UTKAL ABHIDHAN

A Comprehensive Dictionary of the Oriya Language

JAGANNATH RAO, **1891**

Electronic version 2009

developed by

Srujanika

Jagamara, PO: Khandagiri, Bhubaneswar 751030,

email: srujanika@gmail.com

Copyright © 2009, Srujanika.

ଉତ୍କଳ ଅଭିଧାନ

ଜଗନ୍ନାଥ ରାଓ, ୧୮୯୧

ଇଲେକ୍ଟ୍ରନିକ ସଂସ୍କରଣ (୨୦୦୯) ପ୍ରସ୍ତୁତି

ସୃଜନିକା

ଜାଗମରା, ଡାକ: ଖଣ୍ଡଗିରି, ଭୁବନେଶ୍ୱର ୭୫୧୦୩୦

(ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ: ୨୦୦୯ ସୃଜନିକା – କ୍ରିଏଟିଭ କମନ୍ସ୍ ଜି.ପି.ଏଲ୍. ମୁକ୍ତ ସଫ୍ଟୱେର ଲାଇସେନ୍ସ୍ ଜରିଆରେ ବିତରିତ)

This program is **free software**; you can redistribute it and/or modify it **with due acknowledgement to the developers** under the terms of the GNU General Public License as published by the Free Software Foundation (*http://www.gnu.org/*).

This program is distributed in the hope that it will be useful, but WITHOUT ANY WARRANTY; without even the implied warranty of MERCHANTABILITY or FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE.

See the GNU General Public License for more details.

>>ସୂଚୀ ଓ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସୂଚନା ପର ପୃଷ୍ଠାରେ >>

ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସୂଚନା

ତଳେ ଥିବା ବିଷୟ ଓ ଅକ୍ଷର ସୂଚୀ ଉପରେ ଦର୍ଶିକା (କର୍ସର) ଚଳାଇଲେ କେତେ ଜାଗାରେ ତାହାର ହାତ ରୂପ ( ) ବଦଳି ଆଙ୍ଗୁଠି ରୂପ (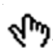) ନେବ । ସେହି ଜାଗାରେ ମାଉସ୍‌ର ବାମ ବୋତାମ ଦବାଇଲେ ସେହି ବିଷୟ ଥିବା ପୃଷ୍ଠା ଖୋଲିବ । କୌଣସି ଅକ୍ଷର ଉପରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦର୍ଶିକା ରଖି ମାଉସ ବାମ ବୋତାମ ଦବାଇଲେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦସୂଚୀ ପୃଷ୍ଠା ଖୋଲିବ । ସେଥିରେ ନିର୍ବାଚିତ ଅକ୍ଷରରେ ଆରମ୍ଭ ହେଉଥିବା ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକ ରହିଥିବ । ପ୍ରତିଟି ଶବ୍ଦଯୋଡ଼ି ହେଉଛି ଅଭିଧାନର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପୃଷ୍ଠାରେ ଥିବା ଆରମ୍ଭ ଓ ଶେଷ ଶବ୍ଦ, ଯାହା ପୃଷ୍ଠାର ଉପରେ ଦିଆଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ ଖୋଜୁଥିବା ଶବ୍ଦକୁ ଯିବାକୁ ହେଲେ ତା'ର ଆଗ ଓ ପରର ଶବ୍ଦଯୋଡ଼ି ଉପରେ ମାଉସ ଚିପିବାକୁ ହେବ ।

ଏହି ସୂଚୀ ପୃଷ୍ଠାଟି ଫାଇଲର ଆରମ୍ଭରେ ରହିଛି, ତେଣୁ ଆକ୍ରୋବାଟ ରିଡରର ନେଭିଗେସନ ବା ପୃଷ୍ଠାଚିହ୍ନ (ବୁକ୍‌ମାର୍କ) ସାହାଯ୍ୟରେ ଏଠାକୁ ସହଜରେ ଫେରିଆସିହେବ ।

(ଆକ୍ରୋବାଟ ରିଡରର ସାହାଯ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାରୁ ଏସବୁ ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଜାଣିହେବ)

ବିଷୟ ସୂଚୀ:

ଭୂମିକା   ଶୁଦ୍ଧିପତ୍ର   ଧାତୁମାଳା   ବିବିଧ (ଚିତ୍ର)

ଅକ୍ଷର ସୂଚୀ:

ଅ ଆ ଇ ଈ ଉ ଊ ଋ ଏ ଐ ଓ ଔ

କ କ୍ଷ ଖ ଗ ଘ ଙ   ଚ ଛ ଜ ଝ ଞ

ଟ ଠ ଡ ଢ ଣ   ତ ଥ ଦ ଧ ନ

ପ ଫ ବ ଭ ମ   ଯ ର ଳ ଲ ବ

ଶ ଷ ସ ହ (କ୍ଷ)

ଅ

ଅ - ଅଂସକୂଟ
ଅଂହଃ - ଅକାଟ୍ୟ
ଅକାଣ୍ଡ - ଅକୁଳନ
ଅକୁଳା - ଅକ୍ଷୟ
ଅକ୍ଷୟତୃତୀୟା - ଅଗମ
ଅଗମ୍ୟ - ଅଗ୍ରଜ
ଅଗ୍ରଜନ୍ମା - ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ
ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ - ଅଜଣା
ଅଜପା - ଅଟ୍ଟହାସ
ଅଟ୍ଟାଳିକା - ଅଣ୍ଡୀର
ଅତଏବ - ଅତିଶୟ
ଅତିଶୟୋକ୍ତି - ଅଦିତିଜ
ଅଦୃଶ୍ୟ - ଅଧିକାରୀ
ଅଧିକୃତ - ଅଧୀରା
ଅଧୀଶ - ଅଧ୍ୱଗା
ଅଧ୍ୱର - ଅନମ୍ବର
ଅନର୍ଗଳ - ଅନାୟତ୍ତ
ଅନାୟାସ - ଅନୁକୂଳ
ଅନୁକ୍ରମ - ଅନୁଦାର
ଅନୁଦିନ - ଅନୁମିତି
ଅନୁମୃତା - ଅନୁଶୀଳନ
ଅନୁଶୀଳନୀୟ - ଅନ୍ତଃସଲିଳବାହିନୀ
ଅନ୍ତ - ଅନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳ
ଅନ୍ତ୍ୟ - ଅନ୍ୟମନସ୍କ
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ - ଅପଦାର୍ଥ
ଅପଦେବତା - ଅପସର
ଅପସରି - ଅପେତ
ଅପେତରାକ୍ଷସୀ - ଅବଳା
ଅବା - ଅଭିଧାନ
ଅଭିଧେୟ - ଅଭିରୁଚି
ଅଭିରୂପ - ଅଭୀଷ୍ଟ
ଅଭୁକ୍ତ - ଅଭ୍ରକ
ଅଭ୍ରଙ୍କଷ - ଅମା
ଅମାତ୍ୟ - ଅମୃତଦୀଧିତି
ଅମୃତପ୍ରାଶୁ - ଅମ୍ବୁଜାକ୍ଷ
ଅମ୍ବୁଦ - ଅୟି
ଅୟୁକ୍ - ଅରଟ
ଅରଟୀ - ଅରି
ଅରିଧର - ଅର୍ଘ
ଅର୍ଘ - ଅର୍ଦ୍ଦନ
ଅର୍ଦ୍ଦିତ - ଅଳକା
ଅଳକାଧିପ - ଅଳି
ଅଳିଆ - ଅବଜ୍ଞା
ଅବଜ୍ଞାତ - ଅବମାନ
ଅବମାନନା - ଅବହାର
ଅବହିତ - ଅବିମୃଷ୍ୟକାରିତା
ଅବିର - ଅଶରୀର
ଅଶରୀରୀ - ଅଶ୍ୱତ୍‌ଥ
ଅଶ୍ୱତ୍‌ଥାମା - ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳ
ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳା - ଅସମ୍ଭବ
ଅସମ୍ଭ୍ରମ - ଅସ୍ତମିତ
ଅସ୍ତାଚଳ - ଅହୁଣିଆ

ଆ

ଆଃ - ଆକାଶପ୍ରଦୀପ
ଆକାଶଯାନ - ଆଗତ
ଆଗତୁରା - ଆଚ୍ଛନ୍ନ
ଆଚ୍ଛା - ଆଣି
ଆଣିବା - ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ
ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ - ଆଦେଶୀ

ଆଦେଷ୍ଟା – ଆନର୍ତ୍ତ
ଆନାୟ୍ୟ – ଆପିଲ
ଆପୀନ – ଆମାତିସାର
ଆମାନ୍ନ – ଆୟୁଧୀୟ
ଆୟୁର୍ବେଦ – ଆରେ
ଆରେକ – ଆଲମ୍ବନ
ଆଲମ୍ବ – ଆଲୋଚନୀୟ
ଆଲୋଡ଼ନ – ଆବିଷ୍କୃତ
ଆବିଷ୍ଟ – ଆଶୁଗ
ଆଶୁଗତି – ଆସନ
ଆସନ୍ତା – ଆସ୍ୟ
ଆସ୍ରପ – ଆହ୍ୱାନ

ଇ

ଇଃ – ଇକ୍ଷୁରସ
ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁ – ଇତଃ
ଇତସ୍ତତଃ – ଇନ୍ଦିବର
ଇନ୍ଦିବରୀ – ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ
ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ରୁ – ଇଭ
ଇଭରାଜ – ଇଷ୍ୱାସ
ଇମ୍ – ଇହା

ଈ

ଈଃ – ଈଶ
ଈଶା – ଈହ

ଉ

ଉଃ – ଉକୁଟିବା
ଉକୁଟାଇବା – ଉଗ୍ରଶ୍ରବାଃ
ଉଗ୍ରସେନ – ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ
ଉଚ୍ଛୁଣି – ଉଡୁ
ଉଡୁକାନ୍ତ – ଉତ୍କଳିକା
ଉତ୍କାଶ – ଉତ୍ତମ୍ଭ
ଉତ୍ତମ୍ଭନ – ଉତ୍ତାନପାଦ
ଉତ୍ତାପ – ଉତ୍ପାଟିତ
ଉତ୍ପାତ – ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ
ଉତ୍ସେକ – ଉଦରସାତ୍
ଉଦରାମୟ – ଉଦୀଚ୍ୟେତରବୃତ୍ତ
ଉଦୀରଣ – ଉଦ୍‌ଘାଟକ
ଉଦ୍‌ଘାଟନ – ଉଦ୍ଧବ
ଉଦ୍ଧାନ – ଉଦ୍ୟତ
ଉଦ୍ୟତି – ଉଦ୍‌ବାହୁ
ଉଦ୍‌ବାହ୍ୟା – ଉନ୍ନୀତ
ଉନ୍ନଗ୍ନ – ଉପ
ଉପକଣ୍ଠ – ଉପଗୂଢ଼
ଉପଗୂହନ – ଉପଦେଶ
ଉପଦେଶକ – ଉପନ୍ୟସ୍ତ
ଉପନ୍ୟାସ – ଉପଯାଚକ
ଉପଯାଚିକା – ଉପଲଭ୍ୟ
ଉପଲମ୍ଭ – ଉପସର୍ଜ୍ଜନ
ଉପସର୍ଯ୍ୟା – ଉପାତ୍ତ
ଉପାତ୍ୟୟ – ଉପାହିତ
ଉପାତ୍‌ଦୃତ – ଉରଃସୂତ୍ରିକା
ଉରଗ – ଉର୍ବ୍ବୀରୁହ
ଉଲଙ୍ଗ – ଉଶତୀ
ଉଶନାଃ – ଉହାଡ଼
ଉହୁଁ – ଉହ୍ୟମାନ

ଊ

ଊଢ଼ – ଊର୍ମ୍ମି
ଊର୍ମ୍ମିକା – ଊହ୍ୟ

ଋ

ଋକ୍ - ଋଣୀ
ଋତ - ଋଷିଲୋକ
ଋଷ୍ଟ - ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗ

ୠ

ଌୡ

ଏ

ଏକ - ଏକଚାଟିଆ
ଏକଜାତୀୟ - ଏକଲ
ଏକବାକ୍ୟ - ଏକାନ୍ତ
ଏକାନ୍ନ - ଏଥର
ଏଧଃ - ଏହା

ଐ

ଐକ - ଐକଶତିକ
ଐକଗାରିକ - ଐହିକ

ଓ

ଓଁ - ଓତପ୍ରୋତ
ଓତା - ଓହ୍‌ଳିବା
ଓହ୍‌ଳାଇବା - ଓହ୍ଲାଇବା

ଔ

ଔକ୍ଷ - ଔର୍ଦ୍ଧ
ଔର୍ଦ୍ଧଶେୟ - ଔଷ୍ଠ

କ

କଅଁଳ - କଂସା
କଂସାରି - କଙ୍କଣୀ
କଙ୍କତ - କଚ୍ଛା
କଚ୍ଛପ - କଟକୋଳ
କଟଖାଦକ - କଟୋରା
କଟ୍‌କଟ୍ - କଣୀଚି
କଣୀୟାନ - କଣ୍ଠେକାଳ
କଣ୍ଠ୍ୟ - କଥୋପକଥନ
କଥ୍ୟ - କନକାଚଳ
କନକାଲୁକା - କନ୍ଦେଇବା
କନ୍ଦୋତ - କପିପ୍ରିୟ
କପିଳ - କମ
କମଠ - କମ୍ବୁଗ୍ରୀବା
କମ୍ବୁଧର - କରଣୀ
କରଣୀୟ - କରମ୍ବିତ
କରରୁହ - କରୁଣାମୟ
କରେଣୁ - କର୍ଣ୍ଣନାଦ
କର୍ଣ୍ଣପଥ - କର୍ଦ୍ଦମାଟକ
କର୍ଦ୍ଦମିତ - କର୍ମ୍ମଫଳ
କର୍ମ୍ମଭୂମି - କଳଙ୍କିତ
କଳଙ୍କୁର - କଳା
କଳାକର - କଳିକା
କଳିଗୋଳ - କଳ୍ପତରୁ
କଳ୍ପନ - କବଳ
କବଳିତ - କଷ
କଷଣ - କାକଚିଞ୍ଚା
କାକତନ୍ଦ୍ରା - କାକୁଦ
କାକୂକ୍ତି - କାଟିବା
କାଟ୍ୟ - କାତି
କାତୃଣ - କାନ୍ଦି
କାନ୍ଧ - କାମତାଳ

କାମଦ – କାମ୍ବୋଜ
କାମ୍ୟ – କାରୁଣ୍ଡି
କାରୁଣ୍ୟ – କାର୍ଷାପଣ
କାର୍ଷିକ – କାଳଶେୟ୍
କାଳସର୍ପ – କାଳୀ
କାଳିଚୀ – କାଶ୍ମୀର
କାଶ୍ମୀରଜ – କାହାଣୀ
କାହାର – କିଙ୍ଗାଳ
କିଡ଼ିମିଡ଼ି – କିରୀଟୀ
କିର୍ମ୍ମୀର – କୀର୍ଣ୍ଣ
କୀର୍ତ୍ତିକ – କୁକୂଳ
କୁକ୍କୁଟ – କୁଞ୍ଚିକା
କୁଞ୍ଚିତ – କୁଟ୍ଟକ
କୁଟ୍ଟନ – କୁଣ୍ଡାଇବା
କୁଣ୍ଡାଶୀ – କୁନ୍ତ
କୁନ୍ତଳ – କୁମୁଦ୍ୱାନ
କୁମେରୁ – କୁରୁ
କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର – କୁଳପତି
କୁଳପର୍ବ୍ବତ – କୁଳେଶ୍ୱର
କୁଳୋତ୍କଟ – କୁଶାଙ୍କୁର
କୁଶାଗ୍ରୀୟ୍ – କୁସୃତି
କୁସୃଷ୍ଟି – କୂଟସ୍ଥ
କୂଟାଗାର – କୃକଳା
କୃକଳାଶ – କୃତପୌରୁଷ
କୃତବୁଦ୍ଧି – କୃତି
କୃତିତ୍ୱ – କୃମିକୋଶଥ୍
କୃମିଘ୍ନ – କୃଷ୍ଣପିଙ୍ଗଳା
କୃଷ୍ଣଭୂମ – କେତୁ
କେତୁଭ – କେବଣ
କେବର୍ତ୍ତ – କୈତବ
କୈଦାର – କୋଚ
କୋଜାଗର – କୋଦଣ୍ଡ
କୋଦା – କୋବିଦ
କୋବିଦାର – କୌଟତକ୍ଷ
କୌଟିକ – କୌଶଳ
କୌଶଳିକା – କ୍ରୟ୍
କ୍ରୟ୍ଲେଖ୍ୟ – କ୍ରୂର
କ୍ରୂରଗନ୍ଧ – କ୍ଲେଦ
କ୍ଲେଦୁ – କ୍ୱାଥ

କ୍ଷ

କ୍ଷ – କ୍ଷତ୍ତ୍ର
କ୍ଷତ୍ରଧର୍ମ୍ମ – କ୍ଷାରକ
କ୍ଷାରଭୂମି – କ୍ଷୀରିକା
କ୍ଷୀରୀ – କ୍ଷେତ୍ରଜ
କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞ – କ୍ଷୋଭଣ
କ୍ଷୋଭିତ – କ୍ଷ୍ୱେଳିତ

ଖ

ଖଇ – ଖଗବତୀ
ଖଗାନ୍ତକ – ଖଟ
ଖଟଣୀ – ଖଡ୍ଗପିଧାନ
ଖଡ୍ଗପାଣି – ଖତ
ଖତକୁଡ଼ – ଖମୂଳ
ଖମ୍ବ – ଖଳ
ଖଲ – ଖାଇ
ଖାଇବା – ଖିଙ୍କାରିହେବା
ଖିଡ଼ିକି – ଖୁରୁମା
ଖୁର୍ପି – ଖୋସା
ଖୋସିବା – ଖ୍ୟାପନ

ଗ

ଗଁଗଁ – ଗଜକୁମ୍ଭ
ଗଜକୂର୍ମାଶୀ – ଗଞ୍ଜିକା
ଗଠନ – ଗଣଦେବତା
ଗଣଦ୍ରବ୍ୟ – ଗଣ୍ଡ
ଗଣ୍ଡକ – ଗତଘୃଣ
ଗତଚେତନ – ଗଦାବସାନ
ଗଦି – ଗନ୍ଧମାତା
ଗନ୍ଧମାଦନ – ଗନ୍ଧୀ
ଗନ୍ଧୋତ୍ତମା – ଗର
ଗରକଣ୍ଠପର – ଗର୍ତ୍ତିକା
ଗର୍ଦ୍ଦଭ – ଗର୍ଦ୍ଧାଟ
ଗର୍ବିତ – ଗବାଦନ
ଗବାଦନୀ – ଗାଣପତ୍ୟ
ଗାଣିକ୍ୟ – ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ
ଗାୟକ – ଗିରିକଣ୍ଟକ
ଗିରିକର୍ଣ୍ଣିକା – ଗୀତମୋଦି
ଗୀତା – ଗୁଡ଼କଙ୍କ
ଗୁଡ଼କରୀ – ଗୁଣନୀୟ
ଗୁଣନୀୟକ – ଗୁଣ୍ଡ
ଗୁଣ୍ଡକ – ଗୁରୁକ୍ରମ
ଗୁରୁଘ୍ନ – ଗୁହାଶୟ
ଗୁହିନ – ଗୃହଣୀ
ଗୃହତଟୀ – ଗେହୀ
ଗେହେନର୍ଦ୍ଦୀ – ଗୋଡ଼
ଗୋଡ଼ାଇବା – ଗୋଧୂଳି
ଗୋଧେନ – ଗୋମନ୍ତ୍ର
ଗୋମୟ – ଗୋଲାମ
ଗୋଳିଆ – ଗୌଡ଼
ଗୌଡ଼ୀ – ଗ୍ରନ୍ଥିମାନ
ଗ୍ରନ୍ଥିଳ – ଗ୍ରାମହାସକ
ଗ୍ରାମାଧାନ – ଗ୍ଲୌ

ଘ

ଘ – ଘ
ଘଉଡ଼ିବା – ଘଟ୍ଟନା
ଘଟ୍ଟନୀ – ଘନତ୍ୱ
ଘନନାଭି – ଘର୍ମ୍ମ
ଘର୍ମ୍ମଭାନୁ – ଘାତାବେଶ
ଘାତି – ଘୁଷ୍
ଘୁଷିତ – ଘୋଘା
ଘୋଟ – ଘ୍ରାତି

ଙ

ଚ

ଚଅଁର – ଚକ୍ର
ଚକ୍ରଗଣ୍ଡୁ – ଚକ୍ରାଙ୍ଗୀ
ଚକ୍ରାଟ – ଚଟାଣ
ଚଟି – ଚଣ୍ଡୀମଣ୍ଡପ
ଚଣ୍ଡୁ – ଚତୁର୍ବିଦ୍ୟ
ଚତୁର୍ଦ୍ଧିଧ – ଚନ୍ଦିର
ଚନ୍ଦ୍ର – ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ
ଚନ୍ଦ୍ରିକା – ଚମସ
ଚମସୀ – ଚରମ
ଚରମଲେଖ – ଚଲାଖ
ଚଳାଚଳ – ଚାଖିବା
ଚାଙ୍ଗୁ – ଚାତୁରାଶ୍ରମ୍ୟ
ଚାତୁରିକ – ଚାମୁଣ୍ଡା
ଚାମ୍ପେୟ – ଚାଲାଖ
ଚାଳିତ – ଚିଠୀ

ଚିତ - ଚିତ୍ରଗୁପ୍ତ
ଚିତ୍ରଣ - ଚିତ୍ରିତ
ଚିତ୍ରୋକ୍ତି - ଚିରଞ୍ଜୀବୀ
ଚିରଣ୍ଟୀ - ଚୀନପିଷ୍ଟ
ଚୀନା - ଚୁଲ୍ଲୁକୀ
ଚୁଲ୍ଲା - ଚେଙ୍ଗ
ଚେଙ୍ଗ - ଚୈତ୍ୟ
ଚେତ୍ର - ଚୌକାଠ
ଚୌକୀ - ଚ୍ୟୋତତ୍

ଛ

ଛଅ - ଛଟପଟ
ଛଟା - ଛନ୍ଦାନୁଗମନ
ଛନ୍ଦାନୁଗାମୀ - ଛାତି
ଛାତ୍ର - ଛାର
ଛାରଖାର - ଛୁରିଅନା
ଛୁରି - ଛୋରଣ

ଜ

ଜଉ - ଜକଜକ
ଜଖ - ଜଟାମାଂସୀ
ଜଟାୟୁ - ଜନାର୍ଦ୍ଦନ
ଜନାଶ୍ରୟ - ଜମ୍ବାରି
ଜୟ - ଜରାସନ୍ଧ
ଜର୍ଜ୍ଜର - ଜଳଲତା
ଜଳବାହ - ଜାଇ
ଜାଉ - ଜାନୁ
ଜାପ - ଜାଲିଚଟୁ
ଜାବୁଡ଼ା - ଜୀବନ୍ୟାସ
ଜୀବନ୍ତ - ଜୈନ
ଜୈମିନି - ଜ୍ୟୋତିଷ୍ପଥ
ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାନ୍ - ଜ୍ୱାଳୀ

ଝ

ଝକମକି - ଝଡ଼ିବା
ଝଣତ୍କାର - ଝାଉଁଳିବା
ଝାଙ୍କ - ଝିଙ୍କା
ଝିଙ୍କିବା - ଝୁଲ
ଝୁଲଣ - ଝୋଲାମାରିବା

ଞ

ଟ

ଟକ - ଟଙ୍କିତ
ଟଙ୍କିଳ - ଟାଙ୍ଗଣା
ଟାଙ୍ଗର - ଟିଙ୍ଗିଭ
ଟିଣା - ଟୋକିବାର
ଟୋପ - ଟୋଲା

ଠ

ଠଉର - ଠାଣି
ଠାପୁଆ - ଠୌର

ଡ

ଡଉଁରିଆ - ଡକାଏତ
ଡକାଡକି - ଡାମର
ଡାମରାକୁଆ - ଡେଣା
ଡେଣୁଆ - ଡୌଲ

ଢ

ଢକ୍କା - ଢାଳ
ଢାଳିବା - ଢୌକନ

ଣ

ତ

ତଅଁର - ତକ୍ଷଶିଳା
ତକ୍ଷା - ତତ୍କାଳିକ
ତତ୍କ୍ରିୟ - ତଦନନ୍ତର
ତଦନୁଗତ - ତନୁସଞ୍ଚାରିଣୀ
ତନୂନ - ତପାତ୍ୟୟ
ତଦ - ତମୋପହ
ତମୋଭିଦ୍ - ତରସ୍ଥାନ
ତରସ୍ୱାନ - ତର୍ଜ୍ଜଟ
ତର୍ଷ - ତାତଗୁ
ତାତଳ - ତାମର
ତାମରସ - ତାରକାରି
ତାରକିତ - ତାଳାଙ୍କ
ତାଳି - ତିଥିସନ୍ଧି
ତିନି - ତିଳକୀ
ତିଳତଣ୍ଡୁଳକ - ତୀର୍ଥସେବୀ
ତୀବର - ତୁମ୍ବୁରୀ
ତୁମ୍ବୁରୁ - ତୁଷାର
ତୁଷାରଗିରି - ତୃଣ୍ୟା
ତୃତୀୟ - ତୈଳ
ତୈଳକାର - ତୋଷିତ
ତୋଷିବା - ତ୍ରାତ
ତ୍ରାତା - ତ୍ରିତାପ
ତ୍ରିଦଣ୍ଡ - ତ୍ରିପାଦ
ତ୍ରିପିଷ୍ଟପ - ତ୍ରିବେଦୀ
ତ୍ରିଶଙ୍କୁ - ତ୍ର୍ୟଂଶ
ତ୍ର୍ୟମ୍ବକ - ତ୍ୱିଷାମ୍ପତି

ଥ

ଥକା - ଥପଥପ
ଥବିର - ଥୋପ
ଥୋପା - ଥୋର

ଦ

ଦଅଣା - ଦଗା
ଦଗାଦିଆ - ଦଦରା
ଦଦ୍ରୁ - ଦମ୍ୟ
ଦୟା - ଦଲମ
ଦଳବେହେରା - ଦସ୍ତି
ଦସ୍ତୁର - ଦାତ୍ୟୁହ
ଦାତ୍ର - ଦାରୁ
ଦାରୁକ - ଦିଗମ୍ବର
ଦିଗ୍‌ଗଜ - ଦିବ୍ୟ
ଦିବ୍ୟରଥ - ଦୀର୍ଘଜିହ୍ୱ
ଦୀର୍ଘଜୀବୀ - ଦୁଃସ୍ଥିତି
ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ - ଦୁରାଳାପ
ଦୁରାଶୟ - ଦୁର୍ନୟ
ଦୁର୍ନାମକ - ଦୁର୍ବ୍ବିସହ
ଦୁର୍ବୃତ୍ତ - ଦୂରବୀକ୍ଷଣ
ଦୂରବେଧୀ - ଦେଇ
ଦେଉଳ - ଦେବପୁରୀ
ଦେବପ୍ରଶ୍ନ - ଦେଶାନ୍ତର
ଦେଶୀୟ - ଦୈବିକ
ଦୈବୀ - ଦୌହିତ୍ର
ଦୌହିତ୍ରୀ - ଦ୍ରୁତି
ଦ୍ରୁନଖ - ଦ୍ୱାରା
ଦ୍ୱାରିକ - ଦ୍ୱିବିଧ
ଦ୍ୱିଟ - ଦ୍ୱ୍ୟର୍ଥ

ଧ

ଧଇଁ – ଧନଞ୍ଜୟ

ଧନଦ – ଧରଣି

ଧରଣିଧର – ଧର୍ମ୍ମବାସର

ଧର୍ମ୍ମବାହନ – ଧାତିକାର

ଧାତୁ – ଧିକ୍କାର

ଧିଟ – ଧୂମକେତନ

ଧୂମଜ – ଧେନୁକାରି

ଧେୟ – ଧ୍ୱାନ୍ତହାରୀ

ନ

ନଅର – ନଉଡ଼ି

ନଉଡି – ନଗ୍ନକ

ନଗ୍ନାଟ – ନନ୍ଦନ

ନନ୍ଦନନ୍ଦନ – ନମତ

ନମନ – ନରାଧିପ

ନରାନ୍ତକ – ନବଗ୍ରହ

ନବଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍ – ନବୀକୃତ

ନବୀନ – ନାଗମାତା

ନାଗର – ନାଡ଼ି

ନାଡ଼ୀଚକ୍ର – ନାରକ

ନାରକୀ – ନାସ୍ତି

ନାସ୍ତିକ – ନିକର

ନିକସ – ନିଗୃହୀତ

ନିଗ୍ରହ – ନିଦ୍ରାଳୁ

ନିଧନ – ନିଭୃତ

ନିମ – ନିୟୋଗପତ୍ର

ନିୟୋଗୀ – ନିରବଲମ୍ବନ

ନିରବଶେଷ – ନିରୁକ୍ତି

ନିରୁତ୍ତର – ନିର୍ଝର

ନିର୍ଝରିଣୀ – ନିର୍ଭେଦ

ନିର୍ମ୍ମଦ – ନିର୍ବାଚନ

ନିର୍ବାଚ୍ୟ – ନିର୍ବେଦ

ନିର୍ବେଶ – ନିବେଦିତ

ନିବେଦ୍ୟ – ନିଷଧ

ନିଷାଣ – ନିଷ୍ପାଦନ

ନିଷ୍ପାଦନୀୟ – ନିହାର

ନିହିତ – ନୀଳପିଚ୍ଛ

ନୀଳାଚଳ – ନେମି

ନେଳୀ – ନ୍ୟୂନାଧିକ

ପ

ପଇଞ୍ଜି – ପଇଟାଇବା

ପଇଠି – ପଚାରିବା

ପଚିଶ – ପଞ୍ଚମ

ପଞ୍ଚମକାର – ପଞ୍ଚାଙ୍ଗ

ପଞ୍ଚାଙ୍ଗୁଳ – ପଟ୍ଟଦେବୀ

ପଟ୍ଟା – ପଣ୍ୟାଙ୍ଗନା

ପଣ୍ୟାଜୀବ – ପତ୍ରବିଶେଷକ

ପତ୍ରିକା – ପଦ୍ୟ

ପଧାନ – ପରପୁଷ୍ଟ

ପରପୂର୍ବା – ପରା

ପରାକ୍ – ପରିକଳ୍ପିତ

ପରିକୀର୍ଣ୍ଣ – ପରିଣତି

ପରିଣୟ – ପରିପ୍ଳବ

ପରିପ୍ଳୁତ – ପରିବେଦିନୀ

ପରିବେଶ – ପରୀକ୍ଷିତ

ପରୁଷ – ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା

ପର୍ଯ୍ୟାସ – ପଲ୍ଲବିକ

ପଲ୍ଲବିତ – ପହି

ପହିଆ – ପାଞ୍ଚଭୌତିକ

ପାଞ୍ଚାଳ – ପାଣ୍ଡୁ
ପାଣ୍ଡୁଫଳ – ପାନ୍ଥନିବାସ
ପାନ୍ଥଶାଳା – ପାରାୟଣ
ପାରିଜାତ – ପାବନ
ପାବଚ୍ଛ – ପିଞ୍ଜଟ
ପିଞ୍ଜର – ପିଲିସଜ
ପିଶଙ୍ଗ – ପୁଞ୍ଜୀ
ପୁଟ – ପୁନରୁକ୍ତି
ପୁନର୍ଜନ୍ମ – ପୁରାଣ
ପୁରାଣପୁରୁଷ – ପୁରୋହିତ
ପୁଲ – ପୁଷ୍ପଦ୍ରବ
ପୁଷ୍ପଧନ୍ୱ – ପୂଜାର୍ହ
ପୂଜିତ – ପୂର୍ଣ୍ଣାନକ
ପୂର୍ଣ୍ଣି – ପୃଥଗ୍‌ଜନ
ପୃଥା – ପେଚକ
ପେଚକୀ – ପୈତ୍ତ
ପୈଶାଚ – ପୌପଣ୍ଡ
ପୌତ୍ତଳିକ – ପ୍ରକଟିତ
ପ୍ରକମ୍ପନ – ପ୍ରକ୍ରିୟା
ପ୍ରକ୍ୱଣ – ପ୍ରଚର
ପ୍ରଚଳନ – ପ୍ରଜାପତି
ପ୍ରଜାପାଳ – ପ୍ରଣିଧାନ
ପ୍ରଣିଧି – ପ୍ରତିକୂଳ
ପ୍ରତିକୃତ – ପ୍ରତିଧ୍ୱନି
ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ – ପ୍ରତିମୁଖ
ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି – ପ୍ରତିଷେଧ
ପ୍ରତିଷ୍କଶ – ପ୍ରତୀକ୍ଷଣ
ପ୍ରତୀକ୍ଷ୍ୟ – ପ୍ରତ୍ୟର୍ପିତ
ପ୍ରତ୍ୟବସାନ – ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ
ପ୍ରଦତ୍ତ – ପ୍ରବୁଦ୍ଧ
ପ୍ରବୋଧ – ପ୍ରମୁଖ
ପ୍ରମୁଦିତ – ପ୍ରବଞ୍ଚିତ
ପ୍ରବଣ – ପ୍ରଶସ୍ତ
ପ୍ରଶସ୍ତି – ପ୍ରସୂନ
ପ୍ରସ୍ତର – ପ୍ରାଗଲ୍‌ଭ୍ୟ
ପ୍ରାଗୁକ୍ତ – ପ୍ରାତିକୂଲ୍ୟ
ପ୍ରାତୀପ – ପ୍ରାରବ୍ଧକର୍ମ
ପ୍ରାରବ୍ଧି – ପ୍ରାସିକ
ପ୍ରାସ୍ତ – ପ୍ରେକ୍ଷଣ
ପ୍ରେକ୍ଷଣୀୟ – ପ୍ରୋକ୍ତ
ପ୍ରୋକ୍ଷଣ – ପ୍ଲାବିତ
ପ୍ଲିହା – ପ୍ଲୋଷ

ଫ

ଫଙ୍କା – ଫଣାବାନ୍‌
ଫଣିପ୍ରିୟ – ଫଳାଶନ
ଫଳିନୀ – ଫିଟାଇବା
ଫିତା – ଫେଣ
ଫେଣା – ଫୌଜଦାରୀ ଆଇନ

ବ

ବଂହିଷ୍ଠ – ବଦର
ବଦିରିକାଶ୍ରମ – ବନ୍ଧୁ
ବନ୍ଧୁକ – ବଳନିସୂଦନ
ବଳପ୍ରସୂ – ବଳୀ
ବଳୀକ – ବହୁରେତାଃ
ବହୁରୋମା – ବାଦର
ବାଦରା – ବାଳହସ୍ତ
ବାଳାର୍କ – ବିନ୍ଦୁ
ବିଭ୍ରତ – ବୋଧନୀୟ

ବୋଧପ୍ରବାହ - ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ରୀ
ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁ - ବ୍ରହ୍ମାମ୍ଭଃ
ବ୍ରହ୍ମାରଣ୍ୟ - ବ୍ରୁବାଣ

ଭ

ଭଅଁର - ଭକ୍ଷିତ
ଭକ୍ଷ୍ୟ - ଭଞ୍ଜନ
ଭଞ୍ଜନକ - ଭଦ୍ରକୁମ୍ଭ
ଭଦ୍ରଖ - ଭରଟ
ଭରଣ - ଭଲେ
ଭଲୁ - ଭବିଷ୍ୟବାଣୀ
ଭବିଷ୍ୟସୂଚନା - ଭାଙ୍ଗ
ଭାଙ୍ଗିବା - ଭାର
ଭାରକେନ୍ଦ୍ର - ଭାବ
ଭାବକ - ଭାସନ୍ତ
ଭାସନ୍ତା - ଭିଦାବରୋଧକତା
ଭିଦୁର - ଭୁଆ
ଭୁଆସୁଣୀ - ଭୁଷିବା
ଭୁଷୁଲିବା - ଭୂତଳ
ଭୂତବିକ୍ରିୟା - ଭୂମିଦେବ
ଭୂମିପ - ଭୃକୁଂସ
ଭୃକୁଟି - ଭେଣ୍ଡା
ଭେଣ୍ଡି - ଭୋକ୍ତା
ଭୋଗ - ଭୌତିକପଦାର୍ଥ
ଭୌମ - ଭ୍ରାନ୍ତିମାନ୍
ଭ୍ରାନ୍ତିହର - ଭ୍ରେଷଣ

ମ

ମଅଳ - ମକଦ୍ଦମା
ମକଦମ - ମଙ୍ଗଳ
ମଙ୍ଗଳଚଣ୍ଡିକା - ମଞ୍ଜି
ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା - ମଣିତ
ମଣିପୁର - ମତଙ୍ଗଜ
ମତଲ୍ଲିକା - ମଥୀ
ମଥୁରା - ମଦ୍ୟ
ମଦ୍ୟପ - ମଧ୍ୟ
ମଧ୍ୟଦେଶ - ମନାସ
ମନୀଷା - ମନ୍ତ୍ର
ମନ୍ତ୍ରଗୁଢ଼ - ମନ୍ଦାକିନୀ
ମନ୍ଦାକ୍ଷ - ମରଣ
ମରା - ମର୍କଟାସ୍ୟ
ମର୍କରା - ମଳାକର୍ଷୀ
ମଳାକା - ମସୃଣ
ମସ୍କର - ମହାକାବ୍ୟ
ମହାକୁଳ - ମହାନୀଚ
ମହାନୀଳ - ମହାମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ
ମହାମୋହ - ମହାଶୂଦ୍ର
ମହାଶ୍ୱେତା - ମହୀରୁହ
ମହୀଲତା - ମାଂସଭକ୍ଷ
ମାଂସଳ - ମାଟିଆ
ମାଟେଇବା - ମାତୁଳ
ମାତୁଳାନୀ - ମାଧ୍ୟସ୍ଥ୍ୟ
ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ - ମାନିବା
ମାନୀ - ମାରଫତ୍
ମାରାତ୍ମକ - ମାର୍ତ୍ତିକ
ମାର୍ଦ୍ଦଙ୍ଗ - ମାଲ୍ୟବାନ୍
ମାଶବ୍ଦିକ - ମିଥଃ
ମିଥି - ମିସଲ
ମିସି - ମୁକୁଳ
ମୁକୁଳା - ମୁଖସ୍ରାବ

ମୁଖାଗ୍ନି - ମୂର୍ଦ୍ଧ
ମୂର୍ଦ୍ଧଭୂକ୍ - ମୁଷଳ
ମୁଷଳୀ - ମୂର୍ଚ୍ଛାଳ
ମୂର୍ଚ୍ଛିତ - ମୂଳୀଭୂତ
ମୂଲେୟ - ମୃଗାଙ୍କ
ମୃଗାଜୀବ - ମୃଦାକାର
ମୃଦିତ - ମେଘଯୋନି
ମେଘବର୍ତ୍ମ - ମେନ୍ଧୀ
ମେୟ - ମୈତ୍ରେୟିକା
ମୈଥିଳ - ମୋଦୀ
ମୋଷ - ମୌହୂର୍ତ୍ତ
ମ୍ରକ୍ଷ - ମ୍ଲେଚ୍ଛିତ

ଯ

ଯକୃତ - ଯଜମାନ
ଯଜାକ - ଯତ୍ର
ଯଥା - ଯନ୍ତ୍ର
ଯନ୍ତ୍ରକ - ଯଯୀ
ଯଯୁ - ଯଶୋଦା
ଯଷ୍ଟି - ଯାତନା
ଯାତଯାମ - ଯାମଳ
ଯାମବତୀ - ଯୁଗ
ଯୁଗନ୍ଧର - ଯୂଥିକା
ଯୂଥୀନ - ଯୋଗାଚାର
ଯୋଗାସନ - ଯୌବନ
ଯୌବନକଣ୍ଟକ - ଯୌଷ୍ମାକ

ର

ରଂହଃ - ରକ୍ତଫଳ
ରକ୍ତଫଳା - ରଗ
ରଗଡ଼ିବା - ରଚନ
ରଚୟିତା - ରଣ
ରଣତ୍ - ରଥ
ରଥକୁଟୁମ୍ବୀ - ରଭସ
ରମ - ରସ
ରସକ - ରସାୟନବିଦ୍ୟା
ରସାୟନଫଳ - ରାଗୀ
ରାଘବ - ରାଜସଦନ
ରାଜସୂୟ - ରାତ୍ରିହାସ
ରାତ୍ରିହିଣ୍ଡକ - ରାସ
ରାସକ - ରୁକ
ରୁକ୍ - ରୁଧିର
ରୁମା - ରେଚକ
ରେଚନ - ରୋଗୀ
ରୋଚକ - ରୋମାଞ୍ଚିତ
ରୋମାବଳି - ରୌହିଷ

ଳ, ଲ

ଲଉଡ଼ି - ଲଗୀ
ଲଗୁଡ଼ - ଲଜ୍ଜ୍ୟା
ଲଟ - ଲମ୍ବ
ଲମ୍ବକର୍ଣ୍ଣ - ଲବଣ
ଲବଣୀ - ଲାଙ୍ଗୁଳ
ଲାଙ୍ଗୁଳୀ - ଲିପିବଦ୍ଧ
ଲିପିବା - ଲୁବ୍ଧ
ଲୁଳିତ - ଲୋକଜିତ୍
ଲୋକନ - ଲୋଭ
ଲୋଭନୀୟ - ଲୌହଭାଣ୍ଡ
ଲୌହିତ୍ୟ - ଲୌହିତ୍ୟ

ବ

ବଂଶ – ବକଜିତ୍
ବକପଞ୍ଚକ – ବଗଡ଼ା
ବଗଳାମୁଖୀ – ବଜ୍ରଧର
ବଜ୍ରନିର୍ଘୋଷ – ବଡ଼ି
ବଡ଼ିଶ – ବଦମାଶ
ବଧ – ବନିବା
ବନେଚର – ବୟଃସନ୍ଧି
ବୟଃସ୍ଥ – ବରାବର
ବରାହ – ବର୍ତ୍ତିତ
ବର୍ତ୍ତୁଳ – ବଲ୍କ
ବଲ୍‌ଗାହରିଣ – ବସନ୍ତଦୂତ
ବସନ୍ତପଞ୍ଚମୀ – ବହିଃ
ବହିଃସ୍ଥ – ବାଚଂଯମ
ବାଚକ – ବାଣଲିଙ୍ଗ
ବାଣସୁତା – ବାତ୍ସଲ୍ୟ
ବାତ୍ସ୍ୟାୟନ – ବାମଳୁର
ବାମଲୋଚନା – ବାରାହ
ବାରାହକର୍ଣ୍ଣୀ – ବାସନ୍ତ
ବାସନ୍ତିକ – ବାହୁଙ୍ଗୀ
ବାହୁଙ୍ଗୀ – ବିକର୍ଷଣ
ବିକଳ – ବିଖଣ୍ଡ
ବିଖଣ୍ଡିତ – ବିଚାରକ
ବିଚାରଣ – ବିଜିତ
ବିଜିହୀର୍ଷୁ – ବିଡ଼ୋଜାଃ
ବିଣ୍ଡା – ବିଦାର
ବିଦାରକ – ବିଦ୍ୟାଳୟ
ବିଦ୍ୟାବାନ୍ – ବିଧିବଦ୍ଧ
ବିଧିବୋଧିତ – ବିନା
ବିନାକୃତ – ବିନୋକ୍ତି
ବିନୋଦ – ବିପାକ
ବିପିନ – ବିବୋଧନ
ବିବୋଧିତ – ବିଭୀତକ
ବିଭୀଷଣ – ବିମଳ
ବିମାତା – ବିଯୋଜିତ
ବିଯୋଡ଼ – ବିରାବ
ବିରିଞ୍ଚି – ବିଲମ୍ବିତ
ବିଳୟ – ବିଲୋମଜ
ବିଲୋଳ – ବିବୃତ୍ତ
ବିବୃତ୍ତି – ବିଶେଷ
ବିଶେଷଜ୍ଞ – ବିଶ୍ୱକେତୁ
ବିଶ୍ୱକ୍‌ସେନ୍ – ବିଷଣ୍ଣତା
ବିଷଦ – ବିଷ୍ଟର
ବିଷ୍ଟରଶ୍ରବାଃ – ବିସୁଚିକା
ବିସୃତ – ବିହି
ବିହିତ – ବୀରତରୁ
ବୀରପ୍ରସୂ – ବୃଜନ
ବୃତ – ବୃନ୍ଦାବନେଶ୍ୱର
ବୃଶ – ବେଉନ୍ତ
ବେଉନ୍ତିବାର – ବେତାଳଭଙ୍ଗ
ବେତ୍ତା – ବେଧ
ବେଧପିଲା – ବେଶ୍ମଭୂ
ବେଶ୍ୟା – ବୈତରଣି
ବୈତାଳିକ – ବୈମାନିକ
ବୈମୁଖ୍ୟ – ବୈଶ୍ୱାନର
ବୈଷମ୍ୟ – ବ୍ୟଜ
ବ୍ୟଞ୍ଜକ – ବ୍ୟଭିଚାର
ବ୍ୟଭିଚାରୀ – ବ୍ୟବସ୍ଥାପୟିତା
ବ୍ୟବସ୍ଥାପିତ – ବ୍ୟାଖ୍ୟେୟ
ବ୍ୟାଘାତ – ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତ

ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ – ବ୍ରଜନ
ବ୍ରଜନାଥ – ବ୍ରୀହି

ଶ

ଶଂଯୁ – ଶକଟ
ଶକଟହା – ଶକ୍ରଜ
ଶକ୍ରଜିତ୍ – ଶଙ୍ଖିନୀ
ଶଙ୍ଖୀ – ଶତମୁଖୀ
ଶତରଞ୍ଜି – ଶବ୍ଦଶାସ୍ତ୍ର
ଶବ୍ଦାଧିଷ୍ଠାନ – ଶୟାନ
ଶୟାଳୁ – ଶଲଲ
ଶଲା – ଶାକ୍ୟ
ଶାଙ୍କୋଳୀ – ଶାବଳ
ଶାବୁନ – ଶାଳସାର
ଶାଳା – ଶିକା
ଶିକାର – ଶିଖିବା
ଶିଖିବାହନ – ଶିରୋମଣି
ଶିରୋରତ୍ନ – ଶିବାଳୟ
ଶିବିକା – ଶୀତା
ଶୀତାଦ୍ରି – ଶୁକ୍ର
ଶୁକ୍ରକର – ଶୁଦ୍ଧମତୀ
ଶୁଦ୍ଧାନ୍ତ – ଶୂକ
ଶୂକର – ଶୃଙ୍ଗ
ଶୃଙ୍ଗଜ – ଶେଷ
ଶୈକ୍ଷ – ଶୋକାରି
ଶୋଚନ – ଶୌଚ
ଶୌଚେୟ – ଶ୍ୟେତ
ଶ୍ୟେନ – ଶ୍ରାବକ
ଶ୍ରାବଣ – ଶ୍ରୁତ
ଶ୍ରୁତକୀର୍ତ୍ତି – ଶ୍ରୋତ୍ରିୟ
ଶ୍ଳକ୍ଷ୍ଣ – ଶ୍ୱେତ
ଶ୍ୱେତକ – ଶ୍ୱୈତ୍ୟ

ଷ

ଷଟ୍ – ଷଟ୍‌କର୍ମ୍ମ
ଷଟ୍‌କୋଣ – ଷଡ୍‌ବକ୍ତ
ଷଡ୍‌ବର୍ଗ – ଷୋଡ଼ଶୀ
ଷୋଡ଼ଶୋପାଚାର – ଷ୍ଠ୍ୟୁତ

ସ

ସଂକୁଡ଼ି – ସଂଙ୍କୁ
ସଂପୁଟ – ସଂବିଷ୍ଟ
ସଂକୃତ – ସଂସ୍କାର
ସଂସ୍କାରକ – ସଉତୁଣୀ
ସଉଦା – ସଂଙ୍କଳ
ସଂଙ୍କଳିତ – ସଙ୍ଗ
ସଙ୍ଗତ – ସଜୀବ
ସଜ୍ଜନ – ସତ୍କାର
ସତ୍ତା – ସଦାତ୍ମା
ସଦାନନ୍ଦ – ସନ୍ତରା
ସନ୍ତର୍ପଣ – ସନ୍ଧିଚୌର
ସନ୍ଧିତ – ସପତ୍ନୀ
ସପଦି – ସମ
ସମକକ୍ଷ – ସମୟ
ସମର – ସମାଚ୍ଛନ୍ନ
ସମାଜ – ସମାବେଶିତ
ସମାଶ୍ରୟ – ସମୀରଣ
ସମୀରିତ – ସମୁଦ୍ଭୃତ
ସମୁଦ୍ଭବ – ସମ୍ପାଦ୍ୟ
ସମ୍ପୀଡ଼ – ସମ୍ଭାର

ସମ୍ଭାବନ - ସମ୍ୟକ୍
ସମ୍ରାଟ - ସରସୀ
ସରସ୍ୱତୀ - ସର୍ବସଂହା
ସର୍ବକର୍ତ୍ତା - ସଳି
ସଳିଳକୁନ୍ତଳ - ସହଚର
ସହଚରୀ - ସହୋଦରା
ସହ୍ୟ - ସାଙ୍ଖ୍ୟ
ସାଙ୍ଗ - ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର
ସାଧାରଣ୍ୟ - ସାନ୍ନିପାତିକ
ସାପ - ସାୟକ
ସାୟନ୍ତନ - ସାର୍ଥକ
ସାର୍ଦ୍ଧ - ସିଂହକେଶର
ସିଂହଦ୍ୱାର - ସିଦ୍ଧବିଦ୍ୟା
ସିଦ୍ଧସେନ - ସୀମନ୍ତ
ସୀମନ୍ତକ - ସୁଗନ୍ଧା
ସୁଗନ୍ଧି - ସୁଧାଂଶୁ
ସୁଧାଂଶୁରତ୍ନ - ସୁପୁଷ୍ପ
ସୁପ୍ତ - ସୁମଧ୍ୟମା
ସୁମନ - ସୁରଭି
ସୁରଭିତ - ସୁବିଦତ୍ର
ସୁବିଧା - ସୁସ୍ଥି
ସୁସ୍ଥିର - ସୂତି
ସୂତିକାଗାର - ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ
ସୂର୍ଯ୍ୟା - ସେବକ
ସେବତୀ - ସୋଦରା
ସୋପାନ - ସୌଭାଗ୍ୟ
ସୌମନସ୍ୟ - ସ୍କନ୍ଧାବାର
ସ୍ଖଳନ - ସ୍ତୈମିତ୍ୟ
ସ୍ତୋକ - ସ୍ଥାଣୁ
ସ୍ଥାତବ୍ୟ - ସ୍ଥିରତା
ସ୍ଥିରା - ସ୍ନେହିତ
ସ୍ନେହୀ - ସ୍ଫୁଟିତ
ସ୍ଫୁର - ସ୍ମୃତିମାନ
ସ୍ୟନ୍ଦ - ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ
ସ୍ୱଚ୍ଛପତ୍ର - ସ୍ୱରୁଃ
ସ୍ୱରୁ - ସ୍ୱସ୍ତିକ
ସ୍ୱସ୍ତିମୁଖ - ସ୍ୱାଭାବିକ
ସ୍ୱାମିତ୍ୱ - ସ୍ୱୋରସ

ହ

ହଂସ - ହଠ
ହଠବନ୍ଦୀକରଣ - ହୟପ୍ରିୟ
ହୟରାନ - ହରିତ୍
ହରିତ - ହର୍ମ୍ମ୍ୟ
ହର୍ଯ୍ୟକ୍ଷ - ହବିତ୍ରୀ
ହବିରଶନ - ହସ୍ତ୍ୟ
ହସ୍ତ୍ୟାରୋହ - ହାରି
ହାରିବା - ହିଙ୍ଗୁ
ହିଙ୍ଗୁଳ - ହିମଶୈଳ
ହିମଶୈଳଜା - ହୀରକ
ହୀରା - ହୃଦ୍‌ଗତ
ହୃଦ୍ୟ - ହେମତ
ହେମନ୍ତ - ହୋତ୍ର
ହୋତ୍ରୀ - ହ୍ୱାନ

ଧାତୁମାଳା

ଅଂଶ - ଅଭ୍ର
ଅମ୍ - ଇ
ଇଖ୍ - ଉଡ
ଉଦ୍ଧ - ଐଜ

ଏଠ୍ - କର୍ଣ୍ଣ
କର୍ତ୍ତ - କୁଡ
କୁଣ - କୃବ
କୃଶ - କ୍ୱଣ
କ୍ୱଥ - ଖଜ
ଖଟ - ଗଜ
ଗଡ଼ - ଗୁଫ
ଗୁମ୍ଫ - ଘଣ
ଘନ୍ସ - ଚମ୍ପ
ଚମ୍ବ - ଚୁଦ
ଚୁପ - ଜଡ
ଜନ - ଜ୍ଞା
ଜ୍ୟା - ଣକ୍ଷ
ଣଖ - ତର୍କ
ତର୍ଜ୍ଝ - ତୁଲ
ତୁଷ - ତ୍ରୁମ୍ପ
ତ୍ରୁମ୍ଫ - ଦାଶ
ଦାସ - ଦ୍ୟୁତ୍
ଦ୍ୟେ - ଧୂ
ଧୂକ୍ଷ - ନଟ
ନଡ - ପକ୍ଷ
ପଚ - ପିଜ
ପିଟ - ପୂର୍ଣ୍ଣ
ପୂର୍ଙ୍କ - ପ୍ଲୁସ
ପ୍ଲେବ - ବର୍ଦ୍ଧ
ବର୍ଙ୍କ - ବିଟ
ବିଡ଼ - ବୃଧ
ବୃନ - ବ୍ରୁସ
ବ୍ଲୀ - ଭୃ

ଭୃଜ - ମଦ
ମନ - ମୀ
ମୀମ - ମୃ
ମେ - ଯୁତ୍
ଯୁଧ - ରାଧ
ରାଶ - ରୂପ
ରୂଷ - ଲଷ
ଲସ - ଲୁଲ
ଲୁଷ - ଶଲ୍ଭ
ଶଲ୍ଲ - ଶୂର
ଶୂର୍ପ - ଶ୍ଲାଘ
ଶ୍ଲିଷ - ଷି
ଷିଚ - ଷ୍ଠା
ଷ୍ଠିବ - ସାନ୍ତ୍ୱ
ସାମ - ସ୍କୁ
ସ୍କୁଦ - ସ୍ପୃଶ
ସ୍ପୃହ - ସ୍ୱନ
ସ୍ୱନ୍ଜ - ହୁଡ଼
ହୁର୍ଚ୍ଛ - ହ୍ୱେ

ବିବିଧ (ଚିତ୍ର)

ପକ୍ଷୀ
ପଶୁ
କୀଟ ପତଙ୍ଗ
ଜଳଯନ୍ତୁ
ବିବିଧ ମତ୍ସ୍ୟ
ଅରଣ୍ୟ ଜୀବ
ବିବିଧ ଉଦ୍ଭିଦ
ବିବିଧ

MOST RESPECTFULLY DEDICATED

TO

HIS HIGHNESS,

MAHARAJ

SRE RAMCHANDRA BHUNJA DEO BAHADUR

OF

MOURBHUNJ,

WHO IS HOPEFULLY LOOKED UPON BY THE PUBLIC AS THE INAUGURATOR OF A NEW ERA IN THE PROGRESS OF EDUCATION AND LITERATURE IN ORISSA.

UTKAL ABIDHAN.

A COMPREHENSIVE DICTIONARY OF THE ORIYA LANGUAGE.

BY

JAGANNATHA RA'O.

ଉତ୍କଳ ଅଭିଧାନ ।

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ରାଓ କର୍ତ୍ତୃକ ସଙ୍କଳିତ ।

CUTTACK:

PRINTED AT THE ORISSA MISSION PRESS.

1891.

ଭୂମିକା ।

ଓଡ଼ିଶାରେ ଇଂଲଣ୍ଡୀୟ ବାପ୍ତିଷ୍ଟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଭୁକ୍ତ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ପ୍ରଚାରକାର୍ଯ୍ୟର ଆରମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ ୨ ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ରର ପ୍ରଚଳନ ହେଲା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ବିଖ୍ୟାତ ପ୍ରଚାରକ ମହାତ୍ମା ସଟନ ସାହେବ ପ୍ରଥମ ଉତ୍କଳ ଅଭିଧାନ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ତହିଁ ଉତ୍ତାରେ ଅନ୍ୟୂନ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଅଭିଧାନ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି । ସଟନ ମହାଶୟଙ୍କ ଅଭିଧାନ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅପ୍ରଚଳିତ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଗ୍ରନ୍ଥଦ୍ୱୟ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କ୍ଷୁଦ୍ରତର । ଅଦ୍ୟାଯାଏ କୌଣସି ଅଭିଧାନ ମଧ୍ୟରେ ଧାତୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନିବେଶିତ ହୋଇ ନାହିଁ ଏବଂ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ଶିଷ୍ଟ ପ୍ରୟୋଗ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇ ନାହିଁ । ଶବ୍ଦବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ଏବଂ ପଦ ପ୍ରୟୋଗ ପ୍ରଦର୍ଶକ ଖଣ୍ଡିଏ ସୁବୃହତ ଉତ୍କଳୀୟ ଶବ୍ଦକୋଷର ଅଭାବ ବହୁକାଳରୁ ଅନୁଭୂତ ହୋଇ ଆସୁଅଛି । ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ଡିରେକ୍ଟର ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାର କମିଶନର ମହୋଦୟଗଣ ସମୟେ ୨ ଏହି ଅଭାବ ଦୂରୀକରଣର ଆବଶ୍ୟକତା ବିଷୟ ସରକାରୀ ରିପୋର୍ଟରେ ପୁନଃପୁନଃ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିବାରୁ ମୁଁ ତନ୍ମୋଚନାର୍ଥେ ପ୍ରାୟ ଛନବର୍ଷ କାଳ ପରିଶ୍ରମ କରି କତିପୟ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏହି ଅଭିଧାନ ସଂକଳନ କରିଅଛି । ଅଭିଧାନ ସଂକଳନ କାର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ ତନ୍ମୁଦ୍ରାଙ୍କନ ଯେ ଅତିଶୟ କଠିନ ଏବଂ ଧୈର୍ଯ୍ୟସାପେକ୍ଷ, ତାହା ବୋଲିବା ବାହୁଲ୍ୟ ମାତ୍ର । ମୁଁ ରୋଗ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବାରମ୍ବାର ପୀଡ଼ିତ ହୋଇଥିବାରୁ, ପୁସ୍ତକଖଣ୍ଡି ଯଥାସମ୍ଭବ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ କରିବା ବିଷୟରେ ଯଥାସାଧ୍ୟ ପରିଶ୍ରମ କରିଥିଲେହେଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା ଲଭି ପାରି ନାହିଁ । ସେଥିମଧ୍ୟରେ ମୁଦ୍ରାଙ୍କନ ଦୋଷ ଓ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ଅଶୁଦ୍ଧି ସ୍ଥାନେ ୨ ରହି ଯାଇଅଛି । ଏହି ସମସ୍ତ ତ୍ରୁଟି ନିମନ୍ତେ ଦୁଃଖିତ ହୋଇ ମୁଁ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ନିକଟରେ ବିନୀତଭାବରେ ନିବେଦନ କରୁଅଛି ଯେ ସହୃଦୟ ବିଜ୍ଞ ମହାଶୟମାନେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ଅସୁବିଧାପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି କରି ପୁସ୍ତକର ଦୋଷାଂଶ ସଦୟଚିତ୍ତରେ କ୍ଷମାପୂର୍ବକ ପୁସ୍ତକଖଣ୍ଡିକୁ କିଞ୍ଚିତ ପରିମାଣରେ ଆଦର କଲେ, ମୋହର ଶ୍ରମ ସଫଳ ଜ୍ଞାନ କରିବି । ଈଶ୍ୱର ସୁଦିନ ଆଣିଲେ ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ ସମୟରେ ଗ୍ରନ୍ଥର ଦୋଷମାନ ନିରାକରଣ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଆଉ ଯେଉଁ ୨ ଅଭାବମାନ ରହି ଯାଇଅଛି ତାହା ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ସାଧ୍ୟାନୁସାରେ ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।

ଏହି ଅଭିଧାନ ମଧ୍ୟରେ ନାନା ଭାଷାମୂଳକ ପ୍ରାୟ ଦ୍ୱାବିଂଶତି ସହସ୍ର ଶବ୍ଦ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଅଛି । ସଂସ୍କୃତମୂଳକ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଏବଂ ଅର୍ଥାଦି ନିର୍ବାଚନ କରିବାରେ ଉଇଲସନ ସାହେବଙ୍କ ସଂସ୍କୃତ-ଇଂରାଜୀ ଅଭିଧାନ, ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରକୃତିବାଦ, ଅମରାର୍ଥଦୀପ୍ତି, ଶବ୍ଦାର୍ଥପ୍ରକାଶିକା, ଶବ୍ଦାର୍ଥମୁକ୍ତାବଳୀ ଏବଂ ଓଡ଼ିୟା ଗୀତାଭିଧାନ ଗ୍ରନ୍ଥମାନ ଅବଲମ୍ବିତ ହୋଇଅଛି । ପ୍ରଚଳିତ ଅନ୍ୟ ଭାଷାମୂଳକ ଏବଂ ଉତ୍କଳଦେଶଜ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ସନ୍ନିବେଶିତ ହୋଇ ନାହିଁ, ଯେହେତୁ ସବୁ ସ୍ଥଳରେ ସେଥିର ନିଶ୍ଚୟାତ୍ମକ ଅବଧାରଣ ହେବା ସମ୍ଭବପର ନୁହେ । ଶିଷ୍ଟ ପ୍ରୟୋଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାଚୀନ କବି ଶ୍ରୀ ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ, ଦୀନକୃଷ୍ଣ ଦାସ, ଅଭିମନ୍ୟୁ ସାମନ୍ତ ସିଂହାର ପ୍ରଭୃତି ଏବଂ ଆଧୁନିକ କବି ଶ୍ରୀ ରାଧାନାଥ ରାୟ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ଗ୍ରନ୍ଥ ଅବଲମ୍ବିତ ହୋଇଅଛି ।

ଏହି ଅଭିଧାନ ସଂକଳନ ସମାପ୍ତ ହେଲା ଉତ୍ତାରେ ଏତାଦୃଶ ବୃହତ ପୁସ୍ତକର ମୁଦ୍ରାଙ୍କନ ବ୍ୟୟ ନିର୍ବାହ କରିବା ମୋପରି ଲୋକ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ଜାଣି, ମୁଁ ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲି । ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ଡିରେକ୍ଟର ମହୋଦୟ ଏହି ପୁସ୍ତକର ଉପଯୋଗିତା ବିଷୟ ଅବଗତ ହୋଇ ପ୍ରୟୋ-

ଦାୟ ବ୍ୟୟର ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ମଞ୍ଜୁର କରିଅଛନ୍ତି; ଅହୁରି ମଧ୍ୟ କେତେକ ଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ କ୍ରୟ କରିବାକୁ ଆଦେଶ ଦେଇଅଛନ୍ତି । ଏଥିନିମିତ୍ତ ମୁଁ କମିଟି ଠାବରେ କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରୁଅଛି ।

ପରିଶେଷରେ ବକ୍ତବ୍ୟ ଏହି ଯେ ମୋହର ପରମୋପକାରୀ ବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ ବାବୁ ଅଭିନ୍ନ ନାୟକ ଏବଂ ଶ୍ରୀ ବାବୁ ଭୂପତିନାଥ ବସୁ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସବିଶେଷ ସହାୟତା କରିଥିବାରୁ, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଚିରକୃତଜ୍ଞତାପାଶରେ ବଦ୍ଧ ରହିଲି ।

ନିମ୍ନରେ ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନମାନ ବୁଝାଇ ଦିଆଗଲା ।

ବି=ବିଶେଷ୍ୟ	ସ°=ସର୍ବନାମ
ବି°=ବିଶେଷଣ	ପୁ°=ପୁଂଲିଙ୍ଗ
ଅ°=ଅବ୍ୟୟ	ସ୍ତ୍ରୀ=ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ
କ୍ରି°, ବି°=କ୍ରିୟାବିଶେଷଣ	ନ=ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗ

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ରାଓ,

କଟକ ।

ଶୁଦ୍ଧିପତ୍ର ।

ପୃଷ୍ଠା	ସ୍ତମ୍ଭ	ପଂକ୍ତି	ଅଶୁଦ୍ଧ	ଶୁଦ୍ଧ ।
୨	୨	୩୨	ଟେଣ୍ଣ	ଟେଣ୍ଣା ।
୩	୨	୫	କୁଜଟିକା	କୁଜ୍ଝଟିକା ।
୪	୨	୨୯	ରୁଦାକ୍ଷମାଳା	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷମାଳା ।
୫	୧	୯	ମଣ୍ଡଳକାର	ମଣ୍ଡଳାକାର ।
,,	,,	୧୪	ବେ. ବ.	ବୈ. ବ ।
୭	୧	୨୮	ପ୍ରଣପତ୍ୟ	ପ୍ରଣିପତ୍ୟ ।
,,	୨	୧୨	ଅଙ୍କୁସ	ଅଙ୍କୁଶ ।
୮	୧	୮	ନ ଜାଯୃତେ	ନ ମୁଞ୍ଚତି ।
,,	୨	,,	ବନ୍ଧ୍ୟନ୍ତି	ବଦ୍ଧ୍ୟନ୍ତି ।
୯	୧	,,	ପ୍ରଯତଃସ	ପ୍ରଯୃତସ୍ୟ ।
,,	,,	,,	ମଦ୍ଗୁରୋ	ମଦ୍ଗୁରୋଃ ।
୧୦	୧	,,	ପ୍ରାପ୍ତି	ବ୍ୟାପ୍ତି ।
୧୩	୧	୯	(ଅ-ଦୃଶ୍-ଜ)	(ଅ-ଦୃଶ୍-ଯ)
,,	,,	୧୮	ଜାଣଲେ	ଜାଣିଲେ ।
,,	୨	୩୭	ସ୍ୱତବାନ୍	ସ୍ୱହ୍ୱାନ୍ ।
୧୪	୧	୧୨	ପ୍ରଭାକୈାତ୍ତ୍ରିଅଙ୍ଗେସକେଣେ	ପ୍ରଭାକୋତ୍ତ୍ରିଅଙ୍ଗେଃସଙ୍କେଣେଃ ।
୧୪	୧	୧୪	ଧେନୁଃ	ଧେନୋ ।
,,	,,	୧୫	ଦନ୍ୟଙ୍କୁ ବନେସ୍ୟାନ୍ନିବ	ବନ୍ୟାନ୍ ବନେଷ୍ୟନ୍ନିବ ।
,,	,,	୨୦	ଢ୍ୟରେ	ଢ୍ୟକାରେ ।
୧୮	୧	୨୧	ସୁଷ୍ଣ୍ମା	ସୁଷୁମ୍ନା ।
,,	୨	୧୮	(ଅନ୍-ଶ୍ଚିତ)	(ଅ-ନିଶ୍ଚିତ)
୨୨	୧	୧୭	ଅଜାଯୃତ	ଅଜାଯୃତ୍ତ ।
୨୮	,,	୧୦	ଅପୌରଷେୟ	ଅପୌରୁଷେୟ ।
,,	,,	,,	(ଅ-ପୁରୁଷ-ଇୟ)	(ଅ-ପୁରୁଷ-ଏୟ)
୨୯	୧	୧୫	ଅବ୍ଦ	ଅବ୍ଜ ।
,,	୨	୧୮	ଅଭିଜାତନ୍ତ	ଅଭିଜାତସ୍ତ ।
୪୦	୨	୧୭	ରଜନ୍	ରାଜନ୍ ।
୫୧	୨	୭	ପ୍ରାଣାବ	ପ୍ରାଣାଦ୍ ।
୧୧୯	୨	୨୯	ଓଙ୍ଗୁଳିର	ଅଙ୍ଗୁଳିର ।

ପୃଷ୍ଠା	ସ୍ତମ୍ଭ	ପଂକ୍ତି	ଅଶୁଦ୍ଧ	ଶୁଦ୍ଧ ।
୧୮୧	୧	୧	ଅକାର	ହୁରାଇ ।
,,	,,	୨	ଭୁ	ବ. ଗ ।
୧୯୬	୧	୨୬	ହରଣୀଦୃଷ୍ଟୀପ୍ତ	ହରଣୀଦୃଶା ।
୧୯୬	୧	୧୬	ରଚନା	ରଞ୍ଜନା ।
୨୫୦	୧	୩୪	ନଠବାସ	ନାଠବାସ ।
୩୨୩	୨	୨୧	ବିଂ. ପୁଂ.	ବି. ପୁଂ.
୧୧୩	୧	୧୬ ଉପରୁ	ଏଗ୍ରି, ବି. (ଦେଶଜ) ବୃହତ୍ ପକ୍ଷୀବିଶେଷ । ଏହାର ପର ଅତି ସୁନ୍ଦର ହେତୁ ଇଂରାଜ ମହିଳାମାନେ ଟୋପିପ୍ରଭୃତିରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।	
୨୦୧	୧	୨୬ ଉପରୁ	ଖେଦିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବ୍ୟାପିବା, ଯଥା, "ଖେଦଇ ନାହି ଦିଗମାନଙ୍କୁ ଦୃଷ୍ଟି, କ୍ଷଣେ ବଣାମ ନାହିଁ ସଲିଳ ବୃଷ୍ଟି ।" ଜା. ସୁ. ଚ ।	
୩୯୬	୧	୧୬ ଉପରୁ	ପାଏଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ସାଦରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବସ୍ତ୍ରାଦି ବିସ୍ତାରିବା, ଯଥା, "ଉତ୍ପଳନିଶା କରପଲ୍ଲବକୁ ପାଏଡା ପାଡନ୍ତି ଧନୀ ।" ବ. ଚି ।	
୫୨୫	୨	୫ ଉପରୁ	ଯୋଗଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ଯୋଗାଡ ।	

ଉତ୍କଳ ଅଭିଧାନ ।

ଅ ବି. ପୁଂ. ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ । ଆଦ୍ୟସ୍ୱର, ବିଷ୍ଣୁ । ଅ°. ଅଭାବ, ଭିନ୍ନ । ବି°. ଅପ୍ରଶସ୍ତ, ସଦୃଶ, ଈଷତ୍, କୁତ୍ସିତ, ବିରୁଦ୍ଧ ।

ଅଁଳା, ବି. ପୁଂ. (ଆମଳକୀଶବ୍ଦଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଫଳ ।

ଅଋଣୀ, ବି°. (ଅ-ଋଣିନ୍) ଯେ ଋଣଗ୍ରସ୍ତ ନୁହେ, ଋଣରହିତ ।

ଅଂଶ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ଶ-ଅ) ଭାଗ, ଖଣ୍ଡ, ସ୍କନ୍ଧ, ଅକ୍ଷାଂଶ, କୋଣ ପରିମାଣ ।

ଅଂଶକ, ବି. ପୁଂ. (ଅଂଶ-ଅକ) ଜ୍ଞାତି । ନ. ଦିନ, ଭାଗ । ବି°. ଯେ ଭାଗ କରେ ।

ଅଂଶକରଣ, ବି. ନ. (ଅଂଶ-କରଣ) ବିଭାଗକରଣ, ଭାଗ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରଣ ।

ଅଂଶନୀୟ, ବି°. (ଅଂଶ-ଅନୀୟ) ଭାଗଯୋଗ୍ୟ, ବିଭାଜ୍ୟ ।

ଅଂଶଲ, ବି°. (ଅଂଶ-ଲ) ବଳବାନ୍, ବଳିଷ୍ଠ, ମାଂସଳ ।

ଅଂଶହର, ବି° (ଅଂଶ-ହର) ଭାଗୀ, ଅଂଶର ଅଧିକାରୀ, ଅଂଶ ହରଣକାରୀ ।

ଅଂଶାଂଶ, ବି° ପୁଂ. (ଅଂଶ-ଅଂଶ) ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଂଶ ।

ଅଂଶାପହାରକ, ବି°. (ଅଂଶ-ଅପ-ହୃ-ଅକ) ଅଂଶ ଅପହରଣକାରୀ, ଅଂଶ ଅପହାରୀ ।

ଅଂଶାପହାରୀ, ବି°, (ଅଂଶ-ଅପହାରୀ) ଅଂଶ ଅପହର୍ତ୍ତା, ଅଂଶାପହାରକ ।

ଅଂଶିତ, ବି°. (ଅଂଶ-ଇତ) ବିଭକ୍ତ, ବିଭିନ୍ନ, ବିଭାଜିତ ।

ଅଂଶୀ, ବି°. (ଅଂଶ-ଇନ୍) ଭାଗୀ, ଯେ ଅଂଶ ପାଏ ।

ଅଂଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ଶ୍-ଉ) କିରଣ ପ୍ରଭା, ସୂତ୍ରର ଅଗ୍ରଭାଗ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଅଂଶୁକ, ବି. ନ. (ଅଂଶୁ-କ) ବସ୍ତ୍ର, ସୂକ୍ଷ୍ମବସ୍ତ୍ର, ଉତ୍ତରୀୟ ବସ୍ତ୍ର; ତେଜପତ୍ର ।

ଅଂଶୁକୀଟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଂଶୁ-କୀଟ) ଯେଉଁ ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କ ଦେହରେ ଆଲୋକ ଥାଏ, ଯଥା, ପ୍ରବାଳକୀଟ, ତାରାମତ୍ସ୍ୟ, ଜୁଳୁଜୁଳିଆପୋକ ପ୍ରଭୃତି ।

ଅଂଶୁଧର, ବି. ପୁଂ. (ଅଂଶୁ-ଧୃ-ଅ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ଅସମଞ୍ଜ ରାଜା ।

ଅଂଶୁମତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଂଶୁ-ମତ୍-ଈ) ଶାଳପର୍ଣ୍ଣୀ ବୃକ୍ଷ ।

ଅଂଶୁମତ୍ଫଳା, ବି° ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଂଶୁମତ୍-ଫଳ-ଆ) କଦଳୀବୃକ୍ଷ ।

ଅଂଶୁମାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଅଂଶୁ-ମତ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ଅସମଞ୍ଜ ରାଜା । ବି°. କିରଣବିଶିଷ୍ଟ, ଆଲୋକଯୁକ୍ତ ।

ଅଂଶୁମାଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ଅଂଶୁମାଳା-ଇନ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ । ଯଥା,

> ଦେବାକୃତି ବୀରବୃନ୍ଦ ସବେ ବୀର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ ।
> "ତେଜସ୍ୱୀ ମଧ୍ୟାହ୍ନେ ଯେହ୍ନେ ଦେବ ଅଂଶୁମାଳୀ ।"
>
> କ. ବ ।

ଅଂଶୁଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅଂଶୁ-ଳ) ଚାଣକ୍ୟମୁନି । ବି°. କିରଣବିଶିଷ୍ଟ; ସୁନ୍ଦର ।

ଅଂସ, ବି. ପୁଂ. (ଅମ୍-ସ) ବିଭାଗ, ସ୍କନ୍ଧ, କାନ୍ଧ, ଯଥା,

> "କେଶବ ଅଂସରେ ବସି ମାନସରେ ବଡ଼ରେ ବରଜରମଣୀ ।"
>
> ର. ବ ।

ଅଂସଳ, ବି°. (ଅଂସ-ଳ) ବଳବାନ୍ ।

ଅଂସକୂଟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଂସ-କୂଟ) କକୁଦ୍, ଷଣ୍ଢର ଚୂଳ ।

ଅଂହଃ, ବି. ନ. (ଅନ୍‌ହ୍‌-ଅସ୍) ପାପ, କଲୁଷ, ଦୁଷ୍କୃତ ।

ଅଂହତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍‌ହ୍‌-ତି) ରୋଗ ।

ଅଂହ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍‌ହ୍‌-ର-ଇ) ଚତୁର୍ଥାଂଶ; ବୃକ୍ଷମୂଳ; ଚରଣ, ପାଦ, ଯଥା,

"ଶମନଭଗିନୀର, ନୀରଜାଂହ୍ରି ନୂପୁର ପର ପୂରିତ ମନୋରଥ ରଥାଙ୍ଗଗିର, ଶଶିକର ଶୀକରନିକର ଅମ୍ବୁଧର ବନ ଚୂଳକୁ ମାଝ ପହଁଞ୍ଚ । ଶ୍ରୀହରି ଶବଦ ପାହିଲା ।"

ରତ୍ନାକର ଚମ୍ପୂ ।

ଅଂହ୍ରିପ, ବି. ପୁଂ. (ଅହ୍ରି-ପା-ଅ) ବୃକ୍ଷ ।

ଅଇଁଠା, (ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦଜ) ଭୋଜନାବଶିଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥ ।

ଅକ, ବି. ନ. (ଅ-କ) ପାପ, ଦୁଃଖ । ବିଂ. ବକ୍ର ଗମନ ।

ଅକଚ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କଚ) କେତୁଗ୍ରହ । ବିଂ. କେଶରହିତ, ଲଣ୍ଡା, ଚନ୍ଦାମୁଣ୍ଡିଆ ।

ଅକଟା, ବିଂ. (କଟଧାତୁଜ) ଯାହା କଟା ହୋଇ ନାହିଁ ।

ଅକଣ୍ଟକ, ବିଂ. (ଅ-କଣ୍ଟକ) ନିର୍ବିଘ୍ନ, ନିରୁପଦ୍ରବ, ନିଷ୍କଣ୍ଟକ, ବାଧାଶୂନ୍ୟ ।

ଅକତିୟାର, ବି. (ଯାବନିକ) ଅଧିକାର, ସ୍ୱତ୍ୱ ।

ଅକଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-କଥା) କୁକଥା, ମନ୍ଦ କଥା, ଅପଭାଷା ।

ଅକଥ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-କଥ-ଯ) ଅବକ୍ତବ୍ୟ, ଯାହା କହିବା ଉଚିତ ନୁହେ ।

ଅକଥନୀୟ, ବିଂ. (ଅ-କଥ-ଅନୀୟ) ଅକଥ୍ୟ, ଯାହା କୁହା ଯାଇ ନ ପାରେ ।

ଅକଥିତ, ବିଂ. (ଅ-କଥିତ) ଅପ୍ରଚାରିତ, ଅପ୍ରକାଶିତ ।

ଅକପଟ, ବିଂ. (ଅ-କପଟ) ଚାତୁର୍ଯ୍ୟହୀନ, ସରଳ, ଉଦାର ।

ଅକରକରା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଲ୍ମଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଫଳବିଶେଷ ।

ଅକରଣି, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କୃ-ଅନ) ଅଭିସମ୍ପାତ, ଶାପ, ଆକ୍ରୋଶ ।

ଅକରଣୀ, ବିଂ. (ଅ-କରଣୀ) ଯେଉଁ ପାଣିର ମୂଳ ଆକର୍ଷଣ କଲେ ଅବଶିଷ୍ଟ କିଛି ରହେ ନାହିଁ । ବି. ଶାପ, ଆକ୍ରୋଶ ।

ଅକରାନ୍ତ୍ର, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଲ୍ମବିଶେଷ । ଏହା ଅନେକ ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ।

ଅକରୁଣ, ବିଂ. (ଅ-କରୁଣା-ଅ) ନିଷ୍ଠୁର, ନିର୍ଦ୍ଦୟ ।

ଅକର୍ତ୍ତନ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କୃତ-ଅନ) ବାମନ, ଖର୍ବ । ବିଂ. କର୍ତ୍ତନଶୂନ୍ୟ ।

ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-କର୍ତ୍ତବ୍ୟ) ଅକରଣୀୟ, ଯାହା କରିବା ଉଚିତ ନୁହେ । ବି. କ୍ରିୟାଶୂନ୍ୟତା ।

ଅକର୍ମ୍ମକ, ବିଂ. (ଅ-କର୍ମ୍ମ-କ) କର୍ମ୍ମହୀନ, ଯାହାର କର୍ମ୍ମ ନାହିଁ, ଅଯୋଗ୍ୟ ।

ଅକର୍ମ୍ମକକ୍ରିୟା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-କର୍ମ୍ମ-କ୍ରିୟା) ଯେଉଁ କ୍ରିୟାର କର୍ମ୍ମ ନାହିଁ ।

ଅକର୍ମ୍ମଣ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-କର୍ମ୍ମନ୍-ଯ) ଅଯୋଗ୍ୟ, ନିକମା ।

ଅକଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଖଞ୍ଜ, ଅସୁବିଧା, ବିଂ. କଠିନ ।

ଅକଳଙ୍କ, ବିଂ. (ଅ-କଳଙ୍କ) କଳଙ୍କହୀନ, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ନିର୍ମ୍ମଳ ।

ଅକଲ୍କ, ବିଂ. (ଅ-କଲ୍କ) କଳଙ୍କରହିତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଲ୍କା. ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ।

ଅକଳିତ, ବିଂ. (ଅ-କଳ-ତ) ଯାହା କଳନା କରା ହୋଇ ନାହିଁ, ଅସୀମ ।

ଅକଳ୍ପିତ, ବିଂ. (ଅ-କଳ୍ପିତ) ପ୍ରକୃତ, ଅକୃତ୍ରିମ ।

ଅକଲ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-କଲ-ଯ) ରୋଗୀ, ପୀଡିତ, ଅସମର୍ଥ ।

ଅକଲ୍ୟାଣ, ବିଂ. (ଅ-କଲ୍ୟାଣ) ଅମଙ୍ଗଳ, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ, ଅଶୁଭ ।

ଅକସ, ବି. (ଯାବନିକ) ଅନୈକ୍ୟ, ବାଦ ।

ଅକସ୍ମାତ୍, ଅଂ. (ଅ-କସ୍ମାତ୍) ହଠାତ୍, ସହସା, ଦୈବାତ୍, ଯଥା,

"ଅକସ୍ମାତ୍ ଦେଖ ଏହି ନଗର ପ୍ରାନ୍ତରେ,
କିଷ୍ଟ ଧୂମ ଉଠେ କେତେ ପ୍ରଖର ବେଗରେ ।"

ଅକାଟ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-କଟ-ଯ) ଅଖଣ୍ଡନୀୟ; ଯାହା ଖଣ୍ଡନ କରାଯାଇ ନ ପାରେ ।

ଅକାଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କନ୍-ଡ) ଅକସ୍ମାତ୍ । ବି. ଅଂ. ଅସମୟ । ସ୍କନ୍ଧଶୂନ୍ୟ ବୃକ୍ଷ ।

ଅକାଣ୍ଡିୟା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅପରିପୁଷ୍ଟ ଶସ୍ୟ ।

ଅକାଡ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଶ୍ଳୀଳ ।

ଅକାତର, ବିଂ. (ଅ-କାତର) ଦୁଃଖବୋଧରହିତ, କାତର ନ ହେବା, ଅନାୟାସ ।

ଅକାମ, ବିଂ. (ଅ-କାମ) ଅନିଚ୍ଛୁକ, ନିଷ୍କାମ ।

ଅକାୟ, ବିଂ. (ଅ-କାୟ) ଶରୀରବିହୀନ । ବି, ପୁଂ. ପରମାତ୍ମା, ରାହୁଗ୍ରହ ।

ଅକାର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କାର) "ଅ" ଏହି ଅକ୍ଷର, ସ୍ୱର ବର୍ଣ୍ଣର ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷର ।

ଅକାରଣ, ବିଂ. (ଅ-କାରଣ) କାରଣଶୂନ୍ୟ, ବୃଥା, ନିରର୍ଥକ ।

ଅକାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅ-କୃ-ଯ) କୁକର୍ମ, ଅସତ୍‌କର୍ମ । ବିଂ. ଅକରଣୀୟ ।

ଅକାରାନ୍ତ, ବିଂ. (ଅକାର-ଅନ୍ତ) ଯେ ଶବ୍ଦର ଶେଷରେ ଅକାର ଥାଏ ।

ଅକାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କାଳ) ଅଶୁଦ୍ଧ କାଳ, ଅସମୟ, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ।

ଅକାଳକାଣ୍ଡ, ବି. ନ. (ଅକାଳ-କାଣ୍ଡ) ପାଣ୍ଡୁରାଜା ଅଭିଶାପଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ମାଦ୍ରୀ ସହିତ ସହବାସରେ ଲିପ୍ତ ଥିବା ସମୟରେ ଅକାଳରୁ କାଣ୍ଡ ପଡିବା-ଦ୍ୱାରା ହତ ହେଲେ । ସେହିପରି ଆକସ୍ମିକ ବାଣର ବା ଘଟନାର ନାମ ଅକାଳକାଣ୍ଡ, ଯଥା,

"ଅକାଳକାଣ୍ଡ ପ୍ରୀତି ମୁଣ୍ଡେ ପଡୁ ।
ପ୍ରପଞ୍ଚ ପ୍ରୀତି ହାତ ଖୋଜୁ ଛଡୁ ।"

ବି. ଚି ।

ଅକାଳକୁଷ୍ମାଣ୍ଡ, ବି. ନ. (ଅକାଳ-କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ) କୁପୁଏ, ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଗାନ୍ଧାରୀ ଅକାଳରେ କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ ଆକାରରେ ଗୋଟିଏ ମାଂସପିଣ୍ଡ ପ୍ରସବ କରି-ଥିଲେ, ସେଥିରୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନାଦି ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, ସେମାନେ କୁରୁକୁଳ ଧ୍ୱଂସର କାରଣ । ଏଣୁକରି କୁପୁଏକୁ ଲୋକେ ଅକାଳକୁଷ୍ମାଣ୍ଡ କହନ୍ତି ।

ଅକାଳକୁସୁମ, ବି. ନ. (ଅକାଳ-କୁସୁମ) ଅସମୟର ଫୁଲ ।

ଅକାଳଜ, ବିଂ. (ଅକାଳ-ଜ) ଅସମୟ ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ଅକାଳଜଳଦୋଦୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅକାଳଜଳଦ-ଉଦୟ) ଅସମୟେ ମେଘର ଉଦୟ ; କୁଜ୍ଝଟିକା, କୁହୁଡି ।

ଅକାଳସହ, ବିଂ (ଅ-କାଳ-ସହ) ଯାହାର କାଳ ସହେ ନାହିଁ, ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ, ଅସ୍ଥିର, ଯଥା, ଅକା-ଳସହ ବିଷୟରେ ବିଳମ୍ବ କରିବା ଅବିଧେୟ ।

ଅକାଳ୍ପନିକ, ବିଂ. (ଅ-କଳ୍ପନା-ଇକ) ଯାହା କଳ୍ପନା-ସମ୍ଭୂତ ନୁହେ, ପ୍ରକୃତ, ଯଥାର୍ଥ ।

ଅକିଞ୍ଚନ, ବିଂ. (ଅ-କିଞ୍ଚନ) ଦୁଃଖୀ, ଦରିଦ୍ର, ନିର୍ଦ୍ଧନ, ସାମାନ୍ୟ, କ୍ଷୁଦ୍ର, ଯଥା,

"ଚିନ୍ତି ଖିଲା ତୋର ହେ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ,
ଯୁ ପରଶୁ ସବୁ ମାନ ଭାଜନ,
କିଏ ଉଦ୍‌ବଳେ, କୁଁଇବ କୌଶଳେ,
ତୋ ତନୁ, ମହେଶ ମାୟା ଏସନ,
କେମନ୍ତେ ବୁଝିବ ମୁଁ ଅକିଞ୍ଚନ ।"

କ. ବ ।

ଅକିଞ୍ଚନତ୍ୱ, ବି. ନ. } (ଅକିଞ୍ଚନ-ତ୍ୱ, ତା) ନିର୍ଦ୍ଧନତା, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ।
ଅକିଞ୍ଚନତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. }

ଅକିଞ୍ଚିତ୍, ବିଂ. (ଅ-କିଞ୍ଚିତ୍) ଅତି ସାମାନ୍ୟ, ଯହିଁରେ କିଛି ନାହିଁ ।

ଅକିଞ୍ଚିତ୍କର, ବିଂ. (ଅ-କିଞ୍ଚିତ୍-କର) ଯହିଁରେ କିଛି ହୁଏ ନାହିଁ, ଅକର୍ମଣ୍ୟ ।

ଅକୀର୍ତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-କୀର୍ତ୍ତି) ନିନ୍ଦା, ଅଯଶ, ଅଖ୍ୟାତି, ଦୁର୍ନାମ ।

ଅକୁଣ୍ଠ, ଅକୁଣ୍ଠିତ, ବିଂ (ଅ-କୁଣ୍ଠ-ଅ, ତ) ପ୍ରତିଭା-ଯୁକ୍ତ, ଅବ୍ୟାହତ, ଅସଂକୁଚିତ ।

ଅକୁତୋଭୟ, ବିଂ (ଅକୁତଃ-ଭୟ) ନିର୍ଭୟ, ଯେ କୌଣସି କଥାରେ ଭୟ ପାଏ ନାହିଁ ।

ଅକୁପ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅ-କୁପ୍ୟ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ; ରୌପ୍ୟ ।

ଅକୁଳନ, ବି. (ଅ-କୁଳ୍-ଅନ) ଅନାଣ୍ଟନ, ଅଭାବ ।

ଅକୁଳା, ବିଂ. (କୁଳଶବ୍ଦଜ) ଯାହାର କୂଳରେ ଠିକ ନାହିଁ ।

ଅକୁଲୀନ, ବିଂ. (ଅ-କୁଲୀନ) କୁଳମର୍ଯ୍ୟାଦାଶୂନ୍ୟ ।

ଅକୂପାର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କୂ-ପାର) ସମୁଦ୍ର, ଜଳଧି, ଯଥା,

"କୃପା କର ସେହି କୃପା ଅକୂପାର ।
ବୂଡୁଁ ମୋ ଦୁରିତ କରିବେ ସଂହାର ।"

କ. କେ ।

ଅକୂଳ, ବିଂ. (ଅ-କୂଳ) କୂଳହୀନ, ଯାହାର ତୀର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଅକୃତ ବିଂ. (ଅ-କୃତ) ଅସମ୍ପାଦିତ, ଅନନୁଷ୍ଠିତ, ଯାହା କରାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଅକୃତକର୍ମ୍ମା, ବିଂ. (ଅ-କୃତ-କର୍ମ୍ମନ୍) ଅପଟୁ ।

ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ କୃତ-କାର୍ଯ୍ୟ) ନିଷ୍ଫଳ, ବିଫଳମନୋରଥ ।

ଅକୃତଘ୍ନ, ବିଂ. (ଅ-କୃତ-ଘ୍ନ) କୃତଜ୍ଞ ।

ଅକୃତଜ୍ଞ, ବିଂ. (ଅ-କୃତଜ୍ଞ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପକାର ସ୍ୱୀକାର ନ କରେ, କୃତଘ୍ନ ।

ଅକୃତଦ୍ୱାର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କୃତ-ଦ୍ୱାର) ଅବିବାହିତ, ବାଉଁଳ ।

ଅକୃତ୍ରିମ, ବିଂ. (ଅ-କୃତ୍ରିମ) କୃତ୍ରିମ ନୁହେଁ, ସ୍ୱାଭାବିକ, ଯଥାର୍ଥ ।

ଅକୈତବ, ବିଂ. (ଅ-କୈତବ) ଅକପଟ, ସରଳ ।

ଅକୋଠ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କୁଠ- ଅ) ଗୁଆଗଛ, ଗୁଆ ।

ଅକୌଶଳ, ବି. ନ. (ଅ-କୁଶଳ-ଅ) ଅପଟୁତା, କୁଶଳାଭାବ, ବିରୋଧ ।

ଅକ୍କା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅକ-କ-ଆ) ଜନନୀ, ମାତା ।

ଅକ୍ତ, ବିଂ. (ଅନ୍ଜ-ତ) ଯୁକ୍ତ, ଲେପିତ, ମିଶ୍ରିତ, ଅଭିଷିକ୍ତ, ବ୍ୟକ୍ତ ।

ଅକ୍ରୂର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କ୍ରୂର) ଗାନ୍ଦିନୀପୁତ୍ର, କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପିତୃବ୍ୟ, ଯଥା,

" ଦାଣ୍ଡରେ ଶୁଭିଲା ସମ କୃଷ୍ଣ ବେଦଗାର,
ଅକ୍ରୂର ଆସିଛି ତାଙ୍କୁ ଧରି ନେବାପାଇଁ ।"

ମଥୁରାମଙ୍ଗଳ ।

ବିଂ. ସରଳ ।

ଅକ୍ରେୟ, ବିଂ. (ଅ-କ୍ରୀ-ଯ) କିଣିବାର ଅଯୋଗ୍ୟ, ମହଙ୍ଗା ।

ଅକ୍ଳୀବ, ବିଂ. (ଅ-କ୍ଳୀବ) ଅକ୍ଳୀବ, ବୀର, ଧୈର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ ।

ଅକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷ୍-ଅ) ପାଶକ, ପଶାଖେଳ; ଚକ୍ରର ଅକ୍ଷ; ଗ୍ରହ ଭ୍ରମଣର ପଥ; ଜ୍ଞାନ; ରଥାଙ୍ଗ; ରାବଣପୁତ୍ର; ଗରୁଡ଼; ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଗଛ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; ସ୍ୱଚ୍ଛଲବଣ; ଚକ୍ଷୁ; ଯଥା,

"ଅକ୍ଷ ସାର୍ଥ ମୁଁ କଲି ଦେଖି ପୁଣି,
ଅଇଲଇ ସେହିଠାରୁ ଏକ୍ଷଣି ।"

ବି. ଚି ।

ଅକ୍ଷତ, ବିଂ (ଅ-କ୍ଷତ) ଆଘାତଶୂନ୍ୟ, ଅଖଣ୍ଡିତ, ଅହିଂସିତ । ବି. ଅଭଗ୍ନ ତଣ୍ଡୁଳ; ଯବ, ଯଥା,

"କ୍ଷତଶରୀରେ ଲଗାଇଲେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ,
କପର ଯାତନା ହୁଅଇ ଭୂର୍ଣ୍ଣ,
ତାହା କି ଜାଣିବ ଅକ୍ଷତଦେହୀ,
ମନରେ ଉଦୟ ହେଉଛି ଏହି ।"

ଅକ୍ଷତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-କ୍ଷତ-ଆ) ପୁରୁଷସଂସର୍ଗରହିତା ସ୍ତ୍ରୀ, କୁମାରୀ ।

ଅକ୍ଷଦଣ୍ଡ, **Axis**, ବି. ଯେଉଁ କଳ୍ପିତ ବ୍ୟାସ ଉପରେ ପୃଥିବୀ ପଶ୍ଚିମରୁ ପୂର୍ବାଭିମୁଖରେ ପ୍ରତିଦିନ ବୁଲଇ, ମେରୁଦଣ୍ଡ, ବର୍ତ୍ତୁଳର ବ୍ୟାସ ।

ଅକ୍ଷପାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷ-ପାଦ) ଗୌତମମୁନି, ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରଣେତା; ଚକ୍ରର ଅଙ୍ଗ ।

ଅକ୍ଷମ, ବିଂ. (ଅ କ୍ଷମ-ଅ) କ୍ଷମତାରହିତ, ଅଶକ୍ତ, ଅସମର୍ଥ ।

ଅକ୍ଷମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-କ୍ଷମା) ଈର୍ଷା, ହିଂସା, କ୍ରୋଧ ।

ଅକ୍ଷମାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅକ୍ଷ-ମାଳା) ରୁଦ୍ରାକ୍ଷମାଳା, ଜପମାଳା ; ବଶିଷ୍ଠପତ୍ନୀ, ଅରୁନ୍ଧତୀ, ଯଥା

"ଧରିଅଛି ଅକ୍ଷମାଳା ବଳୟ ଯେ କର ।"

କ. ବ ।

ଅକ୍ଷୟ, ବିଂ. (ଅ-କ୍ଷୟ) ଅବିନଶ୍ୱର, ଚିରସ୍ଥାୟୀ, ନିତ୍ୟ, ଯଥା,

"ବାଣିମାଳ ଯାର ଶଇଳବକ୍ଷରେ,
ଔରସଶ ଲେଶା ଅକ୍ଷୟ ଅକ୍ଷରେ ।"

ନ. କେ ।

ଅକ୍ଷୟତୃତୀୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅକ୍ଷୟ-ତୃତୀୟା) ବୈଶାଖ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ତୃତୀୟା, ଏହି ତିଥିରେ କୌଣସି ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ତାହାର ଫଳ ଅକ୍ଷୟ ହୁଏ ।

ଅକ୍ଷର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କ୍ଷର) ବ୍ରହ୍ମ, ପରମେଶ୍ୱର; ଅକାରାଦି ବର୍ଣ୍ଣ, । ବିଂ. ସ୍ଥାୟୀ, ଅବିନଶ୍ୱର ।

ଅକ୍ଷରେଖା, Lines of Latitude, ବି. ଭୂଗୋଳକ ଉପରେ କଳ୍ପିତ ମଣ୍ଡଳାକାର ରେଖାବିଶେଷ ।

ଅକ୍ଷଲୀଳା, ବି. (ଅକ୍ଷ-ଲୀଳା) ପଶାଖେଳ; ଚକ୍ଷୁର-ବିଳାସ, ଯଥା,

"ବନ୍ଧୁ ନୋହେ ତସ୍ୱ ଅକ୍ଷଲୀଳା ଏଥି,
ବନ୍ଧୁ ନୋହେ ଅକ୍ଷଲୀଳା ।"

ବୈ. ବ ।

ଅକ୍ଷବୃତ୍ତ, Parallels of Latitude, ବି. ନିରକ୍ଷବୃତ୍ତର ସମାନ୍ତରାଳ ଏବଂ ନିରକ୍ଷବୃତ୍ତରୁ କ୍ରମଶଃ ଦଶ ଦଶ ଅଂଶ ଅନ୍ତରରେ ଯେଉଁ ସବୁ କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ବୃତ୍ତ କଳ୍ପିତ ହୁଏ ।

ଅକ୍ଷାଂଶ, Degree, ବି. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷ-ଅଂଶ) ବିଷୁବରେଖାର ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ ଓ ପୂର୍ବ ପଶ୍ଚିମ ଭୂଭାଗକୁ ଭୂଗୋଳ ବେତ୍ତାମାନେ ୩୬୦ ସମାନ ଅଂଶରେ ବିଭାଗ କରନ୍ତି ସେହି ଏକ ଏକ ଅଂଶର ନାମ ଅକ୍ଷାଂଶ ।

ଅକ୍ଷାନ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-କ୍ଷମ୍-ତି) ଅକ୍ଷମା, ଈର୍ଷ୍ୟା ।

ଅକ୍ଷି, ବି. କ୍ଳୀ. (ଅକ୍ଷ୍-ଇ) ଚକ୍ଷୁ, ନେତ୍ର, ଲୋଚନ ।

ଅକ୍ଷିକୂଟକ, ବି. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷି-କୂଟକ) ଚକ୍ଷୁର ତାରା ।

ଅକ୍ଷୋଟ, ବି. ପୁଂ. (ଅକ୍ଷ୍-ଓଟ) ପର୍ବତଜାତ ପାଲୁଅଗଛ ।

ଅକ୍ଷୋଭ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-କ୍ଷଭ-ଅ) ହସ୍ତୀବନ୍ଧନ ସ୍ତମ୍ଭ । ବିଂ. କ୍ଷୋଭଶୂନ୍ୟ ।

ଅକ୍ଷୌହିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅକ୍ଷ-ଊହିଣୀ) ୧୦୯, ୩୫୦ ପଦାତି, ୬୫, ୬୧୦ ଅଶ୍ୱ, ୨୧, ୮୭୦ ଗଜ, ଓ ୨୧, ୮୭୦ ରଥଯୁକ୍ତ ସୈନ୍ୟ ।

ଅଖ, ବି. (ଅକ୍ଷଶବ୍ଦଜ) ଗାଡ଼ିର ଦୁଇଚକ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା କୁଆଳି ଆକାରର କାଷ୍ଠଦଣ୍ଡ; ଅଭ୍ୟାସ ।

ଅଖଳ, ବିଂ. (ଅ-ଖଲ୍-ଅ) ଅକପଟ ।

ଅଖଣ୍ଡ, ବିଂ. (ଅ-ଖଣ୍ଡ) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସମଗ୍ର ।

ଅଖଣ୍ଡଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଖଣ୍ଡ-ଲ) ପୃଥିବୀ, ମହୀ ।

ଅଖଣ୍ଡିତ, ବିଂ. (ଅ-ଖଣ୍ଡ-ତ) କୃତ୍ସ୍ନ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଅଖା, ବି. (ଦେଶଜ) ଝୋଟଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ଥଳୀ, ବସ୍ତା ।

ଅଖାଡୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବିବେଚନାଶୂନ୍ୟ ଲୋକ ।

ଅଖାତ, ଆଖାତ, ବିଂ. ପୁଂ. (ଅ-ଖନ୍-ତ) ସ୍ୱାଭାବିକ ଜଳାଶୟ ।

ଅଖାଦ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ଖାଦ୍ୟ) ଅଭକ୍ଷ୍ୟ ।

ଅଖିଳ, ବିଂ. (ଅ-ଖିଲ) ସମଗ୍ର, ସମସ୍ତ, ସମୁଦାୟ, ଯଥା,

"ଅଖିଳ ଅବନୀ ମଧ୍ୟେ ମାନନୀୟା
ଅଖିଳ ଅବନୀ ପତି ପୂଜନୀୟା"

କ. ବ ।

ଅଖ୍ୟାତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଖ୍ୟା-ତି) ଅଯଶଃ, ନିନ୍ଦା ।

ଅଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଗମ୍-ଅ) ପର୍ବତ; ବୃକ୍ଷ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ସର୍ପ । (ଅଗ୍ରର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଅଗ୍ରଭାଗ, ଶିଖର ଦେଶ ।

ଅଗଣା, ବି. (ଅଙ୍ଗନ ଶବ୍ଦଜ) ଗୃହସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ସମତଳ ଭୂମି । ବିଂ. ଯାହା ଗଣା ହୋଇ ନାହିଁ, ଅନେକ, ଯଥା,

"ବକେ କଣେ ଯେ ଯାହାକୁ ସ୍ନେହେ,
ବଳ ତାଠାରେ ଜୀବନ ନୋହେ,
ବହିରଙ୍ଗେ ବୁଲୁଛନ୍ତି ଅଗଣାରେ ।"

କ. ଚ ।

ଅଗଣନୀୟ, ଅଗଣ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ଗଣ-ଅନୀୟ,ଯ) ଅସଂଖ୍ୟ; ଅଗ୍ରାହ୍ୟ ।

ଅଗତି, ବିଂ. (ଅ-ଗତି) ଗତିହୀନ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଉପାୟାଭାବ ।

ଅଗତ୍ୟା, ଅଂ. (ଅ-ଗତ୍ୟା) ସୁତରାଂ, ଅନାୟତ୍ତରେ, ଗତ୍ୟନ୍ତରର ଅଭାବରେ ।

ଅଗଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଗଦ) ଔଷଧ, ବିଷଘ୍ନ ଔଷଧ । ବିଂ. ରୋଗହୀନ, ସୁସ୍ଥ ।

ଅଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଗମ୍-ଅ) ପର୍ବତ; ବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଦୁର୍ଗମ ।

ଅଗମ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ଗମ୍-ଯ) ଦୁର୍ଗମ, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ କେହି ଗମନ କରି ନ ପାରନ୍ତି ।

ଅଗମ୍ୟା, ବିଂ. (ଅ-ଗମ୍-ଯ-ଆ) ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସଂସର୍ଗରେ ମହାପାତକ ହୁଏ ।

ଅଗର, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ ।

ଅଗସ୍ତ୍ୟ, ଅଗସ୍ତି, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ-ସ୍ତୈ-ଅ,ଇ) ମୁନିବିଶେଷ, ଘଟର୍ଷିଙ୍କ ପୁଏ; ବକପୁଷ୍ପ; ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଦଶେ ଅଗସ୍ତି ଦକ୍ଷିଣେ ସୁନ୍ଦର,
ଲେଉଟିଛି ଭଲି ତୋଷ ମନ୍ଦର ।"
ଲା. ବ ।

ଅଗାଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ସୃଙ୍ଖଳ ନ ଥାଏ । ବିଂ. ଅସାର, ନିକୃଷ୍ଟ ।

ଅଗାତ୍ମଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଗ-ଆତ୍ମଜା) ପାର୍ବତୀ; ନଦୀ ।

ଅଗାଧ, ବିଂ. (ଅ-ଗାଧ) ଅତଳସ୍ପର୍ଶ, ଅତି ଗମ୍ଭୀର ।

ଅଗାର, ବି. ନ. (ଅଗ-ଆ-ଋ) ଗୃହ, ଘର ।

ଅଗିର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଗୃ-ଅ) ସ୍ୱର୍ଗ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି; ରାକ୍ଷସ; ଅଣ୍ଡଜ ।

ଅଗୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଗୋ) ରାହୁଗ୍ରହ । ବିଂ. କିରଣରହିତ; ଗୋଶୂନ୍ୟ ।

ଅଗୁରୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଗୁରୁ) ଶିଂଶପା ବୃକ୍ଷ; ସୁଗନ୍ଧି କାଷ୍ଠବିଶେଷ, କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦନ । ବିଂ. ଲଘୁ ।

ଅଗୋଚର, ବିଂ. (ଅ-ଗୋଚର) ଅଜ୍ଞାତ, ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ଯଥା,

"କହିବାକୁ ସେ ଅଟନ୍ତି ଅଗୋଚର,
କେତେ ଉତ୍ସବ ହୋଇଲା ଗୋପପୁର ।"
ର. କ ।

ଅଗୌଣ, ବିଂ. (ଅ-ଗୌଣ) ଶୀଘ୍ର, ତ୍ୱରିତ ।

ଅଗ୍ନି, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍-ନି) ବହ୍ନି, ଅନଳ, ପାବକ, ନିଆଁ ।

ଅଗ୍ନିକ, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନି-କ) ସାଧବଧରି ପୋକ, ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପ, ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ କୀଟବିଶେଷ ।

ଅଗ୍ନିକଣ, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନି-କଣ) ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ, ଅଗ୍ନିକଣା ।

ଅଗ୍ନିକୋଣ, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନି-କୋଣ) ପୂର୍ବ ଦକ୍ଷିଣ କୋଣ, ଏହି କୋଣର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା ଅଗ୍ନି, ଏଣୁ କରି ଏହାର ନାମ ଅଗ୍ନି ବା ଆଗ୍ନେୟକୋଣ ।

ଅଗ୍ନିପ୍ରସ୍ତର, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନି-ପ୍ରସ୍ତର) ଚକ୍‌ମକିପଥର, ଏହାକୁ ଲୌହଦ୍ୱାରା ଆଘାତ କଲେ ଅଗ୍ନି ଜାତ ହୁଏ ।

ଅଗ୍ନିମାନ୍ଦ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅଗ୍ନି-ମନ୍ଦ-ଯ) ଅଜୀର୍ଣ୍ଣତା ଅପାକ ।

ଅଗ୍ନିଶର୍ମ୍ମା ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନି-ଶର୍ମ୍ମନ୍) ମହାକ୍ରୋଧୀ ।

ଅଗ୍ନିଶିଖ, ଅଗ୍ନିଶେଖର, ବି. ନ. (ଅଗ୍ନି-ଶିଖ, ଶେଖର) କୁଙ୍କୁମ; ଦୀପ; ବାଣ ।

ଅଗ୍ନିଶିଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଗ୍ନି-ଶିଖା) ଅଗ୍ନିଜ୍ୱାଳା; ବିଷଲଙ୍ଗୁଳିଆ ଗଛ ।

ଅଗ୍ନିଷ୍ଟୋମ, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନି-ସ୍ତୋମ) ଯାଗବିଶେଷ ।

ଅଗ୍ନିସଖା ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନି-ସଖା) ବାୟୁ, ପବନ ।

ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର, ବି. ନ. (ଅଗ୍ନି-ହୋତ୍ର) ସାଗ୍ନିକର ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ବା ଦୈନିକ ହୋମ ।

ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର-ଇନ) ସାଗ୍ନିକ, ନିତ୍ୟ ହୋମକର୍ତ୍ତା ।

ଅଗ୍ନ୍ୟସ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ଅଗ୍ନି-ଅସ୍ତ୍ର) ଆଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ର, ବନ୍ଧୁକ, ତୋପପ୍ରଭୃତି ।

ଅଗ୍ନ୍ୟୁତ୍ପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନି-ଉତ୍ପାତ) ଆଗ୍ନେୟଗିରି ସଂଘଟିତ ଉପଦ୍ରବ । ଆଗ୍ନେୟଗିରିରୁ ସମୟସମୟରେ ଧୂମ, କର୍ଦ୍ଦମ, ଭସ୍ମ, ଗଳିତ ଧାତୁଦ୍ରବ୍ୟାଦି ବାହାର ହୁଏ, ଏହି ଘଟନାକୁ ଅଗ୍ନ୍ୟୁତ୍ପାତ କହନ୍ତି ।

ଅଗ୍ର, ବି. (ଅଗ-ର) ଆଦ୍ୟ, ପ୍ରଥମ, ପ୍ରଧାନ । ବି. ନ. ଅଗ୍ରଭାଗ, ଅବଲମ୍ବନ ।

ଅଗ୍ରଗ, ବିଂ. (ଅଗ୍ର-ଗ) ଅଗ୍ରଗାମୀ, ପ୍ରଧାନ ।

ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ, ବିଂ. (ଅଗ୍ର-ଗଣ୍ୟ) ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଅଗ୍ରଗାମୀ, ବିଂ. (ଅଗ୍ର-ଗମ୍-ଇନ୍) ଅଗ୍ରସର ।

ଅଗ୍ରଜ, ବିଂ. (ଅଗ୍ର-ଜନ୍-ଅ) ଜ୍ୟେଷ୍ଠ । ବି. ବ୍ରାହ୍ମଣଜାତି, ଯଥା,

"ଅଗ୍ରଜଅଙ୍କାବଦ୍ଧ ସୌମିତ୍ରିରଥୀ,
ସମନ୍ତୁଦୟକ୍ୟୋଷ୍ଠା ବୈଦେହୀ ସତୀ,
ବସନ୍ତି ଭାଗୀରଥୀତୀର କାନନେ,
ଲେଉଟାଇଲେ ରଥ ଅଥୟମନେ ।"

ବ. ବ ।

ଅଗ୍ରଜନ୍ମା, ବ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର-ଜନ୍ମନ୍) ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବିଂ. ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ।

ଅଗ୍ରଜାତକ, } ବ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର-ଜାତକ, ଜାତ)
ଅଗ୍ରଜାତ, } ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଅଗ୍ରଣୀ, ବ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର-ନୀ) ସେନାପତି । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଅଗ୍ରତଃ, ଅଂ. (ଅଗ୍ର-ତସ୍) ଆଗରେ, ସମ୍ମୁଖରେ ।

ଅଗ୍ରସର, } ବିଂ. (ଅଗ୍ର-ସୃ-ଅ) ଅଗ୍ରଗାମୀ ।
ଅଗ୍ରେସର. } ଯଥା,
ଅଗ୍ରସାର, }

"କରି ଅଗ୍ରସର ସୁରଭୀନନ୍ଦର ପଛେ ବଳେ ଯଦୁଚନ୍ଦ୍ରମା,
କରି ଏହି ଲକ୍ଷ ବରଜଜନଙ୍କ ଗ୍ରହଗଣ ପ୍ରାୟେ ଉପମା ।"

ର. କ ।

ଅଗ୍ରହାୟଣ, ବ. ପୁଂ. (ଅଗ୍ର-ହାୟନ) ମାର୍ଗଶିର ମାସ ।

ଅଗ୍ରିମ, ବିଂ. (ଅଗ୍ର-ଇମ) ଆଗଭୁରା; ଉତ୍ତମ, ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ।

ଅଗ୍ର୍ୟ, ବିଂ. (ଅଗ୍ର-ଯ) ପ୍ରଧାନ ।

ଅଘ, ବ. ନ. (ଅଘ୍-ଅ) ପାପ, କଳଙ୍କ; ଦୁଃଖ, ବ୍ୟସନ । ପୁଂ. ଅସୁରବିଶେଷ ।

ଅଘମର୍ଷଣ, ବିଂ. (ଅଘ-ମର୍ଷଣ) ପାପନାଶକ । ବ. ପୁଂ. ବେଦର ମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଯଥା,

"ଅଘମର୍ଷଣ ଶୁଣି କୃତକୃତ,
ଅବଶରେ ହୋଇଲେ ପ୍ରଣପତ୍ୟ ।"

ବ. ଚି ।

ଅଘୋର, ବିଂ. (ଅ-ଘୋର) ଭୟାନକ । ବ. ପୁଂ. ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଅଘୋରପନ୍ଥୀ, ବିଂ. (ଅଘୋର-ପନ୍ଥୀ) କୁପଥଗାମୀ । ବ. ଧର୍ମ୍ମସଂପ୍ରଦାୟବିଶେଷ ।

ଅଙ୍କ, ବ. ପୁଂ. (ଅନ୍କ-ଅ) ଚିହ୍ନ, କଳଙ୍କ; କ୍ରୋଡ; ନାଟକଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦ; ଗଣିତ ।

ଅଙ୍କନ, ବ. ନ. (ଅଙ୍କ୍-ଅନ) ଚିହ୍ନକରଣ, ଦାଗ ଦେବାର; ସଂଖ୍ୟା ।

ଅଙ୍କସ୍ଥ, ବିଂ. (ଅଙ୍କ-ସ୍ଥ) କ୍ରୋଡସ୍ଥ ।

ଅଙ୍କିତ, ବିଂ. (ଅଙ୍କ-ଇତ) ଚିହ୍ନିତ, ଲକ୍ଷିତ ।

ଅଙ୍କୁର, } ବ. ପୁଂ (ଅଙ୍କ-ଉର) ଗଜା, ଗଜରୁ
ଅଙ୍କୂର, } ଉଦ୍ଭୂତ, ନୂତନ ଓ ଗ୍ରହନୀ ତୃଣାଦ ।

ଅଙ୍କୁରକ, ବ. ପୁଂ. (ଅଙ୍କୁର-କ) ନୀଡ, ପକ୍ଷୀର ବସା ।

ଅଙ୍କୁଶ, ବ. ନ. (ଅଙ୍କ-ଉଶ) ହସ୍ତୀତାଡନଦଣ୍ଡ, ଆଙ୍କୁଡି, ଯଥା,

"ରଙ୍କୁ ଇକ୍ଷଣିରେ ସଙ୍କୁଚ ରଖିବା ମୂଳ,
ଅଙ୍କୁସ ମାରଇ ପରି କରକୁମ୍ଭେ ଶଙ୍କୁଅଛୁଟି କେବଳ ।"
"ଦାସହଟ୍ଟଙ୍କଲ ପିଙ୍ଗିବ ଗଳାର,
ଶିରେକ ସହିବ ରଘୁ ଅଙ୍କୁଶ ।"

କ. ବ ।

ଅଙ୍କ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ଅଙ୍କ-ଯ) ମୃଦଙ୍ଗ, ପଖାଉଜ । ବିଂ. ଅଙ୍କିତ ।

ଅଙ୍ଗ, ବ. ନ. (ଅନଙ୍ଗ୍-ଅ) ଅବୟବ; ମୂର୍ତ୍ତି; ମନ; ଉପାୟ; ବେଦର ମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ । ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଅଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗନାଚିତ୍ତ ଅଯୁକ୍ତ କୋହିଲେ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅଙ୍ଗଜ, ବ. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗ-ଜନ-ଅ) ପୁତ୍ର, ପୁଅ; କେଶ, କାମଦେବ; ରୋଗ । ନ. ରକ୍ତ ।

ଅଙ୍ଗଦ, ବ. ନ. (ଅନ୍ଗ-ଦା-ଅ) ବାଜୁ, ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ । ପୁଂ. ବାଲିରାଜାର ପୁତ୍ର ।

ଅଙ୍ଗନ, ବ. ନ. (ଅନ୍ଗ-ଅନ) ଅଗଣା, ଚତ୍ୱର, ଅଜିର ।

ଅଙ୍ଗନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ଗ-ନ-ଅ) ସ୍ତ୍ରୀ, ନାରୀ, ଯଥା,

"ଶାଣଶୀର୍ଷି ପ୍ରାୟେ ଅଙ୍ଗନା ଅଙ୍ଗ ଗୁରୁ ବଳନ ।"
ଉତ୍ତରଦିଗର ହସ୍ତିପତ୍ନୀ ।

ଡ. ଖ ।

ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ, ବ. ନ. (ଅଙ୍ଗ-ପ୍ରତି-ଅଙ୍ଗ) ସକଳ ଅବୟବ ।

ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗ-ଭଙ୍ଗୀ) ନୃତ୍ୟାଦି ସମୟ-ରେ ଅଙ୍ଗଚାଳନା, ଅଭିନୟ ।

ଅଙ୍ଗରାଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗ-ରାଗ) ଚନ୍ଦନ କୁଙ୍କୁମାଦି ଗାତ୍ରବିଲେପନ ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଅଙ୍ଗହାର, ବି. ନ. (ଅଙ୍ଗ-ହାର) ନୃତ୍ୟାଦି ସମୟ-ରେ ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ ।

ଅଙ୍ଗାର, ବି. ନ. (ଅନ୍ଗ୍-ଆର) କୋଇଲା, ଯଥା,

"ଅଙ୍ଗାର ଶତ ଧୌତେନ, ମଳିନତ୍ୱ ନ ଜାୟତେ ।"

ପୁଂ. ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ବଳୀ ।

ଅଙ୍ଗାରକ, ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗ-ଆର-କ) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ । ନ. ଅଙ୍ଗାର; କୁରୁଣ୍ଟକ ବୃକ୍ଷ ।

ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ, ବି. ନ. ବାଷ୍ପବିଶେଷ, ଅଗ୍ନିଶିଖାରୁ ଉତ୍ଥିତ ଧୂମବତ୍ ବାୟବୀୟ ପଦାର୍ଥବିଶେଷ ।

ଅଙ୍ଗିରାଃ, ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗ-ଅସ୍) ଋଷିବିଶେଷ, ବୃହ-ସ୍ପତିଙ୍କ ପିତା ।

ଅଙ୍ଗୀକାର, ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗ-ଈ-କୃ-ଅ) ସ୍ୱୀକାର, ସମ୍ମତ, ଯଥା,

"ଶିଶୁପଣେ ଅଙ୍ଗୀକାର କର ରେ ।"

ଅଙ୍ଗୁର, ବି. (ଯାବନିକ) ଫଳବିଶେଷ ।

ଅଙ୍ଗୁରୀୟ, ଅଙ୍ଗୁରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗୁର-ଈୟ,ଈ) ମୁଦି ।

ଅଙ୍ଗୁଳ, ଅଙ୍ଗୁଳି, ଅଙ୍ଗୁଳୀ, } ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ଗ୍-ଉଲ ଉଲି, ଉଲୀ) ଆଙ୍ଗୁଳି, ଆଙ୍ଗୁଠି ।

ଅଙ୍ଗୁଳିତ୍ର, ବି. ନ. (ଅଙ୍ଗୁଳି-ତ୍ରୈ-ଅ) ଅଙ୍ଗୁଳିବନ୍ଧ-ଚର୍ମ୍ମ; ଦସ୍ତାନା ।

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗୁ-ସ୍ଥା-ଅ) ବୁଢା ଆଙ୍ଗୁଳି ।

ଅଘଃ, ବି. ନ. (ଅନ୍ଘ-ଅ) ପାପ ।

ଅଚଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଚଳ-ଅ) ପର୍ବତ, ଗିରି, ଶୈଳ; ପଥର । ବିଂ. ପଙ୍ଗୁ, ଗତିହୀନ; ଦରିଦ୍ର ।

ଅଚାନକ, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଉରପୁ ।

ଅଚିନ୍ତିତପୂର୍ବ, ବିଂ. (ଅ-ଚିନ୍ତିତ-ପୂର୍ବ) ଯାହା ପୂର୍ବ-ରେ ଚିନ୍ତା କରା ହୋଇ ନ ଥିଲା ।

ଅଚିନ୍ତ୍ୟ, ବିଂ (ଅଚିନ୍ତ୍-ଯ) ଯାହା ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ନୁହେ, ଅଭାବନୀୟ ।

ଅଚିର, ବିଂ. (ଅ-ଚିର) କ୍ଷଣିକ, ଚଞ୍ଚଳ, କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ, ଯଥା,

"ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ପରାୟେ ପାସୋର ଅଚିରେ,
ମୋ ସ୍ମୃତି ନହେବ ମୋହ ସମାଧିରେ ।"

ନ. କେ ।

ଅଚିରପ୍ରଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଚିର-ପ୍ରଭା) ବିଦ୍ୟୁତ୍, କ୍ଷଣ-ପ୍ରଭା, ସୌଦାମିନୀ ।

ଅଚିରାତ୍, କ୍ରି. ବିଂ. ଅଂ. (ଅ-ଚିରାତ୍) ଶୀଘ୍ର, ଅବି-ଲମ୍ବ ।

ଅଚ୍ୟୁତ, ବି ପୁଂ. (ଅ-ଚ୍ୟୁ-ତ) ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ବିନା-ଶରହିତ ।

ଅଚେତନ, ବିଂ (ଅ-ଚେତନା) ମୂର୍ଚ୍ଛିତ, ଚେତନା ହୀନ, ଜୀବନଶୂନ୍ୟ । ବିଂ. ଜଡ, ଯଥା, ଜଳ, ମୃତ୍ତିକା, କାଷ୍ଠପ୍ରଭୃତି ।

ଅଚ୍ଛ, ବିଂ. (ଅନଚ୍ଛ-ଛ) ନିର୍ମଳ, ଯାହା ଭିତରେ ଦେଇ ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଦେଖାଯାଏ, ଯେପରି କାଚ ଇତ୍ୟାଦି । ବି. ସ୍ଫଟିକ, ଯଥା,

"କଳାସ ଅଚ୍ଛରେ ଶୋହି,
ଚଖୁର ପାଳିରେ ସେହି,
କଟେସାର ସାରରେ ମାରଣ ।"

ବୈ. ବ ।

ଅଚ୍ଛୋଦ, ବିଂ (ଅଚ୍ଛ ଉଦକ) ସ୍ୱଚ୍ଛଜଳବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ନ. ସରୋବରବିଶେଷ ।

ଅଜ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଜନ୍-ଅ) ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; କନ୍ଦର୍ପ; ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜାବିଶେଷ । (ଅଜ-ଅ) ଛାଗ । ଆ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଛାଗୀ । ବିଂ. ଜନ୍ମରହିତ ।

ଅଜଗବ, ବି. ନ. (ଅଜ-ଗୋ-ଅ) ଶିବଧନୁ, ପିନାକ ।

ଅଜଗର, ବି. ପୁଂ. (ଅଜ-ଗୃ-ଅ) ବୃହତ୍‌ସର୍ପ, ଯେଉଁ ସର୍ପ ଛେଳିପ୍ରଭୃତି ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ଗିଳିପାରେ ।

ଅଜଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଜାଣିଷ୍ଟ ।

ଅଜଡା, ବିଂ (ଦେଶଜ) ଗୁଚ୍ଛା, ମାହାଳିଆ ।

ଅଜଣା, ବିଂ (ଅଜ୍ଞଶବ୍ଦଜ) ଅଜ୍ଞାତ ।

ଅଜପା, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ· ଜପବିଶେଷ, ମନ୍ତ୍ର; ତାନ୍ତ୍ରିକମାନଙ୍କର ପୂଜଣୀୟା ଦେବୀ ।

ଅଜର, ବି°. (ଅ-ଜୃ-ଅ) ଜରାରହିତ । ବି. ପୁଂ· ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେବତା, ଦେବୀ, ଯଥା,

"ଅଜରାମରବତ୍ ପ୍ରାଜ୍ଞୋ ବିଦ୍ୟାମର୍ଥଞ୍ଚ ଚିନ୍ତୟେତ୍ ।"

ଅଜସ୍ର, କ୍ରି. ବି°. (ଅ-ଜସ୍-ର) ନିରନ୍ତର, ସର୍ବଦା, ଯଥା,

"ଅଜସ୍ର ଦୀକ୍ଷା ପ୍ରୟତଃ ସ ମଦ୍ଗୁରୌ,
କ୍ରିୟା ନିମିତ୍ତାସ୍ୱ କଥଂ ପ୍ରବର୍ତ୍ତସେ ।"

ରଘୁ ।

ଅଜା, ବି. (ଦେଶଜ) ମାତାମହ ।

ଅଜାତଶତ୍ରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଜାତ-ଶତ୍ରୁ) ଯୁଧିଷ୍ଠିର; ଶିବ । ବି°. ଶତ୍ରୁହୀନ ।

ଅଜିତ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଜି-ତ) ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ବୁଦ୍ଧ । ବି°. ଅପରାଜିତ ।

ଅଜିନ, ବି. ନ. (ଅଜ-ଇନ) ମୃଗଚର୍ମ୍ମ, ପଶୁଚର୍ମ୍ମ, ଚର୍ମ୍ମ, ଯଥା,

"ବସ ସେ ଅଜିନେ ବେଗେ,
ବାଜଇଁ ମୁଁ କୁଣ୍ଡଳ ଭ୍ରମର ଫୁଲ ଯୋଗେ ।"

ବୈ. ବି ।

ଅଜିର, ବି. ନ. (ଅଜ-ଇର) ଅଗଣା, ଚତ୍ୱର; ବାୟୁ ।

ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ, ବି. ନ. (ଅ-ଜୃ-ତ) ରୋଗବିଶେଷ, ଉଦରାମୟ ରୋଗ । ବି°. ନୂତନ ।

ଅଜେୟ, ବି°. (ଅ-ଜି-ଅ) ଯାହାକୁ କେହି ଜୟ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଅଦମ୍ୟ ।

ଅଜ୍ଞ, ବି°. (ଅ-ଜ୍ଞା-ଅ) ଅଜ୍ଞାନ, ମୂର୍ଖ ।

ଅଜ୍ଞାନ, ବି°. (ଅ-ଜ୍ଞାନ) ମୂର୍ଖ, ନିର୍ବୋଧ ।

ଅଙ୍ଖାଲ, ବି. ଜାହାଜ ଓ ନୌକାଦି ଚଳାଇବା ନିମିତ୍ତ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ପାଲ, ଯଥା,

"ସୁବର୍ଣ୍ଣର ନଦେ ବହେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସ୍ରୋତ,
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅଙ୍ଖାଳେ ଚଳେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ପୋତ ।"

ନ. କେ ।

ଅଞ୍ଚଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ଚ-ଅଲ) ବସ୍ତ୍ରର ଶେଷଭାଗ, ପଣନ୍ତ; ପ୍ରଦେଶ ।

ଅଞ୍ଚିତ, ବି°. (ଅନ୍ଚ-ତ) ପୂଜିତ, ଭୂଷିତ; ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର ।

ଅଞ୍ଜନ, ବି· ନ. (ଅନ୍ଜ-ଅନ) କଜ୍ଜଳ; ପଶ୍ଚିମ ଦିଗ୍ଗଜ; ପଶ୍ଚିମଦିଗ, (କଜ୍ଜଳ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କେନ୍ଦ ବଟିଣ ଭୁରୁ ଶରାସନ,
ନଶ୍ୱେ ସିଞ୍ଜନୀ ଅଞ୍ଜନ ରଞ୍ଜନ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅଞ୍ଜନା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ, (ଅଞ୍ଜନ-ଆ) ଗୌତମଙ୍କ କନ୍ୟା; ହନୁମାନର ମାତା, ଯଥା,

"ଅଞ୍ଜନାସୁତ ବତାଇଣ ବାଟେ,
ବନ୍ଦମ ଉଡି ଗଗନେ ଯାଏ ।"

ବ. ସ ।

ଅଞ୍ଜଳି, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ଜ-ଅଳି) ଅଞ୍ଜୁଳା, ପରିମାଣବିଶେଷ, ଦୁଇ ପୋଷ ।

ଅଞ୍ଜିଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ଜ- ଇଷ୍ଠ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ରବି ।

ଅଟକ, ବି. (ଯାବନିକ) ବାଧା, ବନ୍ଧ ।

ଅଟକଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅନୁମାନ ।

ଅଟକାଲି, ବି, (ଦେଶଜ) ଯାଉ ।

ଅଟନ, ବି. ନ, (ଅଟ୍-ଅନ) ଭ୍ରମଣ, ଚଳନ, ଗମନ ।

ଅଟଳ, ବି°. (ଅ-ଟଲ) ସ୍ଥିର, ଦୃଢ, ସ୍ଥାୟୀ, ଯଥା,

"ଉଦାସୀନ ବାଣି ଅଟଳ ଚିହ୍ନାଣି,
ଦୁଇଦୁଦଯୁରେ କହଇ କାହାଣି ।"

ନ· କେ ।

ଅଟବି, ଅଟବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଟ-ଅ-ବି, ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗେ ଈ) ବନ, ଯଥା,

"ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ସୌରଭେ ପୂରଇ ଅଟବୀ,
ଜଳସରି ଭେଦ ଶୋଭିଲେ କାଦମ୍ବୀ ।"

ନ. କେ ।

ଅଠା, ବି· (ଦେଶଜ) ଗହମ ଓ ଚାଉଳାଦିର ଚୂନା; ଅଗ୍ନିସଞ୍ଚୟାର୍ଥ ପାଲନିର୍ମ୍ମିତ ଶଳାକା, ବଉଦ୍ଧୀ ।

ଅଠେର, ବି. (ଦେଶଜ) ଖୁଆଡ, ଗୋରୁପ୍ରଭୃତି ରଖିବାର ଗୋଲସ୍ଥାନ, ବାଛୁର ରଖିବାର ସ୍ଥାନ ।

ଅଟ୍ଟ, ବି, (ଅଟ୍ଟ-ଅ) କୋଠାଘର ।

ଅଟ୍ଟହାସ, ବି. ପୁଂ. (ଅଟ୍ଟ-ହାସ) ଉଚ୍ଚହାସ୍ୟ, ପରିହାସ, ଯଥା,

"ରଘୁବର ଚିହ୍ନି ବପୁ ପ୍ରକାଶ କରଣେ
କୋପୁଁ ଅଟ୍ଟହାସ ପରକାଶ କଲା ହେ ।"

ଲ. ବି ।

ଅଟ୍ଟାଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଟ୍ଟାଲ-ଇକ-ଆ) ପ୍ରାସାଦ, ରାଜଭବନ, ରାଜଗୃହ ।

ଅଠା, ବି. (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷାଦିର କ୍ଷୀର, ନିର୍ଯ୍ୟାସ, ଯଥା,

"ଶୋଭା ଦେଖି ଅଖି ରହିଯାଏ ଲାଖି,
ପକ୍ଷୀ ଯେମନ୍ତ ଅଠାରେ ।"

ବ. ଟି ।

ଅଠର, ବି. (ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶବ୍ଦଜ) ୧୮ ସଂଖ୍ୟା ।

ଅଠୌର, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଯାହାର ଠିକଣା ନାହିଁ ।

ଅଡଙ୍ଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ଆକାଶୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉତ୍ପତ୍ତି ବା ଜମିବା ସ୍ଥାନ ।

ଅଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୌଡମାନଙ୍କର ଏକତ୍ରରେ ବସିବା ସ୍ଥାନ ।

ଅଡାଇବା, ଅଡେଇବା, କ୍ରି. ଜଗି କରି ଚଲାଇବା, ଗତି କରାଇବା, ଯଥା,

"ଏଡେ ଗରବ ଗୋପାଙ୍କି ଘାଟମାଗୁ
ନନ୍ଦର ଗୋରୁ ଅଡାଇ ।"

ବ. ଟି ।

ଅଡିବା, ବି. (ଦେଶଜ) ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ହେବା, ଅବାଧ୍ୟ ହେବା, ଯଥା,

"ନ ପାରେ ମା ବୋଲି ଅଡୁଥାଉ,
କମ୍ପେ କରଯୁଗ ଯୋଡୁଥାଉ ।"

କା. ତ ।

ଅଡୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଜଟିଳ, ଗୋଳମାଳିଆ, ଅଖଞ୍ଜି ।

ଅଢଙ୍ଗ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପିଣ୍ଡା ।

ଅଢପା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅସୁନ୍ଦର ।

ଅଢାଇ, ବି. ସାର୍ଦ୍ଧଦ୍ୱୟ ।

ଅଢିଆ, ବି, (ଗଡଜାତ) ସିଧା ସାମଗ୍ରୀ ।

ଅଢେଇଆ, ବି, (ଦେଶଜ) ଦୁଇ ସେର ଅଧେ ପରିମିତ ମାପ, ଓଜନର ପରିମାଣବିଶେଷ ।

ଅଣ ବି. (ଦେଶଜ) ଝୋଲ, ବ୍ୟଞ୍ଜନରସ ।

ଅଣଓସାର, ବିଂ. ଅଳ୍ପବହଳ ।

ଅଣକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଡାଳିପଭିତି ଯୋଡିବାକୁ ଲଗାଇ ଓ କାଷ୍ଠଖଣ୍ଡନିର୍ମିତ ପଦାର୍ଥବିଶେଷ, ଉଙ୍କା ।

ଅଣକେଲୀ, ବି, (ଦେଶଜ) ଗାଡିଚକ ଅଟକାଇବାର ଖିଲ ।

ଅଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଟଙ୍କାର ଷୋଳ ଭାଗର ଏକ ଭାଗ; ଆନସୂନ ।

ଅଣାଇବା, ବି. (ଦେଶଜ) ପାର୍ଶ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନ; ଆନସୂନ ।

ଅଣିମା, ବି. ପୁଂ. (ଅଣୁ-ଇମନ୍) ଅଣୁତ୍ୱ; ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟବିଶେଷ ।

ଅଣିମାଦି, ବି. ଅଷ୍ଟସିଦ୍ଧି, ଯଥା,

ଅଣିମା, ମହିମା, ପ୍ରାପ୍ତି, ଲଘିମା, ଗରିମାପ୍ରଭୃତି ।

ଅଣୀୟାନ୍, ବିଂ. (ଅଣୁ-ଈୟସ୍) ସୂକ୍ଷ୍ମ, ଅଣୁଠାରୁ କ୍ଷୁଦ୍ରତର ।

ଅଣୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅଣ୍-ଉ) ସୂକ୍ଷ୍ମ କଣିକା, ପଦାର୍ଥର ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ଅଥଚ ଅବିଭାଜ୍ୟ ଅଂଶ ।

ଅଣଖୁଆ, ଅଣୁଖୁଆ, ବି. (ଅନ-ଇକ୍ଷୁର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଅଖୁଜାତୀୟ ତୃଣବିଶେଷ ।

ଅଣୁବୀକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଅଣୁ-ବି-ଈକ୍ଷ-ଅନ) ଚକ୍ଷୁର ଅଗୋଚର କ୍ଷୁଦ୍ରଦ୍ରବ୍ୟ ଦର୍ଶନାର୍ଥ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଅଣ୍ଟା, ବି. (ଦେଶଜ) କଟିଦେଶ ।

ଅଣ୍ଟାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଠେକିବା, ଧାଙ୍ଗାଇବା ।

ଅଣ୍ଟାସୂତା, ବି. (ଦେଶଜ) କରସୂତା, ରୌପ୍ୟାଦି ନିର୍ମିତ କଟୀସୂତ୍ର ।

ଅଣ୍ଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ପିନ୍ଧିବା ବସ୍ତ୍ରକୁ ପାଗ୍ରାକାର କରିବା ।

ଅଣ୍ଟିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) କଳିବା, ସମକକ୍ଷ ହେବା ; ଘଟିବା ।

ଅଣ୍ଡ, ଅଣ୍ଡା, ବି. ନ. (ଅମ୍-ଡ) ଡିମ୍ବ; ମୁଷ୍କ; ଶୁକ୍ର ।

ଅଣ୍ଡକୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଅଣ୍ଡ-କୋଷ) ଡିମ୍ବାଧାର, ଶୁକ୍ରାଧାର, ମୁଷ୍କ, ବୃଷଣ ।

ଅଣ୍ଡଜ, ବିଂ. (ଅଣ୍ଡ-ଜନ୍-ଅ) ଡିମ୍ବଜାତ ଜନ୍ତୁ, ଯଥା, ସର୍ପ, ପକ୍ଷୀ ଓ ମତ୍ସ୍ୟାଦି ।

ଅଣ୍ଡାଳିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଖୋଜିବା, ଦରାଣ୍ଡିବା ।

ଅଣ୍ଡିରା, ବି. (ଅଣ୍ଡୀର ଶବ୍ଦଜ) ପୁରୁଷଜାତୀୟ ।

ଅଣ୍ଡୀର, ବି. ପୁଂ. (ଅଣ୍ଡ-ଈର) ବଳବାନ ପୁରୁଷ, ପୁରୁଷ ।

ଅତଏବ, ଅ°. (ଅଦସ୍-ତସ୍-ଏବ) ଏହେତୁରୁ, ଏଣୁ-କରି ।

ଅତଟ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ତଟ) ଭୃଗୁ; ଅଟଡା, ନଦୀ-କିନାରା ।

ଅତଡା, (ଅତଟଶବ୍ଦଜ) ନଦୀତଟ; ନଈଁ ଗଡା ।

ଅତଣ୍ଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ଶୁଭ୍ରପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ବନଲତା ବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଅନ୍ଧକାରେ ଇନ୍ଦୁ କିରଣ ପଡିଲା,
ଅତଣ୍ଡି କି ଶ୍ୟାମ ତମାଲେ ଜଡିଲା ।"
ନ. କେ ।

ଅତନୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ତନୁ) କନ୍ଦର୍ପ, କାମ, ମନୋଜ, ମାର, ଯଥା,

"ଅତନୁ ଆଜ ଅନୁକୂଳ ହୋଇଲା ତରୁଣୀକୁଳ ଆକୁଳକୁ ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅତର, ବି. (ଯାବନିକ) ତରଳ ସୁଗନ୍ଧିଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଅତର୍କିତ, ବିଂ. (ଅ-ତର୍କ-ଇତ) ଅଲକ୍ଷିତ; ହଠାତ୍, ଯଥା,

"ଚାହିଁ ଚାହିଁ ତୋ ସରଣି କଲୁ ଭଲୁ ରେ
ତରୁଣୀ ଚିହ୍ନାପି ଉପର ଥିଲି ବସି ।
ଚିହ୍ନ ମଣିଲି ମୁଁ ତୋତେ ଚାହିଁ ଯା
ଅତର୍କିତେ ଗୃହରତ୍ନ ମିଶାଇଲୁ ଆସି ରେ ।"
କ. ଗ ।

ଅତଳ, ବି. ନ. (ଅ-ତଳ) ସପ୍ତପାତାଳାନ୍ତର୍ଗତ ପାତାଳବିଶେଷ, ଯଥା,

"ମଧ୍ୟେ ସୁଗମ୍ଭୀର ଜଳ ନୀଳାକାର,
କିବା ସେ ଅତଳ ପାତାଳର ଦ୍ୱାର ।"
ନ. କେ ।

ଅତଳସ୍ପର୍ଶ, ବିଂ. (ଅତଳ-ସ୍ପୃଶ୍-ଅ) ଅଗାଧ, ଅତି ଗଭୀର, ଯଥା,

"କଥଂସ ତାପ ସ୍ମରଣ, ବଡ ଅତଳସ୍ପରଶ,
କନଦ୍ର ନୀଳସାରସ, କାହ୍ନର ରସ ସେ ।"
ବୈ. ବ ।

ଅତଲସ, ବି. (ଯାବନିକ) ବସ୍ତ୍ରର ଭାଗବିଶେଷ । ଯଥା,

"ପିନ୍ଧିଛି ସେ ଅତଲସ ଲହଙ୍ଗା ଉପରେ ଯେ ।"
ଲ. ବ ।

ଅତସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅତ୍-ଅସ୍-ଈ) ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଅପରାଜିତା ଫୁଲ, ଯଥା,

"ଅତସୀ କୁସୁମ ସମ ଶ୍ୟାମ ହେ ମୁଁ ଗଲିଣି ।"
କ. ଗ ।

ଅତି, ଅ°. (ଅତ୍-ଇ) ଉତ୍କର୍ଷ, ଅତିଶୟ, ଅତ୍ୟନ୍ତ, ବେଶୀ, ଯଥା,

"ବନ୍ଧୁକାନ୍ତ ଝଟକ ଦଶିଗଲା,
ବର୍ତ୍ତମାନ ତୋଷ ଅତି ହୋଇଲା ।"
ବୈ. ବ ।

ଅତିକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ଅତି-କ୍ରମ୍-ଅ) ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ, ଅଧିକ ହେବାର, ଅନ୍ୟଥାଚରଣ ।

ଅତିକ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ଅତି-କ୍ରମ୍-ତ) ଲଙ୍ଘିତ, ଅତୀତ ।

ଅତିଗଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଅତି-ଗଣ୍ଡ) ବିଷ୍କୁମ୍ଭାଦି ସପ୍ତବିଂଶତି ଯୋଗର ଅନ୍ୟତମ ଯୋଗ ।

ଅତିଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଅତି-ଚର୍-ଅ) ଗ୍ରହଗଣର ସ୍ୱ ସ୍ୱ ରାଶି ଅତିକ୍ରମ କରି ଗମନ କରିବାର; ଅଧିକ ଆଚରଣ ।

ଅତିଥି, ବି. ପୁଂ. (ଅତ୍-ଇଥି) ଅଭ୍ୟାଗତ, ପରିବ୍ରାଜକ ।

ଅତିଦୈବ, ବିଂ (ଅତି-ଦେବ-ଅ) ଦେବତାମାନଙ୍କର ଅସାଧ୍ୟ ।

ଅତିପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଅତି-ପତ୍-ଅ) ଯାପନ; କ୍ଷତି, ହାନି ।

ଅତିରିକ୍ତ, ବିଂ. (ଅତି-ରିଚ୍-ତ) ଅଧିକ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଭିନ୍ନ ।

ଅତିରେକ, ବି. ପୁଂ. (ଅତି-ରିଚ୍-ଅ) ଆଧିକ୍ୟ ।

ଅତିରୋମଶ, ବି. ପୁଂ. (ଅତି-ରୋମନ୍-ଶ) ବୃହତ୍ ବାନର; ବନ୍ୟଛାଗ ।

ଅତିବାହିତ, ବିଂ. (ଅତି-ବହ୍-ଇ-ତ) ଯାପିତ ।

ଅତିବେଳ, ବିଂ. (ଅତି-ବେଳା) ଅଧିକ, ଅସୀମ । ଅ°. ବେଳାତିକ୍ରମ ।

ଅତିମାନୁଷ, ବିଂ. (ଅତି-ମନୁ-ସନ୍-ଅ) ମନୁଷ୍ୟର ଅସାଧ୍ୟ; ଅଧିକ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ଲୋକଦ୍ୱାରା କୃତ ।

ଅତିଶୟ, ବିଂ. (ଅତି-ଶୀ-ଅ) ଅଧିକ, ଅତିରିକ୍ତ, ଅତ୍ୟନ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ଆଧିକ୍ୟ ।

ଅତିଶୟୋକ୍ତି, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅତିଶୟ-ଉକ୍ତି) ବାକ୍ୟା-ଲଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ଅତିସାର, ଅତୀସାର, ବି. (ଅତି-ସୃ-ଅ) ଅଧିକ ଝାଡ଼ା ହେବା ରୋଗ, ଉଦରାମୟ ରୋଗ ।

ଅତୀତ, ବିଂ. (ଅତି-ଇ-ତ) ଗତ, ଅତିକ୍ରାନ୍ତ, ଯଥା,

"ହେଲା ସେ ରଥ ଯହୁଁ ଦୃଷ୍ଟି ଅତୀତ,
ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ ଜାନକୀ ହେଲେ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ।"

କ. ବ ।

ଅତୀନ୍ଦ୍ରିୟ, ବିଂ. (ଅତି-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଅତୀତ; ସୂକ୍ଷ୍ମ । ବି. ପରମେଶ୍ୱର ।

ଅତୀବ, ଅଂ. (ଅତି-ଇବ) ଅଧିକ, ଅତିଶୟ ।

ଅତୁଳ, ବିଂ (ଅ-ତୁଲ୍-ଅ) ଅନୁପମ, ଅପରିମେୟ, ତୁଳନାରହିତ ।

ଅଁତୁଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ହାତର ଖଡୁ । ବିଂ. ତୁଳନାରହିତ, ଖଡୁ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"କର ସକାଳ କୋକନଦ ବାହାର
କି ଶୋଭା ତନୁ ସରସୀରୁ ।
ଅତୁଳ ପଛେ ଅନଭୂଷା
ଧରଛି ରୂପଗର୍ବିତା ଲକ୍ଷଣରୁ ।"

ଲା. ବ ।

ଅତ୍ୟନ୍ତ, ବିଂ. (ଅତି-ଅନ୍ତ) ଅଧିକ, ଅତିଶୟ ଯଥା,

"ବୀରଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ଲୋକଙ୍କେ ଭାଳେ ସୈନ୍ୟମୃଗ ।
ଜନଯ୍ତୀ ହେଲେ ନୃପତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍ବେଗ ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ଅତ୍ୟୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅତି-ଇ-ଅ) ଅପଗମ, ବିନାଶ ।

ଅତ୍ୟର୍ଥ, ବିଂ. (ଅତି-ଅର୍ଥ) ବିସ୍ତର, ଅଧିକ ।

ଅତ୍ୟଳ୍ପ, ବିଂ. (ଅତି-ଅଳ୍ପ) ଯତ୍କିଞ୍ଚିତ୍ ।

ଅତ୍ୟାକାର, ବି, ପୁଂ, (ଅତି-ଆ-କୃ-ଅ) କୁତ୍ସିତ, କଦାକାର ।

ଅତ୍ୟାଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଅତି-ଆ-ଚର-ଅ) ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ, ଉତ୍ପୀଡ଼ନ, କୁବ୍ୟବହାର ।

ଅତ୍ୟାଗ୍ରହୀ, ବିଂ. (ଅତି-ଆଗ୍ରହ-ଇନ୍) ଦୁରାଗ୍ରହୀ, ଦୁରାତ୍ମା ।

ଅତ୍ୟାହିତ, ବିଂ. (ଅତି-ଆ-ଧା-ତ) ଅମଙ୍ଗଳ, ମହାଭୟ । ବି. ନ, ବିପଦ, ଅତିଶୟ ଭୟ ।

ଅତ୍ୟୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅତି-ବଚ-ତି) ଅଧିକ ଉକ୍ତି, ପ୍ରକୃତଠାରୁ ଅଧିକ କରି କହିବାର ।

ଅତ୍ର, ଅଂ. (ଇଦମ୍-ତ୍ର) ଏସ୍ଥାନରେ, ଏଠାରେ ।

ଅତ୍ରତ୍ୟ, ବିଂ. (ଅତ୍ର-ତ୍ୟ) ଏତଦ୍‌ସ୍ଥାନୀୟ, ଏସ୍ଥାନଜାତ, ଏଦେଶୀୟ ।

ଅତ୍ରପ, ବିଂ (ଅ-ତ୍ରପା) ନିର୍ଲଜ୍ଜ, ଅବିନୀତ ।

ଅତ୍ରସ୍ଥ, ବିଂ. (ଅତ୍ର-ସ୍ଥା-ଅ) ଏହି ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥିତ ।

ଅତ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ଅଦ୍-ତ୍ରି) ସପ୍ତର୍ଷିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକଋଷି; ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପିତା ।

ଅଥ, ଅଂ. (ସଂସ୍କୃତ) ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ।

ଅଥଚ, ଅଂ. ,, ତଥାପି, ଆହୁରି ।

ଅଥବା, ଅଂ. ,, ଅବା, କିମ୍ବା ।

ଅଥୟ, ବିଂ. (ନ-ଅଥ-ନ ସ୍ଥାନେ-ଅ) ଅସ୍ଥିର, ଯଥା,

"ବସନ୍ତି ଭାଗୀରଥୀ ତୀର କାନନେ,
ଚଳଉଥାଇଲେ ରଥ ଅଥୟ ମନେ ।"

କ, ବ ।

ଅଥରପା, ଅଥର୍ପା, ବିଂ (ଅସ୍ଥିର-ପାଦ କଥାର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଅଖାଡୁଆ, ଚଞ୍ଚଳ, ଅସ୍ଥିରପଦ ।

ଅଥର୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ଅଥ-ଋ-ଅ) ଚତୁର୍ଥ ବେଦ । ବିଂ. ଅତିବୃଦ୍ଧ, ରୁଗ୍ଣ ।

ଅଥଳ, ବି. (ସ୍ଥଳଶବ୍ଦଜ) ଯାହାର ସ୍ଥଳ ନାହିଁ, ଗଭୀର, ଯଥା,

"ଭରତ-ଗଙ୍ଗା ନିର୍ମଳ ସିନ୍ଧୁରୁ ଅଥଳ ହେ ।"

ଅଦା, ବି. (ଆଦ୍ରକ ଶବ୍ଦଜ) ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ, ଏହା ଅନେକ ଔଷଧରେ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ।

ଅଦାଉତ, } ବି. (ଯାବନିକ) ଅକାସ, ଅହନ୍ତା ।
ଅଦୌତ, }

ଅଦାତା, ବିଂ. (ଅ-ଦାତା) ଯେ କିଛି ଦାନ କରେ ନାହିଁ, କୃପଣ, କୋଳି ।

ଅଦିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଦା-ଇତି) ଦେବମାତା, ଦକ୍ଷ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ କନ୍ୟା, କଶ୍ୟପ ମୁନିଙ୍କ ପତ୍ନୀ ।

ଅଦିତିଜ, ବି. ପୁଂ. (ଅଦିତି-ଜନ୍-ଅ) ଦେବତା ।

ଅଦୃଶ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ଦୃଶ୍-ଯ) ଅଦର୍ଶନୀୟ, ଯାହା ଦେଖା ନ ଯାଏ ।

ଅଦୃଷ୍ଟ, ବି. ନ. (ଅ-ଦୃଶ୍-ତ) ଭାଗ୍ୟ, କପାଳ । ବିଂ. ଯାହା ଦେଖା ହୋଇ ନାହିଁ, ଅଦେଖା, ଅ-ଗୋଚର ।

ଅଦୃଷ୍ଟପୂର୍ବ, ବିଂ. (ଅ-ଦୃଷ୍ଟ-ପୂର୍ବ) ଯାହା ପୂର୍ବରେ ଦେଖା ହୋଇ ନାହିଁ ।

ଅଦୃଷ୍ଟରଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଦୃଷ୍ଟ-ରଜସ୍-ଆ) କୁମାରୀ, ବାଳିକା, ଅପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କା, ଯଥା,

> "କଣିଅଛୁ ଅଦୃଷ୍ଟ ରଜାଙ୍କୁ ।
> "କେଉଁ ଗଛ ମୋହର ତୋହ୍ର କନ୍ତୁ ।"

ର. କ ।

ଅଦ୍ଭୁତ, ବିଂ. (ଅଦ୍-ଭୂ-ଡୁତ) ବିସ୍ମୟଜନକ । ବି. ନ. ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

> "ମୁଖ ଯେନ କେଶ କେଶ ଯେନ ମୁଖ
> ହେଉଥିଲେ ଯେଉଁ ଅରଭ ।
> ମଧ୍ୟରେ ଭ୍ରମରଶ୍ରେଣୀ ରହିବାର
> ଜାଣିଲେ ସେ ଭୟ ଅଦ୍ଭୁତ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅଦ୍ମର, ବିଂ. (ଅଦ୍-ମର) ପେଟୁ ।

ଅଦ୍ୟ, ଅଂ. (ଇଦମ୍-ଦ୍ୟ) ଆଜି ।

ଅଦ୍ୟତନ, ବିଂ. (ଅଦ୍ୟ-ତନ, ହେବା ଅର୍ଥରେ) ଯାହା ଆଜି ହୋଇଅଛି ।

ଅଦ୍ୟାପି, ଅଦ୍ୟାବଧି, ଅଂ. (ଅଦ୍ୟ-ଅପି, ଅବଧି) ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ।

ଅଦ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଦ୍ରା-ଇ) ଯେ ପଳାୟନ କରେ ନାହିଁ, ପର୍ବତ, ଗିରି ।

ଅଦ୍ରିଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଦ୍ରି-ଜନ୍-ଅ) ପର୍ବତକନ୍ୟା, ଦୁର୍ଗା ।

ଅଦ୍ରିଭିଦ୍, ବି. ପୁଂ. (ଅଦ୍ରି-ଭିଦ୍-୦) ଇନ୍ଦ୍ର; ବଜ୍ର ।

ଅଦ୍ୱିତୀୟ, ବିଂ. (ଅ-ଦ୍ୱିତୀୟ) ସର୍ବପ୍ରଧାନ, ଯାହାର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଯୋଡ଼ା ନାହିଁ, ଅତୁଲ୍ୟ ।

ଅଦ୍ୱୈତ, ବି. ନ. (ଅ-ଦ୍ୱୈତ) ଯାହାର ଦ୍ୱିତୀୟ ନାହିଁ, ବ୍ରହ୍ମ; ଚୈତନ୍ୟଙ୍କର ସଙ୍ଗୀ ।

ଅଦ୍ୱୈତବାଦୀ, ବିଂ. (ଅଦ୍ୱୈତ-ବଦ୍-ଇନ୍) ଯେଉଁମାନେ କହନ୍ତି "ଈଶ୍ୱର ଅଦ୍ୱିତୀୟ" । ବି. ବୌଦ୍ଧ ।

ଅଧଃ, ଅଂ. (ଅଧର-ଅସ୍) ନିମ୍ନ, ତଳପ୍ରଦେଶ ।

ଅଧ, ବି. (ଅର୍ଦ୍ଧର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଦୁଇଭାଗରୁ ଏକ-ଭାଗ ।

ଅଧମ, ବିଂ. (ଅଧସ୍-ମ, ସ୍ଥିତ ଅର୍ଥରେ) ଅପକୃଷ୍ଟ, ନିମ୍ନସ୍ଥ, ଯଥା,

> "ନମଇଁ ମା ଭକ୍ତବତ୍ସଳେ,
> ଅଧମ ଅକ୍ଷମ ସୁତ ତୋ ଚରଣରେ ।"

ସ୍ତବମାଳା ।

ଅଧମର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଅଧମ-ଋଣ) ଅପବ୍ୟୟ ହେତୁରୁ ଯେ ଋଣ କରେ, ଖାତକ, ଋଣୀ ।

ଅଧମାଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଅଧମ-ଅଙ୍ଗ) ପାଦ, ଚରଣ ।

ଅଧର, ବି. ପୁଂ. (ଅଧଃ-ର) ନିମ୍ନ ଓଷ୍ଠ, ଯଥା,

> "ମୁଖ ଅଧର, ଦର୍ଶନେ ହରଷ କରସ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅଥବା (ଅ-ଧର) ଯେ ସ୍ୱୟଂ କିଛି ଧରି ନ ପାରେ । ବିଂ. ନିମ୍ନ, ନୀଚ ।

ଅଧର୍ମ, ବି. ପୁଂ, (ଅ-ଧର୍ମ) ଅନ୍ୟାୟ, ପାପ, ଅପ-ରାଧ, ଯଥା,

> "କହଇ କୁରଙ୍ଗଦୃଶା ଯେ ଯାହାର କର୍ମ,
> କଲେ ସେ ତାହାର ଧର୍ମ ନ କଲେ ଅଧର୍ମ ।"

ର. କ ।

ଅଧସ୍ତନ, ବିଂ, (ଅଧଃ-ତନ, ହେବା ଅର୍ଥରେ) ନିମ୍ନସ୍ଥ, ଅଧୀନସ୍ଥ ।

ଅଧି, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଧା-ଇ) ମାନସିକ ବ୍ୟଥା, ଭାବନା । ଅଂ. ଆଧିକ୍ୟବୋଧକ; ଅଧିକାର; ଉପରିଭାଗ; ଗତିରହିତ ।

ଅଧିକ, ବିଂ. (ଅଧି-କ) ବେଶୀ, ଅତିରିକ୍ତ, ଯଥା,

> "ବାଟୁଳି ଯାହାର ବଜ୍ରରୁ ଅଧିକ କବର୍ଣ୍ଣିବା ତାରବାଣ ।"

ବୈ. ବ ।

ଅଧିକନ୍ତୁ, ଅଂ. (ଅଧିକ-ତୁ) ଅଧିକନ୍ତ, ଅପର, ବିଶେଷତଃ ।

ଅଧିକରଣ, ବି. ନ. (ଅଧି-କୃ-ଅନ) ଆଧାର; କାରଣବିଶେଷ; କାରକବିଶେଷ ।

ଅଧିକାଂଶ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧିକ-ଅଂଶ) ଅଧିକ ଭାଗ ।

ଅଧିକାର, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-କୃ-ଅ) ସ୍ୱାମିତ୍ୱ, ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ।

ଅଧିକାରୀ, ବିଂ. (ଅଧି-କୃ ଇନ୍) ପ୍ରଭୁ, ସ୍ୱତ୍ୱବାନ୍ ।

ମଠଧାରୀ ବୈଷ୍ଣବସ୍ୱାମୀ, ମହନ୍ତ, ତାହାଙ୍କ ସହକାରୀ-ଅଧିକାରୀ ।

ଅଧିକୃତ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-କୃ-ତ) ନିଯୁକ୍ତ, ଯାହା ଅଧିକାର କରା ହୋଇଅଛି ।

ଅଧିକ୍ଷିପ୍ତ, ବିଂ. (ଅଧି-କ୍ଷିପ୍-ତ) ତିରସ୍କୃତ, ନିନ୍ଦିତ; ପ୍ରେରିତ, ସ୍ଥାପିତ, ନିକ୍ଷିପ୍ତ ।

ଅଧିକ୍ଷେପ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-କ୍ଷିପ-ଅ) ତିରସ୍କାର, ନିନ୍ଦା ।

ଅଧିଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-ଗମ୍-ଅ) ଉପାର୍ଜ୍ଜନ, ପ୍ରାପ୍ତି ।

ଅଧିଜ୍ୟ, ବିଂ. (ଅଧି-ଜ୍ୟା) ଜ୍ୟାଯୁକ୍ତ, ଗୁଣ ଚଢିଥିବା ଧନୁ, ଯଥା,

"ଲତା ପ୍ରତାନୋଦ୍ଗ୍ରଥିତୈଃ ସ କେଶୈ,
ରଧିଜ୍ୟଧନ୍ୱା ବିଚଚାର ଦାବଂ,
ରକ୍ଷାପଦେଶାନ୍ମୁନି ହୋମଧେନୋଃ,
ବନ୍ୟାନ୍ ବିନେଷ୍ୟନ୍ନିବ ଦୁଷ୍ଟସତ୍ତ୍ୱାନ୍ ।"

ରଘୁ ।

ଅଧିତ୍ୟକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧି-ତ୍ୟକ-ଆ) ପର୍ବତର ଉପରିଭାଗସ୍ଥ ସମତଳ ଭୂମି ।

ଅଧିତ୍ୟକାଚାରୀ, ବିଂ. (ଅଧିତ୍ୟକା-ଚର-ଇନ୍) ଅଧିତ୍ୟକାରେ ଯେଉଁମାନେ ଭ୍ରମଣ କରନ୍ତି । ଅନାର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ହରିଦ୍ୱାହରିତ ଅଧିତ୍ୟକାଚାରୀ,
ବନଯୋଧିବୃନ୍ଦ ମହା ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ ।"

ବ. ବେ ।

ଅଧିଦେବତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧି-ଦେବତା) ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା, ଇଷ୍ଟ ଦେବତା ।

ଅଧିପ, ଅଧିପତି, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-ପ, ପତି) ରାଜା, ପାଳନକର୍ତ୍ତା, ପ୍ରଭୁ, ନେତା ।

ଅଧିମାସ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-ମାସ) ମଳମାସ, ଯେଉଁ ମାସର ଦୁଇପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ନ ପଡେ ତାହାକୁ ମଳମାସ ବା ଅଧିମାସ କୁହାଯାଏ ।

ଅଧିରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-ରାଜ) ପ୍ରଧାନ ରାଜା, ସମ୍ରାଟ୍ ।

ଅଧିରୂଢ, ବିଂ. (ଅଧି-ରୁହ୍-ତ) ଆରୂଢ, ଆରୋପିତ ।

ଅଧିରୋହଣ, ବି. ନ. (ଅଧି-ରୁହ୍-ଅନ) ଆରୋହଣ, ଚଢିବାର ।

ଅଧିରୋହଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧି-ରୁହ୍-ଅନ-ଇନ୍-ଈ) ଯାହା ଉପରେ ଦେଇ ଆରୋହଣ କରାଯାଏ, ସୋପାନ, ସିଡ଼ି ।

ଅଧିବାସ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-ବସ୍-ଅ) ନିବାସ, ଯଜ୍ଞାଦିର ପୂର୍ବରେ ଦେବତା ସ୍ଥାପନାଦି ଅନୁଷ୍ଠାନ ବିଶେଷ । ଶୁଭକର୍ମାଦିର ପୂର୍ବ ସଂସ୍କାରକ୍ରିୟା ।

ଅଧିବାସୀ, ବିଂ. (ଅଧି-ବସ୍-ଇନ୍) ନିବାସୀ, ବାସିନ୍ଦା ।

ଅଧିବିନ୍ନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧି-ବିନ୍ନ-ଆ) ପୂର୍ବ ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଅଧିଶ୍ରୟଣ, ବି. ନ. (ଅଧି-ଶ୍ରୀ-ଅନ) ଚୁଲ୍ଲୀ ଉପରେ ହାଣ୍ଡି ଇତ୍ୟାଦିର ସ୍ଥାପନ ।

ଅଧିଶ୍ରୟଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧି-ଶ୍ରୀ-ଅନ-ଈ) ଚୁଲ୍ଲୀ, ଯାହା ଉପରେ ଅଧିଶ୍ରୟଣ କରା ହୁଏ ।

ଅଧିଷ୍ଠାତା, ବିଂ (ଅଧି-ସ୍ଥା-ତୃ) ସ୍ଥିତିକାରୀ, ଅବସ୍ଥିତ ବି. ପୁଂ. ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ନିୟନ୍ତା ।

ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧି-ସ୍ଥା-ତୃ-ଈ) ସ୍ଥିତିକାରିଣୀ, ଅଶ୍ରୟଦାୟିନୀ, କର୍ତ୍ତ୍ରୀ ।

ଅଧିଷ୍ଠାନ, ବି. ନ. (ଅଧି-ସ୍ଥା-ଅନ) ସ୍ଥିତି; ସନ୍ନିଧାନ; ଆଶ୍ରୟ; ନଗର; ଚକ୍ର ।

ଅଧୀତ, ବିଂ. (ଅଧି-ଇ-ତ) ଅଭ୍ୟସ୍ତ, ପଠିତ ।

ଅଧୀତି, ବିଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧି-ଇ-ତି) ଅଧ୍ୟୟନ, ପାଠାଭ୍ୟାସ ।

ଅଧୀତୀ, ବିଂ. (ଅଧିତ-ଇନ୍) କୃତାଧ୍ୟୟନ । ବି. ପୁଂ. ଛାତ୍ର ।

ଅଧୀନ, ବିଂ. (ଅଧି-ଈନ) ବଶୀଭୂତ, ଆଶ୍ରିତ ।

ଅଧୀନତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧୀନ-ତା) ଦାସତ୍ୱ, ବଶତାପନ୍ନ ।

ଅଧୀର, ବିଂ. (ଅ-ଧୀର) ଯେ ସ୍ଥିର ନୁହେ, ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ, ଚଞ୍ଚଳ, କାତର, ଯଥା,

"କାହିଁ ସେହି ଚଞ୍ଚଳତା ଲହରୀ ହିଲ୍ଲୋଳ,
ଯାହା ଯେନ ଜୀବକୁଳ ସତତ ଅଧୀର ।"

ବ. ବ ।

ଅଧୀରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଧୀର-ଆ) ବିଦ୍ୟୁତ୍; ନାୟିକା ବିଶେଷ । ବିଂ. ଚଞ୍ଚଳା, ଭୀତା ।

ଅଧୀଶ, ଅଧୀଶ୍ବର, ବିଂ. ପୁଂ. (ଅଧି-ଈଶ, ଈଶ୍ବର) ମହାରାଜ, ସମ୍ରାଟ୍, ଯଥା,

"ଦେଶରେ କେବେ ଯାହା ରାଜ୍ୟବର,
ସେ ସବୁର ଅଟଇ ମୁଁ ଅଧୀଶ୍ବର ।"

ବ. ବ ।

ଅଧୁନା, ଅଂ. (ଅଦସ୍-ଧୁନା) ବର୍ତ୍ତମାନ, ସମ୍ପ୍ରତି, ଏହି-କ୍ଷଣି ।

ଅଧୁନାତନ, ବିଂ, (ଅଧୁନା-ତନ, ହେବା ଅର୍ଥରେ) ଆଧୁନିକ, ଆଜି କାଲିର ।

ଅଧୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଅ-ଧୃଷ୍-ତ) ଅପ୍ରଗଲ୍ଭ, ସଲଜ୍ଜ, ବିନୀତ ।

ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ, ବି, ପୁଂ. (ଅ-ଧୀର-ଯ) ଧୀରତାର ଅଭାବ, ଚଞ୍ଚଳତା । (ଅ-ଧୈର୍ଯ୍ୟ) ବିଂ, ଯାହାର ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ, ଚରଚରିଆ; କାତର, ଭୀତ, ଯଥା,

"ମନାଉଛି ତୋତେ ମନେ ପଡୁଥିବ ମୋର ଏତିକ ମାଗୁଣି,
ଗୁଣୀଭ ଗୁ ଅଛ ମୋ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ସବୁ କ୍ଷମାଉଥିବ ତରୁଣି ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅଧୋବସ୍ତ୍ର, ବି. କ୍ଳ. (ଅଧଃ-ବସ୍ତ୍ର) ପରିଧାନ ବସ୍ତ୍ର, ଧୋତି ପ୍ରଭୃତି ।

ଅଧୋକ୍ଷଜ, ବି, ପୁଂ, (ଅଧଃ=ଅତୀତ-ଅକ୍ଷଜ= ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଜାତ ଜ୍ଞାନ) ଯେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ବିଷୟୀଭୂତ ନୁହନ୍ତି, ଅତୀନ୍ଦ୍ରିୟ, ବିଷ୍ଣୁ ।

ଅଧୋଗତ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧଃ-ଗତ) ଅବନତ ।

ଅଧୋଗାମୀ, ବିଂ. (ଅଧସ୍-ଗମ-ଇନ୍) ନିମ୍ନଗତ, ଯେ ନୀଚକୁ ଗମନ କରେ ।

ଅଧୋଭୁବନ, ବି. କ୍ଳ. (ଅଧଃ=ନିମ୍ନ-ଭୁବନ=ଜଗତ୍) ପାତାଳ, ବଳିସଦ୍ମ, ରସାତଳାଦି-ସପ୍ତପାତାଳ, ଯଥା,

"ବାମନ ମନମୋହନ ହୋଇ ଭୂଦାନରେ,
ବଳିଙ୍କୁ ବନ୍ଦିଙ୍କ ଥୁପି ଅଧୋଭୁବନରେ ଯେ ।"

ବେ. ବ ।

ଅଧୋମୁଖ, } ବିଂ. (ଅଧଃ-ମୁଖ, ବଦନ) ନତମୁଖ ।
ଅଧୋବଦନ, } ବି. ପୁଂ. ନକ୍ଷତ୍ରଗଣବିଶେଷ ।

ଅଧୋବିନ୍ଦୁ, ବି, (ଅଧଃ-ବିନ୍ଦୁ) ଆକାଶ ମଣ୍ଡଳର ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ ଠିକ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ନିମ୍ନରେ ଅବ-ସ୍ଥିତ ଏହାକୁ ଅବଗା ଓ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ନାଦିର "Nadir" କହନ୍ତି ।

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-ଅକ୍ଷ) ପ୍ରଧାନ କର୍ମ୍ମକାରକ ।

ଅଧ୍ୟୟନ, ବି. କ୍ଳ. (ଅଧି-ଇ-ଅନ) ପାଠ ଅଭ୍ୟାସ କରିବା, ପଢିବାର ।

ଅଧ୍ୟବସାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-ଅବ-ସୋ-ଅ) ଯତ୍ନ, ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଉଦ୍ଯୋଗ ।

ଅଧ୍ୟା, ବି. (ଧୀ-ଯାଭୁଜ) ଦେବତା ନିକଟରେ ଅଭୀଷ୍ଟ ଲାଭାର୍ଥ ଉପବାସାଦି କରି ଜାଗ୍ରତ ରହିବା, ଯଥା,

"ଅଧ୍ୟା ପଡିଥିଲେ ଚଣ୍ଡିକା ଦେଉଳେ ।"

କ. କେ ।

ଅଧ୍ୟାତ୍ମ, ବିଂ. (ଅଧି-ଆତ୍ମନ୍) ଆତ୍ମାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଚିତ୍ତ-ବିଷୟକ, ପରମାତ୍ମାସମ୍ପର୍କୀୟ ।

ଅଧ୍ୟାପକ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-ଇ (ଣିଜନ୍ତ)-ଅକ) ପାଠ-ଗୁରୁ, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଶିକ୍ଷକ ।

ଅଧ୍ୟାପନ, କ୍ଳ. } ବି. (ଅଧି-ଇ-ଅନ, ଅ) ପଢ଼ାଇ-
ଅଧ୍ୟାପନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବାର, ଶିଖାଇବାର, ଉପ-ଦେଶ ଦେବାର ।

ଅଧ୍ୟାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-ଇ-ଅ) ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ଅଧ୍ୟାସନ, ବି. କ୍ଳ. (ଅଧି-ଆସ୍-ଅନ) ଉପବେଶନ ।

ଅଧ୍ୟାସୀନ, ବିଂ. (ଅଧି-ଆସ୍-ଈନ) ଉପବିଷ୍ଟ ।

ଅଧ୍ୟାହାର, ବି. ପୁଂ. (ଅଧି-ହୃ-ଅ) ତର୍କ । ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟର ପୂରଣାର୍ଥେ ପଦାନ୍ତର ଯୋଜନା ।

ଅଧ୍ୟୁଷିତ, ବିଂ. (ଅଧି-ବସ୍-ତ) ଯେ ସ୍ଥାନରେ ବାସ ବା ଉପବେଶନ କରାଯାଏ, ଅଧିବାସୀ, ଉପବିଷ୍ଟ ।

ଅଧ୍ୟେତା, ବିଂ. (ଅଧି-ଇ-ତୃ) ଅଧ୍ୟୟନକର୍ତ୍ତା, ଛାତ୍ର ।

ଅଧ୍ରୁବ, ବିଂ. (ଅ-ଧ୍ରୁବ=ନିଶ୍ଚିତ) ଯାହା ନିଶ୍ଚିତ ନୁହେ, ଅସତ୍ୟ, କାଳ୍ପନିକ ।

ଅଧ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ଅତ୍=ସର୍ବଦା ଗମନ କରିବା-ବନ୍) ମାର୍ଗ, ପଥ; ସମୟ; ଉପାୟ ।

ଅଧ୍ବଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ବ=ପଥ-ଗ=ଗମନ କରେ ଯେ) ପଥିକ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଉଷ୍ଟ୍ର ।

ଅଧ୍ବଗା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଧ୍ବ-ଗମ-ଆ) ଗଙ୍ଗା ।

ଅଧ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୱ-ଋ-ଅ) ଯେ ସ୍ୱର୍ଗ ବା ମୁକ୍ତିର ପଥ ଦାନ କରେ; ଯଜ୍ଞ; ମନୋଯୋଗୀ; ସାବଧାନ ।

ଅଧ୍ୱଶଲ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଧ୍ୱ=ପଥ-ଶଲ୍ୟ=କଣ୍ଟକବୃକ୍ଷ) ଅପାମାର୍ଗ ଗଛ ।

ଅନଘ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଅଘ) ପାପହୀନ, ନିର୍ମଳ, ପବିତ୍ର; ସୁନ୍ଦର; ଦୁଃଖହୀନ ।

ଅନଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଅଙ୍ଗ) କାମ, କନ୍ଦର୍ପ, ମହାଦେବଙ୍କର କ୍ରୋଧାଗ୍ନିରେ ଏହାଙ୍କର ଶରୀର ଭସ୍ମସାତ୍ ହୋଇଅଛି, ଅଙ୍ଗ ନ ଥିବାରୁ ନାମ ଅନଙ୍ଗ ହୋଇଅଛି, ଯଥା,

"ଦୁର୍ବଳ ମାରିବାକୁ ସମସ୍ତେ ଅଗ,
କାମକୁ ମହାଦେବ କଲେ ଅନଙ୍ଗ ଯେ ।"

ଲୌ. ବ ।

ଅନଚ୍ଛ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଅଚ୍ଛ) ଯାହା ନିର୍ମଳ ନୁହେ, ଅସ୍ୱଚ୍ଛ, ଅପରିଷ୍କୃତ, ଯାହା ଭିତର ଦେଇ ଆଲୋକ ଯାଇ ନ ପାରେ ।

ଅନଟନ, ବି. ନ. (ଅନ୍-ଅଟନ) ଅଭାବ, ଅପ୍ରତୁଳ ।

ଅନଡ୍ୱାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଅନସ୍=ଶକଟ-ବହ=ବହନ କରିବା) ଯେ ଶକଟବହନ କରେ, ବଳଦ, ବୃଷ ।

ଅନନ୍ଧକାର, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଅନ୍ଧକାର) ଅନ୍ଧକାର ରହିତ ।

ଅନଧ୍ୟାୟ
ଅନଧ୍ୟୟନ
} ବି. ପୁଂ. (ଅନ-ଅଧ୍ୟାୟ, ଅଧ୍ୟୟନ) ପାଠାଭାବ । ବିଂ. ଯେଉଁ ୨ ଦିବସରେ ପାଠ କରା ନ ଯାଏ, ଯଥା, ଅଷ୍ଟମୀ, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଅମାବାସ୍ୟା, ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ, ପ୍ରତିପଦ, ଯମଦ୍ୱିତୀୟା ।

ଅନନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଅନ୍ତ) ଆକାଶ; ପରମେଶ୍ୱର; ବାସୁକି; ଶେଷଦେବ । ବିଂ. ଅସୀମ, ଯଥା,

"ଏ ଅନନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣି ତୁମ୍ଭ ମହିମା କୀର୍ତ୍ତନ,
ଅଶେଷ ପ୍ରକାରେ ବେଦେ କରେ ଅନୁକ୍ଷଣ ।"

କ. ବ ।

ଅନନ୍ତଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ଅନନ୍ତ-ଦେବ) ବାସୁକି ।

ଅନନ୍ତବ୍ରତ, ବି. ନ. (ଅନନ୍ତ-ବ୍ରତ) ଭାଦ୍ର ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ରତବିଶେଷ ।

ଅନନ୍ତମୂଳ, ବି, ନ. ରକ୍ତ ପରିଷ୍କାରକ ଲତାବିଶେଷ, ଦେଶମେଡିଆନଇ; ଶତାବରୀ ।

ଅନନ୍ତର, କ୍ରି. ବିଂ, (ଅନ୍-ଅନ୍ତର) ପଶ୍ଚାତ୍, ପରକ୍ଷଣରେ, ଏଥିଉତ୍ତାରୁ । ବିଂ. ସନ୍ନିହିତ, ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ।

ଅନନ୍ତଶୀର୍ଷା, ବି. ପୁଂ. (ଅନନ୍ତ-ଶୀର୍ଷନ୍) ବାସୁକି ।

ଅନନ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍-ଅନ୍ତ-ଆ) ପୃଥିବୀ; ଦୁର୍ଗା; ଦୁର୍ବା ।

ଅନନ୍ୟଗତି, ବିଂ. (ଅନ୍-ଅନ୍ୟଗତି) ଯାହାର ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ, ଗତ୍ୟନ୍ତରହୀନ, ଅନନ୍ୟୋପାୟ ।

ଅନନ୍ୟଜ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଅନ୍ୟ-ଜନ୍-ଅ) ଯେ ଅନ୍ୟଠାରୁ (ନଜନ୍ମିବା) ଜନ୍ମେ ନାହିଁ, ଅଥବା "ସର୍ବଂ ବିଷ୍ଣୁମୟଂ ଜଗତ୍" ଏହି ବାକ୍ୟ ପ୍ରମାଣେ ଯାହାଠାରୁ ଅନ୍ୟ ନାହିଁ ସେ ଅନନ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ବିଷ୍ଣୁ, ତାହାଙ୍କଠାରୁ ଜାତ ଅର୍ଥାତ୍ କନ୍ଦର୍ପ, କାମ, ଯଥା,

"କୁସୁମେଷୁ ରନନ୍ୟଜଃ ।"

ଅମର ।

ଅନପତ୍ୟ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଅପତ୍ୟ=ସନ୍ତାନ) ସନ୍ତାନହୀନ, ଯଥା,

"ତ୍ୱଷ୍ଟାଦେବ ନମସ୍ତୁଭ୍ୟଂ ସ୍ଥାନଦ୍ୱୟ ନିବାସିନୀ,
ଅନପତ୍ୟେଷୁ ବୃଦ୍ଧେଷୁ ବଧବାଧ୍ୟାଂ ବିଶେଷତଃ ।"

ଅନପରାଧୀ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଅପରାଧ-ଇନ୍) ନିର୍ଦ୍ଦୋଷୀ, ନିରପରାଧୀ ।

ଅନପାୟୀ, ବିଂ, [ଅନ୍-ଅପାୟ (ଅପ-ଇ-ଅ) ଇନ୍] ଯାହାର ନାଶ ନାହିଁ, ଚିରସ୍ଥାୟୀ ।

ଅନପେକ୍ଷ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଅପେକ୍ଷା-ଅ) ସ୍ୱାଧୀନ, ନିରପେକ୍ଷ ।

ଅନଭିଜ୍ଞ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଅଭି-ଜ୍ଞା-ଅ) ମୂର୍ଖ, ଅଜ୍ଞାନୀ ।

ଅନମ୍ବର, ବିଂ. (ଅନ୍-ଅମ୍ବର=ବସ୍ତ୍ର) ଆବରଣଶୂନ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ରହୀନ । ବି, ପୁଂ. ଆକାଶ, ଯଥା,

"ସାୟନ୍ତନ ଘନ ପରେ ଯେ
କେବଳ ପଲକେ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ସୌଦାମିନୀ
ସ୍ଫୁରୁଥାଏ ଅନମ୍ବରେ ଯେ ।"

କ. ବ ।

ଅନର୍ଗଳ, ବି°. (ଅନ୍-ଅର୍ଗଳ=ବାଧା) ଯଥେଚ୍ଛାଗାମୀ; ଅପ୍ରତିବନ୍ଧ; ନିରଙ୍କୁଶ ।

ଅନର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଅର୍ଥ) ଅନିଷ୍ଟ, ଅମଙ୍ଗଳ ।

ଅନର୍ଥକ, ବି°. (ଅନ୍-ଅର୍ଥକ) ନିରର୍ଥକ, ଯାହାର କିଛି ଅର୍ଥ ନାହିଁ ବା ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, ବୃଥା ।

ଅନଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଅଳ) ଅଥବା (ଅ-ନଳ=ବନ୍ଧନ ଯାହାକୁ କେହି ବାନ୍ଧି ପାରେ ନାହିଁ) ଅଗ୍ନି, ପାବକ, ହୁତାଶନ, ଯଥା,

"ଅନଳ ଦେଖିଣ ପତଙ୍ଗ,
ଯେସନେ ଧାବନ୍ତି ଉଦବେଗ ।"

ଭାଗବତ ।

ଅନଳ୍ପ, ବି°. (ଅନ୍-ଅଳ୍ପ) ଯାହା ଅଳ୍ପ ନୁହେ ଅର୍ଥାତ ବହୁତ, ଅଧିକ ।

ଅନବଦ୍ୟ, ବି°. (ଅନ୍-ଅ-ବଦ୍-ଯ) ଅନିନ୍ଦ୍ୟ, ପ୍ରଶଂସ୍ୟ, ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ।

ଅନବଧାନତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍-ଅବ-ଧା-ଅନ-ତା) ଅସାବଧାନତା, ଅମନୋଯୋଗ ।

ଅନବରତ, କ୍ରି. ବି°. (ଅନ୍-ଅବ-ରମ୍-ତ) ସର୍ବଦା ନିରନ୍ତର ।

ଅନଶନ, ବି. ନ. (ଅନ୍-ଅଶ୍-ଅନ) ଉପବାସ, ଯଥା

"ଅନଶନେ ସ୍ୱୟେ ଚଣ୍ଡିକା ଦେଉଳେ,
ଅଧ୍ୟା ପଡିଥିଲେ ହୃଦୟ ଆକୁଳେ ।"

ନ. କେ ।

ଅନସୂୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍-ଅସୂୟା=ଦ୍ୱେଷ) ଅତ୍ରି-ଋଷିଙ୍କ ପତ୍ନୀ; ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ସଖୀ, ଯଥା,

"ଅତ୍ରି ସଧର୍ମିଣୀ ଅନସୂୟାଙ୍କ ଯତନେ ।"

କ. ବ ।

"ବାଞ୍ଛିଲେ ସୁକଲ୍ୟାଣ ସଦୟା,
ବନ୍ଦିଲେ ସୀତା ଦେଖି ଅନସୂୟା ।"

ବୈ. ବ ।

ଅନାଇବା, ବି. (ପ୍ରା) ଚାହିଁବା ।

ଅନାଉଣି, ବି, (ପ୍ରା) ଚାହାଣି, କଟାକ୍ଷ, ଯଥା,

"ପସ୍ତୁନାଥ ନନ୍ଦନା, ଅନାଉଣିକି ମନା,
କରୁ ଯେ ଥିଲୁ, ହୁଟି ଚାହିଁଲୁ ଗୋ ।"

କିଶୋରୀ ଚମ୍ପୂ ।

ଅନାକାର, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଆ-କୃ-ଅ) ପରମେଶ୍ୱର; ଆକାଶାଦି । ବି°. ଆକାର ହୀନ ।

ଅନାଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଆଚାର) ଅଶୁଚି, କଦାଚାର । ବି°. ଅଚାରହୀନ, ଯଥା,

"କୂର ଶାକ୍ତମତ ଶାକ୍ତ ଅନାଚାର,
ଉଠାଇ ବୈଷ୍ଣବ ଭକତ ପ୍ରଚାର ।"

ନ. କେ ।

ଅନାଡ, ବି°. (ଦେଶଜ) ନିର୍ବୋଧ, ଜଡ ।

ଅନାଥ, ବି°. (ଅ-ନାଥ=ସ୍ୱାମୀ) ଆଶ୍ରୟହୀନ, ସ୍ୱାମି-ହୀନ ।

ଅନାଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ନାଥ-ଆ) ବିଧବା । ବି°. ଅଶ୍ରୟହୀନା ।

ଅନାଥିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନାଥ-ଇନ-ଈ) ଅନାଶ୍ରିତା, ପତିହୀନା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଅନାଦର, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଆ-ଦୃ-ଅ) ଅଯତ୍ନ, ଅନାସ୍ଥା, ଅବଜ୍ଞା, ଅସମ୍ମାନ ।

ଅନାଦି, ବି°, (ଅନ୍-ଆଦି) ଆଦିରହିତ, ଉତ୍ପତ୍ତି-ବିହୀନ, ଯଥା,

"ନମଇ ନୃସିଂହଚରଣ, ଅନାଦି ପରମ କାରଣ ।"

ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ଭାଗବତ ।

ବି. ପୁଂ. ପରମେଶ୍ୱର ।

ଅନାଦୃତ, ବି°. (ଅନ୍-ଆ-ଦୃ-ତ) ଆଦରହୀନ, ଅବ-ଜ୍ଞାତ, ତିରସ୍କୃତ ।

ଅନାମୟ, ବି. ନ. (ଅନ୍-ଆମୟ) ଆରୋଗ୍ୟ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ନୀରୋଗାବସ୍ଥା, ଯଥା,

"ବ୍ରାହ୍ମଣଂ କୁଶଳଂ ପୃଚ୍ଛେତ୍ କ୍ଷାତ୍ରବନ୍ଧୁମନାମୟମ୍ ।"

ଅନାମିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ନାମନ୍-ଇକ-ଆ) କନିଷ୍ଠା-ଙ୍ଗୁଳିର ନିକଟସ୍ଥ ଅଙ୍ଗୁଳି, କୁଣ୍ଡଆଙ୍ଗୁଠି ।

ଅନାୟତ୍ତ, ବି. (ଅନ୍-ଆୟତ୍ତ) ଅବାଧ୍ୟ, ଅବଶୀଭୂତ ନାଗର, ଯଥା,

"ବଧୂ-ରମ୍ୟ-ହାସି ମୋ ଅନୁସରଣ ଯେମନ୍ତ ତହିଁକି ଅନା,
ଅନାୟତ୍ତ ବନା ଯିବାକୁ ନିୟମ କରବ ହଂସଗମନା ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅନାୟାସ, ବ. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଆୟାସ) ଅକ୍ଲେଶ, ସହଜ ।

ଅନାରତ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଅନ୍-ଆ-ରମ୍-ତ) ଅବଶ୍ରାନ୍ତ, ନିରନ୍ତର, ସର୍ବଦା ।

ଅନାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଋ-ଯ) ଅଭଦ୍ର, ଅଧମ, ଅସଭ୍ୟ; ଅସାଧୁ; ଅପ୍ରଧାନ ।

ଅନାବନା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଏଣୁତେଣୁ, ଅନୟମିତ, ଇତସ୍ତତଃବିକ୍ଷିପ୍ତ ।

ଅନାବିଲ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଆବିଲ) ନିର୍ମ୍ମଳ, ସ୍ୱଚ୍ଛ, ଅକଲୁଷ, ଅସମ୍ବଦ୍ଧ ।

ଅନାବୃତ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଆ-ବୃ-ତ) ଅନାଚ୍ଛାଦିତ, ଖୋଲା, ଆବରଣଶୂନ୍ୟ ।

ଅନାବୃଷ୍ଟି, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍-ଅ-ବୃଷ-ତି) ବୃଷ୍ଟିର ଅଭାବ, ମରୁଡ଼ି, ଅଳ୍ପବୃଷ୍ଟି ।

ଅନାସ୍ଥା, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍-ଆସ୍ଥା=ଆଦର) ଅଯତ୍ନ, ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ, ଅବଜ୍ଞା, ଅନାଦର, ଯଥା,

> "ଜାଣି ନାହାନ୍ତି କେବେ ନର ପ୍ରଭାବ,
> ତେଣୁ ଭାଙ୍କର ଏହି ଅନାସ୍ଥାଭାବ ।
>
> କ. ବ ।

ଅନାହତ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଅହତ) ନୂତନବସ୍ତ୍ର; ନୂତନ; ଅକ୍ଷତ; ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ହୃଦୟସ୍ଥିତ ସୁଷୁମ୍ନା ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଦ୍ୱାଦଶଦଳପଦ୍ମ ।

ଅନାହାର, ବ. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଆହାର) ଭୋଜନାଭାବ, ଉପବାସ ।

ଅନାହାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଆହାର୍ଯ୍ୟ) ସଂଗ୍ରହର ଅନୁପଯୁକ୍ତ, ଭୋଜନର ଅଯୋଗ୍ୟ ।

ଅନାହୂତ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଅହୂତ) ଅନିମନ୍ତ୍ରିତ ।

ଅନିଚ୍ଛା, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍-ଇଚ୍ଛା) ସ୍ପୃହାର ଅଭାବ, ଅରୁଚି ।

ଅନିତ୍ୟ, ବିଂ. (ଅନ୍-ନିତ୍ୟ) ଅସ୍ଥାୟୀ, ଭଙ୍ଗୁର ।

ଅନିମିଷ, ଅନିମେଷ, ବ. ପୁଂ. (ଅ-ନିମିଷ, ନିମେଷ=ପଲକ, ଯାହାଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ପଲକ ପଡ଼େ ନାହିଁ) ଦେବତା; ମତ୍ସ୍ୟ; ସୂକ୍ଷ୍ମକାଲ ପରିମାଣ । ବିଂ. ପଲକଶୂନ୍ୟ ।

ଅନିର୍ବଚନୀୟ, ବିଂ. (ଅ-ନିର୍-ବଚ-ଅନୀୟ) ଅକଥନୀୟ ।

ଅନିରୁଦ୍ଧ, ବ, ପୁଂ. (ଅ-ନି-ରୁଧ୍-ତ ଯେ କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧରେ ରୁଦ୍ଧ ଅର୍ଥାତ୍ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି) କୃଷ୍ଣଙ୍କର ନାତି, ଉଷାପତି, କନ୍ଦର୍ପଙ୍କ ପୁତ୍ର; ଦୂତ । ବିଂ. ଅନିବାରିତ ।

ଅନିଲ, ବ, ପୁଂ. (ଅନ୍=ବଞ୍ଚିବା-ଇଲ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଲୋକେ ଜୀବନ ଧାରଣ କରନ୍ତି) ପବନ, ସମୀରଣ, ଯଥା,

> "ମନାନଲେ ଝୁଲୁଅଛି ସିଂହାସନ,
> ବର୍ହିତୋଳି ବର୍ହି ଭାଣ୍ଡବେ ଯେସନ ।
>
> କ. କେ ।

ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ନିର୍-ବୃ-ଯ) ଅପ୍ରତିହାର୍ଯ୍ୟ, ଯାହା ବାରଣ କରି ଯାଇ ନ ପାରେ, ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ।

ଅନିଶ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଅ-ନିଶା=ବିଶ୍ରାମକାଲ) ନିରନ୍ତର, ସତତ, ସର୍ବଦା ।

ଅନିଶ୍ଚିତ, ବିଂ, (ଅନ୍-ଶ୍ଚିତ) ଅସ୍ଥିର, ସନ୍ଦେହଯୁକ୍ତ ।

ଅନିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଇଷ୍ଟ) ଅପକାର, ହାନି; ଦୁଃଖ ।

ଅନୀକ, ବ. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଇକ) ଯାହା ଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା ହୁଏ; ସୈନିକ, ଯୋଦ୍ଧା; ସୈନ୍ୟ; (ଅ-ମୀ-୦) ଯୁଦ୍ଧ; ସମୂହ ।

ଅନୁ, ଅଂ, (ଅନ୍=ରହିବା-ଉ) ପଶ୍ଚାତ୍; ସଦୃଶ; ଅଧୀନ; ନିକୃଷ୍ଟ; ସହିତ; ଅଂଶ; ପରସ୍ପର; ସମୀପ; ବହିର୍ଭାଗ; ବ୍ୟାପ୍ତି ।

ଅନୁକମ୍ପା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍-କମ୍ପ-ଅ) ଦୟା, ଅନୁଗ୍ରହ, କୃପା, କରୁଣା, ଯଥା,

> "ବୃଦ୍ଧ ସମୟେ କର୍ପା,
> ବାମାଠାରେ ଏତେ ଅନୁକମ୍ପା ।"
>
> ବେ. ବ ।

ଅନୁକରଣ, ବ. ନ, (ଅନୁ=ସଦୃଶ-କୃ-ଅନ) ସଦୃଶୀକରଣ, ଅନ୍ୟର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦେଖି ସେହିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ।

ଅନୁକୂଳ, ବିଂ. (ଅନୁ-କୂଳ) ସହାୟ, ହିତକାରୀ ପ୍ରଚଳିତ କଥାରେ ଯାବା; ଆରମ୍ଭ, ଯଥା,

"ଅଭନ୍ନ ଅଙ୍ଗ ଅନୁକୂଳ ଥୋଇଲା,
ଭରଣକୂଳ ଅକୂଳକୁ ।

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅନୁକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ, (ଅନୁ-କ୍ରମ୍-ଅ) ଯଥାକ୍ରମ, ପର୍ଯ୍ୟାୟ ।

ଅନୁକ୍ରମଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ-କ୍ରମ୍-ଅନ-ଇକ-ଆ) ଭୂମିକା, ଅବତରଣିକା, ମୁଖବନ୍ଧ ।

ଅନୁକ୍ରୋଶ, ବି. ପୁଂ (ଅନୁ-କ୍ରୁଶ-ଅ=ଦୁଃଖ କରିବା, ପରର ଦୁଃଖ ଦେଖି ଦୁଃଖ କରିବା) ଦୟା, କୃପା ।

ଅନୁକ୍ଷଣ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଅନୁ-କ୍ଷଣ=ସମୟ) ସର୍ବଦା, ନିରନ୍ତର, ଯଥା,

"ଏ ଅନନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ତୁମ୍ଭ ମହିମା କୀର୍ତ୍ତନ,
ଅଶେଷ ପ୍ରକାରେ କରନ୍ତି କରେ ଅନୁକ୍ଷଣ ।"

କ. ବା ।

ଅନୁଗ, ଅନୁଗତ, ବିଂ. (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍-ଗମ୍-ଅ, ତ) ଅନୁସରଣିଆ, ଅନୁଗତ, ଅଧୀନ, ଆଶ୍ରିତ, ଅନୁଯାୟୀ । ବି. ପୁଂ. ଭୃତ୍ୟ ।

ଅନୁଗମନ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ଗମ୍-ଅନ) ପଶ୍ଚାତ୍‌ଗମନ, ଅନୁସରଣ ।

ଅନୁଗାମୀ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଗମ୍-ଇନ୍) ପଶ୍ଚାତ୍‌ଗାମୀ, ସଙ୍ଗୀ ।

ଅନୁଗୃହୀତ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଗୃହୀତ) ଅନୁଗ୍ରହପ୍ରାପ୍ତ, ଉପକୃତ, ପ୍ରତିପାଳିତ ।

ଅନୁଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ଗ୍ରହ) ଦୟା; ପ୍ରସାଦ, ଯଥା,

"କାନ୍ତବ ଏଥିରେ ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ ନାଚିବାର ନୃତ୍ୟକାଙ୍କ୍ଷୀ,
ବେଣୀ ନାସାମଣି ରମଣୀମଣିରେ କରି ଅନୁଗ୍ରହ କର ।"

ବୈ. ବ ।

ଅନୁଗ୍ରାହୀ, ବିଂ. (ଅନୁଗ୍ରହ-ଇନ୍) ଅନୁଗ୍ରାହକ, ଯେ ଅନୁଗ୍ରହ କରେ, ଯଥା,

"ବକ୍ଷୋଜ ସ୍ୱୟମ୍ଭୁ ଶମ୍ଭୁ କର-ପଦ୍ମେ ପୂଜ କାମ ଭୟ ନାହିଁ,
କଭୁ ତୁ ମୁଁ ଦାସ ଏହିରୂପେ ଏକା ହୋଇଥିବୁ ଅନୁଗ୍ରାହୀ ।"

ବୈ. ବ ।

ଅନୁଗ୍ରାହକ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଗ୍ରହ-ଅକ) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନୁଗ୍ରହ କରେ, ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ।

ଅନୁଚର, ବିଂ. (ଅନୁ-ଚର) ସଙ୍ଗୀ, ଭୃତ୍ୟ, ସହଚର, ପଶ୍ଚାତ୍‌ଗାମୀ ।

ଅନୁଚିକୀର୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ=ସଦୃଶ-ଚିକୀର୍ଷା=କରିବାର ଇଚ୍ଛା) ନକଲ ବା ଅନୁକରଣ କରିବାର ଇଚ୍ଛା ।

ଅନୁଚିତ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଉଚିତ) ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ; ଅସଙ୍ଗତ; ଅନ୍ୟାୟ, ଯାହା ଉଚିତ ନୁହେ ।

ଅନୁଜ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍-ଜନ୍-ଅ) ସାନ ଭାଇ, ଯଥା,

"ବାଟରେ ଅନୁଜ ଭେଟ ମତ୍ତ ବରଷିତା,
ବୋଲେ କାହିଁ ସୀତା କାହିଁ କଲୁ ଏକତା ।"

ବୈ. ବ ।

ଅନୁଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ-ଜନ୍-ଅ-ଆ) ସାନ ଭଉଣୀ, ଯଥା,

"ବୋଇଲା ଅନୁଜା ନାଗଜାତ ସଙ୍ଗ ହରଷ ବଇର ।"

ବୈ. ବ ।

ଅନୁଜୀବୀ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଜୀବ-ଇନ୍) ଆଶ୍ରିତ । ବି. ପୁଂ. ଦାସ, ଅନୁଚର ।

ଅନୁଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ-ଜ୍ଞା-ଅ) ଅନୁମତି, ଆଜ୍ଞା, ଆଦେଶ ।

ଅନୁଜ୍ଞାତ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଜ୍ଞା-ତ) ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ, ଆଦିଷ୍ଟ, ଆଦେଶପ୍ରାପ୍ତ ।

ଅନୁତପ୍ତ, ବିଂ. (ଅନୁ=ପଶ୍ଚାତ୍-ତପ୍-ତ) ପ୍ରଥମେ କୌଣସି ମନ୍ଦ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପରେ ତାପପ୍ରାପ୍ତ, ପଶ୍ଚାତ୍ତାପିତ ।

ଅନୁତର, ବି. ନ. (ଅନୁ-ତୃ-ଅ) ନୌକା ଦ୍ୱାରା ପାର ହେବାର କଉଡ଼ି, ଘାଟ ମାସୁଲ, ତରପଣ୍ୟ ।

ଅନୁତାପ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ତପ୍-ଅ) ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ।

ଅନୁଦାତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଉଦ୍-ଆ-ଦା-ତ) ଯାହା ଉଚ୍ଚ କରି ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ ନାହିଁ, ନୀଚସ୍ୱର; ବେଦର ମନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଅନୁଦାର, ବିଂ, (ଅନ୍-ଉଦାର) ଅସାଧୁ, ଅସତ୍; ନୀଚାଶୟ, ଅପ୍ରଶସ୍ତ ।

ଅନୁବାଦକ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଅନୁ-ବାଦକ) ପ୍ରତିବାଦକ, ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତ ।
ଅନୁଧାବନ, ବି. କ୍ଳୀ. (ଅନୁ-ଧାବ୍-ଅନ୍) ପଶ୍ଚାଦ୍ଗମନ; ମନୋନିବେଶ; ଅନୁସନ୍ଧାନ ।
ଅନୁନୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ନୀ-ଅ) ବିନୟ, ସ୍ତୁତିବାଦ ।
ଅନୁନାସିକ, ବିଂ, (ଅନୁ-ନାସିକା) ନାସିକାରୁ ଉଚ୍ଚାରିତ ବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

ଙ, ଞ, ଣ, ନ, ମ ।

ଅନୁପ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଉପ) ସାଦୃଶ୍ୟରହିତ, ଅନୁପମେୟ ।
ଅନୁପଦୀନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ=ସକଳ-ପଦ=ପାଦଚ୍ଛିନ-ଆ, ବ୍ୟାପକାର୍ଥରେ) ଯେ ସମସ୍ତ ପାଦ ବ୍ୟାପିକରି ଅର୍ଥାତ୍ ଅଚ୍ଛାଦନ କରି ରହେ, ଯେପରି ଜୋତା, ମୋଜା ଇତ୍ୟାଦି ।
ଅନୁପମ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଉପମା) ଉପମାରହିତ, ଅତି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ, ଅତୁଲ୍ୟ ।
ଅନୁପଯୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଉପ-ଯୁଜ୍-ତ) ଅଯୋଗ୍ୟ ।
ଅନୁପସ୍ଥିତ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଉପ-ସ୍ଥା-ତ) ଉପସ୍ଥିତ ନୋହିବାର, ଅନାଗତ ।
ଅନୁପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ପତ୍-ଅ) ପଶ୍ଚାତ୍ ପତନ, (Ratio) ଗୋଟିଏ ଅଙ୍କର ସହିତ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଅଙ୍କର ଯେ ସମ୍ବନ୍ଧ ।
ଅନୁପାନ, ବି. କ୍ଳୀ. (ଅନୁ-ପା-ଅନ) ଔଷଧ ସେବନ ପରେ ବା ସଙ୍ଗରେ ପାନୀୟ ବା ସେବ୍ୟବସ୍ତୁ ।
ଅନୁପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ପୁଷ୍ପ) ଶରଗଛ, କଲମକାଠି ଗଛ ।
ଅନୁପୂର୍ବ, ବିଂ. (ଅନୁ-ପୂର୍ବ) ଯଥାକ୍ରମ, ନିୟମାନୁସାରେ ।
ଅନୁପ୍ରବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ପ୍ର-ବିଶ୍-ଅ) ଅନ୍ତଃପ୍ରବେଶ, ଅନୁରୂପ ପ୍ରବେଶ ।
ଅନୁପ୍ରାସ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ପ୍ର-ଅସ୍-ଅ) ସଦୃଶ ବର୍ଣ୍ଣବିନ୍ୟାସକରଣ, କାବ୍ୟର ଅଲଙ୍କାରବିଶେଷ । ଯଥା,

"ଦେଖି ନବ କାଳିକା,
କଦାକାଳିକା ମାଳିକା ଅଳୀ କାଳିକା କାନ୍ତ ସ୍ୱର ।"

ଲ. ବ ।

ଏଠାରେ କା ଓ ଳିର ଅନୁପ୍ରାସ ହୋଇଅଛି ।

ଅନୁବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ବନ୍ଧ୍-ଅ) ଉପକ୍ରମ, ଆରମ୍ଭ; ଅନୁବୃତ୍ତି; ବନ୍ଧନ; ଅନୁରୋଧ ।
ଅନୁଭବ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ଭୂ-ଅ) ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷାଦିଜନିତ ଜ୍ଞାନ; ବୋଧ, ଉପଲବ୍ଧି ।
ଅନୁଭବୀ, ବିଂ, (ଅନୁଭବ-ଇନ୍) ଯେ ଉପଲବ୍ଧି କରେ, ବୋଦ୍ଧା, ଯଥା,

"ଅନୁଭବୀ ବିନେ,
କହି କୋହେ ଦୁଃଖ ସୁଖ ବରନେ ।"

ବ. ଚି ।

ଅନୁଭାବ, ବିଂ. ପୁଂ. (ଅନୁ-ଭୂ-ଅ) ପ୍ରଭାବ; ମହିମା ।
ଅନୁଭୂତ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଭୂ-ତ) ଉପଲବ୍ଧ, ଅନୁଭବ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ।
ଅନୁମତ, ବିଂ. (ଅନୁ-ମନ୍-ତ) ସ୍ୱୀକୃତ, ସମ୍ମତ; ଅନୁଜ୍ଞାତ, ଅନୁମୋଦିତ ।
ଅନୁମତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ-ମନ୍-ତି) ଅନୁଜ୍ଞା, ପ୍ରାର୍ଥନା ପରେ ସ୍ୱୀକୃତି, ମଞ୍ଜୁରୀ ।
ଅନୁମରଣ, ବି. କ୍ଳୀ. (ଅନୁ-ମୃ-ଅନ) ସହମରଣ, ପତି ମୃତ୍ୟୁରପରେ ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ସେହି ପତିର ସହିତ ଚିତାରେ ପଡିବାର ବିଧି, ସହମରଣ ବା ସତୀଦାହ ପ୍ରଥା ।
ଅନୁମାନ, ବି. କ୍ଳୀ. (ଅନୁ-ମା-ଅନ) ହେତୁଦ୍ୱାରା ବସ୍ତୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ଅନ୍ଦାଜ କରିବା, ଉପଲବ୍ଧି, ଯଥା,

"ମାନସରେ ଭାବ ଯାହିଁ ମାନ,
ମାନବରେ କେ ତାର ସମାନ,
ମାନସର ସେ ମୋହ-ଚିତ୍ତ ମସାଲ,
ଏଥୁ ଯାହିଁ ଅନ ଅନୁମାନ ହେ । କୋକିଳ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅନୁମିତ, ବିଂ, (ଅନୁ-ମା-ତ) ହେତୁ ବା ତର୍କଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚିତ ।
ଅନୁମିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (ଅନୁ-ମା-ତି) ଅନୁମାନ ।

ଅନୁମୃତା, ବିଂ. (ଅନୁ-ମୃ-ତ-ଆ) ସହମୃତା, ପଶ୍ଚାଦ୍ମୃତା ।

ଅନୁମୋଦନ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ମୁଦ୍-ଅନ) ସମ୍ମତିଦାନ, ସମର୍ଥନ ।

ଅନୁଯାତ, ଅନୁଯାୟିକ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଯା-ତ, ଯାୟୀ-ଇକ) ପଶ୍ଚାଦ୍ଗତ; ଅନୁଗତ; ଅନୁଚର, ସମଭିବ୍ୟାହାରୀ ।

ଅନୁଯାୟୀ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଯା-ଇନ୍) ସଦୃଶ; ଅନୁଗାମୀ ।

ଅନୁଯୁକ୍ତ, ବି. (ଅନୁ-ଯୁଜ୍-ତ) ଜିଜ୍ଞାସିତ, ପୃଷ୍ଟ; ତିରସ୍କୃତ ।

ଅନୁଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ଯୁଜ୍-ଅ) ପ୍ରଶ୍ନ; ତିରସ୍କାର ।

ଅନୁରକ୍ତ, ବିଂ. (ଅନୁ-ରନ୍ଜ୍-ତ) ସ୍ନେହୀ, ଆସକ୍ତ ।

ଅନୁରକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ-ରନ୍ଜ-ତି) ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଆସକ୍ତି ।

ଅନୁରଞ୍ଜନ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ରନ୍ଜ୍-ଅନ) ପ୍ରୀତିସମ୍ପାଦନ, ହର୍ଷଜନନ ।

ଅନୁରାଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ରନଜ୍-ଅ) ସ୍ନେହ, ପ୍ରୀତି, ଆସକ୍ତି, ଯଥା,

> "କରେ ଯେବେ ତାହା କରେ ଓଲଗ,
> ତାହାରଠାରୁ ଜାତ ଅନୁରାଗ ।"
>
> ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅନୁରାଗୀ, ବିଂ. (ଅନୁ-ରନ୍ଜ-ଇନ୍) ଅନୁରାଗଯୁକ୍ତ, ସ୍ନେହୀ, ଆସକ୍ତ ।

ଅନୁରାଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ-ରାଧ୍-ଆ) ଅଶ୍ୱିନ୍ୟାଦି ସପ୍ତବିଂଶତି ନକ୍ଷତ୍ରର ଅନ୍ୟତମ ନକ୍ଷତ୍ର, ସପ୍ତଦଶ ନକ୍ଷତ୍ର, ଯଥା,

> "ସୁସଖି ଯଃସ୍ତନା ଏ ସପ୍ତ ତାରା
> ଅନୁରାଧାଟି ଖେଳାପଲ୍ଲବ ପରା ।
> ଅକାଶ ମଧ୍ୟଗତେ କୁମ୍ଭରୁ ଭୋଗ,
> ଦୁଇ ଦଣ୍ଡରେ ଜନ ଲଭ ସଂଯୋଗ ।"

ଅନୁରୂପ, ବିଂ. (ଅନୁ-ରୂପ) ସଦୃଶ୍ୟ, ତୁଲ୍ୟ ।

ଅନୁରୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ରୁଧ୍-ଅ) ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି ଇଚ୍ଛାରେ ପରକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା, ଉପରୋଧ; ଅନୁରାଗ; ପ୍ରତୀକ୍ଷା, ଅନୁସରଣ; ପ୍ରତିରୋଧ ।

ଅନୁଲେପ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ଲିପ୍-ଅ) ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଲେପନ; ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଅନୁଲୋମ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଲୋମ) ଅନୁକୂଳ । ବି. ପୁ. ଅନୁକ୍ରମ, ଯଥାକ୍ରମ । କ୍ରି. ବି. ସହଜ ଦିଗରେ, ବିପରୀତ ଦିଗରେ ନୁହେ ।

ଅନୁଲୋମବିବାହ, ବି. ଜାତ୍ୟନ୍ତରବିବାହ, ଯଥା, ବ୍ରାହ୍ମଣର ସହିତ କ୍ଷତ୍ରିୟାର, କ୍ଷତ୍ରିୟାର ସହିତ ବୈଶ୍ୟାର, ବୈଶ୍ୟାର ସହିତ ଶୂଦ୍ରାର ବିବାହ ।

ଅନୁବର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ବୃତ୍-ଅନ) ପଶ୍ଚାଦ୍ଗମନ ।

ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ, ବିଂ. (ଅନୁ-ବୃତ୍-ଇନ୍) ପଶ୍ଚାଦ୍ଗାମୀ, ଅନୁଯାୟୀ ।

ଅନୁବାକ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ବାକ୍) ସାମ ବା ଯଜୁର୍ବେଦର ଅଂଶବିଶେଷ, ଶ୍ରୁତିବିଭାଗ ।

ଅନୁବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ବଦ୍-ଅ) ଭାଷାନ୍ତରକରଣ, ତର୍ଜ୍ଜମା ।

ଅନୁବାଦକ, ବିଂ. (ଅନ-ବଦ୍-ଅକ) ଅନୁବାଦକାରୀ, ଯେ ଭାଷାନ୍ତର କରେ ।

ଅନୁବାର, ଅଂ. (ଅନୁ-ବାର) ପୁନଃପୁନଃ, ବାରମ୍ବାର ।

ଅନୁବିଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଅନୁ-ବ୍ୟଧ୍-ତ) ବ୍ୟାପ୍ତ; ଗ୍ରଥିତ, ଖଚିତ, ସଂପୃକ୍ତ । ବି. ନ. ଗ୍ରହଣ ।

ଅନୁବେଲ, ଅଂ. (ଅନୁ-ବେଲା-ଅ) ସତତ, ନିରନ୍ତର; ଉପକୂଳରେ ।

ଅନୁବେଲ୍ଲିତ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ବେଲ୍ଲିତ) କ୍ଷତ ସ୍ଥାନରେ ବସ୍ତ୍ରାଦି ବେଷ୍ଟନରୂପ ବନ୍ଧନବିଶେଷ, ପଟିବନ୍ଧନ ।

ଅନୁଶର, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ—ସବଦା-ଶୃ—ହିଂସା କରିବା ବା କଷ୍ଟ ଦେବା-ଅ) ରାକ୍ଷସ, ଦାନବ ।

ଅନୁଶାସନ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ଶାସ୍-ଅନ) ଆଜ୍ଞା, ଉପଦେଶ; ନିଯୋଗ ।

ଅନୁଶିଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ଶିଷ୍ୟ) ଶିଷ୍ୟର ଶିଷ୍ୟ, ନାତିଶିଷ୍ୟ ।

ଅନୁଶୀଳନ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ଶୀଲ୍-ଅନ) ଚର୍ଚ୍ଚା, ପୁନରାଲୋଚନା, ଅଭ୍ୟାସ, ଆବୃତ୍ତି ।

ଅନୁଶୀଳନୀୟ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଶୀଳ୍-ଅନୀୟ) ଯେ ବିଷୟର ଅନୁଶୀଳନ କରିବା ଉଚିତ ବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଅନୁଶୋଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ-ଶୁଚ୍-ଅନ-ଆ) ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ଶୋକ ।

ଅନୁଷ୍ଟୁଭ୍, ବି. ନ. (ଅନୁ-ସ୍ତୁଭ୍ଂ) ଅଷ୍ଟାକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ଅମରକୋଷ ଏହି ଛନ୍ଦରେ ଲିଖିତ

ଅନୁଷ୍ଠାନ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ସ୍ଥା-ଅନ) ସମ୍ପାଦନ, ଆଚରଣ ; ଆରମ୍ଭ ।

ଅନୁଷ୍ଠିତ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଷ୍ଠା-ତ) ଆରବ୍ଧ; ସମ୍ପାଦିତ ।

ଅନୁସନ୍ଧାନ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ସମ୍-ଧା-ଅନ) ଅନ୍ୱେଷଣ, ଗବେଷଣା, ଖୋଜିବାର ।

ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (ଅନୁ-ସମ-ଧା-ସନ୍-ଆ) ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାର ଇଚ୍ଛା, ଖୋଜିବାର ଇଚ୍ଛା ।

ଅନୁସରଣ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ସୃ-ଅନ) ପଶ୍ଚାତ୍‌ଗମନ, ଉମେଦବାରି କରିବାର, ଯଥା,

"ସ୍ୱଧୁ-ରମ୍ୟ-ହାସି ମୋ ଅନୁସରଣ ଯେମନ୍ତ ତହିଁକି ଯନ୍ତ୍ରା,
ଅନାୟତ ବନ୍ଧା ଯିବାକୁ ନିୟମ କରିବ ହଂସ-ଗମନା ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅନୁସାରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ-ସୃ-ଅ, ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗେ ଈ) ଦାସୀ ।

ଅନୁଷ୍ଟୂଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ-ସୂଚି-ଅନ-ଆ) ଆନ୍ଦୋଳନ, ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଭାବନା ।

ଅନୁସୂୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅନୁ-ସୂ-ଯ-ଆ) ଅତ୍ରିମୁନିଙ୍କ ପତ୍ନୀ ।

ଅନୁସ୍ୱାର, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ=ସହିତ-ସ୍ୱର-ଅ) ଯେ ସ୍ୱର ସହିତ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ, ଅଯୋଗବାହ ବା ଆଶ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବିଶେଷ, ତାହାର ଚିହ୍ନ (ଂ) ଏହିପରି ।

ଅନୂଢ଼, ବିଂ. (ଅନ-ବହ-ତ) ଅବିବାହିତ, ବାଡୁଅ ।

ଅନୂଢ଼ା, ବିଂ, (ଅନ-ବହ-ତ-ଆ) ଅବିବାହିତା ।
ଯଥା,
"ଦେବ୍ୟନୂଢାହମଭବୋ ଯୁବସଙ୍କୋ ଭବାମ୍ୟହଂ ।"

ଅନୂନ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଊନ) ଅନଳ୍ପ, ଅଧିକ, ବେଶୀ ।

ଅନୂପ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଅପ୍=ଜଳ, ଅ ସ୍ଥାନେ ଊ) ଜଳଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ, ନିମ୍ନ ପ୍ରଦେଶ, ଯଥା,

"ଯାର ଜଳରାଶି ଅନୂପ ଉଛୁଳେ,
ମହାସିନ୍ଧୁ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧେ କୁତୂହଳେ ।"
ନ. କେ ।

ଅନୂରୁ, ବିଂ. (ଅନ୍-ଊରୁ) ଯାହାର ଊରୁଦ୍ୱୟ ନାହିଁ । ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ସାରଥି, ଅରୁଣ ।

ଅନୃତ, ବି. ନ. (ଅନ୍-ଋତ) ଅସତ୍ୟ, ମିଥ୍ୟା ।

ଅନେକ, ସଂ. (ଅନ୍-ଏକ) ପ୍ରଚୁର, ଏକରୁ ବେଶୀ ।
ଯଥା,

"ମୋହ ସଙ୍ଗିଧ୍ୟେ ଥିଲି ଯକେ ଏକ,
ଏବେ କେହି ବାଲା ହେଲି ଅନେକ ।"
ସୁ. ରେ ।

ଅନେକଜ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍-ଏକ-ଜନ୍-ଅ ଏକାଧିକଥର ଯେ ଜାତ ହୁଏ) ପକ୍ଷୀ ।

ଅନେକଧା, ଅଂ. (ଅନ-ଏକ୍-ଧା) ବହୁପ୍ରକାର, ନାନା ପ୍ରକାର

ଅନେକପ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅନ୍-ଏକ-ପା-ଅ ଅନେକ=ଦ୍ୱି, ପା=ପାନକରିବା, ଯେ ମୁଖ ଓ ନାସିକା ଦ୍ୱାରା ଜଳାଦି ପାନ କରେ) ହସ୍ତୀ, ଗଜ ।

ଅନୈକ୍ୟ, ବି. ନ, (ଅନ-ଏକ-ଯ) ଅମିଳନ, ମତଭେଦ ।

ଅନୋକହ, ବି. ପୁଂ. (ଅନସ୍=ଶକଟ-ଅକ=ଗମନ-ହନ୍=ନାଶ କରିବା ଯେ ଶକଟ ଗମନ ନାଶକରେ) ବୃକ୍ଷ, ତରୁ, ଯଥା,

"ଯାହା କଟାକ୍ଷ-କୁଠାର ପତନ ମାତରେ,
ଅନେକ ଦୁଃଖ-ଅନୋକହକୁ ଛେଦ ପାରେ ।"
କୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସୁନ୍ଦରୀ ।

ଅନ୍ତଃକରଣ, ବି. ନ. (ଅନ୍ତଃ=ମଧ୍ୟ-କରଣ=ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ଅନ୍ତରିନ୍ଦ୍ରିୟ, ମନ, ହୃଦୟ ।

ଅନ୍ତଃପାତୀ, ବିଂ. (ଅନ୍ତଃ-ପତ୍-ଇନ୍) ଅନ୍ତର୍ଗତ, ମଧ୍ୟଗତ ।

ଅନ୍ତଃପୁର, ବି. ନ, (ଅନ୍ତଃ-ପୁର=ଗୃହ) ଅନ୍ଦର ମହଲ, ଭିତର ଖଞ୍ଜା, ସ୍ତ୍ରୀ ମହଲ ।

ଅନ୍ତଃପୁରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ତଃ-ପୁର୍-ଇକ-ଆ) ଅନ୍ତଃପୁରସ୍ଥା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ।

ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ତଃ-ସତ୍ତ୍ୱ=ଜନ୍ତୁ ଯାହା ଗର୍ଭରେ ପ୍ରାଣୀ ବର୍ତ୍ତମାନ) ଗର୍ଭବତୀ ।

ଅନ୍ତଃସଲିଳବାହିନୀ, ବିଂ. (ଅନ୍ତଃ-ସଲିଲ-ଜଳ-

ବହ୍ନ-ଇନ୍-ଇ) ଯାହା ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଜଳ ପ୍ରବାହିତ ହୁଏ ।

ଅନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଅମ୍-ତ) ପ୍ରାନ୍ତ, ଶେଷ; ନାଶ; ସମୀପ, ସୀମା, ମଧ୍ୟ (ଶେଷ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଆସିଲା ବସନ୍ତ ଶିଶିର ଅନ୍ତେ,
ଦଶଇ ଧରଣୀ ଗୁରୁ କେମନ୍ତେ ।"

ଛନ୍ଦମାଳା ।

(ପ୍ରା) (ଅନ୍ତ୍ରଶବ୍ଦଜ) ଉଦରସ୍ଥ ନାଡ଼ୀ ।

ଅନ୍ତକ, ବି, ପୁଂ. (ଅନ୍ତ-କ) ଯମ । ବିଂ, ନାଶକାରୀ, ନାଶକ, ଯଥା,

"କଲେ ଇଚ୍ଛା ମନେ ହେବା କଂସ ଅନ୍ତକ,
କରବା ଉଣ୍ଡାସ ମଣ୍ଡଳ ଅନେକ ।"

ର. କ ।

ଅନ୍ତକାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ତ=ଶେଷ-କାଳ=ସମୟ) ଶେଷ ସମୟ, ମୃତ୍ୟୁ, ଚରମକାଳ ।

ଅନ୍ତତଃ, ଅଂ. (ଅନ୍ତ-ତସ୍) ନିତାନ୍ତପକ୍ଷେ, ଶେଷ-ପକ୍ଷରେ; ନ୍ୟୂନକଳ୍ପେ ।

ଅନ୍ତର, ଅଂ. (ଅନ୍ତ-ର୍-ଂ) ଅନ୍ତରେ, ମଧ୍ୟରେ, ଶେଷରେ, ମନରେ ।

ଅନ୍ତର, ବି. ନ. (ଅନ୍ତ-ରା-ଅ) ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ, ଛିଦ୍ର ରନ୍ଧ୍ର; ପରିଧାନବସ୍ତ୍ର, ଆଚ୍ଛାଦନ; ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ; ବ୍ୟବଧାନ; ଅନ୍ୟ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ଭେଦ ।

ଅନ୍ତରଙ୍ଗ, ବି, (ଅନ୍ତର-ଗମ୍-ଅ) ଆତ୍ମୀୟ, ସ୍ୱଜନ ।

ଅନ୍ତରାତ୍ମା, ବି, ପୁଂ. (ଅନ୍ତର୍-ଆତ୍ମନ୍) ଜୀବାତ୍ମା, ପରମାତ୍ମା, ବିବେକ ।

ଅନ୍ତରାୟ, ବି, ପୁଂ, (ଅନ୍ତର-ଇ-ଅ) ପ୍ରତିବନ୍ଧକ, ବିଘ୍ନ, ବାଧା ।

ଅନ୍ତରାଳ, ବି, ପୁଂ.ନ. (ଅନ୍ତର=ମଧ୍ୟରେ-ଲା=ଗ୍ରହଣ କରିବା-ଅ) ଅଭ୍ୟନ୍ତର, ବ୍ୟବଧାନ, ଉହାଡ଼ । ଯଥା,

"କପୋତେ ଶବଦେ ତରୁଷଣ୍ଡେ ଲୁଚି,
ପଦ ଅନ୍ତରାଳେ ଶବଦେ ଗୁଣୁଚି ।"

କ. କେ ।

ଅନ୍ତରିତ, ବିଂ, (ଅନ୍ତର-ଇତ) ଦୂରୀଭୂତ, ଅପହୃତ ।

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ, ଅନ୍ତରିକ୍ଷ, ବି, ନ. (ଅନ୍ତଃ-ଋକ୍ଷ-କମ୍ପା ଈକ୍ଷ-ଅ) ଆକାଶ, ଯଥା,

"ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ ଲୁଚି ରହିଲେ ମୀନକେତନ ରଥେ ।"

ତ ଖ ।

ଅନ୍ତରୀପ, (Cape) ବି. ପୁଂ. ନ. (ଅନ୍ତଃ-ଅପ-ଅ ଅ ସ୍ଥାନରେ-ଈ) ଯେ ସ୍ଥଳଭାଗ କ୍ରମେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ହୋଇ ଜଳ ମଧ୍ୟକୁ ଯାଇଥାଏ ।

ଅନ୍ତର୍ଗତ, ବିଂ, (ଅନ୍ତଃ-ଗମ୍-ତ) ମଧ୍ୟଗତ, ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ।

ଅନ୍ତର୍ଜଳୋତ୍ସ, (Artesian fountain) ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ତଃ-ଜଳୋତ୍ସ) ଭୂମି ଗର୍ଭସ୍ଥ ଉତ୍ସ ବା ପ୍ରସ୍ରବଣ ।

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦେଶ, (Valley) ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ତଃ-ଦେଶ) ଦୁଇ ପର୍ବତର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ; ଅଭ୍ୟନ୍ତର ପ୍ରଦେଶ ।

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ, ବି. ନ. (ଅନ୍ତଃ-ଧା-ଅନ) ତିରୋଧାନ, ଲୁଚିଯିବା ।

ଅନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତୀ, ବିଂ, (ଅନ୍ତର-ବୃତ-ଇନ୍) ମଧ୍ୟସ୍ଥ, ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

ଅନ୍ତର୍ଭୂତ, ବିଂ, (ଅନ୍ତର୍-ଭୂ-ତ) ଅନ୍ତର୍ଗତ, ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ।

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ, ବିଂ. (ଅନ୍ତର-ଯମ୍-ଇନ୍) ଅନ୍ତରର ଭାବବେତ୍ତା । ବି, ପୁଂ, ପରମେଶ୍ୱର ।

ଅନ୍ତର୍ହିତ, ବିଂ, (ଅନ୍ତର-ଧା-ତ) ତିରୋହିତ, ଲୁକ୍କାୟିତ ।

ଅନ୍ତଶଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ତ=ଶେଷ-ଶଯ୍ୟା) ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଭୂମିଶଯ୍ୟା; ମୃତ୍ୟୁ; ଶ୍ମଶାନ ।

ଅନ୍ତସ୍ଥ, ବି. ପୁଂ, (ଅନ୍ତ- ସ୍ଥା-ଅ) ଯ ଠାରୁ ହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ।

ଅନ୍ତିକ, ବିଂ, (ଅନ୍ତ-ଇକ) ସନ୍ନିହିତ । ବି, ନ, ସନ୍ନିଧାନ, ନୈକଟ୍ୟ । କା, ସ୍ତ୍ରୀ, ଜ୍ୟେଷ୍ଠାଭଗିନୀ; ଚୁଲ୍ଲି, ନିକଟ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ଅନ୍ୟ କ୍ରୋଧ ସମଗତିରେ ଅସିଲା ସ୍ୱର୍ଣୀ-ଅନ୍ତିକେ ।"

ଉଷା ।

ଅନ୍ତିମ, ବିଂ, (ଅନ୍ତ-ଇମନ୍) ଶେଷ, ଚରମ; ଅନ୍ତକାଳୀନ ।

ଅନ୍ତୁଡ଼ିଶାଳ, ବି. (ଅନ୍ତ ଓ ଶାଳ ଶବ୍ଦଜ) ସୂତିକାଗୃହ ।

ଅନ୍ତ୍ୟ, ବିଂ. (ଅନ୍ତ-ଯ) ଅନ୍ତିମ; ବି. ପୁଂ. ନୀଚଜାତି ।

ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ତ୍ୟ-ବର୍ଣ୍ଣ=ଅକ୍ଷର ବା ଜାତି) ଶେଷ ଅକ୍ଷର, ଯଥା,
"ଅକ୍ଷର" ଏହାର ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ=ର; ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୂଦ୍ର, ଚତୁର୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ତ୍ୟ-ଯଜ୍-ତି) ଶେଷକ୍ରିୟା, ଶବଦାହାଦି ସଂସ୍କାର, ପ୍ରେତକୃତ୍ୟ ।

ଅନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ଅମ୍-ତ୍ର) ଉଦରସ୍ଥ ନାଡ଼ୀ ।

ଅନ୍ଦାଜ, ବି. (ଯାବନିକ) ଅନୁମାନ

ଅନ୍ଦୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ଦ୍-ଅ-ଉ) ହସ୍ତିର ପାଦବନ୍ଧନ ଶୃଙ୍ଖଳ; ପାଦର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ଅନ୍ଦେଶା, (ଯାବନିକ) ଭାବନା ଅପେକ୍ଷା ।

ଅନ୍ଧ, ବିଂ. (ଅନ୍ଧ=ଦୃଷ୍ଟିହୀନ ହେବାର-ଅ) ଦୃଷ୍ଟିହୀନ; ନିବିଡ଼ ।

ଅନ୍ଧକ, ବି. ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ ; ରାକ୍ଷସବିଶେଷ; ମୁନିବିଶେଷ; ଯଦୁବଂଶୀୟ ନୃପତିବିଶେଷ; ବି. ନ. ଅନ୍ଧକାର ।

ଅନ୍ଧକରିପୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ଧକ=ଅସୁର-ରିପୁ=ଶତ୍ରୁ) ମହାଦେବ, ଶିବ; ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଅନ୍ଧକାର, ବିଂ, ପୁଂ. ନ. (ଅନ୍ଧ-କୃ-ଅ) ଧ୍ୱାନ୍ତ, ତିମିର, ତମଃ, ଅନ୍ଧାର, ଯଥା,

"କମ୍ବୁ କଣ୍ଠେ କଉସ୍ତୁଭମଣି ନାୟକ,
କଳୁଷ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଦିନ-ନାୟକ ।"

ର. କ ।

ଅନ୍ଧକୂପ, ବି. ପୁଂ, ଅନ୍ଧକାରମୟ କୂପ, ନରକ-ବିଶେଷ ।

ସିରାଜଉଦ୍ଦୌଲା କର୍ତ୍ତୃକ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଘରରେ ୧୪୬ ଜଣ ଇଂରାଜ ବନ୍ଦୀକୃତ ହୋଇ ୨୩ ଜଣ ଛଡ଼ା ସମସ୍ତେ ପ୍ରାଣ ହରାଇ ଥିଲେ । ଏହି ଘଟଣାକୁ ଲୋକେ ଅନ୍ଧକୂପ ହତ୍ୟା ଓ ସେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଘରକୁ ଅନ୍ଧକୂପ କହନ୍ତି ।

ଅନ୍ଧ୍ର- ବି, ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ, କଳିଙ୍ଗର ପଶ୍ଚିମସ୍ଥ ଦେଶ ।

ଅନ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଅଦ୍-ତ) ଭାତ, ଖାଦ୍ୟ, ଭକ୍ଷଦ୍ରବ୍ୟ, ଯଥା,

ଅନ୍ନଗନ୍ଧି, ବି. ପୁଂ. (ଅନ୍ନ-ଗନ୍ଧ-ଇନ୍) ଉଦରାମୟ ରୋଗ ।

ଅନ୍ନଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ନ-ଦା-ଆ) ଭଗବତୀ, ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରୀ ।

ଅନ୍ନନାଳୀ, ବି, .. ଯେ ନାଡ଼ୀ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ନ ମୁଖଗହ୍ୱରରୁ ପାକାଶୟକୁ ଯାଏ ।

ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍ନ-ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଆ) ଭଗବତୀ, ବିଶ୍ୱେ-ଶ୍ୱରୀ ।

ଅନ୍ନପ୍ରାଶନ, ବି. ନ. (ଅନ୍ନ-ପ୍ର-ଅଶ୍-ଅନ) ଶିଶୁର ପ୍ରଥମ ଅନ୍ନଭକ୍ଷଣ, କ୍ଷୀରଚଟା ।

ଅନ୍ୟ, ସଂ. (ଅନ୍-ଯ) ଭିନ୍ନ, ଅପର ।

ଅନ୍ୟତମ, ବିଂ. (ଅନ୍ୟ-ତମ) ଅନେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ।

ଅନ୍ୟତର, ବିଂ. (ଅନ୍ୟ-ତର) ଦୁଇଜଣ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ।

ଅନ୍ୟତଃ, ଅଂ. (ଅନ୍ୟ-ତସ୍) ଅନ୍ୟଠାରୁ ବା ଅନ୍ୟ-ଠାରୁ ।

ଅନ୍ୟତ୍ର, ଅଂ. (ଅନ୍ୟ-ତ୍ର) ଅନ୍ୟଠାରେ ।

ଅନ୍ୟଥା, ଅଂ. (ଅନ୍ୟ-ଥା) ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର, ଯଥା,

"କହିଲ ଯାନକୃଷ୍ଣ ସେ କଥା,
କେବେହେଁ ହୋଇବ ନାହିଁ ଅନ୍ୟଥା ।"

ର. କ ।

ଅନ୍ୟପୂର୍ବା, ବିଂ. (ଅନ୍ୟ-ପୂର୍ବ-ଆ) ବିବାହ ପୂର୍ବରେ ଯେ କନ୍ୟାର ଅନ୍ୟର ସହିତ ବିବାହ ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥିର ହୋଇଥାଏ ।

ଅନ୍ୟଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ, (ଅନ୍ୟ-ଭୃତ୍=ପୋଷଣ କରେ-ଯେ) କାକ ।

ଅନ୍ୟଭୃତ, ବିଂ. (ଅନ୍ୟ-ଭୃ-ତ) ପର ଦ୍ୱାରା ଯେ ପାଳିତ । ବି. ପୁଂ, କୋକିଳ ।

ଅନ୍ୟମନସ୍କ, ବିଂ. (ଅନ୍ୟ-ମନସ୍-କ) ଅମନୋ-ଯୋଗୀ, ଅନ୍ୟମନା ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ, ବି. (ଅନ୍ୟ-ଅନ୍ୟ) ଅପରାପର, ଆଉ୨ ।

ଅନ୍ୟାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ନ୍ୟାୟ) ଅବିଚାର, ଅ-ନୌଚିତ୍ୟ ।

ଅନ୍ୟାଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ନ୍ୟାୟ-ଯ) ଅନୁଚିତ, ଯାହା ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ନୁହେ ।

ଅନ୍ୟୂନ, ବିଂ, (ଅ-ନ୍ୟୂନ) ଅଧିକ, ବେଶୀ ।

ଅନ୍ୟୋଽନ୍ୟ, ବିଂ. (ଅନ୍ୟ-ଅନ୍ୟ) ପରସ୍ପର, ଏକକୁ-ଆରେକ ।

ଅନ୍ୱବାୟ, ବି, ପୁଂ. (ଅନୁ-ଅବାୟ) ବଂଶ, କୁଳ, ଗୋତ୍ର । ବି. ନ. ଅର୍ଥାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ ।

ଅନ୍ୱୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୁ-ଇ-ଅ) ବଂଶ ; ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପଦର ସମ୍ବନ୍ଧ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ।

ଅନ୍ୱୟୀ, ବିଂ. (ଅନ୍ୱୟ-ଇନ୍) ଅନ୍ୱୟବିଶିଷ୍ଟ; ସମ୍ବନ୍ଧ-ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଅନ୍ୱିତ, ବିଂ. (ଅନୁ-ଇ-ତ) ଯୁକ୍ତ, ସମ୍ବନ୍ଧପ୍ରାପ୍ତ, ମିଳିତ ।

ଅନ୍ୱେଷଣ, ବି. ନ. (ଅନୁ-ଇଷ୍-ଅନ) ଖୋଜିବାର, ଅନୁସନ୍ଧାନ ।

ଅପ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆପ୍-୦) ଜଳ, ବାରି, ସଲିଳ ।

ଅପ, ଅଂ. (ଉପସର୍ଗ) ଅପକୃଷ୍ଟ, ଅଧମ; କୁତ୍ସିତ, ଅନାଦର; ବିରୁଦ୍ଧ; ବର୍ଜ୍ଜନ; ବିଯୋଗ ।

ଅପକର୍ମ, ବି. ନ. (ଅପ=କୁତ୍ସିତ-କର୍ମ=କ୍ରିୟା) ନିନ୍ଦିତ କାର୍ଯ୍ୟ, କୁକର୍ମ, କୁକ୍ରିୟା ।

ଅପକର୍ଷ, ବି ପୁଂ, (ଅପ-କୃଷ୍-ଅ) ନିକୃଷ୍ଟତା, ଅପ୍ର-ଧାନତା ।

ଅପକାର, ବି. ପୁଂ. (ଅପ-କୃ-ଅ ହାନି, ଅନିଷ୍ଟ, ଅମଙ୍ଗଳ, କ୍ଷତି, ଯଥା,

"କଲି ଅଛି ଅପକାର ଦମୟନ୍ତୀ ଗୁଣୀ,
କଲେ ଉପକାର ତାକୁ ଯଦୁମଣି ।"

ର. କ ।

ଅପକାରୀ, ବିଂ. (ଅପକାର-ଇନ୍) ଅମଙ୍ଗଳକାରୀ, କ୍ଷତିକାରକ ।

ଅପକୀର୍ତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅପ=କୁତ୍ସିତ-କୀର୍ତ୍ତି) ନିନ୍ଦା, ଅଖ୍ୟାତି, ଅପବାଦ ।

ଅପକୃଷ୍ଟ, ବିଂ, (ଅପ-କୃଷ୍-ତ) ନିକୃଷ୍ଟ, ହୀନ ।

ଅପକ୍ୱ, ବିଂ, ଅ-ପକ୍ୱ) କଞ୍ଚା, ଅସିଦ୍ଧ ।

ଅପକ୍ଷପାତୀ, ବିଂ. (ଅ-ପକ୍ଷ-ପତ୍-ଇନ) ନିରପେକ୍ଷ, ପକ୍ଷପାତଶୂନ୍ୟ ।

ଅପଗତ, ବିଂ. (ଅପ-ଗମ୍-ତ) ମୃତ; ପଳାୟିତ; ରହିତ ।

ଅପଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଅପ-ଗମ-ଅ) ବିନାଶ; ପ୍ରସ୍ଥାନ; ପଲାୟନ; ନିର୍ଗମ ।

ଅପଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅପ=ନିମ୍ନ-ଗମ-ଆ) ନଦୀ, ନିମ୍ନଗା, ସ୍ରୋତସ୍ୱତୀ ।

ଅପଘନ, ବି. ପୁଂ. (ଅପ-ହନ୍-ଅ) ଶରୀର, ଅଙ୍ଗ, ଅବୟବ, ଦେହ ।

ଅପଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ଅପ-ହନ୍-ତ) ଅକାଲମୃତ୍ୟୁ ।

ଅପଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅପ-ଚି-ଅ) କ୍ଷତି, ହାନି ।

ଅପଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଅପ-ଚର-ଅ) ଅପଥ୍ୟ ଗ୍ରହଣ ।

ଅପଚିତ, ବିଂ. (ଅପ-ଚି-ତ) ପୂଜିତ, ବ୍ୟୟୀତ, ନ୍ୟୂନୀକୃତ ।

ଅପଟୁ, ବିଂ. (ଅ-ପଟୁ) ଅକ୍ଷମ, ଅସମର୍ଥ; ରୋଗୀ ।

ଅପର୍ଣ୍ଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅପର୍ଣ୍ଣ-ଆ) ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା, ଚଣ୍ଡିକା, ଅମ୍ବିକା ।

ଅପତ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅ-ପତ୍-ଯ) ଯାହା ଦ୍ୱାରା ବଂଶର ପତନ ଅର୍ଥାତ୍ ନାଶ ହୁଏ ନାହିଁ; ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି, ପୁତ୍ର କନ୍ୟା ।

ଅପତ୍ୟସ୍ନେହ, ବି. ପୁଂ. (ଅପତ୍ୟ-ସ୍ନେହ) ପୁତ୍ରାଦି ପ୍ରତି ଯେ ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ନେହ ।

ଅପଥ, ବି. ନ. (ଅ-ପଥ) ଅବାଟ, କୁପଥ ।

ଅପଥ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ପଥ୍ୟ) ରୋଗୀର ଭୋଜନ ଅଯୋଗ୍ୟ, କୁପଥ୍ୟ ।

ଅପଦସ୍ଥ, ବିଂ. (ଅ-ପଦ-ସ୍ଥା-ଅ) କର୍ମଚ୍ୟୁତ, ଅପ-ମାନିତ ।

ଅପଦାର୍ଥ, ବିଂ. (ଅ-ପଦ-ଅର୍ଥ) ଅସାର, ନିକୃଷ୍ଟ । ବି, ପୁଂ. ଅଯୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ ।

ଅପଦେବତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅପ=ନିକୃଷ୍ଟ-ଦେବତା) ପ୍ରେତାଦ ଦେବଯୋନି ।

ଅପଦେଶ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ଦିଶ-ଅ) କପଟ, ବ୍ୟାଜ ।

ଅପନୟ, ଅପନୟନ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଅପ-ନୀ-ଅ, ଅନ) ଦୂରୀକରଣ; ପରିତ୍ୟାଗ; ଖଣ୍ଡନ; ଅପହରଣ ।

ଅପନୀତ, ବିଂ. (ଅପ-ନୀ-ତ) ଦୂରୀକୃତ, ଅପସାରିତ ।

ଅପନୋଦନ, ବ. ନ. (ଅପ-ନୁଦ୍-ଅନ) ଖଣ୍ଡନ; ତ୍ୟାଗ ।

ଅପଭ୍ରଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅପ-ଭ୍ରଷ୍-ଆ) ନିନ୍ଦିତ ଭାଷା, ପ୍ରାକୃତ କଥା ।

ଅପଭ୍ରଂଶ, ଅପଭ୍ରଂସ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ଭ୍ରଂସ୍-ଅ) ସ୍ଖଳନ, ରୂପାନ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତି ।

ଅପମାନ, ବ. ନ. (ଅପ ମା-ଅନ) ଅବଜ୍ଞା, ମାନହାନି, ଅନାଦର ।

ଅପମାନିତ, ବିଂ. (ଅପମାନ-ତ) ତିରସ୍କୃତ, ଅନାଦୃତ ।

ଅପମୃତ୍ୟୁ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ମୃତ୍ୟୁ) ଅକାଳମୃତ୍ୟୁ ।

ଅପଯଶଃ, ବ. ନ. (ଅପ-ଯଶଃ) ନିନ୍ଦା, ଅଖ୍ୟାତି ।

ଅପର, ବିଂ. (ଅ-ପୃ=ପାଳନ କରିବା-ଅ) ଅନ୍ୟ, ଭିନ୍ନ; ପ୍ରତିକୂଳ; ବିପକ୍ଷୀତ ।

ଅପରାଜିତ, ବିଂ. (ଅ-ପରା-ଜି-ତ) ଅପରାଭୂତ । ବ. ପୁଂ. ଶିବ; ବିଷ୍ଣୁ ।

ଅପରାଜିତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ପରା-ଜି-ତ-ଆ) ଲତାବିଶେଷ, ଦୁର୍ଗା ।

ଅପରାଧ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ରାଧ-ଅ) ଦୋଷ, ପାପ ।

ଅପରାଧୀ, ବିଂ. (ଅପରାଧ-ଇନ୍) ଦୋଷୀ, ପାପୀ ।

ଅପରାହ୍ଣ, ବ. ପୁଂ. (ଅପର-ଅହନ୍-ଅ) ଦିବସର ଶେଷଭାଗ, ଉପରବେଳା ।

ଅପରିଗ୍ରହ, ବ. ପୁଂ. (ଅ-ପରି-ଗ୍ରହ-ଅ) ଗ୍ରହଣାଭାବ, ଅସ୍ୱୀକାର, ପରିବ୍ରାଜକ ।

ଅପରିଚିତ, ବିଂ. (ଅ-ପରି-ଚି-ତ) ଯାହା ସଙ୍ଗରେ ଆଳାପ ନାହିଁ, ଅଚିହ୍ନା ।

ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ, ବିଂ. (ଅ-ପରି-ଛଦ୍-ତ) ମଳିନ, ବସ୍ତ୍ରହୀନ ।

ଅପରିଚ୍ଛିନ୍ନ, ବିଂ. (ଅ-ପରି-ଛିଦ୍-ତ) ଅସୀମ, ଇୟତ୍ତାରହିତ ।

ଅପରିପକ୍ୱ, ବିଂ. (ଅ-ପରିପକ୍ୱ) କଞ୍ଚାପକ୍ୱ ବା କଞ୍ଚା ।

ଅପରିମିତ, ବିଂ. (ଅ-ପରି-ମା-ତ) ପରିମାଣ ରହିତ, ପ୍ରଚୁର ।

ଅପରିମିତାଗ୍ରହୀ, ବିଂ. (ଅ-ପରିମିତ-ଆଗ୍ରହ-ଇନ୍) ଅତ୍ୟାଗ୍ରହୀ, ଅନାଗ୍ରହୀ ।

ଅପରିମେୟ, ବିଂ. (ଅ-ପରି-ମା-ଯ) ଅପରିମିତ, ଅତ୍ୟନ୍ତ, ଅସୀମ ।

ଅପରିଷ୍କାର, ବ. ପୁଂ. (ଅ-ପରି-ସ୍କୃ-ଅ) ଅନିର୍ମଳ ।

ଅପରିଷ୍କୃତ, ବିଂ. (ଅ-ପରି-ସ୍କୃ-ତ) ଅମାର୍ଜିତ ।

ଅପରିସର, ବିଂ. (ଅ-ପରି-ସୃ-ଅ) ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ।

ଅପରିସୀମ, ବିଂ. (ଅ-ପରି-ସୀମା-ଅ) ସୀମାରହିତ, ଅସୀମ ।

ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ପରି-ହୃ-ଯ) ଅଲଂଘ୍ୟ, ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ, ବିଂ. (ଅ-ପରି-ଆପ୍-ତ) ଅପରିମିତ, ଅସୀମ; ଅସମର୍ଥ; ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଅପରୂପ, ବିଂ. (ଅପ-ରୂପ) ଅପ୍ରତିମ, ତୁଳନାରହିତ, ଅଦ୍ଭୁତରୂପ ।

ଅପଲାପ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ଲପ୍-ଅ) ଅସ୍ୱୀକାର, ଅନ୍ୟଥାକରଣ ।

ଅପବର୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ବୃଜ୍=ତ୍ୟାଗ କରିବା-ଅ) ମୋକ୍ଷ, ଫଳସିଦ୍ଧି; ପରିତ୍ୟାଗ ।

ଅପବାଦ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ବଦ୍-ଅ) ନିନ୍ଦା ।

ଅପବିତ୍ର, ବିଂ. (ଅ-ପବିତ୍ର) ଅଶୁଦ୍ଧ, ଅପରିଷ୍କୃତ ।

ଅପବ୍ୟୟ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ବି-ଇ-ଅ) ଅପରିମିତବ୍ୟୟ, ବୃଥା ଖରଚ ।

ଅପସର, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ସୃ-ଅ) ବଉଳକଆ, ଯାହା ଉପରେ ପିଠିର ଭରଦେଇ ବସିବାକୁ ହୁଏ, ଯଥା,

"ଅପସର ଯୋଗାଏ ବେ ଲଳନା,
ବେ ଖରଭ ପାରିବାରେ ରଞ୍ଜନା ।"
ଗ୍ଧ୍ଃ ବ ।

ସ୍ଥାନାନ୍ତର ଗମନ ।

ଅପସର, ବି°. (ଅପ-ସୃ-ଅ) ଅପସାରିତ, ବହିର୍ଗତ, ଦୁଷ୍କୁବା, ଯଥା,

"ସ୍ୱଜଦଣ୍ଡ କରୁଁ ହିବ ଅପସର ।"
ନ. କେ ।

ଅପସାରଣ, ବ. ନ. (ଅପ-ସୃ-ଅନ) ଘୁଞ୍ଚାଇବା ।

ଅପସାରିତ, ବି°. (ଅପ-ସୃ-ଇ-ତ) ବହିର୍ଗତ; ପଳାୟିତ; ଚ୍ୟୁଲିତ ।

ଅପସୃତ, ବି°. (ଅପ-ସୃ-ତ) ଅପଗତ, ଚଳିତ ।

ଅପସ୍ମାର, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ସ୍ମୃ-ଅ) ବାତରୋଗ-ବିଶେଷ, ମୂର୍ଚ୍ଛାରୋଗ, ସ୍ମରଣଶକ୍ତି ନଷ୍ଟକାରକ ରୋଗ ।

ଅପହରଣ, ବ. ନ. (ଅପ-ହୃ-ଅନ) ଚୋରି ।

ଅପହର୍ତ୍ତା, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ହୃ-ତୃ) ଚୋର, ତସ୍କର ।

ଅପହାର, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ହୃ-ଅ) କ୍ଷତି, ଅପଚୟ, ଚୋରିକରିବାର, ।

ଅପହାରକ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ହୃ-ଅକ) କ୍ଷତିକାରକ; ଚୋର ।

ଅପହୃତ, ବି°. (ଅପ-ହୃ-ତ) ଚୌର୍ଯ୍ୟକୃତ, ପ୍ରତି-ଗୃହୀତ ।

ଅପହ୍ନବ, ପୁଂ. } ବ. (ଅପ-ହ୍ନୁ—ଗୋପନକରିବାର,
ଅପହ୍ନୁତି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଅ, ତି) ଅପଲାପ, ଅସ୍ୱୀକାର, ଜାଣିକରି ଗୋପନ କରିବାର ।

ଅପା, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ବଡଭଉଣୀ ବା ପିଉସୀ ।

ଅପାଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ଅଙ୍ଗ) ଚକ୍ଷୁରପ୍ରାନ୍ତଭାଗ, ନେତ୍ରପ୍ରାନ୍ତ, ଚକ୍ଷୁରକୋଣ, କଟାକ୍ଷ; ତିଳକ । ବି°. ବିକଳାଙ୍ଗ । (ନେତ୍ରପ୍ରାନ୍ତ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କମଳେ ଭୃଙ୍ଗ ଖେଳିଲା ପ୍ରାୟେ,
କଳା ତୋଳା ଚଳେ ଅପାଙ୍ଗ ଯାଏ ।"
ର. କ ।

ଅପାଠୁଆ, ବି°, (ପଠନଶବ୍ଦଜ) ମୂର୍ଖ, ଯଥା,

"ହସିଲା ଭଷିଲା ବଟିଲାକୁ କାହୁଁ,
ହେଲୁ ଏତେ ଅପାଠୁଆ ।"
ବ. ଚି ।

ଅପାତ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଅ-ପାତ୍ର) ଅସତ୍ପାତ୍ର, ଅଧର୍ମ-ପାତ୍ର ।

ଅପାଦାନ, ବ. ନ. (ଅପ-ଆ-ଦା-ଅନ) କାରକ-ବିଶେଷ, ଯାହାଠାରୁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ ଚଳିତ ବା ଗୃହୀତ ଇତ୍ୟାଦି ହୁଏ ।

ଅପାନ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ଅନ-ଅ) ଶରୀରସ୍ଥ ବାୟୁ-ବିଶେଷ, ଅଧୋବାୟୁ; ମଳଦ୍ୱାର ।

ଅପାମାର୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ଆ-ମୃଜ୍-ଅ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ ।

ଅପାୟ, ବ. ପୁଂ. (ଅପ-ଇ-ଅ) ବିନାଶ, କ୍ଷତି ।

ଅପାର, ବି°. (ଅ-ପାର) ଅସୀମ ।

ଅପାରଗ, ବି°. (ଅ-ପାରଗ) ଅକ୍ଷମ, ଅଯୋଗ୍ୟ, ଅସମର୍ଥ ।

ଅପି, ଅ°. (ଉପସର୍ଗ) ସମ୍ଭାବନା; ନିଶ୍ଚୟ; ସନ୍ଦେହ, ନିନ୍ଦା; ପ୍ରଶ୍ନ; ଅନୁଜ୍ଞା ।

ଅପିଚ, ଅପିତୁ, ଅ°. (ଅପି-ଚ,ତୁ) ଅଧିକନ୍ତୁ, ପୁଣି; କିନ୍ତୁ; ଯଦି ।

ଅପିଧାନ, ବ. ନ. (ଅପି-ଧା-ଅନ) ଆଚ୍ଛାଦନ, ଆବ-ରଣ ।

ଅପୂଜ୍ୟ, ବି°. (ଅ-ପୂଜ୍ୟ) ପୂଜାହୀନ, ପୂଜା ନ ପାଉଥିବା, ଅପୂଜା, ଯଥା,

"ବଡ ବଡରଣ ସେହିବନ୍ଦୁ ସେ ଢାମରେ,
ତ୍ରିତ ସଙ୍କେତ ପୂଜିତ ଅପୂଜ୍ୟ ଅମରେ ଯେ ।"
ବୈ. ବ ।

ଅପୂପ, ବ. ପୁଂ. (ଅ-ପୂପ) ପିଷ୍ଟକ, ପିଠା ।

ଅପୂର୍ବ, ବି°. (ଅ-ପୂର୍ବ) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ, ଯାହା ପୂର୍ବ-ରେ ନ ଥିଲା । ବ. ନ. ଅଦୃଷ୍ଟ ପାପ ବା ପୁଣ୍ୟ ।

ଅପେକ୍ଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅପ-ଈକ୍ଷ-ଆ) ପ୍ରତୀକ୍ଷା, ଅନାଇ ରହିବା ।

ଅପେକ୍ଷାକୃତ, ବି°. (ଅପେକ୍ଷା-କୃ-ତ) ତୁଳନାରେ ।

ଅପେକ୍ଷିତ, ବି°. (ଅପ-ଈକ୍ଷିତ) ଆକାଙ୍କ୍ଷିତ, ବିବେ-ଚିତ ।

ଅପେତ, ବି°. (ଅପ-ଇତ) ତ୍ୟକ୍ତ; ଗତ; ସ୍ଥାନା-ନ୍ତରିତ ।

ଅପେତରାକ୍ଷସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅପେତ—ଦୂରୀକୃତ-ରାକ୍ଷସୀ) ଯାହାଦ୍ୱାରା ଭୂତ ଓ ରାକ୍ଷସାଦି ଦୂରୀଭୂତ ହୁଅନ୍ତି, ତୁଳସୀଗଛ ।

ଅପୋଗଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ପୋଗଣ୍ଡ) ୫ ଠାରୁ ୧୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଳକମାନଙ୍କୁ ପୋଗଣ୍ଡ ବୋଲି-ଯାଏ । ଅପୋଗଣ୍ଡ ଯେ ତହିଁରୁ ସାନ ଅର୍ଥାତ୍ ଶିଶୁ, ଯଥା,

"ବାଲ୍ୟଂ ତୁ ପଞ୍ଚମାବ୍ଦାନ୍ତଂ, ପୌଗଣ୍ଡଂ ଦଶମାବଧି,
କୈଶୋରମାପଞ୍ଚଦଶଂ, ଯୌବନନ୍ତୁ ଅତଃପରଂ ।"

ଅପୌରୁଷେୟ, ବିଂ. (ଅ-ପୁରୁଷ-ଈୟ) ଯାହା ମନୁଷ୍ୟରଚିତ ନୁହେ ।

ଅପ୍ରକଟ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ରକଟ) ଅପ୍ରକାଶିତ, ଯଥା,

"ଯେ ଅଟେ ଜଗତ ଜନର ମନ ନୟନ ବାସ,
ଅପ୍ରକଟ ହୋଇ ରହିବା-ପାଇ କାହିଁ ତା ଆଶ ।"
ନ. କେ ।

ଅପ୍ରତିକାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ରତି-କୃ-ଯ) ପ୍ରତିକାରଶୂନ୍ୟ; ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

ଅପ୍ରତିଭ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ରତି-ଭା-ଅ) ଅପ୍ରସ୍ତୁତ, ଲଜ୍ଜିତ, ବୁଦ୍ଧିହୀନ ।

ଅପ୍ରତିମ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ରତିମା-ଅ) ଅତୁଲ୍ୟ, ଅନୁପମ ।

ଅପ୍ରତିହତ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ରତି-ହନ-ତ) ଅବ୍ୟାହତ, ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରହିତ ।

ଅପ୍ରତୁଲ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ପ୍ର-ତୁଲ-ଅ) ଅଭାବ, ଅସଂ-ତୃପ୍ତତା । ବିଂ. ଅଳ୍ପ ।

ଅପ୍ରମତ୍ତ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ର-ମଦ-ତ) ସାବଧାନ, ଅବହିତ ।

ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ବିଂ, (ଅ-ପ୍ରତି-ଅକ୍ଷ) ଅଜଣା, ଅସାକ୍ଷାତ, ପରୋକ୍ଷ, ଯଥା,

"କେଉଁ କଥା ତାଙ୍କୁ ଅଛି ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ,
କଲେ ଜାଣି ଏ ବିପକ୍ଷ ଭକ୍ଷ ।"
ର. କ ।

ଅପ୍ରାକୃତ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ର-ଆ-କୃ-ତ) ଅନୈସର୍ଗିକ, ଅଲୌକିକସାମାନ୍ୟ, ଅକୃତ୍ରିମ, ଯଥା,

"ଅପ୍ରାକୃତ ପ୍ରେମମୟ ଜୟ ସଖା ହରି,
ଅବ୍ୟକ୍ତ ଲୀଳାକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କଲ ଅବତରି ।"
ନ. ଟି ।

ଅପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ପ୍ରାପ୍ତ-ବୟଃ-କ) ବାଳକ । ସ୍କା. ସ୍ତ୍ରୀ. ବାଳିକା, ଅଦୃଷ୍ଟରଜା ।

ଅପ୍ରାପ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ର-ଆପ୍-ଯ) ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ, ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ।

ଅପ୍ରାମାଣିକ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ରମାଣ-ଇକ) ମିଥ୍ୟା, ଅଳୀକ ।

ଅପ୍ରିୟ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ରିୟ) ଅନଭିମତ । ବି. ନ. ନିନ୍ଦା, ଅନିଷ୍ଟ । ପୁଂ. ଶତ୍ରୁ ।

ଅପ୍ରିୟବାଦୀ, ବିଂ. (ଅ-ପ୍ରିୟ-ବଦ୍-ଇନ୍) କଟୁଭାଷୀ ।

ଅପ୍ସରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅପ୍-ଜଳ-ସୃ—ଗମନ କରିବା ବା ନିର୍ଗତ ହେବା-ଅସ୍) ଯେଉଁମାନେ ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ ସମୟରେ ଜଳରୁ ବାହାରିଥିଲେ ଅଥବା ଯେ-ଉଁମାନେ ବିହାରାଦି କରିବା ନିମିତ୍ତ (ସ୍ୱର୍ଗ ଗଙ୍ଗାର) ଜଳ ନିକଟକୁ ଗମନ କରନ୍ତି ; ସ୍ୱର୍ଗବେଶ୍ୟା, ଉର୍ବ୍ବଶୀ, ମେନକା ପ୍ରଭୃତି, ଯଥା,

"କେ ବୋଲଇ ହୋଇବ ଏ ଅପସରା ।
କେଉଁ ଯୁବତୀ କୋହିଲେ ଏତେ ତୋରା ।"
ର. କ ।

ଅଫଳ, ବିଂ. (ଅ-ଫଳ) ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଫଳ ନାହିଁ, ବନ୍ଧ୍ୟବୃକ୍ଷ, ନିଷ୍ଫଳ । ବି. ପୁଂ. ଭୂଇଁ-ଅଁଳା ଗଛ, ଘୃତକୁମାରୀ ଗଛ ।

ଅଫେନ, ବି. ନ. (ଅ—ଅଳ୍ପ-ଫେନ—ଫେଣ) ନିର୍ଯ୍ୟାସ ବିଶେଷ, ଅଫିମ ।

ଅବଧ, ବିଂ (ଅବଧ୍ୟର ଅପଭ୍ରଂଶ) ବଧର ଅ-ଯୋଗ୍ୟ, ଯଥା, ସ୍ତ୍ରୀପ୍ରଭୃତି ।

"ଏହାର କି ଲବଧ ଅବଧ କରି ବଧ
ବ୍ୟାଧଙ୍କୁ କହିବା କି ହିତେରେ ସହିତର ।"
ଲ. ବ ।

ଅବଧ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ବଧ-ଯ) ବଧର ଅଯୋଗ୍ୟ ।

ଅବନ୍ଧ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ବନ୍ଧ୍ୟ) ସଫଳ, ଫଳବାନ୍ ।

ଅବରତପ୍ତା, ବିଂ. (ବ୍ରତଶବ୍ଦଜ) ବ୍ରତ ହୋଇ ନ ଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ ସନ୍ତାନ ବା ଧରା ହୋଇ ନ ଥିବା ଅଶ୍ରିତ ବାଳୁର ।

ଅବଳ, ବିଂ. (ଅ-ବଳ) ବଳହୀନ, ଦୁର୍ବ୍ବଳ ।

ଅବଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ବଳ-ଆ) ସ୍ତ୍ରୀ, ନାରୀ । ଯଥା,

"ଚପଳା ଅବଳା ବାପେ ଅମ୍ବର,
ଶ୍ୟାମ ସୀମନ୍ତିନୀ ସମସ୍ତୁନର ।"

ଜ. ବ ।

ଅବା, ଅଂ. ଅଥବା, ପୁଣି, ଯଥା,

"କେଅବା ଲେଖିବ ଗଗନ ତାରା,
କେଅବା ଗଣିବ ବରଷା ଧାରା ।"

ର. କ ।

ଅବାଠ, ବି. ଅମଡ଼ାପଥ ।

ଅବାଧ, ବିଂ. (ଅ-ବାଧା) ବାଧାହୀନ ।

ଅବାଧ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ବାଧ-ଯ) ଅଦମ୍ୟ, ଅବଶୀଭୂତ ।

ଅବଗୁଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅନିଷ୍ଟ, ମନ୍ଦ, ଯଥା,

"କେତେ ମଧୁର ନୂଆ ଗୁଡ଼,
କରଇ ଅବଗୁଣ ବଡ଼ ।"

ଅବୋଧ, ବିଂ. (ଅ-ବୋଧ) ନିର୍ବୋଧ, ଅଜ୍ଞାନ ।

ଅବ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (ଅପ୍=ଜଳ-ଜନ୍=ଜାତ ହେ-ବାର-ଅ) ପଦ୍ମ; ଚନ୍ଦ୍ର; ଶଙ୍ଖ ।

ଅବ୍ଜଜାତ, } ବି. ପୁଂ. (ଅବ୍ଜ-ଜନ୍-ତ, ଯୋନି=
ଅବ୍ଜଯୋନି, } ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ) ବ୍ରହ୍ମା ।

ଅବ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅପ୍-ଦା-ଅ) ଜଳଦ, ମେଘ; ବର୍ଷ, ବତ୍ସର ।

ଅବ୍ଧି, ବି. ପୁଂ (ଅପ୍-ଧା-ଇ) ଜଳଧି, ସମୁଦ୍ର ।

ଅଭଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଅନ୍ନ ମହାପ୍ରସାଦ; -ଅବବା-ହିତ ପୁରୁଷ ।

ଅଭୟ, ବିଂ. (ଅ-ଭୀ-ଅ) ଭୟଶୂନ୍ୟ । ବି. ନ. ବେଣାମୂଳ; ଭୟଶୂନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"କରୁଣା ସାଗର ସାଗରଜା-ନାୟକ,
କର ଅଭୟ ଅଭୟବର ଦାୟକ ।"

ର. କ ।

ଅଭୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଭୟ-ଆ) ଦୁର୍ଗା; ହରିତା । ବିଂ. ଭୟଶୂନ୍ୟା ।

ଅଭବ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ଭବ୍ୟ) ଶଠ, ଅସଭ୍ୟ ।

ଅଭଗା, ବିଂ. ହତଭାଗ୍ୟ, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ।

ଅଭାଗିନୀ, ବିଂ. ହତଭାଗିନୀ, ଯଥା,

"ଅଭାଗିନୀକୁ ଯେ ଭଲରେ ଦେବର,
ଅଣିଲେ ବହି ଏହି ବନ ଉପର ।"

ବ. ବ ।

ଅଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଭୂ-ଅ) ନ ଥିବାର, ଅବିଦ୍ୟ-ମାନତା ।

ଅଭାବନୀୟ, ବିଂ. (ଅ-ଭୂ-ଅନୀୟ) ଅଚିନ୍ତନୀୟ ।

ଅଭି, ଅଂ. (ଉପସର୍ଗ) ନିକଟ, ସର୍ବତୋଭାବ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ବିଦ୍ୟମାନତା; ଅଭିମୁଖ୍ୟ; ବିଶେଷ-କରଣ; ଅଭିଳାଷ ।

ଅଭିକ, ବିଂ. (ଅଭି-କମ୍-ଅ) ଯେ ଅଭିଳାଷ କରେ, କାମୁକ, ଲମ୍ପଟ ।

ଅଭିଖ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭି-ଖ୍ୟା-ଆ) ଶୋଭା, ଉପାଧି ,

ଅଭିଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ହନ୍-ତ) ଆଘାତ, ଦଣ୍ଡାଦିଦ୍ୱାରା ପ୍ରହାର, ହତ୍ୟା ।

ଅଭିଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଚର-ଅ) ପରହିଂସା କର୍ମ; ମାରଣ, ଉଚାଟନପ୍ରଭୃତି ।

ଅଭିଜନ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଜନ୍-ଅ) ସଦ୍ବଂଶ, ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବଂଶ ।

ଅଭିଜାତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଜନ୍-ତ) ସଦ୍ବଂଶଜାତ କୁଳୀନ ।

ଅଭିଜାତତନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ହସ୍ତ-ଗତ ରାଜ୍ୟଶାସନ ।

ଅଭିଜିତ୍, ବିଂ ନ. (ଅଭି-ଜିତ୍) ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ, ଉତ୍ତରାଷାଢ଼ା ଓ ଶ୍ରବଣାର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ନକ୍ଷତ୍ର, ଲଗ୍ନବିଶେଷ ।

ଅଭିଜ୍ଞ, ବିଂ. (ଅଭି-ଜ୍ଞା-ଅ) ବହୁଦର୍ଶୀ, ଜ୍ଞାନୀ ।

ଅଭିଜ୍ଞତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭିଜ୍ଞ-ତା) ନିପୁଣତା, ବହୁ-ଦର୍ଶିତା ।

ଅଭିଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭିଜ୍ଞ-ଆ) ପ୍ରଥମଜ୍ଞାନ, ଆଦ୍ୟ-ଜ୍ଞାନ ।

ଅଭିଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. (ଅଭି-ଜ୍ଞା-ଅନ) ଚିହ୍ନ, ସ୍ମାରକ ବସ୍ତୁ, ଯାହା ଦେଖିଲେ ପୂର୍ବର କୌଣସି କଥା ସ୍ମରଣ ହୁଏ ।

ଅଭିଜ୍ଞାନ ଶକୁନ୍ତଳ, ବି. ନ. ବିଖ୍ୟାତ କବି କାଳି-ଦାସଙ୍କ ବିରଚିତ ନାଟକଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ଅଭିଧାନ, ବି. ନ. (ଅଭି-ଧା-ଅନ) ନାମ; କଥନ; ଶବ୍ଦକୋଷ, ଯଥା,

"ଲୁବ୍‌ଧି ଉତ୍ତମ ଯାହାର କାବ୍ୟ ଅଭିଧାନେ,
ବୁଝନ୍ତ ନାଶ ଗଇତ ଶୁଣ ସାବଧାନେ ହେ ।"
ବୈ. ବ ।

ଅଭିଧେୟ, ବିଂ. (ଅଭି-ଧା-ଯ) ବାଚ୍ୟ, କଥନୀୟ ।

ଅଭିନନ୍ଦନ, ବି. କ. (ଅଭି-ନନ୍ଦ୍-ଅନ) ପ୍ରଶଂସା, ସ୍ତୁତି ।

ଅଭିନୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ନୀ-ଅ) ନାଟକ ପ୍ରଦର୍ଶନ ଅଙ୍ଗଚାଳନାଦି ଦ୍ୱାରା ମନୋଭାବ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାର ।

ଅଭିନବ, ବିଂ. (ଅଭି-ନୂ-ଅ) ନୂତନ ।

ଅଭିନିବିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଅଭି-ନି-ବିଶ୍-ତ) ମନୋଯୋଗୀ ।

ଅଭିନିବେଶ, ବି. ପୁଂ (ଅଭି-ନିବିଶ୍-ଅ) ମନୋଯୋଗ ।

ଅଭିନୀତ, ବିଂ. (ଅଭି-ନୀ-ତ) ସଜ୍ଜିତ, ଭୂଷିତ; ଅଭିନୟ; ବଶୀଭୂତ; ବିନୀତ; ସହିଷ୍ଣୁ; ଉପଯୁକ୍ତ ।

ଅଭିନେତା, ବିଂ. (ଅଭି-ନୀ-ତୃ) ଅଭିନୟକାରୀ, ନାଟ୍ୟକାର, ଅନୁରୂପକାରୀ ।

ଅଭିନ୍ନ, ବିଂ. (ଅ-ଭିନ୍ନ) ଅବିଭକ୍ତ, ସମସ୍ତ, ଅଭଗ୍ନ । ବି. ପୁଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା, ଅବିଭକ୍ତରାଶି ।

ଅଭିପ୍ରାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ପ୍ର-ଇ-ଅ) ଆଶୟ, ଭାବ, ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ, ମତ ।

ଅଭିପ୍ରେତ, ବିଂ. (ଅଭି-ପ୍ର-ଇ-ତ) ବାଞ୍ଛିତ, ସମ୍ମତ ।

ଅଭିଭବ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଭୂ-ଅ) ପରାଭବ, ହାରିବା; ତିରସ୍କାର; ଅପମାନ, ଅନାଦର ।

ଅଭିଭାବକ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଭୂ-ଅକ) ତିରସ୍କାରକର୍ତ୍ତା, ରକ୍ଷକ, ଆଶ୍ରୟଦାତା ।

ଅଭିଭୂତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଭୂ-ତ) ପରାସ୍ତ, ଅବଶ, ଅପୃତ; ତିରସ୍କୃତ; ଅଜ୍ଞାନ ।

ଅଭିମତ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି ମନ୍-ତ) ଅଭିପ୍ରାୟ । ବିଂ. ସମ୍ମତ, ଅନୁମତ, ଇଷ୍ଟ, ପ୍ରିୟ ।

ଅଭିମନ୍ତ୍ରଣ, ବି. ନ. (ଅଭି-ମନ୍ତ୍ର-ଅନ) ଆମନ୍ତ୍ରଣ, ସମ୍ବୋଧନ ।

ଅଭିମନ୍ତ୍ରିତ, ବିଂ. (ଅଭି-ମନ୍ତ୍ର-ତ) ଆହୂତ, ଯାହାକୁ ଅହ୍ୱାନ ଅର୍ଥାତ ଡକା ହୋଇଅଛି, ମନ୍ତ୍ରପୂତ ।

ଅଭିମନ୍ୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଭୀ=ଭୟ-ମନ୍ୟୁ=କ୍ରୋଧ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ଔରସରେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଭଣଜା, ପରୀକ୍ଷିତଙ୍କ ପିତା, ଓଡ଼ିଶାର (ବିଦଗ୍ଧ ଚିନ୍ତାମଣି ପ୍ରଭୃତିର ପ୍ରଣେତା) ପ୍ରସିଦ୍ଧ କବି ।

ଅଭିମାନ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ମା-ଅନ) ପ୍ରତୀତି, ଅହଂକାର, ମନର ଭାବ ବିଶେଷ, ହିଂସା, ମନରେ ଦୁଃଖ କରିବା ।

ଅଭିମାନୀ, ବିଂ. (ଅଭି-ମାନ-ଇନ୍) ଅହଂକୃତ, ଅଭିମାନଯୁକ୍ତ ।

ଅଭିମୁଖ, ବିଂ. (ଅଭି-ମୁଖ) ସମ୍ମୁଖ, ସମକ୍ଷ ।

ଅଭିମୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଅଭି-ମୃଷ୍ଟ=ମାର୍ଜ୍ଜିତ) ମିଳିତ, ସମ୍ବଦ୍ଧ, ଘର୍ଷିତ ।

ଅଭିଯାଚିତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଯାଚିତ=ପ୍ରାର୍ଥିତ) ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରାର୍ଥିତ ।

ଅଭିଯାତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଯା-ତ) ଆକ୍ରାନ୍ତ, ଗତ ।

ଅଭିଯାତି, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଯା-ତି) ଶତ୍ରୁ, ବିପକ୍ଷ ।

ଅଭିଯାନ, ବି. ନ. (ଅଭି-ଯା-ଅନ) ଅଭିଗମନ, ଆକ୍ରମଣ, ଯୁଦ୍ଧଯାତ୍ରା ।

ଅଭିଯୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଯୁଜ୍-ତ) ଶତ୍ରୁଦ୍ୱାରା ଅବରୁଦ୍ଧ, ଆକ୍ରାନ୍ତ, ଯାହା ପ୍ରତି ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଏ, ଆସାମୀ, ପ୍ରତିବାଦୀ ।

ଅଭିଯୋକ୍ତା, ବିଂ. (ଅଭି-ଯୁଜ୍-ତୃ) ଅଭିଯୋଗକାରୀ, ବାଦୀ ।

ଅଭିଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଯୁଜ୍-ଅ) ନାଲିଶ ଗୁହାରି, ଉଦ୍ଯୋଗ, ଆକ୍ରମଣ, ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥ ଅହ୍ୱାନ ।

ଅଭିରାମ, ବିଂ. (ଅଭି-ରମ୍-ଅ) ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର, ପ୍ରିୟ, ରମଣୀୟ, ଯଥା,

"ଶୁଚଇଛିସ ପ୍ରାଚୀଣରେ ଅଭିରାମ,
ମାଧବ ସନାଥ-ମାଧବାଶ୍ରୟ ଗ୍ରାମ ।"
କ. କୋ ।

ଅଭିରୁଚି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭି-ରୁଚ୍-ଇ) ସ୍ପୃହା, ଇଚ୍ଛା, ଅଭିଲାଷ, ପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ଅଭିରୂପ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି ରୂପ-ଅ) ଶିବ, ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ବିଦ୍ୱାନ୍, ମନୋହର ।

ଅଭିଲଷଣୀୟ. ବିଂ. (ଅଭି-ଲଷ୍-ଅନୀୟ) ବାଞ୍ଛନୀୟ, ସ୍ପୃହଣୀୟ ।

ଅଭିଲଷିତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଲଷ୍-ତ) ବାଞ୍ଛିତ, ଇଷ୍ଟ, ଅଭୀଷ୍ଟ ।

ଅଭିଲାପ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଲପ୍-ଅ) ସଙ୍କଳ୍ପର ଅନ୍ତର୍ଭୂତ ବାକ୍ୟ, ଶବ୍ଦ ।

ଅଭିଲାଷ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଲଷ୍-ଅ) ସ୍ପୃହା, ଅନୁରାଗ ।

ଅଭିବନ୍ଦନ, ବି. ନ. (ଅଭି-ବନ୍ଦ-ଅନ) ପ୍ରଣାମ, ନମସ୍କାର ।

ଅଭିବାଦନ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ବଦ-ଇ-ଅନ) ପାଦ ସ୍ପର୍ଶ ପୂର୍ବକ ବନ୍ଦନା ବା ନମସ୍କାର ।

ଅଭିଲ୍ଲ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ନିଷ୍କର୍ମ୍ମା, ନିର୍ଲଜ୍ଜ ।

ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ, ବିଂ. (ଅଭି-ବ୍ୟକ୍ତ=ସ୍ପଷ୍ଟ) ପ୍ରକାଶିତ, ପରିସ୍ଫୁଟ ।

ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି, ବିଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭି-ବ୍ୟକ୍ତି-ପ୍ରକାଶ) ପ୍ରକାଶ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ।

ଅଭିଶପ୍ତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଶପ୍-ତ) ଅଭିଶାପଗ୍ରସ୍ତ, ଯାହାକୁ ଅଭିଶାପ ଦିଆ ହୋଇଥାଏ ।

ଅଭିଶାପ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଶପ୍-ଅ) ମିଥ୍ୟା ଦୋଷାରୋପ, ଶାପଦେବା, ଅଭିସମ୍ପାତ ।

ଅଭିଷକ୍ତ, ବିଂ. (ଅଭି-ସଞ୍ଜ୍-ତ) ପରାଜିତ, ଅଭିଭୂତ, ପୈଶାଚଗ୍ରସ୍ତ ।

ଅଭିଷଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ସଞ୍ଜ୍-ଅ) ଅଭିଶାପ; ପରାଜୟ; ଅପବାଦ; ଆଲିଙ୍ଗନ; ସମ୍ପର୍କ; ଶୋକ; ଦୁଃଖ; ଶପଥ, ଆକ୍ରୋଶ ।

ଅଭିଷବ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ସୁ-ଅ) ଯଜ୍ଞାଦିକର୍ମ୍ମ ପୂର୍ବରେ ସ୍ନାନ ।

ଅଭିଷିକ୍ତ, ବିଂ. (ଅଭି-ସିଚ୍-ତ) ସ୍ନାତ, ବିଧିପୂର୍ବକ ପବିତ୍ର ବା ମନ୍ତ୍ରପୂତ ଜଳାଦି ଦ୍ୱାରା ସ୍ନାପିତ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ।

ଅଭିଷେକ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ସିଚ-ଅକ) ମନ୍ତ୍ରାଦି ପାଠ ଦ୍ୱାରା ପୂତଜଳରେ ସ୍ନାନ; ଅଭିଷେଚନ; କର୍ମ୍ମରେ ନିୟୋଗ, ଯଥା,

> "ଶାଳିଷ୍ଟର ସହଁ ଚିହ୍ନୋପୂରିଲା ନୀର,
> ପୂତ ଅଭିଷେକେ ଶ୍ରୀ ଭଗବତୀର ।"
>
> ନ. କେ ।

ଅଭିଷେକକୁମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭିଷେକ-କୁମ୍ଭ) ମନ୍ତ୍ରପୂତ ଜଳପାତ୍ର ।

ଅଭିଷ୍ୟନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ସ୍ୟନ୍ଦ୍=ସ୍ରୁତହେବା-ଅ) ସ୍ଫୁରଣ, କ୍ଷରଣ; ଚକ୍ଷୁରୋଗବିଶେଷ । ବିଂ. ଉତ୍କୃଷ୍ଟ, ଅଧିକ ।

ଅଭିସନ୍ଧି, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ସମ୍-ଧା-ଇ) ଅଭିପ୍ରାୟ; ଉଦ୍ଦେଶ; ପ୍ରବଞ୍ଚନା, ପ୍ରତାରଣା ।

ଅଭିସମ୍ପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ସମ୍-ପତ୍-ଅ) ଅଭିଶାପ, ଅନିଷ୍ଟ ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଅଭିସାର, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ସୃ-ଅ) ସଙ୍କେତ ସ୍ଥାନକୁ ଗମନ, ଯଥା,

> "ଗ୍ରାମ୍ୟସୀମନ୍ତିନୀ ନିଶା, ଅଭିସାର,
> ଅନୁକୂଳ ବାଲି-ସୁପାବଳୀ ଯାର ।"
>
> ନ. କେ ।

ଯୁଦ୍ଧ; ବଳ; ଅନୁଚର ।

ଅଭିସାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭି-ସୃ-ଇକ-ଆ) ନାୟିକା-ବିଶେଷ; ସଙ୍କେତସ୍ଥାନ-ଗାମିନୀ ।

ଅଭିସାରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭି-ସୃ-ଇନ୍-ଈ) ଅଭିସାରିକା ।

ଅଭିହତ, ବିଂ. (ଅଭି-ହନ୍-ତ) ଆହତ; ତାଡିତ; ପରାଜିତ; ନଷ୍ଟ; ଭଗ୍ନ ।

ଅଭିହର, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ହୃ-ଅ) ଲୁଣ୍ଠି, ଆକ୍ରମଣ; ବର୍ମ୍ମାଦି ଧାରଣ ।

ଅଭିହିତ ବିଂ. (ଅଭି-ଧା-ତ) କଥିତ, ଉକ୍ତ ।

ଅଭୀ, ବିଂ. (ଅ-ଭୀ=ଭୟ) ଭୟଶୂନ୍ୟ, ନିର୍ଭୟ ।

ଅଭୀକ, ବିଂ. (ଅ-ଭୀ-କ) କାମୁକ, ଉତ୍ସୁକ ।

ଅଭୀପ୍ସିତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଆପ (ସନନ୍ତ) ତ) ବାଞ୍ଛିତ, ଅଭିଲଷିତ, ଅଭୀଷ୍ଟ ।

ଅଭୀଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଅଭି-ଇଷ-ତ) ବାଞ୍ଛିତ, ଅଭିଲଷିତ, ପ୍ରିୟ ।

ଅଭୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଅ-ଭୁଜ୍-ତ) ଅନାହାରୀ, ଯେ ଖାଇ ନାହିଁ ।

ଅଭୂତପୂର୍ବ, ବିଂ. (ଅ-ଭୂ-ତ-ପୂର୍ବ) ଯାହା ପୂର୍ବରେ ହୋଇ ନାହିଁ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ।

ଅଭେକା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଦରିଦ୍ର, ବସ୍ତ୍ରବିହୀନ, ନିଷ୍କର୍ମୀ ।

ଅଭେଦ, ବି, ପୁଂ. (ଅ-ଭିଦ୍-ଅ) ଭେଦାଭାବ, ଅବିଶେଷ । ବିଂ. ଅଭିନ୍ନ, ଭେଦଶୂନ୍ୟ ।

ଅଭେଦ୍ୟ, ବିଂ (ଅ-ଭିଦ୍-ଯ) ଅଭେଦନୀୟ, ଯାହା ଭେଦ କରିଯାଇ ନ ପାରେ ।

ଅଭ୍ୟଗ୍ର, ବି. କ୍ରି. (ଅଭି-ଅଗ୍ର) ସମୀପ, ନିକଟ ।

ଅଭ୍ୟଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଅଙ୍ଗ) ତୈଳାଦି ଦ୍ୱାରା ଶରୀର ମର୍ଦ୍ଦନ ।

ଅଭ୍ୟନ୍ତର, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଅନ୍ତର) ମଧ୍ୟ, ଅନ୍ତ-ରାଳ । ବିଂ. ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ।

ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ, ବିଂ. (ଅଭ୍ୟନ୍ତର-ଈନ୍) ଅନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତୀ, ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ।

ଅଭ୍ୟର୍ଥନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭି-ଅର୍ଥ୍-ଅନ-ଆ) ସମ୍ଭା-ଷା, ସମାଦର, ପ୍ରାର୍ଥନା, ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ।

ଅଭ୍ୟର୍ଥିତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଅର୍ଥ-ତ) ପ୍ରାର୍ଥିତ, ସମା-ଦୃତ ।

ଅଭ୍ୟବହାର, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଅବ-ହୃ-ଅ) ଭକ୍ଷଣ, ଭୋଜନ, ଆହାର ।

ଅଭ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଅଭି-ଅବ-ହୃ-ଯ) ଭକ୍ଷ୍ୟ, ଖାଦ୍ୟ ।

ଅଭ୍ୟସନ, ବି. ନ. (ଅଭି-ଅସ୍-ଅନ) ଆଲୋଚନା, ଅଭ୍ୟାସ ।

ଅଭ୍ୟସ୍ତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଅସ-ତ) ଅଭ୍ୟାସ ଦ୍ୱାରା ଶିକ୍ଷିତ ।

ଅଭ୍ୟାଖ୍ୟାନ, ବି. ନ. (ଅଭି-ଆ-ଖ୍ୟା-ଅନ) ମିଥ୍ୟା, ଅଭିଯୋଗ ।

ଅଭ୍ୟାଗତ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି ଆ ଗମ୍-ତ) ଅତିଥି, ଆଗନ୍ତୁକ । ବିଂ. ସମ୍ମୁଖାଗତ ।

ଅଭ୍ୟାଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଆ-ଗମ୍-ଅ) ଯୁଦ୍ଧ; ଆଗମନ; ସ୍ୱୀକାର ।

ଅଭ୍ୟାସ ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଅସ୍-ଅ) ପୁନଃ ପୁନଃ ଅନୁଶୀଳନ । ବିଂ. ନିକଟ, ସମୀପ ।

ଅଭ୍ୟାହାର, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଆ ହୃ-ଅ) ଲୁଣ୍ଠି, ଡକାୟତି, ଆକ୍ରମଣ ।

ଅଭ୍ୟୁକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଅଭି-ଉକ୍ଷ୍=ଆର୍ଦ୍ର କରିବା-ଅନ) ଜଳସେଚନ ।

ଅଭ୍ୟୁଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭି-ଉତ୍-ଚି-ଅ) ସମୂହ; ରାଶି ।

ଅଭ୍ୟୁଚ୍ଛ୍ରିତ, ବି. (ଅଭି-ଉତ୍-ଶ୍ରି-ତ) ଅତ୍ୟୁନ୍ନତ, ସମର୍ଥ ।

ଅଭ୍ୟୁତ୍ପତନ ବି. ନ. (ଅଭି-ଉତ୍-ପତ-ଅନ) ଆକ୍ର-ମଣ, ଅଭିମୁଖେ ଗମନ ।

ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ଅଭି-ଉତ୍-ସ୍ଥା-ଅନ) ଅଭ୍ୟୁ-ଦୟ, ଉନ୍ନତି, ଉଦ୍ଗମ, ସୁଖ୍ୟାତି ।

ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥିତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଉତ୍-ସ୍ଥାତ) ଉଦିତ, ପ୍ରଜ୍ୱ-ଳିତ ।

ଅଭ୍ୟୁଦୟ, ବି. (ଅଭି-ଉତ୍-ଇ-ଅ) ମଙ୍ଗଳ, ଉନ୍ନତି, ବୃଦ୍ଧି ।

ଅଭ୍ୟୁଦିତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଉତ୍-ଇ-ତ) ଉଦିତ, ପ୍ରକାଶିତ ।

ଅଭ୍ୟୁପେତ, ବିଂ. (ଅଭି-ଉପ-ଇ-ତ) ସ୍ୱୀକୃତ, ପ୍ରାପ୍ତ ।

ଅଭ୍ର, ବି. ନ. (ଅପ-ଭୃ-ଅ) ମେଘ, ବାଦବାହ । ଆକାଶ, ଉପଧାତୁ, ମେଘମାଳ (ମେଘ ଅର୍ଥ-ରେ) ଯଥା,

> "କିଅବା ଯେମନ୍ତ ପ୍ରିୟେ ସୁମାଳ ଗମନ,
> ଶୁଭ୍ର ଶରଦଭ୍ରରନ୍ତେ ଦିଶଇ ଶୋଭନ ।"

କ. ବ ।

ଅଭ୍ରଂଲିହ, ବିଂ. (ଅଭ୍ର=ମେଘ ବା ଆକାଶ-ଲିହ =ଅସ୍ୱାଦନ କରିବା) ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ । ବି. ପୁଂ. ବାୟୁ ।

ଅଭ୍ରକ, ବି. (ଅଭ୍ର-କ) ଉପଧାତୁ ବିଶେଷ, ଯଥା, ଅଭ୍ର ମେଘଜାଳ ।

ଅଭ୍ରଙ୍କଷ, ବି, ପୁଂ, (ଅଭ୍ର-କଷ୍ = ଘର୍ଷଣ କରିବା-ଅ) ମେଘ, ବାୟୁ । ବିଂ. ଗଗନସ୍ପର୍ଶୀ ।

ଅଭ୍ରପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭ୍ର = ମେଘକାଳରେ-ପୁଷ୍ପ) କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ, ବେତସବୃକ୍ଷ । ନ. ଜଳ ।

ଅଭ୍ରମାତଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅଭ୍ର = ମେଘ ବା ଇନ୍ଦ୍ର-ମାତଙ୍ଗ) ଇନ୍ଦ୍ରର ହସ୍ତୀ, ଐରାବତ ।

ଅଭ୍ରମୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଭ୍ର = ଆକାଶ-ମା = ପରିମାଣ କରିବା-ଉ) ଐରାବତହସ୍ତୀର ସ୍ତ୍ରୀ, ପୂର୍ବଦିଗର ହସ୍ତିନୀ, ଯଥା,

"ବାସବ ବଦେ ଅଭ୍ରମୁ କରଣୀ,
ବଳନ୍ତ କଲା ରକ୍ତପିଣ୍ଡ ଅଣି ।"

ବୈ. ବ ।

ଅଭ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ଅ-ଭ୍ରମ୍-ତ) ଭ୍ରମଶୂନ୍ୟ, ଭ୍ରାନ୍ତି-ରହିତ ।

ଅଭ୍ରୀୟ, ବିଂ. (ଅଭ୍ର-ଇୟ) ମେଘସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଅଭ୍ରୋତ୍ଥ, ବି. ନ. (ଅଭ୍ର-ଉତ୍-ସ୍ଥା-ଅ) ବଜ୍ର ।

ଅମଙ୍ଗଳ, ବିଂ. (ଅ-ମଙ୍ଗଳ) ଅଶୁଭ, ଯଥା,

"ବଶିଷ୍ଠ ବୋଇଲେ ଗ୍ରହ ମଙ୍ଗଳ ବୋଲଇ,
ଜନାଦାନେ ଶାସ୍ତ୍ର କୋହେ ଅମଙ୍ଗଳ ଦାୟୀ ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ଅମତ, ବି. ପୁଂ, (ଅ-ମନ-ତ) ମୃତ୍ୟୁ; କାଳ; ରୋଗ । ନ. ଅସମ୍ମତ । ବିଂ. ଅସମ୍ମତ ।

ଅମତ୍ର, ବି. ନ. (ଅମ୍-ଅତ୍ରନ୍) ଭୋଜନ ପାତ୍ର; ଜଳ ପାତ୍ର ।

ଅମନ୍ତ୍ର, ବିଂ. (ଅ-ମନ୍ତ୍ର) ମନ୍ତ୍ରଶୂନ୍ୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୂଦ୍ର ଗ୍ରାସ ପ୍ରମାଣ ଭିକ୍ଷାନ୍ନ ।

ଅମର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ମୃ-ଅ) ଦେବତା, ଯଥା,

"ନର ବରଣ ସେହି ଦନ୍ତେ ସେ କାମରେ,
ନୃତ ସଙ୍କେତ ପୂଜତ ଅପୂଜ୍ୟ ଅମରେ ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ଅମରଗୁରୁ, ବି. ପୁଂ. ବୃହସ୍ପତି ।

ଅମରତ୍ୱ, ଅମରତା, ବି, ପୁଂ. (ଅମର-ତ୍ୱ, ତା) ଦେବଧର୍ମ, ମୃତ୍ୟୁଜୟ ; ଚିରସ୍ମରଣୀୟତା, ଯଥା

"ମହ ଅମରତା ଲଭ ମହୀର ।"

କ. ବ ।

ଅମରଦାରୁ, ବି, ପୁଂ. (ଅମର-ଦାରୁ) ଦେବଦାରୁ ବୃକ୍ଷ ।

ଅମରଦୃଷ୍ଟି, ବି. ନ. (ଅମର-ଦୃଷ୍ଟି) ପଲକହୀନ ଦୃଷ୍ଟି, ଅନମେଷ ଦୃଷ୍ଟି ।

ଅମରପୁଷ୍ପକ, ବି. ପୁଂ. (ଅମର-ପୁଷ୍ପକ) କଳ୍ପବୃକ୍ଷ । କାଶତୃଣ ।

ଅମରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମର-ଆ) ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପୁରୀ; ଦୂର୍ବା, ଗୁଳୁଚୀ; ଘୃତକୁମାରୀ; ଜରାୟୁ ।

ଅମରାଳୟ, ବି, ପୁଂ, (ଅମର-ଆଳୟ) ସ୍ୱର୍ଗ ।

ଅମରାଦ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ଅମର-ଅଦ୍ରି) ସୁମେରୁପର୍ବତ ।

ଅମରାବତୀ, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ, (ଅମର-ବତ୍-ଈ) ଇନ୍ଦ୍ର-ନଗରୀ ।

ଅମରୀ, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମର-ଈ) ଦେବସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

"ନବ ହେମଦ୍ୟୁତି ଅମରୀ ଏ ନଭ ନଅନ୍ତ ଫୁଲ ଏ ବନ୍ଧୁ,
ନେହପଥେ ପଡଗଲେ ନବ ଛୁଡ ଛୁଡ ଯାଉ ନାହିଁ ମନୁ ।"

କାଂ. ଗ ।

ଅମରେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଅମର-ଈଶ) ଦେବରାଜ, ଇନ୍ଦ୍ର ।

ଅମର୍ତ୍ତ୍ୟ, ବି, ପୁଂ, (ଅ-ମର୍ତ୍ତ୍ୟ = ମରଣଯୋଗ୍ୟ) ଦେବତା, ଅମର ।

ଅମର୍ଷ, ଆମର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ମୃଷ୍ = କ୍ଷମା କରିବା-ଅ) କ୍ରୋଧ, ଅକ୍ଷମା ।

ଅମର୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଅ-ମୃଷ୍-ଅନ) କ୍ରୋଧ । ବିଂ. କ୍ରୁଦ୍ଧ, କ୍ରୋଧୀ ।

ଅମଳ, ବିଂ. (ଅ-ମଳ = ଆବିଳ) ନିର୍ମଳ, ପରିଷ୍କୃତ; ଶୁଭ୍ର । ବି. ନ. ଅଭ୍ରକଧାତୁ, ଯଥା,

"ଅମଳ ରଜତ କୁସୁମ ଶୋଭେ ଶ୍ୟାମଳ କେଶେ ।"

ଗ. ଭ ।

ବି. (ଦେଶଜ) ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଯଥା,

"ଖାଇ ଦେଇ କ ଅମଳ ଅଚେତା ହୋଇଲୁ ରେ ।"

କ. ଗ ।

(ଯାବନିକ) ଅଧିକାର ସମୟ, ଯଥା, "ଇଂରାଜଙ୍କ ଅମଳରେ ଶିକ୍ଷାର ଉନ୍ନତି ହେଲା ।"

ଅମଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ମଳ-ଆ) ଭୂଇଁଅଁଳା; ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ଅମା, ବିଂ. (ଅ-ମା = ପରିମାଣ କରିବା-ଂ) ସହିତ;

ନିକଟ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅମାବାସ୍ୟା, ଚନ୍ଦ୍ରର କଳା ବିଶେଷ ।

ଅମାତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅମା = ସହିତ-ଅତ୍ = ସତତ ଗମନ କରିବା-ଯ) ଯେ ରାଜାଙ୍କ ସହିତ ସର୍ବଦା ଗମନ କରନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି, ମନ୍ତ୍ରୀ ; ସହଚର ।

ଅମାନୁଷ, ବିଂ. (ଅ-ମାନୁଷ) ମନୁଷ୍ୟାତୀତ, ଅଲୌକିକ ।

ଅମାପ, ବିଂ. (ଗ୍ରା ; ଅ-ମାପ = ପରିମାଣ) ଅଧିକ, ଅପରିମିତ, ଯଥା,

"ମନ୍ତ୍ରୀ-ମନ୍ତ୍ରୀଶଙ୍କ ତାପ ଅମାପ ହେଲା ।"

ବି. ଚି ।

ଅମାବସୀ, ଅମାବସ୍ୟା, ଅମାବାସ୍ୟା । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମା = ସହିତ, ବସ୍ = ବାସ କରିବା-ଯ) ଯେ ତିଥିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଏକ ରାଶିରେ ବାସ କରନ୍ତି, କୃଷ୍ଣପକ୍ଷର ଶେଷ ତିଥି, ଉଁଆଁସ ।

"ଅମାନାମ-ରବେରଶ୍ମି ଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଲୋକେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ ।"

(ଅମା = ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣ) ଏହି ଅର୍ଥରେ ଉକ୍ତ ଉଦାହରଣ ଦିଆ ଯାଇଅଛି ।

ଅମାମସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମା-ମସୀ = କାଳି) ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣ ଯେ ତିଥିରେ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ମସୀସ୍ୱରୂପ ଅର୍ଥାତ୍ ଅପ୍ରକାଶକ ହୁଏ, କୃଷ୍ଣପକ୍ଷର ଶେଷତିଥି, ଉଁଆଁସ ।

ଅମାୟିକ, ବିଂ. (ଅ-ମାୟା-ଇକ) ଅକପଟ, ସରଳ ।

ଅମାର, ବି. (ଗ୍ରା ; ଅ-ମାର = ନଷ୍ଟ ହେବାର) ଯହିଁରେ ଶସ୍ୟାଦି ନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ, ଶସ୍ୟାଗାର, କୋଠୀ ।

ଅମାରି, ଅମାରୀ, ଆମାରୀ, ବି. (ହିନ୍ଦି ଅଂବାରୀ ଶବ୍ଦଜ) ହାତୀ ଉପରେ ବସିବାର ଆସନ, ହାଉଦା, ଯଥା,

"ପାରିଅଛୁ ବଳେ ହେଲେ ନରବର ଅଶ୍ୱେ ହସ୍ତୀ ଦନ୍ତୀ,
କୁମାରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଅମାରିରେ ଯେଜି ବଳେ ହୁଅନ୍ତି ।"

ଉଷା ।

ଅମାଲୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ସୁମିଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଅମିତ, ବିଂ. (ଅ-ମା-ତ) ଅପରିମିତ, ଯାହାର ପରିମାଣ କରି ଯାଇ ନ ପାରେ; ଋଗ୍ଣ; ଶଠ ।

ଅମିତବିକ୍ରମ, ବିଂ. (ଅମିତ-ବିକ୍ରମ = ବଳ) ଅପରିମିତ ବଳଶାଳୀ । ବି. ପୁଂ ବିଷ୍ଣୁ ।

ଅମିନ, ବି. (ଦେଶଜ) ଭୂମି ପରିମାଣ କରିବା ନିମିତ୍ତ ନିଯୁକ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ।

ଅମିର, ବି. (ଯାବନିକ) ଧନୀ ।

ଅମିଶ୍ର, ବିଂ. (ଅ-ମିଶ୍ର) ନିର୍ଭେଜାଲ, ଯାହା ମିଶା ନୁହେ ।

ଅମୁକ, ସଂ. ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁର ପରିବର୍ତ୍ତରେ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ।

ଅମୁଦ, ବି. (ଅ-ମୁଦ) ଆମୋଦ ଶୂନ୍ୟ, (ମୁଦ୍ରିତ ଶବ୍ଦଜ) ଖୋଲା ।

ଅମୂର୍ତ୍ତ, ବିଂ. (ଅ-ମୂର୍ତ୍ତି) ମୂର୍ତ୍ତିଶୂନ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ବାୟୁ । ଆକାଶ ।

ଅମୂଳ, ଅମୂଳକ, ବିଂ. (ଅ-ମୂଳ, ଅ-ମୂଳ-କ) ମୂଳହୀନ; ଅପ୍ରାମାଣିକ, ମିଥ୍ୟା ।

ଅମୂଲ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ମୂଲ୍ୟ) ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ନିରୂପଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ ଅଥବା ମୂଲ୍ୟ ଦେଲେସୁଦ୍ଧା ଯାହା ମିଳି ନ ପାରେ, ବହୁମୂଲ୍ୟ ।

ଅମୃତ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଅ-ମୃ-ତ) ସୁଧା; ଜଳ, ଯଥା,

"ବହି ଅମନ୍ଦମନ୍ଦର କୂର୍ମ କ ମୋକମ,
ବାରିଧି-ଅମୃତ ମନ୍ଥୁ ଅମୃତ ଜନମ ଯେ ।"

ବୈଁ. ବ ।

ଘୃତ; ଦୁଗ୍ଧ; ସ୍ୱାଦୁବସ୍ତୁ; ଅନ୍ନ; ମୁକ୍ତି: ବିଷ; ଯୋଗବିଶେଷ; ଦେବତା; ଧନ୍ୱନ୍ତରି; ବିଂ. ପ୍ରିୟ, ସୁନ୍ଦର, ଅମୃତତୁଲ୍ୟ ।

ତା, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ମୃ-ତା) ଦୁର୍ବା : ତୁଳସୀ; ହରିତକୀ; ଅଁଳା; ସୁରା; ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଜଳବାହିନୀ ରଶ୍ମି ।

ଅମୃତଘଣ୍ଟା, ବି. (ଅମୃତ ଓଘର୍ଷଣ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ୱର ବାଦ୍ୟ ବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଧରିଛି ଅମୃତଘଣ୍ଟା ଧନୁ ବେନି କରେ ଯେ ।"

ଲା. ବ ।

ଅମୃତ ତରଙ୍ଗିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମୃତ-ତରଙ୍ଗିଣୀ = ନଦୀ) ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା, ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ ।

ଅମୃତଦୀଧିତି, ବି. ପୁଂ. (ଅମୃତ-ଦୀଧିତି = କିରଣ) ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଅମୃତପ୍ରାଶ, ବି. ନ. (ଅମୃତ=ଘୃତ-ପ୍ରାଶ=ଭୋଜନ) କାଶାଦି ରୋଗନାଶକ ଘୃତ ଘଟିତ ଔଷଧ ବିଶେଷ ।

ଅମୃତ ଭଲ୍ଲାତକ, ବି. ନ. (ଅମୃତ=ଘୃତ-ଭଲ୍ଲାତକ=ଭାଲପୃ) କୁଷ୍ଠାଦି ରୋଗନାଶକ ଔଷଧ, ଭଲ୍ଲାତକ ସଂଯୁକ୍ତ ଘୃତଘଟିତ ଔଷଧବିଶେଷ ।

ଅମୃତଯୋଗ, ବି. ନ. ବାର ଓ ନକ୍ଷତ୍ରଘଟିତ ଏବଂ ବାର ଓ ତିଥିଘଟିତ ଶୁଭଯୋଗ । ଶିବା ଗୌରୀ ଯାତ୍ରାନୁସାରେ, ମାହେନ୍ଦ୍ର, ବଜ୍ର, ଅମୃତ, ଶୂନ୍ୟ ବୃହଯୋଗ, ଏଥିମଧ୍ୟରୁ ଅମୃତ ଓ ମାହେନ୍ଦ୍ର, ଶୁଭଯୋଗ ଅଟେ ।

ଅମୃତସମ୍ଭବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମୃତ-ସମ୍-ଭୂ-ଅ-ଆ) ଗୁଳୁଚୀ ଲତା ।

ଅମୃତସର, ବି. ପଞ୍ଜାବର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶିଖମାନଙ୍କର ପବିତ୍ର ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନ ।

ଅମୃତାଂଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅମୃତ-ଅଂଶୁ=କିରଣ) ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଅମୃତାନ୍ଧସ, ବି. ପୁଂ. (ଅମୃତ-ଅନ୍ଧସ୍=ଅନ୍ନ ଅମୃତ ଯାହାଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ) ଦେବତା ।

ଅମୋଘ, ବିଂ. (ଅ-ମୋଘ=ବ୍ୟର୍ଥ) ନିଶ୍ଚିତ, ଅବ୍ୟର୍ଥ, ଯଥା,

"ତାଳଲକ୍ଷଭେଦ ଅମୋଘ ତାଙ୍କର ଥିଲା ସନ୍ଧାନ ।"
ଉଷା ।

ଅମେୟ, ବିଂ. (ଅ-ମା-ଯ) ଅପରମେୟ, ଯାହା ପରମାଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ ।

ଅମେଧ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ମେଧ୍ୟ=ପବିତ୍ର)ଅପବିତ୍ର ।

ଅମ୍ବକ, ବି. ନ. (ଅମ୍ବ=ଗମନ କରିବା-ଅକ) ଚକ୍ଷୁ, ନେତ୍ର, ଯଥା,

"ଧନ୍ୟ ପରସନ୍ନ ଅନ୍ୟ ଅମ୍ବକ ହରଷ ସଦନ ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଅମ୍ବର, ବି. ନ. (ଅମ୍ବ-ଅର) ଆକାଶ, ଗଗନ, ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ, ଯଥା,

"ଅତିସୃଷ୍ଟି କାଳେ ଈଶ ଆଦେଶେ,
ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଅମ୍ବର ଦେଶେ,
ହେମ ଘନାସନେ ବସି ସୁରଗଣେ,
କ୍ଷେପିଲେ କୁସୁମ ଅବନୀକେଶେ,
ବାସିଲା ତୋ ତନୁ ତନ୍ତୁ ବିଶେଷେ ।"
କ. ବ ।

ବସ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"କଳା କଳେବର ଧୂଳିଧୂସର,
କଟିରେ କିଙ୍କିଣୀ ନାହିଁ ଅମ୍ବର ।"
ର. କ ।

ଅମ୍ବରୀଷ, ବି. ପୁଂ. (ଅମ୍ବ-ଅର-ଈଷ) ଭର୍ଜନପାତ୍ର; ଯୁଦ୍ଧ; ଶିବ; ବିଷ୍ଣୁ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ବାଳକ; ସ୍ୱନାମ-ପ୍ରସିଦ୍ଧ ନୃପବିଶେଷ; ନରକବିଶେଷ; ଅନୁତାପ; ଆମ୍ରାତ ।

ଅମ୍ବଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଅମ୍ବା=ମାତା-ସ୍ଥା-ଅ) ବ୍ରାହ୍ମଣ ଔରସରେ ବୈଶ୍ୟକନ୍ୟା ଗର୍ଭରେ ଜାତ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଜାତିବିଶେଷ; ବୈଦ୍ୟ ବା ଚିକିତ୍ସକ ଜାତି-ବିଶେଷ ।

ଅମ୍ବା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମ୍ବ=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅ ଯେ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦିତ ଅର୍ଥାତ୍ କଥିତ ହୁଅନ୍ତି) ମାତା, ଜନନୀ; ଦୁର୍ଗା; କାଶୀରାଜ ଦୁହିତା, ଏହି କନ୍ୟା ଶିଖଣ୍ଡୀରୂପରେ ଜନ୍ମ ଭୀଷ୍ମଙ୍କ ବଧର କାରଣ ହୋଇଥିଲା ।

ଅମ୍ବାଲା, ବି. ପଞ୍ଜାବର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଗରବିଶେଷ ।

ଅମ୍ବାଲିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାଶୀରାଜାର କନିଷ୍ଠା କନ୍ୟା, ଏହାଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ବ୍ୟାସଙ୍କ ଔରସରେ ପାଣ୍ଡୁଙ୍କର ଜନ୍ମ ।

ଅମ୍ବିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମ୍ବା-ଇକ୍-ଆ) ଦୁର୍ଗା; ଧୃତ-ରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ମାତା ।

ଅମ୍ବିକେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅମ୍ବିକା-ଏୟ, ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ; ଗଣେଶ; ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ।

ଅମ୍ବୁ, ବି. ନ. (ଅମ୍ବ=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଉ) ଜଳ ।

ଅମ୍ବୁଜ, ବି. ପୁଂ. (ଅମ୍ବୁ-ଜନ୍-ଅ) ପଦ୍ମ; ଚନ୍ଦ୍ର; ଶଙ୍ଖ; ବଜ୍ର ।

(ପଦ୍ମ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ତରୁଣ ବାଳପର ଦେହଳିବ ବାଳା ତହିଁ,
ଅରୁଣ ଅମ୍ବୁଜ ପଦ ନ ପାରେ ଚଳାଇ ।"
ଲ. ବ ।

ଅମ୍ବୁଜାକ୍ଷ, ବିଂ. (ଅମ୍ବୁଜ-ଅକ୍ଷ) ପଦ୍ମପରି ଚକ୍ଷୁ ଯାହାର । ବି. ପୁଂ. କୃଷ୍ଣ ।

ଅମ୍ବୁଦ, ବ. ପୁଂ. (ଅମ୍ବୁ-ଦା-ଅ) ମେଘ, ଜଳଧର ।

ଅମ୍ବୁଧର, ବ. ପୁଂ. (ଅମ୍ବୁ-ଧୃ-ଅ) ଜଳଧର, ମେଘ ।

ଅମ୍ବୁଧି, ବ. ପୁଂ. (ଅମ୍ବୁ-ଧା-ଇ) ସମୁଦ୍ର, ଅମ୍ବୁପତି ।

ଅମ୍ବୁଭୃତ୍, ବ. ପୁଂ. (ଅମ୍ବୁ-ଭୃତ୍) ସମୁଦ୍ର; ମେଘ ।

ଅମ୍ବୁରାଶି, ବ. ପୁଂ. (ଅମ୍ବୁ-ରାଶି=ସମୂହ) ସମୁଦ୍ର ।

ଅମ୍ବୁରୁହ, ବ. ପୁଂ. (ଅମ୍ବୁ-ରୁହ) ପଦ୍ମ, ଜଳଜ ।

ଅମ୍ବୁବାଚୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମ୍ବୁ-ବାଚୀ=ବାଚକ) ବର୍ଷାକାଳବୋଧକ, ମିଥୁନସଂକ୍ରାନ୍ତିର ଆର୍ଦ୍ରାନକ୍ଷତ୍ରର ଭୋଗକାଳ; ରଜସଂକ୍ରାନ୍ତି ।

ଅମ୍ବୁବାହ, ବ. ପୁଂ. (ଅମ୍ବୁ-ବହ-ଅ) ମେଘ ।

ଅମ୍ବୁବାହିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମ୍ବୁ-ବହ-ଇନ୍-ଈ) କାଷ୍ଠାଦି ନିର୍ମିତ ଜଳସେଚନପାତ୍ର, ସେଚୁଅ, ସେଣା ।

ଅମ୍ଭଃ, ବ. ଜଳ ।

ଅମ୍ଭୋଜ, ବ. ପୁଂ, ନ. (ଅମ୍ଭଃ-ଜନ୍-ଅ) ପଦ୍ମ; ଚନ୍ଦ୍ର; ସାରସପକ୍ଷୀ ।

ଅମ୍ଭୋଧି, ବ. ପୁଂ. (ଅମ୍ଭଃ-ଧା-ଇ) ସମୁଦ୍ର, ସାଗର ।

ଅମ୍ଭୋରୁହ, ବ. ନ. (ଅମ୍ଭଃ-ରୁହ) ପଦ୍ମ, ଯଥା,

"ଅମ୍ଭୋରୁହାକ୍ଷର କେବଳାକ୍ଷର,
ଦମ୍ଭୋଳିରୁ ବଳିବାର ।"

ଅମ୍ର, ଆମ୍ର, ବ, ନ. (ଅମ୍=ଜ୍ଞାତ ହେବା-ର ସୌରଭଦ୍ୱାରା ଯେ ଦୂରରୁ ଚିହ୍ନା ହୁଏ) ଆମ୍ବ, ସହକାର, ଚୂତ, ରସାଳ ।

ଅମ୍ରାତ, ଅମ୍ଳାତ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଅମ୍ର, ଅମ୍ଳ-ଅତ=ପ୍ରାପ୍ତ ବା ବ୍ୟାପ୍ତ-ଅ) ଆମ୍ବଡ଼ା ଯାହା ସର୍ବଦା ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ଅଥବା ଅମ୍ଳରସ ଯାହାର ସର୍ବାଙ୍ଗ (ପତ୍ର ପୁଷ୍ପାଦିରେ ବ୍ୟାପ୍ତ) ଆମ୍ବଡ଼ା; ଆମ୍ବଡ଼ାଗଛ ।

ଅମ୍ଳ, ବ. ପୁଂ. (ଅମ୍=ରୁଗ୍ଣ ହେବା-ଲ) ଯେ ରୋଗ ଜନ୍ମାଏ, ରସବିଶେଷ; ତେନ୍ତୁଳିଗଛ । ବିଂ. ଅମ୍ଳରସଯୁକ୍ତ, ଆମ୍ବିଳା ।

ଅମ୍ଳପିତ୍ତ, ବ. ନ. (ଅମ୍ଳ=ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ-ପିତ୍ତ) ରୋଗବିଶେଷ, ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ହେତୁରୁ ପିତ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ଯେଉଁ ରୋଗ ଜାତ ହୁଏ ।

ଅମ୍ଳପୂର, ଅମ୍ଳଫଳ, ଅମ୍ଳବୃକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. ତେନ୍ତୁଳିଗଛ ।

ଅମ୍ଳାନ, ବିଂ. (ଅ-ମ୍ଳାନ) ସତେଜ, ହୃଷ୍ଟ, ମାଳିନ୍ୟରହିତ ।

ଅୟ, ବ. ପୁଂ. (ଇ-ଅ) ଶୁଭଦୃଷ୍ଟ, ଶୁଭଦାୟକବିଧି ।

ଅଯଜ୍ଞ, ବ. ପୁଂ. (ଅ-ଯଜ୍ଞ) ଯେ ଯଜ୍ଞ କରେ ନାହିଁ, ଅନାର୍ଯ୍ୟ, ଅବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଅଯତ, ବିଂ. (ଅ-ଯମ୍-ତ) ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦମନରେ ଅଶକ୍ତ, ନିୟମହୀନ ।

ଅଯତ୍ନ, ବ. ପୁଂ. (ଅ-ଯତ୍ନ=ଆଦର) ଅନାଦର, ଅନାସ୍ଥା । ବିଂ. ଯତ୍ନହୀନ ।

ଅଯଥା, ବିଂ. (ଅ-ଯଥା) ଅନୁପଯୁକ୍ତ, ଅଯଥୋଚିତ, ଅମୂଳକ । ଅଂ. ଅନ୍ୟାୟରୂପେ ।

ଅଯଥାର୍ଥ, ବିଂ. (ଅ-ଯଥାର୍ଥ) ଅସତ୍ୟ, ମିଥ୍ୟା, ଅନୁଚିତ ।

ଅୟନ, ବ. ନ. (ଇ-ଅନ) ପଥ, ଗତି, କର୍କଟ ଓ ମୀନରାଶିର ବ୍ୟବଧାନ; ସ୍ଥାନ; ଜନ୍ମ; (ପଥ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ବଢିବ ଏବେ ଭାବନା, ବଞ୍ଚଇ ଦୂର ଜୀବନ,
ବନା ସିଗୁଲା ନୟନ, ବ୍ୟକ୍ତ ଅୟନ ଏ ।"

ବୈ. ବ ।

ଅୟନମଣ୍ଡଳ, (Ecliptic) ବ, ନ. ରାଶିଚକ୍ର ଓ ରାଶିଚକ୍ରସ୍ଥ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦୃଶ୍ୟମାନ ଗମନୀୟ ପଥ ।

ଅୟନାନ୍ତବୃତ୍ତ, (Tropics) ବ. ନ. ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ ଗତିର ସୀମାନିରୂପକ ରେଖା ।

ଅୟନାଂଶ ବ. ନ. ସୂର୍ଯ୍ୟଗତିବିଶେଷର ଭାଗ ।

ଅଯବ, ବ. ନ, (ଅ=ସଦୃଶ-ଯବ) ଯବସଦୃଶ ପୁଷ୍ପାଷାଦ ଜାତ କୃମି; (ଅ=ନାହିଁ-ଯବ) ଯବହୀନ; (ଅ-ଯୁ=ମିଶ୍ରଣ-ଅ) ଅସମ୍ବନ୍ଧ, ଶତ୍ରୁ ।

ଅଯଶଃ, ବ. ପୁଂ. (ଅ-ଯଶଃ) ନିନ୍ଦା, ଅଖ୍ୟାତି । ବିଂ. ଲୋକନିନ୍ଦିତ ।

ଅୟସ୍, ବ. ନ. (ଇ-ଅସ୍ ଯାହା ଖଣିରୁ ମିଳେ) ଲୌହ; ବହ୍ନି, ଅଗ୍ନି ।

ଅୟସ୍କାନ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ଅୟଃ-କାନ୍ତ) ଚୁମ୍ବକପଥର ।

ଅଯାଚିତ, ବିଂ. (ଅ-ଯାଚ-ତ) ଅପ୍ରାର୍ଥିତ ।

ଅୟି, ଅଂ, (ଇ-ଇ) କୋମଳ ସମ୍ବୋଧନ । ପ୍ରଶ୍ନ; ଅନୁନୟ ଅନୁରାଗ ।

ଅଯୁକ୍, ବି°. (ଅ-ଯୁଜ-०) ଅଯୁଗ୍ମ, ବିଯୋଡ଼ ।

ଅଯୁକ୍‌ଛଦ, ଅଯୁଗ୍ମଛଦ, ବି. ପୁଂ, (ଅ-ଯୁକ୍ = ଅ-ଯୁକ୍ତ, ଅଯୁଗ୍ମ = ବିଯୋଡ଼-ଛଦ = ପତ୍ର) ଯେଉଁ ଗଛର ପତ୍ର ବିଯୋଡ଼, ଛତିଅନାଗଛ ।

ଅଯୁକ୍ତ, ବି°, (ଅ-ଯୁଜ୍-ତ) ଅନଂମନସ୍କ; ଅନୁଚିତ, ଅସଂଯୁକ୍ତ, ଯୁକ୍ତିଶୂନ୍ୟ ।

ଅଯୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଯୁଜ-ତି) ଅମିଶ୍ରଣ; ବିତଣ୍ଡା, ବୃଥାତର୍କ । ବି°. ଯୁକ୍ତିଶୂନ୍ୟ ।

ଅଯୁଗ୍ମ, ବି°. (ଅ-ଯୁଜ-ମ) ବିଯୋଡ଼, ଯଥା, ୩, ୫, ୭, ଇତ୍ୟାଦି । ପୃଥକ୍; ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ।

ଅଯୁତ, ବି°, (ଅ-ଯୁତ = ଯୁକ୍ତ-ଗଣିତ) ଦଶସହସ୍ର, ଯଥା,

> "ଅଯୁତ ଯାଦବଯୋଧେ ପଛେ ଧାଇଁ,
> ନ ପାଇଲେ-ବାଲା ମନକୁ ଫେରଇ ।"
>
> ନ. କେ ।

ଅସଂଯୁକ୍ତ ।

ଅୟେ, ଅ°. (ଇ-ଏ) କୋମଳ ସମ୍ବୋଧନ, ସ୍ମରଣ; ଶ୍ରମ; ଭୟ; କ୍ରୋଧ; ସମ୍ଭ୍ରମ ।

ଅଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଯୁଜ୍-ଅ) ବିଶ୍ଳେଷ, ଧ୍ୟାନର ଅଭାବ; ଦୁର୍ଯୋଗ ।

ଅୟୋଗବ, ବି. ପୁଂ. (ଅୟଃ-ଗୋ-ଅ) ଶୂଦ୍ରର ଔରସରେ ବୈଶ୍ୟାଜାତ ।

ଅଯୋଗବାହ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଯୋଗ-ଵହ-ଅ) ଆଶ୍ରୟସ୍ଥାନ ବ୍ୟତୀରେକେ ଯେଉଁ ସବୁ ବର୍ଣ୍ଣ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇ ନ ପାରନ୍ତି; ଯେପରି ଅନୁସ୍ୱାର ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ଓ ବିସର୍ଗ ।

ଅୟୋଗୁଳ, ଅୟୋଗୋଲକ, ବି. ନ. (ଅୟସ୍ = ଲୌହ-ଗୁଲ = ଗୋଲାକାର-ଅ, ଅକ) ଲୌହର ବାଠୁଲୀ, ଲୌହନିର୍ମିତ ଗୋଲାକାର ପଦାର୍ଥ; ଲୌହଚୂର୍ଣ୍ଣାଦି ନିର୍ମିତ ଔଷଧ ବଟିକା ।

ଅଯୋଗ୍ୟ, ବି°. (ଅ-ଯୁଜ-ଯ) ଅନୁଚିତ, ଅନୁପଯୁକ୍ତ ।

ଅୟୋଘନ, ବି. ପୁଂ. (ଅୟସ୍ = ଲୌହ-ହନ୍ = ବଧ ବା ପିଟାଯାଏ-ଅ) ଯାହାଦ୍ୱାରା ଲୌହ ପିଟାଯାଏ, ହାତୁଡ଼ି ।

ଅଯୋଧ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଯୁଦ୍ଧ-ଯ-ଆ) ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜାଙ୍କର ରାଜଧାନୀ, ଏ ସ୍ଥାନର ଲୋକମାନଙ୍କୁ କେହି ଯୁଦ୍ଧରେ ଜିଣି ପାରି ନ ଥିବାରୁ ଏହାର ନାମ "ଅଯୋଧ୍ୟା" ହୋଇଅଛି; ପଦ୍ମପୁରାଣରେ ଅଯୋଧ୍ୟାକୁ ମୋକ୍ଷଦାପୁରୀ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରା ହୋଇଅଛି, ଯଥା,

> "ଅଯୋଧ୍ୟା ମଥୁରା ମାୟା କାଶୀ କାଞ୍ଚୀ ଅବନ୍ତିକା,
> ପୁରୀ ଦ୍ୱାରବତୀ ଚୈବ ସପ୍ତୈତା ମୋକ୍ଷଦାୟିକା ।"

ଅଯୋନି ବି°. (ଅ = ନାହିଁ-ଯୋନି = ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଯାହାର) ଜନ୍ମରହିତ ।

ଅଯୋନିଜ, ବି°. (ଅ-ଯୋନି-ଜନ୍-ଅ) ଅଗର୍ଭଜାତ । ବି. ପୁଂ. ପରମେଶ୍ୱର, ଜା-ସ୍ତ୍ରୀ, ସୀତା ।

ଅଯୋନିସମ୍ଭବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଯୋନି-ସମ୍-ଭୂ-ଅ-ଆ) ସୀତା ।

ଅୟୋମୟ, ବି°. (ଅୟସ୍-ମୟ) ଲୌହନିର୍ମିତ ।

ଅୟୋମଳ, ବି. ନ. (ଅୟସ୍-ମଳ) ଲୁହାର କଳଙ୍କ, ଲୁହାଗୁହ ।

ଅୟୋମୁଖ, ବି°. (ଅୟସ୍-ମୁଖରେ ଯାହାର) ଲାଙ୍ଗଲାଦି; କଠିନ ଅଣ୍ଟଯୁକ୍ତ ପକ୍ଷୀ । ବି. ପୁଂ. ଅସୁରବିଶେଷ; ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଅର, ବି. ନ. (ଋ = ଗମନ କରିବା-ଅ) ଚକ୍ରର ପକ୍ଷ । କ୍ରି. ବି°, ଶୀଘ୍ର, ଚଞ୍ଚଳ ।

ଅରଘଟ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ଅର-ଘଟ୍ଟ = ଚଳିତ ହେବାର) ଘଟାଦି; ଅତି ଗଭୀର କୂପ; ଅଥବା (ଅର = ଶୀଘ୍ର-ଘଟ୍ଟ = ଚଳିତ ହେବାର) ଘଟାଦି ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଶୀଘ୍ର ଚଳିତ ହୁଏ, ଗଭୀର କୂପରୁ ଜଳ ଉତ୍ତୋଳନ କରିବାକୁ କୂପ ନିକଟରେ ଯେଉଁ କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ର ଥାଏ ।

ଅରଜାଃ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ରଜସ୍ = ଋତୁ) ଯେ ଋତୁମତୀ ହୋଇ ନାହିଁ । ବି°. ରଜୋଗୁଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ କାମକ୍ରୋଧାଦିରହିତ; ରଜୋରହିତ, ଧୂଳିଶୂନ୍ୟ ।

ଅରଟ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ରଟ୍ଟଧାତୁଜ) ସୂତା କାଟିବାର

ଦେଶୀପ୍ପ ଯନ୍ତ୍ର । (ଅ-ରଟ୍‌=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅ) ଗୁପ୍ତମନ୍ତ୍ରଣାଦାତା, ପୃଥୁରାଜାଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଅରଣ୍ଠୀ, ବି. ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବିହୁଛନ୍ତି ସେ ବଂଶ ଶଲାକାଆଦି ଢୋଲ
ଘଣ୍ଟ ନାଦ ଅରଣ୍ଠୀ ରଣଘାଯେ ମଞ୍ଜୁଳ ।"

ଲ. ବ ।

ଅରଠୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ବଡ଼ି ନଈରେ ଭାସି ଯାଉଥିବା କାଷ୍ଠାଦି ଧରିବାର ଦେଶୀପ୍ପ ଯନ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ ।

ଅରଣ, ଅରଣା, ବିଂ. (ଅରଣ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) (ଅ-ରଣ) ରଣଦ୍ୱାରା ଅବଧ୍ୟ; ଜଙ୍ଗଲି, ଏହି ଶବ୍ଦ କେବଳ ମହିଷୀ ସହିତ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ, ଯଥା,
ଅରଣା ମହିଷୀ ।

ଅରଣି, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋ-ଅନି) ଅଗ୍ନ୍ୟୁତ୍ପାଦକ ମନ୍ଥନ-
ଅରଣୀ, } ଦଣ୍ଡ; ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି; ଚକମକିପଥର ।

ଅରଣୀସୁତ, ବି. ପୁଂ. (ଅରଣୀ-ସୁତ) ଶୁକଦେବ, ବ୍ୟାସଦେବ ଅଗ୍ନି ଉତ୍ପାଦନନିମିତ୍ତ ଅରଣି ଘର୍ଷଣ କରୁଥିବା ସମୟରେ ସ୍ୱର୍ଗବେଶ୍ୟା ଘୃତାଚୀରୂପରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ଶୁକ୍ର ତ୍ୟାଗ କଲେ, ସେ ଶୁକ୍ର ଅରଣି ଉପରେ ପଡ଼ି ସନ୍ତାନ ହେବାରୁ ସେ ସନ୍ତାନକୁ ଅରଣୀସୁତ କୁହା ଯାଏ ।

ଅରଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ଋ ଅନ-ଯ) ବନ, କାନନ ।

ଅରଣ୍ୟଚର, ଅରଣ୍ୟେଚର, ବି. ପୁଂ. .. .. ବନଚର, ଯଥା, ବ୍ୟାଘ୍ରାଦି ।

ଅରଣ୍ୟପର୍ବ, ବି. ନ. .. ମହାଭାରତରେ ପାଣ୍ଡବଙ୍କର ବନବ୍ୟାପାର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

ଅରଣ୍ୟବାୟସ, ବି. ପୁ. (ଅରଣ-ବାୟସ) ଦୋଣ-କାକ, ଡମରାକୁଆ ।

ଅରଣ୍ୟଶାଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅରଣ୍ୟ-ଶାଲୀ) ବନଜାତ ଧାନ୍ୟାଦି ।

ଅରଣ୍ୟାନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅରଣ୍ୟ-ଆନ-ଈ) ମହାବନ, ବୃହଦ୍‌ବନ, ନିବିଡ଼ବନ ।

ଅରତ୍ରପ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ରତ=ରମଣ ବିଷୟରେ-ତ୍ରପା=ଲଜ୍ଜା ରମଣରେ ଯାହାର ଲଜ୍ଜା ନାହିଁ) କୁକ୍କୁର ।

ଅରନ୍ଧନ, ବି. ନ. (ଅ-ରନ୍ଧନ=ପାକ) ରନ୍ଧନାଭାବ; ଭାଦ୍ରବ ଓ ଆଶ୍ୱିନ ମାସର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ପାକ କରିବାର ନିଷେଧ ଥିବାରୁ ଏ ଦୁଇ ଦିନକୁ ଅରନ୍ଧନ କୁହା ଯାଏ ।

ଅରଲୁ, ବି. ପୁ. (ଋ+ଅର) ଶମ୍ବୁ ।

ଅରବିନ୍ଦ. ବି. ନ. (ଅର=ଶୀଘ୍ର-ବିନ୍ଦ=ଲବ୍ଧ ହେବାର; ଭ୍ରମର କର୍ତ୍ତୃକ ଯାହା ଶୀଘ୍ର ଲବ୍ଧ ହୁଏ) ପଦ୍ମ; ନୀଳପଦ୍ମ; ରକ୍ତୋତ୍ପଳ; ସାରସପକ୍ଷୀ; ତାମ୍ର, ଯଥା,

"ଭାରତ ଆକାଶେ ସୁଖେ ପରକାଶେ,
ଜୟ ଅରବିନ୍ଦ ବନ୍ଧୁ ସୁବିମଳ ।"

କ. ବ ।

ଅରସିକ, ବିଂ. (ଅ-ରସ୍-ଇକ) ଯେ ରସଜ୍ଞ ନୁହେ, ଯାହାର ରସ ବୋଧ ନାହିଁ ।

ଅରାଜକ, ବିଂ. (ଅ-ରାଜନ୍-ଅକ) ରାଜଶୂନ୍ୟ, ଯେଉଁ ଦେଶରେ ରାଜା ନାହିଁ ।

ଅରାତି, ବି. ପୁ. (ଅ-ରା=ଦାନ କରିବା-ତି ଯେ ବିପକ୍ଷକୁ କୁଶଳାଦି ଦିଏ ନାହିଁ) ଅରି, ଶତ୍ରୁ, ଯଥା,

"ଅରାତିର ତେଜ କର ହେ ନିର୍ବାଣ,
ଅରାତି ଶୋଣିତେ କର ତଳକ ।"

କ. ବ ।

ଅରାଳ, ବି, (ଅର=ଶୀଘ୍ର-ଆ-ଲା=ଗ୍ରହଣ କରିବା-ଅ) ମତ୍ତହସ୍ତୀ; ଝୁଣା, ଳା-ସ୍ତ୍ରୀଂ. ନମ୍ର ସ୍ୱଭାବାସ୍ତ୍ରୀ; ବେଶ୍ୟା ।

ଅରାବଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ଋ-ଅ-ଆବଳୀ) ଚକର ଅରଂ କାଠ ସବୁ, ଯଥା,

"ନୀଳକାନ୍ତି ବ୍ୟୋମ ଅଲ୍ପସଲେ ଝଲି,
ବିସ୍ତରିତ ବିଷ୍ଣୁ ଯେସନେ ଅରାବଳୀ ।"

ନ. ବେ ।

ଅରି, ବି. ପୁଂ. (ଋ=ଗମନ କରିବାର-ଇ, ଅନିଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଯେ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟକୁ ଗମନ କରେ) ଶତ୍ରୁ, ଯଥା,

"ବିହିବ ନାହିଁ ମୁଁ ଅର ଅରମାଣରେ,
ନରରଜମାନ ବିଂଶକ ନ ଚଢ଼ି ରଣରେ ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ଚନ୍ଦ୍ର; ଚକ୍ରବାକପକ୍ଷୀ; ବଟଖଦିର; କାମ-କ୍ରୋଧାଦି ଶତ୍ରୁ; ଈଶ୍ୱର ।

ଅରିଧର, ବି. ପୁ. (ଅରି = ଚକ୍ର-ଧର = ଯେ ଧରେ) ଚକ୍ରଧର, ବିଷ୍ଣୁ, ଯଥା,

"ଅରି-ଅରିଧର ତୋର ଜାତ ଭୁଲୋକେ ।"

ବ. ଚି ।

ଅରିନ୍ଦମ, ବିଂ, (ଅରି-ଦମ-ଅ) ଶତ୍ରୁଦମନକାରୀ ଯଥା,

"ଭୀଷଣ ବଳରେ ଜାଣି ଅସାଧ୍ୟ ନକର,
ଲଭେ ଅରିନ୍ଦମ ନାମ ଏ ଭବ ଭବନେ ।"

କ. ବ ।

ଅରିଷ୍ଟ, ବି. ନ. (ଅ-ରିଷ୍ଟ = ମଙ୍ଗଳ ବା ଅମଙ୍ଗଳ) ସୂତିକାଗୃହ; ଘୋଳଦହି; କାଳ; ଅସୁରବିଶେଷ; ଅଦୃଷ୍ଟ; ମଦ୍ୟ; ଉପଦ୍ରବ; ଔଷଧିବିଶେଷ । ପୁଂ. ରସୁଣବୃକ୍ଷ, ନିମ୍ବବୃକ୍ଷ ।

ଅରୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଧାନକୁ ସିଦ୍ଧ ନ କରି ତହିଁରୁ ଯେଉଁ ଚାଉଳ ବାହାର କରାଯାଏ ତାହାକୁ ଅରୁଆ ଚାଉଳ କହି, ଆତପ ତଣ୍ଡୁଳ ।

ଅରୁଚି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ରୁଚି) ଆସକ୍ତି ବା ସ୍ପୃହାର ଅଭାବ, ଅଶ୍ରଦ୍ଧା । ବିଂ. ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ, ଅନାସକ୍ତ ।

ଅରୁଣ, ବି. ପୁ. (ଋ-ଉନ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ସୂର୍ଯ୍ୟସାରଥି, ରକ୍ତିମା, ଈଷତ୍ ରକ୍ତିମା, (ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କୋମଳଚରଣ ନଜଇ ଅରୁଣ କେତେ ଲକ୍ଷଣ ଅଛି ଦେଖ ।"

ର. କ ।

ଅରୁଣାତ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ, (ଅରୁଣ-ଆତ୍ମଜ) ଅରୁଣ-ପୁତ୍ର, ଜଟାୟୁପକ୍ଷୀ ।

ଅରୁଣାନୁଜ, ବି. ପୁଂ. (ଅରୁଣ-ଅନୁ = ପଶ୍ଚାତ୍-ଜନ୍-ଅ) ଅରୁଣର ସାନ ଭାଇ, ଗରୁଡ଼ ।

ଅରୁଣିମା, ବି. ପୁଂ. (ଅରୁଣ-ଇମନ୍) ରକ୍ତିମା ।

ଅରୁଣୋଦୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅରୁଣ-ଉଦୟ) ସୂର୍ଯ୍ୟୋ-ଦୟର ପ୍ରାକ୍କାଳ, ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ।

ଅରୁଣୋପଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅରୁଣ-ଉପଳ=ପ୍ରସ୍ତର) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣମଣି, ପଦ୍ମରାଗମଣି ।

ଅରୁନ୍ତୁଦ, ବିଂ. (ଅରୁସ୍=ମର୍ମ୍ମସ୍ଥାନ-ତୁଦ=ବ୍ୟଥା ଦେବାର-ଅ) ମର୍ମ୍ମପୀଡକ, କ୍ଲେଶକାରକ, ଯଥା,

"ଅରୁନ୍ତୁଦ ମିବାଲାନମନର୍ବାଣସ୍ୟ ଦନ୍ତିନଃ ।"

ରଘୁ ।

ଅରୁନ୍ଧତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ରୁଧ୍-ତ-ଈ) ବଶିଷ୍ଠ ଋଷିଙ୍କ ପତ୍ନୀ; ନକ୍ଷତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଅରୋଚକ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ରୋଚକ=ରୁଚ-ଅକ) ରୋଗ ବିଶେଷ, ଭକ୍ଷ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ରୁଚି ନ ହେବା ରୋଗ ।

ଅର୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍କ=ପୂଜାକରିବା-ଅ, କିମ୍ବା ଅର୍କ=ତାପଦେବା-ଅ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଇନ୍ଦ୍ର; ତାମ୍ର; ସ୍ଫଟିକ; ବିଷ୍ଣୁ; ପଣ୍ଡିତ, ଅର୍କବୃକ୍ଷ; କ୍ୱାଥ; ଜ୍ୟେଷ୍ଠ; ରବିବାର; ଉତ୍ତରା ଫାଲ୍‌ଗୁନୀ ନକ୍ଷତ୍ର; ଦ୍ୱାଦଶ ସଂଖ୍ୟା ।

ଅର୍କକ୍ଷେତ୍ର, ବି. ନ. (ଅର୍କ=ସୂର୍ଯ୍ୟ-କ୍ଷେତ୍ର=ସ୍ଥାନ) ସିଂହରାଶି; କୋଣାର୍କ ।

ଅର୍କଚନ୍ଦନ, ବି. ନ. (ଅର୍କ-ଚନ୍ଦନ) ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ।

ଅର୍କଜ, ଅର୍କତନୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍କ-ଜ, ତନୟ) ଯମ; ଶନି; ସୁଗ୍ରୀବ; କର୍ଣ୍ଣ; ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର; ବୈବସ୍ୱତ ଓ ସାବର୍ଣ୍ଣିମନୁ ।

ଅର୍କଜା, ଅର୍କତନୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. .. ଯମୁନା ।

ଅର୍କଦୁଗ୍ଧ, ବି. ନ. .. ଅର୍କଗଛର ଅଠା ବା ନିର୍ଯ୍ୟାସ ।

ଅର୍କପ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅର୍କ-ପ୍ରିୟା) ଜବାପୁଷ୍ପ; ଛାୟା । ବିଂ. ପଦ୍ମିନୀ ।

ଅର୍କବନ୍ଧୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍କ-ବନ୍ଧୁ) ଗୌତମ; ବୁଦ୍ଧ; ପଦ୍ମ ।

ଅର୍କବ୍ରତ, ବି. ପୁଂ.-ସୂର୍ଯ୍ୟୋପାସନାର୍ଥ ବ୍ରତ ବିଶେଷ, ମାଘ ଶୁକ୍ଳ ସପ୍ତମୀରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବ୍ରତ ବିଶେଷ ।

ଅର୍କୋପଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍କ-ଉପଳ) ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତମଣି ।

ଅର୍ଗଳ, ବି. ନ. (ଋଜ୍=ସରଳ-ଅଳ) କବାଟର କିଳଣୀ; ପ୍ରତିବନ୍ଧକ; ସ୍ତୋତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଅର୍ଘ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଘ୍=ମୂଲ୍ୟ-ଅ) ମୂଲ୍ୟ, ଯଥା,

ମହାର୍ଘ ପଟ୍ଟଚ୍ଛଦଧାରିଣୀ ରମଣୀମାନେ, ଶେଷ ନିଃଶ୍ୱାସ ନିକ୍ଷେପ କରୁଅଛନ୍ତି ।"

ପ୍ରବନ୍ଧମାଳା ।

ଅର୍ଘ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଘ=ପୂଜା-ଅ) ପୂଜାର ଉପକରଣ, ଦୂବା ଅରୁଆଚାଉଳ ପ୍ରଭୃତି ।

ଅର୍ଘ୍ୟ, ବିଂ. (ଅର୍ଘ-ଯ) ପୂଜ୍ୟ, ମାନ୍ୟ । ବି, ନ. ଦୂବା-ଘାସ; ବନ୍ୟମଧୁ, ପୂଜାଯୋଗ୍ୟଜଳ ।

ଅର୍ଚ୍ଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅର୍ଚ୍ଚ=ପୂଜା-ଅନ-ଆ) ପୂଜା, ବନ୍ଦନା, ଯଥା,

"ଦେବ ଅର୍ଚ୍ଚନା ବାଦ୍ୟ ଏ ଗିରିଗଣ,
ବର କାହାର୍ଣ୍ଣ କେବେ ଥରେ ଶ୍ରବଣ ।"

ବ. ବ ।

ଅର୍ଚ୍ଚି, ଅର୍ଚ୍ଚିସ୍, ବି. ନ. (ଅର୍ଚ୍ଚ-ଇ-ଇସ୍) ଅଗ୍ନିଶିଖା, ଜ୍ୱାଳା, ତେଜଃ, ପ୍ରଭା ।

ଅର୍ଚ୍ଚିତ, ବିଂ. (ଅର୍ଚ୍ଚ-ତ) ପୂଜିତ, ମାନ୍ୟ, ଦୀପ୍ତ ।

ଅର୍ଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ଅର୍ଜ୍ଜ=ଉପାର୍ଜ୍ଜନ କରିବା-ଅନ) ଉପାର୍ଜ୍ଜନ, ରୋଜଗାର, ଯଥା,

"ବିପଦ ବିଟିରଚ୍ଛେଦ, ବଡ ବିପଦ ବିଚ୍ଛେଦ,
ବଂଶ ବଢିବା ଅର୍ଜ୍ଜନ, ବ୍ୟର୍ଥ ସର୍ଜ୍ଜନ ଏ ।"

ବୈ. ବି ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଜ୍ଜ-ଉନ) ପାଣ୍ଡୁଙ୍କର ତୃତୀୟ ପୁତ୍ର କାର୍ତ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ ରାଜା । ନ. ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ, ମୟୂର; ନେତ୍ର ରୋଗ ବିଶେଷ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନବୃକ୍ଷ; କର୍ପୂର; ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. .. କରତୋୟାନଦୀ; କୁଟ୍ଟିଣୀ; ଗାଈଗୋରୁ ।

ଅର୍ଣ୍ଣ, ଅର୍ଣ୍ଣସ୍, ବି. ପୁଂ. (ଋ-ଅ, ଅସ୍) ଜଳ, ଯଥା,

"ଅର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଣ୍ଣରେ ସଖି ଶୀର୍ଣ୍ଣ-କଟିକି ବସି ।"

ଲ. ବ ।

ଅର୍ଣ୍ଣବ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଣ୍ଣ=ଜଳ-ବ) ସମୁଦ୍ର, ସାଗର ।

ଅର୍ଣ୍ଣବଜ, ବି. ନ, (ଅର୍ଣ୍ଣବ-ଜନ୍-ଅ) ସମୁଦ୍ର ଫେଣ, ବିଂ. ଅର୍ଣ୍ଣବ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଅର୍ଣ୍ଣବତର, ଅର୍ଣ୍ଣବପୋତ । ବି, ପୁଂ, (ଅର୍ଣ୍ଣବ-ତର, ପୋତ=ଜାହାଜ) ଜାହାଜ ।

ଅର୍ଣ୍ଣବଯାନ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଅର୍ଣ୍ଣବ-ଯା-ଅନ) ଜାହାଜ ।

ଅର୍ଣ୍ଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅର୍ଣ୍ଣ=ଜଳ-ଆ) ନଦୀ ।

ଅର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ଋ=ଗମନ କରିବା ବା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା-ଥ) ଧନ, ପଦାର୍ଥ; ପ୍ରାର୍ଥନା, ଶବ୍ଦର ପ୍ରତିପାଦ୍ୟ, ମାନେ; ପ୍ରୟୋଜନ; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ; ସମର୍ଥନ (ଧନ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଅର୍ଥ ମନର୍ଥଂ ଭାବୟ ନିତ୍ୟଂ, ନାସ୍ତିତତଃ ସୁଖଲେଶଃ ସତ୍ୟଂ ।"

ମୋହମୁଦ୍ଗର ।

ଅର୍ଥକର, ବି. ନ. (ଅର୍ଥ-କୃ-ଅ) ଯହିଁରେ ଧନ ଉପାର୍ଜ୍ଜନ ହୁଏ ।

ଅର୍ଥକରୀ, ବିଂ. (ଅର୍ଥ-କୃ-ଅ-ଈ) ଯହିଁରେ ଧନ ଉପାର୍ଜ୍ଜନ ହୁଏ, ଯଥା,

"ଅର୍ଥାଗମୋ ନିତ୍ୟମରୋଗିତା ଚ,
ପ୍ରିୟାଚ ଭାର୍ଯ୍ୟା ପ୍ରିୟ ବାଦିନୀ ଚ,
ବଶ୍ୟଶ୍ଚ ପୁତ୍ରୋଽର୍ଥକରୀଚ ବିଦ୍ୟା,
ଷଡ୍‌-ଜୀବ ଲୋକେଷୁ ସୁଖାୟୁ ରାଜନ୍ ।"

ହିତୋପଦେଶ ।

ଅର୍ଥଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଥ-ଦା-ଅ) ଶିଷ୍ୟ, ଛାତ୍ର; କୁବେର ।

ଅର୍ଥବିତ୍, ବିଂ. (ଅର୍ଥ-ବିଦ୍) ଅର୍ଥଜ୍ଞ, ମେଧାବୀ, ତୀକ୍ଷ୍ଣବୁଦ୍ଧି ।

ଅର୍ଥପ୍ରୟୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଥ-ପ୍ର-ଯୁଜ୍-ଅ) ଋଣଦାନ; ବାଣିଜ୍ୟାଦିରେ ଅର୍ଥବ୍ୟବହାର ।

ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ଅର୍ଥନୀତି ବିଷୟକ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଅର୍ଥାଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଥ-ଆ-ଗମ୍-ଅ) ଅର୍ଥପ୍ରାପ୍ତି, ଉପାର୍ଜ୍ଜନ ।

ଅର୍ଥିତ, ବିଂ. (ଅର୍ଥ-ତ) ବାଞ୍ଛିତ, ଅଭିଳଷିତ, ପ୍ରାର୍ଥିତ ।

ଅର୍ଥୀ, ବିଂ. (ଅର୍ଥ-ଇନ) ପ୍ରାର୍ଥୀ; ଧନୀ; ଯେ ଅର୍ଥ ବା ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରେ, ଯଥା,

"ପଦ ସରଳ ଧ୍ୱନିରେ ଜଗତ ମୋହିବ,
ଅର୍ଥିଜନ ପ୍ରକରକୁ ଆନନ୍ଦ କରିବ ।"

ଲ. ବ ।

ଅଧ୍ୟାପକ ।

ଅର୍ଦ୍ଦନ, ବି. ନ, (ଅର୍ଦ୍ଦ-ଅନ) ପୀଡନ; ଯାଚନ; ହନନ; ଗମନ ।

ଅର୍ଦ୍ଦିତ, ବିଂ. (ଅର୍ଦ୍ଦ-ତ) ପୀଡିତ; ଯାଚିତ; ଗତ । ବି. ନ. ବାତରୋଗବିଶେଷ, ମୁଖମଣ୍ଡଳର ପକ୍ଷାଘାତ ।

ଅର୍ଦ୍ଧଗଙ୍ଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅର୍ଦ୍ଧ-ଗଙ୍ଗା) କାବେରୀ ନଦୀ, ଏନଦୀରେ ସ୍ନାନ କଲେ ଗଙ୍ଗାସ୍ନାନର ଅର୍ଦ୍ଧଫଳ ମିଳେ ବୋଲି ଏହାର ଏପରି ନାମ ହୋଇଅଛି ।

ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. ଚନ୍ଦ୍ରର ଅର୍ଦ୍ଧେକ; ନଖକ୍ଷତଚିହ୍ନ; ଗଳା ଟିପିଧରିବାର ।

ଅର୍ଦ୍ଧଯାମ, ବି. ପୁଂ. ଯାମ=ପ୍ରହର ତାହାର ଅର୍ଦ୍ଧ=୨ ଘଟିକା, ଯଥା,

"ଅର୍ଦ୍ଧଯାମ କାଳ ଗଲା ଏହିମତେ,
ସହସା ପଶିଲା ମୋ ଶ୍ରବଣପଥେ ।"

ନ. ବେ ।

ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ର, ବି. ପୁଂ. ନିଶୀଥ, ରାତ୍ରିର ମଧ୍ୟଭାଗ ।

ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଅର୍ଦ୍ଧ-ଅଙ୍ଗ) ଶରୀରର ଅର୍ଦ୍ଧେକ; ପତ୍ନୀ ।

ଅର୍ପଣ, ବି. ନ. (ଋ-ଇ-ଅନ) ପ୍ରାପଣ, ସମର୍ପଣ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପ୍ରଦାନ, ସମ୍ପ୍ରଦାନ ।

ଅର୍ପିତ, ବିଂ. (ଋ-ଇ-ତ) ଦତ୍ତ, ଗଚ୍ଛିତ, ନ୍ୟସ୍ତ ।

ଅର୍ଭ, ଅର୍ଭକ, ବି. ପୁଂ. (ଋ=ବୃଦ୍ଧିପାଇବାର-ଭ,କ) ବାଳକ, ଶିଶୁ, ଶାବକ; ମୂର୍ଖ; କୃଶ ।

ଅର୍ଯିଁ, ବି. (ଯାବନିକ) ନିବେଦନପତ୍ର ।

ଅର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଋ-ଯ) ସ୍ୱାମୀ; ବୈଶ୍ୟ । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଅର୍ଯ୍ୟମା, ବି. ପୁଂ. (ଅର୍ଯ୍ୟ=ଶ୍ରେଷ୍ଠ-ମନ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଉତ୍ତରଫାଲ୍‌ଗୁନୀ ନକ୍ଷତ୍ର; ଅର୍କବୃକ୍ଷ; ପିତୃଗଣରାଜା, ଯଥା,

"ପିତୃଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ମୁହିଁ,
ଅର୍ଯ୍ୟମା ନାମଟି ବୋଲଇ ।"

ଭାଗବତ ।

ଯମ, ଦ୍ୱାଦଶ ଆଦିତ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ ଆଦିତ୍ୟ ।

ଅର୍ବନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଋ=ଗମନ କରିବା-ବନ୍) ଘୋଟକ, ଅଶ୍ୱ । ବିଂ. ନୀଚ; ଅର୍ବିଣୀ,ସ୍ତ୍ରୀ, ଘୋଟକୀ; କୁଟ୍ଟିନୀ ।

ଅର୍ବାକ୍, ଅଂ. (ଅବର-ଅନ୍‌ଚ୍-୦) ଆଦିମ, ପୂର୍ବ; ପଶ୍ଚାତ୍ । ବିଂ. ନିକଟ; ନିକୃଷ୍ଟ ।

ଅର୍ବାଚୀନ, ବିଂ. (ଅର୍ବାକ୍=ନିକୃଷ୍ଟ-ଈନ) ବିରୁଦ୍ଧ; ପଶ୍ଚାଦ୍‌ବର୍ତ୍ତୀ, ନୂତନ; ଅଧମ, ନୀଚ ।

ଅର୍ବୁଦ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଅର୍ବ=ହିଂସା କରିବା-ଉଦ) ଦଶକୋଟି ସଂଖ୍ୟା; ଆବୁରୋଗ । ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଅର୍ଶ, ଅର୍ଶସ, ବି. ନ. (ଅର-ଶୃ-ଅ, ଅସ୍) ଅର ପରି ହିଂସା କାରୀ ରୋଗବିଶେଷ, ମଳସହିତ ରକ୍ତପାତ ଏ ରୋଗର ସାମାନ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ ।

ଅର୍ହ, ବିଂ. (ଅର୍ହ=ଯୋଗ୍ୟ ହେବା-ଅ) ଯୋଗ୍ୟ, ଉପଯୁକ୍ତ । (ଅର୍ହ=ପୂଜା କରିବା-ଅ) ପୂଜ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ଇନ୍ଦ୍ର, ପରମେଶ୍ୱର ।

ଅଳକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଅଲ୍=ଭୂଷିତ କରିବା-ଅକ) ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ; ଅଙ୍ଗଲିପ୍ତ କୁଙ୍କୁମ; ମେଘବିଶେଷ ଯେଉଁ ମେଘ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କୁନ୍ତଳପରି ଓ ବିକ୍ଷିପ୍ତ କାର୍ପାସ ପରି ଦେଖାଯାଏ, ମସ୍ତକର ଅଳଙ୍କାର ବିଶେଷ, ଯଥା,

"ସଦ୍ୟ ସିକ୍ତସ୍ନାନେ ତନୁ ଦ୍ୱିଗୁଣ ଝଟକେ,
ଶିରୋମଣିରୂପେ ସଜେ ରଜନୀ ଅଳକେ ।"

କ. ବ ।

କା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ, ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପୁରୀବିଶେଷ, କୁବେରପୁରୀ ।

ଅଳକନନ୍ଦା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଳକ-ନନ୍ଦା) ବାଳିକା । (ଅଳକା=କୁବେରପୁରୀ-ନନ୍ଦା) ଗଙ୍ଗା ।

ଅଳକପ୍ରଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୁବେର ରାଜଧାନୀ ।

ଅଳକସ୍ତର, ବି. ପୁଂ. (Cirro-stratus) ମେଘବିଶେଷ; ଯେଉଁ ମେଘ ପ୍ରଥମେ ଅଳକ ବା ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ ପରି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ତତ୍ପରେ ସ୍ତରମେଘ ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହୁଏ ।

ଅଳକସ୍ତୂପ, ବି. ପୁଂ. ଯେଉଁ ମେଘ ପ୍ରଥମେ ଅଳକ ଆକାରରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ଶେଷରେ ସ୍ତୂପମେଘ ସହିତ ମିଶ୍ରିତ ହୁଏ ।

ଅଳକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଲ୍=ଭୂଷିତ କରିବା ଅକ-ଆ)

ଆଠ ଦଶ ବର୍ଷରେ ବାଳିକା, କୁବେରପୁରୀ, ଅଳଙ୍କାର ବିଶେଷ, ଯଥା,

"କୁଟିଳ ମାଳ ଅଳକାକୁଳେ,
କମଳେ ଶୋଭା ଯେହ୍ନେ ଶଇବାଳେ ।"

ର. ବ ।

ଅଳକାଧିପ, ବି. ପୁଂ. (ଅଳକା-ଅଧି-ପା-ଅ) କୁବେର ।

ଅଳନ୍ଦୁ, ବି, (ଅଳନ୍ଦମ ଶବ୍ଦଜ) ଉଦ୍ୟାନଗୃହର କଳା ।

ଅଳକ୍ତ, ଅଳକ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଲକ୍ତ-କ ଯାହାଠାରୁ ବଳି ଆଉ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ପଦାର୍ଥ ନାହିଁ) ଅଳତା, ଲାକ୍ଷାରସ ।

ଅଳକ୍ଷ, ବିଂ. (ଅ-ଲକ୍ଷ = ତୁଳନା) ଅସମାନ, ତୁଳନାର ଅଯୋଗ୍ୟ ।

ଅଲକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଅ-ଲକ୍ଷଣ=ଚିହ୍ନ) କୁଲକ୍ଷଣ, ମନ୍ଦ ଚିହ୍ନ, ଅମଙ୍ଗଳ । ବିଂ. କୁଲକ୍ଷଣାକ୍ରାନ୍ତ ।

ଅଲକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ଅ-ଲକ୍ଷ-ତ) ଅଦୃଷ୍ଟ; ଅଜ୍ଞାତ; ଅତର୍କିତ, ଯଥା,

"ସେହୁ କଣ୍ଠ ସେହୁ ରଭନ ସହିତେ,
ସୁଭଙ୍ଗକୁ ବାଳା ଗଛ ଅଲକ୍ଷିତେ ।"

କ. ବେ ।

ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ) ଲକ୍ଷ୍ମୀର ବଡ ଭଉଣୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀର ବିରୋଧିନୀ ଦେବତା; ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ।

ଅଳଗର୍ଦ୍ଦ, ବି, ପୁଂ. (ଅ-ଲଗ୍=ଲଗ୍ନ ହେବାର-ଅର୍ଦ୍ଦ=ଗମନ କରିବା-ଅ ଚଳିଲାବେଳେ ଯାହାର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଭୂମିରେ ସଂଲଗ୍ନ ହୁଏ ନାହିଁ) ସର୍ପ ।

ଅଲଗା, ବିଂ. (ଅଲଗ୍ନ ଶବ୍ଦଜ) ପୃଥକ୍ ।

ଅଲଟୁଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ବସ୍ତାଦ ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ଠେଙ୍ଗା ହୋଇଥିବା କାଷ୍ଠ ବା ବାଉଁଶ ଦଣ୍ଡ ।

ଅଲଘୁ, ବିଂ, (ଅ-ଲଘୁ) ଭାରି, ଗୁରୁ; ପ୍ରବଳ; ଅଚଞ୍ଚଳ ।

ଅଳଙ୍କରଣ, ବି, ନ. (ଅଳମ୍=ଭୂଷିତ କରିବା-କୃ-ଅନ) ଭୂଷଣ, ଅଳଙ୍କାର, ଗହଣା, ଭୂଷିତ କରିବା ।

ଅଳଙ୍କରିଷ୍ଣୁ, ବିଂ. (ଅଳମ୍-କୃ-ଇଷ୍ଣୁ) ଭୂଷଣକାରୀ, ଭୂଷକ, ବେଶ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଅଳଙ୍କର୍ତ୍ତା, ବିଂ. (ଅଳମ୍-କୃ-ତୃ) ଭୂଷଣକାରୀ, ଭୂଷକ ।

ଅଳଙ୍କାର, ବି. ପୁଂ. (ଅଳମ୍-କୃ-ଅ) ଭୂଷଣ, ଆଭରଣ, ଗହଣା ।

କାବ୍ୟର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିକାରକ ନିୟମ ବିଶେଷ, କାବ୍ୟାଦିର ଦୋଷ ଗୁଣ ପ୍ରତିପାଦକ ଶାସ୍ତ୍ର । (ଭୂଷଣ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କନ୍ତୁ ଦ୍ୱାର ଶୋଭି ପୁର ଚଉଦ୍ୱାର,
ଉତ୍ତର କୋଶଳା ମୌଳି-ଅଳଙ୍କାର ।"

କ. ବେ ।

ଅଳଙ୍କୃତ, ବିଂ. (ଅଳମ୍-କୃ-ତ) ଭୂଷିତ, ଶୋଭିତ, ମଣ୍ଡିତ ।

ଅଲଂଘ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ଲଙ୍ଘ୍=ଅତିକ୍ରମ କରିବା-ଯ) ଦୁରତିକ୍ରମଣୀୟ, ଯାହା ଅତିକ୍ରମ କରାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଅଲଣା, ବିଂ. (ଲବଣ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ୱାଦହୀନ, ଅସାର, ନିକୃଷ୍ଟ, ଯଥା,

"ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧେ ତାର ଅଧରମେ କରେ ଯେଉଁ ତୁଳଣା,
ତହୁଁ ବଳି ଇନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗେ ସୁନ୍ଦରୀର ତୁଳା ଅଲଣା ।"

ଉଷା ।

ଅଳତା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଳକ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ଲାକ୍ଷାରସ ।

ଅଳନ୍ଧୂମ୍, ବି, ପୁଂ. (ଅଳମ୍-ଧୂମ) ଧୂମସମୂହ ।

ଅଳସ, ବିଂ, (ଅ-ଲସ୍-ଅ ବା ଅ-ଲସ୍-ଅ) ଆଳସ୍ୟଯୁକ୍ତ, ଅଳସୁଆ । ବି. ମଠ, ବିଳମ୍ବ ।

ଅଳସକ, ବି, ପୁଂ. (ଅଳସ-କ-ଅ କିମ୍ବା ଅ-ଲସ୍-ଅକ) ଉଦରାମୟ ରୋଗ ବିଶେଷ ।

ଅଳସୁଆ, ବିଂ, ଅଳସ, ଆଳସ୍ୟଯୁକ୍ତ ।

ଅଲାଞ୍ଛୁକ, ବିଂ. (ଅଲକ୍ଷ ଶବ୍ଦଜ) ନିର୍ଲକ୍ଷ ।

ଅଲାବୁ, ଅଲାବୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନ. (ଅ-ଲବ=ମଗ୍ନ ହେବାର-ଉ ଉ ଯାହା ବୁଡେ ନାହିଁ) ଲାଉ ।

ଅଳି, ଆଳି ବି. ପୁଂ. (ଅଲ୍=ଭୂଷିତ କରିବା-ଇ) ଭ୍ରମର, ଯଥା,

"କପିଳ ଅତି ଝଲିକା, ବକଡ କିବମାଳିକା,
କଳସେ ଅଳି-ପାଳିକା, କାଣ ମେଳିକା କ ।"

ବୈ, ବ ।

ବସ୍ତ୍ର; ମଦ୍ୟ; କୋକିଳ; କାକ; (ଦେଶଜ) ଗୋଲ ।

ଅଲିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଝାଟୁଆ ।

ଅଲିନ୍ଦ, ଅଳିନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅଲ=ଭୂଷିତ କରିବା-ଇନ୍ଦ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଗୃହ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ) ପିଣ୍ଡା ।

ଅଲୀ, ଆଲୀ, ବି. ପୁଂ. (ଅଲ୍, ଆଲ୍-ଇନ) ଭ୍ରମର, ବିଛା ।

ଅଲୀକ, ବି, କ୍ଳୀ. (ଅଲ୍=ନିବାରଣ କରିବା-ଈକ) ଲଲାଟ; ଆକାଶ । ବିଂ. ମିଥ୍ୟା, ଅସତ୍ୟ; ଅଶୁଭ-କର; ଅପ୍ରିୟ, ଯଥା,

"ଅଟିଭ ତିଲକ ଅଲୀକରେ, ଅଲିକି ଅକାର ଅଲୀକରେ,
ଅମ୍ଭ ନ ସରସେକ ଶ୍ରୀମୁଖରେ ଭୋର,
ଅଳି କର ବୋଲି ଅଳି କରେ ।"

କାମଦୂଷା ଚଉତିଶା ।

ଅଲେଖ, ବି. (ପ୍ରା; ଅ-ଲେଖା) ତିଲକ ରଚନା; ଅଲେଖ ଧର୍ମସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ମହିମା ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ । ବିଂ. ଅଗଣା, ଯାହା ଲେଖା ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେ; ନୀଚ, କଳଙ୍କି ।

ଅଲୋକତ, ବିଂ. (ପ୍ରା) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ, ଯଥା,

"ଅଲୋକତ ହେଲେ ଲୋକତ କର ।"

ଲ. ବ ।

ଅଲୌକିକ, ବିଂ. (ଅ-ଲୋକ=ଭୁବନ-ଇକ) ଅସାମାନ୍ୟ, ଲୋକାତୀତ; ଯେ ଲୋକ ବ୍ୟବହାର ଜାଣେ ନାହିଁ ।

ଅଳ୍ପ, ବିଂ. (ଅଲ୍=ନିବାରଣ କରିବା-ପ) କ୍ଷୁଦ୍ର; ଈଷତ୍; କିଛି; କମ୍; ତୁଚ୍ଛ ।

ଅଲ୍ଲିଳ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଗେହ୍ଲା, ଝେରନ୍ତା, ଯଥା,

"ସେତ ଅଲ୍ଲିଳା ଛଇଳା,
କେଉଁ କଥାରୁ କି ଭଙ୍ଗି କାହିଁକି ଅଣିଲା ।"

ବ. ଚି ।

ଅବ, ଅଂ. (ଅବ୍=ରକ୍ଷା କରିବା-ଅ) (ଉପସର୍ଗ) ବିସ୍ତାର; ନ୍ୟୂନତା; ବିଶ୍ରାମ; ଆଦେଶ; ଅସମ୍ମାନ; ନିଶ୍ଚୟ; ପୁଷ୍ଟି; ଶୋଧନ; ଜ୍ଞାନ; ବ୍ୟାପ୍ତି; ଆଲମ୍ବନ; ପାଳନ; ପରିଭବ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଅବକାଶ, ବି, ପୁଂ, (ଅବ=ମଧ୍ୟ-କାଶ=ଦୀପ୍ତି-ହେବାର-ଅ) ଅବସର, ଛୁଟି; ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ; ସ୍ଥାନ; ସମୟ; ନିତ୍ତ ।

ଅବକ୍ଷେପ, ଅବକ୍ଷେପଣ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ବ-କ୍ଷିପ୍-ଅ ଅନ) ନିକ୍ଷେପ; ଅଧୋନିକ୍ଷେପ; ତିରସ୍କାର ।

ଅବକ୍ଷେପଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ-କ୍ଷିପ୍-ଇନ୍) ଲଗାମ ।

ଅବଗତ, ବିଂ. (ଅବ-ଗମ୍-ତ) ଜ୍ଞାତ, ବିଦିତ ।

ଅବଗତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ-ଗମ୍-ତି) ଜ୍ଞାନ, ଜାଣିବାର, ବୋଧ ।

ଅବଗାହ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ଗାହ୍-ଅ) ଅବଗାହନ, ମଜ୍ଜନ, ସ୍ନାନ, ଯଥା,

"ଅବଗାହୁଛନ୍ତି କର ଦଳେ ଦଳେ;
ବିଷମ ପଶରେ ଦଶି ସ୍ରୋତଜଳେ ।"

କବିକେଶରୀ ।

ଅବଗାହୀ, ବିଂ. (ଅବ-ଗାହ୍-ଇନ୍) ଅବଗାହନକାରୀ; ଅନୁଭବୀ, ଯଥା,

"ମୁଁ ତହିଁରେ କାହିଁ ଅବଗାହୀରେ ପ୍ରିୟସଖି,
ଥାଅ ଏତେବେଳୁ ମତେ କହି ।"

କବିସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଚଉପଦୀ ।

ଅବଗୁଣ୍ଠନ, ବି, କ୍ଳୀ. (ଅବ-ଗୁଣ୍ଠ୍-ଅନ) ଓଢଣା; ଆଚ୍ଛାଦନ, ଯଥା,

"ଏହା କମଳଜଳ ବନ୍ଧ ପ୍ରସୂରେ,
ହୋଇଲା ଅବଗୁଣ୍ଠନ କ୍ଷଣେ ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ।"

କ. ବ ।

ଅବଗୁଣ୍ଠିତ, ବିଂ. (ଅବ-ଗୁଣ୍ଠ୍-ତ) ଆବୃତ, ଆଚ୍ଛାଦିତ, ଯଥା,

"ଶବଙ୍କର ଅନ୍ଧକାର ଧରଣୀମୁଖକୁ ଅବଗୁଣ୍ଠିତ
କଲମାହିକେ ଏକ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ନୟନଗୋଚର ହେଲା ।"

ପ୍ରବନ୍ଧମାଳା ।

ଅବଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ହନ୍-ତ) ଅପହତ୍ୟା; ଚାଉଳ ଇତ୍ୟାଦି କାଣ୍ଡିବା, ପରିଷ୍କାର କରିବା ।

ଅବଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ଚୟ) ଚୟନ ।

ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ, ବିଂ. (ଅବ-ଛିଦ୍-ତ) ବିଶିଷ୍ଟ, ସୀମାବଦ୍ଧ, ସଂକୁଚିତ । ଛିନ୍ନ; ବିଭକ୍ତ ।

ଅବଚ୍ଛେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ଛିଦ୍-ଅ) ପରିଚ୍ଛେଦ; ଖଣ୍ଡ; ବିରାମ; ବିଚ୍ଛେଦ, ଏକଦେଶ; ସୀମା ।

ଅବଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ-ଜ୍ଞା-ଆ) ତିରସ୍କାର, ଅପମାନ, ଅନାଦର, ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ, ଯଥା,

"ବୁଦ୍ଧିର ଦର କର୍ଣ୍ଣି ନାସା ଚରଣ ନାହିଁ କ ଅବଜ୍ଞା,
ଜଗତ ଶୋଚନ୍ତା ନୃପ ସୁଲୋଚନା ଦେଖ ମୋ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ।"

ବୈ. ବ ।

ଅବଜ୍ଞାତ, ବିଂ. (ଅବ-ଜ୍ଞା-ତ) ତିରସ୍କୃତ, ଘୃଣିତ, ଅନାଦୃତ ।

ଅବଜ୍ଞେୟ, ବିଂ, (ଅବ-ଜ୍ଞା-ଯ) ଅବମାନ୍ୟ, ତୁଚ୍ଛ, ଅନାଦରଣୀୟ ।

ଅବଟ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ=ରକ୍ଷା କରିବାର-ଅଟ) ଗର୍ତ୍ତ, ଗହ୍ୱର, କୂପ; ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ ।

ଅବତଂସ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଅବ-ତନ୍ସ=ଭୂଷିତ କରିବା-ଅ) କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ; ଶିରୋଭୂଷଣ; ଭୂଷଣ, ଯଥା,

"ଦମ୍ଭ ଆରମ୍ଭ ବନାଶନ ଅଶେ,
ମଞ୍ଜୁଳ କଲେ ଅବତଂସ ଶେଷ ସେ ।"

ଲା. ବ ।

ଅବତରଣ, ବି. ନ. (ଅବ-ତୃ-ଅନ) ଅବରୋହଣ, ଓହ୍ଲାଇବା; ଉତ୍ପତ୍ତି ।

ଅବତରଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ-ତରଣ-ଇକ-ଆ) ଭୂମିକା, ମୁଖବନ୍ଧ ।

ଅବତାର, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ତୃ-ଅ) ଉତ୍ପତ୍ତି, ଦେବାଦିଙ୍କର ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଦେହପରିଗ୍ରହ, ଯଥା, ମତ୍ସ୍ୟ, କୂର୍ମ, ଇତ୍ୟାଦିରୂପରେ ବିଷ୍ଣୁ ଜନ୍ମିଥିଲେ, ଯଥା,

"କେ ବୋଲଇ କଳ୍ପତରୁ ଅଙ୍କୁର,
କେ ବୋଲଇ ବନର୍ପ ଅବତାର ।"

ର. କ ।

ଓହ୍ଲାଇବା; ପୁଷ୍କରଣୀ; ଅବତରଣି; ତୀର୍ଥ ।

ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଅବ-ତୃ-ତ) ଆବିର୍ଭୂତ; ଉତ୍ପନ୍ନ; ନିମ୍ନାଗତ, ଯଥା,

"ଆଦ ସୃଷ୍ଟିକାଳେ ଈଶ ଆଦେଶେ,
ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଅମ୍ବର ଦେଶେ ।"

ବ. ବ ।

ଅବଦାତ, ବିଂ. (ଅବ-ଦୈ-ତ) ଶୁକ୍ଳ; ଗୌର, ସୁନ୍ଦର ।

ଅବଦାନ, ବି. ନ. (ଅବ-ଦା-ଅନ) ପ୍ରଶଂସିତ କର୍ମ; ଛେଦନ; କେଶାନୁଳ ।

ଅବଦାରଣ, ବି. ନ. (ଅବ-ଦୃ-ଇ-ଅନ) ଖଣତ୍ର, କୋଦାଳ, ଶାବଳପ୍ରଭୃତି, ଖନନାସ୍ତ୍ର; ଖନନ, ବିଦାରଣ ।

ଅବଦ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ବଦ-ଯ) ଅଧମ, ଗର୍ହିତ, ନିକୃଷ୍ଟ; ଅକଥ୍ୟ ।

ଅବଧାନ, ବି. ନ. (ଅବ-ଧା-ଅନ) ମନୋଯୋଗ; ପୁଂ. ଚଟ୍ଟଶାଳୀର ଶିକ୍ଷକ; ଅନୁଗ୍ରହ, ଯଥା,

"କେଉଁ କାରଣ ମୁଁ ତୋ ସେବାକୁ ଗୋ,
ମୋଠାରେ ଅବଧାନ ହେବାକୁ ଗୋ ।"

ଅବଧାରଣ, ବି. ନ. (ଅବ-ଧୃ-ଇ-ଅନ) ନିରୂପଣ, ନିଶ୍ଚୟ କରିବା ।

ଅବଧାରିତ, ବି. (ଅବ-ଧୃ-ଇ-ତ) ନିର୍ଣ୍ଣୀତ ।

ଅବଧାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଅବ-ଧୃ-ଯ) ନିର୍ଣ୍ଣେୟ ।

ଅବଧି, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ଧା-ଇ) ସୀମା; ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ଅନ୍ତ; କାଳ । ସୀମା ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

ଦେଇ ଆସିଛି ଅବଧି, ଘଡକେ ଲବଣ କଥରେ,
ବଳିଗ ଗଲଣି ଯାମକୁ ।

ଅବଧୀରିତ, ବିଂ. (ଅବଧୀର=ଅବଜ୍ଞା କରିବା-ତ) ଅବଜ୍ଞାତ, ଅନାଦୃତ ।

ଅବଧୂତ, ବିଂ. (ଅବ-ଧୂ=କମ୍ପିତ ବା ତ୍ୟକ୍ତ-ତ) କମ୍ପିତ; ତିରସ୍କୃତ; ଅଭିଭୂତ । ବି. ପୁଂ. ଶୈବ-ଶୈବ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବିଶେଷ; ସନ୍ନ୍ୟାସୀ, ଉଦାସୀନ

ଅବଧ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ବଧ୍-ଯ) ବଧର ଅଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ତ୍ରୀ, ପଳାତକ, ନିରସ୍ତ୍ର ଏମାନେ ଅବଧ୍ୟ ।

ଅବନତ, ବିଂ. (ଅବ-ନମ୍-ତ) ଅନୁନ୍ନତ, ନମ୍ର, ଅଧଃପତିତ; ନମ୍ର । ତ. ଉନ୍ନତର ଅଭାବ, ଅଧଃପତନ; ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିର ଅସ୍ତଗମନ

ଅବନି, ଅବନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ୍=ରକ୍ଷା କରିବା-ଅନି) ପୃଥିବୀ, ଭୂମି, ଯଥା,

"କୁଶକେତୁ (ବ୍ରହ୍ମା) ଶୁଣି ଏ କଥା,
କହିଲେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ଅବନୀ ବ୍ୟଥା ।"

ର. କ ।

ଅବନ୍ତି, ଅବନ୍ତୀ, ଅବନ୍ତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ-ଅନ୍ତି, ଈ, ଇକ-ଆ) ଦେଶବିଶେଷ; ନଦୀବିଶେଷ; ଉଜ୍ଜୟିନୀ ନଗର ।

ଅବମାନ, ବି. ନ. (ଅବ-ମାନ୍-ଅ) ଅପମାନ; ଅନାଦର, ଅନାସ୍ଥା ।

ଅବମାନନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ-ମାନ୍-ଅନ ଆ) ଅପମାନ, ଅନାଦର ।

ଅବୟବ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ଯୁ-ଅ) ଅଙ୍ଗ, ଶରୀର, ହସ୍ତପଦାଦି; ଅଂଶ; ଉପକରଣ ।

ଅବରଜ, ବି. ପୁଂ, (ଅବର୍-ଜନ୍-ଅ) ସାନ ଭାଇ; ଶୂଦ୍ର ।

ଅବରା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ବର-ଆ) ଦୁର୍ଗା ।

ଅବରୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଅବ-ରୁଧ୍-ତ) ବଦ୍ଧ, କଏଦୀ, ବନ୍ଦୀ; ଆଚ୍ଛାଦିତ ।

ଅବରୂଢ, ବିଂ. (ଅବ-ରୁହ୍-ତ) ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ।

ଅବରୋଧ, ବି. ପୁଂ, (ଅବ-ରୁଧ୍-ଅ) ଅନ୍ତଃପୁର; ଅନ୍ତଃପୁରସ୍ତ୍ରୀ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ଅଟକ, ଯଥା,

"ବନୀଲକ୍ଷେ ଶୋଭା କହିଁ କୁହାଇ,
ବନୀଲକ୍ଷେ ଅବରୋଧ ରୁହାଇ ।"

କୋ. ବ୍ର ।

ଅବରୋହ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ରୁହ୍-ଅ) ଅବନମନ; ଓହ୍ଲାଇବାର; ଓହ୍ଲାଲ; ନିମ୍ନକୁ ଆସିବାର ।

ଅବରୋହଣ, ବି. ନ. (ଅବ-ରୁହ୍-ଅନ) ଓହ୍ଲାଇବା ।

ଅବଲମ୍ବନ, ବି. ନ. (ଅବ-ଲମ୍ବ-ଅନ) ଆଶ୍ରୟ; ଗ୍ରହଣ ।

ଅବଲା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ବଲ-ଆ) ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ, ଯଥା,

"ବୋଧନ୍ତି ରାମ ସିଂହାବଲୋକନେ ଅବଲା,
ବଲାକାପନ୍ତି କରଛ ଧ୍ରୁବକୁ ଅବଲା ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ଅବଲୀଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ-ଲୀଳା=କ୍ରୀଡା) ଅନାୟାସ, ଅକ୍ଲେଶ ।

ଅବଲେପ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ଲିପ-ଅ) ଗର୍ବ; ପ୍ରଲେପ; ଦୂଷଣ; ବିଦ୍ୱେଷ; ଅଧିକ୍ଷେପ; ଲେପନ; ଆକ୍ଷେପ

ଅବଲେହ, ବି. ପୁଂ, (ଅବ-ଲିହ୍-ଅ) ଜିହ୍ୱାଦ୍ୱାରା ଗୁଣ୍ଟିବାର ଔଷଧିପ୍ରଭୃତି ।

ଅବଲେହ୍ୟ, ବି. (ଅବ-ଲିହ୍-ଯ) ଗୁଣ୍ଟିବାର ଯୋଗ୍ୟ, ଯାହା ଚଟାଯାଏ ।

ଅବଲୋକନ, ବି. ନ. (ଅବ-ଲୁକ୍-ଅନ) ଦର୍ଶନ, ଦୃଷ୍ଟିପାତ ।

ଅବବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ବଦ-ଅ) ନିନ୍ଦା; ଆଦେଶ; ବିଶ୍ୱାସ ।

ଅବଶ, ବିଂ, (ଅ-ବଶ୍-ଅ) ଅନାୟତ୍ତ, ପରାଧୀନ ।

ଅବଶିଷ୍ଟ, ବି. (ଅବ-ଶିଷ୍-ତ) ପରିଶିଷ୍ଟ, ବାକୀ ।

ଅବଶେଷ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ଶିଷ୍-ଅ) ପରିଶେଷ, ଶେଷ ।

ଅବଶ୍ୟ, ଅଂ ନିଶ୍ଚୟ, ସର୍ବଥା, ଯଥା,

"କହନ୍ତି ଦେବଗଣ ଅବଶ୍ୟ ତୁମ୍ଭର ପ୍ରାଣ
ନେବ ଏହାର ଅଷ୍ଟମଗର୍ଭ ବଳରେ ।"

ର. କ ।

ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ, ବିଂ. (ଅବଶ୍ୟଂ-ଭୂ ଇନ୍) ଯାହା ନିଶ୍ଚୟ ହେବ, ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ।

ଅବଶ୍ୟାୟ ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ଶ୍ୟୈ-ଅ) ଯହିଁରୁ ଲୋକେ ଶୀତଳତା ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, ହିମ, ଶିଶିର, ନିହାର; ଅଭିମାନ ।

ଅବଷ୍ଟମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ସ୍ତମ୍ଭ-ଅ) ଆରମ୍ଭ; ଉତ୍କର୍ଷ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ସ୍ତମ୍ଭୀଭାବ; କୋଷ୍ଠବଦ୍ଧତା ।

ଅବସନ୍ନ, ବିଂ. (ଅବ-ସଦ୍-ତ) ଶ୍ରାନ୍ତ, କ୍ଳାନ୍ତ, ଦୁର୍ବଳ; ବିନଷ୍ଟ ।

ଅବସର, ବି. ପୁଂ. (ଅବ—ସୃ-ଅ) ଅବକାଶ, ଛୁଟୀ ।

ଅବସାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ସଦ୍-ଅ) କ୍ଳାନ୍ତି, ଶ୍ରାନ୍ତି, ଦୁର୍ବଳତା; ବିନାଶ; ବିଷାଦ ।

ଅବସାନ,ବି. ନ. (ଅବ-ସୋ-ଅନ) ଶେଷ, ସମାପ୍ତି; ମରଣ ।

ଅବସ୍ତୁ, ବିଂ. (ଅ-ବସ୍ତୁ) ଅସାର ।

ଅବସ୍ଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ-ସ୍ଥା-ଆ) ଦଶା; ସ୍ଥିତି; ପରିମାଣ ।

ଅବସ୍ଥାନ, ବି. ନ, (ଅବ-ସ୍ଥା-ଅନ) ସ୍ଥିତି ।

ଅବହସ୍ତ, ବି. (ଅପ-ହସ୍ତ) ହସ୍ତପୃଷ୍ଠ ।

ଅବହାର, ବି. ପୁଂ, (ଅବ-ହୃ-ଅ) ହାଙ୍ଗର କାମଠ ବୃହତ୍ ଜଳଜନ୍ତୁ; ଚୋର, ଉପହାର, ଦେୟ ବସ୍ତୁ ।

ଅବହିତ, ବିଂ. (ଅବ-ଧା-ତ) ମନୋଯୋଗୀ ।

ଅବହିତ୍ଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ବହିଃ-ସ୍ଥା-ଅ-ଆ) ଆକାର ଗୋପନ, ଛଦ୍ମବେଶ; ମନୋଭାବ ଗୋପନ ।

ଅବହେଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବ-ହେଡ଼୍=ଅନାଦର କରିବା-ଅ-ଆ) ଅବଜ୍ଞା, ଅନାଦର; ଅନାୟାସ ।

ଅବାକ୍, ବିଂ. (ଅ-ବାଚ୍-୦) ବାକ୍ୟହୀନ । ବି. (ଅବ-ଅନ୍ଚ=ଗମନ କରିବ-୦) ଅଧଃ, ନମ୍ର; ନିକୃଷ୍ଟ-କାଳ; ଦକ୍ଷିଣଦେଶ; ବିସ୍ମିତ ।

ଅବାଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବାକ୍=ଦକ୍ଷିଣ-ଈ) ଦକ୍ଷିଣଦିଗ ।

ଅବାଚୀନ, ବିଂ. (ଅବାଚ୍-ଈନ) ଦକ୍ଷିଣଦିଗସ୍ଥ, ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶୀୟ ।

ଅବାଚ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅ-ବାଚ୍ୟ=କଥନୀୟ) ନିନ୍ଦିତ ବାକ୍ୟ । ବିଂ. ଅବକ୍ତବ୍ୟ ।

ଅବାତବିକ୍ଷୋଭିତ, ବିଂ. (ଅ-ବାତ-ବିକ୍ଷୋଭିତ) ଯାହା ବାୟୁ ଦ୍ୱାରା ଚଳିତ ନୁହେ ।

ଅବାଧ, ବିଂ. (ଅ-ବାଧ) ନିର୍ବିଘ୍ନ, ଅନାୟାସ; ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ବା ନିରଙ୍କୁଶ ।

ଅବାଧ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ବାଧ୍-ଯ) ଅବଶୀଭୂତ ।

ଅବାନ୍ତର, ବିଂ. (ଅବ-ଅନ୍ତର) ମଧ୍ୟଗତ, ଅନ୍ତଃପାତୀ; ବିଶେଷ ।

ଅବାପିତ, ବିଂ. (ଅବ-ଆପ୍-ଇ-ତ) ପ୍ରାପିତ, ଅଧିଗମିତ । (ଅ-ବାପିତ) ଯାହା ରୋପିତ ନୁହେ ।

ଅବାପ୍ତ, ବିଂ. (ଅବ-ଆପ୍-ତ) ପ୍ରାପ୍ତ, ଅଧିଗତ ।

ଅବାରଣୀୟ, ବିଂ. (ଅ-ବାର=ନିବାରଣ କରିବା-ଅନୀୟ) ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ, ଦୁର୍ବାର ।

ଅବାରିତ, ବିଂ. (ଅ-ବାର୍-ତ) ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାକୁ ମନା ନାହିଁ ।

ଅବିକ, ବି. ନ. (ଅବି-କ) ହୀରକ ।

ଅବିକଚ, ବିଂ. (ଅ-ବିକଚ) ଅପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ଅପ୍ରକାଶିତ ।

ଅବିକଳ, ବିଂ. (ଅ-ବିକଳ=ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ) ଠିକ, ଯଥାଯଥ ।

ଅବିକୃତ, ବିଂ. (ଅ-ବି-କୃ-ତ) ପ୍ରକୃତ, ଯଥାଭୂତ । ଯାହା ବିକୃତ ହୋଇ ନାହିଁ ।

ଅବିଗୁଣ, ବି, (ସ୍ତ୍ରୀ) ଅନିଷ୍ଟ, ଅଶୁଭଫଳ ।

ଅବିଘ୍ନ, ବିଂ. (ଅ-ବିଘ୍ନ=ବାଧା) ନିରାପଦ, ନିର୍ବିଘ୍ନ ।

ଅବିଚଳିତ, ବିଂ. (ଅ-ବିଚଳିତ) ସ୍ଥିର, ଦୃଢ ।

ଅବିଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ବିଚାର) ଅନ୍ୟାୟ ବିଚାର, ଅତ୍ୟାଚାର ।

ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ, ବିଂ. (ଅ-ବି-ଛିଦ୍-ତ) ଯାହା ଛିନ୍ନ ନୁହେ ।

ଅବିଜ୍ଞ, ବିଂ. (ଅ-ବିଜ୍ଞ) ମୂର୍ଖ, ଅପ୍ରବୀଣ ।

ଅବିତଥ, ବିଂ. (ଅ-ବିତଥ) ସତ୍ୟ, ଯଥାର୍ଥ ।

ଅବିଦିତ, ବିଂ. (ଅ-ବିଦିତ=ଜଣା) ଅଗୋଚର, ଅଜଣା ।

ଅବିଦ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ବିଦ୍ୟା=ଜ୍ଞାନ) ଅକୃତବିଦ୍ୟ, ମୂର୍ଖ ।

ଅବିଦ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଅ-ବିଦ୍ୟମାନ) ଅଭାବ, ଅଦର୍ଶନ, ଅଦୃଷ୍ଟ ।

ଅବିଦ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ବିଦ୍ୟା=ଜ୍ଞାନ) ଅଜ୍ଞାନ, ମାୟା; ପ୍ରକୃତି, ଯଥା,

"ଅବିଦ୍ୟା ବିଷମ-ଅଶୀବିଷ ଘାରି ଜନେ,
ଜ୍ଞାନାଜ୍ଞାନେ ପଦାର୍ଥକେ ସେ ସ୍ଥାନ ଗମନେ ହେ ।"

କୋ. ବ୍ର ।

ଅବିଧି, ବିଂ. ପୁଂ. (ଅ-ବିଧି=ନିୟମ) ନିୟମରହିତ, ଶାସ୍ତ୍ରବିଧି ବିରୁଦ୍ଧ ।

ଅବିଧେୟ, ବିଂ. (ଅ-ବିଧେୟ) ଅଯୋଗ୍ୟ, ଅନୁଚିତ ।

ଅବିନୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ବିନୟ=ନମ୍ରତା, ଶିଷ୍ଟାଚାର) ଧୃଷ୍ଟତା, ଔଦ୍ଧତ୍ୟ, ଗର୍ବ, ଯଥା,

"ଅରେ କର୍ଣ୍ଣ ଅବିନୟ-ଭର କର୍ଣ୍ଣଧାର ।"

କ. ବ ।

ଅବିନୀତ, ବିଂ. (ଅ-ବିନୀତ=ନମ୍ର) ଉଦ୍ଧତ, ଗର୍ବୀ ।

ଅବିଭାଜ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ବି-ଭଜ୍-ଯ) ଯାହା ବିଭାଗ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେ, ସୂକ୍ଷ୍ମ ।

ଅବିମୃଷ୍ୟକାରୀ, ବିଂ. (ଅ-ବି-ମୃଶ୍=ବିବେଚନା କରିବା-ଯ-କୃ-ଇନ୍) ଯେ ବିବେଚନା ନ କରି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

ଅବିମୃଷ୍ୟକାରିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅବିମୃଷ୍ୟକାରୀ ଦେଖ-ତା) ଅବିବେଚନା ।

ଅବର, ଅବୀର, ବି. (ଦେଶଜ) ଫଗୁ, ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଚୂର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ ।

ଅବିରତ ବିଂ. (ଅ-ବି-ରମ୍-ତ) ଅନବରତ, ସତତ, ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ, ଯଥା,

"ବହିଲ କର୍ଣ୍ଣର ହରଷର ଅବିରତ,
ବିଶେଷ ତରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗରଙ୍ଗଣୀ ଶୋଭିତ ଯେ ।"
ବୈ. ବି ।

ଅବିରଳ, ବିଂ. (ଅ-ବିରଳ) ନିବିଡ, ଘନ; ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ।

ଅବିରାମ, ବିଂ. (ଅ-ବିରାମ=ବିଶ୍ରାମ) ଅନବରତ, ସତତ, ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ।

ଅବିରୋଧ, ବିଂ (ଅ-ବିରୋଧ=ବାରଣ) ନିର୍ବିଘ୍ନ, ଅନାୟାସ, ଯଥା,

"ଅବିରୋଧେ ଅବିରୋଧେ ପ୍ରବେଶ ହେବ,
ଗଜଷଣ ଗୀତ ସ୍ୱର ଗାଉଛନ୍ତି ଯେବ ।"
କୋ. ବ୍ର. ସୁ ।

ଅବିଲମ୍ବ, ବିଂ. (ଅ-ବିଲମ୍ବ) ଶୀଘ୍ର, ତ୍ୱରିତ ।

ଅବିଲମ୍ବିତ, ବିଂ. (ଅ-ବିଲମ୍ବ-ତ) ଶୀଘ୍ର, ତ୍ୱରିତ ।

ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ଅ-ବି-ଶ୍ରମ୍-ତ) ସତତ, ଅନବରତ ।

ଅବିହିତ ବିଂ. (ଅ-ବି-ଧା-ତ) ଅନନୁମିତ, ଅସଙ୍ଗତ ।

ଅବେକ୍ଷଣ ବି. ନ. (ଅବ-ଈକ୍ଷଣ) ଦର୍ଶନ; ଆଲୋଚନା ।

ଅବୈତନିକ, ବିଂ. (ଅ-ବେତନ-ଇକ) ଯେ ବେତନଭୋଗୀ ନୁହେ ।

ଅବୈଧ, ବିଂ. (ଅ-ବିଧି-ଅ) ଅସଙ୍ଗତ, ଅଯୌକ୍ତିକ ।

ଅବୋଧ, ବିଂ. (ଅ-ବୋଧ) ମୂର୍ଖ, ବୁଦ୍ଧିହୀନ, ନିର୍ବୋଧ ।

ଅବ୍ୟକ୍ତ, ବିଂ. (ଅ-ବ୍ୟକ୍ତ=ପ୍ରକାଶିତ) ଅପ୍ରକାଶିତ । ବି. ନ. ପରଂବ୍ରହ୍ମ, ପ୍ରକୃତି, ଆତ୍ମା । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ, ଶିବ, କନ୍ଦର୍ପ, ମୂର୍ଖ ।

ଅବ୍ୟକ୍ତରାଗ ବି. ପୁଂ. (ଅ-ବ୍ୟକ୍ତ-ରାଗ) ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ; ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ଅନ୍ତଃସ୍ଥ ଅଭିଳାଷ ।

ଅବ୍ୟୟ, ବି. ପୁଂ, ନ, (ଅ-ବି-ଇ-ଅ) ଯେଉଁ ସବୁ ଶବ୍ଦର ଉତ୍ତରରେ ବିଭକ୍ତି ନ ଥାଏ, ଯଥା, ଅଃ, ଓଁ, ଚ, ଇତ୍ୟାଦି ।

ଅବ୍ୟୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ବ୍ୟୟ=ନାଶ) ଯାହାର ବିନାଶ ନାହିଁ, ବିଷ୍ଣୁ, ଶିବ, ବ୍ରହ୍ମା । ବିଂ. ଅକ୍ଷୟ, ବ୍ୟୟରହିତ ।

ଅବ୍ୟୟୀଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ୍ୟୟ-ଭାବ) ସମାସବିଶେଷ; ବ୍ୟୟ ଶୂନ୍ୟତା ।

ଅବ୍ୟର୍ଥ, ବିଂ. (ଅ-ବ୍ୟର୍ଥ) ଯାହା ବ୍ୟର୍ଥ ହୁଏ ନାହିଁ, ସଫଳ ।

ଅବ୍ୟବସ୍ଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ବି-ଅବ-ସ୍ଥା-ଆ) ଅବସ୍ଥା, ଅନିୟମ ।

ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ, ବିଂ. (ଅ-ବ୍ୟବସ୍ଥା-ତ) ଅସ୍ଥିର, ଚଞ୍ଚଳ, ଯଥା,

"ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ ଚିତ୍ତସ୍ୟ, ପ୍ରସାଦୋଽପି ଭୟଙ୍କରଃ ।"

ଅବ୍ୟବହିତ, ବିଂ. (ଅ-ବ୍ୟବ-ଧା-ତ) ବ୍ୟବଧାନଶୂନ୍ୟ, ଅନ୍ତରାଳଶୂନ୍ୟ, ନିକଟସ୍ଥ, ସଂଲଗ୍ନ ।

ଅବ୍ୟାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ବ୍ୟାଜ) ଅକପଟ, ସାରଲ୍ୟ । ବିଂ. ସରଳ, ଅନାୟାସ ।

ଅବ୍ୟାପାର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ବ୍ୟାପାର) ଅବ୍ୟବସାୟ, ଯଥା,

"ଅବ୍ୟାପାରେଷୁ ବ୍ୟାପାରଂ, ଯୋନରଃ କର୍ତ୍ତୁମିଚ୍ଛତି,
ସଏବ ନିଧନଂ ଯାତି, କୀଲୋତ୍ପାଟୀବ ବାନରଃ ।"
ହିତୋପଦେଶ ।

ଅବ୍ୟାହତ, ବିଂ. (ଅ-ବି-ଆ-ହନ୍-ତ) ବ୍ୟାଘାତରହିତ ।

ଅଶକ୍ତ, ବିଂ. (ଅ-ଶକ୍-ତ) ଅସମର୍ଥ, ଅପାରଗ, ଯଥା,

"ଅଶକ୍ତ ତସ୍କରଃ ସାଧୁଃ ।"

ଅଶକ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ଶକ୍-ଯ) ଅସାଧ୍ୟ, ଶକ୍ତିର ବହିର୍ଭୂତ ।

ଅଶନ, ବି. ନ. (ଅଶ୍=ଭୋଜନ କରିବା-ଅନ) ଭୋଜନ; ଭକ୍ଷ୍ୟବସ୍ତୁ ।

ଅଶନି, ବି. ପୁଂ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଶ୍-ଅନି) ବଜ୍ର; ବିଦ୍ୟୁତ ।

ଅଶରୀର, ବିଂ. (ଅ-ଶରୀର=ଦେହ) ଦେହହୀନ, ନିରାକାର ବି. ପୁଂ. କନ୍ଦର୍ପ ।

ଅଶରୀରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଶରୀର-ଇନ୍) କନ୍ଦର୍ପ, ଅନଙ୍ଗ ।

ଅଶର୍ମ୍ମ, ବି, ନ. (ଅ-ଶର୍ମ୍ମନ୍=ସୁଖ) ଦୁଃଖ, କ୍ଲେଶ ।

ଅଶାନ୍ତ, ବିଂ. (ଅ-ଶମ୍-ତ) ଅଶିଷ୍ଟ, ଦୁଷ୍ଟ, ଦୁରନ୍ତ, ଉଦ୍ଧତସ୍ୱଭାବ ।

ଅଶାନ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ ଶମ୍-ତି) ଉପଦ୍ରବ, ଗୋଳ-ମାଳ; ଦୁଃଖ ।

ଅଶିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଅ-ଶିଷ୍ଟ=ଭଦ୍ର) ଦୁରନ୍ତ, ଅଶାନ୍ତ ।

ଅଶୀତି, ବିଂ. ୮୦ ସଂଖ୍ୟା, ଅଶୀ ।

ଅଶୁଚି, ବିଂ. (ଅ-ଶୁଚି=ପବିତ୍ର) ଅପବିତ୍ର ।

ଅଶୁଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଶୁଦ୍ଧି=ପବିତ୍ରତା) ଅପ-ବିତ୍ରତା ।

ଅଶୁଭ, ବି. ନ. (ଅ-ଶୁଭ=ମଙ୍ଗଳ) ଅମଙ୍ଗଳ; ପାପ । ବିଂ. ଅମଙ୍ଗଳଯୁକ୍ତ ।

ଅଶୃତ, ବିଂ. (ଅ-ଶୃତ) ଅପକ୍ୱ, କଞ୍ଚା ।

ଅଶେଷ, ବିଂ. (ଅ-ଶେଷ) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସମୁଦାୟ ।

ଅଶୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଶୋକ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, କଥିତ ଅଛି ଏହି ବୃକ୍ଷତଳେ ଗୌରୀ ତପସ୍ୟା କରି ସିଦ୍ଧ-ମନୋରଥା ଓ ଶୋକହୀନା ହୋଇଥିଲେ; ରାଜା ବିଶେଷ । ନ. ପାରଦ । ବିଂ. ଶୋକହୀନ ।

ଅଶୋକାଷ୍ଟମୀ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଶୋକ-ଅଷ୍ଟମୀ) ଚୈତ୍ର-ଶୁକ୍ଳ ଅଷ୍ଟମୀରେ କୃତ ବ୍ରତ ବିଶେଷ ।

ଅଶୌଚ, ବି. ନ. (ଅ-ଶୌଚ=ଶୁଦ୍ଧି) ଅଶୁଦ୍ଧି, ନିକଟ ଜ୍ଞାତି ମଧ୍ୟରୁ କାହାରି ମୃତ୍ୟୁରେ ବା ଜନ୍ମରେ ଯେଉଁ ଅଶୁଦ୍ଧି ହୁଏ ।

ଅଶ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍=ବ୍ୟାପ୍ତ ହେବାର-ମ) ପ୍ରସ୍ତର; ପର୍ବତ, ମେଘ ।

ଅଶ୍ମଗର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ମ-ଗର୍ଭ) ମର୍କତମଣି, ସବୁଜ-ବର୍ଣ୍ଣ ମଣିବିଶେଷ ।

ଅଶ୍ମଜ, ବି. ନ, (ଅଶ୍ମ=ପର୍ବତ-ଜ=ଜାତ ହେ-ବାର ଯାହା ପର୍ବତରେ ଜାତ ହୁଏ) ଶିଳାଜତୁ, ଗିରିମାଟି, ଲୌହ, ଇତ୍ୟାଦି ।

ଅଶ୍ମଦାରଣ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ମ-ଦାରଣ=ଯେ ବିଦା-ରଣ କରେ) ଚକମକି; ବନ୍ଧୁକର ଘୋଡ଼ା; ପାଷାଣ ଭେଦକ ଅସ୍ତ୍ର; ମୁନା, ଗଇନ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ।

ଅଶ୍ମରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଶ୍ମ-ର-ଈ) ପଥୁରିଆରୋଗ, ଏରୋଗରେ ପ୍ରସ୍ରାବଦ୍ୱାରରେ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ମିଶ୍ରିତ ପ୍ରସ୍ତର ପରି ପଦାର୍ଥ ଜନ୍ମି ପଥରୋଧ କରେ, ମୂତ୍ରକୃଚ୍ଛ୍ରରୋଗ ।

ଅଶ୍ର, ବି. ନ. (ଅଶ୍=ବ୍ୟାପ୍ତ ହେବାର-ର) ଚକ୍ଷୁର-ଜଳ, ଲୋତକ; ରକ୍ତ, ଶୋଣିତ ।

ଅଶ୍ରପ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ର-ପ=ଯେ ପାନ କରେ) ରାକ୍ଷସ, ନିଶାଚର ।

ଅଶ୍ରୁ, ବି. ନ. (ଅଶ୍-ରୁ) ଲୋତକ, ଚକ୍ଷୁରଜଳ, ଯଥା,

"ବହେ ନେତ୍ରୁ ଅଶ୍ରୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ
ସରୁଛି ପଡଇ ତୁଷାର ।"

ବୈ. ବି ।

ଅଶ୍ରୁତ, ବିଂ. (ଅ-ଶ୍ରୁ-ତ) ଯାହା ଶୁଣା ହୋଇ ନାହିଁ ।

ଅଶ୍ରୁତପୂର୍ବ, ବିଂ, (ଅ-ଶ୍ରୁତ-ପୂର୍ବ) ଯାହା ପୂର୍ବରେ ଶୁଣା ହୋଇ ନାହିଁ ।

ଅଶ୍ଳୀଳ, ବିଂ. (ଅ-ଶ୍ରୀ-ଲ) ଯାହା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ (ସୁନ୍ଦର) ନୁହେଁ; ଲଜ୍ଜାଜନକ, ଜଘନ୍ୟ ।

ଅଶ୍ଳେଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଶ୍ଳେଷ=ଆଲିଙ୍ଗନ-ଆ) ନବମ ନକ୍ଷତ୍ର, ଯଥା,

"କାମ କେଳି ରସିକା ଅଶେଷା ସଖି,
ଦଶଇ ଶାନ ପୁଚ୍ଛ ପସ ସୁସଖ ଗୋ ।"

ଅଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍=ବ୍ୟାପ୍ତ ହେବା-ବ) ଘୋଟକ, ଘୋଡ଼ା । ଶ୍ୱା-ସ୍ତ୍ରୀ, ଘୋଟକୀ, ଘୋଡ଼ୀ ।

ଅଶ୍ୱକର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱ-କର୍ଣ୍ଣ) ଯାହାର ପତ୍ର ଘୋଡ଼ା କାନ ପରି, ଶାଳଗଛ ।

ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଶ୍ୱ-ଗନ୍ଧା) ଯେ ଗଛର ଚେର ଘୋଡ଼ା ଦେହର ଗନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ, ଶୁକ୍ର ବୃଦ୍ଧିକାରକ ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ଅଶ୍ୱତର, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱ-ତୃ-ଅ) ବେଗ ଗମନରେ ଅଶ୍ୱକୁ ସୁଦ୍ଧା ଯେ ପରାସ୍ତ କରି ପାରେ, ଗର୍ଦ୍ଦଭୀର ଗର୍ଭରେ ଅଶ୍ୱ ଔରସରେ ଜାତ ଘୋଟକ, ଖଚର; ସର୍ପବିଶେଷ ।

ଅଶ୍ୱତ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱ=ବ୍ୟାପ୍ତ-ସ୍ଥା-ଅ) ସ୍ୱନାମ ବିଖ୍ୟାତ ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମା, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱ=ଘୋଟକ-ସ୍ଥାମ୍=ଶବ୍ଦ ଯାହାର ଶବ୍ଦ ଘୋଟକ ଶବ୍ଦପରି) ଦ୍ରୋଣଙ୍କ ଔରସରେ କୃପୀଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ଜାତ ସନ୍ତାନ ।

ଅଶ୍ୱମୁଖ, ଅଶ୍ୱମୁଖୀ, ବିଂ. (ଅଶ୍ୱ-ମୁଖ) ଯାହାଙ୍କର ମୁଖ ଅଶ୍ୱମୁଖପରି, କିନ୍ନର, କିନ୍ନରୀ ।

ଅଶ୍ୱମେଧ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱ-ମେଧ=ବଳି) ଯଜ୍ଞ ବିଶେଷ; ଯେଉଁ ଯଜ୍ଞରେ ଘୋଟକ ବଳି ଦିଆଯାଏ ।

ଅଶ୍ୱାରି, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱ-ଅରି=ଶତ୍ରୁ) ମହିଷ, ମଇଁଷି ।

ଅଶ୍ୱିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଶ୍ୱ-ଇନ୍-ଈ) ପ୍ରଥମନକ୍ଷତ୍ର; ଏ ନକ୍ଷତ୍ରର ଆକାର ଅଶ୍ୱ ମସ୍ତକ ପରି ଦିଶୁ ଥିବାରୁ ଏହାର ଏପରି ନାମକରଣ ହୋଇଅଛି, ଯଥା,

"ଶିରୁ ଚନ୍ଦ୍ର ବଦନୀ ଦେଖ ଅଶ୍ୱିନୀ,
ଘୋଟକ ମୁଖ ସାଦୃଶ୍ୟ ତାରକା ତିନି ଗୋ ।"

ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର, ଅଶ୍ୱିନୀସୁତ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱିନୀ-କୁମାର, ସୁତ=ପୁତ୍ର) ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ ସଂଜ୍ଞା ଏକ ସମୟରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ତାପ ସହି ନ ପାରି ଘୋଟକୀରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲେ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ତାହା ଜାଣି ପାରି ଘୋଟକରୂପରେ ସହବାସ କରିବାରୁ ଯେଉଁ ସନ୍ତାନ ଦ୍ୱୟ ଜନ୍ମିଥିଲେ ସେମାନଙ୍କର ମୁଖ ଅଶ୍ୱମୁଖପରି ହେଲା, ଏହେତୁ ତାହାଙ୍କୁ ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର ବୋଲାଯାଏ । ସ୍ୱର୍ଗ ବୈଦ୍ୟ ।

ଅଷାଢ, ବି. (ପ୍ରା; ଆଷାଢର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଯେଉଁ ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଉତ୍ତରାଷାଢା ନକ୍ଷତ୍ର ହୁଏ ।

ଅଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଅଷ୍ଟନ୍) ଆଠ ସଂଖ୍ୟା ।

ଅଷ୍ଟକ, ବି. ପୁଂ. (ଅଷ୍ଟନ୍-କ) ଆଠ ଅଧ୍ୟାୟ ବିଶିଷ୍ଟ ଗ୍ରନ୍ଥ । ଆଠ, ଆଠ ସଂଖ୍ୟାର ସମଷ୍ଟି; ଆଠ ଶ୍ଳୋକ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରଥିତ ସ୍ତୋତ୍ରାଦି ।

ଅଷ୍ଟକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଶ୍=ଭୋଜନ କରିବା-ତକ) ଶ୍ରାଦ୍ଧ ବିଶେଷ । ପୌଷ, ମାଘ ଓ ଫାଲ୍‌ଗୁନ ମାସର କୃଷ୍ଣାଷ୍ଟମୀ ।

ଅଷ୍ଟଦିକ୍, ଅଷ୍ଟଦିଗ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଷ୍ଟ-ଦିକ୍) ଉତ୍ତର, ଦକ୍ଷିଣ, ପୂର୍ବ, ପଶ୍ଚିମ, ଏହି ଚାରି ଦିଗ ଓ ଆଗ୍ନେୟ, ନୈଋତ, ବାୟବ୍ୟ, ଐଶାନ୍ୟ ଏହି ଚାରି ବିଦିଗ, ମୋଟ ୮ ଦିଗ ।

ଅଷ୍ଟଦିଗ୍‌ଗଜ, ବି. ପୁଂ. ଐରାବତ, ପୁଣ୍ଡରୀକ, ବାମନ, କୁମୁଦ, ଅଞ୍ଜନ, ପୁଷ୍ପଦନ୍ତ, ସାର୍ବଭୌମ, ସୁପ୍ରତୀକ ଏହି ଆଠ ଯଥା କ୍ରମରେ ପୂର୍ବାଦି ଦିଗ ଓ ବିଦିଗର ହସ୍ତୀ ।

ଅଷ୍ଟଦିକ୍‌ପାଳ, ବି. ପୁ. (ଅଷ୍ଟଦିକ୍-ପା-ଅ) ଆଠ ଦିଗର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା । ପୂର୍ବାଦି ଦିଗ ଓ ବିଦିଗର ଅଧିପତି ଯଥା କ୍ରମେ—

ଇନ୍ଦ୍ର, ଅଗ୍ନି, ଯମ, ନୈଋତ; ବରୁଣ, ବାୟୁ, କୁବେର ଓ ଈଶାନ ।

ଅଷ୍ଟଧା, ଅଂ. (ଅଷ୍ଟ-ଧା) ଆଠ ପ୍ରକାର; ଆଠଥର ।

ଅଷ୍ଟଧାତୁ, ବିଂ. ନ. ସୁନା, ରୁପା, ତମ୍ବା, ସୀସା, କାନ୍ତଲୌହ, ରଙ୍ଗ, ଲୁହା ଓ ଇସ୍ପାତ, ଯଥା,

"ସୁବର୍ଣ୍ଣଂ ରଜତଂ ତାମ୍ରଂ
ସୀସକଂ କାନ୍ତକଂ ତଥା,
ବଙ୍ଗ ଲୌହଂ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଲୌହ
ମିତ୍ୟଷ୍ଟୌ ଧାତବଃ ସ୍ମୃତା ।"

ଅଷ୍ଟନାଗ, ବି. ପୁଂ. ଅନନ୍ତ, ବାସୁକି, ତକ୍ଷକ, କର୍କୋଟକ, ପଦ୍ମ, ମହାପଦ୍ମ, ଶଙ୍ଖ, କୁଲୀର ଏହି ଅଷ୍ଟନାଗ ।

ଅଷ୍ଟପାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅଷ୍ଟ-ପାଦ) ଊର୍ଣ୍ଣନାଭି, ଶରଭ, ବୁଢିଆଣୀ ପୋକ ।

ଅଷ୍ଟବସୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅଷ୍ଟ-ବସୁ) ଦେବଗଣ ବିଶେଷ, ସାବିତ୍ର, ଧ୍ରୁବ, ସୋମ, ଧର, ଅନିଲ, ଅନଳ, ପ୍ରତ୍ୟୂଷ, ପ୍ରଭାସ ।

ଅଷ୍ଟମ, ବିଂ. (ଅଷ୍ଟନ୍-ମ; ପୂରଣାର୍ଥରେ) ଆଠର ପୂରଣ । ମୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ତିଥିବିଶେଷ, ଅମାବାସ୍ୟା କିମ୍ବା ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ପରେ ଅଷ୍ଟମ ଦିବସ, ଯେଉଁ ତିଥିରେ ଅର୍ଦ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ର ହୁଏ ।

ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳ, ବିଂ. ପୁଂ. (ଅଷ୍ଟ-ମଙ୍ଗଳ) ଆଠ ପ୍ରକାର ମଙ୍ଗଳ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଯଥା,

ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଗୋ, ଅଗ୍ନି, ସୁବର୍ଣ୍ଣ, ଘୃତ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଜଳ ଓ ରାଜା । ଏକ ପ୍ରକାର ଘୋଟକ; ଯାହାର ଆଠ ସ୍ଥାନରେ ଅର୍ଥାତ୍ ପଦ ଚତୁଷ୍ଟୟ, ପୃଷ୍ଠ,

ମୁଖ, ପୃଷ୍ଠ ଏବଂ ବକ୍ଷସ୍ଥଳର କେଶ ସବୁ ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ।

ଅଷ୍ଟମଙ୍ଗଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବିବାହର ଅଷ୍ଟମ ଦିବସ ।

ଅଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତି, ବି. ପୁଂ. (ଅଷ୍ଟ—ମୂର୍ତ୍ତି=ଆକାର ଯାହାର) ଶିବ, ଶିବଙ୍କର ଅଷ୍ଟମୂର୍ତ୍ତି ଯଥା,
ପୃଥିବୀ, ଜଳ, ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ, ଆକାଶ, ଚନ୍ଦ୍ର, ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଯଜମାନ ।

ଅଷ୍ଟଲୌହକ, ବି. ନ. (ଅଷ୍ଟ-ଲୌହକ) ଅଷ୍ଟଧାତୁ ।

ଅଷ୍ଟଶ୍ରବା, ବି, ପୁଂ. (ଅଷ୍ଟ-ଶ୍ରବସ୍) ବ୍ରହ୍ମା ।

ଅଷ୍ଟସିଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଣିମାଦି ଆଠ ପ୍ରକାର ସିଦ୍ଧି, (ଅଣିମାଦି ଦେଖ)

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ଯମ, ନିୟମ, ଆସନ, ପ୍ରାଣାୟାମ, ପ୍ରତ୍ୟାହାର, ଧ୍ୟାନ, ଧାରଣା ଓ ସମାଧି ଏହି ଆଠ ପ୍ରକାର ଯୋଗ, ପ୍ରଣାମାର୍ଥ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ, ଯଥା, ଜାନୁ, ପାଦ, ହସ୍ତ, ଉରଃ, ବୁଦ୍ଧି, ଶିରଃ, ବାକ୍ୟ ଓ ଚକ୍ଷୁଃ ।

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଅର୍ଘ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. ଜଳ, ଦୁଗ୍ଧ, କୁଶାଗ୍ର, ଦଧି, ଘୃତ, ତଣ୍ଡୁଳ, ଯବ ଓ ଶ୍ୱେତସର୍ଷପ ଏମାନଙ୍କୁ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଅର୍ଘ୍ୟ କହନ୍ତି, ତଣ୍ଡୁଳ, ଯବ ଓ ଶ୍ୱେତସର୍ଷପ ପରିବର୍ତ୍ତରେ ମଧୁ, ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ଓ ରକ୍ତକରବୀର ଦେଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟ—ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଅର୍ଘ୍ୟ ହୁଏ ।

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଚିକିତ୍ସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ରର ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଯଥା,
ଶଲ୍ୟ, ଶାଲକ୍ୟ, କାୟଚିକିତ୍ସା, ଭୂତବିଦ୍ୟା କୌମାର ଭୃତ୍ୟ, ଅଗଦତନ୍ତ୍ର, ରସାୟନତନ୍ତ୍ର ଓ ବାଜୀକରଣ ।

ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଧୂପ, ବି. ପୁଂ. ଗୁଗ୍ଗୁଳ, ନିମ୍ବପତ୍ର, ବଚ, କୁଡ, ହରିତକୀ, ଯବ, ସର୍ଷପ ଓ ଘୃତ ।

ଅଷ୍ଟାଦଶ, ବିଂ. ୧୮ ଅଠର ସଂଖ୍ୟାର ପୂରଣ ।

ଅଷ୍ଟାଦଶବିଦ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶିକ୍ଷା, କଳ୍ପ, ବ୍ୟାକରଣ, ନିରୁକ୍ତ, ଛନ୍ଦଃ, ଜ୍ୟୋତିଷ ଏହି ଛଅଟି ବେଦର ଅଙ୍ଗ ଓ ଚତୁର୍ବେଦ, ମୀମାଂସା, ନ୍ୟାୟ, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର, ପୁରାଣ, ଆୟୁର୍ବେଦ, ଧନୁର୍ବେଦ, ଗାନ୍ଧର୍ବ ଓ ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର ଏହି ୧୮ ପ୍ରକାର ବିଦ୍ୟା ।

ଅଷ୍ଟାଦଶପୁରାଣ, ବି. ନ. ବ୍ରହ୍ମ, ପଦ୍ମ, ବିଷ୍ଣୁ, ଶିବ, ଭାଗବତ, ନାରଦ, ମାର୍କଣ୍ଡ, ଅଗ୍ନି, ଭବିଷ୍ୟ, ବ୍ରହ୍ମବୈବର୍ତ୍ତ, ଲିଙ୍ଗ, ବରାହ, ସ୍କନ୍ଦ, ବାମନ, କୂର୍ମ, ମତ୍ସ୍ୟ, ଗରୁଡ ଓ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ।

ଅଷ୍ଟାପଦ, ବି. ପୁଂ. (ଅଷ୍ଟନ୍-ପଦ) ଲୁଡିଆଣି; ଶରଭ ବା ମୃଗବିଶେଷ; ସୁବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,
"କହିଲି ଯାହା ପ୍ରଥମା ଶୁଣ ତାହା ମୋ ବାଣୀ ଶ୍ରବଣେ,
ଅଷ୍ଟାପଦଗୋଷ୍ଠୀ ଅଷ୍ଟଦଶେ ପୂର ଅଷ୍ଟମ ଲକ୍ଷଣେ ।"
କୋ. ବ୍ର ।

ଅଷ୍ଟାବକ୍ର, ବା ଅଷ୍ଟବକ୍ର, ବି. ପୁଂ. ଋଷିବିଶେଷ ।

ଅଷ୍ଟାବିଂଶତି, ବିଂ. ୨୮ ସଂଖ୍ୟା ; ୨୮ ; ୨୮ ସଂଖ୍ୟାର ପୂରଣ ହେଲେ ଅଷ୍ଟାବିଂଶ, ଅଷ୍ଟାବିଂଶତିତମ ।

ଅସଂଖ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ସମ୍-ଖ୍ୟା-ଅ) ଅଗଣ୍ୟ, ଯଥା,
"ଭଗ୍ନାୟୁଧ ଭଗ୍ନ ବର୍ମ ଛିନ୍ନ ଢାଲ,
ସଙ୍ଗେ ପଡ଼ିଅଛି ଅସଂଖ୍ୟ କଙ୍କାଳ ।"
ନ. କେ ।

ଅସଚ୍ଚରିତ୍ର, ବିଂ. (ଅସତ୍-ଚରିତ୍ର) ଅସଦାଚାରୀ ।

ଅସଙ୍ଗତ, ବିଂ. (ଅ-ସମ୍-ଗମ୍-ତ) ଅସମ୍ବନ୍ଧ, ଅଯୌକ୍ତିକ, ଅସଂଯୁକ୍ତ ।

ଅସତ, ବିଂ. (ଅ-ସତ୍=ସାଧୁ) ଅସାଧୁ, ନିନ୍ଦିତ, ଦୁରାଚାର, ଅବିଦ୍ୟମାନ, ଅନିତ୍ୟ ।

ଅସତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ସତୀ=ସାଧ୍ୱୀ) ଭ୍ରଷ୍ଟା ବା ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଅସତ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ସତ୍ୟ) ମିଥ୍ୟା, ଯାହା ସତ୍ୟ ନୁହେ ।

ଅସନ, ବି. ପୁଂ. (ଅସ୍-ଅନ) ଅସନବୃକ୍ଷ, ସର୍ଜ୍ଜବୃକ୍ଷ, ପିଆଶାଳ । ନ. କ୍ଷେପଣ ।

ଅସନା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କୁତ୍ସିତ, ଘୃଣିତ, କଦାକାର; ଅଲିଆ ।

ଅସଭ୍ୟ, ବିଂ, (ଅ-ସଭା-ଯ) ଅଶିଷ୍ଟ, ଅଭଦ୍ର, ଜଙ୍ଗଲୀ ।

ଅସମର୍ଥ, ବିଂ. ଅଶକ୍ତ, ଦୁର୍ବଳ ।

ଅସମ୍ବନ୍ଧ, ବି, (ଅ-ସଂ-ବନ୍ଧ-ତ) ସମ୍ବନ୍ଧଶୂନ୍ୟ, ସମ୍ପର୍କରହିତ ।

ଅସମ୍ଭବ, ବିଂ. (ଅ-ସମ୍-ଭୂ-ଅ) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଅନୁପଯୁକ୍ତ, ଅଘଟଣ, ବିଶ୍ୱାସର ଅଯୋଗ୍ୟ, ଯଥା,

"ଜଲେ ଗୋପୀଙ୍କି ଯେମନ୍ତ ଯେତେ ଭାବ,
କହିବାକୁ ସେ କଥା ଅସମ୍ଭବ ।"

ର. କ ।

ଅସମ୍ଭ୍ରମ, ବି॰, (ଅ-ସମ୍ଭ୍ରମ) ଅମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଅପମାନ ।

ଅସମ୍ମତ, ବି॰, ଅନଭିମତ; ଅପ୍ରେପ୍ସୁ, ବିରୋଧୀ ।

ଅସମ୍ମତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅସ୍ୱୀକାର, ଅନୈକ୍ୟତା ।

ଅସରପା, ବି. (ଅଶ୍ରପ ଶବ୍ଦଜ) ତୈଳପାୟିକା, ପତଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ଅସରପି, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା ।

ଅସଲ, ବି॰, (ଦେଶଜ) ଅମିଶ୍ର; ଯେ ଜାରଜ ନୁହେ । ବି. ମୂଳଧନ ।

ଅସଲା, ଅସରା, ଅସ୍ରା, ବି॰ (ଅଜଣ୍ଣ ଶବ୍ଦଜ) ବୃଷ୍ଟିର ପରିମାଣ, ଏକାଥରକେ ଯେତେ ବର୍ଷା ହୁଏ ।

ଅସହିଷ୍ଣୁ, ବି॰, (ଅ-ସହ-ଇଷ୍ଣୁ) ଯେ ସହି ପାରେ ନାହିଁ ।

ଅସହ୍ୟ, ବି॰, (ଅ-ସହ-ଯ) ଅସହନୀୟ ।

ଅସାଧାରଣ, ବି॰, (ଅ-ସାଧାରଣ) ଅସାମାନ୍ୟ, ଅତୁଲ୍ୟ ।

ଅସାଧୁ, ବି॰, ଯେ ସାଧୁ ଅର୍ଥାତ୍ ସତ୍ ନୁହେ, ମନ୍ଦ, ନିନ୍ଦିତ ।

ଅସାଧ୍ୟ, ବି॰, (ଅ-ସାଧ୍-ଯ) ସାଧନର ଅଯୋଗ୍ୟ, ଯାହା ସାଧନ କରାଯାଇ ନ ପାରେ ।

ଅସାର, ବି॰, (ଅ-ସାର) ସାରହୀନ । ବି. ପୁଂ. ଗବଗଛ ।

ଅସି, ବି. ପୁଂ. (ଅସ୍-ଇ) କରବାଳ, ଖଡ୍ଗ, ଯଥା,

"ବାନ୍ଧ ହେ ସାହସ ଉଠ ଅସି ଘେନ,
ମାରର ସମ୍ବଳ ଏଡିକ ବିନା ।"

କ. ବ ।

ଅସିତ, ବି, ପୁଂ. (ଅ-ସିତ=ଶୁକ୍ଳ) କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ, କଳା, କାଳିଆ; ଶନିଗ୍ରହ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଅସିତା, ଯଥା,

"ଅସିତା ଅପସଜ୍ଜିତା ଧବଳଠଗର ।"

ଅସିଦ୍ଧ, ବି॰, (ଅ-ସିଦ୍ଧ) ଅନିଷ୍ପନ୍ନ; ଅପକ୍ୱ; ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଅସିଦ୍ଧି, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ସିଦ୍ଧି) ଅନିଷ୍ପତ୍ତି ।

ଅସିପୁଚ୍ଛକ, ବି. ପୁଂ. (ଅସି-ପୁଚ୍ଛକ ଯାହାର ପୁଚ୍ଛ ବା ଲାଙ୍ଗୁଳ ଅସି ଅର୍ଥାତ୍ ଖଡ୍ଗ ପରି) ଶିଶୁମାରନାମକ ଜନ୍ତୁ ।

ଅସିତାମ୍ବୁଜ, ବି. ନ. (ଅସିତ-ଅମ୍ବୁଜ) ନୀଳୋତ୍ପଳ ।

ଅସୀମ, ବି॰, (ଅ-ସୀମନ୍-ଅ) ସୀମାରହିତ, ଅନନ୍ତ ।

ଅସୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅସ୍-ଉ) ପ୍ରାଣ, ପ୍ରାଣବାୟୁ, ପଞ୍ଚବାୟୁ ।

ଅସୁଖ, ବି. ନ. (ଅ-ସୁଖ) ଦୁଃଖ, କ୍ଲେଶ, କଷ୍ଟ ।

ଅସୁନ୍ଦର, ବି॰. (ଅ-ସୁନ୍ଦର) କଦାକାର, କୁତ୍ସିତ ।

ଅସୁର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ସୁର) ସୁରବିରୋଧୀ, ଦୈତ୍ୟ, ଦାନବ ।

ଅସୁରାଚାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅସୁର, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ=ଗୁରୁ) ଶୁକ୍ର ।

ଅସୁରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅସୁର-ଈ) ଅସୁରପତ୍ନୀ, ରାକ୍ଷସୀ; ରାଇସୋରିଷ ।

ଅସୁଲ, ବି. (ଯାବନିକ) ଆଦାୟ ।

ଅସୁମାର, ବି॰ (ପ୍ରା) ଅପ୍ରତୁଲ; ଅସୁବିଧା ।

ଅସୁସ୍ଥ, ବି॰. (ଅ-ସୁସ୍ଥ) ସୁଖରହିତ, ରୁଗ୍ଣ ।

ଅସୂୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅସୂ=ଅନାଦର କରିବା-ଆ) ଦ୍ୱେଷ, ନିନ୍ଦା, କ୍ରୋଧ, ପରଶ୍ରୀକାତରତା ।

ଅସୂର୍ଯ୍ୟଂପଶ୍ୟା, ବି॰, (ଅ-ସୂର୍ଯ୍ୟଂ-ପଶ୍ୟା) ଯେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଖିନାହିଁ, ଅନ୍ତଃପୁର ରମଣୀ ।

ଅସୃକ୍, ବି, ନ. (ଅ-ସୃଜ୍-୦) ରକ୍ତ, ରୁଧିର, ଯଥା,

"ତ୍ୱଗସୃକ୍ ମାଂସ ମେଦୋଽସ୍ଥି ମଜ୍ଜା ଶୁକ୍ରାଣି ଧାତବଃ ।"

ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; କୁଙ୍କୁମ; ଷୋଡଶ ଯୋଗ ।

ଅସ୍ତ, ବି॰. (ଅସ୍-ତ) ନିକ୍ଷିପ୍ତ; ପ୍ରେରିତ । ବି. ପୁଂ. ପଶ୍ଚିମାଚଳ; ଚନ୍ଦ୍ରସୂର୍ଯ୍ୟାଦିର ଅଦର୍ଶନ; ମୃତ୍ୟୁ ଶେଷ ।

ଅସ୍ତଗତ, ବି॰, (ଅସ୍ତ-ଗତ) ଅନ୍ତର୍ହିତ, ଅସ୍ତପ୍ରାପ୍ତ; ଲୋପପ୍ରାପ୍ତ ।

ଅସ୍ତଗିରି, ବି. ପୁଂ. (ଅସ୍ତ-ଗିରି) ପଶ୍ଚିମଦିଗସ୍ଥ ଅସ୍ତପର୍ବତ, ଅସ୍ତାଚଳ ।

ଅସ୍ତମିତ, ବି॰, (ଅସ୍ତମ୍-ଇ-ତ) ଅସ୍ତଗତ; ନଷ୍ଟ ।

ଅସ୍ତାଚଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅସ୍ତ-ଅଚଳ) ପଶ୍ଚିମଦିଗସ୍ଥ ପର୍ବତ, ଅସ୍ତଗିରି ।

ଅସ୍ତି, ଅଂ. (ଅସ୍-ତି) ବିଦ୍ୟମାନତା, ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଥିତି ।

ଅସ୍ତିତ୍ୱ, ବି. ନ. (ଅସ୍ତି-ତ୍ୱ) ବିଦ୍ୟମାନତା ।

ଅସ୍ତୁ, ଅଂ. (ଅସ୍-ତୁ) ହେଉ, ଅନୁଜ୍ଞା ।

ଅସ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ଅସ୍-ତ୍ର) ଶର ଆଦି, ଯାହା ନିକ୍ଷେପ କରି ଯାଏ, ଯଥା,

"ବାଭାସ୍ତୁ ଲୋମଜ ନଉଶେସ୍ତୁ ଜଣିବସ୍ତ୍ର,
ବ୍ରହ୍ମାସ୍ତ୍ର ସମାନ କରି ସମର୍ପିଲେ ଅସ୍ତ୍ର ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ଅସ୍ତ୍ରବିଦ୍, ବିଂ. (ଅସ୍ତ୍ର-ବିଦ୍-ଂ) ଯେ ଅସ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟା-ଜାଣେ, ଅସ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟାନିପୁଣ ।

ଅସ୍ତ୍ରୀ, ବିଂ. (ଅସ୍ତ୍ର-ଇନ) ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀ ।

ଅସ୍ତ୍ରୀକ, ବିଂ, (ଅ-ସ୍ତ୍ରୀ-କ) ସ୍ତ୍ରୀହୀନ, ଅପତ୍ନୀକ ।

ଅସ୍ଥାନ, ବିଂ. (ଅ-ସ୍ଥା-ଅନ) ସ୍ଥାନରହିତ, ସ୍ଥଳହୀନ; ମନ୍ଦସ୍ଥାନ, ଅଯୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାନ ।

ଅସ୍ଥାବର, ବିଂ. (ଅ-ସ୍ଥା-ବର) ଯାହା ସ୍ଥାୟୀନୁହେଁ, ଚଳନ୍ତ ।

ଅସ୍ଥାୟୀ, ବିଂ, (ଅ-ସ୍ଥାୟୀ) ଅନିତ୍ୟ, ନଶ୍ୱର ।

ଅସ୍ଥି, ବି. ନ. (ଅସ୍-ଥି) ହାଡ, ଯଥା,

"ଅସ୍ଥିମାଳା ନରମୁଣ୍ଡେ ଧବଳିତ ଦେଶ ।"

କ. ବ ।

"ବେନ ପୁରୁଷ ଅସ୍ଥିସହି କରି,
ବଧି ଭକ୍ଷିବ ଅଗସ୍ତି ସୁମରି ।"

ବୈ. ବି ।

ଅସ୍ଥିପଞ୍ଜର, ବି. ପୁଂ. (ଅସ୍ଥି-ପଞ୍ଜର) କଙ୍କାଳ, ଶରୀରର ଅସ୍ଥିସମୂହ ।

ଅସ୍ଥିଭକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଅସ୍ଥି-ଭକ୍ଷ) ହାଡଗିଲାପକ୍ଷୀ; କୁକ୍କୁର ।

ଅସ୍ଥିମାଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ଅସ୍ଥି-ମାଳା-ଇନ୍) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଅସ୍ଥିର, ବିଂ. (ଅ-ସ୍ଥିର) ଚଞ୍ଚଳ, ଅସ୍ଥାୟୀ, ଅନବସ୍ଥିତ ।

ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ, ବିଂ. (ଅ-ସ୍ପୃଶ୍-ଯ) ସ୍ପର୍ଶକରିବାର ଅଯୋଗ୍ୟ, ଅଶୁଚି ।

ଅସ୍ଫୁଟ ବିଂ. (ଅ-ସ୍ଫୁଟ) ଅପ୍ରକାଶିତ, ମୃଦୁ, କ୍ଷୀଣ ।

ଅସ୍ମଦ୍, ସଂ. (ଅସ୍-ମଦ) ମୁଁ, ଉତ୍ତମପୁରୁଷ ।

ଅସ୍ମଦୀୟ, ବିଂ. (ଅସ୍ମଦ୍-ଈୟ) ଆତ୍ମସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଅସ୍ୱୀକାର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ସ୍ୱୀକାର) ସ୍ୱୀକାରାଭାବ, ନାମଞ୍ଜୁର ।

ଅହଂ, ଅଂ. ଆମ୍ଭେ ।

ଅହଙ୍କାର, ବି. ପୁଂ. (ଅହଂ-କୃ-ଅ) ଗର୍ବ; ଦମ୍ଭ; ଅଭିମାନ ।

ଅହନ୍, ବି. ନ. (ଅହ-ଅନ୍) ଦିନ, ଦିବସ ।

ଅହନ୍ତା, (ପ୍ରା) ଅକସ, ଅଦାଉତି ।

ଅହରହ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଅହନ୍-ଅହନ୍) ପ୍ରତିଦିନ ।

ଅହର୍ନିଶ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଅହନ୍-ନିଶା-ଅ) ସର୍ବଦା, ନିରନ୍ତର, ରାତ୍ରିଦିନ ।

ଅହଲ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୌତମଙ୍କର ପତ୍ନୀ, ଅପ୍ସରାବିଶେଷ ।

ଅହି, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ହା-ଇ ଯେ ହିଂସାକରିବାରେ କାହାକୁ ତ୍ୟାଗ କରେ ନାହିଁ) ସର୍ପ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ବୃତ୍ରାସୁର; ପଥିକ ; ରାହୁ ।

ଅହିତ, ବିଂ, (ଅ-ହିତ=ଧା-ତ) ଅମଙ୍ଗଳ, ଅଶୁଭ । ବି. ପୁଂ. ଶତ୍ରୁ ।

ଅହିଫେନ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଅହି-ଫେନ) ଅଫିମ ।

ଅହିଭୁକ୍, ବି. ପୁଂ. (ଅହି-ଭୁକ୍=ଭୁଜ୍-ଂ) ଗରୁଡ; ମୟୂର; ନକୁଳ ।

ଅହିମକର, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ହିମକର) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ଅହିମକର ତାପ ନାଶେ ଶୋଭି ସାରସ ଚନ୍ଦ୍ରେ ।"

ଲା. ବ ।

ଅହୀଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଅହି-ଈଶ୍ୱର) ବାସୁକି, ଅନନ୍ତଦେବ, ସର୍ପରାଜ ।

ଅହୈତୁକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ହେତୁ-ଅକ-ଇନ୍) ନିର୍ହେତୁକ, ହେତୁଶୂନ୍ୟ ।

ଅହୋ, ଅଂ. ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ବୋଧନ, ଯଥା,

"ଅହୋ ମାନବଜୀବନ କି ଅଦ୍ଭୁତ ଉଦ୍ଭାବନ ।"

ଅହୋରାତ୍ର, କ୍ରି. ବିଂ. ଦିବାରାତ୍ର, ସର୍ବଦା ।

ଅହ୍ଣ୍ଡିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଯାହା ନୈବେଦ୍ୟ ହୋଇ ନ ଥାଏ, ମହାପ୍ରସାଦବିଶେଷ ।

ଆ ଅଂ, (ଉପସର୍ଗ) ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ, ଈଷତ୍; ବ୍ୟାପ୍ତି, ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ୨ୟ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ।

ଆଃ, ଅଂ. ସୁଖ ଓ ଦୁଃଖସୂଚକ ସ୍ୱର ।

ଆଁଶୁ, ବ. (ଦେଶଜ) ଖରସ୍ପର୍ଶତା, ଅମସୃଣତା, ତୀକ୍ଷ୍ଣାଗ୍ର, ସୂକ୍ଷ୍ମକଣ୍ଟକବହୁ ପଦାର୍ଥ ।

ଆଁକୁଶୀ, ଆଁକୁଡ଼, ବ. (ଅଙ୍କୁଶ ଶବ୍ଦଜ) ଜଗି ।

ଆଇନ, ବ. (ଯାବନିକ) ରାଜନିୟମ, ବ୍ୟବସ୍ଥା ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଆଇଁଷ, ବ. (ଆମିଷର ଅପଭ୍ରଂଶ) ମାଛ ମାଂସାଦି, ମାଛର କାଢ ।

ଆଉଁସିବା, କ୍ରି. (ଆଶ୍ୱାସନା ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ନେହରେ ଦେହରେ ହାତ ବୁଲାଇବା ।

ଆଇ, ବ. (ଦେଶଜ) ମାତାମହୀ, ପିତାମହୀ ।

ଆଉ, ଅଂ. (ସଂଯୋଜକ) ପୁଣି, ଆହୁରି, ଅନ୍ୟ ।

ଆଉଜିବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଏକଆଡ଼କୁ ଢଳିବାର, ଶରୀରର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଭାଗର ଭାର ଅନ୍ୟ ଉପରେ ରଖିବାର; ପକ୍ଷପାତ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାର । ଭାର ଉପରେ ରଖିବା ଅର୍ଥରେ ଯଥା,

"ଆଉଜାଇ ଅଙ୍କରେ ବସିବ ପଲଙ୍କରେ,
ମନେଇ ନ ଥିଲ ଆଉ ରେ ।"

ଲା. ବ ।

ଆଉଟିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ତରଳ କରିବାର, ଗରମ କରିବାର ।

ଆକଟ, ବ. (ଦେଶଜ) ଶାସନ, ତାଡ଼ନା, ଯଥା,

"ରାଧା ଧର ସଖୀ କର,
ବୋଲନ୍ତି ଆକଟ ଆଉ ନ କର ଗୋ,
ଲାଜ ଭୟ ଛାଡ଼ନ୍ତି ନାଗର ସଜନ ।"

ବ. ଚି ।

ଆକଣ୍ଠ, ଅଂ, (ଆ-କଣ୍ଠ) କଣ୍ଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବିଂ. କଣ୍ଠାଗତ ।

ଆକନ୍ଦ, ବ, ପୁଂ. ଅର୍କବୃକ୍ଷ ।

ଆକମ୍ପିତ, ବିଂ. (ଆ-କମ୍ପିତ) ଈଷତ୍ କମ୍ପିତ ।

ଆକର, ବିଂ ପୁଂ, (ଆ-କୃ-ଅ) ଖଣି; ସମୂହ; ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ ।

ଆକରିକ, ବିଂ. (ଆକର-ଇକ) ଖଣିଜ, ଖଣିଜାତ ।

ଆକର୍ଣ୍ଣ, ଅଂ, (ଆ-କର୍ଣ୍ଣ) କର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଆକର୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (ଆ-କୃଷ୍-ଅ) ପଶାପାଲି; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟା ଅଭ୍ୟାସ ।

ଆକର୍ଷକ, ବ. (ଆ-କୃଷ୍-ଅ) ଆକର୍ଷଣକାରୀ । ବ. ପୁଂ. ଚୁମ୍ବକପଥର, କଷ୍ଟିପଥର ।

ଆକର୍ଷଣ, ବ. ନ. (ଆ-କୃଷ୍-ଅନ) ଓଟାରିବା; ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ କ୍ରିୟା ବିଶେଷ ।

ଆକର୍ଷଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-କୃଷ-ଅନ-ଈ) ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଫଳାଦି ଆକର୍ଷଣ କରାଯାଏ, ଆଙ୍କୁଶୀ, ଆଙ୍କୁଡ଼ି ।

ଆକଳନା, ବ. ନ. (ଆ-କଲ-ଅନ-ଆ) ଆଶଙ୍କା, ଗ୍ରହଣ, ଗଣନ, ଅନୁସନ୍ଧାନ, ବନ୍ଧନ, ଆକାଙ୍କ୍ଷା ।

ଆକଳ୍ପ, ବ. ପୁଂ. (ଆ-କ୍ଲୃପ୍-ଅ) ବେଶରଚନା, ଭୂଷଣ, ଅଲଂକରଣ । ଅଂ. କଳ୍ପ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଆକବର, ବ. (ଯାବନିକ) ଭାରତବର୍ଷର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ୍ ।

ଆକଷ, ବ. ପୁଂ. (ଆ-କଷ୍-ଅ) କଷ୍ଟିପଥର ।

ଆକସ୍ମିକ, ବିଂ. (ଅକସ୍ମାତ୍-ଇକ) ହଠାତ୍ ଉତ୍ପନ୍ନ, ଅକସ୍ମାତ୍‌ଜାତ ।

ଆକାଙ୍କ୍ଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-କାଙ୍କ୍ଷ-ଆ) ଇଚ୍ଛା, ସ୍ପୃହା । ପ୍ରତୀତର ଶେଷ ନ ହେବା ।

ଆକାର, ବ. ପୁଂ. (ଆ-କୃ-ଅ) ଆକୃତି, ମୂର୍ତ୍ତି ।

ଆକାଶ, ବ. ପୁଂ. (ଆ-କାଶ୍-ଅ) ଗଗନ, ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ, ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରାଦି ପ୍ରକାଶିତ ହୁଅନ୍ତି, ଯଥା,

"ବସୁଧା କମ୍ପିତା ଚକିତ ଦେବତା
କି ହେଲା କି ହେଲା,
ବଇକେ ଶୋକକେ ଅଶ୍ରୁ ବିମୋଚନେ
ଆକାଶ ପୂରିଲା ।"

ବୈ. ବ ।

ଆକାଶକୁସୁମ, ବ. (ଆକାଶ-କୁସୁମ) ଆକାଶରେ କୁସୁମ ଫୁଟେ ନାହିଁ, ଅତଏବ ଆକାଶକୁସୁମ= ମିଥ୍ୟା, ଅସତ୍ୟ ।

ଆକାଶପ୍ରଦୀପ, ବ. ପୁଂ. କାର୍ତ୍ତିକମାସରେ ବାଉଁଶ ଇତ୍ୟାଦି ପୋତି ତାହା ଉପରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଦୀପ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ ।

ଆକାଶଯାନ, ଯେଉଁ ଯାନଦ୍ୱାରା ଆକାଶରେ ଭ୍ରମଣ କରାଯାଏ, ବ୍ୟୋମଯାନ, ବେଲୁନ ।

ଆକାଶବାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୂନ୍ୟରୁ ଦେବତାଙ୍କର କଥା, ଦୈବବାଣୀ ।

ଆକାଶବାୟୁ, ବି. ପୁଂ. ପୃଥିବୀର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଯେଉଁ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳ ଅଛି ।

ଆକିଞ୍ଚନ, ବି. ନ. (ଆ-କିମ୍-ଚନ) ଚେଷ୍ଟା, ଯତ୍ନ ।

ଆକୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଆ-କୄ-ତ) ବିକ୍ଷିପ୍ତ, ବ୍ୟାପ୍ତ ।

ଆକୁଞ୍ଚନ, ବି. ନ. (ଆ-କୁନ୍ଚ-ଅନ) ସଂକୋଚନ ।

ଆକୁଳ, ବିଂ. (ଆ-କୁଲ୍-ଅ) ବ୍ୟଗ୍ର, ଉଦ୍ୱିଗ୍ନ ।

ଆକୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-କୃ-ତି) ଆକାର, ଶରୀରର ଗଠନ ।

ଆକୃଷ୍ଟ, ବି. (ଆ-କୃଷ୍-ତ) ଯାହାକୁ ଆକର୍ଷଣ କରା ହୋଇଅଛି; ବଶୀକୃତ, ଗୃହୀତ ।

ଆକ୍ରନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-କ୍ରନ୍ଦ୍-ଅ) ମିତ୍ର, ଭ୍ରାତା । ଦାରୁଣଯୁଦ୍ଧ; ଦୁଃଖୀର ରୋଦନ ସ୍ଥାନ ।

ଆକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-କ୍ରମ୍-ଅ) ବଳ ଦ୍ୱାରା ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ, ପରଲୋକ ପ୍ରାପ୍ତିସାଧନ-ବିଦ୍ୟା ଓ କର୍ମ୍ମାଦି ।

ଆକ୍ରମଣ, ବି. ନ. (ଆ-କ୍ରମ୍-ଅନ) ଚଢାଉ; ଅବରୋହଣ; ଉଦୟ; ଅଭିଭବ; ଅତିକ୍ରମ ।

ଆକ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ଆ-କ୍ରମ୍-ତ) ଅତିରକ୍ତ, ଅଭିଭୂତ, ବ୍ୟାପ୍ତ । ଯାହାକୁ କେହି ଆକ୍ରମଣ କରିଥାଏ ।

ଆକ୍ରମକ, ବିଂ. (ଆ-କ୍ରମ୍-ଅକ) ଆକ୍ରମଣକାରୀ, ଯେ ଆକ୍ରମଣ କରେ ।

ଆକ୍ରୋଶ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-କ୍ରୁଶ୍-ଅ) କଟୂକ୍ତି, ଭର୍ତ୍ସନା, ଅଭିଶାପ, କ୍ରୋଧ, ଅଭିଯୋଗ, ନିନ୍ଦା, ଦ୍ୱେଷ ।

ଆକ୍ଷେପ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-କ୍ଷିପ୍-ଅ) ଦୁଃଖ, ଅପବାଦ, ନିନ୍ଦା, ଭର୍ତ୍ସନା, ଆକର୍ଷଣ; ଅପହରଣ; କାବ୍ୟର-ଅଲଂକାର ବିଶେଷ; ଖେଦ; ବିକ୍ଷେପ ।

ଆକ୍ଷେପକ, ବିଂ. (ଆ-କ୍ଷିପ୍-ଅକ) ନିନ୍ଦାକାରୀ । ବି. ବ୍ୟାଧି, ବାତରୋଗ ବିଶେଷ ।

ଆଖଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ନୃତ୍ୟ ଗୀତାଦି ଶିକ୍ଷା କରିବାର ସ୍ଥାନ, ବ୍ୟାୟାମ ଶିକ୍ଷା କରିବାର ସ୍ଥାନ, ପାଠଶାଳାଦି ।

ଆଖଣ୍ଡଳ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଖଣ୍ଡ୍-ଅଲ) ଇନ୍ଦ୍ର, ଯଥା,

"ଅଖିଳ ବିଭବ-ଆଖଣ୍ଡଳପଦ,
ଅବରୋହଣ ପରାମର୍ଶରେ ।"

ଆଖର, କ୍ରି. ବିଂ. (ଯାବନିକ) ନିକଟ, ଅବଶେଷରେ । (ଆ-ଖନ୍-ଅର) ବି. ଖଣିତ୍ର, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ତିକା ଖନନ କରାଯାଏ ।

ଆଖାତ, ବି. (ଆଖାତ-ଅ) ଦେବଖାତ, ସ୍ୱାଭାବିକ ଜଳାଶୟ ।

ଆଖୁ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଖନ୍-ଉ) ମୂଷିକ; କୃପଣ; ଶୂକର । (ପ୍ରା; ଇକ୍ଷୁର ଅପଭ୍ରଂଶ) ମଧୁର ରସବିଶିଷ୍ଟ ତୃଣ ଜାତୀୟ ଗୁଳ୍ମ ବିଶେଷ ।

ଆଖୁଗ, ବି, ପୁଂ. (ଆଖୁ-ଗମ୍-ଅ) ମୂଷିକ ଦ୍ୱାରା ଯେ ଗମନ କରନ୍ତି, ମୂଷିକବାହନ ଗଣେଶ ।

ଆଖୁଭୁକ୍, ବି. ପୁଂ. (ଆଖୁ-ଭୁଜ୍-୦) ଯେ ମୂଷା ଭୋଜନ କରେ, ମାର୍ଜ୍ଜାର, ବିରାଡି ।

ଆଖେଟ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଖିଟ୍=ତ୍ରାସ-ଅ) ମୃଗୟା, ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ଶିକାର, ପାରିଧି, ଯଥା,

"ପଡିଗଲୁ ମୋ ମୁଖେ ଆଖେଟକାଳେ ।"

ଆଖେଟକ, ବିଂ. (ଆ-ଖିଟ୍-ଅକ) ମୃଗୟୁ, ଶିକାରୀ, ବ୍ୟାଧ ।

ଆଖେଟିକ, ବି. ପୁଂ. (ଆଖେଟ-ଇକ) ଶିକାରୀ କୁକ୍କୁର । ବିଂ. ମୃଗୟା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଆଖ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଖ୍ୟା-ଆ) ନାମ, ସଂଜ୍ଞା, କଥନ ।

ଆଖ୍ୟାତ, ବିଂ. (ଆ-ଖ୍ୟା-ତ) କଥିତ । ବି. ନ. ସଂସ୍କୃତ ବ୍ୟାକରଣର ତୃତୀୟପାଦ, ତିଙନ୍ତପଦ ।

ଆଖ୍ୟାନ, ବି. ନ. (ଆ-ଖ୍ୟା-ଅନ) କଥନ, ନାମୋଲ୍ଲେଖ । ଇତିହାସ, ଉପନ୍ୟାସ, କଳ୍ପିତବୃତ୍ତାନ୍ତ ।

ଆଖ୍ୟାୟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଖ୍ୟା-ଅକ-ଆ) ଇତିହାସ ଉପନ୍ୟାସ, ଗଳ୍ପବିଶେଷ ।

ଆଗ, ବି, ନ. (ଅଗ୍ରର ଅପଭ୍ରଂଶ) ସମ୍ମୁଖ; ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସମୟ, ଯଥା,

"ଚହଲି ମିତ ଆଗରେ ।"

ଆଗଃ, ବି. ନ. (ଇ-ଅସ୍; ଇ=ଆଗ) ଅପରାଧ, ପାପ; କ୍ଷତି ।

ଆଗଚଲା, ଆଗବୋଲା, ବିଂ. ଚଞ୍ଚଳ, ଚୁଲବୁଲ୍ ।

ଆଗତ, ବିଂ. (ଆ-ଗମ୍-ତ) ଉପସ୍ଥିତ; ପ୍ରାପ୍ତ ।

ଅଗଭୁର, ବିଂ. (ଅଗ୍ର ଓ ଭୁର୍ଗଶବ୍ଦଜ) ଅଗ୍ରିମ ।

ଆଗନ୍ତୁ, ଆଗନ୍ତୁକ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଗମ୍-ତୁ-କ) ଅଭ୍ୟାଗତ, ଅତିଥି, ଅଗତ, ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ । ବିଂ. ଆକସ୍ମିକ, ହଠାତ୍ ।

ଆଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଗମ୍-ଅ) ବେଦାଦଶାସ୍ତ୍ର; ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର; ଶାସ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାସ; ଉପଦେଶ; ଆଗମନ ।

ଆଗମନ, ବି. ନ. (ଆ-ଗମ୍-ଅନ) ଉପସ୍ଥିତ; ଅଧିକାର ।

ଆଗାମୀ, ବିଂ. (ଆ-ଗମ୍-ଇନ୍) ଭବିଷ୍ୟତ୍, ଭାବି, ଯାହା ଆସିବ ।

ଆଗାର, ବି. (ଅଗାର-ଅ) ଗୃହ, ଆବାସ ।

ଆଗ୍ନେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ନି-ଏୟ) ଅଗସ୍ତ୍ୟ ମୁନି; ପୂର୍ବ ଦକ୍ଷିଣ କୋଣ । ନ. ନଗରବିଶେଷ; ଅଗ୍ନିପୁରାଣ; ରକ୍ତ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ଅଗ୍ନିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଗ୍ନିପତ୍ନି, ସ୍ୱାହା ।

ଆଗ୍ନେୟଗିରି, ବି. ପୁଂ. ଯେଉଁ ପର୍ବତରୁ ଉତ୍ତପ୍ତଜଳ, ଭସ୍ମ ଓ ଗଳିତ ଧାତୁଦ୍ରବ୍ୟ ବାହାର ହୁଏ ।

ଆଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ଅଗ୍ନିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅସ୍ତ୍ର, ଯଥା, ବନ୍ଧୁକ, ତୋପପ୍ରଭୃତି ।

ଆଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଗ୍ରହ୍-ଅ) ଅତିଯତ୍ନ; ଅତିବ୍ୟଗ୍ରତା; ଆକ୍ରମଣ; ସାହାଯ୍ୟ; ଅନୁଗ୍ରହ; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ଗ୍ରହଣ ।

ଆଗ୍ରହାୟଣ, ବି. ପୁଂ. (ଅଗ୍ରହାୟଣ-ଅ) ମାର୍ଗଶୀର୍ଷମାସ ।

ଆଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ହନ୍-ଅ) ପ୍ରହାର; ବଧ; ବଧସ୍ଥାନ ।

ଆଘାତକ, ବିଂ. (ଆ-ହନ୍-ଅକ) ବଧକାରୀ, ଯେ ଆଘାତ କରେ ।

ଆଘାର, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଘୃ=ସେଚନ କରିବା-ଅ) ଘୃତ, ଆଜ୍ୟ; ହୋମ ।

ଆଘ୍ରାଣ, ବି. ନ. (ଆ-ଘ୍ରା-ଅନ) ଗନ୍ଧଗ୍ରହଣ; ସନ୍ତୋଷ ।

ଆଘ୍ରାତ, ବିଂ. (ଆ-ଘ୍ରା-ତ) ଯାହା ଆଘ୍ରାଣ କରା ଯାଇଅଛି; ଆକ୍ରାନ୍ତ; ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ।

ଆଘ୍ରେୟ, ବିଂ. (ଆ-ଘ୍ରା-ଯ) ଆଘ୍ରାଣଯୋଗ୍ୟ ।

ଆଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଅଙ୍ଗ-ଅ) କୋମଳାଙ୍ଗ । ବିଂ. ଅଙ୍ଗସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଆଙ୍ଗିରସ, ବି. ପୁଂ. (ଅଙ୍ଗିରସ=ଋଷିବିଶେଷ-ଅ-ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ) ବୃହସ୍ପତି, ଦେବଗୁରୁ ।

ଆଚମନ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଚମ୍=ଭୋଜନ କରିବା-ଅନ) ଜଳବିନ୍ଦୁ ପାନଦ୍ୱାରା ଦେହ ଶୋଧନ; ଭୋଜନାନ୍ତେ ପରେ ମୁଖ ପ୍ରକ୍ଷାଳନ, ଯଥା,

> "କରାଇ ଆଚମନ ସଧୀରେ,
> କଲେ ଶ୍ରୀମୁଖ ପୋଛ ବସନରେ ।"
>
> ରି. କ ।

ଆଚମନକ, ବି. ପୁଂ. (ଆଚମନ କ) ଜଳପାତ୍ର; ମୁଖ ପ୍ରକ୍ଷାଳନର ଜଳ ଯହିଁରେ ଥାଏ ।

ଆଚମ୍ବିତ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଚକିତ, ତ୍ରସ୍ତ, ବିସ୍ମିତ । ଅଂ. ହଠାତ୍, ଅକସ୍ମାତ୍, ଯଥା,

> "ଚନ୍ଦ୍ରଶାଳା ଚୂଡେ ବସି ସ୍ୱଜନେ ପେଚକ,
> ଅଚମ୍ବିତେ ନଭୋଦେଶେ ଶୁଭିଲା ଚାତକ ।"
>
> କ. ବ ।

ଆଚରଣ, ଆଚାର, ବି. ନ. (ଆ-ଚର୍-ଅନ, ଅ) ଅନୁଷ୍ଠାନ, ବ୍ୟବହାର, ରୀତି ।

ଆଚରିତ, ବିଂ. (ଆ-ଚର୍-ତ) ଅନୁଷ୍ଠିତ, କୃତ; ବ୍ୟବହୃତ ।

ଆଚାମ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଚମ୍-ଅ) ଆଚମନ; ଭାତର ମଣ୍ଡ; ପେଜ ।

ଆଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଚର୍-ଅ) ସ୍ନାନ, ଆଚମନାଦି ବ୍ୟବହାର; ଶିଷ୍ଟାଚାର; ରୀତି; ପଦ୍ଧତି; ବ୍ୟବହାର; (ଦେଶଜ) ଅମ୍ଳଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଆଚାରବାନ, ଆଚାରୀ, ବିଂ. (ଆଚାର-ବତ୍, ଇନ) ନିୟମବାନ୍, ଆଚାରବିଶିଷ୍ଟ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଚର-ଯ) ବେଦାଧ୍ୟାପକ; ଦୀକ୍ଷାଗୁରୁ; ପୁରୋହିତ ।

ଆଚାର୍ଯ୍ୟା, ଆଚାର୍ଯ୍ୟାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆଚାର୍ଯ୍ୟ-ଆ, ଆନୀ) ଆଚାର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ, ବେଦମନ୍ତ୍ରାଦି ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ।

ଆଚ୍ଛନ୍ନ, ବିଂ. (ଆ-ଛଦ୍-ତ) ଆବୃତ; ଅଭିଭୂତ ।

ଅଚ୍ଛା, ଅଛା, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ହଁ, ସ୍ୱୀକାର । ବିଂ, ଉତ୍ତମ, ସୁନ୍ଦର, ଭଲ ।

ଆଚ୍ଛାଦ, ଆଚ୍ଛାଦନ, ବି. ନ. (ଆ-ଛଦ-ଇ-ଅ, ଅନ) ଆବରଣ, ଢାଙ୍କୁଣି; ବସ୍ତ୍ର; ଛଦର ।

ଆଚ୍ଛାଦକ, ବିଂ, (ଆ-ଛଦ୍-ଇ-ଅକ) ଆବରକ, ଯେ ଆଚ୍ଛାଦନ କରେ ।

ଆଚ୍ଛାଦିତ, ବିଂ. (ଆ-ଛଦ୍-ଇ-ତ) ଆବୃତ, ଆଚ୍ଛନ୍ନ ।

ଆଚ୍ଛୋଦନ, ବି. ନ. (ଆ-ଚ୍ଛୁଦ୍-ଅନ) ମୃଗୟା, ପଶୁ ପକ୍ଷ୍ୟାଦି ଶିକାର ।

ଅଜ, ବିଂ, (ଅଜ-ଅ) ଅଜସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଅଜପୁତ୍ର ଦଶରଥ; (ଦେଶଜ) କ୍ରି. ବିଂ. ଆଜଦିନ, ଅଦ୍ୟ; ବି. ନ. (ଆ-ଅନଜ୍-ଅ) ଘୃତ । (ଆଜଦିନ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଫଳ ଚୁମ୍ବିର ଭ୍ରମର ବୋଲି
ଅଜଯାଏଁତ ଶ୍ରବଣ ନ ଖୋଲି ।"

ଚ୍ଛେ. ସୁ ।

ଆଜଗବ, ବି. ନ. (ଅଜଗବ-ଅ) ଶିବଧନୁଃ ।

ଆଜନ୍ମ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଆ-ଜନ୍ମ) ଜନ୍ମାବଧି, ଯାବଜ୍ଜୀବନ ।

ଆଜାନୁ, କ୍ରିଂ. ବି. (ଆ-ଜାନୁ) ଜଙ୍ଘପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଜାନୁଯାଏ ।

ଆଜି, କ୍ରି. ବିଂ, (ଦେଶଜ) ଆଜଦିନ, ଅଦ୍ୟ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଅଜ୍ = ଗମନ କରିବା-ଇ) ଯୁଦ୍ଧ; ଯୁଦ୍ଧଭୂମି; ସମାନଭୂମି; ନିନ୍ଦା; ଆକ୍ଷେପ ।

ଆଜୀବ, ଆଜୀବନ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଆ-ଜୀବ, ଜୀବନ) ଜୀବ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯାବଜ୍ଜୀବନ ।

ଆଜ୍ଞପ୍ତ, ବିଂ. (ଆ-ଜ୍ଞା-ଇ-ତ) ଆଦିଷ୍ଟ, ଅନୁମତିପ୍ରାପ୍ତ ।

ଆଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଜ୍ଞା-ଅ) ଆଦେଶ; ଆପଣାଠାରୁ ନିକୃଷ୍ଟ ଲୋକକୁ କୌଣସି କର୍ମ କରିବାକୁ ବୋଲିବାର; ଅନୁମତି ।

ଆଞ୍ଜିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ମନେ୨ ଠିକ କରିବା, ଅନୁମାନ କରିବା, ଆକର୍ଷଣ କରିବା, ଯଥା,

"ଇଶାନ-ପର ଆକର୍ଣ୍ଣିତ କରିଣ ଧନୁକୁ ଆଞ୍ଜିଛ ।"

ବ. ଚି ।

ଆଞ୍ଜନେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଞ୍ଜନା=ଗୌତମଙ୍କ ଝିଅ-ଇୟ) ହନୁମାନ, ଅଞ୍ଜନାପୁତ୍ର ।

ଆଜ୍ୟ, ବି. ନ. (ଆ-ଅନ୍ଜ୍-ଯ) ଘୃତ ।

ଆଟିକା, ବି. (ଦେଶଜ) ଛୋଟ ହାଣ୍ଡି, କ୍ଷୁଦ୍ର ମୃତ୍ପାତ୍ର ।

ଆଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ପାର୍ଶ୍ୱ, ଦିଗ, ପ୍ରସ୍ଥ, ପରସର । ବିଂ. ବକ୍ର ।

ଆଡଣି, ଆଡଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ବସ୍ତ୍ରନିର୍ମିତ ପଙ୍ଖା, ବ୍ୟଜନ, ଛାଲି, ବଦାଉପ୍ରଭୃତି, ଯଥା,

"କାଞ୍ଚିପଣ୍ଡ ପାଞ୍ଚି ମହର୍ଷୀ ଭାଷିବ
ହସିକନ୍ୟା ରହ କାହିଁ ଯେ,
ସେ ବାଣୀ ବାଣଙ୍କୁ ପରିହାଶ କରି
ଆଡଣୀ ଖୋଳିଲେ କାହିଁ ।"

କୋ. ବୃ ।

ଆଡମ୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଡମ୍ବ-ଅର) ତୁର୍ଯ୍ୟାଦି ବାଦ୍ୟଧ୍ୱନି; ହସ୍ତିଧ୍ୱନି; ସମାରୋହ, ଜାକ୍ଜମକ ।

ଆଡରୁଷା, ବି. (ଦେଶଜ) (ଆଡ = ଈଷତ୍-ରୁଷା = ରାଗ କରିବା) ଅଳ୍ପ ଅଭିମାନ, ଈଷତ୍ କ୍ରୋଧ, ଯଥା,

"ବାଳମୃଗ ଦୃଶା, ଦେଖକ ବେଲୁ ଦେଲା ଆଡରୁଷା ।"

ଆଡା, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ମତ୍ସ୍ୟ ଧରିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଦୈର୍ଘ୍ୟ, ପ୍ରସ୍ଥ ।

ଆଡି, ଆଡ଼ି, ବି. (ଦେଶଜ) ଶତ୍ରୁତା; ବନ୍ୟପଶୁର ଶିକାର ପାଇଁ ଲୁଚିବସିବାର ସ୍ଥାନ, ମୃଗୟା, ପାରିଧି ।

ଆଡିବା, କ୍ରି. ଅଟକାଇବା, ଯଥା,

"ଦୁର୍ଜନ ଜନଙ୍କ ବଚନ ରଚନ ଶରକୁ ଶୀର ଆଡିଲଣି ।"

ବ. ଚି ।

ଆଢକ, ବି. ପୁଂ, ନ. (ଆ-ଢୌକ = ଗମନ କରିବା-ଅ) ଧାନ୍ୟାଦି ଶସ୍ୟ ମାପିବାର ପାତ୍ରବିଶେଷ; ଆଠସେରର ପରିମାଣ ।

ଆଢ୍ୟ, ବିଂ. (ଆ-ଧ୍ୟୈ = ଧ୍ୟାନ କରିବା-ଅ) ଯେ ଧନଚିନ୍ତା କରେ, ଧନୀ, ସମ୍ପନ୍ନ ।

ଆଣବକ, ବିଂ (ଅଣୁ-ଇକ) ଅଣୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଆଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ଗଢ, ଠେକ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଯଥା,

"ରଣିତ ବଳାରେ କୁହାଇ ଉରରେ
ଭାଙ୍ଗିଲା କରମ୍ଭା ଅଣିବ ।"

ର. ପ ।

ବି. ପୁଂ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନ୍-ଇନ୍) ଖଡ୍ଗକୋଟି, ଚରିବାର ।

ଆଣିବା, କ୍ରି. (ଆନୟନର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଆନୟନ କରିବା, ଯଥା,

"କ୍ରୋଧଭରେ ବୋଲେ ବାଣୀ,
ଦଅ ସେ ବାଳକ ଆଣି ।"

ଆଣ୍ଠ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଶକ୍ତ, ଦୃଢ । ବି. ଗରମ । ଯଥା,

"ରହୁ କାହିଁ ଆଣ୍ଠ ଠାଣରେ ।"

ଆଣ୍ଟୁ, ମାଣ୍ଟୁ, ମାଠୁ, ଅଠୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ମୃତ୍ତିକା ନିର୍ମିତ କୋଠା, ଅଗ୍ନିଭୟ ନିବାରଣାର୍ଥ ଗୃହମଧ୍ୟରେ ନିର୍ମିତ ଗୃହ ।

ଆଣ୍ଠୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଠାଣୁଆ, ଅହଙ୍କାରୀ ।

ଆଣ୍ଠୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ଜାନୁସନ୍ଧି, ଜାନୁର ନିମ୍ନଭାଗ ।

ଆଣ୍ଠୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଆଣ୍ଠୁର ମାଡ ।

ଆଣ୍ଠିଏ, ଅଣ୍ଠୁଅଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ଆଣ୍ଠୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଆଣ୍ଠୁକୁଡା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ନିଃସନ୍ତାନ, ଅପୁତ୍ରିକ, ଯାହାର ସମସ୍ତ ଅପତ୍ୟ ମରି ଯାଇଥାନ୍ତି ।

ଆଣ୍ଠେଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଆଣ୍ଠୁମାଡିବସିବା, ଆଣ୍ଠୁ ଉପରେ ଭର ଦେଇ ବସିବା ।

ଆତ, ବି. (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ, ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଆତଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ତନ୍କ୍-ଅ) ଭୟ, ଶଙ୍କା, ପୀଡା, ଯାତନା ; ମନସ୍ତାପ, ଯଥା,

"ଅତଙ୍କେ ପାଣ୍ଡବ ଯୋଧେ ଗଣିଲେ ପ୍ରମାଦ ।"

ଆତଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ତନ୍ଗ୍-ଅ) ଭୟ, ପୀଡା ।

ଆତତାୟୀ, ବିଂ. (ଆତତ=ସମନ୍ତାତ-ଇ=ଗମନ କରିବା-ଇନ) ବଧୋଦ୍ୟତ, ଅନିଷ୍ଟକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ମହାପାପୀ, (ଆତ-ତାୟ୍-ଇନ୍) ଶଙ୍ଖଚିଲ୍ଲ ।

ଆତପ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ତପ୍-ଅ) ରୌଦ୍ର, ଖରା । ବିଂ. ଅରୁଆ ; ଧାନକୁ ଖରାରେ ଶୁଷ୍କ କରି ଯେଉଁ ଚାଉଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ତାହାକୁ ଆତପ ତଣ୍ଡୁଳ ବା ଅରୁଆ ଚାଉଳ କୁହାଯାଏ ।

ଆତପତ୍ର, ବି. ନ. (ଆତପ-ତ୍ରୈ-ଅ) ଛତ୍ର, ଛତା ।

ଆତର, ଆତାର, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ତୃ-ଅ) ଯାହାଦ୍ୱାରା ନଦୀ ପାରହୁଅନ୍ତି, ଘାଟର ମାସୁଲ, ତରପଣ୍ୟ ।

ଆତସବାଜି, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଗ୍ନିକ୍ରୀଡା, ବାରୁଦ ନିର୍ମିତ ନାନାପ୍ରକାର ଦୃଶ୍ୟ, ତତ୍ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

ଆତାପୀ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ତପ-ଇନ୍) ଅସୁର ବିଶେଷ; ଚିଲ୍ଲପକ୍ଷୀ; (ଦେଶଜ) ଲେମ୍ବୁ, ଖଟାଫଳବିଶେଷ ।

ଆତିଥେୟ, ବିଂ. (ଅତିଥି-ଏୟ) ଅତିଥି ସେବକ ।

ଆତିଥ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅତିଥି-ଯ) ଅତିଥି ସେବା; ଅତିଥି ସେବାର ଉପଯୁକ୍ତ ଭକ୍ଷ୍ୟବସ୍ତୁ ।

ଆତିଶଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅତିଶୟ-ଯ) ଆଧିକ୍ୟ, ପ୍ରାବଲ୍ୟ ।

ଆତୁର, ବିଂ. (ଆ-ତୁର-ଅ) କାତର, ଅଧୀର ; ରୋଗୀ ।

"ଆତୁର ହୋଇ କାହିଁକି ହୁଅ ଚିନ୍ତାମଣି ।"

ଆତୋଦ୍ୟ, ବି. ନ. (ଆ-ତୁଦ୍-ଯ) ବୀଣା, ବୀଣା ବଂଶୀପ୍ରଭୃତି ବାଦ୍ୟ ସବୁ ।

ଆତ୍ମଗତ, କ୍ରି· ବିଂ. (ଆତ୍ମନ୍-ଗମ୍-ତ) ସ୍ୱଗତ, ମନେ୨, ଅନ୍ୟର ଅଗୋଚର । ବିଂ. ଆତ୍ମନିଷ୍ଠ ।

ଆତ୍ମଗାରିମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆତ୍ମନ୍-ଗୁରୁ-ଇମନ) ଆତ୍ମଶ୍ଳାଘା, ଅହଂକାର, ଦର୍ପ ।

ଆତ୍ମଗୁଣ, ବି. ବୁଦ୍ଧ୍ୟାଦି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶଗୁଣ, ଭାଷା ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଲେଖାଅଛି ।

"ବୁଦ୍ଧ୍ୟାଦି ଷଟ୍କଂ ସଂଖ୍ୟାଦି ପଞ୍ଚକଂ ଭାବନା ତଥା,
ଧର୍ମାଧର୍ମୌ ଗୁଣାଏତେ ଆତ୍ମନଃ ସ୍ୟୁଶ୍ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ।"

ଆତ୍ମଗୁପ୍ତ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆତ୍ମନ୍-ଗୁପ୍ତ) ବାଇତଙ୍କ ଲତା, କଣ୍ଡୁଜନକାଦି ମନ୍ଦଗୁଣ ଦ୍ୱାରା ବୃଷ୍ୟାଦି ଆତ୍ମଗୁଣକୁ ଏ ଗୁପ୍ତ କରିଥାଏ ବୋଲି ଏହାର ଏପରି ନାମ ହୋଇଅଛି ।

ଆତ୍ମଗ୍ଲାନି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆତ୍ମନ୍-ଗ୍ଲୈ-ତି) ମନ୍ଦକାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ମନରେ ଯେଉଁ ଅସୁଖ ହୁଏ ।

ଆତ୍ମଘାତୀ, ବିଂ. (ଆତ୍ମଘାତିନ୍) ଆତ୍ମହତ୍ୟାକାରୀ, ଯେ ଆପେ୨ ମରେ ।

ଆତ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ. (ଆତ୍ମନ୍-ଜନ୍-ଅ) ପୁତ୍ର, ସନ୍ତାନ ।

ଆତ୍ମଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆତ୍ମନ୍-ଜନ୍-ଅ-ଆ) କନ୍ୟା, ଦୁହିତା ।

ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. (ଆତ୍ମନ୍-ଜ୍ଞା-ଅନ) ନିଜର ଜ୍ଞାନ, ଆପଣାକୁ ଚିହ୍ନିବାର ।

ଆତ୍ମପ୍ରସାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଆତ୍ମନ୍‌-ପ୍ରସାଦ) ଆତ୍ମାର ପ୍ରସନ୍ନତା, ମନର ହର୍ଷ ।

ଆତ୍ମଭୂ, ବି. ପୁଂ. (ଆତ୍ମନ୍‌-ଭୂ-ଣ) ବ୍ରହ୍ମା; କନ୍ଦର୍ପ; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ ।

ଆତ୍ମଭୂତ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆତ୍ମନ୍‌-ଭୂତ = ସମ୍ପତ୍ତି) ନିଜ ସମ୍ପତ୍ତି, ନିଜସ୍ୱ, ଯଥା,

"ଆତ୍ମଭୂତ ଅଙ୍ଗଜଙ୍କ ନୟନ ବେଦନଙ୍କ ।"

ଆତ୍ମଯୋନି, ବି. ପୁଂ. (ଆତ୍ମନ୍‌-ଯୋନି) ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; କନ୍ଦର୍ପ ।

ଆତ୍ମମ୍ଭରି, ବିଂ. (ଆତ୍ମନ୍‌-ଭୃ-ଇନ୍‌) ପେଟୁ, ସ୍ୱାର୍ଥପର ।

ଆତ୍ମଶ୍ଳାଘା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆତ୍ମନ୍‌-ଶ୍ଳାଘା) ନିଜ ଗୁଣର ପ୍ରଶଂସା, ଆତ୍ମଗର୍ବ ।

ଆତ୍ମସାତ୍‌, ବିଂ. (ଆତ୍ମନ୍‌-ସାତ୍‌, ପରବଶତ ଅର୍ଥରେ) ଆୟତ୍ତ, ଆତ୍ମାଧୀନ, ହସ୍ତଗତ ।

ଆତ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଅ-ଅତ୍‌ = ସତତ ଗମନ କରିବା-ମନ୍‌) ଆପେ; ସ୍ୱରୂପ; ବ୍ରହ୍ମା; ଜୀବ; ବୁଦ୍ଧି; ଧୈର୍ଯ୍ୟ; ଅନ୍ତଃକରଣ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ବାୟୁ; ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ-ଦେବତା ।

ଆତ୍ମାରାମ, ବିଂ. (ଆତ୍ମା-ଆ-ରମ୍‌-ଅ) ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ବଳରେ ଯେ ଆତ୍ମାରେ ସୁଖ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି, ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ।

ଆତ୍ମୀୟ, ବିଂ. (ଆତ୍ମନ୍‌-ଈୟ) ଆତ୍ମସମ୍ପର୍କୀୟ; ସ୍ୱଜନ, ସ୍ୱକୀୟ, କୁଟୁମ୍ବ ।

ଆତ୍ମୀୟତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆତ୍ମୀୟ-ତା) ବନ୍ଧୁତା, ଅନ୍ତରଙ୍ଗତା, ସଦ୍ଭାବ, ପ୍ରଣୟ ।

ଆତ୍ୟୂହ, ବି. ପୁଂ. (ଅତି-ଉହ୍‌) ଡାହୁକ, କାଲକଣ୍ଠ ।

ଆତ୍ରେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅତ୍ରି = ମୁନିବିଶେଷ-ଏୟ) ଅତ୍ରିପୁତ୍ର, ଦୁର୍ବାସା; ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଆତ୍ରେୟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆତ୍ରେୟ-ଈ) ପୁଷ୍ପବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ନଦୀବିଶେଷ ।

ଆଦର, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଦୃ-ଅ) ସମ୍ମାନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଅନୁରାଗ, ସ୍ନେହ, ଯତ୍ନ ।

ଆଦର୍ଶ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଦୃଶ-ଅ) ଦର୍ପଣ; ନମୁନା ।

ଆଦାନ, ବି. କ୍ଳୀ. (ଆ-ଦା-ଅନ) ଗ୍ରହଣ; ଅଦାୟ କରିବା; ଅଶ୍ୱାଭରଣ ।

ଆଦାନକାଳ, ବି. ଯେଉଁ ସମୟରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପୃଥିବୀରୁ ଜଳ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି, ଗର୍ଭଣାସଂକ୍ରାନ୍ତିଠାରୁ ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ମତାନ୍ତରରେ ମକରଠାରୁ କର୍କଟସଂକ୍ରାନ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଆଦାୟ, ବି. (ଆ-ଦା-ଯ) ଗ୍ରହଣ, ନେବାର ।

ଆଦି, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଦା-ଇ) ପ୍ରଥମ, ମୂଳ, ଆରମ୍ଭ ।

ଆଦିକବି, ବି. ପୁଂ. ବାଲ୍ମୀକି; ବ୍ରହ୍ମା ।

ଆଦିକାରଣ, ବି. ନ. ପ୍ରଥମକାରଣ, ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ସମବାୟି କାରଣ, ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ କାରଣର କାରଣ, ଯଥା,

"କଷ୍ଟର କାରଣ ଜ୍ୱର, ଜ୍ୱରର କାରଣ ପିତ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ଅତଏବ ପିତ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ଜ୍ୱରର ଆଦିକାରଣ ।"

ଆଦିତେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଦିତି = ଦେବମାତା-ଏୟ) ଦେବତା ।

ଆଦିତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଦିତି-ଯ) ରବି, ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଦେବତା; ଅର୍କଗଛ; ପୁନର୍ବସୁ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଆଦିଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ଆଦି-ଦେବ) ଶିବ; ବିଷ୍ଣୁ; ନାରାୟଣ ।

ଆଦିପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ଆଦି-ପୁରୁଷ) ବଂଶର ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ; ନାରାୟଣ, ବିଷ୍ଣୁ ।

ଆଦିମ, ବିଂ. (ଆଦି-ମ, ଭବାର୍ଥେ) ପ୍ରଥମ, ଆଦ୍ୟ ।

ଆଦିରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଆଦି-ରାଜନ୍‌) ପୃଥୁରାଜା, ବୈବସ୍ୱତମନୁ ।

ଆଦିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଆ-ଦିଶ୍‌-ତ) ଆଜ୍ଞପ୍ତ, ଆଦେଶପ୍ରାପ୍ତ କଥିତ ।

ଆଦୃତ, ବିଂ. (ଆ-ଦୃ-ତ) ଆଦରପ୍ରାପ୍ତ, ସମ୍ମାନିତ ।

ଆଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଦିଶ୍‌-ଅ) ଆଜ୍ଞା, ଅନୁମତି, ଯଥା,

"କପି ସେନାମାନେ ମନୁଷ୍ୟ ବେଶ,
ଧରିଲେ ଲଭିଣ ରାମ ଆଦେଶ ।"

କ. ବ ।

ଏକ ବର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନରେ ବର୍ଣ୍ଣାନ୍ତରର ଉତ୍ପତ୍ତି ।

ଆଦେଶୀ, ବିଂ. (ଆ-ଦିଶ୍‌-ଇନ୍‌) ଉପଦେଷ୍ଟା, ଆଦେଶକର୍ତ୍ତା ।

ଆଦେଷ୍ଟା, ବିଂ. (ଆ-ଦିଶ୍-ତୃ) ଉପଦେଶକ, ଆଦେଶକ ।

ଆଦୌ, କ୍ରି. ବି. (ଆଦି-ଔ) ଅଗ୍ରେ, ପ୍ରଥମରେ; ଜନ୍ମାରୁ ।

ଆଦ୍ୟ, ବିଂ. (ଆଦି-ଯ) ପ୍ରଥମ, ଆଦିମ, ପ୍ରଧାନ ।

ଆଦ୍ୟନ୍ତ, ଅଂ. (ଆଦି-ଅନ୍ତ) ପ୍ରଥମଠାରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ବି. ଆରମ୍ଭ ଓ ଶେଷ ।

ଆଦ୍ୟା, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆଦି-ଯ-ଆ) କାଳୀ, ଦୁର୍ଗା । ବିଂ. ପ୍ରଥମା ।

ଆଦ୍ୟୋପାନ୍ତ, ବିଂ, (ଆଦ୍ୟ-ଉପ-ଅନ୍ତ) ପ୍ରଥମରୁ ଶେଷ ଯାଏ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଆଧାନ, ବି. ନ. (ଆ-ଧା-ଅନ) ଧାରଣ, ସମ୍ପାଦନ, ଉତ୍ପାଦନ ।

ଆଧାର, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଧୃ-ଅ) ପାତ୍ର; ଆଶ୍ରୟ; ଗଛ ମୂଳର ମନ୍ଦା; ବନ୍ଧ ।

ଆଧି, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଧା-ଇ) ଗଚ୍ଛିତବସ୍ତୁ; ସ୍ଥାପନ, ଦୁଃଖ, ମନଃପୀଡା ବିପଦ ।

ଆଧିକ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅଧିକ-ଯ) ଆତିଶଯ୍ୟ, ଅଧିକତା, ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ।

ଆଧିଦୈବିକ, ବିଂ. (ଅଧି-ଦେବ-ଇକ) ଦୈବଜାତ, ଗ୍ରହାଦି କାରଣ ସମ୍ଭୂତ ।

ଆଧିପତ୍ୟ, ବି, ନ. (ଅଧିପତି-ଯ) ପ୍ରଭୁତ୍ୱ, ସ୍ୱାମିତ୍ୱ ।

ଆଧିଭୌତିକ, ବିଂ. (ଅଧି-ଭୂତ-ଇକ) ଭୂତଜାତ, କ୍ଷିତ୍ୟାଦି ପଞ୍ଚଭୂତ ଜାତ ।

ଆଧୁନିକ, ବିଂ. (ଅଧୁନା-ଇକ) ଇଦାନୀନ୍ତନ, ଆଜି କାଲିର ।

ଆଧେୟ, ବିଂ. (ଆ-ଧା-ଯ) ସ୍ଥାପନୀୟ ବସ୍ତୁ, ଆଶ୍ରିତ ।

ଆଧୋରଣ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଧୋରୃ=ଗତି ଚାତୁର୍ଯ୍ୟ କରିବା-ଅନ) ହାତି ମାହୁନ୍ତ, ହସ୍ତିପକ ।

ଆଧ୍ମାତ, ବିଂ. (ଆ-ଧ୍ମା-ତ) ଶବ୍ଦିତ, ଧ୍ୱନିତ; ଦଗ୍ଧ; ବିବର୍ଦ୍ଧିତ; ସ୍ଫୀତ ।

ଆଧ୍ମାନ, ବି. ନ. (ଆ-ଧ୍ମା-ଅନ) ଉଚ୍ଚାରଣ; ଶବ୍ଦ; ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ବାତରୋଗ ହେତୁ ପେଟର ଗୁଡୁଗୁଡୁ ଶବ୍ଦ ଓ ସ୍ଫୀତତା ।

ଆଧ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଧ୍ୟୈ-ଅ) ଚିନ୍ତା ।

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ବିଂ, (ଅଧି-ଆତ୍ମନ୍-ଇକ) ଆତ୍ମସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ମାନସିକ ।

ଆଧ୍ୟାନ, ବି, ନ. (ଆ-ଧ୍ୟୈ-ଅନ) ସ୍ମରଣ; ଦୁର୍ଭାବନା, ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ।

ଆନ, ବି. (ପ୍ରା; ଅନ୍ୟର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଅନ୍ୟ, ଇତର । ବି, ଶପଥ ବା ରାଣ, ଯଥା,

"ବଂଶାର୍ଦ୍ଧ ଅକଳ ଶୋଭା ଆନ ଅଛ,
ଆନ ନ ଲଙ୍ଘେ ଯା ଦେବ ଗୋବ ସେ ବଂଶାକ୍ଷ ।"

ବୈ. ବି ।

ଆନକ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଅଣ=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅକ) ପଟହ, ଢକ୍କା, ଭେରୀ, ମୃଦଙ୍ଗାଦି; ସଶବ୍ଦ ମେଘ । ବିଂ. ଉତ୍ସାହକାରୀ ।

ଆନକଦୁନ୍ଦୁଭି, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ବସୁଦେବ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପିତା, ଏହାଙ୍କର ଜନ୍ମକାଳରେ ଆନକ ଏବଂ ଦୁନ୍ଦୁଭିର ଶବ୍ଦ ହୋଇ ଥିବାରୁ ଏହାଙ୍କର ଏପରି ନାମ ହୋଇଅଛି; ବୃହତ୍ ଢକ୍କା ।

ଆନତ, ବିଂ. (ଆ-ନମ୍-ତ) ନମ୍ରୀଭୂତ, ଅବନତ, ନତ, ପ୍ରଣତ; ପତିତ; ବିନୟୀ, ନମ୍ର ।

ଆନତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ନମ୍-ତି) ନମ୍ରତା, ପ୍ରଣାମ, ଅବନମନ ।

ଆନଦ୍ଧ, ବି. ନ. (ଆ-ନହ୍-ତ) ଯାହାର ମୁଖ ଚର୍ମାଦିଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧ, ମୁରଜ, ମୃଦଙ୍ଗାଦି; ବେଶଭୂଷାଦି । ବିଂ. ବଦ୍ଧ; ଅସ୍ତ୍ରାଦି ଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ; ବ୍ୟାପ୍ତ ।

ଆନନ, ବି. ନ. (ଆ-ଅନ୍-ଅନ) ବଦନ, ମୁଖ ।

ଆନନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ନନ୍ଦ-ଅ) ଆହ୍ଲାଦ, ହର୍ଷ, ସୁଖ; ପରମାତ୍ମା, ବ୍ରହ୍ମ । ବିଂ, ଆନନ୍ଦଜନକ, ହର୍ଷବିଶିଷ୍ଟ ।

ଆନନ୍ଦଜନକ, ବିଂ. (ଆନନ୍ଦ-ଜନକ) ହର୍ଷଜନକ ।

ଆନନ୍ଦନ, ବି. ନ. (ଆ-ନନ୍ଦ୍-ଅନ) ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା, ଦେଖା ହେଲେ ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ସୌଜନ୍ୟ ପ୍ରକାଶ, ହର୍ଷ । ବିଂ. ହର୍ଷଜନକ ।

ଆନୟନ, ବି. ନ. (ଆ-ନୀ-ଅନ) ଆଣିବାର ।

ଆନର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ନୃତ୍-ଅ) ନୃତ୍ୟଶାଳା, ରଙ୍ଗଭୂମି; ଯୁଦ୍ଧ; ଜଳ; ଦ୍ୱାରକାଦେଶ ।

ଆନାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ନୀ-ଅ) ଜାଲ, ମାଛ ଧରିବାର ଯନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଆନାହ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ନହ୍-ଅ) କୋଷ୍ଠବଦ୍ଧରୋଗ; ଦୈର୍ଘ୍ୟ ।

ଆନୀତ, ବିଂ. (ଆ-ନୀ-ତ) ଯାହା ଆନୟନ କରା ହୋଇଅଛି ।

ଆନୁକୂଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅନୁକୂଳ-ଯ) ସାହାଯ୍ୟ ।

ଆନୁଗତ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅନୁଗତ-ଯ) ଅନୁବୃତ୍ତି, ଅନୁସରଣ, ଅନୁଗତ ହୋଇ ରହିବାର ।

ଆନୁପୂର୍ବିକ, ବିଂ. (ଅନୁ-ପୂର୍ବ-ଇକ) ଅନୁକ୍ରମଯୁକ୍ତ, କ୍ରମାନୁସାରୀ ।

ଆନୁମାନିକ, ବିଂ. (ଅନୁମାନ-ଇକ) ସମ୍ଭାବ୍ୟ ବା ସମ୍ଭାବିତ, ଅନ୍ଦାଜ ।

ଆନୁଷଙ୍ଗିକ, ବିଂ. (ଅନୁଷଙ୍ଗ-ଇକ) ସଂଲଗ୍ନ, ସଂପ୍ରଯୁକ୍ତ ।

ଆନୂପ, ବି. ପୁଂ. (ଅନୂପ-ଅ) ଅନୂପଦେଶ ଜାତ ମହିଷ, ଗଣ୍ଡାର, ଶୂକରପ୍ରଭୃତି ଜନ୍ତୁ ବିଶେଷ । ବିଂ. ଜଳବହୁଳ, ଜଳପ୍ରାୟ ।

ଆନ୍ତରିକ, ବିଂ. (ଅନ୍ତର-ଇକ) ମନୋଗତ ।

ଆନ୍ତରୀକ୍ଷ, ବିଂ. (ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ-ଅ) ଆକାଶ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଆନ୍ଦୋଳନ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଆ-ଦୋଲ-ଅନ) ଅନୁଶୀଳନ, ତର୍କବିତର୍କ, ଆଲୋଚନା; କମ୍ପନ ।

ଆନ୍ଦୋଳିତ, ବିଂ. (ଆନ୍ଦୋଳ-ଇତ) ଚଳିତ କମ୍ପିତ, ଦୋଳିତ ।

ଆନ୍ୱୀକ୍ଷିକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅନୁ-ଈକ୍ଷ-ଆ-ଇକ-ଈ) ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର, ତର୍କ ବିଦ୍ୟା, ଆତ୍ମ ବିଦ୍ୟା; ଦୁର୍ଗା ।

ଆପଃ, ବି. ନ (ଅପ୍=ପ୍ରାପ୍ତ ହେବାର-ଅସ୍) ଜଳ, ଜଳରାଶି ।

ଆପ, ବି. ନ. (ଅପ୍=ଜଳ-ଅ, ସମୂହ ଅର୍ଥରେ) ଜଳସମୂହ ।

ଆପକ୍ୱ, ବିଂ. (ଆ=ଈଷତ୍-ପକ୍ୱ) ଅର୍ଦ୍ଧପକ୍ୱ, ଈଷତ୍ପକ୍ୱ ।

ଆପଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅପ-ଗମ୍-ଆ) ଯହିଁରେ ଜଳ ଗମନ କରେ, ନଦୀ ।

ଆପଠ, ବି. (ଦେଶଜ) ଆବରଣ ।

ଆପଣ, ବି. (ଆ-ପଣ୍=ବାଣିଜ୍ୟ କରିବା-ଅ) ବିକ୍ରୟସ୍ଥାନ, ହାଟ, ବଜାର; ୨ୟ ପୁରୁଷର ମାନ୍ୟ ହେଲେ ଯୁଷ୍ମଦ୍ ପରବର୍ତ୍ତିରେ "ଆପଣ" ଏହି ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ ।

ଆପଣା, ସଂ. (ପ୍ରା; ଆତ୍ମନ୍ ଶବ୍ଦର, ଅପଭ୍ରଂଶ) ନିଜେ, ଆପେ, ସ୍ୱୟଂ ।

ଆପଣିକ, ବିଂ. (ଆପଣ-ଇକ) ବାଣିଜ୍ୟକାରୀ, ବିକ୍ରେତା, ଦୋକାନୀ ।

ଆପତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ପଦ୍-ତି) ବିପତ୍ତି; ଦୋଷ, ତିରସ୍କାର; ଅସମ୍ମତି; ବାଧାଦାନ; ବିପରୀତ ଯୁକ୍ତି ପ୍ରଦର୍ଶନ ।

ଆପଦ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ପଦ୍-ଅ) ବିପଦ; ଦୁଃଖ, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଦୁର୍ଘଟଣା, (ଆପ=ଜଳସମୂହ-ଦ=ଯେ ଦାନ କରେ) ମେଘ; ମୁଥା ।

ଆପନ୍ନ, ବିଂ. (ଆ-ପଦ୍-ତ) ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ; ଲବ୍ଧ, ପ୍ରାପ୍ତ ।

ଆପନ୍ନସତ୍ତ୍ୱା, ବିଂ (ଆପନ୍ନ=ପ୍ରାପ୍ତ-ସତ୍ତ୍ୱ=ପ୍ରାଣୀ) ଗର୍ଭିଣୀ, ଗର୍ଭବତୀ ।

ଆପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ପତ୍-ଅ) ପତନ; ଆଗମନ, ତତ୍କାଳ; ପ୍ରଥମ ସମୟ; ଘଟନାସମୟ; ପଥ ।

ଆପାତତଃ ଅଂ. (ଆପାତ-ତସ୍) ସମ୍ପ୍ରତି, ବର୍ତ୍ତମାନ, ଇଦାନୀଂ; ପ୍ରଥମତଃ ।

ଆପାଦମସ୍ତକ, ବିଂ. (ଆ-ପାଦ-ମସ୍ତକ) ପାଦଠାରୁ ମସ୍ତକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଆପାନ, ବିଂ. ନ. (ଆ-ପା-ଅନ) ମଦ୍ୟପାନରପାତ୍ର, ମଦ୍ୟ ବିକ୍ରୟ ସ୍ଥାନ ।

ଆପାମର, ବିଂ (ଆ=ଅବଧି-ପାମର) ପାମର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ସବୁ, ସକଳ ।

ଆପିଞ୍ଜର, ବି. ନ. (ଆ=ସର୍ବତୋଭାବରେ-ପିଞ୍ଜର=ପୀତବର୍ଣ୍ଣ) ସୁବର୍ଣ୍ଣ, । ବିଂ, ଈଷତ୍ ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ।

ଆପିଲ, ଅପିଲ, ବି. (ଇଂରାଜୀ) ପୁନର୍ବିଚାର ପ୍ରାର୍ଥନା, ବିଚାରକର ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଉଚ୍ଚସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ ବା ବିଚାରକ ନିକଟରେ ବିଚାର ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଆପୀନ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ପୀନ) ଗାଈର ସ୍ତନ, ପହ୍ଲା; କୂପ । ବିଂ. ଈଷତ୍ ସ୍ଥୂଳ ।

ଆପୂପ, ବି. ପୁଂ. (ଅପୂପ=ପିଷ୍ଟକ-ଅ, ସ୍ୱାର୍ଥେ) ପିଷ୍ଟକ, ପିଠା ।

ଆପୂପିକ, ବିଂ. (ଅପୂପ-ଇକ) ପିଷ୍ଟକ ବ୍ୟବସାୟୀ, ପିଠା ବିକ୍ରେତା ।

ଆପୂପ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅପୂପ-ଯ) ମଇଦା ଅଟାପ୍ରଭୃତି, ପିଷ୍ଟକର ଉପକରଣ ।

ଆପ୍ତ, ବିଂ. (ଅପ-ତ) ଅଭ୍ରାନ୍ତ; ବିଶ୍ୱସ୍ତ; ଆତ୍ମୀୟ, ବନ୍ଧୁ, ଲବ୍ଧ; ଯୁକ୍ତ; ହିତ; କୁଶଳ ବା ପାରଗ । ବି. ପୁଂ. ଭ୍ରମ ପ୍ରମାଦ ଶୂନ୍ୟ ମୁନିପ୍ରଭୃତି ।

ଆପ୍ତବାକ୍ୟ, ବି. ନ. (ଆପ୍ତ=ଅଭ୍ରାନ୍ତ-ବାକ୍ୟ) ଭ୍ରମ ପ୍ରମାଦ ରହିତ ବିଶ୍ୱସ୍ତ କଥା; ପ୍ରମାଣ, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ-ବାକ୍ୟ ।

ଆପ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (ଆପ୍-ତ-ଆ) ଜଟା ।

ଆପ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆପ୍-ତି) ପ୍ରାପ୍ତି, ଲାଭ; ସଂଯୋଗ; ସମ୍ବନ୍ଧ; ବ୍ୟାପ୍ତି ।

ଆପ୍ୟାନ, ବିଂ. (ଆ-ପ୍ୟାୟ୍-ତ) ବଳିଷ୍ଠ, ସ୍ଫୀତ, ସ୍ଥୂଳ;

ଆପ୍ୟାୟନ, ବି. ନ. (ଆ-ପ୍ୟାୟ୍-ଅନ) ତୃପ୍ତି, ସନ୍ତୋଷ; ପୋଷଣ; ପ୍ରୀତି; ବୃଦ୍ଧି; ଉନ୍ନତି ।

ଆପ୍ୟାୟିତ, ବିଂ. (ଆ-ପ୍ୟାୟ୍-ତ) ତୃପ୍ତ, ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ।

ଆପ୍ଲବନ, ବି. ନ. (ଆ-ପ୍ଲୁ-ଅନ) ପାଣିରେ ପହଁରିବାର, ସ୍ନାନ, ଅବଗାହନ ।

ଆପ୍ଲୁତ, ବିଂ. (ଆ-ପ୍ଲୁ-ତ) ସ୍ନାତ, ମଗ୍ନ ।

ଆବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଆ-ବନ୍ଧ୍-ତ) ବ୍ୟାପୃତ, ବଦ୍ଧ; ସଂଲଗ୍ନ; ବିରଚିତ; କଳ୍ପିତ ।

ଆଭରଣ, ବି. ନ. (ଆ-ଭୃ-ଅନ) ଅଳଙ୍କାର, ଭୂଷଣ ।

ଆଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଭା-ଆ) ଦୀପ୍ତି, ଶୋଭା, କାନ୍ତି; ସାଦୃଶ୍ୟ; ବାତରୋଗ ବିଶେଷ ।

ଆଭାଷ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଭାଷ୍-ଅ) ଭୂମିକା; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଆଲାପ ।

ଆଭାସ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଭାସ୍-ଅ) ଅଭିପ୍ରାୟ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ଦୀପ୍ତି; ସୂଚନା; ପ୍ରତିବିମ୍ବ ।

ଆଭିଜାତ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅଭିଜାତ-ଯ) କୁଳାଭିମାନ, କୌଳୀନ୍ୟ, ବଂଶ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ।

ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅଭିମୁଖ-ଯ) ସମ୍ମୁଖୀନତ୍ୱ; ଆନୁକୂଲ୍ୟ ।

ଆଭୀର, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଭୀ-ର-ଅ) ଗଉଡ, ଗୋପାଳ; ଦେଶବିଶେଷ । ରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ, ଗୋପୀ; ଗୌଡୁଣୀ ।

ଆଭୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଭୁଜ-ଅ) ପୂର୍ଣ୍ଣତା, ଯଥା,

"ପଦାନନ୍ଦା ଭୋଗଃ ସ୍ଫୁରତୁ ହୃଦମେକୋଽପି ପୁରୁଷଃ ।"

ହଂସଦୂତ ।

(ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଅର୍ଥରେ)

"ଆଭୋଗ ହୋଇଲା ଏ ତୋଷିବ ରସିକରେ ।"

ବି. ଚି ।

ବିସ୍ତାର; ଯତ୍ନ; ଉପଭୋଗ; ବରୁଣଛତ୍ର ।

ଆମ, ବି. ପୁଂ. (ଅମ୍-ଅ) ରୋଗ, ପୀଡା, ରୋଗ-ବିଶେଷ; ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଧାନ୍ୟାଦି । ବିଂ. ଅପକ୍ୱ, କଞ୍ଚା ।

ଆମଗନ୍ଧି, ବି. ନ. (ଆମ=କଞ୍ଚା-ଗନ୍ଧ-ଇ) ଦୁର୍ଗନ୍ଧି ଚିତା ଧୂମାଦିର ଗନ୍ଧ ।

ଆମଦାନି, (ଯାବନିକ) ଦେଶାନ୍ତରରୁ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଆନୟନ ।

ଆମନ୍ତ୍ରଣ, ବି. ନ. (ଆ-ମନ୍ତ୍ର-ଅନ) ସମ୍ବୋଧନ, ଆହ୍ୱାନ, ନିମନ୍ତ୍ରଣ ।

ଆମନ୍ତ୍ରିତ, ବିଂ, (ଆ-ମନ୍ତ୍ର-ତ) ଆହୂତ, ନିମନ୍ତ୍ରିତ ।

ଆମୟ, ବି. ପୁଂ. (ଆମ୍-ଯା-ଅ) ରୋଗ, ବ୍ୟାଧି । ନ. ଔଷଧବିଶେଷ, କୁଡ ।

ଆମଲକ, ବି. ପୁଂ. / ଆମଲକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. } (ଆ-ମଲ୍=ଧାରଣ କରିବା-ଅକ) ଅଁଳାଫଳ, ଅଁଳାଗଛ; ଧାତ୍ରୀଗଛ; ଧାତ୍ରୀ ।

ଆମଲା, ବି. (ଯାବନିକ) ବେତନଭୋଗୀ କର୍ମଚାରୀ ।

ଆମବାତ, ବି. ପୁଂ. (ଆମ=ଅପକ୍ୱରସ,-ବାତ=ବାୟୁ) ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ ବାତରୋଗବିଶେଷ ।

ଆମଶୂଳ, ବି. ପୁଂ. (ଆମ-ଶୂଳ) ରୋଗବିଶେଷ, ଆମଜନିତ ଉଦର ରୋଗ ।

ଆମାତିସାର, ବି. ପୁଂ. (ଆମ-ଅତିସାର) ଯେଉଁ ରୋଗରେ ଆମମିଶ୍ରିତ ଝାଡା ହୁଏ, ରୋଗବିଶେଷ ।

ଆମାନ୍ନ, ବି. କ୍ଲ. (ଆମ-ଅନ୍ନ) ତଣ୍ଡୁଲ, ଚୂଉଳ, ଅପକ୍ୱଅନ୍ନ ।

ଆମାଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ଆମ-ଆଶୟ=ସ୍ଥାନ) ଗର୍ଭସ୍ଥ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ରୋଗବିଶେଷ ।

ଆମିକ୍ଷା, ଆମୀକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ମିଷ୍=ସେଚନ କରିବା-ସ-ଆ) ଦୁଗ୍ଧବିକାରବିଶେଷ, ଛେନା ।

ଆମିଷ, ବି. ପୁଂ. କ୍ଲ. (ଆ-ମିଷ୍=ବ୍ୟକ୍ତ ହେବା-ଅ) ମାଂସ ଓ ମତ୍ସ୍ୟାଦି; ସୁନ୍ଦର ଦ୍ରବ୍ୟ; ଉତ୍କୋଚ, ଲାଞ୍ଚ; ଅଭିଲାଷ; ଲାଭ; ଭୋଜନ ।

ଆମିଷପ୍ରିୟ, ବି. ପୁ. କଙ୍କପକ୍ଷୀ । ବି. ମାଂସାଭିଳାଷୀ ।

ଆମିଷାଶୀ, ବିଂ. (ଆମିଷ-ଅଶ୍-ଇନ୍) ଆମିଷଭୋଜୀ ।

ଆମୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଆ-ମୁଚ୍-ତ) ବଦ୍ଧ; ପରିହିତ; ନିକ୍ଷିପ୍ତ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ ।

ଆମୁଖ, ବି. କ୍ଲ. (ଆ-ମୁଖ=ଆରମ୍ଭ କରିବା) ନାଟକର ପ୍ରସ୍ତାବନାରୂପ ଅଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ଆମୁଷ୍ୟାୟଣ, ବିଂ. (ଅମୁଷ୍ୟ-ଆୟନ, ସ୍ୱାର୍ଥେ) ସଦ୍‌ବଂଶୀୟ, କୁଲୀନ ।

ଆମୁଷ୍ମିକ, ବିଂ. (ଅମୁଷ୍ମିନ୍-ଇକ) ପାରଲୌକିକ ।

ଆମୂଳ, ବିଂ. (ଆ-ମୂଳ) ମୂଳପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ପ୍ରଥମାବଧି ।

ଆମୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଆ-ମୃଜ୍-ତ) ମାର୍ଜିତ ।

ଆମୋଦ, ବି. କ୍ଲ. (ଆ-ମୁଦ୍-ଅ) ଆନନ୍ଦ, ହର୍ଷ । ପୁଂ. ଅତି ଦୂରବ୍ୟାପୀ ସୁଗନ୍ଧ ।

ଆମ୍ନାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ମ୍ନା=ଅଭ୍ୟାସ କରିବା-ଅ) ମୁନିଗଣ ଯାହା ଅଭ୍ୟାସ କରନ୍ତି, ବେଦ; କୁଳାଚାର; ଅଭ୍ୟାସ; ସମ୍ପ୍ରଦାୟ; ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର; କୁଳ ।

ଆମ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଅମ୍-ର-ଅ=ଅମ୍ର; ଅମ୍ର-ଅ,ସ୍ୱାର୍ଥେ) ଆମ୍ବ, ଫଳବିଶେଷ; ଆମ୍ବଗଛ ।

ଆମ୍ରାତ, ଆମ୍ରାତକ, ବି, ପୁଂ, (ଅମ୍ର-ଅତ,ଅକ) ଆମ୍ବଡ଼ା, ଆମ୍ବଡ଼ାଗଛ ।

ଆମ୍ଳା, ଆମ୍ଳିକା, ଆମ୍ଳୀକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅମ୍ଳ=ରସବିଶେଷ-ଆ, ଇକ, ଈକ-ଆ) ତେନ୍ତୁଳୀଗଛ ।

ଆମ୍ବ, ବି. (ପ୍ରା) (ଆମ୍ରର ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ରୂତ, ଫଳବିଶେଷ, ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଆମ୍ବଡ଼ା, ବି. (ପ୍ରା) (ଅମ୍ରାତକର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଫଳବିଶେଷ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଆମ୍ବିକେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅମ୍ବିକା-ଏୟ) ଅମ୍ବିକାପୁତ୍ର, ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର, କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଆମ୍ବିଳ, ବି. (ପ୍ରା; ଅମ୍ଳର ଅପଭ୍ରଂଶ) ରସବିଶେଷ, ଖଟେଇ ।

ଆମ୍ବିଳା, ବିଂ, (ପ୍ରା) ଆମ୍ବିଳରସଯୁକ୍ତ, ଖଟା ।

ଆୟ, ବି. ପୁଂ, (ଆ-ଇ-ଅ) ଧନାଗମ, ଲାଭ; ଲଗ୍ନର ଏକାଦଶସ୍ଥାନ ।

ଆୟତ, ବି. କ୍ଲ. (ଆ-ଯମ୍-ତ) ସମକୋଣୀ ସମାନ୍ତରାଳ କ୍ଷେତ୍ର; ବିଂ. ବିସ୍ତୃତ; ବିଶାଳ ।

ଆୟତନ, ବି. କ୍ଲ. (ଆ-ଯତ୍=ଯତ୍ନ କରିବା-ଅନ) ଯଜ୍ଞବେଦୀ; ଆଶ୍ରୟ; ଭଦ୍ରାସନ; ଘରବାଡ଼; ପରିମାଣ; ପରିସର; ରୋଗର କାରଣ ।

ଆୟତ୍ତ, ବିଂ. (ଆ-ଯତ୍=ବଶ ହେବା-ତ) ବଶୀଭୂତ, ଅଧୀନ ।

ଆୟସ, ବିଂ. (ଅୟସ୍-ଅ) ଲୌହନିର୍ମିତ ।

ଆୟସୀ, ବିଂ. (ଅୟସ୍-ଅ-ଈ) ଲୌହନିର୍ମିତ, ଲୌହମୟୀ, ଯଥା,

"ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆୟସୀ ଗଦା ତୁଲାଇ ହରଷ ।"

ବ. ଲ ।

ଆୟା, ବି. (ଯାବନିକ) ଧାଈ, ଦାସୀ ।

ଆୟାତ, ବି. କ୍ଲ. (ଆ-ଯା-ତ) ଆଗମନ । ବିଂ. ଆଗତ ।

ଆୟାମ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଯମ୍-ଅ) ଦୈର୍ଘ୍ୟ; ବିସ୍ତାର ।

ଆୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଯସ୍=କ୍ଲିଷ୍ଟ ହେବା-ଅ) କ୍ଲାନ୍ତି; ଯତ୍ନ; କ୍ଳେଶ; ପରିଶ୍ରମ; ଦୁର୍ବଳତା ।

ଆୟୁ, ଆୟୁଃ, ବି. ପୁଂ. କ୍ଲ. (ଇ=ଗମନ କରିବା-ଉ, ଉସ୍) ଜୀବନ, ଜୀବିତକାଳ, ପରମାୟୁ; ନହୁଷ, ରାଜପୁତ୍ର ।

ଆୟୁଧ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଯୁଧ୍-ଅ) ଅସ୍ତ୍ର, ଶସ୍ତ୍ର, ହତିଆର ।

ଆୟୁଧିକ, ବିଂ. (ଆୟୁଧ-ଇକ) ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସାୟୀ, ଶସ୍ତ୍ରଧାରୀ, ଯୋଦ୍ଧା ।

ଆୟୁଧୀୟ, ବିଂ. (ଆୟୁଧ-ଈୟ) ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସାୟୀ, ଯୋଦ୍ଧା ।

ଆୟୁର୍ବେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ୟୁଃ = ଜୀବନକାଳ-ବିଦ୍ = ଜାଣିବା-ଅ) ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ର, ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ର ।

ଆୟୁର୍ବେଦୀ, ବିଂ. (ଆୟୁର୍ବେଦ-ଇନ୍) ଆୟୁର୍ବେଦ ବ୍ୟବସାୟୀ, ଚିକିତ୍ସକ, ଗଣକ ।

ଆୟୁଷ୍କାମ, ବିଂ. (ଆୟୁଃ = ଜୀବନ-କାମ = ଅଭିଳାଷ) ଦୀର୍ଘଜୀବନାଭିଳାଷୀ ।

ଆୟୁଷ୍ମାନ୍, ବିଂ. (ଆୟୁଷ୍-ମତ୍) ଦୀର୍ଘାୟୁ, ଦୀର୍ଘଜୀବୀ । ବିଂ. (ଆୟୁଷ୍-ମତ୍) ଦୀର୍ଘାୟୁ, ଦୀର୍ଘଜୀବୀ । ବି. ପୁଂ. ଯୋଗବିଶେଷ ।

ଆୟୋଗବ, ବି. ପୁ. (ଅୟୋଗବ-ଅ) ଶୂଦ୍ର ଔରସ-ରେ ବୈଶ୍ୟା ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ, ଶଙ୍କରଜାତି-ବିଶେଷ ।

ଆୟୋଜକ, ବିଂ. (ଆ-ଯୁଜ୍-ଅକ) ସଂଗ୍ରହକାରକ, ଉଦ୍ୟୋଗୀ ।

ଆୟୋଜନ, ବି. ନ. (ଆ-ଯୁଜ୍-ଅନ) ସଂଗ୍ରହ, ଆହ-ରଣ, ଉଦ୍ୟୋଗ ।

ଆୟୋଧନ, ବି. ନ. (ଆ-ଯୁଧ୍-ଅନ) ଯୁଦ୍ଧ, ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର ।

ଆର, ବି. ପୁଂ. (ଋ = ଗମନ କରିବା-ଅ) ମଙ୍ଗଳ-ଗ୍ରହ; ଶନି; ପିତ୍ତଳ; ଚମାରଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଚକ୍ରାଙ୍ଗକାଣ୍ଡବିଶେଷ; ଅର ।

ଆରକୂଟ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଆର = ଗମନକାରୀ-କୂଟ = ସ୍ତୂପ) ପିତ୍ତଳ, ପିତ୍ତଳ ଆଭରଣ ।

ଆରକ୍ତ, ବିଂ. (ଆ-ଈଷତ୍-ରଞ୍ଜ୍-ତ) ଈଷତ୍ ଲାଲ, ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ।

ଆରକ୍ତିମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଆରକ୍ତ-ଇମନ୍) ଈଷତ୍ ଲାଲ, ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ।

ଆରଗ୍ୱଧ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ରୁଗ୍ = ରୋଗ-ବଧ୍ = ନଷ୍ଟ କରିବା-ଅ) ସୁନାରିଗଛ ।

ଆରଣି, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଋ-ଅନ) ଜଳାବର୍ତ୍ତ, ଜଳ-ଭଉଁରୀ ।

ଆରଣ୍ୟ, ବିଂ. (ଅରଣ୍ୟ-ଅ) ବନଜାତ, ବନୋଦ୍ଭବ, ବନ୍ୟ ।

ଆରଣ୍ୟକ, ବି. ପୁଂ. (ଅରଣ୍ୟ-କ) ହସ୍ତୀ; ପଥ; ଅଧ୍ୟାୟ; ମହାଭାରତର ପର୍ବବିଶେଷ; ବେଦାଂଶ-ବିଶେଷ; ଗୋମୟ; ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର; ବନବାସୀ । ବିଂ. ବନ୍ୟ, ବନଜାତ ।

ଆରତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ରମ୍-ତି) ଆଲତି; ନିବୃତ୍ତି, କ୍ଷାନ୍ତି ।

ଆରନାଳ, ଆରନାଳକ, } ବି. ନ. (ଅର = ଶୀଘ୍ର-ନର = ବନ୍ଧ-କରିବା-ଅ, ଅକ,) ଅଥବା (ଆର = ଗମନଶୀଳ-ନାଳ = ଗନ୍ଧ ଯାହାର) କାଞ୍ଜି, କାଞ୍ଜି-ପାଣି, ତୋରାଣି, ତୋରାଣି ।

ଆରବ୍ଧ, ବିଂ. (ଆ-ରଭ୍-ତ) ଯାହା ଆରମ୍ଭ କରା ହୋଇଅଛି, ଉପକ୍ରାନ୍ତ । ବି. ନ. ଆରମ୍ଭ ।

ଆରମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଆ-ରଭ୍-ଅ) ଉଦ୍ୟୋଗ; ଉପକ୍ରମ; ବ୍ୟାପାର; କାର୍ଯ୍ୟ; ଯତ୍ନ; ଉପାୟ; ପ୍ରୟୋଗ; ତ୍ୱରା; ଉତ୍ପତ୍ତି; ଯୋଗ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ହିଂସା; ଗର୍ବ ।

ଆରବ, ଆରାବ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ରୁ-ଅ) ଶବ୍ଦ, ଧ୍ୱନି; ଦେଶବିଶେଷ ।

ଆରାତି, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ରା = ଦାନ କରିବା-ଅତି) ଶତ୍ରୁ ।

ଆରାଧନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ରାଧ-ଅନ-ଆ) ଉପାସନା, ଭକ୍ତିକରଣ; ପରିଚର୍ଯ୍ୟା; ସେବା; ଅଭ୍ୟାସ; ପାକ; ପ୍ରାପ୍ତି । ବିଂ. ପୂଜାସାଧନ ।

ଆରାଧ୍ୟ, ବିଂ. (ଆ-ରାଧ-ଯ) ଉପାସ୍ୟ, ସେବ୍ୟ, ଯାହା-କୁ ଆରାଧନା କରାଯାଏ ।

ଆରାମ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ରମ-ଅ) ଉପବନ; ସୁସ୍ଥତା, ସୁଖ; ବିରତି, ନିବୃତ୍ତି ।

ଆରଶୀ, ବି. (ଦେଶଜ) (ସମ୍ଭବତଃ ଆଦର୍ଶ ଶବ୍ଦଜ) ଅଇନା, କାଚ, ଦର୍ପଣ ।

ଆରିଷା, ବି. (ଦେଶଜ) ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ ।

ଆରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଋ+ଉ, ଅ = ଆ) କର୍କଟ; ଶୂକର; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ ।

ଆରୂଢ, ବିଂ. (ଆ-ରୁହ୍-ତ) ଯେ ଆରୋହଣ କରି-ଅଛି ।

ଆରେ, (ଅ) ଅବଜ୍ଞାସୂଚକ ସମ୍ବୋଧନ ଶବ୍ଦ, ଯଥା,

"ଅରେ ଅରେ ଦୁଃଶାସନ ଦୁରନ୍ତ କୌରବ ।"

ଆରେକ, ବି°. (ଦେଶଜ) ଅନ୍ୟଲୋକେ, ଅପର-ବ୍ୟକ୍ତି, ଯଥା,

"ଏକଆରେକ ମୁଣ୍ଡ ଗୁହିଁ ।"

ଆରୋଗ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅ-ରୋଗ-ଯ) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ରୋଗାଭାବ, ଆରୋଗିତା ।

ଆରୋପ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ରୋହ-ଅ ; ହ=ପ) ଏକ ବସ୍ତୁରେ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ୍ମର ସ୍ଥାପନ, ଯଥା,

"ରଜ୍ଜୁରେ ସର୍ପହିର ଆରୋପ ଉଦ୍ଭାବନା ।"

ଆରୋପ, ବି. ନ. (ଆ-ରୁହ-ଇ-ଅନ) ଆରୋପ କରିବା; ଆରୋହଣ; କରାଇବା; ଧନୁରେ ଗୁଣ ସଂଯୋଗ ଇତ୍ୟାଦି ବପନ, ରୋଇବାର ।

ଆରୋହ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ରୁହ-ଅ) ଦୈର୍ଘ୍ୟ; ଉଚ୍ଚତା; ଅଶ୍ୱ ବା ହସ୍ତ୍ୟାଦିରେ ଆରୂଢ଼ ସୈନିକ; ଭାର; ଉତ୍ତମ ସ୍ତ୍ରୀର ନିତମ୍ବ ।

ଆରୋହଣ, ବି. ନ. (ଆ-ରୁହ-ଅନ) ଉପରେ ଚଢ଼ିବାର ।

ଆରୋହଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ରୁହ-ଅନ-ଈ) ସିଡ଼ି, ସୋପାନ, ପାହାଚ ।

ଆରୋହୀ, ବି°. (ଆ-ରୁହ-ଇନ) ଆରୋହଣକାରୀ, ଯଥା,

"ତୁମ୍ଭମାନେ ଆରୋହୀ ଅଶ୍ୱମାନେ ଯାଇଁ ହସ୍ତିରେଁ ମାନସେ,
ଭୁଜି ସୁରଙ୍ଗ ମାଣ୍ଡିବ ସାରେ ଗଳ ବିଜୟୀ ଗୁହିଁ ସେ ।"
ବୈ. ବି ।

ଆର୍ଜ୍ଜବ, ବି. ନ. (ଋଜୁ-ଅ) ସରଳତା, ଋଜୁତା ।

ଆର୍ତ୍ତ, ବି°. (ଆ-ଋ-ତ) ପୀଡ଼ିତ, ବ୍ୟାକୁଳ; ବିପନ୍ନ; ବିହ୍ୱଳ ।

ଆର୍ତ୍ତନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଆର୍ତ୍ତ-ନଦ-ଅ) କରୁଣଧ୍ୱନି, ଶୋକସୂଚକ ଶବ୍ଦ, ଯଥା,

"ଆର୍ତ୍ତନାଦ ସିଂହନାଦ ବ୍ୟାପଇ ଅମ୍ବରେ,
ଘାତକ ଆହତ ପରେ କାନ୍ଦେ ଦମ୍ଭ ଭରେ ।"
କ. ବ ।

ଆର୍ତ୍ତବ, ବି°. (ଋତୁ-ଅ) ଋତୁଜାତ, ଋତୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ରଜୋରକ୍ତ ।

ଆର୍ତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଋ-ତି) ପୀଡ଼ା, ଧନୁର ଅଗ୍ର ।

ଆର୍ତ୍ୱିଜ, ବି. ନ. (ଋତ୍ୱିଜ-ଅ) ପୌରହିତ୍ୟ ।

ଆର୍ଥିକ, ବି°. (ଅର୍ଥ-ଇକ) ଅର୍ଥଜ୍ଞ, ବିଜ୍ଞ; ଧନୀ, ଅର୍ଥସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଆର୍ଦ୍ର, ବି°. (ଅର୍ଦ୍ଦ=ଗମନକରିବା-ର) ଓଦା, ଭିଜା, ସନ୍ତସନ୍ତିଆ, ନୂତନ; ମୃଦୁ; ଶିଥିଳ ।

ଆର୍ଦ୍ରକ, ବି. ନ. (ଆର୍ଦ୍ର-କ) ମୂଳବିଶେଷ, ଅଦା ।

ଆର୍ଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆର୍ଦ୍ର-ଆ) ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ, ଷଷ୍ଠ-ନକ୍ଷତ୍ର, ଇହାର ଆକାର ପଦ୍ମାକୃତି, ଯଥା,

"ପୂର୍ଣ୍ଣିଚନ୍ଦ୍ରମା ମୁଖି ଆରଦ୍ରା କେଶ୍ୟାଛ,
ମାଣିକ୍ୟ ପସ ଦଶନ ଅଛ ଦୀପଛ ଗୋ ।"

ଆର୍ଯ୍ୟ, ବି°. (ଅ-ଋ =ଗମନକରିବା-ଯ) ସତ୍କୁଳୋଦ୍ଭବ, ପୂଜ୍ୟ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ବି. ପୁଂ. ସ୍ୱାମୀ, ଗୁରୁ ।

ଆର୍ଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅ-ଋ-ଯ-ଆ) ପାର୍ବ୍ବତୀ; ଶ୍ରେଷ୍ଠା ଏବଂ ମାନ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ୱାଶୁ ପ୍ରଭୃତି; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ଏହି ଛନ୍ଦର ପ୍ରଥମ ଓ ତୃତୀୟ ଚରଣରେ ଦ୍ୱାଦଶ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଚରଣରେ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଏବଂ ଚତୁର୍ଥ ଚରଣରେ ପଞ୍ଚଦଶ ମାତ୍ରା ଥାଏ; ହ୍ରସ୍ୱବର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଏକ ମାତ୍ରା ଓ ଦୀର୍ଘବର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଦୁଇ ମାତ୍ରା ଗଣଣା କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଆର୍ଯ୍ୟ-ଆବର୍ତ୍ତ) ପୁଣ୍ୟଭୂମି, ହିମାଳୟ ଓ ବିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ବତର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ ।

ଆର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଋଷି-ଅ) ବିବାହବିଶେଷ । ବି°. ଋଷିପ୍ରଣୀତ (ପୁରାଣ, କାବ୍ୟାଦି) ଋଷି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ (ବ୍ୟାକରଣର ନିୟମାଦି ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି) ଋଷିପ୍ରଯୁକ୍ତ (ଶବ୍ଦାଦି) ଯେପରି-ଆର୍ଷ ପ୍ରୟୋଗ ।

ଆଲଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ପଙ୍ଖାଦି, ରାଜୋପକରଣବିଶେଷ, ବ୍ୟଜନବିଶେଷ ।

ଆଲପିନ, (ଯାବନିକ) ପିନ, ଲୌହନିର୍ମିତ କ୍ଷୁଦ୍ର କଣ୍ଟା ।

ଆଲମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଲମ୍ବ୍-ଅ) ଆଶ୍ରୟ, ଅବଲମ୍ବନ; ଆଧାର ।

ଆଲମ୍ବନ, ବି. ନ. (ଆ-ଲମ୍ବ-ଅନ) ଅବଲମ୍ବନ, ଆଶ୍ରୟ; ଶୃଙ୍ଗାରାଦି ରସର ବିଭାବବିଶେଷ, ଯାହାକୁ ଆଶ୍ରା କରି ରସର ଉଦୟ ହୁଏ, ନାୟିକାଦି ।

ଆଲମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଲଭ୍-ଅ) ମାରଣ, ହିଁସା, ବଧ; ସ୍ପର୍ଶ ।

ଆଲୟ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଲୀ = ଲୀନ ହେବା-ଅ) ଗୃହ, ବାସସ୍ଥାନ ।

ଆଲବାଲ, } ବି. ନ. (ଆ-ଲୂ=ଛେଦନ କରିବା ବା
ଅଲବାଲ, } ଖନନ କରିବା-ଆଲ) ମନ୍ଦା, ଗଛମୂଳରେ ଜଳ ରହିବା ସ୍ଥାନ, ଯଥା,

"ତାମ୍ବୂଳ ବୋଲ ଗଣ୍ଡ ଚୁମ୍ବନେ ଝଲେ,
ହେମ ଆଲବାଳେ କି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ କଦଳୀ ।"

ଆଲସ, ବିଂ. (ଅଲସ-ଅ) ଆଲସ୍ୟଯୁକ୍ତ, ଅଲସୁଆ ।

ଆଲସ୍ୟ, ବି. ନ. (ଅଲସ-ଯ) ଅଲସତା, ମାନ୍ଦ୍ୟ, ଅଲସୁଆପଣ ।

ଆଲାନ, ବି. ନ. (ଆ-ଲା=ଗ୍ରହଣ କରିବା ବା ବନ୍ଧନ କରିବା-ଅନ) ଗଜବନ୍ଧନ ସ୍ତମ୍ଭ; ବନ୍ଧନ ରଜ୍ଜୁ ।

ଆଲାପ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଲପ=କହିବା-ଅ) କଥୋପକଥନ, କଥାବାର୍ତ୍ତା; ଉଚ୍ଚାରଣ; ପରିଚୟ; ସଙ୍ଗୀତରେ "ଅନୁଲୋମ, ବିଲୋମ, ଗମକ, ମୂର୍ଚ୍ଛନା, ତାନ, ଲୟ, ସ୍ୱର ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ରାଗିଣୀରେ ଯେଉଁ୨ ସ୍ୱର ଯଥାର୍ଥରୂପେ ଆବଶ୍ୟକ, ଏହିମାନଙ୍କ ସଂଯୋଗରେ ରାଗାଦିକୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟରୂପେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାର ନାମ ଆଲାପ ।"

ଆଲାପନ, ବି. ନ. (ଆ-ଲପି-ଅନ) ପରସ୍ପର କଥୋପକଥନ, ଆଭାଷଣ ।

ଆଲାପିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆଲାପ-ଇନ୍- ଈ) ବୀଣା ।

ଆଲାପୀ, ବିଂ. (ଆ-ଲାପି-ଇନ୍) ଯାହା ସଙ୍ଗରେ ଆଲାପ ଅଛି; ଯେ ଅନ୍ୟ ସଙ୍ଗରେ ଉତ୍ତମରୂପେ ଆଲାପ କରେ ।

ଆଲାପ୍ୟ, ବିଂ. (ଆ-ଲପ-ଯ) ଆଲାପଯୋଗ୍ୟ, ଯାହା ସହିତ ଆଲାପ କରିବା ଉଚିତ; କଥନୀୟ ।

ଆଲାବୁ, }
ଆଲାବୂ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଲାବୁ ଦେଖ) ତୁମ୍ବୀ, ଲାଉ ।

ଆଲି, ଆଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଲ୍=ଭୂଷିତ କରିବା-ଇ, ଈ) ସଖୀ; ଯୁବତୀ; ଶ୍ରେଣୀ; ଓଡିଶାର କାଳ୍ପ ବିଶେଷ; ହିଡ, କ୍ଷେତ୍ରର ସୀମାନିରୂପକ ବନ୍ଧ । ପୁଂ. ଭ୍ରମର; ବୃଶ୍ଚିକ ।

ଆଲିଙ୍ଗନ, ବି. ନ. (ଆ-ଲିନ୍ଗ୍-ଅନ) ଆଶ୍ଳେଷ, କୁଣ୍ଢାକୁଣ୍ଢି, ଅଙ୍ଗମିଳନ ।

ଆଲିମ୍ପନ, ବି. ନ. (ଆ-ଲିମ୍ପ୍ + ଅ) ଚିତା ।

ଆଲୀଢ, ବିଂ. (ଆ-ଲିହ୍-ତ) ଭକ୍ଷିତ; ଆସ୍ୱାଦିତ; ଚାଟିବା; ଅସ୍ତ୍ରକ୍ଷତ । ବି. ନ. ଶରାଦି କ୍ଷେପଣ ସମୟରେ ଉପବେଶନ ବିଶେଷ, ବାମ ଜାନୁ ପଶ୍ଚାଦ୍ଭାଗରେ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଜାନୁ ସମ୍ମୁଖରେ ବିସ୍ତାରରୂପେ ସ୍ଥାପନପୂର୍ବକ ଉପବେଶନ ।

ଆଲୀନ, ବିଂ. (ଆ-ଲୀ-ତ) ବିଲୀନ, ଲୟପ୍ରାପ୍ତ; ବ୍ୟାପ୍ତ ।

ଆଲୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଲୁ-ଉ) କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳାଧାର, କଳସ, ମାଠିଆ । ପୁଂ. ନ. ମୂଳବିଶେଷ; ଭେଳା; ପେଚକ; ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଆଲୁଅ, ବି. ଚକ୍ଷୁରୋଗବିଶେଷ, (ଗ୍ରା ; ଆଲୋକଶବ୍ଦଜ) ଦୀପ୍ତି, ପ୍ରକାଶ ।

ଆଲୁଲାୟିତ, ବିଂ. (ଆ-ଲୁଲ୍ + ତ) ବନ୍ଧନ ରହିତ, ମୁକୁଳା ।

ଆଲେଖ୍ୟ, ବି. ନ. (ଆ-ଲିଖ୍-ଯ) ଚିତ୍ର, ଚିତ୍ରପଟ, ଛବି; ଚିତ୍ରକରଣ । ବିଂ. ଲେଖନୀୟ ।

ଆଲେପ, } ବି. ନ. (ଆ-ଲିପ୍-ଅ-ଅନ) ଲେପନ
ଆଲେପନ, } ଦ୍ରବ୍ୟ; ଲେପିବାର ।

ଆଲୋ, ଅଂ. ସ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ବୋଧନ ।

ଆଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଲୋକ୍-ଅ) ଦର୍ଶନ, ଦୃଷ୍ଟିପଥ; ପ୍ରକାଶ, ଦୀପ୍ତି; ଆଲୁଅ; ଜୟଶବ୍ଦ ।

ଆଲୋକନ, ବି. ନ. (ଆ-ଲୋକ୍-ଅନ) ଦୃଷ୍ଟି, ଦର୍ଶନ, ଦେଖିବା ।

ଆଲୋକବିଜ୍ଞାନ, (Optics) ବି. ନ. (ଆଲୋକ-ବିଜ୍ଞାନ) ଆଲୋକ ଓ ଦର୍ଶନବିଷୟକ ବିଦ୍ୟା, ବିଜ୍ଞାନବିଶେଷ ।

ଆଲୋଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଲୋଚ୍-ଅନ-ଆ) ଆନ୍ଦୋଳନ, ଅନୁଶୀଳନ, ଚର୍ଚ୍ଚା ।

ଆଲୋଚନୀୟ, ବିଂ. (ଆ-ଲୋଚ-ଅନୀୟ) ଆଲୋଚନାର ଯୋଗ୍ୟ, ଅନୁଶୀଳନୀୟ ।

ଆଲୋଡନ, ବି. ନ. (ଆ-ଲୁଡ୍-ଅନ) ମନ୍ଥନ, ଆବର୍ତ୍ତନ ।

ଆଲୋଡିତ, ବିଂ. (ଆ-ଲୁଡ୍-ତ) ମନ୍ଥିତ; ସମ୍ମିଳିତ; ଆଲୋଡିତ ।

ଆଵର, ବି. (ଅପର ଶବ୍ଦଜ) ଆଉ, ଅନ୍ୟ, ପୁଣି; (ଏ ଶବ୍ଦ ପଦ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ।)

ଆବରକ, (Protectives) ବିଂ, (ଆ-ବୃ-ଅକ) ଆଚ୍ଛାଦକ ।

ଆବରଣ, ବି. ନ. (ଆ-ବୃ-ଅନ) ଢାଲ; ଢାଙ୍କୁଣୀ; ଅବରୋଧ; ଆଚ୍ଛାଦନ ସାଧନ ପ୍ରାଚୀରାଦି ।

ଆବର୍ଜନ, ବି. ନ. (ଆ-ବୃଜ୍-ଅନ) ଖଡ଼କୁଟ, ଅଳିଆ, ଝାଡୁଆ ।

ଆବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ବୃତ-ଅ) ଜଳଭଉଁରୀ; ମେଘବିଶେଷ; ଘୋଡା ଦେହର ଭଉଁରୀ; ଘୂର୍ଣ୍ଣନ ।

ଆବର୍ତ୍ତକ, ବି, ପୁଂ. (ଆ-ବୃତ-ଅକ) ମେରୁଦଣ୍ଡ ସଂଲଗ୍ନ ଅସ୍ଥିଖଣ୍ଡ; ମେଘବିଶେଷ; ଘୂର୍ଣ୍ଣିଜଳ । ବିଂ. ଆବରକ ।

ଆବର୍ତ୍ତିକା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ, (ଆ-ବୃତ-ଅକ-ଈ) ଲତାବିଶେଷ; ଚକ୍ରାକାର ଭ୍ରମଣ; ଜଳଭଉଁରୀ; ଘୋଡାମାନଙ୍କର ଚିହ୍ନବିଶେଷ ।

ଆବର୍ତ୍ତନ, ବି, ନ. (ଆ-ବୃତ-ଅନ) ଘରଲାଇବା; ଘୂର୍ଣ୍ଣନ; ମନ୍ଥନ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ଆବଳି, ଆବଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ବଲ୍-ଇ,ଈ) ଶ୍ରେଣୀ; ପଂକ୍ତି, ସମୂହ; ବଂଶ ।

ଆବଶ୍ୟକ, ବିଂ. (ଅବଶ୍ୟ-କ) ପ୍ରୟୋଜନୀୟ । ବି. ନ. ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବ; ନିରବକାଶ ।

ଆବଶ୍ୟକୀୟ, ବିଂ. (ଅବଶ୍ୟକ-ଈୟ) ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ।

ଆବହ, ବିଂ. (ଆ-ବହ୍-ଅ) ବହନକାରୀ; ଜନକ, ଉତ୍ପାଦକ; ଦାତା । ବି, ପୁଂ, ବାୟୁବିଶେଷ, ଭୂ ବାୟୁ, ଏହାର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱସ୍ଥ ବାୟୁକୁ ପ୍ରବାହ କହି ।

ଆବହନ, ବି. ନ, (ଆ-ବହ୍-ଅନ) ଉତ୍ପାଦନ; ବହନ ।

ଆବହମାନ, ବିଂ. (ଆବହ-ମାନ) ଚିରପ୍ରଚଳିତ, କ୍ରମାଗତ, ଯଥା, ଆବହମାନକାଳ ।

ଆବାପ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ବପ୍-ଅ) ମନ୍ଦା, ଗଛ ମୂଳରେ ପାଣି ରହିବା ସ୍ଥାନ; ବଳୟାଦି ଭୂଷଣ; ଶତ୍ରୁ ରାଜ୍ୟଚିନ୍ତା; ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା; ଶସ୍ୟାଦି ବପନ; ଉନ୍ନତାବନତ ଭୂମି; ମିଶ୍ରଣ; ଅନ୍ୱୟ; ପାତ୍ରବିଶେଷ, ଥଳୀ ।

ଆବାଲ, ବି. ନ. (ଆ-ବଲ୍-ଅ) ମନ୍ଦା, ଆଲବାଲ; (ଆ=ଅବଧି-ବାଲ) ବାଲକକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଆବାଲବୃଦ୍ଧବନିତା, ଅଂ. ବାଳକ, ବୃଦ୍ଧ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଆବାସ, ବି, ପୁଂ. (ଆ-ବସ୍-ଅ) ଗୃହ, ଭବନ, ବାସସ୍ଥାନ ।

ଆବାହନ, ବି, ନ. (ଆ-ବହ-ଇ-ଅନ) ନିମନ୍ତ୍ରଣ, ଆହ୍ୱାନ; ମନ୍ତ୍ରାଦି ଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ ହସ୍ତର ପ୍ରକ୍ରିୟାବିଶେଷ ଦ୍ୱାରା ଦେବତାଙ୍କର ଆମନ୍ତ୍ରଣ ।

ଆବିକ, ବି. ପୁଂ. (ଆବି-କ) କମ୍ବଳ, ମେଷଲୋମଜବସ୍ତ୍ର ।

ଆବିଗ୍ନ, ବିଂ, (ଆ-ବିଜ୍-ତ) ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ । ବି. ପୁଂ. କରମର୍ଦ୍ଦକ ।

ଆବିଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଆ-ବ୍ୟଧ୍-ତ) ବକ୍ର; କୁଟିଳ; ନିକ୍ଷିପ୍ତ; ପ୍ରେରିତ; ଭଗ୍ନ; ମୂର୍ଖ; ନିରସ୍ତ ।

ଆବିର୍ଭାବ, ବି, (ଆବିସ୍-ଭୂ-ଅ) ପ୍ରକାଶ, ଉଦୟ ।

ଆବିର୍ଭୂତ, ବିଂ. (ଆବିସ୍-ଭୂ-ତ) ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ; ପ୍ରକାଶିତ, ଉଦିତ; ଉଦ୍ଭୂତ ।

ଆବିଲ, ବିଂ. (ଆ-ବିଲ୍-ଅ) କଳୁଷିତ, ଗୋଳିଆ; ସନ୍ଦିଗ୍ଧ; ଆକୁଳ ।

ଆବିଷ୍କାର, ବି. ପୁଂ. (ଆବିସ୍-କୃ-ଅ) ଅନୁସନ୍ଧାନଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶକରଣ, ନବପ୍ରକାଶ ।

ଆବିଷ୍କ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (ଆବିସ୍-କ୍ରିୟା) ଅନୁସନ୍ଧାନଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶ ।

ଆବିଷ୍କୃତ, ବିଂ, (ଆବିସ୍-କୃ-ତ) ପ୍ରକଟିତ, ନବପ୍ରକାଶିତ ।

ଆବିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଆ-ବିଶ୍-ତ) ନିବିଷ୍ଟ; ଭୂତାଦିଗ୍ରସ୍ତ; ଅତିଶୟ ମନୋଯୋଗୀ ।

ଆବୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଣ୍ଡମାଂସ, ରୋଗବିଶେଷ ।

ଆବୃତ, ବିଂ. (ଆ-ବୃ-ତ) ଆଚ୍ଛାଦିତ, ବେଷ୍ଟିତ, ବ୍ୟାପ୍ତ ।

ଆବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ଆ-ବୃତ-ତ) ପୁନଃପୁନଃ ଅଭ୍ୟସ୍ତ; ଆଗତ; ଗୁଣିତ; ନିବୃତ୍ତ; ପୁନରାଗତ ।

ଆବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ବୃତ-ତି) ପଠନ, ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନ କରି ପଢିବା; ଅଭ୍ୟାସ; ଗଣନ; ଆଗମନ; ପୁନଃପୁନଃ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ ।

ଆବେଗ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ବିଜ୍-ଅ) ଚଞ୍ଚଳତା; ଚିତ୍ତ-ସମ୍ଭ୍ରମ ।

ଆବେଦକ, ବିଂ. (ଆ-ବିଦ୍-ଅକ) ନିବେଦକ, ପ୍ରାର୍ଥନାକାରୀ ।

ଆବେଦନ, ବି. ନ. (ଆ-ବିଦ୍-ଅନ) ନିବେଦନ, ବିଜ୍ଞାପନ, ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଆବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ବିଶ୍-ଅ) ଅଧିଷ୍ଠାନ, ପ୍ରବେଶ; ଗର୍ବ; ମନୋଯୋଗ; ଆୟତ୍ତକରଣ; ଅଭିନିବେଶ; ସଂସ୍କାର, ଅପସ୍ମାରରୋଗ (ଅଭିନିବେଶ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଆବେଶେ ଲେହନ୍ତି ଓଷ୍ଠ ସେ କାମ ସ୍ୱାଦରେ ।"

ବି. ଚି. ମ ।

ଆବେଶନ, ବି. ନ. (ଆ-ବିଶ୍-ଅନ) ଶିଳ୍ପଶାଳା ପ୍ରବେଶ; ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିର ପରିଧି; ଭୂତାବେଶ; ସୈନ୍ୟ, ଶ୍ରେଣୀ ।

ଆଶ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍-ଅ) ଭୋଜନ; ଯେପରି ପ୍ରାତ-ରାଶ; ଯେ ଭୋଜନ କରେ; (ଏହି ଶବ୍ଦଟି ପ୍ରାୟ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସହିତ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଏ; ଯଥା, ହୁତାଶ; (ଆଶା ଶବ୍ଦଜ) ଇଚ୍ଛା, ବାଞ୍ଛା, (ପଦ୍ୟରେ କେବଳ ଏହି ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ) ଯଥା,

"ଆଶ ବଶେ ବଳେ ବାହାରଇ ସୁଧା ସ୍ୱର ।"

ବି. ଚି. ମ ।

ଆଶଂସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଶନ୍ସ୍-ଆ) ପ୍ରତ୍ୟାଶା, ଇଚ୍ଛା, ଅଭିଳାଷ, ସମ୍ଭାବନା ।

ଆଶକ୍ତ, ବିଂ. (ଆ-ଶକ୍-ତ) ଶକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ, ସମର୍ଥ ।

ଆଶକ୍ତି, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଶକ୍-ତି) ସାମର୍ଥ୍ୟ, ଯୋଗ୍ୟତା ।

ଆଶଙ୍କା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଶଙ୍କ୍-ଆ) ସନ୍ଦେହଯୁକ୍ତ ଭୟ । ସଂଶୟ, ଯଥା,

"ଆଶଙ୍କା ଭୟ ବିପଦ,
ନିରନ୍ତର ସଙ୍ଗମନ କରଇ ଅସ୍ଥିର ।"

କ. ବ ।

ଆଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଶୀ-ଅ) ଅଭିପ୍ରାୟ; ଆଶ୍ରୟ; ଆଧାର; ମନଃ; ଅଦୃଷ୍ଟ; ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ; ଇଚ୍ଛା; ପଣସ-ଗଛ; ପଣସ; ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ।

ଆଶର, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଶୃ-ଅ) ଅଗ୍ନି । ପୁଂ, ସ୍ତ୍ରୀ. ରାକ୍ଷସ, ରାକ୍ଷସୀ ।

ଆଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଅଶ୍-ଅ-ଆ) ଭରସା, ଆକାଙ୍କ୍ଷା, ଅନାୟତ୍ତ ବିଷୟରେ ତୃଷ୍ଣା; ଦକ୍ଷପ୍ରଜାପତିଙ୍କର କନ୍ୟା; ଦିକ୍, ଦିଗ, ଯଥା,

"ପଶ୍ଚିମାଶା ହେଲା କୁଙ୍କୁମେ ରୁଚିତ ।"

କ. କେ ।

ଆଶାବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ଆଶା-ବନ୍ଧ=ବନ୍ଧନ) ଆଶ୍ୱାସ, ପ୍ରତ୍ୟାଶା; ମାକଡସାର ଜାଲ ।

ଆଶାଭଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଆଶା-ଭଙ୍ଗ) ନୈରାଶ୍ୟ, ଆକାଙ୍କ୍ଷା ବୈଫଲ୍ୟ ।

ଆଶାୟୀ, ବିଂ. (ଆଶା-ଇନ୍) ଆଶାବାନ୍, ଯେ ଆଶା କରେ, ଯଥା,

"ଉଚତର ଫଳେ ଖର୍ବ ଆଶାୟୀ ପରି,
ଲାବଣ୍ୟବତୀ କାମକୁ ମନ୍ତ୍ର କରି ।"

ଲା. ବ ।

ଆଶାବହ, ବି. ପୁଂ. (ଆଶା-ଆବହ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଆଶିତ, ବିଂ. (ଆ-ଅଶ୍-ତ) ଅଶିତ, ଭୁକ୍ତ ।

ଆଶିସ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଶାସ୍-୦) ମଙ୍ଗଳବାଞ୍ଛା; ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ଆଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଆ-ଅଶ୍-ଅ-ଇ) ସର୍ପାଦିର ବିଷଦନ୍ତ ।

ଆଶୀର୍ବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଆଶିସ୍-ବଦ୍-ଅ) ଶୁଭ ଇଚ୍ଛା-ସୂଚକ ବାକ୍ୟ; କଲ୍ୟାଣ ।

ଆଶୀବିଷ, ବି. ପୁଂ. (ଆଶୀ-ବିଷ) ସର୍ପ ।

ଆଶୁ, କ୍ରି, ବିଂ. (ଅଶ୍-ଉ) ଶୀଘ୍ର, ଚଞ୍ଚଳ, ସତ୍ୱର, ବେଗ । ବି. ପୁଂ. ବର୍ଷାଳି ଧାନ ।

ଆଶୁଗ, ବି. ପୁଂ. (ଆଶୁ-ଗମ୍-ଅ) ଶର, ବାଣ, ଯଥା,

"ଦେବ ବୃନ୍ଦଙ୍କୁ ଯେ ଦେଖା ସୁଦୁଃଖୁଗେ ।
ରଣେ ଶୁଆଇଲେ ସୁଲକ୍ଷ୍ମ ଆଶୁଗେ ।"
ନ. ଢେ ।

ବିଂ. ଶୀଘ୍ରଗାମୀ ।

ଆଶୁଗତ, ବି. ପୁଂ. (ଆଶୁ-ଗତ) ବାୟୁ । ବିଂ ଶୀଘ୍ରଗାମୀ, ଯଥା,
"ଅନୁଚର ଭବ ଆଶୁଗତ ପ୍ରଭବ ହନୁ, ଆଶୁଗତ ଗତ ।"

ଆଶୁତୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଆଶୁ-ତୋଷ) ମହାଦେବ ।

ଆଶୁଶୁକ୍ଷଣି, ବି. ପୁଂ. (ଆଶୁ-ଶୁଷ୍=ଶୁଷ୍କ କରିବା-ଅନି) ଅଗ୍ନି; ବାୟୁ ।

ଆଶୌଚ, ବି. ନ. (ଅଶୌଚ-ଅ) ଅଶୌଚ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ଆ-ଚର୍-ଯ) ବିସ୍ମୟ, ଚମତ୍କାର । ବିଂ. ଅଦ୍ଭୁତ, ଅପୂର୍ବ, ବିସ୍ମୟଜନକ ।

ଆଶ୍ମନ, ବିଂ. (ଅଶ୍ମନ୍-ଅ) ପ୍ରସ୍ତର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ପ୍ରସ୍ତର ବିକାର । ବି. ନ. ପ୍ରସ୍ତର ସମୂହ । ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ ସାରଥି ।

ଆଶ୍ୟାନ, ବିଂ. (ଆ=ଈଷତ୍-ଶ୍ୟାନ=ଶୁଷ୍କ) ଶୁଷ୍କ, ଯଥା,
ପଥଶ୍ଚାଶ୍ୟାନ କର୍ଦ୍ଦମାନ୍ ।
ରଘୁ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ, ବିଂ. (ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ-ଅନୁ-ଇ-ତ) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଯୁକ୍ତ, ବିସ୍ମିତ ।

ଆଶ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଶ୍ରମ-ଅ) ମୁନିମାନଙ୍କର ବାସସ୍ଥାନ, ଚତୁର୍ବିଧ ଅବସ୍ଥା; ଯଥା, ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ, ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ, ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଓ ଭୈକ୍ଷ୍ୟ ଏହି ଚତୁର୍ବିଧ ଅବସ୍ଥା; ବେଦାଦି ଅଧ୍ୟୟନ ସ୍ଥାନ; ବନ; ମଠ ।

ଆଶ୍ରମିକ, ଆଶ୍ରମୀ, } ବିଂ. (ଆଶ୍ରମ-ଇକ, ଇନ୍) ତପୋବନ ନିବାସୀ, ଆଶ୍ରମସ୍ଥ, ଆଶ୍ରମବିଶିଷ୍ଟ; ଧାର୍ମିକ ।

ଆଶ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଶ୍ରି-ଅ) ଗୃହ; ଅବଲମ୍ବନ; ସନ୍ଧି, ବିଗ୍ରହାଦି ଷଡ଼୍ଗୁଣର ଅନ୍ୟତମ ଗୁଣ; ସାମୀପ୍ୟ; ରକ୍ଷାସ୍ଥାନ; କାରଣ; ବିଷୟ; ପ୍ରତାରଣା; ସ୍ଥିତ; ଆଧାର; ସହାୟ; ଅନୁସରଣ ।

ଆଶ୍ରୟାଶ, ବି. ପୁଂ. (ଆଶ୍ରୟ-ଅଶ୍-ଅ) ଅଗ୍ନି; ଚିତାମୂଳଗଛ ।

ଆଶ୍ରବ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଶ୍ରୁ-ଅ) ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ଅଙ୍ଗୀକାର; କ୍ଲେଶ । ବିଂ. କଥାର ବାଧ୍ୟ, ବଶ୍ୟ ।

ଆଶ୍ରିତ, ବିଂ. (ଆ-ଶ୍ରି-ତ) ଶରଣାଗତ, ସେବକ, ଅଧୀନ, ସ୍ଥିତ ।

ଆଶ୍ଳିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଆ-ଶ୍ଳିଷ୍-ତ) ଆଲିଙ୍ଗିତ; ବ୍ୟାପ୍ତ; ସଂସକ୍ତ; ଶ୍ଳେଷୋକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ ।

ଆଶ୍ଳେଷ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଶ୍ଳିଷ୍-ଅ) ଆଲିଙ୍ଗନ; ଏକଦେଶ ସମ୍ବନ୍ଧ; ମିଳନ, ଯଥା,
"ଆଶ୍ଳେଷ ଧ୍ୱନି ଶ୍ଳେଷ ଛଳ ବସେଧର ସଙ୍ଗ ଉତ୍ସାହ,
ସୁରସଜନତ ବୃନ୍ଦ ଗିର ଶୁଣି ଅଧିକ ସୁସ୍ନେହ ।"
କୋ. ବ୍ର ।

ଆଶ୍ୱସ୍ତ, ବିଂ. (ଆ-ଶ୍ୱସ୍-ତ) ଆଶ୍ୱାସପ୍ରାପ୍ତ ।

ଆଶ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଶ୍ୱସ୍-ଅ) ଆଶାଦାନ; ଅନୁନୟ; ପ୍ରବୋଧନ; ଉତ୍ସାହଦାନ; ସ୍ନେହ ପ୍ରଦର୍ଶନ; ଆଖ୍ୟାୟିକାର ପରିଚ୍ଛେଦ; ନିଶ୍ୱାସ; ବିଶ୍ରାମ ।

ଆଶ୍ୱିନ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱିନୀ-ଅ) ମାସବିଶେଷ, ଯେଉଁ ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଅଶ୍ୱିନୀ ନକ୍ଷତ୍ର ହୁଏ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଏହି ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ଆଶ୍ୱିନେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଅଶ୍ୱିନୀ-ଏୟ) ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର, ସ୍ୱର୍ଗବୈଦ୍ୟ ।

ଆଷାଢ଼, ବି. ପୁଂ. (ଆଷାଢ଼ୀ-ଅ) ଆଷାଢ଼ା ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଯେଉଁ ମାସରେ ହୁଏ; ବ୍ରହ୍ମଚାରିଧାର୍ଯ୍ୟ ପଳାଶଦଣ୍ଡ; ମଳୟପର୍ବତ ।

ଆସ, ବି. ପୁଂ. (ଅସ୍-ଅ) ଧନୁକ; ଆସନ; ସ୍ଥିତ ।

ଆସକ୍ତ, ବିଂ. (ଆ-ସନ୍ଜ୍-ତ) ପ୍ରୀତ, ଅନୁରକ୍ତ; ଯତ୍ନବାନ୍; ଲଗ୍ନ । ଅଂ. ନିତ୍ୟ, ସତତ ।

ଆସକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ସନ୍ଜ୍-ତି) ଅନୁରାଗ, ଅତିଶୟ ମନୋଯୋଗ; ସଙ୍ଗ, ସହବାସ; ଭୋଗାଭିଳାଷ ।

ଆସଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ସନ୍ଜ୍-ଅ) ଭୋଗ ବାସନା; ଅନୁରାଗ; ଅଭିନିବେଶ; ସଂସର୍ଗ ।

ଆସଙ୍ଗଲିପ୍ସା, (Adhesiveness) ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆସଙ୍ଗ-ଲଭ୍-ସନ୍-ଆ) ସଙ୍ଗଲାଳସା, ଏକତ୍ର ରହିବାର ଇଚ୍ଛା ।

ଆସନ, ବି, ନ, (ଆସ୍-ଅନ) ବସିବା ସ୍ଥାନ, ପୀଠାଦି,

କମ୍ବଳାଦି, ଉପବେଶନ; ସନ୍ଧ୍ୟାଦି ଷଟ୍‌ଗୁଣ ମଧ୍ୟରୁ ଶତ୍ରୁ ଦୁର୍ଗ ଅବରୋଧ କରି ବସିବାରୂପ ଚତୁର୍ଥ ଗୁଣ; ହସ୍ତୀର ସ୍କନ୍ଧଦେଶ; ଖୀରଗଛ ।

ଆସନ୍ତା, ବିଂ. (ଆଗମନ ଶବ୍ଦଜ) ଆଗମନଶୀଳ, ଆଗାମୀ, ଭାବୀ, ଆସୁଥିବା ।

ଆସନ୍ନ, ବିଂ. (ଆ-ସଦ୍-ତ) ଉପସ୍ଥିତ, ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ, ସମୀପସ୍ଥ ।

ଅସନ୍ନକାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଅସନ୍ନ-କାଳ) ମରଣ ସମୟ; ବିପତ୍କାଳ ।

ଅସର, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ସୃ-ଅ) ରାକ୍ଷସ, (ଯାବନିକ) ସଭା, ମଜଲିସ ।

ଆସବ, ବି. ନ. (ଆ-ସୁ-ଅ) ମଦ୍ୟ, ମଧୁ ।

ଆସାଦନ, ବି. ନ. (ଆ-ସଦ୍-ଅନ) ଲାଭ, ପ୍ରାପ୍ତି; ସ୍ଥାପନ, ସନ୍ନିଧାପନ; ମର୍ଦ୍ଦନ ।

ଆସାଦିତ, ବିଂ. (ଆ-ସାଦ୍-ଇତ) ପ୍ରାପ୍ତ, ଲବ୍ଧ; ସନ୍ନିଧାପିତ; ଆୟୋଜିତ; ସମ୍ପାଦିତ ।

ଆସାମୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ପ୍ରତିବାଦୀ ।

ଆସାର, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ସୃ-ଅ) ବୃଷ୍ଟିପାତ, ଜଳଧାରାପାତ; ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ବେଷ୍ଟନ; ସୁହୃଦ୍ ସୈନ୍ୟ; ପ୍ରବେଶ; ଜଳକଣା ।

ଆସିବା, କ୍ରି. ବିଂ. (ଆଗମନ ଶବ୍ଦଜ) ଆଗମନଶୀଳ, ଆସନ୍ତା । ବି. ଆଗମନ କରିବା, ଉପସ୍ଥିତ ହେବା, ଅନୁମିତ ହେବା, ଯଥା,

"କବି ମନକୁ ଏମନ୍ତ ଆସଇ ।"

ଅସୀନ, ବିଂ. (ଅସ୍-ଈନ) ଉପବିଷ୍ଟ, ସ୍ଥିତ; ଅନୁଦ୍ଯୋଗୀ ।

ଆସୁର, } ବିଂ. (ଅସୁର-ଅ-ଇକ) ଅସୁରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ;
ଆସୁରିକ, } ଅପବିତ୍ର; ନିନ୍ଦିତ; ଭୟଙ୍କର; ଅଶୁଭକର । ବି. ବିବାହବିଶେଷ ।

ଆସୁରୀ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅସୁର-ଅ-ଈ) ଶରସୋପାସ; ଚିକିତ୍ସାବିଶେଷ (Surgery) ବି. ନ, ବିଟଲବଣ ।

ଆସେଧ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ସିଧ୍-ଅ) ବନ୍ଧ ଓ ବିଚାରକର୍ତ୍ତାର ଆଦେଶାନୁସାରେ ଅପରାଧୀର ଅବରୋଧ ।

ଆସ୍ତର, ପୁଂ. } ବି. (ଆ-ସ୍ତୃ-ଅ, ଅନ) ଶଯ୍ୟା; ଶଯ୍ୟାର-
ଆସ୍ତରଣ, ନ. } ଚଦର, ହାତୀ ବା ଘୋଡାର ପିଠି ଉପରସ୍ଥ କମ୍ବଳାଦି, ଯଥା,—

"ମାର ଆସ୍ତରଣ ଭୃଗୁ-ପ୍ରଷ୍ଠେ ଯାର,
ସାରଙ୍ଗକୁ ଦିଏ ସହସ୍ର ଧିକ୍କାର ।"

ନ. କେ ।

ଆସ୍ତିକ, ବିଂ, (ଅସ୍ତି-ଇକ) ଈଶ୍ୱରବାଦୀ, ଈଶ୍ୱର ଓ ପରଲୋକରେ ଯାହାର ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ।

ଆସ୍ତିକ୍ୟ, } ବି. ନ. (ଆସ୍ତିକ-ଯ, ତା) ଈଶ୍ୱର ଓ
ଆସ୍ତିକତା, } ପରଲୋକରେ ବିଶ୍ୱାସ, ଈଶ୍ୱରବାଦ ।

ଆସ୍ତୀକ, ବି. ପୁଂ. (ଅସ୍ତି-ଈକ) ମୁନି ବିଶେଷ, ଜରତ୍କାରୁ ପୁତ୍ର; (ଜରତ୍କାରୁ ସ୍ୱାମୀ ନିକଟରେ ପୁତ୍ର ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତେ ତାହାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ "ଅସ୍ତି" (ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ୍ଭ ଔରସରେ ତୁମ୍ଭର ଗର୍ଭସଞ୍ଚାର ହୋଇଅଛି) କହି ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ । ଏହିହେତୁ ଜରତ୍କାରୁର ପୁତ୍ରର ନାମ ଆସ୍ତୀକ ହେଲା ।

ଆସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଆ-ସ୍ତୃ-ତ) ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ; ପତିତ; ପାତିତ; ଆକୀର୍ଣ୍ଣ; ବ୍ୟାପ୍ତ; ଆଚ୍ଛାଦିତ ।

ଆସ୍ଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ସ୍ଥା-ଆ) ଅବଲମ୍ବନ, ଆଶ୍ରୟ; ଶ୍ରଦ୍ଧା; ଯତ୍ନ; ଆଦର; ପ୍ରତିଷ୍ଠା; ସଭା; ସ୍ଥାନ; ସ୍ଥିତି ।

ଆସ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ଆ-ସ୍ଥା-ଅନ) ସଭା; ଯତ୍ନ; ପ୍ରୟାସ; ଅବଲମ୍ବନ; ବିଶ୍ରାମ ସ୍ଥାନ; ଆରୋହଣ; ପ୍ରତିମା-ପ୍ରଭୃତି ବସିବାର ସ୍ଥାନ ।

ଆସ୍ପଦ, ବି. ନ. (ଆ-ପଦ୍-ଅ) ସ୍ଥାନ; ପ୍ରତିଷ୍ଠା; କାର୍ଯ୍ୟ; ପଦ; ପ୍ରଭୁତ୍ୱ; ମର୍ଯ୍ୟାଦା; ଆଧାର, ଯଥା,—ଶ୍ରଦ୍ଧାସ୍ପଦ, ସ୍ନେହାସ୍ପଦ ।

ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ସ୍ପର୍ଦ୍ଧ-ଆ) ଆସ୍ଫାଳନ, ମାହାତ୍ମ୍ୟ-ପ୍ରକାଶ, ପ୍ରତିପକ୍ଷ ନିକଟରେ ସାହଂକାର ବଚନ ପ୍ରୟୋଗ ।

ଆସ୍ଫାଳନ, ବି. ନ. (ଆ-ସ୍ଫାଲି-ଅନ) ତାଡନ; ଗର୍ବ-ପ୍ରକାଶ; ସଙ୍ଘର୍ଷଣ; ସଞ୍ଚାଳନ ।

ଆସ୍ଫୋଟ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ସ୍ଫୁଟ୍-ଅ) ଆଘାତ; ଶୂରାଦିର-ବାହୁ ଶବ୍ଦ । ଆ. ସ୍ତ୍ରୀ. ବନମଲ୍ଲୀ ।

ଆସ୍ୟ, ବି, ନ, (ଅସ୍-ଯ) ମୁଖ, ଆନନ ।

ଆସ୍ରପ, ବ. ପୁଂ. ( ) ରାକ୍ଷସ; ମୂଳାନକ୍ଷତ୍ର ।

ଆସ୍ରବ, ବ. ପୁଂ. (ଆ-ସ୍ରୁ-ଅ) କ୍ଷରଣ, କ୍ଳେଶ, କଷ୍ଟ ।

ଆସ୍ୱାଦ, ବ. ପୁଂ. (ଆ-ସ୍ୱଦ୍-ଅ) ମଧୁରାଦିରସ; ରସାନୁଭବ, ସ୍ୱାଦଗ୍ରହଣ, ଚାଖିବା ।

ଆସ୍ୱାଦନ, ବ. ନ. (ଆ-ସ୍ୱଦ୍-ଇ-ଅନ) ରସଗ୍ରହଣ, ରସାନୁଭୂତ; ଚାଖିବା ।

ଆହତ, ବ. ପୁଂ. (ଆ-ହନ୍-ତ) ପୁରାତନବସ୍ତ୍ର ; ନୂତନବସ୍ତ୍ର; ଢୋଲ । ବି°. ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ, ନିହତ, ତାଡିତ; ଗୁଣିତ; ଦଗ୍ଧ ।

ଆହରଣ, ବ. ନ. (ଆ-ହୃ-ଅନ) ସଂଗ୍ରହ, ଆୟୋଜନ, ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଆନୟନ; ଉଦ୍ଧାର; ଅନୁଷ୍ଠାନ ।

ଆହବ, ବ. ପୁଂ. (ଆ-ହ୍ୱେ-ଅ) ଯଜ୍ଞ; ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର; ଯୁଦ୍ଧ ।

ଆହା, ଅ°. ଖେଦସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ ।

ଆହାର, ବ. ପୁଂ. (ଆ-ହୃ-ଅ) ଭୋଜନ; ଭକ୍ଷ୍ୟବସ୍ତୁ, ଯଥା,

"କରମକୁ ଏହାର ହର ହାର ଆହାର
ଗରୁଡ଼ କଲା କବା ଲୋଭ ରେ ସହରଣ ।"

ଲ. ବ ।

ଆହାର୍ଯ୍ୟ, ବି°. (ଆ-ହୃ-ଯ) ନୈମିତ୍ତିକ; ଅସ୍ୱାଭାବିକ, କୃତ୍ରିମ; ଅରୋପିତ; ଆହାରୀୟ, ଭକ୍ଷ୍ୟ, ଭୋଜ୍ୟ ।

ଆହାବ, ବ. ପୁଂ. (ଆ-ହ୍ୱେ-ଅ) ଯୁଦ୍ଧ; କୂପ ନିକଟସ୍ଥ କୁଣ୍ଡ; ଅଗ୍ନି ।

ଆହୁତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ହୁ-ତି) ହୋମ, ମନ୍ତ୍ରାଦି ପାଠ ଦ୍ୱାରା ଅଗ୍ନିରେ ଘୃତାଦି ନିକ୍ଷେପ ।

ଆହୁରି, ଅ°. (ଦେଶଜ) ଆଉ, ପୁଣି ।

ଆହୂତ, ବି°. (ଆ-ହ୍ୱେ-ତ) ଆମନ୍ତ୍ରିତ; ସମ୍ବୋଧିତ ।

ଆହୁଲି, ବ. ନ. (ଦେଶଜ) ନୌକାଚାଳନର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, କ୍ଷେପଣୀ ।

ଆହେ, ଅ°. (ପ୍ରା; ଅହୋର ଅପଭ୍ରଂଶ) ସମ୍ବୋଧନସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ ।

ଆହୃତ, ବି°. (ଆ-ହୃ-ତ) ଆୟୋଜିତ; ସଙ୍କଳିତ, ସଞ୍ଚିତ ।

ଆହ୍ନିକ, ବି°, (ଅହନ-ଇକ) ଦୈନିକ । ବ. ସନ୍ଧ୍ୟାବନ୍ଦନାଦି ।

ଆହ୍ନିକଗତି, (Diurnal motion) (ଆହ୍ନିକ-ଗତି) ପୃଥିବୀର ଦୈନିକଗତି ।

ଆହ୍ଲାଦ, ବ. ପୁଂ. (ଆ-ହ୍ଲଦ୍-ଅ) ହର୍ଷ, ଆନନ୍ଦ, ଆମୋଦ ।

ଆହ୍ଲାଦିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆହ୍ଲାଦ-ଇନ୍-ଈ) ବିଦ୍ୟୁତ୍ । ବି°. ଆମୋଦଯୁକ୍ତା, ହର୍ଷଯୁକ୍ତା ।

ଆହ୍ୱାନ, ବ. ନ. (ଆ-ହ୍ୱେ-ଅନ) ସମ୍ବୋଧନ, ଡାକିବାର; ନିମନ୍ତ୍ରଣ; ଆବାହନ ।

ଇ ତୃତୀୟ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ; ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣସ୍ଥାନ ତାଲୁ । ବ. (ଇ= ଗମନ କରିବା-°) କାମଦେବ । ଅ°. ଖେଦ; କୋପ; ଆହ୍ୱାନ; ଅନୁକମ୍ପା; ନିନ୍ଦା; ନିରାକରଣ; ବିସ୍ମୟ ।

ଇଃ, ଅ°. ଖେଦ, ଘୃଣା ବା ବିରକ୍ତିସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ । ବ. ପୁଂ. କାମଦେବ ।

ଇଂରାଜ, ବ. ଇଂଲଣ୍ଡ ଦେଶର ଲୋକ ।

ଇକାର, ବ. ପୁଂ. (ଇ-କାର=ସ୍ୱାର୍ଥ) ଇ, ଇବର୍ଣ୍ଣ ।

ଇକ୍ଷୁ, ବ, ପୁଂ. (ଇଷ୍-କ୍ସୁ) ଆଖୁଗଛ, ଗୁଳ୍ମଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ମଧୁର ରସବିଶିଷ୍ଟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଯଥା,

"ସୁଖ ଦୁଃଖ ଜାତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟେ ଉଦ୍ଭିତ,
ହେଲେ ହୁଏ ଯେଉଁ ପର ଗୋ ।"

ବି. ଚି ।

ଇକ୍ଷୁକାଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. (ଇକ୍ଷୁ-କାଣ୍ଡ, ଆଖୁର କାଣ୍ଡ ପରି କାଣ୍ଡ ଯାହାର) ଅଣଖୁଆ, କାଇଞ୍ଚତୃଣ ।

ଇକ୍ଷୁଗନ୍ଧା, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇକ୍ଷୁ-ଗନ୍ଧ) କାଶତୃଣ ।

ଇକ୍ଷୁଯନ୍ତ୍ର, ବ. ନ. (ଇକ୍ଷୁ-ଯନ୍ତ୍ର) ଯେ ଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଆଖୁରୁ ରସ ବାହାର କରାଯାଏ ଅର୍ଥାତ୍ ଆଖୁ ପେଡିବା ଘଣା ।

ଇକ୍ଷୁରସ, ବ, ନ, (ଇକ୍ଷୁ-ରସ) ଆଖୁରସ, ଯଥା,

"ଇକ୍ଷୁରସ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରାୟ ବୋଲ୍ଲୁଁ ବୋଲ ସେ ମଧୁର ।"

ଲ. ବ ।

ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁ, ବି, ପୁଂ, (ଇକ୍ଷୁ-ଅକ-ଉ) କକୁତ୍ସ୍ଥ, ପିତା-ମହ; ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ଆଦିରାଜା, ବୈବସ୍ୱତମନୁର ପୁତ୍ର ।

ଇଙ୍କଡ, ବି, (ଦେଶଜ) ଇକ୍ଷୁଜାତୀୟ ତୃଣବିଶେଷ ।

ଇଙ୍ଗିତ, ବି, ନ· (ଇଙ୍ଗ୍=ଗମନକରିବା-ତ) ସଙ୍କେତ, ଠାର, ଇସାରା, ଯଥା,

> "ଇଙ୍ଗିତେ ଚତୁର ଗ୍ରେର ସେନାପତି,
> ହେଲେ ଜାଣି କେଲେ ତାଙ୍କ ଗତି ମତି ।"
>
> ନ· କେ ।

(ଦେଶପ୍ରଚଳିତ) ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ ।

ଇଙ୍ଗୁଦୀ, ବି, ପୁଂ. (ଇଙ୍ଗ-ଦ-ଈ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଇଙ୍ଗୁଦୀ ବୃକ୍ଷର ଫଳ, ଯଥା,

> "କେଶକୁ ଇଙ୍ଗୁଦୀ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ
> କଭୂଷ ଥୋଇ ଦେଇ ଆଣି ତଳେ ।"
>
> ବୈ. ବ ।

ଇଙ୍ଗୁଳ, ବି. ନ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଏହା ଫଳରୁ ତେଲ ଜନ୍ମେ, ପୂର୍ବକାଳରେ ଋଷିମାନେ ଏହି ଫଳର ତେଲ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ ।

ଇଚ୍ଛା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇଷ୍-ଆ) ବାଞ୍ଛା, ସ୍ପୃହା, ଉତ୍ସାହ ।

ଇଚ୍ଛାବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇଚ୍ଛା-ବତ୍-ଈ) କାମୁକୀ, ଧନା-ଦିରେ ସ୍ପୃହାବତୀ; ଉତ୍କଳ ଭାଷାରେ ଗଣିତ ବିଷ-ୟକ ପଦ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ ବିଶେଷ ।

ଇଚ୍ଛାବସୁ, ବି, ପୁଂ. (ଇଚ୍ଛା-ବସୁ=ଧନ) କୁବେର ।

ଇଚ୍ଛାମୟ, ବି. ପୁଂ. (ଇଚ୍ଛା-ମୟ) ପରମେଶ୍ୱର ।

ଇଚ୍ଛୁ, ଇଚ୍ଛୁକ, ବିଂ. (ଇଷ୍-ଉ, କ) ଇଚ୍ଛାଯୁକ୍ତ, ଉତ୍ସାହୀ ।

ଇଜର, ଇଜ୍ଜତ, ବି. (ଯାବନିକ) ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ସତୀତ୍ୱ, ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ସ୍ଥାନ ।

ଇଜାରା, ବି. (ଯାବନିକ) କରାଦି ଆଦାୟ କରିବାର କ୍ଷମତା, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟସମୟ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୂମିଖଣ୍ଡର ଶାସନ ଓ କରଗ୍ରହଣାଦି କ୍ଷମତା, ତଦ୍ୱିଷୟକ ଚୁକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ।

ଇଜାରଦାର, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟସମୟ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଭୂମିଖଣ୍ଡର ଶାସନ ଓ କରଗ୍ରହଣ ସମ୍ବ-ନ୍ଧରେ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଇଜ୍ଜଳ, ବି. ପୁଂ. (ଇତ୍-ଜଳ) ହିଞ୍ଜଳଗଛ, ପାଣି ନିକଟରେ ଏ ଗଛ ଅଧିକ ହୁଏ, ଯଥା,

> "ସହଙ୍ଗ ରଚନ୍ତି ଯହିଁ କେଳିକଳା,
> ଇଜ୍ଜଳ ନିକୁଞ୍ଜେ ଜଳିଲ କୁନ୍ତଳା ।"
>
> କ. କେ ।

ଇଜ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ଯ) ସୁରାଚାର୍ଯ୍ୟ, ବୃହସ୍ପତି, ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ଗୁରୁ, ପୂଜ୍ୟ ।

ଇଜ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯଜ୍-ଯ-ଆ) ଯଜ୍ଞ, ପୂଜା, ଦାନ । ବିଂ. ପୂଜ୍ୟା, ଯଥା,

> "ଇଜ୍ୟାମାନ ପାଇ ବସି ହସି ଭଗବତୀ ବାଣୀ ଭଣୀ ।"

ଇଜ୍ୟାଶୀଳ, ବି. ପୁଂ. (ଇଜ୍ୟା=ଯାଗ-ଶୀଳ) ଯେ ପୁନଃପୁନଃ ଯାଗ କରେ, ଯାଜକ ।

ଇଟା, ବି. (ଇଷ୍ଟକର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଦଗ୍ଧମୃତ୍ତିକା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆକାରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦଗ୍ଧ ମୃତ୍ତିକାଖଣ୍ଡ ।

ଇଟାଭଟି, ବି. (ପ୍ରାକୃତିକ) ସଞ୍ଚିତ ଇଟାସ୍ତୂପ ।

ଇଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇଲ୍=ଗମନକରିବା-ଅ-ଆ) ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁକନ୍ୟା, ବୁଧପତ୍ନୀ, ପୃଥିବୀ; ଧେନୁ; ଦ୍ରବ୍ୟ; ଶରୀରସ୍ଥ ରକ୍ତବାହିକା ନାଡୀ; ବାଣୀ; ସରସ୍ୱତୀ; ସ୍ୱର୍ଗ ।

ଇଡିବା, କ୍ରି. ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଢାଳିବା, ତରଳ-ପଦାର୍ଥ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ ।

ଇଡ୍ୟ, ବିଂ. (ଈଡ୍-ଯ) ସ୍ତୁତ୍ୟ, ସ୍ତବର ଯୋଗ୍ୟ-ପାତ୍ର ।

ଇତ, ବିଂ. (ଇ-ତ) ଗତ; ପ୍ରାପ୍ତ; ଜ୍ଞାତ; ଲବ୍ଧ ।

ଇତର, ବିଂ. (ଇ-ତୃ-ଅ) ନୀଚ, ଅଧମ, ପାମର; ଭିନ୍ନ, ଅନ୍ୟ, ଯଥା,

> "କେବେ ଧନୁଶର ଶୋଭୁଥାଇ କରେ, ପୃଷ୍ଠେ ନିଷଙ୍ଗ ।
> କେବେ ସବ୍ୟକରେ ଫଳା, ସବ୍ୟେତରେ ଅସି ଉଲଙ୍ଗ ।"
>
> ଉଷା ।

ଇତରବିଶେଷ, ବି. ପୁଂ. (ଇତର-ବିଶେଷ) ଭେଦା-ଭେଦ, ଭିନ୍ନତା ।

ଇତରେତର, ବିଂ. (ଇତର-ଇତର) ପରସ୍ପର, ଅନ୍ୟୋଽନ୍ୟ ।

ଇତଃ, ଅଂ. (ଇଦମ୍-ତସ୍) ଏହିଠାରୁ, ଏଥିରୁ ।

ଇତସ୍ତତଃ, ଅଂ. (ଇତଃ-ତତଃ) ଅତ୍ର ତତ୍ର, ଏଠାରେ ସେଠାରେ, ଏଣେତେଣେ, ଯଥା,

"ଇତସ୍ତତଃ ହେଉଥିବ ମୋହଙ୍କଗି ବସି ।"

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ, ପ୍ରଚଳିତ କଥାରେ ଦ୍ୱିଧା, ଯଥା, ସେ ଅମୁକ କଥାରେ ଇତସ୍ତତଃ କଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ଦ୍ୱିଧା କଲେ ।

ଇତି, ଅଂ. (ଇ-ତି) ଅତଏବ, ଏହିହେତୁରୁ, ଏହି ପ୍ରକାର, ଏହି, ଏହା; ପ୍ରକରଣ; ସମାପ୍ତି ସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ, ଯଥା,

"ଇତିପ୍ରତି ଉକ୍ତି ଲଙ୍ଘିତା କହନ୍ତି ଗୁରୁଜନ ଡରେ ।"

ଇତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ (ଇତି-କର୍ତ୍ତବ୍ୟ) ଏହା ଉଚିତ ବା କରଣୀୟ, କୌଣସି ବିଷୟ ସମ୍ପନ୍ନ କରିବା ପାଇଁ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ଯାହା କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ଇତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟ-ତା) "ଏହାହିଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ" ଏହି ପ୍ରକାର ଜ୍ଞାନ, କୌଣସି ବିଷୟ ସମ୍ପନ୍ନ କରିବାର ଅଙ୍ଗୀଭୂତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସମୂହ ।

ଇତିବୃତ୍ତ, ବି. ନ. (ଇତି-ବୃତ୍-ତ) ଯାହା ଘଟିଅଛି, ଅତୀତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ, ଇତିହାସ ।

ଇତିହ, ଅଂ (ଇତି-ହ) ପାରମ୍ପର୍ଯ୍ୟୋପଦେଶ, ପୁରାତନ କଥା ।

ଇତିହା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜନଶ୍ରୁତି, କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ।

ଇତିହାସ, ବି. ପୁଂ. (ଇତିହ-ଅସ୍- ଅ) ପୂର୍ବବୃତ୍ତାନ୍ତ, ପ୍ରାଚୀନ କଥା, ଇତିବୃତ୍ତ ।

ଇତ୍ଥଂ, ଅଂ. (ଇଦମ୍-ଥଂ) ଏହିପରି, ଏହି ପ୍ରକାର ।

ଇତ୍ୟବସରେ, ଅଂ. (ଇତି-ଅବସରେ) ଏହି ଅବସରରେ ।

ଇତ୍ୟାଦି, ଅଂ. (ଇତି-ଆଦି) ଏବଂ ଏହିରୂପ । ବିଂ. ଏହି ପ୍ରଭୃତି ।

ଇତ୍ୱର, ବିଂ. (ଇ-ବର) ଗମନ ଶୀଳ, ପଥିକ ; ନୀଚ ; ହୀନ, ଦରିଦ୍ର; ନିଷ୍ଠୁର । ବି. ପୁଂ. ଷଣ୍ଢ ।

ଇତ୍ୱରୀ, ବିଂ. (ଇ-ବର-ଈ) ଅସତୀ, ଭ୍ରଷ୍ଟାସ୍ତ୍ରୀ ।

ଇଦଂ, ସଂ. (ଇନ୍ଦ-ଅମ୍) ଏହା ; ଏହି ।

ଇଦାନୀ, ଅଂ. (ଇଦମ୍-ଦାନୀ) ଅଧୁନା, ସମ୍ପ୍ରତି, ଏହିକ୍ଷଣି, ଏବେ, ଯଥା,

"ଇଦାନୀ ରହି ନ ପାରିବ ଚଞ୍ଚଳ ଚିତ୍ତ ଅଛି ହୋଇ ।"

ଇଦାନୀନ୍ତନ, ବିଂ. (ଇଦାନୀଂ-ତନ=ହେବା ଅର୍ଥରେ) ଆଧୁନିକ, ନବ୍ୟ, ବର୍ତ୍ତମାନକାଳର ।

ଇଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଇନ୍ଧ୍-ତ) ଦୀପ୍ତ; ଜ୍ୱଳିତ; ଅପ୍ରତିହତ; ପରିଷ୍କୃତ; ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ବି. ନ. ସମୂହ; ଦୀପ୍ତି; ତେଜଃ ।

ଇଧ୍ମ, ବି. ନ. (ଇନ୍ଧ୍-ମ) କାଷ୍ଠ, ଜାଳିବାକାଷ୍ଠ ।

ଇଧ୍ମବାହ, ବି. ପୁଂ. (ଇଧ୍ମ-ବାହ ମହାଭାରତରେ ତେଜସ୍ୱୀ ଅଗସ୍ତ୍ୟ-ନନ୍ଦନ) ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ପିତୃ-ଆଳୟରେ ଇଧ୍ମ ଅର୍ଥାତ୍ ଅଗ୍ନି ସନ୍ଦୀପନ କାଷ୍ଠର ଭାର ବହନ କରୁଥିଲେ ତାହାଙ୍କ ନାମ ଇଧ୍ମବାହ ହେଲା ।

ଇନ, ବି. ପୁଂ. (ଇ-ନ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ପତି; ପ୍ରଭୁ; ନୃପ; ରାଜା । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଯଥା,

"ବନରେ ଦାନବାନବ ହରି ଭମରକି ଯେ ଶଶାଙ୍କ,-
କାଶ୍ମି ସଦା କମଳାନନ ବସାଇ ସ୍ୱଭାବେ ଇନ ଯେ ।"
ବୈ. ବି ।

ଇନାମ, (ଯାବନିକ) ପୁରସ୍କାର ।

ଇନ୍ଦମ୍ବର, ବି. ନ. (ଇନ୍ଦମ୍-ବର) ନୀଳପଦ୍ମ ।

ଇନ୍ଦି, ଇନ୍ଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇନ୍ଦ୍-ଇ, ଈ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ଇନ୍ଦିନ୍ଦିର, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦି-ଇର, ନିପାତନ) ଭ୍ରମର, ମଧୁକର, ଯଥା,

"କଳା ଡୋଳା ଖେଳା ଇନ୍ଦିନ୍ଦିର ଲୀଳା କନ୍ଦ ।"
ଲା ବ ।

ଇନ୍ଦିରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇନ୍ଦି-ରା) ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବିଷ୍ଣୁପତ୍ନୀ, ଯଥା,

"ସଖୀ ଅନୁରୋଧେ ଇନ୍ଦିରା ଦେଲେ କୋଠଭଣ୍ଡାରୁ,
ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ପାଇଁ ବିବିଧ-ବସ୍ତ୍ର ଭୂଷଣ ଗୁରୁ ।"
ଚ. ଭା ।

ଇନ୍ଦିରାଲୟ, ବି. ନ. (ଇନ୍ଦିରା=ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ଆଲୟ) ପଙ୍କଜ, ଅବ୍ଜ, ପଦ୍ମ ।

ଇନ୍ଦିବର, ଇନ୍ଦୀବର, ବି. ନ. (ଇନ୍ଦି-ବର) ନୀଳପଦ୍ମ, ନୀଳୋତ୍ପଳ, ନୀଳକଇଁ, ଯଥା,

ଲେଖା) ଚନ୍ଦ୍ରକଳା, ଚନ୍ଦ୍ରଖଣ୍ଡ; ସୋମଲତା; ଗୁଳୁଚି ।

"ଛବା ଇନ୍ଦବରେ ମିଶ୍ରି ଶ୍ୱେତ ଶତଦଳ,
ଗୁନ୍ଥା ହେଉଛି ମାଳା ପ୍ରାୟେ ବଶଇ ସକଳ ।"
କ. ବ ।

ଇନ୍ଦୀବରୀ, ଇନ୍ଦୀବରୀ, ବ. ନ. (ଇନ୍ଦ-ବର-ଈ) ଶତମୂଳୀ, ଛତୌରୀ ।

ଇନ୍ଦୁ, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ-ଉ) ଶଶୀ, ନିଶାକର, ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର, (ଚନ୍ଦ୍ର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଅନ୍ଧକାରେ ଇନ୍ଦୁ କିରଣ ପଡନ୍ତି,
ଅଲଣ୍ଡିକ ଶ୍ୟାମ ତମାଳେ କଡନ୍ତି ।"
କ. ବେ ।

ଇନ୍ଦୁକ, ବ. ପୁଂ. ଅଶ୍ମନ୍ତକବୃକ୍ଷ ।

ଇନ୍ଦୁକମଳ, ବ. ନ. (ଇନ୍ଦୁ-କମଳ) ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ ।

ଇନ୍ଦୁକାନ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦୁ-କାନ୍ତ) ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି, ଏହିମଣିରେ ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ ପଡିଲେ ଏହା ତରଳି ଯିବାର ପ୍ରବାଦ ଅଛି ।

ଇନ୍ଦୁକାନ୍ତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇନ୍ଦୁ=ଚନ୍ଦ୍ର-କାନ୍ତା) ତାରା, ନକ୍ଷତ୍ର; ରାତ୍ରି ।

ଇନ୍ଦୁଜ, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦୁ-ଜ) ବୁଧ ।

ଇନ୍ଦୁଜନକ, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦୁ-ଜନକ, ସମୁଦ୍ରମନ୍ଥନ କାଳରେ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିଲା) ସମୁଦ୍ର ।

ଇନ୍ଦୁଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇନ୍ଦୁ-ଜନ୍-ଅ-ଆ) ରେବାନଦୀ, ନର୍ମ୍ମଦା ।

ଇନ୍ଦୁନିଭାନନ, ବିଂ. (ଇନ୍ଦୁ-ନିଭ-ଆନନ) ଚନ୍ଦ୍ରବଦନ ।

ଇନ୍ଦୁଭୃତ୍, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦୁ-ଭୃ=ଧାରଣକରି-ଂ) ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ, ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଇନ୍ଦୁମତୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇନ୍ଦୁ-ମତ୍-ଈ) ପୂର୍ଣ୍ଣିମା; ଅଜ ରାଜାର ସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

"ସ୍ୱସା ଇନ୍ଦୁମତୀ ହେଲେଣି ଯୁବତୀ,
କାଣି ସ୍ୱୟମ୍ବର କଲେ ବିଧାନ ।"

ଇନ୍ଦୁମୌଳୀ, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦୁ-ମୌଳୀ) ମହାଦେବ ।

ଇନ୍ଦୁର, ଇନ୍ଦୁର, ବ. ପୁଂ. (ଉନ୍ଦ୍-ଉର, ଉ=ଇ) ମୂଷିକ ।

ଇନ୍ଦୁରେଖା, ଇନ୍ଦୁଲେଖା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇନ୍ଦୁ-ରେଖା,

ଇନ୍ଦୁବ୍ରତ, ବ. ନ. (ଇନ୍ଦୁ-ବ୍ରତ) ଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣବ୍ରତ ।

ଇନ୍ଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍-ର) ଦେବରାଜ; ରାଜା; କୌଣସି ଶବ୍ଦର ପରେ ପ୍ରୟୋଗ ହେଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅର୍ଥ ବୁଝାଏ । ବିଂ. ପ୍ରଭୁ; ଅଧିପତି; ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ ।

ଇନ୍ଦ୍ରକୋଷ, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-କୋଷ) ମଞ୍ଚା; ଖଟ; ଖୁଣ୍ଟା ।

ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପ, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଗୋ-ପ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷୁଦ୍ର କୀଟବିଶେଷ, ସାଧବବୋହୂ ନାମକ ପୋକ, ଯଥା,

"ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପଜାତ ରଙ୍ଗ ଚରଣ ତ୍ୱଯ ଏରୂପେ ସୁନ୍ଦର,
ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ସୁତ ଏ ସ୍ଥାନ ଭଣଇ ସ୍ୱଧା ଧ୍ୟାନ କର ।"
ବ. ଚି. ମ ।

ଇନ୍ଦ୍ରଚାପ, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଚାପ=ଧନୁ) ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ, ମେଘରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣ ପଡି ନାନା ବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ଧନୁରାକାରେ ଯେଉଁ ଚିହ୍ନ ଦେଖାଯାଏ, ଯଥା,

"ଇନ୍ଦ୍ରଚାପ ଶୂନ୍ୟେ ପ୍ରକାଶ ଯାମନେ
କରଇ ମୋର ବପୁର,
ବିଯୋଗୀ ପୁରୁଷ ଅବଲାଙ୍କ ନାଶ
ଚଢି ହୋଇ ଧନୁ କର ରେ ସଜନୀ ।"

ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ, ବ. ନ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଜାଲ) କୁହୁକ, ଭେଲ୍‌କିବାଜୀ ।

ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ, ବିଂ. (ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ-ଇକ) କୁହୁକୀ, ବାଜୀକର; ଯଥା,

"ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ ମନ୍ତ୍ର ଶୁଣି,
ବଶ ହେବାର ପୁଷ୍ପ ଶ୍ରେଣୀ ।"
ଗୀ. ବ ।

ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ୍, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଜି-ଂ) ରାବଣ ପୁତ୍ର; ମେଘନାଦ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; (ଖାଣ୍ଡବ ବନ ଦହନ ସମୟରେ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଜିତି ଥିଲେ ବୋଲି ଏହାଙ୍କୁ ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ କୁହାଯାଏ) ।

ଇନ୍ଦ୍ରଦାରୁ, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଦାରୁ) ଦେବଦାରୁଗଛ ।

ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ, ବ. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଦ୍ୟୁମ୍ନ) ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ରାଜା; ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରସ୍ଥ ସରୋବରବିଶେଷ ।

ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ରୁ, ଇନ୍ଦ୍ରଦ୍ରୁମ, (ଇନ୍ଦ୍ର-ଦ୍ରୁ, ଦ୍ରୁମ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନବୃକ୍ଷ; କୁଟଜ।

ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁଃ, ବି. ନ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଧନୁଃ=ଚାପ) ଇନ୍ଦ୍ରଚାପ।

ଇନ୍ଦ୍ରଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଧ୍ୱଜ=ପତାକା) ସୁନିଆଁ ଦିନ କୃତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବିଶେଷ; ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପତାକା।

ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳମଣି, ବି. ପୁଂ. ମରକତମଣି; ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ମଣିବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳ ପରେ ମୋତି ପୁଣି ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳ,
ଗୁନ୍ଥା ହୋଇ ମାଳା ପ୍ରାୟେ ବସଇ ସକଳ।"

କ. ବ।

ଇନ୍ଦ୍ରପୁଷ୍ପ, ବି. ନ. ଲବଙ୍ଗ; ଇନ୍ଦ୍ରଯବ।

ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ପ୍ରସ୍ଥ) ପାର୍ଥ ନଗର, ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ସ୍ଥାପିତ ନଗର, ପ୍ରାଚୀନ ଦିଲ୍ଲୀ, ଯଥା,

"ନବ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥେ ନବରାଜସୂୟେ,
ଉପସ୍ଥିତ ଅଛି ରାଜନ୍ୟ ମଣ୍ଡଳ।"

କ. ବ।

ଇନ୍ଦ୍ରଭେଷଜ, ବି. ନ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଭେଷଜ) ଶୁଣ୍ଠୀ।

ଇନ୍ଦ୍ରମାରିଷ, ବି. ପୁଂ. ଔଷଧି ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ।

ଇନ୍ଦ୍ରଯବ, ବି. ନ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଯବ) ଯବାକୃତ ଔଷଧ ବୀଜବିଶେଷ।

ଇନ୍ଦ୍ରଲୁପ୍ତ, ବି. ନ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଲୁପ୍ତ) କେଶ ନାଶକ ରୋଗ, ଚନ୍ଦା।

ଇନ୍ଦ୍ରଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଲୋକ) ଅମରାବତୀ।

ଇନ୍ଦ୍ରବଜ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଏକାଦଶାକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ, ଯାହାର ୩ୟ, ୬ଷ୍ଠ, ୭ମ ଏବଂ ୯ମ ବର୍ଣ୍ଣ ଲଘୁ ଅବଶିଷ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣ ଗୁରୁ।

ଇନ୍ଦ୍ରଶତ୍ରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଶତ୍ରୁ) ପ୍ରହ୍ଲାଦ; ବୃତ୍ରାସୁର।

ଇନ୍ଦ୍ରସୁତ, ବି. ପୁଂ. ବଳିରାଜା; ଜୟନ୍ତ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନବୃକ୍ଷ।

ଇନ୍ଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଇନ୍ଦ୍ରପତ୍ନୀ, ଶଚୀ।

ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଆନୀ) ଶଚୀ; ମାତୃକାବିଶେଷ; ଯୋଗିନୀବିଶେଷ; ରତିବନ୍ଧବିଶେଷ; ଦୁର୍ଗା।

ଇନ୍ଦ୍ରାନୁଜ, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଅନୁଜ) ବାମନଦେବ, ବିଷ୍ଣୁ।

ଇନ୍ଦ୍ରାବରଜ, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଅବରଜ) ବାମନଦେବ, ବିଷ୍ଣୁ।

ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧ, ବି. ନ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଆୟୁଧ=ଧନୁ) ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ, ଇନ୍ଦ୍ରଚାପ, ଯଥା,

"ଇନ୍ଦ୍ରାୟୁଧେ ତାର ଅଧିବମେ ନଭେ ଯେଉଁ ତୁଳଣା।"

ଉଷା।

ଇନ୍ଦ୍ରାରି, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଅରି=ଶତ୍ରୁ) ଅସୁର, ଦୈତ୍ୟ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟ, ବି. ନ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଇୟ) ଯାହା ଦ୍ୱାରା ପଦାର୍ଥର ଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମେ; ଚକ୍ଷୁ, ଶ୍ରୋତ୍ର, ଘ୍ରାଣ, ଜିହ୍ୱା, ତ୍ୱକ୍ ଓ ମନଃ ଜ୍ଞାନସାଧନ ଏ ଛଅଟି ଏବଂ ବାକ୍ୟ, ପାଦ, ପାଣି, ପାୟୁ ଓ ଉପସ୍ଥ କର୍ମସାଧନ ଏହି ପାଞ୍ଚଟି।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୋଚର, ବିଂ. (ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଗୋଚର) ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦ୍ୱାରା ଯାହା ଜଣାଯାଏ, ଜ୍ଞାନଗମ୍ୟ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ, ବିଂ. (ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଗ୍ରାହ୍ୟ) ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦ୍ୱାରା ଯାହା ଜଣାଯାଏ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଦୋଷ) ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳତା, ସ୍ତ୍ରୀସମ୍ଭୋଗ ବିଷୟରେ ଯଥେଚ୍ଛାଚାର।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରାୟଣ, ବିଂ. (ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ପରାୟଣ) ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସେବାରେ ତତ୍ପର, ଯେ କେବଳ ଭୋଗ ସୁଖକୁ ସଂସାରର ସାର ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କରେ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟବିଷୟ, ବିଂ. (ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ବିଷୟ) ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଗୋଚର।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟାର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଅର୍ଥ) ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁ, ରୂପରସାଦି।

ଇନ୍ଧନ, ବି. ନ. (ଇନ୍ଧ୍-ଅନ) ସନ୍ଦୀପନ; ଜାଳିବା କାଷ୍ଠ; ତୃଣକାଷ୍ଠାଦି, ଯଥା,

"ଦେଖୁଁ ଇନ୍ଧନ ହୋଇଲା ଚନ୍ଦନ।"

ଇଭ, ବି. ପୁଂ. (ଇ-ଭ) କରୀ, ହସ୍ତୀ, ଯଥା,

"ଇଭ ଗତି ସ୍ୱଧା ପାଶେ ଦେନେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାସୀ ପରବେଶ ।"
ନାଗକେଶର ବୃକ୍ଷ । ଖ୍ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ହସ୍ତିନୀ ।

ଇଭରାଜ, ଇଭରାଟ୍, ବି. ପୁଂ. (ଇଭ=ହସ୍ତୀ-ରାଜ୍-ଅ, ୦) ଐରାବତ ହସ୍ତୀ ।

ଇମନ, ବି. (ଦେଶଜ) ରାଗିଣୀବିଶେଷ ।

ଇୟତ୍, ବିଂ. (ଇଦମ୍-ଯତ୍) ଏତାବତ୍, ଏତେ, ଏତକ, ଏହି ପରିମାଣ ।

ଇୟତ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇୟତ୍-ତା) ଏତାବତ୍ତ୍ୱ; ଏତକ ପରିମାଣ ; ସୀମା ; ସଂଖ୍ୟା ।

ଇୟାର, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ବନ୍ଧୁ, ସଙ୍ଗୀ; ଉପପତି ।

ଇରିଣ, ଇରଣ, ବି. କ୍ଳି. (ଋ=ଗମନକରି-ଅନ, ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ ଇନ୍) ମରୁ, ଊଷର ଭୂମି, କ୍ଷାରଭୂମି, ଜଳବୃକ୍ଷାଦି ଶୂନ୍ୟ ଭୂଭାଗ; ଶୂନ୍ୟ ।

ଇରମ୍ମଦ, ବି. ପୁଂ. (ଇରା=ଜଳ-ମଦ) ମେଘଜ୍ୟୋତି, ବଜ୍ରାଗ୍ନି; ବାଡବାଗ୍ନି; ହସ୍ତୀ ।

ଇରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇ=ଗମନକରି-ର, ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ-ଆ) ବାଣୀ; ପୃଥିବୀ; ସୁରା; ଜଳ; ଅନ୍ନ ।

ଇରାଚର, ବି. କ୍ଳି. (ଇରା-ଚର) କରକା, କୁଆପଥର । ବିଂ. ଜଳଚର ।

ଇରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଇରା-ଜ) କନ୍ଦର୍ପ ।

ଇରାବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଇରା-ବତ୍) ସମୁଦ୍ର ।

ଇରାବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇରା-ବତ୍-ଈ) ନଦୀ ବିଶେଷ; ପଞ୍ଜାବର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଦୀ ବିଶେଷ, ରାବୀ । ବ୍ରହ୍ମଦେଶୀୟ ନଦୀ ବିଶେଷ ।

ଇରେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଇରା-ଈଶ) ବିଷ୍ଣୁ; ବରୁଣ; ରାଜା ।

ଇର୍ମ୍ମ, ବି. କ୍ଳି. (ଋ-ମନ୍) ବ୍ରଣ, କ୍ଷତ, ଘା ।

ଇଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇଲ୍-ଅ-ଆ) ବୈବସ୍ୱତମନୁ କନ୍ୟା; ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁ ରାଜକନ୍ୟା; ବୌଦ୍ଧପତ୍ନୀ; ପୃଥିବୀ; ଧେନୁ; ବାଣୀ; ଜଳ ।

ଇଲାକା, ବି. (ଯାବନିକ) ଅଧିକାର ।

ଇଳାବୃତ, ବି. କ୍ଳି. (ଇଳା=ପୃଥିବୀ-ଆବୃତ) ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପର ନବ ବର୍ଷାନ୍ତର୍ଗତ ଚତୁର୍ଥ ବର୍ଷ ।

ଇଲ୍ଲିଶ, ଇଲ୍ଲିଶ, ଇଲ୍ଲୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ଇଲ୍-ଇଶ) ମତ୍ସ୍ୟ ବିଶେଷ, ଇଲିଶିମାଛ ।

ଇବ, ଅଂ. ସାଦୃଶ୍ୟ, ତୁଲ୍ୟତା; ସାମ୍ୟ; ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷା ; ଈଷତ୍; ବାକ୍ୟାଲଂକାର ବିଶେଷ ।

ଇଶାଦ୍, ଇଶାଦୀ, } ବିଂ. (ଯାବନିକ) ସାକ୍ଷୀ ।

ଇଶାରା, ବି. (ଯାବନିକ) ସଙ୍କେତ, ଠାର, ଇଙ୍ଗିତ ।

ଇଷୁ, ବି. ପୁଂ. (ଇଷ୍-ଉ) ଶର, ବାଣ, ତୀର, ଯଥା,
"ଇଷୁ ଯୋଚିଲାଣି ମାରିବ ଏଥର ସଂଶୟ ତ ନାହିଁ ।"

ଇଷୁଧି, ବି. ପୁଂ. (ଇଷୁ-ଧା-ଇ) ତୂଣୀର, ବାଣାଧାର, ତୂଣ ।

ଇଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଇଷ୍-ତ) ବାଞ୍ଛିତ; ପ୍ରିୟ ; ପ୍ରଶଂସିତ; (ଯଜ୍-ତ) ପୂଜିତ । ବି. ଇଚ୍ଛା ।

ଇଷ୍ଟକ, ବି. ପୁଂ. (ଇଷ୍-ତକ) ଇଟା ।

ଇଷ୍ଟଗନ୍ଧ, ବିଂ. (ଇଷ୍ଟ-ଗନ୍ଧ) ସୁଗନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ । ବି. କ୍ଳି. ବାଲୁକା ।

ଇଷ୍ଟଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ଇଷ୍ଟ-ଦେବ) ମନ୍ତ୍ରଦାତା, ଗୁରୁ, ଯଥା,
"ଇଷ୍ଟଦେବ ସ୍ତବ ଏହିରୂପେ ଯୁବା ଚିନ୍ତା-କଲେ ।"
ଉଷା ।

ଇଷ୍ଟଦେବତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇଷ୍ଟ-ଦେବତା) ଉପାସ୍ୟଦେବତା, ମନ୍ତ୍ରଗୁରୁ ।

ଇଷ୍ଟାପତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇଷ୍ଟ-ଆପତ୍ତି) ଅଭିଲଷିତପ୍ରାପ୍ତି, ଇଷ୍ଟସିଦ୍ଧି; ଲାଭ; ଉପକାର ।

ଇଷ୍ଟାଳାପ, ବି. ପୁଂ. (ଇଷ୍ଟ-ଆଳାପ) ସଦାଳାପ, ପରସ୍ପର ଭଦ୍ରାଳାପ ।

ଇଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇଷ୍-ତି ଅବା ଯଜ୍-ତି) ଇଚ୍ଛା; ଯାଗ ।

ଇଷ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ଇଷ୍-ମ) କନ୍ଦର୍ପ; ବସନ୍ତଋତୁ ।

ଇଷ୍ୟ, ବି. କ୍ଳି. (ଇଷ୍-ଯ) ବସନ୍ତକାଳ ।

ଇଷ୍ୱସନ, ବି. ପୁଂ. (ଇଷୁ-ଅସନ) ଧନୁ, ଚାପ ।

ଇଷ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ. (ଇଷୁ-ଅସ୍-ଅ) ଧନୁଃ, ଚାପ । ବିଂ. ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ।

ଇସ୍, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟବୋଧକ ଓ ଘୃଣା-ବୋଧକ, ଅବ୍ୟୟ ।

ଇସ୍ତି, ଇସ୍ତ୍ରୀ, ବି. (ଯାବନକ) ଯୌତବସ୍ତ୍ର ମସୃଣ-କରଣାର୍ଥ ରଜକମାନଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଇହ, ଅଂ. (ଇଦମ୍-ହ) ଏଠାରେ; ଏହି ସମୟରେ; ଏହି ଜଗତରେ ; ନରଲୋକରେ, ଯଥା, ଇହଲୋକ ।

ଇହକାଳ, ବି. (ଇହ-କାଳ) ଜନ୍ମଠାରୁ ମୃତ୍ୟୁପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ ।

ଇହଲୋକ, ବି, ପୁଂ. (ଇହ-ଲୋକ) ଏହି ଜଗତ୍, ଭୂଲୋକ ।

ଇହା, ବି. (ଇ-ହନ୍-ଅ) (ଇହନ୍ତ) ଶିବ, ମହାଦେବ; କାମଧ୍ୱଂସୀ (ଇହ-ଆ) ଚେଷ୍ଟା, ଯତ୍ନ; (ପ୍ରାକୃତଜ) (ଇଦମ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଏହା ।

ଈ ଚତୁର୍ଥ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ତାଲୁ । ବି. ପୁଂ. କନ୍ଦର୍ପ; ସ୍ତ୍ରୀ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ଈଃ, ଅଂ. ଯନ୍ତ୍ରଣା ବା କ୍ରୋଧାଦି ବୋଧକ ଅବ୍ୟୟ ।

ଈକାର, ବି. ପୁଂ. (ଈ-କାର) ଈବର୍ଣ୍ଣ ।

ଈକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଈକ୍ଷ୍-ଅନ) ଦୃଷ୍ଟି, ଦର୍ଶନ ; ଚକ୍ଷୁ, ଯଥା,

" ଈକ୍ଷଣ ସ୍ୱାର୍ଥ ସଧାର କର ଯାଉଥିବଟି କାମଦା ।"

ଈକ୍ଷଣିକ, ବିଂ. (ଈକ୍ଷଣ—ଇକ) ଦୈବଜ୍ଞ, ଶୁଭା-ଶୁଭଦର୍ଶୀ ।

ଈକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ଈକ୍ଷ-ତ) ଦୃଷ୍ଟ । ବି. ନ. ଦର୍ଶନ ।

ଈକ୍ଷିତା, ବିଂ. (ଈକ୍ଷ-ତୃ) ଦ୍ରଷ୍ଟା, ଦର୍ଶକ, (ଈକ୍ଷ-ତ-ଆ) ଦୃଷ୍ଟା ।

ଈଡା, ଈଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈଡ଼-ଆ) ସ୍ତୁତି, ସ୍ତବ, ପ୍ରଶଂସା ।

ଈଡିତ, ବିଂ. (ଈଡା-ତ) ସ୍ତୁତ, ପ୍ରଶଂସିତ ।

ଈଡ୍ୟ, ବିଂ. (ଈଡା-ଯ) ସ୍ତୁତ୍ୟ ସ୍ତବନୀୟ ।

ଈତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈ=ଗମନକର୍-ତି) ଅତିବୃଷ୍ଟି, ଅନାବୃଷ୍ଟି, ଶଲଭ, ମୂଷିକ, ପକ୍ଷୀ ; ଏବଂ ନିକଟସ୍ଥ ଶତ୍ରୁ ରାଜା, ଏହି ଷଟ୍‌ପ୍ରକାର ବିଘ୍ନ, ଯଥା,

" ଅତିବୃଷ୍ଟି-ରନାବୃଷ୍ଟିଃ ଶଲଭା ମୂଷିକାଃ ଖଗାଃ ,

ପ୍ରତ୍ୟାସନ୍ନାଶ୍ଚ ରାଜାନଃ, ଷଡେତେ ଈତୟଃ ସ୍ମୃତାଃ ।"

ଈଦୃକ, ଈଦୃଶ, ବିଂ. (ଇଦମ୍-ଦୃଶ୍-ଅ) ଏପ୍ରକାର, ଏବମ୍ଭୂତ, ଯଥା,

"ଈଦୃଶ ଭାଗ୍ୟ କାହିଁ ଆମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେଖିବୁ ସର୍ବଦା ।"

ଈପ୍ସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈପ୍ସ=ଇଚ୍ଛାକରି-ଆ) ବାଞ୍ଛା, ଇଚ୍ଛା ।

ଈପ୍ସିତ, ବିଂ. (ଈପ୍ସ-ତ) ବାଞ୍ଛିତ, ଯାହା ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ, ଯଥା,

"ଈପ୍ସିତ କଥା ପରସ୍ପର ହୋଇବ ଶୁଣି ହେଲ ତୋଷ ।"

ବି. ନ. ମନୋରଥ, ବାଞ୍ଛା ।

ଈପ୍ସୁ, ବିଂ. (ଈପ୍ସ-ତ-ଉ) ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ; ଇଚ୍ଛୁକ ।

ଈରଣ, ଈରିଣ, ବିଂ. (ଈ=ଗମନକର୍-ଅନ, ସଜ୍ଞାର୍ଥେ ଈ) ଊଷରଭୂମି; କ୍ଷାରଭୂମି; ଶୂନ୍ୟ ।

ଈରିତ, ବିଂ. (ଈର୍-ତ) ପ୍ରେରିତ; କ୍ଷିପ୍ତ; ବିସର୍ଜିତ; ବିସୃଷ୍ଟ; କଥିତ; ଗ୍ଳନିତ; କମ୍ପିତ ।

ଈର୍ମ, ବି, ନ, (ଈର୍-ମ) ବ୍ରଣ, କ୍ଷତ, ଘା ।

ଈର୍ଷା, ଈର୍ଷ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈର୍ଷ୍ୟ-ଆ) ପରଶ୍ରୀକାତରତା, ହିଂସା, ଦ୍ୱେଷ ।

ଈର୍ଷାଳୁ, ଈର୍ଷ୍ୟାଳୁ, ବିଂ. (ଈର୍ଷା, ଈର୍ଷ୍ୟା=ଆଳୁ) ପରଶ୍ରୀକାତର ।

ଈଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈଡ଼-ଅ) ପୃଥିବୀ; ବାଣୀ; ଧେନୁ; ସରସ୍ୱତୀ ।

ଈଶ, ବି. ପୁଂ. (ଈଶ୍-ଅ) ଶିବ; ଈଶ୍ୱର; ସ୍ୱାମୀ; ଯଥା,

"ବରକେ ଅଣେ ଅବା ଈଶ ସେ ଈଷି,

ବାଉ କୁହର ଯେଣୁ ଭଗତ ଶଷି ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିଂ. ନିୟନ୍ତା, ପ୍ରଧାନ; (ଈଶ ଶବ୍ଦଜ) ଲାଙ୍ଗଳ ଦଣ୍ଡ, ଯଥା,

"ବୋଇଲା ମୋ ଦଳ ଲାଙ୍ଗଳ ଈଶ।

କୃଷ୍ଣ ତୁମ୍ଭେ ହେବ କରିବ କୃଷ ।"

ବୈ. ବ ।

ଈଶା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈଶ ଅ-ଆ) ଲଙ୍ଗଳ ଦଣ୍ଡ; ଲଙ୍ଗଳ ଦ୍ୱାରା ଖନିତ ଲମ୍ବାକୃତି ଭୂଭାଗ; ଲଙ୍ଗଳଶିଆର, ସୀତା, ଦୁର୍ଗା ।

ଈଶାନ, ବ. ପୁଂ. (ଈଶ-ଆନ) ମହେଶ୍ୱର; ଏକାଦଶ ରୁଦ୍ରର ଅଷ୍ଟମ ରୁଦ୍ର; ଉତ୍ତରପୂର୍ବକୋଣ ।

ଈଶାନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈଶ-ଅନୀ) ଦୁର୍ଗା, ମହେଶ୍ୱରୀ ।

ଈଶିତା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବ. (ଈଶ-ତା, ତ୍ୱ) ଈଶ୍ୱରତ୍ୱ; ପ୍ରାଧା-
ଈଶିତ୍ୱ, ନ. } ନ୍ୟ; ଆଧିପତ୍ୟ; ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟବିଶେଷ ।

ଈଶ୍ୱର, ବ. ପୁଂ. (ଈଶ୍-ବର) କନ୍ଦର୍ପ; ଶିବ; ବ୍ରହ୍ମ । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଅଧିପତି ।

ଈଶ୍ୱରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈଶ୍ୱର-ଈ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ସରସ୍ୱତୀ; ଦୁର୍ଗା । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠା ।

ଈଶ୍ୱରନିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ଈଶ୍ୱର-ନିଷ୍ଠା) ଈଶ୍ୱରପରାୟଣ ।

ଈଶ୍ୱରନିଷ୍ଠା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈଶ୍ୱର-ନିଷ୍ଠା) ଈଶ୍ୱରପରାୟଣତା ।

ଈଶ୍ୱରବାଦ, ବ. ପୁଂ. (ଈଶ୍ୱର-ବାଦ) ଯେଉଁମତ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସଂସ୍ଥାପନ କରେ ।

ଈଶ୍ୱରବାଦୀ, ବିଂ. (ଈଶ୍ୱର-ବାଦିନ୍) ଯେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ୱୀକାର କରେ ।

ଈଷତ୍, ଅଂ. (ଈଷ୍-ଅତ୍) ଅଳ୍ପ, କିଞ୍ଚିତ, କିଛି ।

ଈଷଦୁଷ୍ଣ, ବିଂ. (ଈଷତ୍-ଉଷ୍ଣ) କିଞ୍ଚିତ ଗରମ ।

ଈଷଦୂନ, ବିଂ. (ଈଷତ୍-ଊନ) କିଞ୍ଚିତ ଊଣା ।

ଈଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈଷ୍-ଆ) ଲାଙ୍ଗଳ ଦଣ୍ଡ; ଲାଙ୍ଗଳ ଶିଆର, ସୀତା; ଦୁର୍ଗା ।

ଈଷିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈଷ୍-ଇକନ୍) ହସ୍ତୀର ନେତ୍ରଗୋଲକ; ତୁଳି; ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଈଷିତ, ଈଷେତ, ଅଂ. (ପ୍ରାକୃତିକ) (ଈଷତ୍‌ର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଅଳ୍ପ, କିଞ୍ଚିତ, କିଛି, ଯଥା,

"ଈଷିତେକ ଉମାଦତ ଦୟା କରିବେ,
ସୁନ୍ଦରୀ ପାଶରେ ଭେଟିବ ସତ୍ୱର ।"

ଈସ୍ପାତ, ବ. (ଦେଶଜ) ଲୌହବିଶେଷ, ଟାଣଲୁହା ।

ଈହ, ଈହିତ, ବ. ନ. (ଈହ-ଅ, ତ) ଚେଷ୍ଟା, ଯତ୍ନ, ଉଦ୍ୟମ; ସ୍ପୃହା, ଇଚ୍ଛା ।

ଉ ପଞ୍ଚମ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ; ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣସ୍ଥାନ ମୂର୍ଦ୍ଧା । ବ. ଶିବ । ଅଂ. ସମ୍ବୋଧନ; ପାଦପୂରଣ; କ୍ରୋଧାଦିସୂଚକ; ଦୟା; ବିସ୍ମୟ; ନିୟୋଗ ।

ଉଃ, ଅଂ. କ୍ରୋଧ ବା ଦୁଃଖବୋଧକ ଅବ୍ୟୟ ।

ଉଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅରୁଆ ।

ଉଆସ, ବ. (ଆବାସର ଅପଭ୍ରଂଶ) ନଅର, ରାଜବାଟୀ ।

ଉଆଁସ, ବ. (ଅମାବାସ୍ୟାର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଅମାବାସ୍ୟା, ନଷ୍ଟଚନ୍ଦ୍ରତିଥି ।

ଉଇ, ବ. (ଦେଶଜ) ପିପୀଲିକାବିଶେଷ ।

ଉଇଁବା, ବ. (ଉଦୟ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଉଦୟ ହେବା, ଯଥା,

"ଉଇଁ ଅସୁଅଛି ଚନ୍ଦ୍ରମା କିବା ନୀଳସାଗରୁ ।"

ଉଁକାରିବା, କ୍ରି. ବି. (ଓଁକାରର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା ।
ଯଥା,

"ଉଁକାରଣ ତଁକାର ତହିଁ ସାତ,
ନ୍ୟାସି ନାମ ଗାୟତ୍ରୀକ ସହିତ ।

ବ. ଚି. ମ ।

ଉକଟେଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଲଟକାଇବା ।

ଉକାର, ବି. ଉବର୍ଣ୍ଣ, ଉ ।

ଉକାଳିବା, କ୍ରି. ବି. (ଉଦ୍ଗାର ଶବ୍ଦଜ) ବାନ୍ତି କରିବା, ବମନ କରିବା; ଉକାଳି—ବାନ୍ତି ।

ଉକିଲ, ବ. (ଯାବନିକ) ବିଚାରାଳୟରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କ୍ଷମତା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଅନ୍ୟର ସାହାଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରତିନିଧି ସ୍ୱରୂପ ବ୍ୟବହାରକାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ କରଇ ।

ଉକୁଟିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ପିତ୍ତଳାଦି ଧାତୁ ପାତ୍ରରେ ଅମ୍ଳଦ୍ରବ୍ୟ ରଖିଲେ ଯେଉଁ ରସ ବାହାରିତ ହୁଏ, ପ୍ରକଟିତ ହେବା, ଯଥା,

"ଉକୁଟିଲେ ଭାଲ ସୁସଙ୍ଗୀତ ଗୀତ,
ଉଷ୍ଣବାକୁ ନ ମଣେ ରୁଚିତ ଚିତ୍ତ ।"

ବ. ଚି. ମ ।

ଉକୁଟାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ବୋଲିବା; ଲଗାଇବା; ଯଥା,

"କୁଙ୍କୁମ ଉକୁଟାଇ କୁଚଯନ୍ତ୍ର ନାଗ୍ରୀ ଯହିଁ,
ହୃଦଦ୍ୱାରେ ଅଦର କରିବେ କାହିଁ ପାଇ ।"

ଲ. ବ ।

ଉକୁଣି, ବି. (ଉତ୍କୁଣର ଅପଭ୍ରଂଶ) ମସ୍ତକର କୀଟବିଶେଷ, କେଶକୀଟ ।

ଉକ୍ତ, ବିଂ. (ବଚ-ତ, ବ ସ୍ଥାନରେ ଉ) କଥିତ ।

ଉକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଚ-ତି) କଥା, ବଚନ, ବାକ୍ୟ ।

ଉକ୍ଥ, ବି. ନ. (ବଚ-ଥ) ସାମବେଦ, ଦ୍ୱିତୀୟ ବେଦ; ସାମବେଦର ଅଂଶ । ପୁଂ. ଯଜ୍ଞବିଶେଷ ।

ଉକ୍ଷ, ବିଂ. (ଉକ୍ଷ୍-ଅ) ସିକ୍ତ; ଧୌତ ।

ଉକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଉକ୍ଷ୍-ଅନ) ସେଚନ; ଧୋଇବା ।

ଉକ୍ଷତର, ବି. ପୁଂ. (ଉକ୍ଷନ୍-ତର) ବଡ ବୃଷ; ପ୍ରୌଢ ବୃଷ ।

ଉକ୍ଷତରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉକ୍ଷ-ତର-ଈ) ଗତ ଯୌବନା ଗୋ, ପ୍ରୌଢ ଗାଈ ।

ଉକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ଉକ୍ଷ-ତ) ସିକ୍ତ; ଅଭିଷିକ୍ତ; ଲିପ୍ତ ।

ଉଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଖ୍-ଅ-ଆ) ପାକପାତ୍ର, ହାଣ୍ଡି; ଚୁଲ୍ଲି ।

ଉଖ୍ୟ, ବିଂ. (ଉଖା-ଯ) ସ୍ଥାଲିପକ୍ୱ (ମାଂସାଦି) ।

ଉଖୁଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଡମିଶ୍ରିତ ଖଇ ।

ଉଖୁରାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଉତ୍‌ସ୍ଖଳନ ଶବ୍ଦଜ) ଉସ୍ମୋଇବା ।

ଉଗ୍‌ଡେଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ମୁହଁମାଡ ପକାଇବାର ।

ଉଗାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଉଦ୍ଗାରିବାର-ଅପଭ୍ରଂଶ) ବାନ୍ତ କରିବା, ଯଥା,

"ଗର୍ଭର ଘୂରଇ ତହିଁ ଉଗାଇ ଅନଳ ।"

କ. ବ ।

ଉଗ୍ର, ବିଂ. (ଉଚ=ସମବେତ ବା ମିଳିତ କରିବା-ର) ତୀବ୍ର; ପ୍ରଚଣ୍ଡ, ଭୟାନକ, କୋପନ, କ୍ରୂର, ନିଷ୍ଠୁର । ବି. ପୁଂ. ଶିବ, ଶିବଙ୍କର ବାୟୁମୂର୍ତ୍ତି; ଶୂଦ୍ରାର ଗର୍ଭରେ କ୍ଷତ୍ରିୟ ଔରସ ଜାତ ଜାତିବିଶେଷ; ଅଗୁରୁ କାଠ; ନକ୍ଷତ୍ରଗଣବିଶେଷ; କେରଳଦେଶ; ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ପୁତ୍ର ।

ଉଗ୍ରଗନ୍ଧ, ବି, ନ. (ଉଗ୍ର-ଗନ୍ଧ) ହେଙ୍ଗୁ । ପୁଂ. ରଶୁଣ; ଚମ୍ପକ । ବିଂ ଉତ୍କଟ ଗନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ ।

ଉଗ୍ରଚଣ୍ଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଗ୍ର-ଚଣ୍ଡା) ଚଣ୍ଡିକା ଦେବୀ; ଅତିଶୟ କୋପନା ସ୍ତ୍ରୀ; (ଚଣ୍ଡିକା ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ନୃମୁଣ୍ଡ-ମାଳିନୀ ଉଗ୍ର-ଚଣ୍ଡା-ଦେବୀ ମଣ୍ଡଳେଶ୍ୱରୀ ।"

ଉଷା ।

ଉଗ୍ରତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଗ୍ର-ତା) ଉଗ୍ର ସ୍ୱଭାବ; ଦୁଷ୍ଟପଣିଆ ।

ଉଗ୍ରତାରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଗ୍ର-ତାରା) ଭଗବତୀଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତିଭେଦ; ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦେବଗଣ ଶୁମ୍ଭ ଦାନବ କର୍ତ୍ତୃକ ପରାଜିତ ହୋଇ ହିମାଳୟର ଗଙ୍ଗାବତାରଣ ସ୍ଥାନରେ ମହାମାୟାର ଆରାଧନା କଲେ । ଆରାଧନା କରିବା କାଳରେ ଦେବୀ ମାତଙ୍ଗିନୀ ବେଶରେ ସେ ସ୍ଥାନରେ ଅସି ପଚାରିଲେ, "ହେ ଦେବଗଣ, ତୁମ୍ଭେମାନେ କାହାର ଆରାଧନା କରୁଅଛ? ଏହା ଶୁଣି ଦେବତାମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ଏହି ସମୟରେ ସେହି ମାତଙ୍ଗିନୀର କାୟ-କୋଷରୁ ଦେବୀ ଉଗ୍ରତାରା ଅବିର୍ଭୂତ ହୋଇ କହିଲେ, ଦେବଗଣ ମୋର ଆରାଧନା କରୁଅଛନ୍ତି, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ହେତୁ ଶୁମ୍ଭ ଦାନବକୁ ବଧ କରିବି, ଏହା କହି ଦେବୀ ଗୌରୀରୂପ ଧାରଣ କଲେ ।

ଉଗ୍ରଧନ୍ୱା, ବି. ପୁଂ. (ଉଗ୍ର-ଧନ୍ୱନ୍) ଶିବ; ଇନ୍ଦ୍ର; ଭୀଷ୍ମ ।

ଉଗ୍ରମୂର୍ତ୍ତି, ବିଂ. (ଉଗ୍ର-ମୂର୍ତ୍ତି) ଭୀଷଣ ମୂର୍ତ୍ତି ।

ଉଗ୍ରମ୍ପଶ୍ୟ, ବିଂ. (ଉଗ୍ର-ଦୃଶ୍-ଅ) ଭୀମଦର୍ଶନ; କଟୁଭାଷୀ ।

ଉଗ୍ରଶେଖରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଗ୍ର=ଶିବ-ଶେଖରା=କିରୀଟ) ଗଙ୍ଗା ।

ଉଗ୍ରଶ୍ରବାଃ, ବି. ପୁଂ. (ଉଗ୍ର-ଶ୍ରବସ୍) ଲୋମହର୍ଷଣ ପୌତ୍ର; ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ପୁତ୍ର । ବିଂ. ତୀକ୍ଷ୍ଣକର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

ଉଗ୍ରସେନ, ବି. ପୁଂ. (ଉଗ୍ର-ସେନା) ମଥୁରାଦେଶର ରାଜାବିଶେଷ, କଂସର ପିତା ।

ଉଗ୍ରସ୍ୱଭାବ, ବିଂ. (ଉଗ୍ର-ସ୍ୱଭାବ) ଯାହାର ସ୍ୱଭାବ ଉଗ୍ର, ଯେ ଅଳ୍ପକେ କ୍ରୋଧ ହୁଏ ।

ଉଘେଇବା, କ୍ରି, (ଉଲ୍ଲେଖ ଶବ୍ଦଜ) ଦୋଷ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଗାଳି ଦେବା ।

ଉଚିତ, ବିଂ. (ବଚ-ଇତ) ନ୍ୟାଯ୍ୟ, ଯୋଗ୍ୟ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟ; ପରିଚିତ; ଅଭ୍ୟସ୍ତ; ଉପଯୁକ୍ତ; ନ୍ୟସ୍ତ ।

ଉଚ୍ଚ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଚି-ଅ) ଉଞ୍ଚ, ଉନ୍ନତ, ତୁଙ୍ଗ ।

ଉଚ୍ଚୟ, ବି, ପୁଂ. (ଉତ୍-ଚି-ଅ) ଚୟନ; ସମୂହ; ରାଶି ।

ଉଚ୍ଚରିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଚର୍-ତ) ଶବ୍ଦାୟିତ; କଥିତ, ଉକ୍ତ ।

ଉଚ୍ଚଳିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଚଲ୍-ତ) ନିର୍ଗତ ; ପ୍ରସ୍ଥିତ ।

ଉଚାଟ, ବି. (ଉଚ୍ଚ-ଅଟ-ଅ) ଚଞ୍ଚଳତା, ଉଦ୍‌ବେଗ, ଉତ୍କଣ୍ଠା, ଯଥା,

"କରୁଥିଲି କେ କୁନ୍ତଳ ମାର୍ଜ୍ଜନ,
କପଟରେ ଉଚାଟ ତା ବର୍ଜ୍ଜନ ।"

ର. କ ।

ଉଚାଟନ, ବି. ନ. (ଉଚ୍ଚ-ଅଟ-ଅନ) ଚଞ୍ଚଳକରଣ; ଉଦ୍‌ବେଗ; ଉତ୍କଣ୍ଠା; ମନର ବ୍ୟାକୁଳତା ଜନ୍ମାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନବିଶେଷ, ଯଥା,

"ସ୍ତମ୍ଭକ ମୋହନ ବଶ ଉଚାଟନ,
ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ କରି ଧରିବ ।"

ଲ. ବ ।

ଉଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ଚର-ଅ) ମଳ, ବିଷ୍ଠା; ଉଚ୍ଚାରଣ ।

ଉଚ୍ଚାରଣ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ଚର-ଅନ) କଥନ, ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ, କୀର୍ତ୍ତନ ।

ଉଚ୍ଚାରଣସ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ଉଚ୍ଚାରଣ-ସ୍ଥାନ) କଣ୍ଠପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ଶବ୍ଦମାନ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ ।

ଉଚ୍ଚାରିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଚର-ତ) ଯାହା ଉଚ୍ଚାରଣ କରା ଯାଏ ।

ଉଚ୍ଚାବଚ, ବିଂ. (ଉଚ୍ଚ-ଅବଚ) ବନ୍ଧୁର; ଖାଲଡିପ; ଭଲମନ୍ଦ; ନାନାପ୍ରକାର ।

ଉଚ୍ଚୁଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅପ୍ସରା ।

ଉଚ୍ଚୈଃ, ଅଂ. (ଉତ୍-ଚି-ଐସ୍) ଉଚ୍ଚ; ଉନ୍ନତ; ପ୍ରଚୁର, ଯଥେଷ୍ଟ, ଅଧିକ ।

ଉଚ୍ଚୈଃଶ୍ରବା, ବି. ପୁଂ. (ଉଚ୍ଚୈଃ-ଶ୍ରବସ୍) ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଘୋଟକ । ବିଂ. ବଧିର, ଉଚ୍ଚକର୍ଣ୍ଣିଯୁକ୍ତ ।

ଉଚ୍ଛନ୍ନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଛନ୍ନ) ନଷ୍ଟ ; ପ୍ରଚଳିତ କଥାରେ, ଚଞ୍ଚଳ, ବ୍ୟଗ୍ର ; ଚଞ୍ଚଳ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ଏକାଳେ ଉଗର, ଦଅଇ ଜାଗର,
ଶୁଣି ନଗ୍ର ଜନେ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ।"

ଲ. ବ ।

ଉଚ୍ଛଳିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଶଲ-ତ) ଉଦ୍ଗତ; ଉଚ୍ଛ୍ରିତ ।

ଉଚ୍ଛାଦନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ଛଦ-ଇ-ଅନ) ଉଦ୍‌ବର୍ତ୍ତନ; ଦେହରୁ ଘର୍ଷଣାଦି ଦ୍ୱାରା ମଳି ଛଡାଇବାର ।

ଉଚ୍ଛାସ୍ତ୍ର, ବିଂ. (ଉତ୍ ଶାସ୍ତ୍ର) ଶାସ୍ତ୍ରବିରୁଦ୍ଧ, ଅଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ।

ଉଚ୍ଛିଖ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଶିଖ) ଉଦ୍ଗତଜାଲ; ଉନ୍ନତାଗ୍ର ।

ଉଚ୍ଛିନ୍ନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଛିଦ୍-ତ) ବିନାଶିତ; ଉତ୍ପାଟିତ, ଉନ୍ମୂଳିତ ।

ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଶିଷ୍-ତ) ଭୁକ୍ତାବଶିଷ୍ଟ, ଅଇଣ୍ଠା ।

ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଶୃଙ୍ଖଳ) ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ; ଅନିୟମିତ; ବିଶୃଙ୍ଖଳ ।

ଉଚ୍ଛେଦ, ବି, ପୁଂ. (ଉତ୍-ଛିଦ୍-ଅ) ବିନାଶ, ଉନ୍ମୂଳନ ।

ଉଚ୍ଛ୍ରୟ, ଉଚ୍ଛ୍ରାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ଶ୍ରି-ଅ) ଉଚ୍ଚତା; ଉନ୍ନତ ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ, ବିଂ. (ଉତ୍ ଶ୍ୱସ୍-ତ) ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, ବିକଶିତ; ସ୍ଫୀତ; ବିଶ୍ଳିଷ୍ଟ; ଜୀବିତ; ଆନନ୍ଦିତ । ବି. ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ; ନିଃଶ୍ୱାସ; ସ୍ଫୁରଣ; କମ୍ପନ ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ଶ୍ୱସ୍-ଅ) ନିଃଶ୍ୱାସ; ପ୍ରାଣ; ବିଶ୍ଳେଷ; ବିକାଶ; ଆଶ୍ୱାସ; ପରିଚ୍ଛେଦ; ଶୋକ ହେତୁ ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ । ସ୍ଫୀତି, ଯେପରି ଆନନ୍ଦୋଚ୍ଛ୍ୱାସ, ପ୍ରେମୋଚ୍ଛ୍ୱାସ, ଯଥା,

"ବ୍ରୀଡ଼ାବତୀ ନବ-ପ୍ରେମଶୀଳା-ପ୍ରେମ-ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ପ୍ରଭ ।"
ଉଷା ।

ଉଜୁଣି, ଅଂ. (ଦେଶଜ-ଏହିକ୍ଷଣିର ଅପଭ୍ରଂଶ) ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ଉଜୁର, ବିଂ. (ଉତ୍ ଜୁ-ଧାତୁଜ) ବିଳମ୍ବ, ଡେରି ।

ଉଜୁଳିବା, କ୍ରି. ବି. (ଉଚ୍ଛଳିତ ଶବ୍ଦଜ) ତରଳପଦାର୍ଥ ଉପରକୁ ଉଠିବା, ଜଳାଦି ତୀର ଉପରକୁ ମାଡ଼ିଯିବାର ।

ଉଜ୍ଜ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଜନ୍ ଧାତୁଜ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଯଥା,
"ବନସ୍ପତି ଉଜ୍ଜେ, କନ୍ୟା ଉଜ୍ଜ ଶୁଭଲା ବାଣୀ ।"
ଗୀ. ବି ।

ଉଜାଗର, ବିଂ. (ଉଜ୍ଜାଗର ଶବ୍ଦଜ) ଅନିଦ୍ର, ଜାଗ୍ରତ । ବି. ଅନିଦ୍ରା ; ନିଦ୍ରାର ଅଭାବ, ଯଥା,
"ଯେ ଝାସିଥାଇ ସାଗରେ, ଶିବସଙ୍ଗି ଉଜାଗରେ,
ବଢ଼େ କୈଳାଶ ନଗରେ, ବସି ଯୋଗରେ ।"
ପ୍ରେ. ସୁ. ନି ।

ଉଜାଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ନାଶ, କ୍ଷତି, ଲୋକସାନ ।

ଉଜାଣି, ବି. (ଉଜ୍ଜାନ ଶବ୍ଦଜ) ଉପରକୁ ଉଠିବା, ନଦୀ ସ୍ରୋତର ବିପରୀତ ଆଡ଼କୁ ଉଠିବା, ଯଥା,
"ମାୟା ଭୁଜଙ୍ଗ କି ଭବେ କେହି ପ୍ରାଣୀ,
ଭାସିବାକୁ କାଳ ପ୍ରବାହେ ଉଜାଣି ।"
ଜ. କେ ।

ଉଜିର, ବି. (ଯାବନିକ) ସଚିବ, ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଉଜୁଡ଼ିବା, କ୍ରି. ବିଂ (ଦେଶଜ) ନଷ୍ଟ ହେବା, ଯଥା,
"ଜଳ-ପଙ୍କ-ପଙ୍କଜବନକୁ ଉଜାଡ଼ିବେ ।"

ଉଜ୍ଜୟିନୀ, ବି. (ଉତ୍-ଜି-ଇନ୍-ଈ) ଅବନ୍ତୀନଗର, ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ; ଏହିସ୍ଥାନର ଲୋକ ସ୍ୱଭାବତଃ ଜୟଶୀଳ ବୋଲି ଏହି ସ୍ଥାନର ନାମ ଉଜ୍ଜୟିନୀ ।

ଉଜ୍ଜୃମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍ ଜୃମ୍ଭ୍-ଅ) ବିକାଶ । ବିଂ. ବିକଶିତ ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଜ୍ୱଳ୍-ଅ) ନିର୍ମଳ, ପରିଷ୍କୃତ ; ଦୀପ୍ତିମାନ, ଭାସ୍ୱର । ବି. ସୁବର୍ଣ୍ଣ ; ଶୃଙ୍ଗାର ରସ ।

ଉଜ୍ଝିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଉଜ୍ଝ୍-ତ) ତ୍ୟକ୍ତ, ବିସୃଷ୍ଟ ।

ଉଜ୍ୱାଳିବା, କ୍ରି. ବି. (ଉଜ୍ଜ୍ୱଳଶବ୍ଦଜ) ପରିଷ୍କାର କରିବା, ପଙ୍କୋଦ୍ଧାର କରଣ ।

ଉଟେଇ, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଅକାରଣ, ମାଗଣା ଲୀଳା ।

ଉଞ୍ଛ, ବି. ପୁଂ. (ଉଞ୍ଛ-ଅ) ଜୀବିକାନିମିତ୍ତ ଧାନ୍ୟାଦି ଖୁଣ୍ଟି ନେବାର ।

ଉଞ୍ଛିବା, କ୍ରି. ବି (ଉଞ୍ଛଶବ୍ଦଜ) ଗୋଉଳିବା, ଲୁଗାଦିର କୁଞ୍ଚ ସଜାଡ଼ିବା ।

ଉଞ୍ଛବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଞ୍ଛ-ବୃତ୍ତି) ସାମାନ୍ୟ ବୃତ୍ତି, ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ।

ଉଟ, ବି. ପୁଂ. (ଉ—ଶବ୍ଦ କରି-ଟ) ଲମ୍ବୋଷ୍ଠ, ଉଷ୍ଟ୍ର । ନ. ତୃଣ, ପର୍ଣ୍ଣ ।

ଉଟଜ, ବି. ପୁଂ. (ଉଟ=ପର୍ଣ୍ଣ-ଜ=ନିର୍ମ୍ମିତ) ପତ୍ରାଦି ନିର୍ମ୍ମିତ କୁଟୀର, ପର୍ଣ୍ଣଶାଳା ।

ଉଠାଣ, ବି. (ଉତ୍ଥାନ ଶବ୍ଦଜ) ଦୋକାନୀଠାରୁ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି କାଲିଗ୍ରହଣ ; ମେଘର ନଦୀ ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ ଆଡ଼କୁ ଗମନ ; ଉତ୍ତୋଳନ ।

ଉଠିଆ, ବିଂ. (ଉତ୍ଥାନ ଶବ୍ଦଜ) ଆବାଦୀ ।

ଉଠିଅର, ବି. (ଉତ୍ଥାନ ଶବ୍ଦଜ) ଶିଶୁ ଜନ୍ମର ସପ୍ତମ ଦିବସରେ କୃତ ଅନୁଷ୍ଠାନବିଶେଷ, ଯଥା,
"ବରଷ୍ଟି ଏ ପାଖ ଉଠିଅର ସମ୍ବାଦ ।"
ବୈ. ବି ।

ଉଠିବା, କ୍ରି. ବି. (ଉତ୍ଥାନ ଶବ୍ଦଜ) ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେବା ; ଅଙ୍କୁରୋତ୍ପତ୍ତି ; ଉନ୍ନତ ହେବା ; ଉତ୍ଥିତ ହେବା, ଯଥା,
"ଅଗ୍ନି ଯେ କୁଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ ଥିଲା,
ଦ୍ରୁପଦଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଉଠିଲା ।"

ଉଡ଼ା, ବି. (ଉଡ୍ଡୀନ ଶବ୍ଦଜ) ଉଡ଼ିବାର, ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ଉଠିବାର ; ପବନ ବେଗରେ ତୃଣାଦିର ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେବାର । ବିଂ. ଉଡ଼ୁଥିବା ; ଅନିଶ୍ଚିତ ; ଅସ୍ଥିର ।

ଉଡ଼ିବା, କ୍ରି. ବି. (ପ୍ରାକୃତଜ) ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ବିଚରଣ କରିବା ; ପବନ ବେଗରେ ଚାଳିତ ହେବା । ବିଂ. ଉଡ଼ୁଥିବାର ; ଯାହା ଉଡ଼େ ।

ଉଡ଼ିଶା, ବି. (ଉଡ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ଉତ୍କଳଦେଶ ।

ଉଡ଼ୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଡ଼୍-ଉ ଅଥବା ଉତ୍ ଡୀ-ଉ) ନକ୍ଷତ୍ର ; ତାରା ; ଜଳ ।

ଉଡୁକାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଉଡୁ-କାନ୍ତ) ଚନ୍ଦ୍ର, ଯଥା,
"ଉଡୁକାନ୍ତମୁଖୀ ଚିନ୍ତା କରୁ କରୁ,
ଉଚ୍ଛନ୍ନ ତା ମନ ଦମ୍ଭ ଧରୁ ଧରୁ ।"
ବ. ଚି ।

ଉଡୁପ, ଉଡୁମ୍ପ, ବି. ପୁଂ କ. (ଉଡୁ-ପା-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ର; ନୌକା, ଭେଲା, ଯଥା,
"ସଲ୍ଲଲେ ଉଡୁପ ଦେଶ ରେ ହୋଇଅଛି ଶୋଭନ,
ସଲ୍ଲଲେ ଉଡୁପବଦନ ଖେଳିବାକୁ ମୋ ମନ ।"
ଲା. ବ ।

ଉଡୁପତି, ବି. ପୁଂ. (ଉଡୁ-ପତି) ଚନ୍ଦ୍ର; ବରୁଣ ।

ଉଡୁପଥ, ବି. ପୁଂ. (ଉଡୁ-ପଥ) ଆକାଶ ।

ଉଡୁମ୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ଉଡୁଂ-ବୃ-ଅ) ଯଜ୍ଞଡମ୍ବିରିଗଛ, ଯଥା,
"ଉଡୁମ୍ବର ଫଳ ଏ ବାମ୍ଭ ସ୍ମରଣେ,
ପରପୂର୍ଣ୍ଣ କୃମିର ମଧୁର ରସେ ।"
ମେ. ଦୂ ।

ବି. କ. ତାମ୍ର; ଦୁଇ ତୋଳା ପରିମାଣ; ଦେହଲୀ; କୁଷ୍ଠରୋଗବିଶେଷ ।

ଉଡ୍ଡୟନ, ବି. କ. (ଉତ୍-ଡୀ-ଅନ) ଉଡ଼ିବାର ।

ଉଡ୍ଡାମର, ବିଂ. (ଉତ୍-ଡାମର) ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଅତି ପ୍ରଚଣ୍ଡ ।

ଉଡ୍ଡୀନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଡୀ-ତ) ଉଡ୍ଡୀୟମାନ, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗତ, ଉଡୁଥିବାର ।

ଉଡ୍ଡୀୟମାନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଡୀ-ଯ-ଆନ) ଉଡ଼ନ୍ତା, ଉଡୁଥିବା, ଉଡ୍ଡୀନ ।

ଊଣା, ବିଂ. (ଊନ ଶବ୍ଦଜ) କମି, ଅଳ୍ପ, ଯଥା,
"ବୋଇଲୁ ମୁଁ ଅନା ଥରେ,
ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ଅନା ଥରେ,
ଲଭି ଚିନ୍ତାମଣି ହେଲି ଚିନ୍ତା ମଣି,
ଊଣା ଏ ପ୍ରୀତି ପଥରେ ।"
ବ. ଚି. ମ ।

ଊଣେଇଶ, ଊଣାଇଶ, ବିଂ. (ଊନବିଂଶ ଶବ୍ଦଜ) ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ, ୧୯ ସଂଖ୍ୟା ।

ଉଣ୍ଡିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଖୋଜିବା, ଠଉର କରିବା ।

ଉତ, ବିଂ. (ବେ-ତ) ତନ୍ତୁବାୟ ନିର୍ମ୍ମିତ । ଅଂ (ବେ-ତ) ସନ୍ଦେହ; ପ୍ରଶ୍ନ; ବିତର୍କ ।

ଉତାରିବା, କ୍ରି, ବି. (ଉତ୍-ଉପସର୍ଗ ତୃ ଧାତୁଜ) ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା-ଚିତ୍ରସମ୍ବନ୍ଧରେ; ପୃଥକ୍ କରିବା; ଓହ୍ଲାଇବା ବା ଖୋଲିବାର, ଯଥା,
"ଏହା କହି ପାଦଁ କଳଙ୍କାଦି ଭୂଷା,
ଉତାରିଲ ଖେଳା ଖଞ୍ଜନ୍ନଷ୍ଟ-ଦୂଷା ।"
କ. ଢେ ।

ଉତୁରିବା, କ୍ରି. ବି. (ଉତ୍ ଉପସର୍ଗ ତୃ ଧାତୁଜ) ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା; ଉପସ୍ଥିତ ହେବା; ଦୁଗ୍ଧାଦି ଗରମ ହୋଇ ପାତ୍ରରେ ସ୍ଫୀତ ହେବା; ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ।

ଉତ୍କ, ବିଂ. (ଉତ୍-କ) ଉଦ୍ବିଗ୍ନ, ଚଞ୍ଚଳ; ଉତ୍ସୁକ ।

ଉତ୍କଟ, ବିଂ. (ଉତ୍-କଟ) ଉଦ୍ଦାମ; ଅଧିକ; ଦୁଃସାଧ୍ୟ; ତୀବ୍ର । ବି. ପୁଂ. ମତ୍ତହସ୍ତୀ । ବି. କ. ତେଜପତ୍ର ।

ଉତ୍କଣ୍ଠା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉତ୍=ଅତିଶୟ-କଣ୍ଠ-ଆ) ଉଦ୍ବେଗ, ଚିନ୍ତା, ଭାବନା; ବେଦନା; ଔତ୍ସୁକ୍ୟ, ଯଥା,
"ଉତ୍କଣ୍ଠାକୁଳ ହୋଇ ଘନକୁ ଭାଷେ,
ସଜୀବ ମଣି ଦୂତ କଥା ପ୍ରକାଶେ ।"
ମେ. ଦୂ ।

ଉତ୍କଣ୍ଠିତ, ବିଂ. (ଉତ୍କଣ୍ଠା-ତ) ଉଦ୍ବିଗ୍ନ; ଉତ୍ସୁକ ।

ଉତ୍କଣ୍ଠିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉତ୍କଣ୍ଠିତ-ଆ) ନାୟିକାବିଶେଷ; ସଙ୍କେତ ସ୍ଥାନ ସ୍ଥିତା ଯେଉଁ ନାୟିକା ନାୟକର ଆଗମନ ନିମନ୍ତେ ଦୁଃଖିତା ହୁଏ । ବିଂ. ଉଦ୍ବିଗ୍ନା ।

ଉତ୍କର, ଉତ୍କାର, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍=ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-କର=କ୍ଷେପ କରେ) ରାଶି, ପୁଞ୍ଜ, ଗଦା, ସମୂହ; ପ୍ରସାରଣ; ବିକ୍ଷେପ ।

ଉତ୍କର୍ତ୍ତନ, ବି. କ. (ଉତ୍-କୃତ୍-ଅନ) ଖଣ୍ଡ ୨ କରି କାଟିବା, ବହୁ ଖଣ୍ଡରେ ବିଭକ୍ତ କରିବା ।

ଉତ୍କର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-କୃଷ୍-ଅ) ଆତିଶଯ୍ୟ, ଆଧିକ୍ୟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠତା; ଉନ୍ନତି ।

ଉତ୍କଳ, ବି, ପୁଂ. (ଉତ୍-କଲ୍-ଅ) ଓଡ଼ିଶାଦେଶ; ଭାରବାହକ; ବ୍ୟାଧ । ବିଂ. ଉତ୍କଣ୍ଠିତ, ଯଥା,
"ଉତ୍କଳେ ଉତ୍କଳ ହୋଇ ବରହେ ଭାଷା,
ସ୍ୱରସ୍ୱ ଏ ଗଉରବ ଗଡ଼ଜେ କରି ।"
ଲା. ବ ।

ଉତ୍କଳିକା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉତ୍-କଲ-ଅକ-ଆ) ଲହରୀ,

ତରଙ୍ଗ; ଫୁଲର କଢ଼ି; ଉତ୍କଣ୍ଠା, ଉଦ୍ବେଗ । ବିଂ. ସଂଜାତ କୋରକ, ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷରେ କୋରକ ବା କଳିକା ଜନ୍ମଥାଏ ।

ଉତ୍କାଶ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-କଶ୍-ଅ) କାଶରୋଗବିଶେଷ, ବମନରୋଗ ।

ଉତ୍କିର, ବିଂ. (ଉତ୍-କୃ-ଅ) ଉତ୍କ୍ଷେପକ ।

ଉତ୍କୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଉତ୍-କୃ-ତ) ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ; କ୍ଷତ; କ୍ଷୋଦିତ; ଉଲ୍ଲିଖିତ; ବିଦ୍ଧ; ଶାଣରେ ଘଷା ହୋଇ ପରିଷ୍କୃତ, ଯଥା,

"ଶାଣେ ଉତ୍କୀର୍ଣ୍ଣ କି ବିଗତ ଏ ସଜ ଅଟଇ ଚିତ୍ତେ ।"
ଉଷା ।

ଉତ୍କୀର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-କୀର୍ତ୍ତ-ଅନ) ବର୍ଣ୍ଣନ; ପ୍ରଚାର ।

ଉତ୍କୁଟ, ବି. ନ. (ଉତ୍-କୁଟ୍-ଅ) ଉତ୍ତାନଶୟନ, ଚିତ୍ ହୋଇ ଶୋଇବା ।

ଉତ୍କୁଣ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-କୁଣ୍-ଅ) ଉକୁଣି, କେଶକୀଟ ।

ଉତ୍କୁଟ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-କୁଟ୍-ଅ) ଛତ୍ର, ଛତା ।

ଉତ୍କୂଳିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-କୂଳ-ଇତ) କୂଳ ଉପରକୁ ଆଗତ, ଉଦ୍ବେଳ ।

ଉତ୍କୃତ୍ତ, ବିଂ. (ଉତ୍-କୃତ୍-ତ) ଛିନ୍ନ; ଉତ୍ଖାତ ।

ଉତ୍କୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଉତ୍-କୃଷ୍-ତ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ପ୍ରଧାନ, ଉତ୍ତମ ।

ଉତ୍କୋଚ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-କୋଚ) ଲାଞ୍ଚ, ଉସବତ୍ ।

ଉତ୍କ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-କ୍ରମ୍-ଅ) ବ୍ୟତିକ୍ରମ, ବିଲୋମ; ନିର୍ଗମନ ।

ଉତ୍କ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ଉତ୍-କ୍ରମ୍-ତ) ଉଦ୍ଗତ; ଅତିକ୍ରାନ୍ତ, ଉଲ୍ଲଂଘିତ; ମୃତ ।

ଉତ୍କ୍ରୋଶ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-କ୍ରୁଶ୍-ଅ) କୁରରୀପକ୍ଷୀ; ଚିଲ୍ହାର ।

ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ, ବିଂ. (ଉତ୍-କ୍ଷିପ୍-ତ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ନିକ୍ଷିପ୍ତ ।

ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ କମ୍ପନ, ବି. ନ. (Perpendicular shocks of earthquake) ଭୂମିକମ୍ପର ପ୍ରକାରବିଶେଷ; ଏହିପ୍ରକାର ଭୂମିକମ୍ପରେ ବୋଧ ହୁଏ ଭୂମି ଯେପରି ଉପରକୁ ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ହେଉଅଛି ।

ଉତ୍କ୍ଷେପ, ପୁଂ. } ବିଂ. (ଉତ୍-କ୍ଷିପ୍-ଅ, ଅନ)
ଉତ୍କ୍ଷେପଣ, ନ. } ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ନିକ୍ଷେପ ।

ଉତ୍ଖାତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଖନ୍-ତ) ଉତ୍ପାଟିତ, ଉନ୍ମୂଳିତ; ବିଦାରିତ, ଯଥା,

"ଉତ୍ଖାତାନ୍ ପ୍ରତିରୋପୟନ୍,
କୁସୁମିତାନ୍ ଚିନ୍ୱନ୍ ଲଘୂନ୍ ବର୍ଦ୍ଧୟନ୍ ।"

ଉତ୍ଖାତକେଳି, ବି. ବପ୍ରକ୍ରୀଡା; ଶୃଙ୍ଗାଦିଦ୍ୱାରା ବୃଷ ଓ ଗଜାଦିର ମୃତ୍ତିକା ଖନନ ।

ଉତ୍ତ, ବିଂ. (ଉନ୍ଦ୍-ତ) ଓଦା, ଆର୍ଦ୍ର ।

ଉତ୍ତଂସ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ତନସ୍-ଅ) କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ; ଶିରୋଭୂଷଣ; କୌଣସି ଶବ୍ଦର ପରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହେଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ପ୍ରଧାନ, ଯଥା,

"ଜଗଦ୍ୱୋତ୍ତଂସୋଽସୌ କଠିନ ମଡକା ଦାନ ପଟନା ।"
ହଂ. ଦୂ ।

ଉତ୍ତପ୍ତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତପ୍-ତ) ଉଷ୍ଣ, ସଂତପ୍ତ; ଦଗ୍ଧ; ସ୍ନାତ । ବି. ନ. ଶୁଷ୍କମାଂସ ।

ଉତ୍ତମ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତମ୍-ଅ) ଉତ୍କୃଷ୍ଟ, ଚରମ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉତ୍ତାନପାଦ ରାଜାର ପୁତ୍ର, ସୁରୁଚିର ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ ।

ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଉତ୍ତମ-ଋଣ) ସାହୁ, ମହାଜନ, ଧନସ୍ୱାମୀ, ଯଥା,

"ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ ଧନଦାନଶଂକୟା
ପାଦବୋଧ ଶିଖୟା ତୁଦନ୍ତ୍ୟା
ଖାରଦନ୍ତ ବସନା ସରସ୍ୱତୀ
ନାସ୍ୟତୋ ବହିରୁପୈତି ଲଜ୍ଜୟା ।"

ଉତ୍ତମାଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଉତ୍ତମ-ଅଙ୍ଗ) ମସ୍ତକ, ଶିର, ଯଥା,

"ଯେ ଉତ୍ତମ-ଉତ୍ତମାଙ୍ଗ-ଭୂଷଣ-ରଚନ,
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ବଲ୍ଲଭେ ସିକା କବେଶିବ ମନ ।"
କୋ. ବ୍ର. ସୁ ।

ଉତ୍ତମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ସ୍ତନ୍ଭ୍-ଅ) ନିବୃତ୍ତି; ସ୍ତମ୍ଭୀଭବ ।

ଉତ୍ତମ୍ଭନ, ବି. (ଉତ୍-ସ୍ତନ୍ଭ୍-ଅନ) ଅବଲମ୍ବନ ; ଖୁଣ୍ଟି, ଖମ୍ବ ।

ଉତ୍ତର, ବି. ନ. (ଉତ୍-ତୃ-ଅ) ପ୍ରତିବଚନ ; ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ; ପ୍ରତିକାର ; ବିରାଟ ରାଜାର ପୁତ୍ର ; ଦିଗ୍‌ବିଶେଷ । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ ; ଯୋଗ୍ୟ ; ଉତ୍ତମ ।

ଉତ୍ତରକାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍ତର-କାଳ) ଭବିଷ୍ୟତ ସମୟ, ଯେଉଁ ସମୟ ଆସିବ ।

ଉତ୍ତରକୁରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍ତର-କୁରୁ) ଦେଶବିଶେଷ ; ବର୍ଷବିଶେଷ ; ଯଥା,

"ବହୁତ ଜନ ଜୀବନ ନେଇ,
ଉତ୍ତରକୁରୁ ପ୍ରଦେଶେ ଯାଇ,
ଉତ୍ତର କୁରୁଭର ନ ସହି,
ଇନ୍ଦ୍ରେ କ ମାନେ ଯେ ।"

ବୈ. କ ।

ଉତ୍ତରକେନ୍ଦ୍ର, (North pole) ବି. ପୁଂ. ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତରପ୍ରାନ୍ତ ।

ଉତ୍ତରକୋଶଳା, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍ତର-କୋଶଳ) ଅଯୋଧ୍ୟାନଗରୀ, କୋଶଳ ଦେଶ ।

ଉତ୍ତରକ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉତ୍ତର-କ୍ରିୟା) ସାମ୍ବତ୍ସରିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଉତ୍ତରଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଉତ୍ତର-ଅଙ୍ଗ) ଦ୍ୱାରଉପରସ୍ଥ ବକ୍ର କାଷ୍ଠ । ବିଂ. ତରଙ୍ଗିତ ।

ଉତ୍ତରଚ୍ଛଦ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍ତର—ଉପରିସ୍ଥ-ଛଦ) ବିଛଣା ଚଦର, ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତ୍ର ।

ଉତ୍ତରଣ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ତରଣ) ନଦ୍ୟାଦି ପାର ହେବା ; କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା, ଉତୁରିବା ।

ଉତ୍ତରଦିକ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଉଦୀଚୀ, ଦିଗ୍‌ବିଶେଷ ।

ଉତ୍ତରପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. ପୂର୍ବପକ୍ଷ ବା ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତାର ସ୍ୱପକ୍ଷିତ ପକ୍ଷ, ସିଦ୍ଧାନ୍ତପକ୍ଷ ।

ଉତ୍ତରଫାଲ୍‌ଗୁନୀ, ଉତ୍ତରାଫାଲ୍‌ଗୁନୀ । ବି, ସ୍ତ୍ରୀ, ଦ୍ୱାଦଶ ନକ୍ଷତ୍ର, ଯଥା,

"ଚପଳ ନେତ୍ରା ଏ ଉତ୍ତରଫାଲ୍‌ଗୁନୀ,
ଲୁଧ ଅଗସ୍ତ୍ୟ ସଙ୍ଗ ତାରକା କେଳି ଗୋ ।"

ଉତ୍ତରଭାଦ୍ରପଦ, ବି, ପୁଂ. ୨୬ଶ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଉତ୍ତରମେରୁ, (North pole) ବି. ପୁଂ. ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତରପ୍ରାନ୍ତ ।

ଉତ୍ତରମେରୁବୃତ୍ତ, (Antartic circle) ବି. ମେରୁଠାରୁ ୨୩୩ ଅଂଶ ଅନ୍ତରରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ବୃତ୍ତ କଳ୍ପିତ ହୁଏ ତାହାକୁ ମେରୁବୃତ୍ତ, ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଉତ୍ତରଦିଗର ବୃତ୍ତମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତରମେରୁବୃତ୍ତ କୁହାଯାଏ ।

ଉତ୍ତରଳ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତରଳ) ଚଞ୍ଚଳ, ଯଥା,

ଉତ୍ତରଳ ସ୍ୱାନ୍ତ ବହି ତାପେ ବନ୍ଧୁ,
ତେଜିଲ ଶେଷେ ଯେତେ ସ୍ୱୟଂ ସତେ କରି ।"

କ. କେ ।

ଉତ୍ତରସାଧକ, ବିଂ. ସହକାରୀ, ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ।

ଉତ୍ତରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବିରାଟ ରାଜକନ୍ୟା, ଅଭିମନ୍ୟୁ ପତ୍ନୀ ।

ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ, ବିଂ. (ଉତ୍ତରାଧିକାର-ଇନ୍) ଦାୟାଦ, ଔରସ ।

ଉତ୍ତରାୟଣ, ବି. ନ. (ଉତ୍ତର-ଅୟନ) ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଉତ୍ତର ଗତି ।

ଉତ୍ତରାୟଣାନ୍ତବୃତ୍ତ, (Tropic of Cancer) ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଉତ୍ତରରେ ଗତିର ସୀମା ନିରୂପକ ରେଖା, ବିଷୁବରେଖାର ୨୩୩ ଅଂଶ ଉତ୍ତରରେ ଯେଉଁ ରେଖା କଳ୍ପିତ ଅଛି ।

ଉତ୍ତରାଷାଢ଼ା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ, ଏକବିଂଶ ନକ୍ଷତ୍ର, ୨୧ଶ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଉତ୍ତର-ଆସଙ୍ଗ) ଉତ୍ତରୀୟ ବସ୍ତ୍ର ; ଚଦର ।

ଉତ୍ତରୀୟ, ବି. ନ. (ଉତ୍ତର-ଇୟ) ଚଦର, ଆଚ୍ଛାଦନବସ୍ତ୍ର, ଓଢ଼ଣା ।

ଉତ୍ତରୋତ୍ତର, କ୍ରି. ବିଂ, (ଉତ୍ତର-ଉତ୍ତର) ପରେ ପରେ, କ୍ରମେ କ୍ରମେ ।

ଉତ୍ତାନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତନ୍-ଅ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖ, ଚିତ୍, ଯଥା,

"ଉତ୍ତାନେ ଶୋଇଛନ୍ତି ଦୁଃଖିନୀ ନନ୍ଦିନୀ,
ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତ ପଦ୍ମ ପ୍ରାୟେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବିହୀନା ।"

କ. କେ ।

ଉତ୍ତାନପାଦ, ବି, ପୁଂ. ସ୍ୱାୟମ୍ଭୁବମନୁର ପୁତ୍ର, ଧ୍ରୁବର ପିତା ।

ଉତ୍ତାପ, ବି, ପୁଂ. (ଉତ୍-ତପ୍-ଅ) ତାପ; ଉଷ୍ଣତା ।

ଉତ୍ତାପିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତପ୍-ଇ-ତ) ଯାହା ଉତ୍ତାପ ପାଇଅଛି ।

ଉତ୍ତାଳ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତଲ୍-ଅ) ମହତ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉନ୍ନତ; ଭୟାନକ, ଯଥା,

"ବନ୍ଦୁ ବନ୍ଦୁ ହୋଇ ସ୍ରବନ୍ତ ବଦନ-ଇନ୍ଦୁରୁ ଝାଳ,
ଲେତା ବୁଡାଇଲା କମେ ସେ ସାତ୍ତ୍ୱିକ-ଭାବ ଉତ୍ତାଳ ।"

ଉତ୍ତିଷ୍ଠମାନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ସ୍ଥା-ମାନ) ଉତ୍ଥାନଶୀଳ; ବର୍ଦ୍ଧମାନ, ବୃଦ୍ଧିଶୀଳ ।

ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତୃ-ତ) ପାରଗତ; ନଦ୍ୟାଦିରୁ ଉତ୍ଥିତ; ନିର୍ଗତ; ଅତିକ୍ରାନ୍ତ; ନିଷ୍କୃତିପ୍ରାପ୍ତ; କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ।

ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତୁଙ୍ଗ) ଉଚ୍ଚ, ଉନ୍ନତ, ତୁଙ୍ଗ ।

ଉତ୍ତେଜନ, ନ,
ଉତ୍ତେଜନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି, (ଉତ୍-ତିଜ୍-ଅନ-ଆ) ଶାଣ ଦ୍ୱାରା ତୀକ୍ଷ୍ଣକରଣ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ; ଧମକାଇବା; ଉଦ୍ଦୀପନ; ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା; ଉତ୍ପୀଡନ

ଉତ୍ତେଜିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତିଜ୍-ତ) ଉଦ୍ଦୀପିତ; ଶାଣିତ; ବିରକ୍ତ; ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ ।

ଉତ୍ତୋଳନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତୁଲ୍-ଅନ) ଉତ୍ଥାପନ, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ନେବାର, ତୋଳିବାର ।

ଉତ୍ତୋଳିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତୁଲ-ତ) ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ନୀତ ।

ଉତ୍ତ୍ୟକ୍ତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ତ୍ୟଜ୍-ତ) ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ; ବିରକ୍ତ ।

ଉତ୍ଥ, ବିଂ. (ଉତ୍-ସ୍ଥା-ଅ) ଜାତ, ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ଉତ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ସ୍ଥା-ଅନ) ଉଦୟ; ଉନ୍ନତି; ଉଠିବା; ଉଦ୍ଯୋଗ; ଉଦ୍ୟମ; ଉତ୍ସାହ; ହର୍ଷ; ରାଜ୍ୟଚିନ୍ତା; ପୌରୁଷ; ଯୁଦ୍ଧ; ଉତ୍ପତ୍ତି ।

ଉତ୍ଥାପନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ସ୍ଥା-ଇ-ଅନ) ଉତ୍ତୋଳନ; ପ୍ରେରଣ; ପ୍ରବୋଧନ; ଉପସ୍ଥିତ ହେବାର ।

ଉତ୍ଥାପିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ସ୍ଥା-ଇ-ତ) ଉତ୍ତୋଳିତ; ପ୍ରେରିତ; ପ୍ରବୋଧିତ; ଉପସ୍ଥାପିତ ।

ଉତ୍ଥିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ସ୍ଥା-ତ) ଉତ୍ପନ୍ନ; ଉଦ୍ଗତ; ଉଦ୍ୟତ; ବର୍ଦ୍ଧିତ ।

ଉତ୍ପକ୍ଷ୍ମ, ବିଂ. (ଉତ୍-ପକ୍ଷ୍ମ) ବିସ୍ତୃତ; ଚକ୍ଷୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ଯଥା,

"ଦେଖ ତୃଣାଙ୍କୁର ସ୍ପୃହା ମୃଗାଙ୍ଗନାଗଣ,
ନବେଶି ଦକ୍ଷିଣ ଅଟେ ଉତ୍ପକ୍ଷ୍ମ ନୟନ ।
କ. ବ ।

ଉତ୍ପତ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ପତ୍-ଅ) ପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ ।

ଉତ୍ପତନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ପତ୍-ଅନ) ଉତ୍ପତ୍ତି; ଉଦୟ; ଉଡିବାର ।

ଉତ୍ପତିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ପତ-ତ) ଉତ୍ଥିତ; ଉଦ୍ଗତ; ଉଦିତ ।

ଉତ୍ପତିଷ୍ଣୁ, ବିଂ. (ଉତ୍-ପତ୍-ଇଷ୍ଣୁ) ଉତ୍ପତନଶୀଳ, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ ।

ଉତ୍ପତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉତ୍-ପଦ୍-ତି) ଉଦ୍ଭବ, ଜନ୍ମ; ଆବିର୍ଭାବ ।

ଉତ୍ପଥ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ପଥ) ଅସତ୍‌ପଥ, କୁପଥ ।

ଉତ୍ପଦ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ପଦ-ଯମାନ) ଜାୟମାନ; ଯାହାର ଉତ୍ପତ୍ତି ହେଉଅଛି ।

ଉତ୍ପନ୍ନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ପଦ-ତ) ଉଦ୍ଭୂତ, ଜାତ; ଉତ୍ଥିତ ।

ଉତ୍ପଳ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ପଲ୍-ଅ) ଜଳଜ, ପଦ୍ମ, ଯଥା,

"ଉତ୍ପଳ କେଶର ଦେଇ ପରସ୍ପର ମୁଖେ,
ରଥାଙ୍ଗ ମିଥୁନ ଏଥି ବସିଥିଲେ ସୁଖେ ।"
କ. ବ ।

ବିଂ. ନିର୍ମାଂସ ।

ଉତ୍ପବନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ପୂ-ଅନ) କୁଶ ଦ୍ୱାରା ଜଳ ପ୍ରୋକ୍ଷଣ ।

ଉତ୍ପଶ୍ୟ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଦୃଶ-ଯ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦୃଷ୍ଟି; ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖ ।

ଉତ୍ପାଟକ, ବିଂ. (ଉତ୍-ପାଟ-ଅକ) ଯେ ଉପାଡେ, ଉନ୍ମୂଳନକାରୀ ।

ଉତ୍ପାଟନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ପାଟି-ଅନ) ଉନ୍ମୂଳନ; ଉତ୍ତୋଳନ ।

ଉତ୍ପାଟିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ପାଟି-ତ) ଉନ୍ମୂଳିତ ।

ଉତ୍ପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ପତ୍-ଅ) ଉପଦ୍ରବ, ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ; ଦୈବ ଅମଙ୍ଗଳଘଟନା, ଦୈବିକଗ୍ରହ ।

ଉତ୍ପାଦକ, ବିଂ. (ଉତ୍-ପଦ୍-ଇ-ଅକ) ଉତ୍ପତ୍ତିକାରକ, ଜନକ ।

ଉତ୍ପାଦନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ପଦ-ଇ-ଅନ) ଉତ୍ପତ୍ତିକରଣ; ଜନ୍ମାଇବା ।

ଉତ୍ପାଦିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ପଦ-ଇ-ତ) ଜନିତ, ଜନ୍ମିତ ।

ଉତ୍ପାଦ୍ୟ, ବିଂ. (ଉତ୍-ପଦ-ଯ) ଉତ୍ପାଦନଯୋଗ୍ୟ, ଜନ୍ମଯୋଗ୍ୟ ।

ଉତ୍ପିଞ୍ଜର, ବିଂ. (ଉତ୍-ପିଞ୍ଜର) ପିଞ୍ଜରମୁକ୍ତ, ବନ୍ଧନମୁକ୍ତ ।

ଉତ୍ପିଞ୍ଜଳ,, ବିଂ. (ଉତ୍-ପିଞ୍ଜଳ) ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ; ଅତିଶୟ ବ୍ୟାକୁଳ ।

ଉତ୍ପୀଡ଼, ପୁଂ. / ଉତ୍ପୀଡ଼ନ, ନ. } ବି. (ଉତ୍-ପୀଡ୍-ଅ, ଅନ) ଉତ୍ତେଜନ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ; ଆଧିକ୍ୟ; ଉପଦ୍ରବ; ଅତ୍ୟାଚାର ।

ଉତ୍ପ୍ରାସ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ପ୍ର-ଅସ୍-ଅ) ଈଷତ୍‌ହାସ୍ୟ; ଉପହାସ, ଥଟ୍ଟା ।

ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷା, ସ୍ତ୍ରୀ. / ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷଣ, ନ. } ବି. (ଉତ୍-ପ୍ର-ଈକ୍ଷ-ଅ, ଅନ) ଅର୍ଥାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ; ପ୍ରକୃତ ବସ୍ତୁରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ସମ୍ଭାବନା; ବିତର୍କ; ଅନୁମାନ; ଉପେକ୍ଷା; ଦର୍ଶନ, ଯଥା, ବିତର୍କ ଅର୍ଥରେ

"ବିଭୂଷିତ କରୁଁ ଶିରେ ଶିଳ୍ପକାରୀ,
ନବଧରେ ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷାକୁ ଜାତ କରି ।"
ବୈ. ବି ।

ଉତ୍ପ୍ଲବନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ପ୍ଳବ-ଅନ) ଉଲ୍ଲମ୍ଫନ, କୁଦିବା, ଡେଇଁବା ।

ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଫୁଲ୍ଲ-ଅ) ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ; ବିକଶିତ; ଆନନ୍ଦିତ ।

ଉତ୍ସ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍=ଆର୍ଦ୍ର ହେବା-ସ) ପ୍ରସ୍ରବଣ, ପର୍ବତର ଝରଣା ।

ଉତ୍ସଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ସନ୍ଜ-ଅ) କ୍ରୋଡ଼, କୋଳ, ଊରୁ; ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଭାଗାଦି; ନିଃସଙ୍ଗ, ସଙ୍ଗରହିତ; ଯଥା, କ୍ରୋଡ଼ ଅର୍ଥରେ

"ଶତ ମହର୍ଷୀର ଉତ୍ସଙ୍ଗେ ଗଳିତା,
ଶଶିକଳା ପ୍ରାୟେ ବେଟିଗ ଲଳିତା ।"
କ. କେ ।

ଉତ୍ସଙ୍ଗିତ, ବିଂ. (ଉତ୍ସଙ୍ଗ-ଇତ) କୋଳରେ ସ୍ଥାପିତ ।

ଉତ୍ସନ୍ନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ସଦ୍-ତ) ନଷ୍ଟ, ଧ୍ୱସ୍ତ ।

ଉତ୍ସର୍ଗ, ପୁଂ. / ଉତ୍ସର୍ଜ୍ଜନ, ନ. } ବି. (ଉତ୍-ସୃଜ-ଅ, ଅନ) ପରିତ୍ୟାଗ; ଦାନ; ସାମାନ୍ୟବିଧି; ଯାଗବିଶେଷ ।

ଉତ୍ସର୍ପଣ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ସୃପ୍-ଅନ) ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ; ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗମନ; ତ୍ୟାଗ ।

ଉତ୍ସର୍ପୀ, ବିଂ. (ଉତ୍ସର୍ପ-ଇନ୍) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ ।

ଉତ୍ସବ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ସୁ-ଅ) ଆନନ୍ଦଜନକ ବ୍ୟାପାର; ଆନନ୍ଦ ।

ଉତ୍ସାଦନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ସଦ-ଇ-ଅନ) ଉଦ୍ୱର୍ତ୍ତନ; ତୈଳାଦି ଦ୍ୱାରା ପରିଷ୍କାର କରିବା; ମଳଶୋଧନ; ବିନାଶନ; ଉନ୍ମୂଳନ ।

ଉତ୍ସାଦିତ ବିଂ. (ଉତ୍-ସଦ-ଇ-ତ) ଉତ୍ପାଟିତ; ବିନାଶିତ; ପରିଷ୍କୃତ ।

ଉତ୍ସାରଣ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ସୃ-ଇ-ଅନ) ଦୂରୀକରଣ; ଘୁଞ୍ଚାଇବା ।

ଉତ୍ସାରିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ସୃ-ଇ-ତ) ଦୂରୀକୃତ; ଚାଳିତ; ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ।

ଉତ୍ସାହ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ସହ-ଅ) ଉଦ୍ୟମ, ଉଦ୍ୟୋଗ; ଅଧ୍ୟବସାୟ, କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ଯତ୍ନ; ହର୍ଷ ।

ଉତ୍ସାହିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ସହ-ଇ-ତ) ଉତ୍ତେଜିତ; ଯାହାକୁ ଉତ୍ସାହ ଦିଆଯାଏ ।

ଉତ୍ସିକ୍ତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ସିଚ୍-ତ) ଗର୍ବିତ, ଉଦ୍ଧତ; ଉପରଭାଗ ସିକ୍ତ ।

ଉତ୍ସୁକ, ବିଂ. (ଉତ୍-ସୂ=ପ୍ରସବକରି-କ) ଉତ୍କଣ୍ଠିତ; ଇଚ୍ଛୁକ; ପ୍ରିୟ; ଅନୁରକ୍ତ ।

ଉତ୍ସୃଜନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ସୃଜ୍-ଅନ) ତ୍ୟାଗ; ସମର୍ପଣ ।

ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଉତ୍-ସୃଜ୍-ତ) ତ୍ୟକ୍ତ, ବିସୃଷ୍ଟ; ଦତ୍ତ ।

ଉଦ୍‌ସେକ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ସିଚ୍-ଅ) ଅହଙ୍କାର, ଦର୍ପ, ଗର୍ବ; ଉଦ୍ରେକ; ଉପରସେକ ।

ଉତ୍‌ସେଚନ, ବି. କ୍ଳ. (ଉତ୍-ସିଚ୍-ଅନ) ଉତ୍ତେଜନା, ଉପରସେକ ।

ଉତ୍‌ସେଧ, ବି. କ୍ଳ. (ଉତ୍-ସିଧ-ଅ) ଉଚ୍ଚତା, ଔଚ୍ଚତ୍ୟ; ବଧ; ଦେହ ।

ଉଦ୍, ଉତ୍, ଅଂ. (ଉ-ଦ୍) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ, ଉଚ୍ଚତା, ଔଚ୍ଚତ୍ୟ; ବିପରୀତ; ବ୍ୟାପ୍ତି; ଉତ୍କର୍ଷ; ପ୍ରକାଶ; ବିଭାଗ-ପ୍ରାବଲ୍ୟ; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ବନ୍ଧନ; ମୋଚନ; ନୈକଟ୍ୟ ।

ଉଦ, ଉଦକ, ବି. କ୍ଳ. (ଉନ୍ଦ୍-ଅ, କ) ଜଳ, ପାଣି, ବାରି ।

ଉଦକ୍, ଅଂ. (ଉଦର୍ ଦେଶ) ଉତ୍ତରଦିକ୍, ଦେଶ ବା କାଳ; ଉତ୍ତରାଭିମୁଖ ।

ଉଦକକ୍ରିୟା, ବିଂ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦକ-କ୍ରିୟା) ତର୍ପଣାଦି କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଉଦକୁମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ=ଉଦକପୂର୍ଣ୍ଣ-କୁମ୍ଭ) ଉଦକପୂର୍ଣ୍ଣ କଳସ ।

ଉଦକ୍ୟା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦକ-ଯ-ଆ) ରଜସ୍ୱଳା, ଋତୁ-ମତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଉଦଗ୍ର, ବିଂ. (ଉତ୍-ଅଗ୍ର) ଉନ୍ନତ; ଉତ୍କଟ; ଉଦ୍ଧତ; ଅତିମହତ୍; ତୀବ୍ର; ଦୀର୍ଘ ।

ଉଦଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ-ଅନ୍ଚ-ଅ) ଚର୍ମ୍ମପାତ୍ର ।

ଉଦଚ୍, ଉଦଞ୍ଚ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଅନ୍ଚ୍-ଂ) ଉତ୍ତରାଭିମୁଖ। ଅଂ, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗତ ।

ଉଦଞ୍ଚନ, ବି. କ୍ଳ. (ଉତ୍-ଅନ୍ଚ-ଅନ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକ୍ଷେପଣ, ଉତ୍ତୋଳନ; ସୋଡାଇବା; ପାତ୍ର; ଡାଙ୍କୁଣି ।

ଉଦଞ୍ଚିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଅନଚ୍-ତ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକ୍ଷିପ୍ତ, ଉତ୍ଥିତ; ପୂଜିତ; ଅଙ୍କୁଞ୍ଚିତ ।

ଉଦଧି, ବି, ପୁଂ. (ଉଦ=ଜଳ-ଧି=ଧାରଣ କରି) ସମୁଦ୍ର, ସାଗର, ଜଳଧି, ଯଥା,

> "ସୁମନ୍ତ୍ର ନାମରେ ପରଶୁରାମ ଶିଷ୍ୟବର,
> ମହୋଦଧି ତୀରେ ସମାଧି ଯୋଗେଥିଲେ ତତ୍ପର ।"
>
> ଭ. ସ୍ୱ ।

ଉଦଧି-ମେଖଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦଧି-ମେଖଳା) ପୃଥିବୀ ।

ଉଦନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ଅନ୍ତ) ବାର୍ତ୍ତା, ସଂବାଦ, ଖବର; ସାଧୁ, (ବାର୍ତ୍ତା ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

> "ହନୁମାନ ଗନ୍ଧମାଦନ ଗମନକଲା,
> ଭରତ ଉଦନ୍ତପ୍ରାପ୍ତ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଜାଣିଲା ଯେ ।"
>
> ଲ. ବ ।

ଉଦନ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦକ-ଯ-ଆ, କ ସ୍ଥାନରେ ନ ହୁଏ) ପିପାସା, ପାଣି ପିଇବାର ଇଚ୍ଛା ।

ଉଦନ୍ୱାନ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦକ-ବତ୍) ଉଦଧି, ସମୁଦ୍ର ।

ଉଦପାନ, ବି. ପୁଂ. କ୍ଳ. (ଉଦ-ପା-ଅନ) କୂପ ନିକଟସ୍ଥ ଜଳାଧାର ବା କୁଣ୍ଡ ।

ଉଦୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ଇ-ଅ) ପୂର୍ବ୍ବ ପର୍ବ୍ବତ, ଉଦ-ୟାଚଳ; ଉତ୍ପତ୍ତି; ଉତ୍ଥାନ; ଉତ୍କର୍ଷ; ଆବିର୍ଭାବ; ବୃଦ୍ଧି; ଲାଭ; ଲଗ୍ନ ।

ଉଦୟନ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ଇ-ଅନ) ବତ୍ସରାଜ; ଅଗସ୍ତ୍ୟ; ଉଦୟ; ଉଦୟନାଚାର୍ଯ୍ୟ ।

ଉଦୟାଚଳ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦୟ-ଅଚଳ) ଉଦୟ ପର୍ବ୍ବତ, ପୂର୍ବ୍ବପର୍ବ୍ବତ ।

ଉଦୟାସ୍ତ, ବି. କ୍ଳ. (ଉଦୟ-ଅସ୍ତ) ଉଦୟଠାରୁ ଅସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ, ପ୍ରାତଃକାଳଠାରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଉଦୟୋନ୍ମୁଖ, ବିଂ. (ଉଦୟ-ଉନ୍ମୁଖ) ଯାହାର ଉଦୟ ହେବାର ଉପକ୍ରମ ହୋଇଅଛି ।

ଉଦର, ବି. କ୍ଳ. (ଉଦ୍-ଋ-ଅ) ଜଠର, ପେଟ; ଅଭ୍ୟନ୍ତର; ଯୁଦ୍ଧ ।

ଉଦରଗ୍ରନ୍ଥି, ବି. ପୁଂ. (ଉଦର-ଗ୍ରନ୍ଥି) ଗୁଲ୍ମରୋଗ ।

ଉଦରପରାୟଣ, ବିଂ. (ଉଦର-ପରାୟଣ) ପେଟୁ, ଯାହାର ଉଦର ସର୍ବ୍ବସ୍ୱ ।

ଉଦରମ୍ଭରି, ବିଂ. (ଉଦର-ଭୃ-ଇ) ଆତ୍ମମ୍ଭରି,ପେଟୁ ।

ଉଦରସ୍ଥ, ବିଂ. (ଉଦର-ସ୍ଥା-ଅ) ଗର୍ଭସ୍ଥ; ଭକ୍ଷିତ ।

ଉଦରସାତ୍, ବିଂ. (ଉଦର-ସାତ୍) ଆତ୍ମସାତ୍; ଭକ୍ଷିତ ।

ଉଦରାମୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦର-ଆମୟ) ଉଦରରୋଗ ବିଶେଷ ।

ଉଦରାବର୍ତ୍ତ, ବି. କ୍ଳ. (ଉଦର-ଆବର୍ତ୍ତ) ନାଭି ।

ଉଦରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦର-ଇନ୍-ଈ) ଗର୍ଭବତୀ ।

ଉଦରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦର-ଇନ୍) ଉଦର ସ୍ଫୀତତା ରୋଗବିଶେଷ ।

ଉଦର୍ଚ୍ଚିଃ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଅର୍ଚ୍ଚିସ୍) ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ, ଉଦ୍ଗତଶିଖ । ବି. ପୁଂ. ଅଗ୍ନି; ଶିବ; କନ୍ଦର୍ପ ।

ଉଦବିନ୍ଦୁ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ=ଜଳ-ବିନ୍ଦୁ) ଜଳକଣା ।

ଉଦସ୍ତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଅସ-ତ) ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ; ଇତସ୍ତତଃ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ।

ଉଦାତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ଆ-ଦା-ତ) ଉଚ୍ଚସ୍ୱର ବିଶେଷ । ବିଂ. ଦାତା; ମହାନ୍; ହୃଦୟଙ୍ଗମ; ବିଖ୍ୟାତ ।

ଉଦାନ. ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ଆ-ଅନ) କଣ୍ଠସ୍ଥ ବାୟୁ; ନାଭି; ସର୍ପବିଶେଷ ।

ଉଦାର, ବିଂ. (ଉତ୍-ଆ-ଋ-ଅ) ଦାତା; ମହାତ୍ମା; ଗମ୍ଭୀର; ଦକ୍ଷିଣ; ସରଳ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଯଥା,

"ଜାତଧାର ପ୍ରାୟେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ନୀରଧାର,
ଦେବ ମନ ପ୍ରାୟେ ଦିଶଇ ଉଦାର ।"

ଜନକେଶ୍ୱରୀ ।

ଉଦାରତା, ବି. (ଉଦାର-ତା) ସରଳତା, ଋଜୁତା; ମହତ୍ତ୍ୱ; ବଦାନ୍ୟତା ।

ଉଦାରା, ବି. (ଉଦର-ଆ) ସ୍ୱରବିଶେଷ ।

ଉଦାବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍=ଉପର-ଆବର୍ତ୍ତ=ବାସ) ରୋଗବିଶେଷ, ମଳ ମୂତ୍ର ବାୟୁ ରୋଧକ ରୋଗ ।

ଉଦାସ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ଆ-ଅସ) ଔଦାସ୍ୟ, ବିଷୟ ସୁଖରେ ବିରତି, ଯଥା,

"ଏଥି ନୁହେ ଉଦାସ ଦାସ କରିବା ଦାସ,
ଅଣୁ ସେ ପାଶେ ପାଶେ ଧରି ଯେ ।"

ଲ. ବି ।

ଉଦାସିନୀ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଆସ-ଅନ-ଈ) ବୈରାଗ୍ୟଯୁକ୍ତା, ବିଷୟ ବିରତା, ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ ।

ଉଦାସୀ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଅସ୍-ଇନ୍) ବୈରାଗୀ, ବିଷୟ-ବିରତ, ବିରାଗୀ । ବି. ପୁଂ. ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ।

ଉଦାସୀନ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଆସ୍-ଇନ) ଅଥବା (ଉତ୍= ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ଆସୀନ=ଉପବିଷ୍ଟ) ସନ୍ନ୍ୟାସୀ; ନିଃସଙ୍ଗ; ଅସଂଲଗ୍ନ; ବୈରାଗୀ; ଯଥା, (ଅସଲଗ୍ନ ଅର୍ଥରେ)

"ଉଦାସୀନ ବାଣୀ, ଅଟଳ ଗୃହାଣୀ,
ହୁତ ହୃଦୟର କହଇ କାହାଣୀ ।"

କ. କେ ।

ଉଦାସ୍ଥିତ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଅ-ସ୍ଥା-ତ) ଚର; ଦ୍ୱାର-ପାଳ; ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ।

ଉଦାହରଣ, କ୍ଳ.
ଉଦାହାର, ପୁଂ. } ବି. (ଉଦ୍-ଆ-ହୃ-ଅନ, ଅ) ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ; ନିଦର୍ଶନ; ବର୍ଣ୍ଣନ; ଉଲ୍ଲେଖ; କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗ; ପ୍ରକୃତ ବିଷୟ ସମର୍ଥନ କରିବା ନିମିତ୍ତ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗ; ପ୍ରୟୋଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ ।

ଉଦାହୃତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଅ-ହୃ-ତ) କଥିତ; ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ-ରୂପରେ କଥିତ; ବର୍ଣ୍ଣିତ; ଉଦାହୃତ ।

ଉଦିତ, ବି. (ଉଦ୍-ଇ-ତ) ଉନ୍ନତ; ଉତ୍ପନ୍ନ; ଉତ୍ଥିତ; ପ୍ରାଦୁର୍ଭୂତ; ଲଗ୍ନ; ଉଦୟ ପ୍ରାପ୍ତ; (ବଦ-ତ) କଥିତ, ଉକ୍ତ; ଉଲ୍ଲିଖିତ ।

ଉଦିତୋଦିତ, ବିଂ. (ଉଦିତ=ଧର୍ମ୍ମବିଷ୍ଣୁ-ଉଦିତ=କଥିତ, ଖ୍ୟାତ) ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ।

ଉଦୀକ୍ଷଣ, ବି. କ୍ଳ. (ଉଦ୍-ଈକ୍ଷଣ) ଦର୍ଶନ; ପ୍ରତୀକ୍ଷା ।

ଉଦୀଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦଚ୍-ଈ) ଉତ୍ତରଦିଗ୍ ।

ଉଦୀଚୀନ, ବିଂ. (ଉଦୀଚ-ଈନ) ଉତ୍ତରଦିଗ୍ ସମ୍ବ-ନ୍ଧୀୟ; ଉତ୍ତରଦିଗ୍ରୁ ସମ୍ଭୂତ ।

ଉଦୀଚ୍ୟ, ବି. (ଉଦୀଚୀ-ଯ) ଉତ୍ତର ଦେଶୀୟ । ବି. ପୁଂ. ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀର ଉତ୍ତରପଶ୍ଚିମ ଦେଶ । ବି. ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଉଦୀଚ୍ୟବୃତ୍ତ, (Arctic circle) ଦକ୍ଷିଣ ମେରୁର ୬୬୳ ଅଂଶ ଦକ୍ଷିଣରେ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷରେଖା ଅଛି ।

ଉଦୀଚ୍ୟେତରବୃତ୍ତ, (Antarctic circle) ଦକ୍ଷିଣ ମେରୁର ୬୬୳ ଅଂଶ ଉତ୍ତରରେ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷରେଖା ଅଛି ।

ଉଦ୍ଗାରଣ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ଈର-ଅନ) ଉଚ୍ଚାରଣ; ଉଦ୍ଦୀପନ; ପ୍ରେରଣ; ଉତ୍ପତ୍ତି; ଉଲ୍ଲେଖ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, କଣ୍ଠିବା ।

ଉଦୀରିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଈର-ତ) କଥିତ; ପ୍ରେରିତ; ଉଦ୍ଦୀପିତ; ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ।

ଉଦୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଋ-ତ) ଉନ୍ନତ; ଉଦ୍ଧତ; ଉତ୍କଟ, ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ଉଦୀର୍ଯ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଈର-ଆନ) କଥ୍ୟମାନ; ନିର୍ଦ୍ଦିଶ୍ୟମାନ; ଉଚ୍ଚାର୍ଯ୍ୟମାନ ।

ଉଦୁମ୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ଉଡୁମ୍ବର ଦେଖ) ଯଜ୍ଞଡିମିରି ଗଛ; କୁଷ୍ଠରୋଗବିଶେଷ; ଦେହଳୀ; କ୍ଲୀବ । ବି. ନ. (ଉଦୁମ୍ବର-ଷ୍ଣ) ଯଜ୍ଞଡିମିରି ଗଛର ଫଳ; ତାମ୍ର ।

ଉଦୂଖଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଉଦ୍=ଉପର-ଖଲ=ଯେ ଗମନ କରେ) ଧାନ କାଣ୍ଡିବାପାଇଁ କାଷ୍ଠ ନିର୍ମିତ ପାତ୍ର ବିଶେଷ, ଢିଙ୍କିଭଷଣ୍ଡି; ଟୁଗୁଲ ।

ଉଦୂଢ଼, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବହ-ତ) ବାହିତ; ସ୍ଥୂଳ; ଉନ୍ନତ; ବିବାହିତ ।

ଉଦ୍ଗତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଗତ) ଉଦିତ; ଉତ୍ଥିତ; ଉତ୍ପନ୍ନ; ନିର୍ଗତ ।

ଉଦ୍ଗତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦ୍-ଗମ୍-ତି) ଉତ୍ପତ୍ତି; ଉଦୟ; ଉଠିବା ।

ଉଦ୍ଗମ, ବି. ପୁ. (ଉଦ୍-ଗମ) ଉତ୍ପତ୍ତି; ଉଦୟ, ଉଠିବା ।

ଉଦ୍ଗମନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ଗମ୍-ଅନ) ଉତ୍ପତ୍ତି; ଉଦୟ; ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଗମନ, ଉଠିବା ।

ଉଦ୍ଗାଢ଼, କ୍ରି. ବିଂ. (ଉଦ୍-ଗାଢ଼) ଅତିଶୟ, ଅଧିକ

ଉଦ୍ଗାତା, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଗା-ତୃ) ସାମବେଦ ପାଠକ । ବିଂ. ଉଚ୍ଚୈର୍ଗୀତ୍ୟନକର୍ତ୍ତା ।

ଉଦ୍ଗାର, ବି. ପୁଂ. } ବି. (ଉଦ୍-ଗୃ-ଅ, ଅନ) ଉଚ୍ଚାରଣ; ବମନ; ନିଃସରଣ; ମୁଖ-ଦ୍ୱାରା ବାୟୁ ନିର୍ଗମ, ହାଲୁଟି ।
ଉଦ୍ଗିରଣ, ବି. ନ. }

ଉଦ୍ଗୀତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଗୀତ) ଉଚ୍ଚୈସ୍ୱରରେ ଗୀତ ।

ଉଦ୍ଗୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦ୍-ଗୀତି) ଆର୍ଯ୍ୟାଛନ୍ଦୋ ବିଶେଷ; ଉଚ୍ଚୈସ୍ୱରରେ ଗାନ ।

ଉଦ୍ଗୀଥ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଗୈ-ଥ) ସାମବେଦର ଅଂଶ ବିଶେଷ; ସାମଗାନ; ପ୍ରଣବ ।

ଉଦ୍ଗୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଗୃ-ତ) ବମିତ; ଉଚ୍ଚାରିତ; ଉତ୍ଥିତ; ଅନୁରଞ୍ଜିତ; ଅନୁବଦ୍ଧ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ; ନିର୍ଗତ ।

ଉଦ୍ଗ୍ରଥିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଗ୍ରନ୍ଥ-ତ) ଉପର ଭାଗରେ ବଦ୍ଧ ।

ଉଦ୍ଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. } (ଉଦ୍-ଗ୍ରହ-ଅ-ଅନ) ଗ୍ରହଣ, ଗିଳିବା ।
ଉଦ୍ଗ୍ରହଣୀ, ବି. ନ. }

ଉଦ୍ଗ୍ରାହ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଗ୍ରହ-ଅ) ଗ୍ରହଣ; ବିଦ୍ୟା ବିଚାର ।

ଉଦ୍ଗ୍ରାହିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଗ୍ରହ-ଇ-ତ) ବଦ୍ଧ; ଆକ୍ରାନ୍ତ; ଅନ୍ତଃକରଣରେ ଅର୍ପିତ; ଉପନ୍ୟସ୍ତ; ଉନ୍ନମିତ ।

ଉଦ୍ଗ୍ରୀବ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଗ୍ରୀବା-ଅ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗ୍ରୀବ, ମୁହଁ ଟେକି ଯେ ଚାହେଁ, ଯଥା,

ମୃଗ ମୃଗୀଗଣରେ ତୃଣାହାର ଛାଡ଼ି,
ଉଦ୍ଗ୍ରୀବେ ଚାହିଁଲେ ହୋଇ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ।

ନ. ବୈ ।

ଉଦ୍ଘ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ହନ୍-ଅ) ପ୍ରକାଣ୍ଡ; ପ୍ରଶସ୍ତ; ବୃହତ୍; ବି. ପୁଂ. ବହ୍ନି; ବାୟୁ; ପ୍ରଶଂସା; କରପୃଷ୍ଠ ।

ଉଦ୍ଘଟ୍ଟନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ଘଟ୍ଟନ) ଆଘାତ, ପ୍ରହାର, ଧକ୍କାମାରିବା; ଉନ୍ମୋଚନ ।

ଉଦ୍ଘଟ୍ଟିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଘଟ୍ଟ-ତ) ଆହତ; ଉନ୍ମୋଚିତ ।

ଉଦ୍ଘର୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ଘୃଷ-ଅନ) ଇଷ୍ଟକାଦି ଦ୍ୱାରା ପାଦାଦି ମାର୍ଜ୍ଜନ ।

ଉଦ୍ଘସ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ଅଦ-ଅ, ଅଦ ସ୍ଥାନରେ ଘସ ହୁଏ) ମାଂସ; ଭକ୍ଷ୍ୟବସ୍ତୁ ।

ଉଦ୍ଘାଟ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଘଟ-ଅ) ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରହଣ ସ୍ଥାନ; ଶୁଳ୍କ ନେଉଥିବା ଘାଟ; ପଣ୍ୟାଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ଦର୍ଶନାର୍ଥ ଉଦ୍ଘାଟିତ ସ୍ଥାନ ।

ଉଦ୍ଘାଟକ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଘାଟି-ଅକ) ଉନ୍ମୋଚନକାରୀ; ଉଲ୍ଲେଖକ; ପ୍ରକାଶକ । ବି, ନ, କୂପରୁ ଜଳ ତୋଳିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଟେକ୍ବା ।

ଉଦ୍ଘାଟନ, ବି, ନ. (ଉଦ୍-ଘାଟି-ଅନ) ଉନ୍ମୋଚନ; ଉଲ୍ଲେଖ; ପ୍ରକାଶ କରିବା ।

ଉଦ୍ଘାଟିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଘାଟିତ) ଉନ୍ମୋଚିତ, ମେଲା; ପ୍ରକାଶିତ ।

ଉଦ୍ଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ହନ୍-ତ) ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ମୁଦ୍ଗରପ୍ରଭୃତି; ପ୍ରତିଘାତ; ବାଧା; ଉପକ୍ରମ; ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦ; ଅଧ୍ୟାୟ; ଆରମ୍ଭ; ଉଲ୍ଲେଖ; ନିଦର୍ଶନ ।

ଉଦ୍ଘୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଘୁଷ୍-ଅ) ଉଚ୍ଚଶବ୍ଦ ଦ୍ୱାରା ଇଙ୍ଗିତ ।

ଉଦଂଶ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଦନଶ୍-ଅ) କୀଟ ବିଶେଷ, ଡାଆଁଶ, ଉକୁଣି ।

ଉଦଣ୍ଡ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଦଣ୍ଡ) ଉତ୍କଟଦଣ୍ଡଧାରୀ; ପ୍ରତାପାନ୍ୱିତ, ଯଥା,

"ତଥା କୋମଳ ପିଣ୍ଡକୁ,
ବହିଲା ଉଦଣ୍ଡ ଫୁଲ କୋଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡକୁ ।"

ଗୀ. ବ ।

ଉଦନ୍ତୁର, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଦନ୍ତ-ଉର, ବୃହତ ଦନ୍ତ ବିଶିଷ୍ଟ) ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ; କରାଳ; ଉତ୍କଟଦନ୍ତୀ ।

ଉଦାନ, ବି, ନ. (ଉଦ୍-ଦା-ଅନ) ଚୁଲ୍ଲୀ; ବାତବାତୁଳ; ବନ୍ଧନ; କଟିଦେଶ; ମଧ୍ୟ ।

ଉଦାମ, ବିଂ, (ଉଦ୍-ଦାମ-ଅ) ଉତ୍କଟ; ବନ୍ଧନ ରହିତ; ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ; ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ, ଯଥା,

"ଉଭା ନୁହଇ ସ୍ଥିର ପଥରେ ଥରେ,
ଉଦାମ ସେ କୁରେ ଅଟ୍ଟାଳୀରେ ନରେ ।"

ବ. ଚି ।

ଉଦାଳ, ବି, ନ. (ଉଦ୍-ଦାଲି-ଅ) ଧାନ୍ୟବିଶେଷ । ପୁଂ. କୁଡ; ବନକୋଦ୍ରବ ।

ଉଦାଳକ, ବି. ପୁଂ. ମୁନି ବିଶେଷ, ତାହାଙ୍କର ପୁତ୍ରର ନାମ ଶ୍ୱେତକେତୁ ।

ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ବିଂ, (ଉଦ୍-ଦିଶ୍-ତ) ଅଭିପ୍ରେତ; କୃତ ଉଦ୍ଦେଶ; ଲକ୍ଷ୍ୟୀକୃତ; ଉପଦିଷ୍ଟ ।

ଉଦ୍ଦୀପକ, ବିଂ, (ଉଦ୍-ଦୀପ-ଅକ) ପ୍ରକାଶକ; ଉତ୍ତେଜକ ।

ଉଦ୍ଦୀପନ, ନ. } ବି, (ଉଦ୍-ଦୀପ-ଅନ, ଆ) ଉତ୍ତେଜନ; ଉତ୍ସାହ ବାକ୍ୟ; ପ୍ରଜ୍ୱଳନ ।
ଉଦ୍ଦୀପନା, ସ୍ତ୍ରୀ. }

ଉଦ୍ଦୀପନବିଭାବ, ବି. ରସର ଉଦ୍ଦୀପକ ବିଭାବ, ଯଥା, ନାୟିକାର ଚେଷ୍ଟାଦି ଓ ଚନ୍ଦ୍ର, ଚନ୍ଦନ, ଭ୍ରମରଝଙ୍କାର ପ୍ରଭୃତି ।

ଉଦ୍ଦୀପିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଦୀପ-ଇ-ତ) ଉତ୍ତେଜିତ; ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ; ପ୍ରକାଶିତ; ବର୍ଦ୍ଧିତ ।

ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଦୀପ-ତ) ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ; ପ୍ରକାଶିତ ।

ଉଦ୍ଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଦିଶ-ଅ) ଲକ୍ଷ୍ୟ; ଅଭିପ୍ରାୟ, ଅଭିସନ୍ଧି; ଅନୁସନ୍ଧାନ; ସମ୍ବାଦ, ଯଥା, ତାହାର ଉଦ୍ଦେଶ ମିଳୁ ନାହିଁ; ଉଲ୍ଲେଖ ।

ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଦିଶ-ଯ) ଲକ୍ଷ୍ୟ; ଅଭିପ୍ରେତ । ବି, ନ, ଅଭିପ୍ରାୟ, ଅଭିସନ୍ଧି ।

ଉଦ୍ଦେଷ୍ଟା, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଦିଶ-ତୃ-ଆ) ଅନୁସନ୍ଧାନକର୍ତ୍ତା, ଅନ୍ୱେଷକ ।

ଉଦ୍ଦ୍ୟୋତ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଦ୍ୟୁତ୍-ଅ) ପ୍ରକାଶ; ଆତପ ।

ଉଦ୍ଦ୍ରାବ, ବି, ନ. (ଉଦ୍-ଦ୍ରୁ-ଅ) ପଳାୟନ, ପ୍ରସ୍ଥାନ; ଅପସ୍ମିର୍ଯ୍ୟ ।

ଉଦ୍ଦ୍ରୁତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଦ୍ରୁ-ତ) ପଳାୟିତ; ପ୍ରସ୍ଥିତ ।

ଉଦ୍ଧତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ହନ-ତ) ଉତ୍କଟ; ଦୁରନ୍ତ, ଅବିନୀତ; ଅହଙ୍କୃତ; ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ।

ଉଦ୍ଧତି, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦ୍-ହନ-ତି) ଉତ୍ପତନ; ଔଦ୍ଧତ୍ୟ, ଧୃଷ୍ଟତା; ଉନ୍ନତି; ଗର୍ବ ।

ଉଦ୍ଧରଣ, ବି. ପୁଂ, ନ. (ଉଦ୍-ଧୃ-ଅନ ଅଥବା ହୃ-ଅନ) ଉତ୍ତୋଳନ; ଉଦ୍ଧାର; ଋଣଶୋଧ; ମୁକ୍ତି; ଉନ୍ମୂଳନ; (ଉତ୍ତୋଳନ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କଲେ ଅତି ଖର୍ବ, ସୁରପତି ଗର୍ବ
ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଉଦ୍ଧରଣରେ ।"

ର. କ ।

ଉଦ୍ଧର୍ଷ, ବି. ନ. (ଉଦ୍—ଅଧିକ-ହୃଷ୍-ଅ) ଉତ୍ସବ ।

ଉଦ୍ଧର୍ଷଣ, ବି. ନ, (ଉଦ୍-ହୃଷି-ଅନ) ରୋମାଞ୍ଚ ।

ଉଦ୍ଧବ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଧୂ=କମ୍ପିବା-ଅ) ଉତ୍ସବ, ଆନନ୍ଦଜନକ କର୍ମ୍ମ; କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସଖା; ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି; ବୃହସ୍ପତି ଶିଷ୍ୟ, ଯଥା,

“କର୍ମ ମୋହର ନଜ ଗୁରୁ,
ଉଦ୍ଧବ କେତେହେଁ ପରୁ ।”

ଭାଗବତ ।

ଉଦ୍ଧାନ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ଧା-ଅନ) ଚୁଲ୍ଲୀ । ବିଂ. ଉଦ୍ଗତ; ବମିତ ।

ଉଦ୍ଧାର, ବ. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଧୃ-ଅ, ଅଥବା ଉଦ୍-ହୃ-ଅ) ମୋଚନ; ପରିତ୍ରାଣ; ଋଣ; ଭାଗ; ଉତ୍ତୋଳନ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁଳୁଚୀ ।

ଉଦ୍ଧୁର, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଧୁର୍=ଭାର-ଅ) ଦୃଢ଼; ନିର୍ଭର; ଭାରଶୂନ୍ୟ; ଉତ୍ସୁକ; ଉଦ୍ୟତ; ଦୁଃସହ ।

ଉଦ୍ଧୂତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଧୂ-ତ) ଉତ୍ପାଟିତ; ଉତ୍କମ୍ପିତ; ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ; ନିରସ୍ତ, ଯଥା,

“ଧ୍ୱଜାନାଂ ପବନୋଦ୍ଧୂତୈଃ ।”

ରଘୁ ।

ଉଦ୍ଧୂଷଣ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ଧୂଷଣ-ଅନ) ପୁଲକୋଦ୍ଗମ, ହର୍ଷାଦିରେ ରୋମୋତ୍ପତ୍ତି ।

ଉଦ୍ଧୃତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଧୃ-ତ) ମୋଚିତ; ଉତ୍ତୋଳିତ; ପୁନର୍ବାର ଅଧିକୃତ; ସମାଜରେ ଗୃହୀତ ।

ଉଦ୍ଧ୍ମାନ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ଧ୍ମା-ଅନ) ଚୁଲ୍ଲୀ ।

ଉଦ୍ଧ୍ୟ, ବିଂ ପୁଂ. (ଉଦ୍ଧ୍=ଗମନ କରିବା-ଯ) ତରଙ୍ଗଯୁକ୍ତ ନଦୀ ।

ଉଦ୍ବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବନ୍ଧ୍-ତ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ବନ୍ଧା ଥିବା, ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିବା; ବନ୍ଧନ ଭ୍ରଷ୍ଟ ।

ଉଦ୍ବନ୍ଧନ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ବନ୍ଧ-ଅନ) ବେକରେ ଦୌଡ଼ି ଦେଇ ଉପରେ ବାନ୍ଧିବା; ବେକରେ ଦୌଡ଼ି ଦେଇ ମରିବା ।

ଉଦ୍ବୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବୁଧ-ତ) ବିକସିତ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ; ପ୍ରବୁଦ୍ଧ; ଉଦିତ, ଅନୁସ୍ମୃତ, ଯାହା ମନରେ ପଡ଼ିଅଛି ।

ଉଦ୍ବୋଧ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ବୁଧ-ଅ) କିଞ୍ଚିତ୍ବୋଧ; ବିସ୍ମୃତ ବିଷୟର କୌଣସି କାରଣ ହେତୁ ସ୍ମରଣ ।

ଉଦ୍ବୋଧକ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବୋଧି-ଅକ) ପ୍ରକାଶକ, ଜ୍ଞାପକ; ଉଦ୍ଦୀପକ ।

ଉଦ୍ବୋଧନ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ବୁଧ-ଅନ) ଜାଗରିତକରଣ; ଜ୍ଞାପନ । ବିଂ. ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ବୋଧ ଜନ୍ମେ, ଯଥା,

“ଉଷା ଉଦ୍ବୋଧନ, ଭରତଅଗ୍ରଜ ଶୁଭଙ୍କ ବଲେ ।”

ଉଷା ।

ଉଦ୍ଭଟ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଭଟ-ଅ) ଉତ୍କଟ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ଉଦାର; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଗ୍ରନ୍ଥ ବହିର୍ଭୂତ । ବ. ପୁଂ. କଚ୍ଛପ; ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଉଦ୍ଭବ, ବ. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଭୂ-ଅ) ଜନ୍ମ, ଉତ୍ପତ୍ତି ।

ଉଦ୍ଭାବନ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ଭବ-ଅନ) କଳ୍ପନା; ଉତ୍ପାଦନ; ଅଜ୍ଞାତ ବିଷୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା; ଚିନ୍ତନ ।

ଉଦ୍ଭାବିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଭବ-ଇ-ତ) ଚିନ୍ତିତ, କଳ୍ପିତ ।

ଉଦ୍ଭାସ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ଭାସ୍-ଅ) ଦୀପ୍ତି, ପ୍ରକାଶ ।

ଉଦ୍ଭାସିତ, ବିଂ. (ଉଦ-ଭାସ-ଇ-ତ) ଶୋଭିତ; ଦୀପ୍ତ ।

ଉଦ୍ଭିଜ୍ଜ, ଉଦ୍ଭିଦ, ଉଦ୍ଭିଦ୍, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଭିଦ୍-ଜନ୍-ଅ, ଭିଦ୍-ଅ, ଭିଦ୍-୦) ଯାହା ଭୂମି ଭେଦ କରି ଜନ୍ମେ, ଯଥା, ତରୁଲତା, ଗୁଳ୍ମାଦି ।

ଉଦ୍ଭିଦ-ବିଦ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦ୍ଭିଦ-ବିଦ୍ୟା) ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ତରୁ ଲତା ଓ ଗୁଳ୍ମାଦିର ଜାତି ଭେଦ, ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ, ଅବୟବ ସଂସ୍ଥାନ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକର ଅବୟବର କାର୍ଯ୍ୟାଦି ଜଣାଯାଏ ।

ଉଦ୍ଭିଜ୍ଜାଣୁ, ବ. ପୁଂ. (ଉଦ୍ଭିଜ୍ଜ-ଅଣୁ) ଚକ୍ଷୁର ଅଗୋଚର କ୍ଷୁଦ୍ର ଉଦ୍ଭିଜ୍ଜ ।

ଉଦ୍ଭିନ୍ନ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଭିଦ୍-ତ) ପ୍ରକାଶିତ; ଅଙ୍କୁରିତ; ଭେଦ କରି ଉଠିତ; ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ।

ଉଦ୍ଭୂତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଭୂ-ତ) ଜାତ; ଉତ୍ପନ୍ନ; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଯୋଗ୍ୟ; ଉନ୍ନତ ।

ଉଦ୍ଭେଦ, ବ. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଭିଦ-ଅ) ଉତ୍ପତ୍ତି; ସ୍ଫୁରଣ; ରୋମାଞ୍ଚ; ପ୍ରକାଶ; ଉଦ୍ଗମ ।

ଉଦ୍ଭ୍ରମ, ବ. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଭ୍ରମ୍-ଅ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଭ୍ରମଣ; ଉଦ୍ବେଗ; ବୁଦ୍ଧିଭ୍ରମ; ଆକୁଳତା ।

ଉଦ୍ଭ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଭ୍ରମ-ତ) ଭ୍ରାନ୍ତ; ଆଘୂର୍ଣ୍ଣିତ; ବ୍ୟସ୍ତ; ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ।

ଉଦ୍ୟତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଯମ୍-ତ) ଉଦ୍ୟୁକ୍ତ; ପ୍ରବୃତ୍ତ; ଉତ୍ଥିତ; ଉନ୍ମୁଖ ।

ଉଦ୍ୟତ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦ୍-ଯମ୍-ତି) ଉଦ୍ୟମ, ଉଦ୍ୟୋଗ ।

ଉଦ୍ୟମ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଯମ୍-ଅ) ଉଦ୍ଯୋଗ, ଚେଷ୍ଟା; ଉତ୍ସାହ; ଉତ୍ଥାନ ।

ଉଦ୍ୟମୀ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଯମ୍-ଇନ) ଯତ୍ନବାନ, ସଚେଷ୍ଟ ।

ଉଦ୍ୟାନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ଯା-ଅନ) ଉପବନ; ନିଃସରଣ; ପ୍ରୟୋଜନ ।

ଉଦ୍ୟାନପାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍ୟାନ-ପାଳ) ମାଳୀ, ବଗିଚାର ରକ୍ଷକ ।

ଉଦ୍ୟାନବାଟିକା, ବି. ନ. (ଉଦ୍ୟାନ-ବାଟିକା) ବଗିଚାରେ ଥିବା ଘର, ପ୍ରମୋଦ ଗୃହ ।

ଉଦ୍ଯାପନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ଯା-ଇ-ଅନ) ଆରବ୍ଧ ବ୍ରତାଦି ସମାପନ, ବ୍ରତ ଉଦ୍ୟାପନ ।

ଉଦ୍ଯୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ଯୁଜ୍-ତ) ଉତ୍ସାହିତ, ଉଦ୍ଯୋଗୀ, ଚେଷ୍ଟିତ, ଯତ୍ନବାନ ।

ଉଦ୍ଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ଯୁଜ-ଅ) ଉଦ୍ୟମ, ଯତ୍ନ, ଚେଷ୍ଟା; ଉତ୍ସାହ ।

ଉଦ୍ଯୋଗପର୍ବ, ବି. ନ. ମହାଭାରତର ପର୍ବ ବିଶେଷ, ୫ମ ପର୍ବ ।

ଉଦ୍ଯୋଗୀ, ବିଂ. (ଉଦ୍ଯୋଗ-ଇନ୍) ଚେଷ୍ଟାବାନ, ଉଦ୍ୟମୀ, ଯତ୍ନଶୀଳ, ଯଥା,

"ଉଦ୍ଯୋଗିନଂ ପୁରୁଷସିଂହ ମୁପୈତି ଲକ୍ଷ୍ମୀ,
ଦୈବେନ ଦେୟ ମିତି କାପୁରୁଷା ବଦନ୍ତି ।
ଦୈବଂ ନିହତ୍ୟ କୁରୁ ପୌରୁଷମାତ୍ମଶକ୍ତ୍ୟା
ଯତ୍ନେ କୃତେ ଯଦି ନ ସିଧ୍ୟତି କୋ ଽତ୍ର ଦୋଷଃ ।"
ହିତୋପଦେଶ ।

ଉଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଉନ୍-ର) ଜଳମାର୍ଜାର, ଓଧ ।

ଉଦ୍ରଥ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ରଥ) କୁକ୍କୁଟ; ରଥକୀଲକ ।

ଉଦ୍ରାବ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ରୁ-ଅ) ଉଚ୍ଚଧ୍ୱନି, ଉଚ୍ଚରବ ।

ଉଦ୍ରିକ୍ତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ରିଚ୍-ତ) ଉତ୍ଥିତ; ଅତିଶୟିତ; ଉତ୍ତେଜିତ; ସ୍ଫୁଟ ।

ଉଦ୍ରେକ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ରିଚ୍-ଅ) ଉତ୍ଥାନ; ଉଦୟ; ବୃଦ୍ଧି; ଉପକ୍ରମ; ଉତ୍ତେଜନ ।

ଉଦ୍ବମନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ବମ୍-ଅନ), ଉଦ୍ଗିରଣ, ବମନ କରିବା, ବାନ୍ତି କରିବା, ଯଥା,

"କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଗ୍ନେୟଶୃଙ୍ଗମାନଙ୍କର
ଉଦ୍ବମନ ଯେମନ୍ତ ମୁହୁର୍ମୁହୁ ହୁଏ,
ବୃହତ ଅଗ୍ନେୟଶୃଙ୍ଗମାନଙ୍କର ତେମନ୍ତ ନୁହଇ ।"
ପ୍ର. ମା ।

ଉଦ୍ବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ବୃତ-ଅ) ଅତିରେକ; ଆଧିକ୍ୟ । ବିଂ. ଅବଶିଷ୍ଟ; ଅତିରିକ୍ତ ।

ଉଦ୍ବର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ବୃତ-ଅନ) ଗନ୍ଧାଦିଦ୍ୱାରା ବିଲେପନ; ଗାତ୍ରମର୍ଦ୍ଦନ; ଓଲଟପାଲଟ କରିବା; ବିଲେପନଦ୍ରବ୍ୟ, ମାଲିସ ।

ଉଦ୍ବହ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ବହ-ଅ) ସନ୍ତାନ, ବଂଶଧର; ବର; ନାୟକ; ବାୟୁବିଶେଷ; ବିବାହ । ବିଂ. ଉତ୍ପାଦକ ।

ଉଦ୍ବହନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ବହ-ଅନ) ବିବାହ; ବହନ ।

ଉଦ୍ବାନ୍ତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବମ୍-ତ) ଉଦ୍ଗୀର୍ଣ୍ଣ; ଉଦ୍ଗତ; ବମିତ । ବି. ପୁଂ. ମଦହୀନଗଜ ।

ଉଦ୍ବାସନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ବସ୍-ଇ-ଅନ) ବିସର୍ଜ୍ଜନ; ବଧ ।

ଉଦ୍ବାହ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ବହ୍-ଅ) ବିବାହ, ପରିଣୟ ।

ଉଦ୍ବାହନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ବହ୍-ଇ-ଅନ) ବିବାହ କରିବା; ଦୁଇବାର କର୍ଷଣ ।

ଉଦ୍ବାହନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦ୍-ବହ-ଅନ-ଈ) କଉଡ଼ି, ବରାଟିକା ।

ଉଦ୍ବାହିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବହ-ଇତ) ପରିଣୀତ, ବିବାହିତ ।

ଉଦ୍ବାହିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦ୍-ବହ୍-ଅ-ଇନ-ଈ) ରଜ୍ଜୁ, ଦଉଡ଼ି ।

ଉଦ୍ବାହୁ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବାହୁ=ହସ୍ତ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱହସ୍ତ, ଯଥା,

"ମନ୍ଦଃ କବିଯଶଃ ପ୍ରାର୍ଥୀ, ଗମିଷ୍ୟାମ୍ୟୁପହାସ୍ୟତାଂ,
ପ୍ରାଂଶୁଲଭ୍ୟେ ଫଳେ ଲୋଭାଦୁଦ୍ବାହୁରିବ ବାମନଃ ।"
ରଘୁବଂଶ ।

ଉଦ୍ବାହ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଦ୍ବାହ୍-ଯ-ଆ) ବିବାହ ଯୋଗ୍ୟା, କନ୍ୟା, କୁମାରୀ ।

ଉଦ୍ବିଗ୍ନ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବିଜ୍-ତ) ଚଞ୍ଚଳ; ଉତ୍କଣ୍ଠିତ; ଭୀତ; କ୍ଷୁଭିତ ।

ଉଦ୍ବିଡାଳ, ବ. ପୁଂ. କ୍ଲୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭୂଚର ଓ ଜଳଚର ଜନ୍ତୁ ବିଶେଷ, ଜଳମାର୍ଜାର, ଓଧ ।

ଉଦ୍ବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବୃତ୍-ତ) ଦୁର୍ବୃତ୍ତ; ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ; କ୍ଷୁଭିତ; ଜାତ; ଉତ୍ଥିତ; ଅବାଧ୍ୟ; ବର୍ତ୍ତିତ; ଅତିରିକ୍ତ ।

ଉଦ୍ବେଗ, ବ, ପୁଂ. (ଉଦ୍-ବିଜ୍-ଅ) ଉତ୍କଣ୍ଠା; ଭୟ; ତ୍ୱରା; ଉଦ୍ଗମନ; ଗୁବାକ । ବିଂ. ବେଗବାନ; ବେଗହୀନ; ଉତ୍କଣ୍ଠା ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ରମ୍ଭାପଦ ପ୍ରାପ୍ତେ, ଉଦ୍ବେଗେ ଥିରଇ ନୋହେ ହୃଦୟ ।"

ଉଷା ।

ଉଦ୍ବେଜକ, ଉଦ୍ବେଜୟିତା, ବ. (ଉଦ୍-ବିଜ୍-ଅକ, ଇ-ତୃ) ଉଦ୍ବେଗଜନକ, ଉଦ୍ବେଗକାରକ ।

ଉଦ୍ବେଜିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବିଜ୍-ଇ-ତ) କ୍ଲେଶିତ; ଉଦ୍ବିଗ୍ନ; ଭୟପ୍ରାପିତ ।

ଉଦ୍ବେପ୍ସୁ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବେ-ଯ) ବାୟୁ ସହିତ ମିଶ୍ରଣୀୟ ।

ଉଦ୍ବେଲ, ଉଦ୍ବେଲିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ବେଲା-ଅ, ଇତ) ଉଚ୍ଛଳିତ; କୂଳାତିକ୍ରାନ୍ତ; ସୀମାତିକ୍ରାନ୍ତ ।

ଉଦ୍ବେଷ୍ଟ, ବ. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ବେଷ୍ଟ-ଅ) ଅବରୋଧ; ଆକ୍ରମଣ । ବିଂ. ବେଷ୍ଟକ ।

ଉଦ୍ବେଷ୍ଟନ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ବେଷ୍ଟ-ଅନ) ହସ୍ତୀପାଦ ବନ୍ଧନ; ଉଷ୍ଣୀଷ; ମୋଚନ, ଉନ୍ମୋଚନ । ବିଂ. ବେଷ୍ଟନ ରହିତ; ବନ୍ଧନ ମୁକ୍ତ ।

ଉଦ୍ବୋଢା, ବ. ପୁଂ. (ଉଦ୍ବହ-ତୃ) ବର ।

ଉଧସ୍, ବ. ନ. (ବହ-ଅସ୍) ଗବାଦିର ସ୍ତନ, ଗୋ ପ୍ରଭୃତିର ପହ୍ନା ।

ଉଧବାଓଧ, ବ, ପୁଂ. (ଉଦ୍ବିଡାଳ) ଜଳମାର୍ଜାର ।

ଉଧାର, ବ. (ଉଦ୍ଧାର ଶବ୍ଦଜ) ଧାର, ଋଣ, କର୍ଜ ।

ଉନ୍ଦରୁ, ଉନ୍ଦୁରୁ, ଉନ୍ଦୁର, ଉନ୍ଦୂର, } ବ. ପୁଂ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉନ୍ଦ-ଅରୁ, ଉରୁ, ଉର, ଊର) ମୂଷିକ; ମୂଷା, ଯଥା,

"ବୃଷଦଂଶ ଭୟେ ଯଥା ଉନ୍ଦୁରୁ,
ବାହାରଇ ନାହିଁ ନିଜ ବିବରୁ ।"

ବୈ. ବ ।

ଉନ୍ନ, ବିଂ. (ଉନ୍ଦ-ତ) ସିକ୍ତ; ଆର୍ଦ୍ର; ଦୟାଳୁ ।

ଉନ୍ନତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ନମ୍-ତ) ଉତ୍ତୁଙ୍ଗ, ଉଚ୍ଚ; ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ, ସ୍ଫୀତ; ଗୌରବାନ୍ୱିତ ।

ଉନ୍ନତାନତ, ବିଂ. (ଉନ୍ନତ-ଆନତ) ବନ୍ଧୁର, ଉଚ୍ଚନୀଚ ।

ଉନ୍ନତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉତ-ନମ୍-ତି) ଗରୁଡପତ୍ନୀ; ବୃଦ୍ଧି; ଉଦୟ; ଉଚ୍ଚତା; ଗୌରବ; ସୌଭାଗ୍ୟ ।

ଉନ୍ନଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ନହ୍-ତ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ବନ୍ଧନପ୍ରାପ୍ତ, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ସଂଯତ; ଉତ୍କଟ; ସ୍ଫୀତ ।

ଉନ୍ନମନ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ନମ୍-ଅନ) ଉତ୍ତୋଳନ ।

ଉନ୍ନମିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ନମ୍-ଇ-ତ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱୀକୃତ, ଉତ୍ତୋଳିତ ।

ଉନ୍ନୟ, ଉନ୍ନାୟ, ବ. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ନୀ-ଅ) ଉନ୍ନତି; ଉତ୍ଥାନ; ଉତ୍ତୋଳନ; ସାଦୃଶ୍ୟ ।

ଉନ୍ନୟନ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ନୀ-ଅନ) ଉତ୍ତୋଳନ; ଉନ୍ନତି; ବିତର୍କ; ଅନୁମାନ; ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର ।

ଉନ୍ନସ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ନସ-ଅ) ଉନ୍ନତ ନାସିକାବିଶିଷ୍ଟ ।

ଉନ୍ନାମିତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ନମ-ଇ-ତ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଥାପିତ ।

ଉନ୍ନାହ, ବ. ନ. (ଉଦ୍-ନହ-ଅ) କାଞ୍ଜି; ଉତ୍ତୋଳନପୂର୍ବକ ବନ୍ଧନ ।

ଉନ୍ନିଦ୍ର, ବିଂ. (ଉଦ୍-ନିଦ୍ରା) ବିକସିତ; ନିଦ୍ରାହୀନ; ସତର୍କ; ସାବଧାନ, ଯଥା,

"ଉନ୍ନିଦ୍ରରେ ହେଲା ପ୍ରତିଦିନ ମାନ,
ଉଲ୍ଲସଇ ଗାତ୍ର ହେବ ଥନ ଥନ ।"

ବ. ଚି ।

ଉନ୍ନୀତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ନୀ-ତ) ଉନ୍ନତିପ୍ରାପ୍ତ; ବୃଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ; ତର୍କିତ; ଅନୁମିତ ।

ଉନ୍ମଗ୍ନ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ମଗ୍ନ) ଜଳାଦିରୁ ଉତ୍ଥିତ ।

ଉନ୍ମଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ମଜ୍ଜନ) ଜଳାଦିରୁ ଉଠିବା, ଭାସିବା ।

ଉନ୍ମତ୍ତ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ମଦ୍-ତ) ଉନ୍ମାଦଯୁକ୍ତ, ପାଗଳ । ବି. ଧୁତୁରା; ମୁଚୁକୁନ୍ଦବୃକ୍ଷ ।

ଉନ୍ମଥ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ମଥ୍-ଅ) ବଧ, ହନନ, ମାରଣ ।

ଉନ୍ମଥନ, ବି. ନ. (ଉଦ୍-ମଥନ) ମନ୍ଥନ; ମର୍ଦ୍ଦନ; ହନନ, ବିନାଶନ, ନିଧନ ।

ଉନ୍ମଦ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ମଦ୍-ଅ) ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନ ଶୂନ୍ୟ, ପାଗଳ, ଉନ୍ମାଦଯୁକ୍ତ, ଯଥା,

"କେ ଅବା ଉନ୍ମଦ ଶୂନ୍ୟେ ଭୂଷଇ ସିନ୍ଦୂର ।"

କ. ବି ।

ଉନ୍ମଦିଷ୍ଣୁ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ମଦ-ଇଷ୍ଣୁ) ଉନ୍ମତ୍ତ, ଉନ୍ମାଦଯୁକ୍ତ, ପାଗଳ ।

ଉନ୍ମନାଃ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ମନସ୍) ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ଚିତ୍ତ, ଉଦ୍ବିଗ୍ନ, ବ୍ୟାକୁଳ; ଉତ୍ସୁକ; ଅନ୍ୟମନସ୍କ ।

ଉନ୍ମନ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. } (ଉଦ୍-ମନ୍ଥ-ଅ, ଅନ) ମଥନ;
ଉନ୍ମନ୍ଥନ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. } ହନନ ।

ଉନ୍ମାଥ, ବି. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ମନ୍ଥ=ବଧକରିବା-ଅ) ମୃଗ ମାରିବାର ଉପଯୋଗୀ ଯନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ; ପାଶ; ବିଲୋଡ଼ନ; ହନନ, ବଧ ।

ଉନ୍ମାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ମଦ୍-ଅ) ଚିତ୍ତ ବିଭ୍ରମ; ବାୟୁରୋଗବିଶେଷ । ବୁଦ୍ଧିଭ୍ରଂଶ, ଯଥା,

"ତେଜଇଣି ବିବେକ-ଉନ୍ମାଦ ଅତିରେକ,
ଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡକେ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଯାଉଛି ବାରେ ରଣ ।"

ଉନ୍ମାଦକ, ବିଂ. (ଉତ୍-ମାଦ-ଅକ) ଯାହା ଉନ୍ମାଦ ଜନ୍ମାଏ, ଉନ୍ମାଦୀ ।

ଉନ୍ମାଦନ, ବି. ପୁଂ. (ଉତ୍-ମଦ-ଇ-ଅନ) କନ୍ଦର୍ପର ପଞ୍ଚ ବାଣ ମଧ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟତମ ବାଣ । ବି. ନ. ଉନ୍ମତ୍ତକରଣ । ବିଂ. ଉନ୍ମତ୍ତତାକାରକ ।

ଉନ୍ମାର୍ଗ, ବିଂ. (ଉତ୍-ମାର୍ଗ) କୁପଥଗାମୀ । ବି. ପୁଂ. କୁପଥ; ଗର୍ହିତଆଚରଣ ।

ଉନ୍ମିଷିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ମିଷ୍-ତ) ବିକସିତ, ଉନ୍ମୀଲିତ । ବି. ନ. ଉନ୍ମୀଲନ ।

ଉନ୍ମୀଲନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ମିଲ୍-ଅନ) ବିକାଶ; ଉନ୍ମେଷ; ଚାହିଁବାର, ଯଥା,

"ବ୍ରହ୍ମଯୋଗ ଧ୍ୟାନ ପର
ଉନ୍ମୀଳନେ ନେତ୍ରଗୋଟି,
ଏକା ଏ ମଉନ ଧରି-ରହିବୁ ନବ କିଶୋରୀ
ବସିଲୁଣି ଦେବା ନଣି ଜାଗିରେ ।"

ସ. ସା ।

ଉନ୍ମୀଲିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ମିଲ୍-ତ) ବିକସିତ; ଉନ୍ମିଷିତ; ଉଦ୍ଘାଟିତ ।

ଉନ୍ମୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ମୁଚ୍-ତ) ମୁକ୍ତ, ଯାହାର ବନ୍ଧନ ଫିଟି ଯାଇଅଛି ।

ଉନ୍ମୁଖ, ବିଂ. (ଉତ୍-ମୁଖ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୁଖ; ଉତ୍ସୁକ; ଉଦ୍ଯୁକ୍ତ ।

ଉନ୍ମୂଳନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ମୂଳ-ଅନ) ଉତ୍ପାଟନ; ବିନାଶକରଣ, ଯଥା,

"ନପାଦପୋନ୍ମୂଳନ ଶକ୍ତି ରଂହଃଶିଲୋଚ୍ଚୟେ ମୂର୍ଚ୍ଛତି ମାରୁତସ୍ୟ ।"

ର. ବ ।

ଉନ୍ମୂଳିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ମୂଳ-ତ) ଉତ୍ପାଟିତ; ବିନଷ୍ଟ; ବିନାଶିତ ।

ଉନ୍ମୃଷ୍ଟ, ବିଂ (ଉତ୍-ମୃଜ୍-ତ) ପରିଷ୍କୃତ, ମାର୍ଜ୍ଜିତ, ନିର୍ମଳୀକୃତ ।

ଉନ୍ମେଷ, ବିଂ. ପୁଂ. (ଉତ୍-ମିଷ୍-ଅ) ଉନ୍ମୀଲନ; ପ୍ରକାଶ, ଯଥା,

"ମର୍ତ୍ତ୍ୟନାଶ ବୋଲି ଚିହ୍ନାଇ ଦେଉଛି ନେତ୍ର ଉନ୍ମେଷ ।"

ଉଷା ।

ଉନ୍ମୋଚନ, ବିଂ. (ଉତ୍-ମୁଚ-ଅନ) ମୁକ୍ତକରଣ, ମୋଚନ; ଛଡ଼ାଇ ନେବା ।

ଉପ, ଅଂ. (ଉପସର୍ଗ) ଉପଦ୍ରବ; ସାମୀପ୍ୟ; ପ୍ରତିନିଧି; ହୀନ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ଆରମ୍ଭ; ପୂଜା; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ଭୂଷଣ; ଦୋଷାଖ୍ୟାନ; ଦାନ; ମାରଣ; ଇଚ୍ଛା; ବ୍ୟାପ୍ତି; ତିରସ୍କାର; ଆନୁକୂଲ୍ୟ ।

ଉପକଣ୍ଠ, ବି. ନ. (ଉପ-କଣ୍ଠ) ଗ୍ରାମାନ୍ତ; ଅଣରଗଡ଼ ବିଶେଷ । ବି°. ନିକଟ, ସମୀପ, ଯଥା,

"ନିପବନ ଉପକଣ୍ଠେ ନ୍ୟସ୍ତ ବିସ୍ମୟ ମୋ କଣ୍ଠେ
ନାଗଶ୍ରେନ୍ତ ଅନୁପମ ବାହୁ ।"

ବି. ଚ ।

ଉପକଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-କଥା) ଆଖ୍ୟାୟିକା; କଳ୍ପିତ କାହାଣି ।

ଉପକରଣ, ବି. ନ. (ଉପ-କରଣ) ରାଜାଙ୍କର ଛତ୍ର ଚାମରାଦି ଚିହ୍ନ; ସାମଗ୍ରୀ, ଅଙ୍ଗଦ୍ରବ୍ୟ; ଆନୁଷଙ୍ଗିକ-ଦ୍ରବ୍ୟ, ଯଥା, ଭୋଜନରେ ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦି, ଶୟନରେ ଖଟ୍ଟାଦି, ରନ୍ଧନରେ ତଣ୍ଡୁଳାଦି, ମାଲମସଲା; ଉପକାର ।

ଉପକାର, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-କୃ-ଅ) ଅନୁଗ୍ରହ; ଆନୁକୂଲ୍ୟ, ସାହାଯ୍ୟ; ଫଳ, ପ୍ରୟୋଜନ; ଉପକୃତ; ଉପକରଣ ।

ଉପକାରକ, ଉପକର୍ତ୍ତା, ବି°. (ଉପ-କୃ-ଅକ, ତୃ) ଉପକାରୀ, ସହାୟ, ଅନୁକୂଳ ।

ଉପକାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପକାରକ-ଆ) ଉପକାରିଣୀ; ପଟଭବନ; ରାଜାର ବାସଯୋଗ୍ୟ ଗୃହ, କୋଠି ।

ଉପକାରିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପକାରିନ୍-ତା) ଉପକାର, ସାହାଯ୍ୟ; ଉପଯୋଗିତା ।

ଉପକାରୀ, ବି°. (ଉପକାର-ଇନ୍) ହିତକାରୀ, ଉପକାରକ; ସହାୟ, ଯଥା,

"ଭଲ କରି ଦେଖ ମୋର ଭ୍ରାତାଙ୍କ ବଦନ,
ଉପକାରୀ ପୁରୁଷ ଗୋ ଅଟନ୍ତି ଏ ଜନ ।"

ବ. ବ ।

ଉପକାରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପକାର-ଇନ୍-ଈ) ରାଜାଙ୍କ ବାସଯୋଗ୍ୟ ଗୃହ ।

ଉପକାର୍ଯ୍ୟ, ବି°. (ଉପ-କୃ-ଯ) ଉପକାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ଉପକାର୍ଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-କୃ-ଯ-ଆ) ରାଜଆବାସ-ଯୋଗ୍ୟ ପଟ ଭବନାଦି, ରାଜବାଟୀ; କୋଠି ବା ଧାନ୍ୟାଦି ରଖିବା ସ୍ଥାନ ।

ଉପକୁଲ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-କୁଲ-ଯ-ଆ) ପିପ୍ପଳୀ; ଜଳନାଳୀ; ମାହାଳି; ଖାଲ, ଯଥା,

"ଉପକୁଲ୍ୟା ଆଦି ଉପକରଣକୁ ଅଛି ସେ ଗର୍ବଗତ କରି ।"

କୋ. ସୁ ।

ଉପକୂଳ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-କୂଳ) ବେଳାଭୂମି, ସମୁଦ୍ର ସନ୍ନିହିତ ଭୂମି ।

ଉପକୃତ, ବି°. (ଉପ-କୃ-ତ) ଉପକାରପ୍ରାପ୍ତ; ବାଧିତ, ଅନୁଗୃହୀତ ।

ଉପକୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-କୃ-ତି) ଉପକାର ।

ଉପକେଶ, ବି. ନ. (ଉପ-କେଶ) କୃତ୍ରିମକେଶ, ପରଚୁଳା ।

ଉପକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-କ୍ରମ୍-ଅ) ଆରମ୍ଭ; ବିବେଚନାପୂର୍ବକ ଆରମ୍ଭ; ବଶୀକରଣ; ଧର୍ମାଦି ଦ୍ୱାରା ଭୃତ୍ୟାଦି ପରୀକ୍ଷା; ଚିକିତ୍ସା; ଗମନ; ଉପାୟ; ଉଦ୍ୟମ ।

ଉପକ୍ରମଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-କ୍ରମ୍-ଅନ-ଅକ-ଆ) ପ୍ରଥମ ସୂତ୍ରପାତ, ବକ୍ଷ୍ୟମାଣ ବିଷୟର ଆଭାସ ।

ଉପକ୍ରାନ୍ତ, ବି°. (ଉପ-କ୍ରମ-ତ) ପ୍ରକ୍ରାନ୍ତ, ଆରବ୍ଧ, ଯାହା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଅଛି ।

ଉପକ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-କ୍ରିୟା) ସାହାଯ୍ୟ ଉପକାର ।

ଉପକ୍ରୋଶ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-କ୍ରୁଶ-କ୍ରନ୍ଦନକରି-ଅ) ନିନ୍ଦା, ଭର୍ତ୍ସନା, ଅପବାଦ ।

ଉପକ୍ଷୟ, ବି. ନ. (ଉପ-କ୍ଷି-ଅ) ଅପଚୟ, ହାନି; ବାସଗୃହର ନିକଟସ୍ଥ ପ୍ରଦେଶ ।

ଉପକ୍ଷେପ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-କ୍ଷିପ-ଅ) ଉଲ୍ଲେଖ, ପ୍ରସ୍ତାବ; ଆକ୍ଷେପ; ନାଟ୍ୟାଦିରେ ଇତିହାସର ଉଲ୍ଲେଖ ।

ଉପଗତ, ବି°. (ଉପ-ଗମ-ତ) ସ୍ୱୀକୃତ; ପ୍ରାପ୍ତ; ଆସକ୍ତ; ଉପସ୍ଥିତ; ସନ୍ନିହିତ; ଜ୍ଞାତ ।

ଉପଗମ, ବି. (ଉପ-ଗମ୍-ଅ) ସ୍ୱୀକାର; ଉପସ୍ଥିତ; ପ୍ରାପ୍ତି; ଜ୍ଞାନ; ଘଟନା; ଲୋଭ ।

ଉପଗୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଗୀତି) ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ, ଆର୍ଯ୍ୟାଛନ୍ଦର ପ୍ରକାର ଭେଦ ।

ଉପଗୂଢ଼, ବି. ନ. (ଉପ-ଗୁହ—ଗୋପନକରି-ତ) ଆଲିଙ୍ଗନ; ଗ୍ରହଣ । ବି°. ଆଲିଙ୍ଗିତ; ଗୃହୀତ ।

ଉପଗୂହନ, ବି. ନ. (ଉପ-ଗୁହ୍-ଅନ) ଆଲିଙ୍ଗନ ; ଗ୍ରହଣ ।

ଉପଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ=ହୀନ-ଗ୍ରହ) ଗ୍ରହସହିତ ଭ୍ରମଣକାରୀ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗ୍ରହ, ଯେପରି ଚନ୍ଦ୍ର ପୃଥିବୀର ଉପଗ୍ରହ ; ସାହାଯ୍ୟ ; କଏଦୀ, ବନ୍ଦୀ । ବିଂ. କାରାରୁଦ୍ଧ ।

ଉପଗ୍ରାହ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଗ୍ରହ-ଯ) ଉପଢୌକନ, ଭେଟି ।

ଉପଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ହନ୍-ଅ) କ୍ଷତ ; ଆଘାତ; ବିନାଶ, କ୍ଷୟ ।

ଉପଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ହନ୍-ଅ) ନିକଟସ୍ଥ ଆଶ୍ରୟ, ସମୀପ ।

ଉପଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଚି-ଅ) ବୃଦ୍ଧି; ପୁଷ୍ଟି; ସଂଗ୍ରହ ; ଉନ୍ନତି ; ସମୂହ; ଜ୍ୟୋତିଷରେ ଲଗ୍ନର ତୃତୀୟ, ଷଷ୍ଠ, ଦଶମ ଏବଂ ଏକାଦଶ ସ୍ଥାନ ।

ଉପଚର, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଚର୍-ଅ) ଉପଚୟ ଦେଖ ।

ଉପଚରିତ, ବିଂ. (ଉପ-ଚର-ତ) ସେବିତ, ଉପାସିତ; ଲକ୍ଷଣାଦ୍ୱାରା ବୋଧିତ ।

ଉପଚର୍ଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଚର-ଯ-ଆ) ସେବା, ଶୁଶ୍ରୂଷା; ଚିକିତ୍ସା ।

ଉପଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଚର-ଅ) ଶୁଶ୍ରୂଷା, ସେବା, ସମ୍ମାନ ; ଉପକରଣ ; ଚିକିତ୍ସା ; ବ୍ୟବସାୟ ; ଆରୋପ ; ଉତ୍କୋଚ ; ବ୍ୟବହାର ; ଛଳନା ; ଚାଟୁଗିରି , ଯଥା,

"ଧନକୁ ଉପଚାର ଧନକୁ କି ବିଚାର,
ପେଷନ୍ତି କି ପଚାର ଗୃହରେ ।"

ଗ. ବ ।

ଉପଚିକୀର୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-କୃ-ସନ-ଆ) ଉପକାର କରିବାର ଇଚ୍ଛା, ପରୋପକାରପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ଉପଚିକୀର୍ଷୁ, ବିଂ. (ଉପ-କୃ-ସନ-ଉ) ଉପକାର କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ।

ଉପଚିତ, ବିଂ. (ଉପ-ଚି-ତ) ବର୍ଦ୍ଧିତ ; ପୁଷ୍ଟ ; ସଞ୍ଚିତ ; ରଚିତ ।

ଉପଜଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଜଲ-ଆ) ନିବିଷ୍ଟଜଳାଭୂମି; ନଦୀବିଶେଷ ।

ଉପଜାପ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ—ଜପ-ଅ) ଭେଦ, ବିଚ୍ଛେଦ ; ଅନୈକ୍ୟ ; କୁଚକ୍ର ।

ଉପଜିହ୍ୱା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ହୀନ-ଜିହ୍ୱା) ଜିଭ ଉପରେ ଥିବା ଶ୍ୱାସନଳୀର ଆବରକ ମାଂସଖଣ୍ଡ ; ଘଣ୍ଟିକା ।

ଉପଜୀବକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଜୀବକା) ଜୀବନୋପାୟ, ବୃତ୍ତି, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଜୀବନ ଧାରଣ କରାଯାଏ, ପେଶା ।

ଉପଜୀବୀ, ବିଂ. (ଉପ-ଜୀବ-ଇନ୍) ଜୀବିକା ଅବଲମ୍ବୀ, ଆଶ୍ରିତ ।

ଉପଜୀବ୍ୟ, ବିଂ. (ଉପ-ଜୀବ୍-ଯ) ଆଶ୍ରୟସ୍ଥାନ, ଜୀବନଧାରଣ ନିମନ୍ତେ ଅବଲମ୍ବନୀୟ ।

ଉପଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଜ୍ଞା) ଆଦ୍ୟଜ୍ଞାନ, ପ୍ରଥମଜ୍ଞାନ, ଉପଦେଶ ବ୍ୟତୀତଜ୍ଞାନ ।

ଉପଢୌକନ, ବି. ନ. (ଉପ-ଢୌକ୍-ଅନ) ଉପହାର, ଭେଟି; ଉତ୍କୋଚ ।

ଉପତପ୍ତ, ବିଂ. (ଉପ-ତପ-ତ) ଦୁଃଖିତ ; କାତର ; ପୀଡିତ ; ଉଷ୍ଣ ।

ଉପତାପ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ତାପ) ସନ୍ତାପ ; ପୀଡା ; ଦୁଃଖ, କ୍ଳେଶ ; ଅଶୁଭ ; ଜ୍ୱର ; (ସନ୍ତାପ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଉପତାପରେ ବଳେ ହୁଦର ଦର ।"

ବ. ବି ।

ଉପତ୍ୟକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ତ୍ୟକନ୍) ପର୍ବତର ନିକଟସ୍ଥ ଭୂମି ।

ଉପଦଂଶ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଦନ୍ଶ୍-ଅ) ମଦ୍ୟପାନ କାଳୀନ ଭକ୍ଷ୍ୟବସ୍ତୁ ; ମଦରଚ୍ଛଠ ; ଗରମିରୋଗ ।

ଉପଦଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଉପ-ଦଶ୍-ତ) ଆଦଷ୍ଟ, କଥିତ ।

ଉପଦେବତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଦେବତା) ଯକ୍ଷ, ଭୂତ, ପ୍ରେତପ୍ରଭୃତି ।

ଉପଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଦଶ୍-ଅ) ଶିକ୍ଷାଦାନ-ପରାମର୍ଶଦାନ, ଉଦ୍ଦେଶ, ଶିକ୍ଷାବାକ୍ୟ, ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ-ବାକ୍ୟ, ମନ୍ତ୍ରଦାନ, ଜ୍ଞାନ, ଅନୁଶାସନ ।

ଉପଦେଶକ, ବିଂ. (ଉପ-ଦିଶ୍-ଅକ) ହିତଶିକ୍ଷକ, ଅଧ୍ୟାପକ, ସତ୍ପରାମର୍ଶଦାତା ।

ଉପଦେଷ୍ଟା, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଦିଶ୍-ତୃ) ଶିକ୍ଷାଦାତା, ଗୁରୁ, ଅଧ୍ୟାପକ ।

ଉପଦ୍ରବ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଦ୍ରୁ-ଅ) ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ, ଅତ୍ୟାଚାର, ଉତ୍ପାତ ।

ଉପଦ୍ରୁତ, ବିଂ. (ଉପ-ଦ୍ରୁ-ତ) ବ୍ୟାକୁଳ, ଉତ୍ପାତ-ଗ୍ରସ୍ତ, ଅତ୍ୟାଚାରିତ, ଯାହା ପ୍ରତି ଅତ୍ୟାଚାର କରା ହୋଇଅଛି ।

ଉପଦ୍ୱୀପ, ବି. ନ. ପୁଂ. (ଉପ-ଦ୍ୱୀପ) ଯେ ଭୂମିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଜଳ ।

ଉପଧର୍ମ୍ମ, (Superstition) ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଧୃ-ମ) କାଳ୍ପନିକ ଧର୍ମ୍ମ, ଭୌତିକ ପଦାର୍ଥରେ ଈଶ୍ୱର ଜ୍ଞାନ ।

ଉପଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଧା-ଅ) ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣର ପୂର୍ବ୍ବ-ବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

ଉପଧା ଏହି ଶବ୍ଦର ଧା ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ଓ ପ "ଉପଧା" ବର୍ଣ୍ଣ । ଧର୍ମ୍ମାଦିଦ୍ୱାରା ମନ୍ତ୍ରିପ୍ରଭୃତି ଭୃତ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା ।

ଉପଧାତୁ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଧାତୁ) ଧାତୁ ଜାତୀୟ ପଦାର୍ଥ, ଯଥା,

ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମାକ୍ଷିକ, ତାରମାକ୍ଷିକ, ତୁତିଆ, କାଁସ, ପିତ୍ତଳ, ସିନ୍ଦୁର ଓ ଶୈଳେୟ ; ଶରୀରସ୍ଥ ଧାତୁବତ୍ ଦ୍ରବ୍ୟ, ସ୍ୱେଦାଦି ।

ଉପଧାନ, ଉପଧାନୀୟ ବି. ନ. (ଉପ-ଧା-ଅନ, ଅନୀୟ) ତକିଆ; ପ୍ରଣୟ; ବିଷ ।

ଉପଧାୟକ, ବିଂ. (ଉପ-ଧା-ଅକ) ଉତ୍ପାଦକ, ଜନକ ; ଉପଯୋଗୀ ।

ଉପଧାସ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. ଉପଧାବର୍ଣ୍ଣସ୍ଥ ସ୍ୱର, ଯଥା, "ହରିଣୀ" ଏ ସ୍ଥଳେ "ର" ଉପଧାବର୍ଣ୍ଣ ଓ ରରେ ଥିବା "ଇ" ଉପଧାସ୍ୱର ।

ଉପଧି, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଧା-ଇ) ଛଳ, ଚାତୁରୀ, କପଟ; ରଥଚକ୍ର; ଭୟ ।

ଉପଧୂପିତ, ବିଂ. (ଉପ-ଧୂପ-ତ) ସନ୍ତାପିତ; ମୁମୂର୍ଷୁ ।

ଉପଧୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଧୃ-ତି) କିରଣ ।

ଉପନତ, ବିଂ. (ଉପ-ନମ୍-ତ) ଶରଣାଗତ; ସମୀପା-ଗତ; ପ୍ରାପ୍ତ ।

ଉପନୟ, ଉପନାୟ, ପୁଂ.
ଉପନୟନ, ନ.
} ବି. (ଉପ-ନୀ-ଅ, ଅନ) ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ ଓ ବୈଶ୍ୟଙ୍କର ଯଜ୍ଞସୂତ୍ର ଧାରଣ ସଂସ୍କାର-ବିଶେଷ; ଅନୟନ ।

ଉପନାମ, ବି, (ଉପ-ନାମ) କଳ୍ପିତ ନାମ, କୃତ୍ରିମ ନାମ ।

ଉପନାହ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ନହ୍-ଅ) ବୀଣାଯନ୍ତ୍ର ବନ୍ଧନସ୍ଥାନ; ପ୍ରଲେପ; ପୁଲ୍ଟିସ ।

ଉପନିଧାନ, ନ.
ଉପନିଧି, ପୁଂ.
} ବି. (ଉପ-ନି-ଧା-ଅନ, ଇ) ନ୍ୟାସ; ଗଚ୍ଛିତ ରଖିଥିବା ।

ଉପନିବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ନିବନ୍ଧ) ପ୍ରତିଜ୍ଞା ସମୟ ।

ଉପନିବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ନି-ବିଶ-ଅ) ଦେଶାନ୍ତ-ରରେ ନିବାସ କରିବା, ଦେଶାନ୍ତରରେ ଗୃହ ।

ଉପନିଷଦ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ନି-ସଦ୍-୦) ବେଦର ଶିରୋଭାଗ, ଜ୍ଞାନକାଣ୍ଡ, ବେଦାନ୍ତ, ଯେଉଁ ଅଂଶରେ ଈଶ୍ୱର ନିରୂପଣ ଅଛି; ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା; ବିଦ୍ୟା; ଧର୍ମ୍ମ; ବିଜନ ସ୍ଥାନ ।

ଉପନିଷ୍କର, ବି. ନ. (ଉପ-ନି-କୃ-ଅ, ସଆଗମ) ନଗରର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ପଥ, ରାଜପଥ ।

ଉପନୀତ, ବିଂ. (ଉପ-ନୀ-ତ) ଉପନୟନ ସଂସ୍କୃତ; ଆନୀତ; ସ୍ଥାପିତ; ଆଗତ, ଉପସ୍ଥିତ; (ଉପସ୍ଥିତ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଭ୍ରମୁ ଭ୍ରମୁ ଏକସ୍ଥାନେ ହେଲେ ଉପନୀତ,
ଭୀଷଣ ଶ୍ମଶାନ ଯହିଁ ଅଟେ ବିସ୍ତରିତ ।"

କ. ବ ।

ଉପନେତା, ବିଂ. (ଉପ-ନୀ-ତୃ) ଉପନୟନ କର୍ତ୍ତା; ଆନୟନକାରୀ; ପ୍ରାପକ ।

ଉପନେତ୍ର, ବି. ନ. (ଉପ=ସଦୃଶ-ନେତ୍ର) ଚଷମା, ନେତ୍ର ପ୍ରତିନିଧି ।

ଉପନ୍ୟସ୍ତ ବିଂ. (ଉପ-ନି-ଅସ୍-ତ) ଯାହାର ଉପ-ନ୍ୟାସ ହୋଇଅଛି; ବିନ୍ୟସ୍ତ; ଆରବ୍ଧ; ଉଲ୍ଲିଖିତ; ଦତ୍ତ ।

ଉପନ୍ୟାସ, ବି, ପୁଂ. (ଉପ-ନି-ଅସ-ଅ) ବାକ୍ୟାରମ୍ଭ; ଉଲ୍ଲେଖ; ପ୍ରସ୍ତାବ; ଶ୍ରୋତା ବା ପାଠକମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତ ରଞ୍ଜନ ନିମନ୍ତେ କଳ୍ପିତ ବୃତ୍ତାନ୍ତ, ଉପକଥା ।

ଉପପତି, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ପତି) ଅଧର୍ମ୍ମପତି, ଜାର ।

ଉପପତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ପଦ୍-ତି) ଯୁକ୍ତି; ସଙ୍ଗତି; ଉତ୍ପତ୍ତି; ସିଦ୍ଧି; କାରଣ; ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।

ଉପପତ୍ନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ପତ୍ନୀ) ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଉପପଦ, ବି. ନ. (ଉପ-ପଦ) ପଦର ସମୀପସ୍ଥ ପଦ; ପୂର୍ବ୍ବପଦ; ଉପାଧି ।

ଉପପନ୍ନ, ବିଂ, (ଉପ-ପଦ୍-ତ) ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ; ସମ୍ଭାବିତ; ସିଦ୍ଧ; ଉତ୍ପନ୍ନ; ମିଳିତ; ଆଗତ; ସମ୍ପନ୍ନ ।

ଉପପାତକ, ବି. ନ. (ଉପ-ପାତକ) ଅଣଚାଳିଶ ପ୍ରକାର ପାପବିଶେଷ, ଗୋବଧାଦି ପାପ ।

ଉପପାଦନ, ବି. ନ. (ଉପ-ପଦ୍-ଅନ) ଯୁକ୍ତିଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥନ ।

ଉପପାଦ୍ୟ, (Theorem) ବିଂ. (ଉପ-ପଦ-ଯ) ଯୁକ୍ତିଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥନୀୟ; ଯାଥାର୍ଥ୍ୟ ନିରୂପଣ ଯେଉଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଏହାର ବିପରୀତ ସମ୍ପାଦ୍ୟ ।

ଉପପୁର ବି. ନ. (ଉପ-ପୁର) ଶାଖାନଗର, ବୃହତ୍ ନଗରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମ ।

ଉପପୁରାଣ ବି. ନ. (ଉପ-ପୁରାଣ) ଅଷ୍ଟାଦଶ କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁରାଣ, ଯଥା,

ଆଦି, ନୃସିଂହ, ବାୟୁ, ଶିବଧର୍ମ୍ମ, ଦୁର୍ବ୍ବାସଃ, ନାରଦ, ନନ୍ଦିକେଶ୍ୱର, ଉଶନଃ, କପିଳ, ବରୁଣ, ଶାମ୍ବ, କାଳିକା, ମହେଶ୍ୱର, ପଦ୍ମ, ଦେବ, ପରାଶର, ମାରୀଚି ଏବଂ ଭାସ୍କର ।

ଉପପୁଷ୍ପିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ପୁଷ୍ପିକା) ଜୃମ୍ଭା, ହାଇ ।

ଉପପ୍ଲବ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ପ୍ଲୁ-ଅ) ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ବିପଦ; ଉପଦ୍ରବ; ଭୟ; ରାହୁ; ଚନ୍ଦ୍ରାଦିଗ୍ରହଣ ।

ଉପପ୍ଲୁତ, ବିଂ. (ଉପ-ପ୍ଲୁ-ତ) ଉପଦ୍ରୁତ; ରାହୁଗ୍ରସ୍ତ, ପୀଡିତ; ବିପଦ୍‌ଗ୍ରସ୍ତ; ଖିନ୍ନ ।

ଉପଭୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଉପ-ଭୁଜ-ତ) ଯାହା ଭୋଗ କରା-ଯାଏ; ଭକ୍ଷିତ; ବ୍ୟବହୃତ ।

ଉପଭୂଷଣ, ବି. ନ. ଘଣ୍ଟା ଘୁମରାଦି ଉପକରଣ ବିଶେଷ ।

ଉପଭୋଗ, ବି, ପୁଂ. (ଉପ-ଭୁଜ୍-ଅ) ସୁଖାଦିଭୋଗ; ଭକ୍ଷଣ; ବ୍ୟବହାର ।

ଉପଭୋଗ୍ୟ, ବିଂ. (ଉପ-ଭୁଜ-ଯ) ଉପଭୋଗ ଯୋଗ୍ୟ, ଯେଉଁ ବିଷୟ ଭୋଗ କରିବା ଉଚିତ ।

ଉପମର୍ଦ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ମୃଦ-ଅ) ଆଲୋଡନ; ହିଂସା; ପୀଡନ; ମର୍ଦ୍ଦନ ।

ଉପମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ମା) ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ; ସାଦୃଶ୍ୟ, ତୁଲ୍ୟତା । ବିଂ. ତୁଲ୍ୟ ।

ଉପମାତା, ବିଂ. (ଉପ ମାତା) ଯେ ଉପମା ଦିଏ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଧାତ୍ରୀ, ଧାଈ ।

ଉପମାନ, ବି. ନ. (ଉପମା-ଅନ) ଉପମା, ତୁଳନା, ଯାହାର ସହିତ ଉପମା ଦିଆଯାଏ, ଚନ୍ଦ୍ର, ପଦ୍ମାଦି ।

ଉପମିତ, ବିଂ. (ଉପମା-ତ) ଉପମାଯୁକ୍ତ; ତୁଳିତ ।

ଉପମିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପମା-ତି) ଉପମା, ସାଦୃଶ୍ୟ-ଜ୍ଞାନ ।

ଉପମେୟ, ବିଂ. (ଉପମା-ଯ) ତୁଳନୀୟ; ଅନ୍ୟ ସହିତ ଯାହାର ଉପମା ଦିଆଯାଏ, ଯଥା, ପଙ୍କଜାନନ, ଏ ସ୍ଥଳରେ ପଙ୍କଜ ଉପମାନ, ଆଉ ଆନନ ଉପମେୟ ।

ଉପମେୟୋପମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପମେୟ-ଉପମା) ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ ଉପମେୟର ଉପମାନ ଓ ଉପମାନର ଉପମେୟ ଭାବ ପର୍ଯ୍ୟାୟ କ୍ରମରେ ବିବକ୍ଷିତ ହୁଏ; ଅଲଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ଉପଯନ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଯମ-ତୃ) ବର, ବିବାହ-କାରକ ।

ଉପଯମ, ଉପଯାମ, } ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଯମ-ଅ) ବିବାହ ।

ଉପଯମନ, ବି. ନ. (ଉପ-ଯମ-ଅନ) ବିବାହ, ବୈବାହିକମନ୍ତ୍ର ।

ଉପଯାଚକ, ବିଂ, (ଉପ-ଯାଚ-ଅକ) ସ୍ୱୟଂ ଯାଚକ, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପେ ଯାଚଞ୍ଚା କରନ୍ତି ।

ଉପଯାଚିକା, ବିଂ. (ଉପ-ଯାଚ୍-ଅକ-ଆ) ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ପର ପୁରୁଷ ନିକଟକୁ ଯାଇ ଅନୁରାଗ ପ୍ରକାଶ ବା ସମ୍ଭୋଗ ପ୍ରାର୍ଥନା କରଇ ।

ଉପଯାଚିତ, ବିଂ. (ଉପ-ଯାଚ-ତ) ପ୍ରାର୍ଥିତ; ସମର୍ପିତ ।

ଉପଯାତ, ବିଂ. (ଉପ-ଯା-ତ) ଉପଗତ; ପ୍ରାପ୍ତ ।

ଉପଯାନ, ବି. ନ. (ଉପ-ଯା-ଅନ) ପ୍ରାପ୍ତି; ନିକଟକୁ ଗମନ ।

ଉପଯୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଉପ-ଯୁଜ୍-ତ) ଯୋଗ୍ୟ; ସମର୍ଥ; ଉଚିତ; କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ; ଭୁକ୍ତ ।

ଉପଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଯୁଜ୍-ଅ) ଆନୁକୂଲ୍ୟ; ବ୍ୟପୃ; ଭୋଜନ; ଭୋଗ; ଉପଯୋଗିତା; ନୈକଟ୍ୟ; କାରଣ ।

ଉପଯୋଗିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପଯୋଗ-ଇନ୍-ତା) ଆନୁକୂଲ୍ୟ; ପ୍ରୟୋଜନ; ଉପଯୁକ୍ତତା; କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ।

ଉପଯୋଗୀ, ବିଂ. (ଉପଯୋଗ-ଇନ୍) କାର୍ଯ୍ୟସାଧନର ଅନୁକୂଳ; ଉପକାରୀ; ଉପଯୁକ୍ତ; ଯୋଗ୍ୟ; କାର୍ଯ୍ୟକାରକ ।

ଉପର, ଅଂ. (ଉପରି ଶବ୍ଦଜ) ଉପରଭାଗ; ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ; ଉଚ୍ଚ; ଅନ୍ୟ ।

ଉପରକ୍ତ, ବିଂ. (ଉପ-ରଞ୍ଜ୍-ତ) ପୀଡ଼ାଗ୍ରସ୍ତ; ଅନୁରକ୍ତ; ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ । ବି. ପୁଂ. ରାହୁ; ରାହୁଗ୍ରସ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଉପରକ୍ଷ, (Body-guard) ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ରକ୍ଷ-ଅ) ସୈନ୍ୟର ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ରକ୍ଷକ ।

ଉପରଓଳି, ବି. (ପ୍ରାକୃତଜ) (ଅପରବେଳା ଶବ୍ଦଜ) ଅପରାହ୍ନ, ଦିବା ଦୁଇପ୍ରହର ଉତ୍ତାରୁ ଯେଉଁ ସମୟ ।

ଉପରତ, ବିଂ. (ଉପର-ରମ-ତ) ନିବୃତ୍ତ; ମୃତ; ବିରତ ।

ଉପରତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ରମ-ତି) ନିବୃତ୍ତି; ମୃତ୍ୟୁ; ବୈରାଗ୍ୟ ।

ଉପରମ, ଉପରାମ, } ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ରମ-ଅ) ନିବୃତ୍ତି; ମୃତ୍ୟୁ; ବୈରାଗ୍ୟ ।

ଉପରାଗ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ରଞ୍ଜ୍-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣ; ସୂର୍ଯ୍ୟଗ୍ରହଣ; ବିପଦ୍; ଅପବାଦ; ବିରାଗ; ପ୍ରବୃତ୍ତି; ସମ୍ବନ୍ଧ; ନିନ୍ଦା ।

ଉପରାଣ, ବି. ଓଢ଼ଣୀବସ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ଉଷ୍ଣୀଷାଇ ସୂକ୍ଷ୍ମ ମାଳସରୁ ସରୁ,
ଉପରାଣକୁ ମଣେ ନଗରୁ ଗରୁ ।"

ବି. ଚି ।

ଉପରି, ଉପରିଷ୍ଟାତ୍, } ଅଂ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ରି, ରିଷ୍ଟାତ୍) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ; ଅନନ୍ତର, ପରେ ।

ଉପରୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ରୁଧ୍-ଅ) ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ଅନୁରୋଧ, ସୁପାରିସ୍, ଖାତିର; ଆବରଣ; ପୀଡ଼ା; (ଅନୁରୋଧ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଉପରୋଧରୁ ଏ ଲାଜକ ସହି ସିହ ।"

ବି. ମ ।

ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି, ଅଂ. (ଉପରି-ଉପରି) ମୁହୁର୍ମୁହୁଃ; ଉପରେ ଉପରେ; ଥରକୁଥର ।

ଉପଲ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଲା-ଅ) ପ୍ରସ୍ତର, ପାଷାଣ; ରତ୍ନ, ଯଥା,

"ଉପଳେ ସେଚିକରେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସ୍ରୋତ ଯାର ନିରନ୍ତେ ବହି,
ପତ୍ର, ପୁଷ୍ପ, ଫଳ, ଶସ୍ୟରେ ମଣ୍ଡନ କରଇ ମହୀ ।"

ଉଷା ।

ଉପଲକ୍ଷ, ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଲକ୍ଷ-ଅ, ଯ) ଅବଲମ୍ବନ; ସୂତ୍ର; ନିମିତ୍ତ; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ଉପଲକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଉପ-ଲକ୍ଷ-ଅନ) ଲକ୍ଷଣା ଦ୍ୱାରା ଅସ୍ମକ ଅର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ ।

ଉପଲକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ଉପ-ଲକ୍ଷ୍-ତ) ସୂଚିତ; ଅନୁମିତ; ଯୁକ୍ତ, ବିଶିଷ୍ଟ; ଯୁକ୍ତିପ୍ରାପ୍ତ ।

ଉପଲବ୍ଧ, ବିଂ. (ଉପ-ଲଭ୍-ତ) ଜ୍ଞାତ, ଅନୁଭୂତ; ପ୍ରାପ୍ତ ।

ଉପଲବ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଲଭ୍-ତି) ଜ୍ଞାନ; ପ୍ରାପ୍ତି; ଅନୁଭବ ।

ଉପଲଭ୍ୟ, ବିଂ. (ଉପ-ଲଭ୍-ଯ) ଜ୍ଞେୟ; ପ୍ରାପ୍ୟ; ସାଧ୍ୟ ।

ଉପଲମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଲଭ୍-ଅ) ଉପଲବ୍ଧି ; ଉରଃସ୍ଥାର ।

ଉପଲିଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଉପ-ଲିନ୍ଗ୍-ଅ) ଭୂମିକମ୍ପ ପ୍ରଭୃତି ଉପଦ୍ରବ ।

ଉପଲେପ, ପୁଂ. } ବି. (ଉପ-ଲିପ୍-ଅ, ଅନ)
ଉପଲେପନ, ନ. } ଗୋମୟାଦି ଲେପନ ।

ଉପବନ, ବି. ନ. (ଉପ-ବନ) କୃତ୍ରିମ ବନ, ଉଦ୍ୟାନ ।

ଉପବର୍ଣ୍ଣନ, ବି. ନ. (ଉପ-ବର୍ଣ୍ଣ-ଅନ) ସମ୍ୟକ୍ କୀର୍ତ୍ତନ; ସ୍ୱରୂପ ଲକ୍ଷଣ ଗୁଣାଦି କଥନ ।

ଉପବର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ଉପ-ବୃତ-ଅନ) ଜନପଦ, ଦେଶ ।

ଉପବର୍ହ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ବର୍ହ-ଅ) ତକିଆ, ଉପଧାନ ।

ଉପବସଥ, ବି. (ଉପ-ବସ-ଅଥ) ଗ୍ରାମ ।

ଉପବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ବାଦ) ଅପବାଦ, ନିନ୍ଦା ।

ଉପବାସ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ବସ୍=ଆହାର କରିବା-ଅ) ଅନଶନ, ଅନାହାର, ଉପାସ ; ବାସ ।

ଉପବାହ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ବହ-ଯ) ରାଜଯାନ ।

ଉପବିଷ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ=ତୁଲ୍ୟ-ବିଷ) ଅରକଗଛର ଅଠା ପ୍ରଭୃତି ପଞ୍ଚଦ୍ରବ୍ୟ, ଯଥା, ଅର୍କକ୍ଷୀର, ସିଜୁକ୍ଷୀର, ଧୁତୁରା, କନିଅର ଓ କାଳିହାରିକା ।

ଉପବିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଉପ-ବିଶ୍-ତ) ଆସୀନ, ଯେ ବସିଅଛି ।

ଉପବୀତ, ବି. ନ. (ଉପ-ବି=ଉଜ୍ଜ୍ୱଳହେବା-ତ) ଯଜ୍ଞସୂତ୍ର, ପୈତା ।

ଉପବୃଂହିତ, ବିଂ. (ଉପ-ବୃଂହ-ତ) ବର୍ଦ୍ଧିତ; ଉତ୍ତ୍ୱେଜିତ ।

ଉପବେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ବେଦ) ଆୟୁର୍ବେଦ, ଧନୁର୍ବେଦ, ଗାନ୍ଧର୍ବବେଦ, ସ୍ଥାପତ୍ୟବେଦ ।

ଉପବେଶନ, ବି. ନ. (ଉପ-ବିଶ୍-ଅନ) ସ୍ଥିତି; ବସିବା; ଇଚ୍ଛିବା ।

ଉପବ୍ୟାଘ୍ର, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ବ୍ୟାଘ୍ର) ହେଣ୍ଟାବାଘ । ଅଂ. ବ୍ୟାଘ୍ରସମୀପରେ ।

ଉପଶମ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଶମ-ଅ) ଶାନ୍ତି ; ନିବୃତ୍ତି ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହ; ରୋଗର ଉପଦ୍ରବ ନିବୃତ୍ତି ।

ଉପଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଶୀ-ଅ) ମୃଗମାରିବାପାଇଁ ବ୍ୟାଧର ଆତ୍ମଗୁପ୍ତିସ୍ଥାନ; କ୍ରୋଡ଼ । ନ. ନିକଟରେ ଶୟନ ।

ଉପଶ୍ରୁତ, ବିଂ. (ଉପ-ଶ୍ରୁ-ତ) ଅଙ୍ଗୀକୃତ, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ।

ଉପଶ୍ଳେଷ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଶ୍ଳିଷ-ଅ) ଆଲିଙ୍ଗନ; ବନ୍ଧନ ।

ଉପଷ୍ଟମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ସ୍ତମ୍ଭ-ଅ) ଉପକ୍ରମ ଆରମ୍ଭ; ଉଦ୍ରେକ; ସ୍ତମ୍ଭନ; ପ୍ରୟୋଜନ; ଉପଲକ୍ଷ ।

ଉପସଂଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ସମ୍-ଗ୍ରହ-ଅ) ପାଦସ୍ପର୍ଶପୂର୍ବକ ପ୍ରଣାମ, ଅଭିବାଦନ; ସଂଗ୍ରହ ; ଉପକରଣ ।

ଉପସଂହାର, ପୁଂ. } ବି. (ଉପ-ସଂ-ହୃ-ଅ, ଅନ)
ଉପସଂହରଣ, ନ. } ନାଶ ; ପରିଶେଷ ; ସମାପ୍ତି; ସଂଗ୍ରହ; ଆକ୍ରମଣ; ନିବର୍ତ୍ତନ ; ସଂକୋଚ ।

ଉପସତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ସଦ୍-ତି) ଉପାସନା ; ଉପସ୍ଥିତି ; ଦାନ ; ପ୍ରତିପାଦନ ।

ଉପସନ୍ନ, ବିଂ. (ଉପ-ସଦ-ତ) ଆସନ୍ନ ; ଉପସ୍ଥିତ, ନିକଟସ୍ଥ ।

ଉପସର, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ସୃ-ଅ) ନିର୍ଗମନ ; ଗବୀପ୍ରଭୃତିର ଗର୍ଭଧାରଣନିମନ୍ତେ ବୃଷଭାଦି ନିକଟକୁ ଗମନ ।

ଉପସର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ=ଉପସ୍ଥିତ-ସର୍ଗ=ସୃଷ୍ଟି) ଉପଦ୍ରବ୍ୟ; ପୀଡ଼ା ; ବ୍ୟାଧି ; ରୋଗବିକାର (ଉପ=ସମୀପର । ସହିତ-ସର୍ଗ=ଯେ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି) ଯେଉଁମାନେ ଧାତୁ ନିକଟରୁ ଯାଇ ନାନାବିଧ ଅର୍ଥ ସୃଷ୍ଟିକରନ୍ତି, ଯଥା, ପ୍ର, ପରା ଇତ୍ୟାଦି ।

ଉପସର୍ଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ଉପ-ସୃଜ୍-ଅନ) ଗୌଣ, ଅପ୍ରଧାନ ; ବିଶେଷଣ ; ଦୈବାଦିଉପଦ୍ରବତ୍ୟାଗ ।

ଉପସର୍ଯ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ସୃ-ଯ-ଆ) ଋତୁମତୀ ଗାଈ ।
ଉପସାଗର, ବ. ପୁଂ. (ଉପ-ସାଗର) ଯେଉଁ ସାଗରାଂଶର ପ୍ରାୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ସ୍ଥଳ ।
ଉପସୂର୍ଯ୍ୟକ, ବ. ନ. (ଉପ-ସୂର୍ଯ୍ୟ-କ) ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳ; ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳ ।
ଉପସୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଉପ-ସୃଜ-ତ) ଆକ୍ରାନ୍ତ; ବ୍ୟାପ୍ତ; ଯୁକ୍ତ; ଉପସର୍ଗଯୁକ୍ତ; କାମୁକ । ବ. ନ. ମୈଥୁନ ।
ଉପସ୍ଥ, ବିଂ. (ଉପ-ସ୍ଥା-ଅ) ନିକଟସ୍ଥ । ବ. ପୁଂ. ପୁରୁଷଚିହ୍ନ; ସ୍ତ୍ରୀଚିହ୍ନ; କ୍ରୋଡ ।
ଉପସ୍ଥାନ, ବ. ନ. (ଉପ-ସ୍ଥା-ଅନ) ଉପସ୍ଥିତି; ଉପାସନା; ଆଗମନ; ଉଭୁରବା ।
ଉପସ୍ଥାପନ, ବ. ନ. (ଉପ-ସ୍ଥା-ଇ-ଅନ) ପ୍ରସ୍ତାବ କରିବା; ଆନୟନ; ଉତ୍ଥାପନ ।
ଉପସ୍ଥିତ, ବିଂ. (ଉପ-ସ୍ଥା-ତ) ଆଗତ; ନିକଟସ୍ଥିତ; ଉପାସିତ; ଜ୍ଞାତ; ପ୍ରାପ୍ତ ।
ଉପସ୍ପର୍ଶ, ପୁଂ. } ବ. (ଉପ-ସ୍ପୃଶ-ଅ, ଅନ) ସ୍ନାନ;
ଉପସ୍ପର୍ଶନ, ନ. } ଆଚମନ; ପାନ; ସ୍ପର୍ଶ ।
ଉପସ୍ପୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଉପ-ସ୍ପୃଶ-ତ) କୃତାଚମନ; ସ୍ନାତ; ସଂସ୍ପୃଷ୍ଟ ।
ଉପସ୍ୱତ୍ୱ, ବ. ନ. (ଉପ-ସ୍ୱତ୍ୱ) ଅଧିକାର, ଭୂମ୍ୟାଦି ବିଷୟରୁ ଯାହା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ଯଥା, ଜମିରଖଜଣା, ଘରଭଡା, ଇତ୍ୟାଦି ।
ଉପସ୍ୱେଦ, ବ. ପୁଂ. (ଉପ-ସ୍ୱିଦ୍-ଅ) ସେକଦେବା, ତାପଦେବା ।
ଉପହତ, ବିଂ. (ଉପ-ହନ-ତ) ଆହତ; ଦୂଷିତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ; ଅଭିଭୂତ; ତିରସ୍କୃତ; ପତିତକ ।
ଉପହସିତ, ବ. ନ. (ଉପ-ହସ୍-ତ) ହାସ୍ୟ, ପରିହାସ । ବିଂ. ଯାହାକୁ ଉପହାସ କରା ହୋଇଅଛି ।
ଉପହସ୍ତିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ହସ୍ତ-ଇକ-ଆ) ପାନତବଥା ।
ଉପହାର, ବ. ପୁଂ. (ଉପ-ହୃ-ଅ) ସମର୍ପଣ, ଭେଟି, ଉପଢୌକନ, ଯଥା,

"ଯୋଗ୍ୟ ଉପହାର ଅର୍ପନ୍ତି ସକଳ,
ବନ୍ଦନ୍ତି ଇଣସ୍ର ଚରଣଯୁଗଳ ।"

ବ. ବ ।

ଉପହାସ, ବ. ପୁଂ. (ଉପ-ହସ୍-ଅ) ଥଟ୍ଟା, ବିଦ୍ରୂପ, ଘୃଣାଯୁକ୍ତହାସ ।
ଉପହାସ୍ୟ, ବିଂ. (ଉପ-ହସ-ଯ) ବିଦ୍ରୂପର ଯୋଗ୍ୟ, ଯାହାକୁ ଦେଖି ଉପହାସ କରାଯାଏ ।
ଉପହିତ, ବିଂ. (ଉପ-ଧା-ତ) ଅର୍ପିତ; ବିନ୍ୟସ୍ତ; ଦତ୍ତ; ଗୃହୀତ ।
ଉପହୃତ, ବିଂ. (ଉପ-ହୃ-ତ) ଉପହାରସ୍ୱରୂପେ ଦତ୍ତ; ଆନୀତ; ଆହୃତ; ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ ।
ଉପାଂଶୁ, ବ. ପୁଂ. (ଉପ-ଅଂଶୁ) ଜପ ବିଶେଷ । ଅଂ. ନିର୍ଜ୍ଜନେ ।
ଉପାକୃତ, ବିଂ. (ଉପ କୃ-ତ) ଦେବତାର ଉଦ୍ଦେଶରେ ହତ ବା ହନ୍ତବ୍ୟଜନ୍ତୁ; ଉପଦ୍ରୁତ । ବ. ଅମଙ୍ଗଳ ।
ଉପାକ୍ଷ, (Spcstacles) ବ. ନ. (ଉପ-ଅକ୍ଷ) ଚସ୍ମା, ଉପନେତ୍ର ।
ଉପାଖ୍ୟାନ, ବ. ନ. (ଉପ-ଆ-ଖ୍ୟା-ଅନ) ଇତିବୃତ୍ତ, ଆଖ୍ୟାୟିକା, ଉପନ୍ୟାସ ।
ଉପାଗତ, ବିଂ. (ଉପ-ଗମ-ତ) ସ୍ୱୀକୃତ; ପ୍ରାପ୍ତ; ଅନୁଭୂତ; ଉପସ୍ଥିତ ।
ଉପାଗମ, ବ. ପୁଂ. (ଉପ-ଆ-ଗମ-ଅ) ଉପସ୍ଥିତ; ପ୍ରାପ୍ତି; ସ୍ୱୀକାର; ଅନୁଭବ ।
ଉପାଙ୍ଗ, ବ. ନ. (ଉପ ଅଙ୍ଗ) ଲଲାଟରେ ଚନ୍ଦନାଦି ଚିହ୍ନ, ତିଳକ; ପ୍ରଧାନର ଉପଯୋଗୀ, ଅଙ୍ଗର ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ, ଯଥା,
ଶରୀରର ଅଙ୍ଗ ହାତ, ତାହାର ଅଙ୍ଗ ଅଙ୍ଗୁଳି ।
ଉପାଚାର୍ଯ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ଉପ-ଆଚାର୍ଯ୍ୟ) ଆଚାର୍ଯ୍ୟର ସହକାରୀ ।
ଉପାଜେ, ଅଂ. (ଉପା-ଅଜ-ଏ) ଦୁର୍ବଳର ବଳାଧାନ ।
ଉପାତ୍ତ, ବିଂ. (ଉପ-ଆତ୍ତ) ଗୃହୀତ; ପ୍ରାପ୍ତ; ସ୍ୱୀକୃତ । ବିଂ. ପୁଂ. ମଦଶୂନ୍ୟ ହସ୍ତୀ ।

ଉପାତ୍ୟୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଅତି-ଇ-ଅ) ଅତିକ୍ରମ; ନାଶ; ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ ।

ଉପାଦାନ, ବି. ନ. (ଉପ-ଆଦାନ) ଗ୍ରହଣ; ସମବାୟିକାରଣ, କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରେ ନିର୍ମିତ ବା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ, ଯଥା,
ବସ୍ତ୍ରର ଉପାଦାନ ସୂତ୍ର; ଇଷ୍ଟକର ଉପାଦାନ ମୃତ୍ତିକା ଇତ୍ୟାଦି ।

ଉପାଦେୟ, ବିଂ. (ଉପ-ଆ-ଦା-ଯ) ଗ୍ରାହ୍ୟ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ, ଉତ୍ତମ ।

ଉପାଧାନ, ବି. ନ. (ଉପ-ଆ-ଧା-ଅନ) ତକିଆ ।

ଉପାଧି, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଆ-ଧା-ଇ) ଧର୍ମ୍ମଚିନ୍ତା; ସମୃଦ୍ଧି; ଆଧାର; ଭେଦକଧର୍ମ୍ମ; ଛଳ; ଉପନାମ; କାରଣ; ନ୍ୟାୟରେ ସାଧ୍ୟବ୍ୟାପକ ସାଧନାବ୍ୟାପକ ଧର୍ମ୍ମ; ଜାତି, ବଂଶ, ବିଦ୍ୟା ପ୍ରଭୃତିର ପରିଚାୟକ ଶବ୍ଦ, ଯଥା,
ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବସୁ, ନାୟକ; M. A., B. A. ତର୍କାଲଙ୍କାର, କାବ୍ୟଚଞ୍ଚୁ, ସ୍ମୃତିରତ୍ନ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଉପାଧିପଦ, ବି. ନ. (ଉପାଧି-ପଦ) ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଶଂସାପଦ ।

ଉପାଧ୍ୟାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଅଧି-ଇ-ଅ) ଅଧ୍ୟାପକ; ଉପଦେଷ୍ଟା; ଯ୍ୟା, ଯ୍ୟୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଦ୍ୟୋପଦେଶିନୀ; ଯ୍ୟୀ, ଯ୍ୟାନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଉପାଧ୍ୟାୟ ପତ୍ନୀ, ଅଧ୍ୟାପକଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ଉପାନହ୍, / ଉପାନହ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଆ-ନହ-୦) ଚର୍ମ୍ମପାଦୁକା, ଜୋତା ।

ଉପାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଅନ୍ତ) ସମୀପ; ପ୍ରାନ୍ତ; ପରସର; ଶେଷ ।

ଉପାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଉପାନ୍ତ-ବର୍ଣ୍ଣ) ଅନ୍ତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣର ପୂର୍ବବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,
"ନାୟକ" ଏହାର "ୟ" ଉପାନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ।

ଉପାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଇ-ସମ୍ପାଦନକର୍ତ୍ତ-ଅ) ସାମ, ଦାନ, ଭେଦ, ନିଗ୍ରହ ଅର୍ଥାତ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କ ସହିତ ସନ୍ଧି, ସେମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥଦାନ, ସେମାନଙ୍କର ଗୃହ ବିଚ୍ଛେଦ, ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ, ରାଜାମାନଙ୍କର ଏହି ଚାରିପ୍ରକାର ସାଧନ; ଗତି; ସାଧନ; ଉପାଗମନ; ଉପାର୍ଜ୍ଜନ; କୌଶଳ; ଲାଭ ।

ଉପାୟନ, ବି. ନ. (ଉପ-ଅୟ-ଅନ) ଭେଟୀ; ସମୀପ ଗମନ ।

ଉପାରତ, ବିଂ. (ଉପ-ଆ-ରମ୍-ତ) ନିବୃତ୍ତ, ବିରତ ।

ଉପାରମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ରମ୍ଭ) ପ୍ରାରମ୍ଭ ।

ଉପାର୍ଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ଉପ-ଅର୍ଜ୍ଜନ) ଅର୍ଜ୍ଜନ, କୃଷି, ବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥ ଲାଭ କରିବା; ଲାଭ; ସଞ୍ଚୟ ।

ଉପାରୂଢ଼, ବିଂ. (ଉପ-ଆରୂଢ଼) ପ୍ରାପ୍ତ; ଆରୂଢ଼ ।

ଉପାଲମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. ଉପ-ଆ-ଲଭ୍-ଅ) ତିରସ୍କାର, ଭର୍ତ୍ସନା; ସରୋଷବାକ୍ୟ; ପ୍ରାପ୍ତି ।

ଉପାଲବ୍ଧ, ବିଂ. (ଉପ-ଆ-ଲଭ୍-ତ) ତିରସ୍କୃତ ।

ଉପାବର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ଉପ-ଆ-ବୃତ୍-ଅନ) ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ; ଘୂର୍ଣ୍ଣନ; ପାର୍ଶ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନ ।

ଉପାବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ଉପ-ଆ-ବୃତ୍) ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ, ପ୍ରତିନିବୃତ୍ତ; ପ୍ରତ୍ୟାଗତ; ସମ୍ପାଦିତ ।

ଉପାସକ, ବିଂ. (ଉପ-ଅସ୍-ଅକ) ଉପାସନାକାରୀ, ସେବକ ।

ଉପାସଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଉପ-ଆ-ସନ୍ଜ୍-ଅ) ବାଣାଧାର, ତୂଣ, ତୂଣୀର ।

ଉପାସନ, ନ. / ଉପାସନା, ସ୍ତ୍ରୀ. / ଉପାସ୍ତି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଉପ-ଆସ୍-ଅନ, ଅନ-ଆ, ତି) ସେବା, ଆରାଧନା, ପୂଜା ।

ଉପାସିତ, ବିଂ. (ଉପ-ଅସ୍-ଇ-ତ) ସେବିତ, ଆରାଧିତ ।

ଉପାସ୍ଥି, (Cartilage) ବି. ନ. ଦେହର ଅଭ୍ୟନ୍ତରସ୍ଥ ଅସ୍ଥିତୁଲ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ।

ଉପାସ୍ୟ, ବିଂ. (ଉପ-ଅସ୍-ଯ) ସେବ୍ୟ, ଆରାଧ୍ୟ, ପୂଜ୍ୟ ।

ଉପାହିତ, ବିଂ. (ଉପ-ଧା-ତ) ଆରୋପିତ; ଯୋଜିତ । ବି. ପୁଂ. ଉଲ୍କାପାତାଦି ଉପଦ୍ରବ ।

ଉପାହୃତ, ବିଂ. (ଉପ-ଆ-ହୃତ) ସଂଗୃହୀତ, କଳ୍ପିତ ।

ଉପିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ମାଠିବା, ଯଥା,

"ଉପି ଲେପି କୁଙ୍କୁମ ବସନ୍ତ ନେଇ କରେ,
ହେବ କି ନୋହିବ ସମ ଏମନ୍ତ ଶଙ୍କାରେ ସେ ।"

ଘ. ବ ।

ଉପୁଜିବା, କ୍ରି. ବ. (ପ୍ରାକୃତଜ) (ଉପଜାତ ଶବ୍ଦଜ) ଜନ୍ମିବା; ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବା । ବିଂ. ଜାତ ହେବା, ଜନ୍ମିଥିବା, ଜନ୍ମିବା ।

ଉପେକ୍ଷକ, ବିଂ. (ଉପ-ଈକ୍ଷ-ଅକ) ଉଦାସୀନ, ଉପେକ୍ଷାକାରୀ ।

ଉପେକ୍ଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉପ-ଈକ୍ଷ-ଅ) ଔଦାସୀନ୍ୟ; ଅନାଦର; ତ୍ୟାଗ; ଅସ୍ୱୀକାର ।

ଉପେକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ଉପ-ଈକ୍ଷ-ତ) ଅନାଦୃତ; ଅସ୍ୱୀକୃତ; ତ୍ୟକ୍ତ ।

ଉପେଖିବା, କ୍ରି. ବ. (ଉପେକ୍ଷା ଶବ୍ଦଜ) ତ୍ୟାଗକରିବା, ଯଥା,

"ମନକୁ ଦୁଃସହ ଦୁଃଖମାନ ଉପେଖିଲେ ହେ ।"

ଉପେତ, ବିଂ. (ଉପ-ଇତ) ମିଳିତ; ପ୍ରାପ୍ତ; ଗତ ।

ଉପେନ୍ଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଉପ-ଇନ୍ଦ୍ର) ବିଷ୍ଣୁ, ଇନ୍ଦ୍ର ଲୋକର ଉପରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଉପେନ୍ଦ୍ର ବୋଲାଯାଏ; ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କନିଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା; ଉତ୍କଳୀୟ ବିଖ୍ୟାତ କବି, ଯଥା,

"ଏ ଘୋର ସଂକଟୁ ଉପେନ୍ଦ୍ର ରଞ୍ଜି,
କହଇ ବୀରବର ଉପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ. ନି ।

ଉପେନ୍ଦ୍ରବଜ୍ରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ, ଏକାଦଶ ଅକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

ଉପେୟ, ବିଂ. (ଉପ-ଇ-ଯ) ପ୍ରାପ୍ୟ; ଉପାୟସାଧ୍ୟ ।

ଉପେୟିବାନ, ବିଂ. (ଉପ-ଇ-ବସୁ) ଉପଗତ, ପ୍ରାପ୍ତ ।

ଉପୋଢ଼, ବିଂ. (ଉପ-ବହ-ତ) ବିବାହିତ; ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ; ନିକଟ, ଆସନ୍ନ; ବ୍ୟୂହ ।

ଉପୋଦକୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ, (ଉପ-ଉଦକ-ଈ) ପୋଈଶାଗ; ପୋଈଗଛ ।

ଉପୋଷ, ପୁଂ.
ଉପୋଷଣ, ନ. } ବ. (ଉପ-ବସ୍-ଅ, ଅନ) ଉପବାସ, ଅନଶନ ।

ଉପୋଷିତ, ବିଂ. (ଉପ-ବସ୍-ତ) ଅଭୁକ୍ତ, ଅନାହାରୀ ।

ଉପ୍ତ, ବିଂ. (ବପ୍-ତ) ଯାହା ବପନ କରା ହୋଇଅଛି; ନିକ୍ଷିପ୍ତ, ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ ବୁଣା ହୋଇଥାଏ ।

ଉପ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବପ-ତି) କ୍ଷୌର କର୍ମ; ଧାନ୍ୟାଦି କ୍ଷେପଣ; ବପନ, ବୁଣିବା ।

ଉବାର, ବ. (ଦେଶଜ) ନିଷେଧ; ଅଜଣା ।

ଉଭ,
ଉଭୟ, } ସର୍ବନାମ. (ଉଭ୍-ଅ, ଅୟ) ଦୁଇ; ପରସ୍ପର ।

ଉଭଚର, (Amphibious) ବିଂ. (ଉଭ-ଚର) ଯେଉଁମାନେ ଜଳରେ ଓ ସ୍ଥଳରେ ବାସ କରନ୍ତି ।

ଉଭୟତଃ, ଅଂ. (ଉଭୟ-ତଃ) ଦୁଇସ୍ଥାନରେ; ଦୁଇ ଦିଗରେ ।

ଉଭୟଥା, ଅଂ. (ଉଭୟ-ଥା) ଦୁଇ ପ୍ରକାର ।

ଉଭା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଠିଆ, ଛିଡା, ଯଥା,

"ଉଭାରେ ଉଭାରେ ପୁଂସ କଲା ଅଲିଙ୍ଗନ,
ବୋଇଲା ସାଙ୍ଗୁ ଯିବାକୁ କି ବଳଇ ମନ ।"

ଘ. ବ ।

ଉଭାଇଯିବା, ଉଭେଇବା, ଉଭେଇଯିବା । କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଅନ୍ତର୍ହିତ ହେବା; ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା ।

ଉମ୍, ଅଂ. କୋପ; କ୍ରୋଧ; ପ୍ରତିଜ୍ଞା; ସ୍ୱୀକାର; ପ୍ରଶ୍ନ ।

ଉମା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉ-ମା) ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା; (ଦେଶଜ) ହରିଦ୍ରା; କୀର୍ତ୍ତି; ଶାନ୍ତି ।

ଉମାପତି, ବ. ପୁଂ. (ଉମା-ପତି) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଉମ୍ବର, ବ. ପୁଂ. (ଉଦ୍-ବୃ-ଅ) ଦେହଲୀ; ଦୁଆର ବନ୍ଧର ଉପରକାଠ ।

ଉମ୍ବାଇ, ବ. (ଦେଶଜ) ନଆଁ ରଖିବାର ମୃଣ୍ମୟ ପାତ୍ର, ହସନ୍ତି ।

ଉମେଶ, ବ. ପୁଂ. (ଉମା-ଈଶ) ଶିବ ।

ଉରଃ, ବ. ନ. (ଋ-ଅସ୍) ବକ୍ଷଃସ୍ଥଳ, ହୃଦୟ । ବିଂ. ପ୍ରଧାନ; ଉତ୍ତମ ।

ଉରଃସୂତ୍ରିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉରସ୍-ସୂତ୍ର-କ) ବକ୍ଷଃସ୍ଥଳଲମ୍ବି ମୁକ୍ତାରଚିତ ହାର ।

ଉରଗ, ଉରଙ୍ଗ, ଉରଙ୍ଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଉରସ୍‌-ଗମ୍‌-ଅ) ଭୁଜଙ୍ଗ, ସର୍ପ, ସାପ, ଯଥା,

"ଉରଗ କଣ୍ଠୁକେ ବେଷ୍ଟିତ ହେବାରେ,
ସ୍ୱଧୀ ଦବସେ ଭୟଙ୍କର ।"

ଘ. ବ ।

ଉରଗସ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ଉରଗ-ସ୍ଥାନ) ନାଗଲୋକ; ପାତାଳ ।

ଉରଗାରି, ଉରଗାଶନ, ବି. ପୁ. (ଉରଗ-ଅରି, ଅଶନ) ଗରୁଡ଼; ମୟୂର; ନେଉଳ ।

ଉରଗେନ୍ଦ୍ର, ବି, ପୁଂ. (ଉରଗ-ଇନ୍ଦ୍ର) ସର୍ପରାଜ ।

ଉରଜ, ବିଂ. (ଉରସ୍‌-ଜନ୍‌-ଅ) ସ୍ତନ, କୁଚ, ଯଥା,

"ଉରଜ କନ୍ଦୁକ ଉଡ଼ବାର ସମ୍ମୁଖେ,
କ ସ୍ୱୟମ୍ଭୂ ଶମ୍ଭୁ ଡମ୍ଫୁ ଅମୂଳକୋରକ ଯେ ।"

ଘ. ବ ।

ଉରଣ, ଉରଭ୍ର, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋ-ଅନ. ଉର୍‌-ଭ୍ରମ୍‌-ଅ, ଉଲୋପ) ମେଷ, ମେଣ୍ଢା ।

ଉରଣାକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଉରଣ-ଅକ୍ଷ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଚକୁଣ୍ଡା ।

ଉରରୀ, ଉରୀ, ଉରୁରୀ, ଉରରୀ, ଉରୀ, ଉରୂରୀ, ଅଂ. (ବି-ରୁ ଣିବା, ରୀ, ରରୀ) ଅଙ୍ଗୀକାର; ପରିତ୍ୟାଗ; ବିସ୍ତାର ।

ଉରରୀକୃତ, ଉରୀକୃତ, ବିଂ. (ଉରରୀ, ଉରୀ-କୃତ) ପ୍ରସାରିତ; ବିସ୍ତାରିତ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ ।

ଉରଶ୍ଛଦ, ପୁଂ. ଉରସ୍ତ୍ର, ନ. ଉରସ୍ତ୍ରାଣ, ନ. ବି. (ଉରସ-ଛଦ, ତ୍ର, ତ୍ରାଣ) କବଚ, ବର୍ମ୍ମ, ସାଞ୍ଜୁ ।

ଉରସି, ଅଂ. ସ୍ୱୀକାର ।

ଉରସିଜ, ବି. ପୁଂ (ଉରସି-ଜ) ବକ୍ଷୋଜ, ସ୍ତନ, ଯଥା,

"କମଳ କଳିକା ପସରେ ଲଳିତ,
ଉରସିଜେ ଘୃତ ଉର ବନ୍ଧୁରିତ ।"

କ. କେ ।

ଉରସିଳ, ବିଂ. (ଉରସ୍‌-ଇଲ) ଯାହାର ବକ୍ଷସ୍ଥଳ ପ୍ରଶସ୍ତ ।

ଉରସ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉରସ୍‌-ଯ) ଔରସଜାତ ସନ୍ତାନ ।

ଉରସ୍ୱାନ, ବିଂ. (ଉରସ୍‌-ବତ) ବିଶାଳବକ୍ଷଃ ।

ଉରୁ, ବିଂ (ଊର୍ଣ୍ଣୁ-ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା=ଉ) ବିଶାଳ, ମହତ୍, ବଡ଼, ଯଥା,

"ଉରୁପଣ ଶିବ ଅପ୍ରମିତ ମିତ,
ଉଚ୍ଚବାଚ ହେବତବଗତ ସତ ।"

ବ. ଚି ।

ଉରୁବୁକ, ଉରୁବୂକ, ବି. ପୁ. (ଉରୁ=ମହତ୍‌=ବି-ଶୁଷ୍କ କରିବା, ଉକ-ଊକ) ଏରଣ୍ଡ ବୃକ୍ଷ, ଗବ-ଗଛ ।

ଉରୁଣସ୍, ବିଂ. (ଉରୁ-ନସ୍) ଯାହାର ନାସିକା ଦୀର୍ଘ, ଦୀର୍ଘ ନାସିକାବିଶିଷ୍ଟ ।

ଉରୋଜ, ବି. ପୁ. (ଉରସ୍‌- ଜନ୍‌-ଅ) ସ୍ତନ; ଉରୋ-ଭୂଷଣ; ହାର ।

ଉରୋହସ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଉରସ୍‌-ହସ୍ତ) ବାହୁଯୁଦ୍ଧ ।

ଊର୍ଣ୍ଣନାଭ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଣ୍ଣା-ନାଭି) ମାକଡ଼ସା, ବୁଢ଼ିଆଣୀ ।

ଊର୍ଣ୍ଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଊର୍ଣ୍ଣୁ-ଅ) ମେଷାଦିର ଲୋମ; ପଶୁ-ଲୋମ; ସୂତ୍ର ।

ଉର୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଉର୍ଦ୍ଦ-ର) ଓଧ, ଜୀବ ବିଶେଷ ।

ଉର୍ବ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ଉରୁ-ଅ) ମୁନିବିଶେଷ ।

ଉର୍ବ୍ବର, ଉର୍ବ୍ବରା, ବିଂ. (ଉରୁ-ଅ, ଆ) ଯହିଁରେ ସର୍ବ୍ବପ୍ରକାର ଶସ୍ୟ ଜନ୍ମେ, ଯେ ଭୂମିର ଶସ୍ୟୋ-ତ୍ପାଦିକା ଶକ୍ତି ଅଧିକ ।

ଉର୍ବ୍ବଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉରୁ = ମନୀଶାଦ, ଯେ ନାରାୟଣ-ଙ୍କର ଉରୁ ଭେଦ କରି ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା, ଅଥ-ବା ଉରୁ ମହତ୍‌-ବଶ = ବଶୀଭୂତ କରିବା ଇ) ସ୍ୱର୍ଗବେଶ୍ୟା ବିଶେଷ ।

ଉର୍ବ୍ବାରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଉରୁ-ଆରୁ) କାକୁଡ଼ି ।

ଉର୍ବ୍ବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉରୁ ମହତ୍‌-ଈ) ପୃଥିବୀ ।

ଉର୍ବ୍ବୀତଳ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉର୍ବ୍ବୀ-ତଳ) ପୃଥିବୀର ଉପରି ଭାଗ, ମହୀତଳ ।

ଉର୍ବ୍ବୀରୁହ, ବି. ପୁଂ. (ଉର୍ବ୍ବୀ-ରୁହ) ମହୀରୁହ, ବୃକ୍ଷ ।

ଉଲଙ୍ଗ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଲଗ୍-ଅ) ଲଙ୍ଗଳା, ବିବସ୍ତ୍ର; ଖୋଲ୍ଲା, ଯଥା,

"କେବେ ଧନୁଶର ଶୋଭୁଥାଇ କରେ, ସୁବେଶ୍ଟ ଜନସଙ୍ଗ,
କେବେ ସବ୍ୟ କରେ ଫଳା, ସବ୍ୟଭରେ ଅସି ଉଲଙ୍ଗ ।"
ଉଷା ।

ଉଲଟ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବିପରୀତ, ଯଥା,

"ଦଶା ଉଲଟିବ କମଳ ଫୁଟିବ ଯଦ୍ୟପି ପର୍ବତ ଶିଖରେ ।"

ଉଲଘୁଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଉଦ୍ଧୋଇବା

ଉଲୁରିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ବାୟୁରେ ଇତଃସ୍ତତ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ଦୋହଲିବାର (କେଶ ପ୍ରତି ସଦା ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ) ଯଥା,

"ଫୁଲର ଫୁଲଭ ବସ, ଉଲୁରି ଅଛି ଅନସ
କଙ୍କତିକାର ସ୍ମରଣ, ଉଙ୍କିତ ହୋଇଣି କେଶ,
ହେଲୁ ପସ, ଜଟା ଅନୁସରୀ ।"

ଉଲୂକ, ଉଲ୍ଲୂକ, ବିଂ. ପୁଂ. (ବଲ-ଊକ) ପେଚକ, ପେଚ୍; ଦେବରାଜ, ଇନ୍ଦ୍ର; ଶକୁନି ପୁତ୍ର ।

ଉଲୂଖଲ, ବି. ନ. (ଉଦୂଖଲ ଦେଖ, ଦ=ଲ) ଉଦୂଖଲ ଧାନ୍ୟାଦିକୁଟିବାର କାଷ୍ଠମୟ ପାତ୍ର, ଡିଙ୍କିଭରଣ୍ଡି ।

ଉଲୂତ, ବି. ପୁଂ, (ଉଦ-ଲୂ-ତ) ଅଜଗରସର୍ପ ।

ଉଲୂପୀ, ବି. ପୁଂ. (ଉ=ଶିବ-ଋପ-ଇନ୍) ଅଥବା ଉତ୍-ଲୁପ୍-ଇନ୍ ଶିଶୁକ; ଶିଶୁମାର ସ୍ତ୍ରୀ; ନାଗକନ୍ୟା, ଅର୍ଜ୍ଜୁନପତ୍ନୀ ।

ଉଲୁଲୁ, ବି. ପୁଂ. (ଉରୁ-ଦ୍ୱିତ୍ୱ, ର=ଲ) ମଙ୍ଗଳସୂଚକ ଧ୍ୱନି ବିଶେଷ, ହୁଳହୁଳି ।

ଉଲ୍କା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଷ୍=ଦାହ କରିବା-କ, ଷ=ଲ) ଆକାଶରୁ ପତିତ ଅଗ୍ନିମୟ ପିଣ୍ଡ; ଅଗ୍ନିକଣା; ଯଥା,

"ଉଲ୍କାକାରେ ଗଲେ ଖାଗ୍ୟ ରୌଦ୍ରଘେ ଉଭ ।"
ଉଷା ।

ଉଲ୍କାମୁଖୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୃଗାଳୀ ବିଶେଷ; ଅଲେୟା; ଭେରଣ୍ଡା; କୋଙ୍କଣିପାଳୀ । ବିଂ. କ୍ରୋଧବଶତଃ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ମୁଖ ସର୍ବ୍ବଦା ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ଲନ୍ଘ୍-ଅନ) ଅତିକ୍ରମ, ଲଙ୍ଘନ; ଡେଁଇବା; ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ ।

ଉଲ୍ଲଙ୍ଘିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଲନ୍ଘ୍-ତ) ଲଙ୍ଘିତ, ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ।

ଉଲ୍ଲମ୍ଫନ, ବି. ନ. (ଉତ୍-ଲମ୍ଫ୍-ଅନ) ଡେଁଇବା, କୁଦିବା ।

ଉଲ୍ଲମ୍ଫମାୟ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଲମ୍ଫ-ଅମାୟ) ଉଲ୍ଲଙ୍ଘମାୟ, ଯାହା ଲମ୍ଫଦ୍ୱାରା ପାର ହେବାକୁ ହୁଏ ।

ଉଲ୍ଲଳ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଲଲ୍-ଅ) ବହୁ ରୋମଯୁକ୍ତ, ରୋମଶ ।

ଉଲ୍ଲଳିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଲଲ୍-ତ) ଚଳିତ; କମ୍ପମାନ; ଆନ୍ଦୋଳିତ; ତରଳିତ; ବ୍ୟାକୁଳିତ ।

ଉଲ୍ଲସିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଲସ୍-ତ) ଆନନ୍ଦିତ; ଶୋଭିତ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ସ୍ଫୁରିତ ।

ଉଲ୍ଲାଘ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଲଘ୍ ଅ) କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ; ରୋଗଯୁକ୍ତ; ଶୁଚି ।

ଉଲ୍ଲାସ, ବି. ପୁଂ. ଉତ୍-ଲସ୍-ଅ) ଆନନ୍ଦ, ଅହ୍ଲାଦ; ପ୍ରକାଶ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା; ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦ ବିଶେଷ ।

ଉଲ୍ଲାସୀ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଲସ୍-ଇନ) ଉଲ୍ଲାସଯୁକ୍ତ; ପ୍ରଭୃସମ୍ପନ୍ନ; ସିନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଉଲ୍ଲିଖିତ, ବିଂ. (ଉତ୍-ଲିଖିତ) କଥିତ, ଯାହା ପୂର୍ବେ କୁହା ଯାଇଅଛି; ଚିତ୍ରିତ; ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ; ଉପରଲିଖିତ ।

ଉଲ୍ଲୁକ, ବି. ପୁଂ. ବାନର ବିଶେଷ, ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ମର୍କଟ ।

ଉଲ୍ଲୁଣ୍ଠ, ପୁଂ. } ବି. (ଉତ୍-ଲୁଣ୍ଠ୍-ଅ, ଅନ) ଓଲଟପାଲଟ କରିବା; ଉପହାସ, ଥଟ୍ଟା ।
ଉଲ୍ଲୁଣ୍ଠନ, ନ. }

ଉଲ୍ଲେଖ, } ବି. (ଉତ୍-ଲିଖ-ଅ, ଅନ) ଖନନ; ବମନ; କଥନ; ଚାଞ୍ଛିବା; ଉଲ୍ଲେଖ ଅର୍ଥାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ ।
ଉଲ୍ଲେଖନ, }

ଉଲ୍ଲୋଲ, ବି. (ଉତ୍-ଲୋଡ୍-ଅ) କଲ୍ଲୋଳ, ବୃହତ୍ ତରଙ୍ଗ ।

ଉଲ୍ୱ, ବି. ନ. (ଉଚ୍-ବ, ଚ=ଲ) ଜରାୟୁ, ଗର୍ଭାଶୟ ।

ଉଶତ୍ତି, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଶ=ଅଭିଳାସ କରିବା, ଉଷ୍=ଦଗ୍ଧ କରିବା-ଅତ-ଇ) ଅମଙ୍ଗଳ ବାକ୍ୟ ।
ଉଷତ୍ତି, }

ଉଶନାଃ, ବି. ପୁଂ. (ବଶ୍-ଅନସ୍) ଶୁକ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ, ଅସୁର ଗୁରୁ ।

ଉଶୀର, ଉଷୀର, } ବି. ପୁଂ. ନ, (ବଶ୍-ଈର) ବେଣାରମୂଳ, ଗନ୍ଧତୃଣ ବିଶେଷର ମୂଳ, ଯଥା,

"ବିବିଧ କୁସୁମ ଉଷୀର ଚନ୍ଦନ ସୌରଭେ ପୂତ,
ସଭାକୁ ବୋଲାଇ ରଙ୍ଗେ ପ୍ରସାରନ୍ତି ସିକ୍ତ ମାରୁତ ।"
ଉ. ଷା ।

ନନ୍ଦାନୋକ୍ତ ପାଷଣ୍ଡ ବିଶେଷ ।

ଉଷ, ବି. ପୁଂ. (ଉଷ୍-ଅ) କାମୁକ ; ପ୍ରଭାତ; କ୍ଷାର-ମୃତ୍ତିକା ।

ଉଷଣ, ବି. ନ. (ଉଷ୍-ଅନ) ମରିଚ ; ପିପ୍ପଳୀମୂଳ ।

ଉଷଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଷ୍-ଅନ-ଆ) ପିପ୍ପଳୀ ; ଶୁଣ୍ଠି ।

ଉଷପ, ବି. ପୁଂ. (ଉଷ-ପ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ; ଅଗ୍ନି ।

ଉଷସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଷ-ସୋ-ଅ-ଈ) ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳ ।

ଉଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଷ-ଅ-ଆ) ଅନିରୁଦ୍ଧପତ୍ନୀ, ବାଣ-ରାଜାର କନ୍ୟା ; ପ୍ରଭାତ ।

ଉଷାକଳ, ବି. ପୁଂ. (ଉଷା-କଲ) କୁକ୍କୁଟ ।

ଉଷାପତି, ବି. ପୁଂ. (ଉଷା-ପତି) ଅନିରୁଦ୍ଧ, କାମ-ଦେବଙ୍କର ପୁତ୍ର ।

ଉଷିତ, ବିଂ. (ଉଷ୍-ତ) ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତ; ବାସୀ ; ଦଗ୍ଧ; ଭୂଷିତ; ସ୍ଥିତ; ନିବଦ୍ଧ ।

ଉଷେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଉଷା-ଈଶ) ଅନିରୁଦ୍ଧ ।

ଉଷ୍ଟ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଉଷ୍-ଟ୍ର) ଓଟ ବା ଓଁଟ, ଚତୁଷ୍ପଦ ଜନ୍ତୁ-ବିଶେଷ ।

ଉଷ୍ଟ୍ରଗ୍ରୀବ, ବି. ପୁଂ. (ଉଷ୍ଟ୍ର-ଗ୍ରୀବ) ଭଗନ୍ଦର ରୋଗ ।

ଉଷ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଉଷ୍-ଣ) ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ ; ରୌଦ୍ର ; ପଳାଣ୍ଡୁ । ବିଂ. ଗରମ, ଉତ୍ତପ୍ତ ; ତୀବ୍ର ; ଅନଳସ ; ତତ୍ପର । ଷ୍ଣା. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯକ୍ଷ୍ମାରୋଗ ; ସନ୍ତାପ ; ପିତ୍ତ ।

ଉଷ୍ଣକ, ବିଂ. (ଉଷ୍ଣ-କ) ଅନଳସ ; କ୍ଷିପ୍ରକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ଜ୍ୱର ।

ଉଷ୍ଣକଟିବନ୍ଧ, (Torrid-zone) କର୍କଟକ୍ରାନ୍ତି ଓ ମକରକ୍ରାନ୍ତିର ଅନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତୀ ଭୂଭାଗ ।

ଉଷ୍ଣନଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଉଷ୍ଣ-ନଦୀ) ବୈତରଣୀ ନଦୀ ।

ଉଷ୍ଣରଶ୍ମି, ଉଷ୍ଣାଂଶୁ, } ବି. ପୁଂ. (ଉଷ୍ଣ-ରଶ୍ମି, ଅଂଶୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ; ଯାହାର କିରଣ ଉଷ୍ଣ; ଅର୍କବୃକ୍ଷ ।

ଉଷ୍ଣବାରଣ, ବି. ପୁଂ, ନ. (ଉଷ୍ଣ-ବାରଣ) ଆତପତ୍ର, ଛତ୍ର, ଛତା ।

ଉଷ୍ଣବୀର୍ଯ୍ୟ, ବି, ପୁଂ. (ଉଷ୍ଣ-ବୀର୍ଯ୍ୟ) ଶିଶୁମାର ; ତେଜସ୍ୱୀ ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଉଷ୍ଣୀଷ, ବି. ନ. ପୁଂ. (ଉଷ୍ଣ-ଈଷ) ପଗଡ଼ି, ଶିରୋବେ-ଷ୍ଟନ, ଠେକା, ପାଗ, କିରୀଟ, ମୁକୁଟ, ଯଥା,

"ଖସିଯାଉଛନ୍ତି ଯୋଦ୍ଧା ମସ୍ତକରୁ ଉଷ୍ଣୀଷ ଏମନ୍ତ ଦଶେରେ ।"
ଲ. ବ ।

ଉଷ୍ମ, ଉଷ୍ମା, ବି. ପୁଂ, (ଉଷ୍-ମ, ମନ୍) ଉତ୍ତାପ; ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳ, ଯଥା,

"ଉଷ୍ମ କୁସୁମହାସୀ ଅଙ୍ଗକାତ ଶୀତକୁ ବାରନ୍ତି ।"

ଉଷ୍ମବର୍ଣ୍ଣ, ବି. ଶ, ଷ, ସ, ଓ ହ ଏହି ବର୍ଣ୍ଣ ଚତୁଷ୍ଟୟ ।

ଉଁସତ, ବିଂ. (ଉଲ୍ଲସିତ ଶବ୍ଦଜ) ଆନନ୍ଦିତ, ଯଥା,

"ତାହା ଦେଖି ହେଉଁ ଥାଉଁ ଉସତ,
ମତ୍ତ ଗରବେ ହେଉଁ ଥାଉଁ ମତ ।"
ଗୋ. ସ୍ତ ।

ଉସୁକା, ବିଂ. (ଉତ୍ସୁକଶବ୍ଦଜ) ସିଦ୍ଧ (ଗୁଡ଼ଉଳ ପ୍ରଭୃତି ପକ୍ଷରେ ।)

ଉସ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବସ୍-ର) ବୃଷ, ଷଣ୍ଢ; କିରଣ; ଆଲୋକ ।

ଉସ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବସ୍-ର-ଆ) ଧେନୁ, ଗବୀ ; ଲତା-ବିଶେଷ ।

ଉସ୍ୱାସ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଲଘୁ, ହାଲୁକା, ଯଥା,

"କଲେ ଇଚ୍ଛା ମନେ ହେବା କଂସ ଅନ୍ତକ,
କରିବା ଉସ୍ୱାସ ମହୀ ଭୂଭର ଅନେକ ।"
ର. କ ।

ଉସ୍କେଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଉଶକାଇବା, ଉତ୍ତେ-ଜିତ କରିବା, ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ।

ଉହ୍ନା, ବି. (ଦେଶଜ) କାସରୋଗବିଶେଷ; ଲୌହକୁ ଘର୍ଷଣାର୍ଥ ଇସ୍ପାତ ନିର୍ମ୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; କମ୍ମାରଙ୍କ ଚୁହଲି ।

ଉହାଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଆବରଣ; ଅନ୍ତରାଳ, ଯଥା,

"ଓଢଣା ଉହାଡ ମାରଇ ତହିଁ କେଶାଳୁ 'କ୍ଲାନ୍ତ ।"

ଊହୁଁ, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ନିଷେଧସୂଚକବାକ୍ୟ, ଯଥା,

"ଊହୁଁ, ଊହୁଁ, କହି ଛଳେ ତାଙ୍କ କଣ୍ଠ ଯୁଗଳେ
ଅନୋଳିତେ ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ ।"

ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ଊହ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ବହ୍-ଅନ, ଯ, ମ ଆଗମ) ଆକୃଷ୍ୟ-ମାଣ; ଯାହା ବହନ କରାଯାଇ ପାରେ ।

ଊ ଷଷ୍ଠ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଓଷ୍ଠ । ବି. ପୁଂ. ଶିବ; ଚନ୍ଦ୍ର । ବିଂ. ରକ୍ଷକ । ଅଂ. ଶୋକ ଦୁଃଖାଦି ସୂଚକ ସମ୍ବୋଧନ; ବାକ୍ୟାରମ୍ଭ; ରକ୍ଷା; ଦୟା ।

ଊଢ଼, ବିଂ. (ବହ୍-ତ) ବିବାହିତ; ବହନୀୟ; ଧୃତ; ଅଙ୍ଗୀକୃତ ।

ଊଣା, ବିଂ. (ଊନଶବ୍ଦଜ) ଅଳ୍ପ; କମ୍, ଯଥା,

"କରୁଣା ଊଣା ଜଣା ଗଲାରେ ନବ ଛଇଳା ।"

ସଙ୍ଗୀତ ।

ଊତ, ବିଂ. (ବେ-ତ) ସ୍ୟୂତ, ବୁଣା ।

ଊଧଃ, ବି. ନ. (ବହ୍-ଅସ୍, ବହ୍=ଊଧ) ପଶୁସ୍ତନ, ପହ୍ନା ।

ଊଧସ୍ୟ, ବି. ନ. (ଊଧସ୍-ଯ) ଦୁଗ୍ଧ ।

ଊନ, ବିଂ. (ଊନ୍-ଅ) ନ୍ୟୂନ; ହୀନ; କମ୍; ଅଳ୍ପ ।

ଊମ୍, ଅଂ. (ଅବ୍-ମନ୍) ଗର୍ବ; ନିନ୍ଦା; ପ୍ରଶ୍ନ; କ୍ରୋଧ ।

ଊରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଣ୍ଣୁ-ଉ) ଜାନୁର ଉପରଭାଗ ।

ଊରୁଜ, ବି. ପୁଂ. (ଊରୁ-ଜ) ବୈଶ୍ୟ ।

ଊରୁସ୍ତମ୍ଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଊରୁ-ସ୍ତମ୍ଭା) କଦଳୀବୃକ୍ଷ ।

ଊର୍ଜ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଜ୍ଜ-ଅ) କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ; ସମର୍ଥ; ଯତ୍ନ; ଉତ୍ସାହ ।

ଊର୍ଜ୍ଜଃ, ବି. ନ. (ଊର୍ଜ୍ଜ-ଅସ୍) ବଳ; ଉତ୍ସାହ; ତେଜଃ ।

ଊର୍ଜ୍ଜସ୍ୱଳ, } ବିଂ. (ଊର୍ଜ୍ଜ-ବଲ, ବିନ) ବଳବାନ,
ଊର୍ଜ୍ଜସ୍ୱୀନ୍, } ତେଜସ୍ୱୀ । ବି. ନ. କାବ୍ୟାଲଙ୍କାର-ବିଶେଷ ।

ଊର୍ଣ୍ଣନାଭ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଣ୍ଣନାଭ ଦେଖ) ମାକଡସା; ବୁଢିଆଣୀ ।

ଊର୍ଣ୍ଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଊର୍ଣ୍ଣା ଦେଖ) ପଶମ ।

ଊର୍ଣ୍ଣାୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଣ୍ଣା-ଯୁ) ମେଷ ଲୋମର ଆସନ, କମ୍ବଳ; ମେଷ; ମାକଡସା; ଗନ୍ଧର୍ବ-ବିଶେଷ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ, ବିଂ. (ଉଦ୍-ହା-ବ) ଉଚ୍ଚ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଉପ-ରିସ୍ଥ; ତ୍ୟକ୍ତ । ବି. ନ. ଉଚ୍ଚତା, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦେଶ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-କ) ମୃଦଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକର୍ଣ୍ଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-କର୍ଣ୍ଣୀ) ମହାସତାବରୀ ଲତା ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗ, ବିଂ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ଗ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗପୁର, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗ-ପୁର) ପୁରନାମକ ଅସୁରର ପୁର; ରାଜା ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ରର ପୁର ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗାମୀ, ବିଂ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ଗାମିନ୍) ଯେ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଗମନ କରେ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱତନ, ବିଂ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ତନ) ଉପରସ୍ଥ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେତାଃ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ରେତସ୍) ଶିବ; ମୁନିବିଶେଷ; ଭୀଷ୍ମ; ଶୁକ୍ରସଂଯମକାରୀ; ଯୋଗୀ, ଯଥା,

"ଲତାରୁ ଏବେ ପର୍ବତ ଜାତ ହେଲା,
ଗୃହୁଁ କମ୍ପିବେ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେତା ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ଲୋକ) ସ୍ୱର୍ଗ, ଯଥା,

"ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେତା ମୋହିନୀ ମନ ମୋହନ୍ତି,
ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଲୋକରେ ତାହା ସମ ନାହାନ୍ତି ।"

ବୈଦେହୀଶବିଳାସ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱବାହୁ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ବାହୁ) ଶୈବବିଶେଷ, ଏମାନେ ଉପରକୁ ଏକ ବା ଦୁଇ ବାହୁ ଟେକି ଥାନ୍ତି ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଶ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ଶ୍ୱାସ) ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ।

ଊର୍ମ୍ମି, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋ=ଗମନ କରିବା-ମି) ତରଙ୍ଗ, ଲହରୀ; ଅଙ୍ଗୁରୀୟ; ତ୍ୱରା, ବେଗ; ଉତ୍କଣ୍ଠା; ପୀଡା; ସଙ୍ଗ; ପ୍ରକାଶ; ଭ୍ରାନ୍ତି; ଅଶ୍ୱଗତିବିଶେଷ; ବସ୍ତ୍ର

ଉପରେ ତୁଳାଦି କାର୍ଯ୍ୟ; (ତରଙ୍ଗ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଜ ସ୍ଫୁରନ୍ତି ଭାବ-ଊର୍ମ୍ମି ଚିତ୍ତରେ ଭେସନ ।"

ଊର୍ମ୍ମିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଊର୍ମ୍ମି-କ-ଆ) ତରଙ୍ଗ; ଅଙ୍ଗୁରୀୟ; ଭ୍ରମର ଧ୍ୱନି; ବସ୍ତ୍ରର କୁଞ୍ଚା ।

ଊର୍ମ୍ମିମାଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ଊର୍ମ୍ମିମାଳା-ଇନ୍) ସମୁଦ୍ର, ସାଗର ।

ଊର୍ମ୍ମିଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋ-ମିଲ-ଅ) ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଊର୍ବ୍ବରା, ବିଂ. (ଉର୍ବ୍ବରା ଦେଖ) ଯେଉଁ ଭୂମିରେ ନାନାବିଧ ଶସ୍ୟ ଜନ୍ମଇ ।

ଊଷର, ବିଂ. (ଊଷ-ର) କ୍ଷାର ଭୂମି ।

ଊହ, ବି. ପୁଂ. (ଊହ୍-ଅ) ତର୍କ; ଅନୁମାନ ; ଅଧ୍ୟାହାର ।

ଊହନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହ୍-ଅନ-ଈ) ସମାର୍ଜ୍ଜନୀ, ଝାଡୁ ।

ଊହିତ, ବିଂ. (ଊହ୍-ତ) ତର୍କିତ; ଅନୁମିତ; ସମ୍ଭାବିତ; ଅଧ୍ୟାହୃତ ।

ଊହ୍ୟ, ବିଂ. (ଊହ୍-ଯ) ଅଧ୍ୟାହାର୍ଯ୍ୟ, ତର୍କଣୀୟ, ଅନୁମେୟ ।

ଋ ସପ୍ତମ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ; ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ମୂର୍ଦ୍ଧା । ବି. ପୁଂ. ଅଦିତି; ଦେବମାତା । ଅଂ. ହାସ୍ୟ, ପରିହାସ; ନିନ୍ଦା; ବାକ୍ୟ; ପ୍ରାପ୍ତି ।

ଋକ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋଚ୍-୦) ଋଗ୍ବେଦ; ବେଦମନ୍ତ୍ର; ଗାୟତ୍ରୀ ।

ଋକ୍ଥ, ବି. ନ. (ଋଚ୍-ଥ) ଦାୟ, ଧନ, ସ୍ଥାବର ଓ ଅସ୍ଥାବରସମ୍ପତ୍ତି; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ।

ଋକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଋକ୍ଷ୍-ଅ) ଭଲ୍ଲୁକ; ଋକ୍ଷବାନ୍ ପର୍ବ୍ବତ । ପୁଂ. ନ. ନକ୍ଷତ୍ର ; ମେଷାଦିରାଶି, ଯଥା,

"ଋକ୍ଷପତ୍ର ଲାଜ, ଅଗ କର ସେ ଗିଳି ଦେଲ ଧନ ।"

ରା. ବି ।

ବିଂ. ବକ୍ର ।

ଋକ୍ଷଗନ୍ଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋକ୍ଷ-ଗନ୍ଧ-ଆ) ବୀରତାଡକ ବୃକ୍ଷ ।

ଋକ୍ଷବନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଋକ୍ଷ-ବନ୍ତ) ଶମ୍ବରାସୁରର ନଗରବିଶେଷ ।

ଋକ୍ଷବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଋକ୍ଷ-ବତ୍) ଗଣ୍ଡୋୟାନା ଦେଶସ୍ଥିତ ପର୍ବ୍ବତର ପ୍ରାଚୀନ ନାମ; ଏହି ପର୍ବ୍ବତରୁ ତାପ୍ତୀ ଓ ନର୍ମ୍ମଦା ନଦୀ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଅଛି ।

ଋକ୍ଷରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଋକ୍ଷ-ରାଜନ୍) ଚନ୍ଦ୍ର; ଜାମ୍ବୁବାନ୍ ।

ଋକ୍ଷେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଋକ୍ଷ-ଈଶ) ଚନ୍ଦ୍ର; ଜାମ୍ବୁବାନ୍ ।

ଋକ୍ସଂହିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଋଗ୍ବେଦସଂହିତା ।

ଋଚୀକ, ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଭୃଗୁବଂଶୀୟ ଋଷିବିଶେଷ; ଔର୍ବ୍ବଙ୍କ ପୁତ୍ର, ଏ ଗାଧି ତନୟା ସତ୍ୟବତୀଙ୍କୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ ।

ଋଚ୍ଛରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋଚ୍ଛ-ଅର-ଆ) ବେଶ୍ୟା ।

ଋଜୀକ, ବି. ପୁଂ. (ଋଜ୍-ଈକ) ଇନ୍ଦ୍ର; ଧୂମ ।

ଋଜୁ, ବିଂ. (ଋଜ୍-ଉ) ସରଳ, ଅକୁଟିଳ, ସହଜ, କଠିଣ ନୁହେ; ଅକପଟ, ଶୁଦ୍ଧହୃଦୟ ।

ଋଜୁକାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଋଜୁ-କାୟ) କଶ୍ୟପମୁନି । ବିଂ. ଅବକ୍ର ଶରୀର ।

ଋଜୁତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋଜୁ-ତା) ସରଳତା ; ଅକାଠିନ୍ୟ ।

ଋଜୁରେଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସରଳରେଖା ।

ଋଜୁରୋହିତ, ବି. ନ. (ଋଜୁ-ରୋହିତ) ସରଳ ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ।

ଋଜ୍ୱୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋଜୁ-ଈ) ଗ୍ରହମାନଙ୍କର ଗତିବିଶେଷ ।

ଋଣ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଋ-ନ) କର୍ଜ୍ଜ; ଜଳ; ଦୁର୍ଗ; ଫେଡିବା ଚିହ୍ନ "—" ।

ଋଣଗ୍ରସ୍ତ, ବିଂ. (ଋଣ-ଗ୍ରସ୍ତ) ଋଣମଗ୍ନ, ଅଧମର୍ଣ୍ଣ, ଯେ ଅନେକ ଋଣ କରିଅଛି ।

ଋଣଦାୟକ, ବିଂ. (ଋଣ-ଦାୟକ) ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ, ଋଣଦାତା, ମହାଜନ ।

ଋଣୀ, ବିଂ. (ଋଣ-ଇନ୍) ଅଧମର୍ଣ୍ଣ, ଋଣଗ୍ରସ୍ତ, ଖାତକ ।

ଋତ, ବି. ନ. (ଋ-ତ) ସତ୍ୟ; ଜଳ; ପରଂବ୍ରହ୍ମ । ବିଂ, ଦୀପ୍ତ; ପୂଜିତ; ଯଥାର୍ଥ; ଦୀପିତ; ଗତ । ବି. ପୁଂ. ଧର୍ମ୍ମପୁତ୍ର, ଦକ୍ଷକନ୍ୟା ଗର୍ଭଜାତ; ଦେବବିଶେଷ ।

ଋତଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. ଶତ୍ରୁଜିତଙ୍କ ପୁତ୍ର; ଏକାଦଶ-ରୁଦ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକଜଣ ।

ଋତବର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜାବିଶେଷ, ଅଯୁତାଶ୍ୱଙ୍କ ପୁତ୍ର ।

ଋତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋ-ତି) ସୌଭାଗ୍ୟ; ପଥ; ଗତି, ଗମନ; ନିନ୍ଦା; ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା; ବର୍ଦ୍ଧନ; ଘୃଣା ।

ଋତସ୍କର, ବିଂ. (ଋତ-କୃ-ଅ) ଶୁଭଜନକ ।

ଋତୁ, ବି. ପୁଂ. (ଋ-ତୁ) ହିମ, ଶିଶିର, ବସନ୍ତ, ଗ୍ରୀଷ୍ମ, ବର୍ଷା, ଶରଦ ଏହି ଛ କାଳ; ସ୍ତ୍ରୀରଜଃ; ଦୀପ୍ତି ।

ଋତୁକାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଋତୁ-କାଳ) ନାରୀଜାତିର ପୁଷ୍ପଦର୍ଶନର ଯୋଗ୍ୟସମୟ ।

ଋତୁପତି, ବି. ପୁଂ. (ଋତୁ-ପତି) ବସନ୍ତ ସମୟ ।

ଋତୁମତୀ, ବିଂ. (ଋତୁ-ମତ୍-ଈ) ରଜସ୍ୱଳା, ପୁଷ୍ପବତୀ ।

ଋତୁରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଋତୁ-ରାଜ) ବସନ୍ତକାଳ ।

ଋତୁସଂହାର, ବି. ପୁଂ. (ଋତୁ-ସଂ-ହୃ-ଅ) କାଳିଦାସ ପ୍ରଣୀତ କାବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଋତୁସ୍ତୋମ, ବି. ପୁଂ. ଏକାହସାଧ୍ୟଯଜ୍ଞବିଶେଷ ।

ଋତୁସ୍ନାନ, ବି. ନ. ରଜସ୍ୱଳା ସ୍ତ୍ରୀର ଚତୁର୍ଥ ଦିବସରେ ସ୍ନାନ କରି ଶୁଚି ହେବା ।

ଋତେ, ଅଂ. (ଋତ-ଏ) ବ୍ୟତିରେକେ; ବିନା ।

ଋତ୍ୱିକ୍, ବି. ପୁଂ, (ଋତୁ-ଯଜ୍-ିଂ) ଋତୁଯାଜୀ, ଋତୁଯାଜକ; ଯଜ୍ଞରେ ମୁଖ୍ୟ ପୁରୋହିତ ଚାରିଜଣ, ହୋତା, ଅଧ୍ୱର୍ଯ୍ୟୁ, ବ୍ରହ୍ମା ଓ ଉଦ୍ଗାତା ।

ଋଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଋଧ୍-ତ) ସମୃଦ୍ଧ; ପ୍ରଚୁର; ସମ୍ପନ୍ନ, ସମୃଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ । ବି. ନ. ପକ୍ୱମର୍ଦ୍ଦିତ ଧାନ୍ୟ; ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ଋଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋଧ୍-ତି) ସମୃଦ୍ଧି; ସମ୍ପତ୍ତି; ମାତୃକାବିଶେଷ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ପାର୍ବତୀ; ସିଦ୍ଧି, ବୃଦ୍ଧି ।

ଋଭବ, ବି. ପୁଂ, (ଋଭୁ-ଅ) ଦେବପୁତ୍ର, ଯଥା,

"ଋଭବ ସେ କି ମନୁଷ୍ୟ କେଉଁଦେଶୀ,
ଜନମ କେଉଁ ସ୍ୱକକୁଳେ ।"

ଋଭୁ, ବି. ପୁଂ. (ଋ-ଭୂ-ଉ) ଦେବତା; ମୁନିବିଶେଷ । ବିଂ. ମେଧାବୀ ।

ଋଭୁକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଋଭୁ-କ୍ଷି-ଅ) ଇନ୍ଦ୍ର; ସ୍ୱର୍ଗ; ବଜ୍ର ।

ଋଭୁକ୍ଷୀ, ବି. ପୁଂ. (ଋଭୁକ୍ଷ=ସ୍ୱର୍ଗ ବା ବଜ୍ର-ଇନ୍) ଦେବରାଜ, ଇନ୍ଦ୍ର ।

ଋଷଭ, ବି. ପୁଂ. (ଋଷ୍-ଅଭ) ବୃଷ; ମୁନିବିଶେଷ; ରାଶିବିଶେଷ; କୌଣସି ଶବ୍ଦର ପରେ ଥିଲେ "ଶ୍ରେଷ୍ଠ" ଏହି ଅର୍ଥ ବୁଝାଏ, ଯଥା, ଦେବର୍ଷଭ; ଋଷଭନାମକ ପର୍ବତବିଶେଷ; ବୃଷଶବ୍ଦପର ଶବ୍ଦ; ଔଷଧବିଶେଷ; କର୍ଣ୍ଣକୁହର; କୁମ୍ଭୀରପୁଚ୍ଛ । ଭୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୃଙ୍ଖଳାସ୍ତ୍ରୀ; ବିଧବା ।

ଋଷଭକୂଟ, ବି. ପୁଂ. ହେମକୂଟ ପର୍ବତ ।

ଋଷଭଦ୍ୱୀପ, ବି. ପୁଂ. ଶ୍ୱେତଦ୍ୱୀପ; ଏହି ଦ୍ୱୀପରେ କ୍ରୌଞ୍ଚନାମକ ପର୍ବତ ଅଛି; କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଏହି ପର୍ବତକୁ ବିଦାରଣ କରିଥିଲେ ।

ଋଷଭଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ଋଷଭ-ଧ୍ୱଜ) ଶିବ, ବୃଷଭବାହନ ।

ଋଷି, ବି. ପୁଂ. (ଋଷ୍-ଇ) ଶାସ୍ତ୍ରପ୍ରଣେତା; ଦୀପ୍ତିତ; ମନ୍ତ୍ରଦ୍ରଷ୍ଟା; ବେଦାଂଶବିଶେଷ; ମୁନି; ସଂସାରତ୍ୟାଗୀ ଯଥା,

"ପଲ୍ୟଙ୍କ ଅଙ୍କରୁ ଉଠୁ ଝଲକ ଏମନ୍ତ ତରୁରୁରଭନ,
ଋଷି ରସିବେ ସଂସାର କରିବାକୁ ଯୋଗେ ହେଲେ ନେହପତନ,
ଭାଳିବେ, ସେ ତରୁଣୀ କାମକରୁଣୀ ।"

ଲା. ବ ।

ଋଷିକୁଲ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋଷି-କୁଲ୍ୟା) ଋଷିମାନଙ୍କ କୃତ୍ରିମ ନଦୀ; କୃତ୍ରିମ ସରୋବର; ନଦୀବିଶେଷ, ଏନଦୀ ମହେନ୍ଦ୍ର ପର୍ବତରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ଗଞ୍ଜାମ ନିକଟରେ ସମୁଦ୍ରରେ ପତିତ ହୋଇଅଛି ।

ଋଷିପ୍ରୋକ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋଷି-ପ୍ରୋକ୍ତା) ମାସପର୍ଣ୍ଣୀବୃକ୍ଷ ।

ଋଷିଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଋଷି-ଲୋକ) ଋଷିମାନଙ୍କର

ଭୈଗ୍ୟ ଲୋକ; ଏହି ଲୋକ ଶନି ଲୋକର ଉପରେ ଏବଂ ଧ୍ରୁବ ଲୋକର ନିମ୍ନରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ଋଷ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ଋଷ୍‌-ତ) ଅଶୁଭ; ଶ୍ୱେତବିନ୍ଦୁ ଚିହ୍ନିତ ହରିଣ । ବିଂ. ଅଶୁଭଦାୟକ ।

ଋଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋଷ୍‌-ତି) ଗ୍ରହଦୋଷ; ଅଶୁଭ; ଦ୍ୱିଧାରଖଡ୍ଗ ।

ଋଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଋଷ୍‌-ଯ) ଶ୍ୱେତବିନ୍ଦୁ ଚିହ୍ନିତ ହରିଣ ।

ଋଷ୍ୟମୂକ, ବି. ପୁଂ. (ଋଷ୍ୟ-ମୂକ) ଦକ୍ଷିଣଦେଶୀୟ-ପର୍ବତ; ଯେଉଁଠାରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କ ସହିତ କିଛିକାଳ ବାସ କରିଥିଲେ ।

ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଋଷ୍ୟ-ଶୃଙ୍ଗ) ମୁନିବିଶେଷ, ବିଭାଣ୍ଡକମୁନିଙ୍କ ପୁତ୍ର; ଏ ଇଚ୍ଛା କଲେ ମେଘ ବର୍ଷେ ଯଥା,

"ବରଷା କରିବ ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗ ଆଗମନେ,
ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ପରି ଯେମନ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ସମ୍ମାନେ ।"
ବୈ. ବି ।

ୠ

ଅଷ୍ଟମ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ମୂର୍ଦ୍ଧା । ବି. ପୁଂ, ଶିବ; ଦୈତ୍ୟ; ସ୍ୱର୍ଗ; ବାକ୍ୟାରମ୍ଭ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦନ୍ତ; ଅଦନ୍ତ; ଦନୁ; ଗତି; ରକ୍ଷା; ମାତା; ସ୍ମୃତି । ଅଂ. ଭୟ; ନିନ୍ଦା ।

—:o:—

ଌ

ନବମ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଦନ୍ତ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀ; ଅଦିତି; ନବମୀ ଦେବମାତା । ପୁଂ. ପର୍ବତ; ଶ୍ରୀଧର; ରୁଦ୍ର; ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ।

—:o:—

ୡ

ଦଶମ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଦନ୍ତ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେବକାନ୍ତା; ଦୈତ୍ୟମାତା । ପୁଂ. ଶିବ ।

—:o:—

ଏ

ଏକାଦଶ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ ଓ ତାଲୁ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀ । ଅଂ. ସ୍ମୃତି, ସ୍ମରଣ; ସମ୍ବୋଧନ, ଆହ୍ୱାନ; ଦୟା; ଆମନ୍ତ୍ରଣ; ଅସୂୟା ।

ଏକ, ବିଂ. (ଇ=ଗମନକରି-କ) ଏକାକୀ, କେବଳ, ଅଦ୍ୱିତୀୟ; ପ୍ରଧାନ; ସମାନ; ଅନ୍ୟ; ଅନ୍ୟତମ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ପ୍ରଥମ; ଏକସଂଖ୍ୟାବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ନ. ଏକ ସଂଖ୍ୟା (୧), ଯଥା,

"ଏକ ଏବ ସୁହୃଦ୍ଧର୍ମୋ ନିଧନେଽପ୍ୟନୁଯାତିଯଃ ।"

ଏକକ, ବିଂ. (ଏକ-କ) ଏକାକୀ, କେବଳ, ଅଦ୍ୱିତୀୟ; ଏକଠାରୁ ନଅ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଙ୍କକୁ ଏକକ ବୋଲାଯାଏ ।

ଏକକାଳୀନ, ବିଂ. (ଏକ-କାଳୀନ) ସମକାଳୀୟ; ସମସାମୟିକ ।

ଏକକୁଣ୍ଡଳ, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-କୁଣ୍ଡଳ) ବଳରାମ; କୁବେର ।

ଏକଗୁଁୟା, ବିଂ. (ପ୍ରାକୃତଜ) (ଏକ ଗୁମାନ ଶବ୍ଦଜ) ଜିଦ୍‌ଦାର, ଝିଙ୍କୀ, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆପଣା କଥା ରକ୍ଷାକରିବାକୁ ଯୁକ୍ତି ତର୍କ ମାନେ ନାହିଁ, ଅବାଧ୍ୟ ।

ଏକଘରିଆ, ବିଂ. (ପ୍ରାକୃତଜ) ଜାତିଭ୍ରଷ୍ଟ, ସମାଜଚ୍ୟୁତ, ଯାହାର ଘର ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ଗଣନୀୟ ନୁହେ ।

ଏକଚକ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଚକ୍ର) ସୂର୍ଯ୍ୟରଥାଦି ଯାହାର ଏକଚକ୍ର ।

ଏକଚକ୍ରା, ବି. ନ, ନଗରୀବିଶେଷ; ବକାସୁରକୁ ବଧକରିବା ନିମନ୍ତେ ପାଣ୍ଡବମାନେ ଯେଉଁ ନଗରରେ ବାସ କରିଥିଲେ ସେହି ନଗରର ନାମ ଏକଚକ୍ରା ।

ଏକଚର, ବିଂ. (ଏକ-ଚର୍‌-ଅ) ଏକାକୀ । ବି. ପୁଂ. ଗଣ୍ଡାରନାମକ ଜନ୍ତୁ ।

ଏକଗୁଟିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଏକାୟତ୍ତ; ଏକାଧୀନ ।

ଏକଜାତୀୟ, ବିଂ. (ଏକ-ଜାତୀୟ) ତୁଲ୍ୟପ୍ରକାର, ତୁଲ୍ୟରୂପ ।

ଏକତଃ, ଅଂ. (ଏକ-ତସ୍) ଏକ ପକ୍ଷରେ, ଏକଆଡେ, ଏକ ବଗରେ, ଏକ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ।

ଏକତମ, ବିଂ. (ଏକ-ତମ) ଅନେକ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ।

ଏକତର, ବିଂ. (ଏକ-ତର) ଦୁଇଟା ମଧ୍ୟରେ ଏକ ।

ଏକତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଏକ-ତା) ଏକତ୍ୱ, ଐକ୍ୟ; ଅଭେଦ; ସାମ୍ୟ; ମୁକ୍ତିବିଶେଷ ।

ଏକତାନ, ବିଂ. (ଏକ-ତାନ) ଏକାଗ୍ର; ଏକ ବିଷୟାସକ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ଏକ ଯୋଗସ୍ୱର; ଲୟ ।

ଏକତାରା, ବି. ପୁଂ. (ଏକତନ୍ତ୍ରୀ ଶବ୍ଦଜ) ବୀଣାଜାତୀୟ ବାଦ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଏକତାଲ, ବି. ପୁଂ, (ଏକ-ତାଲ) ସମାନ ତାଲ, ସମନ୍ୱିତ ଲୟ; ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ ସ୍ୱର; ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ ନୃତ୍ୟଗୀତାଦି । ଲୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗାନବିଶେଷ; ଯେଉଁ ଗାନରେ ପ୍ରତିପଦରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ତାଲ ଦିଆ ଯାଏ; ଏକସ୍ୱରଯୁକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଏକତ୍ର, ଅଂ. (ଏକ-ତ୍ର) ଏକ ସ୍ଥାନରେ; ଏକ ବିଷୟରେ; ଏକାଠି ।

ଏକବିଂଶ, ଏକବିଂଶତି, ବିଂ. (ଏକ-ବିଂଶତି) ୨୧ ସଂଖ୍ୟା, ଏକାଧିକବିଂଶ ।

ଏକତ୍ୱ, ବି. ନ. (ଏକ-ତ୍ୱ) ଐକ୍ୟ, ଅଭେଦ; ସାମ୍ୟ; ମୁକ୍ତିବିଶେଷ ।

ଏକଦଂଷ୍ଟ୍ର, ଏକଦନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଦଂଷ୍ଟ୍ର, ଦନ୍ତ) ଲମ୍ବୋଦର, ଗଣେଶ; ଅଭେଦ; ସାଦୃଶ୍ୟ ।

ଏକଦା, ଅଂ, (ଏକ-ଦା) ଏକ ସମୟରେ, ଏକ କାଳରେ, ଯୁଗପତ୍ ।

ଏକଦୃକ୍, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଦୃଶ୍-୦) କାକ; ଶିବ । ବିଂ. କଣା; ସମଦର୍ଶୀ ।

ଏକଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଦେଶ) ଏକାଂଶ; ଅବୟବ ।

ଏକଦେହ, ବି. ପୁଂ, (ଏକ-ଦେହ) ବୁଧଗ୍ରହ । ବିଂ, ଅଭିନ୍ନ ଶରୀର, ଏକାତ୍ମ ।

ଏକଧା, ଅଂ. (ଏକ-ଧା) ଏକପ୍ରକାର ।

ଏକପକ୍ଷ, ବିଂ. (ଏକ-ପକ୍ଷ) ସହାୟ, ସପକ୍ଷ ।

ଏକପତ୍ନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଏକ-ପତି, ନ ଆଗମ) ପତିବ୍ରତା, ସତୀ, ସାଧ୍ୱୀ; ପ୍ରଧାନଭାର୍ଯ୍ୟା; ସପତ୍ନୀ ।

ଏକପର୍ବୋପ୍ରୁଣ୍ଡକ, ବିଂ. ବୀଜଅଙ୍କୁରିତ ହେଲାବେଳେ ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପତ୍ର ବାହାର ହୁଏ, ଯଥା,
ନଡିଆ, କଦଳୀ, ଖର୍ଜୁର, ତୃଣ, ତାଳ ଇତ୍ୟାଦି ବୃକ୍ଷ ।

ଏକପଦ, ବି. ନ. (ଏକ-ପଦ) ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍; ଅକସ୍ମାତ୍ । ବିଂ. ଏକ ଗୋଡିଆ, ଯାହାର ଗୋଟିଏ ଗୋଡ ।

ଏକପଦିଆ, ବି. (ଏକପଦ ଶବ୍ଦଜ) ନାନାପ୍ରକାର ମିଶ୍ରିତ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ କରି ଯେଉଁ କାଗଜରେ ଲେଖା ଯାଏ । ବିଂ. ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ।

ଏକପଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଏକ-ପଦ-ଈ) ପଥ, ରାସ୍ତା, ବାଟ ।

ଏକପିଙ୍ଗ, ଏକପିଙ୍ଗଲ, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ପିଙ୍ଗ, ପିଙ୍ଗଲ) କୁବେର, ଯକ୍ଷ ।

ଏକପିଣ୍ଡ, ବି. (ଏକ-ପିଣ୍ଡ) ସପିଣ୍ଡ; ଏକଦେହ ।

ଏକମତାବଲମ୍ବୀ, ବିଂ. (ଏକ-ମତ-ଅବ-ଲମ୍ବ-ଇନ) ଏକ ପରାମର୍ଶ, ଏକମତ, ଏକବାକ୍ୟ ।

ଏକମନାଃ, ବିଂ. (ଏକ-ମନସ୍) ଏକଚିତ୍ତ ।

ଏକଲବ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. ନିଷାଦରାଜ ହିରଣ୍ୟଧନୁରପୁତ୍ର । ଏହି ଏକଲବ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷାର୍ଥ ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇଥିଲା । ସେ ତାହାକୁ ଶିଷ୍ୟ ନ କରିବାରୁ ଦୁଃଖିତ ହୋଇ ବନକୁ ଫେରି ଯାଇ କାଷ୍ଠମୟ ଦ୍ରୋଣ ନିର୍ମାଣ କରି ଦୃଢତର ଅଧ୍ୟବସାୟ ସହକାରେ ତାଙ୍କର ଉପାସନା ଦ୍ୱାରା ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟାରେ ପାରଦର୍ଶୀ ହେଲା । ପରେ ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟ କୁରୁପାଣ୍ଡବଙ୍କ ସହିତ ସେ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ତାହାର ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରକାର ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା ଦେଖି ଛଳକ୍ରମେ ଗୁରୁ ଦକ୍ଷିଣାସ୍ୱରୂପ ତାହାର ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତର ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠକୁ ଛେଦନ କରାଇ ନେଇଥିଲେ ।

ଏକଲ, ବିଂ, (ଏକ-ଲ) ଏକାକୀ, ଅସହାୟ, ଭାଷାରେ ଏକଲା କହନ୍ତି ।

ଏକବାକ୍ୟ, ବି. ନ. ଏକ କଥା, ଏକମତ ।

ଏକବିଂଶ, ବିଂ. ୨୧ ସଂଖ୍ୟା ।

ଏକଶଫ, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଶଫ) ଏକ ଖୁରବିଶିଷ୍ଟ ଜନ୍ତୁ, ଯେପରି ଘୋଡ଼ା, ଗଧ, ଅଶ୍ୱତର, ଇତ୍ୟାଦି ।

ଏକଶୃଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଶୃଙ୍ଗ) ବିଷ୍ଣୁ; ଏକ ଶୃଙ୍ଗଯୁକ୍ତ ଜନ୍ତୁ, ଯଥା, ଗଣ୍ଡାର, ପିତୃଗଣ ବିଶେଷ ।

ଏକଶେଷ, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଶେଷ) ଶେଷସୀମା; ଉତ୍କର୍ଷ; ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସର ପ୍ରକାର ଭେଦ ।

ଏକଷଠୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଏକ-ଷଷ୍ଟୀ ଶବ୍ଦଜ) ୬୧ ସଂଖ୍ୟା ।

ଏକସର୍ଗ, ବିଂ. (ଏକ=ଏକ ବିଷୟରେ-ସର୍ଗ=ନିଶ୍ଚୟ) ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତ ।

ଏକସୂତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ସୂତ୍ର) ଡମରୁ ବାଦ୍ୟ ।

ଏକସ୍ତରି, ବିଂ. (ଏକ-ସତ୍ତରି, ଏକସପ୍ତତି ଶବ୍ଦଜ) ୭୧ ସଂଖ୍ୟା ।

ଏକହାୟନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଏକ-ହାୟନ୍-ଈ) ଏକ ବର୍ଷ ବୟସ୍କା ଗବୀ, ଏକ ବର୍ଷର ବାଛୁରି ।

ଏକା, ବିଂ. (ଏକାକୀ ଶବ୍ଦଜ) ଏକାକୀ; ଅସହାୟ; ଅଦ୍ୱିତୀୟ; କେବଳ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା, (ଏକାକୀ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଯୁଝିବାକୁ ହେବ ଏକା ଏ ସମରେ,
ପରକୁ ସହାୟ ଥିଲେ ହରବରେ ।"

ବି. କେ ।

ଏକାକାର, ବିଂ. (ଏକ-ଆକାର) ଏକ ସମାନ, ତୁଲ୍ୟାବୟବ, ଯଥା,

"ସବେ ହୋଇବେ ଏକାକାର,
ନ ଥିବ ବେଦର ବିଚାର ।"

ଭାଗବତ ।

ଏକାକୀ, ବିଂ. (ଏକ-ଆକିନ୍) ଏକକ, ଏକଲା, ଅସହାୟ, ସହାୟରହିତ ।

ଏକାକ୍ଷ, ବିଂ. ପୁଂ. (ଏକ-ଅକ୍ଷ) ଶ୍ରୀରାମ ପିତୃସତ୍ୟ ପ୍ରତିପାଳନାର୍ଥ ବନକୁ ଗମନ କରି ଚିତ୍ରକୂଟ ପର୍ବତରେ ଅବସ୍ଥିତ କରିବା ସମୟରେ ଜୟନ୍ତନାମକ କାକ ସୀତାଙ୍କ ଓଣ୍ଠରେ ଚଞ୍ଚୁର ଆଘାତ କରିଥିଲା । ଏହିହେତୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ତାହାର ବଧ ନିମିତ୍ତ ଶରାସନରେ ଇଷୀକାସ୍ତ୍ର ସଂଯୋଗ କରିବାରୁ ସେହି କାକ ପ୍ରାଣ ଭୟରେ ତାହାଙ୍କର ଶରଣାପନ୍ନ ହେଲା । ଦୟାମୟ ରାମ ସେହି ଅମୋଘ ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ତଦୀୟ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ତାହାର ଏକ ଚକ୍ଷୁ ନଷ୍ଟ କଲେ; ସେହି ଦିନରୁ କାକ ଜାତି ଏକାକ୍ଷ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ବି. ପୁଂ. କାକ । ବିଂ. କାଣ ।

ଏକାଗ୍ର, ଏକାଗ୍ର୍ୟ, ବିଂ. (ଏକ-ଅଗ୍ର, ଯ) ଏକମନା; ଏକ ବିଷୟରେ ଆସକ୍ତ ।

ଏକାଗ୍ରତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଏକ-ଅଗ୍ର-ତା) ଏକ ବିଷୟରେ ଆସକ୍ତି ।

ଏକାଗ୍ନି, ବି. ପୁଂ. ଅସ୍ତ୍ର ବିଶେଷ; ପାର୍ଥଙ୍କୁ ବିନାଶ କରିବା ନିମିତ୍ତ ମହାବୀର କର୍ଣ୍ଣ ଏହି ଅସ୍ତ୍ର ଅତି ଯତ୍ନରେ ରଖିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ଘଟୋତ୍କଚଙ୍କ ଉପରକୁ ନିକ୍ଷେପ କରିଥିଲେ ।

ଏକାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଅଙ୍ଗ) ବୁଧଗ୍ରହ; ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ, ଚନ୍ଦନ; ଉତ୍ତମାଙ୍ଗ, ମସ୍ତକ ।

ଏକାଣ୍ଡ, ବିଂ ପୁଂ. (ଏକ-ଅଣ୍ଡ) ଅଶ୍ୱ ।

ଏକାତ୍ମ, ବିଂ. (ଏକ-ଆତ୍ମ) ଅଭିନ୍ନ ଦେହ, ଏକ ପ୍ରାଣ ।

ଏକାଦଶ, ବିଂ. (ଏକ-ଦଶନ୍) ଏଗାର ।

ଏକାଦଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଏକ-ଦଶନ୍-ଈ) ତିଥିବିଶେଷ; ହରିବାସର । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳର ଏକାଦଶକଳା ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳର ବହିର୍ଗମନ ନିବନ୍ଧନ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟୀ ହୁଅନ୍ତି ସେହି ସମୟରେ ଶୁକ୍ଳା ଏକାଦଶୀ ଏବଂ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳର ଏକାଦଶ କଳା ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରବେଶ ହେତୁ ଜ୍ୟୋତିଃ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ନ ପାରନ୍ତି ସେହି ସମୟରେ କୃଷ୍ଣ ଏକାଦଶୀ ହୁଏ ।

ଏକାଦିକ୍ରମ, ବିଂ. (ଏକ-ଆଦି-କ୍ରମ) ଆନୁପୂର୍ବିକ, ଅନୁକ୍ରମ ।

ଏକାନ୍ତ, ବିଂ. (ଏକ-ଅନ୍ତ) ଅତ୍ୟନ୍ତ; ଅବଧାରିତ; ନିର୍ଜ୍ଜନ, ଯଥା,

"ଏହେତ ଏକାନ୍ତ ଦୁହେଁ ତରୁଣ ତରୁଣୀ,
ତେଣ ଯାହା ଖେଡୁ ଥାଇ ଫୁଲ ଧନୁପାଣି ।"
ଲ. ବ ।

ଏକାନ୍ନ, ବି. ନ. (ଏକ-ଅନ୍ନ) ଏକ ପାକ, ଏକାସ୍ରୋପେଇ, ଏକଭାତ । ବିଂ. ଏକାନ୍ନଭୋକ୍ତା, ସହଭୋଜୀ, ସଂସୃଷ୍ଟ ।

ଏକାନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ, ବିଂ. (ଏକାନ୍ନ-ବୃତ ଇନ୍) ଯେଉଁମାନେ ଏକ ଭାତରେ ଥାନ୍ତି ଅର୍ଥାତ ଏକ ପାକରେ ଖାନ୍ତି ।

ଏକାମ୍ରକାନନ, ବି. ନ. (ଏକ-ଆମ୍ର-କାନନ) ଭୁବନେଶ୍ୱର ତୀର୍ଥ, ଯଥା,

"ଉଷ୍ଣ ସେ ଭୂବନ ଈଶସ୍ତ ହେମଗିରିବାସିନୀ,
ଏକାମ୍ରକାନନ ଦେବତା ବନପୁଷ୍ପ ଶୋଭିନୀ ।"
ଚ. ଭ ।

ଏକାର, ବି, ପୁଂ. (ଏ-କାର) "ଏ" ଅକ୍ଷର ।

ଏକାର୍ଥ, ବିଂ. (ଏକ-ଅର୍ଥ) ଯାହାର ଅର୍ଥ ଏକ ।

ଏକାବନ, ବିଂ, ୫୧ ସଂଖ୍ୟା ।

ଏକାବଳୀ, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଏକ-ଆବଳୀ) ଏକଶରୀ ହାର; ଅର୍ଥାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ; ଏକାଦଶାକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋ ବିଶେଷ ।

ଏକାବ୍ଦା, ବି. (ଏକ-ଅବ୍ଦ) ଏକବର୍ଷ ବୟସ୍କା ଗାବୀ ।

ଏକାହ, ବିଂ. ପୁଂ. (ଏକ-ଅହ) ଏକଦିନ, ଏକଦିନକାଳ ।

ଏକାହାର, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଆହାର) ଏକ ଦିନରେ ଥରେ ମାତ୍ର ଭୋଜନ । ବିଂ. ଯେ ଏକ ଦିନରେ ଥରେ ମାତ୍ର ଭୋଜନ କରଇ ।

ଏକୋଦକ, ବିଂ. (ଏକ-ଉଦକ) ସମାନୋଦକ, ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱତନ ସପ୍ତମ ପୁରୁଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋତ୍ରଜ ପୁରୁଷ ।

ଏକୋଦର ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଉଦର) ସହୋଦର, ଭ୍ରାତା । ନ, ସମାନ ଉଦର ।

ଏଜନ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ସର୍ବ ନାମ "ଇଦମ୍" ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଯାହା ଏଜନ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ତାହା, ଏହି, ଏହା ।

ଏଜନ, ବି. ନ. (ଏଜ=କମ୍ପିତ କରିବା-ଅନ) କମ୍ପନ; ଉତ୍ତେଜନ ।

ଏଠା, ବି. (ସ୍ଥାଧାତୁଜ) ଏ ସ୍ଥାନ, ଏହି ସ୍ଥାନ ।

ଏଡ଼, ବିଂ. (ଆ-ଇଡ=ସ୍ତୁତ କରିବା-ଅ) ବଧିର, କାଲ । ବି, ପୁଂ. ମେଷ ।

ଏଡକ, ବି, ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇଲ୍-ଅକ, ଲ=ଡ) ମେଣ୍ଢା; ବନ୍ୟ ଛାଗ ।

ଏଡିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଲଙ୍ଘନ କରିବା, ଅତିକ୍ରମ କରିବା ।

ଏଡେ, ଅଂ. ଆକାର ପରିମାପକ, ଉଚ୍ଚତା ବୋଧକ ।

ଏଣ, } ବି. ପୁଂ. (ଇ-ଣ, କର୍ତ୍ତ୍ରି) ହରିଣ, ମୃଗ ।
ଏଣକ, }

ଏଣିକ, ଅଂ. (ଏତତ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଏ ଅବଧି, ଏବଠୁ, ଯଥା,

"ଅନା ଅନା ଏଣିକ ଥରେ,
ତେଣିକ କେଣିକ ଯାଉ ଭୁକରେ ।"

ଏଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇ-ଣ-ଈ) ହରିଣୀ, ଯଥା,

"ପଞ୍ଚାପ୍ସରସରେ ସମରମଣୀ,
ବୀଣା ଧ୍ୱନି ଶୁଣି ଏଣୀ ନୟନୀ,
ନୟନ ବୁଲାଇ ଏଣେତେଣେ ଚାହିଁ,
ବିଭ୍ରମେ ହରଷେ ହସିଲେ ଧନୀ,
ଭୁ ଭାଙ୍ଗୁ ସେବିଲୁ ବନ୍ଧୁ ସେ ଧ୍ୱନି ।"
କ. ବ ।

ଏଣେଁ, ଅଂ. (ପ୍ରାକୃତଜ) ଏଆଡେ ।

ଏଣେତେଣେଁ, ଅଂ. (ପ୍ରାକୃତଜ) (ଏତତ୍ ଓ ତତ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଇତସ୍ତତଃ, ଏଆଡେ ସେଆଡେ ।

ଏତଦ୍, ସର୍ବ. (ଇ-ତଦ୍) ଏହା, ଏହି ।

ଏତନ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଇ-ତନ) ନିଃଶ୍ୱାସ ।

ଏତଲା, (ଯାବନିକ) ସଂବାଦ ଦେବାର, ଜଣାଇବାର ।

ଏତାଦୃଶ, ବିଂ. (ଏତଦ୍-ଦୃଶ୍-ଅ) ଏପ୍ରକାର, ଏପରି, ଯଥା,

"ଈଦୃଶ ସ୍ଥଳରେ ମାଦୃଶ ବ୍ୟକ୍ତିର
ଏତାଦୃଶ ଘଟନା ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ ।"
ଶକୁନ୍ତଳା ।

ଏତାବତ, ବିଂ. (ଏତଦ୍-ବତୁ) ଏତେ ପରିମାଣ, ଏତେ, ଏହିମାତ୍ର, ଏହାହିଁ କେବଳ, ଏତିକି ।

ଏତେ, ଅଂ. ପରିମାଣ ବୋଧକ ।

ଏଥିର, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ଏଣିକ; ଏବେ ।

ଏଧଃ, କ. } ବି. (ଏଧ୍-ଅସ୍, ଅ) ଇନ୍ଧନ, କାଷ୍ଠ,
ଏଧ, ପୁଂ. } ତୃଣ ।

ଏଧିତ, ବିଂ. (ଏଧ୍-ତ) ବର୍ଦ୍ଧିତ ; ବିସ୍ତାରିତ ; ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ।

ଏନଃ, ବି. କ. (ଇ-ଅସ୍, କଆଗମ) ପାପ ; ଅପରାଧ; ନିନ୍ଦା ।

ଏମନ୍ତ, ବିଂ, (ଏ-ମନ୍ତ) ଏହିପରି, ଏହିପ୍ରକାର ।

ଏରକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇ-ରକ୍-ଆ) ଗ୍ରନ୍ଥିହୀନ ତୃଣବିଶେଷ; ଏଥିରେ ଯାଦବମାନେ ମଦମତ୍ତ ହୋଇ ହଣାହଣି ହୋଇଥିଲେ ।

ଏରଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଈର୍-ଅଣ୍ଡ) ଗବଗଛ, ଯଥା,

୧ । "ଯସ୍ମିନ୍ଦେଶେ ଦ୍ରୁମୋନାସ୍ତି,
ଏରଣ୍ଡୋଽପିଦ୍ରୁମାୟତେ ।"

୨ । "ବଗୁଡ଼ ବଶେ ଓଷ୍ଠାରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ମଲହସ୍ତରେ
ଏରଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡ ପଡ଼ଇ ପର ଭାଙ୍ଗଇ ।"

ଚୈ. ଭା ।

ଏରୁଣ୍ଡି, ବି, (ଦେଶଜ) ଦ୍ୱାରବନ୍ଧ, ଯଥା,
"ଗୁରୁଣ୍ଡି ଏରୁଣ୍ଡି ଉପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବସନ୍ତି ଯାଇଁ,
ମାତାଙ୍କ ଆଉଜୁ ଅନାଇ ମାଟି ଦେଉଥାନ୍ତି ଖାଇ ।"

ଏର୍ବାରୁ, ବି. ପୁଂ. କର୍କଟୀବିଶେଷ, ଫୁଟି ।

ଏଲା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇଲ୍-ଆ) ଅଳାଇଚ ଫଳ ବା ଲତା ।

ଏଲାପତ୍ର, ବି, ପୁଂ, ପ୍ରଧାନସର୍ପବିଶେଷ; ଏକାଦ୍ରୁଗର୍ଭସମ୍ଭୂତ କଶ୍ୟପ ନନ୍ଦନ ।

ଏଳୀକା, ବିଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଳାଇଚ, ଗୁଜରାତି ଅଳାଇଚ ।

ଏଲୁକ, ବି, କ. ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଏବ, ଅଂ, (ଇ-ବ) ଅବଧାରଣ; ନିୟମ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ପରିସଂଖ୍ୟା; ନିଶ୍ଚୟ; ବାକ୍ୟପୂରଣ; ଯଥା, ତଥୈବ ।

ଏବଂ, ଅଂ. (ଇ-ବମ୍) ଏହି ପ୍ରକାର; ସାମ୍ୟ; ସ୍ୱୀକାର; ନିଶ୍ଚୟ; ପ୍ରଶ୍ନ; ସମ୍ମତି; ସାଦୃଶ୍ୟ ।

ଏବମ୍ବିଧ, ବିଂ. (ଏବମ୍-ବିଧ) ଏହି ପ୍ରକାର ।

ଏବମ୍ଭୂତ, ବିଂ (ଏବମ୍-ଭୂତ) ଏହି ପ୍ରକାର, ଇଦୃଶ ।

ଏବେ, ଅଂ. ବର୍ତ୍ତମାନ, ଯଥା,
"ଏବେ ଏଣିକି ଶୁଦ୍ଧପଥର କଲେଣି ।"

ଏଷଣ, ବି. ପୁଂ. (ଆ-ଇଷ୍-ଅନ) ଲୌହମୟ ବାଣ ।

ଏଷଣା, ବି. କ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଆ-ଇଷ୍-ଅନ-ଆ) ଅନ୍ୱେଷଣ; ଇଚ୍ଛା; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାରାଦିର ନିକ୍ତି ।

ଏଷଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଏଷଣ-ଈ) ନିକ୍ତି; ଅସ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଏସନ, ବିଂ. (ପ୍ରାକୃତଜ) (ଏତତ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଏପ୍ରକାର, ଏପରି ।

ଏହା, ଏହି, ଏ. ସର୍ବଂ. (ଏତତ୍, ଇଦମ୍, ଓ ଅଦସ୍ ଶବ୍ଦର ରୂପାନ୍ତର), ଯଥା,

"ଏ ରଣ ଜିଣିଲେ ହେବୁ ଭୁବି ଧନ୍ୟ,
ଏହି ଦେବୀ ହେବେ ସଦା ସୁପ୍ରସନ୍ନ,
ତବେ ଏହାଙ୍କର ନାମ ମହାଦେବୀ,
ଉତ୍କଳ ଭୁବନେ ଏହି ବସୁପତ୍ନୀ ।"

ବ. ଦେ ।

ଐ ଦ୍ୱାଦଶ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ ଓ ତାଲୁ । ବି. ପୁଂ. ଶିବ । ଅଂ. ସ୍ମରଣ; ସମ୍ବୋଧନ ।

ଐକ, ବିଂ, (ଏକ-ଅ) ଏକାର୍ଥ ବୋଧକ, ଏକ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଐକତାନ, ବି. କ. (ଏକତାନ-ଅ) ବାଦ୍ୟବିଶେଷ; ଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଯନ୍ତ୍ର ଏକତ୍ରରେ ବାଦିତ ହେବାକୁ ଐକତାନ କହନ୍ତି ।

ଐକପତ୍ୟ, ବି. କ. (ଏକପତି-ଯ) ଏକାଧିପତ୍ୟ ।

ଐକମତ୍ୟ, ବି. କ. (ଏକମତି-ଯ) ମତୈକ୍ୟ, ଏକମତ ।

ଐକରାଜ୍ୟ, ବି. କ. (ଏକରାଜ-ଯ) ଏକାଧିପତ୍ୟ ।

ଐକଲବ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଏକଲବ୍ୟ-ଅ) ଏକଲବ୍ୟର ପୁତ୍ର ।

ଐକବାକ୍ୟ, ବି. କ. (ଏକବାକ୍ୟ-ଅ) ଏକମତ ଅବଲମ୍ବନ, ବଚନର ଏକତା, କଥାର ମେଳ ।

ଐକଶତିକ, ବିଂ. (ଏକଶତ-ଇକ) ଯେ ଏକଶତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅଧିକାରୀ ।

ଐକଗାରିକ, ବି. ପୁଂ. (ଏକ-ଅଗାର-ଇକ) ଚୋର; ଦସ୍ୟୁ ।

ଐକାଗ୍ର୍ୟ, ବି. ନ. (ଏକାଗ୍ର-ଯ) ଏକାଗ୍ରତା ।

ଐକାତ୍ମ୍ୟ, ବି. ନ. (ଏକ-ଆତ୍ମା-ଯ) ଐକ୍ୟ, ଏକାତ୍ମତା; ବି. ପୁଂ. ଅଭେଦ ।

ଐକାନ୍ତିକ, ବିଂ. (ଏକାନ୍ତ-ଇକ) ନିଶ୍ଚିତ; ଗାଢ଼; ଦୃଢ଼; ଆତ୍ୟନ୍ତିକ ।

ଐକାନ୍ୟିକ, ବିଂ. (ଏକ-ଅନ୍ୟ-ଇକ) ଯେ ଛାତ୍ର ଏକପ୍ରକାର ଅଧ୍ୟୟନ କରଇ ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ସମୟରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଉତ୍ତର ଦିଅଇ; କୁପାଠକ ଛାତ୍ର ।

ଐକାହ୍ନିକ, ବିଂ. (ଏକ-ଅହନ୍-ଇକ) ଏକଦିନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଐକ୍ୟ, ବି. ନ. (ଏକ-ଯ) ଏକତା, ଏକୀଭାବ, ମେଳ, ଅବରୋଧ ।

ଐକ୍ଷବ, ବିଂ. (ଇକ୍ଷୁ-ଅକ-ଅ) ଇକ୍ଷୁ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଗୁଡ଼, ଚିନିପ୍ରଭୃତି ।

ଐକ୍ଷ୍ୱାକ, ବିଂ. (ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁ-ଅ) ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁ ବଂଶଜାତ; ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁଙ୍କ ଜନପଦ ।

ଐଙ୍ଗୁଦ, ବି. ନ. (ଇଙ୍ଗୁଦ-ଅ) ଇଙ୍ଗୁଦୀବୃକ୍ଷର ଫଳ; ଏହି ଫଳରୁ ଜନ୍ମିବା ତୈଳ ଋଷିମାନେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।

ଐଚ୍ଛିକ, ବିଂ.(ଇଚ୍ଛା-ଇକ) ଇଚ୍ଛାଧୀନ, ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ । କୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟିନୀ ।

ଐଣ, ଐଣେୟ, ବିଂ. (ଏଣ-ଅ, ଏୟ) କୃଷ୍ଣମୃଗସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ମୃଗଚର୍ମ୍ମ ।

ଐତିହାସିକ, ବିଂ. (ଇତିହାସ-ଇକ) ଇତିହାସସଂକ୍ରାନ୍ତ; ଇତିହାସବେତ୍ତା ।

ଐତିହ୍ୟ, ବି. ନ. (ଇତିହ-ଯ) ପରମ୍ପରାଗତ ଉପଦେଶବାକ୍ୟ; ପ୍ରମାଣ ବିଶେଷ ।

ଐନ୍ଦବ, ବିଂ. (ଇନ୍ଦୁ-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ମୃଗଶିରା ନକ୍ଷତ୍ର; ଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣବ୍ରତ ବିଶେଷ ।

ଐନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଅ) ବାଲୀ; ଜୟନ୍ତୀ; ସୁଗ୍ରୀବ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ବିଂ. ଇନ୍ଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ-ଇକ) କୁହୁକୀ, ବାଜୀକର, ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲକାରକ, ଯଥା,

"ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ ମୁଖୁଁ ଶୁଣି ।"

ଐନ୍ଦ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ଇନ୍ଦ୍ର-ଇ) ଜୟନ୍ତ; ବାଲୀ; ସୁଗ୍ରୀବ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; କାକ ।

ଐରାବଣ, ବି. ପୁଂ. (ଇରାବତ୍-ଅ) ଇନ୍ଦ୍ରହସ୍ତୀ । ଣୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଦ୍ୟୁତ୍ ।

ଐରାବତ, ବି. ପୁଂ. (ଇରା-ବତ୍-ଅ) ପୂର୍ବଦିଗର ହସ୍ତୀ, ଇନ୍ଦ୍ରହସ୍ତୀ; ନାରଙ୍ଗୀଲେମ୍ବୁ ।

ଐରାବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଇରା-ବତ୍-ଅ-ଈ) ଐରାବତର ପତ୍ନୀ, ଅଭ୍ରମୁ; ଐରାବତନଦୀ; ଏହାର ଆଧୁନିକ ନାମ ରାବି; ବିଦ୍ୟୁତ୍ ।

ଐରିଣ, ବି. ନ. (ଇରିଣ-ଅ) ଲବଣବିଶେଷ, ପଙ୍ଗାଲବଣ ।

ଐରେୟ, ବି. ନ. (ଇରା-ଏୟ) ଅନ୍ନରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମଦ ।

ଐଲ, ବି. ପୁ. (ଇଳା-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ପୁରୁରବାଃ-ରାଜା ।

ଐଲବିଲ, ବି. ପୁଂ. (ଇଲବିଲା-ଅ) ଇଲବିଲାର ପୁତ୍ର, କୁବେର ।

ଐଶ, ଐଶିକ, ଐଶ୍ୱର, ବିଂ. (ଈଶ-ଅ, ଇକ; ଈଶ୍ୱର-ଅ) ଈଶ୍ୱରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଐଶାନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଈଶାନ-ଅ-ଈ) ଈଶାନକୋଣ; ଉତ୍ତର ପୂର୍ବକୋଣ; ଶକ୍ତି ବିଶେଷ; ପାର୍ବତୀ ।

ଐଶାନ୍ୟ, ବି. (ଈଶାନ-ଯ) ଈଶାନକୋଣ; ଉତ୍ତର ପୂର୍ବକୋଣ ।

ଐଶୀ, ବିଂ. (ଈଶ-ଈ) ଈଶ୍ୱରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଦୈବୀ ।

ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ଈଶ୍ୱର-ଯ) ପ୍ରଭୁତ୍ୱ; ଈଶ୍ୱରତ୍ୱ; ସମ୍ପତ୍ତି; ଅଣିମା, ଲଘିମା, ପ୍ରାପ୍ତି, ପ୍ରାକାମ୍ୟ, ମହିମା ଈଶିତ୍ୱ, ବଶିତ୍ୱ, କାମାବସାୟିତା ଏହି ଅଷ୍ଟମ ପ୍ରକାର ଶକ୍ତି

ଐଷୀକ, ବି. ନ. (ଇଷୀକା-ଅ) ମହାଭାରତର ଅନ୍ତର୍ଗତ ପର୍ବବିଶେଷ ।

ଐହିକ, ବିଂ. (ଇହ-ଇକ) ଇହକାଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

——:୦:——

ଓ

ଏ ତ୍ରୟୋଦଶ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ ଓ ଓଷ୍ଠ । ବ. ପୁଂ. ବ୍ରହ୍ମା । ଅଂ. ସମ୍ବୋଧନ; ସ୍ମରଣ; ଦୟା ।

ଓଁ, ଅଂ. ପ୍ରଣବ, ଓଁକାର, ଆଦ୍ୟବୀଜ ।

ଓଉ, ବ. (ଦେଶଜ) ଅମ୍ଳ ଫଳବିଶେଷ ।

ଓକଃ, ବ. ନ. (ଉଚ୍—ଏକତ୍ରକରିବା-ଅସ୍) ସ୍ଥାନ; ଆଶ୍ରୟ; ଗୃହ ।

ଓକର, ବ. (ଦେଶଜ) ଗୋଇ; ଗୃହଛିଦ୍ର; ଇଜର ।

ଓକାର,
ଓକାଲ, } (ଉଦ୍ଗାର ଶବ୍ଦଜ) ବାନ୍ତି, ବମନ ।

ଓଖର, ବ. (ଗୋକ୍ଷୀରର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଦୁଗ୍ଧ ।

ଓଗାଳିବା, କ୍ରି. ବ. (ଅର୍ଗଳଶବ୍ଦଜ) ଅଟକାଇବା, ଯଥା,

"ବାଟ ଓଗାଳି, ହଟ ନ କରଇ ବନମାଳୀ ।"

ଓଘ, ବ. ପୁଂ. (ଉଚ୍-ଅ, ଚ=ଘ) ସମୂହ; ସ୍ରୋତ, ଜଳବେଗ, ପ୍ରବାହ; ତରଙ୍ଗ; ପରମ୍ପରା ।

ଓଙ୍କାର, ବ. ପୁଂ. (ଓମ୍-କାର) ପ୍ରଣବ, ଓଁ, ଆଦ୍ୟବୀଜ ।

ଓଜନ, (ଦେଶଜ) ତୁଳା ଦଣ୍ଡରେ ପରିମାଣ କରିବା, ତୌଲ କରିବା, ମାପିବା ।

ଓଜଃ, ବ. ନ. (ଉର୍ଜ୍ଜ=ଜୀବିତ ହେବା-ଅସ୍) ତେଜଃ; ବଳ; ଦୀପ୍ତି; ଶୋଭା; ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି; ସମାସପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୀର୍ଘ ପଦଯୁକ୍ତ ବାକ୍ୟ, ବାକ୍ୟ, ଯଥା,

"ତେବେ ଓଜ ଭଜିବ ଅବଶ୍ୟ ଶ୍ରମ କର ହେ ।
ବ. ଚି ।

ଓଜସ୍ୱଳ, ବିଂ. (ଓଜସ୍-ବଳ) ବଳବାନ୍, କ୍ଷମତାଶାଳୀ ।

ଓଜସ୍ୱିତା ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଓଜସ୍ୱିନ୍-ତା) ବଳଶାଳିତା; ତେଜସ୍ୱିତା ।

ଓଜସ୍ୱୀ, ବିଂ. (ଓଜସ୍-ବିନ୍) ତେଜସ୍ୱୀ; ବଳବାନ; ଦୀପ୍ତ ।

ଓଜିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ଓଜସ୍ୱିନ୍-ଇଷ୍ଠ) ବଳବାନ, ତେଜସ୍ୱାନ, ଓଜୋଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ; ଦୀପ୍ତ ।

ଓଝ, ଓଜ, ବ. (ଦେଶଜ) ବର୍ଗମୂଳ ବାହାର କରିବା, ଯଥା,

୨୫ ର ଓଝ=୫ ।

ଓଝା, ବ. (ଦେଶଜ) ଶିକ୍ଷକ; ଗଣିତାଧ୍ୟାପକ; ବଢେଇ ବା କମାରଙ୍କ ସଂଜ୍ଞା; ମାନ୍ତ୍ରିକଗଣ ନାୟକ, ଯଥା,

"କାହାଣ ସହିତେ ଯାହାକୁ ମାଗିବୁ
ମୂଳ ଅଟେ ଭାଗ ସେହି ।
ଓଝା କରଣଙ୍କ ପ୍ରୟୋଜନ ଅର୍ଥେ
ଲୀଳାବତୀ-ସୂତ୍ରେ କହି ।"

ବାଣୀକଳାର ସୂତ୍ର ।

ଓଟାରିବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଆକର୍ଷଣ କରିବା, ଟାଣିବା, ଯଥା,

"ମାଇ କେବେ ମନ ମୀନ ଓଟାର,
ଥୋପ ଲଗାଇଁ କି ବଉଶୀ ଧର ।"

ଗୀ. ବ ।

ଓଡ଼, ବ. (ଉଡ୍ର ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଉତ୍କଳର ଆଦିମ ନିବାସୀ; ଥରେ, ବାରେ, ଯଥା,

"କୋହଲ ପାଇଲେ ବଉଡ ଚଷନ୍ତି ।"

ଓଡାଙ୍କ, ବ. (ଦେଶଜ) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଣାଳୀରେ ମିଶାଣ ।

ଓଡ଼ିଆ, ବ. (ଉଡ୍ରଶବ୍ଦଜ) ଓଡ଼ିଶାବାସୀ; ଉତ୍କଳଭାଷା ।

ଓଡ଼ିଶା, ବ. (ପ୍ରାକୃତଜ) ଉତ୍କଳଦେଶ ।

ଓଡ୍ର, ବ. (ଉଡ୍-ର) ଉତ୍କଳଦେଶ; ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଜବାଫୁଲ ।

ଓଡ୍ରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜବା ପୁଷ୍ପର ବୃକ୍ଷ ।

ଓଢଣଷଷ୍ଠୀ, ବ. (ଦେଶଜ) ମାର୍ଗଶିର ଶୁକ୍ଳଷଷ୍ଠୀ, ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବଙ୍କ ଶୀତବସ୍ତ୍ର ଗ୍ରହଣତିଥି ।

ଓଢଣା, ବ. (ଦେଶଜ) ଅବଗୁଣ୍ଠନ, ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କ ମୁଖାଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ଅଭଓଢଣାରେ ଉହାଡ ନ ଯାଇ ହାସ କରଣ ଟୁକେ ।"

ଓତ, ବିଂ. (ଆ-ବେ-ତ) ପ୍ରୋତ; ଅନ୍ତର୍ବ୍ୟାପ୍ତ; ଲୁଗାର ଲମ୍ବ ଆଡର ସୂତା; ଲୁଣ୍ଠି ।

ଓତପ୍ରୋତ, ବିଂ. (ଓତ-ପ୍ରୋତ) ସ୍ଥାନବ୍ୟାପ୍ତ, ସବୁ ସ୍ଥାନ ବ୍ୟାପି ରହିଥିବା ।

ଓଢା, ବ. (ଉତ୍ତରୀୟ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଚଦର, ଉତ୍ତରୀୟ ବସ୍ତ୍ର ।

ଓତୁ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ତୁ) ମାର୍ଜାର, ବିଲେଇ, ବିରାଡ଼ି ।

ଓଅଶା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅକ୍ଷତଦାର, ଅବିବାହିତ, ଯାହାର ବିବାହର ବୟସ ଅତୀତ ହେଲେହେଁ ବିବାହ କରି ନ ଥାଏ ।

ଓଦନ, ବି. ନ. (ଉନ୍ଦ-ଅନ) ଅନ୍ନ, ଭାତ ।

ଓମ୍, ଅଂ. (ଅବ୍=ରକ୍ଷାକରିବା-ମ୍ ଅଥବା ଅ=ବିଷ୍ଣୁ-ଉ=ଶିବ-ମ୍=ବ୍ରହ୍ମା) ପ୍ରଣବ, ସବୁ ମନ୍ତ୍ରର ଆଦ୍ୟୋଚ୍ଚାର୍ଯ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ; ସ୍ୱୀକାର; ପ୍ରଶ୍ନ; ଦୋଷ; ଅନୁମତି; ଆରମ୍ଭ; ଅପାକରଣ । ବି. ନ. ମଙ୍ଗଳ; ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ, ମହେଶ୍ୱରର ଏହି ତ୍ରିବର୍ଣ୍ଣାତ୍ମକ ବୀଜମନ୍ତ୍ର ।

ଓରି, ବି. (ଦେଶଜ) ସୁବିଧା; ଉପାୟ; ଅନୁସନ୍ଧାନ ।

ଓରଫ, ବି. (ଯାବନିକ) ପ୍ରତିନିଧି, ମାରଫତ ।

ଓଲଗ, ଓଲିଗି, } ବି. (ହିନ୍ଦି) ନମସ୍କାର, ଯଥା,

"ସେଷଣି ମିଳି ସୁଲକ୍ଷଣୀ ମିଭଣୀ,
ସଙ୍ଗେ ମାଗଲାକୁ ଓଲଗି ।"

କୋ. କୃ. ସୁ ।

ଓଲଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ବିପରୀତ, ଯଥା,

"ଓଲଟା ଯୋଖିଲେ ସେ ବାଣ ପୁଣି ବିପରୀତ ଅଣେ ।"

ଚ. ଭ୍ର ।

ଓଲମ, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରାଚୀରାଦି ଲମ୍ବଭାବରେ ଉଠୁଅଛି କି ନାହିଁ ଇତ୍ୟାଦି ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ଯନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ; ଲମ୍ବମାନରଜ୍ଜୁ ।

ଓଲ୍ଲଉଠା, ବି. (ଦେଶଜ) ରୋଗବିଶେଷ, ବିସୂଚୀ ରୋଗ; ଏହି ରୋଗରେ ଗୋଡ ହାତରୁ ଓଲ୍ଲ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ନାୟୁରୁ ଏକ ପ୍ରକାର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦାୟକ ଆକୁଞ୍ଚନ ଉଠେ, ଏଣୁକରି ଏହାକୁ ଓଲ୍ଲଉଠା ରୋଗ କହନ୍ତି ।

ଓଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ଛପରର ଶେଷଭାଗ; ଦନ୍ତାର୍ଦ୍ଧ; ମୃତ୍ତିକାପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଓଲିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶସ୍ୟାଦି ବାନ୍ଧି ରଖିବାର ପାଳନିର୍ମିତ ଗୁଳୁଲା; ପାଳ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମରେ ଶସ୍ୟାଦି ବନ୍ଧାଗଲେ ତାକୁ ଓଲିଆ ବା ଓଲିୟା କହନ୍ତି ।

ଓଲୁ, ବିଂ. (ଉଲ୍ଲୁକଶବ୍ଦଜ) ନିର୍ବୋଧ; ଅଚତୁର ।

ଓଲୁଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଲ୍ମଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଏହାର ମୂଳରେ ପିଣ୍ଡାକାର ପଦାର୍ଥ ଥାଏ; ତାହା ଅନେକ ଔଷଧାଦିରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ଓଷ, ବି. ପୁଂ. (ଉଷ୍-ଅ) ଦାହ, ଦହନ ।

ଓଷଧି, ଓଷଧୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଓଷ=ଉଷ୍ଣ-ଧି, ଧୀ) ଜ୍ୟୋତିର୍ଲତା, ଯେଉଁ ସବୁ ଲତା ରାତ୍ରିକାଳରେ ଜ୍ୱଳଇ; ଯେଉଁ ସବୁ ବୃକ୍ଷ (ଯଥା-ଧାନ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି) ଫଳପକ୍ୱ ହେଲା ଉତ୍ତାରେ ଶୁଷ୍କ ହୁଏ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଓଷଧି ବୋଲାଯାଏ ।

ଓଷଧୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ଓଷଧି-ଈଶ) ଚନ୍ଦ୍ର, ନିଶାକର; କର୍ପୂର । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସୋମଲତା ।

ଓଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଉଷ୍=ଦଗ୍ଧ ହେବା-ଠ) ଦନ୍ତ ଛଦ, ଓଠ, ଯଥା,

"ବଦନ ଓଷ୍ଠ ସୁଷମା କରି ସ୍ପୃଷ୍ଟ ପୌର୍ଣ୍ଣମୀ ପ୍ରାଣକ ।"

ବୈ. ବି ।

ଓଷ୍ଠ୍ୟ, ବିଂ. (ଓଷ୍ଠ-ଯ) ଓଷ୍ଠରୁ ଉଚ୍ଚାରିତ ବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

ପ, ଫ, ବ, ଭ, ମ, ଉ, ଊ, ଇତ୍ୟାଦି ।

ଓଷ୍ଠପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଓଷ୍ଠ-ପୁଷ୍ପ) ବନ୍ଧୁକ ପୁଷ୍ପର ଗଛ ।

ଓସା, ବି. (ଉପବାସର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଉପବାସ, ଅନଶନ, ନିୟମ, ବ୍ରତ ।

ଓସାର, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବିସ୍ତାର, ପ୍ରସ୍ଥ ।

ଓହଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ବରପ୍ରଭୃତି ଗଛରୁ ତଳକୁ ତେର ପରି ଯେଉଁ ଅଂଶ ବାହାରେ ।

ଓହ୍ଲିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଦୋଳିବା ।

ଓହ୍ଲାଇବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଲଟକାଇବା, ଝିଙ୍କି ନତ କରିବା ।

ଓହ୍ଲାଇବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା, ତଳକୁ ଅବତରଣ କରିବା ।

——:o:——

ଔ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ ଓ ଓଷ୍ଠ । ବ. ପୁଂ. ଅନନ୍ତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀ । ଅଂ, ଅହ୍ନ ନ; ନିଷେଧ ।

ଔକ୍ଷ, ଔକ୍ଷକ, ବ. ନ. (ଉକ୍ଷନ୍-ଅ, କଯୋଗ) ବୃଷସମୂହ । ବିଂ, ବୃଷସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଔଖ୍ୟ, ବ. (ଉଖା-ଯ) ସ୍ଥାଲୀପକ୍ୱ ।

ଔଘ, ବ. ପୁଂ. (ଓଘ-ଯ) ଜଳସଂଘାତ, ଜଳରାଶି ।

ଔଚିତ୍ୟ, ବ. ନ. (ଉଚିତ-ଯ) ଉପଯୁକ୍ତତା, କର୍ତ୍ତବ୍ୟତା ; ନ୍ୟାଯ୍ୟତା ।

ଔଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟ, ବ. ନ. (ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ-ଯ) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା, ଦୀପ୍ତି ।

ଔଡୁମ୍ବର, ବ. (ଉଡୁମ୍ବର-ଅ) ଉଦୁମ୍ବର କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ; ତାମ୍ରନିର୍ମିତ ।

ଔତ୍ପାତିକ, ବିଂ. (ଉତ୍ପାତ-ଇକ) ଦୈବ ଉତ୍ପାତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଉତ୍ପାତବିଶିଷ୍ଟ ; ଅଶୁଭସୂଚକ ।

ଔତ୍ସର୍ଗିକ, ବିଂ. (ଉତ୍ସର୍ଗ-ଇକ) ସ୍ୱାଭାବିକ, ପ୍ରାକୃତିକ, ଅକୃତ୍ରିମ ।

ଔତ୍ସୁକ୍ୟ, ବ. ନ. (ଉତ୍ସୁକ-ଯ) ଉତ୍କଣ୍ଠା ; ବ୍ୟଗ୍ରତା, ଅଗ୍ରହ ।

ଔଦନିକ, ବିଂ. (ଓଦନ-ଇକ) ପାଚକ, ସୂପକାର ।

ଔଦରିକ, ବିଂ. (ଉଦର-ଇକ) ପେଟୁ, ଉଦରମ୍ଭରି ।

ଔଦାର୍ଯ୍ୟ, ବ. ନ. (ଉଦାର-ଯ) ଉଦାରତା, ମହତ୍ତ୍ୱ; ବଦାନ୍ୟତା ।

ଔଦାସୀନ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ଉଦାସୀନ-ଯ) ଉଦାସୀନତା ; ଉପେକ୍ଷା ; ନିଃସମ୍ପର୍କତା ।

ଔଦାସ୍ୟ, ବ. ନ. (ଉଦାସ-ଯ) ଅମନୋଯୋଗ ; ବୈରାଗ୍ୟ ; ଉପେକ୍ଷା ।

ଔଦ୍ଧତ୍ୟ, ବ. ନ. (ଉଦ୍ଧତ-ଯ) ଧୃଷ୍ଟତା, ଅନମ୍ରତା, ଅଶିଷ୍ଟତା ।

ଔଦ୍ଭିଦ, ଔଦ୍ଭିଜ୍ଜ, } ବିଂ. (ଉଦ୍ଭିଦ, ଉଦ୍ଭିଜ୍ଜ-ଅ) ଉଦ୍ଭିଦ-ସଂକ୍ରାନ୍ତ ; ସୈନ୍ଧବଲବଣ ।

ଔଧସ୍ୟ, ବ. ନ. (ଉଧସ୍-ଯ) ପଶୁର ସ୍ତନ୍ୟଦୁଗ୍ଧ ।

ଔନ୍ନତ୍ୟ, ବ. ନ. (ଉନ୍ନତ-ଯ) ଉଚ୍ଚତା, ଉନ୍ନତି ।

ଔପଗବ, ବ. ପୁଂ. (ଉପ-ଗୋ-ଅ) ଗୋପାଳକ-ପୁତ୍ର ।

ଔପଗ୍ରହିକ, ବିଂ. (ଉପଗ୍ରହ-ଇକ) ଉପଗ୍ରହସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବ. ଉପଗ୍ରହ ।

ଔପନିବେଶିକ, ବିଂ. (ଉପନିବେଶ-ଇକ) ଉପନିବେଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଔପନୀବିକ, ବିଂ. (ଉପ-ନୀବି-ଇକ) ନୀବି ସମୀପରେ ସ୍ଥିତ ।

ଔପମ୍ୟ, ବ. ନ. (ଉପମା-ଯ) ସାଦୃଶ୍ୟ, ତୁଲ୍ୟତା ; ଯଥା,

ଅତସ୍ତ୍ୱୌପମେ୍ୟ ନତ୍ୱଭାଜଂ ଦତ୍ତ୍ୱାଂ କୁର୍ବନ୍ତି ସାଧବଃ ।

ଔପଲ, ବିଂ. (ଉପଲ-ଅ) ପ୍ରସ୍ତରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ; ଉପଲନିର୍ମିତ, ଉପଲମୟ ।

ଔପାଧିକ, ବିଂ. (ଉପାଧି-ଇକ) ଉପାଧିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ; ବୈଶେଷିକ ; ଅସ୍ଥାୟୀ ।

ଔରଭ୍ର, ବ. ନ. (ଉରଭ୍ର-ଅ) କମ୍ବଳ, ଉର୍ଣ୍ଣାନିର୍ମିତ ଆସନ, ଗାଲିଚ୍ଚ ; ମେଷସମୂହ । ବିଂ. ମେଷସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଔରସ, ଔରସ୍ୟ, ବିଂ. (ଉରସ୍-ଅ, ଯ) ଧର୍ମ୍ମପତ୍ନୀଜାତ ପୁତ୍ର ; ସ୍ୱପୃଷ୍ଠୋତ୍ପାଦିତସନ୍ତାନ ; ଦ୍ୱାଦଶ ପ୍ରକାର ପୁତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଯଥା,

"କ୍ଷେତ୍ରେ କ୍ଷେତ୍ରେ ସଂସ୍କୃତାୟାଂ ତୁ, ସ୍ୱୟ ମୁତ୍ପାଦୟେ ଦ୍ଧିଯଂ ।
ଔରସଂତଂ ବିଜାନୀୟା ପୁତ୍ରଂ ପ୍ରଥମ କଳ୍ପିତଂ ।"

୨ । "ଔରସୋ ଧର୍ମ୍ମପତ୍ନୀଜଃ ।"

ଔର୍ଦ୍ଧ୍ୱଦେହିକ, ବ. ନ. (ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ଦେହ-ଇକ) ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି, ପ୍ରେତକୃତ୍ୟ, ଅଗ୍ନିସଂସ୍କାରାଦି ।

ଔର୍ବ୍ବ, ବ. ପୁଂ. (ଉର୍ବ୍ବ-ଅ) ବାଡବାନଳ ; (ଉରୁ-ଅ) ଭୃଗୁନନ୍ଦନ ; ଶୁକ୍ର ; (ଉର୍ବୀ-ଅ) ପାଂଶୁଲବଣ । ବିଂ, ପାର୍ଥିବ ।

ଔର୍ବଶେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଉର୍ବଶୀ-ଏୟ) ଉର୍ବଶୀପୁତ୍ର; ଅଗସ୍ତ୍ୟ ।

ଔଲୂକ, ବି. ପୁଂ. (ଉଲୂକ-ଅ) ପେଚକସମୂହ ।

ଔଶନସ, ବି. ନ. (ଉଶନସ୍-ଅ) ଶୁକ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ-ପ୍ରଣୀତ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଔଶୀର, ଔଷୀର, } ବିଂ. (ଉଶୀର, ଉଷୀର-ଅ) ଚାମରଦଣ୍ଡ; ଶୟନାସନ; ଶୟନ । ବିଂ. ଉଷୀର-ସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ଔଷଧ, ବି. ନ. (ଓଷଧି-ଅ) ରୋଗନାଶକ ବସ୍ତୁ, ଭେଷଜ ।

ଔଷଧାଲୟ, ବି. ପୁଂ. (ଔଷଧ-ଆଲୟ) ଚିକିତ୍ସାଗୃହ, ଯେଉଁଠାରେ ଔଷଧାଦି ବିକ୍ରୀତ ଏବଂ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ହୁଏ ।

ଔଷ୍ଣ, ବିଂ. (ଉଷ୍ଣ-ଅ) ଉଷ୍ଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଔଷ୍ଠ୍ୟ, ବିଂ. (ଓଷ୍ଠ-ଯ) ଓଷ୍ଠରୁ ଉଚ୍ଚାର୍ଯ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ।

ଔଷ୍ଣ, ଔଷ୍ଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ଉଷ୍ଣ-ଅ, ଯ) ଉଷ୍ଣତା ।

ଔଷ୍ମ, ବି. ନ. (ଉଷ୍ମ-ଅ) ଉଷ୍ମତା ।

କ

ବି. ପୁଂ. ପ୍ରଥମ ହଲବର୍ଣ୍ଣ; ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ କଣ୍ଠ (କେ=ଶବ୍ଦ କରିବା ଅଥବା କମ୍=ଦୀପ୍ତି ପାଇବା-ଅ) ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ରୁଦ୍ର; ବାୟୁ; ଯମ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଆତ୍ମା; ରାଜା; ଅଗ୍ନି; ଦକ୍ଷ; ପକ୍ଷୀ; କନ୍ଦର୍ପ; କାଲ; ଦୀପ୍ତି; ରୋଗ; ମୟୂର; ଶରୀର; ଶବ୍ଦ; କେଶ । ନ. ମସ୍ତକ; ଜଲ; ସୁଖ; ମନ; ଧନ ।

କଅଁଳ, ବିଂ. (କୋମଳ ଶବ୍ଦଜ) କୋମଳ; ମୃଦୁ; ନରମ ।

କଅଁଳା, ବିଂ. (କୋମଳ ଶବ୍ଦଜ) ସଦ୍ୟଜାତ, ଅତି-ଅଳ୍ପ ବୟସ୍କ, ଯଥା,

"କାଳକ ଯାକ ହେଲୁ ଶୋଷରେ ଡକା,
କଅଁଳା ପୁଅର ଗେଲ୍ହ ଜୀବକା ।"

ର. କ ।

କଇଁ, ବି. (କୁମୁଦ ଶବ୍ଦଜ) ଜଳଜାତ ପୁଷ୍ପ-ବିଶେଷ, କୁମୁଦ, କୈରବ ।

କଇଁଆ, ବି. ତନ୍ତୁଲୀ, ଅମ୍ଳରସବିଶିଷ୍ଟ ଫଳବିଶେଷ ।

କଇଁଛ, ବି. (କଚ୍ଛପ ଶବ୍ଦଜ) କୂର୍ମ୍ମ ।

କଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ବମନ, ବାନ୍ତି ।

କଇଥ, ବି. (କପିତ୍ଥ ଶବ୍ଦଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଫଳ-ବିଶେଷ ।

କଇଁଥା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଦରସିଝା, ଅପକ୍ୱ ।

କଇଦଖାନା, ବି. (ଯାବନିକ) ଜେଲଖାନା, ବନ୍ଦିଗୃହ, କାରାଗାର ।

କଇଦୀ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ବନ୍ଦୀ, ଯେଉଁ ଅପରାଧୀକୁ ଅଟକ ରଖାଯାଏ ।

କଇଢ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାନ୍ୟାଦି ରଖିବାର ବେତ ବା ବାଉଁଶ ନିର୍ମିତ ବୃହତ ପାତ୍ର ।

କଉ, ବି. (କବୟୀ ଶବ୍ଦଜ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

କଉଡ଼ି, ବି. (କାକନି ବା କପର୍ଦ୍ଦକ ଶବ୍ଦଜ) କପର୍ଦ୍ଦକ, ବରାଟକ, ଅସ୍ଥିଖଣ୍ଡ ସ୍ଥାପିତ ମୁଦ୍ରାବିଶେଷ; ଅର୍ଥ, ଧନ, ମୁଦ୍ରା ।

କଉପିନୀ, ବି. (କୌପୀନ ଶବ୍ଦଜ) ଚୀରବସନ ।

କଂଶ, କଂସ, ବି. ପୁଂ. (କମ୍-ଶ, ସ=ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ) ଅସୁରବିଶେଷ, ଉଗ୍ରସେନର ପୁତ୍ର, ବସୁଦେବର ଶ୍ୟାଳକ, କୃଷ୍ଣଙ୍କର ମାମୁଁ; ତୈଜସ ଦ୍ରବ୍ୟ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରଜତାଦି ନିର୍ମିତ ପାନପାତ୍ର; ପରିମାଣ-ବିଶେଷ, ଆଢ଼କ ।

କଂସକ, ବି. ନ. (କଂସ-କ) ହୀରାକସ, ଉପାଧି-ବିଶେଷ ।

କଂସକାର, ବି. ପୁଂ. (କଂସ-କୃ-ଅ) କଂସାରି, ଯେଉଁ-ମାନେ କାଂସ୍ୟପାତ୍ରାଦି ନିର୍ମାଣ କରନ୍ତି ।

କଂସା, ବି. (କାଂସ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ରଙ୍ଗ ଓ ତମ୍ବା ନିର୍ମିତ ଧାତୁ ପାତ୍ରବିଶେଷ; ରଙ୍ଗ ଓ ତମ୍ବାମିଶ୍ରିତ ଧାତୁ ।

କଂସାରି, ବି. ପୁଂ. (କଂସ-ଅରି) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ, (ଦେଶଜ) କଇଁସାର ଲତାବିଶେଷ, ଯଥା,

"କଇଁସାରଲତା ଶ୍ୟାମଳ,
ବାଇସ୍କୁପର ସ୍ତସ୍ତ ।"

କଂସାଳ, ବି. ନ. ଝାଞ୍ଜ, ଯଥା,

"କଂସାଳ ତାଳ କଂସାଳ ଘଣ୍ଟହୁଙ୍କେସ ।"

କକୁତ୍ସ୍ଥ, ବି. ନ. (କକୁଦ୍=ରାଜଚିହ୍ନ-ସ୍ଥା-ଅ, ଅଥବା କକୁଦ୍=ବୃଷଭର ଚୂଳ-ସ୍ଥ) ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ ।

କକୁଦ୍, ସ୍ତ୍ରୀ.
କକୁଦ, ପୁଂ. ନ. } ବି. (କ=ସୁଖ-କୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଦ୍, ଦ ସଂଜ୍ଞାର୍ଥେ) ବୃଷଭର ଚୂଳ; ବାହୁ ମୂଳ; ଛତ୍ର ଚାମରାଦି ରାଜଚିହ୍ନ, ପର୍ବତଶୃଙ୍ଗ । ବିଂ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

କକୁଦ୍ମତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କକୁଦ୍-ମତ୍-ଈ) କଟିଦେଶ ।

କକୁଦ୍ମାନ, ବି, ପୁଂ, (କକୁଦ୍-ମତ୍) ବୃଷ, ଷଣ୍ଢ; ଗିରି, ପର୍ବ୍ବତ ।

କକୁଭ୍, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (କ=ବାୟୁ-ସ୍କୁନ୍ଭ୍-ବିସ୍ତାର କରିବା-୦) ଦିଗ୍; ଶୋଭା; ଦେଶ; ଚମ୍ପକମାଳା; ଚମ୍ପକଶାଖା; ରାଗିଣୀବିଶେଷ; ଦିଗ୍ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"କକୁଭ ନଭ ଦିଶିଲେ ଶୋଭା ।"

ର. କ ।

କକୁଭ, ବି. ପୁଂ. (କ-ସ୍କୁନ୍ଭ୍-ଅ) ରାଗବିଶେଷ; ବୀଣାର ପ୍ରାନ୍ତସ୍ଥ ବକ୍ରକାଷ୍ଠ; ବୀଣାର ଲାଉ; ଅର୍ଜୁନଗଛ; ପକ୍ଷୀବିଶେଷ ।

କକ୍କୋଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କକ୍-କୁଳ-ଅ) ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; କାଙ୍କଲା ।

କକ୍ଖଟୀ, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (କକ୍ଖ-ଅଟ-ଈ) ଖଡ଼ି; କଠିନୀ ।

କକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (କଷ୍-ସ) ବାହୁମୂଳ; ପାର୍ଶ୍ୱ; ଶୁଷ୍କତୃଣ; ତୃଣ; ଜଙ୍ଗଲ; ଶୁଷ୍କବନ; ମହିଷ; ପାପ; ସ୍ୱର୍ଦ୍ଧାସ୍ପଦ; ପ୍ରତିଯୋଗୀ; କଚ୍ଛା; ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳ; ନକ୍ଷତ୍ର; ଗ୍ରହମାନଙ୍କର ପରିଭ୍ରମଣ ଗୋଲାକାର ପଥ; ରାଜାନ୍ତଃପୁର; ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ।

କକ୍ଷା, କକ୍ଷ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଷ୍-ସ-ଆ, ଯ-ଆ) ହସ୍ତିର ଗଳା ବା କକ୍ଷବନ୍ଧନ ରଜ୍ଜୁ; ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର କଟିବନ୍ଧ, ଚନ୍ଦ୍ରହାର; କୋଠରୀ; ମହଲ, ରାଜାନ୍ତଃପୁର; ରଥର ମଧ୍ୟଭାଗ; ପ୍ରତିଯୋଗିତା; ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳ; ଗୃହଭିତ୍ତି; ରୋଗବିଶେଷ; କାଞ୍ଚୀ ।

କକ୍ଷାପଟ, ବି, ପୁଂ. (କକ୍ଷା=କଟିବନ୍ଧ-ପଟ=ବସ୍ତ୍ର) କୌପୀନ, କୌପୁନୀ ।

କକ୍ଷାବେକ୍ଷକ, ବି, ପୁଂ. (କକ୍ଷା=ଅନ୍ତଃପୁର-ଅବେକ୍ଷକ=ଦ୍ରଷ୍ଟା) ଦ୍ୱାରପାଳ; ଅନ୍ତଃପୁର ରକ୍ଷୀ; ଉଦ୍ୟାନପାଳ; ଚିତ୍ରକର; ଲମ୍ପଟ ।

କଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (କକ୍-କ-ଅ) ଯମ; କ୍ଷତ୍ରିୟ; ଛଳବ୍ରାହ୍ମଣ, (ଯୁଧିଷ୍ଠିର ବିରାଟ ନଗରରେ ଅଜ୍ଞାତବନବାସ କଲାବେଳେ ଏହି ନାମରେ ଅଭିହିତ ହେଉଥିଲେ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବ୍ୟାଳେ ମୃଣାଳ ବୁଦ୍ଧି କରନ୍ତି,
କଙ୍କନକୁଳ ଯେ ଝ ଧରନ୍ତି,
ପକ୍ଷୀ ଛୟାଙ୍କୁ ତାଳେ ଧାମନ୍ତି,
ବଡାଳେଶମେଯେ ।"

ଲ. ବ ।

କଂସର ଭାଇ,

କଙ୍କଟ, ବି. ପୁଂ, (କଂ-କଟ୍=ଆବରଣ କରିବା-ଅ) ସାଞ୍ଜୁ, କବଚ, ଉରଶ୍ଛଦ ।

କଙ୍କଣ, ବି, ନ. (କଣ୍-(ଯଙ୍ଲୁଗନ୍ତ) ଅ) କର ଭୂଷଣ ବିଶେଷ; ହସ୍ତସୂତ୍ର; ଲୋଚକ; ଶେଖର; ଦେଶବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଉଦ୍ଧବ କହୁଛନ୍ତି ଗୋପୀନାଥଙ୍କୁ,
କର କନିଷ୍ଠ ଅଙ୍ଗୁଳିର ମୁଦ୍ରିକା,
କଙ୍କଣ ହେଲାଣି ହସ୍ତକୁ ।"

ଉ. ଦୂ ।

(ଲୋଚକ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କଣ୍ଠ ଗଦ୍ଗଦରୁ ବାଣୀ ନ ପାରେ କହି,
କଙ୍କଣ ନେନ୍ଦ ନୟନୁ ଯାଉଛି ବହି ।"

ର. କ ।

କଙ୍କଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଙ୍କଣ-ଈ) କ୍ଷୁଦ୍ର ଘଣ୍ଟିକା, ଘୁଙ୍ଗୁର ।

କଙ୍କତ, ପୁଂ. }
କଙ୍କତୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (କକ୍‌କ୍‌-ଅତ, ଅତ-ଈ, ଅତ-ଇକ-ଅ) କେଶ ମଧ୍ୟରେ ଯାହା ଗମନ କରେ; ପାନିଆ; ଚିରୁଣୀ;
କଙ୍କତିକା, ସ୍ତ୍ରୀ. }
ଯଥା,

"ମର୍ଦ୍ଦଳାକାର କଙ୍କତିକା ଝୁଲି,
କାଗଛି କମ ସୁସମାପିଗୁଳୀ,
ସୁସଖି ଘଷି ଦଶନ ଆବଳୀ,
ଗଳିବ କି ନାହିଁ କୁନ୍ତଳ ଭାଳି ସେ,
ଅଳି ଖଡକା ଗଳାଇ ଯେ ।"

ଲ. ବ ।

କଙ୍କପତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (କଙ୍କ-ପତ୍ର) ବାଣ; କଙ୍କ ପକ୍ଷୀର ପର ।

କଙ୍କପୁରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁଃଖଦାୟିନୀପୁରୀ; କାଶୀ, ବାରାଣସୀ ।

କଙ୍କମାଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଙ୍କ-ମାଲ୍-ଅ) କରତାଳ ବାଦନ ।

କଙ୍କମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (କଙ୍କ-ମୁଖ କଙ୍କପକ୍ଷୀର ମୁଖ-ପରି ଯାହାର ମୁଖ) ଚିମୁଟା, ସଣ୍ଡାଶୀ ।

କଙ୍କର, ବି. ନ. (କଂ-କୃ-ଅ) ଘୋଲଦହି, ତକ୍ର; କରକଚ, ଗୋଡି । ବିଂ. କର୍କଶ, କଠିନ ।

କଙ୍କଶାୟୀ, ବି. ପୁଂ. (କଙ୍କ-ଶାୟୀ) କୁକ୍କୁର ।

କଙ୍କାଳ, (Skeleton) ବି. ପୁଂ. (କଙ୍କ-ଆଲ) ଅସ୍ଥି ପଞ୍ଜର, ଶରୀରର ରକ୍ତ ମାଂସ ଚର୍ମ୍ମାଦି ବିଯୁକ୍ତ କଲେ କେବଳ ଯଥା ସ୍ଥାନ ସନ୍ନିବିଷ୍ଟ ଅସ୍ଥି ମାତ୍ରକୁ କଙ୍କାଳ କୁହା ଯାଏ, ଯଥା,

"ଭଗ୍ନାସ୍ତ୍ର, ଭଗ୍ନ ବର୍ମ, ଛିନ୍ନ ଢାଲ,
ସଙ୍ଗେ ପଡିଅଛି ଅସଂଖ୍ୟ କଙ୍କାଳ ।"

କ୍ଷ ତ୍ର ।

କଙ୍କାଳମାଳୀ, ବି. ପୁଂ. (କଙ୍କାଳମାଳା-ଇନ୍) ଅସ୍ଥି-ମାଳାଧାରୀ; ଶିବ; ରୁଦ୍ର ।

କଙ୍କାଳମାଳିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଙ୍କାଳମାଳା-ଇନ-ଈ) ରୁଦ୍ରାଣୀ; ଦୁର୍ଗା ।

କଖାରୁ, ବି. (କର୍କାରୁ ଶବ୍ଦଜ) ଲତାଫଳବିଶେଷ ।

କଙ୍ଗାଳି, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅନ୍ନକ୍ଳିଷ୍ଟ ।

କଚ, ବିଂ. ପୁଂ. (କଚ୍ = ବନ୍ଧନ କରିବା ଇତ୍ୟାଦି-ଅ) କେଶ; ବୃହସ୍ପତିଙ୍କପୁତ୍ର; ଶୁଷ୍କବ୍ରଣ; ମେଘ; ହସ୍ତିନୀ ।

କଚଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ହସ୍ତାଲଙ୍କାରବିଶେଷ; ମଣି-ବନ୍ଧ, ଯଥା,

"କରେ କଙ୍କଣ କଚଟି ବାହୁଟି ।"

କଚଡା, ବି (ଦେଶଜ) ଧାନଗଛର ମୂଳରୁ କାଟି ବିଡା ବାନ୍ଧିଲେ ସେ ବିଡାକୁ କଚଡା କହନ୍ତି । କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଉତ୍ତୋଳନ କରି ସବଳେ ତଳେ ନିକ୍ଷେପ କରିବାର ।

କଚରକଚର, ବି. (ଦେଶଜ) ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦ; ପକ୍ଷୀର ଧ୍ୱନି ।

କଚରମଚର, ବି. (ଦେଶଜ) ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦ (ଅନୁ-କରଣ ଅବ୍ୟୟ)

କଚରା, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଳିଆ । ବିଂ. ସନ୍ତସନ୍ତିଆ; କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ ।

କଚାଡିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଉତ୍ତୋଳନ କରି ସବଳେ ତଳେ ନିକ୍ଷେପ ।

କଚୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଚ-ଉ) ସାରୁଗଛ; ସାରୁ ।

କଚୁରି, କଚୌରି, ବି. (କର୍ଚ୍ଚରିକା ଶବ୍ଦଜ) ପିଷ୍ଟକ-ବିଶେଷ ।

କଚେରି, କଚିରି ବି. (ଯାବନିକ) ବିଚାରାଳୟ; ଜମିଦାରୀସଂକ୍ରାନ୍ତ କାଗଜପତ୍ର ରହିବାର ସ୍ଥାନ ।

କଚ୍‌କଚ୍, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ଅବ୍ୟକ୍ତଶବ୍ଦ ।

କଚ୍ଛର, ବିଂ. (କୁ-ଚର) ମଳିନ, କୁତ୍ସିତ, ମଳଦୂଷିତ; ଦୁର୍ବୃତ୍ତ, ଦୁରାତ୍ମା । ବି. ନ. ତକ୍ର, ଘୋଳଦହି ।

କଚ୍ଛ, ବି. ପୁଂ (କ-ଛୋ-ଅ, ବା, କଚ୍-ଛ) ବୃକ୍ଷ-ବିଶେଷ ; ନୌକାର ପଶ୍ଚାଦ୍ଭାଗ ; ନଦୀପ୍ରଭୃତିର ତୀର; ଜଳମୟ ଦେଶ ବା ସ୍ଥାନ; ପର୍ବତର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ସମପ୍ରଦେଶ; ସଂପୁଟ; ଗୋଲ; ଭାରତବର୍ଷର ପଶ୍ଚିମଭାଗସ୍ଥ ପ୍ରଦେଶବିଶେଷ; (ଦେଶଜ) କୂର୍ମ; ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଅବତାରବିଶେଷ; (ପ୍ରା) (କକ୍ଷର ଅପଭ୍ରଂଶ) ସମଭାଗ ; ଅଂଶ; କଣ୍ଟା ; ମାପ ।

କଚ୍ଛା, ବି. (ଦେଶଜ) କଚ୍ଛା, ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ରର ପଶ୍ଚାଦଂଶ ; ଟିଙ୍କାର ପକ୍ଷୀ ।

କଚ୍ଛପ, ବି, ପୁଂ. (କଚ୍ଛ-ପା-ଅ) କୂର୍ମ୍ମ, କଇଁଛ; କୁବେରଙ୍କର ନିଧିବିଶେଷ ।

କଚ୍ଛପୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଚ୍ଛପ-ଈ) ସରସ୍ୱତୀର ବୀଣା; କ୍ଷୁଦ୍ର କଚ୍ଛପ ବା ସ୍ତ୍ରୀ କଚ୍ଛପ; ରୋଗବିଶେଷ ।

କଚ୍ଛରୁହା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଚ୍ଛ-ରୁହ) ଦୂର୍ବା ।

କଚ୍ଛୁ, କଚ୍ଛୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଷ୍=ହିଂସାକରିବା-ଉ, ଊ) କାଛୁ, କୁଣ୍ଡିଆରୋଗ ।

କଚ୍ଛୁର, ବିଂ. (କଚ୍ଛୁ-ର) କାଛୁରୋଗୀ; ପରସ୍ତ୍ରୀଗାମୀ ।

କଚ୍ଛୁରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଚ୍ଛୁର-ଆ) ବେଶ୍ୟା ।

କଜ୍ଜଳ, ବି. ନ. (କୁ-ଜଳ) ମେଘ; ଅଞ୍ଜନ । ବିଂ. କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

"ଇଜ୍ଜଳ ନିକୁଞ୍ଜେ କଜ୍ଜଳ କୁନ୍ତଳା ।"

ନ. କେ ।

କଜ୍ଜଳପକ୍ଷୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଜ୍ଜଳ=ପକ୍ଷ-ଇନ୍, ଯାହାର ପକ୍ଷ କଳା) କଜଳପାତିଆ ପକ୍ଷୀ, ଯଥା,

"କଜ୍ଜଳପକ୍ଷୀର ପକ୍ଷ ନିଃସ୍ୱନ,
ଜଣାଇଲା ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ଉଷା ଆଗମନ ।"

ନ. କେ ।

କଜ୍ଜଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଜ୍ଜଳ-ଈ) ପାରଦ ଓ ଗନ୍ଧକର ରାସାୟନିକ ମିଶ୍ରଣରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଔଷଧବିଶେଷ ।

କଜ୍ଜ୍ୱଳ, ବି. ନ. (କୁ-ଜ୍ୱଳ) ଅଞ୍ଜନ ।

କଞ୍ଚା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅପକ୍ୱ; ଅସିଦ୍ଧ ।

କଞ୍ଚିକା, କଞ୍ଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବେଣୁଶାଖା, ବାଉଁଶକଣୀ, (ଦେଶଜ) ଚାବି, କୋଲପକାଠି ।

କଞ୍ଚୁକ, ବି. ପୁଂ. (କନ୍ଚ୍-ଉକ) ସାପକାତି; କବଚ; ସାଞ୍ଜୁ; କାଞ୍ଚୁଲି; ଜାମା; ଅନ୍ତଃପୁରାଧ୍ୟକ୍ଷ । ଯଥା,

"ଉରଗ କଞ୍ଚୁକେ ବେଷ୍ଟିତ ହେବାରେ
ଘଟୀ ଦିବସେ ଭୟଙ୍କର ।"

କଞ୍ଚୁକୀ, କଞ୍ଚୁକିନ୍, ବି. ପୁଂ. (କଞ୍ଚୁକ-ଇନ୍) ଅନ୍ତଃପୁରର କ୍ଳୀବରକ୍ଷକ; ଲମ୍ପଟ; ସର୍ପ; କବଚଧାରୀ; ଯବ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଔଷଧବିଶେଷ, ଯଥା,

"କେହର ସଉଧ ସଦନେ କେହର ସଉଧ ସଦନେ ଯନ,
କେତି ଡାକୁଥାନ୍ତି କଞ୍ଚୁକ କେତି ଡାକୁଥାନ୍ତି କଞ୍ଚୁକୀ ।"

ବୈ. ବ ।

କଞ୍ଚୁଳିକା, କଞ୍ଚୁଳୀକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନ୍ଚ୍-ଉଲ-ଇକ) କାଞ୍ଚୁଲି, ଅଙ୍ଗାବରଣବିଶେଷ ।

କଞ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (କଂ=ସୁଖ, ଜଳ, ମସ୍ତକ ଇତ୍ୟାଦି-ଜ=ଯେ ଜନ୍ମ ହୁଏ) ବ୍ରହ୍ମା; କେଶ । ନ. ପଦ୍ମ; ଅମୃତ, ଯଥା,

"କଞ୍ଜ ଗଞ୍ଜନ-ଗଞ୍ଜନ ଲୋଚନା, ମଦପରଭୃତଜିତବଚନା ।"

ଗୀ. ବ ।

କଞ୍ଜକ, କଞ୍ଜଲ, ବି. ପୁଂ. (କଞ୍ଜ-କ, ଲ) ଶାରୀପକ୍ଷୀ, ମୟନାପକ୍ଷୀ ।

କଞ୍ଜଜ, ବି. ପୁଂ. (କଞ୍ଜ-ଜ) ବ୍ରହ୍ମା ।

କଞ୍ଜନ, ବି. ପୁଂ. (କଂ-ଜନ୍-ଅ) କାମ; ପକ୍ଷୀବିଶେଷ ।

କଞ୍ଜବନ୍ଧୁ, ବି. ପୁଂ. (କଞ୍ଜ-ବନ୍ଧୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

କଞ୍ଜର, ବି. ପୁଂ. (କଞ୍ଜ-ଋ-ଅ) ବ୍ରହ୍ମା; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଉଦର; ମୟୂର; ହସ୍ତୀ ।

କଞ୍ଜସୁତ, ବି. ପୁଂ. ବ୍ରହ୍ମା; ବିଧାତା ।

କଞ୍ଜାର, ବି. ପୁଂ. (କଞ୍ଜ-ଆର) ମୁନି; ବ୍ରହ୍ମା; ଅର୍କବୃକ୍ଷ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ହସ୍ତୀ; ଉଦର ।

କଟ, ବି. ପୁଂ. (କଟ୍-ଅ) ହସ୍ତୀର ଗଣ୍ଡଦେଶ; ମନ୍ଦୁରା; ପଲୁଡ଼ମସିଣା; ତୃଣ ନିର୍ମ୍ମିତ ପରଦା; ତୃଣ; ତୃଣାସନ; ଶବରଥ; କଟି; ଅତିଶୟ; ତୃଣଜଡ଼ିତ ରକ୍ଷବିଶେଷ; ଶବ; ଶ୍ମଶାନ; (ଦେଶଜ କଟ=କଡା, ଗଣ୍ଡାର ଚତୁର୍ଥାଂଶ)

କଟକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କଟ-ଅକ) ପର୍ବ୍ବତର ନିତମ୍ବଦେଶ; ବଳୟ; ରାଜଧାନୀ; ସୈନ୍ୟ; ସୈନିକ; ଶିବିର; ଗଜଦନ୍ତମଣ୍ଡଳ; ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନୀ; ପାଦଭୂଷଣ, ଯଥା,

"ସ୍ନେହେ ବଢାଇଲେ ବଳାସଙ୍ଗ ପ୍ରିୟା,
ଯା କଟକ ଠେକ ଠେକିଲ ଛଡଅ ।"

ନ. କେ ।

କଟକଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଆକଟ, କାର୍ଯ୍ୟଦା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ।

କଟକୋଲ, ବି. ପୁଂ. (କଟ-କୋଲ) ନିଷ୍ଠୀବନପାତ୍ର, ପିକଦାନୀ ।

କଣ୍ଠଖାଦକ, ବ. ପୁଂ, (କଣ୍ଠ-ଖାଦ୍-ଅକ) କାକ; ଶୃଗାଳ । ବିଂ, ପେଟୁ ।

କଣ୍ଠା, ବ. (କର୍ତ୍ତନ ଶବ୍ଦଜ) କାଟିବା; ଛେଦନ; ଅଙ୍କନ; ବିଯୋଗକରଣ । ବିଂ, କାଟି ହୋଇଥିବା,

"କଣ୍ଠା ଘାରେ ଲୁଣ ଦେଉଛି ।"

ପ୍ର. କ ।

କଣ୍ଠାକଣ୍ଠି, ବ, (ପ୍ରାକୃତଜ) ହଣାହଣି; ଅନ୍ତର ବା ବିଯୋଗକରଣ ।

କଣ୍ଠାକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (କଣ୍ଠ-ଅକ୍ଷି) ଅପାଙ୍ଗଦର୍ଶନ, ଅଡ଼ଚାହାଣି, ଯଥା,

"କଣ୍ଠାକ୍ଷେ ପୁଣ୍ଡ୍ରୀକାକ୍ଷ ନେଲେ କପିଧ୍ୱଜ,
ଯୁଦ୍ଧର ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ଯହୁଁ ଭୀଷ୍ମର ଅଗ୍ରଜ ।"

କ. ବ ।

କଣ୍ଠାମୂଳ, ବ. ନ. (କଣ୍ଠ-ଅମୂଳ) ବେଣାମୂଳ ।

କଣ୍ଠାର, **କଣ୍ଠାରି**, ବ. (ଦେଶଜ) ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କଣ୍ଠାଳ, ବ. (ଦେଶଜ) ଓଜନ; ପରିମାଣ; ବଣ୍ଟକରି; ଜିଦ୍; ସନବନ୍ଧ ଅନୁରୋଧ ।

କଣ୍ଟାସ, ବ. (ଦେଶଜ) ବନ୍ୟ ବିଡ଼ାଳ ।

କଣ୍ଠାହ, ବ. ପୁଂ. (କଣ୍ଠୁ-ଆ-ହନ୍-ଅ) କଡ଼େଇ; ପଲମ; ତେଲଭଜଣି; କଚ୍ଛପଖୋଳ; ଶିଶୁମହିଷ; ଦ୍ୱୀପବିଶେଷ; ନରକବିଶେଷ ।

କଣ୍ଠି, **କଣ୍ଠୀ**, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁଂ. (କଣ୍ଠ-ଇ, ଈ) ଅଣ୍ଟା; ହସ୍ତି ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ।

କଣ୍ଠିଏ, ବ. ନ. (କଣ୍ଠି-ତ୍ରୈ-ଅ) କଟିବସ୍ତ୍ର; କମରବନ୍ଧ; କାଞ୍ଚୀ; ରସନା ।

କଣ୍ଠିବନ୍ଧ, ବ, ପୁଂ. (କଣ୍ଠି-ବନ୍ଧ-ଅ) ଯେଉଁ ସୂତ୍ରାଦ୍ୱାରା କଟିବନ୍ଧନ କରାଯାଏ, କଟିସୂତ୍ର; ଭୂଗୋଳରେ ପୃଥିବୀର ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ ବେଷ୍ଟିତ କଳ୍ପିତ ରେଖା ।

କଣ୍ଠିସୂତ୍ର, ବ, ନ, (କଣ୍ଠି-ସୂତ୍ର) କଟିବନ୍ଧ; ଚନ୍ଦ୍ରହାର; ଗୋଠ ।

କଣ୍ଠୀଠଲ, ବ. ପୁଂ. କୁମ୍ଭ ଖଡ, ବଙ୍କା ଖଣ୍ଡା ।

କଣ୍ଠୁ, ବିଂ, (କଣ୍ଠୁ-ଉ) ରାଗୁଆ; ତିକ୍ତ; କର୍କଶ; ଉଗ୍ର; ପରଶ୍ରୀ କାତର; ସୁରଭି; ଦୁର୍ଗନ୍ଧ; ଉଷ୍ଣ; କୁତ୍ସିତ । ବ. ପୁଂ, କଣ୍ଠୁତା ।

କଣ୍ଠୁଆଳ, ବ. (କଭୁଆଲ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ନଗରରକ୍ଷକ, ଶାନ୍ତିରକ୍ଷକ ।

କଣ୍ଠୁକ, ବ. ନ. (କଣ୍ଠୁ-କ) ତ୍ରିକଣ୍ଠୁ; ଶୁଣ୍ଠି; ପିପ୍ପଳୀ; ମରିଚ । ପୁଂ. ସୁଗନ୍ଧତୃଣ; ନାଉ; କଣ୍ଠୁରସ; ପଟୋଳ; ଅର୍କଗଛ; କୁଟଜବୃକ୍ଷ ।

କଣ୍ଠୁକନ୍ଦ, ବ. ପୁଂ. (କଣ୍ଠୁ-କନ୍ଦ) ସଜନାବୃକ୍ଷ; ଅଦା; ରସୁଣ ।

କଣ୍ଠୁକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ଠୁ-କଣ୍) ପାନ୍ଦ୍ର; ଗଇସୋଉଷ; ତିକ୍ତଲାଉ ।

କଣ୍ଠୁକୀଟ, **କଣ୍ଠୁକୀଟକ**, ବ. ପୁଂ. (କଣ୍ଠୁ-କୀଟ, କ) ମଶକ, ମଶା ।

କଣ୍ଠୁକ୍ୱାଣ, ବ. ପୁଂ. (କଣ୍ଠୁ-କ୍ୱାଣ) ଟିଟ୍ଟିଭପକ୍ଷୀ ।

କଣ୍ଠୁଚ୍ଛଦ, ବ. ପୁଂ. (କଣ୍ଠୁ-ଚ୍ଛଦ) ଟଗରବୃକ୍ଷ ।

କଣ୍ଠୁତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ଠୁ-ତା) ଉଗ୍ରତା, ତୀକ୍ଷ୍ଣତା; ଅପ୍ରିୟତା, କାର୍କଶ୍ୟ, ପରୁଷତା ।

କଣ୍ଠୁତିକ୍ତକ, ବ. ପୁଂ. ଶଣବୃକ୍ଷ, ଚିରେଇତା; ଭୂନିମ୍ବ ।

କଣ୍ଠୁଫଳ, ବ. ପୁଂ. (କଣ୍ଠୁ-ଫଳ) ପଟୋଳ ।

କଣ୍ଠୁଭଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. ଆଦ୍ରକ; ଶୁଣ୍ଠି ।

କଣ୍ଠୁଭାଷୀ, ବିଂ, (କଣ୍ଠୁ-ଭାଷୀ) ଯେ କଣ୍ଠୁ ବାକ୍ୟ କହେ ।

କଣ୍ଠୁମଞ୍ଜରିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ଠୁ-ମଞ୍ଜରୀ) ଅପାମାର୍ଗ ।

କଣ୍ଠୁର, ବ. ନ. ତକ୍ର, ଘୋଳ ।

କଣ୍ଠୁରବ, ବ. ପୁଂ. (କଣ୍ଠୁ-ରବ) ବେଙ୍ଗ, ଭେକ ।

କଣ୍ଠୁରି, ବ. (କଣ୍ଠାର ଶବ୍ଦଜ) ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କଣ୍ଠୁବାର୍ତ୍ତିକୀ, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ, ଶ୍ୱେତକଣ୍ଟକାରୀ ।

କଣ୍ଠୁବୀଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପିପ୍ପଳୀ ।

କଣ୍ଠୁସ୍ନେହ, ବ, ନ, (କଣ୍ଠୁ-ସ୍ନେହ) ସୋରିଷ; ଶ୍ୱେତସର୍ଷପ ।

କଣ୍ଠୋର, ବ. ନ. (କଣ୍ଠୁ-ଓରନ୍-ଅ) ମୃଣ୍ମୟପାତ୍ର; ଗାଡ଼ିଆ, ଗିନା ।

କଟ୍‌କଟ୍, ବ. (ଦେଶଜ) ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦ ।

କଟ୍‌ମଟିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଗୋଲମାଲିଆ; କଠିନ; ଶକ୍ତ; ଦୁରୂହ ।

କଟ୍ଟାର, ବି. ପୁଂ. (କଟ୍-ର୍-ଅ) କଟୁର ।

କଠ, ବି. ପୁଂ. (କଠ୍-ଅ) ଉପନିଷଦ୍‌ବିଶେଷ; ମୁନି-ବିଶେଷ; ଋକ୍‌ବେଦ ।

କଠାଉ, ବ. (ଦେଶଜ) କାଷ୍ଠପାଦୁକା, ଯଥା,
"ଶିରେ ଯେବେ ଚୁଲ୍ ଥିବ ତା କଠାଉ ।"

କଠିନ, ବିଂ. (କଠ୍-ଇନ) ଦୃଢ, ଶକ୍ତ; ନିଷ୍ଠୁର; ନିର୍ଦ୍ଦୟ; ଦୁରୂହ; ଦୁଃସହ; ତୀକ୍ଷ୍ଣ; ବିଷମ, ଭୟାନକ ।

କଠିନତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଠିନ-ତା) କାଠିନ୍ୟ, କଠିନତ୍ୱ; ଦୃଢତା; ଦୁରୂହତା, ଦୁର୍ବ୍ବୋଧତା; ନିର୍ବ୍ବୋଧତା; ନିର୍ଦ୍ଦୟତା, ନିଷ୍ଠୁରତା; ତୀକ୍ଷ୍ଣତା, ଦୁଃସହତା; ଭୟାନକତା ।

କଠିନୀ, କଠିନିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଠିନ୍-ଈ, ଅକ, ଆ) ଖଡ଼ି; ଖଡ଼ିମାଟି, ଯଥା,
"ଗୁଣିଗଣ ଗଣନାରମ୍ଭେ,
ନ ପତତି କଠିନୀ ସମ୍ଭ୍ରମାଦ୍ୟସ୍ୟ ତେନାମ୍ବା ଯଦି ସୁତିନୀ,
ବଦବନ୍ଧ୍ୟା କୀଦୃଶୀ ଭବତି ।"
ହିତୋପଦେଶ ।

କଠିନପୃଷ୍ଠ, ବ. ପୁଂ. (କଠିନ-ପୃଷ୍ଠ) କୂର୍ମ୍ମ, କଚ୍ଛପ, କଇଁଛ ।

କଠୋର, ବିଂ. (କଠ୍-ଓର) କଠିନ, ଦୃଢ, ଶକ୍ତ; ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଯଥା,
"ମଧୁର ମୂର୍ତ୍ତିରୟଂ ରଘୁନନ୍ଦନଃ
କମଠ ପୃଷ୍ଠ କଠୋର ମିଦଂ ଧନୁଃ ।"

କଡୁକ, ବ. ନ. (କଡ୍-ଅକ) କରକଚ ଲବଣ ।

କଡ଼ଙ୍କର, କଡ଼ଙ୍ଗର, ବ, ପୁଂ. (କଡ୍-ର, ଅଙ୍ଗ-ର) ତୁଷ, କୁଣ୍ଡା, ଭୂଷି, ଟୋକଡ଼, ଯଥା,
"ମାବାବସାବାଦ କଡଙ୍ଗ ସ୍ୱନ୍ଦୈଃ ।"
ରଘୁ ।

କଡମ୍ବ, ବ. ପୁଂ. (କଡ୍-ଅମ୍ବ) ଶାକାଦିର ଡାଙ୍କ; ଅଗ୍ରଭାଗ; କଳିକା; କଦମ୍ବ ।

କଡମ୍ବା, ବ. (ଦେଶଜ) ବନ୍ୟମୂଳବିଶେଷ; ବୃକ୍ଷାଦିର ଗଜା; ଅଙ୍କୁର ।

କଡ଼ମ୍ବୀ, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (କଡମ୍ବ-ଈ) କଲମ୍ବ ଶାଗ ।

କଡ଼ା, ବିଂ. (ପ୍ରାକୃତଜ) (କଟୁଶବ୍ଦଜ) କଟୁ, ଉଗ୍ର, ତୀକ୍ଷ୍ଣ; କଠୋର । ବ. ପରିମାଣବିଶେଷ; ଏକ ଗଣ୍ଡାର ଚତୁର୍ଥାଂଶ; ଧାତୁନିର୍ମିତ ବଳୟ ।

କଡ଼ି, ବ. (ଦେଶଜ) କଡ଼କାଠ ।

କଢ଼, ବ. (ଦେଶଜ) ମୁକୁଳ ।

କଢ଼ାଇବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଦେଖାଇବା, ଯଥା,
"ପଥ କଢ଼ାଇ ନେବ ।"

କଣ, କଣା, କଣିକା, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍=ସଂକ୍ଷେପ କରିବା-ଅ, ଆ, ଅକ-ଆ) ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅଂଶ, ରେଣୁ, ଗୁଣ୍ଡା; ଶସ୍ୟର କ୍ଷୁଦ୍ରାଂଶ; ଜିରା; ପିପ୍ପଳୀ ।

କଣ? ଅଂ (କିମ୍ ଶବ୍ଦଜ) କି? (ପ୍ରଶ୍ନାର୍ଥକ) ବି. (କୋଣ ଶବ୍ଦଜ)

କଣପ, ବ. ପୁଂ. (କଣ-ପା-ଅ) ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ବନ୍ଧୁକ ।

କଣଭ, ବ. ପୁଂ. (କଣ-ଭା-ଅ) ଜ୍ୟୋତିର୍ମ୍ମୟ କୀଟ-ବିଶେଷ ।

କଣା, ବିଂ, (ପ୍ରା) (କାଣ ଶବ୍ଦଜ) ଏକ ଚକ୍ଷୁହୀନ, ଯାହାର ଗୋଟିଏ ଚକ୍ଷୁ ନଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ, ଯଥା,
"କଣା ଘରେ ଯଦି କୁଜା ଥାଏ,
କବଧ ବାଜଣା ବଜାଉ ଥାଏ ।"
ବ. ଗର୍ତ୍ତ, ଛିଦ୍ର, ରନ୍ଧ୍ର ।

କଣାଟୀନ, କଣାଟୀର, ବ. ପୁଂ. (କଣ-ଅଟ୍-ଈନ ଓ ଈରନ୍) ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ ।

କଣାଦ, ବ. ପୁଂ. (କଣ=ଅଳ୍ପ-ଅଦ) ବୈଶେଷିକ ଦର୍ଶନ ପ୍ରଣେତା ମୁନି, ପରମାଣୁ ବିଷୟ ଏ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ; କାଶ୍ୟପମୁନି; ସୁନାର ବଣିଆ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାର ।

କଣି, କଣୀ, ବ. (ଦେଶଜ) ବାଉଁଶର ଶାଖା; (କଣ ଶବ୍ଦଜ) ଭିର ମୁଗପଚ୍ଛତିର କ୍ଷୁଦ୍ରାଂଶ ।

କଣିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ, (କଣ-ଅକ-ଆ) କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶ, ଏକ କଣା ।

କଣୀଚି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍=କୟୂକ ମୁଦ୍ରିତ କରିବା-ଈଚି) ଗୁଞ୍ଜା, କାଇଞ୍ଚ; ଶକ ।

କଣୀସ୍ନାନ, ବି. (କଟଃ-ଈମ୍ସୁସ୍) ଅତିକ୍ଷୁଦ୍ର; କନିଷ୍ଠ ।

କଣେର, କଣେରୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (କଣ=ଗମନ କରିବା-ଏର, ଏରୁ) ବେଶ୍ୟା; କରିଣୀ । ପୁଂ. କନିଅର ଗଛ ।

କଣ୍ଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ସମସ୍ତ କଦର୍ଦ୍ଦଶ; ମାପ, ଯଥା,

"କଣ୍ଟା କରି ବେନୁପାଣୀ ନ ଥଇଲେ ଗୋ ସଜନୀ ।"

କଣ୍ଟକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କଣ୍ଟ-ଅକ) କଣ୍ଟା; କ୍ଷୁଦ୍ରଶତ୍ରୁ; ମାଛର ହାଡ଼; ରୋମାଞ୍ଚ; ସୂଚ୍ୟଗ୍ର; ଯାହା କ୍ଷତି-କର ବା ବିରକ୍ତିଜନକ । ବିଂ. କ୍ଲେଶଦାୟକ ।

କଣ୍ଟକଦେହୀ, (Echinodermata) ଯେଉଁ-ମାନଙ୍କର ଦେହୋପରି କଣ୍ଟକ ଥାଏ, ଯଥା, ଷ୍ଟାରଫିସ୍ (Starfish)

କଣ୍ଟକପକ୍ଷକ, (Acanthoptera) ବି. (କଣ୍ଟକ-ପକ୍ଷକ) ଯେଉଁ ଜନ୍ତୁଙ୍କ ଡେଣାରେ ଏକ ବା ତଦଧିକ କଣ୍ଟକାକୃତି ଅସ୍ଥିଶଲାକା ଥାଏ, ଯଥା, କଉମାଛ ।

କଣ୍ଟକଫଳ, କଣ୍ଟକଫଳ, କଣ୍ଟକୀଫଳ, } ବି. ପୁଂ. ପଣସଗଛ; ଧୁତୁରାଗଛ । ନ. ପଣସଫଳ ।

କଣ୍ଟକାରିକା, କଣ୍ଟକାରୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ଟକ-ଋ-ଅକ-ଆ, ଈ) ଅଙ୍କରାନ୍ତିନାମକ ଚୁଲୁକାଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷ; ଅଙ୍କରେନ୍ତିଫଳ ।

କଣ୍ଟକାଶନ, ବି. ପୁଂ. (କଣ୍ଟକ-ଅଶନ, ଯେ କଣ୍ଟା ଭକ୍ଷଣ କରେ) ଉଷ୍ଟ୍ର, ଓଟ ।

କଣ୍ଟକିତ, ବିଂ. (କଣ୍ଟକ-ଇତ) ରୋମାଞ୍ଚିତ; କଣ୍ଟକ-ଯୁକ୍ତ ।

କଣ୍ଟକିଳ, ବି. ପୁଂ. (କଣ୍ଟକ-ଇଲ) କଣ୍ଟାବାଉଁଶ ।

କଣ୍ଟକୀ, ବି. ପୁଂ. (କଣ୍ଟକ-ଇନ୍) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ଖର୍ଜ୍ଜୁରବୃକ୍ଷ; କଣ୍ଟାବାଉଁଶ । ବିଂ. କଣ୍ଟକଯୁକ୍ତ ।

କଣ୍ଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ଲଙ୍ଗଳସ୍ଥ କାଷ୍ଠଖଣ୍ଡବିଶେଷ ।

କଣ୍ଟିକଳା, ବି. (ଦେଶଜ) ଲଙ୍ଗଳସଂଯୁକ୍ତ କଣ୍ଟିର କୀଳକ ।

କଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (କଣ୍ଠ୍-ଅ) ମଦନବୃକ୍ଷ । ଣ୍ଠା-ଣ୍ଠୀ, ନ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗଳଦେଶ; ଗଳା; କଣ୍ଠଧ୍ୱନି; ନିକଟ ।

କଣ୍ଠଗତ, କଣ୍ଠାଗତ, ବିଂ. (କଣ୍ଠ-ଗତ, ଆଗତ) କଣ୍ଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଗତ; କଣ୍ଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉପସ୍ଥିତ ।

କଣ୍ଠ, (ଣ୍ଠା) ଗତପ୍ରାଣ । ବିଂ. (କଣ୍ଠ (ଆ) ଗତ, ପ୍ରାଣ ଯାହାର) ଯାହାର ପ୍ରାଣ ବାହାରିବାକୁ ଉପକ୍ରମ କରିଅଛି, ଯାହାର ପ୍ରାଣ କଣ୍ଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସି-ଅଛି, ଯଥା,

"କଣ୍ଠାଗତ ପ୍ରାଣ ହେଲେ ବଡ ଲୋକ,
କେତେବେଳେ ନ ଛାଡ଼ଇ ନିଜ ଟେକ ।"

ର. କ ।

କଣ୍ଠନାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ଠ-ନାଳୀ) ଗଳାର ନଳୀ, ଗଳାମଧ୍ୟସ୍ଥ ଛିଦ୍ର ।

କଣ୍ଠମାଡ଼କ, ବି. ପୁଂ. ଡିଣ୍ଡିମ ।

କଣ୍ଠଭୂଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ଠ-ଭୂଷା = ଆଭରଣ) ମାଳା; ହାର; କଣ୍ଠି ।

କଣ୍ଠସୂତ୍ର, ବି. ନ. ମାଲ୍ୟ; ଆଲିଙ୍ଗନବିଶେଷ ।

କଣ୍ଠସ୍ଥ, ବିଂ. (କଣ୍ଠ-ସ୍ଥା-ଅ) ମୁଖସ୍ଥ, ଯାହା ଉତ୍ତମ ଅଭ୍ୟସ୍ତ; କଣ୍ଠରେ ଯାହା ପ୍ରବେଶ କରିଅଛି ।

କଣ୍ଠା, କଣ୍ଠୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ-ଠ-ଅ-ଈ) ଗଳଦେଶ; ଗଳା; (ପ୍ରାକୃତିକ) କଣ୍ଠାଭରଣବିଶେଷ ।

କଣ୍ଠାଳ, ବି, ପୁଂ. (କଣ୍ଠ-ଅଲ୍-ଅ) ଓଲୁଅ; ଶୂରଣ; ଯୁଦ୍ଧ; ଉଷ୍ଟ୍ର; ଅରିତ୍ର ।

କଣ୍ଠିକା, କଣ୍ଠୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ଠୀ-କ-ଆ) ଏକାବଳୀ-ମାଳା, କଣ୍ଠାଭରଣ; ଅଶ୍ୱର କଣ୍ଠବେଷ୍ଟନ ରଜ୍ଜୁ ।

କଣ୍ଠୀରବ, ବି. ପୁଂ. (କଣ୍ଠୀ-ରବ) କପୋତ; ସିଂହ; ମତ୍ତହସ୍ତୀ, ଯଥା,

"କଣ୍ଠୀରବ ପ୍ରାୟେ ଗର୍ଜ୍ଜ କରି,
କରେ ଶୃଙ୍ଖୋଡେ ମାରିଲେ ହରି ।"

ର. କ ।

କଣ୍ଠେକାଳ, ବି. ପୁଂ. (କଣ୍ଠେ-କାଳ = କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ) ଶିବ; ନୀଳକଣ୍ଠ; ଏହାଙ୍କ କଣ୍ଠରେ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଚିହ୍ନଅଛି; ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ ଉତ୍ତାରୁ ବିଷ ପାନ କରି ଏହାଙ୍କ କଣ୍ଠ ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି ।

କଣ୍ଠ୍ୟ, ବିଂ. (କଣ୍ଠ-ଯ) କଣ୍ଠରୁ ଉଚ୍ଚାରିତ ବର୍ଣ୍ଣ, ଅ, ଆ, କ, ଇତ୍ୟାଦି; କଣ୍ଠସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

କଣ୍ଡରା, ବ. (ଦେଶଜ) ଅନ୍ତ୍ୟ ଜାତିବିଶେଷ, ବାଉରିଠାରୁ ନୀଚ ପାଣଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ଜାତି ।

କଣ୍ଡନ, ବ. ନ. (କନ୍ଦ୍‌-ଅନ) କାଣ୍ଡିବାର, ନିସ୍ତୁଷ କରିବାର ।

କଣ୍ଡନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ଡନ-ଈ) ଉଦୂଖଲ ; ଟିଙ୍କିରିବାଣ୍ଡ୍ରୀ; ମୂଷଳ ।

କଣ୍ଡୁ, ବ. ପୁଂ. (କଣ୍ଡ୍‌-ଉ) ମୁନିବିଶେଷ । ନ. କୁଣ୍ଡିଆ; କୁଣ୍ଡେଇବାର ।

କଣ୍ଡୂ, କଣ୍ଡୂତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ଡୂ-ତି) କୁଣ୍ଡିଆ; କୁଣ୍ଡେଇବାର ।

କଣ୍ଡୂୟନ, ବ. ନ. (କଣ୍ଡୂ-ଯ-ଅନ) କୁଣ୍ଡିଆ, କୁଣ୍ଡେଇବାର ।

କଣ୍ଡୂୟମାନ, ବିଂ. (କଣ୍ଡୂ-ଅନ-ଅ) ଘର୍ଷଣକାରୀ ।

କଣ୍ଡୂରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ଡୂ-ରା-ଆ) ବାଇଡ଼ଙ୍କଗଛ ।

କଣ୍ଡୂଲ, ବିଂ. (କଣ୍ଡୂ-ଲ) କଣ୍ଡୂଯୁକ୍ତ; କୁଣ୍ଡିଆରୋଗୀ ।

କଣ୍ଢାଇ, କଣ୍ଢେଇ, ବ. (ଦେଶଜ) (କହ୍ନାଇ ଶବ୍ଦଜ କି) ପୁତ୍ତଳୀ; ଖେଳିବା ପାଇଁ କାଷ୍ଠାଦି ନିର୍ମିତ ମୂର୍ତ୍ତି, ଯଥା,

"କନ୍ୟାବର କରିବାର କଣ୍ଢାଇ,
କନ୍ୟାବର ଚିହ୍ନୁଁ ଦେଲ ଛଡ଼ାଇ ।"
କୋ. ବ୍ର. ସୁ ।

କଣ୍ୱ, ବ. ପୁଂ. (କଣ୍‌-ୱ) ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମୁନି; ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ପାଳପିତା । ନ. ପାପ ।

କଣ୍ୱସୁତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍ୱ-ସୁତା) ଶକୁନ୍ତଳା ।

କତମ, ବିଂ. (କିମ୍‌-ତମ) ଅନେକ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଏକବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

କତର, ବିଂ. (କିମ୍‌-ତର) ଦୁଇ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଏକବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

କତରା, ବ. (କର୍ତ୍ତନ ଶବ୍ଦଜ) ଛୋଟ ମଶିଣା ।

କତି, ବିଂ. (କିମ୍‌-ଅତି) କେତେଜଣ; କେତେପରିମାଣ; (ଦେଶଜ) ନିକଟ, ପାଖ, ଯଥା,

"ଦେଖିଲ ସମ୍ଭେଷ, ହେଲଟି ଜୀବେଶ
କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରବେଶ ଜାନକୀ କତି ସେ କଂଶାକ୍ଷ ।"
ବୈ. ବ ।

କତିପୟ, ବିଂ. (କତି-ଅୟ,ପ ଆଗମ) କତିପୟସଂଖ୍ୟକ, କେତେକ ।

କତିବିଧ, ବିଂ. (କତି-ବିଧ) କେତେ ପ୍ରକାରର ।

କତୁରି, ବିଂ (କର୍ତ୍ତିତ ଶବ୍ଦଜ) ଛିନ୍ନ, ଯାହା କଟା ଯାଇଅଛି, ଯଥା,

"କତୁରି କୁରୁଳି ଝୁଲି ବାଟେ ଚଳେ ଅଳି ଅଳି ।"
ଲ. ବ ।

କତୁରି, କତୁରୀ, ବ.୦ (କର୍ତ୍ତରୀ ଶବ୍ଦଜ) କାଟିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଛେଦନୀ, ଯଥା,

"ପୁଣି ପକ୍ଷ୍ମ କତୁରୀ, କଟିଲି ଦେବାପରି ଧୈର୍ଯ୍ୟକତୁରୀ ।"
ଲ. ବ ।

କତୁରିବା, କ୍ରି. ବ. (ପ୍ରାକୃତଜ) କର୍ତ୍ତନ କରିବା, କତୁରି ଦ୍ୱାରା କାଟିବାର ।

କତ୍ତୋୟ, ବ. ନ. (କୁ-ତୋୟ) ମଦ୍ୟ ।

କଥଂ, ଅଂ. (କିମ୍‌-ଥଂ) କିପ୍ରକାର; କାହିଁକି; ପ୍ରଶ୍ନ; ସମ୍ଭ୍ରମ; ନିନ୍ଦା; ହର୍ଷ; ଯତ୍ନ; ଘୃଣା; ଆହ୍ଲାଦ; ସମ୍ଭାବନା ।

କଥକ, ବିଂ. (କଥ-ଅକ) ବର୍ଣ୍ଣନାକାରକ; କଥୋପଜୀବୀ; ଯେଉଁ ଲୋକ ସମସ୍ତଙ୍କ ସମକ୍ଷରେ ପୁରାଣ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରେ, ବକ୍ତା ।

କଥଞ୍ଚନ, କଥଞ୍ଚିତ୍‌, ଅଂ. (କଥଂ-ଚନ, ଚିତ୍‌) କୌଣସି ପ୍ରକାରେ; କୌଣସି ଉପାୟରେ ।

କଥନ, ବ. ନ. (କଥ୍‌-ଅନ) କଥା, ଉକ୍ତି, କହିବାର ।

କଥନୀୟ, ବିଂ. (କଥ-ଅନୀୟ) ବକ୍ତବ୍ୟ, କହିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

କଥମ୍ଭୂତ, ବିଂ. (କଥଂ-ଭୂତ) କିପରି, କିପ୍ରକାର ।

କଥା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଥ୍‌-ଅ-ଆ) ବଚନ, ଉକ୍ତି, ଉଚ୍ଚାରଣ; କାହାଣି ।

କଥାପ୍ରସଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (କଥା-ପ୍ରସଙ୍ଗ) କଥାରମ୍ଭ, କଥୋପକଥନ; ବକ୍ତା; ବିଷବୈଦ୍ୟ; ବାତୁଳ ।

କଥାବାର୍ତ୍ତା, ବ. ନ. (କଥା-ବାର୍ତ୍ତା) କଥୋପକଥନ, ସମ୍ଭାଷଣ ।

କଥିତ, ବିଂ. (କଥ୍‌-ତ) ଉକ୍ତ; ବର୍ଣ୍ଣିତ; ଉଚ୍ଚାରିତ ।

କଥୋପକଥନ, ବ. ନ. (କଥା-ଉପକଥନ) କଥାବାର୍ତ୍ତା, ଉକ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟୁକ୍ତି ।

କଥ୍ୟ, ବିଂ. (କଥ-ଯ) ବକ୍ତବ୍ୟ, କହିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ।

କଦ, ବି. ପୁଂ. (କ-ଦ) ଜଳଦ, ମେଘ ।

କଦକ, ବି. ପୁଂ. (କଦ-କ) ଚାନ୍ଦୁଆ, ବିତାନ ।

କଦକ୍ଷର, ବି. ନ. (କୁ-ଅକ୍ଷର) କୁତ୍ସିତ ଅକ୍ଷର । ବିଂ. ଯାହାର ହସ୍ତାକ୍ଷର କୁତ୍ସିତ ।

କଦନ, ବି. ନ. (କଦ୍-ଅନ) ପୀଡନ; ବିନାଶ; ମର୍ଦ୍ଦନ; ଯୁଦ୍ଧ ; ପାପ ; ମାରଣ ।

କଦନ୍ନ, ବି. ନ. (କୁ-ଅନ୍ନ) କୁତ୍ସିତଅନ୍ନ, ଅତି ଅପକୃଷ୍ଟ ଆହାରୀୟ ପଦାର୍ଥ ।

କଦମ୍ବ, ବି. (ଯାବନିକ) ପାହୁଣ୍ଡ; ପାଦ; ଅଶ୍ୱଗତିବିଶେଷ, ଯଥା,

"କାହିଁ ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ଏସନ ଅଶ୍ୱବର,
କଦମେ ବୁଲାଇ ଦଉଛି ଚକ୍କର ।"

ନ. କେ ।

କଦମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (କଦ୍-ଅମ୍ବ) ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧବୃକ୍ଷ, ନୀପବୃକ୍ଷ । ନ. କଦମ୍ବଫୁଲ ।

କଦମ୍ବକ, ବି. ନ. (କଦମ୍ବ-କ) ସମୂହ, ଯଥା,

"ପୃଥୁ କଦମ୍ବ କଦମ୍ବକ ରାଜିତମ୍ ।"

ରଘୁ ।

କଦର, ବି. ପୁଂ. (କ-ଦୃ-ଅ) ବବୁରଗଛ ; କରତ; କରେଇ ; ଉପାୟ ; ଯତ୍ନ ; ସୁବିଧା ।

କଦର୍ଥ, ବିଂ. (କୁ-ଅର୍ଥ) ବ୍ୟର୍ଥ, ନିରର୍ଥକ ; କୁତ୍ସିତ ଅର୍ଥକାରୀ ।

କଦର୍ଥନ, ବିଂ. (କୁ-ଅର୍ଥନ) ବିଡମ୍ବନା ; ଅବମାନନା; ପୀଡାଦେବା ।

କଦର୍ଥିତ, ବିଂ. (କୁ-ଅର୍ଥିତ) ଦୂଷିତ; ବିଡମ୍ବିତ; କ୍ଳେଶିତ ; ଧର୍ଷିତ ।

କଦର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (କୁ-ଅର୍ଯ୍ୟ) କୁତ୍ସିତ ; କୃପଣ; ନୀଚ, କ୍ଷୁଦ୍ର ; ଲୋଭୀ ।

କଦଳ, ବି. ପୁଂ. (କ-ଦଲ୍-ଅ) ରମ୍ଭାବୃକ୍ଷ, କଦଳୀଗଛ । ନ. କଦଳୀଫଳ ।

କଦଳି, କଦଳୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଦଳ-ଇ, ଈ) ରମ୍ଭାବୃକ୍ଷ; ରମ୍ଭାଫଳ ; ମୃଗୀବିଶେଷ ; ପତାକା; ହସ୍ତୀ ଉପର ନିଶାଣ ।

କଦା, ଅଂ. (କିମ୍-ଦା) କେବେ, କେଉଁ ସମୟରେ ।

କଦାକାର, କଦାକୃତ, ବିଂ. (କୁ-ଆକାର, ଆକୃତ) କୁଶ୍ରୀ, ଯାହାର ଆକାର କୁତ୍ସିତ ।

କଦାଚ, ଅଂ. (କଦାଚନଶବ୍ଦଜ) କଦାଚିତ୍, କେବେ ।

କଦାଚନ, କଦାଚିତ୍, ଅଂ. (କଦା-ଚନ, ଚିତ୍) କେବେ, କୌଣସି ସମୟରେ ।

କଦାଚାର, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ଆଚାର) କୁତ୍ସିତ ଆଚରଣ, ଅନ୍ୟାୟ ଆଚରଣ, ଅଭଦ୍ର ଆଚରଣ । ବିଂ. କୁତ୍ସିତାଚାରୀ ।

କଦାଚାରୀ, ବିଂ. (କୁ-ଆଚାର-ଇନ୍) ଯାହାର ଆଚରଣ ମନ୍ଦ, ଅସଦାଚାରୀ ।

କଦାପି, ଅଂ. (କଦା-ଅପି) କେବେହେଁ, କେବେଁ ; କୌଣସି ଏକ ସମୟରେ ।

କଦୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ଉକ୍ତି) କଟୁଉକ୍ତି; ଅଶ୍ଳୀଳଉକ୍ତି ।

କଦୁଷ୍ଣ, ବିଂ. (କୁ-ଉଷ୍ଣ) ଅଳ୍ପୋଷ୍ଣ, ଈଷଦୁଷ୍ଣ ।

କଦ୍ରଥ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ରଥ) କୁତ୍ସିତ ରଥ ।

କଦ୍ରୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କମ=ଇଚ୍ଛା କରିବା-ଉ, ର ଆଗମ) ନାଗମାତା, ସର୍ପଜନନୀ, କାଶ୍ୟପ ଋଷିଙ୍କର ଅନ୍ୟତମ ଭାର୍ଯ୍ୟା । ବିଂ. ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ ।

କନକ, ବି. ନ. (କନ୍-ଅକ) ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ପୁଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଫୁଲଗଛ ; କିଂଶୁକବୃକ୍ଷ ; ଚମ୍ପକ ; ନାଗକେଶରବୃକ୍ଷ ।

କନକକ୍ଷାର, ବି. ପୁଂ. (କନକ-କ୍ଷାର) ସୋହାଗା, ଠାଙ୍ଗଣା ।

କନକପ୍ରଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନକ-ପ୍ରଭା) ସୁବର୍ଣ୍ଣପ୍ରତିମା ; ମହାଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତୀ ଲତା ।

କନକପ୍ରସବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନକ-ପ୍ରସବା) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକେତକୀ ।

କନକମୟ, ବିଂ. (କନକ-ମୟ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟ, କନକନିର୍ମ୍ମିତ ।

କନକମହୀଧର, ବି. ପୁଂ. (କନକ-ମହୀଧର) ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପର୍ବ୍ବତ, ସୁମେରୁପର୍ବ୍ବତ, ଅସ୍ତପର୍ବ୍ବତ ।

କନକରସ, ବି. ପୁଂ. (କନକ-ରସ) ହରିତାଳ ।

କନକାଚଳ, ବି. ପୁଂ. (କନକ-ଅଚଳ) ସୁମେରୁପର୍ବ୍ବତ, ଅସ୍ତାଚଳ ।

କନକାଲୁକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନକ-ଅଲୁ-କା) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକଳସ, ସୁବର୍ଣ୍ଣଘଟ ।

କନକାହ୍ୱ, କନକାହ୍ୱୟ, ବ. ପୁଂ. (କନକ-ଆହ୍ୱା, ଆହ୍ୱୟ) ଧୁସ୍ତୁରଗଛ; ନାଗକେଶରବୃକ୍ଷ ।

କନଖଲ, ବ. ପୁଂ. କୁରୁ କ୍ଷେତ୍ରର ଉତ୍ତରସ୍ଥିତ ଗଙ୍ଗାଦ୍ୱାର ସମୀପସ୍ଥ ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

କନା, ବ. (କନ୍ଥାଶବ୍ଦଜ) ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡ, ଛିଣ୍ଡାଲୁଗା ।

କନିଆ, (କନ୍ୟାଶବ୍ଦଜ) କୁମାରୀ; ମଙ୍ଗଳପାକଠାରୁ ବିବାହ ଶେଷପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଝିଅକୁ କନ୍ୟା କହନ୍ତି; କନ୍ୟାପାତ୍ର; ଦ୍ୱିତୀୟପକ୍ଷର ସ୍ତ୍ରୀ ।

କନିଷ୍ଠ, ବିଂ. (କନ୍-ଇଷ୍ଠ) ସାନ, ଶେଷ, କ୍ଷୁଦ୍ର; ବୟସରେ ସାନ; ଅନୁଜ ।

କନିଷ୍ଠା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନିଷ୍ଠ-ଆ) କାଣୀଅଙ୍ଗୁଳି । ବିଂ. ଅନୁଜା; ବୟସରେ ସାନ; କ୍ଷୁଦ୍ର ।

କନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନ୍-ଅ-ଈ) କନ୍ୟା, ଦୁହିତା ।

କନୀନିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନ୍-ଈନ୍-କ-ଆ) ଚକ୍ଷୁର ତାରା; କନିଷ୍ଠାଙ୍ଗୁଳି; କନିଷ୍ଠାଭଗିନୀ ।

କନୀୟସୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନ୍-ଇୟସ୍-ଈ) କନିଷ୍ଠାଭଗିନୀ, ସର୍ବକନିଷ୍ଠା ।

କନୀୟାନ, ବିଂ. (କନ-ଇୟସ୍) ସର୍ବକନିଷ୍ଠ; ଅତିକ୍ଷୁଦ୍ର; କନିଷ୍ଠଭ୍ରାତା ।

କନ୍ତୁ, ବ. ପୁଂ. (କମ୍-ତୁ) କନ୍ଦର୍ପ; ଚିତ୍ତ ।

କନ୍ଥା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁନ୍ଥ୍-ଆ) ଜୀର୍ଣ୍ଣବସ୍ତ୍ରରଚିତ ଆଚ୍ଛାଦନ; ମୃଣ୍ମୟଭିତ୍ତି, କାନ୍ଥ ।

କନ୍ଦ, ବ. ନ. (କନ୍ଦ୍-ଅ) ମୂଳ; ଆଳୁପ୍ରଭୃତି । ପୁଂ. (କଂ-ଦା) ମେଘ; କର୍ପୂର; (ଦେଶଜ) କନ୍ଦାଚ, ଗୁଡ଼ବିକୃତ; ଅସଭ୍ୟଜାତିବିଶେଷ ।

କନ୍ଦଟ, ବ. ନ. (କନ୍ଦ୍-ଅଟ) ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ; ସୁନ୍ଦାନାମକ ସୁଗନ୍ଧିଦ୍ରବ୍ୟ ।

କନ୍ଦମାଳ, ବ. ଓଡ଼ିଶାର ଗଡ଼ଜାତବିଶେଷ ।

କନ୍ଦର, ବ. ପୁଂ. ନ. (କଂ-ଦୃ-ଅ) ଦରୀ, ପର୍ବତଗହ୍ୱର; ଅଙ୍କୁଶ; ଅଦା; ଓଳୁଅ; ଗହ୍ୱରଅର୍ଥରେ ଯଥା,

"ନୟନ ଫେଡ ମୁଁ ଦେଖିଲି କନରେ,
ଭେଦ ସୁକା ବେଦ ଲୁଚାଇରଖରେ ।"
ଜ. ଦେ ।

କନ୍ଦରା, କନ୍ଦରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନ୍ଦର-ଆ, ଈପ୍) ପର୍ବତଗହ୍ୱର, ଦରୀ ।

କନ୍ଦର୍ପ, ବ. ପୁଂ. (କଂ-ଦୃପ୍-ଅ) କାମ, ଚିତ୍ତଜ, ମଦନ ।

କନ୍ଦର୍ପକୂପ, ବ. ନ. (କନ୍ଦର୍ପ-କୂପ) ଯୋନି, ସ୍ତ୍ରୀଚିହ୍ନ ।

କନ୍ଦର୍ପମଥନ, ବ. ପୁଂ. (କନ୍ଦର୍ପ-ମଥ୍-ଅନ) ମହାଦେବ; କାମନିବାରକ ବସ୍ତୁ ।

କନ୍ଦଳ, ବ. କ୍ଲି. (କଂ-ଦଲ୍-ଅ) କଳଧ୍ୱନି; ଗଣ୍ଡଦେଶ; କଂ=କମନୀୟ-ଦଳ=ପତ୍ର) ପୁଂ. ନୂତନଅଙ୍କୁର; କଳହ; ବିବାଦ; ଯୁଦ୍ଧ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ସମୂହ; ପତାକା; ପଦ୍ମବୀଜ । ବ. ନ. କନ୍ଦଳୀପୁଷ୍ପ ।

କନ୍ଦଳୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନ୍ଦ=ମୂଳ-ଲା=ଗ୍ରହଣାର୍ଥ ଲା-ଧାତୁଜ-ଈ) ମୃଗବିଶେଷ; (କ=ବାୟୁ-ଦଲ=ଦଳିତ-ଈ) ଭୂମିକଦଳୀବୃକ୍ଷ; ପାଣିକେନ୍ଦୁଲୀଗଛ; ପତାକା; ପଦ୍ମବୀଜ; ପାଣିକେନ୍ଦୁଲୀଫୁଲ, ଯଥା,

"ଏଥି ବିକଶିତ ନବକନ୍ଦଳୀ କୁସୁମ,
ଯୁକ୍ତ ତହିଁ ଜଳ ସିକ୍ତ ମୃତ୍ତିକାସ ଧୂମ ।"

କନ୍ଦଳିତ୍ୱ, ବିଂ. (କନ୍ଦଳଶବ୍ଦଜ) କଳିହା ।

କନ୍ଧା, ବ. (ସ୍କନ୍ଧଶବ୍ଦଜ) ଅଙ୍ଗୁଳିପ୍ରଭୃତି ସନ୍ଧିସ୍ଥାନଜାତ କ୍ଷତରୋଗବିଶେଷ; ବୃକ୍ଷର ଅଗ୍ରସ୍ଥ କୋମଳ ଅଂଶବିଶେଷ, ଯଥା, ଖଜୁରିକନ୍ଧା, ବେତକନ୍ଧା ।

କନ୍ଧ, କନ୍ଧୀ, ବ. (କେନ୍ଦ୍ରଶବ୍ଦଜ) ଗଳୀ; ଦୁଇ ଘରର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ।

କନ୍ଦୁ, ବ. ପୁଂ. (ସ୍କନ୍ଦ୍-ଉ) ଲୌହମୟ ପାକପାତ୍ର; କରେଇ; ଭାଉଅ ।

କନ୍ଦୁକ, କନ୍ଦୂକ, ବ. ପୁଂ. (କନ୍ଦ୍-ଉ-କ) ଖେଳିବାର ଗୁଣ୍ଡିକା; ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର ଖେଳନା; ଫେଣ୍ଡୁକ, ଯଥା,

"କନ୍ଦୁକ କ୍ରୀଡାରେ ସୁନ୍ଦରୀ ଆଜ ରଖ ଏସ୍ଥଳେ,
ଉଠୁଛି ପଡୁଛି କନ୍ଦୁକ ସୁନ୍ଦରୀ କର କମଳେ ।"
ର. ଗ୍ର ।

କନ୍ଦେଇବା, କ୍ରି. ବି. (କ୍ରନ୍ଦନଶବ୍ଦଜ) ରୋଦନକରାଇବା; କ୍ରନ୍ଦନକରାଇବା ।

କପୋତ, ବ. ପୁଂ. ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ ।

କନ୍ଧର, ପୁଂ. } ବ. (କଂ=ମସ୍ତକଜଳ-ଧର, ଅ)
କନ୍ଧରା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଗ୍ରୀବା, ଗଳା, ବେକ; ମେଘ ।

କମ୍ବି, ବ ପୁଂ. (କଂ-ଧା-ଇ) ସମୁଦ୍ର । ସ୍ତ୍ରୀ. ଗ୍ରୀବା ।

କନ୍ୟକା, କନ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନ୍ୟା-ଅକ-ଆ, କନ୍-ଯ-ଆ) ପୁତ୍ରୀ; ଦଶବର୍ଷବୟସ୍କା କୁମାରୀ; ଅବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ; ନାରୀ; କନ୍ୟା ବା ଷଷ୍ଠ ରାଶି; ଗୌରୀ; କନ୍ୟକା=ଚକ୍ଷୁମଧ୍ୟସ୍ଥ ପିତୁଳା ।

କନ୍ୟାକୁବ୍ଜ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନ୍ୟା-କୁବ୍ଜ) କାନ୍ୟକୁବ୍ଜ ଦେଶ; ଏହି ନଗରର ରାଜା କୁଶ ଲବଙ୍କର ୧୦୦ କନ୍ୟା ଥିଲେ; ପବନ ସେମାନଙ୍କର ରୂପ ଲାବଣ୍ୟରେ ମୋହିତ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ସ୍ୱ ଅଭିପ୍ରାୟ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ପବନର ମନୋରଥ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ କରିବାରୁ ତାହାଙ୍କର ଅଭିଶାପରେ ସେମାନେ କୁବ୍ଜ ହୋଇ ଯାଇଥିବାର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଛି ।

କନ୍ୟାଟ, ବ. ପୁଂ. (କନ୍ୟା-ଅଟ୍-ଅ) ନାରୀମାନଙ୍କର ବାସଗୃହ ।

କନ୍ୟାନ୍ତଃପୁର, ବ. ନ. (କନ୍ୟା-ଅନ୍ତଃପୁର) ଅନ୍ତଃପୁରର ଯେଉଁ ଅଂଶରେ ରାଜ କୁମାରୀମାନେ ବାସ କରନ୍ତି ।

କପଟ, ବ. ପୁଂ. (କ=ବ୍ରହ୍ମା-ପଟ=ଗମନ କରିବା-ଅ, ଅଥବା, କ=ମସ୍ତକ-ପଟ=ବସ୍ତ୍ର) ଛଳ; ଶଠତା, ବଞ୍ଚନା ।

କପଟକମଲ, ବ. ପୁଂ. (କ-ପଟ୍-ଅ-କମଲ) ମାୟାମୃଗ ।

କପଟଚାରୀ, ବଂ. (କପଟ-ଚର୍-ଇନ୍) ଛଦ୍ମ ବେଶୀ, କାପଟିକ ।

କପଟୀ, ବଂ. (କପଟ-ଇନ୍) ବଞ୍ଚକ, ଶଠ, ପ୍ରତାରକ ।

କପର୍ଦ୍ଦ, କପର୍ଦ୍ଦକ, ବ. ପୁଂ. (କ-ପୃ-ଦ, କ) ଶିବଜଟା; କଉଡ଼ି ।

କପର୍ଦ୍ଦୀ, ବ. ପୁଂ. (କପର୍ଦ୍ଦ=ଜଟା-ଇନ୍) ଶିବ, ମହାଦେବ, ଯଥା,

"କଳଙ୍କ ଥିଲେ ଶୀତକର ସୁନ୍ଦର ହୁତ,
କପର୍ଦ୍ଦି ମସ୍ତକ ଭୂଷଣ ଗୋ ।"

ର. କ ।

କପା, ବ. (କାର୍ପାସ ଶବ୍ଦଜ) ତୁଳାବୃକ୍ଷ; ତୁଳା ।

କପାଟ, କବାଟ, ବ. ପୁଂ. (କ-ପଟ୍-ଅ, ପ=ବ) ଦ୍ୱାରର ଆବରଣ ।

କପାଳ, ବ. ପୁଂ. ନ. (କ-ପାଳ) ମୁଣ୍ଡରଖପୁରୀ, ଲଲାଟ, କଳସର ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ; ଭିକ୍ଷାପାତ୍ର; ଖପର; ସମୂହ (ପ୍ରଚଳିତ କଥାରେ) ଅଦୃଷ୍ଟ; ଭାଗ୍ୟ ।

କପାଳଭୃତ୍, ବ. ପୁଂ. (କପାଳ-ଭୃତ୍) ଶିବ, ମହାଦେବ; ଭିକ୍ଷୁକ ।

କପାଳମାଳିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କପାଳ-ମାଳା-ଇନ୍-ଈ) ଦୁର୍ଗା, କାଳୀ ।

କପାଳମାଳୀ, ବ. ପୁଂ. (କପାଳ-ମାଳା-ଇନ୍) ଶିବ ।

କପାଳମୋଚନ, ବ. ନ. ତୀର୍ଥବିଶେଷ; ଏହିଠାରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ପଞ୍ଚମ ମସ୍ତକର କପାଳମୋଚିତ ଅଥବା ପରିତ୍ୟକ୍ତ ହୁଏ ସେହି ହେତୁ ତାହା କପାଳମୋଚନ ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।

କପାଳିଆ, କପାଳିଆ, ବଂ. (କପାଳ ଶବ୍ଦଜ) ଅଦୃଷ୍ଟବନ୍ତ, ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ।

କପାଳୀ, ବ. ପୁଂ. (କପାଳ-ଇନ୍) ଶିବ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା । ବଂ. କପାଳବନ୍ତ ।

କପି, ବ. ପୁଂ. (କପ୍-ଇ) ବାନର; ବହ୍ଲି; କପିଳବର୍ଣ୍ଣ ।

କପିକେତନ, କପିଧ୍ୱଜ, ବ. ପୁଂ. (କପି-କେତନ, ଧ୍ୱଜ) ଅର୍ଜୁନ; ଅର୍ଜୁନର ରଥ, ଯଥା,

"କପିଧ୍ୱଜେ ବେଗେ ବଲେ ସଙ୍ଗେ ଚକ୍ରପାଣି"

କ. ବ ।

କପିଞ୍ଜଳ, ବ. ପୁଂ. (କ-ପିଞ୍ଜ୍-ଅଲ) ଚାତକ ପକ୍ଷୀ; ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ ତିତିରପକ୍ଷୀ; ମୁନିବିଶେଷ, ପୁଣ୍ଡରୀକଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ।

କପିତ୍ଥ, କବିତ୍ଥ, ବ. ପୁଂ. (କପି-ସ୍ଥା-ଅ) କଇଁଥ ଗଛ । ନ. କଇଁଥ ଫଳ ।

କପିପ୍ରିୟ, ବ. ପୁଂ. (କପି-ପ୍ରିୟ) କଇଁଥଗଛ; ଆମ୍ବଡ଼ାଗଛ ।

କପିଳ, କବଳ, ବି. ପୁଂ. (କପ୍-ଇଲ, ନ—ଯ, ବ) ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ; ସାଂଖ୍ୟଦର୍ଶନପ୍ରଣେତା ମୁନି; ବିଷ୍ଣୁ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; ଅଗ୍ନି; କୁକୁର । ବିଂ. ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ; ପୀତଆଭାଯୁକ୍ତ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ।

କପିଳବାସ୍ତୁ, ବି. ପୁଂ. ନେପାଳର ଅନ୍ତର୍ଗତ ପାର୍ବତ୍ୟପ୍ରଦେଶର ନଗର ବିଶେଷ; ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ୍ମର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ବୁଦ୍ଧଦେବ ଏହି ନଗରରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

କପିଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କପିଳ-ଆ) କାମଧେନୁ; ଦାହିସ୍ତ୍ରିମୀ; ଶିଂଶପାଗଛ; ସୁଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ; (ପ୍ରଚଳିତ କଥାରେ) ବିଂ, କପିଳବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ ।

କପିଳାସ, ବି. (ପ୍ରାକୃତକ) (କୈଳାସ ଶବ୍ଦଜ) ଓଡ଼ିଶାର ଢେଙ୍କାନାଳସ୍ଥ ପର୍ବତ ବିଶେଷ; ଏଠାରେ ଶିବମନ୍ଦିର ଥିବାରୁ ଏବଂ ଏଠାକାର ଜଳବାୟୁ ଅତ୍ୟନ୍ତସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟପ୍ରଦ ଥିବାରୁ ଅନେକ ସ୍ଥାନରୁ ନାନା ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକମାନେ ଏଠାକୁ ଆସିଥାନ୍ତି; ଶିବରାତ୍ରିଦିନ ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ ମେଳା ହୁଏ, ଯଥା,

"କପିଳାସ-ଖୋଳ-ନିବାସୀ ଶବର,
ରଣ-ରଙ୍କ ଢେଙ୍କା ଯା ବଂଶ ଶେଖର ।"

ନ. କେ ।

କପିଳାଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (କପିଳ-ଅଶ୍ୱ) ଇନ୍ଦ୍ର; ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଉଚ୍ଚୈଃଶ୍ରବା ଘୋଟକ କପିଳବର୍ଣ୍ଣ ଥିବାରୁ ତାହାଙ୍କର ଏହିପରି ନାମ ହୋଇଅଛି; ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ରାଜା ।

କପିଲୋହ, ବି. ନ, (କପିଳ-ଲୋହ, କପିଳ—କପି) ପିତ୍ତଳ, ଉପଧାତୁ ବିଶେଷ ।

କପିବଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କପି-ବଲ୍ଲୀ) ଗଜପିପ୍ପଳୀ ।

କପିଶ, ବି. ପୁଂ. (କପି-ଶ) ନୀଳପୀତ ମିଶ୍ରିତବର୍ଣ୍ଣ ।

କପିଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କପିଶ-ଆ) ନଦୀବିଶେଷ; ମାଧବୀଲତା; ପିଶାଚମାତା ।

କପୀତନ, ବି, ପୁଂ. (କପି-ତନ) ଆମ୍ବଡ଼ାଗଛ; ଗଜପିପ୍ପଳୀ; ଶିରୀଷବୃକ୍ଷ ।

କପୀନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (କପି-ଇନ୍ଦ୍ର) ସୁଗ୍ରୀବ; ହନୁମାନ୍ ।

କପୋତ ବି. ପୁଂ. (କ-ପୋତ) ପାରାବତ, ପାରାପକ୍ଷୀ; କାପ୍ତାପକ୍ଷୀ ।

କପୋତପାଳିକା, କପୋତପାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କପୋତ-ପାଲ-ଅକ—ଆ, ଇ) ବିଟଙ୍କ, ପାରା ରହିବାର କୋଠରୀ ବା ସ୍ଥାନ, ପାରାଘର; ଚିଡ଼ିଆଖାନା ।

କପୋତାରି, ବି. ପୁଂ. (କପୋତ-ଅରି) ଛଞ୍ଚାଣ ପକ୍ଷୀ ।

କପୋଳ, ବି, ପୁଂ. (କ-ପୋଲ୍-ଅ, ବା, କପ୍-ଓଲ) ଗଣ୍ଡଦେଶ, ଗାଲ ।

କପୋଳକଳ୍ପନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କପୋଳ-କଳ୍ପନା) ଅସତ୍ୟ ଅଥଚ ରଚିତଗଳ୍ପ ।

କପୋଳକଳ୍ପିତ, ବିଂ. (କପୋଳ-କଳ୍ପିତ) ମନଗଢ଼ା, ଅସତ୍ୟ ଅଥଚ ରଚିତ ।

କପ୍‌କପ୍, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ଧ୍ୱନ୍ୟନୁକରଣ; ବନ୍ଧନାଦି ଜନିତ ପୀଡ଼ାସୂଚକ ।

କଫ, ବି, ପୁଂ. (କ—ଜଳ-ଫଲ—ନିଷ୍ପନ୍ନ ହେବା-ଅ, ଲଲୋପ) ଶ୍ଲେଷ୍ମା, ଶରୀରସ୍ଥ ଧାତୁ ବିଶେଷ ।

କଫକୂର୍ଚ୍ଚିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଫ-କୂର୍ଚ୍ଚିକା) ଲାଳ; ସିଂଘାଣୀ, ନାସାନିର୍ଗତ ଶ୍ଲେଷ୍ମା ।

କଫଣି, କଫୋଣି, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ-ଫଣ-ଇ) କହୁଣି, ବାହୁର ନିମ୍ନସ୍ଥଗ୍ରନ୍ଥି, ଯଥା,

"କଫୋଣି ପ୍ରହାରେ ଭାଲୁ ମାରେ ଯେ ।"

କଫାଢ଼, ବି. ପୁଂ. (କଫ-ଅର) ଶୁଣ୍ଠୀ ।

କଫୀ, ବିଂ. (କଫ-ଇନ୍) କଫଯୁକ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ଗଜ, ହସ୍ତୀ ।

କବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କ-ବଧ-ଅ, ବା, କ-ବନ୍ଧ-ଅ) କ୍ରିୟାଯୁକ୍ତ ମସ୍ତକଶୂନ୍ୟ ଦେହ; ଧୂମକେତୁ; ରାକ୍ଷସ ବିଶେଷ; ଜଳ; ଉଦର ।

କବ୍ଜା, ବି. (ଯାବନକ) କବାଟଯୋଜକ ଲୌହନିର୍ମିତ କଳ; ହସ୍ତର ମଣିବନ୍ଧ ନିକଟସ୍ଥ ଗ୍ରନ୍ଥି ।

କମ୍, ଅଂ. (କମ୍-ଂ) ପାଦପୂରଣ; ଜଳ; ମସ୍ତକ; ସୁଖ; ମଙ୍ଗଳ; ନିନ୍ଦା । ବିଂ, ଅଳ୍ପ ।

କମ୍, (କର୍ଣ୍ଣଶବ୍ଦଜ) କର୍ଣ୍ଣ; ସୂକ୍ଷ୍ମଶିଳ୍ପ; ହସ୍ତା-ଭରଣ ବିଶେଷ । ବିଂ. ଅଳ୍ପ । ଅଂ. (କମ୍-ଅ) କମନୀୟ ।

କମଠ, ବି. ପୁଂ. (କମ୍-ଅଠ) କୂର୍ମ, କଚ୍ଛପ । କ୍ଲ. ବାଉଁଶ; ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କର ଜଳପାତ୍ର ବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. କଚ୍ଛପୀ, ମାଈକୂର୍ମ ।

କମଣ୍ଡଳୁ, ବି, କ୍ଲ. ପୁଂ. (କ-ମଣ୍ଡ-ଲ-ଉ) ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବା ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଙ୍କ କାଷ୍ଠାଦିନିର୍ମିତ ଜଳପାତ୍ର । ପୁଂ. ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ; ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ।

କମନ, ବିଂ. (କମ୍-ଅନ) କାମୁକ, ଲମ୍ପଟ; ସୁନ୍ଦର, ଅଭିରୂପ । ବି. ପୁଂ. ଅଶୋକବୃକ୍ଷ; କାମଦେବ; ବ୍ରହ୍ମା ।

କମନଚ୍ଛଦ, ବି. ପୁଂ. (କମନ=ରମ୍ୟ-ଛଦ=ପକ୍ଷ) କଙ୍କପକ୍ଷୀ ।

କମନୀୟ, ବିଂ. (କମ୍-ଅନୀୟ) ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର, ରମ୍ୟ; ସ୍ପୃହଣୀୟ, ବାଞ୍ଛନୀୟ, ଯଥା,

"ଶ୍ୟାମସମ କମନୀୟ ନାହିଁ ଅଭ ।"

କମର, ବି. (ଯାବନିକ) ଅଣ୍ଟା; କଟିପ୍ରଦେଶ । ବିଂ, (କମ୍-ଅର୍-ଅ) କାମୁକ ।

କମଳ, ବି. କ୍ଲ. (କମ୍-ଅଳ) ପଦ୍ମ; ଜଳ; ତାମ୍ର; ଔଷଧ; ସାରସପକ୍ଷୀ । ପୁଂ, ମୃଗବିଶେଷ ।

କମଳଜ, ବି. ପୁଂ. (କମ୍-ଅଳ-ଜ) ଚନ୍ଦ୍ର; ବ୍ରହ୍ମା । କ୍ଲ. ରୋହିଣୀ ନକ୍ଷତ୍ର ।

କମଳଯୋନି, ବି. ପୁଂ. (କମଳ=ପଦ୍ମ-ଯୋନି= ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ) ବ୍ରହ୍ମା, ପଦ୍ମଯୋନି ।

କମଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କମଳ=ପଦ୍ମ-ଅ, ଅ, ବା, କ= ବ୍ରହ୍ମନ୍-ମ=ଶିବନ୍-ଲ୍ଲ=ଦାନ କରିବା-ଅ ଯାହାଙ୍କର ହସ୍ତରେ ସର୍ବଦା କମଳ ଥାଏ ଅଥବା ଯେ ବ୍ରହ୍ମନ୍ ଏବଂ ଶିବନ୍ ଦାନ କରି ପାରନ୍ତି) ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ଶ୍ରେଷ୍ଠା ସ୍ତ୍ରୀ; (ଦେଶଜ) ଲେମ୍ବୁବିଶେଷ, ନାରଙ୍ଗୀବିଶେଷ ।

କମଳାକର, ବି. ପୁଂ. (କମଳ-ଆକର=ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ) ପଦ୍ମାକର; ଯେଉଁ ପୁଷ୍କରିଣୀରେ ଅନେକ ପଦ୍ମ ଥାଏ; ପଦ୍ମସମୂହ ।

କମଳାପତି, ବି. ପୁଂ. (କମଳା-ପତି) ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି, ନାରାୟଣ ।

କମଳାଳୟା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (କମଳ-ଆଳୟ) ପଦ୍ମାଳୟା, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

କମଳାସନ, ବି. କ୍ଲ. (କମଳ-ଆସନ) ପଦ୍ମାସନ । ପୁଂ, ବ୍ରହ୍ମା ।

କମଳିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କମଳ-ଇନ୍-ଈ) ପଦ୍ମିନୀ; ପଦ୍ମଲତା; ପୁଷ୍କରିଣୀ ।

କମାଣ, ବି. (କାମୁ'କ ଶବ୍ଦଜ) ଧନୁଃ ।

କମିତା, ବିଂ. (କମ୍-ତୃ) କାମୁକ ।

କମ୍ପ, କମ୍ପନ, ବି. ପୁଂ. (କମ୍ପ-ଅ, ଅନ) କମ୍ପିବା, ଥରିବା, ହଲିବା, ଯଥା,

"ବାଳା ବାଳ ହରଣୀର ବଚନ,
କଲା ଉପୁରୁ କରଇ କମ୍ପନ ।"

କମ୍ପମାନ, ବିଂ. (କମ୍ପ-ଆନ, ମଆଗମ) କମ୍ପାନ୍ୱିତ, ଯେ କମ୍ପୁଅଛି ।

କମ୍ପାକ, ବି. ପୁଂ. (କମ୍ପ-ଅକ) ବାୟୁ, ପବନ ।

କମ୍ପିତ, ବିଂ, (କମ୍ପ-ତ) ଚଳିତ; ଭୀତ; କମ୍ପଯୁକ୍ତ; ବି. କ୍ଲ. କମ୍ପନ; ସ୍ଖଳନ ।

କମ୍ବଳ, ବି. ପୁଂ. (କମ୍-ବଳ) ମେଷାଦି ଲୋମରଚିତ ଆସନ; ନାଗବିଶେଷ; ଉତ୍ତରୀୟ ବସ୍ତ୍ର; ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗ; କୃମି; ଗୋରୁଙ୍କର ଗଳକମ୍ବଳ; ମୃଗବିଶେଷ । କ୍ଲ. ଜଳ ।

କମ୍ବି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (କମ୍-ବି) ଦର୍ବୀ, କରଚୁଲି, ଜାଲଚଟୁ-ପ୍ରଭୃତି; ବାଉଁଶର ପବ ।

କମ୍ବୁ, ବି. ପୁଂ, କ୍ଲ. (କମ୍ବ୍-ଉ) ଶଙ୍ଖ । ପୁଂ. ଶମ୍ବୁକ, ଶାମୁକା; ବଳୟ; ଅଗୁରୁ; ହସ୍ତୀ; ଗଳଦେଶ; ଫମ୍ପା ହାଡ଼ । ମ୍ବୁ, ମ୍ବୁ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଗ୍ରୀବା । ବିଂ. ଚିତ୍ରିତ, ଚିତ୍ରବିଚିତ୍ର; ନାନାବର୍ଣ୍ଣ; କର୍ବୁର ।

କମ୍ବୁକଣ୍ଠୀ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କମ୍ବୁ-କଣ୍ଠ-ଈ) ଯେ ନାରୀର ଗ୍ରୀବାଦେଶ ଶଙ୍ଖ ସଦୃଶ ରେଖାତ୍ରୟଯୁକ୍ତ, ଯଥା,

"କମ୍ବୁକଣ୍ଠୀ କମ୍ବୁକର ଶୋଭା ।"

କମ୍ବୁଗ୍ରୀବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କମ୍ବୁ ଗ୍ରୀବା) ଶଙ୍ଖପରି ରେଖାତ୍ରୟଯୁକ୍ତ ଗଳଦେଶ ।

କମ୍ବୁଧର, ବି. ପୁଂ. (କମ୍ବୁ-ଧର) କୃଷ୍ଣ; ଶଙ୍ଖହସ୍ତ ।

କମ୍ବୋଜ, ବି. ପୁଂ. (କମ୍ବୁ-ଓଜ) ଶଙ୍ଖବିଶେଷ; ଦେଶବିଶେଷ; ହସ୍ତୀବିଶେଷ ।

କୟାଧୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ହିରଣ୍ୟକଶିପୁର ପତ୍ନୀ, ପ୍ରହ୍ଲାଦର ଜନନୀ ।

କର, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ଅ) କିରଣ; ରାଜସ୍ୱ; ଶୁଳ୍କ; ହସ୍ତ; ହସ୍ତିଶୁଣ୍ଡ; କରକା ବା କୁଅପଥର; ପ୍ରତ୍ୟୟ; ବିଷୟ; କର୍ତ୍ତା; (ଉପପଦ ପୂର୍ବେ ଥିଲେ) କାରକ; ଜନକ, ଯଥା, ସୁଖକର ।

କରକ, ବି. ପୁଂ. (କୃ=ବଧ କରିବା-ଅକ) ଦାଡିମ୍ବବୃକ୍ଷ; ପକ୍ଷିବିଶେଷ; ନାରିକେଳମାଳା; ରାଜକର । ନ. କମଣ୍ଡଳୁ; ଦାଡିମ୍ବ, ଯଥା,

"କର ନବେଶର୍କ୍ର କରକରେ, ସଜନୀ ଗୋ ।"

ବ. ଚି ।

କରକବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ଅକ-ବନ୍ଧ) ଯୋଗୀ ।

କରକଚ, ବି. (କଡକ ଶବ୍ଦଜ) ଲବଣବିଶେଷ, ସାମୁଦ୍ରିକ ଲବଣ । କରକଚ୍; (ଦେଶଜ) ଚୂନ ମିଶ୍ରିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରସ୍ତର ।

କରକଣ୍ଟକ, ବି. ପୁଂ. (କର-କଣ୍ଟକ) ନଖ ।

କରକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃ-ଅକ-ଆ) ବର୍ଷୋପଲ, କୁଅ-ପଥର ।

କରକୋଷ୍ଠୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର-କୋଷ୍ଠୀ) ହସ୍ତସ୍ଥିତ ରେଖାଦି ଚିହ୍ନ, ଏହି ସବୁ ରେଖାଦି ଦେଖି ଜୀବ-ନର ଶୁଭାଶୁଭ ଫଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଏ ।

କରଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (କର-ଗ୍ରହ) ପାଣି ଗ୍ରହଣ; ବିବାହ; ହସ୍ତଧାରଣ; ପ୍ରଜାଙ୍କ ନିକଟରୁ କର-ଗ୍ରହଣ ।

କରଘର୍ଷଣ, ବି. ପୁଂ. (କର-ଘର୍ଷଣ) ଦଧି ମନ୍ଥନ-ଦଣ୍ଡ, ଦହିଖୁଆ । ନ. ହସ୍ତ ଘର୍ଷଣ ।

କରଙ୍କ, ବି. ନ, (କୃ-ଅଙ୍କ) କମଣ୍ଡଳୁ; ଶଙ୍ଖାସ୍ଥି; ନଡିଆ ସରେଇ; ମସ୍ତକ; ମୁଣ୍ଡର ଖୋଲପା; ଭିକ୍ଷାପାତ୍ର; ଝୁଙ୍ଗି; ଡବା, ଡବିଆ; ଖପର, ଯଥା,

"ମଳମଳିରେ ସାଦ୍ଦ ମଭୁଛ କରଙ୍କଃ,
ସଚ୍ଛିଦ୍ରତାଦୋଷ ବିଶାଳ କରଙ୍କଃ ।
ଷ୍ୱାଦୋଽସ୍ତି ଭ ସ୍ୱାଭୁ ଜଗତେ କରଙ୍କାଂ,
ପ୍ରସାରଣ୍ୟେନ ମଧୁରା କରଙ୍କଃ ।

କରଚୁଲି (ଦେଶଜ) ଧାତୁ ନିର୍ମିତ ପାକଉପକରଣ ।

କରଜ, ବି. ପୁଂ. (କର-ଜ) ନଖ; କରଞ୍ଜବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ହସ୍ତଜାତ; (ନଖ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କରଜେ ମଣ୍ଡି ରହିବା ରୁହି
ସହି ସରୁଛି କଣ କହର ।"

ବ. ଚି ।

କରଞ୍ଜ, କରଞ୍ଜକ, ବି. ପୁଂ. (କ-ରନ୍ଜ-ଅ, କ) ସ୍ୱନାମ ଖ୍ୟାତ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

କରଟ, ବି. ପୁଂ. (କ-ରଟ୍-ଅ) କାକ; ହସ୍ତି ଶୁଣ୍ଡ; କୁସୁମ୍ଭ, କୁସୁମଫୁଲ ଗଛ; ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ । ବିଂ. ନାସ୍ତିକ; ନିନ୍ଦ୍ୟଜୀବୀ, ଯଥା,

"ସାକ୍ଷୀ ପକ୍ଷୀ କରଟପ୍ରଭମାରୂପେ ଥାଇ ଯେ ।"

କୋ. ଷ ।

କରଟକ, ବି, ପୁଂ. (କରଟ-କ) କାକ ।

କରଟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କରଟ-ଆ) ଯେଉଁ ଗାଈ କଷ୍ଟରେ ଦୁଗ୍ଧ ପ୍ରଦାନ କରେ । ନ. ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ-ରେ ଦାନ, ଅଦ୍ୟଶ୍ରାଦ୍ଧ ।

କରଟୀ, ବି. ପୁଂ. (କରଟ-ଇନ୍) ହସ୍ତୀ ।

କରଡା, ବିଂ. (କର୍କଶ ଶବ୍ଦଜ) ଶକ୍ତ, ଦୃଢ । ବି. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

କରଡି ବି. (କଳିଙ୍ଗା ଶବ୍ଦଜ) ବାଉଁଶ ଗଜା ।

କରଣ, ବି. ନ. (କୃ-ଅନ) କାରକବିଶେଷ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ; କାରଣ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; ଶରୀର; ସ୍ଥାନ; କ୍ଷେତ୍ର; କାର୍ଯ୍ୟ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ ବବ, ବାଲବାଦି ଏକାଦଶ କରଣ । ପୁଂ. ଶୂଦ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ବୈଶ୍ୟ ଔରସ-ଜାତ ଜାତିବିଶେଷ; ଉତ୍କଳ କାୟସ୍ଥ; ନୃତ୍ୟ ଗୀତାଦି ସମୟରେ କରାଦି ଦ୍ୱାରା ଅଭିନୟ ।

କରଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କରଣ-ଈ) ଯେଉଁ ରାଶିର ମୂଳ ସୂକ୍ଷ୍ମରୂପେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୁଏ ନାହିଁ; (Surds) (ପ୍ରାକୃତିକ) ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଲୌହ ନିର୍ମିତ ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ମାହାତ୍ମ୍ୟ ମହିମା; ଯଥା,

"କିଂଶବର କରଣୀ କି ନାହିଁ ସଭରକ୍ଷ ।"
ବୈ. ବ ।

କରଣୀୟ, ବିଂ. (କୃ-ଅନୀୟ) କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଯାହା କରିବା ଉଚିତ ।

କରଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ଅଣ୍ଡ) ପେଟରା, ପେଡ଼ି; ମଧୁଚକ୍ର; ଖଡ୍ଗ; ପକ୍ଷିବିଶେଷ; ଶୈବାଳ ।

କରଣ୍ଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କରଣ୍ଡ-ଆ) ଯକୃତ୍‌ରୋଗ ।

କରଣ୍ଡିକ, ବିଂ. (କରଣ୍ଡ-ଇକ) ଯେଉଁ ସବୁ ଜନ୍ତୁଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ଚର୍ମ୍ମମୟ କରଣ୍ଡବତ୍ ଥଳି ଅଛି, ଦ୍ୱିଗର୍ଭଜନ୍ତୁ ।

କରଣ୍ଡୀ, ବି. ପୁଂ. (କରଣ୍ଡ-ଇନ୍) ମତ୍ସ୍ୟ ।

କରତ, ବି. (କର୍ତ୍ତନ କିମ୍ବା କରପତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) କାଷ୍ଠ ଚିରିବା ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କରତଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କର-ତଳ) ହସ୍ତ; ହସ୍ତତଳ, ପାପୁଲି ।

କରତାଳ, ବି. ନ. }
କରତାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. } (କର-ତାଳ, ତାଳୀ)କାଂସ୍ୟନିର୍ମ୍ମିତ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଝାଞ୍ଜ ।

କରତାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର-ତାଳ-ଈ) ହାତତାଳୀ, ଦୁଇ କରତଳର ପରସ୍ପର ଅଭିଘାତରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ହୁଏ ।

କରତୋୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର-ତୋୟ-ଆ) ବାଙ୍ଗଲାନଦୀ ; ପ୍ରବାଦ ଅଛି ଗୌରୀଙ୍କ ବିବାହ ସମୟରେ ଶିବଙ୍କ ହସ୍ତରୁ ଜଳ ପଡ଼ି ଏ ନଦୀ ଜାତ ହୋଇଅଛି, ଯଥା,

"କରତୋୟା ସଦାନୀରା ବାହୁଦା ଶ୍ୱେତବାହିନୀ ।"

କରଦ, ବିଂ. (କର-ଦା-ଅ) ଯେ ଅନ୍ୟକୁ କର ପ୍ରଦାନ କରେ, କରପ୍ରଦ ।

କରପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (କର-ପକ୍ଷ)ଯେଉଁମାନଙ୍କର ହାତ ପକ୍ଷସ୍ୱରୂପ, ଯଥା, ବାଦୁଡ଼ି; ଚେମଣିଆ ଇତ୍ୟାଦି ।

କରପତ୍ର, ବି. ନ. (କର-ପତ୍ର) ହସ୍ତତଳ; କରତ; ଜଳକ୍ରୀଡ଼ା ।

କରପତ୍ରବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (କରପତ୍ର-ବତ୍) (ବାଉଁଗାରେ କରତପରି କଣ୍ଟା ଥାଏ ବୋଲି) ତାଳଗଛ ।

କରପଲ୍ଲବ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କର-ପଲ୍ଲବ) ଅଙ୍ଗୁଳି, କରଶାଖା ; ପାପୁଲି, ଯଥା,

"କରପଲ୍ଲବର କନିଷ୍ଠ ମୁଦ୍ରିକା କଙ୍କଣ ହେଲଣି ବାହାକୁ ।"
ର ।

କରପାଲ, କରବାଲ, ବି. ପୁଂ. (କର-ପାଲ=ପାଳନ କରେ-ବଲ୍, ଅ, ଖଡ୍ଗ, ଖଣ୍ଡା, ତରବାରି ।

କରପାଲିକା, କରପାଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କରପାଲ-ଅକ-ଆ, ଈ) ଗଦାକାର କ୍ଷୁଦ୍ର ହସ୍ତଦଣ୍ଡ, ଗୋଲବାଡ଼ି; ଶ୍ଳେଷରକାମକ ଶସ୍ତ୍ର ; ମୁଦ୍ଗର ।

କରପୀଡ଼ନ, ବି. ନ. (କର-ପୀଡ଼ନ) ପାଣିଗ୍ରହଣ, ବିବାହ । (Shake-hand) କରମର୍ଦ୍ଦନ ।

କରପୁଟ, ବି. ପୁଂ. (କର-ପୁଟ) ବଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି, ଯୋଡ଼ହାତ ।

କରଭ, ବି. ପୁଂ. (କର-ଭା-ଅ, ବା, କୃ-ଅଭ) ମଣିବନ୍ଧଠାରୁ କନିଷ୍ଠାଙ୍ଗୁଳି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର ବହିର୍ଭାଗ ; ହସ୍ତିଶାବକ ; ଉଷ୍ଟ୍ର; ଉଷ୍ଟ୍ରଶାବକ; ଅଣ୍ଟର ।

କରଭୂ, ବି. ପୁଂ. (କର-ଭୂ-୦) ନଖ ।

କରଭୂଷଣ, ବି. ନ. (କର-ଭୂଷଣ) ହସ୍ତାଭରଣ, ବଳୟାଦି, କଙ୍କଣ ।

କରଭୋରୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କରଭ-ଊରୁ) ନାୟିକା ସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

"ତୋପରି କରଭ-ଉରୁ ନ ଦେଖଇ ନାରୀରେ ସୁମନାବର ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

କରମର୍ଦ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (କର-ମୃଦ୍-ଅ) କରଞ୍ଜିଗଛ; ହସ୍ତଦ୍ୱାରା ମର୍ଦ୍ଦନ ।

କରମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (କ-ରମ୍ଭ୍-ଅ, ବା, କୃ-ଅମ୍ଭ) ମିଶ୍ରଣ । ବିଂ. ମିଶ୍ରିତ ।

କରମ୍ଭିତ, ବିଂ. (କରମ୍ଭ-ଇତ) ମିଶ୍ରିତ, ଖଚିତ, ଯଥା,

"କ୍ରୀଡ଼ା ଶେଷେ ଗୋପନାରୀ,
କରମ୍ଭିତ ହୋଇକରି ।"

ର. କ ।

କରରୁହ, ବ. ପୁଂ. (କର-ରୁହ) ନଖ; ଅଙ୍ଗୁଳି, ଯଥା,

"କରରୁହ ମୂନ, କୁନ୍ଦଘାତ ଦାନ ମାଗିବା ବଢ଼ାଇ ମୁଦବା ।"

ର. କ ।

କରବାଲ, ବ, ପୁଂ. (କର-ବାଲ) ନଖ ; ଖଡ୍ଗ, ତରବାର, ଖଣ୍ଡା । ସ୍ତ୍ରୀ. କରବାଲିନୀଗୋ, ଯଥା,

"ଉଠ ଉଠ ଅହେ ସମଯୋଧଗଣ,
କରେ କରବାଲ ଘଶ ସମରେ ।"

କ. ବ ।

କରବୀର, ବ. ପୁଂ. (କର-ବୀର୍-ଅ) ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷବିଶେଷ, କନିଅରଗଛ; ଖଡ୍ଗ; ଶ୍ମଶାନ; ଦେଶବିଶେଷ । ନ. କନିଅରଫୁଲ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଦିତି; ଉତ୍ତମ ଗାଈ; ଏକପୁତ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁତ୍ରବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

"କଣ କରବୀରେ ହୋଇଲ ଉଭାରେ
ମଲ୍ ମଲ୍ ହେଉ କଁପାଇ ।"

ଘ. ବ ।

କରଶାଖା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର-ଶାଖା) ଅଙ୍ଗୁଳି, ଯଥା,

"କେ ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ କରି ହାଇମାରେ,
କଣ୍ଠିକଣ୍ଡୁ କର-ଶାଖାରେ ବାରେ ।"

ର. କ ।

କରଶୀକର, ବ. ପୁଂ. (କର=ହସ୍ତିଶୁଣ୍ଡ-ଶୀକର) ହସ୍ତିଶୁଣ୍ଡରୁ ନିଃସୃତ ଜଳକଣା ।

କରଶୂକ, ବ. ପୁଂ. (କର-ଶୂକ) ନଖ ।

କରହାଟ, ବ. ପୁଂ. (କ-ରହ୍-ଅଟ୍-ଅ) ପଦ୍ମାଦିର ମୂଳ; ମଦନବୃକ୍ଷ; ଦେଶବିଶେଷ ।

କରାଟ, ବ. (ଦେଶଜ) ପିତ୍ତଳାଦି ନିର୍ମ୍ମିତ ଛୋଟ ଡବିଆ, ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଏହାକୁ ଅଣ୍ଟାରେ ଖୋସନ୍ତି; ସଂପୁଟକ, ଫରୁଆ ।

କରାଳ, ବ. ପୁଂ. (କର-ଅଲ୍-ଅ) ଜନକବଂଶୀୟ ରାଜାବିଶେଷ; ତୃଣ; ତୈଳବିଶେଷ, ଗର୍ଜ୍ଜନ-ତେଲ । ନ. କଳାତୁଳସୀ । ବିଂ. ମହତ; ବୃହତ; ଉଚ୍ଚ; ଭୟାନକ; ଦନ୍ତୁର । ଲା. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅନନ୍ତମୂଳ । ଳୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚଣ୍ଡିକା; ଅଗ୍ନିଜିହ୍ୱା । (ଭୟାନକ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଭେଟିବାକୁ ମୃତ୍ୟୁ-ସିନ୍ଧୁ-କରାଳ-ଲହରୀ ।"

କ. ବ ।

କରିଅରି, ବ. ପୁଂ. (କରି-ଅରି) ସିଂହ ।

କରିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର-ଇକ-ଆ) ନଖକ୍ଷତ ।

କରିକୁମ୍ଭ, ବ. ପୁଂ. (କରିନ୍-କୁମ୍ଭ) ହସ୍ତିକୁମ୍ଭ; ଗଜ-ତୁଣ୍ଡି ।

କରିଜ, ବ. ପୁଂ. (କରିନ୍-ଜ) ହସ୍ତିଶାବକ ।

କରିପ, ବ. ପୁଂ. (କରିନ୍-ପା-ଅ) ହସ୍ତିପାଳକ, ମାହୁତ ।

କରିଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର-ଇନ୍-ଈ) ହସ୍ତିନୀ; ସ୍ତ୍ରୀଜାତିର ପ୍ରକାରଭେଦ ।

କରିମୁଖ, ବ. ପୁଂ. (କରିନ୍-ମୁଖ, ହସ୍ତୀ ମୁଖପରି ଯାହାଙ୍କର ମୁଖ) ଗଣେଶ; ହାତୀର ମୁଖ ।

କରିର, କରୀର, ବ. ନ. (କୃ-ଇର, ଈର) ବଂଶାଙ୍କୁର, ବାଉଁଶଗଜା । ପୁଂ. ଘଟ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ରୀ, ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ହସ୍ତିଦନ୍ତର ମୂଳ ।

କରିଷ, ବ. (କର୍ଷ ଶବ୍ଦଜ) ପଲର ଚତୁର୍ଥାଂଶ ।

କରୀ, ବ. ପୁଂ. (କର-ଇନ୍) ହସ୍ତୀ ।

କରୀନ୍ଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (କରିନ୍-ଇନ୍ଦ୍ର) ହସ୍ତିଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଉତ୍ତମ ହସ୍ତୀ ।

କରୀଷ, ବ. ପୁଂ. ନ. (କୃ-ଈଷ) ଶୁଖିଲା ଗୋବର, ଘସି ।

କରୀଷାଗ୍ନି, ବ. ପୁଂ. (କରୀଷ-ଅଗ୍ନି) ଘସିନିଆଁ ।

କରୁଣ, ବ. ପୁଂ. (କୃ-ଉନ) କାବ୍ୟର ରସବିଶେଷ, କରୁଣରସ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ବିଂ. କାତର; ଦୀନ; ଶୋକାର୍ତ୍ତ; ଦୟାଳୁ; ପର ଦୁଃଖରେ ଦୁଃଖିତ । ଣା. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୟା, କୃପା; ଅନୁଗ୍ରହ, ଯଥା,

"କରୁଣା ହେଲେ ଉଣା, କଷ୍ଟେ ଦାସ ଯିବ କାଶ ।"

ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଯଥା,

"କଣ୍ଟୋଟ ଗୋଇ କ୍ରୋଧଭର ହୋଇ
ବୋଇଲେ ଶୁଣହେ କରୁଣା ।"

ର. କ ।

କରୁଣାମୟ, ବିଂ. (କରୁଣା-ମୟ) ଦୟାମୟ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୟାଳୁ । ୟୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୟାମୟୀ ।

କରେଣ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ଏନୁ) ହସ୍ତୀ । ବିଂ. ଦୀନ, ଶୋକାର୍ତ୍ତ ।

କରେଣୁକା, କରେଣୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କରେଣୁ-କ-ଆ, ଉ) ହସ୍ତିନୀ।

କରୋଟ, ପୁଂ.
କରୋଟି, କରୋଟୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (କ=ମସ୍ତକ-ରୁଟ୍=ରକ୍ଷାକରିବା-ଅ, ଇ, ଈ) ମୁଣ୍ଡର ଖପୁରି,ଶିରୋଽସ୍ଥି ।

କର୍କ, ବି. ପୁଂ. (କୃ-କ) ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ଅଶ୍ୱ ; ଦର୍ପଣ; ଜଳ; କଙ୍କଡା ; ଅଗ୍ନି ; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; କର୍କଟ ବା ୪ର୍ଥ ରାଶି; କଣ୍ଟକ; ଘଟ, କ୍ଷୁଦ୍ର କଳସ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ବିଂ. ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ; ଉତ୍ତମ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

କର୍କଟ, ବି. ପୁଂ. (କର୍କ-ଅଟ) କଙ୍କଡା ; କର୍କଟରାଶି; ପକ୍ଷିବିଶେଷ; ଶ୍ରାବଣମାସ ।

କର୍କଟକ୍ରାନ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (Tropic of Cancer) ନିରକ୍ଷରେଖାଠାରୁ ୨୩½ ଅଂଶ ଉତ୍ତରରେ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷ ରେଖା ଅଛି ।

କର୍କଟୀ, କର୍କଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର୍କଟ-ଈ,କ-ଆ- କାକୁଡି; କଙ୍କଡା ସ୍ତ୍ରୀ; ସର୍ପୀ ବିଶେଷ ; କଳସୀ)

କର୍କନ୍ଧୁ, ବି. ପୁଂ.
କର୍କନ୍ଧୂ, ସ୍ତ୍ରୀ. } (କର୍କ-ଧା-ଉ, ଊ) ବର- କୋଳିଗଛ ।

କର୍କର, ବି. ପୁଂ. (କର୍କ-ରା-ଅ) ଦର୍ପଣ; ଗେଙ୍ଗୁଟି, ଗୋଡି; ମୁଦ୍ଗର । ଅଂ. ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦବିଶେଷ, (ହସିବାରେ ପ୍ରୟୋଜ୍ୟ) ସ୍ତ୍ରୀ. ଜଳପାତ୍ର, ଡାଳ, ଲୋଟା; ସନଳ ଜଳପାତ୍ର, ବା ଗଡୁ । ବିଂ. କର୍କଶ ; କଠିନ, ଦୃଢ ।

କର୍କରାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (କର୍କରି-ଅଙ୍ଗ) ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ ।

କର୍କରାଳ, ବି. ନ. ପୁଂ. ଅଲକ, ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ ।

କର୍କରେଟ, ବି. ପୁଂ. (କର୍କର-ଇଟ୍-ଅ) ଗଳହସ୍ତ, ଗଳାଚିପିବା, ତଣ୍ଟିଆଦେବା ।

କର୍କଶ, ବି. ପୁଂ. (କର୍କ-ଶ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, କରଞ୍ଜ- ବୃକ୍ଷ; ଇକ୍ଷୁ; ଖଡ୍ଗ; ଖରସ୍ପର୍ଶ । ବିଂ, ନିର୍ଦ୍ଦୟ; କଠିନ; ଅତିଶୟ; ପରୁଷ; ଶୁଷ୍କକଣ୍ଠ; କ୍ରୂର; ସାହସୀ; ଖରସ୍ପର୍ଶବିଶିଷ୍ଟ । ଶାଃ ସ୍ତ୍ରୀ. ଶଙ୍କିତ ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ।

କର୍କସାର, ବି. ନ. (କର୍କ-ସାର) ଦଧିମିଶ୍ରିତ ଶକ୍ତୁ, ଦହିମିଶାଛତୁ ।

କର୍କାରୁ, ବି. ପୁଂ. (କର୍କ-ଋ-ଉ) କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ, କଖାରୁ ।

କର୍ଚ୍ଚୂରକା,
କର୍ଚ୍ଚୂରୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୁର୍କାବିଶେଷ, କଚୂରୀ ।

କର୍ଚ୍ଚୂର, ବି. ନ. (କର୍ଚ୍ଚ-ଊର) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ଗନ୍ଧସାର; କର୍ବୁରବର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. କର୍ବୁରବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ ।

କର୍ଜ୍ଜ, ବି. (ଦେଶଜ) ଋଣ, ଦେଣା ।

କର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣ=ଶ୍ରବଣକରିବା-ଅ) ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟ, କାନ; ସୂର୍ଯ୍ୟର ଔରସଜ କୁନ୍ତୀରକାନୀନ ପୁତ୍ର; ଅଙ୍ଗଦେଶର ରାଜା; ନୌକାର 'ମଙ୍ଗଧରା' ନାମକଦଣ୍ଡ ; ଚତୁର୍ଭୁଜର ବିପରୀତ କୋଣଦ୍ୱୟ ସଂଯୋଜକ ସରଳରେଖା; ସମକୋଣି ତ୍ରିଭୁଜର ସମକୋଣର ସମ୍ମୁଖୀନବାହୁ ।

କର୍ଣ୍ଣିକ, ବିଂ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଠକ୍-ଅ) କର୍ଣ୍ଣଧାର ; ନାବିକ ।

କର୍ଣ୍ଣକୀଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର୍ଣ୍ଣ-କୀଟ-ଈ) କାନକୁଟଲିନାମକ କୀଟବିଶେଷ ।

କର୍ଣ୍ଣକୁହର, ବି. ନ. (କର୍ଣ୍ଣ-କୁହର) କର୍ଣ୍ଣର ଛିଦ୍ର ।

କର୍ଣ୍ଣଗୂଥ, ବି. ନ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଗୂଥ=ମଳ,) କାନଗୁହ ।

କର୍ଣ୍ଣଗୋଚର ବିଂ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଗୋଚର) ଶ୍ରୁତିଗୋଚର, ଶ୍ରବଣ ଯୋଗ୍ୟ ।

କର୍ଣ୍ଣଗ୍ରାହ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଗ୍ରାହ) ନାବିକ, କର୍ଣ୍ଣଧାର ।

କର୍ଣ୍ଣଜଳୌକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଜଳୌକସ୍) କାନ- କୁଟଲି ।

କର୍ଣ୍ଣଜାହ, ବି. ନ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଜାହ) କର୍ଣ୍ଣମୂଳ ।

କର୍ଣ୍ଣଜିତ୍, ବି. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଜି-ତୁଙ୍) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

କର୍ଣ୍ଣଧାର, ବି. ପୁ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଧାର) ନାବିକ, ମାଝି, ଯଥା,

"କର୍ଣ୍ଣଧାର କହନ୍ତେ କର୍ମେ କହନ୍ତେ ।"

କ. କ ।

କର୍ଣ୍ଣନାଦ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣ-ନାଦ) ଅଙ୍ଗୁଳି ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ କର୍ଣ୍ଣରେ ସଞ୍ଜାତ ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

କର୍ଣ୍ଣପଥ, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣ ପଥ) କର୍ଣ୍ଣ ମଧ୍ୟରେ ଶବ୍ଦ ପ୍ରବେଶ ଯୋଗ୍ୟ ପଥ ।

କର୍ଣ୍ଣପୂର, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣ-ପୂର-ଅ) କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ, କର୍ଣ୍ଣାଲଙ୍କାର; ନୀଳପଦ୍ମ; ଅଶୋକବୃକ୍ଷ; ଶିରୀଷବୃକ୍ଷ ।

କର୍ଣ୍ଣବେଧ, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣ-ବେଧ) ସଂସ୍କାରବିଶେଷ, କାନଫୋଡ଼ା ।

କର୍ଣ୍ଣବେଷ୍ଟକ, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣ-ବେଷ୍ଟକ) କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ, କୁଣ୍ଡଳ ।

କର୍ଣ୍ଣାଟ, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଅଟ-ଅ) ଦେଶବିଶେଷ, ଦ୍ରାବିଡ଼ର ଉତ୍ତରପଶ୍ଚିମସ୍ଥ ଦେଶ ।

କର୍ଣ୍ଣାଟୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର୍ଣ୍ଣାଟ-ଈ) କାବ୍ୟର ରୀତିବିଶେଷ; ରାଗଣୀବିଶେଷ; କର୍ଣ୍ଣାଟ ଦେଶୀୟ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ, ଯଥା,

"କର୍ଣ୍ଣାଟୀନାଂ କଟୌ ଚର୍ମ୍ମ ରତ ରତପତ
ଚୂର୍ଣ୍ଣସ୍ପର୍ଶାଂସ୍ତ ନେଷ୍ଟୁ ।"

କର୍ଣ୍ଣାଟିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର୍ଣ୍ଣାଟ-କ-ଆ) କର୍ଣ୍ଣାଟ ଦେଶୀୟ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ, ଯଥା,

"କର୍ଣ୍ଣାଟିକାକଟାକ୍ଷ ଲାଗିଲ କାହିଁ ।
ପ୍ରେ. ସୁ ।

କର୍ଣ୍ଣାଳ, ବ. (ଦେଶଜ) ରେଖା, କାହାଳି ।

କର୍ଣ୍ଣିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଇକ-ଆ) କର୍ଣ୍ଣାଭରଣ; ପୁଷ୍ପର ମଧ୍ୟସ୍ଥଳ; ହାତର ମଝି ଅଙ୍ଗୁଳି; ଲେଖନୀ; କୁଟ୍ଟିନୀ ।

କର୍ଣ୍ଣିକାଚଳ, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣିକା-ଅଚଳ) ସୁମେରୁ-ପର୍ବ୍ବତ ।

କର୍ଣ୍ଣିକାର, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣିକା-ଋ-ଅ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ନ. ସୁନ୍ଦରବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଗନ୍ଧହୀନ ପୁଷ୍ପବିଶେଷ; କନିଅରଗଛ; କନିଅରଫୁଲ, ଯଥା,

"କର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକର୍ଷେପଇତ କର୍ଣ୍ଣିକାରଂ
ଦୁକୋଣ ନର୍ଗକ ଭସ୍ଥାସ୍ତବେଭଃ ।"
କୁ. ସ ।

କର୍ଣ୍ଣୀରଥ, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣୀ-ରଥ) ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର ଗମନାଗମନାର୍ଥେ ବସ୍ତ୍ରାବୃତ ଯାନବିଶେଷ, ଡୋଲି, ଖଟୁଲି ।

କର୍ଣ୍ଣେଜପ, ବିଂ. (କର୍ଣ୍ଣେ-ଜପ୍-ଅ) ଖଳ, ଖଟୁଆ, ଚୁଗୁଲିଆ, କୁପରାମର୍ଶଦାତା, ଯଥା,

"କର୍ଣ୍ଣେଜପୈରାହୃତ ରାଜ୍ୟ ଲୋଭୈଃ ।" ଇତି, ଯଥା,
"ନ ଛାଡ଼ଇ ମାତ ପରାସାରକୁ
ବିମୁଖ କର୍ଣ୍ଣେଜପ ବାରକୁ ।"
ଘ. ବ ।

କର୍ଣ୍ଣେନ୍ଦୁ, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଣ୍ଣ-ଇନ୍ଦୁ) ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି-କର୍ଣ୍ଣାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ ।

କର୍ତ୍ତନ, ବ. ନ. (କୃତ-ଅନ) ଛେଦନ, କାଟିବା ।

କର୍ତ୍ତନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର୍ତ୍ତନ-ଈ) କତୁରୀନାମକ ଯନ୍ତ୍ର, ଛେଦନୀ ।

କର୍ତ୍ତରୀ, କର୍ତ୍ତରିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃତ-ଅର-ଈ, କ-ଆ) କତୁରୀ; କଟାରୀ; ଗୁଅକାତି ।

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ. (କୃ-ତବ୍ୟ) କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ, କରଣୀୟ; ଉଚିତ; ବିଧେୟ (ପ୍ରଚଳିତ କଥାରେ) ବି. ବଳ, ପରାକ୍ରମ, ଯଥା,—"ଅମୁକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମୋହର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନାହିଁ ।"

"କର୍ତ୍ତବ୍ୟଜ୍ଞାନ ଲୋକ ।" "ଅକର୍ତ୍ତବ୍ୟ" ଇତ୍ୟାଦି ।

କର୍ତ୍ତା, ବ. ପୁଂ. (କୃ-ତୃ) ବିଧାତା; ପରମେଶ୍ୱର; କାରକବିଶେଷ । ବିଂ. ପ୍ରଣେତା; ରଚୟିତା; ନିର୍ମ୍ମାତା; ଅଧ୍ୟକ୍ଷ; ସ୍ୱାମୀ; କର୍ତ୍ତ୍ରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ, ଇଶ୍ୱରୀ; ମାଲିକର ସ୍ତ୍ରୀ । ବିଂ. ଅଧିକାରଣୀ; ପ୍ରଧାନା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (କୃତ-ତ) ଛିନ୍ନ; ଯାହା କର୍ତ୍ତନ କରା ହୋଇଅଛି; ଛେଦିତ ।

କର୍ତ୍ତୁକାମ, ବିଂ. (କର୍ତ୍ତୁ=କରିବାନିମିତ୍ତ-କାମ=ଇଚ୍ଛା) ଚିକୀର୍ଷୁ, କରିବାକୁ ଅଭିଳାଷୀ ।

କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ, ବ. ନ. (କର୍ତ୍ତୃ-ତ୍ୱ) ସ୍ୱାମିତ୍ୱ, ପ୍ରଭୁତ୍ୱ, ଆଧିପତ୍ୟ; ଅଧିକାର ।

କର୍ଦ୍ଦନ, ବ. ନ. (କର୍ଦ୍ଦ-ଅନ) ଉଦରରଶବ୍ଦ; କୁତ୍ସିତରବ; ଶିଶୁର ଶବ୍ଦ । ବ. ପୁଂ. କାକ ।

କର୍ଦ୍ଦମ, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଦ୍ଦ-ଅମ) କାଦୁଅ, ପଙ୍କ; ପାପ । ନ. ମାଂସ ।

କର୍ଦ୍ଦମାଟକ, ବ. ପୁଂ. (କର୍ଦ୍ଦମ-ଅଟ-ଅକ) ଖତକୁଡ଼, ବିଷ୍ଠା ଇତ୍ୟାଦି ପକାଇବାର ସ୍ଥାନ ।

କର୍ଦ୍ଦମିତ, ବିଂ. (କର୍ଦ୍ଦମ-ଇତ) କର୍ଦ୍ଦମଯୁକ୍ତ, ପଙ୍କିଳ; କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ ।

କର୍ପଟ, ପୁଂ. ନ. } ବି. (କୃପ-ଅଟ, ଅଟ-
କର୍ପଟିକା, କର୍ପଟି, ସ୍ତ୍ରୀ. } କ-ଆ, ଅଟ-ଇ)

ପୁରାତନ ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡ; ଛିଣ୍ଡାକନା; ରୁମାଲ; ଝୋଲ ଇତ୍ୟାଦି ପୋଛିବା ପାଇଁ ହସ୍ତସ୍ଥିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡ; ପର୍ବତ ବିଶେଷ ।

କର୍ପଟିକ, କର୍ପଟୀ, ବିଂ. (କର୍ପଟ-ଇକ, ଇନ୍) କର୍ପଟଧାରୀ; ଛିନ୍ନବସ୍ତ୍ରପରିଧାନକାରୀ; କୌପୀନବାନ୍ ।

କର୍ପର, ବି. ପୁଂ. (କୃପ-ଅର) ମୁଣ୍ଡର ଖପୁରି; ଖପରା କୂର୍ମର ପୃଷ୍ଠାସ୍ଥି; କଟାହ, ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କର୍ପାସ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କୃ-ପାସ) କପାତୁଳା । ସୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. କପାଗଛ ।

କର୍ପୂର, ବି. ପୁଂ. ନ. (କର୍ପୂ-ଉର) ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।

କର୍ବୁର, କବୁର, ବି, ନ. (କର୍ବ-ଉର, ଉର) ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ଜଳ । ପୁଂ. ପାପ ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ; ରାକ୍ଷସ । ବିଂ, ବିଚିତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ; (ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ସର୍ବ୍ବଦା ଶୁଦ୍ଧ ରଞ୍ଜିତ,
କର୍ବୁରକାନ୍ତି ଗଞ୍ଜିତ କାନ୍ତି ଦୀପିତ ଏ ।"

ଲା. ବ ।

କର୍ମ୍ମ, ବି. ନ. (କୃ-ମନ) କାର୍ଯ୍ୟ, କ୍ରିୟା ; ଅଦୃଷ୍ଟ ; ପାପ ; ପୁଣ୍ୟ ; କାରକବିଶେଷ ; ଅଦୃଷ୍ଟ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"କର୍ମ ଅବଲକୁ ବିରହ ବେଳକୁ
ଅମୃତ ହୁଏ ଗରଳ, ହେ ତମାଲ ।"

ର. କ ।

କର୍ମ୍ମକର, କର୍ମ୍ମକାର, ବି. ପୁଂ. (କର୍ମ୍ମନ୍-କୃ-ଅ) କମାର, ଲୌହକାର ; କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦକ । ବିଂ. ଭୃତ୍ୟ, ଯେ ବେତନଗ୍ରହଣ କରି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

କର୍ମ୍ମକାଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କର୍ମ୍ମନ୍-କାଣ୍ଡ) କର୍ମ୍ମ ସମୂହ ; ବେଦର ହିକାଣ୍ଡର ଅନ୍ତର୍ଗତ କାଣ୍ଡବିଶେଷ, ବେଦାଂଶ ।

କର୍ମ୍ମକୀଳକ, ବି. ପୁଂ. ଧୋବା, ରଜକ ।

କର୍ମ୍ମକ୍ଷେତ୍ର, ବି. ନ. ଭାରତବର୍ଷ ; ଶୃଙ୍କଳାର ସ୍ଥାନ ।

କର୍ମ୍ମଚାରୀ, ବିଂ. (କର୍ମ୍ମନ-ଚର-ଇନ୍) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ବେତନ ଗ୍ରହଣ କରି ଅନ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରେ ।

କର୍ମ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଜ) କଳିଯୁଗ; ବଟବୃକ୍ଷ । ବିଂ. କ୍ରିୟାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ, କର୍ମ୍ମଜାତ ।

କର୍ମ୍ମଠ, ବିଂ. (କର୍ମ୍ମନ-ଠ) କର୍ମ୍ମଦକ୍ଷ, କାର୍ଯ୍ୟକୁଶଳ, ପାରଗ ।

କର୍ମ୍ମଣ୍ୟ, ବିଂ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଯ) କର୍ମ୍ମଯୋଗ୍ୟ, କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ, କର୍ମ୍ମଠ ।

କର୍ମ୍ମଣ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର୍ମ୍ମଣ୍ୟ-ଆ) ବେତନ ।

କର୍ମ୍ମତ୍ୟାଗ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ତ୍ୟାଗ) ବିଷୟ କର୍ମ୍ମରୁ ବିରତ, ବିଷୟ କର୍ମ୍ମକୁ ପରିତ୍ୟାଗ ।

କର୍ମ୍ମଦକ୍ଷ, ବିଂ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଦକ୍ଷ) କର୍ମ୍ମ ନିପୁଣ, କାର୍ଯ୍ୟପଟୁ ।

କର୍ମ୍ମଦୁଷ୍ଟ, ବିଂ. (କର୍ମ୍ମନ-ଦୁଷ୍ଟ) ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ର, ଦୁଷ୍କର୍ମୀ, ଯେ ସର୍ବ୍ବଦା ଅସତ୍ ପଥରେ ଚଳେ, ଯେ ସର୍ବ୍ବଦା ଅସତ୍ କର୍ମ୍ମ କରେ ।

କର୍ମ୍ମଦୋଷ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ମ୍ମନ-ଦୋଷ) କର୍ମ୍ମର ଦୋଷ ; ପାପ; ଅପରାଧ ।

କର୍ମ୍ମଧାରୟ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଧୃ-ଇ-ଅ) ସମାସବିଶେଷ, ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ବିଶେଷଣ ଘଟିତ ସମାସ ; ଏଥିରେ ପୂର୍ବ୍ବପଦ ଏବଂ ପରପଦରେ ସମାନ ବିଭକ୍ତି ଥାଏ ।

କର୍ମ୍ମନାଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ନାଶ-ଆ) ନଦୀବିଶେଷ; ରାବଣନାମା ଅସୁରର ପରିଶ୍ରାରୁ ଏହି ନଦୀ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିବାର କଥା ପୁରାଣରେ ଲେଖାଅଛି ; ଏହି ନଦୀର ଜଳସ୍ପର୍ଶ କଲେ ସମସ୍ତ ପୁଣ୍ୟ କର୍ମ୍ମର କ୍ଷୟ ହୋଇ ଯାଏ, ଯଥା,

"ଦେବବାଣୀ ସଙ୍ଗେ ଅସି ଅପଭ୍ରଂଶା,
ପୂତ ଭାଗୀରଥୀ-ସ୍ରୋତେ କର୍ମ୍ମନାଶା ।"

ନ. କେ ।

କର୍ମ୍ମଫଳ, ବି. ନ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଫଳ) ସୁଖ ବା ଦୁଃଖ ।

କର୍ମ୍ମଭୂମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଭୂମି) ହିମାଳୟ ଏବଂ ବିନ୍ଧ୍ୟାଚଳର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ, ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ; ଭାରତବର୍ଷ; କର୍ମ୍ମଭୂମି; କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ।

କର୍ମ୍ମଭୋଗ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ମ୍ମ-ଭୋଗ) କର୍ମ୍ମର ଫଳ ଭୋଗ; କୌଣସି ବିଷୟରେ ବୃଥା କଷ୍ଟ ପାଇବା ।

କର୍ମ୍ମବିପାକ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ବିପାକ) କର୍ମ୍ମର ଫଳ-ଭୋଗ, ସମ୍ପାଦିତ ଶୁଭାଶୁଭ କାର୍ଯ୍ୟର ପରିଣାମ; ତନ୍ନିର୍ଣ୍ଣୟକ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

କର୍ମ୍ମମୂଳ, ବି. ନ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ମୂଳ) ଦର୍ଭ, କୁଶ ।

କର୍ମ୍ମଯୁଗ, ବି. ନ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଯୁଗ) କଳିଯୁଗ ।

କର୍ମ୍ମସାକ୍ଷୀ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ସାକ୍ଷୀ) ସୂର୍ଯ୍ୟାଦି ନବ; ଯଥା,

ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର, ଯମ, କାଳ, କ୍ଷିତି, ଅପ୍, ତେଜଃ, ମରୁତ ଓ ବ୍ୟୋମ । ବିଂ, ଯେ କର୍ମ୍ମକୁ ସାକ୍ଷାତ ଦେଖିଥାଏ ।

କର୍ମ୍ମାର, ବି. ପୁଂ. (କର୍ମ୍ମ-ଋ-ଅ) କମାର; କରମଙ୍ଗା ଗଛ; ପିତାବାଉଁଶ ବାଉଁଶ, କଣ୍ଟା-ବାଉଁଶ ।

କର୍ମ୍ମିଷ୍ଠ, ବିଂ, (କର୍ମ୍ମନ୍-ଇଷ୍ଠ) ଅତିଶୟ କର୍ମ କୁଶଳ ।

କର୍ମ୍ମୀ, ବିଂ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଇନ୍) କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ; କର୍ମ୍ମକାରୀ ।

କର୍ମ୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟ, ବି. ନ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ବାକ୍, ପାଦ, ପାଣି, ପାୟୁ, ଓ ଉପସ୍ଥ ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

କର୍ବ୍ବୁର, ବି. ପୁଂ. (କୃ=ବଧ କରିବା-ବର) ବ୍ୟାଘ୍ର; ରାକ୍ଷସ । ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ, ଶିବା ।

କର୍ଶିତ, ବିଂ. (କୃଶ୍-ଇ-ତ) ଦୁର୍ବ୍ବଳୀକୃତ, କୃଶୀକୃତ ।

କର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. ନ, (କୃଷ୍-ଅ) କର୍ଷଣ, ଚଷ; ପରିମାଣ ବିଶେଷ; ଏକ ତୋଳା, ପଲର ଚତୁର୍ଥାଂଶ ।

କର୍ଷକ, ବିଂ. (କୃଷ୍-ଅକ) କୃଷକ, ଯେ କର୍ଷଣ କରେ; ଯେ ଆକର୍ଷଣ କରେ । ବି, ଯେଉଁ ସବୁ ପକ୍ଷୀ ନଖ ଦ୍ୱାରା ଭୂମି କର୍ଷଣ କରି ଆହାର ଅନ୍ୱେଷଣ କରନ୍ତି; (Scraping birds)

କର୍ଷଣ, ବି. ନ. (କୃଷ୍-ଅନ) ଚଷ, କୃଷିକର୍ମ; ଆକର୍ଷଣ ।

କର୍ଷଣୀ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃଷ୍-ଅନ-ଈ) ଲଗାମ, ବାଗଡୋର; କ୍ଷୀରିଣୀବୃକ୍ଷ ।

କର୍ଷୀ, ବିଂ. (କୃଷ୍-ଅ-ଇନ୍) ଆକର୍ଷଣକାରୀ; ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ, ମନୋହର ।

କର୍ଷୂ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍-ଊ) କରୀଷାଗ୍ନି, ଘସିନିଆଁ । ସ୍ତ୍ରୀ. କୃତ୍ରିମ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳାଶୟ, କୁଣ୍ଡା; କୃଷି ।

କର୍ହିଚିତ୍, ଅଂ. (କିମ୍-ହିଁ-ଚିତ୍) କଦାଚିତ୍, କେବେହେଁ, କୌଣସି ସମୟରେ ।

କଳ, ବି. ପୁଂ, (କଲ୍-ଅ) ଅବ୍ୟକ୍ତ ମଧୁର ଧ୍ୱନି; ଭ୍ରମରାଦିର ଗୁଞ୍ଜ ଗୁଣ ଶବ୍ଦ; ଶୁକ୍ର; (ଦେଶଜ) ଯନ୍ତ୍ର, ଯଥା, ଛାପାକଳ, ସୂତାକାଟିବା କଳ; (ପ୍ରାକୃତଜ) (କବଳ ଶବ୍ଦଜ) ମୁଖଗହ୍ୱର; ଗ୍ରାସ, ଯଥା,

"କଳେ ଗାଷରେ ଲୁମରେ ଅସି କର ।"

ର. କ ।

କଳକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (କଳ-କଣ୍ଠ) ପାରାବତ; କୋକିଳ; ହଂସ । ବିଂ. ମଧୁର ସ୍ୱରବିଶିଷ୍ଟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁସ୍ୱରବତୀ । (କୋକିଳ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କଳକଣ୍ଠ କଳ ଶୁଣିଲେ ପ୍ରକାଶେ
ପ୍ରିୟତମାର ମନୋରମ ।"

କଳକଳ, ବି. ପୁଂ. (କଳ ଦେଖ, ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି) ଗୋଳମାଳ, କୋଳାହଳ ।

କଳଘୋଷ, ବି. ପୁଂ. (କଳ-ଘୁଷ୍-ଅ) କୋକିଳ ।

କଳଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (କ-ଲକ୍-ଅ) ଚିହ୍ନ; ତାମ୍ରାଦି ପାତ୍ରର ଦାଗ; ଅପଯଶ; ଲୌହାଦି ପାତ୍ରରେ ମରଚ୍ ପଡିବା, ଯଥା,

"କଳଙ୍କରହିତ କଳାକରଜିତ-ବଦନୀ ଗୋପ-ଯୁବତୀ ।"

ର. କ ।

କଳଙ୍କଷ, ବି. ପୁଂ. (କଳ-କଷ୍-ଅ) ସିଂହ । ଷା=ସ୍ତ୍ରୀ. କରତାଳୀ ।

କଳଙ୍କିତ, କଳଙ୍କୀ, ବିଂ. (କଳଙ୍କ-ଇତ, ଇନ୍) କଳଙ୍କଯୁକ୍ତ; ଯହିଁରେ କଳଙ୍କ ହୋଇଅଛି; ଅପବାଦପ୍ରାପ୍ତ, ନିନ୍ଦାଗ୍ରସ୍ତ ।

କଲଙ୍କୁର, ବି. ପୁଂ. (କଲଂ-କ୍ରୁ-ଅ) ଜଳାବର୍ତ୍ତ, ଜଳଭଉଁରି ।

କଲଞ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କ-ଲ୍ଗନଜ୍-ଅ) ବିଷଲିପ୍ତ ବାଣାଦି ଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ଧଜନ୍ତୁ ; ତମାଖୁ ; ଅମେଧ୍ୟ । ବିଂ. ବିଷାସ୍ତ୍ରବିଦ୍ଧ ।

କଲଟ, ବି. ନ. ଗୃହଚ୍ଛାଦନ, ଚାଳ ।

କଲତୁଲିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଇଚ୍ଛାବତୀ, କାମୁକୀ ।

କଲତ୍ର, ବି. ନ. (କଲ୍=ନିଃଶୁତହେବା-ଅତ୍ର, ବା, କଲ=କ୍ଷୀଣ-ତ୍ରୈ-ଅ) ନିତମ୍ବ, କଟି ; ଦୁର୍ଗ ; ଭାର୍ଯ୍ୟା । ସ୍ତ୍ରୀ. ଜଘନ ।

କଲଧୂତ, କଲଧୌତ, ବି. ନ. ସୁବର୍ଣ୍ଣ, ସୁନା, ଯଥା,

"କଳଧଉତ ଲତା ବାଟେ ଚଲେ ।"

ଉ. କ ।

ରୌପ୍ୟ ; ମଧୁର ଧ୍ୱନି ।

କଲଧ୍ୱନି, ବି. ପୁଂ. (କଲ-ଧ୍ୱନି) ଅବ୍ୟକ୍ତ ମଧୁରଧ୍ୱନି ; ପାରାବତ ; କୋକିଲ ; ମୟୂର ।

କଲନ, ନ. / କଲନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (କଲ୍-ଅନ, ଅନ-ଆ) ଗଣନା, ଦର୍ଶନ ; ଗ୍ରହଣ ; ଗ୍ରାସିବା ; ଗ୍ରାସ ; ଧାରଣ, ପରିଧାନ ; ଶବ୍ଦ କରିବା ; ଲଙ୍ଘନ ; ଦୋଷ ; ଚିହ୍ନ ।

କଲଭ, ବି. ପୁଂ. (କରଭ ଦେଖ, ର=ଲ) ହସ୍ତିଶାବକ ; ଉଷ୍ଟ୍ରଶାବକ ।

କଲମ, ବି. ପୁଂ. (କଲ୍-ଅ-ମ) ଧାନ୍ୟବିଶେଷ ; ଲେଖନୀ ; ଚୌର ; ଧୂର୍ତ୍ତ ; (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷାଦି ଶାଖାରୁ ଉପାୟବିଶେଷ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପନ୍ନ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଛ ।

କଲମତ୍ତ, ବିଂ. (କଲ-ମତ୍ତ) ମଦମତ୍ତ ; ଉନ୍ମତ୍ତ,

"ଧରି ଦର୍ପ କଲମତ୍ତ ବୃଷଭର ଶିରୀ ।"

କ. ବ ।

କଲମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (କଡ଼୍-ଅମ୍ବ) କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ ; ବାଣ, ଯଥା,

"ଠାଣି ବକ୍ରେ ଶମ୍ବ ସଦୃଶ କଲମ୍ବ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏକା ଅଟନ୍ତୁ ।"

ବ. ଚି. ।

(ପ୍ରାକୃତକରେ) ଶାକବିଶେଷ ।

କଲରବ, ବି. ପୁଂ. (କଲ-ରବ) କୋକିଳ ; ହଁସ ; ପାରାବତ ; ମୟୂର ; କଲଧ୍ୱନି ; କୋକିଲାଦିର କଲକଲ ଧ୍ୱନି ।

କଲଲ, ବି. ପୁଂ. (କଲ୍-ଅଲ) ଜରାୟୁ, ଗର୍ଭାବରଣଚର୍ମ୍ମ ; ଅସ୍ଥିଶୂନ୍ୟ ମାଂସପିଣ୍ଡ ।

କଲବଲ, (ଦେଶଜ) ଆକୁଳ, ବ୍ୟାକୁଳ, ଯଥା,

"କଲବଲ ଛଟପଟ ହୋଇ ଯାଉଛି କପଟ
ସଂବେଶ ଅଗନ ବରଗରେ ।"

କ. ଚ ।

କଲବିଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (କଲ-ବିଙ୍କ୍-ଅ) ଘରଚଟିଆ ଚଢେଇ ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ; ଇନ୍ଦ୍ରଯବ ବୃକ୍ଷ ; ଶ୍ୱେତଚାମର ; କଲଙ୍କ, ଚିହ୍ନ, ଦାଗ ।

କଲଶ, ବି. ପୁଂ. (କଲ=ଅବ୍ୟକ୍ତ ମଧୁର ଶବ୍ଦ-ଶ=ଖଣ୍ଡନ କରିବା) ମୃଣ୍ମୟ ଜଳପାତ୍ର, ମାଠିଆ ।

କଲଶି, କଲଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଲ-ଶ-ଇ, ଈ) ଜଳପାତ୍ର, ମାଠିଆ ।

କଲସ, ବି. ପୁଂ, (କ-ଲସ୍-ଅ) ଜଳପାତ୍ର, ମାଠିଆ ।

କଲସି, କଲସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ=ଜଳ-ଲସ୍=ଶୋଭା ପାଇବା-ଅ-ଇ, ଅ ଈ) ଜଳପାତ୍ର, ମାଠିଆ ।

କଲହ, ବି. ପୁଂ. (କଲ-ହନ୍-ଅ) ବିବାଦ, ଯୁଦ୍ଧ, ଝଗଡା । ନ. ଖଡ୍ଗକୋଷ ।

କଲହଂସ, ବି. ପୁଂ. (କଲ-ହଂସ) ରାଜହଂସ, ଯଥା,

"କରୁଥିବ ହଂସ ଗସ୍ତଏ ଗମନ
କେଉଁ କଲହଂସ ଗମନା ।"

ଉ. କ ।

କଲହଂସକେଦାର, ବି. ଉତ୍କଳପଦ୍ଧତିର ରାଗ ବା ବୃତ୍ତବିଶେଷ ।

କଲହାନ୍ତରିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଲହ-ଅନ୍ତରିତା) ନାୟିକାବିଶେଷ, ଯେଉଁ ନାୟିକା ନାୟକ ସଙ୍ଗରେ କଲହ କରି ପଶ୍ଚାତ୍ ତାପ କରେ ।

କଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଲ୍-ଅ-ଆ) ଚନ୍ଦ୍ରର ଷୋଡଶଭାଗ ; ଅଳ୍ପ ସମୟ ; ଅଂଶ ; କାଲର ଅଂଶବିଶେଷ ; ଅଷ୍ଟାଦଶନିମେଷରେ ଏକ କାଷ୍ଠା, ତିଂଶତ୍ କାଷ୍ଠାରେ ଏକ କଲା ; ବିଭୂତି ; ନୌକା ; ସାମର୍ଥ୍ୟ ; କାପଟ୍ୟ ; ଶୌର୍ଯ୍ୟାଦି ଗୁଣ ; ଠଙ୍କାର ସୁଧ ; ମହାଚିପଟୀ ; ସଂଖ୍ୟା ; ଗୀତ, ବାଦ୍ୟ, ନାଟ୍ୟ, ନୃତ୍ୟ, ଆଲେଖ୍ୟ, ପୁଷ୍ପାସ୍ତରଣ, ଦଶନବସନାଙ୍ଗରାଗ, ଶେଖରାପୀଡଯୋଜନ, ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତି, ଭୂଷଣଯୋଜନ

ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲ, କାବ୍ୟସମସ୍ୟାପୂରଣ, ତର୍କକର୍ମ, କେଶମାର୍ଜନ, କୌଶଳ, ଦେଶଭାଷାଜ୍ଞାନ, ବୃଷାୟୁର୍ବେଦ ଯୋଗ, ଆକରଜ୍ଞାନ, ମଣିରାଗଜ୍ଞାନ ଇତ୍ୟାଦି ୭୪ ବିଦ୍ୟା (ଦେଶଜ) କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ କାଳିଆ; (କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କେବେହେଁ ନମ୍ର ନୋହେ ମଧୁର
ସଂଯୋଗ କଲେ କେଉଁ ଶାକର,
କଳାକୁ କି ଶୁଭଇ ଅଙ୍ଗାର
ଦୁଧେ ଧୋଇଲେ ଯେ ।"

ର. କ ।

କଳାକର, ବି. ପୁଂ. ଚନ୍ଦ୍ର, ଯଥା,

"ମୂର୍ଖ ପ୍ରଶଂସା କଳାକର,
ତାହା ପ୍ରଶଂସା ମୂର୍ଖ ଭାର ।"

ଲା. ବ ।

କଳାକୁଳ, ବି. ନ. (କଳା-ଆକୁଳ) ବିଷ, ହଳାହଳ ।

କଳାକୁଶଳ, ବିଂ. (କଳା-କୁଶଳ) ନୃତ୍ୟଗୀତାଦିରେ ନିପୁଣ ।

କଳାକେଳି, ବି. ପୁଂ. (କଳା—କେଳି) ମଦନ, କାମଦେବ ।

କଳାଙ୍କୁର, ବି. ପୁଂ. (କଳା-ଅଙ୍କୁର) ସାରସପକ୍ଷୀ; କଂସ ।

କଳାଦ, ବି. ପୁଂ. (କଳା-ଦା-ଅ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାର, ସୁନାରିବଣିଆ ।

କଳାଧର, ବି. ପୁଂ. (କଳା-ଧର) ଚନ୍ଦ୍ର ।

କଳାନିଧି, ବି. ପୁଂ. (କଳା-ନିଧି=ଆଧାର) ଚନ୍ଦ୍ର, ଯଥା,

"କଳାନିଧି ଅମୃତ ଶରୀର ହୋଇ,
କଳଙ୍କକୁ କୋଳରେ ସ୍ନେହେ ବସାଇ ଯେ ।"

ର. କ ।

କଳାପ, ବି. ପୁଂ. (କଳା-ଆପ୍-ଅ) ମୟୂରପୁଚ୍ଛ; ସମୂହ; ଚନ୍ଦ; ମେଖଳା, କଟିଭୂଷଣ; ବିଦଗ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି; ବ୍ୟାକରଣବିଶେଷ, ଯଥା, (ପୁଚ୍ଛ ଓ ସମୂହ ଅର୍ଥରେ)

"ଦେଖ କେକୀ କଳାପ, କାତେ ଅନେକ
କଳାପ, ବିପ୍ରଲାପ କରୁଛି କେତେ ।"

ଲା. ବ ।

କଳାପକ, ବି. ପୁଂ. (କଳାପ-କ) କଳାପ; ହସ୍ତୀର ଗଳଦେଶସ୍ଥ ରଜ୍ଜୁ; ମିଳିତ ଚାରି ଶ୍ଳୋକ; ସମୂହ ।

କଳାପୀ, ବି. ପୁଂ. (କଳାପ-ଇନ୍) ମୟୂର; (କଳ-ଆପ୍-ଇନ୍) କୋକିଳ; (ମୟୂର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କଳାପୀ କଳାପ ଅଙ୍ଗୁ ପକାଇ ।"

ର. କ ।

କଳାଭୃତ, ବି. ପୁଂ. (କଳା-ଭୃ-ତ) ଚନ୍ଦ୍ର; ଶିଳ୍ପୀ; ଶିବ ।

କଳାମ୍ବିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଳା-ଅମ୍ବ-ଅକ-ଆ) ଋଣଦାନ, କରଜ ଦେବାର ।

କଳାସୂନ, ବି. ପୁଂ. (କଳା-ଅସୂନ) ନର୍ତ୍ତକ ।

କଳାବନ୍ତ (ଦେଶଜ) ବିଂ, ଶ୍ରୀବନ୍ତ, ବିଶେଷ ଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ; ରସିକ, ଯଥା, (ରସିକ ଅର୍ଥରେ)

"କଳାବନ୍ତ ଲୋକ ଯେହୁ ଦୁରନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ସେହୁ ।"

କଳାଲାପ, ବି. ପୁଂ. (କଳ-ଆଲାପ) ମଧୁର ଅବ୍ୟକ୍ତଧ୍ୱନି; ଭ୍ରମର ।

କଳାବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (କଳା-ବତୁ) ଚନ୍ଦ୍ର । ବିଂ. ନୃତ୍ୟଗୀତାଦିରେ ଦକ୍ଷ; କଳାବିଶିଷ୍ଟ, ଯଥା,

"ଚିରଂ ବସ୍ତୁ ଯ୍ୟାସ୍ମାନ୍ ବିରହଦହନ ଜ୍ୱାଳବିକଳାଃ
କଳାବାନ୍ ସାନନ୍ଦଂ ବସତି ମଧୁସମ୍ପାଂ ମଧୁରିପୁଃ ।"

ହଂ. ଦୂ ।

"ବତୀ" ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି) ତୁମ୍ବୁରୁ, ଗନ୍ଧର୍ବର ବୀଣା; ନାୟିକାବିଶେଷ, ଯଥା,

"କଳାବତୀ କଳା କର ଲପନ କଳା ନ କର ।"

ସ. ସା ।

କଳାବିକ, ବି. ପୁଂ. (କଳ-ଅ-ବି-କ) କୁକ୍କୁଟ, ଚରଣାୟୁଧ ।

କଳି, ବି. ପୁଂ. (କଲ୍-ଇ) ଚତୁର୍ଥ ଯୁଗ; ଯୁଦ୍ଧ; ଦ୍ୱେଷ; କଳହ; ଶୂର । ଇ: ଙ୍ଲୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜଳଜନ୍ତୁବିଶେଷ; ଶାମୁକର ଚୂନ ।

କଳିଆର, ବି, (ଦେଶଜ) ହାତର ଖଡୁ, ଯଥା,

"କରେ ତାଡକୁଟି କଳିଆର ସଙ୍ଗେ ।"

କଳିକ, ବି. ପୁଂ. କ୍ରୌଞ୍ଚପକ୍ଷୀ, ବକ ।

କଳିକା, କଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (କଳ-ଇ-କ-ଆ, ଈ) କୋରକ, କଢ଼, ଅସ୍ଫୁଟ ପୁଷ୍ପ ।

କଳିଗୋଳ, ବି. (କଳି-ଗୋଳ) ବାକ୍ୟୁଦ୍ଧ, କଳହ, କଜିଆ ।

କଳିଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (କଳି-ଗମ୍-ଅ) ଦେଶବିଶେଷ, ଉତ୍କଳର ଦକ୍ଷିଣ ଦ୍ରାବିଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୁଦ୍ର ତୀରସ୍ଥ ଦେଶ ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ଗା, ସ୍ତ୍ରୀ.-ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କଲିଜା, ବି. ପୁଂ. (ଯାବନିକ) ହୃଦୟସ୍ଥ କୋମଳ ମାଂସ ଗ୍ରନ୍ଥିବିଶେଷ ।

କଲିଞ୍ଜି, ବି. ପୁଂ. ତୃଣ ନିର୍ମିତ ଆସନ, ଚହଁଟ, ମଣିଣା, ମୁନ୍ଦରା ।

କଳିତ, ବିଂ. (କଲ୍-ତ) ଅବଗତ ; ଉପାର୍ଜିତ ; ଲବ୍ଧ ; ଗଣିତ ; ଗୃହୀତ, ବିରଚିତ ; ବଦ୍ଧ ; ଧୃତ ; ଉକ୍ତ ; ଦୃଷ୍ଟ ।

କଳିଦ୍ରୁମ, ବି. ପୁଂ. (କଳି-ଦ୍ରୁମ) ବିଭୀତକ ବା ବାହାଡ଼ାଗଛ; ନଳରାଜାଙ୍କ ଦେହରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଛିଦ୍ରାନ୍ୱେଷଣରେ କଳି ଏହି ବୃକ୍ଷରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିବାର ପୁରାଣରେ ଲିଖିତ ଅଛି ।

କଳିନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (କଳି-ଦା-ଅ, ନ ଆଗମ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ପର୍ବତବିଶେଷ ; ବାହାଡ଼ାଗଛ ।

କଳିନ୍ଦକନ୍ୟା, କଳିନ୍ଦତନୟା, କଳିନ୍ଦାତ୍ମଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଳିନ୍ଦ=ପର୍ବତବିଶେଷ-କନ୍ୟା, ତନୟା, ଆତ୍ମଜା) ଯମୁନାନଦୀ ; ହିମାଳୟର ଅଂଶବିଶେଷର ନାମ କଳିନ୍ଦ, ଏହା ଯମୁନାନଦୀର ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥାନ ; ଏହି-ହେତୁ ଯମୁନାକୁ କଳିନ୍ଦକନ୍ୟା କୁହାଯାଏ ।

କଳିପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (କଳି=କଳହ ବା ଯୁଗବିଶେଷ-ପ୍ରିୟ) ନାରଦ; ବିଭୀତକ ବା ବାହାଡ଼ାଗଛ; ବାନର । ବିଂ. କଳହପ୍ରିୟ ।

କଳିଯୁଗ, ବି. ନ. ଚତୁର୍ଥ ଯୁଗ ; ଏହି ଯୁଗର ପରିମାଣ ୪୩୨୦୦୦ ବର୍ଷ ଅଟେ ।

କଲୁଷ, ବି. ନ. (କଲ୍-ଉଷ) ପାପ । ବିଂ. ପାପୀ; ମଳିନ, ଆବିଲ, ଗୋଳିଆ; କ୍ଷୁବ୍ଧ; ଦୁଃଖିତ; ଅସମର୍ଥ ; ଗର୍ହିତ ; (ଆବିଲ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କଲୁଷ ନୀରଜଳରୁ ଉଠିଲେ ।"

ଭ. କ ।

(ପାପ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କମ୍ବୁକଣ୍ଠେ କଉସ୍ତୁଭ ମଣି ନାୟକ,
କଲୁଷ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଦିନ-ନାୟକ ।"

ର. କ ।

କଲୁଷିତ, ବିଂ. (କଲୁଷ-ଇତ) ପାପଯୁକ୍ତ ; ମଳିନୀକୃତ; ଦୂଷିତ ।

କଳେବର, ବି. ନ. (କଲେ=ଶୁକ୍ରେ-ବର=ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବା ଆବୃତ, ଶୁକ୍ର ନିର୍ମିତ ବା ଶୁକ୍ରୋତ୍ପନ୍ନ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ) ଗାତ୍ର, ଶରୀର, ଦେହ, ଯଥା,

"କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଉରମିଳିନ ରସର
କଳେବର ଶୋଭିଯାଉ ବାସେ ।"

ର. ଚ ।

କଲ୍କ, ବି. ନ. (କଲ୍-କ)) ମାଣ୍ଡୁପ୍ରଭୃତିର କାଢ଼ ; ଖଳି ; ଶିଠା ; ମଳ ; ଦମ୍ଭ, ଅହଂକାର ; କର୍ଣ୍ଣମୂଳ ; ପ୍ରତାରଣା ; ପାପ ; ଘୃତ ତୈଳାଦି ପାକରେ ଦେୟ ଔଷଧ ଦ୍ରବ୍ୟ ; ଶିଳାପିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ । ବିଂ, ପାପିଷ୍ଠ ।

କଲ୍କଫଳ, ବି. ପୁଂ. ଦାଡ଼ିମବୃକ୍ଷ, ଡାଳିମ୍ବଗଛ ।

କଲ୍କି, କଲ୍କୀ, ବି. ପୁଂ. (କଲ୍-କ, ବା, କଲ୍କ-ଇନ୍) ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଦଶମ ଅବତାର, କଳିଯୁଗ ଶେଷରେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଭାବୀ ଅବତାର ।

କଳ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଲୃପ୍-ଅ) ବେଦାଙ୍ଗ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ; ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ଦିବାଭାଗ = ୪୩୨,୦୦,୦୦,୦୦୦ ବର୍ଷ ; ପ୍ରଳୟ ; ବିକଳ୍ପ ; ସଙ୍କଳ୍ପ ; ବିଧାନ, ବିଧି ; ନ୍ୟାୟ ; ବେଦ ବିଧିବିଶେଷ ; ଅଭିପ୍ରାୟ ; ବୃଷ । ବିଂ. (କୌଣସି ଶବ୍ଦର ପରେ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ) ତତ୍ସଦୃଶ ; ତତ୍ତୁଲ୍ୟ ।

କଳ୍ପକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଲୃପ୍-ଅକ) ନାପିତ, ଭଣ୍ଡାରୀ । ବିଂ. ଛେଦନକାରକ ; କଳ୍ପନାକାରକ ; ରଚକ ।

କଳ୍ପତରୁ, କଳ୍ପଦ୍ରୁ, କଳ୍ପଦ୍ରୁମ, କଳ୍ପବୃକ୍ଷ, କଳ୍ପପାଦପ, } ବି. ପୁଂ. (କଳ୍ପ = ମାନସ, ଅଭିପ୍ରାୟ-ତରୁ, ଦ୍ରୁ, ଦ୍ରୁମ, ବୃକ୍ଷ, ପାଦପ) କଳ୍ପାନ୍ତସ୍ଥାୟୀ ବୃକ୍ଷ, ଦେବତରୁ ; (ଏହି ବୃକ୍ଷ ନିକଟରେ ଯାହା କାମନା ବା ଯାଚ୍ଞା କରାଯାଏ ତାହା ମିଳେ) ଅଭିଳଷିତ ଫଳଦାତା ବୃକ୍ଷ ।

କଳ୍ପନ, ନ. } ବି. (କ୍ଳୃପ୍-ଅନ, ଅନ-ଆ) ରଚନା;
କଳ୍ପନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଆରୋପ; ଅବାସ୍ତବ ବିଷୟର ଯଥାର୍ଥରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା; ଉଦ୍ଭାବନା; ସମ୍ଭାବନା; ହସ୍ତିସଜ୍ଜା; ମାନସ; ସଂକଳ୍ପ; ସ୍ଥିରୀକରଣ ସାମର୍ଥ୍ୟ; ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତି; ଛେଦନ ।

କଳ୍ପାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (କଳ୍ପ-ଅନ୍ତ) ଯୁଗାନ୍ତ, ପ୍ରଳୟ-କାଳ ।

କଳ୍ପିତ, ବି. ପୁଂ. (କଳ୍ପ-ତ) ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥ ସଜ୍ଜିତହସ୍ତୀ । ବିଂ. ନିର୍ମିତ, ଅବଧାରିତ; ଆରୋପିତ; ଦତ୍ତ; ସମ୍ପାଦିତ; ଚିନ୍ତିତ; ଉଦ୍ଭାବିତ ।

କଳ୍ପ୍ୟ, ବିଂ. (କଳ୍ପ-ଯ) ବିଧେୟ; କଳ୍ପନା କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ; ରଚନୀୟ; ଆରୋପ୍ୟ ।

କଳ୍ମଷ, ବି. ନ. (କର୍ମ-ସୋ=ନାଶ କରିବା-ଅ, ନିପାତନ) ପାପ । ପୁଂ. ନରକବିଶେଷ । ବିଂ. ମଳିନ; ପାପିଷ୍ଠ; (ପାପ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କଷ୍ଟ ମହୀଧର ମହୀଧର-ଅନ୍ତକ,
କଳମଷ ବାରଣ ବାରଣ-ଅନ୍ତକ ।"

ର. କ ।

କଳ୍ମାଷ, ବି. ପୁଂ. (କଲ୍-ମଷ=ହାନି କରିବା-ଅ ଯେ; ଅନ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣକୁ ନଷ୍ଟ କରେ) କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ; ବିଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣ; ଶ୍ୱେତକୃଷ୍ଣମିଶ୍ରିତବର୍ଣ୍ଣ; ରାକ୍ଷସ; ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ-ଦାନବ । ବିଂ. ବିଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣରେ ରଞ୍ଜିତ ।

କଳ୍ମାଷକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (କଳ୍ମାଷ-କଣ୍ଠ) ନୀଳକଣ୍ଠ, ମହାଦେବ ।

କଲ୍ୟ, ବି. ନ. (କଲ୍-ଯ) ଗତଦିବସ; ଆଗାମିଦିନ; ପ୍ରାତଃକାଲ; ଲଗ୍ନ; ମଧୁ । ବିଂ. ଦକ୍ଷ; ଅତ୍ରୁ-ଲୁଣ୍ଠ; ମଙ୍ଗଳକର; ସଜ୍ଜିତ; ସୁସ୍ଥ; ବଧିର, କାଲ; ପଙ୍ଗା । ଲ୍ୟା-ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମଦ୍ୟ; କଲ୍ୟାଣ-ବଚନ, ଶୁଭବାକ୍ୟ; ହରିତା ।

କଲ୍ୟଜଗ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଲ୍ୟ-ଜଗ୍ଧି=ଭୋଜନ) ପ୍ରାତ-ର୍ଭୋଜନ ।

କଲ୍ୟତ୍ୱ, ବି. ନ. (କଲ୍ୟ=ସୁସ୍ଥ-ତ୍ୱ) ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଆରୋଗ୍ୟ ।

କଲ୍ୟପାଲ, ବି. ପୁଂ. (କଲ୍ୟ=ମଧୁ-ପାଲ) ଶୁଣ୍ଡି; ମଦ ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ ।

କଲ୍ୟାଣ, ବି. ନ. (କଲ୍ୟ=ସୁସ୍ଥ-ଅଣ୍-ଅ) ମଙ୍ଗଳ; ସୁଖ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ସୁଖୀ; ସାଧୁ; ଶୁଭଦାୟକ ।

କଲ୍ୟାଣକର, ବିଂ. (କଲ୍ୟାଣ-କର) ଶୁଭଜନକ, ମଙ୍ଗଳକର ।

କଲ୍ଲ, ବିଂ. (କଲ୍ଲ-ଅ) ବଧିର, କାଲ ।

କଲ୍ଲୋଳ, ବି. ପୁଂ. (କଲ୍ଲ-ଓଲ) ମହାତରଙ୍ଗ; ଆନନ୍ଦ । ବିଂ. ଶତ୍ରୁ ।

କଲ୍ଲୋଳିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଲ୍ଲୋଳ-ଇନ୍-ଈ) ତରଙ୍ଗିଣୀ, ନଦୀ ।

କବଚ, ବି. ପୁଂ. (କୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅଚ) ବର୍ମ୍ମ, ସାଞ୍ଜୁ; ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ନାଗରାବାଦ୍ୟ; ତନ୍ତ୍ର-ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଏହା ଧାରଣ କଲେ ଶରୀରରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଅନିଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ, ଯଥା,

"ଥିଲେ କବଚ ବନା ଯେତେ କୁଦଂଶ୍ଟ୍ର ବଶିଷେ
କରନ୍ତା ଭେଦନ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

କବଚପତ୍ର, ବି. ନ. କବଚ ଲେଖିବାରପତ୍ର, ଭୂର୍ଜ୍ଜ-ପତ୍ର ।

କବଚୀ, ବିଂ. (କବଚ-ଇନ୍) କବଚଧାରୀ ।

କବପ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ-ବପ୍-ଇନ୍) କଉମାଛ ।

କବର, ବିଂ. (କୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅର) ପାଠକ; କର୍ବୁରବର୍ଣ୍ଣ; ସମ୍ପୃକ୍ତ; ଖଚିତ; ଅମ୍ଳ; କେଶ-ବିନ୍ୟାସ, ଯଥା,

"ନ କଲେ କବର ବରବରନାର କେହ୍ନୁ ମୁଦାସୀ
ବୋଲଇବ ।"

(ଯାବନିକ) ସମାଧ ।

କବରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କବର-ଈ) କେଶବିନ୍ୟାସ, ଖୋସା, ଜୁଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି, ଯଥା,

"ଦେଖିଲ ମୁଣ୍ଡେ ତାର ନାହିଁ କବରୀ,
କେଶ କୁସୁମ ତା କେ ନେଲା କରୁଇ ।"

କବର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (କ-ବର୍ଗ=ଶ୍ରେଣୀ) କ, ଖ, ଗ, ଘ, ଙ ଏହି ପାଞ୍ଚବର୍ଣ୍ଣ ।

କବଳ, ବି. ପୁଂ. (କ-ବଲ୍-ଅ) ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଶରୀର

ବଳବାନ୍ ହୁଏ; ଗ୍ରାସ; ମୁଖଗହ୍ବର; ଜଳ; ମତ୍ସ୍ୟ ବିଶେଷ, ବାଲିଆମାଛ, ଯଥା,

"ଭମ କବଳ ଭମଙ୍କୁ ଗୁହାରେ ପୂରଇ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

କବଳିତ, ବିଂ. (କବଳ-ଇତ) ବ୍ୟାପ୍ତ; ଗ୍ରସ୍ତ; ଭକ୍ଷିତ, କୃତଗ୍ରାସ ।

କବଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କବଳ-ଅଳ-ଆ) ଔଷଧବିଶେଷ, ପୁଲ୍‌ଟିସ୍ ।

କବାଟ, କ୍ଲି. } ବି. (କ-ବଟ୍-ଅ, ଈ) କପାଟ,
କବାଟୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଦ୍ବାରର ଆବରଣ ।

କବାଲା, ବି, (ଯାବନିକ) କ୍ରୟବିକ୍ରୟପତ୍ର ।

କବି, ବି. ପୁଂ. (କବ୍ = ସ୍ତୁତି କରିବା ଇତ୍ୟାଦି-ଇ) କାବ୍ୟକର୍ତ୍ତା, ଯାହାର ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିବା ଶକ୍ତି ଅଛି; ଶୁକ୍ର; ବାଲ୍ମୀକି; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଶୁକ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ; ବ୍ରହ୍ମା; ବ୍ୟାସ । ବି. ବୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଲଗାମ, ଅଶ୍ବରଜ୍ଜୁ, ଯଥା,

"କବି କବି ହୋଇ କହିବ ବୋଇଲେ ମୁଖରୁ କି ଅସିବ ଭାଷା ।"

ର. କ ।

କବିକ, ବି. ନ. (କବି-କ) କଡ଼ିମାଛ; ଲଗାମ, ଯଥା,

"ସାରଙ୍ଗ ଅଙ୍କୁଶ ତୁରଙ୍ଗ କବିକ
କି ମାନିଲେ କି ଉପାୟରେ ।"

ସୁ. ପ ।

କବିକଳ୍ପଦ୍ରୁମ, ବି, ପୁଂ, ବୋପଦେବକୃତ ଧାତୁପାଠଗ୍ରନ୍ଥ ବିଶେଷ ।

କବିକଳ୍ପଲତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାବ୍ୟର ରଚନା ଶିକ୍ଷୋପଯୋଗୀ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

କବିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କବି-ତା) କବିତ୍ବ, କବିକୃତ, ରସଯୁକ୍ତ ରଚନା ।

କବିଲା, ବି (ଯାବନିକ) କଳତ୍ର, ଭାର୍ଯ୍ୟା, ସ୍ତ୍ରୀ ।

କବୁଲ, ବି. (ଯାବନିକ) ସ୍ବୀକାର, ଅଙ୍ଗୀକାର ।

କବୁଲିୟତ, ବି, (ଯାବନିକ) ସ୍ବୀକାରପତ୍ର, ଜମିଦାର ନିକଟରେ ରୟତର ଜମି ଚଷିବା ଇତ୍ୟାଦି ଓ ଖଜଣା ଦେବାସମ୍ବନ୍ଧରେ ସ୍ବୀକାରପତ୍ର ।

କବୋଷ୍ଣ ବିଂ. (କୁ-ଉଷ୍ଣ, କୁ = କବ) ଈଷଦୁଷ୍ଣ, ଅଳ୍ପୋଷ୍ଣ, ଯଥା,

"କବୋଷ୍ଣ ଫେନିଳ ରୁଧିର ।"

କବ୍ୟ, ବି, ନ. (କୁ-ଯ) ମୃତବ୍ୟକ୍ତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦେୟ ପିଣ୍ଡାଦି ।

କଶା, କଷା, କସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଶ୍-ଅ-ଆ) ଚାବୁକ, କୋରଡ଼ା ।

କଶାର୍ହ, ବିଂ. (କଶା-ଅର୍ହ) କଶାଘାତଯୋଗ୍ୟ ।

କଶିପୁ, କସିପୁ, ବି, ପୁଂ. (କଶ୍-ପୁ) ଅନ୍ନବସ୍ତ୍ର, ଗ୍ରାସାଚ୍ଛାଦନ; କପାଟନ; ଶଯ୍ୟା ।

କଶେରୁ, ବି. ନ. (କ-ଶୃ-ଉ) (ରୁ = ଏର) ଜମ୍ବୁଦ୍ବୀପର ନବଖଣ୍ଡାନ୍ତର୍ଗତ ଅଂଶ ବିଶେଷ । ପୁଂ. ପିଠିର ହାଡ଼; ମେରୁଦଣ୍ଡ । ସ୍ତ୍ରୀ. ତୃଣ ମୂଳବିଶେଷ ।

କଶେରୁକ, ବି, ପୁଂ. ନ. (କଶେରୁ-କ) ଯେଉଁ ସବୁ ଜନ୍ତୁର ପୃଷ୍ଠାସ୍ଥି ବା ମେରୁଦଣ୍ଡ ଅଛି, କେଶରୁ ।

କଶେରୁକା, କସେରୁକା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ (କଶେରୁକ-ଆ) ମେରୁଦଣ୍ଡ ।

କଶ୍ଚିତ, ଅଂ, (କଃ-ଚିତ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି; କେହି ।

କଶ୍ମଳ, କସ୍ମଳ, ବି. ନ. (କଶ୍-ମଳ) ଦୁଷ୍କୃତ; ପାପ; ମୂର୍ଚ୍ଛା । ବିଂ. ଦୁଷ୍ଟ; ପାପୀ; ମଳିନ; କୁତ୍ସିତ; ନିନ୍ଦିତ ।

କଶ୍ମୀର, ବି, ପୁଂ, (କଶ୍-ଈର, ମଆଗମ) ସ୍ବନାମଖ୍ୟାତ ଦେଶ; କାଶ୍ମୀର ଦେଶ ।

କଶ୍ମୀରଜ, କଶ୍ମୀରଜନ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (କଶ୍ମୀର-ଜନ୍-ଅ-ଜନ୍ମନ୍) କୁଙ୍କୁମ ।

କଶ୍ୟ, ବି. ନ. (କଶ୍-ଯ) ଅଶ୍ବକଟିଦେଶ; ମଦ୍ୟବିଶେଷ । ବିଂ, (କଶା-ଯ) କଶାଘାତରପାତ୍ର; କଶାଘାତର ଉପଯୁକ୍ତ ।

କଶ୍ୟପ, ବି. ପୁଂ. (କଶ୍ୟ-ପ) ଦେବତା ଓ ଦାନବର ଗୁରୁ; ସ୍ବନାମଖ୍ୟାତ ମୁନି; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ମୃଗବିଶେଷ ।

କଷ, ବି. ପୁଂ. (କଷ୍-ଅ) କଷ୍ଟିପଥର; ଯେଉଁ ପଥରରେ ଘସି ସ୍ବର୍ଣ୍ଣାଦିର ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଏ, ଯଥା,

"କଷ ପାଷାଣ କରେ କଉସ୍ତୁକେ ।"

ନୈଷଧ ।

(ଦେଶଜ) କଷଦଉଡ଼ ।

କଷଣ, ବି. କ୍ଳୀ. (କଷ୍-ଅନ) ଘର୍ଷଣ; କଣ୍ଡୂୟନ; (ଦେଶଜ) କ୍ଲେଶ; କଷ୍ଟ ।

କଷଣୀ, ବି. (ଦେଶ) ଅଙ୍ଗୁଳିତ୍ରବିଶେଷ, "ଧନୁର୍ଗୁଣ ଆକର୍ଷଣ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ଲଗାଇବା ମୁଦ୍ରିକା ।" ଯଥା,

"ସେ ବାମା ନାସାରେ ବସଇ ନଥ,
ତୂଣୀର ଉପରେ ସ୍ମରର କଷଣୀ ଥୋଇଚି କି ମନମଥ ।"

କୋ. ବ୍ର. ସୁ ।

କଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରାକୃତକ) (କଷାୟ ଶବ୍ଦଜ) ରସବିଶେଷ; ହରୀତକୀ । ବିଂ. କଷାୟରସବିଶିଷ୍ଟ; କୃପଣ ।

କଷାୟ, ବି. ପୁଂ. କ୍ଳୀ. (କଷ୍-ଆୟ) ରସବିଶେଷ; କ୍ୱାଥ; ନିର୍ଯ୍ୟାସ; ସୁଗନ୍ଧ ଲେପନ ଦ୍ରବ୍ୟ; ରଙ୍ଗ । ବିଂ. ରକ୍ତ ଓ ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ମିଶ୍ରିତବର୍ଣ୍ଣ; ଅନୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ; ରଞ୍ଜିତ; ସୁଶ୍ରାବ୍ୟ, ଯଥା,

"ରୁଦ୍ରାଙ୍କୁରସ୍ୱାଦ କଷାୟକଣ୍ଠ
ପୁଂସ୍କୋକିଲୋ ଯନ୍ମଧୁରଂ ଚୁକୂଜ ।"

କୁ. ସ ।

କଷାୟ ରସ ବିଶିଷ୍ଟ ।

କଷାୟିତ, ବିଂ. (କଷାୟ-ଇତ) ରଞ୍ଜିତ; ରକ୍ତ ପୀତ ମିଶ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ; ବିଲେପିତ ।

କଷିତ, ବିଂ. (କଷ୍-ତ) ପରୀକ୍ଷିତ (ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦି ପକ୍ଷରେ ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ ।)

କଷିବା, କ୍ରି. ବି. (ପ୍ରାକୃତକ) ପରୀକ୍ଷା କରିବା; ଆୟତ୍ତ କରିବା; ଭିଡିବା, ଟାଣିବା ଇତ୍ୟାଦି ।

କଷ୍ଟ, ବି. କ୍ଳୀ. (କଷ୍-ତ) କ୍ଲେଶ, ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଦୁଃଖ । ବିଂ କ୍ଲିଷ୍ଟ; ଦୁଃଖଜନକ; କୁତ୍ସିତ ।

କଷ୍ଟକାରକ, ବି. ପୁଂ. (କଷ୍ଟ-କାରକ) ସଂସାର । ବିଂ. ଦୁଃଖଜନକ ।

କଷ୍ଟସହ, ବିଂ. (କଷ୍ଟ-ସହ) ଯେ କ୍ଲେଶ ସହି ପାରେ, କ୍ଲେଶସହିଷ୍ଣୁ ।

କଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଷ୍-ତ) କଷଟିପଥର, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦି ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପ୍ରସ୍ତର ବିଶେଷ, ଯଥା,

"ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସମାନ ନାହିଁ କନକ ଟାଙ୍ଗଣା ଘଟ,
ନରହୁ ଅନଳେ ହୋଇଥାଇ ଯେ ଦହ ।"

"ଭାବ ଜଳଯୁକ୍ତ ବଶେ କୋଳ କଷଟିରେ କଷେ,
ସ୍ମରସ ରଷାଣ ପ୍ରୀତିବାନ ବତାଇ ।"

ଲ. ବ ।

କସ୍ତୂରିକା, କସ୍ତୂରୀକା, କସ୍ତୂରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କସ୍-ଉର-କ-ଆ, ଈ) ମୃଗ ନାଭିରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ସୁଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ; ମୃଗନାଭି; ଏହା ନେପାଳ, କାଶ୍ମୀର ଓ କାମରୂପପ୍ରଭୃତି ଦେଶରେ ମିଳେ; କପିଳ, ପିଙ୍ଗଳ ଏବଂ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଭେଦରେ ଏହା ତ୍ରିବିଧ । କାମରୂପ ଦେଶଜ ଉତ୍ତମ, ନେପାଳ ଦେଶଜ ମଧ୍ୟମ ଓ କାଶ୍ମୀର ଦେଶଜ ନିକୃଷ୍ଟ ।

କସ୍ୱର, ବିଂ. (କସ୍-ବର) ଗମନଶୀଳ; ହିଂସକ ।

କହ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (କ-ହ୍ୟ) ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଅଶ୍ୱ ।

କହୁଣି, କହୁଣୀ, ବି. (କଫୋଣି ଶବ୍ଦଜ) ବାହୁ ଆଉ ମଣିବନ୍ଧର ଯୋଗ ସ୍ଥଳ ।

କହୁଣିଆ, କହୁଣିଆ, ବିଂ. (ପ୍ରାକୃତକ) କହୁଣୀ ମାଡ ଖାଇବା ଯୋଗ୍ୟ, ମାଡୁଆ ।

କହ୍ଲାର, ବି. କ୍ଳୀ. (କ-ହ୍ଲାର, ଲ୍ ଆଗମ) ଜଳଜାତ ପୁଷ୍ପବିଶେଷ, ପାଣିତିଅଳି ଫୁଲ, ଯଥା,

"କହୁଛି ମଧ୍ୟେ ଲାବଣ୍ୟ ସର,
କାରକ କୁମୁଦ କହ୍ଲାରେ ସାର ।"

ବୈ. ବ ।

କହ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (କ=ଜଳ-ହ୍ୱେ=ଡାକିବା୍-ଅ) ବକ, କ୍ରୌଞ୍ଚ ।

କାଇଁଚ, ବି. (କାକଚିଞ୍ଚା ଶବ୍ଦଜ) ଫଳବିଶେଷ, ଗୁଞ୍ଜାଫଳ ।

କାଉଁରିଆ ବି. (ଦେଶଜ) କଲିତା ଓ ଧଣ୍ଡ୍ରା ପ୍ରଭୃତି ବୃକ୍ଷର ତ୍ୱକ୍‌ହୀନ ଅଂଶ, ଖଡ ।

କାଉଳି, ବିଂ (ଦେଶଜ) ଅସ୍ଥିର ।

କାଁକ ବି. (ଦେଶଜ) ମାଟି ଖୋଳିବାର ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; (ପ୍ରାକୃତକ) (କଙ୍କଶବ୍ଦଜ) କଙ୍କପକ୍ଷୀ ।

କାକ, ବି. ପୁଂ. (କା-କୈ ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅ, ଯେ 'କା' ଏହିପରି ଶବ୍ଦ କରେ) କୁଆ, କାଉ; ଦ୍ୱୀପବିଶେଷ; ଏକ କଡାର ଏକୋନବିଂଶ ଅଂଶ ।

କାକଅର, ବିଂ ପୁଂ, ପେଚା, ପେଚକ ।

କାକଚିଞ୍ଚା, କାକଚିଞ୍ଚ, କାକଚିଞ୍ଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (କାକ-

ଚିହ୍ନା=ଅଗ୍ରଭାଗ-ଅ, ଇ, ଈ କାକ ପରି ଯାହାର ଅଗ୍ରଭାଗ କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ) ଗୁଞ୍ଜା, କାଇଞ୍ଚ ।

କାକତନ୍ଦ୍ରା, କାକନିଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାକ ପରି ନିଦ୍ରା, ଅତି ସତର୍କ ନିଦ୍ରା ।

କାକତାଳୀୟ, ବିଂ. (କାକ-ତାଳ=ଫଳବିଶେଷ-ଈୟ) ହଠାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ; ଅକସ୍ମାତ୍ ଉପସ୍ଥିତ; ନ୍ୟାୟ ବିଶେଷ; (ନ୍ୟାୟ ଦେଖ) କାକର ତାଳ ବୃକ୍ଷରେ ଉପବେଶନ ଓ ତାଳର ପତନ ଏବଂ ଉଭୟର ସମକାଳୀନତା ହେତୁ ଯେପରି କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣ ଭାବ କଳ୍ପନା କରାଯାଏ ସେହିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣ ଭାବ ନ ଥିଲେସୁଦ୍ଧା ସମକାଳୀନତ୍ୱ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଘଟଣା ହେତୁ କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣଭାବ କଳ୍ପନା କରିବାର ।

କାକପକ୍ଷ, ବି. (କାକ-ପକ୍ଷ) କାକପକ୍ଷ ପରି ଉଭୟ ଗଣ୍ଡରେ ଲମ୍ବମାନ ଅନତି ଦୀର୍ଘ ସ୍ୱଳ୍ପକେଶ ।

କାକଭକ୍ଷ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାକ-ଭକ୍ଷ୍, କାକ ମାଂସପରି ଭକ୍ଷ୍ୟ) କାଇଁଚ, ଗୁଞ୍ଜା ।

କାକତୁଣ୍ଡି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାକ-ତୁଣ୍ଡ-ଅ-ଈ) ଗିଲ୍ଟି କରା ହୋଇଥିବା ପିତ୍ତଳ; ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

କାକଧ୍ୱଜ, ବି, ପୁଂ. (କାକ-ଧ୍ୱଜ) ବାଡବାନଳ, ସମୁଦ୍ରସ୍ଥ ଅଗ୍ନି; କାକ ଚିହ୍ନାଙ୍କିତ ଧ୍ୱଜା ।

କାକପଦ, (Caret) ବି. କ୍ଳ. (କାକ-ପଦ) ପତିତ ଅକ୍ଷର ଉପରଭାଗରେ ଲେଖିବା ସମୟରେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ତାହା ପାଠ କରିବାକୁ ହେବ, ତତ୍ସୂଚନାର୍ଥ ଅର୍ପିତ କାକପଦର ତୁଲ୍ୟ ଚିହ୍ନ "^"; ରତିବନ୍ଧ ବିଶେଷ ।

କାକପୁଚ୍ଛ, ବି. ପୁଂ. (କାକ-ପୁଚ୍ଛ) କୋକିଳ ।

କାକପୁଷ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ, (କାକ-ପୁଷ୍-ତ) କୋକିଳ ।

କାକପୁଷ୍ପ, ବି. କ୍ଳ. (କାକ-ପୁଷ୍ପ) ଗନ୍ଧପର୍ଣ୍ଣୀ ।

କାକଫଳ, ବି. ପୁଂ. (କାକ-ଫଳ) ନିମ୍ବଗଛ ।

କାକବନ୍ଧ୍ୟା, ବିଂ ସ୍ତ୍ରୀ. (କାକ-ବନ୍ଧ୍ୟା) କାକୀ ଯାବଜ୍ଜୀବନ ମଧ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ କରନ୍ତି ଏହେତୁ ଏକ ପ୍ରସବିନୀ ସ୍ତ୍ରୀକୁ କାକବନ୍ଧ୍ୟା କହନ୍ତି ।

କାକଯବ, ବି, ପୁଂ. (କାକ-ଯବ) ତଣ୍ଡୁଲଶୂନ୍ୟ ଧାନ୍ୟ; ଅଗାଡି ।

କାକର, ବି. (ଦେଶଜ) ଶିଶିର, ଯଥା,

> "କାକର ପ୍ରାୟେ ଝାଳ ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ,
> କଳିତ କରନ୍ତି ଶ୍ରୀମୁଖ ଇନ୍ଦୁ ।"
>
> ର. କ ।

କାକରୁହା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୂନ୍ୟଜାତ ବୃକ୍ଷ, ଅନ୍ୟ ଗଛ ଉପରେ ଜନ୍ମିଥିବା ଗଛ ।

କାକରୂକ, ବି. ଲଗ୍ନ; ଭୀରୁ; ନିର୍ଧନ । ବି. ପୁଂ. ପେଚକ ।

କାକଲ, ବି. କ୍ଳ. (କୁ=ଈଷତ୍-କଲ୍=ଶବ୍ଦ କରିବା) ଅ) କଣ୍ଠଭୂଷଣ, କଣ୍ଠମଣି ।

କାକଲି, କାକଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-କଲ୍-ଅ-ଇ, ଈ-ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅଥଚ ମଧୁର ଅସ୍ଫୁଟ ଧ୍ୱନିବିଶେଷ; ରତ୍ନବିଶେଷ; ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କାକା, ବି. ପୁଂ, (ଦେଶଜ) ଖୁଡୁତା ।

କାକାରି, ବି. ପୁଂ. (କାକ-ଅରି) ପେଚକ, ପେଚା ।

କାକିଣୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କକ୍-ଅନ-ଈ) କୋଡିଏକଉଡା,
କାକିନୀ, } ପାଞ୍ଚଗଣ୍ଡା, ଏକବୋଡି; ଏକକଉଡା ।

କାକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୈ-ଅ-ଈ) ବାୟସୀ; ଲତାବିଶେଷ; (ଦେଶଜ) ଖୁଡ଼ୀ ।

କାକୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କକ=ଚଞ୍ଚଳ ହେବା-ଉ) ଭୟଶୋକାଦି ଦ୍ୱାରା ବିକୃତ କଣ୍ଠଧ୍ୱନି; ବକ୍ରୋକ୍ତି ।

କାକୁଡ, ବି. (କର୍କଟିକା ଶବ୍ଦଜ) ଫଳବିଶେଷ ।

କାକୁସ୍ତ, ବିଂ, (କାକୁ ଶବ୍ଦଜ) ବିନୀତ, ଯଥା,

> "କାକୁସ୍ତ ତର ହୋଇ କରଯୋଡ଼ ଜଣାଇ,
> ଗରୁଡ଼ସ୍ତମ୍ଭ ସନ୍ନିଧାନେ ହେ ମହାପ୍ରଭୁ ।"
>
> ଅ. ଚ ।

କାକୁତ୍ସ୍ଥ, } ବି. ପୁଂ. (କକୁତ୍-ସ୍ଥା-ଅ) ସୂର୍ଯ୍ୟ-
କାକୁସ୍ଥ୍ୟ, } ବଂଶୀୟ ରାଜା ।

କାକୁଦ, ବି. କ୍ଳ. (କକୁଦ୍=ମସ୍ତକ-ଅ, ଅଥବା, କାକୁ-ଦ, 'ଦା' ଧାତୁଜ) ତାଳୁ ।

କାକୂକ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାକୁ-ଉକ୍ତି) କାତରବାକ୍ୟ, ବକ୍ରୋକ୍ତି; ବିନୟବାକ୍ୟ ।

କାକୁତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାକୂକ୍ତି ଶବ୍ଦଜ) କାତରବାକ୍ୟ, ଖେଦୋକ୍ତି ।

କାକୋଦର, ବ. ପୁଂ. (କୁ-ଅକ୍-ଅ-ଉଦର) ସର୍ପ, ସାପ ।

କାକୋଲ, ବ. ପୁଂ. (କକ୍-ଓଲ) ଡୋମକାଉ; ଗରଳ; କୁଲାଳ; ଶୂକରବିଶେଷ । ନ. ନରକବିଶେଷ ।

କାକ୍ଷ, ବ. ନ. (କୁ-ଅକ୍ଷି, କୁ=କା) କଟାକ୍ଷ । ବିଂ. କୁତ୍ସିତ ଚକ୍ଷୁଃ ।

କାଙ୍କଡ, ବ. (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ ।

କାଖ, ବ. (କକ୍ଷ ଶବ୍ଦଜ) କ୍ରୋଡ; ବାହୁମୂଳ ଖୋଲ, ଯଥା,

"କାଖ କୋଳେ ଧରି କେତେ ସ୍ନେହ କରି ।"

କାଗଜ, ବ. (ଯାବନକ) ତୃଣାଦି ନିର୍ମ୍ମିତ ପଦାର୍ଥ ଏଥି ଉପରେ ଶିଆହିରେ ଲେଖାଯାଏ ।

କାଗଜୀ, ବ. (ଦେଶଜ) ଅମ୍ଳଫଳବିଶେଷ, ଏକ ଜାତୀୟ ଲେମ୍ବୁ ।

କାଙ୍କ୍ଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଙ୍କ୍ଷ୍-ଅ) ଅଭିଳାଷ, ଇଚ୍ଛା, ସ୍ପୃହା ।

କାଙ୍କ୍ଷିତ, ବିଂ. (କାଙ୍କ୍ଷ୍-ତ) ଅଭିଳଷିତ, ବାଞ୍ଛିତ । ବିଂ. ନ. ଅଭିଳାଷ ।

କାଚ, ବ. ପୁଂ. (କଚ୍-ଅ) ବାଲି ଏବଂ କ୍ଷାରରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; ମହମ; ଲବଣବିଶେଷ; ନେତ୍ରରୋଗବିଶେଷ ।

କାଚନ, ବ. ନ. (କଚ୍-ଅନ) ଯୌତ କରିବା; କଚ୍ଛବେଶ ଧାରଣ କରିବା ।

କାଚନକୀ, ବ. ପୁଂ. (କାଚନକ-ଇନ୍) ଲିପି, ପତ୍ର ।

କାଚର, ବିଂ. (କୁ-ଚର) ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ।

କାଚରା, ବ. (ଦେଶଜ) ଜାତିବିଶେଷ; ଏମାନେ କାଚ ବିକ୍ରୟ କରନ୍ତି ।

କାଚିବା, କ୍ରି. ବ. (କଚ୍ ଧାତୁଜ) କାଷ୍ଠ ବା ପ୍ରସ୍ତରାଦି ଉପରେ ପିଟି ବସ୍ତ୍ରାଦି ଯୌତ କରିବା ।

କାଚ୍ଛ, କାଚ୍ଛଟୀ, କାଚ୍ଛେଣୀ, ବ. (କଚ୍ଛ ଶବ୍ଦଜ) ସୁନ୍ଦର କ୍ଷୁଦ୍ରବସ୍ତ୍ର ।

କାଚ୍ଛୁ, ବ. (ଖର୍ଜ୍ଜୁ ଶବ୍ଦଜ) କୁଣ୍ଡିଆ ।

କାଜି, ବ. (ପାରସ୍ୟ ଭାଷା) ଯବନ ଜାତୀୟ ବିଚାରକ ବା ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ।

କାଞ୍ଚନ, ବ. ନ. (କନ୍‌ଚ୍-ଅନ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ପୁଷ୍ପବିଶେଷ; ଚମ୍ପକପୁଷ୍ପ; ଚମ୍ପକବୃକ୍ଷ; ନାଗକେଶର ବୃକ୍ଷ; ହରିଦ୍ରା; ଗୋରଚନା । ବିଂ. ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୟ, ଯଥା,

"କାଞ୍ଚନ କଣ୍ଠ ଚୂଡା ଦୋଳଇ ମସ୍ତକେ,
କାଞ୍ଚନ କଞ୍ଚୁକ ଦେହେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପଟକେ ।"

ଢ. ବ ।

କାଞ୍ଚନଗିରି, ବ. ପୁଂ. (କାଞ୍ଚନ-ଗିରି) ସୁମେରୁ ପର୍ବ୍ବତ ।

କାଞ୍ଚନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଞ୍ଚନ-ଈ) ହରିଦ୍ରା; ଗୋରଚନା ।

କାଞ୍ଚୁଲି, କାଞ୍ଚୁଲୀ, ବ. (କଞ୍ଚୁଳିକା ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ପରିଧେୟ କୁର୍ତ୍ତିବିଶେଷ ।

କାଞ୍ଚି, କାଞ୍ଚୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନ୍‌ଚ୍-ଇ, ଈ) ମେଖଳା, କଟିକିଙ୍କିଣୀ; ଦେଶବିଶେଷ; କଟୀଭୂଷଣ, ଯଥା,

"କାଞ୍ଚିରେ ରଞ୍ଜନ କରି ମଧ୍ୟକୁ ନିରତ,
କନକ କଟକେ କରି ପାଦକୁ ପୂଜିତ ।"

ଭ. ବ ।

କାଞ୍ଚୀପଦ, ବ. ନ. (କାଞ୍ଚୀ-ପଦ) ଜଘନ, ନିତମ୍ବ ।

କାଞ୍ଜି, କାଞ୍ଜୀ, ବ. (କାଞ୍ଜିକ, କାଞ୍ଜୀକ ଶବ୍ଦଜ) ଖଟା ତୋରାଣି, ପୁରାତନ ତୋରାଣି ।

କାଞ୍ଜିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜୀବନ୍ତୀ ଲତା ।

କାଞ୍ଜିକ, କାଞ୍ଜୀକ, ବ. ନ. (କ-ଅନ୍‌ଜ୍-ଇକ) କାଞ୍ଜୀ, ଖଟା ତୋରାଣି ।

କାଟ, ବ. (ଦେଶଜ) (Cut) ଯେପରି ଏ କୁର୍ତ୍ତିର କାଟ ଉତ୍ତମ ହୋଇଅଛି; କ୍ରିୟା ହେଲେ ଏହାର ଅର୍ଥ "ଛେଦନ କର ।"

କାଠବ୍ୟ ବ. ନ. (କଠିନ-ଯ) କଠିନତା, କାର୍କଶ୍ୟ ।

କାଟିବା, କ୍ରି. ବ. (କର୍ତ୍ତନ ଶବ୍ଦଜ) ଛେଦନ କରିବା; କଷ୍ଟବୋଧ କରିବା; ଅତିବାହିତ କରିବା; ପ୍ରକାଶ କରିବା, ଯଥା,

“କଙ୍ଗେ କ ଭେଳ କାଠକୁ ଗୁଆଳୀ
ଭୋର କ କଲ ମୋର ବନମାଳୀ ।”

ଶୋଭ୍ର ।

କାଠ୍ୟ, ବି. (ଦେଶଜ) ଉଲ୍ଲଙ୍ଘ୍ୟ, ଖଣ୍ଡନୀୟ ।

କାଠ, ବି. (କାଷ୍ଠ ଶବ୍ଦଜ) ଦାରୁ, ଇନ୍ଧନ ।

କାଠହଣା, ବି. (ପ୍ରାକୃତଜ) ପକ୍ଷିବିଶେଷ; ଏହି ପକ୍ଷୀର ଚଞ୍ଚୁ ଏପରି ଶକ୍ତ ଯେ ଏମାନେ ଏହି ଚଞ୍ଚୁଦ୍ୱାରା ଅକ୍ଳେଶରେ କାଷ୍ଠ ଛେଦନ କରନ୍ତି ।

କାଠି, ବି. (କାଷ୍ଠ ଶବ୍ଦଜ) ଅତିକ୍ଷୁଦ୍ର କାଷ୍ଠ ।

କାଠିଲାଗି, (ଦେଶଜ) ରାଜାମାନଙ୍କର ଦନ୍ତଧାବନ କାର୍ଯ୍ୟର ନାମ ।

କାଠିନ୍ୟ, ବି. ନ. (କଠିନ=ଦୃଢ ବା ଶକ୍ତ-ଯ) କଠିନତା, ଦୃଢତା ।

କାଠୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ହଳଦ, ତେଲପ୍ରଭୃତି ପଦାର୍ଥ ରଖିବା ନିମିତ୍ତ କାଷ୍ଠନିର୍ମ୍ମିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାତ୍ର-ବିଶେଷ; କ୍ଷୁଦ୍ର ଡଙ୍ଗା । ବିଂ. ନିର୍ଦ୍ଦୟ ।

କାଡିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାର, ଉଠାଣ ।

କାଢିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ବାହାର କରିବା ।

କାଣ, ବି, ପୁଂ. (କାଣି=ନୟନ ମୁଦ୍ରିତ କରିବା-ଅ) କାକ । ବିଂ. କଣା, ଏକଚକ୍ଷୁଃହୀନ ।

କାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଣ-ଈ) ଏକ ଚକ୍ଷୁ ହୀନା; (ଦେଶଜ) ବଣ୍ଡାର ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ।

କାଣୀନଳ, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ବାହାର କରିବାର ନିୟମବିଶେଷ; ଏହି ନଳର ଦୀର୍ଘ ଓ ପ୍ରସ୍ଥରେ କଣା, କାଣୀପ୍ରଭୃତି ପରିମାଣ ଥିବାରୁ ଏହାର ଏପରି ନାମ ହୋଇଅଛି ।

କାଣ୍ଟି, ବି. (କଣ୍ଟଶବ୍ଦଜ) ଚେଲାଦିର ମନଲା ।

କାଣ୍ଟିଆ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ରେଶମର ଅସାର ଅଂଶରେ ନିର୍ମ୍ମିତ ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କାଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କନ୍-ଡ) ବାଣ; ଗଛର ଗଣ୍ଡି; ଗୁଚ୍ଛ; ଦେହ; ନଳ; ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦ; ପ୍ରକରଣ; ପ୍ରସ୍ତାବ; ଅବସର; ନିର୍ଜ୍ଜନସ୍ଥାନ; ସମୂହ; ଜଳ; କୁତ୍ସିତ; ଶ୍ଲାଘା; ଅଶ୍ୱ; ଘଟନା; (ବାଣ-ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

“କାମ କାଣ୍ଡକୁ ହେବାରୁ ଲକ୍ଷ,
କଲେ ଅନ୍ତର ବିଷସ୍ପୃଶ ।”

ର. କ ।

କାଣ୍ଡକାର. ବି. ନ. ଗୁଆ; ଗୁଆଗଛ । ବିଂ. ଶର ନିର୍ମ୍ମାଣକର୍ତ୍ତା ।

କାଣ୍ଡଗୋଚର ବି. ପୁଂ. (କାଣ୍ଡ-ଗୋଚର) ଲୌହମୟ ବାଣ ।

କାଣ୍ଡଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (କାଣ୍ଡ-ଗ୍ରହ) ପ୍ରସ୍ତାବିତ ବିଷୟର ସ୍ୱରୂପ ବା ଅବସ୍ଥା ଜାଣିବା ।

କାଣ୍ଡଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. (କାଣ୍ଡ-ଜ୍ଞାନ) ପ୍ରକରଣବୋଧ, ବିବେଚନା; ସ୍ଥୂଳଜ୍ଞାନ, ମୋଟାମୋଟି ଜ୍ଞାନ ।

କାଣ୍ଡଭକ୍ତ ବି. ପୁଂ. (କାଣ୍ଡ-ଭକ୍ତ) ଭୂନିମ୍ବ; ଚିରେଇତା ।

କାଣ୍ଡପଟ, ବି. ପୁଂ. (କାଣ୍ଡ-ପଟ) ଯବନିକା, ପର୍ଦ୍ଦା; ତମ୍ବୁ ।

କାଣ୍ଡପୃଷ୍ଠ, ବିଂ. (କାଣ୍ଡ-ପୃଷ୍ଠ) ଶସ୍ତ୍ରାଜୀବ; ବ୍ୟାଧ; ଦୁଷ୍ଟବଂଶ ।

କାଣ୍ଡବାନ୍, ବିଂ. (କାଣ୍ଡ-ବତ୍) କାଣ୍ଡଧାରୀ ।

କାଣ୍ଡସନ୍ଧି, ବି. ପୁଂ, (କାଣ୍ଡ-ସନ୍ଧି) ଗ୍ରନ୍ଥି, ଗଣ୍ଠି ।

କାଣ୍ଡାରୀ, ବି. (କର୍ଣ୍ଣଧାରୀ ଶବ୍ଦଜ) କର୍ଣ୍ଣଧାର, ନାବିକ ।

କାଁଣ୍ଡିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଢେଙ୍କୀପ୍ରଭୃତି ଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଚାଉଳାଦିରୁ ଚଷୁ ଏବଂ ତୋଳ ବାହାର କରିବା ।

କାଣ୍ଡୀର, ବିଂ. (କାଣ୍ଡ-ଈର) ତୀରନ୍ଦାଜ, କାଣ୍ଡବାନ୍ ।

କାଣ୍ୱ, ବିଂ. (କଣ୍ୱ-ଅ) କଣ୍ୱସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; କଣ୍ୱସନ୍ତାନ । ବି. ପୁଂ. ଯଜୁର୍ବ୍ବେଦୀୟ ଶାଖାବିଶେଷ ।

କାତ, ବି. (ଦେଶଜ) ନୌକାପ୍ରଭୃତି ବାହି ନେବା ପାଇଁ ବଡ଼ ବାଉଁଶ ଖଣ୍ଡ ।

କାତର, ବିଂ. (କୁ-ତର, କୁ=କା) ଦୁଃଖିତ; ଭୀତ; ଚଞ୍ଚଳ; ବିବଶ, ବିହ୍ୱଳ ।

କାତର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (କାତର-ଯ) କାତରତା; ଦୁଃଖ; ଭୀରୁତା ।

କାତି, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଛ, ସର୍ପପ୍ରଭୃତିର ଉପରସ୍ଥ

ଆବରଣ; କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁରକାବିଶେଷ, କାଟିବାର ଅସ୍ତ୍ର ।

କାତୃଣ, ବି. ନ. (କୁ-ତୃଣ, କୁ—କା) କୁତ୍ସିତ ତୃଣ ।

କାତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (କତ-ଯ) କାତ୍ୟାୟନ ମୁନି ।

କାତ୍ୟାୟନ, ବି. ପୁଂ. (କାତ୍ୟ-ଆୟନ) ଧର୍ମ୍ମଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରବକ୍ତା, ଧର୍ମ୍ମସଂହିତାକାରକ ମୁନିବିଶେଷ ।

କାତ୍ୟାୟନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାତ୍ୟ-ଆୟନ-ଈ) ଦୁର୍ଗା; ଅର୍ଦ୍ଧ ବୃଦ୍ଧ; କଷାୟ ବସ୍ତ୍ର; ବିଧବା,—

"ପଞ୍ଚାଶଦ୍ବର୍ଷ ଦେଶୀୟାଂ ସାଙ୍ଗଂ ସଂସ୍ଥିତ ଭର୍ତୃକମ୍,
ବଦନ୍ତି କାତ୍ୟାୟନୀକାଂ ଧୃତ କାଷାୟ ବାସସମ୍ ।"

କାଦମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (କଦମ୍ବ-ଅ) କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ; ଇକ୍ଷୁ, ପାତହଂସ, କଲହଂସ; ବାଣ । ନ. କଦମ୍ବପୁଷ୍ପ । ବିଂ. କଦମ୍ବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; (କଲହଂସ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କିଅବା ମାନସଗାମୀ ରାଜହଂସ ପନ୍ତି,
କାଦମ୍ବଦଳ ସଂଯୋଗେ ଯେମନ୍ତ ଦଶନ୍ତି ।"
କ. ବ ।

କାଦମ୍ବର, ବି. ନ. (କଦମ୍ବ-ର) ମଦ୍ୟବିଶେଷ; ଇକ୍ଷୁଗୁଡ଼ ।

କାଦମ୍ବରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଦମ୍ବ-ର-ଈ) ସରସ୍ୱତୀ; କୋକିଳ; ଶାରିକା; ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

କାଦମ୍ବିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଦମ୍ବ-ଇନ୍-ଈ) ମେଘମାଳା, ମେଘଶ୍ରେଣୀ, ଯଥା,

"କାଦମ୍ବିନୀ ଖେଳେ ଗଗନେ,
ଧୀର ସମୀର ଖେଳା ।"
ଚ. ଭ ।

କାଦୁଅ, ବି. (କର୍ଦ୍ଦମ ଶବ୍ଦଜ) ପଙ୍କ ।

କାଦ୍ରବେୟ, ବି. ପୁଂ. (କଦ୍ରୁ-ଏୟ) କଦ୍ରୁ ସନ୍ତାନ, ସର୍ପ ।

କାନ, ବି. (କର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦଜ) ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟ ।

କାନକୁଟୁଲୀ, ବି. (ଦେଶଜ) କୀଟବିଶେଷ ।

କାନକ, ବି. (କନକ-ଅ) କନକ ନିର୍ମ୍ମିତ; ସୁବର୍ଣ୍ଣ-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; । ନ. ଜୟପାଳ ଫଳର ମଞ୍ଜି ।

କାନନ, ବି. ନ. (କାନ-ଅନ) ବନ; ଗୃହ; (କ-ଆନନ) ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୁଖ ।

କାନଫୋଡ଼ା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) କର୍ଣ୍ଣବେଧ ନାମକ ଶୁଭକର୍ମ୍ମବିଶେଷ ।

କାନି, କାନୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ବସ୍ତ୍ରର ଲମ୍ବ ଆଡ଼ର ଶେଷଭାଗ ।

କାନୀନ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କନ୍ୟା-ଈନ) ଅବିବାହିତା କନ୍ୟାର ସନ୍ତାନ । ପୁଂ. ବ୍ୟାସ ।

କାନୁନଗୋଇ, ବି. (ଯାବନିକ) ମଫଃସଲର ରାଜସ୍ୱ-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପ୍ରଧାନ କର୍ମ୍ମଚାରୀ ।

କାନ୍ତ, ବିଂ. (କମ୍-ତ) ପ୍ରିୟ, କମନୀୟ । ବି. ସ୍ୱାମୀ; କୃଷ୍ଣ; ଚନ୍ଦ୍ର; ଲୌହ; ବସନ୍ତକାଳ ।

କାନ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କମ୍-ତ-ଆ) ଭାର୍ଯ୍ୟା; ସ୍ତ୍ରୀବିଶେଷ, ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁଲତା; ପ୍ରସ୍ତର ଅର୍ଥ ହୋଇଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଅୟସ ଶବ୍ଦର ସହିତ ଯୁକ୍ତ ହୁଏ, ଯଥା, ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି ।

କାନ୍ତପକ୍ଷୀ, ବି. ପୁଂ. (କାନ୍ତ-ପକ୍ଷିନ୍) ମୟୂର ।

କାନ୍ତାର, ବି. ପୁଂ. ନ. (କାନ୍-ତାର-ଅ) ମହାରଣ୍ୟ; ଦୁର୍ଗମ ପଥ; ଗର୍ତ୍ତ; ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ; ବାଉଁଶ, ଯଥା,

କହିଲେ କାନ୍ତାରେ କୁଳୁଟି କୌଶିକ
ତପାୟୁ ଏ ମିଳି ଭଷା ଚୌର୍ଯ୍ୟଦିକ ।"
କ. କେ ।

କାନ୍ତି ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କମ୍-ତି) ଶୋଭା; ଦୀପ୍ତି; ଲାବଣ୍ୟ; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; କାମନା; ଇଚ୍ଛା; କମନୀୟା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କାନ୍ତିକ, ବି. ନ. (କାନ୍ତି-କ) ଲୌହବିଶେଷ, କାନ୍ତି ଲୌହ ।

କାନ୍ତିଦ, ବି. ନ. (କାନ୍ତି-ଦ) ପିତ୍ତ । ବିଂ. ଶୋଭା-ଦାୟକ ।

କାନ୍ତିଭୃତ, } ବିଂ. (କାନ୍ତି-ଭୃ-ତ, ମତ) ଦୀପ୍ତିଶାଳୀ ।
କାନ୍ତିମତ, } ବି. ପୁଂ. ଚନ୍ଦ୍ର ।

କାନ୍ଥ, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଟିନିର୍ମ୍ମିତ ବାଡ଼ ।

କାନ୍ଦକୁଟ, ବି. (କ୍ରନ୍ଦନକଦର୍ଥ-ଶବ୍ଦଜ) ଡାକ, ଠଣା ।

କାନ୍ଦବ, ବି. ନ. (କନ୍ଦୁ-ଅ) ଭକ୍ଷ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ପକ୍ୱାନ୍ନ, ମିଠାଇପ୍ରଭୃତି ।

କାନ୍ଦିବା, କ୍ରି ବି. (କ୍ରନ୍ଦନ ଶବ୍ଦଜ) ରୋଦନ କରିବା ।

କାନ୍ଦି, ବି. (ଦେଶଜ) କଦଳୀପ୍ରଭୃତି ଫଳର ଥୋଲା ।

କାନ୍ଧ, ବି. (ସ୍କନ୍ଧ ଶବ୍ଦଜ) ଗ୍ରୀବାର ଅଧୋଭାଗ, ବାହୁର ଉପରଭାଗ ।

କାନ୍ୟକୁବ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (କନ୍ୟା-କୁବ୍ଜ-ଅ) କନୋଜ ଦେଶ; ତଦ୍ଦେଶ୍ୟବ୍ରାହ୍ମଣ ।

କାପ, ବି. (ଦେଶଜ) କର୍ଣ୍ଣର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ ।

କାପଟିକ, ବି. ପୁଂ. (କପଟ-ଇକ) ଛାତ୍ର । ବିଂ. କପଟବ୍ୟବହାରୀ; ଶଠ, ଧୂର୍ତ୍ତ ।

କାପଟ୍ୟ, ବି. ନ. (କପଟ-ଯ) କପଟତା, ଶଠତା ।

କାପଥ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ପଥିନ୍-ଅ, କୁ=କା) କୁପଥ, କୁତ୍ସିତପଥ; ଦାନବବିଶେଷ ।

କାପାଳିକ, ବି. ପୁଂ. (କପାଲ-ଇକ) ଜାତିବିଶେଷ, ନର କପାଲଧାରୀ ଶୈବବିଶେଷ; ଏହି ନର କପାଲ ସେମାନଙ୍କ ଭୋଜନ ପାତ୍ରାଦିର କାର୍ଯ୍ୟ କରଇ । ବିଂ. କପାଲସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

କାପାଳୀ, ବି. ପୁଂ. (କପାଲ-ଇନ୍) ଶିବ । ବିଂ. ବ୍ରତାର୍ଥ ବ୍ରହ୍ମ କପାଲଧାରୀ । ଲିଙ୍ଗ-ସ୍ତ୍ରୀ. ବେଶ୍ୟା; ଭଣ୍ଡାରୁଣୀ ।

କାପିଡ଼ି, ବି. (ଦେଶଜ) ଲୁଗାବନ୍ଧେତା ।

କାପିଲ, ବି. ପୁଂ. (କପିଲ-ଅ) କପିଲ ପ୍ରଣୀତ ସାଂଖ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର; ସାଂଖ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ମତାବଲମ୍ବୀ । ବିଂ. ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ ।

କାପିଶ, ବି. ନ. (କପିଶା-ଅ) ମାଧବୀଲତା ଜାତ ମଦ୍ୟ । ଶୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେଶ ।

କାପିଶାୟନ, ବି. ନ. (କପିଶ-ଆୟନ) ପୁଷ୍ପମଦ୍ୟ; ଦେବତା ।

କାପିଶାୟନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କପିଶ-ଆୟନ-ଈ) ଦ୍ରାକ୍ଷାଲତା ।

କାପିଶେୟ, ବି. ପୁଂ. (କପିଶ-ଏୟ) ପିଶାଚ ।

କାପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ପୁରୁଷ) ଅସାରବ୍ୟକ୍ତି, କୁତ୍ସିତପୁରୁଷ, ନିନ୍ଦିତବ୍ୟକ୍ତି; ଭୀତସ୍ୱଭାବ ବା ସାହସହୀନ ବ୍ୟକ୍ତି ।

କାପେୟ, ବିଂ. (କପି-ଏୟ) କପିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; କପିବର୍ଣ୍ଣୀୟ । ନ, କପିକର୍ମ୍ମ; କପିସମୂହ ।

କାପୋତ, ବି. ପୁଂ. (କପୋତ-ଅ) କପୋତସମୂହ । ବିଂ. କର୍ବୁରବର୍ଣ୍ଣ ।

କାପ୍ତା, ବି. (କପୋତ ଶବ୍ଦଜ) କପୋତ ।

କାଫଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷର ଛେଲି ।

କାଫ୍ରି, ବି. (ଯାବନିକ) ଆଫ୍ରିକାଦେଶର ଆଦିମ ନିବାସୀ ।

କାଫିବୃକ୍ଷ, ବି. (ବିଦେଶଜ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

କାମ ବି. ପୁଂ. (କମ୍-ଅ) କନ୍ଦର୍ପ; (କାମ୍-ଅ) ବଳରାମ; (କମ୍-ଅ) ଇଚ୍ଛା, ଅଭିଲାଷ, ଯଥା,

"କଣ୍ଠେ କାମ ପୂରଇ କାମ ବଜନ କର ପାଶେ ।"

ର. କ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷର ସମ୍ଭୋଗପ୍ରବୃତ୍ତି, ମନର ଯେଉଁ ଗୁଣ ଥିବାରୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷର ସମ୍ଭୋଗ ଅଭିଲାଷ ଜନ୍ମଇ । ନ. ରେତଃ । କ୍ରି. ବିଂ. ଇଚ୍ଛାପୂର୍ବକ; ଯଥେଷ୍ଟ; (କର୍ମ୍ମ ଶବ୍ଦଜ) କାର୍ଯ୍ୟ ।

କାମକଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାମ-କଳା) କାମଶାସ୍ତ୍ର; କନ୍ଦର୍ପପତ୍ନୀ, ରତି ।

କାମକୂଟ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-କୂଟ) ବେଶ୍ୟାପ୍ରିୟ ।

କାମକେଳି, ବିଂ. (କାମ-କେଳି) ଲମ୍ପଟ; ଉପପତି । ବି. ପୁଂ. ରତିକ୍ରୀଡ଼ା, ସୁରତ ।

କାମଗ, କାମଗାମୀ, ବିଂ. (କାମ-ଗ, ଗାମୀ,) ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ଶୀଘ୍ର ଓ ସର୍ବତ୍ର ଗମନକ୍ଷମ ।

କାମଚର, ବିଂ. (କାମ-ଚର) ସର୍ବତ୍ରଗାମୀ; ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ।

କାମକାର, କାମଚାର, ବି. ପୁଂ. (କାମ-କାର, ଚାର) ଯଥେଚ୍ଛାଚାର, ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାର ।

କାମଚାରୀ, ବିଂ. (କାମ-ଚାରିନ୍) ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ; ଯେ କାମର ବଶୀଭୂତ ହୋଇ ଚଳେ; ଲମ୍ପଟସ୍ୱଭାବ । ବି. ପୁଂ. ଗରୁଡ଼ । ଣୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରିଣୀ ।

କାମଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୃହର ଅଂଶବିଶେଷ; ଦୃଢ଼ କରିବା ନିମନ୍ତେ ବାଡ ବା ଚାଳରେ ଯେଉଁ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ ବତା ରଜ୍ଜୁଦ୍ୱାରା ଏକତ୍ର ବନ୍ଧାଯାଏ ।

କାମତାଲ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ତାଲ) କୋକିଳ; କବି-

ମାନେ କୋକିଳର ଗାନକୁ କାମର ଉତ୍ତେଜକ-ସ୍ୱରୂପ ବିବେଚନା କରନ୍ତି ବୋଲି କୋକିଳକୁ ଏ ନାମ ଦିଆ ହୋଇଅଛି ।

କାମଦ, ବିଂ. (କାମ-ଦ) ଅଭୀଷ୍ଟଦାତା, ଯେ ଅନ୍ୟର ଅଭିଳାଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରଇ, କାମପ୍ରଦ ।

କାମଦୁଘା, କାମଦୁହା, କାମଧେନୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାମ-ଦୁହ୍-ଅ, ଂ, ଧେନୁ) ଅଭିଲଷିତଦାୟିନୀଗାଭୀ, ସୁରଭି, ଯଥା,

“କାମୀ କାମଦୁହା ଗୋଧନ ସୋରେହା
ହୋଇ ଶିଖିଲେ ଗାଇଦୁହାଁ ।”

ର. କ ।

କାମଧୂନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାମନଦୀ ।

କାମଦେବ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ଦେବ) ବ୍ରହ୍ମାର ମାନସ-ପୁତ୍ର, କନ୍ଦର୍ପ ।

କାମନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାମି-ଅନ-ଆ) ଇଚ୍ଛା, ବାସନା ।

କାମପତ୍ନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରତି, କନ୍ଦର୍ପର ସ୍ତ୍ରୀ ।

କାମପାଲ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ପାଲ) ବଳରାମ, ବଳ-ଦେବ, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ଅଗ୍ରଜ ।

କାମପୀଠ, ବି. ପୁଂ. ନ. କୂପାଦର ଉପରଭାଗରେ ବନ୍ଧସ୍ଥାନ ।

କାମମହ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ମହ) କାମର ଉତ୍ସବ; ଚୈତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣିମାତିଥିରେ ଏହି ମହୋତ୍ସବ ହୁଅଇ ।

କାମରୂପ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ରୂପ) ଦେଶବିଶେଷ । ବିଂ. ସୁନ୍ଦର; ସ୍ୱେଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ରୂପଧାରୀ ।

କାମରୂପୀ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ରୂପ-ଇନ୍) ବିଦ୍ୟାଧର । ବିଂ. ସୁରୂପ; ସ୍ୱେଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ରୂପଧାରଣ ସମର୍ଥ ।

କାମରେଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାମ-ରେଖା) ବେଶ୍ୟା ।

କାମଲ, ବି, ପୁଂ. (କାମ-ଲା-ଅ) ରୋଗବିଶେଷ, କାଆଁଳ; (କାମ-ଲ, “ଲସ୍” ଧାତୁଜ) ବସନ୍ତ-କାଳ; ମରୁଭୂମି; (କାମ-ଲ) ବିଂ. କାମୁକ, କାମୀ ।

କାମଶର, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ଶର) କନ୍ଦର୍ପର ବାଣ; ଆମ୍ରବୃକ୍ଷ ।

କାମସଖ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ସଖ) ବସନ୍ତକାଳ, ଆମ୍ର-ବୃକ୍ଷ ।

କାମସୁତ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ସୁତ) ଅନିରୁଦ୍ଧ ।

କାମାଖ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାମା-ଆଖ୍ୟା) ସତୀଦେବ-ଙ୍କର ଯୋନି ପୀଠରୂପ ସ୍ଥାନ ଓ ତଦଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀବିଶେଷ ।

କାମାଙ୍କୁଶ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ଅଙ୍କୁଶ) ନଖ; ପୁଂ ଚିହ୍ନ ।

କାମାତ୍ମା, ବିଂ. (କାମ-ଆତ୍ମନ୍) କାମର ନିତାନ୍ତ ବଶୀ-ଭୂତ; ଯେ ଫଳର କାମନା କରଇ, ଫଳକାମୀ ।

କାମାନ୍ଧ, ବିଂ. (କାମ-ଅନ୍ଧ) କାମମୁଗ୍ଧ, କାମ ଦ୍ୱାରା ଜ୍ଞାନହୀନ । ପୁଂ. କୋକିଳ ।

କାମାୟୁଃ, ବି. ପୁଂ. (କାମ-ଆୟୁସ୍) ଗରୁଡ ।

କାମିତ, ବିଂ. (କାମି-ତ) ପ୍ରାର୍ଥିତ; ଇପ୍ସିତ ।

କାମିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାମ-ଇନ୍-ଈ) ଭୀରୁ ସ୍ତ୍ରୀ; ଅତିଶୟ କାମଯୁକ୍ତାନାରୀ; ସ୍ତ୍ରୀମାତ୍ର; ମଦିରା; ଦାରୁହରିଦ୍ରା ।

କାମୀ, ବିଂ. (କାମ-ଇନ୍) କାମବିଶିଷ୍ଟ, କାମୁକ । ବି. ପୁଂ. ଚକ୍ରବାକ; କପୋତ; ଚଟକ; ସାରସ; ଚନ୍ଦ୍ର ।

କାମୀନ, ବିଂ. (କାମ-ଈନ) କାମୁକ ।

କାମୁକ, ବିଂ. (କାମ-ଉକ) ରମଣାଭିଳାଷୀ; ଅଭି-ଳାଷୀ । ବି. ପୁଂ. ଅଶୋକବୃକ୍ଷ; ଅତିମୁକ୍ତଲତା; ମାଧବୀଲତା ।

କାମୁକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାମ-ଉକ-ଆ) ଭୋଗାଭିଳା-ଷିଣୀ, ଇଚ୍ଛାବତୀ ।

କାମୁକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାମ-ଉକ-ଈ) ରମଣାଭିଳାଷିଣୀ ।

କାମୁଡା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଯେ କାମୁଡେ ।

କାମୁଡିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଦନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଛିନ୍ନ ବା କ୍ଷତ କରିବା ।

କାମୋଦକ, ବି. ନ. (କାମ-ଉଦକ) ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକ୍ରମେ ପ୍ରଦତ୍ତଜଳ ।

କାମୋଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରାଗିଣୀବିଶେଷ ।

କାମ୍ପି, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କୃପଣ ।

କାମ୍ବଳ, ବି. ପୁଂ. (କମ୍ବଳ-ଅ) କମ୍ବଳାବୃତରଥ ।

କାମ୍ବୋଜ, ବି. ପୁଂ. (କମ୍ବୋଜ-ଅ) କମ୍ବୋଜ ଦେଶୀୟ

ଅଶ୍ୱ; ପୁନ୍ନାଗବୃକ୍ଷ; ଦେଶବିଶେଷ; ଯବନ ଜାତି-ବିଶେଷ; ଶ୍ୱେତଖଦିର ।

କାମ୍ୟ, ବିଂ. (କାମ-ଯ) ଭୋଗ୍ୟ; ଅଭିଲଷଣୀୟ; ସୁନ୍ଦର । ବି. ନ. ଅଭୀଷ୍ଟକର୍ମ୍ମ ।

କାମ୍ୟକବନ, ବି. ନ. ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀତୀରସ୍ଥ ବନ, ଏଠାରେ ପାଣ୍ଡବମାନେ ଦୀର୍ଘକାଳ ବାସ କରି-ଥିଲେ ।

କାମ୍ଳ, ବି. ନ. (କୁ-ଅମ୍ଳ) ଅଳ୍ପ ଅମ୍ଳରସ । ବିଂ. ଈଷଦ୍ ଅମ୍ଳରସଯୁକ୍ତ ।

କାୟ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କି-ଘ, ଇ ଧାତୁଜ) ଶରୀର; ଗୃହ; ବ୍ରହ୍ମା; ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥା ।

କାୟସ୍ଥ, ବିଂ. ପୁଂ. (କାୟ-ସ୍ଥା-ଅ) ଜାତିବିଶେଷ ।

କାୟିକ, ବିଂ. (କାୟ-ଇକ) ଶରୀର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କାର, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ଅ) କାର୍ଯ୍ୟ; ଯତ୍ନ; ନିଶ୍ଚୟ । ବିଂ. କର୍ମ୍ମକର୍ତ୍ତା, ଯଥା, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାର; କୁମ୍ଭକାର ଇତ୍ୟାଦି ।

କାରକ, ବିଂ. (କୃ-ଅକ) କର୍ମ୍ମକାରକ; କାରକ ଛଅ ପ୍ରକାର ଯାହାର କ୍ରିୟା ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧ ଥାଏ ।

କାରଖାନା, ବି. (ଯାବନିକ) ନାନା ପ୍ରକାର ଶିଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟଗୃହ; ନାନା ପ୍ରକାର କର୍ମ୍ମ ।

କାରଣ, ବି. ନ. (କାରି-ଅନ) ହେତୁ, ନିମିତ୍ତ, ବୀଜ; ଯାହାଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

କାରଣମାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅର୍ଥାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ; ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ପଦାର୍ଥ ପ୍ରତି ପୂର୍ବ ପୂର୍ବ ପଦାର୍ଥ ହେତୁତ୍ୱରୂପେ ଉପନ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ ସେହି ସବୁ ପୂର୍ବ ପଦାର୍ଥକୁ କାରଣମାଳା ବୋଲି ଯାଏ ।

କାରଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାରି-ଅନ-ଆ) ତୀବ୍ରଯାତନା, ନରକଯନ୍ତ୍ରଣା, ଗାଢ଼ବେଦନା ।

କାରଣିକ, ବିଂ. (କାରଣ-ଇକ) ପରୀକ୍ଷକ; ବିଚାରକ; କାରଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କାରଣୀଭୂତ, ବିଂ. (କାରଣ-ଭୂତ) କାରଣସ୍ୱରୂପ, ଯେ ବା ଯାହା କାରଣରୂପେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ-ଅଛି ।

କାରଣ୍ଡବ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାରଣ୍ଡ-ଅ) ହଂସବିଶେଷ, ଯଥା,

"କ୍ରୀଡ଼ା କଲେ ହଂସ ବକ କାରଣ୍ଡବ କୋକ
ହଂସାଳୀ ସଙ୍ଗତ ।"

ର. କ ।

କାରନ୍ଧମୀ, ବି. ପୁଂ. (କାରମ୍-ଧମିନ୍) କଂସାରି, ଅଠାରି ।

କାରବ, ବି. ପୁଂ. (କା-ରବ) କାକ, କାଉ ।

କାରବାର, ବି. (ଯାବନିକ) କର୍ମ୍ମ, କାର୍ଯ୍ୟ, ବ୍ୟବହାର ।

କାରବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ-ରୁ-ଇ) ମୟୂରଶିଖା; ରୁଦ୍ର-ଜଟା; କଳାଜିରା; ମଧୁରୀ; ଶ୍ୱେତକଲରା ।

କାରବେଲ୍ଲ, ବି. ପୁଂ. (କାର-ବେଲ୍ଲ) କଲରାଗଛ ।

କାରସାଜି, ବି. (ଦେଶଜ) ଛଳ, କପଟ, ।

କାରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃ-ଅ) ବନ୍ଦିଗୃହ, ଯଥା,

"ଯେ ଅଟେ ଜଗତଜନର ମନନୟନ କରା ।"

ଚ. ଚି ।

ବୀଣା ଅଧିଷ୍ଠିତ କାଷ୍ଠମୟ ଭାଣ୍ଡ; ବନ୍ଧନ ।

କାରାଗାର, ବି. ନ. (କାରା-ଅଗାର) ଜେଲଖାନା ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ରାଜପୁରୁଷମାନଙ୍କ ଆଦେଶ-କ୍ରମେ ଅପରାଧୀମାନଙ୍କୁ ରୁଦ୍ଧ କରି ରଖାଯାଏ ।

କାରାବାସ, ବି. ପୁଂ. (କାରା-ବାସ) କାରାଗାର, ଜେଲଖାନା, ବନ୍ଦିଗୃହ ।

କାରିକର, ବି. ପୁଂ. (କାରି-କର) ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଶିଳ୍ପକାର୍ଯ୍ୟ କରେ, ଶିଳ୍ପୀ ।

କାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃ-ଅକ-ଆ) ବିବରଣ ଶ୍ଳୋକ; ନଟୀ, କର୍ତ୍ତ୍ରୀ; ଶିଳ୍ପକର୍ମ୍ମ । ଅଂ ଯତ୍ନ; ଯାତନା; କାର୍ଯ୍ୟ; ମର୍ଯ୍ୟାଦା ।

କାରିଗର, ବିଂ. (କାରିକର ଶବ୍ଦଜ) ଯେ ଶିଳ୍ପକାର୍ଯ୍ୟ କରେ, ଶିଳ୍ପକ ।

କାରୁ, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ଉ) ବିଶ୍ୱକର୍ମ୍ମା । ବିଂ. ଶିଳ୍ପ-କାରକ ।

କାରୁଣ, ବିଂ. (କରୁଣା-ଅ) କରୁଣାଶୀଳ, ଦୟା-ଶୀଳ ।

କାରୁଣିକ, ବିଂ. (କରୁଣା-ଇକ) ଯାହାର କରୁଣା ଅଛି, ଦୟାଳୁ ।

କାରୁଣ୍ଡି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜଳୌକା, ଜୋକ ।

କାରୁଣ୍ୟ, ବି. ନ. (କରୁଣା-ଯ) କରୁଣା, ଦୟା ।

କାର୍କଶ୍ୟ, ବି. ନ. (କର୍କଶ-ଯ) କାଠିନ୍ୟ; ନିର୍ଦ୍ଦୟତା ।

କାର୍ତ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ, ବି°. ପୁଂ°. (କୃତ-ବୀର୍ଯ୍ୟ-ଅ) ନୃପବିଶେଷ; ଏହାଙ୍କର ନାମ ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; ଏ ସହସ୍ରବାହୁ ବୋଲି ବିଖ୍ୟାତ; ଏହି ଭୂପତି ଜମଦଗ୍ନିଙ୍କୁ ବଧ କରିବାରୁ ପରଶୁରାମ ଏହାଙ୍କର ପ୍ରାଣ ସଂହାର କରିଥିଲେ ।

କାର୍ତ୍ତସ୍ୱର, ବି. ନ. (କୃତସ୍ୱର-ଅ) ଧୁସ୍ତୁର; ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ଯଥା,

"କେତେଁ କାର୍ତ୍ତସ୍ୱର ଅର୍ତ୍ତସ୍ୱରେ କଲେ ଦାନ ଯେ ।"

କାର୍ତ୍ତାନ୍ତିକ, ବି. ପୁଂ°. (କୃତାନ୍ତ-ଇକ) ଦୈବଜ୍ଞ, ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ ।

କାର୍ତ୍ତିକ, ବି. ପୁଂ°. (କାର୍ତ୍ତିକୀ-ଅ) ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମାସ; ଷଡ଼ାନନ ।

କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ବି. ପୁଂ°. (କୃତ୍ତିକା-ଏୟ) କୁମାର, ଷଡ଼ାନନ ।

କାର୍ପଟ, ବି. ପୁଂ°. (କର୍ପଟ-ଅ) ଜତୁ, ଜଉ; ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡ । ବି°. କାର୍ଯ୍ୟାର୍ଥୀ ।

କାର୍ପଟିକ, ବି°. (କର୍ପଟ-ଇକ) ତୀର୍ଥସେବୀ; ମର୍ମ୍ମଜ୍ଞ ।

କାର୍ପଣ୍ୟ, ବି°. ନ. (କୃପଣ-ଯ) କୃପଣତା, ବ୍ୟୟକୁଣ୍ଠତା, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ; ଦୈନ୍ୟ; କାତରତା ।

କାର୍ପାସ, ବି. ପୁଂ°. (କୃ-ପାସ) କପାଗଛ । ନ. ତୁଳା । ବି°. କାର୍ପାସ ନିର୍ମ୍ମିତ ।

କାର୍ପାସିକ, ବି°. (କାର୍ପାସ-ଇକ) କାର୍ପାସ ସୂତ୍ରରେ ନିର୍ମ୍ମିତ ।

କାର୍ମ୍ମ, ବି°. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଅ) କର୍ମ୍ମଶୀଳ, ପରିଶ୍ରମୀ ।

କାର୍ମ୍ମାର, ବି. ପୁଂ°. (କର୍ମ୍ମାର-ଅ) କମାର ।

କାର୍ମ୍ମୁକ, ବି. ନ. (କର୍ମ୍ମନ୍-ଉକ) ବାଉଁଶ । ନ. ଧନୁ; ମହାନିମ୍ବ; ହିଞ୍ଜଳ; ଶ୍ୱେତଖଦିର; ଧନୁରାଶି । ବି°. କର୍ମଦକ୍ଷ; (ଧନୁ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ବାରମ୍ବେ କେହି ବୀର କାର୍ମ୍ମୁକ ଟଙ୍କାରେ,
କେ ଅବା ଅଷ୍ଫାଳି ଅସି ଭୀଷଣ ହୁଙ୍କାରେ ।"
କ. ବ ।

କାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (କୃ-ଯ) କର୍ମ୍ମ, କାମ; ହେତୁ; ଫଳ ।

କାର୍ଯ୍ୟକାଳ, ବି. ପୁଂ°. (କାର୍ଯ୍ୟ-କାଳ) କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ସମୟ ।

କାର୍ଯ୍ୟକୁଶଳ, ବି°. (କାର୍ଯ୍ୟ-କୁଶଳ) କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ, କର୍ମ୍ମଠ, କାର୍ଯ୍ୟରେ ପଟୁ ।

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ, ବି°. (କାର୍ଯ୍ୟ-କ୍ଷମ) କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ।

କାର୍ଯ୍ୟବଶ, ବି. ପୁଂ°. (କାର୍ଯ୍ୟ-ବଶ) କର୍ମ୍ମାନୁରୋଧ, କର୍ମ୍ମବଶ । ବି°. କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ ଅନୁରୋଧରେ ବଦ୍ଧ ।

କାର୍ଯ୍ୟବଶତଃ, ଅ°. (କାର୍ଯ୍ୟ-ବଶ-ତସ୍) କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁରୋଧରେ, କର୍ମ୍ମବଶତଃ ।

କାର୍ଯ୍ୟସମାଧାନ, ବି. ନ. (କାର୍ଯ୍ୟ-ସମାଧାନ) କାର୍ଯ୍ୟନିଷ୍ପାଦନ, କାର୍ଯ୍ୟସାଧନ ।

କାର୍ଯ୍ୟସମାଧାୟକ, ବି° (କାର୍ଯ୍ୟ-ସମ-ଆ-ଧା-ଇ-ଅକ) ଯେ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାଧାନ କରେ ।

କାର୍ଯ୍ୟସାଧକ, ବି°. (କାର୍ଯ୍ୟ-ସାଧ୍-ଅକ) ଯେ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ କରେ ।

କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାର୍ଯ୍ୟ-ସିଦ୍ଧି) ଅଭୀଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧି ।

କାର୍ଯ୍ୟାଧିପ, ବି°. (କାର୍ଯ୍ୟ-ଅଧିପ) କାର୍ଯ୍ୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, କର୍ମ୍ମାଧ୍ୟକ୍ଷ ।

କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ, ବି°. (କାର୍ଯ୍ୟ-ଅନ୍ୱିତ) କର୍ମ୍ମଯୁକ୍ତ, କର୍ମ୍ମବିଶିଷ୍ଟ ।

କାର୍ଯ୍ୟାନୁରୋଧ, ବି. ପୁଂ°. (କାର୍ଯ୍ୟ-ଅନୁରୋଧ) କର୍ମ୍ମର ଆୟୋଜନ, କର୍ମ୍ମର ଉଦ୍‌ଯୋଗ ।

କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତର, ବି. ନ. (କାର୍ଯ୍ୟ-ଅନ୍ତର) ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ, କର୍ମ୍ମାନ୍ତର ।

କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ°. (କାର୍ଯ୍ୟ-ଆରମ୍ଭ) କର୍ମାରମ୍ଭ, କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଅନୁଷ୍ଠାନ ।

କାର୍ଯ୍ୟୋଦ୍ଧାର, ବି. ପୁଂ°. (କାର୍ଯ୍ୟ-ଉଦ୍ଧାର) କାର୍ଯ୍ୟସାଧନ କରିବା ।

କାର୍ଶ୍ୟ, ବି. ନ. (କୃଶ-ଯ) କୃଶତା, କ୍ଷୀଣତା । ପୁଂ°. କାର୍ଯ୍ୟ; ଶାଲବୃକ୍ଷ ।

କାର୍ଷାପଣ, ବି. ପୁଂ°. ନ. (କର୍ଷ-ଆପଣ) ୧୬ ପଣ, ଏକ କାହାଣ ।

କାର୍ଷିକ, ବି. ପୁଂ. (କର୍ଷ-ଇକ) ବୋଡଏ, ପାଞ୍ଚ ଗଣ୍ଡା; ଏକତୋଳା ; କୃଷକ ।

କାର୍ଷ୍ଣ, ବିଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଅ) କୃଷ୍ଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ପୁଂ. କୃଷ୍ଣସାରମୃଗ ।

କାଲ, ବିଂ. (କଲ୍ଲଶବ୍ଦଜ) ବଧିର ।

କାଲ, ବି. ପୁଂ. (କଲ୍-ଅ) ସମୟ ; ଅବସର; ଯମ; ମୃତ୍ୟୁ; ଶନି; କୋକିଳ । ବିଂ. କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ । କାଲକ. ବି. ପୁଂ. (କଲ୍-ଅକ) କଳାଜାଇ-ମଦା ; ସର୍ପବିଶେଷ, ଧଣ୍ଡ ସାପ । ନ. ଯକୃତ୍ ରୋଗ ।

କାଲକଣ୍ଠକ, କାଲକଣ୍ଠ, } ବି. ପୁଂ. (କାଲ-କଣ୍ଠକ, କଣ୍ଠ) ଶିବ; ମୟୂର; ଖଞ୍ଜନ; ଡାହୁକ; (ଡାହୁକ ଅର୍ଥରେ)

"କାଲକଣ୍ଠକ ରବେ ବଢିଲା କାମ ଉତ୍ସବ ଯେ ।"
ର. କ. ।

କାଲକୁଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (କାଲ-କୁଣ୍ଠ) ଯମ ।

କାଲକୂଟ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କାଲ-କୂଟ୍-ଅ) ଗରଳ; ସ୍ଥାବର ବିଷବିଶେଷ, ଯଥା,

"କାମକାଲକୂଟ କାଳିମା ଭୁରୁ ଯୁଗଳ ଧରେ ।"

କାଲକୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (କାଲ-କୃତ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

କାଲକୃତ, ବିଂ. (କାଲ-କୃତ) କାଳରେ ଯାହା ଘଟଇ ।

କାଲକେୟ, ବି. ପୁଂ. (କାଲକା-ଏୟ) ଅସୁର ବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଠାବେ ଠାବେ ପଡିଅଛି ସମର ଚରିତ,
ସଂଶପ୍ତକ କାଲକେୟ କରିବାର ହତ ।"

କାଲଖଣ୍ଡ, ବି, ନ. (କାଲ-ଖଣ୍ଡ) ଯକୃତ୍ ।

କାଲଗ୍ରନ୍ଥି, ବି. ପୁଂ. (କାଲ-ଗ୍ରନ୍ଥି) ବତ୍ସର ।

କାଲଗ୍ରାସ, ବି. ପୁଂ. (କାଲ-ଗ୍ରାସ) ମୃତ୍ୟୁ ।

କାଲଜ୍ଞ, ବିଂ. (କାଲ-ଜ୍ଞ) ଯେ ସମୟ ବୁଝି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ, ଅବସରଜ୍ଞ । ବି. ପୁଂ. କୁକ୍କୁଟ ।

କାଲଞ୍ଜର, ବି. ପୁଂ. (କାଲ-ଜର) ଶିବ, ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ; ପର୍ବତବିଶେଷ ; ଯୋଗିଚକ୍ର; ଦେଶବିଶେଷ, କାଲିଞ୍ଜର ।

କାଲଞ୍ଜରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଲ-ଜର-ଈ) ଚଣ୍ଡୀ, ଦୁର୍ଗା ।

କାଲତ୍ରୟ, ବି. ନ. (କାଲ-ତ୍ରୟ) ତ୍ରିକାଳ ; ବର୍ତ୍ତମାନ; ଅତୀତ, ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଏହି ତିନିକାଳ ।

କାଲଦଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. କାଲପ୍ରାପ୍ତ ଦଣ୍ଡ ; ଜ୍ୟୋତିଷୋକ୍ତ ବାରାଦି ଯୋଗବିଶେଷ ; ଯମର ଦଣ୍ଡ ।

କାଲଧର୍ମ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (କାଲ-ଧର୍ମ୍ମ) ମୃତ୍ୟୁ, କାଳରଧର୍ମ୍ମ, ସମୟର ସ୍ୱଭାବ, ଯଥା, ବର୍ଷାକାଳରେ ବୃଷ୍ଟି, ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଇତ୍ୟାଦି ।

କାଲନିର୍ଯ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (କାଲ-ନିର୍ଯ୍ୟାସ) ଗୁଗ୍‌ଗୁଲ ।

କାଲନେମି, ବି. ପୁଂ. ରାକ୍ଷସବିଶେଷ, ହିରଣ୍ୟ କଶିପୁର ପୁତ୍ର, ରାବଣର ମାଉଳ ।

କାଲପର୍ଣ୍ଣି, ବି. ପୁଂ. ଟଗରଫୁଲର ବୃକ୍ଷ ।

କାଲପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (କାଲ-ପୁରୁଷ) ପୁରୁଷାକୃତି ନକ୍ଷତ୍ର ସମୂହ ; ଯମର ଭୃତ୍ୟ, କଥିତ ଅଛି ଯେ ଏ ଦେବତାମାନଙ୍କ ଆଜ୍ଞାରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସନ୍ନିକଟୁ ଆସି ତାହାଙ୍କ ସହିତ କଥୋପକଥନରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲେ । ସେହି ସମୟରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସେହିଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଅନ୍ତେ ରାମର ପ୍ରତିଜ୍ଞାନୁସାରେ ସେ ରାମଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃକ ବର୍ଜ୍ଜିତ ହୋଇଥିଲେ ।

କାଲପୃଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (କାଲ-ପୃଷ୍ଠ) କଙ୍କପକ୍ଷୀ ; ମୃଗ-ବିଶେଷ । ନ. କର୍ଣ୍ଣଙ୍କର ଧନୁ ।

କାଲମାନ, ବି. ପୁଂ. (କାଲ-ମାନ) କାଳର ପରି-ମାଣ ; କୃଷ୍ଣ ତୁଳସୀ ।

କାଲଯାପନ, ବି. ନ. (କାଲ-ଯାପନ) କାଳ ଅତି-ବାହନ, କାଳକ୍ଷେପଣ ; ଦିନପାତ କରିବା; କ୍ଲେଶରେ ଯାତ୍ରା ନିର୍ବାହ କରିବା ।

କାଲରାତ୍ରି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଲ-ରାତ୍ରି) ସଂହାର ରାତ୍ରି, କଳ୍ପାନ୍ତରାତ୍ରି ; ଶକ୍ତିବିଶେଷ ।

କାଲବେଳା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଲ-ବେଳା) ଅଶୁଭ ସମୟ ବିଶେଷ, ଏହି ସମୟରେ କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା କିମ୍ବା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନିଷେଧ ।

କାଲଶୁଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଲ-ଶୁଦ୍ଧି) ସମୟର ଶୁଦ୍ଧି ।

କାଲଶେୟ, କାଲସେୟ, ବି. ନ. (କଲଶୀ, କଲସୀ-ଏୟ) ଘୋଳଦହି ।

କାଳସର୍ପ, ବି. ପୁଂ. (କାଳ-ସର୍ପ) ବିଷଧର କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ସର୍ପବିଶେଷ ।

କାଳସାର, ବି. ପୁଂ. (କାଳ-ସାର) କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ହରିଣ-ବିଶେଷ, କୃଷ୍ଣସାର । କ୍ଲୀ. ପୀତଚନ୍ଦନ ।

କାଳସୂତ୍ର, ବି. କ୍ଲୀ. (କାଳ-ସୂତ୍ର) ନରକବିଶେଷ ।

କାଳସ୍କନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (କାଳ-ସ୍କନ୍ଧ) ତମାଳବୃକ୍ଷ, ତିନ୍ଦୁକ-ବୃକ୍ଷ; ଉଦୁମ୍ବର ।

କାଳାଗୁରୁ, ବି. କ୍ଲୀ. (କାଳ-ଅଗୁରୁ) ସୁଗନ୍ଧି କାଷ୍ଠ-ବିଶେଷ, କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦନ ।

କାଳାଗ୍ନି, ବି. ପୁଂ. (କାଳ-ଅଗ୍ନି) ପ୍ରଳୟକାଳର ଅଗ୍ନି; ପଞ୍ଚମୁଖ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ।

କାଳାନୁନାଦୀ, ବି. ପୁଂ. (କାଳ-ଅନୁନାଦିନ୍) ଭ୍ରମର ଚାତକ; ଚଟକପକ୍ଷୀ ।

କାଳାନୁଭବକତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (Faculty of time) ଯେଉଁ ବୃତ୍ତିଦ୍ୱାରା କାଳର ଅନୁଭବ ହୁଏ ।

କାଳାନୁସାରୀ, ବି. ପୁଂ. (କାଳ-ଅନୁସାରିନ୍) ଶୈଳେୟ, ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦନ; ଶିଶୁ-ଗଛ; ଟଗର ।

କାଳାନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (କାଳ-ଅନ୍ତକ) ଯମ, ଯେ-କାଳର ଅନ୍ତ କରଇ ।

କାଳାନ୍ତର, ବି. କ୍ଲୀ. (କାଳ-ଅନ୍ତର) ଅନ୍ୟକାଳ, ସମୟାନ୍ତର, ଅନ୍ୟ ସମୟ ।

କାଳାପ, ବି. ପୁଂ. (କଳାପ-ଅ) ସର୍ପର ଫଣା । ବିଂ. କଳାପ ବ୍ୟାକରଣବେତ୍ତା ।

କାଳାଶୌଚ, ବି. କ୍ଲୀ. (କାଳ-ଅଶୌଚ) ଶୁଭକର୍ମ ବ୍ୟାଘାତକ ଅଶୌଚ କାଳ ।

କାଳିଆ, ବି. (କାଳଶବ୍ଦଜ) କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

କାଳିକ, ବି. ପୁଂ. (କାଳ-ଇକ) ବକ । କ୍ଲୀ. କୃଷ୍ଣ-ଚନ୍ଦନ । ବିଂ. ସାମୟିକ, କାଳକୃତ ।

କାଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଳ-ଇକ-ଆ) ମେଘମାଳା; କୁଜ୍ଝଟିକା; ଚଣ୍ଡିକା; କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ; ରୋମାବଳୀ; ସ୍ତ୍ରୀକାକ; ଶ୍ୟାମାପକ୍ଷୀ; ଶୃଗାଳୀ; ମସୀ; ବୃଶ୍ଚି-ଆଳି; ପୋଟଳ ଗଛର ଶାଖା; ସୁରା; କଳଙ୍କ; (ମେଘ ଅର୍ଥରେ)

"ଦେଖି କର କାଳିକା କାଳିକା
ମାଳିକା ଅଳି କାଳିକା କାନ୍ତ ସୁର ।"

ଲ. ବ ।

କାଳିଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (କଳିଙ୍ଗ-ଅ) କଳିଙ୍ଗ ଦେଶର ରାଜା ବା ତଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଧିବାସୀ; (କୁ-ଲିଙ୍ଗ) ହସ୍ତୀ; ସର୍ପ; ଲୌହବିଶେଷ; ତରଭୁଜ ।

କାଳିଞ୍ଜର, ଆଲ୍ଲାହାବାଦ ପ୍ରଦେଶସ୍ଥ ଏକ ପର୍ବତ ଓ ତଦୁପରିସ୍ଥ ନଗରୀ; ଏହି ନଗରରେ କାଳ-ଭୈରବ ନାମରେ ଏକ ଦେବମୂର୍ତ୍ତି ଅଛି ।

କାଳିଦାସ, ବି. ପୁଂ. (କାଳୀ-ଦାସ) ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟଙ୍କର ସଭାର ପ୍ରଧାନ ପଣ୍ଡିତ; ରଘୁବଂଶ, ଶକୁନ୍ତଳା, ଏବଂ କୁମାର ସମ୍ଭବ ପ୍ରଣେତା ।

କାଳିନ୍ଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଳିନ୍ଦ-ଅ-ଈ) ଯମୁନାନଦୀ; କୃଷ୍ଣଙ୍କ ପତ୍ନୀ; ଅସିତ ରାଜାର ପତ୍ନୀ; (ଯମୁନାନଦୀ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କାଳିନ୍ଦୀ-ଶୀତଳ-ପୁଷ୍ପପର ମଳ ସେବିବ ହେ ମନ ପବନ ।"

ର. କ ।

କାଳିନ୍ଦୀକର୍ଷଣ, କାଳିନ୍ଦୀଭେଦନ, ବି. ପୁଂ. (କାଳିନ୍ଦୀ-କର୍ଷଣ, ଭେଦନ) ବଳରାମ, ଏ ଲଙ୍ଗଳ ଦ୍ୱାରା ଯମୁନାନଦୀର ଗତିରୋଧ କରିଥିଲେ ।

କାଳିମା, ବିଂ. ପୁଂ. (କାଳ-ଇମନ୍) କୃଷ୍ଣତା; ମଳି-ନତା, ଯଥା,

"କାମକାଳ କୂଟ କାଳିମା ଭୂରୁଯୁଗଳ ଧରେ ।"

ତ. ଖ ।

କାଳିୟ, ବି. ପୁଂ. (କାଳ-ଇୟ) ସର୍ପବିଶେଷ ।

କାଳିଷ୍ଠ, ବିଂ. (କାଳ-ଇଷ୍ଠ) ଅତ୍ୟନ୍ତ କଳା ।

କାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଳ-ଈ) ଦେବୀବିଶେଷ; ଶାନ୍ତନୁ ଭାର୍ଯ୍ୟା; ନବ ମେଘଶ୍ରେଣୀ; କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ରାତ୍ରି; ଅଗ୍ନି ଜିହ୍ୱାବିଶେଷ; ଲେଖିବାର ଉପାଦାନବିଶେଷ; ମସୀ; ଅପଯଶଃ; (ଦେଶଜ) ଉଧାର, ନଗଦ ମୂଲ୍ୟ ନ ଦେଇ ପଦାର୍ଥ କିଣିବା; ଧୋଇବା, ଶିକାର ସମୟରେ ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କୁ ତଡ଼ିବା, ଯଥା,

"ସେ ଗ୍ରାମୁଁ ଗୀବ ସବୁ ରେଙ୍କାଲୀ,
ଦେଇ କୁହାଟ ଝମକ ତାଳି ।
ଫିଙ୍ଗିଲେ ସାଦ କୃତ୍ତ ସାବଲୀ,
ବଜିଲେ ଗର ଯେ ।"

ଗ. ବ ।

କାଳୀଗି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯମର ବସ୍ତୁର ସ୍ଥାନ ।

କାଳୀତନୟ, ବି. ପୁଂ. (କାଳୀ-ତନୟ) ମହିଷ, କାଳୀଦେବୀଙ୍କର ପ୍ରିୟ ବୋଲି ଏହାର ନାମ କାଳୀତନୟ ହୋଇଅଛି ।

କାଳୀନ, ବି. (କାଳ-ଈନ) ସମୟରେ ଯାହା ଘଟଇ, ଏହି ଶବ୍ଦର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ ହୁଅଇ ନାହିଁ ।

କାଳୀୟ, ବି. କ୍ଲୀ. (କାଳ-ଈୟ) କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦନ ।

କାଳୀୟକ, ବି. କ୍ଲୀ. (କାଳ-ଈୟକ) କୁଙ୍କୁମ । ପୁଂ. ପାର୍ବତୀୟ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ, ଦାରୁହରିଦ୍ରା; ଶୈଳଜ ।

କାଲୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଲ-ଉଣୀ) ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟ-ଶୂନ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କାଳେ, ଅଂ. ସମ୍ଭାବନା ବା ବିକଳ୍ପାର୍ଥସୂଚକ, ଯଥା,

"କାଳେ ସେ ନ ଆସିବେ ।"

କିଂ. ବ ।

ସମୟରେ, ଯଥା,

"କାଳେ ଧର୍ମବୃକ୍ଷ ଫଳେ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏ ଲେଖା ।"

କ. ବ ।

କାଳେୟ, ବି. କ୍ଲୀ. (କାଳ-ଏୟ) ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; ଯକୃତ୍; କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦନ । ବି. କାଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କାଳେଶ, ବି. ପୁଂ. (କାଳ-ଈଶ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଶିବ; କାଳେଶ୍ୱର ।

କାଳ୍ପନିକ, ବିଂ. (କଳ୍ପନା-ଇକ) କଳ୍ପିତ, ଆରୋପିତ, ଅମୂଳକ, ଅସମ୍ଭବ ।

କାଲ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଲ-ଯ-ଆ) ଯେ ଗବୀର ଗର୍ଭ-ଗ୍ରହଣ କାଳ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଅଛି ।

କାବଚିକ, ବିଂ. (କବଚ-ଇକ) କବଚଧାରୀ, ଯୋଦ୍ଧୃ-ଗଣ । କ୍ଲୀ. କବଚଧାରୀସମୂହ ।

କାବା, ବି. (ଦେଶଜ) ବୋକା; କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ।

କାବାର, ବି. କ୍ଲୀ. (କ-ଅ-ବୃ-ଅ) ଶୈବାଳ । ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଛତ୍ର ।

କାବୁ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ବଶୀଭୂତ, ଅଧୀନ ।

କାବୁକ, ବି. ପୁଂ. (କ-ଆ, ବୃ-କକ୍) ଚକ୍ରବାକ; କୁକ୍କୁଟ ।

କାବୁଚି, ବି. (ଦେଶଜ) ଆଘ୍ରାଣ ।

କାବେର ବି. କ୍ଲୀ. (କବ୍-ଏର, ଅ=ଆ) କୁଙ୍କୁମ ।

କାବେରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାବେର-ଈ) ଦ୍ରାବିଡ଼ଦେଶସ୍ଥ ନଦୀବିଶେଷ; (କୁ-ବେର-ଈ) ବେଶ୍ୟା; ହରିଦ୍ରା ।

କାବ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (କବି-ଯ) ଶୁକ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ । କ୍ଲୀ. ରସଯୁକ୍ତ ବାକ୍ୟ, କବିତା । ବ୍ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ. ବୁଦ୍ଧି; ପୂତନା । ବିଂ. କବିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କାବ୍ୟତାର, ବି. ପୁଂ. ଶୁକ୍ରନକ୍ଷତ୍ର, ଶୁଅ ତାରା ।

କାବ୍ୟଲିଙ୍ଗ, ବି. କ୍ଲୀ. ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ, ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ ବାକ୍ୟାର୍ଥ ଅଥବା ପଦାର୍ଥ ଅପରାର୍ଥର ହେତୁସ୍ୱରୂପରେ ପ୍ରତିପାଦିତ ହୁଏ ।

କାଶ, କାସ, ବି. ପୁଂ. କ୍ଲୀ. (କାଶ୍=ଦୀପ୍ତି ପାଇବା-ଅ, କାସ୍=ଗମନ କରିବା-ଅ) କାଶରୋଗ; କାଇଁଶନାମକତୃଣବିଶେଷ, ଯଥା,

"କାଶ ଭଣ୍ଡୀଫୁଲ ଛଳନ୍ତି ବାୟେ ।"

ର. ବ ।

ଗତି, ମୂଷିକ । ବିଂ. ପ୍ରକାଶମାନ, ଶୋଭମାନ ।

କାଶନ୍ଦି, ବି. (କାଶମର୍ଦ୍ଦ ଶବ୍ଦଜ) ଆମ୍ବର ଆଚାର-ବିଶେଷ ।

କାଶି, କାଶୀ, କାଶିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଶ=ଦୀପ୍ତି ପାଇବା-ଇ, ଈ, ଇକ-ଆ) ବାରାଣସୀ ।

କାଶିରାଜ, କାଶୀରାଜ, ବି. ପୁଂ. (କାଶି-ରାଜ) ନୃପ-ବିଶେଷ; ଧନ୍ୱନ୍ତରି ।

କାଶୀନାଥ, ବି. ପୁଂ. (କାଶୀ-ନାଥ) ଶିବ ।

କାଶୀଶ, ବି. ପୁଂ. (କାଶୀ-ଈଶ) ଶିବ; କାଶୀର ରାଜାମାନେ । କ୍ଲୀ. ହୀରାକସ ।

କାଶ୍ମୀର, ବି. ପୁଂ. (କାଶ୍-ମୀର, କମ୍ବା କାଶ୍ମୀର-ଅ) ଦେଶବିଶେଷ । କ୍ଲୀ. ପଦ୍ମର ମୂଳ; କୁଙ୍କୁମ; ଟାଙ୍ଗଣା । ବିଂ. କାଶ୍ମୀର ଦେଶଜାତ ବସ୍ତୁ; ତଦ୍ଦେଶୀୟ ରାଜା ବା ଅଧିବାସୀ । ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଗମ୍ଭାରୀ-ବୃକ୍ଷ । ରା-ସ୍ତ୍ରୀ, ଅତିବିଷା; କପିଳ ଦ୍ରାକ୍ଷା ।

କାଶ୍ମୀରଜ, କାଶ୍ମୀରଜନ୍ମନ୍, ବି. ନ. (କାଶ୍ମୀର-ଜ, ଜନ୍ମନ୍) କୁଙ୍କୁମ; ପଦ୍ମମୂଳ ।

କାଶ୍ୟପ, ବି. ପୁଂ. (କଶ୍ୟପ-ଅ) ମୁନିବିଶେଷ; ଗୋତ୍ର-ବିଶେଷ; ମୃଗବିଶେଷ; ଅରୁଣ । ନ. ମାଂସ । ବିଂ. କଶ୍ୟପସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କାଶ୍ୟପି, ବି. ପୁଂ. (କଶ୍ୟପ-ଇ) ଅରୁଣ; ଗରୁଡ଼ । ଯୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀ, ପରଶୁରାମ ପୃଥିବୀକୁ ଏକ ବିଂଶତିବାର ନିଃକ୍ଷତ୍ରିୟା କରି କଶ୍ୟପଙ୍କୁ ଦାନ କରିଥିଲେ ।

କାଶ୍ୟପେୟ, ବି. ପୁଂ. (କଶ୍ୟପ-ଏୟ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଗରୁଡ଼ ।

କାଷ, ବି. ପୁଂ. (କଷ୍-ଅ) ଋଷିବିଶେଷ; କଷ୍ଟି-ପଥର ।

କାଷାୟ, ବିଂ. (କଷାୟ-ଅ) ଅନୁକୂଳ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ରଞ୍ଜିତ ।

କାଷ୍ଠ, ବି. ନ. (କାଶ୍-ଥ) କାଠ ।

କାଷ୍ଠକ, ବି. ନ. (କାଷ୍ଠ-କ) ଅଗୁରୁ, ସୁଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ-ବିଶେଷ । ବିଂ. କାଷ୍ଠଯୁକ୍ତ ।

କାଷ୍ଠକୀଟ, ବି. ପୁଂ. (କାଷ୍ଠ-କୀଟ) ଘୁଣ ।

କାଷ୍ଠକୁଟ, ବି. ପୁଂ. (କାଷ୍ଠ-କୁଟ୍ଟ୍-ଅ) କାଷ୍ଠକଠା ପକ୍ଷୀ-ବିଶେଷ ।

କାଷ୍ଠକୁଦ୍ଦାଲ, ବି. ପୁଂ. (କାଷ୍ଠ-କୁଦ୍ଦାଲ) ନୌକାଦିରୁ ଜଳ ବାହାର କରିବାର କାଷ୍ଠନିର୍ମ୍ମିତ ଉପାୟ ।

କାଷ୍ଠତକ୍ଷ, କାଷ୍ଠତକ୍ଷକ, ବି. ପୁଂ. (କାଷ୍ଠ-ତକ୍ଷ୍-ଂ, ଅକ) ସୂତ୍ରଧର, ବଢ଼େଇ ।

କାଷ୍ଠତନ୍ତୁ, ବି. ପୁଂ. (କାଷ୍ଠ-ତନ୍ତୁ) ଘୁଣ ।

କାଷ୍ଠଦାରୁ, ବି. ପୁଂ. (କାଷ୍ଠ-ଦାରୁ) ଦେବଦାରୁ ।

କାଷ୍ଠଫଳକ, ବି. ନ. କାଷ୍ଠନିର୍ମ୍ମିତ ଫଳକ, ବୋର୍ଡ-ପ୍ରଭୃତି ।

କାଷ୍ଠମଠୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଷ୍ଠ-ମଠୀ) ଚିତା ।

କାଷ୍ଠମୟ, ବିଂ. (କାଷ୍ଠ-ମୟ) କାଷ୍ଠନିର୍ମ୍ମିତ; କାଷ୍ଠତୁଲ୍ୟ କଠିନବସ୍ତୁବିଷୟ, ନିର୍ଦ୍ଦୟ ।

କାଷ୍ଠମଞ୍ଚ, (Coffin) ବି. ପୁଂ. (କାଷ୍ଠ-ମଞ୍ଚ) ଶବ-ଯାନ, ଯେଉଁ ଗାଡ଼ି ବା ଖଟରେ ଶବ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି ।

କାଷ୍ଠଲେଖକ, ବି. ପୁଂ. (କାଷ୍ଠ-ଲେଖକ) ଘୁଣ ।

କାଷ୍ଠା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଷ୍ଠ-ଆ) ଦିକ୍; ସୀମା; ଦାରୁ-ହରିଦ୍ରା; ସ୍ଥିତି; ଉତ୍କର୍ଷ; କାଳ ପରମାଣବିଶେଷ, (ଦିକ୍ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ବିଧାତା ବିଧାନୀ ଟିଭାବିନୁଳି,
କାଷ୍ଠାବଳି ଯୋଗେ ଉଠିଲା ଜଳି ।"

ଲ. ବ ।

କାଷ୍ଠାମ୍ବୁବାହିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଷ୍ଠ-ଅମ୍ବୁ-ବାହିନୀ) ଦ୍ରୋଣୀ, ଜଳସେଚନୀ ।

କାଷ୍ଠାସନ, ବି. ନ. (କାଷ୍ଠ-ଆସନ) କାଷ୍ଠନିର୍ମ୍ମିତ ମଞ୍ଚ, ଚୌକି, ପିଢ଼ାପ୍ରଭୃତି ।

କାଷ୍ଠିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାଷ୍ଠ-ଇକ-ଆ) କାଠି ।

କାଷ୍ଠୀଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ=କ୍ଷୁଦ୍ର-ଅଷ୍ଠି=ହାଡ଼-ଲା-ଆ) କଦଳୀଗଛ ।

କାସମର୍ଦ୍ଦ, କାଶମର୍ଦ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (କାସ-ମର୍ଦ୍ଦ) ବୃକ୍ଷ-ବିଶେଷ; ଅଗ୍ନିର, କାଶିନ୍ଦୀ ।

କାସାର, ବି. ପୁଂ. (କ-ଆ-ସୃ-ଅ) ସରୋବର, ପୁଷ୍କ-ରିଣୀ, ମହାଜଳାଶୟ; ଯଥା,

"ବଳମନ୍ତୁ କ ମହା ପିପାସୀ ସହୁ,
ବାରପୂର୍ଣ୍ଣ କାସାର ଦେଖାଅ କାହିଁ ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

କାହଣ, କାହାଣ, ବ. (ପ୍ରା; କାର୍ଷାପଣ ଶବ୍ଦଜ) ଷୋଳପଣ ।

କାହଳ, ବି. ପୁଂ. (କ=ସୁଖ, ମସ୍ତକ-ଆ-ହଲ୍-ଅ) ବିଡ଼ାଲ; କୁକ୍କୁଟ; କୋଳାହଳ; ବୃହତ୍ ଢକ୍କା; ଅବ୍ୟକ୍ତ ବାକ୍ୟ । ବିଂ. ଉଗ୍ର; ଶୁଷ୍କ; ଖଳ ।

କାହଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବାଦ୍ୟଭାଣ୍ଡବିଶେଷ, ଏହି ସବୁ ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଶଙ୍ଖ ବା ଭୃଙ୍ଗଧ୍ୱନି ଦେଇ ବଜାଇବାକୁ ହୁଏ ।

କାହଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କାହଳ-ଈ) ତରୁଣୀ; ଅପ୍ସର-ବିଶେଷ ।

କାହାଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) କାଳ୍ପନିକ ଗଳ୍ପ ।

କାହାର, ବି°. ସର୍ବନାମ. କେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜନ୍ତୁ ବା ପଦାର୍ଥର ।

କାହାଳି, ବି. (ପ୍ରା ; କାହଳ ଶବ୍ଦଜ) ବାଦ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ, ଯଥା,

"କେ କାହାକୁ ବଳି ପଢର କାହାଳି ବଜାନ୍ତ
ମହା ମନୋହରେ ।"

ର. କ ।

କାହାଳୀଆ, ବି°. (କାହଳ ଶବ୍ଦଜ) କାହାଳି ବଜା-ଇବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

କାହିଁକି, ଅ°. କେହେତୁ, କି ସକାଶ ।

କାହିଁଛି, ଅ°. କେଉଁଠାରେ (ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ) ଯଥା,

"କାହିଁଛି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଲକ୍ଷଣା ଯେ ।"

କାହୁଁ, ଅ°. (ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ) କେଉଁଠାରୁ ।

କି, ସର୍ବ°. (କିମ୍ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରଶ୍ନବୋଧକ ଶବ୍ଦ; ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବା ବିସ୍ମୟାର୍ଥ ।

କିଂବକ୍ତବ୍ୟ, ବି°. (କିମ୍-ବକ୍ତବ୍ୟ) କଅଣ କହିବାକୁ ହେବ ବା କଅଣ କହିବା ଉଚିତ ।

କିଂବଦନ୍ତି, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କିମ୍-ବଦ୍-ଅନ୍ତ, ଅନ୍ତ-ଈ)
କିଂବଦନ୍ତୀ, } ଜନଶ୍ରୁତ, ଜନରବ; ଲୋକାପବାଦ ।

କିମ୍ବା, ଅ°. (କିମ୍-ବା) ବା, ଅଥବା; ବିକଳ୍ପ ।

କିଂବୈଦ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (କିମ୍-ବୈଦ୍ୟ) କୁତ୍ସିତବୈଦ୍ୟ; ବୈଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅନଭିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି ।

କିଂଶୁକ, ବି. ପୁଂ. (କିମ୍-ଶୁକ) ପଳାଶଗଛ । ନ. ତତ୍ପୁଷ୍ପ; ଶୁକଚଞ୍ଚୁପରି ପୁଷ୍ପ ବୋଲି ଏହାର ପୁଷ୍ପ କିଣ "ଶୁକପକ୍ଷୀ" ? ଏହି ବିତର୍କ ହେତୁ ଏହାର ନାମ କିଂଶୁକ ହୋଇଅଛି ।

କିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) କେତକ ।

କିଆପଶୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ମସ୍ତକର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଯୋଗୀଜନ ମନ ମୃଗ ବନ୍ଧନେ
କି କଲେ କିଆପଶୀ ବାନ୍ଧି ଯେ ।"

ଲ. ବ ।

କିଆଁ, ଅ°. (ପ୍ରା ; କିମ୍ ଶବ୍ଦଜ) କିପାଁଇ, କାହିଁକି ।

କିଆରି, ବି. (ପ୍ରା, କେଦାର ଶବ୍ଦଜ) କ୍ଷେତ୍ର ।

କିଙ୍କର, ବି. ପୁଂ. (କିମ୍-କର) ଭୃତ୍ୟ, ଯଥା,

"ତ୍ରିଭୁଙ୍ଗ ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ସଦା ଯାର ଆଜ୍ଞାକାରୀ କିଙ୍କର ।"

ଉଷା ।

କିଙ୍କରୀ, କିଙ୍କରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କିମ୍-କର-ଆ, ଈ) ଦାସୀ, ଯଥା,

"ହେବି କିଙ୍କରୀ ତାଙ୍କ କି କରି, ସଜନୀ ଗୋ ।"

ବ. ଚି ।

କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ବି. (କିମ୍-କର୍ତ୍ତବ୍ୟ) କଅଣ କରିବାକୁ ହେବ ବା କଅଣ କରିବା ଉଚିତ ।

କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼, ବି°. (କିମ୍-କର୍ତ୍ତବ୍ୟ-ବିମୂଢ଼) କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟରେ ଅସମର୍ଥ ।

କିଙ୍କିଣି, କିଙ୍କିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କିମ୍-କଣ୍-ଇନ୍) କ୍ଷୁଦ୍ର-ଘଣ୍ଟିକା; ଘଙ୍ଗୁର; କଟିଭୂଷଣ, ଯଥା,

"କଟି ତଟରେ କିଙ୍କିଣୀ, କଳାଉ ମଧୁର ଶୁଭେ ତା କଣି ଶୋ,
ବଳଜ୍ଞାରେ ମନ ନବ କଣି ସଜନ ଗୋ ।"

ବ. ଚି ।

କିଙ୍କିର, ବି. ପୁଂ. (କିମ୍-କୃ-ଅ) କୋକିଳ; ଭ୍ରମର; ଅଶ୍ୱ; କନ୍ଦର୍ପ । ନ. ଗଜକୁମ୍ଭ ।

କିଙ୍କିରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କିମ୍-କୃ-ଅ-ଆ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ।

କିଙ୍କିରାତ, ବି. ପୁଂ. (କିଙ୍କିରା-ଅତ) ରକ୍ତାଶୋକବୃକ୍ଷ; ଶୁକପକ୍ଷୀ; କନ୍ଦର୍ପ; କୋକିଳ ।

କିଛି, ବି°. (କିଞ୍ଚିତ ଶବ୍ଦଜ) କିଞ୍ଚିତ୍, ଅଳ୍ପ ।

କିଞ୍ଚ, ଅ°. (କିମ୍-ଚ) ଆହୁରି, ଆହୁରି କିଛି; ସମୁଚ୍ଚୟ; ଆରମ୍ଭ; ସମ୍ଭାବନା; ସାକଲ୍ୟ ।

କିଞ୍ଚନ, କିଞ୍ଚିତ୍, ଅ°. (କିମ୍-ଚନ, ଚିତ୍) ଅଳ୍ପ, କିଛି; କୌଣସି ।

କିଞ୍ଚିଲିକ, କିଞ୍ଚୁଲୁକ, କିଞ୍ଚୁଲକ, } ବି. ପୁଂ. (କିଂ-ଚଳ, ଚୁଲ-ଇକ-ଉକ) ମହୀଲତା; କିଆଟପୋକ ।

କିଞ୍ଜଲ, କିଞ୍ଜଲ୍କ, ବି. ପୁଂ. (କିଂ ଜଳ୍-ଅ, କ) କେଶର, ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା, ପୁଷ୍ପରେଣୁ; ନାଗକେଶରପୁଷ୍ପ ।

କିଟି, ବି. ପୁଂ. (କିଟ୍-ଇ) ଶୂକର ।

କିଟିଭ, ବି. ପୁଂ. (କିଟି-ଭା-ଅ) ଉକୁଣି ।

କିଟ୍ଟ, ବି. କ. (କିଟ୍-ତ) ଧାତୁମଳ; ତେଲାଦିର କାଣ୍ଟ ।

କିଟ୍ଟାଲ, ବି. ପୁଂ. (କିଟ୍ଟ-ଅଲ୍-ଅ) ତାମ୍ରକଳସ ।

କିଡ଼ିମିଡ଼ି, ବି. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଦନ୍ତର ଘର୍ଷଣ ଶବ୍ଦ, ଅବ୍ୟକ୍ତ ଧ୍ୱନି ।

କିଣ, ବି. ପୁଂ. (କିଣ୍-ଅ) ଘର୍ଷଣ ଚିହ୍ନ; ଶୁଷ୍କବ୍ରଣ; ବିନ୍ଦୁ; କୀଟବିଶେଷ ।

କିଣିବା, କ୍ରି. ବି. (କିଣ୍ ଧାତୁଜ) କ୍ରୟ କରିବା, ଖରିଦ କରିବା ।

କିଣିକିଣି, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବିଶେଷ । କିଙ୍କିଣୀପ୍ରଭୃତିର ଶବ୍ଦ ।

କିଣିଖିଆ, ବିଂ. (କିଣ୍ ଧାତୁଜ) ଯେ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ ସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟ କିଣି ଖାଏ, ଯାହାର କୃଷି ଇତ୍ୟାଦି ନାହିଁ ।

କିତବ, ବିଂ. (କି-ତବ) ଧୂର୍ତ୍ତ; ଜୁଆଡ଼ି; ଦ୍ୟୂତକର ମତ୍ତ; ବିଦଗ୍ଧ । ବି. ପୁଂ. ଧୁସ୍ତୁର; ଯଥା,

"ଘୋଡ଼ିକିତବ ମୂଳ ଘୋର ଘୋର ଜାଙ୍ଗଲ
ଜହର ଭୁଲେ ତାହା ପିଇଲୁ ଗୋ ।"

କ. ଚ ।

କିତା, ବି. ଜମିର ଏକଖଣ୍ଡ ।

କିତାପ, ବି. (ଯାବନିକ, କେତାବ୍ ଶବ୍ଦଜ) ପୁସ୍ତକ, ବହି ।

କିନଖାପ, ବି. (ଯାବନିକ) ଜରିକୁର୍ତ୍ତା ।

କିନାର, ବି. (ଯାବନିକ) କୂଳ, ତୀର, ପାର୍ଶ୍ୱ ।

କିନ୍ତନୁ, ବି. ପୁଂ. (କିମ୍-ତନୁ) ମାଙ୍କଡ଼ସା ।

କିନ୍ତୁ, ଅଂ. (କିମ୍-ତୁ) ପୁନଃ, ଅଥଚ, ପ୍ରଥମୋକ୍ତ ବୈପରୀତ୍ୟ ବା ସଙ୍କୋଚସୂଚକ ଶବ୍ଦ ।

କିନ୍ନର, ପୁଂ. } ବି. (କିଂ-ନର,ଇ) କିମ୍ପୁରୁଷ,
କିନ୍ନରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଦେବତାଲୋକର ଗାୟକ, ଏମାନଙ୍କର ଅଶ୍ୱପରି ମୁଖ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟପରି ଶରୀର ବୋଲି ଏମାନଙ୍କର ନାମ କିନ୍ନର ।

କିନ୍ନରେଶ, ବି. ପୁଂ. (କିନ୍ନର-ଈଶ) କୁବେର, ଯକ୍ଷରାଜ ।

କିନ୍ନୁ, ଅଂ. (କିଂ-ନୁ) ସଂଶୟସୂଚକ ଶବ୍ଦ; ପ୍ରଶ୍ନ; ବିତର୍କ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ସ୍ଥାନ ।

କିପରି, କ୍ରି. ବିଂ. କି ରକମ ।

କିପାଁ, ଅଂ, କି ସକାଶ ।

କିମ୍, କିଂ, ଅଂ. (କୁ କମ୍ବା କୈ-ଡିମ୍) କୁତ୍ସିତ; ବିତର୍କ; ପ୍ରଶ୍ନ; ବିକଳ୍ପ; ନିଷେଧ; ସର୍ବଂ; କେ; କି ।

କିମର୍ଥଂ, ଅଂ. (କିଂ-ଅର୍ଥ) କି କାରଣ ।

କିମପି, ଅଂ. (କିମ୍-ଅପି) ଅନିର୍ଣ୍ଣିତ; ଅକାରଣ; ଅନିର୍ବଚନୀୟ ।

କିମିଆ, ବି. (ଯାବନିକ) ମନ୍ତ୍ର ।

କିମୁ, ଅଂ. (କିମ୍-ଉ) ସମ୍ଭାବନା; ବିତର୍କ; ବିକଳ୍ପ ।

କିମୁତ, ଅଂ. (କିମ୍-ଉତ) ପ୍ରଶ୍ନ; ବିତର୍କ; ବିକଳ୍ପ; ଅତିଶୟ; ଉତ୍‌ପ୍ରେକ୍ଷା ।

କିମ୍ପଚ, ବିଂ. (କିମ୍-ପଚ-ଅ) କୃପଣ ।

କିମ୍ପୁରୁଷ, କିମ୍ପୂରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (କିମ୍-ପୁରୁଷ, ପୂରୁଷ) କିନ୍ନର । ନ. ହିମାଳୟ ଓ ହେମକୂଟର ଅନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତୀ ବର୍ଷବିଶେଷ ।

କିଂପୁରୁଷେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (କିଂପୁରୁଷ-ଈଶ୍ୱର) କୁବେର ।

କିମ୍ଭୂତ, ବିଂ. (କିମ୍-ଭୂତ) କୀଦୃଶ, କିପରି ।

କିୟତ୍, ବିଂ. (କିମ୍-ୟତ୍) କିପରିମାଣ, କେତେ ।

କିରଣ, ବି. ପୁଂ. (କୄ-ଅନ) ଅଂଶୁ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରାଦିର ତେଜ ।

କିରଣମାଳୀ, ବି. ପୁଂ. (କିରଣ-ମାଳା-ଇନ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ରବି, ଅଂଶୁମାଳୀ ।

କିରାଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କିର-ଆଟିକା) ଶାରିକାପକ୍ଷିଣୀ ।

କିରାତ, ବି. ପୁଂ. (କିର=ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦକାରକ-ଅତ=ଯେ ଗମନ କରଇ, ଅଥବା, କିର=ଅପରିଷ୍କୃତ-ଅତ=ଯେ ବାସ କରଇ) ବନଚର; ବ୍ୟାଧ; ଅଳ୍ପତନୁ; ଭୂନିମ୍ବ; ଅଶ୍ୱପାଳ, ସହିସ ।

କିରାତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କିର-ଅତ-ଈ) ଗଙ୍ଗା; ବ୍ୟାଧୀ; ଦୁର୍ଗା; ଚାମରଧାରିଣୀ; କୁଟ୍ଟିଣୀ ।

କିରୀଟ, ବି. ପୁଂ. (କୄ-ଈଟ) ମୁକୁଟ, ଶିରୋଭୂଷଣ ।

କିରୀଟୀ, ବି. ପୁଂ. (କିରୀଟ-ଇନ୍) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. କିରୀଟଧାରୀ; ଯଥା,

"ସଜାଇଲେ କିରୀଟୀ ଶିରେ କୁର ଚତୁରଙ୍ଗ ।"

କ୍ଷ. ବ ।

କିର୍ମ୍ମୀର, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ମ୍ମୀର) ରାକ୍ଷସବିଶେଷ ; ନାରଙ୍ଗବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣ; କର୍ବୁରବର୍ଣ୍ଣ ।

କିଲ, ଅଂ. (କିଲ୍-ଅ) ସମ୍ଭାବନା ; ବାର୍ତ୍ତା ; ପ୍ରସିଦ୍ଧି ; ଔଚିତ୍ୟ ; ଅନୁନୟ ; ନିଶ୍ଚୟ ; ସତ୍ୟ ; ଅଲୀକ ; ହେତୁ ; ଅରୁଚି ; ତିରସ୍କାର ।

କିଲକିଲ, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (କିଲ—କ୍ରୀଡ଼ା, ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ହାସ୍ୟଶବ୍ଦ ; ହର୍ଷଧ୍ୱନି ; ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦ ।

କିଲ୍ଲା, ବି, (ଯାବନିକ) ଦୁର୍ଗ, ଗଡ଼ ।

କିଲ୍ବିଷ, ବି. ନ. (କିଲ୍-ବିଷ) ପାପ ; ଦୋଷ, ଅପରାଧ ; ରୋଗ, ଯଥା,

ପ୍ରସନ୍ନ ହେବା ଗଙ୍ଗାରେ ଜନ୍ମିଲେ କିଲ୍ବିଷ,
ପ୍ରୟୋଗ କରିବା କିସ ଗୋ ।"

ବି. ଚ ।

କିଲ୍ବୀ, ବି. ପୁଂ. ଘୋଟକ ।

କିଶଲ, କିସଲ, କିଶଲୟ, କିସଲୟ, } ବି. ପୁଂ. ନ. (କିଂ-ଶଲ୍-ଅ, ଅୟ) ନବପଲ୍ଲବ, ନୂତନପତ୍ର ; ନୂତନ ପଲ୍ଲବଯୁକ୍ତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶାଖା, ଯଥା,

"କମ୍ପା ମଧୁମାସେ ନବକିଶଲୟ,
କିଶଲୟେ ଅବା କୁସୁମନିଚୟ ।"

ଜ. ଦେ ।

କିଶୋର, ବିଂ. (କିମ୍-ଶୃ-ଓର) ଶିଶୁ, ବାଳକ ; ଅପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କ, ଏଗାର ବର୍ଷଠାରୁ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ; ନବଯୁବା । ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ ; ଅଶ୍ୱଶିଶୁ । କି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନୂତନ ଯୌବନା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କିଶ୍‌ମିଶ୍‌, ବି. ନ. (ଯାବନିକ) ମଧୁର କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଙ୍ଗୁରଫଳ ।

କିଷ୍କିନ୍ଧ୍ୟା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବାଲିର ରାଜଧାନୀ ; ପାର୍ବ୍ବତୀୟ ଦେଶବିଶେଷ ; କିଷ୍କିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ବ୍ବତର ଗୁହା ।

କିସ, ଅଂ. (କିମ୍ ଶବ୍ଦଜ) କଅଣ ।

କିସ୍‌ମତ୍‌, ବି. (ଯାବନିକ) ଅଦୃଷ୍ଟ ; ଭାଗ ।

କିସ୍ତି, ବି. (ଯାବନିକ) ନୌକା ; ନିର୍ଦ୍ଧାର୍ଯ୍ୟ ସମୟ ।

କିସ୍ତିବନ୍ଦୀ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ।

କୀକଟ, ବି. ପୁଂ. (କିମ୍-କଟ୍-ଅ) ଅଶ୍ୱ ; ଦେଶବିଶେଷ, ବେହାରଦେଶ । ବିଂ. କୃପଣ ; ଦରିଦ୍ର ।

କୀକଶ, ବି. ପୁଂ. (କିମ୍-କଶ) ଚଣ୍ଡାଳ ।

କୀକସ, ବି. ନ. (କିମ୍-କସ୍-ଅ) ଅସ୍ଥି । ପୁଂ. କୀଟବିଶେଷ । ବିଂ. କର୍କଶ, କଠିନ ।

କୀକ, ବି. ପୁଂ. (କୀ-କ) ବୃଷ ; ପକ୍ଷୀ, ନୀଳକଣ୍ଠ ପକ୍ଷୀ ।

କୀଚକ, ବି. ପୁଂ. (ଚୀକ୍-ଅକ, ଚୀକ—କୀଚ) ବାୟୁ ସଂଯୋଗରେ ଶବ୍ଦକାରକ ବାଉଁଶ ; ଦ୍ରୁପଦ ରାଜାଙ୍କର ଶାଳା ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ ; ନଳ ; ୧ମ ଅର୍ଥରେ ଯଥା,

"ବୋଲଗ କୀଚକକୁଞ୍ଜ ପୁଞ୍ଜେ ଯାର ମେଚକକାନ୍ତି ।"

ଉଷା ।

କୀଟ, ବି. ପୁଂ. (କୀଟ୍-ଅ) କୃମି, ପୋକ । ବିଂ. କଠିନ ।

କୀଟଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (କୀଟ-ଘ୍ନ) ଗନ୍ଧକ । ବିଂ. କୀଟନାଶକ ।

କୀଟଜ, ବିଂ. (କୀଟ-ଜ) ରେସମୀ । ବି. ନ. ରେସମ ।

କୀଟଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୀଟ-ଜନ୍-ଆ) ଲାକ୍ଷା ।

କୀଟମଣି, ବି. ପୁଂ. (କୀଟ-ମଣି) ଖଦ୍ୟୋତ, ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକ ।

କୀଟାଣୁ, ବି. ପୁଂ. (କୀଟ-ଅଣୁ) ଚକ୍ଷୁର ଅଗୋଚର ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର କୀଟ ।

କୀଟାଦ, ବିଂ. (Insectivora) (କୀଟ-ଅଦ) ଯେଉଁ ସବୁ ଜନ୍ତୁ କୀଟ ଖାଇ ଜୀବନଧାରଣ କରନ୍ତି ।

କୀଦୃକ୍, କୀଦୃଶ, ବି. (କିମ୍-ଦୃଶ-କ୍, ଅ) କିପ୍ରକାର, କିପରି ।

କୀନାଶ, ବି. ପୁଂ. (କିମ୍-ନଶ୍-ଅ) ଯମ ; ବାନରବିଶେଷ । ବିଂ. ପଶୁଘାତକ ; ଗୁପ୍ତଘାତକ ; କର୍ଷକ ; କ୍ଷୁଦ୍ର, ନୀଚ ।

କୀର, ବି. ପୁଂ. (କୀ-ଈର) ଶୁକପକ୍ଷୀ ; ଦେଶବିଶେଷ ; ମାଂସ ; (ଶୁକ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଯେନ ବୃକ୍ଷଗଣ କୀର,
ପୋଡପାଲ ବସି କରେ ଏମନ୍ତ ବଚନ ।"

ଗୀ. ବ ।

କୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (କୃ-ତ) ବିକ୍ଷିପ୍ତ ; ହିଂସିତ ; ବ୍ୟାପ୍ତ ; ଆଚ୍ଛନ୍ନ ; ନିହତ ।

କୀର୍ତ୍ତକ, ବିଂ. (କୃତ୍-ଅକ) ଯେ କୀର୍ତ୍ତନ କରଇ ।

କୀର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (କୃତ୍-ଅନ) ବର୍ଣ୍ଣନ, କଥନ; ଗୁଣ-କଥନ; ଯଶଃ ଖ୍ୟାପନ ।

କୀର୍ତ୍ତନୀୟ, ବିଂ. (କୃତ୍-ଅନୀୟ) ବର୍ଣ୍ଣନୀୟ; ଗଣନୀୟ ।

କୀର୍ତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃତ୍-ତି) ଯଶଃ, ସୁଖ୍ୟାତି ।

କୀର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (କୃତ୍-ତ) କଥିତ, ଉକ୍ତ; ବର୍ଣ୍ଣିତ ।

କୀର୍ତ୍ତିବାସ, ବିଂ. (କୀର୍ତ୍ତି-ବାସ) ପରମ ଯଶସ୍ୱୀ ।

କୀର୍ତ୍ତିଭାକ୍, ବିଂ. (କୀର୍ତ୍ତି-ଭଜ୍-୦) ଯଶସ୍ୱୀ । ବି. ପୁଂ. ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟ ।

କୀର୍ତ୍ତିମାନ୍, ବିଂ. (କୀର୍ତ୍ତି-ମତ୍) କୀର୍ତ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. ବସୁଦେବର ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର ।

କୀର୍ତ୍ତିଶେଷ, ବି. ପୁଂ. (କୀର୍ତ୍ତି-ଶେଷ) ମରଣ, ମୃତ୍ୟୁ । ବିଂ. ମୃତ ।

କୀର୍ତ୍ତିସ୍ତମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (କୀର୍ତ୍ତି-ସ୍ତମ୍ଭ) ଘଟଣାବିଶେଷର ସ୍ମରଣାର୍ଥ ଅଥବା ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷର ନାମ ଓ କୀର୍ତ୍ତି ରକ୍ଷାର୍ଥେ ନିର୍ମ୍ମିତ ସ୍ତମ୍ଭାଦି ।

କୀର୍ଯ୍ୟମାଣ, ବିଂ. (କୃ-ଅନ, ଯ, ମ, ଅଗମ) ଯାହା ଇତସ୍ତତଃ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ହେଉଅଛି ।

କୀଲ, ବି. ପୁଂ. (କୀଲ୍-ଅ) କଳା, ଖୁଣ୍ଟ; ମୁଷ୍ଟ୍ୟାଘାତ; କହୁଣି ।

କୀଲକ, ବି. ପୁଂ. (କୀଲ-କ) ଖୁଣ୍ଟ, କଳା; ଗୋ-ଦୋହନ ନିମିତ୍ତ ବନ୍ଧନ ସ୍ତମ୍ଭ ।

କୀଲଣୀ, (କୀଲକ ଶବ୍ଦଜ) କବାଟର ଛୁଡୁକା ।

କୀଲା, ବି. (ପ୍ରା; କୀଲ ଶବ୍ଦଜ) ଖୋବା, ଖିଲ ।

କୀଲାଲ, ବି. ନ. (କୀଲ-ଅଲ୍-ଅ) ଜଲ; ରକ୍ତ; ଅମୃତ; ମଧୁ ।

> "କୀଲାଳଜବଦନୀ କି ଗଜ ଗୋ,
> ପିଇ ଯଦୁମଣି ଦେଖା ଇଙ୍ଗିତ ଗୋ ।"

କୀଲାଲପ, ବି. ପୁଂ. (କୀଲାଲ-ପ) ରାକ୍ଷସ; ଜୋକ ।

କୀଲିତ, ବିଂ. (କୀଲ୍-ତ) ବଦ୍ଧ, ରୁଦ୍ଧ । ବି. ନ. ବନ୍ଧନ ।

କୀଶ, ବି. ପୁଂ. (କ-ଈଶ) ବାନର; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ବିବସ୍ତ୍ର, ଲଙ୍ଗଳା ।

କୀଶପର୍ଣ୍ଣୀ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୀଶ-ପର୍ଣ୍ଣ) ଅପାମାର୍ଗ ଗଛ ।

କୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-୦) ପୃଥିବୀ । ଅଂ. ପାପ; ଦୋଷ; ଅମଙ୍ଗଳ; ମନ୍ଦ; କୁତ୍ସିତ; ଈଷତ୍ତ ନିବାରଣ; ନିନ୍ଦା । ବିଂ. ନିନ୍ଦନୀୟ ।

କୁଅ, ବି. (ପ୍ରା ; କୂପ ଶବ୍ଦଜ) କୂପ ।

କୁଆ, ବି. (ପ୍ରା; କାକ ଶବ୍ଦଜ) କାକ ।

କୁଆଁ, କ୍ରି. ବିଂ. ସଦ୍ୟୋଜାତ ଶିଶୁର କ୍ରନ୍ଦନ ଧ୍ୱନି ।

କୁଆତାରା, (ଦେଶଜ) ପ୍ରଭାତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ତାରା ଉଦୟ ହୁଏ, ଶୁକ୍ରନକ୍ଷତ୍ର, ଯଥା,

> "ରେବ କୁଆତାରା ମଣ୍ଡିଲେ ଗଗନ ।"
>
> କ. ଦେ ।

କୁଆପଥର, (ପ୍ରା) ପାଣି ଜମାଟ ହୋଇ କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରସ୍ତର ଆକାର ଧାରଣ କରି ବୃଷ୍ଟିପାତସହ ପୃଥିବୀରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ଏହାକୁ କୁଆପଥର କହି ।

କୁଆବୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅସ୍ଥିର, ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ, ଯଥା,

> "ଶୀତ ଭୁଷି ଖାଣ ଦିଅରେ,
> ଯାହା ସଙ୍ଗେ ଯେବେ ପୀରତି କରଇ,
> ଭେଟିବ କରଇ କୁଆବୁଆ ରେ ।"

କୁକଭ, ବି. ନ. ମଦ୍ୟ ।

କୁକର, ବିଂ. (କୁ-କର) ବକ୍ରହସ୍ତ, ହାତଖଣ୍ଡିଆ ।

କୁକର୍ମ୍ମୀ, ବିଂ. (କୁ-କର୍ମ୍ମନ୍) ଯେ କୁକର୍ମ୍ମ କରଇ ।

କୁକୀଲ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-କୀଲ) ପର୍ବ୍ବତ ।

କୁକୁଡ଼ା, ବି. (ପ୍ରା; କୁକ୍କୁଟ ଶବ୍ଦଜ) ତାମ୍ରଚୂଡ଼, ମୁରଗୀ ।

କୁକୁନ୍ଦର, ବି. ନ. (କୁ-ସ୍କୁ-ଅର) ନିତମ୍ବର ଉପରିସ୍ଥ ଆବର୍ତ୍ତାକାର କୂପକ ଦ୍ୱୟ ।

କୁକୁର, ବି. ପୁଂ. (କୁକ୍-ଉର) ଯଦୁବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ; ଦଶାର୍ହ ଦେଶ; (କୁକ୍କୁର ଶବ୍ଦଜ) ଗ୍ରାମ୍ୟ ମୃଗ, କୁକ୍କୁର ।

କୁକୂଲ, ବି. ନ. (କୁ-କୂଲ) ଶଙ୍କୁ ଦ୍ୱାରା ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ ଗର୍ତ୍ତ; ବର୍ମ୍ମ । ପୁଂ. ତୁଷାନଳ ।

କୁକ୍କୁଟ, ବ. ପୁଂ. (କୁ-କୁଟ୍-ଅ) କୁକୁଡା; ସ୍ଥୂଳଙ୍ଗ ।

କୁକ୍କୁଟୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-କୁଟ୍-ଅ-ଈ) କୁକୁଡୀ; ସ୍ଥୂଳଙ୍ଗ; ଅନୃତାଚରଣ ।

କୁକ୍କୁଟକ, ବ. ପୁଂ. (କୁକ୍କୁଟ-କ) ଶୂଦ୍ରର ଔରସରେ ନିଷାଦୀ ଗର୍ଭଜାତ ନିକୃଷ୍ଟ ଜାତିବିଶେଷ ।

କୁକ୍କୁଟବ୍ରତ, ବି. (କୁକ୍କୁଟ-ବ୍ରତ) ସନ୍ତାନାର୍ଥ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବ୍ରତ; ଲଳିତାସପ୍ତମୀ ବ୍ରତ ।

କୁକ୍କୁଭ, ବ. ପୁଂ. (କୁକ୍-କୁ-ଭ) ବନ କୁକ୍କୁଟ ।

କୁକ୍କୁର, ବ. ପୁଂ. (କୁକ୍-କୁର) କୁକୁର, କୁତ୍ତା ।

କୁକ୍କୂର, ବ. ପୁଂ. (କୁର୍-କୁର) କୁକୁର, କୁତ୍ତା ।

କୁକ୍ରିୟ, ବି. (କୁ-କ୍ରିୟା) ଦୁଷ୍କର୍ମାନ୍ୱିତ, ମନ୍ଦକର୍ମକାରକ ।

କୁକ୍ଷି, ବ. ପୁଂ. (କୁଷ୍-କ୍ସି) ଗର୍ଭ, ଉଦର ଗହ୍ୱର; ଅଭ୍ୟନ୍ତର ସ୍ଥାନ; ଗୁହା, ଯଥା,

"କୋମଳତର ମୋହନ କୁଞ୍ଜ କୁକ୍ଷିରୁ,
କସ୍ୱନ ଆସି ଚୁମ୍ବି ଦେଲା ମୋ ଶ୍ରୁତିରେ ।"
କ. ଚ ।

କୁକ୍ଷିଗତ, ବି. (କୁକ୍ଷି-ଗତ) ଉଦର ପ୍ରବିଷ୍ଟ, ଉଦର ମଧ୍ୟଗତ ।

କୁକ୍ଷିଜ, ବ. ପୁଂ. (କୁକ୍ଷି-ଜ) ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ ।

କୁକ୍ଷିଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. କୁକ୍ଷି-ଜନ୍-ଅ) ଗର୍ଭଜାତ କନ୍ୟା ।

କୁକ୍ଷିମ୍ଭର, ବି. (କୁକ୍ଷିମ୍-ଭର) ପେଟୁକ; କୃପଣ ।

କୁକ୍ଷିଶୂଳ, ବ. ନ. ରୋଗ ବିଶେଷ, ଉଦରଶୂଳ ।

କୁଙ୍କୁଡିବା, କ୍ରି. (କୁଞ୍ଚନ ଶବ୍ଦଜ) ସଙ୍କୁଚିତ ହେବା ।

କୁଙ୍କୁମ, ବ. ପୁଂ. (କୁନ୍କ-ଉମ) କାଶ୍ମୀର ଦେଶଜ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ । ନ. କାଶ୍ମୀର ଦେଶ ଜାତ ପୁଷ୍ପବିଶେଷ, କୁସୁମଫୁଲ ।

କୁଚ, କୂଚ, ବ. ପୁଂ. (କୂଚ୍-ଅ) ଯୁବତୀର ସ୍ତନ, ପୟୋଧର ।

କୁଞ୍ଚକୁଞ୍ଚିଆ, ବି. (ପ୍ରା; କୁଞ୍ଚିତ ଶବ୍ଦଜ) କୁଞ୍ଚିତ, ବକ୍ରୀକୃତ ।

କୁଚକ୍ର, ବ. ପୁଂ. (କୁ-ଚକ୍ର) ଚକ୍ରାନ୍ତ, କୁମନ୍ତ୍ରଣା ।

କୁଚକ୍ରୀ, ବି. (କୁ-ଚକ୍ର-ଇନ୍) କୁମନ୍ତ୍ରଣାକାରୀ, ଯେ କୁମନ୍ତ୍ରଣାରେ ଲିପ୍ତ ଥାଏ ।

କୁଚନ୍ଦନ, ବ. ନ. (କୁ-ଚନ୍ଦନ) ରକ୍ତଚନ୍ଦନ, କୁଙ୍କୁମ ।

କୁଚଫଳ, ବ. ନ. (କୁଚ ତୁଲ୍ୟ ବୋଲି) ଡାଳିମ୍ବ ଫଳ ।

କୁଚର, ବି. (କୁ-ଚର) ପର ନିନ୍ଦାକାରୀ ।

କୁଚର୍ଯ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ଚର୍ଯ୍ୟା) ଗର୍ହିତ ଆଚରଣ; କୁରୀତି ।

କୁଚିକ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ, କୋଚିଆ ।

କୁଚେଲ, ବି. (କୁ-ଚେଲ) ଯାହାର ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ର ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜଘନ୍ୟ । ବ. ପୁଂ. କୁତ୍ସିତ ବସ୍ତ୍ର ।

କୁଛ, ବ. ନ. କୁମୁଦ ।

କୁଜ, ବ. ପୁଂ. (କୁ-ଜ) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ନରକାସୁର; ବୃକ୍ଷ ।

କୁଜା. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ଜ-ଆ) କାତ୍ୟାୟନୀଦେବୀ; ସୀତା, ଯଥା,

"କୁଜା ଜାଣ ସଙ୍ଗକାରୀଟି ଯେହୁ,
ପାଣିରେ ଭୂଧର ରଖିଲେ ସେହୁ ।"

ବି. (ପ୍ର; କୁବ୍ଜ ଶବ୍ଦଜ) ବକ୍ର; ଜଳପାତ୍ରବିଶେଷ ।

କୁଜ୍ଝଟି, କୁଜ୍ଝଟୀ, କୁଜ୍ଝଟିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ଝଟ୍-ଇ, ଈ, ଇକ-ଆ) କୁହୁଡି, ଯଥା,

"ପ୍ରଦୋଷେ ଯେସନ, କୁଜଝଟି ଅବୃତ ଚନ୍ଦ୍ର ଶୋଭନ ।"
କ. କୁ ।

କୁଜୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରା; କୁବ୍ଜ ଶବ୍ଦଜ) ବକ୍ରକାୟା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁଞ୍ଚନ, ବ. ନ. (କୁଞ୍ଚ୍-ଅନ) ବକ୍ର କରିବା; ସଂକୋଚ କରି ଆଣିବା; ନେତ୍ର ରୋଗବିଶେଷ । ଅନାଦର ।

କୁଞ୍ଚା, କୁଞ୍ଚି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (କୁଞ୍ଚ-ଅ, ଇ) ଆଠ ମୁଠି ପରିମିତ ମାପପାଏ । କୁଞ୍ଚା, (ପ୍ରା) ପରିଧାନ ବସ୍ତ୍ରର କୁଞ୍ଚିତ ଫେର ।

କୁଞ୍ଚିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଞ୍ଚ-ଅକ-ଆ) ଗୁଞ୍ଜା, କାଇଞ୍ଚ; କଞ୍ଚି, ଶୃବ ।

କୁଞ୍ଚିତ, ବିଂ. (କୁଞ୍ଚ୍-ତ) ବକ୍ରୀକୃତ; ନମ୍ରୀକୃତ; କୁଙ୍କୁଡାଇବା; ସଙ୍କୁଚିତ; ଅନାବୃତ ।

କୁଞ୍ଜ, ବି. ନ. (କୁ-ଜ) ଲତାଗୃହ, ଉପବନ ବା ଅରଣ୍ୟରେ ଲତା ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛନ୍ନସ୍ଥାନ; ହସ୍ତିଶୁଣ୍ଢ; ହସ୍ତିହନୁ; ହସ୍ତିଦନ୍ତ ।

କୁଞ୍ଜକୁଟିର, ବି. ନ. (କୁଞ୍ଜ-କୁଟିର) ଲତାଗୃହ ।

କୁଞ୍ଜର, ବି. ପୁଂ. (କୁଞ୍ଜ-ର) ହସ୍ତୀ; କୌଣସି ଶବ୍ଦର ପରେ ଥିଲେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ; କେଶ; ଦେଶବିଶେଷ; ଗଜ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ଭଜୁ ସେ ରସିକ କୁଞ୍ଜରକୁ ମହାଶୋଭା ।"

ଲ. ବ ।

କୁଞ୍ଜରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଞ୍ଜ-ର-ଈ) ହସ୍ତିନୀ; ଧାତୁକୀବୃକ୍ଷ ।

କୁଞ୍ଜରାଶନ, ବି. ପୁ. (କୁଞ୍ଜର-ଅଶନ) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

କୁଞ୍ଜଲ, ବି. ପୁ. (କୁ-ଜଲ, ଞ୍ଜ, ଆଗମ) କାଞ୍ଜି, ଖଟାତୋରାଣି ।

କୁଞ୍ଜିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କଳାଜୀରା ।

କୁଟ, ବି. ପୁଂ. (କୁଟ୍-ଅ) ଦୁର୍ଗ, ଗଡ; ପଥର ଭାଙ୍ଗିବା ହାତୁଡ଼; ପର୍ବତ; ବୃକ୍ଷ । ନ. ଘଟ, କଳସୀ ।

କୁଟଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (କୁଟ-ଅଙ୍କ) ଗୃହାଚ୍ଛାଦନ, ଛପର; ଗିରି ସମୀପ ।

କୁଟଜ, ବି. ପୁଂ. (କୁଟ-ଜ, ଡ଼=ଉ) ଗିରିମଲ୍ଲିକା ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷ; ପିତାକୋରୁଆ ଗଛ; ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"କୁଟିଳକେଶୀ କୁଟଜ ମୂଳେ ବସି
କାନ୍ତକୁ ରହଲି ଗ୍ରହି ।"

କେ. ଗୌ ।

କୁଟଜଗତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

କୁଟଜରସ, ବି. ପୁଂ. (କୁଟଜ-ରସ) ଅର୍ଶ ରୋଗନାଶକ ଔଷଧବିଶେଷ ।

କୁଟଜଲେହ, ବି. ପୁଂ. ଅତିସାରନାଶକ ଲେହବିଶେଷ ।

କୁଟଜବୀଜ, ବି. ନ. ଇନ୍ଦ୍ରଯବ ।

କୁଟଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

କୁଟପ, ବି. ପୁଂ. (କୁଟ-ପ) ଗୃହ ସମୀପସ୍ଥ ଉପବନ; ମୁନି । ନ. ପଦ୍ମ ।

କୁଟର, ବି. ପୁଂ. ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡସ୍ଥ ରଜ୍ଜୁ ମନ୍ଥନ ସ୍ତମ୍ଭ ।

କୁଟରୁ, ବି. ପୁଂ. ବସ୍ତ୍ରନିର୍ମ୍ମିତ ଗୃହ ।

କୁଟଲ, ବି. ନ. (କୁଟ-ଲ) ଗୃହର ଛପର ।

କୁଟହାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଟ-ହାରିକା) ଦାସୀ ।

କୁଟା, ବି. (ପ୍ରାକୃତଜ) ଶୁଷ୍କତୃଣ, ଧାନଗଛର ଶୁଷ୍କନଡ଼ା ।

କୁଟି, କୁଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଟ୍-ଇ,ଈ) କ୍ଷୁଦ୍ରଘର, କୁଡ଼ିଆଘର ।

କୁଟିଚର, କୁଟୀଚର, } ବି. ପୁଂ. (କୁଟି, କୁଟୀ-ଚର) ଜଳଜନ୍ତୁବିଶେଷ; ସନ୍ନ୍ୟାସୀବିଶେଷ ।

କୁଟିଲ, ବିଂ. (କୁଟ୍-ଇଲ) କ୍ରୂର; ଶଠ; ବକ୍ର । ବି. ନ. ଟଗରପୁଷ୍ପ ।

କୁଟିଲଗ, ବିଂ. (କୁଟିଲ-ଗ) ବକ୍ରଗାମୀ । ବି. ପୁଂ. ସର୍ପ । ଗା. ସ୍ତ୍ରୀ. ନଦୀ ।

କୁଟିଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଟିଲ-ଆ) ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; ରାଧିକାର ନଣନ୍ଦ, ଯଥା,

"କୁଟିଲାର କଟୁବଚନ ଜଟିଲାର ଘୋରଗର୍ଜ୍ଜନ,
ସହି ନୁହଇ ଏ ଦେହ ଜୀବନ ।"

କୁଟିବା, କ୍ରି. (କୁଟନ ଶବ୍ଦଜ) ଛେଚିବା; ପ୍ରହାର କରିବା ।

କୁଟୁଣୀ, ବି. (ପ୍ରା; କୁଟ୍ଟନୀ ଶବ୍ଦଜ) ଯେଉଁ ପୁରୁଷ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷର ବ୍ୟଭିଚାର ଦୋଷ ଘଟାଏ ।

କୁଟୁଣୀ, ବି. (ପ୍ରା; କୁଟନୀ ଶବ୍ଦଜ) ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତିନୀ ହୋଇ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷର ବ୍ୟଭିଚାର ଦୋଷ ଘଟାଏ ।

କୁଟୁମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କୁଟୁମ୍ବ୍-ଅ) ଜ୍ଞାତି; ପରିବାରବର୍ଗ; ବାନ୍ଧବ ।

କୁଟୁମ୍ବିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଟୁମ୍ବ-ଇନ୍-ଈ) ଗୃହିଣୀ ।

କୁଟୁମ୍ବୀ, ବି. ପୁଂ. (କୁଟୁମ୍ବ-ଇନ୍) ଗୃହସ୍ଥ ।

କୁଟ୍ଟକ, ବିଂ. (କୁଟ୍ଟ୍-ଅକ) ଛେଦକ । ବି. ପୁଂ. ଅଙ୍କବିଶେଷ ।

କୁଟ୍ଟନ, ବି. ନ. (କୁଟ୍ଟ୍-ଅନ) କାଟିବା ; ଛେଦନ କରିବା ; କୁଟିବା ; ଦୂଷଣ ।

କୁଟ୍ଟନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଟ୍ଟ୍-ଅନ-ଈ) ଦୂତୀ, କୁଟ୍ଟଣୀ, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତିନୀ ହୋଇ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷର ବ୍ୟଭିଚାର ସଂଘଟନ କରାଏ ।

କୁଟ୍ଟାର, ବି. ପୁଂ. ପର୍ବ୍ବତ । ନ. କମ୍ବଳ; ଅନୁରାଗ, ରତି ; କେବଳ ।

କୁଟ୍ଟିମ, ବି. ନ. (କୁଟ୍-ଇମ) ରତ୍ନର ଖଣି; ମସୃଣ-ଭୂମି; ପକ୍କାଘରର ତଳ; ଡାଳିମ୍ବବୃକ୍ଷ; କୁଟୀର, ଯଥା,

"ସ୍ୱଭୀଧ କୁଟ୍ଟିମେ ପ୍ରକଟ ଗଞ୍ଜଣି
ବାସଯାକ କୁଟ୍ଟିମ ।"

ସଂ. ସା ।

କୁଟ୍ଟୀର, ବି. ପୁଂ. କ୍ଷୁଦ୍ର ପର୍ବ୍ବତ ।

କୁଟ୍ମଳ, କୁଡ୍ମଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କୁଟ୍-ମଲ) ମୁକୁଳ, ଫୁଲର କଢ଼ ; ନରକବିଶେଷ । ଯଥା,

"ସୌରଭ-ସ୍ଫୁରଚିକୁର ମଧୁକରପନ୍ତ
କୁଟ୍ମଳ ଗ୍ରସ୍ତନ ।"

ସୁ. ପ ।

କୁଠ, ବି. ପୁଂ. (କୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଠ, ଅଥବା କୁ=ପୃଥିବୀ-ସ୍ଥା-ଅ, ସ୍ଥା=ଠ, ଅଥବା, କୁଠ୍= ଛେଦନ କରିବା-ଅ) ପାଦପ, ବୃକ୍ଷ, ମହୀରୁହ ।

କୁଠର, ବି. ପୁଂ. (କୁଠ୍-ଅର) ମନ୍ଥାନଦଣ୍ଡ, ବନ୍ଧନ-ସ୍ତମ୍ଭ ।

କୁଠାର, ବି. ପୁଂ. (କୁଠ୍-ଆର) କୁରାଡ଼ିପ୍ରଭୃତି କାଷ୍ଠ କାଟିବାର ଶସ୍ତ୍ର ।

କୁଠାରୁ, ବି. ପୁଂ. (କୁଠ୍-ଋ-ଉ) ବୃକ୍ଷ; ବାନର; ଅସ୍ତ୍ର ନିର୍ମ୍ମାଣକାରୀ ।

କୁଡପ, କୁଡବ, ବି. ପୁଂ. (କୁଡ୍-ଅପ, ଅବ) ପରି-ମାଣବିଶେଷ; ବୈଦ୍ୟମାନଙ୍କ ମତରେ ୧୬ ତୋଳା ।

କୁଡୁଆ, ବି. (ପ୍ରାକୃତଜ) ମୃତ୍ତିକାପାତ୍ରବିଶେଷ ; ଓଳି ।

କୁଡ୍ୟ, କୁଡ୍ୟ, ବି. ନ. (କୁଡ୍-ଯ) ଭିତ୍ତି, କାନ୍ଥ; ବ୍ୟଗ୍ରତା; ବିଲେପନ; କୌତୂହଳ ।

କୁଣନ, ବି. ନ. (କୁଣ୍-ଅନ) ଶବ୍ଦ ।

କୁଣପ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କ୍ୱଣ୍-ଅପ, ବ=ଉ) ମୃତଶରୀର, ଶବ; ଦୁର୍ଗନ୍ଧ; ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କୁଣପୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଣପ-ଈ) ବିଟ୍‌ସାରିକା ; ପକ୍ଷୀ-ବିଶେଷ ।

କୁଣିଆ, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ବନ୍ଧୁ ।

କୁଣ୍ଠ, କୁଣ୍ଠିତ, ବିଂ. (କୁଣ୍ଠ୍-ଅ, ଇ-ତ) ଜଡ, ଅଳସ; ସଙ୍କୁଚିତ; ବ୍ୟାହତ; ଅକ୍ଷମ; କାତର; ମୂର୍ଖ; ଅକର୍ମ୍ମଣ୍ୟ ।

କୁଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (କୁନ୍ଦ୍-ଅ) ପତି ଜୀବିତ ଥାଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଉପପତି ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ସନ୍ତାନ ଜାତ କରଇ ତାହାକୁ "କୁଣ୍ଡ" ବୋଲାଯାଏ । ଅଗ୍ନି ରକ୍ଷାର୍ଥ ଭୂମିନିଷ୍ଠ ଗର୍ତ୍ତ; କୂପ; ଜଳପାତ୍ର; ଚୌବାଚା; ପରିମାଣ ପାତ୍ର ।

କୁଣ୍ଡକୀଟ, ବି. ପୁଂ. (କୁଣ୍ଡ-କୀଟ) ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ପୁତ୍ର ।

କୁଣ୍ଡଗୋଳକ, ବି. ନ. (କୁଣ୍ଡ-ଗୁଡ୍-ଅକ, ଡ=ଲ) କାଞ୍ଜି, ଖଟାତୋରାଣି ।

କୁଣ୍ଡଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (କୁଣ୍ଡ-ଅଙ୍ଗ) କୁଞ୍ଜ, ଲତାଗୃହ ।

କୁଣ୍ଡଳ, ବି. ନ. (କୁଣ୍ଡ-ଅଲ) କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ; ବଳୟ, କଙ୍କଣ; ଗୋଡର ବେଢ଼ୀ; ବଳୟାକୃତି ବନ୍ଧନୀ; ସମୂହ ।

କୁଣ୍ଡଳନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଣ୍ଡଳ-ଅନ-ଆ) ବଳୟାକୃତି ବେଷ୍ଟନ; ପକ୍ୱାନ୍ନ; ଜିଲେପୀ ।

କୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଣ୍ଡଳ-ଇନ୍-ଈ) ଶକ୍ତିବିଶେଷ; ସର୍ପୀ; ମିଷ୍ଟାନ୍ନ, ଜିଲେପୀ; ଗୁଳୁଚି ।

କୁଣ୍ଡଳୀ, ବି. ପୁଂ. (କୁଣ୍ଡଳ-ଇନ୍) ସର୍ପ; ମୟୂର; ବରୁଣ । ବିଂ. କୁଣ୍ଡଳଧାରୀ; କୁଣ୍ଡଳବିଶିଷ୍ଟ । ସର୍ପ ଅର୍ଥରେ ଯଥା,

"କୁଣ୍ଡଳୀ ପସରେ କେ ନିଜ ଇଚ୍ଛାଏ
କାଢ଼ୁଛି କରେ ବାହାର ।"

ର. କ ।

କୁଣ୍ଡା, ବି. (କୁନ୍ଦ୍ ଧାତୁଜ) ଧାନ୍ୟର ତଣ୍ଡୁଳଭିନ୍ନ ଅସାରାଂଶ ।

କୁଣ୍ଡାଇବା, କ୍ରି. ବିଂ. (ପ୍ରା ; କଣ୍ଡୁ ଶବ୍ଦଜ) ଆଞ୍ଚୁଡିବା ।

କୁଣ୍ଡାଶୀ, ବିଂ. (କୁଣ୍ଡ-ଅଶ୍-ଇନ୍) କୁଟ୍ଟିନୀ ।

କୁଣ୍ଡିଆ, ବି. (କଣ୍ଡୁ ଶବ୍ଦଜ) କାଛୁ ।

କୁଣ୍ଡିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଣ୍ଡ-କ-ଆ) କମଣ୍ଡଳୁ ; ତାମ୍ର-କୁଣ୍ଡ ; ସ୍ଥାଳୀ ।

କୁଣ୍ଡିନ, ବି. ନ. (କୁଣ୍ଡ-ଇନ) ବିଦର୍ଭ ନଗର । ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ ; ମୁନିବିଶେଷ ।

କୁଣ୍ଡୀ, ବିଂ. (କୁନ୍ଡ୍-ଇ) କୁଣ୍ଡଯୁକ୍ତ; ରନ୍ଧନଭାଣ୍ଡ; ସ୍ଥାଳୀ; (ଦେଶଜ) ଭାଙ୍ଗ ଇତ୍ୟାଦି ଘୋଟିବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରସ୍ତରନିର୍ମ୍ମିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

କୁଣ୍ଡୀର, ବି. ପୁଂ. (କୁଣ୍ଡ-ଈର) ମନୁଷ୍ୟ । ବିଂ. ବଳବାନ୍ ।

କୁତଃ, ଅଂ. (କିମ୍-ତସ) କିନିମିତ୍ତ; କେଉଁଠାରୁ ।

କୁତନୁ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ତନୁ) କୁବେର ।

କୁତପ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ତପ) ଦିବସର ୧୫ ଭାଗର ଅଷ୍ଟମ ଭାଗ; ବାଦ୍ୟ; ଛାଗଲୋମଜ କମ୍ବଳ; କୁଶ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି; ଅତିଥି; ଭାଗିନେୟ; ଦୌହିତ୍ର; ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

କୁତର୍କ, ବି. ନ. (କୁ-ତର୍କ) ବିତଣ୍ଡା; ମନ୍ଦଯୁକ୍ତି ।

କୁତୁକ, କୁତୂହଳ, ବି. ନ. (କୁତୁ-କୈ-ଅ, ହଲ୍-ଅ) କୌତୂହଳ, ଔତ୍ସୁକ୍ୟ; ଆନନ୍ଦ । ବିଂ. ପ୍ରଶଂସନୀୟ; ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ, ଯଥା,

"ହେନେ କୁତୁକର କରକାନ୍ତୁ ଅଣେ ବରବରଣୀ
ମୋ ଛନ୍ତୁ ବୃଷ୍ଟି ଝରଝର ।"

ପ୍ରେ. ସୁ. ।

କୁତୁପ, ବି. ନ. (କୁତୂ-ଉପ) କୁତପ । ପୁଂ. ଚର୍ମ୍ମ-ନିର୍ମ୍ମିତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତୈଳାଦିପାତ୍ର; ଶ୍ରେଷ୍ଠକୁମ୍ଭ ।

କୁତୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ତନ୍-ଉ, ନଲୋପ, ଉ=ଊ) ଚର୍ମ୍ମନିର୍ମ୍ମିତ ତୈଳପାତ୍ର ।

କୁତୂହଳୀ, ବିଂ. (କୁତୂହଳ-ଇନ୍) ଯାହାର କୁତୂହଳ ଜନ୍ମିଅଛି, କୁତୂହଳବିଶିଷ୍ଟ, ଆନନ୍ଦିତ ।

କୁତୃଣ, ବି. ନ. (କୁ-ତୃଣ) କୋରଣ୍ଟାଞ୍ଜି ।

କୁତ୍ର, ଅଂ. କ୍ରିଂ. ବିଂ. (କିମ୍-ତ୍ର) କେଉଁଠାରେ; କୌଣସି ବିଷୟରେ ।

କୁତ୍ରଚିତ୍, ଅଂ. କ୍ରିଂ. ବିଂ. (କୁତ୍ର-ଚିତ୍) କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ।

କୁତ୍ରାପି, ଅଂ. କ୍ରିଂ. ବିଂ. (କୁତ୍ର-ଅପି) କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ; କେବେହେଁ ।

କୁତ୍ସନ, ନ. } ବିଂ. (କୁତ୍ସ-ଅନ, ଆ) ନିନ୍ଦା, ଗ୍ଳାନି,
କୁତ୍ସା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଭର୍ତ୍ସନା, ଦୋଷକୀର୍ତ୍ତନ ।

କୁତ୍ସିତ, ବିଂ. (କୁତ୍ସ-ତ) ନିନ୍ଦିତ, ଘୃଣିତ, ମନ୍ଦ, ଜଘନ୍ୟ ।

କୁଥ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କୁଥ୍-ଅ) ହସ୍ତୀପ୍ରଭୃତିର ପୃଷ୍ଠ-ରେ ଆସ୍ତରଣାର୍ଥ ଚିତ୍ରିତ ବସ୍ତ୍ର ବା କମ୍ବଳ; କୁଶ-ତୃଣ ।

କୁଦ, ବିଂ. (କୁଦ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ଡିପ, ଉଚ୍ଚଭୂମି, ଯଥା,

"ସେ ଶାଳି-କେଦାରେ ଦୂରୁ ଦିଶେ ଯାର ହିଳଡା କୁଦ ।"

ଉଷା ।

କୁଁଦାଳ, କୁଦ୍ଦାଳ, କୂଦ୍ଦାଳ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ଦଲ୍-ଅ) ଭୂମିଖନକ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, କୋଡ଼ି ।

କୁଦିବା, କୂଦିବା, କ୍ରିଂ. ବିଂ. (ପ୍ରା; କୁର୍ଦ୍ଦନ, କୂର୍ଦ୍ଦନ ଶବ୍ଦଜ) ଡେଇଁବା, ଲମ୍ଫ ପ୍ରଦାନ କରିବା ; ଏକ ସ୍ଥାନରେ ପୁନଃ ପୁନଃ ଡେଇଁବା ।

କୁଦ୍ରଙ୍କ, କୁଦ୍ରଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ଦ୍ରଙ୍କ, ଦ୍ରଙ୍ଗ) ଗୃହ-ବିଶେଷ, ମଞ୍ଚୋପରିସ୍ଥ ଗୃହ ।

କୁଧ୍ର, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ଧୃ-ଅ, ଉଲୋପ) ପର୍ବ୍ବତ ।

କୁନଖ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ନଖ) କୁତ୍ସିତ ନଖ ରୋଗ-ବିଶେଷ; କଣନଖା । ବିଂ. ନଖରୋଗୀ; କୁତ୍ସିତ ନଖଯୁକ୍ତ ।

କୁନଲୀ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ନଲ୍-ଇନ୍) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

କୁନାଭି, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ନାଭି) ବାତମଣ୍ଡଳୀ, ଘୂର୍ଣ୍ଣି-ମାନ ବାୟୁ; ନିଧିବିଶେଷ ।

କୁନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ଅନ୍ତ) ପକ୍ଷବିଶିଷ୍ଟ ବାଣ; ପ୍ରାସ-ଅସ୍ତ୍ର, ଭଲ୍ଲ, ଯଥା,

"ସେ ଦୁଃଖ ପୋଡଯାଉ ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ତା ନ ପାଉ
ଚିନ୍ତୁଅଛ ନାହିଁ ତାହା ହେ, ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ,
ଚିତ୍ତକୁ କୁନ୍ତପରି ସେ ।"

ଲା. ବ. ।

କୁନ୍ତଳ, ବି. ପୁଂ. (କୁନ୍ତ୍-ଲ୍-ଅ) କେଶ, ବାଳ,
"ଅସମ୍ଭାଳେ ଫିଟି କୁନ୍ତଳ ଭୂମିଯାଏ ପରଶି ।"
ପାନପାତ୍ର; ଯବ; ଲଙ୍ଗଳ; ଦେଶବିଶେଷ ।

କୁନ୍ତି, କୁନ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁନ୍ତ୍-ଇ, ଈ) ପାଣ୍ଡୁ ରାଜାର ପତ୍ନୀ । ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ ।

କୁନ୍ଥନ, ବି. ନ. (କୁନ୍ଥ-ଅନ) କୁନ୍ଥେଇବା, କ୍ଳେଶ-ଦ୍ୟୋତନ ।

କୁନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କୁ-ଉନ୍ଦ୍-ଅ) ପୁଷ୍ପବିଶେଷ; କୁବେରର ନିଧିବିଶେଷ; କୁନ୍ଦକାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କୁନ୍ଦନ, ବି. ନ. ସୁବର୍ଣ୍ଣ ।

କୁନ୍ଦମ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ଦମ) ବିଲେଇ ।

କୁନ୍ଦିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁନ୍ଦ-ଇନ୍-ଈ) ପଦ୍ମସମୂହ; କୁନ୍ଦ ପୁଷ୍ପ ସହିତ ପଦ୍ମପୁଷ୍ପର ଶୁକ୍ଳତାର ସାଦୃଶ୍ୟ ଥିବାରୁ ପଦ୍ମପୁଷ୍ପକୁ କୁନ୍ଦିନୀ କୁହାଯାଏ ।

କୁନ୍ଦ୍ରୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ଦୃ-ଉ, ଋଲୋପ) ମୂଷା ।

କୁପଥ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ପଥ) ଅସତ୍‌ପଥ; ଜଘନ୍ୟ-ପଥ ।

କୁପଥ୍ୟ, ବି. ନ. (କୁ-ପଥ୍ୟ) ଅହିତକର ପଥ୍ୟ, ଯାହା ଖାଇଲେ ରୋଗ ଜନ୍ମଇ ।

କୁପିତ, ବିଂ. (କୁପ୍-ତ) କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ, ଯାହାର କ୍ରୋଧ ଜନ୍ମିଅଛି, କ୍ରୋଧୀ ।

କୁ଼ିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁପ୍-ଇନ୍-ଈ, ଗ=କ) ମାଛ ରଖିବାର ଖାଲୋଇ । ପୁଂ. କୈବର୍ତ୍ତ ।

କୁପିନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (କୁପ୍-ଇନ୍ଦ) ତନ୍ତୁବାୟ, ତନ୍ତି ।

କୁପୂୟ, ବିଂ. (କୁ-ପୂୟ୍-ଅ) ଜାତି ଓ ଆଚାରାଦି ଦ୍ୱାରା ନିନ୍ଦିତ ।

କୁପ୍ୟ, ବି. ନ. (ଗୁପ୍-ଯ, ଗ=କ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଓ ରୌପ୍ୟ-ଭିନ୍ନ ଆଉ ସମୁଦାୟ ଧାତୁ ।

କୁପ୍ୟଶାଳା, ବି. ନ. (କୁପ୍ୟ-ଶାଳା) ଅଠାର ଦୋ-କାନ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରୌପ୍ୟଭିନ୍ନ ଧାତୁପାତ୍ର ନିର୍ମାଣ-ଗୃହ ।

କୁବେର, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ବେର=ଶରୀର) ଯକ୍ଷରାଜ, ଧନାଧିପ ।

କୁବ୍ଜ, ବିଂ. (କୁ-ଉବ୍ଜ୍-ଅ) କୁଜା ।

କୁମାର, ବି. ପୁଂ. (କୁମାର୍-ଅ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ; ଯୁବ-ରାଜ; ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷୀୟ ବାଳକ; ପୁତ୍ର; ସିନ୍ଧୁନଦ । ନ. ଖାଣ୍ଟିସୁନା; କାମଦେବ ।

କୁମାରଭୃତ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁମାର-ଭୃ-ଯ-ଆ, ତ ଆଗମ) ବାଲଚିକିତ୍ସା ।

କୁମାରବାହୀ, ବି. ପୁଂ. (କୁମାର-ବାହୀ) ମୟୂର ।

କୁମାରସମ୍ଭବ, ବି. ନ. କାଳିଦାସ ପ୍ରଣୀତ କାବ୍ୟ-ବିଶେଷ ।

କୁମାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁମାରୀ-କ-ଆ) ଭାରତବର୍ଷର ଦକ୍ଷିଣସ୍ଥ ଅନ୍ତରୀପବିଶେଷ; ୧୨ ବର୍ଷୀୟା କନ୍ୟା, ଅନୂଢ଼ା କନ୍ୟା ।

କୁମାରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁମାର-ଈ) ୧୨ ବର୍ଷୀୟା ଅବିବାହିତା କନ୍ୟା, ଅନୂଢ଼ା କନ୍ୟା; ଘୃତ-କୁମାରୀ; ଦୁର୍ଗା; ନବମଲ୍ଲିକା; ନଦୀବିଶେଷ ।

କୁମୁଦ୍ୱ, ବି. ନ. (କୁ-ମୁଦ୍-ଂ) ଶ୍ୱେତୋତ୍ପଲ; ରକ୍ତ-ପଦ୍ମ; କୈରବ । ବିଂ. କୃପଣ ।

କୁମୁଦ, ବି. ନ. (କୁ-ମୁଦ୍-ଅ) ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ; ରକ୍ତପଦ୍ମ; ରୌପ୍ୟ; ନୈର୍‌ଋତ କୋଣର ହସ୍ତୀ; ବାନର-ବିଶେଷ; ସର୍ପବିଶେଷ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; କର୍ପୂର; କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ । ଦା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଚୋରକାଣ୍ଟି; ଗମ୍ଭାରୀ-ବୃକ୍ଷ ।

କୁମୁଦବାନ୍ଧବ, ବି. ପୁଂ. (କୁମୁଦ-ବାନ୍ଧବ) ନିଶାକର, ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର ।

କୁମୁଦବତୀ, କୁମୁଦ୍ୱତୀ, କୁମୁଦିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁମୁଦ-ବତ୍-ଈ, କୁମୁଦ୍-ବତ୍-ଈ, କୁମୁଦ୍-ଇନ-ଈ) କୁମୁଦ ଜାତ, କଇଁ ନାତ; କୁମୁଦସମୂହ, ଯଥା,
"କୁମୁଦ୍ୱତୀରେଣୁ ପିଶଙ୍ଗବିଗ୍ରହଃ ।"
ରଘୁ ।
ଯଥା,
"କେତେଦୂରେ ଚନ୍ଦ୍ର କେତେଦୂରେ କୁମୁଦିନୀ ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

କୁମୁଦାକର, ବି. ପୁଂ. କୁମୁଦପ୍ରଭୃତି ।

କୁମୁଦ୍ୱାନ, ବିଂ. (କୁମୁଦ-ବତ୍) କୁମୁଦବହୁଳ; ଯଥା,
"ହଂସ ଶ୍ରେଣୀଷୁ ତାରାସୁ କୁମୁଦ୍ୱତ୍ସୁ ଚ ବାରିଷୁ ।"

କୁମେରୁ, (Antarctic-pole) ବ, ପୃଥିବୀର ଦକ୍ଷିଣକେନ୍ଦ୍ର ।

କୁମେରୁବୃତ୍ତ, ବ. ନ. ଦକ୍ଷିଣମେରୁର ୨୩½ ଅଂଶ ଉତ୍ତରରେ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷରେଖା ଅଛି ।

କୁମ୍ଫ, ବଂ. (କୁନ୍ଫ୍-ଅ) ବକ୍ରହସ୍ତ ।

କୁମ୍ପା, ବ. ନ. (କୁତୁପ ଶବ୍ଦଜ) ତରଲପଦାର୍ଥ ରଖିବା ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

କୁମ୍ଭ, ବ. ପୁଂ. (କ-ଉନ୍ଭ୍-ଅ) ଘଟ, କଳସ; ଗଜ-କୁମ୍ଭ; କୁମ୍ଭରାଶି; ରାକ୍ଷସବିଶେଷ; କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣର ପୁତ୍ର; ପରିମାଣ ବିଶେଷ; ବେଶ୍ୟାର ଉପପତି; ନିଶ୍ୱାସ-ରୋଧକ ଚେଷ୍ଟା ।

କୁମ୍ଭକ, ବ. ପୁଂ. (କୁମ୍ଭ-କ) ନିଶ୍ୱାସରୋଧକ ଚେଷ୍ଟା ।

କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ, ବ. ପୁଂ. ରାକ୍ଷସବିଶେଷ, ରାବଣର ଭ୍ରାତା ।

କୁମ୍ଭକାର, ବ. ପୁଂ. (କୁମ୍ଭ-କାର) ଜାତିବିଶେଷ, କୁମ୍ଭାର ।

କୁମ୍ଭଦାସୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁମ୍ଭ-ଦାସୀ) ଦୂତୀ, କୁଟ୍ଟିଣୀ ।

କୁମ୍ଭଯୋନି, କୁମ୍ଭସମ୍ଭବ, ବ. ପୁଂ. (କୁମ୍ଭ-ଯୋନି-ସମ୍ଭବ, କୁମ୍ଭରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ) ଅଗସ୍ତ୍ୟ; ବଶିଷ୍ଠ; ଦ୍ରୋଣା-ଚାର୍ଯ୍ୟ ।

କୁମ୍ଭଶାଳା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁମ୍ଭ-ଶାଳା) କୁମ୍ଭାରଘର ।

କୁମ୍ଭସନ୍ଧି, ବ. ପୁଂ. (କୁମ୍ଭ-ସନ୍ଧି) ଗଜକୁମ୍ଭଦ୍ୱୟର ମଧ୍ୟ-ବର୍ତ୍ତୀସ୍ଥାନ ।

କୁମ୍ଭା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁମ୍ଭ-ଆ) ବେଶ୍ୟା ।

କୁମ୍ଭାଟୁଆ, ବ. (ଦେଶଜ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ଯଥା,

> "କୁମ୍ଭାଟୁଆ ଖଗ ପ୍ରଭାତ ଉଗବ,
> ରଙ୍ଗେ ବଜାଇବ କାନନ ନାଗସ ।"
>
> ଜ. କେ ।

କୁମ୍ଭିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁମ୍ଭୀ-କ-ଆ) ବୋରଡ଼ାଞ୍ଜି; ନେତ୍ର ରୋଗବିଶେଷ ।

କୁମ୍ଭିଲ, ବ. ପୁଂ. (କୁମ୍ଭ-ଇଲ) ଚୌର; ଶଳା; ଶ୍ଳୋକାର୍ଥ ଚୌର; ଶେଉଳମାଛ ।

କୁମ୍ଭୀ, ବ. ପୁଂ. (କୁମ୍ଭ-ଇନ୍) ହସ୍ତୀ; କୁମ୍ଭୀର; ଝିଙ୍କା ।

କୁମ୍ଭୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁମ୍ଭ-ଈ) କ୍ଷୁଦ୍ରକଳସୀ, ଘଟୀ; ବେଶ୍ୟା ।

କୁମ୍ଭୀନସ, ବ. ପୁଂ. (କୁମ୍ଭୀ-ନସ) ବୃହତ୍ତ ଏବଂ କ୍ରୂର ସର୍ପ ।

କୁମ୍ଭୀନସୀ, ବ. ପୁଂ. (କୁମ୍ଭୀ-ନସ-ଈ) ରାବଣର ଭଉଣୀ, ରାକ୍ଷସୀ, ଲବଣନାମକ ରାକ୍ଷସର ମାତା ।

କୁମ୍ଭୀପାକ, ବ. ପୁଂ. (କୁମ୍ଭୀ-ପାକ) ନରକବିଶେଷ, ଏଥିରେ ପାପିମାନଙ୍କୁ ପାକ କରାଯାଏ ।

କୁମ୍ଭୀର, କୁମ୍ଭୀଲ, ବ. ପୁଂ. (କୁମ୍ଭୀ-ର,ଲ) କୁମ୍ଭୀର, ନକ୍ର, ଜଳଜନ୍ତୁ ବିଶେଷ ।

କୁରଙ୍କର, କୁରଙ୍କୁର, ବ. ପୁଂ. (କୁର୍-କର) ସାରସ-ପକ୍ଷୀ ।

କୁରଙ୍ଗ, କୁରଙ୍ଗକ, କୁରଙ୍ଗମ, ବ. ପୁଂ. (କୁ-ଉନ୍ଟ-ଅ, ଅଥବା, କୁର୍-ଅଙ୍ଗ) ହରିଣ, ମୃଗ ।

କୁରଙ୍ଗନାଭି, ବ. ପୁଂ. (କୁରଙ୍ଗ-ନାଭି) ମୃଗମଦ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।

କୁରଚିଲ୍ଲ, ବ. ପୁଂ. କର୍କଟ, କଙ୍କଡ଼ା ।

କୁରଣ୍ଟ, ବ. ପୁଂ. (କ-ରଣ୍ଟ୍-ଅ) ଚର୍ମ୍ମ ବ୍ୟବସାୟୀ, ଚମାର, ମୋଚି ।

କୁରଣ୍ଟ, ବ. ପୁଂ. (କୁର୍-ଅଣ୍ଟ) ଦାସକୁରଣ୍ଟାଗଛ ।

କୁରଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. (କୁର୍-ଅଣ୍ଡ) ବୃଦ୍ଧିଶୀଲ ଅଣ୍ଡକୋଷ ।

କୁରର, ବ. ପୁଂ. (କୁର୍-ଅର) ଉତ୍କ୍ରୋଶପକ୍ଷୀ, ଈଗଲପକ୍ଷୀ; ମେଷ ।

କୁରରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁର-ଅର-ଈ) ଉତ୍କ୍ରୋଶପକ୍ଷିଣୀ; ଭେଡ଼ୀ, ଯଥା,

> "ଏମନ୍ତ ଭାଷି ଶୋକ ବହ୍ନିଲେ ଅତି,
> କୁରରୀ ପ୍ରାୟେ ଉଚ୍ଚେ କାନ୍ଦିଲେ ସତୀ ।"
>
> ଜ. ବା ।

କୁରଲ, ବ. ପୁଂ. (କୁର୍-ଅଲ) କୁରରପକ୍ଷୀ; ଅଳକ, ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ ।

କୁରବ, ବ. ପୁଂ. (କୁ-ରବ) କୁତ୍ସିତ ଶବ୍ଦ; ଦୁର୍ନାମ, କଳଙ୍କ; କୁରୁବକ ବୃକ୍ଷ ।

କୁରବକ, କୁରୁବକ, ବ. ପୁଂ. (କୁ-ରୁ-ବକ) ଝିଣ୍ଟିପୁଷ୍ପ-ବୃକ୍ଷ ।

କୁରସ, ବ. ପୁଂ. (କୁ-ରସ) ମଦ୍ୟବିଶେଷ; କୁତ୍ସିତ-ରସ । ବଂ. କୁତ୍ସିତରସବିଶିଷ୍ଟ ।

କୁରୁ, ବ. ପୁଂ. (କୁର୍-ଉ) ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ; ବର୍ଷବିଶେଷ; ଦେଶବିଶେଷ; କଣ୍ଟକାରିକା ।

କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର, ବି. ନ. (କୁରୁ-କ୍ଷେତ୍ର) ଦିଲ୍ଲୀର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଦେଶବିଶେଷ, କୁରୁପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ରଣଭୂମି ।

କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରୀୟଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. (କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର-ଯୋଗ) ଏକ ଦିବସରେ ତିଥିତ୍ରୟ, ନକ୍ଷତ୍ରତ୍ରୟ ଏବଂ ଯୋଗତ୍ରୟ ସ୍ପର୍ଶ ।

କୁରୁଜାଙ୍ଗଲ, ବି. ପୁଂ. ଗଙ୍ଗା ଯମୁନାର ଅନ୍ତର୍ବେଦୀର ଉତ୍ତରଭାଗସ୍ଥିତ ଜଙ୍ଗଲମୟ ଦେଶ ।

କୁରୁଣ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ରୁନ୍ଟ୍-ଅ) ଝିଣ୍ଟୀବୃକ୍ଷ ।

କୁରୁଣ୍ଟକ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ରୁନ୍ଟ୍-ଅକ) ଦାସକୁରୁଣ୍ଟାଗଛ; ଦାସୀ, ଯଥା,

"କେଶୁଁ କୁରୁଣ୍ଟକ, ଦେଖାଇ ବୋଇଲେ ଏକାମେ ଡାକ ।"

ଲା. ବ ।

କୁରୁଣ୍ଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ରୁନ୍ଟ୍-ଅ-ଈ) କାଠର କଣ୍ଢେଇ ।

କୁରୁପତି, ବି. ପୁଂ. (କୁରୁ-ପତି) ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ।

କୁରୁମ୍ବ, ବି. ନ. କମଳାଲେମ୍ବୁ ।

କୁରୁବିନ୍ଦ, ବି. ନ. ପୁଂ. (କୁରୁ-ବିନ୍ଦ୍-ଅ) ପଦ୍ମରାଗମଣି; ମୁସ୍ତା; ମୁଥା; ଦର୍ପଣ; ହିଙ୍ଗୁଳ, ଯଥା,

"ନିବାର ନକ୍ଷେତ୍ର ହୋଇବାରେ ନୂତନ-
ମନାରବମ୍ଭ କୁରୁବିନ୍ଦା ଧସ ।"

କାଂ ଭ ।

କୁରୁଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ, ଯଥା,

"କାହା କରୁଷ-କୁରୁଳି, କପୋଳେ ଯାଇଛି ଝୁଲି ।"

ର. କ ।

କୁରୁବିଲ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (କୁରୁ-ବିଲ୍ୱ) ପଦ୍ମରାଗମଣି ।

କୁରୁବସ୍ତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (କୁରୁ-ବସ୍ତ୍ର) ପୃଥିଭିର ସୁନା ।

କୁରୁବୃଦ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (କୁରୁ-ବୃଦ୍ଧ) ଭୀଷ୍ମ ।

କୁର୍ଦ୍ଦନ, କୁର୍ଦ୍ଦନ, ବି. ନ. (କୁର୍ଦ୍ଦ, କୁର୍ଦ୍ଦ-ଅନ) କ୍ରୀଡା; ଆସ୍ଫାଳନ; କୁଦିବା ।

କୁର୍ପର, ବି. ପୁଂ. (କୁର୍-ପର) ଜାନୁ, ଜଙ୍ଘ; କହୁଣୀ ।

କୁର୍ପାସ, କୁର୍ପାସକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କୁର୍ପର-ଅସ୍-ଅ, କ ଯୋଗେ କୁର୍ପାସକ) କାଞ୍ଚୁଲି ।

କୁଳ, ବି. ନ. (କୁ-ଳ) ବଂଶ; ଗୋଷ୍ଠୀ; ଜାତି; ସମୂହ; ଭବନ, ଗୃହ; ଜନପଦ; ଦେହ; କ୍ଷେତ୍ରବିଶେଷ ।

କୁଳକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କୁଳ-କୈ-ଅ) ଏକ କର୍ତ୍ତା ବା ଏକ କ୍ରିୟାପଦ ଘଟିତ ଚତୁରଧିକ ଶ୍ଳୋକ ।

ଦ୍ୱାଭ୍ୟାଂ ଯୁଗ୍ମମିତି ପ୍ରୋକ୍ତଂ ତ୍ରିଭିଃ ଶ୍ଲୋକୈଃ ବିଶେଷକମ୍ ।
କଲାପକଂ ଚତୁର୍ଭିଃ ସ୍ୟାତ୍ ତଦୂର୍ଦ୍ଧ୍ୱଂ କୁଳକଂ ଭବେତ୍ ।

ପୋଟଳ ଗଛ; ବଲ୍ମୀକ; କୁଳଶ୍ରେଷ୍ଠ; ହରିଦ୍ବର୍ଣ୍ଣ ସର୍ପ ।

କୁଳକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଳ-କୁଣ୍ଡଳିନୀ) ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମୂଳାଧାରସ୍ଥ ସର୍ପୀ ତୁଲ୍ୟ ଶକ୍ତିବିଶେଷ ।

କୁଲକ୍ଷଣ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ଲକ୍ଷଣ) ମନ୍ଦ ଚିହ୍ନ, ଅଶୁଭ ଚିହ୍ନ ।

କୁଲକ୍ଷଣା, ବିଂ, (କୁ-ଲକ୍ଷଣା) ଦୁର୍ଭାଗା; ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟା ।

କୁଳଜ, ବିଂ. (କୁଳ-ଜ) ସତ୍କୁଳଜାତ; ସଦ୍ବଂଶୋତ୍ପନ୍ନ ।

କୁଳଟା, ବିଂ. (କୁଳ-ଅଟ୍-ଅ-ଆ) ଅସତୀ, ଭ୍ରଷ୍ଟା; କୁଳତ୍ୟକ୍ତା; ସତୀ-ଭିକ୍ଷୁକୀ, ଯଥା,

"କେଉଁ ଲୋକଙ୍କୁ ହେଲା ଶୃଗାଳ
କୁଳଟାଙ୍କୁ କସରଇ ଜାଲ ।"

ର. କ ।

କୁଳତନ୍ତୁ, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ତନ୍ତୁ) ସନ୍ତାନ, ଅପତ୍ୟ ।

କୁଳତିଳକ, ବିଂ. ବଂଶର ଚୂଡାମଣି, ଯାହାର ଗୁଣ ଏବଂ କ୍ଷମତାରେ ବଂଶର ଗୌରବ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ ।

କୁଳତ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ସ୍ଥା-ଅ) କୋଳଥ ।

କୁଳଧର୍ମ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ଧର୍ମ୍ମ) ସ୍ୱଜାତୀୟ ଧର୍ମ୍ମ, କୁଳାଚାର ।

କୁଳଧାରକ, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ଧାର୍-ଅକ) ବଂଶଧର, ପୁତ୍ର ।

କୁଳନାରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଳ-ନାରୀ) କୁଳକନ୍ୟା, କୁଳସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁଳନାଶ, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ନାଶ) ବଂଶ ଧ୍ୱଂସ, ବଂଶ ଲୋପ; ଉଷ୍ଟ୍ର, ଉଟ । ବିଂ. କୁଳନାଶକ; ପତିତ ।

କୁଳନ୍ଧର, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ଧୃ-ଅ) ବଂଶଧର, ପୁତ୍ର ।

କୁଳପତି, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ପତି) କୁଳଶ୍ରେଷ୍ଠ; ବଂଶର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି; ଆଶ୍ରମର ସର୍ବ ପ୍ରଧାନ ମୁନି ।

"ମୁନୀନାଂ ଦଶସାହସ୍ରଂ ଯୋଽନ୍ନଦାନାଦି ପୋଷଣାତ୍,
ଅଧ୍ୟାପୟତି ବିପ୍ରର୍ଷି ରସୌ କୁଳପତିଃ ସ୍ମୃତଃ ।"

କୁଳପର୍ବତ, ବି, ପୁଂ. (କୁଳ-ପର୍ବତ) ମହେନ୍ଦ୍ର, ମଳୟ, ସହ୍ୟ, ଶୁକ୍ତିମାନ, ଋକ୍ଷ, ବିନ୍ଧ୍ୟ, ପାରିଯାତ୍ର ଏହି, ସାତ କୁଳ ପର୍ବତ, ଯଥା,

"ମହେନ୍ଦ୍ରୋ ମଳୟଃ ସହ୍ୟଃ ଶୁକ୍ତିମାନୃକ୍ଷ ପର୍ବତ,
ବିନ୍ଧ୍ୟାଶ୍ଚ ପାରିଯାତ୍ରାଶ୍ଚ ସପ୍ତୈତେ କୁଳ-ପର୍ବତ ।

ହିମାଳୟକୁ ମିଶାଇ ୮ କୁଳ ପର୍ବତ ।

କୁଳପାଳକ, ବିଂ, (କୁଳ-ପାଳକ) ବଂଶ ରକ୍ଷକ; ବଂଶର ପାଳକ । ବି, ନ. କମଳାଲେମ୍ବୁ ।

କୁଳପାଳି, କୁଳପାଳିକା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଳ-ପାଳି, ପାଳିକା) ପତିବ୍ରତା ସ୍ତ୍ରୀ, କୁଳବଧୂ, ସାଧ୍ୱୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁଳମ୍ଭର, ବି. ପୁଂ. ସିନ୍ଧିଚୋର ।

କୁଳଲକ୍ଷଣ, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ଲକ୍ଷଣ) ୯ ପ୍ରକାର କୁଳର ଚିହ୍ନ, ଯଥା, ଆଚାର, ବିନୟ, ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ବିଦ୍ୟା, ତୀର୍ଥଦର୍ଶନ, ନିଷ୍ଠା, ବୃତ୍ତି, ତପସ୍ୟା ଦାନ,

"ଆଚାରୋ ବିନୟୋ ବିଦ୍ୟା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ତୀର୍ଥଦର୍ଶନଂ,
ନିଷ୍ଠାବୃତ୍ତି ସ୍ତପୋଦାନଂ ନବଧା କୁଳ ଲକ୍ଷଣମ୍ ।

କୁଳବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଳ-ବତ୍-ଈ) ସଚ୍ଚରିତ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁଳବଧୂ, କୁଳବାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଳ-ବଧୂ, ବାଳା) କୁଳକନ୍ୟା, କୁଳସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁଳବାର, ବି, ପୁଂ, (କୁଳ-ବାର) ମଙ୍ଗଳ ଓ ଶୁକ୍ରବାର ।

କୁଳବିଦ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୁଳକ୍ରମାଗତ ବିଦ୍ୟା, ବଂଶ ପରମ୍ପରାରେ ଶିକ୍ଷଣୀୟା ବିଦ୍ୟା ।

କୁଳବ୍ରତ, ବି. ନ. (କୁଳ-ବ୍ରତ) କୁଳ କ୍ରମରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବ୍ରତ ।

କୁଳସମ୍ଭବ, ବିଂ. (କୁଳ-ସମ୍ଭବ) ଯେ କୌଣସି ବଂଶରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ।

କୁଳା, ବି. (କୁଲ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ସୂର୍ପ, ତଣ୍ଡୁଳାଦି ପାଛୁଡ଼ିବାର ନିମନ୍ତେ ବାଉଁଶ ନିର୍ମିତ ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

କୁଳାଙ୍ଗାର, ବିଂ. (କୁଳ-ଅଙ୍ଗାର) କୁଳାଧମ, ଯାହାର ଚରିତ୍ର ଦୋଷରୁ କୁଳର କଳଙ୍କ ହୁଏ ।

କୁଳାଚାର, ବି, ପୁଂ. (କୁଳ-ଆଚାର) କୁଳାଚରିତ ଧର୍ମ୍ମ, କୁଳଧର୍ମ୍ମ ।

କୁଳାଚାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ଆଚାର୍ଯ୍ୟ) କୁଳ ପୁରୋହିତ; ଘଟକ ।

କୁଳାୟ, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ଅୟ) ପକ୍ଷୀର ବସା, ନୀଡ; ବାସସ୍ଥାନ । ନ. ଶରୀର ।

କୁଳାୟସ୍ଥ, ବି, ପୁଂ, (କୁଳାୟ-ସ୍ଥ) ପକ୍ଷୀ ।

କୁଳାଳ, ବି. ପୁଂ. (କୁଲ୍-ଆଲ) କୁମ୍ଭକାର, କୁମ୍ଭାର, ଯଥା,

"କୁଳାଳ ଚକ୍ର ପ୍ରାୟ ଭ୍ରମିଲା ଚିତ୍ତ ।"

ପକ୍ଷୀବିଶେଷ ।

କୁଳାହକ, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ଆ-ହନ୍-କ) ଏଣ୍ଡୁଅ ।

କୁଲି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଲ୍-ଇ) କଣ୍ଟାକାରି ବୃକ୍ଷ । ପୁଂ. ହସ୍ତ; (କୁଲୁକ ଶବ୍ଦଜ) ମୁଖ ମଧ୍ୟରେ ପାଣି ପୂରାଇ କଲ୨ ଶବ୍ଦ କରି ବାହାରକୁ ପକାଇ ଦେବା ।

କୁଲିର, କୁଲୀର, ବି. ପୁଂ. (କୁଲ୍-ଇର, ଈର) କର୍କଟ, କଙ୍କଡ଼ା; ଚତୁର୍ଥ ରାଶି ।

କୁଲିଶ, କୁଲୀଶ, ବି. ପୁଂ, ନ, (କୁଲି, କୁଲୀ-ଶ) ଇନ୍ଦ୍ରର ବଜ୍ର; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ଅଗ୍ରଭାଗ; (ଇନ୍ଦ୍ରର ବଜ୍ର ଅର୍ଥରେ), ଯଥା,

"ଭୁଞ୍ଜି ବସିବା ବେଳେ କୁଲିଶ ବୃଷ୍ଟି କଲୁ ।"

କୁଲୀ, ବି. ପୁଂ. (ଯାବନିକ) ମୂଲିଆ ।

କୁଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ଲୀ) ପତ୍ନୀର ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ଭଗିନୀ; କଣ୍ଟାକାରି ।

କୁଲୀ, ବି. ପୁଂ. (କୁଲ-ଇନ) ପର୍ବତ । ବିଂ. ସତ୍କୁଲୋଦ୍ଭବ ।

କୁଲୀନ, ବିଂ. (କୁଲ-ଈନ) ସଦ୍‌ବଂଶୀୟ, ସତ୍କୁଲୋଦ୍ଭବ । ବି. ପୁଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଶ୍ୱ ।

କୁଲୀନସ, ବି. ନ. ଜଳ ।

କୁଲୁକ, ବି. ନ, (କୁଲ୍-ଉକ) ଜିହ୍ୱା ମୂଳ, ଜିଭର ମୟଳା ।

କୁଲୁକୁଞ୍ଚା, ବି. (ଦେଶଜ) ମୁଖ ମଧ୍ୟରେ ପାଣି ପୂରାଇ କଲ୨ କରି ପକାଇ ଦେବା ।

କୁଲେଶ୍ୱର, ବି, ପୁଂ, (କୁଲ-ଈଶ୍ୱର) ଶିବ; କୁଳପତି ।

କୁଳୋତ୍କଟ, ବି. ପୁଂ. (କୁଳ-ଉତ୍କଟ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଘୋଟକ । ବିଂ. ମହାକୁଳ ପ୍ରସୂତ ।

କୁଳୋଦ୍ବହ, ବିଂ. (କୁଳ-ଉଦ୍ବହ) ବଂଶଧର, କୁଳ-ଶ୍ରେଷ୍ଠ, କୁଳପାଳକ ।

କୁଲ୍ମାଷ, କୁଲ୍ମାସ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କୁଲ-ମଷ୍, ମସ୍-ଅ) କାଞ୍ଜି, ଖଟାତୋରାଣି; ଅପରପକ୍ୱ ଯବ; ରୋଗ-ବିଶେଷ; ବଣକୋଳଥ ।

କୁଲ୍ୟ, ବି. ନ. (କୁଲ୍-ଯ) ଅସ୍ଥି; ମାଂସ; ପରିମାଣ-ବିଶେଷ; ସୂର୍ପ । ପୁଂ. ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି । ବିଂ. ସତ୍-କୁଳୋଦ୍ଭବ ।

କୁଲ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଲ୍ୟ-ଆ) ପ୍ରସ୍ତୁତ କରା ହୋଇଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ର ନଦୀ; ଦୁର୍ଗର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ବେଷ୍ଟନ କରିଥିବା ମନୁଷ୍ୟାଦି ଦ୍ୱାରା ଖୋଦିତ ନଦୀ, ଖାଇ; ପ୍ରବାହ; ବୃହତ୍ ଗର୍ତ୍ତ; ନର୍ଦ୍ଦମା; କୁଳସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁବଙ୍ଗ, ବି. ନ. (କୁ-ବଙ୍ଗ) ସୀସକ, ସୀସା ।

କୁବଚ, ବିଂ. (କୁ-ବଚ) କଟୁଭାଷୀ, ପରନିନ୍ଦକ ।

କୁବଲ, ବି. ନ. (କୁ-ବଲ) ଉତ୍ପଳ; ଡାଳିମ୍ବ; ମୁକ୍ତା-ଫଳ; ବଦରୀଫଳ, କୋଳି । ଲୀ—ସ୍ତ୍ରୀ. କୋଳି-ଗଛ ।

କୁବଲୟ, ବି ନ. (କୁ-ବଲ୍-ଅୟ) ପଦ୍ମ; ନୀଳପଦ୍ମ; ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ; ମୁକ୍ତାଫଳ; ସମୁଦ୍ର; ପୃଥ୍ୱୀ, (ମୁକ୍ତାଫଳ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କୁବଲୟ ଫଳ ମଣ୍ଡୁଥିବ ଶୁକନାସେ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

(ସମୁଦ୍ର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କୁବଲୟ ସଙ୍ଗ ପାଇବାପାଇଁ,
କେତେ ମାର୍ଗରେ ନଦୀମାନେ ଯାନ୍ତି ।"

ର. କ ।

କୁବଲୟାପୀଡ, ବି. ପୁଂ. (କୁବଲୟ-ଆପୀଡ) କଂସା-ସୁରର ହସ୍ତିରୂପୀ ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ । ବିଂ. ନୀଳୋ-ତ୍ପଳ ଯାହାର ଭୂଷଣ ହୋଇଅଛି ।

କୁବଲୟିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁବଲୟ-ଇନ୍-ଈ) ପଦ୍ମିନୀ ।

କୁବାଦ, ବିଂ. (କୁ-ବାଦ)କଟୁଭାଷୀ । ବି. ପୁଂ. କଟୂକ୍ତି ।

କୁବାହୁଳ, ବି. ପୁଂ. ଉଷ୍ଟ୍ର ।

କୁବନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ବନ୍ଦ) ତନ୍ତୁବାୟ, ତନ୍ତ୍ରୀ; ଭୂପତି ।

କୁବେଣି, କୁବେଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ବେଣି, ବେଣୀ) ମାଛ ରଖିବାର ଖାଲୋଇ; କୁତ୍ସିତ ବେଶ-ବିଶିଷ୍ଟା ସ୍ତ୍ରୀ ।

କୁବେର, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ବେର) ଯକ୍ଷରାଜ, ଧନାଧୀପ । ବିଂ, ଅଳସ; କୁତ୍ସିତ ଶରୀରବିଶିଷ୍ଟ ।

କୁବେରାଚଳ, କୁବେରାଦ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (କୁବେର-ଅଚଳ, ଅଦ୍ରି) କୈଳାଶ ପର୍ବ୍ବତ ।

କୁବେଲ, ବି. ନ. (କୁ-ବେଲ୍-ଅ) କୁବଳୟ ।

କୁବ୍ର, ବି. ନ. (କୁବ୍-ର) ଅରଣ୍ୟ; ବନ ।

କୁଶ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କୁ-ଶ) ପ୍ରସିଦ୍ଧତୃଣ । ପୁଂ, ରାମ-ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର; ସପ୍ତଦ୍ୱୀପା ପୃଥିବୀର ଗୋଟିଏ ଦ୍ୱୀପ, କୁଶଦ୍ୱୀପ । ନ. ଯୋକ୍ତ୍ର, ଯୋତି-ଦଉଡ଼ି; ଜଳ । ବି. ମତ୍ତ; ପାପିଷ୍ଠ ।

କୁଶଣ୍ଡିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଶ-ଅଣ୍ଡ-କ-ଆ) ବିବାହକାଳର ଧର୍ମ୍ମକାର୍ଯ୍ୟବିଶେଷ ।

କୁଶଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. ଜନକରାଜାଙ୍କର କନିଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା ।

କୁଶର, ବି. ପୁଂ. ଶର ସଦୃଶ ତୃଣବିଶେଷ । କୁତ୍ସିତ-ବାଣ ।

କୁଶଳ, କୁଷଳ, କୁସଳ, ବି. ନ. (କୁ-ଶଲ୍-ଅ) ମଙ୍ଗଳ; ନିରାପଦ; ମୋକ୍ଷ; ପୁଣ୍ୟ, ଧର୍ମ୍ମ; ସାମର୍ଥ୍ୟ । ବିଂ. କୁଶଳୀ; ନିପୁଣ, ଦକ୍ଷ, କୃତୀ ।

କୁଶଳୀ, ବିଂ, (କୁଶଳ-ଇନ୍) କୁଶଳଯୁକ୍ତ, କଲ୍ୟାଣ-ଯୁକ୍ତ ।

କୁଶସ୍ଥଳ, ବି, ନ. (କୁଶ-ସ୍ଥଳ) କାନ୍ୟକୁବ୍ଜ ଦେଶ ।

କୁଶସ୍ଥଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଶ-ସ୍ଥଳୀ) ଦ୍ୱାରକାପୁର ।

କୁଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ଶ-ଆ) ରଜ୍ଜୁ; ଲଗାମ ।

କୁଶାକର, ବି. ପୁଂ. (କୁଶ-ଆକର) ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି ।

କୁଶାକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (କୁଶ-ଅକ୍ଷ) ବାନର ।

କୁଶାଙ୍କୁର, ବି. ପୁଂ. (କୁଶ-ଅଙ୍କୁର) କୁଶର ଅଗ୍ରଭାଗ, ଯଥା,

"କୋମଳ ଚରଣେ କୁଶାଙ୍କୁର ଭେଦି
ତାତ ଶୋଣିତ ବହଇ ।"

କ. କୁ ।

କୁଶାଗ୍ରୀୟ, ବିଂ. (କୁଶ-ଅଗ୍ର-ଈୟ) କୁଶାଗ୍ରପରି ସୂକ୍ଷ୍ମ, ଅତି ତୀକ୍ଷ୍ଣ ।

କୁଶାରଣି, ବି. ପୁଂ. (କୁଶ-ଅରଣି) ଦୁର୍ବାସାମୁନି ।

କୁଶାବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଶ-ବତ୍-ଈ) କୁଶରାଜାର ରାଜଧାନୀ ।

କୁଶାସନ, ବି. ନ. (କୁଶ-ଆସନ) କୁଶ ନିର୍ମିତ ଆସନ । ବିଂ. (କୁ=କୁତ୍ସିତ-ଶାସନ) ମନ୍ଦଶାସକ ।

କୁଶିକ, ବି. ପୁଂ. (କୁଶ-ଇକ) ମୁନିବିଶେଷ, ଜମଦଗ୍ନିର ପିତା; ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କର ପିତା; ଶାଳବୃକ୍ଷ; ଅଶ୍ୱକର୍ଣ୍ଣବୃକ୍ଷ ।

କୁଶିତ, କୁଷିତ, ବି. ନ. (କୁଶ୍, କୁଷ୍-ଇତ) ଦେଶବିଶେଷ । ବିଂ. ଈଷତ୍ ଶୁଭ୍ର; ଯୁକ୍ତ; ଜଳମିଶ୍ରିତ ।

କୁଶୀ, ବି. ନ. (କୁଶ-ଇନ୍) ବାଲ୍ମୀକି ।

କୁଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଶ୍-ଈ) ଋକ୍ଷୁ, ଲଙ୍ଗଳ; ଲଙ୍ଗଳନୁହା ।

କୁଶୀଦ, କୁଷୀଦ, କୁସୀଦ, ବି. ନ. (କୁଶ-ଈଦ) ବୃଦ୍ଧିଜୀବିକା, ସୁଧ; ରକ୍ତଚନ୍ଦନ । ବିଂ. ବୃଦ୍ଧିଜୀବୀ ।

କୁଶୀଦଜୀବୀ, ବିଂ. (କୁଶୀଦ-ଜୀବୀ) ଟଙ୍କା ଉଧାର ଦେଇ ସୁଧ ନେବା ଯାହାର ବ୍ୟବସାୟ; ବୃଦ୍ଧିଜୀବୀ ।

କୁଶୀଦ ବ୍ୟବହାର, ବି. ପୁଂ. ସୁଧ କଷିବା; ସୁଧ ନେଇ ଟଙ୍କା କରଜ ଦେବା ।

କୁଶୀଳ, ବିଂ. (କୁ-ଶୀଳ) ଦୁଃଶୀଳ, ଅସତ୍ ସ୍ୱଭାବ ।

କୁଶୀଳବ, ବି. ପୁଂ. (କୁ ଶୀଳ-ବ) ନଟ, ନର୍ତ୍ତକ; ନୃତ୍ୟ-ଗୀତ-ବାଦ୍ୟ ଯାହାର ବ୍ୟବସାୟ; ଭରତମୁନି; କବି; ଯାଚକ । ପୁଂ. ଦ୍ୱିଂ. ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଦୁଇପୁତ୍ର ।

କୁଶୂଲ, କୁସୂଲ, ବି. ପୁଂ. (କୁଶ, କୁସ୍-ଊଲ) ଧାନ୍ୟାଦି ରଖିବାର ଘର; ତୁଷାନଳ ।

କୁଶେଶୟ, ବି. ନ. (କୁଶେ-ଶୟ) ପଦ୍ମ । ପୁଂ. ସାରସ ପକ୍ଷୀ; କର୍ଣ୍ଣିକାର ବୃକ୍ଷ, କନିଅର ଗଛ ।

କୁଷାକୁ, ବି. ପୁଂ. (କୁଷ୍-ଆକୁ) ବାନର; ଅଗ୍ନି; ସୂର୍ଯ୍ୟ । ବିଂ. ଉତ୍ତାପକ ।

କୁଷ୍ଠ, ବି. ନ. (କୁଷ୍-ଠ) କୁଷ୍ଠରୋଗ, ମହାବ୍ୟାଧି; ଏକ ପ୍ରକାର ବିଷ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ କୁଡ଼ ।

କୁଷ୍ଠଘ୍ନ, ବିଂ. (କୁଷ୍ଠ-ହନ-ଅ) କୁଷ୍ଠନାଶକ ଔଷଧ ।

କୁଷ୍ଠୀ, ବିଂ. (କୁଷ୍ଠ-ଇନ) କୁଷ୍ଠରୋଗଯୁକ୍ତ ।

କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ, କୂଷ୍ମାଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (କୁ, କୂ-ଉଷ୍ମ-ଅଣ୍ଡ) କଖାରୁ; ଶିବର ଅନୁଚରବିଶେଷ; ଗର୍ଭିଣୀର ଗର୍ଭସ୍ଥଳୀ, ଜରାୟୁ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

କୁସଂସ୍କାର, ବି. ପୁଂ. ସମୁଚିତ ବିବେଚନା ନ କରି ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରାଯାଏ, ବିପରୀତ ସଂସ୍କାର ।

କୁସିତ, ବି. ପୁଂ. (କୁସ୍-ଇତ) ଦେଶବିଶେଷ; (କୁ-ସିତ) ବିଂ. ଈଷତ୍ ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ।

କୁସିମ୍ବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସୀମ୍ବଗଛ ।

କୁସୀଦକ, ବିଂ. (କୁସୀଦ-ଇକ) ବୃଦ୍ଧିଜୀବୀ, ଯେ ସୁଧ ନେଇ ଟଙ୍କା କରଜ ଦିଏ ।

କୁସୁମ, ବି. ନ. (କୁସ୍-ଉମ) ପୁଷ୍ପ; ଫଳ; ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଋତୁ; ଚକ୍ଷୁର ରୋଗବିଶେଷ ।

କୁସୁମପୁର, ବି. ନ. (କୁସୁମ-ପୁର) ପାଟଳିପୁତ୍ର ନଗର, ପାଟନା ।

କୁସୁମମଧ୍ୟ, ବି. ନ. (କୁସୁମ-ମଧ୍ୟ) ଓଉଗଛ ।

କୁସୁମରାଜ, ବି. ପୁଂ. (କୁସୁମ-ରାଜ) କାମ ।

କୁସୁମସମୟ, ବି. ପୁଂ. (କୁସୁମ-ସମୟ) ବସନ୍ତ ଋତୁକାଳ ।

କୁସୁମାକର, କୁସୁମାଗମ, } ବି. ପୁଂ. (କୁସୁମ-ଆକର, ଆଗମ) ବସନ୍ତ କାଳ, ଯେଉଁ ଋତୁରେ କୁସୁମ ଜନ୍ମେ ।

କୁସୁମାତ୍ମକ, ବି. ନ. କୁଙ୍କୁମ ।

କୁସୁମାୟୁଧ, କୁସୁମାସ୍ତ୍ର, କୁସୁମେଷୁ, ବି. ପୁଂ. (କୁସୁମ-ଆୟୁଧ, ଅସ୍ତ୍ର, ଇଷୁ) ମଦନ, କନ୍ଦର୍ପ ।

କୁସୁମାସବ, ବି. ନ. (କୁସୁମ-ଆସବ) ମକରନ୍ଦ, ମଧୁ ।

କୁସୁମିତ, ବିଂ. (କୁସୁମ-ଇତ) ପୁଷ୍ପିତ, ଯାହାର କୁସୁମ ହୋଇଅଛି ।

କୁସୁମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (କୁସ୍-ଉମ୍ଭ) କୁସୁମଫୁଲ; କମଣ୍ଡଳୁ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ।

କୁସୂ, ବି. ପୁଂ. (କୁ-ସୂ) ଜିଆନାଳ ।

କୁସୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ସୃ-ତି) ଶଠତା, ଧୂର୍ତ୍ତତା; କୁହକ, ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ।

କୁସୃଷ୍ଟି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ସୃଷ୍ଟି) ଦୁରଭିସନ୍ଧି, ମନ୍ଦଅଭି-ପ୍ରାୟ ।

କୁସ୍ତି, ବ. (ଯାବନିକ) ଶରୀରଶୃଙ୍ଖଳ; ଯୁଦ୍ଧ ।

କୁସ୍ତୁଭ, ବ. ପୁଂ. (କୁ-ସ୍ତୁନ୍ଭ-ଅ) ବିଷ୍ଣୁ; ସମୁଦ୍ର ।

କୁହ, ବ. ପୁଂ. (କୁ-ହା-ଅ) କୁବେର । ଅଂ. କୁଏ, କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ।

କୁହକ, ବ. ନ. (କୁହ୍-ଅକ) ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ, ଭେଲ୍କି; ଛଳ, ପ୍ରତାରଣା । ପୁଂ. ନାଗବିଶେଷ ।

କୁହକସ୍ୱନ, କୁହକସ୍ୱର, (କୁହକ-ସ୍ୱନ, ସ୍ୱର) କୁକ୍କୁଟ, କୁକୁଡା ।

କୁହକୀ, ବିଂ. (କୁହକ-ଇନ୍) ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ, ବାଜି-କର; ପ୍ରତାରକ ।

କୁହନ, ବ. ପୁଂ. (କୁହ-ଅନ) ମୂଷିକ; ଚୋର; ସର୍ପ; କାଚପାଏ; ମୃଦ୍ଭାଣ୍ଡ ।

କୁହନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁହନ-ଆ) ଦମ୍ଭାଚରଣ; ଗର୍ବ୍ବ ବା ଲୋଭବଶତଃ ଅଲୀକ ଧାର୍ମ୍ମିକତା ଦେଖା-ଇବା । ବିଂ. ଈର୍ଷାବିଶିଷ୍ଟ; ଈର୍ଷାଳୁ ।

କୁହର, ବ. ନ. (କୁ-ହୃ-ଅ) ଗହ୍ୱର; ଛିଦ୍ର; କଣ୍ଠ-ଧ୍ୱନି; କଣ୍ଠ; କର୍ଣ୍ଣ; ସମୀପ । ପୁଂ. ନାଗବିଶେଷ, ଯଥା,

"ସ୍ମରଣ ଏହୁ ଗିରପଣି କର୍ଣ୍ଣକୁହର
ଅଳୀଙ୍କି ଅଭିଭ ବସିଗ ।"

କୁଂ. ଘ ।

କୁହରିତ, ବ. ନ. (କୁହରି-ଇତ) କୋକିଳଧ୍ୱନି; ଧ୍ୱନି । ବିଂ. ଧ୍ୱନିତ ।

କୁହାଟ, ବ. (କୁହୁଶବ୍ଦଜ) ଉଚ୍ଚଡାକ, ଯଥା,

"ପୁଣି ତାହାକୁ ଡାକଇ କୁହାଟି,
ନିଦ୍ରା ଭାଙ୍ଗଣ ହିଅ ତାର ଉଠି ।"

କୁହୁ, କୁହୂ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁହ-ଉ, ଊ) ଅମାବସ୍ୟା; କୋକିଳ ଧ୍ୱନି ।

କୁହୁଡ, ବ. (ପ୍ରା; କୁହେଳିକା ଶବ୍ଦଜ) କୁଜ୍ଝଟିକା ।

କୁହୂକଣ୍ଠ, ବ. ପୁଂ. (କୁହୂ-କଣ୍ଠ) କୋକିଳ ।

କୁହୂରବ, ବ. ପୁଂ. (କୁହୂ-ରବ) କୋକିଳ; କୁହୁଧ୍ୱନି ।

କୁହୁଣ୍ଡା, ବ. (ଦେଶଜ) ଶିକୁଳି ଅଟକାଇବା ନିମନ୍ତେ ଦ୍ୱାରରେ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ଲୌହକଣ୍ଟା ।

କୁହେଳିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ହେଡ୍-ଅକ-ଆ, ଡ—ଳ) କୁଜ୍ଝଟିକା, କୁହୁଡ ।

କୂ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-୦) ପିଶାଚୀ ।

କୂକୁଦ, କୁକୁଦ, ବ. ପୁଂ. (କୁକ୍-ନିପାତନ ସିଦ୍ଧ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଲଙ୍କୃତା କନ୍ୟାକୁ ବିଧିପୂର୍ବ୍ବକ ସତ୍ପାତ୍ରରେ ଦାନ କରେ ।

କୂଚିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଚ୍-ଅକ, ଉ—ଊ) ତୂଳିକା, ତୂଳି ।

କୂଜନ, ବ. ନ. (କୂଜ୍—ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅନ) ଅବ୍ୟକ୍ତ-ଧ୍ୱନି; ପକ୍ଷୀର ଧ୍ୱନି ।

କୂଜିତ, ବ. ନ. (କୂଜ୍-ତ) ପକ୍ଷୀର ଧ୍ୱନି, ପକ୍ଷୀର ଡାକ, ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦ ।

କୂଟ, ବ. ପୁଂ. ନ, (କୂଟ୍-ଅ) ପର୍ବ୍ବତଶୃଙ୍ଗ; ଫାନ୍ଦ; ଜାଲ; କପଟ; ସମୂହ; ଶସ୍ୟରାଶି; ସ୍ତୂପ; ଦମ୍ଭ; ଲଙ୍ଗଳାଙ୍ଗବିଶେଷ; କଳସ; ଲୌହମୁଦ୍ଗର; ମାୟା । ବିଂ. ମିଥ୍ୟା; କଳ୍ପିତ; ଦୁର୍ବୋଧ ।

କୂଟକ, ବ. ନ. (କୂଟ୍-ଅକ) ଲଙ୍ଗଳଲୁହା । ପୁଂ. କବଣ୍ଣ ।

କୂଟକର୍ମ୍ମ, ବ. ନ. (କୂଟ-କର୍ମ୍ମ) ଜାଲ; ପ୍ରତାରଣା ।

କୂଟକୃତ୍, ବ. ପୁଂ. (କୂଟ-କୃତ୍) କାୟସ୍ଥ, ଲେଖକ ଜାତି । ବିଂ. ଜାଲକାରୀ ।

କୂଟଗୁଳା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଓଜନ ବିଷୟରେ ଶଠତା ।

କୂଟମୁଦ୍ରା, ବ. ପୁଂ. କୃତ୍ରିମ ଟଙ୍କା ।

କୂଟବନ୍ଧ, ପୁଂ. } ବ. (କୂଟ-ବନ୍ଧ, ଯନ୍ତ୍ର) ବନ୍ଧନୀ,
କୂଟଯନ୍ତ୍ର, ନ. } ଫାନ୍ଦ ।

କୂଟସଂକ୍ରାନ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେଉଁ ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଅର୍ଦ୍ଧ-ରାତ୍ରଉତ୍ତାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅନ୍ୟ ରାଶିକୁ ସଞ୍ଚାରଣ କରନ୍ତି ।

କୂଟସାକ୍ଷୀ, ବ. ପୁଂ. (କୂଟ-ସାକ୍ଷୀ) ମିଥ୍ୟାସାକ୍ଷୀ, ଜାଲସାକ୍ଷୀ ।

କୂଟସ୍ଥ, ବିଂ. (କୂଟ-ସ୍ଥା) ସର୍ବ୍ବକାଳବ୍ୟାପୀ, ଚିରକାଳ ଏକାକୃତି, ଯଥା,
ଆକାଶ, ଆତ୍ମା, ପରମେଶ୍ୱର; ଉଦାସୀନ ।

କୂଟାଗାର, ବ. ନ. (କୂଟ-ଆଗାର) ପ୍ରାସାଦର ସର୍ବୋପରିଗୃହ, ନାରୀମାନଙ୍କର କ୍ରୀଡାଗୃହ ।

କୂଟାୟୁଧ, ବ. ନ. (କୂଟ-ଆୟୁଧ) କୂଟ-ଅସ୍ତ୍ର, କାଣ୍ଠାଦି ଆବରଣ ମଧ୍ୟରେ ଲୁକ୍କାୟିତ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଅସ୍ତ୍ର ।

କୂଟାର୍ଥ, ବ. ପୁଂ. (କୂଟ-ଅର୍ଥ) କଠିନାର୍ଥ, ସହଜ ଅର୍ଥ ନୁହେଁ, ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଅଭିପ୍ରାୟ; ବିରୁଦ୍ଧ ଅର୍ଥ; ଗୁପ୍ତ ଅର୍ଥ ।

କୂଣି, ବିଂ. (କୂଣ୍-ଇ) ନଖରୋଗୀ ।

କୂପ, ବ. ପୁଂ. (କୂ-ପ) କୂଅ; ଗର୍ତ୍ତ; ମାସ୍ତୁଲ ।

କୂପକ, ବ. ପୁଂ. (କୂପ-କ) ମାସ୍ତୁଲ ।

କୂପଦର୍ଦ୍ଦୁର, କୂପମଣ୍ଡୂକ, ବ. ପୁଂ. (କୂପ-ଦର୍ଦ୍ଦୁର, ମଣ୍ଡୂକ) କୂଅ ବେଙ୍ଗ । ବିଂ. ଅଦୂରଦର୍ଶୀ; କୂପର ଭେକ ଯେପରି କୂପରେ ରହି ଥାଇଁ ଅପର ଜଳାଶୟ ବିଷୟ କିଛି ନ ଜାଣେ, ସେହିପରି ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କେବେହେଁ ଗୃହରୁ ବହିର୍ଗତ ନ ହୁଅଇ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ଥାନର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ନ ଜାଣେ ତାହାକୁ କୂପମଣ୍ଡୂକ ବୋଲାଯାଏ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଳ୍ପଜ୍ଞ ହୁଏ ତାହାକୁ ହେୟଜ୍ଞାନ କରି କୂପମଣ୍ଡୂକ ଶବ୍ଦରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରାଯାଏ ।

କୂପାଙ୍କ, କୂପାଙ୍ଗ, } ବ. ପୁଂ. (କୂପ-ଅଙ୍କ, ଅଙ୍ଗ) ରୋମାଞ୍ଚ ।

କୂପାର, ବ. ପୁଂ. (କୂ-ପୃ-ଅ) ସମୁଦ୍ର ।

କୂପିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜଳମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ପର୍ବତାଦି; କୂମ୍ପା ।

କୂପୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୂପ ଦେଖ-ଈ) ନଦୀମଧ୍ୟସ୍ଥ ପର୍ବତ ବା ବୃକ୍ଷ; ତୈଳପାତ୍ର, କୂମ୍ପା ।

କୂମ, ବ. ନ. ସରୋବର ।

କୂମ୍ପା, ବ. (ପ୍ରା) (କୂପୀ ଶବ୍ଦଜ) ତୈଳପାତ୍ର ।

କୂର, ବ. ପୁଂ, ନ. (କୁ-ଉର୍-ଅ) ଅନ୍ନ, ଭାତ ।

କୂର୍ଚ୍ଚ, ବ. ପୁଂ. ନ. (କୁର୍-ଚ ବା କୁ-ଉର୍ଚ୍ଚ) ଭ୍ରୂଦ୍ୱୟର ମଧ୍ୟସ୍ଥଳ; ଭ୍ରୂମଧ୍ୟସ୍ଥ ରୋମଚୟ; ଦାଢ଼ି; ଅଙ୍ଗୁଳି; ମସ୍ତକ; ଛଳ; ଦମ୍ଭ; ମୟୂରପୁଚ୍ଛ ।

କୂର୍ଚ୍ଚଶେଖର, ବ. ପୁଂ. (କୂର୍ଚ୍ଚ-ଶେଖର) ନାରିକେଳଗଛ ।

କୂର୍ଚ୍ଚିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୂର୍ଚ୍ଚ-ଅକ) ତୂଳି; ପେନସିଲ୍; କଞ୍ଚି; କୁଞ୍ଚି; ଶଲାକା; କୁଡ଼୍ମଳ, କଢ଼; ଗାଢ଼ଦୁଗ୍ଧ; କ୍ଷୀର ।

କୂର୍ପ, କୂର୍ବ, ବ. ପୁଂ. ନ. (କୃ-ପ, ବ) ନାସିକାର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଭାଗ; ଭ୍ରୂମଧ୍ୟ; ଦାଢ଼ି; ନଖ ।

କୂର୍ପର, ବ. ପୁଂ. (କୁର୍-ପର, ଉ=ଊ) ଆଣ୍ଠୁ; କହୁଣି ।

କୂର୍ପାସ, ବ. ପୁଂ. ନ. (କୂର୍ପର-ଆସ) କଞ୍ଚୁକ, କାଞ୍ଚୁଲି ।

କୂର୍ମ୍ମ, ବ. ପୁଂ. (କୁ=ଈଷତ୍-ଊର୍ମ୍ମି=ବେଗ-ଅ) ଦେଶସ୍ଥ ବାୟୁବିଶେଷ; କଚ୍ଛପ ।

କୂର୍ମ୍ମପୃଷ୍ଠକ, ବ. ନ. (କୂର୍ମ୍ମ-ପୃଷ୍ଠ-କ) ଶରା, ପିହାଣ ।

କୂଳ, ବ. ନ. (କୂଳ୍-ଅ) ତଟ, ଜଳାଶୟର ତୀର, ତଡ଼ାଗ, ପୋଖରୀ; ସ୍ତୂପ, ରାଶି; ସୈନ୍ୟପୃଷ୍ଠ ।

କୂଳକ, ବ. ପୁଂ. ନ. (କୂଳ୍-ଅକ) ସ୍ତୂପ; ତଟ ।

କୂଳଙ୍କଷ, ବ. ପୁଂ. (କୂଳମ୍-କଷ୍-ଅ) ସମୁଦ୍ର ।

କୂଳଙ୍କଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୂଳଙ୍କଷ-ଆ) ନଦୀ ।

କୂଳଭୂ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୂଳ-ଭୂ) ତଟପ୍ରଦେଶ, ତୀରଭୂମି ।

କୂଳବତୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୂଳ-ବତ୍-ଈ) ନଦୀ ।

କୂଳହୁଣ୍ଡକ, ବ. ପୁଂ. (କୂଳ-ହୁନ୍ଡ୍-ଅକ) ଜଳାବର୍ତ୍ତ, ଜଳର ଭଉଁରି ।

କୂଳେଚର, ବିଂ. (କୂଳେ-ଚର) ଯେଉଁମାନେ କୂଳରେ ଭ୍ରମଣ କରନ୍ତି; ଚମରୀ, ବାରଣାଦି ।

କୂବର, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୂ-ବର) କୁବ୍ଜ; କୁଜା । ପୁଂ. ନ. ଯୁଆଳୀ; କବର ।

କୂବରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୂବର-ଈ) କମ୍ବଳାଚ୍ଛାଦିତ ରଥ । ବିଂ. ରମଣୀୟ, ମନୋହର ।

କୂଷ୍ମାଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. ଶିବ ପାରିଷଦ ବିଶେଷ ।

କୃକ, ବ. ପୁଂ. (କୃ-କ) ଗଳଦେଶ, ଗଳା ।

କୃକର, ବ. ପୁଂ. (କୃକ-ର) ଶରୀରାନ୍ତର୍ଗତ ବାୟୁବିଶେଷ ।

କୃକଲା, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ, ପିମ୍ପଳି ।

କୃକଲାଶ, କୃକଲାସ, } ବି. ପୁଂ. (କୃକ-ଲାଶ, ଲସ) ସରୀସୃପବିଶେଷ, ଏହି ଜନ୍ତୁର ଶରୀର ବର୍ଣ୍ଣ ସର୍ବଦା ପରିବର୍ତ୍ତ ହୁଏ; ବହୁରୂପା; ଏଣ୍ଟୁଅ ।

କୃକବାକୁ, ବି. ପୁଂ. (କୃକ-ବଚ୍-ଉ) କୁକ୍କୁଟ; ଝିଟିପିଟି; ଏଣ୍ଟୁଅ; ମୟୂର ।

କୃକାଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃକ-ଅଟ୍-ଅକ-ଆ) ଗ୍ରୀବାର ଉନ୍ନତପ୍ରଦେଶ, ଯଥା,

"କୃକାଟିକା ନିକଟକୁ କମନୀୟ ଚୂଡା,
ବେଢିଲା ପାଖୁଡା ବେଢା ନାଶି ଘରଚୁଡା ।"
ର. କ ।

କୃଚ୍ଛ୍ର, ବି. ପୁ. କ୍ଲୀ. (କୃତ୍-ର ନିପାତନରେ ସିଦ୍ଧ) ଶାରୀରିକ କ୍ଲେଶ; ଆପଦ୍; ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ; ପାପ; ବ୍ରତବିଶେଷ; ମୂତ୍ରକୃଚ୍ଛ୍ର ରୋଗ । ବିଂ. କ୍ଲିଷ୍ଟ; କଷ୍ଟଦାୟକ; ଦୁଷ୍ଟ; ପାପିଷ୍ଠ ।

କୃଣୁ, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ନୁ) ଚିତ୍ରକର ଜାତି ।

କୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (କୃ-୦) ଧାତୁଉତ୍ତର ବିହିତ ପ୍ରତ୍ୟୟ, ତବ୍ୟାଦିପ୍ରଭୃତି ।

କୃତ, ବି. କ୍ଲୀ. (କୃ-ତ) ସତ୍ୟଯୁଗ; କାର୍ଯ୍ୟ; ଯଥେଷ୍ଟ; ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ; ପ୍ରୟୋଜନ । ବିଂ. ରଚିତ; ସମ୍ପାଦିତ; ଅଭ୍ୟସ୍ତ, ଶିକ୍ଷିତ; ବିହିତ; ଉପଯୁକ୍ତ; ବ୍ୟାହୃତ ।

କୃତକ, ବିଂ. (କୃତ-ଅକ) କୃତ୍ରିମ; କଳ୍ପିତ । ବି. କ୍ଲୀ. କୃତ୍ରିମ-ଲବଣ ।

କୃତକପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (କୃତକ-ପୁତ୍ର) କଳ୍ପିତ ପୁତ୍ର ଯେଉଁ ପୁତ୍ର ଗୋପନରେ ପିତା ମାତା ଦ୍ୱାରା ପରିତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ କୌଣସି ଦୟାବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଗୃହୀତ ଓ ପରିପାଳିତ ହୁଏ ।

କୃତକର୍ମା, ବିଂ. (କୃତ-କର୍ମନ୍) କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ; କୃତକାର୍ଯ୍ୟ, ଯେ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରିଅଛି ।

କୃତକାମ, ବିଂ. (କୃତ-କାମ) ପୂର୍ଣ୍ଣମନୋରଥ, ଯାହାର ଅଭୀଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି ।

କୃତକାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (କୃତ-କାର୍ଯ୍ୟ) କୃତାର୍ଥ, ଚରିତାର୍ଥ ।

କୃତକାଳ, ବିଂ. (କୃତ-କାଳ) ନିରୂପିତ ସମୟ ।

କୃତକୃତ୍ୟ, କୃତକ୍ରିୟ, } ବିଂ. (କୃତ-କୃତ୍ୟ, କ୍ରିୟା) କୃତକାର୍ଯ୍ୟ, କୃତାର୍ଥ, ଚରିତାର୍ଥ; ବିଦ୍ୱାନ୍; କୃତକର୍ମା ।

କୃତଘ୍ନ, ବିଂ. (କୃତ-ହନ୍-ଅ, ହନ୍=ଘ୍ନ) ଅକୃତଜ୍ଞ, ନେମକହାରାମ ।

କୃତଜ୍ଞ, ବିଂ. (କୃତ-ଜ୍ଞ) କେହି ଉପକାର କଲେ ଯେ ତାହା ଚିରକାଳ ମନେ ରଖଇ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟୁପକାରର ଚେଷ୍ଟା କରଇ; କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବିଷୟରେ ମନୋଯୋଗୀ । ବି. ପୁଂ. କୁକ୍କୁର ।

କୃତଜ୍ଞତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃତଜ୍ଞ-ତା) ଉପକାର ସ୍ମରଣ ବା ସ୍ୱୀକାର କରିବା, ସାଧ୍ୟାନୁସାରେ ଉପକାରକର ହିତ ଚିନ୍ତା ବା ଅନିଷ୍ଟ ନିବାରଣର ଚେଷ୍ଟା ।

କୃତଜ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (କୃତ-ଜ୍ୱର) ଶିବ ।

କୃତଦାର, ବି. ପୁଂ. (କୃତ-ଦାର) ବିବାହିତ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦାରପରିଗ୍ରହ କରିଅଛି ।

କୃତଦାସ, ବି. ପୁଂ. ଯେ ଚିରକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦାସତ୍ୱ ସ୍ୱୀକାର କରେ ।

କୃତଧୀ, ବିଂ. (କୃତ-ଧୀ) କର୍ତ୍ତବ୍ୟକର୍ମର ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଯାହାର ବୁଦ୍ଧି ବିଚଳିତ ହୁଅଇ ନାହିଁ; ସ୍ଥିରଚିତ୍ତ, ସ୍ଥିରମତି ।

କୃତନିଶ୍ଚୟ, ବିଂ. (କୃତ-ନିଶ୍ଚୟ) ଯେ ନିଶ୍ଚୟ କରିଅଛି ଯେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିରୂପଣ କରିଅଛି; ଯାହାର ମନରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧିର ଦୃଢ଼ ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇଅଛି ।

କୃତପୁଙ୍ଖ, ବିଂ. (କୃତ-ପୁଙ୍ଖ) ଶର କ୍ଷେପଣରେ ସୁପଣ୍ଡିତ ।

କୃତପୂର୍ବ, ବିଂ. (କୃତ-ପୂର୍ବ) ଯାହା ପୂର୍ବେ କରା ହୋଇଅଛି ।

କୃତପୂର୍ବୀ, ବିଂ. (କୃତପୂର୍ବ-ଇନ୍) ଯେ ପୂର୍ବରେ କରିଅଛି, ପୂର୍ବେ ନିଷ୍ପନ୍ନ କର୍ମା ।

କୃତପୌରୁଷ, ବିଂ. (କୃତ-ପୌରୁଷ) ଯେ ପୁରୁଷତ୍ୱ ଦେଖାଇଅଛି, ଯେ ସାହସିକତା ପ୍ରକାଶ କରିଅଛି ।

କୃତବୁଦ୍ଧି, ବିଂ. (କୃତ-ବୁଦ୍ଧି) କର୍ତ୍ତବ୍ୟକର୍ମ୍ମର ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଯାହାର ବୁଦ୍ଧି ବିଚଳିତ ନହୁଏ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସଂଶୟ ସ୍ଥଳରେ ଅନାୟାସରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାକୁ ପାରେ ।

କୃତମ୍, ଅଂ. (କୃ-ତମ୍) ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ; ପ୍ରୟୋଜନାଭାବ; ନିଷେଧ ।

କୃତମୁଖ, ବିଂ. (କୃତ-ମୁଖ) କୃତକର୍ମ୍ମା; ବିଜ୍ଞ ।

କୃତଲକ୍ଷଣ, ବିଂ. (କୃତ-ଲକ୍ଷଣ) ଗୁଣ ଦ୍ୱାରା ବିଖ୍ୟାତ, ଗୁଣବାନ୍, ଲବ୍ଧପ୍ରତିଷ୍ଠ ।

କୃତବର୍ମ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (କୃତ-ବର୍ମ୍ମନ୍) ଯାଦବବିଶେଷ । ବିଂ. ଯେ ବର୍ମ୍ମ ପରିଧାନ କରିଅଛି ।

କୃତବିଦ୍ୟ, ବିଂ. (କୃତ-ବିଦ୍ୟା) ଶିକ୍ଷିତ ବିଦ୍ୟ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବିଷୟରେ ବିଲକ୍ଷଣ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଅଛି ।

କୃତବୀର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (କୃତ-ବୀର୍ଯ୍ୟ) ରାଜାବିଶେଷ, କାର୍ତ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ପିତା । ବିଂ. ଯେ ବୀରତ୍ୱ ଦେଖାଇଅଛି ।

କୃତବେତନ, ବିଂ. (କୃତ-ବେତନ) ବେତନ ଦେଇ ଯେଉଁ ସବୁ ଭୃତ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ ।

କୃତଶ୍ରମ, ବିଂ. (କୃତ-ଶ୍ରମ) ପରିଶ୍ରମୀ, ଯେ ଶ୍ରମ କରିଅଛି ।

କୃତସାପତ୍ନୀ, କୃତସାପତ୍ନିକା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃତ-ସାପତ୍ନୀ, ସାପତ୍ନିକା) ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ସ୍ୱାମୀ ପୁନର୍ବାର ବିବାହ କରିଅଛି ।

କୃତସ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (କୃତ-ସ୍ୱର) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଖଣି ।

କୃତହସ୍ତ, ବିଂ. (କୃତ-ହସ୍ତ) ଶରକ୍ଷେପଣରେ ସୁପଣ୍ଡିତ; କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ; କ୍ଷିପ୍ରହସ୍ତ ।

କୃତାକୃତ, ବିଂ. (କୃତ-ଅକୃତ) କିୟଦଂଶରେ କୃତ ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଂଶରେ ଅକୃତ, ଆରବ୍ଧ କିନ୍ତୁ ଅପରିସମାପ୍ତ । ନ. କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ ।

କୃତାଗମ, ବି. ପୁଂ. (କୃତ-ଅଗମ) ବେଦପ୍ରଣେତା ଈଶ୍ୱର ।

କୃତାଞ୍ଜଳି, ବିଂ. (କୃତ-ଅଞ୍ଜଳି) ବଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି; ଯୁକ୍ତପାଣି । ବି. ପୁଂ. ଲଜ୍ଜାଳୁବୃକ୍ଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ବହିରାଞ୍ଜଳି ।

କୃତାଞ୍ଜଳିପୁଟ, ବିଂ. (କୃତ-ଅଞ୍ଜଳି-ପୁଟ) ବଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି । କ୍ରିଂ. ବିଂ. ହାତଯୋଡିବା ।

କୃତାତ୍ମ, ବିଂ. (କୃତ-ଆତ୍ମନ୍) ଶିକ୍ଷିତ ବୁଦ୍ଧି; ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତ ।

କୃତାନୁଷ୍ଠାନ, ବିଂ. (କୃତ-ଅନୁଷ୍ଠାନ) ଯେ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିଅଛି; ଯାହାର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଅଛି ।

କୃତାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (କୃତ-ଅନ୍ତ) ଯମ; ଦୈବ । ବିଂ. ଜ୍ଞାତ; ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ଯଥା,

"ହେ କାନ୍ତ ! କାଲେ ହେବ କାମିନୀ କୃତାନ୍ତ ।"

ର. କ ।

କୃତାନ୍ତଜନକ, ପୁଂ. (କୃତାନ୍ତ-ଜନକ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

କୃତାନ୍ନ, ବି. ନ. ପକ୍ୱଅନ୍ନ ।

କୃତାପକାର, ବିଂ. (କୃତ-ଅପକାର) ଅପକାରୀ; ଅପକୃତ ।

କୃତାପରାଧ, ବିଂ. (କୃତ-ଅପରାଧ) ଅପରାଧୀ, ଦୋଷୀ ।

କୃତାଭିଷେକ, ବିଂ. (କୃତ-ଅଭିଷେକ) ଅଭିଷିକ୍ତ ।

କୃତାର୍ଥ, ବିଂ. (କୃତ-ଅର୍ଥ) ଚରିତାର୍ଥ, କୃତକାର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ମନୁ ମୂର୍ଚ୍ଛନ୍ତି ଅବା ସ୍ୱପନ ବୋଲି,
ଜାଣିଲି ଏହି ଦେହେ କୃତାର୍ଥ ହେଲି ରେ ।"

ଲ. ବ ।

କୃତାର୍ଥମ୍ମନ୍ୟ, ବିଂ. (କୃତାର୍ଥ-ମନ୍-ଯ) ଯେ ଆପଣାକୁ କୃତାର୍ଥ ବୋଧ କରଇ ।

କୃତାର୍ଥିତ, ବିଂ. (କୃତାର୍ଥ-ଇତ) ଯାହାକୁ କୃତାର୍ଥ କରା ହୋଇଅଛି, କୃତାର୍ଥୀକୃତ ।

କୃତାଳୟ, ବି. (କୃତ-ଆଳୟ) ଭେକ, ବେଙ୍ଗ । ବିଂ. କୃତବାସ ।

କୃତାସ୍ତ୍ର, ବିଂ. (କୃତ-ଅସ୍ତ୍ର) ଯେ ଅସ୍ତ୍ରଶିକ୍ଷା କରିଅଛି ।

କୃତାହ୍ନିକ, ବିଂ. (କୃତ-ଆହ୍ନିକ) ଦୈନିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟକର୍ମ୍ମ ।

କୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃ-ତି) କାରଣ; କାର୍ଯ୍ୟ; ରଚନା; ଯତ୍ନ; ୨୦ ଅକ୍ଷର ଛନ୍ଦଃ ।

କୃତତ୍ୱ, ବି. ନ. (କୃତନ୍-ତ୍ୱ) କ୍ଷମତା, ଦକ୍ଷତା, ଉପଯୁକ୍ତତା ।

କୃତୀ, ବିଂ. (କୃତ-ଇନ୍) ପଣ୍ଡିତ; ସମର୍ଥ; ପୁଣ୍ୟବାନ୍, ଧାର୍ମିକ; କୁଶଳ; କୃତାର୍ଥ; କର୍ମ୍ମକ୍ଷମ ।

କୃତୋଦକ, ବିଂ. (କୃତ-ଉଦକ) ସ୍ନାନ ଓ ତର୍ପଣାଦି ନିର୍ବ୍ବାହକ ।

କୃତୋଦ୍ବାହ, ବିଂ. (କୃତ-ଉଦ୍ବାହ) ବିବାହିତ, ପରିଣୀତ ।

କୃତୋପକାର, ବିଂ. (କୃତ-ଉପକାର) ଉପକାରୀ, ଉପକୃତ ।

କୃତ୍ତ, ବିଂ. (କୃତ୍-ତ) ଛିନ୍ନ, ଯାହା ଛେଦ କରା ହୋଇଅଛି, ବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ବିଭକ୍ତ; ଅଭିପ୍ରେତ; ବେଷ୍ଟିତ ।

କୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃତ୍-ତି) ଚର୍ମ୍ମ; ତ୍ୱକ୍; ଭୂର୍ଜ୍ଜପତ୍ର ।

କୃତ୍ତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାର୍ତ୍ତିକେୟଙ୍କର ଛଅ ଜଣ ଧାତ୍ରୀରୁ ଏକ ଜଣ; ତୃତୀୟ ନକ୍ଷତ୍ର, ଯଥା,

"କୃନ୍ଦ ଦଶନ ଦେଖି ଷଷ୍ଠ କୃତ୍ତିକା,
ଗଗନେ ଶୋଭି ଯେସନେ ଅଗ୍ନିର ଶିଖା ।"

କୃତ୍ତିକାଭବ, ବି. ପୁଂ. (କୃତ୍ତିକା-ଭବ) ଚନ୍ଦ୍ର ।

କୃତ୍ତିକାସୁତ, ବି. ପୁଂ. (କୃତ୍ତିକା-ସୁତ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଷଡ଼ାନନ ।

କୃତ୍ତିବାସ, କୃତ୍ତିବାସସ୍, } ବି. ପୁଂ. (କୃତ୍ତି-ବାସ, ବାସସ୍) ଚର୍ମ୍ମାମ୍ବର, ମହାଦେବ, ଶିବ ।

କୃତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ଯ) କାର୍ଯ୍ୟ; ପ୍ରୟୋଜନ; କାରଣ; ତବ୍ୟାଦି କୃତ୍ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

କୃତ୍ୟବିଦ୍, ବିଂ. (କୃତ୍ୟ-ବିଦ୍) କାର୍ଯ୍ୟଜ୍ଞ; ବିଧାନଜ୍ଞ ।

କୃତ୍ରିମ, ବିଂ. (କୃ-ତ୍ରିମ) କ୍ରିୟାଦ୍ୱାରା ନିଷ୍ପନ୍ନ; କଳ୍ପିତ, କାଳ୍ପନିକ; ଅଯଥାର୍ଥ, ଜାଲ; ଅବିଶୁଦ୍ଧ ।

କୃତ୍ରିମପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. ଗୃହୀତ ପୁତ୍ର ।

କୃତ୍ରିମରାଶି, ବି. ପୁଂ. ଯେଉଁ ରାଶି ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ରାଶିର ଗୁଣନ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

କୃତ୍ସ୍ନ, ବିଂ. (କୃତ୍-ସ୍ନ) ସମୁଦାୟ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ । ବି. ନ. ଜଳ; କୁକ୍ଷି ।

କୃଦନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (କୃତ୍-ଅନ୍ତ) ବ୍ୟାକରଣରେ କୃତ୍ ପ୍ରତ୍ୟୟାନ୍ତ ଶବ୍ଦ ।

କୃଦର, ବି. ପୁଂ. (କୃତ୍-ଅର) ଶସ୍ୟାଦି ରଖିବାର ଗୃହ, ଗୋଲା ।

କୃନ୍ତନ, ବି. ନ. (କୃତ୍-ଅନ) ଛେଦନ ।

କୃନ୍ତନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃତ୍-ଅନ-ଈ) ଛେଦନାସ୍ତ୍ର, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଛେଦନ କରାଯାଏ ।

କୃପ, ବି. ପୁଂ. (କୃପ୍-ଅ) ଶରଦ୍ୱାନ୍ ମୁନିର ପୁତ୍ର, କୃପାଚାର୍ଯ୍ୟ, ।

କୃପଣ, ବିଂ. (କୃପ-ଅନ) ବ୍ୟୟକୁଣ୍ଠ; ଦୀନ; କାତର; କ୍ଷୁଦ୍ର; ନୀଚ; ଯଥା,

"କୃପଣ ହୋଇଲେ ଅମୃତ ଦାନେ ।"

ର. ସ ।

କୃପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃପ-ଆ) ଦୟା, କରୁଣା ।

କୃପାଣ, ବି. ପୁଂ. (କୃପ-ଆନ) ଖଡ୍ଗ, ଯଥା,

"ଅସୁର ଇଣ୍ଡର ଯହିଁ ରକ୍ତପାନ,
ନଡଂ କରେ ଚଣ୍ଡୀ ତୃଷାର୍ତ୍ତ କୃପାଣ ।"

ନ. ଦେ ।

କୃପାଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (କୃପାଣ-କ) ଛୁରିକା, ଛୁରୀ, କଟୁରି ।

କୃପାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃପାଣ-ଈ) କେଞ୍ଚି, ଛୁରି ।

କୃପାଳୁ, ବିଂ. (କୃପ୍-ଆଳୁ) ଦୟାଳୁ; କରୁଣାନ୍ୱିତ ।

କୃପୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃପ-ଅ-ଈ) ଦ୍ରୋଣପତ୍ନୀ, ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମାର ମାତା ।

କୃପୀଟ, ବି. ନ. (କୃପ-ଈଟ) ଉଦର; ଜଳ; ବନ; କାଷ୍ଠ ।

କୃପୀଟପାଳ, ବି. ପୁଂ. (କୃପୀଟ-ପାଳ) ନୌକାର ଆଉଲ; ସମୁଦ୍ର; ପବନ ।

କୃପୀଟଯୋନି, ବି. ପୁଂ. (କୃପୀଟ-ଯୋନି) ଅଗ୍ନି, ଯଥା,

"ସହିବ କେହୁ ମୁହିଁ ମନୁଷ୍ୟ ଦେହ ବହି
ଏହି କୃପୀଟଯୋନି ସେନ ରେ ।"

ସୁ. ସ ।

କୃମି, କ୍ରିମି, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରମ୍-ଇ) କୀଟ, ପୋକ ।

କୃମିକୋଶୋତ୍ଥ, ବିଂ. (କୃମିକୋଶ-ଉତ୍ଥ) କୌଷେୟ, ରେସମୀବସ୍ତ୍ର ।

କୃମିଘ୍ନ, ବ. ପୁଂ. (କୃମି-ହନ-ଅ) ବଉଗଂ; ପଳାଣ୍ଡୁ, ପିଆଜ; ଭଲ୍ଲାତକୀ ।

କୃମିଜ, କ୍ରିମିଜ, ବିଂ. (କୃମି-କ୍ରିମି-ଜ) କୃମିରୁ ଜାତ । ବି. ନ. ଅଗୁରୁ ଚନ୍ଦନ ।

କୃମିଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃମି-ଜା) ଲାକ୍ଷା, ଜଉ ।

କୃମିଲ, ବିଂ. (କୃମି-ଲା-ଅ) କୃମିଯୁକ୍ତ ।

କୃମିଲା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ବହୁସନ୍ତାନ ପ୍ରସବକାରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କୃମିଶୈଳ, } ବ. ପୁଂ. (କୃମି, କ୍ରିମି-ଶୈଳ) ବଲ୍ମୀକ,
କ୍ରିମିଶୈଳ, } ଉଇହୁଙ୍କା ।

କୁବ. ବ. ପୁଂ. (କୁ-ବ) ଲୁଗା ବୁଣିବାର ଯନ୍ତ୍ର ତନ୍ତ୍ର ।

କୃଶ, ବିଂ. (କୃଶ୍-ଅ) କ୍ଷୀଣ, ଦୁର୍ବଳ; ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ମନ୍ଦବୀର୍ଯ୍ୟ; ଦରିଦ୍ର; କ୍ଷୁଦ୍ର; ଅଳ୍ପ; ଲଘୁ, ପତଳା; ବିରଳ ।

କୃଶର, } ବିଂ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃ-ଶର, ସର) ମିଶ୍ରିତାନ୍ନ;
କୃସର, } ଦ୍ୱିଦଳାନ୍ନ, ଖେଚଡ଼ି ।

କୃଶଲା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃଶ-ଲ) କେଶ, ବାଳ ।

କୃଶାଙ୍ଗ, ବିଂ. (କୃଶ-ଅଙ୍ଗ) କ୍ଷୀଣଶରୀର, କ୍ଷୀଣକାୟ ।

କୃଶାଙ୍ଗୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃଶ-ଅଙ୍ଗୀ) ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁଲତା । ବିଂ. କ୍ଷୀଣ ଶରୀରୀ, ଯଥା,

"କୃଶାଙ୍ଗୀ କୃଶୋଦରୀ କୁନ୍ଦଦଶନା ।"

କୃଶାନୁ, } ବ. ପୁଂ. (କୃଶ, ଅନୁ) ଅଗ୍ନି, ନିଆଁ ।
କୃଷାନୁ, }

କୃଶାନୁରେତାଃ, ବ. ପୁଂ. (କୃଶାନୁ-ରେତଃ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

କୃଶାଶ୍ୱ, ବ. ପୁଂ. ଏକଜଣ ମହର୍ଷି ।

କୃଶାଶ୍ୱୀ, ବ. ପୁଂ. (କୃଶ-ଅଶ୍ୱୀ) ନଟ, ନର୍ତ୍ତକ ।

କୃଷକ, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ୍-ଅକ) କୃଷାଣ, ଚଷା; ଲଙ୍ଗଳଲୁହା; ବୃଷ । ବିଂ. କର୍ଷକ ।

କୃଷି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃଷ୍-ଇ) କୃଷିକର୍ମ, ଗୃହବାସ; ଭୂମି; କୃଷକ ।

କୃଷିଜୀବୀ, } ବିଂ. (କୃଷି-ଜୀବନ, କୃଷି-ବଳ, ଈ)
କୃଷିବଳ, } କୃଷକ, ଯେ କୃଷିକର୍ମ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରଇ ।

କୃଷ୍ଣର, ବ. ପୁଂ. ଶିବ ।

କୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (କୃଷ୍-ତ) ଚଷିବା କ୍ଷେତ୍ର; ଆକୃଷ୍ଟ ।

କୃଷ୍ଟପଚ୍ୟ, ବିଂ. (କୃଷ୍ଟ-ପଚ୍ୟ) କୃଷିଜ । ବ. ଧାନ୍ୟାଦି ଶସ୍ୟ ।

କୃଷ୍ଟି, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ୍-ତି) ପଣ୍ଡିତ, ବିଦ୍ୱାନ୍; କୃଷିକର୍ମ; କର୍ଷଣ ।

କୃଷ୍ଣ, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ-ନ) ବିଷ୍ଣୁର ଅବତାରବିଶେଷ; ବ୍ୟାସଦେବ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; କୋକିଳ । ନ. ଲୌହ । ବିଂ. ନୀଳବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦ୍ରୌପଦୀ; ନୀଳବୃକ୍ଷ ।

କୃଷ୍ଣକ, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-କ) କୃଷ୍ଣସର୍ଷପ, କଳା ସୋରିଷ ।

କୃଷ୍ଣକନ୍ଦ, ବ. ନ. (କୃଷ୍ଣ-କନ୍ଦ) ରକ୍ତକମଳ ।

କୃଷ୍ଣକର୍ମ୍ମା, ବିଂ. (କୃଷ୍ଣ-କର୍ମ୍ମନ୍) ପାପୀ, ଦୋଷୀ ।

କୃଷ୍ଣକଳି, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-କଳି) ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷବିଶେଷ, କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ।

କୃଷ୍ଣକାୟ, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-କାୟ) ମହିଷ । ବିଂ. କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

କୃଷ୍ଣଗତି, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଗତି) ଅଗ୍ନି ।

କୃଷ୍ଣଗିରି, ବ. ପୁଂ. ନୀଳାଚଳ, ନୀଳଗିରି ।

କୃଷ୍ଣଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ, ବ. ପୁଂ. କୃଷ୍ଣପକ୍ଷର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ।

କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁଞ୍ଜା, କାଇଞ୍ଚ ।

କୃଷ୍ଣଚୂର୍ଣ୍ଣ, ବ. ନ. (କୃଷ୍ଣ-ଚୂର୍ଣ୍ଣ) ଲୌହମଳ ।

କୃଷ୍ଣଜୀରକ, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଜୀରକ) କଳାଜୀରା ।

କୃଷ୍ଣତାର, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ତାର) ହରିଣ ।

କୃଷ୍ଣଦେହ, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଦେହ) ଭ୍ରମର । ବିଂ. କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଶରୀର ।

କୃଷ୍ଣଦ୍ୱୈପାୟନ, ବ. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଦ୍ୱୈପାୟନ) ବେଦବ୍ୟାସ ।

କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. ଚନ୍ଦ୍ରକଳା କ୍ଷୟକର-ପକ୍ଷ ।

କୃଷ୍ଣପିଙ୍ଗଳା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃଷ୍ଣ-ପିଙ୍ଗଳା) ଦୁର୍ଗା ।

କୃଷ୍ଣଭୂମ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଭୂମି) କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ମୃତ୍ତିକା-ଯୁକ୍ତ ଦେଶ ।

କୃଷ୍ଣମୁଦ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ମୁଦ୍ଗ) କଳାମୁଗ ।

କୃଷ୍ଣଲକ, ପୁଂ. } ବି. (କୃଷ୍ଣ-ଲା-ଲ୍-ଅ, କ ଯୋଗରେ
କୃଷ୍ଣଲା, ସ୍ତ୍ରୀ. } କୃଷ୍ଣଲକ) ଗୁଞ୍ଜା, କାଇଞ୍ଚ ।

କୃଷ୍ଣଲୌହ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃଷ୍ଣ-ଲୌହ) ଅୟସ୍କାନ୍ତମଣି ।

କୃଷ୍ଣବକ୍ତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ବକ୍ତ୍ର) ବାନର ।

କୃଷ୍ଣବର୍ତ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ବର୍ତ୍ମନ୍) ଅଗ୍ନି; ରାହୁ । ବିଂ. ଦୁରାଚାର ।

କୃଷ୍ଣଶୃଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଶୃଙ୍ଗ) ମହିଷ ।

କୃଷ୍ଣସଖ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ସଖା) କୃଷ୍ଣରସଖା, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

କୃଷ୍ଣସାର, କୃଷ୍ଣଶାର, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ସାର) ହରିଣ-ବିଶେଷ; ଶିଂଶପାବୃକ୍ଷ; ସ୍ନୁହୀବୃକ୍ଷ, ଯଥା,

"ସ୍ଥିତ ଦେଲେ ତହିଁ ପାଳିତ କେମାର,
ମୟୂର ମୟୂରୀ ମୃଗୀ କୃଷ୍ଣସାର ।"

ନ. କେ ।

କୃଷ୍ଣସାରଥି, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ସାରଥି) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

କୃଷ୍ଣସ୍କନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. ତମାଲବୃକ୍ଷ ।

କୃଷ୍ଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃଷ୍-ନ-ଆ) ଦ୍ରୌପଦୀ । ବିଂ. ନୀଳ-ବର୍ଣ୍ଣି, ଯଥା,

"କୃଷ୍ଣାକୁ ନବସ୍ତ୍ର ଯେବେ କଲୁ ଅବହେଳେ ।"

ଜ. ବ ।

କୃଷ୍ଣାଗୁରୁ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଅଗୁରୁ) କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦନ ।

କୃଷ୍ଣାଚଳ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଅଚଳ) ରୈବତ ପର୍ବତ ।

କୃଷ୍ଣାଜିନ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଅଜିନ) କୃଷ୍ଣସାର ମୃଗର ଚର୍ମ୍ମ ।

କୃଷ୍ଣାମିଷ, } ବି, ନ. (କୃଷ୍ଣ-ଅମିଷ, ଅୟସ୍) କୃଷ୍ଣ-
କୃଷ୍ଣାୟସ, } ବର୍ଣ୍ଣ ଲୌହ, ଚୁମ୍ବକ ଲୌହ ।

କୃଷ୍ଣାର୍ଚ୍ଚିଃ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଅର୍ଚ୍ଚିସ୍) ଅଗ୍ନି ।

କୃଷ୍ଣାବାସ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଆବାସ) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

କୃଷ୍ଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃଷ୍ଣ-କ-ଆ) ରାଜିକା, ରାଇସୋରିଷ ।

କୃଷ୍ଣେକ୍ଷୁ, ବି. ପୁଂ. (କୃଷ୍ଣ-ଇକ୍ଷୁ) କଳା ଆଖୁ ।

କୃଷ୍ୟ, ବିଂ. (କୃଷ୍-ଯ) କର୍ଷଣଯୋଗ୍ୟ, କୃଷିର ଉପ-ଯୁକ୍ତ ।

କୃସର, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ସର) ତିଳଦୁଗ୍ଧ ମିଶ୍ରିତ ଅନ୍ନ, ତିଳଯାଉ ।

କୢପ୍ତ, ବିଂ. (କୢପ୍-ତ) କଳ୍ପିତ ।

କେ, ସର୍ବଂ. (କିମ୍ ଶବ୍ଦଜ) କେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି, କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟ, ଯଥା,

"କେ ଦେଖି ବଶୀ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ହସ୍ତେ ।"

କେକୟ, ବି. ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ, ପଞ୍ଜାବର ଅନ୍ତ-ର୍ଗତ ବିପାଶା ନଦୀର ପଶ୍ଚିମସ୍ଥ ପର୍ବତମୟ ଦେଶ; ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ ।

କେକୟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କେକୟ-ଈ) ଦଶରଥ ରାଜାର ମଧ୍ୟମା ପତ୍ନୀ, ଭରତଙ୍କ ମାତା ।

କେକର, ବିଂ. (କେ-କର) ବକ୍ରାକ୍ଷି, ଟେରା । ନ. ବକ୍ରଦୃଷ୍ଟି ।

କେକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (କେ-କୈ-ଅ) ମୟୂର ଧ୍ୱନି, ମୟୂର ଡାକ ।

କେକାବଳ, ବି. ପୁଂ. (କେକା-ବଳ) ମୟୂର ।

କେକୀ, ବି. ପୁଂ. (କେକା-ଇନ୍) ଶିଖୀ, ମୟୂର ।

କେଚିତ୍, କେଚନ, ଅଂ (କେ·ଚିତ୍, ଚନ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ।

କେଚୁକ, ବି. ନ. ସାରୁ ।

କେଞ୍ଚୁଆ, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ଜିଆ; ମଞ୍ଜିଲତା ।

କେଡ଼େ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପରିମାଣବିଶେଷ ।

କେଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କଣ୍-ଅକ) ତାମ୍ବୁ ।

କେଣେ, କେଣିକି, ଅଂ. (ଦେଶଜ) କେଉଁଆଡ଼କୁ ।

କେତକ, ବି. ପୁଂ. (କିତ-ଅକ) କିୟାଫୁଲର ଗଛ । ନ. ତତ୍ପୁଷ୍ପ, ଯଥା,

"କେତକ-କାନନ ସଙ୍କୁଳ ରମ୍ୟ ସିକତାସ୍ଥଳ ।"

ଚ. ଭୂ ।

କେତକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କେତ-ଅକ-ଈ) ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ଓ ତତ୍ପୁଷ୍ପ ।

କେତନ, ବି. ନ. (କିତ୍-ଅନ) ଧ୍ୱଜ, ପତାକା; ଚିହ୍ନ; କାର୍ଯ୍ୟ; ସ୍ଥାନ; ଗୃହ; ଉପନିମନ୍ତ୍ରଣ ।

କେତୁ, ବି. ପୁଂ. (କିତ୍-ଉ, କ=କେ) ଗ୍ରହବିଶେଷ, ନବମଗ୍ରହ; ଧ୍ୱଜ, ପତାକା; ଚିହ୍ନ; ଉତ୍ପାତ ଚିହ୍ନ; ଧୂମକେତୁ; ଶତ୍ରୁ; ରୋଗ ।

କେତୁଭ, ବ. ପୁଂ. (କେତୁ-ଭ) ମେଘ ।

କେତୁମୁଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. (କେତୁ-ମୁଣ୍ଡ) ରାହୁ, ଯଥା,

"ଜନ୍ମିତ କରଇ ପୌର୍ଣ୍ଣମୀ ହରଇ କେତୁମୁଣ୍ଡ ଅଛି ଗେଲି ।"

ର. କ ।

କେତୁମାଲ, ବ. ନ. ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପର ୯ ବର୍ଷର ଏକବର୍ଷ; ଲା—ସ୍ତ୍ରୀ. ଅବନ୍ତିଦେଶସ୍ଥ ନଦୀବିଶେଷ ।

କେତୁରତ୍ନ, ବ. ନ. (କେତୁ-ରତ୍ନ) ବୈଦୂର୍ଯ୍ୟମଣି ।

କେତେ, ଅଂ. ପରିମାଣବାଚକ ଶବ୍ଦ ।

କେଦାର, ବ. ପୁଂ. (କେ-ଦୃ-ଅ) କ୍ଷେତ୍ର; ପର୍ବତବିଶେଷ; ଆଲବାଲ; ଶିବ; କ୍ଷେତର ଆର ।

କ୍ଷେତ୍ର ଅର୍ଥରେ ଯଥା,

"ଶେଦ ବୀଜ ହଳ ବୁଦ କେଦାରେ ବଞ୍ଚିଲୁ ।"

କ. ତ ।

କେଦାରଗୌରୀ, ବ. ଭୁବନେଶ୍ୱର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସ୍ଥାନ, ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଠାକୁରାଣୀ ।

କେନା, ବୃକ୍ଷଶାଖା ।

କେନାର, ବ. ପୁଂ. (କେ-ନୃ-ଅ) କୁମ୍ଭି ନରକ; ମସ୍ତକ; କପୋଳ; ସନ୍ଧିସ୍ଥାନ ।

କେନପାତ, ବ. ପୁଂ. (କେ-ନପାତ) ଆଉଳା ।

କେନ୍ଦରା, ବ. (ଦେଶଜ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ।

କେନ୍ଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (କ-ଇନ୍ଦ୍ର) ଲଗ୍ନ; ମେରୁ; ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ ପ୍ରାନ୍ତ; ଗୋଲାକାର ପଦାର୍ଥର ଠିକ ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ ।

କେନ୍ଦ୍ରାପସାରଣୀ ଶକ୍ତି, ବ. ଯେଉଁ ଶକ୍ତି ପ୍ରଭାବରେ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ କେନ୍ଦ୍ର ତ୍ୟାଗ କରି ଯିବାକୁ ହୁଏ । (Centrifugal Force .)

କେନ୍ଦ୍ରାଭିକର୍ଷଣୀ ଶକ୍ତି, ବ. ଯେଉଁ ଶକ୍ତି ପ୍ରଭାବରେ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ କେନ୍ଦ୍ର ଆଡକୁ ଆସିବାକୁ ହୁଏ (Centri petal Force.)

କେନ୍ଦୁଆ, ବ. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ହିଂସ୍ରକ ଜନ୍ତୁବିଶେଷ ।

କେମନ୍ତ, କ୍ରି. ବିଂ. କିପ୍ରକାର । ଅଂ. ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ଶବ୍ଦ ।

କେମୁକ, ବ, ପୁଂ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

କେମ୍ପା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ହ୍ରସ୍ୱ ବିକୃତ ବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରାଣୀ ।

କେୟୂର, ବ. ନ. (କେ-ଯୁ-ଊର) ଅଙ୍ଗଦ, ବାହୁଭୂଷଣ । ପୁଂ. ରତିବନ୍ଧବିଶେଷ ।

କେୟୂରବନ୍ଧ, ବ. ନ. (କେୟୂର-ବନ୍ଧ) ଅଙ୍ଗଦ ପରିଧାନର ସ୍ଥାନ ।

କେରଳ, ବ. ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ, ମାଲବାର ଦେଶ ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ସହ୍ୟ ପର୍ବତ ଓ ଦକ୍ଷିଣରେ କନ୍ୟାକୁମାରୀ; କେଳା । ବିଂ. ତଦ୍ଦେଶୀୟ ।

କେରଣ୍ଡି, (ଦେଶଜ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

କେରଳୀ, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ, ଜ୍ୟୋତିଃ ଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଏକାଦଶୀ ।

କେଳତ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ରତି, ଯଥା,

"କହୁ ନୋହେ ବଚନେ ସେ କାଳ ଶୋଭା,]
କେତେ ଅବା କନ୍ଦର୍ପ କେଳତ ପ୍ରଭା ।"

ର. କ ।

କେଳା, ବ. (ଦେଶଜ) ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ ।

କେଳି, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କେଲ୍-ଇ) କ୍ରୀଡା; କୌତୁକ; ପରିହାସ ।

କେଳିକଦମ୍ବ, ବ. ପୁଂ. ଛୋଟ ଛୋଟ ଫୁଲବିଶିଷ୍ଟ ଏବଂ ବସନ୍ତକାଳରେ ପୁଷ୍ପିତ କଦମ୍ବ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

କେଳିକଳା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କେଳି-କଲ୍-ଅ-ଆ) ସରସ୍ୱତୀର ବୀଣା; ରତିକ୍ରୀଡା; ଦରହସିତ; ଚନ୍ଦ୍ର, ଯଥା,

'ସରାଗ ରଚନ୍ତି ଯହିଁ କେଳିକଳା ।"

କେଳିକଳା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କେଳି-କଳା) ରତି, କନ୍ଦର୍ପପତ୍ନୀ ।

କେଳିକୀର୍ଣ୍ଣ, ବ. ପୁଂ. ଉଷ୍ଟ୍ର, ଓଟ ।

କେଳିକୁଞ୍ଚିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କେଳି-କୁଞ୍ଚ୍-ଅକ-ଆ) ଶାଳୀ, ସ୍ତ୍ରୀର ସାନ ଭଉଣୀ ।

କେଳିଭୂମି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. କ୍ରୀଡାରସ୍ଥାନ; ବିହାରସ୍ଥଳ । ବିଂ. କୌତୁକ ସ୍ଥାନୀୟ; ପରିହାସର ପାତ୍ର ।

କେଳିମୁଖ, ବ. ପୁଂ. (କେଳି ମୁଖ) କୌତୁକ, ପରିହାସ ।

କେବଟ, ବ. ପୁଂ. ଜଳାଧାରାର୍ଥ ଗର୍ତ୍ତରୂପ କୂପ ।

କେବଣ, ସର୍ବ. (ଦେଶଜ) କି, କେଉଁ, ଯଥା,

"କହ କେବଣ ପ୍ରୟୋଜନ, ଶୁଣି ଆନନ୍ଦ ହେଉ ମନ ।"

କେବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (କେ-ବର୍ତ୍ତ-ଅ) କେଉଟ; ଜାଲିଆ; ଦାସଜାତି ।

କେବଲ, ବିଂ. (କେବ୍-ଅଲ) ଏକମାତ୍ର, ଅସହାୟ, ଅଦ୍ୱିତୀୟ; ଏକ; କୃତ୍ସ୍ନ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ଅବଧାରିତ; ଶୁଦ୍ଧ ।

କେବା, ଅଂ. (ପ୍ରା) କିଏଅବା ।

କେଶ, ବି. ପୁଂ. (କ-ଈଶ-ଅ) ବାଳ; ଦୈତ୍ୟ-ବିଶେଷ; ବରୁଣ; ବିଷ୍ଣୁ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଶିଖା, ଚୁଟିକ ।

କେଶକୀଟ, ବି. ପୁଂ. (କେଶ-କୀଟ) ଉକୁଣି ।

କେଶଗର୍ଭକ, ବି. ପୁଂ. (କେଶ-ଗର୍ଭକ) ଜୁଡ଼ା ।

କେଶଘ୍ନ, ବି. ନ. (କେଶ-ଘ୍ନ) କେଶନାଶକ ରୋଗ-ବିଶେଷ ।

କେଶଚ୍ଛଦ୍, ବି. ପୁଂ. (କେଶ-ଛଦ୍-ଣ) ଭୃଙ୍ଗରାଜ ।

କେଶପକ୍ଷ, କେଶପାଶ, କେଶହସ୍ତ, } ବି. ପୁଂ. (କେଶ-ପକ୍ଷ, ପାଶ, ହସ୍ତ) ଭୂଷିତ କେଶଗୁଚ୍ଛ, ବାଳର ଗୁଚ୍ଛା ।

କେଶପାଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କେଶ-ପାଶ-ଈ) ଶିଖା, ଚୂଡ଼ା ।

କେଶମାର୍ଜ୍ଜକ, କେଶମାର୍ଜ୍ଜନ, } ବି. ନ. (କେଶ-ମାର୍ଜ୍ଜକ, ମାର୍ଜ୍ଜନ) ପାନିଆ, କଙ୍କତିକା ।

କେଶର, କେସର, ବି. ପୁଂ. (କେ-ଶୃ-ଅ) କଞ୍ଜଳ, ପାଖୁଡ଼ା ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ କେଶପରି ସୂକ୍ଷ୍ମପଦାର୍ଥ ଥାଏ; ଗର୍ଭକେଶର; ସିଂହ ଅଶ୍ୱାଦିର ବେକର ବାଳ; ନାଗେଶ୍ୱର, ଯଥା,

"ଫୁରଟି କେଶର-କେଶର କେଶର ଭର ଭହିଁ ।"

ସୁ. ସ ।

କେଶରୀ, କେସରୀ, ବି. ପୁଂ. (କେଶର-ଇନ୍) ସିଂହ, ଅଶ୍ୱ; ବାନରବିଶେଷ; ପୁନ୍ନାଗବୃକ୍ଷ; ନାଗ-କେଶର ବୃକ୍ଷ ।

କେଶବ, ବି. ପୁଂ. (କ-ଈଶ-ବ) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ; (କେଶ+ବ) ବିଂ. ପ୍ରଶସ୍ତ କେଶଯୁକ୍ତ ।

କେଶବିନ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (କେଶ-ବିନ୍ୟାସ) କବରୀ-ବନ୍ଧନ, କେଶରଚନା ।

କେଶବେଶ, ବି. ପୁଂ. (କେଶ-ବେଶ) କେଶ-ବିନ୍ୟାସ, କବରୀବନ୍ଧନ, ।

କେଶାକେଶି, ଅଂ. କ୍ରିଂ. ବିଂ. ପରସ୍ପର କେଶ ଗ୍ରହଣ-ପୂର୍ବକ ଯୁଦ୍ଧ ।

କେଶାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (କେଶ-ଅନ୍ତ) କେଶପ୍ରାନ୍ତ, କେଶପାଶ ।

କେଶାବମର୍ଷଣ, ବି. ନ. (କେଶ-ଅବ-ମର୍ଷଣ) କେଶାକର୍ଷଣ ।

କେଶିସୂଦନ, ବି. ପୁଂ. (କେଶିନ୍-ସୂଦନ) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

କେଶିହା, ବି. ପୁଂ. (କେଶିନ୍-ହନ୍) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ ।

କେଶୀ, ବିଂ. (କେଶ-ଇନ୍) ପ୍ରଶସ୍ତ କେଶବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; ସିଂହ; ବିଷ୍ଣୁ ।

କେଶରବର, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କେଶର-ବୃ-ଅ) କୁଙ୍କୁମ ।

କେଶୀରପୁସୁତ, ବି. ପୁଂ. କନ୍ଦର୍ପ, କାମ, ଯଥା,

"ଯେନ ମରକତକେଶୀ କେଶୀ-ରିପୁସୁତ
ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ପଢାଇବ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

କେହି, କେହୁ, } ଅ. ସ. (କାମ୍‌ଶବ୍ଦଜ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ।

କୈକୟୀ, କୈକେୟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କେକୟ-ଅ) ଦଶରଥ ରାଜାର ପତ୍ନୀ, ଭରତର ମାତା ।

କୈକେୟ, ବି. ପୁଂ. (କେକୟ-ଅ) କେକୟ ଦେଶର ରାଜା ।

କୈଟଭ, ବି. ପୁଂ. (କୀଟ-ଭା-ଅ) ଅସୁରବିଶେଷ ।

କୈଟଭଜିତ୍, କୈଟଭାରି, କୈଟଭହା, କୈଟଭଦ୍ୱିଟ୍, } ବି. ପୁଂ. (କୈଟଭ-ଜିତ୍, ଅରି, ଦ୍ୱିଷ୍) ନାରାୟଣ, ବିଷ୍ଣୁ ।

କୈତକ, ବିଂ. (କେତକ-ଅ) କେତକୀସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କୈତବ, ବି. ନ. (କିତବ-ଅ) ଛଳ, କପଟ; ଦ୍ୟୂତ-କ୍ରୀଡ଼ା, ପାଶକ୍ରୀଡ଼ା, ଯ. ।,

"କଇତବ ବେଶେ ଦଶଶିର
ଛଡ଼ାକମଣ୍ଡଳୁ ଧର କର ।"

କ. ସ ।

କୈଦାର, କୈଦାରକ, କୈଦାରିକ, କୈଦାର୍ଯ୍ୟ, } ବି. ନ. (କେଦାର-ଅ, କ, ଇକ, ଯ) କ୍ଷେତ୍ରସମୂହ। ବିଂ. କେଦାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କୈମୁତିକ, ବି. ପୁଂ. (କିମ୍-ଉତ-ଇକ) ନ୍ୟାୟବିଶେଷ ।

କୈରବ, ବି. ନ. (କେରବ [କେ, ଜଳରେ-ରବ, ଯେ ରବ କରେ] ହଂସ-ଅ) କୁମୁଦ, ଶ୍ୱେତୋତ୍ପଳ । ପୁଂ. କିତବ; ଶତ୍ରୁ, ଶମ୍ଭୁ । ସ୍ତ୍ରୀ. କୈମୁଦ, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ।

କୈରବିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୈରବ-ଇନ୍) [ସମୂହାର୍ଥେ] କୁମୁଦମା ।

କୈରାତ, ବିଂ. (କିରାତ-ଅ) କିରାତତୁଲ୍ୟ ବଳବାନ; କିରାତ ଦେଶଜାତ । ବି. ପୁଂ. ଭୂନିମ୍ବ ।

କୈଲାସ, ବି. ପୁଂ. (କେଲ [କେଲି+ଅ]-ଆସ) ପର୍ବତବିଶେଷ ।

କୈଲାସନାଥ, ବି. ପୁଂ. (କୈଲାସ-ନାଥ) ଶିବ; କୁବେର ।

କୈବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (କେବର୍ତ୍ତ-ଅ) ଧୀବର, କେଉଟ ।

କୈବଲ୍ୟ, ବି. ନ. (କେବଳ-ଯ) ସଂସାରମୁକ୍ତି, ମୋକ୍ଷ; (ପ୍ରା) ନିର୍ମ୍ମଳ୍ୟ, ଯଥା,

> "କୈବଲ୍ୟଦାନୀ ଯଶୋଦାସୁତ,
> କଲେ ତାଙ୍କୁ ଲୀଳା ମାତ୍ରେ ମୁକତ ।"
>
> ର. ବ ।

କୈଶିକାକର୍ଷଣ, ବି. ନ. (Capillary attraction) ଯେଉଁ ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ସୂକ୍ଷ୍ମଛିଦ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ନଳରେ ଜଳାଦି ଉନ୍ନତ ହୋଇ ଉଠଇ ।

କୈଶିକାନାଡ଼ି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କେଶପରି ସୂକ୍ଷ୍ମନାଡ଼ି, ଏହି ନାଡ଼ି ଦେଇ ପ୍ରଥମତଃ ଶିରାରେ ରକ୍ତ ସଞ୍ଚାଳିତ ହୁଏ ।

କୈଶିକାବନତି, ବି. (Capilliary) କୈଶିକ ନଳର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ କୌଣସି ତରଳପଦାର୍ଥ ଅବନତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ତାକୁ କୈଶିକାବନତି କହନ୍ତି ।

କୈଶୋର, ବି. ନ. (କିଶୋର-ଅ) ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା, ଦଶମ ବର୍ଷରୁ ପଞ୍ଚଦଶ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

କୈଶ୍ୟ, ବି. ନ. (କେଶ-ଯ) କେଶସମୂହ ।

କୋଇଲି, ବି. (କୋକିଳ ଶବ୍ଦଜ) କୋକିଳ, ପିକ ।

କୋକ, ବି. ପୁଂ. (କ-ଉକ-ଅ) ଚକ୍ରବାକ; ଭେକ; ବିଷ୍ଣୁ; ବୃକ, ହେଣ୍ଟାବାଘ; ଜ୍ୟେଷ୍ଠୀ, ଖର୍ଜ୍ଜୁରବୃକ୍ଷ, ଯଥା,

> "ଭଣ୍ଟୀ କୁଞ୍ଜେ ଜାୟା ସଙ୍ଗେ,
> ରଙ୍ଗେ ଯହିଁ କୀଡ଼ନ୍ତି କୋକେ ।"
>
> ଉଷା ।

କୋକଡ଼, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ, ମୃଗବିଶେଷ, ଚମରୀମୃଗ ।

କୋକଦେବ, ବି. ପୁଂ. କପୋତ, ପାରା ।

କୋକନଦ, ବି. ନ. (କୋକ-ନନ୍ଦ-ଅ) ରକ୍ତପଦ୍ମ, ଯଥା,

> "ବିଶାଳ-ଉରୁ ଦ୍ୱରେ ଗୁରୁ ଯୌବନ କଣ୍ଟ
> କୋକନଦ ଗୁଳଇ ।"
>
> ବୈ. ବ ।

କୋକନଦ-ଚ୍ଛବି, ବି. ପୁଂ. (କୋକନଦ-ଚ୍ଛବି) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

କୋକବନ୍ଧୁ, ବି. ପୁଂ. (କୋକ-ବନ୍ଧୁ) ରବି, ଦିବାକର, ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

କୋକମୁଖ, ବି. ପୁଂ. ଭାରତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

କୋକାହ, ବି. ପୁଂ. ଶ୍ୱେତଘୋଟକ ।

କୋକିଳ, ବି. ପୁଂ. (କୁକ୍-ଇଲ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ପିକ; ଜ୍ୱଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାର ।

କୋକିଳକଣ୍ଠୀ, ବିଂ. ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର କଣ୍ଠ କୋକିଳ କଣ୍ଠପରି ମଧୁର ।

କୋକିଳସ୍ନାନ, ବି. ମଙ୍ଗଳସ୍ନାନ ଅର୍ଥାତ୍ ବାଡୁଅ ଗାଧୁଆ ।

କୋକୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ବଳୁଆବିଶେଷ ।

କୋଙ୍କଣ, ବି. ନ. (କୋମ୍-କଣ) ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଦେଶବିଶେଷ ।

କୋଙ୍କଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଙ୍କଣ-ଅ) ପରଶୁରାମଙ୍କ ମାତା ।

କୋଚ, ବି. ପୁଂ. (କୁଚ୍-ଅ) ମାନଜାତିବିଶେଷ ।

କୋଜାଗର, ବ. ପୁଂ. (କଃ-ଜାଗର) ଆଶ୍ୱିନପୂର୍ଣ୍ଣିମା; କୁମାରପୂର୍ଣ୍ଣିମା; ଏପରି ଲିଖିତ ଅଛି ଯେ ଏହି ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ କହନ୍ତି-ଅକ୍ଷ କାଉକେଲ ଜଳ ପାନ କରି ଯେ ଜାଗିଥିବ ତାହାକୁ ସମ୍ପତ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବି, ଯଥା,

"ନଶୀଥେ ବରଦା ଲକ୍ଷ୍ମୀ କୋଜାଗର୍ତ୍ତୀତି ଭାଷିଣୀ,
ତସ୍ମୈ ବିତ୍ତଂ ପ୍ରଯଚ୍ଛାମି ଅକ୍ଷୈଃ କ୍ରୀଡ଼ାଂ କରୋତି ଯଃ ।"

କୋଠ, ବ. ପୁଂ. (କୁଠ୍-ଅ) ଦୁର୍ଗ, କକ୍ଷା; (କୁଠ୍-ଅ) କୌଟିଲ୍ୟ ।

କୋଠକ, ବ. ପୁଂ. (କୁଠ୍-ଅକ) ଗୃହ ନିର୍ମ୍ମାଣକାରକ ଜାତି ।

କୋଠର, ବ. ପୁଂ. ନ. (କୋଠ-ର) ବୃକ୍ଷସ୍ଥ ଗହ୍ୱର ।

କୋଠରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଠର-ଈ) ବିବସ୍ତ୍ରା ନାରୀ ।

କୋଠବୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଠ-ବା-ଅ-ଈ) ବିବସ୍ତ୍ରା ନାରୀ, ଦୁର୍ଗା, କାଳୀ ।

କୋଟି, କୋଟୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଟ୍-ଇ) ଖଡ୍ଗାଦିର ପ୍ରାନ୍ତ, ଧାର; ଅଗ୍ରଭାଗ; ଶତଲକ୍ଷସଂଖ୍ୟା, କ୍ରୋର; ଉତ୍କର୍ଷ; ମଧ୍ୟ; ଧନୁକାଦିର ଅଗ୍ରଭାଗ; ପକ୍ଷ; ସମକୋଣୀ ତ୍ରିଭୁଜର କର୍ଣ୍ଣଭିନ୍ନ ବାହୁ-ବିଶେଷ ।

କୋଟିର, ବ. ପୁଂ. (କୋଟି-ର) ଇନ୍ଦ୍ର; ନକୁଳ, ନେଉଳ; ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପ କୀଟ ।

କୋଟିଜିତ୍, ବ. ପୁଂ. (କୋଟି-ଜିତ୍) ଯେ କବିତ୍ୱରେ କୋଟିଏ କବିଙ୍କି ଜୟ କରିଥିଲେ, ରଘୁବଂଶାଦି କାବ୍ୟକାରକ କାଳିଦାସ ।

କୋଟିଶ, କୋଟୀଶ, ବ. ପୁଂ. (କୋଟି-ଶୋ-ଅ) ଲୋଷ୍ଟ୍ରଭେଦକ ଅସ୍ତ୍ର; ନାଗବିଶେଷ ।

କୋଟିଶଃ, ଅଂ. (କୋଟି-ଶସ୍) କୋଟିଏ ଥର, କୋଟିକୋଟି ପରିମାଣ ।

କୋଟୀର, ବ. ପୁଂ. (କୁଟ୍-ଈର) ଜଟା; କିରୀଟ, ମୁକୁଟ ।

କୋଟ୍ଟ, ବ. ପୁଂ. (କୋଟ୍ଟ-ଅ) ଦୁର୍ଗ, ଗଡ଼; ରାଜ-ଧାନୀବିଶେଷ ।

କୋଟ୍ଟବୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଟ୍ଟ-ବା-ଅ-ଈ) ବିବସ୍ତ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀ; ଦୁର୍ଗା, କାଳୀ ।

କୋଟ୍ଟାବୀପୁର, ବ. ନ. ବାଣାସୁରପୁର ।

କୋଟ୍ଟାର, ବ. ପୁଂ. (କୋଠ-ଋ-ଅ) କୂପ; ପୁଷ୍କରି-ଣ୍ୟାଦିର ସୋପାନ ।

କୋଠ, ବ. ପୁଂ. (କୁଠ-ଅ) ଚକ୍ରାକାର କୁଷ୍ଠରୋଗ । ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଇଜମାଲି, ଯଥା,

"ସଖୀ ଅନୁରୋଧେ ଇନ୍ଦିରା,
ଦେଲେ କୋଠଭଣ୍ଡାରୁ, ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀମାନଙ୍କ
ବିବିଧ ବସ୍ତ୍ରଭୂଷଣ ଗୁରୁ ।"

କୋଠକରଣ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତମ୍ଭକରଣ ।

କୋଠା, ବ. (କୋଷ୍ଠ ଶବ୍ଦଜ) ଅଟ୍ଟାଳିକା ।

କୋଠି, ବ. (ଦେଶଜ) ଶସ୍ୟାଗାରବିଶେଷ; ଅମାର ।

କୋଠିଆ, ବ. ପୁଂ. କୃଷି କରିବା ସକାଶେ ନିଯୁକ୍ତ ମୂଲିଆ ।

କୋଡ଼, ବ. (କୁଦାଲ ଶବ୍ଦଜ) ମୃତ୍ତିକା ଖନନାର୍ଥ ଲୌହ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କୋଡ଼ିବା, କ୍ରି. କୋଡ଼ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ।

କୋଢୀ, ବିଂ. (କୁଷ୍ଠ ଶବ୍ଦଜ) ପଙ୍ଗୁ ।

କୋଣ, ବ. ପୁଂ. (କୁଣ୍-ଅ) ଗୃହାଦିର ବାହାର; ଅସ୍ତ୍ରର ଧାର; ବୀଣାଦି ବାଦନ ଦଣ୍ଡ; ଲଗୁଡ଼; ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ଶନି; ବିଭିନ୍ନମୁଖୀନ ରେଖାଦ୍ୱୟ ମିଳନ ବିନ୍ଦୁରେ ଯେଉଁ ଅବନତି ହୁଏ ।

କୋଣକୁଣ, ବ. ପୁଂ. (କୋଣ-କୁଣ୍-ଅ) କେଶକୀଟ, ଉକୁଣୀ ।

କୋଣାଘାତ, ବ. ପୁଂ. (କୋଣ-ଆଘାତ) ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ ଏକଲକ୍ଷ ଢକ୍କା ଏବଂ ଦଶସହସ୍ର ଭେରୀ ଏକ ସମୟରେ ଆହତ ହୁଏ, ଯଥା,

"ଢକ୍କା ଶତ ସହସ୍ରାଣି, ଭେରୀ ଶତ ଶତାନିଚ,
ଏକଦା ଯତ୍ର ହନ୍ୟନ୍ତେ, କୋଣାଘାତଃ ସ ଉଚ୍ୟତେ ।"

କୋଣୀ, ବିଂ. (କୁଣ୍-ଇ) ଗ୍ରହଣ ଶକ୍ତିହୀନ, କେମ୍ପା ।

କୋତ, ବ. (ଦେଶଜ) ବଡ଼ କଳସୀ ବା ମାଠିଆ ।

କୋତରା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମସିଦ୍ଧା, ମଳିନ ।

କୋଦଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. ନ. (କୁଣ୍-ଅଣ୍ଡ, ଶ==ଦ) ଧନୁକ, ଯଥା,

"କୋଦଣ୍ଡଧର କାମିନୀବରଙ୍କୁ ଅନାଇ ।"

ଭୂ ।

ଦେଶବିଶେଷ ; ଧନୁର୍ଗୁଣି ।

କୋଦା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମୋଟା ।

କୋଦାଲ, ବି. (କୁଦାଲ ଶବ୍ଦଜ) କୋଡ଼ି ।

କୋଦୁଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ତୃଣ ଧାନ୍ୟବିଶେଷ ।

କୋପ, ବି. ପୁଂ. (କୁପ୍-ଅ) କ୍ରୋଧ, ଅମର୍ଷ, ରାଗ, ଯଥା,

"ସେବାବେଳେ ରବି କାମଙ୍କୁ କୋପଚକ୍ଷୁରେ ଚାହିଁ ।"

କୋପନ, ବିଂ. (କୁପ୍-ଅନ) କ୍ରୋଧଯୁକ୍ତ, ସହଜରେ ଯାହାର କୋପ ଜନ୍ମେ ।

କୋପନା, ବିଂ. (କୋପନ-ଆ) କ୍ରୁଦ୍ଧସ୍ୱଭାବା, ସହଜରେ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ରାଗ ଜନ୍ମେ, ଯଥା,

"କୋପନାଭଣିକେ ଛୁଁଇବ ପୁଣି,
ରହି ଜଳୁଛୁ କାହା ଶିରେ ମଣି ।"

ର. ଘ ।

କୋପିତ, ବିଂ. (କୋପି-ତ) ରୋଷିତ, ଯାହାର ରାଗ ଜନ୍ମାଇ ଦିଆ ଯାଇଅଛି ।

କୋପୀ, ବିଂ. (କୋପ-ଇନ୍) କ୍ରୋଧୀ, କ୍ରୋଧବିଶିଷ୍ଟ ।

କୋମଲ, ବିଂ. (କମ୍-ଅଲ, ଅ=ଓ) ମୃଦୁ, ନରମ; ମନୋହର, ସୁନ୍ଦର; ମଧୁର, ଲଳିତ । ବି. ନ. ଜଲ ।

କୋମଲାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (କୋମଲ-ଅଙ୍ଗ) ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଶରୀର ଅତି କୋମଲ; ଶାମୁକା । ନ. ମୃଗଚର୍ମ୍ମ ନିର୍ମ୍ମିତ ଆସନ । ଗୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଅଙ୍ଗ ଅତି କୋମଲ ବା ସୁନ୍ଦର ।

କୋୟର, ବି. (ଦେଶଜ) ଶୂକର, ଯଥା,

"ବଳ୍କୁ ତେମନ୍ତ ମୁଁ ଚୋର,
ସବୁଠାରେ ଲୁହାଉଛ ସୁନ୍ଦର କୋୟର ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

କୋୟି, ବି. (ଦେଶଜ) ସୁବର୍ଣ୍ଣାଦି ଅଉଟିବାର ପାତ୍ର ।

କୋୟିଲା, (ଦେଶଜ) ଅଙ୍ଗାର ।

କୋୟଷ୍ଟିକ, ବି. ପୁଂ. ଟେଣ୍ଟାଇ ପକ୍ଷୀ ।

କୋରକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କୁର୍-ଅକ) ମୁକୁଳ, କଢ଼; ମୃଣାଲ ।

କୋରଙ୍ଗୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଲାଇଚ ।

କୋରଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ଡାଲବାହୁଙ୍ଗାର ବକଲ ।

କୋରଡ, ବି. (ପ୍ରା ; କ୍ରୋଟର ଶବ୍ଦଜ) ବୃକ୍ଷରେ ଥିବା ଗର୍ତ୍ତ ।

କୋରଡା, ବି. (ଯାବନିକ) ଚାବୁକ ।

କୋରଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ନାରିକେଲପ୍ରଭୃତି କୋରିବା ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କୋରା, ବି. (ଦେଶଜ) ନାରିକେଲ ଓ କନ୍ଦ ନିର୍ମ୍ମିତ ଲଡୁବିଶେଷ ।

କୋରିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ବିଦାରଣ କରିବା ।

କୋଲ, ବି. ପୁଂ. (କୁଲ୍-ଅ) ଶୂକର; ଭେଲା; କଲିଙ୍ଗଦେଶ; କୋଲିଗଛ; ଜାତିବିଶେଷ; ଶନିଗ୍ରହ । ନ. କୋଲିଫଲ । (ପ୍ରା; କ୍ରୋଡ ଶବ୍ଦଜ) ଅଙ୍କ, ଆଲିଙ୍ଗନ, କ୍ରୋଡ, ଯଥା,

"କଟୀ ତଟରେ ପୀତ ବସନ,
କଲାମେଘ କୋଲରେ ବିଜୁଳି ଯେସନ ।"

କୋଲକ, ବି. ପୁଂ. (କୋଲ-ଅକ) ଅଙ୍କୋଠ ଗଛ । ନ. ମରିଚ ।

କୋଲକର୍କଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମଧୁ ଖର୍ଜ୍ଜୁର ।

କୋଲଥ, ବି. (କୁଲତ୍ଥ ଶବ୍ଦଜ) ଶସ୍ୟବିଶେଷ ।

କୋଲପୁଚ୍ଛ, ବିଂ ପୁଂ. (କୋଲ-ପୁଚ୍ଛ) ଶୂକର ପୁଚ୍ଛ ପରି ଯାହାର ପୁଚ୍ଛ, କଙ୍କପକ୍ଷୀ ।

କୋଲମ୍ବକ, ବି. ପୁଂ. (କୁଲ୍-ଅମ୍ବ-କ) ତନ୍ତ୍ରୀ ଭିନ୍ନ ବୀଣାର ସମୁଦାୟ ଅବୟବ ।

କୋଲସ୍ୱରୂପୀ, ବି. ପୁଂ. ବରାହ ।

କୋଲାଞ୍ଚ, ବି. ପୁଂ. କଲିଙ୍ଗଦେଶ ।

କୋଲାହଲ, ବି. ପୁଂ. (କୋଲ-ଆ-ହଲ୍-ଅ) କଲକଲ ଧ୍ୱନି, ଚହଲ, ଗୋଲମାଲ ।

କୋଲି, କୋଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଲ ଦେଖ-ଇ) ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷ ଓ (ନ) ତାହାଁର ଫଲ ।

କୋବା, ବି. (ଦେଶଜ) କାଷ୍ଠ ନିର୍ମ୍ମିତ ପିଟଣା ।

କୋବିଦ, ବିଂ, (କୋ-ବିଦ) ଜ୍ଞାନୀ, ପଣ୍ଡିତ; ନିପୁଣ । ଜ୍ଞାନୀ ଅର୍ଥରେ ଯଥା,

"କଚଟତପ ନୟୂମ ଏ ସ୍ଥାନ,
କର ବର୍ଗର ଭୁକ୍ତିରେ କୋବଦ ।"

ବ. ଚି ।

କୋବିଦାର, ବ. ପୁଂ. (କଃ-ବିଦାର) ରକ୍ତକାଞ୍ଚନ; ମନ୍ଦାର, ପାଚକାଡ଼ ।

କୋଶ, କୋଷ, ବ. ପୁଂ, ନ. (କୁଶ୍, କୁଷ୍-ଅ) କୁଡ୍ମଲ, କଳି; ଖଡ୍ଗାଦିର ଖୋଲ; ପାନପାଏ; ଧନାଗାର; ଧନରାଶି; ଯୋନି; ଅଣ୍ଡକୋଷ; ଭଣ୍ଡାର; ଡମ୍ବ; ପୋକର ଖୋଷା; ମଞ୍ଜୁଷା; ପଣସର ଫୁଠ; ମାଂସପେଶୀ; ଶବ୍ଦାଦିରସଂଗ୍ରହ, ଅଭିଧାନ ।

କୋଶକାର, } ବ. ପୁଂ. ଖୋ'ଷା ପୋକ; ଅଭି-
କୋଷକାର, } ଧାନକର୍ତ୍ତା; ଇକ୍ଷୁ ।

କୋଶଚଞ୍ଚୁ, ବ. ପୁଂ. ସାରସପକ୍ଷୀ ।

କୋଶଲ, } ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୁଂ. (କୁଶ୍-ଅଲ)
କୋଷଲ, } ଦେଶବିଶେଷ, ଯେଉଁଠାରେ
କୋସଲ, } ଅଯୋଧ୍ୟା ନଗର ଅଛି ।

କୋଶଲା, ବ. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶାକ-ବିଶେଷ ।

କୋଶଲାତ୍ମଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଶଲ-ଆତ୍ମଜା) କୌଶଲ୍ୟା, ରାମଙ୍କର ମାତା ।

କୋଶଲିକ, } ବ. ନ. (କୋଶ, କୋଷ,-ଲ-
କୋଷଲିକ, } ଇକ) ଉତ୍କୋଚ, ଘୁଷ୍, ଲାଞ୍ଚ ।

କୋଶାତକ, } ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଶ, କୋଷ-ଅତ୍-
କୋଷାତକ, } ଅକ) ଜହ୍ନି; ଜହ୍ନିଗଛ; । ପୁଂ. କେଶ ।

କୋଶାତକୀ, } ବ. ପୁଂ. (କୋଶ, କୋଷ-ଅତ୍-
କୋଷାତକୀ, } ଅକ-ଇନ୍) ବାଣିଜ୍ୟ; ବଣିକ୍; ବାଡବାଗ୍ନି ।

କୋଶୀ, କୋଷୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଶ, କୋଷ-ଈ) କ୍ଷୁଦ୍ର ଖୋଷା; ପାଦୁକା, ଜୋତା ।

କୋଷଚଞ୍ଚୁ, ବ. ପୁଂ. (କୋଷ-ଚଞ୍ଚୁ) ସାରସପକ୍ଷୀ ।

କୋଷବୃଦ୍ଧି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଷ-ବୃଦ୍ଧି) ଅଣ୍ଡକୋଷର ସ୍ଫୀତତା; ଧନର ବୃଦ୍ଧି ।

କୋଷଶାୟିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଷ-ଶୀ-ଅକ-ଆ) ଛୁରିକା ।

କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (କୋଷ-ଅଧ୍ୟକ୍ଷ) ଧନରକ୍ଷକ; କୁବେର ।

କୋଷୀ, ବ. ପୁଂ. (କୋଷ-ଇନ୍) ଆମ୍ରବୃକ୍ଷ ।

କୋଷ୍ଠ, ବ. ପୁଂ. (କୁଷ୍-ଥ) ଶସ୍ୟାଗାର, ଗୋଲା; ଗୃହମଧ୍ୟ; ଉଦରମଧ୍ୟ ।

କୋଷ୍ଠୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଷ୍ଠ-ଈ) ଜନ୍ମପତ୍ରିକା, ଜାତକ ।

କୋଷ୍ଣ, ବିଂ. (କୁ-ଉଷ୍ଣ, କୁ=କୋ) ଈଷଦୁଷ୍ଣ, ଅଳ୍ପ ଗରମ ।

କୋହ, ବ. ଗ୍ରା. (କୋପ ଶବ୍ଦଜ) କ୍ରନ୍ଦନ, ଯଥା,
"ବୀର ବରସ୍ତି କୋହେ, ବର ବରକା ଦନ୍ତକ କୋହେ ।"

କୋହଲ, ବ. ପୁଂ. (କୁ-ହ୍ୱଲ୍-ଅ) ମଦ୍ୟବିଶେଷ; ବାଦ୍ୟବିଶେଷ; ନାଟକାଦିର ପ୍ରଣେତା; (କୋ-ହଲ) ନରମ, ଯଥା,
କୋହଲ ପାଇଲେ ଦଉଡ଼ି ଚଷନ୍ତି ।

କୌକୃତ୍ୟ, ବ. ନ. (କୁ-କୃତ୍ୟ-ଅ) ମନ୍ଦକାର୍ଯ୍ୟ; ଅନୁତାପ ।

କୌକ୍କୁଟିକ, ବ. ପୁଂ. (କୁକ୍କୁଟୀ-ଇକ) ଦାମ୍ଭିକ; ସନ୍ନ୍ୟାସୀବିଶେଷ, ଜୀବହତ୍ୟା ହେବା ଆଶଙ୍କାରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅତି ସାବଧାନରେ ପାଦନିକ୍ଷେପ କରନ୍ତି ।

କୌକ୍କୁଟିକନ୍ଦଳ, ବ. ପୁଂ. ବୋଡ଼ାସାପ ।

କୌକ୍ଷେୟ, } ବ. ପୁଂ. (କୁକ୍ଷି-ଏୟ-କ) କୁକ୍ଷିବଦ୍ଧ
କୌକ୍ଷେୟକ, } ଖଡ୍ଗ ।

କୌଙ୍କ, କୌଙ୍କଣ, ବ. ପୁଂ. (କୋଙ୍କ, କୋଙ୍କଣ-ଅ) ଦେଶବିଶେଷ, କୋଙ୍କଣଦେଶ ।

କୌଟ, ବ. ପୁଂ. (କୂଟ=କପଟ ବା କୋଟି=ଗୃହ-ଅ) କୂଟଜବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ସ୍ୱାଧୀନ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ।

କୌଟକିକ, ବିଂ. (କୂଟ ବା କୂଟକ-ଇକ) ମାଂସବିକ୍ରୟୀ, କଁସାଇ ।

କୌଟତକ୍ଷ, ବ, ପୁଂ. (କୌଟ-ଅ-ତକ୍ଷନ୍) ସ୍ୱାଧୀନ ସୂତ୍ରଧର ।

କୌଣ୍ଟିକ, ବି°. (କୁଣ୍ଟ-ଇକ) କୁଣ୍ଟକାଖି ବ୍ୟାଧ; ମାଂସ-ବକ୍ରେତା ।

କୌଣ୍ଟିଲିକ, ବି· ପୁଂ. (କୁଟିଲ-ଇକ) କର୍ମ୍ମକାର; ବ୍ୟାଧ ।

କୌଟିଲ୍ୟ, ବି. କ. (କୁଟିଲ-ଯ) କୁଟିଲତା, କ୍ରୂରତା । ପୁଂ. ଶୃଣକ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

କୌଣପ, ବି. ପୁଂ. (କୁଣପ-ଅ ବା କୁଣପା-ଅ) ରାକ୍ଷସ ।

କୌତୁକ, ବି. କ. (କୁତୁକ-ଅ) କୁତୂହଳ, ନୂତନ ବିଷୟ ଜାଣିବାର ବା ଦେଖିବାର ଇଚ୍ଛା; ହସ୍ତ-ସୂତ୍ର; ଉତ୍ସବ; ପରିହାସ; ଆନନ୍ଦ; ମଙ୍ଗଳ; ନୃତ୍ୟ-ଗୀତାଦି ।

କୌତୁକମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୌତୁକ-ଇନ-ଈ) ନାୟିକା-ବିଶେଷ ।

କୌତୁକୀ, ବି°. (କୌତୁକ-ଇନ୍) କୌତୁକବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହାର କୌତୁକ ଜନ୍ମିଅଛି ।

କୌତୂହଳ, ବି. କ. (କୁତୂହଳ-ଅ) କୁତୂହଳ; ଔତ୍ସୁକ୍ୟ; ଅଭିଳାଷ ।

କୌଦାଲିକ, ବି. ପୁଂ. ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ ।

କୌନ୍ତିକ, ବି. ପୁଂ. (କୁନ୍ତ-ଇକ) ପ୍ରାସ ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀ, ଯୋଦ୍ଧା ।

କୌନ୍ତେୟ, ବି. ପୁଂ. (କୁନ୍ତୀ-ଏୟ) କୁନ୍ତୀପୁତ୍ର; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ-ବୃକ୍ଷ ।

କୌପ, ବି. କ. (କୂପ-ଅ) କୂପୋଦକ, କୂଅପାଣି । ବି°. କୂପସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କୌପୀନ, ବି. କ. (କୂପ-ଇନ) ଚୀରବସନ, କଉ-ପୁନି; ପାପ; ଗୁହ୍ୟଦେଶ ।

କୌମାର, ବି. କ. (କୁମାର-ଅ) ବାଲ୍ୟକାଳ; ବ୍ରତ-ବିଶେଷ ।

କୌମାରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୌମାର-ଈ) ଅବିବାହିତା-କନ୍ୟା; କାର୍ତ୍ତିକେୟ ଶକ୍ତି; ପ୍ରଥମପତ୍ନୀ ।

କୌମୁଦ, ବି. ପୁଂ. (କୁମୁଦ-ଅ) କାର୍ତ୍ତିକ ମାସ ।

କୌମୁଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁମୁଦ-ଅ-ଈ) ଚନ୍ଦ୍ରିକା, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା; କାର୍ତ୍ତିକୀପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଉତ୍ସବ; (କୌ-ମୁଦ-ଅ-ଈ) କାର୍ତ୍ତିକୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଯଥା,

"କୌମୁଦୀ ବସନ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗ ଧାମୁଁ ଅବତରି ।"

କ. ବ ।

କୌମୁଦୀପତି, ବି. ପୁଂ. (କୌମୁଦୀ-ପତି) ଚନ୍ଦ୍ର, ନିଶା-କର ।

କୌମୋଦକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁ-ମୋଦକ-ଈ) ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଗଦା ।

କୌରବ, କୌରବ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (କୁରୁ-ଅ, ଯ) କୁରୁ-ବଂଶୀୟ ଲୋକମାନେ ।

କୌଲ, ବି°. (କୁଲ-ଅ) ସତ୍କୁଳଜାତ; ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଆଚାର ରତ । ବି. କ. ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଆଚାର ।

କୌଲଟିନେୟ, କୌଲଟେୟ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଲଟା-ଏୟ, ଇନ ଆଗମ ହୋଇ ଏୟ) କୁଲଟାର ସନ୍ତାନ ।

କୌଲିକ, ବି°. (କୁଲ-ଇକ) କୁଳ ପରମ୍ପରାଗତ, କୁଳକ୍ରମାଗତ; କୁଳଧର୍ମ୍ମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ; ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ଆଚାର ଅନୁସାରେ ଶକ୍ତିର ଉପାସକ । ବି. ପୁଂ. ତନ୍ତୁବାୟ, ତନ୍ତି ।

କୌଲୀନ, ବି. କ. (କୁଲୀନ-ଅ) ପ୍ରଧାନ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବଂଶରେ ଜନ୍ମ; ଜନାପବାଦ, ଲୋକନିନ୍ଦା; ଗୁହ୍ୟ-ଦେଶ ।

କୌଲୀନ୍ୟ, ବି°. କ. (କୁଲୀନ-ଯ) କୁଲୀନତ୍ୱ, ବଂଶ-ମର୍ଯ୍ୟାଦା ।

କୌଲେୟ, ବି°. (କୁଲ-ଏୟ) ସତ୍କୁଳଜାତ ।

କୌଲେୟକ, ବି. ପୁଂ. (କୁଲ-ଏୟ-କ) କୁକ୍କୁର । ବି°. କୁଲୀନ ।

କୌବେର, ବି°. (କୁବେର-ଅ) କୁବେର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କୌବେରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁବେର-ଈ) ଉତ୍ତରଦିଗ; କୁବେର ଶକ୍ତି; ମାତୃବିଶେଷ ।

କୌଶ, ବି. କ. (କୁଶ-ଅ) କାନ୍ୟକୁବ୍ଜ ଦେଶ ।

କୌଶଳ, ବି. କ. (କୁଶଳ-ଅ) ନୈପୁଣ୍ୟ, ଦକ୍ଷତା; ଉପାୟ; ମଙ୍ଗଳ, ଯଥା,

"ଅବସର ଏତେ ବୁଝିଲେ, ମନୋଭବ କୌଶଳେ ।"

କୌଶଲିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୁଶଲ-ଇକ-ଆ) କୁଶଲ ପ୍ରଶ୍ନ; ଉପଢୌକନ ।

କୌଶଲେୟ, ବି. ପୁଂ. (କୌଶଲ୍ୟା-ଇୟ) ରାମଚନ୍ଦ୍ର ।

କୌଶଲ୍ୟା, କୌସଲ୍ୟା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୋଶଲ-ଯ-ଆ) ରାମଙ୍କର ମାତା, ଦଶରଥ ରାଜାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କୌଶିକ, କୌଷିକ, ବି. ପୁଂ. (କୁଶିକ-ଅ) ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର; (କୋଶ-ଇକ) ଇନ୍ଦ୍ର; ସାପ ଖେଳାଇବା କେଳା; ପେଚା; ଭେଳ୍କିବାଜିଗଣ; ଗୁଗ୍ଗୁଲ; କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ । ବିଂ. ରେଶମୀ, ଯଥା, ପେଚା ଅର୍ଥରେ ।

"କହିଲେ କାନ୍ତାରେ କୁକୁଟ କୌଶିକ,
ତଷା ଥିଏ ମିଳି ଉଷା ଢୌକିନିକ ।"

କ. କେ ।

କୌଶେୟ, କୌଷେୟ, ବିଂ. (କୋଶ-ଏୟ) ରେଶମୀ, ଯଥା,

"କେଶରୀ ମଧ୍ୟମା ମହାସୁଷ୍ଠ ସୀମା
କଉଷେୟ ଝିନ ବସନା ।"

ର. କ ।

କୌସୁମ୍ଭ, ବିଂ. (କୁସୁମ୍ଭ-ଅ) କୁସୁମ୍ଭ ରଙ୍ଗରେ ରଞ୍ଜିତ ।

କୌସୃତିକ, ବିଂ. (କୁସୃତି-ଇକ) କୁହକୀ, ବାଜିକର । ଶଠ ।

କୌସ୍ତୁଭ, ବି. ପୁଂ. (କୁସ୍ତୁଭ-ଅ) ବିଷ୍ଣୁ ବକ୍ଷଃସ୍ଥଳ ମଣିବିଶେଷ; ମୁଦ୍ରାବିଶେଷ, ଯଥା,

"କଣ୍ଠେ କୌସ୍ତୁଭମଣି, କଳାଘନେ ଉଦେ କି ଦିନମଣି ଗୋ ।"

ବ. ଚି ।

କ୍ରକଚ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କ୍ର-କଚ୍-ଅ) କରପତ୍ର, କରତ ।

କ୍ରକଚଚ୍ଛଦ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରକଚ-ଚ୍ଛଦ) କିଆଫୁଲର ଗଛ ।

କ୍ରକଚପାଦ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରକଚ-ପାଦ) କୁକଲାସ, ଏଣ୍ଡୁଅ ।

କ୍ରତୁ, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ଅତୁ) ଯାଗ, ଯଜ୍ଞ; ପୂଜା; ବୈଶ୍ୱଦେବବିଶେଷ; ମୁନିବିଶେଷ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; ବିଷ୍ଣୁ, ଯଥା,

"କ୍ରତୁ ରକ୍ଷା ହେତୁ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ଆସି ନେଲେ ।"

ଲ. ବା ।

କ୍ରତୁଦ୍ୱିଟ, ବିଂ, ପୁଂ. (କ୍ରତୁ-ଦ୍ୱିଷ୍) ଅସୁର ।

କ୍ରତୁଧ୍ୱଂସୀ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରତୁ-ଧ୍ୱଂସ-ଇନ) ଶିବ ।

କ୍ରତୁପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

କ୍ରତୁଭୁକ୍, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରତୁ-ଭୁଜ୍) ଦେବତା ।

କ୍ରତୁରାଜ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରତୁ-ରାଜ-ଅ) ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞ ।

କ୍ରତୂତ୍ତମ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରତୁ-ଉତ୍ତମ) ରାଜସୂୟ ଯଜ୍ଞ ।

କ୍ରଥକୈଶିକ, ବି. ପୁଂ. ବିଦର୍ଭ ଦେଶ ।

କ୍ରଥନ, ବି. ନ. (କ୍ରଥ୍=ବଧ କରିବା-ଅନ) ମାରଣ, ହିଂସନ; ଛେଦନ ।

କ୍ରଥନକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରଥନ-କ) ଉଷ୍ଟ୍ର ।

କ୍ରନ୍ଦନ, ବି. ନ. (କ୍ରନ୍ଦ୍-ଅନ) ରୋଦନ, କାନ୍ଦିବା ।

କ୍ରନ୍ଦିତ, ବି. ନ. (କ୍ରନ୍ଦ-ତ) କ୍ରନ୍ଦନ; ଆହ୍ୱାନ । ବିଂ. ରୋଦନକାରୀ ।

କ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରମ୍-ଅ) ଅନୁକ୍ରମ, ପର୍ଯ୍ୟାୟ; ପରିପାଟୀ; ନିୟମ; ଅବଚ୍ଛେଦ; ଆକ୍ରମଣ; ଅତିକ୍ରମ; ବିକ୍ରମ; ସଂକଳ୍ପ; ପାଦକ୍ଷେପ; ବ୍ୟବହାର ।

କ୍ରମଣ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରମ୍-ଅନ) ପାଦ, ଚରଣ; ଚାଲିବା ।

କ୍ରମଶଃ, ଅଂ. କ୍ରିଂ. ବିଂ. (କ୍ରମ-ଶସ୍) କ୍ରମେକ୍ରମେ, ଅନୁକ୍ରମେ ।

କ୍ରମାଗତ, ବିଂ. (କ୍ରମ-ଆଗତ) କୁଳପରମ୍ପରାକ୍ରମେ ଆଗତ ।

କ୍ରମାନ୍ୱୟ, କ୍ରିଂ. ବିଂ. କ୍ରମରେ ଘଟିବା, ଯାହାର ପର ଯାହା ସେହି ଅନୁକ୍ରମରେ ଘଟିବା ।

କ୍ରମି, କ୍ରିମି, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରମ୍-ଇ, ଇ, ଆଗମ) କୀଟ, ପୋକ ।

କ୍ରମିକ, ବିଂ. (କ୍ରମ୍-ଇକ) ଯାହା ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ଘଟଇ, ଧାରାବାହିକ, କ୍ରମାଗତ ।

କ୍ରମୁ, କ୍ରମୁକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରମ-ଉ, ଉକ) ପୂଗ, ଗୁବାକଗଛ, ଗୁଆଗଛ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁଆ ।

କ୍ରମେଲ, କ୍ରମେଲକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରମ୍-ଏଲ-କଯୋଗ) ଉଷ୍ଟ୍ର, ଓଟ ।

କ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୀ-ଅ) ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ ବସ୍ତୁଗ୍ରହଣ କରିବା, କିଣିବା ।

କ୍ରୟଲେଖ୍ୟ, ବି. ନ. (କ୍ରୟ-ଲେଖ୍ୟ) ଭୂମ୍ୟାଦି କ୍ରୟର ଲେଖାପତ୍ର, କବାଲା ।

କ୍ରୟବିକ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୟ-ବିକ୍ରୟ) ବାଣିଜ୍ୟ, କିଣାବିକା ।

କ୍ରୟବିକ୍ରୟିକ, } ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୟ-ବିକ୍ରୟ, କ୍ରୟ-ଇକ)
କ୍ରୟିକ, } ବଣିକ, ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀ ।

କ୍ରୟାରୋହ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୟ-ଆ-ରୁହ୍-ଅ) ହାଟ, ବଜାର ।

କ୍ରେୟ, ବିଂ. (କ୍ରୀ-ଯ) କ୍ରେୟବସ୍ତୁ, କିଣିବାର ଦ୍ରବ୍ୟ ।

କ୍ରବ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କ୍ରୁପ୍-ଯ, ପ=ବ) ମାଂସ ।

କ୍ରବ୍ୟଘାତକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରବ୍ୟ-ଘାତକ) ମୃଗ, ହରିଣ ।

କ୍ରବ୍ୟାଦ୍, କ୍ରବ୍ୟାଦ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରବ୍ୟ-ଅଦ୍-୦, ଅ) ରାକ୍ଷସ । ବିଂ. ମାଂସଖାଦକ, ମାଂସାଶୀ ।

କ୍ରିମା, ବି. ପୁଂ. (କୃଶ-ଇମନ୍) କୃଶତା, କାର୍ଶ୍ୟ ।

କ୍ରଶିଷ୍ଠ, } ବିଂ. (କୃଶ-ଇଷ୍ଠ, ଇୟସ୍)
କ୍ରଶୀୟାନ୍, } ଅତିକୃଶ ।

କ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (କ୍ରମ୍-ତ) ଆକ୍ରାନ୍ତ; ଅତିକ୍ରାନ୍ତ; ସଂକ୍ରାନ୍ତ; ବ୍ୟାପ୍ତ ।

କ୍ରାନ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ରମ୍-ତି) ଆକ୍ରମଣ; ଗତି; ରାଶିଚକ୍ରର ମଧ୍ୟରେଖା; ବିଷୁବରେଖାରୁ ଉତ୍ତରରେ କର୍କଟକ୍ରାନ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଥବା ଦକ୍ଷିଣରେ ମକରକ୍ରାନ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଯେଉଁ ଦୂରତ୍ୱ; ଖଗୋଳକର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଈଷଦ୍ବକ୍ର ରେଖା ।

କ୍ରିମି, କୃମି, ବି. (କ୍ରମ-ଇ) କୀଟ, ପୋକ ।

କ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (କୃ-ଅ) ମେଷରାଶି ।

କ୍ରିୟମାଣ, ବିଂ. (କୃ-ଆନ) ଯାହା କରା ଯାଉଅଛି, ଅନୁଷ୍ଠୀୟମାନ ।

କ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କୃ-ଆ) କର୍ମ; ଗର୍ଭାଧାନାଦି ସଂସ୍କାର; ଶ୍ରାଦ୍ଧ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ସାମାଦି ପ୍ରୟୋଗ; ଆରମ୍ଭ; ଚେଷ୍ଟା; ପୂଜା; ଶିକ୍ଷା; ଚିକିତ୍ସା; ବ୍ୟବହାରାଂଶବିଶେଷ; ବ୍ୟାକରଣର ଧାତ୍ୱର୍ଥ ବୋଧକ ପଦ, ଯେପରି ହେବା, କରିବା ଇତ୍ୟାଦି ।

କ୍ରିୟାକାର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରିୟା-କାର) ନୂତନ ଛାତ୍ର । ବିଂ. କର୍ମକର୍ତ୍ତା ।

କ୍ରିୟାବସନ୍ନ, ବିଂ. (କ୍ରିୟା-ଅବସନ୍ନ) ସାକ୍ଷୀପ୍ରଭୃତି ଦ୍ୱାରା ପରାଜୟପ୍ରାପ୍ତ ।

କ୍ରିୟାବାଦୀ, ବିଂ. (କ୍ରିୟା-ବାଦୀ) ଫଳବାଦୀ ।

କ୍ରିୟାବାନ୍, ବିଂ. (କ୍ରିୟା-ବତ୍) କର୍ମରେ ଉଦ୍ୟୋଗୀ ।

କ୍ରିୟାବିଶେଷଣ, ବି. ନ. କ୍ରିୟାର ବିଶେଷଣ, କ୍ରିୟାର ଗୁଣ, ଭାବ, ବା ଅବସ୍ଥା ପ୍ରକାଶକ ପଦ ।

କ୍ରିୟାଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. ପୂଜାଦି କ୍ରିୟାରୂପ ଯୋଗ ।

କ୍ରିୟାସମଭିବ୍ୟାହାର, ବି. ପୁଂ. କ୍ରିୟାର ପୌନଃପୁନ୍ୟ ।

କ୍ରୀଡ଼, ପୁଂ. } ବି. (କ୍ରୀଡ଼-ଅ, ଅନ, ଆ) ଖେଳନ, ଖେଳା; ପରିହାସ, ଯଥା,
କ୍ରୀଡନ, ନ. }
କ୍ରୀଡା, ସ୍ତ୍ରୀ. }

"କନ୍ଦୁକ କ୍ରୀଡାରେ ସୁନ୍ଦରୀ ଅଛନ୍ତି ରତ ଏ ସ୍ଥଳେ ।"
ଉ. ସ୍ୱ ।

କ୍ରୀଡନକ, ବି. ନ. (କ୍ରୀଡ-ଅନ-କ) ଖେଳିବା ଦ୍ରବ୍ୟ, ଯଥା,

"ରେ ବାୟୁ କ୍ରୀଡନକ ମୁହିଁ ତୋହର ।"
କ. ବ ।

କ୍ରୀତ, ବିଂ. (କ୍ରୀ-ତ) ଯାହା କିଣା ହୋଇଅଛି । ବି. ପୁତ୍ରବିଶେଷ ।

କ୍ରୀତକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୀତ-କ) କ୍ରୀତ ପୁତ୍ର, ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ ପିତାମାତାଙ୍କ ନିକଟରୁ ଗୃହୀତ ସନ୍ତାନ ।

କ୍ରୀତଦାସ, ବି. ପୁଂ. କିଣା ଗୋଲାମ ।

କ୍ରୁଞ୍ଚ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୁନ୍ଚ୍-ଅ) କ୍ରୌଞ୍ଚପର୍ବତ ।

କ୍ରୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (କ୍ରୁଧ୍-ତ) କ୍ରୋଧବିଶିଷ୍ଟ, କୁପିତ ।

କ୍ରୁଧ୍, କ୍ରୁଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ରୁଧ୍-୦, ଆ) କ୍ରୋଧ, କୋପ ।

କ୍ରୁଷ୍ଟ, ବି. ନ. (କ୍ରୁଶ୍-ତ) କ୍ରନ୍ଦନ; ରବ, ନାଦ । ବିଂ. ଆହୂତ; ଶବ୍ଦିତ; ଅଭିଶପ୍ତ ।

କ୍ରୂର, ବିଂ. (କୃତ୍-ର, କୃତ୍=କ୍ରୂ) ନିଷ୍ଠୁର, ନିର୍ଦ୍ଦୟ; ଘାତୁକ, ଖଳ; ଘୋର; କଠିନ; ପରଦ୍ରୋହୀ । ଯଥା,

"କ୍ରୂରହର୍ଷେ ଶବରାଶି କରନ୍ତି ଭକ୍ଷଣ ।"
କ୍ଷ. ବ ।

କ୍ରୂରଗନ୍ଧ, ବିଂ. ପୁଂ. ଗନ୍ଧକ ।

କ୍ରୂରଦ୍ରୁହ୍, ବିଂ. (କ୍ରୂର୍-ଦ୍ରୁହ୍-୦) ଦ୍ରୋହକାରକ ; ପି-
ଶୁନ, ଖଳ ; ହିଂସ୍ର । ବି, ଶନୈଶ୍ଚର ।

କ୍ରେତବ୍ୟ, କ୍ରେୟ, ବିଂ. (କ୍ରୀ-ତବ୍ୟ, ଯ) କ୍ରୟର
ବିଷୟ, କିଣିବାର ଦ୍ରବ୍ୟ ।

କ୍ରେତା, ବିଂ. (କ୍ରୀ-ତୃ) କ୍ରୟକର୍ତ୍ତା, ଖରିଦଦାର ।

କ୍ରୋଡ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୁଡ୍-ଅ) ଶୂକର; ଶନି; ଅଙ୍କ;
କୋଳ; ବୃକ୍ଷକୋଟର ।

କ୍ରୋଡପତ୍ର, ବି. ନ. (Supplement) ଅତିରିକ୍ତ-
ପତ୍ର, ପୁସ୍ତକର କୌଣସି ଅଂଶ ପତିତ ବା ପରି-
ତ୍ୟକ୍ତ ହେଲେ ଯେଉଁ ପତ୍ରରେ ଲେଖି ତହିଁରେ
ଯୋଜନା କରାଯାଏ ।

କ୍ରୋଡପାଦ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୋଡ-ପାଦ) କଚ୍ଛପ ।

କ୍ରୋଡାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. କଚ୍ଛପ ।

କ୍ରୋଡାମୁଖ, ବି. ପୁଂ. ଗଣ୍ଡାର ।

କ୍ରୋଥ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୁଥ୍-ଅ) ହନନ, ବଧ ।

କ୍ରୋଧ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୁଧ୍-ଅ) ଦ୍ୱେଷ, କୋପ ।

କ୍ରୋଧଜ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୋଧ-ଜନ୍-ଅ) ମୋହ; ଅଷ୍ଟ-
ବିଧ ବ୍ୟସନ, ଯଥା,
"ପୈଶୁନ୍ୟଂ ସାହସଂ ଦ୍ରୋହ ଈର୍ଷ୍ୟାସୂୟାର୍ଥ ଦୂଷଣମ୍ ।
ବାଗ୍‌ଦଣ୍ଡଜଞ୍ଚ ପାରୁଷ୍ୟଂ କ୍ରୋଧଜୋଽପି ଗଣୋଽଷ୍ଟକଃ ।"

କ୍ରୋଧନ, ବିଂ, (କ୍ରୁଧ୍-ଅନ) କ୍ରୋଧୀ, କ୍ରୁଦ୍ଧସ୍ୱଭାବ ।
ବି. ପୁଂ. ଭୈରବ ବିଶେଷ ।

କ୍ରୋଧୀ, ବିଂ, (କ୍ରୋଧ-ଇନ୍) କୋପନସ୍ୱଭାବ, ରାଗୀ,
କ୍ରୁଦ୍ଧ ।

କ୍ରୋର, ବି. (କୋଟି ଶବ୍ଦଜ) ଏକଶତ ଲକ୍ଷ ।

କ୍ରୋଶ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୁଶ୍-ଅ) ୮୦୦୦ ହାତ ପରି-
ମାଣ; ରୋଦନ; ଅହ୍ୱାନ ।

କ୍ରୋଶନ, ବି. ନ. (କ୍ରୁଶ୍-ଅନ) କ୍ରନ୍ଦନ, କରୁଣଧ୍ୱନି;
କାତରଧ୍ୱନି ; ଅହ୍ୱାନ ।

କ୍ରୋଷ୍ଟୁ, ପୁଂ. } ବି. (କ୍ରୋଶ-ତୁ, ତୃ-ଈ) ଶୃଗାଳ,
କ୍ରୋଷ୍ଟ୍ରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବିଲୁଆ ।

କ୍ରୌଞ୍ଚ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୁନ୍ଚ୍-ଅ) କୁଞ୍ଜାବଗ; ସପ୍ତଦ୍ୱୀପର
ଏକ ଦ୍ୱୀପ; ହିମାଳୟର ଅଂଶବିଶେଷ; ଦୈତ୍ୟ-
ବିଶେଷ; ରାକ୍ଷସବିଶେଷ; କୁଞ୍ଜାବଗ ଅର୍ଥରେ,
ଯଥା,
"କୌଞ୍ଚପକ୍ଷ ଚୂଡା ବାନ୍ଧ ଭାଲେ ଭାଲେ
ନାଚଇ ଯାହାଙ୍କ ଘର ନୃତ୍ୟ କାଳେ ।"
ନ. କେ ।

କ୍ରୌଞ୍ଚଦାରକ, } ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୌଞ୍ଚ-ଦାରକ, ଦାରଣ)
କ୍ରୌଞ୍ଚଦାରଣ, } କାର୍ତ୍ତିକେୟ, କୁମାର; ପରଶୁ-
ରାମ ।

କ୍ରୌଞ୍ଚବଧୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ରୌଞ୍ଚ-ବଧୂ) ବକ ସ୍ତ୍ରୀ ।

କ୍ରୌଞ୍ଚାଦନ, ବି. ନ. (କ୍ରୌଞ୍ଚ-ଅଦନ) ମୃଣାଳ;
ଟିପ୍ପଲୀ ।

କ୍ରୌଞ୍ଚାଦନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ରୌଞ୍ଚାଦନ-ଈ) ପଦ୍ମବୀଜ ।

କ୍ରୌଞ୍ଚାରାତି, ବି. ପୁଂ. (କ୍ରୌଞ୍ଚ-ଅରାତି) କାର୍ତ୍ତି-
କେୟ ।

କ୍ରୌଞ୍ଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ରୌଞ୍ଚ-ଈ) ସ୍ତ୍ରୀବଗ ।

କ୍ରୌର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (କ୍ରୂର-ଯ) କ୍ରୂରତା; ଖଳତା ।

କ୍ରୌଶଶତିକ, ବିଂ. (କ୍ରୋଶ-ଶତ-ଇକ) ଶତକ୍ରୋଶ
ଗମନକାରୀ ।

କ୍ଲମ, ପୁଂ. } ବି. (କ୍ଲମ୍-ଅ, ତି) ଆୟାସ, ଶ୍ରମ;
କ୍ଲାନ୍ତି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଖେଦ, ଉତ୍କଟ ପରିଶ୍ରମ କରି ଗ୍ଲାନି
ବୋଧ କରିବା ।

କ୍ଲାନ୍ତ, ବିଂ. (କ୍ଲମ୍-ତ) କ୍ଲାନ୍ତିଯୁକ୍ତ, ଅତିଶୟ ଶ୍ରାନ୍ତ;
ମ୍ଳାନ ।

କ୍ଲିନ୍ନ, ବିଂ. (କ୍ଲିଦ୍-ତ) ଆର୍ଦ୍ର, ଓଦା; କ୍ଲେଦଯୁକ୍ତ ।

କ୍ଲିଶିତ, } ବିଂ. (କ୍ଲିଶ୍-ତ) କ୍ଲେଶପ୍ରାପ୍ତ; କ୍ଲାନ୍ତ;
କ୍ଲିଷ୍ଟ, } କ୍ଷୀଣ, କୃଶ ।

କ୍ଲୀବ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କ୍ଲୀବ୍-ଅ) ନପୁଂସକ । ସ୍ତ୍ରୀ.
ପୁଂ. ଭିନ୍ନ । ବିଂ. ଅକ୍ଷମ; ବିକ୍ରମହୀନ; ପୌରୁଷ-
ହୀନ; କାପୁରୁଷ; ନିଷ୍ଫଳ ।

କ୍ଲୀବଲିଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଲୀବ-ଲିଙ୍ଗ) ସ୍ତ୍ରୀପୁରୁଷ ଭିନ୍ନ
ବାଚକ ।

କ୍ଲେଦ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଲିଦ୍-ଅ) ସମଳତା; ମଳଯୁକ୍ତ
ଜଳ; ପୂୟାଦି ।

କ୍ଳେନ୍ଦୁ, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଳିଦ୍-ଉ) ଚନ୍ଦ୍ର ।

କ୍ଳେଶ, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଳିଶ୍-ଅ) କଷ୍ଟ, ଦୁଃଖ, ଯନ୍ତ୍ରଣା; ଅବିଦ୍ୟା, ଅସ୍ମିତା, ରାଗ, ଦ୍ୱେଷ, ଅଭିନିବେଶ ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

କ୍ଳେଶିତ, ବିଂ. (କ୍ଳିଶିତ ଦେଖ) କ୍ଳେଶପ୍ରାପ୍ତ, ଯାହାକୁ କ୍ଳେଶ ଦିଆ ହୋଇଅଛି ।

କ୍ଳୈବ୍ୟ, ବ. ନ. (କ୍ଳୀବ-ଯ) କ୍ଳୀବତ୍ୱ, କାପୁରୁଷତା; ନିଷ୍ଫଳତ୍ୱ; କାତରତା ।

କ୍ଳୋମ, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଳୁ-ମନ୍) ମୂଳାଧାର ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍; ପିତ୍ତକୋଷ, ।

କ୍ୱ, ଅଂ. କ୍ରିଂ. ବିଂ. (ସପ୍ତମ୍ୟନ୍ତ କିମ୍ ଶବ୍ଦ) କେଉଁଠାରେ ।

କ୍ୱଚନ, କ୍ୱଚିତ୍, } ଅଂ. କ୍ରିଂ. ବିଂ. (କ୍ୱ-ଚନ, ଚିତ୍) କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ।

କ୍ୱଣ, କ୍ୱାଣ, ପୁଂ. କ୍ୱଣନ, ନ. } ବ. (କ୍ୱଣ-ଅ, ଅନ) ବୀଣାଦିର ଧ୍ୱନି; ନାଦ, ଶବ୍ଦ, ଧ୍ୱନି ।

କ୍ୱଣିତ, ବିଂ. (କ୍ୱଣ୍-ତ) ଶବ୍ଦାୟମାନ, ଧ୍ୱନିତ । ବିଂ. ଧ୍ୱନି, ଶବ୍ଦ ।

କ୍ୱଥିତ, ବିଂ. (କ୍ୱଥ୍-ତ) ଅଗ୍ନିସିଦ୍ଧ; ପକ୍ୱ; କ୍ୱାଥ; କଷିତ ।

କ୍ୱାଥ, ବ. ପୁଂ. (କ୍ୱଥ୍-ଅ) ଜଳରେ ସିଦ୍ଧ କରି ଯେଉଁ ରସ ବହିର୍ଗତ କରାଯାଏ, ନିର୍ଯ୍ୟାସ, ସିଦ୍ଧ ବସ୍ତୁର ରସ; ଦୁଃଖ ।

କ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଷି ବା କ୍ଷୈ—କ୍ଷୀଣ ହେବା, ଅଥବା କ୍ଷଜ୍—ଦାନ କରିବା, ଗମନ କରିବା-ଅ) କ୍ଷେତ୍ର; ନୃସିଂହ; ରାକ୍ଷସ; ବିଦ୍ୟୁତ ।

କ୍ଷଣ, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଷଣ୍-ଅ) ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମକାଳ; ତ୍ରିଂଶତ୍ କଳାପରିମିତ କାଳ; ଉତ୍ସବ; ଅବକାଶ; ପର୍ବ; ସୁଯୋଗ; ବ୍ୟାପାର ।

କ୍ଷଣଦ, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଷଣ-ଦା-ଅ) ଦୈବଜ୍ଞ; ଗଣକ । ନ. ଜଳ ।

କ୍ଷଣଦା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷଣ-ଦା-ଅ-ଆ) ରାତ୍ରି; ହରିଦ୍ରା, ଯଥା,

"କମଳିନୀ ମଳିନୀ ଦିବସାତ୍ୟୟେ,
ଶଶିକଳା ବିକଳା କ୍ଷଣଦା କ୍ଷୟେ ।"

କ୍ଷଣଦାଚର, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଷଣଦା-ଚର) ରାକ୍ଷସ; ଶିବ ।

କ୍ଷଣନ, ବ. ନ. (କ୍ଷଣ୍-ଅନ) ହତ୍ୟା, ବଧ ।

କ୍ଷଣନିଶ୍ୱାସ, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଷଣ-ନିଶ୍ୱାସ) ଶିଶୁମାର, ଶୁଶୁକ ।

କ୍ଷଣପ୍ରଭା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷଣ-ପ୍ରଭା) ବିଦ୍ୟୁତ, ଯଥା,

"ହେମାଙ୍ଗୀ ହିଳଦୀ ବସନ୍ତ ଦେଖି ଯେହ୍ନେ ସଞ୍ଚାଣ,
ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ ଧାଏଁ ସଜଳେ କ୍ଷଣପ୍ରଭା ସମାନ ।"

ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ।

କ୍ଷଣଭଙ୍ଗୁର, କ୍ଷଣିକ, } ବିଂ. (କ୍ଷଣ-ଭଙ୍ଗୁର, ଇକ) କ୍ଷଣମାତ୍ର ସ୍ଥାୟୀ, କ୍ଷଣଧ୍ୱଂସୀ, ଯଥା,

"ଠାଣେ ମନ ମାୟାଯନ୍ତ୍ରେ ଭୁଲାଏ କପଟ ମନ୍ତ୍ରେ,
କୌଶଳେ କଳ୍ପାଇ ଚିତ୍ତେ କ୍ଷଣିକ ଉଲ୍ଲାସ ।"

କ. ବ ।

କ୍ଷଣରାମୀ, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଷଣ-ରମ୍-ଇନ୍) କପୋତ, ପାରାବତ ।

କ୍ଷଣିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷଣିକ-ଆ) ବିଦ୍ୟୁତ ।

କ୍ଷଣିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷଣ-ଇନ୍-ଈ) ରାତ୍ରି, ରଜନୀ ।

କ୍ଷତ, ବ. ନ. (କ୍ଷଣ୍-ତ) ବ୍ରଣ, ଘା; ଅଘାତ; ଘର୍ଷଣ । ବିଂ. ଭଗ୍ନ; ବିଦାରିତ; ବ୍ୟଥିତ; ଆହତ; ଦଷ୍ଟ; ବିଦ୍ଧ; ନଷ୍ଟ; ନିଷ୍ପିଷ୍ଟ ।

କ୍ଷତଜ, ବ. ନ. (କ୍ଷତ-ଜ) ରୁଧିର, ରକ୍ତ; ପୂଜ ।

କ୍ଷତବ୍ରତ, ବିଂ. (କ୍ଷତ-ବ୍ରତ) ନଷ୍ଟବ୍ରତ, ନିୟମଭଙ୍ଗକାରୀ ।

କ୍ଷତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷଣ୍-ତି) ଅପଚୟ, ହାନି; ନାଶ; କ୍ଷୟ; ଅସ୍ୱାଦ ଚିହ୍ନ; କ୍ଷତ ।

କ୍ଷତୋଦର, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଷତ-ଉଦର) ଉଦର ରୋଗବିଶେଷ ।

କ୍ଷତ୍ତା, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଷଦ୍-ତୃ) ସାରଥି; ଦ୍ୱାରପାଳ; କ୍ଷତ୍ରିୟା ବା ବୈଶ୍ୟାର ଗର୍ଭରେ ଶୂଦ୍ରର ଔରସଜାତ ସନ୍ତାନ; ବିଦୁର, ଦାସୀପୁତ୍ର; ବିଧାତା; କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ । ବିଂ. ନିଯୁକ୍ତ ।

କ୍ଷତ୍ର, କ୍ଷବ, ବ. ପୁଂ. (କ୍ଷଦ୍-ତ୍ର) କ୍ଷତ୍ରିୟ ଜାତି, ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ । ନ. ଶରୀର ।

କ୍ଷତ୍ରଧର୍ମ୍ମ, ବି. ପୁଂ. କ୍ଷତ୍ରିୟର ଧର୍ମ୍ମ, ସାହସ, ପୁରୁଷକାର-ପ୍ରଭୃତି ।

କ୍ଷତ୍ରବନ୍ଧୁ, ବିଂ. (କ୍ଷତ୍ର-ବନ୍ଧୁ) କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷତ୍ରିୟ, ନିନ୍ଦିତ-କ୍ଷତ୍ରିୟ ।

କ୍ଷତ୍ରାନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷତ୍ର-ଅନ୍ତକ) ପରଶୁରାମ ।

କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷତ୍ର-ଇୟ) ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ ।

କ୍ଷତ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷତ୍ର-ଇୟ-ଆ)
କ୍ଷତ୍ରିୟାଣୀ, (କ୍ଷତ୍ର-ଇୟ-ଆନୀ) } କ୍ଷତ୍ରିୟ ପତ୍ନୀ ।

କ୍ଷତ୍ରୀ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷତ୍ର-ଇନ୍) କ୍ଷତ୍ରିୟଜାତି ।

କ୍ଷନ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ. (କ୍ଷମ୍-ତବ୍ୟ) କ୍ଷମାର ଯୋଗ୍ୟ, କ୍ଷମା କରିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ।

କ୍ଷନ୍ତା, ବିଂ. (କ୍ଷମ-ତୃ) ସହିଷ୍ଣୁ, କ୍ଷମାଶୀଳ ।

କ୍ଷପଣ, ବିଂ. (କ୍ଷପ୍-ଅନ) ନିର୍ଲଜ୍ଜ, ଲଜ୍ଜାହୀନ । ନ. ତ୍ୟାଗ ।

କ୍ଷପଣକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷପ୍-ଅନ-କ) ବୌଦ୍ଧବିଶେଷ; ନାସ୍ତିକମତ ପ୍ରଚାରକ; ନିର୍ଲଜ୍ଜ; ନବରତ୍ନର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦ୍ୱିତୀୟ ରତ୍ନ ।

କ୍ଷପଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷପ-ଅନ-ଈ) ଅହୁଲ, କ୍ଷେପଣୀ ।

କ୍ଷପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷପ୍-ଅ-ଆ) ରାତ୍ରି ।

କ୍ଷପାକର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷପା-କର) ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର ।

କ୍ଷପାଚର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷପା-ଚର) ରାକ୍ଷସ ।

କ୍ଷପାଟ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷପା-ଅଟ୍-ଅ) ରାକ୍ଷସ, ନିଶାଚର ।

କ୍ଷପାନାଥ,
କ୍ଷପାପତି, } ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷପା-ନାଥ, ପତି) ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର ।

କ୍ଷପିତ, ବିଂ. (କ୍ଷପ୍-ତ) ବିନାଶିତ; ଯାପିତ; ଦଗ୍ଧ ।

କ୍ଷମ, ବି. ନ. (କ୍ଷମ୍-ଅ) ଯୋଗ୍ୟତା, ଉପଯୁକ୍ତତା । ବିଂ. ସମର୍ଥ; ଉପଯୁକ୍ତ; ହିତ; ସହିଷ୍ଣୁ; ଯୋଗ୍ୟ ।

କ୍ଷମତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷମ-ତା) ଯୋଗ୍ୟତା, ଉପଯୁକ୍ତତା; ସାମର୍ଥ୍ୟ, ଶକ୍ତି ।

କ୍ଷମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷମ-ଆ) ଶାନ୍ତି, ନିବୃତ୍ତି; ଅପକାର ସହିବା; ମାର୍ଜ୍ଜନା; ତିତିକ୍ଷା; ସହିଷ୍ଣୁତା; ପୃଥିବୀ; ଦୁର୍ଗା; ରାତ୍ରି ।

କ୍ଷମାବାନ୍, ବିଂ. (କ୍ଷମା-ବତ୍) କ୍ଷମାଶୀଳ, ସହିଷ୍ଣୁ ।

କ୍ଷମିତା, କ୍ଷମୀ,
କ୍ଷନ୍ତା, } ବିଂ. (କ୍ଷମ୍-ଇ-ତୃ, ଇନ୍, ତୃ) ସହିଷ୍ଣୁ, କ୍ଷମାଶୀଳ; ସମର୍ଥ ।

କ୍ଷମ୍ୟ, ବିଂ. (କ୍ଷମ୍-ଯ) କ୍ଷମାର ଯୋଗ୍ୟ ।

କ୍ଷୟ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷି-ଅ) ଅପଚୟ; ହ୍ରାସ; ଧ୍ୱଂସ; ଅନ୍ତ; କଲ୍ପାନ୍ତ; ଗୃହ, ନିବାସ ସ୍ଥାନ; ରୋଗ-ବିଶେଷ; ବତ୍ସରବିଶେଷ; ମାସବିଶେଷ ।

କ୍ଷୟଥୁ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷି-ଅଥୁ) କାସରୋଗ ।

କ୍ଷୟପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୟ-ପକ୍ଷ) କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ, ଏହି ପକ୍ଷରେ ଚନ୍ଦ୍ରର କଳା ହ୍ରାସ ହୁଏ ।

କ୍ଷୟିତ, ବିଂ. (କ୍ଷୟି-ତ) ନାଶିତ; ହ୍ରାସିତ; (କ୍ଷୟ-ଇତ) କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ ।

କ୍ଷୟୀ, ବିଂ. (କ୍ଷୟ-ଇନ୍) କ୍ଷୟଶୀଳ, ନଶ୍ୱର ।

କ୍ଷଯ୍ୟ, ବିଂ. (କ୍ଷୟ-ଯ) କ୍ଷୟଯୋଗ୍ୟ; ବିନାଶ୍ୟ ।

କ୍ଷର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷର୍-ଅ) ସ୍ୟନ୍ଦନ; କ୍ଷରଣ; ସ୍ୱେଦନ; ନାଶ; ମେଘ । ନ. ଜଳ । ବିଂ. ନଶ୍ୱର ।

କ୍ଷରଣ, ବି. ନ. (କ୍ଷର୍-ଅନ) ସ୍ୱେଦନ; ଦ୍ରବ ଦ୍ରବ୍ୟର ପତନ, ମଦାଦି ସ୍ରବଣ; ନାଶ; ନିଃସରଣ ।

କ୍ଷରିତ, ବିଂ. (କ୍ଷର୍-ତ) ନିଃସୃତ; ଗଳିତ ।

କ୍ଷରୀ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷର୍-ଇନ) ବର୍ଷାକାଳ । ବିଂ. କ୍ଷରଣବିଶିଷ୍ଟ ।

କ୍ଷବ, କ୍ଷବଥୁ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁ-ଅ, ଅଥୁ) ଛିଙ୍କ; କାସ ।

କ୍ଷାତ୍ର, ବି. ନ. (କ୍ଷତ୍ର-ଅ) କ୍ଷତ୍ରିୟତ୍ୱ; କ୍ଷତ୍ରିୟକର୍ମ୍ମ । ବିଂ. କ୍ଷତ୍ରିୟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କ୍ଷାନ୍ତ, ବିଂ. (କ୍ଷମ୍-ତ) କ୍ଷମାଶୀଳ, ସହିଷ୍ଣୁ; ନିବୃତ୍ତ, ବିରତ ।

କ୍ଷାନ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷମ୍-ତି) କ୍ଷମା, ସହିଷ୍ଣୁତା; ନିବୃତ୍ତି ।

କ୍ଷାମ, ବିଂ. (କ୍ଷୈ-ତ, ତ=ମ) କୃଶ, କ୍ଷୀଣ; ଦୁର୍ବ୍ବଳ; ଶୁଷ୍କ; ରୁକ୍ଷ ।

କ୍ଷାର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷର୍-ଅ) ଲବଣରସ; ଯବକ୍ଷାର; କାଚ; ଗୁଡ଼ବିଶେଷ; ଭସ୍ମ; ଲବଣ; ଧୂର୍ତ୍ତ ।

କ୍ଷାରକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷାର୍-ଅକ) ରଜକ; କଳି; ପକ୍ଷୀ

ଓ ମତ୍ସ୍ୟାଦି ଧରିବାର ଖାଲୋଇ; ଜାଲକ; ସ୍ତ୍ରୀ; ରଜକୀ ।

କ୍ଷାରଭୂମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷାର-ଭୂମି) ଲୁଣିସ୍ଥାନ ।

କ୍ଷାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କ୍ଷୁଧା ।

କ୍ଷାରିତ, ବିଂ. (କ୍ଷାର-ଇତ) ଅପବାଦଗ୍ରସ୍ତ, ଦୂଷିତ; ସ୍ରାବିତ ।

କ୍ଷାଳନ, ବି. ନ. (କ୍ଷାଲ୍-ଅନ) ପ୍ରକ୍ଷାଳନ, ଧୌତ-କରଣ; ଶୋଧନ ।

କ୍ଷାଳିତ, ବିଂ. (କ୍ଷାଲ୍-ଇତ) ଧୌତ, ପରିଷ୍କୃତ; ଶୋଧିତ ।

କ୍ଷିତ, ବିଂ. (କ୍ଷି-ତ) କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ; ହିଂସିତ ।

କ୍ଷିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷି-ତି) ପୃଥିବୀ; ବାସସ୍ଥାନ; ପ୍ରଳୟ-କାଳ ।

କ୍ଷିତିଧର, କ୍ଷିତିଭୃତ୍, } ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷିତି-ଧର, ଭୃତ୍) ପର୍ବତ; ରାଜା; ଅନନ୍ତଦେବ ।

କ୍ଷିତିନାଥ, କ୍ଷିତିପତି, କ୍ଷିତିପ, କ୍ଷିତିପାଳ, } ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷିତି-ନାଥ, ପତି, ପ, ପାଳ) ରାଜା ।

କ୍ଷିତିରୁହ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷିତି-ରୁହ) ବୃକ୍ଷ, ଗଛ ।

କ୍ଷିତିବର୍ଦ୍ଧନ, ବି. ନ. (କ୍ଷିତି-ବର୍ଦ୍ଧନ) ମୃତଦେହ, ଶବ । ବିଂ. ଭୂମିବର୍ଦ୍ଧନକାରୀ ।

କ୍ଷିତୀଶ, କ୍ଷିତୀଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷିତି-ଈଶ-ଈଶ୍ୱର) କ୍ଷିତିପତି, ରାଜା ।

କ୍ଷିଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷିଦ୍-ର) ରୋଗ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଶୃଙ୍ଗ ।

କ୍ଷିପଣ୍ୟୁ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷିପ୍-ଅନ୍ୟୁ) ବାୟୁ; ବ୍ୟାଧ ।

କ୍ଷିପ୍ତ, ବିଂ. (କ୍ଷିପ୍-ତ) ନିକ୍ଷିପ୍ତ; ପ୍ରେରିତ; ହତ; ନିନ୍ଦିତ; ଯାହାର ବୁଦ୍ଧି ବିଚଳିତ ହୋଇଅଛି, ପାଗଳ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ; ଅବଜ୍ଞାତ; ବିକୀର୍ଣ୍ଣ; ଅତ୍ୟାସକ୍ତ ।

କ୍ଷିପ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷିପ୍ର-ଆ) ରାତ୍ରି ।

କ୍ଷିପ୍ନୁ, ବିଂ. (କ୍ଷିପ୍-ନୁ) କ୍ଷେପଣଶୀଳ; ନିରାକରିଷ୍ଣୁ; ନିବାରଣଶୀଳ ।

କ୍ଷିପ୍ର, ବିଂ. କ୍ରି. ବିଂ. (କ୍ଷିପ୍-ର) ଶୀଘ୍ର, ଦ୍ରୁତ; ଖେଚ-ରାନ୍ନ, ଖେଚଡ଼ି ।

କ୍ଷିପ୍ରକାରୀ, ବିଂ. (କ୍ଷିପ୍ର-କାରୀ) ଶୀଘ୍ରକାରୀ, ଲଘୁହସ୍ତ, ଯେ ଶୀଘ୍ର୨ କର୍ମ୍ମ ଶେଷ କରି ପାରେ ।

କ୍ଷିପ୍ରହସ୍ତ, ବିଂ. (କ୍ଷିପ୍ର-ହସ୍ତ) ଯାହାର ହାତ ଶୀଘ୍ର ଚଳେ, କାର୍ଯ୍ୟକାଳରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ହସ୍ତ ଚାତୁର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଏ ।

କ୍ଷୀଣ, ବିଂ. (କ୍ଷି-ତ) ଦୁର୍ବଳ; ଜୀର୍ଣ୍ଣ; ସୂକ୍ଷ୍ମ; ଶୁଷ୍କ; କୃଶ ।

କ୍ଷୀଣଜୀବୀ, ବିଂ. (କ୍ଷୀଣ-ଜୀବ-ଇନ) ଅଳ୍ପପ୍ରାଣ, ଯାହାର ପ୍ରାଣ ଅଳ୍ପରେ ବିନାଶ ହୋଇ ପାରେ ।

କ୍ଷୀଣତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୀଣ-ତା) କୃଶତା, ଦୌର୍ବଲ୍ୟ; ସୂକ୍ଷ୍ମତା ।

କ୍ଷୀବ, ବିଂ. (କ୍ଷୀବ୍-ତ) ମତ୍ତ; ମତୁଆଲା ।

କ୍ଷୀୟମାନ, ବିଂ. (କ୍ଷୟ ଦେଖ-ଆନ) ଯାହା କ୍ଷୟ ହେଉଅଛି ।

କ୍ଷୀର, ବି. ନ. (ଘସ୍-ଈର) ଜଳ; ଦୁଗ୍ଧ; ନର୍ଯ୍ୟାସ, ଅଠା ।

କ୍ଷୀରକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୀର-କଣ୍ଠ) ସ୍ତନ୍ୟପାୟୀ ଶିଶୁ ।

କ୍ଷୀରଜ, ବି. ନ. (କ୍ଷୀର-ଜ) ଦଧି । ବିଂ. କ୍ଷୀରରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ।

କ୍ଷୀରନୀର, ବି. ନ. (କ୍ଷୀର-ନୀର) ଆଲିଙ୍ଗନ; (ଦୁଧ ଜଳ ଯେପରି ସହଜରେ ମିଶି ଯାଏ ।)

କ୍ଷୀରଶର, କ୍ଷୀରସର, } ବିଂ. ପୁଂ. (କ୍ଷୀର-ଶର, ସର) ଆମିକ୍ଷା, ଦୁଗ୍ଧର ସାର ।

କ୍ଷୀରଶୁକ୍ଳ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୀର-ଶୁକ୍ଳ) ଶିଙ୍ଗିଡ଼ା; ପାଣି-ଫଳ ।

କ୍ଷୀରସାର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୀର-ସାର) ନବନୀତ, ନହୁଣୀ; ଛେନା ।

କ୍ଷୀରାବ୍ଧି, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୀର-ଅବ୍ଧି) କ୍ଷୀରସମୁଦ୍ର ।

କ୍ଷୀରାବ୍ଧିଜ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୀରାବ୍ଧି-ଜ) ଚନ୍ଦ୍ର । ନ. ସମୁଦ୍ର-ଲବଣ; ମୁକ୍ତା ।

କ୍ଷୀରାବ୍ଧିଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୀରାବ୍ଧିଜ-ଆ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

କ୍ଷୀରାବ୍ଧିତନୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୀରାବ୍ଧି-ତନୟା) ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

କ୍ଷୀରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୀର-ଇକ-ଆ) କ୍ଷୀରୀ, କାକୁଡ଼ି ।

କ୍ଷୀରୀ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୀର-ଇନ୍) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଯେଉଁ ସବୁ ବୃକ୍ଷର ଅଠା ଅଛି ଯଥା, ବଟ, ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ପ୍ରଭୃତି; (ଦେଶଜ) ପାୟସ ।

କ୍ଷୀରେୟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପରମାନ୍ନ, କ୍ଷିରି ।

କ୍ଷୀରୋଦ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୀର-ଉଦ) କ୍ଷୀରସମୁଦ୍ର ।

କ୍ଷୀରୋଦନନ୍ଦନ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୀରୋଦ-ନନ୍ଦନ) ଚନ୍ଦ୍ର ।

କ୍ଷୁଣି, କ୍ଷୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୁ-ନି, ଣୀ) ପୃଥିବୀ ।

କ୍ଷୁଣ୍ଣ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଦ୍-ତ) ଚୂର୍ଣ୍ଣୀକୃତ; ପ୍ରହୃତ; ଅହତ; ଖନିତ; ଆଚରିତ; ଅଭ୍ୟସ୍ତ; କ୍ଷୁବ୍ଧ; ଦୁଃଖିତ ।

କ୍ଷୁତ୍, ସ୍ତ୍ରୀ. / କ୍ଷୁତ, ନ. } ବି. (କ୍ଷୁ-ଂ, ତ) ଛିଙ୍କ ।

କ୍ଷୁତ୍କ୍ଷାମ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଧ୍-କ୍ଷାମ) କ୍ଷୁଧାରେ କ୍ଷୀଣ ।

କ୍ଷୁତ୍ପିପାସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୁଧ୍-ପିପାସା) କ୍ଷୁଧା ଓ ତୃଷ୍ଣା ।

କ୍ଷୁଦ, / ଖୁଦ, } ବି. ନ. (କ୍ଷୁଦ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ତଣ୍ଡୁଲକଣା ।

କ୍ଷୁଦ୍ର, ବିଂ. (କ୍ଷୁଦ୍-ର) ଅଳ୍ପକାୟ, ଛୋଟ; ନୀଚ, ଅଧମ; ଅଳ୍ପ; ଦରିଦ୍ର; କ୍ରୂର; କୃପଣ ।

କ୍ଷୁଦ୍ରଘଣ୍ଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୁଦ୍ର-ଘଣ୍ଟା-କ-ଆ) ଘୁଙ୍ଗୁର, କିଙ୍କିଣୀ ।

କ୍ଷୁଦ୍ରପ୍ରାଣ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଦ୍ର-ପ୍ରାଣ) ଅଳ୍ପପ୍ରାଣ, କ୍ଷୀଣଜୀବୀ ।

କ୍ଷୁଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୁଦ୍-ର-ଆ) ମକ୍ଷିକା; ମଧୁମକ୍ଷିକା; ବେଶ୍ୟା ।

କ୍ଷୁଦ୍ରାକ୍ଷ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଦ୍ର-ଅକ୍ଷ) ଯାହାର ଚକ୍ଷୁ ଛୋଟ ।

କ୍ଷୁଦ୍ରାଶୟ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଦ୍ର-ଆଶୟ) ନୀଚାଶୟ, ସାମାନ୍ୟ ବିଷୟରେ ଯାହାର ଲୋଭ ଜନ୍ମେ ।

କ୍ଷୁଧ୍, କ୍ଷୁଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୁଧ୍-ଂ, ଆ) ବୁଭୁକ୍ଷା, ଭୋଜନେଚ୍ଛା ।

କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଧ-ଋ-ତ) କ୍ଷୁଧାରେ କାତର, ଯାହାର ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୁଧା ହୋଇଅଛି ।

କ୍ଷୁଧିତ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଧ୍-ତ) ବୁଭୁକ୍ଷିତ, ଭୋଜନେଚ୍ଛୁ ।

କ୍ଷୁନ୍ନିବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୁଧ୍-ନି-ବୃ-ତ୍-ତି) କ୍ଷୁଧାର ନିବାରଣ, କ୍ଷୁଧାଶାନ୍ତି ।

କ୍ଷୁପ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁ-ପ) କ୍ଷୁଦ୍ରଶାଖାବୃତ କ୍ଷୁଦ୍ରବୃକ୍ଷ; ପର୍ବତ ବିଶେଷ; ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣପୁତ୍ର ।

କ୍ଷୁବ୍ଧ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଭ୍-ତ) କ୍ଷୋଭପ୍ରାପ୍ତ, ବିଚଳିତ; କାତର, ଦୁଃଖିତ; ଭୀତ । ବି. ପୁଂ. ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ ।

କ୍ଷୁଭିତ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଭ୍-ଇ-ତ) ଶାସିତ; ସଞ୍ଚାଳିତ; କ୍ଷୋଭପ୍ରାପ୍ତ, ଦୁଃଖିତ; ବିଚଳିତ; କ୍ରୁଦ୍ଧ; ବ୍ୟାକୁଳ; ଆନ୍ଦୋଳିତ; ସଂରବ୍ଧ ।

କ୍ଷୁମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୁ-ମ) ଛଡ଼ି; ଅତସୀବୃକ୍ଷ; ରେଶମ; ପାଟ; ଛୁଣପଟ ।

କ୍ଷୁର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁର୍=ଛେଦନକରିବା-ର, ର-ଲୋପ) ଭଣ୍ଡାରୀର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଅଶ୍ୱଗୋପ୍ରଭୃତିର ଖୁରା; ଖଟପ୍ରଭୃତିର ଖୁରା । ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଛୁରୀ ।

କ୍ଷୁରକର୍ମ୍ମ, ବି. ନ. (କ୍ଷୁର-କର୍ମ୍ମନ୍) କ୍ଷୌର କାର୍ଯ୍ୟ ।

କ୍ଷୁରଧାର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁର-ଧାରା) ନରକବିଶେଷ ।

କ୍ଷୁରପତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁର-ପତ୍ର) ଶର, ବାଣ । ବିଂ. କ୍ଷୁରତୁଲ୍ୟ ପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ।

କ୍ଷୁରପତ୍ରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପାଳଙ୍ଗଶାକ ।

କ୍ଷୁରପ୍ର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁର-ପ୍ରଥ୍-ଅ) ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତି ବାଣବିଶେଷ; ଘାସ ଛେଲିବାର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଖୁର୍ପି ।

କ୍ଷୁରମର୍ଦ୍ଦୀ, / କ୍ଷୁରମୁଣ୍ଡୀ, } ବି. ପୁଂ (କ୍ଷୁର-ମୃଦ୍, ମୁଣ୍ଡ-ଇନ) ଭଣ୍ଡାରୀ ।

କ୍ଷୁରୀ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁର-ଇନ) ଭଣ୍ଡାରୀ, କ୍ଷୁରବିଶିଷ୍ଟ ପଶୁ । ଣୀ- ଭଣ୍ଡାରୀର ସ୍ତ୍ରୀ, ଭଣ୍ଡାରୁଣୀ ।

କ୍ଷୁଲ୍ଲ, କ୍ଷୁଲ୍ଲକ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଦ୍-ଂ, ଲ୍-ଅ, କ) କ୍ଷୁଦ୍ର; ଅଳ୍ପ; ଲଘୁ; କନିଷ୍ଠ ।

କ୍ଷୁଲ୍ଲତାତ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁଲ୍ଲ-ତାତ) ପିତାର କନିଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା, ଦାଦା ।

କ୍ଷେତ୍ର, ବି. ନ. (କ୍ଷି-ତ୍ର) ଭୂମି, କ୍ଷେତ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; ମନଃ; ଶରୀର; କଳତ୍ର; ପତ୍ନୀ; ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ; ସିଦ୍ଧଭୂମି; ସୀମା ବେଷ୍ଟିତ ସ୍ଥାନ ଯଥା, ତ୍ରିଭୁଜ, ଚତୁର୍ଭୁଜ, ଇତ୍ୟାଦି ।

କ୍ଷେତ୍ରଜ, କ୍ଷେତ୍ରଜା, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷେତ୍ର-ଜ, କ୍ଷେତ୍ର-ଜ-ଆ) ସ୍ୱସ୍ତ୍ରୀରେ ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦିତ ପୁତ୍ର ବା କନ୍ୟା ବିଶେଷଣ ହେଲେ "କ୍ଷେତ୍ରଜ" ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ "କ୍ଷେତ୍ରଜାତ ।"

କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷେତ୍ର-ଜ୍ଞ) ଜୀବାତ୍ମା । ବିଂ. ଦକ୍ଷ; କୃଷକ; କାମୁକ; ନିପୁଣ ।

କ୍ଷେତ୍ରତତ୍ତ୍ୱ, ବି. ନ. କ୍ଷେତ୍ର ସମୁଦାୟର ପ୍ରକୃତି ଓ ପରିମାଣ ନିରୂପକ ଶାସ୍ତ୍ର, ଜ୍ୟାମିତି, (Geometry)

କ୍ଷେତ୍ରପତି, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷେତ୍ର-ପତି) କ୍ଷେତ୍ରପାଳ; ରୁଦ୍ର; କୃଷକ ।

କ୍ଷେତ୍ରପାଳ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷେତ୍ର-ପାଳ) ଦେବତାବିଶେଷ; କ୍ଷେତ୍ର ରକ୍ଷକ ।

କ୍ଷେତ୍ରଫଳ, ବି. ନ. (କ୍ଷେତ୍ର-ଫଳ) କ୍ଷେତ୍ରାନ୍ତର୍ଗତ ସ୍ଥାନର ପରିମାଣଫଳ, ଭୂମିର ପରିମାଣଫଳ; (Area)

କ୍ଷେତ୍ରବିଦ୍, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷେତ୍ର-ବିଦ୍-୦) ଜୀବାତ୍ମା ।

କ୍ଷେତ୍ରାଜୀବ, ବିଂ. (କ୍ଷେତ୍ର-ଆ-ଜୀବ) କୃଷିଜୀବୀ, କୃଷକ ।

କ୍ଷେତ୍ରିକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷେତ୍ର-ଇକ) କ୍ଷେତ୍ରସ୍ୱାମୀ ।

କ୍ଷେତ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷେତ୍ର-ଇୟ) ପରଦାରରତ ବ୍ୟକ୍ତି; ଅସାଧ୍ୟରୋଗ; କ୍ଷେତ୍ରଜାତ ତୃଣ; ପରଦାର; ଚିକିତ୍ସା । ବିଂ. କ୍ଷେତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କ୍ଷେତ୍ରୀ, ବିଂ. (କ୍ଷେତ୍ର-ଇନ) କ୍ଷେତ୍ରସ୍ୱାମୀ; ଭର୍ତ୍ତା, ସ୍ୱାମୀ ।

କ୍ଷେପ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷିପ୍-ଅ) ବିନ୍ୟାସ; ନିକ୍ଷେପ, ଫୋପାଡିବା; ଅପସାରଣ; ବଞ୍ଚନା; ନିନ୍ଦା; ଗର୍ବ; ବିଲମ୍ବ; ଲଙ୍ଘନ; ଯାପନ; ଲେପନ; ପ୍ରେରଣ ।

କ୍ଷେପକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷେପ-ଅକ) ଗ୍ରନ୍ଥ ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷିପ୍ତ ପାଠ; ଅଙ୍କବିଶେଷ; ଗୁଚ୍ଛ । ବିଂ. ଯେ କ୍ଷେପଣ କରେ ।

କ୍ଷେପଣ, ବି. ନ. (କ୍ଷିପ୍-ଅନ) ନିକ୍ଷେପ; ଅପସାରଣ; ପରିତ୍ୟାଗ; ପ୍ରେରଣ; ନିନ୍ଦା; ଯାପନ ।

କ୍ଷେପଣି, କ୍ଷେପଣୀ, କ୍ଷେପଣିକା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷିପ୍-ଅନ, କ ଯୋଗେ କ୍ଷେପଣିକା) ନୌକାଦଣ୍ଡ, ଅଉଲା; ଫାନ୍ଦବିଶେଷ; ମାଛ ଧରିବାର ଜାଲବିଶେଷ; କ୍ଷେପଣୀୟାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

କ୍ଷେପଣିକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷେପଣୀ-ଇକ) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି କ୍ଷେପଣି ନିକ୍ଷେପ କରଇ ।

କ୍ଷେପଣୀୟ, ବିଂ. (କ୍ଷିପ୍-ଅନୀୟ). କ୍ଷେପଣ ଯୋଗ୍ୟ । ବି. ନ. କ୍ଷେପଣ ଯୋଗ୍ୟ ଅସ୍ତ୍ରାଦି ।

କ୍ଷେପିଷ୍ଠ, କ୍ଷେପୀୟାନ୍, } ବିଂ. (କ୍ଷିପ୍-ଇଷ୍ଠ, ଇୟସ୍) କ୍ଷିପ୍ରତର; ଅତିଶୟ କ୍ଷିପ୍ର; ଅତିଶୟ କ୍ଷିପ୍ରଗାମୀ ।

କ୍ଷେମ, ବି. ପୁଂ. ନ. (କ୍ଷି-ମ) କଲ୍ୟାଣ; ଲବ୍ଧ ବସ୍ତୁର ରକ୍ଷା; କୁଶଳ, ମଙ୍ଗଳ; ମୁକ୍ତି । ବିଂ. ମଙ୍ଗଳଦାୟକ ।

କ୍ଷେମକ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷେମ-କ) ନାଗବିଶେଷ; ରାକ୍ଷସବିଶେଷ ।

କ୍ଷେମଙ୍କର, ବିଂ. (କ୍ଷେମ-କୃ-ଅ, ମ-ଆଗମ) ଶୁଭଦାୟକ, ମଙ୍ଗଳଦାୟକ ।

କ୍ଷେମବାନ୍, ବିଂ. (କ୍ଷେମ-ବତ୍) ମଙ୍ଗଳବିଶିଷ୍ଟ; କୁଶଳୀ ।

କ୍ଷେମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷି-ମ-ଆ) କାତ୍ୟାୟନୀ ।

କ୍ଷୈତ୍ର, ବି. ନ. (କ୍ଷେତ୍ର-ଅ) କ୍ଷେତ୍ର ସମୂହ ।

କ୍ଷୈରେୟ, ବିଂ. (କ୍ଷୀର-ଏୟ) କ୍ଷୀର ସଂସ୍କୃତ; କ୍ଷୀରସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

କ୍ଷୋଦ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁଦ୍-ଅ) ଚୂର୍ଣ୍ଣ; ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବାର ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

କ୍ଷୋଦକ୍ଷମ, ବିଂ. ପେଷଣ ଯୋଗ୍ୟ ।

କ୍ଷୋଦନ, ବି. ନ. (କ୍ଷୁଦ୍-ଅନ) ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା; ଅକ୍ଷରାଙ୍କନ ।

କ୍ଷୋଦିତ, ବିଂ. (କ୍ଷୁଦ୍-ତ) ଚୂର୍ଣ୍ଣୀକୃତ, ପିଷ୍ଟ; ଯାହା କ୍ଷୋଦା ବା ଅଙ୍କିତ ହୋଇଅଛି ।

କ୍ଷୋଦିଷ୍ଠ, କ୍ଷୋଦୀୟାନ୍, ବିଂ. (କ୍ଷୁଦ୍ର-ଇଷ୍ଠ, ଇୟସ୍) ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ।

କ୍ଷୋଭ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁଭ୍-ଅ) ବାଧା; ଧର୍ଷଣ; ଗୃଙ୍ଖଳ; ସଞ୍ଚାଳନ; ସ୍ଖଳନ; ଉଦ୍ବେଗ ।

କ୍ଷୋଭଣ, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁଭ୍-ଅନ) କନ୍ଦର୍ପର ବାଣବିଶେଷ; ସାଂଖ୍ୟମତୋକ୍ତ ପୁରୁଷ । ବିଂ. କ୍ଷୋଭକାରକ ।

କ୍ଷୋଭିତ, ବି°. (କ୍ଷୁଭ୍-ତ) ଧର୍ଷିତ; ସ୍ଖଳିତ; ଆଲୋଡିତ; ତ୍ରାସିତ ।

କ୍ଷୋଣି, କ୍ଷୋଣୀ, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷୁର୍-ନି, ର୍-ଲୋପ) ପୃଥିବୀ ।

କ୍ଷୋଣୀପ୍ରାଚୀର, ବି. ପୁ°. ସମୁଦ୍ର ।

କ୍ଷୋଣୀଭୁକ୍, ବି. ପୁ°. (କ୍ଷୋଣୀ-ଭୁଜ-୦) ରାଜା ।

କ୍ଷୌଦ୍ର, ବି. ନ. (କ୍ଷୁଦ୍ରା=ମଧୁମକ୍ଷିକା-ଅ) ମଧୁ; ଜଳ; ପୁ°. ଚମ୍ପକବୃକ୍ଷ । ବି°. କ୍ଷୁଦ୍ରା ବା କ୍ଷୁଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କ୍ଷୌଦ୍ରଜ, ବି. ନ. (କ୍ଷୌଦ୍ର-ଜ) ମହମ । ବି°. ମଧୁରୁ ଜାତ ।

କ୍ଷୌଦ୍ରେୟ, ବି. ନ. (କ୍ଷୁଦ୍ରା-ଏୟ) ମହମ । ବି°. କ୍ଷୌଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

କ୍ଷୌମ, ବି. ପୁ. ନ. (କ୍ଷୁ-ମ) ପ୍ରାସାଦର ଉପରିଭାଗସ୍ଥ ଗୃହ; ଅଟ୍ଟାଳିକା; (କ୍ଷୁମା-ଅ) ଦୁକୂଳ, ପଟ୍ଟବସ୍ତ୍ର, ରେଶମୀଲୁଗା । ବି°. କ୍ଷୁମା ନିର୍ମିତ ।

କ୍ଷୌର, ବି. ପୁ°. (କ୍ଷୁର୍-ଅ) କ୍ଷୌରକର୍ମ୍ମ, ମୁଣ୍ଡନ । ବି°. କ୍ଷୁରସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

କ୍ଷୌରକ, ବି. ପୁ°. (କ୍ଷୁର୍-ଇକ) କ୍ଷୁରକର୍ମ୍ମକାରୀ, ଭଣ୍ଡାରୀ ।

କ୍ଷ୍ମୁତ, ବି°. (କ୍ଷ୍ମୁ-ତ) ଶାଣିତ, ତୀକ୍ଷ୍ଣୀକୃତ ।

କ୍ଷ୍ମା, ବି. (କ୍ଷମ୍-ଅ) ପୃଥିବୀ ।

କ୍ଷ୍ମାଧର, } ବି. ପୁ°. (କ୍ଷ୍ମା-ଧର, ଭୃତ) ରାଜା;
କ୍ଷ୍ମାଭୃତ୍, } ପର୍ବ୍ବତ; ଅନନ୍ତ ।

କ୍ଷ୍ମାଭୁକ୍, ବି. ପୁ°. (କ୍ଷ୍ମା-ଭୁଜ୍-୦) ରାଜା ।

କ୍ଷ୍ମାୟିତ, ବି°, (କ୍ଷ୍ମାୟ୍-ତ) କମ୍ପିତ ।

କ୍ଷ୍ୱିଣ୍ଣ, ବି°. (କ୍ଷ୍ୱିଦ୍-ତ) ମୁକ୍ତ; ସ୍ନିଗ୍ଧ ।

କ୍ଷ୍ୱେଡ, ବି. ନ. (କ୍ଷ୍ୱିଦ୍-ଅ, ଦ=ଡ ଅଥବା କ୍ଷ୍ୱେଲ୍-ଅ, ଲ=ଡ) ବିଷ, ଗରଳ; ଧ୍ୱନି, ଶବ୍ଦ; ଅଶ୍ଳୀଲଗାନ । ବି°. କୁଟିଳ; ଦୁରାସଦ; ନିଷ୍ଠୁର, ମନ୍ଦ ।

କ୍ଷ୍ୱେଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷ୍ୱେଡ୍-ଆ,) ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ଚିତ୍କାର ଧ୍ୱନି, ସିଂହନାଦ; ବଂଶଶଲାକା; ଅଶ୍ଳୀଲଗାନ ।

କ୍ଷ୍ୱେଡିତ, ବି. ନ. (କ୍ଷ୍ୱେଡ୍-ତ) ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ଚିତ୍କାରଧ୍ୱନି ।

କ୍ଷ୍ୱେଲା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (କ୍ଷ୍ୱେଲ୍-ଅ-ଆ) କ୍ରୀଡା, ଖେଳା; ସଞ୍ଚାଳନ ।

କ୍ଷ୍ୱେଲନ, ବି. ନ. (କ୍ଷ୍ୱେଲ୍-ଅନ) କ୍ରୀଡନ; ସଞ୍ଚାଳନ ।

କ୍ଷ୍ୱେଲିତ, ବି°. (କ୍ଷ୍ୱେଲ୍-ତ) କ୍ରୀଡିତ; ସ୍ଖଳିତ ।

———:o:———

ଖ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅକ୍ଷର, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଜିହ୍ୱା ମୂଳ । (ଖନ୍-ଅ) ଦେବଲୋକ, ସ୍ୱର୍ଗ; ଆକାଶ, ଶୂନ୍ୟ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; ଶରୀର; ସୁଖ; ନଗର; ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଖଇ, ବି. (ପ୍ରା; ଖଦିକା ଶବ୍ଦଜ) ଭୃଷ୍ଟଧାନ୍ୟ, ଲାଜ ।

ଖଇଚ୍, ବି°. (ଦେଶଜ) ଦରପାନ୍ତିଆ ।

ଖଇଞ୍ଚି, ବି. (ଦେଶଜ) ଖଡିକାନିର୍ମ୍ମିତ ମତ୍ସ୍ୟ ଧରିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଖଇର, ଖୟର, ବି. (ପ୍ରା; ଖଦିର ଶବ୍ଦଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷର ନିର୍ଯ୍ୟାସ, ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ ବୃକ୍ଷର ଅଠା ।

ଖଇରା, ବି°. (ଦେଶଜ) ଧଳା ଓ କଳାମିଶ୍ରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଖକୁନ୍ତଳ, ବି. ପୁ°. (ଖ-କୁନ୍ତଳ) ଶିବ, ବ୍ୟୋମକେଶ ।

ଖଗ, ବି. ପୁ°. (ଖ-ଗ) ପକ୍ଷୀ; ବାଣ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଦେବତା; ବାୟୁ; ଗ୍ରହ । ବି°. ଆକାଶଗାମୀ, ଯଥା,

"ଆସିଅଛ ଯେବେ ଖଗ ପୋଷନ୍ତି କୁକ୍କୁଟାବର୍ତ୍ତ ।"

ଖଗଗତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଗ-ଗତି) ପକ୍ଷିମାନଙ୍କର ଉଡ୍ଡୀନ, ପ୍ରୋଡ୍ଡୀନ, ସଂଡୀନ ପ୍ରଭୃତି ଗତିବିଶେଷ ।

ଖଗପତି, ବି. ପୁ°. (ଖଗ-ପତି) ଗରୁଡ, ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ବାହନ ।

ଖଗେନ୍ଦ୍ର, ଖଗେଶ୍ୱର, ବି, ପୁ°. (ଖଗ-ଇନ୍ଦ୍ର, ଈଶ୍ୱର) ଗରୁଡ, ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ବାହନ, ଯଥା,

"ସ୍ମରଇ ଖଗେନ୍ଦ୍ର ସ୍ତବ ରଚିରେ ।"

କ. ବ ।

ଖଗବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (ଖଗ-ବତୁ-ଈ) ପୃଥିବୀ ।

ଖଗାନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ଖଗ-ଅନ୍ତକ) ଶ୍ୟେନପକ୍ଷୀ, ବାଜପକ୍ଷୀ ।

ଖଗାସନ, ବି. ପୁଂ. (ଖଗ-ଆସନ) ବିଷ୍ଣୁ; ଉଦୟ-ପର୍ବତ ।

ଖଗୋଲ, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ଗୋଲ) ଆକାଶମଣ୍ଡଳ; ତଲୁପ୍ରତିରୂପକ କୃତ୍ରିମ ଗୋଲକ ।

ଖଗୋଲବିଦ୍ୟା, (Astronomy) ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରାଦିର ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥାନ ଓ ଗତିପ୍ରଭୃତି ନିରୂପିତ ହୁଏ ।

ଖଟ୍ଗଡ, ବି. ପୁଂ. ଶର, ଛଙ୍କଡକାଠି ଏଥିରେ କାଠିକଲମ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ।

ଖଙ୍କର, ବି. ପୁଂ. ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ, ଅଳକା ।

ଖଙ୍କାର, ବି. (ପ୍ରା) କଫମିଶ୍ରିତ ଶ୍ଳେଷ୍ମ ।

ଖଚ, ବି. (ଦେଶଜ) ଚୁଗୁଲି, ପରଗ୍ଲାନି, ଯଥା,

"ଖଚବାଦ ମୁଦ୍ଗର-ପ୍ରୟୋଗରେ କେ ମୋର,
ମୁଦ ପୀୟୂଷ ଘଟ ଭୁଟିଲାରେ ।"

ଖଚମସ, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ଚମ୍=ଭକ୍ଷଣ କରିବା-ଅସ) ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଖଚର, ବିଂ. (ଖ-ଚର) ଆକାଶଗାମୀ । ବିଂ. ପୁଂ. ରାକ୍ଷସ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ବାୟୁ; ଗ୍ରହ; ମେଘ; ଅଣ୍ଡଜର ।

ଖଚରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଚର-ଈ) ରାକ୍ଷସୀ ।

ଖଚିତ, ବିଂ. (ଖଚ୍-ତ) ରଚିତ; ବଦ୍ଧ; ଜଡିତ; ବ୍ୟାପ୍ତ; ମିଶ୍ରିତ; ଯୋଜିତ; ଅନ୍ତର୍ନିହିତ; ଭୂଷିତ ।

ଖଚୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଯେ ଖଚ ବା ଚୁଗୁଲି କହେ ।

ଖଜ, ବି. ପୁଂ. (ଖଜ୍=ମନ୍ଥନ କରିବା-ଅ) ମନ୍ଥନ-ଦଣ୍ଡ; କରଚୁଲି, ଦର୍ବୀ, ହତା ।

ଖଜଣା, ବି. (ଯାବନିକ) କର ।

ଖଜପ, ବି. ନ. (ଖଜ୍-ଅପ) ଘୃତ ।

ଖଜଳ, ବି. ନ. (ଖ-ଜଳ) ନୀହାର, ଆକାଶବାରି, ଶିଶିର ।

ଖଜା, ଖଜାକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଜ୍-ଅ, ଅକ-ଆ) କର-ଚୁଲି; ଡଙ୍କା ।

ଖଜା, ବି. (ପ୍ରା) (ଖାଜକା ଶବ୍ଦଜ) ପକ୍ୱମିଷ୍ଟାନ୍ନ-ବିଶେଷ ।

ଖଜାଞ୍ଚି, (ଯାବନିକ) ରାଜଧନାଧ୍ୟକ୍ଷ ।

ଖଜ୍ୟୋତିଃ, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ଜ୍ୟୋତିସ୍) ଖଦ୍ୟୋତ, ଜୁଳୁଜୁଳିଆପୋକ ।

ଖଞ୍ଜ, ବିଂ. (ଖନ୍ଜ-ଅ) ବିକଳପଦ, ଲେଙ୍ଗଡା, ଛୋଟା, (ଦେଶଜ) ଉପାୟ ।

ଖଞ୍ଜଖେଟ, } ବି. ପୁଂ. (ଖଞ୍ଜ-ଖେଟ, ଖେଳ)
ଖଞ୍ଜଖେଳ, } ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ ।

ଖଞ୍ଜଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଖଞ୍ଜନ, ବି. ପୁଂ. (ଖନ୍ଜ୍-ଅନ) ପ୍ରସିଦ୍ଧପକ୍ଷୀ, ଭଦ୍ର-ଭଦ୍ରଳିଆପକ୍ଷୀ, ଯଥା,

"ସମେ ଯେ ଅଉ ଖଞ୍ଜନ ବେସ ଦେଖି ନେତ୍ର ଅଞ୍ଜନ
ଭାବେ ଏତ ଅଠାକାଠି ପକ୍ଷୀ ଧରନ୍ତେ ।"

ସୁ. ପ ।

ଖଞ୍ଜନରତ, ବି. ନ. (ଖଞ୍ଜନ-ରତ) ଯତିମାନଙ୍କର ଗୋପନୀୟ ମୈଥୁନ ।

ଖଞ୍ଜର, ବି. (ଯାବନିକ) ଗୋଲା ।

ଖଞ୍ଜରୀଟ, ବି. ପୁଂ. (ଖଞ୍ଜ-ଋ-ଈଟ) ଖଞ୍ଜନ ପକ୍ଷୀ, ଭଦ୍ରଭଦ୍ରଳିଆ ପକ୍ଷୀ, ଯଥା,

"ଏହା କହୁ ପାଦୁଁ କଳନାଦ ଭୂଷା,
ଉଷରନ୍ତି ଖେଳା ଖଞ୍ଜରୀଟ ଦୃଶା ।"

ନ. କେ ।

ଖଞ୍ଜା ବି. (ଦେଶଜ) ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଗୃହ ବା ପ୍ରାଚୀର ବେଷ୍ଟିତ ସ୍ଥାନ । ବିଂ. ଯୋଡା, ମିଳିତ, ଯଥା,

"ରଣଝଣ ହୋଏ ଖଞ୍ଜା ପାଦୁକ ଚରଣେ ।"

ଲା. ବ ।

କାର୍ଯ୍ୟୋପଲକ୍ଷରେ ଦତ୍ତ ।

ଖଞ୍ଜିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ନିୟମାନୁସାରେ ସ୍ଥାପନ କରିବା, ସୁଚାରୁରୂପେ ସ୍ଥାପନ କରିବା, ଯଥା,

"କୁସୁମର ଭିନ୍ନ ଖଞ୍ଜି କିଙ୍କିଣୀ,
ଏଣୁ ବାଜିଥିବା ହେଉଛି ଜାଣି ।"

ଲା. ବ ।

ଖଟ, ବି. (ଖଟ୍-ଅ) ଅନ୍ଧକୂପ, ତୃଣ; କଫ; ପ୍ରହାର-ବିଶେଷ; ମୁଷ୍ଟି; ପଦାଘାତ; ଲାଙ୍ଗଳ; (ପ୍ରା; ଖଟ୍ୱା ଶବ୍ଦଜ) ଶୟନ ନିମିତ୍ତ କାଷ୍ଠ ନିର୍ମିତ ପଦାର୍ଥ, ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ, ପଲଙ୍କ, ଯଥା,

"ଖାସ ଖଣ୍ଡାଧାସ ଖଟ ମଣି ଭୂ ଶୋଇଲୁରେ ।"

କି. ଚ ।

ଖଟଣୀ, ବି॰. (ଦେଶଜ) ଦେବତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ଖଞ୍ଜା ଭୋଗ ।

ଖଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ଅମ୍ଳପଦାର୍ଥ, ତେନ୍ତୁଳୀପ୍ରଭୃତି ।

ଖଟାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବାଜିବା, ଯଥା,

"କନ୍ୟାସ୍ତମ୍ଭେ ଖଟାଇ ଦୋଲୀ,
କୁମରକୁ ଶୁଆଇ ଦେଲେ ହୁଳହୁଳି ।"

ଖଟିଆ, ବି. (ପ୍ରା; ଖଟ୍ବା ଶବ୍ଦଜ) ଦୋଲା, ଯାନବିଶେଷ ।

ଖଟ୍ଟିକ, ବି. ପୁଂ. (ଖଟ୍-ଅକ, ଇ ଆଗମ) ବକ୍ରିତହସ୍ତ, କୁବ୍ଜପାଣି ।

ଖଟ୍ଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଟ୍-ଅକ-ଆ) ଖଡି ।

ଖଟିନୀ, ⎫ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଟ୍-ଇନ୍, ଈ) ଖଡି;
ଖଟୀ, ⎭ (ଦେଶଜ) ଖଟୀ=ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରୟସ୍ଥାନ ।

ଖଟିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ସେବା କରିବା, ଯଥା,

"ଖଟନ୍ତି ଯା ପାଦେ ମାଳ ଅମୁପଣ ।"

କ. କ ।

ଖଟେଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅମ୍ଳରସବିଶିଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥବିଶେଷ ।

ଖଟେଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ପରିଶ୍ରମ କରାଇବାର; ପଶ୍ୱାଦି ବନ୍ଧନ କରିବା ।

ଖଟ୍ଟନ, ବି॰. (ଖଟ୍ଟ୍-ଅନ) ଖର୍ବ, ବାଙ୍ଗର ।

ଖଟା, ⎫ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଟ୍ଟ; ଖଟ୍ବ୍-ଅ-ଆ) ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ;
ଖଟ୍ବା, ⎭ ଖଟ ।

ଖଟ୍ଟାଶ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୁଂ. ବନ୍ୟ ଜନ୍ତୁବିଶେଷ, କଟାଶ ।

ଖଟ୍ଟି, ବି. ପୁଂ. (ଖଟ୍ଟ୍-ଇ) ଶବବାହକ ଖଟ ।

ଖଟ୍ଟିକ, ବି. ପୁଂ. (ଖଟ୍ଟ୍-ଇକ) ବ୍ୟାଧ ।

ଖଟ୍ଟେରକ, ବି॰. (ଖଟ୍ଟ୍-ଏରକ) ଖର୍ବ, ବାଙ୍ଗର ।

ଖଟ୍ବାଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଖଟ୍ବା-ଅଙ୍ଗ) ଖଟ ଖୁରାପରି ମୁଦ୍ଗର; ଖଟ୍ଟାରଅଙ୍ଗ; ନରପଞ୍ଜର; ପୃଷ୍ଠବଂଶ; ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଶଂକର ଖଟ୍ବାଙ୍ଗ ଲୁବ୍ଧ ଉମାରସେ ଛଦ୍ମେଶଯୁଭୂଷା ପ୍ରୀତ ।"

ଘ. ବ ।

ଖଟ୍ବାଙ୍ଗଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଖଟ୍ବାଙ୍ଗ-ଭୃତ୍) ଶିବ ।

ଖଟ୍ବାରୂଢ଼, ବି॰. (ଖଟ୍ବା-ଆରୂଢ଼) ପାମର, ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ର; ଅଳସ; ଖଟରେ ଶାୟିତ; ପ୍ରମତ୍ତ ।

ଖଟ୍ଟିକା, ⎫
ଖଟ୍ଟିକା, ⎭ ବି. (ଖଟ୍ବା-ଇ-କ-ଆ) ଛୋଟ ଖଟ ।

ଖଡ଼କ୍କିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବାଉବାଟ, ଗୁପ୍ତଦ୍ୱାର ।

ଖଡ଼କ୍କୀ, ବି. (ଖଡ଼କ୍-କୃ-ଅ-ଈ) ଗୁପ୍ତଦ୍ୱାର ।

ଖଡ଼ଖଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଖଡ଼ଖଡ଼ି, ବି. (ଦେଶଜ) କାଷ୍ଠ ନିର୍ମ୍ମିତ ଯାନବିଶେଷ ।

ଖଡ଼ପା, (ଯାବନିକ ଖଡ଼ାପା ଶବ୍ଦଜ) ଗଉଡ଼ମାନେ ପାଲ୍କି କାନ୍ଧେଇ ଯିବାବେଳେ ଗୋଡ଼ରେ କଣ୍ଟା ଇତ୍ୟାଦି ପଶିଲେ ତାହା ବାହାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ଠିଆ ହେବା ପାଇଁ ଡାକ ନ କହି "ଖଡ଼ପା" ଏହି କଥା କହନ୍ତି ।

ଖଡ଼ମ, ବି. (ଦେଶଜ) କାଷ୍ଠ ପାଦୁକା, କଠଉ ।

ଖଡ଼ରା, ବି. (ଯାବନିକ) ଅଶ୍ୱଗାତ୍ର ମାର୍ଜ୍ଜନ ନିମିତ୍ତ ଲୌହନିର୍ମ୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଖଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଶାଗବିଶେଷ ।

ଖଡିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଡି-କ ଯୋଗ) ଖଡିମାଟି; (ଦେଶଜ) ନଉଥ ବା ଡାଲପତ୍ରର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଶିରାବିଶେଷ ।

ଖଡି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଡ୍-ଇ) ଖଡିମାଟି ।

ଖଡୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ହସ୍ତ ଓ ପାଦର ଆଭରଣ, ବଳୟ ।

ଖଡ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଖଡ୍-ଗ) ଗଣ୍ଡାର; ଗଣ୍ଡାରର ଶୃଙ୍ଗ; ଅସି, ଖଣ୍ଡା । ନ. ଲୌହ, ଯଥା,

"ବିଜୁଳି ସଦୃଶେ ଭୁଜେ ଚମକଇ ଖଡ୍ଗ କରାଳ ।"

ଉଷା ।

ଖଡ୍ଗକୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଖଡ୍ଗ-କୋଷ) ଖଡ୍ଗର ଖୋଳ, ଖଡ୍ଗର ଖାପ ।

ଖଡ୍ଗପତ୍ର, ବି. ନ. (ଖଡ୍ଗ-ପତ୍ର) ଢାଲ; ଖଡ୍ଗକୋଷ; ଅସିଫଳକ । ପୁଂ. ଇକ୍ଷୁବୃକ୍ଷ ।

ଖଡ୍ଗପିଧାନ, ବି. ନ. (ଖଡ୍ଗ-ପିଧାନ) ଖଡ୍ଗକୋଷ, ଖଡ୍ଗର ଖୋଳ ।

ଖଡ୍ଗପାଣି, } ବିଂ. (ଖଡ୍ଗ-ପାଣି, ହସ୍ତ) ପ୍ରହାରୋଦ୍ୟତ,
ଖଡ୍ଗହସ୍ତ, } ମାରଣୋନ୍ମୁଖ; ଖଡ୍ଗଧାରୀ ।

ଖଡ୍ଗପୁଚ୍ଛୀ, ବି. ପୁଂ. ଯେଉଁ ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କର ତାଲପତ୍ର ଦେହାବରଣର ନିମ୍ନଭାଗରେ ଦୀର୍ଘ ଖଡ୍ଗାକାର ଶଲାକା ଥାଏ, ଯଥା, ସମୁଦ୍ର କର୍କଟୀ; (Zyphosura.)

ଖଡ୍ଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ଖଡ୍ଗ-ଇନ୍) ଗଣ୍ଡାର । ବିଂ. ଖଡ୍ଗଧାରୀ ।

ଖଡ୍ଗୀକ, ବି. ନ. (ଖଡ୍ଗ-ଈକ) ଧାନ୍ୟାଦି ଶସ୍ୟ କାଟିବାର ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଦାଏ, ଦାଆ ।

ଖଣତି, } ବି. (ପ୍ରା) (ଖନିତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ମାଟି
ଖଣିତା, } ଖୋଳିବାର ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଖଣି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖନ-ଇ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦିର ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ, ଆକର; ଗର୍ତ୍ତ ।

ଖଣ୍ଟ, ବି. ଢ଼କାଏତ, ଠକ, ଜାତିବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଭଲ ବୁଝିଛ କି ଏହି ଖଣ୍ଟଙ୍କୁ,
ଜାଣି ନାହିଁ କି ତାହା କପଟଙ୍କୁ ।"

ବ. ଟି ।

ଖଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଖନ୍ଡ୍-ଅ) ଭେଦ । ନ. ଛେଦ, ପରିଚ୍ଛେଦ; ବସ୍ତୁନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ଯଥା, ଏକ ଖଣ୍ଡ ପୁସ୍ତକ; ଅଂଶ, କନ୍ଦଗୁଣ୍ଡି, ଯଥା,

"ଖଣ୍ଡ କ୍ଷୀର ଦେବ ମୁଁ କାହାକୁ ।"

ଖଣ୍ଡଧାର, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଣ୍ଡ-ଧାର-ଅ-ଆ) କର୍ତ୍ତରୀ, କଇଞ୍ଚି ।

ଖଣ୍ଡନ, ବି. ନ. (ଖନ୍ଡ୍-ଅନ) ଭଙ୍ଗ । ନା-ସ୍ତ୍ରୀ. ନିରାକରଣ; ଭଞ୍ଜନ; ଛେଦନ; ସ୍ୱାମୀଠାରେ ପର ନାରୀ ସଙ୍ଗ ଚିହ୍ନ ଦେଖି ନାୟିକାର ଅପମାନ ବୋଧ, ଯଥା,

"ଖଣ୍ଡହିଁ ଖଣ୍ଡନ କରେ ପ୍ରାଣୀ ପ୍ରାଣ
କୋଚିଲା ସଙ୍ଗତେ ଜଡ ।"

ଭୂପତି ଚଉତିଶା ।

ଖଣ୍ଡନୀୟ, ବି. (ଖଣ୍ଡ-ଅନୀୟ) ଖଣ୍ଡନଯୋଗ୍ୟ, ଯାହା ଖଣ୍ଡନ କରିପାରେ ।

ଖଣ୍ଡପରଶ, } ବି. ପୁଂ. (ଖଣ୍ଡ-ପରଶୁ, ପର୍ଶୁ) ପରଶୁରାମ; ରାହୁ; ଭଗ୍ନଦନ୍ତ ହସ୍ତୀ;
ଖଣ୍ଡପର୍ଶୁ, } ଶିବ; ଯାମଦଗ୍ନ୍ୟ ।

ଯଥା,

"ଖଣ୍ଡପରଶୁ ଭୂଷଣ ଖଣ୍ଡ ପର୍ଶୁଧର,
ସୁଧାରେ ଧବଳି ଦେଉ କ ବସୁଧାପୁର ।"

ଖଣ୍ଡପାଲ, ବି. ପୁଂ. (ଖଣ୍ଡ-ପାଲ) ଗୁଡିଆ ।

ଖଣ୍ଡପ୍ରଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ଖଣ୍ଡ-ପ୍ରଳୟ) କ୍ଷୁଦ୍ରପ୍ରଳୟ, ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରାତଃକାଳରେ ସୃଷ୍ଟି କରି ସାୟଂକାଳରେ ଯେ ଲୟ କରନ୍ତି ତାହାର ନାମ ଖଣ୍ଡପ୍ରଳୟ ।

ଖଣ୍ଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖନ୍ଡ୍ ଧାତୁଜ) ତରବାରି, ଖଡ୍ଗ, ଯଥା,

"ଶତ୍ରୁ ଖଣ୍ଡାଘାତେ ଗଡାଇଲେ ମୁଣ୍ଡ ।"

ନ. କେ ।

ଖଣ୍ଡାଏତ, ବି. (ଦେଶଜ) ଜାତିବିଶେଷର ଉପାଧିବିଶେଷ ।

ଖଣ୍ଡାଭ୍ର, ବି. ନ. (ଖଣ୍ଡ-ଅଭ୍ର) ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ ମେଘ ।

ଖଣ୍ଡିଆ, ବିଂ. (ପ୍ରା) (ଖଣ୍ଡ ଶବ୍ଦଜ) କ୍ଷତଯୁକ୍ତ; ବିକଳାଙ୍ଗ ।

ଖଣ୍ଡିକ, ବି. ପୁଂ. (ଖଣ୍ଡ-ଇକ) କକ୍ଷ, କାଖ, ବାହୁମୂଳ; ଋଷିବିଶେଷ; ବ୍ରୀହିପ୍ରଭୃତି ଶସ୍ୟ । ବିଂ. କ୍ଷୁଦ୍ର ।

ଖଣ୍ଡିତ, ବିଂ. (ଖଣ୍ଡ-ତ) କର୍ତ୍ତିତ; ଛିନ୍ନ; ଭିନ୍ନ; ନିରାକୃତ; ଭଗ୍ନ; ବାସିତ ।

ଖଣ୍ଡିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଣ୍ଡିତ-ଆ) ସ୍ୱାମୀର ପରସ୍ତ୍ରୀ-ସଙ୍ଗ ଚିହ୍ନ ଦେଖି ଈର୍ଷ୍ୟାଯୁକ୍ତା ନାୟିକା, ଯଥା,

"ଖଣ୍ଡିତା ଖଣ୍ଡିତା ହେବାରୁ ରସେ,
ବିମଣ୍ଡିତା କାଳେ ବିମଣ୍ଡିତା ସେ ।"

ବ. ଚି ।

ଖଣ୍ଡିବା, କ୍ରି. ବି. ମୁକ୍ତ କରିବା; ହରିବା ।

ଖଣ୍ଡୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ ରଞ୍ଜିତ ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଓଡ଼ିଶାପଟ୍ଟବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ପିନ୍ଧିଛି ପଡମାଫେଟା ଫରମାଶୀ ବର
ଉଙ୍ଗ ପାଟଖଣ୍ଡୁଆଏ କଟୀରେ ମାଧୁରୀ ଯେ ।"

ଇ. ବ ।

ଖତ, ବି, (ଦେଶଜ) ସାର, ପଚା ଗୋବରାଦି ।

ଖଇଲୁଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଉଁଶ, ପଶୁ ଗୋବରାଦି ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ନିକ୍ଷିପ୍ତ ହୁଏ ।

ଖଗମାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ଗମାଳ) ଧୂମାମେଘ, ଯଥା,

"ରସିକ ବକଳ କଳନା କୁ ବୋଲେ ଚଳ ଚଳ
ପ୍ରିୟା ପାଶେ ଖଗମାଳ ମାଳ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଖଜପ୍ୟାନ, ବି. (ଯାବନିକ) ଯେଉଁ କାଗଜରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଜମୀ ଜମା ବିଶେଷରୂପେ ନିରୂପିତ ହୁଏ ।

ଖଟେଇହେବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ନାନାପ୍ରକାର କଦର୍ଯ୍ୟ ମୁଖଭଙ୍ଗୀ କରି ଚିଡ଼େଇବା ।

ଖଦଡ଼ା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅକିଞ୍ଚନ, ଯଥା,

"ପ୍ରିୟଜନ ପ୍ରୀତି ପିୟୂଷ ପ୍ରବାହ ହୁଅଇ ଯେବେ ଖଦଡ଼ା ।"

ଖଦି, ଖଦୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଳ୍ପ ପରିସର ବିଶିଷ୍ଟ ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଧୋତି, ଯଥା,

"ଖଦି ଗୁମର ଖଜ ଉପଗୁର
ଭାଳି କେହି କେହି କରେ ପ୍ରଗୁର ।"

ଲା. ବ ।

ଖଦିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଖଇ, ଲାଜ ।

ଖଦିର, ବି. ପୁଂ. (ଖଦ୍-ଇର) ଖଇରଗଛ; ଇନ୍ଦ୍ର; ଚନ୍ଦ୍ର । କ. ଖଇର, ଯଥା,

"ପୁଗ ଖଦିର ଚୂର୍ଣ୍ଣେ କେ ଶୋଭିଙ୍ଗୀ,
ଉଦ୍ଧ୍ୟ ପଳିତ ନାଗବଲ୍ଲୀ ଲଙ୍ଗି ।"

ଲା. ବ ।

ଖଦିରସାର, ବି. ପୁଂ. (ଖଦିର-ସାର) ଖଇର, ଯଥା,

"ଜନା ଖଦିର ସାରେଣ ହାରେଣ ହରଣୀ ଦୃଶାସ୍ୟ ।"

ଖଦିରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଦିର-ଇକ-ଆ) ଲଜ୍ଜା, ଜଉ ।

ଖଦ୍ୟୋତ, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ଦ୍ୟୋତ) ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକ; ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ଦୁର୍ବଳ ଚରଣେ ଗୃହ୍ଲକ ପାରେ
ଖଦ୍ୟୋତପଟଳୀ ନେଇଁ ବାହାରେ ।"

ବ. କ୍ଷ ।

ଖଦ୍ୟୋତନ, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ଦ୍ୟୁତ୍-ଅନ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଖଧୂପ, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ଧୂପ) ହାଓୟାଇ ବାଣ; ତୋପ ।

ଖନକ, ବି. ପୁଂ. (ଖନ୍-ଅକ) ମୂଷିକ; ସିନ୍ଧିଚୋର । ବିଂ. ଖନନକର୍ତ୍ତା; ଯେଉଁମାନେ ଆକରରୁ ଧାତୁଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଖନନ କରନ୍ତି ।

ଖନନ, ବି. ନ. (ଖନ୍-ଅନ) ଖୋଳିବା; ଆକରରୁ ଧାତୁପ୍ରଭୃତି ଖୋଳି ବାହାର କରିବା ।

ଖନା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଯେ ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ କଥା କହି ପାରଇ ନାହିଁ; ଯେ ନାକରେ କଥା କହେ, ଯଥା,

"କଣା ପ୍ରବୀଣା ବାଣୀ ଶୁଣି ଲାଜରେ ଖନା ପଦ୍ମୟେ ସ୍ତନକଣ୍ଟ ।"

ବ. ଚି ।

ଖନିତ୍ର, ବି. ନ. (ଖନି-ଇତ୍ର) ଖନନାସ୍ତ୍ର, ଖଣତି ।

ଖନ୍ଦ, ବି. (ଖନ୍ ଧାତୁଜ) ଗର୍ତ୍ତ, ଖାତ ।

ଖନ୍ଦକ, ବି. ପୁଂ. (ଖନ୍ ଧାତୁଜ) ଖାତ ।

ଖପର, ବି. ନ. (ଖର୍ପର ଶବ୍ଦଜ) ଧାତୁବିଶେଷ; ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଖପରା, ବି. ନ. (ଖର୍ପର ଶବ୍ଦଜ) ହାଣ୍ଡିପ୍ରଭୃତିର କ୍ଷୁଦ୍ର ଭଗ୍ନ ଅଂଶ ।

ଖପା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ରାଗ, କ୍ରୋଧ, ବିରକ୍ତ ।

ଖପୁର, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ପୂ-ଅ) ଗୁଆଗଛ; ଘଟ, କଳସ । ବିଂ. ଅଳସ ।

ଖପୁରି, ବି. ନ. (ଖର୍ପର ଶବ୍ଦଜ) ମୁଣ୍ଡର ଖୋଳପା ।

ଖପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ପୁଷ୍ପ) ଆକାଶକୁସୁମ; ଶୂନ୍ୟ, କିଛି ନୁହେଁ; ଶଶଶୃଙ୍ଗ ।

ଖମଣି, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ମଣି) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ଖମଣି ମଣ୍ଡଳକୁ ଭୁ ହସ୍ତ ବଢାଇଲୁ ରେ ।"

କ. ଗ ।

ଖମା, ଖଣା, } ବି. (ଦେଶଜ) ଖାଲ, ଯଥା,

"ଜଣା ପଡଇରେ ବଣା ମୃଗାକ୍ଷି ତୋ ଗୁଣ,
ଅଣାଇ କପଟେ ବଣା କରି ବାଟେ ଖଣାକୁ ଦେବାରୁ ପେଲି ।"

ଖମାର, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାନ୍ୟାଦି ରଖିବାର ଘର ବା ସ୍ଥାନ ।

ଖମୀଳନ, ବି. ନ. (ଖ-ମୀଳନ) ତନ୍ଦ୍ରା, ଅଳ୍ପ ନିଦ୍ରା ।

ଖମୂଳ, ଖମୂଳିକା, ଖମୂଳୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖ-ମୂଳ, ଇକ-ଆ, ଈ) କୁମ୍ଭିକା, ଜଳର ବୋରଝାଞ୍ଜି ।

ଖମ୍ବ, ଖମ୍ଭ, ବ. (ଦେଶଜ) ଖୁଣ୍ଟା, ସ୍ତମ୍ଭ ।

ଖମ୍ବଆଳୁ, ବ. (ଦେଶଜ) ଲମ୍ବାକୃତି ଆଳୁବିଶେଷ ।

ଖୟ୍ରାତ, ବ. (ଯାବନିକ) ଦାନ, ବିତରଣ; (Charitable grants.)

ଖର, ବ. ପୁଂ. (ଖ-ର) ଗର୍ଦ୍ଦଭ; ଅଶ୍ୱତର; କାଉ; ତୀକ୍ଷ୍ଣସ୍ପର୍ଶ; କୁରରପକ୍ଷୀ; ରାକ୍ଷସବିଶେଷ; ଉତ୍ତାପ, ଉଷ୍ଣତା । ବିଂ. ଉଷ୍ଣ; କଠିନ; ଦାରୁଣ; ତୀକ୍ଷ୍ଣ; ବେଗଯୁକ୍ତ । କ୍ରି. ବିଂ. ବେଗରେ, ଶୀଘ୍ର, ଯଥା,

"ଅସ୍ୱାଦନ୍ତ ଯଥା ନାମ ସେ ବସ୍ଥରେ ଖରେ ।"

ବ. ଚି ।

ଖରକିବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଝାଡୁ କରିବା, ଝାଡିବା, ଓଲେଇବା ।

ଖରଚ, ବ. (ଦେଶଜ) ବ୍ୟୟ ।

ଖରଚ୍ଛଦ, ବ. ପୁଂ. (ଖର-ଛଦ) ତୃଣବିଶେଷ, ବେଣା ।

ଖରଡ଼, ବ. (ଦେଶଜ) ଗାଲିଚ, ଯଥା,

"କେହୁ କରୁଛି ମୁକୁର ମାର୍ଜ୍ଜନା,
କେ ଖରଡ ପାରିବାରେ ରଚନା ।"

ଲ. ବ ।

ଖରଡ଼ାପଣି, ବ. ଜମିଦାରମାନଙ୍କର ବାଜେ ଆୟ ।

ଖରଡ଼ିବା, କ୍ରି. ଭାଙ୍ଗିବା ।

ଖରଣସ୍, ଖରଣସ, ବିଂ. (ଖର-ନାସିକା, ନାସିକା ସ୍ଥାନରେ ନସ୍ ଆଦେଶ) ତୀକ୍ଷ୍ଣ ନାସିକ, କଠିନ ନାସିକାଯୁକ୍ତ ।

ଖରଦଣ୍ଡ, ବ. ନ. (ଖର-ଦଣ୍ଡ) ପଦ୍ମ ।

ଖରପ୍ରିୟ, ବ. ପୁଂ. (ଖର-ପ୍ରିୟ) ପାରାବତ, ପାରା ।

ଖରା, ବ. (ପ୍ରା) (ଖର ଶବ୍ଦଜ) ସୂର୍ଯ୍ୟର ଉତ୍ତାପ, ଯଥା,

"ଝାଳ ବହୁଥିବ ଅଙ୍ଗୁ ଲାଗି ଝାଞ୍ଜି ଖରା,
ଛାମ ପାଇ ତରୁ ତଳେ ବସୁଥିବୁ ପରା"

ବ. ଚି ।

ଖରାଂଶୁ, ବ. ପୁଂ. (ଖର-ଅଂଶୁ) ତୀକ୍ଷ୍ଣାଂଶୁ, ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଖରାପ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମନ୍ଦ, ଦୁଷ୍ଟ; ନଷ୍ଟ, ଯଥା,

"ଖରାପ ତୁ ହେଲୁରେ,
ଖେଳଖେଳଖଞ୍ଜନାକ୍ଷି କି ସାହସ କଲୁରେ ।"

କ. ଚମ୍ପୂ ।

ଖରିଦା, ବିଂ. (ଯାବନିକ) କ୍ରୀତ, କିଣା ।

ଖରୁ, ବ. ପୁଂ. (ଖନ୍-ଉ) ଘୋଟକ; ଦର୍ପ; ଦନ୍ତ; କାମଦେବ; ଶିବ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପତିମ୍ବରା କନ୍ୟା । ବିଂ. ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ; ତୀକ୍ଷ୍ଣ; କ୍ରୂର; ନିର୍ବୋଧ ।

ଖର୍କିବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଝାଡୁ କରିବା ।

ଖର୍ଜ୍ଜନ, ବ. ନ. (ଖର୍ଜ୍ଜ-ଅନ) କଣ୍ଡୂୟନ; କୁଣ୍ଡେଇ ହେବା ।

ଖର୍ଜ୍ଜୁ, ଖର୍ଜ୍ଜୂ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖର୍ଜ୍ଜ-ଉ, ଊ) ଖଜୁରିଗଛ; କଣ୍ଡୂୟନ; କୀଟବିଶେଷ ।

ଖର୍ଜ୍ଜୁର, ବ. ନ. (ଖର୍ଜ୍ଜ=ବ୍ୟଥିତ ହେବା-ଉର) ଖଜୁରିଫଳ; ରୂପ୍ୟ । ପୁଂ. କୀଟବିଶେଷ, ସମ୍ବାଲୁଆ ପୋକ; ବୃଶ୍ଚିକ ।

ଖର୍ଜ୍ଜୁରୀ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖର୍ଜ୍ଜ-ଉର-ଈ) ଖଜୁରିଗଛ ।

ଖର୍ପର, ବ. ପୁଂ. (କୃପ୍-ଅର) ଚୋର; ଧୂର୍ତ୍ତ; ଭିକ୍ଷାଭାଣ୍ଡ; ମାଟି ପାତ୍ରର ଭଗ୍ନାଂଶ; ଖପରା; କପାଳ, ମଲା ମନୁଷ୍ୟର ମୁଣ୍ଡ, ଖପୁରି, ଯଥା,

"ମେରଅ ଶୋଣିତେ କରନ୍ତେ ପୂରିତ ଯାଇ ଖର୍ପର ।"

ଉଷା ।

ଖର୍ପରୀ, ବ. ପୁଂ. ନ. (କୃପ୍-ଅର-ଈ) କଜ୍ଜଳ ।

ଖର୍ବ, ବ. ନ. (ଖର୍ବ-ଅ) ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ । ପୁଂ. କୁବେରର ନିଧିବିଶେଷ, ଦଶବୃନ୍ଦ ସଂଖ୍ୟା । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ବାମନ, ନୀଚ ।

ଖର୍ବଟ, ବିଂ. ପୁଂ. ନ. (ଖର୍ବ-ଅଟ) ଚ୍ୱରଶତ ଗ୍ରାମର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଗ୍ରାମ, କ୍ଷୁଦ୍ରନଗର, ପର୍ବତ ପ୍ରାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମ ।

ଖର୍ବଟିକ, ବିଂ. (ଖର୍ବଟ-କ) ବାଙ୍ଗର, ବାମନ, ଯଥା,

"କାନ୍ତ କଟି ବାସ ଧଟି ଦୃଢରେ ଧର,
ଖର୍ବଟିକ କାଗ୍ରଚୟ ଗମନ କର ।"

ଖର୍ମ୍ମ, ବ. ନ. (ଖର୍ଦ୍ଦ=ମାର୍ଜ୍ଜନାକରିବା-ମ) ପୁରୁଷତ୍ୱ; ରେସମୀବସ୍ତ୍ର ।

ଖଲ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଖଲ=ସଂଗ୍ରହ କରିବା-ଅ) ଧାନ୍ୟାଦିର ମର୍ଦ୍ଦନ ସ୍ଥାନ; ମର୍ଦ୍ଦନପାତ୍ର; ମଳ, କଞ୍ଜାଳ । ବିଂ. ଦୁର୍ଜ୍ଜନ, ଯେ ଅନ୍ୟର ହିଂସା କରେ, ହିଂସ୍ରକ, ଯାହାର ମନଃ ସରଳ ନୁହେ, କୁଟିଳ, ନୀଚ (ଖ=ଆକାଶ-ଲି=ସଂଶ୍ଲିଷ୍ଟ ହେବା) ଯଥା,

"କଳଙ୍କ ବଖାଣ ମୋ ଗୀତ, ଖଳ ସଙ୍କୁରେ ଅଦୂଷିତ ।"
ସୁଗ୍ରୀବ ।

ଖଲ୍, ବି. (ଖଲ୍ଲ ଶବ୍ଦଜ) ଔଷଧାଦି ପେଷଣାର୍ଥ ପ୍ରସ୍ତର ନିର୍ମିତପାତ୍ରବିଶେଷ । କ୍ରି. ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବା ।

ଖଳତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଳ-ତା) ହିଂସାପ୍ରବୃତ୍ତି; ଅନ୍ୟର ହିଂସା କରିବା; କୁଟିଳତା; ନୀଚତା ।

ଖଳପୂ, ବି. ପୁଂ. (ଖଳ-ପୂ-ଂ) ମାର୍ଜ୍ଜନକାରୀ ।

ଖଲମୂର୍ତ୍ତି, ବି. ପୁଂ. (ଖଲ-ମୂର୍ତ୍ତି) ପାରଦ, ପାରା ।

ଖଳା, ବି. (ଖଲ ଶବ୍ଦଜ) ଧାନ୍ୟାଦି ରଖିବାର ସ୍ଥାନ । ଯଥା,

"ଖଳା କରି ଗ୍ରାମ ସୀମାରେ ଧାନ ଅମଳ କରି,
ଗୃହକୁ ନିଅନ୍ତେ ଅନନେ କଭୁ ଦସ୍ୟୁ ସୁମରି ।"
ସ୍ଥାନମାଳା ।

ଖଳାଧାର, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଲ-ଆଧାର) ତୈଳପାତ୍ରିକା, ଅସରପା ।

ଖଲାସ, ବି. (ଯାବନିକ) ମୁକ୍ତି ପାଇବା, ଉଦ୍ଧାର ହେବା, ପାର ହେବା ।

ଖଲାସୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ଜଳପ୍ରଭୃତିର କର୍ମଚାରୀ ବିଶେଷ ।

ଖଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ଚାଉଳମଣ୍ଡ, ଯାହା ଧୋବା ଓ ତନ୍ତମାନେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।

ଖଳ, ବି. କାଠପର୍ବ ।

ଖଲିଅ, ବିଂ. ଚାଲିବା ସମୟରେ ଯେ ଝୋଟେଇ ଚାଲେ, ଯଥା,

"ଖଲିଅ ବୋଲଇ ପାଟସରେ ଦେଖ ମୋର ଚାଲି
ଭୁ ମୁଁ ଦୁହେଁ ସାଙ୍ଗ ହୋଇଲେ ଗୋସାଁଇ ଖାଇବା କାଲି ।"

ଖଳିକାର, ବି. ପୁଂ. (ଖଳି-କାର) ଚିତ୍ରକର; ସାପୁଆ-କେଳା ଯଥା,

"ଖଳିକାର ନୋହି କଳା ନାଗକୁ ଚାଳିଲୁ ।"

ଖଲିନ, } ବି. ପୁଂ. ନ. (ଖ-ଲୀନ) ଲଗାମ,
ଖଲୀନ, } ଅଶ୍ୱର ମୁଖରଜ୍ଜୁ; ଅଶ୍ୱାଦି ମୁଖସ୍ଥିତ କଣା ବନ୍ଧନର ଲୌହବିଶେଷ ।

ଖଳିମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଲ-ଇନ-ଈ) ଖମାରସମୂହ; ଖଲ-ବିଶିଷ୍ଟା, ହିଂସ୍ରକା ।

ଖଲିବା, କ୍ରି. (ପ୍ରା) ମର୍ଦ୍ଦନ କରି ମିଶାଇବା ।

ଖଳିଶ, } ବି. ପୁଂ. (ଖଲି-ଶୀ-ଅ) ଗୁଆଗେଣ୍ଟି
ଖଲେଶୟ, } ମାଛ, ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଖଲୀକାର, ବି. ପୁଂ. (ଖଲ-କାର) ଅପକାର, ଅନିଷ୍ଟ, ଶଠ; ବିପଦ ।

ଖଲୁ, ଅଂ. (ଖ-ଲୁ) ନିଷେଧ; ଜିଜ୍ଞାସା; ଅନୁନୟ; ନିଶ୍ଚୟ; ବାକ୍ୟାଲଙ୍କାର; ବ୍ୟାପ୍ତି; ହେତୁ; ସାନ୍ତ୍ୱନା; ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷା ।

ଖଲୂରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଲୂର୍-ଇକ) ଅସ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାସଭୂମି; ବ୍ୟାୟାମ ଭୂମି ।

ଖଲେଧାନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଧାନ୍ୟାଦି ବେଙ୍ଗଲା ପଡିବା ସମୟରେ ଯେଉଁ କାଷ୍ଠରେ ଗୋରୁ ବନ୍ଧା ହୁଅନ୍ତି, ମେଢ଼ଖୁଣ୍ଟ ।

ଖଲ୍ଲ, ବି. ପୁଂ. (ଖଲ୍-ଲ) ଖାଲ; ଗର୍ତ୍ତ; ମଶକ; ଚାତକ; ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଚର୍ମ୍ମ ।

ଖଲ୍ଲିକ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖଲ୍ଲ-କ) ପିଷ୍ଟକାଦି ଭାଜିବା ପଲମ ।

ଖଲ୍ଲିଟ, } ବିଂ. ଯାହା ମୁଣ୍ଡ ଟାଙ୍ଗରା ।
ଖଲ୍ଲୀଟ, }

ଖବର, ବି. (ଯାବନିକ) ବାର୍ତ୍ତା, ସମ୍ବାଦ ।

ଖବାଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଖ-ବାଷ୍ପ) ନୀହାର; ହିମ ।

ଖଶ, ବି. ପୁଂ. ଭାରତବର୍ଷର ଉତ୍ତରସ୍ଥ ପାର୍ବତୀୟ ଦେଶବିଶେଷ; ଜାତିବିଶେଷ । ଶା-ସ୍ତ୍ରୀ. ମୁରା-ନାମକ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ; ଦକ୍ଷକନ୍ୟା; କଶ୍ୟପପତ୍ନୀ ।

ଖଶ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ, (ଖ-ଶ୍ୱାସ) ବାୟୁ ।

ଖସ, ବି. (ଖ = ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ସୋ = ଅବସନ୍ନ କରିବା, ଅ) କୁଣ୍ଡିଆ, କାଛୁ ।

ଖସଖସିଆ, ବି. (ଯାବନିକ) ବେଣାମୂଳ, ବେଣାଚେର । ବିଂ. ଯାହା ମସୃଣ ନୁହେଁ, ଅଚିକ୍କଣ ।

ଖସଡା, ବିଂ. ଚିଠା ; ପିଚ୍ଛିଳ ।

ଖସା, ବି. (ଦେଶଜ) ଛଲ ।

ଖସିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଓହ୍ଲାଇବା; ଗଡ଼ି ପଡିବା; ପତିତ ହେବା, ଯଥା,

"ଗଳା ମନ ଭାର ଜଳ ବର୍ଣ୍ଣ ଖସି ।"
ନ. କେ ।

ଖାଇ, ବି. (ଖନ ଧାତୁ) ଖାତ; କିଲ୍ଲା ବା ଗଡ଼ର ଚାରି ପାଖରେ ଥିବା ଜଳାଶୟ ବିଶେଷ, ପରିଖା;

(“ଖାଦ” ଧାତୁଜ ହେଲେ) କପା ପିଞ୍ଜିବା ଯନ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ ।

ଖାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଖାଦ୍ ଧାତୁଜ) ଭୋଜନ କରିବା ।

ଖାଉନ୍ଦ, ବି. (ଯାବନିକ) ପ୍ରଭୁ, ମୁନିବ ।

ଖାଜାଞ୍ଚି, ବି. (ଯାବନିକ) କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ ।

ଖାଞ୍ଜିକ, ବି. ପୁଂ. (ଖଜ୍ = ଗମନ କରିବା-ଅକ ଅଥବା ଖ = ଆକାଶ-ଅଞ୍ଜ = ଉଡ଼-ଇକ) ଖିର ।

ଖାଡ଼େ, କ୍ରିଂ. ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଥରେ, ବାରେ ।

ଖାଡ୍ଗିକ, ବିଂ. (ଖଡ୍ଗ-ଇକ) ଖଡ୍ଗଧାରୀ ।

ଖାଣ୍ଡବ, ବି. ପୁଂ. (ଖଣ୍ଡ୍-ଅ) ବନବିଶେଷ, ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥ-ନଗର ସନ୍ନିହିତ ଦେଶବିଶେଷ, ଯଥା,

“କାମିନ୍ଦୁଦ ଖାଣ୍ଡବ ଦହନ୍ତେ ଏ ପାଣ୍ଡବ,
ଜାଳିଣି ଶିଖା ପ୍ରକାଶେ ଆରମ୍ଭ ତାଣ୍ଡବ ।”

ଲ. ବ ।

ଖାଣ୍ଡବ-ପ୍ରସ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥ, ଦିଲ୍ଲୀ ।

ଖାଣ୍ଡି, ବି. (ଖଣ୍ଡ ଶବ୍ଦଜ) ମହାପ୍ରସାଦ କୁଡ଼ୁଆର ଭଗ୍ନାଂଶ ।

ଖାଣ୍ଡିକ, ବି. ପୁଂ. (ଖଣ୍ଡ-ଇକ) ମୋଦକ, ଗୁଡ଼ିଆ, ମିଷ୍ଟଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ ।

ଖାତ, ବି. ନ. (ଖନ୍-ତ) ପୁଷ୍କରିଣୀ; ଗର୍ତ୍ତ, ଖାଇ; ଖନନ । ବିଂ. ଖନିତ, ଯାହା ଖନନ କରି ହୋଇ-ଅଛି ।

ଖାତକ, ବି. ନ. (ଖାତ-କ) ପରିଖା, ଖାଇ; (ଖାଟ-କ-ଅ) କୈଧାତୁଜ । ପୁଂ. ଅଧମର୍ଣ୍ଣ, ଋଣୀ ।

ଖାତା, ବି. (ଯାବନିକ) ବହି; ହିସାବପୁସ୍ତକ ।

ଖାଦ, ବି. (ଦେଶଜ) ମୟଳା; ଅସାର ବା ଅଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟର ପଦାର୍ଥ, ଯେପରି ଠଙ୍କାର ଖାଦ କଲା-ରୂପା ।

ଖାଦକ, ବି. ପୁଂ. (ଖାଦ୍-ଅକ) ଅଧମର୍ଣ୍ଣ, ଋଣଗ୍ରସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି । ବିଂ. ଭକ୍ଷକ ।

ଖାଦନ, ବି. ନ. (ଖାଦ୍-ଅନ) ଭୋଜନ । ପୁଂ. ଦନ୍ତ ।

ଖାଦିତ, ବିଂ. (ଖାଦ୍-ତ) ଭକ୍ଷିତ ।

ଖାଦିର, ବିଂ. (ଖଦିର-ଅ) ଖଦିର ନିର୍ମିତ; ଖଦିର-ସଂକ୍ରାନ୍ତ । ବି. ନ. ଖଇର ।

ଖାଦ୍ୟ, ବିଂ. (ଖାଦ୍-ଯ) ଭକ୍ଷଣୀୟ, ଆହାରୀୟ, ଭକ୍ଷ-ଣୀୟଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଖାନ୍‌ଗୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ବାରବିଳାସିନୀ, ବେଶ୍ୟା ।

ଖାନି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖନ୍-ଇ) ଖଣି, ଆକର ।

ଖାନିକ, ବି. ନ. (ଖନ୍-ଇକ) କାନ୍ଥରେ ହୋଇଥିବା ଗର୍ତ୍ତ; କାନ୍ଥର ଫାଟ । ବିଂ. ଖଣିରକର୍ମକାରୀ ।

ଖାନିଲ, ବି. ପୁଂ. (ଖନ୍-ଇଲ) ସିନ୍ଧିଚୋର ।

ଖାପ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅସ୍ତ୍ରାଧାର, ଅସିକୋଷ ।

ଖାବଖାବୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବନ୍ଧୁର; ଅବୁଡ଼ା-ଖାବୁଡ଼ା ।

ଖାର, ବି. (କ୍ଷାର ଶବ୍ଦଜ) ଲବଣରସ; ଭସ୍ମ, ପାଉଁଶ ।

ଖାସ୍, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଖାଣ୍ଟି, ଠିକ୍, ଯଥା,

“ଖାସ ଖଣ୍ଡା ଧାର ଖଟମଣି ତୁ ଶୋଇଲୁ ରେ ।”

ଖାରି, ପୁଂ. } ବି. (ଖନ୍-ଅର, ଇ) ଶସ୍ୟ ପରି-
ଖାରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ମାଣପାଏବିଶେଷ ।

ଖାରିଆ, ବିଂ. (ପ୍ରା) (କ୍ଷାର ଶବ୍ଦଜ) ଯହିଁରେ କ୍ଷାର ପଦାର୍ଥ ଅଧିକ ଥାଏ, ଲୁଣିଆ ।

ଖାରୁଆ, ବି. (କ୍ଷାର ଶବ୍ଦଜ) ଏକପ୍ରକାର ଲାଲ ରଙ୍ଗର ମୋଟ ଲୁଗା ।

ଖାଲ, ବି. (ଖଲ୍ଲ ଶବ୍ଦଜ) ଗର୍ତ୍ତ; ଖମା; ଖାଲ ଜମି ଏଥିରେ “ଖାଲର” ଅର୍ଥ ନିମ୍ନ ।

ଖାଲି, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଶୂନ୍ୟ, ଭିନ୍ନ, ଯଥା,

“ଜାଣିଲେ ଜୟନ୍ତ ଜଣି ନାହିଁ ଖାଲି ନିଜ ଉପାୟ ।”

ଉଷା ।

ଖାଲୋଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଛ ଧରି ରଖିବାପାତ୍ର-ବିଶେଷ ।

ଖାସ୍, (ଯାବନିକ) ବିଶେଷ, ଅସାଧାରଣ ।

ଖାସା, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଉତ୍ତମ, ଉପାଦେୟ ।

ଖାସୁ, ବି. ନପୁଂସକ; କୋଷକର୍ତ୍ତିତ ।

ଖିଆଲ, ବି. (ଯାବନିକ) ଝୁଙ୍କ; ପରିହାସ, ଯଥା,

“ଖିଆଲ ସରିରେ ଧନ ମନରେ ମଣିଲୁ ରେ ।”

ଖିଙ୍କାରହେବା, କ୍ରି. ଚଳେ ହୋଇ କହିବା ।

ଖିଡକି, ବି. (ଦେଶଜ) ଜଲାକବାଟି, ଝରକା ।

ଖିଦ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଖିଦ୍-ଆନ) ଯେ ଖେଦ କରୁଅଛି, ଯେ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରୁଅଛି ।

ଖିଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଖିଦ୍-ର) ଦରିଦ୍ର, ରୋଗ ।

ଖିନ୍ନ, ବିଂ. (ଖିଦ୍-ତ) ଶ୍ରାନ୍ତ, କ୍ଲାନ୍ତ; ଦୁଃଖିତ; ଅଳସ ।

ଖିରି, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୁଗ୍ଧ ଚାଉଳରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖାଦ୍ୟ-ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; ପାୟସ ।

ଖିଲ, ବିଂ. (ଖ-ଇଲ) ଅପ୍ରହତ, ଦୁର୍ଗମ; ଅକୃଷ୍ଟ (ଭୂମି) ଉତ୍ସନ୍ନ; ପରିଶିଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. ବାସ୍ତୁ; (ଦେଶଜ) ଅର୍ଗଳ; ଖିଲା ।

ଖିଲ,
ଖିଲି, } ବି. (ଦେଶଜ) ପାନବଡଆ ।

ଖିଲ୍‌କାଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ଚୁଆକାଡ; ସାନ୨ କୁଶ ।

ଖିଲ୍ଲଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ଇଷ୍ଟକାଦିର ଅର୍ଦ୍ଧ ଗୋଲାକାର ଗ୍ରନ୍ଥନବିଶେଷ ।

ଖୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୁଗ୍ଧରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; ଦଧିମନ୍ଥନ ଦଣ୍ଡ; ବାହୁମୂଳ ।

ଖୁଜୁଲି, ବି. (ଯାବନିକ) କାଛୁ, କୁଣ୍ଡିଆ ।

ଖୁଡଆ, ବି. (ଦେଶଜ) କଳିହୁଡା ।

ଖୁଣୀ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଯେ ମନୁଷ୍ୟ ମାରି ପଳାଇଅଛି, ହତ୍ୟାକାରୀ ।

ଖୁଣ୍ଟ, ବି. (ଦେଶଜ) କୀଲକ, ମେଖ, ସ୍ତମ୍ଭ ।

ଖୁଣ୍ଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ମେଖ; କଳା; ଉଲୁଗୁଣା; ଅପବାଦ, ଯଥା,

"ଛାଣ ଖୁଣ୍ଟା ଗୁରୁଜନ ଗଞ୍ଜଣାରୁ ମୋ ପ୍ରାଣ ସଖୀ ସରିବ ।"

ଖୁଣ୍ଟିଆ, ବି. କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣବିଶେଷ; ଉପାଧିବିଶେଷ, ଯଥା,

"ପ୍ରପଦେ ଗୁରୁ ଝୁଣ୍ଟିସ୍ୟା, ସେ ବନ୍ଧୁ ଶମ୍ଭୁ ଖୁଣ୍ଟିସ୍ୟା,
ବୋଲଇ ପାହୁଡ ଶମ୍ଭୁକୁ ଘାଉଡ଼ ଶ୍ରୀପାଲଙ୍କିସ୍ୟା ପଟିସ୍ୟା ।"
ବ. ଚି ।

ଖୁଣ୍ଟିବା, କ୍ରି. ବି. ଗୋଠାଇବା, ଠୋକିବା ।

ଖୁଡଖୁଡ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଖୁଡୀ, ବି. (ପ୍ରା) (ଖୁଲ୍ଲତାତ ଶବ୍ଦଜ) ପିତୃବ୍ୟ ପତ୍ନୀ ।

ଖୁଡୁତା, ବି. (ପ୍ରା) (ଖୁଲ୍ଲତାତ ଶବ୍ଦଜ) ଦାଦା, ପିତୃବ୍ୟ ।

ଖୁଦ, ବି. (କ୍ଷୋଦ ଶବ୍ଦଜ) ତଣ୍ଡୁଳକଣା, ଚାଉଳର କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶ ।

ଖୁଦକୁଣି, ବି. (ଦେଶଜ) କୁମାରୀମାନଙ୍କର ଭାଦ୍ର ମାସ ରବିବାରର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓଷା ।

ଖୁଦ୍‌ପିଠା, ବି. (ଦେଶଜ) ଖୁଦ ଓ ଇମ୍ବପତ୍ର ମିଶ୍ରିତ ଜାଉ ।

ଖୁଦିର, ବିଂ. (କ୍ଷୁଦ୍ର ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଖୁନ୍ଦା, ବି. (ଦେଶଜ) ମୁଥ, ମୁଣି ।

ଖୁର, ବି. ପୁଂ. (ଖୁର୍=ଛେଦନ କରିବା-ର, ଋ ଲୋପ) କ୍ଷୌର କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ । ଅଶ୍ୱାଦିର ଗୋଡର ଖୁରା; ଖଟ ଇତ୍ୟାଦିର ଖୁରା; ନଖୀନାମକ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ, ଯଥା,

"ମେରୁ ମସ୍ତକରେ ମିଶିବ ଯେବେ,
ଖୁରକ ସ୍ଥାନ କୋହିବ ତେବେ ।
ତା ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଖୁବ ରହିବା ଠାବେ,
ଖୁର ମାରଇ ଯେ ।"

ଘ. ବ ।

ଖୁରଣସ୍, ଖୁରଣସ, ବିଂ. ଖୁର=ନାସିକା-ନସ୍, ନସ) ଚେପଟାନାକବିଶିଷ୍ଟ ।

ଖୁରପ୍ର, ବି. ପୁଂ. (କ୍ଷୁର-ପ୍ର-ଅ) ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକୃତ ବାଣବିଶେଷ; ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଖୁର୍ପି ।

ଖୁରଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖୁର୍-ଅଲ-ଈ) ବ୍ୟାୟାମ; ଅସ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷା ।

ଖୁରା, ବି. (ପ୍ରା; ଖୁର ଶବ୍ଦଜ) ଅଶ୍ୱାଦିର ଗୋଡର ଖୁର, ଖଟ ଇତ୍ୟାଦିର ଖୁର ।

ଖୁରାଣ୍ଟୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ମୃଗବିଶେଷ ।

ଖୁରି,
ଖୁରି, } ବି. (ଦେଶଜ) ମାଟିରେ ନିର୍ମିତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ୨ କଟୋରା, ଘଣ୍ଟା, ଯଥା,

"ଖୁରି ଅର୍ଜନ ଥାଏ ସ୍ନେହରେ ହେଲା ।"

ଖୁରୁଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶୁଖିଲା ନଡିଆ ।

ଖୁରୁମା, ବି. (ଯାବନିକ) ଗଜା, ମିଷ୍ଟାନ୍ନବିଶେଷ ।

ଖୁର୍ପି, ବି. (କ୍ଷୁରପ୍ର ଶବ୍ଦଜ କିମ୍ବା ଖୁରପ୍ର ଶବ୍ଦଜ, ଖୁରପ୍ର ଦେଖ) ଘାସ ଚେଞ୍ଚିବା ଅସ୍ତ୍ର ।

ଖୁଲ୍ଲ, ବି. (ଖୁଦ୍-ଲ, ଦ୍=ଲ) ନୀଚ, ଅଧମ; କ୍ଷୁଦ୍ର, ଷ୍ଟେଠ; ଅଳ୍ପ; ଲଘୁ; କନିଷ୍ଠ ।

ଖୁଲ୍ଲତାତ, ବି. ପୁଂ. (ଖୁଲ୍ଲ-ତାତ) ପିତୃବ୍ୟ, ଦାଦା ।

ଖୁଲ୍ଲମ, ବି. ପୁଂ. ବର୍ତ୍ମ, ପଥ ।

ଖୁସି, ବି. (ଯା.ବନିକ) ଇଚ୍ଛା; ଆନନ୍ଦ ।

ଖେଚର, ବିଂ. (ଖେ-ଚର-ଅ) ଆକାଶଗାମୀ । ବି. ପୁଂ. ପକ୍ଷୀ; ବିଦ୍ୟାଧର; ସୂର୍ଯ୍ୟାଦି ଗ୍ରହ ।

ଖେଚରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖେଚର-ଈ) ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ମୁଦ୍ରାବିଶେଷ; ଖେଚିଡ଼ି ।

ଖେଚିଡ଼ି, ବି. (ଖେଚରୀ ଶବ୍ଦଜ) ଡାଲି ଓ ତଣ୍ଡୁଳ ମିଶ୍ରିତ ପକ୍ୱଅନ୍ନବିଶେଷ ।

ଖେଟ, ବି. ପୁଂ. (ଖିଟ୍-ଅ) ଭକ୍ଷକ; ଘୋଟକ; ସୂର୍ଯ୍ୟାଦି ଗ୍ରହ; କଫ; ଫଳକ, ଢାଲ; ପଲ୍ଲିଗ୍ରାମ । ନ. ତୃଣ; ମୃଗୟା । ବିଂ. ନୀଚ, ଅଧମ; ଶାସ୍ତ୍ରୀ ।

ଖେଟକ, ବି. ପୁଂ. (ଖିଟ୍-ଅ-କ) ପଲ୍ଲିଗ୍ରାମ; ଫଳକ, ଢାଲ ।

ଖେଟୀ, ବି. (ଖେଟ୍-ଇନ୍) ଲମ୍ପଟ ବ୍ୟକ୍ତି, କାମୁକଲୋକ ।

ଖେଣ୍ଡା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ନିର୍ଲ୍ଲଜ; ଭିଡ଼ଦୋ; କୁତ୍ସିତା ।

ଖେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଖିଦ୍-ଅ) ଆକ୍ଷେପ, ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ; ଦୁଃଖ; ଶ୍ରମ; ଅବସନ୍ନତା; ଶ୍ରାନ୍ତି, କ୍ଲାନ୍ତି, ଯଥା,

"କଦମ୍ବ ଦୋହଦ କର ମୋ ହୃଦର ଛଡାଅ
ମନ୍ମଥ ଖେଦ ।"

ର. କ ।

ଖେଦିତ, ବିଂ. (ଖେଦ-ଦେଖ-ତ) ଖେଦଯୁକ୍ତ, ଖିନ୍ନ ।

ଖେପ, ବି. (କ୍ଷେପ ଶବ୍ଦଜ) ନିକ୍ଷେପ; (ଦେଶଜ) ବାର, ଥର ।

ଖେପା, ବି. (କ୍ଷିପ୍ ଧାତୁଜ) ଲମ୍ଫ, କୁଦା ।

ଖେପାଜାଲ, ବି. (କ୍ଷିପ୍ ଧାତୁଜ) ମତ୍ସ୍ୟ ଧରିବା ଜାଲବିଶେଷ ।

ଖେୟ, ବି. ନ. (ଖନ୍-ଯ) ଖାତ, ପରିଖା, ଖାଇ । ବିଂ. ଖନନଯୋଗ୍ୟ ।

ଖେଳନ, ବି. ନ. (ଖେଳ୍-ଅନ) କ୍ରୀଡ଼ା ।

ଖେଳନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖେଳନ-ଆ) ଖେଳିବା ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ।

ଖେଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖେଳ-ଆ) କ୍ରୀଡ଼ା ।

ଖେସାରତ, (ଯାବନିକ) କ୍ଷତି, ହାନି, ଅପଚୟ ।

ଖେସାରି, ବି. ଚଣା, ଶସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଖୋଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଭ୍ୟାସ, ସ୍ୱଭାବ ।

ଖୋଜ, ବି. ପଶ୍ୱାଦିର ପଦଚିହ୍ନ । କ୍ରି. ଅନ୍ୱେଷଣ କର ।

ଖୋଜିବା, କ୍ରି, ବି. (ହିନ୍ଦି) ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବା; ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ।

ଖୋଡ, ଖୋ଼ର, ବିଂ. (ଖୋଡ୍-ଅ) ଖଞ୍ଜ, ଲେଙ୍ଗଡ଼ା ।

ଖୋଦ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ଆପେ, ନିଜେ ।

ଖୋଦିତ, ବିଂ. (କ୍ଷୋଦିତ ଶବ୍ଦଜ) ଅଙ୍କିତ, ଯହିଁରେ ଅକ୍ଷର ଇତ୍ୟାଦି ଅଙ୍କନ କରା ହୋଇଅଛି ।

ଖୋପ, ବି. (କ୍ଷୁପ୍ ଶବ୍ଦଜ) ପାରାଘର; କ୍ଷୁଦ୍ର କୋଠରୀ ।

ଖୋପା, ବି. ବଦ୍ଧକେଶ, ଜୁଡ଼ା ।

ଖୋରାକି, ବି. (ଯାବନିକ) ଆହାର ।

ଖୋଳ, ବି. (ଖୋଳକ ଶବ୍ଦଜ) ଏକ ପ୍ରକାର ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର; ମୃଦଙ୍ଗ; ପଦାର୍ଥର ଉପରର ଆବରଣ ।

ଖୋଲ, ବି. (ଖଲ୍ଲ ଶବ୍ଦଜ) ଗୁହା, ଗର୍ତ୍ତ, ଯଥା,

"କପିଳାସ ଖୋଲ ନିବାସୀ ଶବର,
ରଣ ରଙ୍ଗ ଭେଙ୍କା ଯା ବଂଶ ଶେଖର ।"

ନ. କେ ।

ଖୋଳକ, ବି. ପୁଂ. (ଖୁ-ଲ-କ) ଟୋପର; ମୃଦଙ୍ଗ ।

ଖୋଳପା, ବି. (ଖୋଳକ ଶବ୍ଦଜ) ଚୋପା; ପଗଡ଼ି; ପାର୍ଶ୍ୱ; ହାଣ୍ଡି; ଗୁଆପ୍ରଭୃତିର ଖୋଷା; ବଲ୍ମୀକ ।

ଖୋଲା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମେଲା, ଅନାବୃତ; ସହଜ ।

ଖୋଳିବା, କ୍ରି. ବି. (ଖନ ଧାତୁଜ) ଖନନ କରିବା ।

ଖୋଷା, ବି. (ଦେଶଜ) ବଦ୍ଧକେଶ; ଜୁଡ଼ା, ଯଥା,

"ଠଭୁଫଲ ପ୍ରାୟ ଖୋଷା, ଶୋଭିଛି ଯୋଷା ।"

ଲ. ବ ।

ଖୋସଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) କଟୀସ୍ଥ ବସ୍ତ୍ରବନ୍ଧନୀବିଶେଷ ।

ଖୋସା, ବି. (ଦେଶଜ) ତ୍ୱକ୍, ଛାଲ; ପଣସପ୍ରଭୃତି ଫଳର ପୃଷ୍ଠ ।

ଖୋଷିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଣ୍ଠିବା, ଯଥା,
"କଳାକୁଟିଳ କୁନ୍ତଳେ ଖୋଷା ଖୋଷି।"
ଉ. ବ।

ଖ୍ୟାତ, ବିଂ. (ଖ୍ୟା-ତ) ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ଖ୍ୟାତିଯୁକ୍ତ; କଥିତ।

ଖ୍ୟାତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଖ୍ୟା-ତି) ଯଶଃ; ନାମ; ଜ୍ଞାନ; କଥନ।

ଖ୍ୟାତ୍ୟାପନ୍ନ, ବିଂ. (ଖ୍ୟାତି-ଆପନ୍ନ) ବିଖ୍ୟାତ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଖ୍ୟାତି ଲାଭ କରିଅଛି।

ଖ୍ୟାପକ, ବିଂ. (ଖ୍ୟାପି-ଅକ) କୀର୍ତ୍ତିକ, ଘୋଷକ, ପ୍ରଚାରକ।

ଖ୍ୟାପନ, ବି. ନ. (ଖ୍ୟାପି-ଅନ) କୀର୍ତ୍ତନ କରିବା, ଘୋଷଣା, ପ୍ରଚାର; କଥନ।

———:o:———

ଗ

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ତୃତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ। ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣସ୍ଥାନ ଜିହ୍ୱାମୂଳ। ବି. ପୁଂ. (ଗମ୍ କମ୍ବା ଗୈ-ଅ) ଗଣେଶ; ଗନ୍ଧର୍ବ; ଗଗନ; ଗୀତ; ସୁମେରୁ; ସ୍ୱର୍ଗ; ଗୁରୁ; ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ। ବିଂ. ଗାୟକ; ଗାମୀ, ଯେ ଗମନ କରେ।

ଗଁଗଁ, ବି. (ଦେଶଜ) କଷ୍ଟସୂଚକ ଶବ୍ଦବିଶେଷ।

ଗଇଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଡ଼ିଲ ଅଠାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ।

ଗଇଣ୍ଠାଲ, ବି. (ଗ୍ରନ୍ଥି ଶବ୍ଦଜ) ବିବାହ ସମୟରେ ବରକନ୍ୟାଙ୍କ ଯେଉଁ ଲୁଗାରେ ଗଣ୍ଠି ପକାଯାଏ।

ଗଇନ୍ତି, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଟି ଖୋଳିବାର ଲୌହ ନିର୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ।

ଗଇଣ, ବି. (ଗିହ୍ୱାଣ ଶବ୍ଦଜ) ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ।

ଗଉଡ଼, ବି. (ଗୋପାଳ ଶବ୍ଦଜ) ଗୋପାଳ, ଜାତିବିଶେଷ, ଯଥା,
"ଦେଖିଣ ବେଗେ ସହିତ ଗୋଧନ ଯେନ ଗଉଡ଼
ବଜାଇ ବଂଶୀ ସୁଲଳିତ ସ୍ୱନେ,
ଗୋଷ୍ଠକୁ ଗମଇ ଧୀରେ ଆନନ୍ଦିତ ମନେ।"
କ. ବ।

ଗଉଡୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋପାଳୁଣୀ ଶବ୍ଦଜ) ଗୋପାଳୁଣୀ, ଗୌଡୁଣୀ, ଗୋପୀ।

ଗଉଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାନ୍ୟାଦି ମାପ କରିବାର ପରିମାଣପାତ୍ରବିଶେଷ।

ଗଗନ, ବି. ନ. (ଗମ୍-ଅନ) ଆକାଶ, ଯଥା,
"ତାରାମୟ ଗଗନକୁ ବନ୍ଧୁମନ୍ଦୁ ବଳି,
ମନୋଜ୍ଞ ପଲ୍ଲବ ଫୁଲେ ଶୋଭେ ବନସ୍ଥଳୀ।"
କ. ବ।

ଗଗନଧ୍ୱଜ, ବିଂ ପୁଂ. (ଗଗନ-ଧ୍ୱଜ) ମେଘ; ସୂର୍ଯ୍ୟ।

ଗଗନଚର, ବିଂ. (ଗଗନ-ଚର) ଆକାଶଗାମୀ।

ଗଗନେଚର, ବି. ପୁଂ. (ଗଗନେ-ଚର) ଗ୍ରହ, ନକ୍ଷତ୍ର; ସୂର୍ଯ୍ୟାଦି ଗ୍ରହ; ପକ୍ଷିପ୍ରଭୃତି।

ଗଗନୋଲ୍ମୁକ, ବି. ପୁଂ. (ଗଗନ-ଉଲ୍ମୁକ) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ।

ଗଙ୍ଗଶିଉଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ସିଂହାରହାରଫୁଲ, ଶେଫାଳିକା, ଯଥା,
"ଉପକ କରଣ ଲାଗିଲେ ଯେସନ୍
ହୋଇଯାଏ ଗଙ୍ଗଶିଉଳୀ।"
ମଧୁସ୍ୱମଙ୍ଗଳ।

ଗଙ୍ଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗାଂ=ପୃଥିବୀକୁ-ଗ=ଯେ ଗମନ କରେ କମ୍ବା ଗମ୍-ଗ; ଯେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ପବିତ୍ର କରିବା ନିମିତ୍ତ ବ୍ରହ୍ମଲୋକରୁ ପୃଥିବୀକୁ ଗମନ କରିଅଛନ୍ତି) ଗଙ୍ଗାନଦୀ, ଗଙ୍ଗାଦେବୀ, ସୁରନିମ୍ନଗା; ଦୁର୍ଗା।

ଗଙ୍ଗାଜ, ବି. ପୁଂ, (ଗଙ୍ଗା-ଜ) ଭୀଷ୍ମ; କାର୍ତ୍ତିକେୟ।

ଗଙ୍ଗାଟେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗଙ୍ଗାଟ-ଏୟ) ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ିମାଛ।

ଗଙ୍ଗାଧର, ବି. ପୁଂ. (ଗଙ୍ଗା-ଧର) ଶିବ; ସମୁଦ୍ର।

ଗଙ୍ଗାପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଗଙ୍ଗା-ପୁତ୍ର) ଭୀଷ୍ମ; ଜାତିବିଶେଷ।

ଗଙ୍ଗାସୁତ, ବି. ପୁଂ. (ଗଙ୍ଗା-ସୁତ) ଭୀଷ୍ମ; କାର୍ତ୍ତିକେୟ।

ଗଛ, ବି. (ଗଚ୍ଛ ଶବ୍ଦଜ) } ବୃକ୍ଷ।
ଗଚ୍ଛ, ବି. ପୁଂ. (ଗମ୍-ଅ, ଗମ୍=ଗଚ୍ଛ) } ବୃକ୍ଷ।

ଗଚ୍ଛିତ, ବିଂ. (ଗୁଚ୍ଛ ଶବ୍ଦଜ) ନିକ୍ଷିପ୍ତ; ନ୍ୟସ୍ତ, ରକ୍ଷିତ।

ଗଜ, ବି. ପୁଂ. (ଗଜ୍-ଅ) ହସ୍ତୀ; ଦୁଇହସ୍ତ ପରିମାଣ; ବାସ୍ତୁବିଶେଷ; ଗଜପୁଟ।

ଗଜକୁମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଗଜ-କୁମ୍ଭ) ହସ୍ତିର ମସ୍ତକସ୍ଥ କୁମ୍ଭ।

ଗଜକୂର୍ମ୍ମାଶୀ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-କୂର୍ମ୍ମ-ଅଶିନ୍) ଗରୁଡ଼ ।

ଗଜଗଜ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ତରଳ ପଦାର୍ଥର ଏକ ପ୍ରକାର ପତନ ଶବ୍ଦ ।

ଗଜଗତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଜ-ଗତି) ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ହସ୍ତିର ଗତି ।

ଗଜଚ୍ଛାୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଜ-ଛାୟା) ତିଥି ନକ୍ଷତ୍ରାଦିର ଯୋଗବିଶେଷ ।

ଗଜଢକ୍କା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଜ-ଢକ୍କା) ହସ୍ତୀର ଉପରସ୍ଥ ବଡ଼ ଢୋଲ ।

ଗଜତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଜ-ତା) ଗଜସମୂହ ।

ଗଜଦଘ୍ନ, } ବିଂ. (ଗଜ-ଦଘ୍ନ, ଦ୍ୱୟସ) ହସ୍ତି-
ଗଜଦ୍ୱୟସ, } ପରିମାଣ ।

ଗଜଦନ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ଦନ୍ତ) ଗଣେଶ; ନାଗଦନ୍ତ, ଗୃହ ଖୁମ୍ବସ୍ଥିତ ସଂଲଗ୍ନ କାଷ୍ଠଖଣ୍ଡବିଶେଷ; ହସ୍ତୀଦନ୍ତ, ହାତୀଦାନ୍ତ ।

ଗଜପତି, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ପତି) ଗଜରାଜ, ଶ୍ରେଷ୍ଠଗଜ; ଉତ୍କଳୀୟ ରାଜବଂଶବିଶେଷ ।

ଗଜପୁଟ, ବ. ପୁଂ. ଔଷଧ ପାକାର୍ଥ ହସ୍ତପରିମିତ ଗର୍ତ୍ତ ।

ଗଜବନ୍ଧ, ବ. ନ. (ଗଜ-ବନ୍ଧ) ଗୃହ ନିର୍ମ୍ମାଣର ନିୟମବିଶେଷ ।

ଗଜବନ୍ଧନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଜ-ବନ୍ଧନ, ଈ) ହସ୍ତୀବନ୍ଧନ ସ୍ଥାନ ।

ଗଜମାଚଳ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ମା-ଚଳ) ସିଂହ ।

ଗଜମୁକ୍ତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଜ-ମୁକ୍ତା) ହସ୍ତିକୁମ୍ଭଜାତ ମୁକ୍ତା ।

ଗଜମୋଟନ, } ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ମୋଟି-ଅନ, ଗଜ-
ଗଜମୋଚନ, } ମୁଚ୍-ଅନ) ସିଂହ ।

ଗଜରାଜ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ରାଜନ୍) ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହସ୍ତୀ, ଗଜେନ୍ଦ୍ର ।

ଗଜରିପୁ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ରିପୁ) ସିଂହ ।

ଗଜା, ବ. (ଦେଶଜ) ମିଷ୍ଟାନ୍ନବିଶେଷ; ଅଙ୍କୁର । ବିଂ. ଉଦ୍ଭିଣ, ଯଥା, ଗଜା ବୟସ ।

ଗଜାଗ୍ରଣୀ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ଅଗ୍ରଣୀ) ଐରାବତ ହସ୍ତୀ ।

ଗଜାଜୀବ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ଆଜୀବ) ମାହୁନ୍ତ, ହସ୍ତିପକ ।

ଗଜାନନ, ଗଜବଦନ, ଗଜାସ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ଆନନ, ବଦନ, ଆସ୍ୟ) ଗଣେଶ ।

ଗଜାରି, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ଅରି) ସିଂହ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଗଜାରୋହ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ଆରୋହ) ନିଷାଦୀ, ହସ୍ତୀ ପୃଷ୍ଠରେ ଉପବିଷ୍ଟ ।

ଗଜାଶନ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ଅଶନ) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

ଗଜାଶନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଜ-ଅଶନ-ଆ) ପଦ୍ମମୂଳ ।

ଗଜାହ୍ୱୟ, ଗଜସାହ୍ୱୟ, ଗଜାହ୍ୱ, ବ. ନ. (ଗଜ-ଆହ୍ୱୟ, ସାହ୍ୱୟ, ଆହ୍ୱା) ହସ୍ତିନାନଗର, ଦିଲ୍ଲୀ ।

ଗଜୁରିବା, ବ. (ଦେଶଜ) ଅଙ୍କୁରିତ ହେବା ।

ଗଜେନ୍ଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ-ଇନ୍ଦ୍ର) ଗଜପତି, ଗଜରାଜ ।

ଗଜେଷ୍ଟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଜ-ଇଷ୍ଟା) ଭୂମିକୁଷ୍ମାଣ୍ଡ, ଭୂଇଁକଖାରୁ ।

ଗଞ୍ଜ, ବ. ପୁଂ. (ଗଜ୍-ଅ) ଅବଜ୍ଞା, ଗଞ୍ଜନା, ଅବମାନନା । ନ. ଗୋଗୃହ; ଭଣ୍ଡାର ଘର; ଧନାଗାର; ରତ୍ନାଦିର ଖଣି; (ଗଜ୍ ଧାତୁଜ) ଶସ୍ୟାଦିର ବିକ୍ରୟ ସ୍ଥାନ ।

ଗଞ୍ଜଣା, ବ. (ପ୍ରା) (ଗଞ୍ଜନାଶବ୍ଦଜ) ଲାଞ୍ଛନା, ଯାତନା, ଭର୍ତ୍ସନା, ଯଥା,

"ଚୋଳଖଣ୍ଡୀ ଗୁରୁଜନ ଗଞ୍ଜଣାରୁ ମୋ ପ୍ରାଣ ସଖୀ ସରବ ।"
କ. ଚ ।

ଗଞ୍ଜକ, ବିଂ. (ଗଞ୍ଜ-ଅକ) ତୁଚ୍ଛକାରକ, ତିରସ୍କାରକ ।

ଗଞ୍ଜନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଞ୍ଜ-ଅନ-ଆ) ଲାଞ୍ଛନା, ଯାତନା, ଭର୍ତ୍ସନା ।

ଗଞ୍ଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଞ୍ଜ-ଆ) ମଦବିକ୍ରୟଗୃହ; ମଦ୍ୟପାତ୍ର; ଖଣି; ବିକ୍ରୟସ୍ଥାନ; ଅଣ୍ଡିରା କୁକ୍କୁଟ ।

ଗଞ୍ଜାଇ, ବ. ପୁଂ. ଚୁଳ୍ମବିଶେଷ, ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଗଞ୍ଜାଇକି ଭଣି ଲାଗି ଥାନ୍ତେ ପୁଣି ରଞ୍ଜାଇଲା ମନ ଝଳି ।"

ଗଞ୍ଜିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଞ୍ଜ-କ-ଆ) ମଦବିକ୍ରୟଗୃହ । ବିଂ. କଷ୍ଟଦାୟିକା, ଯଥା,

"ବ୍ୟଞ୍ଜନ ପ୍ରବର ଗଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡିକା ।"

ଗଠନ, ବି. ନ. (ଗଠ୍-ଅନ) ନିର୍ମ୍ମାଣ; ରଚନା; ଗଢ଼ା ।

ଗଠିତ, ବିଂ. (ଗଠ୍-ତ) ନିର୍ମ୍ମିତ, ରଚିତ ।

ଗଡ଼, ବି. ପୁଂ. (ଗଡ୍-ଅ) ବାଧା, ଅଟକ; ପରଦା; ଦୁର୍ଗ; ଖାଇ, ପରିଖା; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ, ଗଡ଼େଇ-ମାଛ ।

ଗଡ଼କ, ବି. ପୁଂ. (ଗଡ୍-ଅକ) ଗଡ଼େଇମାଛ ।

ଗଡ଼ଜାତ, ବିଂ. ବନ୍ୟଜାତ, ଜଙ୍ଗଲଜାତ । ବି. ଜଙ୍ଗଲ, ବନ ।

ଗଡ଼ନ୍ତ, ଗଡ଼ନ୍ତିଆ, } ବିଂ. (ଗଡ଼୍ ଧାତୁଜ) କ୍ରମ ନିମ୍ନ-ସ୍ଥାନ ।

ଗଡ଼ବଡ଼, (ଯାବନିକ) ଗୋଳମାଳ ।

ଗଡ଼ାଗଡ଼ି, (ଦେଶଜ) ଭୂମିରେ ଓଲଟପାଲଟ ହେବା ।

ଗଡ଼ି, ବି. ପୁଂ (ଗଡ୍-ଇ) ବତ୍ସତର, ବାଛୁରି; ଅଳସ-ପଶୁ, ଗୋରୁ ପ୍ରଭୃତି; (ପ୍ରା) ଶଗଡ଼, ଶକଟ ।

ଗଡ଼ିଆ, ବି (ଦେଶଜ) କ୍ଷୁଦ୍ର ପୁଷ୍କରିଣୀ, ଛୋଟ ପୋଖରୀ ।

ଗଡ଼ିବା, କ୍ରି. ବି. (ପ୍ରା) ଲୋଟିବା; ନିମ୍ନଗାମୀ ହେବା ।

ଗଡ଼ିସା, ବି. (ଗଡକ ଶବ୍ଦଜ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ, ଗଡ଼େଇ ମାଛ ।

ଗଡୁ, ବି. ପୁଂ. (ଗଡ୍ ଉ) ଗ୍ରନ୍ଥି, ଶଲ୍ୟାସ୍ତ୍ର; କଣ୍ଠୀ; କୁବ୍ଜ; ଅବୁ; ଜଳଗଣ୍ଡୁଷଭୃତ (ଗଡୁକ ଶବ୍ଦଜ) ଜଳପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଗଡୁର, ଗଡୁଲ, ବିଂ. (ଗଡ୍-ଉର, ଲ) କୁବ୍ଜ, କୁଜା ।

ଗଡ଼େର, ବି. ପୁଂ. (ଗଡ଼-ଏର) ମେଷ, ଭେଡ଼ା ।

ଗଡ଼ୋଲ, ବି. ପୁଂ. (ଗଡ଼-ଓଲ) ଗ୍ରାସ; ଗୁଡ଼ ।

ଗଡ୍ଡର, ଗଡ୍ଡଲ, ବି. ପୁଂ. (ଗଡ୍-ଡର, ଡଲ) ମେଷ, ଗାରଡ଼ ।

ଗଡ୍ଡରିକା, ଗଡ୍ଡଲିକା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଡ୍ଡର-ଇକ-ଆ) ମେଷ-ଦଳର ଅଗ୍ରଗାମିନୀ ମେଷୀ, ଯେଉଁ ଭେଡ଼ୀର ପଶ୍ଚାତ୍‌ ଭେଡ଼ାଗଣ ଦଳ ଗମନ କରନ୍ତି; ପ୍ରସ୍ରବଣ ।

ଗଡ୍ଡରିକାପ୍ରବାହ, ଗଡ୍ଡଲିକାପ୍ରବାହ, } ବି. ପୁଂ. ଗଡ୍ଡଲିକା ଯେଉଁ ଦଗଲୁ ଯାଏ ସେହି ଦଗକୁ ଯିବା ଅର୍ଥାତ୍ କୌ-ଶସି ବିବେଚନା ନ କରି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେଖାଦେଖି ପ୍ରଚଳିତ ମତର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ ହେବା ।

ଗଡ୍ଡୁକ, ଗଡ୍ଡୂକ, ବି. ପୁଂ. (ଗଡ୍ଡ-ଉକ, ଊକ) ଗଡୁ ।

ଗଢ଼ିବା, କ୍ରି. (ଗଠନ ଶବ୍ଦଜ) ଗଠନ କରିବା, ନିର୍ମ୍ମାଣ କରିବା, ଯଥା,

"କୋଇଲି ଲୋ ନନ ଦେହ ପାଷାଣେ ଗଢ଼ିଲି ।"

ସୃଜନ କରିବା, ରଚନା କରିବା ।

ଗଣ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ୍-ଅ) ସମୂହ; ଦଳ; ହସ୍ତୀ ୨୭, ଅଶ୍ୱ ୮୧, ପଦାତି ୧୩୫ ଓ ରଥ ୨୭ ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ସୈନ୍ୟ । ସଜାତୀୟ; ସ୍ୱପକ୍ଷ; ପ୍ରମଥଗଣ, ଶିବଙ୍କର ଅନୁଚରଗଣ, ଶିବଙ୍କର ଭୂତଗଣ; ଗଣନା, ସଂଖ୍ୟା; ଧାତୁସମୂହ, ଭ୍ୱାଦପ୍ରଭୃତି । କ୍ରି. ସଂଖ୍ୟା କର, ତୁଳନା କର ।

ଗଣକ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-ଅକ) ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ, ଦୈବଜ୍ଞ, ନାୟକ । ବିଂ. ଯେ ଗଣନା କରେ, ଯଥା,

"ଗୁଣିଗଣ ଗଣନେ ଗଣକ ବାରେ,
ଗଣେଶହିଁ ସନ୍ଧି ନ ପଡବେ ବାରେ ।"

ବି. ଚି ।

ଗଣକାର, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-କାର) ଭୀମସେନ; ବାର-ତିଥି ଏବଂ ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରାଦିର ସଞ୍ଚାର ଅନୁସାରେ ଯେ ଶୁଭାଶୁଭ ନିରୂପଣ କରେ, ଗଣକ ।

ଗଣଗଣ, (ଦେଶଜ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଗଣଚକ୍ରକ, ବି. ନ. (ଗଣ-ଚକ୍ର-କ) ସାଧୁଲୋକମାନ-ଙ୍କର ଏକତ୍ର ବସି ଭୋଜନ ।

ଗଣତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଣ-ତା) ସମୂହ ।

ଗଣଦୀକ୍ଷୀ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-ଦୀକ୍ଷା-ଇନ୍) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ନାନାଜାତିର ଯାଜ୍ୟକ୍ରିୟା କରେ; ଗଣେଶ ମନ୍ତ୍ରରେ ଦୀକ୍ଷିତ ।

ଗଣଦେବତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଆଦିତ୍ୟ ୧୨, ବିଶ୍ୱ ୧୦, ବସୁ ୮, ତୁଷିତ ୩୬, ଅଭାସ୍ୱର ୬୪, ବାତ ୪୯,

ମହାରାଜିକ ୨୨୦, ସାଧ୍ୟ ୧୨, ରୁଦ୍ର ୧୧, ଏହି ସବୁ ଦେବତାଗଣ ।

ଗଣଦ୍ରବ୍ୟ, ବି. ନ. ଯେଉଁ ବସ୍ତୁରେ ସାଧାରଣର ଅଧିକାର ଅଛି ; ଦ୍ରବ୍ୟସମୂହ ।

ଗଣନ, ନ.
ଗଣନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଗଣ-ଅନ, ଆ) ସଂଖ୍ୟା କରିବା, ଗଣିବା ; ଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବା ; ଅବଧାରଣ ; ୧୨

ତିଥି ଓ ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରାଦିର ସ୍ଥିତି ଓ ସଞ୍ଚାର ଅନୁସାରେ ଶୁଭାଶୁଭ ନିରୂପଣ ; ଉଲ୍ଲେଖ, ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ।

ଗଣନାଥ, ଗଣପତି, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-ନାଥ, ପତି) ଗଣେଶ ।

ଗଣନାୟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ଗଣନୀୟ, ଗଣେୟ, ବିଂ. (ଗଣ-ଅନୀୟ, ଯ) ସଂଖ୍ୟେୟ, ଗଣନାର ଯୋଗ୍ୟ ; ଗ୍ରାହ୍ୟ ।

ଗଣପର୍ବତ, ଗଣାଚଳ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-ପର୍ବତ, ଅଚଳ) କୈଳାସ ପର୍ବତ ।

ଗଣପୀଠକ, ବି. ନ. (ଗଣ-ପୀଠକ) ବକ୍ଷଃସ୍ଥଳ ।

ଗଣରାତ୍ର, ବି. ନ. ରାତ୍ରିସମୂହ ।

ଗଣରୂପ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-ରୂପ) ଅର୍କଗଛ ।

ଗଣଶଃ, ଅ. (ଗଣ-ଶସ୍) ବହୁଶଃ, ଦଳଦଳ ।

ଗଣାକ୍ରାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-ଆକ୍ରାନ୍ତ) କୌଣସି ଦଳରେ ଅବା ପକ୍ଷରେ ସ୍ଥିତ, ଦଳାକ୍ରାନ୍ତ ।

ଗଣାଗ୍ରଣୀ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-ଅଗ୍ରଣୀ) ଗଣେଶ; ଶିବ ।

ଗଣାଧିପ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-ଅଧିପ) ଗଣେଶ ।

ଗଣାନ୍ନ, ବି. ନ. (ଗଣ-ଅନ୍ନ) ବହୁବିଧ ଲୋକମାନଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ଏକତ୍ରରେ ଯେଉଁ ଅନ୍ନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ।

ଗଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଣ-ଇକ-ଆ) ବେଶ୍ୟା ; ଯୂଥିଫୁଲ, ଯଥା,

"ଦେଖି ସୁମନା ଗଣିକା ନିକର,
ଦରବିକାଶ ହାସେ ମନୋହର ।"

ଲା. ବ ।

ଗଣିକାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରୀପର୍ଣ୍ଣିବୃକ୍ଷ ।

ଗଣିତ, ବିଂ. (ଗଣ-ତ) ସଂଖ୍ୟାତ, ଯାହା ଗଣା ହୋଇଅଛି । ବି. ନ. (Mathematics) ପରିମାଣ ଓ ଅଙ୍କବିଷୟକ ଶାସ୍ତ୍ର; ଗଣନ ।

ଗଣିତଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣିତ-ଜ୍ଞ) ଗଣିତ ଶାସ୍ତ୍ରବେତ୍ତା ।

ଗଣିବା, କ୍ରି. (ଗଣନ ଶବ୍ଦଜ) ସଂଖ୍ୟା କରିବା, ଗଣନା କରିବା; ଭୁଲଣା କରିବା ।

ଗଣୀଭୂତ, ବିଂ. (ଗଣ-ଭୂତ) କୌଣସି ଦଳରେ ଅବା ପକ୍ଷରେ ସ୍ଥିତ, ଗଣାକ୍ରାନ୍ତ ।

ଗଣେରୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଣ-ଇର-ଉ) ବେଶ୍ୟା; ହସ୍ତିନୀ ।

ଗଣେରୁକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଣେରୁ-କ-ଆ) ଦୂତୀ, କୁଟ୍ଟନୀ ।

ଗଣେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-ଈଶ) ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦେବତା, ଶିବ ପୁତ୍ର, ଗଜାନନ ।

ଗଣେଶକୁସୁମ, ବି. ପୁଂ. ରକ୍ତକରବୀର ଗଛ ।

ଗଣେଶଭୂଷଣ, ବି. ନ. (ଗଣେଶ-ଭୂଷଣ) ସିନ୍ଦୂର ।

ଗଣୋତ୍ସାହ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ-ଉତ୍ସାହ) ଗଣ୍ଡାର ।

ଗଣ୍ଠି, ବି. (ଗ୍ରନ୍ଥି ଶବ୍ଦଜ) ବାଉଁଶାଦିର ସନ୍ଧି; ଶରୀର ସନ୍ଧି ; ବନ୍ଧ; ରୋଗବିଶେଷ; ବାତ ରୋଗବିଶେଷ; ବକ୍ରତା ।

ଗଣ୍ଠିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କୃପଣ, କାର୍ପଣ୍ୟ; ଗଣ୍ଠିଯୁକ୍ତ; କୁଟିଳ, ଯଥା,

"ଇଙ୍ଗିତ ବିଷୟରେ କୃଷ୍ଣ ଗଣ୍ଠିଆ ।"

କର୍ଣ୍ଣାଲଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ଗଣ୍ଠିଆଲ, ବିଂ (ଦେଶଜ) ଗଣ୍ଠିଆଳ, ବର କନ୍ୟାଙ୍କର ଯେଉଁ ଲୁଗାରେ ଗଣ୍ଠି ପକାଯାଏ, ଯଥା,

"ବାହାରିଲେ ଗଣ୍ଠିଅଲ ଅଲଂକୃତ ହୋଇ,
ବଣବେଢ଼ୁ ରଣାରମ୍ଭେ କି ସେ ସାଡ଼ୀ ପାଇ ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ଗଣ୍ଠିଆବାତ, ବି. (ଦେଶଜ) ଆମବାତ, ରୋଗବିଶେଷ ।

ଗଣ୍ଠିଧନ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଦରର ଧନ, ଯଥା,

"ଗଣ୍ଠିଧନ ତୋର ସ୍ନେହ ।"

ଗଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଦ-ଅ) କପୋଳ, ଗାଲ; ଗଜକୁମ୍ଭ, ହସ୍ତି-କପୋଳ; ଗଣ୍ଡାର; ବୀର; ଚିହ୍ନ; ଅଶ୍ୱଭୂଷଣ; ବୁଦ୍‌ବୁଦ; ଗ୍ରନ୍ଥି; ଯୋଗବିଶେଷ; ଗଣ୍ଡୀର; ବ୍ୟର୍ଥୀନାମକ କାଠ୍ୟର ଅଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ବିଂ. ପ୍ରଧାନ (ଦେଶଜ) ମୂର୍ଖ, ନିର୍ବୋଧ; ବନ୍ୟ-ଜାତିବିଶେଷ ।

ଗଣ୍ଡକ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଡ୍-ଅକ) ଗଣ୍ଡା, ପଶୁବିଶେଷ; ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ, ଗଣ୍ଡା; ଅନ୍ତରାୟ ।

ଗଣ୍ଡକାରୀ, ⎫ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଣ୍ଡ-କାରୀ, କାଳୀ) ବୃକ୍ଷ-
ଗଣ୍ଡକାଳୀ, ⎭ ବିଶେଷ ।

ଗଣ୍ଡକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଡ୍-ଅକ-ଈ) ନଦୀବିଶେଷ, ଏହି ନଦୀ ଶାଳଗ୍ରାମ ଦେଶ ଦେଇ ପ୍ରବାହିତ ।

ଗଣ୍ଡକୀଶିଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶାଳଗ୍ରାମଶିଳା ।

ଗଣ୍ଡକୂପ, ବି. ପୁଂ. ପର୍ବ୍ବତର ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନ, ଅଧିତ୍ୟକା ଭୂମି ।

ଗଣ୍ଡଗାତ୍ର, ବି. ନ. (ଗଣ୍ଡ-ଗାତ୍ର) ଆତଫଳ ।

ଗଣ୍ଡଗୋଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ବିବାଦ; ଅତିଶୟ କୋଳାହଳ ।

ଗଣ୍ଡଗ୍ରାମ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ୍ଡ-ଗ୍ରାମ) ବହୁଜନ ବାସସ୍ଥାନ, ପ୍ରଶସ୍ତ ଗ୍ରାମ ।

ଗଣ୍ଡଦେଶ, ବି. ପୁଂ. ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ, କପୋଳ, ଗାଲ ।

ଗଣ୍ଡଫଳକ, ବି. ନ. ଗାଲ, କପୋଳ । ବିଂ. ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ କପୋଳଯୁକ୍ତ ।

ଗଣ୍ଡମାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଣ୍ଡ-ମାଳା) ଗଳଦେଶରେ ମଣ୍ଡଳାକାର ବ୍ରଣ ସମୂହ; ଶିଶୁର ମାଲ୍ୟବିଶେଷ ।

ଗଣ୍ଡମୂର୍ଖ, ବିଂ. (ଗଣ୍ଡ-ମୂର୍ଖ) ଅତିଶୟ ମୂଢ଼, ଘୋର ନିର୍ବୋଧ ।

ଗଣ୍ଡଲେଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଣ୍ଡ-ଲେଖା) ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ ।

ଗଣ୍ଡଶୈଳ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ୍ଡ-ଶୈଳ) ଭୂକମ୍ପାଦି ଦ୍ୱାରା ପର୍ବ୍ବତରୁ ପତିତ ବୃହତ୍ ପ୍ରସ୍ତର; କ୍ଷୁଦ୍ରପର୍ବ୍ବତ; ଲଲାଟ ।

ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ, ବିଂ. (ଗଣ୍ଡ-ସ୍ଥଳ) ଗଣ୍ଡଦେଶ, ଗାଲ ।

ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଣ୍ଡ-ସ୍ଥଳ-ଈ) ଗଣ୍ଡଦେଶ, କପୋଳ, ଗାଲ ।

ଗଣ୍ଡା, ବି. ପୁଂ. ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଜନ୍ତୁବିଶେଷ, ଗଣ୍ଡକ, ଖଡ୍ଗୀ; ଚାରି କଡ଼ା ପରିମାଣ ।

ଗଣ୍ଡାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ଗଣ୍ଡାର ।

ଗଣ୍ଡାର, ବି. ପୁଂ. ଗଣ୍ଡା, ଖଡ୍ଗୀ, ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ ଜନ୍ତୁ-ବିଶେଷ ।

ଗଣ୍ଡି, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଡ୍-ଇ) ଗଛର ମୁଣ୍ଡି; ହସ୍ତ ପାଦାଦି ବିହୀନ ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର, ଯଥା,

"ଗଣ୍ଡି ମଧ୍ୟେ ଗୁଳି ଗଳିପଡ଼ି ଗଳି ବିବେକ ଦେଇ ପଡ଼ିତ ।"

କ. ଚ ।

(ଦେଶଜ) ଧୋବାମାନଙ୍କର ଲୁଗା କାଚିବା ପଥର; ରାଜକୋଷରୁ ମାଲଜାମିନ୍‌ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରାପ୍ୟ ଧନ ।

ଗଣ୍ଡିର, ବି. (ଦେଶଜ) ବୋକଚ, ଯଥା,

"କଂସାଦି ପାତ୍ର ମଞ୍ଜୁଷ ପେଡ଼ା,
ପେଡ଼ି ଗଣ୍ଡିରମାନ କର ଠୁଳ ।"

ଲ. ବ ।

ଗଣ୍ଡୁ, ଗଣ୍ଡୂ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଡ୍-ଉ, ଊ) ଉପାଧାନ, ତକିଆ; ଗ୍ରନ୍ଥି ।

ଗଣ୍ଡୁପଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ୍ଡୁ-ପଦ) ଜିଆ ।

ଗଣ୍ଡୂପଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଣ୍ଡୁ-ପଦ-ଈ) ଛୋଟ ଛୋଟ ଜିଆ ।

ଗଣ୍ଡୂଷ, ବି. ପୁଂ. (ଗଡ୍-ଊଷ) ହସ୍ତତଳ; କରାଙ୍ଗୁଳି; ହସ୍ତି ଶୁଣ୍ଢର ଅଗ୍ରଭାଗ; ମୁଖପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଳ; ଗୋକର୍ଣ୍ଣାକୃତି ହସ୍ତରେ ଯେତେ ଜଳ ରହି ପାରେ; ବ୍ରାହ୍ମଣପ୍ରଭୃତି ତିନି ବର୍ଣ୍ଣର ଭୋଜନର ଆରମ୍ଭରେ ଓ ଶେଷରେ ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବ୍ବକ ମୁଖରେ ଜଳ ପ୍ରୟୋଗ ।

ଗଣ୍ଡୋପଲ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ୍ଡ-ଉପଲ) କରକା, ଶିଳା ।

ଗଣ୍ଡୋଳ, ବି. ପୁଂ. (ଗଣ୍ଡ-ଓଲ) ଗୁଡ଼; ଗ୍ରାସ ।

ଗଣ୍ଡୋଳପାଦ, ବି. ନ. (ଗଣ୍ଡୋଳ-ପାଦ) କରକାପରି ଗୋଲାକାର ଚରଣ ।

ଗଣ୍ୟ, ବିଂ. (ଗଣ୍-ଯ) ଗଣନୀୟ; ବିବେଚନୀୟ; ଗ୍ରାହ୍ୟ ।

ଗତ, ବିଂ. (ଗମ୍-ତ) ଅତୀତ; ପ୍ରସ୍ଥିତ; ଜ୍ଞାତ; ପ୍ରାପ୍ତ; ମୃତ; ପତିତ; ସମାପ୍ତ । ବି. ନ. ଗମନ ।

ଗତକ୍ଲମ, ବିଂ. (ଗତ-କ୍ଲମ) କ୍ଲମ ବା ଶ୍ରାନ୍ତି ରହିତ, ଯାହାର ଶ୍ରାନ୍ତି ଦୂର ହୋଇଅଛି ।

ଗତଘୃଣ, ବିଂ. (ଗତ-ଘୃଣା) ନିର୍ଘୃଣ, ଘୃଣା ରହିତ ।

ଗତଚେତନ, ବିଂ. (ଗତ-ଚେତନ) ଅଚେତନ, ଯାହାର ଚେତନା ନାହିଁ, ଯେ ଚେତନା ହରାଇଅଛି, ସଂଜ୍ଞାହୀନ ।

ଗତଜୀବ, ଗତଜୀବିତ, } ବିଂ. (ଗତ-ଜୀବ, ଜୀବିତ) ଗତପ୍ରାଣ, ମୃତ ।

ଗତତ୍ରପ, ବିଂ. (ଗତ-ତ୍ରପା) ନିର୍ଲଜ୍ଜ ।

ଗତଶୋଚନ, ନ. ଗତଶୋଚନା,ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. ଗତାନୁଶୋଚନା, ଅତୀତ ବିଷୟର ଅନୁଶୋଚନ ।

ଗତସନ୍ଧକ, ବି. ପୁଂ. (ଗତ-ସନ୍ଧ-କ) ନିର୍ମଦହସ୍ତି, ଯେଉଁ ହସ୍ତିର ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳରୁ ମଦବାରି କ୍ଷରିତ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଗତାଗତ, ବି. ନ. (ଗତ-ଆଗତ) ଗମନାଗମନ, ଯିବା-ଆସିବା, ଯଥା,

"ଗତାଗତ କେବେରେ ଠପଠର,
ଯତ୍ନେ ଜାଣି ସୁବଳ ଲଜ କର ।"

ବ. ଚି ।

ଗତାକ୍ଷ, ବିଂ. (ଗତ-ଅକ୍ଷ) ନେତ୍ରହୀନ, ଅନ୍ଧ ।

ଗତାନୁଗତିକ, ବିଂ. (ଗତ-ଅନୁଗତିକ) ଅନୁକାରୀ, ଲୋକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱୟଂ ବିବେଚନା ନ କରି ଏକ ଜଣର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅନୁସାରେ ଚଳେ ।

ଗତାନୁଶୋଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗତ-ଅନୁଶୋଚନା) ଯାହା ଗତ ହୋଇଅଛି ତାହାର ନିମିତ୍ତ ଅନୁତାପ ।

ଗତାୟାତ, ବି. ନ. (ଗତ-ଆୟାତ) ଗମନାଗମନ, ଯିବାଆସିବା ।

ଗତାୟୁଃ, ବିଂ. (ଗତ-ଆୟୁସ୍) ଯାହାର ଆୟୁ ଗତ ହୋଇଅଛି, ଯାହାର ପରମାୟୁ ଶେଷ ହୋଇଅଛି, ଯଥା,

"ପାପୀ ଚିରାୟୁଃ ସୁକୃତ ଗତାୟୁଃ ।"

ଗତାର୍ତ୍ତବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗତ-ଆର୍ତ୍ତବ) ବୃଦ୍ଧା ସ୍ତ୍ରୀ; ବନ୍ଧ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ, ବାଁଝ ।

ଗତାର୍ଥ, ବି. (ଗତ-ଅର୍ଥ) ଯାହାର ପ୍ରୟୋଜନ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇଅଛି, ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଆଉ ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ।

ଗତାସୁ, ବିଂ. (ଗତ-ଅସୁ) ମୃତ, ଯାହାର ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ ହୋଇଅଛି ।

ଗତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗମ୍-ତି) ଗମନ; ସଞ୍ଚାର; ଯାତ୍ରା; ପଥ; ଗମ୍ୟସ୍ଥାନ; ଅବସ୍ଥା; ଜ୍ଞାନ, ସ୍ୱରୂପ; ଉପାୟ; କଣିତା; ପ୍ରାପ୍ତି; ପ୍ରମାଣ; ଆଶ୍ରୟ; ଭାଗ୍ୟ, ଯଥା,

"ସେ କାଳରେ କରଗତ ମନ ମନ କର ଗତି,
ଯେତିକ ଯେତିକ ଅସଇ କତିକ ଭେଟିକ ମିଳଇ ଗତି ।"

ବ. ଚି ।

ଗତିକ, ବି. ପୁଂ. (ଗତି-କ) ପ୍ରକାର; ଅବସ୍ଥା; ଉପାୟ ।

ଗତିଶକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗତି-ଶକ୍ତି) ଯିବାଆସିବା କ୍ଷମତା ।

ଗତିହୀନ, ବିଂ. (ଗତି-ହୀନ) ନିରୁପାୟ; ଚଳନ୍ତ ଶକ୍ତିରହିତ ।

ଗତ୍ୟନ୍ତର, ବି. ନ. (ଗତି-ଅନ୍ତର) ଅନ୍ୟଗତି, ଉପାୟାନ୍ତର ।

ଗତ୍ୱର, ବିଂ. (ଗମ୍-ବର) ଗମନଶୀଳ; ଅସ୍ଥାୟୀ, ଯେ ସ୍ଥିର ନ ଥାଏ ।

ଗଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗଦ୍-ଅ) ରୋଗ, ପୀଡ଼ା; କୃଷ୍ଣର କନିଷ୍ଠଭ୍ରାତା । ନ. ବିଷ; କଥନ; (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷର ମୂଳବିଶେଷ ।

ଗଦୟିତ୍ନୁ, ବିଂ. (ଗଦ୍-ଇତ୍ନୁ) ବାଚାଳ, ବହୁଭାଷୀ; କାମୁକ । ବି. ପୁଂ. କନ୍ଦର୍ପ ।

ଗଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଦ୍-ଆ) ଲୌହମୁଦ୍ଗର, ଲୌହନିର୍ମିତ ସ୍ଥୂଳଯଷ୍ଟି, ମୁଦ୍ଗର, ଠେଙ୍ଗା; ଯଥା,

"ଏହା ବୋଲି ଗଦା ଫିଙ୍ଗି ଦେଲେ ବୃକୋଦର ।"

ବ. ଚ ।

(ଦେଶଜ) ଗଣି, ସ୍ତୂପ ।

ଗଦାଗ୍ରଜ, ଗଦାଧର, ଗଦାଭୃତ୍, } ବି. ପୁଂ. (ଗଦା-ଅଗ୍ରଜ, ଧର, ଭୃତ୍) ବିଷ୍ଣୁ, କୃଷ୍ଣ ।

ଗଦାପାଣି, ବି. ପୁଂ. (ଗଦା-ପାଣି) ବିଷ୍ଣୁ ।

ଗଦାମ୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ଗଦ-ଅମ୍ବର) ମେଘ ।

ଗଦାରାତି, ବି. ପୁଂ. (ଗଦ-ଅରାତି) ଔଷଧ ।

ଗଦାବସାନ, ବି. ନ. (ଗଦା-ଅବସାନ) କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବଧ କରିବାନିମିତ୍ତ ଜରାସନ୍ଧ ଗୋଟିଏ ଗଦା ଏକୋନ୍

ଶତବାର ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ କରି ନିକ୍ଷେପ କରିଥିଲେ; ସେହି ଗଦା ମଥୁରାର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନରେ ପତିତ ହୋଇଥିଲା; ସେହି ସ୍ଥାନର ନାମ "ଗଦାବସାନ।"

ଗଦି, ବି. (ଯାବନିକ) ତୁଳାଦି ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥୂଳଆସ୍ତରଣ, ଆସନ।

ଗଦିତ, ବିଂ. (ଗଦ୍-ତ) କଥିତ, ଉକ୍ତ, ଭଣିତ। ବି. ନ. ବାକ୍ୟ।

ଗଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ଗଦା-ଇନ୍) ବିଷ୍ଣୁ। ବିଂ. ଗଦାଧାରୀ; (ଗଦ୍-ଇନ୍) ରୋଗୀ, ପୀଡିତ।

ଗଦ୍ଗଦ, ବିଂ. (ଗଦ୍-ଅ) ହର୍ଷ ଶୋକପ୍ରଭୃତିର ଅତିଶଯ୍ୟ ବଶତଃ କଣ୍ଠ ରୋଧ ହୋଇ ଯେଉଁ ବାକ୍ୟ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଏ। ବି. ପୁଂ. ହର୍ଷାଦିଜନିତ ଅବ୍ୟକ୍ତ କଣ୍ଠଧ୍ୱନି।

ଗଦ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗଦ୍-ଯ) ଛନ୍ଦରହିତ ବାକ୍ୟ, ପଦ୍ୟ ନୁହେ। ବିଂ. କଥନୀୟ।

ଗଦ୍ୟାନକ, ବି. ନ. ୪୮ ରତି ପରିମାଣ; ବୈଦ୍ୟମତରେ ୬୪ ଗୁଞ୍ଜା ପରିମାଣ।

ଗଧ, ବି. (ଗର୍ଦ୍ଦଭ ଶବ୍ଦଜ) ଖର, ରାସଭ, ଗର୍ଦ୍ଦଭ।

ଗଧିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଲସୁଆ। ବି. ବ୍ୟାଘ୍ର-ଜାତୀୟ ଜନ୍ତୁବିଶେଷ।

ଗନ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଗମ୍-ତବ୍ୟ) ପ୍ରାପ୍ତବ୍ୟ, ପ୍ରାପ୍ୟ,ଗମ୍ୟ, ଗମନୀୟ, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାକୁ ହେବ; ଜ୍ଞେୟ।

ଗନ୍ତା, ବିଂ. (ଗମ୍-ତୃ) ଗମନକାରୀ; ପ୍ରାପ୍ତିଶୀଳ।

ଗନ୍ତାଇତ, ବି. (ଦେଶଜ) ସରଘରିଆ, ଭଣ୍ଡାର ଅଧିକାରୀ।

ଗନ୍ତାଘର, ବି. (ଦେଶଜ) ଭଣ୍ଡାରଘର।

ଗନ୍ତୁ, ବି. ପୁଂ. (ଗମ୍-ତୁ) ପଥିକ, ଭ୍ରମଣକାରୀ।

ଗନ୍ତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗମ୍-ତ୍ର-ଈ) ଗୋରୁଗାଡ଼ି, ଶଗଡ଼, ଶକଟ।

ଗନ୍ତ୍ରୀରଥ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ତ୍ରୀ-ରଥ) ଶକଟ, ଗାଡ଼ି।

ଗନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଅ) ଘ୍ରାଣେନ୍ଦ୍ରିୟ ଗ୍ରାହ୍ୟପଦାର୍ଥ; ସୁଗନ୍ଧିଦ୍ରବ୍ୟ, ଘୃଷ୍ଟଚନ୍ଦନାଦି; ଗନ୍ଧକ; ଗର୍ବ; ସମ୍ପର୍କ; ସମ୍ବନ୍ଧ; ଲେଶ, ଅଳ୍ପ; କୃଷ୍ଣଅଗୁରୁ। ନା, ସ୍ତ୍ରୀ. ଚମ୍ପକ କଳିକା।

ଗନ୍ଧକ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଅ-କ) ଉପଧାତୁବିଶେଷ, ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ଧାତୁ।

ଗନ୍ଧକାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-କାରିକା) ସୈରିନ୍ଧ୍ରୀ, ପରଗୃହସ୍ଥିତା ଶିଳ୍ପନିପୁଣା ସ୍ୱାଧୀନା ରମଣୀ।

ଗନ୍ଧକାଳିକା, ଗନ୍ଧକାଳୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-କାଳ-ଅ, ଈ କ ଯୋଗରେ ଗନ୍ଧକାଳିକା) ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କର ମାତା।

ଗନ୍ଧକାଷ୍ଠ, ବି. ନ. ଅଗୁରୁକାଷ୍ଠ, ଚନ୍ଦନକାଷ୍ଠ।

ଗନ୍ଧକୁଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମୁରାନାମକ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ।

ଗନ୍ଧକେଲିକା, ଗନ୍ଧଚେଲିକା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ଚେଲି-କ-ଆ) ମୃଗନାଭି, କସ୍ତୂରୀ।

ଗନ୍ଧଜଟିଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ଜଟିଲା) ବଚ।

ଗନ୍ଧଜାତ, ବି. ନ. (ଗନ୍ଧ-ଜାତ) ତେଜପତ୍ର; ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ସମୂହ। ବିଂ. ଗନ୍ଧୋତ୍ପନ୍ନ।

ଗନ୍ଧଜ୍ଞା, ଗନ୍ଧନାଳୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ଜ୍ଞା, ନାଳୀ) ନାସିକା।

ଗନ୍ଧତୂର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ଗନ୍ଧ-ତୂର୍ଯ୍ୟ) ରଣବାଦ୍ୟବିଶେଷ।

ଗନ୍ଧଦାରୁ, ବି. ନ. (ଗନ୍ଧ—ଦାରୁ) ଚନ୍ଦନବୃକ୍ଷ।

ଗନ୍ଧଦ୍ୱିପ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଦ୍ୱିପ) ମଦଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ହସ୍ତୀ।

ଗନ୍ଧଧୂଳି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ଧୂଳି) କସ୍ତୂରୀ।

ଗନ୍ଧନ, ବି. ନ. (ଗନ୍ଧ-ଅନ) ସୂଚନା; ହିଂସା; ଉତ୍ସାହ; ପ୍ରକାଶନ; ଗନ୍ଧତୃଣ।

ଗନ୍ଧନକୁଲ, ଗନ୍ଧମୂଷିକ, } ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ନକୁଲ, ମୂଷିକ) ଛୁଚୁନ୍ଦରୀ।

ଗନ୍ଧପାଷାଣ, ଗନ୍ଧମୋଦନ, } ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ପାଷାଣ, ମୋଦନ) ଗନ୍ଧକ।

ଗନ୍ଧପିଶାଚିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଧୂପ।

ଗନ୍ଧପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ପୁଷ୍ପ) ବେତଗଛ; ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ବୃକ୍ଷ। ନ. ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ପୁଷ୍ପ; ଗନ୍ଧ ଏବଂ ପୁଷ୍ପ। ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. କେତକୀ; ଗଣିକାରୀ।

ଗନ୍ଧଫଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚମ୍ପାକଳିକା।

ଗନ୍ଧବନ୍ଧୁ, ବି. ପୁଂ. ଆମ୍ରବୃକ୍ଷ।

ଗନ୍ଧମାତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ମାତୃ) ପୃଥିବୀ।

ଗନ୍ଧମାଦନ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ମାଦ୍-ଅନ) ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପର୍ବତ; ଗନ୍ଧକ; ଭ୍ରମର; ବାନରବିଶେଷ ।

ଗନ୍ଧମାଦନୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ମାଦନୀ, ମାଦିନୀ)
ଗନ୍ଧମାଦିନୀ, } ସୁରା, ମଦ୍ୟ ।

ଗନ୍ଧମାର୍ଜାର, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ମାର୍ଜାର) ଖଟ୍ଟାଶ, ବଣ-ବିରାଡ଼ି ।

ଗନ୍ଧମୃଗ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ମୃଗ) କସ୍ତୁରିକା ମୃଗ ।

ଗନ୍ଧମୈଥୁନ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ମୈଥୁନ) ବୃଷଭ, ଷଣ୍ଢ ।

ଗନ୍ଧମୋଦନ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ମୋଦ୍-ଅନ) ଗନ୍ଧକ ।

ଗନ୍ଧମୋହିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ମୁହ୍-ଇନ-ଈ) ଚମ୍ପକ-କଳିକା ।

ଗନ୍ଧରସ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ରସ) ଉପଧାତୁ ବିଶେଷ ।

ଗନ୍ଧରାଜ, ବି. ନ. (ଗନ୍ଧ-ରାଜ) ଚନ୍ଦନ; ପୁଷ୍ପବିଶେଷ ।

ଗନ୍ଧର୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ଗ-ଧର୍ମ୍, ନପାତନରେ) ସ୍ୱର୍ଗୀୟ-ଗାୟକ; ଦେବଯୋନିବିଶେଷ, ଏମାନେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ କାନ୍ତିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ; ଗାୟକ, କୋକିଳ; (ଗନ୍ଧ-ଅର୍ବ) ମୃଗବିଶେଷ; ଘୋଟକ ।

ଗନ୍ଧର୍ବବିବାହ, ବି. ପୁଂ. କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷର ଅଗୋଚରରେ ବା ଅସମ୍ମତିରେ କେବଳ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷର ପରସ୍ପର ସମ୍ମତିପୂର୍ବକ ଯେଉଁ ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ଗନ୍ଧର୍ବବିଦ୍ୟା, ବି. ପୁଂ. ଗାନ୍ଧାରବିଦ୍ୟା, ସଙ୍ଗୀତ-ବିଦ୍ୟା ।

ଗନ୍ଧର୍ବବେଦ, ବି. ପୁଂ. ସଙ୍ଗୀତବିଦ୍ୟା ।

ଗନ୍ଧଲୋଲୁପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ଲୋଲୁପ) ମକ୍ଷିକା, ମାଛି ।

ଗନ୍ଧବଣିକ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ବଣିଜ୍) ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ, ଗନ୍ଧବଣିଆ ।

ଗନ୍ଧବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ—ବତ୍-ଈ) ପୃଥିବୀ; ନାରୀ-ବିଶେଷ, ମତ୍ସ୍ୟଗନ୍ଧା, ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କର ମାତା; ସୁରା; ବାୟୁ ଓ ବରୁଣର ପୁରୀ; ନବମଲ୍ଲିକା, ପଦ୍ମିନୀ ।

ଗନ୍ଧବଲ୍କଳ, ବି. ନ. (ଗନ୍ଧ-ବଲ୍କଳ) ଦାରୁଚିନି ।

ଗନ୍ଧବହ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ବହ) ବାୟୁ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନାସିକା । ବିଂ. ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ।

ଗନ୍ଧବାହ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ବାହ ବାୟୁ; କସ୍ତୁରୀମୃଗ । ବିଂ. ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ।

ଗନ୍ଧବାହା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ବହ୍-ଆ) ନାସିକା । ବିଂ. ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ।

ଗନ୍ଧବହୁଳ, ବି. ପୁଂ. ଗୋଧୂମ, ଗହମ ।

ଗନ୍ଧଶାଳି, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଶାଳି) ସୁଗନ୍ଧ ଧାନ୍ୟ-ବିଶେଷ ।

ଗନ୍ଧଶୁଣ୍ଡିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ଶୁଣ୍ଡିନୀ) ଗନ୍ଧମୂଷିକ, ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରା ।

ଗନ୍ଧଶେଖର, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଶେଖର) ମୃଗନାଭି ।

ଗନ୍ଧଷଣ, ବି. ପୁଂ. ଅଧିବାସ, ଯଥା,

"ସ୍ତ୍ରୀଦୋଷ ନାଶରେ କଲେ ଗନ୍ଧଷଣ କଥି ।"

ଘ. ବ ।

ଗନ୍ଧଷେବା, କ୍ରି. ବି. ମର୍ଗୁଳିବା ।

ଗନ୍ଧସାର, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ସାର) ଚନ୍ଦନବୃକ୍ଷ; ଚନ୍ଦନ, ଯଥା,

"ସାର ଗନ୍ଧସାର ପଙ୍କେ ଭୂଷିତ ହୋଇବେ,
ଜଳ ପଙ୍କ ପଙ୍କଜ ବନକୁ ଉଜାଡବେ ହେ ।"

କୋ. ବ୍ର ।

ଗନ୍ଧସୋମ, ବି. ନ. (ଗନ୍ଧ-ସୋମ) କୁମୁଦ, ଶ୍ୱେତୋ-ତ୍ପଳ ।

ଗନ୍ଧହାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶିଳ୍ପନିପୁଣା, ଯେଉଁ କାମିନୀ ପର ଘରେ ଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

ଗନ୍ଧାଖୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ଆଖୁ) ଗନ୍ଧମୂଷିକ, ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରା ।

ଗନ୍ଧାଜୀବ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଆଜୀବ) ଗନ୍ଧବଣିକ ।

ଗନ୍ଧାର, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଋ-ଅ) ସ୍ୱରବିଶେଷ; ଦେଶ-ବିଶେଷ, ଗାନ୍ଧାର; ସିନ୍ଦୂର ।

ଗନ୍ଧାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗନ୍ଧ-ଆଳୀ) ଲତାବିଶେଷ ।

ଗନ୍ଧାଶ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଅଶ୍ମନ୍) ଗନ୍ଧକ ।

ଗନ୍ଧିକ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଇକ) ଗନ୍ଧକ ।

ଗନ୍ଧିପର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ପର୍ଣ୍ଣ) ସପ୍ତଚ୍ଛଦବୃକ୍ଷ, ଛତିଆନାଗଛ ।

ଗନ୍ଧୀ, ବିଂ. (ଗନ୍ଧ-ଇନ୍) ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ।

ଗଜୋତ୍ତମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଜ ଉତ୍ତମା) ମଦିରା, ମଦ୍ୟ ।

ଗଜୋଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଜ-ଓଲ-ଈ) ବିରୁଣ୍ଡି ।

ଗଭସ୍ତି, ବି. ପୁଂ. (ଗ-ଭସ୍-ତି) ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟର କିରଣ ।

ଗଭସ୍ତି, ଗଭସ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗ-ଭସ୍-ତି) ସ୍ୱାହା, ଅଗ୍ନିପତ୍ନୀ ।

ଗଭସ୍ତିମାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଗଭସ୍ତି-ମତ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ । ନ. ସପ୍ତ ପାତାଳର ଗୋଟିଏ ପାତାଳ ।

ଗଭସ୍ତିହସ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଗଭସ୍ତି-ହସ୍ତ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଗଭା, ବି. (ଦେଶଜ) ଜୁଡ଼ା; ପୁଷ୍ପଗୁଚ୍ଛ, ଯଥା,

"କଲେ ଫୁଲଗଭା ପ୍ରାୟେ ମୋହେ ଶୋଭା,
ସୁରହିକି ସୁଖ ସୀମାଏ ମୋହନ ।"

ର କ ।

ଗଭୀର, ବିଂ. (ଗମ୍-ଈର, ମ=ଭ) ଗମ୍ଭୀର, ନିମ୍ନ, ଅଗାଧ; ଗାଢ଼; ଦୁଷ୍ପ୍ରବେଶ୍ୟ, ଯଥା, ଗଭୀର ବୁଦ୍ଧି; ଯାହା ହର୍ଷ ବିଷାଦାଦି କାରଣରେ ବିଚଳିତ ହୁଅଇ ନାହିଁ, ଯଥା, ଗଭୀର ସ୍ୱଭାବ; ନିବିଡ଼, ଘୋର, ଯଥା, ଗଭୀର ନିଶୀଥ, ଗଭୀର ଅରଣ୍ୟ; ଅତ୍ୟନ୍ତ ଓ ବହୁକ୍ଷଣ ସ୍ଥାୟୀ, ଯଥା, ଗଭୀର ଶବ୍ଦ; ଦୁର୍ଗମ; ଦୁର୍ବୋଧ; ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ।

ଗଭୀରତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଭୀର-ତା) ଗଭୀରଭାବ ।

ଗଭୀରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଭୀର-ଇକ-ଆ) ବଡ଼ ଢୋଲ ।

ଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଗମ-ଅ) ଗମନ; ପଥ ।

ଗମକ, ବିଂ. (ଗମି-ଅକ) ଜ୍ଞାପକ; ପ୍ରେରକ; ଗମୟିତା ।

ଗମଥ, ବି. ପୁଂ. (ଗମ୍-ଅଥ) ପଥିକ ।

ଗମନ, ବି. ନ. (ଗମ୍-ଅନ) ଗତି, ପାଦବିକ୍ଷେପ, ଯିବା; ପଥ ।

ଗମନାଗମନ, ବି. ନ. (ଗମନ-ଆଗମନ) ଯିବା-ଆସିବା ।

ଗମର, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମଇଳା ଧରିବା, ଫିମ୍ପି ମାରି-ଯିବା ।

ଗମାଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଗମ-ଆଗମ) ଚରାଚର, ସଂସାର; ଯିବାଆସିବା ।

ଗମିତ, ବିଂ. (ଗମି-ତ) ପ୍ରାପିତ, ଜ୍ଞାପିତ; ଅତିବାହିତ ।

ଗମିବା, କ୍ରି. ବି. (ଗମ୍ ଧାତୁଜ) ଗମନ କରିବା; ପ୍ରବେଶ କରିବା; ବୁଝିପାରିବା, ଧାରଣା କରି ପାରିବା, ଯଥା,

"ଗୋପ୍ୟ ଗୁଣାବଳୀ ବେଦ ବଖାଣି ଦୁଃଖେ,
ଗମି ନ ପାରି ନିଗମ ନାମ ରଖେ ।"

ବ. ଚି ।

ଗମ୍ଭାରୀ, ବି. ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଗମ୍ଭୀର, ବିଂ. (ଗମ୍-ଈର) ଗଭୀର; ନିବିଡ଼; ଅଗାଧ ।

ଗମ୍ଭୀରବେଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ଗମ୍ଭୀର-ବେଦୀ) ମତ୍ତହସ୍ତୀ, ତ୍ୱକ୍‌ଛେଦ, ଶୋଣିତ କ୍ଷରଣ ଓ ମାଂସ କର୍ତ୍ତନରେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ହସ୍ତୀର ଚୈତନ୍ୟ ହୁଅଇ ନାହିଁ ।

ଗମ୍ଭୀର, ବି. କୋଠରିଘର, ଯଥା,

"ଗମ୍ଭୀର ଭିତରେ କିଏ ବସିଛ,
ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ମାଂସ ଭକ୍ଷୁଛ ।"

ଗମ୍ଭୀରସାମନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଗମ୍ଭୀର-ସାମନ୍ତ) ଯୁବରାଜ, ରାଜପୁତ୍ର ।

ଗମ୍ୟ, ବିଂ. (ଗମ୍-ଯ) ଗମନଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରାପ୍ୟ; ଊହ୍ୟ; ଅନୁମେୟ; ସାଧ୍ୟ; ଜ୍ଞେୟ; ଭୋଗ୍ୟ; ଉତ୍ତରଣ ଯୋଗ୍ୟ; ନିର୍ଣ୍ଣେୟ; ଭୂଜଙ୍ଗ; ବିଟ ।

ଗମ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଗମ୍-ଆନ, ଯ, ମ ଅଗମ) ଜ୍ଞାୟ-ମାନ, ଅନୁମୀୟମାନ ।

ଗୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗୈ-ଅ) ଅସୁରବିଶେଷ; ବାନର-ବିଶେଷ; ନୃପବିଶେଷ, ଏ ଗୟା ପୁରୀ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ।

ଗୟଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ବନ୍ୟ ଜନ୍ତୁବିଶେଷ; ବଡ଼-ବଡ଼ କାଠ ।

ଗୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୟ-ଆ) ଗୟରାଜର୍ଷିର ପୁରୀ, ପ୍ରସିଦ୍ଧ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ ।

ଗର, ବି. ପୁଂ. (ଗୃ=ଭୋଜନ କରିବା-ଅ) ରୋଗ । ନ. ବିଷ, ଯଥା,

"ଗର ଗିଳି ଦେବାକୁ ହେଉଛ ମନ ।"

(ଦେଶଜ) ମୁଣ୍ଡିକାଷ୍ଠ, କାଷ୍ଠଖଣ୍ଡ ।

ଗରକଣ୍ଠପର, ବି. ପୁଂ. (ଗର-କଣ୍ଠ-ପର) ଅନଙ୍ଗ, କନ୍ଦର୍ପ, କାମ; ଯଥା,

"ଗରକଣ୍ଠପର ପରମ କଷ୍ଟକୁ ମନରୁ କଲ ଅନ୍ତର ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଗରଗଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାନ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାତ ଅକର୍ମଣ୍ୟ ଶସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଗରଗର, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ରାଗାନ୍ୱିତ; ଜଡ଼ିତ, ଯଥା,

"ଗରଗର ପ୍ରେମ ହୃଦୟକୁ କର ।"

ବି. ଚି ।

ଗରଜ, (ଯାବନିକ) ପ୍ରୟୋଜନ, ଆବଶ୍ୟକ ।

ଗରଣ, ବି. ନ. (ଗୃ ଧାତୁ-ଅନ) ସେଚନ; ଭକ୍ଷଣ; ବିଷ ।

ଗରଦ, ବିଂ. (ଗର-ଦା-ଅ) ବିଷପ୍ରୟୋକ୍ତା, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଷ ଦିଏ ।

ଗରବ୍ରତ, ବିଂ ପୁଂ. (ଗର-ବ୍ରତ) ମୟୂର ।

ଗରଭ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃ=କ୍ଷରିତହେବା-ଅଭ) ଗର୍ଭ ।

ଗରମ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ତତଲା, ଉତ୍ତପ୍ତ ।

ଗରଲ ବି. ନ. (ଗର-ଲ) ବିଷ; ସର୍ପବିଷ, ଯଥା,

"ଭୋଗୀ ଭୋଗକୁ ଯୋଗିଲ ମଳୟ ଅନିଳ,
ଶିବ ଲାଗେ ବଳି ସିନ୍ଧୁ ମନ୍ଥନେ ଗରଳ ।"

ଲା. ବ ।

ଘାସର ବିଡ଼ା ।

ଗରଲାର, ବି. ପୁଂ. ମର୍କତମଣି ।

ଗରା, } ବି. (ଗର୍ଗର ଶବ୍ଦଜ) ମାଠିଆ, ଘଟ,
ଗଗରା, } କଲସ ।

ଗରାଧିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଲାକ୍ଷା, ଜଉ ।

ଗରିମା, ବି. ପୁଂ. (ଗୁରୁ-ଇମନ୍) ଗୌରବ, ମାହାତ୍ମ୍ୟ; ଭାର, ଗୁରୁତ୍ୱ; ମହିମା ।

ଗରିବ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଦରିଦ୍ର ।

ଗରିଷ୍ଠ, } ବିଂ. (ଗୁରୁ-ଇଷ୍ଠ, ଇୟସ୍) ମର୍ଯ୍ୟାଦା-
ଗରୀୟାନ୍, } ପନ୍ନ; ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭାରି; ସାର୍ଥକ; ଅତି ମହତ୍; ଅତି ଗୌରବାନ୍ୱିତ, ଯଥା,

"ଗରିଷ୍ଠଙ୍କରୁ ଅଧିକ ତେଜବନ୍ତ,
ଗରୀୟାନ ଶଶୀଠାରୁ ଶୀତଳନ୍ତ ।"

ବି. ଚି ।

ଗରୁ, (ଗୁରୁ ଶବ୍ଦଜ) ଭାରି ।

ଗରୁଡ଼, ବି. ପୁଂ. (ଗରୁତ୍-ଡୀ-ଅ, ତ୍‌ଲୋପ) ପକ୍ଷିରାଜ, ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ବାହନ, ବୈନତେୟ, ଖଗେଶ୍ୱର; ଏହି ପକ୍ଷୀ ଗୁରୁତର ଭାର ବହନ କରେ ବୋଲି ଏହାର ନାମ ଗରୁଡ଼ ହୋଇଅଛି ।

ଗରୁଡ଼ଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ଗରୁଡ଼-ଧ୍ୱଜ) ବିଷ୍ଣୁ, କୃଷ୍ଣ ।

ଗରୁଡ଼ାଗ୍ରଜ, ବି. ପୁଂ. (ଗରୁଡ଼-ଅଗ୍ରଜ) ଅରୁଣ, ସୂର୍ଯ୍ୟସାରଥି ।

ଗରୁଡ଼ାଙ୍କିତ, ବି. ନ. (ଗରୁଡ଼-ଅଙ୍କିତ) ମରକତମଣି ।

ଗରୁଡ଼ାଶ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଗରୁଡ଼-ଅଶ୍ମନ୍) ମରକତମଣି ।

ଗରୁତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଗୃ=ଶବ୍ଦ କରିବା, ଅର୍ଦ୍ଧ କରିବା,-ଉତ୍) ପକ୍ଷ, ପକ୍ଷୀର ଡେଣା ।

ଗରୁତ୍ମାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଗରୁତ୍-ମତ୍) ଗରୁଡ଼; ପକ୍ଷୀ ।

ଗର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃ-ଗ) ମୁନିବିଶେଷ ।

ଗର୍ଗର, ପୁଂ. } ବି. (ଗର୍ଗ=ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ-ର,ଈ)
ଗର୍ଗରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଘଟ, କଲଶ; ଦଧିମନ୍ଥନପାତ୍ର ।

ଗର୍ଜ ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ଜ୍-ଅ) ଗର୍ଜନ; ମେଘ, ହସ୍ତୀପ୍ରଭୃତିର ଶବ୍ଦ ।

ଗର୍ଜକ, ବିଂ. (ଗର୍ଜ୍-ଅକ) ଯେ ଗର୍ଜନ କରଇ ।

ଗର୍ଜନ, } ବି. ନ. (ଗର୍ଜ୍-ଅନ,-ତ) ନାଦ, ଶବ୍ଦ;
ଗର୍ଜିତ, } ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା; ମେଘ, ସିଂହ, ହସ୍ତୀପ୍ରଭୃତିର ଶବ୍ଦ ।

ଗର୍ଜ୍ଜର, ବି. ନ. ମୂଳବିଶେଷ, ଗାଜର ।

ଗର୍ଜିତ, ବିଂ. (ଗର୍ଜ୍-ତ) ଯେ ଗର୍ଜନ କରିଅଛି । ବି. ମତ୍ତ ହସ୍ତୀ ।

ଗର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃ-ତ) ରନ୍ଧ୍ର, ଛିଦ୍ର, ଗହ୍ୱର; ତ୍ରିଗର୍ତ୍ତଦେଶ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନିତମ୍ବର କୁକୁନ୍ଦର; ରୋଗବିଶେଷ ।

ଗର୍ତ୍ତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗର୍ତ୍ତ-ଇକ-ଆ) ତନ୍ତୁଶାଳା, ତନ୍ତଘର ।

ଗର୍ଦ୍ଦଭ, } ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ଦ୍ଦ-ଅଭ, ଈ) ଗଧ । ନ.
ଗର୍ଦ୍ଦଭୀ, } ଶ୍ୱେତକୁମୁଦ ; ବଉଁଗ ।

ଗର୍ଦ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃଧ୍-ଅ) ଲୋଭ, ଲିପ୍ସା, ସ୍ପୃହା ।

ଗର୍ଦ୍ଧନ, ବିଂ. (ଗୃଧ୍-ଅନ) ଲୁବ୍ଧ, ଲୋଲୁପ, ଲୋଭୀ ।

ଗର୍ଭ, ଗର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃ-ଭ) କୁକ୍ଷି, ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଶୁକ୍ର ଶୋଣିତ ସମବେତ ହୋଇ ସନ୍ତାନରୂପରେ ପରିଣତ ହୁଏ ; ଅଭ୍ୟନ୍ତର ; ନଦୀଗର୍ଭ ; ଗର୍ଭସ୍ଥ ପ୍ରାଣୀ ; ଅଗ୍ନି ; ଅନ୍ନ ; ପୁଏ ; ନାଟ୍ୟରେ ସନ୍ଧିବିଶେଷ ।

ଗର୍ଭକ, ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ଭ-କ) କେଶ ମଧ୍ୟ ପରିବୃତ ମାଲ୍ୟ, ଖୋସାରେ ଜଡ଼ିଥିବା ମାଳା, କେଶଭୂଷଣ ପୁଷ୍ପ, ଯଥା,

"ବକୁଳ ଗର୍ଭକ ସୁଧା ଉତ୍ସାରୁଛି
ଉପ୍ସରୁ ନ ଦେଇ ଶ୍ରୁତ ଯେ ।"

ନ. ଦୁଇ ରାତ୍ରି ଏକ ଦିନ ।

ଗର୍ଭକେଶର, (Pistils) ବି. ପୁଂ. ନ. କେଶରର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ସୂକ୍ଷ୍ମପରି ପଦାର୍ଥ, ଏହାର ଶିରୋଭାଗରେ ଅଠାପରି ଏକପ୍ରକାର ଦ୍ରବ ପଦାର୍ଥ ଥାଏ ।

ଗର୍ଭକୋଷ, ବି. ପୁଂ. ଗର୍ଭାଶୟ ।

ଗର୍ଭଗୃହ, ବି. ନ. (ଗର୍ଭ-ଗୃହ) ଭିତରର ଘର ; ଗର୍ଭାଗାର, ସୂତିକାଗାର ।

ଗର୍ଭଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସଂକ୍ରାନ୍ତି କାଳରେ ତୁଳା ମାସର ଆଦ୍ୟ ଦିବସ, ଯଥା, (ଦେଶରେ କହନ୍ତି)

"ଆଗେ ବୁଣ ପଛେ ବୁଣ ଗର୍ଭଣାକୁ ଟୁଣ ଟୁଣ ।"

ଗର୍ଭଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ଭ-ଅଣ୍ଡ) ନାଭିର ଗର୍ତ୍ତ ।

ଗର୍ଭଦୋହଦ, ବି. ନ. ଗର୍ଭାଭିଳାଷ, ଗର୍ଭ ହେଲେ ଯାହା ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ, ସାଦ ।

ଗର୍ଭପରିସ୍ରବ, ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ଭ-ପରିସ୍ରବ) ଅପତ୍ୟ ପ୍ରସବ ହେଲେ ପରେ ଯେଉଁ ଚର୍ମପୁଟୁଳି ପଡ଼େ, ସାଧାରଣରେ ତାହାକୁ ଫୁଲ ବୋଲାଯାଏ ।

ଗର୍ଭପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ଭ-ପାତ) ଗର୍ଭସ୍ରାବ, ଗର୍ଭ ନଷ୍ଟ ହେବା ।

ଗର୍ଭପାତକ, ବିଂ. (ଗର୍ଭ-ପାତ-ଅକ) ଯେ ଔଷଧାଦି ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା ଗର୍ଭପାତ ସମ୍ପାଦନ କରଇ ।

ଗର୍ଭପାତନ, ବି. ନ. (ଗର୍ଭ ପାତନ) ଭ୍ରୂଣହତ୍ୟା ।

ଗର୍ଭବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗର୍ଭ-ବତୁ-ଈ) ଗର୍ଭିଣୀ, ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଗର୍ଭ ହୋଇଅଛି ।

ଗର୍ଭଶଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗର୍ଭ-ଶଯ୍ୟା) ଗର୍ଭାଶୟ, ଜରାୟୁ ।

ଗର୍ଭସଂକ୍ରମଣ, ବି. ନ. (ଗର୍ଭ-ସଂକ୍ରମଣ) ଦେହାନ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତି ନିମିତ୍ତ ଜୀବର ଗର୍ଭ ପ୍ରବେଶ ।

ଗର୍ଭସମୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ଭ-ସମୟ) ଋତୁସ୍ନାନ ଉତ୍ତାରେ ପୁରୁଷ ସଂଯୋଗ କାଳ ।

ଗର୍ଭସ୍ଥ, ବିଂ. (ଗର୍ଭ-ସ୍ଥ) ଯାହା ଗର୍ଭରେ ଅଛି, ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ।

ଗର୍ଭସ୍ରାବ, ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ଭ-ସ୍ରାବ) ଗର୍ଭପାତ, ପେଟ ଭାଙ୍ଗିବା ।

ଗର୍ଭାଗାର, ବି. ନ. (ଗର୍ଭ-ଅଗାର) ବାସଗୃହ ; ଅନ୍ତର୍ଗୃହ, ସୂତିକାଗୃହ ।

ଗର୍ଭାଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. ନାଟକାନ୍ତର୍ଗତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଙ୍କ ।

ଗର୍ଭାଧାନ, ବି. ନ. (ଗର୍ଭ-ଆଧାନ) ସଂସ୍କାରବିଶେଷ, ନିଷେକ କ୍ରିୟା, ଗର୍ଭରେ ଶୁକ୍ର ଶୋଣିତର ସମ୍ପାତ ; ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକର ଦ୍ୱିତୀୟ ବିବାହ ; ଗର୍ଭଧାରଣ ।

ଗର୍ଭାଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ଭ-ଆଶୟ) ଗର୍ଭଶଯ୍ୟା, ଜରାୟୁ ।

ଗର୍ଭିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗର୍ଭ-ଇନ୍-ଈ) ଗର୍ଭବତୀ ।

ଗର୍ଭିତ, ବିଂ. (ଗର୍ଭ-ଇତ) ଅନ୍ତର୍ଗତ ; ଗର୍ଭଯୁକ୍ତ ।

ଗର୍ଭୋପଘାତିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗର୍ଭ-ଉପ-ହନ୍-ଇନ୍) ଅସମୟରେ ବୃଷୋପଗମନାଦି ପ୍ରଯୁକ୍ତ ଯେଉଁ ଗାଭୀର ଗର୍ଭପାତ ହୁଏ ।

ଗର୍ମୁତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃ-ଉତ୍, ମ ଆଗମ) ସୁବର୍ଣ୍ଣ ; ଲତା ; ତୃଣବିଶେଷ ।

ଗର୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ବ-ଅ) ଦର୍ପ, ଅହଙ୍କାର, ଅନ୍ୟକୁ ଅବଜ୍ଞା, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟରୂପ କୁଲବିଦ୍ୟା ପ୍ରଭୃତି ଦ୍ୱାରା ଇଷ୍ଟ ଲାଭବଶତଃ ଅନ୍ୟର ପ୍ରତି ଯେଉଁ ଅବଜ୍ଞା ।

ଗର୍ବର, ବିଂ. (ଗୃ-ବର ଅଥବା ଗର୍ବ-ର) ଅହଙ୍କାରୀ ।

ଗର୍ବାଟ, ବି. ପୁଂ. (ଗର୍ବ-ଅଟ) ଦ୍ୱାରପାଳ ।

ଗର୍ବିତ, ବିଂ. (ଗର୍ବ-ତ) ଅହଙ୍କୃତ, ଉଦ୍ଧତ ।

ଗର୍ବୀ, ବିଂ. (ଗର୍ବ-ଇନ୍) ଅହଙ୍କାରୀ ।

ଗର୍ହଣ, ନ. } ବି. (ଗର୍ହ-ଅନ, ଆ) ନିନ୍ଦା, ଦୋଷାରୋପ, ତିରସ୍କାର ।
ଗର୍ହଣା, ସ୍ତ୍ରୀ.

ଗର୍ହିତ, } ବିଂ. (ଗର୍ହ-ତ, ଯ) ନିନ୍ଦିତ, ଦୂଷ୍ୟ, ନିଷିଦ୍ଧ ; ଜଘନ୍ୟ ।
ଗର୍ହ୍ୟ,

ଗଲ, ବି. ପୁଂ. (ଗଲ୍-ଅ) କଣ୍ଠ, ଗଳା ; ଝୁଣା ; ବାଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ଗଲକମ୍ବଲ, ବି. ପୁଂ. (ଗଲ-କମ୍ବଲ) ଗୋରୁର ଗଲଲମ୍ବିତ କମ୍ବଲାକୃତି ମାଂସ, ସାସ୍ନା ।

ଗଲଗଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଗଲ-ଗଣ୍ଡ) ରୋଗବିଶେଷ, ଗଲଦେଶର ମାଂସପିଣ୍ଡ ; ହାଡ଼ଗିଲା ପକ୍ଷୀ ।

ଗଲଗଲ, କ୍ରି. କୁଣ୍ଠାଇ ହେବା, ସଲସଲ ।

ଗଲଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ଗଲ-ଗ୍ରହ) ସ୍ୱୟଂ ଉତ୍ଥାପିତ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଆପଦ୍, ଅକାରଣରେ ଓ ଅନିଚ୍ଛାପୂର୍ବକ ଯାହାର ଭାର ନିଆ ଯାଇଥାଏ, ଗଳାର ବୋଝ ; ମତ୍ସ୍ୟଘଣ୍ଟ ; ତିଥିବିଶେଷ ; ଅସମାପ୍ତ କର୍ମ ।

ଗଲଦଶ୍ରୁ, ବିଂ. (ଗଲତ୍-ଅଶ୍ରୁ) ଯାହାର ଚକ୍ଷୁରୁ ଅଶ୍ରୁ ନିର୍ଗତ ହେଉଅଛି, ଯହିଁରୁ ଅଶ୍ରୁ ନିର୍ଗତ ହେଉଅଛି ।

ଗଲନ, ବି. ନ. (ଗଲ୍-ଅନ) ଦ୍ରବ ହେବାର, ତରଳି ଯିବାର ; ପତନ ।

ଗଲଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଲ-ଥା) ତଣ୍ଟିଆ, ଯଥା,

"ସୁବୃଦ୍ଧ ମୁକ୍ତ ନିରନ୍ଧ୍ର ପୁଞ୍ଜ ଲକ୍ଷ ହେବାପାଁଇ
ଗଲଥା ପାଇଲା ଯାଇ କେଳେଶ ପାଶ,
ସେ ଚନ୍ଦ୍ରିକା ପ୍ରମାଣ ।
ସରପ୍ ହୋଇଲେ ଶୁଣି ଉପମାଗଣ ।"

ସୁ. ପ ।

ଗଲନ୍ତ୍ରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଲ୍-ଅନ୍ତ୍ର-କ-ଆ) ସ୍ୱଳ୍ପବାରିଧାନିକା, ଗଡୁ ।

ଗଲମେଖଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଲ-ମେଖଳା) କଣ୍ଠାଭରଣବିଶେଷ ।

ଗଲରନ୍ଧ୍ର, ବି. ନ. (ଗଲ-ରନ୍ଧ୍ର) ଗଳାର ଛିଦ୍ର ।

ଗଲବ୍ରତ, ବି. ପୁଂ. (ଗର-ବ୍ରତ) ମୟୂର ।

ଗଲଶୁଣ୍ଡିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଲ-ଶୁଣ୍ଡିକା) ଘଣ୍ଟିକା ।

ଗଲସ୍ତନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗଲ-ସ୍ତନ) ଛାଗୀ, ଅଜା ।

ଗଲହସ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଗଲ-ହସ୍ତ) ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର, ଗଳା ଚିପିଦେବା, ଗଳାରେ ଧକ୍କା ଦେବା ।

ଗଳା, ବି. (ଗଲ-ଶବ୍ଦଜ) କଣ୍ଠ, ଗଲଦେଶ । ବିଂ. ଗଳିତ, ଦ୍ରବୀଭୂତ ।

ଗଳି, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଳ୍ପପରିସର ପଥ, କ୍ଷୁଦ୍ର ପଥ ।

ଗଳିତ, ବିଂ. (ଗଲ-ତ) ପତିତ, କ୍ଷରିତ, ଦ୍ରବୀଭୂତ ।

ଗଳିବା, କ୍ରି. ବି. (ଗଲ ଧାତୁଜ) ପ୍ରବିଷ୍ଟ ହେବା, ତରଳିତ ହେବା, ପତିତ ହେବା, ଯଥା,

"ହୃତରେଣୁ ନୟନୁ ଗଳୁଛି ଅଶ୍ରୁଧାର ।"

ଗଳୁ, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଗଲଗଲ ହେବା, କୁଣ୍ଠିତ ହେବା । କ୍ରି. ଅମାନ୍ୟାର୍ଥରେ ଯିବା ।

ଗଳ୍ପ, ବି. ନ. (ଭାଷଣାର୍ଥ ଜଳ୍ପ ଧାତୁଜ) ଉପନ୍ୟାସ, ଉପକଥା ।

ଗଲ୍ଭ, ବିଂ. (ଗଲ୍ଭ୍-ଅ) ପ୍ରଗଲ୍ଭ, ଧୃଷ୍ଟ ।

ଗଲ୍ଲ, ବି. ପୁଂ. (ଗଲ୍-ଲ) ଗଣ୍ଡ, ଗାଲ ।

ଗଲ୍ଲକ, ବି. ପୁଂ. (ଗଲ୍ଲ-କ) ଚଷକ, ମଦ୍ୟ ପାନର ପାତ୍ର ।

ଗବ, ବି. (ଦେଶଜ) ଏରଣ୍ଡବୃକ୍ଷ ।

ଗବର୍ଣ୍ଣ, ବି. ନ. (ଗୋ-ଏ) ନଡ଼ା, ଘାସକୁଟା ।

ଗବୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଅୟ-ଅ) ବାନରବିଶେଷ ; ଗୋ ସଦୃଶ ଜନ୍ତୁବିଶେଷ ।

ଗବୟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ଅୟ-ଈ) ଗଲକମ୍ବଲଶୂନ୍ୟ ଗୋ ତୁଲ୍ୟ ପଶୁ ।

ଗବରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଗବ ରାଜନ୍) ବୃଷ, ଷଣ୍ଢ ।

ଗବଳ, ବି. ପୁଂ. (ଟୁ-ଅଲ) ବନ୍ୟ ମହିଷ । ନ. ମହିଷ ଶୃଙ୍ଗ ।

ଗବାକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଅକ୍ଷ) ବାନରବିଶେଷ ; ଝରକା, ଖିଡ଼କୀ, ବାତାୟନ, ଯଥା,

"ଖୋଜି ନ ପାଇ କଲ୍ ପ୍ରଦୀପ ଘୋଡା,
ଲୁରଚେ ଫେରି ଦେଇ ଗବାକ୍ଷ ପୁଡା ଯେ ।"

ଗବାଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଟୋଟାମାଛ ।

ଗବାଦନ, ବି. ନ. (ଗୋ-ଅଦନ) ଘାସ, ତୃଣ ।

ଗବାଦନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୋରୁର ଘାସ ଖାଇବାପାଏଁ; ନୀଲ ଅପରାଜିତା ।

ଗବାଶନ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଅଶନ) ଗୋଖାଦକ, କଂସେଇ, ମୋଚି, ଚର୍ମ୍ମକାର ।

ଗବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ଈ) ଗାଭୀ, ଗାଈ ।

ଗବେଡୁ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଏଡ-ଉ) ମେଘ । ସ୍ତ୍ରୀ. ତୃଣଧାନ୍ୟ, ଗରଗଡ ।

ଗବେଧୁ, ଗବେଧୁକା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ଏଧ-ଉ) ତୃଣ-ଧାନ୍ୟ, ଗରଗଡ ।

ଗବେରୁକ, ବି. ନ. (ଗୋ-ଈର-ଅକ) ଗୈରିକ, ଗେରୁମାଟି ।

ଗବେଷଣ, ନ. ଗବେଷଣା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଗବେଷ-ଅନ) ଅନ୍ୱେଷଣ, ଅନୁସନ୍ଧାନ । ବି. ପୁଂ. ନୃପବିଶେଷ ।

ଗବେଷିତ, ବିଂ. (ଗବେଷ୍-ତ) ଅନ୍ୱେଷିତ ।

ଗବ୍ୟ, ବିଂ. (ଗୋ-ଯ) ଗୋସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଦୁଗ୍ଧଘୃତାଦି ।

ଗବ୍ୟୂତ, ନ. ଗବ୍ୟୂତି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଗୋ-ଯୁ-ତ, ତି) ଦୁଇ କ୍ରୋଶ ପରିମାଣ ।

ଗହଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ସମାଜ, ଲୋକ ସମୂହ, ଯଥା,

"ସଖିଏ ଥିଲେ ଗହଣେ,
ଠାଇ ଦେଲୁ ନେଇ, ନେଇକୋଣେ ।"

ଗହଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଆଭରଣ, ଭୂଷଣ, ଅଲଙ୍କାର ।

ଗହନ, ବିଂ. (ଗହ୍-ଅନ) ଦୁର୍ଗମ, ଦୁଷ୍ପ୍ରବେଶ୍ୟ; ଦୁରୂହ, ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ; ବନ; ଗହ୍ୱର; ଯାତନା, ଦୁଃଖ, ଯଥା,

"କୋଇଲି ଲୋ ଗଲା ଯୁଗେ ବାହୁଡ କହିଲା,
ଗହନ ତ ବୃନ୍ଦାବନ ଶୋଭା ନ ପାଇଲା ଲୋ କୋଇଲି ।"

ଗହମ, ବି. (ଗୋଧୂମ ଶବ୍ଦଜ) ଗୋଧୂମ, ଶସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଗହଳ, ବିଂ. (ଗହନ ଶବ୍ଦଜ) ଘନ, ଘଞ୍ଚାଘଞ୍ଚ; ଗୋଲମାଲ, ଯଥା,

"ଚଣ୍ଡିକା ଦେଉଳେ ଲାଗିଛି ଗହଳ ।"
ଜ. ଦେ ।

ଗହବ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଗହଳ, ଘନ, ଯଥା,

"ଗହବ ଚମ୍ପାଧଣ୍ଡା କମ୍ପିତ,
ଗଜ ଶୁଣ୍ଡା ଦଣ୍ଡକୁ ନିନ୍ଦି ଯହିଁ ଯାହାକୁ ଗୋ ।"

ଗହିର, ଗମ୍ଭୀର, } ବିଂ. (ଗମ୍ଭୀର ଶବ୍ଦଜ) ଗମ୍ଭୀର ।

ଗହ୍ମାପୂର୍ଣ୍ଣିମା, (ଗ୍ରା) ଶ୍ରାବଣ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ।

ଗହ୍ୱର, ବି. ନ. (ଗୋ-ହ୍ୱୃ-ଅ) ଦେବଖାତ, ଗର୍ତ୍ତ, ଗିରିଗୁହା । ପୁଂ. ନିକୁଞ୍ଜ, ଲତାଗୃହ ।

ଗାଁ, ବି. (ଗ୍ରାମ ଶବ୍ଦଜ) ବହୁଜନ ବସତି ସ୍ଥାନ, ଗ୍ରାମ ।

ଗାଈ, ବି. (ଗବୀ ଶବ୍ଦଜ) ଗବୀ ।

ଗାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଗ୍ରା) ଗାୟନ କରିବା, ଯଥା,

"ଗାଇବା ତୋହର ନାମ ଅନନ୍ତ ରବେ ।"

ଗାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଗଙ୍ଗା-ଅ) ଭୀଷ୍ମ; କାର୍ତ୍ତିକେୟ । ବିଂ. ଗଙ୍ଗା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଗାଙ୍ଗାଟି, ଗାଙ୍ଗାଟ, } ବି. ପୁଂ. (ଗଙ୍ଗା-ଅଟ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ, ଚିଙ୍ଗୁଡିମାଛ ।

ଗାଙ୍ଗାଟେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗଙ୍ଗା-ଅଟ୍-ଏୟ) ଚିଙ୍ଗୁଡିମାଛ ।

ଗାଙ୍ଗାୟନ, ଗାଙ୍ଗେୟ, } ବି. ପୁଂ. (ଗଙ୍ଗା-ଆୟନ, ଏୟ) ଭୀଷ୍ମ, କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଗାଜର, ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ମୂଳବିଶେଷ ।

ଗାଞ୍ଜିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଟଙ୍କା ପଇସା ରଖିବାର ଥଳୀବିଶେଷ ।

ଗାଡ, ବି. (ଗର୍ତ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ଗର୍ତ୍ତ ।

ଗାଢ, ବିଂ. (ଗାହ୍-ତ) ଅତିଶୟ; ଦୃଢ; ଗଭୀର; ଭଗ୍ନ; ଘନ; ସେବିତ ।

ଗାଢମୁଷ୍ଟି, ବି. ପୁଂ. (ଗାଢ-ମୁଷ୍ଟି) ଖଡ୍ଗ । ବିଂ. କୃପଣ, ବ୍ୟୟକୁଣ୍ଠ ।

ଗାଢୁହିକ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବଡ ଧନୀ; (ଖ୍ରିଷ୍ଟିବଣିକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ) ।

ଗାଣପତ୍ୟ, ବିଂ. (ଗଣପତି-ଯ) ଗଣେଶୋପାସକ; ଗଣପତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଗାଣିକ୍ୟ, ବ. ନ. (ଗଣିକା-ଯ) ଗଣିକା ସମୂହ ।
ଗାଣିତିକ, ବିଂ. (ଗଣିତ-ଇକ) ଗଣିତଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ; ଗଣିତ-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।
ଗାଣ୍ଡି, ବ. (ଗଣ୍ଡ୍-ଇ) ଗ୍ରନ୍ଥି, ଗଣ୍ଠି; (ଦେଶଜ) ଗୁହ୍ୟ-ଦ୍ୱାର ଓ ତନ୍ନିକଟସ୍ଥ ଅଂଶ ।
ଗାଣ୍ଡିବ, ଗାଣ୍ଡୀବ, } ବ. ପୁଂ. ନ. (ଗାଣ୍ଡି-ବ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନର ଧନୁ ।
ଗାଣ୍ଡିବୀ, ଗାଣ୍ଡୀବୀ, } ବ. (ଗାଣ୍ଡିବ-ଇ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ବିଂ. ଧାନୁଷ୍କ ।
ଗାତ, ବ. (ଗର୍ତ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ରନ୍ଧ୍ର, ଛିଦ୍ର ।
ଗାତା, ବିଂ. (ଗୈ-ତୃ) ଗାୟକ, ଯେ ଗାନ କରେ ।
ଗାତୁ, ବ. ପୁଂ. (ଗୈ-ତୁ) କୋକିଲ; ଭ୍ରମର; ଗନ୍ଧର୍ବ । ବିଂ. କ୍ରୁଦ୍ଧ ।
ଗାତୁଆ, ବିଂ. (ଗର୍ତ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ଯେ ଗର୍ତ୍ତରେ ବାସ କରେ, ଯଥା, ମୂଷିକ, ସର୍ପପ୍ରଭୃତି ।
ଗାତ୍ର, ବ. ନ. (ଗମ୍-ତ୍ର) ଶରୀର, ଅଙ୍ଗ ।
ଗାତ୍ରମାର୍ଜ୍ଜନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗାତ୍ର-ମାର୍ଜ୍ଜନୀ) ଗାମୁଛା ।
ଗାଥକ, ବ. ପୁଂ, (ଗୈ-ଥକ) ଗାୟକ, ଗାନକାରୀ ।
ଗାଥା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୈ-ଥ-ଆ) ଶ୍ଳୋକ, କବିତା; ପଦ୍ୟ; ଛନ୍ଦଃ; ଗୀତ, ଛନ୍ଦୋବନ୍ଧରେ ରଚିତ କବିତା; ଗାନ, ଗୀତ ।
ଗାଦି, ବ. (ଯାବନିକ ଗଦୀ ଶବ୍ଦଜ) ସିଂହାସନ, ସମାଧି ।
ଗାଧ, ବ. ପୁଂ. (ଗାଧ୍-ଅ) ତଳସ୍ପର୍ଶ; ସ୍ଥାନ; ଲୋଭ । ବିଂ. ତଳସ୍ପର୍ଶ ଯୋଗ୍ୟ, ଅଗଭୀର ।
ଗାଧି, ବ. ପୁଂ. (ଗାଧ-ଇନ୍) ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ମୁନିର ପିତା, ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବଶିଷ୍ଠ ପୁଚ୍ଛେ କମର୍ଥେ ଅଗତ,
ବ୍ୟକତ କଲେ ଗାଧିସୁତା ସୁତ ।"

ବୈ. ବ ।

ଗାଧିଜ, ଗାଧିସୁତ, } ବ. ପୁଂ. (ଗାଧି-ଜ, ସୁତ) ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ଋଷି ।
ଗାଧିପୁର, ବ. ନ. (ଗାଧି-ପୁର) ଗାଧି ନୃପର ନଗର, କାନ୍ୟକୁବ୍ଜ ଦେଶ ।
ଗାଧେୟ, ବ. ପୁଂ. (ଗାଧି-ଏୟ) ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ଋଷି ।
ଗାଧୋଇବା, କ୍ରି. ବ. (ଗାତ୍ର ଧୌତ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ନାନ କରିବା ।
ଗାନ, ବ. ନ. (ଗୈ-ଅନ) ଗୀତ; ଧ୍ୱନି ।
ଗାନ୍ଥମା, (ଗ୍ରନ୍ଥନ ଶବ୍ଦଜ) ମସଲା ଦେଇ ଇଷ୍ଟକାଦି ବସାଇବା ।
ଗାନ୍ଦିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ଦା-ଇନ୍-ଈ) ଗଙ୍ଗାନଦୀ । ଅକ୍ରୂର ମାତା ।
ଗାନ୍ଧର୍ବ, ବିଂ. (ଗନ୍ଧର୍ବ-ଅ) ଗନ୍ଧର୍ବ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବ. ପୁଂ. ଅଶ୍ୱ; ବିବାହବିଶେଷ, ଏହି ବିବାହରେ ବର କନ୍ୟା ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଅନୁରକ୍ତ ହୋଇ ପରସ୍ପରର ପାଣିଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି; ଦ୍ୱୀପବିଶେଷ । ନ. ଗାନ ।
ଗାନ୍ଧାର, ବ. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଋ-ଅ ଅଥବା ଗନ୍ଧାର-ଅ) ଦେଶବିଶେଷ, କାନ୍ଦାହାର; ସ୍ୱରବିଶେଷ; ରାଗବିଶେଷ । ନ. ସିନ୍ଦୂର; ଗନ୍ଧକ ।
ଗାନ୍ଧାରରାଜ, ବ. ପୁଂ. (ଗାନ୍ଧାର-ରାଜ) ଶକୁନି, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ମାମୁଁ ।
ଗାନ୍ଧାରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗାନ୍ଧାର-ଈ) ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ମହିଷୀ, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ମାତା ।
ଗାନ୍ଧାରେୟ, ବ. ପୁଂ. (ଗାନ୍ଧାରୀ-ଏୟ) ଗାନ୍ଧାରୀ ପୁତ୍ର, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନପ୍ରଭୃତି ।
ଗାନ୍ଧିକ, ବ. ପୁଂ. (ଗନ୍ଧ-ଇକ) ଗନ୍ଧବଣିକ୍; ଲେଖକ ।
ଗାଭି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗବୀ ଶବ୍ଦଜ) ଗବୀ, ଗାଈ ।
ଗାମୀ, ବିଂ. (ଗମ୍-ଇନ୍) ଯେ ଗମନ କରିବ, ଗମନ-ଶୀଳ; ଏହି ଶବ୍ଦ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ ହୁଅଇ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦର ପରେ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇ-ଥାଏ, ଯଥା, ଦ୍ରୁତଗାମୀ, ବେଗଗାମୀ, ଶୀଘ୍ରଗାମୀ, ଇତ୍ୟାଦି ।
ଗାମୁକ, ବିଂ. (ଗମ୍-ଉକ) ଗନ୍ତା, ଗମନକାରୀ ।
ଗାମୁଛା, ବ. (ଦେଶଜ) ଗାତ୍ରମାର୍ଜ୍ଜନୀ ।
ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ, ବ. ନ. (ଗମ୍ଭୀର-ଯ) ଗମ୍ଭୀରତା, ଅଳ୍ପ କାରଣରେ ବ୍ୟାକୁଳ ବା ଅସ୍ଥିର ନ ହେବା; ପ୍ରଗାଢତା, ଯଥା, ଅର୍ଥର ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ, ସ୍ୱରର

ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ; ଅବଜ୍ଞାରତ୍ୱ; ଅଶୃଙ୍ଖଳ, ଅଚପଳ, ଯଥା,

"ରାଜ ବ୍ୟାଜ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ,
କେବଳ ପ୍ରବଳାବଳୁଁ ବଳିଗଲି ।"
ବ. ଚି ।

ଗାୟକ, ଗାୟନ, } ବି॰ (ଗୈ-ଅକ, ଅନ) ଗାନକାରକ; ସଂଗୀତ ବ୍ୟବସାୟୀ ।

ଗାୟତ୍ରୀ, ଗାୟନ୍ତ୍ରୀ, } ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗାୟତ୍-ତ୍ରୈ-ଅ-ଈ) ବେ-ଦମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ; ବେଦମାତା; ୬ ଅକ୍ଷର ଛନ୍ଦବିଶେଷ ।

ଗାର, ବ. (ଦେଶଜ) ଗେର, ରେଖା, ଲମ୍ବଦାଗ ।

ଗାରଡ଼, ବ. (ଗଡୁର ଶବ୍ଦଜ) ଅଣ୍ଡିରମେଣ୍ଢା, ମେଷ ।

ଗାରମା, ବ. (ପ୍ରା ; ଗରମା ଶବ୍ଦଜ) ଠେକ, ବଡ଼ାଇ, ଯଥା,

"ଏହିଠାରେ ଥାଇ ଦର୍ଶନେ ନ ଅସୁ,
ଏତେ ଗାରମା ତୋହର ।"
ମଥୁରାମଙ୍ଗଳ ।

ଗାରୁଡ଼, ବ. ନ, (ଗରୁଡ଼-ଅ) ବିଷଶାସ୍ତ୍ର, ବିଷମନ୍ତ୍ର; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ମର୍କତମଣି, ହରିତବର୍ଣ୍ଣ ରତ୍ନବିଶେଷ; ପୁରାଣ-ବିଶେଷ । ବି॰ ଗରୁଡ଼ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଗାରୁଡ଼ିଆ, ବ. (ପ୍ରା; ଗାରୁଡ଼ ଶବ୍ଦଜ) ସାପୁଆ-କେଳା, ଯଥା,

"କୈଳାସରୁ ଶୁଣି ସେ ବଙ୍କିମ ଠାଣି,
ମିଳିଛି ତା ସଙ୍ଗେ ଭରଙ୍ଗ ଗୃହିଣୀ,
ଗୁରୁ ଭୁରୁଲତା ତା ସଙ୍ଗେ ଖେଳଇ,
ମାଇ ଗାରୁଡ଼ିଆ ଖେଳାଏ ତ ଅଛି ।"
କ. କେ ।

ଗାରୁଡ଼ିକ, ବ. ପୁଂ. (ଗରୁଡ଼-ଇକ) ବିଷବୈଦ୍ୟ ।

ଗାରୁତ୍ମତ, ବ. ନ. (ଗରୁତ୍ମତ୍-ଅ) ମରକତମଣି ।

ଗାର୍ଗି, ବ. ପୁଂ. (ଗର୍ଗ-ଇ) ଗର୍ଗସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।

ଗାର୍ଦ୍ଦଭ, ବି॰. (ଗର୍ଦ୍ଦଭ-ଅ) ଗର୍ଦ୍ଦଭ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବ. ପୁଂ. ଗର୍ଦ୍ଦଭ ଶବ୍ଦ ; ଗର୍ଦ୍ଦଭ ମୂତ୍ର ।

ଗାର୍ଦ୍ଧ, ବ. ପୁଂ. (ଗୃଦ୍ଧ-ଅ) ଅତିତୃଷ୍ଣା ।

ଗାର୍ଦ୍ଧ୍ୟ, ବ. ନ. (ଗୃଧ୍ର-ଯ) ଲିପ୍ସା, ଲୋଭ ।

ଗାର୍ହପତ୍ୟ, ବ. ପୁଂ, (ଗୃହପତି-ଯ) ସାଗ୍ନିକ ଗୃହୀର ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି । ବି॰. ଗୃହପତି ସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ଗାର୍ହମେଧ, ବ. ପୁଂ. (ଗୃହମେଧ-ଅ) ଗୃହସ୍ଥର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଞ୍ଚଯଜ୍ଞରୂପ କର୍ମ ।

ଗାର୍ହସ୍ଥ, ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ, } ବି॰. (ଗୃହସ୍ଥ-ଅ, ଯ) ଗୃହସ୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବ. ପୁଂ. ଦ୍ୱିତୀୟ ଆଶ୍ରମ, ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ; ଗୃହସ୍ଥ ଧର୍ମ ।

ଗାଲ, ବ. (ଗଣ୍ଡ ଶବ୍ଦଜ) କପୋଳ, ଗଣ୍ଡ ।

ଗାଲନ, ବ. ନ. (ଗାଲି-ଅନ) କ୍ଷାଳନ; ତର-ଳାଇବା ।

ଗାଲବ, ବ. ପୁଂ. (ଗାଲ-ବ) ଲୋଧ୍ରବୃକ୍ଷ; ମୁନି-ବିଶେଷ ।

ଗାଲି, ଗାଲୀ, ବ. ପୁଂ. (ଗାଲି-ଇ, ଈ) ଅଭିସମ୍ପାତ, ଶାପ; କଟୁବାକ୍ୟ ।

ଗାଲିଚ୍, ବ. (ଯାବନଜ) ମେଷଲୋମ ନିର୍ମ୍ମିତ ଆଚ୍ଛାଦ-ନବିଶେଷ ।

ଗାଲିତ, ବି॰. (ଗାଲି-ତ) ଦ୍ରବୀକୃତ, ଯାହା ତରଳ ହୋଇଅଛି ।

ଗାଲିବା, କ୍ରି, (ଗାଲନ ଶବ୍ଦଜ) ପେଜପ୍ରସ୍ତୁତ ନିଗା-ଡ଼ିବା ।

ଗାଲୁ, ବ. (ଦେଶଜ) ମିଛ, ଭଣ୍ଡିବା, ଧପେଇବା, ସତ୍ୟାଙ୍କୁ ମିଛକରି କହିବା ।

ଗାଲୁଆ, ବି॰. (ଦେଶଜ) ମିଛୁଆ, ଭଣ୍ଡ, ଅମାନିୟା ।

ଗିନା, ବ. (ଦେଶଜ) ଆଗୁନିର୍ମିତ କ୍ଷୁଦ୍ର କଟରା ।

ଗିରେ, ଗିଃ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃ-ଂ, ଅ) ବାକ୍ୟ; ସରସ୍ୱତୀ, ଯଥା,

"ଗହନେ ଗମନକାଳେ ଗିରେଗାର
କହି ଯାଇଥିଲେ ଶିବରେ ଯେ ଗିର ।"
କ. କେ ।

ଗିର, ବ. (ଦେଶଜ) ଗାର, ରେଖା, ଲମ୍ବଦାଗ ।

ଗିରି, ବ. ପୁଂ. (ଗୃ-ଇ) ଶୈଳ, ପର୍ବ୍ବତ; ଚକ୍ଷୁରୋଗ-ବିଶେଷ; ସନ୍ନ୍ୟାସୀବିଶେଷ; ପରିବ୍ରାଜକମାନଙ୍କର ଉପାଧିବିଶେଷ; ଭକ୍ଷଣ । ସ୍ତ୍ରୀ. ବାଳମୂଷିକ; ଗେଣ୍ଡୁକ ।

ଗିରିକ, ବ. ପୁଂ. (ଗିରି-କୈ-ଅ) ଶିବ ।

ଗିରିକଣ୍ଟକ, ବ. ପୁଂ. (ଗିରି-କଣ୍ଟକ) ଅଶନି, ବଜ୍ର ।

ଗିରକର୍ଣ୍ଣିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗିର-କର୍ଣ୍ଣି-କ-ଆ) ପୃଥିବୀ; ଶ୍ୱେତ ଅପରାଜିତା ଲତା ।

ଗିରକର୍ଣ୍ଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗିର=ବାଲମୂଷିକ-କର୍ଣ୍ଣି-ଇନ୍) ଅପରାଜିତା ।

ଗିରକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗିର-କ-ଆ) ଶ୍ୱେତ ମୂଷା; ବସୁ ରାଜାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ।

ଗିରଗୁଡ଼, ବ. ପୁଂ. (ଗିର-ଗୁଡ଼) କନ୍ଦୁକ, ଗେଣ୍ଡୁ ।

ଗିରଜ, ବ. ପୁଂ. (ଗିର-ଜ) ଅଭ୍ର; ଗୈରକ; ଶିଳାଜତୁ; ଲୌହ । ବିଂ. ଯାହା ପର୍ବତରେ ଜନ୍ମ ହୁଅଇ, ଶୈଳଜ ।

ଗିରଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗିର-ଜା) ଦୁର୍ଗା, ପାର୍ବତୀ; କ୍ଷୁଦ୍ର ପାଷାଣଭେଦ ଲତା; ବାମ୍ପମାଣ ଲତା; ଗିରମଲ୍ଲିକା; ଗିରକଦଳୀ; କ୍ଷୁଦ୍ର ପାଷାଣବିଶେଷ ।

ଗିରଜାମଲ, ବ. ନ. (ଗିରଜ-ଅମଲ) ଅଭ୍ରକ ।

ଗିରଜ୍ୱର, ବ. ପୁଂ. (ଗିର-ଜ୍ୱର) ଅଶନି, ବଜ୍ର ।

ଗିରତ, ବିଂ. (ଗୃ-ତ) ଭକ୍ଷିତ, ଗିଳିତ ।

ଗିରଧର, ବ. ପୁଂ. (ଗିର-ଧର) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ମନ୍ଦର ପର୍ବତକୁ ଧାରଣ କରିଥିବାରୁ ତାହାଙ୍କର "ଗିରଧର" ନାମ ହୋଇଅଛି, ଯଥା,

"ଗିରଧର ବେଶ ବହନେ ପ୍ରସନ୍ନ ଲେଶ ନାହିଁ ବଂଶୀଧର ।"
ସଂ. ସା ।

ଗିରଧାତୁ, ବ. ନ. ଉପଧାତୁବିଶେଷ, ଗିରମାଟୀ, ଗୈରକ ।

ଗିରନନ୍ଦିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗିର-ନନ୍ଦିନୀ) ପାର୍ବତୀ; ଗଙ୍ଗା; ନଦୀ ।

ଗିରପ୍ରିୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚମରୀମୃଗ ।

ଗିରବ୍ରଜ, ବ. ନ. ବେହାରର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଗରବିଶେଷ ।

ଗିରଭୂ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗିର-ଭୂ) ପାର୍ବତୀ; କ୍ଷୁଦ୍ର ପ୍ରସ୍ତରବିଶେଷ; ଗଙ୍ଗା ।

ଗିରମଲ୍ଲିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗିର-ମଲ୍ଲିକା) କୁଟଜବୃକ୍ଷ ।

ଗିରମୃତ୍, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗିର-ମୃଦ୍) ଗିରମାଟୀ ।

ଗିରମେଦ, ବ. ପୁଂ. ଖଦିରବିଶେଷ ।

ଗିରଶ, ବ. ପୁଂ. (ଗିର=(ଏଠାରେ କୈଳାଶ ପର୍ବତ)-ଶ=ଯେ ଶୟନ କରଇ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଗିରଶୃଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଗିର-ଶୃଙ୍ଗ) ଗଣେଶ; ପର୍ବତର ଚୂଡ଼ା ।

ଗିରସଙ୍କଟ, ବ. (Mountain pass) ପର୍ବତ ଶ୍ରେଣୀର ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିତ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ନିମ୍ନଭୂମି ।

ଗିରସାର, ବ. ପୁଂ. (ଗିର-ସାର) ମଳୟପର୍ବତ; ଲୌହ; ଟିନ ।

ଗିରସୁତ, ବ. ପୁଂ. ମୈନାକ ପର୍ବତ ।

ଗିରସୁତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗିର-ସୁତା) ପାର୍ବତୀ ।

ଗିରୀନ୍ଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଗିର-ଇନ୍ଦ୍ର) ହିମାଳୟ । ବିଂ. ପର୍ବତଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଗିରୀଶ, ବ. ପୁଂ. (ଗିର-ଇଶ) ଶିବ; ହିମାଳୟ ପର୍ବତ, ଯଥା,

"ଗିରସମଯାଇରେ ସ୍ୱାମୀ ଗିରସମଯାଇ,
ଦେଇ ମୁଁ ପାଇଛି ଛାଡ଼େ ଗିରୀଶ ମନାଇ ।"
ସଂ. ସା ।

ଗିଲ, ବ. (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ ।

ଗିଳନ, ବ. ନ. (ଗୃ-ଅନ; ଋ=ଇର; ର୍=ଲ୍) ଗ୍ରାସ କରିବା, ଦନ୍ତର ସାହାଯ୍ୟ ନ ନେଇ ଏକାବେଳକେ ଉଦରସ୍ଥ କରିବା ।

ଗିଳା, ବିଂ. ଯେ ବହୁତ ଖାଏ, ପେଟା ।

ଗିଳିତ, ବିଂ. (ଗୃ-ତ) ଭକ୍ଷିତ, ଗ୍ରସ୍ତ ।

ଗିଳିବା, କ୍ରି. ବ. (ଗ୍ରା; ଗିଳନ ଶବ୍ଦଜ) ଗ୍ରାସ କରିବା, ଗଳାଧଃ କରିବା ।

ଗିଷ୍ଣୁ, ବ. ପୁଂ. (ଗୈ-ଇଷ୍ଣୁ) ସାମବେଦଜ୍ଞ ବ୍ରାହ୍ମଣ; ଗାୟକ ।

ଗୀତ, ବ. ନ. (ଗୈ-ତ) ଗାନ, ସଙ୍ଗୀତ । ବିଂ. ବର୍ଣ୍ଣିତ, ଉଚ୍ଚାରିତ ।

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ, ବ. ପୁଂ. ଜୟଦେବକୃତ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚରିତାଖ୍ୟାନ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ଗୀତମୋଦୀ, ବ. ପୁଂ. (ଗୀତ-ମୋଦନ) କିନ୍ନର; ସ୍ୱର୍ଗଗାୟକ ।

ଗୀତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୈ-ତ-ଆ) ଉପଦେଶଗର୍ଭ କଥା-ବିଶେଷ; ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ଗୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୈ-ତି) ଗାନ; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ, ଯଥା,

"କାଶଦ୍ୱୀପେ ଜଳଦେବୀ ଗୀତିସେଲ,
ସଙ୍ଗେ ମିଳଣ ଜଳତରଙ୍ଗ କଲ୍ଲୋଳ ।"

ନ. ବେ ।

ଗୀରଥ, ବି. ପୁଂ. (ଗିର୍-ରଥ) ବୃହସ୍ପତି ।

ଗୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଗୃ-ତ) ପ୍ରଶଂସିତ; କଥିତ; ଗିଳିତ, ଭକ୍ଷିତ; ସ୍ୱୀକୃତ ।

ଗୀର୍ଣ୍ଣି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃ-ତି) ଗ୍ରାସ, ଭକ୍ଷଣ; ପ୍ରଶଂସା, ସ୍ତୁତି ।

ଗୀର୍ଦ୍ଦେବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗିର୍-ଦେବୀ) ବାଗ୍‌ଦେବୀ, ସରସ୍ୱତୀ ।

ଗୀର୍ବାଣ, ବି, ପୁଂ. (ଗିର୍-ବାଣ) ଦେବତା, ଯଥା,

"ଗୀର୍ବାଣାଦି ବୃନ୍ଦ ବୁଦ୍ଧ ବୋଧବୋଧ୍ୟ ।"

ଗୀର୍ବାଣକୁସୁମ, ବି. ନ. ଲବଙ୍ଗ ।

ଗୀଷ୍ପତି, ବି. ପୁଂ. (ଗିର୍-ପତି) ଦେବଗୁରୁ, ବୃହସ୍ପତି; ପଣ୍ଡିତ ।

ଗୁଆ, ବି. (ପ୍ରା) (ଗୁବାକ ଶବ୍ଦଜ) ଗୁବାକ ।

ଗୁଆଁସୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ନିର୍ବୋଧସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

"ଦେଖିବ ଅଛୁର ରଖିବ ଦମ୍ଭ କେଉଁ ଗୁଆଁସୀ,
କଙ୍କସୀ ହେବାକୁ ଶଙ୍କସୀ ରମା ହେବେ ଅଗୁସୀ ।"

ଗୁଆଳୀ, ବି. (ପ୍ରା) ଗୌଡୁଣୀ, ଗୋପାଳୁଣୀ, ଯଥା,

"କିଗୋ କି ଭେଳ କରୁଛୁ ଗୁଆଳୀ,
ଚୋର କି କଲି ମୋର ବନମାଳୀ ।"

ଗୋପୀଭାଷା ।

ଗୁଗ୍ଗୁଲ, ଗୁଗ୍ଗୁଲୁ, } ବି. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷର ନିର୍ଯ୍ୟାସ, ସୁଗନ୍ଧିଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଗୁଚ୍ଛ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଚ୍ଛ=ଢେର କରିବା-ଛ) ସ୍ତବକ, ଫଳପେଣ୍ଡା ।

ଗୁଚ୍ଛ, ଗୁଚ୍ଛକ, } ବି. ପୁଂ. (ଗୁଟ୍=ଖେଳା କରିବା-ଛ) ସ୍ତବକ, ପୁଷ୍ପର ଗୋଛ; ତୃଣାଦିର ଗୋଛ; ମଲ୍ଲିକାଦିଗଛ; ମୟୂରପୁଚ୍ଛ; ମୁକ୍ତାମାଳା ।

ଗୁଚ୍ଛଦନ୍ତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଚ୍ଛଦନ୍ତ-ଇକ-ଆ) କଦଳୀବୃକ୍ଷ ।

ଗୁଚ୍ଛପତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଚ୍ଛ-ପତ୍ର) ତାଳଗଛ ।

ଗୁଚ୍ଛପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଚ୍ଛ-ପୁଷ୍ପ) ଛତିଅନାଗଛ ।

ଗୁଚ୍ଛଫଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଚ୍ଛ-ଫଳ-ଆ) ଦ୍ରାକ୍ଷାଲତା; କଦଳୀବୃକ୍ଷ ।

ଗୁଜରାଟ, ବି. (ଗୁର୍ଜ୍ଜର ଶବ୍ଦଜ) ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ଜନପଦବିଶେଷ ।

ଗୁର୍ଜ୍ଜରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରାଗିଣୀବିଶେଷ ।

ଗୁଞ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁନ୍ଜ-ଅ) ଗୁଚ୍ଛ, ସ୍ତବକ, ଗୁଞ୍ଜନ; କାଇଞ୍ଚଗଛ ଓ ଫଳ, ଯଥା,

"ତାଙ୍କ ଭୁଲେ ଆମ୍ଭେ ମାନବତୀ ହେଲେ ଗୁଞ୍ଜଫଳ ପରି ଦିଶୁଁ,
ତନୁଯାକ ଅନୁରାଗେ ପୂରିଥାଇ ମୁଖରେ ତମ ପ୍ରକାଶୁଁ ।"

ଗୁଞ୍ଜକୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଞ୍ଜ-କୃତ୍) ଭ୍ରମର ।

ଗୁଞ୍ଜନ, ଗୁଞ୍ଜିତ, } ବି. ନ. (ଗୁଞ୍ଜ-ଅନ-ତ) ଗୁଣୁଗୁଣୁ ଶବ୍ଦ ।

ଗୁଞ୍ଜର, ବି. (ଗୁଞ୍ଜ ଶବ୍ଦଜ) ଗୁଣୁଗୁଣୁ ଶବ୍ଦ; ପକ୍ଷି-ବିଶେଷ ।

ଗୁଞ୍ଜା, ବି. ନ. (ଗୁନ୍ଜ-ଆ) ରତି; କାଇଞ୍ଚ; ଅବ୍ୟକ୍ତ ମଧୁରଧ୍ୱନି, ମନ୍ଦସ୍ୱରଗୁଞ୍ଜନ; ପଟହ, ଢୋଲ; ପରିମାଣ-ବିଶେଷ ।

ଗୁଞ୍ଜିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଞ୍ଜା-କ-ଆ) ଗୁଞ୍ଜା, କାଇଞ୍ଚ ।

ଗୁଟି, ଗୁଟିକା, ଗୁଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଟ୍=ବେଷ୍ଟନ କରିବା-ଇ, ଇକ-ଆ, ଈ) ବଟିକା; ଗୁଳି ।

ଗୁଟିକାପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଟିକା-ପାତ) ହୁରୁତଖେଳ ।

ଗୁଡ଼, ବି. ପୁଂ. (ଗୁ-ଡ଼) ଇକ୍ଷୁରସପ୍ରଭୃତି-ଜାତ ମିଷ୍ଟ-ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; ଗ୍ରାସ; ଗୋଲକାର ବସ୍ତୁ; ହସ୍ତୀର-ସଜ୍ଜା ।

ଗୁଡ଼କ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଡ଼-କ) ଗୁଡ଼ଦ୍ୱାରାପକ୍ୱ ଔଷଧ-ବିଶେଷ ।

ଗୁଡ଼କଙ୍କ ବି. ଫଳବିଶେଷ, ଯଥା,

"ନାନା ଜାତି ପୁଷ୍ପପରାଗ ଧୀରେ ହରେ ସମୀର,
ଗୁଡ଼କଙ୍କ ଯେନ କନ୍ଦୁକ କ୍ରୀଡ଼ା କରେ ସମୀର ।"

ଚ. ଭା ।

ଗୁଡ଼କଣ୍ଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗର୍ଭିଣୀବିଶେଷ ।

ଗୁଡ଼ଚୀ, ଗୁଡ଼ୁଚୀ, ଗୁଡ଼ୂଚୀ, ଗୁଳୁଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଡ଼-ଅଚ, ଉଚ, ଊଚ) ଗୁଳୁଞ୍ଚିଲତା ।

ଗୁଡ଼ତୃଣ, ଗୁଡ଼ଦାରୁ, ବି. ନ. ଇକ୍ଷୁ ।

ଗୁଡ଼ତ୍ୱଚ୍ ସ୍ତ୍ରୀ., ଗୁଡ଼ତ୍ୱଚ, ନ. ବି. (ଗୁଡ଼-ତ୍ୱଚ୍, ତ୍ୱଚ) ଜୟିତ୍ରୀ; ଦାରୁଚିନି ।

ଗୁଡ଼ପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଡ଼-ପୁଷ୍ପ) ମଧୂକବୃକ୍ଷ, ମହୁଲ-ଗଛ ।

ଗୁଡ଼ଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଡ଼-ଭା-ଅ) ଶର୍କରାବିଶେଷ ।

ଗୁଡ଼ମୂଳ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଡ଼-ମୂଳ) କ୍ଷୁଦ୍ରମାରିଷ ଶାଗ ।

ଗୁଡ଼ଳ, ବି. ନ. (ଗୁଡ଼-ଲ) ଗୁଡ଼ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ମଦ୍ୟ-ବିଶେଷ । ବିଂ. ଗୁଡ଼ୋତ୍ପନ୍ନ, ଗୁଡ଼ଜ ।

ଗୁଡ଼ଶର୍କରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଡ଼-ଶର୍କରା) ଉତ୍ତମଚିନି ।

ଗୁଡ଼ାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ବେଢାଇବା, ଯଥା,
"ହେ ସ୍ନେହେ କେଇଁ ଦୁଃଖରେ ଗୁଡ଼ାଇ ଯେ ।"

ଗୁଡ଼ାଏ, ଗୁଡ଼ାକ (ଅମାନ୍ୟାର୍ଥରେ), ଗୁଡ଼ଏ, ଗୁଡ଼ିକ, (ମାନ୍ୟାର୍ଥରେ) ଅଂ. ଅନେକ ପରିମାଣ ।

ଗୁଡ଼ାକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଡ଼-ଅକ-ଆ) ତନ୍ଦ୍ରା, ଆଳସ୍ୟ; ନିଦ୍ରା ।

ଗୁଡ଼ାକେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଡ଼ା=ସିଜୁଗଛ-କେଶ ଯାହାର କେଶ ସିଜୁପତ୍ରପରି କମ୍ପା ଗୁଡ଼ା=ନିଦ୍ରା-ଈଶ=ପ୍ରଭୁ) ମହାଦେବ, ଶିବ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

ଗୁଡ଼ାଖୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଡ଼ମାଖୁ ।

ଗୁଡ଼ାଚଳ, ବି. ଦାନନିମନ୍ତେ କଳ୍ପିତ ଗୁଡ଼ନିର୍ମ୍ମିତ ମେରୁରୂପ ପର୍ବତ; ଆର୍ଯ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରରେ କଳ୍ପିତ ଅଛି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଗୁଡ଼ାଚଳ ଦାନରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଲାଭ କରନ୍ତି ।

ଗୁଡ଼ିଆ, ବି. (ଗୁଡ଼ଶବ୍ଦଜ) ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ ଜାତି-ବିଶେଷ । ବିଂ. ସୁମିଷ୍ଟ ।

ଗୁଡ଼ୋଦ୍ଭବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଡ଼-ଉଦ୍ଭବ-ଆ) ଶର୍କରା, ଚିନି ।

ଗୁଣ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ୍-ଅ) ଉତ୍କର୍ଷ; ପ୍ରକୃତିର ଧର୍ମ୍ମ, ଯଥା, ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜଃ, ତମଃ; ମନରେ ଯେଉଁ ଧର୍ମ୍ମ ଥିବାରୁ ଲୋକ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ହୁଏ, ଯଥା, ଦୟା, ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ, ବିନୟ, ସୌଜନ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି; ଯହିଁରେ ଆତ୍ମାର ଉତ୍କର୍ଷ ସମ୍ପାଦନ ହୁଏ, ଯଥା, ଜ୍ଞାନ, ବିଦ୍ୟାପ୍ରଭୃତି; ଯାହା ଥିବାରୁ ଶରୀର ସୁନ୍ଦର ବୋଲି ଗଣନୀୟ ହୁଏ, ଯଥା, ରୂପ, ଲାବଣ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି; ଅଳଙ୍କାରରେ ଉତ୍କର୍ଷ ବ୍ୟଞ୍ଜକ ଧର୍ମ୍ମ, ଯଥା, ଓଜଃ, ପ୍ରସାଦ, ଲାଳିତ୍ୟପ୍ରଭୃତି; ଯେଉଁ ଧର୍ମ୍ମ ଥିବାରୁ ଜଡ଼ପଦାର୍ଥର ପରସ୍ପର ଭେଦ ଜ୍ଞାନ ହୁଏ, ଯଥା, ଶୁକ୍ଳ, କୃଷ୍ଣ ଇତ୍ୟାଦି । ବ୍ୟାକ-ରଣରେ ସ୍ୱରର ପରିବୃତ୍ତିବିଶେଷ, ଯଥା, ଇ, ଈ ସ୍ଥାନରେ ଏ ଇତ୍ୟାଦି । ଥର । ନୌକା ଟାଣି ନେବାପାଇଁ ମାସ୍ତୁଲରେ ବନ୍ଧ ରଜ୍ଜୁ; ଆବୃତ୍ତି; ଫଳ, ଉପକାର; ଗୁଣନ; ଧନୁରେ ବନ୍ଧା ଯାଇ-ଥିବା ରଜ୍ଜୁ, ଜ୍ୟା; ନ୍ୟାୟମତରେ-ରୂପରସାଦି ଚତୁର୍ବିଂଶତି ପଦାର୍ଥ; ଯଶଃ; ଶରୀରସ୍ଥ କଫ ପିତ୍ତାଦି; ଅପ୍ରଧାନ; ସୂତ୍ର, ରଜ୍ଜୁ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; ଅଭ୍ୟାସ; ବୃଦ୍ଧି; ସନ୍ଧି, ବିଗ୍ରହ, ଯାନ, ଆସନ, ଦ୍ୱୈଧ, ଆଶ୍ରୟ ଏହି ଛଅପ୍ରକାର ନୃପଗୁଣ ।

ଗୁଣକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ୍-ଅକ) ଯେଉଁ ଅଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ ଅଙ୍କକୁ ଗୁଣ କରାଯାଏ ସେହି ଅଙ୍କ । ବିଂ. ଯେ ଗୁଣ କରେ ।

ଗୁଣକାର, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ-କାର) ଭୀମସେନ । ବିଂ. ଗୁଣକାରକ, ଉପକାରୀ ।

ଗୁଣଗୃହ୍ୟ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ଗୃହ୍ୟ) ଗୁଣର ପକ୍ଷପାତୀ ।

ଗୁଣଗ୍ରାହ୍ୟ, ଗୁଣଜ୍ଞ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ଗ୍ରାହ୍ୟ, ଜ୍ଞ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୁଣ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରଇ ।

ଗୁଣନ, ବି. ନ. (ଗୁଣ୍-ଅନ) ମନ୍ତ୍ରଣା; ଅଭ୍ୟାସ; ପୂରଣ, ଏକ ଅଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ ଅଙ୍କକୁ ଗୁଣ କରିବା ।

ଗୁଣନିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଣନୀ-କ-ଆ) ଗୁଣନ; ଅଭ୍ୟାସ; ନୃତ୍ୟ; ଶୂନ୍ୟ, (୦) ।

ଗୁଣନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବସ୍ତୁର ସଂଖ୍ୟା ପରିମାଣ ପ୍ରଭୃତିର ପରୀକ୍ଷା କରିବା ।

ଗୁଣନୀୟ, ବିଂ. (ଗୁଣ୍-ଅନୀୟ) ଯେଉଁ ଅଙ୍କକୁ ଗୁଣ କରିବାକୁ ହେବ, ଗୁଣ୍ୟ ।

ଗୁଣନୀୟକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣନୀୟ-କ) ଯେଉଁ ରାଶି ଦ୍ୱାରା ଆଉ ଗୋଟିଏ ରାଶିକୁ ଭାଗ କଲେ କିଛି ମାତ୍ର ଭାଗଶେଷ ନ ଥାଏ ତାହା ଦ୍ୱିତୀୟ ରାଶିର ଗୁଣନୀୟକ ।

ଗୁଣପନ୍ଥ, ବି. (ଗୁଣପନ୍ଥନ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଧର୍ମ୍ମର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶକ ଶାସ୍ତ୍ର, ଯହିଁରେ ନାନା ମତର ମର୍ମ୍ମଭେଦ କରି ଧର୍ମ୍ମର ପ୍ରକୃତ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବିବୃତ ଅଛି ।

ଗୁଣପୂର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ-ପୂର୍ଣ୍ଣ) ଗୁଣାକର, ଗୁଣାଧାର ।

ଗୁଣଭୃତ୍, ବିଂ. (ଗୁଣ-ଭୃ-ତ) ଗୁଣଧାରୀ, ଗୁଣବାନ୍ । ବି. ପୁଂ. ପରମେଶ୍ୱର ।

ଗୁଣମୟ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ମୟ) ପ୍ରଭୃତ ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନ ।

ଗୁଣଲୟନିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଣ-ଲୀ-ଅନ-ଇ-କ-ଆ) ବସ୍ତ୍ରନିର୍ମ୍ମିତ ଗୃହ, ତମ୍ବୁ ।

ଗୁଣଲୁବ୍ଧ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ଲୁବ୍ଧ) ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ।

ଗୁଣବତ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଣବତ୍-ତା) ଗୁଣଶାଳିତା, ଗୁଣଥିବାର ।

ଗୁଣବତୀ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ବତ୍-ଈ) ଯାହାର ଗୁଣ ଅଛି, ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟା ।

ଗୁଣବାଚକ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ବାଚକ) ଯାହା ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଗୁଣକୁ ବ୍ୟକ୍ତ କରଇ ।

ଗୁଣବାନ୍, ବିଂ. (ଗୁଣ-ବତ୍) ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ, ଯଥା,

"ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ଅଧିକ ଗୁଣବାନ,
ହେଲ ଜାଣ ଗୁଣଙ୍କ ବଶମାନ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଗୁଣବୃକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ-ବୃକ୍ଷ) ଜାହାଜର ମାସ୍ତୁଲ ।

ଗୁଣଶାଳୀ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ଶାଲ-ଇନ୍) ଗୁଣବାନ୍, ଯାହାର ଗୁଣ ଅଛି ।

ଗୁଣଶୂନ୍ୟ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ଶୂନ୍ୟ) ଯାହାର କୌଣସି ଗୁଣ ନାହିଁ, ଗୁଣହୀନ ।

ଗୁଣସଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ-ସଙ୍ଗ) ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ଆସକ୍ତି ।

ଗୁଣସାଗର, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ-ସାଗର) ବ୍ରହ୍ମା ; ବୁଦ୍ଧବିଶେଷ । ବିଂ. ସକଳ ଗୁଣର ସାଗର ।

ଗୁଣସ୍ତମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ-ସ୍ତମ୍ଭ) ଗୁଣବୃକ୍ଷ, ଜାହାଜର ମାସ୍ତୁଲ ।

ଗୁଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ନାସିକାର ଅଲଙ୍କାରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଫୁଲଗୁଣା ମାଠଗୁଣା,
ବିବେକ କରଇ ବଣା,
ନାସା ପୁଟକେ ଫୁଟକେ ଥାଇ ଫୁଟକେ ପେ ।"

ଘ. ବ ।

ଗୁଣାବଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଣ୍-ଆବଳୀ) ପଣକିଆ ।

ଗୁଣିବା, କ୍ରି. ବି. (ପ୍ରାକୃତଜ) ସ୍ମରଣ କରିବା, ସୁମରିବା ; ଘାତ କରିବା, ଯଥା, ୩ × ୪ = ୧୨ ।

ଗୁଣିଆ ବି. (ଗୁଣୀ ଶବ୍ଦଜ) ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ, ଯଥା,

"କନ୍ଦୁରେ ଗୁ ମୋ ଗୁଣିଆ ଗୁରୁ,
କରିଥ କେ ଯିବ ତୋହ ଆଗରୁ ।"

ଗୁଣିତ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ତ) ପୂରିତ, ଅନ୍ୟ ଅଙ୍କଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଅଙ୍କରେ ଗୁଣ କରା ହୋଇଅଛି ।

ଗୁଣିତକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣିତ-କ) ଯେଉଁ ରାଶିକୁ ଅପର ଗୋଟିଏ ରାଶିଦ୍ୱାରା ଭାଗ କଲେ କିଛିମାତ୍ର ଭାଗଶେଷ ନ ଥାଏ ତାହା ଦ୍ୱିତୀୟ ରାଶିର ଗୁଣିତକ ।

ଗୁଣୀ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ଇନ୍) ଗୁଣବାନ୍, ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ ; ଧର୍ମ୍ମୀ । ବି. ପୁଂ. ଧନୁ ।

ଗୁଣୀଭୂତ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ଭୂ-ତ ; ଈ ଆଗମ) ଅପ୍ରଧାନଭାବରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ଗୁଣୁଗୁଣୁ, ବି. (ପ୍ରା) ଭ୍ରମର ଶବ୍ଦ, ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଗୁଣେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ-ଈଶ୍ୱର) ଚିତ୍ରକୂଟ ପର୍ବ୍ବତ; ଗୁଣର ଆଧାର ।

ଗୁଣ୍ଠ, ବି. (ଦେଶଜ) ଏକମାଣର ୨୫ ଅଂଶ ।

ଗୁଣ୍ଠନ, ବି. ନ. (ଗୁଣ୍ଠ-ଅନ) ବେଷ୍ଟନ, ଆବରଣ ।

ଗୁଣ୍ଠିତ, ବିଂ. (ଗୁନ୍ଠ୍-ତ) ଆବୃତ, ଆଚ୍ଛାଦିତ ।

ଗୁଣ୍ଡ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ୍ଡ୍-ଅ) ଚୂର୍ଣ୍ଣ ; ମଳିନ, ମୟଳା ; ତୃଣବିଶେଷ ।

ଗୁଣ୍ଡ୍ର, ଗୁଣ୍ଡି, ବି. (ଗୁଣ୍ଡ ଶବ୍ଦଜ) ଧୂଆଁପତ୍ର ଓ ଭଜା

ଧଣିଆ ପ୍ରଭୃତିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାକରେ ଖାଇବା ପଦାର୍ଥବିଶେଷ; ଚୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଗୁଣ୍ଡକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଣ୍ଡ-ଅକ) ଚୂର୍ଣ୍ଣ ; ମସୂଲା ।

ଗୁଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଧୂଳି ; କ୍ଷୁଦ୍ର ଖଣ୍ଡ; ଅଳ୍ପ ଓଜନର ମାପବିଶେଷ ।

ଗୁଣ୍ଡିକ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଣ୍ଡ୍-ଅକ, ଇ ଆଗମ) ତଣ୍ଡୁଲାଦି ଚୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଗୁଣ୍ଡିଚା, ବି. ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବଙ୍କର ଉତ୍ସବବିଶେଷ, ଯଥା,

"ସ୍ନାନ ଗୁଣ୍ଡିଚା ଏ ବେନି ସ୍ୱୟଂଲୀଳା ଯାର,
ପତିତପାବନ ଅର୍ଥେ ପ୍ରାସାଦୁଁ ବାହାର ହେ ।"

କୋ. ବ୍ର ।

ଗୁଣ୍ଡିତ, ବିଂ. (ଗୁଣ୍ଡ-ତ) ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ, ଯାହା ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରା ହୋଇଅଛି, ଚୂର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ଗୁଣ୍ଡୁଚିମୂଷା, ବି. ପୁଂ. ପଣ୍ଡିମୃଗ ; ମୂଷିକବିଶେଷ, ଯଥା,

"କପୋତେ ସବଳେ ତରୁଷଣ୍ଡେ ଲୁଚି,
ପକ୍ଷ ଅନ୍ତସଳେ ସବଳେ ଗୁଣ୍ଡୁଚି ।"

ନ. କେ ।

ଗୁଣ୍ୟ, ବିଂ. (ଗୁଣ୍-ଯ) ଗୁଣନୀୟ, ଯାହାକୁ ଗୁଣ କରା ଯାଏ ।

ଗୁତ୍ସ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଧ୍-ସ) ସ୍ତବକ; ସ୍ତମ୍ଭ; ହାରବିଶେଷ ।

ଗୁତ୍ସକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁତ୍ସ-କ) ଗୁଚ୍ଛ, ସ୍ତବକ ; ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦ ; ହାରବିଶେଷ ।

ଗୁତ୍ସପୁଷ୍ପ, ଗୁତ୍ସକପୁଷ୍ପ, } ବି. ପୁଂ. (ଗୁତ୍ସ, ଗୁତ୍ସକ-ପୁଷ୍ପ) ଛତିଅନା ଗଛ ।

ଗୁଦକୀଲ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଦ-କୀଲ) ଅର୍ଶରୋଗ ।

ଗୁଦଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଦ-ଗ୍ରହ) ଉଦାବର୍ତ୍ତରୋଗ, ମଳବଦ୍ଧ ହେବା ।

ଗୁଦାଙ୍କୁର, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଦ-ଅଙ୍କୁର) ଅର୍ଶରୋଗ ।

ଗୁଦଡ଼ି, ବି. (ଯାବନିକ) କନ୍ଥା, ସନ୍ନ୍ୟାସିମାନଙ୍କର ଗାତ୍ରାଚ୍ଛାଦନ ।

ଗୁନ୍ଦଳ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଦ୍-ଅଳ; ନ ଆଗମ) ମର୍ଦ୍ଦଳ ଧ୍ୱନି, ମୃଦଙ୍ଗ ଧ୍ୱନି ।

ଗୁନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଦ୍-ର ; ନ ଆଗମ) ଶରତୃଣ, ଶରଗଛ ।

ଗୁପ୍ତ, ବିଂ. (ଗୁପ୍-ତ) ରକ୍ଷିତ; ଗୂଢ଼, ଲୁକ୍କାୟିତ, ଅଦୃଶ୍ୟ; ସଂବୃତ । ବି. ପୁଂ. ବୈଶ୍ୟର ଉପାଧି ।

ଗୁପ୍ତଗତି, ବି. ପୁଂ. (ଗୁପ୍ତ-ଗତି) ଗୁପ୍ତଚର ; ପାଣି-ସର୍ପ ।

ଗୁପ୍ତପାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁପ୍ତ-ପାଦ୍-ଅ) ସର୍ପ ।

ଗୁପ୍ତମଣି, ବି. ପୁଂ. କୁମାରୀ କ୍ରୀଡ଼ାବିଶେଷ ।

ଗୁପ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁପ୍-ତି) ରକ୍ଷା; ପହରା; ଗୋପନ ; ଭୂମିର ଗହ୍ୱର; କାରାଗାର; ରଥଗର୍ଭ; ନୌକା-ତଳର ଗର୍ତ୍ତ । ପୁଂ. ଯମ; ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଗୁମର, ବି. (ଦେଶଜ) ଅହଂକାର, ଦମ୍ଭ, ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ ।

ଗୁମାନ, ବି. (ଦେଶଜ) ଟେକ ; ଅଭିମାନ, ଯଥା,

"ଘନଶ୍ୟାମ ଗୁଣମାନ,
ରଖିଅଛୁ କି ମୋ ସୈନ୍ଧି ଗୁମାନ ।"

ବ. ଟି ।

ଗୁମାସ୍ତା, (ଯାବନିକ) ଜମିଦାରୀ କଚେରୀର ହିସାବ-ପତ୍ର ରଖିବା ମୋହରର ।

ଗୁମ୍ଫ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁନ୍ଫ୍-ଅ) ଗ୍ରନ୍ଥନ; ଶ୍ମଶ୍ରୁ, ନିଶ; ବାହୁଭୂଷଣ ।

ଗୁମ୍ଫନ, ବି. ନ. (ଗୁନ୍ଫ୍-ଅନ) ଗ୍ରନ୍ଥନ, ଗୁନ୍ଥିବା ।

ଗୁମ୍ଫା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁହା, ଗର୍ତ୍ତ ।

ଗୁମ୍ଫିତ, ବିଂ. (ଗୁନ୍ଫ-ତ) ଗ୍ରଥିତ, ଯାହା ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଅଛି ।

ଗୁରଣ, ବି. ନ. (ଗୁର୍-ଅନ) ଉଦ୍ୟମ, ଚେଷ୍ଟା ।

ଗୁରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃ-ଉ) ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଅଧ୍ୟାପକ, ଶିକ୍ଷାଦାତା, ମନ୍ତ୍ରୋପଦେଷ୍ଟା, ପୁରୋହିତ; ନ୍ୟୁଟ-କାରକ ବ୍ୟକ୍ତି; ବୃହସ୍ପତି; ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟ; ଦୀର୍ଘ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା, ଆ, ଈ, ଊ, ଇତ୍ୟାଦି । ବିଂ. ଅଲଘୁ, ଭାରୀ; ଉତ୍କଟ; ଶ୍ଳାଘ୍ୟ; ଦୁସ୍ତର, ଦୁର୍ବହ; ମହତ୍, ବୃହତ୍; କଠିନ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ପୂଜ୍ୟ; ଅତିଶୟ ।

ଗୁରୁକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁରୁ-କ୍ରମ) ପରମ୍ପରାଗତ ଉପ-ଦେଶ ।

ଗୁରୁଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁରୁ-ହନ୍-ଅ) ଧଳାସୋରଷ । ବିଂ. ଗୁରୁ ହତ୍ୟାକାରୀ ।

ଗୁରୁଜନ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁରୁ-ଜନ) ମାନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି, ପିତା, ପିତାମହପ୍ରଭୃତି ।

ଗୁରୁଣ୍ଡିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଶିଶୁମାନଙ୍କର ଆଣ୍ଠୁରେ ଚାଲିବାକୁ ଗୁରୁଣ୍ଡିବା କହନ୍ତି, ଯଥା,

"ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ଏରୁଣ୍ଡି ଉପରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ବସନ୍ତି ଯାଇଁ,
ମାତାଙ୍କ ଆଡକୁ ଅନାଇଁ ଅନାଇଁ ମାଟି ଦେଉଥାନ୍ତି ଖାଇ ।"

ଗୁରୁତମ, ବିଂ. (ଗୁରୁ-ତମ) ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଗୁରୁ ।

ଗୁରୁତର, ବିଂ. (ଗୁରୁ-ତର) ଦୁଇର ମଧ୍ୟରେ ଅଧିକ ଗୁରୁ ।

ଗୁରୁତଳ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁରୁ-ତଳ୍ପ) ବିମାତୃଗାମୀ ; ଗୁରୁପତ୍ନୀଗାମୀ ।

ଗୁରୁତ୍ୱ, ନ. } ବି. (ଗୁରୁ-ତ୍ୱ,ତା) ମହତ୍ତ୍ୱ, ଗୌରବ;
ଗୁରୁତା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଆଧିକ୍ୟ; ଭାର; ଗୁରୁର କାର୍ଯ୍ୟ; ଅଲଘୁତା ।

ଗୁରୁପତ୍ର, ବି. ନ. (ଗୁରୁ-ପତ୍ର) ଧାତୁବିଶେଷ, ଟିନ୍ ।

ଗୁରୁପତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁରୁପତ୍ର-ଆ) ତେନ୍ତୁଳୀଗଛ ।

ଗୁରୁପାକ, ବିଂ. (ଗୁରୁ-ପାକ) ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥ ଆହାର କଲେ ସହଜରେ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଗୁରୁମର୍ଦ୍ଦଳ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁରୁ-ମର୍ଦ୍ଦଳ) ବାଦ୍ୟବିଶେଷ, ଡିଣ୍ଡିମବାଦ୍ୟ ।

ଗୁରୁହା, ବିଂ. (ଗୁରୁ-ହନ୍-ଂ) ଗୁରୁଘ୍ନ, ଗୁରୁହତ୍ୟାକାରୀ ।

ଗୁର୍ଜ୍ଜର, ବି. ପୁଂ. ଗୁଜରାଟ ଦେଶ ; ଗୁଜରାଟ ଦେଶୀୟ ଲୋକ ।

ଗୁର୍ଜ୍ଜରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରାଗିଣୀବିଶେଷ; ଗୁର୍ଜ୍ଜର ଦେଶୀୟ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଗୁର୍ବିଣୀ, ଗୁର୍ବ୍ବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁର୍ବ୍ବୀ-ଇନ୍, ଈ) ଗର୍ଭିଣୀ, ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା, ସସତ୍ତ୍ୱା ।

ଗୁର୍ବ୍ବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁରୁ-ଈ) ଗର୍ଭିଣୀ; ଗୌରବବତୀ; ଗୁରୁପତ୍ନୀ ।

ଗୁଲ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଡ୍-ଅ) ଅଙ୍ଗାରବର୍ତ୍ତିକା, ଘୋଡ଼ା ଗୁଡ଼ାଖୁ ବା ପିକାର ଅଂଶ ।

ଗୁଲଞ୍ଚ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଲଚି ଶବ୍ଦଜ) ଲତାବିଶେଷ । ଅଂ. ବହୁତ୍ୱ ବା ସମୂହ ବୋଧକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ଗୁଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ଶଗଡ ଚକଦ୍ୱୟ ଯିବାର ପଥ; ବର୍ତ୍ତିକା ।

ଗୁଲିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଡ଼-ଅକ) ଗୁଳି; ବନ୍ଧୁକପ୍ରଭୃତିରେ ବ୍ୟବହାରୀୟ ଗୋଳା ।

ଗୁଲିକାଣ୍ଡ, ବି. ନ. (ଗୁଲି-କାଣ୍ଡ) ବାଟୁଳି ।

ଗୁଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଡ଼୍-ଈ) ବର୍ତ୍ତିକା ; ଗୋଳା ।

ଗୁଲୁଚ୍ଛ, ଗୁଲୁଞ୍ଛ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଡ୍-ଉଚ୍ଛ, ଉଞ୍ଛ) ଗୁଚ୍ଛ, ସ୍ତବକ ।

ଗୁଲ୍ଫ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଲ୍-ଫ) ପାଦମୂଳ, ଗୋଇଠି ।

ଗୁଲ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଡ୍-ମ) ରୋଗବିଶେଷ ; ପୀଲେହା ; ସ୍ତମ୍ବ; ଲତାଗୃହ; ସୈନ୍ୟ ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ ; ଥାନା ।

ଗୁଲ୍ମମୂଳ, ବି. ନ. (ଗୁଲ୍ମ-ମୂଳ) ଆର୍ଦ୍ରକ, ଅଦା ।

ଗୁଲ୍ମିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଲ୍ମ-ଇନ୍-ଈ) ଲତା, ବିସ୍ତୃତ ଲତା,

ଗୁବାକ, ଗୂବାକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁ-ଆକ) ଗୁଆଗଛ । ନ. ଗୁଆ, ଯଥା,

"ତହିଁରେ ଗୁବାକ ଶ୍ରେଣୀ ଫଳେ ଅନୁମିତ ।"
କ. ବ ।

ଗୁହ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁହ୍-ଅ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ; ବିଷ୍ଣୁ; ରାମର ବନ୍ଧୁବିଶେଷ, ଗୁହକ ; ବେଗବାନ୍ ଅଶ୍ୱ; ଗର୍ତ୍ତ; (ଗୂଥ ଶବ୍ଦଜ) ମଳ ।

ଗୁହା, ବିଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁହ୍-ଆ) ପର୍ବ୍ବତାଦିର ଗହ୍ୱର, ଗର୍ତ୍ତ, ଅଭ୍ୟନ୍ତର ।

ଗୁହାରି, ଗୁହାରୀ, ବି. (ହିନ୍ଦି) ଫେରାଦ, ଅଭିଯୋଗ, ନିବେଦନ କରିବା, ଯଥା,

"କରପତ୍ର ଆଗେ କରି ଗୁହାରି,
ଦଣ୍ଡ ଦିଆଇବୁଁ ହେ ବଂଶୀଧାରି ।"

ଗୁହାଳ, ବି, (ଗୋଶାଳା ଶବ୍ଦଜ) ଗୋରୁ ରହିବାର ସ୍ଥାନ ବା ଘର ।

ଗୁହାଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁହା-ଶୀ-ଅ) ସିଂହ ବ୍ୟାଘ୍ର-

ପ୍ରଭୃତି ପଶୁ; ଅଜ୍ଞାନ; ଜୀବାତ୍ମା । ବିଂ. ଗୁହା-ସ୍ଥିତ ।

ଗୁହନ, (ଗୁହ୍-ଇନ) ବନ, ଅରଣ୍ୟ ।

ଗୁହ୍ୟ, ଗୋହ୍ୟ, ବିଂ. (ଗୁହ୍-ଯ) ଗୋପନୀୟ, ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ । ବି. ନ. ନିର୍ଜ୍ଜନସ୍ଥାନ; ମଳଦ୍ୱାର; ଉପସ୍ଥ । ପୁଂ. କଚ୍ଛପ; ଦମ୍ଭ, ଅହଂକାର, ପରମେଶ୍ୱର ।

ଗୁହ୍ୟକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁହ୍-କ) ଦେବଯୋନିବିଶେଷ, କୁବେରାନୁଚର ।

ଗୁହ୍ୟକେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଗୁହ୍ୟକ-ଈଶ୍ୱର) କୁବେର ।

ଗୁହ୍ୟଗୁରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁହ୍ୟ ଗୁରୁ) ଶିବ ।

ଗୁହ୍ୟଦୀପକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁହ୍ୟ-ଦୀପକ) ଖଦ୍ୟୋତ, ଜୁଳୁଜୁଳିଆପୋକ ।

ଗୁହ୍ୟନିଷ୍ୟନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁହ୍ୟ-ନିଷ୍ୟନ୍ଦ) ମୂତ୍ର, ପ୍ରସ୍ରାବ ।

ଗୁହ୍ୟପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁହ୍ୟ-ପୁଷ୍ପ) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

ଗୁହ୍ୟଭାଷିତ, ବି. ନ. (ଗୁହ୍ୟ-ଭାଷିତ) ମନ୍ତ୍ର, ଗୁପ୍ତବାକ୍ୟ ।

ଗୂଢ, ବିଂ. (ଗୁହ୍-ତ) ଅନ୍ତର୍ଗତ; ଅଜ୍ଞାତ; ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ; ଗୁପ୍ତ, ଅପ୍ରକାଶିତ; ସଂବୃତ; ଗହନ; ଯାହା ସହଜରେ ବୋଧ ହୁଏ ନାହିଁ, ନିଗୂଢ; ରହଃ ।

ଗୂଢଗୃହ୍ୟ, ବିଂ. (ଗୂଢ-ଗୃହନ୍) ଯେ ଗୂଢରୂପରେ ଚଳେ, ଯେ ଆପଣାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅପ୍ରକାଶ ରଖି ଅନ୍ୟର କର୍ମ ଓ ଅଭିପ୍ରାୟ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରେ ।

ଗୂଢଜ, ବି. ପୁଂ. (ଗୂଢ-ଜ) ଗୂଢୋତ୍ପନ୍ନପୁତ୍ର ।

ଗୂଢନୀଡ, ବି. ପୁଂ. (ଗୂଢ-ନୀଡ) ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ ।

ଗୂଢପଥ, ବି. ପୁଂ. (ଗୂଢ-ପଥ) ଅନ୍ତଃକରଣ; ଗୁପ୍ତପଥ ।

ଗୂଢପଦ୍, ଗୂଢପାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗୂଢ-ପଦ୍, ପାଦ) ଭୁଜଗ, ସର୍ପ, ସାପ । ବିଂ. ଗୁପ୍ତପଦବିଶିଷ୍ଟ ।

ଗୂଢପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ଗୂଢ-ପୁରୁଷ) ଗୂଢଚର, ଛଦ୍ମବେଶୀ ଦୂତ ।

ଗୂଢପୁଷ୍ପକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୂଢ-ପୁଷ୍ପ-କ) ବକୁଳବୃକ୍ଷ ।

ଗୂଢମୈଥୁନ, ବି. ପୁଂ. (ଗୂଢ-ମୈଥୁନ) କାକ, ବାୟସ ।

ଗୂଢାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଗୂଢ-ଅଙ୍ଗ) କଚ୍ଛପ, କଇଁଛ । ବିଂ. ଗୁପ୍ତଦେହ ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଗୂଢୋତ୍ପନ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଗୂଢ-ଉତ୍ପନ୍ନ) ଅଜ୍ଞାତ ପିତୃକ-ପୁତ୍ର ।

ଗୂଥ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁ-ଥ) ବିଷ୍ଠା, ମଳ ।

ଗୂନ, ବିଂ. (ଗୁ-ତ) କୃତମଳତ୍ୟାଗ, ଯେ ମଳତ୍ୟାଗ କରିଅଛି ।

ଗୂରଣ, ଗୋରଣ, ବି. ନ. (ଗୁର, ଗୁର-ଅନ) ଉଦ୍ୟମ, ଚେଷ୍ଟା; ଉତ୍ତୋଳନ ।

ଗୂଷଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମୟୂରଚନ୍ଦ୍ରିକା, ମୟୂରପୁଚ୍ଛର ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଗୂହ, ବି. (ଗୂଥଶବ୍ଦଜ) ବିଷ୍ଠା, ମଳ ।

ଗୃଞ୍ଜନ, ବି. ନ. (ଗୃଞ୍ଜ୍-ଅନ) ବିଷାକ୍ତ ପଶୁମାଂସ; ରସୁଣ; ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣମୂଳବିଶେଷ, ଗାଜର ।

ଗୃଣ୍ରୀବ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃ-ଜୀବ) ବଡଶୃଗାଳ ।

ଗୃଧ୍ନୁ, ବିଂ. (ଗୃଧ୍-ନୁ) ଲୋଲୁପ, ଲୋଭୀ ।

ଗୃଧ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଗୃଧ୍-ର) ଶାଗୁଣାପକ୍ଷୀ, ଯଥା,

"ବିକଟେ ଓଁଠାର ତହିଁ ଶବସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ,
ଯୁଝୁଥିଲେ ଗୃଧ୍ର ସଙ୍ଗେ ଗୋମାୟୁ ।"

ନ. ବେ ।

ଗୃଧ୍ରରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃଧ୍ର-ରାଜନ) ଜଟାୟୁ; ସମ୍ପାତି; ଗରୁଡ ।

ଗୃଧ୍ରସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃଧ୍ର-ସୋ-ଅ) ବାତରୋଗବିଶେଷ ।

ଗୃଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃଷ-ତି) ଏକଥର ପ୍ରସୂତା ଗାଭୀ ।

ଗୃହ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଗୃହ-ଅ) ଘର; ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ; ଭାର୍ଯ୍ୟା; ମେଷାଦିରାଶି ।

ଗୃହଗୋଧା, ଗୃହଗୋଧିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃହ-ଗୋଧା, ଗୋଧିକା) ଝିଟିପିଟି, ପଲ୍ଲି, ହାଉଆଣୀ ।

ଗୃହଚ୍ଛିଦ୍ର, ବି. ନ. (ଗୃହ-ଛିଦ୍ର) ଗୃହର ଦୋଷ, ଆପଣା ଘରର କଳଙ୍କ,

ଗୃହଜ, ଗୃହଜାତ, ବିଂ. (ଗୃହ-ଜ, ଜାତ) ଯାହା ଗୃହରେ ଜନ୍ମିଅଛି, ଗୃହପ୍ରସୂତ । ପୁଂ. ଦାସବିଶେଷ ।

ଗୃହଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାଞ୍ଜି, ଅମ୍ଳତୋରାଣୀ ।

ଗୃହତଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃହ-ତଟୀ) ଗୃହରସମ୍ମୁଖସ୍ଥାନ, ପିଣ୍ଡା ।

ଗୃହନାଶକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ନାଶକ) କପୋତ ।

ଗୃହନୀଡ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ନୀଡ) ଘରଚଟିଆପକ୍ଷୀ ।

ଗୃହପତି, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ପତି) ଗୃହସ୍ଥ, ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମୀ; ଗୃହସ୍ୱାମୀ ।

ଗୃହପୋତକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ପୋତକ) ବାସସ୍ଥାନ ।

ଗୃହବଲିପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ବଳି-ପ୍ରିୟ) କୌଞ୍ଚ, ବକ ।

ଗୃହବଲିଭୁକ୍, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ବଳି-ଭୁକ୍-ଂ) ଚଟକ; ବକ; କାକ ।

ଗୃହଭୂମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃହ-ଭୂମି) ବାସସ୍ଥାନ ।

ଗୃହଭେଦ, ବି. ପୁଂ. ସିନ୍ଧଚୋର; ଗୃହବଚ୍ଛେଦ ।

ଗୃହମଣି, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ମଣି) ପ୍ରଦୀପ, ଦୀପ ।

ଗୃହମାଚିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃହ-ମାଚିକା) ଚେମେଣୀ-ଚଡେଇ ।

ଗୃହମୃଗ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ମୃଗ) କୁକ୍କୁର ।

ଗୃହମେଧୀ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ମେଧ-ଇନ୍) ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମୀ, ଗୃହସ୍ଥ, ଗୃହପତି ।

ଗୃହମେଧୀୟ, ବିଂ. (ଗୃହମେଧିନ୍-ଈୟ) ଗୃହସ୍ଥସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଗୃହୟାଳୁ, ବିଂ. (ଗୃହ-ଆଳୁ) ଗ୍ରହଣେଚ୍ଛୁ; ଗାୟକ ।

ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃହ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ) ଗୃହରଲକ୍ଷ୍ମୀସ୍ୱରୂପା ସ୍ତ୍ରୀ, ସଚ୍ଚରିତ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଗୃହବାଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃହ-ବାଟିକା) ଘରର ଉଦ୍ୟାନ, ବଗିଚା ।

ଗୃହସ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ସ୍ଥ) ସଂସାରୀ, ଦ୍ୱିତୀୟାଶ୍ରମୀ ।

ଗୃହସ୍ଥୂଣ, ବି. ନ. (ଗୃହ-ସ୍ଥୂଣ) ଗୃହସ୍ତମ୍ଭ, ଘରଖୁଣ୍ଟ ।

ଗୃହାଗତ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ଆଗତ) ଆଗନ୍ତୁକ, ଅତିଥି । ବିଂ. ଯେ ଘରକୁ ଆସିଅଛି ।

ଗୃହାୟଣିକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ଅୟନ-ଇକ) ଗୃହସ୍ଥ ।

ଗୃହାରାମ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ଆରାମ) ଘରନିକଟସ୍ଥ ଉଦ୍ୟାନ ।

ଗୃହାଳିକା, ଗୃହୋଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃହ-ଆଳି-କ) ଝିଟିପିଟି, ପଲ୍ଲୀ ।

ଗୃହାଶ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ଅଶ୍ମନ) ପେଷଣ ପ୍ରସ୍ତର, ଶିଳା ।

ଗୃହିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃହ-ଇନ୍-ଈ) ଭାର୍ଯ୍ୟା, ପତ୍ନୀ ।

ଗୃହୀ, ବି. ପୁଂ. (ଗୃହ-ଇନ) ଗୃହସ୍ଥ, ଗୃହପତି ।

ଗୃହୀତ, ବିଂ. (ଗ୍ରହ-ତ) ଯାହା ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇ ଅଛି, ପ୍ରାପ୍ତ; ସ୍ୱୀକୃତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ; ଧୃତ; ଆଶ୍ରିତ; ଅଭ୍ୟସ୍ତ; ଲବ୍ଧ; ଜ୍ଞାତ; ସାକ୍ଷାତକୃତ ।

ଗୃହୀତା, ବିଂ. (ଗ୍ରହ-ତୃ) ଗ୍ରାହକ, ଗ୍ରହଣକର୍ତ୍ତା ।

ଗୃହ୍ୟ, ବିଂ. (ଗୃହ-ଯ) ଅଧୀନ, ଆପୃତ; ପକ୍ଷ, ଦଳାକ୍ରାନ୍ତ; ଗ୍ରହଣରଯୋଗ୍ୟ; ଗୃହପାଳିତ; ଗୃହୋତ୍ପନ୍ନ; ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରର ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ; ଗୁହ୍ୟ-ଦେଶ ।

ଗେଙ୍ଗୁଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ପଥରଚୂନର ଉପାଦେୟ ବସ୍ତୁବିଶେଷ; ପ୍ରସ୍ତରବିଶେଷ ।

ଗେଣ୍ଡା. ବି. (ଗେଣ୍ଡୁକ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରାଣୀବିଶେଷ ।

ଗେଣ୍ଡାଳିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ପକ୍ଷିବିଶେଷ, ଧ୍ୱନାମ-ଖ୍ୟାତ ପକ୍ଷୀ ।

ଗେଣ୍ଡୁ, ଗେଣ୍ଡୁକ, ଗେନ୍ଦୁକ, ବି. ପୁଂ. (ଗା-ଇଣ୍ଡୁ-କ) କନ୍ଦୁକ ।

ଗେୟ, ବି. ନ. (ଗୈ-ଅ) ଗାନ । ବିଂ. ଗାନ ଯୋଗ୍ୟ ।

ଗେରୁ, ବି. (ଗୈରିକ ଶବ୍ଦଜ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ମୃତ୍ତିକା-ବିଶେଷ ।

ଗେଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶ୍ରଦ୍ଧା, ସ୍ନେହ; ପରିହାସ, ଇଙ୍ଗିତ, ଭଙ୍ଗୀ, ଯଥା,

"ଗେଲେ ଗେଲେ କି ଗେଲେ ଗୋଲଇ ।"

ଗେଷ୍ଣୁ, ବି. ପୁଂ. (ଗୈ-ଇଷ୍ଣୁ) ଗାୟକ; ନଟ; ସାମବେଦ ଗାନକାରୀ ।

ଗେହ, ବି. ନ. (ଗ-ଇହ-ଅ) ଗୃହ, ଘର, ନିକେତନ, ବାସସ୍ଥାନ ।

ଗେହୀ, ବି. ପୁଂ. (ଗେହ-ଇନ୍) ଗୃହୀ, ଗୃହସ୍ଥ ।

ଗେହେନର୍ଦ୍ଦୀ, } ବି. ପୁଂ. (ଗେହେ-ନର୍ଦ୍ଦିନ,ଶୂର)
ଗେହେଶୂର, } କାପୁରୁଷ; ଅକ୍ଷମବ୍ୟକ୍ତି । ବିଂ. ସ୍ୱଗୃହସ୍ଥିତ ଆତ୍ମଶ୍ଳାଘାକାଙ୍କ୍ଷୀ ।

ଗେଲ୍ଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ସେରନ୍ତା ।

ଗୈରିକ, ବି. ନ. (ଗିରି-ଇକ) ଗେରୁମାଟି; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ଗିରିସମ୍ଭୂତ, ଯଥା,

"ଏଣୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ବସ୍ତ୍ର, କହି ଗଇରିକ ଗୋସ୍ୱାଁ ।"
ଲ. ବ ।

ଗୈରେୟ, ବି. ନ. (ଗିରି-ଏୟ) ଗେରୁମାଟି । ବିଂ. ଗିରିଜାତବସ୍ତୁ ।

ଗୋ, ବି. ପୁଂ. (ଗମ୍-ଓ) ପଶୁ; ବୃଷ; ଚନ୍ଦ୍ର; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ସ୍ୱର୍ଗ; ବୃଷ୍ଟି; ବାଣ; ଜଳ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; କେଶ, ଶରୀରର-ଲୋମ; କିରଣ; ବଜ୍ର; ଧେନୁ; ଦିକ୍; ବାକ୍ୟ; ବାଣୀଦେବୀ; ପୃଥିବୀ; ମାତା, ଗାୟତ୍ରୀ ।

ଗୋଇ, ବି. (ହିନ୍ଦ) ମରମ, ମର୍ମ; ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ-ବିଷୟ; ଗୃହଚ୍ଛିଦ୍ର; (ପ୍ରା; ଗୋଧୀ ଶବ୍ଦଜ) ଗୋଧୁଣୀ ।

ଗୋଇଠା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଗୋଇଠିରେ ଆଘାତ କରିବା, ନାତମାରିବା ।

ଗୋଇଠି, ବି. (ଗୋହିର ଶବ୍ଦଜ) ପାଦମୂଳ ।

ଗୋକର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-କର୍ଣ୍ଣ) ବିତସ୍ତିପରିମାଣ, ଅନାମିକାଯୁକ୍ତ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠପରିମାଣ, ବିଗଣ୍ଡି; ଗଣ୍ଡୂଷ; ମୃଗବିଶେଷ; ଅଶ୍ୱତର; ସର୍ପ, ଚକ୍ଷୁଃଶ୍ରବାଃ; ତୀର୍ଥସ୍ଥାନବିଶେଷ ।

ଗୋକଲ, ବି. (ଗୋ-କଲ) ଗୋଗ୍ରାସ, ଗୋରୁଙ୍କ ଦନ୍ତଘାସ ।

ଗୋକରଣ୍ଟିକା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-କର-ଅଟ-କ)
ଗୋକରଣ୍ଟୀ, } ସାରିକାପକ୍ଷୀ ।

ଗୋକୀଲ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-କୀଲ) ମୁଷଳ, ଲଙ୍ଗଳ ।

ଗୋକୁଳ, ବି. ନ. (ଗୋ-କୁଳ) ଗୋସମୂହ; ଗୋଷ୍ଠ, ଗୋସ୍ଥାନ; ଯମୁନାନଦୀର ନିକଟସ୍ଥ ଗ୍ରାମ-ବିଶେଷ ।

ଗୋକୃତ, ବିଂ. ନ. (ଗୋ-କୃତ) ଗୋମୟ, ଗୋବର ।

ଗୋଖର, ବି. (ଦେଶଜ) ବିଷଧର ସର୍ପବିଶେଷ; କଣ୍ଠିଭୂଷଣବିଶେଷ ।

ଗୋଖା, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ ଜାଉ, ଜାଉ-ବିଶେଷ ।

ଗୋକ୍ଷୁର, ବି. ପୁଂ. ଗୋଖରୀବୃକ୍ଷ ।

ଗୋଘ୍ନ, ବିଂ. (ଗୋ-ଘ୍ନ) ଗୋହନ୍ତା, ଗୋହତ୍ୟା-କାରୀ । ବି. ପୁଂ. ଅତିଥି ।

ଗୋଚର, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଚର) ଆଶ୍ରୟ; ବିଷୟ, ଯାହା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ବିଷୟ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଗ୍ରାହ୍ୟ; ସାକ୍ଷାତ୍କାର, ଜ୍ଞାତସାର; ଗୋଚରଣ ସ୍ଥାନ, ଗୋରୁମାନଙ୍କର ଚରିବା ସ୍ଥାନ । ବିଂ. ଆଶ୍ରିତ, ସ୍ଥିତ ।

ଗୋଛ, ବି. (ପ୍ରା; ଗୁଚ୍ଛ ଶବ୍ଦଜ) ବିଡା ।

ଗୋଜଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ନିଆଁ ଖେଳାଇବା ଖୁଣ୍ଟା ।

ଗୋଜା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମୁନିଆ, ଯଥା,

"ସ୍ନେହେ କରୁଥାଇ ଅଧର ଗୋଜ,
ଚୁମ୍ବନ ନ ଦିଏ ବାରଇ ଲାଜ ।"
ସ୍ଥ. ରେ ।

ଗୋଜାଗରିକ, ବି. ନ. (ଗୋ-ଜାଗୃ-ଅକ) କଲ୍ୟାଣ, ମଙ୍ଗଳ । ପୁଂ. କଣ୍ଟକାରିବୃକ୍ଷ ।

ଗୋଟାଇବା, କ୍ରି. ବି. ଉତ୍ତୋଳନକରିବା, ତୋଳିବା ।

ଗୋଟାଲି, ବି. ଗୋଲାକାର କ୍ଷୁଦ୍ର ଖଣ୍ଡ ।

ଗୋଟି, ଗୋଟିଏ, (ମାନ୍ୟାର୍ଥରେ) } ବି. ଏକଗୋଟି,
ଗୋଟାଏ, (ଅମାନ୍ୟାର୍ଥରେ) } ୧ ।

ଗୋଠ, ବି. (ପ୍ରା; ଗୋଷ୍ଠ ଶବ୍ଦଜ) ଗୋସ୍ଥାନ, ଗୁହାଳ; କଟିଦେଶର ଭୂଷଣ, ଯଥା, (ଗୋ ସ୍ଥାନ ଅର୍ଥରେ ।

"କୃଷକ ବଳଦ ଯାଉଛି ବହନ,
ଗୋଠକୁ ଗଉଡ ନେଉଛି ଗୋଧନ ।"
ସ୍ଥ. ମା ।

ଗୋଠିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଗୋଠରେ ଥିବା ଗାଈ-ପ୍ରଭୃତି ।

ଗୋଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଦ; ମୂଳ, ଆଦ୍ୟ ।

ଗୋଡାଇବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଅନୁଧାବନ କରିବା ।

ଗୋଡଶାଲ, ବି. (ଦେଶଜ) କାଷ୍ଠର ଯୋଡ ସ୍ଥାନରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବା କଣ୍ଟାବିଶେଷ ।

ଗୋଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଅଣ୍ଡ) ନାଭିଦେଶ ବର୍ଦ୍ଧିତ ମାଂସ; (ଗୁନ୍ଦ-ଅ) ନୀଚ ଜାତିବିଶେଷ ।

ଗୋତମ, **ଗୌତମ**, ବି. ପୁଂ. ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରଣେତା ମୁନି; ଗୋ-ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଗୋତମାନ୍ୱୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋତମ-ଅନ୍ୱୟ) ଶାକ୍ୟମୁନି ।

ଗୋତମୀ, **ଗୌତମୀ**, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା; ରାକ୍ଷସୀବିଶେଷ ।

ଗୋତଲ୍ଲଜ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ତଲ୍ଲଜ) ପ୍ରଶସ୍ତ ଗୋ, ଉତ୍ତମ ଗୋରୁ ।

ଗୋତାମର, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଦଗାବାଜ, ଶଠ, ଧୂର୍ତ୍ତ; ପାଣିରେ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ବୁଡ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ବାହାରିବା ।

ଗୋତୀର୍ଥ, ବି. ନ. ଗୋଷ୍ଠ, ଗୋଚରଣ ସ୍ଥାନ ।

ଗୋତ୍ର, ବି. ନ. (ଗୁ-ତ୍ର) ବଂଶ, କୁଳ; ନାମ; ଗୋତ୍ର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଋଷିଙ୍କ ସନ୍ତାନ ପରମ୍ପରା; ଅରଣ୍ୟ; କ୍ଷେତ୍ର; ପଥ; ଛତ୍ର; ଗୋଗୃହ; (ଗୋ-ତ୍ରୈ-ଅ) ପୁଂ. ପର୍ବତ ।

ଗୋତ୍ରଜ, ବିଂ. (ଗୋତ୍ର-ଜନ୍-ଅ) ଯେ ଏକ ଗୋତ୍ରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଅଛି, ସଗୋତ୍ର ।

ଗୋତ୍ରଭିଦ୍, ବି. ପୁଂ. (ଗୋତ୍ର-ଭିଦ୍) ଇନ୍ଦ୍ର; ପର୍ବତ ଭେଦନକର୍ତ୍ତା ।

ଗୋତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋତ୍ର-ଅ-ଆ) ଗୋରୁସମୂହ; ପୃଥିବୀ ।

ଗୋଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଦ) ମସ୍ତିଷ୍କ, ମଗଜ । ବିଂ. ଯେ ଗୋରୁ ଦାନ କରେ ।

ଗୋଦନ୍ତ, ବି. ନ. (ଗୋ-ଦନ୍ତ) ହରିତାଲ । ପୁଂ. ଗୋରୁଦାନ୍ତ ।

ଗୋଦର, ବିଂ. ଅମବାତ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥୂଳ ହୋଇଥିବା ଚରଣାଦ ।

ଗୋଦା, **ଗୋଦାବରୀ**, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ଦା) ନଦୀବିଶେଷ ।

ଗୋଦାନ, ବି. ନ. (ଗୋ-ଦୋ-ଅନ) କେଶାନ୍ତ ସଂସ୍କାର, କେଶଚ୍ଛେଦନରୂପ ସଂସ୍କାର; (ଗୋ-ଦା-ଅନ) ଗୋପ୍ରଦାନ ।

ଗୋଦାମ, ବି. (ଦେଶଜ) ବିକ୍ରୟାର୍ଥକିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଅଭିପ୍ରାୟରେ ରକ୍ଷିତ ପଦାର୍ଥର ସ୍ଥାନ ; ଗଞ୍ଜ ।

ଗୋଦାରଣ, ବି. ନ. (ଗୋ-ଦାରଣ) ଲାଙ୍ଗଳପ୍ରଭୃତି ।

ଗୋଦୋହନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ଦୁହ୍-ଅନ-ଈ) ଗୋଦୋହନ ପାତ୍ର, ଦୁଗ୍ଧଭାଣ୍ଡ ।

ଗୋଦ୍ରବ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଦ୍ରବ) ଗୋମୂତ୍ର ।

ଗୋଧନ, ବି. ନ. ଗୋରୁ, ଗାଈ, ଯଥା,

"ଡେଙ୍ଗଣ ବେଗେ ସନ୍ତୁଡ ଗୋଧନ ଘେନ ଗଉଡ,
ବଜାଇ ବଂଶୀ ସୁଲଳିତ ସ୍ୱନେ ।"

କ. ବ ।

ଗୋଧା, **ଗୋଧିକା**, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଧ୍-ଆ, ଇକ-ଆ) ଗୋଧିସାପ; ଧନୁର୍ଗୁଣାଘାତ ନିବାରଣ ନିମିତ୍ତ ବାମ କହୁଣି ତଳଠାରୁ କଟିଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାନ୍ଧିଥିବା ଚର୍ମ୍ମମୟ ଆବରଣ, ଯଥା,

"ପ୍ରଥମରେ ଏବଲ ହେଲେ ବାହାର ଯେ,
ଗୋଧାରେ ଗୋଧାରେ କରି ମଣ୍ଡନ କର ଯେ ।"

ଲ. ବ ।

ଗୋଧି, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଧା-ଇ କିମ୍ବା ଗୁଧ୍-ଇ) ଲଲାଟଦେଶ, କପୋଳ ; ଗୋଧିସାପ ।

ଗୋଧୁକ୍, ବିଂ. (ଗୋ-ଦୁହ୍-୦) ଗୋଦୋହନକାରୀ ।

ଗୋଧୁମ, **ଗୋଧୂମ**, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଧ୍-ଉମ, ଊମ) ଗହମ ।

ଗୋଧୂମଚୂର୍ଣ୍ଣ, ବି. ନ. (ଗୋଧୂମ-ଚୂର୍ଣ୍ଣ) ଅଟା, ମୟଦା, ଗହମଚୂନା ।

ଗୋଧୂଳି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ଧୂଳି) ସାୟଂକାଳ, ଗୋରୁମାନେ ଗୃହକୁ ଆସିବାର ସମୟ, ଗୋରୁମାନେ ଗୃହକୁ ଆସିବା ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କର ପଦାଘାତନାରେ ଧୂଳିଗୁଡିଏ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠେ ଏହେତୁରୁ ସେ ସମୟକୁ ଗୋଧୂଳି ସମୟ ବୋଲି କହନ୍ତି, ଯଥା,

"ଗୋଧୂଳି ଗଗନ ସୁଚିହ୍ନ ଦଶେ ଶତବରଣେ ।"
ଚ. ଭ ।

ଗୋଧେନୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ଧେନୁ) ଦୁଗ୍ଧବତୀ ଗାଭୀ ।

ଗୋନର୍ଦ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ନର୍ଦ୍‌-ଅ) ସାରସ ପକ୍ଷୀ; ପର୍ବ୍ବତବିଶେଷ ; ଦେଶବିଶେଷ ।

ଗୋନର୍ଦ୍ଦୀୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ନର୍ଦ୍ଦୀୟ) ପାଣିନି ମୁନି ।

ଗୋନସ, ଗୋନାସ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ନାସିକା) ବୃହତ ସର୍ପ ବୋଡାସାପପ୍ରଭୃତି ।

ଗୋନିଷ୍ୟନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ—ନିଷ୍ୟନ୍ଦ) ଗୋମୂତ୍ର ।

ଗୋପ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ପ୍‌) ଗୌଡଜାତି ; ଭୂପାଳ ; ଗୋରକ୍ଷକ, ଗୋପାଳ ; (ଗୁପ୍‌-ଅ) ବିଂ. ରକ୍ଷକ ।

ଗୋପକ, ବିଂ. (ଗୁପ୍‌-ଅକ ଅଥବା ଗୋପ-କ) ଯେ ଗୋପନ କରଇ ; ରକ୍ଷକ ।

ଗୋପଗୋଇ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋପଗୋପୀ ଶବ୍ଦଜ) ଗୋପାଙ୍ଗନା ।

ଗୋପତି ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ପତି) ବୃଷ ; ଶିବ ; ଶ୍ରୀପତି, ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ; ଭୂପ ; ସୂର୍ଯ୍ୟ ; ଇନ୍ଦ୍ର ।

ଗୋପଦଳ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋପ-ଦଳ) ଗୁଆଗଛ ।

ଗୋପନ, ବି. ନ. (ଗୁପ୍‌-ଅନ) ରକ୍ଷଣ ; ଲୁଚାଇବାର ।

ଗୋପନୀୟ, ବିଂ. (ଗୁପ୍‌-ଅନୀୟ) ରକ୍ଷଣୀୟ ; ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ, ଗୋପ୍ୟ ।

ଗୋପାୟିତ, ବିଂ. (ଗୁପ୍‌-ଇ-ତ) ରକ୍ଷିତ ; ପୁଷ୍ଟ ।

ଗୋପାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ପାଳ) ରଖୁଆଳ, ଗଉଡ, ଗୋପ ; କୃଷ୍ଣ ; ଭୂପତି ।

ଗୋପାଳକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ପାଳକ) କୃଷ୍ଣ ; ଶିବ ; ଗୋରକ୍ଷକ ।

ଗୋପାଷ୍ଟମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋପ-ଅଷ୍ଟମୀ) କାର୍ତ୍ତିକ ମାସର ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟମୀ ।

ଗୋପିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋପୀ-କ-ଆ) ଗୌଡୁଣୀ; ରକ୍ଷିକା ।

ଗୋପୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋପ-ଈ) ଗୋପାଳର ସ୍ତ୍ରୀ, ଗୌଡୁଣୀ ।

ଗୋପୀନାଥ, ଗୋପୀବଲ୍ଲଭ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋପୀ-ନାଥ, ବଲ୍ଲଭ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଶ୍ରୀପତି, ଯଥା,

"ଅଖିଳଜନଙ୍କ ପ୍ରାଣନାଥ ହେ ମୋହନ,
ଅରୁଣାଧର କରୁଣାକର ଗୋପୀନାଥ ହେ ।"
ସଂ. ସା ।

ଗୋପୀଯନ୍ତ୍ର, ବି. ଏକତାରି ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଗୋପୁଚ୍ଛ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ପୁଚ୍ଛ) ଗୋଲାଙ୍ଗୁଳ ; ହାରବିଶେଷ ; ବାନରବିଶେଷ ।

ଗୋପୁର, ବି. ନ. (ଗୁପ୍‌-ଉର) ପୁରଦ୍ୱାର, ନଗରଦ୍ୱାର ।

ଗୋପୁରୀଷ, ବି. ନ. (ଗୋ-ପୁରୀଷ) ଗୋମୟ, ଗୋବର ।

ଗୋପେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଗୋପ-ଇନ୍ଦ୍ର) ବିଷ୍ଣୁ, କୃଷ୍ଣ ।

ଗୋପ୍ତା, ବିଂ. (ଗୁପ୍‌-ତୃ) ରକ୍ଷକ, ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା, ପ୍ରତିପାଳକ ।

ଗୋପ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗୁପ୍‌-ଯ) ଭୃତ୍ୟ, ଦାସୀପୁତ୍ର । ବିଂ. ରକ୍ଷଣୀୟ; ଗୋପନୀୟ ।

ଗୋପ୍ୟକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋପ୍ୟ-କ) ଦାସ, ଭୃତ୍ୟ ।

ଗୋପ୍ୟାଧି, ବି. ପୁଂ. (ଗୋପ୍ୟ-ଆଧି) ରକ୍ଷଣୀୟ ଚିହ୍ନିତ ବସ୍ତୁ, ବନ୍ଧକୀ ପଦାର୍ଥ ।

ଗୋପ୍ରକାଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ପ୍ରକାଣ୍ଡ) ଉତ୍ତମ ଗୋରୁ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୋ ।

ଗୋପ୍ରଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ପ୍ରଚାର) ଗୋଚରସ୍ଥାନ, ଗୋରୁ ଚରିବା ସ୍ଥାନ ।

ଗୋପ୍ରତର, } ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ପ୍ରତର, ପ୍ରତାର)
ଗୋପ୍ରତାର, } ତୀର୍ଥବିଶେଷ; ଗୋରୁମାନଙ୍କର ପାର ହେବା ।

ଗୋବର, ବି. ନ. (ପ୍ରା ; ଗୋବର୍ଚ୍ଚ ଶବ୍ଦଜ) ଗୋମୟ, ଗୋବିଷ୍ଠା ।

ଗୋମତଲ୍ଲିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ମତଲ୍ଲିକା) ସୁଶୀଳା-ଗାଭୀ, ଉତ୍ତମ ଗୋରୁ ।

ଗୋମତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋମତ୍‌-ଈ) ନଦୀବିଶେଷ ; ବୈଦିକ ମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଗୋମନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ମନ୍‌-ତ) ବିନ୍ଧ୍ୟପର୍ବତର

ପ୍ରତ୍ୟନ୍ତ ପର୍ବତ; ଗୋ ସମୂହ । ବିଂ. ଯାହାର ଗୋରୁ ଅଛି ।

ଗୋମୟ, ବି. ନ. (ଗୋ-ମୟ) ଗୋ ବିଷ୍ଠା, ଗୋବର ।

ଗୋମାନ୍, ବିଂ. (ଗୋ-ମତ୍) ଯାହାର ଅନେକ ଗୋରୁ ଅଛି; ସ୍ତୁତିବାଦକ; କିରଣଶାଳୀ ।

ଗୋମାୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ମା-ଉ) ଶୃଗାଳ, ବିଲୁଆ, ଯଥା,

"ବିକଟେ ଓଠାଇ ତହିଁ ଶବ ସ୍ନାୟୁ,
ଯୁଝୁ ଥିଲେ ଗୃଧ୍ର ସଙ୍ଗତେ ଗୋମାୟୁ ।
ନ. କେ ।

ଗନ୍ଧର୍ବବିଶେଷ ।

ଗୋମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ମୁଖ) କୁଟିଳାକାର ଗୃହ, କୁଟିଲ ବାଦ୍ୟଭାଣ୍ଡ, ଶୃଙ୍ଗାଦି ; ବିଲେପନ ; ପ୍ରମଥବିଶେଷ; କୁମ୍ଭୀର ; ଯକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଗୋମୁଖୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋମୁଖ-ଈ) ହିମାଳୟର ଗୋମୁଖାକାର ଗୁହା ; ନଦୀବିଶେଷ; ଜପମାଳାର ମୁଣି ।

ଗୋମୂତ୍ର, ବି. ନ. (ଗୋ-ମୂତ୍ର) ଗୋରୁମୂତ ।

ଗୋମୂତ୍ରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ମୂତ୍ରିକା) ଚିତ୍ରକାବ୍ୟର ବନ୍ଧବିଶେଷ; ଶ୍ଳୋକରଚନାବିଶେଷ ।

ଗୋମେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ମିଦ୍-ଅ) ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ମଣିବିଶେଷ । ଦ୍ୱୀପବିଶେଷ ।

ଗୋମେଧ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ମେଧ) ଯଜ୍ଞବିଶେଷ ।

ଗୋରଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୋରୁଖିଆଡ଼ୁ, ଅଟେଇ ।

ଗୋରସ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଗୋ-ରସ) ଦୁଗ୍ଧାଦି ।

ଗୋରସଜ, ବି. ନ. (ଗୋରସ-ଜ) ତକ୍ର, ଘୋଳଦହି ।

ଗୋରା, ବିଂ. (ଗୌରଶବ୍ଦଜ) ଗୌରବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

"ପ୍ରଭାମଣ୍ଡଳରେ ମଣ୍ଡିତ ତନୁ କନକ ଗୋରା ।"
ଚ. ଭା ।

ଗୋରାଠୀ, **ଗୋରଙ୍କା**, ବି. (ଗୋ=ବାକ୍ୟ-ରଠ୍=କହିବା-ଈ) ସାରିକା ପକ୍ଷିଣୀ ।

ଗୋରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋଶବ୍ଦଜ) ବୃଷ, ଗାଈ, ଯଥା,

"ଧୂଳି ଉଡାଇଣ ଦାଣ୍ଡେ କର ହମ୍ବା ରଡ,
ଯାଉଛନ୍ତି ଗୋରୁପଲ ଗୋଠର ବାହୁଡ ।"
ସ୍ତ. ମା ।

ଗୋରୁତ, ବି. ନ. କ୍ରୋଶଦ୍ୱୟ ପରିମାଣ ।

ଗୋରୋଚ, ବି. ନ. (ଗୋ-ରୋଚ) ହରିତାଳ ।

ଗୋରୋଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ରୁଚ-ଅନ-ଆ) ଗୋମସ୍ତକ ଲବ୍ଧ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପୀତଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ, ଗୋମସ୍ତକ ସ୍ଥିତ ଶୁଷ୍କପିତ୍ତ, ଯଥା,

"ଗୋରଚନା ଚିତା ଶୋହେ କପୋଳେ,
ତଥି ଉପରେ ରଞ୍ଜି ଗୁଞ୍ଜ ମାଳେ ।"
ଗୋ. ଭ ।

ଗୋଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୋଳମାଳ; ଅଳି, ଯଥା,

"କଲେ ସେ ଦିନ ଯେଉଁପେ ଗୋଳ,
କ୍ରୋଧେ ଯଶୋଦା ଖଟାଇଲେ ସେଳ ।"
ବ. ଚି ।

କ୍ରି. ମିଶାଅ ।

ଗୋଲ, **ଗୋଲକ**, ବି. ପୁଂ. (ଗୁଡ଼-ଅ, ଅକ ; ଡ=ଲ) ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର ପଦାର୍ଥ; ଯେଉଁ ଦାରୁମୟ ଗୋଲକରେ ଅଥବା ବର୍ତ୍ତୁଳରେ ପୃଥିବୀ ଓ ଆକାଶର ପ୍ରତିରୂପ ଅଙ୍କିତ ଅଛି ।

ଗୋଲମରିଚ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷ । ନ. ତଭୂଫଳ ।

ଗୋଲମାଲ, ବି. (ଯାବନିକ) ଗୋଳ, ଚହଲ ।

ଗୋଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋଲ୍-ଆ) ଗୋଦାବରୀ ନଦୀ; ସଖୀ; ବାଲକମାନଙ୍କର ଖେଳିବା ପଦାର୍ଥ; (ଦେଶଜ) ଧାନ୍ୟାଦିର ଅଗାର ; ଗୋଲାକାର ଲୌହପିଣ୍ଡ, ଗୁଳି ।

ଗୋଲାଙ୍ଗୁଳ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଲାଙ୍ଗୁଳ) କୃଷ୍ଣମୁଖ ବାନରବିଶେଷ; ନ୍ୟାୟବିଶେଷ । ନ. ଗୋରୁଲାଙ୍ଗୁଳ, ଗୋରୁ ଲାଞ୍ଜ ।

ଗୋଲାପ, ବି. (ଯାବନିକ) ପୁଷ୍ପବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଦେଖ ଏ ଗୋଲାପ ଫୁଲ କେଡେ ମନୋହର,
ବାସନା ନ ଥିବା ହେତୁ ହୁଏ ଅନାଦର ।"

ଗୋଲାମ, ବି. (ଯାବନିକ) ଦାସ, ଯଥା,

"ଲେଙ୍ଗୁଟିପିନ୍ଧା ଲୋକଙ୍କୁ ପାଠକଢା ଗୋଲାମଙ୍କୁ ବଡପଣ,
ହୁଲ କଲ ଲୋକ ଜୋତା ମାଡିବାର ଏକଥା କି ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ।"

ଗୋଲିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପଙ୍କିଲ; ଅସ୍ୱଚ୍ଛ, ଯଥା,
"ଗୋଲିଆ ନ ରଖି କହ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ,
ଗହଳି ନ ଖିବା ବେଳେ ।"
ଘାଣ୍ଟିବା ଲୋକ ।

ଗୋଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଲୋକ) ବୈକୁଣ୍ଠ, କୃଷ୍ଣଙ୍କ ସ୍ଥାନ ।

ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ବର୍ଦ୍ଧନ) ବୃନ୍ଦାବନସ୍ଥ ପର୍ବତବିଶେଷ; ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ଯଥା,
"ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଧଇଲ ବାମ କରେ ଆପଣେ ।"

ଗୋବର୍ଦ୍ଧନଧର, ବି. ପୁଂ. (ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ-ଧର) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଛି ଯେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ତାହାଙ୍କର ଐଶ୍ୱରିକ ଶକ୍ତି ଜଗତରେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କାରଣ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ପର୍ବତକୁ କନିଷ୍ଠାଙ୍ଗୁଳି ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ଥିତ କରି ପ୍ରବଳ ବୃଷ୍ଟିକାରୁ ଗୋପାଳମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ ।

ଗୋବଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋ-ବଶା) ବନ୍ଧ୍ୟା ଗୋରୁ ।

ଗୋବିଟ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନ. (ଗୋ-ବିଟ୍) ଗୋମୟ, ଗୋବିଷ୍ଠା, ଗୋବର ।

ଗୋବିନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ବିନ୍ଦ-ଅ) କୃଷ୍ଣ; ବୃହସ୍ପତି । ବିଂ. ଗୋପାଳକ, ଯଥା,
"ଗୋବିନ୍ଦ ଗୋପାଳ ମେଳେ,
ଗାଈ କେ ରଖିବ ଯମୁନା କୂଳେ,
ଗୀତ ଗାଇ ନୀପମୂଳେ ।"

ଗୋବିନ୍ଦଦ୍ୱାଦଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଫାଲ୍‌ଗୁନ ମାସର ପୁଷ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତା ଶୁକ୍ଳଦ୍ୱାଦଶୀ ।

ଗୋବୃନ୍ଦାରକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ବୃନ୍ଦାରକ) ଉତ୍ତମ ଗୋରୁ ।

ଗୋଶାଳ, ବି. ନ. (ଗୋ-ଶାଳା) ଗୋଗୃହ, ଗୁହାଳ ।

ଗୋଶୀର୍ଷ, ବି. ନ. (ଗୋ-ଶୀର୍ଷ) ଗୋମସ୍ତକ; ଚନ୍ଦନ; ହରିଚନ୍ଦନ; ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଗୋଶୃଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଶୃଙ୍ଗ) ମୁନିବିଶେଷ; ଗୋରୁର ଶୃଙ୍ଗ; ଗୋଶୃଙ୍ଗ ନିର୍ମିତ ସାମରିକ ଯନ୍ତ୍ର; ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଗୋଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ, ନ. (ଗୋ-ସ୍ଥା) ଗୋସ୍ଥାନ, ଗୋଠ, ଯଥା,
"ବଜାଇ ବଜାଇ ବଂଶୀ ସୁଲଳିତ ସ୍ୱନେ,
ଗୋଷ୍ଠକୁ ଗମଇ ଧୀରେ ଅହ୍ଲାଦିତ ମନେ ।"

ଗୋଷ୍ଠାଷ୍ଟମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୋପାଷ୍ଟମୀ, କାର୍ତ୍ତିକ ମାସର ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟମୀ ।

ଗୋଷ୍ଠୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋଷ୍ଠ-ଅ-ଈ) ଅନେକ ଲୋକ ସମବେତ ହେବାର ସ୍ଥାନ, ସଭା; ପରିବାର; ଜ୍ଞାତି; ସଂଲାପ; ପଶୁ ।

ଗୋଷ୍ଠୀପତି, ବି. ପୁଂ. (ଗୋଷ୍ଠୀ-ପତି) ପରିବାର ପାଳକ; ସଭାପତି ।

ଗୋଷ୍ପଦ, ବି. ନ. (ଗୋ-ପଦ, ସ ଆଗମ) ଗୋ ଖୁର ପରିମିତ ସ୍ଥାନ, ଗୋରୁର ପଦଚିହ୍ନ, ଗୋରୁମାନଙ୍କର ଗତାୟାତ ସ୍ଥାନ, ଯଥା,
"ଗୋପାଳଙ୍କ କୁଳଶୀଳ ଗଙ୍ଗାରୁ ଗଭୀର ହେ,
ଗୋଷ୍ପଦରୁ ଊଣା ମଣିଲ କି ବଂଶୀଧର ହେ ।"

ଗୋସ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ସୋ-ଅ) ପ୍ରାତଃକାଳ ।

ଗୋସର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ସର୍ଗ) ପ୍ରଭାତ, ପ୍ରାତଃକାଳ ।

ଗୋସର୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ସର୍ପ) ଗୋଧିସାପ ।

ଗୋସ୍ତନ, ବି. ନ. (ଗୋ-ସ୍ତନ) ଶତ୍ରନରିର ହାର; ଗୋରୁର ସ୍ତନ ।

ଗୋସ୍ତନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୋସ୍ତନ-ଈ) ଦ୍ରାକ୍ଷା, ଅଙ୍ଗୁର ।

ଗୋସା, (ଯାବନିକ) ରାଗ, କୋପ ।

ଗୋସ୍ୱାମୀ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ସ୍ୱାମୀ) ଗୋସମୂହର ଅଧିକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି, ଗୋରକ୍ଷକ; ବାଚସ୍ପତି; ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବଂଶୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ; ଉପାଧିବିଶେଷ ।

ଗୋହରି, (ଦେଶଜ) ଗଳି, ଦୁଇ ପାଖରେ ବାଡ ଥିବା ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ପଥ ।

ଗୋହଣିତକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବେଲଗଛ ।

ଗୋହାଲ, (ଗୋଶାଲ ଶବ୍ଦଜ) ଗୋଗୃହ ।

ଗୋହିର, ବି. (ଗୁହ-ଇର) ପାଦମୂଳ, ଗୋଇଠି ।

ଗୋହ୍ୟ, ବିଂ. (ଗୁହ-ଯ) ଅଚ୍ଛାଦିତ, ଆବୃତ; ଲୁକ୍କାୟିତ । ବି. ପୁଂ. ଗୁହ୍ୟଦେଶ ।

ଗୌଞ୍ଜିକ, ବି. (ଗୁଞ୍ଜା-ଇକ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାର ।

ଗୌଡ, ବି. ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ; ଗୌଡଦେଶୀୟ ଲୋକ । (ଦେଶଜ) ଗୋପାଳ ଜାତି ।

ଗୌଡ଼ୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁଡ଼-ଅ-ଈ) ଗୁଡ଼ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ସୁରା; ରାଗିଣୀବିଶେଷ; କାବ୍ୟର ରୀତିବିଶେଷ ।

ଗୌଣ, ବିଂ. (ଗୁଣ-ଅ) ଅପ୍ରଧାନ, ଗୁଣୀଭୂତ । ନ. ବିଳମ୍ବ, ଯଥା,

"ବ୍ୟଗ୍ରେ ଗୌଣେ ଅସ୍ତୁ ମାର୍ଗରେ
କେଦାର ଦେଖିଲା ବ୍ୟାଘ୍ର ପାଚିଲ ।"
କେ. ଗୌ ।

ଗୌଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୌଣ-ଈ) ଶବ୍ଦର ବୃତ୍ତିବିଶେଷ; (ଦେଶଜ) ପରିମାଣ ମାପବିଶେଷ ।

ଗୌତମ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋତମ-ଅ) ଶତାନନ୍ଦଋଷି, ଋଷିବିଶେଷ; ବୁଦ୍ଧ ।

ଗୌତମସମ୍ଭବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୋଦାବରୀ ନଦୀ ।

ଗୌତମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୌତମ-ଈ) ଗୋତମବଂଶୀୟା ସ୍ତ୍ରୀ; ଗୋଦାବରୀ ନଦୀ; ଦୁର୍ଗା; ରାକ୍ଷସୀବିଶେଷ ।

ଗୌଧାର, ଗୌଧେୟ, ଗୌଧେର, ବି. ପୁଂ. (ଗୋଧା-ଆର, ଏୟ, ଏର) ଗୋଧିକାତ୍ମଜ, ଗୋସାପର ଛୁଆ ।

ଗୌର, ବିଂ. (ଗୁର୍-ଅ; ଡ=ର) ଶ୍ୱେତ; ପୀତ; ଶ୍ୱେତରକ୍ତ; ଲୋହିତ; ପରିଷ୍କୃତ; ବିଶୁଦ୍ଧ । ବି ପୁଂ. ଶ୍ୱେତସର୍ଷପ; ଚନ୍ଦ୍ର । ନ. ପଦ୍ମକିଞ୍ଜଳ୍କ, ପଦ୍ମକେଶର; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; କୁଙ୍କୁମ ।

ଗୌରଚନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. ଚୈତନ୍ୟଦେବ ।

ଗୌରବ, ବି. ନ. (ଗୁରୁ-ଅ) ଭାର, ଗୁରୁତ୍ୱ; ଆଦର; ମହିମା; ମର୍ଯ୍ୟାଦା; ଉତ୍କର୍ଷ, ଯଥା,

"ଗୁରୁ ଗଉରବ ଯାହାଠାରେ ନାହିଁ
ତାକୁ ଲଗା କେଉଁ କଥା ।"
ସଂ ସା ।

ଗୌରବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁରୁ-ଅ-ଈ) ମାନ୍ୟାସ୍ତ୍ରୀ; ଭାର-ବହି ।

ଗୌରବିତ, ବିଂ. (ଗୌରବ-ଇତ) ଗୌରବଯୁକ୍ତ, ମାନ୍ୟ ।

ଗୌରାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ଚୈତନ୍ୟଦେବ; ବିଷ୍ଣୁ ।

ଗୌରାସ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗୌର-ଆସ୍ୟ) ଶ୍ୱେତମୁଖ କୃଷ୍ଣ ବାନର ।

ଗୌରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୌରୀ-କ-ଆ) ଅଷ୍ଟବର୍ଷୀୟା କନ୍ୟା; ଗୌରୀ ।

ଗୌରିଲ, ବି. ପୁଂ. (ଗୌର-ଇଲ) ଶ୍ୱେତସର୍ଷପ, ଧଳା ସୋରିଷ; ଲୌହଚୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଗୌରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୌର ଦେଖ-ଈ) ପାର୍ବତୀ; ଅଷ୍ଟ-ବର୍ଷୀୟା କନ୍ୟା; ପୃଥିବୀ; ଗୋରୋଚନା; ହରିଦ୍ରା; ରାଗିଣୀବିଶେଷ; ନଦୀବିଶେଷ; ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଗୌରୀଜ, ବି. ପୁଂ. (ଗୌରୀ-ଜ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ; ଗଣେଶ । ନ. ଧାତୁବିଶେଷ; ଅଭ୍ରକ ।

ଗୌରୀଲଲିତ, ବି. ନ. ହରିତାଲ ।

ଗୌରୀଶିଖର, ବି. ନ. ହିମାଳୟର ଶୃଙ୍ଗବିଶେଷ, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଗୌରୀ ତପସ୍ୟା କରିଥିଲେ ।

ଗୌରୀସୁତ, ବି. ପୁଂ. (ଗୌରୀ-ସୁତ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଗୌଶତିକ, ବି. ପୁଂ. (ଗୋ-ଶତ-ଇକ) ଯାହାର ଏକଶତ ଗାଈ ଅଛନ୍ତି ।

ଗ୍ରଥିତ, ଗ୍ରନ୍ଥିତ, ବିଂ. (ଗ୍ରନ୍ଥ୍-ତ) ଗୁନ୍ଥିତ, ଯାହା ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଅଛି; ପ୍ରୋତ; ରଚିତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ ।

ଗ୍ରନ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରନ୍ଥ୍-ଅ) ଗାନ୍ଥିନ; ସନ୍ଦର୍ଭ, ଶାସ୍ତ୍ର, ପୁସ୍ତକ; ସମ୍ପତ୍ତି; ସମ୍ପର୍କ; ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍‌ଛନ୍ଦ ।

ଗ୍ରନ୍ଥକାର, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରନ୍ଥ-କାର) ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା, ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚକ ।

ଗ୍ରନ୍ଥନ, ବି. ନ. (ଗ୍ରନ୍ଥ୍-ଅନ) ଗୁନ୍ଥିବା; ରଚନା ।

ଗ୍ରନ୍ଥି, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରନ୍ଥ୍-ଇ) ବଂଶାଦିର ସନ୍ଧି; ଶରୀରର ସନ୍ଧି; ଗଣ୍ଠି; ବନ୍ଧ; ରୋଗବିଶେଷ, ବାତରୋଗ; ବକ୍ରତା ।

ଗ୍ରନ୍ଥିକ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରନ୍ଥ-କ, ଅଥବା ଗ୍ରନ୍ଥ-ଇକ) ଗଣକ, ଦୈବଜ୍ଞ; ପିପ୍ପଳୀବୃକ୍ଷ; କନିଷ୍ଠ ପାଣ୍ଡବ, ସହଦେବ । ନ. ଗୁଗ୍ଗୁଲ ।

ଗ୍ରନ୍ଥିବନ୍ଧନ, ବି. ନ. (ଗ୍ରନ୍ଥି-ବନ୍ଧନ) ଗଣ୍ଠି ପକାଇବା; ବିବାହ କାଳରେ ବର-କନ୍ୟାଙ୍କର ବସ୍ତ୍ରରେ ବସ୍ତ୍ର ବନ୍ଧନ ।

ଗ୍ରନ୍ଥିଭେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରନ୍ଥି-ଭିଦ୍-ଅ) ଚୋର-ବିଶେଷ ।

ଗ୍ରନ୍ଥିମାନ୍, ବିଂ. (ଗ୍ରନ୍ଥି-ମତ୍) ଗ୍ରନ୍ଥିଯୁକ୍ତ ।

ଗ୍ରନ୍ଥିଲ, ବିଂ. (ଗ୍ରନ୍ଥି-ଲ) ଗ୍ରନ୍ଥିଯୁକ୍ତ, ଗଣ୍ଠିଯୁକ୍ତ ।

ଗ୍ରନ୍ଥିହର, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରନ୍ଥି-ହର) ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଗ୍ରନ୍ଥୀ, ବିଂ. (ଗ୍ରନ୍ଥ-ଇନ୍) ଯାହାର ଅନେକ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଛି ।

ଗ୍ରସନ, ବି. ନ. (ଗ୍ରସ୍-ଅନ) ଗ୍ରାସ କରିବା; ଗିଳିବା; ଅସୁରବିଶେଷ ।

ଗ୍ରସମାନ, ବିଂ. (ଗ୍ରସ୍-ଅନ) ଯେ ଗ୍ରାସ କରୁଅଛି ।

ଗ୍ରସ୍ତ, ବି. ନ. (ଗ୍ରସ୍-ତ) ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟ । ବିଂ. ଆଚ୍ଛାଦିତ; ଭକ୍ଷିତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ ।

ଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ୍-ଅ) ସୂର୍ଯ୍ୟାଦି ନବଗ୍ରହ; ଯେଉଁ ସବୁ ଜ୍ୟୋତିଃ ପଦାର୍ଥ ସୂର୍ଯ୍ୟ କର୍ତ୍ତୃକ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ତାହାର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ମଣ୍ଡଳାକାର ପଥରେ ନିୟତ ପରିଭ୍ରମଣ କରଇ; ସ୍ୱୀକାର; ଆଦାନ; ଗ୍ରହଣ; ଆଗ୍ରହ; ଅଧ୍ୟବସାୟ; ଜ୍ଞାନ, ବୋଧ; ବାଲଘାତିନୀ ପୂତନାଦି; ଧାରଣ; ଗ୍ରାସ; ନିର୍ବ୍ବନ୍ଧ; ଉଦ୍ୟୋଦ୍ୟମ; ସନ୍ନିକର୍ଷ; ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଗ୍ରହଣ ।

ଗ୍ରହଣ, ବି. ନ. (ଗ୍ରହ୍-ଅନ) ସ୍ୱୀକାର; ନେବା; ବଶୀକରଣ; ଜ୍ଞାନ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ; ବନ୍ଧନ; ଆଦର; ଗ୍ରହ ବା ଉପଗ୍ରହର ଛାୟା ପତନ ଦ୍ୱାରା କିୟଦଂଶରେ ବା ସର୍ବ୍ବାଂଶରେ ଅଦର୍ଶନ, ଯଥା, ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣ, ସୂର୍ଯ୍ୟଗ୍ରହଣ; ଧାରଣ; ଅବଲମ୍ବନ; ହସ୍ତ ।

ଗ୍ରହଣି, ଗ୍ରହଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗ୍ରହ୍-ଅନ; ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗରେ-ଈ) ଉଦରଭଙ୍ଗ ରୋଗ ; ନାଡ଼ୀବିଶେଷ ।

ଗ୍ରହଣୀୟ, ବିଂ. (ଗ୍ରହ୍-ଅନୀୟ) ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ।

ଗ୍ରହଣୀହର, ବି. ନ. (ଗ୍ରହଣୀ-ହର) ଲବଙ୍ଗ । ବିଂ. ଗ୍ରହଣୀ ରୋଗନାଶକ ।

ଗ୍ରହଦେବତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗ୍ରହ-ଦେବତା) ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିଗ୍ରହର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା ।

ଗ୍ରହନାୟକ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ନାୟକ) ଶନି ; ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଗ୍ରହନେମି, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ନେମି) ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଗ୍ରହପତି, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ପତି) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଗ୍ରହଯାଗ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ଯାଗ) ଆଦିତ୍ୟାଦି ନବଗ୍ରହର ବୈଗୁଣ୍ୟ ଶାନ୍ତି ନିମିତ୍ତ ହୋମ ।

ଗ୍ରହରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ରାଜ) ସୂର୍ଯ୍ୟ । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠଗ୍ରହ, ଯଥା,

> "ଅସ୍ତ ହେଲେ ରବି ଗ୍ରହରାଜ ଦିନମଣି,
> ଭାଗ୍ୟମସ୍ୟ ହାର ପିନ୍ଧି ଆସିଲା ରଜନୀ ।"
>
> କ. ବ ।

ଗ୍ରହବର, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ବର) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ବୃହସ୍ପତି ।

ଗ୍ରହବହ୍ନି, ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟାଦି ଗ୍ରହର ବହ୍ନି ।

ଗ୍ରହବିପ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ବିପ୍ର) ଆଗ୍ରହୀ, ଦୈବଜ୍ଞ ।

ଗ୍ରହାଧାର, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ଆଧାର) ଧ୍ରୁବତାରା, ଏ ଗ୍ରହ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଅବସ୍ଥିତି କରଇ ।

ଗ୍ରହାମୟ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ଆମୟ) ଭୂତାଦିର ଆବେଶ ବଶତଃ ଉତ୍ପନ୍ନରୋଗ ।

ଗ୍ରହୀତା, ବିଂ. (ଗ୍ରହ-ତୃ) ଗ୍ରାହକ, ଗ୍ରହଣକାରୀ ।

ଗ୍ରାମ, ବି. ପୁଂ. (ଗମ୍-ଅ କପାତନରେ) ଲୋକାଳୟ, ବହୁଜନର ବାସସ୍ଥାନ, ଗାଁ, ଯଥା,

> "ଆଗୁ କ୍ଷେତ ଦଶେ ଯତନ ଅଗ୍ନିଶାଳରେ ବସି,
> ଗ୍ରାମ କଥା ଗ୍ରାମବାସିଏ ଗଳ୍ପ କରନ୍ତି ହସି ।"
>
> ଗ୍ର. ମା ।

ଅନ୍ୟଶବ୍ଦପରେ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ ସମୂହ, ଯଥା, ଗୁଣଗ୍ରାମ, ଶବ୍ଦଗ୍ରାମ; ସ୍ୱରର ଅଂଶବିଶେଷ; ସଙ୍ଗୀତରେ ଷଡଜ ମଧ୍ୟମ ଗାନ୍ଧାର ଏହି ତିନି ସ୍ୱରଭେଦ ।

ଗ୍ରାମକୂଟ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ-କୂଟ) ଚତୁର୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ, ଶୂଦ୍ର ।

ଗ୍ରାମଣୀ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରା) ଗ୍ରାମର ପ୍ରଧାନ ଲୋକ ।

ଗ୍ରାମତକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ-ତକ୍ଷ) ଗ୍ରାମ୍ୟସୂତ୍ରଧର, ଗାଁ ବଢେଇ ।

ଗ୍ରାମଧର୍ମ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ-ଧର୍ମ୍ମ) ମୈଥୁନ, ସ୍ତ୍ରୀସଂସର୍ଗ ।

ଗ୍ରାମମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ-ମୁଖ) ହାଟ, ବଜାର ।

ଗ୍ରାମମୃଗ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ-ମୃଗ) କୁକୁର ।

ଗ୍ରାମଯାଜକ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ-ଯାଜକ) ଗ୍ରାମ ପୁରୋହିତ ।

ଗ୍ରାମସ୍ଥ, ବିଂ. (ଗ୍ରାମ-ସ୍ଥ) ଏକ ଗ୍ରାମ ବାସୀ ।

ଗ୍ରାମହାସକ, ବି. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ-ହାସକ) ଭଗ୍ନୀପତି, ଭିଣୋଇ ।

ଗ୍ରାମାଧାନ, ବ. ନ. (ଗ୍ରାମ-ଆଧାନ) ମୃଗୟା, ଶିକାର ।

ଗ୍ରାମାନ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ-ଅନ୍ତ) ଗ୍ରାମର ପ୍ରାନ୍ତଭାଗ, ଉପଶଲ୍ୟ ।

ଗ୍ରାମିକ, ବିଂ. (ଗ୍ରାମ-ଇକ) ଗ୍ରାମ ରକ୍ଷଣରେ ନିଯୁକ୍ତ; ଗ୍ରାମାଧ୍ୟକ୍ଷ ।

ଗ୍ରାମୀଣ, ବିଂ. (ଗ୍ରାମ-ଈନ) ଗ୍ରାମୋତ୍ପନ୍ନ; ଗ୍ରାମବାସୀ । ବ. ପୁଂ. ଗ୍ରାମ୍ୟଶୂକର; କୁକ୍କୁର; କାକ ।

ଗ୍ରାମୀଣା, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମୀଣ-ଆ) ନୀଳବୃକ୍ଷ, ଏଥିରୁ ନୀଳରଙ୍ଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ।

ଗ୍ରାମ୍ୟ, ବିଂ. (ଗ୍ରାମ-ଯ) ଗ୍ରାମଜାତ, ଯଥା,—

"ଗ୍ରାମ୍ୟସୀମନ୍ତିନୀ ନଶା-ଅଭିସାର,
ଅନୁକୂଳ ବାଇ-ସୁରାବଳୀ ସାର ।"

ଜ. କେ ।

ଇତର; ନୀଚ; ଅସଭ୍ୟ; ଅଶ୍ଳୀଳ ।

ଗ୍ରାମ୍ୟକର୍କଟୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗ୍ରାମ୍ୟ-କର୍କଟୀ) କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ ।

ଗ୍ରାମ୍ୟତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗ୍ରାମ୍ୟ-ତା) ଜଘନ୍ୟତା; ଅସଭ୍ୟତା; ଅଶ୍ଳୀଳତା ।

ଗ୍ରାମ୍ୟଧର୍ମ୍ମ, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ୍ୟ-ଧର୍ମ୍ମ) ମୈଥୁନ, ରମଣ ।

ଗ୍ରାମ୍ୟପଶୁ, ବ. ପୁଂ. ଗୋ, ମେଷ, ଛାଗ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଗ୍ରାମ୍ୟମୃଗ, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ୍ୟ-ମୃଗ) କୁକ୍କୁର ।

ଗ୍ରାମ୍ୟାଶ୍ୱ, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ରାମ୍ୟ-ଅଶ୍ୱ) ଗର୍ଦ୍ଦଭ ।

ଗ୍ରାବା, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ବନ୍) ପ୍ରସ୍ତର; ମେଘ; ପର୍ବତ । ବିଂ. ଦୃଢ଼ ।

ଗ୍ରାସ, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ରସ୍-ଅ) କବଳ ।

ଗ୍ରାସାଚ୍ଛାଦନ, ବ. ନ. (ଗ୍ରାସ-ଆଚ୍ଛାଦନ) ଅନ୍ନବସ୍ତ୍ର, ଅଶନ ବସନ ।

ଗ୍ରାହ, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ରହ-ଅ) ଗ୍ରହଣ; ଜ୍ଞାନ; ଜଳହସ୍ତୀ; ହାଙ୍ଗର, ଯଥା,

"ଗଜାକାର ଗ୍ରାହଗଣ ଭେଦି ଫେନସଙ୍ଗି,
ତରଙ୍ଗ ଉପରେ ଦେଖ ଉଠୁଛନ୍ତି ଭାସି ।"

କ. ବ ।

ଗ୍ରାହକ, ବିଂ. (ଗ୍ରହ-ଅକ) ଗ୍ରହଣକାରୀ, ଗ୍ରହଣକର୍ତ୍ତା । ବ. ପୁଂ. ବାଜପକ୍ଷୀ; ବିଷବୈଦ୍ୟ ।

ଗ୍ରାହିତ, ବିଂ. (ଗ୍ରହ-ଇ-ତ) ସ୍ୱୀକାରିତ ।

ଗ୍ରାହୀ, ବିଂ. (ଗ୍ରହ-ଇନ୍) ଗ୍ରାହକ; ଆକର୍ଷକ । ବ. ପୁଂ. କପିତ୍ଥ, କଇଁଥ ।

ଗ୍ରାହ୍ୟ, ବିଂ. (ଗ୍ରହ-ଯ) ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ, ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ; ଜ୍ଞେୟ; ଉପାଦେୟ; ଗଣନୀୟ; ଆଦରଣୀୟ ।

ଗ୍ରୀବା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୃ-ବ-ଆ) କନ୍ଧର; ବେକ, ଯଥା,

"ଦାସେରକ ଅଣା କର ଭରୁ ଜଳ,
ଟେକୁଥାଉଛୁ ଗ୍ରୀବା ଟେକ ଲମ୍ବ ଦଳ ।"

ଜ. କେ ।

ଗ୍ରୀବୀ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗ୍ରୀବା-ଇନ୍) ଉଷ୍ଟ୍ର, ଓଟ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମ, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ରସ୍—ନେବା-ମ) ଉଷ୍ଣଋତୁ, ଆତପ ସମୟ, ଉତ୍ତାପ । ବିଂ. ଉଷ୍ଣ ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମମଣ୍ଡଳ, (Torrid-zone) କର୍କଟ ଓ ମକର କ୍ରାନ୍ତିର ଅନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତୀ ଭୂଭାଗ ।

ଗ୍ରୈବ, ଗ୍ରୈବେୟ, ଗ୍ରୈବେୟକ, } ବ. ନ. (ଗ୍ରୀବା-ଅ, ଏୟ,କ) କଣ୍ଠଭୂଷଣ; କଣ୍ଠବନ୍ଧନ । ବିଂ. ଗ୍ରୀବାସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ଗ୍ଲପନ, ବ. ନ. (ଗ୍ଲୈ-ଇ-ଅନ) ନିନ୍ଦା, କୁତ୍ସା ।

ଗ୍ଲସ୍ତ, ବିଂ. (ଗ୍ଲସ୍-ତ) ଭକ୍ଷିତ, ଭୁକ୍ତ ।

ଗ୍ଲହ, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ଲହ-ଅ) ପଶାଖେଳରେ ବାଜି ବା ପଣ; ଦ୍ୟୁତ ।

ଗ୍ଲାତା, ବିଂ. (ଗ୍ଲା ବା ଗ୍ଲୈ-ତୃ) ଗ୍ଲାନିଯୁକ୍ତ ।

ଗ୍ଲାନ, ଗ୍ଲାସ୍ନୁ, ବିଂ. (ଗ୍ଲୈ-ତ, ସ୍ନୁ) ଗ୍ଲାନିଯୁକ୍ତ, ଶ୍ରାନ୍ତ; ଅସୁସ୍ଥ ।

ଗ୍ଲାନି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗ୍ଲୈ-ତି) କ୍ଲାନ୍ତି, ଶ୍ରାନ୍ତି; ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ; ହାନି; ଅବସନ୍ନତା ।

ଗ୍ଲେୟ, ବିଂ. (ଗ୍ଲା ବା ଗ୍ଲୈ-ଯ) ଗ୍ଲାନିଯୋଗ୍ୟ ।

ଗ୍ଲୌ, ବ. ପୁଂ. (ଗ୍ଲୈ—କ୍ଷୟ ପାଇବା-ଔ) ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର ।

—:୦:—

ଘ ବ୍ୟଞ୍ଜନର ଚତୁର୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣ । ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣସ୍ଥାନ ଜିହ୍ୱାମୂଳ । ବ. ପୁଂ. ଠନ୍‌ଠନ୍ ଶବ୍ଦ; ଘଣ୍ଟା; ଘୁଙ୍ଗୁର; ଘର୍ଘରଧ୍ୱନି; କନ୍ଦର । ଘା. ସ୍ତ୍ରୀ. କାଞ୍ଚୀ; ଆଘାତ ।

ଘଉଡ଼ିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଘଉଡ଼ିଦେବା, ଦୂର କରି-ଦେବା, ଯଥା,

"ଘଣ୍ଟି ମଧ୍ୟେ ଗୁଳି ଗଲାପରି ଗଳି ବଦେଶ ଦେଖ ଘଉଡ଼ ।"

ଘଞ୍ଚ, ବିଂ. (ପ୍ରା ; ଘନ ଶବ୍ଦଜ) ଗହଳିଆ, ନିବିଡ଼ ଲଗାଲଗି, ଯଥା,

"ସଞ୍ଚ ଘଞ୍ଚ ଘନ ବରଳ ଫରଳ ବର୍ତ୍ତୁଳ ମୁକ୍ତାମାଳୀ ।"

ବ. ଚି ।

ଘଟ, ବି. ପୁଂ. (ଘଟ୍-ଅ) କଳସ, କୁମ୍ଭ ; ଗଜକୁମ୍ଭ ; କୁମ୍ଭରାଶି; ପରିମାଣବିଶେଷ ; (ପ୍ରଚଳିତ କଥାରେ) ଦେହ, ଶରୀର (କଳସ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଯଉବନ ବରାଇଣ ଘଟ ଜଳରେ ।"

କ. ବ ।

ଘଟକ, ବି. ପୁଂ. (ଘଟ୍-ଅକ) ଦୂତ ; ମଧ୍ୟସ୍ଥ ; ବିନ-ସ୍ଫୁଟ, ପୁଷ୍ପ ବ୍ୟତିରେକେ ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଫଳ ହୁଏ; ଯୋଜନାକାରୀ, ଯଥା,

"ସ୍ୱର୍ଗ ସଂଘଟ ଇଚ୍ଛଇ ଘଟ ଘଟକ କମଳଜ ।"

ବ. ଚି ।

ଘଟକୁମାର, ବି. ପୁଂ. (ଘଟ-କୁମାର) କୁମ୍ଭଯୋନି, ଅଗସ୍ତି, ଯଥା,

"ଯୋଟି ଘଟକୁ ମାର ଚିତ୍ତେ ଘଟକୁମାର
ସିକ ଭାବକୁ ଶୁଣି ଯେହ୍ନ ।"

ଘ. ବ ।

ଘଟଜ, ବି. ପୁଂ. (ଘଟ-ଜ) ଅଗସ୍ତ୍ୟ ।

ଘଟଣି, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସୁନ୍ଦର, ଯଥା,

"ଘର ମୋର ନ ମଣନ୍ତି ଜନ,
ଘଟଣି ନ ଦଶେ ପୁର ନ ଥିଲେ ଗୋବିନ୍ଦ ।"

ଘଟଣା, ଘଟନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘଟ୍-ଅନ-ଆ) ହସ୍ତିସୈନ୍ୟ; ଯୋଜନା ; ସଂଘଟନ; ଆକସ୍ମିକ ବ୍ୟାପାର, ଦୈବଗତି, ବନ୍ଧନବିନ୍ଧ ।

ଘଟଦାସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘଟ-ଦାସୀ) ଦୂତୀ, କୁଟୁଣୀ ।

ଘଟଯୋନି, ବି. ପୁଂ. (ଘଟ-ଯୋନି) କୁମ୍ଭଯୋନି, ଅଗସ୍ତ୍ୟ ।

ଘଟସୁତ, ବି. ପୁଂ. (ଘଟ-ସୁତ) କୁମ୍ଭଯୋନି, ଅଗସ୍ତ୍ୟ ।

ଘଟା, ବି. ପୁଂ. (ଘଟ୍-ଆ) ସଂଘଟନ; ଗଜସୈନ୍ୟ; ସଙ୍ଘ; ସମୂହ; ସମାରୋହ, ଆଡମ୍ବର; (ଦେଶଜ) ଦାଗ (ସମୂହ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଘନଘଟା ଘୋରଧ୍ୱନି ବଧିର ଶ୍ରବଣ ।"

କ. ବ ।

ଘଟାଇବା, କ୍ରି. (ଘଟଧାତୁଜ) ସଂଘଟନ କରାଇବା, ଆଣି ଉପସ୍ଥିତ କରାଇବା ।

ଘଟିକ, ବି ନ. (ଘଟ-ଇକ) ନିତମ୍ବ ।

ଘଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘଟୀ-କ-ଆ) ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ଦଣ୍ଡାତ୍ମକ କାଳ, ଅଢେଇଦଣ୍ଡ; ପାଦଗ୍ରନ୍ଥି; କ୍ଷୁଦ୍ରଘଟ ; (ଘଟି-ଅକ) ବିଂ. ଯୋଜନ କରିବା ।

ଘଟିତ, ବିଂ. (ଘଟ୍-ତ) ସଂଘଟିତ ; ଯୋଜିତ; ସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ଘଟିବା, କ୍ରି. (ଘଟଧାତୁଜ) ସଂଘଟନ ହେବା ।

ଘଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘଟ୍-ଈ) ଦଣ୍ଡପରିମାଣ କାଳ; କାଳନିର୍ଣ୍ଣୟାତ୍ମକ ଯନ୍ତ୍ର; ମୁହୂର୍ତ୍ତ; କାଂସ୍ୟ ପିତ୍ତ-ଳାଦି ଧାତୁନିର୍ମିତ ଅନତିବୃହତ୍ ଜଳପାତ୍ର, ଯଥା,

"ଘଟୀ ସରିବ କରେ ନାହିଁ କି ବଦେଶରେ
ମହାର୍ଣ୍ଣବରେ ଅବଗାହିଲୁ ଗୋ ।"

ବ. ଚ ।

ଘଟୀଯନ୍ତ୍ର ବି. ନ. (ଘଟୀ-ଯନ୍ତ୍ର) କୂପାଦିରୁ ପାଣି କାଢି-ବାର କଳ; କାଳନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ଯନ୍ତ୍ର, ଘଡ଼ି ।

ଘଟୋତ୍କଚ, ବି. ପୁଂ. (ଘଟ-ଉତ୍କଚ) ହିଡମ୍ବା ରାକ୍ଷ-ସୀର ଗର୍ଭରେ ଭୀମ ଔରସଜାତ ପୁତ୍ର, ଏହାର ମସ୍ତକ ଘଟକୁମ୍ଭପରି କେଶଶୂନ୍ୟ ଥିଲା, ଏହି କାରଣରୁ ଏହାର ନାମ ଘଟୋତ୍କଚ ହୋଇ-ଅଛି ।

ଘଟୋଦ୍ଭବ, ବି. ପୁଂ. (ଘଟ-ଉଦ୍ଭବ) ଅଗସ୍ତ୍ୟ ମୁନି ।

ଘଟ୍ଟ, ପୁଂ. } ବି. (ଘଟ୍ଟ-ଅ, ଈ) ନଦୀପ୍ରଭୃତିର ଘାଟ; ଘଟ୍ଟୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଶୁଳ୍କଗ୍ରହଣ ସ୍ଥାନ; ଚାଳନ ।

ଘଟ୍ଟଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନଦୀବିଶେଷ ।

ଘଟ୍ଟଜୀବୀ, ବି. ପୁଂ. (ଘଟ୍ଟ-ଜୀବୀ) କେଉଟ ।

ଘଟ୍ଟନ, ବି. ନ. (ଘଟ୍ଟ-ଅନ) ଆଘାତ; ଘର୍ଷଣ, ଘୋଟିବା; ସଙ୍ଘଟନ ।

ଘଟ୍ଟନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘଟ୍ଟ-ଅନ-ଆ) ଚାଳନା, ଇତସ୍ତତଃ ହଲାଇବା ।

ଘଟ୍ଟନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘଟ୍ଟ୍-ଅନ-ଈ) ଘୋଟିବା କର୍ମରେ କାଷ୍ଠଦଣ୍ଡ ।

ଘଟ୍ଟିତ, ବିଂ. (ଘଟ୍ଟ୍-ତ) ନିର୍ମ୍ମିତ; ସଙ୍ଘଟିତ; ଚଳିତ; ଯାହା ଘୋଟା ହୋଇଅଛି ।

ଘଡଘଡି, ବି. (ପ୍ରା) ବଜ୍ରଶବ୍ଦ, ଯଥା,

"ଘୃଣି ବପୁରେ ଶୁଣି ଏ ଘଡଘଡି,
ଚମକ ପଡୁଥିବ ଘଡକଘଡ ।"

ସୁ. ରେ ।

ଘଡି, ବି. (ପ୍ରା;) ସମୟବୋଧକ ଯନ୍ତ୍ର; ଦୁଇଦଣ୍ଡ ପରିମିତକାଳ; ମୃତ୍ତିକାପାତ୍ରବିଶେଷ, (ସମୟ ବୋଧକ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଅସୁଥିବ ପସ୍ର ବୋଲି ଘଡିଂଘଡିକ ନବ ଛଇଲି,
ଭୋଳି ସପନେ ଭ୍ରୂବଲ୍ଲୀ ଚହୁଁଥିବେ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନୀରେ ।"

ସଂ. ଯା ।

ଘଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗବ, ସୋରିଷ, ଖସାପ୍ରଭୃତି ତୈଳଜ ପଦାର୍ଥରୁ ତୈଳ ବାହାର କରିବା ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଘଣ୍ଟ, ପୁଂ.
ଘଣ୍ଟା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି, (ହନ୍-ଟ, ଆ) କାଂସ୍ୟାଦି ଧାତୁ-ନିର୍ମ୍ମିତ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଘଣ୍ଟପାଟୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶାରଳା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ଆଜ୍ଞାପ୍ରଚାରକବିଶେଷ ।

ଘଣ୍ଟାକର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଘଣ୍ଟା-ଆକର୍ଣ୍ଣ) ଶିବଗଣବିଶେଷ; ପଣ୍ଡିତବିଶେଷ ।

ଘଣ୍ଟାପଥ ବି. ପୁଂ. (ଘଣ୍ଟା-ପଥ) ଗ୍ରାମର ପ୍ରଧାନ ପଥ ।

ଘଣ୍ଟାବୀଜ, ବି. ପୁଂ. (ଘଣ୍ଟା-ବୀଜ) ଜୟପାଳବୃକ୍ଷ । କ. ଜୟପାଳ ମଞ୍ଜି ।

ଘଣ୍ଟିକା, ଘଣ୍ଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘଣ୍ଟ-ଇକ-ଆ, ଘଣ୍ଟ-ଇନ୍) ଜିହ୍ୱା ଉପରେ ଶ୍ୱାସନଳୀ ରୋଧାର୍ଥ ଯେଉଁ କ୍ଷୁଦ୍ର ମାଂସଖଣ୍ଡ ଥାଏ, ଉପଜିହ୍ୱା ।

ଘଣ୍ଟୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଘାଗୁଡି, କାଂସ୍ୟନିର୍ମ୍ମିତ ବଡ ଘୁଙ୍ଗୁର, ଯଥା,

"ଘଣ୍ଟୀ ନାଦେ କର୍ଣ୍ଣ ଡେକେ ଯେମନ୍ତ ମୃଗ ।"

ଇ. ବ ।

ଘଣ୍ଟୁ, ବି. ପୁଂ. (ଘଣ୍ଟ୍-ଉ) ହସ୍ତୀର ଗଳଲମ୍ବିତ ଘଣ୍ଟା; ପ୍ରତାପ ।

ଘଣ୍ଟେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଘଣ୍ଟା-ଈଶ୍ୱର) ମଙ୍ଗଳପୁତ୍ର; ଶିବ ।

ଘତ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଧରଣ; କୌଶଳ ।

ଘନ, ବି. କ. (ହନ୍-ଅ) କରତାଳ, ମନ୍ଦିରା, ଘଣ୍ଟା, ଘୁଙ୍ଗୁରପ୍ରଭୃତି ଧାତୁମୟ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର; ମଧ୍ୟମ ନୃତ୍ୟ; ଲୌହ; ଚର୍ମ୍ମ । ପୁଂ. ମେଘ; ଲୌହ; ମୁଦ୍ଗର; ଜମାଟ; ଦୃଢତା, କାଠିନ୍ୟ; ମୁସ୍ତା; ଓଘ; ଦେହ; ବିସ୍ତାର; କୌଣସି ରାଶିକୁ ସେହି ରାଶି-ଦ୍ୱାରା ଦୁଇଥର ଗୁଣନ, ଯଥା, ୩ ର ଘନ= ୨୭ । ବିଂ. ନିବିଡ, ସାନ୍ଦ୍ର; କଠିନ; ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ; ଭାରି; ଅବିରତ; (ମେଘ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଉତ୍କଣ୍ଠାକୁଳ ହୋଇ ଘନକୁ ଭାଷେ,
ସଜୀବ ମଣି ଦୂତକଥା ପ୍ରକାଶେ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ଘନକଫ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-କଫ) କରକା, କୁଆ-ପଥର ।

ଘନକାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-କାଳ) ବର୍ଷାସମୟ, ଯଥା,

"ଯେନ ଘନକାଳ କାଳ ମଣି ବନ୍ଧୁ-ଜ୍ୱାଳ
ଜ୍ୱାଳ ଅଗ୍ନି ବୃଷ୍ଟି ମହୋ ଜ୍ୱଳଜ୍ୱଳ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଘନକ୍ଷେତ୍ର, ବି. କ. ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରସ୍ଥ ଓ ବେଧବିଶିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ।

ଘନଗୋଲକ, ବି. ପୁଂ. ମିଶ୍ରିତ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରୌପ୍ୟ ।

ଘନଘନ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶୀଘ୍ର ।

ଘନଘୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ଘୋଷ) ମେଘଗର୍ଜ୍ଜନ, ଘଡଘଡି ।

ଘନଚତୁଷ୍କୋଣ, ବି. ପୁଂ. ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରସ୍ଥ ଓ ବେଧ-ବିଶିଷ୍ଟ ଚତୁଷ୍କୋଣ ।

ଘନଜ୍ୱାଳା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘନ-ଜ୍ୱାଳା) ବଜ୍ରାଗ୍ନି, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ।

ଘନତୋଳ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ତୁଲ୍-ଅ) ଚାତକପକ୍ଷୀ ।

ଘନତ୍ୱ, ବି. କ. (ଘନ-ତ୍ୱ) ଗାଢତା; କାଠିନ୍ୟ; ନିବିଡତା ।

ଘନନାଭି, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ନାଭି) ଧୂମ, ଧୂଆଁ ।
ଘନପଦବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘନ-ପଦବୀ) ଆକାଶ ।
ଘନପାଷଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ପାଷଣ୍ଡ) ମୟୂର ।
ଘନଫଳ, ବି. ନ. ଗୋଟିଏ ରାଶିକୁ ସେହି ରାଶିଦ୍ୱାରା ଦୁଇଥର ଗୁଣ କଲେ ଯେଉଁ ଫଳ ହୁଏ, ଯଥା, ୩ × ୩ × ୩ = ୨୭ ।
ଘନମୂଳ, ବି. ନ. ଯେଉଁ ରାଶି ଆପଣାଦ୍ୱାରା ଦୁଇଥର ଗୁଣିତ ହୁଏ ସେହି ରାଶି ସେହିପରି ଗୁଣଫଳର ଘନମୂଳ, ଯେପରି ୨୭ର ଘନମୂଳ ୩ ।
ଘନରସ ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ରସ) ଜଳ; କର୍ପୂର; ଘନ-ଅଠା, ଯଥା,

"ନନା ମେଘେ ଘନରସ ବରଷା ହୋଇବ,
ଭସ୍ମ ହୋଇଥିବା ଜନ ମୂର୍ଚ୍ଛା ପାଇବ ଯେ ।"
ରା. ବ ।

ଘନବଲ୍ଲିକା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘନ-ବଲ୍ଲିକା, ବଲ୍ଲୀ)
ଘନବଲ୍ଲୀ, } ବିଦ୍ୟୁତ୍; ଅମୃତସ୍ରବଲତା ।
ଘନବାତ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ବାତ) ନରକବିଶେଷ ।
ଘନବାସ ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ବାସ) କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ ।
ଘନବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ବାହନ) ମେଘର ବାହନ; ଇନ୍ଦ୍ର; ଶିବ ।
ଘନବୀଥି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘନ-ବୀଥି) ଆକାଶ ।
ଘନଶ୍ୟାମ ବିଂ. (ଘନ-ଶ୍ୟାମ) ସଜଳ ମେଘପରି ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ ।
ଘନସାର, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ସାର) କର୍ପୂର; ପାରଦ; ଜଳ, (କର୍ପୂର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

" ସାରସଗତି ତନୁ ସଙ୍ଗ ବନା
ମୁଁ ଲେଭା ନ କରଇ ଘନସାର ହେ କୋକଳ ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଘନାଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ଆଗମ) ବର୍ଷାକାଳ, ଯଥା,

"ଘନାଗମ ଏ ଭୂ ସନ୍ତ ସମ,
ଘନାଘନ ଏ ଦ୍ୱିରଦଷ୍ତୋମ,
ଅନାଏ ତଡ଼ିତ-ବାନା ଉଡେ ଶତ,
ବଜ୍ର ରଗଡ ମର୍ଦ୍ଦଳୋପମ ଗୋ ଶୁଣୀଲେ ।"
ର. ସ ।

ଘନାଘନ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ ଦେଖ ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ଇନ୍ଦ୍ର; ଅପ-କାରକ ହସ୍ତୀ, ମତ୍ତହସ୍ତୀ; ବର୍ଷଣକାରୀ ମେଘ; ପରସ୍ପର ସଂଘର୍ଷଣ । ବିଂ. ସତତଘାତୁକ; ନିର-ନ୍ତର; ସାନ୍ଦ୍ର; ନିଷ୍ଠୁର ।
ଘନାତ୍ୟୟ, ଘନାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ଅତ୍ୟୟ, ଅନ୍ତ) ଶରତ୍କାଳ ।
ଘନାମୟ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ଆମୟ=ରୋଗ) ଖଜୁରି ବୃକ୍ଷ ।
ଘନାଶ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ଆଶ୍ରୟ) ଆକାଶ ।
ଘନିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ଘନ-ଇଷ୍ଠ) ଅତିଶୟ ଘନ; ନିକଟସ୍ଥ, ଆସନ୍ନ, ଅତିନିକଟ ।
ଘନୀଭୂତ, ବିଂ. (ଘନ-ଭୂ-ତ; ଈ ଆଗମ) ସାନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ, ଯାହା ଘନ ହୋଇଅଛି ।
ଘନୋପଲ, ବି. ପୁଂ. (ଘନ-ଉପଲ) କରକା, କୁଆ-ପଥର ।
ଘମାଘୋଟ, ବି. ଯାବଯମକ, ଆନନ୍ଦବିଶେଷ ।
ଘର, ବି. (ଗୃହ ଶବ୍ଦଜ) ଗୃହ, ଭବନ ।
ଘରକରଣା, ବି. (ଗ୍ରା) ଗୃହଧର୍ମ ।
ଘରଚଟିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ କ୍ଷୁଦ୍ରପକ୍ଷୀ ।
ଘରଟ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ଘର-ଅଟ୍ଟ-ଅ) ପେଷଣଯନ୍ତ୍ର, ଚକି ।
ଘରଣୀ, ବି. (ଗୃହିଣୀଶବ୍ଦଜ) ଗୃହିଣୀ, ଯଥା,

"ଘୋଡା ଶାଳ ଉଭା ଡାଳ, ରଥ ହେଲ୍ଡାଳ, ଗଣ୍ଡି ବେଭାଳ,
ଘରଣୀ ଡେଉଁଥିଲ, ଏ ଘର ରହଇ ଅପାରକାଳ ।"

ଘରା, ବି. (ଦେଶଜ) ଛିଦ୍ର ।
ଘର୍ଘଟ, ବି. ପୁଂ. (ଘର୍-ଘଟ୍-ଅ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ, ଚିଙ୍ଗି-ମାଛ ।
ଘର୍ଘର, ବି. ପୁଂ. (ଘର୍ଘ-ର ; ର=ଦାନ) ପର୍ବତପଥ; ଦ୍ୱାର; ପେଚକ; ନାଦବିଶେଷ; ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।
ଘର୍ଘରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘର୍ଘର-ଆ) ଘୁଙ୍ଗୁର; ନଦୀବିଶେଷ; ବୀଣାବିଶେଷ । ବିଂ. ଘର୍ଘର ଶବ୍ଦବିଶିଷ୍ଟ ।
ଘର୍ଘରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘର୍ଘରୀ-କ-ଆ) ଘୁଙ୍ଗୁର; ଭଜା-ଧାନ; ନଦୀବିଶେଷ; ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।
ଘର୍ମ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ଘୃ-ମ) ଗ୍ରୀଷ୍ମ, ରୌଦ୍ର; ଝାଳ, ସ୍ୱେଦ । ବିଂ. ଉଷ୍ଣ, (ସ୍ୱେଦାର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ହଟକବାସିନୀ ଘର୍ମେ ଭିଜଗଲା,
ମର୍ମେ ଲେଖିଥିଲା ଟିହରେ ।"

ଗ. ବ ।

ଘର୍ମଭାନୁ, ବ. ପୁଂ. (ଘର୍ମ—ଭାନୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଘର୍ମବିଚର୍ଚ୍ଚିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘର୍ମ-ବିଚର୍ଚ୍ଚିକା) ଘିହିଲା ।

ଘର୍ମସ୍ରୁତ୍, ବ. ପୁଂ. (ଘର୍ମ-ସ୍ରୁତ୍-ଂ) ବାୟୁ ।

ଘର୍ମାନ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ଘର୍ମ-ଅନ୍ତ) ବର୍ଷାକାଳ ।

ଘର୍ଷକପକ୍ଷୀ, ବ. ପୁଂ. ଯେଉଁ ପକ୍ଷିମାନେ ନଖଦ୍ୱାରା ଭୂମି ବିଦାରଣ କରନ୍ତି, ଯଥା, ମୟୂର, କୁକ୍କୁଟ-ପ୍ରଭୃତି ।

ଘର୍ଷଣ, ବ. ନ. (ଘୃଷ୍-ଅନ) ଘଷିବା, ମାର୍ଜ୍ଜନ ।

ଘର୍ଷଣୀଳ, ବ. (ଘର୍ଷଣ-ଅଲ) ଶିଳପୁଆ ।

ଘର୍ଷଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘର୍ଷଣ-ଈ) ହରିଦ୍ରା ।

ଘର୍ଷିତ, ବିଂ. (ଘୃଷ-ତ) ଯାହାକୁ ଘର୍ଷଣ କରା ଯାଇ-ଅଛି, ଯହିଁରେ ଘର୍ଷଣ ଲାଗିଅଛି ।

ଘଷି, ବ. (ଦେଶଜ) ଶୁଷ୍କ ଗୋମୟ ।

ଘଷିବା, କ୍ରି. (ଘର୍ଷଣ ଶବ୍ଦଜ) ଘର୍ଷଣ କରିବା ।

ଘସି, ବ. ପୁଂ. (ଘସ୍—ଭକ୍ଷଣ କରିବା-ଇ) ଭକ୍ଷଣ, ଭୋଜନ ।

ଘସ୍ମର, ବିଂ. (ଘସ୍-ମର) ଅଦ୍ମର, ଖାଦକ ।

ଘସ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଘସ୍-ର) ଦିନ । ନ. କୁଙ୍କୁମ ।

ଘସ୍ରନାଥ, ବ. ପୁଂ. (ଘସ୍ର-ନାଥ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ଘସ୍ରନାଥନନ୍ଦନା ଅନାଉଣିକି ମନା
କରୁଁ ଯେ ଥାଉଁ ହଟି ଗୃହଁଲୁ ଗୋ ।"

କ. ତ ।

ଘା, ବ. (ପ୍ରା ; ଘାତ ଶବ୍ଦଜ) ଅଘାତ, କ୍ଷତଚିହ୍ନ ।

ଘାଇ, ବ. (ଦେଶଜ) ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଜଳପଥ, ନଦୀ ବୃଦ୍ଧି-ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧାଦ ଭଗ୍ନ ହୋଇ ଯେଉଁ ଜଳପଥ ହୁଏଇ ।

ଘାଉଣ୍ଡ, ବ. (ଘାଣ୍ଟି—ହିଂସା କରିବା, ଧାତୁଜ) ସର୍ପଦଂଶନ, ସାପ କାମୁଡିବା ।

ଘାଗରା, ବ. (ଘର୍ଘର ଶବ୍ଦଜ) ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ ।

ଘାଗଡ଼, ବ. (ପ୍ରା ; ଘର୍ଘରୀ ଶବ୍ଦଜ) କଟିର ଆଭରଣ-ବିଶେଷ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଘଣ୍ଟିକା, ଘୁଙ୍ଗୁର, ଯଥା,

"କଟିରେ ବାନ୍ଧିଆଇ ସୁବର୍ଣ୍ଣଘାଗୁଡ଼ି ଯେ ।"

ଘାଟ, ବ. (ପ୍ରା ; ଘଟ୍ଟ ଶବ୍ଦଜ) ନଦୀ ପାର ହେବାର ସ୍ଥାନ, ଜଳାଶୟାଦିରେ ଅବତରଣ କରିବା ସ୍ଥାନ, ଯଥା,

"ନଗି ଦଧି ବକ ଯିବା ବାଟକୁ,
ଗୋପୀଙ୍କି ମାଗନ୍ତି ଦାଣ ଘାଟକୁ ।"

ଘାଟ, କ୍ଲ. (ଘଟ୍-ଇ-ଅ) ଗ୍ରୀବା, ବେକ ।

ଘାଟିଆ, ଘାଟୁଆ, } ବ. (ପ୍ରା ; ଘଟ୍ଟ ଶବ୍ଦଜ) ନଦୀ ପାର କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଯଥା,

"ଉପଲଉଜନ୍ମା ତଟେ, କେଳିକଦମ୍ବ ନିକଟେ,
କପଟ ଡେଙ୍ଗଣ ବାଟେ, ସେ ନୂଆ ଘାଟିଆ ।"

ସଂ. ସା ।

ଘାଟୀ, ବ. (ପ୍ରା ; ଘଟ୍ଟ ଶବ୍ଦଜ) ଗିରିସଂକଟ, ପର୍ବତ-ଦ୍ୱୟର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ପଥ ; ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଘାଣ୍ଟିଆ, ବ. (ଦେଶଜ) ତର୍କାରିବିଶେଷ । ସ୍ଥଂ. ଗୋଳିଆ ।

ଘାଣ୍ଟିକ, ବିଂ. (ଘଣ୍ଟା-ଇକ) ଘଣ୍ଟାବାଦକ । ବ. ପୁଂ. ଯେଉଁ ସବୁ ଲୋକ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ଦେବତା ସମ୍ମୁଖରେ ଘଣ୍ଟା ବଜାଇ ଆରାଧନା କରନ୍ତି ।

ଘାଣ୍ଟିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଗୋଳାଇବା ।

ଘାତ, ବ. ପୁଂ, (ହନ୍-ଅ) ପ୍ରହାର, ହନନ, ବଧ ; ପ୍ରହାର ସାଧନ ଅସ୍ତ୍ର ; ଗୁଣନ ; ଅଙ୍କଗୁଣନ, କୌଣସି ରାଶିକୁ ସେହି ରାଶିଦ୍ୱାରା ବାରମ୍ବାର ଗୁଣ କରିବାର, (Power)

ଘାତକ, ବିଂ. (ହନ୍-ଅକ) ବଧକାରକ, ପ୍ରହାରକ, ଯଥା,

"ଘାତକ ଅହଙ୍କାରରେ କାଦେ ଦମୁରରେ ।"

କ. ବ ।

ଘାତନ, ବ. ନ. (ହନ୍-ଅନ) ହନନ, ବଧ ; ଆଘାତ; (ହାନି-ଅନ) ହତ୍ୟା ସମ୍ପାଦନ, ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ବଧ କରାଇବା । ବିଂ. ଘାତକ ।

ଘାତସହ, ବିଂ. ଯେଉଁ ସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅଳ୍ପମାତ୍ର ଆଘାତ ପାଇଲେ ଭଗ୍ନ ହୁଏ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ବଢ଼େ ।

ଘାତାଙ୍କେତ, ବ. ପୁଂ. କୌଣସି ରାଶି ଧାରାବାହିକ-ରୂପେ ସେହି ରାଶିଦ୍ୱାରା ଗୁଣିତ ହେଲେ କୋଟିଏ

ଘଣି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ଯେଉଁ ପ୍ରକ୍ରିୟାଦ୍ୱାରା ସେହି ଘଣି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ତାହାର ନାମ "ଘାତାବେଶ" ।

ଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ଘାତ ଦେଖ-ଇ) ପକ୍ଷୀ ବନ୍ଧନ କା ନାଶ; ଆଘାତ, ପ୍ରହାର ।

ଘାତପକ୍ଷୀ, ବି. ପୁଂ. (ଘାତ-ପକ୍ଷୀ) ବାଜପକ୍ଷୀ ।

ଘାତୀ, ବିଂ. (ଘାତ ଦେଖ-ଇନ୍) ଘାତକ, ହତ୍ୟାକାରୀ ।

ଘାତୁକ, ବିଂ. (ଘାତ ଦେଖ-ଉକ) ହିଂସ୍ର, ନାଶକ; ନିଷ୍ଠୁର ।

ଘାତ୍ୟ, ବିଂ. (ଘାତ ଦେଖ-ଯ) ବଧ୍ୟ, ହନନଯୋଗ୍ୟ ।

ଘାର, ବି. ପୁଂ. (ଘୃ-ଅ) ସିଞ୍ଚନ, ଛିଞ୍ଚିବା ।

ଘାରିବା, କ୍ରି. (ଘୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦଜ) ଲାଗିବା; ଘୋଟିବା; ଘାରି ହେବା, ଭୁଲାଇବା, ଯଥା,

"ବେର କ ହୋଏ ଭୋର,
କଷସ୍ତ୍ରାସେ ଘାରେ ମୋ ଶରୀର ।"
ବୈ. ବ ।

ଘାର୍ତ୍ତିକ, ବି. ପୁଂ. (ଘୃତ-ଇକ) ଘୃତପୂର ଖାଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ଘାଲି, (ଦେଶଜ) ମିଥ୍ୟାରେ ଅବା ଛଳରେ ଶୋଇଲା ପ୍ରାୟେ ।

ଘାସ, ବି. ପୁଂ. (ଘସ୍-ଅ) ଦୂର୍ବାଦି ତୃଣ, ଯବସ ।

ଘାସି, ବି. ପୁଂ. (ଘସ୍-ଇ) ଅଗ୍ନି ।

ଘିଅ, ବି. (ପ୍ରା; ଘୃତ ଶବ୍ଦଜ) ହବିଷ, ଆଜ୍ୟ ।

ଘିଲୁଆଁରି, ବି. (ପ୍ରା; ଘୃତକୁମାରୀ ଶବ୍ଦଜ) ଘୃତକୁମାରୀ, ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ ।

ଘିତବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଘେନିବା, ଗ୍ରହଣ କରିବା ।

ଘିନ୍‌ଘିନ, ବି. (ପ୍ରା; ଘୃଣା ଶବ୍ଦଜ) ଘୃଣାଜନକ ।

ଘିମିରି, ବି. (ପ୍ରା; ଘର୍ମ୍ମ ଶବ୍ଦଜ) ଘର୍ମ୍ମବିଚର୍ଚ୍ଚିକା ।

ଘୁଘୁ, ବି. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି, ବି. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଶୟନକାଳରେ ନାସିକାର ଉଚ୍ଚଶବ୍ଦ ।

ଘୁଙ୍ଗୁର, ବି. (ଘଣ୍ଟିକା ଶବ୍ଦଜ) କଟିଦେଶର ଅଳଙ୍କାର ବିଶେଷ ।

ଘୁଞ୍ଚାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଚଲାଇବା ।

ଘୁଟ୍ଟ, ପୁଂ.
ଘୁଟ୍ଟି, ସ୍ତ୍ରୀ.
ଘୁଟ୍ଟିକ, ପୁଂ.
ଘୁଟ୍ଟିକା, ସ୍ତ୍ରୀ.
} ବିଂ. (ଘୁଟ୍-ଅ, ଇ, ଇକ, ଇକ-ଆ) ଗୁଳ୍ଫ, ଗୋଇଠି ।

ଘୁଡ଼ୀ, ବି. (ପ୍ରା; ଘୂର୍ଣ୍ଣି ଶବ୍ଦଜ) କାଗଜରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଶୂନ୍ୟଗାମୀ କ୍ରୀଡ଼ନଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଘୁଣ, ବି. ପୁଂ. (ଘୁଣ୍-ଅ) କାଷ୍ଠକୀଟବିଶେଷ ।

ଘୁଣାକ୍ଷର, ବି. ନ. (ଘୁଣ-ଅକ୍ଷର) ଘୁଣକୃତ ଅକ୍ଷର; ଘୁଣ ଅକ୍ଷର କାଟିବ ବୋଲି ଚେଷ୍ଟା କରଇ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ କାଟୁଁ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଅକ୍ଷରାକାର ହୋଇ ଯାଏ; ସେହିପରି କରିବ ବୋଲି ମନସ୍ଥ ନ କରି ହଠାତ୍ ଯାହା ଘଟେ ତାହାକୁ ଘୁଣାକ୍ଷର ଶବ୍ଦରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରାଯାଏ, ଯଥା,

"ଘୁଣାକ୍ଷରପ୍ରାୟେ ଦୋଷ ଯେବେ ହେଲା
ଯେନଥିବୁ ନାକ ତାହି,
ଘଷି କଷି ହେମ କଣିଲେ ତାହାକୁ
କମାରଶାଳେ କ ଦାହି ।"
ଭୂପତିଚରିତଶା ।

ଘୁଣ୍ଟ, ଘୁଣ୍ଟକ, ବି. ପୁଂ. (ଘଣ୍ଟ-ଅ, କ) ଗୁଳ୍ଫ, ଗୋଇଠି ।

ଘୁଣ୍ଟିକା, ବି. ନ. ବାଲୁଘଣ୍ଟି ।

ଘୁଣ୍ଡ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ଘୁଣ୍ଟ-ଇ) ଭ୍ରମର ।

ଘୁମ, ବି. (ଦେଶଜ) ନିଦ୍ରା, ତନ୍ଦ୍ରା, ଶୟନ; ଶସ୍ୟାଦି ରଖିବା ନିମିତ୍ତ ମାଟିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବଡ଼ ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଘୁମା, ବି. (ଦେଶଜ) ଘୁମ, ଭାଣ୍ଡବିଶେଷ । ବିଂ. ଭୁଲା ।

ଘୁମାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭୁଲାଇବା ।

ଘୁମୁରିବା, କ୍ରି. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଘୁର୍ଘୁରି, ବି. ପୁଂ. (ଘୁର—ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ-ଘୁର୍—ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅ) କଲିକତକ୍ଷ ।

ଘୁରିବାର, କ୍ରି. (ଘୂର୍ଣ୍ଣନ-ଶବ୍ଦଜ) ବୁଲିବାର ।

ଘୁରାଇବାର, କ୍ରି. (ଘୂର୍ଣ୍ଣନ-ଶବ୍ଦଜ) ବୁଲାଇବାର ।

ଘୁଷ୍, ବି. ପୁଂ. (ଘୋଷକ) କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧି ନିମିତ୍ତ ଗୋପନରେ ଦେୟବସ୍ତୁ, ଉତ୍କୋଚ ।

ଘୁଷିତ, ଘୁଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଘୁଷ୍-ତ) ଶବ୍ଦିତ, ବାଦିତ; ନାଦିତ । ନ. ଘୋଷଣା ।

ଘୁଷୁଡ଼ି, ବି. (ଘୃଷ୍ଟି ଶବ୍ଦଜ) ଶୂକର, ବରାହ ।

ଘୁଷୁରିଆ, ବିଂ. (ଘୃଷ୍ଟି ଶବ୍ଦଜ) ଶୂକରରକ୍ଷକ, ଶୂକରପାଳକ ।

ଘୁଷୁରିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭୂମିରେ ଲୁଣ୍ଠିତ ହେବା ।

ଘୁସୃଣ, ବି. ନ. (ଘୁନ୍ହ୍=ଭୂଷିତ କରିବା-ଋଣ) କୁଙ୍କୁମ ।

ଘୂକ, ବି. ପୁଂ. (ଘୂ=ଅନୁକରଣଶବ୍ଦ-କୈ-ଅ) ପେଚକ ।

ଘୂକାରି, ବି. ପୁଂ. (ଘୂକ-ଅରି) କାକ, ବାୟସ ।

ଘୂର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଘୂର୍ଣ୍ଣ୍-ଅ) ଭ୍ରମି, ଘୁଣ୍ଣି; ଟୈଗାଶାଗ ।

ଘୂର୍ଣ୍ଣନ, ନ. } ବି. (ଘୂର୍ଣ୍ଣ-ଅନ, ଇ) ମଣ୍ଡଳାକାର
ଘୂର୍ଣ୍ଣି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ପଥରେ ପରିଭ୍ରମଣ, ଆବର୍ତ୍ତ, ଘୂରିବା ।

ଘୂର୍ଣ୍ଣାୟମାନ, ବିଂ. (ଘୂର୍ଣ୍ଣ-ଆନ; ଯ, ମ ଆଗମ) ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ, ଯାହା ବୁଲୁଅଛି ।

ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ, ବିଂ. (ଘୂର୍ଣ୍ଣ-ତ) ଭ୍ରାନ୍ତ, ଭ୍ରମିତ ।

ଘୃଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘୃଣ୍-ଅ-ଆ) ଦୟା, କରୁଣା; ଅବଜ୍ଞା, ଅଶ୍ରଦ୍ଧା, ଜୁଗୁପ୍ସା, ଯଥା,

"ଘନେ ଏ କଥା ମନେ ଥିଲା, ଘୃଣା କି କାରଣେ ନୋହିଲା,
ଘୋର କପଟ ମୋତ, ହୋଇ ଘଟକୁମାର,
ମହିମା ବାରିଅ ଶୋଷିଲି ହେ, ମହାପ୍ରଭୁ ।"

ଅ. ତ ।

ଘୃଣାବାସ, ବି. ପୁଂ. (ଘୃଣା-ଆବାସ) କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ । ବିଂ. ଘୃଣାଯୁକ୍ତ ।

ଘୃଣି, ବି. ପୁଂ. (ଘୃଣ୍-ଇ) ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟର କିରଣ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ତରଙ୍ଗ; ଜଳ ।

ଘୃଣିତ, ବିଂ. (ଘୃଣ୍-ତ) ଘୃଣାଯୁକ୍ତ, ଅବଜ୍ଞାତ ।

ଘୃତ, ବି. ନ. (ଘୃ-ତ) ଘିଅ, ଆଜ୍ୟ, ହବିଃ; ଜଳ ।

ଘୃତକୁମାରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘୃତ-କୁମାରୀ) ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ, ଘିକୁଆଁରି ।

ଘୃତାର୍ଚ୍ଚିତ, ବି. ପୁଂ. (ଘୃତ-ଆର୍ଚ୍ଚିତ) ଅଗ୍ନି ।

ଘୃତପୂର, ବି. ପୁଂ. (ଘୃତ-ପୂର) ପକ୍ୱାନ୍ନବିଶେଷ ।

ଘୃତାକ୍ତ, ବିଂ, (ଘୃତ-ଅକ୍ତ=ଲେପିତ) ଯାହା ଘୃତରେ ଲିପ୍ତ ହୋଇଅଛି, ଯେ ସର୍ବାଙ୍ଗରେ ଘୃତ ଲଗାଇ ଅଛି ।

ଘୃତାଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘୃତ-ଅନଚ୍-ଈ) ଅପ୍ସରା-ବିଶେଷ ।

ଘୃତେଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘୃତ-ଇର୍-ଅ; ର=ଲ, ଈ) ତେଲୁଣୀପୋକ ।

ଘୃତୋଦ, ବି. ପୁଂ. (ଘୃତ-ଉଦ) ଘୃତସମୁଦ୍ର ।

ଘୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଘୃଷ୍-ତ) ମାର୍ଜ୍ଜିତ, ଯାହା ଘଷା ହୋଇ-ଅଛି । ବିଂ. ପୁଂ. ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ଘୃଷ୍ଟତାଡ଼ିତ, ବି. ନ. (Frictional Electricity) ଘର୍ଷଣଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ତାଡ଼ିତ ଶକ୍ତି ଜନ୍ମେ ।

ଘୃଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘୃଷ୍-ତି) ଘର୍ଷଣ; ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା । ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୂକର, ଶୂକରୀ, ଯଥା,
(ଶୂକର ଅର୍ଥରେ) ।

"ପୁଷ୍ଟି ହେବାରୁ ସର ଘୃଷ୍ଟିସମୂହେ ।"

ର. ସ ।

ଘେନାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ମନାଇବା, ବୁଝା-ଇବା, ଯଥା,

"ଘେନାଇ ଅମ୍ଭେ ଯେତେ କହିଲୁଁ ଗୋ,
ଘେନିଲୁ ନାହିଁ ବାଳା ସହିଲୁ ଗୋ ।"

କ. ତ ।

ଘେନାଘେନ, କ୍ରି. ବି. ଠେକାଠେକ, ଯଥା,

"ଘନପୀନସ୍ତନୀ ଗୁରୁବେଣୀ,
ଘେନାଘେନ କେତେ ଜାଣୁ ପୁଣି ।"

କାମଦୁଘା ଚୌତିଶା ।

ଘେର, ଘେରା, ବି. (ଦେଶଜ) ବେଷ୍ଟନ, ବେଡ଼ଣି, ପ୍ରାଚୀର, ଯଥା,

"ତୋର ଲାଗି ଘେର ପଡ଼ିବା ହେବଟି
ଘେର ପଛ ଆଚରଣୁ ।"

କ. ତ ।

ଘେରିବାର, କ୍ରି. ବେଢ଼ିବାର ।

ଘୈତା, ବି. (ଗୃହସ୍ଥ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ୱାମୀ, ପୁରୁଷ ।

ଘୋଘା, (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଗୋଳମାଳସୂଚକ ଶବ୍ଦ ।

ଘୋଟ, ଘୋଟକ, ବି. ପୁଂ. (ଘୁଟ୍-ଅ, ଅକ) ଅଶ୍ୱ, ଘୋଟକ, ଯଥା,

"ହ୍ରେଷାରବେ ପ୍ରଭୁ ଭଗନ୍ତ ଧାଇଁଲେ ଘୋଟକ ।"

କ. ବ ।

ଘୋଟିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଢାଙ୍କିବା, ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା, ଯଥା,

"ଘୋଟି ଅଛି ଯେ ଘୋର ଅନ୍ଧକାର ନଶି ।"

ମର୍ଦ୍ଦନ କରିବା, ଯଥା,

"ଘୋଟି କଉବମୂଳ ଘୋର ଘୋର ଜାଙ୍ଗଲ,
ଜହର ଗୁଲେ ତାହା ପିଇଲୁ ଗୋ"

କ. ତ ।

ଘୋଡ଼ଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଢାଙ୍କଣୀ, ଯଥା,

"ଗ୍ରେଲ ଘୋଡ଼ଣୀକି ମଣ୍ଡନ ହାସ,
ପ୍ରବାଳମାଳା କି ବଉଳଝସ ।"

ଘୋଡ଼ଲାଗି, ବି. (ଦେଶଜ) ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଶୀତକାଳର ବସ୍ତ୍ରଭୂଷଣବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଦାରୁବ୍ରହ୍ମରୁ କେ ବଡ ଘୋଡଲାଗି ଜାଡଲୁ ଉରଣ,
ଅନଳକୋଶକୁ ଅଶେ କଲେ ଭାନୁ ତେଜସ୍ୱୀ ହୋଇଣ ।"

ଘୋଡ଼ାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଢାଙ୍କିବା, ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା ।

ଘୋଡ଼ୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରା ; ଘୋଟକୀ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ତ୍ରୀ ଅଶ୍ୱ, ମାଇଘୋଡ଼ା ।

ଘୋଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘୁଣ୍-ଆ) ଅଶ୍ୱ ନାସିକା; ନାସିକା, ଯଥା,

"ଘୋଣାରେ ଦେଲେ ମୋଛ ନାକଭଣା ।"

ଲ. ଦ ।

ଘୋଣୀ, ବି. ପୁଂ. (ଘୋଣା-ଇନ୍) ଶୂକର ।

ଘୋର, ବି. ପୁଂ. (ଘୁର୍-ଅ) ଶିବ ; ଋଷିବିଶେଷ । ସ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭୟାନକ ରାତ୍ରି; ଭୟ; ବିଷ; ଭୟଙ୍କର ବିକଟ; ମହତ୍; ବିଷମ; ଦୁର୍ଗମ; ଦାରୁଣ; ନିବିଡ ।

ଘୋରଦର୍ଶନ, ବି. ପୁଂ. (ଘୋର-ଦର୍ଶନ) ପେଚକ । ବିଂ. ବିକଟ କାର ।

ଘୋରବାସନ, ବି. ପୁଂ. (ଘୋର-ବାସ୍-ଅନ) ଶୃଗାଳ ।

ଘୋରିବା, କ୍ରି. (ଘର୍ଷଣ ଶବ୍ଦଜ) ଘର୍ଷଣ କରିବା, ଘଷି ଛଣ୍ଡାଇବା, ଯଥା,

"ଘୋରଶୀଣଣ୍ଡବାସିନୀ ବରଘୋଷା ।"

ଘୋରୀ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ମୁସଲମାନ ରାଜବଂଶ ବିଶେଷ ।

ଘୋଲଦହି, ବି. (ଦେଶଜ) ତକ୍ର, ଦଧିକୁ ମନ୍ଥନ କରି ଲହୁଣୀ ବାହାର କରି ନେଲେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଯାହା ରହେ ।

ଘୋଲାବନ୍ଧା, ବି. ବେଦନାବିଶେଷ ।

ଘୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଘୁଷ୍-ଅ) ଗଉଡ଼ସାହି; ଗଉଡ଼; ଧ୍ୱନି; ମେଘଧ୍ୱନି; କଂସା; କାୟସ୍ଥମାନଙ୍କ ପଦବୀ ।

ଘୋଷକ, ବିଂ. (ଘୁଷ୍-ଅକ) ପ୍ରଚାରକ ।

ଘୋଷଣ, ନ. ⎫ ବି. (ଘୋଷ-ଅନ) ଉଚ୍ଚୈଃଶବ୍ଦ,
ଘୋଷଣା, ସ୍ତ୍ରୀ. ⎭ ଇତସ୍ତତଃ ବିଜ୍ଞାପନ ପ୍ରଚାର ।

ଘୋଷୟିତ୍ନୁ, ବି. ପୁଂ. (ଘୁଷ୍-ଇତ୍ନୁ, ଯ ଆଗମ) ବ୍ରାହ୍ମଣ; କୋକିଳ; କପୋତ ।

ଘୋଷବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘୋଷ-ବତ୍-ଈ) ବୀଣା ।

ଘୋଷିତ, ବିଂ. (ଘୁଷ୍-ତ) ପ୍ରଚାରିତ, ଯେଉଁ ବିଷୟର ଘୋଷଣା ହୋଇ ଯାଇଅଛି ।

ଘୋଷିବା, କ୍ରି (ଘୁଷ୍ ଧାତୁଜ) ପାଠାଭ୍ୟାସ କରିବା, ପ୍ରଚାର କରିବା, ଘୋଷଣା କରିବା ।

ଘୋସାରିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଓଟାରିବା, ଟାଣିବା ।

ଘ୍ନ, ବିଂ. (ହନ୍-ତ) ଧ୍ୱଂସକ, ନଷ୍ଟକାରୀ ।

ଘ୍ରାଣ, ବି. ନ. (ଘ୍ରା-ଅନ) ନାସିକା; ଗନ୍ଧଗ୍ରହଣ । ବିଂ. ଘ୍ରାତ, ଆଘ୍ରାତ ।

ଘ୍ରାଣତର୍ପଣ, ବି. ପୁଂ. (ଘ୍ରାଣ-ତର୍ପଣ) ସୁଗନ୍ଧ, ସୌରଭ ।

ଘ୍ରାଣେନ୍ଦ୍ରିୟ, ବି. ନ. (ଘ୍ରାଣ-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ନାସିକା, ଯେଉଁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଦ୍ୱାରା ବସ୍ତୁର ଗନ୍ଧ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ।

ଘ୍ରାତ, ବିଂ. (ଘ୍ରା-ତ) ଯାହା ଘ୍ରାଣ କରା ହୋଇଅଛି, ଆଘ୍ରାତ ।

ଘ୍ରାତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଘ୍ରା-ତବ୍ୟ) ଯାହାର ଗନ୍ଧ ନେବାକୁ ହୁଏ, ଘ୍ରାଣଯୋଗ୍ୟ ।

ଘ୍ରାତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଘ୍ରା-ତି) ନାସିକା; ଆଘ୍ରାଣ ।

ଙ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣର ପଞ୍ଚମ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଜିହ୍ବାମୂଳ । ବି. ପୁଂ. (ଙୁ=ଶବ୍ଦ-କରିବା+ଅ) ବିଷୟସ୍ପୃହା; ବିଷୟ; ବିଷୟୀରକ୍ଷା; ଉଭୟ; ଭୈରବ; ଧ୍ୱନି ।

——:o:——

ଚ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣର ଷଷ୍ଠ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ତାଲୁ । ଅଂ. ସମୁଚ୍ଚୟ; ଅନ୍ୱୟ; ଏବଂ; ପକ୍ଷାନ୍ତର; ଇତରେତର ଯୋଗ; ସମାହାର; ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ; ଆନୁଷଙ୍ଗିକତା; ଅବଧାରଣ; ପାଦପୂରଣ । ବି, ପୁଂ. ଚୌର; ଚନ୍ଦ୍ର; ଚଣ୍ଡେଶ୍ୱର; କୂର୍ମ୍ମ ।

ଚଅଁର, ବି. (ପ୍ରା; ଚାମର ଶବ୍ଦଜ) ଚମରୀପୁଚ୍ଛନିର୍ମ୍ମିତ ବ୍ୟଜନବିଶେଷ, ବାଳବ୍ୟଜନ ।

ଚଉଡୋଲ, ବି. (ପ୍ରା; ଚତୁର୍ଦ୍ଦୋଳ ଶବ୍ଦଜ) ଚାରିଜଣ ମନୁଷ୍ୟଦ୍ୱାରା ବହନୀୟ ଶିବିକାବିଶେଷ ।

ଚଉରା, ବି. (ଦେଶଜ) ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ତୁଳସୀବୃକ୍ଷ ରୋପଣ କରିବାର ସ୍ତୂପବିଶେଷ ।

ଚଉଁଶାଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଏକମହଲା କୋଠାଘର; ଚାରିକୋଣନିର୍ମ୍ମିତ ଗୃହ, ଯଥା,

"ଗଉଁକି ଯଲା ଚଉଁର, ପ୍ରକାଶ ରୂପା ଉଉଁଶ ।"
ଗୀ. ବ ।

ଚଙ୍ଗ, ବି. (ଚକ୍ରର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଚକ୍ର ।

ଚଙ୍ଗଠା, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୁଗ୍ଧ ପ.ଚାଉଳକଦଳୀ ମିଶ୍ରିତ ନିର୍ମ୍ମିତ ଖାଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚକଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗହ୍ୱର ।

ଚକମକି, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଗ୍ନ୍ୟୁତ୍ପାଦକ ପ୍ରସ୍ତର ।

ଚକା, ବିଂ. (ଚକ୍ରଶବ୍ଦଜ) ଗୋଲ, ବର୍ତ୍ତୁଳ, ଯଥା,

"ଚକାନୟନକୁ ଚକା ରେ ମାନସ ଚକାନୟନକୁ ଚକା,
କାଳକବକୁଳ କାଳନେଇ ଦେଇ ବହି ସେ ପାଦନ୍ତ ଫକାରେ ।"

ବି. ଜାନୁ ଲଗି ବସିବା ।

ଚକାସିତ, ବିଂ. (ଚକାସ=ଦୀପ୍ତି ପାଇବା+ତ) ଦୀପ୍ତ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ଶୋଭିତ; ପ୍ରକାଶିତ ।

ଚକି, ବି. (ଚକ୍ରଶବ୍ଦଜ) ଗହମପ୍ରଭୃତି ପେଷଣାର୍ଥ ପ୍ରସ୍ତରନିର୍ମ୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; କାଗଜନିର୍ମିତ ପଦାର୍ଥ, ଯାହା ସୂତାଦ୍ୱାରା ବାୟୁରେ ଉଡା ଯାଏ ।

ଚକିତ, ବିଂ, (ଚକ୍+ତ) ଭୀତ, ଚମକିତ । ବି. ଭୟ, ଯଥା,

"ହରି ଗୋପସୁତମାନଙ୍କ ଚକିତ,
ବଢି ହମନେ ରଖାଇଲେ ।"

ଚକିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚକିତ+ଆ) ଷୋଡଶାକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ଭୀତା, ଚମକିତା ।

ଚକୁଲିଆପଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଚକୁଲୀ, ବି. (ଚକ୍ରଶବ୍ଦଜ) ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ ।

ଚକୋର, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍+ଓର) ପକ୍ଷିବିଶେଷ, ଏହି ପକ୍ଷୀ ଚନ୍ଦ୍ରିକାପାନରେ ତୃପ୍ତ ହୁଏ, ଯଥା,

"ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଚକୋର ଜଳଧରକୁ ଚାତକ,
ସ୍ଥାୟେ ତୋତେ ଆଶା କରିଅଛି ମୁଁ ଅନେକ ।"
ପ୍ରେ. ସ୍ୱ ।

ଚକୋରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚକୋର+ଈ) ସ୍ତ୍ରୀ ଚକୋର ।

ଚକ୍କର, ବି. (ପ୍ରା; ଚକ୍ରଶବ୍ଦଜ) ଘୋଟକାଦିର ଗୋଲାକୃତ ଭ୍ରମଣ, ଯଥା,

"କାହିଁ ଅଶ୍ୱାରୋହୀ ସେନା ଅଗ୍ରବର,
କଦମେ ବୁଲଇ ଦିଅଇ ଚକ୍କର ।"
ନ. ବେ ।

ଚକ୍‌ଚକ୍, ବି. (ଚାକଚକ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ୱଚ୍ଛତା, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା, ଦୀପ୍ତି ।

ଚକ୍ତି, ବି. କ୍ଷୁଦ୍ର ଗୋଲାକାର କାଗଜ ବା ଚର୍ମ୍ମ ।

ଚକ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍+ର ଅଥବା କୃ=କରିବା+ଅ, ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ଚକ୍ରବାକପକ୍ଷୀ । ନ. ସୈନ୍ୟ; ରାଜ୍ୟ; ଦେଶ, ପ୍ରଦେଶ; ସମୂହ; ରଥାଦିର ଚକ, ତୈଳଯନ୍ତ୍ର, ଘଣା; ଚକ୍ରାକୃତି ଅସ୍ତ୍ର; ଗ୍ରାମସମୂହ; ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ; କୁମ୍ଭକାରର ଚକ; ଜଳର ଆବର୍ତ୍ତ; ସୈନ୍ୟରଚନାବିଶେଷ; ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ମୂଳାଧାରସ୍ଥିତ ଷଟ୍‌ପଦ୍ମ; ବାଦ୍ୟଚକ୍ର; କାବ୍ୟବନ୍ଧବିଶେଷ; ଛଳ, କୁମନ୍ତ୍ରଣା; ହସ୍ତସ୍ଥ ରେଖାବିଶେଷ; ଦମ୍ଭବିଶେଷ; ଚିହ୍ନବିଶେଷ, (ସମୂହ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଚକ୍ର-ସୁଖ-ଚକ୍ର ନକ୍ର ଛେଦନେ ଶ୍ରୀରଙ୍ଗଚକ୍ର,
ସିଁଗିଛୁ ଭାଗ ସିବିରେ କାମ କ ସେଷେ ।"
ଲ. ବ ।

ଚକ୍ରଗଣ୍ଡୁ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଗଣ୍ଡୁ) ଚକ୍ରାକାର ଉପାଧାନ, ଗୋଲ ତକିଆ ।

ଚକ୍ରଗୁଚ୍ଛ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଗୁଚ୍ଛ) ଅଶୋକ ବୃକ୍ଷ ।

ଚକ୍ରଜୀବକ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଜୀବକ) କୁମ୍ଭକାର, କୁମ୍ଭାର ।

ଚକ୍ରଦଂଷ୍ଟ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଦଂଷ୍ଟ୍ର) ଶୂକର, ବରାହ ।

ଚକ୍ରଧର, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଧର) ବିଷ୍ଣୁ; ସର୍ପ; ଦେଶାଧିପ, ଗ୍ରାମାଧିପ । ବିଂ. ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ ।

ଚକ୍ରନଦୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗଣ୍ଡକୀ ନଦୀ ।

ଚକ୍ରପଥ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ପଥ) ମଣ୍ଡଳାକାର ପଥ ।

ଚକ୍ରପାଣି, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ପାଣି) ବିଷ୍ଣୁ, ଯଥା,
"ଧର୍ମଙ୍କ ଶ୍ରମରୁ ପାର୍ଥ ଯେତନ ଶ ଯେଭଣି,
କପିଧ୍ୱଜେ ବଜେ କଲେ ସଙ୍ଗେ ଚକ୍ରପାଣି ।"
କ. ବ ।

ଚକ୍ରପାଦ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ପାଦ) ରଥ, ଗାଡ଼ି; ହସ୍ତୀ ।

ଚକ୍ରପାଲ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ପାଲ) ଦେଶାଧିପ, କୌଣସି ଦେଶ ବା ପ୍ରଦେଶର ଶାସନକର୍ତ୍ତା ।

ଚକ୍ରପୁଷ୍କରଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. କାଶୀସ୍ଥ ମଣିକର୍ଣ୍ଣିକା ।

ଚକ୍ରବନ୍ଧୁ, ଚକ୍ରବାନ୍ଧବ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ବନ୍ଧୁ, ବାନ୍ଧବ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଦିବସରେ ଚକ୍ରବାକମିଥୁନର ମିଳନ ହୁଏ ବୋଲି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଚକ୍ରବନ୍ଧୁ ବୋଲାଯାଏ ।

ଚକ୍ରଭୃତ୍, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଭୃ-ତ) ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ଚକ୍ରଧାରୀ ।

ଚକ୍ରଭେଦନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚକ୍ର-ଭେଦନୀ) ରାତ୍ରି; ରାତ୍ରିରେ ଚକ୍ରବାକମିଥୁନର ବିଚ୍ଛେଦ ହୁଏ ବୋଲି ରାତ୍ରିର ନାମ ଚକ୍ରଭେଦନୀ ।

ଚକ୍ରଭ୍ରମ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଭ୍ରମ) ଶାଣାଦିଯନ୍ତ୍ର; କୁନ୍ଦଯନ୍ତ୍ର ।

ଚକ୍ରମଣ୍ଡଳୀ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ମଣ୍ଡଳ-ଇନ୍) ବୃହତ୍ ସର୍ପ ।

ଚକ୍ରମୁଖ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ମୁଖ) ଘୁଷୁରି, ଶୂକର ।

ଚକ୍ରଯାନ, ବ. ନ. (ଚକ୍ର-ଯାନ) ରଥ, ଗାଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ।

ଚକ୍ରରଦ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ରଦ) ଶୂକର, ବରାହ ।

ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ବର୍ତ୍ତୀ) ସମ୍ରାଟ୍, ସାର୍ବଭୌମ; ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କାଦିର ଉପାଧିବିଶେଷ, ଯଥା,
"ସୁନ୍ଦରୀ, ସୃଷ୍ଟିରେ ବାଳା ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ,
ହୋଇଛୁ ବୋଲି କି କଣ୍ଠି ଧରିଅଛୁ
ସୁକ୍ଷୋଭ ମୋତି ଫୁଲଛଡ଼ ।"
ଘ. ବ ।

ଚକ୍ରବାକ, ପୁଂ. } ବ. (ଚକ୍ର-ବଚ୍-ଅ, ଈ)
ଚକ୍ରବାକୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଚକୋର; ଚକୁଆଚକୀ, ପକ୍ଷିବିଶେଷ, ଯଥା,
"ସର ସଦ୍ଧ ଚକ୍ରବାକ କଲେ ପଦ୍ମ
ଅବଲୋକ ମଣି ଶବ୍ଦ ।"
ଘ. ବ ।

ଚକ୍ରବାଡ, } ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ବଲ-ଅ) (Horizon) ଲୋକାଲୋକପର୍ବତ ।
ଚକ୍ରବାଲ, }
ନ. ମଣ୍ଡଳାକାର ଦିକ୍‌ସମୂହ, କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଠିଆ ହୋଇ ଦୃଷ୍ଟି ସଞ୍ଚାରଣ କଲେ ଯେଉଁ ସ୍ଥଳରେ ପୃଥିବୀ ଓ ଆକାଶ ମିଳିତ ହେଲା ପରି ବୋଧ ହୁଏ, ଯଥା,
"କେତେ ରୂପ ଧରୁଅଛୁ ଚକ୍ରବାଲ,
ଦେଖାଉଛୁ ନବନବ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ।"
ନ. କେ ।

ଚକ୍ରବାତ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ବାତ) ବାତ୍ୟା, ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାୟୁ, ଯଥା,
"କୁଶଳ କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ନର୍ତ୍ତନ ପରାୟେ,
ଭ୍ରମିଲେ ବାତଚକ୍ରମାନେ ।"
ର. କ ।

ଚକ୍ରବୃଦ୍ଧି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (Compound interest.) ସୁଧର ସୁଧ, ବୃଦ୍ଧିର ବୃଦ୍ଧି ।

ଚକ୍ରବ୍ୟୂହ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ବ୍ୟୂହ) ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥ ମଣ୍ଡଳାକାରରେ ସୈନ୍ୟସ୍ଥାପନ ।

ଚକ୍ରାଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଅଙ୍ଗ) ରଥ, ଶକଟ; ବଟିଙ୍ଗ; ହଂସ ।

ଚକ୍ରାଙ୍ଗୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚକ୍ରାଙ୍ଗ-ଈ) ହଂସୀ ।

ଚକ୍ରାଟ, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଅଟ) ବିଷବୈଦ୍ୟ; ଧୂର୍ତ୍ତ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା ।

ଚକ୍ରାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଅନ୍ତ) Conspiracy) ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର, କୁମନ୍ତ୍ରଣା ।

ଚକ୍ରାନ୍ତକାରୀ, ବିଂ. (ଚକ୍ରାନ୍ତ-କାରିନ୍) ଯେ ଚକ୍ରାନ୍ତ କରେ, ଯେ ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ଲିପ୍ତ ଥାଏ ।

ଚକ୍ରାବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଆବର୍ତ୍ତ) ମଣ୍ଡଳାକାରରେ ଭ୍ରମଣ ।

ଚକ୍ରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜାନୁ, ଅଣ୍ଟୁ ।

ଚକ୍ରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଇନ୍) ବିଷ୍ଣୁ; କୁମ୍ଭକାର; ଚକ୍ରବାକ; ସର୍ପ; ସମ୍ରାଟ୍; ତେଲି; ବାଜୀକର; କୁମନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ, ଖଳ; ଦେଶାଧିପ; କାକ; ଗର୍ଦ୍ଦଭ; ସୂଚକ ।

ଚକ୍ରୀବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍ରୀ-ବତ୍) ଗର୍ଦ୍ଦଭ, ଗଧ; ନୃପବିଶେଷ ।

ଚକ୍ରେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଈଶ୍ୱର) ସମ୍ରାଟ୍; ତାନ୍ତ୍ରିକମତାବଲମ୍ବୀ; ମଦ୍ୟପାୟୀମାନଙ୍କ ଦଳପତି ।

ଚକ୍ରେଶ୍ୱରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚକ୍ର-ଈଶ୍ୱର-ଈ) ଦେବୀବିଶେଷ, ବିଦ୍ୟାଦେବୀ, ସରସ୍ୱତୀ ।

ଚକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଚକ୍ଷ୍-ଅନ) ମଦ୍ୟପାନରୋଚକ ଭକ୍ଷ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ; ଚାଟଣୀ; କଥନ ।

ଚକ୍ଷାଃ, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍ଷ୍-ଅସ୍) ବୃହସ୍ପତି, ଦେବଗୁରୁ; ଉପଦେଶକ, ଶିକ୍ଷକ ।

ଚକ୍ଷୁଃ, ବି. ନ. (ଚକ୍ଷ୍-ଉସ୍) ନୟନ, ଦର୍ଶନେନ୍ଦ୍ରିୟ, ଈକ୍ଷଣ ।

ଚକ୍ଷୁଃଶ୍ରବା, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍ଷୁସ୍-ଶ୍ରବସ୍) ସର୍ପ, ଯଥା,

> "ବୃଥା ଶୋଭି ଗୁଣେ ହୋଇଁ ଯେ,
> ବଧିର ଚକ୍ଷୁଃଶ୍ରବା ହୋଇବଲେ ସେ
> ସୁଖ ଆସ୍ୱାଦନ ପାଇ ଯେ ।"
>
> ବି. ଚି ।

ଚକ୍ଷୁଃଷ୍ମତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚକ୍ଷୁଷ୍ମତ୍-ତା) ତୀକ୍ଷ୍ଣଦୃଷ୍ଟି; ଦର୍ଶନଶକ୍ତିର ପ୍ରବଳତା ।

ଚକ୍ଷୁଷ୍ମାନ୍, ବି. (ଚକ୍ଷୁସ୍-ମତ୍) ଯାହାର ଦର୍ଶନଶକ୍ତି ବିଲକ୍ଷଣ ପ୍ରବଳ ।

ଚକ୍ଷୁଷ୍ୟ, ବିଂ. (ଚକ୍ଷୁସ୍-ଯ) ଚକ୍ଷୁର ହିତଜନକ; ସୁନ୍ଦର, ପ୍ରିୟଦର୍ଶନ ।

ଚଗଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୁଷ୍ଟ; ଅସ୍ଥିରମନା ।

ଚଙ୍କୁର, ବି. ପୁଂ. (ଚଙ୍କ-ଉର) ରଥ, ଶକଟ; ବୃକ୍ଷ । ନ. ଯାନ, ବାହନ ।

ଚଙ୍କ୍ରମଣ, ବି. ନ. (ଚଙ୍କ୍ରମ୍-ଅନ) ପୁନଃପୁନଃ ଭ୍ରମଣ ।

ଚଙ୍ଗ, ବିଂ. (ଚ-ଗ) ସୁନ୍ଦର; ନିପୁଣ, କର୍ମ୍ମଣ୍ୟ; ସୁସ୍ଥ, ନୀରୋଗ ।

ଚଟିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ତର୍ଜ୍ଜନ କରିବା ।

ଚଞ୍ଚୁ, ବିଂ. (ଚନ୍ଚ-ଅଲ୍) ଚଞ୍ଚଳ ।

ଚଞ୍ଚରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭ୍ରମରୀ; ତେନ୍ତୁଲୀ ।

ଚଞ୍ଚରୀକ, ବି. ପୁଂ. (ଚର୍-ଈକ) ଭ୍ରମର, ଯଥା,

> "ଚଞ୍ଚରୀକ ଭୁଲି ଭାର ଭରଲେ ଡୋଳାରେ ।"

ଚଞ୍ଚଳ, ବିଂ. (ଚଲ୍-ଅ) ଅସ୍ଥିର, ଚପଳ; ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ, ଯାହାର ମତର ସ୍ଥିରତା ନାହିଁ; ଲୋଲୁପ; କମ୍ପିତ, ବିଚଳିତ । ବି. ପୁଂ. ବାୟୁ ।

ଚଞ୍ଚଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଞ୍ଚଳ-ଆ) ବିଦ୍ୟୁତ୍; ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ଯଥା,

> "ଗତକ କର ପଥରେ, ରହିଯାଏ ଥରେ ଥରେ,
> ବଳାଗାତୀ ଅଟେ, ଶୋଭି ମାନେ କେତେ,
> ଘନେ କି ଚଞ୍ଚଳା ଥରେ ।"
>
> ବି. ଚି ।

ଚଞ୍ଚା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଞ୍ଚ-ଆ) ନଳନିର୍ମିତ ଆସ୍ତରଣ ।

ଚଞ୍ଚୁକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଞ୍ଚୁ-କ) ପକ୍ଷୀର ଥଣ୍ଟ ।

ଚଞ୍ଚୁଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଚଞ୍ଚୁ-ଭୃତ୍) ପକ୍ଷୀ ।

ଚଞ୍ଚୁର, ବିଂ. (ଚଞ୍ଚ୍-ଉର) ପଟୁ, ଦକ୍ଷ, ନିପୁଣ ।

ଚଞ୍ଚୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଞ୍ଚ୍-ଉ) ପକ୍ଷୀର ଥଣ୍ଟ ।

ଚଟକ, ବି. ପୁଂ. (ଚଟ୍-ଅକ) ଘରଚଟିଆ (ଦେଶଜ) ଚୁଙ୍ଗ, ମଜା ।

ଚଟକଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଚାପୁଡ଼ା ।

ଚଟକା, ବି. (ଚଟକାର ଶବ୍ଦଜ) ଚଟପଟା ।

ଚଟାଣ, ବି. (ଦେଶଜ) (Floor) ଗୃହତଳ, ବହିସ୍ଥ ସମତଳଭୂମି ।

ଚଟି, ଚଟୀ, ବି. ପଥ ନିକଟରେ ଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ର ବଜାର; ଚର୍ମପାଦୁକାବିଶେଷ ।

ଚଟୁ, ବି. କ୍ଳ. (ଚଟ୍-ଉ) ଖୋସାମଦି, ପ୍ରିୟବାକ୍ୟ; ଉଦର, ପେଟ; ବୃତ୍ତିମାନଙ୍କର ଆସନବିଶେଷ; ଘୃତପ୍ରଭୃତି ଘାଣ୍ଟିବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ କାଷ୍ଠଦଣ୍ଡବିଶେଷ, ଯଥା,

"ପେଟରେ ଇଚ୍ଛା ଭେଟରେ ଘାଣ୍ଟୁ,
ଗୁଣ ସୁଆଦ କି ଜାଣିବ ଚଟୁ ।"

ଚଟୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଛଉମ୍ପା ।

ଚଟୁଣି, ଚଟୁଣୀ, ଚଟଣୀ, ବି. ମୁଖରୋଚକ ଅମ୍ଳ-ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚଟୁଳ, ବିଂ. (ଚଟ-ଉଲ ବା ଚଟୁ-ଲ) ଚଞ୍ଚଳ; ଶୀଘ୍ର; ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର, ଯଥା,

"ଚଟୁଳ ଭୁରୁ ତର୍ଜନୁ, ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନ ଥିଲେ ମନୁ ।"

ଚଟୁଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଟୁଳ-ଆ) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ।

ଚଟୁଲୋଲ, ବିଂ. (ଚଟୁ-ଲୋଲ) ଅତିଶୟ ଚଞ୍ଚଳ; ଅତିଶୟ ସୁନ୍ଦର; ଚାଟୁକାର ।

ଚଟେଇ, ଚଟାଇ, } ବି. (ଦେଶଜ) ଚେଁସ; ମସିଣା ।

ଚଡକ, ବି. (ଦେଶଜ) ବଜ୍ର, ଯଥା,

"ଚଡ ଚଡ ଚଡେ ଯେବେ ପଡଇ ଚଡକ,
ଉଷୁକାଇ ବନବାସୀ ହୃଦୟେ ଦମକ ।"

ଜ. ବ ।

ଚଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଦ୍ୱୀପ ।

ଚଡାଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ପକ୍ଷୀ, ଯଥା

"ଚପଳେ ବଣ୍ଠ ବସଇ ଏତେ,
ଚଡାଇ ଚଢି ଅଇଲେ ଗୁରତେ ।"

ବ. ଚି ।

ଚଡାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ବସାଇବା, ଯଥା,
"କାହିଁ ଫୁଲଧନୁ ଧନୁ ଭୁରୁରେ ତା ଅଞ୍ଜନଗୁଣ ଚଡାଇବ ।" ମଡାଇବା, ଯଥା,

"ଚଡାଇ ଦେଲେ ଗୁରୁଙ୍କର ଚନ୍ଦନ
ଭରୁ ଚୁଲେ କର୍କ୍କଟୀ ଲଟୀ ଥରକୁ ରେ ।"

ସଂ. ସା ।

ଚଡାଉ, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଆକ୍ରମଣ କରିବା ।

ଚଢିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଆରୋହଣ କରିବା ।

ଚଣକ, ବି. ପୁଂ. (ଚଣ୍-ଅକ) ବୁଟ; ମୁନିବିଶେଷ ।

ଚଣକାତ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ. (ଚଣକ-ଆତ୍ମଜ) ଚାଣକ୍ୟମୁନି ।

ଚଣା, ବି. (ଚଣକ ଶବ୍ଦଜ) ବୁଟ, ଯଥା,

"ଠାଣ ଚଣା ନାରଦ ଗ୍ୱେବେଇଙ୍କର ପର ।"

ବ. ଚି ।

ଚଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଚଣ୍ଡ୍-ଅ) ତିନ୍ତିଡ଼ି ବୃକ୍ଷ; ଯମଦୂତ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ, ଶୁମ୍ଭନିଶୁମ୍ଭର ଅନୁଚର । କ୍ଳ. ଉଷ୍ଣତା; କ୍ରୋଧ; ତୀକ୍ଷ୍ଣତା, ଉଗ୍ରତା । ବିଂ. ଉଷ୍ଣ; ତୀକ୍ଷ୍ଣ, ଉଗ୍ର; ଅତିକୋପନ, ଅତିଶୟ କ୍ରୁଦ୍ଧ, ଯଥା,

"ଚଣ୍ଡ ହୋଇ ଦେଖ ବଣଚଣ୍ଡ କହୁଛି,
ମଧୁର ନାହିଁ ତା ଗୁଣରେ ।"

ବ. ଚି ।

ଚଣ୍ଡନାୟିକା, ଚଣ୍ଡବତୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଣ୍ଡ-ନାୟିକା, ବତ୍-ଈ) ଦୁର୍ଗା; ଅଷ୍ଟନାୟିକାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନାୟିକାବିଶେଷ ।

ଚଣ୍ଡବଳି, ବି. କ୍ଳ. (ଚଣ୍ଡ-ବଳି) ଦେବତାଙ୍କୁ ନୈବେଦ୍ୟ ଅର୍ପଣ କରି ଯେଉଁ ଅଳ୍ପାଂଶ ଭୂମିରେ ଦିଆଯାଏ ।

ଚଣ୍ଡାଂଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ଚଣ୍ଡ-ଅଂଶୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଚଣ୍ଡାଳ, ଚାଣ୍ଡାଳ, } ବି. ପୁଂ. (ଚଣ୍ଡ୍-ଅଲ୍-ଅ ଅଥବା ଚଣ୍ଡ୍-ଆଲ) ନିଷାଦଜାତି ଶୂଦ୍ରର ଔରସରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀର ଗର୍ଭରେ ଏହି ଜାତିର ଜନ୍ମ ହୁଏ; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୟା ମମତା ନାହିଁ ଏବଂ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରତି ନିଷ୍ଠୁର ବ୍ୟବହାର କରଇ ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ଚଣ୍ଡାଳ ଶବ୍ଦରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରାଯାଏ, ଯଥା,

"ନିରଦୟ, ନରପେକ୍ଷ ନିର୍ଭୟେ ଚଣ୍ଡାଳ,
ବାମ କରେ କରଷି ଧରଣ ମୋର ବାଳ ।"

କ. ବ ।

ଚଣ୍ଡିକା, ଚଣ୍ଡୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଣ୍ଡ-ଇକ-ଆ, ଚଣ୍ଡ୍-ଈ) ଅତି କୋପନା ସ୍ତ୍ରୀ; ଦୁର୍ଗା, ଯଥା,

"ଚଣ୍ଡିକା ଦେଉଳେ ଲାଗିଛି ଗହଳ ।"

ଚଣ୍ଡୀମଣ୍ଡପ, ବି. ପୁଂ. (ଚଣ୍ଡୀ-ମଣ୍ଡପ) ଦୁର୍ଗା କାଳୀ ପ୍ରଭୃତି ଦେବୀମାନଙ୍କର ପୂଜାର ସ୍ଥାନ ।

ଚଣ୍ଡୁ, ବ. ପୁଂ. (ଚଣ୍ଡ-ଉ) ମୂଷା; (ଦେଶଜ) ମାଦକ-ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚତଗା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଚକ୍ରାକୃତ ସମତଳ ।

ଚତୁଃଶାଳ, ନ. } ବ. (ଚତୁର୍-ଶାଳା, ଅ) ଯେଉଁ
ଚତୁଃଶାଳା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଗୃହ ମଧ୍ୟରେ ଚାରିଠା ଗୃହ ଅଛି, ପରସ୍ପରାଭିମୁଖ ଚାରି ଗୃହ ।

ଚତୁଃଷଷ୍ଟି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚତୁର୍-ଷଷ୍ଟି) ଚୌଷଠି, ୬୪ ।

ଚତୁର୍, } ବିଂ. (ଚତ୍-ଉର୍, ବାର୍) ଚାରି, ୪;
ଚତ୍ୱାର, } ଧର୍ମ୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ, ଏହି ଚତୁର୍ବର୍ଗ; ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ, ଶୂଦ୍ର ଏହି ଚତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ; ଋକ, ଯଜୁଃ, ସାମ, ଅଥର୍ବ ଏହି ଚାରି ବେଦ; ସତ୍ୟ, ତ୍ରେତା, ଦ୍ୱାପର, କଳି ଏହି ଚାରି-ଯୁଗ ।

ଚତୁର, ବିଂ. (ଚତ୍-ଉର) କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ, ନିପୁଣ; ସୁନ୍ଦର; ନେତ୍ରଗୋଚର; ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ଚାଲାକ; (ଦେଶଜ) ଶଠ, ଧୂର୍ତ୍ତ ।

ଚତୁରଂଶିତ, ବିଂ. (ଚତୁର୍-ଅଂଶିତ) ପୃଷ୍ଠଚତୁଷ୍ଟୟରେ ବିଭକ୍ତ, ଚାରିପେଜୀ ।

ଚତୁରଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ଅଙ୍ଗ) ହସ୍ତୀ ଅଶ୍ୱ ରଥ ପଦାତିରୂପ ଚାରିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ସେନା; ପାଶ-କ୍ରୀଡ଼ାବିଶେଷ, ପଶାଖେଳ । ବିଂ. ଚାରି ଅଙ୍ଗ-ଯୁକ୍ତ, ଯଥା,

"ବାଜିଲେ ଭୂର ସାଜିଲେ ଚତୁରଙ୍ଗ
ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ସିଂହଦ୍ୱାର ।"

ଲ. ବ ।

ଚତୁରତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚତୁର-ତା) ସୁବୋଧତା; ବୁଦ୍ଧି-ଜୀବିତା; ଦକ୍ଷତା; ଶଠତା ।

ଚତୁରଶୀତ, ବିଂ. (ଚତୁର୍-ଅଶୀତ) ୮୪ ସଂଖ୍ୟା; ଚୌରାଅଶୀ ।

ଚତୁରସ୍ର, ବିଂ. (ଚତୁର୍-ଅସ୍ର) ଚତୁଷ୍କୋଣ, ଚାରି-କୋଣିଆ; ଚୌରସ, ଉଚିତମିତ ଦେହ; ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ଅବ୍ୟଭିଚରିତ ।

ଚତୁରାନନ, ବ. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ଆନନ) ଚତୁର୍ମ୍ମୁଖ, ବ୍ରହ୍ମା ।

ଚତୁରୀ, ବିଂ. (ଚତୁର-ଈ) ନିପୁଣା, ଯଥା,

"ଅଜ କାହ୍ନୁ ଅଛୁ ଚତୁରୁ ଚତୁରୀ,
କଲି ହସୁଛୁ ମୋତେ ସୁମରି ।"

ଚତୁର୍ଗତି, ବ. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ଗତି) କଚ୍ଛପ; ପରମେଶ୍ୱର ।

ଚତୁର୍ଥ, ବିଂ. (ଚତୁର୍-ଥ) ଚାରି ସଂଖ୍ୟାର ପୂରକ ।

ଚତୁର୍ଥୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚତୁର୍ଥ-ଈ) ତିଥିବିଶେଷ; ବ୍ୟାକରଣରେ ବିଭକ୍ତିବିଶେଷ ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ, ବିଂ. (ଚତୁର୍-ଦଶନ୍-ଅ) ଚୌଦ ସଂଖ୍ୟା, ୧୪ ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶବିଦ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ବେଦାଦି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶବିଦ୍ୟା ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ-ଈ) ତିଥିବିଶେଷ ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦିକ୍, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚତୁର୍-ଦିକ୍) ଚାରିଆଡ଼ ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଦୋଳ, ବ. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ଦୋଳ) ଚାରିଜଣ ମନୁଷ୍ୟଦ୍ୱାରା ବହନୀୟ ଶିବିକାବିଶେଷ, ଚଉଡୋଳ, ଯଥା,

"ବେନିଙ୍କି ବସାଇ ଚତୁର୍ଦ୍ଦୋଳେ ସଙ୍ଗେ ନେଲେ ଶୁଣାକେ ।"

ଉଷା ।

ଚତୁର୍ଦ୍ଧା, ଅଂ. (ଚତୁର୍-ଧା) ଚାରି ପ୍ରକାର; ଚାରିଥର ।

ଚତୁର୍ଭଦ୍ର, ବ. ନ. (ଚତୁର୍-ଭଦ୍ର) ଚତୁର୍ବର୍ଗ—ଧର୍ମ୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ ।

ଚତୁର୍ଭୁଜ, ବ. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ଭୁଜ) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ; ଚାରି ସରଳରେଖାଦ୍ୱାରା ଆବୃତ କ୍ଷେତ୍ର ।

ଚତୁର୍ମ୍ମୁଖ, ବ. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ମୁଖ) ବ୍ରହ୍ମା ।

ଚତୁର୍ଯୁଗ, ବ. ନ. (ଚତୁର୍-ଯୁଗ) ସତ୍ୟ, ତ୍ରେତା, ଦ୍ୱାପର, କଳି ଏହି ଚାରି ଯୁଗ ।

ଚତୁର୍ବର୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ବର୍ଗ) ଧର୍ମ୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ, ଯଥା,

"ଚଉବର୍ଣ୍ଣେ ଚତୁର୍ବର୍ଗ ଦେବାକୁ ସମର୍ଥ ହେ ।"

କୋ. ବ୍ର. ସୁ ।

ଚତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ, ବ. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ବର୍ଣ୍ଣ) ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ, ଶୂଦ୍ର ଏହି ଚାରି ଜାତି ।

ଚତୁର୍ବିଂଶତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚତୁର-ବିଂଶତି) ଚବିଶ, ୨୪ ।

ଚତୁର୍ବିଦ୍ୟ, } ବ. ପୁଂ. (ଚତୁର-ବିଦ୍ୟା, ବେଦିନ୍)
ଚତୁର୍ବେଦୀ, } ଚାରିବେଦବେତ୍ତା ।

ଚତୁର୍ବିଧ, ବିଂ. (ଚତୁର୍-ବିଧ) ଚାରିପ୍ରକାର ।

ଚତୁର୍ବେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ବେଦ) ଋକ୍, ଯଜୁଃ, ସାମ, ଅଥର୍ବ ଏହି ଚାରି ବେଦ ।

ଚତୁର୍ବ୍ୟୂହ, ବି. ପୁଂ. କୃଷ୍ଣ, ବଳରାମ, ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ, ଅନିରୁଦ୍ଧ, ଏହି ଚତୁରାତ୍ମକ ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ଚାରିପ୍ରକାର ବ୍ୟୂହ-ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଚତୁଶ୍ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚତୁର୍-ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍) ଚଉରାଳିଶ, ୪୪ ।

ଚତୁଷ୍କ, ବି. ନ. (ଚତୁର୍-କ) ଚତ୍ୱର; ଚତୁଃସ୍ତମ୍ଭ-ଯୁକ୍ତ ମଣ୍ଡପ ।

ଚତୁଷ୍କର, ବି. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-କର) ଯେଉଁ ସବୁ ଜୀବମାନଙ୍କର ହସ୍ତ ଓ ପଦର ଅଗ୍ରଭାଗ କରର ତୁଲ୍ୟ । ବିଂ. ଚାରିହସ୍ତବିଶିଷ୍ଟ ।

ଚତୁଷ୍କରୀ, ବି. ପୁଂ. (Quadrumana) ଚତୁର-କର-ଇନ୍) ଯେଉଁ ସବୁ ପଶୁମାନଙ୍କର ପଦ-ଚତୁଷ୍ଟୟର ଅଗ୍ରଭାଗ କରରୂପରେ ପରିଣତ-ଯଥା, ବାନରାଦି ।

ଚତୁଷ୍କୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚାରିକୋଣିଆ ପୁଷ୍କରିଣୀ; ମଶାରି; ଚୌକି ।

ଚତୁଷ୍ଟୟ, ବିଂ. (ଚତୁର୍-ତୟ) ଚାରି ଅବୟବ; ଚତୁର୍ବିଧ, ଚାରି ପ୍ରକାର । ବି. ନ. ଚାରି ସଂଖ୍ୟା ।

ଚତୁଷ୍ପଥ, ବି. ନ. (ଚତୁର୍-ପଥିନ୍) ଚୌରାସ୍ତା, ଚାରିମୁହାଣି । ପୁଂ. ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଚତୁଷ୍ପଦ, ନ. } ବି. (ଚତୁର୍-ପଦ, ଚତୁର୍-ପଦୀ)
ଚତୁଷ୍ପଦୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଚୌପଦୀ, ଚାରିଚରଣବିଶିଷ୍ଟ ପଦ୍ୟ । ପୁଂ. ପଶୁ ।

ଚତୁଷ୍ପାଠୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚତୁର୍-ପାଠୀ) ଟୋଲ ।

ଚତୁଷ୍ପାଣି, ବି. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ପାଣି) ଚତୁର୍ଭୁଜ, ବିଷ୍ଣୁ ।

ଚତୁଷ୍ପାଦ୍, ବି. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ପାଦ) ଯାହାର ଚାରି-ପାଦ ଅଛି, ପଶୁ ।

ଚତୁସ୍ତଳ, ବିଂ (ଚତୁର୍-ତଳ) ଚାରିତଳ, ଚୌତଳ ।

ଚତୁର୍ବିଂଶତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚତୁର୍-ବିଂଶତି) ଚୌବିଶ, ୨୪ ।

ଚତୁଃସମ, ବି. ନ. (ଚତୁର୍-ସମ) ଚନ୍ଦନ, ଅଗୁରୁ, କସ୍ତୁରୀ, କୁଙ୍କୁମ ଏହି ଚାରି ଦ୍ରବ୍ୟ; ଲବଙ୍ଗ, ସୈନ୍ଧବ, ହରିତକୀ, କୁଆଁଣି ଏହି ଚାରି ଦ୍ରବ୍ୟ, ଯଥା,

"ଯାହା ଅଙ୍ଗେ ଚତୁଃସମ ଲେପିବା କରି ସୁସମ
ନିଦ୍ରାରେ କେ ହେଉଥିବ ପାରି ।"

ମଥୁରାମଙ୍ଗଳ ।

ଚତ୍ୱର, ବି. ନ. (ଚତ୍-ବର) ଅଗଣା, ଯଥା,

"କେ ପୁଂସ ସହରେ ଚତ୍ୱରେ ପେଶିଲ
କଲି ଆଣି ଜାଣି ଲଭାଲୁ ।"

ଲା. ବ ।

ଦୁଆର; ଯଜ୍ଞସ୍ଥାନ; ରଙ୍ଗସ୍ଥାନ ।

ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚତୁର୍-ଦଶନ୍) ଚାଳିଶ, ୪୦ ।

ଚତ୍ୱାଲ, ବି. ପୁଂ. (ଚତ୍-ବାଲ) ହୋମକୁଣ୍ଡ; ଦର୍ଭ, କୁଶ; ଗର୍ଭ; ଅଗଣା, ଦୁଆର ।

ଚଦେବା, } କ୍ରି. ବି. (ତର୍ଜନ ଶବ୍ଦଜ) ଝାଣ
ଚଢ଼ିବା, } କରିବା; ଧମକାଇବା, ଯଥା,

"କଣନ କଥାତ ଶୁଣିଲ ଯେବେ,
ଖୋଷା କଟାଇବ ଚଢ଼ୁଛୁ ମୋତେ ।"

ଚଦିର, ବି. ପୁଂ. (ଚଦ୍-ଇର) ହସ୍ତୀ; ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର; ସର୍ପ ।

ଚନ୍ଦକ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍-ଅକ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚନ୍ଦନ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍-ଅନ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷ । ନ. ଚନ୍ଦନ କାଷ୍ଠ; ଘୃଷ୍ଟଚନ୍ଦନ ।

ଚନ୍ଦନଧେନୁ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପତିପୁତ୍ରବତୀ ନାରୀର ମୃତ୍ୟୁ ଉତ୍ତାରୁ ଦିଆଯିବା ଚନ୍ଦନାଙ୍କିତ ଗାଈ ।

ଚନ୍ଦନପୁଷ୍ପ, ବି. ନ. ଲବଙ୍ଗ ।

ଚନ୍ଦନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚନ୍ଦନ ଦେଖ) ପକ୍ଷିଣୀବିଶେଷ; ନଦୀବିଶେଷ ।

ଚନ୍ଦନାଚଳ, } ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦନ-ଅଚଳ, ଅଦ୍ରି)
ଚନ୍ଦନାଦ୍ରି, } ମଳୟ ପର୍ବତ, ଯଥା,

"ଚନ୍ଦନାଚଳେ ଅଛି ଭରି ଗୋ ।"

ଚନ୍ଦିର, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍-ଇର) ଚନ୍ଦ୍ର; ହସ୍ତୀ ।

ଚନ୍ଦ୍ର, ଚନ୍ଦ, } ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍-ର, ଅ) ଚନ୍ଦ୍ରମା; କର୍ପୂର; ଜଳ; ମୟୂର-ଚନ୍ଦ୍ରକ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ସ୍ୱାରକ । ବିଂ. ଆହ୍ଲାଦଜନକ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-କ) ମୟୂରପୁଚ୍ଛର ଚନ୍ଦ୍ରା-କାର ଚିହ୍ନ; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ନଖ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚନ୍ଦ୍ର-କଳା) ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କଳା, ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳର ଷୋଡଶଭାଗ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକବାନ୍, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚନ୍ଦ୍ରକ-ବତ୍) ମୟୂର ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-କାନ୍ତ) ମଣିବିଶେଷ, ଏପରି ପ୍ରବାଦ ଅଛି ଯେ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କିରଣ ସ୍ପର୍ଶରେ ଏହି ମଣି ଦ୍ରବୀଭୂତ ହୁଏ । ନ. ଚନ୍ଦନ-କାଷ୍ଠ; କୁମୁଦ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚନ୍ଦ୍ର-କାନ୍ତ-ଆ) ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ରାତ୍ରି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତି, ବି. ନ. (ଚନ୍ଦ୍ର-କାନ୍ତି) ରଜତ, ରୌପ୍ୟ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକୀ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ଇନ) ମୟୂର ।

ଚନ୍ଦ୍ରକେତୁ, ବି. ପୁଂ. ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ପୁତ୍ର ।

ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ, ବି. ପୁଂ. ନନ୍ଦବଂଶୀୟ ଦାସୀଗର୍ଭଜାତ ନୃପବିଶେଷ; ଚିତ୍ରଗୁପ୍ତ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼, ଚନ୍ଦ୍ରମୌଳୀ, ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର, ଚନ୍ଦ୍ରାପୀଡ଼, } ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ଚୂଡ଼ା, ମୌଳୀ, ଶେଖର, ଆପୀଡ଼) ମହାଦେବ, ଶିବ; ପର୍ବତବିଶେଷ, ଯଥା,

"ତୁମ୍ଭେ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ଼ ଚରଣ ସ୍ମରେ ସ୍ମରେ ସଞ୍ଚର ।"

ଚ. ଭା ।

(ଶିବ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କେ କହେ ସତୀଙ୍କି ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କୁ,
ପୂଜନ କର ଏଥିପାଇଁ ।"

ଲା. ବ ।

ଚନ୍ଦ୍ରନାମା, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ନାମନ୍) କର୍ପୂର ।

ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗ-ଆ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ, ନଦୀ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଭୂତି, ବି. ନ. ରୌପ୍ୟ, ରୂପା ।

ଚନ୍ଦ୍ରମଣି, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ମଣି) ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ମଣି ।

ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳ, ବି. ନ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ମଣ୍ଡଳ) ଚନ୍ଦ୍ରର ଗୋଲା-କାର କଳେବର, ଯଥା,

"ନିର୍ମଳ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳ ଶରଦେ ବସନ୍ତ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରମାଃ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ମସ୍-୦) ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଚନ୍ଦ୍ରଲୋହକ, ବି. ନ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ଲୋହକ) ରୌପ୍ୟ, ରୂପା ।

ଚନ୍ଦ୍ରବଲ୍ଲରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ବଲ୍ଲରୀ) ସୋମଲତା ।

ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶ, ବି. ପୁଂ. ଚନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ଜାତ ପୁରୁଷପର-ମ୍ପରା । ବିଂ. ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ।

ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ, ବି. ପୁଂ. ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରାକାରଯୁକ୍ତ ବିନ୍ଦୁ, ଯଥା, ँ ।

ଚନ୍ଦ୍ରବିହଙ୍ଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ବିହଙ୍ଗମ) ବକପକ୍ଷୀ ।

ଚନ୍ଦ୍ରବ୍ରତ, ବି. ନ. ଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣ ବ୍ରତ, ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକ ପ୍ରାପ୍ତି ନିମିତ୍ତ ବ୍ରତବିଶେଷ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଶାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ଶାଳା) ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା; ରଥାଦିର ବା ପ୍ରାସାଦର ଶିରୋଗୃହ, ଯଥା,

"ଚନ୍ଦ୍ରଶାଳା ଚୂଡେ ବସି ସ୍ୱବଲେ ଦେଖନ୍ତ ।"

କ. ବ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ଶେଖର) ଶିବ; ନୃପବିଶେଷ; ତୀର୍ଥବିଶେଷ; ପର୍ବତ ।

ଚନ୍ଦ୍ରସଂଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ସଂଜ୍ଞା) କର୍ପୂର ।

ଚନ୍ଦ୍ରସମ୍ଭବ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ସମ୍ଭବ) ଚନ୍ଦ୍ରପୁତ୍ର, ବୁଧ ।

ଚନ୍ଦ୍ରସମ୍ଭବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ସମ୍ଭବ-ଆ) ନର୍ମ୍ମଦା ନଦୀ ।

ଚନ୍ଦ୍ରହାର, ବି. (ଦେଶଜ) କଟୀର ଆଭରଣବିଶେଷ ।

ଚନ୍ଦ୍ରହାସ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ହାସ) ଖଡ୍ଗ; ରାବଣର ଖଡ୍ଗ । ନ. ରୌପ୍ୟ ।

ଚନ୍ଦ୍ରାତପ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ଆତପ) ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା; ଚାନ୍ଦୁଆ ।

ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୃଷ୍ଣର ପ୍ରିୟା, ଗୋପୀବିଶେଷ, ଯଥା,

"ମଲ୍ଲ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନର ଯେ ଜୀବଧନ
ମାଳସବନବାସୀ ବାଳୀ,
ସଖୀ ନାମହିଁ ତ ତାହାର ବହୁତ
ନାମ ଶୁଣିହିଁ ତ ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ।
ବ. ଟି ।

ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ମଲ୍ଲର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଚନ୍ଦ୍ରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ଇକ-ଆ) ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ନଦୀ; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ତୀର୍ଥବିଶେଷ (ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,
"ତୋଷାଇ ଦେଲେ ତୃଷିତ
ଚକୋର ଚଞ୍ଚୁରେ ଟିତଖନ୍ତୁ
ଚନ୍ଦ୍ରିକାକୁ ବଢ ଯାଏ ଛଞ୍ଚ ସର କ ରେ ।"
କ. ତ ।

ଚନ୍ଦ୍ରିକାଦ୍ରାବ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ରିକା-ଦ୍ରାବ) ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି ।

ଚନ୍ଦ୍ରିକାପାୟୀ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚନ୍ଦ୍ରିକା-ପାୟୀ) ଚକୋରପକ୍ଷୀ ।

ଚନ୍ଦ୍ରିକାମ୍ବୁଜ, ବି. ନ. (ଚନ୍ଦ୍ରିକା-ଅମ୍ବୁଜ) ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ ।

ଚନ୍ଦ୍ରିଲ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ-ଇଲ) ଶିବ; ଭଣ୍ଡାରୀ; ବାସ୍ତୁକ ।

ଚନ୍ଦ୍ରୋପଲ, ବି. ପୁଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ଉପଲ) ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି ।

ଚନ୍ଦା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଠାଙ୍ଗରା, ଯାହା ମୁଣ୍ଡରେ ବାଳ ନ ଥାଏ ।

ଚପ୍କନ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ଅଙ୍ଗରଖାବିଶେଷ ।

ଚପଟ, ବି. (ଚପେଟଶବ୍ଦଜ) ପୀଡା, ଆଘାତ, ବାଧା ।

ଚପରାସୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ସରକାରୀ ବା ଜମିଦାରୀ କଚେରୀରେ ଥିବା ନିମ୍ନତମ କର୍ମ୍ମଚାରୀ ।

ଚପଳ, ବିଂ. (ଚପ୍ ବା ଚୁପ୍-ଅଳ, ଉ=ଅ) ଚଞ୍ଚଳ; କ୍ଷଣିକ; ଦୁର୍ବିନୀତ; ବିକଳ; ତରଳ; ଧୃଷ୍ଟ । କ୍ରି. ବିଂ. ଶୀଘ୍ର; କ୍ଷଣିକ । ବି. ପୁଂ. ପ୍ରସ୍ତରବିଶେଷ; ଚୋର; ପାରଦ; ମତ୍ସ୍ୟ; ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; (ଚଞ୍ଚଳ ଅର୍ଥରେ), ଯଥା,
"ଚପଳ ସ୍ୱଭାବ ଜାଣି,
ଚଞ୍ଚଳଭକ୍ତା ଭଣି ।"
ବ. ଟି ।

ଚପଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚପଳ-ଆ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ବିଦ୍ୟୁତ୍; ବେଶ୍ୟା; ସୁରା; ଜିହ୍ୱା; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ପିପ୍ପଳୀ, ଯଥା,
"ମିଶିଯାଏ ଯଥା ଚପଳା ନୀଳଜଳଦ ଅଙ୍ଗେ,
ମିଶିଗଲା ତଥା ଅବଳା ସେହି ନୀଳତରଙ୍ଗେ ।"
ଚ. ଭୂ ।

ଚପେଟ, ପୁଂ. }
ଚପେଟିକା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଚପ୍-ଇଟ୍-ଅ, କ ଯୋଗରେ ଚପେଟିକା) ଚାପୁଡା ।

ଚମ, ବି. (ଚର୍ମ୍ମଶବ୍ଦଜ) ଛାଲ, ଚମଡା; ତ୍ୱକ୍ ।

ଚମକ, ବି. (ଚମତ୍କାରଶବ୍ଦଜ) ଭୟ, ଛନକା, କୌଣସି ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ବା ଭୟଙ୍କର ରୂପ ଦେଖି ହଠାତ୍ ଯେ ଭୟ ହୁଏ, ଯଥା,
"ହଂସକ ନୂପୁର ପାଦେ, ଚୂଳିଝୁଣ୍ଟିଆ ପ୍ରପଦେ,
ଚେଳା ଚମକ ପକାଇ ଦେବ ଏ ଝମକ ଚମକ ନାଦେ ।"
ବ. ଟି ।

ଚମଡା, ବି. (ଚର୍ମ୍ମଶବ୍ଦଜ) ଛାଲ, ଚମ; ତ୍ୱକ୍ ।

ଚମତ୍କରଣ, ବି. ନ. (ଚମତ୍-କୃ-ଅନ) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବୋଧ ଜନ୍ମାଇବା; ଚମତ୍କୃତ କରିବା ।

ଚମତ୍କାର, ବି. ପୁଂ. (ଚମତ୍-କାର) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ବିସ୍ମୟ; ଅନିର୍ବଚନୀୟ ଆନନ୍ଦ, ଯଥା,
"ଚମତ୍କାର କଥା ଦେଖି କପଟ ପେଟରେ ରଖି,
ତୋଡେ ନାକ ନ କହନ୍ତି ଧନରେ ।"
କ. ତ ।

ଚମତ୍କାରକ, ବିଂ. (ଚମତ୍କରଣ ଦେଖ-ଅକ) ବିସ୍ମୟକର, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ।

ଚମତ୍କୃତ, ବିଂ. (ଚମତ୍-କୃତ) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ, ବିସ୍ମୟାବିଷ୍ଟ ।

ଚମର, ବି. ନ. (ଚମ୍-ଅର) ଚାମର, ବାଳବ୍ୟଜନ । ପୁଂ. ମୃଗବିଶେଷ; ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ଉତ୍ତରରେ ଯେଉଁ କ୍ରମନିମ୍ନ ପାଷାଣମୟ ସ୍ଥାନ ଜଙ୍ଗଲରେ ବେଷ୍ଟିତ ହୋଇଅଛି, ସେହି ସ୍ଥାନର ଗୋରୁକୁ ଚମର ବୋଲା ଯାଏ, ଏହାର ଲାଙ୍ଗୁଳରେ ଚାମର ହୁଏ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ମୃଗୀବିଶେଷ ।

ଚମସ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଚମ୍-ଅସ) ଯଜ୍ଞପାତ୍ର; କରଚୁଲି; ଚମଚ ।

ଚମସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚମସ୍-ଈ) ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ ।

ଚମାର, ବି. (ଚର୍ମ୍ମକାର ଶବ୍ଦଜ) ନୀଚଜାତିବିଶେଷ, ଶିଅଳ ।

ଚମୀକର, ବି. ପୁଂ. ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଖଣି ।

ଚମୂ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚମ୍-ଊ) ସେନାଦଳ, ଗଜ ୭୨୯, ରଥ ୭୨୯, ଅଶ୍ୱ ୨୧୮୭, ପଦାତି ୩୬୪୫, ଏତତ୍‌ସଂଖ୍ୟକ ସୈନ୍ୟ, ଯଥା,

"ଭାନୁ ଛନ୍ତି ଚମୂ-ପତି ଏହମତେ,
ଅବଭୂତି ହେଲା ସହସା ଅଗତେ ।"

ନ. କେ ।

ଚମୂଚର, ବି. ପୁଂ. (ଚମୂ-ଚର) ସୈନିକ ପୁରୁଷ; ସେନାନାୟକ, ସୈନ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷ ।

ଚମୂରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଚମ୍-ଊରୁ) ହରିଣବିଶେଷ ।

ଚମ୍ପକ, ବି. ପୁଂ. (ଚମ୍ପ୍-ଅକ) ଚମ୍ପାଗଛ । କ୍ଳ. ଚମ୍ପାଫୁଲ; ନଗରବିଶେଷ; ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ କଦଳିବିଶେଷ ।

ଚମ୍ପକମାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କଣ୍ଠାଭରଣବିଶେଷ; ଦଶାକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ, ଯାହାର ୨ୟ, ୩ୟ, ୭ମ, ୮ମ ବର୍ଣ୍ଣ ଲଘୁ, ଅବଶିଷ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣ ଗୁରୁ ।

ଚମ୍ପକାଳୁ, } ବି. ପୁଂ. (ଚମ୍ପକ-ଆଳୁ, କୋଷ)
ଚମ୍ପକୋଷ, } ପଣସଗଛ ।

ଚମ୍ପଟ, ବି. (ଚଳଧାତୁଜ) ପ୍ରସ୍ଥାନ, ପଳାୟନ ।

ଚମ୍ପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ନଗରୀ; ଭାଗଲପୁର; ନଦୀବିଶେଷ; କର୍ଣ୍ଣପୁରୀ; (ଦେଶଜ) ଚମ୍ପକବୃକ୍ଷ; ଚମ୍ପକପୁଷ୍ପ, ଯଥା,

"ଚମ୍ପା ସେ ରସା-ଯୋଷା ଶିରେ ବନ୍ଧ,
ଶିବ ତହିଁରେ ଗୁରୁତର ସ୍ନେହୀ ।"

ଚମ୍ପାଧିପ, ବି. ପୁଂ. (ଚମ୍ପା-ଅଧିପ) କର୍ଣ୍ଣବୀର ।

ଚମ୍ପାଳୁ, ବି. ପୁଂ. (ଚମ୍ପକ-ଆଳୁ, ଚମ୍ପକ=ଚମ୍ପା) ପଣସଗଛ ।

ଚମ୍ପାବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚମ୍ପ-ବତୁ-ଈ) କର୍ଣ୍ଣର ରାଜଧାନୀ ।

ଚମ୍ପୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚମ୍-ଉ-ପ-ଆଗମ) ଗଦ୍ୟପଦ୍ୟମୟ କାବ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ ।

ଚମ୍ଭେରନେଉଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୋଧିକାବିଶେଷ ।

ଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ଚି-ଅ) ସମୂହ, ରାଶି; ବପ୍ର, ପଗାର; ସଞ୍ଚୟ ।

ଚୟନ, ବି. ନ. (ଚି-ଅନ) ସଂଗ୍ରହ, ସଙ୍କଳନ; ପୁଷ୍ପାଦି ତୋଳିବା; ଇଷ୍ଟକାଦିଦ୍ୱାରା ନିର୍ମାଣ ।

ଚର, ବି. ପୁଂ. (ଚର୍-ଅ) ଗୁପ୍ତଦୂତ, ଗୋପନରେ ରାଜାର ଭଦ୍ରାଭଦ୍ର ଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ନିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି । ବିଂ. ଅସ୍ଥାବର, ଜଙ୍ଗମ, ଗମନଶୀଳ ।

ଚରକ, ବି. ପୁଂ. (ଚର୍-ଅକ) ବୈଦ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷର କର୍ତ୍ତା; ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ; ଦୂତ ।

ଚରଖା, ବି. (ଦେଶଜ) ସୂତାକାଟିବା ଯନ୍ତ୍ର ।

ଚରଖୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଚରଣ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଚର୍-ଅନ) ପଦ; ବେଦର ଅଂଶବିଶେଷ; ଶ୍ଳୋକର ଚତୁର୍ଥାଂଶ; ଗୋତ୍ର; ମୂଳ; ଭ୍ରମଣ; ଭକ୍ଷଣ, ଚରିବା; ଆଚରଣ, ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଶୀଳ ।

ଚରଣଗ୍ରନ୍ଥି, ବି. ପୁଂ. (ଚରଣ-ଗ୍ରନ୍ଥି) ଗୁଲ୍ଫ, ଗୋଇଠି ।

ଚରଣାମୃତ, ବି. ନ. (ଚରଣ-ଅମୃତ) ପାଦୋଦକ, ଯଥା,

"ବ୍ରହ୍ମାରେ ଧୌତ ଯେ ପଦ କୋହିଛି,
ଶିବେ ବିଷାଦ ନ ପାଇ ଚରଣାମୃତ ପାନକୁ ଇଚ୍ଛି ।"

ବୈ. ବି ।

ଚରଣାରବିନ୍ଦ, ବି. ନ. (ଚରଣ-ଅରବିନ୍ଦ) ଚରଣରୂପ ପଦ୍ମ ।

ଚରଣାୟୁଧ, ବି. ପୁଂ. (ଚରଣ-ଆୟୁଧ) କୁକ୍କୁଟ, କୁକୁଡ଼ା, ଯଥା,

"ଚରଣାୟୁଧବୃନ୍ଦ ରଡ଼ିଲାରେ,
ଅରବିନ୍ଦହିଁ ବନ୍ଧୁ ଫୁଟିଲାରେ ।"

ଚରମ, ବି. ବି. (ଚର-ଅମ) ଅନ୍ତ, ଶେଷ; ପଶ୍ଚିମଦିକ୍; ଅନ୍ତିମକାଳ; ପୃଷ୍ଠଦେଶ, ଯଥା,

"ଆନତମୂଳମ୍ପି କେଶଗୁଚ୍ଛେ ଶୋଭୁଥାଇ ଚରମ ।"

ଉଷା ।

(ପଶ୍ଚିମଦିକ୍ ଅର୍ଥରେ)

"ଚରମାଚଳ ଚୂଳ ରବି ମଣ୍ଡିଲା
ଛଳ କରିବାକୁ ଗୋଲରେ ।"

ସଂ. ସା ।

ଚରମଲେଖ, ବି. ପୁଂ. (ଚରମ-ଲିଖ୍-ଅ) ଉଇଲ କରିବା ।

ଚରମକ୍ଷ୍ମାଭୃତ୍, ଚରମାଚଳ, ଚରମାଦ୍ରି, } ବି. ପୁଂ. (ଚରମ-କ୍ଷ୍ମା-ଭୃତ୍, ଅଚଳ, ଅଦ୍ରି) ଅସ୍ତପର୍ବ୍ବତ, ଏହି ପର୍ବ୍ବତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ଯାଏ ।

ଚରସ୍, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ, ଗଞ୍ଜାଇର ଅଠା ।

ଚରାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ପ୍ରା) (ଚରଧାତୁଜ) ଗୋରୁପ୍ରଭୃତି ପଶୁଙ୍କୁ ବୁଲାଇ ଖୁଆଇବା ।

ଚରାଚର, ବି. ପୁଂ. (ଚର-ଅଚର) ଜଙ୍ଗମ ଓ ସ୍ଥାବର ; ଜଗତ୍, ଯଥା,

"ଚରାଚର ଗୁରୁ ଭୟମସ୍ତୁ,
ଭକତି ଦେଲୁ ମୋ ହୃଦାଶସ୍ତୁ ।"

ଲ. ଗ ।

ଚରି, ବି. ପୁଂ. (ଚର୍-ଇ) ପଶୁ; ପ୍ରାଣୀ ।

ଚରିତ, ବି. ନ. (ଚର୍-କ୍ତ) ଆଚରଣ; ଚରିତ୍ର; ବିବରଣ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ରୀତି; ସଞ୍ଚାର; ଚେଷ୍ଟିତ; କାର୍ଯ୍ୟ । ବିଂ. ଅନୁଷ୍ଠିତ, କୃତ; ସଫଳ; ସିଦ୍ଧ, ସମ୍ପନ୍ନ; ଫଳିତ; ଭକ୍ଷିତ; ଆଶ୍ରିତ ।

ଚରିତାର୍ଥ, ବିଂ. (ଚରିତ-ଅର୍ଥ) କୃତାର୍ଥ, ଯାହାର କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି, କୃତକାର୍ଯ୍ୟ, ସଫଳପ୍ରୟୋଜକ; ସଫଳ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଚରିତାର୍ଥିତ, ବିଂ. (ଚରିତାର୍ଥ-ଇତ) କୃତାର୍ଥୀକୃତ, ଯେ ଚରିତାର୍ଥତା ଲାଭ କରିଅଛି ।

ଚରିତ୍ର, ବି. ନ. (ଚର୍-ଇତ୍ର) ସ୍ୱଭାବ, ଆଚରଣ; ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ଧର୍ମ୍ମଶାସ୍ତ୍ର ।

ଚରିତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚରିତ୍ର-ଆ) ତେନ୍ତୁଳି ଗଛ ।

ଚରିବା, କ୍ରି. ବି. (ଚରଧାତୁଜ) ଗୋରୁପ୍ରଭୃତି ପଶୁ ବୁଲି ଖାଇବା ।

ଚରିଷ୍ଣୁ, ବିଂ. (ଚର୍-ଇଷ୍ଣୁ) ଜଙ୍ଗମ, ଗମନଶୀଳ ।

ଚରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଚର୍-ଉ) ଯଜ୍ଞୀୟ ପାୟସାନ୍ନ, ହୋମାର୍ଥ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବଳିବିଶେଷ; (ଦେଶଜ) ତତଲା ଲୁହାଦ୍ୱାରା ଗୋ, ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଦେହରେ ଦାଗ ଦେବା ।

ଚର୍ଖି, ବି. (ଚକ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ଚରଖା ।

ଚର୍ଚ୍ଚରି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚର୍ଚ୍ଚ-ଅର-ଇ) ବାଦ୍ୟବିଶେଷ; ଗାନବିଶେଷ; ଉତ୍ସବ, ଗୀତଶ୍ରୀ, ଯଥା,

"ହେଲଣି ଚର୍ଚ୍ଚରି ପ୍ରକଟ କଟକେ ।"

ଗ. ବ ।

ଚର୍ଚ୍ଚା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚର୍ଚ୍ଚ-ଆ) ଆଲୋଚନା, ଅନୁଶୀଲନ, ଲେପନ; ଚିନ୍ତା, ଅନୁଧ୍ୟାନ; ବିଚାର ।

ଚର୍ଚ୍ଚିତ, ବିଂ. (ଚର୍ଚ୍ଚା-ଇତ) ଚନ୍ଦନାଦିଦ୍ୱାରା ଲେପିତ; ଆଲୋଚିତ ଅନୁଶୀଲିତ, ଯଥା,

"ଚନ୍ଦନଚର୍ଚ୍ଚିତ ନୀଳ କଳେବର ପୀତବସନ ବନମାଳୀ ।"

ଗୀତଗୋବିନ୍ଦ ।

ଚଳ, ବିଂ. (ଚଳ-ଅ) ଚଞ୍ଚଳ, ଅସ୍ଥିର; ଜଙ୍ଗମ; କମ୍ପିତ ।

ଚଳଚଞ୍ଚୁ, ବି. ପୁଂ. (ଚଳ-ଚଞ୍ଚୁ) ଚକୋରପକ୍ଷୀ ।

ଚଳଚିତ୍ତ, ବିଂ. (ଚଳ-ଚିତ୍ତ) ଯାହାର ଚିତ୍ତ ସ୍ଥିର ନୁହେ; ଯାହାର ମତର ସ୍ଥିରତା ନାହିଁ ।

ଚଳଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ ।

ଚଳତ୍, ବିଂ. (ଚଲ୍-ଅତ୍) ଚଞ୍ଚଳ; ଗମନଶୀଳ; କମ୍ପମାନ, ଯାହା ଦୋହଲୁ ଅଛି ।

ଚଳତ୍ଶକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗତିଶକ୍ତି, ଚଳିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ।

ଚଳଦଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଚଳତ୍-ଅଙ୍ଗ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ, ଗଡ଼ିଆମାଛ ।

ଚଳଦଳ, ବି. ପୁଂ. (ଚଳ-ଦଳ) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ, ଯଥା,

"ଚଳଦଳ ପତ୍ରେ କମ୍ପେ ଦେହ ।"

ଚଳନ, ବି. ନ. (ଚଲ୍-ଅନ) ଗମନ; ଭ୍ରମଣ; କମ୍ପନ । ପୁଂ. ଚରଣ, ଗୋଡ; (ଦେଶଜ) ଚଳିତଥିବା, ବ୍ୟବହାର ।

ଚଳନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଳନ-ଈ) ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ର, ଘାଗରା ।

ଚଳପତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଚଳ-ପତ୍ର) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

ଚଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଲ୍-ଆ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ବିଦ୍ୟୁତ୍ ।

ଚଲାଖ, ବିଂ, (ଯାବନିକ) ଚତୁର ।

ଚଳାଚଳ, ବିଂ. (ଚଳ-ଅ; ଚଳ ସ୍ଥାନରେ ଚଳାଚଳ) ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚଞ୍ଚଳ; (ଚଳ-ଅଚଳ) ଚଳିତ ଅଚଳିତ, ପ୍ରଚଳିତ-ଅପ୍ରଚଳିତ । ବିଂ. ପୁଂ. କାକ ।

ଚଲାଣ, ବି. (ଯାବନିକ) ଛାଡ଼ଚିଠି; ପ୍ରେରଣ ।

ଚଳିତ, ବିଂ. (ଚଳ-ତ) ଗତ, ପ୍ରସ୍ଥିତ; ଚଞ୍ଚଳ, ଅସ୍ଥିର କମ୍ପିତ; (ଦେଶଜ) ପ୍ରଚଳିତ, ବ୍ୟବହୃତ ।

ଚଳିବା, କ୍ରି. ବି. (ଚଳନ ଶବ୍ଦଜ) ଗମନ କରିବା (ଦେଶଜ) ଲାଗିବା, ଯଥା,

"ଚଳି ଉଠିଲା ସେ ଲଳିତଅଙ୍ଗୀ କି ଗେଲେ,
କଳି କଲା ଯେଉଁ ପଦକୁ ବଳିବ ନା ଭୁଲି ଦେଲେ ।"

ଚଳିଷ୍ଣୁ, ବିଂ. (ଚଳ୍-ଇଷ୍ଣୁ) ଗମନଶୀଳ, ଯାହା ସ୍ଥିର ନୁହେ ।

ଚଳୁ, ବି. ପୁଂ. (ଚଲ୍-ଉ) ଗଣ୍ଡୂଷ ।

ଚଳୁକ, ବି. ପୁଂ. (ଚଲ୍-ଉକ) ପ୍ରସୃତ, ହସ୍ତକୋଷ, ପୋଷ; କ୍ଷୁଦ୍ରଭାଣ୍ଡ ।

ଚଳେ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଳୁଶବ୍ଦଜ) ଏକ ଗଣ୍ଡୂଷ, ଏକ ପୋଷ ।

ଚଶମା, ବି. (ଯାବନିକ) ପରୀକ୍ଷଣ ନୟନାବରଣ, ପ୍ରତିଚକ୍ଷୁ ।

ଚଷକ, ବି. ପୁଂ. (ଚଷ୍-ଅକ) ମଦ୍ୟପାନପାତ୍ର । ନ. ମଦ୍ୟବିଶେଷ; ମଧୁ ।

ଚଷା, ବି. ପୁଂ. (କୃଷୀଶବ୍ଦଜ) କୃଷକ ।

ଚଷାପୁଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବହଲେ କାଲାରେ କୁକୁଟ କୌଶିକ,
ଚଷାପୁଏ ମିଳି ଉଷା ଉଦ୍ଘୋଷିକ ।"

ଚଷାଲ, ବି. ପୁଂ. (ଚଷ୍-ଆଲ) ଯଜ୍ଞୀୟପଶୁବନ୍ଧନାର୍ଥ କାଷ୍ଠ; ଯୂପକଟକ, ଯୂପୋପରିସ୍ଥ କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ ବଳୟ ।

ଚହଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶୋଭା, କାନ୍ତି; ପ୍ରକାଶ, ଯଥା,

"କୋଟି ଏକଥା ଗୋପରେ ଚହଟ,
କଟବାସ ଦଅ ଛାଡ଼ କପଟ ।"

କ. ଚି ।

ଚହଟିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବିସ୍ତୃତ ହେବା, ପ୍ରକାଶିତ ହେବା, ଯଥା,

"ବାସ ଚହଟି ଅଙ୍ଗୁ ଯାଉଥିଲା,
ବେଢିଥିଲେ ରଥେ ଭ୍ରମରମାଳା ।"

ବୈ. ବି ।

ଚହଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୋଳମାଳ, ଯଥା,

"ବାହ୍ଯେଁ ଏବେ ସେ ଚହଳ ଯାର ଘୋର ରୋଳ,
କରିଥିଲା ଏତେବେଳ ଶ୍ରବଣ ବଧୀର ।"

କ. ବ ।

ଚହଲିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ତରଳପଦାର୍ଥ ଦୋହଲିବା ବା ହଲିବା ।

ଚା, ବି. (ଯାବନିକ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷର ପତ୍ର ।

ଚାଉଳ, ବି. (ଚାଲନୀଶବ୍ଦଜ ଅର୍ଥାତ୍ ଚାଲୁଣୀଦ୍ୱାରା ପରିଷ୍କୃତ ହୋଇଥାଏ ବୋଲି "ଚାଉଳ" ଏହି ନାମ ହୋଇଅଛି) ତଣ୍ଡୁଳ ।

ଚାଉଳିଆ, ବି. (ଚାଲୁଣୀ ଶବ୍ଦଜ) ତଣ୍ଡୁଳବ୍ୟବସାୟୀ । ବିଂ. ଅଳ୍ପକଠିନ ।

ଚାକଚକ୍ୟ, ବି. ଦୀପ୍ତି, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ।

ଚାକର, ବି. (ଯାବନିକ) ଭୃତ୍ୟ, ଦାସ, କର୍ମ୍ମକାରୀ ।

ଚାକରାଣୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ଦାସୀ ।

ଚାକରୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ଦାସତ୍ୱ; କର୍ମ, କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଚାକୁ, ବି. (ଯାବନିକ) କ୍ଷୁଦ୍ରଛୁରୀ ।

ଚାକୁଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ, ଦଦ୍ରୁଘ୍ନ ।

ଚାକ୍ରିକ, ବି. ପୁଂ. (ଚକ୍ର-ଇକ) ତେଲି; ସାରଥି; ଗାଡ୍ରୋୟାନ ।

ଚାକ୍ଷୁଷ, ବିଂ. (ଚକ୍ଷୁସ୍-ଅ) ଚକ୍ଷୁଗୋଚର, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ଚକ୍ଷୁଦ୍ୱାରା ଯାହା ଗୃହୀତ ହୋଇ ପାରେ । ବି. ନ. ଆଖିରେ ଦେଖିଥିବା; ଷଷ୍ଠମନୁ ।

ଚାଖଣ୍ଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ଦ୍ୱାଦଶାଙ୍ଗୁଳ ପରିମାଣ ।

ଚାଖି, ଚାଖୀ, ବି. (ଚକ୍ଷଶବ୍ଦଜ) ବାଳିଙ୍ଗି, ଗନ୍ଧ, ଚାତର, ଯଥା,

"ଚାଖି ଦେଖାଉ ତୁ ମୋ ଆଗେ କେତେ ।"

ଚାଖିବା, କ୍ରି. (ଚକ୍ଷ ଧାତୁଜ) ଆସ୍ୱାଦନ କରିବା, ଯଥା,

"ଚାଖିବା ଦେଖିବା ସ୍ମରଣ ନାହିଁ,
ଚକାର ବଳେ ଚିହ୍ନାଯାଏ ସେହି ।"
ବ. ଚି ।

ଚାଙ୍ଗୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚାଙ୍ଗୁଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଡାଲା, ପାତ୍ରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବାଳକ ବାଳିକା ଧରଣ ଚାଙ୍ଗୁଡ଼,
ଫୁଲ ତୋଳୁଛନ୍ତି ଦଉଡ଼ ଦଉଡ଼ ।"
ଛ. ମା ।

ଚାଚେରୀ, ବି. (ଚର୍ଚ୍ଚରୀଶବ୍ଦଜ) ଦୋଳଯାତ୍ରାର ଉତ୍ସବ ।

ଚାଞ୍ଚ, ଚାଞ୍ଚିଆ, } ବି. (ଦେଶଜ) ନାରକେଳପତ୍ରନିର୍ମ୍ମିତ ଆସନବିଶେଷ ।

ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ଚଞ୍ଚଳ-ଯ) ଚଞ୍ଚଳତା, ଅସ୍ଥିରତା ।

ଚାଟ, ବି. ପୁଂ. (ଚଟ୍-ଅ) ବିଶ୍ୱାସଘାତକ ବ୍ୟକ୍ତି; ଚୋର; (ଦେଶଜ) ଛାତ୍ର; କୁମାର, ଯଥା,

"କେ ବୋଲେ ନନ୍ଦଚାଟକୁ ଗୋ,
ମୁକୁଳିଲେ ଏ ଗୋପେ କେଉଁ ଗୋପୀ ପୁଣି,
ରଖି ପାରିବ ଘଟକୁ ଗୋ ।"
ବ. ଚି ।

ଚାଟଶାଳୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଠଶାଳା, ଯଥା,

"ହର୍ଷେ ଶିଶୁଗଣ ପୋଥି ଧରି ହାତେ,
ଚାଟଶାଳୀ ଯାନ୍ତି ଆନନ୍ଦେ ପ୍ରଭାତେ ।"
ଛ. ମା ।

ଚାଟିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଲେହନ କରିବା ।

ଚାଟୁ, ଚଟୁ, } ବି. (ଚଟ-ଉ) ସ୍ତୁତିବାକ୍ୟ, ଖୋଶାମୁଦିଆ କଥା; ମିଥ୍ୟା ପ୍ରିୟବାକ୍ୟ, ଖୋଶାମୋଦ, ଯଥା,

"ଫୁଲିଗଲି ମୁଁ ଚାଟୁ ଶୁଣି ମଦରେ,
ଫୁଲଲଗମ ମର୍ଦ୍ଦିଦେଲି ପାଦରେ ।"
ର. ଗ ।

ଚାଟୁକାର, ବିଂ. (ଚାଟୁ-କାର) ପ୍ରିୟଭାଷୀ, ଖୋଶାମୁଦିଆ ।

ଚାଟୁପଟୁ, ଚାଟୁବଟୁ, } ବି. (ଚାଟୁ-ପଟୁ) ଭଣ୍ଡ, ପ୍ରତାରକ; ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୋଶାମୋଦ କରି ପାରେ ।

ଚାଟୁବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଚାଟୁ-ବାଦ) ପ୍ରିୟବଚନ; ଅନ୍ୟର ପ୍ରୀତି ଜନ୍ମାଇବା ନିମିତ୍ତ ଅନୁଚିତ ପ୍ରିୟବାକ୍ୟ କଥନ ।

ଚାଟୁବାଦୀ, ଚାଟୁଭାଷୀ, } ବିଂ. (ଚାଟୁ-ବାଦୀ, ଭାଷୀ) ଚାଟୁକାର, ଖୋଶାମୁଦିଆ ।

ଚାଟୂକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚାଟୁ-ଉକ୍ତି) ପ୍ରିୟକଥା, ସ୍ତୁତିବାକ୍ୟ; ମିଥ୍ୟା ପ୍ରିୟବାକ୍ୟ ।

ଚାଣକ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଚଣକ-ଯ) ମୁନିବିଶେଷ, ଏ ନନ୍ଦବଂଶ ଧ୍ୱଂସ କରି ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତଙ୍କୁ ମଗଧ ଦେଶର ସିଂହାସନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିଥିଲେ; ଗ୍ରନ୍ଥକାରବିଶେଷ; ପଣ୍ଡିତବିଶେଷ, ବିଷ୍ଣୁଗୁପ୍ତ; ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ଚାଣୂର, ବି. ପୁଂ. ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ, କଂସର ମଲ୍ଲବିଶେଷ ।

ଚାଣୂରସୂଦନ, ବି. ପୁଂ. (ଚାଣୂର-ସୂଦନ) କୃଷ୍ଣ ।

ଚାଣ୍ଡାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଚଣ୍ଡାଳ-ଅ) ନିଷାଦ ।

ଚାଣ୍ଡାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚାଣ୍ଡାଳ-ଈ) ନିଷାଦୀ ।

ଚାଣ୍ଡେ, କ୍ରି. ବି. (ଚଣ୍ଡଶବ୍ଦଜ) ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର, ବେଗରେ, ଯଥା,

"ଫୁଲକାଣ୍ଡ ଫୁଲକୋଦଣ୍ଡ ଚାଣ୍ଡେ ଆକର୍ଣ୍ଣଟାଣି,
ସମ୍ମୋହନ ବାଣ ରତିକାନ୍ତ ଦେଲେ ହୃଦୟେ ହାଣି ।"
ଉ. ଭ ।

ଚାତକ, ବି. ପୁଂ. (ଚତ=ଯାଚଞ୍ଚା କରିବା-ଅକ; ଯେ ମେଘ ନିକଟରେ ଜଳପ୍ରାର୍ଥନା କରେ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ପକ୍ଷିବିଶେଷ; ଏପରି ପ୍ରବାଦ ଅଛି ଯେ ଚାତକମାନେ ବୃଷ୍ଟିର ଜଳ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ଜଳ କଦାଚ ପାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଚାତକାନନ୍ଦନ ବି, (ଚାତକ-ଆନନ୍ଦନ) ବର୍ଷାକାଳ ।

ଚାତର, ବି. (ଚତୁର ଶବ୍ଦଜ) ବାଲ୍ଲଗି, ଗର୍ବ, ଯଥା,

"ସମ୍ପଦବେଳେ ଚାତର ନ କରିବ,
ବିପତ୍ତିବେଳେ କାତର ନ ହେବ ।"

ଚାତୁର, ବି. ପୁଂ. (ଚତୁର-ଅ) ଗୋଲତକିଆ । ବିଂ. ଚକ୍ଷୁର୍ଗୋଚର; ପ୍ରିୟଭାଷୀ ।

ଚାତୁରାଶ୍ରମ୍ୟ, ବି. ନ. (ଚତୁର୍-ଆଶ୍ରମ-ଯ) ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ,

ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ, ବାନପ୍ରସ୍ଥ, ଭିକ୍ଷୁ ଏହି ଚାରି ଆଶ୍ରମର ଧର୍ମ୍ମ ।

ଚାତୁରିକ, ବି. ପୁଂ. (ଚତୁର-ଇକ) ସାରଥି, ରଥାଦି ପରିଚାଳକ ।

ଚାତୁରୀ, ବିଂ. (ଚତୁର-ଅ-ଈ) ଚତୁରତା, ନୈପୁଣ୍ୟ; (ଦେଶଜ) ପ୍ରବଞ୍ଚନା, ଶଠତା ।

ଚାତୁର୍ମ୍ମାସ୍ୟ, ବି. ନ. (ଚତୁର୍-ମାସ-ଯ) ଚତୁର୍ମ୍ମାସସାଧ୍ୟ ବ୍ରତବିଶେଷ, ଏହି ବ୍ରତ ଆଷାଢ଼ ମାସର ଶୁକ୍ଳଦ୍ୱାଦଶୀ ବା ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ଆରମ୍ଭ କରି କାର୍ତ୍ତିକ ମାସର ଶୁକ୍ଳଦ୍ୱାଦଶୀରେ ସମାପନ କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ଚାତୁର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ଚତୁର-ଯ) ଚତୁରତା, ନୈପୁଣ୍ୟ; (ଦେଶଜ) ପ୍ରବଞ୍ଚନା, ଶଠତା ।

ଚାତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ, ବିଂ. (ଚତୁର୍-ବର୍ଣ୍ଣ-ଯ) ଚତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ପୁଂ. ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ, ଶୂଦ୍ର ଏହି ଚାରି ଜାତି, ଚାରି ବର୍ଣ୍ଣର ଧର୍ମ୍ମ ।

ଚାଦର, ବି. (ଯାବନିକ) ଉତ୍ତରୀୟ ବସ୍ତ୍ର ।

ଚାନ୍ଦନୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଚୂର୍ଣ୍ଣି ପ୍ରାଙ୍ଗଣ, ଚଉତରା ପିଣ୍ଡା; ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ, ଯଥା,

ତେଣେ ନୃପତିନନ୍ଦିନୀ ରୁଚିରତର ଚାନ୍ଦନୀ,
ସବରେ ମଣ୍ଡି ଚାନ୍ଦନୀ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଚାହିଁ । ”

ଲା. ବ ।

ଚାନ୍ଦା, ବି. (ଦେଶଜ) ଚେନ୍ଦା; (Subscription) ।

ଚାନ୍ଦୁଆ, ବି. (ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ଶବ୍ଦଜ) ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ।

ଚାନ୍ଦ୍ର, ବିଂ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଚନ୍ଦ୍ର ନିର୍ମ୍ମିତ; ଚାନ୍ଦ୍ରବ୍ୟାକରଣାଧ୍ୟାୟୀ । ବି. ପୁଂ. ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି; ତ୍ରିଂଶତ୍ତି ତିଥିଘଟିତ ମାସ, ଚାନ୍ଦ୍ରମାସ; ଚନ୍ଦ୍ରଲୋକ; ଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣବ୍ରତ; ବ୍ୟାକରଣବିଶେଷ ।

ଚାନ୍ଦ୍ରମସ, ବିଂ. (ଚନ୍ଦ୍ରମସ୍-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ମୃଗଶିରା ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଚାନ୍ଦ୍ରମାସ, ବି. ପୁଂ. (ଚାନ୍ଦ୍ର-ମାସ) ତ୍ରିଂଶତ୍ତି ତିଥିଘଟିତ ମାସ, ଅମାବାସ୍ୟା ବା ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରୁ ଏହି ମାସର ଗଣନା ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣ, ବି. ନ. (ଚନ୍ଦ୍ର-ଆୟନ ଅଥବା ଚାନ୍ଦ୍ର-ଅୟ-ଅନ) ଚାନ୍ଦ୍ରବ୍ରତ, ଶୁକ୍ଳପ୍ରତିପଦ ଅବଧି ଅମାବାସ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟହ ଭୋଜନ-ନିୟମରୂପ ବ୍ରତ; ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତବିଶେଷ ।

ଚାପ, ବି. ନ. (ଚପ୍-[ବାଣ] କ୍ଷେପଣ କରିବା-ଅ, ଅଥବା ଚପ—ବଂଶବିଶେଷ-ଅ) ଧନୁ, ଯଥା,

"ନଭସ୍ୱେ ନାଇଲେ ଚାଲନ୍ତେ ସୁତନୁ,
ଚାପେ ଶର ଖଞ୍ଜି ସଙ୍ଗେ ଫୁଲଧନୁ ।"

ନ. କେ ।

(ଦେଶଜ) ଓଜନ, ଭାର; ନୌକାବିଶେଷ ।

ଚାପଡ଼, } ବି. (ଚପେଟ ଶବ୍ଦଜ) କରତଳ
ଚାପୁଡ଼ା, } ପ୍ରହାର, ଚପେଟ, ଥାପଡ଼, ଯଥା,

"ହନୁ ତାହାଙ୍କୁ ଚାପୁଡ଼େ ମାରିଲେ,
ଭୟରେ ଦେବୀ ତାଙ୍କୁ ବର ଦେଲେ ।

ବି. ସ ।

ଚାପଦଣ୍ଡ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଜଳାଦି ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଗତ ଓ ଅଧୋଗତ ହୁଏ, ଯେପରି ପିଚକାରୀର ଦଣ୍ଡ ।

ଚାପଲ, } ବି. ନ. (ଚପଳ-ଅ, ଯ) ଚପଳତା
ଚାପଲ୍ୟ, } ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ; ଅସ୍ଥୈର୍ଯ୍ୟ; ଔଦ୍ଧତ୍ୟ; ଅନବସ୍ଥିତି; ଅବିମୃଶ୍ୟକାରିତା ।

ଚାପିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଓଜନ ବା ଭାର ପ୍ରଦାନ କରିବା ଯଥା,

"କଳିକ ଚରଣେ ଚାପିଲେ ।"

ଚାମଚ୍, ବି. (ଚମସ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଡଙ୍କି ।

ଚାମର, ନ. } ବି. (ଚମରୀ-ଅ, ଈ) ଚମରୀପୁଚ୍ଛ-
ଚାମରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ନିର୍ମ୍ମିତ ବ୍ୟଜନବିଶେଷ, ବାଲବ୍ୟଜନ; ଚାଁଅର, ଯଥା,

"ଚାମର ମୟୂର ପୁଚ୍ଛ ଯା ଚାଲନ୍ତି ନଉସ୍ଥଉନ୍ତି କେଶ ।"

ଚାମରପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଚାମର-ପୁଷ୍ପ) ଗୁଆଗଛ; ଆମ୍ବ ବୃକ୍ଷ; କିଆଫୁଲ ଗଛ; କାଶତୃଣ ।

ଚାମରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଚାମର-ଇନ୍) ଘୋଟକ, ଅଶ୍ୱ ।

ଚାମୀକର, ବି. ନ. (ଚମୀକର-ଅ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

"ଚାମୀକର ଚାରୁ ଶିଖ, ସୁମତି କେଉଁ ଅମଣି,
ଚାଣି ନାହିଁ ଦଳେ ମୋ ନୟନ ।"

ଚାମୁଣ୍ଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଣ୍ଡ—ଅସୁରବିଶେଷ-ମୁଣ୍ଡ—ଅସୁରବିଶେଷ; ଚଣ୍ଡ ସ୍ଥାନରେ ଚା; ଚଣ୍ଡମୁଣ୍ଡକୁ

ଆକ୍ରମଣ କରି ଆଣିଥିଲେ ବୋଲି ଏହାର ନାମ ଚାମୁଣ୍ଡା, ଅଥବା ଚମୂ=ସେନା ଲା=ଗ୍ରହଣ କରିବା-ଡ) ଦୁର୍ଗା ।

ଚାମ୍ପେୟ, ବି. ନ. (ଚମ୍ପା-ଏୟ) ଚମ୍ପକ; ନାଗକେଶର; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; କିଞ୍ଜଲ୍କ ।

ଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଚର୍-ଅ) ଗତି, ସଞ୍ଚାର; କାରାଗାର; ଶୃଙ୍ଖଳ; ବନ୍ଧନ; (ଚର୍-ଅ) ଗୁପ୍ତଚର, ପ୍ରଣିଧି । ନ. କୃତ୍ରିମ ବିଷ । ଗୁପ୍ତଚର ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ଧନକୁ ଉପଚାର ଧନକୁ କ ବଚାର,
ସେଥିତ ନ ପଚାର ଚାର ଗୋ ସହଚର ।"
ଲା. ବ ।

ନକ୍ଷତ୍ରଶ୍ରେଣୀବିଶେଷ ।

ଚାରକ, ବିଂ. (ଚାର-ଅକ) ଯେ ଚରାଏ, ଯଥା, ପଶୁଚାରକ ।

ଚାରଚକ୍ଷୁଃ, ବି. ପୁଂ. (ଚାର-ଚକ୍ଷୁଃ) ରାଜା, ନୃପତି ।

ଚାରଣ, ବି. ପୁଂ. (ଚାରି-ଅନ) ନଟ, ଦେବଯୋନିବିଶେଷ; ଧର୍ମ୍ମଶାସ୍ତ୍ର ପାଠକ; ଭାଟ; କାରାଗାର; ବନ୍ଦୀ, ସ୍ତୁତିପାଠକ । କ୍ରି. ଚରାଇବା, ଯଥା,

"ଧୀରେ ଧେନୁ ଧୀରେ କୃଷ୍ଣ ଚାରନ୍ତି,
କୃଷ୍ଣ ଗୋଚାରଣେ ହେଲେ ବହୁତ ।"
ବ. ଚି ।

ଚାରବାୟୁ, ବି.ପୁଂ. (ଚାର-ବାୟୁ) ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳୀନ ବାୟୁ ।

ଚାରଭଟ, ବି. ପୁଂ. (ଚାର-ଭଟ) ବୀର, ଯୋଦ୍ଧା ।

ଚାରା, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ଷୁଦ୍ରବୃକ୍ଷ, ସାନଗଛ; ଉପାୟ, ଯଥା,

"ଅପ୍ରକଟ ହୋଇ ରହିବା ପାଇଁ ନାହିଁ ତା ଚାରା ।"

ଚାରି, ବିଂ. (ଚତୁର୍ ବା ଚତ୍ୱାର୍ ଶବ୍ଦଜ) ଚତୁଷ୍ଟୟ ସଂଖ୍ୟା, ୪ ।

ଚାରିତ, ବିଂ. (ଚାରି-ତ) ସଞ୍ଚାରିତ ।

ଚାରିତ୍ର, ଚାରିତ୍ର୍ୟ, ବି. ନ. (ଚରିତ୍ର-ଅ, ଯ) ଚରିତ୍ର, ସ୍ୱଭାବ; ଦୁଷ୍ଟଚରିତ୍ର ।

ଚାରିତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚରିତ୍ର-ଅ-ଆ) ତେନ୍ତୁଳିଗଛ ।

ଚାରିପାୟା, ବି. (ଯାବନିକ) କାଷ୍ଠନିର୍ମ୍ମିତ ଚାରି ଗୋଡ଼ବିଶିଷ୍ଟ କ୍ଷୁଦ୍ର ଖଟବିଶେଷ ।

ଚାରୁ, ବିଂ. (ଚର୍-ଉ) ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର, ସୁଦୃଶ୍ୟ ।

ଚାରୁଗର୍ଭ, ଚାରୁଗୁପ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଚାରୁ-ଗର୍ଭ, ଗୁପ୍ତ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କର ପୁତ୍ର ।

ଚାରୁନାଳକ, ବି. ନ. (ଚାରୁ-ନାଳ-କ) ରକ୍ତପଦ୍ମ ।

ଚାରୁଫଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚାରୁ-ଫଳ-ଆ) ଦ୍ରାକ୍ଷାଲତା ।

ଚାରୁଲୋଚନ, ବି. ପୁଂ. (ଚାରୁ-ଲୋଚନ) ହରିଣ ।

ଚାରୁଲୋଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚାରୁ-ଲୋଚନ-ଆ) ହରିଣାକ୍ଷୀ । ବିଂ. ସୁନ୍ଦର ନେତ୍ରା ।

ଚାରୁଶିଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚାରୁ-ଶିଳା) ମଣି, ରତ୍ନ ।

ଚାରୁଶୀଳ, ବିଂ. (ଚାରୁ-ଶୀଳ) ସୁଶୀଳ, ସତ୍ସ୍ୱଭାବ; ଲା=ସ୍ତ୍ରୀ. ସତ୍ସ୍ୱଭାବା ।

ଚାର୍ଚ୍ଚିକ୍ୟ, ବି. ନ. (ଚର୍ଚ୍ଚ-ଅକ-ଯ ଯୋଗ) ଗାତ୍ରରେ ଚନ୍ଦନାଦି ବିଲେପନ ।

ଚାର୍ମ୍ମଣ, ବି. ନ. (ଚର୍ମ୍ମନ୍-ଅ) ଚର୍ମ୍ମସମୂହ । ବିଂ. ଚର୍ମ୍ମନିର୍ମ୍ମିତ ।

ଚାର୍ବାକ, ବି. ପୁଂ. (ଚାରୁ-ବାକ) ନାସ୍ତିକବିଶେଷ; ତାର୍କିକବିଶେଷ; ଚାର୍ବାକ ମତରେ ସଚେତନ ଦେହ ଭିନ୍ନ ଆତ୍ମା ନାହିଁ, ଏମାନଙ୍କ ମତରେ ପୃଥିବୀ, ଜଳ, ବାୟୁ ଓ ଅଗ୍ନି ଏହି ଚାରି ଭୂତରୁ ସମୁଦାୟ ବସ୍ତୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଅଛି । ଚାର୍ବାକ ମତାବଲମ୍ବୀମାନେ ପରଲୋକ ଓ ପୁନର୍ଜ୍ଜନ୍ମ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବୃହସ୍ପତି ଏହି ମତର ପ୍ରବର୍ତ୍ତୟିତା ।

ଚାର୍ବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚାରୁ-ଈ) ମନୋହାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ; କୁବେରପତ୍ନୀ; ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା; ଦୀପ୍ତି ।

ଚାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଚଲ୍-ଅ) ଗୃହର ଆଚ୍ଛାଦନ ।

ଚାଳକ, ବି. ପୁଂ. (ଚାଲି-ଅକ) ମତ୍ତହସ୍ତୀ । ବିଂ. ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଚଳାଏ, ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥା-ସ୍ଥାନକୁ ଯେ ନେଇଯାଏ ।

ଚାଳନ, ବି. ନ. (ଚାଲି-ଅନ) ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ନୟନ, ଚାଳଣ ।

ଚାଳନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚାଳନ-ଆ ଚର୍ଚ୍ଚା, ଅନୁଶୀଳନ; ସୂଚନା, ପ୍ରସାର ।

ଚାଲାଖ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଚତୁର, ନିପୁଣ, ଦକ୍ଷ; ଖୀ-ଚତୁରତା ।

ଚଳିତ, ବିଂ. (ଚଳି-ତ) ଯାହା ଚଳଣ ହୋଇଅଛି; ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ; ପ୍ରସ୍ତାବିତ; ଅନୁଶୀଳିତ ।

ଚଳିବା, କ୍ରି. ବି. (ଚଳ ଧାତୁଜ) ଗମନ କରିବା ।

ଚଳିଶ, ବିଂ. (ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍ ଶବ୍ଦଜ) ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ, ୪୦ ।

ଚଳିଶା, ବି. (ଦେଶଜ) ନେତ୍ର ରୋଗବିଶେଷ, ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥାରେ ଚକ୍ଷୁବିକୃତିବିଶେଷ ।

ଚଳୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚଳନୀ ଶବ୍ଦଜ) ଶସ୍ୟାଦି ଛାଙ୍କିବା ନିମନ୍ତେ ବହୁ ଛିଦ୍ରଯୁକ୍ତ ପାତ୍ର ।

ଚବୀ, ବି.(ଯାବନିକ) ତାଲାକାଠି, କୋଲପକାଠି, କଞ୍ଚି ।

ଚବୁକ, ବି. (ଯାବନିକ) କୋରଡା, ଛାଟଣୀ ।

ଚଷ, ବି. ପୁଂ. (ଚଷ୍=ଭକ୍ଷଣ କରିବା-ଅ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଚାତକ, ଭଦଭଦଳିଆ ଚଢେଇ; (ଦେଶଜ) କୃଷିକର୍ମ୍ମ ।

ଚାଷ, ବି. (ଚଷ୍-ଅ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ଭଦଭଦଳିଆପକ୍ଷୀ; ଇକ୍ଷୁ, ଆଖୁ ।

ଚହିଁଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅନାଇବା, ଯଥା,

"ଉଦାସୀନ ବାଣୀ ଅଟଇ ଚହିଁଣୀ,
କୁତୂହଳପୂର କହଇ କାହାଣି ।"

ନନ୍ଦକେଶରୀ ।

ଚହିଁବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଦେଖିବା, ଅନାଇବାର ।

ଚିଁଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ତପ୍ତ ଲୌହାଦିଦ୍ୱାରା ପଶୁ କିମ୍ବା ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରରେ ଦାଗ ଦେବାର ।

ଚିକ, ବି. (ଦେଶଜ) କଣ୍ଠଭରଣ; ବାଉଁଶ କାଟି-ନିର୍ମ୍ମିତ ପରଦାବିଶେଷ ।

ଚିକଟା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଠାଳିଆ ।

ଚିକଣ, ବିଂ. (ଚିକ୍କଣ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ନିଗ୍ଧ, ଚକଚକିଆ, ସୁନ୍ଦରୀ, ଯଥା,

"ଗୁରୁ ସୁମନାକୁ ଚହିଁ, ଚିକଣ କାଳିଆ କହି ।"

ବ. ଚି ।

ଚିକିତ୍ସ, ବି. ପୁଂ. (କିତ୍=ରୋଗ ନାଶ କରିବା-ସ-ସ୍ୱାର୍ଥେ, ଦ୍ୱିତ୍ୱ=ଚିକିତ୍ସ-ଅକ) ବୈଦ୍ୟ ।

ଚିକିତ୍ସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିକିତ୍ସ-ଆ) ରୋଗ ପ୍ରତୀକାର ।

ଚିକିତ୍ସିତ, ବିଂ. (ଚିକିତ୍ସା-ତ) ଯାହାର ଚିକିତ୍ସା ହୋଇଅଛି । ବି. ନ. ଚିକିତ୍ସା କରିବା ।

ଚିକିତ୍ସ୍ୟ, ବିଂ. (ଚିକିତ୍ସ-ଯ) ପ୍ରତୀକାର୍ଯ୍ୟ ।

ଚିକ୍କଲ, ବି. ପୁଂ. (ଚିକ୍-ଇଲ) ପଙ୍କ; କାଦୁଅ ।

ଚିକୀର୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (କୃ-ସ, ଇଚ୍ଛାର୍ଥେ-ଆ) କରିବାର ଇଚ୍ଛା ।

ଚିକୀର୍ଷିତ, ବିଂ. (ଚିକୀର୍ଷା-ତ) କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅଭିପ୍ରେତ; ବାଞ୍ଛିତ ।

ଚିକୀର୍ଷୁ, ବିଂ. (ଚିକୀର୍ଷା-ଉ) କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ।

ଚିକୁର, ବି. ପୁଂ. (ଚି=ବର୍ଦ୍ଧିତ ହେବା-କର, ଅଥବା, ଚି=ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦ-କୁର୍=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅ) କେଶ; ପର୍ବତ; ସରୀସୃପ; ସର୍ପ; ପକ୍ଷୀବିଶେଷ । ବିଂ. ଚପଳ, ଚଞ୍ଚଳ; ଅପରାଧୀ; (କେଶ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଛନ୍ଦାରେ କରିଛ ଯୋଷା ତୁ ଶ୍ରୀଚିକୁରକୁ ଶୋଷା
ଦଶୁଛ ଯମୁନା ଭଉଁରୀ ରହୁ ଭଉଁରୀ ।"

ଲା. ବ ।

ଚିକ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଚିକ୍=ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ-କୈ-ଅ) ଛୁଚୁନ୍ଦ୍ରା ।

ଚିକ୍କଣ, ବିଂ. (ଚିକ୍କ-କଣ, ଚ=କ) ସ୍ନିଗ୍ଧ; ଚକଚକିଆ, ସୁନ୍ଦରୀ । ବି. ପୁଂ. ଗୁଆଗଛ । ନ. ଗୁଆ ।

ଚିଙ୍ଗଟ, ଚିଙ୍ଗେଟ, ଚିଙ୍ଗଡ଼, ବି. ପୁଂ. (ଚିଙ୍ଗ-ଅଟ, ଏଟ, ଅଡ଼) ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ିମାଛ ।

ଚିଙ୍ଗଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିଙ୍ଗଟ-ଈ) ଶ୍ୱେତ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ।

ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି, ବି. (ଚିଙ୍ଗଟ ଶବ୍ଦଜ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚିଚିଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ଫଳବିଶେଷ, ଛଚିନ୍ଦା ।

ଚିଚ୍ଛକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିତ୍-ଶକ୍ତି) ଚୈତନ୍ୟ, ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ।

ଚିଞ୍ଚା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିମ୍-ଚା) ତେନ୍ତୁଳୀଗଛ, ତିନ୍ତୁଳୀ ।

ଚିଟା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଠାଅଠା; ଚଟଚଟିଆ ।

ଚିଠାଉ, ବି. (ଦେଶଜ) ପତ୍ର, ଲିପି, ଯଥା,

"ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ପଦ୍ମପାଦେ ଚିତ୍ତ ଥାଉ,
ରାଜସୁତା ପ୍ରୀତିକରଉ ଶଳାକୁ ଚିଠାଉ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଚିଠା, ବି. (ଦେଶଜ) ଖସଡ଼ା ।

ଚିଠୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ପତ୍ର, ଲିପି ।

ଚିତ, ବିଂ. (ଚି- କ୍ତ) ଆଚ୍ଛାଦିତ; ବ୍ୟାପ୍ତ; ରଚିତ; ଚୁମ୍ବିତ; ସଞ୍ଚିତ ।

ଚିତଉ, ବି. (ଦେଶଜ) ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ ।

ଚିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚି-ତ-ଆ) ଶବଦାହ ସ୍ଥାନ, ଚୁଲ୍ଲୀ, ଶବଦାହ ପାଇଁ ଭୂମିରେ ଚୁଲ୍ଲୀ କରି ତଦୁପରି ସଜ୍ଜିତ କାଷ୍ଠରାଶି; (ଚିତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ତିଳକ ।

ଚିତାବାଘ, ବି. ପୁଂ. ବ୍ୟାଘ୍ରବିଶେଷ ।

ଚିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚି-କ୍ତି) ଚିତା; ସମୂହ, ରାଶି, ଚୟ; ଇଷ୍ଟକାଦି ପରିମାଣ ନିରୂପକ ଅଙ୍କବିଶେଷ; ଇଷ୍ଟକାଦି ପୁଞ୍ଜ; ନିର୍ବିଷୟ ଜ୍ଞାନ ।

ଚିତିସାପ, ବି. (ଚିତ୍ରସର୍ପ ଶବ୍ଦଜ) ସର୍ପବିଶେଷ, ଏ ସର୍ପ ଦେହ ଛୁଇଁଲେ ଛୁଇଁଥିବା ସ୍ଥାନ ଫୁଲି ଯାଏ ।

ଚିତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିତ୍-ଂ) ଜ୍ଞାନ, ଚୈତନ୍ୟ । ଅ. ଅସାକଲ୍ୟ, ଯଥା, କିଞ୍ଚିତ, କଦାଚିତ୍; ଉତ୍ତାନ ।

ଚିତ୍ତ, ବି. ନ. (ଚିତ୍-ତ) ମନଃ, ହୃଦୟ, ଅନ୍ତଃକରଣ ।

ଚିତ୍ତଜ୍ଞ, ବିଂ. (ଚିତ୍ତ-ଜ୍ଞ) ଯେ ମନର ଭାବ ବୁଝି ପାରେ ।

ଚିତ୍ତଜ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ତ-ଜ) କନ୍ଦର୍ପ, ମନୋଭୂ, ମନୋଭବ ।

ଚିତ୍ତଜନ୍ମା, } ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ତ-ଜନ୍ମନ୍, ଯୋନି)
ଚିତ୍ତଯୋନି, } କନ୍ଦର୍ପ, ମନୋଭୂ ।

ଚିତ୍ତପ୍ରସାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍-ପ୍ରସାଦ) ମନର ସନ୍ତୋଷ, ଯଥା,

"ସଦା ମୌକ୍ତିକରାଜି ମୁକ୍ତା ଶିରସ୍ତବକରେ,
ବନ୍ଦିତ ଯେଣଣ ମୋର ଚିତ୍ତପ୍ରସାଦରେ ।"

କ. ବ ।

ଚିତ୍ତବିକ୍ଷେପ, ବି. ପୁଂ. ଦୁଃଖକର ବିଷୟରୁ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇ ସର୍ବଦା ସୁଖକର ବିଷୟରେ ଚିତ୍ତର ପ୍ରବୃତ୍ତି, ଏହି ଅବସ୍ଥା ଯୋଗର ବ୍ୟାଘାତକ ।

ଚିତ୍ତବିପ୍ଳବ, } ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ତ-ବିପ୍ଳବ, ବିଭ୍ରମ) ବୁଦ୍ଧି-
ଚିତ୍ତବିଭ୍ରମ, } ଭ୍ରଂଶ, ଉନ୍ମାଦ, ବାତୁଲତା ।

ଚିତ୍ତବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିତ୍ତ ବୃତ୍ତି) ମନୋବୃତ୍ତି-ମୈତ୍ରୀ, କରୁଣା, ମୁଦିତା, ଉପେକ୍ଷା, ଏହି ଚତୁର୍ବିଧ ଚିତ୍ତର ଅବସ୍ଥା, ମନୋଗତଭାବ, ମାନସିକ ଧର୍ମ୍ମ ।

ଚିତ୍ତସମୁନ୍ନତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିତ୍ତ-ସମୁନ୍ନତି) ଅଭିମାନ, ଅହଙ୍କାର; ଚିତ୍ତର ଉନ୍ନତ ଅବସ୍ଥା ।

ଚିତ୍ତହାରୀ, ବିଂ. (ଚିତ୍ତ-ହାରୀ) ଯେ ଚିତ୍ତ ହରଣ କରଇ, ମନୋହାରୀ ।

ଚିତ୍ପାତ, ବି. (ଚିତ୍-ପାତ) ଚିତ୍ତ ହୋଇ ପଡିବା ।

ଚିତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତା-ଯ; ଅଥବା ଚିତ୍-ଯ) ଅଗ୍ନି ।

ଚିତ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିତ୍ୟ-ଆ) ଚିତା; ଚୟନ ।

ଚିତ୍ର, ବି. ନ. (ଚିତ୍ର-ଅ) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ; ଆଲେଖ୍ୟ, ଛବି; ରଙ୍ଗ ଦେବା; ତିଳକ; ଶବ୍ଦାଲଙ୍କାରବିଶେଷ । ପୁଂ. ଆକାଶ; ଯମ; ଚିତାଗଛ; ଏରଣ୍ଡବୃକ୍ଷ; ନାନାବର୍ଣ୍ଣ, କର୍ବୁରବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ନାନାବର୍ଣ୍ଣ; ନାନାବିଧ; ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ।

ଚିତ୍ରକ, ବି. ନ. (ଚିତ୍ର-କ) ଚିତ୍ର; ତିଳକ; (ଚିତ୍ର-କୈ-ଅ) ପୁଂ. ବ୍ୟାଘ୍ରବିଶେଷ, ଚିତାବାଘ; (ଚିତ୍ର-ଦେଖ-ଅକ) ବିଂ. ଚିତ୍ରକାରକ ।

ଚିତ୍ରକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-କଣ୍ଠ) ବନକପୋତ ।

ଚିତ୍ରକମ୍ବଲ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-କମ୍ବଲ) ଗାଲିଚା ପ୍ରଭୃତି ଆସନ ।

ଚିତ୍ରକର, ଚିତ୍ରକୃତ୍, } ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-କର, କୃତ୍,
ଚିତ୍ରକାର, } କାର) ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ, ଏମାନେ ଛବି ଲେଖନ୍ତି ।

ଚିତ୍ରକାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-କାୟ) ଚିତ୍ରକ; ଚିତାବାଘ ।

ଚିତ୍ରକାବ୍ୟ, ବି. ନ. ପଦ୍ମବନ୍ଧପ୍ରଭୃତି ଘଟିତକାବ୍ୟ ।

ଚିତ୍ରକୂଟ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-କୂଟ) ରାମଗିରି, ବୁନ୍ଦେଲଖଣ୍ଡ ଦେଶର ପ୍ରସିଦ୍ଧ କାମତା ପାହାଡ ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହା ଚିତ୍ରକୋଟ ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ଯଥା,

"ହରଇ ନୟନ ପ୍ରଯେ ଚିତ୍ରକୂଟ ଗିରି ।"

କ. ବ ।

ଚିତ୍ରଗତ, ବିଂ. (ଚିତ୍ର-ଗତ) ଚିତ୍ରାର୍ପିତ, ଚିତ୍ରଲିଖିତ ।

ଚିତ୍ରଗନ୍ଧ, ବି. ନ. (ଚିତ୍ର-ଗନ୍ଧ) ହରିତାଲ ।

ଚିତ୍ରଗୁପ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର ଗୁପ୍ତ) ଯମବିଶେଷ, ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଯମର ଏକ ଯମ; ଯମର ଲେଖକ ।

ଚିତ୍ରଣ, ନ. } ବି. (ଚିତ୍ର-ଅନ ଅନ-ଆ) ଲିଖନ,
ଚିତ୍ରଣା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଚିତ୍ରକରଣ ।

ଚିତ୍ରତ୍ୱକ୍, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ତ୍ୱଚି) ଭୂର୍ଜ୍ଜପତ୍ର ବୃକ୍ଷ ।

ଚିତ୍ରପଟ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ପଟ) ଛବି ଅଙ୍କିତ ହୋଇ-ଥିବା ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡ, ଯଥା,

"ହେ ଚିତ୍ରପଟ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଆଧାର,
ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ନିର୍ମଳ ନିତ୍ୟ ନମସ୍କାର ।"

ଚିତ୍ରପଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିତ୍ର-ପଦ) ଅଷ୍ଟାକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋ-ବିଶେଷ, ଯାହାର ୨ୟ, ୩ୟ, ୫ମ ଏବ ୬ଷ୍ଠ-ବର୍ଣ୍ଣ ଲଘୁ, ଅବଶିଷ୍ଟବର୍ଣ୍ଣ ଗୁରୁ ।

ଚିତ୍ରପାଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିତ୍ର-ପାଦ) ସାରିକାପକ୍ଷିଣୀ ।

ଚିତ୍ରପିଚ୍ଛକ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ପିଚ୍ଛ-କ ଯୋଗ) ମୟୂର ।

ଚିତ୍ରପୁଙ୍ଖ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ପୁଙ୍ଖ) ଶର, ବାଣ ।

ଚିତ୍ରପୃଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ପୃଷ୍ଠ) ଘରଚଟିଆ ପକ୍ଷୀ ।

ଚିତ୍ରଫଳ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ଫଳ) ଚିତଳମାଛ ।

ଚିତ୍ରଫଳକ, ବି. ନ. (ଚିତ୍ର-ଫଳକ) ଯାହା ଉପରେ ଛବି ଅଙ୍କାଯାଏ ।

ଚିତ୍ରଭାନୁ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ଭାନୁ) ଅଗ୍ନି; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଭୈରବ; ଅର୍କବୃକ୍ଷ ।

ଚିତ୍ରମେଖଳ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ମେଖଳା-ଅ) ମୟୂର ।

ଚିତ୍ରଯୋଧୀ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ଯୋଧୀ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଯେ ଅଦ୍ଭୁତରୂପରେ ଯୁଦ୍ଧ କରଇ ।

ଚିତ୍ରରଥ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ରଥ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଗନ୍ଧର୍ବ୍ବ-ବିଶେଷ, ଏ ଦକ୍ଷ କନ୍ୟା ଗର୍ଭରେ କଶ୍ୟପଙ୍କ ଔରସରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, ଯଥା,

"କେତେ ଚିତ୍ରରଥ ଗନ୍ଧର୍ବଚୟ,
ଅଳପ ଧନେ ହେଉଛନ୍ତି କ୍ଷୟ ।"

କୋ. ବ୍ର. ସୁ. ।

ଚିତ୍ରଳ, ବିଂ. (ଚିତ୍ର-ଲ) ଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣ, ନାନାବର୍ଣ୍ଣ ।

ଚିତ୍ରଲେଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବାଣରାଜାର ମନ୍ତ୍ରୀର କନ୍ୟା, ଉଷାର ସଖୀ; ଅପ୍ସରାବିଶେଷ; ୧୮ ଅକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ଯାହାର ୫ମଠାରୁ ୧୦ମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ୧୩ଶ ଏବ ୧୬ଶ ବର୍ଣ୍ଣ ଲଘୁ, ଅବଶିଷ୍ଟ ବର୍ଣ୍ଣ ଗୁରୁ ।

ଚିତ୍ରବଦାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ବଦାଳ) ବାଳିଆମାଛ ।

ଚିତ୍ରଶାଳା, ପୁଂ. } ବି. (ଚିତ୍ର-ଶାଳା, ଇକ-ଆ) ଚିତ୍ର-
ଚିତ୍ରଶାଳିକା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବହୁଳ ଗୃହ, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରକୃତ ଇତିବୃତ୍ତ, ପଦାର୍ଥ, ମୀମାଂସା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଦ୍ୟା ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଏବ ଶିଳ୍ପସାଧିତ କୌତୁହଳୋ-ଦ୍ବୋଧକ ବସ୍ତୁ ସବୁ ସ୍ଥାପିତ ଥାଏ; ଚିତ୍ରକରଣ ଗୃହ ।

ଚିତ୍ରଶିଖଣ୍ଡିଜ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ରଶିଖଣ୍ଡୀ ସପ୍ତର୍ଷି ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ, ଅଙ୍ଗିରାଃ-ଜ) ବୃହସ୍ପତି ।

ଚିତ୍ରଶିଖଣ୍ଡୀ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ଶିଖଣ୍ଡୀ) ମରୀଚି, ଅଙ୍ଗିରା, ଅତ୍ରି, ପୁଲସ୍ତ୍ୟ, ପୁଲହ, କ୍ରତୁ ଓ ବଶିଷ୍ଠ ଏହି ସପ୍ତରୂଷି ।

ଚିତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିତ୍ର-ଆ) ଚିତିସାପ; ମାୟା; ନଦୀ-ବିଶେଷ; ଅପ୍ସରାବିଶେଷ; ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଚନ୍ଦ୍ରମାମୁଖି ଦେଖ ନକ୍ଷତ୍ର ଚିତ୍ରା,
ଉତ୍କଳ ଦେଶେ ଯେହ୍ନେ ଜ୍ୟୋତି ମୁକୁତା ଗୋ ।"

ଚିତ୍ରାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ଅଙ୍ଗ) ହରିତାଳ; ହିଙ୍ଗୁଳ; ସର୍ପ; ପତ୍ରସିଞ୍ଜ ଗଛ ।

ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ର-ଅଙ୍ଗ-ଦ) ନୃପବିଶେଷ, ଶାନ୍ତନୁ ପୁତ୍ର, ବିଚିତ୍ରବୀର୍ଯ୍ୟର ଭ୍ରାତା; ଗନ୍ଧର୍ବ୍ବ-ବିଶେଷ ।

ଚିତ୍ରାଙ୍ଗଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିତ୍ର-ଅଙ୍ଗ-ଦ-ଆ) ରାବଣର ମହିଷୀ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ପତ୍ନୀ ।

ଚିତ୍ରାୟସ, ବି. ନ. (ଚିତ୍ର-ଅୟସ) ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଲୌହ, ଇସ୍ପାତ ।

ଚିତ୍ରାର୍ପିତ, ବିଂ. (ଚିତ୍ର-ଅର୍ପିତ) ଚିତ୍ରଫଳକରେ ଲିଖିତ, ଯଥା,

"ଗୃହେଁ ଗୃହେଁ ତୋ ସରଣି ଝଲୁଝଲୁରେ
ଭରୁଣି ଚିତ୍ରାର୍ପିତପରି ଥିଲ ବସି ।"

ବ. ଚ. ।

ଚିତ୍ରିକ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍ରା-ଇକ) ଚୈତ୍ରମାସ ।

ଚିତ୍ରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନାୟିକାବିଶେଷ ।

ଚିତ୍ରିତ, ବିଂ. (ଚିତ୍ର-ତ) ଯାହା ଚିତ୍ରପଟରେ ଅଙ୍କିତ କରାଯାଇଅଛି, ଚିତ୍ରାର୍ପିତ; ନାନାବର୍ଣ୍ଣ-ବିଶିଷ୍ଟ; ଚିହ୍ନଯୁକ୍ତ ।

ଚିଦୈବୋକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିଦ୍‌=ଅଦ୍ଭୁତ-ଉକ୍ତି) ଆକାଶ-ବାଣୀ ; ଅଦ୍ଭୁତ ବାକ୍ୟ ।

ଚିଦାଗ୍ନି, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍‌-ଅଗ୍ନି) ଜ୍ଞାନମୟ ଅଗ୍ନି, ଜ୍ଞାନସ୍ୱରୂପ ଅଗ୍ନି ।

ଚିଦାଭାସ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍‌-ଆଭାସ) ଜ୍ଞାନର ଆଭାସ, ଜ୍ଞାନର ପ୍ରକାଶ ; ଜ୍ଞାନ ; ଜୀବାତ୍ମା ।

ଚିଦ୍ରୂପ, ବି. ପୁଂ. (ଚିତ୍‌-ରୂପ) ଜ୍ଞାନମୟ, ଆତ୍ମା, ଜ୍ଞାନୀ । ବିଂ. ପ୍ରିୟ; ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତିମାନ୍ ।

ଚିନି, ବି. (ଦେଶଜ) ଶର୍କରା, ଗୁଡ଼ବିକାରବିଶେଷ ।

ଚିନା, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରୌପ୍ୟାଦି ଓଜନର ପରିମାଣବିଶେଷ ।

ଚିନ୍ତକ, ବିଂ. (ଚିନ୍ତ୍‌-ଅକ) ଯେ ଚିନ୍ତା କରେ, ଚିନ୍ତୟିତା ।

ଚିନ୍ତନ, ନ. } ବି. (ଚିନ୍ତ୍‌-ଅନ-ଆ) ଧ୍ୟାନ, ଉପା-
ଚିନ୍ତା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ସନା, ଅନୁଧ୍ୟାନ ; ଭାବନା ଉଦ୍‌ବେଗ ; ସ୍ମରଣ ; ଆଲୋଚନା, କୌଣସି ବିଷୟ ସ୍ଥିର ବା ସ୍ମରଣ କରିବା ନିମିତ୍ତ ମନୋ-ମଧ୍ୟରେ ଆନ୍ଦୋଳନ, ଯଥା,

"ଚିନ୍ତା ଭାମିନୀ ଯେ, ପଳାଇ ଗଲା ଉଚ୍ଛଳେ,
କୁଟିଳକୁମୁଦ ପ୍ରମୋଦ ହେଲା ଦିନ ତାପ ନ ରହିଲା ମନେ ।"
ବି. ଚି ।

ଚିନ୍ତାବେଶ୍ମ, ବି. ନ. (ଚିନ୍ତା-ବେଶ୍ମନ୍) ମନ୍ତ୍ରଣା କରି-ବାର ଗୃହ ।

ଚିନ୍ତାମଣି, ବି. ପୁଂ. (ଚିନ୍ତା-ମଣି) ବାଞ୍ଛିତ ଫଳ-ଦାୟକ ରତ୍ନବିଶେଷ ; ସ୍ପର୍ଶମଣି ; ବ୍ରହ୍ମା ; ବୁଦ୍ଧ-ବିଶେଷ ; (ସ୍ପର୍ଶମଣି ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଯାର ଚିନ୍ତାମଣି ଶିଳକଣା ମଣି
ମୁଁ ପାପିଷ୍ଠୀ କଲି କି କାରଣ ।"
ବି. ଚି

ଚିନ୍ତିତ, ବିଂ. (ଚିନ୍ତ୍‌-ତ) ସ୍ମୃତ ; ଆଲୋଚିତ ; ଭାବିତ, ଚିନ୍ତାକାରକ ; ଚିନ୍ତାଯୁକ୍ତ ; ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରା ହୋଇଅଛି ।

ଚିନ୍ତ୍ୟ, ବିଂ. (ଚିନ୍ତ୍‌-ଯ) ଚିନ୍ତନୀୟ, ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ; ଦୂଷଣୀୟ ।

ଚିନ୍ତ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଚିନ୍ତ୍‌-ଆନ) ଅନୁଧ୍ୟାୟମାନ, ଯାହା ଚିନ୍ତା କରା ହେଉଅଛି ।

ଚିନ୍ମୟ, ବିଂ. (ଚିତ୍‌-ମୟ) ଜ୍ଞାନମୟ, ଈଶ୍ୱର ।

ଚିପିଟ, ଚିପିଟକ, } ବି. ପୁଂ. (ଚିଟ୍‌=ପ୍ରେଷ୍ୟ କରିବା-
ଚିପୁଟ, ଚିବିଟ, } ଅ ନପାତନରେ) ଚୁଡ଼ା ।
ବିଂ. ଚେପ୍ଟା ; (ଚୁଡ଼ା ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଚିପିଟ ଅଛି, ଏଥକୁ ପୁଚ୍ଛି, ଗର୍ଭୀକୁ ଗୋରସ ମିଳିବ କିଛି ।"
ର. ପ ।

ଚିପିବା, କ୍ରି. (ଚୁପ ଶବ୍ଦଜ) ଚୁପ ଦେଇ ସଙ୍କୋଚନ କରିବା, ଯଥା,

"ଚିପି ପଦାଙ୍ଗୁଳି ସ୍ଥିରେ ଦେବ ଗଲି ଦୃଷ୍ଟିପଥକୁ ନ ହୁଡ ।"
ସଂ. ସା ।

ଚିପୁଡିବା, } କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ହସ୍ତଦ୍ୱାରା ସଂପୀଡିତ
ଚୁପୁଡିବା, } କରି ରସ ନିର୍ଗତ କରିବା, ଯଥା,

"ଚନ୍ଦ୍ରରୁ ଚିପୁଡ଼ି ସୁଧାରସ,
ଚିରକ୍ଷିପିଭର ମୁଖେ ଭରି ।"

ଚିମି, } ବି. ପୁଂ. (ଚି-ମିଂ, କ ଯୋଗରେ,
ଚିମିକ, } ଚିମିକ) ଶୁକପକ୍ଷୀ ।

ଚିମୁଟା, } କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଦୁଇ ନଖଦ୍ୱାରା
ଚିମୁଟିବା, } ପୀଡିବା ।

ଚିର, କ୍ରିଂ. ବିଂ. (ଚିରମ୍ ଶବ୍ଦଜ) ବହୁକାଳ, ଅନାଦି-କାଳ । ବି· ନ. ଦୀର୍ଘକାଳ ।

ଚିରକର୍ମ୍ମା, ବିଂ. (ଚିରମ୍‌-କର୍ମ୍ମନ୍) ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରୀ, ଚିର-କ୍ରିୟ ।

ଚିରକାରୀ, ବି. (ଚିର-କାରୀ) ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରୀ ।

ଚିରକ୍ରିୟ, ବିଂ. (ଚିର-କ୍ରିୟ) ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରୀ, ବିଳମ୍ବରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରକ, ଯେ ବିଳମ୍ବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

ଚିରଗୁଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ରାକ୍ଷସୀ, ଡାଆଣୀ ।

ଚିରଜୀବକ, ବି. ପୁଂ. (ଚିରମ୍‌-ଜୀବକ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଜୀବକବୃକ୍ଷ ।

ଚିରଜୀବୀ, } ବି. ପୁଂ. (ଚିରମ୍‌-ଜୀବ-ଇନ)
ଚିରଞ୍ଜୀବୀ, } ବିଷ୍ଣୁ ; କାକ ; ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ; ଶାଲ୍ମଳିବୃକ୍ଷ ; ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମା, ବଳି, ବ୍ୟାସ, ହନୁ-ମାନ, ବିଭୀଷଣ, କୃପ, ପରଶୁରାମ ଏହି ସାତଜଣ

ଚିରଜୀବୀ । ବିଂ. ବହୁକାଳସ୍ଥାୟୀ; ଯାହାର କେବେହେଁ ମୃତ୍ୟୁ ହେବ ନାହିଁ, ଅମର ।

ଚିରଣ୍ଟୀ, } ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିର-ଅଟ, ଈ) ବିବାହିତା
ଚିରଣ୍ଟୀ, } ହେଉ କିମ୍ବା ଅବିବାହିତା ହେଉ ପିତୃଗୃହସ୍ଥିତା କନ୍ୟା, ଯଥା,

"ଚିରଣ୍ଟୀ ବାଳୀ, ଭୋଜନାନ୍ତ ଥାଳୀ,
ଚଣ୍ଡାଳ ବନା କେ ଛୁଇଁବା ଭଳି ।"
ର. ସ ।

ଚିରତ୍ନ, } ବିଂ. (ଚିର-ତ୍ନ, ତନ) ଚିରକାଳୀନ;
ଚିରନ୍ତନ, } ପୁରାତନ; ଯାହା ଅନେକ ଦିନରୁ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି ।

ଚିରନୀହାରବାହ, ବ. (Glacier) ଚିରନୀହାର ରେଖାର ନିମ୍ନଭାଗରେ ଯେଉଁ ବରଫରାଶି ଜମାଟ ହୋଇଥାଏ, କେବେହେଁ ଦ୍ରବୀଭୂତ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଚିରନୀହାରସୀମା, ବ. (Snowline) ପର୍ବତର ଯେଉଁ ଭାଗ ସର୍ବଦା ତୁଷାର-ମଣ୍ଡିତ ତାହାର ନିମ୍ନରେଖା ।

ଚିରମ୍, ଚିରରାତ୍ରାୟ, } କ୍ରି. ବି. ଅଂ. (ଦ୍ୱିତୀୟାଦି
ଚିରସ୍ୟ, ଚିରାତ୍, } ବିଭକ୍ତ୍ୟନ୍ତ) ବହୁକାଳ;
ଚିରାୟ, ଚିରେଣ, ଚିରେ, } ବାରମ୍ବାର ।

ଚିରମିତ୍ର, ବ. ନ. } (ଚିର-ମିତ୍ର, ବନ୍ଧୁ) ଅନେକ ଦିନର
ଚିରବନ୍ଧୁ, ପୁଂ. } ମିତ୍ର, ବହୁକାଳର ବନ୍ଧୁ ।

ଚିରମେହୀ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିର-ମିହ୍-ଇନ) ଗର୍ଦ୍ଦଭ ।

ଚିରମୃଣ, ବ. ପୁଂ. (ଚି-ଇନଭ୍-ଅନ) ଚିଲ୍ଲ, ଚିଲ ।

ଚିରରାତ୍ର, ବ. ନ. (ଚିର-ରାତ୍ରି-ଅ) ବହୁକାଳ ।

ଚିରବଲ୍ୱ, ବ. ପୁଂ. (ଚିର-ବଲ-ବ) କରଞ୍ଜବୃକ୍ଷ ।

ଚିରସୂତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିର-ସୂତା) ବହୁକାଳ ପ୍ରସବିନୀ ଗାଭୀ ।

ଚିରସ୍ଥାୟୀ, ବିଂ. (ଚିର-ସ୍ଥା-ଇନ) ଯାହା ବହୁକାଳ ଥାଏ, ଅବିନଶ୍ୱର ।

ଚିରା, ବିଂ. (ଚୀର ଶବ୍ଦଜ) ଛିଣ୍ଡା, ଅକର୍ମଣ୍ୟ ।

ଚିରାଗତ, ବିଂ. (ଚିର-ଆଗତ) ; ଯାହା ଅନେକ ଦିନରୁ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି ।

ଚିରାୟୁଃ, ବିଂ. (ଚିର-ଆୟୁଃ) ଚିରଜୀବୀ । ବ. ପୁଂ. ଦେବତା ।

ଚିରାଲ, ବ. (ଦେଶଜ) ପତାକା ।

ଚିରି, ବ. ପୁଂ. (ଚି-ରା-ଇ) ଶୁକପକ୍ଷୀ ।

ଚିରିବା, କ୍ରି. ଛିଣ୍ଡାଇବା, ଫାଡିବା ।

ଚିରୁ, ବ. ନ. (ଚିର୍-ଉ) ବାହୁସନ୍ଧି, ସ୍କନ୍ଧ ଓ ବାହୁର ସନ୍ଧିସ୍ଥଳ ।

ଚିରେଟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିରତିକ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ଭୂନିମ୍ବ ।

ଚିର୍ଭଟୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଫୁଟିଫଳ; କାକୁଡ ।

ଚିଲ, ବ. (ଚିଲ୍ଲ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ପକ୍ଷିବିଶେଷ ।

ଚିଲମ, ବ. (ଯାବନିକ) ଗଞ୍ଜାଇ ଓ ଗୁଡାଖୁ ଯହିଁରେ ପିଅଯାଏ ।

ଚିଲମୀଲିକା, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିର-ମୀଲ୍—ଇକ-ଅ, ର=ଲ) ଖଦ୍ୟୋତ; ବିଦ୍ୟୁତ୍; କଣ୍ଠାଭରଣ ।

ଚିଲ୍ଲ, ବ. ପୁଂ. (ଚିଲ୍ଲ୍-ଅ) ଚିଲ ।

ଚିଲ୍ଲାଭ, ବ. ପୁଂ. (ଚିଲ୍ଲ-ଆଭ) ସାମାନ୍ୟ ଚୋର ।

ଚିବି, ଚିବୁ, } ବ. ପୁଂ. (ଚିବ୍=ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା-
} ଇ, ଉ, କ-ଯୋଗ) ଦାଢୀ ।
ଚିବୁକ, } ନ. ଓଷ୍ଠ ।

ଚିହିଁକିବା, କ୍ରି. (ଚମକ ଶବ୍ଦଜ) ଚମକିବା ।

ଚିହ୍ନ, ବ. ନ. (ଚିହ୍ନ-ଅ) କଳଙ୍କ, ଦାଗ; ଲକ୍ଷଣ, ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି କାରଣର ଅନୁମାନ କରାଯାଏ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ଚିହ୍ନା ଯାଏ; ପତାକା, ଧ୍ୱଜ ।

ଚିହ୍ନା, ବି. (ଚିହ୍ନିତ ଶବ୍ଦଜ) ପରିଚିତ ।

ଚିହ୍ନିତ, ବିଂ. (ଚିହ୍ନ୍-ତ) ଚିହ୍ନଯୁକ୍ତ; ଅଙ୍କିତ; ଲକ୍ଷିତ; ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ଚିତ୍କାର, ବ. ପୁଂ. (ଚିତ୍-କାର) ଉଚ୍ଚୈର୍ଧ୍ୱନି, ବଡପାଟି ।

ଚୀନ, ବ. ପୁଂ. (ଚି-ନ, ଇ=ଈ) ମୃଗବିଶେଷ; ଦେଶବିଶେଷ; ଚୀନଦେଶୀୟ ଲୋକ; ତଦ୍ଦେଶୀୟ ସୂକ୍ଷ୍ମବସ୍ତ୍ର; ଧ୍ୱଜ, ପତାକା ।

ଚୀନଜ, ବ. ନ. (ଚୀନ-ଜ) ଇସ୍ପାତ ।

ଚୀନପିଷ୍ଟ, ବ. ନ. (ଚୀନ=ଦେଶବିଶେଷ-ପିଷ୍ଟ) ସିନ୍ଦୁର ବିଶେଷ, ଚିନସିନ୍ଦୁର; ସୀସା ।

ଚୀନା, ବି. (ଦେଶଜ) ଶସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚୀନାମାଳୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାନର ନାମବିଶେଷ ।

ଚୀର, ବି. ନ. (ଚି-ରକ୍, ଇ = ଈ କମ୍ବା କ୍ରୁ = ବିକ୍ଷେପ କରିବା-ଅ) ଛିନ୍ନ ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡ ; ଗଛର ଛାଲ, ଛିନ୍ନବସ୍ତ୍ର ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ଉରେ ଚୀର ଦେଇ ଭର ନ ସହଇ,
ଅଙ୍ଗରେ କାଙ୍ଗରଙ୍କ ।"

ଚୀରଭୃତ୍, ଚୀରୀ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୀର-ଭୃତ୍, ଇନ୍) ତାପସ । ବିଂ. ଚୀରଧାରୀ ।

ଚୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଚର-ତ) କୃତ ; ସଞ୍ଚିତ ; ଅନୁଶୀଳିତ ; ବିଭକ୍ତ ; ଖଣ୍ଡିତ ।

ଚୀର୍ଣ୍ଣପର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଚୀର୍ଣ୍ଣ-ପର୍ଣ୍ଣ) ନିମ୍ବଗଛ ; ଖଜୁରି-ଗଛ ।

ଚୀବର, ବି. ନ. (ଚି-ବରଚ୍) କୌପୀନ, ଚୀର ।

ଚୀବରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଚୀବର-ଇନ୍) ବୌଦ୍ଧସନ୍ନ୍ୟାସୀ ।

ଚୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ସୁଗନ୍ଧ ତୈଳବିଶେଷ ।

ଚୁଆଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଜଙ୍ଗଲି ଜାତିବିଶେଷ ।

ଚୁକ୍କାର, ବି. ପୁଂ. (ଚୁକ୍କ-ଆରୁ-ଅ) ସିଂହନାଦ ।

ଚୁକ୍ତି, ବି. (ଦେଶଜ) ନିୟମ, ସମାଧା, ନିଷ୍ପତ୍ତି ।

ଚୁକ୍ର, ଚୁକ୍ରକ, ବି. ନ. (ଚକ୍-ର ; ଅ = ଉ ; କ) ପାଳଙ୍ଗଶାଗ ।

ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରା, ବି. (ଦେଶଜ) ମୂଷିକଜାତୀୟ ଜନ୍ତୁବିଶେଷ, ଗନ୍ଧମୂଷିକ, ଯଥା,

ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରାକୁ କାଗ ଧଇଲା ଦୁର୍ଯୋଗ,
କିଆଁ ତା ସମ୍ବାଦ ଥିଲା କାହିଁ ଟୋ ।

ବ. ଚି ।

ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଣବିଶେଷ ; ରୋଗ-ବିଶେଷ ।

ଚୁଚୁକ, ଚୁଚୂକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଚୁଚ-ଟୈକ-ଅ) କୁଚାଗ୍ର, ସ୍ତନର ଅଗ୍ରଭାଗ, ଯଥା,

"ଶଙ୍ଖ ମୃଦୁହାସ ଚୁଚୁକ କମ୍ବୁକ,
ସଙ୍ଗ ମଙ୍ଗଳପଦ ଭାଳି ।"

ଜ. ବ ।

ଚୁଙ୍ଗଚୁଙ୍ଗିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଚଗଚଗଆ, ଅସ୍ଥିର ।

ଚୁଙ୍ଗା, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଉଁଶ ନଳ ।

ଚୁଙ୍ଗୁଡ଼ି, ବି. (ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ିଶବ୍ଦଜ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚୁଙ୍ଗୁଡ଼ିଆଦଳ, ବି. ଏକ ପ୍ରକାର ଦଳ ।

ଚୁଞ୍ଚୁ, ବି. ପୁଂ. ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରା । ବିଂ. (କୌଣସି ଶବ୍ଦ ଉତ୍ତାରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହେଲେ) ଖ୍ୟାତ, ଯଥା, ବିଦ୍ୟାଚୁଞ୍ଚୁ ।

ଚୁଟି, ବି. (ଚୂଡ଼ାଶବ୍ଦଜ) କେଶ, ବାଳ ।

ଚୁଡ଼ା, ବି. (ଚିପିଟକଶବ୍ଦଜ) ଧାନ୍ୟରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଖାଦ୍ୟ-ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚୁଡ଼ିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଓଡ଼ଣବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଚୁଡ଼ି, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ହସ୍ତାଭରଣ-ବିଶେଷ ।

ଚୁନ୍ଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୁଦ୍-ଅ,ନ ଆଗମ, ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗରେ ଈ) କୁଟ୍ଟନୀ, କୁଟଣୀ ।

ଚୁପ୍, ବିଂ. (ହିନ୍ଦୀ) ନୀରବ, ମୌନ ।

ଚୁମ୍ବ, (ଚୁମ୍ବ-ଅ) ମୁଖରେ ମୁଖସ୍ପର୍ଶ, ସ୍ନେହରେ ମୁଖ ସଙ୍କୁଚିତ କରି ଚୁକ୍କାର ସହିତ ସ୍ପର୍ଶ, ଯଥା,

"ପ୍ରଣମି ବଶିଷ୍ଠ ମୁନି ଚରଣେ,
ଅର୍ଘ୍ୟ ଘେନ ପ୍ରଭୁ ସାଶ୍ରୁନୟନେ,
ଚୁମ୍ବିଲେ ଭରତ ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ଶିର,
ଆଲିଙ୍ଗି ଆଦରେ ରଘୁପ୍ରବୀର ।"

ବ. ବ ।

ଚୁମ୍ବକ, ବି. ପୁଂ. (ଚୁମ୍ବ-ଅକ) ଲୌହାକର୍ଷକମଣି । ବିଂ. ଧୂର୍ତ୍ତ, ଲମ୍ପଟ ; ସଂଗ୍ରହକର୍ତ୍ତା, ଯେ ନାନା ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ଅନେକ ବିଷୟ ସଂଗ୍ରହ କରେ ; ଏକ ଦେଶାଭିଜ୍ଞ ; ଚୁମ୍ବନକାରୀ, ଯେ ଚୁମ୍ବନ କରେ ।

ଚୁମ୍ବନ, ବି. ନ. (ଚୁମ୍ବ-ଅନ) ମୁଖରେ ମୁଖସ୍ପର୍ଶ, ଚୁମ୍ବା, ଯଥା,

"ଲଭେ ହୋଇ ଦ୍ୱିଧା,
ଚୁମ୍ବନ ସୁବିଧା ବିଧାନେ ସୁଦକ୍ଷା କର ।"

କେ. ଗୌ ।

ଚୁମ୍ବିତ, ବିଂ. (ଚୁମ୍ବ-ତ) ଯାହାକୁ ଚୁମ୍ବନ କରା ଯାଇ-ଅଛି, ସ୍ପୃଷ୍ଟ, ସଂଯୁକ୍ତ, ମିଳିତ ।

ଚୁଲ୍ଲକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୁଲ୍ଲ-ଅକ-ଈ) ଶିଶୁମାର, ପାଣି-ବିଶେଷ; ନଦୀଆଲିଙ୍ଗିତର ପରପାର ।

ଚୁଲ୍ଲା, ଚୁଲ୍ଲି, ଚୁଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୁଲ୍ଲ୍-ଅ-ଆ,ଇ,ଈ) ଅଗ୍ନିସ୍ଥାନ, ଚୁଲ୍ଲୀ; ଚିତା, ଦାହସ୍ଥାନ ।

ଚୁଲିଝୁଣ୍ଟିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଦ ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଚୁଲିଝୁଣ୍ଟିଆ ସୁପଦେ ।"

ଲ. ବ ।

ଚୂଡ଼ା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୁଦ୍-ଅ, ଚୁଦ୍=ଚୂଡ଼) ସଂସ୍କାର ବିଶେଷ; ମୟୂରଶିଖା; ମସ୍ତକର ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ଶିଖା, ଚୁଟି, କେଶ; ଅଗ୍ରଭାଗ; ଶୃଙ୍ଗ, ଶିଖର; ଶିରୋଭୂଷଣ, ମୁକୁଟ; ବାହୁଭୂଷଣ, ଚୁଡ଼ି; ଭୂଷଣ; (ଅଗ୍ରଭାଗ ଅର୍ଥରେ), ଯଥା,

"କବୋବର ବନମଣି ଅରକ୍ତ କରଣ,
କାଞ୍ଚନ ଶିଖର ଚୂଡ଼ା ଚୁମ୍ବିଛି ବହନ ।"

କ. ବ ।

ଚୂଡ଼ାକରଣ, ବି. ନ. (ଚୂଡ଼ା-କୃ-ଅନ) ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ ଏହି ତିନି ବର୍ଣ୍ଣର ସଂସ୍କାରବିଶେଷ, ଏହି ସଂସ୍କାରରେ ସମସ୍ତ ମସ୍ତକ ମୁଣ୍ଡନ କରି ମଧ୍ୟସ୍ଥଳରେ ଅଳ୍ପମାତ୍ର କେଶ ଅର୍ଥାତ୍ ଶିଖା ରଖି ଦିଆଯାଏ ।

ଚୂଡ଼ାନ୍ତ, ବି. ନ. (ଚୂଡ଼ା-ଅନ୍ତ) ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି; ଚୂଡ଼ାର ଅନ୍ତ, ଚୂଡ଼ାର ଶେଷ; ଶେଷ ସୀମା, ପରାକାଷ୍ଠା ।

ଚୂଡ଼ାମଣି, ବି. ପୁଂ. (ଚୂଡ଼ା-ମଣି) ଶିରୋରତ୍ନ, ଶିରୋଭୂଷଣ । ବିଂ. ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଚୂତ, ବି. ପୁଂ. (ଚ୍ୟୁଷ-ଅ) ଆମ୍ରବୃକ୍ଷ । ନ. ଆମ୍ର; (ଚୁଲ-ଅ) ଗୁହ୍ୟଦ୍ୱାର; ପ୍ରସବଦ୍ୱାର ।

ଚୂନ, ବି. (ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦଜ) କ୍ଷାରବିଶେଷ, ପ୍ରସ୍ତର ଶମ୍ବୁକାଦି ଭସ୍ମ ।

ଚୂନା, ବି. (ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦଜ) ଗୁଣ୍ଡ; ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

"ମାଡ ମାରି ହାଡ କରିବ ଚୂନା,
ରଖିବଟି କାଲି କନାର କନା ।"

ଚୂମ୍ପି, ବି. (ଦେଶଜ) ଭୁଷି, ଶସ୍ୟାଦିର ଚୋପା ।

ଚୂରିବା, କ୍ରି. (ଚୂର୍ଣ୍ଣଶବ୍ଦଜ) ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ।

ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଚୂର୍ଣ୍ଣ-ଅ) ଧୂଳି, ଗଣ୍ଡି; ଅବୀର; ସୁଗନ୍ଧଧୂଳି; ଚୂନ; ଶକ୍ତୁ । ବିଂ. ଯାହା ଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛି; ଯାହା ନଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି ।

ଚୂର୍ଣ୍ଣକ, ବି. ପୁଂ. (ଚୂର୍ଣ୍ଣ-କ) ଗୁଣ୍ଡା, ଧୂଳି; (ଚୂର୍ଣ୍ଣ-ଅକ) ଛତୁ । ନ. ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ; ଆଭାସ, ଅଭିପ୍ରାୟପ୍ରଦର୍ଶନ ।

ଚୂର୍ଣ୍ଣକାର, ବି. ପୁଂ. (ଚୂର୍ଣ୍ଣ କାର) ଚୂନବ୍ୟବସାୟୀ ଜାତି ।

ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ, ବି. ପୁଂ. (ଚୂର୍ଣ୍ଣ-କୁନ୍ତଳ) ଅଳକା, ଯଥା,

"କଟିଣ ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ, ପଡଥିବ ଅର୍ଦ୍ଧଭାଲ ।"

ବୈ. ବ ।

ଚୂର୍ଣ୍ଣଚଉଁରା, ବି. (ଦେଶଜ) ଏକ ମହାଲ ଚୂନଘର, ଯଥା,

"ସୀପଦଣ୍ଡୀ ଲଭି ମସାଲପନ୍ତି ଧରି ଭଉଁର,
କଡ କଡଲ୍ଲିକ ବେଢ଼ି କ ଶୋଭା ଚୂର୍ଣ୍ଣଚଉଁରା ।"

ଲ. ବ ।

ଚୂର୍ଣ୍ଣନ, ବି. ନ. (ଚୂର୍ଣ୍ଣ-ଅନ) ଗୁଣ୍ଡା କରିବା, ଚୂରିବା ।

ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ, ବିଂ. (ଚୂର୍ଣ୍ଣ-ତ) ଯାହା ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରା ହୋଇଅଛି, ଚୂର୍ଣ୍ଣୀକୃତ ।

ଚୂର୍ଣ୍ଣି, ଚୂର୍ଣ୍ଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚର=ସ୍ରୋତରେ ଗମନ କରିବା-ନି; ଅଥବା ଚୂର୍ଣ୍ଣ=ପ୍ରେରଣ କରିବା-ଇ; ବା ଚୂର୍=ଦଗ୍ଧ କରିବା-ତ) କପର୍ଦ୍ଦକ, କଉଡ଼ି; ନଦୀବିଶେଷ; ପତଞ୍ଜଳିକୃତ ଭାଷ୍ୟ ।

ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭୂତ, ବିଂ. (ଚୂର୍ଣ୍ଣ-ଭୂତ, ଈ-ଆଗମ) ଯାହା ଚୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଯାଇଅଛି ।

ଚୂଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୂଲ୍-ଅ) ଚୂଡ଼ା; ପ୍ରାସାଦୋପରସ୍ଥ ଶିରୋଗୃହ ।

ଚୂଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୂଲ୍-ଅକ-ଆ) ହସ୍ତିକର୍ଣ୍ଣମୂଳ; ନାଟକାଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ଚୂଷଣ, ବି. ନ. (ଚୂଷ୍-ଅନ) ଜିହ୍ୱାଦ୍ୱାରା ରସାକର୍ଷଣ ।

ଚୂଷ୍ୟ, ବିଂ. (ଚୂଷ-ଯ) ରସାକର୍ଷଣ ଯୋଗ୍ୟ ।

ଚେଇଁବା, କ୍ରି. (ଚେତନଶବ୍ଦଜ) ଜାଗିବା, ଯଥା,

"ଚେଇଁ ଶୋଇବ ଯେ, ତାକୁ ଉଠାଇବ କେ ।"

ଚେକା, ବି. (ଦେଶଜ) ଘାସସଂଲଗ୍ନ ଚକ୍ରାକାର ମୃତ୍ତିକା ଖଣ୍ଡ; ଚକ୍ରାକୃତ ।

ଚେଙ୍ଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ଦାଗ; ଦଗା ।

ଚେଙ୍ଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚେଟ, ଚେଟକ, ଚେଡ଼, } ବି. ପୁଂ. (ଚିଟ୍-ଅ, କ)
ଚେଟିକା, ଚେଟୀ, ଚେଡ଼ୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିଟ୍-ଟିକା, ଈ, ଈ) } ଦାସ, ଦାସୀ; ଉପନାୟକ, ଉପନାୟିକା । ଯଥା,

"ଚନ୍ଦ୍ରେ ଶିବିକାର ଆବରଣ ଫେଡ଼ି,
ଜେମାକୁ ଦେଖିଲେ ତନ୍ଦ୍ରାଗତ ଚେଡ଼ୀ ।"
ନ. କେ ।

ଚେତ୍, ଅଂ. (ଚିତ୍-ଅ) ଯଦି; ବିବେଚନା ।

ଚେତଃ, ବି. ନ. (ଚେତ୍-ଅସ୍) ଚିତ୍ତ, ମନ, ଅନ୍ତଃକରଣ ।

ଚେତକ, ବିଂ. (ଚେତ୍-ଅକ) ଉଦ୍‌ବୋଧକ, ଯେଉଁ ଲୋକ ବସ୍ତୁ ଓ ବିଷୟକୁ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦିଏ ।

ଚେତନ, ବି. ପୁଂ. (ଚେତ୍-ଅନ) ଆତ୍ମା, ଜୀବ । ନ. ଚିତ୍ତ । ବିଂ. ଚୈତନ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ, ଜାଗ୍ରତ ।

ଚେତନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚେତ୍-ନା) ସଂଜ୍ଞା, ବୁଦ୍ଧି, ଜ୍ଞାନ, ଚୈତନ୍ୟ । ବିଂ. ଜୀବ, ଜନ୍ତୁ, ଚୈତନ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହାର ଜୀବନ ଅନୁଭବ ଓ ଗତିଶକ୍ତି ଅଛି; ଜାଗ୍ରତ, ଯେ ସର୍ବଦା ଚେତନ ବା ସାବଧାନ ଅଛି ।

ଚେତିବା, କ୍ରି. (ଚେତନ ଶବ୍ଦଜ) ଜାଣିବା; ଜାଗ୍ରତ ହେବା, ସତର୍କ ହେବା; ସ୍ମରଣ କରିବା ।

ଚେତେଇଲା, ଚିତେଇଲା, } କ୍ରି. ବି. (ଚେତନ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେଲା, ମନେ କରାଇ ଦେଲା ।

ଚେଦି, ବି. ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ, ଚନ୍ଦେଲ ଦେଶ; ବଂଶବିଶେଷ; ତଦ୍ଦେଶୀୟ ଲୋକ ।

ଚେପ୍ଟା, ବିଂ. (ଚିପିଟ ଶବ୍ଦଜ) ଚେପା, ଚୌଡ଼ା ।

ଚେମା, ବି. (ଦେଶଜ) ଚେପ୍ଟା ।

ଚେମଡ଼ା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଯାହା ସହଜରେ ଛାଡ଼େ ନାହିଁ ।

ଚେୟ, ବିଂ. (ଚି-ଅ) ଚୟନୀୟ; ଯାହା ତୋଳିବାର ଉଚିତ ।

ଚେୟାଡ଼, ବି. ଶର, ଯଥା,

"ସମର୍ପି ଦେଲୁ କାମ ଚେୟାଡ଼କୁ ।"

ଚେର, ବି. (ଦେଶଜ) ମୂଳ ।

ଚେରରାଜ୍ୟ, ବି. ଏହାର ଉତ୍ତରରେ କର୍ଣ୍ଣାଟ, ଦକ୍ଷିଣରେ ସମୁଦ୍ର, ଏବଂ ପଶ୍ଚିମରେ କେରଳ ଦେଶ ।

ଚେଲ, ବିଂ. (ଚିଲ୍-ଅ) ଅଧମ, ଚେଲା । ବି. ନ. ବସ୍ତ୍ର, ପଟଚ୍ଛଦ, ଯଥା,

"ଯୁଝୁଁଥିଲେ ସାର ଅସାର ଗହଳେ,
ପୋଛୁଥାଇ ବାଳା ଅଶ୍ରୁ ଚେଲାଞ୍ଚଳେ ।"
ନ. କେ ।

ଚେଲା, ବି. ପୁଂ. ବୈଷ୍ଣବପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ସେବକ, ଠେହେଲିଆ ।

ଚେଲି, ବି. (ଚେଲ ଶବ୍ଦଜ) ପଟ୍ଟବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଚେଲିକା, ଚେଲୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚେଲ-କ) ପଟ୍ଟବସ୍ତ୍ର, ଚେଲିର ଲୁଗା ।

ଚେଷ୍ଟମାନ, ବିଂ. (ଚେଷ୍ଟ୍-ଆନ) ଯେ ଚେଷ୍ଟା କରୁଅଛି, ଉଦ୍ୟୋଗୀ ।

ଚେଷ୍ଟା, ସ୍ତ୍ରୀ. ଚେଷ୍ଟିତ, ନ. } ବି. (ଚେଷ୍ଟ୍-ଆ, ତ) କାୟିକ ବ୍ୟାପାର, ଅଭୀଷ୍ଟସାଧକ ଅନିଷ୍ଟନାଶକ କ୍ରିୟା; ବ୍ୟାପାର; କର୍ମ, କାର୍ଯ୍ୟ; ଗତି; ସାହସ; ଯତ୍ନ; ଉଦ୍ୟୋଗ ।

ଚେଷ୍ଟିତ, ବିଂ. (ଚେଷ୍ଟ୍-ତ) ସଚେଷ୍ଟ, ଯେ ଚେଷ୍ଟା କରେ ।

ଚେହେରା, ବି. ପୁଂ. (ହିନ୍ଦି) ବଦନ ।

ଚୈତନ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଚେତନ-ଯ) ଭଗବାନଙ୍କର ଅଂଶାବତାର, ଆତ୍ମା । ନ. ଚେତନର ଧର୍ମ, ଜ୍ଞାନ, ଚେତନା, ଜାଗରଣ; ବ୍ରହ୍ମ; ପ୍ରକୃତି; ବୋଧ ।

ଚୈତ୍ତ, ବି. ନ. (ଚିତ୍ତ-ଅ) ବୌଦ୍ଧମତରେ ବିଜ୍ଞାନ ଭିନ୍ନ ସ୍କନ୍ଧ ।

ଚୈତ୍ୟ, ବି. ନ. (ଚିତ୍ୟ-ଅ) ପୂଜାସ୍ଥାନ, ଯଜ୍ଞସ୍ଥାନ; ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ଦେବାଳୟବିଶେଷ; ମନୁଚମଣ୍ଡା । ପୁଂ. ଶ୍ମଶାନତରୁ; ରଥ୍ୟାବୃକ୍ଷ; ପୂଜନୀୟ ବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଚିତାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଚୈତ୍ର, } ବି. ପୁଂ. (ଚୈତ୍ରୀ-ଅ, ଇକ)
ଚୈତ୍ରିକ, } ବସନ୍ତକାଳର ୨ୟ ମାସ, ମଧୁମାସ ।

ଚୈତ୍ରମଖ, ବି. ପୁଂ. (ଚୈତ୍ର-ମଖ) ଚୈତ୍ରମାସର ଉତ୍ସବ ।

ଚୈତ୍ରରଥ, ବି. ନ. (ଚିତ୍ରରଥ-ଅ) କୁବେରର ଉଦ୍ୟାନ ।

ଚୈତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚିତ୍ରା-ଅ) ଚିତ୍ରାନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତା ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ଚୈଦ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଚେଦ୍-ଯ) ଶିଶୁପାଳ । ବିଂ. ଚେଦ୍‌ଦେଶୀୟ ; ଚେଦ୍‌ବଂଶୀୟ ।

ଚୈଲଧାବ, ବି. ପୁଂ. (ଚୈଲ-ଧାବ-ଅ) ରଜକ, ଧୋବା ।

ଚୋକ୍ଷ, ବିଂ. (ଚୁକ୍ଷ୍-ଷ୍,ଣ୍-କ) ଦକ୍ଷ, ନିପୁଣ ; ତୀକ୍ଷ୍ଣ; ମନୋଜ୍ଞ; ନିର୍ମ୍ମଳ ; ଶୀଘ୍ର । ପୁଂ. ପର୍ବତ ବନ-ପ୍ରଦେଶ ।

ଚୋଖ, ବି. (ଯାବନିକ) କ୍ରୋଧ, ଯଥା,

"ଚୋଖରେ ଲଳିତା ଭାଷେ, କିହି ନାହିଁ ତୁମ୍ଭେ କେସେ,
ଷଣ୍ଢର ମାତର ତାହାର ସୁତର ଏଥିକି କର ଏ ଅଶେ ।"
ବି. ଚି ।

ଚୋଖା, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ତୀକ୍ଷ୍ଣ; ବିଶୁଦ୍ଧ ।

ଚୋଗି, ବି. (ଯାବନିକ) ରାଗିଣୀବିଶେଷ ।

ଚୋଗା, ବି. (ଯାବନିକ) ପୋଷାକବିଶେଷ ।

ଚୋଚମିବା, କ୍ରି. ଚୁଷିବା ।

ଚୋଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅସ୍ତ୍ରର ଆଘାତ ; ବାର, ଥର, ଯଥା,

"ଭଲ୍ଲରେ ଭଲ ଭଲ୍ଲ ଭୂଷିଲେ, ମଲ୍ଲ ଯୁଝିଲେ ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ ଭୁଲେ
ଖଡଗ ଚୋଟ ପରୀକ୍ଷା କଲେ ଖଡଗପରେ ଯେ ।"
ଲ. ବ ।

ଚୋଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୁଟ୍-ଅ) ଶାଟୀ, ଶାଢୀ ।

ଚୋଦନା, ବି. (ଚୋଦ୍-ଅନ-ଆ) ପ୍ରେରଣ ; ବିଧାନ; ତର୍କ୍କନା ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତନା ।

ଚୋଦୟିତା, ବିଂ. (ଚୋଦ୍-ତୃ=ଚୋଦୟିତୃ) ପ୍ରେରକ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ।

ଚୋଦିତ, ବିଂ. (ଚୋଦ୍-ତ) ପ୍ରେରିତ ; ନିୟୋଜିତ ।

ଚୋଦ୍ୟ, ବି. ନ. (ଚୁଦ୍-ଯ) ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରଶ୍ନ । ବିଂ. ପ୍ରେରଣଯୋଗ୍ୟ ।

ଚୋପ, ବି. (ଦେଶଜ) ରାଗ ।

ଚୋପନ, ବି. ନ. (ଚୁପ୍-ଅନ) ମନ୍ଦ ଗମନ; ଚୁପ୍ ଯିବା; ଚୁପ କରି ରହିବା, ମୌନ ।

ଚୋପା, ଚୋପି, ବି. ଛେଲି; ବୃକ୍ଷାଦିର ବଲ୍କଳ ।

ଚୋର, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୌରି-ଅ) ପରଦ୍ରବ୍ୟ ଅପ-ହାରକ, ତସ୍କର, ଯେ ଚୋରି କରେ । ନ. ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଚୋରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୌର-ଇ-କ + ଆ) ତସ୍କରତା, ଚୋରି ।

ଚୋରିତ, ବିଂ. (ଚୌରି-ତ) ଅପହୃତ; ଯାହା ଚୋରି ହୋଇଅଛି ।

ଚୋଲ, ବି. ପୁଂ. (ଚୁଲ-ଅ) ଦେଶବିଶେଷ; ତାଞ୍ଜୋର, ପାଣ୍ଡ୍ୟମଣ୍ଡଳର ଉତ୍ତର ପିନାକିନୀ ନଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଦେଶର ସୀମା, ଯଥା,

"ଏ ଉଭସାଙ୍କୁ ଖଡବ ଚୋଲେ ଚଞ୍ଚଳତା ।"
ଲ. ବ ।

ଚୋଲକ, ବି. ପୁଂ. (ଚୁଲ୍-ଅକ) ବର୍ମ୍ମ; ସାଞ୍ଜୁ; ବଲ୍କଲ, ଛାଲ ।

ଚୋଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାଞ୍ଚୁଳି; ଘାଗୁରା ।

ଚୋବାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଚର୍ବଣ ଶବ୍ଦଜ) ଦନ୍ତଦ୍ୱାରା ପେଷଣ କରିବା ।

ଚୋଷ୍ୟ, ବିଂ. (ଚୁଷ୍-ଯ) ଯାହା ଚୁଷି ବା ଚୋଚମି କରି ଖାଇବାକୁ ହୁଏ ।

ଚୌକ, ବି. (ଚତୁଷ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଚୌତ୍ର; ଚୂରପଣ; ଚୌକାଠ; ଘରର ଚାରିପାଖ ସ୍ଥିତ ଖୁମ୍ବାପର କାଷ୍ଠଖଣ୍ଡମାନ ।

ଚୌକସ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ମନୋଯୋଗୀ; ସତର୍କ ।

ଚୌପିଠିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ସବୁକାର୍ଯ୍ୟରେ ଦକ୍ଷ ।

ଚୌକା, ବି. (ଚତୁଷ୍କୋଣ ଶବ୍ଦଜ) ଚାରିକୋଣିଆ; ପାକସ୍ଥାନ; ଗଡଆ; ଲିପିବା ।

ଚୌକାଠ, ବି. ନ. (ଚୌ-କାଠ) ଦ୍ୱାରବନ୍ଧ ।

ଚୌକୀ, ବ. (ଚତୁଷ୍କୀ ଶବ୍ଦଜ) କାଷ୍ଠାସନ; ପହରା; ରକ୍ଷା ।

ଚୌକିଆ, ଚୌକିଦାର, ବ. ପ୍ରହରୀ, ଜଗୁଆଳୀ ।

ଚୌଠ, } ବ. (ଚତୁର୍ଥ ଶବ୍ଦଜ) ଚାରିର ଭାଗର
ଚୌଥ, } ଏକ ଭାଗ, ¼ ଅଂଶ ।

ଚୌଠୀ, ବ. (ଚତୁର୍ଥୀର ଅପଭ୍ରଂଶ) ବିବାହର ପର ୪ର୍ଥ ଦିବସର କାର୍ଯ୍ୟବିଶେଷ ; ତିଥିବିଶେଷ ।

ଚୌଡ଼, ଚୌଲ, ବ. ନ. (ଚୂଡ଼-ଅ) ଚୂଡ଼ାକରଣ ସଂସ୍କାର ।

ଚୌଡ଼ା, ବ. (ଦେଶଜ) ପ୍ରସ୍ଥପରିମାଣ; ପରିସର, ଓସାର ।

ଚୌଥ, (ଚତୁର୍ଥ ଶବ୍ଦଜ) ¼ ଅଂଶ, ଚାରିର ଭାଗର ଏକ ଭାଗ, ଚୌଠ ।

ଚୌଦ, ବ. (ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ, ଶବ୍ଦଜ) ୧୪ ସଂଖ୍ୟା ।

ଚୌଧୁରୀ, ବ. (ଚତୁର୍ଦ୍ଧୁରୀ ଶବ୍ଦଜ) ଆଖ୍ୟାବିଶେଷ; ମୋଟା; ଗ୍ରାମ ବା ବଜାରର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଚୌପାଢୀ, ବ. (ଚତୁଷ୍ପାଠୀ ଶବ୍ଦଜ) ଚାରି ବେଦ ଅଧ୍ୟୟନ ସ୍ଥାନ, ଟୋଲ; ଗୃହ ବାହାରରେ ବସିବା ସ୍ଥାନ ।

ଚୌମ୍ବକ, ବଂ. (Magnetic) (ଚୁମ୍ବକ-ଅ) ଆକର୍ଷକ; ଚୁମ୍ବକସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ଚୌର, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୋର-ଅ) ଚୋର, ଯେ ଚୋରି କରେ ।

ଚୌରି, ଚୌରିକା, ଚୌର୍ଯ୍ୟ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚୋର-ଇ, କ-ଆ, ଈ) ତସ୍କରତା, ଚୋରି ।

ଚୌର୍ଯ୍ୟ, ବ. ନ. (ଚୋର-ଯ) ତସ୍କରତା, ଚୋରି ।

ଚୌସାର, ବ. (ଚତୁଃସାର ଶବ୍ଦଜ) ପଶାପାଲି ।

ଚ୍ୟବନ, ବ. ପୁଂ. (ଚ୍ୟୁ-ଅନ) ଋଷିବିଶେଷ, ଭୃଗୁ-ନନ୍ଦନ, ପୁଲୋମାର ଗର୍ଭରେ ଭୃଗୁର ଔରସରେ ଏହାଙ୍କର ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା; କ୍ଷରଣ, ସ୍ରବଣ, ଗଳନ; ଭ୍ରଂଶ ।

ଚ୍ୟୁତ, ବଂ. (ଚ୍ୟୁ-ତ) ଭ୍ରଷ୍ଟ, ପତିତ; କ୍ଷରିତ; ଗଳିତ; ନଷ୍ଟ; ଚଞ୍ଚଳ ।

ଚ୍ୟୁତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଚ୍ୟୁ ତି) କ୍ଷରଣ; ପତନ; ହାନି; ନାଶ ।

ଚ୍ୟୋତ, ବ. ପୁଂ. (ଚ୍ୟୁତ-ଅ) କ୍ଷରଣ; ପତନ; ହାନି; ନାଶ ।

ଚ୍ୟୋତିତ୍ରୁ, ବଂ. (ଚ୍ୟୁତି-ଇତ୍ରୁ) କ୍ଷରଣଶୀଳ; ବିନାଶ-ଶୀଳ ।

——:୦:——

ଛ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ସପ୍ତମ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣସ୍ଥାନ ଜିହ୍ୱା ମୂଳ । ବଂ. (ଛେ-ଅ) ନିର୍ମ୍ମଳ; ତରଳ; ଛେଦକ; କର୍ତ୍ତିତ । ବ. ପୁଂ. ଛେଦ; ଖଣ୍ଡ । ନ. ଗୃହ; ମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

ଛଅ, ବଂ. ୬ ସଂଖ୍ୟା ।

ଛଅର, ବ. (କ୍ଷୌର ଶବ୍ଦଜ) କେଶଚ୍ଛେଦନ ।

ଛଇ, ବ. (ଛବି-ଶବ୍ଦଜ) ବାହ୍ନି, ଚିତ୍ର ।

ଛଇଲ, ବଂ. (ଛବିଲ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ସୁନ୍ଦର, ବେଶବିନ୍ୟାସଦ୍ୱାରା ମନୋହର ।

ଛଇଲା, ଛଇଲୀ, ବଂ. (ଛବିଲ-ଶବ୍ଦଜ) ସୁନ୍ଦରୀ, ଯଥା,

"ବେଗେ ପଳାଇଲା ଛଇଲା
ଘନ ଭୟେ ଅଧୀରା ।"

ନ. କେ ।

ଛଉ, ବ. (ଦେଶଜ) ପର୍ବ୍ବବିଶେଷ; ରୋଗବିଶେଷ ।

ଛଉକା, ବଂ. (ଦେଶଜ) ଚତୁର ।

ଛକ, ବ. (ଦେଶଜ) ଚତୁଷ୍ପଥ ମିଳିତ ସ୍ଥାନ, ଯଥା,

"ଛନ୍ଦ ଭେଦ ଯୋଜିବାକୁ ଅମର,
ଛକେ ଛକେ ଜଗି ଅଛନ୍ତି ଚର ।"

ଛକାଛକି, (ଦେଶଜ) ଜଗାଜଗି ।

ଛକିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଜଗିବା ।

ଛଗଣ, ବ. ନ. (ଛନ-ଗଣ) ଶୁଷ୍କ ଗୋମୟ, ଘଷି ।

ଛଞ୍ଚିବା, କ୍ରି. (ସଞ୍ଚୟ ଶବ୍ଦଜ) ସଞ୍ଚୟ କରିବା ।

ଛଟକ, (ଛଟା ଶବ୍ଦଜ) ସୁନ୍ଦର, ଶୋଭା, ଯଥା,

"କଟକ ନର୍ମ୍ମାଣ ଛଟକ ଦେଖି ।"

ନ, କେ ।

ଛଟପଟ, ବ. (ଦେଶଜ) କଲବଲ, ଯଥା,

"ଛୁଟି ଯାଇ ବଡେଇନା, ଛଟପଟ ହେବ ସିନା ।"

ବ, ଗୌ ।

ଛଟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଛୋ-ଅଟ୍—ଆ) ଦୀପ୍ତି; ଆଲୋକ; ଶୋଭା; ସମୂହ, ଯଥା,

"ଛଟା ତାହା କଟାକ୍ଷର ଛୁଇ ଦେଇନ ବକ୍ଷର ।"

ବ. ବି ।

ଛଟାଙ୍କି, ବ. (ଦେଶଜ) ସେରକର ଷୋଡଶାଂଶ; ପରମାଣବିଶେଷ; ତରଳ ପଦାର୍ଥର ପରମାଣ ଓ ଓଜନବିଶେଷ ।

ଛଟାଫଳ, ବ. ପୁଂ. (ଛଟା-ଫଳ) ଗୁବାକ ବୃକ୍ଷ; ଗୁଆ ।

ଛଟାଭା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଛଟା-ଆଭା) ବିଦ୍ୟୁତ୍ ।

ଛଡ଼, }
ଛଢ଼, } ବ. (ଦେଶଜ) ହାଡବାଡ ।

ଛଣ, ବ. (ଷଣଦେଶଜ) ଶୁଷ୍କ ତୃଣବିଶେଷ ।

ଛଣା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପରିଷ୍କୃତ, ଯଥା,

"ଛଣା ସୁଧାସର ପଣାରୁ ମଧୁର ଲାଗୁଥିଲା ଶ୍ୟାମ ପ୍ରୀତି ।"

ଛଣୀ, ବ. (ଷଣ ଶବ୍ଦଜ) ଛଣପାଟନିର୍ମିତ ରଜ୍ଜୁ, ଟଙ୍କା ରଖିବା ଥଳୀ ।

ଛତର, ବ. (ସତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ଦେବାବର୍ତ୍ତ, ସଦାବାନ ।

ଛତରା, ବ. (ଦେଶଜ) ଭଣ୍ଡ ।

ଛତା, ବ. (ଛତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ଆତପତ୍ର ।

ଛତାଉଣୀ, ବ. (ଶତାବରୀ ଶବ୍ଦଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଛତଅ, ବ. (ଦେଶଜ) ଜହ୍ନାର ମଲି ।

ଛତୁ, ବ. (ଶକ୍ତୁ ଶବ୍ଦଜ) ଯବାଦ ଚୂର୍ଣ୍ଣ; ଅବ୍ୟକ୍ତପୁଷ୍ପକ ବୃକ୍ଷ ।

ଛତ୍ର, ଛତ୍ତ୍ର, ବ. ନ. (ଛଦ୍-ତ୍ର) ଆତପତ୍ର, ଛତା; ଅଚ୍ଛାଦନ ।

ଛତ୍ରଖିଆ, ଛତରଖିଆ, ବିଂ. (ଶତ୍ର-ଶବ୍ଦଜ) ମାଗିଖିଆ, ଭିକାରୀ ।

ଛତ୍ରଧର, ଛତ୍ରଧାର, ଛତ୍ରଧାରୀ, } ବିଂ. (ଛତ୍ର-ଧର, ଧାର, ଧାରୀ) ଛତାଧରା, ଯେ ଛତ୍ର ଧାରଣ କରେ ।

ଛତ୍ରପତି, ବ. ପୁଂ. (ଛତ୍ର-ପତି) ରାଜା ।

ଛତ୍ରପତ୍ର, ବ. ନ. (ଛତ୍ର-ପତ୍ର) ସ୍ଥଳପଦ୍ମ । ପୁଂ. ଭୂର୍ଜ୍ଜପତ୍ର ବୃକ୍ଷ ।

ଛତ୍ରପୁଷ୍ପ, ବ. ପୁଂ. (ଛତ୍ର—ପୁଷ୍ପ) ତିଳକ ବୃକ୍ଷ ।

ଛତ୍ରଭଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଛତ୍ର-ଭଙ୍ଗ) ବୈଧବ୍ୟ; ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ; ନୃପନାଶ, ଅରାଜକତା ।

ଛତ୍ରା, ବ. ଘାନମହୁରି; ଧନିଆ ।

ଛତ୍ରାକୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ରାସ୍ନା ।

ଛତ୍ରୀ, ବ. ପୁଂ. (ଛତ୍ର-ଇନ୍) ନାପିତ, ଭଣ୍ଡାର, ବାରକ । ବିଂ. ଛତ୍ରଧାରୀ, ଛତାଧରା ।

ଛଦ୍ୱର, ବ. ପୁଂ. (ଛଦ୍-ବର) ଗୃହ; କୁଞ୍ଜ ।

ଛଦ, ବ. ପୁଂ. (ଛଦ୍-ଅ) ପତ୍ର; ପକ୍ଷ, ପର; ଅଚ୍ଛାଦନ; ତମାଳ ବୃକ୍ଷ ।

ଛଦନ, ବ. ନ. (ଛଦ୍-ଅନ) ଆଚ୍ଛାଦନ; ପତ୍ର; ପକ୍ଷ; ତେଜପତ୍ର ।

ଛଦିଃ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଛଦ୍-ଇସ୍) ଛଦ, ଚାଳ; ଅଚ୍ଛାଦନ ।

ଛଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଛଦ୍-ର) ଗୃହାଚ୍ଛାଦନ, ଛଦ, ଚାଳ; ଅଚ୍ଛାଦନ ।

ଛଦ୍ମ, ବ. ନ. (ଛଦ୍-ମନ୍) ଛଳ, କପଟ ।

ଛଦ୍ମବେଶ, ବ. ପୁଂ. ଲୋକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତାରଣା କରିବା ନିମିତ୍ତ ଯେଉଁ ବେଶ କରାଯାଏ, କପଟବେଶ ।

ଛଦ୍ମବେଶୀ, ବିଂ. (ଛଦ୍ମ-ବେଶିନ୍) ଯେ ଛଦ୍ମବେଶ କରେ, କାପଟିକ ।

ଛନକା, ବ. (ଦେଶଜ) ଭୟ, ଯଥା,

"ଅବଶେ ଅଖି ମୁଁ ବୁଝିଲି ଛନକେ ।"

ନ. କେ ।

ଛନ୍ଦ, ବ. ପୁଂ. (ଛନ୍ଦ-ଅ) ଅଭିପ୍ରାୟ; ବଶତା; ଅଭିଳାଷ; ବିଷ । ବିଂ. ଗୋପନୀୟ; କପଟ; ବନ୍ଧନୀ; ସନ୍ନିପାତ ରୋଗ ।

ଛନ୍ଦସ୍, ଛନ୍ଦଃ, ବ. ନ. (ଛନ୍ଦ-ଅସ୍) ପଦ୍ୟବନ୍ଧ, ପଦ୍ୟଭେଦ-ବୋଧକ ସଂଜ୍ଞା ବା ଜାତି, ଯେପରି ମାଳିନୀ ତୋଟକ ଏକାବଳୀପ୍ରଭୃତି; ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାର; ବେଦ; ଇଚ୍ଛା ।

ଛନ୍ଦାନୁଗମନ, ଛନ୍ଦାନୁସରଣ, } ବ. ନ. (ଛନ୍ଦ-ଅନୁଗମନ, ଅନୁସରଣ) ଆପଣାର ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ଚଳିବା ।

ଛନ୍ଦାନୁଗାମୀ, ଛନ୍ଦାନୁସାରୀ, } ବିଂ. (ଛନ୍ଦ-ଅନୁଗାମୀ, ଅନୁସାରୀ) ଯେ ଆପଣାର ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ଚଳେ ।

ଛନ୍ଦାନୁବର୍ତ୍ତନ, ନ. ଛନ୍ଦାନୁବୃତ୍ତି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଛନ୍ଦ-ଅନୁବର୍ତ୍ତନ, ଅନୁବୃତ୍ତି) ମନ ଯୋଗାଇବା, ଅନ୍ୟର ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ଚଳିବା ।

ଛନ୍ଦାନୁବର୍ତ୍ତୀ, ବିଂ. (ଛନ୍ଦ-ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ) ଯେ ପରର ମନ ଯୋଗାଏ, ଯେ ପରର ମନ ମନାଏ ।

ଛନ୍ଦୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ଛନ୍ଦସ୍-ଗ) ସାମବେଦ ଗାୟକ, ସାମବେଦଜ୍ଞ ।

ଛନ୍ନ, ବିଂ. (ଛଦ୍-ତ) ଗୁପ୍ତ; ନିର୍ଜ୍ଜନସ୍ଥ; ଆଚ୍ଛାଦିତ, ଲୁପ୍ତ; ନଷ୍ଟ; ନିର୍ଜ୍ଜନସ୍ଥାନ ।

ଛପର, ବି. (ହିନ୍ଦି) ଗୃହର ଆବରଣ, ଚାଳ ।

ଛପିବା, କ୍ରି. (ହିନ୍ଦି, ଛୁପ୍ନା ଶବ୍ଦଜ) ଲୁଚିବା, ଯଥା,

"ଛଣା ପୀୟୂଷ ସଦୃଶ ହାସେ,
ଛପି ଥାଇ ଲାଜ କି ବଳାସେ ।"

ଛମଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଛମ୍-ଅଣ୍ଡ) ଅନାଥ ଶିଶୁ; ପିତୃହୀନ ବାଳକ ।

ଛର୍ଦ୍ଦନ, ବି. ନ. (ଛୃଦ୍-ଅନ) ବମନ । ପୁଂ. ଅଲମ୍ବୁଷରାକ୍ଷସ; ନିମ୍ବବୃକ୍ଷ ।

ଛର୍ଦ୍ଦିଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଛର୍ଦ୍ଦି-ଘ୍ନ) ନିମ୍ବବୃକ୍ଷ ।

ଛରା, ବି. (ଦେଶଜ) ଛଟା, ଯଥା,

"କର୍ପୂରବେଦନ ଛରା, ପକାଇ ସେ ପୁର କଲେ ତୋଷ ।"

ଛଳ, ବି. ନ. (ଛୋ-ଳ) କପଟତା, ଶଠତା, ପ୍ରତାରଣା; ଚାତୁରୀ; ବାକ୍ୟଦୂଷଣ-ବିଶେଷ, ବକ୍ତା ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ଓ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି ସେ ଶବ୍ଦର ସେ ଅର୍ଥ ଗ୍ରହଣ ନ କରି ତଦ୍ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥାନ୍ତର କଳ୍ପନାପୂର୍ବକ ପ୍ରତିବାଦୀ ଯେଉଁ ମିଥ୍ୟା-ଦୋଷାରୋପ କରନ୍ତି, ଯଥା,

"ଛଳନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣରେ, ଛାଡ ଏ ସାହସ ।"

ଛଳନ, ନ. ଛଳନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଛଳ-ଅନ, ଅନ୍-ଆ) ପ୍ରତାରଣା, ଶଠତା ।

ଛଳିବା, କ୍ରି. ପ୍ରତାରିତ କରିବା ।

ଛବି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଛୋ-ଇ) ଦୀପ୍ତି; ଶୋଭା; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା; ଚିତ୍ରିତ ମୂର୍ତ୍ତି, ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି, ଯଥା,

"ଛବିଭ ଅବଳ ଦିଶେ,
ଛପିବାରେ ଅଛୁ କି ସେ ।"

ଛାଇ, ବି. (ଛାୟା ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରତିବିମ୍ବ, ଯଥା,

"ଛାଇକି ଅନାଇ ଛାଡ ଫୁଲାଇ କିଭଙ୍ଗେ,
ମୁରଲୀ ବଜାଉ ଥାଉ କି ଚାତୁରୀ ରଙ୍ଗେ,
କଳା ମାଣିକରେ ।"

କ. ଗି ।

ଛାଉଣି, ବି. (ଛାୟା ଶବ୍ଦଜ) ଛପରବନ୍ଧ; ସୈନ୍ୟ ଶିବିର ।

ଛାଗ, ଛାଗଳ, ଛାଗଳକ, (ଛଗ, ଛଗଳ-ଅ, ଅକ) ଅଜ, ଅଜା, ଛେଳି ।

ଛାଗଭୋଜୀ, ବି· ପୁଂ. (ଛାଗ-ଭୋଜୀ) କେନ୍ଦୁଆ, ନେକଡ଼ାବାଘ । ବିଂ. ଛାଗଭକ୍ଷକ ।

ଛାଗରଥ, ବି. ପୁଂ. (ଛାଗ-ରଥ) ଅଗ୍ନି ।

ଛାଗବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ଛାଗ-ବାହନ) ଅଗ୍ନି ।

ଛାଚି, ବି, (ସାଚି ଶବ୍ଦଜ) କନ୍ଦ, ନବାତ ।

ଛାଟ, ଛାଟଣି, ବି. (ହିନ୍ଦି) ଚାବୁକ, ଯଥା,

"ଅଶ୍ୱକୁ ସାରଥି କଲେ ଛାଟଣି ପ୍ରହାର ।"

ଛାଞ୍ଚ, ବି. (ଦେଶଜ) ଠସା ।

ଛାଞ୍ଚୁଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ଝାଡୁ, ସଂମାର୍ଜ୍ଜନୀ ।

ଛାଡ, ବି. (ହିନ୍ଦି-ଛୋଡ ଶବ୍ଦଜ) ତ୍ୟାଗ; ଅନୁମତି; ତ୍ୟାଗ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ଯାହାର ଯେମନ୍ତ ସ୍ୱଭାବ,
ପ୍ରାଣ ଗଲେ ହେଲେ ଛାଡ କି ଯିବ ।"

ଛାଡଖାଇ, (ଦେଶଜ) କାର୍ତ୍ତିକପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ପରଦିନ ।

ଛାଡିବା, ବି. (ଦେଶଜ) ତ୍ୟାଗ କରିବା, ଯଥା,

"କେବଳ ନ ଛାଡିବ ଆଶ,
ଅନଳେ ପତଙ୍ଗପ୍ରାୟେ,
ହେଲେ ହେବ ନାଶ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଛାଣିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବସ୍ତ୍ରାଦିଦ୍ୱାରା ସାରାଂଶ ବାହାର କରିବା ।

ଛାତ, ବିଂ. (ଛୋ-ତ) ଛିନ୍ନ; ଦୁର୍ବଳ; କ୍ଷୀଣ, କୃଶ ।

ଛାତି, ବି. (ଦେଶଜ) ବକ୍ଷ, ଯଥା,

"ପଣ୍ଡ ଛନ୍ଦା ଛଳେ ଷରବରଣ,
ମୋ ଛାତ୍ର ହୃଅନ୍ତା ସିନା ବରଣ।"

ଛାତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଛଦ୍-ତ୍ର) ଶିଷ୍ୟ, ପଢ଼ୁଆ।

ଛାତ୍ରଗଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଛାତ୍ରର ଯତ୍ନ ଓ ଅନୁରାଗ ନାହିଁ।

ଛାତ୍ରବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଛାତ୍ରର ଜୀବିକା; ଛାତ୍ରର ଉତ୍ସାହ ବର୍ଦ୍ଧନାର୍ଥ ପାରିତୋଷିକସ୍ୱରୂପ ମାସିକାଦି ନିୟମରେ ଯେ ଅର୍ଥ ଦିଆଯାଏ।

ଛାଦ, ବି. ନ. (ଛଦ୍-ଅ) ଘରର ଆଚ୍ଛାଦନ, ଚାଳ, ଛାତ।

ଛାଦକ, ବିଂ. (ଛଦ୍-ଅକ) ଆଚ୍ଛାଦକ; ଯେ ଘରଛାଉଣି କରେ, ଯେ ଘରର ଛାଦ ନିର୍ମାଣ କରେ।

ଛାଦନ, ବି. ନ. (ଛାଦ-ଅନ) ଆବରଣ; ଆଚ୍ଛାଦନ; ଘରଛାଉଣି, ଘରର ଛାଦ ନିର୍ମାଣ କରିବା; ପତ୍ର।

ଛାଦିତ, ବିଂ. (ଛାଦ-ତ) ଆଚ୍ଛାଦିତ, ଆବୃତ, ଯାହା ଛାଉଣି ହୋଇଅଛି; ଯାହାର ଛାଦ ନିର୍ମିତ ହୋଇଅଛି।

ଛାନିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଭୟ।

ଛାନ୍ଦ, ବି. (ଛନ୍ଦ ଧାତୁଜ) ଅଧ୍ୟାୟ; ପଦ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିଚ୍ଛେଦବିଶେଷ।

ଛାନ୍ଦସ, ବି. ପୁଂ. (ଛନ୍ଦସ୍-ଅ) ବେଦାଧ୍ୟାୟୀ; ବେଦାଧ୍ୟାପକ। ବିଂ. ଛନ୍ଦ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ।

ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, ବି. ନ. (ଛନ୍ଦସ୍-ଗ-ଯ) ବେଦର ଅଂଶବିଶେଷ।

ଛାପ, ବି. (ଦୃଢ଼ୀକରଣାର୍ଥ ଚପ୍ ଧାତୁଜ) ମୁଦ୍ରା; ଚିହ୍ନ; ଛାପା; (ଦେଶଜ) ଥୁଣ୍ଟ।

ଛାପା, ବି. ମୁଦ୍ରାଙ୍କନ।

ଛାପାଖାନା, ବି. ମୁଦ୍ରା ଯନ୍ତ୍ରାଳୟ।

ଛାମୁ, ବି. (ସାମ୍ନହ (ହିନ୍ଦି) ସଂସ୍କୃତ—ସମ୍ମୁଖ ଶବ୍ଦଜ) ଅଗ୍ରତ, ସମୀପ, ଯଥା,

"ଅରେ ଛବିନଥ,
ଛାମୁ ଛାଡ଼ିବାର ବଳ ମନବିଥ।"

ଛାମୁକରଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ରାଜା ବା ଜମିଦାରମାନଙ୍କର ହିସାବପତ୍ର ରଖିବା କର୍ମଚାରୀବିଶେଷ।

ଛାମୁଣ୍ଡିଆ, ଛାମୁଛତ୍ରୀ, ବି. ବିବାହାଦି ଶୁଭକାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ ନିମିତ୍ତ ନିର୍ମିତ ମଣ୍ଡପବିଶେଷ।

ଛାୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଛୋ-ଯ) ଅନାତପ; ରୌଦ୍ରାଭାବ; ଅନ୍ଧକାର; ପ୍ରତିବିମ୍ବ; କାନ୍ତି, ଦୀପ୍ତି, ପ୍ରଭା; ଆଲୋକ; ସୂର୍ଯ୍ୟର ପତ୍ନୀ; ପାଳନ; ଶ୍ରେଣୀ; ଉତ୍କୋଚ; ଆବର୍ତ୍ତନ, ଯେପ୍ରକାର ବୃକ୍ଷର ଛାୟା, ଛାଇ; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ।

ଛାୟାକର, ବିଂ. (ଛାୟା-କର) ଛତ୍ରଧାରୀ; ଯେ ଛାୟା କରେ।

ଛାୟାଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଛାୟା-ଅଙ୍କ) ସୂର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ପଡ଼ିବାରେ ଯାହା ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ; ଚନ୍ଦ୍ର।

ଛାୟାତନୟ, ଛାୟାତ୍ମଜ, ଛାୟାସୁତ। ବି. ପୁଂ. (ଛାୟା-ତନୟ, ଆତ୍ମଜ, ସୁତ) ଶନୈଶ୍ଚର; ଶନିଗ୍ରହ।

ଛାୟାତରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଛାୟା-ତରୁ) ବୃହତ ବୃକ୍ଷ; ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଅନେକ ଛାୟା ହୁଏ। ନମେରୁବୃକ୍ଷ; ସୁରପୁନ୍ନାଗବୃକ୍ଷ।

ଛାୟାପଥ, ବି. ପୁଂ. (ଛାୟା-ପଥ) ଶୋଭାଯୁକ୍ତ ପଥ; ରଜନୀ ଯୋଗରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ନକ୍ଷତ୍ର ପୁଞ୍ଜ ସମାବୃତ ପଥରନ୍ୟାୟ ପ୍ରତୀୟମାନ ନଭୋମଣ୍ଡଳର ବକ୍ର ଅଂଶବିଶେଷ; ଜ୍ୟୋତିଶ୍ଚକ୍ର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଅର୍ଦ୍ଧମଣ୍ଡଳାକୃତି ପ୍ରଦେଶବିଶେଷ; ଜ୍ୟୋତିଶ୍ଚକ୍ର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ମଣ୍ଡଳାକାର ନକ୍ଷତ୍ର ଶ୍ରେଣୀ, ଯଥା,

"ଯେସନେ ସରଦେ ଚନ୍ଦ୍ରଭାସ ବିମଣ୍ଡିତ,
ଗଗନ ଦିଶଇ ଛାୟା ପଥେ ବିଖଣ୍ଡିତ।"

କ. ବ।

ଛାୟାପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. ନିଜ ଛାୟାର ଅନୁରୂପ ପ୍ରତିବିମ୍ବାତ୍ମକ ପୁରୁଷ; ଆକାଶସ୍ଥ ଛାୟାତ୍ମକପୁରୁଷ।

ଛାୟାଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଛାୟା-ଭୃତ୍) ଚନ୍ଦ୍ର।

ଛାୟାମିତ୍ର, ବି. ନ. (ଛାୟା-ମିତ୍ର) ଛତ୍ର; ଛତା।

ଛାୟାମୃଗଧର, ବି. ପୁଂ. (ଛାୟା-ମୃଗ-ଧର) ଚନ୍ଦ୍ର।

ଛାର, ବିଂ. (କ୍ଷାର ଶବ୍ଦଜ) ମନ୍ଦ; ଅଗ୍ରାହ୍ୟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ନୀଚ; ଅଧମ, ଯଥା,

"ଛାର ଫୁଲ ଧନୁଧର ଭ୍ରୁ ସୂତେ ବୋଲଉ ଶୂର।"

ଛାରଖାର, ବି. (କ୍ଷାରଶବ୍ଦଜ) ଭସ୍ମସାତ୍, ସର୍ବନାଶ। ବିං. ଉଚ୍ଛିନ୍ନ; ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ।

ଛାରପୋକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶଯ୍ୟାକୀଟ; ମଙ୍କୁଣ; ଓଡ଼ଶ।

ଛାଲ, ବି. (ଛଲ୍ଲିଶବ୍ଦଜ) ତ୍ୱକ୍, ବକଲ, ପଶୁଚର୍ମ୍ମ।

ଛି, ଅଂ. ନିନ୍ଦା, ଘୃଣାସୂଚକଶବ୍ଦ।

ଛିଙ୍କ, ବି. ସରଦିରେ ନାସିକାଧ୍ୱନି।

ଛିଞ୍ଚିବାର, କ୍ରି. (ସିଞ୍ଚନ ଶବ୍ଦଜ) ସେଚନ କରିବା।

ଛିଟ, ବିଂ. ଚିତ୍ରିତ ବସ୍ତ୍ର।

ଛିଟା, ବି. (ହିନ୍ଦି) ବିନ୍ଦୁ, କଣା, କୌଣସି ପଦାର୍ଥରେ ଦାଗ ଲାଗିଯିବା; ପରିମାଣବିଶେଷ।

ଛିଟିକା, ବି. (ହିନ୍ଦି) ବିନ୍ଦୁ, ଛିଟା।

ଛିତ, ବିଂ. (ଛୋ-ତ) ଛିନ୍ନ, ଛିଣ୍ଡା।

ଛିଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଠିଆ, ଯଥା,

"ଧନେ ହୋଇଥିଲ ଛିଡା ଛିଡା,
ଆସି ମିଳି ଗଲେ ଘରବୁଡା।"

ଛିଣ୍ଡା, ବିଂ. (ଛିନ୍ନ ଶବ୍ଦଜ) ଛିନ୍ନ।

ଛିଣ୍ଡାଳ, ବି. (ହିନ୍ଦି ଛିନାଲ ଶବ୍ଦଜ) ନଷ୍ଟା, କୁଳଟା।

ଛିତ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଛିଦ୍-ବର) ଧୂର୍ତ୍ତ; ବୈରି। ବିଂ. ଛେଦକ।

ଛିଦ୍, ଛିଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଛିଦ୍-ଂ, ଆ) ଛେଦନ, ଅପହରଣ।

ଛିଦକ, ବି. ନ. ବଜ୍ର।

ଛିଦି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଛିଦ୍-ଇ) କୁଠାର, କୁରାଢୀ।

ଛିଦିର, ବି. ପୁଂ. (ଛିଦ୍-ଇର) ଅଗ୍ନି; ରଜ୍ଜୁ; ଖଡ୍ଗ; କୁଠାର।

ଛିଦୁର, ବିଂ. (ଛିଦ୍-ଉର) ଛିନ୍ନ, ଛିଣ୍ଡା; ଛେଦକ, ଛେଦନଶୀଳ; ବୈରି; ପ୍ରତାରକ।

ଛିଦ୍ର, ବି. ନ. (ଛିଦ୍-ର) ବିବର; କ୍ଷୁଦ୍ର ଗର୍ତ୍ତ; ଅବକାଶ; ଅପକର୍ଷ; ନ୍ୟୂନତା; ଦୋଷ, ଯଥା,

"ଛିଦ୍ର ଭେଦ ଯେତନଷାକୁ ମୋହର,
ଛକେ ଛକେ ଜଗିଅଛନ୍ତି ଚର।"

ଛିଦ୍ରଶ୍ୱାସୀ, ବି. (Tracheoria) ଯେଉଁମାନେ କେତୋଟି ଶରୀର ପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ ଛିଦ୍ର ଦ୍ୱାରା ଶ୍ୱାସ କର୍ମ ନିଷ୍ପନ୍ନ କରନ୍ତି, ଏମାନଙ୍କର ଚକ୍ଷୁଃ ସଂଖ୍ୟା ୪, ଯଥା, ମାଠ-ମାକଡ।

ଛିଦ୍ରାନୁସରଣ, ଛିଦ୍ରାନୁସନ୍ଧାନ, ଛିଦ୍ରାନ୍ୱେଷଣ। ବି. ନ. (ଛିଦ୍ର-ଅନୁସରଣ, ଅନୁସନ୍ଧାନ, ଅନ୍ୱେଷଣ) ଛିଦ୍ର ଖୋଜି ବୁଲିବା; ଦୋଷ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା।

ଛିଦ୍ରାନୁସାରୀ, ବିଂ. (ଛିଦ୍ର-ଅନୁସାରୀ) ଯେ ଛିଦ୍ର ଖୋଜି ବୁଲେ; ଯେ ଦୋଷ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରେ।

ଛିଦ୍ରାନ୍ତଃ, ବି. ପୁଂ. (ଛିଦ୍ର-ଅନ୍ତର୍) ନଳ।

ଛିଦ୍ରାନ୍ୱେଷୀ, ବିଂ. (ଛିଦ୍ର-ଅନ୍ୱେଷୀ) ଯେ ଦୋଷ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରେ; ଯେ ଛିଦ୍ର ଖୋଜି ବୁଲେ।

ଛିଦ୍ରିତ, ବିଂ. (ଛିଦ୍ର-ଇତ) ବିଦ୍ଧ; ଛିଦ୍ର କରା ବସ୍ତୁ।

ଛିନ୍ନ, ବିଂ. (ଛିଦ୍-ତ) ଖଣ୍ଡିତ; ଛିଣ୍ଡା।

ଛିନ୍ନମସ୍ତକ, ବିଂ. (ଛିନ୍ନ-ମସ୍ତକ) ମସ୍ତକହୀନ।

ଛିନ୍ନମସ୍ତା, ଛିନ୍ନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେବୀବିଶେଷ।

ଛିଲ୍ଲିକା, ବି. ନ. (ଛଲ୍ଲି ଶବ୍ଦଜ) ବଳ୍କଳ; ଛାଲ।

ଛୁ, ବି. (ହିନ୍ଦି) ପଳାୟନ; ଚମ୍ପଟ, ଦଉଡ।

ଛୁଆଁ, ବିଂ. (ସ୍ପର୍ଶ ଶବ୍ଦଜ) ଦୂଷିତ।

ଛୁଆଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଆଚ୍ଛାଦନ କରାଇବା, ଯଥା,

"ପତ୍ରାବଳୀରେ ଯତନେ ଛୁଆଇ।"

ଛୁଁଇ, ବି. (ହିନ୍ଦି, ଛୁମୀ ଶବ୍ଦଜ) ଫଳବିଶେଷ।

ଛୁଁଇବା, କ୍ରି. ସ୍ପର୍ଶ କରିବା।

ଛୁଞ୍ଚି, ବି. (ସୂଚି ଶବ୍ଦଜ) ସୂଚି, ଲୁଗାପ୍ରଭୃତି ସିଇଁବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ।

ଛୁଟି, ଛୁଟୀ, ବି. (ହିନ୍ଦି) ବିଦାୟ, ଖଲାସ, ଉଦ୍ଧାର।

ଛୁପ୍, ବି. ପୁଂ. (ଛୁପ୍-ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅ) ସ୍ପର୍ଶ; ଯୁଦ୍ଧ; ଚପଳତା।

ଛୁରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଛୁର୍-ଅ-ଆ) ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଚୂନା; (ଦେଶଜ) ବଡ ଛୁରି।

ଛୁରିଅକା, ବି. ପୁଂ. ପୁଷ୍ପ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଯଥା,

"ପୁନଙ୍ଗ କରନ୍ତେ ଯହିଁ ବର୍ଣ୍ଣଙ୍କ,
ସ୍ଫୁର ଛୁର ପର ମଣେ ଛୁରଅଙ୍କ ।"

ଲ. ବୈ ।

ଛୁରି, ଛୁରିକା, ଛୁରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଛୁର୍-ଇ, ଅକ-ଆ, ଈ) ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଅସିପୁତ୍ରୀ ।

ଛୁରିତ, ବିଂ. (ଛୁର-ତ) ଲିପ୍ତ, ବ୍ୟାପ୍ତ, ଖଚିତ, ଶୋଭିତ; ଛିନ୍ନ । ଶୋଭିତ ଅର୍ଥରେ ଯଥା,
"ଗ୍ରହୁଁ ଗ୍ରହୁଁ ରବି ହେଲେ ଅସ୍ତମିତ,
ପଶ୍ଚିମାଶା ହେଲା କୁଙ୍କୁମେ ଛୁରିତ ।"

ଛୁଆରା, ବି. (ବିଦେଶଜ) ଖଜୁରୀ ।

ଛେଉଣ୍ଡ, ଛେଉଣ୍ଡୀ, } ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରମଣ୍ଡ ଶବ୍ଦଜ) ପିତୃମାତୃହୀନ; ଅନାଥ ।

ଛେକ, ବି. ପୁଂ. (ଛେ-ଇକ) ପାଳିତ ପକ୍ଷି ମୃଗାଦି; ଅନୁପ୍ରାସବିଶେଷ; ବ୍ୟଞ୍ଜନ ସମୂହର ଯଥାକ୍ରମେ ପୁନରାବୃତ୍ତି ସଂଖ୍ୟା । ବିଂ. ବିଦଗ୍ଧ; ଦେବତା ନିକଟକୁ ରନ୍ଧନ ଭୋଗ ଭାର ଦ୍ୱାରା ବହନ କରିବା ।

ଛେଚିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) କୁଟିବା ।

ଛେଣୀ, ବି. (ଛିଦ୍ ଧାତୁଜ) ଲୌହ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଛେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଛିଦ୍-ଅ) ଛେଦନ; ଖଣ୍ଡ, ଭାଗ; ବିରାମ; ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ଛେଦକ, ବିଂ. (ଛିଦ୍-ଅକ) ଯେ ଛେଦନ କରେ, କର୍ତ୍ତକ; ଭାଜକ ।

ଛେଦନ, ବି. ନ. (ଛିଦ୍-ଅନ) କର୍ତ୍ତନ; କାଟ; ଖଣ୍ଡ ।

ଛେଦା, ବି. (ଦେଶଜ) ଧଡି ରହିତ ଲୁଗାବିଶେଷ; ନୀରସ କ୍ଷୁଦ୍ର ଇକ୍ଷୁ ଖଣ୍ଡ; ଦଧିବିଶେଷ ।

ଛେଦିତ, ବିଂ. (ଛିଦ୍-ତ) କର୍ତ୍ତିତ; ଦ୍ୱିଧାକୃତ ।

ଛେଦ୍ୟ, ବିଂ. (ଛିଦ୍-ଯ) ଛେଦନ ଯୋଗ୍ୟ; ନିର୍ଣ୍ଣେୟ ।

ଛେନା, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୁଗ୍ଧଜାତ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଛେପ, ବି. ନ. (ଷ୍ଠୀବ ଧାତୁଜ) ନିଷ୍ଠୀବନ; ଥୁଥୁ ।

ଛେମ, ବି. (କ୍ଷମ ଶବ୍ଦଜ) କ୍ଷମତା, ଯୋଗ୍ୟତା ।

ଛେରା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଚନ୍ଦନାଦିବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ତରଳ ପୁଷ୍ପବିଶେଷ ।

ଛେରିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଜଳୀୟ ମଳ ନିସରଣ ।

ଛେଲ, ବି. (ଶେଲ ଶବ୍ଦଜ) ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଯଥା,
"ଛେଲରୁଚ ଚିତ୍ରାବଳି, ଖଡ଼ଗରେ କଲଣି କେଳି ।"

କ. ଚ ।

ଛେଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ପରିମାଣବିଶେଷ । କ୍ରି. ଗୁଣ୍ଠିବା ।

ଛେଳି, ବି. ପୁଂ. ଛାଗଲ, ଅଜା ।

ଛେଲି, ବି. (ଛଲ୍ଲୀ ଶବ୍ଦଜ) ତ୍ୱକ; ବଲ୍କଲ ।

ଛୋକରା, ବି. (ହିନ୍ଦି) ବେଶ୍ୟାପୁତ୍ର; ଭଡୁଆ; ଅପରିଜ୍ଞାତ ।

ଛୋଟ, ବିଂ. (ହିନ୍ଦି, ଛୋଟା ଶବ୍ଦଜ) କ୍ଷୁଦ୍ର; କନିଷ୍ଠ; ଅଧମ ।

ଛୋଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଛୁଟ-ଅକ-ଆ) ଅଙ୍ଗୁଳି ଧ୍ୱନି; ଚୁଟ୍କି ।

ଛୋଟା, ବିଂ, (ଦେଶଜ) ଲେଙ୍ଗଡ଼ା ।

ଛୋଟୀ, ବି. ପୁଂ. (ଛୁଟ୍-ଇନ୍) ଧୀବର; ଜାଲିଆ । ବିଂ. ଲେଙ୍ଗଡ଼ି ।

ଛୋପରା, ବି. (ଦେଶଜ) ବେଲ; ଭଗ୍ନ ।

ଛୋରଣ, ବି. ନ. (ଛୁର୍-ଅନ) ପରିତ୍ୟାଗ; ଛାଡ଼ି ଦେବା ।

—:o:—

ଜ ବି. ପୁଂ. ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଅଷ୍ଟମ ଅକ୍ଷର, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ତାଲୁ; ଶିବ; ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ଜୟଯୁକ୍ତ; ଉତ୍ପନ୍ନ, ବେଗ; ପ୍ରାପ୍ତ; ଜନକ; ପିତା; ମାତା; ଭୁକ୍ତ; ଶୀଘ୍ର ।

ଜଉ, ବି. (ଜତୁ ଶବ୍ଦଜ) ଲାଖ ।

ଜକ୍ଷ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଜକ୍ଷ୍-ମନ୍) କ୍ଷୟରୋଗ, କାଶରୋଗ ।

ଜକଜକ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ଚିକ୍କଣ, ଯଥା,
"ଜକଜକ ହୋଇ ଅଛେ ଝଟକର ମାଣିକ୍ୟଗମ୍ଭ ।"

ଉଷା ।

ଜଖ, ବି. (ଯକ୍ଷ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ପ୍ରବାଦ ଅଛି ଯେ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ସୁନା ଅନେକ ଦିନ ରହିଲେ ସେ ଜନ୍ତୁ ପାଲଟି ଯାଇ ଭ୍ରମଣଶୀଳ ହୁଏ, ସେହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣିପିଣ୍ଡିକୁ "ଜଖ" କହନ୍ତି ।

ଜଗଚ୍ଚକ୍ଷୁ, ବି. ପୁଂ. (ଜଗ-ଚକ୍ଷୁସ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଜଗଝମ୍ପା, ବି. ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଜଗତ୍, ବି. ନ. (ଗମ୍-ଅତ୍) ବିଶ୍ୱ; ଲୋକ; ଶରୀର; ବାୟୁ; ଜଙ୍ଗମ; ଅସ୍ଥାୟୀ ।

ଜଗତ୍କର୍ତ୍ତା, ବି. ପୁଂ. (ଜଗତ୍-କର୍ତ୍ତୃ) ଈଶ୍ୱର ।

ଜଗତ୍ପାତା, ବି. ପୁଂ. (ଜଗତ୍-ପାତୃ) ଜଗଦୀଶ୍ୱର ।

ଜଗତ୍ପିତା, ବି. ପୁଂ. (ଜଗତ୍-ପିତୃ) ଜଗଦୀଶ୍ୱର ।

ଜଗତ୍ପ୍ରାଣ, ବି, ପୁଂ. (ଜଗତ୍-ପ୍ରାଣ) ବାୟୁ, ପବନ ।

ଜଗତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଗତ୍ ଦେଖ-ଈ) ପୃଥିବୀ, ଭୁବନ; ଲୋକ; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

ଜଗଦମ୍ବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଗତ୍-ଅମ୍ବା) ଦୁର୍ଗା, ଜଗନ୍ମାତା; କାଳୀ ।

ଜଗଦାମ୍ନନ୍, } ବି. ପୁଂ. (ଜଗତ୍-ଆମ୍ନନ୍, ଆଧାର)
ଜଗଦାଧାର, } କାଳ; ବାୟୁ; ଈଶ୍ୱର ।

ଜଗଦୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ଜଗତ୍-ଈଶ) ଜଗତ୍ପ୍ରଭୁ, ବିଷ୍ଣୁ ।

ଜଗଦ୍ଗୌରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଗତ୍-ଗୌରୀ) ମନସାଦେବୀ ।

ଜଗଦ୍ଦୀପ, ବି. ପୁଂ. (ଜଗତ୍-ଦୀପ) ପରମେଶ୍ୱର ।

ଜଗଦ୍ଦ୍ରୁହ, ବିଂ. (ଜଗତ୍-ଦ୍ରୁହ) ଜଗତର ଅନିଷ୍ଟକାରୀ ।

ଜଗଦ୍ଧାତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଗତ୍-ଧାତ୍ରୀ) ଦୁର୍ଗା ଜଗନ୍ମାତା ।

ଜଗଦ୍ଯୋନି, ବି. ପୁଂ. (ଜଗତ୍-ଯୋନି) ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀ ।

ଜଗନ୍ନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ଜଗତ୍-ନାଥ) ବିଷ୍ଣୁ; ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।

ଜଘନ, ବି. କ୍ଳ. (ହନ୍-ଅନ) ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ନିତମ୍ବର ସମ୍ମୁଖ ଭାଗ, ଯଥା,

"କୃଶାଙ୍ଗୀ କୃଶୋଦରୀ କୁନ୍ଦଦଶନା,
ଗୁରୁ ଜଘନ ଭରେ ମନ୍ଦଗମନା ।"

ମେ. ଦୂ ।

ଜଘନ୍ୟ, ବିଂ. (ଜଘନ-ଯ) ନୀଚ; ଗର୍ହିତ; ଚରମ । ବି. ପୁଂ. ଶୂଦ୍ର ।

ଜଙ୍ଗମ, ବିଂ. (ଗମ୍-ଅ) ଗମନଶୀଳ; ଅସ୍ଥାବର, ଯଥା,

"ଜଙ୍ଗମ ହେବାର ଜମ୍ବୁକ ସାର,
ଶିରୀ ସ୍ଫୁରଇ ସେ କପଟବାର ।"

ଜଙ୍ଗମମୂର୍ତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଙ୍ଗମ-ମୂର୍ତ୍ତି) ଚଳନ ମୂର୍ତ୍ତି ।

ଜଙ୍ଗଲ, ବି. ନ. (ଜଙ୍ଗମ-ଲା-ଅ) ବନ । ପୁଂ. ନ. ମାଂସ । ବିଂ. ନିର୍ଜ୍ଜନ ।

ଜଙ୍ଗୁଲ, ବି. ନ. (ଜଙ୍ଗୁ-ଲ) ବିଷ ।

ଜଙ୍ଘ, ବି. (ଜଙ୍ଘା ଶବ୍ଦଜ) ଆଣ୍ଠୁର ଉପରଭାଗ ।

ଜଙ୍ଘା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଙ୍ଘ-ଆ) ଗୋଇଠିଠାରୁ ଜାନୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଜଙ୍ଘାକରିକ, } ବି. ପୁଂ. (ଜଙ୍ଘା-କର-ଇକ,
ଜଙ୍ଘାଳ, } ଜଙ୍ଘା-ଲ, ଜଙ୍ଘା-ଇଲ)
ଜଙ୍ଘିଲ, } ଦ୍ରୁତଗାମୀ; ଧାବକ; ମୃଗ ।

ଜଙ୍ଘିହଇତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କ୍ଷୁଦ୍ର ହସ୍ତୀଚକ୍ଷୀ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହରତା ।

ଜଞ୍ଜାଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଳି, ଗୋଳ, ଉତ୍ପାତ ।

ଜଟ, ବି. (ଜଟା ଶବ୍ଦଜ) କେଶବିନ୍ୟାସବିଶେଷ; ମଞ୍ଜରୀ; ଜଟା, ଯଥା,

"ବଳକ୍ଷୀରେ ଜଟ କରଣ ପ୍ରକଟ ପିନ୍ଧିଲେ ବଳ୍କଳ ପଟ ।

ବୈ. ବି.

ଜଟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଟ-ଅ-ଆ) ସଂହତ କେଶ; ଜଟ, ମଞ୍ଜରୀ, ଯଥା,

"ଧୂର୍ଜଟୀ ଜଟାରୁ ଯେସନେ ଗଙ୍ଗାଜଳ,
ଜ୍ୟୋତିସ୍ମୂର ପୁରୁ ଅଛୁ ଧବଳ ।"

ବୈ. ବି ।

ଜଟାଜୂଟ, ବି. ପୁଂ. (ଜଟା-ଜୂଟ) ଜଟାସମୂହ ।

ଜଟାଧର, ବି. ପୁଂ. (ଜଟା-ଧର) ଶିବ ।

ଜଟାମାଂସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଟା-ମାଂସୀ) ଲତାବିଶେଷ, ସୁଗନ୍ଧିଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଜଟାୟୁ, ଜଟାୟୁଃ, ବ. ପୁଂ. (ଜଟା-ଆୟୁସ୍) ଶକୁନ୍ତ-ରାଜ, ସଂପାତିର ସାନଭାଇ, ଦଶରଥଙ୍କ ସଖା; ଅରୁଣ ପୁତ୍ର ।

ଜଟିଲ, ବ. ପୁଂ. (ଜଟା-ଇଲ) ବଟବୃକ୍ଷ ; ସିଂହ; ଜଟାଧାରୀ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ । ବିଂ. ଜଟାବିଶିଷ୍ଟ; କୁଟିଳ ।

ଜଟିଲା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଟିଲ-ଆ) ଶାଶୁ ।

ଜଠର, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଜନ-ଅର, ନ, ସ୍ଥାନରେ ଠ) ଉଦର, ଜରାୟୁ, ଗର୍ଭ । ବିଂ. କଠିନ, କର୍କଶ, ବୃଦ୍ଧ ।

ଜଡ, ବିଂ. (ଜଲ୍-ଅ) ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ, ନିସ୍ପନ୍ଦ । ବ. ପୁଂ. ଜ୍ଞାନଶକ୍ତିବିହୀନ, ନିଷ୍କ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି, ମୂର୍ଖ । ନ. ସୀସା ।

ଜଡତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଡ-ତା) ମୂର୍ଖତା, ଜାଡ୍ୟ, ଶୈଥିଲ୍ୟ, ଅପଟୁତା ; ଶୈତ୍ୟ ।

ଜଡତ୍ୱ, ବ. ନ. (ଜଡ-ତ୍ୱ) ମୂର୍ଖତା ; ଶିଥିଳତା ; ଅପଟୁତା ।

ଜଡପଦାର୍ଥ, ବ. ପୁଂ. ଅଚେତନ ବସ୍ତୁ, ଯେପରି କାଷ୍ଠ, ପାଷାଣ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଜଡବର, ବ. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷ, ଯଥା,

"ପ୍ରବେଶ ସୁରଭି ଘନର ସମସ୍ତ ଜଡବର ସୁରଞ୍ଜନ ।"

ଲା. ବ ।

ଜଡା, ବ. (ଦେଶଜ) ଏରଣ୍ଡ, ଗଛ ; କାଲି ।

ଜଡିବା, କ୍ରି. ମିଶିବା, ଯୁକ୍ତ ହେବା, ଯଥା,

"ଅଳକ'ରେ ଇନ୍ଦୁ କିରଣ ପଡଇ,
ଅଭଣ୍ଡିକ ଶ୍ୟାମ ତମାଲେ ଜଡଇ ।"

ନ. ହେ ।

ଜଡୀଭୂତ, ବିଂ. (ଜଡୀ-ଭୂତ) ହତବୁଦ୍ଧି, ଯାହାର ବୁଦ୍ଧି ଲୋପ ହୋଇଅଛି; ନିତାନ୍ତ ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତିହୀନ; ବିସ୍ମୟ ବା ଭୟ ହେତୁ ସ୍ପନ୍ଦରହିତ ।

ଜଣ, ବ. ପୁଂ. (ଜନର ଅପଭ୍ରଂଶ) ମନୁଷ୍ୟର ସଂଖ୍ୟା; ଗୋଟା, ଯଥା, ୨ ଜଣ ମନୁଷ୍ୟ=ଦୁଇଗୋଟି ମନୁଷ୍ୟ ।

ଜଣାଣ, ବ. (ଜ୍ଞାଧାତୁଜ) ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଜତୁ, ବ. ନ. (ଜନ୍-ଉ) ଲାକ୍ଷା, ଲାଖ, ଜୌ ବା ଜଉ ।

ଜତୁକ, ବ. ନ. (ଜତୁ-କ) ହିଙ୍ଗୁ ; ଲାକ୍ଷା ।

ଜତୁରସ, ବ. ପୁଂ. ଅଲତା ।

ଜତ୍ରୁ, ବ. ନ. (ଜନ୍-ତ୍ରୁ) କଣ୍ଠର ଦୁଇପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥିତ ଅସ୍ଥିଦ୍ୱୟ, କଣ୍ଠର ହାଡ ।

ଜନ, ବ. ପୁଂ. (ଜନ୍-ଅ) ଲୋକ, ବ୍ୟକ୍ତି; ଭୁବନ; ଇତର ଲୋକ ; ଅସୁରବିଶେଷ ।

ଜନକ, ବ. ପୁଂ. (ଜନ-ଅକ) ପିତା, ଜନ୍ମଦାତା ; ମିଥିଳାର ରାଜା ।

ଜନକତନୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଜନକ-ତନୟା) ଜାନକୀ, ସୀତା ।

ଜନକାରୀ, ବ. ପୁଂ. (ଜନ-କୃ-ଇନ୍) ଅଲକ୍ତକ, ଲାକ୍ଷା ।

ଜନତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନ-ତା) ଜନସମୂହ; ଗହଳି, ଭିଡ;

ଜନନ, ବ. ପୁଂ. (ଜନ-ଇ-ଅନ) ପିତା, ଉତ୍ପାଦକ ।

ଜନନ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନ୍-ଅନ) ଉତ୍ପତ୍ତି ; ବଂଶ ।

ଜନନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନ୍-ଅନ-ଈ) ମାତା ; ଦୟା ; ପୃଥିବୀ ।

ଜନପଦ, ଜନପାଦ, ବ. ପୁଂ. (ଜନ-ପଦ=ସ୍ଥାନ ; ଜନପଦ-ଅ) ଦେଶ, ବସତି ସ୍ଥାନ, ଲୋକାଳୟ ।

ଜନମେଜୟ, ଜନ୍ମେଜୟ, ବ. ପୁଂ. (ଜନମ୍-ଏଜ-ଅ) ବିଷ୍ଣୁ; ପରୀକ୍ଷିତର ପୁତ୍ର ।

ଜନୟିତା, ବ. ପୁଂ. (ଜନ-ଇ-ତୃ) ପିତା ।

ଜନୟିତ୍ରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନ-ଇ-ତୃ-ଈ) ମାତା । ବିଂ. ଉତ୍ପାଦିକା ।

ଜନରବ, ବ. ପୁଂ. ଲୋକେ ଯେଉଁ କଥା ରଚନା କରନ୍ତି; କୋଳାହଳ ।

ଜନଶ୍ରୁତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. କିଂବଦନ୍ତୀ, ଶୁଣାକଥା ।

ଜନସ୍ଥାନ, ବ. ନ. (ଜନ-ସ୍ଥାନ) ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ସ୍ଥାନବିଶେଷ; ଲୋକାଳୟ ।

ଜନାନ୍ତିକ, ବ. ନ. (ଜନ-ଅନ୍ତିକ) ଅନ୍ୟ ଜନ ସମକ୍ଷରେ ପରସ୍ପର ଗୋପନରେ କଥୋପକଥନ ।

ଜନାର୍ଦ୍ଦନ, ବ. ପୁଂ. (ଜନ-ଅର୍ଦ୍ଦନ) ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ଲୋକପୀଡକ ।

ଜନାଶ୍ରୟ, ବ. ପୁଂ. (ଜନ-ଆଶ୍ରୟ) ପଟମଣ୍ଡପ; ଅଲ୍ପ-ବ୍ୟୟ ନିମିତ୍ତ ନିର୍ମ୍ମିତ ଗୃହ; ଲୋକାଳୟ ।

ଜନି, ଜନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନ-ଇ) ଉତ୍ପତ୍ତି, ଜନ୍ମ; ନାରୀ; ମାତା; ପୁତ୍ରବଧୂ; ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ଜନିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନକ-ଆ) ପୁତ୍ରବଧୂ; ଜନୟିତ୍ରୀ ।

ଜନିତ, ବିଂ. (ଜନ-ତ) ଉତ୍ପାଦିତ; ଯାହା ଉତ୍ପନ୍ନ କରା ହୋଇଅଛି ।

ଜନିତା, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନ-ତୃ) ପିତା; ମାତା ।

ଜନେଷ୍ଟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନ-ଇଷ୍ଟା) ହରିଦ୍ରା ।

ଜନ୍ତୁ, ବ. ପୁଂ. (ଜନ-ତୁ) ପ୍ରାଣୀ, ଜୀବ, ଶରୀରୀ ।

ଜନ୍ଦା, ବ. (ଦେଶଜ) ପିପୀଲିକାବିଶେଷ ।

ଜନ୍ମ, ବ. ନ. (ଜନ୍-ମନ୍) ଉତ୍ପତ୍ତି, ଉଦ୍ଭବ; ଲୋକ, ସଂସାର ।

ଜନ୍ମଗତ, ବିଂ. (ଜନ୍ମ-ଗତ) ସ୍ୱାଭାବିକ, ପ୍ରକୃତିସିଦ୍ଧ; ସହଜ; ପୈତୃକ ।

ଜନ୍ମଦ, ବ. ପୁଂ. (ଜନ୍ମନ୍-ଦ) ଜନ୍ମଦାତା, ପିତା ।

ଜନ୍ମପତ୍ରିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. କୋଷ୍ଠୀ, ଜାତକପତ୍ର ।

ଜନ୍ମାନ୍ତର, ବ. ନ. (ଜନ୍ମନ୍-ଅନ୍ତର) ଅନ୍ୟଜନ୍ମ; ପୂର୍ବଜନ୍ମ, ଲୋକାନ୍ତର, ପରଲୋକ ।

ଜନ୍ମାନ୍ତରୀଣ, ବିଂ. (ଜନ୍ମାନ୍ତର-ଈନ) ଯାହା ଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ଘଟିଅଛି ବା ଘଟିବ; ।

ଜନ୍ମାନ୍ଧ, ବିଂ. (ଜନ୍ମନ୍-ଅନ୍ଧ) ଆଜନ୍ମ ଦୃଷ୍ଟିହୀନ; ଭୂମିଷ୍ଠ ହେବା ପୂର୍ବରେ ଯାହାର ଦର୍ଶନ ଶକ୍ତି ନଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି ।

ଜନ୍ମାବଚ୍ଛିନ୍ନ, ବିଂ. (ଜନ୍ମନ୍-ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ) ଯାବଜ୍ଜୀବନ ସମୟ, ବଞ୍ଚିବା କାଳ ।

ଜନ୍ମାଷ୍ଟମୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନ୍ମନ୍-ଅଷ୍ଟମୀ) କୃଷ୍ଣଜନ୍ମ ତିଥି, ଭାଦ୍ରମାସର କୃଷ୍ଣାଷ୍ଟମୀ ।

ଜନ୍ୟ, ବିଂ. (ଜନ୍-ଯ) ଜାୟମାନ; (ଜନ୍-ଇ-ଯ) ଉତ୍ପାଦ୍ୟ ।

ଜପ, ଜାପ, ବ. ପୁଂ. (ଜପ-ଅ, ଜପା-ଅ) ମନ୍ତ୍ରାଦିର ପୁନଃପୁନଃ ଉଚ୍ଚାରଣ; ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ ।

ଜପନ, ବ. ନ. (ଜପ୍-ଅନ) ଜପ ।

ଜପମାଳା, } ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେଉଁ ମାଳାକୁ ଅବ-
ଜପାମାଳା, } ଲମ୍ବନ କରି ଜପ କରନ୍ତି ।

ଜମଜ, ବିଂ. ଏକ କାଳଜାତ; ଯାଆଁଳା ।

ଜମଦଗ୍ନି, ବ. ପୁଂ. (ଜମଦ୍-ଅଗ୍ନି) ପରଶୁରାମ ପିତା ।

ଜମା, ବ. (ଯାବନିକ) ଆୟ, ସଞ୍ଚୟ, ବୃଦ୍ଧି ।

ଜମୀ, ବ. (ଯାବନିକ) ଭୂମି, କ୍ଷେତ୍ର ।

ଜମୀଦାର, ବ. (ଯାବନିକ) ଭୂମ୍ୟଧିକାରୀ ।

ଜମ୍ପତି, ବ. ପୁଂ. (ଜମ୍-ପତି) ସ୍ତ୍ରୀପୁରୁଷ ।

ଜମ୍ବାଲ, ବ. ପୁଂ. (ଜମ୍-ବଲ-ଅ) କେତକୀବୃକ୍ଷ । ନ. କର୍ଦ୍ଦମ, ଶୈବାଳ, ଯଥା,

"ଚନ୍ଦନାଦି ଉପଚାର,
ହେଉଛି ତପତ ଲୋହ ଜମ୍ବାଲ ପ୍ରକାର ।"

ପ୍ରେ. ସୁ. ।

ଜମ୍ବାଲିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜମ୍ବାଲ-ଇନ୍-ଈ) ଶୈବଳିନୀ, ନଦୀ ।

ଜମ୍ବିର, ଜମ୍ବୀର, ବ. ପୁଂ. (ଜମ୍-ଈର, ଈର ବ-ଆଗମ) ଲେମ୍ବୁଗଛ । ନ. ତହିଁର ଫଳ ।

ଜମ୍ବୁ, ଜମ୍ବୂ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜମ୍-ଉ-ଊ-ବ-ଆଗମ) ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପ; ଜାମୁଗଛ ।

ଜମ୍ବୁକ, ଜମ୍ବୂକ, ବ. ପୁଂ. (ଜମ୍-ଉକ, ଊକ ବ-ଆଗମ) ବରୁଣ; ନୀଚବ୍ୟକ୍ତି; ଗୋଲାପ ଜାମୁଗଛ; ଶୃଗାଳ ।

ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପ, ବ. ପୁଂ. (ଜମ୍ବୁ-ଦ୍ୱୀପ) ପୃଥିବୀର ସପ୍ତ ଦ୍ୱୀପାନ୍ତର୍ଗତ ଦ୍ୱୀପବିଶେଷ, ଭାରତବର୍ଷ, ଏହି ଦ୍ୱୀପରେ ସୁଦର୍ଶନ ନାମକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗୋଟିଏ ଜାମୁଗଛ ଅଛି, ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଦ୍ୱୀପକୁ ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପ କହନ୍ତି ।

ଜମ୍ବୁଲ, ଜମ୍ବୂଲ, ବ. ପୁଂ. (ଜମ୍ବୁ, ମୂ-ଲ) ଜାମୁଗଛ; କେତକୀଗଛ ।

ଜମ୍ଭ, ବ. ପୁଂ. (ଜଭ୍-ଅ) ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; ଦନ୍ତ; ଅଂଶ; ତୃଣ; ହନୁ; ଜମ୍ବୀର; ଲେମ୍ବୁ ।

ଜମ୍ଭାରି, ବ. ପୁଂ. (ଜମ୍ଭ-ଅରି) ଇନ୍ଦ୍ର; ବଜ୍ର; ଅଗ୍ନି ।

ଜୟ, ବି. ପୁଂ. (ଜି-ଅ) ଯୁଦ୍ଧାଦି ସ୍ଥଳରେ ଶତ୍ରୁଦମନ; ବଶୀକରଣ; ଶତ୍ରୁପରାଜୟ ।

ଜୟଢକ୍କା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜୟ-ଢକ୍କା) ଜୟସୂଚକ ଢକ୍କା, ଯୁଦ୍ଧ କାଳରେ ଯେ ଢକ୍କା ବଜାଯାଏ ।

ଜୟଦ୍ରଥ, ବି. ପୁଂ. (ଜୟତ୍-ରଥ) ସିନ୍ଧୁରାଜ, ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଭଗିନୀପତି, ଦୁଃଶୀଳାର ସ୍ୱାମୀ ।

ଜୟଧ୍ୱନି, ବି. ପୁଂ. (ଜୟ-ଧ୍ୱନି) ଜୟ ଶବ୍ଦ ।

ଜୟନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଜି-ଅନ୍ତ) ଇନ୍ଦ୍ରପୁତ୍ର; ଶିବ ।

ଜୟନ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜି-ଅନ୍ତ) ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କନ୍ୟା; ଦୁର୍ଗା; ଅଷ୍ଟମୀ ଘଟିତ ଯୋଗବିଶେଷ ; ବୃକ୍ଷ-ବିଶେଷ ।

ଜୟପତାକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜୟସୂଚକ ପତାକା, ଜିଣିବା ପରେ ଯେଉଁ ପତାକା ଉତ୍ତୋଳନ କରାଯାଏ ।

ଜୟପତ୍ର, ବି. ନ. ଜୟସୂଚକ ପତ୍ର, ବିଚାରକ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଯେଉଁ ପତ୍ରରେ ଲେଖି ଜୟୀକୁ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ଡିକ୍ରୀ ।

ଜୟପାଳ, ଜୈପାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଜୟ-ପାଳ) ରାଜା; ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଜୟଶୀଳ, ବିଂ. (ଜୟ-ଶୀଳ) ଜୟୀ, ଯେ ସର୍ବତ୍ର ଜୟଲାଭ କରେ ।

ଜୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜୟ-ଆ) ପାର୍ବତୀର ସଖୀ; ପାର୍ବତୀ; ହରୀତକୀ; ଜୟନ୍ତୀବୃକ୍ଷ; ଭାଙ୍ଗ; ତୃତୀୟା, ଅଷ୍ଟମୀ, ତ୍ରୟୋଦଶୀ ତିଥି, ପତାକାବିଶେଷ ।

ଜୟୀ, ବିଂ. (ଜୟ-ଇନ୍) ଜୟଶୀଳ, ଜୟଯୁକ୍ତ, ଯେ ସର୍ବତ୍ର ଜୟଲାଭ କରଇ ।

ଜଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଜି-ଯ) ଯାହାକୁ ଜିଣି ହୁଏ ।

ଜରଜର, ବିଂ. (ଜର୍ଜ୍ଜର ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଜର୍ଜ୍ଜର ।

ଜରଠ, ବିଂ. (ଜୃ-ଅଠ) କଷ୍ଟୁନ; କର୍କଶ; କଠିଣ; ଜୀର୍ଣ୍ଣ; ବୃଦ୍ଧ । ପୁଂ. ଜରା ।

ଜରଣ, ବିଂ. (ଜୃ-ଅନ) ଜୀର୍ଣ୍ଣ, ବୃଦ୍ଧ । ପୁଂ. ଜୀରକ, ଜୀରା । ନ. ହେଙ୍ଗୁ ।

ଜରତ୍, ବିଂ. (ଜୃ-ଅତ୍) ଅଶକ୍ତ, ବୃଦ୍ଧ, ଜୀର୍ଣ୍ଣ, ପୁରାତନ ।

ଜରତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବୃଦ୍ଧା, ବୁଢୀ ।

ଜରତ୍କାରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଜରତ୍-କାରୁ) ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମୁନି, ଏହି ମହର୍ଷି କଠୋର ତପସ୍ୟାଦ୍ୱାରା ଆପଣାର କଠିଣ ଓ ବଳିଷ୍ଠ ଦେହକୁ କ୍ରମେ କ୍ଷୀଣ କରିଥିଲେ ବୋଲି ତାହାଙ୍କର ନାମ ଜରତ୍କାରୁ ହେଲା, ଏବଂ ଉକ୍ତ କାରଣବଶତଃ ବାସୁକୀର ଭଗିନୀ ମଧ୍ୟ ଜରତ୍କାରୁ ନାମରେ ବିଖ୍ୟାତ ହୋଇଥିଲା । ସ୍ତ୍ରୀ. ମନସାଦେବୀ, ଜରତ୍କାରୁ ପତ୍ନୀ ।

ଜରଦ୍ଗବ, ବି. ପୁଂ. (ଜରତ୍-ଗୋ) ବୃଦ୍ଧବୃଷ, ଗୃଧ୍ର-ବିଶେଷ ।

ଜରନ୍ତ, ବିଂ. (ଜୃ-ଅନ୍ତ) ବୃଦ୍ଧ, ଜୀର୍ଣ୍ଣ । ବି. ପୁଂ. ମହିଷ ।

ଜରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜୃ-ଅ) ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ, ଯଥା,

"ଜନ୍ମ ମରଣ ଜରା ମୃତ୍ୟୁ, ଉଭୟ ସୁଖ ଦୁଃଖ ହେତୁ ।"

ଜୀର୍ଣ୍ଣତା; ରାକ୍ଷସୀବିଶେଷ, କାଳ କନ୍ୟା, ମୃତ୍ୟୁ-କନ୍ୟା, କ୍ଷୀରକାବୃକ୍ଷ ।

ଜରାଗ୍ରସ୍ତ, ବିଂ. (ଜରା ଗ୍ରସ୍ତ) ଜରା ଯାହାକୁ ଗ୍ରାସ କରିଅଛି, ଜରାଭିଭୂତ ।

ଜରାଭୀରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଜରା-ଭୀରୁ) କନ୍ଦର୍ପ । ବିଂ. ଜରା ନିମିତ୍ତ ଭୀରୁ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟ କରେ ।

ଜରାୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ଜରା-ଇ-ଉ) ମାଂସପେଶିବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ଥଳୀ, ଗର୍ଭାଶୟ, ଗର୍ଭ, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଭ୍ରୂଣ ଜାତ ହୋଇ ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ ହୁଏ; ଜଟାୟୁ ପକ୍ଷୀ ।

ଜରାୟୁଜ, ବିଂ. (ଜରାୟୁ-ଜ) ଗର୍ଭଚର୍ମସ୍ଥଳୀଜାତ, ମନୁଷ୍ୟ ଗୋପ୍ରଭୃତି ।

ଜରାସନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ଜରା-ସନ୍ଧ) ମଗଧ ଦେଶର ନୃପ-ବିଶେଷ, କୃଷ୍ଣ ଶତ୍ରୁ ; ବୃହଦ୍ରଥର ପୁତ୍ର ; ଏହାର ପ୍ରବାଦ ଅଛି ଯେ ଜନ୍ମକାଳୀନ ଜରାସନ୍ଧର ଦେହ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଗର୍ଭରୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇଥିଲା, ପରେ ଜରା ନାମକ ରାକ୍ଷସୀ ଉକ୍ତ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡକୁ ଏକତ୍ର ସଂଯୋଜିତ କଲେ ।

ଝର୍ଝର, ବି. ପୁଂ. (ଝର୍ଝ୍-ଅର) ଶୈଳଜ, ଉନ୍ମଧ୍ୟକ । ବିଂ. ଜୀର୍ଣ୍ଣ, ବଶୀର୍ଣ୍ଣ ।

ଝର୍ଝରିତ, ବି. (ଝର୍ଝର-ଇତ) ଯାହାକୁ ଝର୍ଝର କରିଅଛନ୍ତି, ମିଶ୍ରିତ ।

ଜଳ, ବି. କ୍ଳ. (ଜଳ୍-ଅ) ସଲିଳ, ଅମ୍ବୁ, ବାରି ।

ଜଳଜ, ବି. କ୍ଳ, ଶଙ୍ଖ ।

ଜଳକା, ବିଂ. କ୍ଷୀଣଦୃଶ୍ୟ, ଯେ ଗୃହଁ ଥିଲେ ହୁଡ଼ା ଦେଖି ପାରିଇ ନାହିଁ ।

ଜଳକଣ୍ଟକ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-କଣ୍ଟକ) କୁମ୍ଭୀର ।

ଜଳକର, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-କର) ଜଳରୁ ଯେ ରାଜସ୍ବ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ଜଳକରଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-କରଙ୍କ) ପଦ୍ମ; ଶଙ୍ଖ; ମେଘ; ନାରିକେଳ ।

ଜଳକୁନ୍ତଳ, ଜଳକେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-କୁନ୍ତଳ) ଶୈବାଳ ।

ଜଳକ୍ରୀଡ଼ା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନଦ୍ୟାଦିରେ ସମବୟସ୍କ ସଖା ବା ସଖୀଗଣର ସହିତ ଜଳକ୍ଷେପରୂପ କ୍ରୀଡ଼ା ।

ଜଳଚର, ବିଂ. (ଜଳ-ଚର) ଜଳଜନ୍ତୁ, ଜଳଚାରୀ ।

ଜଳଚାରୀ, ବିଂ. (ଜଳ-ଚ୍ଚର୍‌ଇନ୍) ଯେଉଁମାନେ ଜଳରେ ବିଚରଣ କରନ୍ତି, ଯଥା, ବକ, ସାରସାଦି ।

ଜଳଛତ୍ର, ବି. ଗ୍ରୀଷ୍ମ କାଳରେ କ୍ଳାନ୍ତ ଲଭିଥିବା ପଥିକମାନଙ୍କର ଜଳପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ଥାନ, ପ୍ରପା ।

ଜଳଜ, ବି. କ୍ଳ. (ଜଳ-ଜ) ପଦ୍ମ, ଶଙ୍ଖ । ବିଂ. ଜଳଜାତ ।

ଜଳଜଳ, (ଜାଜ୍ବଲ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ଉଜ୍ଜ୍ବଳ, ଚକଚକ ।

ଜଳଜଳା, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ନିର୍ଲ୍ଲଜ୍ଜ, ବେହିଆ, ଅଲଜ୍ଜକ ।

ଜଳଜନ୍ତୁ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଜନ୍ତୁ) ଯେଉଁ ଜନ୍ତୁ ଜଳରେ ବାସ କରନ୍ତି, ମକର କୁମ୍ଭୀରାଦି ।

ଜଳଦ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଦ) ପୟୋଦ, ମେଘ, ବାରିଦ; ମେଘଦୂତ । ବିଂ. ଜଳଦାତା ।

ଜଳଧର, ବି. କ୍ଳ. (ଜଳ-ଧର) ମେଘ; ସମୁଦ୍ର; ମୁଥାଘାସ ।

ଜଳଧି, ବି. କ୍ଳ. (ଜଳ-ଧା-ଇ) ସମୁଦ୍ର ।

ଜଳନିଧି, ବି. କ୍ଳ. (ଜଳ-ନି-ଧା-ଇ) ସମୁଦ୍ର ।

ଜଳନ୍ଧର, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଧର) ଶିବଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ବୋଲି ଏହାଙ୍କୁ ସମୁଦ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ; ଅସୁରବିଶେଷ ।

ଜଳପତି, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ପତି) ବରୁଣ; ସମୁଦ୍ର ।

ଜଳପାତ୍ର, ବି. କ୍ଳ. (ଜଳ-ପାତ୍ର) ପାନପାତ୍ର, ଜଳ ରଖିବା ପାତ୍ର, ଠୋଠା, ଅବଖୋରାପ୍ରଭୃତି ।

ଜଳପାନ, ବି. କ୍ଳ. ଜଳପାନ କରିବା; (ଦେଶଜ) ଜଳଖିଆ, ଭୁଜା ବା ପିଷ୍ଟକାଦି ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଜଳପ୍ରପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ପ୍ରପାତ) ନିର୍ଝର, ଝରଣା ।

ଜଳପ୍ଲାବନ, ବି. କ୍ଳ. (ଜଳ-ପ୍ଲାବନ) ବନ୍ୟା, ଜଳଦ୍ୱାରା ଦେଶ ଭାସିଯିବା ।

ଜଳପ୍ଲାବିତ, ବିଂ. (ଜଳ-ପ୍ଲୁ-ତ) ଜଳରେ ନିମଗ୍ନ, ଜଳଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାପ୍ତ ।

ଜଳବୁଦ୍‌ବୁଦ, ବି. କ୍ଳ. (ଜଳ-ବୁଦ୍‌ବୁଦ) ଜଳବିମ୍ବ, ପାଣିଫୋଟକା ।

ଜଳବେଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପ୍ରବାହ, ଧାରା, ଯଥା,

> "ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସୁରଭି କଦମ୍ବ ମୂଳେ,
> ଜଳବେଣୀରମ୍ୟ କାଳିନ୍ଦୀ କୂଳେ ।"
>
> କ. ବ ।

ଜଳମାର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ମାର୍ଗ) ଜଳପ୍ରଣାଳୀ, ଜଳପଥ, ନର୍ଦ୍ଦମା ।

ଜଳମୁକ୍, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ମୁଚ୍‌+୦) ମେଘ ।

ଜଳଯନ୍ତ୍ର, ବି. କ୍ଳ. (ଜଳ-ଯନ୍ତ୍ର) ଜଳୋତ୍ତୋଳନର କଳ, ଧାରାଯନ୍ତ୍ର; ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ରରୁ ଜଳ ଅନବରତ ସ୍ରବୁଥାଏ କିମ୍ବା ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ରରେ ଜଳ ପରିଷ୍କୃତ କରାଯାଏ, ଯଥା,

> "ଜଳଯନ୍ତ୍ରଘରେ ରମା ସଙ୍ଗତରେ
> ବସି ହରୁଥାଇ ଧନକୁ ।"

ଜଳଯାନ, ବି. କ୍ଳ. (ଜଳ-ଯାନ) ଜାହାଜ, ନୌକା ।

ଜଳରୁହ୍, ଜଳରୁହ, ବି. ପୁଂ. କ୍ଳ. (ଜଳ-ରୁହ) ପଦ୍ମ । ବିଂ. ଜଳଜାତ ।

ଜଳଲତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ତରଙ୍ଗ, ଢେଉ ।

ଜଳବାହ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ବହ-ଅ) ମେଘ, ଯେ ଜଳ ବହନ କରେ ।

ଜଳବିଷୁବ, ବି. ନ. (ଜଳ-ବିଷୁବ) କାର୍ତ୍ତିକ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ।

ଜଳଶୟ, ଜଳଶୟନ, ଜଳଶାୟୀ, } ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଶୟ, ଶୟନ, ଶାୟୀ) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ । ବିଂ. ଜଳସ୍ଥିତ ।

ଜଳସ୍ତମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (Water spout) ସ୍ତମ୍ଭାକାରରେ ପତିତ ବା ଉତ୍ତୋଳିତ ଜଳରାଶି ।

ଜଳହସ୍ତୀ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଳ-ହସ୍ତିନ୍) ହସ୍ତୀ ସଦୃଶ ଜଳଜନ୍ତୁବିଶେଷ ।

ଜଳା, (ଦେଶଜ) ରନ୍ଧ୍ର, କଣା ।

ଜଳାକବାଟୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଝରକା (Window) ଯଥା,

"ହୃତ ଉଶୀର ବାଟି, କଳାପସସ୍ତେ ବାଟୀ,
ଜଳାକବାଟୀଙ୍କ ନବାରରେ ।"

ଲା. ବ ।

ଜଳାଞ୍ଜଳି, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଅଞ୍ଜଳି) ଜଳର ଅଞ୍ଜୁଳା, ଅଞ୍ଜଳି ପ୍ରମାଣ ଜଳ; ତର୍ପଣ, ନିବାପ; (ଦେଶଜ) କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଏକାବେଳକେ ବିରତି, ପରିତ୍ୟାଗ ।

ଜଳାଧାର, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଆଧାର) ଜଳାଶୟ, ଯହିଁରେ ଜଳଥାଏ; ସମୁଦ୍ର; ଜଳପାଏ । ବିଂ. ଜଳସ୍ଥିତ ।

ଜଳାର୍ଦ୍ର, ବିଂ. (ଜଳ-ଆର୍ଦ୍ର) ଜଳରେ ଅଭିଷିକ୍ତ, ଭିଜା, ଓଦା, ଯଥା,

"ଜଳାର୍ଦ୍ର କୁନ୍ତଳ ଧୀରେ ବହିଲ ସମୀରେ ।"

ଜଳାବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଆବର୍ତ୍ତ) ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ ଜଳ, ଜଳଭଉଁରୀ, ଜଳଭ୍ରମୀ ।

ଜଳାଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଆଶୟ) ଜଳର ଆଧାର, ସମୁଦ୍ର, ନଦନଦୀପ୍ରଭୃତି । ନ. ସୁଗନ୍ଧ ଘାସବିଶେଷ ।

ଜଳେଚର, ବି. ପୁଂ. (ଜଳେ-ଚର) ହଂସ, ବକ ଇତ୍ୟାଦି, ଜଳଚର ପକ୍ଷୀ ମତ୍ସ୍ୟାଦି ।

ଜଳେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଇନ୍ଦ୍ର) ବରୁଣ; ସମୁଦ୍ର ।

ଜଳେନ୍ଧନ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଇନ୍ଧନ) ବାଡବାନଳ ।

ଜଳେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଈଶ୍ୱର) ଜଳାଧିପତି, ବରୁଣ; ସମୁଦ୍ର ।

ଜଳୋଚ୍ଛ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ. (ଜଳ-ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ) ଜଳର ସ୍ଫୀତତା, ଜୁଆର, ନଦୀପ୍ରଭୃତିର ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରି ଜଳ ଉଠିବା ।

ଜଳୌକା, ଜଳୌକାଃ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜଳ-ଓକସ୍) ଜୋକ ।

ଜଳ୍ପ, ଜଳ୍ପନ, ଜଳ୍ପନା, ବି. ନ. (ଜଳ୍ପ-ଅ, ଅନ, ଆ) ବାଚାଳତା; କଥନ, କହିବାର ।

ଜଲ୍‌ଦି, କ୍ରି. ବିଂ. (ଯାବନିକ) ତ୍ୱରା, ଶୀଘ୍ର, ସତ୍ୱରେ ।

ଜବ, ବି. ପୁଂ. (ଜୁ-ଅ) ବେଗ, ଗତି; (ଜବ୍-ଅ) ବିଂ. ବେଗବାନ୍, ସତ୍ୱର ।

ଜବନ, ବିଂ. (ଜବ୍-ଅନ) ଦ୍ରୁତଗାମୀ, ବେଗବାନ । ବି. ନ. ବେଗ । ପୁଂ. ବେଗବାନ୍ ଅଶ୍ୱ; ମୃଗବିଶେଷ; ଆରବଦେଶ; ଯବନ ଜାତି ।

ଜବନିକା, ଜବନୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଜୁ-ଅନ, କ) ତିରସ୍କରଣୀ, ପରଦା; ଜବନସ୍ତ୍ରୀ ।

ଜବସ, ବି. ପୁଂ. (ଜୁ-ଅସ) ତୃଣ, ଘାସ, ଯଥା,

"ଗଜତୁଣ୍ଡ ଉପଜାଣି ଭ୍ରମନ୍ତି କେଦାରେ,
ମାତ୍ସଗ କ୍ଷୋଭିବ କରି ଜବସ ମନରେ ଯେ ।"

ଲା. ବ ।

ଜବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ପୁଷ୍ପ ବା ବୃକ୍ଷ ।

ଜହର, ବି. (ଯାବନିକ) ବିଷ, ଗରଳ, ଯଥା,

"ଜହରକୁ ଗୋଳିଦେଇ ପରଖିଲି
ଦେହର ମୋହର ପୀଡା ଗଲା କାଲି ।"

ଜହ୍ନ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଚନ୍ଦ୍ର, ଶଶୀ ।

ଜହ୍ନୀ, ବି. ନ. (ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନୀ ଶବ୍ଦଜ) ଫଳବିଶେଷ ।

ଜହ୍ନୁ, ବି. ପୁଂ. ଋଷିବିଶେଷ, ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୋଦ୍ଭବ କୁରୁରାଜ ପୁଅ ।

ଜହ୍ନୁକନ୍ୟା, ଜହ୍ନୁତନୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗଙ୍ଗା, ଭାଗୀରଥୀ । ଜା—ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱାମୀର ଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଜାଇ, ବି. (ଜାତି ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ପୁଷ୍ପ ବା ବୃକ୍ଷ, ଯଥା,

"କଦମ୍ବ ନୀଳୋତ୍ପଳ ଚମ୍ପା ମାଳତୀ,
ଯୂଇ ଜାଇ ପୁନ୍ନାଗ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଅଛି ।"
ସ୍ତ. ମା ।

(ଦେଶଜ) ଡାଳ ।

ଜାଉ, ବି. (ଜବାଗୁ ଶବ୍ଦଜ) ଅନ୍ନମଣ୍ଡ ।

ଜାକ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ।

ଜାକିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) କୁଣ୍ଢାଇ ଭିଡିବା ।

ଜାଗର, ବି. କ. (ଜାଗୃ-ଅ) ଅନିଦ୍ରା; ଶିବରାତ୍ରି, ଫାଲ୍ଗୁନ କୃଷ୍ଣ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ।

ଜାଗରଣ, ବି. କ. (ଜାଗୃ-ଅନ) ଅନିଦ୍ରା, ଚେଇଁବା ।

ଜାଗରିତ, ବିଂ. (ଜାଗୃ-ଇତ) ଜାଗରଣଯୁକ୍ତ, ଜାଗ୍ରତ, ବିନିଦ୍ର ।

ଜାଗରୂକ, ବିଂ. (ଜାଗୃ-ଊକ) ସଜୀବ, ଜାଗରଣଶୀଳ, ଜାଗ୍ରତ; ପ୍ରହରୀ ।

ଜାଗା, ବି. (ଦେଶଜ) ଆଖଡ଼ା; ସ୍ଥାନ ।

ଜାଗିର, ବି. (ଜାଗୀର ଶବ୍ଦଜ ପାରସ୍ୟ ଭାଷା) ରାଜଦତ୍ତ ପୁରସ୍କାରସ୍ୱରୂପ ଭୂଖଣ୍ଡ ।

ଜାଗୁଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ଦହି ବସାଇବା ନିମିତ୍ତ ମୃତ୍ତିକାନିର୍ମିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ପାତ୍ର ।

ଜାଗ୍ରତ, ବିଂ. (ଜାଗୃ-ଅତ୍) ଜାଗରଣବିଶିଷ୍ଟ, ନିଦ୍ରୋତ୍ଥିତ, ସଜୀବ; ଚେଇଁବା ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଜାଙ୍ଗଲ, ବି. ପୁଂ. କପିଞ୍ଜଳ ପକ୍ଷୀ; ସ୍ଥଳଜ ପଶୁବିଶେଷ; ଜଙ୍ଗଲ ଦେଶୋଦ୍ଭବ । କ. ମାଂସ । ବିଂ. ଜଙ୍ଗଲସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଜାଜ୍ଜ୍ୱଲ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଜ୍ୱଲ-ଆନ) ଅତ୍ୟୁଜ୍ଜ୍ୱଳ; ଅତି ଜ୍ୱଳନ୍ତ ।

ଜାଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ହିମ, ଶୀତ, ଯଥା,
"ଦାରୁବ୍ରହ୍ମରୁ କେ ବଡ ଯୋଉଲାଗି ଜାଡକୁ ଡରଣ ।"

ଜାଡ୍ୟ, ବି. କ. (ଜଡ-ଯ) ଜଡତା, ମୂର୍ଖତା, ଅବସନ୍ନତା; ସ୍ତମ୍ଭ ।

ଜାତ, ବିଂ. (ଜନ୍-ତ) ଉତ୍ପନ୍ନ, ଉଦ୍ଭୂତ; ପ୍ରଶସ୍ତ; ବ୍ୟକ୍ତ । ବି. କ. ଜନ୍ମ, ଉତ୍ପତ୍ତି; ସମୂହ ।

ଜାତକ, ବି. କ. (ଜାତ-କ) ଭୂମିଷ୍ଠ ବାଳକର ଶୁଭାଶୁଭ ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ପତ୍ର । ପୁଂ. ଭିକ୍ଷୁକ, ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବିଂ. ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ଜାତକର୍ମ୍ମ, ବି. କ. (ଜାତ-କର୍ମ୍ମ) ଜନ୍ମସଂସ୍କାରବିଶେଷ; ଦଶବିଧସଂସ୍କାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସଂସ୍କାରବିଶେଷ ।

ଜାତରୂପ, ବି. କ. (ଜାତ-ରୂପ) ପ୍ରଶସ୍ତବର୍ଣ୍ଣ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ।

ଜାତବେଦାଃ, ବି. ପୁଂ. (ଜାତ-ବିଦ୍-ଅସ୍) ଅଗ୍ନି, ଯଥା,
"କରୁଛି ଜାତ ଜାତବେଦାଙ୍କୁ ସତ ଶତକ୍ରତୁ ବା
ଛଳରେ ଘନ ବୋଲରେ, ସହୃଦର ।"
ଲ. ବ ।

ଜାତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନ-ତି) ଗୋତ୍ର, ପ୍ରକାର; ଜନ୍ମ; ବଂଶ; କ୍ଷତ୍ରିୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୂଦ୍ରପ୍ରଭୃତି; ଜାତିପୁଷ୍ପ, ଜାଇଫୁଲ ।

ଜାତିକୋଷ,
ଜାତିସାର, } ବି. କ. ଜାତିଫଳ, ଜାଇଫଳ ।

ଜାତୀପର୍ଣ୍ଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜାତି-ପର୍ଣ୍ଣ) ଜାପିତ୍ରୀ ।

ଜାତୀଫଳ, ବି. କ. ସୁଗନ୍ଧ ଫଳବିଶେଷ, ଜାଇଫଳ ।

ଜାତୁଧାନ, ବି. ପୁଂ. (ଜାତୁ-ଧାନ) ରାକ୍ଷସ, ନିଶାଚର, ରାତ୍ରିଚର ।

ଜାତୁଷ, ବିଂ. (ଜତୁ-ଅ, ଷ ଆଗମ) ଜତୁନିର୍ମିତ, ଲାକ୍ଷାନିର୍ମିତ ।

ଜାତ୍ୟ, ବିଂ. (ଜାତି-ଯ) କୁଳୀନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ପ୍ରଧାନ; କାନ୍ତ, କମନୀୟ, ମନୋହର ।

ଜାଦୁ, ବି. କ. (ଯାବନିକ) କୁହୁକ, ମାୟା, ଭେଲ୍କି; (ଦଦ୍ରୁ ଶବ୍ଦଜ) କଣ୍ଡୁରୋଗବିଶେଷ ।

ଜାଦୁଗର, ବି. ପୁଂ. (ଯାବନିକ) କୁହୁକୀ, ମାୟାବୀ ।

ଜାନକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନକ-ଈ) ସୀତା, ଜନକସୁତା, ବୈଦେହୀ ।

ଜାନପଦ, ବିଂ. (ଜନପଦ-ଅ) ଜନପଦସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଦେଶସ୍ଥ, ଦେଶାନ୍ତରୁ ଆଗତ । ବି. ଦେଶ, ଜନପଦ ।

ଜାନୁ, ବି. ପୁଂ. କ. (ଜନ-ଉ) ଉରୁସନ୍ଧି, ଆଣ୍ଠୁ ।

ଜାପ, ବି, ପୁଂ. (ଜାପ୍‌-ଅ) ମନେ ମନେ ମନ୍ତ୍ରାଦି ପାଠ, ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ସ୍ତୋତ୍ରପାଠ; ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣ ।

ଜାପକ, ବିଂ. (ଜାପ୍‌-ଅକ) ଜପକର୍ତ୍ତା, ସର୍ବଦା ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣକାରୀ; ଯେ ଜପ କରେ ।

ଜାପନ, ବି. କ୍ଲି. (ଜାପି-ଅନ) ନିରସନ; ନିଷ୍ପାଦନ; ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ; ସମାପନ; ନିବର୍ତ୍ତନ ।

ଜାବାଲ, } ବି. ପୁଂ. (ଅଜା ବାଲ, ଇ)
ଜାବାଲି, } ଛାଗୋପଜୀବୀ; ମୁନିବିଶେଷ ।

ଜାମଦଗ୍ନ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଯମଦଗ୍ନି-ଯ) ଜମଦଗ୍ନିର ପୁତ୍ର, ପରଶୁରାମ ।

ଜାମ୍‌ଦାନି, (ଯାବନିକ) ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଜାମା, ବି. (ଯାବନିକ) କୁର୍ତ୍ତା, ଅଙ୍ଗରଖା ।

ଜାମାତା, ବି. ପୁଂ. (ଜା-ମା-ତୃ) କନ୍ୟାର ପତି, ଜୁଆଁଇ; (ଜ-ଆ-ମା-ତୃ) ସୂର୍ଯ୍ୟର ପତ୍ନୀ ।

ଜାମି, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜେ-ମି) ଭଗିନୀ; କୁଳସ୍ତ୍ରୀ,
ଜାମୀ, } ପତିବ୍ରତା ନାରୀ ।

ଜାମିନ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ସଂରକ୍ଷଣ, ବନ୍ଧକ ।

ଜାମିନ୍‌ଦାର, ବି. (ଯାବନିକ) ପ୍ରତିଭୂ ।

ଜାମୁକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରଞ୍ଜିକବର୍ତ୍ତୀ, ଯଥା,

"ବଜ୍ରଳି ଜାମୁକୀ ଘନାଳୀ ଜଳୀ,
ସ୍ତନିତ ଚୁଣିକ କୁଳିଶ ଗୁଳି ।"

ଲା. ବ ।

ଜାମ୍ବବାନ୍, } ବି. ପୁଂ. (ଜାମ୍ବ-ବତ୍, (ଜାମ୍ବୁ-
ଜାମ୍ବୁବାନ୍, } ବତ୍) ଭଲ୍ଲୁକରାଜା, ଋକ୍ଷରାଜା ।

ଜାମ୍ବୁନଦ, ବି. କ୍ଲି. (ଜାମ୍ବୁନଦୀ-ଅ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ଜମ୍ବୁନଦୀଜାତ ।

ଜାୟ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ବିବରଣ, ଅଂଶ ।

ଜାୟ୍‌ଦାଦ, ବି. (ପାରସ୍ୟ ଭାଷା) ସମ୍ପତ୍ତି ।

ଜାୟମାନ, ବିଂ. (ଜନ୍-ଆନ (ଶାନ)) ଉତ୍ପଦ୍ୟମାନ, ଯାହା ଜନ୍ମୁଅଛି ।

ଜାୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜନ୍-ଯ ଭାର୍ଯ୍ୟା, ବନିତା, ପତ୍ନୀ ।

ଜାୟାପତି, ବି. ପୁଂ. (ଜାୟା-ପତି) ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ, ଦମ୍ପତି; ଚକ୍ରପକ୍ଷୀ ।

ଜାୟାଜୀବ, } ବି. ପୁଂ. ନଟ, ବେଶ୍ୟାପତି ।
ଜାୟାନୁଜୀବୀ, }

ଜାର, ବି. ପୁଂ. (ଜୃ-ଅ) ଉପପତି, ଗୁପ୍ତପତି ।

ଜାରକ, ବିଂ. (ଜୃ-ଅକ) ଜୀର୍ଣ୍ଣକାରକ; ପାଚକ ।

ଜାରଜ, ବି. ପୁଂ. (ଜାର-ଜ) ଉପପତିଜାତ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତତି ।

ଜାରଣ, ବି. କ୍ଲି. (ଜୃ-ଅନ) ଜାରିବା; ଜୀର୍ଣ୍ଣ କରିବା; ସଂଶୋଧନ କରିବା; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦି ଧାତୁ କିମ୍ବା ପାରଦ ରସର ଶୋଧନ ।

ଜାଲ, ବି. କ୍ଲି. (ଜଲ୍-ଅ) ସମୂହ; (ଦେଶଜ) ଜାଳିଣୀ କାଠ ।

ଜାଲ, ବି. କ୍ଲି. (ଜଲ୍-ଅ) ମତ୍ସ୍ୟାଦି ବା ପକ୍ଷ୍ୟାଦି ବନ୍ଧନାର୍ଥ ସୂତ୍ରନିର୍ମ୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ଲାବଣ୍ୟ-ସାଗରୁ ପ୍ରତିଭା ଲହରୀ ଜାଲମାର୍ଗେ କି ବହିର ।"

କୋ. ବ୍ର. ସୁ ।

ଜାଲ, ବି. (ଯାବନିକ) କପଟତା; ଫିସାଦ । ବିଂ. କୃତ୍ରିମ ।

ଜାଲକ, ବି. କ୍ଲି. (ଜାଲ-କ) ଜାଲ; ସମୂହ । ଯଥା,

"ଯଥା କପଜାଲକ, ତଥା ତନୁ ପୁଲକ
ପୂରୁ ପୁଲକ ତନୁ ଦେଶେ ରେ, ସହଚରି ।"

ଲା. ବ ।

ପୁଂ. ଗବାକ୍ଷ ।

ଜାଲପାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଜାଲ-ପାଦ) ହଂସ; ଶରାଳି-ପକ୍ଷୀ; (Web-footed)

ଜାଲିକ, ବି. ପୁଂ. (ଜାଲ-ଇକ) ବ୍ୟାଧ; କପଟୀ; ମାକଡସା; ଧୀବରବିଶେଷ ।

ଜାଲି, ଜାଲୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଜାଲପରି ଅସଂଖ୍ୟ ଛିଦ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥ, ଯଥା,

"ଜୁଡାଜାଲି ଏ ସଦୃଶା ଯେ,
ଶ୍ୟାମଳ କମଳ କଳୀରେ କଳା କି ସେଷଣି ସୁଧା ବରଷା ଯେ ।"

ଲା. ବ ।

ଜାଲିଚଟୁ, ଜାଲୀଚଟୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ପୁରି ବା ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ପିଷ୍ଟକ ଉତ୍ତପ୍ତ ଘୃତରୁ ଉଠାଇ-ବାକୁ ବ୍ୟବହୃତ ଛିଦ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ଲୌହ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଜାବୁଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଶୃଙ୍ଖୁଡ଼ା ।

ଜାହାଜ, ବି. (ଯାବନିକ) ଜଳଯାନ; ପୋତ; ନୌକା; ସମୁଦ୍ରରେ ଗଣ୍ଡ କରିବାଭଳି ବଡ଼ ବଡ଼ ନୌକା ।

ଜାହ୍ନବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜହ୍ନୁ-ଅ-ଈ) ଜହ୍ନୁକନ୍ୟା; ଗଙ୍ଗା; ଯଥା,

"ଜାହ୍ନବୀ ଯମୁନା ଯୋଗ ଦେଖ ଗୋ ସୁନ୍ଦରି,
ଶୁଭ୍ର ନୀଳ ଜଳ ଦିଶେ ରୁଚିର କପରି" ।
ବ୍ର. ବି. ।

ଜିଗମିଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗମ୍-ସ-ଅ) ଗମନେଚ୍ଛା ।

ଜିଗମିଷୁ, ବିଂ. (ଗମ୍-ସ-ଉ) ଗମନେଚ୍ଛୁ ।

ଜିଗୀଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜି-ସ-ଅ) ଜୟେଚ୍ଛା; ଉଦ୍ୟମ ।

ଜିଗୀଷୁ, ବିଂ. (ଜି-ସ-ଉ) ଜୟେଚ୍ଛୁ; ଉଦ୍ୟମଶାଳୀ ।

ଜିଘତ୍ସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅଦ୍-ସ-ଅ) ଭୋଜନେଚ୍ଛା; ବୁଭୁକ୍ଷା, କ୍ଷୁଧା ।

ଜିଘତ୍ସୁ, ବିଂ (ଅଦ୍-ସ-ଉ) ଭୋଜନେଚ୍ଛୁ; ବୁଭୁକ୍ଷୁ ।

ଜିଘାଂସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ହନ-ସ-ଅ) ହନନେଚ୍ଛା, ବଧଚେଷ୍ଟା ।

ଜିଘାଂସୁ, ବିଂ. (ହନ-ସ-ଉ) ହନନେଚ୍ଛୁ । ବି. ପୁଂ. ଶତ୍ରୁ ।

ଜିଜ୍ଞାସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜ୍ଞା-ସ-ଅ) ପ୍ରଶ୍ନ, ଜାଣିବାର ଇଚ୍ଛା; ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାର ଇଚ୍ଛା ।

ଜିଜ୍ଞାସୁ, ବିଂ. (ଜ୍ଞା-ସ-ଉ) ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ; ମୁମୁକ୍ଷୁ ।

ଜିଜ୍ଞାସ୍ୟ, ବିଂ. (ଜ୍ଞା-ସ-ଯ) ପ୍ରଶ୍ନର ଯୋଗ୍ୟ; ଜାଣିବାର ଉଚିତ; ଅନୁସନ୍ଧେୟ ।

ଜିଜୀବିଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜୀବ-ସ-ଅ) ଜୀବନେଚ୍ଛା, ବଞ୍ଚିବାର ଇଚ୍ଛା ।

ଜିତ, ବିଂ. (ଜି-ତ) ପରାଜିତ; ବଶୀଭୂତ; ଜୟଲବ୍ଧ । ବି. ନ. ଜୟ ।

ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ, ବିଂ. (ଜିତ-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ଯେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କୁ ବଶ କରିଅଛି, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଜୟକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ତପସ୍ୱୀ ।

ଜିତ୍ୱର, ବି. (ଜି-ବର, ତ-ଅଗମ) ଜୟଶୀଳ, ଜୟୀ ।

ଜିଭ, ବି. (ଜିହ୍ୱା ଶବ୍ଦଜ) ଜିହ୍ୱା, ରସନା ।

ଜିଷ୍ଣୁ, ବି. ପୁଂ. (ଜି-ଷ୍ଣୁ) ଇନ୍ଦ୍ର; ବିଷ୍ଣୁ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ବିଂ. ଜୟଶୀଳ ।

ଜିହ୍ମ, ବିଂ. (ହ୍ୱା-ମ) କୁଟିଳ, ବକ୍ର; ଖଳ; ଜଡ଼; ଅପ୍ରସନ୍ନ; ଅସତ୍ୟ ।

ଜିହ୍ୱା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲିହ୍-ବ-ଅ) ରସନା, ଯଥା,

"ଆପଣା ହସ୍ତେ ଜିହ୍ୱା ଛେଦ,
କେ ତାର ଅଛି ପ୍ରତିବାଦୀ ।"

ଜିହ୍ୱାମୂଳୀୟ, ବି. ପୁଂ. (ଜିହ୍ୱାମୂଳ-ଈୟ) ଜିହ୍ୱାମୂଳରୁ ଉଚ୍ଚାରିତ ବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା, କ, ଖ, ଗ, ଘ, ଙ ।

ଜୀନ, ବିଂ. (ଜ୍ୟା-ତ) ଜୀର୍ଣ୍ଣ, ବୃଦ୍ଧ, ପ୍ରାଚୀନ ।

ଜୀମୂତ, ବି. ପୁଂ. (ଜୀ-ମୂତ) ଇନ୍ଦ୍ର; ପର୍ବତ; ମେଘ, ଯଥା,

"ଦିନେ ଯେ ଦେଖି ବର୍ଷାମିବ-ଜୀମୂତ,
କବଳ କରିବାକୁ ମିବ ଜୀମୂତ ଯେ ।"
ପ୍ରେ. ସୁ. ନି. ।

ଜୀର, ଜୀରକ, ବି. ପୁଂ. (ଜୃ-ଅ, ଅକ) ଜୀରା; ଖଡ୍ଗ; ଅଣୁ ।

ଜୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଜୃ-ତ) ପୁରାତନ; ବୃଦ୍ଧ; ଜର୍ଜ୍ଜରିତ; ପରିପାକ ।

ଜୀର୍ଣ୍ଣସଂସ୍କାର, ବି. ପୁଂ. ମରାମତି, ପୁନଃ ପ୍ରସ୍ତୁତକରଣ ।

ଜୀର୍ଣ୍ଣୋଦ୍ଧାର, ବି. ପୁଂ. (ଜୀର୍ଣ୍ଣ-ଉତ୍-ଧୃ-ଅ) ସଂସ୍କରଣ, ମରାମତି ।

ଜୀବ, ବି. ପୁଂ. (ଜୀବ୍-ଅ) ଦେହାବଚ୍ଛିନ୍ନ ଆତ୍ମା; ପ୍ରାଣୀ; ଜୀବାତ୍ମା; ବୃହସ୍ପତି ।

ଜୀବଜୀବ, ଜୀବଞ୍ଜୀବ, ବି. ପୁଂ. (ଜୀବ ଜୀବ) ଚକୋର, ଯଥା,

"ଜୀବଞ୍ଜୀବନେତ୍ରୀ ଲାଗି ଜୀବ, ଜୀବଧନପୂରକୁ କି ଯିବ ।"

ଜୀବତ୍, ବିଂ. (ଜୀବ-ଅତ୍) ଜୀବନବିଶିଷ୍ଟ, ଜୀବନ୍ତ ।

ଜୀବନ, ବି. ପୁଂ. (ଜୀବ୍-ଅନ) ପ୍ରାଣ; ଜୀବିକା; ଜଳ; ମଜ୍ଜା; ବାୟୁ ।

ଜୀବନ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ଜୀବ-ନ୍ୟାସ) ପ୍ରାଣପ୍ରତିଷ୍ଠା ମନ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ବିଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ, ମୋହନମନ୍ତ୍ରେ ଦେଲି ଜୀବନ୍ୟାସ ।"

ଜୀବନ୍ତ, ବିଂ. (ଜୀବ୍-ଅନ୍ତ) ଜୀଅନ୍ତା; ପ୍ରାଣବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. ପ୍ରାଣ; ଔଷଧ ।

ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଜୀବତ୍-ମୁକ୍ତ) ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନୀ ।

ଜୀବାତୁ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଜୀବ-ଆତୁ) ଜୀବିକା; ଅନ୍ନ; ଜୀବନ; ଜୀବନୌଷଧ ।

ଜୀବାଗ୍ନି, ବି. ପୁଂ. (ଜୀବ-ଅଗ୍ନି) ଦେହସ୍ଥ ଅଗ୍ନି, ଯଥା,

"ମିଶି ଯାଏ ଯଥା ଜୀବାଗ୍ନି ବର୍ଣ-ଅଗ୍ନି ଚରଣେ ।"

ଚ. ଭୁ ।

ଜୀବପୁରୁଷ, ଶରୀର, ।

ଜୀବିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜୀବ-ଅକ-ଆ) ଜୀବନୋପାୟ, ବୃତ୍ତି, କୃଷି ବାଣିଜ୍ୟାଦି, ଯଥା,

"ମୁମୁକ୍ଷୁ ହୃଦକମଳ ତପନ, ଗ୍ରାହକ ବଣିକ ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନ;
ଚତୁର ଜୀବିକା, ଶୁଣି କାହା ମନ ନୋହିବ ବିକା ।"

ବି. ଚି ।

ଜୀବିତ, ବିଂ. (ଜୀବ-ତ) ଜୀବନଯୁକ୍ତ । ବି. ନ. ପ୍ରାଣ; ଜୀବନ ।

ଜୀବିତେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଜୀବିତ-ଈଶ) ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଚନ୍ଦ୍ର; ଯମ ।

ଜୀବୀ, ବିଂ. (ଜୀବ-ଇନ୍) ଜୀବନବିଶିଷ୍ଟ; ପ୍ରାଣୀ ।

ଜୁଆଁଇ, ବି. (ଜାମାତୃ ଶବ୍ଦଜ) ଜାମାତା ।

ଜୁଆଙ୍ଗ, ବି. ପାର୍ବତୀୟ ଜାତିବିଶେଷ, ଏମାନେ ବୃକ୍ଷର ପତ୍ର ପରିଧାନ କରନ୍ତି ।

ଜୁଆଳି, ବି. (ଯୁଗଳ ଶବ୍ଦଜ) ଲଙ୍ଗଳର ଗୋରୁ କନ୍ଧସ୍ଥ କାଷ୍ଠଖଣ୍ଡ ।

ଜୁଇ, ବି. ପୁଷ୍ପବିଶେଷ ।

ଜୁଗୁପ୍ସା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଗୁପ୍-ସ-ଅ-ଆ-) ନିନ୍ଦା, କୁତ୍ସା; ଘୃଣା ।

ଜୁଡ଼ା, ବି. (ଚୂଡ଼ା ଶବ୍ଦଜ) କେଶବିନ୍ୟାସବିଶେଷ, ଯଥା,

"ରଙ୍ଗାରଙ୍ଗି ଭରି ଦ୍ରବ୍ୟ ଜୁଡ଼ାକୁ,
ସଜାଇଲେ ଯୁବା ଜାନ ବୁଡ଼ାକୁ ।"

ଲ. ବ ।

ଜୁତା, ବି. (ଯାବନିକ) ଚର୍ମ୍ମପାଦୁକା ।

ଜୁଲ, ଜୁଲୁଣା, ବି. (ଯୁଗଳ ଶବ୍ଦଜ) କାଳଣୀ ଅଟକିବାର ଲୌହ ବା କାଷ୍ଠର ଅଟକବିଶେଷ ।

ଜୁଲୁଜୁଳାପୋକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଖଦ୍ୟୋତ, ଜ୍ୟୋତିରିଙ୍ଗଣ ।

ଜୁହାର, ବି. (ହିନ୍ଦି) ବିନୀତ ଭାବରେ ଯୋଡ଼ ହସ୍ତରେ ଦଣ୍ଡବତ କରିବା, ଯଥା,

"ପୁରୁଷ କଥାକୁ ଡରେ ସେ କରେ ଦୂରୁଁ ଜୁହାର ।"

ଚ. ଭୁ ।

ଜୂଟ, ବି. ପୁଂ. (ଜୁଟ୍-ଅ) ସମୂହ; ଜଟା; ବନ୍ଧନ ।

ଜୂର, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କଷ୍ଟ, ଲୁଟି, ଉଜାଡ଼, ଯଥା,

"ନିଶାକାଳେ ମୃଗ ବରାହ ବନ୍ଧୁ ହୋଇ ବାହାର,
କରନ୍ତି କୃଷକେ ଅଥୟ ଶସ୍ୟ କରଣ ଜୂର ।"

ଜୂଷ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜୁଷ୍-ଅ) କ୍ୱାଥ; ଝୋଳ; ।

ଜୃମ୍ଭ, ପୁଂ. }
ଜୃମ୍ଭଣ, ନ. } ବି. (ଜୃନ୍ଭ୍-ଅ, ଅନ, ଆ) ପ୍ରସ୍ଫୁଟନ; ପ୍ରକାଶ; ହାଇ, ମୁଖବିକାଶ, ଯଥା,
ଜୃମ୍ଭା, ସ୍ତ୍ରୀ. }

"ମୁଖ ଜୃମ୍ଭାବଶେ ରାଜିତ,
ଦରବିକଶିତ କୋକନଦ ଯେମନ୍ତ ।"

ଲ. ବ ।

ଜୃମ୍ଭିତ, ବିଂ. (ଜୃନ୍ଭ୍-ତ) ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, ପ୍ରକାଶିତ, ବିକଶିତ ।

ଜେଉଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ ।

ଜେଠାଇ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ପିତାର ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତାର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଜେତା, ବିଂ. (ଜି-ତୃ) ଜୟକର୍ତ୍ତା, ଜୟଶୀଳ ।

ଜେନାମଣି, ବି. ପୁଂ. ଦୁଲାଲ, କୁମାର; ରାଜପୁତ୍ର ।

ଜେମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ରାଜକନ୍ୟା, ରାଜାର ଝିଅ, ଯଥା,

"ଏମନ୍ତ ଯଶ ଜେମାର ଜଗତେ ଶୁଭିଲା ।"

ଜେୟ, ବିଂ. (ଜି-ଯ) ଜେତବ୍ୟ ।

ଜୈତ୍ର, ବିଂ. (ଜି-ତ୍ର) ଜୟଶୀଳ । ବି. ନ. ଔଷଧ । ପୁଂ. ପାରଦ; (ଜୟଶୀଳ ଅର୍ଥରେ)

"ଶତ୍ରୁଦର୍ପହାରୀ ଏହି ଜୈତ୍ରମଣି,
ଶିରୋମଣିରୂପେ ପିନ୍ଧିବୁ ନୃମଣି ।"

ନ. କେ ।

ଜୈନ, ବି. ପୁଂ. (ଜିନ-ଅ) ବୌଦ୍ଧ; ଜିନମତାବଲମ୍ବୀ ।

ଜୈମିନି, ବି. ପୁଂ. ମୀମାଂସାଦର୍ଶନପ୍ରଣେତା ମୁନି ।

ଜୋଗାଡ଼, ବି. ଦେଶଜ ଉଦ୍‌ଯୋଗ, ତଦ୍‌ବିର ।

ଜୋଗାଡ଼ିବା, କ୍ରି. କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରନ୍ଧନ ଆରମ୍ଭ କରିବା ।

ଜ୍ଞ, ବିଂ. (ଜ୍ଞା-ଅ) ଜ୍ଞାନୀ, ପଣ୍ଡିତ । ବି. ପୁଂ. ବ୍ରହ୍ମା; ଚନ୍ଦ୍ର, ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ, ବୁଧ ।

ଜ୍ଞପିତ, ଜ୍ଞପ୍ତ, ବିଂ. (ଜ୍ଞପି-ତ) ଜ୍ଞାପିତ ।

ଜ୍ଞପ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜ୍ଞପି-ତି) ବିଜ୍ଞାପନ; ଜ୍ଞାନ; ବୋଧ ।

ଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜ୍ଞା-ଆ) ଜ୍ଞାନ ।

ଜ୍ଞାତ, ବିଂ. (ଜ୍ଞା-ତ) ବିଦିତ, ଅବଗତ ।

ଜ୍ଞାତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଜ୍ଞା-ତବ୍ୟ) ଜାଣିବାର ଯୋଗ୍ୟ, ଜ୍ଞେୟ ।

ଜ୍ଞାତା, ବିଂ. (ଜ୍ଞା-ତୃ) ବୋଦ୍ଧା, ଯେ ଜାଣେ ।

ଜ୍ଞାତି, ବି. ପୁଂ. (ଜ୍ଞା-ତି) ଦାୟାଦ; ସଗୋତ୍ର; ସପିଣ୍ଡ ।

ଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. (ଜ୍ଞା-ଅନ) ବୋଧ, ପ୍ରତୀତ, ବୁଦ୍ଧି ।

ଜ୍ଞାନବାନ୍, ବିଂ. (ଜ୍ଞାନ-ବତୁ) ଜ୍ଞାନୀ, ପଣ୍ଡିତ ।

ଜ୍ଞାନୀ, ବିଂ. (ଜ୍ଞାନ-ଇନ୍) ଜ୍ଞାନବାନ୍; ବିଜ୍ଞ; ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନୀ ।

ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ, ବି. ନ. (ଜ୍ଞାନ-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ଚକ୍ଷୁ, କର୍ଣ୍ଣ, ନାସିକା, ଜିହ୍ୱା, ତ୍ୱକ୍, ଏବଂ ମନ ।

ଜ୍ଞାପକ, ବିଂ. (ଜ୍ଞାପି-ଅକ) ନିବେଦକ, ଆବେଦକ ।

ଜ୍ଞାପନ, ବି. ନ. (ଜ୍ଞାପି-ଅନ) ଆବେଦନ, ବିଦିତକରଣ, ଜଣାଣ ।

ଜ୍ଞାପୟିତା, ବିଂ. (ଜ୍ଞାପି-ତୃ) ଜ୍ଞାପକ ।

ଜ୍ଞାପିତ, ବିଂ. (ଜ୍ଞାପି-ତ) ବିଜ୍ଞାପିତ ।

ଜ୍ଞେୟ, ବିଂ. (ଜ୍ଞା-ଯ) ବୋଧଗମ୍ୟ, ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ।

ଜ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜ୍ୟା-୦) ପୃଥିବୀ; ମାତା; ଧନୁର ଗୁଣ ।

ଜ୍ୟାମିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (Geometry) କ୍ଷେତ୍ରତତ୍ତ୍ୱ ।

ଜ୍ୟାୟାନ୍, ବିଂ. (ବୃଦ୍ଧ-ଇୟସ୍) ଜ୍ୟେଷ୍ଠ; ଅଧିକ ବୟସ୍କ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଅଗ୍ରଜ ।

ଜ୍ୟେଷ୍ଠ, ବିଂ. (ବୃଦ୍ଧ-ଇଷ୍ଠ) ଅଗ୍ରଜ; ପ୍ରବୃଦ୍ଧ ।

ଜ୍ୟେଷ୍ଠତାତ, ବି. ପୁଂ. (ଜ୍ୟେଷ୍ଠ-ତାତ) ପିତାର ବଡ଼ଭାଇ, ବଡ଼ବାପ, ଜେଠା, ଦଦେଇ ।

ଜ୍ୟେଷ୍ଠା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃଦ୍ଧ ଇଷ୍ଠ-ଆ) ବଡ଼ଭଉଣୀ; ମଧ୍ୟମାଙ୍ଗୁଳି; ଗଙ୍ଗା; ଅଷ୍ଟାଦଶ ନକ୍ଷତ୍ର, ଯଥା,

"ଖଞ୍ଜନନେତ୍ରି ଦେଖ ଏ ଜ୍ୟେଷ୍ଠାରକ୍ଷ,
ତିନି ତାରକା କୋଲ ରଦନଲକ୍ଷ୍ୟ ।"

ଜ୍ୟୈଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଜ୍ୟେଷ୍ଠା-ଅ) ଦ୍ୱିତୀୟ ମାସ ।

ଜ୍ୟୋତିଃ, ବି. ନ. (ଜ୍ୟୁତ୍-ଇସ୍) ତେଜଃ, ପ୍ରକାଶ; ଦୀପ୍ତି; ଜ୍ୱାଳା; ନକ୍ଷତ୍ର; ଚୈତନ୍ୟ; ଚକ୍ଷୁରିନ୍ଦ୍ରିୟ; ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି; ଆତ୍ମା; ପୁତ୍ର; ଅର୍ଥ; ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ର; ଶାଖା ।

ଜ୍ୟୋତିରିଙ୍ଗଣ, ବି. ପୁଂ. (ଜ୍ୟୋତିଷ-ଇନ୍ଗ-ଅନ) ଖଦ୍ୟୋତ, ଜୁଳୁଜୁଳିଆପୋକ, ଯଥା,

"ବଲ୍ଲିବଲ୍ଲିରେ ଜ୍ୟୋତିରିଙ୍ଗଣ
ଗଣ ଜ୍ୟୋତିକି ଦେଖାନ୍ତି ପୁଣ
ସୁମନେସାବଧାନରେ ଶୁଣ
ସୁମନ ରଚଇ ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ଜ୍ୟୋତିର୍ବେଦ, ଜ୍ୟୋତିର୍ବେତ୍ତା, ବିଂ. (ଜ୍ୟୋତିଃ-ବିଦ୍-ଅ-ତୃ) ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ।

ଜ୍ୟୋତିଶ୍ଚକ୍ର, ବି. ନ. (ଜ୍ୟୋତିସ୍-ଚକ୍ର) ରାଶିଚକ୍ର, ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରସମୂହ ।

ଜ୍ୟୋତିଃଶାସ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ଆକାଶସ୍ଥ ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରାଦିଙ୍କର ଆକାର, ଗତି, ଆକର୍ଷଣ, ଗତିକାଳ, ଓ ସ୍ଥିତି ଏବଂ ତଦନୁସାରେ ଲୋକମାନଙ୍କ ଉପରେ ଫଳାଫଳ ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବିଶଦରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଥାଏ ।

ଜ୍ୟୋତିଷ, ଜ୍ୟୌତିଷ, ବି. ନ. (ଜ୍ୟୋତିଷ-ଅ) ଜ୍ୟୋତିଃଶାସ୍ତ୍ର, ଅଙ୍କଶାସ୍ତ୍ର ।

ଜ୍ୟୋତିଷିକ, ବିଂ. (ଜ୍ୟୋତିଷ-ଇକ) ଜ୍ୟୋତିର୍ବେତ୍ତା ।

ଜ୍ୟୋତିଷ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଜ୍ୟୋତିସ୍-କ) ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରାଦି । ନ. ମେରୁଶୃଙ୍ଗବିଶେଷ; (Heavenly bodies)

ଜ୍ୟୋତିଷ୍ପଥ, ବି. ପୁଂ. (ଜ୍ୟୋତିସ୍-ପଥ-ଅ) ଆକାଶ ।

ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମାନ୍, ବିଂ. (ଜ୍ୟୋତିସ୍-ମତ୍) ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜ୍ୟୋତିସ୍-ନ-ଆ) ଚନ୍ଦ୍ରିକା, କାନ୍ତି, ଶୋଭା ।

ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନୀ, ଜ୍ୟୌତ୍ସ୍ନୀ, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା-ଅ-ଈ, ଇକ-ଆ) ଚନ୍ଦ୍ରକାଯୁକ୍ତ ରାତ୍ରି, ଲତାବିଶେଷ; ଫଳବିଶେଷ ।

ଜ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଜ୍ୱର୍-ଅ) ଗାତ୍ରତାପ, ସନ୍ତାପ; ରୋଗବିଶେଷ ।

ଜ୍ୱରଘ୍ନ, ବି. (ଜ୍ୱର୍-ହନ୍-ଅ) ଜ୍ୱରନାଶକ, ବାସ୍ତୁକ ।

ଜ୍ୱଳନ, ବି. କ୍ଲୀ. (ଜ୍ୱଲ୍-ଅନ) ଦୀପନ, ଜ୍ୱାଳା । ପୁଂ. ଅଗ୍ନି, ଯଥା,

"ଏ ମହୋଜ୍ଜ୍ୱଳଜଳ ଜ୍ୱଳନ ଜନ୍ମସ୍ଥଳ,
ଛୁଇଁଲେ କରିବ ଦହନ ରେ ସହଚରି ।"

ଗୀ. ବ ।

ଜ୍ୱଳିତ, ବିଂ. (ଜ୍ୱଲ-ତ) ଦୀପ୍ତ, ଦଗ୍ଧ ।

ଜ୍ୱାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଜ୍ୱଲ-ଅ) ଅଗ୍ନିଶିଖା; ଦାହ ।

ଜ୍ୱାଳିତ, ବିଂ. (ଜ୍ୱଲ-ଇ-ତ) ଦୀପ୍ତିତ; ଦାହିତ, ଭସ୍ମୀକୃତ; ସନ୍ତାପିତ, କ୍ଲେଶିତ ।

ଜ୍ୱାଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ଜ୍ୱଲ୍-ଇନ୍) ଶିବ । ବିଂ. ଶିଖାଯୁକ୍ତ, ଦୀପ୍ତିମାନ୍ ।

ଝ

ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ନବମବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ତାଲୁ । ବି. ପୁଂ. ବୃହସ୍ପତି; ଦୈତ୍ୟପତି, ଇନ୍ଦ୍ର । ସ୍ତ୍ରୀ. ଝଞ୍ଜାବାତ; ଜଳବର୍ଷଣ; ଶବ୍ଦ । ବିଂ. ନଦ୍ରିତ; ନଷ୍ଟ ।

ଝକମକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଗ୍ନି ଉତ୍ପାଦକ ପ୍ରସ୍ତର-ବିଶେଷ ।

ଝକମାରି, ବି. (ଦେଶଜ) ଅପରାଧ; ତ୍ରୁଟି ।

ଝଙ୍କାର, ଝଙ୍କୃତ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଝମ୍-କୃ-ଅ, ତ) ଧ୍ୱନିବିଶେଷ, ଝନଝନଶବ୍ଦ; ଭ୍ରମରାଦିର ଶବ୍ଦ, ଯଥା,

"ଝଙ୍କାର କରେ ମଧୁପ ଯେ,
ଝାଡେ କ ସତି କନର୍ପ ।"

ବ. ଟି ।

ଝଙ୍କାଝୋର, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପ୍ରଚୁର, ଯଥେଷ୍ଟ ।

ଝଗଡ଼, ଝଗଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) କଳହ, ବିବାଦ, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ଯଥା,

"ଝଗଡ଼ା ସାରଣ କୃଷ୍ଣ ମଧୁସ ରହିଲା ଲୋ, କୋଇଲି ।"

ଝଗଡ଼ ହେବାର, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ବକ ହେବାର, ଅକାରଣ ଗର୍ଜିବାର, ଯଥା,

"ଝଗଡ଼ ମାଚ ହେଲହେ ଶ୍ୟାମ ।"

କ. ବ ।

ଝଞ୍ଝଟ, ବି. (ଝନ୍-ଝଟ୍-ଅ) ଗୋଲମାଲ; ଚଲଞ୍ଚିଗି; ଜଞ୍ଜାଳ; କାର୍ଯ୍ୟାଡମ୍ବର ।

ଝଞ୍ଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଝଡ଼, ବୃଷ୍ଟି; ଧ୍ୱନିବିଶେଷ; ଚପ୍ତି ।

ଝଞ୍ଜାନିଳ, ଝଞ୍ଜାବାତ, ବି. ପୁଂ. (ଝଞ୍ଜା-ଅନିଳ, ବାତ) ଝଡ଼, ତୋଫାନ; ବର୍ଷାକାଳୀନ ପବନ, ଯଥା,

"ଝଞ୍ଜାନିଳ ଲାଗି ସ୍ୱରାପକାଶି,
ସଙ୍ଗୀବରେ ଦହି ଦେଲା ବଦେଶୀ ।"

ଗୀ. ବ ।

ଝଟ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଝଟିତି ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଶୀଘ୍ରେ, ବେଗେ, ଶୀଘ୍ରେ, ଅବିଳମ୍ବେ ।

ଝଟଝଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୀପ୍ତି, ଯଥା,

"ଝଟ ଝଟ ହେଉଥାଇ ଦେହଶିରୀ ।"

ଝଟକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୀପ୍ତି, କାନ୍ତି, ଶୋଭା, ଯଥା,

"ହିନ ପ୍ରଭନ ଅଙ୍ଗେ ଶୋଭା, ଝଟକ ବଦ୍ଧ ପ୍ରାୟ ଅଭା ।"

ଝଟକିବା, ଜାଜ୍ୱଲ୍ୟମାନ ହେବା, ଯଥା,

"କର୍ଣ୍ଣେ ମକରକୁଣ୍ଡଳ, ଝଟକେ ଗଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ।"

ଝଟା, ଝାଟି, ବି. (ପ୍ରାକୃତକ) ବୃକ୍ଷ ଗୁଳ୍ମାଦିର ସରୁ ଶାଖା, ଯଥା,

"ଲୁମ୍ୱାର ବୋଲୁ, ଝାଟିକ ନ ଗଲେ ମାଟିକ ଯାଉ ।"

ଝଟିକା, ବି. (ପ୍ରାକୃତକ) ତୋଫାନ, ବାତ୍ୟା ।

ଝଟିତି, କ୍ରି. ବିଂ. (ଝଟ୍-ଇତି) ଶୀଘ୍ର, ଦ୍ରୁତ, ବେଗ ।

ଝଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ବୃଷ୍ଟିପାତ ।

ଝଡ଼ପୋକ, ବି. (ଦେଶଜ) ବୃଷ୍ଟିସୂଚକ ପୋକ-ବିଶେଷ; ପକ୍ଷିଯୁକ୍ତ ଉଇ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ।

ଝଡ଼ିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଖସିପଡ଼ିବା ।

ଝଣତ୍କାର, ଝନତ୍କାର, ବି. ପୁଂ. (ଝନତ୍-କାର) ଝନ୍ଝନ୍ ଶବ୍ଦ; ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ ।

ଝପ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବନ୍ଧନ; ଶୀଘ୍ର; ଚଞ୍ଚଳ ।

ଝପଟ୍, ବି. (ହିନ୍ଦି ଭାଷାଜ) ଦଉଡ଼ ।

ଝମକ, ବି. ଧମକ ।

ଝମ୍ପା, ଝୁମ୍ପା, ଝୋମ୍ପା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୋଛ କଳସି, ଯଥା,

"ଝୁମ୍ପା ବଳା ନଳ ବାଉ ଯେ, ଝାଙ୍କରେ ହୋଇବ ଧର ।"

ବ. ଚି ।

ଝର, ଝରଣା, ବି. ପୁଂ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଝୃ-ଅ, ଅନ-ଆ) ନିର୍ଝର, ଉତ୍ସ ଯଥା,

"ଝରଇ ନୟନୁ ପାଣି ଯେ, ଝର ବୋହିବାର ଜାଣି ।"

ଝରକା, ବି. (ଦେଶଜ) ବାତାୟନ, ଖିଡ଼କି ।

ଝରଝର, ବି. (ପ୍ରାକୃତଜ) ଜଳାଦିର ପତନ ଶବ୍ଦ, ଯଥା,

"ସ୍ୱଚ୍ଛ କଣ୍ଠକେ ଚକଟା ନିର୍ଝର ଯହିଁ ଗଡ଼ଇ,
ଝର୍ଝର ଶବ୍ଦେ ଉପରୁ ତଳୁକୁ ବୁଡ଼ଇ ପଡ଼ଇ ।"

ଉଷା ।

ଝର୍ସୁତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଝର-ସୁତା) ନଦୀ ।

ଝରା, ବି. (ଦେଶଜ) ପୁଷ୍ପଗୁଚ୍ଛ; କନ୍ଦରୁ ନିର୍ଗତ ଗୁଚ୍ଛ-ବିଶେଷ ; ପୁଷ୍ପଚ୍ଛଟା ଅର୍ଥରେ ଯଥା,

ଝରା ସଜଡ଼ା କାଲେ ସୁମଙ୍ଗଳରେ,
ଶ୍ୱାସ ଛେଡ଼ ମଞ୍ଜିର ସୁମଙ୍କ ଘରେ ।"

ପ୍ରେ, ସୁ ।

ଝରି, ବି. (ଦେଶଜ) ଜଳପାତ୍ରବିଶେଷ, ଗଡ଼ୁବିଶେଷ ।

ଝରିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) କ୍ଷରିବାର, ବହିବାର ।

ଝଲ, ବି. ନ. ରୌଦ୍ରତେଜ ।

ଝଲକ, ବି. ନ. (ଝଲ ଶବ୍ଦଜ) ଆନ୍ଦୋଳନ ।

ଝଟକ ; ଯଥା,

"ଝଲକପରୀତ କରୁଛି ଭଙ୍ଗିତ
କଟ୍ଟରଲେ କେତେ ସ୍ମରୁ ।"

ବିଂ. ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ, ଯଥା,

"କପାଳେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସନ୍ଧୁରେଖା ଝଲକ ।"

ଝଲକା, ବି. (ଝଲକ୍ ଶବ୍ଦଜ) କର୍ଣ୍ଣାଳଙ୍କାରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଝଲକେ ଝଲକା ଏ ଅଳମ୍ବାନ ।"

ଝଲକାଏ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମନ୍ଦାଏ (ତରଳ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ) ।

ଝଲକିବା, କ୍ରି. (ଝଲ ଶବ୍ଦଜ) ଚହଲିବା; ଝଟକିବା; ଆନ୍ଦୋଳିତ ହେବା; ସଞ୍ଚରିବା, ଯଥା,

"ଶତ ମନୋରଥ ଝଲକେ ଯେହ୍ନେ ଅଗ୍ନି ବାଜନେ ।"

ନ. କେ ।

ଝଲମଲ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଝଲ ଶବ୍ଦଜ) ଚକ୍‌ମକ, ଝକ-ଝକ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ଯଥା,

"ହସୁଁ ଦଶେ ସୁଳାଗିଲ ଝଲମଲ ଦନ୍ତେ,
ଘାନେ ପାଚି ଯାଇଛି ସେ ଜମ୍ବୁଫଳ ମତେ ଯେ ।"

ଲ. ବ ।

ଝଲି, ବିଂ. (ଝଲ ଶବ୍ଦଜ) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ସୁନ୍ଦର, ଯଥା,

"ରହିକା ରସିକାନ୍ତ ସ୍ୱବ ଘୋଷନେ ।
ସ୍ୱଗ ସସ୍ୱଗ ଝଲି ଦଶେ ବଦନେ ।"

ବ. ଚି ।

ଝଲିବା, କ୍ରି. (ଝଲ ଶବ୍ଦଜ) ଶୋଭା ପାଇବା, ସୁନ୍ଦର ଦିଶିବା; ଦିଶିବା ।

ଝଲ୍ଲ, ବି. ପୁଂ. (ଝଲ୍-ଲ) ଜାତିବିଶେଷ ।

ଝଲ୍ଲକ, ବି. ନ. (ଝଲ୍ଲ-କୈ-ଅ) କାଂସ୍ୟ ନିର୍ମ୍ମିତ ବାଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ଝଲ୍ଲରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଝଲ୍ଲ-ଋ-ଈ) ବାଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ଝଷ, ବି. ପୁଂ. (ଝଷ୍-ଅ) ମତ୍ସ୍ୟ; ତାପ; ବନ; ମୀନ-ରାଶି ।

ଝଷକେତନ, ଝଷକେତୁ, } ବି. ପୁଂ. (ଝଷ-କେତନ, କେତୁ) କନ୍ଦର୍ପ, ମୀନକେତନ, ମଦନ, ଯଥା,

"ହାତ-ବନୋଦଅ ହର ଯେ ଝଷକେତନକୁ ଜର ।"

ବ. ଚି ।

ଝାଇଁ, ବି. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ମୂର୍ଚ୍ଛା । ବିଂ. ଖର, ତୀବ୍ର ।

ଝାଉଁ, ବି. (ଝାବୁକ ଶବ୍ଦଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଝାଉଁ-ଗଛ ।

ଝାଉଁଳିବା, କ୍ରି. (ଝଲସ ଶବ୍ଦଜ) ମଉଳି ଯିବାର, ବୃକ୍ଷ ପତ୍ରାଦି ଶୁଖିଯିବାର, ଯଥା,

"ଝାଉଁଳିବା ନବ ତମାଳ ରମା,
ଝିଙ୍କି ଅଣି ଅଙ୍ଗେ କଲଣି ଜମା ।"

କ. ର ।

ଝାଁକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଦମ୍; ଦଳ, ଗୋଠ; ମଣ୍ଡଳୀ ।

ଝାଙ୍କିବା, କ୍ରି. (ଝାଙ୍କନ ଶବ୍ଦଜ) ଲୁଚି ଅନାଇବା; ଅତର୍କିତ ଭାବରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାର; ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ସେବନଜନିତ ମତ୍ତତାର ଆବେଶ ।

ଝାଞ୍ଜ, ବି. (ଝନଝନ ଶବ୍ଦଜ) କରତାଳ, ମନ୍ଦିରାବିଶେଷ ।

ଝାଞ୍ଜୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗ୍ରୀଷ୍ମ, ଉଷ୍ଣପବନ, ତାତି ।

ଝାଟୁଆ, ବି. (ହିନ୍ଦି, ଝାଡୁଣୀ ଶବ୍ଦଜ) ଖଞ୍ଜୁଣି, ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନୀ; ଅବର୍ଜ୍ଜନା, ଅଳିଆ ।

ଝାଡ, ବି. (ହିନ୍ଦୀ) କାଚନିର୍ମ୍ମିତ ଆଲୋକାଧାର; ଜଙ୍ଗଲ, ବନ, ଯଥା,

"ଝାଡ ବନୋଦଆ ହର, ଝସବେତନକୁ ଡର ।"

ବ. ଚି ।

ଝାଡା, ବି. (ହିନ୍ଦୀ) ମଳ, ମଳନିଃସରଣ ।

ଝାଡାକରି, ବି. (ଦେଶଜ) ଝାଡା=ମଳନିଃସରଣ; କରି=ବମନ) ଝାଡାବାନ୍ତି, ଓଲାଉଠାରୋଗ ।

ଝାଡିବା, କ୍ରି. (ହିନ୍ଦୀ, ଝାଡୁ ଶବ୍ଦଜ) ପରିଷ୍କାର କରିବା; ମନ୍ତ୍ରପାଠ କରି ଫୁଙ୍କିବା ଓ ଭୂତାଦି ଛଡାଇବା ।

ଝାଡୁ, ବି. (ହିନ୍ଦୀ) ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନୀ, ଖଞ୍ଜୁଣି ।

ଝାଟକା, ବିଂ. (ଝଟିତି ଶବ୍ଦଜ) ଶୀଘ୍ର, ଯଥା,

"ଝୁଣ୍ଟି ନାମ ଭ୍ରମ ହେଲେ ଯେ,
ଝାଟକାରେ ଘୁଞ୍ଚୁ ନଲେ ।"

ବ. ଚି ।

ଝାପ୍ସା, ବିଂ. ଅସ୍ପଷ୍ଟ; (ଦୃଷ୍ଟିସମ୍ବନ୍ଧରେ) ଝାଲୁଝାଲୁଆ ।

ଝାମ୍ପ, ବି. (ଝମ୍ପ ଶବ୍ଦଜ) କୁଦା, ଲମ୍ଫ; ମାଛ ମାରିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଝାମ୍ପି, ବି. (ଦେଶଜ) ପତ୍ରନିର୍ମ୍ମିତ ମସ୍ତକାବରଣ ।

ଝାମ୍ପିବା, କ୍ରି. (ଝମ୍ପ ଶବ୍ଦଜ) ଉପରୁ ହଠାତ ଆକ୍ରମଣ, ପକ୍ଷ୍ୟାଦି ମନୁଷ୍ୟାଦିଙ୍କଠାରୁ ଅତର୍କିତ ଭାବରେ କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ନେଇଯିବାର ।

ଝାମ, } ବି. (ଝମ୍ ଧାତୁଜ) ଅଗ୍ନିପୂର୍ଣ୍ଣ ଗର୍ତ୍ତ; ପଣା
ଝାମୁ, } ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଅଗ୍ନି ଉପରେ ଚାଲିବା, ଯଥା,

"କାମ ଚଳାଇଲା ସରଣି ଝାମରେ
ନାଗଷ୍ଟଦୋଷୀ ବିଦେଶୀ ।"

ଲ. ବ ।

ମୂର୍ଚ୍ଛା, ଯଥା,

"ଝାମ ଯିବେ ଦାମ୍ଭିକ ଦେଖି କରି ।"

ଝାଳ, ବି. (ଝଳ ଶବ୍ଦଜ) ଘର୍ମ୍ମ, ସ୍ୱେଦ, ଯଥା,

"ଝଲକରି ଝାଳ ବ୍ୟାଜ ସୁଧା ଝରି ।"

ଝାଲର, ବି. (ଝଲ ଶବ୍ଦଜ) ମଶାରି ଓ ଚାନ୍ଦୁଆ ପ୍ରଭୃତିର ସୀମାନ୍ତପ୍ରଦେଶରେ ଝୁଲୁଥିବା ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଝାଳିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଧାତୁନିର୍ମ୍ମିତପାତ୍ର ଓ ଅଳଙ୍କାରାଦି ମାର୍ଜ୍ଜନ କରିବା; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିବା ।

ଝାସ, ବି. (ଝମ୍ପ ଶବ୍ଦଜ) ଆତ୍ମହତ୍ୟା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜଳ ବା ଅଗ୍ନିରେ ପ୍ରବେଶ, ଯଥା,

"ଝାସ ଯମୁନାରେ ଦେବ ବନ୍ଧୁ ନାରେ,
ଜନ୍ମାନ୍ତେ ପାଇବ ପୁଣି ।"

ଅଗ୍ନି ବା ସୂର୍ଯ୍ୟ ତେଜ ।

ଝିଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୁହିତା, ତନୟା ।

ଝିଅରି, ବି. (ଦେଶଜ) ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ବା କନିଷ୍ଠ ଭାଇର ଝିଅ, ।

ଝିଙ୍କ, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ଷୁଦ୍ର ପଶୁବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଝିଙ୍କ ଝାଡ ଦେବା ଲକ୍ଷିତ ନୋହିବ
ଶରେ ଦେଲା ତନୁ ଭରି ।"

ବ. ଚି ।

ଝିଙ୍କର, ବି. (ଦେଶଜ) ବଡ଼ ଗୋଡ଼ି, ଖପରା ।

ଝିଙ୍କା, ବି. (ଦେଶଜ) ଚୁଲ୍ଲୀ ଉପରେ ହାଣ୍ଡିପ୍ରଭୃତି ରଖିବାର ମୃତ୍ତିକା ସ୍ତୂପବିଶେଷ । କ୍ରି. ବି. ଓଟରା, ଯଥା,

"ଝୁରନ୍ତି କୁରଙ୍ଗ ପକ୍ଷୀ ଯେ, ଝିଙ୍କା ରଥ ଘୁଙ୍ଘୁ ଲକ୍ଷି ।"

ଝିଙ୍କିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଟାଣିବା, ସବଳେ ଆକର୍ଷଣ କରିବା, ଯଥା,

"ଝଗଡା କର ଅଜନୁ, ଝିଙ୍କିଛ କୁସୁମ ଧନୁ ।"

ବ. ଚ ।

ଝିଙ୍କାରି, ବି. ଝିଲ୍ଲୀ, ପୋକବିଶେଷ ।

ଝିଟିପିଟି, ଝିଟିପିଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ସରୀସୃପବିଶେଷ, ଗୃହଗୋଧିକା ।

ଝିଣ୍ଟିକା, ବି. (ଦେଶଜ) ପତଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ଝିଞ୍ଜାଳିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବଦାଳିବା, ସାରହୀନ କରିବା ।

ଝିନ, ବିଂ. (କ୍ଷୀଣ ଶବ୍ଦଜ) ସରୁ, ପାତଳ, ଯଥା,

"ଝିନବସନାକ ଦେଖିବ ମୁଁ କବ,
ଛାଇଁ ଲୁଚି ଯାଏ ସବୁ ଯେ ।"

ବ. ଚି ।

ଝିପିଝିପି, ଅଂ. (ଅନୁକରଣ ଅବ୍ୟୟ) ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ବର୍ଷା ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ।

ଝିମିଝିମି, ଅଂ. (ଝିମ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଅଙ୍ଗବିଶେଷରେ ରକ୍ତ ସଞ୍ଚାଳନର ବ୍ୟାଘାତ ହେଲେ ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭୂତ ହୁଏ, ଯଥା,

"ଝିମିଝିମି କଲେବର ଯେ, ଝାଳ ବହେ ଝରଝର ।"

ବ. ଚି ।

ଝିମିଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ଅଳ୍ପସମୟ, ଯଥା,

"ଝଗଡମାଦ ହେଲ ହେ ଶ୍ୟାମ,
ଝିମିଟ ହେବାକୁ ସହସ୍ରେ ଯାମ ।"

ଝିମିଟିଖେଳ, ଝିମାଣିଖେଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଡୁଗୁଡୁଖେଳ, ବାଗୁଡିଖେଳ; (ଝିମିଟି ଖେଳରୁ ମହାଭାରତ ଜାତ; ଢଗ)

ଝିଲ୍ଲିକା, ଝିଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଝିଲ୍ଲ-ଇକ-ଆ, ଈ) ପତଙ୍ଗ-ବିଶେଷ, ଝିଙ୍କାରି, ଯଥା,

"ଦଗଦଗଲରେ ଶୁଭେ ଝିଲ୍ଲି ସ୍ୱନ,
ଜଡା ସେ ଯାମିନୀ ନୂପୁର ନିକ୍ୱଣ ।"

କ. ଦେ ।

ଝୁଙ୍କିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଅଳ୍ପଷ୍ଟହେବା ନୋଇଁବା; ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟ ସେବନ କରି ବିହ୍ୱଳ ହେବାର ।

ଝୁଣା, ବି. (ଧୁନା ଶବ୍ଦଜ) ସାଳଗଛର ନିର୍ଯାସ; ଦନ୍ତଦ୍ୱାରା ସବଳେ ଆଘାତ କରଣ ।

ଝୁଣିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ରକ୍ତ ଶୋଷଣ ପୂର୍ବକ କାମୁଡିବା; ଦନ୍ତ ଏବଂ ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀର ସହିତ ମୁଖଦ୍ୱାରା ଅସ୍ଥିମାଂସର ପୃଥକ୍ କରଣ ।

ଝୁଣ୍ଟା, ଝୁଣ୍ଟାମାରିବା, ବି. (ଦେଶଜ) କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମହତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନାମରେ ଶପଥ ଦେବା, ରାଣ ପକାଇବା ।

ଝୁଣ୍ଟିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଦାଙ୍ଗୁଳିର ଅଲଙ୍କାର-ବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଝିଲ୍ଲୀ ଡାକ କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଣି,
ଝୁଣ୍ଟିଆ ପରିବେ ମଣି ।"

ବ. ଚି ।

ଝୁଣ୍ଟିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବାଟ ଚାଲୁଁ ଚାଲୁଁ କୌଣସି କଠିନ ପଦାର୍ଥରେ ପାଦାଙ୍ଗୁଳି ଅଘାତ ପାଇବାର ଯଥା,

"ମୁହିଁ ମାତ ବାଳେ ବଗିଚ ବାଲା ପଡନ୍ତୁ ଝୁଣ୍ଟି,
କୁଶାଙ୍କୁର ଯିବ କୋମଳ ଗୁରୁ ଚରଣେ ଫୁଟି ।"

ଚ. ସୁ ।

ଝୁନୁକା, ବି. (ଦେଶଜ) ଖେଳିବା ପଦାର୍ଥବିଶେଷ; କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣବିଶେଷ ।

ଝୁନୁଝୁନୁ, ଅଂ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦଜ) ଅଳଙ୍କାରାଦିର ମଧୁର ଶବ୍ଦ ।

ଝୁମ୍ପା, ବି. (ଦେଶଜ) ଫୁଲି; କେଶବନ୍ଧନ ନିମିତ୍ତ ଯେଉଁ ପାଟଫୁଲ ହୁଏ ତାହାର ସୀମାସ୍ଥିତ ରଞ୍ଜିତ ଗ୍ରନ୍ଥି; ଗୁଚ୍ଛ, ଯଥା,

"ଝଡା ସଜଡା କବରୀ ଯେ,
ଝୁମ୍ପା ଫୁଲ ପ୍ରତେ କର ଯେ ।"

ଝୁମ୍ପୁଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ; ଶାକବିଶେଷ ।

ଝୁରିବା, କ୍ରି. (କ୍ଷରଣ ଶବ୍ଦଜ) ଅଶ୍ରୁସହ ଖେଦ କରିବା, ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ବିରହରେ ତାହାର ଗୁଣାଦି ସ୍ମରଣ କରିବା, ଯଥା,

"ଏବେ ମରୁଅଛି ଝୁରି, ଦରିଦ୍ର ରତନ ପାଇ ହରାଇଲା ପରି ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଝୁଲ, ବି. (ଦଲ ଧାତୁଜ) ଘରର କଳା, ଅଳଙ୍କୁ, ଗୃହଧୂମ; ଅଗ୍ନିକଣା, ଯଥା,

"ଝୁଲ୍‌ଅନଳରୁ ବର୍ନ୍ତ ଗରଳରୁ ବୃଷ୍ଟିବନ୍ତି ପରଭଳ ଯେ ।"

ପାଦାଙ୍ଗୁଳୀର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ଝୁଲଣ, ଝୁଲଣଯାତ୍ରା, ବି. (ଦୋଳନ ଶବ୍ଦଜ) କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଝୁଲିବା ଉତ୍ସବ, ଶ୍ରାବଣ ଶୁକ୍ଳଦଶମୀଠାରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦିବସରେ କୃତ ଉତ୍ସବ ।

ଝୁଲଣା, ବି. (ଦୋଳଣ ଶବ୍ଦଜ) ଦୋଳି, ଯଥା,

"ଝୁଣ୍ଟି ବଉଳ ଭଙ୍ଗୁର ଯେ,
ଝୁଲଣା ରାଧାକୃଷ୍ଣର ଝୁଲାଇ ଦେବ କି,
ଏ ସମ୍ପଣ ବଳ ଲାଗିବେ ସାମନ୍ତ ସିଂହାର ।"

ବି. ଚି ।

ଝୁଲି, ବି. (ଦୁଲ ଧାତୁଜ) ମୁଣି, କୋଥଳି, ଯଥା,

"ଝୁଲିମାଳାଧର କପି ବମ୍ଭାଧରି,
ଯୋଗୀ ହେବ ମିଳେ ଭଣି ।"

ବି. ଚି ।

ଝୁଲିବା, କ୍ରି. (ଦୁଲ ଧାତୁଜ) ଦୋହଲିବା, ହଲିବା ।

ଝୋଟ, ବି. (ଦେଶଜ) କଳିତା ଓ କାଉଁରିଆ ନାମକ ଚୁଲ୍ଲକାତୀୟ ବୃକ୍ଷ ଛଲ୍‌କରୁ ନିର୍ଗତ ସୂତ୍ରବତ୍ ପଦାର୍ଥ, ଯଥା,

"ଝୋଟକୁ ଅନଳ ପରି ଯେ, ଝାମ ଦେଲା ସମ୍ଭବର ।"

ଝୋଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଣ; ରସା ।

ଝୋଲି, ବି. (ଦୁଲ ଧାତୁଜ) ମୁଣି ;

ଝୋଲିମାରିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଅଚେତନ ହେବା, ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ହେବାର, ଯଥା,

"ଝୁଲି ପଖାଳୀ ଝଟକେ ନାହିଁକି,
ଝୋଲି ମାଇଲା ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କାହିଁକି ।"

ଞ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଦଶମବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଅନୁନାସିକ ତାଳୁ । ବି. ପୁଂ. ଗାୟନ; ଘର୍ଘରଧ୍ୱନି; ବଳିବର୍ଦ୍ଦ; ଶୁକ୍ର; ଯୋଗୀ; ଶବ୍ଦ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଭୃଷ୍ଣ; କ୍ରୁର; ଶୁକ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ ।

ଟ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣର ଏକାଦଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ମୂର୍ଦ୍ଧା । ବି. ପୁଂ. (ଟକ-ଅ) ଶବ୍ଦ; ପାଦ; ଶିବ; ବାମନ । ନ, କଉନ୍ତି ।

ଟକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଖାଇବା ଇଚ୍ଛା, ଯେପରି ପ୍ରତିଦିନ ଦୁଧ ଖାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୁଧରେ ଟକ ଥାଏ, ଲାଳସା ।

ଟକଟକ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଚଞ୍ଚଳ; ଶବ୍ଦବିଶେଷ; ବେଦନା ବିଶେଷ ।

ଟକ୍କର, ବି. (ଯାବନିକ) ବାଜିମାରିବା, ସମକକ୍ଷତା, ପ୍ରତିଯୋଗିତା ।

ଟକମକ, ବିଂ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦବିଶେଷ) ଯଥା, ଭାତ ଟକମକ ହୋଇ ଫୁଟୁଅଛି ।

ଟକଲା, ବିଂ (ଦେଶଜ) ଦେହୁରଖା, ଠାପୁଆ, ଅଳସୁଆ ।

ଟକଟକା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଲୋଭୀ; ତରତରିଆ; ଲାଳସାଯୁକ୍ତ ।

ଟଙ୍କୁ, ବି. ନ. (ସଂସ୍କୃତ) ତାଳୁଣ୍ଡ ।

ଟଗର, ବି. (ତଗର ଶବ୍ଦଜ) ପୁଷ୍ପବିଶେଷ, ତଦ୍ବୃକ୍ଷ, ଯଥା,

"ଅଗ୍ନିତ ଅପସ୍ତଭିତା ଧବଳ ଟଗର ।"

ଟଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଟଙ୍କ-ଅ) ପ୍ରସ୍ତର ଭେଦନ ଅସ୍ତ୍ର, ଗଇନ୍ତି, ମୁନା; ଖଡ୍ଗ କୋଷ; ପର୍ବତର ଉନ୍ନତ ପ୍ରଦେଶ; ଟାଙ୍ଗୀ, ଯଥା,

"ମାତୃ ପାଦ ଧ୍ୟାୟି ଗଲି ମୁ କଂଶଙ୍କେ,
ବଳାଲେ ପଶିଲି ଯାଇ ଗିରିଟଙ୍କେ ।"

ଜ. ବେ ।

ଟଙ୍କଧର, ବି. ପୁଂ. (ଟଙ୍କ-ଧୃ-ଅ) ମହାଦେବ ।

ଟଙ୍କଶାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଟଙ୍କ—ଶାଳା) ଯେଉଁ ଗୃହରେ ଟଙ୍କା ନିର୍ମାଣ ହୁଏ ।

ଟଙ୍କା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଟନକ୍ ଶବ୍ଦଜ) ରୌପ୍ୟମୁଦ୍ରା, ଏକ ଟଙ୍କା ଷୋଳ ଅଣା ବା ଚଉଷଠି ପଇସାମାନ ।

ଟଙ୍କାର, ବି. ପୁଂ. (ଟଂକୃ-ଅ) ଧନୁକର ଜ୍ୟାର ଶବ୍ଦ; ବିସ୍ମୟ, ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ; ଖ୍ୟାତି, ପ୍ରସିଦ୍ଧି, ପ୍ରତିପତ୍ତି । ବିଂ. ଟଙ୍କାରଯୁକ୍ତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ତାରଦେବୀ ।

ଟଙ୍କି, ବି. (ଦେଶଜ) ରାଜକରବିଶେଷ ।

ଟଙ୍କିତ, ବିଂ. (ଟଙ୍କ-ତ) ଖଚିତ, ଉଲ୍ଲିଖିତ, ବଦ୍ଧ ।

ଟଙ୍କିଳ, ବିଂ. (ଟଙ୍କ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରସ୍ତରମୟ, ପାହାଡମୟ, ଟାଙ୍ଗିପରିପୂର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

"ଯା କଟକ ଦେଶ ଟଙ୍କିଳ ଛଡଅ ।"

ଟଙ୍ଗାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଝୁଲାଇବାର, ଲଟକାଇବାର ।

ଟଣକା, ବ. (ଟନ୍‌କ୍ ଧାତୁଜ) ଟାଣି ଧରିବା ରଜ୍ଜୁ ।

ଟଣଟଣ, ବ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ, ବ୍ରଣାଦିର ପକ୍ୱାବସ୍ଥାର ବେଦନା ।

ଟଣାଟଣି, କ୍ରି. ବି. (ଟନ୍‌କ୍ ଧାତୁଜ) ଓଟରାଓଟରି ।

ଟର୍ଣ୍ଣି, ବ. (ଇଂରେଜୀ ଶବ୍ଦ) ମୁକ୍ତାର ବା ଓକିଲଙ୍କ ନିକଟରେ ମୌକଲ ସଂଗ୍ରହକାରୀ ।

ଟପଟପ, ବିଂ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଜଳବିନ୍ଦୁ ପତନ ଶବ୍ଦ; ତୀକ୍ଷ୍ଣ, ଯଥା,

"ଟପଟପ ଭାଷା କେତେ ସହିବେ ।"

ବ. ଚି ।

ଟପିବା, କ୍ରି. ବ. (ହିନ୍ଦୀ) ଡେଇଁବା, ଅତିକ୍ରମ କରିବା ।

ଟଭା, ବ. (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ, ଲେମ୍ବୁଜାତୀୟ ଫଳ, ଯଥା,

"ଟଭାଫଳ ପ୍ରାଏ ଶୋଷା, ଶୋଷିଛି ଯୋଷା ।"

ଲ. ବ ।

ଟମକ, ବ. (ଦେଶଜ) ଧେଣ୍ଡୁରା, ଢେଙ୍ଗୁରା, ଘୋଷଣା, ଯଥା,

"ଟମକବଜା ସୀତାଙ୍କ ରଚିବେ ।"

ଟଲଟଲ, ଟଲମଲ, ବିଂ. (ଟଲ୍ ଧାତୁଜ) ଅସ୍ଥିର, ଚଞ୍ଚଳ, ଯଥା,

"ଟଲଟଲ ହେଉଥାନ୍ତି ଗଳିବାର ବେଳେ ।"

ଟଲାଟଲି, ଟାଲମଟାଲ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଭଣ୍ଡାଭଣ୍ଡି, ଟାଳଟୁଳ ।

ଟଳିବା, କ୍ରି. (ଟଲ୍ ଧାତୁଜ) ଗଡି ପଡିବାର; ଦୋହଲିବାର; ହଟିବାର; ଅନ୍ୟଥା ହେବାର; ଅଶାନ୍ତ ହେବାର, ଯଥା,

"ସାଧୀ ପତିବ୍ରତା ବ୍ରତ ଅଚଳ,
କେ ଟାଳିଲେ ଟଳିବ କି ଛଳେ ।

କ. ଚି ।

ଟହ୍, ଅ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଜଳାଦି ତରଳପଦାର୍ଥରେ ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ପତନ ଶବ୍ଦ, ଯଥା,

"ଟହକହାସୀ କଶୋରୀ ମନ,
ଟହ ପରି ରସେ ବୁଡିବ ପେନ ।"

ବ. ଚି ।

ଇଂ. ବି. ପୁଷ୍ପ ବୃକ୍ଷ ରଖିବା ପାଇଁ ମୃତ୍ତିକାନିର୍ମିତ ପାତ୍ରବିଶେଷ, ନନ୍ଦିଆ ।

ଟହକ, ବ. (ଦେଶଜ) ସୁନ୍ଦର; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ଯଥା,

"ଟହକହସି କୁଟିଳ ଲୋକେ ନକ ନକନମୁକ୍ତ ବେଭାରରେ ।"

ଲ. ବ ।

ଟହଟହ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଶ୍ଳୀଳ, ଯଥା,

"ଟହଟହ ହହୁଥାନ୍ତି କୋଳେ
ଟଲଟଲ ହେଉଥାନ୍ତି ଗଳିବାର ବେଳେ ।"

ଟହଲ, ବି. (ହିନ୍ଦୀ) ବୁଲିବା, ଭ୍ରମଣ; ସେବା ।

ଟହଲିଆ, ବିଂ. (ହିନ୍ଦୀ) ସେବାକାରୀ; ଭ୍ରମଣକାରୀ, ବୃଥା ଭ୍ରମଣକାରୀ ।

ଟାଉଟାଉ, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଉଚ୍ଚଉଚ୍ଚ, ଯଥା,

"ଅନ୍ତେ ଚିଟାଉ ପିଟାଉ ପିଟାଉ ଟାଉଟାଉ ହେଲା ମନ ।"

ବ. ଭ ।

ଟାକର, ବ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ମୁଖର ଶବ୍ଦବିଶେଷ; ଅଙ୍ଗୁଳିଗ୍ରନ୍ଥି ଦ୍ୱାରା ମସ୍ତକରେ ଆଘାତ କରିବା, ଯଥା,

"ପ୍ରେମ ସ୍ୱାଦୁ ଜାଣେ ସୁଧା ଶୀକର,
ସୁରଭ ମୁଣ୍ଡରେ ଖାଏ ଟାକର ।"

ଟାକଣ, ବ. (ଦେଶଜ) ଢାଲୁ ।

ଟାକିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଜଗି ବସିବା, ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିବା, ଯଥା,

"ଟାକଛି ସୁଧାଂଶୁକଳାକୁ ଆକାଶୁଁ କରିବାକୁ ପାଣିଗତ ।"

ଟାକୁଆ, ବ. (ଦେଶଜ) ଅମ୍ବବୀଜ; ମିଷ୍ଟାନ୍ନବିଶେଷ; କାଣି କାଟିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଟାଙ୍କୁରିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ରୋମାଞ୍ଚ ହେବା; ଶଙ୍କୁରିବା ।

ଟାଙ୍କେ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବହୁ, ଅନେକ ।

ଟାଙ୍ଗଣା, ବ. (ଟଙ୍କଣ ଶବ୍ଦଜ) ସୋହାଗା, ଯଥା,

"ଟାଙ୍ଗଣା ସେ ସୁନାକୁ ଭୁମ୍ଭ ଘାତ ।"

ଟାଙ୍ଗର, ବ. (ଟଙ୍କ ଶବ୍ଦଜ) ବୃକ୍ଷାଦିଶୂନ୍ୟ ପାହାଡ଼ିଆ ଭୂମି, ପ୍ରସ୍ତରମୟ ପ୍ରଦେଶ; କେଶଶୂନ୍ୟ ମସ୍ତକ ।

ଟାଙ୍ଗରା, ଟେଙ୍ଗରା, ବିଂ. (ଟଙ୍କ ଶବ୍ଦଜ) ଯାହା ମୁଣ୍ଡରେ ବାଳ ନ ଥାଏ, ଚନ୍ଦାମୁଣ୍ଡିଆ; ରନ୍ଧନ ଗୃହରେ ହାଣ୍ଡିପ୍ରଭୃତି ରଖିବା ସ୍ଥାନ ।

ଟାଙ୍ଗିଆ, ଟାଙ୍ଗୀ, ବ. (ଟଙ୍ଗ ଶବ୍ଦଜ) କୁଠାରବିଶେଷ; କ୍ଷୁଦ୍ର ପାହାଡ଼, ପ୍ରସ୍ତରମୟ ପ୍ରଦେଶ ।

ଟାଙ୍ଗିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଲଟକାଇବା ।

ଟାଣ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଶକ୍ତ, କଠିନ, ଯଥା,

"ବାଲା ବଚନ କୁଳିଶୁଁ ଟାଣ ।"

ବ. ଦୃମାକ, ଶ୍ରେଷ୍ଠତା ।

ଟାଣିବା, କ୍ରି. (ଟଣ୍ ଧାତୁଜ) ଝିଙ୍କିବା, ଓଟାରିବା, ଆକର୍ଷଣ କରିବା, ଯଥା,

"ଟାଣୁଛ କର୍ଣ୍ଣ ଯାଏ ଶରାସନ,
ଟାଳି ଦେଉଛ ମୋ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଗୁମାନ ।"

ବ. ଚି ।

ଟାପରା, ବ. (ଦେଶଜ) ପରିହାସ, ଥଟ୍ଟା, ଯଥା,

"ଟାପରା ଯୋଗ୍ୟ କେ କହିଲେ କହ,
ଟାକ ରହିଛ ତୋ ଅଙ୍କାକୁ ମୁହଁ ।"

ବ ଚି ।

ଟାପୁ, ବ. (ଦେଶଜ) ଦ୍ୱୀପ; ପଶୁମାନଙ୍କର ପାଦ ।

ଟାଲଟୁଲ, ବିଂ. (ଉର୍ଦ୍ଦୁ) ଟାଲମଟାଲ, ଠକାଠକ, ଭଣ୍ଡାଇବାର ।

ଟାଳିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭାଙ୍ଗିବା; ବ୍ୟର୍ଥ କରିବା ଅନ୍ୟଥା କରିବା, ଯଥା,

"ଅଟଳ ମହିମା ଅଟେ ତାହାଙ୍କର,
ଟାଳିବାକୁ ସାଧ୍ୟ ନାହିଁଟି କାହାର ।"

ଟାଁସା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କର୍କଶ, କଠୋର ।

ଟାହି, ବ. (ଦେଶଜ) ପରିହାସ, ଉପହାସ ମିଶ୍ରିତ ଥଟ୍ଟା, ଯଥା,

"ଟାହିରେ ପଦ୍ମରେ କ ପ୍ରକାଶତ,
ଟକେ କହାରୁଛ ମଦନ ଗୀତ ।"

ବ. ଚି ।

ଟାହିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପରିହାସ କରିବା, ବିଦ୍ରୂପ କରିବା ।

ଟାହୁଲି, ବ. (ଦେଶଜ) ଥଟ୍ଟା, ପରିହାସ, ଯଥା,

"ଟାହୁଲି ନ କର ହେ ବଂଶୀଧାରୀ ।"

ଟିଅ, ବ. (ଦେଶଜ) ଏକ ପ୍ରକାର ଶୁଆ, ପକ୍ଷିବିଶେଷ ।

ଟିକି, ଟିକିକ, ବ. (ଦେଶଜ) ଅଳ୍ପ, ଅଳ୍ପକ, କ୍ଷୁଦ୍ର, ସାମାନ୍ୟ, ଯଥା,

"ଟିକିକ କଥାକୁ ରମା ଏତେ ରୁଷା ରୁଷିଲୁରେ ।"

ର. ଚ ।

ଟିକର, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କୁଦ, ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନ ।

ଟିକା, ବ. (ଦେଶଜ) ତିଳକବିନ୍ଦୁ; ବସନ୍ତ ରୋଗ ନିବାରଣାର୍ଥ ହସ୍ତରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଛିଦ୍ର କରି ଗୋବୀଜ ଗ୍ରହଣ କରିବା । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ପ୍ରଧାନ, ସାର । (ତିଳକ ଅର୍ଥରେ), ଯଥା,

"ଟୋପିଏ ସେବନ୍ତା ଯୋଜ କପାଳେ,
ଟିକା ଦେଖି ମୋହ ହେବେ ସଖିଲେ ।"

ବ. ଚି ।

ଟିକାୟତ, ଟିକାଏତ, ଟିକାଇତ, ଟୀକାଇତ } ବିଂ. (ଦେଶଜ) ରାଜାଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପାଧି-ପ୍ରାପ୍ତ । ବ. ରାଜପୁତ୍ର, ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯଥା,

"ଟିକାଏତ ଅସ୍ଥିଦୁର୍ଗର କହିଲ ଶ୍ୟାମ ଏକ ଅଟଇତ ।"

ଟିକିଟିକି, ବିଂ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦଜ) ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ, କ୍ଷୁଦ୍ର, ଛୋଟଛୋଟ, ଯଥା,

"ଟିକିଟିକି ହେବ ଯୁବତୀ ଗୀତ,
ଟାଙ୍ଗଣା ସେ ଶୁକାକୁ ଭୁମ୍ବ ପ୍ରୀତ ।"

ଟିକିଏ, ଟିକାଏ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଳ୍ପ, କିଞ୍ଚିତ; କ୍ଷୁଦ୍ର, ଯଥା,

"ଟିକାଏ ହେଲେ ଯେ ହୃଦୟ ସରସେକେ
କୋହିଲ ବାସ ବଳାସ ।"

ଟିକଲି, ବ. (ଟିକା ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଭ୍ରୂଦ୍ୱୟର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ଟିଙ୍କ, ବ. (ଦେଶଜ) ଗୋରୁ ଦେହର କୀଟବିଶେଷ ।

ଟିଟିଭ, ବ. (ଟିଟ୍ ଧାତୁଜ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ଟେଁଟେଁୟା ଚଢେଇ ।

ଟିଟ୍ଟିଭ, ବ. ପୁଂ. (ଟିଟ୍ଟି-ଭଷ୍-ଅ) ଟେଁଟେଁୟା ପକ୍ଷୀ ।

ଟିଣା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଗରୀ, ଯେ ଅଳ୍ପକଥାରେ ଚିଡ଼ି ଉଠେ । ବି. ଉପଧାତୁ ବିଶେଷ ।

ଟିନ, ଟିଣ, ବି. (ଇଂରାଜୀ) ଉପଧାତୁ ବିଶେଷ ।

ଟିପଣା, ବି. (ଟିପ୍ପଣୀ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ମରଣାର୍ଥ କୌଣସି ବିଷୟ ଲେଖି ରଖିବା, ଜାତକ ବା ଜନ୍ମ ପତ୍ରିକାର ସଂକ୍ଷେପ ।

ଟିପିବା, କ୍ରି. (ଟିପ୍ପଣୀ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ମରଣାର୍ଥ କୌଣସି ବିଷୟ ଲେଖିବା ।

ଟିପ୍ପଣୀ, ବି. (ଟିପ୍ ଧାତୁଜ) ଜନ୍ମପତ୍ରିକାର ସଂକ୍ଷେପ; ଟୀକା, ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଟୀକା ।

ଟିପାଇ, ବି. (ତ୍ରିପାଦ ଶବ୍ଦଜ) ଶଗଡ଼ ଖୁରାମୁଣ୍ଡି ଠେକ- ଧରିବା କାଷ୍ଠ; ତ୍ରିପାଦବିଶିଷ୍ଟ କ୍ଷୁଦ୍ର ମେଜ ବା କାଷ୍ଠାଧାରବିଶେଷ ।

ଟିପିଦେବା, କ୍ରି. (ଟିପ୍ ଧାତୁଜ) ଇସାରା କରିବା, ଯଥା,

"ଟିପି ଦେଲେ କଂସ ଅଗେ କେ ନୃଶଂସ
କେ ବନୀ ହେବେ ଠୋସେ ।"

ଟିପିଦେବା ।

ଟିପ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଟିପ୍ ଧାତୁଜ) ଅଙ୍ଗୁଳିଅଗ୍ର ପରିମିତ, ଅତିଅଳ୍ପ; ସ୍ୱଳ୍ପଦୋଷ, ଯଥା,

"ଥାଉ ଥାଉ ଗୁଣ କେଉଁ ବିଚକ୍ଷଣ
ଟିପ ଦେବ ଦଶୁ କାହିଁ ।"

ବ. ବି ।

ଟିମା, ବି. (ଦେଶଜ) ଢେଗଡ଼ା, ବାଙ୍ଗରା, ଖର୍ବ୍ବ ।

ଟିଙ୍କି, ବି. (ଦେଶଜ) ମେରୁଦଣ୍ଡର ନିମ୍ନସ୍ଥାନ ।

ଟୀକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଟୀକ୍-ଅ-ଆ) ବିବୃତି, ବ୍ୟାଖ୍ୟା ।

ଟୀକାକାର, ବିଂ. (ଟୀକା-କୃ-ଅ) ଗ୍ରନ୍ଥର ବିବରଣ କର୍ତ୍ତା, ବ୍ୟାଖ୍ୟାତା ।

ଟୁଙ୍ଗା, ବି. (ଦେଶଜ) ଘୁଟୁକା, ଝମିଆ, ଗାରଡ଼ି ଇତ୍ୟାଦି ।

ଠେକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁମାନ, ବଡ଼ିମା, ପ୍ରଶଂସା, ପ୍ରାଧାନ୍ୟ, ଠାଣି, ଯଥା,

"କହ କୁହଇ ସୁରଙ୍ଗ ଅଧର ଠେକ ।"

କ୍ରି. ଉଠାଅ ।

ଠେକା, ବି. (ଦେଶଜ) ଲୋଷ୍ଟ୍ର, ଢେଣ୍ଡୁଅଁ, ମୃତ୍ତିକା- ଖଣ୍ଡ । କ୍ରି. ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା; (ଲୋଷ୍ଟ୍ର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଠେକା ଶସ୍ତ୍ରକୁ ଡର ନ ଥିବା ଗଡ଼ୁରର
ବନରେ ବୁହାଇଲ ଘରକୁ ରେ ।"

ଠେକାଠେକି, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଧେନାଧେନି, ଧରାଧରି, ଉତ୍ତୋଳନକରଣ । ବି. ତୋଷାମଦ; ଖୁଣ୍ଟୁ, ଯଥା,

"ଠେକାଠେକି ମୋତେ କରି ନାନାମତେ
ତୁମ୍ଭ କାମନା ପୂରିବ ।"

ଠେକିବା, ଠେକାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଉଠାଇବା, ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା, ଯଥା,

"ପ୍ରେମିକା କୁଳେ ମୁଁ ଠେକାଇବି ଛତ ।"

ଠେର, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରମାଣ, ସନ୍ଧାନ, ଅନୁସନ୍ଧାନ, ଆଗମ ।

ଠେରା, ବିଂ. (ଠେରକ ଶବ୍ଦଜ) ଯାହାର ଗୋଟିଏ ଚକ୍ଷୁ ବନ୍ଦ ଗୋଟିଏ ଚକ୍ଷୁ ସ୍ଥାନ ।

ଠେରୀ, ବିଂ. ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଗୋଟିଏ ଚକ୍ଷୁ ବନ୍ଦ ଅନ୍ୟଟି ସାନ ।

ଠେଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ଠେକା, ଲୋଷ୍ଟ୍ର ।

ଠେହିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଉଦ୍ବୋଧିତ କରିବା, ଉତ୍ତେଜିତ କରିବା, ମନ୍ଦ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା ।

ଠୋକା, ବି. (ତୋକ ଶବ୍ଦଜ—ଅପତ୍ୟ) ପିଲା, ବାଳକ ।

ଠୋକାଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ବେଉଲ, ବେତ, ବାଉଁଶ ବା ବେତନିର୍ମିତ ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଠୋକୀ, ଠୋକଲୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଳ୍ପବୟସ୍କା ସ୍ତ୍ରୀ, ବାଳିକା, ଯଥା,

ଠୋକୀ କେ ଗୋପେ ରହିବେ ତା ଶୁଣି,
ଠାଉ ଠାଉ ହେବେ ସୁରରମଣୀ ।"

ବ. ବି ।

ଠୋକିବାର, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଟୁଣ୍ଡିବା; ବାଡ଼ିବାର; ଦୋଷ ଦେବାର; ଖୁଣ୍ଟିବା; ଖାଦ୍ୟାଦି ଗୋଟିଏ, ଚର୍ବ୍ବଣ କରିବା ।

ଟୋପ, ବ. (ଦେଶଜ) ଖାଲ, ହାଣ୍ଡି ଧରିବା ସକାଶେ ଯେଉଁ ଗର୍ତ୍ତ ଖୋଳାଯାଏ, ଯଥା,

"ଟାଣ କି ଅଛି କହନ୍ତି ହରି,
ଟୋପ ସୁଧା ମୋ ମନ ମତ୍ତ କରି ।"

ବ. ଚି ।

ଟୋପର, ବ. (ଦେଶଜ) ମୁକୁଟ, ମସ୍ତକାବରଣ, ପତ୍ର ବା ବାଉଁଶ ନିର୍ମିତ ମୁଣ୍ଡର ଆଚ୍ଛାଦନୀବିଶେଷ ।

ଟୋପା, ବ. (ଦେଶଜ) ବିନ୍ଦୁ, ଜଳବିନ୍ଦୁ; ଜଳାଦି ତରଳପଦାର୍ଥର ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ ।

ଟୋପି, } ବ. (ଦେଶଜ) ଶିରସ୍ତ୍ରାଣ ବା
ଟୋପୀ, } ମସ୍ତକାବରଣ; ଢାଙ୍କୋଇ; ତାଳ ବା ପତ୍ରର ଗୁଣ୍ଡୁଚ; (ଢାଙ୍କ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଟୋପିଏ ସେଚନା ଯୋଜ କପାଳେ,
ଝିକା ଦେଖି ମୋହ ହେବେ ସଖିଲେ ।"

ଟୋଲ, ବ. (ବଙ୍ଗ ଭାଷା) ଚତୁଷ୍ପାଠୀ, ସଂସ୍କୃତ ପାଠଶାଳା ।

ଟୋଲି, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଟେପା, ଆଘାତ ପାଇ ଧାତୁ ନିର୍ମିତ ଜଳପାତ୍ର ଆଦିର କୌଣସି ଅଂଶ ଦବି ଗଲେ ତାହାକୁ "ଟୋଲି" କହନ୍ତି ।

—:o:—

ଠ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣର ଦ୍ୱାଦଶବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ମୂର୍ଦ୍ଧା । ବ. ପୁଂ. ଶିବ; ମହାଧ୍ୱନି; ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳ; ଶୂନ୍ୟ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗୋଚର ।

ଠଉର, ବ. (ସ୍ଥା ଧାତୁଜ) ସ୍ଥିରତା, ଠିକଣା; ଅନୁମାନ ।

ଠଉରାଇବା, କ୍ରି. (ସ୍ଥା ଧାତୁଜ) ଖୋଜିବା, ଅନୁମାନ କରିବା, ସ୍ଥିର କରିବା ।

ଠଉରିବା, କ୍ରି. (ସ୍ଥା ଧାତୁଜ) ଅବସ୍ଥାନ, ସ୍ଥିର ରହିବାର, ଯଥା,

"ଠାବ ନାହିଁ ମହାବାହୁ,
ଠଉରିବି ମୁଁ କେମନ୍ତେ ଆଉ ।"

ଠକ, ଠଗ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଖଳ, ଦୁଷ୍ଟ, ପ୍ରତାରକ, ପ୍ରବଞ୍ଚକ ।

ଠକାଠକ, ବିଂ. (ଠକ ଶବ୍ଦଜ) ଭଙ୍ଗୀଭଙ୍ଗି ।

ଠକାଇବା, କ୍ରି. (ଠକ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରତାରିତ କରାଇବାର; ଅବଲମ୍ବନ କରିବାର, ଆଶ୍ରୟ ଦେବାର ।

ଠକିବା, କ୍ରି. (ଠକ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରତାରିତ କରିବା ପ୍ରତାରିତ ହେବା ।

ଠକ୍କୁର, ବ. ପୁଂ. ଦେବତାର ପ୍ରତିମା, ଠାକୁର ।

ଠଣ, ବ. (ଦେଶଜ) ଅଙ୍ଗର ଶୋଭା, ଗଠନ, ଯଥା,

"ଠଣ ସୁନ୍ଦର ଶିରୋମଣି,
ଠିକେ କମଳା ଯାର ରାଣୀ ।"

ଠଣଠଣ, ଅଂ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦଜ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଠଣା, ବ. (ଦେଶଜ) ତାକ, କାନ୍ଥଖୋଳା, ପ୍ରହରୀର ସ୍ଥାନ, ଯଥା,

"ବଣାରୁ ଦମ୍ଭବାଡ ଠଣାରୁ ପଲାୟିତ
ଉଭର କପି ଉଦସ୍ତଭ ସେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବଙ୍କାଙ୍ଗୁଳି ଦ୍ୱାରା ମସ୍ତକରେ ଆଘାତବିଶେଷ ।

ଠରାଠରି, ବ. (ଦେଶଜ) ସଙ୍କେତ କରାକରି ।

ଠସ, ବ. (ଦେଶଜ) ଗୁଞ୍ଜ; ପରିହାସ, ଯଥା,

"ଶଠ ଦୃଷ୍ଟ ଧୂର୍ତ୍ତ ଲମ୍ପଟ କାମୁକ
କଦେଶକୁ ଯିବା କଥା ସତ କ ଅବା ଠସ ।"

ଠସା, ବ. (ଦେଶଜ) ଟାପରା, ଥଟ୍ଟା; ଗୁଞ୍ଜ ।

ଠା, ବ. (ଦେଶଜ) ସ୍ଥାନ, ଜାଗା; ଭୋଜନରସ୍ଥାନ, ପିଢ଼ାପାଣି ।

ଠାଇଁ, ବ. (ଦେଶଜ) ସ୍ଥାନରେ, ସମୀପରେ, ନିକଟରେ; ଥୁଅଥୋଇ; ବିଧବାର ପୁନର୍ବିବାହ ।

ଠାକିବା, କ୍ରି. (ସ୍ଥିତ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ଥିର ହେବା, ରହିବା, ଯଥା,

"ଅତିବଡ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ସେ ଧାର, କେହି ନ ଠାକଇ କହିଁର ।"

ଠାକୁର, ବ. (ଠକ୍କୁର ଶବ୍ଦଜ) ଦେବତା; ପ୍ରଭୁ; ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଠାକୁରାଣୀ, ବ. (ଠାକୁର-ଆଣୀ) ଦେବୀ; ରାଣୀ; ଗୃହିଣୀ ।

ଠାଣି, ଠାଣୀ, ବ. (ଦେଶଜ) ପ୍ରକାର, ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ, ଶୋଭା, ଅଳଙ୍କୃତ, ଯଥା,

"ଭଲ ସେ ରୂପ ଠାଣୀ କାହିଁ କାହିଁରେ ।"

ଠାପୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଲସୁଆ, ମଠୁଆ ।

ଠାବ, ବ. (ସ୍ଥା ଧାତୁଜ) ସ୍ଥାନ, ଠିକଣା, ଯଥା,
"ଠାବ ନାହିଁ ମହାବାହୁ, ଠଉରବ ମୁଁ କେମନ୍ତେ ଅଉ ।"

ଠାର, ବ. (ଦେଶଜ) ଇଙ୍ଗିତ, ସଙ୍କେତ, ଯଥା,
"ଠାର ଦେଲେ ନେତ୍ରାଞ୍ଚଳେ ବଚନ ସ୍ଥଳେ ସେ ବଳେ ।"

ଠିଆ, ବ. (ଦେଶଜ) ଛିଡ଼ା, ଉଭା ।

ଠିକ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଟୁଲ, ଗାଏ, ମୋଟ, ସମଷ୍ଟି; କଷ୍ଟିତ, ଯଥା,
"ଠିକେ ମୁଁ କହୁଛୁ ଢୋଲେ,
ଠାବ ଦେଇଥିବୁ ଟିକେ ।"

ଠିକଣା, ବ. (ଦେଶଜ) କଷ୍ଟିତ ସ୍ଥାନ, ନିଦର୍ଶନ, ଠାବ ।

ଠିକା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଛିରସ୍ଥ; ସାମୟିକ ।

ଠୁକ୍ ଠୁକ୍, ଅଂ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଠୁଣ୍ଟା, ଠୁଣା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବାଙ୍ଗରା, ଛୋଟ, ଖର୍ବ ।

ଠୁରା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବାମନ, ଖର୍ବ, ଗେଡ଼ା ।

ଠୁଳ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସମୂହ, ଏକତ୍ର, ଗୁଣ୍ଡ; ଠିକ । ଯଥା,
"ଜଗୀ ଶଯ୍ୟା ନଦୀବନ ନଦୀକୂଳ,
ସବୁଠାରେ ଲୋକେ ହୋଇଛନ୍ତି ଠୁଳ ।"
କ. ବେ ।

ଠୁଲି, ବ. (ଦେଶଜ) ମସ୍ତକାବରକ ହାଡ, ମୁଣ୍ଡର ହାଡ, ଖପୁରି ।

ଠେକ, ବ. (ଦେଶଜ) ଠେଁସ, ଅବଲମ୍ବନ, ଆଶ୍ରୟ, ଅଟକ; ଉଚ୍ଚ ।

ଠେକଣ, ବ. (ଦେଶଜ) ଠେକ ।

ଠେକା, ବ. (ଦେଶଜ) ପାଗପ୍ରାୟ ମୁଣ୍ଡରେ ଲୁଗା ବାନ୍ଧିବା ।

ଠେକି, ବ. (ଦେଶଜ) ଭାଣ୍ଡ, ମୃତ୍ତିକାପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଠେକୁଆ, ବ. (ଦେଶଜ) ଶଶକ, ମୃଗବିଶେଷ ।

ଠେଙ୍ଗ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ନଳିଗୋଡ; ଉଚ୍ଚଭୂମି ।

ଠେଙ୍ଗା, ବ. (ଦେଶଜ) ବଡ଼ ବାଡ଼ି, ଯଷ୍ଟି; ଜନ୍ତୁବିଶେଷ ।

ଠେଙ୍ଗାଠେଙ୍ଗି, ବ. (ଦେଶଜ) ପିଟାପିଟି, ମରାମରି, ବାଡ଼ାବାଡ଼ି ।

ଠେଙ୍ଗେଣୀ, ବ. (ଦେଶଜ) ସାନ ବାଡ଼ି; ଗୋରୁପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ପିଚ୍ଛର ହାଡ଼ ।

ଠେଲାଠେଲି, ବ. (ଦେଶଜ) ପେଲାପେଲି ।

ଠେଲିବାର, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପେଲିବାର, ଏକଆଡକୁ ଚଳାଇବାକୁ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ।

ଠେସ, ଠେଁସ, ବ. (ଦେଶଜ) ଅବଲମ୍ବନ, ଆଶ୍ରୟ; ପେଲା ।

ଠେଁସା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଠାପୁଆ, ଅଲସୁଆ ।

ଠୋ, ଅଂ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ, ଯଥା,
"ଠୋ କରି ଛିଣ୍ଡାଇ ଦେଲା, ପ୍ରିୟସଖୀ ମୋ ବେଦନା ।"
ବ. ଗି ।

ଠୋକର, ବ. (ହିନ୍ଦୀ) ବାଧା, ଆଘାତ ।

ଠୋଠୋ, ଅଂ. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ହାସ୍ୟବିଶେଷ; ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଠୋଲା, ବ. (ଦେଶଜ) ପତ୍ରନିର୍ମିତ ପାତ୍ର, ଚୌପଦ, ଦୋନା ବା ଦନା ।

ଠୌର, ବିଂ. (ସ୍ଥା ଧାତୁଜ) ନିଶ୍ଚୟ, ଅନ୍ଦାଜ; ଠିକଣା, ଯଥା,
"ଠାବ ନାହିଁ ମହାବାହୁ, ଠଉରବ ମୁଁ କେମନ୍ତେ ଅଉ ।"

ଡ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ତ୍ରୟୋଦଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ମୂର୍ଦ୍ଧା । ବ. ପୁଂ. ଶିବ; ଶବ୍ଦ; ତ୍ରାସ; ବଡବାଗ୍ନି । ସ୍ତ୍ରୀ, ଡାକିନୀ ।

ଡଉଁରିଆ, ଡେଉଁରିଆ, ବ. (ଦେଶଜ) ହସ୍ତ ବା କଣ୍ଠାଭରଣ, ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ଡଉଲ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସୁନ୍ଦର ।

ଡକା, ବ. (ଦେଶଜ) ଚିତ୍କାର, କ୍ରନ୍ଦନ; ଆହ୍ୱାନ; ଚହଲ, ଯଥା,
"କାଳଯାକ ହେଲା ଗୋପରେ ଡକା,
କଁପିଲା ପୃଥ୍ବୀର ଶେଷ ଜୀବକା ।"
ର. କ ।

ଡକାଏତ, ବ. (ହିନ୍ଦୀ) ଖଣ୍ଡା, ଖଲଲୋକ ।

ଡକାଡକି, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ପରସ୍ପରର ଆହ୍ୱାନ ।

ଡକାବୋବାଳି, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) କାନ୍ଦବୋବାଳି ।

ଡଗଡଗ, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଶୀଘ୍ର୨, ଚଞ୍ଚଳଚଞ୍ଚଳ ।

ଡଗର, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୂତ, ଚର, ଯଥା,

"ଅକ୍ଷ୍ମି ପ୍ରମାଣେ ଡଗର ଅଇଲ୍ଲ,
କଂସ ଅଜ୍ଞା ବୋଲି ଗୋପେ କହିଲ୍ଲ ।"

ଡଗର, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରଚାରକ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଘୋଷଣା ପ୍ରଚାରିତ ହୁଏ, ଯଥା,

"କୁମ୍ଭାଟୁଆ ଖଗ ପ୍ରଭୃତିଡଗର,
ରଙ୍ଗେ ବକାଇଲେ କାନନନାଗର ।"

ନ. କେ ।

ଡଙ୍କ, ବି. (ଦେଶଜ) ଲଙ୍କାର ଶାଖାବିଶେଷ ।

ଡଙ୍କା, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଙ୍କୁଶ, ଡାଳପ୍ରଭୃତି ଘୋଷିବାର ଏକପ୍ରକାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଡଙ୍କାର, ବି. (ଦେଶଜ) କଣ୍ଟକ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଡଙ୍କି, ବି. (ଦେଶଜ) ତମ୍ବା ବା ପିତ୍ତଳନିର୍ମ୍ମିତ ସାନହଣ୍ଡା ।

ଡଙ୍କୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଡାକିନୀ ଶବ୍ଦଜ) ଡାଆଣୀ ।

ଡଙ୍ଗା, ବି. (ଦେଶଜ) ନୌକା, ଜଳଯାନ ।

ଡଜନ, ବି०. (ଇଂ.) ବାରଗୋଟା ପରିମାଣବିଶେଷ ।

ଡମ, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ଜାତିବିଶେଷ; ନୀଚଜାତି ।

ଡମଣି, ବି. (ଦେଶଜ କବାଟରେ ଲଗାଇବା ଲୁହା କବ୍ଜାବିଶେଷ ।

ଡମରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଡମ=ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ-ଋ=ଗମନ କରିବା-ଉ) ବାଦ୍ୟବିଶେଷ, ଡୁବୁଡୁବୁ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ।

ଡମାଡୌଲ, ବି०. (ଦେଶଜ) ଅମିତବ୍ୟୟୀ ।

ଡମ୍ଫା, ବି०. (ଦେଶଜ) ଉଦ୍ଧତ, ଅଗଚଲା, ଆଗବୋଲା, ଡବଡବା; ଫମ୍ପା ।

ଡମ୍ବର, ବି०. (ଡମ୍ବ-ଅର) ଉଦ୍ଧତ, ବଖ୍ୟାତ । ବି. ପୁଂ. ଉତ୍କର୍ଷ ।

ଡର, ବି. (ହିନ୍ଦୀ; ଦର ଶବ୍ଦଜ) ଭୟ, ଯଥା,

"ଡର ନାହିଁ କି ହେ ପର ତରୁଣୀ ହରନ୍ତୁ ।"

କ. ଚ ।

ଡରୁଆ, ବି०. (ଦର ଶବ୍ଦଜ) ଭୟାଳୁ, ଡରକୁଳା ।

ଡବଡବ, ଅ०. (ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଡବଡବ ବାର ନିଃସରବ
ସ୍ୱର ପ୍ରବାହରେ ନସ୍ୱନ ଯୁଗୁଁ ।"

ଡବଡବା, ବି०. (ଦେଶଜ) ଡମ୍ଫା; ଯାହା ପେଟରେ କଥା ରହେ ନାହିଁ ।

ଡହକ, (ଦାହ ଶବ୍ଦଜ) ତାତ, ଉପ୍ତ ।

ଡହଡ଼, ଡହଡ଼ହ, ବି०. (ଦହ ଧାତୁଜ) ଗରମ, ଉତ୍ତପ୍ତ, ଯଥା,

"ଡହଡହ ହେବ ମୃଦୁ ଅବୟବ
ଶ୍ୟାମ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗୁଟି ଭୋଗୁଁ ।"

ଡହରା, ବି०. (ଦେଶଜ) ଡମ୍ଫା, ଯାହା ପେଟରେ କଥା ରହେ ନାହିଁ; ନାରଦ ।

ଡହଳବିକଳ, ବି०. (ଦେଶଜ) ଶୋକରେ କାତର ହେବା, ଶୋକାକୁଳ, ଚିନ୍ତାବିଦଗ୍ଧ ।

ଡାଁଆଣା, ବି०. (ଦେଶଜ) ଲୋଭୀ, ରଙ୍କ, ଆହାରଲୋଭୀ ।

ଡାଆଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଡାକିନୀର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଯୋଗିନୀ, ଅପଦେବତାଙ୍କର ଗୁଣଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଡାଁଆଶ, ବି. (ଦଂଶ ଶବ୍ଦଜ) ଦଂଶକ, ପଶୁଦଂଶକ ମକ୍ଷିକା ।

ଡାକ, ବି. ପୁଂ. ପିଶାଚବିଶେଷ; ଆହ୍ୱାନ; ଶବ୍ଦ; ଚିତ୍କାର ।

ଡାକଘର, ବି. (ବଙ୍ଗଦେଶଜ) ଚିଠିପତ୍ର ଆଦାନପ୍ରଦାନାର୍ଥ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୃହ ବା ସ୍ଥାନ ।

ଡାକରା; ବି. (ଦେଶଜ) ନିମନ୍ତ୍ରଣ ।

ଡାକୁ, ବି०. (ଦେଶଜ) ବଖ୍ୟାତ ।

ଡାକୁଆ, ବି०. (ଦେଶଜ) ଆହ୍ୱାନକାରୀ ।

ଡାଗର, ବି. (ଦେଶଜ) କେଶକୀଟବିଶେଷ ।

ଡାଙ୍ଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ଯଷ୍ଟି, ପାଞ୍ଚଣ, ଯଷ୍ଟିବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଯେବେ ମଞ୍ଜାରିଙ୍କି ଦେଖଇ ଆଗେ,
ଯାଇଁ କର ଲୁଚି ପିଠେଇ ଡାଙ୍ଗେ ।"

ଡାମର, ବି. ପୁଂ. (ଡମ-ଅର) ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ । ବି०. ଉଦ୍ଧତ ।

ଡାମର୍ଗକୁଆ, ବି. ବଡବଡ କାଉ ।

ଡାମ୍ଫା, ବି. (ଦେଶଜ) ବଡକୁମ୍ଭୀ ।

ଡାଳ, ବି. (ଦଳ ଶବ୍ଦଜ) ଶାଖା, ଯଥା,

"ତରୁ ଡାଳେ ବସି ପିକ ଗୁମ୍ଫ ପ୍ରେମ ଗୀତ,
ମନୋହର ଭାବେ ଗାଇ ରମେ ଲୋକ ଚିତ୍ତ ।"
କ ବ ।

ଡାଲଚିନି, ବି. (ଦାରୁଚିନି ଶବ୍ଦଜ) ମିଷ୍ଟତ୍ୱକ୍-ବିଶେଷ, ଗୁଡତ୍ୱକ୍ ।

ଡାଲା, ବି. (ଡଲ୍ଲକ ଶବ୍ଦଜ) ବଂଶନିର୍ମ୍ମିତ ପାତ୍ର-ବିଶେଷ, ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି ।

ଡାଳିମ୍ବ, ଡାଳିମ୍ବ, ବି ପୁଂ. (ଦଲ-ଅ-ଇମ୍ବ) ଡାଳିମ୍ବ-ଗଛ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଡାଳିମ୍ବ ଫଳ ।

ଡାଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ହରଡ଼ ମୁଗ, ବିରି, ମସୁର-ପ୍ରଭୃତି ଶସ୍ୟ; ଉକ୍ତ ପଦାର୍ଥର ସିଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ-ବିଶେଷ ।

ଡାଲୁଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାନ୍ୟବିଶେଷ, ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁରେ ଯେଉଁ ଧାନ୍ୟ ହୁଏ ।

ଡାବ, ବିଂ. ଔଷଧ ଗାଲିବା, ନାଲି ନଡଆ ।

ଡାହା, ବିଂ. (ଦହ ଧାତୁଜ) ତପ୍ତ, ପୋଡ଼ା ।

ଡାହାଣ, ବି. (ଦକ୍ଷିଣ ଶବ୍ଦଜ) ଦକ୍ଷିଣ ।

ଡାହୁକ, ବି. (ଦାତ୍ୟୁହ ଶବ୍ଦଜ) କାଳକଣ୍ଠକ, ପକ୍ଷୀ-ବିଶେଷ ଯଥା,

"ହିକାଇ ଡାହୁକ, କେକୀ ଭେକ ଡାକ
ଘଡ ଘଡ ଚମକାଏ ।"

ଡିଆଁ, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) କୁଦା, ଲମ୍ଫ, ବାଡ ସଂଲଗ୍ନ ଡେଇଁ ଯିବା ପଥ ।

ଡିଗର, ବି. ପୁଂ. (ଲିଙ୍ଗ—ଯାଇବା-ଅର; ଲ—ଡ) ସେବକ, ଦାସ, ନୀଚଲୋକ; ଲମ୍ପଟ; ସ୍ଥୂଳ-କାୟ ବ୍ୟକ୍ତି; ନିକ୍ଷେପ; ପଠାଇବା । ବିଂ. ଶଠ, ଧୂର୍ତ୍ତ ।

ଡିଙ୍ଗା, ବି. (ଦେଶଜ) ବଡ ଉକୁଣି, କେଶକୀଟ ।

ଡିଙ୍ଗୀ, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ଷୁଦ୍ର ନୌକା ।

ଡିଣ୍ଡିମ, ବି. ପୁଂ. (ଡିଣ୍ଡି—ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ—ମି—କ୍ଷେପଣ କରିବା-ଅ) ନାଗରା, ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ,

ଡିଣ୍ଡିର, ଡିଣ୍ଡୀର, ବି. ପୁଂ. (ଡିଣ୍ଡି-ର) ସାମୁଦ୍ରିକ ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷର ଅସ୍ଥି; ସମୁଦ୍ରର ଫେଣ ।

ଡିମିରି, ବି. (ଉଡୁମ୍ବର ଶବ୍ଦଜ) ଫଳବିଶେଷ, ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଡିମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ଡିମ୍ବ-ଅ) ଅଣ୍ଡା, ଡିମ, ପ୍ରଜାପତି-ପ୍ରଭୃତି କୀଟାଦିର ଶୈଶବକାଳୀନ ଆକୃତି-ବିଶେଷ; ଅଳ୍ପ ବୟସ୍କ ଜନ୍ତୁ; ଭୟତ୍ରସ୍ତଜନର ଚିତ୍କାରଶବ୍ଦ; ବିବାଦ, କଳହ, ବିପ୍ଲବ; ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍; ପ୍ଲୀହା ।

ଡିମ୍ବଜ, ବିଂ. (ଡିମ୍ବ-ଜନ୍-ଅ) ଡିମ୍ବରୁ ଜାତ । ବି. ପକ୍ଷୀ ।

ଡିମ୍ଭ, ଡିମ୍ଭକ, ବି. ପୁଂ. (ଡିମ୍ଭ-ଅ, ଅକ) ଶିଶୁ । ବିଂ. ମୂର୍ଖ, ଅଜ୍ଞ ।

ଡିବା, ଡିବିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ପାନ ରଖିବାର ପାତ୍ର-ବିଶେଷ; ଧାନ୍ୟାଦି ମାପିବାର ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଡିବଡିବ, ଅଂ. ଧ୍ୱନିବିଶେଷ, ଡିଣ୍ଡିମ ଧ୍ୱନି ।

ଡିହ, ବି. (ଦେଶଜ) ବାସଯୋଗ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ଭୂମି; ଯଷ୍ଟ୍ୟଗ୍ର ଆଘାତ, ଯଥା,

"ବାଡି ଧରି ବୁଢୀ କରଇ କୋହ,
ଆଉ ଉହାଡକୁ ମାରଇ ଡିହ ।"

ଡୁଇଁ, ବି. (ଦେଶଜ) ଆକୁଳଯୁକ୍ତ, ବ୍ୟାକୁଳ, ଯଥା,

"ଡାକିଭ ଜାଣ ମୋହନ ବଂଶୀରବେ ବହିର ସୁଖେ ଏ ବନେ,
ଡୁଇଁ ହେବୁ ସିନା ଅମ୍ଭେ ଫଳ ବନା ନ ପଡୁ ଭା ଅମ୍ଭ କାନେ ।"
ଶ. ଚ ।

ଡୁଣ୍ଡୁ, ଡୁଣ୍ଡୁଭ, ବି. ପୁଂ. (ଡୁଣ୍ଡୁ-ଭ) ଧଣ୍ଡସାପ ।

ଡୁଣ୍ଡୁଳ, ବି. ପୁଂ. (ଡୁଣ୍ଡୁ-ଲ) କ୍ଷୁଦ୍ର ପେଚକ, ଶ୍ୱେତ ପେଚକ ।

ଡୁବନ, ବିଂ. ନ. (ଦେଶଜ) ନିମଜ୍ଜନ, ଅବଗାହନ, ଡୁବିବାର ।

ଡେଇଁବାର, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) କୁଦିବାର; ଲମ୍ଫ ଦେବାର ।

ଡେକ୍‌ଚି, ବି. (ଯାବନିକ) ଧାତୁନିର୍ମିତ ପାକପାତ୍ର ।

ଡେଙ୍ଗା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଲମ୍ବା, ଅତି ଉଚ୍ଚ ।

ଡେଙ୍ଗୁରା, ବି. (ଦେଶଜ) ନାଗରା ।

ଡେଣା, ବି. (ଡୀ ଧାତୁଜ) ପକ୍ଷ, ହାତ ।

ଡେଣୁଆ, ବ. (ଦେଶଜ) ପଥରିବା ଗୋଳା, ଠେକା, ଢେଲା, ବୋଲୁଅ ।

ଡେମ୍ଫ (ଦେଶଜ) ଫଳ ଓ ଫୁଲର ନାଡ; ବାଦ୍ୟ-ବିଶେଷ ।

ଡେରା, (ଯାବନିକ) ବସ୍ତ୍ରନିର୍ମ୍ମିତ ଗୃହ ।

ଡେରିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଶୁଣିବା, ପାତିବା, ଯଥା,

> "ଡେରି କର୍ଣ୍ଣପଥ, ଶୁଣ ମୋ ଆରତ,
> ଅହେ ବାଞ୍ଛାକଳ୍ପତରୁ ।"

ସଲଗ୍ନ କରି ଥୋଇବା ।

ଡେବରି, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବାମଭାଗର ହସ୍ତପାଦାଦି ।

ଡୋମ୍ବ, ଡମ୍ବ, ବି. ନୀଚ ଜାତିବିଶେଷ, ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ ।

ଡୋର, ଡୋରକ, ବି. ନ. (ଦୋଷ-ସ୍-ଅ, କ) ରଜ୍ଜୁ, ତାଗପ୍ରଭୃତି, ଯଥା,

> "ଡୋର ଲାଗି ଘେର ପଡିବ,
> ହେବଟି ଫେର ଘର ଅଚରଣ ।"
>
> କ. ଚ ।

ଡୋରିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଗାରଗାରିଙ୍କିଆ, ରେଖା-ରଞ୍ଜିତ ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଡୋଳା, ବ. (ଦେଶଜ) ଆଖିର ପିତୁଳି, ଯଥା,

> "ଡୋଳା ପ୍ରତିମାକୁ ପସିଣେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ
> ଯଶୋଦା ଅଛନ୍ତି ପାଳି ।"

ଡୋଲା, ବ. (ଦୁଲ୍ ଧାତୁଜ) ଖଟିଆ ।

ଡୋଲି, ବ. (ଦୁଲ୍ ଧାତୁଜ) ଖଟିଆ, ଶୃଙ୍ଖଯାପ୍ୟା-ନ୍ଦୁକ୍ତ ଯାନବିଶେଷ; ଧାନ୍ୟାଦି ରଖିବାର ପାତ୍ର-ବିଶେଷ ।

ଡୌଲ, ବ. (ଦେଶଜ) ଢଙ୍ଗ, ଆଚରଣ, ରୀତି, ବ୍ୟବହାର; ଆକୃତି । ବିଂ. ସୁନ୍ଦର ।

—:o:—

ଢ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ମୂର୍ଦ୍ଧା । ବି. ପୁଂ. ଢକ୍କା; କୁକ୍କୁର; କୁକ୍କୁର ଲାଙ୍ଗୁଳ; ସର୍ପ; ଧ୍ୱନି । ବିଂ. ନିର୍ଗୁଣ ।

ଢକ୍କା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଢକ=ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ-କୈ-ଅ) ପଟହ, ଢୋଲ, ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଢକ୍କାର, ବ. ହାକୁଟି ।

ଢଗ, ବ. (ଦେଶଜ) ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ବା ଇତର ସାଧା-ରଣ ଲୋକ ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରବଚନ ଉଦାହରଣ ଛଳରେ କହନ୍ତି, ଯଥା,

> "ଯେତେ ମାଠିକୁ ମାଠ, ମୂ ସେହୁ ଦରପୋଡା କାଠ ।"

ଢଙ୍ଗ, ବ. (ଦେଶଜ) ଆଚରଣ, ଭଙ୍ଗୀ ।

ଢଣା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପରିଶ୍ରାନ୍ତ ।

ଢଣୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବୁଝିଆଳୀ । ବ. ଦୁହାଁଳି ଗାଇ ।

ଢପ, ବ. (ଦେଶଜ) ଛବି, ରୂପ, ଆକୃତି, ମୂର୍ତ୍ତି ।

ଢମ, ବ. (ଦେଶଜ) ଗର୍ବ, ବଡେଇ, ଯଥା,

> "ଢମ ଯେ କଲା ସ୍ୱୟେ କଂସ, ତାଲେ ଅସୁର ଗଲା ନାଶ ।"

ଢମା, ବ. (ଦେଶଜ) ଗୋରୁ ଗାଇଙ୍କୁ ଖୁଆଇବାର ବାଁଶନିର୍ମ୍ମିତ ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଢମାଳୀ, ବ. (ଦେଶଜ) ଉପକଥା; କବିତ୍ୱହୀନ ରଚନା ।

ଢଳଢଳ, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଅସ୍ଥିର, ଅଥୟ, ଚଞ୍ଚଳ ।

ଢଳିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଠେଲିବା, ଯଥା,

> "ଢଳି କି ଗଲେ ଗଳିଇରେ ।"

ଢବା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପୋଲା ।

ଢାଇ, ବ. (ଦେଶଜ) ସୁଣ୍ଡନଦେଇ ।

ଢାଉଁ, ବ. (ଦେଶଜ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରର ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଢାଉ, ବ. (ଦେଶଜ) ଗେରୁ, ଲାଲମାଟି ।

ଢାକ, ବ. (ଦେଶଜ) ବୃହତ୍ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଢାଙ୍କିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା, ଘୋ-ଡାଇ ରଖିବା, ଯଥା,

> "ବାବୁ ଦୁଃଖିଧନ ନୀଳମଣି,
> କହାଇ ଡାକି ମୁହଁ ଢାଙ୍କି ରଖିଅଛ ଏ ସର ଲବଣି ।"

ଢାଙ୍କୁଣି, ବ. (ଦେଶଜ) ଆବରଣ ପାତ୍ର, ଆଚ୍ଛାଦନ ।

ଢାଲ, ବ. (ଯାବନିକ) ଫଳକ, ତରବାରି ଆଘାତରୁ ଆପଣାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ନିମିତ୍ତ ଚର୍ମ୍ମନିର୍ମ୍ମିତ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଢାଳ, ବ. (ଦେଶଜ) କ୍ଷୁଦ୍ରକୁମ୍ଭ, ଧାତୁନିର୍ମ୍ମିତ ଜଳ-ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଢାଳିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଇଡବା, ଅଲାଡବା ।

ଢାଲୁ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଗଡାଣିଆ ।

ଢାଳେ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବାଟରେ, ଥରେ, ଯଥା,
"ଢାଳେଭ ଢାଳିଲୁ କାହିଁ କୃପା ସୁଧାଙ୍ଗରକରେ ।"
କଟାକ୍ଷେ, ଯଥା,
"ଢାଳେ ଅସୁର ଗଣ ନାଶ ।"

ଢିଙ୍କି, } ବି. (ଦେଶଜ) ଧାନ କୁଟିବାର ଯନ୍ତ୍ର-
ଢେଙ୍କି, } ବିଶେଷ ।

ଢିଙ୍କିଶାଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଯେଉଁ ଘରେ ଢିଙ୍କି ଥାଏ ।

ଢିପ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନ, କୁଦ ।

ଢିଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ଠେକ ଯଥା,
"ଢାଳେ ବୋଲି କଥା ମଥା ସେ ଜାଣଇ
ଢିଗ ବାଢ଼ ଅମ୍ଭେମାନେ ।"

ଢିଲା, ବିଂ. (ହିନ୍ଦୀ) ହୁଗୁଲା, ଶିଥିଳ ।

ଢୁଲାଇବା କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଉଙ୍ଘେଇବା, ନିଦ୍ରା-ଆବେଶ ହେବା, ଯଥା,
"ଢୁଲାଇଲା ପର ଭଳି ଭଲେ ପଡଯିବା ଭଳି,
ହେଲିନ ଯେ କୁନ୍ତଳଲିଦଶନା ଏ ସରିକରେ ।"
କ. ଚ ।

ଢୁଲୁଢୁଲୁ, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ନିଦରେ ଘାରି ହେବା ।

ଢେଉ, ବି. (ହିନ୍ଦି) ଲହରୀ, ତରଙ୍ଗ ।

ଢେଙ୍କା, ବି. (ଦେଶଜ) ଢିଗ ।

ଢେମଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଜାର, ଉପପତି; ସର୍ପ-ବିଶେଷ ।

ଢେର, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ବହୁତ, ଅଧିକ, ଯଥେଷ୍ଟ ।

ଢେଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ଠେକା; ମୃତ୍ତିକାଖଣ୍ଡ ।

ଢୋକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଏକ କାଳ ଜଳ ।

ଢୋକିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପିଇବା, ଉଦରସ୍ଥ କରିବା, ଯଥା,
"ଢୋକାଇ ଦେଲେ ତୃଷିତ ଚକୋର ଚଞ୍ଚୁରେ
ଶୀତଭାନୁ ଚନ୍ଦ୍ରିକାକୁ ବହି ଯାଏ କିଛି ସରିକରେ ।"
କ. ଚ ।

ଢୋକେ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମନ୍ଦାଏ, ଚଳେ, କଳେ, ଯଥା,
"ଢୋକେ ପି ଦଣ୍ଡେ ଜ ।"

ଢୋଲ, ଢୋଲକ, ବି. (ଢୁଲ୍-ଅ,କ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ; ପେଟ ।

ଢୋଲା, ବିଂ. (ଢୋଲ ଶବ୍ଦଜ) ଫମ୍ପା; ପେଟୁ; ମୋଟା; ଯାହାର ପେଟ ବଡ ।

ଢୋଲିଆ, ବିଂ. (ଢୋଲ ଶବ୍ଦଜ) ଢୋଲବାଦ୍ୟ-କାରୀ ।

ଢୌକନ, ବି. ନ. (ଢୌକ-ଅନ) ଗମନ; ଉତ୍କୋଚ, ଲାଞ୍ଚ ।

——:o:——

ଣ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ପଞ୍ଚଦଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ମୂର୍ଦ୍ଧା । ବି. ପୁଂ. ଜ୍ଞାନ, ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ନିଶ୍ଚୟ, ଶିବ, ଭୂଷଣ, ଜଳାଶୟ ।

ଣ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. ବ୍ରହ୍ମଲୋକସ୍ଥ ସରୋବର ବିଶେଷ ।

ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଷୋଡଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଦନ୍ତ, (ତନ୍-ଅ) ବି. ପୁଂ. ଚୋର; ବୃଷ; ଅମୃତ; ପୁଚ୍ଛ; ମ୍ଳେଚ୍ଛ; କ୍ରୋଡ; ରତ୍ନ । ନ. ସ୍ତ୍ରୀ. ତରଣି; ପୁଣ୍ୟ ।

ତଅଁର, ବି. (ଦେଶଜ) ରଞ୍ଜିତ ସୂତ୍ରବିଶେଷ ।

ତଉଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ଲୁଗାବିଶେଷ ।

ତକରାର, ବି. (ଯାବନିକ) କଳହ, କଜିଆ, ପୁନରୁକ୍ତି, ବାଦାନୁବାଦ ।

ତକିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଣ୍ଡି, ଅପସର ।

ତକ୍ର, ବି. ନ. (ତକ୍-ର) ଦୁଗ୍ଧବିକାର, ଘୋଳଦହି ।

ତକ୍ରାଟ, ବି. ପୁଂ. (ତକ୍ର-ଅଟ) ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ, ଘୁଅଁ ।

ତକ୍ତା, ବି. (ଯାବନିକ) କାଠପଟା ।

ତକ୍ତପୋଷ, ବି. (ଯାବନିକ) କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ ଶଯ୍ୟାଧାର, ଖଟ ।

ତକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ତକ୍ଷ୍-ଅ) ଭରତରାଜାଙ୍କ ପୁତ୍ର ।

ତକ୍ଷକ, ବି. ପୁଂ. (ତକ୍ଷ୍-ଅକ) ନାଗବିଶେଷ; ବର୍ଦ୍ଧକୀ, ବଢେଇ; ନାଟ୍ୟାଧ୍ୟକ୍ଷ, ସୂତ୍ରଧର ।

ତକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ତକ୍ଷ୍-ଅନ) ରନ୍ଦା, ଟାଙ୍ଗିବା ଅସ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ; କୃଶକରଣ, ପରିଷ୍କାରକରଣ ।

ତକ୍ଷଶିଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତକ୍ଷ=ଟାଙ୍ଗିବ-ଶିଳ=ପ୍ରସ୍ତର) ପଞ୍ଜାବର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଗରୀବିଶେଷ ।

ତକ୍ଷା, ବି. ପୁଂ. (ତକ୍ଷ୍-ଆ) ବର୍ଦ୍ଧକୀ, ବଢେଇ; ଚିତ୍ରାନକ୍ଷତ୍ର ।

ତଗର, ବି. ପୁଂ. (ତ-ଗୄ-ଅ) ଟଗରଫୁଲର ଗଛ । ନ. ଟଗରଫୁଲ ।

ତଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ତଙ୍କ୍-ଅ) ପଥରକଟା ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ପୁଆଣ ।

ତଙ୍କନ, ବି. ନ. (ତଙ୍କ୍-ଅନ) ଦୁଃଖରେ ପ୍ରାଣଧାରଣ ।

ତଜ୍‌ବିଜ, ବି. (ଆରବୀ ଭାଷା) ବିଚାର, ଅନୁସନ୍ଧାନ, ପରୀକ୍ଷା ।

ତଞ୍ଚକ, ବିଂ. (ବଞ୍ଚକ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରବଞ୍ଚକ, ପ୍ରତାରକ ।

ତଞ୍ଚକତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତଞ୍ଚକ-ତା) ପ୍ରବଞ୍ଚନା, ଶଠତା, ଛଳ, ଚତୁରୀ ।

ତଟ, ବି. ତ୍ରି. (ତଟ୍-ଅ) କୂଳ, ତୀର ।

ତଟକା, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ସଦ୍ୟ ।

ତଟସ୍ଥ, ବିଂ. (ତଟ୍-ସ୍ଥା-ଅ) ତୀରସ୍ଥ; ମଧ୍ୟସ୍ଥ; ଅପକ୍ଷପାତୀ; ସମୀପସ୍ଥ ଅଗଣାକ୍ରାନ୍ତ; ବ୍ୟସ୍ତ; ଚମତ୍କୃତ ।

ତଟାକ, ତଟାଗ, ତଡାଗ, } ବି. ପୁଂ. (ତଟ୍-ଅକ, ଅଗ, ଅ) ବୃହତ୍ ପୁଷ୍କରଣୀ ।

ତଟିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତଟ-ଇନ-ଈ) ନଦୀ, ନିମ୍ନଗା ।

ତଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ତୀର, ତଟ ।

ତଡ, ବି. କନାର, ପ୍ରାନ୍ତ ।

ତଡପନ, ବି. ଉଲ୍ଲମ୍ଫନ ।

ତଡବଡ, ତ୍ୱରିତ, ଶୀଘ୍ର ।

ତଡାକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ତଟ; ଆଘାତ ।

ତଡାଗ, ବି. ପୁଷ୍କରଣୀ, ବଡ ପୋଖରୀ ।

ତଡାଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ତଡ୍-ଅଘାତ) ବପ୍ରକ୍ରୀଡା, ତଟାଘାତ ।

ତଡିତ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତଡ୍-ଇତ୍) ବିଦ୍ୟୁତ୍, ବିଜୁଳି, ସୌଦାମିନୀ, ଚପଳା ।

ତଡିତ୍ୱାନ୍, ବିଂ. (ତଡିତ୍-ବତ୍) ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ଯୁକ୍ତ ମେଘ । ବି. ମେଘ ।

ତଡିଦ୍‌ଗର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ତଡିତ୍-ଗର୍ଭ) ମେଘ ।

ତଡିନ୍ମୟ, ବିଂ. (ତଡିତ୍-ମୟ) ତଡିତ୍‌ସ୍ୱରୂପ ।

ତଡିବାର, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବାହାର କରି ଦେବାର, ଦୂର କରି ଦେବାର ।

ତଣ୍ଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଡୁଆ; ଆପଦ ।

ତଣ୍ଟି, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) କଣ୍ଠ, ଗଳଦେଶ, ବେକ ।

ତଣ୍ଟିଆ, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ଗଳାରେ ହସ୍ତ ଦେଇ ଠେଲି ଦେବାର ।

ତଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ଜରିମାନା, ଅର୍ଥଦଣ୍ଡ ।

ତଣ୍ଡକ, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍ଡ୍-ଅକ) ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ; ଫେଣ; ବଞ୍ଚକ; ସମାସବହୁଳ ବାକ୍ୟ; ତରୁସ୍କନ୍ଧ । ବିଂ. ବିନାଶକ; ବହୁରୂପୀ ।

ତଣ୍ଡି, ବି. ପୁଂ. ତୃଣବିଶେଷ; ଋଷିବିଶେଷ ଏହାଙ୍କର ପୁତ୍ର ବେଦର ସୂତ୍ରକାରକ ।

ତଣ୍ଡୁ, ବି. ପୁଂ. (ତଣ୍ଡ-ଉ) ଶିବାନୁଚରବିଶେଷ ।

ତଣ୍ଡୁଲ, ବି. ପୁଂ. (ତଣ୍ଡ୍-ଉଲ) ଚାଉଳ ।

ତଣ୍ଡୁଲିକାଶ୍ରମ, ବି. ନ. ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

ତତ, ବିଂ. (ତନ୍-ତ) ବିସ୍ତୃତ, ବ୍ୟାପ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ବାୟୁ । ନ. ବୀଣାଦିବାଦ୍ୟ ।

ତତପତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯାହାର ବିସ୍ତୃତ ପତ୍ର, କଦଳୀବୃକ୍ଷ ।

ତତଲା, ବିଂ. (ତପ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ଉଷ୍ଣ, ଗରମ ।

ତତଃ, ଅଂ. (ତଦ୍-ତସ୍) ତଦନନ୍ତର, ସେହି ନିମନ୍ତେ; ତେବେ; ସେଠାରେ; ତହିଁରୁ ।

ତତସ୍ତ୍ୟ, ବିଂ. (ତତସ୍-ତ୍ୟ) ତତ୍ରତ୍ୟ, ତଜ୍ଜାତ, ତଦାଗତ ।

ତତେଇବା, କ୍ରି. (ତପ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ଗରମ କରିବାର ।

ତତ୍, ଅଂ. ସେ, ସେହି । ବିଂ. ବିସ୍ତାରକ ।

ତତ୍କାଳ, ବି. ପୁଂ. (ତଦ୍-କାଳ) ସେହି ସମୟ । କ୍ରି. ବିଂ. ଶୀଘ୍ର, ହଠାତ୍ ।

ତତ୍କାଳଧୀ, ବିଂ. (ତତ୍କାଳ-ଧୀ) ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତି, ଉପସ୍ଥିତବୁଦ୍ଧି ।

ତାତ୍କାଳିକ, ବିଂ. (ତତ୍କାଳ-ଇକ)
ତାତ୍କାଳୀନ, ବିଂ. (ତତ୍କାଳ-ଈନ) } ସେହି କାଳରେ ଯାହା ଘଟିଅଛି, ତଦାନୀନ୍ତନ ।

ତତ୍କ୍ରିୟ, ବି°. (ତତ୍‌-କ୍ରିୟା) ବିନା ବେତନରେ ଯେ କର୍ମ କରେ ।

ତତ୍‌କ୍ଷଣ, ବି. ପୁଂ. (ତତ୍‌-କ୍ଷଣ) ସେହିକ୍ଷଣ ।

ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍, ଅ°. (ତତ୍‌-କ୍ଷଣ-ଆତ୍) ସେହିକ୍ଷଣି, ଅବିଳମ୍ବେ ।

ତତ୍ତୁଲ୍ୟ, ବି, ପୁଂ. (ତଦ୍‌-ତୁଲ୍ୟ) ତାହାର ସମାନ, ତତ୍‌ସମ, ତତ୍‌ସଦୃଶ ।

ତତ୍ପର, ବି°. (ତଦ୍‌-ପର) ଆସକ୍ତ; ବ୍ୟଗ୍ର; ନିପୁଣ; ତତ୍‌ପ୍ରଧାନ । କ୍ରି. ବି°. ତଦନନ୍ତର ।

ତତ୍‌ପରତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତଦ୍‌-ପର-ତା) ସଚେଷ୍ଟତା, ଦକ୍ଷତା; ଯତ୍ନ; ଆଗ୍ରହ; ଅଭିନିବେଶ; ସତର୍କତା ।

ତତ୍‌ପରାୟଣ, ବି°. (ତଦ୍‌-ପରାୟଣ) ତଦାସକ୍ତ, ତଦାଶ୍ରିତ ।

ତତ୍‌ପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ତଦ୍‌-ପୁରୁଷ) ସମାସବିଶେଷ, ଯେଉଁ ସମାସରେ ଦ୍ୱିତୀୟାଦି ବିଭକ୍ତି ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ ଥାଏ; ପରମ ପୁରୁଷ ।

ତତ୍ତ୍ୱ, ବି. ନ, (ତଦ୍‌-ତ୍ୱ) ଈଶ୍ୱର; ବ୍ରହ୍ମ; ସତ୍ୟ; ତଥ୍ୟ; ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥା; ସ୍ୱରୂପ; ଚିତ୍ତ; ପଦାର୍ଥ; ଅନ୍ୱେଷଣ; ଅନୁସନ୍ଧାନ ।

ତତ୍ତ୍ୱଜିଜ୍ଞାସୁ, ବି°. (ତତ୍ତ୍ୱ-ଜିଜ୍ଞାସୁ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମ ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ।

ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ. ବି°. (ତତ୍ତ୍ୱ-ଜ୍ଞା-ଅ) ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନୀ, ଯଥାର୍ଥବେତ୍ତା, ସ୍ୱରୂପଜ୍ଞ ।

ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନୀ, ବି°. (ତତ୍ତ୍ୱ-ଜ୍ଞା-ଇନ୍) ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ, ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞ, ସ୍ୱରୂପଜ୍ଞ, ଯାଥାର୍ଥ୍ୟବେଦୀ ।

ତତ୍ତ୍ୱଦର୍ଶୀ, ବି. (ତତ୍ତ୍ୱ-ଦର୍ଶିନ୍)
ତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍, ବି°. (ତତ୍ତ୍ୱ-ବିଦ୍)
} ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ, ଜ୍ଞାନୀ, ବିଚକ୍ଷଣ; ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ।

ତତ୍ତ୍ୱାନୁସନ୍ଧାନ, ବି. ନ. (ତତ୍ତ୍ୱ-ଅନୁସନ୍ଧାନ) ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥାର ଅନ୍ୱେଷଣ, ତଥ୍ୟାନୁସନ୍ଧାନ ।

ତତ୍ତ୍ୱାନୁସନ୍ଧାୟୀ, ବି°. ତତ୍ତ୍ୱାନ୍ୱେଷୀ ।

ତତ୍ତ୍ୱାବଧାୟକ, ବି°. (ତତ୍ତ୍ୱ-ଅବ-ଧେ-ଅକ) ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନକାରୀ ।

ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ, ବି°. (ତତ୍ତ୍ୱ-ଅବ-ଧୃ-ଇ-ଅକ) ଯେ କୌଣସି ବିଷୟରେ ତତ୍ତ୍ୱ ନିରୂପଣ କରେ; ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କର୍ତ୍ତା, ଅଭିଭାବକ ।

ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ, ବି. ନ. (ତତ୍ତ୍ୱ-ଅବଧାନ) କୌଣସି ବିଷୟ ପ୍ରକୃତରୂପେ ସମ୍ପନ୍ନ ହେଉଅଛି କି ନାହିଁ ଏ ବିଷୟରେ ଅବଲୋକନ, ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରିବା ।

ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରଣ, ବି. ନ. (ତତ୍ତ୍ୱ-ଅବଧାରଣ) ଯଥାର୍ଥ ବୋଧ, ବିଷୟାଦିର ସ୍ୱରୂପ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ।

ତତ୍ର, ଅ°. (ତଦ୍‌-ତ୍ର) ସେଠାରେ, ତଦ୍ୱିଷୟରେ ।

ତତ୍ରତ୍ୟ, ବି°, (ତତ୍ର-ତ୍ୟ) ତତ୍‌ସ୍ଥାନ ଜାତ, ସେଠାର, ସେହି ସ୍ଥାନସ୍ଥ ।

ତଥାପି, ଅ°. (ତଥା-ଅପି) ତଥାଚ, ତେବେହେଁ ।

ତଥା, ଅ°. (ତଦ୍‌-ଥା) ସେହି ପ୍ରକାର; ତଥ୍ୟ; ସତ୍ୟ; ଏବଂ, ଆହୁରି; ତନିମିତ୍ତ; ତହିଁରେ; ସ୍ୱୀକାର; ସାଦୃଶ୍ୟ; ସମୁଚ୍ଚୟ; ନିଶ୍ଚୟ ।

ତଥାଗତ, ବି°.(ତଥା-ଗତ) ସେହି ପ୍ରକାର ଅସିବାର । ବି. ପୁଂ. ବୁଦ୍ଧ ।

ତଥାଚ, ତଥାପି, ଅ°. (ତଥା-ଚ, ଅପି) ତଥାପି, ତେବେହେଁ ।

ତଥାସ୍ତୁ, ଅ°. (ତଥା-ଅସ୍ତୁ) ତାହା ହେଉ ।

ତଥି, ସ. (ତଦ୍ ଶବ୍ଦଜ) ତହିଁ, ସେଠାରେ ।

ତଥୈବ, ଅ°. (ତଥା-ଏବ) ସେହି ପ୍ରକାର ।

ତଥୈବଚ, ଅ°. (ତଥା-ଏବ-ଚ) ସେହିରୂପରେ ହେବାର, ଖ୍ୟାତିପୂର୍ବକ ନୁହେ ।

ତଥ୍ୟ, ବି. ନ. (ତଥା-ଯ) ଯଥାର୍ଥ, ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥା । ବି°. ସତ୍ୟ, ପ୍ରକୃତ ।

ତଦତିରିକ୍ତ, ବି°. (ତଦ୍‌-ଅତିରିକ୍ତ) ତାହା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ।

ତଦ୍, ସ. (ତନ୍‌-ଅଦ୍) ସେ, ସେହି, ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ନ. ବ୍ରହ୍ମ । ଅ°. ନିମିତ୍ତ, ସେହିହେତୁ ।

ତଦବୀର, (ହିନ୍ଦୀ) ଉଦ୍ୟୋଗ, ଚେଷ୍ଟା, ଯତ୍ନ ।

ତଦନନ୍ତର, ଅ°. (ତଦ୍‌-ଅନନ୍ତର) ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ, ତାହା ପରେ ।

ତଦନୁଗତ, ବିଂ. (ତଦ୍-ଅନୁଗତ) ତାହାର ଅନୁଗତ ।

ତଦନୁଯାୟୀ, ବିଂ. (ତଦ୍-ଅନୁଯାୟୀ) ସେହିପରି ।

ତଦନୁରୂପ, ବିଂ. (ତତ୍-ଅନୁରୂପ) ସେହିପରି, ତାଦୃଶ, ତତ୍ତୁଲ୍ୟ ।

ତଦନୁସାରୀ, ବିଂ. ସେହି ଅନୁସାରେ ଯେ ଚଳେ ।

ତଦନ୍ତ, ବି. ନ. (ତଦ୍-ଅନ୍ତ) ଶେଷ; ସୀମା; ଅନୁସନ୍ଧାନ, ତଦ୍ଦ୍ବ । ବିଂ. ତତ୍ପରେ, ତଦନନ୍ତର ।

ତଦପି, ଅଂ. (ତଦ୍-ଅପି) ତଥାପି, ସେହି ମଧ୍ୟ ।

ତଦ୍ବତ୍, ବିଂ. (ତଦ୍-ବତ) ତତ୍ତୁଲ୍ୟ, ତତ୍ସଦୃଶ, ସେହିପରି ।

ତଦ୍ବଂଶୀୟ, ବିଂ. (ତଦ୍-ବଂଶୀୟ) ସେହି ବଂଶଜାତ ।

ତଦବଧି, କ୍ରି. ବିଂ. (ତତ୍-ଅବଧି) ସେହି ସମୟରୁ, ତଦାପ୍ରଭୃତି ।

ତଦବସ୍ଥ, ବିଂ. (ତତ୍-ଅବସ୍ଥା) ସେହିପରି, ଏକଦଶାପନ୍ନ, ତଦବସ୍ଥାପନ୍ନ ।

ତଦର୍ଥ, କ୍ରି. ବିଂ. (ତତ୍-ଅର୍ଥ) ତନ୍ନିମିତ୍ତ, ସେହିହେତୁ ।

ତଦା, ଅଂ. (ତଦ୍-ଦା) ସେହି ସମୟରେ, ସେତେବେଳେ ।

ତଦାନୀଂ, ଅଂ. (ତଦ୍-ଦାନୀଂ) ସେତେବେଳେ ।

ତଦାତ୍ମ, ବିଂ. (ତଦ୍-ଆତ୍ମନ୍) ତତ୍ସ୍ୱରୂପ ।

ତଦାନୀନ୍ତନ, ବିଂ. (ତଦାନୀମ୍-ତନ) ତତ୍କାଳୀନ, ସେହି ସମୟରେ ଯାହା ଘଟୁଅଛି ।

ତଦୀୟ, ବିଂ. (ତତ୍-ଈୟ) ତତ୍ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ତାହାର ଅଧିକୃତ ।

ତଦୁତ୍ତର, ବି. (ତତ୍-ଉତ୍ତର) ତାହାର ଉତ୍ତର ।

ତଦ୍ଗୁଣ, ବି. ପୁଂ. (ତଦ୍-ଗୁଣ) କାବ୍ୟ ଅଲଙ୍କାରବିଶେଷ; ତାହାର ଗୁଣ ।

ତଦ୍ଗତ, ବିଂ. (ତଦ୍-ଗତ) ଏକାଗ୍ର, ଅନନ୍ୟବୃତ୍ତି, ତଦାସକ୍ତ ।

ତଦ୍ଦଣ୍ଡ, କ୍ରି. ବି. (ତଦ୍-ଦଣ୍ଡ) ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍, ଅବିଳମ୍ବରେ, ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ।

ତଦ୍ଧନ, ବିଂ. (ତଦ୍-ଧନ) କୃପଣ, ବ୍ୟୟକୁଣ୍ଠ ।

ତଦ୍ବିଧ, ବିଂ. (ତଦ୍-ବିଧ) ତଥାବିଧ, ସେହିପ୍ରକାର ।

ତଦ୍ଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ତତ୍-ଭାବ) ତଦ୍ବିଷୟକ ଚିନ୍ତା ।

ତଦ୍ଭିନ୍ନ, ବିଂ. (ତଦ୍-ଭିନ୍ନ) ତାହାଠାରୁ ଅନ୍ୟ, ତଦ୍ବ୍ୟତିରିକ୍ତ ।

ତଦ୍ରୂପ, ବିଂ. (ତଦ୍-ରୂପ) ତଦ୍ବିଧ, ସେହିରୂପ, ସେହି ପ୍ରକାର ।

ତଦ୍ଧିତ, ବି. ପୁଂ. (ତତ୍-ହିତ) ଶବ୍ଦର ଉତ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟୟ କରି ଯେଉଁ ସବୁ ପଦ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ବିଂ. ତଦ୍ବିଷୟରେ ଉପଯୁକ୍ତ ।

ତନଖା, ବି. (ହିନ୍ଦୀ) ବେତନ, ଦରମା, ଠିକି ।

ତନୟ, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍=ବିସ୍ତାର କରିବା-ଅ=ଯଶ, ବଂଶ ଇତ୍ୟାଦି ବିସ୍ତାର କରିବା-ଅୟ) ପୁତ୍ର ।

ତନୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତନୟ-ଆ) କନ୍ୟା, ଝିଅ ।

ତନୟିତ୍ନୁ, ବି. ପୁଂ. (ତନ-ଇତ୍ନୁ) ବଜ୍ର; ମେଘ, ବଳାହକ ।

ତନିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ତନୁ-ଇଷ୍ଠ) କ୍ଷୀଣତର, ଅତିକୃଶ; ଅତିକ୍ଷୁଦ୍ର, ଅତ୍ୟଳ୍ପ ।

ତନୁଃ, ବି. ନ. (ତନ୍-ଉସ୍) ଶରୀର, ଦେହ ।

ତନୁ, ତନୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତନ୍-ଉ-ଊ) ଶରୀର, ମୂର୍ତ୍ତି । ବିଂ. ଅଳ୍ପ; କୃଶ; ସୂକ୍ଷ୍ମ; କୋମଳ ।

ତନୁଚ୍ଛଦ, ବି. ପୁଂ. (ତନୁ-ଛଦ) ବର୍ମ, କବଚ, ସାଞ୍ଜୁ ।

ତନୁଚ୍ଛାୟ, ବିଂ. (ତନୁ-ଛାୟା) ଅଳ୍ପଛାୟାବିଶିଷ୍ଟ ।

ତନୁଜ, ତନୂଜ, ବି. ପୁଂ. (ତନୁ-ଜ; ତନୂ-ଜ) ପୁତ୍ର, ପୁଅ, ଯଥା,

"କହନ୍ତି ବସିଷ୍ଠାଙ୍କ ତନୁଜ, ଶୁଣ ପରୀକ୍ଷ ମହାରାଜ ।"

ତନୁଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତନୁ-ଜା) କନ୍ୟା, ଝିଅ, ଦୁହିତା ।

ତନୁତ୍ୟାଗ, ବି. ପୁଂ. (ତନୁ-ତ୍ୟଜ-ଅ) ଦେହତ୍ୟାଗ, ମୃତ୍ୟୁ, ମରଣ ।

ତନୁଭୃତ, ବିଂ. (ତନୁ-ଭୃତ୍) ଦେହୀ, ଜୀବ ।

ତନୁମଧ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତନୁ-ମଧ୍ୟା) କୃଶାଙ୍ଗୀ ।

ତନୁରୁହ, ବି. ପୁଂ. (ତନୁ-ରୁହ) ଲୋମ; ପକ୍ଷୀର ପର ।

ତନୁବାର, ବି. ପୁଂ. (ତନୁ-ବୃ-ଅ) ବର୍ମ, ସାଞ୍ଜୁ ।

ତନୁସଞ୍ଚାରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ତନୁ-ସଞ୍ଚାରିଣୀ) ବାଳିକାସ୍ତ୍ରୀ ।

ତନୂନ, ବି. ପୁଂ. (ତନୁ-ଊନ) ବାୟୁ, ପବନ ।

ତନୂନପ, ବି. ନ. (ତନୁ-ଊନ-ପା) ଘୃତ, ଘିଅ ।

ତନ୍ତ, ବି. (ତନ୍ ଧାତୁଜ) ଲୁଗା ବୁଣିବାର ଯନ୍ତ୍ର ।

ତନ୍ତି, ବି. (ତନ୍ ଧାତୁଜ) ଯେ ଲୁଗା ବୁଣେ, ତନ୍ତୁବାୟ ।

ତନ୍ତୁ, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍-ତୁ) ସୂତ୍ର, ସୂତା, ତାର ।

ତନ୍ତୁକ, ବି. ପୁଂ. ସର୍ଷପ, ସୋରିଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଶିରା, ନାଡ଼ୀ ।

ତନ୍ତୁକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତନ୍ତୁ-କୀ) ନାଡ଼ୀ, ଶିରା, ଧମନୀ ।

ତନ୍ତୁକୀଟ, ବି. ପୁଂ. ପୋକବିଶେଷ, ବୁଢିଆଣି, ଗୋଟି-ପୋକ ।

ତନ୍ତୁନାଗ, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍ତୁ-ନାଗ) ଗ୍ରାହ, ହାଙ୍ଗର ।

ତନ୍ତୁନାଭ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତନ୍ତୁ-ନଭ-ଅ) ବୁଢିଆଣି ପୋକ, ମାକଡ଼ସା ।

ତନ୍ତୁପର୍ବ୍ବ, ବି. ନ. (ତନ୍ତୁ-ପର୍ବନ୍) ଶ୍ରାବଣୀପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ତନ୍ତୁବାପ, ତନ୍ତୁବାୟ, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍ତୁ-ବପ୍-ଅ, ବେ-ଅ) ତନ୍ତି, ମାଙ୍କଡ଼ସା ।

ତନ୍ତୁଭ, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍ତୁ-ଭା-ଅ) ସର୍ଷପ; ବାଛୁର ।

ତନ୍ତୁସାର, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍ତୁ-ସାର) ଗୁଆଗଛ ।

ତନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ତନ୍-ତ୍ର) ଶିବୋକ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ, ଶିବ ଓ ଶକ୍ତିର ଉପାସନା ବିଧାୟକ ବେଦର ଶାଖାବିଶେଷ; ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ମୀମାଂସା; ଔଷଧ; କାରଣ; ଉପାୟ; ସୈନ୍ୟ; ରାଜ୍ୟ; ସୂତ୍ର; ତନ୍ତୁ-ବାୟ; ବ୍ୟବସାୟ । ବିଂ. ଅଧୀନ, ଆୟତ୍ତ ।

ତନ୍ତ୍ରବାପ, ତନ୍ତ୍ରବାୟ, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍ତ୍ର-ବାପ; ବେ-ଅ) ତନ୍ତି ।

ତନ୍ତ୍ରୀ, ବି. ନ. (ତନ୍ତ୍ର-ଈ) ବୀଣା; ରଜ୍ଜୁ ।

ତନ୍ଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତନ୍ଦ୍ର-ଆ) ଅଳ୍ପନିଦ୍ରା, ନିଦ୍ରାବେଶ ।

ତନ୍ଦ୍ରାଳୁ, ତନ୍ଦ୍ରିତ, ବିଂ. (ତନ୍ଦ୍ରା-ଆଳୁ, ଇତ) ନିଦ୍ରାଳୁ; କ୍ଲାନ୍ତ ।

ତନ୍ଦ୍ରି, ତନ୍ଦ୍ରୀ, ତନ୍ଦ୍ରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତନ୍ଦ୍ର-ଇ, ଈ, ଇକ, ଆ) ନିଦ୍ରାବେଶ; ଆଳସ୍ୟ; ମୂର୍ଚ୍ଛା ।

ତନ୍ନତନ୍ନ, କ୍ରି. ବିଂ. (ତଦ୍-ନ, ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ତାହା ନୁହେ ତାହା ନୁହେଁ; ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ; ସୂକ୍ଷ୍ମାନୁସୂକ୍ଷ୍ମ, ପୁଙ୍ଖାନୁ-ପୁଙ୍ଖ ।

ତନ୍ମୟ, ବିଂ. (ତଦ୍-ମୟ) ତଦାତ୍ମକ, ତତ୍ସ୍ୱରୂପ ।

ତନ୍ମାତ୍ର, କ୍ରି. ବିଂ. (ତଦ୍-ମାତ୍ର) ସେହିମାତ୍ର, କେବଳ ତାହା । ବି. ସାଙ୍ଖ୍ୟମତରେ ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପଞ୍ଚଭୂତ ।

ତନ୍ୱୀ, ବିଂ. (ତନୁ-ଈ) କ୍ଷୀଣା, କୃଶାଙ୍ଗୀ ।

ତପନେଷ୍ଟ, ବି. ନ. (ତପନ-ଇଷ୍ଟ) ତାମ୍ର, ତମ୍ବା ।

ତପସ, ବି. ପୁଂ. (ତପ୍-ଅସ) ଚନ୍ଦ୍ର; ପକ୍ଷୀ; ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ତପସ୍ତକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ତପସ୍-ତକ୍ଷ) ଇନ୍ଦ୍ର, ମରୁତ୍ୱାନ୍ ।

ତପଃ, ବି. ନ. (ତପ୍-ଅସ୍) ତପସ୍ୟା ।

ତପ, ବି. ନ. (ତପ୍-ଅ) ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ ।

ତପତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତପ-ଅତ-ଈ) ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ, ଛାୟା; ନଦୀବିଶେଷ ।

ତପନ, ବି. ପୁଂ. (ତପ୍-ଅନ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ; ତାପ; ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତମଣି; ଅର୍କବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ସନ୍ତାପ-ଜନକ ।

ତପନତନୟ, ବି. ପୁଂ. (ତପନ-ତନୟ) ଯମ; କର୍ଣ୍ଣ ।

ତପନତନୟା, ତପନଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତପନ-ତନୟ-ଆ; ତପନ-ଜନ୍-ଆ) ଶମୀ; ଯମୁନାନଦୀ ।

ତପନୀୟ, ବିଂ. (ତପ୍-ଅନୀୟ) ତାପଯୋଗ୍ୟ । ବି. ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

"ତପନୀୟ ଗୋଷ୍ଠ ବରଣ କାଣି, ତଳପତନ ପକ୍ୱପକ୍ୱଆଣି,
ତୀର୍ଥପାବନ ସ୍ୱରରେ ଲଭନ୍ତି, ତଦାକାର ଗ୍ରାବ କ୍ଷଣେ ଭଜନ୍ତି ।"
ବି. ଚି ।

ତପସ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ତପସ୍-ଯ) ଫାଲ୍‌ଗୁନ ମାସ; କୁନ୍ଦପୁଷ୍ପ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ । ବିଂ. ତପସ୍ୟାରତ ।

ତପସ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତପସ୍-ଯ-ଆ) ବ୍ରତଚର୍ଯ୍ୟା ।

ତପସ୍ୱୀ, ବି. ପୁଂ. (ତପସ୍-ବିନ୍) ତାପସ, ମୁନି । ବିଂ. ଧାର୍ମିକ; କ୍ଲେଶ ସହିଷ୍ଣୁ ।

ତପାତ୍ୟୟ, ବି. ପୁଂ. (ତପ-ଅତ୍ୟୟ) ବର୍ଷାକାଳ, ବର୍ଷାସମୟ ।

ତଦ, ବିଂ. ତାହାର ଦକ୍ଷିଣ, ତଦ୍ଦକ୍ଷିଣ,
ତପ, ବିଂ. ତାହାର ପଶ୍ଚିମ, ତଦ୍ପଶ୍ଚିମ,
ତପୂ, ତପୂ, ବିଂ. ତାହାର ପୂର୍ବ, ତଦ୍ପୂର୍ବ,
(ଏପରି ବ୍ୟବହାର ଉଡ଼ିଆରେ ହୋଇଥାଏ)

ତପୋଧନ, ତପୋନିଧି, ବି. ପୁଂ. (ତପସ୍-ଧନ, ନିଧି) ତାପସ, ଯୋଗୀ, ମୁନି, ଋଷି ।

ତପ୍ତକୁମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ତପ୍ତ-କୁମ୍ଭ) ନରକବିଶେଷ ।

ତପୋଋତୁ, ବି. ନ. ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ, ନିଦାଘ ସମୟ ।

ତପୋବଟ, ବି. ପୁଂ. (ତପସ୍-ବଟ) ବ୍ରହ୍ମାବର୍ତ୍ତଦେଶ ।

ତପୋବନ, ବି. ନ. ମୁନିମାନଙ୍କର ମଠ ବା ଆଶ୍ରମ ।

ତପୋରାଶି, ବି. ପୁଂ. ତପସ୍ୱୀ ।

ତପ୍ତ, ବିଂ. (ତପ୍-ତ) ଉଷ୍ଣ, ତାପଯୁକ୍ତ; ଖେଦଯୁକ୍ତ ।

ତବ, ସଂ (ଯୁଷ୍ମଦ୍ ଶବ୍ଦଜ) ତୁମ୍ଭର ।

ତମଃ, ବି. ନ. (ତମ୍-ଅସ୍) ତମୋଗୁଣ; ଅନ୍ଧକାର; ନରକ; ପାପ; ଶୋକ; ରାହୁ ।

ତମ, ବି. ପୁଂ. (ତମ୍-ଅ) ତମୋଗୁଣ; ରାହୁ; ଅନ୍ଧକାର । ବିଂ. ଅଧିକ (ଅନେକ)ଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍କର୍ଷ ବା ଅପକର୍ଷ ବୁଝିବାପାଇଁ ଗୁଣବାଚକ ଶବ୍ଦର ଉତ୍ତର "ତମ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୁଏ ।"

ତମର, ବି. ନ. (ତମ୍-ଅର) ସୀସକ, ସୀସା ।

ତମସ, ବି. ନ. (ତମ୍-ଅସ) ଅନ୍ଧକାର ।

ତମସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନଦୀବିଶେଷ ।

ତମସୁକ, (ଯାବନିକ) ଖତ, ଅଧମର୍ଣ୍ଣ ରାଜକୀୟ ପତ୍ରରେ ଯାହା ଲେଖି ଦେଇ ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ ନିକଟରୁ ଋଣସ୍ୱରୂପ ଅର୍ଥାଦି ଗ୍ରହଣ କରେ, ଦସ୍ତାବିଜବିଶେଷ ।

ତମସ୍ତତ, ବି. (ତମସ୍-ତତ) ଅନ୍ଧକାରରାଶି, ଘୋର ଅନ୍ଧକାର ।

ତମସ୍ୱିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତମସ୍-ବିନ୍-ଈ) ଅନ୍ଧକାରମୟୀ ରାତ୍ରି; ହରିଦ୍ରା ।

ତମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତମ୍-ଆ) ରାତ୍ରି; ତମାଲବୃକ୍ଷ ।

ତମାଖୁ, ବି. ନ. (ତାମ୍ରକୂଟ ଶବ୍ଦଜ) ଧୂଁଆପତ୍ର ବା ନାସପତ୍ର ।

ତମାଲ, ବି. ପୁଂ. (ତମ୍-ଆଲ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ସତ୍ୟାମ୍ବା ଗଛ; ଚନ୍ଦନ ତିଳକ; ଖଡ୍ଗ; ବୃକ୍ଷାର୍ଥରେ ଯଥା,

"ନୀଳ ବସେ ଶିର ତାଳୀ-ତମାଳ ମାଳାରେ,
ଲୌହିତଙ୍କ ସମ୍ମିଶ୍ରୁ ଘଟଇ ଅକାରେ ।"

ବ. ବ ।

ତମାଲକ, ବି. ନ. (ତମାଲ-କ) ତେଜପତ୍ର । ପୁଂ. ତମାଲବୃକ୍ଷ ।

ତମାଲପତ୍ର, ବି. ନ. (ତମାଲ-ପତ୍ର) ତିଳକ; ସତ୍ୟାମ୍ବା ଗଛର ପତ୍ର ।

ତମି, ତମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତମ-ଇ, ଈ) ରାତ୍ରି ।

ତମିସ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ତମସ୍-ର) ଅନ୍ଧକାର; କ୍ରୋଧ; ଅଜ୍ଞାନ । ବିଂ. ଅନ୍ଧକାରଯୁକ୍ତ ।

ତମିସ୍ରପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ।

ତମୋମୟ, ବିଂ. (ତମସ୍-ମୟ) ଅନ୍ଧକାରାଚ୍ଛନ୍ନ; ଅଜ୍ଞାନାବୃତ; ଅହଙ୍କାର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ତମୋଲିପ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତମଃ-ଲିପ୍ତ-ଈ) ତମଲୁକଦେଶ ।

ତମୋବିକାର, ବି. ନ. (ତମଃ-ବିକାର) ରୋଗ, ପୀଡ଼ା ।

ତମୋହର, ବି. ପୁଂ. (ତମଃ-ହର) ଚନ୍ଦ୍ର । ବିଂ. ତମୋନାଶକ ।

ତମୋଗୁଣ, ବି. ପୁଂ. (ତମସ୍-ଗୁଣ) ପ୍ରକୃତିର ତୃତୀୟ ଗୁଣ, ଏହି ଗୁଣର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ହେଲେ ମନୁଷ୍ୟ କାମକ୍ରୋଧାଦି ନୀଚ ପ୍ରକୃତିର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୁଅନ୍ତି ।

ତମୋଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ତମଃ-ହନ-ଅ) ଅଗ୍ନି; ଚନ୍ଦ୍ର; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ପ୍ରଦୀପ; ଜ୍ଞାନ; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ । ବିଂ. ତମୋନାଶକ ।

ତମୋନୁଦ୍, ତମୋନୁଦ, ବି. ପୁଂ. (ତମଃ-ନୁଦ୍, ନୁଦ-ଂ, ଅ) ଚନ୍ଦ୍ର; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି; ପୁଣ୍ୟ; ଦୀପ; ଜ୍ଞାନ । ବିଂ. ଅନ୍ଧକାରନାଶକ ।

ତମୋପହ, ବି. ପୁଂ. (ତମଃ-ଅପ-ହନ-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ର; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଦୀପ; ଜ୍ଞାନ; ପୁଣ୍ୟ ।

ତମୋଭିଦ୍, ବି. ପୁଂ. (ତମଃ-ଭିଦ୍ ୍) ଖଦ୍ୟୋତ, ଜୁଳୁଜୁଳିଆ ପୋକ ।

ତମୋମଣି, ବି. ପୁଂ. (ତମସ୍-ମଣି) ଖଦ୍ୟୋତ ।

ତମୋମୟ, ବିଂ. (ତମସ୍-ମୟ) ଅନ୍ଧକାରଚ୍ଛନ୍ନ; ଅହଙ୍କାର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ; ଅଜ୍ଞାନାବୃତ ।

ତମୋହର ବି. ପୁଂ. (ତମସ୍-ହର) ଚନ୍ଦ୍ର ।

ତମ୍ପ, ବି. (ଦେଶଜ) ବିଷଧର ସର୍ପବିଶେଷ ।

ତମ୍ପୀ, ବି ସ୍ତ୍ରୀ. ଗ ଭୀ; ଗାଈ ।

ତମ୍ବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାମ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ଧାତୁବିଶେଷ ।

ତମ୍ବି, ତମ୍ବୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ରାଗ ବା କ୍ରୋଧ; ବାରମ୍ବାର, କୌଶଳେ ବିଷୟରେ ହୁକୁମ ଦେବା ।

ତମ୍ବୁ, ବି. (ଯାବନିକ) ପଟଭିତ୍ତି, ଶିବିର, ବସ୍ତ୍ରନିର୍ମିତ ଗୃହ, ଯଥା,

ଧାଇଁଧାଇଁ ହୋଇ ମହାଜନ ଯାଏ
ଶୁଭ୍ର ତମ୍ବୁ ଶୋଭେ ଶତ ଶୈଳ ପ୍ରାଏ ।"

ଭ. ଚ ।

ତର ବି. ପୁଂ. (ତୃ-ଅ) ଦୁଇ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ଏକର ଉତ୍କର୍ଷ ସାଧନବିଶେଷ, ସନ୍ତରଣ; (ଦେଶଜ) ସମୟ୍ୟାବସର ଯଥା,

"ତର ନ ସହଇ ।"

ତରକାରି, ବି. ତିଅଣ, ଭୁଜଣା, ବ୍ୟଞ୍ଜନର ଯୋଗ୍ୟ ଫଳମୂଳାଦି ।

ତରକିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ହୁରୁଡ଼ିବା ।

ତରକ୍ଷୁ, ତକ୍ଷୁ, ବି. ପୁଂ. (ତର-କ୍ଷି-ଉ) ହେଣ୍ଟାବାଘ, କ୍ଷୁଦ୍ରବାଘ ।

ତରଙ୍ଗ, ବି. କ୍ଳ. (ତୃ-ଅଙ୍ଗ) ଊର୍ମି, ଲହରୀ, ଢେଉ, ବୀଚି, ଭଙ୍ଗ, (ଊର୍ମି ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଅସାରେ ସଂସାରେ ଧାଏ ତରଙ୍ଗ ଫେନିଲ ।"

ବ. ବ ।

ତରଙ୍ଗିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତରଙ୍ଗ-ଇନ୍-ଈ) ନଦୀ ।

ତରଙ୍ଗିତ, ତରଙ୍ଗାୟିତ, ବିଂ. (ତରଙ୍ଗ-ଇତ) ଲହରୀଯୁକ୍ତ, ତରଙ୍ଗଯୁକ୍ତ; ଚଞ୍ଚଳ; ଭଙ୍ଗିବିଶିଷ୍ଟ, ଯଥା,

"ତଉଦଗେ ନୀଳ ଚିକ୍କଣ ବକ୍ଷ ତରଙ୍ଗାୟିତ ।"

ଚ. ଭ ।

ତରଣ, ବି. କ୍ଳ. (ତୃ-ଅନ) ପାରଗମନ, ପାର ହେବାର; ଭେଳା; ସ୍ୱର୍ଗ ।

ତରଣି, ତରଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃ-ଅନ-ଇ) ନୌକା, ଡଙ୍ଗା; ସୂର୍ଯ୍ୟ; କିରଣ; ତାମ୍ର, ଯଥା,

"ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରଶ୍ନା ବସ୍ତୁ ପ୍ରଦ ଲକାର ଭେଦ ଶବଦ
ତରଣି ଗଡାଯାଇ ତହିଁ ଉଚିତ ।"

ତରଣୀରତ୍ନ, ବି. କ୍ଳ. ପଦ୍ମରାଗମଣି ।

ତରଣିସୁତ, ବି. ପୁଂ. ଶନି; ଯମ ।

ତରଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ତୃ-ଅଣ୍ଡ) ଭେଳା; ଦେଶବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନୌକା ।

ତରତମ, ବିଂ. ନ୍ୟୂନାଧିକ । ବି. ତଦ୍ଧିତ ପ୍ରତ୍ୟୟବିଶେଷ, ଏହା ଅତିଶୟ ଅର୍ଥରେ ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ ।

ତରନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ତୃ-ଅନ୍ତ) ସମୁଦ୍ର; ପ୍ଲବ; ଭେକ; ରାକ୍ଷସ ।

ତରନ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃ-ଅନ୍ତ) ନୌକା ।

ତରତର, କ୍ରି. ବି. (ତ୍ୱର ଧାତୁ) ଶୀଘ୍ର, ଚଞ୍ଚଳ, ଯଥା,

"ତରତର କରି ଦେଲ ରହି ।

ତରପଣ୍ୟ, ବି. କ୍ଳ. (ତର-ପଣ୍ୟ) ପାର ହେବାର ମୂଲ, ପାରିଘାଟର ଭଡ଼ା ବା ମାଶୁଲ ।

ତରବୁଜ, ତରମୁଜ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଲତାବିଶେଷ; ଫଳବିଶେଷ ।

ତରଜମା, ବି. (ଯାବନିକ) ଭାଷାନ୍ତର କରିବା ।

ତରଳ, ବିଂ. (ତୃ-ଅଳ) ଚଞ୍ଚଳ; ଦ୍ରବୀଭୂତ, ପାତଳ; ଦୀପ୍ତିଯୁକ୍ତ । ବି. ହାର; ହାରମଧ୍ୟସ୍ଥ ମଣି ।

ତରଳା, ବି. ପୁଂ. (ତୃ-ଅଳ-ଆ) କାମୁକ; ମହୁମାଛି; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ । ସ୍ତ୍ରୀ. ମଦ୍ୟ ।

ତରଳଲୋଚନା, ବିଂ. (ତରଳ-ଲୋଚନ-ଆ) ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ନୟନ ଚଞ୍ଚଳ ।

ତରଳିତ, ବିଂ. (ତରଳ-ତ) କମ୍ପିତ; ଚଞ୍ଚଳିତ; ଦ୍ରବୀଭୂତ ।

ତରବରି, ବିଂ. ଚଞ୍ଚଳ ।

ତରବାରି, ତରବାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ତର-ବୃ-ଅ, ଈ) ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଖଡ୍ଗ, ଖଣ୍ଡା ।

ତରସ୍ଥାନ, ବି. କ୍ଳ. (ତର-ସ୍ଥାନ) ଉତ୍ତରଣ ସ୍ଥାନ, ଘାଟ ।

ତରସ୍ୱାନ, ବିଂ. (ତରସ୍-ବତ୍) ବେଗବାନ; ବଳବାନ ।

ତରଃ, ବିଂ. (ତୃ-ଅସ୍) ବେଗ । ବି. ବଳ; ତୀର ।

ତରସ, ବି. ନ. (ତୃ-ଅସ-ଅ) ମାଂସ ।

ତରସା, କ୍ରି. ବିଂ. (ତର୍-ଅସା) ଶୀଘ୍ର, ଚଞ୍ଚଳ ।

ତରସ୍ୱୀ, ବିଂ. (ତରସ୍-ବିନ୍) ବେଗବାନ; ବଳିଷ୍ଠ । ବି. ବାୟୁ; ଗରୁଡ଼ ।

ତରାଜୁ, ବି. (ପାରସ୍ୟ ଭାଷା) ଓଜନ କରିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ନିକ୍ତି ।

ତରାଟ, ବି. ଟଗରଫୁଲ ।

ତରାଟି, ବିଂ. ଅପାଙ୍ଗ, କଟାକ୍ଷଗ୍ରାହିଣି, ଯଥା,

"ତରାଟି ଯୁହିଙ୍ଗ ଭ୍ରମ କୁରୁ ଥାଟ ସ୍ୱଭ ।"

ତରି, ତରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃ-ଇ, ଈ) ନୌକା, ଭେଳା, ତରିକା; ବସ୍ତ୍ରାଦି ରଖିବା ନିମନ୍ତେ ପେଟକ ନୌକା ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ଅଭାଗମାନଙ୍କୁ ଯେ ତରୀରେ ଦେବାର,
ବହି ଆଣିଲେ ଏହି ବନ ଭିତର ।"

ବ. ବ ।

ତରିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗଞ୍ଜେଇ; ତର୍ଜନୀ ।

ତରିବତ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ଶିକ୍ଷା ।

ତରୁ, ବି. ପୁଂ. (ତୃ-ଉ) ବୃକ୍ଷ, ଗଛ, ପାଦପ ।

ତରୁଜୀବନ, ବି. ନ. (ତରୁ-ଜୀବନ) ବୃକ୍ଷମୂଳ ।

ତରୁଣ, ବିଂ. (ତୃ-ଉନ) ନୂତନ; ଯୁବା ।

ତରୁଣଦଧି, ବି. ନ. ସଦ୍ୟୋଜାତ ଦହି ।

ତରୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃ-ଉନ-ଈ) ଯୁବତୀ; ଦନ୍ତୀବୃକ୍ଷ; ଘୃତକୁମାରୀ ।

ତରୁତୂଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତରୁ-ତୂଳିକା) ବାଦୁଡ଼ି ।

ତରୁନଖ, ବି. ପୁଂ. କଣ୍ଟା ।

ତରୁମୃଗ, ବି. ପୁଂ. (ତରୁ-ମୃଗ) ବାନର, ଶାଖାମୃଗ, ମର୍କଟ, ମାକଡ଼ ।

ତରୁରାଗ, ବି. ପୁଂ. (ତରୁ-ରାଗ) ନୂତନ ପଲ୍ଲବ, କିଶଳୟ ।

ତରୁରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ତରୁ-ରାଜା) ତାଳଗଛ; ନଡ଼ିଆଗଛ ।

ତରୁରୁହ, ବି. ପୁଂ. (ତରୁ-ରୁହ) ବୃକ୍ଷ ଉପରେ ଜାତ ବୃକ୍ଷ ।

ତରୁବଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତରୁ-ବଲ୍ଲୀ) ବୃକ୍ଷର ଉପରେ ହୋଇଥିବା ଲତା ।

ତରୁଶାୟୀ, ବିଂ. (ତରୁ-ଶୀ-ଇନ୍) ଯେଉଁମାନେ ବୃକ୍ଷ ଉପରେ ଶୟନ ବା ବିଶ୍ରାମ କରନ୍ତି, ମର୍କଟାଦି ।

ତରୁସାର, ବି. ପୁଂ. (ତରୁ-ସାର) ବୃକ୍ଷଯାତ, କର୍ପୂର ସୁଗନ୍ଧି ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ତର୍କ, ବି. ପୁଂ. (ତର୍କ-ଅ) ବାଦାନୁବାଦ, ବିତର୍କ; ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର ।

ତର୍କବିଦ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତର୍କ-ବିଦ୍ୟା) ନ୍ୟାୟବିଦ୍ୟା, ତର୍କଶାସ୍ତ୍ର ।

ତର୍କାଭାସ, ବି. ପୁଂ. (ତର୍କ-ଆଭାସ) ଅସତ୍‌ତର୍କ, ଅକିଞ୍ଚିତ୍‌କର ଯୁକ୍ତି ।

ତର୍କିତ, ବିଂ. (ତର୍କ-ଇତ) ବିତର୍କିତ, ବିବେଚିତ ସମ୍ଭାବିତ; ଅନୁମିତ, ଉତ୍ପ୍ରେକ୍ଷିତ ।

ତର୍କିବା, କ୍ରି. ବି. (ପ୍ରା) ହୁରୁଡ଼ିବା, ସତର୍କ ହେବା ।

ତର୍କୀ, ବିଂ. (ତର୍କ-ଇନ୍) ତର୍କକାରକ । ବି. ନୈୟାୟିକ, ତର୍କଶାସ୍ତ୍ରବେତ୍ତା ।

ତର୍ଜନ, ବି. ନ. (ତର୍ଜ୍-ଅନ) ଭୟପ୍ରଦର୍ଶନ; ଭର୍ତ୍ସନା; ଆସ୍ଫାଳନ; କ୍ରୋଧ, ଦ୍ୱେଷ ।

ତର୍ଜନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତର୍ଜ୍-ଅନ-ଈ) ବୃଦ୍ଧ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠର ନିକଟସ୍ଥ ଅଙ୍ଗୁଳି ।

ତର୍ଜିତ, ବିଂ. (ତର୍ଜ-ତ) ତାଡ଼ିତ; ଭର୍ତ୍ସିତ; ଭୟପ୍ରଦର୍ଶିତ ।

ତର୍ଣ୍ଣ, ତର୍ଣ୍ଣକ, ବି. ପୁଂ. (ତୃଣ-ଅ, ଅକ) ସଦ୍ୟୋଜାତ ଗୋବତ୍ସ; ସଦ୍ୟୋଜାତ ଶିଶୁ ।

ତର୍ଣ୍ଣି ବି. ପୁଂ. (ତର୍ଣ୍ଣ-ଇ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଭେଳା ।

ତର୍ତ୍ତ୍ରିକ, ବି. ନ. (ତୃ-ଇକ) ନୌକା, ଭେଳା ।

ତର୍ପଣ, ବି. ନ. (ତୃପ୍-ଅନ) ତୃପ୍ତିଜନକ; ପିତୃଲୋକର ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥ ଜଳଦାନ ।

ତର୍ପିତ, ବିଂ. (ତୃପ୍-ତ) ସନ୍ତୋଷିତ ।

ତର୍ବଟ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ୟୁର୍ବ୍-ଅଟ) ବତ୍ସର ।

ତର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ତୃଷ୍-ଅ) ତୃଷା, ପିପାସା ଇଚ୍ଛା ।
ତର୍ହି, ଅ. (ତଦ୍-ର୍ହି) ତେବେ ।
ତଲବାର, ବି. (ଯାବନିକ) ଅସି, ଖଡ୍ଗ, ତରବାର ।
ତଲବ, ବି. (ତଲ-ବାଅ) ତେଲବାଦ୍ୟ ବାଦନ ଆରମ୍ଭ ବେତନ ।
ତଲାତଲ ବି. ନ. (ତଲ-ତଲ ଦ୍ବିତ୍ୱ) ସପ୍ତପାତାଳର ଗୋଟିଏ ।
ତଲ, ବି. ପୁଂ. (ତଲ୍-ଅ) ଅଧୋଭାଗ ପାତାଳ; ଉପରଭାଗ; ମୂଳର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ । ନ. କାନନ; ମର୍ତ୍ତ୍ୟ; କ୍ରିୟାଧାର କାରଣ; ଚପୁଡ଼ା; ତାଳବୃକ୍ଷ; ଖଡ୍ଗାଦିର ମୁଷ୍ଟି ।
ତଲତ୍ର, ବି. ନ. (ତଲ-ତ୍ରୈ-ଅ) ଚର୍ମ୍ମନିର୍ମ୍ମିତ ଦସ୍ତାନା ।
ତଲପ୍ରହାର ବି. ପୁଂ. (ତଲ-ପ୍ରହାର) ଚପୁଡ଼ ।
ତଲାସ, ତଲ୍ଲାସ (ଆରବୀ) ଅନୁସନ୍ଧାନ, ଅନ୍ୱେଷଣ ।
ତଲ୍ପ, ବି. ଶଯ୍ୟା ।
ତଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ଗଜାଗଛ ।
ତଲିପା, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଦତଳ, ଗୋଡତଳ ।
ତଲ୍ଖି, (ଯାବନିକ) ଖଣ୍ଡିଗ୍ର ।
ତଲ, ତଲ୍ପି, (ଯାବନିକ) ଗଣ୍ଠିରି ।
ତବତ, ବିଂ. (ତପ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ତତଲା ।
ତସା, ବି. (ଦେଶଜ) ଚଷା ।
ତସୁ, ବି. (ତୁଷ ଶବ୍ଦଜ) ଧାନର ଚୋପା ।
ତସ୍କର, ବି. ପୁଂ. (ତତ୍-କୃ-ଅ) ଚୋର, ଅପହାରକ ।
ତସ୍କରତା, ବି. (ତସ୍କର-ତା) ଚୌର୍ଯ୍ୟ, ଚୋରି ।
ତସ୍କରୀ ବିଂ. (ତସ୍କର-ଈ) କୋପନାସ୍ତ୍ରୀ ।
ତସ୍ଥିବାନ୍, ବିଂ. ସ୍ଥିତ ।
ତହ, ବି. (ଦେଶଜ) ଲୁଗାର ଭାଙ୍ଗ ।
ତହବିଲ, ବି. (ଯାବନିକ) ପୁଞ୍ଜି, ରୋକଡ଼; ପାଣ୍ଠି ।
ତହିଁ, ସ. (ପ୍ରା) ସେଠାରେ, ତତ୍ର ।
ତହୁଁ, ସ. (ପ୍ରା) ତା ପରେ ।
ତାକ, ବି. (ଦେଶଜ) କାନ୍ଥ ଖୋଳା, ଠଣା ।
ତାକତରେକ, (ଦେଶଜ) ଭଙ୍ଗି, ଯଥା,

"ଅରେତନୁଦର, ତାକତରେକ ବୁଝାଣୁ କେତେ ପର ।"

ତାକୁଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ସୁତାକାଟିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।
ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅବହେଳା, ଅବଜ୍ଞା, ଅଶ୍ରଦ୍ଧା ।
ତାଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶୃଙ୍ଗୁଡ଼ି; ତାଳିଆ, ତାଳପତ୍ର-ନିର୍ମ୍ମିତ ଆବରଣବିଶେଷ ।
ତାଟଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ତଟ-ଅଙ୍କ) କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ, କାପ ।
ତାଟଙ୍କା, ତାଟକା, ବିଂ. (ପ୍ରା) ସ୍ତବ୍ଧ, ସ୍ତିମିତ, ଯଥା,

"ସଜ୍ଜନମାନେ ଦେଖି ହେଲେ ତାଟକା ।"

ତାଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଉଁଶ କମ୍ପା ତାଳପତ୍ର ନିର୍ମ୍ମିତ ବାଡ଼ ।
ତାଟିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାତୁନିର୍ମ୍ମିତ ପାତ୍ରବିଶେଷ ।
ତାଡ଼, ବି. (ତାଟଙ୍କଶବ୍ଦଜ) ବାହୁର ଆଭରଣ ।
ତାଡ଼କା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁକେତୁ ରାକ୍ଷସର କନ୍ୟା, ମାରୀଚ-ରାକ୍ଷସର ମାତା ।
ତାଡ଼ନ, ବି. ନ. (ତାଡ଼-ଅନ) ତର୍ଜ୍ଜନ, ଭର୍ତ୍ସନା; ଶାସନ, ଦଣ୍ଡ ।
ତାଡ଼ନା, ବି.ସ୍ତ୍ରୀ. ଶାସନ, ଉତ୍ପୀଡ଼ନ ।
ତାଡ଼ନୀ, ବି. (ତାଡ଼-ଅନ-ଈ) କଶା ; ତାଡ଼ନ, ଦଣ୍ଡ ।
ତାଡ଼ି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାଡ଼କାଶବ୍ଦଜ) ଆଭରଣବିଶେଷ; ତାଳ ବା ଖଜୁରୀ ଗଛର ରସ ।
ତାଡ଼ପତ୍ର, ବି. ନ. କର୍ଣ୍ଣାଳଙ୍କାରବିଶେଷ ।
ତାଡ଼ିତ, ବିଂ. (ତାଡ଼-ତ) ଆହତ, ଶାସିତ, ତିରସ୍କୃତ, ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ, ଦୂରୀକୃତ ।
ତାଡ଼ିବା, କ୍ରି. ବି. ମୂଳୋତ୍ପାଟନ କରିବା, ଯଥା,

"ବୃଷ ଦଶ ଦଶେ ଯେଣୁ ବୁଦେ କର ତାଡୁଛୁ ।"

ତାଡ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ତାଡ଼-ଆନ, ଯ, ମଆଗମ) ପୀଡ଼ିତ-ମାନ; ଯାହାକୁ ପ୍ରହାର ଦଣ୍ଡ ବା ଶାସନ କରା ଯାଉଅଛି । ବି. ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।
ତାଣ୍ଡବ, ବି. ପୁଂ. (ତଣ୍ଡୁ-ଅ) ଉଦ୍ଧତନୃତ୍ୟ; ଦେବତା-ମାନଙ୍କରନୃତ୍ୟ; ଶିବଙ୍କରନୃତ୍ୟ ।
ତାତ, ବି. ପୁଂ. (ତାପୃ=ପାଳନ କରିବା-ତ) ପିତା; ପବିତ୍ରବ୍ୟକ୍ତି; ସ୍ନେହପାତ୍ର; ସ୍ନେହସୂଚକ ବାକ୍ୟ ; ବିଂ. ମାନ୍ୟ, ପୂଜ୍ୟ ।
ତାତଗୁ, ବି. ପୁଂ. (ତାତ-ଗମ-ଉ) କ୍ଷୁଦ୍ରତାତ, ଖୁଲ୍ଲ-ତାତ, ପିତୃବ୍ୟ, ଖୁଡୁତା ।

ତାତଲ, ବି, ପୁଂ. (ତାତ-ଲ) ରୋଗ; ପାକ; ଲୌହ-କୂଟ ।

ତାତ, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍-ତ) ପୁତ୍ର, ସୁତ, ଆତ୍ମଜ; ବୃଦ୍ଧି ।

ତାତି, ବିଂ. (ତପ୍ ଧାତୁଜ) ଗରମ, ଝାଞ୍ଜି, ଉତ୍ତାପ, ତାପ ।

ତାତ୍ତି, ବି. (ସନ୍ତାପାର୍ଥ ତପ୍ ଧାତୁଜ) ଉତ୍ତାପ, ତାପ ।

ତାତ୍କାଳିକ, ବିଂ, (ତତ୍କାଳ-ଇକ) ତତ୍କାଳୋଦ୍ଭବ, ତତ୍କାଳଜାତ ।

ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ତତ୍ପର-ଯ) ଅଭିପ୍ରାୟ, ମର୍ମ, ଅର୍ଥ ।

ତାଦ୍ବସ୍ଥ୍ୟ, ବି. ନ. (ତଦ୍ବସ୍ଥା-ଯ) ସେହି ଭାବ ସେହି ପ୍ରକାରେ ସ୍ଥିତ; ତଦ୍ରୂପତା ।

ତାଦର୍ଥ୍ୟ, ବି. ନ. (ତଦର୍ଥ-ଯ) ତନ୍ନିମିତ୍ତାର୍ଥ, ତଦର୍ଥତା-ସେନିମିତ୍ତ ।

ତାଦର୍ଥ, ବି. ନ. (ତତ୍-ଅର୍ଥ) ସମାନାଭିପ୍ରାୟ, ତତ୍ ପ୍ରୟୋଜନ ।

ତାଦାତ୍ମ୍ୟ, ବି. ନ. (ତଦାତ୍ମ-ଯ) ଅଭେଦ, ତତ୍ସ୍ୱରୂପତା ।

ତାଦୃକ୍, ତାଦୃଶ, ବିଂ. (ତଦ୍-ଦୃଶ) ସେହି ପ୍ରକାର, ତଦ୍ରୂପ ।

ତାନ, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍-ଅ) ଗାନାଙ୍ଗବିଶେଷ, ସ୍ୱରାନ୍ତର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ରାଗସ୍ଥିତ ପ୍ରକୃତ୍ୟାଦି ହେତୁ ବିଶାଦ ବାଦ୍ୟସ୍ୱରବିଶେଷ ।

ତାନପୁରା, ବି. ପୁଂ. (ତାନ-ପୁରା) ବୀଣାକାର ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ତାନୂର, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍-ଉର) ଜଳର ଭଉଁରୀ, ଆବର୍ତ୍ତ ।

ତାନ୍ତ, ବିଂ. (ତମ୍-ତ) କ୍ଲାନ୍ତ, ଶ୍ରାନ୍ତ, ଦୁର୍ବଳ, କ୍ଷୀଣ; ମ୍ଳାନ ।

ତାନ୍ତବ, ବିଂ. (ତନ୍ତୁ-ଅ) ତନ୍ତୁନିର୍ମିତ; ଯେ ସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଟାଣି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୂକ୍ଷ୍ମ ତାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ ।

ତାନ୍ତବତା, ଯେଉଁ ଗୁଣଥିବାରୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପଦାର୍ଥକୁ ଟାଣି ତନ୍ତୁ ଅର୍ଥାତ୍ ତାର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇପାରେ ।

ତାନ୍ତ୍ରିକ, ବିଂ. (ତନ୍ତ୍ର-ଇକ) ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର ମତାବଲମ୍ବୀ; ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ରବେତ୍ତା; ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ତାପ, ବି. ପୁଂ. (ତପ୍-ଅ) ଉଷ୍ଣତା; ଜ୍ୱର, କ୍ଲେଶ, ମନଃପୀଡ଼ା, ଯାତନା; ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ଆଧିଭୌତିକ, ଆଧିଦୈବିକ, ଏହି ତିନିପ୍ରକାର ତାପ ।

ତାପକ, ବିଂ. (ତପ-ଅକ) ତାପଜନକ । ବି. ପୁଂ. ଜ୍ୱର ।

ତାପତ୍ୟ, ବି, ପୁଂ. (ତପତୀ-ଯ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

ତାପନ, ବି. ପୁଂ. (ତାପି-ଅନ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ମଦନର ପଞ୍ଚଶରାନ୍ତର୍ଗତ ଶରବିଶେଷ; ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତମଣି ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ । ବିଂ. ତାପଜନକ ।

ତାପମାନଯନ୍ତ୍ର, (Thermomter) ବି. ଯେ ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତାପର ପରିମାଣ ନିରୂପଣ କରାଯାଏ ।

ତାପସ, ବିଂ. (ତପସ୍-ଅ) ତପସ୍ୱୀ, ମୁନି । ବି. ନ. ତେଜପତ୍ର ।

ତାପସତରୁ, ତାପସଦ୍ରୁମ ବି. ପୁଂ. (ତାପସ-ତରୁ, ଦ୍ରୁମ) ଇଙ୍ଗୁଦୀବୃକ୍ଷ, ଏହି ବୃକ୍ଷର ତୈଳରେ ତପସ୍ୱୀମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ ହୁଏ ଏଣୁକରି ଏହାକୁ ତାପସତରୁ କହନ୍ତି ।

ତାପସ୍ୟ, ବି. ନ. (ତପସ୍-ଯ) ତାପସର ଧର୍ମ, ତପସ୍ୱୀର ଆଚରଣ ।

ତାପିଚ୍ଛ, ତାପିଞ୍ଛ, ତାପିଞ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (ତାପିନ୍-ଛଦ୍-ଅ) ତମାଳବୃକ୍ଷ, (ତାପିଞ୍ଜ ପକ୍ଷେ ଜ ଧାତୁ)

ତାପିତ, ବିଂ. (ତାପି-ତ) ଦୁଃଖିତ, ଖେଦାନ୍ୱିତ; ତାପଯୁକ୍ତ ।

ତାପୀ, ବିଂ, (ତପ୍-ଇନ୍) ତାପଯୁକ୍ତ; ତାପଜନକ । ବି. ପୁଂ. ବୁଦ୍ଧ ।

ତାପେଶ୍ୱର, ବି, ପୁଂ. ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

ତାମ, ବି. ପୁଂ. (ତମ-ଅ) ଦୁଃଖ; ଦୋଷ; ପାପ; ଭୟର ବିଷୟ ।

ତାମର, ବି, ନ, (ତମ-ର) (ଧାତୁଜ) ଜଳ; ଘୃତ ।

ତାମରସ, ବ. ନ. (ତମରସ-ଅ) ପଦ୍ମ; ତମ୍ବା; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ସାରସ ପକ୍ଷୀ ।

ତାମସ, ବ. ପୁଂ. (ତମସ୍-ଅ) ପେଚକ; ଖଳ; ସର୍ପ; ଖଳବ୍ୟକ୍ତି ।

ତାମସା, ବ. (ଯାବନକ) ରହସ୍ୟ, କୌତୁକ ।

ତାମସିକ, ବିଂ. (ତାମସ୍-ଇକ) ଗର୍ହିତ, ନିନ୍ଦିତ; ତମୋଗୁଣାନ୍ୱିତ ।

ତାମସୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାମସ୍-ଈ) ଅନ୍ଧକାର ରାତ୍ରି; ଦୁର୍ଗା; କାଳୀ ବାମସୀ । ବିଂ. ତାମସିକ; ତମୋଗୁଣଯୁକ୍ତ, ଗ ତ ଅନ୍ଧକାରାଚ୍ଛନ୍ନ ।

ତାମିସ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ତମିସ୍ର-ଅ) ନିଶାଚର; ଅଜ୍ଞାନ-ବିଶେଷ । ନ. ଅନ୍ଧକାରମୟ ନରକବିଶେଷ ।

ତାମ୍ର, ବ. ନ. (ତମ୍-ର) ତମ୍ବା, ଧାତୁବିଶେଷ; କୁଷ୍ଠ-ରୋଗବିଶେଷ । ବିଂ. ଅରୁଣବର୍ଣ୍ଣ ।

ତାମ୍ରକ, ବ. ନ. (ତାମ୍ର-କ) ତମ୍ବା ।

ତାମ୍ରକର୍ଣ୍ଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାମ୍ର-କର୍ଣ୍ଣୀ) ଅଞ୍ଜନନାମ ପଶ୍ଚିମଦିଗ୍ ହସ୍ତିନୀ ।

ତାମ୍ରକୂଟ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ତାମ୍ର-କୂଟ) ତମାଖୁ, ଧୂଆଁ-ପତ୍ର, ଧୂମ୍ରପାନଯୋଗ୍ୟ ପତ୍ରବିଶେଷ ।

ତାମ୍ରକୃମି, ବ. ପୁଂ. (ତାମ୍ର-କୃମି) ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପକୀଟ, ସାଧବବୋହୂ ପୋକ ।

ତାମ୍ରଗର୍ଭ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାମ୍ର-ଗର୍ଭ) ତୁତିଆ ।

ତାମ୍ରଚୂଡ, ବ. ପୁଂ. (ତାମ୍ର-ଚୂଡା) କୁକ୍କୁଟ, କୁକୁଡା ।

ତାମ୍ରପତ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ତାମ୍ର-ପତ୍ର) ଜୀବଶାକ । ନ. ତାମ୍ର ନିର୍ମିତ ପତ୍ର; ନୂତନ ପଲ୍ଲବ ।

ତାମ୍ରପର୍ଣ୍ଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାମ୍ର-ପର୍ଣ୍ଣୀ) ନଦୀବିଶେଷ, କର୍ଣ୍ଣା-ଟର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଦୀ ।

ତାମ୍ରପଲ୍ଲବ, ବ. ପୁଂ. (ତାମ୍ର-ପଲ୍ଲବ) ଅଶୋକବୃକ୍ଷ; ରକ୍ତପଲ୍ଲବ ।

ତାମ୍ରପୁଷ୍ପ, ବ. ପୁଂ. (ତାମ୍ର-ପୁଷ୍ପ) ରକ୍ତକାଞ୍ଚନ ବୃକ୍ଷ, ଭୂମି ଚମ୍ପକ । ବିଂ. ରକ୍ତ ପୁଷ୍ପଯୁକ୍ତ ।

ତାମ୍ରଲିପ୍ତ, ବ. ନ. ତମଲୁକ ।

ତାମ୍ରବଲ୍ଲୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାମ୍ର-ବଲ୍ଲୀ) ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା ଲତା ।

ତାମ୍ରବୃକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (ତାମ୍ର-ବୃକ୍ଷ) ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ବୃକ୍ଷ ।

ତାମ୍ରଶିଖୀ, ବ. ପୁଂ. (ତାମ୍ର-ଶିଖା-ଇନ୍) କୁକ୍କୁଟ କୁକୁଡା ।

ତାମ୍ରସାର, ବ. ପୁଂ. (ତାମ୍ର-ସାର) ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ବୃକ୍ଷ । ନ. ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ।

ତାମ୍ରାକ୍ଷ, ବ. ନ. (ତାମ୍ର-ଅକ୍ଷି) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ଷୁ । ପୁଂ. କୋକିଳ । ବିଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଭାଯୁକ୍ତ ।

ତାମ୍ରାଭ, ବ. ନ. (ତାମ୍ର-ଆଭ) ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ।

ତାମ୍ରାର୍ଦ୍ଧ, ବ. ପୁଂ. (ତାମ୍ର-ଅର୍ଦ୍ଧ) କାଂସ୍ୟ, କଂସା ।

ତାମ୍ରିକା, ତାମ୍ରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ସମୟ ନିରୂପକ ଧାତୁ-ନିର୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ । ବିଂ. ତାମ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ତାମ୍ବୁ, ବ. (ଦେଶଜ) ଶିବିର, ବସ୍ତ୍ରଗୃହ, ଡେରା ।

ତାମ୍ବୂଲ, ବ. ନ. (ତମ୍-ବୂଲ) ପାନ, ନାଗବଲ୍ଲୀ ।

ତାମ୍ବୂଲକରଙ୍କ, ବ. ପୁଂ. (ତାମ୍ବୂଲ-କରଙ୍କ) ପାନବଟା, ପାନଡିବୀ ।

ତାମ୍ବୂଲକରଙ୍କବାହିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାମ୍ବୂଲକରଙ୍କ-ବହ-ଇନ୍-ଈ) ଦାସୀ, ଯେ ପାନ ଭୁଙ୍ଗି ଡିବୀରେ ଧରେ ।

ତାମ୍ବୂଳୀ, ତାମ୍ବୂଳିକ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାମ୍ବୂଳ-ଇକ-ଇକ) ସ୍ତ୍ରୀ. ତାମ୍ବୂଳ ବିକ୍ରୟୀ, ତାମ୍ଳିଜାତ ।

ତାର, ବ. ପୁଂ. (ତୃ-ଅ) ଉଚ୍ଚୈଃସ୍ୱର; ପତିଷ୍କାର; ମୁକ୍ତାହାରମଧ୍ୟମଣି; ରଜ୍ଜୁ; ବାନରବିଶେଷ; ବଳିର ପୁତ୍ର; ଉତ୍ତରଣ; ଓଁକାର; ପ୍ରଣବ । ନ. ରୌପ୍ୟ; ମୁକ୍ତା; ଚକ୍ଷୁର ତାର; ନକ୍ଷତ୍ର, ଗ୍ରହ । ବିଂ. ଅତି ଉଚ୍ଚ; ସ୍ଥୂଳ; ଦୀପ୍ତିଯୁକ୍ତ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଉତ୍ତମ ପରିଷ୍କୃତ; ବିସ୍ତୃତ ।

ତାରକ, ନ. } ବ. (ତୃ-ଅକ); ଚକ୍ଷୁର ଡୋଳା;
ତାରକା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ନକ୍ଷତ୍ର । ପୁଂ. କର୍ଣ୍ଣଧାର; ତାରକାସୁର । ନ. ଭେଲା । ବିଂ. ରକ୍ଷକ, ଉଦ୍ଧାରକର୍ତ୍ତା; (ନକ୍ଷତ୍ର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ତରଳ ତାରକା ହାରମୟୀ ନାବ ନାଗରୀ ଟିକା ।"

ତାରକଜିତ୍, ବ. ପୁଂ. (ତାରକ-ଜିତ୍) କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ତାରକବ୍ରହ୍ମ, ବ. ନ. (ତାରକ-ବ୍ରହ୍ମ) ଓଁ ଶ୍ରୀରାମରାମ ଏହି ଛଅ ଅକ୍ଷର ମନ୍ତ୍ର ।

ତାରକାରି, ବ. ପୁଂ. (ତାରକ-ଅରି) କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ତାରକିତ, ବିଂ. (ତାରକା-ଇତ) ନକ୍ଷତ୍ରିତ, ତାରକାଯୁକ୍ତ, ସଂଯାତ ତାରକା; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ତାରକୀ, ବିଂ. (ତାରକା-ଇନ୍) ତାରକାଯୁକ୍ତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ରାତ୍ରି ।

ତାରଣ, ବିଂ. (ତୃ-ଅନ) ଭେଳକ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପାର କରେ; ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା । ବିଂ. ପୁଂ. ଭେଳା; ପାର କରିବା; ବିପଦରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ।

ତାରତମ୍ୟ, ବିଂ. ନ. (ତାରତମ-ଯ) ନ୍ୟୂନାଧିକ, ଇତରବିଶେଷ ।

ତାରଲ, ବିଂ. (ତରଲ-ଅ) କାମୁକ; ଲମ୍ପଟ ।

ତାରଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ତରଲ-ଯ) ଚଞ୍ଚଳତା; ତରଳତା ।

ତାରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃ-ଆ) ନକ୍ଷତ୍ର; ଅକ୍ଷିମଧ୍ୟ; ବୃହସ୍ପତି ଭାର୍ଯ୍ୟା; ବାଳିର ଭାର୍ଯ୍ୟା; ମୁକ୍ତା; ଦ୍ୱିତୀୟା ଶକ୍ତି ଦ୍ୱିତୀୟା ମହା ବିଦ୍ୟା; ଦୁର୍ଗା; ବୌଦ୍ଧଦେବୀ ।

ତାରାପତି, ବି. ପୁଂ. (ତାରା-ପତି) ଚନ୍ଦ୍ର; ବୃହସ୍ପତି; ବାଳି; ଶିବ; ସୁଗ୍ରୀବ ।

ତାରାପଥ, ବି. ପୁଂ. (ତାରା-ପଥ) ଆକାଶ, ନଭୋମଣ୍ଡଳ ।

ତାରାପୀଡ, ବି. ପୁଂ. (ତାରା-ଆପୀଡ) ଚନ୍ଦ୍ର; ନୃପତିବିଶେଷ ।

ତାରାଭୂଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାରା-ଭୂଷା) ରାତ୍ରି; ରଜନୀ ।

ତାରାଭ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ତାରା-ଅଭ୍ର) କର୍ପୂର ।

ତାରାମଣ୍ଡଳ, ବି. ନ. (ତାରା-ମଣ୍ଡଳ) ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଦେବମନ୍ଦିର ; ନକ୍ଷତ୍ରମଣ୍ଡଳ ।

ତାରିଖ, (ଆରବୀ ଭାଷା) ଦିବସ, ଦିନ ।

ତାରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃ-ଇନ୍-ଈ) ଦୁର୍ଗା । ବିଂ, ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ।

ତାରିଫ, (ହିନ୍ଦି) ପ୍ରଶଂସା, ସ୍ତବ, ସ୍ତୁତି ।

ତାରୁଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ତରୁଣ-ଯ) ଯୌବନ, ଯୁବତ୍ୱ, ଯୌବନାବସ୍ଥା ।

ତାରେୟ, ବି. ପୁଂ. (ତାରା-ଏୟ) ତାରାପୁତ୍ର, ଅଙ୍ଗଦ ।

ତାର୍କିକ, ବିଂ. (ତର୍କ-ଇକ) ତର୍କଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ, ତର୍କଶାସ୍ତ୍ରାଧ୍ୟାୟୀ ।

ତାର୍କ୍ଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ତାର୍କ୍ଷ-ଯ) ରସାଞ୍ଜନ; ଅଶ୍ୱ; ସର୍ପ; ଗରୁଡ; ଶାଲବୃକ୍ଷ; ଅରୁଣ; ରଥ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ତାର୍କ୍ଷ୍ୟଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ତାର୍କ୍ଷ୍ୟ-ଧ୍ୱଜ) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

ତାର୍କ୍ଷ୍ୟନାୟକ, ବି. ପୁଂ. (ତାର୍କ୍ଷ୍ୟ-ନୀ-ଅକ) ଗରୁଡ ।

ତାର୍ତ୍ତୀୟୀକ, ବିଂ. (ତୃତୀୟ-ଇକ) ତୃତୀୟ ।

ତାଲ, ବି. ପୁଂ. (ତଲ୍-ଅ) ଗାନବାଦ୍ୟ ବିଷୟରେ କାଲ ଓ କ୍ରିୟାର ପରିମାଣ, କାଲ ପରିମାଣବିଶେଷ; ବିସ୍ତୃତ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ; ଓ ମଧ୍ୟମାଙ୍ଗୁଲି ପରିମାଣ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ତୃଣରାଜ; ହରିତାଳ; ତାଳଫଳ ।

ତାଲକ, ବି. ନ. (ତାଲ-ଅକ) ହରିତାଲ, ତାରା, ଦ୍ୱାରରୋଧକଯନ୍ତ୍ର, ସୁଗନ୍ଧମୃତ୍ତିକା ।

ତାଲକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାଲ-କ-ଈ) ତାଳରସ, ତାଡି ।

ତାଲଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ତାଲ-ଧ୍ୱଜ) ବଳଦେବ, ବଳରାମ ।

ତାଲଧ୍ୱଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାଲ-ଧ୍ୱଜ-ଆ) ନଗରୀବିଶେଷ; ତାଳଗଛର ପତ୍ର ।

ତାଲନବମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭାଦ୍ରବ ମାସର ଶୁକ୍ଳ ନବମୀ ।

ତାଲପତ୍ର, ବି. ନ. (ତାଲ-ପତ୍ର) କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣବିଶେଷ, ତାଳଗଛର ପତ୍ର ।

ତାଲଯନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ତାଲ-ଯନ୍ତ୍ର) କୋଲପ, ଚାବି ।

ତାଲଲକ୍ଷ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ତାଲ-ଲକ୍ଷ୍ମନ୍) ବଳରାମ ।

ତାଲବୃନ୍ତ, ତାଲବୃନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ତାଲ-ବୃନ୍ତ-କ) ବ୍ୟଞ୍ଜନ, ପଖା, ତାଳବିଞ୍ଚଣା ।

ତାଲବ୍ୟ, ବିଂ. (ତାଲୁ-ଯ) ତାଲୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ତାଲୁରୁ ଉଚ୍ଚାରିତ ବର୍ଣ୍ଣ ।

ତାଲସଜ, ବି. ନ. (ଦେଶଜ) ତାଳଗଛର କୋମଳ ଫଳ ।

ତାଲା, ବି, (ଦେଶଜ) କୋଲପ, ଦ୍ୱାରଦେଶ ରୋଧକ ଯନ୍ତ୍ର ।

ତାଲାଙ୍କ ବି. ପୁଂ. (ତାଲ-ଅଙ୍କ) ବଳରାମ;

ମହାଦେବ; ଲକ୍ଷଣାକ୍ରାନ୍ତ ପୁରୁଷ; ପୁସ୍ତକ; ଶାକ ବିଶେଷ ।

ତାଲି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାଳ ଶବ୍ଦରୁ) କରତାଳଧ୍ୱନି ।

ତାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତାଳ-ଈ) ହେନ୍ତାଳଗଛ, ତାଳଗଛ; ତାଳବନ; ତାଡ଼ି; ତାଳୀ; ଯେ ବାଦ୍ୟ ସଂଯୋଗରେ ତାଳ ପ୍ରଦାନ କରେ । ପୁଂ. ଶିବ; ମୁନିବିଶେଷ ।

ତାଲୁ, ବି. କ୍ଳୀ. (ତୃ=ଗମନ କରିବା-ଉ) ଯାହାଠାରୁ ବାକ୍ୟ ନିର୍ଗତ ହୁଏ ପାଟିର ଉପର ଭାଗ, ମୂର୍ଦ୍ଧା ଓ ଦନ୍ତର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ ।

ତାଲୁକ, ବି. କ୍ଳୀ. (ତାଲୁ-କ) ତାଲୁ; ଭୂମ୍ୟଧିକାର, ଜମୀଦାରୀ, ରାଜ୍ୟ ।

ତାଲୁଜିହ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ତାଲୁ-ଜିହ୍ୱା-ଅ) କୁମ୍ଭୀର-ଘଣ୍ଟିକା ।

ତାଲୂର, ବି. ପୁଂ. (ତାଲ-ଊର) ଆବର୍ତ୍ତ, ଜଳ ଭଉଁରୀ ।

ତାଲେବର, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଧନାଢ୍ୟ, ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ।

ତାବକ, ତାବକୀନ, ବିଂ. (ଯୁଷ୍ମଦ୍-ଅ-ଈନ) ତ୍ୱଦୀୟ, ତୁମ୍ଭର ।

ତାବତ୍, ଅଂ. ଅବଧି; ପରିଚ୍ଛେଦ; ସାକଲ୍ୟ; ଅବଧାରଣ; ତଦବଧି, ସେହି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ତତ୍କାଳରେ । ବିଂ. ତତ୍ସଂଖ୍ୟକ ।

ତାବିଜ, ବି. କ୍ଳୀ. (ଯାବନିକ) କଣ୍ଠର ଆଭରଣ-ବିଶେଷ, ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ତାବିଷ, ବି. ପୁ. (ତବ୍-ଇଷ) ସ୍ୱର୍ଗ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ସମୁଦ୍ର । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେବକନ୍ୟା; ନଦୀ; ଭୂମି ।

ତାବେଦାର, (ଯାବନିକ) ଅଧୀନ ।

ତାସ, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ରୀଡ଼ାର୍ଥ ଚିତ୍ରିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ଚିତ୍ରପଟ ।

ତାସୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ଶ୍ୱଶୁରୀ, ଶ୍ୱଶୁର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ତାହା, (ତଦ୍ଶବ୍ଦଜ) ସେହି ।

ତାହିବା, ତାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଉତ୍ତେଜିତ କରିବା, ଉଚ୍ଛୁଳିବା, ଯଥା,

"ନାସେ ଶ୍ୱାସ ରହିଲା ନାଶେମାର,
ତାହିଲା ମୂର୍ଚ୍ଛା ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ଗଲା କାହିଁ ସେ ।"

ତିଅଣ, (ସଂସ୍କୃତ ତେମନ୍) ତରକାରି ।

ତିକ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ତିଜ୍-ତ) ତିକ୍ତରସ । ବିଂ. ତିକ୍ତରସ-ଯୁକ୍ତ, ସୁଗନ୍ଧ ।

ତିକ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ତିକ୍ତ-କ) ପୋଟଳ; ଚିରେଇତା; ନିମ୍ବ ।

ତିକ୍ତପର୍ବ, ବିଂ. ପୁଂ. (ତିକ୍ତ-ପର୍ବ) କାକଡ଼ ।

ତିକ୍ତସାର, ବି. ପୁଂ. (ତିକ୍ତ-ସାର) ଖଦିରବୃକ୍ଷ ।

ତିଖ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଉଚ୍ଚ, ଉଗ୍ର ।

ତିଗ୍ମ, ବିଂ. (ତିଜ୍=ତେଜ-ମ) ତୀକ୍ଷ୍ଣ, ଉଷ୍ଣ, ଖର, ଉଗ୍ର, କଟୁ, ଉଦ୍ଧତ । ବି. କ୍ଳୀ. ଉଷ୍ଣତା ।

ତିଗ୍ମରଶ୍ମି, ବି. ପୁ. (ତିଗ୍ମ-ରଶ୍ମି) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଭାସ୍କର, ଦିବାକର ।

ତିଗ୍ମାଂଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ତିଗ୍ମ-ଅଂଶୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ତିଙ୍ଗୁଦ, ବି. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଇଙ୍ଗୁଦୀବୃକ୍ଷ ।

ତିତଉ, ବି. ପୁଂ. (ତନ୍-ଉତଉ) ଚାଲୁଣୀ, ସଚ୍ଛିଦ୍ର ବଂଶନିର୍ମିତ ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ତିତିକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତିଜ୍-ସନ୍-ଅ) କ୍ଷମା, ସହିଷ୍ଣୁତା ।

ତିତିକ୍ଷୁ, ବିଂ. (ତିଜ୍-ସନ୍-ଉ) କ୍ଷମାଶୀଳ, ସହିଷ୍ଣୁ ।

ତିତିଭ, ବି. ପୁଂ. ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପ କୀଟ, ସାଧବବୋହୂ ପୋକ ।

ତିତୀର୍ଷୁ, ବିଂ. (ତୃ-ସନ୍-ଉ) ତରଣେଚ୍ଛୁ ।

ତିତ୍ତିରି, ତିତ୍ତିର, } ବି. ପୁଂ. (ତିତ୍-ରି-ଅ-ଇ) ପକ୍ଷିବିଶେଷ, ମୁନିବିଶେଷ ।

ତିଥ, ବି. ପୁଂ. (ତିଜ୍-ଥ) ଅଗ୍ନି, କାଲ, ପ୍ରାବୃଟ୍କାଲ ।

ତିଥି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅତ୍-ଇଥି) ଚାନ୍ଦ୍ରମାସର ତ୍ରିଂଶ-ଅଂଶ, ପ୍ରତିପଦାଦି, ଚନ୍ଦ୍ରକଳାର ହ୍ରାସ ବୃଦ୍ଧିଦ୍ୱାରା ସୀମାବଦ୍ଧ କାଲ ।

ତିଥିକ୍ଷୟ, ବି. ପୁଂ. (ତିଥି-କ୍ଷୟ) ଅମାବାସ୍ୟା ।

ତିଥିପ୍ରଣୀ, ବି. ପୁଂ. (ତିଥି-ପ୍ର-ଣୀ) ଚନ୍ଦ୍ର, ତିଥି-ପ୍ରଣେତା ।

ତିଥିସନ୍ଧି, ବି. ପୁଂ. ଦୁଇ ତିଥିର ମିଳନ ।

ତିନି, ବିଂ. (ତ୍ରିଶବ୍ଦଜ) ୩ ସଂଖ୍ୟା ।

ତିନିକାଳ, ବି. ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା, ଯୌବନାବସ୍ଥା ଓ ପ୍ରୌଢ଼ାବସ୍ଥା; ସତ୍ୟ, ତ୍ରେତା ଓ ଦ୍ୱାପର; ଭୂତ, ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ତିନ୍ତିଡିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତିନ୍ତିଡି-କ-ଆ) ତିନ୍ତୁଲୀଗଛ । କ୍ର. ତିନ୍ତୁଲୀଫଳ ।

ତିନ୍ତିବା, କ୍ରି. ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଆର୍ଦ୍ର ହେବା, ତିନ୍ତିବା, ଭିଜିବା ।

ତିନ୍ଦୁ, ତିନ୍ଦୁକ, } ବି. ପୁଂ. (ତିମ୍-ଉ-କ) ଗବଗଛ ।

ତିନ୍ଦୁକତୀର୍ଥ, ବି. ନ. ମଥୁରା ନିକଟସ୍ଥ ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

ତିବତ୍, ବି. ଦେଶବିଶେଷ ।

ତିମି, ବି. ପୁଂ. (ତିମ୍-ଇ) ପ୍ରକାଣ୍ଡ ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ସମୁଦ୍ର, (ମତ୍ସ୍ୟ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଦୂରେ ତିମିକୁଳ ଏହା କରନ୍ତି ଭକ୍ଷଣ ।" କ. ବ ।

ତିମିକୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ତିମି-କୋଷ) ସମୁଦ୍ର ।

ତିମିଙ୍ଗିଳ, ବି. ପୁଂ. (ତିମିଂ-ଗିଳ) (ଗୃଧ୍ରାଦିତୁଲ୍ୟ) ଅତି ବଡ଼ମତ୍ସ୍ୟ ।

ତିମିଜ, ବି. ନ. (ତିମି-ଜନ୍-ଅ) ମୁକ୍ତାବିଶେଷ ।

ତିମିତ, ବିଂ. (ତିମ୍-ତ) ନିଶ୍ଚଳ; ଆର୍ଦ୍ର, ଓଦା ।

ତିମିର, ବି. ନ. (ତିମ୍-ଇର) ଅନ୍ଧକାର; ନେତ୍ରରୋଗବିଶେଷ । ବିଂ. ଅନ୍ଧକାରମୟ ।

ତିମିରନୁଦ୍, ବି. ପୁଂ. (ତିମିର-ନୁଦ୍-୦) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ତିମିରରିପୁ, ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଆଲୋକ ।

ତିରଶ୍ଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତିର୍ଯ୍ୟଚ୍-ଈ) ପକ୍ଷିଣୀ; ସ୍ତ୍ରୀଜାତୀୟ ପଶୁ ।

ତିରଶ୍ଚୀନ, ବିଂ. (ତିର୍ଯ୍ୟଚ୍-ଈନ) ତେର୍ଛା, କୁଟିଳ ।

ତିରଃ, ଅଂ. (ତୃ-ଅସ୍) ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ; ଅବଜ୍ଞା; ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ; ତିରସ୍କାର ।

ତିରସ୍କରଣୀ, ତିରସ୍କାରଣୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତିରସ୍-କୃ-ଅନ୍-ଈ) ପର୍ଦ୍ଦା, ଆଚ୍ଛାଦନ; ଅଦର୍ଶନୀ ବିଦ୍ୟା ।

ତିରସ୍କାର, ପୁଂ. ତିରସ୍କ୍ରିୟା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ତିରସ୍-କୃ-ଅ) ନିନ୍ଦା, ଭର୍ତ୍ସନା, ଅବଜ୍ଞା, ଆଚ୍ଛାଦନ, କଞ୍ଚୁକ ।

ତିରସ୍କୃତ, ବିଂ. (ତିରସ୍-କୃ-ତ) ଅବଜ୍ଞାତ, ନିନ୍ଦିତ, ଭର୍ତ୍ସିତ; ଆଚ୍ଛାଦିତ ।

ତିରୋଧାନ, ବି. ନ. (ତିରସ୍-ଧାନ) ଅଦର୍ଶନ, ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ; ଆଚ୍ଛାଦନ, ବ୍ୟବଧାନ ।

ତିରୋଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ତିରସ୍-ଭୂ-ଅ) ଅଦର୍ଶନ; ଆଚ୍ଛାଦନ ।

ତିରୋଭୂତ, ବିଂ. (ତିରସ୍-ଭୂ-ତ) ଆଚ୍ଛାଦିତ; ଅନ୍ତର୍ହିତ ।

ତିରୋହିତ, ବିଂ. (ତିରସ୍-ଧା-ତ) ଅନ୍ତର୍ହିତ; ଆଚ୍ଛାଦିତ ।

ତିର୍ଯ୍ୟକ୍, ଅଂ. ବିଂ. (ତିରସ୍-ଅନ୍ଚ୍-୦) ବକ୍ର, କୁଟିଳ; ତେର୍ଛା; ପାର୍ଶ୍ୱ; ନିରୁଦ୍ଧ, ଯଥା,

"ଚକ୍ଷୁଲେ ଏଡାଇ ଶୀକାର ଶରେ ତିର୍ଯ୍ୟକେ ଶସେ ।"

ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ସ୍ରୋତାଃ, ବି. ପୁଂ. (ତିର୍ଯ୍ୟକ୍-ସ୍ରୋତସ୍) ପଶୁପକ୍ଷ୍ୟାଦି ।

ତିର୍ଯ୍ୟଗ୍ଗତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତିରସ୍-ଅନଚ୍-ଗମ୍-ତି) ବକ୍ରଗମନ ।

ତିର୍ଯ୍ୟଗ୍ଯାନ, ବି. ପୁଂ. (ତିର୍ଯ୍ୟକ୍-ଯାନ) କୁଳୀର, କଙ୍କଡ଼ା ।

ତିର୍ଯ୍ୟଙ୍, ତିର୍ଯ୍ୟଞ୍ଚ, } ବିଂ. (ତିରସ୍-ଅଞ୍ଚ-୦-ଅ) ବକ୍ରଗମନଶୀଳ । ବି. ପଶୁ; ପକ୍ଷୀ ।

ତିଳ, ବି. ପୁଂ. (ତିଲ୍-ଅ) ଖସା; ତିଳାକାର ଦେହସ୍ଥ ଚିହ୍ନ; ସୂକ୍ଷ୍ମକାଳ; ଅତ୍ୟଳ୍ପ ।

ତିଳକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ତିଲ୍-ଅକ) ଟୋପା, ଚିତା; ରୋଗବିଶେଷ । ପୁଂ. ତିଳବୃକ୍ଷ ।

ତିଳକଟ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ତିଳ-କଟ୍ଠ) ତିଳଚୂର୍ଣ୍ଣ, ତିଳର ଗୁଣ୍ଡା ।

ତିଳକାଳକ, ବି. ପୁଂ. (ତିଳ-କାଳ-ଅକ) ଶରୀରସ୍ଥ ତିଳ; ତିଳଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି; ଯାହାର ଅଳକରେ ତିଳକ ଅଛି ।

ତିଳକାଶ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (ତିଳକ-ଆଶ୍ରୟ) ଲଲାଟ, କପାଳ ।

ତିଳକୀ, ବିଂ. (ତିଳକ-ଇନ୍) ତିଳକଯୁକ୍ତ, ତିଳକଧାରୀ ।

ତିଳତଣ୍ଡୁଳକ, ବି. ନ. (ତିଳ-ତଣ୍ଡୁଳ-କ) ତିଳମିଶ୍ରିତ ତଣ୍ଡୁଳ ।

ତିଳପର୍ଣ୍ଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରକ୍ତଚନ୍ଦନ; ତିଳପର୍ଣ୍ଣୀ ।

ତିଳରସ, ତିଳସ୍ନେହ, } ବି. ପୁଂ. { ତିଳ-ରସ, ତିଳ-ସ୍ନେହ } ଖସା-ତେଲ, ରାଶି ତେଲ, ତିଳତେଲ ।

ତିଳିତ୍ସ, ବି. ପୁଂ. (ତିଳିତ୍-ସ) ବୃହତ୍ ସର୍ପ ।

ତିଲୋତ୍ତମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତିଳ-ଉତ୍ତମା) ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଅପ୍ସରା-ବିଶେଷ ।

ତିଲୋଦକ, ବି. ନ. (ତିଳ-ଉଦକ) ତିଳମିଶ୍ରିତ ଜଳ ।

ତିଲୌଦନ, ବି. ନ. (ତିଳ-ଓଦନ) ତିଳମିଶ୍ରିତ ଅନ୍ନ ।

ତିଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ତିଳ-ଯ) ତିଳକ୍ଷେତ୍ର ।

ତିଲ୍ୱକ, ବି. ପୁଂ. (ତିଲ-କ) ଲୋଧ୍ରବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ତିଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ତୁଷ-ଯ) ପୁଷ୍ୟାନକ୍ଷତ୍ର; ପୌଷମାସ; କଳିଯୁଗ ।

ତିଷ୍ୟକ, ବି. ପୁଂ. (ତିଷ୍ୟ-କ) ଯେଉଁ ମାସରେ ପୁଷ୍ୟା-ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତ ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ ହୁଏ ।

ତିଷ୍ୟପୁଷ୍ପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତିଷ୍ୟ-ପୁଷ୍ପ) ଅଁଳା ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣ, ବି. ନ. (ତିଜ୍-ନ) ଉଗ୍ରତା; ଉଷ୍ଣତା; ବିଷ; ଲୌହବିଶେଷ; ଯୁଦ୍ଧ; ମରକ; ମୃତ୍ୟୁ; ଅସ୍ତ୍ର; ସୈନ୍ଧବଲୁଣ; ଝାଳ । ପୁଂ. ସୋରା । ବିଂ. ଉଷ୍ଣ; କ୍ଷିପ୍ରକାରୀ; ଅନଳସ; ବୁଦ୍ଧିମାନ୍, ଖର; ଉଗ୍ର; ଆତ୍ମତ୍ୟାଗୀ; ଆତ୍ମହତ୍ୟାକାରୀ ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣକଣ୍ଟକ, ବି. ପୁଂ. (ତୀକ୍ଷ୍ଣ କଣ୍ଟକ) ଧୁତୁରାଗଛ, ବୃଦ୍ଦୁରାଗଛ ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣକନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ତୀକ୍ଷ୍ଣ-କନ୍ଦ) ପଳାଣ୍ଡୁ, ପିଆଜ ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣକର୍ମା, ବିଂ. (ତୀକ୍ଷ୍ଣ-କର୍ମନ୍) କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ, ପାରଗ; ତତ୍ପର, ଉଦ୍ୟୋଗୀ ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣଗନ୍ଧ, ତୀକ୍ଷ୍ଣଗନ୍ଧକ, } ବି. ପୁଂ. (ତୀକ୍ଷ୍ଣ-ଗନ୍ଧ, କ) ସଜନା-ଗଛ; ରକ୍ତତୁଳସୀ; ଛୋଟ-ଅଳାଇଚ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସର୍ଷପ ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣତଣ୍ଡୁଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୀକ୍ଷ୍ଣ-ତଣ୍ଡୁଳ-ଆ) ପିପଳୀ ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣଦଂଷ୍ଟ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ତୀକ୍ଷ୍ଣ-ଦଂଷ୍ଟ୍ର) ବ୍ୟାଘ୍ର ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣଧାର, ବି. ପୁଂ. (ତୀକ୍ଷ୍ଣ-ଧାର) ଖଡ୍ଗ, ଖଣ୍ଡା ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣପତ୍ର, ପୁଂ. ତୀକ୍ଷ୍ଣପୁଷ୍ପ ନ. } ବି. (ତୀକ୍ଷ୍ଣ-ପତ୍ର, ପୁଷ୍ପ) ଲବଙ୍ଗ । ସ୍ତ୍ରୀ. କେତକୀବୃକ୍ଷ ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣରସ, ବି. ପୁ.ଂ (ତୀକ୍ଷ୍ଣ ରସ) ସୋରା, ଯବକ୍ଷାର ।

ତୀକ୍ଷ୍ଣାୟସ, ବି. ନ. (ତୀକ୍ଷ୍ଣ-ଅୟସ୍) ଇସ୍ପାତ । ବିଂ. ଇସ୍ପାତ ନିର୍ମ୍ମିତ ।

ତୀବର, ବି. (ଧୀବର ଶବ୍ଦଜ) ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କରବିଶେଷ ।

ତୀଖ, ତିଖ, ବିଂ. (ପ୍ରା) ଲମ୍ବ ଭାବରେ ଉଚ୍ଚ, ତାଲୁ-ସ୍ପର୍ଶକ; ଗରମ ।

ତୀଖା, ବି. (ଦେଶଜ) କାଚନିର୍ମ୍ମିତ ହସ୍ତାଭରଣ ।

ତୀଖାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ମତେଇଦେବା, ଉତ୍ତେ-ଜିତ କରିବା ।

ତୀର, ବି. ନ. (ତୀର-ଅ) ନଦୀକୂଳ, ତଟ; ବାଣ; ଟିଣଧାତୁ ।

ତୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ତୃ-ତ) ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ, ଆପ୍ଲୁତ; ଅଭିଭୂତ ।

ତୀର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ତୃ-ଥ) ପାପରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା-ନିମନ୍ତେ ଲୋକେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଗମନ କରନ୍ତି, ପୁଣ୍ୟସ୍ଥାନ ।

ତୀର୍ଥକର, ତୀର୍ଥକୃତ୍, } ବି. ପୁଂ. (ତୀର୍ଥ-କୃ-ଅ, କୃତ୍) ଶାସ୍ତ୍ରକାର; ବୌଦ୍ଧମତ ପ୍ରବ-ର୍ତ୍ତକମୁନି ।

ତୀର୍ଥକାକ, ବି. ପୁଂ. (ତୀର୍ଥ-କାକ) ତୀର୍ଥସ୍ଥିତ କାକ-ପରି ବ୍ୟବହାରୀ ଲୋକ, ଲୋଲୁପ; ତୀର୍ଥସ୍ଥିତ କାକ ।

ତୀର୍ଥରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ତୀର୍ଥ-ରାଜା) ଗୟାତୀର୍ଥ; ସମୁଦ୍ର, ଯଥା,

"ସେ ଦୁର୍ଗ ପରଶା ତୀର୍ଥରାଜ ଗର୍ଜ୍ଜନରେ,
କହେ ଅବଗାହେ ପାପ ବ୍ୟୂହ ଦହନରେ ।"

କୋ. ବ୍ର. ସୁ. ।

ତୀର୍ଥରାଜୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୀର୍ଥ-ରାଜୀ) କାଶୀ, ବାରା-ଣସୀ ।

ତୀର୍ଥସେବୀ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୀର୍ଥ-ସେବିନ୍) ବକ ପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ତୀର୍ଥବାସୀ ।

ତୀବର, ବି. ପୁଂ. (ତୀ-ବର) ସମୁଦ୍ର ବ୍ୟାଧ; ଉପୂର ଛାଡ଼ ।

ତୀବ୍ର, ବିଂ. (ତୀବ୍-ର) ଉଷ୍ଣ; ଅଧିକ; ମହତ୍; ଦୁଃସହ; ତୀକ୍ଷ୍ଣ । ବି. ନ. ଆଧିକ୍ୟ; ଉଷ୍ଣତା; ତୀକ୍ଷ୍ଣତା । ପୁଂ. ଶିବ ।

ତୁ, ସଂ. (ଦେଶଜ) ତୁମ୍ଭର ଅପଭ୍ରଂଶ ।

ତୁ, ଅଂ. (ତୁଦ୍-ଉ) ସମ୍ପର୍କ; ପ୍ରଭେଦ; କିନ୍ତୁ; ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ; ଅଧିକନ୍ତୁ; ନିୟୋଗ; ନିଶ୍ଚୟ; ଯଦି; ପ୍ରଶଂସା; ଅବଧାରଣ ।

ତୁକ୍, ବି. ପୁଂ. (ତୁଜ-ଂ) ଅପତ୍ୟ, ସନ୍ତାନ ।

ତୁଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବଂଶଲୋଚନ ।

ତୁଙ୍ଗ, ବିଂ. (ତୁନ୍ଗ-ଅ) ଉନ୍ନତ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉଗ୍ର । ବି. ପୁଂ. ପର୍ବତ; ନଡ଼ିଆଗଛ; ମେଷାଦି ରାଶିବିଶେଷ; ହରିଦ୍ରା; ରବି ।

ତୁଙ୍ଗଭଦ୍ରା, ବି. (ତୁଙ୍ଗ-ଭଦ୍ରା) ପୁଂ. ମତ୍ତହସ୍ତୀ । ସ୍ତ୍ରୀ. ମହୀଶୂର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଦୀବିଶେଷ ।

ତୁଙ୍ଗଶେଖର, ବି. ପୁଂ. (ତୁଙ୍ଗ-ଶେଖର) ପର୍ବତ । ବିଂ. ଉଚ୍ଚଶେଖରଯୁକ୍ତ ।

ତୁଙ୍ଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ତୁଙ୍ଗ-ଇନ୍) ଉଚ୍ଚସ୍ଥ ଗ୍ରହ । ବିଂ. ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନସ୍ଥିତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ହରିଦ୍ରା; ରାତ୍ରି; ମହାଶତାବରୀ ।

ତୁଙ୍ଗୀପତି, ବି. ପୁଂ. (ତୁଙ୍ଗୀ-ପତି) ଚନ୍ଦ୍ର ।

ତୁଙ୍ଗୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ତୁଙ୍ଗୀ-ଈଶ) ଶିବ; ଚନ୍ଦ୍ର; ସୂର୍ଯ୍ୟ; କୃଷ୍ଣ ।

ତୁଚ୍ଛ ବିଂ. (ତୁଲ=ଓଜନ କରିବା-ଛ) ହେୟ; ଅଳ୍ପ; ଅସାର; ଶୂନ୍ୟ; ହୀନ । ବି. ନ. ତଷ୍ପ ।

ତୁଚ୍ଛା, ତୁଛା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କେବଳ, ଯଥା,

"ତୁଚ୍ଛା ଚିନ୍ତା କେବେ ଫେଡ଼ିଲା କପଣ ।"

ଖାଲି, ଅମିଶ୍ର,

ତୁଟିବାର, କ୍ରି. (ତୁଟ୍ ଧାତୁଜ) ଭଗ୍ନ ହେବାର; ଚକ୍ଷୁଃ ଲକ୍ଷ୍ୟଚ୍ୟୁତ କରିବାର; ଛିଡ଼ିବା, ଯଥା,

"କେଶରେ ଅବେଶ ହେବା କମଳେ ତୁଟିଲା,
ଅଧରେ ବମକା ହୋଇ ଗମକେ ଫୁଟିଲା ।"

ଇ. ବ ।

ତୁଠ, ବି. (ଦେଶଜ) ନଦୀ ବା ପୁଷ୍କରିଣୀରେ ସ୍ନାନ କରିବା ସ୍ଥାନ ।

ତୁଣ୍ଡ, ବି. ନ. (ତୁଣ୍ଡ-ଅ) ମୁଖ, ଓଷ୍ଠାଧର; ଚଞ୍ଚୁ; ଶିବ, (ମୁଖ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"କବ କବ ହେଲେ କିଛି ନୋହିବ ତୁଣ୍ଡେ ।"

ତୁଣ୍ଡପୋଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) କଣ୍ଟକବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ତୁଣ୍ଡି, ବି. ପୁଂ. (ତୁଣ୍ଡ-ଇ) ଆସ୍ୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନାଭି ।

ତୁଣ୍ଡୀ, ବି. (ତୁଣ୍ଡ-ଇନ୍) ଗୋରୁ ଆଦିଙ୍କର ମୁଖରେ ଛିଦ୍ର ଫାଶ ।

ତୁଣ୍ଡେରି, ବିଂ. କଳହାସ୍ତ୍ରୀ ।

ତୁତିଆ, ବି. (ତୁଥକ୍ ଶବ୍ଦଜ) ତାମ୍ରମଳ, ବିଷାକ୍ତ ପଦାର୍ଥବିଶେଷ ।

ତୁଦାଦି, ବି. ପୁଂ. ଧାତୁଗଣବିଶେଷ ।

ତୁନି ହେବା, କ୍ରି. ନୀରବ ହେବା, ମୁଖ ବନ୍ଦ କରିବା, ଚୁପ୍ ହେବା, ଯଥା,

"ମିତ ତୁନି ହୋ ଲୋ ତୁଚ୍ଛ ଅନୁଭବା ନୋହୁ,
ସ୍ନେହଜାତ ସୁଖ ତା ବଳେ ଦେବ ଦୁଃଖ,
ଯେ ଜାଣେ ସେ ଅଛି କହୁ ।"

ତୁନ୍ଦ, ବି. ନ. (ତୁଦ୍-ଅ, ନ ଆଗମ) ଉଦର, ପେଟ, ସ୍ତ୍ରୀ. ନାଭି ।

ତୁନ୍ଦି, ବି. ନ. (ତୁଦ୍-ଅ-ଇ) ଉଦର, ପେଟ; ନାଭି; ଗନ୍ଧର୍ବବିଶେଷ ।

ତୁନ୍ଦିକ, ତୁନ୍ଦିଭ, ତୁନ୍ଦିଲ, ବିଂ. (ତୁଦ୍-ଇକ, ଇଭ, ଇଲ) ସ୍ଥୂଳୋଦର, ପେଟା ।

ତୁନ୍ନ, ବିଂ. (ତୁଦ୍-ତ) ବ୍ୟଥିତ; ଛିନ୍ନ । ବି. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ତୁନ୍ନବାୟ, ବି. ପୁଂ. (ତୁନ୍ନ-ବେ-ଅ) ଦରଜୀ ।

ତୁମୁଳ, ତୁମୂଳ, ବିଂ. (ତୁ=ବଧ କରିବା-ମୁଳ, ମୂଳ) ବିଶୃଙ୍ଖଳ; ଘୋରତର, ଅତିଶୟ, ଉତ୍କଟ, ଭୟାନକ; ବ୍ୟାକୁଳ । ବି. ପୁଂ. ନ. କଳହ, ଗଣ୍ଡଗୋଳ ।

ତୁମ୍ବ, ତୁମ୍ବି, ତୁମ୍ବୀ, ବି. ପୁଂ. (ତୁମ୍ବ୍-ଅ, ଇ, ଈ) ଲାଉ, ଲାଉଖୋଳ; ବୀଣାଦି ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରର ହାଣ୍ଡି ବା ଆଧାର ।

ତୁମ୍ବୁରୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୁମ୍ବ୍-ଉର) କୁକ୍କୁରୀ ।

ତୁମ୍ବୁରୁ, ବି. ପୁଂ. (ତୁନ୍ବ୍-ଉରୁ) ଗନ୍ଧର୍ବବିଶେଷ, ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ତୁମ୍ଭେ, ସ. (ଯୁଷ୍ମଦ୍ ଶବ୍ଦ) ତୁମେ ।

ତୁରଗ, ତୁରଙ୍ଗ, ତୁରଙ୍ଗମ, ବି. ପୁଂ. (ତୁର-ଗମ୍-ଅ) ଅଶ୍ୱ; ମନଃ; (ଅଶ୍ୱାର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ମାତଙ୍ଗେ ମାହୁନ୍ତ ପଡେ ତୁରଙ୍ଗେ ସଉର ।"

ଭ. ବ ।

ତୁରଗଦାନବ, ବି. ପୁଂ. (ତୁରଗ-ଦନୁ-ଅ) ଅଶ୍ୱାକାର ଦୈତ୍ୟ, କେଶୀନାମକ ଅସୁର ।

ତୁରଗାତୁ, ବିଂ. (ତୁର-ଗା-ତୁ) ଶୀଘ୍ରଗାମୀ । ପୁଂ. ତୂର୍ଣ୍ଣଗମନ ।

ତୁରଗୀ, ତୁରଙ୍ଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ତୁରଗ, ତୁରଙ୍ଗ-ଇନ୍) ଘୋଡସୱାର । ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା, ଅଶ୍ୱସ୍ତ୍ରୀ, ଘୋଡି ।

ତୁରଙ୍ଗବଦନ, ବି. ପୁଂ. (ତୁରଙ୍ଗ-ବଦନ) ସ୍ୱର୍ଗଗାୟକ, କିନ୍ନର ।

ତୁରନ୍ତ, (ଦେଶଜ) ଶୀଘ୍ର, ଚଞ୍ଚଳ, ତ୍ୱରା, ଯବ ।

ତୁରାସହ, ତୁରାଷାଟ୍, ବି. ପୁଂ. (ତୁରା-ସହ୍-ଂ) ଇନ୍ଦ୍ର, ମେଘବାହନ, ମଘବା, ପାକଶାସନ, ସୁନାଶୀର, ପୁରନ୍ଦର, ଶକ୍ର, ବାସବ ।

ତୁରି, ତୁରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୁଲ—ସଦୃଶ ହେବାର-ଅ କର୍ମ୍ମ। ତୁର-ଇ) ତନ୍ତ୍ରବାୟର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ତୁରତ, ବି. (ତ୍ୱରା ଶବ୍ଦଜ) ଶୀଘ୍ର, ହଠାତ୍, ଯଥା,

"କଠୋର ତୁଣ୍ଡସ୍ତ ଦଳତ କରିବାକୁ ନାଶ ଅଇଲା ତୁରତ ।"

ତୁରୀୟ, ବିଂ. (ଚତୁର-ଈୟ) ଚତୁର୍ଥ । ବି. ନ. ପରବ୍ରହ୍ମ, ପରମାତ୍ମା ।

ତୁରୁଷ୍କ, ବି. ନ. (ତୁର-ଉସ୍-କ) ତୁର୍କିସ୍ଥାନ, ଦେଶବିଶେଷ ।

ତୁର୍ଯ୍ୟ, ତୁରୀୟ, ବିଂ. (ଚତୁର୍-ଯ) ଚତୁର୍ଥ ।

ତୁର୍ବସୁ, ବି. ପୁଂ. (ଚତୁର୍-ବସୁ) ଯଯାତି ରାଜାର ପୁତ୍ରବିଶେଷ ।

ତୁଲ, କ୍ରି. ଓଜନ କର, ତୌଲ ।

ତୁଲନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୁଲ୍-ଅନ୍-ଆ) ଉପମା, ସାଦୃଶ୍ୟ, ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ; ପରିମାଣ ।

ତୁଲସାରଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ତୂଣ, ବାଣାଧାର ।

ତୁଲସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୁଲ-ସୋ-ଅ-ଈ) ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷ, ବିଷ୍ଣୁ ପୁରାଣମତେ ଜଳନ୍ଧରର କନ୍ୟା, ବ୍ରହ୍ମପୁରାଣମତେ ରାଧିକାର ସଖୀ ।

ତୁଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୁଲ୍-ଅ) ପରିମାଣଦଣ୍ଡ, ଭାରର ପରିମାଣ; ସପ୍ତମରାଶି; ସାଦୃଶ୍ୟ; ସାମ୍ୟ ।

ତୁଲାକୋଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୁଲା-କୁଟ୍-ଇ) ନୂପୁର; ପରିମାଣବିଶେଷ; ଅର୍ବୁଦସଂଖ୍ୟା; ତୁଲାଦଣ୍ଡର ଅଗ୍ରଭାଗ ।

ତୁଲାଦଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ପରିମାଣଦଣ୍ଡ, ନିକ୍ତି ।

ତୁଲାଧର, ବି. ପୁଂ. (ତୁଲା-ଧର) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ତୁଲାଧାର, ବିଂ. (ତୁଲା ଆ-ଧୃ-ଅ) ବାଣିଜ୍ୟକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ତୁଲାରାଶି; କର୍ଣ୍ଣ ।

ତୁଲାଧାରୀ, ବିଂ. (ତୁଲା-ଧୃ-ଇନ୍) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଓଜନ କରେ ।

ତୁଲାଯନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ତୁଲାଦଣ୍ଡ, ପରିମାଣଦଣ୍ଡ ।

ତୁଳି, ତୁଳିକା, ତୁଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୁଲ୍-ଇ, ଇକ, ଆ, ଈ) ତୁଳାନିର୍ମିତ ଶଯ୍ୟା, ତୋଷକ, (ଦେଶଜ) ମଥାନ; ଚିତ୍ରକରର ଲେଖନୀ ।

ତୁଳିତ, ବିଂ. (ତୁଲ୍-ଇ-ତ) ପରିମିତ; ଉପମିତ; ଯାହାର ସହିତ ତୁଳନା କରା ହୋଇଅଛି; ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ।

ତୁଲ୍ୟ, ବିଂ. (ତୁଲା-ଯ) ସଦୃଶ, ସମାନ ।

ତୁଲ୍ୟଯୋଗିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୁଲ୍ୟ-ଯୋଗିନ୍-ତା) ବାକ୍ୟାଲଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ତୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ତୁଷ୍-ଅ) ଧାନ୍ୟାଦିର ଚୋପା ।

ତୁଷଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ତୁଷ-ଗ୍ରହ) ଅଗ୍ନି, ଅନଳ, ବହ୍ନି ।

ତୁଷସାର, ବି. ପୁଂ. (ତୁଷ-ସୃ-ଅ) ଅଗ୍ନି ।

ତୁଷାନଳ, ବି ପୁଂ. (ତୁଷ-ଅନଳ) ତୁଷାଗ୍ନି; ତୁଷାଗ୍ନିରେ ଶରୀର ଦାହରୂପ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତବିଶେଷ ।

ତୁଷାର, ବି. ପୁଂ. (ତୁଷ-ଆର) ନୀହାର, ହିମ; ଜଳକଣା; ଶୈତ୍ୟ; ବରଫ; ଦେଶବିଶେଷ । ବିଂ. ଶୀତଳ ।

ତୁଷାରଗିରି, ବି. ପୁଂ. ହିମାଳୟ ।

ତୁଷାରମୂର୍ତ୍ତି, ତୁଷାରାଂଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ତୁଷାର-ମୂର୍ତ୍ତି-ଅଂଶୁ) ହିମାଂଶୁ, ଚନ୍ଦ୍ର ।

ତୁଷାରାଦ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ତୁଷାର-ଅଦ୍ରି) ହିମାଳୟ ପର୍ବତ ।

ତୁଷ୍ଟ, ବିଂ. (ତୁଷ୍-ତ) ତୃପ୍ତ, ଆହ୍ଲାଦିତ ।

ତୁଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୁଷ୍-ତି) ସନ୍ତୋଷ, ତୃପ୍ତି, ହର୍ଷ ।

ତୁସ୍ତ, ବି. ନ. (ତୁସ୍-ତ) ଧୂଳି, ରେଣୁ; ପାପ; ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅଣୁ ।

ତୁହି, ସଂ. ତୁମ୍ଭର ଅପଭ୍ରଂଶ ।

ତୁହିନ, ବି. ନ. (ତୁହ୍-ଇନ୍) ହିମ; ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା । ବିଂ. ଶୀତଳ ।

ତୁହିନାଂଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ତୁହିନ-ଅଂଶୁ) ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର ।

ତୁହିନାଦ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ତୁହିନ-ଅଦ୍ରି) ହିମାଳୟ-ପର୍ବତ ।

ତୂଣ, ପୁଂ. } ତୂଣୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ତୁଣ୍-ଅ, ଈ) ଶର ରଖିବାର ପାତ୍ର, ଶରାଧାର ।

ତୂର, ନ. } ତୂରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ତୂର୍-ଅ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର, କ୍ଷୁଦ୍ର ଭେରୀ ।

ତୂର୍ଣ୍ଣ, କ୍ରି. ବିଂ. (ତୁର୍-ତ) ଶୀଘ୍ର, ଦ୍ରୁତ । ବିଂ. ସତ୍ୱର ।

ତୂର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ତୂର୍-ଯ କିମ୍ବା ତୁର୍-ଯ) ବିବିଧ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ତୂର୍ଯ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ତୂର୍ଯ୍ୟ-ଆଚାର୍ଯ୍ୟ) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ବାଦ୍ୟ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରେ ।

ତୂଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ତୂଳ୍-ଅ) ତନ୍ତୁଳୀଗଛ; କପା; ଶିମିଳୀତୂଳା । ନ. ଆକାଶ ।

ତୂଳକ, ବି. ନ. (ତୂଳ-କ) କପା ।

ତୂଳକାର୍ମୁକ, ବି. ନ. (ତୂଳ-କାର୍ମୁକ) ଯହିଁରେ ତୁଳା ଭଣାଯାଏ ।

ତୂଳବୃକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. ଶିମିଳୀଗଛ ।

ତୂଳଶର୍କରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୂଳ-ଶର୍କରା) କପାମଞ୍ଜି ।

ତୂଳି, ତୂଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚିତ୍ରକରର ବର୍ତ୍ତି, ଯାହା-ଦ୍ୱାରା ରଙ୍ଗ ଦିଆଯାଏ ।

ତୂବର, ତୂବରକ, ବି. ପୁଂ. (ତୂ-ବର-କ) ଶ୍ମଶ୍ରୁ-ହୀନ ପୁରୁଷ; କଷାୟରସ; ଶୃଙ୍ଗହୀନ ବୃଷ; ନପୁଂସକ ।

ତୂଷ୍ଣୀକ, ବିଂ. (ତୂଷ୍ଣୀମ୍-ଇକ) ନୀରବ, ମୌନୀ ।

ତୂଷ୍ଣୀମ୍ଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ତୂଷ୍ଣୀଂ-ଭାବ) ମୌନାବଲମ୍ବନ ତୁନି ହୋଇଥିବା ।

ତୂଷ୍ଣୀଭୂତ, ବିଂ. (ତୂଷ୍ଣୀ-ଭୂ-ତ) ନୀରବ ।

ତୂସ୍ତ, ବି. ନ. (ତୂସ୍-ତ) ଧୂଳି, ରେଣୁ; ଜଟା; ସୂକ୍ଷ୍ମ ପରମାଣୁ; ପାପ ।

ତୃକ୍ଷ, ବି. ନ. ଜାଇଫଳ ।

ତୃଣ, ବି. ନ. (ତୃହ୍-ଣ) ଘାସ କୁଟାପ୍ରଭୃତି ।

ତୃଣକୁଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃଣ-କୁଟୀ) ତୃଣାଚ୍ଛାଦିତ ଗୃହ ।

ତୃଣକେତୁ, ବି. ପୁଂ. (ତୃଣ-କେତୁ) ବଁଶ, ବାଉଁଶ; ତାଳଗଛ ।

ତୃଣଜୀବୀ, ବିଂ. (ତୃଣ-ଜୀବୀ) ଯେ ସମସ୍ତ ପଶୁ ତୃଣ ଭୋଜନ କରି ପ୍ରାଣଧାରଣ କରନ୍ତି ।

ତୃଣଦ୍ରୁମ, ବି. ପୁଂ. ନାରିକେଳ; ତାଳ; ଗୁବାକ; ତାଳୀ; କେତକୀ; ଖର୍ଜ୍ଜୁର; ହିନ୍ତାଳ ।

ତୃଣଧାନ୍ୟ, ବି. ନ. ନୀବାର, ବାଲୁଙ୍ଗାଧାନ ।

ତୃଣଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ତୃଣ-ଧ୍ୱଜ) ବଂଶ, ବାଉଁଶ ।

ତୃଣମୟ, ବିଂ. (ତୃଣ-ମୟ) ତୃଣରଚିତ ।

ତୃଣରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ତୃଣ-ରାଜନ୍) ତାଳଗଛ; ନଡ଼ିଆଗଛ ।

ତୃଣବତ୍, ଅଂ. (ତୃଣ-ବତ୍) ତୃଣତୁଲ୍ୟ, ତୃଣପ୍ରାୟ ।

ତୃଣଶୂନ୍ୟ, ବି. ନ. ମଲ୍ଲିଫୁଲ; କେତକୀଫୁଲ । ବିଂ. ତୃଣରହିତ ।

ତୃଣସାରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃଣ-ସାର-ଆ) କଦଳୀଗଛ ।

ତୃଣାବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ତୃଣ-ଆ-ବୃତ+ଅ) କଂସ-ରାଜାର ଅନୁଚର, ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ । ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାୟୁ ।

ତୃଣୋଦ୍ଭବ, ବି. ପୁଂ. (ତୃଣ-ଉଦ୍ଭବ) ନୀବାର; ତୃଣଜାତ ଅଗ୍ନି ।

ତୃଣ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃଣ-ଯ-ଆ) ତୃଣରାଶି, ତୃଣସମୂହ ।

ତୃତୀୟ, ବିଂ. (ତ୍ରି-ତୀୟ) ତିନର ପୂରଣବାଚକ ।
ତୃତୀୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ତିଥିବିଶେଷ ।
ତୃତୀୟାଶ୍ରମ, ବି. ନ. (ତୃତୀୟ-ଆଶ୍ରମ) ବାନପ୍ରସ୍ଥାଶ୍ରମ ।
ତୃପ୍ତ, ବିଂ. (ତୃପ୍-ତ) ସନ୍ତୁଷ୍ଟ; ଅହ୍ଲାଦିତ; ହୃଷ୍ଟ; ପୂର୍ଣ୍ଣକାମ ।
ତୃପ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃପ୍-ତି) ସନ୍ତୋଷ; ତୃଷାନିବୃତ୍ତି; ଆହ୍ଲାଦ ।
ତୃଷ୍, ତୃଷା, ତୃଷ୍ଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୃଷ୍-ଆ) ପିପାସା; ଇଚ୍ଛା, ଆକାଙ୍କ୍ଷା; ଲୋଭ ।
ତୃଷିତ, ତୃଷାର୍ତ୍ତ, ବିଂ. (ତୃଷ୍-ତ) ପିପାସୁ; ଇଚ୍ଛୁକ; ଲୁବ୍ଧ ।
ତେଇଶ, ତ୍ରୟୋବିଂଶ, ୨୩ ସଂଖ୍ୟା ।
ତେଜଃ, ବି. ନ. (ତିଜ୍-ଅସ୍) ଦୀପ୍ତି ।
ତେଜଣା, ବି. (ପ୍ରା) ତୀକ୍ଷ୍ଣ କରଣ ।
ତେଜନ, ବି. ନ. (ତିଜ୍-ଅନ) ତୀକ୍ଷ୍ଣକରଣ, ବାଉଁଶ ।
ତେଜପତ୍ର, ବି. ନ, (ତେଜ-ପତ୍ର) ବୃକ୍ଷବିଶେଷର ପତ୍ର ।
ତେଜସ୍କର, ବିଂ. (ତେଜସ୍-କୃ-ଅ) ତେଜୋବୃଦ୍ଧି-କାରକ, ଶକ୍ତିକାରକ ।
ତେଜସ୍ୱାନ୍, ତେଜସ୍ୱୀ, ବିଂ. (ତେଜସ୍-ବତ୍, ବିନ୍) ପ୍ରଭାବଶାଳୀ, ବଳବାନ୍, ତେଜୋବିଶିଷ୍ଟ ।
ତେଜିତ, ବିଂ. (ତିଜ୍-ତ) ଶାଣିତ; ମାର୍ଜ୍ଜିତ; ଉତ୍ତେଜିତ ।
ତେଜୀୟାନ୍, ବିଂ. (ତେଜସ୍-ଈୟସ୍) ଅତି ତେଜସ୍ୱୀ ।
ତେଜୋମୟ, ବିଂ. (ତେଜସ୍-ମୟ) ଜ୍ୟୋତିର୍ମ୍ମୟ, ତେଜଃପୂର୍ଣ୍ଣ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।
ତେଜୋରୂପ, ବି. ନ. (ତେଜସ୍-ରୂପ) ବ୍ରହ୍ମ ।
ତେଢ଼ା, (ତିର୍ଯ୍ୟକ୍ ଶବ୍ଦଜ) ବଙ୍କା, ବକ୍ରଭାବ ।
ତେଣିକି, ସଂ. ସେହି ଦିଗକୁ ।
ତେଣେ, ସଂ. ସେ ଦିଗରେ ।
ତେଣ୍ଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ମତ୍ସ୍ୟାଦି ଭେଦନ କରି-ବାର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଜଞ୍ଜାଳ ।
ତେଣ୍ଟୋଇ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ଅମାନିଆ ସ୍ତ୍ରୀ; ପକ୍ଷୀବିଶେଷ; ଯେଉଁ ପକ୍ଷୀ କୌଣସି ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଦେଖିବାମାତ୍ର ରାବ କରେ ।
ତେଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଜଳ ଉଠାଇବା ଯନ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ ।
ତେତାଲା, ବି. (ତ୍ରିତଲ ଶବ୍ଦଜ) ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ତିନି ପ୍ରସ୍ଥ ଗୃହ ।
ତେତିଶ, ବିଂ. (ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶତ୍ ଶବ୍ଦଜ) ସଂଖ୍ୟା-ବିଶେଷ; ୩୩ ।
ତେତେ, ସଂ. ପରିମାଣ ।
ତେତେବେଳେ, ସଂ. ସେହି ସମୟରେ ।
ତେନ୍ତୁରା, (ଦେଶଜ) ଶଗଡ ଦଣ୍ଡାର ଅଗ୍ର ଉପରସ୍ଥ କାଷ୍ଠଖଣ୍ଡ ।
ତେପନ, ବିଂ. ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ; ୫୩ ସଂଖ୍ୟା ।
ତେମନ୍ତ, ସଂ. ସେହିପରି, ତଦ୍ରୂପ, ଯଥା,

"ବନ୍ଧୁ ତେମନ୍ତ ମୁ ତୋର,
ସବୁଠାରେ କୁହାଇବ ସୁନ୍ଦରୀ କୋଥିର ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

ତେର, ବିଂ. ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ; ୧୩ ।
ତେରିଜ, ବି. (ଯାବନିକ) ଯୋଗ, ମିଶାଣ ।
ତେଲ, ବି. ନ. (ତୈଳ ଶବ୍ଦଜ) ମାଲପା, ମଥା-ଦିହି ।
ତେଲଙ୍ଗା, ବି. ଜାତିବିଶେଷ ।
ତେଲଉଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ପଲମ ।
ତେଲୀ, ବି. ଜାତିବିଶେଷ ।
ତେବେ, ଅଂ. ଆପେକ୍ଷିକ ଶବ୍ଦ ।
ତେସନ, ସଂ. ତେମନ୍ତ, ସେପରି ।
ତେହ୍ନେ, ସଂ. ସେପ୍ରକାର, ସେପରି ।
ତୈଜସ, ବିଂ. (ତେଜସ୍-ଅ) ଧାତୁମୟ ପାତ୍ର; ଘୃତ; ତେଜୋବିକାର; ରଜୋଗୁଣୋତ୍ପନ୍ନ । ବି. ନ. ଧାତୁ ଦ୍ରବ୍ୟ; ଘୃତ ।
ତୈଜସାବର୍ତ୍ତନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୈଜସ-ଆବର୍ତ୍ତନୀ) ଧାତୁଦ୍ରବ୍ୟ ତରଳାଇବାର କୋଇ ବା ପାତ୍ର ।
ତୈତିକ୍ଷ, ବିଂ. (ତିତିକ୍ଷା-ଅ) ତିତିକ୍ଷାଶୀଳ; ସହିଷ୍ଣୁ ।
ତୈଳ, ବି. ନ. (ତିଲ-ଅ) ତିଳାଦିର ତେଲ, ମାଲପା ।

ତୈଳକାର, ବି. ପୁଂ. (ତୈଳ-କୃ-ଅ) ତେଲି ।

ତୈଲଙ୍ଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ଦେଶବିଶେଷ; ଜାତିବିଶେଷ ।

ତୈଳଦ୍ରୋଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୈଳ-ଦ୍ରୋଣୀ) କଣ୍ଠ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଜ୍ଜନାର୍ଥ ତୈଳପୂର୍ଣ୍ଣ କାଷ୍ଠାଦିନିର୍ମିତ ପାତ୍ର ।

ତୈଳପର୍ଣ୍ଣିକ, ନ. } ବି. (ତୈଳପର୍ଣ୍ଣି-ଇକ, ତୈଳପର୍ଣ୍ଣି-
ତୈଳପର୍ଣ୍ଣୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଈ) ଚନ୍ଦନବିଶେଷ, ହରିଚନ୍ଦନ ।

ତୈଳପା, ତୈଳପାୟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୈଳ-ପା + ଅ; ଅକ-ଆ) ତେଲପୋକ, ଅସରପା ।

ତୈଳମାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତୈଳ-ମାଲ-ଈ) ବର୍ତ୍ତିକା, ବଳିତା ।

ତୈଳଯନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ତୈଳ-ଯନ୍ତ୍ର) ଘଣା ।

ତୈଳିକ, ତୈଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ତୈଳ-ଇକ, ଇନ୍) ତେଲି । ବିଂ. ତୈଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ତୋଟକ, ବି. ନ. ଦ୍ୱାଦଶାକ୍ଷର ପାଦ ଛନ୍ଦ, ଯେଉଁ ଛନ୍ଦର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚରଣରେ ୧୨ଟି ଅକ୍ଷର ଥାଏ ।

ତୋଠା, ବି. ନ. (ଦେଶଜ) ବଡ ବଗିଚା; ନାନା ଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷର ସମାବେଶ ।

ତୋଡ଼, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବେଗ; ତେଜଃ; ସ୍ରୋତ ।

ତୋଡ଼କ, ବିଂ. (ତୁଡ଼୍-ଅକ) ଯେ ଭାଙ୍ଗି ଚୋପାଡ଼ି ଦିଏ, ଭଞ୍ଜକ ।

ତୋଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଟଙ୍କାର ଥଳୀ; କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଫୁଲ ଏକତ୍ର କରି ସଜାଇବା ।

ତୋଡ଼ି, ବି. (ଦେଶଜ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ତୋତା, ବି. (ଯାବନିକ) ଶୁକପକ୍ଷୀ ।

ତୋତ୍ର, ବି. ନ. (ତୁଦ୍-ତ୍ର) ପାଞ୍ଚଣବାଡ଼ି, ଗୋରୁଆଦି ଜନ୍ତୁଙ୍କୁ ମାରିବାର ଛାଟଣି; ଅଙ୍କୁଶ ।

ତୋଦନ, ବି. ନ. (ତୁଦ୍-ଅନ) ଦୁଃଖ, ବେଦନା; ପୀଡ଼ା; ଅଙ୍କୁଶ ।

ତୋପ, ବି. (ଯାବନିକ) ଆଗ୍ନେୟ ଅସ୍ତ୍ର, କମାଣ ।

ତୋମର, ବି. ନ. (ତୁ-ମୃ-ଅ) ଶାବଳାଦି ଅସ୍ତ୍ର ।

ତୋୟ, ବି. ନ. (ତୁ-ୟ) ଜଳ; ପୂର୍ବାଷାଢ଼ା ନକ୍ଷତ୍ର ।

ତୋୟଡିମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ତୋୟ-ଡିମ୍ବ) କରକା, କୁଆପଥର ।

ତୋୟଦ, ବି. ପୁଂ. (ତୋୟ-ଦା) ମେଘ, ଜଳଦ । ନ. ଘୃତ ।

ତୋୟଦାଗମ, ବି. ପୁଂ. (ତୋୟଦ-ଆଗମ) ମେଘାଗମ, ବର୍ଷାକାଳ ।

ତୋୟଧର, ବି. ପୁଂ, (ତୋୟ-ଧର) ମେଘ, ଜଳଧର ।

ତୋୟଧି, ତୋୟନିଧି, ବି. ପୁଂ. (ତୋୟ-ଧି, ନିଧି) ସମୁଦ୍ର, ସାଗର ।

ତୋୟବିମ୍ବ, ବି. ନ. (ତୋୟ-ବିମ୍ବ) ଜଳବିମ୍ବ ।

ତୋରଣ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ତୁର୍-ଅନ) ବହିର୍ଦ୍ୱାର, ଫାଟକ, ଚୌକାଠ ।

ତୋଫା, ବିଂ. (ଆରବୀ ତୁହଫ୍ ଶବ୍ଦଜ) ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର, ଯଥା,
"ତୈଲଙ୍ଗୀ ବସନ ଭୂଷଣେ, ପୁଣି ଦିଶଇ ତୋଫା ।"

ତୋରାଣି, ବି. (ତୋୟ ଶବ୍ଦଜ) ଅନ୍ନରେ ମିଶ୍ରିତ ହୋଇଥିବା ପାଣି ।

ତୋଲ, ତୋଲକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ତୁଲ୍-ଅ, କ) ପରିମାଣବିଶେଷ; ଏକ ଭରି ।

ତୋଲନ, ବି. ପୁଂ. (ତୁଲ୍-ଅନ) ଉତ୍ଥାପନ; ଓଜନ, ତୁଳିବା ।

ତୋଲା, ବି. (ତୋଲକ ଶବ୍ଦଜ) ଭରି, ୧୦ ମସା ଓଜନ ।

ତୋଳିବା, କ୍ରି. (ତୁଲ ଧାତୁଜ) ଉଠାଇବା; ଛିଣ୍ଡାଇବା; ନିର୍ମାଣ କରିବା; ଗୋଟାଇବା ।

ତୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ତୁଷ୍-ଅ) ସନ୍ତୋଷ; ହର୍ଷ, ଆହ୍ଲାଦ ।

ତୋଷଣ, ବି. ନ. (ତୁଷ୍-ଅନ) ସନ୍ତୁଷ୍ଟିକରଣ ।

ତୋଷାମଦ, ବି. (ଯାବନିକ) ଚାଟୁବଚନ, ଖୋସାମଦି ।

ତୋଷିତ, ବିଂ. (ତୁଷ୍-ତ) ସନ୍ତୁଷ୍ଟ; ହର୍ଷିତ ।

ତୋଷିବା, କ୍ରି. (ତୁଷ୍-ଧାତୁଜ) ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା, ଯଥା,

"ଅମୃତ ବଚନସ୍ ବଚନ, କହି ତୋଷିବ ପ୍ରାଣୀ ମନ ।"

ତୌଜି, ବି. (ଯାବନିକ) ମହାଜନୀ ସିରସ୍ତାର ହିସାବ-ପତ୍ର ।

ତୌର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ତୁର୍ଯ୍ୟ-ଅ) ତୁର୍ଯ୍ୟବାଦ୍ୟ; ମୃଦଙ୍ଗାଦି; ଧ୍ୱନି ।

ତୌର୍ଯ୍ୟତ୍ରିକ, ବି. ନ. (ତୌର୍ଯ୍ୟ-ତ୍ରିକ) ନୃତ୍ୟ, ଗୀତ, ବାଦ୍ୟ ଏହି ତିନିପ୍ରକାର ଏକତ୍ର ମିଳନକୁ ତୌର୍ଯ୍ୟତ୍ରିକ କହନ୍ତି, ଯଥା,

"ବହୁଲେ କାନ୍ତାରେ କୁକ୍କୁଟ କୌଶିକ
ତଷାସ୍ତେ ମିଳି ଉଷା ତୌର୍ଯ୍ୟତ୍ରିକ ।"

ନ. କେ ।

ତୌଳିକ, ତୌଳିକିକ, } ବି. ପୁଂ. (ତୂଳିକା-ଅ, ଇକ) ଚିତ୍ରକର ।

ତୌଷାର, ବି. ନ. (ତୁଷାର-ଅ) ନୀହାର, ତୁଷାର-ଜଳ । ବିଂ. ତୁଷାରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ତ୍ୟକ୍ତ, ବିଂ. (ତ୍ୟଜ୍-ତ) ବର୍ଜିତ, ବିସୃଷ୍ଟ; କ୍ଷିପ୍ତ; ଦତ୍ତ ।

ତ୍ୟାଗ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ୟଜ୍-ଅ) ବର୍ଜନ; ଦାନ; ବୈରାଗ୍ୟ; ବିସର୍ଜନ ।

ତ୍ୟାଗପତ୍ର, ବି. (ତ୍ୟାଗ-ପତ୍ର) ଫାରକତପତ୍ର, ଖତ-ପତ୍ର ।

ତ୍ୟାଗୀ, ବିଂ. (ତ୍ୟାଗ-ଇନ୍) ଦାତା; ଶୂର, ବୀର; ବର୍ଜନଶୀଳ; ବୈରାଗୀ; ବିବେକୀ; କର୍ମଫଳତ୍ୟାଗୀ, ଯେ ସମସ୍ତ ତ୍ୟାଗ କରିଅଛି ।

ତ୍ୟାଜ୍ୟ, ବିଂ. (ତ୍ୟଜ୍-ଯ) ତ୍ୟାଗ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ, ବର୍ଜନଯୋଗ୍ୟ ।

ତ୍ରପ, ପୁଂ. ତ୍ରପା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ତ୍ରପ୍-ଅ, ଆ) ଲଜ୍ଜା; କୁଳଟା; ବେଶ୍ୟା; କୀର୍ତ୍ତି; କୁଳ, ବଂଶ; ବିନୟ; ଯଶଃ ।

ତ୍ରପାକ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ମ୍ଲେଚ୍ଛବିଶେଷ ।

ତ୍ରପାରଣ୍ଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରପା-ରଣ୍ଡ୍-ଅ) ସ୍ତ୍ରୀ; ବେଶ୍ୟା ।

ତ୍ରପିତ, ବିଂ. (ତ୍ରପ୍-ତ) ଲଜ୍ଜିତ ।

ତ୍ରପିଷ୍ଠ, ତ୍ରପୀୟାନ୍, ବିଂ. (ତ୍ରପ-ଇଷ୍ଠ, ଈୟସ୍) ଅତିଶୟ ଲଜ୍ଜିତ ।

ତ୍ରପୁଷ, ବି. ନ. (ତ୍ରପ-ଉଷ) କର୍କଟୀ । ପୁଂ. ତଦ୍ବୃକ୍ଷ; ଟିନ । ସ୍ତ୍ରୀ. କାକୁଡ ଗଛ ।

ତ୍ରୟ, ବି. ନ. (ତ୍ରି-ଅୟ) ୩ ସଂଖ୍ୟା ।

ତ୍ରୟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ଅୟ-ଈ) ଋକ୍, ଯଜୁଃ, ସାମ ଏହି ତିନିବେଦ; ଗୃହିଣୀ; ବୁଦ୍ଧି; ସୋମରାଜୀ ବୃକ୍ଷ; ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ, ଶିବ ଏହି ତିନିମୂର୍ତ୍ତି; ଦୁର୍ଗା । ବିଂ. ତ୍ରିତ୍ୱସଂଖ୍ୟାବିଶିଷ୍ଟ ।

ତ୍ରୟୀତନୁ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରୟୀ-ତନୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଛି ଯେ ସାମବେଦ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବେଦାଂଶ ସୂର୍ଯ୍ୟଠାରୁ ପ୍ରସୃତ ହୋଇଅଛି ।

ତ୍ରୟୀଧର୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରୟୀ-ଧର୍ମ) ଋକ୍, ଯଜୁଃ, ସାମ ଏହି ତିନିବେଦର ଧର୍ମକାଣ୍ଡ ।

ତ୍ରୟୀମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରୟୀ-ମୁଖ) ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ତ୍ରୟୋଦଶ, ବିଂ. (ତ୍ରି-ଦଶନ୍-ଅ) ତେରସଂଖ୍ୟାର ପୂରଣବାଚକ ।

ତ୍ରୟୋଦଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରିଦଶନ୍-ଅ-ଈ) ତିଥି-ବିଶେଷ ।

ତ୍ରସ, ବିଂ. (ତ୍ରସ୍-ଅ) ଚଳ; ଗମନଶୀଳ । ନ. ଭୟଙ୍କର ବନ ।

ତ୍ରସର, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରସ୍-ଅର) ତନ୍ତୁବାୟର ତୁରୀ ।

ତ୍ରସରେଣୁ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରସ୍—ଗମନଶୀଳ କମ୍ପ୍ରା ତ୍ରିସ୍ଥାନରେ ତ୍ରସ୍-ରେଣୁ) ସୂକ୍ଷ୍ମକଣା; ଛିଦ୍ରାଗତ ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣରେ ଯାହା ଦୃଷ୍ଟ ହୁଏ; ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ-ବିଶେଷ ।

ତ୍ରସ୍ତ, ବିଂ. (ତ୍ରସ୍-ତ) ଚକିତ, ଭୀତ, ଭୀରୁ; ବିଚଳିତ, କମ୍ପିତ ।

ତ୍ରସ୍ନୁ, ବିଂ. (ତ୍ରସ୍-ନୁ) ତ୍ରାସଯୁକ୍ତ, ଭୀରୁ; ଦ୍ରୁତ; ଚକିତ ।

ତ୍ରାଣ, ବି. ନ. (ତ୍ରୈ-ଅନ) ରକ୍ଷା, ଉଦ୍ଧାର । ବିଂ. ରକ୍ଷକ ।

ତ୍ରାତ, ବିଂ. (ତ୍ରୈ-ତ) ରକ୍ଷିତ ।

ତ୍ରାତା, ବିଂ, (ତ୍ରୈ-ତୃ) ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା, ଉଦ୍ଧାରକର୍ତ୍ତା, ପାଳକ ।

ତ୍ରାୟମାଣ, ବିଂ (ତ୍ରୈ-ଆନ) ତ୍ରାଣକାରୀ, ଯାହାଙ୍କୁ ତ୍ରାଣ ବା ରକ୍ଷା କରା ଯାଉଅଛି । ସ୍ତ୍ରୀ. ଲତା-ବିଶେଷ ।

ତ୍ରାସ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରସ୍-ଅ) ଭୟ, ଶଙ୍କା; ସାଧ୍ୱସ; ମଣିରଦୋଷ; କଳଙ୍କ ।

ତ୍ରାସିତ, ବିଂ, (ତ୍ରସ୍-ତ) ବିଭୀଷିତ ।

ତ୍ରାହି, କ୍ରି. (ତ୍ରୈ ହି) ରକ୍ଷାକର, ଯଥା,

"ତ୍ରାହି ରବରେ ଗଗନ ସ୍ତମ୍ଭିତପ୍ରାୟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।"
ପ୍ର. ମା ।

ତ୍ରି, ବିଂ. (ତୃ-ଇ) ସଂଖ୍ୟା ବିଶେଷ, ୩; ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷାରେ ଏହାର ସୌସାଦୃଶ୍ୟ ଦେଖ, ଯଥା, ସଂସ୍କୃତ—ତ୍ରି, ଗ୍ରୀକ୍—ଟ୍ରାଇସ୍ ଲାଟିନ୍—ଟ୍ରେସ୍, ଜର୍ମାନ୍—ଡ୍ରାଇ, ଇଂରାଜୀ—ଥ୍ରି, ବଙ୍ଗଳା—ତିନ ।

ତ୍ରିଂଶ, ବିଂ. (ତ୍ରିଂଶତ୍-ଅ) ୩୦ ସଂଖ୍ୟାର ପୂରଣ ।

ତ୍ରିଂଶତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରିଂ-ଦଶନ୍) ୩୦ ସଂଖ୍ୟା ।

ତ୍ରିକ, ବି. (ତ୍ରି-କ) ପୃଷ୍ଠ ବଂଶର ନିମ୍ନ; କଟି; ତେ-ମୁହାଣି ଛକ ସ୍ଥାନ ।

ତ୍ରିକଟୁ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରି-କଟୁ) ଶୁଣ୍ଠି, ପିପ୍ପଳୀ, ଗୋଲମରିଚ ।

ତ୍ରିକର୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରି-କର୍ମନ୍) ଦାନ, ଯଜ୍ଞ, ଅଧ୍ୟୟନ ନିଷ୍ଠ ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ତ୍ରିକାଳ, ବି. ନ. (ତ୍ରି-କାଳ) ପ୍ରାତଃ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ, ସାୟାହ୍ନ; ଭୂତ, ଭବିଷ୍ୟତ୍, ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ତ୍ରିକାଳଜ୍ଞ, ବିଂ. (ତ୍ରିକାଳ-ଜ୍ଞା-ଅ) କାଳତ୍ରୟଦର୍ଶୀ, ଭୂତ, ଭବିଷ୍ୟତ୍, ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ତିନି କାଳର କଥାକୁ ଯେ ଜାଣେ ।

ତ୍ରିକାଳଦର୍ଶୀ, ବିଂ. (ତ୍ରିକାଳ-ଦର୍ଶିନ୍) ତ୍ରିକାଳଜ୍ଞ । ବି. ପୁଂ. ଋଷି, ମୁନି ।

ତ୍ରିକୁଳ, ବି. (ତ୍ରି-କୁଳ) ପିତୃକୁଳ, ମାତୃକୁଳ ଓ ଶ୍ୱଶୁରକୁଳ ।

ତ୍ରିକୂଟ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରି-କୂଟ) କେରଳ ଦେଶର ପର୍ବତ-ବିଶେଷ; ଯାହାର ଉପରେ ଲଙ୍କା ନଗରୀ । ନ. ସାମୁଦ୍ରିକ ଲବଣ, ସୈନ୍ଧବଲୁଣ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଭୈରବୀ-ବିଶେଷ ।

ତ୍ରିକୋଣ, ବିଂ. (ତ୍ରି-କୋଣ) ତିନି କୋଣବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ।

ତ୍ରିକୋଣମଣ୍ଡଳଭୂମି, ବି. ନଦୀ ମୁହାଣ ସ୍ଥିତ ଦ୍ୱୀପ ।

ତ୍ରିକୋଣମିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରିକୋଣ-ମା-କ୍ତି) ତ୍ରିକୋଣ ବସ୍ତୁର ପରିମାପକ ବିଦ୍ୟା ।

ତ୍ରିଖ, ବି. ନ. (ତ୍ରି ଖ) ଶଣା; ସୀସା; ଟିନ ।

ତ୍ରିଗଣ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଗଣ) ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଏହି ତିନି ତ୍ରିବର୍ଗ ।

ତ୍ରିଗର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଗର୍ତ୍ତ) ଗଣିତବିଶେଷ; ଲାହୋର ସନ୍ନିହିତ ଦେଶବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଭୋଗାଭିଳାଷିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ । ବିଂ. ତ୍ରିଗର୍ତ୍ତ ଦେଶବାସୀ ।

ତ୍ରିଗୁଣ, ବି. ନ. (ତ୍ରି-ଗୁଣ) ସତ୍ତ୍ୱ ରଜଃ ତମ ଏହି ୩ ପ୍ରକାର ଗୁଣ; ସୁଖ, ଦୁଃଖ ଓ ମୋହ ଏହି ତିନି ଗୁଣ, ଯଥା,

"ତ୍ରିଗୁଣ ରଜ୍ଜୁ କରେ ଧର, ମୃଗ ନୟନ୍ତ୍ର ନରହର ।"

ବିଂ, ତିନଥର ଗୁଣିତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ତ୍ରିଗୁଣାତ୍ମକ, ବିଂ. (ତ୍ରିଗୁଣ-ଆତ୍ମନ୍-କ) ଗୁଣତ୍ରୟ-ବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହାର ତିନିଗୁଣ ଅଛି ।

ତ୍ରିଗୁଣିତ, ବିଂ. (ତ୍ରିଗୁଣ-ଇତ) ତ୍ରିରାବୃତ୍ତ, ତିନବାର ଗୁଣିତ ।

ତ୍ରିଜଗତ୍, ବି. ନ. (ତ୍ରି-ଜଗତ୍) ତ୍ରିଭୁବନ, ସ୍ୱର୍ଗ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ପାତାଳ ।

ତ୍ରିଜଟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରାକ୍ଷସୀବିଶେଷ, ରାବଣାଳୟସ୍ଥ ଜାନକୀର ପକ୍ଷପାତିନୀ ରାକ୍ଷସୀ । ପୁଂ. ଶିବ; ବିଲ୍ୱବୃକ୍ଷ ।

ତ୍ରିଜାତକ, ବି. ନ. (ତ୍ରି-ଜାତ-କ) ଜାଇତ୍ରୀ, ଅଳାଇଚ ଓ ତେଜପତ୍ର ।

ତ୍ରିତୟ, ତ୍ରିତୟୀ, } ବିଂ. (ତ୍ରି-ତୟ) ତିନି ସଂଖ୍ୟାଯୁକ୍ତ ।

ତ୍ରିତାପ, ବି. ନ. (ତ୍ରି-ତାପ) ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ଆଧିଦୈବିକ ଏବଂ ଆଧିଭୌତିକ ଏହି ତିନି ପ୍ରକାର ତାପ ।

ତ୍ରିଦଣ୍ଡ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ଦଣ୍ଡ) ବାକ୍‌ଦଣ୍ଡ, ମନୋଦଣ୍ଡ, କାୟଦଣ୍ଡ ଏହି ତିନି ପ୍ରକାର ।

ତ୍ରିଦଣ୍ଡୀ, ବଂ. (ତ୍ରିଦଣ୍ଡ-ଇନ୍) ତ୍ରିଦଣ୍ଡଧାରୀ; ସନ୍ୟାସୀ-ବିଶେଷ ।

ତ୍ରିଦଶ, ବ. (ତ୍ରି-ଦଶ) ଦେବତା, ଅମର । ବଂ. ତ୍ରିଂଶସଂଖ୍ୟକ ।

ତ୍ରିଦଶଗୁରୁ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିଦଶ-ଗୁରୁ) ଦେବଗୁରୁ, ବୃହସ୍ପତି ।

ତ୍ରିଦଶଗୋପ, ବ. ପୁଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ କୀଟବିଶେଷ, ସାଧବବୋହୂ ପୋକ ।

ତ୍ରିଦଶପତି, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିଦଶ-ପତି) ଇନ୍ଦ୍ର, ଦେବରାଜ ।

ତ୍ରିଦଶମଞ୍ଜରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରିଦଶ-ମଞ୍ଜରୀ) ତୁଳସୀ ।

ତ୍ରିଦଶାଧିପ, } ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିଦଶ-ଅଧିପ, ଅଧି-
ତ୍ରିଦଶାଧିପତି, } ପତି) ଇନ୍ଦ୍ର ।

ତ୍ରିଦଶାୟୁଧ, ବ. ନ. (ତ୍ରିଦଶ-ଆୟୁଧ) ଅଶନି, ବଜ୍ର; ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ ।

ତ୍ରିଦଶାରି, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିଦଶ-ଅରି) ଅସୁର, ଦୈତ୍ୟ, ଦାନବ ।

ତ୍ରିଦଶାଳୟ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିଦଶ-ଆଳୟ) ସ୍ୱର୍ଗ; ସୁମେରୁ ।

ତ୍ରିଦଶାହାର, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିଦଶ-ଆହାର) ଅମୃତ, ସୁଧା ।

ତ୍ରିଦିବ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ତ୍ରି-ଦିବ୍-ଅ) ସ୍ୱର୍ଗ; ଆକାଶ; ସ୍ତ୍ରୀ, ନଦୀବିଶେଷ ।

ତ୍ରିଦିବେଶ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିଦିବ-ଈଶ) ଦେବତା, ଅମର ।

ତ୍ରିଦୋଷ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଦୋଷ) ବାତ, ପିତ୍ତ, କଫ ଏହି ତ୍ରିଦୋଷ ।

ତ୍ରିଧା, ତ୍ରିବିଧ, ଅଂ. (ତ୍ରି-ଧା, ବିଧ) ତିନି ପ୍ରକାର, ତିନିଖଣ୍ଡ, ତିନିବାର ।

ତ୍ରିଧାତୁ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଧାତୁ) ଗଣେଶ । ନ. ଧାତୁତ୍ରୟ ।

ତ୍ରିଧାମ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଧାମନ୍) ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ଅଗ୍ନି; ମୃତ୍ୟୁ । ବ. ତ୍ରିସଂଖ୍ୟାନ୍ୱିତ ।

ତ୍ରିନୟନ, ତ୍ରିନେତ୍ର, ତ୍ରିଲୋଚନ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ନୟନ, ନେତ୍ର, ଲୋଚନ) ଶିବ, ମହାଦେବ, ଶଙ୍କର; ପୂର୍ବେ ପାର୍ବତୀ ଦେବୀ ଶିବଙ୍କର ନେତ୍ର ଦ୍ୱୟ ସମାବୃତ କରିବାରୁ ସମସ୍ତ ଜଗତ ଅନ୍ଧକାରରେ ସମାଚ୍ଛନ୍ନ ହେଲା; ସେହି ସମୟରେ ସୃଷ୍ଟିରକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ଶିବଙ୍କ ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ ଅତିଶୟ ତେଜୋ-ମୟାନ୍ ତୃତୀୟ ନେତ୍ର ପ୍ରାଦୁର୍ଭୂତ ହେଲା ।

ତ୍ରିନୟନା, ତ୍ରିନେତ୍ରା, ତ୍ରିଲୋଚନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ନୟନ, ନେତ୍ର, ଲୋଚନ-ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗେ ଆ) ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା, ଭବାନୀ, ଅମ୍ବିକା ।

ତ୍ରିନେତ୍ରଚୂଡାମଣି, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିନେତ୍ର-ଚୂଡାମଣି) ଚନ୍ଦ୍ର ।

ତ୍ରିପକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ପକ୍ଷ) ତୃତୀୟପକ୍ଷ ।

ତ୍ରିପତାକ, ବଂ. (ତ୍ରି-ପତାକ) ତିନିପତାକାବିଶିଷ୍ଟ । ପୁଂ. ମଧ୍ୟମା ଓ ଅନାମିକା ବ୍ୟତୀତ ଉନ୍ନତାଙ୍ଗୁଳି ଏୟହସ୍ତ । ବ. ନ. ରେଖାତ୍ରୟାଙ୍କିତ ଲଲାଟ-ଦେଶ ।

ତ୍ରିପତ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ପତ୍ର) ବେଲଗଛ । ବଂ. ପତ୍ର ତ୍ରୟବିଶିଷ୍ଟ ।

ତ୍ରିପଥ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ପଥ) ତ୍ରିମାର୍ଗ ।

ତ୍ରିପଥଗା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରିପଥ-ଗ) ତ୍ରିପଥଗାମିନୀ ଗଙ୍ଗା ।

ତ୍ରିପଦୀ, ତ୍ରିପଦିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ପଦ୍-ଈ, ତ୍ରି-ପଦ୍-ଇକ-ଆ) ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ, ଯେଉଁ ଛନ୍ଦରେ ଶ୍ଳୋକର ଅର୍ଦ୍ଧଭାଗ ତିନିଅଂଶରେ ବିଭକ୍ତ ଥାଏ; ଟିପେଇ । ହସ୍ତୀର ପାଦବନ୍ଧନ ରଜ୍ଜୁ, ଶୃଙ୍ଖଳାଦି ।

ତ୍ରିପର୍ଣ୍ଣ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ପର୍ଣ୍ଣ) ପଲାଶ ବୃକ୍ଷ । ବଂ. ଯାହାର ତିନିଟି ପତ୍ରଅଛି ।

ତ୍ରିପାଦ୍, } ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ପାଦ୍, ପାଦ) ତ୍ରିବି-
ତ୍ରିପାଦ, } କ୍ରମ; ବାମନଦେବ; ବିଷ୍ଣୁ । ବଂ. ତ୍ରିପାଦ ବିଶିଷ୍ଟ ।

ତ୍ରିପିଷ୍ଟପ, ତ୍ରିବିଷ୍ଟପ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ପିଷ୍ଟପ, ବିଷ୍ଟପ) ତ୍ରିଲୋକ; ସ୍ୱର୍ଗ; ତ୍ରିଭୁବନ ।

ତ୍ରିପୁଟ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ପୁଟ) ତଟ, ତୀର; ଖେସାରିଡାଲି; ଶର; ତାଳ । ସ୍ତ୍ରୀ. ମଲ୍ଲିକା; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଲାଇଚ ।

ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ର, ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରକ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ପୁଣ୍ଡ୍ର, କ) ଭସ୍ମାଦିକୃତ କପାଳସ୍ଥ ତିର୍ଯ୍ୟକ୍‌ରେଖା ।

ତ୍ରିପୁରଘ୍ନ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିପୁର-ହନ-ଅ) ତ୍ରିପୁରହନ୍ତା ମହାଦେବ ।

ତ୍ରିପୁରଦହନ, ତ୍ରିପୁରାନ୍ତକ, ତ୍ରିପୁରାରି, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିପୁର-ଦହ-ଅନ, ଅନ୍ତ-କ, ଅରି) ଶିବ, ମହାଦେବ, ତ୍ରିନେତ୍ର, ଶୂଳପାଣି ।

ତ୍ରିଫଳା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ଫଳ-ଆ) ହରଡ଼ା, ବାହାଡ଼ା, ଅଁଏଳା ଏହି ତିନିଫଳ ।

ତ୍ରିବଳି, ତ୍ରିବଳୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି ବଳି, ବଳୀ) ଉଦର ଓ କଣ୍ଠାଦିର ମାଂସ ସଙ୍କୋଚ ଜନିତ ରେଖାତ୍ରୟ ।

ତ୍ରିଭଙ୍ଗ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ଭଙ୍ଗ) ସୁରତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ରତିକ୍ରୀଡ଼ା ।

ତ୍ରିଭୁଜ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଭୁଜ) ତ୍ରିକୋଣକ୍ଷେତ୍ର, ତିନିଗୋଟି ସରଳରେଖାଦ୍ୱାରା ଆବୃତକ୍ଷେତ୍ର ।

ତ୍ରିଭୁବନ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ଭୁବନ) ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଓ ପାତାଳ ।

ତ୍ରିମଦ, ବ. ପୁଂ (ତ୍ରି-ମଦ) ବିଦ୍ୟାମଦ, ଧନମଦ ଓ ଆଭିଜାତ୍ୟମଦ ।

ତ୍ରିମଧୁ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ମଧୁ) ଋଗ୍ବେଦର ଅଂଶବିଶେଷ । ନ. ଘୃତ, ମଧୁ ଓ ଚିନି ।

ତ୍ରିମାର୍ଗଗା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରିମାର୍ଗ-ଗମ୍-ଅ) ତ୍ରିପଥଗା, ଗଙ୍ଗା ।

ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତି, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ମୂର୍ତ୍ତି) ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ ଓ ମହେଶ୍ୱର ।

ତ୍ର୍ୟମ୍ବକ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି—ତିନି-ଅମ୍ବକ—ନେତ୍ର) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ତ୍ରିଯାମକ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ଯମ୍-ଅକ) କଲୁଷ, ପାପ ।

ତ୍ରିଯାମା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ଯାମ) ରାତ୍ରି; ଯମୁନାନଦୀ; ହରିଦ୍ରା ।

ତ୍ରିରାତ୍ର, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ରାତ୍ରି) ୩ ରାତ୍ରି, ରାତ୍ରିସହ ଦିବସତ୍ରୟ ।

ତ୍ରିଲିଙ୍ଗ, ବିଂ. (ତ୍ରି-ଲିଙ୍ଗ) ପୁଂଲିଙ୍ଗ, ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ଓ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗ; ଅହଙ୍କାରାଦି ।

ତ୍ରିଲୋକ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ଲୋକ) ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଓ ପାତାଳ ।

ତ୍ରିଲୋକୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ଲୋକ-ଈ) ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଓ ପାତାଳ ।

ତ୍ରିଲୋକେଶ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିଲୋକ-ଈଶ) ଶିବ; ବିଷ୍ଣୁ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ତ୍ରିଲୋକର ଅଧିପତି ।

ତ୍ରିଲୋଚନ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଲୋଚନ) ମହାଦେବ ।

ତ୍ରିବର୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ବର୍ଗ) ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ ଓ କାମ ଏହି ତିନି; ତ୍ରିଫଳା; ତ୍ରିକଟୁ ।

ତ୍ରିବର୍ଣ୍ଣିକ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ବର୍ଣ୍ଣ-କ) ବ୍ରାହ୍ମଣ, କ୍ଷତ୍ରିୟ, ବୈଶ୍ୟ ଏହି ତିନିବର୍ଣ୍ଣ; ତ୍ରିଫଳା; ତ୍ରିକଟୁ ।

ତ୍ରିବର୍ଷିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ବର୍ଷ-ଇକ) ୩ ବର୍ଷବୟସ୍କା-ଗାଈ, ତ୍ରିହାୟଣୀ ।

ତ୍ରିବିକ୍ରମ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ବିକ୍ରମ) ବାମନରୂପୀ ବିଷ୍ଣୁ ଏ ତିନିପଦ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ, ଓ ପାତାଳକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ ।

ତ୍ରିବିଦ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ବିଦ୍ୟା) ବେଦର ଶାଖାତ୍ରୟ ।

ତ୍ରିବିଧ, ବିଂ. (ତ୍ରି ବିଧ) ତିନି ପ୍ରକାର, ତ୍ରିଧା ।

ତ୍ରିବେଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ବେଣୀ) ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଗଙ୍ଗା, ଯମୁନା ଓ ସରସ୍ୱତୀର ଯୋଗ ହୋଇ ଅଛି ।

ତ୍ରିବେଣୁ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ବେଣୁ) ରଥମୁଖସ୍ଥ ଅବୟବ ବିଶେଷ ।

ତ୍ରିବେଦୀ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିବେଦ୍-ଇନ୍) ଋକ୍, ଯଜୁଃ, ସାମ ଏହି ତିନି ବେଦ ଜ୍ଞାତାବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ତ୍ରିଶଙ୍କୁ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଶଙ୍କୁ) ଚାତକପକ୍ଷୀ; ଖଦ୍ୟୋତ; ଶଲଭ; ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧନୃପ ।

ତ୍ରିଶଙ୍କୁଯାଜୀ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିଶଙ୍କୁ-ଯାଜିନ୍) ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର-ଋଷି ।

ତ୍ରିଶତ, ବ. ନ. ତିନିଶତ, ୩୦୦ ।

ତ୍ରିଶିଖ, ତ୍ରିଶିଖା, } ବ. ପୁଂ. ରାବଣରପୁତ୍ର । ନ. ତ୍ରିଶୂଳ; କିରୀଟ । ବିଂ. ଶାଖାତ୍ରୟ ଯୁକ୍ତ ।

ତ୍ରିଶିରାଃ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଶିରସ୍) କୁବେର; ରାକ୍ଷସ-ବିଶେଷ; ଜଡଅ; ତ୍ରିମସ୍ତକ ।

ତ୍ରିଶୀର୍ଷକ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ଶୀର୍ଷକ) ତ୍ରିଫଳକଯୁକ୍ତ ଅସ୍ତ୍ର, ତ୍ରିଶୂଳ ।

ତ୍ରିଶୂଳ, ବ. ନ. ଶିବଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ର ।

ତ୍ରିଶୂଳୀ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିଶୂଳ-ଇନ୍) ଶିବ । ବିଂ. ତ୍ରିଶୂଳ-ଧାରୀ ।

ତ୍ରିଶୃଙ୍ଗ, ବ. (ତ୍ରି-ଶୃଙ୍ଗ) ତ୍ରିକୂଟ ପର୍ବତ, ତ୍ରିକୋଣ ।

ତ୍ରିଷ୍ଟୁଭ୍, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ସ୍ତୁମ୍ଭ୍-ଅ) ୧୧ ଅକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋ-ବିଶେଷ ।

ତ୍ରିସନ୍ଧ୍ୟ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ସନ୍ଧ୍ୟା) ପ୍ରାତଃ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଓ ସାୟଂକାଳ ।

ତ୍ରିସପ୍ତ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ସପ୍ତ) ୭ର ୩ଗୁଣ, ଏକବିଂଶତି ସଂଖ୍ୟକ ।

ତ୍ରିସପ୍ତତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ତିନି ଅଧିକ ସପ୍ତତି, ୭୩ ।

ତ୍ରିଷବନ, ତ୍ରିସବନ, } ବ. ନ. (ତ୍ରି-ସବନ) ତ୍ରୈକାଳିକ ସ୍ନାନ, ତ୍ରିସନ୍ଧ୍ୟା ସ୍ନାନ ।

ତ୍ରିସର, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ସୃ-ଅ) ତିଳମିଶ୍ରିତ ଅନ୍ନ ।

ତ୍ରିସରକ, ବ. ପୁଂ. ତିନିଥର ମଧୁପାନ ।

ତ୍ରିସ୍ରୋତାଃ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭାଗୀରଥୀ, ଗଙ୍ଗା, ତ୍ରିପଥଗା ।

ତ୍ରିହାୟଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ହାୟନ-ଈ) ୩ ବର୍ଷ ବୟସ୍କା ଗାଭୀ; ଦ୍ରୌପଦୀ ।

ତ୍ରୁଟି, ତ୍ରୁଟୀ, ବ. (ତ୍ରୁଟ୍-ଇ, ଈ) ନ୍ୟୂନତା, ଅପଚୟ, କ୍ଷତ, ହାନି; ସଂଶୟ; ପଞ୍ଚକ୍ଷଣ ପରିମିତକାଳ; ଶ୍ଳେଷ ଅଳଙ୍କାର ।

ତ୍ରୁଟିତ, ବିଂ. (ତ୍ରୁଟି-ତ) ଛିନ୍ନ; ଭଗ୍ନ; ସ୍ଖଳିତ; ଗଳିତ ।

ତ୍ରୁଟିବୀଜ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରୁଟି-ବୀଜ) ସାରୁ ।

ତ୍ରେତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ରି-ଇତ-ଆ) ଦ୍ୱିତୀୟଯୁଗ ; ଦକ୍ଷିଣ, ଗାର୍ହପତ୍ୟ, ଆହବନୀୟ ଏହି ତିନିପ୍ରକାର ଅଗ୍ନି ।

ତ୍ରେଧା, ତ୍ରୈଧା, ଅଂ. (ତ୍ରି-ଧା) ତିନିପ୍ରକାର, ତିନି-ବାର ।

ତ୍ରୈକାଳିକ, ବିଂ. (ତ୍ରିକାଳ-ଇକ) ତ୍ରିକାଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ପ୍ରାତଃ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଓ ସାୟଂ କାଳରେ ଯାହା ଘଟେ; ଭୂତ, ଭବିଷ୍ୟତ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ତ୍ରୈଗୁଣ୍ୟ, ବ. ନ. (ତ୍ରିଗୁଣ-ଯ) ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜଃ, ତମ ଏହି ତିନି ଗୁଣର ସମଷ୍ଟି; ତିନିଗୁଣ କରିବା ।

ତ୍ରୈଧାତୁକ, ବିଂ. (ତ୍ରିଧାତୁ-କ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ରୌପ୍ୟ ଓ ତାମ୍ର ଏହି ତିନି ଧାତୁରେ ନିର୍ମିତ ।

ତ୍ରୈମାତୁର, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିମାତୃ-ଉର୍-ଅ) ତିନି ମାତାର ପୁତ୍ର, କୌଶଲ୍ୟା ଓ କୈକେୟୀ ପ୍ରଦତ୍ତ ପାୟସାଂଶ ଭୋଜନ କରି ସୁମିତ୍ରା ଯାହାଙ୍କୁ ଗର୍ଭରେ ଧାରଣ କରିଥିଲେ, ଲକ୍ଷ୍ମଣ ।

ତ୍ରୈମାସିକ, ବିଂ. (ତ୍ରିମାସ-ଇକ) ତିନି ମାସରେ ଯାହା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ତ୍ରିମାସଜ ।

ତ୍ରୈରାଶିକ, ବ. ନ. (ତ୍ରି-ରାଶି-ଇକ) ତିନି ରାଶି ଜଣା ଥିଲେ ଚତୁର୍ଥ ରାଶି ବାହାର କରିବାର ଗଣି-ତିକ ନିୟମବିଶେଷ ।

ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ, ବ. ନ. (ତ୍ରିଲୋକୀ-ଯ) ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଓ ପାତାଳ ।

ତ୍ରୈବର୍ଗିକ, ତ୍ରୈବର୍ଗ୍ୟ, } ବିଂ. (ତ୍ରିବର୍ଗ-ଇକ, ଯ) ଧର୍ମାର୍ଥ କାମ-ସାଧକ ।

ତ୍ରୈବାର୍ଷିକ, ବିଂ. (ତ୍ରିବର୍ଷ-ଇକ) ତ୍ରିବର୍ଷଭୂତ, ତିନି ବର୍ଷର ବ୍ୟାପୀ ।

ତ୍ରୈବିଦ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରିବିଦ୍ୟା-ଅ) ତ୍ରିବେଦୀ, ତିନି ବେଦ ବେତ୍ତା ।

ତ୍ରୈବିଧ୍ୟ, ବ. ନ. (ତ୍ରିବିଧ-ଯ) ତିନିପ୍ରକାର ।

ତ୍ରୋଟକ, ବିଂ. (ତ୍ରୁଟ୍-ଅକ) ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଛେଦନ କରାଯାଏ । ବ. ନ. ନାଟ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ, ଯଥା, ବିକ୍ରମୋର୍ବ୍ବଶୀ ।

ତ୍ର୍ୟଂଶ, ବ. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଅଂଶ) ତୃତୀୟ ଅଂଶ ।

ତ୍ର୍ୟମ୍ବକ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଅମ୍ବ-ଅକ) ଶିବ, ତ୍ରିଲୋଚନ ।

ତ୍ର୍ୟମ୍ବକସଖ, ବି. ପୁଂ. ଯକ୍ଷରାଜ, କୁବେର ।

ତ୍ର୍ୟହସ୍ପର୍ଶ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ରି-ଅହନ୍-ସ୍ପର୍ଶ) ଏକଦିନରେ ତିନି ତିଥିର ମିଳନ ।

ତ୍ର୍ୟାହିକ, ବିଂ. (ତ୍ରି-ଅହନ୍-ଇକ) ତୃତୀୟ ଦିନରେ ଯାହା ହୁଏ, ତୃତୀୟ ଦିବସ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ତ୍ୱ, ବିଂ. (ତନ୍-ଂ, ଅନ୍-ବ) ଅନ୍ୟ, ଭିନ୍ନ ।

ତ୍ୱକ୍, ସ୍ତ୍ରୀ.
ତ୍ୱଚ୍, ନ.
ତ୍ୱଚ୍, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ତ୍ୱଚ୍-ଂ) ବଲ୍କଲ, ଚର୍ମ; ସ୍ପର୍ଶେନ୍ଦ୍ରିୟ; ଦାରୁଚିନି ।

ତ୍ୱକ୍ପତ୍ର, ବି. ନ. (ତ୍ୱକ୍-ପତ୍ର) ତେଜପତ୍ର; ଦାରୁଚିନି ।

ତ୍ୱକ୍ସାର, ତ୍ୱଚିସାର, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ୱକ୍-ସାର) ବଂଶ, ବାଉଁଶ; ଦାରୁଚିନି ।

ତ୍ୱଗଙ୍କୁର, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ୱକ୍-ଅଙ୍କୁର) ରୋମାଞ୍ଚ ।

ତ୍ୱଗ୍ଜ, ବି. ନ. (ତ୍ୱକ୍-ଜ) ରୋମ, ଲୋମ; ରୁଧିର, ରକ୍ତ ।

ତ୍ୱଗ୍ଦୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ୱକ୍-ଦୋଷ) କୁଷ୍ଠରୋଗ । ବିଂ. କୁଷ୍ଠରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ।

ତ୍ୱଦ୍, ବିଂ. (ତନ୍-ଂ) ଅନ୍ୟ, ଭିନ୍ନ; ଏକବଚନାନ୍ତ ଯୁଷ୍ମଦ୍ ବାଚକ ।

ତ୍ୱଦୀୟ, ବିଂ. (ତ୍ୱଦ୍-ଈୟ) ତୁମ୍ଭର, ତୁମ୍ଭସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ତ୍ୱଦ୍ବିଧ, ବିଂ. (ତ୍ୱଦ୍-ବିଧ) ତୁମ୍ଭପରି, ତୁମ୍ଭସଦୃଶ ।

ତ୍ୱରମାଣ, ବିଂ. (ତ୍ୱର-ଆନ) ସତ୍ୱର ।

ତ୍ୱରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ୱର୍-ଆ) ବେଗ, ଶୀଘ୍ରତା ।

ତ୍ୱରିତ, ବିଂ. (ତ୍ୱର୍-ତ) ସତ୍ୱର, ଶୀଘ୍ର, ଯଥା,

"ତ୍ୱରିତ ବଧୂ ମୋହ ବିନାଶ ଅଶେ,
ଶୀକର ଶୀତବାୟୁ ସେବିଲେ ପାଶେ ।"

ବ. ବ ।

ତ୍ୱାଦୃକ୍,
ତ୍ୱାଦୃଶ,
ତ୍ୱାଦୃକ୍ଷ, } ବିଂ. (ଯୁଷ୍ମଦ୍-ଦୃଶ, ଂ, ଅ) ତୁମ୍ଭ ସଦୃଶ ।

ତ୍ୱିଷ୍, ତ୍ୱିଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ତ୍ୱିଷ୍-ଂ) ତେଜଃ, କାନ୍ତି, ବର୍ଣ୍ଣ ।

ତ୍ୱିଷାମ୍ପତି, ବି. ପୁଂ. (ତ୍ୱିଷାଂ-ପତି) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ଗମନ୍ତ ଯେକାଳେ ସିନ୍ଧୁ ତ୍ୱିଷାମ୍ପତି,
ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ବର୍ତ୍ମେ କୁମାରୀ ବସତି ।"

ଅର୍କବୃକ୍ଷ ।

ଥ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣର ସପ୍ତଦଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଦନ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ପର୍ବତ; ରୋଗବିଶେଷ; ଚିହ୍ନ । ନ. ଭକ୍ଷଣ; ରକ୍ଷଣ; ଭୟ ।

ଥକା, ବି, (ସ୍ଥଗିତ ଶବ୍ଦଜ) ଅବସାଦ, କ୍ଳାନ୍ତି, ଶ୍ରାନ୍ତି । ବି.ଂ ଶ୍ରାନ୍ତ ।

ଥକାମରା, ବିଂ. (ସ୍ଥଗିତ ଶବ୍ଦଜ) ଅବସନ୍ନ, କ୍ଳାନ୍ତ, ଶ୍ରାନ୍ତ ।

ଥକିଯିବାର, କ୍ରି. (ସ୍ଥଗିତ ଶବ୍ଦଜ) ରହିଯିବାର, ଅବସନ୍ନ ହେବାର ।

ଥଙ୍ଗଥଙ୍ଗ, (ଦେଶଜ) ରହି ୨ ହେବା ।

ଥଟା, ଥଟ୍ଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ପରିହାସ ।

ଥଟାରି, ବି, (ଦେଶଜ) ଜାତିବିଶେଷ, ଯେଉଁ ଜାତି କଂସା ଏବଂ ପିତ୍ତଳ ନିର୍ମିତ ପାତ୍ର ଓ ଅଳଙ୍କାରାଦି ପ୍ରସ୍ତୁତ ଏବଂ କାରବାର କରନ୍ତି ।

ଥଣ୍ଡା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଶୀତଳ, ଉତ୍ତାପହୀନ ।

ଥଣ୍ଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ଚଞ୍ଚୁ ।

ଥନ, ବି. (ସ୍ତନର ଅପଭ୍ରଂଶ) କୁଚ, ପୟୋଧର, ଯଥା,

"କୋଇଲିରେ ଥନ ଲାଗି କ୍ଷୀରପାନ ଦେଇ,
ଥବର କାଳକୁ ଯନ୍ତ୍ର ଦେଖି ନ ପାରଇଲେ ।"

ଥନଥନ, ବି. (ଦେଶଜ) ଚକ୍ଷୁର ଲୋତକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବସ୍ଥା ।

ଥନହରା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସ୍ତନରୋଗବିଶେଷ ।

ଥନ୍ତରା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅକର୍ମଣ୍ୟ, ନିସ୍ତେଜ; ଦାନ୍ତ ବାମୁନ ହୀନ ।

ଥନ୍ତଲ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମୋଟା, କେବଳ ପେଟ ପ୍ରତି ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

ଥପଥପ, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ଜଳାଦି ତରଳପଦାର୍ଥର ବିନ୍ଦୁ ୨ ପତନର ଶବ୍ଦ ।

ଥବିର, ବିଂ. (ସ୍ଥବିର ଶବ୍ଦଜ) ବୃଦ୍ଧ, ଯଥା,
"ଥବିର କାଳକୁ ସୁନ୍ଦ ଦେଖି ନ ପାରିଲେଁ କୋଇଲି ।"

ଥମିବା, କ୍ରି. (ସ୍ତମ୍ଭ ଶବ୍ଦଜ) ଥକିବା, ରହିଯିବା ।

ଥୟ, ବିଂ. (ସ୍ଥା ଧାତୁଜ) ସ୍ଥିର, ଯଥା,
"ତାପ ତପୋବନ୍ତଙ୍କ ଥୟ ନୋହିଲା ।"

ଥର, ବି. ବାର; କମ୍ପ, ଯଥା,
"ଦିନେ ମୋ କେନ୍ଦ୍ରପଥରେ,
ପଡଗଲେ ବାଙ୍କ ଚୂଳିଯ଼ା ଥରେ,
ଆଜ ଯାଏ ମୋ ହୃଦୟ ଥରେ ।"
ବ. ଚି ।

ଥରଥର, ବିଂ, (ଦେଶଜ) କମ୍ପାନ୍ୱିତ, କମ୍ପିତ, ଯଥା,
"ଲାଜେ ଭୟେ ଆହା ତହୁଁ ଫୁଲ ଥରଥରେ ।"

ଥଳ, ବି. (ସ୍ଥଳ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଶୁଖିଲା ସ୍ଥାନ ।

ଥଲଥଲିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଥକଥକିଆ, ମେଞ୍ଚା-ମେଞ୍ଚା ।

ଥଳି, ଥଳୀ, ବି. (ସ୍ଥଳୀ ଶବ୍ଦଜ) ମୁଣା ।

ଥାଉ, କ୍ରି. (ସ୍ଥା ଧାତୁଜ) ରହୁ, ଯଥା,
"ଥାଉପଛେ ତୁମ୍ଭ ଦେବା ନେବା ପଣ
ଦେଖିବା ସ୍ୱପନ ହେଲା ।"

ଥାକ, ବି. (ଯାବନିକ) ଶ୍ରେଣୀ, ଦଳ ।

ଥାକୁଲା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅତି ମୋଟା ।

ଥାଟ, ବି. (ପ୍ରା) ସୈନ୍ୟ, ଯଥା,
"ଶୁଣି ସେ ସ୍ନିହିଁଲା କାର ନିଜ ଥାଟ ଘଟ,
ଅସି ସହା ହୁଅ ଯାର ଅଛଇ ଶକଟ ।"
କ. ବ ।

କଙ୍କାଲ; ପ୍ରତିମାର ମେଢ ।

ଥାତି, ବି. (ସ୍ଥା ଧାତୁଜ) ପାଉଣା, ଜମା, ଗଚ୍ଛିତଧନ, ଯଥା,
"ଶୋଭା ବଣସ୍ୱକ ଥାତି ଭଣ୍ଡାର,
ଏ ବଣ ମୋହନ କେତେ ମାତର"

ଥାନ, ବି. (ସ୍ଥା ଧାତୁଜ) ଲୁଗାପ୍ରଭୃତିର ଥାନ; କେତେକ ପରିମାଣ ଜମି ।

ଥାପିବା, କ୍ରି. (ସ୍ଥାପନ ଶବ୍ଦଜ) ରଖିବା, ସ୍ଥାପନ କରିବା ।

ଥାଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାତୁ ଖୋଲରେ ନିର୍ମିତ ଭକ୍ଷା-ପାତ୍ର, ଯଥା,
"ଏ ସ୍ଥଳକୁ ସ୍ଥଳ, ପ୍ରେମବଯୋଗି ଯୋଗିଜନ ଥାଳ ।"

ଥାଳି, ଥାଳୀ, ବି. (ସ୍ଥାଲୀ ଶବ୍ଦଜ) ଧାତୁନିର୍ମିତ ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଥାଳିଆ, ବି. (ସ୍ଥାଲୀ ଶବ୍ଦଜ) ଛୋଟ ଥାଳି; ରେକାବ ।

ଥୁଆଥୋଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀର ପୁନର୍ବିବାହ; ବିଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥମାନ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ରଖିବା ।

ଥୁକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଛେପ ।

ଥୁକାର, ବି. (ଥୁତ୍କାର ଶବ୍ଦଜ) ଛେପ ପକାଇବା ।

ଥୁଣ୍ଟା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଶାଖାହୀନ ।

ଥେଣ୍ଟା, ବିଂ. (ହିନ୍ଦୀ, ଥେଣ୍ଟ ଶବ୍ଦଜ) ଅମାନିଆ, ଅବାଧ୍ୟ ।

ଥୋଇବା, କ୍ରି. (ସ୍ଥା ଧାତୁଜ) ରଖିବା, ଯଥା,
"ମନ କୃପଣକୁ ଯେଉଁ ଚରିତ ରତନ,
ଗଣ୍ଠି କରି ଥୋଇଅଛୁ କରି କି ଯତନ ।"

ଥୋକେ, ଥୋକାଏ, ବିଂ. କେତେକ, କେତେଗୁଡିଏ, ଯଥା,
"ଥୋକେ ପାକ ନାରିକେଳ ଶର୍କରି ସେବକ ହେ ।"

ଥୋଡ, ବି. (ଦେଶଜ) କେଣ୍ଡା; କଦଳୀଗଛର ମଞ୍ଜ; ବାହାର ନ ଥିବା କାନ୍ଦି ।

ଥୋଡ, ଥୋଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ଓଷ୍ଠ ।

ଥୋଡିଆ, ଥୋରିଆ, ବି. ନ. (ଦେଶଜ) ଯେଉଁ ଲୋକ ବଳଦଦ୍ୱାରା ଭାର ବହନ କରେ, ଜାତି-ବିଶେଷ, ଯଥା,
"ଥୋଡିଆ ବଳଦ ଉପରେ,
ପଲଣ ପକାଏ ସହରେ ।"

ଥୋଇଲି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ଦାସୀ, ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ । କ୍ରି. ରଖିଲି ।

ଥୋମଣି, ଥୋମୁଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ପଶୁମାନଙ୍କର ଓଷ୍ଠ ।

ଥୋପ, ବି. (ଦେଶଜ) ବନ୍ସି ଇତ୍ୟାଦିରେ ମତ୍ସ୍ୟାଦି ଧରିବା ନିମିତ୍ତ ଯେଉଁ ଆହାର ଦିଆଯାଏ, ଯଥା,
"କାସେ ଗଜ ମୋତିବର,
ଥୋପ ମେଲିଛି କି କାମ ଧୀବର ।"

ଥୋପା, ବ. (ସ୍ତବକ ଶବ୍ଦଜ) ଗୁଚ୍ଛ; କାନ୍ଦି; ଲୁହାର ମୁଗର ।

ଥୋପିପଡ଼ିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବୋହି ପଡ଼ିବା, ଯଥା,

"ଥୋପି ପଡ଼ୁଛି କ ରଙ୍ଗ ଅଧରୁ ।"

ଥୋବଗ, ବଂ. (ଦେଶଜ) ନିର୍ଲଜ୍ଜ । କ୍ରି. ଥକିଯିବା ।

ଥୋର, ଥୋରପାହାର, ବ. (ଦେଶଜ) ହସ୍ତୀଶୁଣ୍ଡ ।

—:୦:—

ଦ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଅଷ୍ଟାଦଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଦନ୍ତ । ବ. ନ. (ଦ=ଦାନ କରିବା, ଦୋ=ଛେଦନ କରିବା-ଅ) ପୁଂ. ପର୍ବତ; ଦାନ; ଛେଦ; ଭଗ କରଣ । ନ. କଦଳୀପତ୍ର ।

ଦଅଣା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୁଷ୍ପବିଶେଷ ।

ଦଇନୀ କରିବା, କ୍ରି. (ଦୈନ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ବିନତି କରିବା, ଯଥା,

"ମୁଁ ଦଇନୀ କରୁଛି ଗୁ କ ଯିବୁ ଯମୁନା ।"

ଦଉଡ଼ି, ବ. (ଦେଶଜ) ରଜ୍ଜୁ, ଯଥା,

"କଟିକି ପ୍ରେମ ବନ୍ଧା ଦଉଡ଼ି,
ଶିଥିଳ ହେଲେ ପ୍ରାଣ ଯାଏ ଛାଡ଼ି ।"

ଦଂଶକ, ବ. ପୁଂ. (ଦନ୍ଶ୍-ଅକ) ଡାଂଶ; ମଶା । ବଂ. ଦଂଶନକାରୀ ।

ଦଂଶନ, ବ. ପୁଂ. (ଦନ୍ଶ୍-ଅନ) ବନମକ୍ଷିକା; ଡାଂଶ; ଦନ୍ତ; ବର୍ମ; ଦୋଷ; ଖଣ୍ଡନ ।

ଦଂଶିତ, ବଂ. (ଦନ୍ଶ୍-ତ) ଦନ୍ତଦ୍ୱାରା ଖଣ୍ଡିତ ।

ଦଂଷ୍ଟ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଦନ୍ଶ୍-ତ୍ର) ଦନ୍ତ, ରଦନ ।

ଦଂଷ୍ଟ୍ରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦନ୍ଶ୍-ତ୍ର-ଆ) ବଡ଼ଦନ୍ତ ।

ଦଂଷ୍ଟ୍ରୀ, ବଂ. (ଦଂଷ୍ଟ୍ର-ଇନ୍) ବୃହଦ୍ଦନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ, ଦାନ୍ତୁଡ଼ା । ବ. ପୁଂ. ସର୍ପ; ବରାହ ।

ଦକ, ବ. ଭୟ; ଚିନ୍ତା ।

ଦକା, ବ. (ଦେଶଜ) ଡର, ଭୟ, ଚମକା ।

ଦକ୍ଷ, ବଂ. (ଦକ୍ଷ୍-ଅ) ସମର୍ଥ, ପଟୁ, ନିପୁଣ । ବ. ପୁଂ. ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ରାଜା; କୁକ୍କୁଟ; ମହାଦେବଙ୍କ ବୃଷଭ; ମୁନିବିଶେଷ । ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀ ।

ଦକ୍ଷକନ୍ୟା, ଦକ୍ଷଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦକ୍ଷ-କନ୍ୟା, ଜ କ+ଆ) ଦୁର୍ଗା; ସତୀ; ଅଶ୍ୱିନ୍ୟାଦି ସପ୍ତବିଂଶତି ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଦକ୍ଷତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦକ୍ଷ-ତା) ପଟୁତା, ନୈପୁଣ୍ୟ, କ୍ଷମତା ।

ଦକ୍ଷିଣ, ବଂ. (ଦକ୍ଷ୍-ଇନ) ଅନୁକୂଳ; ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟଯୁକ୍ତ; ପରଚ୍ଛନ୍ଦାନୁବର୍ତ୍ତୀ; ସରଳ, ଅକପଟ, ଉଦାର; ସମର୍ଥ, ଦକ୍ଷ, ନିପୁଣ; ଉତ୍ତରର ବିପରୀତ; ବାମେତର, ଡାହାଣ । ବ. ପୁଂ. ନାୟକବିଶେଷ, ସକଳ ନାୟିକା ସହିତ ଯେ ନାୟକର ସମାନ ଅନୁରାଗ ଥାଏ ।

ଦକ୍ଷିଣା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦକ୍ଷିଣ-ଆ) ପୁରୋହିତର ବେତନ, ଯଜ୍ଞାଦି କର୍ମାବସାନେ ଅନୁଷ୍ଠିତ କର୍ମର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା ନିମିତ୍ତ ଦାନ; ପୁରସ୍କାର; ଯଜ୍ଞପତ୍ନୀ; ଦକ୍ଷିଣଦିକ୍ ବା ଦେଶ; ଦେବୀବିଶେଷ ।

ଦକ୍ଷିଣାଗ୍ନି, ବ. ପୁଂ. (ଦକ୍ଷିଣ-ଅଗ୍ନି) ଅଧ୍ୱର୍ ପତ୍ନୀ, ଦକ୍ଷିଣଦିଗରେ ସ୍ଥାପନୀୟ ଯଜ୍ଞାଗ୍ନିବିଶେଷ ।

ଦକ୍ଷିଣାଚଳ, ବ. ପୁଂ. (ଦକ୍ଷିଣ-ଅଚଳ) ମଳୟ ପର୍ବତ ।

ଦକ୍ଷିଣାନିଳ, ବ. ପୁଂ. (ଦକ୍ଷିଣ-ଅନିଳ) ମଳୟ ସମୀରଣ ।

ଦକ୍ଷିଣାପଥ, ବ. ପୁଂ. (ଦକ୍ଷିଣା-ପଥ) ଦକ୍ଷିଣଦେଶ, ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ।

ଦକ୍ଷିଣାୟନ, ବ. ନ. (ଦକ୍ଷିଣ-ଅୟନ) ବିଷୁବରେଖାର ଦକ୍ଷିଣବର୍ତ୍ତୀ ସୂର୍ଯ୍ୟମାର୍ଗ ।

ଦକ୍ଷିଣାୟନାନ୍ତବୃତ୍ତ, ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦକ୍ଷିଣଦିଗ ଗତିର ସୀମା ନିରୂପକ ରେଖା ।

ଦକ୍ଷିଣାବର୍ତ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ଦକ୍ଷିଣ-ଆବର୍ତ୍ତ) ଶଙ୍ଖବିଶେଷ; ବିନ୍ଧ୍ୟଗିରିର ଦକ୍ଷିଣଦେଶ । ବଂ. ଯାହା ଦକ୍ଷିଣଦିଗକୁ ଝୁଙ୍କିଅଛି ।

ଦକ୍ଷିଣାଶାପତି, ବ. ପୁଂ. (ଦକ୍ଷିଣ-ଆଶା-ପତି) ଯମ; ଭୌମଗ୍ରହ ।

ଦଖଲ, ବ. (ଯାବନିକ) ଅଧିକାର ।

ଦଖଳା, ବଂ. (ଦେଶଜ) କର୍ଦ୍ଦମ, କାଦୁଅ ।

ଦଗା, ବ. (ଦେଶଜ) ଶଠତା ।

ଦଗାଦଆ, ଦଗାଦାର, ବିଂ. (ଯାବନକ) ଶଠ, ଠକ ।

ଦଙ୍ଗା, ବି. (ଯାବନକ) କଳହ ।

ଦଗ୍ଧ, ବିଂ. (ଦହ-ତ) ସନ୍ତପ୍ତ; ଭସ୍ମୀକୃତ ।

ଦଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଦଣ୍ଡ-ଅ) ଯଷ୍ଟି, । ପୁଂ. ଶାସନ, ଦମନ, ଶିକ୍ଷା ।

ଦଣ୍ଡକ, ବି. ପୁଂ. (ଦଣ୍ଡ-କ) ନୃପବିଶେଷ । ନ. ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

ଦଣ୍ଡକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦଣ୍ଡ-କ-ଆ) ଦେଶବିଶେଷ, ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟ ନାମକ ବନ ଅଛି ।

ଦଣ୍ଡକାକ, ବି. ପୁଂ. ଡାମରା କୁଆ ।

ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦଣ୍ଡକ-ଅରଣ୍ୟ) ସମୁଦାୟ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ, ବିଶେଷତଃ ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ପୂର୍ବଭାଗ ।

ଦଣ୍ଡକରେ, ଦଣ୍ଡକେ, କ୍ରି. ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ।

ଦଣ୍ଡଧର, ବିଂ. ପୁଂ. (ଦଣ୍ଡ-ଧର) ରାଜା; ଯମ; କୁମ୍ଭକାର; ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ବିଂ. ଯଷ୍ଟିଧାରୀ ।

ଦଣ୍ଡନାୟକ, ବି. ପୁଂ. (ଦଣ୍ଡ-ନାୟକ) ସେନାପତି, ଦଣ୍ଡବିଧାନକର୍ତ୍ତା, ରାଜା ।

ଦଣ୍ଡନୀତି, ବି. ପୁଂ. (ଦଣ୍ଡ-ନୀତି) ରାଜନୀତି ଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଯହିଁରେ ରାଜ୍ୟଶାସନ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଯାବତୀୟ ନିୟମ ଓ ଉପଦେଶ ଅଛି ।

ଦଣ୍ଡନୀୟ, ବି. (ଦଣ୍ଡ-ଅନୀୟ) ଦଣ୍ଡାର୍ହ, ଦଣ୍ଡଦେବାଯୋଗ୍ୟ ।

ଦଣ୍ଡପାଣି, ବି. ପୁଂ. (ଦଣ୍ଡ-ପାଣି) ଯମ; ରାଜା; କୁମ୍ଭକାର; ଶିବଙ୍କର ଅନୁଚର ବିଶେଷ । ବିଂ. ଯଷ୍ଟିଧାରୀ ।

ଦଣ୍ଡପାଳ, ଦଣ୍ଡପାଳକ, ବି. ପୁଂ. (ଦଣ୍ଡ-ପାଳ, ପାଳକ) ଦ୍ୱାରପାଳ ।

ଦଣ୍ଡଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଦଣ୍ଡ-ଭୃତ୍) କୁମ୍ଭକାର । ବିଂ. ଦଣ୍ଡଧାରୀ ।

ଦଣ୍ଡଯାତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦଣ୍ଡ-ଯାତ୍ରା) ଦିଗ୍ବିଜୟାର୍ଥ ଗମନ; ବରଯାତ୍ରା; ସମ୍ୟକ ଗମନ ।

ଦଣ୍ଡବତ୍, ଅଂ. (ଦଣ୍ଡ-ବତ୍) ଦଣ୍ଡପରି ପତିତ ହେବା, ଭୂମିଷ୍ଠ ପ୍ରଣାମ ।

ଦଣ୍ଡବିଧି, ବି. ପୁଂ. (ଦଣ୍ଡ-ବିଧି) ଦୁଷ୍କୃତ ଦମନାର୍ଥ ନିୟମାବଳୀ, ଦଣ୍ଡବିଧାନ ।

ଦଣ୍ଡସଂହିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦଣ୍ଡ-ସଂହିତା) ଦଣ୍ଡବିଷୟକ ଶାସ୍ତ୍ର, ଫୌଜଦାରୀ ଆଇନ ।

ଦଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୋଚର ପଡିଆ; ଯଷ୍ଟି; ଶକଟର ପଶ୍ଚାଦ୍ ଭାଗ ।

ଦଣ୍ଡାୟମାନ, ବିଂ. (ଦଣ୍ଡ-ଆୟ-ମାନ) ଯେ ଠିଆହୋଇଅଛି ।

ଦଣ୍ଡାର, ବି. ପୁଂ. (ଦଣ୍ଡ-ଋ-ଅ) କୁଲାଲଚକ୍ର; ଶକଟବିଶେଷ; ଧନୁକ; ବନ୍ୟହସ୍ତୀ, ମତ୍ତହସ୍ତୀ ।

ଦଣ୍ଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ନାସିକାର ଆଭରଣ ବିଶେଷ ।

ଦଣ୍ଡିତ, ବିଂ. (ଦଣ୍ଡ-ତ) ଶାସିତ, ଦଣ୍ଡପ୍ରାପ୍ତ ।

ଦଣ୍ଡିଦାର, ବି. (ହା) ଯେ ଶୃଙ୍ଖଳ ଇତ୍ୟାଦି ଓଜନ କରେ ।

ଦଣ୍ଡୀ, ବି. ପୁଂ. (ଦଣ୍ଡ-ଇନ୍) ଯମ; ଦ୍ୱାରପାଳ; ନୃପବିଶେଷ, ଚତୁର୍ଥାଶ୍ରମୀ; ମହାଦେବ; ଦମନକ ବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଦଣ୍ଡଧାରୀ; (ଦେଶଜ) ଭୁଲାଦଣ୍ଡ ।

ଦଣ୍ଡୁଆସି, ବି. (ଦେଶଜ) ଚୌକିଆ; ଚମୁଠା ।

ଦଣ୍ଡ୍ୟ, ବିଂ. (ଦଣ୍ଡ-ଯ) ଦଣ୍ଡାର୍ହ, ଦଣ୍ଡନୀୟ ।

ଦତ, ବିଂ. (ଦୃଢ ଶବ୍ଦଜ) ଅଚ୍ଛିନ୍ନ ।

ଦତ୍ତ, ବିଂ. (ଦା-ତ) ଅର୍ପିତ, ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ; ତ୍ୟକ୍ତ ।

ଦତ୍ତକପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଦତ୍ତକ-ପୁତ୍ର) ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ।

ଦତ୍ତାପହାରୀ, ବିଂ. (ଦତ୍ତ-ଅପ-ହୃ-ଇନ୍) ଦତ୍ତପଦାର୍ଥ ଯେ ଫେରି ନିଏ ।

ଦତ୍ତାବଧାନ, ବିଂ. (ଦତ୍ତ-ଅବଧାନ) ଅବହିତ, ମନୋଯୋଗୀ ।

ଦଦରା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଫଟା, ଅଳ୍ପଭଗ୍ନ, ଯଥା,

"ଦଦସ୍ତ ନାବରୁ ବହୁଛି ପାଣି,
ଅଖାଲ ଦଉଡ ଧରଛି ଟାଣି ।"

ଦଦ୍ରୁ, ଦଦ୍ରୂ, ବି. ପୁଂ. (ଦରିଦ୍ରା-ଉ-ଊ) ଚର୍ମରୋଗ, ଛାଦୁ ।

ଦଦ୍ରୁଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଦଦ୍ରୁ-ହନ-ଅ) ଚକୁଣ୍ଡାଗଛ । ବିଂ. ଦଦ୍ରୁନାଶକ ।

ଦଧାନ, ବିଂ. (ଧା-ଆନ) ଯେ ଧାରଣ କରେ ।

ଦଧି, ବି. ନ. (ଧା-ଇ) ଦହି, ତକ୍ର ।

ଦଧିଚର, ବି. ପୁଂ. (ଦଧି-ଚର-ଅ) ଦଧିମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ, ଖୁଆ ।

ଦଧିମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ଦଧି-ମୁଖ) ବାନରବିଶେଷ ।

ଦଧିବାମନ, ବି. ପୁଂ. (ଦଧି-ବାମ-ନ) କୃଷ୍ଣ ।

ଦଧିସାର, ବି. ପୁଂ. (ଦଧି-ସାର) ଲବଣୀ, ଲହୁଣୀ ।

ଦଧୃକ୍, ବିଂ. (ଧୃଷ୍-ଂ) ନିର୍ଲଜ୍ଜ, ବେହିଆ ।

ଦନା, ଦୋନା, ବି. (ଦେଶଜ) ଠୋଲା ।

ଦନୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦନ୍-ଉ) କାଶ୍ୟପସ୍ତ୍ରୀ, ରାକ୍ଷସମାତା, ଦକ୍ଷକନ୍ୟା ।

ଦନୁଜ, ବି. ପୁଂ. (ଦନୁ-ଜନ୍-ଅ) ଦାନବ, ରାକ୍ଷସ, ଅସୁର ।

ଦନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଦମ୍-ତ) ଦାନ୍ତ; ପର୍ବତଶୃଙ୍ଗ; ଗିରିନିତମ୍ବ; ନିକୁଞ୍ଜ; ସାନୁ; ୩୨ ସଂଖ୍ୟା ।

ଦନ୍ତକର୍ଷଣ, ବି. ପୁଂ. (ଦନ୍ତ-କର୍ଷଣ) ଲେମ୍ବୁ, ଜମ୍ବୀର ।

ଦନ୍ତକାଷ୍ଠ, ବି. ନ. (ଦନ୍ତ-କାଷ୍ଠ) ଦନ୍ତଧାବନକାଷ୍ଠ ।

ଦନ୍ତଚ୍ଛଦ, ବି. ପୁଂ. (ଦନ୍ତ-ଛଦ୍) ଓଷ୍ଠ, ଓଠ ।

ଦନ୍ତଧାବନ, ବି. ନ. (ଦନ୍ତ-ଧାବ୍-ଅନ) ଦନ୍ତମାର୍ଜ୍ଜନା, ଦାନ୍ତଘଷିବା ।

ଦନ୍ତବୀଜକ, ବି. ପୁଂ. (ଦନ୍ତ-ବୀଜ) ଡାଲିମ୍ବ ବୃକ୍ଷ ।

ଦନ୍ତାୟୁଧ, ବି. ପୁଂ. (ଦନ୍ତ-ଆୟୁଧ) ଶୂକର ।

ଦନ୍ତାଳିକା, ଦନ୍ତାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦନ୍ତ-ଆଳି=ଶ୍ରେଣୀ, ଦନ୍ତ-ଅଲ୍=ଭୂଷିତ କରିବା-ଅ-ଈ) ଅଶ୍ୱପ୍ରଭୃତିର ମୁଖରଜ୍ଜୁ, ଲଗାମ ।

ଦନ୍ତାବଳ, ବି. ପୁଂ. (ଦନ୍ତ-ବଳ, ଅ ସ୍ଥାନରେ-ଆ) ହସ୍ତୀ ।

ଦନ୍ତୀ, ବି. ପୁଂ. (ଦନ୍ତ-ଇନ୍) ହସ୍ତୀ; ପର୍ବତ । ବିଂ. ଦନ୍ତଯୁକ୍ତ ।

ଦନ୍ତୁର, ବିଂ. (ଦନ୍ତ-ଉର) ଉନ୍ନତ ବା ବହିର୍ଗତ ଦନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ; ଉନ୍ନତାନତ, ଉଚ୍ଚନୀଚସ୍ଥାନ, ବନ୍ଧୁର; କୁଟିଳ ।

ଦନ୍ତ୍ୟ, ବିଂ. (ଦନ୍ତ-ଯ) ଦନ୍ତଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚାରିତ, ଯଥା, ତ, ଥ, ଦ, ଧ, ନ, ଲ, ସ ପ୍ରଭୃତି ।

ଦପ୍ତର, ବି. (ଯାବନିକ) ଖାତା, ହିସାବ ବହି ।

ଦପ୍ତରୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ଯେ ବହି ବାନ୍ଧେ ।

ଦଫା, ବି. (ଯାବନିକ) ଧାରା, ନିୟମ, ପରିଚ୍ଛେଦ, ପ୍ରକରଣ; ପୃଷ୍ଠା ।

ଦମ, ବି. ପୁଂ. (ଦମ୍-ଅ) ଦମନ, ଶାସନ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହ; କ୍ଲେଶସହନ; କୁକର୍ମରୁ ମନୋନିବୃତ୍ତି ।

ଦମ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ନିଶ୍ୱାସ; ଜୀବନ; ବଞ୍ଚନା, ପ୍ରତାରଣା ।

ଦମକ, ବିଂ. (ଦମ୍-ଅକ) ଦମନକାରୀ, ଶାସନକର୍ତ୍ତା; (ଦେଶଜ) ଚମକ ।

ଦମନ, ବି. ନ. (ଦମ୍-ଅନ) ଶାସନ, ବଶୀକରଣ; ନିବାରଣ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନିଗ୍ରହ । ପୁଂ. ବୀର; ମୁନିବିଶେଷ; ପୁଷ୍ପବିଶେଷ ।

ଦମନୀୟ, ବିଂ. (ଦମ୍-ଅନୀୟ) ଶାସନୀୟ, ଦମନଯୋଗ୍ୟ ।

ଦମୟନ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦମ୍ ଇ-ଅତ୍ ଈ) ନଳରାଜାର ମହିଷୀ ।

ଦମିତ, ବିଂ. (ଦମ୍-ତ) ଶାସିତ, ବଶୀକୃତ ।

ଦମ୍ପତି, ବି. ପୁଂ. (ଜାୟା-ପତି) ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ।

ଦମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଦମ୍ଭ୍-ଅ) ଗର୍ବ; କପଟତା; ଦୁଷ୍ଟତା ଶଠତା ।

ଦମ୍ଭୀ, ବିଂ. (ଦମ୍ଭ-ଇନ୍) ଗର୍ବକାରୀ; ପ୍ରବଞ୍ଚକ, ଶଠ ।

ଦମ୍ଭୋଳି, ବି. ପୁଂ. (ଦମ୍ଭ-ଲି) କୁଳିଶ, ବଜ୍ର, ଯଥା,
"ଦମ୍ଭୋଳି ଅରବେ ପୁଣି ଗରଜ ଗମ୍ଭୀର ।"
କ. ବ ।

ଦମ୍ୟ, ବିଂ. (ଦମ୍-ଯ) ଦମନର ଯୋଗ୍ୟ; ଶିଶୁବୃଷଭ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଛୁର ।

ଦୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୟ୍-ଅ) ପରଦୁଃଖରେ ଦୁଃଖାନୁଭବ, ପରଦୁଃଖ ହରଣେଚ୍ଛା, କୃପା, ସ୍ନେହ, ଅନୁଗ୍ରହ ।

ଦୟାମୟ, ଦୟାବାନ୍ ବିଂ. (ଦୟା-ମୟ, ବତ୍) ଦୟାଳୁ ।

ଦୟାରତ୍ନ, ବି. ନ. ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ।

ଦୟାଳୁ, ବିଂ. (ଦୟ-ଆଳୁ) ଦୟାବାନ୍, କାରୁଣିକ, ସ୍ନେହବାନ୍ ।

ଦୟିତ, ବିଂ. (ଦୟ-ତ) ପ୍ରିୟ, ସ୍ନେହପାତ୍ର । ବି. ପୁଂ. ବଲ୍ଲଭ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପତ୍ନୀ, ଅଙ୍କଲକ୍ଷ୍ମୀ, ପ୍ରଣୟିନୀ, ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ଦର, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଦୃ-ଅ) ଭୟ; କମ୍ପ; ନ. ଶଙ୍ଖ; ଅଂ. ଈଷତ୍, ଯଥା,

"ଦରହସିତ ବଦନ ଦେଖିଣ ଭାଙ୍ଗର ।"

ଦର୍, ବି. (ଯାବନିକ) ଭାଉ, ମୂଲ୍ୟ ।

ଦରଜୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ବସ୍ତ୍ରସୀବନକାରୀ, ସୌଚିକ ।

ଦରଦ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃ-ଅଦ୍) ପର୍ବତର ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚସ୍ଥାନ, ପର୍ବତ; ହୃଦୟ; ତୀର; ପ୍ରପାତ; ଭୟ; (ଦେଶଜ) ବ୍ୟଥା, ଦୁଃଖ, ବେଦନା, ଯଥା,

"ଗୋଡ ଖସି ଖେଦ ଦେବାର ଦରଦ,
ଶିବାର ଉପାୟ କହରେ ।

କ. ତ ।

ଦରମାହା, ବି. (ଯାବନିକ) ବେତନ ।

ଦରାଣ୍ଡିବା, କ୍ରି. ଅଣ୍ଡାଳିବା, ଖୋଜିବା, ଯଥା,

"ଚକିତ ହୋଇ ଦରାଣ୍ଡିଲେ ଶେଯ,
ତହିଁ ନ ଦେଖି ହୋଇଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।"

ଦରି, ଦରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦର-ଇ) ଗିରିକନ୍ଦର ।

ଦରିତ, ବିଂ. (ଦର-ଇତ) ଭୀତ, ଶଙ୍କିତ; ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ; ବିଭକ୍ତ । ନ. ଦୁଃଖ ।

ଦରିଦ୍ର, ବିଂ. (ଦରିଦ୍ରା-ଅ) ନିର୍ଦ୍ଧନ, ନିଃସ୍ୱ, ଦୀନ; ବିହୀନ; ରହିତ; କ୍ଷୀଣ ।

ଦରୋଟି, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅର୍ଦ୍ଧପକ୍ୱ ।

ଦରୋଆନ, (ଯାବନିକ) ଦ୍ୱାରରକ୍ଷକ, ଦ୍ୱାରପାଳ ।

ଦର୍ଦ୍ଦୁର, ବି. ପୁଂ. (ଦୃ-ଉର) ଭେକ, ବେଙ୍ଗ; ମେଘ; ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ । ନ. ଗ୍ରାମସମୂହ ।

ଦର୍ଦ୍ଦୁରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃ-ଉର-ଆ) ଚଣ୍ଡିକା, ଦୁର୍ଗା ।

ଦର୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃପ୍-ଅ) ଗର୍ବ, ଅହଙ୍କାର; ତାପ ।

ଦର୍ପକ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃପ୍-ଇ-ଅକ) ମଦନ, କାମଦେବ । ବିଂ. ଉତ୍ତେଜକ ।

ଦର୍ପଣ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃପ୍-ଅନ) ଆଦର୍ଶ, ମୁକୁର ଯଥା,

"ଅକାଳ ଜଳ ଦର୍ପଣେ ମୁଖ ଭାମରସ ।"

ନ. ଚକ୍ଷୁ ।

ଦର୍ପହା, ବି. ପୁଂ. (ଦର୍ପ-ହନ୍-ଂ) ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ଦର୍ପହାରୀ ।

ଦର୍ପୀ, ବିଂ. (ଦର୍ପ-ଇନ୍) ଦାମ୍ଭିକ, ଅହଂକାରୀ ।

ଦର୍ବ୍ବଟ, ବି. ପୁଂ. ଦ୍ୱାରପାଳ ।

ଦର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃଭ୍-ଅ) ଘାସ, ଦୁର୍ବ୍ବା, କୁଶ ।

ଦର୍ଶ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃଶ୍-ଅ) ଅମାବାସ୍ୟା; ଦୃଷ୍ଟି, ଦର୍ଶନ । ବିଂ. ଦ୍ରଷ୍ଟା ।

ଦର୍ଶକ, ବିଂ. (ଦୃଶ-ଅକ) ଦୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା, ଯେ ଦେଖେ ।

ଦର୍ଶନ, ବି. ନ. (ଦୃଶ୍-ଅନ) ଅବଲୋକନ, ଦେଖିବାର; ଜ୍ଞାନ; ସ୍ୱପ୍ନ; ନୟନ; ଧର୍ମ; ଆକୃତି; ଚକ୍ଷୁ; ଦର୍ପଣ; ସାଂଖ୍ୟ, ପାତଞ୍ଜଳ, ନ୍ୟାୟ, ବୈଶେଷିକ, ମୀମାଂସା ଓ ବେଦାନ୍ତ ଏହି ଛ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଦର୍ଶନୀୟ, ବିଂ. (ଦୃଶ-ଅନୀୟ) ଦର୍ଶନଯୋଗ୍ୟ; ସୁନ୍ଦର, ରମଣୀୟ, ମନୋଜ୍ଞ, ଯାହା ଦେଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଦର୍ଶୟିତା, ବିଂ. (ଦୃଶ-ଇ-ତୃ) ପ୍ରଦର୍ଶକ । ବିଂ. ପୁଂ. ଦ୍ୱାରପାଳ ।

ଦର୍ଶିତ, ବିଂ. (ଦୃଶ-ଇ-ତ) ପ୍ରକାଶିତ ।

ଦର୍ଶୀ, ବିଂ. (ଦୃଶ୍-ଇନ୍) ନିରୀକ୍ଷକ, ଦ୍ରଷ୍ଟା, ଦର୍ଶନକାରୀ; ଏହି ଶବ୍ଦ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ ହୁଅଇ ନାହିଁ, ଯଥା, ପରିଣାମଦର୍ଶୀ, ଦୂରଦର୍ଶୀ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଦଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଦଳ୍-ଅ) ପତ୍ର; ପୁଷ୍ପପାଖୁଡା; ସମୂହ; ଦଳନ ।

ଦଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଜଳଜାତ ଘାସ, କୋଳଝାଞ୍ଜି ।

ଦଳନ, ବି. ନ. (ଦଳ୍-ଅନ) ମର୍ଦ୍ଦନ, ନିଷ୍ପୀଡନ; ବିଦାରଣ; ବିକାଶ; ଭେଦନ; ସ୍ଫୁଟନ; ଚୂର୍ଣ୍ଣନ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଲୋଷ୍ଟ୍ର, ଢେଲା ।

ଦଳପତି, ବି. ପୁଂ. (ଦଳ-ପତି) ସେନାପତି ।

ଦଳମ, ଗୃହାଦି ନିର୍ମାଣର ଉପକରଣ ।

ଦଲବେହେରା, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ଜାୟଗିରଦାର, ଯାଇକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଦଲାଲ, ବି. (ଯାବନକ) କ୍ରୟବିକ୍ରୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ।

ଦଲାଲି, ବିଂ. (ଯାବନକ) ଦସ୍ତୁରି; ଦଲାଲର କର୍ମ ।

ଦଲିତ, ବିଂ. (ଦଲ୍-ତ) ମର୍ଦ୍ଦିତ; ଖଣ୍ଡିତ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, ବିକଶିତ; ଉଦ୍ଘାଟିତ ।

ଦବ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁ=ଉତ୍ତପ୍ତ କରିବା-ଅ) ବନାଗ୍ନି, ଦାବାନଳ; ଅରଣ୍ୟ, ବନ; ସନ୍ତାପ ।

ଦବିଷ୍ଠ, ଦବୀୟସ୍, ବିଂ. (ଦୂର-ଇଷ୍ଠ, ଈୟସ୍) ଅତି ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ।

ଦଶ, ବିଂ. (ଦନ୍ଶ୍-ଅନ) ଦଶସଂଖ୍ୟା, ୧୦ ।

ଦଶକ, ବି. ନ. (ଦଶନ୍-କ) ୧୦ ସଂଖ୍ୟା ।

ଦଶକଣ୍ଠ, ଦଶକନ୍ଧର, ଦଶଗ୍ରୀବ, ଦଶମୁଖ, ଦଶାନନ, ଦଶାସ୍ୟ — ବି. ପୁଂ. (ଦଶନ୍, ଦଶ-କଣ୍ଠ ଦି) ରାବଣ ।

ଦଶକର୍ମ, ବି. ନ. (ଦଶ-କର୍ମନ୍) ଗର୍ଭାଧାନାଦି ଦଶବିଧ ସଂସ୍କାର କର୍ମ ।

ଦଶକୁମାର, ବି. ନ. ଦଣ୍ଡିପ୍ରଣୀତ ଦଶଜଣ କୁମାରଙ୍କର ଜୀବନଦ୍ୟୋତକ ଆଖ୍ୟାୟିକା ଉପନ୍ୟାସ ।

ଦଶତ, ବିଂ. ଶତ, ଏକଶତ ।

ଦଶଧା, ଅଂ. (ଦଶ-ଧା) ଦଶପ୍ରକାର, ଦଶଥର ।

ଦଶନ, ବି. ପୁଂ. (ଦନ୍ଶ୍-ଅନ) ଦନ୍ତ ।

ଦଶପୁର, ବି, ନ. (ଦଶ-ପୁର) ମାଳବଦେଶର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଗରବିଶେଷ ।

ଦଶଭୁଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦଶ-ଭୁଜ) ଦୁର୍ଗାଦେବୀ ।

ଦଶମ, ବିଂ. (ଦଶନ୍-ମ) ୧୦ ସଂଖ୍ୟାର ପୂରଣ ।

ଦଶମିକ, ବିଂ. (ଦଶମ-ଇକ) ଯାହାଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଅଖଣ୍ଡରାଶିର ଦଶାଂଶର ଏକାଂଶ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଏ ।

ଦଶମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦଶମ-ଈନ୍) ତିଥିବିଶେଷ । ବିଂ. ନବତିବର୍ଷାତିରିକ୍ତ ବୟସ୍କ ।

ଦଶମୂଳ, ବି. ନ. (ଦଶନ୍-ମୂଳ) ପାଚନବିଶେଷ, ଦଶମୂଳ ସଂଖ୍ୟାପ୍ରଣାଳୀ ।

ଦଶରଥ, ବି. ପୁଂ. (ଦଶନ୍-ରଥ) ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପିତା ।

ଦଶହରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦଶନ୍-ହୃ-ଅ) ଜ୍ୟେଷ୍ଠମାସର ଶୁକ୍ଳଦଶମୀ; ଗଙ୍ଗାର ଜନ୍ମଦିନ; (ଦେଶଜ) ଆଶ୍ୱିନ ଶୁକ୍ଳଦଶମୀ ।

ଦଶା, ଦଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦନ୍ଶ୍-ଅ) ବସ୍ତ୍ରର ପ୍ରାନ୍ତ; ଅବସ୍ଥା; ଦୀପବର୍ତ୍ତିକା; ଭାବ; ଅଭିଳାଷ; ଚିନ୍ତା ।

ଦଶାକର୍ଷ, ଦଶାକର୍ଷୀ, ବି. ପୁଂ. (ଦଶା-ଆକର୍ଷ; ଆକର୍ଷୀ) ପ୍ରଦୀପ; ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳ; ଗ୍ରହଣ ।

ଦଶାନନ, ବି. ପୁଂ. (ଦଶ-ଆନନ) ରାବଣ ।

ଦଶାର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଦଶ-ଋଣ) ବିନ୍ଧ୍ୟପର୍ବତର ପୂର୍ବ-ଦକ୍ଷିଣସ୍ଥ ଦେଶବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନଦୀବିଶେଷ ।

ଦଶାର୍ହ, ବି. (ଦଶନ୍-ଅର୍ହ) ବୁଦ୍ଧ; ଦେଶବିଶେଷ ।

ଦଶାବତାର, ବି. ପୁଂ. (ଦଶନ୍-ଅବତାର) ବିଷ୍ଣୁ; ମତ୍ସ୍ୟ, କୂର୍ମ୍ମ, ବରାହ, ନୃସିଂହ, ବାମନ, ପରଶୁରାମ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର, କୃଷ୍ଣ, ବୁଦ୍ଧ, କଳ୍କୀ, ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଏହି ଦଶାବତାର ।

ଦଶାଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ଦଶନ୍-ଅଶ୍ୱ) ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଦଶାଶ୍ୱମେଧିକ, ବି, ପୁଂ. (ଦଶାଶ୍ୱମେଧ-ଇକ) କାଶୀସ୍ଥ ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

ଦଶାହ, ବି. ପୁଂ. (ଦଶନ୍-ଅହନ୍) ଦଶଦିନ, ମୃତ୍ୟୁର ଦଶମ ଦିବସ; ଦଶଦିନ ବ୍ୟାପକ କାଳ ।

ଦଶି, ବି. (ଦେଶଜ) ଲୁଗାର ଧଡି ।

ଦଶେନ୍ଧନ, ବି. ପୁଂ. (ଦଶା-ଇନ୍ଧନ) ପ୍ରଦୀପ, ଦୀପ ।

ଦଶେର, ବି. ପୁଂ. (ଦଶନ୍-ଏର) ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁ ।

ଦଶେରକ, ବି. ପୁଂ. (ଦଶେର-କ) ମରୁଦେଶ, ତୃଣ ଜଳାଦିଶୂନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ, ମରୁଭୂମି ।

ଦଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଦନ୍ଶ୍-ତ) ଯାହାକୁ ଦଂଶନ କରିଅଛି ।

ଦସିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ମୋଟା ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଦସ୍ତା, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାତୁବିଶେଷ ।

ଦସ୍ତି, ବି. (ଦେଶଜ) ଭୂମି ମାପିବାର ପରିମାଣ-ବିଶେଷ ।

ଦସ୍ତୁର, ବି. (ଯାବନିକ) ଧାରା, ପ୍ରଣାଳୀ ।

ଦସ୍ତୁରି, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରୟକାଳରେ କ୍ରେତା ଓ ବିକ୍ରେତାଠାରୁ ଯାହା ପାଏ ।

ଦସ୍ୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ଦସ୍=କ୍ଷୟ କରିବା-ଯୁ) ଚୋର, ଡକାଇତ; ଶତ୍ରୁ; ଉତ୍ପୀଡ଼ନକାରୀ ।

ଦହ, ବି. ପୁଂ. (ଦହ-ଅ) ଦଗ୍ଧ ହେବା । ବି. (ଦୀର୍ଘିକା ଶବ୍ଦଜ) ଜଳପାଣ୍ଠି, ଝିଲ, ଯଥା,

"ପଡ଼ିଅ ଦହରୁ ପକ୍ଷୀ ଦଳେଦଳେ,
ଉଡ଼ ଆସୁଛନ୍ତି କରେ କୋଳାହଳେ ।"
ନ. କେ ।

ଦହନ, ବି. ପୁଂ. (ଦହ୍-ଅନ) ଅଗ୍ନି; ଦୁଷ୍ଟଲୋକ; ଦାହ । ବିଂ. ନିବାରକ; ଦଗ୍ଧକାରୀ ।

ଦହଲ, ବିଂ. କାଦୁଅ ।

ଦହନୀୟ, ବିଂ. (ଦହ୍-ଅନୀୟ) ଜ୍ୱଲନୀୟ, ଦାହ୍ୟ ।

ଦହି, ବି. (ଦଧି ଶବ୍ଦଜ) ଦୁଗ୍ଧର ବିକାର ।

ଦହିମାଛିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଧୋବା ।

ଦହ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଦହ୍-ର) ଦାବାଗ୍ନି; ଜଠରାଗ୍ନି; ନରକ; ବରୁଣ; ହୃଦୟ; ଆକାଶ । ନ. ବନ ।

ଦହର, ବି. ପୁଂ. (ଦହ-ଅର) ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଇନ୍ଦୁର; ଶିଶୁ । ବିଂ. ସ୍ୱଳ୍ପ, ସୂକ୍ଷ୍ମ ।

ଦହ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଦହ୍-ଆନ) ଯାହା ଦଗ୍ଧ ହେଉଅଛି ।

ଦା, ବି. (ଦାତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ଧାନ୍ୟାଦି କାଟିବାର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଦାଉ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅହନ୍ତା, ଅଦୌତ, ଯଥା,

"ସମ୍ବଲା ନ ଯିବ ଆଉ,
ଅମ୍ଭୋ ରୁହାଙ୍କର କେବ କଠାକ୍ଷର
ଦମ୍ଭୋଳିର ବଳି ଦାଉ ।"

ଦାଉଦାଉ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଜକଜକ, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, ଯଥା,

"ଜାଳିର ମୁକୁଟ ଦିଶେ ଦାଉଦାଉ ।"

ଦାଉଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦାମନ ଶବ୍ଦଜ) ଯହିଁରେ ଅନେକ ଗୋରୁ ବନ୍ଧାଯାନ୍ତି ।

ଦାକ୍ଷାୟଣୀ,
ଦାକ୍ଷାୟିଣୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦକ୍ଷ-ଆୟନ-ଈ) ଦୁର୍ଗା; ଦେବମାତା ଅଦିତି; ଦନ୍ତୀବୃକ୍ଷ; ରେବତୀନକ୍ଷତ୍ର ।

ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦକ୍ଷିଣ-ତ୍ୟ) ଦକ୍ଷିଣଦେଶ ବିନ୍ଧ୍ୟଗିରିର ଦକ୍ଷିଣସ୍ଥ ଦେଶ; ନାରିକେଳ । ବିଂ. ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶଜାତ, ଦକ୍ଷିଣଦେଶସ୍ଥ ।

ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦକ୍ଷିଣ ବା ଦକ୍ଷିଣା-ଯ) ଆନୁକୂଲ୍ୟ, ପରଚ୍ଛନ୍ଦାନୁବୃତ୍ତି; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ସରଳତା, ସୌଜନ୍ୟ ।

ଦାକ୍ଷେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦାକ୍ଷୀ-ଏୟ) ବ୍ୟାକରଣ ରଚୟିତା ପାଣିନି ମୁନି ।

ଦାକ୍ଷ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦକ୍ଷ-ଯ) ଦକ୍ଷତା, ନୈପୁଣ୍ୟ ।

ଦାଖଲ, (ଯାବନିକ) ପ୍ରବେଶ କରିବା, ଅର୍ପଣ କରିବା, ଉପସ୍ଥିତ ହେବା ।

ଦାଗ, ବି. (ଯାବନିକ) ଚିହ୍ନ, ଅଙ୍କ, କଳଙ୍କ ।

ଦାଗୀ. ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଚିହ୍ନିତ, ଦୋଷ କରି ଯେ ଦଣ୍ଡ ପାଇଅଛି ।

ଦାଡ଼ିମ, ବି. ପୁଂ. ଡାଳିମ୍ବ ।

ଦାଡ଼ିମ୍ବପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. ଶୁକପକ୍ଷୀ ।

ଦାଢ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅସ୍ତ୍ରାଦିର ଧାର, ଯଥା,

"ଖଡ଼ା ଯୁଝେ ଖର ବପଦରେ ଦାଢେ ।"

ପରିମାଣ ବିଶେଷ ।

ଦାଢ଼ି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୋ=ଛେଦନ କରିବା-ତି, ଈ) ଗଣ୍ଡ ଓ ଚିବୁକାନ୍ତର୍ଗତ ରକ୍ଷିତ କେଶ, ଶ୍ମଶ୍ରୁ ।

ଦାଣ୍ଡିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଆକଟ କରିବା ।

ଦାଣ୍ଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ପଥ, ବାଟ, ଯଥା,

"ଯେବେ ପରାଣ ଥିବ ଏ ପିଣ୍ଡରେ,
ଆଉ ଦନେ ନ ଯିବୁଁ ଏ ଦାଣ୍ଡରେ ।"

ଦାତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଦା-ତବ୍ୟ) ଦାନଯୋଗ୍ୟ, ଦେୟ ।

ଦାତା, ବିଂ. (ଦା-ତୃ) ଦାନଶୀଳ, ବଦାନ୍ୟ, ଦାନକର୍ତ୍ତା ।

ଦାତୃତ୍ୱ, ବି. ନ. (ଦାତୃ-ତ୍ୱ) ବଦାନ୍ୟତା, ଦାନଶୀଳତା ।

ଦାତ୍ୟୂହ, ଦାତ୍ୟୌହ, ବି. ପୁଂ. (ଦାତି-ଊହ) ଡାହୁକ, ପକ୍ଷୀବିଶେଷ; ପାଣିକୁଆ; ଚାତକ; ମେଘ ।

ଦାତ୍ର, ବି. ନ. (ଦୋ-ତ୍ର) ଦା, ତୃଣାଦି ଛେଦନ କରିବାର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଦାଦନ, ବି. (ଯାବନିକ) ଠିକା କର୍ମୀଦିର ଅଗ୍ରିମ ବେତନ ।

ଦାଦି, ବି. (ଦାୟାଦ ଶବ୍ଦଜ) ପିତାର ସାନଭ୍ରାତା; ଖୁଡୁତା ।

ଦାନ, ବି. ନ. (ଦା=ଦାନ କରିବା; ଦୋ=ଛେଦନ କରିବା, ଦୈ=ଶୁଦ୍ଧ କରିବା, ଦେ=ପାଳନ-କରିବା-ଅନ) ବିତରଣ; ତ୍ୟାଗ; ହସ୍ତୀର ମଦ-ଜଳ; ଛେଦନ ।

ଦାନପତ୍ର, ବି. ନ. "ଏ ପଦାର୍ଥ ଏହାକୁ ଦେଲି" ଏହା ଯେଉଁ ପତ୍ରରେ ଲେଖାଯାଏ ।

ଦାନବ, ବି. ପୁଂ. (ଦନୁ-ଅ) ଦୈତ୍ୟ, ଅସୁର ।

ଦାନବାରି, ବି. ପୁଂ. (ଦାନବ-ଅରି) ଦୈତ୍ୟଗୁରୁ; ଦେବତା; ବିଷ୍ଣୁ; (ଦାନ-ବାରି) ହସ୍ତୀର ମଦ-ଜଳ ।

ଦାନବୀର, ବି. ପୁଂ. (ଦାନ-ବୀର) ବଳୀ ।

ଦାନଶୀଳ, ବିଂ. (ଦାନ-ଶୀଳ) ଦାତା, ବଦାନ୍ୟ ।

ଦାନା, (ଦାନବ ଶବ୍ଦଜ) ଦୈତ୍ୟ; ଭୂତ; ଦେବ-ଯୋନି; (ଯାବନିକ) ଶସ୍ୟାଦିର ବୀଜ ।

ଦାନୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଯେ ଦାନ କରେ ।

ଦାନୀୟ, ବିଂ. (ଦା-ଅନୀୟ) ଦେୟ, ଦାନର ଯୋଗ୍ୟ ।

ଦାନ୍ତ, ବି. (ଦମ୍-ତ) ବଶୀଭୂତ; ତପଃକ୍ଳେଶ ସହିଷ୍ଣୁ; ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ; ସୌମ୍ୟ; ଶାସିତ । ପ୍ରାକୃତରେ ଦନ୍ତକୁ ଦାନ୍ତ କହନ୍ତି ।

ଦାନ୍ତକାଠି, ବି. (ଦେଶଜ) ଦାନ୍ତ ପରିଷ୍କାର କରିବା କାଠି ।

ଦାନ୍ତଖୁଣ୍ଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ଦାନ୍ତ ଖୁଣ୍ଟିବାର କାଠି ।

ଦାନ୍ତୁଡା ବିଂ. (ଦନ୍ତୁର ଶବ୍ଦଜ) ଯାହାର ବଡ଼ ଦାନ୍ତ ଅଛି ।

ଦାନ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦମ୍-ତି) ଦମନ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନିଗ୍ରହ ।

ଦାମୁଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଳ୍ପବୟସ୍କ ବଳଦ ।

ଦାମୋଦର, ବି. ପୁଂ. (ଦାମନ୍=ରଜ୍ଜୁ-ଉଦର) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

ଦାମ୍ଭିକ, ବିଂ. (ଦମ୍ଭ-ଇକ) ଅହଙ୍କାରୀ; ଧୂର୍ତ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ବକ; କପଟାଶ୍ରୟୀ ।

ଦାଣ୍ଡିତ୍ୟ, ବିଂ. (ଦଣ୍ଡିତ-ଯ) ଦଣ୍ଡିତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଦାମ୍ପତ୍ୟ ପ୍ରଣୟ, ପତି ପତ୍ନୀ ଉଭୟଙ୍କର ପ୍ରଣୟ ।

ଦାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦା-ଯ) ପୈତୃକ ଧନ; ବିଭାଜ୍ୟ ବସ୍ତୁ; ପୂର୍ବ ସ୍ୱାମିର ସ୍ୱାମିତ୍ୱ ନାଶ ଉତ୍ତାରୁ ଅପର-ସ୍ୱତ୍ୱାଧୀନ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ସ୍ୱତ୍ୱ ହୁଏ ତହିଁରେ ଦାୟ ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ ।

ଦାୟକ, ବିଂ. (ଦା-ଅକ) ଈପ୍ସିତପୂରକ; ଦାତା ।

ଦାୟଭାଗ, ବି. ପୁଂ. (ଦାୟ-ଭାଗ) ପୈତୃକାଦିର ଧନ-ବିଭାଗ ବିଷୟକ ଶାସ୍ତ୍ର, ପୈତୃକ ଧନବିଭାଗ ।

ଦାୟାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଦାୟ-ଆ-ଦା-ଅ) ପୁତ୍ର, କନ୍ୟା; ଜ୍ଞାତି; ସପିଣ୍ଡ; ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ।

ଦାୟୀ, ବିଂ. (ଦା-ଇନ୍) ଦାତା; ଈପ୍ସିତପୂରକ ।

ଦାର, ବି. ପୁଂ. (ଦୃ-ଅ) ପତ୍ନୀ, ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଦାରକ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃ-ଅକ) ପୁତ୍ର, ଶିଶୁ ।

ଦାରକର୍ମ୍ମ, ବି. ନ. (ଦାର-କର୍ମ୍ମନ୍) ବିବାହ ।

ଦାରଗ୍ରହଣ, ବି. ନ. ପତ୍ନୀଗ୍ରହଣ, ବିବାହ ।

ଦାରଣ, ବି. ନ. (ଦୃ-ଅନ) ବିଦାରଣ, ଭେଦ କରିବା । ବିଂ. ବିଦାରକ ।

ଦାରଦ, ବି. ପୁଂ. (ଦରଦ-ଅ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ସମୁଦ୍ର; ହେଙ୍ଗୁଳ ।

ଦାରବ, ବିଂ. (ଦାରୁ-ଅ) କାଷ୍ଠନିର୍ମ୍ମିତ, ଦାରୁ-ମୟ ।

ଦାରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃ-ଆ) ଭାର୍ଯ୍ୟା, ପତ୍ନୀ; (ଯାବନିକ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଦାରି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଦାରଣ, ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ କରଣ ।

ଦାରିତ, ବିଂ. (ଦୃ-ଇ-ତ) ଭେଦିତ, ବିଦାରିତ ।

ଦାରିଦ୍ର, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ବି. ନ. (ଦରିଦ୍ର-ଅ, ଯ) ଦୈନ୍ୟ, ଅକିଞ୍ଚନତ୍ୱ, ନିର୍ଦ୍ଧନତା ।

ଦାରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦାର ଶବ୍ଦଜ) କସବୀ, ବେଶ୍ୟା ।

ଦାରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃ-ଉ) କାଷ୍ଠ । ନ. ଦେବଦାରୁ ବୃକ୍ଷ ।

ଦାରୁକ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃ-ଉକ) ଦେବଦାରୁ ବୃକ୍ଷ; କୃଷ୍ଣରସାରଥି; କାଷ୍ଠ ।

ଦାରୁଣ, ବିଂ. (ଦୃ-ଇ-ଉନ) ଭୟଙ୍କର; କ୍ରୂର; କଠୋର; ଦୁଃସହ; ଉତ୍କଟ; କର୍କଶ; ଉଗ୍ର; ମର୍ମଭେଦୀ, ନିଷ୍ଠୁର, ଯଥା,

"କାହିଁ ଦାରୁଣ ଅକ୍ରୂର ଥିଲା,
କଂସ ଆଜ୍ଞା ବୋଲି ଗୋପେ କହିଲା ।"

ଗୋ. ଶ୍ରୀ ।

ଦାରୁମୟ, ବିଂ. (ଦାରୁ-ମୟ) କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ, କାଷ୍ଠମୟ ।

ଦାରୁସାର, ବି. ନ. (ଦାରୁ-ସାର) ଚନ୍ଦନ ।

ଦାରୁହରିଦ୍ରା, ବି. ଦାରୁହଳଦୀ ।

ଦାର୍ବଟ, ବି. ନ. (ଦାରୁ-ଅଟ୍-ଅ) ମନ୍ତ୍ରଭବନ, ମନ୍ତ୍ରଣା କରିବା ଗୃହ, ଚିନ୍ତାଭବନ ।

ଦାର୍ଶନିକ, ବିଂ. (ଦର୍ଶନ-ଇକ) ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ରବେତ୍ତା ।

ଦାବ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁ-ଅ) ବନାଗ୍ନି, ଦାବାନଳ; ବନ; ଅଗ୍ନି ।

ଦାବାଗ୍ନି, ଦାବାନଳ, ବି. ପୁଂ. (ଦାବ-ଅଗ୍ନି, ଅନଳ) ବନୋଦ୍ଭବ ଅଗ୍ନି, କାଷ୍ଠ ଘର୍ଷଣଦ୍ୱାରା ଯେ ଅଗ୍ନି ଜାତ ହୋଇ ବନକୁ ଦହନ କରେ ।

ଦାବି, ବି. (ଯାବନିକ) ପାଉଣା ।

ଦାଶରଥ, ଦାଶରଥି, ବି. ପୁଂ. (ଦଶରଥ-ଅ, ଇ) ରାମଚନ୍ଦ୍ର । ବିଂ. ଦଶରଥସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଦାସ, ବି. ପୁଂ. (ଦାସ୍-ଅ) ଧୀବର; ଭୃତ୍ୟ; ଶୂଦ୍ରଜାତି ।

ଦାସକେରଣ୍ଡା ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ ।

ଦାସତ୍ୱ, ବି. ନ. (ଦାସ-ତ୍ୱ) ଦାସର କର୍ମ ବା ଅବସ୍ଥା, ଅଧୀନତା, ଯଥା,

"ଦାସତ୍ୱଶୃଙ୍ଖଳ ପିନ୍ଧିବ ଗଳାର,
ଶିରେ କି ସହିବ ରିପୁ ଅଙ୍କୁଶ ।"

କ. ବ ।

ଦାସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦାସ୍-ଅ-ଈ) ଦାସର ସ୍ତ୍ରୀ, ଶୂଦ୍ର ସ୍ତ୍ରୀ, ଗୃହକର୍ମୀ; ଯଥା,

"ବଡ଼ ଭଲି ହେଲେ ମୋପରି ସଖେ ଗୋ,
ଶୋଭା କି ଦିଶିବ ଦାସୀପଣେ ।"

ବ. ଚି ।

ଦାସେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦାସୀ ବା ଦାସ-ଏୟ) ଦାସୀଗର୍ଭଜାତ ପୁତ୍ର; ଧୀବର ।

ଦାସେୟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦାସୀ ବା ଦାସ-ଏୟ-ଈ) ସତ୍ୟବତୀ ।

ଦାସେରକ, ବି. ପୁଂ. (ଦାସ-ଏର-କ) ଦାସୀପୁତ୍ର; ଉଷ୍ଟ୍ର, ଓଟ, ଯଥା,

"ଦାସେରକ ଆଶା କରି ତରୁଦଳ,
ଟେକୋଉଛି ଗ୍ରୀବା ଟେକି ନମ୍ରଦଳ ।

କ. କେ ।

ଦାସ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦାସ-ଯ) ଦାସତ୍ୱ, ସେବା ଜୀବିକା ।

ଦାହ, ବି. ପୁଂ. (ଦହ୍-ଅ) ଦହନ, ଜ୍ୱଳନ, ସନ୍ତାପ ।

ଦାହକ, ବିଂ. (ଦହ୍-ଅକ) ଦାହକାରୀ ।

ଦାହନ, ବି. ନ. (ଦାହ-ଅନ) ଭସ୍ମୀକରଣ, ପୋଡିବା ।

ଦାହ୍ୟ, ବିଂ. (ଦହ୍-ଯ) ଦହନୀୟ, ଦହନଯୋଗ୍ୟ, ଜ୍ୱଳନୀୟ ।

ଦିଅ, ବି. (ଦେବ ଶବ୍ଦଜ) ଦେବତା ।

ଦିଅ, କ୍ରି. (ଦା ଧାତୁଜ) ଦାନ କର ।

ଦିଅର, ବି. ପୁଂ. (ଦେବର ଶବ୍ଦଜ) ପତିର କନିଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା ।

ଦିକ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦିଶ୍-୦) ପୂର୍ବାଦି ଦିଗ; ଅଂଶ, ଖଣ୍ଡ; ସୀମା; ପକ୍ଷ; ଦେଶ; ଅଞ୍ଚଳ; ଆଶା ।

ଦିକ୍‌ପତି, ଦିକ୍‌ପାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଦିକ୍-ପତି, ପାଳ) ପୂର୍ବାଦି ଦଶ ଦିଗର ରକ୍ଷକ, ଯଥା, ଇନ୍ଦ୍ର, ଅଗ୍ନି, ଯମ, ନୈଋତ, ବରୁଣ, ବାୟୁ, କୁବେର, ମହାଦେବ, ବ୍ରହ୍ମା, ଅନନ୍ତ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଶୁକ୍ର, ମଙ୍ଗଳ, ରାହୁ, ଶନି, ସୋମ, ବୁଧ, ବୃହସ୍ପତି ପୂର୍ବାଦିକ୍ରମେ ଏହି ଅଷ୍ଟ ଦିଗପାଳ ।

ଦିକ୍‌ଶୂଳ, ବି. ନ. (ଦିକ୍-ଶୂଳ) ଦିଗ୍‌ବିଶେଷକୁ ଗମନ ନିମିତ୍ତ ନିଷିଦ୍ଧବାର ।

ଦିଗନ୍ତ, ବି. ପୁଂ, ନ. (ଦିକ୍-ଅନ୍ତ) ଦିଗ ସମୁଦାୟର ଶେଷଭାଗ ।

ଦିଗମ୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ଦିକ୍-ଅମ୍ବର) ଶିବ; ବୌଦ୍ଧବିଶେଷ । ନ, ଅନ୍ଧକାର । ବିଂ. ବିବସ୍ତ୍ର, ଉଲଙ୍ଗ ।

ଦିଗ୍‌ଗଜ, ବି. ପୁଂ. (ଦିକ୍‌-ଗଜ) ଐରାବତ, ପୁଣ୍ଡରୀକ, ବାମନ, କୁମୁଦ, ଅଞ୍ଜନ, ପୁଷ୍ପଦନ୍ତ, ସାର୍ବଭୌମ, ସୁପ୍ରତୀକ ଏହି ଆଠ ଦିଗର ହସ୍ତୀ ।

ଦିଗ୍‌ବାରଣ, ବି. (ପ୍ରା) ଦିଗଜର୍‌ପଣ ।

ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ, ବି. ନ. (ଦିକ୍‌-ଦୃଶ୍‌-ଅନ) ବିଜ୍ଞତା, ବହୁଦର୍ଶିତା; ଦିକ୍‌ ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ।

ଦିଗ୍ଧ, ବିଂ. (ଦିହ୍‌-ତ) ଲିପ୍ତ, ମିଶ୍ରିତ; ବିଷାକ୍ତ । ବି. ବିଷାକ୍ତ ବାଣ; ଅଗ୍ନି । ନ. ସ୍ନେହ; ଲେପନ; ପ୍ରବନ୍ଧ ।

ଦିଗ୍ବାସଃ, ବି. ପୁଂ. (ଦିକ୍‌-ବାସସ୍‌) ଶିବ । ବିଂ. ଉଲଗ୍ନ ।

ଦିଗ୍ବିଜୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦିକ୍‌-ବି-ଜି-ଅ) ବିଦ୍ୟା ବା ଯୁଦ୍ଧଦ୍ୱାରା ନାନାପ୍ରକାର ଆପଣାର କ୍ଷମତା ପ୍ରଦର୍ଶନ, ଆଧିପତ୍ୟ ସଂସ୍ଥାପନ ।

ଦିଗ୍ବିଦିକ୍‌, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦିକ୍‌-ବିଦିକ୍‌) ସକଳ ଦିକ୍‌ ।

ଦିଙ୍ନାଗ, ବି. ପୁଂ. (ଦିକ୍‌-ନାଗ) ଦିଗ୍‌ଗଜ ।

ଦିଙ୍ମଣ୍ଡଳ, ବି. ନ. (ଦିକ୍‌-ମଣ୍ଡଳ) ଦିଗଚକ୍ର, ଦିଗଚକ୍ରବାଳ ।

ଦିଙ୍ମାତ୍ର, ବି. ନ. (ଦିକ୍‌-ମାତ୍ର) ଏକଦେଶ । ବିଂ. ଅଳ୍ପମାତ୍ର ।

ଦିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୋ-ତି) କାଶ୍ୟପ ମୁନି ପତ୍ନୀ; ଦୈତ୍ୟ ଜନନୀ । ପୁଂ. ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ନୃପବିଶେଷ; ଛେଦନ; ଖଣ୍ଡନ ।

ଦିତିଜ, ଦିତିସୁତ, ବି. ପୁଂ. (ଦିତି-ଜ, ସୁତ) ଦୈତ୍ୟ, ଅସୁର, ଦାନବ ।

ଦିତ୍ସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦା-ସ ଅଥବା ସନ୍‌) ଦାନେଚ୍ଛା ।

ଦିଧି, ବି. ପୁଂ. (ଧା-ଇ) ଧାରଣ; ଧୈର୍ଯ୍ୟ ।

ଦିଧିଷୁ, ବି. ପୁଂ. (ଧା-ସୋ-ଉ) ଦ୍ୱିତୀୟଥର ବିବାହିତ ପୁରୁଷ ।

ଦିନ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଦୋ-ଇନ୍‌) ଦିବସ, ଦିବାଭାଗ ।

ଦିନକର, ଦିନମଣି, ବି. ପୁଂ. (ଦିନ-କୃ-ଅ, ଦିନ-ମଣି) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଦିବାକର, ଯଥା,

"ଅସ୍ତ ହେଲେ ରବି ଗ୍ରହରାଜ ଦିନମଣି ।"

କୃ. ବା ।

ଦିନକରାତ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ. (ଦିନକର-ଆତ୍ମଜ) ଶନି; ଯମ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଯମୁନା ।

ଦିନଦୁଃଖିତ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦିନ-ଦୁଃଖିତ) ଚକ୍ରବାକ ପକ୍ଷୀ ।

ଦିନପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଦିନ-ପାତ) ଦିନ କଟାଇବାର, ଦିନଯାପନ ।

ଦିନବନ୍ଧୁ, ବି. ପୁଂ. (ଦିନ-ବନ୍ଧୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଦିନମୁଖ, ବି. ନ. (ଦିନ-ମୁଖ) ପ୍ରାତଃକାଳ ।

ଦିନାନ୍ତ, ଦିନାତ୍ୟୟ, ଦିନାବସାନ,	ବି. ପୁଂ. (ଦିନ-ଅନ୍ତ, ଅତ୍ୟୟ, ଅବସାନ) ଦିନର ଶେଷ, ସନ୍ଧ୍ୟାସମୟ, ସାୟଂକାଳ ।

ଦିଲୀପ, ବି. ପୁଂ. (ଦିଲୀ-ପ) ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ରଘୁରାଜାଙ୍କ ପିତା ।

ଦିବ୍‌, ସ୍ତ୍ରୀ. ଦିବ, ନ.	ବି. (ଦିବ୍‌-ଂ, ଅ) ସ୍ୱର୍ଗ; ଆକାଶ; ଦିବ୍‌ ଶବ୍ଦରେ ସ୍ୱର୍ଗାଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା; ଅଦିତି ।

ଦିବସ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଦିବ୍‌-ଅସ) ଦିନ ।

ଦିବସକର, ବି. ପୁଂ. (ଦିବସ-କୃ-ଅ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଦିନମଣି, ପ୍ରଭାକର ।

ଦିବସମୁଖ, ବି. ନ. (ଦିବସ-ମୁଖ) ପ୍ରାତଃକାଳ ।

ଦିବାକର, ବି. ପୁଂ. (ଦିବା-କୃ-ଅ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଦିବାନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ଦିବା-ଅନ୍ଧ) ପେଚକ । ବିଂ. ଦିନକଣା ।

ଦିବାମଧ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦିବା-ମଧ୍ୟ) ମଧ୍ୟାହ୍ନ, ଦୁଇପ୍ରହର ବେଳା ।

ଦିବାରାତ୍ରି, ବି. ନ. (ଦିବା-ରାତ୍ରି) ଅହୋରାତ୍ର, ଦିନରାତି ।

ଦିବାବସୁ, ବି. ପୁଂ. (ଦିବା-ବସୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଅର୍କବୃକ୍ଷ ।

ଦିବି, ବିଂ. ପୁଂ. (ଦିବ୍‌-ଇ) ସ୍ୱର୍ଗରେ ।

ଦିବିଷଦ, ଦିବୋକସ୍‌, ଦିବୌକସ୍‌,	ବି. ପୁଂ.	(ଦିବି-ସଦ୍‌-ଂ (ଦିବ୍‌, ଦିବ- ଓକସ୍‌	ଦେବତା ।

ଦିବ୍ୟ, ବିଂ. (ଦିବ୍‌=ସ୍ୱର୍ଗ-ଯ) ସ୍ୱର୍ଗୀୟ, ଆକାଶୀୟ; ଦିବ୍‌=ଦୀପ୍ତି ହେବା-ଯ) ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର; ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଉତ୍କୃଷ୍ଟ । ବି. ନ. ଶପଥ ।

ଦିବ୍ୟରଥ, ବି. ପୁଂ. (ଦିବ୍ୟ-ରଥ) ବିମାନ; ବ୍ୟୋମ-ଯାନ ।

ଦିବ୍ୟରସ, ବି. ପୁଂ. (ଦିବ୍ୟ-ରସ) ପାରଦ, ପାରା ।

ଦିଶଇ, କ୍ରି. (ଦୃଶଧାତୁଜ) ଦେଖାଯାଏ ।

ଦିଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୂର୍ବାଦି ଦିକ୍; ଦିଗନ୍ତକ୍ଷେତ୍ରବିଶେଷ; ରୀତି; ବୃତ୍ତି ।

ଦିଷ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ଦିଶ୍-ତ) କାଳ । ନ. ଭାଗ୍ୟ । ବିଂ. ଅଦିଷ୍ଟ; କଥିତ; ଦତ୍ତ; ପ୍ରଦର୍ଶିତ ।

ଦିଷ୍ଟାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଦିଷ୍ଟ-ଅନ୍ତ) ମରଣ, ମୃତ୍ୟୁ ।

ଦିହୁଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ମଶାଲ, ଯଥା,

"ବିହୁଡି ଦିହୁଡି ଅକାର ଘଉଡି
ଶୁଭେ ମଣିମା ମଣିମା ସ୍ୱନ ସେ ।"

ବୈ. ବି ।

ଦୀକ୍ଷକ, ବିଂ. (ଦୀକ୍ଷା-ଅକ) ଶିକ୍ଷକ, ଉପଦେଷ୍ଟା ।

ଦୀକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀକ୍ଷ-ଅ-ଆ) ଉପଦେଶ; ମନ୍ତ୍ରଗ୍ରହଣ; ଅର୍ଚ୍ଚନା; ଯଜ୍ଞାଦି କର୍ମରେ ସଂସ୍କାର; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ନିୟମ ବା ସଂକଳ୍ପ କରି ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବା ।

ଦୀକ୍ଷାଗୁରୁ, ବି. ପୁଂ. ଇଷ୍ଟଦେବ, ଯେ ତନ୍ତ୍ର ମତାନୁସାରେ ମନ୍ତ୍ରର ଉପଦେଶ ଦିଅନ୍ତି ।

ଦୀକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ଦୀକ୍ଷା-ତ) ବ୍ରତାଦି ବା ଯଜ୍ଞାଦି କର୍ମରେ ସଂକଳ୍ପପୂର୍ବକ ପ୍ରବୃତ୍ତ; ଉପଦେଶିତ ।

ଦୀଘୀ, ବି. (ଦୀର୍ଘିକାଶବ୍ଦଜ) ଦୀର୍ଘଜଳାଶୟ, ବଡ଼-ପୋଖରୀ ।

ଦୀଧିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୀ-ଧ୍ୟ-ତି) କିରଣ, ଆଲୋକ ।

ଦୀନ, ବିଂ. (ଦୀ=କ୍ଷୟ ପାଇବା-ତ) ଦରିଦ୍ର, ଦୁଃଖିତ; କାତର; ଶୋଚ୍ୟ; ହୀନ; କ୍ଷୁଦ୍ର; ସନ୍ତପ୍ତ; ଭୀତ ।

ଦୀନନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀନ-ନାଥ) ନାରାୟଣ ।

ଦୀପ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀପ୍-ଅ) ପ୍ରଦୀପ, ବର୍ତ୍ତିସ୍ଥ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଅଗ୍ନିଶିଖା ।

ଦୀପକ, ବିଂ. (ଦୀପ୍-ଅକ) ଉତ୍ତେଜକ, ଦୀପ୍ତିକାରକ ।

ଦୀପଦଣ୍ଡି, ବି. ପୁଷ୍କରଣୀ ଆଦିର ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ଦେଉଳ-ବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଦୀପଦଣ୍ଡି ଲଭି ମଙ୍ଗଳ ପଣ୍ଡୁ ଦିଏ ଭଉଁରୀ ।"

ଲ. ବି ।

ଦୀପନ, ବି, ନ. (ଦୀପ୍-ଅନ) ଉଦ୍ଦୀପନ, ଉତ୍ତେଜନ ।

ଦୀପଶଲାକା, ବି. ପୁଂ. (ଦୀପ-ଶଲକା) ଦୀପ୍ୟାଶିଲ୍ଲଇ ।

ଦୀପଶିଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀପ-ଶିଖା) କଜ୍ଜଳ, କାଳିମା ।

ଦୀପାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀପ-ଆଳୀ) ଦୀପମାଳା, ଦେୱାଳି ।

ଦୀପିକା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀପକ-ଆ) ଶ୍ରୀନିବାସକୃତ ଗ୍ରନ୍ଥ-ବିଶେଷ; ରାଗିଣୀବିଶେଷ; ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ।

ଦୀପ୍ତ, ବିଂ. (ଦୀପ-ତ) ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ, ପ୍ରକାଶିତ, ଉଦ୍ଦୀପିତ ଆଲୋକମୟ ।

ଦୀପ୍ତଲୋଚନ, ବିଂ. ପୁଂ. (ଦୀପ୍ତ-ଲୋଚନ) ବିରାଡ଼ି, ଅନ୍ଧକାରରେ ଯାହାର ଚକ୍ଷୁଃ ଦୀପ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ ହୁଏ ।

ଦୀପ୍ତାଗ୍ନି, ବି. ପୁଂ. (ଦୀପ୍ତ-ଅଗ୍ନି) ଅଗସ୍ତ୍ୟ ମୁନି; ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ଅଗ୍ନି । ବିଂ. ତୀ. ଜଠରାନଳବିଶିଷ୍ଟ ।

ଦୀପ୍ତାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀପ୍ତ-ଅଙ୍ଗ) ମୟୂର । ନ. ପ୍ରଭା-ବିଶିଷ୍ଟ ଅଙ୍ଗ ।

ଦୀପ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀପ୍-ତି) ତେଜଃ, ପ୍ରଭା, ଶୋଭା, କାନ୍ତି ।

ଦୀପ୍ତିମାନ୍, ବିଂ. (ଦୀପ୍ତି-ମତ୍) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପ୍ରଭାଶାଳୀ; ଶୋଭାବିଶିଷ୍ଟ ।

ଦୀପ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଦୀପ୍-ଆନ) ଦୀପ୍ତିଶୀଳ; ଶୋଭ-ମାନ ।

ଦୀୟମାନ, ବିଂ. (ଦା-ଆନ) ଯାହା ଦିଆ ଯାଉଅଛି ।

ଦୀୟାଶିଲ୍ଲଇ, ବି. (ଦୀପଶଲାକା ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଦୀପଶଲାକା ।

ଦୀର୍ଘ, ବିଂ. (ଦ୍ରାଘ୍-ଅ) ଲମ୍ବା; ଅଧିକ । ବି. ପୁଂ. ରାମଶରଃ ଉଷ୍ଟ୍ର; ସିଂହ, କନ୍ୟା, ତୁଳା, ବୃଶ୍ଚିକ ଏହି ଚାରିଟି ଦୀର୍ଘରାଶି ।

ଦୀର୍ଘକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-କଣ୍ଠ) ବକପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ଲମ୍ବକଣ୍ଠ ।

ଦୀର୍ଘକେଶ, ବି. ନ. (ଦୀର୍ଘ-କେଶ) ଭଲ୍ଲୁକ ।

ଦୀର୍ଘଗତି, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ଗମ-ତି) ଉଷ୍ଟ୍ର; ସତ୍ୱର ଗମନ ।

ଦୀର୍ଘଗ୍ରୀବ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ଗ୍ରୀବା) ଉଷ୍ଟ୍ର; ବକ । ବିଂ, ଲମ୍ବଗ୍ରୀବାଯୁକ୍ତ ।

ଦୀର୍ଘଜିହ୍ୱ, ବି, ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ଜିହ୍ୱା) ସର୍ପ ।

ଦୀର୍ଘଜୀବୀ, ବିଂ. (ଦୀର୍ଘ-ଜୀବିନ୍) ଯେ ଅଧିକକାଳ ବଞ୍ଚେ ।

ଦୀର୍ଘତପାଃ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ତପସ୍) ଗୌତମ ଋଷି; ନୃପବିଶେଷ ।

ଦୀର୍ଘତରୁ, ବି. ପୁଂ. ତାଳବୃକ୍ଷ ।

ଦୀର୍ଘଦଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ଦଣ୍ଡ) ଗବଗଛ, ଏରଣ୍ଡ ବୃକ୍ଷ ।

ଦୀର୍ଘଦର୍ଶୀ, ବିଂ. (ଦୀର୍ଘ-ଦର୍ଶିନ୍) ଦୂରଦର୍ଶୀ, ପରିଣାମଦର୍ଶୀ । ବି. ପଣ୍ଡିତ; ଗୃଧ୍ର; ଭଲ୍ଲୁକ, ଭାଲୁ ।

ଦୀର୍ଘଦୃଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀର୍ଘ-ଦୃଷ୍ଟି) ଦୂରବୀକ୍ଷଣଯନ୍ତ୍ର । ବିଂ. ଦୂରଦର୍ଶୀ, ପଣ୍ଡିତ ।

ଦୀର୍ଘନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ନାଦ) ଶଙ୍ଖ । ବିଂ. ଦୀର୍ଘଶବ୍ଦକାରୀ ।

ଦୀର୍ଘନିଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀର୍ଘ-ନିଦ୍ରା) ମୃତ୍ୟୁ, ମହାନିଦ୍ରା; ବହୁକ୍ଷଣସ୍ଥାୟିନୀ ନିଦ୍ରା ।

ଦୀର୍ଘପୃଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ପୃଷ୍ଠ) ସର୍ପ ।

ଦୀର୍ଘପାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ପାଦ) କଙ୍କପକ୍ଷୀ ।

ଦୀର୍ଘମାଏ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବନନୀ, ।

ଦୀର୍ଘମାରୁତ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀର୍ଘ-ମାରୁତ) ହସ୍ତୀ; ହସ୍ତିନୀ ।

ଦୀର୍ଘରବ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ରବ) ଶୂକର ।

ଦୀର୍ଘରସନ, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ରସନା) ସର୍ପ ।

ଦୀର୍ଘରାତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ରାତ୍ରି) ବଡରାତ୍ରି, ଦୀର୍ଘନିଶା; ବହୁକାଳ ।

ଦୀର୍ଘବାଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀର୍ଘ-ବାଳା) ଚମରୀମୃଗ ।

ଦୀର୍ଘସତ୍ର, ବି. ନ. (ଦୀର୍ଘ-ସତ୍ର) ଦୀର୍ଘକାଳସାଧ୍ୟ ଯଜ୍ଞବିଶେଷ ।

ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରତା, ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀର୍ଘସୂତ୍ର-ଇନ୍, ତା) ଅନେକ ବିଳମ୍ବରେ କର୍ମ କରିବାର, ଶୀଘ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅଯତ୍ନ ବା ଅନିଚ୍ଛା କରିବା ।

ଦୀର୍ଘସୂତ୍ରୀ, ବିଂ. ଯେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଳମ୍ବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

ଦୀର୍ଘାୟୁଃ, ବିଂ. (ଦୀର୍ଘ-ଆୟୁସ୍) ଚିରଜୀବୀ । ବି. ପୁଂ. ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ମୁନି; କାକ; ଶାଲ୍ମଳୀବୃକ୍ଷ ।

ଦୀର୍ଘିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୀର୍ଘ-କ-ଅ) ବୃହତ୍ ପୁଷ୍କରିଣୀ ।

ଦୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଦୃ-ତ) ବିଦାରିତ; ଭଗ୍ନ; ଭୀତ । ବି. ନ. ବିଦାରଣ ।

ଦୁଇ, ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ, ୨ ।

ଦୁଃଖ, ବି. ନ. (ଦୁଃଖ-ଅ) ସନ୍ତାପ; କ୍ଳେଶ, ମନଃକ୍ଷୋଭ, ଯନ୍ତ୍ରଣା, ମନଃପୀଡ଼ା; ଅସୁଖ ।

ଦୁଃଖାର୍ତ୍ତ, ବିଂ. (ଦୁଃଖ-ଆର୍ତ୍ତ) କାତର; ପୀଡିତ, ଯେ ଦୁଃଖରେ କାତର ହୋଇଥାଏ ।

ଦୁଃଖିତ, ବିଂ. (ଦୁଃଖ-ଇତ) ଦୁଃଖଯୁକ୍ତ, କ୍ଳେଶିତ; ତାପିତ ।

ଦୁଃଖୀ, ବିଂ. (ଦୁଃଖ-ଇନ୍) ଦୁଃଖିତ, ଯେ ଦୁଃଖଭୋଗ କରେ; ଦୀନ, ଦରିଦ୍ର ।

ଦୁଃଶାସ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଶାସ୍) ଯାହାକୁ ଅତି କଷ୍ଟରେ ଶାସନ କରାଯାଏ ।

ଦୁଃଶାସନ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ଶାସ୍-ଅନ) ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ମଧ୍ୟମଭ୍ରାତା । ବିଂ. ଯାହାକୁ ଅତି କଷ୍ଟରେ ଶାସନ କରାଯାଏ ।

ଦୁଃଶୀଳ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଶୀଳ) ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ର, ମନ୍ଦ ସ୍ୱଭାବବିଶିଷ୍ଟ ।

ଦୁଃଶ୍ରବ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଶ୍ରୁ-ଅ) ଅଶ୍ରାବ୍ୟ, ଯାହା ଶୁଣିଲେ ଦୁଃଖ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ ।

ଦୁଃସମୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ସମୟ) ମନ୍ଦ ସମୟ; ଦୁଃଖର ଅବସ୍ଥା; ଅକାଳ; ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ।

ଦୁଃସହ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ସହ) କଷ୍ଟସହ୍ୟ, ଅସହନୀୟ, ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଳେଶଦାୟକ ।

ଦୁଃସାଧ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ସାଧ୍ୟ) ଦୁଷ୍କର, ଯାହାକୁ କଷ୍ଟରେ କରାଯାଏ; ଅସାଧ୍ୟ; ଅପ୍ରତିକାର୍ଯ୍ୟ ।

ଦୁଃସାହସ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ସାହସ) ଅନୁଚିତ ସାହସ । ବିଂ. ଦୁଃସାହସିକ ।

ଦୁଃସ୍ଥ, ଦୁସ୍ଥ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ସ୍ଥା-ଅ) ଦରିଦ୍ର, ଦୁରବସ୍ଥାପନ୍ନ; ମୂର୍ଖ ।

ଦୁଃସ୍ଥିତ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ସ୍ଥା-ତ) ଦୁଃଖରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ଦୁଃସ୍ଥିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-ସ୍ଥିତି) ଦୁରବସ୍ଥା, ଅସ୍ଥିରତା; ଦୁଃଖରେ ଅବସ୍ଥାନ ।

ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ, ବ. ପୁଂ. ଅଶୁଭସ୍ୱପ୍ନ, ଯେଉଁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲେ ଅମଙ୍ଗଳ ଘଟେ ।

ଦୁକ୍‌ଦୁକ୍, କ୍ରି. ବିଂ. (ଦେଶଜ) ହୃଦୟ କମ୍ପନ, ଭୟ ବା ଉତ୍ସାହଜନିତ ହୃଦର ଅସ୍ଥିରତା ।

ଦୁକୂଳ, ବ. ନ. (ଦୁ-ଉଲ, କୂଆଗମ) ରେଶମୀ ଲୁଗା; ଶୁଭ୍ରବସ୍ତ୍ର; ସୂକ୍ଷ୍ମବସ୍ତ୍ର; ଉତ୍ତରୀୟବସ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ଦୁକୂଳ କବଣ୍ଣ ସମ୍ଭାଳୁ ଅଛ ଦକ୍ଷିଣେଭରେ,
ଫିଙ୍ଗୁଛୁ ଧରୁଛୁ କନ୍ଦୁକ ବାମ ଦକ୍ଷିଣକରେ ।"
ଚ. ଖ ।

ଦୁଗ୍ଧ, ବ. ନ. (ଦୁହ-ତ) କ୍ଷୀର, ଦୁଧ; ଦୋହନ । ବିଂ. ଯାହାକୁ ଦୋହନ କରା ହୋଇଅଛି ।

ଦୁଗ୍ଧପୋଷ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁଗ୍ଧ-ପୋଷ୍ୟ) ଯେଉଁମାନେ କେବଳ ଦୁଗ୍ଧ ପାନ କରି ଜୀବନ ଧାରଣ କରନ୍ତି । ବି. ପୁଂ. ଶିଶୁ ।

ଦୁଣ୍ଡୁଭ, ବ. ପୁଂ. (ଦୁଣ୍ଡୁ-ଭ) ଧଣ୍ଡସାପ ।

ଦୁତ, ବିଂ. (ଦୁ=ଯାତନା ଦେବା, ଗମନ କରିବା-ତ) ପୀଡ଼ିତ; ଗତ ।

ଦୁଦୁରା, ବ. ଧୁତୁରା ।

ଦୁଧ, ବ. (ଦୁଗ୍ଧ ଶବ୍ଦଜ) ପୟ, କ୍ଷୀର ।

ଦୁନ୍ଦୁ, ବ. ପୁଂ. (ଦୁ-ଦନ୍ଦ୍-ଉ) ବସୁଦେବ, କୃଷ୍ଣର ପିତା; ଦୁନ୍ଦୁଭି ବାଦ୍ୟ ।

ଦୁନ୍ଦୁଭି, ବ. ପୁଂ. (ଦୁନ୍ଦୁ-ଭା-ଇ) ବୃହତ ଢକ୍କା; ନାଗରା; ରାକ୍ଷସବିଶେଷ; ବରୁଣ; ବିଷ ।

ଦୁବ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଦୁର୍ବା ଶବ୍ଦଜ) ଘାସବିଶେଷ ।

ଦୁର୍, ଅଂ. ଦୁଃଖ; ନିନ୍ଦା; ମନ୍ଦ; ଦୁଷ୍ଟ; ନିଷିଦ୍ଧ ।

ଦୁରକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ଅକ୍ଷ) କପଟପାଶକ; ଦୁଷ୍ଟଦ୍ୟୂତ । ବିଂ. ଦୁଷ୍ଟ ନେତ୍ରଯୁକ୍ତ ।

ଦୁରତିକ୍ରମ, ବିଂ. (ଦୁର-ଅତି-କ୍ରମ୍-ଅ) ଅଲଙ୍ଘନୀୟ, ଯାହା ଅତିକ୍ରମ କରିବା ଦୁଃସାଧ୍ୟ ।

ଦୁରତ୍ୟୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଅତ୍ୟୟ) ଦୁର୍ବିନାଶ୍ୟ, ଦୁରତିକ୍ରମ, ଦୁସ୍ତର ।

ଦୁରଦୃଷ୍ଟ, ବ. ନ. (ଦୁର୍-ଅଦୃଷ୍ଟ) ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ, ମନ୍ଦକପାଳ; ପାପ ।

ଦୁରଧିଗମ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଅଧିଗମ) ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ, ଯାହା କଷ୍ଟରେ ମିଳେ; ଦୁର୍ଗମ, ଦୁଷ୍ପ୍ରବେଶ; ଦୁର୍ଜ୍ଞେୟ ।

ଦୁରନ୍ତ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଅନ୍ତ) ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ, ଦୁଷ୍ଟ, ଅବାଧ୍ୟ ।

ଦୁରପନେୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଅପ-ନୀ-ଯ) ଯାହା ଦୂର କରିବାର କଠିନ ଅଟେ ।

ଦୁରଭିଗ୍ରହ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଅଭି-ଗ୍ରହ-ଅ) ଯାହା କଷ୍ଟରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ।

ଦୁରବସ୍ଥ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଅବସ୍ଥା) ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାପନ୍ନ, ଯାହାର ଅବସ୍ଥା ମନ୍ଦ ।

ଦୁରବସ୍ଥା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-ଅବସ୍ଥା) ମନ୍ଦଅବସ୍ଥା, ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ।

ଦୁରାକାଙ୍କ୍ଷ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଆକାଙ୍କ୍ଷା) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଇଚ୍ଛା କାହିଁରେ ସୁଦ୍ଧା ନିବୃତ୍ତି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଦୁରାକାଙ୍କ୍ଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-ଆକାଙ୍କ୍ଷା) ଦୁଷ୍ଟ ଆକାଙ୍କ୍ଷା, କାହିଁରେ ଆକାଙ୍କ୍ଷା ନିବୃତ୍ତି ନ ହେବାର ।

ଦୁରାକ୍ରମ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଆକ୍ରମ୍ୟ) ଯାହାକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ଦୁଃସାଧ୍ୟ ।

ଦୁରାଗ୍ରହ, ବ. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ଆଗ୍ରହ) ଦୁରଭିସନ୍ଧି, ମନ୍ଦ ବିଷୟରେ ଅଭିନିବେଶ ।

ଦୁରାଚାର, ବ. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ଆଚାର) ଦୁଷ୍ଟାଚରଣ । ବ. ପୁଂ. କୁବ୍ୟବହାର, କଦାଚାର ।

ଦୁରାତ୍ମା, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଆତ୍ମନ୍) ପାପାତ୍ମା; ନିର୍ଦ୍ଦୟ; ଦୁଷ୍ଟ, ପରପୀଡ଼କ, ଅଧର୍ମାଚାରୀ; ଦୁଷ୍ଟଚିତ୍ତ, ମନ୍ଦସ୍ୱଭାବ ।

ଦୁରାଧର୍ଷ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଆ-ଧୃଷ୍-ଅ) ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷଣୀୟ । ବ. ପୁଂ. ଶ୍ୱେତସର୍ଷପ ।

ଦୁରାନମ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଆ-ନମ୍-ଅ) ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ, ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ।

ଦୁରାରୋହ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଆ-ରୁହ୍-ଅ) ଦୁର୍ଗମ୍ୟ; ଅତ୍ୟୁନ୍ନତ । ବ. ପୁଂ. ନାରିକେଳ ବୃକ୍ଷ ।

ଦୁରାଲଭା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-ଆ-ଲଭ୍-ଅ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ କଣ୍ଟକବୃକ୍ଷ ।

ଦୁରାଲାପ, ବ. ପୁଂ. (ଦୁର-ଆଲାପ) ଦୁଷ୍ଟବାକ୍ୟ, କଟୁକଥା, ଗାଳି; କୁତ୍ସିତ କଥୋପକଥନ । ବିଂ. କଟୁଭାଷୀ, ଦୁଷ୍ଟବକ୍ତା ।

ଦୁରାଶୟ, ବି, ନ. (ଦୁର୍-ଆଶୟ) ମନ୍ଦ ଅଭିପ୍ରାୟ, ଯାହାର ମନ୍ଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ଦୁରାଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-ଆଶା) ଦୁଷ୍ଟଆଶା, ଦୁର୍ମ୍ମନୋରଥ ।

ଦୁରାସଦ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଆ-ସଦ୍-ଅ) ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ, ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ; ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ।

ଦୁରିତ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ଇତ) ପାପ, ଦୁଷ୍କୃତ । ବିଂ. ପାପିଷ୍ଠ ।

ଦୁରିଷ୍ଟି, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ଇଷ୍ଟି) କୁତ୍ସିତ ଯଜ୍ଞ, ଅଭିଚାରାର୍ଥ ଯାଗ ।

ଦୁରିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଇଷ୍ଟ) ଅତିଶୟ ମନ୍ଦ ।

ଦୁରୁକ୍ତ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ଉକ୍ତ) ଦୁର୍ବ୍ବାକ୍ୟ, ଗାଳି ।

ଦୁରୁଚ୍ଛେଦ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଉଚ୍ଛେଦ) ଦୁର୍ନିବାର, ଦୁରପନେୟ । ବି. ନ. ଦୁର୍ନିବାରଣ ।

ଦୁରୁତ୍ତର, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଉତ୍ତର) ଦୁସ୍ତର, ଯାହା ପାର ହେବା କଠିନ । ବି. ନ. ଅସଙ୍ଗତ ଉତ୍ତର ।

ଦୁରୁପସଦ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଉପ-ସଦ) ଦୁଃସହ; ଦୁର୍ଗମ; ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ।

ଦୁରୂହ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଊହ-ଅ) କଠିନ; ଦୁର୍ବ୍ବୋଧ; କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ; ଦୁର୍ଜ୍ଞେୟ ।

ଦୁରୋଦର, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ଆ-ଉଦର=ବିବାଦ) ପାଶକ୍ରୀଡା, ପଶାଖେଳ; ବାଜି ରଖି ଖେଳିବାର; ଦ୍ୟୂତ; ଅସୁରବିଶେଷ ।

ଦୁର୍ଗ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ଗମ୍-ଅ) ଗଡ଼, କିଲ୍ଲା । ବିଂ. ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବା କଠିନ ।

ଦୁର୍ଗତ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଗମ୍-ତ) ଦରିଦ୍ର, ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ; ବିପଦ୍‌ଗ୍ରସ୍ତ ।

ଦୁର୍ଗତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-ଗମ୍-ତି) ଦାରିଦ୍ର୍ୟ; ଦୁରବସ୍ଥା, ନରକ ।

ଦୁର୍ଗନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ଗନ୍ଧ) ମନ୍ଦଗନ୍ଧ, ପୂତିଗନ୍ଧ । ବିଂ. ଦୁର୍ଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ।

ଦୁର୍ଗମ, (ଦୁର୍-ଗମ୍-ଅ) ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ଅତି କଷ୍ଟରେ ଗମନ କରାଯାଏ; ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ; ଦୁର୍ଜ୍ଞେୟ ।

ଦୁର୍ଗସଞ୍ଚର, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍ଗ-ସଞ୍ଚର) ପୋଲ, ଶଙ୍ଗା ।

ଦୁର୍ଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-ଗମ୍-ଅ-ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗରେ ଆ) ମହାଦେବୀ, ଶିବପତ୍ନୀ; ଅପରାଜିତା ଲତା ।

ଦୁର୍ଗ୍ରହ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଗ୍ରହ୍-ଅ) ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ, ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ବି. ପୁଂ. ମନ୍ଦଗ୍ରହ ।

ଦୁର୍ଗାନବମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାର୍ତ୍ତିକମାସର ଶୁକ୍ଳନବମୀ ।

ଦୁର୍ଘଟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଘଟ) କଠିନ, ଯାହା ଅତି କଷ୍ଟରେ ଘଟେ, ଦୁଃସାଧ୍ୟ ।

ଦୁର୍ଘଟନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-ଘଟ—ଅନ-ଆ) ଅଶୁଭ ଘଟନା, ବିପଦ ।

ଦୁର୍ଘୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ଘୋଷ) ଭାଲୁ; କୁତ୍ସିତ ଶବ୍ଦ । ବିଂ. ମନ୍ଦରବବିଶିଷ୍ଟ ।

ଦୁର୍ଜ୍ଜନ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଜନ) ଖଳ; କ୍ରୂର, ନିଷ୍ଠୁର; ଦୁଷ୍ଟ ।

ଦୁର୍ଜ୍ଜୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଜି-ଅ) ଯାହାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟରେ ଜୟ କରାଯାଏ, ଅଦମ୍ୟ ।

ଦୁର୍ଜ୍ଜାତ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଜାତ) ଯାହାର ଜନ୍ମ ବୃଥା । ବି. ନ. ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ, ବିପଦ ।

ଦୁର୍ଦ୍ଦମ୍ୟ, ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଦମ୍ୟ, ଦାନ୍ତ) ଅଶାନ୍ତ; ଦୁରନ୍ତ, ଦୁଷ୍ଟ, କଷ୍ଟରେ ଦମନୀୟ । ବି. ପୁଂ. ବଗ୍ରାଛର ।

ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-ଦଶା) ଦୁରବସ୍ଥା, ମନ୍ଦାବସ୍ଥା ।

ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ଦିନ) ମେଘାଚ୍ଛନ୍ନ ଦିବସ; ଦୁଃସମୟ ।

ଦୁର୍ଦ୍ଧର, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଧୃ-ଅ) ଦୁଃସହ, ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ; ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ; ଦୁର୍ଗମ । ବି. ପାରଦ, ପାରା; ଭାଲୁ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ ।

ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଧୃଷ୍-ଅ) ଯାହାର କୌଣସି ଅବମାନ ବା ଅନିଷ୍ଟ କରାଯାଇ ନ ପାରେ; ଯାହାର ତେଜ ବିକ୍ରମପ୍ରଭୃତି ଏପରି ଯେ ତାହା ନିକଟକୁ ଯିବାକୁ ଭୟ ହୁଏ, ଯଥା,

"ମାଲ୍ୟଗିରିବାସୀ ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ଜୁଆଙ୍ଗ ।"
ନ. କେ ।

ଅସହନୀୟ; ଦୁର୍ଦ୍ଦମନୀୟ ।

ଦୁର୍ନ୍ନୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ନୟ) କୁନୀତି, ମନ୍ଦନୀତି ।

ଦୁର୍ନାମକ, ବି. ନ. (ଦୁର୍ନାମ-କ) ଅର୍ଶରୋଗ ।
ଦୁର୍ନାମ୍, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ନାମନ୍) କଳଙ୍କ; ନିନ୍ଦା, ଅପ୍ରଶଂସା, କୁତ୍ସା; ଅର୍ଶରୋଗ ।
ଦୁର୍ନିବାର, ବିଂ. (ଦୁର୍-ନିବାର) ଯାହାକୁ କଷ୍ଟରେ ନିବାରଣ କରାଯାଏ ।
ଦୁର୍ନିରୀକ୍ଷ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ନିରୀକ୍ଷ୍ୟ) ଯାହାପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରିବା ଅସାଧ୍ୟ ।
ଦୁର୍ନୀତ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ନୀ-ତ) ଯାହାର ରୀତି ନୀତି ଭଲ ନୁହେ, ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ, ଅଶିଷ୍ଟ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୁରୀତି, ଅସଦାଚରଣ ।
ଦୁର୍ବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍ବ-ଅ) ଦୁବ, ଘାସବିଶେଷ ।
ଦୁର୍ବଳ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ବଳ) ବଳହୀନ; ଜୀର୍ଣ୍ଣ; ଅଶକ୍ତ; କ୍ଷୀଣ, କୃଶ; ଶିଥିଳ ।
ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି, ବିଂ. (ଦୁର୍-ବୁଦ୍ଧି) ଦୁର୍ମ୍ମତି, କୁବୁଦ୍ଧିଶାଳୀ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମନ୍ଦବୁଦ୍ଧି ।
ଦୁର୍ଭଗ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଭଗ) ଭାଗ୍ୟହୀନ, ଦୁରଦୃଷ୍ଟ; ଅପ୍ରିୟ ।
ଦୁର୍ଭର, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଭର) ଦୁଃସହ; ଦୁର୍ବହ; ଗୁରୁ, ଭାରି ।
ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ଭାଗ୍ୟ) ଦୁରଦୃଷ୍ଟ, ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ, ଯାହାର ଅଦୃଷ୍ଟ ଭଲ ନୁହେ ।
ଦୁର୍ଭାବନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-ଭାବନା) ଉତ୍କଣ୍ଠା, ଉଦ୍‌ବେଗ ।
ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ଭିକ୍ଷା) ଦେଶରେ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର ଅଭାବ, ଅକାଳ ।
ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଭେଦ୍ୟ) ଅଭେଦ୍ୟ, ଯାହା ଭେଦ କରି ହୁଏ ନାହିଁ ।
ଦୁର୍ମ୍ମତି, ବିଂ. (ଦୁର୍-ମତି) ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି, କୁମତିଶାଳୀ; ବତ୍ସରବିଶେଷ ।
ଦୁର୍ମ୍ମନାଃ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ମନସ୍) ଚିନ୍ତିତ, ଦୁଃଖିତ, ବିଷଣ୍ଣ, ଉଦ୍ବିଗ୍ନଚିତ୍ତ ।
ଦୁର୍ମ୍ମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ମୁଖ) ଅଶ୍ୱ; ବାନର; ଅଶିକ୍ଷିତ; ଅସୁରବିଶେଷ; ନାଗବିଶେଷ; ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଗୁପ୍ତଚର । ବିଂ. କଟୁଭାଷୀ, ଅପ୍ରିୟ କର୍କଶବାଦୀ ।
ଦୁର୍ମ୍ମୂଲ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ମୂଲ୍ୟ) ମହାର୍ଘ, ବହୁମୂଲ୍ୟ ।

ଦୁର୍ମ୍ମେଧାଃ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ମେଧସ୍) ମେଧାହୀନ, ଅବୋଧ, ନିର୍ବୁଦ୍ଧି ।
ଦୁର୍ଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ଯୋଗ) ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ, ଦୁଃସମୟ ।
ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ଯୁଧ୍-ଅନ) ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରର ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର । ବିଂ. ଯାହା ସଙ୍ଗରେ ଅତି କଷ୍ଟରେ ଯୁଦ୍ଧ କରାଯାଏ ।
ଦୁର୍ଲଣା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଗେଲବସର ।
ଦୁଲାଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରେମ, ଅନୁରାଗ । ବିଂ. ପ୍ରିୟ; ମନୋଜ୍ଞ; ଗେହ୍ଲା ।
ଦୁର୍ଲକ୍ଷ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଲକ୍ଷ୍-ଯ) ଅଦୃଶ୍ୟ, ଯାହା ଅତି କଷ୍ଟରେ ଦେଖାଯାଏ ।
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ, ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁର-ଲଭ୍-ଅ, ଯ) ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ, ଯାହା ସହଜରେ ମିଳେ ନାହିଁ, ବହୁମୂଲ୍ୟ ।
ଦୁର୍ବଚଃ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ବଚସ୍) ଦୁର୍ବାକ୍ୟ, କଟୁକଥା, ନିନ୍ଦାବାକ୍ୟ । ବିଂ. ଅକଥ୍ୟ, ଅବକ୍ତବ୍ୟ ।
ଦୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ବର୍ଣ୍ଣ) ରଜତ, ରୌପ୍ୟ । ବିଂ. ମଳିନ ।
ଦୁର୍ବହ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ବହ୍-ଅ) ଦୁଃସହ, କଷ୍ଟରେ ବହନୀୟ ।
ଦୁର୍ବାକ୍, } ବିଂ (ଦୁର୍-ବାଚ୍, ବାଦ) କଟୁଭାଷୀ, ଯେ
ଦୁର୍ବାଦ, } ମନ୍ଦ କଥା କହେ ।
ଦୁର୍ବାକ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ବାକ୍ୟ) କଟୁବାକ୍ୟ, ଅପ୍ରିୟକଥା; ଅଶ୍ଳୀଳବାକ୍ୟ ।
ଦୁର୍ବାର, ବି. (ଦୁର୍-ବୃ-ଅ) ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ, ଯାହା ବାରଣ କରାଯାଇ ନ ପାରେ ।
ଦୁର୍ବାସା, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ବାସସ୍) ଅତ୍ରି ମୁନିଙ୍କର ପୁତ୍ର । ବିଂ. କୁତ୍ସିତ ବସ୍ତ୍ରଧାରୀ ।
ଦୁର୍ବିଧ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ବିଧ) ଦରିଦ୍ର; ଖଳ, ଦୁଷ୍ଟ; ମୂର୍ଖ ।
ଦୁର୍ବିନୀତ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ବି-ନୀ-ତ) ଖଳ; ଅହଙ୍କାରୀ, ଉଦ୍ଧତ; ଦୁଷ୍ଟ, ଅଶିଷ୍ଟ, ଅବିନୀତ ।
ଦୁର୍ବିପାକ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ବିପାକ) ଦୁର୍ଘଟଣା, ମନ୍ଦପରିଣାମ ।
ଦୁର୍ବିସହ, ବିଂ. (ଦୁର-ବି-ସହ-ଅ) ଅସହ୍ୟ; ଦୁର୍ବହ । ବି. ପୁଂ. ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ପୁତ୍ରବିଶେଷ ।

ଦୁର୍ବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ବୃତ୍ତ) ଦୁଷ୍ଟଚରିତ୍ର, ଧୂର୍ତ୍ତ; ଦୁର୍ଜ୍ଜନ; ଉଦ୍ଧତ; ଦୁରାତ୍ମା ।

ଦୁର୍ହୃଦ୍, ବି. ପୁଂ. (ଦୁର୍-ହୃଦ୍) ଶତ୍ରୁ । ବିଂ. ଦୁଷ୍ଟାନ୍ତଃକରଣ, କ୍ରୂରଚିତ୍ତ ।

ଦୁଶ୍ଚରିତ, ଦୁଶ୍ଚରିତ୍ର, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ଚରିତ, ଚରିତ୍ର) ମନ୍ଦ ପ୍ରକୃତି, କୁସ୍ୱଭାବ । ବିଂ. ଯାହାର ଚରିତ୍ର ମନ୍ଦ ।

ଦୁଶ୍ଚିକିତ୍ସ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଚିକିତ୍ସା-ଯ) ଯାହାର ସହଜରେ ଚିକିତ୍ସା ହୋଇ ନ ପାରେ, ଉତ୍କଟ, ଅପ୍ରତିବିଧେୟ ।

ଦୁଶ୍ଚେଷ୍ଟିତ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-ଚେଷ୍ଟିତ) ମନ୍ଦଆଚରଣ, ମନ୍ଦଚେଷ୍ଟା ।

ଦୁଷ୍କର, ବିଂ. (ଦୁର୍ କୃ-ଅ) ଯାହା କଷ୍ଟରେ କରାଯାଏ, ଦୁଃଖସାଧ୍ୟ, ।

ଦୁଷ୍କର୍ମ୍ମ, ବି. (ଦୁର୍-କର୍ମ୍ମନ୍) ମନ୍ଦକର୍ମ ।

ଦୁଷ୍କର୍ମ୍ମା, ବିଂ. (ଦୁର୍-କର୍ମ୍ମନ୍) ମନ୍ଦକର୍ମ୍ମା ।

ଦୁଷ୍କୁଳ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-କୁଳ) ମନ୍ଦକୁଳ, ନୀଚବଂଶ ।

ଦୁଷ୍କୁଳୀନ, ବି. (ଦୁଷ୍କୁଳ-ଈନ) ଅସତ୍ କୁଳଜାତ, ନୀଚ ବଂଶୋତ୍ପନ୍ନ ।

ଦୁଷ୍କୃତ, ବି. ନ. (ଦୁର୍-କୃ-ତ) ପାପ, ଦୁଷ୍କର୍ମ । ବିଂ. ପାପଜନକ, ପାପଯୁକ୍ତ ।

ଦୁଷ୍କୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁର୍-କୃ-ତି) ପାପ; ମନ୍ଦକର୍ମ୍ମ, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ।

ଦୁଷ୍କୃତୀ, ବିଂ. (ଦୁଷ୍କୃତ-ଇନ୍) ଦୁଷ୍କୃତକାରୀ, ପାପକାରକ ।

ଦୁଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଦୁଷ୍-ତ) ଦୋଷଯୁକ୍ତ, ଅପବିତ୍ର; ଅଧାର୍ମ୍ମିକ; ଦୁର୍ବଳ; ଅଧମ, ଦୁର୍ଜ୍ଜନ ।

ଦୁଷ୍ପ୍ରଧର୍ଷ ବିଂ (ଦୁର୍-ପ୍ର-ଧୃଷ୍-ଅ) ଅଧର୍ଷଣୀୟ, ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ ।

ଦୁଷ୍ପ୍ରବେଶ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ପ୍ରବେଶ) ଦୁର୍ଗମ, ଯହିଁରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା କଠିନ ।

ଦୁଷ୍ପ୍ରସହ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ପ୍ର-ସହ୍-ଅ) ଅତିଦୁଃସହ, ଅସହ୍ୟ ।

ଦୁଷ୍ପ୍ରମେୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ପ୍ରମେୟ) ଅପରିମେୟ, ଯାହା ପରିମାଣ କରିବା କଠିନ ।

ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ, ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁର୍-ପ୍ରାପ, ପ୍ରାପ୍ୟ) ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ, ଯାହା ପାଇବା କଠିନ ।

ଦୁଷ୍ମନ୍ତ, ଦୁଷ୍ୟନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁଷ୍-ମନ୍-ତ) ଭରତରାଜାଙ୍କ ପିତା, ଶକୁନ୍ତଳା ପତି ।

ଦୁସ୍ତର, ବିଂ. (ଦୁର୍-ତୃ-ଅ) ଦୁରତିକ୍ରମ; ଦୁଷ୍ପ୍ରହର, ଯାହା ପାର ହେବା କଠିନ ।

ଦୁହିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁହ୍-ତୃ) କନ୍ୟା, ଝିଅ, ପୁତ୍ରୀ ।

ଦୁହିଁବା, କ୍ରି. (ଦୋହନ ଶବ୍ଦଜ) ଦୋହନ କରିବା ।

ଦୁହ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୁହ୍-ଯ) ଦୋହନର ଯୋଗ୍ୟ ।

ଦୁହ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଦୁହ୍ୟ-ଆନ, ମ ଆଗମ) ଯାହାକୁ ଦୋହନ କରାଯାଏ, ଦୋହନବିଶିଷ୍ଟ ।

ଦୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୂ-୦) କ୍ଳେଶ, ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଦୁଃଖ ।

ଦୂତ, ବି. ପୁଂ. (ଦୂ-ଗମନ କରିବା-ତ) ବାର୍ତ୍ତାବହ, ଚର, ସନ୍ଦେଶବହ, ଡଗର ।

ଦୂତି, ଦୂତିକା, ଦୂତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୂ-ତି-ତିକା, ତୀ) ବାର୍ତ୍ତାବାହକା, କୁଟ୍ଟନୀ ।

ଦୂତ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦୂତ-ଯ) ଦୂତର କାର୍ଯ୍ୟ, ଦୂତର ଧର୍ମ ।

ଦୂର, ବିଂ. (ଦୁର୍-ଇ-ର) ଦୀର୍ଘ; ଅତ୍ୟନ୍ତ; ଗାଢ଼; ଅଗୋଚର ।

ଦୂରଗ, ଦୂରଗାମୀ, ବିଂ. (ଦୂର-ଗ, ଗାମୀ) ଯେ ଦୂରକୁ ଯାଏ ।

ଦୂରତଃ, ଅଂ. (ଦୂର-ତସ୍) ଦୂରରୁ ।

ଦୂରଦର୍ଶୀ, ବି. ପୁଂ. (ଦୂର୍-ଦୃଶ-ଇନ୍) ପରିଣାମଦର୍ଶୀ, ପଣ୍ଡିତ; ଗୃଧ୍ର ।

ଦୂରଦୃଷ୍ଟି, ବିଂ. (ଦୂର-ଦୃଷ୍ଟି) ଅନେକ ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେ ଦେଖିପାରେ, ଦୀର୍ଘଦୃଷ୍ଟି । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୂରଦର୍ଶନ ।

ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ, ବିଂ. (ଦୂର-ବର୍ତ୍ତୀ) ଯାହା ଦୂରରେ ଅଛି, ଦୂରସ୍ଥ ।

ଦୂରଯାୟୀ, ବିଂ. (ଦୂର-ଯାୟୀ) ଦୂରଗାମୀ ।

ଦୂରବୀକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଦୂର-ବି-ଈକ୍ଷ-ଅନ) ଯାହାଦ୍ୱାରା ଦୂରସ୍ଥିତ ପଦାର୍ଥ ନିକଟରେ ଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ ।

ଦୂରବେଧୀ, ବି. (ଦୂର-ବିଧ୍-ଇନ୍) ଦୂରସ୍ଥିତ ପଦାର୍ଥକୁ ଯେ ବିଦ୍ଧ କରେ, ଶରଗୁଲିପ୍ରଭୃତି ।

ଦୂରସ୍ଥ, ବି. (ଦୂର-ସ୍ଥା-ଅ) ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ।

ଦୂରୀକରଣ, ବି. ନ. (ଦୂର-କୃ-ଅନ) ବହିଷ୍କୃତ କରିବା, ଅବମାନନାପୂର୍ବକ ତଡ଼ିଦେବାର ।

ଦୂରୀକୃତ, ବି. (ଦୂର-କୃତ) ତାଡ଼ିତ, ଅବମାନନାପୂର୍ବକ ଯାହାକୁ ଦୂର କରା ହୋଇଅଛି ।

ଦୂରୀଭୂତ, ବି. (ଦୂର-ଭୂତ, ଈ ଆଗମ) ଯେ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇଅଛି, ଯେ ଅବମାନନା ସହିତ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇଅଛି ।

ଦୂର୍ବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୂର୍ବ-ଅ-ଆ) ଦୁବଘାସ, ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ତୃଣ ।

ଦୂର୍ବାଷ୍ଟମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭାଦ୍ରବମାସର ଶୁକ୍ଲାଷ୍ଟମୀ ।

ଦୂଷକ, ବି. (ଦୁଷ୍-ଅକ) ଅପବାଦକ, ଯେ ଦୋଷ ଦିଏ ।

ଦୂଷଣ, ବି. ନ. (ଦୁଷ୍-ଅ-ଅନ) ଦୋଷ, ଯଥା,

"କାକୁ ଦୂଷଣ-ଘୋଷଣ,
ହେଲେ ହେବ ପଛେ ନାନା କଷଣ ଗୋ,
ମୂଢ଼ କଲିଣି ନିନ୍ଦା ଭୂଷଣ ।"

ବ. ଚି ।

ପୁଂ. ରାବଣର ମାତୃଷ୍ୱସ୍ରେୟ ରାକ୍ଷସବିଶେଷ । ବି. ଦୂଷକ ।

ଦୂଷଣାରି, ବି. ପୁଂ. (ଦୂଷଣ-ଅରି) ରାମ ।

ଦୂଷିତ, ବି. (ଦୁଷ୍-ଅ-ତ) ନିନ୍ଦିତ, ଦୋଷଯୁକ୍ତ ।

ଦୂଷ୍ୟ, ବି. (ଦୁଷ୍-ଯ) ଦୂଷଣୀୟ, ନିନ୍ଦନୀୟ ।

ଦୃକ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃଶ୍-ଡ଼) ଚକ୍ଷୁ, ଦର୍ଶନ; ଜ୍ଞାନ । ବି. ଦର୍ଶକ ।

ଦୃକ୍କର୍ଣ୍ଣ; ଦୃକ୍ଶ୍ରୁତ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃଶ୍-କର୍ଣ୍ଣ, ଶ୍ରୁତ) ଚକ୍ଷୁଃଶ୍ରବାଃ, ସର୍ପ ।

ଦୃଢ଼, ବି. (ଦୃହ-ତ) କଠିନ; ସମର୍ଥ; ଗାଢ଼; ଅତିଶୟ । ବି. ନ. ଲୌହ ।

ଦୃଢ଼ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃଢ଼-ତା) କାଠିନ୍ୟ; ସ୍ଥିରତା, ଅବିଚଳନ ।

ଦୃଢ଼ପ୍ରତିଜ୍ଞ, ବି. (ଦୃଢ଼-ପ୍ରତିଜ୍ଞା) ଯାହାର ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଦାପି ଅନ୍ୟଥା ହୁଏ ନାହିଁ, ସ୍ଥିରପ୍ରତିଜ୍ଞ ।

ଦୃଢ଼ମୁଷ୍ଟି, ବି. (ଦୃଢ଼-ମୁଷ୍ଟି) କୃପଣ, ବ୍ୟୟକୁଣ୍ଠ । ବି. ପୁଂ. ଖଡ୍ଗାଦି ଅସ୍ତ୍ର ।

ଦୃଢ଼ବ୍ରତ, ବି. ଅଧ୍ୟବସାୟବିଶିଷ୍ଟ, ଅବଲମ୍ବିତ କାର୍ଯ୍ୟସାଧନରେ ଯାହାର ଦୃଢ଼ ଯତ୍ନ ଅଛି ।

ଦୃଢ଼ାଙ୍ଗ, ବି. (ଦୃଢ଼-ଅଙ୍ଗ) ଦୃଢ଼କାୟ ।

ଦୃତ, ବି. (ଦୃ-ତ) ଆଦୃତ, ସମ୍ମାନିତ ।

ଦୃନ୍ଭୂ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃଭ୍-ଊ-ନ-ଆଗମ) ବଜ୍ର; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ସର୍ପ; ଚକ୍ର; ନୃପ ।

ଦୃଶଦ୍, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃ-ଶଦ୍, ଷଦ୍) ପାଷାଣ,
ଦୃଷଦ୍, } ପ୍ରସ୍ତର; ବସ୍ତ୍ରଶିଳା ।

ଦୃଶଦ୍ବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃଶଦ୍-ବତୀ) ଅଧୁନିକ ଦିଲ୍ଲୀନଗରର ଉତ୍ତରପୂର୍ବସ୍ଥିତ ନଦୀବିଶେଷ; ଦୁର୍ଗା ।

ଦୃଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃଶ୍-ଅ-ଆ) ଚକ୍ଷୁଃ, ନୟନ ।

ଦୃଶୋପମ, ବି. ନ. (ଦୃଶା-ଉପମା) ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ ।

ଦୃଶ୍ୟ, ବି. (ଦୃଶ୍-ଯ) ଦର୍ଶନୀୟ; ସୁନ୍ଦର; ସ୍ୱରୂପ । ବି. ନ. ଦର୍ଶନୀୟ ବସ୍ତୁ ।

ଦୃଷ୍ଟ, ବି. (ଦୃଶ୍-ତ) ଜ୍ଞାତ; ଲୌକିକ । ବି. ନ. ଦର୍ଶନ ।

ଦୃଷ୍ଟରଜାଃ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃଷ୍ଟ-ରଜସ୍) ନବଯୁବତୀ, ପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କା ।

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃଷ୍ଟ-ଅନ୍ତ) ଉଦାହରଣ, ନିଦର୍ଶନ; ମୃତ୍ୟୁ ।

ଦୃଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃଶ୍-ତି) ଚକ୍ଷୁଃ, ଦର୍ଶନ; ଜ୍ଞାନ ।

ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର, ବି. (ଦୃଷ୍ଟି-ଗୋଚର) ନୟନଗୋଚର, ଚକ୍ଷୁଦ୍ୱାରା ଯାହା ଦେଖାଯାଏ ।

ଦୃଷ୍ଟିବିକ୍ଷେପ, ବି. ପୁଂ. (ଦୃଷ୍ଟି-ବିକ୍ଷେପ) କଟାକ୍ଷ, ଆଡ଼ଦୃଷ୍ଟି ।

ଦୃଷ୍ଟିବିଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. (ଦୃଷ୍ଟି-ବିଜ୍ଞାନ) ଆଲୋକ ଓ ଦର୍ଶନବିଷୟକ ବିଦ୍ୟା ।

ଦେଈ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବୀ ଶବ୍ଦଜ) ରାଜକନ୍ୟା; ଏ ଦେଶସ୍ଥ କାୟସ୍ଥମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କନ୍ୟାକୁ ଦେଈ ନାମରେ ଡାକିବାର ପ୍ରଥା ଅଛି ।

ଦେଉଳ, ବି. (ଦେବକୁଳ ଶବ୍ଦଜ) ଦେବାଳୟ, ଦେବମନ୍ଦିର ।

ଦେଉଳିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଋଣୀ, ଋଣ ପରି-ଶୋଧର ଅକ୍ଷମ, ନିଃସ୍ୱ; ଯେଉଁମାନେ ଦେଉଳ-ରେ ସେବା ପୂଜାଦି କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି ।

ଦେଖଣାହାରି, ବି. (ଦେଶଜ) ଦେଖିବା ଲୋକ, ଦର୍ଶକ ।

ଦେଖିବା, କ୍ରି. (ଦୃଶ୍ ଧାତୁଜ) ଦର୍ଶନ କରିବା, ନିରୀ-କ୍ଷଣ କରିବା ।

ଦେଣା, ବି. (ଯାବନିକ) ଋଣ ।

ଦେଦୀପ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଦୀପ୍-ଯଙ୍-ଆନ) ଜାଜ୍ୱଲ୍ୟମାନ, ଅତି ଦୀପ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ ।

ଦେୟ, ବିଂ. (ଦା-ଯ) ଦେଣା; ଦାନର ଯୋଗ୍ୟ, ଦାନର ଉପଯୁକ୍ତ ।

ଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ଦିବ୍-ଅ) ଈଶ୍ୱର; ଦେବତା, ସୁର; ରାଜା; ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଦେବକ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଅକ) କୃଷ୍ଣଙ୍କର ମାତା-ମହ, ଦେବକୀର ପିତା । ବିଂ. କ୍ରୀଡ଼କ ।

ଦେବକର୍ଦ୍ଦମ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-କର୍ଦ୍ଦମ) ଚନ୍ଦନ କର୍ପୂର ଓ କୁଙ୍କୁମମିଶ୍ରିତ ପଦାର୍ଥ ।

ଦେବକୀ, ଦୈବକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବକ-ଅ-ଅପ-ତ୍ୟାର୍ଥେ ଈ) ବସୁଦେବ ସ୍ତ୍ରୀ, କଂସର ଭଗ୍ନୀ, କୃଷ୍ଣ-ଙ୍କର ମାତା ।

ଦେବକୁଳ, ବି. ନ. (ଦେବ-କୁଳ) ଦେବାଳୟ, ଦେଉଳ; ପୂଜାସ୍ଥାନ; ବଂଶ, ସମୂହ ।

ଦେବକୁସୁମ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-କୁସୁମ) ଲବଙ୍ଗ ।

ଦେବଖାତ, ବି. ନ. (ଦେବ-ଖାତ) ସ୍ୱାଭାବିକ ଖାତ, ହ୍ରଦ, ଅକୃତ୍ରିମ ଜଳାଶୟ ।

ଦେବଗାୟନ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଗାୟନ) ଗନ୍ଧର୍ବ ।

ଦେବଗିରି, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଗିରି) ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଦେବଗୁରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଗୁରୁ) ବୃହସ୍ପତି ।

ଦେବଗୃହ, ବି. ନ. (ଦେବ-ଗୃହ) ଦେବତାର ସ୍ଥାନ, ଦେବାଳୟ; ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳ ।

ଦେବଚିକିତ୍ସକ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଚିକିତ୍ସକ) ଅଶ୍ୱିନୀ-କୁମାର ।

ଦେବତରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ତରୁ) ମନ୍ଦାର, ସନ୍ତାନ, ପାରିଜାତ, କଳ୍ପବୃକ୍ଷ, ହରିଚନ୍ଦନ, ଏହି ପାଞ୍ଚ ବୃକ୍ଷ ।

ଦେବତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-ତଲ୍-ଅ-ଆ) ଦେବ, ଅମର, ସୁର, ତ୍ରିଦଶ ।

ଦେବତ୍ୱ, ବି. ନ. (ଦେବ-ତ୍ୱ) ଦେବତାର ଧର୍ମ୍ମ ଗୁଣ ବା ଅବସ୍ଥା; ଦେବଭାବ ।

ଦେବତ୍ର, } ବି. { (ଦେବ-ତ୍ରୈ-ଅ) } ଦେବତାର
ଦେବୋତ୍ତର, } { (ଦେବ-ଉତ୍ତର) } ସେବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଭୂମି ।

ଦେବଦତ୍ତ, ବିଂ. (ଦେବ-ଦତ୍ତ) ଦେବତାଙ୍କୁ ଦତ୍ତ; ଦେବତାକର୍ତ୍ତୃକ ଦତ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କ ଶଙ୍ଖ ।

ଦେବଦାରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଦାରୁ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷ ।

ଦେବଦାସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-ଦାସୀ) ଯେଉଁ ନର୍ତ୍ତକୀ ଦେବତା ନିକଟରେ ନୃତ୍ୟଗାନ କରେ, ବାରା-ଙ୍ଗନା ।

ଦେବଦୀପ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଦୀପ) ଲୋଚନ, ଚକ୍ଷୁ ।

ଦେବଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଦେବ) ବ୍ରହ୍ମା ; ଶିବ; ବିଷ୍ଣୁ; ଦେବଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଯଥା,

"ଧରି ଦେବଦେବ ପଣ ରଣସ୍ଥଳେ ।"

ଦେବଦ୍ରୋଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-ଦ୍ରୋଣୀ) ଦେବତା ନିକଟରେ ସମାରୋହପୂର୍ବକ ଯାତ୍ରା ।

ଦେବଧୂପ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଧୂପ) ଗୋଗୁଳ, ଗୁଗ୍ଗୁଳ ।

ଦେବନଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-ନଦୀ) ଗଙ୍ଗା ।

ଦେବପଥ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ପଥ) ସ୍ୱର୍ଗପଥ, ଆକାଶ ପଥ, ଛାୟାପଥ ।

ଦେବପୁରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-ପୁରୀ) ଇନ୍ଦ୍ରପୁରୀ, ଅମରାବତୀ ।

ଦେବପ୍ରଶ୍ନ, } ବି. ପୁଂ. ଗ୍ରହନକ୍ଷତ୍ରାଦିର ଗତି
ଦୈବପ୍ରଶ୍ନ, } ଓ ସଞ୍ଚାର ଅନୁସାରେ ଶୁଭାଶୁଭ ଜାଣିବାର ଇଚ୍ଛା ।

ଦେବଭବନ, ବି. ନ. (ଦେବ-ଭବନ) ସ୍ୱର୍ଗ; ଦେବାଳୟ; ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ବୃକ୍ଷ ।

ଦେବଭୂତ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-ଭୂତ) ମନ୍ଦାକିନୀ, ସ୍ୱର୍ଗଗଙ୍ଗା ।

ଦେବମଣି, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ମଣି) କୃଷ୍ଣଙ୍କର ମଣି, କୌସ୍ତୁଭମଣି; ଶିବ ।

ଦେବମାତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-ମାତୃ) ଅଦିତି, କଶ୍ୟପପତ୍ନୀ ।

ଦେବମାତୃକ, ବିଂ. (ଦେବ-ମାତୃ-କ) ବୃଷ୍ଟିଜଳୋତ୍ପନ୍ନ ଶସ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପାଳିତ (ଦେଶ)

ଦେବମାନକ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ମାନ-କ) କୌସ୍ତୁଭମଣି ।

ଦେବମାସ, ବି. ପୁଂ. ଗର୍ଭର ଅଷ୍ଟମ ମାସ ।

ଦେବଯାନ, ବି. ନ. (ଦେବ-ଯାନ) ଦେବରଥ, ବ୍ୟୋମଯାନ ।

ଦେବଯୋନି, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଯୋନି) ଉପଦେବତା, ଭୂତାଦି ।

ଦେବର, ବି. ପୁଂ. (ଦିବ୍-ଅର) ପତିର କନିଷ୍ଠଭ୍ରାତା, ଦିଅର ।

ଦେବରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ରାଜନ୍) ଇନ୍ଦ୍ର ।

ଦେବର୍ଷି, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଋଷି) ନାରଦାଦି ମୁନି ।

ଦେବଲତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନବମଲ୍ଲୀକା ।

ଦେବଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଲୋକ) ସ୍ୱର୍ଗ ।

ଦେବବାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-ବାଣୀ) ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ।

ଦେବସେନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-ସେନା) ଦେବସୈନ୍ୟ; ବ୍ରହ୍ମାର କନ୍ୟା; ସ୍କନ୍ଦପତ୍ନୀ ।

ଦେବସେନାପତି, ବି. ପୁଂ. (ଦେବସେନା-ପତି) କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଦେବସ୍ୱ, ବି. ନ. (ଦେବ-ସ୍ୱ) ଦେବତାର ବସ୍ତୁ, ଯାଜ୍ଞିକ ଧନ, ଦେବସେବାନିମିତ୍ତ କଲ୍ପିତ ଧନ ।

ଦେବହୂତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ୱାୟମ୍ଭୁବ ମନୁର କନ୍ୟା ।

ଦେବାୟୁଧ, ବି. ନ. (ଦେବ-ଆୟୁଧ) ଶକ୍ରଧନୁ; ଦେବାସ୍ତ୍ର; ବଜ୍ରାଦି ।

ଦେବାର, କ୍ରି. (ଦା ଧାତୁଜ) ଦାନ କରିବାର ।

ଦେବାଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଆଳୟ) ଦେଉଳ, ମନ୍ଦିର; ସ୍ୱର୍ଗ ।

ଦେବାଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଅଶ୍ୱ) ଉଚ୍ଚୈଃଶ୍ରବାଃ, ଇନ୍ଦ୍ରଘୋଟକ ।

ଦେବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦିବ୍-ଅ-ଈ) ଦେବତା, ଠାକୁରାଣୀ; ମାନନୀୟାସ୍ତ୍ରୀ; ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ।

ଦେବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଦେବ-ଈଶ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଦିଶ-ଅ) ପୃଥିବୀର ଅଂଶବିଶେଷ, ରାଜ୍ୟ, ପୃଥିବୀର ଯେଉଁ ଅଂଶରେ ଏକଜାତୀୟ ଲୋକର ବାସ ଥାଏ; ଅଂଶ, ଭାଗ, ଯଥା, ନିମ୍ନଦେଶ, ପୃଷ୍ଠଦେଶ ।

ଦେଶକ, ବି. ପୁଂ. (ଦିଶ୍-ଅକ) ଶାସନକର୍ତ୍ତା, ଉପଦେଶକ ।

ଦେଶକାଳଜ୍ଞ, } ବିଂ. (ଦେଶ-କାଳ-ଜ୍ଞା,
ଦେଶକାଳବିଦ୍, } ବିଦ୍) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦେଶ କାଳ ବୁଝି କାର୍ଯ୍ୟକରେ ।

ଦେଶଧର୍ମ୍ମ, ବି. ନ. (ଦେଶ-ଧର୍ମ୍ମ) ଦେଶର ବ୍ୟବହାର, ଦେଶାଚାର ।

ଦେଶବିଧାନ, ବି. ନ. (ଦେଶ-ବିଧାନ) ଦେଶୀୟ ଲୋକସମୂହର ଲୌକିକ ଆଚରଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନିୟମ ।

ଦେଶାଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶ-ଆଚାର) ଦେଶରରୀତି, ଦେଶବ୍ୟବହାର ।

ଦେଶାଧିପ, } ବି. ପୁଂ. (ଦେଶ-ଅଧିପ, ଅଧି-
ଦେଶାଧିପତି, } ପତି) ଦେଶର ଶାସନକର୍ତ୍ତା, ରାଜା ।

ଦେଶାନ୍ତର, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶ-ଅନ୍ତର) ଅନ୍ୟଦେଶ, ଦୂରଦେଶ ।

ଦେଶୀୟ, ଦେଶୀ, ବିଂ. (ଦେଶ-ଈୟ, ଇନ୍) ଦେଶଜାତ, ଦେଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଦେହ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଦିହ୍-ଅ) ଅଙ୍ଗ, ଶରୀର । ପୁଂ. ଲେପନ; ଜୀବନ, ଜୀବିତକାଳ, ଯଥା,

"ସେବା କରି ନାହିଁ ହରେ ତା ଦେହରେ ।"

ଦେହକ୍ଷୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦେହ-କ୍ଷୟ) ରୋଗ, ପୀଡ଼ା । ନ. ଦେହନାଶ ।

ଦେହଦ, ବି. ପୁଂ. (ଦେହ-ଦା-ଅ) ପାରଦ, ପାରା ।

ଦେହଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଦେହ-ଭୃତ୍) ଜୀବ, ଜନ୍ତୁ; ଆତ୍ମା ।

ଦେହଯାତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେହ-ଯାତ୍ରା) ପ୍ରାଣଧାରଣର ଉପଯୋଗୀ ବ୍ୟାପାର; ଜୀବନଯାପନ; ମୃତ୍ୟୁ ।

ଦେହଲି, ଦେହଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେହ-ଲା-ଅ-ଇ, ଈ) ଦ୍ୱାରେ କାଠର ତଳ ବା ଉପର କାଠ, ଏରୁଣ୍ଡି, ଯଥା,

"ଇନ୍ଦ୍ରବାର ପର ଦେହଳିକି ବାଳା ଭଳି,
ଅରୁଣ ଅମ୍ବୁଜ ପଦ ନ ପାରେ ବଳାଇ ।"

ଲ. ବ ।

ଦେହସାର, ବି. ପୁଂ. (ଦେହ-ସାର) ମଜ୍ଜା, ଅସ୍ଥି ଏବଂ ମାଂସ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ସ୍ନେହବିଶେଷ ।

ଦେହୀ, ବିଂ. (ଦେହ-ଇନ୍) ପ୍ରାଣୀ, ଶରୀରୀ । ବି. ପୁଂ. ଆତ୍ମା; ଜୀବ ।

ଦେହୁଡ଼ୀ, (ହିନ୍ଦୀ) ସିଂହଦ୍ୱାର ।

ଦୈତେୟ, ଦୈତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦିତି-ଏୟ, ଯ) ଅସୁର ଦିତିସୁତ ।

ଦୈତ୍ୟଗୁରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଦୈତ୍ୟ-ଗୁରୁ) ଶୁକ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ ।

ଦୈତ୍ୟଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ଦୈତ୍ୟ-ଦେବ) ବାୟୁ; ବରୁଣ ।

ଦୈତ୍ୟମାତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦିତି, କାଶ୍ୟପପତ୍ନୀ ।

ଦୈତ୍ୟାରି, ବି. ପୁଂ. (ଦୈତ୍ୟ-ଅରି) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ; ଦେବତା ।

ଦୈନ, ବି. ନ. (ଦୀନ-ଅ) ଦୀନତା, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ । ବିଂ. ଦୈନିକ ।

ଦୈନନ୍ଦିନ, ବିଂ. (ଦିନ-ଦିନ-ଅ) ପ୍ରାତ୍ୟହିକ, ପ୍ରତିଦିବସୀୟ

ଦୈନିକ, ବିଂ. (ଦିନ-ଇକ) ଦିନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ।

ଦୈନ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦୀନ-ଯ) ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ଦୁଃଖ, କାର୍ପଣ୍ୟ; ଶୋଚନୀୟତା, କ୍ଷୋଭ, ସନ୍ତାପ ।

ଦୈର୍ଘ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦୀର୍ଘ-ଯ) ଦୀର୍ଘତା, ଲମ୍ବପରିମାଣ ।

ଦୈବ, ବି. ପୁଂ. ନ, (ଦେବ-ଅ) ଭାଗ୍ୟ, ଅଦୃଷ୍ଟ; ବିବାହବିଶେଷ । ବିଂ. ଦେବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଭାଗ୍ୟଜାତ; ସ୍ୱର୍ଗଲୋକସଂକ୍ରାନ୍ତ; ଲୌକିକ ।

ଦୈବକର୍ମ୍ମ, ବି. ନ. (ଦୈବ-କର୍ମ୍ମନ୍) ଦେବ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ, ଯଜ୍ଞାଦି କର୍ମ ।

ଦୈବଗତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୈବଘଟନା ।

ଦୈବଘଟନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅତର୍କିତ ଘଟନା, ଅସମ୍ଭାବିତ ବ୍ୟାପାର ।

ଦୈବଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ଦୈବ-ଜ୍ଞା-ଅ) ଗଣକ, ଭାଗ୍ୟକଥୟିତା, ଜ୍ୟୋତିଷଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ । ବିଂ. ଯେ ଗଣନାଦ୍ୱାରା ଶୁଭାଶୁଭ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ପାରେ ।

ଦୈବବାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୈବ-ବାଣୀ) ଆକାଶବାଣୀ, ଅମାନୁଷୀ କଥା, ଦେବତାମାନେ ଅଲକ୍ଷିତ ଥାଇ ଯେଉଁ ଉପଦେଶ ବାକ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରନ୍ତି; ସଂସ୍କୃତଭାଷା ।

ଦୈବବିଡ଼ମ୍ବନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୈବର ପ୍ରତିକୂଳତା, ବିଧିବିଡ଼ମ୍ବନା ।

ଦୈବଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. ଦୈବଘଟନା । କ୍ରି. ବିଂ. ଦୈବବଶତଃ ।

ଦୈବାତ୍, ଅଂ. (ଦୈବ-ଅତ୍) ଦୈବବଶତଃ, ଅକସ୍ମାତ୍, ହଠାତ୍ ।

ଦୈବାଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଦୈବ-ଆଦେଶ) ଦୈବବାଣୀ, ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶ ।

ଦୈବିକ, ବିଂ. (ଦେବ-ଇକ) ଦେବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଦୈବଘଟିତ ।

ଦୈବୀ, ବୀ ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେବ-ଅ-ଈ) ଦୈବଘଟଣା, ଦୈବଯୋଗ;

ଦୈବୋପହତ, ବିଂ. (ଦୈବ-ଉପହତ) ହତଭାଗ୍ୟ, ଦୈବ ଯାହାର ପ୍ରତିକୂଳ ହୋଇ ଅଛି ।

ଦୈଶିକ, ବିଂ. (ଦେଶ-ଇକ) ଦେଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଏକ ଦେଶସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ଦୈହିକ, ବିଂ. (ଦେହ-ଇକ) ଦେହସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଶାରୀରିକ ।

ଦୋକାନ, (ଯାବନିକ) ପଣ୍ୟଶାଳା ।

ଦୋଗ୍ଧ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁହ୍-ତୃ-ଈ) ଦୁଗ୍ଧବତୀଧେନୁ ।

ଦୋଦୁଲ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଦୁଲ୍-ଯଙ୍-ଅନ) ଯାହା ପୁନଃ ପୁନଃ ଦୋହଲୁ ଅଛି ।

ଦୋର୍ଦଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଦୋସ୍-ଦଣ୍ଡ) ବାହୁଦଣ୍ଡ, ଭୁଜଦଣ୍ଡ ଦୁଇବାହୁ ।

ଦୋର୍ମୂଳ, ବି. ନ. (ଦୋସ୍-ମୂଳ) କକ୍ଷ, ବାହୁମୂଳ ।

ଦୋଳ, ବି. ପୁଂ. (ଦୋଳି-ଅ) ଦୋଳନ; ଦୋଳା; ଝୁଲଣ; ବିମାନାଦ୍ଧ ଯାନ; ପର୍ବବିଶେଷ ।

ଦୋଳକ, ବି. ପୁଂ. (ଦୋଳ-କ) ହୂକ୍ଷ୍ମସୂତ୍ରରେ ବନ୍ଧ ଦୋଳାୟମାନ ଭାରିବସ୍ତୁ ।

ଦୋଳାୟମାନ, ବିଂ. (ଦୋଳି-ଯ-ମାନ) ଦୋଦୁଲ୍ୟମାନ, ଯାହା ଦୋହଲୁ ଅଛି ।

ଦୋଳାୟିତ, ବି ନ. (ଦୋଳା-ଯ-ତ) ଇତସ୍ତତଶ୍ଚଳନ, କମ୍ପନ ।

ଦୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଦୁଷ୍-ଅ) ପାପ; ଅପରାଧ; ଅନିଷ୍ଟ; କୁକର୍ମ; ନିନ୍ଦା; କଳଙ୍କ; ତ୍ରୁଟି; ହାନି, କ୍ଷତି; ବାତ ପିତ୍ତ କଫାଦିର ଅନ୍ୟଥାଭାବ ।

ଦୋଷଗ୍ରାହୀ, ବିଂ. (ଦୋଷ-ଗ୍ରହ-ଇନ୍) ଯେ ଦୋଷ ଗ୍ରହଣ କରେ ।

ଦୋଷଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ଦୋଷ-ଜ୍ଞ) ପଣ୍ଡିତ; ଚିକିତ୍ସକ । ବିଂ. ଯେ ଦୋଷ ଜାଣେ ।

ଦୋଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁଷ୍-ଅ) ରାତ୍ରି; ବାହୁ ।

ଦୋଷାକର, ବି. ପୁଂ. (ଦୋଷା-କର) ଚନ୍ଦ୍ର, ନିଶାକର, ଯଥା,

"ସ୍ୱଦୋଷକୁ ନାଶ କଲ ଦୋଷାକର ହୋଇ ।"

ଦୋଷାତିଲକ, ଦୋଷାସ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଦୋଷା-ତିଲକ; ଆସ୍ୟ) ପ୍ରଦୀପ, ଦୀପ ।

ଦୋଷାବହ, ବିଂ. (ଦୋଷ-ଆବହ) ଯହିଁରେ ଦୋଷ ଅଛି, ଦୋଷଜନକ ।

ଦୋଷୀ, ବିଂ. (ଦୋଷ-ଇନ୍) ଅପରାଧୀ, ଦୋଷଯୁକ୍ତ ।

ଦୋସର, ବିଂ. (ଦ୍ୱିତୀୟ ଶବ୍ଦଜ) ସଙ୍ଗୀ ।

ଦୋସରା, ବିଂ. (ଦ୍ୱିତୀୟ ଶବ୍ଦଜ) ଅନ୍ୟ, ଭିନ୍ନ; ଦ୍ୱିତୀୟ ।

ଦୋସାଧୁ, ବି. (ଦେଶଜ) କଟୁଆଳ ।

ଦୋହ, ବି, ପୁଂ. (ଦୁହ୍-ଅ) ଦୋହନ; ଦୋହନପାତ୍ର; ସନ୍ତୋଷ; ଦୁଗ୍ଧ; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ତୃପ୍ତି ।

ଦୋହକ, ବିଂ. (ଦୋହି-ଅକ) ଯେ ଦୁଗ୍ଧ ଦୋହନ କରେ ।

ଦୋହଦ, ବି. ନ. (ଦୋହ—ସନ୍ତୋଷ-ଦ) ଇଚ୍ଛା; ଗର୍ଭିଣୀର ଅଭିଳାଷ; ଗର୍ଭଚିହ୍ନ ।

ଦୋହଦବତୀ, ବିଂ. (ଦୋହଦ-ବତୁ-ଈ) ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷରେ ସ୍ପୃହାବତୀ; ଗର୍ଭିଣୀ ।

ଦୋହଦନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୋହଦ-ଇନ୍) ଗର୍ଭବତୀ ।

ଦୋହନ, ବି. ନ. (ଦୁହ୍-ଅନ) ଦୁହିଁବା; ସଂଗ୍ରହକରଣ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୋହନପାତ୍ର ।

ଦୋହଲିବା, (ଦେଶଜ) ଝୁଲିବା, ହଲିବା ।

ଦୋହାଇ, ବି. (ଦଇ-ହାହା ଦୁଃଖସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ) ଗୁରୁଙ୍କର ପ୍ରାର୍ଥନାକରଣ; ଶପଥ, ରାଣ ।

ଦୌଡିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଶୀଘ୍ର ଗମନ କରିବା ।

ଦୌରାତ୍ମ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦୁରାତ୍ମନ୍-ଯ) ଅତ୍ୟାଚାର, ଉପଦ୍ରବ, ନିଷ୍ଠୁରତା ।

ଦୌର୍ବଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦୁର୍ବଲ-ଯ) ଦୁର୍ବଲତା, କ୍ଷୀଣତା ।

ଦୌର୍ଭାଗ୍ୟ, ବି. ନ. (ଦୁର୍ଭାଗା-ଯ) ଦୁରଦୃଷ୍ଟ, ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ ।

ଦୌବାରିକ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱାର୍-ଇକ) ଦ୍ୱାରପାଳ, ଦ୍ୱାରୀ, ଦ୍ୱାରରେ ନିଯୁକ୍ତ ଲୋକ ।

ଦୌହିତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଦୁହିତୃ-ଅ) ଦୁହିତାର ପୁତ୍ର, ନାତି ।

ଦୌହିତ୍ରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୁହିତୃ-ଈ) ଦୁହିତାର କନ୍ୟା, ଝିଅର ଝିଅ, ନାତୁଣୀ ।

ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ, ଦ୍ୟାବାଭୂମି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ୟୋ-ପୃଥିବୀ, ଭୂମି) ପୃଥିବୀ ଓ ସ୍ୱର୍ଗ ଉଭୟ; ପୃଥିବୀ ଓ ଆକାଶର ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ ।

ଦ୍ୟୁ, ବ. ନ. (ଦିବ୍-ଉ) ଆକାଶ; ସ୍ୱର୍ଗ; ଦିନ; ଅଗ୍ନି; ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଦ୍ୟୁତ୍, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୟୁତ୍-୦) କିରଣ, ତେଜଃ ।

ଦ୍ୟୁତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ୟୁତ୍-ଇ) ଦୀପ୍ତି; ପ୍ରକାଶ; ଶୋଭା; ତେଜଃ, କିରଣ ।

ଦ୍ୟୁତିକର, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୟୁତି-କର) ଧ୍ରୁବନକ୍ଷତ୍ର । ବିଂ. ଦୀପ୍ତିକାରକ ।

ଦ୍ୟୁପତି, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୟୁ-ପତି) }
ଦ୍ୟୁମଣି, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୟୁ-ମଣି) } ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଇନ୍ଦ୍ର ।

ଦ୍ୟୁମ୍ନ, ବ. ନ. (ଦ୍ୟୁ-ମ୍ନା-ଅ) ଧନ, ସମ୍ପତ୍ତି; ହିରଣ୍ୟ, ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ବଳ, ସାମର୍ଥ୍ୟ ।

ଦ୍ୟୁଲୋକ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୟୁ-ଲୋକ) ସ୍ୱର୍ଗଲୋକ ।

ଦ୍ୟୂତ, ବ. ନ. (ଦିବ୍-ତ) ପାଶକ୍ରୀଡା, ଜୁଆଖେଳ, ବାଜି ରଖି ଖେଳିବା ।

ଦ୍ୟୂତକର, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୟୂତ-କର) ପାଶକ୍ରୀଡକ ।

ଦ୍ୟୂନ, ବିଂ. (ଦିବ-ତ) କ୍ରୀଡାଶୀଳ ।

ଦ୍ୟୋ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦିବ୍-ଓ) ସ୍ୱର୍ଗ; ଆକାଶ ।

ଦ୍ୟୋତ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୟୁତ୍-ଅ) ଆତପ; ଆଲୋକ, ଦୀପ୍ତି; ପ୍ରକାଶ ।

ଦ୍ୟୋତକ, ବିଂ, (ଦ୍ୟୁତ୍-ଅକ) ବ୍ୟଞ୍ଜକ; ଉଦ୍ବୋଧକ; ସୂଚକ ।

ଦ୍ୟୋତିତ, ଦ୍ୟୁତିତ, ବିଂ. (ଦ୍ୟୋତ-ତ) ଦୀପିତ; ପ୍ରକାଶିତ; ଶୋଭିତ; ଉଦ୍ବୋଧିତ ।

ଦ୍ୟୋଷଦ୍, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୟୋ-ସଦ୍) ଦେବତା ।

ଦ୍ରଗଡ଼, ବ. ପୁଂ. ବାଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ଦ୍ରବ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ରୁ-ଅ) ଗତି; ଗଳନ; ପଳାୟନ; ବେଗ; ପରିହାସ । ବିଂ. ତରଳ, ଗଳିତ ।

ଦ୍ରବଣ, ବ. ନ. (ଦ୍ରୁ-ଅନ) କ୍ଷରଣ; ଗତି; ଅନୁଧାବ ।

ଦ୍ରବୀକରଣ, ବ. ନ. (ଦ୍ରବ-କରଣ) ଦ୍ରବ କରିବା, ତରଳ କରିବା ।

ଦ୍ରବୀକୃତ, ବିଂ. (ଦ୍ରବ-କୃତ) ଯାହା ତରଳା ଯାଇଅଛି ।

ଦ୍ରବୀଭୂତ, ବିଂ. (ଦ୍ରବ-ଭୂତ) ତରଳିତ, ଯାହା ଦ୍ରବ ହୋଇଅଛି ।

ଦ୍ରବ୍ୟ, ବ. ନ. (ଦ୍ରୁ-ଯ) ପଦାର୍ଥ, ସାମଗ୍ରୀ, ବସ୍ତୁ ।

ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ, ବିଂ. (ଦୃଶ୍-ତବ୍ୟ) ଦର୍ଶନୀୟ, ଦର୍ଶନଯୋଗ୍ୟ ।

ଦ୍ରଷ୍ଟା, ବିଂ. (ଦୃଶ୍-ତୃ) ଯେ ଦେଖେ, ଦର୍ଶକ; ସାକ୍ଷୀ; ବିଚାରକ ।

ଦ୍ରାକ୍ଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ରୁତ-କ୍ଷି-ଅ) କିସ୍‌ମିସ୍, ଅଙ୍ଗୁର ।

ଦ୍ରାଘିମା, ବ. ପୁଂ. (ଦୀର୍ଘ-ଇମନ୍) ଦୈର୍ଘ୍ୟ; ପୃଥିବୀ ଗୋଲକର ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ କେନ୍ଦ୍ର ଭେଦ କରି ପୃଥିବୀ ଉପରେ କଳ୍ପିତ ରେଖା ।

ଦ୍ରାଘିମାନ୍ତର, ଏକ ଦ୍ରାଘିମାଂଶଠାରୁ ଅନ୍ୟ ଦ୍ରାଘିମାଂଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥାନର ଦୂରତ୍ୱ ।

ଦ୍ରାଘିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ଦୀର୍ଘ-ଇଷ୍ଠ) ଅତିଶୟ ଦୀର୍ଘ ।

ଦ୍ରାବ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ରବ-ଅ) କ୍ଷରଣ; ଶୀଘ୍ରଗମନ ।

ଦ୍ରାବକ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ରୁ-ଅକ) ରସିକ; ଲମ୍ପଟ; ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମଣି; ଚୋର; ମହମ । ବିଂ. ଦ୍ରବକାରକ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ।

ଦ୍ରାବିଡ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ରବିଡ-ଅ) ପ୍ରଦେଶବିଶେଷ ।

ଦ୍ରାବ୍ୟ, ବିଂ. (ଦ୍ରବ-ଯ) ଯେ ସବୁ ପଦାର୍ଥ ତାପ ସଂଯୋଗରେ ତରଳ ହୁଏ, ଯଥା, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ରୌପ୍ୟ, ମହମ, ସୀସା ।

ଦ୍ରୁଣ, ବ. ନ. (ଦ୍ରୁଣ୍-ଅ) ଧନୁକ; ଖଡ୍ଗ । ପୁଂ. ଭ୍ରମର; ବୃଶ୍ଚିକ; ଖଳ ।

ଦ୍ରୁଣସ, ବିଂ. (ଦ୍ରୁ-ନାସିକା, ନାସିକା ସ୍ଥାନରେ ନସ୍) ଦୀର୍ଘନାସିକାଯୁକ୍ତ ।

ଦ୍ରୁତ, ବିଂ. (ଦ୍ରୁ-ତ) ପଳାୟିତ; ଧାବିତ; ଦ୍ରବୀଭୂତ; ଆର୍ଦ୍ର; ଶୀଘ୍ର । ବ. ନ. ଶୀଘ୍ରତା ।

ଦ୍ରୁତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ରୁ-ତି) ପଳାୟନ; ଦ୍ରବୀଭାବ; ତରଳ ହୋଇଯିବା ।

ଦ୍ରୁନଖ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ରୁ-ନଖ) କଣ୍ଟକ ।

ଦ୍ରୁପଦ, ବ. ପୁଂ. ପଞ୍ଚାଳଦେଶ ରାଜା, ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ଶ୍ୱଶୁର, ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ ।

ଦ୍ରୁମ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ରୁ-ମ) ଗଛ, ବୃକ୍ଷ; ପାରିଜାତ ବୃକ୍ଷ; କୁବେର ।

ଦ୍ରୁମବ୍ୟାଧି, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ରୁମ-ବ୍ୟାଧି) ଲାକ୍ଷା, ଅଳତା । ନ. ବୃକ୍ଷରୋଗ ।

ଦ୍ରୁମାରି, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ରୁମ-ଅରି) କଣ୍ଟକ, କଣ୍ଟା ।

ଦ୍ରୁହ, ବିଂ. (ଦ୍ରୁହ-୦) ଅପକାରକ, ଛଳକାରକ, ଅନିଷ୍ଟକାରୀ । ବ. ପୁଂ. ପୁତ୍ର । ସ୍ତ୍ରୀ. କନ୍ୟା ।

ଦ୍ରୋଣ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଦ୍ରୁ-ନ) ୩୨ ସେର ପରିମାଣ; କୁରୁବଂଶର ଗୁରୁ, ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟ; ଡାମରାକୁଆ; ବୃଶ୍ଚିକ; ବୃହତ୍ ଜଳାଶୟ; ମେଘବିଶେଷ; ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଦ୍ରୋଣି, ଦ୍ରୋଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ରୁ-ନି, ଣୀ) ଜଳସେଚନୀ; ଜଳକୁଣ୍ଡ; ଦେଶବିଶେଷ; ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଦ୍ରୋହ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ରୁହ-ଅ) ବିରୁଦ୍ଧାଚରଣ; ଅପକାର; ଅନିଷ୍ଟ ଚିନ୍ତା; ହିଂସା; ପରାଭବ ।

ଦ୍ରୋହୀ, ବିଂ. (ଦ୍ରୁହ-ଇନ୍) ଅନିଷ୍ଟାକାଂକ୍ଷୀ, ଅପକାରୀ, ଯେ ଅନିଷ୍ଟ ଚିନ୍ତା କରେ ।

ଦ୍ରୌପଦୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ରୁପଦ-ଅ-ଈ) ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ, ଦ୍ରୁପଦରାଜାଙ୍କ କନ୍ୟା ।

ଦ୍ୱନ୍ଦ, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ବ. ନ. (ଦ୍ୱି ଶବ୍ଦଜ) ମିଥୁନ, ସ୍ତ୍ରୀପୁରୁଷ; ଯୋଡ଼ା; ସମାସବିଶେଷ; ରୋଗବିଶେଷ ।

ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଚର, ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଚାରୀ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱନ୍ଦ-ଚର, ଚାରୀ) ଚକ୍ରବାକ ପକ୍ଷୀ ।

ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଜ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱନ୍ଦ-ଜ) ଦୋଷଦ୍ୱୟୋତ୍ପନ୍ନ ରୋଗ ।

ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଯୁଦ୍ଧ, ବ. ନ. (ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ-ଯୁଦ୍ଧ) ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧ ।

ଦ୍ୱୟ, ନ. }
ଦ୍ୱୟୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବିଂ. ଦୁଇ, ଉଭୟ, ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା ।
ଦ୍ୱିକ, ନ. }

ଦ୍ୱାଃସ୍ଥ, ଦ୍ୱାସ୍ଥ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱାର-ସ୍ଥ) ଦ୍ୱାରପାଳ; ଯଥା,

> "ବସିଛନ୍ତି ଦଶରଥ ସଭାମଧ୍ୟେ,
> ବେତ୍ରହସ୍ତ ଦ୍ୱାସ୍ଥ କହେ ଅଦ୍ଧ ଶବ୍ଦେ ।"
>
> ବୈ. ବ ।

ମହାଦେବଙ୍କ ଦ୍ୱାରୀ, ନନ୍ଦୀ,

ଦ୍ୱାଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍, ବିଂ. (ଦ୍ୱି-ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍) ୪୨ ସଂଖ୍ୟା ।

ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶତ୍ ବିଂ. (ଦ୍ୱି-ତ୍ରିଂଶତ୍) ୩୨ ସଂଖ୍ୟା ।

ଦ୍ୱାଦଶ, ବିଂ. (ଦ୍ୱି-ଦଶନ୍) ୧୨ ସଂଖ୍ୟା ।

ଦ୍ୱାଦଶକର, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱାଦଶ-କର) ବୃହସ୍ପତି; କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଦ୍ୱାଦଶାଂଶୁ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱାଦଶ-ଅଂଶୁ) ବୃହସ୍ପତି ।

ଦ୍ୱାଦଶାତ୍ମା, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱାଦଶ-ଆତ୍ମନ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅର୍କଗଛ ।

ଦ୍ୱାଦଶାୟୁଃ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱାଦଶ-ଆୟୁଃ) କୁକୁର ।

ଦ୍ୱାପର, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ପର) ତୃତୀୟଯୁଗ, ୮୬୪୦୦୦ ବର୍ଷପରିମିତ କାଳ ।

ଦ୍ୱାର, ବ. ନ. (ଦ୍ୱାର୍-ଅ) ଦୁଆର; ଉପାୟ; ସମ୍ମୁଖ; କପାଟ ।

ଦ୍ୱାରକା, ଦ୍ୱାରିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ୱାର-କ, କା+ଆ) କୃଷ୍ଣଙ୍କ ରାଜଧାନୀ, ହିନ୍ଦୁତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

ଦ୍ୱାରକେଶ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱାରକା-ଈଶ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ଦ୍ୱାରପାଳ, ଦ୍ୱାରପାଳି, ଦ୍ୱାରପାଳକ, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱାର-ପାଳ, ପାଳି, ପାଳକ) ପ୍ରହରୀ, ଦ୍ୱାରୀ, ଦ୍ୱାରରକ୍ଷକ ।

ଦ୍ୱାରଦେଶ. ବ. ନ. (ଦ୍ୱାର-ଦେଶ) ଦ୍ୱାର ନିକଟ ।

ଦ୍ୱାରଯନ୍ତ୍ର, ବ. ନ. (ଦ୍ୱାର-ଯନ୍ତ୍ର) ତାଲା, କୋଲପ; ଅର୍ଗଳ ।

ଦ୍ୱାରବାନ୍, ବ. ପୁଂ. (ଦ୍ୱାର-ବତ୍) ଯେ ଦ୍ୱାର ରକ୍ଷା କରେ, ଦୌବାରିକ ।

ଦ୍ୱାରା, ଅଂ. (ଦ୍ୱାର-ଆ) କର୍ତ୍ତୃକ; କରଣକାରକ; ହେତୁ ।

ଦ୍ୱାରିକ, ଦ୍ୱାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱାର-ଇକ, ଇନ୍) ଦ୍ୱାରପାଳ, ପ୍ରହରୀ ।

ଦ୍ୱାବିଂଶ, ବିଂ. (ଦ୍ୱା-ବିଂଶ) ୨୨ ସଂଖ୍ୟାର ପୂରଣ ।

ଦ୍ୱାବିଂଶତି, ବିଂ. (ଦ୍ୱି-ବିଂଶତି) ୨୨ ସଂଖ୍ୟା ।

ଦ୍ୱି, ବିଂ. (ଦ୍ୱି-ଇ) ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା ; ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗ ହେଲେ ଦ୍ୱି ଶବ୍ଦ ସ୍ଥାନରେ ଦ୍ୱା ଆଦେଶ ହୁଏ, ଯଥା, ଦ୍ୱାଦଶ ।

ଦ୍ୱିଃ, ଅଂ. (ଦ୍ୱି-ସୁ) ଦୁଇବାର, ଦୁଇପ୍ରକାର ।

ଦ୍ୱିକ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-କ) ଚକ୍ରବାକ ; କାକ । ବିଂ. ଦ୍ୱିତ୍ୱସଂଖ୍ୟାଯୁକ୍ତ । କ. ଦ୍ୱୟ, ଦୁଇ ।

ଦ୍ୱିଗର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ଗର୍ଭ) ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରାଣିମାନଙ୍କ ଉଦରର ଅଧଃପ୍ରଦେଶରେ ସନ୍ତାନ ଧାରଣୋପଯୁକ୍ତ ଥଳିପରି ଦୁଇ ଆଧାର ଥାଏ, ଯଥା, କଙ୍ଗାରୁ ।

ଦ୍ୱିଗୁ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ଗୋ) ସମାସବିଶେଷ, ଯାହାର ପୂର୍ବରେ ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ପଦ ଥାଏ ।

ଦ୍ୱିଗୁଣ, ଦ୍ୱିଗୁଣିତ, ବିଂ. (ଦ୍ୱି-ଗୁଣ, ଗୁଣିତ) ଦୁଇବାର ଗୁଣିତ; ଦୁଇଦ୍ୱାରା ଗୁଣିତ ।

ଦ୍ୱିଗୁଣୀକୃତ, ବିଂ. (ଦ୍ୱିଗୁଣ-କୃତ) ଯାହା ଦ୍ୱିଗୁଣ କରା ଯାଇଅଛି ।

ଦ୍ୱିଜ, ଦ୍ୱିଜନ୍ମା, ଦ୍ୱିଜାତି, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ଜ, ଜନ୍ମନ୍, ଜାତି) ବ୍ରାହ୍ମଣ; କ୍ଷତ୍ରିୟ; ବୈଶ୍ୟ; ପକ୍ଷ୍ୟାଦି; ଯାହା ଦୁଇଥର ଜାତ ହୁଏ ।

ଦ୍ୱିଜପତି, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱିଜ-ପତି) ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର; ଗରୁଡ଼; ଦ୍ୱିଜଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଦ୍ୱିଜରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱିଜ-ରାଜନ୍) ଚନ୍ଦ୍ର; ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଦ୍ୱିଜବର, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱିଜ-ବର) ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଦ୍ୱିଜିହ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ଜିହ୍ୱା) ଯାହାର ଦୁଇ ଜିହ୍ୱା; ସର୍ପ; ଯେ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ନିକଟରେ ଏକ ପ୍ରକାର କହି ଅନ୍ୟ ନିକଟରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର କହେ; ଦୁର୍ଜ୍ଜନ; ଖଳ; ଚୋର ।

ଦ୍ୱିଜେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱିଜ-ଇନ୍ଦ୍ର) ଦ୍ୱିଜଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଦ୍ୱିତୟ, ବି. କ. (ଦ୍ୱି-ତୟ) ୨ ସଂଖ୍ୟା, ଦ୍ୱୟ; ଦୁଇ ପ୍ରକାର ।

ଦ୍ୱିତଳ, ବିଂ. (ଦ୍ୱି-ତଳ) ଦୋମହଲା, ଦୋତାଲା ।

ଦ୍ୱିତୀୟ, ବି. (ଦ୍ୱି-ତୀୟ) ୨ ସଂଖ୍ୟାର ପୂରକ ।

ଦ୍ୱିତୀୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ତିଥିବିଶେଷ; ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ଦ୍ୱିତୀୟାଶ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱିତୀୟ-ଆଶ୍ରମ) ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟାଶ୍ରମ ।

ଦ୍ୱିଦେହ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ଦେହ) ଗଜାନନ, ଗଣେଶ ।

ଦ୍ୱିଧା, ଦ୍ୱେଧା, କ୍ରି. ବିଂ. ଅଂ. (ଦ୍ୱି-ଧା) ଦୁଇ ପ୍ରକାର, ଦ୍ୱିବିଧ ।

ଦ୍ୱିଧାକୃତ, ବିଂ. ଯାହାକୁ ଦୁଇ ଅଂଶରେ ବିଭକ୍ତ କରା ଯାଇଅଛି ।

ଦ୍ୱିପ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ପା-ଅ) ଯେ ଦୁଇ ଇନ୍ଦ୍ରିୟରେ ପାନ କରେ, ଯଥା, ଗଜ, ନାଗ, ହସ୍ତୀ ।

ଦ୍ୱିପଦ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ପଦ) ମନୁଷ୍ୟ; ରାକ୍ଷସ; ଦେବତା; ପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ପଦଦ୍ୱୟବିଶିଷ୍ଟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

ଦ୍ୱିଭୁଜ, ବିଂ. (ଦ୍ୱି-ଭୁଜ) ଭୁଜଦ୍ୱୟବିଶିଷ୍ଟ ।

ଦ୍ୱିମାତୃକ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ମାତୃ-କ) ଗଣେଶ; ଜରାସନ୍ଧ; ଭଗୀରଥ ।

ଦ୍ୱିରଦ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ରଦ) ହସ୍ତୀ, ଯଥା,

"ଦ୍ୱିରଦଗତି ଅସେ ଚଳି ।"

ଦ୍ୱିରଦାନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱିରଦ-ଅନ୍ତକ) ସିଂହ ।

ଦ୍ୱିରୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଦ୍ୱିଃ-ଉକ୍ତ) ଦୁଇବାର କଥିତ; ଅଭ୍ୟସ୍ତ ।

ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ୱି-ବଚ୍-କ୍ତି) ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଉକ୍ତି, ଗୋଟିଏ କଥାକୁ ଦୁଇଥର କହିବାର ।

ଦ୍ୱିରୂଢ଼ା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ୱିଃ-ଊଢ଼ା) ଦୁଇବାର ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ; ପୁନର୍ଭୂ ।

ଦ୍ୱିରେଫ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱି-ରେଫ) ଭ୍ରମର, ମଧୁକର, ଷଟ୍‌ପଦ ।

ଦ୍ୱିବଚନ, ବି. କ. ବ୍ୟାକରଣରେ ଦ୍ୱି ସଂଖ୍ୟାବୋଧକ ବିଭକ୍ତି ।

ଦ୍ୱିବିଧ, ବିଂ. (ଦ୍ୱି-ବିଧ) ଦୁଇ ପ୍ରକାର ।

ଦ୍ୱିଟ, ପୁଂ. } ବି. (ଦ୍ୱିଷ୍-ଂ, ଅତ୍‌) ଶତ୍ରୁ,
ଦ୍ୱିଷତ୍, କ୍ଲୀଂ. } ଦ୍ୱେଷୀ । ବିଂ. ଦ୍ୱେଷକାରୀ ।

ଦ୍ୱିସପ୍ତତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ୱି-ସପ୍ତତି) ୭୨ ସଂଖ୍ୟା ।

ଦ୍ୱିହୃଦୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ୱି-ହୃଦୟ) ଗର୍ଭିଣୀ, ଅନ୍ତଃସତ୍ତ୍ୱା ।

ଦ୍ୱୀପ, ବି. ପୁଂ. କ୍ଲୀ. (ଦ୍ୱି-ଅପ୍-ଅ) ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଜଳବେଷ୍ଟିତ ସ୍ଥଳଭାଗ ।

ଦ୍ୱୀପବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱୀପ-ବତ୍) ସମୁଦ୍ର; ନଦ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନଦୀ; ଭୂମି ।

ଦ୍ୱୀପୀ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱୀପ-ଇନ୍) ବ୍ୟାଘ୍ର; ସମୁଦ୍ର ।

ଦ୍ୱେଷ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱିଷ୍-ଅ) ଶତ୍ରୁତା, ବୈର, ଈର୍ଷା, କ୍ରୋଧ, ଅସୂୟା; ବିରାଗ, ।

ଦ୍ୱେଷୀ, ବିଂ. (ଦ୍ୱିଷ-ଇନ୍) ଦ୍ୱେଷଯୁକ୍ତ ।

ଦ୍ୱେଷ୍ୟ, ବିଂ. (ଦ୍ୱିଷ୍-ଯ) ଦ୍ୱେଷର ପାଏ ବା ବିଷୟ ।

ଦ୍ୱେଷ୍ଟା, ବିଂ. (ଦ୍ୱିଷ୍-ତୃ) ଦ୍ୱେଷକର୍ତ୍ତା, ଶତ୍ରୁ ।

ଦ୍ୱୈତ, ବି. କ୍ଲୀ. (ଦ୍ୱି-ଇତ=ଦ୍ୱୀତ,ଦ୍ୱୀତ-ଅ=ଦ୍ୱୈତ) ଦ୍ୱିବିଧତ୍ୱ; ଦ୍ୱିତୀୟତ୍ୱ; ଦୁଇ ପଦାର୍ଥର ଅସ୍ତିତ୍ୱ; ବନବିଶେଷ । ବିଂ. ଦ୍ୱୈଧବାଦୀ; ଦ୍ୱିତ୍ୱଶୂନ୍ୟ ।

ଦ୍ୱୈତବନ, ବି. କ୍ଲୀ. ବନବିଶେଷ, ବନବାସ କାଳରେ ଯୁଧିଷ୍ଠିରାଦି ଏହି ବନରେ ବାସ କରିଥିଲେ; ଶୋକମୋହରହିତ ବନବିଶେଷ ।

ଦ୍ୱୈତବାଦୀ, ବିଂ. (ଦ୍ୱୈତ-ବଦ୍-ଇନ୍) ଯେଉଁମାନେ ଜୀବାତ୍ମା ଓ ପରମାତ୍ମାଙ୍କୁ ପ୍ରଭେଦ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି ।

ଦ୍ୱୈଧ, ବି. କ୍ଲୀ. (ଦ୍ୱିଧା-ଅ) ଦ୍ୱିଧା, ଦ୍ୱିପ୍ରକାର; ସନ୍ଦେହ; ବିବାଦ; ଯୁଦ୍ଧକୌଶଳ; ମତଭେଦ; ଯୁଦ୍ଧ ଶୃଙ୍ଖଳା ।

ଦ୍ୱୈପାୟନ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱୀପ-ଅୟନ) ଦ୍ୱୀପ ଯାହାର ଜନ୍ମସ୍ଥାନ, ବ୍ୟାସଦେବ ।

ଦ୍ୱୈମାତୁର, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱିମାତୃ-ଅ) ଗଣେଶ; ଜରାସନ୍ଧ । ବିଂ. ଦୁଇ ମାତାର ସନ୍ତାନ ।

ଦ୍ୱୈମାତୃକ, ବି. ପୁଂ. (ଦ୍ୱିମାତୃ-କ) ବୃଷ୍ଟିଜଳ ଓ ନଦୀଜଳୋତ୍ପନ୍ନ ଧାନ୍ୟାଦି ।

ଦ୍ୱ୍ୟର୍ଥ, ବିଂ. (ଦ୍ୱି-ଅର୍ଥ) ଯହିଁରେ ଦୁଇ ଅର୍ଥ ବୁଝାଯାଏ, ଅର୍ଥଦ୍ୱୟଯୁକ୍ତ ।

ଧ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଊନବିଂଶ ଅକ୍ଷର; ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଦନ୍ତ । ବି. କ୍ଲୀ. (ଧା-ଅ) ଧନ । ପୁଂ. ବ୍ରହ୍ମା ।

ଧଇଁ, ବି. (ଦେଶଜ) କାଶରୋଗବିଶେଷ ।

ଧକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଧକାଇବା, ଯଥା,
"କଞ୍ଜନ ଖଞ୍ଜନ ଗଞ୍ଜନ ନେତ୍ର କି ଧକ ସ୍ନହାଇ ସୁଧାଉଛ ।"
ଲ. ବ. ।

ଧକ୍‌ଧକ୍, ବି. (ଦେଶଜ) ବେଦନା; ଉଦରର ଅପୂର୍ଣ୍ଣଭାବ । କ୍ରି. ବିଂ. ଉଜ୍ଜ୍ୱଳରୂପେ ।

ଧକ୍କା, ବି. (ଦେଶଜ) ଆଘାତ, ବାହୁର ଆଘାତ ।

ଧଟୀ, ବିଂ. ଲୁଗାଖଣ୍ଡ, ଯଥା,
"କାନ୍ତ କଟିବାସ ଧଟୀ ଦୃଢରେ ଧର,
ଖବଟଙ୍କ ଜାଗ୍ରତରୁ ଗମନ କର ।"

ଧଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଶରୀର, ଦେହ ।

ଧଡ଼ପଡ଼, କ୍ରି. ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଶୀଘ୍ର ।

ଧଡ଼ସି, ଧଅସି, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଶୀଘ୍ର, ଯଥା,
"ନେଇ ବଡଶୀରେ ସେ ଧଡସି ଅନୁରାଗେ,
ପୁରୁଷ ମନ-ମୀନକୁ ଧରି ନେଲା ବେଗେ ।"
ଲ. ବ ।

ଧଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଅର୍ଗଳ, କାଷ୍ଠଦଣ୍ଡ ।

ଧଡି, ଧଡ଼ି, ବି. (ଧଟୀ ଶବ୍ଦଜ) ବସ୍ତ୍ରାଦିର ଧାର, ସୀମା ବା କନାର ।

ଧଡିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଦୁର୍ବଳ, କୃଶ ।

ଧଣିଆ, ଧଣୀଆ, ଧନିୟା, ବି. କ୍ଲୀ. (ଧନିକାର୍ଥକ ଶବ୍ଦଜ) ଶସ୍ୟବିଶେଷ, କୋଥମିର ଫଳ ।

ଧଣ୍ଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ସର୍ପବିଶେଷ ।

ଧଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଳା, ହାର ।

ଧତୂର, ବି. ପୁଂ. (ଧେ-ଉର) ଧୁତୁରା, ଦୁଦୁରା ।

ଧନ, ବି. କ୍ଲୀ. (ଧନ୍-ଅ) ବିତ୍ତ, ସମ୍ପତ୍ତି; ଗୋ; ଧାନ୍ୟାଦି ।

ଧନଞ୍ଜୟ, ବି. ପୁଂ. (ଧନ-ଜି-ଅ) ଅଗ୍ନି; ଅର୍ଜୁନ, ଯଥା,

"କାହାକୁ କରୁ ତୁ କୋପ ଏତେ ଧନଞ୍ଜୟ ।"
ବ. ଭ ।

ସର୍ପବିଶେଷ; ଶରୀରସ୍ଥ ବାୟୁ; କକୁଭବୃକ୍ଷ ।

ଧନଦ, ବି. ପୁଂ. (ଧନ-ଦା-ଅ) କୁବେର । ବିଂ, ଧନଦାତା ।

ଧନପତି, ଧନାଧିପ, ବି. ପୁଂ. (ଧନ-ପତି, ଅଧିପ) କୁବେର ।

ଧନବାନ୍, ଧନୀ, ବିଂ. (ଧନ-ବତ୍, ଧନ-ଇନ୍) ଧନୀ, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ । ବି. ପୁଂ. ମହାଜନ ।

ଧନାଗମ, ବି. ପୁଂ. (ଧନ-ଅଗମ) ଅର୍ଥାଗମ, ଆୟ ।

ଧନାଧ୍ୟକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଧନ-ଅଧ୍ୟକ୍ଷ) କୁବେର; ଧନରକ୍ଷକ ।

ଧନାର୍ଥୀ, ବିଂ. (ଧନ-ଅର୍ଥୀ) ଯେ ଧନ ଅନ୍ୱେଷଣ କରେ; କୃପଣ ।

ଧନିଷ୍ଠା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧନବତ୍-ଇଷ୍ଠ, ବତ୍ ଲୋପ-ଆ) ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ, ତ୍ରୟୋବିଂଶ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଧନିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧନ-ଇକ-ଆ) ଯୁବତୀ ।

ଧନୁ, ଧନୁଃ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଧନ-ଉ, ଉସ୍) କାର୍ମ୍ମୁକ, ଧନୁକ; ନବମରାଶି; ଚତୁର୍ହସ୍ତଦଣ୍ଡ ।

ଧନୁର୍ଗୁଣ, ବି. ପୁଂ. (ଧନୁଃ-ଗୁଣ) ଧନୁର ଗୁଣ, ଜ୍ୟା, ମୌର୍ବୀ ।

ଧନୁର୍ଦ୍ଧର, ଧନୁର୍ଭୃତ୍, ଧନୁଷ୍ମାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଧନୁସ୍-ଧୃ-ଅ, ଧନୁସ୍-ଭୃତ୍, ଧନୁସ୍-ମତ୍) ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ, ଧନ୍ୱୀ, ଧାନୁଷ୍କ, ତୀରନ୍ଦାଜ, ଯେ ଧନୁ ଧାରଣ କରେ ।

ଧନୁର୍ବେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଧନୁ-ବେଦ) ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟା-ବୋଧକ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଧନୁଷ୍କର, ବି. ପୁଂ. (ଧନୁସ୍-କର) ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ।

ଧନୁଷ୍ଟଙ୍କାର, ବି. ନ. (ଧନୁଃ-ଟଙ୍କାର) ଧନୁଃଶବ୍ଦ । ପୁଂ. ରୋଗବିଶେଷ ।

ଧନୁଷ୍ପାଣି, ବିଂ. (ଧନୁଃ-ପାଣି) ଧନୁର୍ଦ୍ଧର, ଯେ ଧନୁ ଧାରଣ କରେ ।

ଧନେଶ, ଧନେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଧନ-ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) କୁବେର । ବିଂ. ଧନସ୍ୱାମୀ ।

ଧନ୍ଦା, ବି. (ଦେଶଜ) କାର୍ଯ୍ୟସମୂହ, ଯଥା,

"ଧୋକା ରଖିଲେ ଧନ୍ଦା ଜିଣିବ କାହିଁ ।"

ପଦଶ୍ରମ ।

ଧନ୍ଦାଳି ହେବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବ୍ୟସ୍ତସମସ୍ତ ହେବାର; ଖୋଜିବାର ।

ଧନ୍ଦ ହେବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ।

ଧନ୍ୟ, ବିଂ. (ଧନ-ଯ) ଭାଗ୍ୟବାନ୍, ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ; ସାଧୁ; ଧାର୍ମ୍ମିକ ।

ଧନ୍ୟବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଧନ୍ୟ-ବାଦ) ପ୍ରଶଂସାବାଦ ।

ଧନ୍ୱ, ବି. ନ. (ଧନ୍ୱନ୍-ଅ) ଧନୁକ ।

ଧନ୍ୱନ୍ତରି, ବି. ପୁଂ. (ଧନ୍ୱ-ଅନ୍ତ-ଋ-ଇ) ଦେବଚିକିତ୍ସକ; ରାଜା ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟଙ୍କର ନବରତ୍ନର ଏକ ରତ୍ନ ।

ଧନ୍ୱୀ, ବିଂ. (ଧନ୍ୱ-ଇନ୍) ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ, ଧନୁଷ୍ମାନ୍; ବିଦଗ୍ଧ । ବି. ପୁଂ. ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; ବକୁଳ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ-ବୃକ୍ଷ ।

ଧପଧପ, ବି. (ଦେଶଜ) ଉଜ୍ଜ୍ୱଳର ଦୀପ୍ତି ।

ଧପା, ବି. (ଯାବନିକ) ଭଣ୍ଡାଇବାର, ଠକାଇବାର ।

ଧମକ, ବି. ପୁଂ. (ଧ୍ମା-ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅକ) କର୍ମ୍ମକାର; ଭୟପ୍ରଦର୍ଶନ, ଯଥା,

"ଢେଉନା ଚମକ ପକାଇ ଦେବଏ
ଧମକ ଚମକ ନାଦେ ।"

ବଳି ।

ଧମନି, ଧମନୀ, (Artery) ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧ୍ମା-ଅନି ଇ) ନାଡ଼ୀ, ଶିରା; ଗଳା; ହରିଦ୍ରା; ହଟ୍ଟବିଳାସିନୀ ।

ଧର, ବି. ପୁଂ. (ଧୃ-ଅ) ପର୍ବତ; କାର୍ପାସ ତୁଳା, କୂର୍ମ୍ମରାଜ, ବସୁବିଶେଷ । ବିଂ. ଧାରଣକର୍ତ୍ତା, ଯଥା, ଜଳଧର, ଗଙ୍ଗାଧର ।

ଧରଣ, ବି. ନ. (ଧୃ-ଅନ) ପ୍ରକାର, ପ୍ରଣାଳୀ, ପଦ୍ଧତି; ଧାରଣ । ପୁଂ. ହିମାଳୟ ପର୍ବତ; ଭୁବନ, ଲୋକ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ସ୍ତନ; ଧାନ୍ୟ; ସେତୁ ।

ଧରଣା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଧିଆ ପଡ଼ିବାର ।

ଧରଣି, ଧରଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୃ-ଅନି, ଇ) ପୃଥିବୀ; ବସୁନ୍ଧରା ।

ଧରଣିଧର, ଧରଣୀଧର, ବି. ପୁଂ. (ଧରଣି, ଧରଣୀ-ଧର) ବିଷ୍ଣୁ; ଅନନ୍ତ; ମହାବରାହ; ପର୍ବତ; କୂର୍ମ୍ମରାଜ ।

ଧରଣୀଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଧରଣୀ-ଈଶ୍ୱର) ଶିବ; ରାଜା; ବିଷ୍ଣୁ ।

ଧରଣୀସୁତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧରଣୀ ସୁତା) ସୀତା, ରାଜର୍ଷିଜନକ ଭୂମି କର୍ଷଣ କରିବା କାଳେ ସୀତାଦେବୀଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏପରି ନାମ ହୋଇଅଛି ।

ଧରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୃ-ଅ) ପୃଥିବୀ; ନାଡି; ଜରାୟୁ, ଗର୍ଭାଶୟ; ମେଦ । ବିଂ. ଧାରଣକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ।

ଧରାତଳ, ବି. ନ. (ଧରା-ତଳ) ଯାହାର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ପ୍ରସ୍ଥ ଅଛି ଓ ବେଧ ନାହିଁ; ପୃଥିବୀର ଉପରଭାଗ, ଭୂତଳ ।

ଧରାତ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ. (ଧରା-ଆତ୍ମଜ) ଭୌମ, ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ନରକାସୁର । ଜା-ସ୍ତ୍ରୀ. ସୀତା ।

ଧରାଧର, ବି. ପୁଂ. (ଧରା-ଧର) ବିଷ୍ଣୁ; ପର୍ବତ; କୂର୍ମ୍ମରାଜ; ମହାବରାହ ।

ଧରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୃ-ଇଣ-ଈ) ପୃଥିବୀ, ଧରଣୀ, ଯଥା,

"ଚଣ୍ଡ ଧରି ଦୁଃଖରେ ମଜ୍ଜନ ସେହି ଦିନୁ ବିମ୍ବାଧରୀ,
ଧରିଣୀ ଶୟନ ଉନ୍ନିଦ୍ର ନୟନ ଲବେ ମୁରୁଛି ନ ପାରି ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଧରିବା, କ୍ରି. (ଧୃ ଧାତୁଜ) ଧାରଣ କରିବା, ଘେନିବା, ଯଥା,

"ସଖୀ ଧରି ସଙ୍ଗୀ କର,
ବୋଲନ୍ତି ଅଳପ ଆଉ ନ କର ଗୋ ।"
ବି. ଚି ।

ଧର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଧୃ-ତବ୍ୟ) ଗ୍ରାହ୍ୟ; ବିବେଚ୍ୟ, ଧାରଣଯୋଗ୍ୟ ।

ଧର୍ତ୍ତା, ବିଂ. (ଧୃ-ତୃ) ଧାରଣକର୍ତ୍ତା; ବହନକର୍ତ୍ତା ।

ଧର୍ମ୍ମ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଧୃ-ମ) ସୁକୃତ, ପୁଣ୍ୟ; ଶାସ୍ତ୍ରାନୁଯାୟୀ ଆଚାର ବ୍ୟବହାର; ରୀତି; କର୍ତ୍ତବ୍ୟ; ଭାବ; ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥା; ଗୁଣ; ସହଧର୍ମ୍ମ; ଯଜ୍ଞ; ସ୍ୱଭାବ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ଲଗ୍ନର ନବମସ୍ଥାନ; ଅହିଂସା । ପୁଂ. ଜୀବ; ଯମ; ଧନୁକ; ବୃଷ ।

ଧର୍ମ୍ମକ୍ଷେତ୍ର, ବି. ନ. (ଧର୍ମ୍ମ-କ୍ଷେତ୍ର) କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର; ପୁଣ୍ୟସ୍ଥାନ ।

ଧର୍ମ୍ମଘଟ, ବି. ପୁଂ. ବୈଶାଖମାସରେ ଦାତବ୍ୟ ସୁଗନ୍ଧୋଦକପୂର୍ଣ୍ଣ କଳସ; ଧର୍ମ୍ମରକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ଘଟ ।

ଧର୍ମ୍ମଚାରୀ, ବିଂ. (ଧର୍ମ୍ମ-ଚର୍-ଇନ୍) ଧାର୍ମ୍ମିକ, ପୁଣ୍ୟଶୀଳ, ସଦାଚାରୀ ।

ଧର୍ମ୍ମଜ୍ଞ, ବିଂ. (ଧର୍ମ୍ମ-ଜ୍ଞ) ଯେ ଧର୍ମ୍ମଜାଣେ, ଧାର୍ମ୍ମିକ ।

ଧର୍ମ୍ମତଃ, ଅଂ. (ଧର୍ମ୍ମ-ତଃ) ଯଥାର୍ଥରୂପେ, ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ।

ଧର୍ମ୍ମତତ୍ତ୍ୱ, ବି. ନ. (ଧର୍ମ୍ମ-ତତ୍ତ୍ୱ) ପରମାର୍ଥ ରହସ୍ୟ, ଧର୍ମ୍ମର ନିଗୂଢ଼ ମର୍ମ୍ମ ।

ଧର୍ମ୍ମନିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ଧର୍ମ୍ମ-ନିଷ୍ଠା) ଧର୍ମ୍ମିଷ୍ଠ, ପୁଣ୍ୟବାନ୍, ଧର୍ମ୍ମପରାୟଣ, ଯାହାର ଧର୍ମ୍ମରେ ଆନ୍ତରିକ ଆସ୍ଥା ଅଛି ।

ଧର୍ମ୍ମନୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନୀତିଜ୍ଞାନ ବିଷୟକ ଶାସ୍ତ୍ର, ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଔଚିତ୍ୟାନୌଚିତ୍ୟାବଧାରଣ କରାଯାଏ ।

ଧର୍ମ୍ମପତି, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ୍ମ-ପତି) ବରୁଣ ।

ଧର୍ମ୍ମପତ୍ନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧର୍ମ୍ମ-ପତ୍ନୀ) ସହଧର୍ମ୍ମିଣୀ, ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ଧର୍ମ୍ମପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ୍ମ-ପୁତ୍ର) ଯୁଧିଷ୍ଠିର, ଧର୍ମ୍ମାନୁସାରେ କୃତ ପୁତ୍ର ।

ଧର୍ମ୍ମବକ, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ୍ମ-ବକ) କପଟଧାର୍ମ୍ମିକ ଲୋକ ।

ଧର୍ମ୍ମରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ୍ମ-ରାଜ) ଯମ; ଯୁଧିଷ୍ଠିର; ବୁଦ୍ଧ ।

ଧର୍ମ୍ମଲକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଧର୍ମ୍ମ-ଲକ୍ଷଣ) ଧର୍ମ୍ମଚିହ୍ନ; ଧୃତି, କ୍ଷମା, ଦମ, ଶୌଚ, ଅସ୍ତେୟ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନିଗ୍ରହ, ଧୀ, ବିଦ୍ୟା, ସତ୍ୟ, ଅକ୍ରୋଧ ଏହି ଦଶବିଧ ।

ଧର୍ମ୍ମବାସର, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ୍ମ-ବାସର) ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ,

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଏହି ଦିନରେ ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରାଯାଏ ।

ଧର୍ମବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ-ବାହନ) ଶିବ । ନ. ଧର୍ମଙ୍କ ବାହନ ।

ଧର୍ମବିତ୍, ବିଂ. (ଧର୍ମ-ବିଦ୍) ଧାର୍ମିକ, ଧର୍ମଜ୍ଞ ।

ଧର୍ମଶାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧର୍ମ-ଶାଳା) ଧର୍ମାର୍ଥ ଗୃହ, ପାନ୍ଥଶାଳା ; ବିଚାରାଳୟ ।

ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ଧର୍ମ-ଶାସ୍ତ୍ର) ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ର, ମନ୍ୱାଦି ସ୍ମୃତି ।

ଧର୍ମଶୀଳ, ବିଂ. (ଧର୍ମ-ଶୀଳ) ଧାର୍ମିକ ।

ଧର୍ମସଂହିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧର୍ମ-ସଂହିତା) ଯେଉଁ ପୁସ୍ତକରେ ଯାବତୀୟ ଧର୍ମବିଷୟକ ଉପଦେଶ ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଅଛି, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ।

ଧର୍ମସୁତ, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ-ସୁତ) ରାଜା ଯୁଧିଷ୍ଠିର ।

ଧର୍ମାଧିକରଣ, ବି. ନ. (ଧର୍ମ-ଅଧିକରଣ) ବିଚାରାଳୟ । ପୁଂ. ବିଚାରକ । ବିଂ. ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ।

ଧର୍ମାଧିକାର, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ-ଅଧିକାର) ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ ବିଚାରର ଅଧିକାର, ବିଚାରପତିର ପଦ ବା କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଧର୍ମାଧିକାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମାଧିକାର-ଇନ୍) ଯାହାର ହସ୍ତରେ ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ ବିଚାରର ଭାର ନ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ, ବିଚାରକ ।

ଧର୍ମାଧ୍ୟକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ-ଅଧ୍ୟକ୍ଷ) ବିଚାରପତି ।

ଧର୍ମାବତାର, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ-ଅବତାର) ମୂର୍ତ୍ତିମାନ୍ ଧର୍ମ ।

ଧର୍ମାବହ, ବିଂ. ଧର୍ମର ରକ୍ଷକ ।

ଧର୍ମାଭାସ, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ-ଆଭାସ) ଅପ୍ରଶସ୍ତ ଧର୍ମ ।

ଧର୍ମାସନ, ବି. ନ. (ଧର୍ମ-ଆସନ) ବିଚାରାସନ, ବିଚାରପତିର ଉପବେଶନ ସ୍ଥାନ ।

ଧର୍ମିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ଧର୍ମ-ଇଷ୍ଠ) ଅତି ଧାର୍ମିକ ।

ଧର୍ମୋପଦେଶକ, ବି. ପୁଂ. (ଧର୍ମ-ଉପଦେଶକ) ଗୁରୁ, ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଯେ ଧର୍ମ ବିଷୟରେ ଉପଦେଶ ଦିଅନ୍ତି ।

ଧର୍ଷ, ପୁଂ. }
ଧର୍ଷଣ, ନ. } ବି. (ଧୃଷ୍-ଅ ଅନ) ପରାଜୟ କରିବା, ଅବଜ୍ଞା କରଣ ; ଅବଜ୍ଞା ; ପରାଭବ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଅସତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଧର୍ଷକ, ବି. ପୁଂ. (ଧୃଷ୍-ଅକ) ନଟ, ନୃତ୍ୟକାରକ । ବିଂ. ଧର୍ଷଣକାରୀ ; ଦାମ୍ଭିକ ।

ଧର୍ଷଣକାରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧର୍ଷଣ-କୃ-ଇନ୍-ଈ) ଭ୍ରଷ୍ଟାସ୍ତ୍ରୀ, ଦୂଷିତା କୁମାରୀ ।

ଧର୍ଷିତ, ବିଂ. (ଧୃଷ୍-ତ) ପରାଜିତ, ଅବମାନିତ ।

ଧଳା, ବିଂ. (ଧବଳ ଶବ୍ଦଜ) ଶ୍ୱେତ ବା ଶୁକ୍ଳ ।

ଧଳାଟିଗା, ବି. (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଧବ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂ-ଅ) ପତି ; ଖଦିରଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷ ।

ଧବଳ, ବିଂ. (ଧାବ୍-ଅଳ) ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ; କୁଷ୍ଠରୋଗ । ବିଂ. ସୁନ୍ଦର । ନ. ରାଗବିଶେଷ; ଶ୍ୱେତ ମରିଚ ।

ଧବଳପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଧବଳ-ପକ୍ଷ) ହଂସ; ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ।

ଧବଳା, ଧବଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧବଳ-ଆ, ଈ) ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ଧେନୁ ।

ଧବଳିତ, ବିଂ. (ଧବଳ-ଇତ) ଶୁକ୍ଳୀକୃତ, ଯାହା ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ କରା ହୋଇଅଛି, ଯଥା,

"ଅସ୍ଥିମାଳା ନରମୁଣ୍ଡେ ଧବଳିତ ଦେଶ ।"

ଧା, ବି. ପୁଂ. (ଧା-୦) ବ୍ରହ୍ମା ; ବୃହସ୍ପତି ; ଧାରଣକର୍ତ୍ତା ।

ଧାଇଁବା, କ୍ରିଂ. ଦୌଡ଼ିବା, ଧାବମାନ ହେବା, ଯଥା,

"ଧାଇଁ ଯାଇ ଧଇଲି ମୁଁ ତାଙ୍କ ଅଞ୍ଚଳ,
ସେ ଯାଇ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ ଯମୁନାଜଳ ।"

ଧାଈ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧାତ୍ରୀ ଶବ୍ଦଜ) ଉପମାତା ; ଦାଈ ।

ଧାଉଡ଼ି, ବି. ନ. ପଂକ୍ତି, ଶ୍ରେଣୀ ।

ଧାଡ଼ି, ବି. (ଧାରା ଶବ୍ଦଜ କି ?) ଶ୍ରେଣୀ ।

ଧାତକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧା-ଅକ୍, ତ ଆଗମ, ଈ) ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଧାତା, ବି. ପୁଂ. (ଧା-ତୃ) ବିଧାତା, ବ୍ରହ୍ମା ; ବିଷ୍ଣୁ; ପିତା । ବିଂ. ରକ୍ଷକ; ଧାରଣକର୍ତ୍ତା; ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା, ନିର୍ମାତା ।

ଧାଡ଼କାର, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଶୀଘ୍ର ।

ଧାତୁ, ବ. ପୁଂ. (ଧା-ତୁ) ଦେହ ଧାରକ ବସ୍ତୁ, ଯଥା, ବାତ, ପିତ୍ତ, କଫ, ଶୋଣିତ, ମାଂସ, ମେଦଃ, ମଜ୍ଜା, ଶୁକ୍ର, ଅସ୍ଥି ପ୍ରଭୃତି; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ରୌପ୍ୟ, କାଂସ୍ୟ, ପିତ୍ତଳ, ତାମ୍ର, ସୀସ, ରଙ୍ଗ, ଲୌହ, ଏହି ଅଷ୍ଟବିଧ ତୈଜସ ପଦାର୍ଥ; ଭୂ, ସ୍ଥା, ଗମ୍ ପ୍ରଭୃତି କ୍ରିୟାବାଚକ ପ୍ରକୃତି; ସ୍ୱଭାବ; ସ୍ୱରୂପ; ଉପାଦାନ; ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ; ପାରଦ; ହିଙ୍ଗୁଳ ।

ଧାତୁବିଦ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧାତୁ-ବିଦ୍ୟା) ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାଦ୍ୱାରା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ରୌପ୍ୟ, ଲୌହ, ଅଙ୍ଗାର ପ୍ରଭୃତି ଧାତୁର ସ୍ୱରୂପ ବା ଅବସ୍ଥା ଜଣାଯାଏ ।

ଧାତୁମୟ, ବିଂ. (ଧାତୁ-ମୟ) ଧାତୁନିର୍ମିତ ।

ଧାତୁରଞ୍ଜକ, ବ. ନ. (ଧାତୁ-ରଞ୍ଜ-କ) ଶୁକ୍ର, ରେତଃ, ବୀର୍ଯ୍ୟ ।

ଧାତ୍ରୀକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧାତ୍ରୀ-କ-ଆ) ଅଁଳା ।

ଧାତ୍ରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧାତୃ-ଈ) ଉପମାତା; ପୃଥିବୀ; ମା ।

ଧାନ, ବ. ନ. (ଧା-ଅନ) ନିଧାନ, ସ୍ଥାନ, ଆଧାର, (ଧାନ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ସତୁଷତଣ୍ଡୁଳ; (ଦେଶଜ) ଓଜନ ପରିମାଣ, ଯଥା, ଚାରି ଧାନରେ ଏକ ରତି ।

ଧାନୁକୀ, ବିଂ. (ଧାନୁଷ୍କ ଶବ୍ଦଜ) ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ ।

ଧାନୁଷ୍କ, ବିଂ. (ଧନୁଷ୍କ-ଅ) ଧନୁର୍ଦ୍ଧର ।

ଧାନ୍ୟ, ବ. ନ. (ଧନ-ଯ) ଧାନ, ସତୁଷ ତଣ୍ଡୁଳ; ଚାରି ତିଲ ପରିମାଣ ।

ଧାନ୍ୟକ, ବ. ନ. (ଧାନ୍ୟ-କ) ଧନିଆ ।

ଧାନ୍ୟରାଜ, ବ. ପୁଂ. (ଧାନ୍ୟ-ରାଜନ୍) ଯବ, ଯଅ ।

ଧାମ, ବ. ନ. (ଧା-ମନ୍) ଗୃହ; ସ୍ଥାନ; ପ୍ରଭାବ; ଦୀପ୍ତି, ତେଜ; ଶରୀର; ଆଧାର; ଆସ୍ପଦ ।

ଧାର, ବ. ପୁଂ. (ଧୃ-ଅ) ଋଣ; ପ୍ରାନ୍ତଭାଗ, ଶେଷସୀମା; ଅସ୍ତ୍ରର ତୀକ୍ଷ୍ଣାଂଶ;

ଧାରକ, ବିଂ. (ଧୃ-ଅକ) ଧାରଣକର୍ତ୍ତା ; ଯେ ଅନ୍ୟର ନିକଟରୁ ଋଣ କରେ, ଅଧମର୍ଣ୍ଣ; ଔଷଧବିଶେଷ ।

ଧାରଣୀୟ, ବିଂ. (ଧୃ-ଅନୀୟ) ଧାରଣଯୋଗ୍ୟ ।

ଧାରୟିତା, ବିଂ. (ଧାରି-ତୃ) ଧାରକ । ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀ, ଧରଣୀ ।

ଧାରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୃ-ଆ) ଘଟାଦି ଛିଦ୍ର; ରୀତି; ନିୟମ; ବୃଷ୍ଟି; ଅସ୍ତ୍ରର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ପ୍ରାନ୍ତଭାଗ, ଯଥା,

"ଶାଣ ଖଣ୍ଡା ଧାରା ଶତ ବରଷ ଶୋଇଲୁ ରେ ।"

କ. ତ ।

ଧାରାଧର, ବ. ପୁଂ. (ଧାରା-ଧର) ମେଘ; ଖଡ୍ଗ; ଅସ୍ତ୍ର ।

ଧାରାପାତ, ବ. ପୁଂ. (ଧାରା-ପାତ) ଜଳଧାରାର ପତନ; ଅଙ୍କସୂତ୍ର ।

ଧାରାଯନ୍ତ୍ର, ବ. ନ. (ଧାରା-ଯନ୍ତ୍ର) ଯେ ଯନ୍ତ୍ରରୁ ଜଳ ଧାରା ନିର୍ଗତ ହୁଏ ।

ଧାରାବାହିକ, ଧାରାବାହୀ, ବିଂ. (ଧାରା-ବହ୍-ଇକ, ଇନ୍) ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ଅବିରତ ସ୍ଥାୟୀ; ଯାହା ଚିରକାଳ ଚାଲି ଆସୁଅଛି ।

ଧାରାସମ୍ପାତ, ବ. ପୁଂ. (ଧାରା-ସମ୍-ପତ-ଅ) ଅତିଶୟ ବର୍ଷଣ ।

ଧାରୀ, ବିଂ. (ଧୃ-ଇନ୍) ଧାରଣକର୍ତ୍ତା ।

ଧାରୁଆ, ବିଂ. (ପ୍ରା) ଋଣୀ, କର୍ଜ୍ଜଦାର ।

ଧାର୍ମିକ, ବିଂ. (ଧର୍ମ-ଇକ) ଧର୍ମଶୀଳ, ଧର୍ମିଷ୍ଠ, ପୁଣ୍ୟାତ୍ମା ।

ଧାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଧୃ-ଯ) ଗ୍ରାହ୍ୟ, ଧାରଣୀୟ, ସ୍ଥିରକରଣୀୟ ।

ଧାବକ, ବିଂ. (ଧାବ୍-ଅକ) ଦ୍ରୁତଗାମୀ । ବ. ପୁଂ. ରଜକ, ଧୋବା; କବିବିଶେଷ ।

ଧାବନ, ବ. ନ. (ଧାବ୍-ଅନ) ଧୌତ କରଣ; ବେଗଗମନ, ଦୌଡିବା ।

ଧାବମାନ, ବିଂ. (ଧାବ୍-ଆନ) ଯେ ଚାଲୁଅଛି, ଯେ ଦୌଡୁଅଛି ।

ଧାବିତ, ବିଂ. (ଧାବ୍-କ୍ତ) ଧୌତ; ଦ୍ରୁତଗତ, ଯେ ବେଗରେ ଚାଲିଅଛି ।

ଧାସ, ବ. (ଦେଶଜ) ଉତ୍ତାପ ।

ଧିକ୍, ଅଂ. (ଧିକ—ବିନାଶ କରିବା-ଇକ) ନିନ୍ଦା; ଭର୍ତ୍ସନାସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ ।

ଧିକ୍କାର, ପୁଂ. } ବ. (ଧିକ୍-କାର, କ୍ରିୟା,)
ଧିକ୍କ୍ରିୟା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ନିନ୍ଦା, ଭର୍ତ୍ସନା; ଅବଜ୍ଞା ।

ଧିଠ, ବି०. (ଧୃଷ୍ଟଶବ୍ଦଜ) ଧୃଷ୍ଟ; ନିର୍ଲଜ୍ଜ, ଯଥା,
"ମୁହଁକୁ ଲଗାଅ କେହି ଏ ଧିଠକୁ ।"

ଧିମା, ବି०. (ଦେଶଜ) ଧୀର, ଅଚଞ୍ଚଳ ।

ଧୀ, ବି. ପୁଂ. (ଧ୍ୟୈ-०) ବୁଦ୍ଧି, ଜ୍ଞାନ; ମତି ।

ଧୀଗୁଣ, ବି. ପୁଂ. ଶୁଶ୍ରୂଷା, ଶ୍ରବଣ, ଗ୍ରହଣ, ଧାରଣ, ତର୍କ, ବିତର୍କ, ଅର୍ଥବୋଧ, ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ଏହି ଅଷ୍ଟବିଧ ବୁଦ୍ଧିଗୁଣ ।

ଧୀମାନ୍, ବି०. (ଧୀ-ମତ୍) ବୁଦ୍ଧିମାନ୍, ଜ୍ଞାନୀ । ବି. ପୁଂ. ବୃହସ୍ପତି । ସ୍ତ୍ରୀ. ବୁଦ୍ଧିମତୀ ।

ଧୀର, ବି०. (ଧୀ-ରା-ଅ) ଧୈର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ; ପଣ୍ଡିତ; ଗମ୍ଭୀର ।

ଧୀରତା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଧୀର—ତା, ତ୍ୱ) ଧୈର୍ଯ୍ୟ;
ଧୀରତ୍ୱ, ନ. } ସ୍ଥିରତା; ସହିଷ୍ଣୁତା; ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ; ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ।

ଧୀରପ୍ରଶାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଧୀର-ପ୍ରଶାନ୍ତ) ନାୟକ ବିଶେଷ, ଯାହାର ସାମାନ୍ୟ ଗୁଣ ଅନେକ ଅଛି ।

ଧୀରଲଳିତ, ବି. ପୁଂ. (ଧୀର-ଲଳିତ) ନାୟକବିଶେଷ, ଯେ ନାୟକ ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟ, ନମ୍ର ଏବଂ ନୃତ୍ୟଗୀତାଦିରେ ଆସକ୍ତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଷୋଡଶାକ୍ଷର ପାଦକ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

ଧୀରୋଦାତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (.ଧୀର-ଉଦାତ୍ତ) ନାୟକ ବିଶେଷ, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଆତ୍ମଶ୍ଳାଘା ନ କରେ ।

ଧୀରୋଦ୍ଧତ, ବି. ପୁଂ. (ଧୀର-ଉଦ୍ଧତ) ନାୟକବିଶେଷ, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ମାୟାବୀ, ଉଦ୍ଧତ, ଚଞ୍ଚଳ, ଅହଙ୍କୃତ ଏବଂ ଆତ୍ମଶ୍ଳାଘା ବିଷୟରେ ନିରତ ।

ଧୀବର, ବି. ପୁଂ. (ଧୀ-ବର) କେଉଟ । ଧୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. କେଉଟୁଣୀ ।

ଧୀଶକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୀ-ଶକ୍ତି) ବୁଦ୍ଧିଶକ୍ତି, ବୁଦ୍ଧି, ସାମର୍ଥ୍ୟ ।

ଧୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୂ—କମ୍ପନ-०) କମ୍ପନ ।

ଧୁତ, ଧୂତ, ବି०. (ଧୁ, ଧୂ-ତ) ତ୍ୟକ୍ତ; କମ୍ପିତ ।

ଧୁଡୁରା, (ଧୁସ୍ତୁରଶବ୍ଦଜ) ଦୁଦୁରା ।

ଧୁନନ, ଧୂନନ, ବି. ନ. (ଧୁ-ଧୂ-ଇ-ଅନ) ଚାଳନ, କମ୍ପନ ।

ଧୁନି, ଧୁନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୁ-ନି, ନୀ) ନଦୀ ।

ଧୁମାଧୁମି, ବି. (ଦେଶଜ) ଉତ୍ପାତ ।

ଧୁରନ୍ଧର, ଧୁରୀଣ, } ବି०. (ଧୁର०-ଧୃ-ଅ, ଧୁର୍-
ଧୁର୍ଯ୍ୟ, ଧୁର୍ବହ, } ଈନ-ଯ, ଧୁର୍-ବହ୍-ଅ) ଭାରବାହକ, ବହନକାରୀ; ବାହକ; ଅଗ୍ରଣୀ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଧୁର, ଅ०. ଅଗ୍ରେ ।

ଧୁରୀୟ, ବି०. (ଧୁର୍-ଈୟ) ଭାରବହନ ଯୋଗ୍ୟ, କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷ । ବି. ପୁଂ. ବୃଷ ।

ଧୁବନ, ବି०. (ଧୁ—ଅନ) ପରଚାଳକ । ବି. ପୁଂ. ଅଗ୍ନି । ନ. କମ୍ପନ ।

ଧୁବିତ୍ର, ବି. ନ. (ଧୁ-ଇତ୍ର) ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି ପ୍ରଜ୍ୱଳନାର୍ଥ ମୃଗ ଚର୍ମ ନିର୍ମିତ ବ୍ୟଜନ ବିଶେଷ ।

ଧୁସ୍ତୁର, ଧୁସ୍ତୂର, } ବି. ପୁଂ. ଧୁଦୁରା ଗଛ ।
ଧୂସ୍ତୁର, ଧୂସ୍ତୂର, }

ଧୂଆଁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୂମ ଶବ୍ଦଜ) ଧୂମ ।

ଧୂଆଁପତ୍ର, ବି. (ଧୂମ ଓ ପତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ତମାଖୁ ପତ୍ର ।

ଧୂତ, ବି०. (ଧୂ-ତ) ତ୍ୟକ୍ତ; କମ୍ପିତ; ଭର୍ତ୍ସିତ; ନିରସ୍ତ; ତର୍କିତ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ଧୂନକ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂନ-ଅକ) ଝୁଣା, ଶାଳୁଆଙ୍ଗୀର ।

ଧୂପ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂପ୍-ଅ) ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଧୂପନ, ବି. ନ. (ଧୂପ୍-ଅନ) ଧୂପଦ୍ୱାରା ସୁବାସିତ କରିବା; ତାପନ; ଝୁଣା ।

ଧୂପାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂପ-ଅଙ୍ଗ) ତାର୍ପିନତେଲ ।

ଧୂପିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୂପ-କ) କୁଜ୍ଝଟିକା ।

ଧୂପାୟିତ, ଧୂପିତ, ବି०. (ଧୂପ-ଆୟ-ତ, ତ) ପଥଶ୍ରାନ୍ତ; ତାପିତ; ଧୂପଦ୍ୱାରା ସୁବାସିତ ।

ଧୂମ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂ-ମ) ଧୂଆଁ ।

ଧୂମକେତନ, ଧୂମକେତୁ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂମ-କେତନ, କେତୁ) ଅଗ୍ନି; କେତୁଗ୍ରହ, ଯଥା,

"ଧୂମକେତୁ ଶ୍ରୀମନ୍ତଙ୍କ ସଞ୍ଚାଳି ବଦନ,
କଣାଏ ଅକାଶେ ଥାଇ ବଞ୍ଚୁତେ ଯେସନ ।"

କ. ବ ।

ଉତ୍ପାତବିଶେଷ । ବିଂ. ଧୂମକେତୁପରି ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ।

ଧୂମଜ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂମ-ଜନ୍-ଅ) ମେଘ ।

ଧୂମପାୟୀ, ବିଂ. (ଧୂମ-ପାୟୀ) ଯେ ଧୂମ ପାନ କରେ ।

ଧୂମ୍ର, ଧୂମଲ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂମ-ର, ଲା-ଅ) କୃଷ୍ଣଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ।

ଧୂମାବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୂମ-ଆ=ଧୂମା-ବତ୍-ଈ) ଦୁର୍ଗା; ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ଦଶବିଧ ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ମୂର୍ତ୍ତି ।

ଧୂମିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୂମ-ଇକ-ଆ) କୁଜ୍ଝଟିକା, କୁହୁଡ଼ି ।

ଧୂମ୍ରଲୋଚନ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂମ୍ର-ଲୋଚନ) କପୋତ; ପାରା; ଶୁମ୍ଭ, ନିଶୁମ୍ଭ, ଦୈତ୍ୟର ସେନାପତି ।

ଧୂର୍ଜ୍ଜଟି, ବି. ପୁଂ. (ଧୂର୍-ଜଟା-ଇ) ଶିବ, ତ୍ରିଲୋଚନ, ଯଥା,

"ଧୂର୍ଜଟୀ ଜଟାରୁ ଯେମନ୍ତେ ଗଙ୍ଗାଜଳ,
ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ପୂର ପୂରୁଅଛି ଧବଳ ।"

କ. କେ ।

ଧୂର୍ତ୍ତ, ବିଂ. (ଧୂର୍ବ୍-ତ) ଶଠ, ପ୍ରବଞ୍ଚକ । ବି. ପୁଂ. ଦ୍ୟୂତକୃତ୍, ଜୁଆଡ଼ି । ନ. ବିଟଲବଣ ।

ଧୂର୍ତ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂର୍ତ୍ତ-କ) ଶୃଗାଲ; ଧୂର୍ତ୍ତ ।

ଧୂର୍ଦ୍ଧର, ଧୂର୍ବହ, ବିଂ. (ଧୂର୍-ଧର, ବହ୍-ଅ) ଧୁରନ୍ଧର, ଭାରବାହୀ ।

ଧୂଳି, ଧୂଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୂ-ଲି, ଈ) ପାଂଶୁ, ରେଣୁ, ଯଥା,

"ବୋଇଲେ ଅଳିଙ୍କ ଏ ବନଧୂଳିକି,
ବୋଲି ଦଅ ମୋର ବୃନ୍ଦ ସ୍ଥଳେ ।"

ବା ଚି ।

ଧୂଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଧୂଳି-କ-ଆ) କୁଜ୍ଝଟିକା ।

ଧୂଳିଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂଳି-ଧ୍ୱଜ) ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାୟୁ (Whirl-wind.)

ଧୂଳିପଟଳ, ବି. ପୁଂ. (ଧୂଳି-ପଟଳ) ଉଡ୍ଡୀୟମାନ ଧୂଳିରାଶି ।

ଧୂସର, ବି. ପୁଂ. (ଧୂ-ସର) ଧୂଳିଆବର୍ଣ୍ଣ, ଈଷତ୍ ପାଣ୍ଡୁବର୍ଣ୍ଣ; ଉଷ୍ଟ୍ର; ଗର୍ଦ୍ଦଭ; କପୋତ ।

ଧୂସରିତ, ବିଂ. (ଧୂସର-ଇତ) ଈଷତ୍ ପାଣ୍ଡୁବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

ଧୃତ, ବିଂ. (ଧୃ-ତ) ଗୃହୀତ; ସ୍ଥିତ; ଅବଲମ୍ବିତ; ସ୍ଥାପିତ, ଆଲୋଚିତ । ବି. ପୁଂ. ତ୍ରୟୋଦଶ ମନୁର ପୁତ୍ରବିଶେଷ, ନୃପବିଶେଷ । ନ. ଧାରଣ, ଗ୍ରହଣ ।

ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଧୃତ-ରାଷ୍ଟ୍ର) ପାଣ୍ଡୁରାଜାଙ୍କ ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା; ହଂସବିଶେଷ; ନାଗବିଶେଷ । ବି. ଚିତ୍ର-ବୀର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର । ସ୍ତ୍ରୀ. ହଂସୀ, କାଶ୍ୟପର କନ୍ୟା ।

ଧୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୃ-ତି) ଧାରଣ; ଧୈର୍ଯ୍ୟ; ଯୋଗବିଶେଷ; ସନ୍ତୋଷ; ସ୍ଥିତି; ସୁଖ; ଯାଗ; ସଦ୍ ପ୍ରୀତି; (ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଶ୍ରୁତିରେ ସୁଧା ବରଷି ଧୃତି ନାଶେ ଅପଘନେ ।"

ଧୃତିମାନ୍, ବି. (ଧୃତି-ମତ୍) ଧୈର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ; ସନ୍ତୁଷ୍ଟ; ସୁଖୀ । ବି. ପୁଂ. ଅଜାମିଢ଼ ରାଜାରପୁତ୍ର ।

ଧୃତ୍ୱା, ବି. ପୁଂ. (ଧୃ-ବନ୍,ତ ଅଗମ) ଧର୍ମ୍ମ; ବ୍ରାହ୍ମଣ; ସମୁଦ୍ର; ଆକାଶ; ବିଷ୍ଣୁ; ପଣ୍ଡିତ ।

ଧୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଧୃଷ୍-ତ) ନିର୍ଲଜ୍ଜ; ଉଦ୍ଧତସ୍ୱଭାବ; ଲମ୍ପଟ । ବି. ପୁଂ. ନାୟକବିଶେଷ, ଯେ ନାୟକ ଅପରାଧୀ ହୋଇ ଆପଣାର ଅପରାଧ ସ୍ୱୀକାର କରେ ନାହିଁ ।

ଧୃଷ୍ଟଦ୍ୟୁମ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଧୃଷ୍ଟ-ଦ୍ୟୁମ୍ନ) ଦ୍ରୁପଦରାଜାର ପୁତ୍ର ।

ଧୃଷ୍ଟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୃଷ୍-ତ-ଆ) ଅସତୀ ।

ଧୃଷ୍ଣି, ବି. ପୁଂ. (ଧୃଷ୍-ନି) କିରଣ, ଆଲୋକ ।

ଧୃଷ୍ଣୁ, ବିଂ. (ଧୃଷ୍-ଣୁ) ପ୍ରଗଲ୍ଭ; ନିର୍ଲଜ୍ଜ; ସହିଷ୍ଣୁ; ଧର୍ଷଣଶୀଳ ।

ଧେଡ଼, (ଦେଶଜ) ନୀଚ; ନୀଚ ଜାତିବିଶେଷ ।

ଧେଣ୍ଡୁରା, ବି. (ହିନ୍ଦ) ନାଗରା, ବାଦ୍ୟବିଶେଷ; ମନାଦ ।

ଧେନୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧେ-ନୁ) ନବପ୍ରସୂତାଗାଭୀ, ସବତ୍ସାଗୋ ।

ଧେନୁକ, ବି. ପୁଂ. (ଧେନୁ-କ) ଅସୁରବିଶେଷ; ଧେନୁସମୂହ ।

ଧେନୁକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧେନୁ-କ-ଆ) ପଶୁନାୟିକା; ହସ୍ତିନୀ ।

ଧେନୁକାରି, ବି. ପୁଂ. (ଧେନୁକ-ଅରି) କୃଷ୍ଣ ।

ଧେୟ, ବିଂ, (ଧା-ଯ) ଗ୍ରହଣୀୟ; ଜ୍ଞେୟ ।
ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ଧୀର-ଯ) ସ୍ଥିରତା, ଧୀରତା, ସହିଷ୍ଣୁତା ।
ଧୈବତ, ବି. ନ. (ଧୀମତ୍-ଅ) ସ୍ୱରବିଶେଷ, କେହି ଏହି ସ୍ୱରକୁ ଘୋଡା ଶବ୍ଦପରି କେହି ଭେକ ଶବ୍ଦପରି କହନ୍ତି ।
ଧୋଇବା, କ୍ରି. (ଧୌତଶବ୍ଦଜ) ଧୌତ କରିବା ଯଥା,

"କୁଳ ଏ ମୋ ପୋଷେ କୁଟୁମ୍ବ,
ବସାଇ ନ ଦେବ ପାଦ ନ ଧୋଇ ନାବ ।"
ବୈ. ବ ।

ଧୋକା, ବି. (ଦେଶଜ) ସନ୍ଦେହ, ସଂଶୟ, ଯଥା,
"ଧୋକା ରଖିଲେ ଧନ୍ଦା ଫିଟିବ ନାହିଁ ।"
ଧୋତି, ବି. (ଦେଶଜ) ପିନ୍ଧିବା ବସ୍ତ୍ର ପଖାଳକରା ।
ଧୋବା, ବି. (ଧାବ୍ ଧାତୁଜ) ରଜକ ।
ଧୌତ, ବିଂ. (ଧାବ୍-ତ) ପରିଷ୍କୃତ; କ୍ଷାଳିତ; ମାର୍ଜିତ । ବି. ନ. ରଜତ ।
ଧ୍ୟାତ, ବିଂ. (ଧ୍ୟୈ-ତ) ଚିନ୍ତିତ; ସ୍ମୃତ; ଅନୁଶୀଳିତ ।
ଧ୍ୟାତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଧ୍ୟୈ-ତବ୍ୟ) ଚିନ୍ତନୀୟ, ସ୍ମରଣୀୟ ।
ଧ୍ୟାନ, ବି. ନ. (ଧ୍ୟୈ-ଅନ) ଚିନ୍ତା; ସ୍ମରଣ; ଆଲୋଚନା ।
ଧ୍ୟେୟ, ବିଂ. (ଧ୍ୟୈ-ଯ) ଧ୍ୟାନର ଯୋଗ୍ୟ; ସ୍ମରଣୀୟ ।
ଧ୍ରୁବ, ବି. ପୁଂ. (ଧ୍ରୁ-ଅ) ନିଶ୍ଚୟ, ଯଥା,
"ଏ ବାଣୀକି ମୋର ଧ୍ରୁବ କରି ଜାଣ ।"
ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ; ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ଉତ୍ତାନ ପାଦ-ରାଜାର ପୁତ୍ର ।
ଧ୍ରୁବରେଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଷୁବରେଖା, ନାଡୀ ମଣ୍ଡଳ, (Equator.)
ଧ୍ରୁବଲୋକ, ବି. (ଧ୍ରୁବ-ଲୋକ) ସ୍ୱର୍ଗବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଧ୍ରୁବ ଧ୍ରୁବ ଲୋକ ବଳି ମୋ ନନ୍ଦା ଅବଲୀ
ଗଲେ କି ତାହା ତେଜିବ ଜୀବ ।"
ବ. ଚି ।

ଧ୍ୱଂସ, ବି. ପୁଂ. (ଧ୍ୱନସ୍-ଅ) ନାଶ; କ୍ଷୟ; ହାନି; ପତନ; ଝଣ୍ଡନ; ଗମନ ।
ଧ୍ୱଂସନ, ବି. ନ. (ଧ୍ୱନସ୍-ଅନ) ନାଶ; କ୍ଷୟ; ପତନ ।
ଧ୍ୱଂସିତ, ବିଂ. (ଧ୍ୱନସ୍-ତ) ବିନାଶିତ; ପାତିତ; ଖଣ୍ଡିତ ।
ଧ୍ୱଜ, ବି. ନ. (ଧ୍ୱଜ୍-ଅ) ଚିହ୍ନ; ପତାକା; ନିଶାଣ ।
ଧ୍ୱଜଭଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଧ୍ୱଜ-ଭଙ୍ଗ) କ୍ଳୀବତ୍ୱଜନକ ରୋଗବିଶେଷ, ପୁରୁଷର ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦକ ଶକ୍ତି ନ ଥିବାର ।
ଧ୍ୱଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧ୍ୱଜ-ଆ) କେତନ, ପତାକା ।
ଧ୍ୱଜୀ, ବି. ପୁଂ. (ଧ୍ୱଜ-ଇନ୍) ବ୍ରାହ୍ମଣ, ରଥ, ସର୍ପ, ଅଶ୍ୱ, ମୟୂର, ଚମୂ, ସେନା । ସ୍ତ୍ରୀ. ସେନା, ବାହିନୀ । ବିଂ. ଧ୍ୱଜଧାରୀ ।
ଧ୍ୱନ, ବି. ପୁଂ. (ଧ୍ୱନ୍-ଅ) ଶବ୍ଦ, ଧ୍ୱନି ।
ଧ୍ୱନି, ବି. ପୁଂ. (ଧ୍ୱନ୍-ଇ) ଶବ୍ଦ, ରବ, ସ୍ୱନ, ନାଦ ।
ଧ୍ୱନିତ, ବିଂ. (ଧ୍ୱନ୍ ତ) ନାଦିତ, ଶବ୍ଦିତ ।
ଧ୍ୱସ୍ତ, ବିଂ. (ଧ୍ୱନସ୍-ତ) ପତିତ, ନଷ୍ଟ ।
ଧ୍ୱାନ, ବି. ପୁଂ. (ଧ୍ୱନ୍-ଅ) ଶବ୍ଦ, ନାଦ, ଧ୍ୱନି ।
ଧ୍ୱାନ୍ତ, ବି. ନ. (ଧ୍ୱନ୍-ତ) ତିମିର, ଅନ୍ଧକାର ।
ଧ୍ୱାନ୍ତାରି, ବି. ପୁଂ. (ଧ୍ୱାନ୍ତ-ଅରି) ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଗ୍ନି; ସୂର୍ଯ୍ୟ ।
ଧ୍ୱାନ୍ତହାରୀ, ବିଂ. ଅନ୍ଧକାର ନାଶକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର, ଆଲୋକ, ପ୍ରଦୀପ ।

———:o:———

ନ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ବିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଦନ୍ତ । ଅଂ. (ଣୀ-ଅ) ନିଷେଧବାଚକ ଅବ୍ୟୟ; ଭେଦ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ଅଭାବ । ବି. ପୁଂ. ବୌଦ୍ଧ; ଗଣେଶ; ବନ୍ଧନ; ରଣ; ଦାନ ।
ନଅର, ବି. (ନଗର ଶବ୍ଦଜ) ରାଜାର ଉଆସ, ରାଜଭବନ ।
ନଇଁବା, କ୍ରି. (ନମ୍ ଧାତୁଜ) ନତ ହେବାର, ଯଥା,

"ନଇଁ ପଡଥିବୁ ଯେତେବେଳେ,
ବଧାଏ ମାରିବ ସେତେବେଳେ ।"

ନଈ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଦୀର ଅପଭ୍ରଂଶ) ନଦୀ ।
ନଉଡ, ଲଉଡ, ବିଂ. (ଲଗୁଡ ଶବ୍ଦଜ) ବାଡି, ଯଥା,

"ଏତେ ବୋଲି କୋପ କରଣ ଭୂତୀ,
ହସ୍ତରେ ତାର ଧରଇ ନଉଡ ।"

ନଉଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ପରିମାପକବିଶେଷ; ବଡ଼-ହାଣ୍ଡି, ଯଥା,

"ଏଣଭେଣକୁ ପଳାନ୍ତି ମଞ୍ଜାରେ,
ଉଡ଼ିବୋଉ ବଣା ନଉଡ଼ ଘରେ ।"

ନଙ୍ଗରଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ନଖ କାଟିବା ଶସ୍ତ୍ର ।

ନକଲ, ବି. (ଯାବନିକ) କୌତୁକ, ପରିହାସ; ଉଦ୍ଧୃତ ହେବା, ଆଦର୍ଶ, ଅନୁରୂପ, ପ୍ରତିଲିପି, ଅନୁକରଣ ।

ନକ୍‌ଶା, ବି. (ଯାବନିକ) ଛବି, ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ।

ନକୁଲ, ବି. ପୁଂ. (ନ-କୁଲ) ନେଉଳ; ଚତୁର୍ଥ ପାଣ୍ଡବ; ମହାଦେବ; । ବିଂ. କୁଲହୀନ ।

ନକୁଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନ-କୁଲ୍-ଈ) କୁକ୍କୁଟୀ; କୁଙ୍କୁମ ।

ନକ୍ତ, ବି, ନ. (ନଜ୍=ଲଜ୍ଜିତ ହେବା-ତ) ରାତ୍ରି ।

ନକ୍ତଚର, ବି. ପୁଂ. (ନକ୍ତ-ଚର୍-ଅ) ରାକ୍ଷସ, ପିଶାଚ; ପେଚକ; ଚୌର । ବିଂ. ରାତ୍ରିଚର ।

ନକ୍ତନ୍ଦିବ, ବି. ନ. (ନକ୍ତଂ-ଦିବା) ଦିବାରାତ୍ରି, ଦିନରାତି ।

ନକ୍ତମାଲ, ବି. ପୁଂ. (ନକ୍ତଂ-ଆ-ଅଲ୍-ଅ) କରଞ୍ଜ-ବୃକ୍ଷ ।

ନକ୍ତମୁଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନକ୍ତମ୍-ଉଖ୍-ଅ) ରଜନୀ, ରାତ୍ରି ।

ନକ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ନ-କ୍ରମ୍-ଅ) କୁମ୍ଭୀର । ନ. ଦ୍ୱାରର ଅଗ୍ରକାଷ୍ଠ ।

ନକ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନ-କ୍ରମ୍-ଅ-ଆ) ନାସିକା ।

ନକ୍ଷତ୍ର, ବି. ନ. (ନକ୍ଷ-ଅତ୍ର) ତାରକା, ଅଶ୍ୱିନ୍ୟାଦି ସପ୍ତବିଂଶତି ତାରା, ତାରା; ମୁକ୍ତା ।

ନକ୍ଷତ୍ରଚକ୍ର, ବି. ନ. (ନକ୍ଷତ୍ର-ଚକ୍ର) ରାଶିଚକ୍ର, ତନ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ମନ୍ତ୍ର ଗ୍ରହଣୋପଯୋଗୀ ଚକ୍ରବିଶେଷ ।

ନକ୍ଷତ୍ରନେମି, ବି. ପୁଂ. (ନକ୍ଷତ୍ର-ନେମି) ଚନ୍ଦ୍ର; ବିଷ୍ଣୁ; ଧ୍ରୁବନକ୍ଷତ୍ର । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରେବତୀ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ନକ୍ଷତ୍ରପ, ବି. ପୁଂ. (ନକ୍ଷତ୍ର-ପା-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ର ।

ନକ୍ଷତ୍ରମାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନକ୍ଷତ୍ର-ମାଳା) ନକ୍ଷତ୍ରସମୂହ, ନକ୍ଷତ୍ରଶ୍ରେଣୀ ।

ନଖ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ନ-ଖନ୍-ଅ) ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଗ୍ରସ୍ଥ ଅସ୍ଥିବିଶେଷ । ପୁଂ. ଅଂଶ, ଖଣ୍ଡ ।

ନଖର, ବି. ପୁଂ. (ନଖ-ରା-ଅ) ନଖ ।

ନଖରାୟୁଧ, ବି. ପୁଂ. (ନଖର-ଆୟୁଧ) ସିଂହ, ବ୍ୟାଘ୍ର, କୁକ୍କୁଟପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁମାନେ ନଖ ଦ୍ୱାରା ଅସ୍ତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି ।

ନଖୀ, ବିଂ. (ନଖ-ଇନ୍) ନଖବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହାର ନଖ ଅଛି; ଆଉ ପ୍ରଚଳିତ କଥାରେ ସିତାରପ୍ରଭୃତି ବଜାଇବାନିମିତ୍ତ ଲୌହତାରରେ ନିର୍ମିତ ଅଙ୍ଗୁ-ଳୀୟ ବିଶେଷ ।

ନଗ, ବି. ପୁଂ. (ନ-ଗମ୍-ଅ) ପର୍ବତ; ବୃକ୍ଷ ।

ନଗଜ, ବି. ପୁଂ. (ନଗ-ଜନ୍-ଅ) ହସ୍ତୀ । ବିଂ. ପର୍ବତ-ଜାତ, ପାର୍ବତୀୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପାର୍ବତୀ; କ୍ଷୁଦ୍ରପାଷାଣ ଭେଦୀଲତା ।

ନଗଦ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ପ୍ରସ୍ତୁତ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ କ୍ରୟ କରିବା ।

ନଗନନ୍ଦିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଗ-ନନ୍ଦିନୀ) ଦୁର୍ଗା ।

ନଗପତି, ବି. ପୁଂ. (ନଗ-ପତି) ହିମାଳୟ; ଚନ୍ଦ୍ର; ପର୍ବତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ନଗର, ନ. } ବିଂ (ନଗ-ର, ଈ) ସହର, ନାନା
ନଗରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଜାତି ଓ ନାନା ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟାଦିର ସ୍ଥାନ ।

ନଗରପାଳ, ବି. ପୁଂ. (ନଗର-ପାଲ) ନଗରରକ୍ଷକ, ଚୌକୀଦାର ।

ନଗରରକ୍ଷୀ, ବିଂ. (ନଗର-ରକ୍ଷ୍-ଇନ୍) ନଗରପାଳ ।

ନଗରସ୍ଥ, ବିଂ. (ନଗର-ସ୍ଥା-ଅ) ନଗରବାସୀ, ନାଗରିକ, ଯାହା ନଗରରେ ଥାଏ ।

ନଗରୀୟ, ବିଂ. (ନଗର-ଈୟ) ନଗରସଂକ୍ରାନ୍ତ; ନଗ-ରସ୍ଥ; ନଗରୋତ୍ପନ୍ନ ।

ନଗାଧିପ, ବି. ପୁଂ. (ନଗ-ଅଧିପ) ହିମାଳୟ ।

ନଗାଧିରାଜ, ବିଂ ପୁଂ. (ନଗ-ଅଧିରାଜ) ହିମାଳୟ ।

ନଗ୍ନ, ବିଂ. (ନଜ୍-ତ) ଉଲଙ୍ଗ, ବିବସ୍ତ୍ର, ଲଙ୍ଗଳା । ବି. ପୁଂ, କ୍ଷପଣକ; ସ୍ତୁତିପାଠକ ।

ନଗ୍ନକ, ବିଂ. (ନଗ୍ନ-କ) ବିବସ୍ତ୍ର ।

ନଗ୍ନାଟ, ବି. ପୁଂ (ନଗ୍ନ-ଅଟ) ଦିଗମ୍ବର, ବିବସ୍ତ୍ର ।

ନଗ୍ନିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ· (ନଗ୍ନ-କ-ଆ) ଅପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କାନାଗ୍ନ; ବିବସ୍ତ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ନଚେତ୍, ଅଂ (ନ-ଚେତ୍) ନଗୁବା ।

ନଜର, (ଯାବନିକ) ଦୃଷ୍ଟି, ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ, ଯଥା,
"ପଡଗଲେ ତା ନଜରେ ।"

ନଟ, ବି. ପୁଂ· ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଟ୍-ଅ) ନର୍ତ୍ତକ, ଅଭିନୟ-କର୍ତ୍ତା, ଯେ ନୃତ୍ୟ କରେ, ବେଶ୍ୟା; ମାୟୂ; ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ, ଯଥା,
"କେ ବୋଲେ ଏତେ ନଟକୁ, ସଜନ ବନ୍ଧୁ,
ଗୋରସ ଦେବା ବାଟ ଛଡୁ ଏ ଯିବା ହାଟକୁ ।"
ବ. ଚି ।

ନଟକାର, ବି. ପୁଂ. ବାଜିକର, ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ, ଯଥା,
"ଥାଇ ନଟକାରପର, ଦେଖାଇବ ହରିକେଳି କନକ ଗଭସ୍ତି ।"
ପ୍ରେ· ସୁ ।

ନଟନ, ବି. ନ. (ନଟ୍-ଅନ) ନୃତ୍ୟ, ନାଟ୍ୟ ।

ନଟବର, ବି. ପୁଂ. (ନଟ-ବର) କୃଷ୍ଣ, ନୃତ୍ୟ କର୍ମରେ ପଟୁ ।

ନଟାନ୍ତିକ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଟ-ଅନ୍ତ-କ) ଲଜ୍ଜା ।

ନଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଟ୍-ଈ) ନର୍ତ୍ତକୀ, ଅଭିନୟକର୍ତ୍ତ୍ରୀ; ବେଶ୍ୟା ।

ନଡ, ବି. ପୁଂ. (ନଲ୍-ଅ, ଲ ସ୍ଥାନେ ଡ) ନଳ ।

ନଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ତୃଣ ।

ନଡିଆ, ବି. (ନାରିକେଳ ଶବ୍ଦଜ) ନାରିକେଳ ।

ନଣନ୍ଦ, ବି. (ନନାନ୍ଦୃ ଶବ୍ଦଜ) ପତିର ଭଗିନୀ ।

ନଣନ୍ଦୋଇ, ବି· (ନନାନ୍ଦୃ ଶବ୍ଦଜ) ନଣନ୍ଦର ପତି ।

ନଣ୍ଡା, ବିଂ. ଶିଖାଶୂନ୍ୟ ।

ନତ, ବିଂ. (ନମ୍-ତ) ପ୍ରଣତ, ନମ୍ର; କୁଟିଳ; ଆନତ; ଈଷତ୍ବକ୍ର ।

ନତାଙ୍ଗୀ, ବି· ସ୍ତ୍ରୀ· (ନତ-ଅଙ୍ଗ-ଈ) ସନ୍ନତଗାତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ନତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନମ୍-ତି) ପ୍ରଣାମ, ନମସ୍କାର; କୁଟିଳତା; ଆକର୍ଷଣ ।

ନତୁବା, ଅଂ. (ନ-ତୁ-ବା) ନଚେତ୍, ଅଥବା ।

ନଥ, ବି. ନ. (ହିନ୍ଦି) ନାକର ଅଲଙ୍କାରବିଶେଷ । ଯଥା,
"ଓଢଣା ଦେଇ ମାଥରେ, ଅଞ୍ଜନ କରେ ହାତରେ,
ଦେଖି ମନ୍ମଥରେ କେ ଅବା ନଥରେ ନେତ୍ର ପଡିଲେ ନଥରେ ।"
ବ. ଚି ।

ନଥା, ବି. (ଦେଶଜ) ଖାଲି; ଉପରେ ପଡିବା ।

ନଥି, ବି. (ଯାବନିକ) ଏକତ୍ରେ ଗୁନ୍ଥା କାଗଜ ।

ନଦ, ବି. ପୁଂ. (ନଦ୍-ଅ) ପୁଂବାଚକ ଜଳପ୍ରବାହ; ଯଥା, ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ନଦ ।

ନଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଦ୍-ଈ) ସ୍ତ୍ରୀବାଚକ ଜଳପ୍ରବାହ; ଯଥା, ଗଙ୍ଗାନଦୀ ।

ନଦୀକୂଳବନ୍ଧୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ଯାମଘୋଷୀ ପକ୍ଷି-ବିଶେଷ, ଯଥା,
"ନଦୀ କୂଳୁଁ ଶୁଣି ସ୍ୱଜାତିର ସ୍ୱର,
ନଦୀକୂଳ-ବନ୍ଧୁ ଦେଲା ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ।"
ଙ୍ଗ· କେ ।

ନଦୀଜ, ବି. ପୁଂ. (ନଦୀ-ଜ) ଗାଙ୍ଗେୟ; ଭୀଷ୍ମ; ଅର୍ଜୁନ-ବୃକ୍ଷ; ହିଜ୍ଜଳବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ନଦୀରୁ ଜାତ ।

ନଦୀତରସ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ନଦୀ-ତର-ସ୍ଥାନ) ନଦୀ ପାର ହେବାର ଘାଟ ।

ନଦୀନ, ବି. ପୁଂ. (ନଦୀ-ଇନ) ସମୁଦ୍ର, ବରୁଣ ।

ନଦୀମାତୃକ, ବିଂ. (ନଦୀ-ମାତୃକ) ନଦୀ ଜଳରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ଶସ୍ୟରେ ପାଳିତଦେଶ ।

ନଦୀଷ୍ଣ, ବିଂ. (ନଦୀ-ସ୍ନା-ଅ) ଯେ ନଦୀରେ ସ୍ନାନ କରେ ।

ନଦ୍ଧ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନହ-ତ୍ର-ଈ) ଚର୍ମ୍ମରଜ୍ଜୁ, ଚମଦଉଡି ।

ନନୁ, ଅଂ (ନ-ନୁଦ୍-ଉ, ଉଦ୍‌ଲୋପ) ପ୍ରଶ୍ନ; ସ୍ୱୀକାର; ଅନୁଜ୍ଞା; ସନ୍ଦେହ; ସମ୍ଭାବନା; ନିଶ୍ଚୟ, ଅବ-ଧାରଣା ।

ନନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ନନ୍ଦ୍-ଅ) କୃଷ୍ଣର ପାଳକ ପିତା, ପରମେଶ୍ୱର; ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ । ନା-ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଆନନ୍ଦ; (ଦେଶଜ) କୂପନନ୍ଦ ।

ନନ୍ଦକ, ବି. ପୁଂ. (ନନ୍ଦ୍-ଅକ) କୃଷ୍ଣର ଖଡ୍ଗ । ବିଂ. ଆନନ୍ଦଜନକ ।

ନନ୍ଦକୀ, ବିଂ, (ନନ୍ଦକ-ଇନ୍) ବିଷ୍ଣୁ, କୃଷ୍ଣ ।

ନନ୍ଦନ, ବି. ପୁଂ, (ନନ୍ଦ୍-ଣିଚ୍-ଅନ) ପୁତ୍ର; ବିଷ୍ଣୁ;

ମହାଦେବ; ପର୍ବତବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. କନ୍ୟା । ନ. ଇନ୍ଦ୍ରୋଦ୍ୟାନ । ବିଂ. ଆନନ୍ଦଜନକ ।

ନନ୍ଦନନ୍ଦନ, ବି. ପୁଂ. (ନନ୍ଦ-ନନ୍ଦନ) କୃଷ୍ଣ ।

ନନ୍ଦନନ୍ଦନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନନ୍ଦ-ନନ୍ଦନୀ) ଦୁର୍ଗା ।

ନନ୍ଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନନ୍ଦ-ଇ-ଅ-ଆ) ଜଳାଧାର; ଦୁର୍ଗା; ପ୍ରତିପଦ୍, ଷଷ୍ଠୀ, ଏକାଦଶୀ ଏହି ତିନ ତିଥି ।

ନନ୍ଦାତ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ. (ନନ୍ଦ-ଆତ୍ମଜ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ନନ୍ଦି, ବି. ପୁଂ. (ନନ୍ଦ-ଇ) ଆନନ୍ଦ ।

ନନ୍ଦିଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ବଡବଡ କୁଣ୍ଡ; ଜାହାଲା ।

ନନ୍ଦିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନନ୍ଦୀ-କ-ଆ) କେଶରୀ ବଂଶୀୟ ଶେଷ ରାଜା ସୁବର୍ଣ୍ଣ କେଶରୀଙ୍କର କନ୍ୟା; ଇନ୍ଦ୍ରୋଦ୍ୟାନ; ତିଥିବିଶେଷ, ନନ୍ଦା ।

ନନ୍ଦିକେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ନନ୍ଦିକା-ଈଶ୍ୱର) ଶିବର ପ୍ରଧାନ ଅନୁଚର, ନନ୍ଦୀ ।

ନନ୍ଦିଘୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ନନ୍ଦି-ଘୋଷ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନଙ୍କର ରଥ ।

ନନ୍ଦିତ, ବିଂ. (ନନ୍ଦ-ଇ-ତ) ଆନନ୍ଦିତ, ତୋଷିତ ।

ନନ୍ଦନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନନ୍ଦନ-ଈ) ପାର୍ବତୀ; କନ୍ୟା, ଝିଅ, ଯଥା,

"କହନ୍ତ୍ର ବୃଷଭାନୁ ନନ୍ଦନୀ ବୋଧେ ।"

ଗଙ୍ଗା; ବଶିଷ୍ଠଙ୍କର ହୋମ ଧେନୁ ।

ନନ୍ଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ନନ୍ଦ-ଇନ୍) ଶିବର ପ୍ରଧାନ ଅନୁଚର । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା । ବିଂ. ଆନନ୍ଦିତ ।

ନନ୍ଦୀଶ, ନନ୍ଦୀଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ନନ୍ଦୀ-ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) ଶିବ, ମହାଦେବ; ନନ୍ଦୀ, ନନ୍ଦିକେଶ୍ୱର ।

ନପୁଂସକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ନ-ପୁଂସକ) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ବା ପୁରୁଷ ବୋଲି ଗଣନା କରା ଯାଏ ନାହିଁ, କ୍ଲୀବ, ଛିନ୍ନମୁଷ୍କ; ଲିଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ନପ୍ତା, ବି. ପୁଂ. (ନ-ପତ୍-ତୃ) ନାତି, ପୁଅ ବା କନ୍ୟାର ପୁଅ ।

ନପ୍ତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନ-ପତ୍-ତୃ-ଈ) ନାତୁଣୀ, ପୌତ୍ରୀ, ଦୌହିତ୍ରୀ ।

ନଫା, ବି. (ଯାବନିକ) ଲାଭ, ମୁନଫା ।

ନବିସୀନ୍ଦା, (ଯାବନିକ) ଲେଖକ ।

ନଭ, ବି. ନ. (ନଭ-ଅ) ଆକାଶ । ପୁଂ. ଶ୍ରାବଣ ମାସ । ବିଂ. ହିଂସକ ।

ନଭଃ, ବି. ନ. (ନଭ୍-ଅସ୍) ଆକାଶ; ସ୍ୱର୍ଗ । ପୁଂ. ଶ୍ରାବଣ ମାସ, ବର୍ଷାକାଳ ।

ନଭଃକ୍ରାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ନଭସ୍-କ୍ରାନ୍ତନ୍) ସିଂହ, ମୃଗେନ୍ଦ୍ର ।

ନଭଶ୍ଚକ୍ଷୁଃ, ବି. ପୁଂ. (ନଭସ୍-ଚକ୍ଷୁସ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ନଭଶ୍ଚମସ, ବି. ପୁଂ. (ନଭସ୍-ଚମସ) ଚନ୍ଦ୍ର; ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ; ନାନାବର୍ଣ୍ଣ ପିଷ୍ଟକ; ଶିବ; ଅପୂପ ।

ନଭଶ୍ଚର, ବିଂ. (ନଭସ୍-ଚର୍-ଅ) ଆକାଶଗାମୀ । ବି. ପୁଂ. ପକ୍ଷୀ; ବିଦ୍ୟାଧର, ଗନ୍ଧର୍ବପ୍ରଭୃତି; ବାୟୁ; ମେଘ; ସୂର୍ଯ୍ୟାଦି ଗ୍ରହ; ରାକ୍ଷସ ।

ନଭସ, ବି. ନ. (ନଭ୍-ଅସ) ଆକାଶ; ସ୍ୱର୍ଗ ।

ନଭସ୍ତଳ, ବି. ନ. (ନଭସ୍-ତଳ) ଗଗନତଳ, ଆକାଶଦେଶ ।

ନଭୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ନଭସ୍-ଗମ୍-ଅ) ଦେବତା; ମେଘ । ବିଂ. ଆକାଶଗାମୀ ।

ନଭୋଗଜ, ନଭୋଦୁହ, ନଭୋଦ୍ୱୀପ, ନଭୋଧୂମ, } ବି. ପୁଂ. (ନଭସ୍=ଆକାଶ-ଗଜ=ହସ୍ତୀ, ନଭସ୍=ବୃଷ୍ଟି-ଦୁହ୍=ଦୋହନ କରିବା-ଅ, ନଭସ୍=ବୃଷ୍ଟି ଦୀପ, ନଭସ୍=ଆକାଶ-ଧୂମ=ଧୂଁଆ) ମେଘ, ଅମ୍ବୁଦ, ଜଳଦ ।

ନଭୋନଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଭସ୍-ନଦୀ) ସ୍ୱର୍ଗଗଙ୍ଗା, ମନ୍ଦାକିନୀ ।

ନଭୋମଣି, ବି. ପୁଂ. (ନଭସ୍-ମଣି) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ନଭୋମଣ୍ଡଳ, ବି. ନ. (ନଭସ୍-ମଣ୍ଡଳ) ଗଗନମଣ୍ଡଳ, ଆକାଶମଣ୍ଡଳ ।

ନଭୋରେଣୁ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଭସ୍-ରେଣୁ) କୁଜ୍ଝଟିକା, କୁହୁଡି; ଅନ୍ଧକାର ।

ନମଃ, ଅଂ. (ନମ୍-ଅସ୍) ନମସ୍କାର ।

ନମତ, ବି. ପୁଂ. (ନମ୍-ଅତ) ପ୍ରଭୁ; ନଟ, ନର୍ତ୍ତକ; ଧୂମ ।

ନମନ, ବି. ନ. (ନମ୍‌-ଅନ) ନତ ହେବା, ନୁଆଁଇବା, ପ୍ରଣାମ ।

ନମନୀୟ, ବିଂ. (ନମ୍‌-ଅନୀୟ) ନମନର ଯୋଗ୍ୟ, ଯାହାକୁ ନୁଆଁ ଯାଇପାରେ ।

ନମସ୍କୃତ, ବିଂ. (ନମସ୍‌-କୃ-ତ) ଯାହାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରି ଯାଇଅଛି ।

ନମସ୍ୟ, ବିଂ. (ନମସ୍‌-ଯ) ପୂଜନୀୟ, ପ୍ରଣମ୍ୟ, ନମସ୍କାରଯୋଗ୍ୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପୂଜା, ଅର୍ଚ୍ଚନା, ନତି ।

ନମିତ, ବିଂ. (ନମି-ତ) ବକ୍ରୀକୃତ, ପ୍ରଣମିତ, ନମସ୍କୃତ ।

ନମୁଚି, ବି. ପୁଂ. (ନ-ମୁଚ୍‌-ଇ) କନ୍ଦର୍ପ, କାମଦେବ; ଅସୁରବିଶେଷ ।

ନମୁନା, ନମୁନା, ବି. (ଯାବନିକ) ଆଦର୍ଶ, ନିଦର୍ଶନ ।

ନମେରୁ, ବି. ପୁଂ. (ନ-ମେରୁ ଅଥବା ନମ୍‌ ଏରୁ) ସୁରପୁନ୍ନାଗ ବୃକ୍ଷ; ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ।

ନମ୍ୟ, ବିଂ. (ନମ୍‌-ଯ) ନମନୀୟ, ନତ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ନମ୍ର, ବିଂ. (ନମ୍‌-ର) ବିନୀତ, ଶିଷ୍ଟ, ନତ, ପ୍ରଣତ ।

ନମ୍ରତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନମ୍ର-ତା) ଶିଷ୍ଟତା, ନିମ୍ନତା, କୋମଳତା, ସୁଶୀଳତା ।

ନୟ, ବି. ପୁଂ. (ନୀ-ଅ) ଉପଦେଶ, ନୀତି, ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର; ଦ୍ୟୂତକ୍ରୀଡାବିଶେଷ । ବିଂ. ନ୍ୟାଯ୍ୟ, ଉପଯୁକ୍ତ; (ନୀତି ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ନୟେ ବୃହସ୍ପତି, ପାଳନେ ଶ୍ରୀପତି ।"

କ. ବ ।

ନୟନ, ବି. ନ. (ନୀ-ଅନ) ନେତ୍ର, ଚକ୍ଷୁ; ପ୍ରାପଣ; ଯାପନ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଚକ୍ଷୁର ତାରା ।

ନୟନୋତ୍ସବ, ବି. ପୁଂ. (ନୟନ-ଉତ୍ସବ) ପ୍ରଦୀପ, ଆଲୋକ; ଚକ୍ଷୁର ଆନନ୍ଦ ।

ନୟବିଦ୍‌, ବି. ପୁଂ. (ନୟ-ବିଦ୍‌-୦) ନୀତିଜ୍ଞ, ନୀତିଶାସ୍ତ୍ରବିଦ୍‌ ।

ନର, ବି. ପୁଂ. (ନୃ-ଅ) ମନୁଷ୍ୟ, ମାନୁଷ, ପୁରୁଷ; ଅର୍ଜୁନ; ବିଷ୍ଣୁ; ଋଷିବିଶେଷ; ବିଷ୍ଣୁର ଅବତାରବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନାରୀ ।

ନରକ, ବି. ପୁଂ. (ନୃ-ଅକ) ନିରୟ, ଦୁଃଖ ଭୋଗର ସ୍ଥାନ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ ।

ନରକକୁଣ୍ଡ, ବି, ନ, ସଂଯମନୀପୁରୀସ୍ଥ ଯାତନାମୟ ସ୍ଥାନବିଶେଷ ।

ନରକଜିତ୍‌, ବି, ପୁଂ, (ନରକ-ଜି-୦) ବିଷ୍ଣୁ ।

ନରକପାଳ, ବି, ପୁଂ. ନ, ମଡାର ମୁଣ୍ଡ ।

ନରକଭୂମି, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ, (ନରକ-ଭୂମି) ଯାତନାବିଶେଷର ଭୋଗଯୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାନ ।

ନରକାନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ନରକ-ଅନ୍ତକ) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

ନରକେଶରୀ, ବି. ପୁଂ. (ନର-କେଶରୀ) ନୃସିଂହଦେବ; ମାନବଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ନରଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ନର-ଅଙ୍ଗ) ବ୍ରଣ । ନ. ମେଢ୍ର ।

ନରଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ନର-ଦେବ) ରାଜା; ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ନରଦ୍ୱିଟ୍‌, ବି. ପୁଂ. (ନର-ଦ୍ୱିଷ୍‌-୦) ରାକ୍ଷସ ।

ନରନାରାୟଣ, ବି. ପୁଂ. (ନର-ନାରାୟଣ) କୃଷ୍ଣ; ଅର୍ଜୁନ; ବଦରିକାଶ୍ରମସ୍ଥ ଋଷିଦ୍ୱୟ ।

ନରପତି, ବି. ପୁଂ. (ନର-ପତି) ରାଜା, ନୃପତି ।

ନରପୁଙ୍ଗବ, ବି. ପୁଂ. (ନର-ପୁଙ୍ଗବ) ନରଶ୍ରେଷ୍ଠ, ରାଜା ।

ନରମ, ବିଂ. (ନମ୍ର ଶବ୍ଦଜ) କୋମଳ, ଅକଠିନ, ସହଜ ।

ନରମେଧ, ବି. ପୁଂ. (ନର-ମେଧ) ଯଜ୍ଞବିଶେଷ ।

ନରଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ନର-ଲୋକ) ମନୁଷ୍ୟଲୋକ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟଲୋକ ।

ନରସିଂହ, ବି. ପୁଂ. (ନର-ସିଂହ) ନୃସିଂହ ଅବତାର, ନାରାୟଣଙ୍କର ୪ର୍ଥ ଅବତାର; ମନୁଷ୍ୟଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ନରହରି, ବି. ପୁଂ. (ନର-ହରି) ନୃସିଂହ ଅବତାର, ବିଷ୍ଣୁ ହିରଣ୍ୟକଶିପୁର ବିନାଶାର୍ଥ ଏହି ରୂପ ଧାରଣ କରିଥିଲେ ।

ନରାଧମ, ବିଂ ପୁଂ. (ନର-ଅଧମ) ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ହେୟ, ଯାହାର ସ୍ୱଭାବ ଆଚାର ଓ ଚରିତ୍ର ଅତି ମନ୍ଦ ।

ନରାଧିପ, ବି. ପୁଂ. (ନର-ଅଧିପ) ରାଜା ।

ନରାନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ନର-ଅନ୍ତକ) ଯମ; ରାକ୍ଷସବିଶେଷ, ରାବଣର ପୁତ୍ର । ବିଂ. ନରଘାତୀ ।

ନରେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ନର-ଇନ୍ଦ୍ର) ନରଶ୍ରେଷ୍ଠ, ରାଜା; ବିଷବୈଦ୍ୟ ।

ନରେଶ, ନରେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ନର-ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) ନରପତି, ରାଜା ।

ନରୋତ୍ତମ, ବି. ପୁଂ. (ନର-ଉତ୍ତମ) ବିଷ୍ଣୁ; ନୃପତି; ହରି ଭକ୍ତିପରାୟଣ ସାଧକବିଶେଷ ।

ନର୍କୁଟକ, ବି. ନ. ନାକ, ନାସିକା ।

ନର୍ତ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ନୃତ୍-ଅକ) ନଟ; ହସ୍ତୀ; ମୟୂର । ବିଂ. ନୃତ୍ୟକାରକ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନର୍ତ୍ତକୀ; ହସ୍ତିନୀ; ମୟୂରୀ ।

ନର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ନୃତ୍-ଅନ) ନୃତ୍ୟ, ନାଚ ।

ନର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ନର୍ତ୍ତି-ତ) ଦୋଳିତ, କମ୍ପିତ । ବି. ନ. ନର୍ତ୍ତନ ।

ନର୍ଦ୍ଦମା, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଣି ବହିଯିବାର ନଳା, ପୟଃନାଳି; ପ୍ରଣାଳୀ ।

ନର୍ଦ୍ଦିତ, ବିଂ. (ନର୍ଦ୍-ତ) ଶବ୍ଦିତ, କୃତନାଦ ।

ନର୍ମ୍ମ, ବି. ନ. (ନୃ-ମନ୍) କ୍ରୀଡ଼ା; ପରିହାସ; ବିହାର; ପ୍ରିୟ; କୌତୁକ ।

ନର୍ମ୍ମଠ, ବି. ପୁଂ. (ନର୍ମ୍ମନ୍-ଠ) ସ୍ତନର ଅଗ୍ରଭାଗ; ଲମ୍ପଟ । ବିଂ. କ୍ରୀଡ଼ାରତ ।

ନର୍ମ୍ମଦ, ବି. ପୁଂ. (ନର୍ମ୍ମନ୍-ଦା-ଅ) କ୍ରୀଡ଼ା; ସଚିବ । ବିଂ. ପରିହାସଦାୟକ ।

ନର୍ମ୍ମଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନର୍ମ୍ମନ୍-ଦା-ଅ-ଆ) ବିନ୍ଧ୍ୟାଚଳରୁ ନିର୍ଗତ ନଦୀବିଶେଷ, ରେବାନଦୀ ।

ନଳ, ବି. ପୁଂ. (ନଲ୍-ଅ) ଶର; ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ; ଗୋଲାକାର ଛିଦ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ଲମ୍ବପଦାର୍ଥ; ଦମୟନ୍ତୀର ପତି, ନଳନାମକ ରାଜା; ପିତୃଲୋକବିଶେଷ; ବାନରବିଶେଷ । ନ. ପଦ୍ମ; (ଦେଶରେ) ପଦ୍ଦିକାକୁ ନଳ କହନ୍ତି, ଭୂମି ମାପ କରିବାର ବ୍ୟବହୃତ ଯଷ୍ଟି ।

ନଳକ, ବି. ନ. (ନଳ-କ) ନଳ; ସଚ୍ଛିଦ୍ର ଅସ୍ଥି, ଅସ୍ଥିବିଶେଷ ।

ନଳକିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଳକ-ଇନ୍-ଈ) ଜଙ୍ଘ ।

ନଳକୀଲ, ବି. ପୁଂ. (ନଳ-କୀଲ) ଜାନୁ, ଆଣ୍ଠୁ ।

ନଳକୁବର, ବି. ପୁଂ. (ନଳ-କୁବର) କୁବେର ପୁତ୍ର ।

ନଳଦ, ବି. ନ. (ନଳ=ସୁଗନ୍ଧ-ଦା-ଅ) ଉଶୀର, ବେଣାର ମୂଳ; ପୁଷ୍ପକରଥ; ମକରନ୍ଦ । ବିଂ. ନଳଦାତା ।

ନଳମୀନ, ବି. ପୁଂ. (ନଳ-ମୀନ) ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ିମାଛ ।

ନଳି, ନଳୀ, ବି. (ନଳ ଶବ୍ଦଜ) ନଳ, ବନ୍ଧୁକ । ବିଂ. ସରୁ, କୃଶ ।

ନଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଳୀ-କ-ଆ) ନାଡ଼ି; ନଳ; ସୁଗନ୍ଧିଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; ତୂଣ ।

ନଳିତ, ପୁଂ.
ନଳିତା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ନଲ୍-ତ) ଶାକବିଶେଷ, ନଳୀତାପବ, ଏଥିରୁ ଝୋଟ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଅଇ ।

ନଳିନ, ବି. ନ. (ନଲ୍-ଇନ) ପଦ୍ମ; ଜଳ; ନୀଳଗଛ, ଶୈବାଳ । ପୁଂ. ସାରସପକ୍ଷୀ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପଦ୍ମିନୀ; ପଦ୍ମସମୂହ ।

ନଳିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଲ୍-ଇନ୍-ଈ) ପଦ୍ମିନୀ, କମଳସମୂହ, ଯେଉଁ ଜଳାଶୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପଦ୍ମ ଜନ୍ମେ; ସ୍ୱର୍ଗଗଙ୍ଗା ।

ନଳିନୀରୁହ, ବି. ନ. (ନଳିନୀ-ରୁହ) ମୃଣାଳ; ପଦ୍ମଯୋନି, ବ୍ରହ୍ମା ।

ନଳିନେଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ନଳିନେ-ଶୀ-ଅ) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

ନଲ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ନଲ୍-ବ) ଚାରିଶତ ହସ୍ତ ପରିମିତ ସ୍ଥାନ ।

ନଲ୍ୱବର୍ମ୍ମଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଲ୍ୱ-ବର୍ମ୍ମନ୍-ଗମ୍-ଅ) କମଳାଙ୍ଗି ଲେମ୍ବୁ ଗଛ ।

ନବ, ବିଂ. (ନୁ=ସ୍ତବକରା ଇତ୍ୟାଦ-ଅ) ନୂତନ, ନୂଆ; (ନବନ୍ ଶବ୍ଦଜ) ୯ମ ସଂଖ୍ୟା । ବି. ପୁଂ. ସ୍ତବ ।

ନବକାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବ-କାରିକା) ନବୋଢ଼ା, ନବବିବାହିତା, ଅଚିର ପ୍ରାପ୍ତ ରଜସ୍ୱଳା; ନୂତନ କାରିକା ।

ନବଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ନବନ୍-ଗ୍ରହ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର,

ମଙ୍ଗଳ, ବୁଧ, ବୃହସ୍ପତି, ଶୁକ୍ର, ଶନି, ରାହୁ, କେତୁ ଏହି ନଅ ଗ୍ରହ ।

ନବଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବ—ନବାଧିକ-ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍) ଊନପଞ୍ଚାଶ ସଂଖ୍ୟା, ୪୯ ।

ନବଛିଦ୍ର, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବ-ଛିଦ୍ର) ଦେହ ।

ନବତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବନ୍-ଅତି) ୯୦ ସଂଖ୍ୟା । ବିଂ. ୯୦ ସଂଖ୍ୟାଯୁକ୍ତ ।

ନବତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବନ୍-ତିକ୍-ଅ-ଆ) ତୁଳିକା, ତୁଳୀ ।

ନବଦଣ୍ଡ, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବ-ଦଣ୍ଡ) ରାଜଚ୍ଛତ୍ର ବିଶେଷ ।

ନବଦଳ, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବ-ଦଳ) ନୂତନ ପତ୍ର; ନୂତନ ପଦ୍ମପତ୍ର, ପଦ୍ମର କେଶର ସମୀପସ୍ଥ ପତ୍ର ।

ନବଦୀଧିତି, ବି. ପୁଂ. (ନବନ୍-ଦୀଧିତି) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ ।

ନବଦୁର୍ଗା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୈଳପୁତ୍ରୀ, ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣୀ, ଚନ୍ଦ୍ରଘଣ୍ଟା, କୁଷ୍ମାଣ୍ଡା, ସ୍କନ୍ଦମାତା, କାତ୍ୟାୟନୀ, କାଳରାତ୍ରି, ମହାଗୌରୀ, ସିଦ୍ଧିଦା ଏହି ନବ ଦୁର୍ଗାମୂର୍ତ୍ତି ।

ନବଦ୍ୱାର, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବନ୍-ଦ୍ୱାର) କର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱୟ, ଚକ୍ଷୁଦ୍ୱୟ ନାସାଦ୍ୱୟ, ମୁଖ, ଉପସ୍ଥ ଓ ଗୁହ୍ୟ ଏହି ନଅ ଦ୍ୱାର ।

ନବଧା, କ୍ରି. ବିଂ. (ନବ-ଧା) ନଅପ୍ରକାର, ନଅଥର ।

ନବନ୍, ବିଂ. (ନୁ-ଅନ୍) ନଅ ସଂଖ୍ୟା ।

ନବନୀତ, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବ-ନୀତ) ଲହୁଣୀ, ଲବଣୀ ।

ନବନୀତକ, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବ-ନୀତ-କ) ଘୃତ ।

ନବପତ୍ରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କଦଳୀ, ଡାଳିମ୍ବ, ଧାନ୍ୟ, ହରିଦ୍ରା, କଚୁ, ମାଣକଚୁ, ବିଲ୍ୱ, ଅଶୋକ, ଜୟନ୍ତୀ ଏହି ନଅ ପତ୍ରଯୁକ୍ତା ନବଦୁର୍ଗା; ସ୍ତ୍ରୀ; ମୂର୍ତ୍ତି ।

ନବଫଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବ-ଫଳ-କ-ଆ) ନବୋଢା, ନବଜାତ ରଜସ୍ୱଳା, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରଥମବାର ଋତୁ ହୋଇଅଛି ।

ନବବଧୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବ-ବଧୂ) ନୂତନ ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ, ନବୋଢ଼ା, ନବୀନ ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ନବମ, ବିଂ. (ନବନ୍-ମ) ୯ ସଂଖ୍ୟାର ପୂରଣ ।

ନବମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବନ୍-ମ-ଈ) ତିଥିବିଶେଷ ।

ନବମଲ୍ଲିକା, ନବମାଲିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବ-ମଲ୍ଲିକା, ମାଳିକା) ନଅାଳିଫୁଲ; ପୁଷ୍ପବିଶେଷ; ଲତାବିଶେଷ ।

ନବର, ନଅର ବି. (ନଗର ଶବ୍ଦଜ) ଉଆସ ।

ନବଯୌବନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବ-ଯୌବନ-ଆ) ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ନବରଙ୍ଗ, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବ-ରଙ୍ଗ) କାୟସ୍ଥପ୍ରଭୃତି କୁଳୀନମାନଙ୍କର ୯ ପ୍ରକାର କନ୍ୟା ଆଦାନ-ପ୍ରଦାନ ରୂପ କୁଳବିଶେଷ; (ଦେଶଜ) ଭଙ୍ଗି ।

ନବରତ୍ନ, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବନ୍-ରତ୍ନ) ମୁକ୍ତା, ମାଣିକ୍ୟ, ବୈଦୂର୍ଯ୍ୟ, ଗୋମେଦ, ବଜ୍ର ବିଦ୍ରୁମ, ପଦ୍ମରାଗ, ମରକତ, ନୀଳକାନ୍ତ ଏହି ନବରତ୍ନ; ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ ରାଜାଙ୍କର ନଅଜଣ ସଭାପଣ୍ଡିତ, ଯଥା, ଧନ୍ୱନ୍ତରି, କ୍ଷପଣକ, ଅମରସିଂହ, ଶଙ୍କୁ, ବେତାଳଭଟ୍ଟ, ଘଟକର୍ପର, କାଳିଦାସ, ବରାହମିହିର, ବରରୁଚି ।

ନବରସ, ବି. ପୁଂ. (ନବ-ରସ) ଅଳଙ୍କାରୋକ୍ତ ଶୃଙ୍ଗାରାଦି ସ୍ଥାୟିଭାବକ ନବବିଧ ରସ, ଯଥା, ଶୃଙ୍ଗାର, ବୀର, କରୁଣ, ଅଦ୍ଭୁତ, ହାସ୍ୟ, ଭୟାନକ, ବୀଭତ୍ସ, ରୌଦ୍ର ଓ ଶାନ୍ତ ଏହି ନଅ ରସ ।

ନବରାତ୍ର, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବନ୍-ରାତ୍ରି) ଆଶ୍ୱିନ ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରତିପଦାରୁ ନବମୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନଅ ଦିନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଦୁର୍ଗାବ୍ରତ ବିଶେଷ ।

ନବସୂତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବ-ସୂତ-କ-ଆ) ଧେନୁ; ନବପ୍ରସୂତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ନବାତ, ବି. (ଦେଶଜ) କନ୍ଦ ।

ନବାନ୍ନ, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବ-ଅନ୍ନ) ନୂତନ-ଅନ୍ନ; ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ କ୍ରିୟାବିଶେଷ ।

ନବାବ, ବି. (ଯାବନିକ) ରାଜପ୍ରତିନିଧି; କୌଣସି ନଗର ବା ପ୍ରଦେଶର ଶାସନକର୍ତ୍ତା ।

ନବୀକରଣ, ବି. କ୍ଳୀ. (ନବ-କରଣ, ମଧ୍ୟରେ ଈ ଆଗମ) ପୁନରାୟ ନୂତନ କରିବା ।

ନବୀକୃତ, ବିଂ. (ନବ-କୃତ) ଯାହା ନୂତନ କରା ହୋଇଅଛି ।

ନବୀନ, ବିଂ (ନବ-ଈନ) ନୂତନ; ନବ୍ୟ; ତରୁଣ; ଆଧୁନିକ; ସଦ୍ୟ

ନବୀଭୂତ, ବିଂ. (ନବ-ଭୂତ) ନୂତନତ୍ୱ ପ୍ରାପ୍ତ ।

ନବୋଢା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବ-ଊଢା) ନୂତନ ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ନବ୍ୟ, ବିଂ. (ନବ-ଯ) ନୂତନ, ନବୀନ; ଯୁବା; ଅଳ୍ପବୟସ୍କ; ଅପ୍ରକାଶ; ଇଦାନୀନ୍ତନ । ବି. ପୁଂ. ସ୍ତବ; ପ୍ରଶଂସା ।

ନଶ୍ୱର, ବିଂ. (ନଶ୍-ବର) ନାଶଶୀଳ; ଅନିତ୍ୟ, ଅସ୍ଥାୟୀ, ଯଥା,

"ଜଣାଏ ମାନବ ବର୍ଗେ ସମସ୍ତ ନଶ୍ୱର,
ଚିରସ୍ଥାୟୀ ନୁହେ କିଛି ଜଗତ ମଧ୍ୟର ।"

କ. ବ ।

ନଶ୍ୟତ, ବିଂ. (ନଶ୍-ଅତ) ଯାହା ନାଶପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛି ।

ନଷ୍ଟ, ବିଂ. (ନଶ୍-ତ) ନାଶପ୍ରାପ୍ତ; ପଳାୟିତ; ପ୍ରକୃତ ଗୁଣହୀନ, ଅଭଦ୍ର; ଅସତ୍ ।

ନଷ୍ଟଚନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ନଷ୍ଟ-ଚନ୍ଦ୍ର) ଦୋଷଯୁକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର ।

ନଷ୍ଟଚେତନ, ବିଂ. (ନଷ୍ଟ-ଚେତନା) ହତଚେତନ, ଅଚେତନ, ଚୈତନ୍ୟଶୂନ୍ୟ, ହତଜ୍ଞାନ ।

ନଷ୍ଟଚେଷ୍ଟ, ବିଂ. (ନଷ୍ଟ-ଚେଷ୍ଟା) ସ୍ପନ୍ଦହୀନ, ଜଡ, ସ୍ପନ୍ଦଶୂନ୍ୟ ।

ନସ୍, ପୁଂ. } ବି. (ନସ୍-ଂ, ଆ) ନାସିକା,
ନସା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ନାକ ।

ନସ୍ୟ, ବି. ନ. (ନସ୍-ଯ) ନାସ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନାସିକା । ବିଂ. ନାସିକାର ହିତଜନକ ।

ନସ୍ୟଧାନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନସ୍ୟ-ଧାନୀ=ଆଧାର) ନସ୍ୟାଧାର, ଯହିଁରେ ନସ୍ୟ ରଖାଯାଏ ।

ନହି, ଅଂ. (ନ-ହି) ନା, ନିଷେଧ ।

ନହୁଣି, } ବି. (ନବନୀତ ଶବ୍ଦଜ) ଲବଣୀ ।
ଲହୁଣି, }

ନହୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ନହ୍-ଉଷ) ଯଯାତିଙ୍କର ପିତା; ସର୍ପବିଶେଷ ।

ନହୁଷାତ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ. (ନହୁଷ-ଆତ୍ମଜ) ଯଯାତି ରାଜା ।

ନା, ଅଂ. (ନହ୍-ଅ-ଅ) ନିଷେଧବାଚକ ଅବ୍ୟୟ, ନାହିଁ ।

ନାକ, ବି. ପୁଂ. (ନ-ଅକ) ସ୍ୱର୍ଗ; ଆକାଶ; (ନାସିକା ଶବ୍ଦଜ) ନାସିକା, ଘ୍ରାଣେନ୍ଦ୍ରିୟ ।

ନାକଚା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମନ୍ଦ ।

ନାକୁଆସୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ନାକରୁ ବାଳ ବାହାର କରିବା ଅସ୍ତ୍ର ।

ନାକ୍ଷତ୍ର, ନାକ୍ଷତ୍ରିକ, ବିଂ. (ନକ୍ଷତ୍ର-ଅ, ଇକ) ନକ୍ଷତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ନାଗ, ବି. ପୁଂ. (ନଗ-ଅ) କଦ୍ରୁସନ୍ତାନ; ସର୍ପ; ହସ୍ତୀ; ମେଘ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ନାଗକେଶର; ପୁନ୍ନାଗ; ମୁଥା; ଅଶ୍ଳେଷାନକ୍ଷତ୍ର । ନ. ସୀସକ ।

ନାଗକର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. ଏରଣ୍ଡ ବୃକ୍ଷ, ଗବଗଛ ।

ନାଗକୁମାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁଡୁଚି ।

ନାଗକେଶର, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-କେଶର) ପୁଷ୍ପ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ନାଗକେଶ୍ୱର ବୃକ୍ଷ ।

ନାଗଗର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ଗର୍ଭ) ସିନ୍ଦୂର ।

ନାଗଚୂଡ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ଚୂଡା) ମହାଦେବ ।

ନାଗଜ, ବି. ନ. (ନାଗ-ଜ) ସିନ୍ଦୂର । ବିଂ. ନାଗଠାରୁ ଜାତ ।

ନାଗଦନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ଦନ୍ତ) ହସ୍ତୀଦନ୍ତ; ଗୃହର ଭିତ୍ତିନିର୍ଗତ କାଷ୍ଠ; ଦଣ୍ଡ । ସ୍ତ୍ରୀ. ବେଶ୍ୟା; ହସ୍ତୀଶୁଣ୍ଡାଗଛ ।

ନାଗପାଶ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ପାଶ) ବରୁଣର ଅସ୍ତ୍ର, ସର୍ପରୂପ ପାଶ ।

ନାଗପୁର, ବି. ନ. (ନାଗ-ପୁର) ହସ୍ତିନାପୁର; ପାତାଳସ୍ଥ ଦେଶବିଶେଷ ।

ନାଗପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ପୁଷ୍ପ) ନାଗେଶ୍ୱର ବୃକ୍ଷ, ଚମ୍ପକବୃକ୍ଷ, ପୁନ୍ନାଗ ବୃକ୍ଷ ।

ନାଗବଳ, ବିଂ. (ନାଗ-ବଳ) ହସ୍ତୀତୁଲ୍ୟ ବଳବାନ୍ । ବି. ପୁଂ. ଭୀମ ।

ନାଗମଲ୍ଲ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ମଲ୍ଲ) ଐରାବତ ହସ୍ତୀ ।

ନାଗମାତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନାଗମାତୃ ଶବ୍ଦଜ) ମନସାଦେବୀ; ମନଃଶୀଳା ।

ନାଗର, ବିଂ. (ନଗର-ଅ) ନଗରଜାତ, ନଗର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ରସିକ । ବି. ପୁଂ. ଦେବର, ଦେଓର; ନାରଙ୍ଗଲେମ୍ବୁ ଗଛ । ନ. ଦେବନାଗର ଅକ୍ଷର; ରତିବନ୍ଧ ।

ନାଗରକ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗର-କ) ଚୌର; ନଗରରକ୍ଷକ; ଚିତ୍ରକର ।

ନାଗରକ୍ତ, ବି. ନ. (ନାଗ-ରକ୍ତ) ସିନ୍ଦୂର ।

ନାଗରଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ରଙ୍ଗ) ନାରଙ୍ଗ, କମଳାଜାତୀୟ ।

ନାଗରା, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଦ୍ୟବିଶେଷ, ନାଗରା, ଯଥା,

"କୁମ୍ଭାଟୁଆ ଖଗପ୍ରଖର ଉଗସ,
ରଙ୍ଗେ ବଜାଇଲେ ବାଜନ ନାଗରା ।"
ନ. ବୋ ।

ଚର୍ମ୍ମପାଦୁକା ବିଶେଷ ।

ନାଗରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ରାଜନ୍) ଅନନ୍ତ; ଐରାବତ; ସର୍ପରାଜ ।

ନାଗରିକ, ବିଂ. (ନଗର-ଇକ) ନଗରବାସୀ; ନଗରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ।

ନାଗଲତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନାଗ-ଲତା) ତାମ୍ବୁଲ ଲତା । ପୁଂ. ଚିହ୍ନ ।

ନାଗଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ଲୋକ) ପାତାଳ, ରସାତଳ ।

ନାଗବଲ୍ଲରୀ, ନାଗବଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନାଗ-ବଲ୍ଲରୀ, ବଲ୍ଲୀ) ତାମ୍ବୁଲ ଲତା, ପାନଗଛ, ଯଥା,

"ପୂଗମାଳେ ଯହିଁ ଜଡେ ନାଗବଲ୍ଲୀ ।"
ନ. ବେ ।

ନାଗସମ୍ଭବ, ବି. ନ. (ନାଗ-ସମ୍ଭବ) ସିନ୍ଦୂର ।

ନାଗା, ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବିଶେଷ; ପାର୍ବତୀୟ ଅସଭ୍ୟ ଜାତିବିଶେଷ ।

ନାଗାଧିପ, ନାଗାଧିପତି, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ଅଧିପ, ଅଧିପତି) ଅନନ୍ତ, ସର୍ପରାଜ, ବାସୁକୀ; ଐରାବତ; ପା-ସ୍ତ୍ରୀ; ସିନ୍ଧୁ ।

ନାଗାନ୍ତକ, ନାଗାଶନ, ନାଗାରାତି, } ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ଅନ୍ତକ, ଅଶନ, ଅରାତି) ଗରୁଡ଼; ମୟୂର; ସିଂହ ।

ନାଗେଶ, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ଈଶ) ଅନନ୍ତ, ଶେଷନାଗ, ଶିବଲିଙ୍ଗବିଶେଷ; ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

ନାଗେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ନାଗ-ଈଶ୍ୱର) ପୁଷ୍ପବିଶେଷ; ଐରାବତ ହସ୍ତୀ; ଅନନ୍ତ; ଗରୁଡ଼; ଶିବ ।

ନାଚ, ବି. (ନୃତ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ନୃତ୍ୟ, ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗି, ନର୍ତ୍ତନ ।

ନାଚାର, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଅସହାୟ, ନିରୁପାୟ; ଅନାୟତ୍ତ ।

ନାଚ୍ଛିବା, କ୍ରି. (ଲକ୍ଷ ଶବ୍ଦଜ) ଲକ୍ଷ କରିବା, ଯଥା,

"ଛକି ଅନଙ୍ଗ କି ନାଚ୍ଛଇ ଧୂର୍ଜ୍ଜଟୀ ।"

ନାଟ, ବି. ପୁଂ. (ନଟ୍-ଅ) ନୃତ୍ୟ, ନାଚ, ଅଭିନୟ; ଦେଶ ବିଶେଷ; କର୍ଣ୍ଣାଟିକ; ବସ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ନାଟ ଦିଅଁକାହିଁ ଧରାଧର ହୋଇ ପିନ୍ଧିଲେ ଯେଣ୍ଟା ଅମ୍ବର ।"

ନାଟକ, ବି. ନ. (ନଟ୍-ଅକ) ରୂପକ ଓ ଉପରୂପକ ଏହି ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ଦୃଶ୍ୟକାବ୍ୟର ରୂପକ ଭାଗର ପ୍ରଥମ ଓ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରକାର ଦୃଶ୍ୟକାବ୍ୟ, ଅଭିନୟ ଗ୍ରନ୍ଥ, ଯଥା, ଶକୁନ୍ତଳା, ବେଣୀସଂହାର ପ୍ରଭୃତି । ସ୍ତ୍ରୀ. ଇନ୍ଦ୍ରସଭା । ବିଂ. ନର୍ତ୍ତକ ।

ନାଟକୀୟ, ବିଂ. (ନାଟକ-ଈୟ) ନାଟକ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ନାଟମନ୍ଦିର, ବି. ନ. ଦେବମନ୍ଦିରର ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ପ୍ରାସାଦବିଶେଷ ।

ନାଟାମ୍ର, ବି. ପୁଂ. ତରୁଭୁଜ; କାଙ୍କଡ଼ ।

ନାଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଟ୍-ଅକ-ଆ) କ୍ଷୁଦ୍ରନାଟକ ବିଶେଷ, ଯହିଁରେ କେବଳ ଚାରୋଟି ଅଙ୍କ ଥାଏ, ଯଥା, ରତ୍ନାବଳୀପ୍ରଭୃତି; ନର୍ତ୍ତକୀ; ନାଟୀ, ଯଥା,

"ଲାଗୁ ନ ଥିଲା ମୋ କରକୁ ନାଟିକା ।"

ନାଟ୍ୟ, ବି. ନ, (ନଟ-ଯ) ନୃତ୍ୟ, ଗୀତ, ବାଦ୍ୟ ଏହି ତିନର ସମବାୟ; ତୌର୍ଯ୍ୟତ୍ରିକ; ନୃତ୍ୟକ୍ରିୟା ।

ନାଟ୍ୟଶାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନାଟ୍ୟ-ଶାଳା) ନାଟଘର, ନାଟମନ୍ଦିର, ରଙ୍ଗଭୂମି ।

ନାଡ଼, ନାଡ଼ୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଡ୍-ଅ, ଈ) ଦେହସ୍ଥଶିରା, ଚୁଙ୍ଗୀ; ହସ୍ତସ୍ଥଶିରା; ଏକଦଣ୍ଡ ସମୟ ।

ନାଭିଚକ୍ର, ବି. ନ. ନାଭିସ୍ଥ ନାଡୀମୂଳ ।

ନାଡୀନକ୍ଷତ୍ର, ବି. ନ. (ନାଡୀ-ନକ୍ଷତ୍ର) ଜନ୍ମନକ୍ଷତ୍ର ।

ନାଡୀମଣ୍ଡଳ, ବି, (Equator) ବିଷୁବରେଖା ।

ନାଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୋଡ଼ରେ ପ୍ରହାର ।

ନାତି, ବି. (ନପ୍ତୃ ଶବ୍ଦଜ) ପୁତ୍ର ବା କନ୍ୟାର ପୁତ୍ର ।

ନାତୁଣି, ବି. (ନପ୍ତୃ ଶବ୍ଦଜ) ପୁତ୍ର ବା କନ୍ୟାର ଝିଅ ।

ନାଥ, ବି. ପୁଂ, (ନାଥ୍-ଅ) ସ୍ୱାମୀ, ପ୍ରଭୁ, କର୍ତ୍ତା ।

ନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ନଦ୍-ଅ) ଧ୍ୱନି, ଶବ୍ଦ, ଗର୍ଜ୍ଜନ ।

ନାଦବିନ୍ଦୁ, ବି. ପୁଂ. ଉପନିଷଦ୍‌ବିଶେଷ; ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ରା-କୃତି ବର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ ।

ନାଦିତ, ବିଂ. (ନାଦ୍-ତ) ଶବ୍ଦିତ, ନିନାଦିତ, ଧ୍ୱନିତ ।

ନାଦୀ, ବିଂ. (ନଦ୍-ଇନ୍) ଯେ ଶବ୍ଦ କରେ, ଶବ୍ଦାୟ-ମାନ, ଶବ୍ଦିତ ।

ନାଦେୟ, ବିଂ. (ନଦ ବା ନଦୀ-ଏୟ) ନଦୀଜାତ; ନଦୀସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ପୁଂ. କାଶତୃଣ । ନ. ସୈନ୍ଧବଲବଣ ।

ନାଦ୍ୟ, ବିଂ. (ନଦୀ-ଯ) ନଦୀଜାତ ।

ନାନା, ଅଂ. (ନଞ୍-ନାଞ୍) ବହୁବିଧ, ଅନେକ ପ୍ରକାର; ବ୍ୟତିରେକ, ଭିନ୍ନ ।

ନାନୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ବଡ଼ ଭଉଣୀ ।

ନାନାବିଧ, ନାନାରୂପ, ବିଂ. (ନାନା-ବିଧ, ରୂପ) ବିବିଧ, ବହୁ ପ୍ରକାର ।

ନାନାର୍ଥ, ବିଂ. (ନାନା-ଅର୍ଥ) ଯେଉଁ ଶବ୍ଦର ଅନେକ ଅର୍ଥ, ଅନେକାର୍ଥ ଯୁକ୍ତ ।

ନାନ୍ଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନନ୍ଦ୍-ଇ) ନାଟକାଦି ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଦେବତାଦିଙ୍କର ସ୍ତୁତି ବା ବନ୍ଦନା ; ମଙ୍ଗଳା-ଚରଣ ।

ନାନ୍ଦୀମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ନାନ୍ଦୀ-ମୁଖ) ବୃଦ୍ଧିଶ୍ରାଦ୍ଧ ଭୋଜୀ ମାତୃପିତୃଗଣ; କୂପାଦିର ଆଚ୍ଛାଦନ । ନ. ଆଭ୍ୟୁ-ଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ।

ନାପିତ, ବି. ପୁଂ. (ନ-ଆପ୍-ତ) ଜାତିବିଶେଷ, ଭଣ୍ଡାରି ।

ନାଭି, ବି. ପୁଂ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ନହ୍-ଇ, ହ ସ୍ଥାନରେ ଭ) ଉଦରର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ; ଉଦରର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଗର୍ତ୍ତାକାର ନିମ୍ନାଂଶ, ନାହି । ପୁଂ. ଚକ୍ରର ମଧ୍ୟ ପିଣ୍ଡିକା; ସମ୍ରାଟ; ପ୍ରଧାନ; କ୍ଷତ୍ରିୟ ; ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. କସ୍ତୁରୀ; ମଦ୍ୟ ।

ନାଭିଜ, ନାଭିଜନ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ନାଭି-ଜନ୍-ଅ, ଜନ୍ମନ୍) ପଦ୍ମଯୋନି, ବ୍ରହ୍ମା ।

ନାଭିଭୂ, ବି. ପୁଂ. (ନାଭି-ଭୂ) ବ୍ରହ୍ମା ।

ନାଭିସ୍ଥଳ, ବି. ନ. (ନାଭି-ସ୍ଥଳ) ସନ୍ଧିସ୍ଥାନ; ମଧ୍ୟ-ସ୍ଥଳ, ନାହି ପ୍ରଦେଶ ।

ନାଭୀଳ, ବି. ନ. (ନାଭୀ-ଲ) ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଉରୁସନ୍ଧି, ନାଭିର ଗଭୀରତା; କଷ୍ଟ ।

ନାମ, ଅଂ. (ନମ୍-ଅ) ସମ୍ଭାବନା; ନିଶ୍ଚୟ; ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ; କୋପ; ସ୍ମରଣ; ବିତର୍କ; କ୍ରୋଧ; ଛଳ; ଆଖ୍ୟା; ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ସ୍ୱୀକାର; ନିନ୍ଦା; ଅଳୀକ ।

ନାମ, ବି. ନ. (ନମ୍-ମନ୍) ବିଭକ୍ତିହୀନ ଶବ୍ଦ; ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତିବୋଧକ ଅସାଧାରଣ ଶବ୍ଦ; ସଂଜ୍ଞା ।

ନାମକରଣ, ବି. ନ. (ନାମନ୍-କୃ-ଅନ) ସଂସ୍କାର-ବିଶେଷ, ବିଧିପୂର୍ବକ ସନ୍ତାନର ପ୍ରଥମ ନାମ ଦେବା ।

ନାମଧେୟ, ବି. ନ. (ନାମ-ଧା-ଯ) ନାମ, ସଂଜ୍ଞା, ଆଖ୍ୟା ।

ନାୟକ, ବି. ପୁଂ. (ନୀ-ଅକ) ଗ୍ରନ୍ଥର ପ୍ରଧାନ ବର୍ଣ୍ଣ-ନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି; ସେନାପତି; ଉପଦେଷ୍ଟା; ହାର-ମଧ୍ୟମଣି; ପ୍ରଣୟୀ ପୁରୁଷ; ନେତା; ଗୃହସ୍ୱାମୀ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ଯଥା,

"କର ଧୀରେ ଧ୍ୟାନ ନୀଳାଚଳ ନାୟକ ।"

ନାୟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନୀ-ଅକ-ଆ) ଗ୍ରନ୍ଥର ପ୍ରଧାନ ବର୍ଣ୍ଣନୀୟା-ସ୍ତ୍ରୀ; ପ୍ରଣୟିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ; ଭଗବତୀର ଅଷ୍ଟ ଶକ୍ତି, ଯଥା, ଉଗ୍ରଚଣ୍ଡା, ପ୍ରଚଣ୍ଡା, ଚଣ୍ଡୋଗ୍ରା, ଚଣ୍ଡନାୟିକା, ଅତିଚଣ୍ଡା, ଚାମୁଣ୍ଡା, ଚଣ୍ଡା, ଚଣ୍ଡ-ବତୀ ।

ନାରକ, ବିଂ. (ନରକ-ଅ) ନରକଭୋଗୀ; ନରକସ୍ଥ; ନରକଘଟିତ; ନରକସଂକ୍ରାନ୍ତ । ପୁଂ. ଦୁଃଖ ଭୋଗର ସ୍ଥାନ, ନରକ ।

ନାରକୀ, ବିଂ. (ନରକ-ଇନ୍) ନରକସ୍ଥ; ନରକ-ଭୋଗୀ; ପାପିଷ୍ଠ ।

ନାରଖାର, ବ. (ଦେଶଜ) ଛାରଖାର, ନଷ୍ଟ, ଧ୍ୱଂସ, ଯଥା,

"ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାରେ ହେଲେ ନାରଖାର ।"

ନାରଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ନାର-ଗ) ନାରଙ୍ଗ ଗଛ; ଯମଜ ।

ନାରଦ, ବ. ପୁଂ. (ନାର-ଦା-ଅ) ବ୍ରହ୍ମାର ପୁତ୍ର; ଦେବର୍ଷିବିଶେଷ; ପୁରାଣବିଶେଷ ।

ନାରଦୀୟ, ବି. କ୍ଲ. (ନାରଦ-ଈୟ) ନାରଦ ସମ୍ବ-ନ୍ଧୀୟ; ଉପପୁରାଣ ବିଶେଷ ।

ନାରାଚ, ବ. ପୁଂ. (ନାର-ଆ-ଚମ୍-ଅ) ଲୌହମୟ ବାଣ; ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ, ମେଘାଚ୍ଛନ୍ନ ଦିବସ; ଅକ୍ଷର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

ନାରାଚୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନାରାଚ-ଈ) ନକ୍ତି; କାରାଚାକୃତ ଲୌହମୟ ଭୁଲା ।

ନାରାୟଣ, ବ. ପୁଂ. (ନାରା=ଜଳ-ଅୟନ=ସ୍ଥାନ, ଅଥବା ନାର=ନରସମୂହ-ଅୟନ=ସ୍ଥାନ) ପର-ମେଶ୍ୱର, ବିଷ୍ଣୁ; କୃଷ୍ଣ; ଅଜାମିଳପୁଏ ।

ନାରାୟଣତୈଳ, ବ. କ୍ଲ. ଔଷଧପକ୍ୱତୈଳବିଶେଷ ।

ନାରିକେଳ, ନାରୀକେଳ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନାରକ-ଇଲ୍-ଅ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ଫଳ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । କ. ଟଭୁଫଳ, କଡଥା ।

ନାରୀ, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ନର୍-ଅ-ଈ) ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ।

ନାଲ, ବ. କ୍ଲ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନଲ୍-ଅ) ନଳ; ମୃଣାଳ; ହର-ତାଲ । ଲ. (ଯାବନିକ) ଘୋଡା ପାଦର ଲୌହଦଣ୍ଡ । ବିଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ (ନାଲ, ନାଲୀ-ନାଳୀ) ସ୍ତ୍ରୀ. ନାଡ଼ୀ, ଦେହସ୍ଥ ଶିରା; ଏକଦଣ୍ଡ ସମୟ । ବିଂ. ପ୍ରା. ଯାବନିକ ଲାଲ ଶବ୍ଦଜ=ରକ୍ତ-ବର୍ଣ୍ଣ ପଦାର୍ଥ । ବ. ରକ୍ତିମା

ନାଲିକ, ବ. ପୁଂ. (ନାଲି-କ) ମହିଷ । କ୍ଲ. ପଦ୍ମ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନଳିତା ଶାକ ।

ନାଲୀକ, ବ, ପୁଂ. (ନାଲୀ-କୈ-ଅ) ଶର; ଶଲ୍ୟାସ୍ତ୍ର; ଶରୀର । କ୍ଲ. ପଦ୍ମସମୂହ; ପଦ୍ମନାଡ ।

ନାବ, ବ. କ୍ଲ. (ନୁ-ଅ) ନୌକା, ଯଥା,

"ଖୁଇ ଏ ମୋ ପୋଷେ କୁଟୁମ୍ବ,
ବସାଇ ନ ଦେବ ପାଦ ନ ଧୋଇ ନାବ ।"

ଦେ. ବ ।

ନାବିକ, ବ. ପୁଂ. (ନୌ-ଇକ) କର୍ଣ୍ଣଧାର, ମାଝୀ, ଯେ ନୌକା ଚଳାଏ । ବିଂ. ନୌକାସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ନାବୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ନୌକା, ଜାହାଜପ୍ରଭୃତି । ବିଂ. (ନୌ-ଇନ୍) ପୋତାଧ୍ୟକ୍ଷ, ନାବିକ ।

ନାବ୍ୟ, ବିଂ. (ନୌ-ଯ) ନୌକାଦ୍ୱାରାଗମ୍ୟ, ଯେଉଁ ବାଟରେ ନୌକା ଯାଇ ପାରଇ; ଯାହା ନୌକା-ଭିନ୍ନ ଗମନଯୋଗ୍ୟ ନୁହେ । ବ. କ୍ଲ. (ନବ-ଯ) ତରୁଣାବସ୍ଥା; ନୂତନତ୍ୱ ।

ନାଶ, ବ. ପୁଂ. (ନଶ୍-ଅ) ଧ୍ୱଂସ; ମୃତ୍ୟୁ; ପଳାୟନ; ଅଦର୍ଶନ ।

ନାଶକ, ବିଂ. (ନଶ୍-ଅକ) ନାଶକାରୀ, ଯେ ନାଶ କରେ, କ୍ଷୟକାରୀ, ଧ୍ୱଂସକ ।

ନାଶନ, ବ. କ୍ଲ. (ନଶ୍-ଅନ) ଉଚ୍ଛେଦନ; ବିଲୋପନ । ବିଂ. କ୍ଷୟକାରୀ ।

ନାଶିତ, ବିଂ. (ନଶ୍-ତ) ବିନାଶିତ, ନିହତ ।

ନାଶୀ, ବିଂ. (ନାଶ-ଇନ୍) ଯାହାର ନାଶ ଅଛି, ବିନାଶଶୀଳ, ନଶ୍ୱର; (ନାଶି-ଇନ୍) ଯେ ନାଶ କରେ, ଉଚ୍ଛେଦକ ।

ନାସ, ବ. (ନସ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ଧୂଁଆପତ୍ରର ଚୂର୍ଣ୍ଣ ।

ନାସତ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ନାସା, ତ୍ୟଜ୍-ଅ) (ନ-ଅସତ୍ୟ) ସ୍ୱର୍ଗ ବୈଦ୍ୟ, ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ଦ୍ୱୟ ।

ନାସପତ୍ର, ବ. (ଦେଶଜ) ନାସ=ନସ୍ୟ+ପତ୍ର, ନାସ କରିବା ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟପତ୍ର; ତମାଖୁପତ୍ର, ଧୂଁଆପତ୍ର ।

ନାସା, ନାସିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନାସ୍-ଅ-ଆ; ନାସା-କ-ଆ) ଘ୍ରାଣେନ୍ଦ୍ରିୟ ।

ନାସାଦାରୁ, ବ. କ୍ଲ. ଦ୍ୱାରବନ୍ଧ ଉପରଭାଗସ୍ଥିତ କାଷ୍ଠ-ଖଣ୍ଡ ।

ନାସୀର, ବ. କ୍ଲ. (ନାସ୍=ଶବ୍ଦ କରିବା ଈରନ୍) ସୈନ୍ୟମୁଖ; ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ସୈନ୍ୟ ।

ନାସ୍ତି, ଅଂ. (ନ-ଅସ୍ତି) ନୁହେ, ନାହିଁ ।

ନାସ୍ତିକ, ବିଂ. (ନାସ୍ତିକ) ଯେଉଁ ଲୋକ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱ କିମ୍ବା ପରଲୋକ ସ୍ୱୀକାର କରେ ନାହିଁ ।

ନାସ୍ତିକତା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ନାସ୍ତିକ-ତା,ଯ) ଈଶ୍ୱର
ନାସ୍ତିକ୍ୟ, ନ. } ବା ପରଲୋକରେ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବା ।

ନାହା, ବି. ପୁଂ. (ନାଥ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ୱାମୀ, ପ୍ରଭୁ, ଯଥା,

"ଲକ୍ଷ୍ମୀ ହେଉଛି କାହାକୁ,
ତେଜାଇବାର ଅଯୁକ୍ତ ସିନା ମୋ ନାହାକୁ ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

ନାହିଁ, ଅଂ. (ନିଷେଧାର୍ଥକ) ନାସ୍ତି, ନା ।

ନି, ଉପସର୍ଗ ଅବ୍ୟୟ, ନିଷେଧ; ଅଭାବ; ନିକୃଷ୍ଟ; ନିଶ୍ଚୟ; ସଂଶୟ; ସାମୀପ୍ୟ; ନିନ୍ଦା; ନିବେଶ; ବିନ୍ୟାସ; ନିତ୍ୟ; କୌଶଳ; ଆଶ୍ରୟ; ଦାନ; ମୁକ୍ତି; ଅନ୍ତର୍ଭାବ; ବନ୍ଧନ, ରାଶି; ଅଧୋଭାଗ ।

ନିଃକ୍ଷତ୍ର, ନିଃକ୍ଷତ୍ରିୟ, ବିଂ. (ନିର୍-କ୍ଷତ୍ର, କ୍ଷତ୍ରିୟ) କ୍ଷତ୍ରିୟରହିତ ।

ନିଃଶଙ୍କ, ବିଂ. (ନିର୍-ଶଙ୍କା) ନିର୍ଭୟ; ଭୟଶୂନ୍ୟ, ଶଙ୍କାରହିତ ।

ନିଃଶବ୍ଦ, ବିଂ. (ନିର୍-ଶବ୍ଦ) ଶବ୍ଦରହିତ, ନୀରବ ।

ନିଃଶେଷ, ବିଂ. (ନିର୍-ଶେଷ) ଶେଷରହିତ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ନିଃଶେଷିତ, ବିଂ. (ନିଃଶେଷ-ଇତ) ନିଃଶେଷପ୍ରାପ୍ତ, ଯାହା ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଅଛି ।

ନିଃଶ୍ରେଣି, ନିଃଶ୍ରେଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିର୍-ଶ୍ରେଣି, ଶ୍ରେଣୀ) ଅଧିରୋହଣୀ, ନିଶୁଣି, ସିଡ଼ି ।

ନିଃଶ୍ରେୟସ, ବି. ନ. (ନିର୍-ଶ୍ରେୟସ୍-ଅ) ମୁକ୍ତି; ଭକ୍ତି; ସୁଖ; ଜ୍ଞାନ; କୁଶଳ; ମଙ୍ଗଳ । ପୁଂ. ଶିବ ।

ନିଃଶ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ. (ନିଃ-ଶ୍ୱସ୍-ଅ) ନାସାଗତ ବାୟୁ ।

ନିଃସଙ୍ଗ, ବିଂ. (ନିର୍-ସଙ୍ଗ) ସଙ୍ଗରହିତ; ସମ୍ପର୍କଶୂନ୍ୟ; ବିଷୟାନୁରାଗ ରହିତ ।

ନିଃସତ୍ତ୍ୱ, ବିଂ. (ନିର୍-ସତ୍ତ୍ୱ) ଅସାର; ଦୁର୍ବଳ; ପ୍ରାଣୀଶୂନ୍ୟ ।

ନିଃସନ୍ଧି, ବିଂ. (ନିର୍-ସନ୍ଧି) ଦୃଢ଼; ସନ୍ଧିରହିତ ।

ନିଃସମ୍ପାତ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ସମ୍ପାତ) ନିଶୀଥ, ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ର । ବିଂ. ଗମନାଗମନ ଶୂନ୍ୟ ।

ନିଃସମ୍ବଳ, ବିଂ. (ନିର୍-ସମ୍ବଳ) ସଙ୍ଗତିହୀନ, ଯାହାର କୌଣସି ସମ୍ବଳ ନାହିଁ, ଦରିଦ୍ର ।

ନିଃସରଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ସୃ-ଅନ) ନିର୍ଗମ; ଦ୍ୱାର; ମୃତ୍ୟୁ; ଉପାୟ; ମୁକ୍ତି ।

ନିଃସାର, ବିଂ. (ନିର୍-ସୃ-ଅ) ବଳହୀନ, ରସହୀନ, ନିସ୍ତେଜ । ବି. ପୁଂ. ନିର୍ଗମ ପଥ ।

ନିଃସାରଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ସାର୍-ଅନ) ନିର୍ବାସନ, ବହିଷ୍କରଣ; ନିର୍ଗମ ପଥ ।

ନିଃସାରିତ, ବିଂ. (ନିର୍-ସାର୍-ଇ) ବହିଷ୍କୃତ, ନିର୍ବାସିତ, ନିଷ୍କୃତ ।

ନିଃସୃତ, ବିଂ. (ନିର୍-ସୃ-ତ) ନିର୍ଗତ, ବହିର୍ଗତ ।

ନିଃସ୍ରବ, ନିଃସ୍ରାବ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ସ୍ରୁ-ଅ) କ୍ଷରଣ, ତରଳପଦାର୍ଥ ନିର୍ଗମନ; ତରଳପଦାର୍ଥ; ଭାତମଣ୍ଡ ।

ନିଃସ୍ୱ, ବିଂ. (ନିର୍-ସ୍ୱ) ଦରିଦ୍ର, ଦୁଃଖୀ, ନିର୍ଧନ; ଜ୍ଞାତିରହିତ ।

ନିଆଁ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଗ୍ନି, ଅନଳ ।

ନିଆରା, (ଯାବନିକ) ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର, ଭିନ୍ନ ।

ନିଆଳୀ, ବି. (ନବମାଳିକା ଶବ୍ଦଜ) ପୁଷ୍ପବିଶେଷ, ଯଥା,

"କାମିନୀ ନିଆଳୀ ଗୋଲାପଫୁଲ,
ଫୁଟିବାରୁ ଉପବନ ମଞ୍ଜୁଳ ।"

ନିଉଛାଳିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବନ୍ଦାଇବା, ଯଥା,
"ସପ୍ତଆଳତି ବନ୍ଦାଇ, ଘରକୁ ନେଲେ ଅନ୍ନ ନିଉଁଛାଇ ।"

ନିଉଁଛାଳି, ବି. (ଦେଶଜ) ବନ୍ଦାପନା କରିବା ।

ନିକ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସରୁ; ପରିଷ୍କାର; ସୁନ୍ଦର ।

ନିକଟ, ବିଂ. (ନି-କଟ୍-ଅ) ସମୀପ, ଅଦୂର ।

ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ, ନିକଟସ୍ଥ, ବିଂ. (ନିକଟ-ବୃତ୍-ଇନ୍, ନିକଟ-ସ୍ଥା-ଅ) ଯେ ନିକଟରେ ଅଛି, ସମୀପସ୍ଥିତ ।

ନିକର, ବି. (ଦେଶଜ) ନିଶ୍ଚୟ, ଯଥା,

"ଲାଜ ଭୟ ଛାଡିଲି ନିକର ସଜନୀ ଗୋ ।"

ବିଂ. କର ରହିତ ।

ନିକର, ବି. ପୁଂ. (ନି-କୃ-ଅ) ସମୂହ, ରାଶି ।

ନିକଷ, ନିକଷ, ବି. ପୁଂ. (ନି-କଷ୍-କଷ୍-ଅ) କଷ୍ଟି-ପଥର, ଶାଣ, ସୁବର୍ଣ୍ଣ ରଜତାଦିର ପରୀକ୍ଷା ସ୍ଥାନ ।

ନିକଷଣ, ବି. ନ. (ନି-କଷ୍-ଅନ) ଘର୍ଷଣ; ଉଲ୍ଲେଖନ; ଖନନ ।

ନିକଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରାକ୍ଷସୀବିଶେଷ, ରାବଣର ମାତା ।

ନିକଷାତ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ. (ନିକଷା-ଆତ୍ମଜ) ରାକ୍ଷସ ।

ନିକଷୋପଲ, ବି. ପୁଂ. (ନିକଷ-ଉପଲ) କଷ୍ଟିପଥର, ଶାଣ ।

ନିକା, (ଯାବନିକ) ଦ୍ୱିତୀୟ ବିବାହ, ଥୁଆଥୁଇ ।

ନିକାଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଚି-ଯ, ନିପାତନ) ଆଲୟ, ଗୃହ ।

ନିକାର, ବି. ନ. (ନି-କୃ=ପରାଜୟ କରିବା-ଅ) ଅପକାର; ପରାଭବ; ଅପମାନ; ତିରସ୍କାର; ଅନାଦର ।

ନିକାରଣ, ବି. ନ. (ନି-କୃ-ଇ-ଅନ) ମାରଣ, ବଧ ।

ନିକାଶ, ବି. ନ. (ନି-କାଶ୍-ଅ) ପ୍ରକାଶ ।

ନିକାଷ, ବି. ନ. (ନିକଷ୍-ଅ) କର୍ଷଣ, ଘର୍ଷଣ ।

ନିକାସ, ନୀକାଶ, ବିଂ. (ନି-କାସ୍-ଅ) ତୁଲ୍ୟ, (ଯାବନିକ) ଶେଷ; ଜଳନିର୍ଗମ ପଥ ।

ନିକତି, ନିକ୍ତି, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦ୍ୟପାଦି ଓଜନ କରିବାର ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ତୁଳପାଇ, ଯଥା,

"କାଚ କାଞ୍ଚନେ ତୁଳିଲା ପରାୟେ,
କବିବାଣୀ ନିକତିରେ ସେ ହୁଏ ।"

ନିକୁଞ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ନି-କୁଞ୍ଜ) ଲତାମଣ୍ଡପ, ଲତାଗୃହ, କୁଞ୍ଜ ।

ନିକୁମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ନି-କୁ-ଭୂ-ଅ, ମ୍ ଆଗମ) କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ-ରାକ୍ଷସର ପୁତ୍ର; ଶିବଙ୍କର ଅନୁଚର; ଦନ୍ତିକା ଗଛ । ମ୍ଭୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣର କନ୍ୟା ।

ନିକୃତ, ବି. ନ. (ନି-କୃ-ତ) ତିରସ୍କାର; ଅପକାର; ଶଠତା; ଦୈନ୍ୟ; ନିନ୍ଦା । ବିଂ. ଅପକୃତ ପରାଭୂତ; ପ୍ରତାରିତ; ଅବମାନିତ ।

ନିକୃତ୍ତ, ବିଂ. (ନି-କୃତ-ତ) ଛିନ୍ନ, ଖଣ୍ଡିତ ।

ନିକୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ନି-କୃଷ୍-ତ) ଅପକୃଷ୍ଟ, ନୀଚ, ଜଘନ୍ୟ ।

ନିକେତ, ପୁଂ. } ବି. (ନି-କିତ୍-ଅ, ଅନ) ଘର,
ନିକେତନ, ନ. } ଆଲୟ, ଗୃହ, ଯଥା,

"ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେବୀପ୍ରିୟନିକେତନ
ଅଟେ ଯେ ତ୍ରୀଟନ ।"

କ. ବ ।

ନିକ୍ୱଣ, ନିକ୍ୱାଣ, ବି. ପୁଂ. (ନି-କ୍ୱଣ୍-ଅ) ଧ୍ୱନି, ବୀଣାଦିର ଧ୍ୱନି; ଶବ୍ଦ ।

ନିକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ନିକ୍ଷ୍-ଅନ) ଚୁମ୍ବନ ।

ନିକ୍ଷିପ୍ତ, ବିଂ. (ନି-କ୍ଷିପ୍-ତ) ନ୍ୟସ୍ତ; ତ୍ୟକ୍ତ; ଅର୍ପିତ; ଯାହା ନିକ୍ଷେପ କରା ଯାଇଅଛି ।

ନିକ୍ଷେପ, ବି. ପୁଂ. (ନି-କ୍ଷିପ୍-ଅ) ନ୍ୟାସ; ସ୍ଥାପନ; ତ୍ୟାଗ ।

ନିଖ, ବି. (ଦେଶଜ) କେଶକୀଟବିଶେଷ ।

ନିଖଟୁ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅସମର୍ଥ, ଅଯୋଗ୍ୟ ।

ନିଖର୍ବ, ବିଂ. (ନି-ଖର୍ବ) ବାମନ । ବି. ନ, ଦଶସହସ୍ର କୋଟି ସଂଖ୍ୟା ।

ନିଖଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଜଳଜାତ ଫଳବିଶେଷ ।

ନିଖାତ, ବି. (ନି-ଖନ୍-ତ) ସ୍ଥାପିତ; ଖନିତ; ପ୍ରୋଥିତ, ଯାହା ମୃତ୍ତିକାରେ ପୋତା ହୋଇଅଛି ।

ନିଖିଳ, ବିଂ. (ନି-ଖିଲ) ସମସ୍ତ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ଅଖଣ୍ଡ ।

ନିଖୁଣ, ବିଂ. (ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ଶବ୍ଦଜ) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ନିଗଡ଼, ବି. ପୁଂ. ନ. (ନି-ଗଡ୍-ଅ) ବେଡ଼ି, ଲୌହଶୃଙ୍ଖଳ, ଲୌହମୟ ପାଦବନ୍ଧନୀ ।

ନିଗଡ଼ିତ, ବିଂ. (ନିଗଡ଼-ଇତ) ଶୃଙ୍ଖଳବଦ୍ଧ; ବଦ୍ଧ ।

ନିଗଦିତ, ବିଂ. (ନି-ଗଦ୍-ତ) କଥିତ, ଉକ୍ତ; ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ; ଉଲ୍ଲିଖିତ । ବି. ନ. କଥନ, କଥା ।

ନିଗମ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଗମ୍-ଅ) ନଗର; ପଥ; ବାଣିଜ୍ୟ; ହାଟ; ଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ବେଦାର୍ଥ ।

ନିଗାଡ଼ିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଗାଳିବା, ଚିପିବା ।

ନିଗୂଢ଼, ବିଂ. (ନି-ଗୁହ୍-ତ) ଗୁପ୍ତ, ଲୁକ୍କାୟିତ, ଅପ୍ରକାଶିତ ।

ନିଗୃହୀତ, ବିଂ. (ନି-ଗ୍ରହ୍-ତ) ଦଣ୍ଡିତ, ଶାସିତ; ବଶୀକୃତ; ରୁଦ୍ଧ ।

ନିଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଗ୍ରହ୍-ଅ) ଅନୁଗ୍ରହର ବିପରୀତ; ତାଡ଼ନା, ପ୍ରହାର; ନିଗ୍ରହକରଣ; ତିରସ୍କାର; ଶାସନ; ଦମନ, ଦଣ୍ଡ; ବନ୍ଧନ; ଭର୍ତ୍ସନା; ସଂଯମ; ଚିକିତ୍ସା; ସୀମା; ଯାତନା; ବିଡ଼ମ୍ବନା; ନିବାରଣ ।

ନିଘ୍ନା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କୃପଣ ।

ନିଘ୍ନ, ବିଂ. (ନି-ହନ୍-ଅ) ଆୟତ୍ତ; ବଶୀଭୂତ; ଗୁଣିତ; ପୋଷା, ଘାତକ ।

ନିଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଚି-ଅ) ସମୂହ; ପୁର; ଉପଚୟ; ନିଶ୍ଚୟ ।

ନିଛାଟ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ନିର୍ଜନ, ଯଥା,

"ଚଉଦ୍ଦଗେ ଗହିଁ, କେହି କେଣେ ନାହିଁ
ନିଛାଟ ଘାଟକୁ ଗଲି ।"

ନିଜ, ବିଂ. (ନି-ଜନ୍-ଅ) ଆପଣାର, ସ୍ୱକୀୟ, ଯଥା,

"ନିଜଘର ସୁଖ ଭୁଞ୍ଜିବାକୁ ଘରେ,
ଇଚ୍ଛା ଯେବେ କର ଯିବନ ଦୂର ।"

ସ୍ୱାଭାବିକ, ନିତ୍ୟ ।

ନିଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ନିଶ୍ଚୟ, ତଥ୍ୟ ।

ନିଟୋଳିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ମଟୋଳିବା ।

ନିତମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ତମ୍ବ୍-ଅ) ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର କଟିର ପଶ୍ଚାଦ୍ଭାଗ, ପିଚ୍ଛ; ପର୍ବତ ପାର୍ଶ୍ୱଦେଶ; ତଟ; ସ୍କନ୍ଧ ।

ନିତମ୍ବିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିତମ୍ବ-ଇନ୍ ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗରେ ଈ) ପ୍ରଶସ୍ତ ନିତମ୍ବବତୀ ରମଣୀ ।

ନିତଳ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ତଳ) ସପ୍ତପାତାଳାନ୍ତର୍ଗତ ପାତାଳବିଶେଷ ।

ନିତାନ୍ତ, ବିଂ. (ନି-ତମ୍-ତ) ଅତ୍ୟନ୍ତ, ଅତିଶୟ; ଅବଶ୍ୟ ।

ନିତି, କ୍ରି. ବିଂ. (ନିତ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରତ୍ୟହ ।

ନିତ୍ୟ, କ୍ରି. ବିଂ. (ନି-ତ୍ୟ) ଅହରହ, ସର୍ବଦା, ସତତ; ଧାରାବାହିକ, ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ।

ନିତ୍ୟକର୍ମ, ବି. ନ. / **ନିତ୍ୟକ୍ରିୟା**, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. } ନିତ୍ୟ-କର୍ମନ୍ / ନିତ୍ୟ-କ୍ରିୟା } ପ୍ରତିଦିନ ଯେଉଁକର୍ମ କରାଯାଏ; ଦୈନନ୍ଦିନ ବ୍ୟାପାର ।

ନିତ୍ୟଗତି, ବି. ପୁଂ. (ନିତ୍ୟ-ଗତି) ସଦାଗତି, ବାୟୁ ।

ନିତ୍ୟପ୍ରଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ନିତ୍ୟ-ପ୍ରଳୟ) ଚତୁର୍ବିଧ ପ୍ରଳୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରଳୟବିଶେଷ; ସୁଷୁପ୍ତି ।

ନିତ୍ୟଯଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରାଦି ଯଜ୍ଞ ।

ନିତ୍ୟଯୌବନ, ବିଂ. (ନିତ୍ୟ-ଯୌବନ) ସ୍ଥିରଯୌବନ । ନା. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦ୍ରୌପଦୀ ।

ନିତ୍ୟସମାସ, ବି. ପୁଂ. ଯାହା ଅସମସ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ନିଦ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଦୋ-ଅ) ବିଷ; (ନିଦ୍ରା ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ନିଦ୍ରା, ଯଥା,

"ରାଜୀବନୋଦ ହେ, କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଶେଯେ ମାଡେ ନିଦ ।"

ନିଦର୍ଶନ, ବି. ନ. (ନି-ଦୃଶ୍-ଅନ) ଉଦାହରଣ, ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ; ଚିହ୍ନ ।

ନିଦାଘ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଦହ୍-ଅ) ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ, ଯଥା,

"କ୍ରମେ ମଧୁ ଅନ୍ତେ ଆସଇ ଜଗତେ
ଦାରୁଣ ନିଦାଘ କାଳ ।"

ଘର୍ମଜଳ । ବିଂ. ଉଷ୍ଣ, ତପ୍ତ ।

ନିଦାନ, ବି. ନ. (ନି-ଦା-ଅନ) ମୂଳକାରଣ, କାରଣ; ଚିକିତ୍ସା ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ନିଦାରୁଣ, ବିଂ. (ନି-ଦାରୁଣ) ଅତି ଦାରୁଣ; ଭୟାନକ; ନିର୍ଦ୍ଦୟ; କଠିନ; ଦୁଃସହ, ଅସହ୍ୟ ।

ନିଦିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ନି ଦିଶ୍-ତ) ଆଦିଷ୍ଟ; ଉପଦିଷ୍ଟ; କଥିତ ।

ନିଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଦିଶ୍-ଅ) ଆଜ୍ଞା, ଅନୁମତି; ଉକ୍ତି, କଥନ; ସମୀପ, ନିକଟ; ପାଖ ।

ନିଦେଷ୍ଟା, ବିଂ. (ନି-ଦିଶ୍-ତୃ) ଆଦେଷ୍ଟା; ଆଜ୍ଞାକାରକ, ଆଜ୍ଞାଦାତା ।

ନିଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନି-ଦ୍ରା-ଅ) ନିଦ; ନିମୀଳନ; ଆଳସ୍ୟ; ସମୟବିଶେଷରେ ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ବ୍ୟାପାରର ବିରାମ ।

ନିଦ୍ରାଣ, ନିଦ୍ରିତ, ବିଂ. (ନି-ଦ୍ରା-ତ, ଇତ) ନିଦ୍ରାଗତ, ଅଳସ ।

ନିଦ୍ରାଳୁ, ବିଂ. (ନିଦ୍ରା-ଆଳୁ) ନିଦ୍ରିତ, ନିଦ୍ରାଶୀଳ, ଅଳସ ।

ନିଧନ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଧନ୍-ଅ) ମୃତ୍ୟୁ; ବିନାଶ ।

ନିଧାନ, ବି. ନ. (ନି-ଧା-ଅନ) ନିଧି ; ଭୂଗର୍ଭସ୍ଥ ଅସ୍ୱାମିକ ରତ୍ନାଦି ; କୁବେରର ସମ୍ପତ୍ତିବିଶେଷ ।

ନିଧି, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଧା-ଇ) କୁବେରର ସମ୍ପତ୍ତିବିଶେଷ ; ଗଚ୍ଛିତ ବସ୍ତୁ ; ସମୁଦ୍ର ।

ନିଧିନାଥ, ନିଧୀଶ, ନିଧୀଶ୍ୱର, } ବି. ପୁଂ. (ନିଧି-ନାଥ, ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) କୁବେର ।

ନିଧୁବନ, ବି. ନ. (ନି-ଧୁବନ) ରତିକ୍ରୀଡ଼ା ; ଆମୋଦ; ରମଣ ; କେଳି ; ଉପଭୋଗ ।

ନିଧ୍ୱାନ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଧ୍ୱନ୍-ଅ) ଶବ୍ଦ, ଧ୍ୱନି ।

ନିନଦ, ନିନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ନଦ୍-ଅ) ଧ୍ୱନି, ଶବ୍ଦ, ଗର୍ଜ୍ଜନ ।

ନିନାଦିତ, ବିଂ. (ନି-ନଦ୍-ତ) ଶବ୍ଦିତ, ଧ୍ୱନିତ, ବାଦିତ ।

ନିନ୍ଦକ, ବିଂ. (ନିନ୍ଦା-ଅକ) ଅପବାଦକ, ନିନ୍ଦାକାରୀ ।

ନିନ୍ଦନ, ନ. } ବି. (ନିନ୍ଦ୍-ଅନ, ଆ) କୁତ୍ସା, ଅପ-
ନିନ୍ଦା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବାଦ, ଜୁଗୁପ୍ସା ।

ନିନ୍ଦନୀୟ, ନିନ୍ଦ୍ୟ, ବିଂ. (ନିନ୍ଦ୍-ଅନୀୟ, ଯ) ଅପ୍ରଶଂସନୀୟ, ଦୂଷଣୀୟ ।

ନିନ୍ଦିତ, ବିଂ. (ନିନ୍ଦ୍-ତ) ଦୂଷିତ; ଗର୍ହିତ; ନୀଚ; ଅପବାଦିତ ।

ନିପ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ନି-ପ) କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ; କଳସ, ଘଟ ।

ନିପଟ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅତ୍ୟନ୍ତ, ଅତିଶୟ, ଯଥା, "ନିପଟ ନିସ୍ନେକ ଦିଶୁଛିତ ଅକ କରଲସ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖ ।"

ନିପଠ, ନିପାଠ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ପଠ୍-ଅ) ପାଠ, ଅଧ୍ୟୟନ ।

ନିପତନ, ବି. ନ. (ନି-ପତ୍-ଅନ) ପତନ, ନିପାତ, ପଡ଼ିବାର ।

ନିପତିତ, ବିଂ. (ନି-ପତ୍-ତ) ଅଧଃପତିତ, ଯେ ପଡ଼ି ଯାଇଅଛି ।

ନିପାତ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ପତ୍-ଅ) ମୃତ୍ୟୁ, ନିଧନ, ମରଣ; ପତନ; ଅଧଃପତନ ।

ନିପାତନ, ବି. ନ. (ନି-ପତ୍-ଅନ) ପ୍ରକ୍ଷେପଣ ; ଅଧଃକ୍ଷେପଣ ; ପ୍ରହାର ; ବଧ, ବିନାଶନ ; ଅଯୋ-ନିୟନ ; ବ୍ୟାକରଣର ପଦସିଦ୍ଧ କରିବାପାଇଁ ସୂତ୍ରେ ଯେଉଁ ନିୟମ ଅଛି ତାହା ଅତିକ୍ରମ କରି ପଦସାଧନ ।

ନିପାତିତ, ବିଂ. (ନି-ପତ୍-ତ) ଅଧୋନୀତ; ବିନାଶିତ ।

ନିପାନ, ବିଂ. ନ. (ନି-ପା-ଅନ) କୂପ ନିକଟରେ ପଶ୍ୱାଦିର ଜଳପାନ ନିମନ୍ତେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳାଧାର ; ଦୁଗ୍ଧଭାଣ୍ଡ; ପଶ୍ୱାଦିର ଜଳପାନ କରିବାର ଘାଟ ; ଗୋଦୋହନପାତ୍ର ।

ନିପୀଡ଼କ, ବିଂ. (ନି-ପୀଡ୍-ଅକ) ଯେ ପୀଡ଼ା ଦିଏ, ଯେ ଅପକାର ବା ଅତ୍ୟାଚାର କରେ ।

ନିପୀଡ଼ନ, ବି. ନ. (ନି-ପୀଡ୍-ଅନ) ଅଭିବାଦନ; ପଦାଦି ସେବା ; ମର୍ଦ୍ଦନ, କ୍ଳେଶପ୍ରଦାନ ; ନିଷ୍ପୀଡ଼ନ ।

ନିପୀଡ଼ିତ, ବିଂ. (ନି-ପୀଡ୍-ତ) ଅଭିବାଦିତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ; କ୍ଳେଶିତ ; ଉତ୍ପୀଡ଼ିତ; ମର୍ଦ୍ଦିତ ।

ନିପୁଣ, ବିଂ. (ନି-ପୁଣ୍-ଅ) ଦକ୍ଷ, ସମର୍ଥ, ପଟୁ, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ।

ନିବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ନି-ବନ୍ଧ୍-ତ) ଗ୍ରଥିତ; ବଦ୍ଧ; ନିବେଶିତ; ଶ୍ଳିଷ୍ଟୀକୃତ; ରଚିତ; ଅଶ୍ରିତ; ନିୟମିତ, ପରିହୃତ ।

ନିବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ବନ୍ଧ୍-ଅ) ରଚନା, ପ୍ରଣୟନ ; ଗ୍ରନ୍ଥ ; ପ୍ରସ୍ତାବ ; ନିୟମ ; ବ୍ୟବସ୍ଥା ; ନିମ୍ବବୃକ୍ଷ । ନ. ଗୀତ, ଗାନ ।

ନିବନ୍ଧନ, ବି. ନ. (ନି-ବନ୍ଧ୍-ଅନ) କାରଣ, ହେତୁ ; ବ୍ୟବସ୍ଥା; ନିୟମ; ଗ୍ରନ୍ଥ; ରଚନା ।

ନିବନ୍ଧା, (ନି-ବନ୍ଧ୍-ତୃ) ରଚୟିତା, ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା ; ପ୍ରସ୍ତାବ ଲେଖକ ।

ନିଭ, ବିଂ. (ନି-ଭା-ଅ) ତୁଲ୍ୟ, ସଦୃଶ । ବି. ପୁଂ. ବ୍ୟାଜ, କପଟ ; ପ୍ରକାଶ ।

ନିଭୃତ, ବିଂ. (ନି-ଭୃ-ତ) ବିନୀତ ; ଗୁପ୍ତ, ଲୁକ୍କାୟିତ, ଅସ୍ତମିତ ; ନିଶ୍ଚଳ ; ନିର୍ଜ୍ଜନ ।

ନିମ୍, ବି. (ନିମ୍ ଶବ୍ଦଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ନିମ୍ବବୃକ୍ଷ ।

ନିମକ, ବି. (ଯାବନିକ) ଲବଣ ।

ନିମକହାରାମ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) କୃତଘ୍ନ ।

ନିମଗ୍ନ, ବିଂ. (ନି-ମସ୍ଜ୍-ତ) ମଗ୍ନ, ବୁଡିଯିବା ; ଆବିଷ୍ଟ; ଏକାଗ୍ର; ଆସକ୍ତ ।

ନିମଜ୍ଜଥୁ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ମସ୍ଜ୍-ଅଥୁ) ସ୍ନାନ, ଅବ-ଗାହନ ; ଅନ୍ତର୍ନିବେଶ ।

ନିମଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ନି-ମସ୍ଜ୍-ଅନ) ସ୍ନାନ, ଅବଗାହନ, ବୁଡିଯିବାର ।

ନିମନ୍ତ୍ରଣ, ବି. ନ. (ନି-ମନ୍ତ୍ର୍-ଅନ) ଭୋଜନାର୍ଥ ଆହ୍ୱାନ, କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଆହ୍ୱାନ ।

ନିମନ୍ତ୍ରିତ, ବିଂ. (ନି-ମନ୍ତ୍ର୍-ତ) ଆହୂତ; ଯାହାକୁ ନିମ-ନ୍ତ୍ରଣ କରା ହୋଇଅଛି ।

ନିମିତ, ବିଂ. (ନି-ମା-ତ) ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ତ, ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ।

ନିମିତ୍ତ, ବି. ନ. (ନି-ମିଦ୍-ସ୍ନିଗ୍ଧ ହେବା-ତ) କାରଣ, ହେତୁ; ଶୁଭାଶୁଭ ଚିହ୍ନ; ପ୍ରୟୋଜନ; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ; ଚିହ୍ନ ।

ନିମିତ୍ତବିଦ୍, ବି. ପୁଂ. (ନିମିତ୍ତ-ବିଦ୍-ଂ) ଦୈବଜ୍ଞ; ଗଣକ; ଯେ ଶୁଭାଶୁଭ ଚିହ୍ନ ବୁଝିପାରେ ।

ନିମିଷ, ନିମେଷ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ମିଷ୍-ଅ) ପଲକ; ଚକ୍ଷୁର୍ନିମୀଳନ, ପକ୍ଷ୍ମପାତ ।

ନିମୀଳନ, ବି. ନ. (ନି-ମୀଲ୍-ଅନ) ବୁଜିବା, ମୁଦିବା; ମୋହ; ସଂକୋଚକରଣ; ମରଣ; ଅପ୍ରକାଶ; ମୁଦ୍ରିତକରଣ ।

ନିମ୍ନ, ବିଂ. (ନି-ମ୍ନା-ଅ) ନୀଚ; ଅଧଃ; ଗଭୀର ।

ନିମ୍ନଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିମ୍ନ-ଗମ୍-ଅ-ଆ) ନଦୀ, ଅଧୋ-ଗାମିନୀ ।

ନିମ୍ନୋନ୍ନତ, ବିଂ. (ନିମ୍ନ-ଉନ୍ନତ) ବନ୍ଧୁର, ଉଚ୍ଚନୀଚ, ଉନ୍ନତାନତ ।

ନିମ୍ବ, ନିମ୍ବକ, ବି. ପୁଂ. (ନିମ୍ବ୍-ଅ, ଅକ) ନିମ୍ବଗଛ ।

ନିମ୍ବୂକ, ବି. ପୁଂ. କାଗଜିଲେମ୍ବୁ ଗଛ ।

ନିୟତ, ବିଂ. (ନି-ଯମ୍-ତ) ଦମିତ; ସଂଯତ; ବଦ୍ଧ; ଶାସିତ; ବଶୀକୃତ; ସ୍ଥିର; ନିଶ୍ଚିତ ।

ନିୟତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନି-ଯମ୍-ତି) ଭାଗ୍ୟ, ବିଧିର ବିଧାନ, ଅଦୃଷ୍ଟ ।

ନିୟନ୍ତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନି-ଯମ୍-ତ୍ରୀ) ଦୁର୍ଗା ।

ନିୟନ୍ତ୍ରା, ବିଂ. (ନି-ଯମ୍-ତୃ) ସାରଥି । ବିଂ. ନିୟାମକ; ଶାସକ ।

ନିୟନ୍ତ୍ରିତ, ବିଂ. (ନି-ଯନ୍ତ୍ର୍-ତ) ଦମିତ, ବଦ୍ଧ; ନିବାରିତ; ସଙ୍କୋଚିତ ।

ନିୟମ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଯମ୍-ଅ) ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ଅଙ୍ଗୀକାର; ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା; ଅବଧାରଣ; ଧାରା, ରୀତି; ବ୍ରତାଦି; ଦମନ; ଧର୍ମ୍ମକର୍ମ; ଧର୍ମ୍ମାନୁଷ୍ଠାନ; ସୂତ୍ର; ଲକ୍ଷଣ; ବନ୍ଧନ ।

ନିୟମତନ୍ତ୍ର, ଯେଉଁ ଶାସନପ୍ରଣାଳୀରେ ରାଜାଙ୍କୁ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ନିୟମର ଅଧୀନ ହୋଇ ଚଳିବାକୁ ହୁଏ ।

ନିୟମିତ, ବିଂ. (ନି-ଯମ୍-ତ) ଦମିତ; ନିବାରିତ, ନିଷିଦ୍ଧ; ନିୟମବଦ୍ଧ; ବ୍ୟବସ୍ଥାପିତ; ଅବଧାରିତ, ନିଶ୍ଚିତ; ଅନୁଷ୍ଠିତ ।

ନିୟମ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଯମ-ଅ) ଶପଥ ।

ନିୟାମକ, ବିଂ. (ନି-ଯମ୍-ଅକ) ଯେ ନିୟମ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ; ନିୟନ୍ତା; ନିୟମ କର୍ତ୍ତା; ବିଧିଦାୟକ; ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ । ବି. ପୁଂ. ପୋତବାହକ, ନାବିକ ।

ନିୟୁକ୍ତ, ବିଂ. (ନି-ଯୁଜ୍-ତ) ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ; ବ୍ୟାପୃତ; ଅଧି-କୃତ; ଆବିଷ୍ଟ; ପ୍ରବୃତ୍ତ ।

ନିୟୁତ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ନି-ଯୁ-ତ) ଦଶଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟା ।

ନିୟୁଦ୍ଧ, ବି. ନ. (ନି-ଯୁଧ) ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧ; ବାହୁଯୁଦ୍ଧାଦି; ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ।

ନିୟୋକ୍ତା, ବିଂ. (ନି-ଯୁଜ୍-ତୃ) ନିୟୋଗ କର୍ତ୍ତା; ପ୍ରଭୁ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ।

ନିୟୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଯୁଜ୍-ଅ) ଶାସନ; ଆଜ୍ଞା; ପ୍ରେରଣ; ଭାରାର୍ପଣ; ମନୋଯୋଗ; ପ୍ରବୃତ୍ତି; ନିଶ୍ଚୟ; ଅଧିକାର ।

ନିୟୋଗପତ୍ର, ବି. ନ. (ନିୟୋଗ-ପତ୍ର) ଯେ ପତ୍ର-ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କୌଣସି କର୍ମ୍ମ ବା ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ ।

ନିୟୋଗୀ, ବିଂ. (ନିୟୋଗ-ଇନ୍) ଯେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ବା ବ୍ୟାପୃତ ହୋଇଅଛି; ଯେ ଆବିଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି; ବ୍ୟାପୃତ ।

ନିୟୋଜକ, ବିଂ. (ନି-ଯୁଜ୍-ଅକ) ନିୟୋଗକର୍ତ୍ତା, ନିୟୋକ୍ତା ।

ନିୟୋଜନ, ବି. ନ. (ନି-ଯୁଜ୍-ଅନ) ପ୍ରେରଣ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ; ନିୟୋଗ କରିବା; ଆଦେଶ କରିବା ।

ନିୟୋଜୟିତା, ବିଂ. (ନି-ଯୋଜି-ତୃ) ନିୟୋଗକର୍ତ୍ତା, ଯେ ନିୟୋଗ କରେ ।

ନିୟୋଜିତ, ବିଂ. (ନି-ଯୁଜ୍-ତ) ବ୍ୟାପାରିତ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ; ପ୍ରେରିତ ।

ନିୟୋଜ୍ୟ, ବିଂ. (ନି-ଯୁଜ୍-ଯ) କିଙ୍କର, ଦାସ, ସେବକ, ଭୃତ୍ୟ ।

ନିର୍, ନିସ୍, ଉପସର୍ଗ ଅବ୍ୟୟ, (ନି-ଂ) ନିଶ୍ଚୟ; ନିଷେଧ; ନିଃଶେଷ; ନିତାନ୍ତ, ବହିଷ୍କରଣ; ନିର୍ଗମନ ।

ନିରକ୍ଷ, ବି. ନିରକ୍ଷଦେଶ, ନିରକ୍ଷବୃତ୍ତ, ନିରକ୍ଷ ରେଖା, ବିଷୁବରେଖା; ନାଡ଼ୀମଣ୍ଡଳ (Equator)

ନିରକ୍ଷାନ୍ତର, ନିରକ୍ଷ ରେଖାଠାରୁ ପୃଥିବୀର କୌଣସି ଏକ ସ୍ଥାନର ଦୂରତ୍ୱ; (Latitude)

ନିରଂଶ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅଂଶ) ଅଂଶରହିତ; ଭାଗ୍ୟହୀନ । ବି. ପୁଂ. ସଂକ୍ରାନ୍ତି; ରାଶିଭୋଗ କାଳର ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷଦିନ ।

ନିରଙ୍କୁଶ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅଙ୍କୁଶ) ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ; ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ; ସ୍ୱାଧୀନ ।

ନିରଖ, ବି. (ଯାବନିକ) ଭାଉ, ଦର ।

ନିରଞ୍ଜନ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅଞ୍ଜନ) ନିର୍ମ୍ମଳ; ଅଞ୍ଜନଶୂନ୍ୟ; ଅବିଦ୍ୟାଦୋଷରହିତ । ବି. ନ. ପରବ୍ରହ୍ମ । ପୁଂ. ଶିବ; ସ୍ତ୍ରୀ. ପୂର୍ଣ୍ଣିମାତିଥି ।

ନିରତ, ବିଂ. (ନି-ରମ୍-ତ) ଆସକ୍ତ, ଅନୁରକ୍ତ, ବ୍ୟାପୃତ, ନିଯୁକ୍ତ । କ୍ରି. ବିଂ. ସର୍ବଦା, ଯଥା,

"ନିରତେ ଚିନ୍ତୁଥିବ ମୋ ଗୁଣମାନ ।"

ନିରତିଶୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅତିଶୟ) ଅତ୍ୟୁତ୍କୃଷ୍ଟ, ଅତ୍ୟଧିକ ।

ନିରନ୍ତର, ବିଂ. (ନିର୍-ଅନ୍ତର) ନିବିଡ଼, ଘନ । କ୍ରିଂ. ବିଂ. ପ୍ରତିକ୍ଷଣ, ସର୍ବଦା ।

ନିରନ୍ତରାଳ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅନ୍ତରାଳ) ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ।

ନିରନ୍ନ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅନ୍ନ) ଦରିଦ୍ର ।

ନିରନ୍ୱୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅନ୍ୱୟ) ନିଃସନ୍ତାନ; ନିଃସମ୍ପର୍କ ।

ନିରପତ୍ୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅପତ୍ୟ) ନିଃସନ୍ତାନ, ପୁତ୍ରକନ୍ୟାରହିତ ।

ନିରପତ୍ରପ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅପତ୍ରପା) ନିର୍ଲଜ୍ଜ ।

ନିରପରାଧ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅପରାଧ) ଅପରାଧ ଶୂନ୍ୟ, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ।

ନିରପାୟ, } ବିଂ. (ନିର୍-ଅପାୟ) ଅପାୟ
ନିରପାୟୀ, } ରହିତ; ଅକ୍ଷୟ, ଅବିନଶ୍ୱର ।

ନିରପେକ୍ଷ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅପେକ୍ଷା) ଅପେକ୍ଷାରହିତ, ଅପକ୍ଷପାତୀ; ଉଦାସୀନ; ସ୍ୱାଧୀନ ।

ନିରର୍ଗଳ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅର୍ଗଳ) ଅବାଧ୍ୟ; ଅପ୍ରତିବନ୍ଧକ; ଅନର୍ଗଳ, ଅର୍ଗଳରହିତ ; ଉଦ୍ଦାମ; ବିଶୃଙ୍ଖଳ ।

ନିରର୍ଥକ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅର୍ଥ-କ) ବ୍ୟର୍ଥ, ବିଫଳ, ଅର୍ଥରହିତ, ଅନର୍ଥକ, ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ ।

ନିରବ, ବିଂ. (ନି-ରବ) ନିଃଶବ୍ଦ, ମୌନୀ ।

ନିରବକାଶ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅବକାଶ) ଅବକାଶଶୂନ୍ୟ, ଅବସରରହିତ ।

ନିରବଗ୍ରହ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅବଗ୍ରହ) ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର, ନିଷ୍ପ୍ରତିବନ୍ଧକ, ବ୍ୟାଘାତ ପ୍ରଭୃତିଶୂନ୍ୟ ।

ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅବଚ୍ଛିନ୍ନ) ଅନବଚ୍ଛିନ୍ନ, ନିରନ୍ତର; ବିଶୁଦ୍ଧ, ନିର୍ମଳ; କେବଳ; ନିରବକାଶ ।

ନିରବଧି, ବିଂ. (ନିର୍-ଅବଧି) ନିରନ୍ତର, ସତତ, ସନ୍ତତ, ସର୍ବଦା; ଅସୀମ ।

ନିରବୟବ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅବୟବ) ନିରାକାର, ଅବୟବ ରହିତ । ବି. ପୁଂ. ପରମାଣୁ ।

ନିରବଲମ୍ବନ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅବଲମ୍ବନ) ନିରାଶ୍ରୟ, ନିଃସହାୟ ।

ନିରବଶେଷ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅବଶେଷ) ସମଗ୍ର, ସମୁଦାୟ ।

ନିରବସିତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅବ, ସୋ-ତ) ବହିଷ୍କୃତ ।

ନିରସ, ବିଂ. (ନି-ରସ) ନୀରସ, ରସହୀନ ।

ନିରସନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ଅସ୍-ଅନ) ନିରାକରଣ, ନିକ୍ଷେପ, ହନନ, ବଧ ।

ନିରସ୍ତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅସ୍-ତ) ନିକ୍ଷିପ୍ତ, ପରିତ୍ୟକ୍ତ, ଦୂରୀକୃତ; ବହିଷ୍କୃତ; କ୍ଷାନ୍ତ, ନିବୃତ୍ତ, ପ୍ରତିହତ, ଭର୍ତ୍ସିତ ।

ନିରସ୍ତ୍ର, ବିଂ. (ନିର୍-ଅସ୍ତ୍ର) ଅସ୍ତ୍ରଶୂନ୍ୟ, ନିରାୟୁଧ ।

ନିରାକରଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ଆ-କୃ-ଅନ) ନିବାରଣ, ଦୂରୀକରଣ; ଖଣ୍ଡନ; ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ଅବଧାରଣ, ମୀମାଂସା, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।

ନିରାକରିଷ୍ଣୁ, ବିଂ (ନିର୍-ଆ-କୃ-ଇଷ୍ଣୁ) ନିରାକରଣଶୀଳ; ଦୂରୀକରଣସମର୍ଥ; ବ୍ୟାଘାତଜନକ ।

ନିରାକାଙ୍କ୍ଷ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆକାଙ୍କ୍ଷା) ନିସ୍ପୃହ, ଆକାଙ୍କ୍ଷାରହିତ ।

ନିରାକାର, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ଆ-କୃ-ଅ) ଆକାଶ; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ପରମେଶ୍ୱର । ବିଂ. ଆକାରରହିତ, ଯାହାର ଶରୀର ନାହିଁ ।

ନିରାକୃତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆ-କୃ-ତ) ନିବାରିତ; ଦୂରୀକୃତ; ଖଣ୍ଡିତ; ନିରସ୍ତ; ନିର୍ଣ୍ଣୀତ; ଅବଧାରିତ, ମୀମାଂସିତ ।

ନିରାକୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିର୍-ଆ-କୃ-ତି) ନିବାରଣ । ବିଂ. ନିରାକାର, ଆକୃତିହୀନ; ବେଦାଧ୍ୟୟନହୀନ ।

ନିରାଟ ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଚ୍ଛିଦ୍ର, ଦୃଢ଼, ନିରା ।

ନିରାତଙ୍କ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆତଙ୍କ) ଆତଙ୍କରହିତ, ନିର୍ଭୟ ।

ନିରାତପ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆତପ) ଆତପଶୂନ୍ୟ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରାତ୍ରି ।

ନିରାନନ୍ଦ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆନନ୍ଦ) ଆନନ୍ଦରହିତ, ଶୋକାକୁଳ ।

ନିରାପଦ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆପଦ୍) ଯାହାର ଆପଦ ନାହିଁ, ନିରୁପଦ୍ରବ, ଅକଣ୍ଟକ ।

ନିରାବାଧ, ବିଂ. (ନିର୍-ଅବାଧା) ବାଧାହୀନ ।

ନିରାମୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆମୟ) ନୀରୋଗ, ସୁସ୍ଥ, ରୋଗହୀନ । ବି. ପୁଂ. ବନ୍ୟଛାଗ; ଶୂକର ।

ନିରାମିଷ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆମିଷ) ମାଂସାଦି ଆମିଷରହିତ ।

ନିରାୟୁଧ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆୟୁଧ) ନିରସ୍ତ୍ର, ଆୟୁଧଶୂନ୍ୟ ।

ନିରାଲମ୍ବ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆଲମ୍ବ) ଅବଲମ୍ବନଶୂନ୍ୟ, ଆଶ୍ରୟହୀନ ।

ନିରାଶ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆଶା) ହତାଶ, ଆଶାରହିତ ।

ନିରାଶ୍ରୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଆଶ୍ରୟ) ଅସହାୟ, ସହାୟରହିତ, ଅଶରଣ ।

ନିରାସ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ଆସ) ନିକ୍ଷେପ, ତ୍ୟାଗ; ନିରାକରଣ; ଦୂରୀକରଣ; ଖଣ୍ଡନ ।

ନିରାହାର, ବିଂ. (ନିର୍-ଆହାର) ଆହାରରହିତ, ଉପବାସୀ । ବି. ପୁଂ. ଭୋଜନାଭାବ ।

ନିରିନ୍ଦ୍ରିୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ଇନ୍ଦ୍ରିୟରହିତ, ଯଥା, ଅନ୍ଧ, ପଙ୍ଗୁ, କ୍ଲୀବପ୍ରଭୃତି ।

ନିରୀକ୍ଷକ, ବିଂ. (ନିର୍-ଈକ୍ଷ-ଅକ) ଦର୍ଶକ, ଯେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରେ ।

ନିରୀକ୍ଷଣ, ନ. } ବି. (ନିର-ଈକ୍ଷ-ଅନ, ଆ) ଦର୍ଶନ,
ନିରୀକ୍ଷା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ନୟନଦ୍ୱାରା ଅନୁଭବ କରିବା ।

ନିରୀକ୍ଷମାଣ, ବିଂ. (ନିର୍-ଈକ୍ଷ-ଆନ) ଦର୍ଶୀ, ଯେ ଦେଖୁଅଛି ।

ନିରୀକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଈକ୍ଷ-ତ) ଦୃଷ୍ଟ, ଅବଲୋକିତ ।

ନିରୀଶ୍ୱର, ବିଂ. (ନିର୍ ଈଶ୍ୱର) ଯେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସ୍ୱୀକାର କରେ ନାହିଁ, ନାସ୍ତିକ ।

ନିରୀଶ୍ୱରବାଦୀ, ବିଂ. (ନିରୀଶ୍ୱର-ବାଦୀ) "ଈଶ୍ୱର ନାହାନ୍ତି" ଏହି ମତ ଯେ ଅବଲମ୍ବନ କରେ ।

ନିରୀହ, ବିଂ. (ନିର୍-ଈହ) ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ, ଶାନ୍ତପ୍ରକୃତି, ଯେ କାହାର ସହିତ ବିରୋଧ ବା ବିବାଦ କରେ ନାହିଁ; ଧୀର, ଶିଷ୍ଟ ।

ନିରୁକ୍ତ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବଚ୍-ତ) ବେଦାଙ୍ଗଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ; ଅପ୍ରକାଶିତ । ବିଂ. ନିର୍ଣ୍ଣୀତ, ମୀମାଂସିତ ।

ନିରୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିର୍-ଉକ୍ତି) ନିଃଶେଷକଥନ; ନିର୍ବଚନ, ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ମୀମାଂସା ।

ନିରୁତ୍ତର, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଉତ୍ତର) ଉତ୍ତରହୀନ, ଯେ ଉତ୍ତର ଦେଇ ନ ପାରେ ।

ନିରୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ନି-ରୁଧ୍‌-ତ) ନିବାରିତ, ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ଅବରୁଦ୍ଧ ।

ନିରୁପମ, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଉପମା) ଯାହାର ଉପମା ନାହିଁ, ଅନୁପମ, ଅତୁଳ, ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ, ଅପ୍ରତିମ, ଅସାଦୃଶ୍ୟ ।

ନିରୁପାଖ୍ୟ, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଉପ-ଆଖ୍ୟା) ଅନିର୍ବଚନୀୟ, ଅସତ୍‌ ପଦାର୍ଥ । ବି. ନ. ପରବ୍ରହ୍ମ ।

ନିରୁପାଧି, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଉପାଧି) ପରିଶୁଦ୍ଧ; ଛଳଶୂନ୍ୟ, ଅମାୟିକ ।

ନିରୂଢ଼, ବିଂ. (ନି-ରୂଢ଼) ଉତ୍ପନ୍ନ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ଅବିବାହିତ । ବି. ପୁଂ. ରୂଢ଼ିଲକ୍ଷଣଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥପ୍ରତିପାଦକ ଶବ୍ଦ; ପଶୁଯାଗ ବିଶେଷ ।

ନିରୂପକ, ବିଂ. (ନି-ରୂପ-କ) ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ, ଯେ ନିରୂପଣ କରେ ।

ନିରୂପଣ, ବି. ନ. (ନି-ରୂପ୍‌-ଅନ) ନିର୍ଣ୍ଣୟ; ଦର୍ଶନ; ବିତର୍କ; ନିର୍ଯୋଗ; ବିବରଣ । ବିଂ. ନିର୍ଣ୍ଣୀତ, ସ୍ଥିରୀକୃତ, ନିଶ୍ଚିତ; ଦୃଷ୍ଟ; ବିଚାରିତ; ନିଯୁକ୍ତ ।

ନିରେଖିବା, କ୍ରି. (ନିରୀକ୍ଷଣର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଦେଖିବା, ଅନାଇବା, ଅତ୍ୟନ୍ତ ମନଯୋଗର ସହିତ ଦେଖିବା, ଯଥା,

"ନିରେଖିବା କୁସୁମ ନିକର ।"

ନିରୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ରୁଧ୍‌-ଅ) ବେଷ୍ଟନ, ଅବରୋଧ, କାରାବନ୍ଧନ; ବିନାଶ; ପ୍ରତିରୋଧ, ବାରଣ; କ୍ଷତି; ନିଗ୍ରହ ।

ନିରୋଧକ, ବିଂ. (ନି-ରୁଧ୍‌-ଅକ) ନିରୋଧକାରକ ।

ନିରୋଧନ, ବି. ନ. (ନି-ରୁଧ୍‌-ଅନ) ରୁଦ୍ଧକରଣ; ବାଧା ।

ନିରୋଳ, ବିଂ. (ନିଃ-ରୋଳ) ନିର୍ଜ୍ଜନ, ଏକାନ୍ତ, ଯଥା,

"ଅହାର ଥୋଇ କାଳ ଭଲେ,
ଅନ୍ତରେ ବସିଲ୍ଲ ନିରୋଳେ ।"

ନିର୍ଗତ, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଗମ୍‌-ତ) ବହିର୍ଗତ, ଅପଗତ, ନିଃସୃତ ।

ନିର୍ଗନ୍ଧ, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଗନ୍ଧ) ଗନ୍ଧଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ଗମ, ପୁଂ. } ବି. (ନିର୍‌-ଗମ୍‌-ଅ, ଅ) ବହିର୍ଗମନ,
ନିର୍ଗମନ, ନ. } ବହିର୍ଗତ ହେବାର ।

ନିର୍ଗୁଣ, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଗୁଣ) ଗୁଣହୀନ, ବିଦ୍ୟାଦିଶୂନ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ସତ୍ତ୍ୱ ରଜଃ ତମୋଗୁଣହୀନ ପରମାତ୍ମା, ପରମେଶ୍ୱର ।

ନିର୍ଗୂଢ଼, ବିଂ. (ନିର୍‌ ଗୁହ୍‌-ତ) ସଂବୃତ; ନିତାନ୍ତ ଗୂଢ଼ । ବିଂ. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷର କୋଟର ।

ନିର୍ଗ୍ରନ୍ଥ, ବିଂ. ପୁଂ. (ନିର୍‌ ଗ୍ରନ୍ଥ) ଦିଗମ୍ବର; ଦରିଦ୍ର; ମୂର୍ଖ; ମୁନି; ଦ୍ୟୁତକାର । ବିଂ. ନିଃସହାୟ; ନିର୍ବେଦଗ୍ରସ୍ତ; ଗ୍ରନ୍ଥିଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ଘଣ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍‌-ଘଣ୍ଟ୍‌-ଅ) ସୂଚୀପତ୍ର, ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ନିରୂପଣ, ମୀମାଂସା, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ; ଅନୁକ୍ରମଣିକା ।

ନିର୍ଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍‌-ହନ୍‌-ତ) ପ୍ରବଳବାୟୁ, ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାୟୁ ବାୟୁରେ ବାୟୁର ଆଘାତଜନିତ ଶବ୍ଦ; ଗମ୍ଭୀରଶବ୍ଦ; (ଦେଶଜ) ବଜ୍ର । ବିଂ. ବିଷମ, ନିଷ୍ଠୁର; ଭୟାନକ ।

ନିର୍ଘୃଣ, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଘୃଣା) ନିର୍ଦ୍ଦୟ; ନିଷ୍ଠୁର; ଘୃଣାହୀନ ।

ନିର୍ଘୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍‌-ଘୁଷ୍‌-ଅ) ଶବ୍ଦ, ଧ୍ୱନି; ଗଭୀରଧ୍ୱନି, ଉତ୍କଟଶବ୍ଦ, ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲେ ଭୟଜାତ ହୁଏ; ଯଥା, ବଜ୍ର ଶବ୍ଦ ।

ନିର୍ଜ୍ଜନ, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଜନ) ଜନଶୂନ୍ୟ, ନିଭୃତ, ବିଜନ, ବସତିହୀନ ।

ନିର୍ଜ୍ଜର, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍‌-ଜର୍‌-ଅ) ଦେବତା, ତ୍ରିଦଶ । ନ. ସୁଧା । ବିଂ. ଜରାରହିତ ।

ନିର୍ଜ୍ଜଳ, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଜଳ) ଜଳହୀନ, ଜଳଶୂନ୍ୟ, ଶୁଷ୍କ ।

ନିର୍ଜ୍ଜିତ, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଜି-ତ) ପରାଜିତ, ବଶୀକୃତ ।

ନିର୍ଜୀବ, ବିଂ. (ନିର୍‌-ଜୀବ) ଜୀବଶୂନ୍ୟ, ନିତାନ୍ତ କ୍ଲାନ୍ତ, ମୃତପ୍ରାୟ, ଅଚେତନ, ମୂର୍ଚ୍ଛାଗତ ।

ନିର୍ଝର, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍‌-ଝର) ଝରଣା, ବାରିପ୍ରବାହ, ଯଥା,

"ମଦବାରିଧାର ଯା ଗଣ୍ଡୁ ଝରେ, ଶଇଳୁ ଯେସନେ ନିର୍ଝରେ ।"

ସୂର୍ଯ୍ୟଘୋଟକ; ତୁଷାନଳ ।

ନିର୍ଝରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିର୍ଝର-ଇନ୍-ଈ) ନଦୀ, ଗିରି ନଦୀ, ପ୍ରବାହବତୀ ନଦୀ, ଯଥା,
"ନିର୍ଝରିଣୀ ଝରଝର ଶବଦେ, ବହିଲ କାନନେ ଶଇଳପଦେ ।"

ନିର୍ଝରୀ ବି. ପୁଂ. (ନିର୍ଝର-ଇନ୍) ପର୍ବତ ।

ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ପୁଂ. / ନିର୍ଣ୍ଣୟନ, ନ. } ବି. (ନିର୍-ନୀ-ଅ, ଅନ) ନିଶ୍ଚୟ, ଅବଧାରଣ, ନିଷ୍ପତ୍ତି, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।

ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ, ବିଂ. (ନିର୍-ନୀ-ଅକ) ନିଶ୍ଚୟକାରକ, ମୀମାଂସକ, ସିଦ୍ଧାନ୍ତକାରୀ, ନିଷ୍ପାଦକ, ଯେ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରେ ।

ନିର୍ଣ୍ଣୀତ, ବିଂ. (ନିର୍-ନୀ-ତ) ଅବଧାରିତ, ନିଶ୍ଚିତ, ନିରୂପିତ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ନିର୍ଣ୍ଣେୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ନୀ-ଯ) ନିଶ୍ଚୟ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ ।

ନିର୍ଦ୍ଦୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଦୟା-ଅ) ନିଷ୍ଠୁର, ଦୟାହୀନ; ହିଂସ୍ର; କ୍ରୂର ।

ନିର୍ଦ୍ଦର, ବିଂ. (ନିର୍-ଦୃ-ଅ) ନିର୍ଲଜ୍ଜ; କଠିନ, କର୍କଶ; ନିର୍ଭୟ । ବି. ପୁଂ. ନିର୍ଝର ।

ନିର୍ଦ୍ଦଶନ, ବିଂ. (ନିର୍-ଦଶନ) ଦନ୍ତହୀନ, ଦନ୍ତରହିତ ।

ନିର୍ଦ୍ଦହନ, ବିଂ. (ନିର୍-ଦହ-ଅନ) ଅଗ୍ନିଶୂନ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ଭଲିଆ ଗଛ । ନ. ସମ୍ୟକ୍ ଦହନ ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଦିଶ୍-ତ) ନିରୂପିତ, ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ; ଉଲ୍ଲିଖିତ; କଥିତ; ଉପଦିଷ୍ଟ; ଆଦିଷ୍ଟ ।

ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ଦିଶ୍-ଅ) ଆଦେଶ, ଆଜ୍ଞା; ନିରୂପଣ; କଥନ; ପ୍ରଦର୍ଶନ; ଅବଧାରଣ; ଉଲ୍ଲେଖ; ବର୍ଣ୍ଣନ ।

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ନିର୍ଦ୍ଦେଷ୍ଟା, ବିଂ. (ନିର୍-ଦିଶ୍-ଅକ, ତୃ) ଯେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରେ; ଆଜ୍ଞାପକ; ଉଲ୍ଲେଖକ; ପ୍ରଦର୍ଶକ ।

ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ବିଂ. (ନିର୍-ଦୋଷ) ଦୋଷରହିତ, ଅପରାଧଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ଦ୍ଧନ, ବିଂ. (ନିର୍-ଧନ) ଧନହୀନ, ଦରିଦ୍ର । ବି. ପୁଂ. ବୃଦ୍ଧ ବୃଷଭ ।

ନିର୍ଦ୍ଧାର, ପୁଂ. / ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, ନ. } ବି. (ନିର୍-ଧୃ-ଅ, ଅନ) ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ମୀମାଂସା, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।

ନିର୍ଦ୍ଧାରକ, ବିଂ. (ନିର୍-ଧାରି-ଅକ) ଯେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରେ, ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ।

ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଧାରି-ତ) ନିଶ୍ଚିତ, ସ୍ଥିରୀକୃତ, ନିର୍ଣ୍ଣୀତ, ଅବଧାରିତ, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ମୀମାଂସିତ ।

ନିର୍ଦ୍ଧାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଧାରି-ଯ) ନିର୍ଣ୍ଣେୟ, ନିରୂପଣୀୟ ।

ନିର୍ଦ୍ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ବିଂ. (ନିର୍-ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ) ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରହିତ ।

ନିର୍ଦ୍ଧୂତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଧୂ-ତ) ବିବର୍ଜିତ, ପରିତ୍ୟକ୍ତ, ବହିଷ୍କୃତ; ଛିତ; ଦୂରୀକୃତ ।

ନିର୍ଦ୍ଧୌତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଧୌତ) ଧୌତ, ପରିଷ୍କୃତ, କ୍ଷାଳିତ, ମାର୍ଜ୍ଜିତ ।

ନିର୍ନିମିତ୍ତ, ବିଂ. (ନିର୍-ନିମିତ୍ତ) ଅକାରଣ, ନିମିତ୍ତ ରହିତ; ଆକସ୍ମିକ; ନିରର୍ଥକ, ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ ।

ନିର୍ବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ବନ୍ଧ୍-ଅ) ଅଭିନିବେଶ, ଆଗ୍ରହ; ବ୍ୟବସ୍ଥା, ନିୟମ; ଉତ୍କଟ ଯତ୍ନ ।

ନିର୍ବଳ, ବିଂ. (ନିର୍-ବଳ) ଶକ୍ତିହୀନ, କ୍ଷୀଣ ।

ନିର୍ବାଧ, ବିଂ. (ନିର୍-ବାଧା) ବାଧାରହିତ, ନିଷ୍ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ।

ନିର୍ବୁଦ୍ଧି, ନିର୍ବୋଧ, ବିଂ. (ନିର୍-ବୁଦ୍ଧି, ବୋଧ) ଅଜ୍ଞାନ, ମୂର୍ଖ, ଯାହାର ହିତାହିତ ବିଚାର ନାହିଁ ।

ନିର୍ଭୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଭୀ-ଅ) ଭୟରହିତ, ନିଃଶଙ୍କ । ବି. ପୁଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଶ୍ୱ ।

ନିର୍ଭର, ବିଂ. (ନିର୍-ଭୃ-ଅ) ଅଧିକ, ଅତିରିକ୍ତ, ବହୁଳ, ପୂର୍ଣ୍ଣ । ନ. ସାରଭାଗ; ଅତିରେକ । ପୁଂ. ଭାର, ଆଶ୍ରୟ ।

ନିର୍ଭର୍ତ୍ସନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ଭର୍ତ୍ସ-ଅନ) ତିରସ୍କାର, ନିନ୍ଦା ।

ନିର୍ଭାଗ୍ୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ଭାଗ୍ୟ) ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ, ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ।

ନିର୍ଭିନ୍ନ, ବିଂ. (ନିର୍-ଭିନ୍ନ) ବିଦଳିତ, ଖଣ୍ଡିତ; ଅଭିନ୍ନ; ବିକସିତ ।

ନିର୍ଭୀକ, ବିଂ. (ନିର-ଭୀ-କ) ଭୟରହିତ, ନିଃଶଙ୍କ ।

ନିର୍ଭେଦ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ଭେଦ) ବିଦାରଣ, ବିଭାଜନ ।

ନିର୍ମ୍ମଦ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ମଦ) ମଦକ୍ଷରଣରହିତ ହସ୍ତୀ ।

ନିର୍ମ୍ମନ୍ଥ, ପୁଂ. } ବି. (ନିର୍-ମନ୍ଥ୍-ଅ, ଅନ) ମନ୍ଥନ;
ନିର୍ମ୍ମନ୍ଥନ, ନ. } ମର୍ଦ୍ଦନ; ସଂଘର୍ଷଣ ।

ନିର୍ମ୍ମମ, ବିଂ. (ନିର୍-ମମ) ମମତାଶୂନ୍ୟ, ବାସନା-ରହିତ ।

ନିର୍ମ୍ମଳ, ବିଂ. (ନିର୍-ମଲ୍-ଅ) ଶୁଦ୍ଧ; ପରିଷ୍କାର, ସ୍ୱଚ୍ଛ । ବି. ନ. ନିର୍ମ୍ମାଲ୍ୟ ।

ନିର୍ମ୍ମୀଣୀ, ବିଂ. (ଗ୍ରାମ୍ୟ ଶବ୍ଦ) ନିରାଶ୍ରୟ, ଯଥା,

"ନିର୍ମ୍ମୀଣୀ ଲୋକର ଧର୍ମ୍ମହିଁ ସାହା,
ଅପକ୍ଷ ଲୋକ ପକ୍ଷ ଉତ୍ସାହା ।"

ନିର୍ମ୍ମାଣ, ନ. } ବି. (ନିର୍-ମା-ଅନ, ତି) ଗଠନ,
ନିର୍ମ୍ମିତି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ରଚନ, ଗ୍ରନ୍ଥନ, ପ୍ରସ୍ତୁତକରଣ ।

ନିର୍ମ୍ମାତା, ବିଂ. (ନିର୍-ମା-ତୃ) ନିର୍ମ୍ମାଣକର୍ତ୍ତା, ଯେ ନିର୍ମ୍ମାଣ କରେ ।

ନିର୍ମ୍ମାଲ୍ୟ ବି. ନ. (ନିର୍ମ୍ମଲ-ଯ, କର୍ମ୍ମ, ନିର୍-ମାଲ୍ୟ) ନିର୍ମ୍ମଳତା; ଦେବତା ନିକଟରେ ନିବେଦିତ ପୁଷ୍ପାଦି ।

ନିର୍ମ୍ମିତ, ବିଂ. (ନିର୍-ମା-ତ) ରଚିତ, ଗଠିତ, ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ନିର୍ମ୍ମୁକ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ମୁଚ୍-ତ) କାତଛଡ଼ା ସାପ । ବିଂ. ବନ୍ଧନମୁକ୍ତ ।

ନିର୍ମ୍ମୂଳ, ବିଂ. (ନିର୍-ମୂଳ) ଯାହାର ମୂଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି ।

ନିର୍ଯ୍ୟନ୍ତ୍ରଣ, ବିଂ. (ନିର୍-ଯନ୍ତ୍ର-ଅନ) ଯନ୍ତ୍ରଣାରହିତ; ଅନିବାରିତ ।

ନିର୍ଯ୍ୟାଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ଯା-ଅନ) ମୁକ୍ତି; ପଶୁର ଘୃଷ୍ଟାସ୍ତରଣ; ହସ୍ତୀ ଚକ୍ଷୁର କୋଣ; ପଶୁମାନଙ୍କ ପାଦବନ୍ଧନ ରଜ୍ଜୁ ।

ନିର୍ଯ୍ୟାତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଯା-ତ) ନିଃସୃତ, ବହିର୍ଗତ, ନିର୍ଗତ ।

ନିର୍ଯ୍ୟାତକ, ବିଂ. (ନିର୍-ଯାତକ) ଯେ ଅନିଷ୍ଟ କରେ, ଯେ ବୈରି ପରିଶୋଧ କରେ ।

ନିର୍ଯ୍ୟାତନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ଯାତ-ଅନ) ଅନିଷ୍ଟକାରୀର ଅନିଷ୍ଟ କରିବା, ପ୍ରତିହିଂସା; ଦାନ, ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ ।

ନିର୍ଯ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ଯସ୍-ଅ) କ୍ଷରଣ; କ୍ୱାଥ । ଅଂ. ନିଗୂଢ଼; ନିଷ୍କର୍ଷ; ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।

ନିର୍ଲ୍ଲଜ୍ଜ, ବିଂ. (ନିର୍-ଲଜ୍ଜା-ଅ) ଲଜ୍ଜାହୀନ, ବେହିଆ ।

ନିର୍ଲ୍ଲିପ୍ତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଲିପ୍ତ) ଲେପଶୂନ୍ୟ; ସମ୍ବନ୍ଧଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ଲ୍ଲେପ, ବିଂ. (ନିର୍-ଲିପ-ଅ) ଲେପଶୂନ୍ୟ; ଆସଙ୍ଗ-ରହିତ; ପାପଶୂନ୍ୟ; ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର. ଯଥା,

"ସକଳ ସ୍ଥାନୁ ରସ ହରେ, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ନିର୍ଲ୍ଲେପ ବପୁରେ ।"

ବି ପୁଂ. ସାଧୁ ।

ନିର୍ଲ୍ଲୋଡିତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଲୁଡ୍=ମନ୍ଥନକରିବା-ତ) ଆଲୋଡିତ; ଦୃଷ୍ଟ; ବିବେଚିତ; ଆଲୋଚିତ ।

ନିର୍ଲ୍ଲୋମ, ବିଂ. (ନିର୍-ଲୋମ) ଲୋମଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ବ୍ବଚନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବଚନ) ବର୍ଣ୍ଣନ; ନିଶ୍ଚୟ କଥନ, ନିରୁକ୍ତି; ବ୍ୟାଖ୍ୟା; ମୀମାଂସା । ବିଂ. ବଚନଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ବ୍ବପଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବପ୍-ଅନ) ପିତୃଲୋକର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦାନ; ଅନ୍ନାଦି ପରିବେଶନ; ଦାନ ।

ନିର୍ବ୍ବର୍ଣ୍ଣନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବର୍ଣ୍ଣ-ଅନ) ଦର୍ଶନ, ଅବ-ଲୋକନ; ବିଶେଷରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ।

ନିର୍ବ୍ବର୍ତ୍ତକ, ବିଂ. (ନିର୍-ବୃତ୍-ଅକ) ସମ୍ପାଦକ, ଯେ କାର୍ଯ୍ୟାଦି ନିର୍ବ୍ବାହ କରେ ।

ନିର୍ବ୍ବର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବୃତ୍-ଅନ) ନିଷ୍ପାଦନ, ସମ୍ପାଦନ ।

ନିର୍ବ୍ବର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ନିର୍-ବୃତ୍-ତ) ସମ୍ପାଦିତ, ନିଷ୍ପାଦିତ ।

ନିର୍ବ୍ବର୍ଷପ୍ରଦେଶ, ବି. ପୁଂ. ବର୍ଷାଶୂନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ, ଯେଉଁ ଦେଶରେ ବୃଷ୍ଟି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ନିର୍ବ୍ବର୍ହଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବର୍ହ୍-ଅନ) ବିନାଶ, ମାରଣ ।

ନିର୍ବ୍ବହଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବହ୍-ଅନ) ନିଷ୍ଠା; ନିର୍ବ୍ବାହ ।

ନିର୍ବ୍ବାଚନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବାଚି-ଅନ) ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ-କରଣ; ବାଛି ବାହାର କରିବା; ମତନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ।

ନିର୍ବାଚ୍ୟ, ବି°. (ନିର୍-ବାଚ୍ୟ) ନିରୂପଣୀୟ; ଅନିନ୍ଦନୀୟ ।

ନିର୍ବାଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବା-ଅନ) ମୋକ୍ଷ; ନାଶ; ନିଭିଯିବା; ଶାନ୍ତି; ଅସ୍ତଗମନ, ଯଥା,

"ଅସ୍ତଗର ତେଜ କର ହେ ନିର୍ବାଣ ।"
କ. ବ ।

ବିରାମ, ହସ୍ତୀର ସ୍ନାନ ।

ନିର୍ବାତ, ବି°. (ନିର୍-ବା-ତ) ବାୟୁଶୂନ୍ୟ; ଅଚଞ୍ଚଳ, ସ୍ଥିର, ଯଥା,

"ନିର୍ବାତ ନିଷ୍କମ୍ପହ୍ରଦେ ତରଙ୍ଗ ଯେସନ ।"
କ. ବ ।

ନିର୍ବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ବାଦ) ଅପବାଦ, ନିନ୍ଦା; ଅବଜ୍ଞା; କଳହ ।

ନିର୍ବାପ, ନିବାପ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍, ନି-ବପ୍-ଅ) ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦାନ, ପିତୃଲୋକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦାନ; ନିର୍ବାଇ ଦେବା ।

ନିର୍ବାପକ, ବି°. (ନିର୍-ବାପି-ଅକ) ବିନାଶକ; ଯେ ନିର୍ବାଇ ଦିଏ ।

ନିର୍ବାପଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବାପି-ଅନ) ବଧ, ନାଶ; ଦାନ; ନିର୍ବାଇ ଦେବା; ଶୁଖୀକରଣ ।

ନିର୍ବାପିତ, ବି°. (ନିର୍-ବାପି-ତ) ନାଶିତ; ଦତ୍ତ; ନିର୍ବାଣପ୍ରାପିତ ।

ନିର୍ବାସକ, ବି°. (ନିର୍-ବାସି-ଅକ) ନିର୍ବାସନକାରୀ ।

ନିର୍ବାସନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବାସି-ଅନ) ଦେଶରୁ ତଡି ଦେବାର; ବଧ; ଦୂରୀକରଣ ।

ନିର୍ବାସିତ, ବି°. (ନିର୍-ବାସି-ତ) ଦ୍ୱୀପାନ୍ତରିତ, ବିବାସିତ, ବହିଷ୍କୃତ; ହତ ।

ନିର୍ବାହ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ବହ୍-ଅ) ସମ୍ପାଦନ; ନିଷ୍ପତ୍ତି; ସମାପ୍ତି ।

ନିର୍ବାହକ, ବି°. (ନିର୍-ବାହି-ଅକ) ନିର୍ବାହକାରକ, ସମ୍ପାଦକ, ନିଷ୍ପାଦକ ।

ନିର୍ବାହିତ, ବି°. (ନିର୍-ବାହି-ତ) ସମ୍ପାଦିତ, ନିଷ୍ପାଦିତ, ଯାହା ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଅଛି ।

ନିର୍ବିକଳ୍ପ, ବି°. (ନିର୍-ବିକଳ୍ପ) ବିକଳ୍ପରହିତ; ବିଶେଷ୍ୟ ବିଶେଷଣତା ସମ୍ବନ୍ଧଶୂନ୍ୟ । ବି. ନ. ଅଖଣ୍ଡଜ୍ଞାନ ।

ନିର୍ବିକାର, ବି°. (ନିର୍-ବିକାର) ଅବିକୃତ, ବିକାରଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ବିଘ୍ନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ବିଘ୍ନ) ବିଘ୍ନଶୂନ୍ୟ, ବାଧାରହିତ ।

ନିର୍ବିଦ୍, ନିର୍ବିଣ୍ଣ, ବି°. (ନିର୍-ବିଦ୍-°, ତ) ଖିନ୍ନ, ଦୁଃଖିତ; ଭୟ ବା ଶୋକରେ ନିତାନ୍ତ କାତର; ନିର୍ବେଦଯୁକ୍ତ ।

ନିର୍ବିବେକ, ବି°. (ନିର୍-ବିବେକ) ବିବେଚନାରହିତ, ଅବିବେକୀ, ହିତାହିତଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ବିଭେଦ, ବି°. (ନିର୍-ବିଭେଦ) ଅଭିନ୍ନ, ଭେଦରହିତ ।

ନିର୍ବିଶଙ୍କ, ବି°. (ନିର୍-ବି-ଶଙ୍କା) ନିଃଶଙ୍କ, ନିର୍ଭୟ ।

ନିର୍ବିଶେଷ, ବି°. (ନିର୍-ବିଶେଷ) ପ୍ରଭେଦରହିତ, ଅଭିନ୍ନ । କ୍ରି. ବି°. ବିଶେଷ ବ୍ୟତିରେକେ ।

ନିର୍ବିଷୟ, ବି°. (ନିର୍-ବିଷୟ) ଯାହା ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଗ୍ରାହ୍ୟ ନୁହେଁ; ଚକ୍ଷୁ କର୍ଣ୍ଣାଦି ବହିରିନ୍ଦ୍ରିୟ ଅଗୋଚର ।

ନିର୍ବିଷ୍ଟ, ବି°. (ନିର୍-ବିଶ୍-ତ) ପ୍ରାପ୍ତ; ଲବ୍ଧ; ଅନୁଭୂତ; ଉପଭୁକ୍ତ; ପୁଷ୍ଟ; ସ୍ଥିତ, ବିବାହିତ ।

ନିର୍ବୀର୍ଯ୍ୟ, ବି°. (ନିର୍-ବୀର୍ଯ୍ୟ) ବୀର୍ଯ୍ୟହୀନ, ବଳହୀନ, ନିସ୍ତେଜ ।

ନିର୍ବୀର, ବି°. (ନିର୍-ବୀର) ବୀରଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ବୁଦ୍ଧି, ବି°. (ନିର୍-ବୁଦ୍ଧି) ବୁଦ୍ଧିଶୂନ୍ୟ, ନିର୍ବୋଧ, ବୋକା ।

ନିର୍ବୃତ, ବି°. (ନିର୍-ବୃ-ତ) ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ।

ନିର୍ବୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିର୍-ବୃ-ତି) ମୃତ୍ୟୁ; ମୁକ୍ତି; ଶାନ୍ତି; ସିଦ୍ଧି, ସନ୍ତୋଷ; ସୁଖ ।

ନିର୍ବୃତ୍ତ, ବି°. (ନିର୍-ବୃତ୍-ତ) ନିଷ୍ପନ୍ନ, ସମ୍ପନ୍ନ; ସୁସିଦ୍ଧ; ଜାତ ।

ନିର୍ବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିର୍-ବୃତ୍-ତି) ନିଷ୍ପତ୍ତି । ବି°. ଜୀବିକାଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ବେଦ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ବିଦ୍-ଅ) ସ୍ୱାବମାନନା; ଅନୁତାପ; ବୈରାଗ୍ୟ; ଔଦାସୀନ୍ୟ । ବି°. ବେଦବହିର୍ଭୂତ ।

ନିର୍ବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ବିଶ୍-ଅ) ଭୋଗ; ବିବାହ; ମୂର୍ଚ୍ଛା; ବେତନ; ଲାଭ ।

ନିର୍ବ୍ୟଥନ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିର୍-ବ୍ୟଥନ) ଛିଦ୍ର, ଗର୍ତ୍ତ, ବିବର; ଦୁଃଖ; ଅତିଶୟ ପୀଡ଼ନ; ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଲେଶଦେବା । ବିଂ. ବ୍ୟଥାଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ବ୍ୟାଜ, ବିଂ. (ନିର୍-ବ୍ୟାଜ) ଅକପଟ, ବ୍ୟାଜରହିତ, ଛଳଶୂନ୍ୟ ।

ନିର୍ହାର, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ହୃ-ଅ) ବାହାର କରିବା; ଶବଦାହ; ଘର୍ମନିଃସରଣ; ସଞ୍ଚୟ; ଅଗ୍ନିଦାହ ।

ନିର୍ହାରୀ, ବିଂ. (ନିର୍ହାର-ଇନ୍) ଅତି ବିସ୍ତୃତ; ଧନୀ; ନିର୍ହାରକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ଅତି ଦୂରଗାମୀ ଗନ୍ଧ ।

ନିର୍ହ୍ରାଦ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ହ୍ରଦ୍-ଅ) ନିନାଦ, ଶବ୍ଦ ଧ୍ୱନି, ରବ ।

ନିଲୟ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଲୀ-ଅ) ଆଳୟ, ଗୃହ, ବାସସ୍ଥାନ; ଆଶ୍ରୟ ।

ନିଲାମ, ବି. (ଦେଶଜ) ବିକ୍ରୟର ରୀତିବିଶେଷ ।

ନିବର୍ତ୍ତ, ବିଂ. (ନି-ବୃତ୍-ଅ) ନିବୃତ୍ତ, କ୍ଷାନ୍ତ, ବିରତ ।

ନିବର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ନି-ବୃତ୍-ଅନ) ବିରାମ; ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ, ନିବୃତ୍ତି; ପୁନରାଗମନ; ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ ।

ନିବର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ନି-ବର୍ତ୍ତି-ତ) ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ; ନିବାରିତ ।

ନିବର୍ହଣ, ବି. ନ. (ନି-ବର୍ହ-ଅନ) ଉଚ୍ଛେଦ ସାଧନ; ବିନାଶ; ମାରଣ, ବଧ ।

ନିବର୍ହିତ, ବିଂ. (ନି-ବର୍ହ-ତ) ବିନାଶିତ, ନିହତ; ଅପହୃତ; ଅପସାରିତ ।

ନିବସତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନି-ବସ୍-ତି) ଗୃହ, ବାସସ୍ଥାନ ।

ନିବସଥ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ବସ୍-ଅଥ) ଲୋକାଳୟ, ଗ୍ରାମ, ଜନପଦ ।

ନିବସନ, ବି. ନ. (ନି-ବସ୍-ଅନ) ନିବାସ, ଗୃହ; ବସ୍ତ୍ର ।

ନିବହ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ବହ୍-ଅ) ନିକର, ସମୂହ; ସପ୍ତବାୟୁର ଅନ୍ତର୍ଗତ ବାୟୁବିଶେଷ, (ସମୂହ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ମଣିରୁହନିବହ ପୁଷ୍ପଭୂଷଣ,
ପିନ୍ଧିଲେ ଅଙ୍ଗୁ ମଣ୍ଡିଲେ ତକ୍ଷଣ ।"

କ. ବ ।

ନିବାତ, ବିଂ. (ନିବିଡ ଶବ୍ଦଜ) ଦୃଢ଼; ମଜବୁତ ।

ନିବାତ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ବାତ) ଦୃଢ଼ କବଚ, ଅସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଅଭେଦ୍ୟ ବର୍ମ୍ମ; ଆଶ୍ରୟ, ନିର୍ବାଧ । ବିଂ. ବାତଶୂନ୍ୟ ସ୍ଥାନ; ଦୃଢ଼ ।

ନିବାର, ବି. ପୁଂ. (ନି-ବୃ-ଅ) ନିବାରଣ, ପ୍ରତିବନ୍ଧକ, ପ୍ରତିରୋଧ ।

ନିବାରଣ, ବି. ନ. (ନି-ବାରି-ଅନ) ନିଷେଧ, ବାରଣ, ନିରାକରଣ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ ।

ନିବାରଣୀୟ, ନିବାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ନି-ବୃ-ଅନୀୟ, ଯ) ନିବାରଣ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ନିବାରିତ, ବିଂ. (ନି-ବାରି-ତ) ଯାହାକୁ ବାରଣ କରା ହୋଇଅଛି, ନିଷିଦ୍ଧ ।

ନିବାସ, ବି. ପୁଂ. (ନିବସ୍-ଅ) ଗୃହ, ବାସସ୍ଥାନ, ଆଧାର ।

ନିବାସୀ, ବିଂ. (ନି-ବସ୍-ଇନ୍) ଯେ ବାସ କରେ ବାସିନ୍ଦା, ବାସକାରୀ ।

ନିବିଡ, ବିଂ. (ନି-ବିଲ, ଲ ସ୍ଥାନରେ ଡ) ଗାଢ଼, ଘନ; ଦୃଢ଼; ନିରବକାଶ; ସ୍ଥୂଳ ।

ନିବିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ନି-ବିଶ୍-ତ) ନିବେଶଯୁକ୍ତ; ସଂଲଗ୍ନ; ଲବ୍ଧ; ମନଃସଂଯୋଗାନ୍ୱିତ, ଆବିଷ୍ଟ, ମନୋଯୋଗୀ ।

ନିବୃତ, ବି. ନ. (ନି-ବୃ-ତ) ଆଚ୍ଛାଦନ ବସ୍ତ୍ର, ଉତ୍ତରୀୟ ବସ୍ତ୍ର । ବିଂ. ଆଚ୍ଛାଦିତ, ପରିବେଷ୍ଟିତ ।

ନିବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ନି-ବୃତ୍-ତ) ବିରାମ, କ୍ଷାନ୍ତ, ବିଶ୍ରାମ; ଉପଶମ; ସମାପନ; ଅସ୍ୱୀକାର । ବି. ନ. ନିବୃତ୍ତି ।

ନିବେଦନ, ବି. ନ. (ନି-ବିଦ୍-ଅନ) ଜଣାଣ, ବିଜ୍ଞାପନ; ସମର୍ପଣ; ଆବେଦନ; ବର୍ଣ୍ଣନ ।

ନିବେଦିତ, ବିଂ. (ନି-ବେଦି-ତ) ଜ୍ଞାପିତ; ସମର୍ପିତ; ଦତ୍ତ; ସୂଚିତ ।

ନିବେଦ୍ୟ, ବିଂ. (ନି-ବିଦ୍-ଯ) ଜ୍ଞାପନୀୟ, ନିବେଦନାର୍ହ; ସମର୍ପଣୀୟ ।

ନିବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ବିଶ୍-ଅ) ଶିବିର; ସୈନ୍ୟବିନ୍ୟାସ; ବିବାହ; ନିବେଶନ; ପ୍ରବେଶ; ଯୁଦ୍ଧ; ସ୍ଥାନ; ଅର୍ପଣ; ଉପବେଶନ; ମନୋଯୋଗ ।

ନିବେଶିତ, ବିଂ. (ନି-ବିଶ୍-ଇ-ତ) ସ୍ଥାପିତ; ବିନ୍ୟସ୍ତ; ବିନିଷ୍ଟ; ପ୍ରବେଶିତ ।

ନିଶମନ, ବି. ନ. (ନି-ଶମ୍-ଅନ) ଦର୍ଶନ; ଶ୍ରବଣ ।

ନିଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନି-ଶୋ-ଅ-ଆ) ରାତ୍ରି, ରଜନୀ; ହରିଦ୍ରା; ମେଷ, ବୃଷ, ମିଥୁନ, କର୍କଟ, ଧନୁ, ମକର ଲଗ୍ନ ।

ନିଶାକର, ବି. ପୁଂ. (ନିଶା-କୃ-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ର; କୁକ୍କୁଟ ।

ନିଶାଚର, ବି. ପୁଂ. (ନିଶା-ଚର) ରାକ୍ଷସ; ଶୃଗାଳ; ପେଚକ; ସର୍ପ; ଚକ୍ରବାକ; ପିଶାଚ; ଭୂତ; ଚୌର; ପ୍ରହରୀ । ସ୍ତ୍ରୀ. ରାକ୍ଷସୀ; ପିଶାଚୀ; ଅଭିସାରିକା; ବେଶ୍ୟା; ସୁଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ନିଶାଜଳ, ବି. ନ. (ନିଶା-ଜଳ) ହିମ, ଶିଶିର, ନିହାର, ତୁଷାର ।

ନିଶାଣ, ବି. (ନିଦର୍ଶନ ଶବ୍ଦଜ) ଧ୍ୱଜା, ପତାକା; ଚିହ୍ନ ।

ନିଶାତ, ନିଶିତ, ବିଂ. (ନି-ଶୋ-ତ) ଶାଣିତ, ତୀକ୍ଷ୍ଣୀକୃତ ।

ନିଶାଦ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଶଦ୍-ଅ) ଚଣ୍ଡାଳ; ବ୍ୟାଧ । ବିଂ. ରାତ୍ରିଭୋଜୀ ।

ନିଶାନ୍ତ, ବି. ନ. (ନି-ଶମ୍-ତ, କିମ୍ବା ନିଶା-ଅମ୍-ତ) ଗୃହ, ଭବନ । ପୁଂ. (ନିଶା-ଅନ୍ତ) ରାତ୍ରିଶେଷ, ପ୍ରାତଃକାଳ । ବିଂ. ଶାନ୍ତ, ଅକ୍ଷୁବ୍ଧ ।

ନିଶାପତି, ନିଶାନାଥ, ନିଶାମଣି, ବି. ପୁଂ. (ନିଶା-ପତି, ନାଥ, ମଣି) ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର ।

ନିଶାମୃଗ, ବି. ପୁଂ. (ନିଶା-ମୃଗ) ଶୃଗାଳ ।

ନିଶାବେଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ନିଶା-ବେଦିନ୍) କୁକ୍କୁଟ ।

ନିଶାହ୍ୱସ, (ନିଶା-ହ୍ୱସ) କୁମୁଦ, ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ ।

ନିଶୀଥ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଶୀ-ଥ) ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ର, ଯଥା,

"ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକେ ଯହିଁ ନଶୀଥେ ଜଳଦେବୀ ସଂଗୀତ,
ଶୁଣନ୍ତ ଚକିତେ ନାବିକେ ଦୂରେ ବାହୁଁ ବୋଇତ ।"

ଚ. ଭ ।

ନିଶୀଥିନୀ, ନିଶୀଥ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିଶୀଥ-ଇନ୍, ଯ) ରାତ୍ରି, ରଜନୀ ।

ନିଶୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିଃଶ୍ରେଣୀ ଶବ୍ଦଜ) କାଠ ବା ବାଉଁଶନିର୍ମ୍ମିତ ସିଡ଼ି ।

ନିଶ୍ଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ଚି-ଅ) ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ଅସଂଶୟ; ବ୍ୟବସାୟ; ସଂକଳ୍ପ; ସିଦ୍ଧାନ୍ତ; ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ନିଶ୍ଚଳ, ବିଂ. (ନିର୍-ଚଲ-ଅ) ସ୍ଥିର, ଅଚଳ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଚଳା, ପୃଥିବୀ; ଶାଲପର୍ଣ୍ଣୀ ।

ନିଶ୍ଚାୟକ, ବିଂ. (ନିଶ୍ଚୟ-ଅକ) ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ, ନିଶ୍ଚୟକାରକ ।

ନିଶ୍ଚିତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଚି-ତ) ନିର୍ଣ୍ଣୀତ, ନିଃସନ୍ଦିଗ୍ଧ; ପରୀକ୍ଷିତ ।

ନିଶ୍ଚିନ୍ତ, ବିଂ. (ନିର୍-ଚିନ୍ତା) ଚିନ୍ତାରହିତ, ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟ; ନିରୁଦ୍ବେଗ, ସ୍ଥିର ।

ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ, ବିଂ. (ନିଃ-ଚେଷ୍ଟା) ଚେଷ୍ଟାରହିତ, ଗତଶକ୍ତିରହିତ; ଅଳସ ।

ନିଶ୍ୱସିତ, ବି. ନ. (ନି-ଶ୍ୱସ୍-ତ) ନାସାଗତ ବାୟୁ, ନିଶ୍ୱାସ । ବିଂ. ଯେ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଉଅଛି ।

ନିଶ୍ୱାସ, ପୁଂ. }
ନିଶ୍ୱାସନ, ନ. } ବିଂ. (ନି-ଶ୍ୱସ୍-ଅ-ଅନ) ପ୍ରାଣବାୟୁ, ବହିର୍ମୁଖଶ୍ୱାସ ।

ନିଷକ୍ତ, ବିଂ. (ନି-ସନ୍ଜ୍-ତ) ସଂଲଗ୍ନ; ସଂକ୍ରାନ୍ତ; ସଂଯୁକ୍ତ; ସଂବନ୍ଧ; ସମାଶ୍ଳିଷ୍ଟ ।

ନିଷଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ସଞ୍ଜ୍-ଅ) ବାଣର ପାତ୍ର, ତୂଣୀର, ସଂସର୍ଗ, ସମ୍ମିଳନ ।

ନିଷଙ୍ଗୀ, ବିଂ. (ନିଷଙ୍ଗ-ଇନ) ବାଣଧାରୀ, ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ, ଧାନୁଷ୍କ । ବି. ପୁଂ. ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରପୁତ୍ରବିଶେଷ ।

ନିଷଣ୍ଣ, ବିଂ. (ନି-ଷଦ୍-ତ) ଉପବିଷ୍ଟ; ଶୟିତ; ସ୍ଥିତ; ଅବଲମ୍ବନକାରୀ ।

ନିଷଧ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ସଦ୍-ଅ) ଭାରତବର୍ଷର ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଦେଶ; ନିଷଧଦେଶର ରାଜା; ନିଷାଦସ୍ୱର । ବିଂ. କଠିନ ।

ନିଷାଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ଚିହ୍ନ, ଶଙ୍ଖ ।

ନିଷାଦ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ସଦ୍-ଅ) ଚଣ୍ଡାଳ; ଧୀବର; ବ୍ୟାଧ; ଜାତିବିଶେଷ; ସପ୍ତସ୍ୱରାନ୍ତର୍ଗତ ସ୍ୱରବିଶେଷ।

ନିଷିକ୍ତ, ବିଂ. (ନି-ସିଚ୍-ତ) ଜଳାଭିଷିକ୍ତ; କ୍ଷରିତ ।

ନିଷିଦ୍ଧ, ବିଂ. (ନି-ସିଧ୍-ତ) ନିବାରିତ, ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ; ବାଧିତ; ତିରସ୍କୃତ ।

ନିଷେଧ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ସିଧ୍-ଅ) ନିବାରଣ, ମନା; ଭର୍ତ୍ସନା; ବାଧା ।

ନିଷେଧକ, ବିଂ. (ନି-ସିଧ୍-ଅକ) ନିବାରକ, ଯେ ନିବାରଣ କରେ ।

ନିଷେବଣ, ବି. ନ. (ନି-ସେବ୍-ଅନ) ସେବା, ଶୁଶ୍ରୂଷା, ପରିଚର୍ଯ୍ୟା; ଅନୁରାଗ; ଔଷଧାଦି ପାନ ।

ନିଷେବିତ, ବିଂ. (ନି-ସେବ୍-ତ) ଆରାଧିତ; ଉପାସିତ; ଆଚରିତ; ସେବିତ ।

ନିଷ୍କଣ୍ଟକ, ବିଂ. (ନିର୍-କଣ୍ଟକ) କଣ୍ଟକରହିତ; ନିରାପଦ; ଶତ୍ରୁହୀନ ।

ନିଷ୍କର୍ମା, ବିଂ. (ନିର୍-କର୍ମନ୍) ନିକମା, ଯାହାର କୌଣସି କର୍ମ ନାହିଁ; ନିରୁତ୍ସାହ; ଅଳସ ।

ନିଷ୍କରୁଣ, ବିଂ. (ନିର୍-କରୁଣା) ନିଷ୍ଠୁର, ଅକରୁଣ; କ୍ରୂର ।

ନିଷ୍କର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-କୃଷ୍-ଅ) ସତ୍ୟପ୍ରମାଣ; ନିଷ୍ପତ୍ତି; ନିଶ୍ଚୟ; ନିର୍ଯ୍ୟାସ ।

ନିଷ୍କର୍ଷଣ, ବି. ନ. (ନିର-କୃଷ୍-ଅନ) ସାରବାହାର କରିବା; ଅପନୟନ; ନିଶ୍ଚୟ ।

ନିଷ୍କାମ, ବିଂ. (ନିର୍-କାମ) କାମନାରହିତ, ନିସ୍ପୃହ ।

ନିଷ୍କାଶ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-କଶ୍-ଅ) ବାରନ୍ଦା; ବାତାୟନ ।

ନିଷ୍କାଶନ, ନିଷ୍କାସନ, } ବି. ନ. (ନିର-କଶ-ଅନ) ବହିଷ୍କରଣ; ଦୂରୀକରଣ; ନିଃସାରଣ; ନିର୍ବାସନ ।

ନିଷ୍କାଶିତ, ନିଷ୍କାସିତ, ବିଂ. (ନିର-କାଶି-ତ) ନିଃସାରିତ, ଦୂରୀକୃତ; ନିର୍ବାସିତ; ତାଡିତ ।

ନିଷ୍କୁଟ, ବି. ନ. (ନିର୍-କୁଟ) ଅନ୍ତଃପୁର; କବାଟ; ଗୃହର ସମୀପସ୍ଥ ଉପବନ; କ୍ଷେତ୍ର; ଅବରୋଧ ।

ନିଷ୍କୁଷିତ, ବିଂ. (ନିର୍-କୁଷ୍-ତ) ଆକୃଷ୍ଟ; ଦୂରୀକୃତ; ନିଃସାରିତ ।

ନିଷ୍କୁହ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-କୁହ) ବୃକ୍ଷର କୋଟର ।

ନିଷ୍କୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିର୍-କୃ-ତି) ନିସ୍ତାର, ଉଦ୍ଧାର, ମୁକ୍ତି; ପରିଶୋଧକରଣ ।

ନିଷ୍କୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ନିର୍-କୃଷ୍-ତ) ମର୍ଦ୍ଦିତ; ଯଥାର୍ଥ; ନିର୍ଣ୍ଣୀତ ।

ନିଷ୍କୋଷଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-କୁଷ୍-ଅନ) ବହିର୍ନିଃସାରଣ; ନିଷ୍କାଶନ ।

ନିଷ୍କ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-କ୍ରମ୍-ଅ) ବହିର୍ଗମ; ବୁଦ୍ଧିବୃତ୍ତି; ଶକ୍ତି; ଦୁଷ୍କୁଳ; ନୀଚତା; ଅବନତି ।

ନିଷ୍କ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-କ୍ରୀ-ଅ) ବେତନ, ମୂଲ୍ୟ; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ବିନିମୟ; ପ୍ରତ୍ୟୁପକାର ।

ନିଷ୍କ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ନିର୍-କ୍ରମ-ତ) ନିର୍ଗତ, ବହିର୍ଗତ ।

ନିଷ୍କ୍ରିୟ, ବିଂ. (ନିର୍-କ୍ରିୟା) କ୍ରିୟାଶୂନ୍ୟ; ଜଡ଼; ନିଷ୍କର୍ମା ।

ନିଷ୍ଠା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନି-ସ୍ଥା-ଅ) ନିର୍ବାହ, ନିଷ୍ପତ୍ତି; ବୃତ୍ତଜ୍ଞାନ; ବ୍ରତଭକ୍ତି; ବ୍ରତାଦିକ୍ଲେଶ; ପ୍ରାପ୍ୟ ।

ନିଷ୍ଠୁର, ବିଂ. (ନି-ସ୍ଥା-ଉର) କ୍ରୂର, ନିର୍ଦ୍ଦୟ, କଠିନ । ବି. ନ. କର୍କଶ ବା ଅଶ୍ଳୀଳବାକ୍ୟ; ପରୁଷ ବଚନ ।

ନିଷ୍ଣ, ବିଂ. (ନି-ସ୍ନା-ଅ) କୁଶଳ, ନିପୁଣ ।

ନିଷ୍ଣାତ, ବିଂ. (ନି-ସ୍ନା-ତ) ନିପୁଣ, ପ୍ରବୀଣ, ପଣ୍ଡିତ, ପାରଗ ।

ନିଷ୍ପତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିର୍-ପଦ-ତି) ସମାପ୍ତି; ସିଦ୍ଧି; ଅବଧାରଣ, ନିଶ୍ଚୟ; ମୀମାଂସା; ଉତ୍ପତ୍ତି ।

ନିଷ୍ପନ୍ନ, ବିଂ. (ନିର୍-ପଦ-ତ) ସିଦ୍ଧ, ସମାପ୍ତ, ସମ୍ପନ୍ନ ।

ନିଷ୍ପରିଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍-ପରିଗ୍ରହ) ଯୋଗୀ, ତପସ୍ୱୀ; ସନ୍ନ୍ୟାସୀ, ଯତି; ବାନପ୍ରସ୍ଥ; ପରିବ୍ରାଜକ ।

ନିଷ୍ପାଦନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ପାଦ-ଅନ) ନିଷ୍ପତ୍ତିକରଣ,

ସିଦ୍ଧାନ୍ତକରଣ, ସମାଧାକରଣ; ପ୍ରତିଜ୍ଞାପୂରଣ, ନିଷ୍ପତ୍ତି, ସମ୍ପାଦନ, ସମାପନ, ନିର୍ବାହ ।

ନିଷ୍ପାଦନୀୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ପଦ୍-ଅନୀୟ) ନିଷ୍ପାଦ୍ୟ, ସମାପ୍ୟ ।

ନିଷ୍ପାଦିତ, ବିଂ. (ନିର୍-ପାଦ୍-ତ) ସମ୍ପାଦିତ, ନିର୍ବାହିତ, ସମାପିତ; ସମ୍ପନ୍ନ କରିବା ।

ନିଷ୍ପାଦ୍ୟ, ବିଂ. (ନିର୍-ପାଦ-ଯ) ନିଷ୍ପାଦନୀୟ, ସାଧ୍ୟ, ସମାପ୍ୟ, ସାଧନୀୟ; ଉପପାଦ୍ୟ ।

ନିଷ୍ପାପୀ, ବିଂ. (ନିର୍-ପାପି-ଇନ୍) ନିର୍ଦୋଷୀ, ନିରପରାଧୀ; ପାପହୀନ ।

ନିଷ୍ପୀଡନ, ବି. ନ. (ନିର୍-ପୀଡନ) ନିପୀଡନ ।

ନିଷ୍ପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ନିର-ପୁତ୍ର) ନିଃସନ୍ତାନ, ଅନପତ୍ୟ ।

ନିଷ୍ପେଷ, ନିଷ୍ପେଷଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ପିଷ-ଅ, ଅନ) ଚୂର୍ଣ୍ଣନ, ମର୍ଦ୍ଦନ; ଘର୍ଷଣ; ପେଷଣ ।

ନିଷ୍ପ୍ରତିଭ, ବିଂ. (ନିର୍-ପ୍ରତିଭା) ପ୍ରତିଭାଶୂନ୍ୟ; ଦୀପ୍ତିହୀନ; ଅଜ୍ଞ, ମୂର୍ଖ; ଜଡ ।

ନିଷ୍ପ୍ରଭ, ବିଂ. (ନିର୍-ପ୍ରଭା-ଅ) ପ୍ରଭାଶୂନ୍ୟ, ନିସ୍ତେଜ, ଦୀପ୍ତିରହିତ, ଯଥା,

"ସମସ୍ତ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହେଲେ ଟି ମନୁଷ୍ୟ କରମ ଫଳେ ।"
କ. ବ ।

ଅସୁରଙ୍କ । ବି. ପୁଂ. ଦାନବବିଶେଷ ।

ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ, ବିଂ. (ନିର୍-ପ୍ର-ଯୁଜ୍-ଅନ) ପ୍ରୟୋଜନଶୂନ୍ୟ, ଅନାବଶ୍ୟକ, ନିରର୍ଥକ, ଅକାରଣ ।

ନିଷ୍ପୃହ, ବିଂ. (ନିର୍-ସ୍ପୃହ-ଅ) ସ୍ପୃହାରହିତ, ଅନିଚ୍ଛୁକ ।

ନିଷ୍ଫଳ, ବିଂ. (ନିର୍-ଫଳ) ବିଫଳ, ବୃଥା, ନିରର୍ଥକ, ବ୍ୟର୍ଥ ।

ନିଃ, ଅଂ. ନିଷେଧ; ନିଶ୍ଚୟ; ସାକଲ୍ୟ ।

ନିସମ୍ପାତ, ବି. ପୁଂ. (ନିଃ-ସମ୍ପାତ) ନିଶୀଥ, ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ର ।

ନିସର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ସୃଜ୍-ଅ) ପ୍ରକୃତି, ସ୍ୱାଭାବିକ; ଅବସ୍ଥା; ସୃଷ୍ଟି; ସ୍ୱଭାବ; ସର୍ଗ ।

ନିସାର, ବିଂ. (ନି-ସାର) ସାରହୀନ, ଅସାର ।

ନିସୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ନି-ସୃଜ୍-ତ) ନ୍ୟସ୍ତ; ଅର୍ପିତ; ମଧ୍ୟସ୍ଥ; ପ୍ରେରିତ; ରକ୍ଷିତ; ସମର୍ପିତ ।

ନିସ୍ତବ୍ଧ, ବିଂ. (ନି-ସ୍ତନ୍ଭ୍-ତ) ନୀରବ, ସ୍ପନ୍ଦରହିତ, ସ୍ଥିର ।

ନିସ୍ତରଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ତୃ-ଅନ) ଉଦ୍ଧାର; ପାରହେବା; ସିଦ୍ଧି; ମୁକ୍ତି; ଉପାୟ; ନିସ୍ତାର; ନିର୍ଗମ ।

ନିସ୍ତଳ, ବିଂ. (ନିର୍-ତଳ) ବର୍ତ୍ତୁଳ, ଗୋଲାକାର ।

ନିସ୍ତାର, ବି. ନ. (ନିର୍-ତୃ-ଅ) ମୁକ୍ତି; ଉପାୟ; ରକ୍ଷା, ତ୍ରାଣ ।

ନିସ୍ତାରକ, ବିଂ. (ନିର୍-ତୃ-ଅକ) ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା, ଉଦ୍ଧାରକର୍ତ୍ତା ।

ନିସ୍ତାରଣ, ବି. ନ. (ନିର୍-ତୃ-ଅନ) ଉଦ୍ଧାର, ମୁକ୍ତି, ନିର୍ଗମନ; ସିଦ୍ଧି; ରକ୍ଷଣ ।

ନିସ୍ତୁଲ, ବିଂ. (ନିର୍-ତୁଲା-ଅ) ଅସମ, ଅସଦୃଶ; ଅନୁପମ, ତୁଳନାରହିତ ।

ନିସ୍ତେଜ, ନିସ୍ତେଜଃ, ବିଂ. (ନିର-ତେଜ୍-ଅ, ଅସ) ତେଜୋରହିତ; ପ୍ରତାପଶୂନ୍ୟ, ଦୁର୍ବଳ ।

ନିସ୍ପନ୍ଦ, ବିଂ. (ନି-ସ୍ପନ୍ଦ୍-ଅ) ସ୍ପନ୍ଦରହିତ, ଅଚଳ, ସ୍ଥିର ।

ନିସ୍ପୃହ, ବିଂ. (ନିର୍-ସ୍ପୃହା) ଆକାଙ୍କ୍ଷାରହିତ, ସ୍ପୃହାବିବର୍ଜିତ ।

ନିସ୍ପୃହା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନିର-ସ୍ପୃହା) ଇଚ୍ଛାଅଭାବ, ଅନିଚ୍ଛା ।

ନିସ୍ୟନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ସ୍ୟନ୍ଦ-ଅ) କ୍ଷରଣ ।

ନିସ୍ରବ, ନିସ୍ରାବ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ସ୍ରୁ-ଅ) କ୍ଷରଣ; ନିର୍ଗମନ; ଅନ୍ନମଣ୍ଡ, ପେଜ ।

ନିସ୍ୱ, ବିଂ. (ନି-ସ୍ୱ) ନିର୍ଧନ, ଦୁଃଖୀ, ଅର୍ଥହୀନ ।

ନିସ୍ୱନ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ସ୍ୱନ୍-ଅ) ଧ୍ୱନି, ଶବ୍ଦ, ନିନାଦ ।

ନିହତ, ବିଂ. (ନି-ହନ୍-ତ) ବିନଷ୍ଟ, ହତ ।

ନିହନନ, ବି. ନ. (ନି-ହନ୍-ଅନ) ବଧ, ହତ୍ୟା ।

ନିହନ୍ତା, ବିଂ. (ନି-ହନ୍-ତୃ) ବିନାଶକାରୀ, ସଂହାରକ ।

ନିହାର, ବି. ପୁଂ. (ନି-ହୃ-ଅ) ଶିଶିର, କାକର, ହିମ ।

ନିହିତ, ବିଂ. (ନି-ଧା-ତ) ସ୍ଥାପିତ; ଗୁପ୍ତ; ସ୍ଥିତ, ନିକ୍ଷିପ୍ତ; ଅଭିହିତ; ଅର୍ପିତ ।

ନିହୀନ, ବିଂ. (ନି-ହୀନ) ନୀଚ, ଇତର ।

ନିହ୍ନବ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ହ୍ନୁ-ଅ) ଅପଲାପ; ଗୁପ୍ତ; ଅବିଶ୍ୱାସ; ଅସ୍ୱୀକାର ।

ନିହ୍ରାଦ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ହ୍ରାଦ୍-ଅ) ଧ୍ୱନି, ନିନାଦ, ଶବ୍ଦ ।

ନୀକାର, ବି. ପୁଂ. (ନି-କୃ-ଅ) ଧିକ୍କାର, ଘୃଣା, ଅବଜ୍ଞା ।

ନୀକାଶ, ନୀକାସ, ବିଂ. (ନି-କାଶ୍-ଅ) ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ ଉପମା; ନିଶ୍ଚୟ; (ଦେଶଜ) ସମ୍ପାଦନ, ଶେଷ ।

ନୀଚ, ବିଂ. (ନି-ଇ-ଚି-ଅ) ନିମ୍ନ, ମନ୍ଦ, ଅପକୃଷ୍ଟ, ନିକୃଷ୍ଟ, କ୍ଷୁଦ୍ର, ଇତର ।

ନୀଚତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନୀଚ-ତା) ଅଧମତା, ଅପକୃଷ୍ଟତା, ଜଘନ୍ୟତା ।

ନୀଚାଶୟ, ବିଂ. (ନୀଚ-ଆଶୟ) କ୍ଷୁଦ୍ରାଶୟ, ନୀଚମନବିଶିଷ୍ଟ ।

ନୀଚୁ, ବି. ଫଳବିଶେଷ ।

ନୀଡ଼, ବି. ପୁଂ. ନ. (ନି-ଇଡ଼-ଅ) କୁଲାୟ, ପକ୍ଷୀର ବସା ।

ନୀଡ଼ଜ, ନୀଡ଼ୋଦ୍ଭବ, ବି. ପୁଂ. (ନୀଡ଼-ଜ, ଉଦ୍ଭବ) ପକ୍ଷୀ ।

ନୀତ, ବିଂ. (ନୀ-ତ) ଗୃହୀତ ।

ନୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନୀ-ତି) ନ୍ୟାୟ ବ୍ୟବହାର; ଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଖ୍ୟାତି; ପ୍ରାପ୍ତି; ସୁଧାରା ।

ନୀତିଜ୍ଞ, ବିଂ. (ନୀତି-ଜ୍ଞା-ଅ) ନୀତିଶାସ୍ତ୍ରବିଶାରଦ ।

ନୀଖ, ବି. (ଦେଶଜ) କେଶକୀଟବିଶେଷ ।

ନୀପ, ବି. ପୁଂ. (ନୀ-ପ) କଦମ୍ବଗଛ ।

ନୀବାର, ବି. ପୁଂ. (ନୀ-ବାର) ତୃଣଧାନ୍ୟବିଶେଷ, ବାଲୁଙ୍ଗାଧାନ ।

ନୀବି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନୀବ-ଇ) ବଣିକମାନଙ୍କର ମୂଳଧନ; ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର କଟୀବନ୍ଧନ ବସ୍ତ୍ର ।

ନୀୟମାନ, ବିଂ. (ନୀ-ଶାନ-ଯ, ମ ଆଗମ) ଗୃହ୍ୟମାନ; ପ୍ରାପ୍ୟମାନ; ନେଉଥିବା ।

ନୀର, ବି. ନ. (ନୀ-ର) ଜଳ, ରସ, ସଲିଳ ।

ନୀରଜ, ବି. ନ. (ନୀର୍-ଜନ୍-ଅ) ଜଳଦ, ପଦ୍ମ; ମୁକ୍ତା । ବିଂ. ଜଳଜାତବସ୍ତୁ; ନିର୍ଧୂଳି । ସ୍ତ୍ରୀ. ଅରଜସ୍ୱଳା ।

ନୀରତ, ବିଂ. (ନିର୍-ରତ) କ୍ଷାନ୍ତ, ନିବୃତ୍ତ ।

ନୀରଦ, ବି. ପୁଂ. (ନୀର୍-ଦା-ଅ) ମେଘ, ଜଳଦ; ମୁଥା । ବିଂ. (ନି-ରଦ) ଦନ୍ତହୀନ ।

ନୀରଧି, ନୀରନିଧି, ବି. ପୁଂ. (ନୀର-ଧି, ନିଧି) ସମୁଦ୍ର, ପୟୋନିଧି, ଜଳନିଧି ।

ନୀରନ୍ଧ୍ର, ବିଂ. (ନିର୍-ରନ୍ଧ୍ର) ଘନ, ଛିଦ୍ରରହିତ, ନିବିଡ଼ ।

ନୀରବ, ବିଂ. (ନୀର୍-ରବ-) ଶବ୍ଦଶୂନ୍ୟ, ନିଃଶବ୍ଦ ।

ନୀରସ, ବିଂ. (ନିର୍-ରସ) ରସହୀନ, ଶୁଷ୍କ । ବି. ପୁଂ. ଡାଳିମ୍ବ ।

ନୀରୋଗୀ, ବିଂ. (ନିର୍-ରୋଗ-ଇନ୍) ରୋଗଶୂନ୍ୟ, ପୀଡ଼ାରହିତ, ସୁସ୍ଥ ।

ନୀଳ, ବି. ପୁଂ. (ନୀଲ୍-ଅ) ବର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ; ପର୍ବତବିଶେଷ; ବାନରବିଶେଷ; ନିଧିବିଶେଷ; ମଣିବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ମକ୍ଷିକା । ବିଂ. ନୀଳବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ନୀଳକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ନୀଳ-କଣ୍ଠ) ଶିବ; ମୟୂର ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ; ଭରଦ୍ୱାଜପକ୍ଷୀ, ତୀର୍ଥବିଶେଷ; ରାକ୍ଷସବିଶେଷ ।

ନୀଳକାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ନୀଳ-କାନ୍ତ) ନୀଳଶିଳା, ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳମଣି ।

ନୀଳକୁନ୍ତଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା-ସଖୀବିଶେଷ ।

ନୀଳକ୍ରାନ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୃଷ୍ଣାପରାଜିତା ।

ନୀଳତାଳ, ବି. ପୁଂ. ହିନ୍ତାଳବୃକ୍ଷ; ତମାଳଗଛ ।

ନୀଳଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ନୀଳ-ଧ୍ୱଜା) ତମାଳଗଛ; ନୀଳବର୍ଣ୍ଣପତାକା; ନୃପବିଶେଷ ।

ନୀଳପଟଳ, ବି. ନ. ନୀଳବସ୍ତ୍ର ।

ନୀଳପିଚ୍ଛ, ବି. ପୁଂ, (ନୀଳ-ପିଚ୍ଛ) ଶ୍ୟେନପକ୍ଷୀ ।

ନୀଳାଚଳ, ବି. ପୁଂ. ପୁରୁଷୋତ୍ତମକ୍ଷେତ୍ର, ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ର, ନୀଳଗିରିନାମକ ପାର୍ବତ୍ୟ ଭୂମିର ପ୍ରାନ୍ତପ୍ରଦେଶରେ ଜଗନ୍ନାଥକ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାର ନାମ ନୀଳାଚଳ ।

ନୀଳାମ୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ନୀଳ-ଅମ୍ବର) ବଳରାମ; ଶନୈଶ୍ଚର; ରାକ୍ଷସ । ନ. ନୀଳବସନ; ଆକାଶ ।

ନୀଳାମ୍ବୁ, ବି. ନ. (ନୀଳ—ଅମ୍ବୁ) ସମୁଦ୍ର ।

ନୀଳିମା, ବି. ପୁଂ. (ନୀଳ-ଇମନ୍) ନୀଳତ୍ୱ; ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ।

ନୀଳୋତ୍ପଳ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନୀଳ-ଉତ୍ପଳ) ନୀଳକଇଁ, ଇନ୍ଦୀବର ।

ନୀବି, ନୀବୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନି-ବ୍ୟେ-ଇ) ମୂଳଧନ; ପଣ; କଟିବସ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ଗଣ୍ଠି ଦେଇ ଚିର ନୀବୀରେ
ନୀବକ ବାନ୍ଧି ଗଞ୍ଜି ମଧ୍ୟଦେଶେ ।"

ନୀବୃତ୍, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନି-ବୃତ୍-୦) ଦେଶ, ଜନପଦ ।

ନୀଶାର, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଶୃ-ଅ) ହିମ ଓ ବାୟୁ ଇତ୍ୟାଦି ନିବାରକ ଆବରଣ ବସ୍ତ୍ର; ମଶାରି ଓ ପରଦା-ପ୍ରଭୃତି ।

ନୀହାର, ବି. ପୁଂ. (ନି-ହୃ-ଅ) ତୁଷାର, ହିମ-କରଫ ।

ନୀହାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେଉଁସବୁ ନକ୍ଷତ୍ର ଚକ୍ଷୁର ଗୋଚର ନୁହେ କିନ୍ତୁ ଦୂରବୀକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଦେଖିଲେ କୁଜ୍ଝଟିପରି ଦିଶେ ।

ନୁ, ଅଂ. ସମ୍ବୋଧନ; ପ୍ରଶ୍ନ; ଭେଦ; ତର୍କ; ବିତର୍କ; ସଂଶୟ; ଛଳ; ଅନାଦର; ଅବଜ୍ଞା; ସମ୍ମାନ; ଅପମାନ; ବିକଳ୍ପ; ଅନୁନୟ; ଅନୁତାପ; ହେତୁ ।

ନୁଆଁଇବା, କ୍ରି. (ନମ ଧାତୁଜ) ନତ କରିବା ।

ନୁଉଲୁଣା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ହତଶ୍ରୀ; ଅକର୍ମ୍ମଣ୍ୟ ।

ନୁଖୁରା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମାଖରା, ଅଚିକ୍କଣ ।

ନୂଆ, ବିଂ. (ନୂତନଶବ୍ଦଜ) ନୂତନ ।

ନୂତନ, ନୂତ୍ନ, ବିଂ. (ନୂ-ତନ, ନ) ନବୀନ, ଅଭିନବ, ନୂଆ ।

ନୂପୁର, ବି, ପୁଂ. (ନୂ-ପୂ-ଅ) ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପଦଭୂଷଣ, ନେପୁର ।

ନୃ, ବି. ପୁଂ. (ନୀ-ଋ) ମନୁଷ୍ୟ, ପୁରୁଷ ।

ନୃତ୍ୟ, ବି. ନ. (ନୃତ୍-ଯ) ତାଳ, ମାନ, ରସାଶ୍ରୟ, ବିଳାସଯୁକ୍ତ ହାବଭାବ ପ୍ରକାଶ ସହକାରେ ଅଙ୍ଗକ୍ରିୟାର ନାମ ନୃତ୍ୟ, ଅଭିନୟ, ନାଚ ।

ନୃପ, ନୃପତି, ବି. ପୁଂ. (ନୃ-ପା-ଅ, ନୃ-ପତି) ରାଜା, ନରପତି ।

ନୃଶଂସ, ବିଂ. (ନୃ ଶଂସ-ଅ) ନିର୍ଦ୍ଦୟ, କ୍ରୂର; ପର-ଦ୍ରୋହୀ ।

ନୃସିଂହ, ନୃହରି, ବି. ପୁଂ. (ନୃ-ସିଂହ, ହରି) ବିଷ୍ଣୁର ଅବତାରବିଶେଷ । ବିଂ. ମନୁଷ୍ୟଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ନେଉଟିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶାକବିଶେଷ ।

ନେଉଟିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଫେରିବା ।

ନେଉଳ, ବି. (ନକୁଳ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଜନ୍ତୁ-ବିଶେଷ; ସର୍ପଶତ୍ରୁ ।

ନେଡ଼ି, ବି. (ଦେଶଜ) କରତଳ ।

ନେତ, ବି. (ନେତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ପତାକା ।

ନେତା, ବି. ପୁଂ. (ନୀ-ତୃ) ପ୍ରେରକ; ପ୍ରାପକ; ନିର୍ବାହକ; ଚାଳକ; ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ।

ନେଞ୍ଜରା, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଳିଆ ।

ନେତୃତ୍ୱ ବି. ନ. (ନେତୃ-ତ୍ୱ) ନାୟକତା, ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା ।

ନେତ୍ର, ବି. ନ. (ନୀ-ତ୍ର) ଚକ୍ଷୁଃ; ନୟନ; ବୃକ୍ଷମୂଳ; ପଥ; ଚନ୍ଦ୍ର; ରଥ; ବସ୍ତ୍ର । ବିଂ. ନାୟକ; ଚାଳକ; ପ୍ରେରକ; ପ୍ରାପକ; ରକ୍ଷକ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ନଦୀ; ନାଡ଼ୀ ।

ନେତ୍ରାମ୍ବୁ, ବି. ନ. (ନେତ୍ର-ଅମ୍ବୁ) ଅଶ୍ରୁ, ନେତ୍ରଜଳ, ନୟନବାରି ।

ନେପଥ୍ୟ, ବି. ନ. (ନି-୦-ପଥ୍ୟ) ସଜ୍ଜା; ସଜ୍ଜାଗୃହ; ବେଶ; ଅଳଙ୍କାର ।

ନେପାଳ, ବି. ପ୍ରଦେଶବିଶେଷ ।

ନେପୁର, ବି. (ନୂପୁର ଶବ୍ଦଜ) ପାଦାଭରଣବିଶେଷ ।

ନେଫଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ । ବିଂ. ଦରିଦ୍ର ହସା ।

ନେମି, ନେମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନୀ-ମି) ଚକ୍ରର ପ୍ରାନ୍ତ, ଚକ୍ରଧାରା ।

ନୈଲୀ, ବି. (ନୀଲଶବ୍ଦଜ) ନୀଲବର୍ଣ୍ଣ ।

ନୈବାର, କ୍ରି. ବି. (ନିଧାତୁଜ) ଧୋଇବାର; (ହିନ୍ଦୀ) ଫିତା ।

ନୈକଟ୍ୟ, ବି. ନ. (ନିକଟ-ଯ) ସାମୀପ୍ୟ, ନିକଟତ୍ୱ ।

ନୈକଷେୟ, ବି. ପୁଂ. (ନି-କଷା-ଏୟ) ନିକଷାପୁତ୍ର, ରାବଣ ପ୍ରଭୃତି ।

ନୈଦାଘ, ବିଂ. (ନିଦାଘ-ଅ) ନିଦାଘସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ନୈପୁଣ୍ୟ, ନୈପୁଣ, ବି. ନ. (ନିପୁଣ-ଯ, ଅ) ଦକ୍ଷତା, ନିପୁଣତା ।

ନୈମିତ୍ତିକ, ବିଂ. (ନିମିତ୍ତ-ଇକ) ପ୍ରୟୋଜନାର୍ଥିକ, ନିମିତ୍ତଭିନ୍ନ ।

ନୈୟାୟିକ, ବି. ପୁଂ. (ନ୍ୟାୟ-ଇକ) ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ, ତାର୍କିକ, ନ୍ୟାୟାଧ୍ୟାୟୀ ।

ନୈରପେକ୍ଷ୍ୟ, ବି. ନ. (ନିରପେକ୍ଷ-ଯ) ନିରପେକ୍ଷତା ।

ନୈରାଶ୍ୟ, ବି. ନ. (ନିରାଶ-ଯ) ଆଶାଶୂନ୍ୟତା, ହତାଶ ହେବା ।

ନୈର୍ଋତ, ବି. ପୁଂ. (ନିର୍ଋତି-ଅ) ଦକ୍ଷିଣପଶ୍ଚିମ କୋଣ; ରାକ୍ଷସ ।

ନୈର୍ମଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ନିର୍ମଲ-ଯ) ନିର୍ମଲତା, ସ୍ୱଚ୍ଛତା; ବିଷୟବୈରାଗ୍ୟ ।

ନୈବେଦ୍ୟ, ବି. ନ. (ନିବେଦ-ଯ) ଦେବୋଦ୍ଦେଶରେ ନିବେଦନୀୟ ପଦାର୍ଥ ।

ନୈଶ, ବିଂ. (ନିଶା-ଯ) ରାତ୍ରିକାଲୀନ, ରାତ୍ରିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ନୈଷଧ, ବି. ପୁଂ. (ନିଷଧ-ଅ) ନଲରଜା, ନିଷଧଦେଶର ରଜା । ନ. ଶ୍ରୀହର୍ଷ କବିରଚିତ କାବ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ । ବିଂ. ନିଷଧସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ନୈଷ୍ଠୁର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ନିଷ୍ଠୁର-ଯ) ନିଷ୍ଠୁରତା ।

ନୈସର୍ଗିକ, ବିଂ. (ନିସର୍ଗ-ଇକ) ସ୍ୱାଭାବିକ, ପ୍ରାକୃତିକ, ନିସର୍ଗଜାତ ।

ନୋ, ଅଂ. (ନୁଦ୍-ଓ) ନା, ନାହିଁ, ନିଷେଧ ।

ନୋଲି, ବି. (ଦେଶଜ) କର୍ଣ୍ଣାଭରଣ ବିଶେଷ ।

ନୌ, ନୌକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନୁଦ୍-ଔ, କ) ତରଣୀ, ଜଲଯାନ ।

ନୌତାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ନୌ-ତାର୍ଯ୍ୟ) ନାବ୍ୟ, ନୌକାଗମ୍ୟ ।

ନୌବିଦ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନାବିକବିଦ୍ୟା ।

ନ୍ୟଗ୍ରୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ନ୍ୟକ୍-ରୋଧ) ବଟବୃକ୍ଷ ।

ନ୍ୟସ୍ତ, ବିଂ. (ନି-ଅସ୍-ତ) ନିକ୍ଷିପ୍ତ; ତ୍ୟକ୍ତ; ଅର୍ପିତ; ସ୍ଥାପିତ; ପ୍ରେରିତ; ରଚିତ; ପାତିତ; ବିସ୍ତାରିତ ।

ନ୍ୟସ୍ତଶସ୍ତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ନ ସ୍ତ-ଶସ୍ତ୍ର) ପିତୃଲୋକ । ବିଂ. ଯେ ଅସ୍ତ୍ର ପରିତ୍ୟାଗ କରିଅଛି ।

ନ୍ୟାୟ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଇ-ଅ) ନୀତି; ଯୁକ୍ତି; ତର୍କଶାସ୍ତ୍ର ।

ନ୍ୟାୟୀ, ବିଂ. (ନ୍ୟାୟ-ଇନ୍) ନ୍ୟାୟବାନ, ନ୍ୟାୟପର ।

ନ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ନି-ଅସ୍-ଅ) ଅର୍ପଣ; ନିକ୍ଷେପ; ବିନ୍ୟାସ; ତ୍ୟାଗ ।

ନ୍ୟୁବ୍ଜ, ବିଂ. (ନି-ଉବ୍-ଅ) କୁବ୍ଜ; ବକ୍ର; ଅଧୋମୁଖ ।

ନ୍ୟୂନ, ବିଂ. (ନି-ଊନ୍-ଅ) ଅଲ୍ପ, କ୍ଷୁଦ୍ର, ଊଣା ।

ନ୍ୟୂନତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନ୍ୟୂନ-ତା) ଅଲ୍ପତା, କ୍ଷୁଦ୍ରତା ।

ନ୍ୟୂନାତିରେକ, ବିଂ. (ନ୍ୟୂନ-ଅତିରେକ) କମ୍ ବେଶି, ଅଲ୍ପାଧିକ ।

ନ୍ୟୂନାଧିକ, ବିଂ. (ନ୍ୟୂନ-ଅଧିକ) ନ୍ୟୂନାତିରେକ; ତାରତମ୍ୟ; ଅଲ୍ପ ବହୁତ ।

—:o:—

ପ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଏକବିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ । ବି. ପୁଂ. (ପା=ପାଳନ କରିବା, ପାନ କରିବା-ଅ) ରଜା; ରାଜପୁତ୍ର; ଅଣ୍ଡ; ବାୟୁ; ପାନ; ପତ୍ର । ବିଂ. ଯେ ପାଲନ କରେ, ଯେ ପାନ କରେ (ଏହା କୌଣସି ଶବ୍ଦର ଶେଷରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଏ) ଯଥା, ଦ୍ୱୀପ, ମଧୁପ, ନୃପ ।

ପଇଞ୍ଚି, ବି. (ଦେଶଜ) ହସ୍ତାଭରଣ ।

ପଇଠ, ପଇଠ, ବି. (ଦେଶଜ) ଭର୍ତ୍ତି; କଣ୍ଟ୍ରିବନ୍ଦୀ କରି ଦେବା ।

ପଇଠାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଅଭ୍ୟାସ କରିବା ।

ପଇଠି, ବି. (ଦେଶଜ) ଭର, ନିର୍ଭର ।

ପଇଡ, ବି. (ପର୍ତ୍ତୁଗେଜୀ ଶବ୍ଦଜ) କଷି ନଡିଆ ।

ପଇତା, ବି. (ପବିତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ଯଜ୍ଞୋପବୀତ ।

ପଇଢ, ବି. (ଦେଶଜ) ରକାତାଳି ।

ପଇଁତିଶ, ବିଂ. ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ, ୩୫ ।

ପଇସା, ବି. (ଦେଶଜ) ତାମ୍ରମୁଦ୍ରା ।

ପକ୍କା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ନିବାଡ ।

ପକାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପୋପାଡିବା ।

ପକ୍ୱ, ବିଂ. (ପଚ୍ ତ) ପରିଣତ; ପାଚିଲା; ପାକ; ନିଷ୍ପନ୍ନ; ବିନାଶୋନ୍ମୁଖ ।

ପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ପକ୍ଷ୍=ପରିଗ୍ରହ କରିବା-ଅ) ଶୁକ୍ଳ ବା କୃଷ୍ଣ ପ୍ରତିପଦ୍‌ଠାରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ବା ଅମାବାସ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; ପକ୍ଷୀର ଡେଣା; ପିଚ୍ଛ; ବାଣର ପୁଙ୍ଖ; ପାର୍ଶ୍ୱ; ସଖା ।

ପକ୍ଷକ, ବି. ପୁଂ. (ପକ୍ଷ-କ) ପକ୍ଷଦ୍ୱାର; ଖିଡକିଦ୍ୱାର; ପାର୍ଶ୍ୱ; ସହାୟ ।

ପକ୍ଷଚର, ବି. ପୁଂ. (ପକ୍ଷ=ଅର୍ଦ୍ଧମାସ-ଚର=ଯେ ଗମନ କରେ-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ର; ହସ୍ତୀ । ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱଚର; ଚକ୍ରବାକ; ସହଚର ।

ପକ୍ଷତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପକ୍ଷ-ତା) ପକ୍ଷଧର୍ମ ।

ପକ୍ଷତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପକ୍ଷ-ତି) ପ୍ରତିପଦ୍; ପକ୍ଷମୂଳ ।

ପକ୍ଷଦ୍ୱାର, ବି. ନ. (ପକ୍ଷ-ଦ୍ୱାର) ପାର୍ଶ୍ୱଦ୍ୱାର; ଖିଡ଼କି ଦ୍ୱାର ।

ପକ୍ଷପାତ, ବି. ପୁଂ. (ପକ୍ଷ-ପାତ) ଅନୁଗ୍ରହ; ଆସକ୍ତି; ଏକ ପକ୍ଷରେ ଅଧିକ ଅନୁଗ୍ରହ ।

ପକ୍ଷପାତିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପକ୍ଷପାତିନ୍-ତା) ଅନୁକୂଳବର୍ତ୍ତିତା, ସାହାଯ୍ୟକରଣ ।

ପକ୍ଷପାତୀ, ବିଂ. (ପକ୍ଷ-ପତ-ଇନ୍) ଅନୁଗ୍ରାହକ, ଏକ ପକ୍ଷରେ ଅଧିକ ଅନୁଗ୍ରହକାରୀ ।

ପକ୍ଷାଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ପକ୍ଷ-ଆଘାତ) ରୋଗବିଶେଷ ଏହି ରୋଗରେ ଦେହର ଅର୍ଦ୍ଧଭାଗ ବା ସମସ୍ତ ହସ୍ତ ପଦାଦି ଅବଶ ଓ ଅସାର ହୋଇଯାଏ ।

ପକ୍ଷାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ପକ୍ଷ-ଅନ୍ତ) ପୂର୍ଣ୍ଣିମା; ଅମାବାସ୍ୟା ।

ପକ୍ଷାନ୍ତର, ବି. ନ. (ପକ୍ଷ-ଅନ୍ତର) ଅନ୍ୟପକ୍ଷ ।

ପକ୍ଷିରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ପକ୍ଷିନ୍-ରାଜା) ଗରୁଡ ।

ପକ୍ଷୀ, ବି. ପୁଂ. (ପକ୍ଷ-ଇନ୍) ଖଗ, ବିହଙ୍ଗ; ବାଣ ।

ପକ୍ଷୀନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ପକ୍ଷୀ-ଇନ୍ଦ୍ର) ଗରୁଡ଼, ଖଗେଶ୍ୱର ।

ପକ୍ଷ୍ମ, ବି. ନ. (ପକ୍ଷ୍-ମନ୍) ନେତ୍ରଲୋମ, ପଲକ; ପୁଷ୍ପକେଶର; ସୂତାଦିର ଅଗ୍ରଭାଗ ।

ପଖାଳ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପାଣିମିଶା ଭାତ ।

ପଖାଳିବା, କ୍ରି. (କ୍ଷାଳନ ଶବ୍ଦଜ) ଧୋଇବା ।

ପଖିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ତାଳପତ୍ର ଆଚ୍ଛାଦନୀବିଶେଷ, ବୃଷ୍ଟିନିବାରକ ।

ପଗଡ଼ି, ବି. (ଯାବନିକ) ଠେକା, ଉଷ୍ଣୀଷ ।

ପଗାର, ବି. (ଯାବନିକ) ପନ୍ଥା, ହଡ; ସୀମା ।

ପଘା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୋରୁ, ବାଛୁର ବାନ୍ଧିବାର ଦଉଡି ।

ପଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପନ୍‌ଚ୍-ଅ) ପାପ; କର୍ଦ୍ଦମ ।

ପଙ୍କଜ, ବି. ପୁଂ. (ପଙ୍କ-ଜ) ସାରସପକ୍ଷୀ । ବି. ନ. ପଦ୍ମ । ବିଂ. କର୍ଦ୍ଦମଜାତ ।

ପଙ୍କଜିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଙ୍କଜ-ଇନ୍-ଈ) ପଦ୍ମିନୀ; ପଦ୍ମାକର, ପୁଷ୍କରିଣୀ ।

ପଙ୍କରୁହ, ପଙ୍କରୁହ, } ବି. ନ. (ପଙ୍କ-ରୁହ) ପଦ୍ମ ।
ପଙ୍କେରୁହ, } ପୁଂ. ସାରସପକ୍ଷୀ ।

ପଙ୍କିଳ, ବିଂ. (ପଙ୍କ-ଇଳ) କର୍ଦ୍ଦମଯୁକ୍ତ, ପଙ୍କଯୁକ୍ତ ।

ପଂକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପନ୍‌ଚ୍-ତି) ଶ୍ରେଣୀ; ଦଶାକ୍ଷର ପାଦ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ଦଳ; ଧାଡି ।

ପଙ୍ଗତ, (ପଂକ୍ତି ଶବ୍ଦଜ) ଏକ ସ୍ଥାନରେ ପଁକ୍ତିକ୍ରମେ ବସି ଆହାର କରିବା ।

ପଙ୍ଗୁ, ବିଂ. (ପଣ୍-ଅଙ୍ଗୁ) ହସ୍ତପଦହୀନ; ଲେଙ୍ଗଡା । ବି. ପୁଂ. ଶନିଗ୍ରହ ।

ପଚନ, ବି. ପୁଂ. (ପଚ୍-ଅନ) ଅଗ୍ନି; ପାକକାରୀ । ନ. ପାକ, ରନ୍ଧନ ।

ପଚା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଚ୍-ଆ) ପାକ; (ପାକ ଅର୍ଥରେ ପଚ୍ ଧାତୁଜ) ବିଂ. ବିକୃତ; ନଷ୍ଟ ।

ପଚାରିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଜିଜ୍ଞାସା କରିବା ।

ପଚିଶ, ବ. ପଞ୍ଚବିଂଶତ, ୨୫ ।

ପଛ, ବିଂ. (ପଶ୍ଚାତ୍ ଶବ୍ଦଜ) ପୃଷ୍ଠଦେଶ ।

ପଛାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବାଡ଼ କରିବା ।

ପଞ୍ଝା, ବି. (ପ୍ରା) ରୋମନ୍ଥ, ପାକୁଳି କରିବାର, ଚର୍ବିତଚର୍ବଣ ।

ପଞ୍ଚ, ବିଂ. (ପଚ୍‌-ଅ) ପଞ୍ଚସଂଖ୍ୟା, ୫ ।

ପଞ୍ଚକ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-କ) ପାଞ୍ଚ; ପଞ୍ଚସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; (ପ୍ରା) କାର୍ତ୍ତିକ ମାସର ଶେଷ ପାଞ୍ଚଦିନ ।

ପଞ୍ଚକଷାୟ, ବି. ପୁଂ. ଜମ୍ବୁ, ଶାଲ୍ମଳି, ବାଟ୍ୟାଳ, ବକୁଳ, ବଦର, ଏହି ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାର ମହାସ୍ବାଦୀୟ କଷାୟ ପଦାର୍ଥ ।

ପଞ୍ଚକୋଲ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚ-କୋଲ) ପାଚନବିଶେଷ ।

ପଞ୍ଚଗବ୍ୟ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚ-ଗବ୍ୟ) ଦଧି,ଦୁଗ୍ଧ, ଘୃତ, ଗୋମୟ ଏବଂ ଗୋମୂତ୍ର ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

ପଞ୍ଚଚାମର, ବି. ନ. ଷୋଡଶାକ୍ଷର ପାଦ ଛନ୍ଦୋ-ବିଶେଷ ।

ପଞ୍ଚଜନ, ବିଂ ପୁଂ. (ପଞ୍ଚ-ଜନ) ପୁରୁଷ, ମନୁଷ୍ୟ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ, ଏହି ଦୈତ୍ୟର ଅସ୍ଥିରୁ କୃଷ୍ଣର ପାଞ୍ଚଜନ୍ୟଶଙ୍ଖ ନିର୍ମିତ ହୋଇଅଛି ।

ପଞ୍ଚତତ୍ତ୍ୱ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-ତତ୍ତ୍ୱ) ପୃଥିବ୍ୟାଦି ପଞ୍ଚଭୂତ; କ୍ଷିତି, ତେଜଃ, ଜଳ, ବାୟୁ, ଆକାଶ; ମଦ୍ୟ, ମାଂସ, ମତ୍ସ୍ୟ, ମୁଦ୍ରା, ମୈଥୁନ ଏହି ପାଞ୍ଚ ମକା-ରାଦି ଶବ୍ଦ ।

ପଞ୍ଚତନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ନୀତିଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ପଞ୍ଚତପାଃ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-ତପସ୍) ଯେ ପଞ୍ଚାଗ୍ନି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି; ତପସ୍ୱୀବିଶେଷ ।

ପଞ୍ଚତା, ପଞ୍ଚତ୍ୱ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ ନ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-ତା, ତ୍ୱ) ମରଣ, ମୃତ୍ୟୁ; ପଞ୍ଚଭୂତ ।

ପଞ୍ଚଦଶ, ବିଂ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-ଦଶନ୍) ପନ୍ଦର ସଂଖ୍ୟାର ପୂରକ ।

ପଞ୍ଚଦଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଞ୍ଚ-ଦଶ-ଈ) ଅମାବସ୍ୟା; ପୂର୍ଣ୍ଣିମା; ବେଦାନ୍ତଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ପଞ୍ଚଧା, କ୍ରି. ବିଂ. ଅଂ. ପାଞ୍ଚପ୍ରକାର ।

ପଞ୍ଚନଖ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-ନଖ) ମନୁଷ୍ୟ; ବାନର; ହସ୍ତୀ; କୂର୍ମ୍ମ; ବ୍ୟାଘ୍ର । ବିଂ. ପଞ୍ଚନଖଯୁକ୍ତ ।

ପଞ୍ଚନଦ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-ନଦୀ-ଅ) ଶତଦ୍ରୁ, ବିପାଶା, ଇରାବତୀ, ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା, ବିତସ୍ତା ଏହି ପଞ୍ଚନଦୀଯୁକ୍ତ ଦେଶ, ପଞ୍ଜାବ ।

ପଞ୍ଚନିମ୍ବ, ବି, ନ. (ପଞ୍ଚ-ନିମ୍ବ) ନିମ୍ବବୃକ୍ଷର ପତ୍ର, ତ୍ୱକ୍, ପୁଷ୍ପ, ଫଳ ଓ ମୂଳ ।

ପଞ୍ଚପଲ୍ଲବ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍ ପଲ୍ଲବ) ଆମ୍ର, ଅଶ୍ୱତ୍ଥ, ବଟ, ପ୍ଲକ୍ଷ, ଯଜ୍ଞଡୁମ୍ବୁର ସଚରାଚର ବୈଦିକ କର୍ମରେ ଘଟ ଉପରେ ଏହି ପଞ୍ଚପଲ୍ଲବ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ; ତନ୍ତ୍ର ମତରେ ପନସ, ଆମ୍ର, ଅଶ୍ୱତ୍ଥ; ବଟ, ବକୁଳ, ଏହି ପଞ୍ଚପଲ୍ଲବ, ଅନ୍ୟ ମତରେ ଆମ୍ର, ଜାମ୍ବୁ, କପିତ୍ଥ, ବୀଜପୂରକ ଏବଂ ବିଲ୍ୱ ଏହି ପଞ୍ଚପଲ୍ଲବ ।

ପଞ୍ଚପାତ୍ର, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-ପାତ୍ର) ଦେବପକ୍ଷଦ୍ୱୟ ଏବଂ ପିତୃପକ୍ଷ ତ୍ରୟ ଏହି ପଞ୍ଚପାତ୍ର ଶ୍ରାଦ୍ଧ, ପାର୍ବ୍ବଣଶ୍ରାଦ୍ଧ ।

ପଞ୍ଚପିତ୍ତ, ବି. ନ. ବରାହ, ଛାଗ, ମହିଷ, ମତ୍ସ୍ୟ ଓ ମୟୂରପିତ୍ତ ।

ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ, ବି. ପୁଂ. ପ୍ରାଣ, ଅପାନ, ସମାନ, ଉଦାନ, ବ୍ୟାନ ଶରୀରସ୍ଥ ଏହି ପଞ୍ଚବାୟୁ ।

ପଞ୍ଚଭଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-ଭଦ୍ର) ଯେଉଁ ଅଶ୍ୱର ହୃଦୟରେ, ପୃଷ୍ଠରେ, ମୁଖରେ ଓ ପାର୍ଶ୍ୱଦ୍ୱୟରେ ଆବର୍ତ୍ତ ଅଛି । ନ. ପାଚନବିଶେଷ ।

ପଞ୍ଚଭୂତ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-ଭୂତ) କ୍ଷିତି, ଅପ୍, ତେଜଃ, ମରୁତ, ବ୍ୟୋମ ।

ପଞ୍ଚମ, ବିଂ. (ପଞ୍ଚନ୍‌-ମ ପୂରଣାର୍ଥେ) ସ୍ୱରବିଶେଷ, ଅତି ଉଚ୍ଚୈଃସ୍ୱର; ଏହି ସ୍ୱର ନାଭିରୁ ଉତ୍ଥିତ ହୋଇ ବକ୍ଷ, ହୃଦୟ, କଣ୍ଠ ଏବଂ ମସ୍ତକ ଏହି ପଞ୍ଚସ୍ଥାନ ବିଚରଣ କରେ ବୋଲି ଏହାକୁ "ପଞ୍ଚମ ସ୍ୱର" ବୋଲାଯାଏ; କୋକିଳର ଧ୍ୱନି ।

ନ. ମୈଥୁନ । ବିଂ. ପାଞ୍ଚର ପୂରଣ; ସୁନ୍ଦର, ରୁଚିର, ମନୋଜ୍ଞ ; ନିପୁଣ, ଦକ୍ଷ ।

ପଞ୍ଚମକାର, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍-ମକାର—ମ ଅକ୍ଷର, ଯେଉଁ ପାଞ୍ଚ ଶବ୍ଦର ପ୍ରଥମରେ ଥାଏ) ମତ୍ସ୍ୟ, ମାଂସ, ମଦ୍ୟ, ମୁଦ୍ରା, ମୈଥୁନ ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

ପଞ୍ଚମହାପାତକ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚ-ମହାପାତକ) ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା, ସୁରାପାନ, ସ୍ତେୟ, ଗୁରୁପତ୍ନୀ ସଂସର୍ଗ ଏବଂ ପାପିଗଣର ସହବାସ ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

ପଞ୍ଚମହାଯଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ମହତ୍-ଯଜ୍ଞ) ବେଦାଧ୍ୟୟନ, ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର, ପିତୃତର୍ପଣ, ଭୂତବଳି, ଅତିଥିପୂଜା ଏହି ପାଞ୍ଚପ୍ରକାର ଗୃହସ୍ଥର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ-କର୍ମ୍ମ ।

ପଞ୍ଚମାସ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚମ—ସ୍ୱରବିଶେଷ-ଆସ୍ୟ—ମୁଖ) ପଞ୍ଚମ ସ୍ୱରରେ ଯେ ଗାନ କରେ, ପଞ୍ଚମ-ସ୍ୱରଭାଷୀ, କୋକିଳ ।

ପଞ୍ଚମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଞ୍ଚମ-ଈ) ପାଣ୍ଡବପତ୍ନୀ, ଦ୍ରୌପଦୀ; ତିଥିବିଶେଷ, ଚନ୍ଦ୍ରର ପଞ୍ଚମ କଳାର କ୍ରିୟା-କାଳ ।

ପଞ୍ଚମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ମୁଖ) ଶିବ, ପଞ୍ଚାନନ ; ସିଂହ, କେଶରୀ ।

ପଞ୍ଚଯଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଯଜ୍ଞ) ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞ, ନୃଯଜ୍ଞ, ଦୈବଯଜ୍ଞ, ପିତୃଯଜ୍ଞ, ଭୂତଯଜ୍ଞ, ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

ପଞ୍ଚରତ୍ନ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍-ରତ୍ନ) କନକ, ହୀରକ, ମୁକ୍ତା, ନୀଳକାନ୍ତ, ପଦ୍ମରାଗ ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

ପଞ୍ଚରାତ୍ର, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍-ରାତ୍ର) ପଞ୍ଚଜ୍ଞାନ ସାଧନ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ; ପାଞ୍ଚରାତି ।

ପଞ୍ଚଲକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍ (ସୃଷ୍ଟି, ପ୍ରଳୟ, ବଂଶ ବର୍ଣ୍ଣନା, ମନୁର ରାଜତ୍ୱ, ଏବଂ ତାହାଙ୍କର ପୁତ୍ରାଦିର ଚରିତ୍ର)—ପାଞ୍ଚ-ଲକ୍ଷଣ—ଚିହ୍ନ) ପୁରାଣ-ଶାସ୍ତ୍ର ।

ପଞ୍ଚଲବଣ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଲବଣ) କାଚ, ସୈନ୍ଧବ, ସାମୁଦ୍ର, ବିଟ, ସୌବର୍ଚ୍ଚଳ ଏହି ପାଞ୍ଚପ୍ରକାର ଲବଣ ।

ପଞ୍ଚଲୌହ, ପଞ୍ଚଲୌହକ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚ—ପାଞ୍ଚ-ଲୌହ, ଲୌହକ) ସୁବର୍ଣ୍ଣ, ରଜତ, ତାମ୍ର, ରଙ୍ଗ, ସୀସକ ଏହି ପଞ୍ଚବିଧ ଧାତୁ ।

ପଞ୍ଚବଟୀ, ବି. ନ. ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟସ୍ଥ ବନବିଶେଷ ; ଅଶ୍ୱତ୍ଥ, ବିଲ୍ୱ, ବଟ, ଧାତ୍ରୀ, ଅଶୋକ ଏହି ପାଞ୍ଚପ୍ରକାର ବୃକ୍ଷ ଥିବାରୁ ଏହାର ନାମ ପଞ୍ଚ-ବଟୀ ।

ପଞ୍ଚବକ୍ତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍—ପାଞ୍ଚ-ବକ୍ତ୍ର—ମୁଖ) ପଞ୍ଚାନନ, ଶିବ; ରୁଦ୍ରାକ୍ଷବିଶେଷ । ବିଂ, କ୍ରି. ପଞ୍ଚ—ଆୟୃତ, ବିସ୍ତୃତ-ବକ୍ତ୍ର—ମୁଖ) ସିଂହ, କେଶରୀ ।

ପଞ୍ଚବାଣ, ପଞ୍ଚଶର, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ବାଣ, ଶର) କନ୍ଦର୍ପ, କାମ; କନ୍ଦର୍ପର ପାଞ୍ଚଟି ବାଣ, ଯଥା, ଅରବିନ୍ଦ, ଅଶୋକ, ଚୂତ, ନବମାଲିକା, ନୀଳୋତ୍ପଳ, ଅଥବା ସମ୍ମୋହନ, ଉନ୍ମାଦନ, ଶୋଷଣ, ତାପନ, ସ୍ତମ୍ଭନ ।

ପଞ୍ଚଶସ୍ୟ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଶସ୍ୟ) ଧାନ୍ୟ, ମୁଗ, ଯବ, ତିଳ, ଶ୍ୱେତସର୍ଷପ ।

ପଞ୍ଚଶାଖ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଶାଖା) କର, ହସ୍ତ । ବିଂ. ପାଞ୍ଚଶାଖାଯୁକ୍ତ ।

ପଞ୍ଚଶିଖ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚ=ବିସ୍ତୃତ-ଶିଖା—ଚୂଡ଼ା ବା କେଶର) ସିଂହ; ଧର୍ମର ଔରସରେ ହିଂସାର ଗର୍ଭସମ୍ଭୂତ ମୁନିବିଶେଷ ।

ପଞ୍ଚସୁଗନ୍ଧିକ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍-ସୁଗନ୍ଧି-କ) ଲବଙ୍ଗ, କର୍ପୂର, କଙ୍କୋଲ, ଗୁବାକ, ଜାତୀଫଳ, ଏହି ପାଞ୍ଚ ସୁଗନ୍ଧିଦ୍ରବ୍ୟ ।

ପଞ୍ଚମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦ୍ରୌପଦୀ; ତିଥିବିଶେଷ ।

ପଞ୍ଚାଏତ, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) କୌଣସି ବିଷୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବାପାଇଁ ଗ୍ରାମରେ କେତେକଜଣ ଭଦ୍ରଲୋକ ମିଶି ଯେଉଁ ସଭା କରନ୍ତି, ସେହି ସଭାର ନାମ "ପଞ୍ଚାଏତ" ।

ପଞ୍ଚାଗ୍ନି, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଅଗ୍ନି) ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଅଗ୍ନି ଉପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏହି ପାଞ୍ଚ ; ତପସ୍ୟାବିଶେଷ ।

ପଞ୍ଚାଙ୍ଗ, ବିଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଅଙ୍ଗ) ପଞ୍ଚ ଅବୟବବିଶିଷ୍ଟ ।

ବି. କଚ୍ଛପ; ଅଶ୍ୱବିଶେଷ; ମୂଳ, ତ୍ୱକ୍, ପତ୍ର, ପୁଷ୍ପ, ଫଳ ଏହି ପାଞ୍ଚ; ଜପ, ହୋମ, ତର୍ପଣ, ସ୍ନାନ, ବ୍ରାହ୍ମଣଭୋଜନ ଏହି ପଞ୍ଚାଙ୍ଗ ।

ପଞ୍ଚାଙ୍ଗୁଳ, ବି, ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍=ପାଞ୍ଚ-ଅଙ୍ଗୁଳି=ଯାହାର ପତ୍ର ପାଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗୁଳୀର ସଦୃଶ) ଏରଣ୍ଡ ବୃକ୍ଷ, ଗବ-ଗଚ୍ଛ । ବିଂ. ପାଞ୍ଚ ଅଙ୍ଗୁଳି ପରିମିତ ।

ପଞ୍ଚାନନ, ବି, ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଆନନ) ଶିବ; ସିଂହ ।

ପଞ୍ଚାମୃତ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ୍=ପାଞ୍ଚ-ଅମୃତ=ସୁଧା) ଦଧି, ଦୁଗ୍ଧ, ଘୃତ, ମଧୁ, କଦଳ ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

ପଞ୍ଚାମ୍ର, ବି, ନ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଆମ୍ର) ଅଶ୍ୱତ୍ଥ, ନିମ୍ବ, ଚମ୍ପକ, ବକୁଳ, ନାରକେଳ ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

ପଞ୍ଚାଳ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଅଳ) ଭାରତବର୍ଷର ଉତ୍ତର-ଭାଗସ୍ଥ ଦେଶବିଶେଷ ।

ପଞ୍ଚାଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଞ୍ଚାଳ-ଇକ, ଆ) ପୁତ୍ତଳୀ; ଗୀତବିଶେଷ; ପାଶାର ଗୁଟି ।

ପଞ୍ଚାଶତ୍, ବିଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଶତ୍) ୫୦ ସଂଖ୍ୟା ।

ପଞ୍ଚାସ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଅସ୍ୟ) ଶିବ, ମହାଦେବ; ସିଂହ, ମୃଗେନ୍ଦ୍ର, କେଶରୀ ।

ପଞ୍ଚେନ୍ଦ୍ରିୟ, ବି. ନ. (ପଞ୍ଚନ-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ଚକ୍ଷୁ, କର୍ଣ୍ଣ, ନାସିକା, ତ୍ୱକ୍, ଜିହ୍ୱା ଏହି ପାଞ୍ଚ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ।

ପଞ୍ଚେଷୁ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚନ୍-ଇଷୁ) କନ୍ଦର୍ପ, ପଞ୍ଚଶର; ମଦନ ।

ପଞ୍ଜର, ବି. ନ. (ପନଜ୍-ଅର) କଙ୍କାଳ, ଅସ୍ଥିମାତ୍ରା-ବଶିଷ୍ଟ ଶରୀର; ପକ୍ଷ୍ୟାଦି ବନ୍ଧଗୃହ, ପିଞ୍ଜରା ।

ପଞ୍ଜି, ପଞ୍ଜିକା, ପଞ୍ଜୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିଜିଜ୍-ଇ) ପାଞ୍ଜି; ତିଥିନକ୍ଷତ୍ରାଦି କାଳଜ୍ଞାପକ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

ପଞ୍ଜୁର, ବି. ନ. (ପିଞ୍ଜର ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ପକ୍ଷ୍ୟା-ଦିର ବନ୍ଧଗୃହ ।

ପଞ୍ଜ, ବି. ନ. (ଗ୍ରା) ଦଳ, ସମୂହ, ପଲ ।

ପଟ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପଟ୍-ଅ) ବସ୍ତ୍ର; ଚିତ୍ରପଟ, ଛବି । ନ. ସ୍ଥଳ; ଟେଷ୍ଟଳ, ପଟ୍ଟକା । ସ୍ତ୍ରୀ. ଯବନିକା ।

ପଟଣା, ବି. (ପଟ୍ଟନ ଶବ୍ଦଜ) ଗ୍ରାମପୁଞ୍ଜ ।

ପଟମଣ୍ଡପ, ବି. ପୁଂ. (ପଟ=ବସ୍ତ୍ର-ମଣ୍ଡପ=ଗୃହ) ତାମ୍ବୁ, ବସ୍ତ୍ରଗୃହ ।

ପଟଳ, ବିଂ. (ପଟ୍-ଅଲ) ସ୍ତୂପାକାର; ସମୂହ । ବି. ଚକ୍ଷୁରୋଗ ବିଶେଷ, ପରଳ ପଡ଼ିବା ।

ପଟବାସ, ବି. ପୁଂ. (ପଟ-ବାସ) ଶାଟୀ, ଶାଢ଼ୀ; ତାମ୍ବୁ, ବସ୍ତ୍ରଗୃହ ।

ପଟହ, ବି, ପୁଂ. ନ. (ପଟ-ହା-ଅ) ନାଗରା, ରଣ-ଢକ୍କା ।

ପଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ତକ୍ତା ।

ପଟାନ୍ତର, ବି. ନ. (ପଟ-ଅନ୍ତର) ତୁଳନା, ଉପମା ।

ପଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଟ୍-ଅ-ଇ) ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ପଲ୍ଲି; କିଆରିର ଖଣ୍ଡବିଶେଷ; ଖଜୁରିଆଦି ପତ୍ରରୁ ଗୁଣା ବିଛଣା ।

ପଟୀୟାନ୍, ବିଂ. (ପଟୁ-ଈୟସ୍) ଅତିପଟୁ, ସୁଚତୁର, ନିପୁଣ, ଅତିଶୟ ଦକ୍ଷ ।

ପଟୀର, ବି. ନ. (ପଟ୍-ଈର) କ୍ଷେତ୍ର ; ଉଚ୍ଚତା ; ଗୋରୋଚନ; ଚନ୍ଦନ; ମେଘ; ବଂଶ; ଉଦର; ମୂଳକ; ଖଦିର; ବାତରୋଗବିଶେଷ । ବିଂ. କନ୍ଦର୍ପ; ଚନ୍ଦନବୃକ୍ଷ; ମେଘ ।

ପଟୁ, ବିଂ. (ପାଟି-ଉ) ନିପୁଣ, ଦକ୍ଷ, ସମର୍ଥ; ପରି-ଶ୍ରମୀ; ଚତୁର; ତୀକ୍ଷ୍ଣ ।

ପଟୁଅଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ଜମି ମାପିବାର କର୍ମଶୃଙ୍ଖଳ ।

ପଟେ, (ଦେଶଜ) ଅଧକୋଡ଼ା ।

ପଟୋଳ, ବି. ପୁଂ. (ପଟ୍-ଓଲ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ଫଳ-ବିଶେଷ । ନ. ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ପଟ୍ଟବସ୍ତ୍ର ।

ପଟୋଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଟୋଳ-ଈ) କ୍ଷୁଦ୍ର ପଟୋଳ, ଫଳବିଶେଷ ।

ପଟ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ପଟ୍-ତ) ପେଷଣାର୍ଥ ପ୍ରସ୍ତର, ଶିଳ; ପଟା; ରାଜାସନ; ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ପଟ୍ଟଗୃହ, ବି. ନ. (ପଟ୍ଟ-ଗୃହ) ତାମ୍ବୁ, ବସ୍ତ୍ରନିର୍ମିତ-ଗୃହ ।

ପଟ୍ଟନ, ବି. ନ. (ପଟ୍-ତନ) ପଟଣା, ନଗର ।

ପଟ୍ଟଦେବୀ, ପଟ୍ଟମହିଷୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଟ୍ଟ-ଦେବୀ, ମହିଷୀ) ରାଜାର ପ୍ରଧାନ ମହିଷୀ, ପାଟରାଣୀ ।

ପଟ୍ଟା, ବି. ନ. (ଦେଶଜ) ଜମିଭୋଗ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଜମିଦାରଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଅନୁମତିପତ୍ର ।

ପଠନ, ବି. ନ. (ପଠ୍-ଅନ) ପାଠ, ଅଧ୍ୟୟନ ।

ପଠା, ବି. (ଦେଶଜ) ପୃଷ୍ଠଦେଶସ୍ଥ ବ୍ରଣରୋଗ-ବିଶେଷ; ନଦୀମଧ୍ୟସ୍ଥ ଗୋଚରସ୍ଥାନ ।

ପଠାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରେରଣ କରିବା ।

ପଠାଣ, ବି. (ଯାବନିକ) ଯବନ ।

ପଠନୀୟ, ବିଂ. (ପଠ୍-ଅନୀୟ) ପାଠ୍ୟ, ପଢିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପଠିତ, ବିଂ. (ପଠ୍-ତ) ଅଧୀତ, ଉଚ୍ଚାରିତ ।

ପଡା, ବି. ନ. (ଦେଶଜ) ପଲ୍ଲିଗ୍ରାମ; ଖଣ୍ଡ । କ୍ରି. ପଡିବା ।

ପଡି, ବି. ନ. (ଦେଶଜ) କୌଣସି ଲୋକର ଭରଣ ପୋଷଣାର୍ଥ ଯେଉଁ କିଞ୍ଚିତ୍ ସାହାଯ୍ୟ ହୁଏ ତାହାକୁ ପଡି କୁହନ୍ତି ।

ପଡିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ପଦା ।

ପଡିବା, କ୍ରି. (ପତନ ଶବ୍ଦଜ) ପତିତ ହେବା ।

ପଡିହାରି, ବି. (ପ୍ରତିହାରୀ ଶବ୍ଦଜ) ଦ୍ୱାରପାଳ; ଦେବପୂଜକବିଶେଷ ।

ପଡୋଶୀ, ବି. (ପ୍ରତିବାସୀ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରତିବାସୀ ।

ପଢା, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଠ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ।

ପଢୁଆ, ବି. ନ. (ଦେଶଜ) ଶ୍ରେଷ୍ଠନୌକା । ବିଂ. ଛାତ୍ର; ପାଠକ ।

ପଣ, ବି. ପୁଂ. (ପଣ୍-ଅ) ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ବାଜିମାରିବା; ବେତନ; ମୂଲ୍ୟ; ୨୦ ଗଣ୍ଡାପରିମାଣ, ଯଥା,

"ଗୃହିଁ ମୁଖ ଦରପଣେ, ବିସ୍ମରିଲି ହେଲେ ମୋପରି ପଣେ,
ଗୋଷ୍ଠ ନ ଦଣ୍ଡିବ ଦାସୀପଣେ ।"

ବି. ଚି ।

ପଣନ୍ତ, ବି. ନ. (ଦେଶଜ) ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳ, ଯଥା,

"ପଣନ୍ତ ଦେଇଛି ଶିରେ, ଧରିଛି ଦକ୍ଷିଣ କରେ ।"

ଲା. ବ ।

ପଣସ, ବି. ପୁଂ. (ପଣ୍-ଅସ) ପଣ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ, ବିକ୍ରୟ ସାମଗ୍ରୀ; (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ ।

ପଣକଥା, ଦେଶୀୟ ରୀତି ଅନୁସାରେ ଗଣନା ।

ପଣା, ବି. (ପ୍ରପାନକ ଶବ୍ଦଜ) ନବାତମିଶ୍ରିତ ଜଳ, ଯଥା,

"ଭଣା ସୁଧାସର ପଣାରୁ ମଧୁର,
ଲାଗୁଥିଲା ଶ୍ୟାମପ୍ରୀତି ।"

ପଣାଙ୍ଗନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଣ-ଅଙ୍ଗନା) ବେଶ୍ୟା, କୁଲଟା ।

ପଣାୟିତ, ପଣିତ, ବିଂ. (ପଣ-ତ) ସ୍ତୁତ; ପ୍ରଶଂସିତ; କ୍ରୀତ; ବ୍ୟବହୃତ; ବର୍ଣ୍ଣିତ; ବିକ୍ରୀତ ।

ପଣାସଂକ୍ରାନ୍ତି, ମହାବିଷୁବ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ।

ପଣିତବ୍ୟ, ବିଂ. (ପଣ-ତବ୍ୟ) ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ; ସ୍ତୋତବ୍ୟ; ବିକ୍ରେୟ, ବିକିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ।

ପଣ୍ଡ, ବି, ପୁଂ. ନ. (ପଣ୍ଡ=ଗମନ କରିବା-ଅ) ନପୁଂସକ । ବିଂ. ନିଷ୍ଫଳ; ନିରର୍ଥକ ।

ପଣ୍ଡଶ୍ରମ, ବି. (ପଣ୍ଡ-ଶ୍ରମ) ଅନର୍ଥକ ଆୟାସ; ବିଫଳ ଯତ୍ନ, ନିରର୍ଥକଶ୍ରମ ।

ପଣ୍ଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଣ୍ଡ-ଆ) ତୀକ୍ଷ୍ଣବୁଦ୍ଧି; ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ, ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ; (ଦେଶଜ) ଅଣ୍ଡିରା ମଇଁଷି; ବ୍ରାହ୍ମଣର ପଦବୀବିଶେଷ ।

ପଣ୍ଡିତ ବି. ପୁଂ. (ପଣ୍ଡା-ଇତ) ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ, ବିଦ୍ୱାନ୍, ନିପୁଣ, ଦକ୍ଷ; ମେଧାବୀ ।

ପଣ୍ଡିତମ୍ମନ୍ୟ, } ବିଂ. { ପଣ୍ଡିତ-ମନ୍-ଯ } ପଣ୍ଡିତାଭିମାନୀ,
ପଣ୍ଡିତମାନୀ, } { ପଣ୍ଡିତ-ମନ୍-ଇନ୍ }

ଯେ ପଣ୍ଡିତ ନ ହୋଇ ଆପଣାକୁ ପଣ୍ଡିତ ଜ୍ଞାନ କରେ ।

ପଣ୍ୟ, ବିଂ, (ପଣ-ଯ) ବିକ୍ରେୟ ବସ୍ତୁ; ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ।

ପଣ୍ୟବୀଥିକା, ପଣ୍ୟବୀଥୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଣ୍ୟ-ବୀଥିକା, ବୀଥି) ବିପଣି, ହାଟ, ବଜାର ।

ପଣ୍ୟସ୍ତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଣ୍ୟ-ସ୍ତ୍ରୀ) ପଣ୍ୟାଙ୍ଗନା, ବେଶ୍ୟା, ସାଧାରଣଉପଭୋଗ୍ୟା କାମିନୀ ।

ପଣ୍ୟାଙ୍ଗନା, ପଣାଙ୍ଗନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଣ୍ୟ, ପଣ-ଅଙ୍ଗନା) ବେଶ୍ୟା ।

ପଣ୍ୟାଜୀବ, ବ. ପୁଂ. ବଣିକ ।

ପତଗ, ପତଙ୍ଗ, ପତଙ୍ଗମ, } ବ. ପୁଂ. (ପତ୍-ଗମ୍-ଅ) ବିହଙ୍ଗ, ପକ୍ଷୀ; ଝିଣ୍ଟିକା, ଶଲଭ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି; ଶର; ଚନ୍ଦନବିଶେଷ; ପାରଦ ।

ପତଙ୍ଗିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପତଙ୍ଗ-କ-ଆ) ଏକପ୍ରକାର ମଧୁମକ୍ଷିକା, ମହୁମାଛିବିଶେଷ ।

ପତଞ୍ଜଳି, ବ. ପୁଂ. (ପତତ୍-ଅଞ୍ଜଳି) ମୁନିବିଶେଷ; ପାତଞ୍ଜଳିନାମକ ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ରକର୍ତ୍ତା ଓ ପାଣିନି ବ୍ୟାକରଣ ଭାଷ୍ୟକର୍ତ୍ତା; କଥିତ ଅଛି ଯେ ଏ ସର୍ପରୂପରେ ପାଣିନି ମୁନିର ହସ୍ତରେ ସ୍ୱର୍ଗରୁ ପଡିଥିଲେ ।

ପତତ୍ର, ବ. ନ. (ପତ୍-ତ୍ରୈ-ଅ) ପକ୍ଷୀର ଡେଣା ।

ପତତ୍ରି, ପତତ୍ରୀ, ବ. ପୁଂ. (ପତତ୍ର-ଇ, ଇନ୍) ବିହଙ୍ଗ, ଖଗ, ପକ୍ଷୀ ।

ପତନ, ବ. (ପତ୍-ଅନ) ଚଳନ, ସ୍ଖଳନ; ଭ୍ରଂଶ; ପାପ ।

ପତନୀ, ବ. (ଦେଶଜ) ସରୁ, ଯଥା; ପତନୀ ଶାଢୀ ।

ପତରଶଉରୁଣୀ, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. ପାର୍ବତୀୟ ସ୍ତ୍ରୀଜାତିବିଶେଷ ।

ପତାକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତ୍-ଅକ-ଆ) ଧ୍ୱଜା, ଧ୍ୱଜପଟ; ନାଟକର ଅଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ପତାକୀ, ବ. (ପତାକ-ଇନ୍) ପତାକାଧାରୀ; ପଦାତି ।

ପତି, ବ. ପୁଂ. (ପା-ଅତି) ଭର୍ତ୍ତା, ସ୍ୱାମୀ; କାମୁକ; ପ୍ରଭୁ ।

ପତିଘାତିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତି-ହନ୍-ଇନ୍-ଈ) ସ୍ୱାମୀହତ୍ୟାକାରିଣୀ, ପତିବିନାଶିନୀ ।

ପତିଘ୍ନି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପତିନାଶକ ହସ୍ତରେଖାବିଶେଷ; ସ୍ୱାମୀହତ୍ୟାକାରିଣୀ ।

ପତିତ, ବ. (ପତ-ତ) ଚଳିତ; ଗଳିତ; ଅଧୋଗତ; କ୍ଷରିତ; ଧର୍ମଚ୍ୟୁତ; ପାପୀ ।

ପତିତପାବନ ବ. ପୁଂ. ପତିତର ପରିତ୍ରାଣକାରୀ ।

ପତିଦେବତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତି-ଦେବତା) ସତୀ, ସାଧ୍ୱୀ ପତିବ୍ରତା ।

ପତିପ୍ରାଣା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତି-ପ୍ରାଣ) ପତିବ୍ରତା, ସତୀ, ଯଥା,

"ପତିପ୍ରାଣା ଜାନକୀ ହେଲେ ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ।"

କ. ବ ।

ପତିମ୍ବରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତି-ବୃ-ଆ) ସ୍ୱୟମ୍ବରା, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅନେକ ପୁରୁଷ ମଧ୍ୟରୁ ପତି ମନୋନୀତ କରେ; କୃଷ୍ଣଜୀରକ, କଳାଜୀରା ।

ପତିବ୍ରତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତି-ବ୍ରତ) ଯାହାର ପତି ବ୍ରତର ତୁଲ୍ୟ, ଅର୍ଥାତ୍ ସଦାସେବ୍ୟ, ସତୀ, ସାଧ୍ୱୀ, ପତିପରାୟଣା ।

ପତିହୀନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତି-ହୀନ) ପତିରହିତା, ସ୍ୱାମୀହୀନା, ବିଧବା ।

ପତ୍ତନ, ବ. ନ. (ପତ୍-ତନ) ଉପକ୍ରମ, ଆରମ୍ଭ; ନଗର, ସହର; ପାଟଣା; ଯେଉଁଠାରେ ଗମନର ବିସ୍ତାର ଅଛି ।

ପତ୍ତି, ବ. ପୁଂ. (ପଦ୍-ତି) ପଦାତିକ ସୈନ୍ୟ; ବୀର; ସ୍ତ୍ରୀ· ଗତି; ସେନାବିଶେଷ, ଏକ ହସ୍ତୀ, ଏକରଥ, ତିନି ଅଶ୍ୱ, ଏବଂ ପଞ୍ଚ ପଦାତିକ ।

ପତ୍ନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତି-ଈ—ଜାୟାର୍ଥେ, ନ. ଆଗମ) ପରିଣୀତା ସ୍ତ୍ରୀ, ଭାର୍ଯ୍ୟା, ଜାୟା ।

ପତ୍ର, ବ. ନ. (ପତ୍-ତ୍ର) ଦଳ, ପତର; ବାଣର ପଖା; ପୁସ୍ତକାଦିର ପୃଷ୍ଠା; ପକ୍ଷୀର ଡେଣା; ବାହନ; ଚିଠୀ; ଭୂଷା ।

ପତ୍ରଦାରକ, ବ· ପୁଂ. କରତ ।

ପତ୍ରରଥ, ବ. ପୁଂ. (ପତ୍ର-ରଥ) ପକ୍ଷୀ ।

ପତ୍ରଲତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତ୍ର-ଲତା) ତିଳକ, ପତ୍ରାବଳୀ ରଚନା; ପାନର ଗଛ ।

ପତ୍ରଲେଖା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ନ. (ପତ୍ର-ଲେଖା) କପୋଳାଦିରେ ପତ୍ରାବଳୀ ବିରଚନା, ତିଳକ ।

ପତ୍ରବଲ୍ଲୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତ୍ର-ବଲ୍ଲୀ) ତିଳକ, ପତ୍ରାବଳୀ ରଚନା; ପାନର ଗଛ ।

ପତ୍ରବିଶେଷକ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ନ. (ପତ୍ର-ବିଶେଷକ) କପୋଳାଦିରେ ପତ୍ରାବଳୀ ବିରଚନ, ତିଳକ ।

ପତ୍ରିକା, ପତ୍ରୀ, ବିଂ ସ୍ତ୍ରୀ. (ପତ୍ର-ଇକ, ଆ; ପତ୍ର-ଇନ୍) ଲିପି, ଚିଠୀ, ଭିଷା ।

ପତ୍ରୀ, ବି. ପୁଂ. (ପତ୍ର-ଇନ୍) ପକ୍ଷୀ; ବାଣ । ବିଂ. ପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ।

ପଥ, ବି. ପୁଂ. ପଥ୍=ଗମନ କରିବା-ଅ) ରାସ୍ତା, ବାଟ; ଉପାୟ ।

ପଥର, ବି. (ପ୍ରସ୍ତର ଶବ୍ଦଜ) ପାଷାଣ, ଯଥା,

"କାଥର ହୁଦ ଏଥର ପଥର ହେଲା ରେ ।"

ପଥି, ବି. ରୋଗିର ବିହିତ ଆହାର ।

ପଥିକ, ବି. ପୁଂ. (ପଥିନ୍-କ) ଭ୍ରମଣକାରୀ; ପାନ୍ଥ; ବିଦେଶୀ; ବାଟୋଇ ।

ପଥିନ୍, ପଥି, ବି. ପୁଂ. (ପଥ୍-ଇନ୍, ଇ) ସ୍ୱଭାବ; ପଥ; ଉପାୟ; ଶାସ୍ତ୍ର ।

ପଥୁରି, ବି. (ଦେଶଜ) ପଥର ବାସନ ।

ପଥ୍ୟ, ବିଂ. (ପଥ୍-ଯ) ହିତଜନକ । ବି. ପଥି, ରୋଗିର ଯୋଗ୍ୟ ଆହାର ।

ପଦ, ବି. ନ. (ପଦ୍-ଅ) ଚରଣ; ଚରଣଚିହ୍ନ; ପଦ୍ୟାଂଶ; ବିଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ; ବିଶେଷ୍ୟାଦି ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାର; ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ; ବ୍ୟବସାୟ ।

ପଦକ, ବି. ପୁଂ. (ପଦ-କ) କଣ୍ଠ ଭୂଷଣ, ଯଥା,

"କରେ କଟଣୀ ବାହୁଟୀ ହୃଦେ ପଦକ ।"

ଗୋଟିଏ କଥା ।

ପଦଗ, ବି. ପୁଂ. (ପଦ-ଗମ୍-ଅ) ପଦାତି ।

ପଦବି, ପଦବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଦ୍-ଅବି) ପଥ; ବ୍ୟବସାୟ; ଉପଗମ; ଉପାୟ; ସୋପାନ ।

ପଦା, ବି. (ଦେଶଜ) ପଡିଆ ।

ପଦାତି, ବିଂ. (ପଦ-ଅତ୍-ଇ) ପାଦଗାମୀ ସୈନ୍ୟ; ପିଆଦା ।

ପଦାର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ପଦ-ଅର୍ଥ) ଅଭିଧେୟ ପଦର ଅର୍ଥ; ବସ୍ତୁ, ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ପଦିକା, ବି. (ଦେଶଜ) ଭୂମିପରିମାପକ ଦଣ୍ଡ ।

ପଦ୍ଧତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଦ୍-ହନ୍-ତି) ପଥ; ଶ୍ରେଣୀ; ରୀତି; ଉପାୟ, ପଦବୀ ।

ପଦ୍ମ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପଦ୍-ମ) କମଳ; ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ; ସର୍ପବିଶେଷ; ନିଧିବିଶେଷ ।

ପଦ୍ମକ, ବି. ନ. (ପଦ୍ମ-କ) ହସ୍ତୀର ମସ୍ତକାଦିରେ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ବିନ୍ଦୁବିନ୍ଦୁ ଚିହ୍ନ ।

ପଦ୍ମନାଭ, ବି. ପୁଂ. (ପଦ୍ମ-ନାଭି-ଅ) ବିଷ୍ଣୁ । ନ. ପଦ୍ମପରି ନାଭିଯୁକ୍ତ ।

ପଦ୍ମବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. ଚିତ୍ରକାବ୍ୟବିଶେଷ ।

ପଦ୍ମବନ୍ଧୁ, ବି. ପୁଂ. (ପଦ୍ମ-ବନ୍ଧୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଭ୍ରମର ।

ପଦ୍ମଭୂ, ବି. ପୁଂ. (ପଦ୍ମ-ଭୂ) ବ୍ରହ୍ମା ।

ପଦ୍ମଯୋନି, ବି. ପୁଂ. (ପଦ୍ମ-ଯୋନି) ବ୍ରହ୍ମା, ପିତାମହ ।

ପଦ୍ମରାଗ, ବି. ପୁଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ମଣିବିଶେଷ ।

ପଦ୍ମଲାଞ୍ଛନ, ବି. ପୁଂ. ନୃପ; ବ୍ରହ୍ମା; ସୂର୍ଯ୍ୟ; କୁବେର ।

ପଦ୍ମଲାଞ୍ଛନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ସରସ୍ୱତୀ; ଦୁର୍ଗା ।

ପଦ୍ମବାସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସରସ୍ୱତୀ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ପଦ୍ମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଦ୍ମ-ଅ-ଆ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ମନସା ନଦୀବିଶେଷ ।

ପଦ୍ମାକର, ବି. ପୁଂ. (ପଦ୍ମ-ଆକର) ପଦ୍ମଯୁକ୍ତ ଜଳାଶୟ, ।

ପଦ୍ମାଳୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଦ୍ମ-ଆଳୟ-ଆ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ ।

ପଦ୍ମାବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଦ୍ମ-ବତୁ-ଈ) ମନସାଦେବୀ; ନଦୀବିଶେଷ ।

ପଦ୍ମାସନ, ବି. ନ. (ପଦ୍ମ-ଆସନ) ଯୋଗାସନ; ଉପବେଶନବିଶେଷ ।

ପଦ୍ମିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଦ୍ମ-ଇନ୍-ଈ) କମଳିନୀ; ଚତୁର୍ବିଧ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ପଦ୍ମିନୀକାନ୍ତ, ପଦ୍ମିନୀବଲ୍ଲଭ, ବି. ପୁଂ. (ପଦ୍ମିନୀ-କାନ୍ତ, ବଲ୍ଲଭ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ପଦ୍ମେଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ପଦ୍ମେ-ଶୟ) ବିଷ୍ଣୁ ।

ପଦ୍ମୋଦ୍ଭବ, ବି. ପୁଂ. (ପଦ୍ମ-ଉଦ୍ଭବ) ବ୍ରହ୍ମା ।

ପଦ୍ୟ, ବି. ନ. (ପଦ୍-ଯ) ଶ୍ଳୋକ, ଛନ୍ଦୋଯୁକ୍ତ ବାକ୍ୟ ।

ପଧାନ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରଧାନର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଗ୍ରାମର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପନସ, ବ. ପୁଂ. (ପଣ୍-ଅସ) ପଣସ ଗଛ । ନ. ପଣସ ଫଳ ।

ପନ, ପନ୍ନା, ବ. (ଦେଶଜ) ପିଇବାର ପଦାର୍ଥ-ବିଶେଷ ।

ପନ୍ଥା, ବ. ପୁଂ. (ପଥିନ୍ ଶବ୍ଦଜ) ପଥ; ଉପାୟ; ରୀତି ।

ପନ୍ଦାର, ବ. (ଦେଶଜ) ଓଳି ।

ପନ୍ନ, ବିଂ. (ପଦ୍-ତ) ଚ୍ୟୁତ, ଗଳିତ ।

ପନ୍ନଗ, ବ. ପୁଂ. (ପଦ୍-ଗମ୍-ଅ) ସର୍ପ ।

ପନ୍ନଗାରି, ପନ୍ନଗାଶନ, ବ. ପୁଂ. (ପନ୍ନଗ-ଅରି, ଅଶନ) ଗରୁଡ ।

ପମ୍ପା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ନଦୀବିଶେଷ; ସରୋବରବିଶେଷ ।

ପୟଃ, ପୟସ, ବ. ନ. (ପା-ଅସ୍, ଅସ) ଦୁଗ୍ଧ; ଜଳ ।

ପୟସ୍ୟ, ବିଂ. (ପୟସ୍-ଯ) ଦୁଗ୍ଧଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ପୟସ୍ୱିନୀ, ବ. (ପୟସ୍-ବିନ୍-ଈ) ଦୁଗ୍ଧବତୀ । ବ ସ୍ତ୍ରୀ. ନଦୀ ।

ପୟାର, ବ. (ଦେଶଜ) ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶାକ୍ଷର କବିତା-ବିଶେଷ ।

ପୟୋଜ, ବ. ନ. (ପୟସ୍-ଜନ୍-ଅ) ପଦ୍ମ ।

ପୟୋଦ, ବ. ପୁଂ. (ପୟସ୍-ଦା-ଅ) ମେଘ ।

ପୟୋଧର, ବ. ପୁଂ. (ପୟସ୍-ଧୃ-ଅ) ମେଘ; ସ୍ତନ । ନାରିକେଳ ।

ପୟୋଧି, ପୟୋନିଧି, ବ. ପୁଂ. (ପୟସ୍-ଧି, ନିଧି) ସମୁଦ୍ର, ସାଗର ।

ପୟୋମୁକ୍, ବ. ପୁଂ. (ପୟସ୍-ମୁଚ୍+୦) ଜଳଧର, ମେଘ ।

ପର, ବିଂ. (ପୃ-ଅ) ଆସକ୍ତ; ନିଷ୍ଠ; ଶତ୍ରୁ; ଭିନ୍ନଲୋକ; ପକ୍ଷିପକ୍ଷ; ପ୍ରଧାନ । ବ. ପୁଂ. ପରମାତ୍ମା । ନ. ମୁକ୍ତି; ମୋକ୍ଷ, ବ୍ରହ୍ମ । କ୍ରି. ବିଂ. ଅନନ୍ତର, ପଶ୍ଚାତ୍; କେବଳ ।

ପରଃଶତ, ବିଂ. (ପର-ଶତ) ଶତାଧିକ । ବ. ନ. ଶତାଧିକ ସଂଖ୍ୟା ।

ପରକନା, ବ. ନ. କଣ୍ଟା କାଟିବା ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟବହୃତ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ପରକାଳ, ବ. ପୁଂ. (ପର-କାଳ) ଉତ୍ତରକାଳ, ଶେଷକାଳ; ପରତ୍ର, ପରଲୋକ ।

ପରକୀୟ, ବିଂ. (ପର-କ-ଈୟ) ଅପରର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଅନ୍ୟର । ସ୍ତ୍ରୀ. ନାୟିକାବିଶେଷ ।

ପରଖ, ବ. (ପରୀକ୍ଷା ଶବ୍ଦଜ) ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା; ବିବେଚନା କରିବା ।

ପରଗଣା, ବ. (ଯାବନିକ) ପ୍ରଦେଶ, ଚାକଲା ।

ପରଗ୍ଲାନି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପରନିନ୍ଦା ।

ପରଚ୍ଛିଦ୍ର, ବ. ନ. ଅନ୍ୟର ଦୋଷ, ପରର ଦୋଷ ।

ପରତନ୍ତ୍ର, ବିଂ. ପରାଧୀନ, ପରବଶ ।

ପରତ୍ର, ଅଂ. (ପର-ତ୍ର) ପରକାଳରେ ।

ପରତ୍ୱ, ବ. ନ. (ପର-ତ୍ୱ) ଗୁଣବିଶେଷ ।

ପରଦା, (ଯାବନିକ) ଯବନିକା; ଆବରଣ ।

ପରଦାର, ବ. ପୁଂ. ପରସ୍ତ୍ରୀ, ପରଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ପରଦାରିକ, ବ. ପୁଂ. (ପରଦାର-ଇକ) ପରସ୍ତ୍ରୀରେ ଆସକ୍ତ, ପରସ୍ତ୍ରୀ ଗମନକାରୀ ।

ପରଦେଶ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ୱୀୟ ଅଧିକୃତ ଦେଶର ଭିନ୍ନ-ଦେଶ ।

ପରନ୍ତପ, ବିଂ. (ପରଂ-ତପ) ଯେ ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ତାପ ଦିଅନ୍ତି, ଶତ୍ରୁଦମନକାରୀ, ଯେ ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ କଷ୍ଟ ଦିଅନ୍ତି ।

ପରନ୍ତୁ, ଅଂ. (ପରମ୍-ତୁ) କିନ୍ତୁ; ଅଧିକନ୍ତୁ ।

ପରପଦ, ବ. ନ. (ପର-ପଦ) ଶ୍ରେଷ୍ଠପଦ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ-ସ୍ଥାନ; ମୁକ୍ତି, ମୋକ୍ଷ ।

ପରପିଣ୍ଡାଦ, ବିଂ. (ପର-ପିଣ୍ଡ-ଅଦ୍-ଅ) ପରାନ୍ନଜୀବୀ, ପରାନ୍ନଦ୍ୱାରା ଯେ ଜୀବନ ଧାରଣ କରେ ।

ପରପୁରୁଷ, ବ. ପୁଂ. (ପର-ପୁରୁଷ) ଶ୍ରେଷ୍ଠପୁରୁଷ, ବିଷ୍ଣୁ; ସ୍ୱଭର୍ତ୍ତୃପୁରୁଷ, ଅନ୍ୟପୁରୁଷ ।

ପରପୁଷ୍ଟ, ବ. ପୁଂ. (ପର-ପୁଷ୍ଟ) କୋକିଳ । ବିଂ. ପରପୋଷିତ ।

ପରପୂର୍ବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପର-ପୂର୍ବା) ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ପୂର୍ବରେ ଅନ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ ଥିଲା, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ପୂର୍ବପତି ତ୍ୟାଗାନନ୍ତର ଅନ୍ୟ ପତି ଗ୍ରହଣ କରେ ।

ପରବ, ବି. (ପର୍ବନ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଉତ୍ସବ, ଆନନ୍ଦଜନକ କ୍ରିୟା ।

ପରବଶ, ବିଂ. (ପର-ବଶ) ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ବଶୀଭୂତ, ପରାଧୀନ ।

ପରବ୍ରହ୍ମ, ବି. ନ. (ପର-ବ୍ରହ୍ମନ୍) ପରମେଶ୍ୱର, ପରମ ପୁରୁଷ ।

ପରଭାଗ, ବି. ପୁଂ. (ପର ଭାଗ) ଶ୍ରେଷ୍ଠାଂଶ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟଭାଗ୍ୟ; ସୁସମ୍ପଦ; ପରର ଭାଗ; ଶେଷଭାଗ ।

ପରଭୁକ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପର-ଭୁଜ୍-ତ ଆ) ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷ ସମ୍ଭୋଗବିଶିଷ୍ଟା, ପରପୁରୁଷରତା ।

ପରମ, ବିଂ. (ପର-ମା-ଅ) ଉତ୍କୃଷ୍ଟ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ପ୍ରଧାନ; ଶେଷ; ପ୍ରକୃତ; ଆଦ୍ୟ, ପ୍ରଥମ; ପ୍ରଣବ, ଯଥା,

"ଢଶର ପରମ ମଞ୍ଜୁଳ ଶିରେ ଭେଲିଙ୍ଗୀ ଜୂଡ଼ା ।"

ଚ. ଛ. ।

ପରମଗତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରମ-ଗତି) ମୁକ୍ତି, ମୋକ୍ଷ ବିଂ. ମୁକ୍ତିର ହେତୁ; ମୋକ୍ଷର ଉପାୟ ।

ପରମପଦ, ବି. ପୁଂ. ନ. ମୁକ୍ତି, ଅପବର୍ଗ ।

ପରମପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. ପରମେଶ୍ୱର, ଜଗତର ଆଦିକାରଣ ।

ପରମର୍ଷି, ବି. ପୁଂ. (ପରମ-ଋଷି) ଶ୍ରେଷ୍ଠଋଷି; ବେଦବ୍ୟାସାଦି ଋଷି ।

ପରମହଂସ, ବି. ପୁଂ. (ପରମ-ହଂସ) ମହାଯୋଗୀ, ସିଦ୍ଧପୁରୁଷବିଶେଷ ।

ପରମାଣୁ, ବି. ପୁଂ. (ପରମ-ଅଣୁ) ପଦାର୍ଥର କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ଅବିଭାଜ୍ୟ ଅଂଶ ।

ପରମାତ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ପରମ-ଆତ୍ମନ୍) ପରମେଶ୍ୱର, ପରବ୍ରହ୍ମ ।

ପରମାନନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ପରମ-ଆନନ୍ଦ) ପରମାତ୍ମା ।

ପରମାୟୁଃ, ବି. ନ. (ପରମ-ଆୟୁସ୍) ଜୀବିତକାଳ, ଆୟୁଃ ।

ପରମାର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ପରମ-ଅର୍ଥ) ତତ୍ତ୍ୱବିଷୟ; ଯଥାର୍ଥ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟବସ୍ତୁ; ଧର୍ମ; ଧନ ।

ପରମାର୍ଥବିଦ୍, ବିଂ. (ପରମାର୍ଥ-ବିଦ୍) ଯାଥାର୍ଥ୍ୟବେତ୍ତା, ଈଶ୍ୱରତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ ।

ପରମେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ପରମ-ଈଶ୍ୱର) ଶିବ; ବିଷ୍ଣୁ; ପରବ୍ରହ୍ମ, ଜଗଦୀଶ୍ୱର ।

ପରମେଷ୍ଠୀ, ବି. ପୁଂ. (ପରମେ-ସ୍ଥା-ଇନ୍) ପରମେଶ୍ୱର; ବ୍ରହ୍ମା; ଶିବ; ବିଷ୍ଣୁ ।

ପରମ୍ପର, ବିଂ. ଅନୁକ୍ରମ, ପରପର ।

ପରମ୍ପରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପର-ପର-ଆ) ଧାରା, ଶ୍ରେଣୀ; ଅନୁକ୍ରମ; ବଂଶ ।

ପରମ୍ପରୀଣ, ବିଂ. (ପରମ୍ପରା-ଈନ) କ୍ରମାଗତ, ଧାରାବାହିକ ।

ପରଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ନେତ୍ର ରୋଗବିଶେଷ ।

ପରଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ପର-ଲୋକ) ଲୋକାନ୍ତର; ମୃତ୍ୟୁ; ଅନ୍ୟଲୋକ ।

ପରବାଣି, ବି. ପୁଂ. (ପର-ବାଣି) ଧର୍ମାଧ୍ୟକ୍ଷ, ବିଚାରକ; ବତ୍ସର; ମୟୂର, ଷଡ଼ାନନର ବାହନ ।

ପରଶ, ବି. ନ. (ସ୍ପର୍ଶ ଶବ୍ଦଜ) ରତ୍ନବିଶେଷ, ପରଶ ପଥର ।

ପରଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ପର-ଶୃ-ଉ) କୁଠାର, କୁରାଢ଼ି ।

ପରଶୁଧର, ବି. ପୁଂ. (ପରଶୁ-ଧର) ଗଣେଶ; ପରଶୁରାମ । ବିଂ. ପରଶୁଧାରୀ ।

ପରଶୁରାମ, ବି. ପୁଂ. (ପରଶୁ-ରାମ) ଜମଦଗ୍ନିର ପୁତ୍ର, ଭାର୍ଗବ, ଏ ପିତାଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ପ୍ରତିପାଳନାର୍ଥ ମାତୃହତ୍ୟା କରିଥିଲେ, ପୃଥିବୀକୁ ଏକବିଂଶଥର ନିଃକ୍ଷତ୍ରିୟ କରିଥିଲେ ଏବଂ କାର୍ତ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟାର୍ଜୁନଙ୍କୁ ବଧ କରିଥିଲେ ।

ପରଶ୍ୱଃ, ଅଂ. ପରଦିନ ।

ପରସ୍ପର, ବିଂ. ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ, ଇତରେତର, ଏକକୁ ଆରେକ; ଉଭୟତଃ ।

ପରା, ଅଂ. (ପୃ-ଆ) ଉପସର୍ଗ; ଅହଙ୍କାର; ଗମନ; ପ୍ରାଧାନ୍ୟ; କ୍ଷତ; ଅତିକ୍ରମ; ବିକ୍ରମ; ଅଭିମୁଖ୍ୟ;

ବଧ; ଅଭିଶପ୍ତ; ତିରସ୍କାର; ବିମୋକ୍ଷ; ଅନାଦର; ଲଙ୍ଘ; ଗତ; ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ ।

ପରାକ୍, ବି. ପୁଂ. (ପରା-ଅକ୍) ଦ୍ୱାଦଶଦିବସ ଉପବାସ ବ୍ରତ; ଖଡ୍ଗ; ରୋଗବିଶେଷ; ଜନ୍ତୁବିଶେଷ ।

ପରାକାଷ୍ଠା, ବିଂ. ଏକଶେଷ; ଶେଷ ।

ପରାକୃତ, ବିଂ. (ପରା-କୃ-ତ) ପ୍ରାକୃତ ।

ପରାକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ପରା-କ୍ରମ୍-ଅ) ବଳ, ବୀର୍ଯ୍ୟ, ଶକ୍ତି ।

ପରାକ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ପରା-କ୍ରମ୍-ତ) ପ୍ରଭାବଶାଳୀ, ଶୌର୍ଯ୍ୟସମ୍ପନ୍ନ, ଶକ୍ତିସମ୍ପନ୍ନ, ପରାକ୍ରମଶାଳୀ ।

ପରାଗ, ବି. ପୁଂ. (ପରା-ଗ) ଧୂଳି; ପୁଷ୍ପରେଣୁ; ଗନ୍ଧଚୂର୍ଣ୍ଣ; ଗିରିବିଶେଷ; ଉପରାଗ ।

ପରାଗତ, ବିଂ. (ପରା-ଆ-ଗମ୍-ତ) ଯୁକ୍ତ; ବ୍ୟାପ୍ତ; ପ୍ରତ୍ୟାଗତ ।

ପରାଙ୍ମୁଖ, ବିଂ. (ପରାଚ୍-ମୁଖ) ବିମୁଖ; ନିବୃତ୍ତ; ପ୍ରତିକୂଳ; ମୁଖ ବୁଲାଇବା ।

ପରାଞ୍ଚ, ବିଂ. (ପରା-ଅନ୍ଚ୍-ଅ) ପରାଙ୍ମୁଖ, ବିମୁଖ ।

ପରାଚିତ, ବିଂ. (ପର-ଆଚିତ) ପରକର୍ତ୍ତୃକ ପରିପାଳିତ; ସମ୍ୟକ୍ ବ୍ୟାପ୍ତ ।

ପରାଚୀନ, ବିଂ. (ପରାଚ୍-ଈନ) ବିମୁଖ, ପରାଙ୍ମୁଖ; ପୁରାତନ, ପ୍ରାଚୀନ ।

ପରାଜୟ, ବି. ପୁଂ. (ପରା-ଜି-ଅ) ପରାଭବ, ହାରିବାର ।

ପରାଜିତ, ବିଂ. (ପରା-ଜି-ତ) ବିଜିତ, ପରାଭୂତ, ଯେ ହାରି ଯାଇଅଛି ।

ପରାଧୀନ, ବିଂ. (ପର-ଅଧୀନ) ପରତନ୍ତ୍ର, ପରାୟତ୍ତ, ପରବଶ ।

ପରାନ୍ନ, ବିଂ. (ପର-ଅନ୍ନ) ପରାନ୍ନଭୋଜୀ । ବି. ନ. ପରର ଅନ୍ନ ।

ପରାଭବ, ବି. ପୁଂ. (ପରା-ଭୂ-ଅ) ପରାଜୟ; ଅତିକ୍ରମ; ବିନାଶ; ତିରସ୍କାର ।

ପରାମର୍ଶ, ବି. ପୁଂ. (ପରା-ମୃଶ୍-ଅ) ମନ୍ତ୍ରଣା, ବିଚାର; ଯୁକ୍ତି ।

ପରାୟଣ, ବିଂ. (ପର-ଅୟନ) ଅନୁରକ୍ତ, ଆସକ୍ତ । ବି. ନ. ଶ୍ରେଷ୍ଠଆଶ୍ରୟ, ଉତ୍ତମ ଅବଲମ୍ବନ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ପରାରି, ଅଂ. (ପର-ଅରି) ଗତବର୍ଷର ପୂର୍ବ ବର୍ଷରେ ।

ପରାର୍ଦ୍ଧ, ବି. ନ. (ପର-ଅର୍ଦ୍ଧ) ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ପରମାୟୁର ଅର୍ଦ୍ଧ; ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ ।

ପରାବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ପରା-ବୃତ୍-ଅ) ପରିବର୍ତ୍ତନ, ବିନିମୟ; ପ୍ରତିଦାନ; ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ, ପୁନରାଗମନ ।

ପରାବର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ପରା-ବୃତ୍-ତ) ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ ।

ପରାବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରା-ବୃତ୍-ତି) ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ, ପରିବର୍ତ୍ତନ ।

ପରାଶର, ବି. ପୁଂ. (ପର-ଆ-ଶୃ-ଅ) ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କ ପିତା, ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରଣେତା ଋଷିବିଶେଷ ।

ପରାସନ, ବି. ନ. (ପର-ଅସ୍-ଅନ) ହତ୍ୟା, ବଧ ।

ପରାସୁ, ବିଂ. (ପର-ଅସୁ) ମୃତ, ଗତପ୍ରାଣ ।

ପରାସୁତା, ବି. ନ. (ପରାସୁ-ତା) ମୃତ୍ୟୁ; ନିଦ୍ରାବଶତା ।

ପରାସ୍ତ, ବିଂ. (ପରା-ଅସ୍-ତ) ପରାଜିତ ।

ପରାହ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ପର-ଅହନ୍) ପରଦିନ ।

ପରାହତ, ବିଂ. (ପରା-ହନ୍-ତ) ପରାଭୂତ; ତିରସ୍କୃତ; ଆହତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ ।

ପରାହ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ପର-ଅହନ୍-ଅ) ଅପରାହ୍ନ, ଉପରଓଳି, ଦିବସର ଶେଷଭାଗ ।

ପରି, ଅଂ. (ପୃ-ଇନ୍) ସର୍ବତୋଭାବେ; ତୁଲ୍ୟ, ସଦୃଶ ।

ପରିକର, ବି. ପୁଂ. (ପରି-କୃ-ଅ) ଶଯ୍ୟା; ସହଚର; ଚାକର; ଆରମ୍ଭ; କଟିବନ୍ଧ । ବିଂ. ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ।

ପରିକର୍ମ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-କର୍ମ୍ମନ୍) ପରିକର, ଚାକର, ପରିଚାରକ ।

ପରିକଳ୍ପିତ, ବିଂ. (ପରି-କ୍ଳୃପ୍-ତ) ଅନୁଷ୍ଠିତ; ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ; ରଚିତ; ସ୍ଥିରୀକୃତ ।

ପରିକୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ପରି-କୃ-ତ) ବିସ୍ତୃତ; ସମର୍ପିତ; ପ୍ରସାରିତ; ସଙ୍କୁଚିତ ।

ପରିକୀର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ପରି-କୀର୍ତ୍ତିତ) ପ୍ରଶଂସିତ; ଉଚ୍ଚାରିତ; ବିଖ୍ୟାତ ।

ପରିକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-କ୍ରମ) ଗମନ; ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରିବା; ବିହାର ।

ପରିକ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. ବିକ୍ରୀତବସ୍ତୁର ପୁନଃ କ୍ରୟ ।

ପରିକ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-କ୍ରିୟା) ପରିଖାଦି ଦ୍ୱାରା ବେଷ୍ଟନ; ସଂସ୍କରଣ ।

ପରିକ୍ଲିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପରି-କ୍ଲିଶ୍-ତ) କ୍ଲେଶିତ; ଅତିକ୍ଲିଷ୍ଟ; ବିରକ୍ତ ।

ପରିକ୍ଷୟ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-କ୍ଷୟ) ବିନାଶ, ଧ୍ୱଂସ; ପତନ ।

ପରିକ୍ଷିତ୍, ବି. ପୁଂ. (ପରି-କ୍ଷି + •) ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ଅର୍ଜୁନର ପୌତ୍ର; ଅଭିମନ୍ୟୁରପୁତ୍ର, ଜନ୍ମେଜୟର ପିତା ।

ପରିଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ଖନ୍-ଅ-ଆ) ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଖାଲ, ଖାତଦ୍ୱାରା ବେଷ୍ଟନ, ଗଡଖାଇ ।

ପରିଗୃହୀତ, ବିଂ. (ପରି-ଗ୍ରହ-ତ) ସ୍ୱୀକୃତ; ଯାହା ଗ୍ରହଣ କରା ହୋଇଅଛି; ପ୍ରାପ୍ତ; ଲବ୍ଧ; ସମ୍ମତ; ଅନୁଷ୍ଠିତ; ସଂଯତ ।

ପରିଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଗ୍ରହ-ଅ) ପତ୍ନୀ; ପରିଜନ, ସ୍ୱୀକାର; ଦାନଗ୍ରହଣ, ଯଥା,

"ଏ ସବୁଗୁଣ ବହେ ଦେହ, ଜୀବର ନୁହେ ପରିଗ୍ରହ ।"

ପରିଗ୍ରାହକ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଗ୍ରହ୍-ଅକ) ସ୍ୱୀକାରକର୍ତ୍ତା, ସ୍ୱୀକାରକ ।

ପରିଘ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ହନ୍-ଅ) ଲୌହମୁଖ ମୁଦ୍ଗର; ଅର୍ଗଳ; ଶୂଳ ।

ପରିଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ହନ୍-ଅ) ଲୌହମୁଖ ମୁଦ୍ଗର; ବ୍ୟାଘାତ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ ।

ପରିଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଚି-ଅ) ପ୍ରଣୟ; ଅଭ୍ୟାସ; ଜଣାଶୁଣା; ଜ୍ଞାନ; ଚିହ୍ନିବା ।

ପରିଚର, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଚର-ଅ) ପରିଚାରକ, ଅନୁଚର; ସେନାପତି ।

ପରିଚର୍ଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ଚର-ଯ-ଆ) ସେବା; ଉପାସନା ।

ପରିଚାରକ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଚର-ଅକ) ଦାସ, ସେବକ ।

ପରିଚାରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ଚର-ଅକ-ଆ) ଦାସୀ, ଚାକରାଣୀ ।

ପରିଚାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ପରି-ଚର୍-ଯ) ସେବ୍ୟ, ଶୁଶ୍ରୂଷଣୀୟ ।

ପରିଚିତ, ବିଂ. (ପରି-ଚି-ତ) ଜ୍ଞାତ, ଚିହ୍ନିତ ।

ପରିଚ୍ୟୁତ, ବିଂ. (ପରି-ଚ୍ୟୁତ) ସ୍ଖଳିତ; ପତିତ; ଭ୍ରଷ୍ଟ ।

ପରିଚ୍ଛଦ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଛଦ୍-ଅ) ବେଶ, ପୋଷାକ; ଅନୁଚର; ପରିଜନ, ପରିବାର, ଆଚ୍ଛାଦନ; ହସ୍ତ୍ୟଶ୍ୱାଦି ଉପକରଣ ।

ପରିଚ୍ଛନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. ପରିଚ୍ଛଦ, ପୋଷାକ; ସଙ୍ଗୀସମୂହ ।

ପରିଚ୍ଛନ୍ନ, ବିଂ. (ପରି-ଛଦ୍-ତ) ପରିଷ୍କୃତ; ଆଚ୍ଛାଦିତ, ଆଚ୍ଛନ୍ନ; ଅଭିଭୂତ; ସଂବୃତ; ପରିଶୁଦ୍ଧ; ପରିଚ୍ଛଦଯୁକ୍ତ ।

ପରିଚ୍ଛା, ବି. (ପରୀକ୍ଷକ ଶବ୍ଦଜ) ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ।

ପରିଚ୍ଛିନ୍ନ, ବିଂ. (ପରି-ଛିଦ୍-ତ) ସୀମାବଦ୍ଧ; ନିର୍ଣ୍ଣୀତ; ଉଲ୍ଲିଖିତ; ପରିଷ୍କୃତ, ସ୍ୱଚ୍ଛ; ଲୁପ୍ତ ।

ପରିଚ୍ଛେଦ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଛେଦ) ସୀମାନିର୍ଣ୍ଣୟ; ବିଭାଗ; ଗ୍ରନ୍ଥାଦିର ଅଧ୍ୟାୟ; ଅଂଶ, ଭାଗ ।

ପରିଚ୍ଛେଦ୍ୟ, ବିଂ. (ପରି-ଛିଦ୍-ଯ) ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ଅବଧାର୍ଯ୍ୟ, ବିଭାଜ୍ୟ; ପରିମେୟ ।

ପରିଜନ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଜନ) ପରିଚାରକ; ପରିବାର, କୁଟୁମ୍ବ ।

ପରିଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. (ପରି ଜ୍ଞା-ଅନ) ସର୍ବତୋଭାବରେ ଅବଗତ ହେବାର ।

ପରିଡା, (ଦେଶଜ) ଶୂଦ୍ରଜାତିବିଶେଷର ଉପାଧିବିଶେଷ ।

ପରିଣତ, ବିଂ. (ପରି-ନମ୍-ତ) ପକ୍ୱ; ଅବସ୍ଥାନ୍ତରପ୍ରାପ୍ତ; ନତ ।

ପରିଣତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ନମ୍-ତି) ପରିପାକ; ଅବସ୍ଥାନ୍ତରପ୍ରାପ୍ତି; ଶେଷ; ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ।

ପରିଣୟ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ନୀ-ଅ) ବିବାହ, ଦାର-ପରିଗ୍ରହ, ପାଣିଗ୍ରହଣ ।

ପରିଣାମ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ନମ୍-ଅ) ପରିପାକତା; ଅବସ୍ଥାନ୍ତରପ୍ରାପ୍ତି; ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ, ଚରମଦଶା, ଶେଷ ।

ପରିଣାମଦର୍ଶୀ, ବିଂ. (ପରିଣାମ-ଦୃଶ୍-ଇନ୍) ସୂକ୍ଷ୍ମଦର୍ଶୀ, ବିଜ୍ଞ, ବିଚକ୍ଷଣ, ଯେ ଉତ୍ତରକାଳକୁ ବିବେଚନା କରି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

ପରିଣାହ, ପରୀଣାହ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ନହ୍-ଅ) ବିଶାଳତା, ବିସ୍ତାର, ଓସାର ।

ପରିଣୀତ, ବିଂ. (ପରି-ନୀ-ତ) ବିବାହିତ ।

ପରିଣେତା, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ନୀ-ତୃ) ବିବାହକର୍ତ୍ତା, ପତି ।

ପରିଣେୟ, ବିଂ. (ପରି-ନୀ-ଯ) ବିବାହଯୋଗ୍ୟ ।

ପରିତଃ, କ୍ରି. ବିଂ. ଅଂ. (ପରି-ତସ୍) ସର୍ବତୋଭାବରେ, ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପରେ; ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ।

ପରିତାପ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ତପ୍-ଅ) ଦୁଃଖ, ଶୋକ, ସନ୍ତାପ, ମାନସିକ କ୍ଲେଶ, ମନସ୍ତାପ; ଉତ୍ତାପ; ନରକବିଶେଷ; ଭୟ; କମ୍ପ ।

ପରିତୁଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପରି-ତୁଷ୍-ତ) ଆହ୍ଲାଦିତ, ସନ୍ତୁଷ୍ଟ, ପରିତୃପ୍ତ, ପରିତୋଷପ୍ରାପ୍ତ ।

ପରିତୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ତୁଷ୍-ଅ) ସନ୍ତୋଷ, ତୃପ୍ତି ।

ପରିତ୍ୟକ୍ତ, ବିଂ. (ପରି-ତ୍ୟଜ୍-ତ) ଯାହା ପରିତ୍ୟାଗ କରା ଯାଇଅଛି ଅବା ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପରିତ୍ୟାଗ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ତ୍ୟଜ୍-ଅ) ବିସର୍ଜ୍ଜନ, ବର୍ଜ୍ଜନ, ତ୍ୟାଗ ।

ପରିତ୍ରାଣ, ବି. ନ. (ପରି-ତ୍ରୈ-ଅନ) ରକ୍ଷା, ଉଦ୍ଧାର ।

ପରିତ୍ରାତା, ବିଂ. (ପରି-ତ୍ରୈ-ତୃ) ପରିତ୍ରାଣକାରକ, ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା, ରକ୍ଷକ ।

ପରିଦାନ, ବି. ନ. (ପରି-ଦାନ) ବିନିମୟ, ବଦଳ ।

ପରିଦେବନ, ନ.
ପରିଦେବନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ପରିଦେବ-ଅନ, ଆ) ବିଳାପ, ଅନୁତାପ ।

ପରିଧାନ, ବି. ନ. (ପରି-ଧା-ଅନ) ପରିଧେୟବସ୍ତ୍ର; ଆଚ୍ଛାଦନ ।

ପରିଧାପନ, ବି. ନ. (ପରି-ଧାପି-ଅନ) ପରିଧେୟବସ୍ତ୍ର, ପିନ୍ଧିବା ।

ପରିଧାବନ, ବି. ନ. ପଶ୍ଚାଦ୍ଧାବନ, ଅନୁଗମନ; ଅନୁଶୀଳନ; ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା ।

ପରିଧି, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଧା-ଇ) ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ମଣ୍ଡଳ; ପରିବେଷ୍ଟନ, ପରିବେଶ; ବୃତ୍ତର ସୀମା ।

ପରିଧିସ୍ଥ, ବିଂ. (ପରିଧି-ସ୍ଥା) ପରିଚାରକ, ଅନୁଚର; ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ; ଯୁଦ୍ଧକାଳରେ ଶତ୍ରୁଘାତରୁ ରଥ ରକ୍ଷାକାରକ; ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କର ପ୍ରତି ଖଜାର ଦଣ୍ଡବିଧାୟକ ।

ପରିଧେୟ, ବିଂ. (ପରି-ଧା-ଯ) ପିନ୍ଧିବାର ଉପଯୁକ୍ତ, ପିନ୍ଧିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପରିପକ୍ୱ, ବିଂ. (ପରି-ପକ୍ୱ) ସୁଜୀର୍ଣ୍ଣ, ପାଚିଲା, ପରିଣତ; ବହୁଦର୍ଶୀ; ସଂସ୍କୃତ; ସିଦ୍ଧ; ଚତୁର; ପଟୁ, ନିପୁଣ ।

ପରିପାକ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ପଚ୍-ଅ) ପରିଣାମ, ଶେଷାବସ୍ଥା; ପକ୍ୱତା; ଉତ୍ତମପାକ ।

ପରିପାଟୀ, ପରିପାଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ପଟ୍-ଇନ୍) ଶୃଙ୍ଖଳା; ସୁନ୍ଦର; ଉତ୍ତମ; ଅନୁକ୍ରମ; ଆନୁପୂର୍ବୀ ।

ପରିପାଳନ, ବି. ନ. (ପରି-ପାଲ-ଅନ) ପାଳନକରିବା, ରକ୍ଷା କରିବା ।

ପରିପାଳିତ, ବିଂ. (ପରି-ପାଲ-ତ) ରକ୍ଷିତ, ପୋଷିତ ।

ପରିପୂତ, ବିଂ. (ପରି-ପୂତ) ପବିତ୍ର, ଶୁଦ୍ଧ; ପରିଷ୍କୃତ ।

ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ପରି-ପୃ-ତ) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ବ୍ୟାପ୍ତ; ପରିତୃପ୍ତ; ପ୍ରଚୁର ଯଥେଷ୍ଟ ।

ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ପୂର୍ଣ୍ଣ-ତା) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା; ପରିତୃପ୍ତି ।

ପରିପ୍ଲବ, ବିଂ. (ପରି-ପ୍ଲୁ-ଅ) କମ୍ପମାନ, ଚପଳ, ଚଞ୍ଚଳ, ଅସ୍ଥିର । ବିଂ. ପୁଂ. ମଜ୍ଜନ; ପରିପ୍ଲାବକ; ପୀଡନ ।

ପରିପ୍ଲୁତ, ବିଂ. (ପରି-ପ୍ଲୁ-ତ) ସିକ୍ତ, ଜଳଦ୍ୱାରା ପ୍ଲାବିତ ।

ପରିଭବ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଭୂ-ଅ) ପରାଭବ, ପରାଜୟ; ଅବଜ୍ଞା, ଅନାଦର, ତିରସ୍କାର ।

ପରିଭାଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ଭାଷା) ସଂକ୍ଷେପାର୍ଥ; ସଙ୍କେତବିଶେଷ; ଗ୍ରନ୍ଥ ସଂକ୍ଷେପ କରିବା ପାଇଁ ସାଙ୍କେତିକ ନିୟମସମୂହ ।

ପରିଭାଷିତ, ବିଂ. (ପରି-ଭାଷ୍-ତ) ଅବଧାରିତ; ଉକ୍ତ, କଥିତ ।

ପରିଭୂତ, ବିଂ. (ପରି-ଭୂ-ତ) ଅଭିଭୂତ; ତିରସ୍କୃତ; ଅବଜ୍ଞାତ; ଅନାଦୃତ ।

ପରିଭୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଭୁଜ୍-ଅ) ଉପଭୋଗ, ସମ୍ଭୋଗ; ଆସ୍ୱାଦନ; ସମ୍ଭୋଗ ଚିହ୍ନ ।

ପରିଭ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଭ୍ରମ) ପରିଭ୍ରମଣ, ପର୍ଯ୍ୟଟନ, ଭୁଲିବାର ।

ପରିଭ୍ରଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପରି-ଭ୍ରଷ୍ଟ) ପତିତ, ଚ୍ୟୁତ; ନଷ୍ଟ, ଧ୍ୱସ୍ତ ।

ପରିମଳ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ମଳ) ମର୍ଦ୍ଦନଜନିତ ଗନ୍ଧ; ସୁଗନ୍ଧ; ସର୍ବତୋଭାବରେ ସମ୍ବନ୍ଧ; ପଣ୍ଡିତସମୂହ ।

ପରିମାଣ, ବି. ନ. (ପରି-ମା-ଅନ) ମାପ, ଓଜନ; ସଂଖ୍ୟାକରଣ ।

ପରିମାଣଫଳ, ବି. ଭୂମିର ସୀମାନ୍ତର୍ଗତ ସ୍ଥାନର ପରିମାଣ, କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ।

ପରିମିତ, ବିଂ. (ପରି-ମା-ତ) ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ପରିମାଣଯୁକ୍ତ; ଅଳ୍ପ ।

ପରିମିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ମା-ତି) ପରିମାଣ ।

ପରିମେୟ, ବିଂ. (ପରି-ମା-ଯ) ପରିମାଣର ଯୋଗ୍ୟ, ପରିମିତ ।

ପରିମୋକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ମୋକ୍ଷ୍-ଅ) ମୋଚନ, ତ୍ୟାଗ ।

ପରିରମ୍ଭ, ପରୀରମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ରଭ୍-ଅ) ଆଲିଙ୍ଗନ ।

ପରିବର୍ଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ପରି-ବୃଜ୍-ଅନ) ପରିତ୍ୟାଗ, ବିସର୍ଜ୍ଜନ; ହତ୍ୟା, ବଧ ।

ପରିବର୍ତ୍ତ, ପୁଂ.
ପରିବର୍ତ୍ତନ, ନ. } ବି. (ପରି-ବୃତ୍-ଅ, ଅନ) ବିନିମୟ; ବଦଳ; ନିର୍ବୃତ୍ତି ।

ପରିବର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ପରି-ବର୍ତ୍ତି-ତ) ଯାହା ବଦଳ କରା ହୋଇଅଛି ।

ପରିବର୍ଦ୍ଧିତ, ବିଂ. (ପରି-ବୃଧ୍-ତ) ଯାହା ବଢା ଯାଇଅଛି ।

ପରିବା, ବି. (ଦେଶଜ) କଞ୍ଚା ତରକାରି ।

ପରିବାଦ, ପରୀବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ବାଦ) ଅପବାଦ, ନିନ୍ଦା ।

ପରିବାଦକ, ବିଂ. (ପରି-ବଦ୍-ଅକ) ନିନ୍ଦାକାରୀ, ଅପବାଦକ, ଦୋଷକୀର୍ତ୍ତକ ।

ପରିବାଦିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ବଦ୍-ଇନ୍-ଈ) ସପ୍ତତନ୍ତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ବୀଣା ।

ପରିବାଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ପରିବାଦ-ଇନ୍) ନିନ୍ଦୁକ, ଅପବାଦକ ।

ପରିବାପନ, ବି. ନ. (ପରି-ବପ୍-ଅନ) ମୁଣ୍ଡନ; ବପନ; ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ପରିବାପିତ, ବିଂ. (ପରିବାପ-ଇତ) ମୁଣ୍ଡିତ; ରୋପିତ ।

ପରିବାର, ପରୀବାର, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ବୃ-ଅ) ପରିଜନ; ପୋଷ୍ୟ; କୁଟୁମ୍ବ; ପ୍ରଚଳିତ କଥାରେ ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ପରିବାରିତ, ବିଂ. (ପରିବାର-ତ) ବେଷ୍ଟିତ ।

ପରିବାହ, ପରୀବାହ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ବହ-ଅ) ଜଳୋଚ୍ଛ୍ୱାସ; ଜଳପ୍ରବାହ; ମୁହାଣ ।

ପରିବୀକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ପରି-ବି-ଈକ୍ଷ୍-ଅନ) ମନଃସଂଯୋଗପୂର୍ବକ ଦର୍ଶନ ।

ପରିବେଦନ, ବି. ନ. (ପରି-ବିଦ୍-ଅନ) ବଡଭାଇ ଅବିବାହିତ ଥାଉଁ ସାନ ଭାଇର ବିବାହ; କ୍ଳେଶ, ଯନ୍ତ୍ରଣା; ବିବେଚନା ।

ପରିବେଦନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ବିଦ୍-ଅନ-ଆ) ବୁଦ୍ଧି; ବିବେଚନା; ବ୍ୟଥା, ଯାତନା, ପରିତାପ ।

ପରିବେଦିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ବିଦ୍-ଇନ୍-ଈ) ଜ୍ୟେଷ୍ଠାର ବିଦ୍ୟମାନରେ ବିବାହିତା କନିଷ୍ଠା ।

ପରିବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ବିଶ୍-ଅ) ପରିଧି; ଚନ୍ଦ୍ର-ସୂର୍ଯ୍ୟର ମଣ୍ଡଳ; ପରିବେଷଣ ।

ପରିବେଷଣ, ବି. ନ. (ପରି-ବିଷ୍-ଅନ) ଭକ୍ଷ୍ୟ ବସ୍ତୁର ବିଭାଗପୂର୍ବକ ଅର୍ପଣ ।

ପରିବେଷ୍ଟନ, ବି. ନ. (ପରି-ବେଷ୍ଟ-ଅନ) ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଘୁରିବା, ବେଷ୍ଟନ କରିବା ।

ପରିବେଷ୍ଟିତ, ବିଂ. (ପରି-ବେଷ୍ଟ-ତ) ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବେଷ୍ଟିତ, ପରିବୃତ ।

ପରିବ୍ରଜ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ବ୍ରଜ୍ୟା) ସନ୍ନ୍ୟାସଧର୍ମ; ତପସ୍ୟା; ଭିକ୍ଷୁକତା ।

ପରିବ୍ରଜ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ବ୍ରଜ୍-ଅ) ଭିକ୍ଷୁ; ଚତୁର୍ଥାଶ୍ରମୀ; ଭ୍ରମଣକାରୀ ।

ପରିବ୍ରାଜକ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ବ୍ରଜ୍-ଅକ) ସନ୍ନ୍ୟାସୀ, ଚତୁର୍ଥାଶ୍ରମୀ; ପର୍ଯ୍ୟଟକ, ଭ୍ରମଣକାରୀ ।

ପରିବ୍ରାଜକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ବ୍ରଜ୍-ଅକ-ଆ) ଭିକ୍ଷୁଣୀ ।

ପରିଶିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପରି-ଶିଷ୍-ତ) ଅବଶିଷ୍ଟ । ବି. ନ. ଗ୍ରନ୍ଥର ସମାପ୍ତିଉତ୍ତାରେ ଯେଉଁ ଅବଶିଷ୍ଟ ଭାଗ ତହିଁରେ ଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ ।

ପରିଶୀଲନ, ବି. ନ. (ପରି-ଶୀଲ୍-ଅନ) ଅନୁଶୀଳନ; ଅବଗାହନ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଆଲିଙ୍ଗନ ।

ପରିଶୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ପରି-ଶୁଧ୍-ତ) ପରିଷ୍କୃତ, ସଂଶୋଧିତ ।

ପରିଶୁଷ୍କ, ବିଂ. (ପରି-ଶୁଷ୍-ତ) ଅତିଶୟ ଶୁଷ୍କ, ନୀରସ । ବି. ନ. ପରିପକ୍ୱ ମାଂସବିଶେଷ ।

ପରିଶେଷ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଶେଷ) ଅବଶେଷ, ସମାପନ, ଅନ୍ତ । ବିଂ. ଅବଶିଷ୍ଟ ।

ପରିଶୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଶୁଧ୍-ଅ) ଋଣ ସୁଝି ଦେବା, ପ୍ରତିଶୋଧ ।

ପରିଶ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଶ୍ରମ୍-ଅ) ଆୟାସ, କ୍ଳେଶ ଉଦ୍ୟୋଗ, ଚେଷ୍ଟା ।

ପରିଶ୍ରମୀ, ବିଂ. (ପରିଶ୍ରମ-ଇନ୍) ଯତ୍ନଶୀଳ; ଉଦ୍ୟୋଗୀ; ପରିଶ୍ରମକାରୀ ।

ପରିଶ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ପରି-ଶ୍ରମ୍-ତ) କ୍ଲାନ୍ତ, ଶ୍ରାନ୍ତିଯୁକ୍ତ ।

ପରିଷଦ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ସଦ୍-ଂ) ସଭା, ସମାଜ, ବହୁଜନ ସମାଗମ ସ୍ଥାନ ।

ପରିଷଦ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ସଦ୍-ଅ) ସଭାସଦ; ଅନୁଚର; ସଭ୍ୟ ।

ପରିଷ୍କାର, ପରିସ୍କାର, ବି. ପୁଂ. (ପରି-କୃ-ଅ) ସ୍ୱଚ୍ଛତା, ନିର୍ମଳତା, ଶୁଦ୍ଧ କରିବା । ବିଂ. ନିର୍ମଳ; ସ୍ପଷ୍ଟ; ସ୍ୱଚ୍ଛ ।

ପରିଷ୍କୃତ, ବିଂ. (ପରି-କୃତ) ନିର୍ମଳ; ଶୋଧିତ; ସ୍ୱଚ୍ଛ; ଅଲଙ୍କୃତ; ଭୂଷିତ ।

ପରିଷ୍ୱଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ସ୍ୱନ୍ଜ୍-ଅ) ଆଲିଙ୍ଗନ ।

ପରିସର, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ସୃ-ଅ) ପ୍ରଦେଶ; ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୂମି; ବିସ୍ତାର; ନଦୀ ନଗର ପର୍ବତ ପ୍ରଭୃତିର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଭୂମି ।

ପରିସରଣ, ବି. ନ. (ପରି-ସୃ-ଅନ) ପରିଭ୍ରମ; ମୃତ୍ୟୁ ।

ପରିସୀମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ସୀମନ୍) ଇୟତ୍ତା, ସୀମା, ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ପରିହାର, ପରୀହାର, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ହୃ-ଅ) ପରିତ୍ୟାଗ; ଅବଜ୍ଞା; ଆକ୍ରମଣ; ମୋଚନ; ଛାଡ଼ିଦେବା; ଉପେକ୍ଷା ।

ପରିହାସ, ପରୀହାସ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ହସ୍-ଅ) କୌତୁକ, ଥଟ୍ଟା, ଉପହାସ ।

ପରିହାସ୍ୟ, ବିଂ. (ପରିହାସ-ଯ) ଉପହାସାସ୍ପଦ, ପରିହାସ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପରିହିତ, ବିଂ. (ପରି-ଧା-ତ) ଆଚ୍ଛାଦିତ; ସ୍ଥାପିତ ।

ପରିହୀନ, ବିଂ. (ପରି-ହୀନ) ପ୍ରତାରିତ; ହ୍ରାସପ୍ରାପ୍ତ, କ୍ଷୀଣ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ ।

ପରୀକ୍ଷକ, ବିଂ. (ପରି-ଈକ୍ଷ୍-ଅକ) ପରୀକ୍ଷାକାରକ ଗୁଣ ଦୋଷ ବିଚାରକ; ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ।

ପରୀକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ପରି-ଈକ୍ଷ୍-ଅନ) ଦୋଷଗୁଣ ବିଚାର, ଶପଥ ।

ପରୀକ୍ଷା, ବି. (ପରି-ଈକ୍ଷ୍-ଆ) ଗୁଣ ଦୋଷ ବିଚାର ।

ପରୀକ୍ଷିତ, ପରୀକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ପରି-କ୍ଷି-ଂ, ତ) ଯାହା ପରୀକ୍ଷା କରି ହୋଇଅଛି । ବି. ପୁଂ. ଅର୍ଜୁନଙ୍କର

ଜାତ, ଅଭିମନ୍ୟୁଙ୍କର ପୁତ୍ର; ଏ ମାତା ଗର୍ଭରେ ବାଣବିଦ୍ଧ ହୋଇ ମୃତ ହୋଇ କୃଷ୍ଣଙ୍କଦ୍ୱାରା ପୁନର୍ଜୀବିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ପରୁଷ, ବିଂ. (ପୃ-ଉଷନ୍) କର୍କଶ; ନିଷ୍ଠୁର; କଠିନ; ଉଦ୍ଧତ । ବି. ନ. କର୍କଶତା, କାଠିନ୍ୟ ।

ପରେ, ଅଂ. ଉତ୍ତରେ, ଶେଷରେ ।

ପରେତ, ବିଂ. (ପରା-ଇ-ତ) ମୃତ, ପ୍ରେତ, ମଡ଼ା ।

ପରେତରାଟ୍, ବି. ପୁଂ. (ପରେତ-ରାଜ୍+୦) ଯମ, ପ୍ରେତଶ୍ରେଷ୍ଠ, ପ୍ରେତପତି ।

ପରେଷ୍ଟି, ବି. ପୁଂ. (ପର-ଇଷ୍ଟି) ବ୍ରହ୍ମା ।

ପରୋକ୍ଷ, ବିଂ. (ପରସ୍-ଅକ୍ଷି-ଅ) କିମ୍ବା (ପର-ଅକ୍ଷ, ସ ଆଗମ) ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ଚକ୍ଷୁର ଅନ୍ତରାଳ, ଅସାକ୍ଷାତ୍ । ବି. ପୁଂ. ତପସ୍ୱୀ, ଋଷି; ବ୍ୟାକରଣରେ ଅତୀତକାଳ

ପରୋପକାର, ବି. ପୁଂ. (ପର-ଉପକାର) ପରହିତ ସାଧନ ବ୍ୟାପାର ।

ପରୋଷ୍ଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପର-ଉଷ୍ଣ-ଈ) ତୈଳପାୟିକା, ଅସର୍ପାପୋକ; ତେଲ୍ଲୁଣିପୋକ ।

ପର୍କଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୃଚ୍-ଅଟ୍-ଈନ୍) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

ପର୍ଣ୍ଣ, ବି. ନ. (ପର୍ଣ୍ଣ୍-ଅ) ପତ୍ର; ତାମ୍ବୁଲ; ପକ୍ଷ । ପୁଂ. ପଳାସବୃକ୍ଷ ।

ପର୍ଣ୍ଣକାର, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ଣ୍ଣ-କାର) ପାନବିକ୍ରେତା, ତାମ୍ବୁଳୀ ।

ପର୍ଣ୍ଣକୁଟୀର, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ଣ୍ଣ-କୁଟୀର) ପତ୍ରକୁଡ଼ିଆ ।

ପର୍ଣ୍ଣଲତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (ପର୍ଣ୍ଣ-ଲତା) ତାମ୍ବୁଲଲତା, ପାନଲତା ।

ପର୍ଣ୍ଣଶାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପର୍ଣ୍ଣ-ଶାଳା) ପର୍ଣ୍ଣକୁଟୀର, ପତ୍ରକୁଡ଼ିଆ ।

ପର୍ଣ୍ଣାଶନ, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ଣ୍ଣ-ଅଶନ) ମେଘ । ବିଂ. ପତ୍ରଭୋଜୀ । ବି. ନ. ପତ୍ରଭକ୍ଷଣ ।

ପର୍ଣ୍ଣୀ, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ଣ୍ଣ-ଇନ୍) ବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ପତ୍ରଯୁକ୍ତ ।

ପର୍ଦ୍ଦା, ବି. (ଯାବନିକ) ଯବନିକା, ବସ୍ତ୍ରାଦି ନିର୍ମିତ ବ୍ୟବଧାନ ।

ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଅନ୍କ୍-ଅ) ପଲଙ୍କ, ଖଟ; ଧ୍ୟାନ ସମୟରେ ଉପବେଶନବିଶେଷ ।

ପର୍ଯ୍ୟଟକ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଅଟ୍-ଅକ) ପରିବ୍ରାଜକ, ଇତସ୍ତତଃ ଭ୍ରମଣକାରୀ ।

ପର୍ଯ୍ୟଟନ, ବି. ନ. (ପରି-ଅଟ୍-ଅନ) ଭ୍ରମଣ, ପରିଭ୍ରମଣ, ଇତସ୍ତତଃ ଭ୍ରମଣ ।

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଅନ୍ତ) ପ୍ରାନ୍ତ; ସୀମା; ଅବଧି; ନିକଟ; ଅବସାନ । ବିଂ. ଶେଷସୀମା ପ୍ରାପ୍ତ ।

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଭୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ-ଭୂ) ପରିସର; ନଦୀ ନଗର ପର୍ବତାଦିର ନିକଟ ଭୂମି ।

ପର୍ଯ୍ୟବସାନ, ବି. ନ. (ପରି-ଅବସାନ) ସମାପନ, ସମାପ୍ତି, ଶେଷ ।

ପର୍ଯ୍ୟବସିତ, ବିଂ. (ପରି-ଅବସିତ) ସମାପ୍ତ, ନିଃଶେଷିତ ।

ପର୍ଯ୍ୟବସ୍ଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ଅବସ୍ଥା) ଅବରୋଧ, ଅଟକ; ବିରୋଧ ।

ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ପରି-ଅବ-ଈକ୍ଷ-ଅନ) ମନୋନିବେଶପୂର୍ବକ ଦର୍ଶନ; ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ।

ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ-ଇକ-ଆ) ଗ୍ରହନକ୍ଷତ୍ରାଦି ଦେଖିବାର ଘର ।

ପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ, ବିଂ. (ପରି-ଅସ୍ତ) ବିକ୍ଷିପ୍ତ, ପ୍ରସାରିତ; ପତିତ; ଆହତ ।

ପର୍ଯ୍ୟାକୁଳ, ବିଂ. (ପରି-ଆକୁଳ) ବ୍ୟାକୁଳ, ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ; ବିକ୍ଷିପ୍ତ ।

ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ, ବିଂ. (ପରି-ଆପ୍-ତ) ପରିମିତ; ପ୍ରଚୁର, ଯଥେଷ୍ଟ । ବି. ନ. ସାମର୍ଥ୍ୟ; ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ; ତୃପ୍ତି; ଶକ୍ତି ।

ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ଆପ୍-ତି) ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ; ପ୍ରାପ୍ତି; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ପର୍ଯ୍ୟାୟ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଇ-ଅ) ଅନୁକ୍ରମ, ପାଳି; ସୁବିଧା; ସମ୍ପର୍କବିଶେଷ ।

ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ଆ-ଲୋଚି-ଅନ-ଆ) ଅନୁଶୀଳନ, ସମାଲୋଚନା; ବିତର୍କ; ସର୍ବଦା ଅଭ୍ୟାସ ।

ପର୍ଯ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଅସ୍-ଅ) ପରିବର୍ତ୍ତନ; ବିସ୍ତାର; ବିନାଶ; ପତନ ।

ପର୍ଯ୍ୟୁତ୍ସୁକ, ବିଂ. (ପରି-ଉତ୍ସୁକ) ଅନୁରକ୍ତ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ।

ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତ, ବିଂ. (ପରି-ବସ୍-ତ) ପୂର୍ବଦିବସୀୟ, ବାସି ଯଥା,

"ଉପରେ ଶୋଇଛନ୍ତି ଦୁଃଖିନୀ ନନ୍ଦିନୀ,
ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତ ହବ୍ୟ ଛାୟେ ତନୁ ଜିଣି ।"

ନ. କେ ।

ପର୍ବ, ବି. ନ. (ପୃ-ବନ୍) ଗ୍ରନ୍ଥି, ସନ୍ଧି, ପବ; ଉତ୍ସବ; ଅଧ୍ୟାୟ; ଅଷ୍ଟମୀ, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ, ଅମାବାସ୍ୟା ତିଥି ଓ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଏହି ପାଞ୍ଚ ପର୍ବ; ଅମାବାସ୍ୟା ଓ ପ୍ରତିପଦର ସନ୍ଧି ।

ପର୍ବତ, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ବନ୍-ତ) ପାହାଡ, ଗିରି; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ଦେବବିଶେଷ ।

ପର୍ବତଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପର୍ବତ-ଜନ୍-ଅ-ଆ) ନଦୀ; ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା ।

ପର୍ବତାରି, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ବତ-ଅରି) ଦେବରାଜ, ଇନ୍ଦ୍ର ।

ପର୍ବତାଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ବତ-ଆଶୟ) ଜଳଧର, ମେଘ ।

ପର୍ବସନ୍ଧି, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ବନ୍-ସନ୍ଧି) ପ୍ରତିପଦ୍ ଓ ପଞ୍ଚଦଶୀର ମଧ୍ୟକାଳ ।

ପର୍ଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଶୃ-ଉ) କୁଠାରି, କୁରାଢୀ ।

ପର୍ଶୁପାଣି, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ଶୁ-ପାଣି) ଗଣେଶ, ଗଜାନନ; ପରଶୁରାମ ।

ପର୍ଶୁରାମ, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ଶୁ-ରାମ) ଜାମଦଗ୍ନ୍ୟ; ପରଶୁରାମ ।

ପଲ, ବି. ନ. (ପଲ୍-ଅ) ୭ ତୋଲା; ସୂକ୍ଷ୍ମକାଳବିଶେଷ; ମାଂସ, ଯଥା,

"ବାଣ୍ଟ ପଲ ପଲ କରି ଏହା ପଲ,
ଶିରେ ଉପଲ ତାଡ ଉଭୁର ।"

ବୈ. ବି ।

ପଲ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସମୂହ, ଯଥା,

"ଯାଉଛନ୍ତି ଗୋରୁପଲ ଗୋଠରୁ ବାହୁଡ ।"

ଛ. ମା ।

ପଲଟନ, (ଯାବନିକ) ସେନାଦଳ ।

ପଲମ, ବି. ନ. (ଦେଶଜ) ମାଟିନିର୍ମିତ କରେଇ ବା ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ପଲବ, ବି. ପୁଂ. (ପଲ୍-ବା-ଅ) ମତ୍ସ୍ୟଧାରଣ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ପେଲଣା ।

ପଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ତେଲି'ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଲୌହନିର୍ମିତ ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ପଲାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ପଲାୟନ ଶବ୍ଦଜ) ପଲାୟନ କରିବା, ଯଥା,

"କାହିଁ ପଲାଉଛୁ ସୁନ୍ଦରୀ ହୋଇ ଏଡେ କାତର ।"

ଚ. ଖ ।

ପଲାଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ଘୋଡାବଳଦ ପିଠିରେ ଦିଆ ଯାଉଥିବା ଆଖାର ଗଦିବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଘୋଡାଅ ବଳଦ ଉପରେ,
ପଲାଣ ଥୋଇଲା ସତ୍ୱରେ ।"

ପଲାଣ୍ଡୁ, ବି. ପୁଂ. (ପଲ-ଅଣ୍ଡୁ) ପେୟାଜ, ପିଆଜ ।

ପଲାନ୍ନ, ବି. ନ. (ପଲ-ଅନ୍ନ) ମାଂସାନ୍ନ, ପଲାଉ ।

ପଲାୟନ, ବି. ନ. (ପରା-ଅୟ୍-ଅନ) ପଲାଇବାର, ଭୟାଦି ହେତୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ ।

ପଲାୟିତ, ବିଂ. (ପରା-ଅୟ୍-ତ) ପ୍ରସ୍ଥିତ, ଯେ ପଲାଇଅଛି ।

ପଲାଶ, ବି. ପୁଂ. (ପଲ-ଅଶ) କିଂଶୁକବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ରାକ୍ଷସ; ପ୍ରେତ ।

ପଲାଶୀ, ବି. ପୁଂ. (ପଲ-ଅଶ୍-ଇନ୍) ବୃକ୍ଷ; ରାକ୍ଷସ; (ପଲାଶ-ଈ) କ୍ଷୀରୀବୃକ୍ଷ; ସ୍ୱନାମବିଖ୍ୟାତ ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ରବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଲାକ୍ଷା, ଲତାବିଶେଷ ।

ପଲିତ, ବିଂ. (ପଲ୍-ତ) ବୃଦ୍ଧ । ବି. ନ. ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ହେତୁ କେଶର ଶୁକ୍ଳତା; ତାପ; କର୍ଦ୍ଦମ ।

ପଲ୍ୟଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ପରି-ଅଙ୍କ) ପଲଙ୍କ, ଖଟ ।

ପଲ୍ଲବ, ବି. ପୁଂ. (ପଲ୍-ଲୁ-ଅ) ନୂତନପତ୍ର, କିଶଳୟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠଡାଳ; ବିସ୍ତାର; ଅଲତା ।

ପଲ୍ଲବାସ୍ତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ପଲ୍ଲବ-ଅସ୍ତ୍ର) କାମଦେବ, ଋତୁପତି ।

ପଲ୍ଲବିକ, ବିଂ. (ପଲ୍ଲବ-ଇକ) କାମୁକ, ଲମ୍ପଟ ।

ପଲ୍ଲବିତ, ବିଂ. (ପଲ୍ଲବ-ଇତ) ପଲ୍ଲବଯୁକ୍ତ, ପଲ୍ଲବ-ବିଶିଷ୍ଟ ।

ପଲ୍ଲି, ପଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଲ୍ଲ-ଇ, ଈ) ଗ୍ରାମ; ଖଣ୍ଡ; ପଡ଼ା ।

ପଲ୍ୱଳ, ବି. ପୁଂ. କ. (ପଲ୍-ବଲ) କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳାଶୟ, ଗାଡ଼ିଆ ।

ପବ, ବି. ପୁଂ. (ପୂ-ଅ) ଶୋଧନ; ବାୟୁ । ବିଂ. ପରିଷ୍କୃତ, ପବିତ୍ର, ବିଶୁଦ୍ଧ; ପ୍ରଚଳିତ କଥାରେ ଏକ ଅଂଶ ବା ଖଣ୍ଡ ।

ପବନ, ବି. ପୁଂ. (ପୂ-ଅନ) ବାୟୁ । କ. କୁମ୍ଭକାରର ଉହାଘର; ଶୋଧନ । ବିଂ. ପରିଷ୍କୃତ; ବିଶୁଦ୍ଧ ।

ପବନନନ୍ଦନ, ବି. ପୁଂ. (ପବନ-ନନ୍ଦନ) ଭୀମ; ହନୁମାନ୍ ।

ପବନପଥ, ବି. ପୁଂ. (ପବନ-ପଥ) ଆକାଶ ।

ପବନାଶ, ପବନାଶନ ବି. ପୁଂ. (ପବନ-ଅଶ, ଅଶନ) ସର୍ପ । ବିଂ. ବାୟୁଭକ୍ଷକ ।

ପବମାନ, ବି. ପୁଂ. (ପୂ-ଅନ) ବାୟୁ, ପବନ; ଅଗ୍ନି । ବିଂ. ପବିତ୍ରକାରକ ।

ପବି, ବି. ପୁଂ. (ପୂ-ଇ) ଅଶନି, ବଜ୍ର ।

ପବିତ, ବିଂ. (ପୂ-ତ) ପୂତ, ପବିତ୍ର । ବି. କ. ମରିଚ; ସୂକ୍ଷ୍ମ ।

ପବିତ୍ର, ବିଂ. (ପୂ ଇତ୍ର) ବିଶୁଦ୍ଧ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୁଶ । କ. ଘୃତ, ମଧୁ ।

ପବିତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପବିତ୍ର-ଆ) ନଦୀବିଶେଷ; ତୁଳସୀ; ହରିଦ୍ରା ।

ପବିତ୍ରିତ, ବିଂ. (ପବିତ୍ର-ଇତ) ପରିଶୋଧିତ, ପରିଷ୍କୃତ ।

ପଶମ, ବି. (ଯାବନିକ) ଊର୍ଣ୍ଣା; ଲୋମ ।

ପଶବ୍ୟ, ବିଂ. (ପଶୁ-ଯ) ପଶୁର ଯୋଗ୍ୟ, ପଶୁ-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପଶା, ବି. (ପାଶକ ଶବ୍ଦଜ) ଅକ୍ଷ; ଚଉପାର, ଯଥା,

> "ଦିନେ ହୋଇଥିଲା ଘୋର ବରଷା,
> ଖୋଇଲ ବାନ୍ଧବା ଖେଳିବା ପଶା ।"

ପଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ପଶ୍-ଉ) ଲୋମଯୁକ୍ତ ଲାଙ୍ଗୁଳବିଶିଷ୍ଟ ଚତୁଷ୍ପଦଜନ୍ତୁ ।

ପଶୁକ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଶୁ-କ୍ରିୟା) ମୈଥୁନ, ରମଣ ।

ପଶୁପତି, ବି. ପୁଂ. (ପଶୁ-ପତି) ଦେବେଶ, ଶିବ ।

ପଶୁପାଳ, ବି. ପୁଂ. (ପଶୁ-ପାଳ) ପଶୁରକ୍ଷକ, ଗଉଡ଼-ଆଳ ।

ପଶୁରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ପଶୁ-ରାଜା) ସିଂହ, ମୃଗେନ୍ଦ୍ର ।

ପଶ୍ଚାତ୍, ଅଂ. (ଅପର-ଅସ୍ତାତ୍) ପଶ୍ଚିମେ, ପରେ, ପଛରେ ।

ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ, ବି. ପୁଂ. (ପଶ୍ଚାତ୍-ତାପ) ଅନୁତାପ, ଯଥା,

> "ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ହେଲା ମୋର,
> ଏବେ କଲହାନ୍ତରେତା ନାଶ ପରକାର ।"
> ପ୍ରେ. ସୁ. ।

ପଶ୍ଚାର୍ଦ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ଅପର=ପଶ୍ଚ-ଅର୍ଦ୍ଧ) ପାଦଠାରୁ ନାଭି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଅପରାର୍ଦ୍ଧ ।

ପଶ୍ଚିମ, ବି. ପୁଂ. (ପଶ୍ଚାତ୍-ଇମ) ଚରମ, ଶେଷ; ଅନନ୍ତର । କ. ପୃଷ୍ଠଦେଶ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିର ଅସ୍ତଗମନ ଦିଗ ।

ପଶ୍ୟତୋହର, ବି. ପୁଂ. (ପଶ୍ୟତଃ-ହର) ଚୌର, ତସ୍କର; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାର ।

ପଶ୍ୟନ୍, ବିଂ. (ଦୃଶ୍-ଅତ୍) ଦର୍ଶକ, ଦର୍ଶନକାରୀ ।

ପସରା, ବି. (ଦେଶଜ) ବିକ୍ରେୟଦ୍ରବ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ର, ଯଥା,

> "ପ୍ରେମର ହାଟେ ଦେଲ ପ୍ରଣୟପସରା ।"

ପସାରି, ବି. ଦୋକାନୀ, ବିକ୍ରୟକାରୀ ।

ପହାରୁଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ପହୁଙ୍ଗା, ବି. (ପ=ପଞ୍ଚନ୍ ଶବ୍ଦଜ-ହୁଙ୍ଗା=ସେର ଶବ୍ଦଜ) ୫ ସେର ।

ପହଣ୍ଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ଧୀରଗମନ, ଯଥା,

> "ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ସ୍ୱବଂଶଜ ଭାବ ଉଦ୍ଧରାଇ,
> ପହଣ୍ଡି ବିଜୟ କଲେ ଝୁଲାଇ ଝୁଲାଇ ସେ ।"
> କୋ. ବ୍ର. ସୁ. ।

ପହଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ଡଗ ।

ପହ୍ଣ୍ଡ, ବି. (ଯାବନିକ) କ୍ଷେତ୍ରର ସୀମାବନ୍ଧ ମାଟିବାଡ଼ୁ, ହିଡ଼ୁ; ବଗିଚାର ସୀମା ।

ପହୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶଗଡ ଚକ ।

ପହିଲା, ବି. (ଯାବନିକ) ପ୍ରଥମ, ଆଦ୍ୟ ।

ପହଁରା, ବି. (ଦେଶଜ) ମାର୍ଜନୀ, ଝାଡ଼ୁଣୀ; ସନ୍ତରଣ ।

ପହଁରିବା, କ୍ରି. ବି. ପରିଷ୍କାର କରିବା; ହସ୍ତପଦାଦି ସଞ୍ଚାଳନଦ୍ୱାରା ଜଳରେ ଭାସିବା, ସନ୍ତରଣ କରିବା ।

ପହୁଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଶୋଇବା, ଯଥା,

"କେଉଁଜଣ କେବେ ପହୁଡ଼ ଶୋଧନ ଯେନ ଗରଜ
ବଜାଇ ବଜାଇ ବଂଶୀ ସୁଲଳିତ ସ୍ୱନେ ।"

କ. ବ ।

ପହ୍ନା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗବାଦି ପଶୁର ଦୁଗ୍ଧାଧାର ।

ପାଇକ, ବି. (ପଦାତିକ ଶବ୍ଦଜ) ଗ୍ରାମରକ୍ଷକ, ପିଆଦା ।

ପାଇଖାନା, (ଯାବନିକ) ମଳ ତ୍ୟାଗ କରିବାର ସ୍ଥାନ ।

ପାଇଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୃହାଦିର କାର୍ଯ୍ୟ ।

ପାଉଣା, ବି. ପ୍ରାପ୍ୟ, ଅଦାୟଯୋଗ୍ୟ ।

ପାଉତି, ବି. (ଯାବନିକ) ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ୱୀକାରପତ୍ର, ରସୀଦ ।

ପାଉଂଶ, ବି. (ପାଂଶୁ ଶବ୍ଦଜ) ପାଂଶୁ, ଭସ୍ମ ।

ପାଂଶୁ, ପାଂସୁ, ବି. ପୁଂ. (ପନ୍ସି-ଉ) ରଜଃ, ଧୂଳି; ସାର; ପାପ ।

ପାଂଶୁଳ, ବିଂ. (ପାଂଶୁ-ଲ) ଧୂଳିଯୁକ୍ତ; ପାପିଷ୍ଠ । ବି. ପୁଂ. ଶିବ ।

ପାଂଶୁଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାଂଶୁ-ଲ, ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗେ ଆ) ଅସତୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ରଜଃସ୍ୱଲା; (ପାଂଶୁ=ଧୂଳି-ଲ) ପୃଥିବୀ ।

ପାଂସନ, ବିଂ. (ପନ୍ସ-ଅନ) ଦୂଷକ; ପାପିଷ୍ଠ ।

ପାକ, ବି. ପୁଂ. (ପଚ୍-ଅ) ରନ୍ଧନ, ପରିପାକ; ପରିଣତି; କେଶର ଶୁକ୍ଲତା; ଫଳ; ପେଚକ ।

ପାକଳ, ବି. ପୁଂ. (ପାକ-ଲା-ଅ) ହସ୍ତୀର ଜ୍ୱର; ବାୟୁ; ଅଗ୍ନି । ନ. ଔଷଧବିଶେଷ, କୁଡ଼ । ବିଂ ବୃଦ୍ଧ; ଅବସ୍ଥାନ୍ତରପ୍ରାପ୍ତ; ପକ୍ୱ ।

ପାକଲା, ବିଂ. (ପକ୍ୱ ଶବ୍ଦଜ) ପାଚିଲା, ପରିପକ୍ୱ ।

ପାକଶାଳା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାକ-ଶାଳା) ରନ୍ଧନାଳୟ, ରାନ୍ଧିବା ଘର ।

ପାକଶାସନ, ବି. ପୁଂ. (ପାକ-ଶାସନ) ଇନ୍ଦ୍ର, ପାକନାମକ ଅସୁରର ଶାସନକର୍ତ୍ତା ।

ପାକଶାସନି, ବି. ପୁଂ. (ପାକ-ଶାସନ-ଇ) ଇନ୍ଦ୍ରପୁତ୍ର, ଜୟନ୍ତ; ଅର୍ଜୁନ; ବାଳି ବାନର ।

ପାକସ୍ଥଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (Stomach) ଉଦରର ଯେଉଁ ଅଂଶରେ ଖାଦ୍ୟପଦାର୍ଥ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ; ପାକ କରିବାର ପାତ୍ର ।

ପାକସ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ପାକ-ସ୍ଥାନ) ରନ୍ଧନାଳୟ, ରୋଷେଇଘର ।

ପାକୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଦନ୍ତହୀନ ।

ପାକୁଳି, ବି. (ଦେଶଜ) ରୋମନ୍ଥ, ପଶୁର ପେଟରେ ଯାହା ଥାଏ ତାହାର ପୁନର୍ବାର ଚର୍ବଣ ।

ପାଖ ବି. (ପାର୍ଶ୍ୱ ଶବ୍ଦଜ) ନିକଟ, ସମୀପ ।

ପାଖଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ଖଇରବିଶେଷ ।

ପାଖର, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ନିର୍ଲ୍ଲଜ୍ଜ, ଜଳଜଳା ।

ପାକ୍ଷିକ, ବିଂ. (ପକ୍ଷ-ଇକ) ପକ୍ଷସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ପ୍ରତି ପକ୍ଷରେ ଯାହା ଘଟଇ; ପକ୍ଷପାତୀ । ବି. ପୁଂ. ବ୍ୟାଧ, ବାଣୁଆ, ଯେ ପକ୍ଷୀ ମାରେ ।

ପାଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ପଗଡ଼ି ।

ପାଗଲ, ବିଂ, ବାଉଳ, ଉନ୍ମତ୍ତ ।

ପାଚକ, ବିଂ. (ପଚ୍-ଅକ) ଜୀର୍ଣ୍ଣକାରକ; ପାକକର୍ତ୍ତା । ବି. ପୁଂ. ଅଗ୍ନି । ନ. ଉଦରର ରସବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ରନ୍ଧନକାରିଣୀ; ଯେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ପାକ କରେ ।

ପାଚନ, ବି. ନ. (ପଚି-ଅନ) ଔଷଧବିଶେଷ, କ୍ୱାଥ । ପୁଂ. ଅଗ୍ନି; ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ । ବିଂ. ଜୀର୍ଣ୍ଣକାରକ ।

ପାଚେରି, ବି. (ପ୍ରାଚୀର ଶବ୍ଦଜ) ବେଢ଼ା ; କାନ୍ଥ, ଭିତ୍ତି ।

ପାଛୁଡ଼ା, ବି, (ଦେଶଜ) ଚାଦର, ଉତ୍ତରୀୟ ବସ୍ତ୍ର ।

ପାଛୋଟି, ଆଗବଢ଼ି ଆଣିବାର, ଯଥା,

"ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ପାଛୋଟି ଅସୁରେନ୍ଦ୍ର କି ଆଦରେ ।"

କ. ବ ।

ପାଞ୍ଚଜନ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ପଞ୍ଚଜନ-ଯ) ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଶଙ୍ଖ; ଅଗ୍ନି ।

ପାଞ୍ଚଭୌତିକ, ବିଂ. (ପଞ୍ଚଭୂତ-ଇକ) ପୃଥିବ୍ୟାଦି ପଞ୍ଚଭୂତଜାତ ।

ପାଞ୍ଚାଲ, ବି. ପୁଂ. (ପାଞ୍ଚଲ-ଅ) ପଞ୍ଜାବ, ଦେଶବିଶେଷ; ତକ୍ଷକ, ଭଣ୍ଡାର, ତନ୍ତୁବାୟ, ରଜକ, କଂସେର ଏହି ପାଞ୍ଚଜାତି । ବିଂ. ପାଞ୍ଚାଲଦେଶୋଦ୍ଭବ, ପଞ୍ଚାଲଦେଶୀୟ ।

ପାଞ୍ଚାଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାଞ୍ଚାଲ-ଈ) ଦ୍ରୌପଦୀ ; କାଷ୍ଠାଦି ପୁତ୍ତଳି ।

ପାଞ୍ଜି, ବି. (ପଞ୍ଜିକା ଶବ୍ଦଜ) ଦିନାଦି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପୁସ୍ତକ; ହିସାବ ଖାତା ।

ପାଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରଶସ୍ତ ଭୂମି, ବଡ ଭୂମିଖଣ୍ଡ; ଲାଲସୂତା ।

ପାଟକ, ବି. ପୁଂ. (ପଟ୍-ଅକ) ଗ୍ରାମର ଅଂଶବିଶେଷ; ତୀର, ତଟ; (ଦେଶଜରେ) ଜାତିର ଦଳକୁ ପାଟକ କହନ୍ତି, ଯଥା, ବଢେଇ ପାଟକ ।

ପାଟନ, ବି. ନ. (ପଟ୍-ଇ-ଅନ) କର୍ତ୍ତନ, ଛେଦନ; ବିଦାରଣ ।

ପାଟମହାଦେଈ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପଟ୍ଟମହାଦେବୀ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରଧାନ ରାଣୀ ।

ପାଟରା, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ଜାତିବିଶେଷ, ସୂତ୍ରବ୍ୟବସାୟୀ, କାପୁଡ ।

ପାଟରାଣି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପାଟରାର ଭାର୍ଯ୍ୟା; ରାଜାର ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ପାଟଳ, ବି. ପୁଂ. (ପାଟଲା-ଅ) ଶ୍ୱେତରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ତଦ୍ବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ । ବି. ନ. ପୁଷ୍ପବିଶେଷ ।

ପାଟଳି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାଟଲା-ଇ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ପାଟଳୀବୃକ୍ଷ; ତତ୍ପୁଷ୍ପ ।

ପାଟଳିତ, ବିଂ. (ପାଟଲ-ଇତ) ପାଟଲବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ପାଟଳିପୁତ୍ର, ବି. ନ. (ପାଟଳି--ପୁତ୍ର) ପାଟନାନଗର, ମଗଧର ରାଜଧାନୀ ।

ପାଟବ, ବି. ନ. (ପଟୁ-ଅ) ପଟୁତା, ନୈପୁଣ୍ୟ; ଆରୋଗ୍ୟ ।

ପାଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ତୁଣ୍ଡ ।

ପାଟିତ, ବିଂ. (ପାଟ-ତ) ଭଗ୍ନ; ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ; କ୍ଷତ ।

ପାଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାଟି-ଈ) ଶୃଙ୍ଖଳା; ଧାରା; ପ୍ରଣାଳୀ; ଏକ ଜାତୀୟ; ଶ୍ରେଣୀ ।

ପାଟୀଗଣିତ, ବି. ନ. ଯହିଁରେ ଗଣିତ ବିଷୟ ଧାରାନୁସାରେ ଲିଖିତ ଥାଏ; ଅଙ୍କବିଦ୍ୟା ।

ପାଠ, ବି. ପୁଂ. (ପଠ୍-ଅ) ଆବୃତ୍ତି, ଅଧ୍ୟୟନ; ପାଠ୍ୟଅଂଶ ।

ପାଠକ, ବି. ପୁଂ. (ପଠ୍-ଅକ) ପାଠକର୍ତ୍ତା, ଛାତ୍ର; (ପାଠି-ଅକ) ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ଶିକ୍ଷକ ।

ପାଠଶାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାଠ-ଶାଳା) ବିଦ୍ୟାଳୟ, ଚାଟଶାଳୀ ।

ପାଠୀ, ବିଂ. (ପଠ୍-ଇନ୍) ପାଠକାରକ, ପାଠକ ।

ପାଠ୍ୟ, ବିଂ. (ପଠ୍-ଯ) ପଠନୀୟ, ପାଠର ଉପଯୁକ୍ତ ।

ପାଡୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଯେ ଧାର ନେଇ ଆଦାୟ ଦିଅଇ ନାହିଁ; ଠକ ।

ପାଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ଜାତିବିଶେଷ ।

ପାଣି, ବି. ପୁଂ. (ପଣ୍-ଇ) ହସ୍ତ; (ପାନୀୟର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଜଳ; ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଉପାଧି ।

ପାଣିଗ୍ରହଣ, ପାଣିପୀଡନ, ବି. ନ. (ପାଣି-ଗ୍ରହଣ, ପୀଡନ) ବିବାହ ।

ପାଣିଚିଆ, ବିଂ (ଦେଶଜ) ସୁସ୍ୱାଦୁ ଦ୍ରବ୍ୟର ଜଳପରି ଆସ୍ୱାଦନ ।

ପାଣିଜ, ବି. ପୁଂ. (ପାଣି-ଜ) କରରୁହ, ନଖ ।

ପାଣିନି, ବି. ପୁଂ. (ପାଣିନ-ଇ) ବ୍ୟାକରଣସୂତ୍ରକାରକ ମୁନିବିଶେଷ ।

ପାଣିପାଟିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଭୁଣାଟ, ଘରଓଳିର ମୁହଁପଟା ।

ପାଣ୍ଡର, ବି. ପୁଂ. (ପଣ୍ଡ-ଅର) ପୀତଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ; ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ; ପାଣ୍ଡୁବର୍ଣ୍ଣ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ନ. ଗିରିମାଟି; କୁନ୍ଦପୁଷ୍ପ । ବିଂ. ପାଣ୍ଡୁବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

ପାଣ୍ଡବ, ପାଣ୍ଡବେୟ, ବି. ପୁଂ. (ପଣ୍ଡୁ-ଅ,ଏୟ) ପାଣ୍ଡୁ ରାଜାରପୁତ୍ର, ଯୁଧିଷ୍ଠିରାଦି ପାଞ୍ଚଭାଇ ।

ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ, ବି. ନ. (ପଣ୍ଡିତ-ଯ) ପଣ୍ଡିତର ଭାବ ବା ଧର୍ମ, ପଣ୍ଡିତପଣିଆ, ବିଚକ୍ଷଣତା ।

ପାଣ୍ଡୁ, ବି. ପୁଂ. (ପନଡ୍-ଉ) ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୃପ-

ବିଶେଷ; ରୋଗବିଶେଷ; ଶ୍ୱେତପୀତବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ· ତଦ୍‌ବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ପାଣ୍ଡୁଫଳ, ବି. ନ. ପଟୋଳ ।

ପାଣ୍ଡୁର, ବିଂ. (ପଣ୍ଡ୍-ଉର) ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ; ଶ୍ୱେତପୀତ-ବର୍ଣ୍ଣ; ତଦ୍‌ବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

ପାଣ୍ଡୁଲିପି, ପାଣ୍ଡୁଲେଖ୍ୟ, ବି. ନ. (ପାଣ୍ଡୁ-ଲିପି, ଲେଖ୍ୟ) ଖସଡ଼ା ଅଥବା ଚିଠା ।

ପାଣ୍ଡୋର, ବି. (ଦେଶଜ) ଜୋତା ।

ପାତ, ବି. ପୁଂ. (ପତ୍-ଅ) ପତନ; ଭ୍ରଂଶ; ପଡ଼ିବା; ରାହୁଗ୍ରହ । ବିଂ. ରକ୍ଷିତ, ପାଳିତ ।

ପାତକ, ବି· ନ· (ପତ୍-ଅକ) ପତନସାଧନ, ପାପ, ଦୁଷ୍କାର୍ଯ୍ୟ ।

ପାତକୀ, ବି. ପୁଂ, (ପାତକ-ଇନ୍) ପାପୀ ।

ପାତଞ୍ଜଳ, ବିଂ. (ପତଞ୍ଜଳି-ଅ) ପତଞ୍ଜଳି ମୁନିପ୍ରଣୀତ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର ।

ପାତନ, ବି. ନ· (ପାତ-ଅନ) ଅଧଃକ୍ଷେପଣ ; ବିନ୍ୟାସ; ବିସ୍ତାରଣ ।

ପାତଳ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସରୁ, ଚିକ୍କଣ; କ୍ଷୀଣ ।

ପାତା, ବିଂ. (ପା-ତୃ) ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା, ରକ୍ଷକ, ପାଳନ-କର୍ତ୍ତା ।

ପାତାଳ, ବି· ନ. (ପତ୍-ଆଳ) ଅଧୋଭୁବନ; ତଳ, ଅତଳ, ବିତଳ, ନିତଳ, ତଳାତଳ, ମହାତଳ, ସୁତଳ, ଏହି ସପ୍ତପାତାଳ ।

ପାତି, ବି. ପୁଂ. (ପା-ଅତି) ପ୍ରଭୁ, ଅଧିପତି, ସ୍ୱାମୀ; (ଦେଶଜ) ବାନରବିଶେଷ ।

ପାତିତ, ବିଂ. (ପାତି-ତ) ଅଧୋଦେଶେ ନିକ୍ଷେପିତ ।

ପାତିବ୍ରତ୍ୟ, ବି. ନ. (ପତିବ୍ରତା-ଯ) ପତିବ୍ରତାର ଧର୍ମ, ସତୀତ୍ୱ ।

ପାତୀ, ବିଂ. (ପତ-ଇନ୍) ପତନଶୀଳ ।

ପାତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ପା-ତ୍ର) ଭାଜନ । ନ. ବିଷୟ; ବର; ଯୋଗ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି; ସୁବାଦ ଦୃଢ଼ପାତ୍ର; ଅଧାର; ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ପାତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାତ୍ର-ଈ) କନ୍ୟା, ଯୋଗ୍ୟାସ୍ତ୍ରୀ ।

ପାଥ, ବି. ପୁଂ. (ପା-ଥ) ଅଗ୍ନି; ସୂର୍ଯ୍ୟ । ନ. ଜଳ, ବାୟୁ ।

ପାଥେୟ, ବି. ନ. (ପଥିନ୍-ଏୟ) ପଥରସମ୍ବଳ, ବାଟ-ଖର୍ଚ୍ଚ ।

ପାଦ, ବି. ପୁଂ. (ପଦ୍-ଅ) ଚରଣ; ବୃକ୍ଷମୂଳ; ଶ୍ଳୋକର ଚତୁର୍ଥାଂଶ ।

ପାଦକଟକ, ବି. ପୁଂ. (ପାଦ-କଟକ) ନୂପୁର ।

ପାଦଚାରୀ, ବିଂ. (ପାଦ-ଚର-ଇନ୍) ପଦବ୍ରଜରେ ଗମନକାରୀ । ବିଂ. ପୁଂ. ପଦାତିକ ।

ପାଦଜ, ବି. ପୁଂ. (ପାଦ-ଜ) ଶୂଦ୍ର ।

ପାଦପ, ବି. ପୁଂ. (ପାଦ-ପା-ଅ) ବୃକ୍ଷ; ପାଦପୀଠ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପାଦୁକା ।

ପାଦପୀଠ, ବି. ନ. (ପାଦ-ପୀଠ) ପାଦ ରଖିବାର ସ୍ଥାନ ।

ପାଦବିକ, ବି. ପୁଂ. (ପଦବୀ-ଇକ) ପାନ୍ଥ, ପଥିକ, ପର୍ଯ୍ୟଟକ ।

ପାଦାତ, ପାଦାତିକ, ବି. ପୁଂ. (ପାଦ-ଅତ୍-ଇ, କ) ପଦାତିକ ସୈନ୍ୟ ।

ପାଦୁକ, ବି. (ପାଦୋଦକ ଶବ୍ଦଜ) ପାଦୋଦକ, ଯଥା, ବିଷ୍ଣୁପାଦୁକ ।

ପାଦୁକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କଠଉ; ଜୋତା ।

ପାଦ୍ୟ, ବି. କ୍ଲୀ. (ପାଦ-ଯ) ପାଦପ୍ରକ୍ଷାଳନାର୍ଥ ଜଳ; ପୂଜୋପହାର ।

ପାନ, ବି. ନ. (ପା-ଅନ) ପିଇବା; (ପ୍ରା) ଲତା-ବିଶେଷ ।

ପାନପାତ୍ର, ବି. ନ. (ପାନ-ପାତ୍ର) ଚଷକ, ମଦ୍ୟପାନ କରିବାର ପାତ୍ର ।

ପାନିଆ, ବି (ଦେଶଜ) କଙ୍କତିକା; ଚିରୁଣୀ ।

ପାନୀୟ, ବି. ନ. (ପା-ଅନୀୟ) ଜଳ । ବିଂ. ପାନର ଯୋଗ୍ୟ; ରକ୍ଷଣୀୟ ।

ପାନ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ପଥିନ୍-ଅ) ପଥିକ, ସର୍ବଦା ଭ୍ରମଣ-କାରୀ; ପର୍ଯ୍ୟଟକ ।

ପାନ୍ଥନିବାସ, ବି. ପୁଂ. ପଥିକମାନଙ୍କ ରହିବା ସ୍ଥାନ ।

ପାନ୍ଥଶାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାନ୍ଥ-ଶାଳା) ପଥିକମାନଙ୍କର ଅହାରାଦି କରିବା ଘର ।

ପାପ, ବି. ନ. (ପା-ପ) ଅଧର୍ମ, ଦୁଷ୍କୃତ; ଅନିଷ୍ଟ । ବିଂ. ପାପଜନକ; କ୍ଷତିକାରକ । ବି. ପୁଂ. ଲମ୍ପଟ ।

ପାପଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. ଅର୍ଦ୍ଧଚନ୍ଦ୍ର; ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ରାହୁ; ଶନି; ରବି; ବୁଧ; ଅନିଷ୍ଟକରଗ୍ରହ ।

ପାପଘ୍ନ, ବିଂ. (ପାପ-ହନ୍-ଅ) ପାପନାଶକ ।

ପାପରୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ପାପ-ରୋଗ) ବସନ୍ତରୋଗ ।

ପାପାତ୍ମା, ପାପାଶୟ, ବିଂ. (ପାପ-ଆତ୍ମା, ଆଶୟ) ଅଧାର୍ମିକ, ପାପିଷ୍ଠ, ଦୁରାଶୟ ।

ପାପିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ପାପ-ଇଷ୍ଠ) ଅତି ପାପୀ, ଅଧାର୍ମିକ ।

ପାପୀ, ବିଂ. (ପାପ-ଇନ୍) ପାପଯୁକ୍ତ, ପାପକାରୀ; ପାତକୀ; ଅପରାଧୀ ।

ପାପୀୟସୀ, ବିଂ. (ପାପ-ଇୟସ୍-ଈ) ଅତି ପାପିନୀ ।

ପାପୁଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ହାତତଳ ।

ପାମର, ବିଂ. (ପାମନ୍-ର-ଅ) ମୂର୍ଖ; ନୀଚ; ଦୁଷ୍ଟ, ଖଳ; ପାପୀ, ଅଧମ ।

ପାମରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାମର-ଈ) ପାପିଷ୍ଠା ।

ପାୟ, ବି. ନ. (ପା-ଅଲ୍, ଯ ଆଗମ) ଜଳ ।

ପାୟସ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପୟସ୍-ଅ) ପରମାନ୍ନ; ଦୁଗ୍ଧ ଶର୍କରା ପକ୍ୱଅନ୍ନ, କ୍ଷୀର । ବିଂ. ପୟଃସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଦୁଗ୍ଧବିକାର ।

ପାୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ପା-ଉ) ମଳଦ୍ୱାର ।

ପାର, ବି. ନ. (ପର-ଅ) ନଦୀର ପରତୀର; ଉଦ୍ଧାର । ପୁଂ. ନ. ପ୍ରାନ୍ତ, ଚରମସୀମା ।

ପାରକ, ବି. ପୁଂ. ସୁବର୍ଣ୍ଣ, ସୁନା; (ପୃ-ଅକ) ବିଂ. ସମର୍ଥ, ନିପୁଣ, ପଟୁ, ଦକ୍ଷ, କୁଶଳ, ପାଳନକାରୀ ।

ପାରଗ, ବିଂ. (ପାର-ଗମ୍-ଅ) ପାରଗାମୀ; ସମର୍ଥ ।

ପାରଗତ, ବିଂ. (ପାର-ଗତ) ଅତିକ୍ରାନ୍ତ; ପ୍ରବୀଣ ।

ପାରଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାର-ଅନ) ବ୍ରତାନନ୍ତର ଭୋଜନ; ତୃପ୍ତି; ଉପବାସର ପରଦିନ ବିହିତ ଭୋଜନ, ଯଥା,

"ସୁଧୁଙ୍କର ହେଲେ ଚୁଥିର ପାରଣା ।"

ପାରତନ୍ତ୍ର୍ୟ, ବି. ନ. (ପରତନ୍ତ୍ର-ଯ) ପରାଧୀନତା, ପରତନ୍ତ୍ରତା ।

ପାରତ୍ରିକ, ବିଂ. (ପରତ୍ର-ଇକ) ପାରଲୌକିକ, ପରଲୋକସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପାରଦ, ବି. ପୁଂ. (ପାର-ଦା-ଅ) ପାରା, ଧାତୁବିଶେଷ ।

ପାରଦର୍ଶୀ, ବିଂ. (ପାର-ଦୃଶ୍-ଇନ୍) ପରିଣାମଦର୍ଶୀ, ବିଜ୍ଞ; ନିପୁଣ, ପଟୁ, ତତ୍ପର; ସମର୍ଥ ।

ପାରଦାରିକ, ବି. ପୁଂ. (ପରଦାର-ଇକ) ଯେ ପରସ୍ତ୍ରୀ ଗମନ କରେ ।

ପାରଦାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ପରଦାର-ଯ) ପରସ୍ତ୍ରୀଗମନ, ବ୍ୟଭିଚାର ।

ପାରମାର୍ଥିକ, ବିଂ. (ପରମାର୍ଥ-ଇକ) ପରମାର୍ଥ ବିଷୟକ; ପରମାତ୍ମସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ; ଜ୍ଞାନମାର୍ଗସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପାରମ୍ପର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ପରମ୍ପରା-ଯ) ପରମ୍ପରାଗତ; ଅନୁକ୍ରମ; ପୁରାତନ କଥା ।

ପାରଲୌକିକ, ବିଂ. (ପରଲୋକ-ଇକ) ପରଲୋକସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ପାରତ୍ରିକ ।

ପାରଶୀକ, ପାରସୀକ, ବି. ପୁଂ. ପାରସ୍ୟଦେଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପାରସ୍ୟ ଦେଶୀୟ ଲୋକ ।

ପାରସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପାରସ୍ୟଭାଷା, ପାରସ୍ୟ ଦେଶର ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ।

ପାରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପାରାବତ, ପକ୍ଷିବିଶେଷ । ପୁଂ. ପାରଦ ଧାତୁ ।

ପାରାପତ, ପାରାବତ, ବି. ପୁଂ. (ପାର-ଆ-ପତ-ଅ) କପୋତ, ପାରା ।

ପାରାପାର, ପାରାବାର, } ବି. ପୁଂ. (ପାର-ଅପାର-ଅବାର) ସାଗର, ସମୁଦ୍ର, ଅର୍ଣ୍ଣବ । ନ. ତଟଦ୍ୱୟ ।

ପାରାୟଣ, ବି. ନ. (ପାର-ଅୟନ) ନିୟମିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଗ୍ରନ୍ଥର ସମୁଦାୟ ପାଠ; ପୁରାଣ ପାଠ; ସମାପ୍ତି; ସାକଲ୍ୟ ।

ପାରଜାତ, ପାରଜାତକ, ବି. ପୁଂ. (ପାର-ଜାତ-ଅକ) ମନ୍ଦାର, ଦେବତରୁବିଶେଷ ।

ପାରତୋଷିକ, ବି. ନ. (ପରତୋଷ-ଇକ) ପରତୋଷ ହେତୁ ପୁରସ୍କାର ।

ପାରଧି, ବି. ମୃଗୟା, ଶିକାର ।

ପାରପାଠ୍ୟ, ବି. ନ. (ପରପାଠୀ-ଯ) ପରପାଠୀ, ସୁଶୃଙ୍ଖଳା ।

ପାରପାର୍ଶ୍ୱିକ, ବି. ପୁଂ. (ପର-ପାର୍ଶ୍ୱ-ଇକ) ପାରଷଦ; ଉପଗ୍ରହ, କୌଣସି ବୃହତ୍ ଗ୍ରହର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ପରଭ୍ରମଣକାରୀ କ୍ଷୁଦ୍ରଗ୍ରହ । ବିଂ. ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ, ପାର୍ଶ୍ୱଚର ।

ପାରଭାଷିକ, ବିଂ. (ପରଭାଷା-ଇକ) ପରଭାଷାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପାରଷଦ, ବି. ପୁଂ. (ପରିଷଦ-ଅ) ସଭାସଦ, ସଭ୍ୟ । ବିଂ. ସଭାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପାରିହାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ପରିହାର-ଯ) ବଳୟ, କରଭୂଷଣ ।

ପାରୀନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ପର=ଅନ୍ୟପ୍ରାଣୀ-ଇନ୍ଦ୍ର) ସିଂହ; ଅଜଗର ସର୍ପ ।

ପାରୁ, ବି. ପୁଂ. (ପା-ରୁ) ଅଗ୍ନି, ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ପାରୁଷ୍ୟ, ବି. ନ. (ପରୁଷ-ଯ) କର୍କଶତା; ନିନ୍ଦା, ତିରସ୍କାର; ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଉପବନ; ଅଗୁରୁଚନ୍ଦନ । ପୁଂ. ବୃହସ୍ପତିର ନାମାନ୍ତର ।

ପାର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଥା-ଅ) ପୃଥାପୁତ୍ର, ଯୁଧିଷ୍ଠିରାଦି; ଗନ୍ଧର୍ବବିଶେଷ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନବୃକ୍ଷ ।

ପାର୍ଥକ୍ୟ, ବି. ନ. (ପୃଥକ୍-ଯ) ପୃଥକତ୍ୱ, ବିଭିନ୍ନତ୍ୱ ।

ପାର୍ଥିବ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଥିବୀ-ଅ) ରାଜା । ବିଂ. ପୃଥିବୀସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀର କନ୍ୟା ଅର୍ଥାତ୍ ସୀତା ।

ପାର୍ବଣ, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ବନ୍-ଅ) ଅମାବାସ୍ୟାଦି ପର୍ବରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଶ୍ରାଦ୍ଧ; ଉତ୍ସବ । ବିଂ. ପର୍ବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; (ଗ୍ରା) ଦଶହରାପର୍ବ, ଦୁର୍ଗାପୂଜା ପର୍ବ ।

ପାର୍ବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପର୍ବତ-ଅ, ଈ) ଗିରିଜା, ଉମା, ଦୁର୍ଗା ।

ପାର୍ବତୀନନ୍ଦନ, ବି. ପୁଂ. (ପାର୍ବତୀ-ନନ୍ଦନ) କୁମାର, କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ପାର୍ବତୀୟ, ବିଂ. (ପର୍ବତ-ଈୟ) ପର୍ବତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପାହାଡ଼ିୟ ।

ପାର୍ଶ୍ୱକ, ବି. ପୁଂ. (ପର୍ଶୁ-ଅ) ପର୍ଶୁଧାରୀ ଯୋଦ୍ଧା ।

ପାର୍ଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପର୍ଶୁ-ଅ) ପ୍ରାନ୍ତ; ଏକଦେଶ; କକ୍ଷର ଅଧଃପ୍ରଦେଶ; ପାଖ । ବିଂ. ସମୀପ, ନିକଟ ।

ପାର୍ଶ୍ୱପରିବର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ପାର୍ଶ୍ୱ-ପରିବର୍ତ୍ତନ) ପାଖଲେଉଟାଇବା, କଡ ଲେଉଟାଇବା; ଭାଦ୍ର ଶୁକ୍ଳଦ୍ୱାଦଶୀରେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ପାର୍ଶ୍ୱପରିବର୍ତ୍ତନ ହେତୁ ଉତ୍ସବ ବିଶେଷ ।

ପାଲ, ବିଂ. (ପାଲ-ଅ) ରକ୍ଷକ । ବି. ପୁଂ. ଦଳ, ସମୂହ, ଦଳ; (ଗ୍ରା) କୁଟା, ତୃଣ; ନଦୀତଟରେ ଥିବା ଉର୍ବର ଭୂମି ।

ପାଳକ, ବିଂ. (ପାଳି-ଅକ) ପ୍ରତିପାଳକ, ରକ୍ଷକ ।

ପାଳକପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର, ଦତ୍ତକପୁତ୍ର ।

ପାଳଙ୍ଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶାକବିଶେଷ ।

ପାଲଟ, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପରିବର୍ତ୍ତନ, ବଦଳାଇବା ।

ପାଳନ, ବି. ନ. (ପାଳି-ଅନ) ରକ୍ଷଣ, ପୋଷଣ ।

ପାଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ସତ୍ୟନାରାୟଣ ପୂଜା ।

ପାଳି, ପାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପାଳ-ଇ, ଈ) ପଂକ୍ତି, ଶ୍ରେଣୀ, କ୍ରୋଡ଼; ଖଡ୍ଗର ତୀକ୍ଷ୍ଣଧାର; କୋଣ; ପ୍ରାନ୍ତଭାଗ; ସେତୁ; (ଦେଶଜ) ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ, ବାର ।

ପାଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ପଶାଖେଳ ଘର ।

ପାଳିତ, ବିଂ. (ପାଳି-ତ) ରକ୍ଷିତ; ପୋଷିତ; ବର୍ଦ୍ଧିତ; ଲାଳିତ ।

ପାଲୁଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ଚୂର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ, ଯହିଁରେ ପାୟସ ହୁଏ ।

ପାବକ, ବି. ପୁଂ. (ପୂ-ଅକ) ଅଗ୍ନି; ସଦାଗ୍ରର-ଚିତ୍ରକ । ବିଂ. ପବିତ୍ରଲୋକ ।

ପାବନ, ବିଂ. (ପୂ-ଅନ) ପବିତ୍ର, ଶୋଧନ; ପବିତ୍ରକାରକ । ବି. ନ. ଗୋମୟ; ପବିତ୍ରକରଣ; ଜଳ;

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ; ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ । ପୁଂ. ବ୍ୟାସଦେବ; ଅଗ୍ନି ।
ପାବଛ୍, ବି. ପାହାଚ, ସୋପାନ ।
ପାବନୀ, ବିଂ. (ପାବନ-ଈ) ପବିତ୍ରକାରିଣୀ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗଙ୍ଗା; ତୁଳସୀ; ହରିତକୀ; ଗାଭୀ ।
ପାଶ, ବି. ପୁଂ. (ପାଶ୍-ଅ) ଫାନ୍ଦ, ରଜ୍ଜୁ; କେଶବାଚକ ଶବ୍ଦ ପରେ ଥିଲେ (ଗୁଚ୍ଛ) ।
ପାଶକ, ବିଂ. (ପାଶି-ଅକ) ପାଶକେଶ୍ରୀ । ବି. ପୁଂ. ପଶା, ଚଉପାର ।
ପାଶୀ, ବି. ପୁଂ. (ପାଶ-ଇନ୍) ଯମ; ବରୁଣ; ବ୍ୟାଧ । ବିଂ. ଯାହାର ପାଶ ଅଛି; ପାଶଧାରୀ ।
ପାଶୁପତ, ବି. ପୁଂ. (ପଶୁପତି-ଅ) ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧଅସ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ପାଶୁପତ ଅସ୍ତ୍ର ଦିବ ଅଟଇ ତୁମ୍ଭର ।"
କ. ବ ।

ଶୈବ । ବିଂ. ଶିବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।
ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ, ବିଂ. (ପଶ୍ଚାତ୍-ଯ) ପଶ୍ଚିମଦେଶୀୟ; ପଶ୍ଚିମଦଗସ୍ଥ । ବି. ପୁଂ. ଯବନ ।
ପାଷଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ପାପ-ଷନ୍-ଡ, ନିପାତନେ) ନାସ୍ତିକ; ସଦାଚାରଭ୍ରଷ୍ଟ; ପାମର; ବିଧର୍ମୀ ।
ପାଷାଣ, ବି. ପୁଂ. (ପିଷ୍-ଅନ) ପ୍ରସ୍ତର, ପଥର, ଯଥା,

"ଏ ବେଶ ହୋଇଲେ ପାଷାଣ,
ତରଲେ ଯୁବତୀ ବଞ୍ଚିବେ କେହ ।"
ସଂ. ସା ।

ପାସୋର, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭୁଲି ଯିବାର, ବିସ୍ମରଣ ହେବାର ଯଥା,

"ପାସୋର ବଳୟ ଟିଳା ଯଶୋରୂପ ଧନେ ।"
କ. ବ ।

ପାହାଚ, ବି. (ପାବଛ୍ ଶବ୍ଦଜ) ସୋପାନ ।
ପାହାଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ଛୋଟ ପର୍ବତ, ଅରଣ୍ୟଚ ନୋହିଥିବା ପର୍ବତ ।
ପାହାର, ବି. (ପ୍ରହାର ଶବ୍ଦଜ) ମାଡ, ଆଘାତ ।
ପାହୁଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଦର ଅଲଙ୍କାର ।
ପାହୁଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ପଇସାର ଅଂଶ, ପାହୁ ।
ପିଅର, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ପିତା, ଜନକ, ବାପ, ତାତ ।
ପିଅଜ, ବି. (ଦେଶଜ) ପଳାଣ୍ଡୁ ।
ପିଅଶାଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।
ପିଇବା, କ୍ରି. (ପା-ଧାତୁଜ) ପାନ କରିବା ।
ପିଉସା, ବି. (ପିତୃଷ୍ୱସୃ ଶବ୍ଦଜ) ପିତାର ଭଉଣୀର । ସ୍ତ୍ରୀ. ସୀ. ପିତାର ଭଗିନୀ ।
ପିକ, ବି. ପୁଂ. (ପି-କୈ-ଅ) କୋକିଳ; (ଦେଶଜ) ପାନ ଖାଇଲେ ଯେଉଁ ଥୁଙ୍କ ବାହାରେ ତାହାକୁ ପିକ କହନ୍ତି ।
ପିକଦାନୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ପିକ ପକାଇବା ନିମିତ୍ତ ବ୍ୟବହୃତ ପାତ୍ରବିଶେଷ ।
ପିଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ପିଜ୍-ଅ) ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ ନୀଳପୀତମିଶ୍ରିତବର୍ଣ୍ଣ; ତଦ୍ବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ; ମୂଷିକ । ନ. ବାଳକ; ହରିତାଳ ।
ପିଙ୍ଗଚକ୍ଷୁ, ବି. ପୁଂ. କୁମ୍ଭୀର, ନକ୍ର ।
ପିଙ୍ଗଜଟ, (ପିଙ୍ଗ-ଜଟା) ମହାଦେବ ।
ପିଙ୍ଗଳ, ବି. ପୁଂ. (ପିଜ୍-ଅଲ) ନୀଳପୀତ ମିଶ୍ରିତବର୍ଣ୍ଣ; ରୁଦ୍ର; ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ବାନର । ନ. ପିତ୍ତଳ ।
ପିଙ୍ଗଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିଜ୍-ଅଲ-ଆ) କୁମୁଦ ହସ୍ତୀର ସ୍ତ୍ରୀ. ବେଶ୍ୟାବିଶେଷ; ଶିଂଶପାବୃକ୍ଷ ।
ପିଙ୍ଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିଜ୍-ଆ) ଗୋରଚନା; ଦୁର୍ବା; ହରିଦ୍ରା ।
ପିଚ, ବି. (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଫଳବିଶେଷ ।
ପିଚଣ୍ଡ, ପିଚିଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଅପି-ଚମ୍-ଡ) ପଶୁର ଅବୟବ; ଉଦର, ପେଟ ।
ପିଚଣ୍ଡିଲ, ପିଚିଣ୍ଡିଲ, ବିଂ. (ପିଚଣ୍ଡ, ପିଚିଣ୍ଡ-ଇଲ) ବୃହତ୍ ଉଦରବିଶିଷ୍ଟ ।
ପିଚୁମର୍ଦ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ପିଚୁ-ମର୍ଦ୍ଦ) ନିମ୍ବବୃକ୍ଷ ।
ପିଚ୍ଛ, ବି. ନ. (ପିଚ୍ଛ୍-ଅ) ମୟୂର ପୁଚ୍ଛ; ଚୂଡା । ପୁଂ. ଲାଙ୍ଗୁଳ ।
ପିଚ୍ଛା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିଚ୍ଛ-ଆ) ଷଷ୍ଠାଳିଭାଗ; ଭାତର ମଣ୍ଡ; ସର୍ପରି ଲାଳ; ପଂକ୍ତି, ଶ୍ରେଣୀ ।
ପିଚ୍ଛିଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିଚ୍ଛା-ଇଲ-ଆ) ପୂତିକା; ଶିମ୍ବୁଳୀଗଛ ।
ପିଞ୍ଜଟ, ବି. ପୁଂ. (ପିଜ୍-ଅଟ) ଚକ୍ଷୁମଳି, ନେତ୍ରମଳ ।

ପିଞ୍ଜର, ବି. ନ. (ପିନଜ୍-ଅର) ପିଞ୍ଜରା, ପକ୍ଷ୍ୟାଦି ବନ୍ଦ କରି ରଖିବାର ସ୍ଥାନ; ହରିତାଳ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

"ବିଭୂଷା ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଯେ ସହସ୍ରବାନ ପିଞ୍ଜର ପରିରେ,
କର୍ଣ୍ଣିକୁ ନାଭିନ ଦଶେ ଏତେବାନ ଥାଇ ତା ଶରୀରେ ।"
ବୈ. ବି ।

ପିଠକ, ବି. ପୁଂ. (ପିଠ୍-କ) ପେଟେରି । ନ. ଗୃହ; କୁଟିର । ବିଂ. ବିସ୍ଫୋଟକ ।

ପିଠା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମାଡୁଆ ।

ପିଟିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ମାରିବା ।

ପିଠା, ବି. (ପିଷ୍ଟକ ଶବ୍ଦଜ) ପୂପ ।

ପିଠି, ବି. (ପୃଷ୍ଠ ଶବ୍ଦଜ) ପୃଷ୍ଠ ।

ପିଠୋଉ, ବି. (ଦେଶଜ) ପିଠା କରିବା ନିମନ୍ତେ ବଟା ବ୍ରୀହି ଓ ଚାଉଳଆଦି ।

ପିଡ, ବି. (ପୀଠ ଶବ୍ଦଜ) ଚଉତରା ।

ପିଡ଼ା, ବି. (ପୀଠ ଶବ୍ଦଜ) ଗୃହ ଚାଳର ଉପର ଭାଗ; କାଷ୍ଠାସନ, ଯଥା,

"ପିଡା ଉପରେ ପିଡାମାନ ଦେଇ,
କଷ୍ଟ ଉପରେ ଉଠିଲେ ମାଧୋଇ ।"
ଘୋ. ଭ ।

ପିଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପିନଡ୍-ଅ) ପିତୃଲୋକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦେୟ ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର ଭକ୍ଷ୍ୟବସ୍ତୁ; ଶରୀର, ଯଥା,

"ପିଣ୍ଡକୁ ମୋହର କେହି ଦହନ କରିବ ନାହିଁ,
ଅଇଲେ ପ୍ରାଣମାଧୋଇ ତାଙ୍କୁ ବାରେ ଦେଖାଇ ଦେବ ।"
ସଂ. ସା ।

ଗୋଲାକୃତ ବସ୍ତୁ ।

ପିଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଭିଗ, ଦଲାଣ ।

ପିତା, ବି. ପୁଂ. (ପା-ତୃ) ଜନକ, ବାପ । ବିଂ. (ପିତ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ତିକ୍ତ ।

ପିତାମହ, ବି. ପୁଂ. (ପିତୃ-ଆମହ) ବ୍ରହ୍ମା; ପିତୃପିତା; ଜେଜା ।

ପିତାମହୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିତାମହ-ଈ) ପିତାର ମାତା ।

ପିତାଶୁଣୀ, ପିଚାଶୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିଶାଚିନୀ ଶବ୍ଦଜ) ଡାହାଣୀ ବିଶେଷ ।

ପିତୁଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିତୁଳିକା ଶବ୍ଦଜ) ମୂର୍ତ୍ତି ।

ପିତୃକର୍ମ୍ମ, ବି. ନ. (ପିତୃ-କର୍ମନ୍) ପିତୃଶ୍ରାଦ୍ଧ ।

ପିତୃପତି, ବି. ପୁଂ. (ପିତୃ-ପତି) ଯମ ।

ପିତୃବ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ପିତୃ-ବ୍ୟ) ପିତାର ଭ୍ରାତା ।

ପିତୃଷ୍ୱସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିତୃ-ସ୍ୱସା) ପିଉସୀ, ପିତାର ଭଗିନୀ ।

ପିତ୍ତ, ବି. ନ. (ଅପି-ଦୋ=ଛେଦନ କରି କିମ୍ବା ଦେ=ପାଳନ କରି-ତ) ଶରୀରସ୍ଥ ଧାତୁ-ବିଶେଷ ।

ପିତ୍ତଳ, ବି. ନ. (ପିତ୍ତ-ଲା-ଅ) ତାମ୍ର ଓ ସୀସକ-ମିଶ୍ରିତ ଧାତୁବିଶେଷ; ଭୂର୍ଜ୍ଜପତ୍ର । ବିଂ. ପିତ୍ତଯୁକ୍ତ, ପୈତ୍ତିକ ।

ପିତ୍ର୍ୟ, ବିଂ. (ପିତୃ-ଯ) ପିତୃସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପିତାଙ୍କଠାରୁ ଲବ୍ଧ । ବି. ନ. ପିତୃତୀର୍ଥ; ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଓ ତର୍ଜ୍ଜନୀର ମଧ୍ୟଭାଗ; ମଧୁ । ପୁଂ. ପିତାର ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା ।

ପିଦୁଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଚାଉଳିଆ, ପିଜୁଳି ।

ପିଧାନ, ବି. ନ. (ଅପି-ଧା-ଅନ) ଆଚ୍ଛାଦନ, ଆବ-ରଣ ।

ପିନାକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପା-ଆକ) ମହାଦେବଙ୍କର ଧନୁ ।

ପିନାକୀ, ବି. ପୁଂ. (ପିନାକ-ଇନ୍) ଶିବ, ମହା-ଦେବ ।

ପିନ୍ଧିବା, କ୍ରି. (ପରିଧାନ ଶବ୍ଦଜ) ପରିଧାନ କରିବା ।

ପିପାସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପା-ସନ୍-ଆ) ପିଇବାର ଇଚ୍ଛା, ତୃଷ୍ଣା, ପାନେଚ୍ଛା ।

ପିପାସିତ, ବିଂ. (ପା-ସନ୍-ତ) ପାନେଚ୍ଛୁ, ତୃଷିତ ।

ପିପାସୁ, ବିଂ. (ପା-ସନ୍-ଉ) ତୃଷାର୍ତ୍ତ, ପାନେଚ୍ଛୁ ।

ପିପୀଲକ, ପିପୀଲିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିଲ୍-ଅକ) ପିମ୍ପୁଡ଼ି ।

ପିପ୍ପଳ, ବି. ପୁଂ. (ପା-ଅଲ) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ; ବସନଶୂନ୍ୟ ପକ୍ଷୀ; ନିରଂଶୁକ । ନ. ଜଳ; ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡବିଶେଷ ।

ପିପ୍ପଳି, ପିପ୍ପଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିପ୍ପଳ-ଇ,ଈ) ପିପଳୀଗଚ୍ଛ ।

ପିପ୍ପିଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୁରୀଜିଲ୍ଲାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସ୍ଥାନ-ବିଶେଷ ।

ପିଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଳକ ।

ପିଲସଜ, ବି. (ଦେଶଜ) ପିତ୍ତଳାଦିର ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଦୀପ ବା ଦୀପାଧାର ।

ପିଶଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ପିଶ୍-ଅଙ୍ଗ) ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ପିଶାଚ, ବି. ପୁଂ. (ପିଶିତ-ଅଶ୍-ଅ) ଭୂତ, ଦେବଯୋନିବିଶେଷ ।

ପିଶିତ, ବି. ନ. (ପିଶ୍-ତ) ମାଂସ ।

ପିଶୁନ, ବିଂ. (ପିଶ୍-ଉନ) ଖଳ, କ୍ରୂର; ଦୁଷ୍ଟଚର । ବି. ପୁଂ. କାକ; ନାରଦ । ନ. କୁଙ୍କୁମ ।

ପିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପିଷ୍-ତ) ମର୍ଦ୍ଦିତ; ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ । ବି. ନ. ସୀସକ ।

ପିଷ୍ଟକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପିଷ୍ଟ-କ) ପିଠା, ରୁଟିପ୍ରଭୃତି । ନ. ତିଳଚୂର୍ଣ୍ଣ ।

ପିହିତ, ବିଂ. (ଅପି-ଧା-ତ) ଆଚ୍ଛାଦିତ; ଅବରୁଦ୍ଧ; ତିରୋହିତ ।

ପୀଠ, ବି. କ୍ଲି. (ପିଠ୍-ଅ) ବସିବାର ଚୌକି ବା ପିଢ଼ା, ସ୍ଥାନବିଶେଷ; ୫୧ ମହାପୀଠ, ଯେଉଁ୨ ସ୍ଥାନରେ ସତୀର ଶରୀରାବୟବ ପତିତ ହୋଇଥାଏ, ଯଥା, ଯାଜପୁରରେ ବିରଜାପୀଠ, ଇତ୍ୟାଦି ।

ପୀଡ଼ନ, ବି. ନ. (ପୀଡ଼୍-ଅନ) ଦୁଃଖଦେବା, ଯାତନାଦେବା; ପରାଜୟ ।

ପୀଡ଼ା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୀଡ଼୍-ଆ) ବ୍ୟଥା, ଦୁଃଖ; ରୋଗ; ଯନ୍ତ୍ରଣା ।

ପୀଡ଼ିତ, ବିଂ. (ପୀଡ଼ା-ଇତ) ବ୍ୟଥିତ, ଦୁଃଖିତ; ରୋଗୀ ।

ପୀତ, ବି. ପୁଂ. (ପା-ତ) ପୁଷ୍ପରାଗ; ହରିଦ୍ରାବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ, ହଳଦିଆବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ; ଯାହା ପାନ କରା ଯାଇଅଛି ।

ପୀତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ପୀତ-ଆ) ହରିଦ୍ରା; ଗୋରୋଚନା ।

ପୀତାମ୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ପୀତ-ଅମ୍ବର) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ ।

ପୀନ, ବିଂ. (ପ୍ୟାୟ୍-ତ) ସ୍ଥୂଳ; ପ୍ରବୃଦ୍ଧ; ସୁଥୂଳ; ସମ୍ପନ୍ନ ।

ପୀନସ, ବି. ପୁଂ. (ପୀନ-ସୋ-ଅ) ନାସିକାର ରୋଗବିଶେଷ, ପିନାସ ରୋଗ ।

ପୀନୋଧ୍ନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୀନ-ଊଧସ୍-ଈ) ସ୍ଥୂଳସ୍ତନୀ ଧେନୁ, ସ୍ଥୂଳପହ୍ନାଯୁକ୍ତ ଗାଈ ।

ପୀୟୂଷ, ବି. ନ. (ପୀୟ୍-ଊଷ) ଅମୃତ, ଯଥା,
"ବିଷ ପୀୟୂଷ ହୋଇ ମୁଁ ଦେଇ ଗଲି ରେ, ପ୍ରାଣସଖି ।"
ପୁଂ. ନ. ଅଭିନବଗୋଦୁଗ୍ଧ ।

ପୀବର, ବିଂ. (ପ୍ୟାୟ୍-ବର) ସ୍ଥୂଳ; ବଳିଷ୍ଠ ।

ପୁଂଲିଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ପୁମସ୍-ଲିନ୍ଗ୍-ଅ) ପୁରୁଷବାଚକ ଶବ୍ଦ । ନ. ପୁରୁଷ ଚିହ୍ନ; ପୁରୁଷାଙ୍ଗ ।

ପୁଂଶ୍ଚଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁମସ୍-ଚଲ୍-ଈ) ଭ୍ରଷ୍ଟା, ଅସତୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ବେଶ୍ୟା, କୁଳଟା; ନଷ୍ଟାଚାରୀ ।

ପୁଂସବନ, ବି. ନ. (ପୁମସ୍-ସୂ-ଅନ) ଗର୍ଭିଣୀର ସଂସ୍କାର । ସ୍ତ୍ରୀ. କର୍ତ୍ତବ୍ୟବ୍ରତବିଶେଷ ।

ପୁଂସ୍ତ୍ୱ, ବି. ନ. (ପୁମସ୍-ତ୍ୱ) ପୁରୁଷତ୍ୱ; ଶୁକ୍ର; ପୁରୁଷର ଅସାଧାରଣ ଚିହ୍ନ ।

ପୁଅ, ବି. (ପୁତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ନନ୍ଦନ, ତନୟ ।

ପୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ଷୁଦ୍ରବୃକ୍ଷ, ଯଥା, କଦଳୀପୁଅ; ମିଷ୍ଟାନ୍ନବିଶେଷ ।

ପୁଙ୍ଖ, ବି. ପୁଂ. (ପୁମସ୍-ଖନ୍-ଅ) ବାଣର ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ; ମୂଳ ।

ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ, ବିଂ. ସୂକ୍ଷ୍ମାନୁସୂକ୍ଷ୍ମ ବିସ୍ତୃତ; ସବିଶେଷ ବିବେଚନା ।

ପୁଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପୁମସ୍-ଗମ୍-ଅ) ରାଶି, ସମୂହ ।

ପୁଙ୍ଗବ, ବି. ପୁଂ. (ପୁମସ୍-ଗୋ-ଅ) ବୃଷ, ଷଣ୍ଢ । ବିଂ. (ଶବ୍ଦର ପରେ ଥିଲେ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଯଥା,
"ଗର୍ଭ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖି ମୁନିପୁଙ୍ଗବ ।"
କ. ବ ।

ପୁଚ୍ଛ, ବିଂ ପୁଂ. ନ. (ପିଚ୍ଛ୍-ଅ) ଲାଙ୍ଗୁଳ; ପଶ୍ଚାଦ୍ଭାଗ ।

ପୁଚ୍ଛକଣ୍ଟକ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଚ୍ଛ-କଣ୍ଟକ) ବୃଶ୍ଚିକ, ବିଛା ।

ପୁଚ୍ଛୀ ବି. ପୁଂ. (ପୁଚ୍ଛ-ଇନ୍) ମୟୂର; କୁକ୍କୁଟ; ଅର୍କବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଲାଙ୍ଗୁଳବିଶିଷ୍ଟ ।

ପୁଞ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (ପୁମସ୍-ଜ) ରାଶି, ସ୍ତୂପ, ସମୂହ ।

ପୁଞ୍ଜିତ, ବିଂ. (ପୁଞ୍ଜ-ଇତ) ରାଶୀକୃତ; ରାଶୀଭୂତ ।

ପୁଞ୍ଜୀ, ବି. ନ. (ପୁମସ୍-ଜନ୍-ଈ) ରାଶି; ପାଣ୍ଠି; ମୂଳଧନ ।

ପୁଟ, ବ. ବି. (ପୁଟ୍-ଅ) ଆବରଣ; ଅଞ୍ଜଳି; ଡବା; ଯୁଗ୍ମ; ଦୋନା । ପୁଂ. ନ. ଅଶ୍ୱର ଖୁରା ।

ପୁଟକ, ବ. ନ. (ପୁଟ-କୈ-ଅ) ପଦ୍ମ; ପତ୍ରାଦି ନିର୍ମିତ ପାତ୍ର; ପୁଡ଼ା ।

ପୁଟକିତ, ବିଂ. (ପୁଟକ-ଇତ) ଆବଦ୍ଧ; ଆବୃତ ।

ପୁଟକିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଟକ-ଇନ୍-ଈ) ପଦ୍ମିନୀ; ପଦ୍ମସମୂହ; ପଦ୍ମଲତା ।

ପୁଟଭେଦନ, ବ. ନ. ପତ୍ତନ; ନଗର, ପୁର ।

ପୁଟଲି, ବ. (ଦେଶଜ) ପୁଡ଼ିଆ ।

ପୁଟିତ, ବ. ନ. (ପୁଟ-ଇତ) ଯୁକ୍ତକରଯୁଗଳ, ଅଞ୍ଜଳି । ବିଂ. ଗ୍ରଥିତ; ପାଟିତ; ଆବୃତ ।

ପୁଡ଼ା, ବ. (ଦେଶଜ) ପୋଟଳା; ପୁସ୍ତକର ପତ୍ର ।

ପୁଣି, ଅଂ. ପୁନର୍ବାର ।

ପୁଣ୍ଡରୀକ, ବ. ନ. (ପୁଣ୍ଡ୍-ଅରୀକ) ଅଗ୍ନିକୋଣର ହସ୍ତୀ; ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ, ଯଥା,

"ଧବଳ ପୁଣ୍ଡରୀକମାଳା ପରସେ,
ଦଶିବେ ଅଭିସମ ଭୋ ଶ୍ୟାମ କାୟେ ।"
ମେ.ଦୂ ।

କମଣ୍ଡଳୁ; ନୃପବିଶେଷ; ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ; ସହକାର ।

ପୁଣ୍ଡରୀକାକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଣ୍ଡରୀକ-ଅକ୍ଷି-ଅ) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ, ଯଥା,

"କଣ୍ଠାଗ୍ରେ ପୁଣ୍ଡରୀକାକ୍ଷ କେଲେ କପିଧ୍ୱଜ ।"
କ. ବ ।

ପୁଣ୍ଡ୍ର, **ପୁଣ୍ଡ୍ରକ**, ବ. ପୁଂ. (ପୁଣ୍ଡ୍-ର, କ) ଚିହ୍ନ, ତିଳକ; କୃମି; ମାଧବୀଲତା; ଦେଶବିଶେଷ ।

ପୁଣ୍ୟ, ବ. ନ. (ପୁଣ୍-ଯ) ଧର୍ମ୍ମ, ସୁକୃତ । ବିଂ. ପବିତ୍ର; ନିଷ୍ପାପ; ନିର୍ମଳ । ସ୍ତ୍ରୀ. ତୁଳସୀ ।

ପୁଣ୍ୟଜନ, ବ. ପୁଂ. (ପୁନ-ଅଜନ) ରାକ୍ଷସ; ଯକ୍ଷ; (ପୁଣ୍ୟ-ଜନ) ଧାର୍ମିକ; ସଜ୍ଜନ ।

ପୁଣ୍ୟଜନେଶ୍ୱର, ବ. ପୁଂ. (ପୁଣ୍ୟ-ଜନ-ଈଶ୍ୱର) ଯକ୍ଷରାଜ, କୁବେର ।

ପୁଣ୍ୟବାନ୍, ବିଂ. (ପୁଣ୍ୟ-ବତ୍) ଧାର୍ମିକ, ପୁଣ୍ୟଯୁକ୍ତ; ଭାଗ୍ୟବାନ୍, ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ।

ପୁତ୍, ବିଂ. (ପୂ-ଂ) କୁତ୍ସିତ । ବ. ନ. ନରକବିଶେଷ ।

ପୁତ, ବ. (ପୁତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ପୁଅ, ସନ୍ତାନ ।

ପୁତୁରା, ବ. (ଦେଶଜ) ଭାଇର ପୁଅ ।

ପୁତ୍ତଳି, **ପୁତ୍ତଳିକା**, **ପୁତ୍ତଳୀ**, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁତ୍ର-ଲି, କ, ଆ, ଲୀ) ପିତୁଳା, ପ୍ରତିମା, କଣ୍ଢେଇ ।

ପୁତ୍ତିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁତ୍=ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶବ୍ଦ·ତନ୍=ବିସ୍ତାର କରିବା-ଅ-କ) ପତଙ୍ଗବିଶେଷ; ଉଇ; ମଧୁମକ୍ଷିକା ।

ପୁତ୍ତ୍ର, **ପୁତ୍ର**, ବ. ପୁଂ. (ପୁତ୍-ତ୍ରୈ-ଅ) (ପୂ-ତ୍ର) ତନୟ, ନନ୍ଦନ, ସୁତ, ସନ୍ତାନ । ସ୍ତ୍ରୀ. କନ୍ୟା ।

ପୁତ୍ରକ, ବ. ପୁଂ. (ପୁତ୍ର-କ) ପୁତ୍ର; ସ୍ନେହପାତ୍ର; ସରଭ ।

ପୁତ୍ରକାମ, ବିଂ. (ପୁତ୍ର-କାମ-ଅ) ପୁତ୍ରାଭିଳାଷୀ, ଯେ ପୁତ୍ରକାମନା କରେ ।

ପୁତ୍ରବଳ, ବିଂ. (ପୁତ୍ର-ବଳ) ପୁତ୍ରବାନ୍, ଯାହାର ପୁତ୍ର ଅଛି ।

ପୁତ୍ରବାନ୍, ବ. (ପୁତ୍ର-ବତ୍) ପୁତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହାର ପୁତ୍ର ଅଛି ।

ପୁତ୍ରିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁତ୍ର-କ-ଆ) କନ୍ୟା; ପିତୁଳା ।

ପୁତ୍ରୀ, **ପୁତ୍ତ୍ରୀ**, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁତ୍ର-ଇନ୍) କନ୍ୟା; ପୁତ୍ରବତୀ । ବିଂ. ପୁତ୍ରବାନ୍ ।

ପୁତ୍ରୀୟ, ବିଂ. (ପୁତ୍ର-ଈୟ) ପୁତ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପୁତ୍ରନିମିତ୍ତକ ।

ପୁତ୍ରେଷ୍ଟି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁତ୍ର-ଯଜ୍-ତି) ପୁତ୍ରଜନନାର୍ଥ ଯଜ୍ଞବିଶେଷ ।

ପୁନଃପୁନଃ, ଅଂ. (ପୁନର୍-ପୁନର୍) ବାରମ୍ବାର, ମୁହୁର୍ମୁହୁ ।

ପୁନରାଗତ, ବିଂ. (ପୁନଃ-ଆଗତ) ପ୍ରତ୍ୟାଗତ, ଯେ ପୁନର୍ବାର ଆସିଅଛି ।

ପୁନରାଗମନ, ବ. ନ. (ପୁନଃ-ଆଗମନ) ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ।

ପୁନରାୟ, (ପ୍ରା) ପୁନର୍ବାର, ପୁନଶ୍ଚ ।

ପୁନରାବର୍ତ୍ତ ବ. ପୁଂ. (ପୁନର୍-ଆବର୍ତ୍ତ) ପୁନରାଗମନ; ଘୂର୍ଣ୍ଣନ; ପୁନର୍ଜନ୍ମ ।

ପୁନରୁକ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁନଃ-ଉକ୍ତି) ଉକ୍ତିର ପୁନଃକଥନ; କହିବା କଥାକୁ ପୁଣି କହିବା ।

ପୁନର୍ଜନ୍ମ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁନର୍-ଜନ୍ମନ୍) ପୁନର୍ବାର ସଂସାରରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ ।

ପୁନର୍ନବ, ବ. ପୁଂ. (ପୁନର୍-ନବ) ନଖ, ନଖର; ଏହା ଛେଦନ କଲେ ପୁନର୍ବାର ଜନ୍ମ ହୁଏ ।

ପୁନର୍ଭବ, ବ. ପୁଂ. (ପୁନର୍-ଭବ) ନଖ, କରରୁହ; ପୁନର୍ଜନ୍ମ ।

ପୁନର୍ଭବୀ, ବ. ପୁଂ. (ପୁନଃ-ଭବ-ଇନ୍) ଆତ୍ମା, ଏହା ଦେହ ଅନ୍ତରରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଥାଏ ।

ପୁନର୍ଭୂ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁନର୍-ଭୂ-୨) ବିଧବା ହୋଇ ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ବିବାହ ହୋଇଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ । ବିଂ. ପୁନର୍ବାର ଜାତ ।

ପୁନର୍ବସୁ, ବ. ପୁଂ. (ପୁନର୍-ବସୁ) ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ସପ୍ତମ ନକ୍ଷତ୍ର; କାତ୍ୟାୟନ ମୁନି ।

ପୁନର୍ବିବାହ, ବ. ପୁଂ. (ପୁନର୍-ବିବାହ) ପ୍ରଥମ ଋତୁକାଳର ସଂସ୍କାର ବିଶେଷ; ଦ୍ୱିତୀୟ ବାର ବିବାହ ।

ପୁନଶ୍ଚ, ଅଂ. ପୁଣି, ପୁନର୍ବାର ।

ପୁନ୍ନାଗ, ବ. ପୁଂ. (ପୁମସ-ନାଗ) ପୁନାଙ୍ଗଗଛ; ଶ୍ୱେତହସ୍ତୀ; ନାଗକେଶର ବୃକ୍ଷ, ଶ୍ୱେତୋତ୍ପଳ ।

ପୁମାନ୍, ବ. ପୁଂ. (ପା-ଡୁମସ୍) ପୁରୁଷ; ମନୁଷ୍ୟ; ପୁଂଲିଙ୍ଗ ।

ପୁମ୍ବତ୍, ଅଂ. (ପୁମସ୍-ବତ୍) ପୁରୁଷପରି; ମନୁଷ୍ୟ ସଦୃଶ ।

ପୁର, ବ. ନ. (ପୃ-ଅ) ଗୃହ; ଦେହ । ନ. ସ୍ତ୍ରୀ. ନଗର; ନଗରୀ । ନ. ପାଟଳୀପୁତ୍ର । ବିଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣ; ପ୍ରଚୁର ।

ପୁରଃ, ଅଂ. (ପୁର୍-ଅସ୍) ଅଗ୍ରେ; ସମ୍ମୁଖେ ।

ପୁରଃସର, ବିଂ. (ପୁରସ୍-ସର) ପୂର୍ବକ; ଅଗ୍ରସର; ଯେ ଅଗ୍ରରେ ଗମନ କରେ, ପୁରଚର ।

ପୁରଞ୍ଜନ, ବ. ପୁଂ. (ପୁର=ଦେହ-ଜନ) ଆତ୍ମା; ଜୀବ ।

ପୁରଟ, ବ. କ. ସୁବର୍ଣ୍ଣ ।

ପୁରତଟୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁର-ତଟୀ) ହାଟ; କ୍ଷୁଦ୍ର ଗ୍ରାମ ।

ପୁରତଃ, ଅଂ. (ପୁର-ତସ୍) ଅଗ୍ରେ, ସମ୍ମୁଖରେ, ଅଭିମୁଖରେ ।

ପୁରଦ୍ୱାର, ବ. ନ. (ପୁର୍-ଦ୍ୱାର) ନଗରଦ୍ୱାର; ଘରଦ୍ୱାର, ସଦରଦରଜା ।

ପୁରଦ୍ୱିଟ୍, ବ. ପୁଂ. (ପୁର୍-ଦ୍ୱିଷ୍-୦) ଶିବ, ମହାଦେବ, ତ୍ରିପୁରାରି ।

ପୁରନ୍ଦର, ବ. ପୁଂ. (ପୁର-ଦୃ-ଅ) ଇନ୍ଦ୍ର; ଚୌର; ବିଷ୍ଣୁ ।

ପୁରନ୍ଦରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁର-ଦୃ-ଅ, ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗେ ଆ) ଗଙ୍ଗା ।

ପୁରନ୍ଧ୍ରି, ପୁରନ୍ଧ୍ରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁର-ଧୃ-ଅ-ଇ) ପତିପୁତ୍ରବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ଗୃହିଣୀ; ଚତୁରବଧୂ ।

ପୁରପାଳ, ବ. ପୁଂ. (ପୁର୍-ପାଳ) ଦେହପାଳକ ଜୀବ; ନଗରପାଳ ।

ପୁରଶାସନ, ବ. ପୁଂ. (ପୁର-ଶାସ୍-ଅନ) ମହାଦେବ ।

ପୁରଶ୍ଛଦ, ବ. ପୁଂ. ତୃଣବିଶେଷ, ଓଲୁଅଗଛ ।

ପୁରସ୍କାର, ପୁଂ. } ବ. (ପୁରସ୍-କୃ-ଅ, କ୍ରିୟା) ପୂଜା, ସମ୍ମାନ; ପାରିତୋଷିକ, ଦାନ ।
ପୁରସ୍କ୍ରିୟା, ସ୍ତ୍ରୀ. }

ପୁରସ୍କୃତ, ବିଂ. (ପୁରସ୍-କୃ-ତ) ପୂଜିତ, ସମ୍ମାନିତ; ସମ୍ମୁଖରେ ସ୍ଥାପିତ; ପାରିତୋଷିକପ୍ରାପ୍ତ ।

ପୁରସ୍ତ୍ରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ନଗରବାସିନୀ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ; ଗୃହକାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ପୁରା, ଅଂ. (ପୃ-ଆ) ପୂର୍ବକାଳରେ; ପ୍ରଥମରେ; ପୁରାବୃତ୍ତ, ନିକଟରେ, ଭବିଷ୍ୟତ ବା ଅତୀତକାଳରେ; ପଶ୍ଚାତ୍; ପୁରାଣ ।

ପୁରାକୃତ, ବିଂ. (ପୁରା-କୃତ) ପ୍ରାରବ୍ଧକର୍ମ; ପୂର୍ବକାଳକୃତ (ପୁଣ୍ୟାଦି) ।

ପୁରାଣ, ବ. ନ. (ପୁରା-ନ ଅଥବା ପୁରା-ନୀ-ଅ) ସର୍ଗ ପ୍ରତିସର୍ଗ, ବଂଶ, ମନ୍ୱନ୍ତର, ବଂଶାନୁଚରିତ ଏହି ଲକ୍ଷଣାନ୍ୱିତ ବ୍ୟାସାଦି ମୁନି ପ୍ରଣୀତ ବେଦାର୍ଥ ବର୍ଣ୍ଣିତ ବିଶେଷ, ଅଷ୍ଟାଦଶ ପୁରାଣ, ଯଥା, ବ୍ରାହ୍ମ୍ୟ, ପାଦ୍ମ୍ୟ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଭାଗବତ, ନାରଦୀୟ, ମାର୍କଣ୍ଡେୟ, ଆଗ୍ନେୟ, ଭବିଷ୍ୟ,

ବ୍ରହ୍ମବୈବର୍ତ୍ତ, ଲିଙ୍ଗ, ବାରାହ, ସ୍କାନ୍ଦ, ବାମନ, କୌର୍ମ୍ମ, ମାତ୍ସ୍ୟ, ଗାରୁଡ଼, ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ । ବିଂ. ପ୍ରାଚୀନ, ପୁରାତନ ।

ପୁରାଣପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରାଣ-ପୁରୁଷ) ବିଷ୍ଣୁ, ଅତି ପୁରୁଷ; ବୃଦ୍ଧ ।

ପୁରାତନ, ବିଂ. (ପୁରା-ତନ) ପ୍ରାଚୀନ, ଅନାଦି ।

ପୁରାତନକଥା, ବି. ନ. (ଦେଶଜ) ଇତିହାସ (History)

ପୁରାରି, ବି. ପୁଂ. (ପୁର-ଅରି) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ପୁରାବସୁ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରା-ବସୁ) ଭୀଷ୍ମ ।

ପୁରାବିତ୍, ବି. ପୁଂ. (ପୁରା-ବିଦ୍-୦) ପୂର୍ବଜ୍ଞ; ପଣ୍ଡିତ; ଇତିହାସବେତ୍ତା, ପୁରାବୃତ୍ତଜ୍ଞ ।

ପୁରାବୃତ୍ତ, ବି. ନ. (ପୁରା-ବୃତ୍ତ) ପୂର୍ବବୃତ୍ତାନ୍ତ, ଇତିହାସ, ପୁରୁଣା କଥା, ଆଖ୍ୟାୟିକା ।

ପୁରାସାହ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରା-ସହ-ଅ) ଇନ୍ଦ୍ର ।

ପୁରାସୁହୃଦ୍, ବି. ପୁଂ. (ପୁରା-ସୁହୃଦ୍) ଶିବ ।

ପୁରି, ବି. (ଦେଶଜ) ଗହମ ଅଟା ଏବଂ ଘିଅରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ ।

ପୁରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁର-ଈ) ନଗରୀ; ଭବନ; କଟକର ଦକ୍ଷିଣସ୍ଥ ଜିଲା; ପ୍ରସିଦ୍ଧ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ; ସନ୍ନ୍ୟାସିମାନଙ୍କର ଉପାଧିବିଶେଷ ।

ପୁରୀଷ, ବି. ନ. (ପ=ପାଳନ କରିବା-ଈଷ) ଯେ ବୃକ୍ଷାଦିର ମୂଳ ପାଳନ କରେ, ବିଷ୍ଠା, ମଳ ।

ପୁରୁ, ବିଂ. (ପୃ-ଉ) ପ୍ରଚୁର, ଅଧିକ । ବି. ପୁଂ ଯଯାତି ରାଜାର କନିଷ୍ଠପୁତ୍ର; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; ଦେବଲୋକ; ପର୍ବତ ।

ପୁରୁଖା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପ୍ରବୀଣ ।

ପୁରୁଣା, ବିଂ. (ପୁରାତନ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରାଚୀନ, ପୁରାତନ ।

ପୁରୁଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ଶାକବିଶେଷ ।

ପୁରୁଦଂଶା, ବି. ପୁଂ. (ପୁରୁ-ଦନ୍ଶ୍-ଅସ୍) ଇନ୍ଦ୍ର, ଯେ ପୁରୁଙ୍କୁ ଦଂଶନ ଅର୍ଥାତ୍ ବିନାଶ କରିଥିଲେ

ପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ପୃ-ଉଷ) ନର, ମନୁଷ୍ୟ; ଆତ୍ମା; ଈଶ୍ୱର ।

ପୁରୁଷକାର, ବି. ପୁଂ. (ପୁରୁଷ-କାର) ପୌରୁଷ; ଉତ୍ସାହ; ଚେଷ୍ଟା ।

ପୁରୁଷଗ୍ରହ, ସୂର୍ଯ୍ୟ; ମଙ୍ଗଳ ଓ ବୃହସ୍ପତି ।

ପୁରୁଷତ୍ୱ, ବି. ନ. (ପୁରୁଷ-ତ୍ୱ) ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ; ପୌରୁଷ; ବୀର୍ଯ୍ୟ; ଉତ୍ସାହ ।

ପୁରୁଷତ୍ୱହୀନ, ବିଂ. ପୁଂସ୍ତ୍ୱହୀନ, ନପୁଂସକ ।

ପୁରୁଷନକ୍ଷତ୍ର, ହସ୍ତା, ମୂଳା, ଶ୍ରବଣା, ପୁନର୍ବସୁ, ମୃଗଶିରା ଓ ପୁଷ୍ୟା ।

ପୁରୁଷରାଶି, ମେଷ, ମିଥୁନ, ସିଂହ, ତୁଲା, ଧନୁ ଓ କୁମ୍ଭ ।

ପୁରୁଷବ୍ୟାଘ୍ର, ପୁରୁଷସିଂହ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରୁଷ-ବ୍ୟାଘ୍ର, ସିଂହ) ନରଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ପୁରୁଷାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରୁଷ-ଅଙ୍ଗ) ପୁଂଚିହ୍ନ ।

ପୁରୁଷାଦ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରୁଷ-ଆଦ୍ୟ) ବିଷ୍ଣୁ ।

ପୁରୁଷାଧମ, ବିଂ. (ପୁରୁଷ-ଅଧମ) ପାମର, ନୀଚ ।

ପୁରୁଷାୟୁଷ, ବି. ନ. (ପୁରୁଷ-ଆୟୁସ୍-ଅ) ପୁରୁଷର ଜୀବିତ କାଳ, ଶତବର୍ଷ ।

ପୁରୁଷାର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷରୂପ ପୁରୁଷର ପ୍ରୟୋଜନ ସୁଖ ।

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରୁଷ-ଉତ୍ତମ) ବିଷ୍ଣୁ; ପୁରୁଷଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଓଡ଼ିଶାର ଗଙ୍ଗାବଂଶୀୟ ଏକ ରାଜା; ପୁରୀ ତୀର୍ଥ ।

ପୁରୁହୂତ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରୁ-ହୂତ) ଇନ୍ଦ୍ର ।

ପୁରୂରବାଃ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରୁ-ରୁ-ଅସ୍) ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ବୁଧଙ୍କର ପୁତ୍ର ।

ପୁରୋଗ, ପୁରୋଗମ, ପୁରୋଗାମିନ୍, ବିଂ. (ପୁରସ= ଅଗ୍ରେ-ଗ, ଗମ, ଗାମିନ୍) ଅଗ୍ରଗାମୀ, ପ୍ରଧାନ ।

ପୁରୋଗତ, ବିଂ. (ପୁରସ୍-ଗତ) ଯେ ଅଗ୍ରେ ଗମନ କରିଅଛି; ପୂର୍ବଗତ ।

ପୁରୋଗତି, ବି. ପୁଂ. (ପୁରସ୍-ଗତି) କୁକ୍କୁର । ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଗ୍ରେଗମନ । ବିଂ. ଅଗ୍ରଗ ।

ପୁରୋଧାଃ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରସ୍-ଧା-ଅସ୍) ପୁରୋହିତ ।

ପୁରୋହିତ, ବି. ପୁଂ. (ପୁରସ୍-ଧା-ତ) ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି କର୍ମ କରିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ପୁଲ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଲ୍-ଅ) ପୁଲକ, ରୋମାଞ୍ଚ । ବିଂ. ବିପୁଳ, ବୃହତ୍ ।

ପୁଲକ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଲ୍-ଅକ) ରୋମାଞ୍ଚ; ଆନନ୍ଦ; ହରତାଳ ।

ପୁଲକାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ବରୁଣର ପାଶ ।

ପୁଲକାଳୟ, ବି. ପୁଂ. କୁବେର ।

ପୁଲକିତ, ବିଂ. (ପୁଲକ-ଇତ) ହୃଷ୍ଟ, ରୋମାଞ୍ଚିତ, ଆହ୍ଲାଦିତ; ଉଲ୍ଲସିତ ।

ପୁଲକୀ, ବିଂ. (ପୁଲକ-ଇନ୍) ପୁଲକିତ, ରୋମାଞ୍ଚିତ; ପୁଲକଯୁକ୍ତ । ବି. ପୁଂ. କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ ।

ପୁଲସ୍ତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଲ-ସ୍ତ୍ୟୈ-ଅ) ସପ୍ତର୍ଷିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ଋଷି ।

ପୁଲହ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଲ-ହା-ଅ) ଋଷିବିଶେଷ ସପ୍ତର୍ଷି ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏକ ଋଷି ।

ପୁଲାଏ, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ମେଞ୍ଚାଏ, ଗୁଡ଼ାଏ ।

ପୁଲିନ, ବି. ନ. (ପୁଲ-ଇନ) ତଟ; ଦ୍ୱୀପ ।

ପୁଲିନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. ଶବର ।

ପୁଲିନ୍ଦା, ବି. (ଦେଶଜ) ଲଫାପା, କାଗଜର ଖୋଲ ।

ପୁଲୋମଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଲୋମନ୍-ଜନ୍-ଅ) ଶଚୀ, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ, ଇନ୍ଦ୍ରପତ୍ନୀ ।

ପୁଲୋମା, ବି. ପୁଂ. (ପୁଲୋମନ୍) ଅସୁରବିଶେଷ; ଇନ୍ଦ୍ରର ଶ୍ୱଶୁର; ଶଚୀର ଜନକ ।

ପୁଷ୍କର, ବି. ନ. (ପୁଷ୍-କର) ପଦ୍ମ; ପଦ୍ମକୋଷ; ଜଳ; ଆକାଶ; ତୀର୍ଥ; କାଣ୍ଡ, ବାଣ; ଯୁଦ୍ଧ । ପୁଂ. ବରୁଣର ପୁତ୍ର; ନଳ ରାଜାର ଭ୍ରାତା; ମେଘବିଶେଷ, ଯଥା,

"ପୁଷ୍କର ଆବର୍ତ୍ତକ ବଂଶେ ସମ୍ଭୂତ,
ଜଣ୍ୟାତ ଯସ୍ତତଲେ ଅଟ କାମରୂପ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ପର୍ବତବିଶେଷ; ରୋଗବିଶେଷ; ସାରସପକ୍ଷୀ ।

ପୁଷ୍କରାକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍କର-ଅକ୍ଷି-ଅ) ବିଷ୍ଣୁ, ପୁଣ୍ଡରୀକାକ୍ଷ ।

ପୁଷ୍କରାହ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍କର-ଆହ୍ୱା) ସାରସପକ୍ଷୀ ।

ପୁଷ୍କରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍କର-ଇନ୍-ଈ) ସରସୀ; ହସ୍ତିନୀ; ପଦ୍ମିନୀ; ପୋଖରୀ ।

ପୁଷ୍କରୀ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍କର-ଇନ୍) ହସ୍ତୀ, ଗଜ, ହାତୀ ।

ପୁଷ୍କଳ, ବିଂ. (ପୁଷ୍-କଲ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଅଧିକ; ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ପୁଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପୁଷ୍-ତ) ପ୍ରତିପାଳିତ; ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ।

ପୁଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍-ତି) ପୋଷଣ; ବୃଦ୍ଧି; ପ୍ରତିପାଳନ ।

ପୁଷ୍ଟିକର, ବିଂ. (ପୁଷ୍ଟି-କର) ବୃଦ୍ଧିକାରକ, ସ୍ଥୂଳତା ସମ୍ପାଦକ ।

ପୁଷ୍ଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍ଟି-କ) ଶୁକ୍ତି, ଶାମୁକା ।

ପୁଷ୍ଟିକାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ଟି-କାନ୍ତ) ଗଣେଶ, ଲମ୍ବୋଦର ।

ପୁଷ୍ପ, ବି. ନ. (ପୁଷ୍ପ୍-ଅ) କୁସୁମ, ଫୁଲ; ସ୍ତ୍ରୀରଜଃ; ବିକାଶ; ନେତ୍ରରୋଗବିଶେଷ ।

ପୁଷ୍ପକ, ବି. ନ. (ପୁଷ୍ପ-କ) କୁବେର ରଥ, ଯଥା,

"ଏଥୁଅନ୍ତେ ଶବ୍ଦବହୁ ସୁଜ୍ଝାଲ ଅମ୍ବର
ପୁଷ୍ପକବିମାନେ ହେଲେ ଭେଦ୍ଦ ସାରବର ।"

କ. ବ ।

ରସାଞ୍ଜନ; ନେତ୍ରରୋଗବିଶେଷ; ଲୌହ ନିର୍ମିତ କଙ୍କଣ ।

ପୁଷ୍ପକରଣ୍ଡକ, ବି. ନ. (ପୁଷ୍ପ-କରଣ୍ଡକ) ଫୁଲଡୋଲା ଗୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ।

ପୁଷ୍ପକୀଟ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ କୀଟ) ଭ୍ରମର; ପୁଷ୍ପର କୀଟ ।

ପୁଷ୍ପକେତନ, ପୁଷ୍ପକେତୁ, ପୁଷ୍ପନୃପ । ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-କେତନ, କେତୁ, ନୃପ) କନ୍ଦର୍ପ, କାମଦେବ, ମଦନ, ମନ୍ମଥ ।

ପୁଷ୍ପଘାତକ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଘାତକ) ବାଉଁଶ, ପୁଷ୍ପହେଲେ ବାଉଁଶ ମରଯାଏ, ଏହେତୁ ତାକୁ ପୁଷ୍ପଘାତକ କହନ୍ତି ।

ପୁଷ୍ପଦନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଦନ୍ତ) ବାୟୁକୋଣର ହସ୍ତୀ; ନାଗବିଶେଷ; ଗନ୍ଧର୍ବରାଜବିଶେଷ, ବିଦ୍ୟାଧରବିଶେଷ ।

ପୁଷ୍ପଦ୍ରବ, ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଦ୍ରବ) ପୁଷ୍ପରସ, ମକରନ୍ଦ, ମଧୁ ।

ପୁଷ୍ପଧନ୍ୱା, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଧନୁସ୍) ମଦନ, କାମଦେବ, କନ୍ଦର୍ପ ।

ପୁଷ୍ପନ୍ଧୟ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଧେ-ଅ) ଅଳି, ଭ୍ରମର ।

ପୁଷ୍ପପଥ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ପଥ) ଯୋନି, ସ୍ତ୍ରୀଚିହ୍ନ ।

ପୁଷ୍ପପୁର, ବ. ନ. (ପୁଷ୍ପ-ପୁର) ପାଟନା, ପାଟଳୀପୁତ୍ର, ନଗରବିଶେଷ ।

ପୁଷ୍ପଫଳ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଫଳ) କପିତ୍ଥ; କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ, ପାଣିକଖାରୁ ।

ପୁଷ୍ପମାସ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ମାସ) ବସନ୍ତକାଳ ।

ପୁଷ୍ପରଥ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ରଥ) ଭ୍ରମଣାର୍ଥ ରଥ, କ୍ରୀଡାରଥ ।

ପୁଷ୍ପରସ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ରସ) ମକରନ୍ଦ, ଫୁଲର ମଧୁ ।

ପୁଷ୍ପରାଗ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ରାଗ) ପଦ୍ମରାଗମଣି, ମଣିବିଶେଷ ।

ପୁଷ୍ପରେଣୁ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ରେଣୁ) ପରାଗ, ପୁଷ୍ପରଜ, ପୁଷ୍ପଧୂଳି ।

ପୁଷ୍ପଲିହ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଲିହ-ଅ) ଭ୍ରମର, ମଧୁକର ।

ପୁଷ୍ପବାଟିକା, ପୁଷ୍ପବାଟୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍ପ-ବାଟିକା, ବାଟୀ) କୁସୁମୋଦ୍ୟାନ, ଫୁଲବଗିଚା ।

ପୁଷ୍ପବାଣ, ପୁଷ୍ପଶର, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ବାଣ, ଶର) କନ୍ଦର୍ପ ।

ପୁଷ୍ପଶୂନ୍ୟ, ବିଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଶୂନ୍ୟ) ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଫୁଲ ହୁଏ ନାହିଁ । ବ. ପୁଂ. ଉଦୁମ୍ବରଗଛ, ଡିମ୍ବିରିଗଛ ।

ପୁଷ୍ପସମୟ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ସମୟ) ବସନ୍ତସମୟ; ଋତୁସମୟ ।

ପୁଷ୍ପସାର, ପୁଷ୍ପସ୍ୱେଦ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ସାର, ସ୍ୱେଦ) ଫୁଲର ମଧୁ; ମକରନ୍ଦ; ତୁଳସୀ ।

ପୁଷ୍ପହାସ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍ପ-ହାସ) ରଜସ୍ୱଳା, ଋତୁମତୀ ।

ପୁଷ୍ପହୀନ, ବିଂ. (ପୁଷ୍ପ-ହୀନ) ପୁଷ୍ପଶୂନ୍ୟ, ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର ଫୁଲ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ପୁଷ୍ପହୀନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍ପ-ହୀନା) ବନ୍ଧ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ, ଯାହାର ପୁଷ୍ପ ଅର୍ଥାତ ରଜଃ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇଅଛି; ଡିମ୍ବିରିଗଛ ।

ପୁଷ୍ପାଜୀବ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଆଜୀବ) ମାଳାକାର, ମାଳୀ ।

ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଅଞ୍ଜଳି) ଏକଅଞ୍ଜୁଳା ଫୁଲ ।

ପୁଷ୍ପାୟୁଧ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଆୟୁଧ) ମଦନ, କନ୍ଦର୍ପ ।

ପୁଷ୍ପିତ, ବିଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଇତ) କୁସୁମିତ, ପ୍ରକାଶିତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଋତୁମତୀ ।

ପୁଷ୍ପେଷୁ, ବ. ପୁଂ. ପୁଷ୍ପ-ଇଷୁ) କନ୍ଦର୍ପ ।

ପୁଷ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍-ଯ-ଆ) ୮ମ ନକ୍ଷତ୍ର; ପୌଷମାସ ।

ପୁସ୍ତକ, ନ. } ବ. ଗ୍ରନ୍ଥ, କତାପ, ବହି, ପୋଥି ।
ପୁସ୍ତିକା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ପୂର୍ତ୍ତି; ଆବୃତ ।

ପୁସ୍ତକର୍ମ୍ମ, ବ. ନ. (ପୁସ୍ତ-କର୍ମ୍ମ) ଲେପନ; ଶିଳ୍ପକର୍ମ୍ମ ।

ପୁସ୍ତକାଗାର, ବ. ନ. (ପୁସ୍ତକ-ଅଗାର) ପୁସ୍ତକାଳୟ, (Library) ।

ପୁହାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରଭାତ କରାଇବା ।

ପୂଗ, ବ. ପୁଂ. (ପୂ-ଗ) ଗୁବାକବୃକ୍ଷ, ଯଥା,
"ପୂଗମାଳେ ଯହିଁ ନଡେ ନାଗବଲ୍ଲୀ ।"
ପଣସଗଛ; ପୁଞ୍ଜ; ରାଶି; ସମୂହ । ନ. ଗୁବାକ ।

ପୂଜକ, ବିଂ. (ପୂଜ୍-ଅକ) ପୂଜାକର୍ତ୍ତା, ଉପାସକ, ସେବକ, ଅର୍ଚ୍ଚକ ।

ପୂଜନ, ବ. ନ. (ପୂଜ୍-ଅନ) ପୂଜା, ଉପାସନା, ଅର୍ଚ୍ଚନା, ଆରାଧନା ।

ପୂଜନୀୟ, ବିଂ. (ପୂଜ୍-ଅନୀୟ) ପୂଜାର ଯୋଗ୍ୟ, ପୂଜ୍ୟ, ଆରାଧ୍ୟ, ଉପାସ୍ୟ, ନମସ୍ୟ, ଆଦରଣୀୟ ।

ପୂଜୟିତା, ବିଂ. (ପୂଜ୍-ତୃ) ଉପାସକ, ଅର୍ଚ୍ଚକ ।

ପୂଜୟିତ୍ରୀ, ବିଂ. (ପୂଜ୍-ତୃ-ଈ) ପୂଜାକାରିଣୀ ।

ପୂଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂଜ୍-ଅ) ଅର୍ଚ୍ଚନା, ଉପାସନା; ପ୍ରଶଂସା; ସେବା; ସ୍ତୁତି ।

ପୂଜାହାରୀ, ବ. ପୁଂ. (ପୂଜା-ଆହାରୀ) ଦେବପୂଜକ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବିଂ. ପୂଜାଜୀବୀ ।

ପୂଜାର୍ହ, ବିଂ. (ପୂଜା-ଅର୍ହ) ପୂଜାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପୂଜିତ, ବିଂ. (ପୂଜ୍-ତ) ଅର୍ଚ୍ଚିତ, ସେବିତ; ଆଦୃତ ।

ପୂଜ୍ୟ, ବିଂ. (ପୂଜ୍-ଯ) ପୂଜନୀୟ, ପୂଜାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପୂଜ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ପୂଜ୍-ଆନ) ସେବ୍ୟମାନ, ଯାହାଙ୍କୁ ପୂଜା କରା ଯାଉଅଛି ।

ପୂତ, ବିଂ. (ପୂ-ତ) ନିର୍ମଳ; ପବିତ୍ର; ପରିଷ୍କୃତ; ଅକପଟ; ସତ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ଶଙ୍ଖ; କୁଶ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ବା; (ପବିତ୍ର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଶାଳିସ୍ଥର ଯହିଁ ଟିକେ ବୋଇଲା ମାର,
ପୂତ ଅଇଲେ ଯେବେ ଶ୍ରୀ ଭଗବତୀର ।"

ର. ହେ ।

ପୂତକ୍ରତୁ, ବି. ପୁଂ. (ପୂତ-କ୍ରତୁ) ଇନ୍ଦ୍ର, ଶଚୀପତି, ଦେବରାଜ ।

ପୂତଦ୍ରୁ, ବି. ପୁଂ. (ପୂତ-ଦ୍ରୁ) ପଳାଶବୃକ୍ଷ, କିଂଶୁକ ।

ପୂତଧାନ୍ୟ, ବି. ନ. (ପୂତ-ଧାନ୍ୟ) ତିଳ ।

ପୂତନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂତ-ଅନ-ଆ) ହରିତକୀ; ବକାସୁରର ଭଗିନୀ; ଦାନବୀବିଶେଷ ।

ପୂତନାରି, ବି. ପୁଂ. (ପୂତନା-ଅରି) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ନାରାୟଣ । ବିଂ. ପୂତନାର ବଧକାରୀ ।

ପୂତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂତ-ଆ) ଦୁର୍ବା ।

ପୂତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂ-ତି) ପବିତ୍ରତା; (ପୂୟ୍-ତି) ଦୁର୍ଗନ୍ଧ । ବିଂ. ଦୁର୍ଗନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ ।

ପୂତିକ, ବି. ନ. (ପୂତି-କ) ବିଷ୍ଠା, ମଳ, ପୁରୀଷ ।

ପୂତିକରଞ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (ପୂତିକ-ରଞ୍ଜ୍-ଅ) କରଞ୍ଜବିଶେଷ ।

ପୂତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂୟ୍-ତି-କ) ପୋଇଶାଗ; ମାର୍ଜ୍ଜାରୀ, ବିରାଡ଼ୀ ।

ପୂତିକାଷ୍ଠ, ବି. ନ. (ପୂତି-କାଷ୍ଠ) ଦେବଦାରୁ; ସରଳବୃକ୍ଷ; ପବିତ୍ରଦାରୁ ।

ପୂତିଗନ୍ଧ, ବି. (ପୂତି-ଗନ୍ଧ) ଦୁର୍ଗନ୍ଧ, ପଚାଗନ୍ଧ । ବି. ପୁଂ. ଗନ୍ଧକ, ଇଙ୍ଗୁଦୀବୃକ୍ଷ । ବି. ନ. ରଙ୍ଗ ।

ପୂତିନସ୍ୟ ବି. ପୁଂ. (ପୂତି-ନସ୍-ଯ) ନାସିକାରୋଗବିଶେଷ; ନାସିକାରୁ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ନିଃସୃତ ହେବା ।

ପୂତିବାତ, ବି. ପୁଂ. (ପୂତି-ବାତ) ବିଲ୍ୱବୃକ୍ଷ; ଦୁର୍ଗନ୍ଧି ବାୟୁ ।

ପୂତ୍ୟଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ପୂତି-ଅଣ୍ଡ) ଗନ୍ଧକୀଟ; କସ୍ତୂରୀମୃଗ ।

ପୂନ, ବିଂ (ପୂ—ପବିତ୍ର କରିବା-ତ) ପବିତ୍ର; ନଷ୍ଟ, ନାଶପ୍ରାପ୍ତ ।

ପୂପ, ବି. ପୁଂ. (ପୂ-ପକ୍) ପିଷ୍ଟକ, ପିଠା ।

ପୂର, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍-ଅ) ଜଳରାଶି; ପ୍ରବାହ; ସମୂହ; ଖାଦ୍ୟବିଶେଷ; ପରିପୂରଣ; ବ୍ରଣସଂଶୁଦ୍ଧି । ବିଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ପୂରକ, ବିଂ. (ପୂର୍-ଅକ) ଗୁଣକ; ପୂର୍ଣ୍ଣକାରକ ।

ପୂରଟ, ବିଂ, ମୁଦ୍ରିତ; ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ପୂରଣ, ବି. ନ. (ପୂର୍-ଅନ) ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା; ବୃଦ୍ଧି; ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ।

ପୂରୟିତା, ବିଂ. (ପୂର-ତୃ) ପୂରକ, ପୂର୍ଣ୍ଣକାରକ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ପୂରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର-କ) ପୁରୀ, କଚୁରୀପ୍ରଭୃତି ।

ପୂରିତ, ବିଂ. (ପୂର୍-ତ) ଗୁଣିତ; ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ପୂରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍-ଉଷ) ପୁରୁଷ, ପୁଂଜାତୀୟ ମନୁଷ୍ୟ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ପୂ-ତ) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ସମର୍ଥ; ସକଳ । ବି. ପୁଂ. ପକ୍ଷିବିଶେଷର ସ୍ୱର; ଦେବବିଶେଷ; ନାଗବିଶେଷ । ନ. ଜଳ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣକାମ, ବିଂ. (ପୂର୍ଣ୍ଣ-କାମ) ପୂର୍ଣ୍ଣମନୋରଥ, ଯାହାର ଅଭୀଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ଣ୍ଣ-କୁମ୍ଭ) ଜଳପୂରିତ କଳସ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ର, ବି. ନ. (ପୂର୍ଣ୍ଣ-ପାତ୍ର) ପୁତ୍ରଜନ୍ମାଦି ଉତ୍ସବ ସମୟରେ ଦେୟବସ୍ତ୍ରାଲଙ୍କାରାଦି; ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ର; ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ପାତ୍ର ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ପୂର୍ଣ୍ଣମାସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍ଣ୍ଣ-ମା, ମାସୀ) ପୂର୍ଣ୍ଣିମାତିଥି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଆ) ପଞ୍ଚମୀ, ଦଶମୀ, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ଅମାବାସ୍ୟା ତିଥି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣାନକ, ବି. ନ. (ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଅନ୍-ଅକ) ପୁତ୍ରଜନ୍ମାଦି

ଉତ୍ସବ ସମୟରେ ଦେବ୍ୟବସ୍ତ୍ରାଦ ପରପୂର୍ଣ୍ଣ ପାତ୍ର-ବଶେଷ; ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକ; ପଟହ ଶବ୍ଦ, ଢକ୍କାର ଶବ୍ଦ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍-ତି) ପୂରଣ, ପୂର୍ତ୍ତି ।

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଇମ-ଆ) ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷର ପଞ୍ଚଦଶୀ ତିଥି ।

ପୂର୍ତ୍ତ, ବି. ନ. (ପୂର୍-ତ) ସାଧାରଣର ଉପକାରାର୍ଥ ଜଳାଶୟାଦ ଖନନ; ପୂରଣ । ବିଂ. ପୂରତ; ଆଚ୍ଛାଦତ, ଆଚ୍ଛନ୍ନ ।

ପୂର୍ତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍-ତି) ପୂର୍ଣ୍ଣତା, ପରପୂରଣ; ବ୍ୟାପ୍ତି; ସମ୍ଭାର ।

ପୂର୍ବ, ସଂ. (ପୂର୍ବ୍-ଅ) ଆଦ୍ୟ, ପ୍ରଥମ; ସମଗ୍ର; ଜ୍ୟେଷ୍ଠ; ପୁରାକାଳୀନ; ପ୍ରାଚ୍ୟଦେଶୀୟ; ପଶ୍ଚାଦ୍‌ବର୍ତ୍ତୀ । ବି. ପୁଂ, ପୂର୍ବପୁରୁଷ । ନ. କାରଣ; ଇତବୃତ୍ତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପୂର୍ବଦକ୍ ।

ପୂର୍ବକାୟ, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-କାୟ) ନାଭର ଉପର-ଭାଗସ୍ଥ ଦେହର ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ।

ପୂର୍ବକାଷ୍ଠା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍ବ-କାଷ୍ଠା) ପୂର୍ବଦକ୍ ।

ପୂର୍ବଜ, ପୂର୍ବଜନ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-ଜନ୍-ଅ, ଜନ୍ମନ୍-ଅ) ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା; ପୂର୍ବପୁରୁଷ ।

ପୂର୍ବତନ, ବିଂ. (ପୂର୍ବ-ତନ) ପୂର୍ବକାଳୀନ, ପୂର୍ବ ସମୟର; ଆଦ୍ୟ ।

ପୂର୍ବଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-ଦେବ) ଅସୁର, ଦୈତ୍ୟ ।

ପୂର୍ବପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-ପକ୍ଷ) ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ; ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ; ଅଭିଯୋଗ ।

ପୂର୍ବପର୍ବତ, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-ପର୍ବତ) ଉଦୟଗିରି, ଉଦୟ ପର୍ବତ ।

ପୂର୍ବପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-ପୁରୁଷ) ପିତୃ ପିତା-ମହାଦ ।

ପୂର୍ବଫଲ୍‌ଗୁନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍ବ-ଫଲ୍‌ଗୁନୀ) ସପ୍ତବିଂଶ ନକ୍ଷତ୍ରାନ୍ତର୍ଗତ ନକ୍ଷତ୍ରବଶେଷ ।

ପୂର୍ବଭାଦ୍ରପଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍ବ-ଭାଦ୍ରପଦ-ଆ) ନକ୍ଷତ୍ର-ବଶେଷ ।

ପୂର୍ବରଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-ରଙ୍ଗ) ନାଟ୍ୟୋପକ୍ରମ, ପ୍ରାକ୍‌ସଙ୍ଗୀତ; ପ୍ରସ୍ତାବନା; ନାଟ୍ୟଶାଳା ।

ପୂର୍ବରାଗ, ବି. ପୁଂ. ପ୍ରଥମାନୁରାଗ, ପରସ୍ପର ଦର୍ଶନ ବା ଶୋଭା ଗୁଣାଦ ଶ୍ରବଣଦ୍ୱାରା ଅନୁରକ୍ତ ନାୟକ ନାୟିକାର ବରହ ନବନ୍ଧନ ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥାବଶେଷ, ସେହି ଅବସ୍ଥା ଦଶବଧ, ଯଥା, ଅଭିଲାଷ, ଚିନ୍ତା, ସ୍ମୃତ, ଗୁଣକଥନ, ଉଦ୍‌ବେଗ, ପ୍ରଲାପ, ଉନ୍ମାଦ, ରୋଗ, ମୂର୍ଚ୍ଛା, ମରଣ ।

ପୂର୍ବରାତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-ରାତ୍ରି) ରାତ୍ରିର ପ୍ରଥମଭାଗ, ବଗତ ଦବସର ରାତ୍ରି ।

ପୂର୍ବରୂପ, ବି. ନ. (ପୂର୍ବ-ରୂପ) ପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ; ଭାବୀ ବ୍ୟାଧିର ପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ ।

ପୂର୍ବଲକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ପୂର୍ବ-ଲକ୍ଷଣ) ଭବ ପଦାର୍ଥର ପ୍ରଥମ ଚିହ୍ନ ।

ପୂର୍ବଶୈଳ, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-ଶୈଳ) ଉଦୟ ପର୍ବତ ।

ପୂର୍ବସର, ବିଂ. (ପୂର୍ବ-ସର) ଅଗ୍ରଗାମୀ, ଅଗ୍ରସର ।

ପୂର୍ବାଦ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-ଅଦ୍ରି) ଉଦୟାଚଳ ।

ପୂର୍ବାଷାଢ଼ା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍ବ-ଆଷାଢ଼ା) ନକ୍ଷତ୍ର-ବଶେଷ ।

ପୂର୍ବାହ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ପୂର୍ବ-ଅହନ୍-ଅ) ଦବସର ପ୍ରଥମ-ଭାଗ, ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟଠାରୁ ଦଶଦଣ୍ଡ କାଳ ।

ପୂର୍ବୋକ୍ତ, ବିଂ. (ପୂର୍ବ-ଉକ୍ତ) ପୂର୍ବକଥିତ, ଯାହା ପ୍ରଥମରେ କୋଲା ଯାଇଅଛି ।

ପୂଷା, ବି. ପୁଂ. (ପୁଷ୍=ପୋଷଣକର୍ତ୍ତା-ଅ) ସୂର୍ଯ୍ୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀ ।

ପୃକ୍ତ, ବିଂ. (ପୃଚ୍-ତ) ମିଶ୍ରିତ; ଯୁକ୍ତ; ସଂଲଗ୍ନ । ବି. ନ. ଧନ ।

ପୃକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୃଚ୍-ତି) ସଂସ୍ପର୍ଶ; ସମ୍ପର୍କ; ମିଶ୍ରଣ ।

ପୃଚ୍ଛା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୃଚ୍ଛ୍-ଆ) ପ୍ରଶ୍ନ, ପଚାରିବା, ଜିଜ୍ଞାସା ।

ପୃଥକ୍, ଅଂ. (ପୃଥ୍-ଅକ୍) ଭିନ୍ନ, ଇତର; ବନା; ବର୍ଜ୍ଜନ ।

ପୃଥଗ୍‌ଜନ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଥକ୍-ଜନ) ମୂର୍ଖ; ନୀଚ-ଲୋକ; ପାପୀ; ଇତରଲୋକ ।

ପୃଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଥ୍-ଅ-ଆ) କୁନ୍ତୀ, ପାଣ୍ଡୁରାଜାର ପତ୍ନୀ ।

ପୃଥାଜ, ପୃଥାସୁତ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଥା-ଜ-ସୁତ) କୁନ୍ତୀର ପୁତ୍ର, ଯୁଧିଷ୍ଠିରାଦି; ଅର୍ଜୁନବୃକ୍ଷ ।

ପୃଥିବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଥ୍-ଇବ) ଭୂମି, ଧରା ।

ପୃଥିବୀପତି, ପୃଥିବୀପାଳ, ପୃଥିବୀକ୍ଷିତ୍, } ବି. ପୁଂ. (ପୃଥିବୀ-ପତି, ପାଳ, କ୍ଷିତ୍) ଭୂପତି, ରାଜା; ଯମ ।

ପୃଥିବୀରୁହ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଥିବୀ-ରୁହ) ବୃକ୍ଷ, ଗଛ ।

ପୃଥୁ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଥ୍-ଉ) ଅଗ୍ନି; ତ୍ରେତାଯୁଗରେ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ପଞ୍ଚମ ରାଜା, ବେଣୁ ରାଜପୁତ୍ର । ସ୍ତ୍ରୀ. କୃଷ୍ଣଜୀରକ; ଅହିଫେନ । ବିଂ. ବିସ୍ତୃତ; ବିଶାଳ; ବୃହତ୍; ସ୍ଥୂଳ ।

ପୃଥୁରୋମା, ବି. ପୁଂ. (ପୃଥୁ-ରୋମନ୍) ମାଛ, ଯଥା,

"ପୃଥୁରୋମାନସ୍ତନୀ ଉଦର ପୃଥୁତର ।"
ଲ. ବ ।

ବିଂ. ବୃହଲ୍ଲୋମଯୁକ୍ତ ।

ପୃଥୁଳ, ବିଂ. (ପୃଥୁ-ଲ) ବୃହତ୍, ବଡ; ମହତ୍; ବିସ୍ତୃତ, ସ୍ଥୂଳ, ଯଥା,

"ମର୍ଦ୍ଦିପ ଗୁଞ୍ଜିତେ ହେଉ ସେ ପୃଥୁଳ ।"
କ. ବ ।

ପୃଥୁଶେଖର, ବି. ପୁଂ. (ପୃଥୁ=ବୃହତ୍-ଶେଖର=ଚୂଡା) ପର୍ବତ ।

ପୃଥୁସ୍କନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଥୁ-ସ୍କନ୍ଧ) ଶୂକର, ବରାହ ।

ପୃଥୂଦର, ବି. ପୁଂ. (ପୃଥୁ-ଉଦର) ମେଷ । ବିଂ. ସ୍ଥୂଳୋଦର ।

ପୃଥ୍ୱୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୃଥୁ-ଈ) ପୃଥୁରାଜାର ରାଜ୍ୟ; ପୃଥିବୀ, ଧରଣୀ ।

ପୃଶ୍ନି, ବିଂ. (ସ୍ପୃଶ୍-ନି) ଖର୍ବ, ବାମନ; କ୍ଷୁଦ୍ର; ପାତଳ; ଦୁର୍ବଳ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରଶ୍ମି, କିରଣ; ପୃଥିବୀ; ରତ୍ନ ।

ପୃଷତ୍, ବି. ନ. (ପୃଷ୍-ଅତ୍) ଜଳାଦିର ବିନ୍ଦୁ; ମୃଗବିଶେଷ । ବିଂ. ସିକ୍ତ ।

ପୃଷତ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଷ୍-ଅତ) ଜଳାଦିର ବିନ୍ଦୁ, ଜଳକଣା; ଶ୍ୱେତବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ମୃଗ ।

ପୃଷତାମ୍ପତି, ବି. ପୁଂ. (ପୃଷତାଂ-ପତି) ବାୟୁ, ଅନିଳ, ସମୀରଣ ।

ପୃଷତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୃଷତ୍-ଈ) ଶ୍ୱେତବିନ୍ଦୁଯୁକ୍ତା ମୃଗୀ, ହରିଣୀବିଶେଷ ।

ପୃଷଦଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଷତ୍-ଅଶ୍ୱ) ବାୟୁ, ଅନଳ ।

ପୃଷନ୍ତି, ବି. ନ. (ପୃଷ୍-ଅନ୍ତି) ଜଳବିନ୍ଦୁ, ଜଳକଣା ।

ପୃଷୋଦର, ବିଂ. (ପୃଷତ୍-ଉଦର) ଯାହାର ଉଦରରେ ଗୋଲାକାର ଚିହ୍ନ ଅଛି ।

ପୃଷୋଦ୍ୟାନ, ବି. ନ. (ପୃଷତ୍-ଉଦ୍ୟାନ) କ୍ଷୁଦ୍ରୋପବନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଗିଚ୍ଚ ।

ପୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ରଚ୍ଛ୍-ତ) ଜିଜ୍ଞାସିତ ।

ପୃଷ୍ଠ, ବି. ନ. (ପୃଷ୍-ଥ) ପଶ୍ଚାଦ୍ଭାଗ, ପିଠି; ବହିର୍ଦ୍ଦିଗ, ପୃଷ୍ଠା; ଚରମମାଏ ।

ପୃଷ୍ଠଚର, ବିଂ. (ପୃଷ୍ଠ-ଚର୍-ଅ) ପଶ୍ଚାଦ୍ଭାଗସ୍ଥିତ, ପଛରେ ଥିବା ।

ପୃଷ୍ଠଚକ୍ଷୁ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଷ୍ଠ-ଚକ୍ଷୁସ୍) କର୍କଟ, କଙ୍କଡା ।

ପୃଷ୍ଠତଃ, ଅଂ. (ପୃଷ୍ଠ-ତସ୍) ପଶ୍ଚାଦ୍ଭାଗରେ, ପଛଅଡେ, ପଛରେ ।

ପୃଷ୍ଠଦଣ୍ଡ, ବି. ନ. ମେରୁଦଣ୍ଡ, ପିଠିର ମଝିଶିରା ଦଣ୍ଡ ।

ପୃଷ୍ଠଦୃଷ୍ଟି, ବି. ପୁଂ. (ପୃଷ୍ଠ-ଦୃଷ୍ଟି) ଭାଲୁ, ଯିବାସମୟରେ ଏମାନେ ପଛଆଡକୁ ଦୃଷ୍ଟିନିକ୍ଷେପ କରନ୍ତି ।

ପୃଷ୍ଠଭଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଷ୍ଠ-ଭଞ୍ଜ-ଅ) ପରାଜୟ; ପଳାୟନ; ଯୁଦ୍ଧରେ ହାରି ପଳାଇବା ।

ପୃଷ୍ଠଶୃଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଷ୍ଠ-ଶୃଙ୍ଗ) ବନ୍ୟଛାଗ, ବଣଛେଳି ।

ପୃଷ୍ଠଶୃଙ୍ଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ପୃଷ୍ଠ-ଶୃଙ୍ଗ-ଇନ୍) ଭୀମସେନ; ନପୁଂସକ; ମହିଷ ।

ପୃଷ୍ଣି, ବି. (ପୃଷ୍-ନି) କ୍ଷୁଦ୍ର ।

ପେଖନା, ପେଗିଣ୍ଡି, ବାହାନା ।

ପେଚକ, ବି. ପୁଂ. (ପେଚ୍-ଅକ) (ନିପାତନ) ପେଚା

ଭଲ୍ଲୁକ; ମଧୁମକ୍ଷିକା; ହସ୍ତୀ ପୁଚ୍ଛମୂଳ; ମେଘ; ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ; ସ୍ତ୍ରୀଯୋନି ଆଚ୍ଛାଦକ ମାଂସପିଣ୍ଡବିଶେଷ ।

ପେଚକୀ, } ବି. ପୁଂ. (ପେଚକ-ଇନ୍, ଇଲ)
ପେଚିଲ, } ହସ୍ତୀ, କରୀ, ଗଜ ।

ପେଚା, ବି. (ପେଚକ ଶବ୍ଦଜ) ପେଚକପକ୍ଷୀ ।

ପେଚୁ, } ବି. ପୁଂ. (ପିଚ୍-ଉ, ଉଲ) ଶାକବିଶେଷ;
ପେଚୁଲ, } ଶାଳୁପତ୍ର ।

ପେଜ, ବି. (ଦେଶଜ) ରନ୍ଧନାନ୍ନ ନିର୍ଗତ ଜଳ ।

ପେଟ, ପୁଂ } ବି. (ପିଟ୍-ଅ, ଅକ) ବାଉଁଶ ଓ
ପେଟକ, ପୁଂ. ନ. } ବେତ୍ରାଦି ନିର୍ମିତ ସମ୍ପୁଟକ ପ୍ରାପ୍ତ; ପେଟରା, ଝାମ୍ପିପ୍ରଭୃତି; ସମୂହ ।

ପେଟ, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) (ପିଟ୍-ଅ) ଉଦର, ଗର୍ଭ ।

ପେଟରା, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ପେଡ଼ି ।

ପେଟୁକ, ବିଂ. (ପ୍ରାକୃତକ) ଉଦରମ୍ଭରି, ଉଦର ସର୍ବସ୍ୱ ।

ପେଟୁଲି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗର୍ଭବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ପେଟେଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପେଟତଳକୁ କରି ଶୋଇବା ।

ପେଠୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଗଂଡୀସ୍ତ୍ରୀ ଯଥା,

"କରରେ ଦେଇ କରପଇଠିକି,
କହୁଛନ୍ତି କାହୁ କେଉଁ ପେଠୀକି ।"

ବ. ଚି ।

ପେଡ଼ା, ବି. (ଦେଶଜ) ମିଷ୍ଟାନ୍ନବିଶେଷ; ପେଟରା ।

ପେଡ଼ି, ବି. (ପେଟୀ ଶବ୍ଦଜ) ପେଟରାବିଶେଷ ।

ପେଡ଼ିବା, କ୍ରି. (ପେଷଣ ଶବ୍ଦଜ) ରସ ବାହାର କରିବା, ପେଷଣ କରିବା ।

ପେଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) ଗଞ୍ଜ, ହାଟ ।

ପେଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଚ୍ଛ, କାନ୍ଦି; ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଫୁଲ ବା ଫଳ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ବୃକ୍ଷଶାଖାରେ ଥିଲେ ତାହାକୁ ପେଣ୍ଡା କହନ୍ତି, ଯଥା, ପେଣ୍ଡାଏ ଫୁଲ; ପେଣ୍ଡାଏ କଦଳୀ ।

ପେୟ, ବି. ନ. (ପା-ଯ) ଜଳ; ଦୁଗ୍ଧ । ବିଂ. ପାନୀୟ, ପାନର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପେୟୂଷ, ବି. ନ. ପୁଂ. (ପୟ୍-ଉଷ) ନବପ୍ରସୂତା ଗାଭୀର ଦୁଗ୍ଧ; ଅମୃତ, ପୀୟୂଷ; ଅଭିନବଘୃତ ।

ପେଲ, ବି. ନ. (ପିଲ୍-ଅ) ଅଣ୍ଡକୋଷ । ପୁଂ. କ୍ଷୁଦ୍ରାଂଶ; ଗମନ ।

ପେଲବ, ବିଂ. (ପେଲ-ବା-ଅ) କୃଶ, କ୍ଷୀଣ; ମୃଦୁ, କୋମଳ, ନରମ; ବିରଲ; ସୂକ୍ଷ୍ମ ।

ପେଲିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଠେଲିବା, ଯଥା,

"ଘୁଷ୍ମଶର-ସିନ୍ଧୁ କେଳି-ଭଙ୍ଗ କଲେ ପଛରୁ ପେଲିବା ନାଦ ।"

ପେଶଲ, } ବିଂ. (ପିଶ୍-ଅଲ, ପିଷ୍-ଅଲ) ସୁନ୍ଦର;
ପେଷଲ, } ମୃଦୁ, କୋମଳ; ଦକ୍ଷ; ଧୂର୍ତ୍ତ;
ପେସଲ, } ଚତୁର, ନିପୁଣ ।

ପେଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପେଶି-ଈ) ଡିମ୍ବ; ମାଂସପିଣ୍ଡ; ଖଡ୍ଗାଦିର କୋଷ; ମୁକୁଳ ।

ପେଷଣ, ବି. ନ. (ପିଷ୍-ଅନ) ଚୂର୍ଣ୍ଣନ, ମର୍ଦ୍ଦନ; ପେଷଣପାତ୍ର; ଖଳଦ ।

ପେଷଣି, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିଷ୍-ଅନ-ଈ) ପେଷଣ-
ପେଷଣୀ, } ଯନ୍ତ୍ର; ଗୃହକଚ୍ଛପ ।

ପେଷିବା, କ୍ରି. (ପିଷ୍-ଧାତୁଜ) ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା; ପ୍ରେରଣ କରିବା, ପଠାଇବା, ଯଥା,

"ଜାଣି ପାରଲେ କଂସ ପେଷି କରିବ ଧ୍ୱଂସ,
କଟିଲାସୁତ ଘର ଲୁହାକୁ ଗୋ ।"

ପୈଠ, ବି. (ଯାବନିକ) ଦାଖଲ ।

ପୈଣ୍ଡିନ୍ୟ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପିଣ୍ଡ-ଇନ୍-ଯ) ଭିକ୍ଷାବୃତ୍ତି, ଯାଚଞ୍ଚା କରିବା, ଭିକ୍ଷୁକତା ।

ପୈତା, ବି. (ଉପବୀତ ଶବ୍ଦଜ) ଯଜ୍ଞୋପବୀତ ।

ପୈତାମହ, ବିଂ. (ପିତାମହ-ଅ) ପିତାମହସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପୈତୃକ, ବିଂ. (ପିତୃ-କ) ପିତୃ ପିତାମହାଦି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପୈତୃଷ୍ୱସ୍ରୀୟ, } ବିଂ ପୁଂ. (ପିତୃଷ୍ୱସୃ-ଈୟ, ଏୟ)
ପୈତୃଷ୍ୱସ୍ରେୟ, } ପିତାର ଭଗିନେୟ ବା ଭଗିନେୟୀ ।

ପୈତ୍ତ, } ବିଂ. (ପିତ୍ତ-ଅ, ଇକ) ପିତ୍ତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ,
ପୈତ୍ତିକ, } ପିତ୍ତଜନ୍ୟ ରୋଗ ।

ପୈତ୍ର, ପୈତ୍ର୍ୟ, ପୈତ୍ରିକ, } ବି°. (ପିତୃ-ଅ, ଯ, ଇକ) ପୈତୃକ, ପିତୃସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ପିତୃତୀର୍ଥ; ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଓ ତର୍ଜ୍ଜନୀର ମଧ୍ୟଭାଗ ।

ପୈଶାଚ, ବି°. (ପିଶାଚ-ଅ) ପିଶାଚସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଆସୁରିକ । ବି. ପୁଂ. ଅଷ୍ଟପ୍ରକାର ବିବାହ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବିବାହବିଶେଷ, ବଳପୂର୍ବକ ବିବାହ, କପଟପୂର୍ବକ କନ୍ୟାର ପାଣିଗ୍ରହଣ ।

ପୈଶୁନ୍ୟ, ବି. ନ. (ପୈଶୁନ-ଯ) ପିଶୁନତା, ଖଳତା, ଧୂର୍ତ୍ତତା; ସୂଚନା ।

ପୋଇଲି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ଗୃହକର୍ମୀ, ଦାସୀ ।

ପୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଦେଶଜ) କୀଟ, କ୍ରିମି ।

ପୋକସ୍ତ, ବି°. (ଦେଶଜ) ପୋକଖିଆ ।

ପୋକ୍ତ, ବି°. (ଯାବନିକ) ପରିପକ୍ୱ; କଠିନ; ଶକ୍ତ, ଦୃଢ ।

ପୋଖରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଷ୍କରିଣୀ ଶବ୍ଦଜ) ପୁଷ୍କରିଣୀ ।

ପୋଖରୀପାଣି, (ଦେଶଜ) ଝାଡ଼ାଫେରିଯିବା, ମଇଦାନ ଯିବା, ବାହାରକୁ ଯିବା ।

ପୋଗଣ୍ଡ, ବି°. ବିକଳାଙ୍ଗ; ଅପୋଗଣ୍ଡ; ସ୍ୱଭାବତଃ ନ୍ୟୂନାଧିକାଙ୍ଗ । ବି. ପୁଂ. ୫ ବର୍ଷଠାରୁ ୧୫ ବର୍ଷର ଶିଶୁକୁ ପୋଗଣ୍ଡ କହନ୍ତି ।

ପୋଛିବା, କ୍ରି. ପରିଷ୍କାର କରିବା ।

ପୋଟ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଟ୍-ଅ) ସ୍ତ୍ରୀ ପୁଂସଲକ୍ଷଣା, ଶ୍ମଶ୍ରୁବିଶିଷ୍ଟା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ପୋଟିକ, ବି. ପୁଂ. (ପୋଟ-ଇକ) ବିସ୍ଫୋଟକ; ବଥ; ଫୋଟକା ।

ପୋଡ଼, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଦାହ କର ।

ପୋତ, ବି. ପୁଂ. (ପୂ-ତ) ଶିଶୁ, ଶାବକ; ବହିତ୍ର, ଜାହାଜ; ବସ୍ତ୍ର । କ୍ରି. ପୋତିବାର । ବି. କାଚନିର୍ମିତ କ୍ଷୁଦ୍ର ମାଳି ।

ପୋତକ, ବି. (ଦେଶଜ) କୀଟବିଶେଷ ।

ପୋତକୀ, ପୋତକା, ବି, ନ, (ପୂତ-ଅକ) ପୋଇଶାକ; ଶ୍ୟାମାପକ୍ଷୀ ।

ପୋତାଧ୍ୟକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. ଜାହାଜାଦିର କାପ୍ତାନ, ଜାହାଜ ରକ୍ଷକ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପୋତରକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ପୋତ-ରକ୍ଷ୍-ଅ) ନୌକାହଭିତର ଅହୁଲା, ଡଙ୍ଗାର ଅହୁଲା ।

ପୋତବାହ, ବି. ପୁଂ. (ପୋତ-ବହ୍-ଅ) ନାବିକ, ନିୟାମକ ।

ପୋତାଶ୍ରୟ, ବି. ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଜାହାଜାଦି ନିରାପଦରେ ନଙ୍ଗର କରାଯାଏ (Harbour) ।

ପୋଥି, ବି. ନ. (ପୁସ୍ତକର ଅପଭ୍ରଂଶ) ପୁସ୍ତକ, ବହି, ଯଥା,

"ହର୍ଷେ ଶିଶୁଗଣ ପୋଥି ଧରି ହାତେ,
ଗୃହଶାଳୀ ଯାନ୍ତି ଆନନ୍ଦେ ପ୍ରଭାତେ ।"

ପୋପଟ, ବି°. (ଦେଶଜ) ଫୋକଟ, ଘୁଣଖିଆ ।

ପୋଇଆ ବି°. (ଦେଶଜ) ଅତିଶୟ ପୁରୁଣା, ଅମଙ୍ଗଳଭୂତ; ଜୀର୍ଣ୍ଣ ।

ପୋଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ଫମ୍ପା; ମେଲା; ମୁକୁଳା; ପାଣିନିର୍ଗମ ହେବାର ପଥ, ନଳା ।

ପୋଲା, ବି°. (ଦେଶଜ) ମାଗଣା, ବିନାମୂଲ୍ୟ, ଯଥା, ପୋଲାଖିଆ; ଫମ୍ପା, ଯଥା, ପୋଲା ବାଉଁଶ ।

ପୋଶାକ, ବି. (ହିନ୍ଦୀ) ପିନ୍ଧିବାର ଉତ୍ତମ ବସ୍ତ୍ର ।

ପୋଷ, ଅଧଅଞ୍ଜୁଳା ।

ପୋଷଣ, ବି. ନ. (ପୁଷ୍-ଅନ) ପାଳନ; ବର୍ଦ୍ଧନ ।

ପୋଷା, ବି°. (ଦେଶଜ) ବଶୀଭୂତ; ପାଳିତ ।

ପୋଷ୍ଟା, ବି°. (ପୁଷ୍-ତୃ) ପ୍ରତିପାଳକ, ପାଳନକର୍ତ୍ତା ।

ପୋଷ୍ୟ, ବି°. (ପୁଷ୍-ଯ) ପୋଷଣୀୟ, ପ୍ରତିପାଳନୀୟ; ଭୃତ୍ୟ ।

ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ପୋଷ୍ୟ-ପୁତ୍ର) ଦତ୍ତକପୁତ୍ର, ପାଳକପୁତ୍ର ।

ପୋହଳା, ବି. (ପ୍ରବାଳ ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରବାଳ, ବିଦ୍ରୁମ ।

ପୌଂସବନ, ବି. ନ, (ପୁଂସବନ—ଅ) ପୁଂସବନ ସଂସ୍କାର ।

ପୌଗଣ୍ଡ, ବି. ନ. (ପୋଗଣ୍ଡ-ଅ) ୫ ବର୍ଷଠାରୁ ୧୫ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବସ୍ଥାବିଶେଷ ।

ପୌତ୍ତଳିକ, ବିଂ. (ପୁତ୍ତଳିକ) ପିତ୍ତଳାପୂଜକ. ସାକାରୋପାସକ ।

ପୌତ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ପୁତ୍ର-ଅ) ପୁତ୍ରର ପୁତ୍ର, ନାତି ।

ପୌତ୍ରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁତ୍ର-ଅ-ଈ) ପୁତ୍ରର କନ୍ୟା, ନାତୁଣୀ ।

ପୌନଃପୌନିକ, ବିଂ. (ପୁନଃପୁନଃ-ଇକ) ପୁନଃ୨ ଜାତ, ଆବର୍ତ୍ତନଶୀଲ; ଯାହା ଏକରୂପରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ପୌନଃପୁନ୍ୟ, ବ. ନ. (ପୁନର୍-ଯ, ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ପୁନଃପୁନଃ, ବାରମ୍ବାର ।

ପୌନରୁକ୍ତ, ବ. ନ. (ପୁନରୁକ୍ତ-ଅ) ପୁନଃ କଥନ, ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି, ପୁନରୁଚ୍ଚାରଣ ।

ପୌନର୍ଭବ, ବ. ପୁଂ. (ପୁନର୍ଭୂ-ଅ) ଦ୍ୱାଦଶବିଧପୁତ୍ରା-ନ୍ତର୍ଗତ ପୁତ୍ରବିଶେଷ, ଦ୍ୱିରୂଢାପୁତ୍ର, ଦୁଇଥର ବିବା-ହିତା ସ୍ତ୍ରୀର ପୁତ୍ର ।

ପୌର, ବିଂ. (ପୁର-ଅ) ପୁରବାସୀ, ନାଗରିକ ନାଗରଜନ; ସମ୍ପର୍କୀୟ ।

ପୌରକ, ବ. ପୁଂ. (ପୌର-କ) ଗୃହର ବାହାରେ ଥିବା ଉଦ୍ୟାନ ।

ପୌରବ, ବିଂ. (ପୁରୁ-ଅ) ପୁରୁବଂଶୀୟ, ପୁରୁ, ବଂଶଜାତ ।

ପୌରସ୍ତ୍ୟ, ବିଂ. (ପୁରସ୍-ତ୍ୟ) ପ୍ରାଚ୍ୟ, ପୂର୍ବଦେଶୀୟ-ଅଗ୍ରେଭବ, ପ୍ରଥମ ।

ପୌରାଣ, ବିଂ. (ପୁରାଣ-ଅ) ପୁରାଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପୌରାଣିକ, ବ. ପୁଂ. (ପୁରାଣ-ଇକ) ଆଖ୍ୟାନ, ଆଖ୍ୟାୟିକା, ପୁରାଣ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପଣ୍ଡିତ । ବିଂ. ପୁରାଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ପୂର୍ବତନକାଳୀନ ।

ପୌରିକ, ବିଂ. (ପୁର-ଇକ) ପୁରଜାତ; ପୁରସମ୍ବ-ନ୍ଧୀୟ । ବ. ପୁଂ. ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟଦେଶବିଶେଷ ।

ପୌରୁଷ, ବ. ନ. (ପୁରୁଷ-ଅ) ପୁରୁଷତ୍ୱ, ପରାକ୍ରମ; ତେଜଃ; ରେତଃ; ସାହସ; ଉଦ୍ୟମ; ଉଦ୍ୟୋଗ । ବିଂ. ପୁରୁଷସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ; ପୁରୁଷପରିମିତ ।

ପୌରୁଷେୟ, ବିଂ. (ପୁରୁଷ-ଏୟ) ପୁରୁଷକୃତ, ମନୁଷ୍ୟଚରିତ, ମାନୁଷିକ । ବ. ପୁଂ. ମନୁଷ୍ୟସମୂହ; ହତ୍ୟା ।

ପୌରୋଭାଗ୍ୟ, ବ. ନ. (ପୁରୋଭାଗିନ୍-ଯ) କେବଳ ଦୋଷମାତ୍ର ଦର୍ଶନ ।

ପୌରୋହିତ୍ୟ, ବ. ନ. (ପୁରୋହିତ-ଯ) ଯାଜକତା, ପୁରୋହିତର କର୍ମ ।

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସ, ବ. ପୁଂ. (ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ-ଅ) ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥିରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଯାଗବିଶେଷ ।

ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୂର୍ଣ୍ଣମାସ-ଅ-ଈ) ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ତିଥି ।

ପୌର୍ବାପର୍ଯ୍ୟ, ବ. ନ. (ପୂର୍ବାପର-ଯ) ପୂର୍ବାପରତ୍ୱ; ଅନୁକ୍ରମ; କାରଣ; ଫଳ ।

ପୌର୍ବାର୍ଦ୍ଧ୍ୟ, ବିଂ. (ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧ-ଯ) ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଧଜାତ ।

ପୌର୍ବାହ୍ଣିକ, ବିଂ. (ପୂର୍ବାହ୍ଣ-ଇକ) ପୂର୍ବାହ୍ଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ପ୍ରାତଃକାଳୀନ ।

ପୌର୍ବିକ, ବିଂ. (ପୂର୍ବ-ଇକ) ପୂର୍ବକାଳଜାତ ।

ପୌଲସ୍ତ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଲସ୍ତ୍ୟ-ଅ) କୁବେର; ରାବଣ; କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ; ବିଭୀଷଣ ।

ପୌଲସ୍ତ୍ୟୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଲସ୍ତ୍ୟ-ଯ, ଈ) ସୂର୍ପଣଖା, ରାବଣଭଗ୍ନୀ ।

ପୌଲୋମୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପୁଲୋମନ୍-ଅ, ଈ) ଶଚୀ, ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ।

ପୌଷ, ବ. ପୁଂ. (ପୁଷ୍ୟ-ଅ) ଯେ ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ ପୁଷ୍ୟା ନକ୍ଷତ୍ର ହୁଏ, ଦ୍ୱାଦଶ ମାସାନ୍ତର୍ଗତ ନବମ ମାସ ।

ପୌଷ୍କର, ବ. ନ. (ପୁଷ୍କର-ଅ) ପୁଷ୍କରର ମୂଳ ।

ପୌଷ୍ପ, ବିଂ. (ପୁଷ୍ପ-ଅ) ପୁଷ୍ପରଚିତ; ପୁଷ୍ପସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପ୍ର, ଉପସର୍ଗ, ଅବ୍ୟୟ, ଆରମ୍ଭ; ଉତ୍କର୍ଷ; ଖ୍ୟାତ; ଉତ୍ପତ୍ତି; ବ୍ୟବହାର; ସର୍ବତୋଭାବ; ପ୍ରାଥମ୍ୟ; ଗତି ।

ପ୍ରକଟ, ବିଂ. (ପ୍ର-କଟ) ସ୍ପଷ୍ଟ; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ; ପ୍ରକାଶିତ ।

ପ୍ରକଟିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-କଟ-ଇତ) ପ୍ରକାଶିତ; ସ୍ପଷ୍ଟ; ବ୍ୟକ୍ତ ।

ପ୍ରକମ୍ପନ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-କମ୍ପ-ଅନ) ବାୟୁ; ଜ୍ୱରବିଶେଷ; ଅତିଶୟ କମ୍ପନ; ବେପଥୁ ।

ପ୍ରକର, ବି. ନ. (ପ୍ର-କୃ-ଅ) ସମୂହ; ପୁଷ୍ପାଦିର ସ୍ତବକ; ସହାୟତା । ନ. ଅଗୁରୁ । ବିଂ. କର୍ମପଟୁ ।

ପ୍ରକରଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-କୃ-ଅନ) ପ୍ରସ୍ତାବ; ଗ୍ରନ୍ଥାଂଶ; ଅଧ୍ୟାୟ; ପ୍ରସଙ୍ଗ; ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ପ୍ରକର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-କୃଷ୍-ଅ) ଉତ୍କର୍ଷ; ଆଧିକ୍ୟ; ସମଗ୍ର; ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ।

ପ୍ରକଶ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-କଶ୍-ଅ) ମାରଣ; ପୀଡ଼ନ ।

ପ୍ରକାଣ୍ଡ, ବିଂ. (ପ୍ର-କାଣ୍ଡ) ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ବୃହତ୍ । ବିଂ. ପୁଂ. ନ. ବୃକ୍ଷର ମୂଳଠାରୁ ସ୍କନ୍ଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଗଛର ଗଣ୍ଡି; ଶାଖା, ଡାଳ । ନ. ଶବ୍ଦର ପରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହେଲେ ପ୍ରଶସ୍ତାର୍ଥ-ବୋଧକ ।

ପ୍ରକାମ, ବି. (ପ୍ର-କମ୍-ଅ) ଯଥେଷ୍ଟ, ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ।

ପ୍ରକାର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-କୃ-ଅ) ପ୍ରଭେଦ; ଶ୍ରେଣୀ-ଭେଦ; ନିୟମ, ବିଧି; ସାଦୃଶ୍ୟ; ଭଳି ।

ପ୍ରକାରାନ୍ତର, ବି. ନ. (ପ୍ରକାର-ଅନ୍ତର) ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର, ଭିନ୍ନ ନିୟମ ।

ପ୍ରକାଶ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-କାଶ୍-ଅ) ଦୀପ୍ତି, ଆଲୋକ; ବିକାଶ; ସ୍ପଷ୍ଟତା; ସାଦୃଶ୍ୟ । ବିଂ. ସ୍ପଷ୍ଟ, ବ୍ୟକ୍ତ ।

ପ୍ରକାଶକ, ବିଂ. (ପ୍ର-କାଶ୍-ଅକ) ପ୍ରକାଶକାରୀ, ଯେ ପ୍ରକାଶ କରେ ।

ପ୍ରକାଶନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-କାଶ୍-ଅନ) ପ୍ରକାଶକରଣ ।

ପ୍ରକାଶାତ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରକାଶ-ଆତ୍ମନ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଈଶ୍ୱର । ବିଂ. ବ୍ୟକ୍ତସ୍ୱଭାବ ।

ପ୍ରକାଶିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-କାଶ୍-ତ) ଦୀପ୍ତ; ଶୋଭିତ; ପ୍ରକଟିତ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ; ପ୍ରସ୍ତରର ଉପଯୁକ୍ତ; ଆବିଷ୍କୃତ । ବି. ନ. ପ୍ରକାଶ ।

ପ୍ରକାଶ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରକାଶ-ଯ) ପ୍ରକାଶର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପ୍ରକୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ପ୍ର-କୄ-ତ) ବିକ୍ଷିପ୍ତ; ପ୍ରସାରିତ; ପ୍ରସ୍ତୃତ; ପ୍ରକଟିତ; ଅସମ୍ବଦ୍ଧ । ବି. ନ. ଗ୍ରନ୍ଥ ପରିଚ୍ଛେଦ; ନାନାବିଷୟିଣୀ ସୂତ୍ରମାଳା ।

ପ୍ରକୀର୍ଣ୍ଣକ, ବି. ନ. (ପ୍ରକୀର୍ଣ୍ଣ-କ) ଚାମର; ଗ୍ରନ୍ଥବିଚ୍ଛେଦ; ବିସ୍ତାର । ପୁଂ. ଘୋଟକ ।

ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-କୄତ୍-ତ) ବର୍ଣ୍ଣିତ, କଥିତ; ବିଖ୍ୟାତ, ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।

ପ୍ରକୁପିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-କୁପ୍-ତ) ଅତିଶୟ କ୍ରୁଦ୍ଧ ।

ପ୍ରକୁଲ, ବି. ନ. (ପ୍ର-କୁଲ) ମନୋହର ଦେହ; ପ୍ରଶସ୍ତ ଶରୀର ।

ପ୍ରକୃତ, ବିଂ. (ପ୍ର-କୃ-ତ) ନିର୍ମିତ; ବାସ୍ତବିକ; ରଚିତ; ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ପ୍ରକୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-କୃ-ତି) ସ୍ୱଭାବ; ଶକ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀ; ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ, ଯୋନି; ଜୀବାତ୍ମା; ପରମାତ୍ମା; ପଞ୍ଚଭୂତ; ମାୟାଶକ୍ତି; ଚୈତନ୍ୟ, ସ୍ୱାମୀ, ମନ୍ତ୍ରୀ, ସହାୟ, ଧନ, ଦେଶ, ଦୁର୍ଗ, ସୈନ୍ୟ ଏହି ସାତ-ପ୍ରକାର ରାଜ୍ୟାଙ୍ଗ; ବ୍ୟାକରଣରେ ଶବ୍ଦ ଓ ଧାତୁ ସତ୍ତ୍ୱରଜସ୍ତମୋଗୁଣର ସାମ୍ୟାବସ୍ଥା; ଈଶ୍ୱରସୃଷ୍ଟ ଯାବତୀୟ ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ନାମ, ଯଥା,

"ହେମନ୍ତ ଶିଶିରକାଳେ ତୁମ୍ଭର ଆଦେଶେ,
ପ୍ରକୃତି ସାଜଇ ଅତି ଦୀନହୀନ ବେଶେ ।"

କ. ବ ।

ପ୍ରକୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ର-କୃଷ୍-ତ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ପ୍ରଶସ୍ତ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ।

ପ୍ରକୃଷ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ର-କୃଷ୍-ଯ) ଯାହାକୁ ଭୂମି ସଂଲଗ୍ନ କରି ଆକର୍ଷଣ କରାଯାଏ ।

ପ୍ରକୋପ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-କୁପ୍-ଅ) ଅତିଶୟ କୋପ; ଜ୍ୱରାଦିର ଉତ୍କଟତା ।

ପ୍ରକୋଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-କୁଶ୍-ଠ) ଦ୍ୱାରପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ ମହଲା; କୋଠରୀ; କହୁଣୀର ନିମ୍ନଭାଗରୁ ମଣିବନ୍ଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହୁଭାଗ ।

ପ୍ରକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-କ୍ରମ୍-ଅ) ପ୍ରଥମାରମ୍ଭ; ଉପକ୍ରମ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଗମନ; ଅବସର; ଅତିକ୍ରମ ।

ପ୍ରକ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-କ୍ରମ୍-ତ) ଆରବ୍ଧ; ଉତ୍କ୍ରାନ୍ତ, ଅତିକ୍ରାନ୍ତ; ପ୍ରକରଣସ୍ଥ; ଗତ; ଅବସୃତ ।

ପ୍ରକ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-କୃ-ଯ-ଆ) ପ୍ରକରଣ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ପ୍ରୟୋଗ ।

ପ୍ରକ୍ୱଣ, ପ୍ରକ୍ୱାଣ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-କ୍ୱଣ୍-ଅ) ବୀଣାଧ୍ୱନି; ଶବ୍ଦ ।

ପ୍ରକ୍ଷାଳନ, ବି. ନ. (ପ୍ର କ୍ଷାଳି-ଅନ) ଧୌତକରଣ, ମାର୍ଜ୍ଜନ, ପରିଷ୍କରଣ ।

ପ୍ରକ୍ଷାଳିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-କ୍ଷାଳି-ତ) ଧୌତ, ମାର୍ଜ୍ଜିତ, ପରିଷ୍କୃତ ।

ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-କ୍ଷିପ୍-ତ) ବିନ୍ୟସ୍ତ; ନିକ୍ଷିପ୍ତ; ଅନ୍ତର୍ନିବେଶିତ ।

ପ୍ରକ୍ଷେପ, ପୁଂ. } ବି. (ପ୍ର-କ୍ଷିପ୍-ଅ, ଅନ) ବିନ୍ୟାସ;
ପ୍ରକ୍ଷେପଣ, ନ. } ପକାଇବା, ଫିଙ୍ଗିବା ।

ପ୍ରକ୍ଷେପିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-କ୍ଷିପ୍-ଅକ-ଆ) ଯେଉଁ ଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ନିକ୍ଷିପ୍ତ ହୁଏ ।

ପ୍ରକ୍ଷ୍ୱେଡନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-କ୍ଷ୍ୱିଡ୍-ଅନ) ଲୌହମୟ ଶର, ନାରାଚ, ଅସ୍ତ୍ର ।

ପ୍ରଖର, ବିଂ. (ପ୍ର-ଖର) ଅତ୍ୟୁଷ୍ଣ; ତୀକ୍ଷ୍ଣ, ଯଥା,

"ଧାଏଁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବେଗେ ସ୍ରୋତ ପ୍ରଖର ।"

ତୀବ୍ର ।

ପ୍ରଖ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଖ୍ୟା-ଅ) ତୁଲ୍ୟ, ସଦୃଶ, ପ୍ରକାର ।

ପ୍ରଖ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଖ୍ୟା-ଆ) ପ୍ରକାର; ତୁଲ୍ୟ, ସାଦୃଶ୍ୟ; ଖ୍ୟାତି ।

ପ୍ରଖ୍ୟାତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଖ୍ୟା-ତ) ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ବିଖ୍ୟାତ, ଯଶସ୍ୱୀ ।

ପ୍ରଖ୍ୟାତବପ୍ତୃକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଖ୍ୟାତ-ବପ୍ତୃ-କ) ଭଦ୍ରଲୋକ, ସଦ୍‌ବଂଶସମ୍ଭୂତ ।

ପ୍ରଗଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଗଣ୍ଡ) କହୁଣୀଠାରୁ ସ୍କନ୍ଧପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହୁଭାଗ; ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗଭିତ୍ତି; ଶିବିର ।

ପ୍ରଗତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଗତ) ପ୍ରସ୍ଥିତ; ପୃଥଗ୍‌ଭୂତ ।

ପ୍ରଗତଜାନୁ, ପ୍ରଗତଜାନୁକ, ବିଂ. (ପ୍ରଗତ-ଜାନୁ, କ) ବିକ୍ରପାଦବିଶିଷ୍ଟ, ଲେଙ୍ଗଡାଗୋଡ ।

ପ୍ରଗମନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଗମ୍-ଅନ) ଦୂରକୁ ଗମନ; ବିବାଦ, କଳହ ।

ପ୍ରଗଲ୍‌ଭ, ବିଂ. (ପ୍ର—ଗଲ୍‌ଭ୍-ଅ) ଉଦ୍ଧତ; ନିର୍ଲଜ୍ଜ; ଦାମ୍ଭିକ; ଅଧ୍ୟବ୍ୟ; ସମର୍ଥ; ଦୃଢ; ପ୍ରଧାନ; ନିର୍ଭୀକ; ସାହସୀ; ଉତ୍ସାହୀ; ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତି; ଅବମାତ; ପ୍ରତିଭାନ୍ୱିତ । ବି. ପୁଂ. ଗର୍ବ । ସ୍ତ୍ରୀ. ନାୟିକାବିଶେଷ ।

ପ୍ରଗଲ୍‌ଭତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଗଲ୍‌ଭ୍-ତା) ଔଦ୍ଧତ୍ୟ; ନିର୍ଲଜ୍ଜତା; ପ୍ରତିଭା; ଅଧ୍ୟବସାୟ; ଅକ୍ଷୋଭ; ଦମ୍ଭ; ଅହଙ୍କାର; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ପ୍ରାଧାନ୍ୟ; ସାହସ; ନିର୍ଭୀକତା ।

ପ୍ରଗାଢ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଗାଢ) ଅଧିକ, ଅତିଶୟ; ଦୃଢ; କଠିଣ; ନିବିଡ ।

ପ୍ରଗୁଣ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଗୁଣ) ପ୍ରକୃଷ୍ଟଗୁଣଶାଳୀ; ଦକ୍ଷ; ସରଳ, ସିଧା; ଅନୁକୂଳ ।

ପ୍ରଗେ, ଅଂ. (ପ୍ର-ଗୈ-ଏ) ପ୍ରତ୍ୟୁଷ, ପ୍ରାତଃକାଳ ।

ପ୍ରଗେତନ, ବିଂ. (ପ୍ରଗେ-ତନ) ପ୍ରାତଃକାଳୀନ । ପ୍ରାଭାତିକ ।

ପ୍ରଗ୍ରହ, ପ୍ରଗାହ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଗ୍ରହ-ଅ) ଅଶ୍ୱାଦିର ଲଗାମ, ବାଗ; ବନ୍ଧନ; ବନ୍ଦୀ, କୟେଦୀ; ନିକ୍ତିପ୍ରଭୃତିର ଦଉଡ, ତୁଳାସୂତ୍ର; କିରଣ; ଗ୍ରହଣ ।

ପ୍ରଗ୍ଲ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଗ୍ଲୈ-ଅ) ଶ୍ରାନ୍ତ, ପରିଶ୍ରମଯୁକ୍ତ ।

ପ୍ରଗ୍ରୀବ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପ୍ର-ଗ୍ରୀବା) ବାତାୟନ, ଗବାକ୍ଷ; ବିଶ୍ରାମାର୍ଥଗୃହ । ବିଂ. ପ୍ରଶସ୍ତଗ୍ରୀବାବିଶିଷ୍ଟ ।

ପ୍ରଘଣ, ପ୍ରଘାଣ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ହନ୍-ଅ) ବହିର୍ଦ୍ୱାର; ପ୍ରକୋଷ୍ଠ, ତାମ୍ରକୁମ୍ଭ; ଲୌହମୁଦ୍ଗର ।

ପ୍ରଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଘାତ) ଯୁଦ୍ଧ, ସଂଗ୍ରାମ ।

ପ୍ରଘୋଷକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଘୋଷ୍-କ) ଧ୍ୱନି, ଶବ୍ଦ ।

ପ୍ରଚକ୍ଷାଃ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଚକ୍ଷ୍-ଅସ୍) ବୃହସ୍ପତି ।

ପ୍ରଚଣ୍ଡ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଚଣ୍ଡ) ଅତ୍ୟୁଷ୍ଣ; ପ୍ରଖର; ଅସହ୍ୟ, ଦୁଃସହ; ଭୀଷଣ, ଭୟାନକ; ଅତିକୋପନ; ଦୁର୍ବହ; ପ୍ରବଳ; ଦୁର୍ଦ୍ଧର୍ଷ; ପ୍ରତାପଶାଳୀ ।

ପ୍ରଚଣ୍ଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭଗବତୀର ସଖୀବିଶେଷ; ଶ୍ୱେତଦୁର୍ବା ।

ପ୍ରଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଚି-ଅ) ରାଶି; ବୃଦ୍ଧି, ଉପଚୟ; ଚୟନ ।

ପ୍ରଚର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଚର୍-ଅ) ବର୍ତ୍ମ, ପଥ; ଗମନ; ପ୍ରସାର; ପ୍ରସିଦ୍ଧି ।

ପ୍ରଚଳନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଚଲ୍-ଅନ) ପ୍ରଚାର, ଚଳନ ।

ପ୍ରଚଲାକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଚଲ୍-ଆକ) ମୟୂରପୁଚ୍ଛ; ସର୍ପଫଣା; ଭୁଜଙ୍ଗମ ।

ପ୍ରଚଲାକୀ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଚଲାକ-ଇନ୍) ମୟୂର; ସର୍ପ ।

ପ୍ରଚଳିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଚଲ୍-ତ) ଯାହା ଚଳନ ହୋଇଅଛି; ପ୍ରସ୍ଥିତ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ।

ପ୍ରଚାର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଚର୍-ଅ) ଚଳନ; ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ପ୍ରକାଶ ।

ପ୍ରଚାରକ, ପ୍ରଚାରୟିତା, ବିଂ. (ପ୍ର-ଚାର୍-ଅକ, ତୃ) ପ୍ରକାଶକ, ଯେ ପ୍ରଚାର କରେ ।

ପ୍ରଚାରଣ, ବି. ନ. (ପ୍ରଚାର-ଅନ) ପ୍ରକାଶକରଣ; ଚଳନ ।

ପ୍ରଚାରିତ, ବିଂ. (ପ୍ରଚାର-ତ) ଯାହାର ପ୍ରଚାର ହୋଇଅଛି, ବିଜ୍ଞାପିତ, ପ୍ରକାଶିତ ।

ପ୍ରଚାଳିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଚାଲି ତ) ଯାହା ପ୍ରଚଳିତ କରା ହୋଇଅଛି; ଚଳେଇବା ।

ପ୍ରଚୀୟମାନ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଚି-ଅନ) ପୁଷ୍ୟମାଣ, ବୃଦ୍ଧିଶୀଳ ।

ପ୍ରଚୁର, ବିଂ. (ପ୍ର-ଚୁର୍-ଅ) ପ୍ରଭୂତ, ବହୁଳ, ଅଧିକ ।

ପ୍ରଚେତାଃ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଚେତସ୍) ବରୁଣ; ମୁନିବିଶେଷ । ବିଂ. ହୃଷ୍ଟଚିତ୍ତ, ଆହ୍ଲାଦିତ ।

ପ୍ରଚେତା, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଚି-ତୃ) ସାରଥି ।

ପ୍ରଚେୟ, ବିଂ. (ପ୍ର ଚି-ଯ) ବର୍ଦ୍ଧନୀୟ; ଚୟନୀୟ; ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ, ଗ୍ରାହ୍ୟ ।

ପ୍ରଚେଲକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଚେଲ୍-ଅକ) ଘୋଟକ, ଅଶ୍ୱ । ବିଂ. ପ୍ରକୃଷ୍ଟଗତିଯୁକ୍ତ ।

ପ୍ରଚୋଦନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଚୁଦ୍-ଅନ) ପ୍ରେରଣ । ନୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. କଣ୍ଟକାରୀ ।

ପ୍ରଚୋଦିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଚୋଦ୍-ତ) ପ୍ରେରିତ; ନିୟୋଜିତ ।

ପ୍ରଚ୍ଛଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଛଦ୍-ଅ) ଆଚ୍ଛାଦନ; ଆବରଣବସ୍ତ୍ର; ଆସ୍ତରଣବସ୍ତ୍ର; ଚାଦର ।

ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଛଦ୍-ତ) ଆଚ୍ଛାଦିତ, ଗୁପ୍ତ; ଅଚ୍ଛନ୍ନ । ବି. ନ. ଗବାକ୍ଷ, ବାତାୟନ; ଗୁପ୍ତଦ୍ୱାର ।

ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଚ୍ଛଦ-ପଟ) ଆଚ୍ଛାଦନ; ଆବରଣବସ୍ତ୍ର; ଆସ୍ତରଣବସ୍ତ୍ର ।

ପ୍ରଚ୍ଛାଦନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଛଦ-ଅନ) ଆଚ୍ଛାଦନ; ଆବରଣବସ୍ତ୍ର; ଉତ୍ତରୀୟବସ୍ତ୍ର; ଆସ୍ତରଣବସ୍ତ୍ର ।

ପ୍ରଚ୍ଛାଦିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଛଦ-ତ) ଆବୃତ, ଆଚ୍ଛାଦିତ ।

ପ୍ରଚ୍ଛିଲ, ବିଂ. (ପ୍ରଚ୍ଛ-ଇଲ) ଜଳଶୂନ୍ୟ, ନିର୍ଜଳ ।

ପ୍ରଜନନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଜନ୍-ଅନ) ଯୋନି; ଜନ୍ମ; ପ୍ରଗମ ।

ପ୍ରଜନିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଜନି-ଅକ) ଜନନୀ, ମାତା ।

ପ୍ରଜଳ୍ପନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଜଳ୍ପ୍-ଅନ) ଆଳାପ, କଥନ ।

ପ୍ରଜବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଜୁ-ଅ) ପ୍ରକୃଷ୍ଟବେଗ, ଅତିଶୟ ବେଗ ।

ପ୍ରଜବୀ, ବିଂ. (ପ୍ରଜବ୍-ଇନ୍) ଅତିଶୟ ବେଗବାନ୍, ଦ୍ରୁତଗାମୀ ।

ପ୍ରଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଜନ୍-ଅ, ଆ) ଅଧିକାରସ୍ଥ ଜନ; ସନ୍ତାନ, ସନ୍ତତି ।

ପ୍ରଜାଗର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଜାଗର) ଜାଗରଣ । ବିଂ. ଜାଗରୂକ ।

ପ୍ରଜାତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଜାତ) ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ପ୍ରଜା-ତନ୍ତ୍ର) ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ହସ୍ତଗତ ରାଜ୍ୟଶାସନ ।

ପ୍ରଜାତା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଜାତ-ଅ, ଆ) ପ୍ରସୂତା, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ସନ୍ତାନ ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରଜାଦ, ବିଂ. (ପ୍ରଜା-ଦ) ସନ୍ତାନପ୍ରଦ, ଯେ ସନ୍ତାନ ଦାନ କରନ୍ତି; ଯେଉଁ ଔଷଧ ସେବନ କଲେ ସନ୍ତାନ ହୁଏ ।

ପ୍ରଜାଦାନ, ବି. ନ. ରଜତ, ରୌପ୍ୟ ।

ପ୍ରଜାନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଜା-ଅନ୍ତକ) କାଳ, ଯମ । ବିଂ. ପ୍ରଜାପୀଡକ ।

ପ୍ରଜାପ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଜା-ପା-ଅ) ରାଜା, ପ୍ରଜାରକ୍ଷକ ।

ପ୍ରଜାପତି, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଜା-ପତି) ବ୍ରହ୍ମା; ବିଶ୍ୱକର୍ତ୍ତା; ଜାମାତା; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି; ପିତା; ରାଜା; ମରୀଚି

ଅତ୍ରି, ଅଙ୍ଗିରା, ପୁଲସ୍ତ୍ୟ, ପୁଲହ, କ୍ରତୁ, ଦକ୍ଷ, ବଶିଷ୍ଠ, ଭୃଗୁ, ନାରଦ, ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟ ଏହି ଦଶ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପ୍ରଜାପାଳ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଜା-ପାଳ) ରାଜା; ପ୍ରଜାପତି ।

ପ୍ରଜାବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଜା-ବତ୍-ଈ) ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତାର ଭାର୍ଯ୍ୟା; ଭ୍ରାତୃଜାୟା; ସନ୍ତାନବତୀ, ମାତା ।

ପ୍ରଜାହିତ, ବି. ନ. (ପ୍ରଜା-ହିତ) ଜଳ । ବିଂ. ପ୍ରଜାର ଉପକାରୀ ।

ପ୍ରଜବନ, ପ୍ରଜୀନ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଜି-ତ) ବାୟୁ ।

ପ୍ରଜୁଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଜୁଷ୍-ତ) ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆସକ୍ତ, ଅନୁରକ୍ତ ।

ପ୍ରଜେଶ, ପ୍ରଜେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଜା-ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) ରାଜା ।

ପ୍ରଜ୍ଞ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଜ୍ଞା-ଅ) ଜ୍ଞାନୀ, ବିଚକ୍ଷଣ, ପଣ୍ଡିତ ।

ପ୍ରଜ୍ଞପ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଜ୍ଞପି-ତି) ସଙ୍କେତ; ଜଣାଇବା; ସମ୍ବାଦ; ସମୟ ।

ପ୍ରଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଜ୍ଞା-ଆ) ବୁଦ୍ଧି, ଜ୍ଞାନ; ସରସ୍ୱତୀ; ମନ୍ତ୍ରଣା ।

ପ୍ରଜ୍ଞାଚକ୍ଷୁଃ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଜ୍ଞା-ଚକ୍ଷୁସ୍) ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର । ବିଂ. ଜ୍ଞାନନେତ୍ର ।

ପ୍ରଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଜ୍ଞାନ) ବୁଦ୍ଧି, ଜ୍ଞାନ; ଚିହ୍ନ; ସଙ୍କେତ । ବିଂ. ପଣ୍ଡିତ ।

ପ୍ରଜ୍ଞାବାନ୍, ବିଂ. (ପ୍ରଜ୍ଞା-ବତ୍) ବୁଦ୍ଧିମାନ୍, ଜ୍ଞାନୀ ।

ପ୍ରଜ୍ଞୁ, ବି. (ପ୍ର-ଜାନୁ-ଜ୍ଞୁ) ଯାହାର ଗୋଡ ବେଙ୍ଗଡା ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଜ୍ୱଲ୍-ତ) ଜ୍ୱଳନଯୁକ୍ତ, ଜ୍ୱଳନ୍ତ ।

ପ୍ରଜ୍ୱାଳିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଜ୍ୱାଳି-ତ) ପ୍ରଦୀପିତ; ସନ୍ତପ୍ତ ।

ପ୍ରଡୀନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଡୀନ) ପକ୍ଷୀର ଗତିବିଶେଷ; ତିର୍ଯ୍ୟଗମନ ।

ପ୍ରଣ, ବିଂ. (ପ୍ର-ନ) ପ୍ରାଚୀନ, ପୁରାତନ ।

ପ୍ରଣତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ନମ୍-ତ) ନମ୍ର; କୃତପ୍ରଣାମ; ବକ୍ର; ପଟୁ ।

ପ୍ରଣତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ନମ୍-ତି) ପ୍ରଣାମ, ନମ୍ରଭାବ, ନମ୍ରତା, ବିନୟ, ଯଥା,

"ଜାନକୀ ପଦ୍ମର ପଦରେ ଅଛି,
ନ ଘେନଇ ଲଙ୍କାପତି ପ୍ରଣତି ।"

ବ. ବ ।

ପ୍ରଣୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ନୀ-ଅ) ପ୍ରେମ, ଭଲ ପାଇବା; ପ୍ରାର୍ଥନା; ଶ୍ରଦ୍ଧା; ପରିଚୟ; ବିଶ୍ୱାସ; ପ୍ରସବ; ଯାଚ୍ଞା; ନିର୍ବାଣ ।

ପ୍ରଣୟନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ନୀ-ଅନ) ନିର୍ମାଣ, ରଚନା; ଅଗ୍ନିସମିନ୍ଧନ ମନ୍ତ୍ରାଦି ।

ପ୍ରଣୟିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରଣୟ-ଇନ୍-ଈ) ଅନୁରକ୍ତା ଭାର୍ଯ୍ୟା ବା ନାୟିକା ।

ପ୍ରଣୟୀ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଣୟ-ଇନ୍) ଅନୁରକ୍ତ ପତି ବା ନାୟକ । ବିଂ. ପ୍ରେମାସ୍ପଦ, ଅନୁରକ୍ତ ।

ପ୍ରଣବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ନୁ-ଅ) ଈଶ୍ୱରଙ୍କର ଗୂଢନାମ, ବେଦର ଆଦିବୀଜ, ଓଁକାର ।

ପ୍ରଣାଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ନାଦ) ପ୍ରଣୟନିବନ୍ଧନ ମୁଖୋଦ୍ଭବ ଶବ୍ଦ; ତାରଧ୍ୱନି; ଉଚ୍ଚଶବ୍ଦ; କର୍ଣ୍ଣରୋଗବିଶେଷ ।

ପ୍ରଣାମ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ନମ୍-ଅ) ପ୍ରଣତି, ନମସ୍କାର, ଭକ୍ତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାତିଶୟଯୁକ୍ତ ନମସ୍କାର; ଏହା ବହୁପ୍ରକାର, ଯଥା, ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ, ଅଭିବାଦନ, ପଞ୍ଚାଙ୍ଗ, କରଶିରଃସଂଯୋଗ ।

ପ୍ରଣାଯ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ନୀ-ଯ) ଅସମ୍ମତ; ନିସ୍ପୃହ, ପ୍ରିୟ; ସାଧୁ ।

ପ୍ରଣାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ନାଲ୍-ଈ) ଜଳନିର୍ଗମ ପଥ, ନର୍ଦ୍ଦମା; ଶ୍ରେଣୀ; ରୀତି, ଧାରା; ଯେଉଁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଜଳଭାଗ ଦୁଇ ବୃହତ୍ ଜଳଭାଗକୁ ପରସ୍ପର ସଂଯୁକ୍ତ କରେ ।

ପ୍ରଣାଶ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ନଶ୍-ଅ) ମୃତ୍ୟୁ, ମରଣ; ପଲାୟନ ।

ପ୍ରଣିଧାନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ନି-ଧା-ଅନ) ମନୋନିବେଶ, ମନର ଏକାଗ୍ରତା; ଧ୍ୟାନ; ଯତ୍ନ; ସମାଧିଦ୍ୱାରା ଦୃଷ୍ଟି; ଯୋଗ; ସମାଧି ।

ପ୍ରଣିଧି, ବ. ପୁଂ (ପ୍ର-ନି-ଧା-ଇ) ଦୂତ; ଚର; ପ୍ରାର୍ଥନା; ଅବଧାନ, ମନୋଯୋଗ; ଅନୁଚର ।

ପ୍ରଣିପାତ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ନି-ପତ୍-ଅ) ପ୍ରଣାମ, ନମସ୍କାର ।

ପ୍ରଣିହିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ନି-ଧା-ତ) ଅର୍ପିତ; ସ୍ଥିରୀକୃତ; ସମାଧିସ୍ଥ; ସମାହିତ; ପ୍ରସାରିତ; ପ୍ରାପ୍ତ ।

ପ୍ରଣୀତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ନୀ-ତ) ରଚିତ, ନିର୍ମିତ, କୃତ; ଉକ୍ତ, କଥିତ; ପ୍ରେରିତ; ପ୍ରବେଶିତ; ନିକ୍ଷିପ୍ତ । ବ. ପୁଂ. ମନ୍ତ୍ରାଦିଦ୍ୱାରା ସଂସ୍କୃତ ଯଜ୍ଞୀୟ ଅଗ୍ନି ।

ପ୍ରଣୁତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ନୁ-ତ) ସ୍ତୁତ, ପ୍ରଶଂସିତ ।

ପ୍ରଣେତା, ବିଂ. (ପ୍ର-ନୀ-ତୃ) ରଚୟିତା, ରଚନାକାରୀ, ନିର୍ମାତା ।

ପ୍ରଣେୟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ନୀ-ଯ) ବଶ୍ୟ, ବଶତାପନ୍ନ; କୃତ-ଲୌକିକ ସଂସ୍କାର; ପ୍ରାପଣୀୟ ।

ପ୍ରଣୋଦିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ନୋଦ୍-ତ) ପ୍ରେରିତ; ନିୟୋଜିତ ।

ପ୍ରତତି, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ତନ୍-ତି) ବିସ୍ତାର; ବିସ୍ତାରିତ ଲତା ।

ପ୍ରତନ, ବିଂ. (ପ୍ର-ତନ) ପୁରାତନ, ପୁରୁଣା ।

ପ୍ରତନୁ, ବିଂ. (ପ୍ର-ତନୁ) ସୂକ୍ଷ୍ମ, ସରୁ, ପତଳା ।

ପ୍ରତପ୍ତ, ବିଂ, (ପ୍ର-ତପ୍-ତ) ତାପିତ, ଉତ୍ତପ୍ତ ।

ପ୍ରତର୍କ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ତର୍କ-ଅ) ସଂଶୟ ।

ପ୍ରତର୍କଣ, ବ. ନ. (ପ୍ର-ତର୍କ-ଅନ) ବିତର୍କ, ବାଦାନୁବାଦ ।

ପ୍ରତାନ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ତନ୍-ଅ) ବିସ୍ତାର; ଲତାର ତନ୍ତୁ ।

ପ୍ରତାନନୀ, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ତନ୍-ଇନ୍-ଈ) ବଲ୍ଲୀ, ଲତା ।

ପ୍ରତାପ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ତପ୍-ଅ) ପ୍ରଭାବ; ଧନ; ସୈନ୍ୟାଦିଜନିତ ତେଜଃ; ଆତପ; ଉଷ୍ଣତା; ସନ୍ତାପ ।

ପ୍ରତାପନ, ବିଂ. (ପ୍ର-ତାପି-ଅନ) ତାପଜନକ । ବ. ନ, ପୀଡ଼ନ । ପୁଂ, କୁମ୍ଭୀପାକନାମକ ନରକ ।

ପ୍ରତାରକ, ବ, ପୁଂ. (ପ୍ର-ତୃ-ଅକ) ବଞ୍ଚକ, ଧୂର୍ତ୍ତ, ଶଠ ।

ପ୍ରତାରଣ, ନ. } ବି. { ପ୍ର-ତୃ-ଅନ୍-ଅ } ବଞ୍ଚନା,
ପ୍ରତାରଣା, ସ୍ତ୍ରୀ. } { ପ୍ର-ତୃ-ଅନ୍-ଆ } ଠକାଇବାର; ପାର ଗମନ, ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ।

ପ୍ରତାରିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ତୃ-ତ) ବଞ୍ଚିତ, ଯାହାକୁ ଠକାଯାଏ ।

ପ୍ରତି, ଅଂ. ଉପ. (ପ୍ର-ଅତି) ପ୍ରତିନିଧି; ବିପରୀତ; ପ୍ରତିକୂଳ; ପରବର୍ତ୍ତୀ; ପ୍ରତ୍ୟେକ; ପୁନର୍ବାର; ଲକ୍ଷ୍ୟ; ଉପର; ଲକ୍ଷଣ, ଚିହ୍ନ; ଆଭିମୁଖ୍ୟ, ବିପ୍ସା; ବ୍ୟାବୃତ୍ତି, ପ୍ରଶସ୍ତି; ବିରୋଧ; ଅଳ୍ପ; ମାତ୍ରା; ଅଂଶ, ଭାଗ; ପ୍ରତିଦାନ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ନିଶ୍ଚୟ; ନିନ୍ଦା; ସ୍ୱଭାବ; ବ୍ୟାପ୍ତି; ସମାଧି (ଦେଶଜ) ଓସାର ।

ପ୍ରତିକର, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-କୃ-ଅ) ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣତା; ବିକ୍ଷେପ ।

ପ୍ରତିକର୍ତ୍ତା, ବିଂ. (ପ୍ରତି-କୃ-ତୃ) ଅପକାରୀର ଅପକାରକ, ପ୍ରତିକାରକାରକ ।

ପ୍ରତିକର୍ମ୍ମ, ବ. ନ. (ପ୍ରତି-କର୍ମ୍ମନ୍) ପ୍ରସାଧନ, ବେଶଭୂଷା; ପ୍ରତିକାର ।

ପ୍ରତିକର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-କର୍ଣ୍ଣ-ଅ) ପୁରୋବର୍ତ୍ତୀ; ସହାୟ; ବାର୍ତ୍ତାବାହକ । ବ. ପୁଂ. କଣାଘାତପ୍ରାପ୍ତ ଅଣ୍ଡ ।

ପ୍ରତିକଷ୍ଟ, ବ. ନ. (ପ୍ରତି-କଷ୍ଟ) କର୍ମାନୁରୂପ କଷ୍ଟ ।

ପ୍ରତିକାୟ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-କାୟ) ଲକ୍ଷ୍ୟ; ପ୍ରତିରୂପ, ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ।

ପ୍ରତିକାର, ପ୍ରତୀକାର, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-କୃ-ଅ) ବୈରନିର୍ଯ୍ୟାତନ; ପ୍ରତିଫଳ; ପ୍ରତିଦ୍ୱେଷ; ଉପଶମ; ପରିଶୋଧ; ଉପାୟ; ଚିକିତ୍ସା ।

ପ୍ରତିକାର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରତୀକାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-କୃ-ଯ) ପ୍ରତିକାର କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପ୍ରତିକାଶ, ପ୍ରତୀକାଶ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-କାଶ) ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ ।

ପ୍ରତିକୂପ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-କୂପ) ପରିଖା, ଗଡଖାଇ ।

ପ୍ରତିକୂଳ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-କୂଳ) ପ୍ରତିପକ୍ଷ; ବାମ; ବିରୁଦ୍ଧ, ଯଥା,

"ତୁମ୍ଭ ପ୍ରତିକୂଳେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ କରିବ ବନେ ।"

ଚ. ସୁ ।

ପ୍ରତିକୃତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-କୃତ) ପ୍ରତିବନ୍ତ; ପ୍ରତିଶୋଧିତ; ଉପଶମିତ ।

ପ୍ରତିକୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-କୃ-ତି) ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି; ପ୍ରତୀକାର; ପ୍ରତିନିଧି; ସାଦୃଶ୍ୟ ।

ପ୍ରତିକୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-କୃଷ୍ଟ) ନିକୃଷ୍ଟ; ଦୁଇଥର କୃଷ୍ଟ ।

ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-କ୍ରିୟା) ପ୍ରତିକାର ।

ପ୍ରତିକ୍ଷଣ, କ୍ରି. ବିଂ. (ପ୍ରତି-କ୍ଷଣ) କ୍ଷଣେକ୍ଷଣେ, ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

ପ୍ରତିକ୍ଷିପ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-କ୍ଷିପ୍-ତ) ନିକ୍ଷିପ୍ତ; କନ୍ଦିତ; ତିରସ୍କୃତ; ବାଧିତ; ନିଷିଦ୍ଧ, ନିବାରିତ ।

ପ୍ରତିଗତ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଗତ) ପକ୍ଷୀର ଗତିବିଶେଷ । ବିଂ. ପରାବୃତ୍ତ ।

ପ୍ରତିଗର୍ଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଗର୍ଜ୍ଜ୍-ଅନ) ପ୍ରତିକୂଳରେ ଗର୍ଜ୍ଜନ ।

ପ୍ରତିଗିରି, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଗିରି) ପର୍ବତସଦୃଶ; କ୍ଷୁଦ୍ର ପର୍ବତ, ପାହାଡ଼ ।

ପ୍ରତିଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଗ୍ରହ୍-ଅ) ସ୍ୱୀକାର; ଗ୍ରହଣ; ଅନୁଗ୍ରହ; ସୈନ୍ୟପୃଷ୍ଠ; ସୈନ୍ୟରକ୍ଷା; ପ୍ରତିକୂଳଗ୍ରହ; ପ୍ରତ୍ୟଭିଯୋଗ; ଦେୟବସ୍ତୁ; ପିକ୍‌ଦାନୀ ।

ପ୍ରତିଗ୍ରହଣ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଗ୍ରହ୍-ଅନ) ସ୍ୱୀକାର; ଦାନ ନେବାର ।

ପ୍ରତିଗ୍ରାହ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଗ୍ରହ୍-ଅ) ସ୍ୱୀକାର; ନିଷ୍ଠୀବନପାତ୍ର, ପିକ୍‌ଦାନୀ ।

ପ୍ରତିଘ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ହନ୍-ଅ) ପ୍ରତିବନ୍ଧକ, ବ୍ୟାଘାତ; କୋପ, କ୍ରୋଧ; ମୂର୍ଚ୍ଛା । ବିଂ. ପ୍ରତିକୂଳ ।

ପ୍ରତିଘାତ, ପ୍ରତୀଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ହନ୍-ଅ) ଗୋଟିଏ ପଦାର୍ଥ ଆଉ ଗୋଟିଏ ପଦାର୍ଥକୁ ଆଘାତ କଲେ ଆହତ ପଦାର୍ଥ ଯେ ପୁନର୍ବାର ତାହାକୁ ଆଘାତ କରେ, ଅଘାର, ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ବ୍ୟାଘାତ; ନିକ୍ଷେପ ।

ପ୍ରତିଘାତନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ହନ୍-ଅନ) ମାରଣ, ହତ୍ୟା, ବଧ; ବାଧା ।

ପ୍ରତିଘ୍ନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଘ୍ନ) ଅଙ୍ଗ, ଶରୀର ।

ପ୍ରତିଚ୍ଛନ୍ଦଃ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଛନ୍ଦ୍-ଅସ୍) ପ୍ରତିରୂପ; ଅଭିପ୍ରାୟାନୁରୂପ ।

ପ୍ରତିଚ୍ଛାୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ଛାୟା) ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି, ପ୍ରତିକୃତି; ଚିତ୍ର, ଛବି; ସାଦୃଶ୍ୟ ।

ପ୍ରତିଚ୍ଛେଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଛେଦ) ବାଧା, ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ବୈପରୀତ୍ୟ ।

ପ୍ରତିଜିହ୍ୱା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ଜିହ୍ୱା) ଘଣ୍ଟିକା ।

ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ଜ୍ଞା-ଆ) କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୂପରେ ଅବଧାରଣ, ଅଙ୍ଗୀକାର; (Proposition) ପକ୍ଷର ସାଧ୍ୟବତ୍ତ୍ୱରୂପରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ସାଧ୍ୟ ଦୁଇପ୍ରକାର, କେଉଁଠାରେ କେଉଁ କ୍ରିୟା ସାଧ୍ୟ ଆଉ କେଉଁଠାରେ କେଉଁ ଯାଥାର୍ଥ୍ୟ ନିରୂପଣ କରି ସାଧ୍ୟ ହୁଏ; ଯେଉଁ ବିଷୟର ବ୍ୟବସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ହେବ ତାହାର ଉପନ୍ୟାସ; ଅଭିଯୋଗ; ପଣ ।

ପ୍ରତିଜ୍ଞାତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଜ୍ଞା-ତ) ଅଙ୍ଗୀକୃତ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୂପରେ ଅବଧାରିତ; ଅଭିଯୋଗର ବିଷୟ ।

ପ୍ରତିଜ୍ଞେୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଜ୍ଞା-ୟ) ସ୍ତୁତିପାଠକ । ବିଂ. ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ବିଷୟ, ଅଙ୍ଗୀକାର୍ଯ୍ୟ ।

ପ୍ରତିଦାନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଦାନ) ପରିବର୍ତ୍ତ, ବିନିମୟ, ବଦଳ; ଗଚ୍ଛିତ ବା ଗୃହୀତ ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ ।

ପ୍ରତିଦାରଣ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଦାରଣ) ସଂଗ୍ରାମ, ଯୁଦ୍ଧ ।

ପ୍ରତିଦିନ, କ୍ରି. ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଦିନ) ପ୍ରତ୍ୟହ, ଦିନଦିନ ।

ପ୍ରତିଦିଶ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଦିଶ୍) ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିଗ୍, ଦିଗ୍‌ଦିଗ୍ ।

ପ୍ରତିଦେୟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଦେୟ) ପ୍ରତିଦାନ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ, ଫେରି ଦେବାର ଉପଯୁକ୍ତ ।

ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ-ଇନ୍) ପ୍ରତିପକ୍ଷ, ଶତ୍ରୁ ।

ପ୍ରତିଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ଧା-୦) ପ୍ରତିବିଧାନ ।

ପ୍ରତିଧ୍ୱନି, ପ୍ରତିଧ୍ୱାନ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଧ୍ୱନି, ଧ୍ୱାନ) ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ।

ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ, ପ୍ରତିଧ୍ୱାତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଧ୍ୱନିତ,ଧ୍ୱାତ) ପ୍ରତିଶବ୍ଦିତ ।

ପ୍ରତିନନ୍ଦନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ନନ୍ଦ୍-ଅନ) ଅଭିନନ୍ଦନ, ପ୍ରଶଂସା; ଆଶୀର୍ବାଦଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭାଷଣ ।

ପ୍ରତିନପ୍ତା, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ନପ୍ତୃ) ପ୍ରପୌତ୍ର ।

ପ୍ରତିନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ନାଦ) ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ।

ପ୍ରତିନିଧି, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି ନି-ଧା-ଇ) ତୁଲ୍ୟ, ସଦୃଶ; ପ୍ରତିରୂପ; ବଦଳି; ପ୍ରତିଭୂ ।

ପ୍ରତିନିନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ନିନାଦ) ପ୍ରତିଧ୍ୱନି, ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ।

ପ୍ରତିପ, ପ୍ରତୀପ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ପ) ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ଶାନ୍ତନୁର ପିତା, ଭୀଷ୍ମଙ୍କର ପିତାମହ ।

ପ୍ରତିପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ପକ୍ଷ) ବିପକ୍ଷ, ଶତ୍ରୁ; ପ୍ରତିବାଦୀ; ଆସାମୀ ।

ପ୍ରତିପତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ପଦ୍-ତି) ପ୍ରାପ୍ତି; ପଦପ୍ରାପ୍ତି; ମାନ, ସମ୍ମାନ; ସୁଖ୍ୟାତି, ଗୌରବ; ପ୍ରବୃତ୍ତି; ଅଭିମାନ; ନିଶ୍ଚୟ; କର୍ତ୍ତବ୍ୟଜ୍ଞାନ; ଅଙ୍ଗୀକାର ।

ପ୍ରତିପଦ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ପଦ୍) ଶୁକ୍ଳ ବା କୃଷ୍ଣପକ୍ଷର ପ୍ରଥମ ତିଥି; ବୁଦ୍ଧି ।

ପ୍ରତିପନ୍ନ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ପଦ୍-ତ) ସମ୍ମାନିତ; ଜ୍ଞାତ; ଅବଧାରିତ, ନିଶ୍ଚିତ; ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ, ଯୁକ୍ତ୍ୟାଦି ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥିତ; ଅଙ୍ଗୀକୃତ; ଗୃହୀତ; ପ୍ରାପ୍ତ ।

ପ୍ରତିପାଦକ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ପଦ୍-ଅକ) ନିର୍ବାହକ; ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ; ବୋଧକ, ଜ୍ଞାପକ; ଉତ୍ପାଦକ ।

ପ୍ରତିପାଦନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ପାଦ-ଅନ) ଦାନ; ସମ୍ପାଦନ; ନିର୍ବାହ; ଜ୍ଞାପନ, ବୋଧନ; ପ୍ରତିପତ୍ତି; ଉତ୍ପାଦନ, ସ୍ଥିରୀକରଣ ।

ପ୍ରତିପାଦିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ପାଦ-ତ) ନିଷ୍ପାଦିତ, ସମ୍ପାଦିତ; ଦତ୍ତ; ସ୍ଥିରୀକୃତ; ବିଜ୍ଞାପିତ, ବୋଧିତ ।

ପ୍ରତିପାଦ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ପଦ୍-ଯ) ଅଭିଧେୟ; ବୋଧ୍ୟ; ବର୍ଣ୍ଣନୀୟ ବିଷୟ ।

ପ୍ରତିପାଳକ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ପାଲ୍-ଅକ) ରକ୍ଷକ, ଯେ ପ୍ରତିପାଳନ କରେ ।

ପ୍ରତିପାଳନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ପାଲ୍-ଅନ) ରକ୍ଷଣ, ପୋଷଣ ।

ପ୍ରତିପାଳିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ପାଲ୍-ତ) ଯାହାକୁ ପ୍ରତିପାଳନ କରା ଯାଇଅଛି ।

ପ୍ରତିପୋଷକ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ପୁଷ୍-ଅକ) ସହାୟକାରୀ, ଅନୁକୂଳକାରୀ ।

ପ୍ରତିପ୍ରିୟ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ପ୍ରିୟ) ପ୍ରତ୍ୟୁପକାର, ଉପକାରୀର ଉପକାର ।

ପ୍ରତିଫଳ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଫଳ) ପ୍ରତିବିମ୍ବ; ପ୍ରତିଶୋଧ; ପ୍ରତ୍ୟୁପକାର; ପ୍ରତ୍ୟପକାର ।

ପ୍ରତିଫଳିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି ଫଳ-ତ) ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ।

ପ୍ରତିବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ବଦ୍ଧ) ବ୍ୟାହତ; ବାଧିତ ।

ପ୍ରତିବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ବନ୍ଧ୍-ଅ) ବାଧା, ବିଘ୍ନ, ବ୍ୟାଘାତ ।

ପ୍ରତିବନ୍ଧକ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ବନ୍ଧ୍-ଅକ) ବାଧାଜନକ, ବ୍ୟାଘାତକାରକ । ବି. ପୁଂ. ବିଟପ, ଶାଖା ।

ପ୍ରତିଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ଭା-ଅ) ଅସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧିଶକ୍ତି, ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତି; ବୁଦ୍ଧି, ପ୍ରଭା, ଦୀପ୍ତି; ସାଦୃଶ୍ୟ ।

ପ୍ରତିଭାତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଭା-ତ) ପ୍ରଦୀପ୍ତ; ଉଦିତ ।

ପ୍ରତିଭାନ୍ୱିତ, ପ୍ରତିଭାବାନ୍ ପ୍ରତିଭାମୁଖ,	ବିଂ.	ପ୍ରତିଭା-ଅନ୍ୱିତ ପ୍ରତିଭା-ବତ୍ ପ୍ରତିଭା-ମୁଖ	ଅସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧିଶକ୍ତିଶାଳୀ ।

ପ୍ରତିଭାସିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଭାସ୍-ତ) ପ୍ରଦୀପ୍ତ; ଶୋଭିତ ।

ପ୍ରତିଭୂ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଭୂ-०) ଟଙ୍କସ୍ଥଳୀୟ; ଜାମିନ ।

ପ୍ରତିମ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ମା-ଅ) ଶବ୍ଦର ପରବର୍ତ୍ତୀ ହେଲେ ସଦୃଶାର୍ଥ ବୋଧକ । ମା. ସ୍ତ୍ରୀ. ସାଦୃଶ୍ୟ; ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି, ପ୍ରତିକୃତି, ଛବି, ଯଥା,

"ପ୍ରତିକୋଠିରେ କଲା ଚଉଷଠୀରେ ପ୍ରତିମାମାନ ନିବାଡ ।"

ପ୍ରତିବିମ୍ବ; ଗଜଦନ୍ତବନ୍ଧ ।

ପ୍ରତିମାନନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ମାନ୍-ଅନ) ପୂଜା, ସମ୍ମାନ ।

ପ୍ରତିମୁକ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ମୁଚ୍-ତ) ପରିହିତ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ ।

ପ୍ରତିମୁଖ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ମୁଖ) ଅଭିମୁଖ, ସମ୍ମୁଖ । ବି. ନ. ନାଟ୍ୟର ସନ୍ଧିବିଶେଷ ।

ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ମୂର୍ତ୍ତି) ପ୍ରତିକୃତି, ଆକୃତି, ଛବି ।

ପ୍ରତିମୋଚନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ମୁଚ୍-ଅନ) ବିମୋଚନ, ବନ୍ଧନମୋଚନ; ନିର୍ଯାତନ; ପରିଧାନ ।

ପ୍ରତିଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଯୁଜ୍-ଅ) ବିପକ୍ଷତା, ବିରୋଧ ।

ପ୍ରତିଯୋଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଯୁଜ୍-ଇନ୍) ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ, ବିରୋଧୀ; ସଦୃଶ; ସମକକ୍ଷ, ତୁଲ୍ୟବଳ; ପ୍ରତିକୂଳ ।

ପ୍ରତିଯୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଯୁଧ୍-ଅ) ପ୍ରତିପକ୍ଷ ଯୋଦ୍ଧା ।

ପ୍ରତିରବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ରବ) ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ।

ପ୍ରତିରୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ରୁଧ୍-ତ) ଅବରୁଦ୍ଧ, ଅଟକ କରିବା; ନିବାରିତ ।

ପ୍ରତିରୂପ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ରୂପ) ସାଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି; ପ୍ରତିବିମ୍ବ । ବିଂ. ସଦୃଶ ।

ପ୍ରତିରୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ରୁଧ୍-ଅ) ନିବାରଣ; ଚୌର୍ଯ୍ୟ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ଅବରୋଧ, ଅଟକ; ତିରସ୍କାର ।

ପ୍ରତିରୋଧକ, ପ୍ରତିରୋଧୀ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ରୁଧ୍-ଅକ, ଇନ୍) ଚୋର । ବିଂ. ଯେ ପ୍ରତିରୋଧ କରେ, ନିରୋଧକ, ବ୍ୟାଘାତକ ।

ପ୍ରତିରୋଧିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ରୋଧି-ତ) ନିବାରିତ, ବ୍ୟାହତ ।

ପ୍ରତିଲୋମ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଲୋମ-ଅ) ବାମ, ପ୍ରତିକୂଳ; ବ୍ୟୁତ୍କ୍ରମ; ଓଲଟା ।

ପ୍ରତିଲୋମଜ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଲୋମ-ଜ) କ୍ଷତ୍ରିୟର ଔରସରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀର ଗର୍ଭଜାତ, ବୈଶ୍ୟର ଔରସରେ କ୍ଷତ୍ରିୟର ଗର୍ଭଜାତ ଇତ୍ୟାଦି କ୍ରମରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ପ୍ରତିବାଦ, ପ୍ରତୀବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ବଦ୍-ଅ) ପ୍ରତିକୂଳର ଉକ୍ତି, ବିରୁଦ୍ଧରେ କହିବା, ଆପତ୍ତି ।

ପ୍ରତିବାଦୀ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ବଦ୍-ଇନ୍) ପ୍ରତିପକ୍ଷ, ଆସାମୀ, ପ୍ରତ୍ୟର୍ଥୀ ।

ପ୍ରତିବାପ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ବପ୍-ଅ) ମିଶ୍ରଔଷଧ, ବୃକ୍ଷମୂଳାଦିର କ୍ୱାଥ ନିଷ୍କାଶନର ପରେ ଏହି କ୍ୱାଥର ସଙ୍ଗରେ ଯେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ମିଶ୍ରିତ କରା ହୁଏ ।

ପ୍ରତିବାସର, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ବାସର) ପ୍ରତିଦିନ, ପ୍ରତ୍ୟହ ।

ପ୍ରତିବାସୀ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ବାସୀ) ନିକଟସ୍ଥ ଗୃହସ୍ଥ, ପଡ଼ୋଶୀ ।

ପ୍ରତିବିଧାନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ବି-ଧା-ଅନ) ପ୍ରତିକାର; ସଜ୍ଜା ।

ପ୍ରତିବିମ୍ବ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ବିମ୍ବ) ପ୍ରତିଚ୍ଛାୟା, ଦର୍ପଣାଦିରେ ପତିତ ଅନୁରୂପ ଆକୃତି ।

ପ୍ରତିବିମ୍ବନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତିବିମ୍ବ-ଅନ) ସ୍ୱଚ୍ଛ ପଦାର୍ଥରେ ଅନୁରୂପ ଆକୃତି ପତନ ।

ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ, ବି. (ପ୍ରତିବିମ୍ବ-ଇତ) ପ୍ରତିବିମ୍ବ ପ୍ରାପ୍ତ, ଯାହାର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ପଡ଼ିଅଛି ।

ପ୍ରତିବେଶ, ପ୍ରତୀବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ବିଶ୍-ଅ) ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ବାସସ୍ଥାନ ।

ପ୍ରତିବେଶୀ, ପ୍ରତୀବେଶୀ, ବିଂ. (ପ୍ରତିବେଶ୍-ଇନ୍) ପ୍ରତିବାସୀ, ସମୀପବର୍ତ୍ତୀ ଗୃହସ୍ଥ ।

ପ୍ରତିଶବ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଶବ୍ଦ) ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ଏକାର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ ।

ପ୍ରତିଶାସନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଶାସନ) ଭୃତ୍ୟାଦିଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ କରି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପଠାଇବା ।

ପ୍ରତିଶିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଶାସ୍-ତ) ପ୍ରେରିତ; ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ, ନିରାକୃତ ।

ପ୍ରତିଶୀର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. ପ୍ରତିନିଧି ।

ପ୍ରତିଶ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଶ୍ରି-ଅ) ସଭା; ଆଶ୍ରୟସ୍ଥାନ; ଗୃହ; ଯଜ୍ଞଶାଳା; ଅତିଥିଶାଳା ।

ପ୍ରତିଶ୍ରବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଶ୍ରୁ-ଅ) ସ୍ୱୀକାର, ଅଙ୍ଗୀକାର ।

ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ଶ୍ରୁ-ତି) ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ।

ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଶ୍ରୁ-ତ) ସ୍ୱୀକୃତ, ଅଙ୍ଗୀକୃତ ।

ପ୍ରତିଷିଦ୍ଧ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ସିଧ୍-ତ) ନିବାରିତ, ନିଷିଦ୍ଧ ।

ପ୍ରତିଷେଧ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ସିଧ୍-ଅ) ନିଷେଧ, ନିବାରଣ; ପରିହାର, ତ୍ୟାଗ ।

ପ୍ରତିଷ୍ଣାଶ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଷ୍ଣଟ୍-ଅ) ସହାୟ; ନୂତନ; ଅଗ୍ରଗାମୀ ।

ପ୍ରତିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ସ୍ଥା-ଅ) ଗୌରବାନ୍ୱିତ, ପ୍ରତିଷ୍ଠାଯୁକ୍ତ ।

ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ସ୍ଥା-ଅ) ସୁଖ୍ୟାତି; ଗୌରବ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା; ବ୍ରତାଦିର ଉଦ୍‌ଯାପନ; ସଂସ୍କାରବିଶେଷ; ପୁଷ୍କରିଣ୍ୟାଦି ଉତ୍ସର୍ଗ; ଆଲମ୍ବନ, ଆଶ୍ରୟ; ଆସ୍ପଦ, ସ୍ଥାନ; ପୃଥିବୀ; ସମାପ୍ତି; ସ୍ଥିତି; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ସ୍ଥାନ) ଗୋଦାବରୀ ନଦୀ ତୀରସ୍ଥ ନଗରବିଶେଷ, ଏହାର ବର୍ତ୍ତମାନ ନାମ ମୁଙ୍ଗାଲ୍‌ପଟ୍ଟନ ।

ପ୍ରତିଷ୍ଠାପିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ସ୍ଥାପି-ତ) ସ୍ଥାପିତ; ଅର୍ପିତ; ଉତ୍ସୃଷ୍ଟ ।

ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତିଷ୍ଠା-ଇତ) ବିଖ୍ୟାତ; ପ୍ରଶଂସିତ, ସମ୍ମାନିତ; ସମାପିତ; ସଂସ୍କୃତ; ବଦ୍ଧମୂଳ; ସ୍ଥାପିତ; ସ୍ଥିତ ।

ପ୍ରତିଷ୍ଣାତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ସ୍ନା-ତ) ପ୍ରତିସ୍ନାତ; ବିଶୁଦ୍ଧ, ପବିତ୍ର, ପୂତ ।

ପ୍ରତିସଂହାର, ବିଂ. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ସଂ-ହୃ-ଅ) ନିବର୍ତ୍ତନ; ପ୍ରତ୍ୟାକର୍ଷଣ, ସଙ୍କୋଚ ।

ପ୍ରତିସଂହୃତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ସଂ-ହୃ-ତ) ସଙ୍କୁଚିତ, ପ୍ରତ୍ୟାକୃଷ୍ଟ; ପ୍ରତ୍ୟାନୀତ; ନିବର୍ତ୍ତିତ; ଅନୁରୁଦ୍ଧ ।

ପ୍ରତିସମାଧାନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ସମ୍-ଆ-ଧା-ଅନ) ପ୍ରତିକାର ।

ପ୍ରତିସର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ସୃ-ଅ) ହାରଯଷ୍ଟି; ନର; ସୈନ୍ୟପୃଷ୍ଠ; କଙ୍କଣ; ପ୍ରାତଃକାଳ; ହସ୍ତସୂତ୍ର; ମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ବ୍ରଣଶୋଧନ, କ୍ଷତାଦି ଆରୋଗ୍ୟକରଣ । ପୁଂ. ନ. ଭୂଷଣ । ବିଂ. ନିଯୋଜ୍ୟ, କିଙ୍କର; ଅଧୀନ ।

ପ୍ରତିସର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ସର୍ଗ) ବ୍ରହ୍ମାର ସୃଷ୍ଟିର ପରେ ଦକ୍ଷାଦିର ସୃଷ୍ଟି, ମରୀଚ୍ୟାଦି କର୍ତ୍ତୃକ ସୃଷ୍ଟି ।

ପ୍ରତିସବ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ସବ୍ୟ) ପ୍ରତିକୂଳ, ବିପରୀତ ।

ପ୍ରତିସନ୍ଧାନକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତିସନ୍ଧାନ-ଇକ) ସ୍ତୁତିପାଠକ ।

ପ୍ରତିସାରିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ସାରି-ତ) ପରିଚାଳିତ; ଅପସାରିତ, ଘୁଞ୍ଚାଇ ଦେବାର; ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ।

ପ୍ରତିସୀରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ସି-ର-ଆ) ତିରସ୍କରଣୀ, ଯବନିକା, ପର୍ଦ୍ଦା ।

ପ୍ରତିସୂର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ସୂର୍ଯ୍ୟ) ସୂର୍ଯ୍ୟପରିବେଶ; କୃକଳାସ ।

ପ୍ରତିସୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ସୃଜ୍-ତ) ପ୍ରେରିତ; ଦତ୍ତ; ବିସୃଷ୍ଟ; ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ ।

ପ୍ରତିହତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ହନ୍-ତ) ନିରସ୍ତ; ବ୍ୟାହତ; ଆହତ; ପ୍ରେରିତ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ରୁଦ୍ଧ; ପ୍ରତିସ୍ଖଳିତ ।

ପ୍ରତିହନ୍ତା, ପ୍ରତିହର୍ତ୍ତା, (ପ୍ରତି-ହନ୍, ହୃ, ତୃ) ନିବାରକ; ନାଶକ ।

ପ୍ରତିହସ୍ତ, ପ୍ରତିହସ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ହସ୍ତ-କ) ପ୍ରତିନିଧି, ଅନ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତରେ ଯେ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।

ପ୍ରତିହାର, ପ୍ରତୀହାର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ହୃ-ଅ) ଦ୍ୱାର; ଦ୍ୱାରପାଳ, ଦୌବାରିକ; ପରିହାର, ତ୍ୟାଗ; ବାଜୀକର; ମାୟା, କପଟତା ।

ପ୍ରତିହାରୀ, ପ୍ରତୀହାରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତିହାର-ଇନ୍) ଦ୍ୱାରପାଳ; ରଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ. ଦ୍ୱାରପାଳିକା ।

ପ୍ରତିହାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ହୃ-ଯ) ପରିହାର୍ଯ୍ୟ, ତ୍ୟାଜ୍ୟ ।

ପ୍ରତିହାସ, ପ୍ରତୀହାସ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ହସ୍-ଅ) ଉପହାସକାରୀର ପ୍ରତିହାସ୍ୟ ।

ପ୍ରତିହିଂସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ହିଂସା) ବୈରଶୁଦ୍ଧି, ବୈରନିର୍ଯାତନ ।

ପ୍ରତୀକ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଇକ) ପ୍ରତିକୂଳ, ବିପରୀତ । ବି. ପୁଂ. ଅଙ୍ଗ, ଅବୟବ ।

ପ୍ରତୀକାର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-କୃ-ଅ) ପ୍ରତିଫଳ, ବୈରନିର୍ଯ୍ୟାତନ; ପରିଶୋଧ; ଉପାୟ; ଚିକିତ୍ସା ।

ପ୍ରତୀକାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-କୃ-ଯ) ପ୍ରତିକାର କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପ୍ରତୀକ୍ଷଣ, ନ. ପ୍ରତୀକ୍ଷା, ସ୍ତ୍ରୀ. ବି. (ପ୍ରତି-ଈକ୍ଷ-ଅନ୍-ଅ, ଆ) ଅପେକ୍ଷା; ପ୍ରତିପାଳନ; ପୂଜା ।

ପ୍ରତୀକ୍ଷ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଈକ୍ଷ୍-ଯ) ପୂଜ୍ୟ, ଆରାଧ୍ୟ; ଅପେକ୍ଷଣୀୟ ।

ପ୍ରତୀଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପଶ୍ଚିମଦିଗ୍ ।

ପ୍ରତୀଚୀନ, ପ୍ରତୀଚ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରତୀଚୀ-ଈନ, ଯ) ପଶ୍ଚିମଦିଗ୍‌ଜାତ; ପଶ୍ଚିମଦିକସ୍ଥ; ପଶ୍ଚିମଦେଶୀୟ ।

ପ୍ରତୀତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଇ-ତ) ଖ୍ୟାତ, ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ସମ୍ମାନିତ; ଜ୍ଞାତ; ପ୍ରୀତ, ହୃଷ୍ଟ; ଜ୍ଞାନବାନ୍; ଅତୀତ; ବିଶ୍ୱସ୍ତ ।

ପ୍ରତୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ଇ-ତି) ଖ୍ୟାତି, ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ଜ୍ଞାନ; ସମ୍ମାନ; ଆଦର; ହର୍ଷ; ପ୍ରୀତି; ବିଶ୍ୱାସ ।

ପ୍ରତୀପ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଅପ୍-ଅ, ଅପ=ଈପ) ଶାନ୍ତନୁରାଜାର ପିତା । ବିଂ. ପ୍ରତିକୂଳ, ବିପରୀତ; ପରାଙ୍ମୁଖ; ପଶ୍ଚିମ ।

ପ୍ରତୀପଦର୍ଶିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତୀପ-ଦର୍ଶିନୀ) ନାରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ, ଯୋଷିତ ।

ପ୍ରତୀମାନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ମା-ଅନ) ପରିମାଣ ।

ପ୍ରତୀୟମାନ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଇ-ଅନ) ଜ୍ଞାୟମାନ, ଯାହା ଜଣା ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରତୀଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଇଷ୍ଟ) ଗୃହୀତ, ଅଙ୍ଗୀକୃତ ।

ପ୍ରତୁଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ତୁଦ୍-ଅ) ଗୃଧ୍ର, କାକ, ମୟୂର, ପେଚକପ୍ରଭୃତି ।

ପ୍ରତେ, ବି. ବିଶ୍ୱାସ, ଯଥା,

"ମୀନାଳଭାରେ କରଛନ୍ତି ଖଳି,
ପ୍ରତେ ବନେ କ କରନ୍ତେ କେଳି ।"

ଲ. ବ ।

ପ୍ରତୋଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ତୁଦ୍-ଅ) ଅଶ୍ୱାଦିର ତାଡ଼ନ ଦଣ୍ଡ, ଚାବୁକ ।

ପ୍ରତ୍ନ, ବିଂ. (ପ୍ରଗେ-ତ୍ନ) ପୁରାତନ, ପୁରୁଣା ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଅକ୍ଷ) ଦୃଶ୍ୟ, ସାକ୍ଷାତ୍, ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବିଷୟ । ବି. ନ. ଇନ୍ଦ୍ରିୟଜନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶନ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ-ଦୃଶ୍-ଅନ) ସାକ୍ଷୀ, ଯେ ସ୍ୱୟଂ ଦେଖେ ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷବାଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ-ବାଦିନ୍) ବୌଦ୍ଧ ।

ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷୀକୃତ, ବିଂ. (ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ-କୃତ) ଯାହା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରା ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରତ୍ୟଗାଶାପତି, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତ୍ୟକ-ଆଶା-ପତି) ପଶ୍ଚିମ ଦିଗର ଅଧିପତି, ବରୁଣ ।

ପ୍ରତ୍ୟଗ୍ର, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଅଗ୍ର) ନୂତନ, ଟଟକା; ଅମ୍ଳାନ, ଶୋଧିତ ।

ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଅଙ୍ଗ) ଅଙ୍ଗାବୟବ, ଅଙ୍ଗର ଅଙ୍ଗ, ହସ୍ତ ପଦ କର୍ଣ୍ଣ ନାସିକାପ୍ରଭୃତି ଅବୟବ; ଉପକରଣ ।

ପ୍ରତ୍ୟନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଅନ୍ତ) ମ୍ଲେଚ୍ଛଦେଶ । ବିଂ. ପ୍ରାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ; ସନ୍ନିହିତ, ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ।

ପ୍ରତ୍ୟଭିଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ଅଭି-ଜ୍ଞା-ଅ) ସ୍ମରଣବିଶେଷ "ଏହି ସେହି" ଇତ୍ୟାକାର ଜ୍ଞାନ ।

ପ୍ରତ୍ୟଭିଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଅଭି-ଯୋଗ) ଅଭିଯୋକ୍ତାର ପ୍ରତି ଅଭିଯୋଗ, ଅଭିଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନୁଦୋଷ ଖଣ୍ଡନପୂର୍ବକ ଅଭିଯୋକ୍ତାର ପ୍ରତିକୂଳରେ ଅଭିଯୋଗ, ଆପିଲ ।

ପ୍ରତ୍ୟଭିବାଦ, ପୁଂ. } ବି. (ପ୍ରତି-ଅଭିବାଦ, ଅଭିବାଦନ) ପୂଜ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ
ପ୍ରତ୍ୟଭିବାଦନ, ନ. } ପ୍ରଣାମ କଲେ ସେ ଯେଉଁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରନ୍ତି ।

ପ୍ରତ୍ୟୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଇ-ଅ) ନିଶ୍ଚୟଜ୍ଞାନ; ବିଶ୍ୱାସ; ଶପଥ; ହେତୁ; ଖ୍ୟାତି, ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ରନ୍ଧ୍ର, ଛିଦ୍ର; ଅଧୀନ; ବ୍ୟାକରଣରେ ଶବ୍ଦ ବା ଧାତୁର ଉତ୍ତର ବିଭକ୍ତ୍ୟାଦି କ୍ରିୟମାଣ ଯାହା ପ୍ରକୃତିର ପରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରତ୍ୟୟିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତ୍ୟୟ-ଇତ) ବିଶ୍ୱସ୍ତ, ବିଶ୍ୱାସପାତ୍ର; ପ୍ରତିଗତ ।

ପ୍ରତ୍ୟୟୀ, ବିଂ. (ପ୍ରତ୍ୟୟ-ଇନ୍) ବିଶ୍ୱାସୀ, ବିଶ୍ୱାସକାରୀ ।

ପ୍ରତ୍ୟର୍ଥୀ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଅର୍ଥ-ଇନ୍) ବିପକ୍ଷ, ଶତ୍ରୁ; ପ୍ରତିକୂଳ; ପ୍ରତିବାଦୀ, ଆସାମୀ ।

ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଅର୍ପଣ) ପ୍ରତିଦାନ, ଫେରେଇ ଦେବାର ।

ପ୍ରତ୍ୟର୍ପିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଅର୍ପିତ) ପ୍ରତିଦତ୍ତ, ଯାହା ଫେରାଇ ଦିଆ ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରତ୍ୟବସାନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଅବ-ସୋ-ଅନ) ଭୋଜନ, ଭକ୍ଷଣ ।

ପ୍ରତ୍ୟବସିତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଅବ-ସୋ-ତ) ଭୁକ୍ତ, ଭକ୍ଷିତ ।

ପ୍ରତ୍ୟବହାର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଅବ-ହୃ-ଅ) ପ୍ରଳୟ, ଧ୍ୱଂସ, ନାଶ ।

ପ୍ରତ୍ୟବେକ୍ଷଣ, ନ. } ବି. (ପ୍ରତି-ଅବ-ଈକ୍ଷ-ଅନ, ଆ)
ପ୍ରତ୍ୟବେକ୍ଷା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବିଶେଷରୂପେ ଦର୍ଶନ, ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ; ଅନୁସନ୍ଧାନ; ବିଚାର ।

ପ୍ରତ୍ୟବେକ୍ଷ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଅବ-ଈକ୍ଷ-ଯ) ପ୍ରତ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଯୋଗ୍ୟ; ଅନୁସନ୍ଧେୟ; ବିଚାର୍ଯ୍ୟ ।

ପ୍ରତ୍ୟହ, ଅଂ. (ପ୍ରତି-ଅହ) ପ୍ରତିଦିନ ।

ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଆ-ଖ୍ୟା-ତ) ନିରାକୃତ; ନିରସ୍ତ; ଦୂରୀକୃତ; ଅଙ୍ଗୀକୃତ ।

ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଆ-ଖ୍ୟା-ଅନ) ନିରସନ, ନିରାକରଣ, ଦୂରୀକରଣ; ଅଙ୍ଗୀକାର ।

ପ୍ରତ୍ୟାଗତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଆଗତ) ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ, ଫେରି ଆସିବା ।

ପ୍ରତ୍ୟାଦିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଆ-ଦିଶ୍-ତ) ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତ, ନିରାକୃତ; କ୍ଷିପିତ; ତ୍ୟକ୍ତ ।

ପ୍ରତ୍ୟାଦେଶ, ବିଂ, ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଆ-ଦିଶ୍-ଅ) ନିରାକରଣ, ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ପରିତ୍ୟାଗ; ଜ୍ଞାପନ; ଦୈବବାଣୀ ।

ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଆ-ବୃତ୍-ତ) ପ୍ରତ୍ୟାଗତ, ପୁନରାଗତ ।

ପ୍ରତ୍ୟାଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରତି-ଆଶା) ଆକାଙ୍କ୍ଷା, ଭରସା; ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ପ୍ରତ୍ୟାଶୀ, ବିଂ. (ପ୍ରତ୍ୟାଶା-ଇନ୍) ଯେ ପ୍ରତ୍ୟାଶା କରେ ।

ପ୍ରତ୍ୟାହତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଆ-ହନ୍-ତ) ପ୍ରତିବଦ୍ଧ; ବ୍ୟାହତ; ସଙ୍କୁଚିତ; କୁଣ୍ଠିତ ।

ପ୍ରତ୍ୟୁତ, ଅଂ. (ପ୍ରତି-ଉତ) ଉକ୍ତିର ବୈପରୀତ୍ୟ; ବରଂ; ଅନ୍ୟପକ୍ଷେ ।

ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଉତ୍ତର) ଉତ୍ତରର ଉତ୍ତର ।

ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଉତ୍ପନ୍ନ) ପୁନରୁତ୍ପନ୍ନ, ପୁନର୍ବାର ଜାତ; ସତ୍ୱର; ହଠାତ୍ ।

ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନମତି, ବିଂ. (ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ-ମତି) ପ୍ରତିଭାନ୍ୱିତ, ଅସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧିଶକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ; ହଠାତ୍ କୌଣସି ବିଷୟର ନିର୍ଣ୍ଣେତା; ଉପସ୍ଥିତ ବିଷୟରେ ଯାହାର ବୁଦ୍ଧି ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ପାଏ; ବିପଦ ସମୟରେ ଯେ ହତବୁଦ୍ଧି ନ ହୁଏ । ବି. ନ. ଉପସ୍ଥିତ ବୁଦ୍ଧି ।

ପ୍ରତ୍ୟୁପକାର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଉପକାର) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଉପକାର କଲେ ସେ ଉପକର୍ତ୍ତାର ଯେଃ ଉପକାର କରେ ।

ପ୍ରତ୍ୟୁପ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ବପ୍-ତ) ଖଚିତ, ଗ୍ରଥିତ, ପ୍ରୋଥିତ, ଉପ୍ତ ।

ପ୍ରତ୍ୟୁଷ, ପ୍ରତ୍ୟୂଷ, ବି. ନ. (ପ୍ରତି-ଉଷ-ଅ) ପ୍ରାତଃ, ପ୍ରାତଃକାଳ ।

ପ୍ରତ୍ୟୂହ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତି-ଊହ) ବିଘ୍ନ, ବାଧା, ବ୍ୟାଘାତ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ, କ୍ରି. ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଏକ) ଏକବଚନାନ୍ତ, ଏକଏକ ସମୁଦାୟ, ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ।

ପ୍ରତ୍ୟେତା, ବିଂ. (ପ୍ରତି-ଇ-ତୃ) ବିଶ୍ୱାସୀ, ପ୍ରତ୍ୟୟକାରୀ ।

ପ୍ରଥମ, ବିଂ. (ପ୍ରଥ୍-ଅମ) ଆଦ୍ୟମ, ଆଦ୍ୟ, ଯଥା,

"ପ୍ରଥମେ କୁଞ୍ଜର ଅତି ପ୍ରୀତିରେ ସୁଖ,
ପୁନଶ୍ଚ ଦନ୍ତଲୁବ୍ଧକ ବଢ଼ଇ ଦୁଃଖ ।"

ମୁଖ୍ୟ, ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ପ୍ରଥମତଃ, ଅଂ. (ପ୍ରଥମ-ତସ) ପ୍ରଥମେ, ଅଗ୍ରେ ।

ପ୍ରଥା, ବି. ନ. (ପ୍ରଥ୍-ଅ-ଆ) ରୀତି, ଧାରା; ଖ୍ୟାତି, ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ବିସ୍ତାର ।

ପ୍ରଥିତ, ବିଂ. (ପ୍ରଥ୍-ତ) ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ଖ୍ୟାତ; ପ୍ରକୃଷ୍ଟ; ବିସ୍ତୃତ ।

ପ୍ରଦ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଦା-ଅ) ଦାତା, ଦାନକାରୀ, ଯେ ପ୍ରଦାନ କରେ ।

ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଦକ୍ଷିଣ) ପୂଜନୀୟ ବା ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବେଷ୍ଟନ; ବନ୍ଦନା; ଆରାଧନା ।

ପ୍ରଦତ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଦା-ତ) ସମର୍ପିତ, ଯାହା ଦଅ ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରଦର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଦୃ-ଅ) ଭଙ୍ଗ; ବିଦାରଣ; ବାଣ; ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ରୋଗବିଶେଷ, ଋତୁ ସମୟରେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ରକ୍ତ କ୍ଷରଣ ।

ପ୍ରଦର୍ଶକ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଦୃଶ୍-ଅକ) ଯେ ଦେଖାଏ, ପ୍ରଦର୍ଶନକାରୀ ।

ପ୍ରଦର୍ଶନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଦୃଶ୍-ଅନ) ଉଲ୍ଲେଖ; ଦେଖାଇବାର ।

ପ୍ରଦର୍ଶିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଦର୍ଶି-ତ) ଉଲ୍ଲିଖିତ; ଯାହା ଦେଖାଇ ଦିଆ ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରଦାନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଦା-ଅନ) ଦାନ, ବିତରଣ, ଅର୍ପଣ, ଦେବାର ।

ପ୍ରଦୀପ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଦୀପ୍-ଅ) ଦୀପ, ଯଥା,

"ଅନ୍ଧାର ହୋଇବାରୁ ପ୍ରଦୀପ ଲେଉଟା,
ଭକ୍ଷଣେ ଘେନି ଦେଲି ଗବାକ୍ଷ ଫୁଟା ଯେ ।"

ବର୍ତ୍ତିସ୍ଥ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଅଗ୍ନିଶିଖା; ପ୍ରକାଶକ ।

ପ୍ରଦୀପ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଦୀପ୍-ତ) ପ୍ରକାଶିତ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ପ୍ରଦେୟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଦେୟ) ପ୍ରଦାନର ଯୋଗ୍ୟ ।

ପ୍ରଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଦେଶ) ସ୍ଥାନ; ଦେଶ; ଏକଦେଶ; ଜିଲା; ବୃଦ୍ଧାଙ୍ଗୁଷ୍ଠର ଅଗ୍ରଠାରୁ ତର୍ଜନୀର ଅଗ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିମାଣ; ଭିତ୍ତି, କାନ୍ଥ ।

ପ୍ରଦୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଦୋଷା) ରଜନୀମୁଖ, ସାୟଂକାଳ, ଯଥା,

"ହୁହୁଙ୍କେ ଅସ୍ତ ପ୍ରଦୋଷ କରଣେ ।"

(ପ୍ର-ଦୋଷ) । ବିଂ. ଦୁଷ୍ଟ, ଦୋଷଯୁକ୍ତ ।

ପ୍ରଦ୍ୟୁମ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଦ୍ୟୁମ୍ନ) କନ୍ଦର୍ପ, କାମଦେବ ।

ପ୍ରଦ୍ରବ, **ପ୍ରଦ୍ରାବ**, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଦ୍ରୁ-ଅ) ପ୍ରସ୍ଥାନ, ପଳାୟନ, ଧାବନ ।

ପ୍ରଧାନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଧା-ଅନ) ପରମେଶ୍ୱର, ପରମାତ୍ମା; ସାକାର ଜଗତର ପ୍ରଥମ କାରଣ; ବୁଦ୍ଧି । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ପ୍ରପଞ୍ଚ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ପଚ୍‌-ଅ) ବିସ୍ତାର; ବିସ୍ତୃତ ବସ୍ତୁ; ସମୂହ; ଭ୍ରମ, ଭ୍ରାନ୍ତି; ଅଜ୍ଞାନ, ମାୟା; ବଞ୍ଚନା; ବୈପରୀତ୍ୟ; ସଂସାର ।

ପ୍ରପଦ, ବି. (ପ୍ର-ପଦ) ପାଦାଗ୍ର, ଗୋଡର ଅଗ୍ରଭାଗ, ଯଥା,

"ପ୍ରପଦରେ କଂସାମୁଦି, ଶବଦେ ଧଇର୍ଯ୍ୟ ଛେଦି ।"

ଲା. ବ ।

ପ୍ରପନ୍ନ, ବିଂ. (ପ୍ର-ପଦ୍-ତ) ପ୍ରାପ୍ତ; ଶରଣାଗତ, ଆଶ୍ରିତ; ଯଥା,

"ପ୍ରପନ୍ନ ହେବା ଗଙ୍ଗାରେ ଜନ୍ମଲେ କଳିଁଷ,
ପ୍ରୟୋଗ କରିବା କସ ଗୋ ।"

ସ୍ୱୀକୃତ; ଦରିଦ୍ର; ଅନ୍ୱେଷୀ ।

ପ୍ରପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ପା) ପାନୀୟଶାଳା, ଜଳଛତ୍ର ।

ପ୍ରପାତ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ପତ୍-ଅ) ପର୍ବତାଦିର ନିରବଲମ୍ବ ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ସ୍ଥାନ, ଭୃଗୁଦେଶ; ପତନ; ନିର୍ଝର; ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ତୀର; କୂଳ ।

ପ୍ରପିତାମହ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ପିତାମହ) ପିତାମହର ପିତା ।

ପ୍ରପିତାମହୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ପିତାମହୀ) ପିତାମହର ମାତା ।

ପ୍ରପୌତ୍ର, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ପୌତ୍ର) ପୌତ୍ରର ସନ୍ତାନ, ଅଣନାତି ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଫୁଲ୍ଲ-ତ) ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, ବିକସିତ; ସହାସ୍ୟ; ପ୍ରସନ୍ନ ।

ପ୍ରବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ବନ୍ଧ୍-ଅ) କାବ୍ୟାଦି ରଚନା, ସନ୍ଦର୍ଭ; ଅବିଚ୍ଛେଦ; ପୂର୍ବାପର ସଙ୍ଗତି; ବନ୍ଧନ; ପରସ୍ପରାନ୍ୱିତ ବାକ୍ୟସମୂହ ।

ପ୍ରବଳ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବଳ) ସାତିଶୟ ବଳବାନ୍, ଯଥା,

"ଶୀତ ଅଦ୍ଭୁତ ମିତ ହେଲା ପ୍ରବଳ ।"

ପ୍ରବାଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପ୍ର-ବଳ-ଅ) ସମୁଦ୍ରସଂଭୂତ ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ରତ୍ନବିଶେଷ, ବିଦ୍ରୁମ, ପୋହଳା, ଯଥା,

"ବିମ୍ବ ଅଟେ ମୁଖ ତାର ପ୍ରବାଳ-ଅଙ୍କୁରେ ।"

କ. ବ ।

କିଶଳୟ, ନୂତନ ପଲ୍ଲବ; ବୀଣାଦଣ୍ଡ ।

ପ୍ରବାଳଫଳ, ବି. ନ. ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ।

ପ୍ରବୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବୁଧ୍-ତ) ଜ୍ଞାନୀ; ଜାଗରିତ; ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ।

ପ୍ରବୋଧ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ବୁଧ୍-ଅ) ଜାଗରଣ; ବିକାଶ; ଜ୍ଞାନ ।

ପ୍ରବୋଧନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ବୋଧି-ଅନ) ଜାଗରିତ-କରଣ; ଜ୍ଞାପନ; ସାନ୍ତ୍ୱନା, ବୁଝାଇବା; ଉତ୍ତେ-ଜନା; ଉପଦେଶ; ମର୍ଦ୍ଦନଦ୍ୱାରା ସୁଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟର ପୂର୍ବଗନ୍ଧ ପୁନର୍ବୁଦ୍ଧିପ୍ରାଦନ ।

ପ୍ରବୋଧିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବୁଧ-ତ) ଜାଗରିତ; ଜ୍ଞାପିତ; ଉତ୍ତେଜିତ; ଯାହାକୁ ପ୍ରବୋଧ ଦିଆ ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରଭଞ୍ଜନ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଭନ୍ଜ୍-ଅନ) ବାୟୁ । ବିଂ. ଭଞ୍ଜନକାରୀ ।

ପ୍ରଭବ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଭୂ-ଅ) ଉତ୍ପତ୍ତି, ଜନ୍ମ; ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥାନ; କାରଣ; ପ୍ରଭାବ; ପରାକ୍ରମ; ବୟର-ବିଶେଷ । ବିଂ. ଉତ୍ପାଦକ ।

ପ୍ରଭା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଭା-ଅ) ଦୀପ୍ତି, ତେଜଃ; ପ୍ରକାଶ; କୁବେର ପୁରୀ; ଦୁର୍ଗା; ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ ।

ପ୍ରଭାକର, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରଭା-କର) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଚନ୍ଦ୍ର; ସମୁଦ୍ର; ଅଗ୍ନି; ମୀମାଂସାଙ୍କ ପଣ୍ଡିତବିଶେଷ । ବିଂ. ତେଜ-ସ୍କର ।

ପ୍ରଭାତ, ବ. ନ, (ପ୍ର-ଭା-ତ) ପ୍ରାତଃକାଳ, ପ୍ରତ୍ୟୂଷ । ବିଂ. ପ୍ରଭାଯୁକ୍ତ ।

ପ୍ରଭାବ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଭୂ-ଅ) ପ୍ରତାପ, ଧନ ଓ ରଣ-ଜନିତ ତେଜଃ; ପ୍ରଭୁଶକ୍ତି; ମହିମା; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ଉଦ୍ଭବ; ଶାନ୍ତି ।

ପ୍ରଭାସ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଭାସ୍-ଅ) ଭାରତବର୍ଷର ପଶ୍ଚିମସ୍ଥ ତୀର୍ଥବିଶେଷ, ସୋମତୀର୍ଥ; ବସୁବିଶେଷ ।

ପ୍ରଭୁ, ପ୍ରଭାବିଷ୍ଣୁ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଭୂ-ଉ, ଇଷ୍ଣୁ) ନିଗ୍ରହା-ନୁଗ୍ରହ ସମର୍ଥ; ସ୍ୱାମୀ; ରାଜା; ବିଷ୍ଣୁ; ପାରଦ । ବିଂ. ସମର୍ଥ; ଶକ୍ତ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ପ୍ରଭୁତା, ସ୍ତ୍ରୀ, } ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଭୂ-ତା, ତ୍ୱ) ଆଧି-
ପ୍ରଭୁତ୍ୱ, ନ. } ପତ୍ୟ, କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ; ପ୍ରାଧାନ୍ୟ; ପ୍ରଭାବ; ସ୍ୱାମିତ୍ୱ; ସାମର୍ଥ୍ୟ ।

ପ୍ରଭୁଭକ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ରଭୁ-ଭକ୍ତ) ପ୍ରଭୁ ପ୍ରତି ଅନୁରକ୍ତ, ଆଜ୍ଞାବହ ।

ପ୍ରଭୂତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଭୂ-ତ) ପ୍ରଚୁର, ବହୁ; ଉତ୍ପନ୍ନ; ଉଦ୍ଗତ; ଅତୀତ; ଶାସିତ ।

ପ୍ରଭୃତି, ବିଂ. (ପ୍ର-ଭୃ-ତି) (ଶବ୍ଦର ପରବର୍ତ୍ତୀ ହେ-ଲେ) ଇତ୍ୟାଦି, ତଦାଦି, ଆଦି । ଅଂ. ଅବଧି ।

ପ୍ରଭେଦ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଭିଦ୍-ଅ) ପ୍ରକାର; ବିଭିନ୍ନତା, ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ; ଭେଦ, ବିଶେଷ; ବିକାଶ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟନ ।

ପ୍ରମତ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ମତ୍ତ) ପ୍ରମାଦଯୁକ୍ତ, ପାଗଳ; ଅନବହିତ, ଅସାବଧାନ; ଅତ୍ୟାସକ୍ତ; ଅତିମତ୍ତ ।

ପ୍ରମଥ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ମଥ୍-ଅ) ଶିବଙ୍କ ପାରିଷଦ; ଘୋଟକ । ଥା-ସ୍ତ୍ରୀ, ହରୀତକୀ ।

ପ୍ରମଦ, ବିଂ. (ପ୍ର-ମଦ୍-ଅ) ମତ୍ତ, ପ୍ରମତ୍ତ, ଉନ୍ମତ୍ତ । ବ. ପୁଂ. ଆନନ୍ଦ, ହର୍ଷ ।

ପ୍ରମଦା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ମଦ) ସୁନ୍ଦରୀ ନାରୀ, ଯଥା,

"ପ୍ରମଦା ଯେଉଁ ଭାବ ଦେଇଛି,
ପଥର ଗାର ପର ହୃଦେ ଅଛି ।"

ପ୍ରମାଣ, ବ. ନ. (ପ୍ର-ମା-ଅନ) ନିଶ୍ଚୟ ହେତୁ; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ଅନୁମାନ, ଉପମାନ, ଶବ୍ଦ ଏହି ଚାରି; ଏତଦ୍ଭିନ୍ନ ବେଦାନ୍ତ ମତରେ ଅର୍ଥାପତ୍ତି ଓ ଅନୁ-ପଲବ୍ଧି ନାମରେ ଦୁଇଟି ଅତିରିକ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଅଛି; ନିତ୍ୟ; ମର୍ଯ୍ୟାଦା; ସାକ୍ଷୀ; ଲେଖ୍ୟ; ଶାସ୍ତ୍ର; ପ୍ରଧାନ; ପରିମାଣ; ପ୍ରମାତା; ଯଥାର୍ଥ ଜ୍ଞାନ; ନିଶ୍ଚୟ; ଜ୍ଞାନ-ସାଧନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ।

ପ୍ରମାଦ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ମଦ୍-ଅ) ଅନବଧାନତା; ଅସାବଧାନତା; ଭ୍ରମ; ଅନ୍ତଃକରଣର ଦୌ-ର୍ବଲ୍ୟ ।

ପ୍ରମିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ମା-ତ) ଜ୍ଞାତ, ବିଦିତ, ଅବଗତ; ନିଶ୍ଚିତ; ପରିମିତ ।

ପ୍ରମିତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ମା-ତି) ନିଶ୍ଚୟଜ୍ଞାନ; ପ୍ରମାଣ, ପରିମାଣ ।

ପ୍ରମୀତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ମୀ-ତ) ମୃତ, ହତ; ନିହତ; ଯଜ୍ଞାର୍ଥ ହତ ।

ପ୍ରମୀଳା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ମୀଲ୍-ଅ, ଆ) ତନ୍ଦ୍ରା; ଅବ-ସାଦ; ମୁଦ୍ରଣ; ମେଘନାଦ ପତ୍ନୀ ।

ପ୍ରମୁଖ, ବିଂ. (ପ୍ର-ମୁଖ) ପ୍ରଥମ; ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ପ୍ରଭୃତି । ବ. ନ, ଆରମ୍ଭ । ପୁଂ. ସମୂହ ।

ପ୍ରମୁଖାତ୍, ମୁଖରୁ ।
ପ୍ରମୁଦିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ମୁଦ୍-ତ) ହୃଷ୍ଟ, ଆହ୍ଲାଦିତ; ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ବିକସିତ ।
ପ୍ରମେହ, ବିଂ. (ପ୍ର-ମିହ୍-ଅ) ମୂତ୍ରଦୋଷ ରୋଗ-ବିଶେଷ ।
ପ୍ରମୋଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ମୁଦ୍-ଅ) ଆମୋଦ, ଆନନ୍ଦ, ହର୍ଷ ।
ପ୍ରମୋଦିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ମୁଦ୍-ତ) ଆମୋଦିତ, ଆନନ୍ଦିତ । ବି. ପୁଂ. କୁବେର ।
ପ୍ରଯତ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଯତ୍ନ) ଅଧ୍ୟବସାୟ; ପ୍ରୟାସ; ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଯତ୍ନ ।
ପ୍ରୟାଗ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଯଜ୍-ଅ) ଗଙ୍ଗା, ଯମୁନା, ସରସ୍ୱତୀ ଏହି ତିନି ନଦୀର ସଙ୍ଗମସ୍ଥାନ, ଏଲାହାବାଦ; ଯଜ୍ଞ; ଶତକ୍ରତୁ, ଇନ୍ଦ୍ର; ଅଶ୍ୱ ।
ପ୍ରୟାଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଯା-ଅନ) ଯୁଦ୍ଧଯାତ୍ରା; ପ୍ରସ୍ଥାନ; ଗମନ, ଯଥା,

"ମାଲକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଘନ କର ପ୍ରୟାଣ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ପ୍ରୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଯସ୍-ଅ) ଆୟାସ, ଶ୍ରମ; ଯତ୍ନ ।
ପ୍ରଯୁକ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଯୁଜ୍-ତ) ରଚିତ; ଅନୁଷ୍ଠିତ; ଉତ୍ପନ୍ନ; ଅର୍ପିତ; ଯାହା ପ୍ରୟୋଗ କରା ହୋଇଅଛି; ନିଯୁକ୍ତ; ପ୍ରେରିତ; ଉଲ୍ଲିଖିତ; ଉଚ୍ଚରିତ; ଉଦାହୃତ; ଯାହା ଧାର ଦିଆ ଯାଇଅଛି । ବି. ନ. ହେତୁ, କାରଣ ।
ପ୍ରଯୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଯୁଜ୍-ତି) ପ୍ରୟୋଗ; ପ୍ରୟୋଜନ ।
ପ୍ରଯୋକ୍ତା, ବିଂ. (ପ୍ର-ଯୁଜ୍-ତୃ) ପ୍ରୟୋଗକର୍ତ୍ତା, ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ; ଅନୁଷ୍ଠାତା; ଋଣଦାତା, ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ ।
ପ୍ରଯୋଜକ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଯୁଜ୍-ଅକ) ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ, ଅନୁଷ୍ଠାନକାରୀ; ପ୍ରେରକ; କର୍ତ୍ତା ।
ପ୍ରୟୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଯୁଜ୍-ଅ) ଉଦାହରଣ; ଫଳ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଅଭିନୟ; ଯତ୍ନ; ଅର୍ପଣ; ଋଣଦାନ; ନିଦର୍ଶନ; ଉଲ୍ଲେଖ ।
ପ୍ରୟୋଜନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଯୁଜ୍-ଅନ) ହେତୁ; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ; ପ୍ରୟୋଗ କରଣ; କାର୍ଯ୍ୟ; ଫଳ ।
ପ୍ରୟୋଜନୀୟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଯୁଜ୍-ଅନୀୟ) କାର୍ଯ୍ୟୋପଯୋଗୀ, ଆବଶ୍ୟକ ।
ପ୍ରଲପିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଲପ୍-ତ) କଥିତ; ବୃଥାଉକ୍ତ । ବି. ନ. ପ୍ରଳାପ ।
ପ୍ରଲମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଲମ୍ବ୍-ଅ) ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; ଉଦ୍ଭିଦର ଅଙ୍କୁର; ହାରବିଶେଷ; ମେଦ; ଅତିଶୟ ଲମ୍ବ, ଯଥା,

"ବିଲମ୍ବରୁ କାରଣ କି ପ୍ରଲମ୍ବ କୁନ୍ତଳା ।"

ଲା. ବ ।

ବିଂ. ଲମ୍ବବାନ୍ ।
ପ୍ରଲମ୍ବଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଲମ୍ବ-ଘ୍ନ) ବଳରାମ ।
ପ୍ରଲମ୍ବିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଲମ୍ବ୍-ତ) ଯାହା ଝୁଲି ପଡ଼ିଅଛି ।
ପ୍ରଲୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଲୀ-ଅ) କଳ୍ପାନ୍ତ; ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ବିନାଶ; ପ୍ରଲୟ ଚତୁଃପ୍ରକାର ଯଥା, ନିତ୍ୟ, ପ୍ରାକୃତ, ନୈମିତ୍ତିକ ଓ ଆତ୍ୟନ୍ତିକ; ମୃତ୍ୟୁ; ଧ୍ୱଂସ, ନାଶ; କ୍ଷୟ; ମୂର୍ଚ୍ଛା ।
ପ୍ରଲାପ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଲପ୍-ଅ) ଅନର୍ଥକ ବାକ୍ୟ, ଉନ୍ମତ୍ତ ଲୋକମାନଙ୍କ ପରି କଥା କହିବା ।
ପ୍ରଲେପ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଲିପ୍-ଅ) ଲେପନ, ବୋଳିବା; ଲେପନ ଦ୍ରବ୍ୟ ।
ପ୍ରଲୋଭ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଲୋଭ) ଅତିଲୋଭ, ଅତିଶୟ ଲାଲସା; ଲୋଭେଚ୍ଛା ।
ପ୍ରଲୋଭନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଲୋଭ୍-ଅନ) ଲୋଭ ଦେଖାଇବା । ବିଂ. ଲୋଭପ୍ରଦର୍ଶକ ।
ପ୍ରବଚନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ବଚନ) ବେଦ; ବେଦାର୍ଥ ଜ୍ଞାନ; ଉତ୍ତମ ଜ୍ଞାନ ।
ପ୍ରବଞ୍ଚକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ବଞ୍ଚ୍-ଅକ) ପ୍ରତାରକ, ଧୂର୍ତ୍ତ ।
ପ୍ରବଞ୍ଚନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ବଞ୍ଚନ) ପ୍ରତାରଣା, ଠକାଇବା ।
ପ୍ରବଞ୍ଚିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବଞ୍ଚିତ) ପ୍ରତାରିତ, ଯେ ଠକି ଥାଏ ।

ପ୍ରବଣ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବନ୍-ଅ) ନତ; କ୍ରମ ନିମ୍ନ, ଗଡାଣିଆ, ଢାଲୁ; ଉନ୍ମୁଖ; ଅଭିମୁଖ; ଅନୁକୂଳ; କ୍ଷୀଣ; ଆପ୍ଲୁତ; ତ୍ୱରିତ; ବିନୀତ; ସକ୍ତ । ବ. ପୁଂ. ଚତୁଷ୍ପଥ; ଉଦର ।

ପ୍ରବର, ବ. ନ. (ପ୍ର-ବର) ଗୋତ୍ର; ସନ୍ତତି । ବିଂ. ଅତ୍ୟୁତ୍ତମ । ବ. ପୁଂ. ଗୋତ୍ରପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ମୁନି ।

ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବୃତ୍-ଅକ) ପ୍ରବୃତ୍ତିଦାୟକ; ପ୍ରଦର୍ଶକ; ଅନୁବର୍ତ୍ତକ, ଅବିଚ୍ଛେଦକାରୀ; ପ୍ରଣେତା ।

ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ, ବ. ନ. (ପ୍ର-ବୃତ୍-ଅନ) ପ୍ରବୃତ୍ତି; ଆରମ୍ଭ । ବିଂ. ପ୍ରବୃତ୍ତିଜନକ; ଉତ୍ତେଜକ ।

ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବୃତ୍-ତ) ଚାଳିତ; ଉତ୍ପାଦିତ; ଆରବ୍ଧ; ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ, ଫେରେଇବାର; ଉତ୍ତେଜିତ; ପ୍ରେରିତ ।

ପ୍ରବାଦ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ବାଦ) ଜନଶ୍ରୁତି, ଜନରବ; ଅପବାଦ; ପରମ୍ପରାଗତ ବାକ୍ୟ ।

ପ୍ରବାସ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ବସ୍-ଅ) ବିଦେଶରେ ସ୍ଥିତି, ଭିନ୍ନଦେଶରେ ବାସ ।

ପ୍ରବାସୀ, ବିଂ. (ପ୍ରବାସ୍-ଇନ୍) ବିଦେଶସ୍ଥ, ବିଦେଶବାସୀ ।

ପ୍ରବାହ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ବହ୍-ଅ) ସ୍ରୋତଃ; କ୍ରମାଗତ ଚଳନ, ଅବିଚ୍ଛେଦ; ପ୍ରସାର; ବିସ୍ତାର; ଉତ୍ତମ ଘୋଟକ ।

ପ୍ରବାହକ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ବହ୍-ଅକ) ରାକ୍ଷସ । ବିଂ. ବହନକାରୀ ।

ପ୍ରବାହିତ, ପ୍ରବାହୀ, ବିଂ. (ପ୍ରବାହ-ଇତ, ଇନ୍) ପ୍ରବାହବିଶିଷ୍ଟ ।

ପ୍ରବିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବିଶ୍-ତ) ଯାହା ପ୍ରବେଶ କରିଅଛି ।

ପ୍ରବୀଣ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବୀଣା-ଅ) ବିଜ୍ଞ, ଯଥା,

"ପ୍ରବୀଣ ଜନଠାରୁ ସଦୁପଦେଶ,
ଲଭି ହୁଅନ୍ତି ମୂଢ଼େ ବିଜ୍ଞ ବିଶେଷ ।"

କ. ବ ।

ବହୁଦର୍ଶୀ, ନିପୁଣ, ଦକ୍ଷ ।

ପ୍ରବୀର, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ବୀର) ଉତ୍ତମ ଯୋଦ୍ଧା । ବିଂ. ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଯଥା,

"ପାଦ ମିଶି ସଙ୍ଗେ କେଶରୀ ପ୍ରବୀର,
ବାହୁଡିଲେ ଅଦ୍ୟ-ଯାମେ ଯାମିନୀର ।"

କ. କେ ।

ପ୍ରବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବୃତ୍-ତ) ରତ, ପ୍ରବୃତ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ; ଉତ୍ପନ୍ନ; ଚଳିତ; ଆରବ୍ଧ; ନିଯୁକ୍ତ ।

ପ୍ରବୃତ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ବୃତ୍-ତି) ଇଚ୍ଛା; ଯତ୍ନ; ବାର୍ତ୍ତା, ସମ୍ବାଦ; ପ୍ରବାହ, ସ୍ରୋତଃ; ଗତି; ବ୍ୟାପାର; ଉତ୍ପତ୍ତି ।

ପ୍ରବୃତ୍ତିଜ୍ଞ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରବୃତ୍ତି-ଜ୍ଞ) ବାର୍ତ୍ତାବହ, ଚର ।

ପ୍ରବୃଦ୍ଧ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବୃଧ୍-ତ) ପ୍ରସାରିତ; ଅତି ବୃଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ; ଅଗାଧ; ସ୍ଫୀତ ।

ପ୍ରବେଶ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ବିଶ୍-ଅ) ଅନ୍ତର୍ନିବେଶ, ଭିତରକୁ ଯିବାର ।

ପ୍ରବେଶନ, ବ. ନ. (ପ୍ର-ବିଶ୍-ଅନ) ସିଂହଦ୍ୱାର, ପ୍ରଧାନ ଦ୍ୱାର; ପ୍ରବେଶ କରଣ ।

ପ୍ରବେଶିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ବିଶ୍-ଅକ) ଯାହା ଦେଖାଇଲେ ପ୍ରବେଶ କରି ହୁଏ, ଟିକଟ୍ ।

ପ୍ରବେଶିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବେଶି-ତ) ଯାହାକୁ ପ୍ରବେଶ କରା ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରବେଷ୍ଟା, ପ୍ରବେଶକ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବିଶ୍-ତୃ, ଅକ) ପ୍ରବେଶକାରୀ, ଯେ ପ୍ରବେଶ କରେ ।

ପ୍ରବେଶ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବିଶ୍-ଯ) ପ୍ରବେଶଯୋଗ୍ୟ ।

ପ୍ରଶଂସନ, ନ. } ବ. (ପ୍ର-ଶଂସ୍-ଅନ, ଅ) ସ୍ତୁତି, ସ୍ତବ; ଧନ୍ୟବାଦ, ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ ।
ପ୍ରଶଂସା, ସ୍ତ୍ରୀ. }

ପ୍ରଶଂସନୀୟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଶଂସ୍-ଅନୀୟ) ପ୍ରଶଂସାଯୋଗ୍ୟ; ସୁଖ୍ୟାତିଭାଜନ ।

ପ୍ରଶଂସିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଶଂସ୍-ତ) ଯାହାକୁ ପ୍ରଶଂସା କରା ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରଶମନ, ବ. ନ. (ପ୍ର-ଶମ୍-ଅନ) ହନନ, ବଧ; ଶାନ୍ତି; ନିବାରଣ; ସାନ୍ତ୍ୱନାଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିରୀକରଣ ।

ପ୍ରଶମିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଶମି-ତ) ନିବାରିତ; ନିବୃତ୍ତ; ସୁସ୍ଥ; ପ୍ରଶାନ୍ତ ।

ପ୍ରଶସ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଶଂସ୍-ତ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ପ୍ରଶଂସନୀୟ ।

ପ୍ରଶସ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଶନ୍ସ୍-ତି) ପ୍ରଶଂସା; ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା; ଶ୍ରେଷ୍ଠତା ।

ପ୍ରଶାନ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଶମ୍-ତ) ଶମତାପ୍ରାପ୍ତ, ନିବୃତ୍ତ ।

ପ୍ରଶ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଚ୍ଛ-ନ) ପଚାରିବା, ଜିଜ୍ଞାସା ।

ପ୍ରଶ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଶ୍ରି-ଅ) ସ୍ନେହ; ସ୍ନେହଯୁକ୍ତ-ସମ୍ମାନ; ବିନୟ ।

ପ୍ରଶ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଶ୍ୱସ୍-ଅ) ନାସିକାଗତ ବାୟୁର ନିର୍ଗମନ ।

ପ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରଚ୍ଛ୍-ତବ୍ୟ) ପ୍ରଶ୍ନଯୋଗ୍ୟ, ଜିଜ୍ଞାସ୍ୟ ।

ପ୍ରଷ୍ଟା, ବିଂ. (ପ୍ରଚ୍ଛ୍-ତୃ) ପ୍ରଶ୍ନକାରକ, ଜିଜ୍ଞାସୁ ।

ପ୍ରସଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ସନ୍ଜ୍-ଅ) ସମ୍ପର୍କ, ସମ୍ବନ୍ଧ; ସଙ୍ଗତିବିଶେଷ; ଆପତ୍ତି; ଆସକ୍ତି; ପ୍ରସ୍ତାବ ।

ପ୍ରସନ୍ନ, ବିଂ. (ପ୍ର-ସଦ୍-ତ) ସନ୍ତୁଷ୍ଟ; ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ; ପ୍ରସନ୍ନ; ଅନୁକୂଳ; ସ୍ୱଚ୍ଛ, ନିର୍ମଳ ।

ପ୍ରସନ୍ନତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରସନ୍ନ-ତା) ଅନୁଗ୍ରହ, ପ୍ରସାଦ; ହର୍ଷ; ସନ୍ତୋଷ; ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା; ସ୍ୱଚ୍ଛତା, ନିର୍ମଳତା; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ।

ପ୍ରସରଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ସୃ-ଅନ) ଶତ୍ରୁପକ୍ଷର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବେଷ୍ଟନ; ଇତସ୍ତତୋଗମନ, ବ୍ୟାପ୍ତି; ଉତ୍ପତ୍ତି; ବିସ୍ତାର; ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ପ୍ରସବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ସୂ-ଅ) ଉତ୍ପାଦନ, ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ କରିବା, ଗର୍ଭମୋଚନ; ଉତ୍ପତ୍ତି, ଜନ୍ମ; ସନ୍ତାନ; ବିସ୍ତାର; ଫଳ; ପୁଷ୍ପ ।

ପ୍ରସବିତା, ବିଂ. (ପ୍ର-ସୂ-ତୃ) ଜନକ, ପିତା ।

ପ୍ରସହନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ସହ୍-ଅନ) ଅଭିଭବ; କ୍ଷମା; ସହିଷ୍ଣୁତା; ଆଲିଙ୍ଗନ । ବି. ପୁଂ. ଶିକାରୀଜନ୍ତୁ, ସିଂହ ବ୍ୟାଘ୍ରପ୍ରଭୃତି ।

ପ୍ରସହ୍ୟ, ଅଂ. (ପ୍ର-ସହ୍-ଯ) ବଳାତ୍କାର; ହଠାତ୍ ।

ପ୍ରସାଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ସଦ୍-ଅ) ପ୍ରସନ୍ନତା; ଅନୁଗ୍ରହ, ଯଥା,

"ନିତୁଙ୍କ ପ୍ରସାଦ ବୋଲି କରେ ବିତରଣ ।"

କ. ବ ।

ସ୍ୱଚ୍ଛତା, ନିର୍ମଳତା; କାବ୍ୟର ଗୁଣବିଶେଷ; ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ; ସୌମ୍ୟତା; ଦେବନିବେଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ଗୁରୁଜନର ଭୁକ୍ତାବଶିଷ୍ଟ ।

ପ୍ରସାଧକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ସାଧ୍-ଅକ) ଅଲଂକର୍ତ୍ତା; ପ୍ରସାଧନକାରୀ; ସମ୍ପାଦକ, ନିର୍ବାହକ ।

ପ୍ରସାଧନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ସାଧ୍-ଅନ) ଅଲଂକରଣ, ସଜାଇବା; ସଜ୍ଜାବସ୍ତ୍ର; ସାଧନ, ସମ୍ପାଦନ; କଣ୍ଟକ ଶୋଧନ ।

ପ୍ରସାଧନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପାନିଆ, କଙ୍କତିକା, ଯଥା,

"ବାରଣ ଦନ୍ତ ପ୍ରସାଧନୀ ଗୁଳି ।"

ପ୍ରସାଧିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ସାଧ୍-ତ) ଅଲଂକୃତ, ସଜ୍ଜିତ; ସମ୍ପାଦିତ ।

ପ୍ରସାରଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ସୃ-ଅନ) ବିସ୍ତାରକରଣ ।

ପ୍ରସାରିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ସାର୍-ତ) ବ୍ୟାପ୍ତ, ବିସ୍ତାରିତ; ନିର୍ଗତ ।

ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ବିଂ. (ପ୍ର-ସିଧ୍-ତ) ବିଖ୍ୟାତ; ଉନ୍ନତ; ଭୂଷିତ ।

ପ୍ରସିଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ସିଧ୍-ତି) ଖ୍ୟାତି, ପ୍ରତିପତ୍ତି; ଭୂଷା ।

ପ୍ରସୁପ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ସୁପ୍ତ) ନିଦ୍ରିତ ।

ପ୍ରସୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ସୂ-୦) ମାତା; ଘୋଟକୀ; ଲତା; କଦଳୀ ବୃକ୍ଷ ।

ପ୍ରସୂତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ସୂ-ତ) ଉତ୍ପାଦିତ; ଉତ୍ପନ୍ନ, ଜାତ ।

ପ୍ରସୂତା, ପ୍ରସୂତି, ପ୍ରସୂତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ସୂ-ତ, ତି, କ) ଜାତାପତ୍ୟା, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ସନ୍ତାନ ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରସୂତିଜ, ବି. ନ. (ପ୍ରସୂତି-ଜ) ପ୍ରସବଜନ୍ୟ ଦୁଃଖ; ଦୁଃଖ, କ୍ଲେଶ ।

ପ୍ରସୂନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ସୂ-ନ) ପୁଷ୍ପ, ମୁକୁଳ, ଯଥା,

"ମାଅଳୀ ଯା କୁଞ୍ଜେ ପାଟଳିପ୍ରସୂନ,
କାମିଙ୍କି କରନ୍ତେ ଯେହ୍ନେ କାମଭୂଣ ।"

ନ. କେ ।

ବିଂ. ଜାତ ।

ପ୍ରସ୍ତର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ସ୍ତୃ-ଅ) ପାଷାଣ, ପଥର; ମଣି; ପଲ୍ଲବାଦି ରଚିତ ଶଯ୍ୟା ।

ପ୍ରସ୍ତାବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ସ୍ତୁ-ଅ) ପ୍ରସଙ୍ଗ; କଥାନୁଷ୍ଠାନ; ପ୍ରକରଣ; ଅବସର; ସୁଯୋଗ ।

ପ୍ରସ୍ତାବିତ, ବିଂ. (ପ୍ରସ୍ତାବ-ଇତ) ଯାହାର ପ୍ରସ୍ତାବ କରା ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ସ୍ତୁ-ତ) ପ୍ରକୃତ, ପ୍ରକ୍ରାନ୍ତ; ଉଲ୍ଲିଖିତ; ନିଷ୍ପନ୍ନ; ଉପସ୍ଥିତ; ପ୍ରଶଂସିତ; ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ।

ପ୍ରସ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ସ୍ଥା-ଅ) ପରିମାଣବିଶେଷ, ପର୍ବତର ଉପରସ୍ଥ ସମାନ ଭୂମି; ପରିସର; ବିସ୍ତାର ।

ପ୍ରସ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ସ୍ଥା-ଅନ) ଗମନ; ଯାତ୍ରା, ପ୍ରୟାଣ; ଶତ୍ରୁର ଅଭିମୁଖରେ ବିଜୟୀଷୁର ଯାତ୍ରା ।

ପ୍ରସ୍ଥିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ସ୍ଥା-ତ) ଗମନୋଦ୍ୟୁକ୍ତ; ଗତ, ଯେ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରିଅଛି ।

ପ୍ରସ୍ଫୁଟ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ସ୍ଫୁଟ-ଅ, ତ) ପ୍ରକାଶିତ; ବିକସିତ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ।

ପ୍ରସ୍ରବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ସ୍ରୁ-ଅ) କ୍ଷରଣ, ଗଳନ, ଝରଣ ।

ପ୍ରସ୍ରବଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ସ୍ରୁ-ଅନ) ଉତ୍ସ; ନିର୍ଝର, ଝରଣା; କ୍ଷରଣ; ସ୍ୱେଦନ । ପୁଂ. ମାଲ୍ୟବାନ ପର୍ବତ; ସ୍ୱେଦ, ଘର୍ମ୍ମ ।

ପ୍ରସ୍ରାବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ସ୍ରୁ-ଅ) ମୂତ୍ର, ମୁତ ।

ପ୍ରସ୍ରୁତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ସ୍ରୁ-ତ) କ୍ଷରିତ, ଗଳିତ ।

ପ୍ରହର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ହୃ-ଅ) ଦିବାରାତ୍ରିର ଅଷ୍ଟମ-ଭାଗ, ଯାମ ।

ପ୍ରହରଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ହୃ-ଅନ) ଅସ୍ତ୍ର; ଯୁଦ୍ଧ; ପ୍ରହାର; କର୍ଣ୍ଣୀରଥ, ସ୍ତ୍ରୀଲୋକାଦିଙ୍କର ବାହନାର୍ଥ ଅଚ୍ଛାଦିତ ଶକଟ ।

ପ୍ରହରୀ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରହର-ଇନ୍) ଯାମିକ, ଚୌକିଦାର ।

ପ୍ରହସନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ହସ୍-ଅନ) ଅତିହାସ୍ୟ; ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତି, ପରିହାସ, ଅଟ୍ଟ; ହାସ୍ୟରସ ପ୍ରଧାନ ନାଟ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ ବିଶେଷ ।

ପ୍ରହାର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ହୃ-ଅ) ଆଘାତ; ନିଗ୍ରହ; ଯୁଦ୍ଧ ।

ପ୍ରହେଳିକା, ପ୍ରହେଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ହିଲ୍-ଅକ-ଆ) କୂଟପ୍ରଶ୍ନ ।

ପ୍ରହ୍ଲାଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ହ୍ଲାଦ୍-ଅ) ହିରଣ୍ୟ କଶିପୁ ରାଜାର ପୁତ୍ର; ଆହ୍ଲାଦ, ଆନନ୍ଦ ।

ପ୍ରହ୍ଲାଦନ, ବି. ନ. (ପ୍ରହ୍ଲାଦ-ଅନ) ଆହ୍ଲାଦକରଣ, ଆନନ୍ଦଜନନ ।

ପ୍ରାଂଶୁ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଅଂଶୁ) ଉଚ୍ଚ, ଉନ୍ନତ, ଡେଙ୍ଗା ।

ପ୍ରାକ, ଅଂ. (ପ୍ର-ଅନ୍ଚ-ଂ) ପୂର୍ବ୍ବ, ପ୍ରଥମ; ପୂର୍ବ୍ବଦେଶ ।

ପ୍ରାକାର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଆ-କୃ-ଅ) ପ୍ରାଚୀର; ବେଷ୍ଟନ, ବେଢ଼ା ।

ପ୍ରାକୃତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଅକୃତ) ନୀଚ, ଅଧମ; ଭାଷାବିଶେଷ, ଚଳିତଭାଷା; ସ୍ୱାଭାବିକ, ନୈସର୍ଗିକ; ସାଧାରଣ, ସାମାନ୍ୟ; ପ୍ରକୃତିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପ୍ରାକୃତ ଭୂଗୋଳ, (Physical Geography) ଯେଉଁ ଭୂଗୋଳ ବୃତ୍ତାନ୍ତଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର ଜଳ ସ୍ଥଳ ବିଭାଗ, ପର୍ବତାଦିର ବିବରଣ, ଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶର ଜଳବାୟୁ ଓ ତଦୁତ୍ପନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟାଦିର ବିଷୟ ଜଣାଯାଏ ।

ପ୍ରାକୃତିକ, ବିଂ. (ପ୍ରକୃତି-ଇକ) ସ୍ୱାଭାବିକ, ପ୍ରକୃତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପ୍ରାକୃତିକ ଇତିବୃତ୍ତ, (Nature History) ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟପଦାର୍ଥର ସ୍ୱରୂପ ଓ ଅବସ୍ଥାର ବିଷୟ ଜଣାଯାଏ ।

ପ୍ରାକୃତିକକାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. ସୃଷ୍ଟପଦାର୍ଥ; ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥ କେବଳ ଏକମାତ୍ର ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ଗ୍ରାହ୍ୟ, ଯେପ୍ରକାର-ଆଲୋକ, ଶବ୍ଦ, ତାପ ପ୍ରଭୃତି ।

ପ୍ରାକୃତିକବିଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରାକୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟକ ଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମେ ।

ପ୍ରାଖର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ପ୍ରଖର-ଯ) ପ୍ରଖରତା, ତୀକ୍ଷ୍ଣତା ।

ପ୍ରାଗଲ୍ଭ୍ୟ, ବି. ନ. (ପ୍ରଗଲ୍ଭ-ଯ) ପ୍ରଗଲ୍ଭତା, ଔଦ୍ଧତ୍ୟ ।

ପ୍ରାଗୁକ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ରାକ୍-ଉକ୍ତ) ପୂର୍ବୋକ୍ତ, ପୂର୍ବୋଲ୍ଲିଖିତ

ପ୍ରାଗ୍‌ଜ୍ୟୋତିଷ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାକ୍-ଜ୍ୟୋତିଷ) ଆସାମର ଅନ୍ତର୍ଗତ କାମରୂପ ।

ପ୍ରାଙ୍ଗଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଅନ୍‌ଗ୍-ଅନ) ଅଙ୍ଗନ, ଅଗଣା; ଗୃହଭୂମି; ପଣବବାଦ୍ୟ ।

ପ୍ରାଙ୍ମୁଖ, ବିଂ. (ପ୍ରାକ୍-ମୁଖ) ପୂର୍ବମୁଖ ।

ପ୍ରାଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରାଚ୍-ଈ) ପୂର୍ବଦିଗ, ଯଥା,

> "ପ୍ରାଚୀ କରେ ଏତେ ସକଳହଂସ ଦଳ,
> ଭେଦ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳର ପ୍ରଭା ପ୍ରସ୍ରବଣ ।"
>
> କ. କେ ।

ପ୍ରାଚୀନ, ବିଂ. (ପ୍ରାଚ୍-ଈନ) ପୂର୍ବ; ପୂର୍ବକାଳୀନ, ପୁରାତନ; ବୃଦ୍ଧ; ପ୍ରାଚ୍ୟ, ପୂର୍ବଦେଶୀୟ ।

ପ୍ରାଚୀପତି, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଚୀ-ପତି) ପୂର୍ବଦିକ୍‌ପତି, ଇନ୍ଦ୍ର ।

ପ୍ରାଚୀର, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଆ-ଚୀ-ର) ଭିତ୍ତି, କାନ୍ଥ, ପାଚେରି, ଯଥା,

> "ଶୂନ୍ୟ ଥିଲା ଅଭ୍ର ପ୍ରଭାବେ ଶିବିର,
> ଏବେ ବେଢିଅଛି ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରାଚୀର ।"
>
> କ. କେ ।

ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ପ୍ରଚୁର-ଯ) ପ୍ରଚୁରତା, ବାହୁଲ୍ୟ, ଆଧିକ୍ୟ ।

ପ୍ରାଚେତସ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଚେତସ୍-ଅ) ବରୁଣପୁତ୍ର; ବାଲ୍ମୀକି ।

ପ୍ରାଚ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରାଚ୍-ଯ) ପୂର୍ବଦେଶୀୟ; ପୂର୍ବଦିକସ୍ଥ । ବି. ପୁଂ. ପୂର୍ବଦେଶ ।

ପ୍ରାଜନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଅଜ-ଅନ) ଚାଳନଦଣ୍ଡ, ପାଞ୍ଚଣବାଡି; ଚାଳନ ।

ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରଜାପତି-ଯ) ବିବାହବିଶେଷ; ପ୍ରୟାଗ । ନ. ଦ୍ୱାଦଶ-ଦିବସ-ସାଧ୍ୟ ବ୍ରତବିଶେଷ; ରୋହିଣୀ ନକ୍ଷତ୍ର । ବିଂ. ପ୍ରଜାପତିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ପ୍ରାଜ୍ଞ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଆ-ଜ୍ଞା-ଅ) ପଣ୍ଡିତ, ବିଜ୍ଞ; ଦକ୍ଷ, ନିପୁଣ ।

ପ୍ରାଜ୍ଞା, ପ୍ରାଜ୍ଞୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବୁଦ୍ଧିମତୀ, ଧୀମତୀ ।

ପ୍ରାଞ୍ଜଳି, ବିଂ. (ପ୍ର-ଅଞ୍ଜଳି) ବଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି, କୃତାଞ୍ଜଳି ।

ପ୍ରାଣ, ବି. ପୁଂ. ହୃଦୟସ୍ଥ ବାୟୁ; ବାୟୁ; ବଳ; ଜୀବନ ।

ପ୍ରାଣଚ୍ଛିଦ୍, ବିଂ. (ପ୍ରାଣ-ଛିଦ୍-ଂ) ପ୍ରାଣନାଶକ ।

ପ୍ରାଣନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ-ନାଥ) ସ୍ୱାମୀ, ପତି, ଭର୍ତ୍ତା ।

ପ୍ରାଣଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ-ଭୃତ୍) ପ୍ରାଣୀ, ଜୀବ ।

ପ୍ରାଣସଂଯମ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ-ସଂଯମ) ପ୍ରାଣାୟାମ; ପ୍ରାଣବାୟୁର ନିରୋଧ ।

ପ୍ରାଣସଦ୍ମ, ବି. ନ. (ପ୍ରାଣ-ସଦ୍ମ) ଶରୀର, ଦେହ ।

ପ୍ରାଣସମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରାଣ-ସମା) ପ୍ରିୟତମା, ପତ୍ନୀ, ପ୍ରାଣତୁଲ୍ୟା ।

ପ୍ରାଣାଧିନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ-ଅଧି-ନାଥ) ସ୍ୱାମୀ, ପତି ।

ପ୍ରାଣାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ-ଅନ୍ତ) ପ୍ରାଣାବସାନ, ମୃତ୍ୟୁ, ଯଥା,

> "ଏତିକ ଭିକ୍ଷା ନାଥ, ଯେବେ ପ୍ରାଣାନ୍ତେ,
> ଦାସୀ ପାଇବ ସ୍ଥାନ ସେ ପଦ ପ୍ରାନ୍ତେ ।"
>
> କ. ବ ।

ପ୍ରାଣିତତ୍ତ୍ୱ, ପ୍ରାଣିବିଦ୍ୟା, (Zoology) ପ୍ରାଣିଗଣର ଆକାର ଓ ସ୍ୱଭାବାଦି ପରୀକ୍ଷାନାର୍ଥକ ବିଦ୍ୟା ।

ପ୍ରାଣୀ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ-ଇନ୍) ପ୍ରାଣବିଶିଷ୍ଟ, ଜୀବ, ଜନ୍ତୁ ।

ପ୍ରାଣେଶ, ପ୍ରାଣେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଣ-ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) ପତି, ଭର୍ତ୍ତା ।

ପ୍ରାଣେଶା, ପ୍ରାଣେଶ୍ୱରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରାଣ-ଈଶା, ଈଶ୍ୱରୀ) ପ୍ରିୟତମା, ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ପ୍ରାତଃକୃତ୍ୟ, ବି. ନ. (ପ୍ରାତର୍-କୃତ୍ୟ) ପ୍ରାତଃକାଳୀନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ପ୍ରାତର୍, ଅଂ. (ପ୍ର-ଅତ୍-ଅର୍) ପ୍ରଭାତ ।

ପ୍ରାତରାଶ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାତର୍-ଅଶ) ପ୍ରାତଃକାଳୀନ ଭୋଜନ ।

ପ୍ରାତିକୂଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ପ୍ରତିକୂଳ-ଯ) ପ୍ରତିକୂଳତା, ବୈପରୀତ୍ୟ ।

ପ୍ରାତୀପ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରତୀପ-ଅ) ପ୍ରତୀପପୁତ୍ର, ଶାନ୍ତନୁ ।

ପ୍ରାଥମିକ, ବିଂ. (ପ୍ରଥମ-ଇକ) ଆଦ୍ୟ, ପ୍ରଥମକୃତ, ଯାହା ପ୍ରଥମେ ହୁଏ ।

ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାଦୁସ୍-ଭୂ-ଅ) ପ୍ରକଟିତ, ହେବା, ଉଦ୍ଭବ ।

ପ୍ରାଦୁର୍ଭୂତ, ବିଂ. (ପ୍ରାଦୁସ୍-ଭୂ-ତ) ପ୍ରକାଶିତ, ଆବିର୍ଭୂତ ।

ପ୍ରାଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଦିଶ୍-ଅ) ବୃଦ୍ଧାଙ୍ଗୁଳି ଓ ତର୍ଜ୍ଜନୀ ବିସ୍ତାର କଲେ ଏକର ଅଗ୍ରଠାରୁ ଅପରର ଅଗ୍ରପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିମାଣ; (ପ୍ରଦେଶ-ଅ) ଦେଶ ।

ପ୍ରାଧାନ୍ୟ, ବି. ନ. (ପ୍ରଧାନ-ଯ) ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ୱ, ଉତ୍କର୍ଷ, ପ୍ରଧାନତ୍ୱ, ପ୍ରଭୁତ୍ୱ; ପ୍ରାବଲ୍ୟ; ଆଧିକ୍ୟ ।

ପ୍ରାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଅନ୍ତ) ପ୍ରାନ୍ତଭାଗ, ଶେଷସୀମା ।

ପ୍ରାନ୍ତର, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଅନ୍ତର) ଅତିଦୂର ଓ ଛାୟା, ଜଳାଦିଶୂନ୍ୟ ପଥ; ଜନଶୂନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ, ପଡିଆ; ବନ, ଜଙ୍ଗଲ; କୋଟର ।

ପ୍ରାପଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଆପ୍-ଅନ) ପ୍ରାପ୍ତି; (ପ୍ର-ଆପି-ଅନ) ନେବା, ପାଇବା ।

ପ୍ରାପଣିକ, ବି. (ପ୍ର-ଅପଣ-ଇକ) ବଣିକ, ବାଣିଜ୍ୟକାରୀ ।

ପ୍ରାପିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଆପି-ତ) ନୀତ, ପାଇବା ।

ପ୍ରାପ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଆପ୍-ତ) ଲବ୍ଧ; ଉପସ୍ଥିତ; ଆଗତ ।

ପ୍ରାପ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଆପ୍-ଯ) ପ୍ରାପ୍ତିର ଯୋଗ୍ୟ, ଲଭ୍ୟ; ଗମ୍ୟ; ବ୍ୟାକରଣର କର୍ମବିଶେଷ ।

ପ୍ରାବଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ପ୍ରବଳ-ଯ) ପ୍ରବଳତା, ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ।

ପ୍ରାବୋଧିକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରବୋଧ-ଇକ) ପ୍ରାତଃକାଳ, ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ।

ପ୍ରାଭାତିକ, ବିଂ. (ପ୍ରଭାତ-ଇକ) ପ୍ରାତଃକାଳୀନ, ପ୍ରଭାତକାଳୀନ ।

ପ୍ରାଭୃତ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଆ-ଭୃ-ତ) ଉପଢୌକନ, ଭେଟି; ନୈବେଦ୍ୟ ।

ପ୍ରାମାଣିକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରମାଣ-ଇକ) ଅଧ୍ୟକ୍ଷ; ପଣ୍ଡିତ । ବିଂ. ପ୍ରମାଣସିଦ୍ଧ; ବିଶ୍ୱାସ୍ୟ ।

ପ୍ରାମାଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ପ୍ରମାଣ-ଯ) ପ୍ରମାଣତ୍ୱ; ବିଶ୍ୱାସ୍ୟତା ।

ପ୍ରାମାଦିକ, ବିଂ. (ପ୍ରମାଦ ଇକ) ଅନବଧାନତା-ଜନିତ ।

ପ୍ରାମାଦ୍ୟ, ବି. ନ. (ପ୍ରମାଦ-ଯ) ଅନବଧାନତା, ପ୍ରମାଦ; ପାଗଳାମୀ ।

ପ୍ରାୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଇ-ଅ) ଅଭିସନ୍ଧିପୂର୍ବକ ଅନଶନ ମୃତ୍ୟୁ; ମୃତ୍ୟୁ, ମରଣ; ବାହୁଲ୍ୟ; ବୟସ୍ । ନ. ପାପ । ବିଂ. ତୁଲ୍ୟ, ସଦୃଶ, ଯଥା,

"ଚିନ୍ତକର ପ୍ରାୟ ମୋ କର ଚିନ୍ତ ଅଛି ସଂସାର,
ତହିଁ ନବଶୋଭା ତରଙ୍ଗ ଭବେ ଉଠେ ଅପାର ।"
ତ. ସ୍ୱ ।

ପ୍ରାୟଶଃ, ଅଂ. (ପ୍ରାୟ-ଶସ୍) ବାହୁଲ୍ୟରୂପେ; ପସ୍ତ ।

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, } ନ. } ବି. (ପ୍ରାୟସ୍-ଚିତ୍ତ, ଚିତ୍ତି)
ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତି, } ସ୍ତ୍ରୀ, } ଶୁଦ୍ଧିଜନକ; ପାପକ୍ଷୟ ସାଧନକର୍ମ ।

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତୀ, ବିଂ. (ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ-ଇନ୍) ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତକରଣାର୍ହ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ପ୍ରାୟଃ, ଅଂ. (ପ୍ର-ଅୟ-ଅସ୍) ବାହୁଲ୍ୟରୂପେ; ତପସ୍ୟା ।

ପ୍ରାୟିକ, ବିଂ. (ପ୍ରାୟ-ଇକ) ଯାହା ବାହୁଲ୍ୟରୂପେ ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରାୟୋଜ୍ୟ, ବିଂ. (ପ୍ରୟୋଜ-ଯ) ପ୍ରୟୋଜନାର୍ହ ।

ପ୍ରାୟୋଦ୍ୱୀପ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରାୟସ୍-ଦ୍ୱୀପ) ଯେ ଭୂମିର ପ୍ରାୟ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଜଳ ।

ପ୍ରାୟୋପବିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ରାୟ-ଉପବିଷ୍ଟ) ପ୍ରାୟୋପବେଶନକାରୀ; ପ୍ରାୟୋପବେଶନଯୁକ୍ତ ।

ପ୍ରାୟୋପବେଶ, ପୁଂ. } ବି. (ପ୍ରାୟ-ଉପବେଶ,
ପ୍ରାୟୋପବେଶନ, ନ. } ଉପବେଶନ) ଅଭିସନ୍ଧିପୂର୍ବକ ଅନଶନମରଣାର୍ଥ ଉପବେଶନ ।

ପ୍ରାରବ୍ଧ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଆରବ୍ଧ) ଯାହା ଆରବ୍ଧ ହୋଇଅଛି । ବି. ନ. ଅଦୃଷ୍ଟ; ପୂର୍ବାନୁଷ୍ଠିତ ।

ପ୍ରାରବ୍ଧକର୍ମ, ବି. ନ. (ପ୍ରାରବ୍ଧ-କର୍ମ୍ମନ୍) ଯେ କର୍ମଦ୍ୱାରା ଶରୀର ହୁଏ, ଭୋଗ ନୋହିଲେ କୌଣସିରୂପେ ପ୍ରାରବ୍ଧକର୍ମ କ୍ଷୟ ହୁଏ ନାହିଁ, ଏହିକାରଣରୁ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପ୍ରାରବ୍ଧକର୍ମ ଭୋଗ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଶରୀର ଧାରଣ କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ପ୍ରାରବ୍ଧି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଆ-ରଭ୍-ତି) ଗଜବନ୍ଧନ ରଜ୍ଜୁ; ଆରମ୍ଭ, ଉପକ୍ରମ ।

ପ୍ରାରମ୍ଭ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଆରମ୍ଭ) ଉପକ୍ରମ, ପ୍ରଥମୋଦ୍ୟୋଗ, ଆରମ୍ଭ ।

ପ୍ରାର୍ଥନ, ପ୍ରାର୍ଥନା, ବ. (ପ୍ର-ଅର୍ଥ-ଅନ, ଆ) ଯାଚ୍ଞା, ମାଗିବାର; ଆକ୍ରମଣ; ହିଂସା; ନିବେଦନ ।

"ରେ ବାୟୁ କୀଚକଙ୍କ ମୁହିଁ ଭୋହର,
ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା ବାରେ ଶ୍ରବଣ କର ।"

ହ. ବ ।

ପ୍ରାର୍ଥନୀୟ, ପ୍ରାର୍ଥୟିତବ୍ୟ, } ବି°. (ପ୍ର-ଅର୍ଥ-ଅନୀୟ, ତବ୍ୟ), ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ, ଯାଚିତବ୍ୟ । ନ. ଦ୍ୱାପର ଯୁଗ ।

ପ୍ରାର୍ଥୟିତା, ବି°. (ପ୍ର-ଅର୍ଥି-ତୃ) ଯାଚକ, ପ୍ରାର୍ଥନାକାରୀ ।

ପ୍ରାର୍ଥିତ, ବି°. (ପ୍ର-ଅର୍ଥି-ତ) ଅଭିଲଷିତ; ଯାହାର ନିକଟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରାଯାଏ, ଯାଚିତ; ଅଭିଯାତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ; ହତ ।

ପ୍ରାଲମ୍ବ, ବ. ନ. (ପ୍ର-ଆ-ଲମ୍ବ୍-ଅ) ହାରବିଶେଷ, ଋଜୁଲମ୍ବିମାନମାଳା ।

ପ୍ରାଲମ୍ବିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଲମ୍ବ-ଅକ-ଆ) ସୁବର୍ଣ୍ଣହାର; ସୁନାର ହାର; କଣ୍ଠମାଳା ।

ପ୍ରାଲେୟ, ବ. ନ. (ପ୍ରଲୟ-ଅ) ହିମ, ଶିଶିର, ବରଫ ।

ପ୍ରାଲେୟାଂଶୁ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରାଲେୟ-ଅଂଶୁ) ହିମାଂଶୁ, ଚନ୍ଦ୍ର ।

ପ୍ରାବଠ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଆ-ବଠ୍-ଅ) ଯବ ।

ପ୍ରାବର, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଆ-ବୃ-ଅ) ପ୍ରାଚୀର, ବେଢ଼ା; ବେଷ୍ଟନ; ବେଢ଼ଣ, ଉତ୍ତରୀୟବସ୍ତ୍ର ।

ପ୍ରାବରଣ, ବ. ନ. (ପ୍ର-ଆ-ବୃ-ଅନ) ଉତ୍ତରୀୟବସ୍ତ୍ର, ଚଦର; ଆବରଣବସ୍ତ୍ର ।

ପ୍ରାବୀଣ୍ୟ, ବ. ନ. (ପ୍ରବୀଣ-ଯ) ନୈପୁଣ୍ୟ, ଦକ୍ଷତା, ପ୍ରବୀଣତ୍ୱ, ବିଚକ୍ଷଣତା, ଚତୁରତା ।

ପ୍ରାବୃତ, ବି°. (ପ୍ର-ଆ-ବୃ-ତ) ଆଚ୍ଛାଦିତ, ବେଷ୍ଟିତ ।

ପ୍ରାବୃତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଆ-ବୃ-ତି) ପ୍ରାଚୀର, ବେଢ଼ା ।

ପ୍ରାବୃଷ୍, ପ୍ରାବୃଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଆ-ବୃଷ-०, ଅ) ବର୍ଷାକାଳ ।

ପ୍ରାବୃଷିକ, ବି°. (ପ୍ରାବୃଷ୍-ଇକ) ବର୍ଷାକାଳୀନ । ବ. ପୁଂ. ମୟୂର ।

ପ୍ରାବୃଷେଣ୍ୟ, ବି°. (ପ୍ରାବୃଷ୍-ଏଣ୍ୟ) ପ୍ରଚୁର ବର୍ଷାକାଳୀନ । ବ. ପୁଂ. କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ ।

ପ୍ରାବୃଷ୍ୟ, ବି°. (ପ୍ରାବୃଷ-ଯ) ବର୍ଷାକାଳୀନ । ବ. ନ. ବୈଦୁର୍ଯ୍ୟମଣି ।

ପ୍ରାବେଶନ, ବ. ନ. (ପ୍ର-ଆବେଶନ) ଶିଳ୍ପଶାଳା ।

ପ୍ରାଶନ, ବ. ନ. (ପ୍ର-ଆଶ୍-ଅନ) ଭୋଜନ, ଆହାର ।

ପ୍ରାଶସ୍ତ୍ୟ, ବ. ନ. (ପ୍ରଶସ୍ତ-ଯ) ପ୍ରଶସ୍ତତା, ବିସ୍ତାର, ପରିସର; ଉତ୍କର୍ଷ ।

ପ୍ରାଶିତ, ବି°. (ପ୍ର-ଅଶ୍-ତ) ଭକ୍ଷିତ, ଭୁକ୍ତ, ଗ୍ରସ୍ତ । ବ. ନ. ପିତୃଯଜ୍ଞ ।

ପ୍ରାଶ୍ନିକ, ବି°. (ପ୍ରଶ୍ନ-ଇକ) ପ୍ରଶ୍ନକାରୀ । ବ. ପୁଂ. ସଭ୍ୟ ।

ପ୍ରାସ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଆସ୍-ଅ) କ୍ଷେପଣୀୟ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; (ପ୍ରା) ବେଦନା, ଦରଦ ।

ପ୍ରାସକ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରାସ-କ) ପ୍ରାସ; ପାଶକ, ଅକ୍ଷ ।

ପ୍ରାସଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଆ-ସନ୍ଜ୍-ଅ) ଶିକ୍ଷଣୀୟ ବତ୍ସାଦିର ସ୍କନ୍ଧସ୍ଥ ଯୁଗକାଷ୍ଠବିଶେଷ, ଯୁଆଳି ।

ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ, ବି°. (ପ୍ରସଙ୍ଗ-ଇକ) ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ଉପସ୍ଥିତ; ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ।

ପ୍ରାସଙ୍ଗ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରସଙ୍ଗ-ଯ) ଯୁଗବାହକ; ବୃଷାଦି ।

ପ୍ରାସାଦ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଆ-ସଦ୍-ଅ) ବୃହତ୍ ଅଟ୍ଟାଳିକା, ଯଥା,

"ମହୋଦଧି ତୀରେ ରମ୍ୟ ପ୍ରାସାଦେ ସେ ଥିଲେ,
ରଣ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଏ କ୍ଷଣେ ଯେନଲେ ।"

ହ. ବ ।

ଇଷ୍ଟକମୟ ଦେବାଳୟ ।

ପ୍ରାସାଦକୁକ୍କୁଟ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରାସାଦ-କୁକ୍କୁଟ) ପାରାବତ, ପାରା ।

ପ୍ରାସିକ, ବ. ପୁଂ. (ପ୍ରାସ-ଇକ) ପ୍ରାସ ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀ ।

ପ୍ରାସ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଅସ-ତ) ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ତ; ନିରସ୍ତ; ପାତିତ; ଅସ୍ତ ।

ପ୍ରାସ୍ଥାନିକ, ବିଂ. (ପ୍ରସ୍ଥାନ-ଇକ) ପ୍ରସ୍ଥାନ କାଳୋଚିତ ।

ପ୍ରାହଃ, ବି. ପୁଂ. ନୃତ୍ୟବିଷୟକ ଉପଦେଶ ।

ପ୍ରାହ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଅହ୍ନ) ପୂର୍ବାହ୍ଣ, ଦିନର ପ୍ରଥମ ଭାଗ ।

ପ୍ରାହ୍ଣେ, ବି. ଅଂ. (ପ୍ରାହ୍ନ-ଇ) ପ୍ରଭାତେ, ପ୍ରାତଃକାଳେ, ପ୍ରତ୍ୟୁଷରେ ।

ପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରୀ-ଅ) ସ୍ୱାମୀ; ମୃଗବିଶେଷ । ବିଂ. ପ୍ରୀତିପାତ୍ର; ରମ୍ୟ; ସ୍ନେହପାତ୍ର, ଯଥା,

"ଥିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା କନକା ପୂର୍ବେ ବାଲ୍ୟ ସମୟେ,
ପ୍ରିୟ ସହଚରୀ ରମାଙ୍କ ମାଳ ବରୁଣାଳୟେ ।"
ଚ. ଭା ।

ପ୍ରିୟକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରିୟ-କ) ମୃଦୁ ଉଚ୍ଚ ମସୃଣ ଓ ଘନ ଲୋମବିଶିଷ୍ଟ ମୃଗ; ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁବୃକ୍ଷ; ଅଳି, ଭ୍ରମର; କୁଙ୍କୁମ; କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ; ଅଶନବୃକ୍ଷ ।

ପ୍ରିୟଙ୍କର, ବିଂ. (ପ୍ରିୟଂ-କର) ପ୍ରିୟକାରକ ।

ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରିୟ-ଅଙ୍ଗ-ଉ) ଲତାବିଶେଷ, ଶ୍ୟାମଲତା; ରାଇସୋରିଷ; ପିପ୍ପଳୀ ।

ପ୍ରିୟତର, ପ୍ରିୟତମ, } ବିଂ. (ପ୍ରିୟ-ତର; ତମ) ଅଧିକ-ପ୍ରିୟ । ବି. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ମୟୂରପୁଚ୍ଛ ।

ପ୍ରିୟତମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରିୟ-ତମା) ଭାର୍ଯ୍ୟା । ବିଂ. ଅତିଶୟ ପ୍ରିୟା ।

ପ୍ରିୟତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରିୟ-ତା) ସ୍ନେହ ।

ପ୍ରିୟଦର୍ଶନ, ବିଂ. (ପ୍ରିୟ-ଦର୍ଶନ) ଯାହା ଦେଖିବାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର, ସୁଦୃଶ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ଶୁକପକ୍ଷୀ ।

ପ୍ରିୟଭାଷଣ, ବି. ନ. (ପ୍ରିୟ-ଭାଷଣ) ପ୍ରିୟ କଥା କହିବାର ।

ପ୍ରିୟମ୍ବଦ, ବିଂ. (ପ୍ରିୟମ୍-ବଦ) ପ୍ରିୟବାଦୀ । ବି. ପୁଂ. ଗନ୍ଧର୍ବବିଶେଷ; ଖେଚର ।

ପ୍ରିୟମ୍ବଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରିୟଂ-ବଦ୍-ଆ) ଶକୁନ୍ତଳାର ସଖୀ । ବିଂ. ପ୍ରିୟଭାଷିଣୀ ।

ପ୍ରିୟବାଦୀ, ବିଂ. (ପ୍ରିୟ-ବଦ୍-ଇନ୍) ଯେ ପ୍ରିୟ କଥାକୁ କହେ, ଚଟୁକଥକ ।

ପ୍ରିୟସଖ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରିୟ-ସଖି-ଅ) ପ୍ରିୟବନ୍ଧୁ; ଖଦିରବୃକ୍ଷ, ଖଇରଗଛ ।

ପ୍ରିୟସାଲକ, ବି. ପୁଂ. ପିଆସାଲଗଛ; ଅଶନଗଛ ।

ପ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରି-ଅ-ଆ) ଭାର୍ଯ୍ୟା; ମଲ୍ଲିକା; ମଦିରା; ବାର୍ତ୍ତା; ଅଲାଇଚ; (ଭାର୍ଯ୍ୟା ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଏହା କହି ଦେବ କୁସୁମଧନୁ ପ୍ରିୟା ସଙ୍ଗରେ,
ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ ଲୁଚି ରହିଲେ ମୀନକେତନ ରଥେ ।"
ଚ. ଭା ।

ପ୍ରିୟାଳ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରୀ-ଅଲ) ଦ୍ରାକ୍ଷା ।

ପ୍ରୀଣ, ବିଂ. (ପ୍ରୀ-ତ) ପୁରାତନ; ପ୍ରୀତ; ସନ୍ତୃପ୍ତ ।

ପ୍ରୀଣନ, ବି. ନ. (ପ୍ରୀ-ଅନ) ତର୍ପଣ, ତୃପ୍ତିଜନନ, ପ୍ରୀତିବିଧାନ ।

ପ୍ରୀତ, ବିଂ. (ପ୍ରୀ-ତ) ତୃପ୍ତ, ସନ୍ତୁଷ୍ଟ, ଆହ୍ଲାଦିତ । ନ. ହର୍ଷ, ଆନନ୍ଦ, ଆହ୍ଲାଦ ।

ପ୍ରୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରୀ-ତି) ତୃପ୍ତି; ହର୍ଷ; ସନ୍ତୋଷ; ପ୍ରେମ, ଯଥା,

"ଯେତିକି ବାଜିବ ହୃଦରେ ସ୍ମରଣ,
ସେ ପାଦ ବଢାଇବ ପୀରତିକ ।"

ଅନୁରାଗ; କନ୍ଦର୍ପ ପତ୍ନୀ ।

ପ୍ରୀତିଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରୀତି-ଦ) ବିଦୂଷକ, ଭଣ୍ଡ । ବିଂ. ଯେ ପ୍ରୀତିଦାନ କରେ; ସୁଖଦ, ହର୍ଷଦାତା ।

ପ୍ରୀତିମାନ୍, ବିଂ. (ପ୍ରୀତି-ମତ୍) ପ୍ରୀତିଯୁକ୍ତ; ପ୍ରଣୟୀ; ବତ୍ସଳ ।

ପ୍ରୀୟମାଣ, ବିଂ. (ପ୍ରୀ-ଆନ) ତୃପ୍ୟମାନ, ସନ୍ତୁଷ୍ଟ; ହୃଷ୍ଟଚିତ୍ତ; ପ୍ରୀତାତ୍ମା ।

ପ୍ରୁଷ୍ଟ, ବିଂ. (ପ୍ରୁଷ୍-ତ) ଦଗ୍ଧ, ପୋଡା ।

ପ୍ରୁଷ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରୁଷ୍-ବ) ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁ; ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ପ୍ରୁଷ୍ୱା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜଳବିନ୍ଦୁ ।

ପ୍ରେକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଈକ୍ଷ୍-ଅନ) ଚକ୍ଷୁଃ; ଦର୍ଶନ; ଦେଖିବାର ।

ପ୍ରେକ୍ଷଣୀୟ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଈକ୍ଷ୍-ଅନୀୟ) ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ, ଦର୍ଶନୀୟ ।

ପ୍ରେକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଈକ୍ଷ୍-ଅ, ଆ) ପ୍ରଜ୍ଞା, ବୁଦ୍ଧି; ଦର୍ଶନ, ଦୃଷ୍ଟି; ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା; ନୃତ୍ୟ ବା ନୃତ୍ୟଦର୍ଶନ; ଶାଖା ।

ପ୍ରେକ୍ଷାଗୃହ, ବି. ନ. (ପ୍ରେକ୍ଷା-ଗୃହ) ଦର୍ଶନଗୃହ, ଦର୍ଶନାର୍ଥ ଉପର୍ଯ୍ୟୁପରି ରଚିତ କାଷ୍ଠାସନ ବିଶେଷ, ଗେଲେରିଘର ।

ପ୍ରେକ୍ଷାବାନ୍, ବିଂ. (ପ୍ରେକ୍ଷା-ବତ୍) ବୁଦ୍ଧିମାନ୍; ବିବେଚକ ।

ପ୍ରେକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ପ୍ରେକ୍ଷ-ତ) ଦୃଷ୍ଟ; ଆଲୋଚିତ ।

ପ୍ରେତ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଇତ) ପିଶାଚ ; ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆତ୍ମା । ବିଂ. ମୃତ ।

ପ୍ରେତକାର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରେତକୃତ୍ୟ, ପ୍ରେତକର୍ମ୍ମନ୍, ବି. ନ. (ପ୍ରେତକାର୍ଯ୍ୟ, କୃତ୍ୟ, କର୍ମ୍ମନ୍) ମୃତର କାର୍ଯ୍ୟ, ଦାହନ ସପିଣ୍ଡୀକରଣାଦି, ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟିକ୍ରିୟା ।

ପ୍ରେତଗୃହ, ପ୍ରେତବନ, ବି. ନ. (ପ୍ରେତ-ଗୃହ, ବନ) ଶ୍ମଶାନ, ଶବଦାହସ୍ଥାନ ।

ପ୍ରେତନଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରେତ-ନଦୀ) ବୈତରଣୀ ନଦୀ ।

ପ୍ରେତପଟହ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରେତ-ପଟହ) ମୃତ୍ୟୁକାଳରେ ବାଦନୀୟ ବାଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ପ୍ରେତପତି, ପ୍ରେତରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରେତ-ପତି, ରାଜା) ଯମ ।

ପ୍ରେତପିଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରେତ-ପିଣ୍ଡ) ମରଣାବଧି ସପିଣ୍ଡୀକରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ପିଣ୍ଡ ।

ପ୍ରେତପୁର, ବି. ନ. ଯମାଳୟ, ଯଥା,

"ବିପକ୍ଷଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତି ପ୍ରେରଇ ପ୍ରେତପୁର ।"

ବ. ବ ।

ପ୍ରେତବାହିତ, ବିଂ. (ପ୍ରେତ-ବାହିତ) ଭୂତାବିଷ୍ଟ, ଯାହାକୁ ଭୂତ ଲାଗିଥାଏ ।

ପ୍ରେତଶିଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପିଣ୍ଡଦାନାର୍ଥ ଗୟାସ୍ଥିତ ପ୍ରସ୍ତରବିଶେଷ ।

ପ୍ରେତଶୌଚ, ବି. ନ. ମୃତବ୍ୟକ୍ତିର ସଂସ୍କାରାଦି ।

ପ୍ରେପ୍ସୁ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଆପ୍-ସ-ଉ) ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ।

ପ୍ରେମ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପ୍ରିୟ-ଇମନ୍) ଅନୁରାଗ, ପ୍ରଣୟ, ପ୍ରୀତି; ସ୍ନେହ, ଯଥା,

"ଦାରୁଭେଦ କ୍ଷମ ଭ୍ରମର ପଶି କମଳ କୋଳେ,
ପାସୋରେ ଆପଣା ବିକ୍ରମ ପ୍ରେମ ମୋହନ ଭୋଳେ ।"

ଚ. ଭି ।

ପରିହାସ୍ୟ । ପୁଂ. ଇନ୍ଦ୍ର; ବାୟୁ ।

ପ୍ରେମପାତନ, ବି. ନ. (ପ୍ରେମ-ପାତନ) ଅଶ୍ରୁବିସର୍ଜ୍ଜନ, ରୋଦନ, କ୍ରନ୍ଦନ ।

ପ୍ରେମିକ, ବିଂ. (ପ୍ରେମନ୍-ଇକ) ପ୍ରଣୟୀ, ସ୍ନେହୀ, ଯଥା,

"ନେପୋଲିଅନଙ୍କ ପିତା ଜଣେ ସ୍ୱଦେଶ ପ୍ରେମିକ ସୈନିକ ଥିଲେ ।"

ପ୍ରେମୀ, ବିଂ. (ପ୍ରେମନ୍-ଇନ୍) ପ୍ରଣୟୀ, ଅନୁରକ୍ତ, ସ୍ନେହବିଶିଷ୍ଟ ।

ପ୍ରେୟାନ୍, ବିଂ. (ପ୍ରିୟ-ଇୟସ୍) ପ୍ରିୟତମ ।

ପ୍ରେୟସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପ୍ରିୟା, ପ୍ରିୟତମା, ଯଥା,

"ରଚିଲି ପ୍ରେୟସୀ ତୁମ୍ଭ ଶ୍ରବଣଭୂଷଣ ।"

ବ. ବ ।

ପ୍ରେରଣ, ପ୍ରେଷଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଈର୍, ଇଷ୍-ଅନ) ପଠାଇବାର; ଆଜ୍ଞାକରଣ; ନିୟୋଗ ।

ପ୍ରେରଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଈର୍-ଅନ୍-ଆ) ପଠାଇବାର; ଆଜ୍ଞା କରିବାର; ନିୟୋଗ କରିବାର ।

ପ୍ରେରିତ, ପ୍ରେଷିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଈର୍, ଇଷ୍-ତ) ଆଜ୍ଞପ୍ତ, ଆଦିଷ୍ଟ, ନିୟୋଜିତ; ଯାହାକୁ ପଠାଯାଇଅଛି; ବିସର୍ଜ୍ଜିତ ।

ପ୍ରେଷ, ପ୍ରେଷ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଇଷ୍-ଅ) ପ୍ରେରଣ ପୀଡା, କ୍ଲେଶ ।

ପ୍ରେଷ୍ଠ, ବିଂ. (ପ୍ରିୟ-ଇଷ୍ଠ) ପ୍ରିୟତମ, ଅତିପ୍ରିୟ, ସ୍ନେହପାତ୍ର ।

ପ୍ରେଷ୍ୟ, ପ୍ରୈଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଇଷ୍-ଯ) ଦାସ, ଭୃତ୍ୟ; ଦୂତ । ବିଂ. ପ୍ରେରଣୀୟ ।

ପ୍ରେଷ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରେଷ୍ୟ-ଆ) ଦାସୀ; ଦୂତୀ ।

ପ୍ରୋକ୍ତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଉକ୍ତ) ପ୍ରକୃଷ୍ଟରୂପେ କଥିତ । ବି. ନ. କଥନ ।

ପ୍ରୋକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଉକ୍ଷ୍-ଅନ) ଶୁଦ୍ଧ ନିମିତ୍ତ ଜଳସେଚନ; ଯଜ୍ଞାର୍ଥ ପଶୁବଧ; ହତ୍ୟା, ବଧ; ସେଚନ; ଜଳସେଚନ ।

ପ୍ରୋକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଉକ୍ଷ-ତ) ଅଭିଷିକ୍ତ, ସିକ୍ତ; ହତ; ଯଜ୍ଞାଦରେ ହତ; ଯଜ୍ଞରେ ସଂସ୍କୃତ; ଯଜ୍ଞାର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ସଂସ୍କୃତ (ମାଂସାଦି) ।

ପ୍ରୋଜ୍ଝିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଉଜ୍ଝ୍-ତ) ପରିତ୍ୟକ୍ତ, ବର୍ଜ୍ଜିତ ।

ପ୍ରୋଞ୍ଛନ, ବି. ନ. (ପ୍ର-ଉଞ୍ଛ୍-ଅନ) ମାର୍ଜ୍ଜନ, ପୋଛିବା, ମାଜିବା ।

ପ୍ରୋଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ନିଷ୍ଠୀବନପାତ୍ର, ପିକଦାନ ।

ପ୍ରୋତୋତ୍ସାଦନ, ବି. ନ. (ପ୍ରୋତ-ଉତ୍-ସାଦନ) ଆତପତ୍ର, ଛତ୍ର, ଛତା ।

ପ୍ରୋତ୍ଫୁଲ୍ଲ, ବିଂ. (ପ୍ର-ଉତ୍-ଫୁଲ୍ଲ) ବିକସିତ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ।

ପ୍ରୋତ୍ସାହ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଉତ୍ସାହ) ଆତିଶଯ୍ୟ ଯତ୍ନ; ଅଧ୍ୟବସାୟ; ଉତ୍ତେଜନା ।

ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ, ବିଂ. (ପ୍ରୋତ୍ସାହ-ଇତ) ପ୍ରବର୍ଦ୍ଧିତ; ଉତ୍ସାହଯୁକ୍ତ; ପ୍ରେରିତ ।

ପ୍ରୋଥ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ପ୍ରୁ-ଥ) ଅଶ୍ୱନାସିକାର ଅଗ୍ର । ପୁଂ. କଟିଦେଶ; ଶାଟୀ; ଭ୍ରୂଣ, ଗର୍ଭସ୍ଥ ଜୀବ । ବିଂ. ପ୍ରଥିତ ।

ପ୍ରୋଥିତ, ବିଂ. (ପ୍ରୋଥ-ତ) ଭୂଗର୍ଭନିହିତ, ପୋତା ।

ପ୍ରୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରୁଷ୍-ଅ) ସନ୍ତାପ, କ୍ଳେଶ; ଦହନ ।

ପ୍ରୋଷିତ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବସ୍-ତ) ବିଦେଶସ୍ଥ; ନିବୃତ୍ତ; ଅବଗତ; ପ୍ରବାସଗତ ।

ପ୍ରୋଷିତଭର୍ତ୍ତୃକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ରୋଷିତ-ଭର୍ତ୍ତୃ) ଯେ ନାୟିକାର ସ୍ୱାମୀ ବିଦେଶସ୍ଥ ।

ପ୍ରୋଷ୍ଠପଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରୋଷ୍ଠପଦୀ-ଅ) ଭାଦ୍ରମାସ; ଯାହାର ପାଦ ଗୋରୁ ଖୁରପରି ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରୋଷ୍ଠପଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୂର୍ବ ଉତ୍ତର ଭାଦ୍ରପଦ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ପ୍ରୋଷ୍ଠପଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭାଦ୍ରବମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ପ୍ରୋଷ୍ଠୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ଉଷ୍-ଠ) ଶଫରୀ, କେବଣ୍ଡୀ-ମାଛ ।

ପ୍ରୋହ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ର-ଉହ୍-ଅ) ହସ୍ତୀର ପଦ; ହସ୍ତୀର ପାଦଗଣ୍ଠି; ପର୍ବ୍ବ; ତର୍କ । ବିଂ. ପଟୁ, ଦକ୍ଷ, ନିପୁଣ ।

ପ୍ରୌଢ, ବିଂ. (ପ୍ର-ବହ୍-ତ) ପ୍ରବୃଦ୍ଧ; ପ୍ରବୀଣ; ପ୍ରଚୁର; ପ୍ରଗଲ୍ଭ; ବିବାହିତ; ଦକ୍ଷ, ନିପୁଣ; ଯୌବନର ପର ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର ପୂର୍ବାବସ୍ଥା; ଯୁବା ।

ପ୍ରୌଢା, ପ୍ରୌଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ୩୦ ଠାରୁ ୫୫ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୟସ୍କା ନାୟିକା ।

ପ୍ରୌଢି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ବହ୍-ତି) ଔତ୍ସୁକ୍ୟ; ଅଧ୍ୟବସାୟ, ଉତ୍ସାହ; ସାମର୍ଥ୍ୟ, ଉଦ୍ୟମ, ଉଦ୍ୟୋଗ; ଅଭିଯୋଗ ।

ପ୍ରୌଢିବାଦ, ବି. ପୁଂ. ବାଦାନୁବାଦ ।

ପ୍ରୌଷ୍ଠପଦ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ରୌଷ୍ଠପଦ-ଅ) ଭାଦ୍ରମାସ ।

ପ୍ରୌଷ୍ଠପଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭାଦ୍ରମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ପ୍ଲକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସପ୍ତଦ୍ୱୀପା ପୃଥିବୀର ଏକଗୋଟି ଦ୍ୱୀପ; ଖିଡକୀ ଦ୍ୱାର ।

ପ୍ଲବ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ଲୁ-ଅ) କୁଦି୨ ଚାଲିବାର; ସନ୍ତରଣ; ଭେଲ; ଭେକ; ମାର୍କଟ; ମେଷ; ଜଳଚରାଦି ପକ୍ଷୀ; ଚଣ୍ଡାଳ; ମାଛ ଧରିବାର ପୋଲୁହ; ପ୍ଲକ୍ଷ ।

ପ୍ଲବକ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ଲବ-କ) ନର୍ତ୍ତକ; ଚଣ୍ଡାଳ; ଭେକ ।

ପ୍ଲବଗ, ପ୍ଲବଙ୍ଗ, ପ୍ଲବଙ୍ଗମ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ଲବ-ଗ, ଗମ) ବାନର; ଭେକ; ହରିଣ; ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ସାରଥି ।

ପ୍ଲବଗତି, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ଲବ-ଗତି) ଯେ କୁଦି୨ ଚାଲେ; ମଣ୍ଡୂକ, ବେଙ୍ଗ, ଭେକ ।

ପ୍ଲବନ, ବି. ନ. (ପ୍ଲୁ-ଅନ) ଲମ୍ଫନ; ସନ୍ତରଣ; ଅବଗାହନ; ଜଳପ୍ଲାବନ ।

ପ୍ଲବମାନ, ବିଂ. (ପ୍ଲୁ-ଶାନ) ଭାସମାନ, ଭାସି ଯିବା ।

ପ୍ଲାଟିନ୍, ବି. ରୌପ୍ୟବତ୍ ଧାତୁବିଶେଷ ।

ପ୍ଲାବକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନୌକା, ଭେଲା ।

ପ୍ଲାବନ, ବି. ନ. (ପ୍ଲୁ-ଅନ) ଅଭିଷେକ, ସେକ; ଜଳାଦିଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାପ୍ତି, ଜଳରେ ଭାସି ଯିବା ।

ପ୍ଲାବିତ, ବିଂ. (ପ୍ଲାବି-ତ) ଜଳାଦିଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାପ୍ତ, ଯାହା ଜଳରେ ମଗ୍ନ ହୋଇଅଛି, ଯାହା ଜଳରେ ଭାସି ଯାଇଅଛି; ସିକ୍ତ; ପରିପ୍ଲୁତ, ଜଳମୟ ।

ପ୍ଲିହା, ପ୍ଳୀହା, ବି. ପୁଂ. ଯେ ଅନ୍ତରେ ଅର୍ଥାତ୍ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ବଢେ, କୁକ୍ଷି ବାମପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ ମାଂସପିଣ୍ଡବିଶେଷ ।

ପ୍ଳୁତ, ବି. ନ. (ପ୍ଳୁ-ତ) ଲମ୍ଫ; ଅଶ୍ୱର ଗତିବିଶେଷ; ବଙ୍କାଗତି । ପୁଂ. ତୃତୀୟ ସ୍ୱର, ତ୍ରିମାତ୍ର ସ୍ୱର; ତ୍ରିମାତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ ।

ପ୍ଳୁଷ୍ଟ, ବିଂ, (ପ୍ଳୁଷ୍-ତ) ପ୍ରୁଷ୍ଟ; ଦଗ୍ଧ, ପୋଡା ।

ପ୍ଲୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ପ୍ଳୁଷ୍-ଅ) ଦହନ, ପୋଡା ।

——:୦:——

ଫ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଦ୍ୱାବିଂଶବର୍ଣ୍ଣ । ବି. ନ. କର୍କଶବାକ୍ୟ; ନିଷ୍ଫଳବାକ୍ୟ; ଫୁତ୍କାର । ପୁଂ. ଝଞ୍ଜାବାତ; ସ୍ଫୀତ; ଯଜ୍ଞସାଧନବିଶେଷ; ସଂଜ୍ଞାବିଶେଷ, ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ ଓ ବର୍ଣ୍ଣାଭିଦ ।

ଫକା, ଫକ୍କା, ଫିକା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ରକ୍ତହୀନ; ପାଣ୍ଡୁରବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ, ଯଥା,

> "ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତ ପଦ୍ମ ପ୍ରାୟେ ତନୁ ଫିକା ।"
>
> ନ. କେ ।

ଫକାସୀ, ବି. ଦମ୍, ନିଶ୍ୱାସପ୍ରଶ୍ୱାସର ଶକ୍ତି ।

ଫକୀର, ବି. (ଯାବନିକ) ଦରିଦ୍ର; ଯବନଭିକ୍ଷୁକ, ଯଥା,

> "ଅଜି ଯେ ସିକେନ୍ଦ୍ରାସିନେ କାଲି ସେ ଫକୀର ।"
>
> କ. ବ ।

ଫଗୁ, ବିଂ (ଫଲ୍ଗୁ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଅବିର, ଲାଲବର୍ଣ୍ଣ ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

> "ମୃଠାରୁ ଫିଟି ଯିବା ରେ ଏ ପ୍ରଗତ ଫଗୁ ଖେଳିବାରେ ଲଳନା,
> ବସନ୍ତସିଂହ ବଶକୁ କି କରନ୍ତି ରଙ୍ଗପାଟବେଲ ଚଳନା ।"
>
> ଘ. ବ ।

ଫଗୁଣ, ବି. (ଫାଲ୍ଗୁନର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଯେଉଁ ମାସରେ ଉତ୍ତରଫାଲ୍ଗୁନୀ ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ହୁଏ, କୁମ୍ଭମାସ, ଯଥା,

> "ଗୁଣମଣି କି ଗୁଣେ, ସନ୍ତାପିତ ଦ୍ୱିଗୁଣେ,
> ନିଶ୍ଚୟ ଅଇବେ ଫଗୁଣେ, ରେ ସହଚର ।"
>
> ଘ. ବ ।

ଫଜିହତ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ଗାଳି, ତିରସ୍କାର ।

ଫଟ୍, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ୍ଫଟ୍=ବିକସିତ ହେବା, ଭେଦ କରିବା-ଅ, ନିପାତନରେ) ସର୍ପର ଫଣା । ଟା. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦମ୍ଭ; ଧୂର୍ତ୍ତ; ପ୍ରତାରଣା, ଶଠତା ।

ଫଟକା, ବି. (ଦେଶଜ) ଶବ୍ଦ ଅବା ଅଗ୍ନିବାଣ ବା ଚିହ୍ନବିଶେଷ ।

ଫଟ୍‌ଫଟ୍, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଫଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ଫାଟଯୁକ୍ତ, ଭଙ୍ଗା, ଯଥା,

> "ଫଟା କପାଳେତ ଅଛି ଲେଖା,
> ଫେର ଯାଇ କୋହିବାକୁ ଦେଖା ।"

ଫଟାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ କରିବା ।

ଫଡକା, ବି. (ଦେଶଜ) ପତାକା, ଯଥା,

> "ଏ କାଳ ଏକା ଏକାକାରେ
> ପକାଇ ଡକା ବିଦ୍ୟୁ ଫଡକା ଅଛି ବହି ।"
>
> ଘ. ବ ।

ଫଡ଼ଫଡ, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ଅନୁକରଣଶବ୍ଦ, ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଫଡା, ବି. (ଦେଶଜ) କାଷ୍ଠପ୍ରଭୃତିର ଖଣ୍ଡ । ବିଂ. ଚିରା ।

ଫଡ, ବି. (ଫଲକ ଶବ୍ଦଜ) ଫର, ପାଇକମାନଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ରବାରଣ ।

ଫଡଅ, ଫରଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ପଶ୍ୱାଦର କଟିଠାରୁ ସମସ୍ତ ଚରଣ; ଗୋଡର ସମୁଦାୟ ଅଂଶ ।

ଫଣଫଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଟୁଲୁକାଜାତୀୟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଫଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଫଣ୍-ଅ-ଆ) ସର୍ପର ବିସ୍ତାରିତ ମସ୍ତକ ।

ଫଣାକର, ଫଣାଧର, ଫଣାଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଫଣା-କର, ଧର, ଭୃତ୍) ସର୍ପ, ଭୁଜଙ୍ଗ ।

ଫଣାବାନ୍, ଫଣୀ, ଫଣବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଫଣା-ବତ୍, ଇନ୍) ସର୍ପ, ଫଣାଧର, ଯଥା,

> "ରସାତଳୁ କିବା ଭେଦଣ ଅବନୀ,
> ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଉଠେ ଫଣିପତି ଫଣାମଣି ।"
>
> କି. କେ ।

ଫଣିପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (ଫଣିନ୍‌-ପ୍ରିୟ) ବାୟୁ । ବିଂ. ଯାହା ସର୍ପର ପ୍ରିୟ ।

ଫଣିଫେନ, ବି. ପୁଂ. ଅହିଫେନ, ଅଫିମ ।

ଫଣୀନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଫଣିନ୍‌-ଇନ୍ଦ୍ର) ସର୍ପରାଜ, ଅନନ୍ତ-ଦେବ ।

ଫଣୀଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଫଣିନ୍‌-ଈଶ୍ୱର) ସର୍ପରାଜ ।

ଫଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଫଣ୍‌-ଡ) ଜଠର, ଉଦର ।

ଫତୁର, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ନିର୍ଦ୍ଧନ, ଦରିଦ୍ର ।

ଫତେ, ବି. (ଯାବନିକ) ଜୟ ।

ଫନ୍ଦ, ବି. ପାଶାଦିର ପ୍ରାନ୍ତଭାଗ ।

ଫନ୍ଦା ବି. (ଦେଶଜ) ଆଶ୍ରୟ, ଅବଲମ୍ବନ, ଜୀବିକା, ଯଥା,

ଫନ୍ଦାଧନ ମୁଁ ଫିଙ୍ଗିଦେଲି ପାଣିକି,
ଫୁରୁଣା ହେବ କାହା ଘେନି ଏଣିକି ।"

ଫନ୍ଦୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଫିକିର, ଉପାୟ । ବିଂ. କୌଶଳୀ, ଉପାୟବନ୍ତ; ବ୍ୟବସାୟୀ ।

ଫମ୍ପା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅନ୍ତଃସାରଶୂନ୍ୟ, ପୋଲା ।

ଫୟସଲା, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ମୋକଦ୍ଦମାର ନିଷ୍ପତ୍ତି-ପତ୍ର ।

ଫର, ବି. ନ. (ଫଲ୍‌-ର) ଫଳକ, ଢାଲ ।

ଫରଫର, ଅଂ. ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ; ଅତ୍ୟନ୍ତ ।

ଫରମାଣ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ଆଦେଶ, ଅନୁଜ୍ଞା, ଯଥା,

"ଫରମାଣ ପାଇ ସୈନ୍ୟ ସକଳ,
ଫରହର ଉଡେ ନେଉଟିଗଲ ।"

ଫରି, ବି. ଫଳକ; ଚର୍ମଆଡଣି, ଯଥା,

"ଫରି ଖଣ୍ଡା ଥାନ୍ତା କରେ,
ବଡ ସାହେବ କ ଦଶନ୍ତା ଘରେ ।"

ଫରୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ସଂପୁଟିକ, ସିନ୍ଦୁରପ୍ରଭୃତି ପଦାର୍ଥ ରଖିବା ନିମିତ୍ତ କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ ପାତ୍ର-ବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଫରୁଆ ଗଭୁ ଫେଇ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ମଣି,
ଫିଙ୍ଗି ଯା ଦେଲି ସେହେ ସଦୋଷ ମଣି ।"

ଫର୍ଚ୍ଚା, ବି. (ଯାବନିକ) ପ୍ରସାର । ବିଂ. ପ୍ରଶସ୍ତ; ନିର୍ମ୍ମଳ ।

ଫଳ, ବି. ନ. (ଫଲ୍‌-ଅ) ବୃକ୍ଷ ଲତାଦିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଶସ୍ୟ; ଉତ୍ପନ୍ନ ବସ୍ତୁ; କାର୍ଯ୍ୟସିଦ୍ଧି, ଧନ; ଲାଭ; ପ୍ରୟୋଜନ; ନିଷ୍ପତ୍ତି; ସ୍ୱର୍ଗାଦି ସୁଖ, ସୁଖ, ଦୁଃଖ; ଫଳକ; ପଟା; ଢାଲ; ଖଡ୍ଗାଦିର ପତ୍ର; ବାଣର ଅଗ୍ରଭାଗସ୍ଥ ଲୌହ; ଲଙ୍ଗଳଲୁହା; ଉତ୍ତର । ପୁଂ. କୁଟଜବୃକ୍ଷ ।

ଫଳକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଫଲ୍‌-ଅକ) ଢାଲ; ପଟା; କପାଳର ଅସ୍ଥି ।

ଫଳକପାଣି, ବି. ପୁଂ. (ଫଳକ-ପାଣି) ଫଳକଧାରୀ ।

ଫଳକୀ, ବି. ପୁଂ. (ଫଳକ-ଇନ୍‌) ଢାଲଧାରୀ; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଫଳକୋଷକ, ବି. ପୁଂ. ମୁଷ୍କ, ଅଣ୍ଡକୋଷ ।

ଫଳତଂ, ଅଂ. (ଫଳ-ତସ୍‌) ବାସ୍ତବିକ; ବସ୍ତୁତଃ; ଅର୍ଥାତ୍ ।

ଫଳତ୍ରୟ, ଫଳତ୍ରିକ, ବି. ନ. (ଫଳ-ତ୍ରୟ, ତ୍ରିକ) ତ୍ରିଫଳା, ଶୁଣ୍ଠି ପିପ୍ପଳୀ ଓ ମରିଚ ।

ଫଳଦ, ବିଂ. (ଫଳ-ଦା-ଅ) ଫଳଦାତା । ବି. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷ ।

ଫଳନ୍ତା, ବିଂ. (ଗ୍ରା) ଫଳବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହା ଫଳିଅଛି ବା ଫଳୁଅଛି ।

ଫଳପାକାନ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (ଫଳ-ପାକ-ଅନ୍ତ) ଫଳ ପକ୍ୱ ହେଲେ ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷ ଲତାଦିମାନେ ନାଶ-ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି; ଔଷଧି ।

ଫଳପୂର, ବି. ପୁଂ. (ଫଳ-ପୂର୍‌-ଅ) ଦାଡିମ୍ବ ।

ଫଳପ୍ରଦ, ବିଂ. (ଫଳ-ପ୍ରଦ) ଯେ ଫଳ ଦାନ କରେ ।

ଫଳବାନ୍, ଫଳିତ, } ବିଂ. (ଫଳ-ବତ୍, ଇତ, ଇନ,
ଫଳନ, ଫଳୀ, } ଇନ୍) ଫଳବିଶିଷ୍ଟ ବି. ପୁଂ. ଫଳବାନ୍ ବୃକ୍ଷ ।

ଫଳଶାଳୀ, ବିଂ. (ଫଳ-ଶାଳିନ୍‌) ଫଳଯୁକ୍ତ ।

ଫଳଶ୍ରୁତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଫଳ-ଶ୍ରୁତି) କର୍ମର ଫଳଶ୍ରବଣ ।

ଫଳାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଫଳ-ଅନ୍ତ) ବଂଶ, ବାଉଁଶ ।

ଫଳାଫଳ, ବି. (ଫଳ-ଅଫଳ) ହାନି ଲାଭ ।

ଫଳାଶନ, ବି. ପୁଂ. (ଫଳ-ଅଶନ) ଶୁକପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ଫଳଭକ୍ଷକ ।

ଫଳିନୀ, ଫଳୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଫଳ-ଇନ୍, ଫଳ-ଈ) ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁଲତା ।

ଫଳୋଦୟ, ବ. ପୁଂ. (ଫଳ-ଉଦୟ) ଫଳୋତ୍ପତ୍ତି; ଲାଭ; ସ୍ୱର୍ଗ; ଆନନ୍ଦ ।

ଫଲ୍ଗୁ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଫଲ୍-ଗୁ) ଗୟାତୀର୍ଥର ନଦୀବିଶେଷ; ବୃଥାବାକ୍ୟ; ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଅବିର; ବସନ୍ତକାଳ । ବିଂ. ତୁଚ୍ଛ, ଅସାର; ମନୋହର ।

ଫଲ୍ଗୁନ, ଫାଲ୍ଗୁନ, ବ. ପୁଂ. (ଫଲ୍-ଉନ, ଗ ଆଗମ) ଅର୍ଜୁନ; ଫାଲ୍ଗୁନମାସ । ନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ ।

ଫଲ୍ଯ, ବ. ନ. (ଫଲ-ଯ) ପୁଷ୍ପ; ମୁକୁଳ ।

ଫଲ୍ଲଫଲ, ବ. ପୁଂ. ଶୂର୍ପବାତ, କୁଲାପବନ ।

ଫଙ୍କା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ହାଲୁକା; ଭଙ୍ଗପ୍ରବଣ; ଯେ ଠାଣ ବା ଶକ୍ତ ନୁହେ ।

ଫସଲ, ବ. (ଯାବନିକ) କୃଷି, କୃଷିଜାତ ଶସ୍ୟାଦି ।

ଫାଇଦ, ବ. (ସ୍ଥାୟିଧାତୁଜ) ପରିମାଣର ଜିଣିଥିବା ଅଧିକ; ଲାଭ, ମୁନଫା; ଠିକା ନେବା ।

ଫାଙ୍କ, ବ. (ଦେଶଜ) ଛିଦ୍ର, ଅନ୍ତର, ଯଥା,

"ନଇଙ୍କେ ବାଙ୍କ, ଦେଶଙ୍କେ ଫାଙ୍କ ।"

ଫାଜିଲ, ଫାଜିଲ୍, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଅତିରିକ୍ତ, ବେଶୀ; ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଅପଣାର ଜାଣିବା ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ କହେ ।

ଫାଟ, ବ. (ପ୍ରା, ସ୍ଫୁଟ ଧାତୁଜ) ଗର୍ତ୍ତ, ଛିଦ୍ର ।

ଫାଟକ, ବ. (ଯାବନିକ) ସଦରଦ୍ୱାର; ଦୁର୍ଗାଦିର ପ୍ରବେଶଦ୍ୱାର ।

ଫାଟିବା, କ୍ରି. (ପ୍ରା) ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା, ଯଥା,

"ଫାଟି ନ ଗଲା ହୃଦୟ ପୁଣି ରେ ବୈଦେହୀ ।"

ବ. ସ ।

ଫାଟୁଆ, ବ. (ଦେଶଜ) ଗୋମେଷାଦିର ରୋଗବିଶେଷ ।

ଫାଡିବା, କ୍ରି. (ଫାଟନ ଶବ୍ଦଜ) ଚିରିବା, ଛିନ୍ନ କରିବା, ଅଂଶ କରିବା ।

ଫାଣ୍ଟ, ବିଂ. (ଫଣ୍-ତ) ଅକ୍ଳେଶରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ବ. ନ. କ୍ୱାଥବିଶେଷ ।

ଫାଣ୍ଟିବା, କ୍ରି. (ପ୍ରା, ଫାଣ୍ଟ ଶବ୍ଦଜ) ମିଶ୍ରିତ କରିବା, ଫେଣେଇବା ।

ଫାଣ୍ଡି, ବ. (ଯାବନିକ) ଶାନ୍ତିରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ପୁଲିଶ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ରହିବା ସ୍ଥାନ । (Outpost)

ଫାନସ, ବ. (ଯାବନିକ) କାଗଜାଦିଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ଦୀପ ଜାଳିବାର ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଫାନ୍ଦ, ବ. (ଦେଶଜ) ପାଶ; କୌଶଳ, ଯଥା,

"ବିରଞ୍ଚିବା ମୋହଫାନ୍ଦ ଯେ,
ବିଲୋକନ ଜନ ଆନନ୍ଦସାଗର
ବୃଦ୍ଧି କି ଶ୍ରୀମୁଖ ଚାନ୍ଦ ଯେ ।"

ବ. ଚି ।

ଫାଳ, ବ. (ଦେଶଜ) ଲଙ୍ଗଳଲୁହା ।

ଫାଳିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବିସ୍ତୃତ । ବ. ଖଣ୍ଡ, ଯଥା, କାଠଫାଳିଆ ।

ଫାଲ୍ଗୁନ, ବ. ପୁଂ. (ଫଲ୍ଗୁନ-ଅ) ଫଗୁଣମାସ । ନୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଫାଲ୍ଗୁନମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ଫାଶ, ବ. (ପାଶ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ପାଶ ।

ଫାଶୀ, ବ. (ପ୍ରା ପାଶ ଶବ୍ଦଜ) ଉଦ୍ବନ୍ଧନ, ବଉଡ ଦେଇ ମାରିବା ।

ଫାସିଆ, ବ. (ଦେଶଜ) କର୍ଣ୍ଣ ଓ ନାସାର ଅଳଙ୍କାର ବିଶେଷ ।

ଫିକା, ବିଂ. (ଫକ୍କା ଦେଖ)

ଫିକର, ବ. (ଯାବନିକ) ଉପାୟ, କୌଶଳ ।

ଫିଙ୍ଗକ, ବ. ପୁଂ. (ଫିଙ୍ଗ-କ) କଜଳପାତିଆ ଚଢେଇ ।

ଫିଙ୍ଗାଲ, ବିଂ. ଶିବିକାବାହକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେ ଡାକେ ।

ଫିଙ୍ଗିବା, କ୍ରି. ବ. (ଯାବନିକ) ନିକ୍ଷେପ କରିବା, ପକାଇବା, ଯଥା,

"କ୍ରିଯାମା ସମା ଶ୍ୟାମା ଅତିଶୟରେ,
କସ୍ତୁରିକା ଦଳି ଫିଙ୍ଗଲେ ।"

ଫିଟାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ମୁକ୍ତ କରିବା, ଯଥା,

"ବସି ସମାବର ଫିଟାଇ କବର,
ଦେଖୁଥାଇ ଥୋଇ ବୁଢେ ତାର ।"

ଫିତା, ବି. (ଦେଶଜ) ବନ୍ଧନରଜ୍ଜୁ, ସୂତ୍ରନିର୍ମିତ ରଜ୍ଜୁ ।

ଫିରଙ୍ଗ, ବି. ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦେଶବିଶେଷ ।

ଫିରଙ୍ଗୀ, ବି. ଫିରଙ୍ଗ ଦେଶୋଦ୍ଭବ ପୁରୁଷ, ଦେଶୀୟ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଗର୍ଭରେ ଇୟୁରୋପ ଦେଶୀୟ ପୁରୁଷର ଔରସଜାତ ସନ୍ତାନ ।

ଫିରିଫିରି, ବି. (ଦେଶଜ) କର୍ଣ୍ଣାଲଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ଫୁଙ୍କିବା, କ୍ରି. (ଫୁତ୍କାର ଶବ୍ଦଜ) ମୁଖରୁ ସବଳରେ ବାୟୁ ନିର୍ଗତ କରିବା ।

ଫୁଟ, ବିଂ. (ସ୍ଫୁଟ୍-ଅ) ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ । ବି. ପୁଂ. ସର୍ପର ଫଣା; (ଇଂରାଜୀ) (Foot) ରୈଖିକ ପରିମାଣବିଶେଷ, ୧୨ ଆଙ୍ଗୁଳ ପରିମାଣ ।

ଫୁଟା, ବିଂ. (ପ୍ରା) ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ; ସଚ୍ଛିଦ୍ର; କଣା ।

ଫୁଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ ।

ଫୁଟିଫୁଟିକା, ବି. (ଦେଶଜ) ଲତାବିଶେଷ ।

ଫୁଟିବା, କ୍ରି. (ସ୍ଫୁଟ୍ଧାତୁଜ) ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା, ଯଥା,

"ପ୍ରାଣ ନଗଲତ ଏହା ଦେଖିଲତ ଦଇବ କଲାତ ଏତେ ସର,
ନେଏ ଫୁଟିଯାଉ ହୃଦ ଫାଟିଯାଉ ପ୍ରାଣ ଛୁଟିଯାଉ ବେଗକର ।"
ବ. ଚି ।

ଶବ୍ଦର ସହିତ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା; ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ହେବା; ଥକିଯିବା ।

ଫୁଟୁକି, ବି. (ସ୍ଫୋଟିକା ଶବ୍ଦଜ) ହସ୍ତର ମଧ୍ୟମା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠଦ୍ୱାରା କୃତ ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଫୁତ, ଅଂ. (ଫୁ-ଊ-ଂ, ନିପାତନରେ) ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ ।

ଫୁତ୍କର, ବି. ପୁଂ. (ଫୁତ୍-କର) ଅଗ୍ନି ।

ଫୁତ୍କାର, ପୁଂ. ଫୁତ୍କୃତ ସ୍ତ୍ରୀ, ବି. (ଫୁତ୍-କାର, କୃତ) ଫୁଙ୍କି ଦେବାର; ଫୁଫୁସ୍ଫୁସ୍‌ଶବ୍ଦ ।

ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍, ବି. ପୁଂ. (ଫୁ-ଉ-ଂ ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ଶରୀରସ୍ଥ ମାଂସପେଶୀବିଶେଷ, ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ।

ଫୁରସତ, ଫୁରୁସତ, ବି. (ଯାବନିକ) ଅବସର, ଅବକାଶ ।

ଫୁରୁଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଆନନ୍ଦ; ଗର୍ବ, ଯଥା,

"ସାରଙ୍ଗେ କପାଁ ଗଣିବ, ଶାରଦା ବାଣାକୁ
ମନ ଫୁରୁଣାକୁ ପାଣିକି କପାଁ ଅଣିବ ।"
ବ. ଚି ।

ଫୁଲ, ବି. (ଫୁଲ୍ଲ ଶବ୍ଦଜ) ପୁଷ୍ପ, କୁସୁମ ।

ଫୁଲଖଡ଼ି, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୁଗ୍ଧଖଡ଼ି ।

ଫୁଲଗୁଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ନାକର ଅଳଂକାରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଫୁଲଗୁଣା ମାଠଗୁଣା, ବିବେକ କରଇ ବଣା,
କାସା ଫୁଟକେ ଫୁଟକେ ଥାଇ ଝୁଟକେ ଯେ ।"
ଲ. ବ ।

ଫୁଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ଚକ୍ଷୁରୋଗବିଶେଷ; ଶୋଥରୋଗ ।

ଫୁଲାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ସଗର୍ବରେ ସ୍ଫୀତ ହେବା, ଯଥା,

"କି କହୁଛୁ କାହୁଁ ସ୍ଫୀତ ଫୁଲାଇ ।"

ଫୁଲ୍ଲ, ବି. (ଫୁଲ୍-ତ) ବିକସିତ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ । ବି. ନ. ପୁଷ୍ପ, ଫୁଲ ।

ଫୁଲ୍ଲି, ବି. (ଫୁଲ୍ଲ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ମିତ ପୁଷ୍ପାକାର ଗୁଚ୍ଛବିଶେଷ; କେଶବନ୍ଧନୀର ପ୍ରାନ୍ତସ୍ଥ ଗୁଚ୍ଛ, ଯଥା,

"ପଛକୁ ରୁଚିର ଫୁଲ୍ଲି, ମାନସ ଭୁଲି ଯେ ।"

ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍, ବି. ଶରୀରସ୍ଥ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ । ଅଂ. ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।

ଫୁସ୍‌ଲାଇବା, କ୍ରି. (ଯାବନିକ) ଭୁଲାଇବା, ଲୋକଙ୍କୁ ପ୍ରଲୋଭନାଦି ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱପକ୍ଷୀୟ କରିବା ।

ଫେଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଫେଡ଼ାଙ୍କ, ବି. (ଦେଶଜ) ବ୍ୟବକଳନ; ବିୟୋଗ, ବ୍ୟବକଳନର ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରଣାଳୀବିଶେଷ ।

ଫେଡ଼ିବା, ଫେଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଫିଟାଇବା, ବନ୍ଧନ ମୁକ୍ତ କରିବା, ମୋଚନ କରିବା, ଯଥା,

"ଫେଡ଼ ପଟି ଅରମ୍ଭିଲା ବଗୁର ବଗୁର ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଫେଣ, ଫେନ, ବି. ପୁଂ. (ସ୍ଫାୟୀ-ନ) ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଉପରେ ଭାସୁଥିବା ବୁଦ୍‌ବୁଦ୍ ବା ଫୋଟକା ସମୂହ, ଯଥା,

"ଦଶୁଛ କପୋଳେ ଫେନପୁଞ୍ଜ ଲାଗିବାରୁ,
ଦଶେ ଯେହ୍ନେ ବଗଜର ଗ୍ରୀମର ସୁରୁରୁ ।"
ଜ. ବ ।

ଫେଣା, ବ. (ପ୍ରା; ଫାଣି ଶବ୍ଦଜ) ଗୁଡଜାତ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ-ବିଶେଷ ।

ଫେନିଲ, ବିଂ. (ଫେନ-ଇଲ) ଫେନଯୁକ୍ତ, ଯଥା,
"ଯେସନ ଭୀଷଣ ଯୋଷୀ ପଶ୍ଚିମ ଅନଳ,
ଅଧାରେ ସଂଘାତେ ଧାଁଏ ତରଙ୍ଗ ଫେନିଲ ।"
ଜ. ବ ।

ଫେର, ବ. (ଦେଶଜ) ବସ୍ତ୍ରର ବେଷ୍ଟନ; ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ।

ଫେରଣି, ବ (ଦେଶଜ) ବସ୍ତ୍ରର ଭାଗବିଶେଷ ।

ଫେର, ଫେରଣ୍ଡ, ଫେରୁ, ବ. ପୁଂ. (ଫେ=ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ-ରୁ-ଅ, ଅଣ୍ଡ, ରୁ-ଉ) ଶୃଗାଲ, ବିଲୁଆ ।

ଫେରଫାର, ବ. (ଦେଶଜ) ଜୀବିକା, ଉପାୟ; କାରବାର; ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ।

ଫେରବ, ବ. ପୁଂ. (ଫେ-ରୁ-ଅ) ଶୃଗାଲ ବିଲୁଆ; ରାକ୍ଷସ । ବିଂ. ଧୂର୍ତ୍ତ; ହିଂସ୍ର ।

ଫେରଫେର, ବ. (ଦେଶଜ) ଲେଉଟା ଲେଉଟି, ବଦଳାବଦଳି; ଗୁଳାଗୁଳି ।

ଫେସାଦ, ବ. (ଯାବନିକ) ଅଭିଯୋଗ; ଗୁହାରି ।

ଫୋଟକା, ବ. (ପ୍ରା; ସ୍ଫୋଟକ ଶବ୍ଦଜ) ଅଗ୍ନିଦାହାଦି ଜନିତ ସଦ୍ୟ ଅଥଚ ଅଳ୍ପପାଣି ଜଳଯୁକ୍ତ ବ୍ରଣ, ଆଘାତାଦିଜନିତ ବାୟୁପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଳ ବୁଦ୍‌ବୁଦ୍, ଯଥା,
"ପାଣି ଫୋଟକା ପରି କାଳ ଯେ ଯିବ ସରି,
ବସ୍ତ୍ର ଜୀବନ ତଳେ ମେଣ୍ଟେଣା ରେ ।"

ଫୋଡିବା, କ୍ରି. (ସ୍ଫୁଟ୍ ଧାତୁଜ) ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ କରିବା; ଛିଦ୍ର କରିବା ।

ଫୋପଡ, ବ. (ଦେଶଜ) ନିକ୍ଷେପ ଯୋଗ୍ୟ କାଷ୍ଠଖଣ୍ଡ, ଯଥା,
"ଆମ୍ବ ଗଛରେ ଅମ୍ବ କାହିଁ ଫୋପଡ କପାଁଇ ମାରୁ ।"

ଫୋପାଡିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ନିକ୍ଷେପ କରିବା ।

ଫୌଜ, ଫଉଜ, ବ. (ଯାବନିକ) ସେନା, ଚମୂ, ଯଥା,
"ଫଉଜ ଗୁଳେ ଲୁଞ୍ଜିଦ୍ୱାରେ ରଖାଅ ବହୁ
ବଳୀ ଧାରଣୀ କରେ କିଶୋର ।"

ଫୌଜଦାରୀ, ବ. (ଯାବନିକ) ଦଳବଦ୍ଧ ହୋଇ ମରାମରି କରିବା; ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗ ।

ଫୌଜଦାରୀ ଆଇନ, ବ. (ଯାବନିକ) ଶାନ୍ତିଭଙ୍ଗର ଦଣ୍ଡ ବିଧାୟକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ବ ବ୍ୟଞ୍ଜନର ତ୍ରୟୋବିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ; ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଓଷ୍ଠ । (ବଲ୍=ବେଷ୍ଟନ କରିବା-ଅ) ବ. ପୁଂ. ବରୁଣ; ସିନ୍ଧୁ; ତୋୟ; ଯୋନି; ବପନ; ବନ୍ଧନ ଗମନ ।

ବଂହିଷ୍ଠ ବଂହୀୟାନ୍, ବିଂ. (ବହୁଲ-ଇଷ୍ଠ, ଇୟସ୍) ଅତି ବହୁଳ ।

ବଡବା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ-ବା-ଅ-ଆ, ଲ=ଡ) ଘୋଟକୀ; କୁମ୍ଭଦାସୀ; ଦ୍ୱିଜଯୋଷିତ୍; ଅଶ୍ୱିନୀନକ୍ଷତ୍ର; ଅଶ୍ୱମୁଖୀ, ସମୁଦ୍ରସ୍ଥା ଦେବୀବିଶେଷ, ସ୍ୱର୍ଗବୈଦ୍ୟ ଦ୍ୱୟର ମାତା; ଦାସୀ ।

ବଡବାଗ୍ନି, ବ. ପୁଂ. (ବଡବା-ଅଗ୍ନି) ସମୁଦ୍ରର ଜଳମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅଗ୍ନି, ବଡ଼ବାନଳ ।

ବଡ଼ବାନଳ, ବ. ପୁଂ. (ବଡବା-ଅନଳ) ସମୁଦ୍ରଜଳମଧ୍ୟସ୍ଥ ଅଗ୍ନି ।

ବଡବାସୁତ, ବ. ପୁଂ. (ବଡବା-ସୁତ) ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାର ଦ୍ୱୟ ।

ବଣିକ୍, ବ. ପୁଂ. (ପଣ୍-ଇଜ୍, ପ=ବ) କ୍ରୟବିକ୍ରୟକାରୀ, ବଣିଆ, ବୈଶ୍ୟଜାତି ।

ବଣିକ୍‌ପଥ, ବ. ପୁଂ. (ବଣିଜ୍-ପଥ) ବଜାର, ହାଟ ।

ବଣିଗ୍‌ବହ, ବ. ପୁଂ. (ବଣିଜ୍-ବହ୍) ଉଷ୍ଟ୍ର, ଉଟ ବା ଓଟ ।

ବଣିଜ୍ୟ, ବ. ନ. (ବଣିଜ୍-ଯ) କ୍ରୟବିକ୍ରୟ ।

ବଦର, ପୁଂ. ବଦର, ବଦରିକା, ବଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ. } ବ. (ବଦ୍-ଅର, ଇ, ଇକ-ଅ, ଈ) ବରକୋଳି ଗଛ । ନ. ବରକୋଳି ଫଳ, ଯଥା,
"ମାଘ ମାସେ ନ ଭକ୍ଷିବ ବଦରୀ ମୂଳାକୁ ଯେ ।"
କାର୍ପାସଫଳ, କପା ବଳିତା ।

ବଦରିକାଶ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ବଦରିକା-ଆଶ୍ରମ) ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କର ଆଶ୍ରମ, ତୀର୍ଥବିଶେଷ, ଏହି ତୀର୍ଥ କାଶ୍ମୀରର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶ୍ରୀନଗର ନାମକ ନଗରର ଅଲକନନ୍ଦା ନଦୀର ପଶ୍ଚିମ ତୀରରେ ଅଛି ।

ବଦରୀଶୈଳ, ବି. ନ. (ବଦରୀ-ଶୈଳ) ହିମାଳୟର ପର୍ବତୈକଦେଶ, ବଦରିକାଶ୍ରମ ଆଜିକାଲି ଏହାକୁ ବଦ୍ରୀନାଥ ବୋଲାଯାଏ ।

ବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ବନ୍ଧ୍-ତ) ସଂଯତ, ବନ୍ଦୀ, ଯଥା,

"ବଦ୍ଧ ଅଟେ ମୃଗ ତାର ପ୍ରବାଳ ଅଙ୍କୁରେ ।"

ବ. ବ ।

ଗ୍ରଥିତ; ଉତ୍ପନ୍ନ; ବହିତ ।

ବଦ୍ଧପରିକର, ବିଂ. (ବଦ୍ଧ-ପରିକର=କଟିବନ୍ଧ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୃଢ଼ରୂପେ ଅଣ୍ଟା ବାନ୍ଧିଅଛି, ଲାକ୍ଷଣିକ ଅର୍ଥ=ଦୃଢ଼ପ୍ରତିଜ୍ଞ ।

ବଦ୍ଧମୁଷ୍ଟି, ବି. (ବଦ୍ଧ-ମୁଷ୍ଟି) ଦୃଢ଼ମୁଷ୍ଟି; କୃପଣ ।

ବଦ୍ଧମୂଳ, ବିଂ. (ବଦ୍ଧ-ମୂଳ) ଦୃଢ଼ମୂଳ, ଯାହାର ମୂଳ ଉପାଡ଼ିବା କଠିନ ।

ବଦ୍ଧଶିଖ, ବି. ପୁଂ. (ବଦ୍ଧ-ଶିଖା) ଶିଶୁ । ବିଂ. ଯେ ଶିଖାବନ୍ଧନ କରିଅଛି; ଶିଷ୍ୟ ।

ବଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି, ବିଂ. (ବଦ୍ଧ-ଅଞ୍ଜଳି) କୃତାଞ୍ଜଳି ।

ବଧ, ବି. ପୁଂ. (ହନ୍-ଅ, ହନ ସ୍ଥାନରେ ବଧ) ବିନାଶ କରିବା, ହନନ, ହତ୍ୟା ।

ବଧକ, ବିଂ. (ହନ୍-ଅକ) ହତ୍ୟାକାରୀ, ଯେ ବଧ କରଇ ।

ବଧତ୍ର, ବି. ନ. (ବଧ୍-ଅତ୍ର) ଆୟୁଧ, ଅସ୍ତ୍ର ।

ବଧସ୍ଥଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଧ-ସ୍ଥଳୀ) ପ୍ରାଣବଧର ସ୍ଥାନ, ବଧ୍ୟଭୂମି ।

ବଧାର୍ହ, ବିଂ. (ବଧ-ଅର୍ହ) ବିନାଶଯୋଗ୍ୟ, ବଧର ଉପଯୁକ୍ତ ।

ବଧିର, ବିଂ. (ବନ୍ଧ୍-ଇର) ଶ୍ରବଣଶକ୍ତି-ହୀନ, କାଲ, ଯଥା,

"ବଧିର ନୁହର ବୀର ବୋଲଇ ତହିଁ ଧୀବର,
ଶୁଣିଲ୍ଣି ପଥରେ ପଥର ଅବଲା ।"

ବୈ. ବ ।

ବଧୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ୍ଧ୍-ଊ) ନାରୀ, ଯୋଷିତ୍; ନବୋଢା, ନବବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ; ପତ୍ନୀ, ଭାର୍ଯ୍ୟା; ପୁତ୍ରବଧୂ, ବୋହୂ, ଯଥା,

"ବଧୂ ଯାଉଛି ସଙ୍ଗେ, ବଡ ମାୟାବୀ ସ୍ୱପକ୍ଷ ପୂଗେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବଧୂଜନ, ବି. ପୁଂ. (ବଧୂ-ଜନ) ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ବୋହୂ ।

ବଧୂଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଧୂ-ଟୀ) କ୍ଷୁଦ୍ରବଧୂ, ପିଲାବୋହୂ ।

ବଧୋଦ୍ୟତ, ବିଂ. (ବଧ-ଉଦ୍ୟତ) ବଧନିମିତ୍ତ ଉଦ୍ୟୁକ୍ତ, ଆତତାୟୀ ।

ବଧ୍ୟ, ବିଂ. (ହନ୍-ଯ) ବଧରଯୋଗ୍ୟ, ହନନୀୟ ।

ବଧ୍ୟପାଲ, ବି. ପୁଂ. (ବଧ୍ୟ-ପାଲ୍-ଅ) କାରାଗୃହରକ୍ଷକ ।

ବଧ୍ୟଭୂମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଧ୍ୟ-ଭୂମି) ବଧସ୍ଥାନ, ଯେଉଁଠାରେ ସର୍ବସମକ୍ଷରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଏ ।

ବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ବନ୍ଧ୍-ଅ) ଗଚ୍ଛିତଦ୍ରବ୍ୟ; ବୃନ୍ତ, ଫୁଲର ଡେମ୍ଫ; ବନ୍ଧନ; ବାନ୍ଧିବା; ଗ୍ରନ୍ଥି, ଗଣ୍ଠି, ଉତ୍ପତ୍ତି; ଧାରା; ଯୋଗ; ଶରୀର; ରୋଧ; ବଢ଼ୁହୃଡ଼ା ।

ବନ୍ଧକ, ବି. ନ. (ବନ୍ଧ୍-ଅକ) ଋଣନିମନ୍ତେ ଋଣଦାତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଗଚ୍ଛିତ ବସ୍ତୁ; ବନ୍ଧମପ୍ତ ।

ବନ୍ଧକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ୍ଧ୍-ଅକ-ଈ) ପୁଂଶ୍ଚଳୀ, ଅସତୀ ।

ବନ୍ଧତନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ବନ୍ଧ-ତନ୍ତ୍ର) ଚତୁରଙ୍ଗ ସୈନ୍ୟ ।

ବନ୍ଧନ, ବି. ନ. (ବନ୍ଧ୍-ଅନ) ସଂଯମନ; ରୁଦ୍ଧ କରିବା, ଅବରୋଧ, ଅଟକ; ବଧ; ବନ୍ଧ; ଉତ୍ପାଦନ; ବୃନ୍ତ; ବାଣର ପୁଙ୍ଖ; ବନ୍ଧନ ନିମିତ୍ତ ରଜ୍ଜୁ; ଶୃଙ୍ଖଳ ପ୍ରଭୃତି ।

ବନ୍ଧନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ୍ଧ୍-ଅନ-ଈ) ଶରୀର ଅସ୍ଥି ସବୁ ପରସ୍ପର ସଂଶ୍ଲିଷ୍ଟ ରଖିବା ନିମିତ୍ତ ସୂତ୍ରବତ୍ ପଦାର୍ଥ; ଅନେକ ରାଶିକୁ ଏକରାଶିରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଚିହ୍ନବିଶେଷ, ଯଥା, ( ) { } [ ] ।

ବନ୍ଧୁ, ବି. ପୁଂ. (ବନ୍ଧ୍-ଉ) ଜ୍ଞାତି, କୁଟୁମ୍ବ, ସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ଭ୍ରାତା; ମିତ୍ର, ଯଥା,

"ବନ୍ଧୁ ତେମନ୍ତ ମୁଁ ତୋର,
ସବୁଠାରେ ଲୁହାଉଛ ସୁନ୍ଦରୀ କୋଷର ।"
ପ୍ରେ. ସୁ ।

ବନ୍ଧୂକବୃକ୍ଷ ।

ବନ୍ଧୁକ, ବନ୍ଧୂକ, ବନ୍ଧୁଜୀବ, ବନ୍ଧୁଜୀବକ, } ବି. ପୁଂ. (ବନ୍ଧ-ଉକ, ଊକ, ବନ୍ଧୁ-ଜୀବ୍-ଅ, କ) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷ ଓ ତାହାର ଫୁଲ, ବନ୍ଧୁଲିଫୁଲ, ରଙ୍ଗଣୀଫୁଲ, ଯଥା,

"ବନ୍ଧୂକ ଅଧରୀ କନ୍ଦୁକ ଫିଙ୍ଗି କର ପଡାଇ ।"
ର ସ୍ମ ।

ବନ୍ଧୁତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ୍ଧୁ-ତା) ମିତ୍ରତା; ମିତ୍ରସମୂହ, ମିତ୍ରତା ଅର୍ଥରେ ଯଥା,

"କାହିଁ ବନ୍ଧୁତା କାହିଁ ପ୍ରେମ ସୁନ୍ଦର,
ଯାର ପ୍ରାପତ ଯୋଗୁଁ ଦେବତା ନର ।"
କ. ବ ।

ବନ୍ଧୁର, ବନ୍ଧୂର, (ବନ୍ଧ-ଉର, ଊର) ରମ୍ୟ, ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର; ଉଚ୍ଚନୀଚ, ଖାଲଢିପ, ଯଥା,

"ମେଘନାଦ ଭୀମ ପ୍ରହାର ଅଙ୍କିତ
ବନ୍ଧୁର ସେ ଉରୋଦେଶେ ।"
କ. ବ ।

ବଧିର; କ୍ଷତିଜନକ; ନମ୍ର । ବି. ପୁଂ. ବିହଙ୍ଗ; ହଂସ; ବକ । ନ. ମୁକୁଟ ।

ବନ୍ଧୁରା, ବନ୍ଧୂରା, ବିଂ. ଅସତୀ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବେଶ୍ୟା ।

ବନ୍ଧୁଲ, ବି. ପୁଂ. (ବନ୍ଧ୍-ଉଲ) ଅସତୀ ପୁତ୍ର, ଜାରଜ ସନ୍ତାନ; ବନ୍ଧୁଜୀବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ନମ୍ର; ସୁନ୍ଦର ।

ବନ୍ଧୂଳ, ବି, (ବନ୍ଧ୍-ଊଳ) ରଙ୍ଗଣୀଫୁଲ ଗଛ ।

ବନ୍ଧ୍ୟ, ବିଂ. (ବନ୍ଧ୍-ଯ) ନିଷ୍ଫଳ; ବନ୍ଧନଯୋଗ୍ୟ ।

ବନ୍ଧ୍ୟା, ବିଂ. (ବନ୍ଧ୍ୟ-ଆ) ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତିହୀନା, ବାଞ୍ଝ; ବନ୍ଧନଯୋଗ୍ୟ ।

ବନ୍ଧ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବନ୍ଧ୍-ର) କୁକ୍ଷି, ଉଦର ।

ବଭ୍ରୁବୀ, ବି. ପୁଂ. (ବଭ୍ରୁ-ଶିବ-ଈ) ଦୁର୍ଗା ।

ବଭ୍ରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଭୃ=ପାଳନ କରିବା-ଉ) ବିଷ୍ଣୁ, ଶିବ; ଅଗ୍ନି; ନେଉଳ; ଯଦୁବଂଶୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ; ଦେଶବିଶେଷ; ମୁନିବିଶେଷ । ବିଂ. ବିଶାଳ, ବିପୁଳ, ବଡ, ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ ।

ବମ୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ବମ୍ବ-ରା-ଅ) ମଧୁମକ୍ଷିକା ।

ବମ୍ବୃଗାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବମ୍ବ-ଗା-ଲ-ଈ) ମକ୍ଷିକା ।

ବର୍ବଟ, ବି. ପୁଂ. (ବର୍ବ୍-ଅଟ) ବ୍ରୀହିବିଶେଷ । ବିଂ. ଲମ୍ପଟ ।

ବର୍ବଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବର୍ବ୍-ଅଟ-ଈ) ବେଶ୍ୟା, ବାରାଙ୍ଗନା; ବ୍ରୀହିବିଶେଷ ।

ବର୍ବର, ବିଂ. (ବର୍ବ୍-ଅର) ନୀଚ, ମୂର୍ଖ, ଅତି ଅସଭ୍ୟ ।

ବର୍ହ, ବି. ନ. (ବର୍ହ୍-ଅ) ମୟୂରପୁଚ୍ଛ । ପୁଂ. ନ. ପତ୍ର । ପୁଂ. ସଙ୍ଗୀ ।

ବର୍ହୀ, ବି. ପୁଂ. (ବର୍ହ-ଇନ୍) ମୟୂର ।

ବଲ, ବି. ପୁଂ. (ବଲ୍-ଅ) ବଳରାମ, କୃଷ୍ଣାଗ୍ରଜ; ବାସୁକି, ଅନନ୍ତ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; କାକ; ବରୁଣଗଛ; ସାମର୍ଥ୍ୟ, ପରାକ୍ରମ; ସାର, ଖତ; ଭାର; ସ୍ଥୂଳତା; ଦୃଢତା; ଦେହ; ରୂପ; ଶୁକ୍ର; ରକ୍ତ, ଭୃତ୍ୟ, ସୁହୃତ, ଶ୍ରେଣୀ, ଦ୍ୱିପଭୃ, ଆଟବିକ, ମୌଳ ଏହି ଛଅପ୍ରକାର ସୈନ୍ୟ । ବିଂ. ବଳବାନ୍; ବଳିଷ୍ଠ ।

ବଲା, ସ୍ତ୍ରୀ. ଅସ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟାବିଶେଷ, ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ତାଡକା ବଧ ସମୟରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଏହି ବିଦ୍ୟା ପ୍ରଦାନ କରିଥିବାର ରମାୟଣରେ ଉକ୍ତ ଅଛି ।

ବଲକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ବଲ-ଋକ୍ଷି-ଅ) ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ, ଯଥା,

"ବଲକ୍ଷ ପକ୍ଷକୁ ଅଙ୍ଗରେ ବହି,
ବହନ୍ତି ସେ ଭମ ଜାଗନ ବହି ।"
ବୈ. ବ ।

ବଲଜ, ବି. ପୁଂ. (ବଲ-ଜନ୍-ଅ) ଧାନ୍ୟରାଶି । ନ. ଶସ୍ୟ; ଯେତ୍ର; ପୁରଦ୍ୱାର; ଯୁଦ୍ଧ । ବିଂ. ଶକ୍ତିସମ୍ଭୂତ ।

ବଲଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ବଲ-ଜା) ଉତ୍ତମାସ୍ତ୍ରୀ; ଜୁଇଫୁଲ ।

ବଲଦ, ବି. ନ. (ବଲୀବର୍ଦ୍ଦ ଶବ୍ଦଜ) ଯେଉଁମାନେ ଗାଡି ଓ ହଳପ୍ରଭୃତି ବହନ କରନ୍ତି, ବଲୀବର୍ଦ୍ଦ ।

ବଲଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ବଲ-ଦେବ) କୃଷ୍ଣଙ୍କ ବଡ ଭାଇ, ରୋହିଣୀ ପୁତ୍ର; ବାୟୁ ।

ବଲଦ୍ୱିଟ୍, ବି. ପୁଂ. (ବଲ-ଦ୍ୱିଷ୍-ଂ) ଇନ୍ଦ୍ର, ବଲାରାତି ।

ବଲନିସୂଦନ, ବଲଭିଦ୍, ବଲାରାତି, ବି. ପୁଂ. (ବଲ-ନିସୂଦନ, ଭିଦ୍, ଅରାତି) ଇନ୍ଦ୍ର, ଶଚୀପତି ।

ବଲପ୍ରସୂ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ-ପ୍ରସୂ) ରୋହିଣୀ, ବଲଦେବଙ୍କ ମାତା ।

ବଲଭଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ବଲ-ଭଦ୍ର) ବଲରାମ; ଅନନ୍ତ; ବଲବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ବଲଭଦ୍ରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲଭଦ୍ର-ଆ) କୁମାରୀ ।

ବଲରାମ, ବ. ପୁଂ. (ବଲ-ରମ୍-ଅ) କୃଷ୍ଣଙ୍କ ବଡ ଭାଇ ।

ବଲବାନ୍, ବିଂ. (ବଲ-ବତ୍) ବଲୁଆ, ବଲିଷ୍ଠ । ଅଂ. ଅତିଶୟ ।

ବଲବିନ୍ୟାସ, ବ. ପୁଂ. (ବଲ-ବିନ୍ୟାସ) ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ କରିବା, ବ୍ୟୂହ ରଚନା ।

ବଲଶାଲୀ, ବିଂ. (ବଲ-ଶାଲିନ୍) ବଲବାନ୍, ବଲିଷ୍ଠ ।

ବଲସ୍ଥିତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ-ସ୍ଥିତି) ଶିବିର, ସୈନ୍ୟାବାସ, ସେନାନିବେଶ, ଛାଉଣୀ ।

ବଲହା, ବ. ପୁଂ. (ବଲ-ହନ୍-ଂ) ଇନ୍ଦ୍ର; ଶ୍ଲେଷ୍ମା, ସର୍ଦ୍ଦି ।

ବଲାକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ-ଅକ୍-ଅ, ଆ) କ୍ଷୁଦ୍ରଜାତୀୟ ବକଶ୍ରେଣୀ, କୁଜୀବଗ ।

ବଲାତ୍, ଅଂ. ବଲପୂର୍ବକ, ହଠାତ୍ ।

ବଲାତ୍କାର, ବ. ପୁଂ. (ବଲ-ଅତ୍-ଂ=ବଲାତ୍-କାର) ଜୋର କରିବା, ଯଥା,

"କେଦାରେଣ୍ୱର ଦର୍ଶନେ କଲା ବଲାତ୍କାର ।"

ବଲପୂର୍ବକ କରିବା; ଦଣ୍ଡଦାନ ।

ବଲାନୁଜ, ବ. ପୁଂ. (ବଲ-ଅନୁ-ଜ) କୃଷ୍ଣ ।

ବଲାରାତି, ବ. ପୁଂ. (ବଲ-ଅରାତି) ଇନ୍ଦ୍ର, ଯଥା,

"ହେନ୍ଦେ ବଢାଇଲେ ବଲାରାତି ପ୍ରିୟା ।"

ବଲାଶ, ବ. ପୁଂ. (ବଲ-ଅଶ୍-ଅ) ଶ୍ଲେଷ୍ମା, ସର୍ଦ୍ଦି ।

ବଲାହକ, ବ. ପୁଂ. (ବଲ=ଶକ୍ତି-ଅ=ନିଷେଧାର୍ଥ-ହା=ତ୍ୟାଗ କରିବା-ଅକ) ମେଘ; ପର୍ବତ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; ସର୍ପବିଶେଷ; ମୁଥା, (ମେଘ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ବିଜୁଳି ଯେହ୍ନେ ବଲାହକେ ।"

ବଲି, ବ. ପୁଂ. (ବଲ୍-ଇ) ବିରୋଚନପୁତ୍ର ଦୈତ୍ୟ; ରାଜସ୍ୱ, କର; ପୂଜାସାମଗ୍ରୀ; ପୂଜା; ଭୂତଯଜ୍ଞ, ଜୀବଗଣଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟଦାନ; ଚାମରଦଣ୍ଡ । ଲୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଉଦରାଦି ସ୍ଥାନରେ ତରଙ୍ଗାୟିତ ମାଂସ, ଜରାବିଶ୍ଳଥଚର୍ମ; ଭଙ୍ଗୀ; ଗୁହ୍ୟଦ୍ୱାରର ଅଭ୍ୟନ୍ତରସ୍ଥ ମାଂସପିଣ୍ଡ; ଶରୀରମଧ୍ୟ ରେଖା; ଗୃହଦାରୁବିଶେଷ, ଗୁଲିଆଖୁଣ୍ଟା; ଓଲି ବା ଛପରର ଶେଷଭାଗ ।

ବଲିତ, ବିଂ. (ବଲି-ଇତ) ବଲିଯୁକ୍ତ ।

ବଲିଦାନ, ବ. ନ. (ବଲି-ଦାନ) ଦେବୋଦ୍ଦେଶରେ ପୂଜାର ଉପହାର ଦାନ, ଦେବତାର ଉଦ୍ଦେଶରେ ବିଧିପୂର୍ବକ ପଶୁବଧ ।

ବଲିଧ୍ୱଂସୀ, ବ. ପୁଂ. (ବଲି-ଧ୍ୱଂସିନ୍) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

ବଲିନନ୍ଦନ, ବ. ପୁଂ. (ବଲି-ନନ୍ଦନ) ବାଣାସୁର, ବାଣରାଜା ।

ବଲିନ୍ଦମ, ବ. ପୁଂ. (ବଲିମ୍-ଦମ) ବଲିଧ୍ୱଂସୀ, ବିଷ୍ଣୁ ।

ବଲିପୁଷ୍ଟ, ବ. ପୁଂ. (ବଲି-ପୁଷ୍ଟ) କାକ ।

ବଲିଭ, ବିଂ. (ବଲି-ଭ) ବଲିଯୁକ୍ତ ।

ବଲିଭୁକ୍, ବ. ପୁଂ. (ବଲି-ଭୁଜ୍-ଂ) କାକ, ବାୟସ, ଯଥା,

"ବଳିଭୁକ ଯେସନ, ବନପ୍ରିୟ ମଧ୍ୟେ କରେ ସ୍ୱନ ।"

ବୈ. ବ ।

ବଲିମାନ୍, ବିଂ. (ବଲି-ମତ୍) ବଲିବିଶିଷ୍ଟ, ବଲିନ ।

ବଲିମୁଖ, ବଲୀମୁଖ, ବ. ପୁଂ. (ବଲି, ବଲୀ-ମୁଖ) ବାନର, କପି ।

ବଲିସଦ୍ମ, ବଲିମନ୍ଦିର, ବ. ନ. (ବଲି-ସଦ୍ମନ୍, ମନ୍ଦିର) ପାତାଳ, ରସାତଳ ।

ବଲିହା, ବ. ପୁଂ. (ବଲି-ହନ୍-ଂ) ବିଷ୍ଣୁ, ବଲିଧ୍ୱଂସୀ ।

ବଲିଷ୍ଠ, ବଲୀୟାନ୍, ବିଂ. (ବଲବତ୍-ଇଷ୍ଠ, ଈୟସ୍) ଅତିଶୟ ବଲବାନ୍ ।

ବଲୀ, ବିଂ. (ବଲ-ଇନ୍) ବଲବାନ୍ । ବ. ପୁଂ. ବଲରାମ; ଉଷ୍ଟ୍ର; ମହିଷ; ଶୂକର; ବୃଷଭ ।

ବଲୀକ, ବି. ନ. (ବଲ-ଈକ) ପଟଳର ପ୍ରାନ୍ତ; ଛଞ୍ଚ ।

ବଲୀବର୍ଦ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ବଲ=ଶକ୍ତି-ବର୍ଦ୍ଦ=ବର୍ଦ୍ଧନ, ଲ=ଲୀ ଓ ସ୍ଥାନରେ ଦ) ବଳଦ; ଷଣ୍ଢ ।

ବଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ବଲ୍-ଯ) ପ୍ରଧାନ ଧାତୁ, ଶୁକ୍ର । ବିଂ. ବଲକାରକ ।

ବହଳ, ବିଂ. (ବହ୍-ଅଲ) ଅନେକ, ଅଧିକ; ଦୃଢ଼, କଠିନ । ବି. ପୁଂ. ପୋତ, ନୌକା, (ଦେଶଜ) ମୋଟା ।

ବହସ, ବି. (ଦେଶଜ) କାଳ ।

ବହୁ, ବି. (ବହ୍-ଉ) ଅନେକ, ଅଧିକ, ପ୍ରଚୁର, ଯଥା,

"ଜାଣିଲି ବହୁ ପ୍ରତଧ୍ୱନି ଛଳର ।"

କ. ବ ।

ବହୁକ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-କ) କଙ୍କଡା । ବିଂ. ଖନନକାରୀ ।

ବହୁକର, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-କୃ-ଅ) ମାର୍ଜ୍ଜନକାରୀ ।

ବହୁକରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁ-କୃ-ଅ-ଈ) ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନୀ, ଝାଡୁ ।

ବହୁକ୍ଷମ, ବିଂ. (ବହୁ-କ୍ଷମ୍-ଅ) ସହିଷ୍ଣୁ, ସହନଶୀଳ । ବି. ପୁଂ. ଜୈନମାନଙ୍କର ଉପାସ୍ୟ ମୁନିବିଶେଷ ।

ବହୁଜ୍ଞ, ବିଂ. (ବହୁ-ଜ୍ଞା-ଅ) ବହୁଦର୍ଶୀ, ଯେ ଅନେକ ବିଷୟ ଜାଣେ ।

ବହୁତଃ, ଅ. (ବହୁ-ତସ୍) ଅନେକ ପ୍ରକାର ।

ବହୁତୃଣ, ବି. ନ. (ବହୁ-ତୃଣ) ତୃଣବହୁ, ତୃଣଗୁଳ୍ମ । ବିଂ. ତୃଣବହୁଳ ପ୍ରଦେଶ ।

ବହୁତ୍ର, ଅଂ. (ବହୁ ତ୍ର) ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ।

ବହୁତ୍ୱକ୍କ, ବହୁତ୍ୱକ୍, (ବହୁ-ତ୍ୱଚ୍-କ, ବହୁ-ତ୍ୱଚ୍-ଂ) ଭୁର୍ଜ୍ଜପତ୍ରଗଛ ।

ବହୁଦର୍ଶୀ, ବିଂ. (ବହୁ-ଦୃଶ-ଇନ୍) ବହୁଜ୍ଞ, ବିଜ୍ଞ ।

ବହୁଧା, ଅଂ. (ବହୁ-ଧା) ବହୁ ପ୍ରକାରେ; ବହୁବାର; ବହୁବିଧ ।

ବହୁଧାର, ବି. ନ. (ବହୁ-ଧାର) ଅଶନି, ବଜ୍ର ।

ବହୁନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ନାଦ) ଶଙ୍ଖ ।

ବହୁପଟୁ, ବିଂ. (ବହୁ-ପଟୁ) ଈଷଦୂନପଟୁ, ପଟୁକଳ୍ପ, ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦକ୍ଷ ।

ବହୁପତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ପତ୍ର) ପଲାଣ୍ଡୁ, ପିଆଜ । ବିଂ. ଅନେକ ପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ।

ବହୁପର୍ଣ୍ଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁ-ପର୍ଣ୍ଣ ଈ) ସପ୍ତଚ୍ଛଦବୃକ୍ଷ, ଛତିଆନାଗଛ । ବିଂ. ଅନେକପତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ।

ବହୁପାତ୍, ବହୁପାଦ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ପାଦ୍-ପାଦ) ବଟବୃକ୍ଷ, କାରଣ ଏହି ବୃକ୍ଷର ଶାଖାରୁ ଓହଳ ସବୁ ଓହଳାଇ ନଇଁ ଗୋଟିଏ ପୃଥକ୍ ବୃକ୍ଷ ହୁଅନ୍ତି ।

ବହୁପ୍ରଜ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ପ୍ରଜା-ଅ) ଶୂକର; ତୃଣବିଶେଷ ।

ବହୁପ୍ରଦ, ବିଂ. (ବହୁ-ପ୍ରଦ) ବଦାନ୍ୟ, ଅତିଶୟ ଦାତା ।

ବହୁପ୍ରସୂ, ବିଂ. (ବହୁ-ପ୍ରସୂ) ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅନେକ ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ କରିଅଛି ।

ବହୁଫଳ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ଫଳ) କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ବହୁଫଳବିଶିଷ୍ଟ, ଉର୍ବ୍ବର ।

ବହୁଫଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଁଳାବୃକ୍ଷ ।

ବହୁଭାଷୀ, ବିଂ. (ବହୁ-ଭାଷୀ) ବାଚାଳ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନେକ କଥା କହେ ।

ବହୁମତ, ବିଂ. (ବହୁ-ମନ୍-ତ) ଅତିଶୟ ଆଦୃତ ।

ବହୁମଳ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ମଳ) ସୀସକ, ସୀସା । ବିଂ. ଅନେକ ମଳଯୁକ୍ତ ।

ବହୁମାନ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ମାନ) ଅତିଶୟ ଆଦର; ଅତିଯତ୍ନ ।

ବହୁମୂର୍ଦ୍ଧା, ବିଂ. (ବହୁ-ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍) ଯାହାର ଅନେକ ମସ୍ତକ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ବହୁମୂଲ୍ୟ, ବିଂ. (ବହୁ-ମୂଲ୍ୟ) ମହାର୍ଘ, ଯାହାର ମୂଲ୍ୟ ଅଧିକ ।

ବହୁରୂପ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ରୂପ) ଝୁଣା; ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; କାମଦେବ; କୃକଳାସ; କେଶ । ବିଂ. ନାନାରୂପଧାରୀ ।

ବହୁରେତାଃ, ବି, ପୁଂ. (ବହୁ-ରେତସ୍) ବ୍ରହ୍ମା ।

ବହୁରୋମା, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ରୋମନ୍) ମେଷ, ମେଣ୍ଢା । ବିଂ. ବହୁଲୋମଯୁକ୍ତ ।

ବହୁଳ, ବିଂ. (ବହୁ-ଲ୍-ଅ) ଅନେକ, ଅଧିକ; କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ; କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ । ନ. ଆକାଶ ।

ବହୁଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁ-ଲ୍-ଅ-ଆ) ଗାଭୀ; ଏଲାଲତା; ନୀଳଗଛ ।

ବହୁଳୀକୃତ, ବିଂ. (ବହୁଳ-କୃତ, ଈ ଆଗମ) ବିସ୍ତାରିତ; ଧାନ୍ୟାଦି ନିସ୍ତୁଷ କରିବା ।

ବହୁବଚନ, ବି. ନ. (ବହୁ-ବଚନ) ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ବସ୍ତୁ ବୁଝାଯାଏ ।

ବହୁବଳ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ବଳ) ସିଂହ । ବିଂ. ଅତିଶୟ ବଳବାନ୍ ।

ବହୁବିଧ, ବିଂ. (ବହୁ-ବିଧ) ନାନା ପ୍ରକାର, ବିବିଧ ।

ବହୁବୀଜ, ବି. ନ. (ବହୁ-ବୀଜ) ଆତଫଳ । ବିଂ. ବହୁବୀଜବିଶିଷ୍ଟ ।

ବହୁବ୍ରୀହି, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ବ୍ରୀହି) ସମାସବିଶେଷ, ଯେଉଁ ଦୁଇ ପଦରେ ସମାସ କରାଯାଏ ସମସ୍ତ ପଦ ଯେବେ ତାହାକୁ ନ ବୁଝାଇ ଅନ୍ୟ ପଦର ବିଶେଷଣ ହୁଏ । ବିଂ. ବହୁଧାନ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ ।

ବହୁଶଃ, କ୍ରିଂ. ବିଂ. ଅଂ. (ବହୁ-ଶସ୍) ବାହୁଲ୍ୟରୂପେ; ଅନେକଥର ।

ବହୁଶ୍ରୁତ, ବିଂ. (ବହୁ-ଶ୍ରୁତ) ସୁଶିକ୍ଷିତ, ସୁପଣ୍ଡିତ ବେଦାଦି ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ।

ବହୁସାର, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ସାର) ଖଦିର ବୃକ୍ଷ ।

ବହୁସୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁ-ସୂ) ଶୂକରୀ, ବହୁପ୍ରସୂ ।

ବହୁସୂତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁ-ସୂ-ତି) ବହୁ ବତ୍ସ ପ୍ରସବଣୀ ଗାଭୀ ।

ବହୁସ୍ୱନ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ସ୍ୱନ) ପେଚକ, ପେଚୁ ।

ବହ୍ୱପତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁ-ଅପତ୍ୟ) ଶୂକର; ମୂଷିକ । ବିଂ. ବହୁସନ୍ତାନବିଶିଷ୍ଟ ।

ବହ୍ୱାଶୀ, ବିଂ. (ବହୁ-ଅଶିନ୍) ବହୁଭୋଜନଶୀଳ; ବହୁଇଚ୍ଛାବିଶିଷ୍ଟ ।

ବାଡବ, ବି. ପୁଂ. (ବଡବା-ଅ) ବଡ଼ବାର ମୁଖାଗ୍ନି, ସମୁଦ୍ରୀୟ ଅଗ୍ନି; ବ୍ରାହ୍ମଣ; ବଡବାସମୂହ; ନାଡ଼ିବିଶେଷ । ପୁଂ. ନ. ପାତାଳ । ବିଂ. ବଡବାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, (ସମୁଦ୍ରୀୟ ଅଗ୍ନି ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ବାଡବ ଅନଳ ଏହା କରଇ ଧାରଣ ।"

କ. ବା ।

ବାଡବାଗ୍ନି, ବାଡବାନଳ, ବି. ପୁଂ. (ବଡବାଗ୍ନି, ବଡବାନଳ-ଅ) ସମୁଦ୍ରସ୍ଥ ଅଗ୍ନି; ନରକବିଶେଷ ।

ବାଡବେୟ, ବି. ପୁଂ. (ବଡବା-ଏୟ) ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାରଦ୍ୱୟ । ପୁଂ. ସମୁଦ୍ରସ୍ଥ ଅଗ୍ନି । ବିଂ. ବଡବାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବାଡବ୍ୟ, ବିଂ. (ବଡବ=ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଯ) ବଡବାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ବ୍ରାହ୍ମଣସମୂହ ।

ବାଣ, ବି. ପୁଂ. (ବଣ୍=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅ) ଶର, ତୀର, ଯଥା,

"ବାଣୀ ବାଣ ମୋହର ହୋଇଲା ।"

ବୈ. ବି ।

ଅଗ୍ନି; ବଳିରାଜାର ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର, ବାଣରାଜା; ଶବ୍ଦ; କବିବିଶେଷ; ଗୋସ୍ତନ ।

ବାଣିଜ, ବି. ପୁଂ. (ବଣିଜ୍-ଅ) ବଣିକ, କ୍ରୟବିକ୍ରୟକାରୀ; ବାଡବାଗ୍ନି ।

ବାଣିଜକ, ବି. ପୁଂ. (ବଣିଜ୍-ଇକ) ବଣିକ, କ୍ରୟବିକ୍ରୟକାରୀ ।

ବାଣିଜ୍ୟ, ବି. ନ. (ବଣିଜ୍-ଯ) ବଣିଗ୍‌ବୃତ୍ତି, କ୍ରୟବିକ୍ରୟ, ଯଥା,

"ଗ୍ରାହକ ପ୍ରେମ ବାଣିଜ୍ୟପସରା,
କାମୀ କାମଦା ଚିନ୍ତାମଣି ପରା ।"

ବ. ଚି ।

ବାଣିଜ୍ୟବାୟୁ, ବି. (ବାଣିଜ୍ୟ-ବାୟୁ) ଈଶାନକୋଣ ଓ ଅଗ୍ନିକୋଣରୁ ଯେଉଁ ବାୟୁ ନିୟତ ବହଇ, ଏହାଦ୍ୱାରା ବାଣିଜ୍ୟର ସୁବିଧା ହୁଅଇ, କାରଣ ଏହି ବାୟୁ ଜାହାଜାଦି ଗମନାଗମନ ପକ୍ଷରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସାହାଯ୍ୟ କରଇ ।

ବାଦର, ବିଂ. (ବଦର-ଅ) କାର୍ପାସନିର୍ମିତ ବସ୍ତ୍ରାଦି । ବି. ପୁଂ. କୋଳିଗଛ ।

ବାଦରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଦର-ଅ-ଆ) କପାଗଛ ।

ବାଦରାୟଣ, ବ. ପୁଂ. (ବାଦର-ଅୟନ) ବେଦ-ବ୍ୟାସ, ବ୍ୟାସଦେବ ।

ବାଧ, ବ. ପୁଂ. (ବାଧ୍-ଅ) ବ୍ୟାଘାତ, ପ୍ରତିବନ୍ଧ, ବାରଣ, ରୋଧ; ଉପଦ୍ରବ; ପୀଡ଼ା । ବିଂ. ବାଧକ ।

ବାଧକ, ବିଂ. (ବାଧ୍-ଅକ) ପ୍ରତିବନ୍ଧକ, ନିବାରକ, ବାଧାଦାୟକ । ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରୋଗ ବିଶେଷ ।

ବାଧନ, ବ. ପୁଂ. (ବାଧ୍-ଅନ) ଦୁଃଖ, କଷ୍ଟ, ପୀଡ଼ା; ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ଉପଦ୍ରବ ।

ବାଧା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାଧ୍-ଆ) କ୍ଳେଶ, ଦୁଃଖ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ଉପଦ୍ରବ ।

ବାଧିତ, ବିଂ. (ବାଧ୍-ତ) ପୀଡ଼ିତ, ବ୍ୟଥିତ; ନିବାରିତ; ବ୍ୟାହତ; ବଶୀଭୂତ, ଅଧୃତ, ବଶ ।

ବାଧିର୍ଯ୍ୟ, ବ. ନ. (ବଧିର-ଯ) ବଧିରତା, ଶ୍ରବଣ-ଶକ୍ତିରାହିତ୍ୟ ।

ବାଧ୍ୟ, ବିଂ. (ବାଧ୍-ଯ) ବାରଣଯୋଗ୍ୟ, ନିଷିଦ୍ଧ; ପୀଡ଼ନୀୟ; ବଶୀଭୂତ ।

ବାନ୍ଧକିନେୟ, ବ. ପୁଂ. (ବନ୍ଧକୀ=ଅସତୀ-ଏୟ) ଅସତୀ ପୁତ୍ର, ଜାରଜ ।

ବାନ୍ଧବ, ବ. ପୁଂ. (ବନ୍ଧୁ-ଅ) ବନ୍ଧୁ, ମିତ୍ର, ଆତ୍ମୀୟ, ସ୍ୱଜନ; ଭ୍ରାତା ।

ବାଭ୍ରବୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଭ୍ରୁ=ଶିବ-ଅ-ଈ) ଦୁର୍ଗା ।

ବାର୍କିଣୀର, ବ. ପୁଂ. (ବର୍କିଣୀ=ବେଶ୍ୟା-ର) ଅସ-ତୀପୁତ୍ର; ଆମ୍ରପଲ୍ଲବ; ଦସ୍ତା, ଟିନ ।

ବାଲ, ବ. ପୁଂ. (ବଲ୍-ଅ) ବାଳକ; ଲାଙ୍ଗୁଳ; କେଶ; ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ । ଲା-ସ୍ତ୍ରୀ. ନୂତନା ସ୍ତ୍ରୀ । ବିଂ, ଅଜ୍ଞାନ, ମୂର୍ଖ; ନୂତନ ।

ବାଲକ, ବ. ପୁଂ. (ବାଲ-କ) ଶିଶୁପୁତ୍ର; ବଳୟ, ବଳା; ଅଙ୍ଗୁରୀୟକ, ମୁଦି; ଲାଙ୍ଗୁଳ; ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ-ବିଶେଷ ।

ବାଲଖିଲ୍ୟ, ବାଳିଖିଲ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. ବୃଦ୍ଧାଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ପରି-ମାଣ ମୁନିବିଶେଷ; ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ଶରୀରସ୍ଥ ଲୋମରୁ ଷାଠିଏ ହଜାର ବାଲଖିଲ୍ୟ ଜନ୍ମିଥିଲେ ।

ବାଲଗ୍ରହ, ବ. ପୁଂ. (ବାଲ-ଗ୍ରହ) ବାଳକର ପୀଡ଼ା-ଦାୟକ ଗ୍ରହବିଶେଷ ।

ବାଲଚର୍ଯ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ବାଲ-ଚର୍ଯ୍ୟ=ଆଚାର) କାର୍ତ୍ତି-କେୟ । ନ. ବାଲକର ଚରିତ ।

ବାଲଚନ୍ଦ୍ର, ବ. ନ. (ବାଲ-ଚନ୍ଦ୍ର) ବାଲଚନ୍ଦ୍ରିକା ।

ବାଲଧନ, ବ. ନ. (ବାଲ-ଧନ) ନାବାଳକର ଧନ, ଅପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କ ବାଳକର ସମ୍ପତ୍ତି ।

ବାଲଧି, ବ. ପୁଂ. (ବାଲ-ଧା-ଇ) ସଲୋମ ଲାଙ୍ଗୁଳ, ପୁଚ୍ଛ; ଚାମର ।

ବାଲପତ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ବାଲ-ପତ୍ର) ଖଦିର, ଖଇର ।

ବାଲପାଶ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାଲ-ପାଶ-ଯ) ଲଲାଟ ଭୂଷଣ ।

ବାଲପୁଷ୍ପୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାଲ=କେଶ-ପୁଷ୍ପ=ଫୁଲ-ଈ) ଯୂଥିକା, ଯୁଇଗଛ ।

ବାଲଭଦ୍ରକ, ବ. ପୁଂ. ବିଷ ବିଶେଷ ।

ବାଲମୂଷିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାଲ=କ୍ଷୁଦ୍ର-ମୂଷିକା) କ୍ଷୁଦ୍ର-ମୂଷିକ, ଚୂଟିଆମୂଷା ।

ବାଲରାଜ, ବ. ନ. (ବାଲ-ରାଜ) ବୈଦୂର୍ଯ୍ୟମଣି ।

ବାଲବନ୍ଧୁ, ବ. ପୁଂ. (ବାଲ-ବନ୍ଧୁ) କପୋତ, ପାରା ।

ବାଲବାୟୁଜ, ବ. ନ. (ବାଲବାୟୁ=ଦେଶବିଶେଷ-ଜ) ବୈଦୂର୍ଯ୍ୟମଣି ।

ବାଲବାହ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ବାଲ=କେଶ-ବହ=ଚେଷ୍ଟା କରିବା-ଯ) ବନ୍ୟ ଛାଗଲ ।

ବାଲବ୍ୟଜନ, ବ. ନ. (ବାଲ-ବ୍ୟଜନ) ଚାମର, ପ୍ରକୀର୍ଣ୍ଣକ ।

ବାଲସୂର୍ଯ୍ୟ, ବ. ନ. ବୈଦୂର୍ଯ୍ୟମଣି । ପୁଂ. ପ୍ରାତଃ-କାଳୀନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ବାଲହସ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ବାଲ-ହସ୍ତ) କେଶଗୁଚ୍ଛ; ସଲୋମ ଲାଙ୍ଗୁଳ, ବାଲଧି ।

ବାଲାର୍କ, ବି. ପୁଂ. (ବାଲ-ଅର୍କ) ନବୋଦିତ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାତଃକାଳୀନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ବାଲି, ବାଲୀ, ବି. ପୁଂ. (ବାଲ-ଇ, ଇନ୍) ବାନରରାଜବିଶେଷ, କିଷ୍କିନ୍ଧ୍ୟାପତି, ଇନ୍ଦ୍ରପୁତ୍ର, କପି ।

ବାଲିମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାଲ-ଇମନ୍-ଈ) ଅଶ୍ୱିନୀ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ବାଲିଶ, ବିଂ. ଅଜ୍ଞାନ, ଯଥା,

"ମୁହିଁ ହୋଇବି ଏହିମତେ ବାଳିଶ ।"

ଶିଶୁ । କ୍ଲି. ଉପାଧାନ, ତକିଆ, ଯଥା,

"ବେଶ ଫେଡ଼ାଇ ଥିଲି ମୁଁ ଦୂରୁ ଦେଖି,
ବଡ ବାଳିଶ ପଛେ ରହିଲି ଲାଗି ।"

ବାଲିହନ୍ତା, ବାଲିହା, ବି. ପୁଂ. (ବାଲି-ହନ୍ତୃ, ହନ୍) ରାମଚନ୍ଦ୍ର ।

ବାଲୀଶ, ବି. ପୁଂ. ମୂତ୍ରକୃଚ୍ଛ୍ରରୋଗ ।

ବାଲୁକା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ୍-ଉ-କ-ଆ) ସିକତା, ବାଲି, ଯଥା,

"ପୂଜନ୍ତି ଦେବ ଶଙ୍କରେ ବାଲୁକାମୟିରେ ।"
ଛି. କ ।

କର୍ପୂର ।

ବାଲେୟ, ବି. ପୁଂ. (ବାଲ-ଏୟ) ଗର୍ଦ୍ଦଭ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ । ବିଂ. ପୂଜାର ଉପଯୁକ୍ତ; ମୃଦୁ, କୋମଳ; ବାଲକର ଉପଯୁକ୍ତ; ବାଲକର ହିତକର ।

ବାଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ବାଲ-ଯ) ଶୈଶବ, ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା, ୧୬ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯଥା,

"ବାଲ୍ୟେ ଲଭିଥିଲେ ଭୀମ ଶତଶୃଙ୍ଗ ଶାପ ।"
ବ. ବ ।

ବାଷ୍ପ, ବାଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ବାଧ୍-ପ, ଧ୍=ଷ୍) ଅଶ୍ରୁ, ନେତ୍ରଜଳ; ଉଷ୍ମା; ସୂକ୍ଷ୍ମ ଜଳକଣା; କଣ୍ଟକାରି ।

ବାଷ୍ପପୋତ, ବାଷ୍ପୀୟପୋତ, ବି. କଳ ଜାହାଜ ।

ବାଷ୍ପମାନଯନ୍ତ୍ର, ବି. ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ରରେ ବାୟୁସ୍ଥ ବାଷ୍ପର ପରିମାଣ ନିରୂପିତ ହୁଏ ।

ବାଷ୍ପଶକଟ, ବାଷ୍ପୀୟରଥ, ବି. କଳଗାଡ଼ି ।

ବାହୁ, ବି. ପୁଂ. (ବାଧ୍-ଉ, ଧ=ହ) ଭୁଜ, କକ୍ଷଠାରୁ ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଗ୍ରଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବୟବ, ଯଥା,

"ବାହୁତଳେ ମୋତେ ରଖ ମହାପ୍ରଭୁ ।"

ବାହୁକ, ବି. ପୁଂ. (ବାହୁ-କ) ସାରଥି-ବେଶଧାରୀ ନଳରାଜା; କପି । ବିଂ. ଦାସ, ଅଧୀନ ।

ବାହୁକୁଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ବାହୁ-କୁଣ୍ଠ) ପକ୍ଷ, ଡେଣା ।

ବାହୁଜ, ବି. ପୁ. (ବାହୁ-ଜ) କ୍ଷତ୍ରିୟ, କାରଣ ଏମାନେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ବାହୁରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିଲେ; ଶୁକପକ୍ଷୀ ।

ବାହୁଡା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଯାତ୍ରାବିଶେଷ; ଫେରନ୍ତା ।

ବାହୁଡବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଫେରି ଆସିବା, ଯଥା,

"ଆସିଲେଣି ବୀର ଶିବିରେ ବାହୁଡ଼ି ।"

ବାହୁତ୍ରାଣ, ବି. ନ. (ବାହୁ-ତ୍ରୈ-ଅନ) ଅସ୍ତ୍ରାଘାତ ନିବାରଣ ନିମନ୍ତେ ବାହୁରେ ବଦ୍ଧ ଲୌହମୟ ଆବରଣ ।

ବାହୁଦନ୍ତୀ, ବି. ପୁଂ. (ବାହୁ-ଦନ୍ତ-ଇନ୍) ଇନ୍ଦ୍ର ।

ବାହୁଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାହୁ-ଦା) ନଦୀବିଶେଷ, ଏହା ହିମାଳୟଠାରୁ ନିର୍ଗତ ହୋଇଅଛି; କଥିତ ଅଛି ଯେ ବାହୁଦା ନାମରେ ଜଣେ ମୁନି ଏହି ନଦୀରେ ଅବଗାହନ କରି ତାହାଙ୍କର ଛିନ୍ନହସ୍ତ ପୁନଃପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ବୋଲି ଏହାର ନାମ ବାହୁଦା ହୋଇଅଛି ।

ବାହୁମୂଳ, ବି. ନ. (ବାହୁ-ମୂଳ) ଦୋମୂଳି, କକ୍ଷ, କାଖ ।

ବାହୁଯୁଦ୍ଧ, ବି. ନ. (ବାହୁ-ଯୁଦ୍ଧ) ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧ ।

ବାହୁଲ, ବି. ପୁଂ. (ବାହୁଲୀ-ଅ) କାର୍ତ୍ତିକମାସ; (ବହୁଳ=ଅଗ୍ନି-ଅ) ଅଗ୍ନି; (ବାହୁ-ଲ) ବାହୁତ୍ରାଣ; (ବହୁଳ=ଅନେକ-ଅ) ବହୁଳତ୍ୱ, ଅନେକତ୍ୱ ।

ବାହୁଲେୟ, ବି. ପୁଂ. (ବହୁଲା-ଏୟ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଷଡ଼ାନନ, ଯଥା,

"ବାହୁଲେୟ ରତ୍ନ-ଆନନ୍ଦେ ଗାୟନ କରୁଛନ୍ତି ସ୍ତବଦବ ।"
ବ ଚି ।

ବାହୁଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ବହୁଲ-ଯ) ଆଧିକ୍ୟ, ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ।

ବିନ୍ଦୁ, ବି. ପୁଂ. (ବିନ୍ଦ-ଉ) ଦ୍ରବଦ୍ରବ୍ୟର କଣା; କ୍ଷୁଦ୍ର-

ଚିହ୍ନ; ଅନୁସ୍ୱାର; ଭ୍ରୂମଧ୍ୟ; ଯାହାର ଅବସ୍ଥିତ ଅଛି କିନ୍ତୁ ବସ୍ତୁତ ନାହିଁ ।

ବିଭ୍ରତ, ବିଂ. (ଭୃ-ଅତ୍) ଧାରଣକାରୀ; ପୋଷଣକର୍ତ୍ତା ।

ବୀଭତ୍ସ, ବୀଭତ୍ସା, ବିଂ. (ବଧ୍=ନିନ୍ଦା କରିବା-ସ, ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ଅତ୍ୟନ୍ତ ଘୃଣାକର, ଅତି କଦର୍ଯ୍ୟ; କ୍ରୂର; ପାପୀ । ବି. ପୁଂ. ରସବିଶେଷ, ଜୁଗୁପ୍ସା ଯେଉଁ ରସର ସ୍ଥାୟିଭାବ ।

ବୀଭତ୍ସୁ, ବି. ପୁଂ. (ବୀଭତ୍ସ ଦେଖ-ଉ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ, ପାଣ୍ଡୁରାଜାଙ୍କର ତୃତୀୟ ପୁତ୍ର ।

ବୁକ୍କ, ବି. କ୍ଳୀ. (ବୁକ୍କ୍-ଅ) ବକ୍ଷଃସ୍ଥଳ, ଛାତି । ପୁଂ. ଛାଗ ।

ବୁଦ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ବୁଧ୍-ତ) ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଅବତାରବିଶେଷ, ବୌଦ୍ଧମତପ୍ରଣେତା । ବିଂ. ବିଦିତ, ଜ୍ଞାତ; ଜାଗରିତ ।

ବୁଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୁଧ୍-ତି) ଜ୍ଞାନ, ବୋଧ, ନିଶ୍ଚୟାତ୍ମିକା ମନୋବୃତ୍ତିବିଶେଷ; ଅନ୍ତଃକରଣ ।

ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ବିଂ. (ବୁଦ୍ଧି-ଜୀବ୍-ଇନ୍) ବୁଦ୍ଧିମାନ୍, ଜ୍ଞାନୀ ।

ବୁଦ୍ଧିମାନ୍, ବିଂ. (ବୁଦ୍ଧି-ମତ୍) ବୁଦ୍ଧିବିଶିଷ୍ଟ, ଜ୍ଞାନୀ ।

ବୁଦ୍ଧିବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବୁଦ୍ଧିର ଧର୍ମ୍ମ ।

ବୁଦ୍ଧିସହାୟ, ବି. ପୁଂ. (ବୁଦ୍ଧି-ସହାୟ) ମନ୍ତ୍ରୀ, ପରାମର୍ଶଦାତା ।

ବୁଦ୍ଧୀନ୍ଦ୍ରିୟ, ବି. ନ. (ବୁଦ୍ଧି-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ମନଃ, ଚକ୍ଷୁଃ, ଶ୍ରୋତ୍ର, ନାସିକା, ଜିହ୍ୱା, ତ୍ୱକ୍ ।

ବୁଦ୍ବୁଦ, ବି. ପୁଂ. (ବୁଦ-ବୁଦ୍) ଜଳବିମ୍ବ, ଯଥା,

"କ୍ଷଣକେ ଭୁଷଇ ଲୀନ ଗର୍ବ ଦମ୍ଭ ଅଭିମାନ,
ସଂସାରର ଅଭିମତର ବୁଦ୍ବୁଦ୍ ଆକାରେ ।"
କ. ବ ।

ବୁଧ, ବି. ପୁଂ. (ବୁଧ୍-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପୁତ୍ର, ବୁଧଗ୍ରହ; ପଣ୍ଡିତ; ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ନୃପତିବିଶେଷ ।

ବୁଧରତ୍ନ, ବି. ନ. (ବୁଧର ରତ୍ନ) ମରକତମଣି ।

ବୁଧସୁତ, ବି. ପୁଂ. (ବୁଧ-ସୁତ) ପୁରୂରବା ରାଜା ।

ବୁଧାନ, ବି. ପୁଂ. (ବୁଧ-ଅନ) ଗୁରୁ; ଜ୍ଞାନୀବ୍ୟକ୍ତି; କବି ।

ବୁଧିତ, ବିଂ. (ବୁଧ-ତ) ଅବଗତ, ଜ୍ଞାତ ।

ବୁଧ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ବୁଧ୍-ନ) ଶିବ; ବୃକ୍ଷମୂଳ ।

ବୁବୁଧାନ, ବି. ପୁଂ. (ବୁଧ୍-ଆନ) ଆଚାର୍ଯ୍ୟ; ପଣ୍ଡିତ; ଦେବତା ।

ବୁଭୁକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୁଜ୍-ସ-ଆ) ଭୋଜନେଚ୍ଛା, କ୍ଷୁଧା ।

ବୁଭୁକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ବୁଭୁକ୍ଷା-ଇତ) କ୍ଷୁଧିତ ।

ବୁବୁତ୍ସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୁଧ୍-ସ-ଆ) ଜାଣିବାର ଇଚ୍ଛା; ଜିଜ୍ଞାସା ।

ବୁଭୂଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂ-ସ-ଅ-ଆ) ସମ୍ଭବେଚ୍ଛା ।

ବୁଲି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୁଲ୍=ମଗ୍ନ ହେବା-ଇ) ଭଗ, ସ୍ତ୍ରୀଚିହ୍ନ ।

ବୁଷ, ବୁସ, ବି. ନ. (ବୁସ୍=ତ୍ୟାଗ କରିବା-ଅ) କୁଣ୍ଡା, ଭୂଷି; ତୁଚ୍ଛଧାନ୍ୟ, ଅଗାଡି ।

ବୁସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୁସ୍-ଅ-ଆ) ନାଟ୍ୟୋକ୍ତିରେ କନିଷ୍ଠା ଭଗିନୀ ।

ବୁସ୍ତ, ବି. ନ. (ବୁସ୍ତ-ଅ) ପଣସାଦି ଫଳର ଅସାର ଭାଗ; ସ୍ଥାଳୀଭ୍ରଷ୍ଟ ମାଂସ ।

ବେକୁର, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୁଧଆଉଟିବା ନିମିତ୍ତ ବୃହତ୍ ମୃତ୍ପାତ୍ର ।

ବୋଦ୍ଧା, ବିଂ. (ବୁଧ୍-ତୃ) ଜ୍ଞାତା, ଯେ ଜାଣେ ।

ବୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ବୁଧ୍-ଅ) ଜ୍ଞାନ; ବୁଦ୍ଧି; ଜାଗରଣ; ଉପଲବ୍ଧି; ପ୍ରବୋଧନ ।

ବୋଧକ, ବିଂ. (ବୋଧି-ଅକ) ଜ୍ଞାପକ, ସୂଚକ ।

ବୋଧକର, ବି. ପୁଂ. (ବୋଧ-କର) ବୈତାଳିକ, ସ୍ତୁତିପାଠକ ।

ବୋଧନ, ବି. ନ. (ବୁଧ-ଅନ) ଜ୍ଞାନ; ଜ୍ଞାପନ, ଜଣାଇବା; ଜାଗରଣ; ସନ୍ଦୀପନ, ଉଦ୍ଦୀପନ ।

ବୋଧନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୁଧ-ଅନ-ଈ) କାର୍ତ୍ତିକଶୁକ୍ଳ-ଏକାଦଶୀ, ଉତ୍ଥାନୈକାଦଶୀ, ପିପ୍ପଳୀ ।

ବୋଧନୀୟ, ବୋଧ୍ୟ, ବିଂ. (ବୁଧ୍-ଅନୀୟ, ଯ) ଜ୍ଞାତବ୍ୟ, ଜାଣିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ବୋଧପ୍ରବାହ, ବି. ଯେଉଁ ଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶନ, ଶ୍ରବଣ, ଚିନ୍ତା ପ୍ରଭୃତି କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ ସେହି ଶକ୍ତିକୁ ବୋଧପ୍ରବାହ ବୋଲାଯାଏ ।

ବୋଧବାସର, ବି. ପୁଂ. ଭଗବାନଙ୍କର ପ୍ରବୋଧଦିନ, ଉତ୍ଥାନୈକାଦଶୀ ।

ବୋଧି, ବି. ପୁଂ. (ବୁଧ୍-ଇ) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ; ସମାଧି-ବିଶେଷ । ବିଂ. ଜ୍ଞାତା ।

ବୋଧିତ, ବିଂ. (ବୋଧି-ତ) ଜ୍ଞାପିତ; ଜାଗରିତ ।

ବୋଧିତରୁ, ବୋଧିଦ୍ରୁମ, ବି. ପୁଂ. (ବୋଧି-ତରୁ, ଦ୍ରୁମ) ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

ବୋଧିତବ୍ୟ, ବିଂ. (ବୋଧି-ତବ୍ୟ) ଜ୍ଞାପନୀୟ, ଜଣାଇବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ବୋଧିସତ୍ତ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ବୋଧି-ସତ୍ତ୍ୱ) ବୁଦ୍ଧବିଶେଷ ।

ବୌଦ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ବୁଦ୍ଧ-ଅ) ବୁଦ୍ଧମତାବଲମ୍ବୀ, ନାସ୍ତିକ । ନ. ବୁଦ୍ଧକୃତ ନିରୀଶ୍ୱର ଶାସ୍ତ୍ର ।

ବୌଧ, ବି, ପୁଂ. (ବୁଧ-ଅ) ବୁଧଙ୍କର ପୁତ୍ର, ପୁରୂରବା ।

ବୌଧାୟନ, ବି. ପୁଂ. ଋଷିବିଶେଷ ।

ବ୍ରତତି, ବ୍ରତତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପ୍ର-ତନ-ତି, ପ୍ର ସ୍ଥାନେ ବ) ବଲ୍ଲୀ, ଲତା; ବିସ୍ତାର ।

ବ୍ରଧ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ବନ୍ଧ୍-ନ, ବନ୍ଧ=ବ୍ରଧ୍) ବୃକ୍ଷମୂଳ, ଘୋଡ଼ା; ଶିବ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ବ୍ରହ୍ମା; ପୁତ୍ର; ଶରୀର; ରୋଗବିଶେଷ ।

ବ୍ରହ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ବୃହ୍-[ମନୁଷ୍ୟଜାତି] ବୃଦ୍ଧିପାଇବା-ମନ୍) ବ୍ରହ୍ମା, ବିଧାତା; ବ୍ରାହ୍ମଣ; ପୁରୋହିତ-ବିଶେଷ; ଯୋଗବିଶେଷ । ନ. ପରମେଶ୍ୱର; ବେଦମନ୍ତ୍ର; ବେଦ; ବ୍ରହ୍ମତେଜଃ; ତତ୍ତ୍ୱ; ତପସ୍ୟା ।

ବ୍ରହ୍ମକନ୍ୟକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରହ୍ମ-କନ୍ୟକା) ବାଗ୍ଦେବୀ, ସରସ୍ୱତୀ ।

ବ୍ରହ୍ମକୂଟ, ବ୍ରହ୍ମଗିରି, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମ-କୂଟ, ଗିରି) ପର୍ବତ-ବିଶେଷ ।

ବ୍ରହ୍ମକୂର୍ଚ୍ଚ, ବି. ନ. ବ୍ରତବିଶେଷ, ଅହୋରାତ୍ର ଉପ-ବାସ ଉତ୍ତାରୁ ପଞ୍ଚଗବ୍ୟ ପାନରୂପ ବ୍ରତ ।

ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମ-ଚର୍ଯ୍ୟ) ବ୍ରହ୍ମଚାରୀର ଧର୍ମ; ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷର ସ୍ମରଣ କୀର୍ତ୍ତନ ପ୍ରଭୃତି ଅଷ୍ଟବିଧ ମୈଥୁନାଭାବ; ବ୍ରତବିଶେଷ ।

ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରହ୍ମ-ଚର-ଇନ୍-ଈ) ବ୍ରହ୍ମ-ଚର୍ଯ୍ୟବ୍ରତଚାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମ-ଚର-ଇନ୍) ପ୍ରଥମ ଆଶ୍ରମୀ, ଉପନୟନାନ୍ତର ଯେଉଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ତନୟ ଗୁରୁ ଗୃହରେ ବାସ କରି ବେଦାଧ୍ୟୟନ କରନ୍ତି ।

ବ୍ରହ୍ମଜୀବୀ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମ-ଜୀବୀ) ଅପବିତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମୂଲ୍ୟଗ୍ରହଣ ପୂର୍ବକ ବେଦାଧ୍ୟାପକ; ବେଦଜୀବୀ ।

ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞ, ବିଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଜ୍ଞ) ବେଦଜ୍ଞ; ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନୀ ।

ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. ବ୍ରହ୍ମବିଷୟକ ଜ୍ଞାନ, ଅଦ୍ୱୈତତତ୍ତ୍ୱ ବୋଧ ।

ବ୍ରହ୍ମଣ୍ୟ, ବିଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଯ) ବ୍ରହ୍ମ ବା ବ୍ରାହ୍ମଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ବ୍ରହ୍ମତେଜଃ; ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱ; ବିଷ୍ଣୁ; ଶନୈଶ୍ଚର; ବ୍ରହ୍ମଦାରୁ ବୃକ୍ଷ ।

ବ୍ରହ୍ମତୀର୍ଥ, ବି. ନ. ପୁଷ୍କରତୀର୍ଥ; ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ମୂଳଭାଗ ।

ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ତ୍ୱ) ବ୍ରହ୍ମଭାବ, ବ୍ରହ୍ମସାଯୁଜ୍ୟ, ବ୍ରହ୍ମପଦ ।

ବ୍ରହ୍ମଦଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମ-ଦଣ୍ଡ) ବ୍ରାହ୍ମଣର ଅଭିଶାପ; ବ୍ରାହ୍ମଣର ଯଷ୍ଟି ।

ବ୍ରହ୍ମଦତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମ-ଦତ୍ତ) ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁବଂଶୀୟ ନୃପତିବିଶେଷ ।

ବ୍ରହ୍ମଦାୟ, ବି. ପୁଂ. ବେଦାଧ୍ୟୟନାନନ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣଧନ ।

ବ୍ରହ୍ମଦୈତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. ପ୍ରେତଯୋନିପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ବ୍ରହ୍ମନାଭ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ନାଭି-ଅ) ବିଷ୍ଣୁ ।

ବ୍ରହ୍ମପାଦପ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ପାଦପ) ପଲାଶ-ବୃକ୍ଷ ।

ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ପୁତ୍ର) ବିଷବିଶେଷ; ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ ନଦ; କ୍ଷେତ୍ରବିଶେଷ ।

ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ପୁତ୍ର-ଈ) ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ।

ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବନ୍ଧୁ) ଅପକୃଷ୍ଟ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ନିନ୍ଦିତବ୍ରାହ୍ମଣ ।
ବ୍ରହ୍ମଭୂତ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରହ୍ମ-ଭୂତି) ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳ ।
ବ୍ରହ୍ମଭୂୟ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଭୂୟ) ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱ, ବ୍ରହ୍ମ-ସାଯୁଜ୍ୟ, ଈଶ୍ୱରସ୍ୱରୂପ ।
ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଯଜ୍ଞ) ବେଦାଧ୍ୟୟନ ।
ବ୍ରହ୍ମଯୋନି, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଯୋନି) ପର୍ବତବିଶେଷ, ବ୍ରହ୍ମଗିରି; କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ତୀରରେ ପୃଥୂଦକ ନିକଟସ୍ଥ ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।
ବ୍ରହ୍ମରନ୍ଧ୍ର, ବି. ନ. ମସ୍ତକର ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ, ବ୍ରହ୍ମତାଳୁ ।
ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍ ଋଷି) ବଶିଷ୍ଠାଦି ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଋଷି ।
ବ୍ରହ୍ମର୍ଷିଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି-ଦେଶ) କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର, ମତ୍ସ୍ୟ, ପଞ୍ଚାଳ, ଶୂରସେନ—ଏହି ଚାରିଦେଶ ।
ବ୍ରହ୍ମଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଲୋକ) ବ୍ରହ୍ମାର ଭୁବନ ।
ବ୍ରହ୍ମବଦ୍ୟ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବଦ-ଯ) ବ୍ରହ୍ମବାକ୍ୟ ।
ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବର୍ଚ୍ଚସ୍-ଅ) ବ୍ରାହ୍ମଣର ବ୍ରତାନୁଷ୍ଠାନ ଓ ବେଦାଧ୍ୟୟନଜନିତ ସମ୍ପତ୍ତି, ବ୍ରହ୍ମତେଜଃ ।
ବ୍ରହ୍ମବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବର୍ତ୍ତ) ବ୍ରହ୍ମାବର୍ତ୍ତ ଦେଶ ।
ବ୍ରହ୍ମବର୍ଦ୍ଧନ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବର୍ଦ୍ଧନ) ତାମ୍ର, ତମ୍ବା ।
ବ୍ରହ୍ମବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମ-ବାଦ) ବେଦାଧ୍ୟୟନ, ବେଦପାଠ ।
ବ୍ରହ୍ମବାଦିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବଦ୍-ଇନ୍-ଈ) ବେଦ-ମାତା, ଗାୟତ୍ରୀ ।
ବ୍ରହ୍ମବାଦୀ, ବିଂ. (ବ୍ରହ୍ମ-ବଦ୍-ଇନ୍) ବେଦାନ୍ତ ମତା-ବଲମ୍ବୀ; ବେଦାଧ୍ୟାୟୀ, ବ୍ରାହ୍ମ ।
ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବିଦ୍ୟା, ବେଦ)
ବ୍ରହ୍ମବେଦ, ପୁଂ. } ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ, ବେଦାନ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ।
ବ୍ରହ୍ମବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବୃତ୍ତି) ବ୍ରାହ୍ମଣର ଜୀବ-ନୋପାୟ, ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱ ।
ବ୍ରହ୍ମବେଦି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବେଦି) କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରର ଅନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତୀ ଦେଶବିଶେଷ ।
ବ୍ରହ୍ମବୈବର୍ତ୍ତ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ବିବର୍ତ୍ତ-ଅ) ଅଷ୍ଟାଦଶ ପୁରାଣର ଅନ୍ତର୍ଗତ ପୁରାଣବିଶେଷ ।
ବ୍ରହ୍ମଶଲ୍ୟ, ବିଂ ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଶଲ୍ୟ) ବବୁର ଗଛ ।
ବ୍ରହ୍ମଶାସନ, ବି. ପୁଂ (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଶାସନ) ବ୍ରହ୍ମାର ବିଚାର-ଗୃହ; ବ୍ରହ୍ମାର ଆଜ୍ଞା; ନବଦ୍ୱୀପର ସନ୍ନିହିତ ଗ୍ରାମ-ବିଶେଷ; ବ୍ରାହ୍ମଣଶାସନ ।
ବ୍ରହ୍ମଶିରଃ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଶିରଃ) ବ୍ରହ୍ମତେଜୋମୟ ମହା-ପ୍ରଭାବ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।
ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ର, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ସୂତ୍ର) ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞ, ବେଦା-ଧ୍ୟୟନ ।
ବ୍ରହ୍ମସାବର୍ଣ୍ଣି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମନୁବିଶେଷ, ଦଶମମନୁ ।
ବ୍ରହ୍ମସୂ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ସୂ) ଅନିରୁଦ୍ଧ; କାମଦେବ ।
ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ର ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ସୂତ୍ର) ଯଜ୍ଞୋପବୀତ, ପଇତା, ଶାରୀରକ ସୂତ୍ର ।
ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱ, ବି. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ସ୍ୱ) ବ୍ରାହ୍ମଣ ଧନ ।
ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ହତ୍ୟା) ବ୍ରାହ୍ମଣ ବଧ ।
ବ୍ରହ୍ମହା, ବିଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ହନ୍-୦) ବ୍ରାହ୍ମଣ ବିନାଶକାରୀ, ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାକାରୀ; ଶୂଦ୍ରାପତି ବ୍ରାହ୍ମଣ ।
ବ୍ରହ୍ମହୁତ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ହୁତ) ନୃଯଜ୍ଞ, ଅତିଥି-ସେବା ।
ବ୍ରହ୍ମାଗ୍ରଭୂ, ବି. ପୁଂ. ଅଶ୍ୱ, ଘୋଟକ ।
ବ୍ରହ୍ମାଞ୍ଜଳି, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମ-ଅଞ୍ଜଳି) ସାମବେଦ ପାଠ-କାଳୀନ ସ୍ୱରବିଭାଗାର୍ଥ ଅଞ୍ଜଳି କରିବା; ଅଧ୍ୟ-ୟନର ଆଦିରେ ଓ ଅନ୍ତରେ ପ୍ରଣବୋଚ୍ଚାରଣ-ପୂର୍ବକ ଗୁରୁଙ୍କ ନିକଟରେ କୃତାଞ୍ଜଳି ।
ବ୍ରହ୍ମାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଈ) ବ୍ରହ୍ମାର ଶକ୍ତି, ଦେବୀ-ବିଶେଷ; ବ୍ରହ୍ମାର ପତ୍ନୀ ।
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଅଣ୍ଡ) ଜଗତ, ବିଶ୍ୱ-ଗୋଲକ ।
ବ୍ରହ୍ମାତ୍ମଭୂ, ବି. ପୁଂ. ଅଶ୍ୱ, ଘୋଟକ ।
ବ୍ରହ୍ମାଭ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମ-ଅଭ୍ୟାସ) ବେଦପାଠ, ବେଦାଧ୍ୟୟନ, ପୁନଃପୁନଃ ବେଦାବୃତ୍ତିକରଣ ।
ବ୍ରହ୍ମାମ୍ବୁ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଅମ୍ବୁ) ଗୋମୂତ୍ର ।

ବ୍ରହ୍ମାରଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଅରଣ୍ୟ) ବେଦପାଠର ସ୍ଥାନ ।

ବ୍ରହ୍ମାବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଆବର୍ତ୍ତ) କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରର ନିକଟସ୍ଥ ଏବଂ ସରସ୍ୱତୀ ଓ ଦୃଷଦ୍ୱତୀ ଏହି ଉଭୟ ନଦୀର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଦେଶ ।

ବ୍ରହ୍ମାସନ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଆସନ) ଯୋଗାସନ, ଧ୍ୟାନାସନ ।

ବ୍ରହ୍ମିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ସ୍ଥା-ଅ) ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ, ବ୍ରହ୍ମନିଷ୍ଠ । ବି· ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ତର, ବିଂ. (ବ୍ରାହ୍ମନ୍-ଉତ୍ତର) ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କୁ ଦତ୍ତ ଭୂମ୍ୟାଦି ।

ବ୍ରାହ୍ମ, ବି. ନ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଅ) ବ୍ରହ୍ମପୁରାଣ । ପୁଂ. ବିବାହ-ବିଶେଷ; ବ୍ରହ୍ମୋପାସକ । ସ୍ତ୍ରୀ· ବ୍ରହ୍ମାର ଶକ୍ତି-ବିଶେଷ; ସରସ୍ୱତୀ; ରୋହିଣୀନକ୍ଷତ୍ର । ବିଂ. ବ୍ରହ୍ମ-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମନ୍-ଅ) ଶ୍ରେଷ୍ଠବର୍ଣ୍ଣ, ଦ୍ୱିଜୋତ୍ତମ । ନ. ବେଦର ଅଂଶବିଶେଷ । ଣୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ବ୍ରାହ୍ମଣର ପତ୍ନୀ । ବିଂ. ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣାପସଦ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରହ୍ମଣ-ଅପସଦ) ବିଶୁଦ୍ଧ-ବଂଶୋଦ୍ଭବ ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଯ) ବ୍ରାହ୍ମଣସମୂହ; ବ୍ରାହ୍ମଣତ୍ୱ । ପୁଂ. ଶନିଗ୍ରହ ।

ବ୍ରାହ୍ମମୁହୂର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରାହ୍ମ-ମୁହୂର୍ତ୍ତ) ଅରୁଣୋଦୟର ପ୍ରଥମ ଦୁଇଦଣ୍ଡ, ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ପ୍ରାକ୍କାଳ ।

ବ୍ରାହ୍ମ୍ୟ, ବିଂ. (ବ୍ରହ୍ମ-ଯ) ବ୍ରହ୍ମସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ବିସ୍ମୟ ।

ବ୍ରୂବାଣ, ବିଂ. (ବ୍ରୂ-ଆନ) ଯେ କହୁଅଛି, ବକ୍ତା ।

——:୦:——

ଭ ବ୍ୟଞ୍ଜନର ଚତୁର୍ବିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ । ବି. ନ. (ଭା=ଦୀପ୍ତି ପାଇବା-ଅ) ନକ୍ଷତ୍ର; ଗ୍ରହ । ପୁଂ. ଶୁକ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ; ରାଶି; ଭ୍ରାନ୍ତି; (ଭଣ୍=ଶବ୍ଦ କରିବା-ଅ) ଭ୍ରମର ।

ଭଅଁର, ବି. (ଭ୍ରମର ଶବ୍ଦଜ) ଭ୍ରମର, ମଧୁକର, ଭୃଙ୍ଗ ।

ଭଉଁରୀ, ବି. (ଭ୍ରମରୀ ଶବ୍ଦଜ) ଜଳଭଉଁରୀ, ଯଥା,

"ସିନ୍ଧୁଜଳ ପିଇବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିଣ ଘନ,
ଭଉଁରୀ ବେଗରେ ଦେଖ ଭ୍ରମୁଛି କେସନ ।"
କ. ବ ।

ଯାତ୍ରାବିଶେଷ ।

ଭଉଁରସ୍ତା, ବି. (ଦେଶଜ) ଭୂମିସଂକ୍ରାନ୍ତ କାଗଜ-ବିଶେଷ ।

ଭଉଣୀ, ବି. (ପ୍ରା) (ଭଗିନୀ ଶବ୍ଦଜ) ଭଗିନୀ, ସ୍ୱସା ।

ଭକୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଓଲୁ ।

ଭକ୍‌ଭକ୍, ଅଂ. (ଅନୁକରଣ ଅବ୍ୟୟ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ, ବେଙ୍ଗମାନଙ୍କର ଶବ୍ଦ ।

ଭକ୍ତ, ବି. ନ. (ଭଜ-ତ) ଓଦନ, ଭାତ । ବିଂ. ଅନୁରକ୍ତ, ଯାହାର ଭକ୍ତି ଅଛି; ଅନୁଗତ, ସେବକ; ବିଭକ୍ତ ।

ଭକ୍ତକର, ବି. ପୁଂ. (ଭକ୍ତ-କର) କୃତ୍ରିମଧୂପ । ବିଂ. ପାଚକ ।

ଭକ୍ତକାର, ବି. ପୁଂ. (ଭକ୍ତ-କାର) ପାଚକ, ଯେ ଅନ୍ନ ପାକ କରେ, ରୋଷେଇଆ ।

ଭକ୍ତତୂର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ଭକ୍ତ-ତୂର୍ଯ୍ୟ) ଭୋଜନ କାଳରେ ବାଦନୀୟ ବାଦ୍ୟ ।

ଭକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଜ୍-ବା-ଭଞ୍ଜ୍-ତି) ପୂଜ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି ଅନୁରାଗ, ପ୍ରେମ; ସେବା, ଯଥା,

"ଭକ୍ତି କଲେ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ ମୁକ୍ତି ତାହାଙ୍କ ଚରଣେ ।"

ଉପଚାର; ରଚନା; ଭଙ୍ଗୀ ।

ଭକ୍ତିମାନ୍, ବିଂ. (ଭକ୍ତି-ମତ୍) ଭକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହାର ଭକ୍ତି ଅଛି ।

ଭକ୍ଷକ, ବିଂ. (ଭକ୍ଷ୍-ଅକ) ଭୋକ୍ତା, ଭକ୍ଷଣକାରୀ ।

ଭକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଭକ୍ଷ୍-ଅନ) ଭୋଜନ, ଖାଇବା ।

ଭକ୍ଷଣୀୟ, ବିଂ. (ଭକ୍ଷ୍-ଅନୀୟ) ଭୋଜନୀୟ, ଭକ୍ଷଣ-ଯୋଗ୍ୟ ।

ଭକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ଭକ୍ଷ୍-ତ) ଭୁକ୍ତ, ଖାଦିତ ।

ଭକ୍ଷ୍ୟ, ବିଂ. (ଭକ୍ଷ୍-ଯ) ଭକ୍ଷଣୀୟ, ଭକ୍ଷଣଯୋଗ୍ୟ । ବି. ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଭକ୍ଷ୍ୟପତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ତାମ୍ବୂଲଲତା, ପାନ ।

ଭଗ, ବି. ନ. (ଭଜ୍-ଅ) ଯୋନି, ସ୍ତ୍ରୀଚିହ୍ନ, ଉପସ୍ଥ-ସ୍ଥାନ; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; ଉତ୍କର୍ଷ; ଇଚ୍ଛା; ଶକ୍ତି; ପୂର୍ବ-ଫାଲ୍‌ଗୁନୀ ନକ୍ଷତ୍ର । ପୁଂ. ରବି; ଚନ୍ଦ୍ର; ମାହାତ୍ମ୍ୟ; ଧର୍ମ ।

ଭଗଦତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. କାମରୂପେଶ୍ୱର ନୃପବିଶେଷ, ନରକ ରାଜାର ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର ।

ଭଗନ୍ଦର, ବି. ପୁଂ. (ଭଗ୍-ଦୃ-ଅ) ଗୁହ୍ୟବ୍ରଣ ।

ଭଗବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଗ-ବତ୍-ଈ) ଦୁର୍ଗା । ବିଂ. ପୂଜ୍ୟା ।

ଭଗବାନ୍, ବିଂ. (ଭଗ-ବତ୍) ଭଗଯୁକ୍ତ, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟାଦି ଷଡ଼ଗୁଣଯୁକ୍ତ; ପୂଜ୍ୟ, ମାନ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ପରମେଶ୍ୱର, ଈଶ୍ୱର; ବୁଦ୍ଧ ।

ଭଗାଙ୍କୁର, ବି. ପୁଂ. (ଭଗ-ଅଙ୍କୁର) ଯୋନି ଦ୍ୱାରର ଉପରସ୍ଥ ସୂକ୍ଷ୍ମାଗ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ମାଂସପିଣ୍ଡବିଶେଷ ।

ଭଗାରି, ବିଂ. (ଭଗହାରୀ ଶବ୍ଦଜ) ଶତ୍ରୁ, ବୈରୀ, ବିପକ୍ଷ, ଯଥା,

"କାହିଁପାଇଁ ବସାଇଲୁ ଭଗାରି ହସାଇ ।"

ବ. ଚି ।

ଭଗାଲ, ବି. ନ. (ଭଗ-ଅଲ୍-ଅ) ମନୁଷ୍ୟ ମୁଣ୍ଡର ଖପୁରି ।

ଭଗାଲୀ, ବି. ପୁଂ. (ଭଗ-ଅଲ୍-ଇନ୍) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଭଗିନୀ, ଭଗ୍ନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଗ-ଇନ୍-ଈ) ସହୋଦରା, ଭଉଣୀ, ସ୍ୱସା ।

ଭଗୀରଥ, ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ଦିଲୀପ ରାଜାଙ୍କର ପୁତ୍ର, ଏ ପୃଥିବୀକୁ ଗଙ୍ଗା ଆଣିଥିଲେ ।

ଭଗ୍ନ, ବିଂ. (ଭନ୍‌ଜ୍-ତ) ପରାଜିତ; ନିରସ୍ତ; ଅପମାନିତ; ଖଣ୍ଡିତ, ଭଙ୍ଗା; ବିନଷ୍ଟ ।

ଭଗ୍ନପୃଷ୍ଠ, ବିଂ. (ଭଗ୍ନ-ପୃଷ୍ଠ) ପଶ୍ଚାଦ୍‌ବର୍ତ୍ତୀ; ଯାହାର ପୃଷ୍ଠଦେଶ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଅଛି । ବି. ପୁଂ. ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଭାଗ ।

ଭଗ୍ନପ୍ରକ୍ରମତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାବ୍ୟର ଦୋଷବିଶେଷ; କ୍ରମଭଙ୍ଗ ।

ଭଗ୍ନାଂଶ, ବି. (ଭଗ୍ନ-ଅଂଶ) ଯେଉଁ ରାଶିଦ୍ୱାରା ଏକର ଅଂଶ ବ୍ୟକ୍ତ କରାଯାଏ ।

ଭଗ୍ନାତ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ଭଗ୍ନ-ଆତ୍ମନ୍) ଚନ୍ଦ୍ର; ଚନ୍ଦ୍ର ବୃହସ୍ପତି ପତ୍ନୀଙ୍କର ସତୀତ୍ୱ ହରଣ କରିବାରୁ ଶିବ ଏହାଙ୍କୁ ତ୍ରିଶୂଳଦ୍ୱାରା ଦ୍ୱିଖଣ୍ଡିତ କରିଥିଲେ ଏହିହେତୁରୁ ଏହାଙ୍କର ନାମ ଭଗ୍ନାତ୍ମ ହୋଇଅଛି ।

ଭଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଭନ୍‌ଜ୍-ଅ) ତରଙ୍ଗ; ପରାଜୟ; ଭେଦ, ପ୍ରତାରଣା; ନାଶ; ଗମନ; ଭଗ୍ନ ହେବା; ଖଣ୍ଡ; ବ୍ୟସନ; ରୋଗ; ଭଙ୍ଗୀ; ଭୟ; ନିରାଶ, ଯଥା,

"ରଣେ ଭଙ୍ଗ ଦେଲ ଦେଖି ରକ୍ଷକୁଳେଶ୍ୱର ।"

ଭଙ୍ଗପ୍ରବଣ, ବିଂ. ଭଙ୍ଗୁର, ଯାହା ସହଜରେ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ, ଯଥା, କାଚପ୍ରଭୃତି ।

ଭଙ୍ଗା, ବିଂ. (ଭଙ୍ଗ ଶବ୍ଦଜ) ଭଗ୍ନ, ଭୁଠା ।

ଭଙ୍ଗି, ଭଙ୍ଗୀ, ବି. ନ. (ଭନ୍‌ଜ୍-ଇ, ଈ) ଭଙ୍ଗ; ଚାତୁରୀ; ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ; ତରଙ୍ଗ; ଶୋଭା; ରଚନା; ଭଙ୍ଗିମା ।

ଭଙ୍ଗିମା, ବି. ପୁଂ. (ଭଙ୍ଗ-ଇମନ୍) ଭଙ୍ଗୀ; ଶୋଭା, ଯଥା,

"ଭୁଲାଇଲା ପର ଦଶେ କେଶ ଭଙ୍ଗିମା ଲେ ।"

ଭଙ୍ଗୁର, ବିଂ. (ଭନ୍‌ଜ୍-ଉର) ବକ୍ର, ବଙ୍କା; କ୍ରୂର; ଭଙ୍ଗଶୀଳ; ଭଙ୍ଗପ୍ରବଣ; ବିନଶ୍ୱର; ନଦୀବାଙ୍କ ।

ଭଜନ, ନ. ଭଜନା, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଜ୍-ଅନ) (ଭଜ୍-ଅନ-ଆ) ଉପାସନା, ଆରାଧନା; ସେବା; ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ; ଭାଗ ।

ଭଜମାନ, ବିଂ. (ଭଜ୍-ଆନ) ଉପାସନାକାରୀ; ବିଭାଜକ; ନ୍ୟାଯ୍ୟ, ଉପଯୁକ୍ତ ।

ଭଞ୍ଜକ, ବିଂ. (ଭନ୍‌ଜ୍-ଅକ) ଭଞ୍ଜନକାରକ; ଭଗ୍ନକାରକ ।

ଭଞ୍ଜନ, ବି. ନ. (ଭନ୍‌ଜ୍-ଅନ) ଭଙ୍ଗ, ନାଶନ; ଭଗ୍ନ କରିବା । ବିଂ. ଭଞ୍ଜକ ।

ଭଞ୍ଜନକ, ବି. ପୁଂ. ମୁଖରୋଗବିଶେଷ ।

ଭଟ, ବି. ପୁଂ. (ଭଟ୍‌-ଅ) ଯୋଦ୍ଧା, ବୀର; ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ ।

ଭଟଭଟ, ବି. ଗୋଳମାଳ; କଳହ ।

ଭଟା, ବି. କୁଆର ଖୁଡ ଯିବାର ନାମ ଭଟା, ଶୁଖିଲା ।

ଭଟିତ୍ର, ବିଂ. (ଭଟ-ଇତ୍ର) ଶୂଲ୍ୟ ମାଂସାଦି, ଶଳାକାବିଦ୍ଧ ପକ୍ୱମାଂସାଦି ।

ଭଟ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. ପଣ୍ଡିତ; ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ; ଭାଟ, ସ୍ତୁତିପାଠକ; ସ୍ୱାମିତ୍ୱ; ଶତ୍ରୁ ।

ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଭଟ୍ଟ-ଆଚାର୍ଯ୍ୟ) ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ, ଅଧ୍ୟାପକ ।

ଭଟ୍ଟାର, ବିଂ. (ଭଟ୍ଟ-ଋ-ଅ) ମାନ୍ୟ, ପୂଜ୍ୟ ।

ଭଟ୍ଟାରକ, ବି. ପୁଂ. (ଭଟ୍ଟ-ଋ ଅ-କ ଯୋଗ) ମୁନି; ଦେବତା; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ନାଟ୍ୟୋକ୍ତିରେ-ରାଜା । ବିଂ. ପୂଜ୍ୟ ।

ଭଟ୍ଟି, ବି. ପୁଂ. ଭର୍ତ୍ତୃହରିପ୍ରଣୀତ ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ରାମକଥାଶ୍ରୟ ମହାକାବ୍ୟ ।

ଭଟ୍ଟିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଟ୍ଟ-ଇନ୍‌-ଈ) କୃତାଭିଷେକା ମହିଷୀ; ବ୍ରାହ୍ମଣଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ଭଡ଼, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବଡ, ବୃହତ୍, ଯଥା, ଭଡ଼ପାନ, ଭଡ଼ ଧୂଆଁ ପତ୍ର ।

ଭଡ଼ା, ବି. ଗୃହାଦିର କେରାୟା, ମାସୁଲ ।

ଭଡୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଭାଡୁଆ, ଯେଉଁମାନେ ବେଶ୍ୟା ନଚାନ୍ତି, ଜାତିବିଶେଷ ।

ଭଣଜା, ବି. (ଭାଗିନେୟ ଶବ୍ଦଜ) ଭଉଣୀପୁଅ, ଭଣଞ୍ଜା ।

ଭଣଭଣ, ଅଂ. ମାଛି ଆଦିର ଶବ୍ଦବିଶେଷ, ଗଣଗଣଶବ୍ଦ ।

ଭଣିତ, ବିଂ. (ଭଣ୍‌-ତ) କଥିତ, ଉଚ୍ଚାରିତ । ବି. ନ. କଥନ ।

ଭଣିତା, ବି. (ଭଣ୍‌-ତ-ଆ) ଗ୍ରନ୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ପରିଚ୍ଛେଦଶେଷରେ ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତାର ନାମ ପ୍ରକାଶକରଣ ।

ଭଣିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଣ୍‌-ତି) ବାକ୍ୟ, କଥା, କଥନ ।

ଭଣ୍ଟାକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଟ୍‌-ଆକ-ଈ, ମ ଆଗମ) ବାର୍ତ୍ତାକୀ, ବାଇଗଣ ।

ଭଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଭନ୍ଦ୍‌-ଅ) କୌତୁକୀ, ମସ୍କରା, ଭାଣ୍ଡ ।

ଭଣ୍ଡକ, ବି. ପୁଂ. (ଭଣ୍ଡ-କ) ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ ।

ଭଣ୍ଡତପସ୍ୱୀ, ବି. ପୁଂ. (ଭଣ୍ଡ-ତପସ୍ୱୀ) କପଟ ତପସ୍ୱୀ, ବକଧର୍ମୀ ।

ଭଣ୍ଡନ, ବି. ନ. (ଭନ୍ଦ୍‌-ଅନ) ପ୍ରତାରଣା, ଭଣ୍ଡାଇବାର; କବଚ; ଯୁଦ୍ଧ ।

ଭଣ୍ଡହାସିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଣ୍ଡ-ହାସିନୀ) ଗଣିକା, ବେଶ୍ୟା ।

ଭଣ୍ଡାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଠକାଇବା ।

ଭଣ୍ଡାମୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରତାରଣା, ଛଳ, ଭଣ୍ଡତା ।

ଭଣ୍ଡାର, ବି. (ଦେଶଜ) କୋଷ, କୋଠ ।

ଭଣ୍ଡାରି, ବି. (ଦେଶଜ) ନାଉକ, ନରସୁନ୍ଦର, ନାପିତ, ଜାତିବିଶେଷ, କୋଷାଧ୍ୟକ୍ଷ ।

ଭଣ୍ଡି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭନ୍ଦ୍‌-ଇ) ବୀଚି, ତରଙ୍ଗ, ଢେଉ ।

ଭଣ୍ଡିକା, ଭଣ୍ଡୀ, ଭଣ୍ଡୀତକୀ, ଭଣ୍ଡୀରୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମଞ୍ଜିଷ୍ଠାଲତା ।

ଭଣ୍ଡିର, ଭଣ୍ଡୀର, ଭଣ୍ଡିଲ, ଭଣ୍ଡୀଲ, } ବି. ପୁଂ. (ଭନ୍ଦ୍‌-ଇର; ଇର-ର=ଲ) ଶିରୀଷବୃକ୍ଷ ।

ଭଣ୍ଡୁର, ଭଣ୍ଡୋର, ବି. (ଦେଶଜ) ଖରାପ; ନାଶ ।

ଭଦ୍ର, ବି. ନ. (ଭନ୍ଦ୍‌-ର) ସୌଭାଗ୍ୟ; ମଙ୍ଗଳ; ମୁଥା; ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ଉତ୍ତମ । ବି. ପୁଂ. ଶିବ; ବୃଷଭ; ଗଜବିଶେଷ; ସମୂହ; ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ; କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ; ରାମଙ୍କର ଦୂତବିଶେଷ; ବଳଭଦ୍ର । ବିଂ. ଭାଗ୍ୟବାନ, କୁଶଳୀ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ସାଧୁ ।

ଭଦ୍ରକ, ବି. ନ. (ଭଦ୍ର-କ) ମୁଥାବିଶେଷ, ଭଦ୍ରମୁଥା । ପୁଂ. ଦେବଦାରୁବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ମନୋଜ୍ଞ, ସୁନ୍ଦର ।

ଭଦ୍ରକାଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଦ୍ର-କଲ୍‌-ଅ, ଈ) ଦୁର୍ଗା, କାତ୍ୟାୟନୀ ।

ଭଦ୍ରକୁମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ର-କୁମ୍ଭ) ମଙ୍ଗଳାର୍ଥ ପୂର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭ, ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟ ।

ଭଦ୍ରଖ, ଭଦ୍ରକ, ବ. ଓଡ଼ିଶାର ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାସ୍ଥ ସ୍ଥାନବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଭଦ୍ରକ ଯା ପଦେ ବେଢ଼ିଅଛି ଛନ୍ଦି,
ଉଛଳେ କାଳିନ୍ଦୀ ରୂପିଣୀ ଶାଳନ୍ଦୀ ।"

ନ. କେ ।

ଭଦ୍ରଗନ୍ଧିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଦ୍ର-ଗନ୍ଧ-କ-ଅ) ମୁସ୍ତକ, ମୁଥା ।

ଭଦ୍ରଙ୍କର, ବିଂ. (ଭଦ୍ର-କୃ-ଅ) କ୍ଷେମଙ୍କର, ମଙ୍ଗଳ-କାରକ ।

ଭଦ୍ରତୁରଗ, ବିଂ. ନ. ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପର ନବବର୍ଷାନ୍ତର୍ଗତ ବର୍ଷବିଶେଷ ।

ଭଦ୍ରଦାରୁ, ବିଂ. ପୁ. ନ. (ଭଦ୍ର-ଦାରୁ) ଦେବଦାରୁ ବୃକ୍ଷ ।

ଭଦ୍ରନାମା, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ର-ନାମନ୍) କାଠକଣ୍ଟାପକ୍ଷୀ ।

ଭଦ୍ରବଲନ, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ର-ବଲ୍-ଅନ) ବଳରାମ ।

ଭଦ୍ରମୁଖ, ବିଂ. ଭଦ୍ରତାସୂଚକ ମୁଖଯୁକ୍ତ, ସୌମ୍ୟ ଦର୍ଶନ ।

ଭଦ୍ରମୁସ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଦ୍ର-ମୁସ୍ତା) ନାଗରମୁସ୍ତକ, ନାଗରମୁଥା ।

ଭଦ୍ରଯବ, ବି. ନ. (ଭଦ୍ର-ଯବ) ଇନ୍ଦ୍ରଯବ ।

ଭଦ୍ରରେଣୁ, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ର-ରେଣୁ) ଇନ୍ଦ୍ରହସ୍ତୀ, ଐରାବତ ।

ଭଦ୍ରବର୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ରବର୍ମନ୍) ନବମଲ୍ଲିକାଲତା ।

ଭଦ୍ରଶ୍ରୟ, ବି. ନ. (ଭଦ୍ର-ଶ୍ରୟ) ଚନ୍ଦନ ।

ଭଦ୍ରଶ୍ରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ର-ଶ୍ରୀ) ଚନ୍ଦନବୃକ୍ଷ ।

ଭଦ୍ରସୋମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଦ୍ର-ସ-ଉମା) ଗଙ୍ଗା ।

ଭଦ୍ରାତ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ର-ଆତ୍ମଜ) ଅସି, ଖଡ୍ଗ ।

ଭଦ୍ରାରକ, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ର-ଋ-ଅକ) ପୃଥିବୀର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଷ୍ଟାଦଶ କ୍ଷୁଦ୍ରାନ୍ତର୍ଗତ ଦ୍ୱୀପରୁ ଏକ ଦ୍ୱୀପ ।

ଭଦ୍ରାଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ର-ଅଶ୍ୱ) ପୃଥିବୀର ନବ-ବର୍ଷାନ୍ତର୍ଗତ ବର୍ଷବିଶେଷ ।

ଭଦ୍ରାଶ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ର-ଆଶ୍ରୟ) ଚନ୍ଦନବୃକ୍ଷ ।

ଭଦ୍ରାସନ, ବି. ନ. (ଭଦ୍ର-ଆସନ) ସିଂହାସନ; ଯୋଗା-ସନ; ବସତଗୃହ ।

ଭଦ୍ରେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ର-ଈଶ୍ୱର) କଳ୍ପଗ୍ରାମସ୍ଥ ଶିବ; ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ଗ୍ରାମ ।

ଭଦ୍ରୈଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଦ୍ର-ଏଲା) ବଡ଼ଅଲାଇଚ ।

ଭନ୍ଦିଲ, ବି. ପୁଂ. (ଭନ୍ଦ୍-ଇଲ) ଶୁଭ, ମଙ୍ଗଳ ।

ଭପତି, ବି. ପୁଂ. (ଭ-ପତି) ନକ୍ଷତ୍ରନାଥ, ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଭପଞ୍ଜର, ବି. ନ. (ଭ-ପଞ୍ଜର) ନକ୍ଷତ୍ରଚକ୍ର, ।

ଭମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଭମ୍-ଭା-ଅ) ଧୂମ, ଧୂଁଆ; ମକ୍ଷିକା, ମାଛି ।

ଭମ୍ଭରାଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭମ୍ଭରାଳୀ-କ) ଦଂଶ, ଡାଁଶ ।

ଭମ୍ଭରାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭମ୍ଭ-ରା-ଲ) ବୃହତ୍ ମକ୍ଷିକା ।

ଭମ୍ଭାସାର, ବିଂ. ପୁଂ. ମଗଧଦେଶର ନୃପବିଶେଷ ।

ଭୟ, ବି. ନ. (ଭୀ-ଅ) ତ୍ରାସ, ଶଙ୍କା, ଆତଙ୍କ, ଯଥା,

"ପଡ଼ିଲେ କଣ୍ଠୀ ଶରେ କୁରୁ ତୁରଙ୍ଗ,
ଭୟେ କୁରୁ କୁମାରବୃନ୍ଦ ରଣେ ଦେଲେ ଭଙ୍ଗ ।"

କ. ବ ।

ଭୟଙ୍କର, ବିଂ. (ଭୟ-କୃ-ଅ) ଭୟଜନକ, ଭୀଷଣ, ଘୋର, ଯଥା,

"ବାଘଙ୍କ ଗୁମୁଲ ଯୁଦ୍ଧ ଅତି ଭୟଙ୍କର ।"

ଭୟାନକ, ବି. ପୁଂ. (ଭୀ-ଆନକ) ରସବିଶେଷ, ଭୟ ଯେଉଁ ରସର ସ୍ଥାୟୀଭାବ; ବ୍ୟାଘ୍ର; ରାହୁ । ବିଂ. ଭୟଙ୍କର ।

ଭୟାପହ, ବି. ପୁଂ. (ଭୟ-ଅପ-ହା-ଅ) ରାଜା । ବିଂ. ଭୟନାଶକ ।

ଭୟାଳୁ, ବିଂ. (ଭୟ-ଆଲୁ) ଭୀରୁ, ହୀନସାହସୀ ।

ଭୟାବହ, ବିଂ. (ଭୟ-ଆ-ବହ-ଅ) ଭୟଜନକ, ଭୟଙ୍କର, ଯଥା,—ଯେଉଁ ଭୟାବହ ଘଟଣାମାନ ଏହି ଭୂମିକମ୍ପ ସମୟରେ ଘଟିଥିଲା ତାହା ଲିସ-ବନ ନଗରବାସୀ ଜଣେ ଇଂରାଜବଣିକ ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଦର୍ଶନ କରି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ ।

ପ୍ର. ମା ।

ଭର, ବି. ପୁଂ. (ଭୃ-ଅ) ଆଧିକ୍ୟ; ସମୂହ; ଭାର; ଭରଣ; ଗୌରବ । ବିଂ. ଭରଣକର୍ତ୍ତା ।

ଭରଟ, ବି. ପୁଂ. (ଭୃ-ଅଟ) କୁମ୍ଭକାର, କୁମ୍ଭାର ।

ଭରଣ, ବି. ନ. (ଭୃ-ଅନ) ପୂରଣ; ପୋଷଣ, ପ୍ରତି-
ପାଳନ; ବେତନ; ଧାରଣ; (ପ୍ରା) ଅଶୀତୌଣି
ପରମାଣ । ଣୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦ୍ୱିତୀୟ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଭରଣୀୟ, ବିଂ. (ଭୃ-ଅନୀୟ) ଭରଣଯୋଗ୍ୟ,
ପୋଷ୍ୟ ।

ଭରଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଭୃ-ଅଣ୍ଡ) ପ୍ରଭୁ, ସ୍ୱାମୀ; ରାଜା;
ବୃଷ; କୃମି ।

ଭରଣ୍ୟ, ବିଂ. (ଭରଣ-ଯ) ଭରଣୀୟ ।

ଭରଣ୍ୟଭୁକ୍, ବିଂ. (ଭରଣ୍ୟ-ଭୁଜ୍) ବେତନଗ୍ରାହୀ
କର୍ମ୍ମକାର, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବେତନ ନେଇ କର୍ମ
କରେ ।

ଭରତ, ବି. ପୁଂ. (ଭୃ-ଅତ) ଦଶରଥରାଜାର
ମଧ୍ୟମପୁତ୍ର ; ଶକୁନ୍ତଳାଗର୍ଭଜାତ ଦୁଷ୍ମନ୍ତରାଜ-
ପୁତ୍ର; ନାଟ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରପ୍ରଣେତା ମୁନି; ନଟ; ନାୟକ;
ନାଟ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର; ଶବର, ବ୍ୟାଧ; ତନ୍ତୁବାୟ ।

ଭରତଖଣ୍ଡ, ବି. ନ. ଭାରତବର୍ଷାନ୍ତର୍ଗତ କୁମାରିକା-
ଖଣ୍ଡ ।

ଭରତପୁତ୍ରକ, ବି. ପୁଂ. (ଭରତ-ପୁତ୍ର-କ) ନଟ, ଅଭି-
ନୟକାରକ ।

ଭରତିଆ, ବି. ପକ୍ଷିବିଶେଷ ।

ଭରଦ୍ୱାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଭର-ଦ୍ୱା-ଜ) ମୁନିବିଶେଷ;
ପକ୍ଷିବିଶେଷ, ଭଦଭଦଳିଆ ଚଢେଇ ।

ଭରସା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. ଆଶା, ପ୍ରତ୍ୟୟ, ସାହସ ।

ଭରା, ବିଂ. (ଭୃଧାତୁଜ) ପୂର୍ଣ୍ଣ । ବି. ବୋଝ; ଠେସ ।

ଭରାଣ୍ଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାନ୍ୟାଦି କୁଟିବାର ଗର୍ତ୍ତ,
ଟିଙ୍କି ପାହାର ପଡିବାର ଗର୍ତ୍ତିକାର ସ୍ଥାନ ।

ଭରି, ବି. (ଭୃଧାତୁଜ) ଦଶମଶା ଓଜନ । ବିଂ. ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଭରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭରିଭ=ହରିଦ୍ବର୍ଣ୍ଣ-ଇ) ହରିଦ୍ବର୍ଣ୍ଣ;
ସବୁଜରଙ୍ଗ ।

ଭରିତ, ବିଂ. (ଭୃ-ଇତ) ପାଳିତ; ପୂରିତ; ଭାରଯୁକ୍ତ ।
ହରିଦ୍ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଭରିମା, ବି. ପୁଂ. (ଭୃ-ଇମନ୍) ଭରଣ, ପ୍ରତିପାଳନ ।

ଭରିବା, କ୍ରି, ବି. (ଭର ଶବ୍ଦଜ) ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା ।

ଭରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଭୃ-ଉ) ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ସମୁଦ୍ର; ସ୍ୱାମୀ;
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ।

ଭର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଭ୍ରଜ୍-ଅ) ଶିବ; ବ୍ରହ୍ମା; ସୂର୍ଯ୍ୟସ୍ଥ ଐଶ-
ତେଜଃ; ଭର୍ଜ୍ଜନ, ଭାଜିବା ।

ଭର୍ଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ଭ୍ରଜ୍-ଅନ) ଭାଜିବା, ଭଜା ।

ଭର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଭୃ-ତବ୍ୟ) ପୋଷଣଯୋଗ୍ୟ, ପ୍ରତି-
ପାଲ୍ୟ ।

ଭର୍ତ୍ତା, ବି. ପୁଂ. (ଭୃ-ତୃ) ପତି, ସ୍ୱାମୀ; ଅଧିପତି,
ରାଜା । ବିଂ. ପାଳନକର୍ତ୍ତା; ଧାରଣକର୍ତ୍ତା ।

ଭର୍ତ୍ତୃଦାରକ, ବି. ପୁଂ. (ଭର୍ତ୍ତୃ-ଦାରକ) ନାଟ୍ୟରେ
ରାଜପୁତ୍ର; ରିକା-ସ୍ତ୍ରୀ, ନାଟ୍ୟୋକ୍ତିରେ ରାଜକନ୍ୟା ।

ଭର୍ତ୍ତି, ବି, (ଭୃଧାତୁଜ) ପ୍ରବେଶ; ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଭର୍ତ୍ତୃହରି, ବି. ପୁଂ. (ଭର୍ତ୍ତୃ-ହରି) ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟଙ୍କର
ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା, ଭଟ୍ଟିକାବ୍ୟପ୍ରଣେତା ।

ଭର୍ତ୍ସନ, ନ. } ବି. (ଭର୍ତ୍ସ-ଅନ, ଆ) କୁତ୍ସା, ନିନ୍ଦା;
ଭର୍ତ୍ସନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ତର୍ଜ୍ଜନ; ତିରସ୍କାର, ଯଥା,

"ନାନା ତର୍ଜନା ଭର୍ତ୍ସନା କରିବା,
ନୋହିଲେ ଲାଞ୍ଛ ଦେବା ବୋଲି ଭଣ୍ଡିବା "

ଭର୍ତ୍ସିତ, ବିଂ. (ଭର୍ତ୍ସ-ତ) ନିନ୍ଦିତ; ତିରସ୍କୃତ ।

ଭର୍ମ୍ମ, ଭର୍ମ୍ମନ୍, ବି. ନ. (ଭୃ-ମ, ମନ୍) ଭୃତି, ବେତନ;
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

"ଭର୍ମ୍ମଦେହା ସରସିଜ ବ୍ରଜ,
ଭ୍ରମରବର ମୋହନ ରାଜ ।"

ଭରଣ; ପୋଷଣ; ନାଭି ।

ଭର୍ମ୍ମଣ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭର୍ମ୍ମନ୍-ଯ-ଆ) ଭୃତି, ବେତନ ।

ଭଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ଉତ୍ତମ, ଆଚ୍ଛା, ବେଶ୍, ଯଥା,

"ଭଲ କରି ଦେଖ ମୋର ଭ୍ରାତାଙ୍କ ବଦନ ।"

ଜ. ବ୍ର ।

ଭଲା, କ୍ରି. ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଆଚ୍ଛା, ଯଥା,

"ମନବାଞ୍ଛିତ ସମସ୍ତ ସାକ୍ଷାତ ହୋଇବ,
ମୁହିଁ ଭଲା ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ଭଲା ରେ ହୋଇବ ।"

କୋ. ବ୍ର ।

ଭଳି, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରକାର, ପରି, ଯଥା,

"ତୁମ୍ଭ ଭଳି ଯେବେ ନୋହିଲା ପାତର ।"

ଭଲେ, ବି. (ଦେଶଜ) ସହଜେ, ଯଥା,

"ଏ ମନ୍ତ୍ର ଯଭୁ ସାଦେ ନନ୍ଦଲେ,
ମାୟା ଯେ ନ ଲାଗଇ ଭଲେ ।"

ଭାଗବତ ।

ଭଲ୍ଲ, ବି. ପୁଂ. (ଭଲ୍ଲ—ବଧ କରିବା-ଅ) ଭାଲୁ । ପୁଂ. ନ. ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଫଳକ ଅସ୍ତ୍ର, ଭାଲି, ଯଥା,

"ଶୂଳେ ଶୂଳ ଭଲ୍ଲେ ଭଲ୍ଲ ସାୟକେ ସାୟକ ।"

ଭଲ୍ଲକ, ଭଲ୍ଲୁକ, ଭଲ୍ଲୂକ, ବି. ପୁଂ. (ଭଲ୍ଲ-କ, ଭଲ୍ଲ-ଉକ, ଊକ) ଋକ୍ଷ, ଭାଲୁ ।

ଭଲ୍ଲାତ, ଭଲ୍ଲାତକ, ବି. ପୁଂ. (ଭଲ୍ଲ-ଅତ-ଅ= ଭଲ୍ଲାତ, କ ଯୋଗେ ଭଲ୍ଲାତକ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଭାଲିଆଗଛ ଓ ତାହାର ଫଳ ।

ଭଲ୍ଲିକା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଲ୍ଲୀ-କ-ଆ) ଭାଲିଆଗଛ ।

ଭବ, ବି, ପୁଂ. (ଭୂ-ଅ) ସ୍ଥିତି; ଉତ୍ପତ୍ତି; ପ୍ରାପ୍ତି, ଲାଭ; ଜଗତ; ସଂସାର; ଶିବ, ଈଶ୍ୱର; ପ୍ରାଧାନ୍ୟ; ମଙ୍ଗଳ; ଓଆଡ୍ଫଳ; ସଂସାର ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ସହସା ହେଲା କି ସ୍ୱର୍ଗ ଏ ଭବଭବନ ।"

ବିଂ. ଉତ୍ପନ୍ନ; (ଶବ୍ଦର ପରବର୍ତ୍ତୀ ହେଲେ) ଉତ୍ପତ୍ତି ଜନକ ।

ଭବଘସ୍ମର, ବି. (ଭବ-ଘସ୍ମର) ଦାବାନଳ, ଦାବାଗ୍ନି, ବନାଗ୍ନି ।

ଭବତ୍, ବିଂ. (ଭା-ଡବତ୍) ଯୁଷ୍ମଦର୍ଥ, ତୁମ୍ଭେ, ଆପଣ; ମାନ୍ୟ ।

ଭବତ୍, ବିଂ. (ଭୂ-ଅତ୍) ଉତ୍ପଦ୍ୟମାନ; ବର୍ତ୍ତମାନ; ବିଷାକ୍ତ ଶର; ଦୀପ୍ତିମନ୍ତ ।

ଭବତୀ, ବି, (ଭୂ-ଅତ୍-ଈ) ମାନ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଭବଦାରୁ, ବି, ପୁଂ. (ଭବ-ଦାରୁ) ଦେବଦାରୁ ବୃକ୍ଷ ।

ଭବଦୀୟ, ବିଂ. (ଭବତ୍-ଈୟ) ଯୁଷ୍ମତ୍‌ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ତୁମ୍ଭର ।

ଭବନ, ବି. ନ. (ଭୂ-ଅନ) ଆଳୟ, ଗୃହ, ବାସସ୍ଥାନ, ଯଥା,

"ସହସା ହେଲା କି ସ୍ୱର୍ଗ ଏ ଭବଭବନ ।"

ଉତ୍ପତ୍ତି; ସ୍ଥିତି ।

ଭବନାଶିନୀ, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭବ-ନାଶିନୀ) ସରଯୂ ନଦୀ ।

ଭବନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂ-ଅନ୍ତ) କାଳ, ସମୟ; ବର୍ତ୍ତମାନକାଳ । ନ୍ତୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପତିବ୍ରତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଭବଭୂତି, ବି. ପୁଂ. (ଭବ-ଭୂତି) ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ, ପଦ୍ମନଗରନିବାସୀ କଶ୍ୟପବଂଶୀୟ ଭଟ୍ଟଗୋପାଳ ନାମକ ଶ୍ରୋତ୍ରିୟ ବ୍ରାହ୍ମଣର ପୌତ୍ର, ନୀଳକଣ୍ଠର ପୁତ୍ର, ମାଲତୀମାଧବ ଉତ୍ତରଚରିତ ବୀରଚରିତପ୍ରଭୃତି ନାଟକପ୍ରଣେତା ସୁନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ କବିବିଶେଷ, ଭୋଜରାଜାର ପଣ୍ଡିତ; ଶିବଙ୍କର ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ।

ଭବରୁଦ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭବ-ରୁଦ୍) ପ୍ରେତପଟହ, ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟିକ୍ରିୟା କାଳରେ ବାଦନୀୟ ବାଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ଭବାତ୍ମଜା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. ମନସାଦେବୀ ।

ଭବାଦୃଶ୍, ଭବାଦୃଶ, ବିଂ. (ଭବତ୍-ଦୃଶ୍-ଦୃଶ) ତୁମ୍ଭ ତୁଲ୍ୟ, ଆପଣଙ୍କ ପରି ।

ଭବାନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭବ-ଆନୀ) ଶିବପତ୍ନୀ ।

ଭବାନୀଗୁରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଭବାନୀ-ଗୁରୁ) ହିମାଳୟ ପର୍ବତ ।

ଭବାପୂନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭବ-ଅପୂନ-ଆ) ଜାହ୍ନବୀ, ଗଙ୍ଗା ।

ଭବିକ, ବିଂ. (ଭବ-ଇକ) ଶୁଭଜନକ, କୁଶଳୀ । ବି. ନ. ଶୁଭ, କଲ୍ୟାଣ, ମଙ୍ଗଳ ।

ଭବିତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଭୂ-ତବ୍ୟ) ଭାବୀ, ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ, ଯାହା ଅବଶ୍ୟ ହେବ, ଯଥା,

"କିଏ ଦେଖିଅଛି ସେତ ଭବିତବ୍ୟ ।"

ନ. କେ ।

ଭବିତା, ଭବିଷ୍ଣୁ, ବିଂ. (ଭୂ-ତୃ, ଇଷ୍ଣୁ) ଭବିଷ୍ୟତ୍, ଭାବୀ; ଉତ୍ପତ୍ତିଶୀଳ ।

ଭବିଳ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂ-ଇଳ) କାମୁକ, ଲମ୍ପଟ । ବିଂ. ଭାବୀ, ଭବିଷ୍ୟତ୍ ।

ଭବିଷ୍ୟତ୍, ବିଂ. (ଭୂ-ଅତ୍) ଅନାଗତ, ଯାହା ପରେ ହେବ । ବି. ନ. ପୁରାଣବିଶେଷ ।

ଭବିଷ୍ୟଦ୍‌ବାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯାହା ପରେ ଘଟିବ ତାହା ଆଗରୁ କୋଳିବା ।

ଭବିଷ୍ୟସୂଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭାବୀ ବିଷୟର ପ୍ରସ୍ତାବ, ପରେ ଯାହା ଘଟିବ ଆଗରୁ ତାହାର ପ୍ରସ୍ତାବ କରିବା ।

ଭବ୍ୟ, ବିଂ. (ଭୂ-ଯ) ଶୁଭଜନକ; ଶୁଭଯୁକ୍ତ; ଶିଷ୍ଟ, ଶାନ୍ତ; ସାଧୁ; ଭାଗ୍ୟବାନ୍; ସମୀଚୀନ; ଯୋଗ୍ୟ; ସତ୍ୟ; ଭାବୀ । ବି. ନ. ଶୁଭ; ଅସ୍ଥି; କରମଙ୍ଗା ଗଛ; ଦୁର୍ଗା; ଋଷିବିଶେଷ । ବ୍ୟା. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ଭଷ, ବି. ପୁଂ. (ଭଷ୍-ଅ) କୁକ୍କୁର ।

ଭସଦ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭସ୍-ଅଦ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଯୋନି; ସମୟ ।

ଭସନ, ବି. ପୁଂ. (ଭସ୍-ଅନ) ଭ୍ରମର ।

ଭସିତ, ବି. ନ. (ଭସ୍-ତ) ଭସ୍ମ, ପାଉଁଶ ।

ଭସୂଚକ, ବି. ପୁଂ. (ଭ-ସୂଚକ) ଗଣକ, ଦୈବଜ୍ଞ ।

ଭସ୍ମ, ବି. ନ. (ଭସ୍-ମନ୍) ପାଉଁଶ, ଯଥା,

"ଅସ୍ଥି-ମାଳା ନରମୁଣ୍ଡେ ଧବଳିତ ଦେଶ,
ଭସ୍ମରାଶି ଗିରି ଭାନିଲେ ବିକଟ ବିଶେଷ ।"

ବ. ବ.

ଭସ୍ମକ, ବି. ନ. (ଭସ୍ମନ୍-କ) ରୋଗବିଶେଷ, ଯେଉଁ ରୋଗରେ ବାୟୁ ପିତ୍ତର ଆଧିକ୍ୟ ଓ କଫର ହ୍ରାସ ହୁଏ, ଏବଂ ଭୁକ୍ତବସ୍ତୁ ଉଦରସ୍ଥ ହେବା ମାତ୍ର ଭସ୍ମ ହୋଇଯାଏ; ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ରୌପ୍ୟ ।

ଭସ୍ମକାର, ବି. ପୁଂ. (ଭସ୍ମନ୍-କାର) ରଜକ, ଧୋବା ।

ଭସ୍ମସାତ୍, ଅଂ. (ଭସ୍ମନ୍-ସାତ୍) କର୍ପୂର; ଭସ୍ମରୂପରେ ପରିଣତ ।

ଭା, ଭାଃ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭା-ଅ-ଆ, ଭାସ୍-ଂ) ପ୍ରଭା, ଆଲୋକ; କାନ୍ତି; କିରଣ; ଶୋଭା । ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଭାଇ, ବି. (ଭ୍ରାତୃ ଶବ୍ଦଜ) ଭ୍ରାତା, ସହୋଦର, ଯଥା,

"ସାଜ ସାଜ ରଣସାଜେ ଭାଇ ଦୁଇଜଣ ।"

କ. ଲ ।

ଭାଉ, ବି. (ଦେଶଜ) ଦର, ମୂଲ୍ୟ ।

ଭାଉଜ, ବି. (ଭ୍ରାତୃଜାୟାର ଅପଭ୍ରଂଶ) ଭାଇର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଭାକ୍, ବିଂ. (ଭଜ୍-ଂ) ଅଂଶୀ, ଭାଗୀ, ଯଥା, ଧନ-ଭାକ୍ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଭାକୁର, ବି. ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଭାକୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଭା-କୋଷ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଭାକ୍ତିକ, ବିଂ. (ଭକ୍ତ-ଇକ) ଅନ୍ନଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିପାଳିତ ।

ଭାଗ, ବି. ପୁଂ. (ଭଜ୍-ଅ) ଅଂଶ, ଖଣ୍ଡ; ଏକ ଦେଶ; ପ୍ରଦେଶ, ସ୍ଥାନ; ଅଦୃଷ୍ଟ, ଭାଗ୍ୟ ।

ଭାଗଧେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଭାଗ-ଧେୟ) ରାଜସ୍ୱ; ଅଂଶ, ଭାଗ । ନ. ଭାଗ୍ୟ । ବିଂ. ଦାୟାଦ ।

ଭାଗବତ, ବି. ନ. (ଭଗବତ୍-ଅ) ବ୍ୟାସପ୍ରଣୀତ ଭଗବଦ୍‌ବିଷୟକ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ । ପୁଂ. ଭଗବଦ୍‌ଭକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ ।

ଭାଗହର, ବିଂ. (ଭାଗ-ହର) ଅଂଶଗ୍ରାହୀ ।

ଭାଗହାର, ବି. ପୁଂ. (ଭାଗ-ହାର) ଯେଉଁ ଉପାୟରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଶିକୁ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟା-ଦ୍ୱାରା ସମାନ ଅଂଶରେ ବିଭାଗ କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ଭାଗିକ, ବିଂ. (ଭାଗ-ଇକ) ବୃଦ୍ଧି ସହିତ ମୁଦ୍ଦାଦ, ଆସଲ ସୁଧ ଟଙ୍କା ।

ଭାଗିନେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଭଗିନୀ-ଏୟ) ଭଗିନୀର ସନ୍ତାନ ।

ଭାଗୀ, ବିଂ. (ଭାଗ-ଇନ୍) ଅଂଶୀ; ଗ୍ରହଣକାରୀ ।

ଭାଗୀରଥୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭଗୀରଥ-ଅ-ଈ) ଗଙ୍ଗା, ଭଗୀରଥାନୀତା, ଯଥା,

"ବିସର୍ଜି ଭାଗୀରଥୀ ତୀର କାନନେ,
ଲେଉଟାଇଲେ ରଥ ଅଥୟ ମନେ ।"

କ. ବ ।

ଭାଗ୍ୟ, ବି. ନ. (ଭଜ୍-ଯ, ଅବା ଭାଗ-ଯ) ଅଦୃଷ୍ଟ, ଦୈବ; ଭାଗଯୋଗ୍ୟ; ଭାଗବିଶିଷ୍ଟ; ଭାଗିକ ।

ଭାଗ୍ୟବାନ୍, ବିଂ. (ଭାଗ୍ୟ-ବତ୍) ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ, ଅଦୃଷ୍ଟ-ବାନ୍; ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ; ଶୁଭାଦୃଷ୍ଟବିଶିଷ୍ଟ ।

ଭାଙ୍ଗ, ବି. (ଦେଶଜ) କୁସୁମ୍ଭା, ବିଜୟା, ସିଦ୍ଧି, ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଭାଙ୍ଗିବା, କ୍ରି. ବ. (ଭଞ୍ଜ ଧାତୁଜ) ଭଗ୍ନ କରିବା ।

ଭାଜକ, ବି୦. (ଭଜ୍-ଅକ) ଅଂଶକାରକ, ଯାହା-ଦ୍ୱାରା ଭାଗ କରାଯାଏ ।

ଭାଜକାଂଶ, ବି. ପୁଂ. (ଭାଜକ-ଅଂଶ) ଗୁଣନୀୟକ ।

ଭାଜନ, ବି. ନ. (ଭଜ୍-ଅନ) ପାତ୍ର, ଯଥା,

"ଚିଦଣ୍ଣଳା ତୋର ହେ ପ୍ରଭଞ୍ଜନ,
ତୁ ପରଶୁ ସବୁ, ମାନ ଭାଜନ,
କାଏ ରବ ଭଲେ, ଛୁଁ ଇବ କୌଶଳେ,
ତୋ ଭନୁ, ମହେଶମାୟା ଏସନ,
କେମନ୍ତେ ବୁଝିବ ମୁଁ ଅକିଞ୍ଚନ ।"

କ. ବ ।

ଆଧାର; ଉପଯୁକ୍ତ ।

ଭାଜିତ, ବି୦. (ଭଜ୍-ତ) ପୃଥକ୍‌କୃତ, ବିଭକ୍ତ । ବି. ନ. ଭାଗ, ଅଂଶ ।

ଭାଜିବା, କ୍ରି. (ଭର୍ଗ ଶବ୍ଦଜ) ଭାଙ୍ଗିବାର ଓ ପଳାୟନ କରିବା, ଯଥା,

"ଦୁର୍ଗମ ପଥ ଏ ଭଜନ, ଭୟେ ଭାଜିଲେ ଯୋଗୀଜନ ।"

(ଭର୍ଜ୍ଜନ ଶବ୍ଦଜ) ଭୃଷ୍ଟ କରିବା, ଭର୍ଜ୍ଜନ କରିବା ।

ଭାଜ୍ୟ, ବି୦. (ଭଜ୍-ଯ) ଭାଗାର୍ହ, ଯାହା ଭାଗ କରାଯାଏ ।

ଭାଟ, ବି. (ଭଟ୍ଟ ଶବ୍ଦଜ) ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ; ସ୍ତୁତିପାଠକ; ରାଜଦୂତ ।

ଭାଟି, ବି. ମଦପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଚୁଲ୍ଲୀ ଥିବା ସ୍ଥାନ ।

ଭାଡ, ବି. (ଦେଶଜ) କାଷ୍ଠାଦି ରଖିବାର ମଞ୍ଚା ।

ଭାଣିଜୀ, ବି. (ଭାଗିନେୟୀ ଶବ୍ଦଜ) ଭଣଜାର ଭଉଣୀ, ଭଗ୍ନୀର କନ୍ୟା ।

ଭାଣ୍ଡ, ବି. ନ. (ଭଣ୍-ଡ, କମ୍ବା ଭଣ୍ଡ-ଅ) ପାତ୍ର; ମୂଳଧନ, ପୁଞ୍ଜି; ଅଳଙ୍କାର; ଭୂଷଣ; ଅଶ୍ୱଭୂଷଣ; ଭଣ୍ଡାମି ।

ଭାଣ୍ଡପୁଟ, ବି. ପୁଂ. (ଭାଣ୍ଡ-ପୁଟ୍-ଅ) ନାପିତ, ଭଣ୍ଡାରୀ ।

ଭାଣ୍ଡାଗାର, ବି. ପୁଂ. (ଭାଣ୍ଡ-ଆଗାର) ଧନାଗାର, ଭଣ୍ଡାର ।

ଭାଣ୍ଡିକ, ବି. ପୁଂ. (ଭାଣ୍ଡ-ଇକ) ଗାୟକ ।

ଭାଣ୍ଡୀର, ବି. ପୁଂ. (ଭାଣ୍ଡ-ଇର୍-ଅ) ବଟବୃକ୍ଷ ।

ଭାତ, ବି୦. (ଭା-ତ) ଦୀପ୍ତିମାନ୍ । ବି. ନ. ପ୍ରଭାତ, ପ୍ରାତଃକାଳ (ଭକ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ବି. ଅନ୍ନ ।

ଭାତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭା-ତି) ଶୋଭା, ଦୀପ୍ତି ।

ଭାଭୁ, ବି. ପୁଂ. (ଭା-ଭୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଭାଗୁଆ, ବି୦. (ଦେଶଜ) ଅନ୍ନଦାସ, ପିଣ୍ଡାଦ ।

ଭାଗୁଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ଦେହଜାତ ବ୍ରଣାକାର କ୍ଷୁଦ୍ର ମାଂସପିଣ୍ଡବିଶେଷ ।

ଭାଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଭାଦ୍ର-ଅ) ବୈଶାଖାଦି ମାସର ପଞ୍ଚମ ମାସ ।

ଭାଦ୍ରପଦ, ବି. ପୁଂ. (ଭାଦ୍ର-ପଦ) ଭାଦ୍ରମାସ । ଦା-ସ୍ତ୍ରୀ. ପୂର୍ବଭାଦ୍ରପଦ ଓ ଉତ୍ତରଭାଦ୍ରପଦ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଭାଦ୍ରମାତୁର, ବି. ପୁଂ. (ଭଦ୍ରମାତୃ-ଅ) ସାଧ୍ୱୀ ସ୍ତ୍ରୀର ପୁତ୍ର, ସତୀତନୟ ।

ଭାନ, ବି. ନ. (ଭା-ଅନ) ପ୍ରକାଶ; ଶୋଭା ।

ଭାନୁ, ବି. ପୁଂ. (ଭା-ନୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; କିରଣ; କାନ୍ତି; ଶିବ; ପ୍ରଭୁ; ରାଜା, (ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ରଞ୍ଜିତ ଜଳଦ ମଞ୍ଜୁ-ଯେବେ ଅବତର,
ବୁଡଇ ପଶ୍ଚିମେ ଭାନୁ କୋଳରେ ତୋହର ।"

କ. ବ ।

ଭାନୁଜା, ଭାନୁସୁତା, ବି୦ ସ୍ତ୍ରୀ. ଯମୁନା ।

ଭାନୁଫଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭାନୁ-ଫଳା) କଦଳୀଫଳ, କଦଳୀ ।

ଭାନୁମାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଭାନୁ-ମତ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ । ବି୦. କାନ୍ତି-ମାନ; ଦୀପ୍ତିମାନ୍ ।

ଭାନେମି, ବି. ପୁଂ. (ଭା-ନେମି) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଦିବାକର ।

ଭାମ, ବି. ପୁଂ. (ଭାମ୍-ଅ) କ୍ରୋଧ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଦୀପ୍ତି; ଭଗିନୀପତି । ମା-ସ୍ତ୍ରୀ. କୋପନା-ସ୍ତ୍ରୀ; ନାରୀ ।

ଭାମକ, ବି. ପୁଂ. (ଭାମ୍-କ) ଭଗିନୀପତି ।

ଭାମିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭାମ୍-ଇନ୍, ଈ) ଅତି କୋପନା-ସ୍ତ୍ରୀ; ନାରୀ ।

ଭାମିନୀବିଳାସ, ବି. ପୁଂ. ଜଗନ୍ନାଥମିଶ୍ରକୃତ କାବ୍ୟ-ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ଭାମୀ, ବି୦. (ଭାମ୍-ଇନ୍) କ୍ରୁଦ୍ଧ, କୋପାନ୍ୱିତ ।

ଭାର, ବି. ପୁଂ. (ଭୃ-ଅ) ଗୁରୁତ୍ୱ; ରାଶି, ସମୂହ; ବୋଝ; ପରମାଣବିଶେଷ ।

ଭାରକେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟବିନ୍ଦୁ, ଯେଉଁଠାରେ ଭାରର ସମତା ହୁଏ ।

ଭାରତ, ବି. ନ. (ଭରତ-ଅ) ଭାରତବର୍ଷ; ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ, ମହାଭାରତ । ପୁଂ. ନଟ; ଅଗ୍ନି; ଭରତର ସନ୍ତାନ । ବିଂ. ଭରତବଂଶୀୟ ।

ଭାରତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବାକ୍ୟ, ବଚନ; ବୃତ୍ତିବିଶେଷ; ପକ୍ଷିବିଶେଷ; ସରସ୍ୱତୀ, ଯଥା,

"ଅସ ମା ଭାରତେ ଭାରତୀ ରାଣୀ ।"

କ. ନ ।

ଭାରତବର୍ଷ, ବି. ନ. (ଭାରତ-ବର୍ଷ) ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପର ନବବର୍ଷାନ୍ତର୍ଗତ ବର୍ଷବିଶେଷ, ସମୁଦ୍ରର ଉତ୍ତର ହିମାଳୟର ଦକ୍ଷିଣସ୍ଥ ଦେଶ ।

ଭାରଦ୍ୱାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଭରଦ୍ୱାଜ-ଅ) ଭରଦ୍ୱାଜ; ଦ୍ରୋଣାଚାର୍ଯ୍ୟ; ଅଗସ୍ତ୍ୟମୁନି; ପକ୍ଷିବିଶେଷ । ନ. ଅସ୍ଥି, ହାଡ଼ ।

ଭାରମଧ୍ୟ, ବି. ବସ୍ତୁର ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଭାରର ସମତା ହୁଏ ।

ଭାରଯଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭାର-ଯଷ୍ଟି) ଭାରବହନଦଣ୍ଡ, ବାଉଙ୍ଗି ।

ଭାରବ, ବି. ନ. (ଭାର-ବା-ଅ) ଧନୁର୍ଗୁଣ ।

ଭାରବାହ, ଭାରବାହ, ଭାରବାହକ, ଭାରବାହୀ, ଭାରହର, ଭାରହାର, ଭାରୀ, } ବିଂ. (ଭାର-ବାହ, ବାହ, ବାହକ, ବାହିନ୍, ହର, ହାର, ଇନ୍) ଭାରବହନକାରୀ, ବୋହିଆ ।

ଭାରସହ, ବିଂ. (ଭାର-ସହ) ଯାହା ଭାରରେ ଛିଣ୍ଡି ପଡେ ନାହିଁ; ଭାରସହନ ସମର୍ଥ ।

ଭାରବି, ବି. ପୁଂ. କିରାତାର୍ଜୁନୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା ।

ଭାରା, ବିଂ. (ଭାର ଶବ୍ଦଜ) ଭାରୀ, ଗୁରୁ ।

ଭାରି, ବି. ପୁଂ. (ଭୃ-ଇ) ସିଂହ ।

ଭାରିକ, ବିଂ. (ଭାର-ଇକ) ଭାରବାହକ; ଭାରୀ; ଭାରଯୁକ୍ତ ।

ଭାରୀ, ବିଂ. (ଭାର ଶବ୍ଦଜ) ଗୁରୁ; ଭାରା; ବହୁତ ।

ଭାରୁଆ, ବିଂ. (ଭାରବାହ-ଶବ୍ଦଜ) ଯେ ଭାର ବହନ କରେ ।

ଭାର୍ଗବ, ବି. ନ. (ଭୃଗୁ-ଅ) ଶୁକ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ; ପରଶୁରାମ; ଧନ୍ୱୀ, ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ; ଗଜ, ହସ୍ତୀ ।

ଭାର୍ଗବପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (ଭାର୍ଗବ-ପ୍ରିୟ) ହୀରକ ।

ଭାର୍ଗବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୃଗୁ-ଇ) ପାର୍ବତୀ; ଶ୍ରୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ଦୁର୍ବା ।

ଭାର୍ଜ୍ଜିତ ବିଂ. (ଭଜ୍-ତ) ଯାହା ଭଙ୍ଗା ହୋଇଅଛି, ଭଙ୍ଗା ।

ଭାର୍ଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୃ-ଯ-ଆ) ପତ୍ନୀ, ଜାୟା ।

ଭାର୍ଯ୍ୟାଟ, ବି. ପୁଂ. (ଭାର୍ଯ୍ୟା-ଅଟ୍-ଅ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱସ୍ତ୍ରୀକୁ ପରପୁରୁଷର ପାଖକୁ ଯିବାପାଇଁ ଅନୁମତ ଦିଅଇ ।

ଭାର୍ଯ୍ୟାଟିକ, ବି. ପୁଂ. (ଭାର୍ଯ୍ୟାଟ-ଇକ) ସ୍ତ୍ରୀକର୍ତ୍ତୃକ ପରାଜିତ ବ୍ୟକ୍ତି; ହରିଣବିଶେଷ ।

ଭାର୍ଯ୍ୟାପତି, ବି. ପୁଂ. (ଭାର୍ଯ୍ୟା-ପତି) ଜାୟାପତି, ସ୍ତ୍ରୀ-ପୁରୁଷ ।

ଭାର୍ଯ୍ୟାରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଭାର୍ଯ୍ୟା-ଋ-ଉ) ପର୍ବତବିଶେଷ; ମୃଗବିଶେଷ; ପରସ୍ତ୍ରୀଠାରୁ ପୁତ୍ର ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ।

ଭାଲ, ବି. ପୁଂ. (ଭା-ଲ) କପାଳ, ଲଲାଟ; ତେଜଃ ।

ଭାଲଦର୍ଶନ, ବି. ପୁଂ. ସିନ୍ଦୁର ।

ଭାଲଦୃକ୍, ଭାଲଲୋଚନ, ବି. ପୁଂ. (ଭାଲ-ଦୃଶ, ଲୋଚନ) ତ୍ରିନେତ୍ର, ଶିବ ।

ଭାଲାଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଭାଲ-ଅଙ୍କ) ରୋହିତମତ୍ସ୍ୟ; ଲକ୍ଷଣାକ୍ରାନ୍ତ ପୁରୁଷ; କଚ୍ଛପ; ଶିବ ।

ଭାଲିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭାବିବା, ଭାବନା କରିବା, ଯଥା,

"ତୋତେ ଗୁଣମୂହିଁ କେଉଁ ଗୁଣେ ମୁହିଁ
ଯୋଗାଇବା ଏହା ଭାଲେ ନିତି ।"

ଭାଲୁ, ବିଂ. (ଭଲ୍ଲୁକ ଶବ୍ଦଜ) ଋକ୍ଷ, ହିଂସ୍ରପଶୁବିଶେଷ ।

ଭାଲୁକ, ଭାଲୁକ, ଭାଲ୍ଲକ, ଭାଲ୍ଲୁକ, ବି. ପୁଂ. (ଭଲ୍, ଭଲ୍ଲ-ଉକ, ଊକ) ଋକ୍ଷ, ଭଲ୍ଲୁକ ।

ଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂ-ଅ) ଉତ୍ପତ୍ତି, ଜନ୍ମ; ସ୍ଥିତି; ବିଭୂତି; ସ୍ୱଭାବ; ଆଶୟ; ଚିତ୍ତ; ମନଃ; ଆତ୍ମା; ମନୋବିକାରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଏମନ୍ତ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଭାବ ହୃଦୟ ଅମ୍ବରେ,
ବିଜୁଳି ସମାନ ଭଇଁ ଲଭିଲେ ସତ୍ୱରେ ।"

ଜ. ବ ।

ଉତ୍ପାଦ ଏବଂ ନିର୍ବେଦାଦ; କ୍ରିୟା; ଧାତ୍ୱର୍ଥ; ବଳାଧ; ଶରୀରର ଭଙ୍ଗୀ; ପଦାର୍ଥ, ବସ୍ତୁ; ଚେତନ ପଦାର୍ଥ; ବାକ୍ୟର ମର୍ମ୍ମ; ଉପଦେଶ; ବିଦ୍ୱାନ; ବିଜ୍ଞ; ବୋଧ; ଅଭିପ୍ରାୟ; ଚେଷ୍ଟା; ଜଗତ୍; ସଂସାର; ସୃଷ୍ଟି; ସମ୍ଭାବନା; ନାଟ୍ୟୋକ୍ତିରେ ମାନ୍ୟ; ପୂଜ୍ୟ ।

ଭାବକ, ବି°. (ଭାବ-କ) ଉତ୍ପାଦକ; ଚିନ୍ତାକାରୀ ।

ଭାବନ, ନ. } ବି (ଭାବ-ଅନ-ଆ) ଧ୍ୟାନ, ଚିନ୍ତା,
ଭାବନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଯଥା,

"ବୃଥା ଭାବନା ଆଉ କରିବ ନାହିଁ,
ଭାବନାରେ ଅନନ୍ତ ମିଳଇ କାହିଁ ।"

ଜ. ବ ।

ମନେମନେ କଳ୍ପନା; ଅନୁଧ୍ୟାନ; ବିବେଚନା; ଅଭିଷେକ; ମିଶ୍ରଣ; ସଜାଇବା; ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା; ଅଧିବାସନ; ଔଷଧସଂସ୍କାରବିଶେଷ ।

ଭାବମିଶ୍ର, ବି. ପୁଂ. ପଣ୍ଡିତଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଭାବାଟ, ବି. ପୁଂ. (ଭାବ-ଅଟ୍-ଅ) ସାଧୁ, ସଜ୍ଜନ; କାମୁକ; ନଟ ।

ଭାବାର୍ଥ, ବି°. (ଭାବ-ଅର୍ଥ) ଅଭିପ୍ରାୟ, ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ।

ଭାବିକ, ବି°. (ଭାବି-ଇକ) ସ୍ୱାଭାବିକ; ରସାତ୍ମକ; ଭବିଷ୍ୟତ୍କାଳିକ । ବି. ନ. ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ଭାବିତ, ବି°. (ଭାବି-ତ) ଚିନ୍ତିତ; ମିଶ୍ରିତ; ଅଙ୍ଗୀକୃତ; ଆର୍ଦ୍ରୀକୃତ; ବାସିତ; ଶୁଦ୍ଧ, ପବିତ୍ରୀକୃତ; ପ୍ରାପ୍ତ; ପ୍ରାପିତ; ସଂସ୍କୃତ; ପ୍ରମାଣୀକୃତ ।

ଭାବିତ୍ର, ବି. ନ. (ଭାବି-ଇତ୍ର) ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟ, ସ୍ୱର୍ଗ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ପାତାଳ ।

ଭାବିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭାବ-ଇନ୍-ଈ) କାମିନୀ, ପ୍ରିୟା,

"ଭାବିନୀ ଭାବନାରେ ହୋଇ କାତର,
ସର୍ବଦା ଝୁରୁଥିବ ତା କେଶୁମାର ।"

ଭାବୀ, ବି°. (ଭୂ-ଇନ୍) ଭବିଷ୍ୟତ୍, ଆଗାମୀ ।

"ଭାବୀ ପ୍ରତିପକ୍ଷ ବକ୍ଷ ଲକ୍ଷି କେହି ବୀର,
ଧାଆନ୍ତେ କବଚେ ବାଜି ବାଜଇ ତୂଣୀର ।"

ଜ. ବ ।

ଭାବୁକ, ବି. ନ. (ଭୂ-ଉକ) ମଙ୍ଗଳ, ଶୁଭ । ପୁଂ. ଭଗିନୀପତି । ବି°. ଭାବଗ୍ରାହକ, ଯଥା,

"ପ୍ରକୃତ ସୁନ୍ଦରୀ ହରେ ଭାବୁକ ହୃଦୟ ।"

ଜ. ବ ।

ଭାବନାଶୀଳ ।

ଭାବ୍ୟ, ବି°. (ଭୂ-ଯ) ଭବିତବ୍ୟ, ଯାହା ଅବଶ୍ୟ ହେବ; ସାଧ୍ୟ, କଷ୍ପାଦ୍ୟ ।

ଭାଷଣ, ବି, ନ. (ଭାଷ୍-ଅନ) କଥନ, କହିବା ।

ଭାଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭାଷ୍-ଅ,-ଆ) ଅର୍ଥଯୁକ୍ତ ଉଚ୍ଚାରିତ ଶବ୍ଦ; କଥା; କଥନ; ଯାହାଦ୍ୱାରା ଲୋକେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କହନ୍ତି, ଯଥା,

"ଶୁଣିବ କାହିଁ ସେହି ମଧୁର ଭାଷା,
ଦାସୀପକ୍ଷେ କି ପ୍ରଭୁ ଶେଷ ଏ ଆଶା ।"

ସଂସ୍କୃତ ବଙ୍ଗଳାପ୍ରଭୃତି; ରାଗିଣୀବିଶେଷ; ବାଗ୍ଦେବତା ।

ଭାଷାନ୍ତରିତ, ବି°. (ଭାଷା-ଅନ୍ତରିତ) ଏକ ଭାଷାରୁ ଅନ୍ୟଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ।

ଭାଷାପାଦ, ବି. ନ. (ଭାଷା-ପାଦ) ପୂର୍ବପକ୍ଷପାଦ, ଅଭିଯୋଗ, ପୂର୍ବପାଦ ।

ଭାଷିତ, ବି°. (ଭାଷ୍-ତ) କଥିତ, ଉକ୍ତ । ବି. ନ. ଭାଷା, ବଚନ ।

ଭାଷୀ, ବି°. (ଭାଷ୍-ଇନ୍) କଥକ, ଯେ କହେ ।

ଭାଷ୍ୟ, ବି. ନ. (ଭାଷ୍-ଯ) ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ, ବିବରଣ ଗ୍ରନ୍ଥ; ଗୃହବିଶେଷ; ସୂତ୍ର । ବି°. କଥନୀୟ ।

ଭାଷ୍ୟକର, ବି. ପୁଂ. (ଭାଷ୍ୟ-କର) ଟୀକାଲେଖକ; ପତଞ୍ଜଳିମୁନି ।

ଭାସ୍, ଭାସା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଭାସ୍-°, ଅ,
ଭାସ, ପୁଂ. ଭାସସ୍, ନ. } ଅସ୍) ଦୀପ୍ତି, କାନ୍ତି, ଆଲୋକ ।

ଭାସ, ବି, ପୁଂ. (ଭାସ୍-ଅ) ଗୃଧ୍ର; କୁକ୍କୁଟ; ଗୋଷ୍ଠ; ଶକୁନ୍ତପକ୍ଷୀ ।

ଭାସନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଭାସ୍-ଅନ୍ତ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଚନ୍ଦ୍ର; ଭାସପକ୍ଷୀ । ବି°. ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର । ନ୍ତୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଭାସନ୍ତା, ବିଂ. (ଭାସ୍ ଧାତୁଜ) ଜଳ ଉପରେ ଭାସମାନ ।

ଭାସମାନ୍, ଭାସୀ, ବିଂ. (ଭାସ୍-ଅନ, ଇନ୍) ଶୋଭମାନ, ଦୀପ୍ୟମାନ; ଜଳରେ ସନ୍ତରଣକାରୀ; ଯାହା ଜଳରେ ଭାସୁଅଛି ।

ଭାସିବା, କ୍ରି. ବ. (ଭାସ ଧାତୁଜ) ଲଘୁପଦାର୍ଥ ତରଳପଦାର୍ଥ ଉପରେ ସଞ୍ଚାଳିତ ହେବା, ଯଥା,

"ଭାସିବ କେ ଭାସୁ ସୁଗମାରେ ।"

ଭାସୁ, ବ. ପୁଂ. (ଭାସ୍-ଉ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଭାସୁର, ବିଂ. (ଭାସ୍-ଉର) ଦୀପ୍ୟମାନ, ଦୀପ୍ତିଯୁକ୍ତ । ବ. ପୁଂ. ସ୍ଫଟିକ; ବୀର ।

ଭାସୁରତାପାଦନ, ଯେଉଁ ପ୍ରକ୍ରିୟାଦ୍ୱାରା ଜଳ ଦ୍ରବଲୌହ ପ୍ରଭୃତି ଶୀତଳ ହୋଇ କଠିନ ହେବାବେଳେ ଏକପ୍ରକାର ମନୋହର ଆକାର ଧାରଣ କରେ ।

ଭାସ୍କର, ବ. ପୁଂ. (ଭାସ୍-କର) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି; ପଣ୍ଡିତବିଶେଷ, ଭାସ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ, ସିଦ୍ଧାନ୍ତଶିରୋମଣି ପ୍ରଭୃତି ଜ୍ୟୋତିଷ ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା; ବୀର; ପ୍ରସ୍ତରାଦିରେ ଯେଉଁମାନେ ମୂର୍ତ୍ତି ଓ ଅକ୍ଷରାଦି ଖୋଦିତ କରନ୍ତି । ନ. ସୁବର୍ଣ୍ଣ, (ସୂର୍ଯ୍ୟାର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ତୁମ୍ଭ ଜ୍ୟୋତି ଲଭି ଚନ୍ଦ୍ର ତାରକା ଭାସ୍କର,
ମଣ୍ଡନ୍ତି ଶୁଭ୍ର ଆଲୋକେ ନିଜ କଳେବର ।"

କ. ବ ।

ଭାସ୍ୱର, ବିଂ. (ଭାସ୍-ବର) ଦୀପ୍ୟମାନ, ଦୀପ୍ତିଯୁକ୍ତ, ଦୀପ୍ତିଶୀଳ, ଯଥା,

"ପ୍ରଚଣ୍ଡ ପାଣ୍ଡବ ଯୋଧେ ଅସ୍ତ୍ର ଧ ଭାସ୍ୱର,
ଧର କୋପେ ମହା ଯୁଦ୍ଧେ ଧାଇଲେ ସତ୍ୱର ।"

ଜ. ବ ।

ଭାସ୍ୱାନ, ବ. ପୁଂ. (ଭାସ୍-ବତ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଦୀପ୍ତି । ବିଂ, ଦୀପ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ, ଦୀପ୍ତିଶାଳୀ ।

ଭିଆଣ, ବ. (ଦେଶଜ) ରଚନା, ନିର୍ମାଣ, ଯଥା,

"କଲେ ନାନା ଉତ୍ସବ ଆନନ୍ଦ ଭିଆଣ ।"

ଜମିଦାରୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତବିଶେଷ; ଉପାୟ, ଯଥା,

"ସତକ୍ଷଣ ଦେବ ପାଞ୍ଚଲେ ସତଶୋଧ ଭିଆଣ ।"

ଭିକ୍ଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭିକ୍ଷ୍-ଆ) ଯାଚ୍ଞା, ପ୍ରାର୍ଥନା; ସେବା; ଯାଚିତ ବସ୍ତୁ ।

ଭିକ୍ଷାଚର, ବିଂ. (ଭିକ୍ଷା-ଚର୍-ଅ) ଯାଚକ, ଭିକ୍ଷୁକ ।

ଭିକ୍ଷାଶୀ, ବିଂ. (ଭିକ୍ଷା-ଅଶିନ୍) ଭୈକ୍ଷ୍ୟଜୀବୀ, ଭିକ୍ଷୁକ ।

ଭିକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ଭିକ୍ଷା-ତ) ଯାଚିତ, ପ୍ରାର୍ଥିତ ।

ଭିକ୍ଷୁ, ବ. ପୁଂ. (ଭିକ୍ଷା-ଉ) ପରିବ୍ରାଜକ, ଭିକ୍ଷୋପଜୀବୀ, ଚତୁର୍ଥାଶ୍ରମୀ ।

ଭିକ୍ଷୁକ, ବିଂ. (ଭିକ୍ଷୁ-କ) ଯାଚକ, ଭିକ୍ଷାଜୀବୀ ।

ଭିଜେଇବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଆର୍ଦ୍ର କରିବା, ଜଳଯୁକ୍ତ କରିବା ।

ଭିଡ, ବ. (ଦେଶଜ) ଲୋକସମୂହ, ଜନତା ।

ଭିଡବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) କୁଣ୍ଢାଇବା, ଆକର୍ଷଣ କରିବା ।

ଭିଣିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପିଞ୍ଜିବାର; ବିଦାରିବାର ।

ଭିଣୋଇ, ବ. (ଭଗିନୀପତି ଶବ୍ଦଜ) ଭଗିନୀପତି, ଯଥା,

"କୋମଳ ମଧୁର ବାଣୀ ଆକାଶମଣ୍ଡଳୁ ଶୁଣି
ଭଗ୍ନୀ ଭିଣୋଇଙ୍କ ନେଇ ଶାଙ୍କୁଳୀ ଦେଲି ।"

ର. ବ ।

ଭିତର, ବ. (ଦେଶଜ) ମଧ୍ୟସ୍ଥଳ, ଅଭ୍ୟନ୍ତର; ଅନ୍ତଃପୁର ।

ଭିତ୍ତ, ବ. ନ. (ଭିଦ୍-ତ) ଖଣ୍ଡ ।

ଭିତ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭିଦ୍-ତି) ଆବୃତି, କାନ୍ଥ, ଯଥା,

"ଭିତ୍ତି ଅନ୍ତରେ ଥିବେ ପଞ୍ଚ ସଖୀ ।"

ଜ୍ଞ. ବ ।

ପ୍ରଭେଦ; ବିଭାଗ; ପ୍ରଦେଶ; ଅବସର ।

ଭିତ୍ତିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭିତ୍ତି-କ) ଭିତ୍ତି, କାନ୍ଥ ।

ଭିତ୍ତିଚୌର, ବ. ପୁଂ. (ଭିତ୍ତି-ଚୌର) ଚୌରବିଶେଷ, ସିନ୍ଧିଚୋର ।

ଭିଦ୍, ବ. (ଭିଦ୍-୦) ବିଦାରଣ; ଛେଦକରଣ; ବିଚ୍ଛେଦନ; ପ୍ରଭେଦ । ବିଂ, ଭେଦକର୍ତ୍ତା, ଯଥା, ଗୋତ୍ରଭିଦ୍ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଭିଦକ, ବ. ନ. (ଭିଦ୍-ଅକ) ଅଶନି, ବଜ୍ର; ଖଡ୍ଗ ।

ଭିଦା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭିଦ୍-ଆ) ବିଦାରଣ, ଚର୍ଣ; ପ୍ରଭେଦ, ଭିନ୍ନତା ।

ଭିଦାବବୋଧକତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭିଦା-ଅବବୋଧକତା)

ଯେ ବସ୍ତୁର ଯୋଗାକର୍ଷଣ ସହଜରେ ଭେଦ କରାଯାଇ ନ ପାରେ ।

ଭିଦୁର, ବିଂ. (ଭିଦ୍-ଉର) ମିଶ୍ର, ଏକୀଭୂତ; ଭେଦଶୀଳ, ଭଙ୍ଗୁର, ଯାହା ସହଜରେ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ବି. ନ. ବଜ୍ର, ଅଶନି ।

ଭିଦ୍ୟ ବି. ପୁଂ. (ଭିଦ୍-ଯ) କୂଳଭେଦକାରୀ ନଦ ।

ଭିଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଭିଦ୍-ର) ଅଶନି, ବଜ୍ର ।

ଭିନ୍ଦିପାଲ, ବି. ପୁଂ. (ଭିନ୍ଦି-ପାଲ୍-ଅ) କ୍ଷେପଣୀୟ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଭିନ୍ନ, ବିଂ. (ଭିଦ୍-ତ) ଅନ୍ୟ; ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ; ବିଶୀର୍ଣ୍ଣ; ଶିଥିଳିତ; ବିଫଳିତ; ମର୍ଦ୍ଦିତ; ଛିନ୍ନ; ଭଗ୍ନ; ଖଣ୍ଡିତ; ନିରସ୍ତ; ପ୍ରତିଫଳିତ; ବିଭକ୍ତ; ବିକସିତ; ମିଶ୍ରିତ; ତ୍ୟକ୍ତ; ମଦସ୍ରାବୀ; ସ୍ଖଳିତ; ଲୁଣ୍ଠିତ; ବିଦଳିତ; ବିହ୍ୱଳୀଭୂତ; ସ୍ପୃଷ୍ଟ ।

ଭିନ୍ନକ, ବି. ପୁଂ. (ଭିନ୍ନ-କ) କ୍ଷପଣକ, ବୌଦ୍ଧ ।

ଭିନ୍ନଗୁଣ, ବି. ନ. (ଭିନ୍ନ-ଗୁଣନ) ଭଗ୍ନାଂଶର ଗୁଣୀକରଣ ।

ଭିନ୍ନଘନ, ବି. ନ. (ଭିନ୍ନ-ଘନ) ଭଗ୍ନାଂଶର ଗୁଣୀକରଣ ।

ଭିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୀ-ଆ) ଭୟ, ଶଙ୍କା ।

ଭିଲ୍ଲ, ବି. ପୁଂ. ଅସଭ୍ୟଜାତିବିଶେଷ, ଭୀଲ ।

ଭିଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଲୋଧ୍ରବୃକ୍ଷ ।

ଭିଷକ୍, ବି. ପୁଂ. (ଭିଷ୍-ଅକ୍) ବୈଦ୍ୟ, ଚିକିତ୍ସକ ।

ଭୀ, ଭୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୀ-୦-ତି) ଭୟ, ତ୍ରାସ, ଶଙ୍କା; ଭୟକମ୍ପ ।

ଭୀତ, ବିଂ. (ଭୀ-ତ) ଭୟଯୁକ୍ତ, ତ୍ରସ୍ତ, ଶଙ୍କିତ । ବି. ନ. ଭୟ, ଯଥା,

"ଯେସନ ଶତ୍ରୁର ଭୟେ ଭୀତନୃପଗଣ ।"

ଭୀମ, ବି. ପୁଂ. (ଭୀ-ମ) ମଧ୍ୟମପାଣ୍ଡବ, ବୃକୋଦର; ଶିବ; ଦମୟନ୍ତୀର ପିତା, ନୃପବିଶେଷ; ଭୟାନକ ରସ । ବିଂ. ଘୋର, ଭୀଷଣ, ଭୟାନକ । ମା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ଭୀମନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଭୀମ-ନାଦ) ସିଂହ ଭୟାନକ ଶବ୍ଦ, ଯଥା,

"ଭୀମନାଦେ ଚଉପାଶେ ବେଢ଼ି ଶିବାଗଣ,
କ୍ରୂରହର୍ଷେ ଶବସ୍ପର୍ଶି କରନ୍ତି ଭକ୍ଷଣ ।"

କ. ବ ।

ଭୀମବିକ୍ରାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଭୀମ-ବିକ୍ରାନ୍ତ) ସିଂହ । ବିଂ. ଭୟାନକ ପରାକ୍ରମଶାଳୀ ।

ଭୀମଶାସନ, ବି. ପୁଂ. (ଭୀମ-ଶାସନ) କୃତାନ୍ତ, ଯମ ।

ଭୀମସେନ, ବି. ପୁଂ. (ଭୀମ-ସେନା) ମଧ୍ୟମପାଣ୍ଡବ, ବୃକୋଦର; କର୍ପୂରବିଶେଷ ।

ଭୀମୈକାଦଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମାଘମାସର ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ ।

ଭୀରୁ, ବିଂ. (ଭୀ-ରୁ) ତ୍ରସ୍ତ, ଭୀତସ୍ୱଭାବ । ବି. ପୁଂ. ଶୃଗାଳ; ବ୍ୟାଘ୍ର । ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀବିଶେଷ ।

ଭୀରୁକ, ବିଂ. (ଭୀ-ରୁକ) ଭୟଯୁକ୍ତ, କାତର । ବି. ପୁଂ. ପେଚକ; ଶୃଗାଳ; ଭଲ୍ଲୁକ । ନ. ବନ ।

ଭୀରୁରନ୍ଧ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଭୀରୁ-ରନ୍ଧ୍ର) ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ ।

ଭୀରୁହୃଦୟ, ବି. ପୁଂ. (ଭୀରୁ-ହୃଦୟ) ମୃଗ, ହରିଣ ।

ଭୀଲୁ, ବିଂ. (ଭୀ-ଲୁ) ଭୀରୁ, ଭୟଶୀଳ । ବି. ପୁଂ. ଶୃଗାଳ; ଭଲ୍ଲୁକ ।

ଭୀଷଣ, ବିଂ. (ଭୀ-ଅନ) ଭୟଙ୍କର, ଯଥା,

"ଭୀଷଣ ବଳରେ ନାଶି ଅସୁରନିକର ।"

ଦାରୁଣ; ଗାଢ଼, ଦୃଢ଼ । ବି. ପୁଂ. ଶିବ; ଭୟାନକରସ; ଭୟ ।

ଭୀଷ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ଭୀ-ମ) ପାଣ୍ଡୁରାଜାର ପିତାମହର ଭ୍ରାତା, ଶାନ୍ତନୁ ରାଜାର ପୁତ୍ର, ଗାଙ୍ଗେୟ, ସେ ଦାରପରିଗ୍ରହ ଓ ରାଜ୍ୟଭୋଗ କରି ନାହାନ୍ତି; ଶିବ; ରାକ୍ଷସ । ବିଂ. ଭୟାନକ, ଭୟଙ୍କର ।

ଭୀଷ୍ମପଞ୍ଚକ, ବି. ନ. କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ ଅବଧି ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ପାଞ୍ଚ ତିଥିର କର୍ତ୍ତବ୍ୟବ୍ରତବିଶେଷ; ଏହି ପାଞ୍ଚ ତିଥି ।

ଭୀଷ୍ମସୂ, ଭୀଷ୍ମଜନନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୀଷ୍ମ-ସୂ; ଜନନୀ) ଭୀଷ୍ମର ମାତା, ଗଙ୍ଗା ।

ଭୀଷ୍ମାଷ୍ଟମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମାଘମାସର ଶୁକ୍ଳ ଅଷ୍ଟମୀ ।

ଭୁଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଗ୍ନିର ବିରାମ ।

ଭୁଆସୁଣୀ, ବି. (ଦେଶଜ) କୁଳବଧୂ, କୁଳସ୍ତ୍ରୀ ।

ଭୁକ୍, ବି°. (ଭୁଜ୍-°) ଭୋକ୍ତା, ଯେ ଭୋଜନ କରେ, ଯଥା, ବଳିଭୁକ୍ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଭୁକ୍ତ, ବି°. (ଭୁଜ୍-ତ) ଭକ୍ଷିତ; ଉପଭୁକ୍ତ; ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

ଭୁକ୍ତଭୋଗୀ, ବି°. ପୁନଃପୁନଃ ଭୋଗକର୍ତ୍ତା ।

ଭୁକ୍ତାବଶିଷ୍ଟ, ବି°. (ଭୁକ୍ତ-ଅବଶିଷ୍ଟ) ଅଇଁଠା ।

ଭୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୁଜ୍-ତି) ଭୋଜନ; ଭୋଗ ।

ଭୁଗ୍ନ, ବି°. (ଭୁଜ୍-ତ) ବକ୍ର, ବଙ୍କା; ବେଗାଦିଦ୍ୱାରା କୁବ୍ଜୀକୃତ; ନତ ।

ଭୁଜ, ବି. ପୁଂ. (ଭୁଜ୍-ଅ) ବାହୁ; ହସ୍ତ; ଭୂର୍ଜ୍ଜପତ୍ର; ଧନୁକର ଆକୃତ; ଗୋଲାକାର ବସ୍ତୁ; ତ୍ରିକୋଣାଦି କ୍ଷେତ୍ରର ରେଖାବିଶେଷ; କୌଟିଲ୍ୟ ।

ଭୁଜକୋଟର, ବି. ପୁଂ. (ଭୁଜ-କୋଟର) କକ୍ଷ, କାଖ ।

ଭୁଜଗ, ବି. ପୁଂ. (ଭୁଜ-ଗ) ସର୍ପ, ଫଣୀ ।

ଭୁଜଗଦାରଣ, ବି. ପୁଂ. (ଭୁଜଗ-ଦାରଣ) ଗରୁଡ଼ ।

ଭୁଜଗାନ୍ତକ, ଭୁଜଗାଶନ, ବି. ପୁଂ, (ଭୁଜଗ-ଅନ୍ତକ, ଅଶନ) ଗରୁଡ଼; ମୟୂର ।

ଭୁଜଙ୍ଗ, ଭୁଜଙ୍ଗମ, ବି. ପୁଂ, (ଭୁଜ-ଗ, ଗମ୍-ଅ) ସର୍ପ; ବିଟ ।

ଭୁଜଙ୍ଗଭୁକ୍, ବି. ପୁଂ. (ଭୁଜଙ୍ଗ-ଭୁଜ୍) ଗରୁଡ଼; ମୟୂର ।

ଭୁଜଶିରଃ, ବି. ନ. (ଭୁଜ-ଶିରସ୍) ସ୍କନ୍ଧ, କାନ୍ଧ ।

ଭୁଜା, ବି. (ଦେଶଜ) ଚୁଡ଼ା, ମୁଢ଼ୀ ପ୍ରଭୃତି ଖାଦ୍ୟ-ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଭୁଜାନ୍ତର, ବି. ନ. (ଭୁଜ-ଅନ୍ତର) ବକ୍ଷଃସ୍ଥଳ; ଅନ୍ୟଭୁଜ ।

ଭୁଜି, ବି. ପୁଂ. (ଭୁଜ୍-ଇ) ଅଗ୍ନି, ବହ୍ନି ।

ଭୁଜିଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଭୁଜ୍-ଇଷ୍ୟ) ଦାସ, ଭୃତ୍ୟ; ହସ୍ତସୂତ୍ର ।

ଭୁଞ୍ଜିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭୋଗ କରିବା; ଭୋଜନ କରିବା, ଯଥା,

"ନନ୍ଦଘର ସୁଖ ଭୁଞ୍ଜିବାକୁ ଘରେ,
ଇଚ୍ଛ ଯେବେ କର ଯବନ ଦୂର ।

ବ. ବ ।

ଭୁଡ଼ୁଙ୍ଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ଡୁଙ୍ଗୀ ।

ଭୁଣ୍ଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ଭଣ୍ଡି; ଅଗ୍ରଭାଗ, ଯଥା, ଫରୁଆ-ଭୁଣ୍ଡି ।

ଭୁନି, ବି. (ଦେଶଜ) ବିଧବାର ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଭୁରି, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଡ଼ବିକାର ।

ଭୁବକ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୁ-ଇକ୍) ପୃଥିବୀ ।

ଭୁଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ବିସ୍ମୃତ, ଭ୍ରମ, ଭ୍ରାନ୍ତ ।

ଭୁଲାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭ୍ରମ କରାଇବା ।

ଭୁବନ, ବି. ନ. (ଭୂ-ବନ) ଜଗତ, ସପ୍ତପାତାଳ ଓ ସପ୍ତ ସ୍ୱର୍ଗ ଏହି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ, ଯଥା,

"ହେ ଶଶାଙ୍କ ମନୋହର ଏ ବେଶ କହିଁ ତୋହର,
ଭୁବନ ମୋହନ ବେଶ କହିଁ ଅଛୁ ଧରି ।"

କ. କ୍ର ।

ଜଳ; ଆକାଶ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର, ବି. (ଭୁବନ-ଈଶ୍ୱର) ପୁରୀଜିଲାସ୍ଥ ଶିବ-କ୍ଷେତ୍ରବିଶେଷ, ମହାଦେବବିଶେଷ, ଲିଙ୍ଗରାଜ ।

ଭୁବନ୍ୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ଭୁ-ଉନ୍ୟୁ-କ, ନପାତନରେ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଗ୍ନି; ପ୍ରଭୁ ।

ଭୁବନ୍ୟୁ, ଭୂଧର, ବି. ପର୍ବତ ।

ଭୁବଃ, ବି. (ଭୁ-ବର୍, ଭୂ-ବସ୍) ଆକାଶ; ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ପୃଥିବୀର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରଦେଶ; ସପ୍ତ ଲୋକ ମଧ୍ୟରୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଲୋକ ।

ଭୁବର୍ଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଭୁବସ୍-ଲୋକ) ପୃଥିବୀ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟର ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ।

ଭୁବିଃ, ବି. ନ. (ଭୁ-ଇସ୍) ସମୁଦ୍ର ।

ଭୁଶୁଣ୍ଡି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଆଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; (ଦେଶଜ) ଅପରିଷ୍କୃତା ପୃଥୁଳା ସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

"ରନ୍ଧନ ଗୃହରେ ପଶି ଭୁଶୁଣ୍ଡି,
ଗୋଟା ଗୋଟା କରି ଖୋଜଇ ହାଣ୍ଡି ।"

ଭୁଷୀ, ଭୂଷୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଯବ ଗୋଧୂମାଦିର ତ୍ୱକ୍, ଧାନ୍ୟାଦିର ଚୋପା ବା ଚଷୁ ।

ଭୁଷିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବାଜିବା; କେଞ୍ଚିବା ।

ଭୁଷୁଲିବା, ଭୁଷୁଡିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ହଠାତ୍ ବସାଣ୍ଡି ହେବା, ଯଥା,

"ଭୁଷୁଡିବଟି ସଭାନ୍ତ ନୟନ ଧୃତ ।"

ଭୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂ-୦) ପୃଥିବୀ; ସ୍ଥାନ; ଆଧାର; ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି । ଅଂ. ପାତାଳ ।

ଭୂଇଁ, ବି. (ଭୂମି-ଶବ୍ଦଜ) କ୍ଷେତ୍ର, କ୍ଷେତ ।

ଭୂଇଁଦଅଣ, (ଭୂମିଦଳନ ଶବ୍ଦଜ) ପୃଥିବୀ ରଜସ୍ୱଳାର ପରଦିନ ।

ଭୂକ, ବି. ନ. (ଭୂ-କକ୍) ଛିଦ୍ର, ଗର୍ତ୍ତ; କାଳ, ସମୟ । ପୁଂ. ଅନ୍ଧକାର ।

ଭୂକନ୍ଦର, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେ ଗ୍ରୀବାକୃତ ଭୂମିଖଣ୍ଡ ଅନ୍ୟ ଅପ୍ରଶସ୍ତ ଭୂମିଖଣ୍ଡ ଦ୍ୱୟକୁ ସଂଯୋଜିତ କରଇ ।

ଭୂକମ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂମି-କମ୍ପ) ଭୂକମ୍ପ, ପୃଥିବୀର କମ୍ପନ ।

ଭୂକର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂ—କର୍ଣ୍ଣ) ଜ୍ୟୋତିଃ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନିରକ୍ଷମଣ୍ଡଳର ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ।

ଭୂକଶ୍ୟପ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂ-କଶ୍ୟପ) ବସୁଦେବ, କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପିତା ।

ଭୂକାକ, ବି. ପୁଂ. ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ କପୋତ ।

ଭୂକେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂ-କେଶ) ଶୈବାଳ; ବଟବୃକ୍ଷ; ଶା-ସ୍ତ୍ରୀ. ରାକ୍ଷସୀ ।

ଭୂକ୍ଷିତ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂ-କ୍ଷି-୦) ଶୂକର ।

ଭୂଗର, ବି. ନ. (ଭୂ-ଗର) ଗରଳ, ବିଷ ।

ଭୂଗର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂ-ଗର୍ଭ) ଭବଭୂତ କବି; ଭୂମିର ଅଭ୍ୟନ୍ତର ଭାଗ ।

ଭୂଗୋଲ, ବି, ପୁଂ. (ଭୂ-ଗୋଲ) ଭୂମଣ୍ଡଳ; ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର ଉପରଭାଗର ସବିଶେଷ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଜଣାଯାଏ ।

ଭୂଗୋଳବିଦ୍ୟା, ବି. ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର ଆକୃତି, ବିଭାଗ, ଗତି ଓ ସମ୍ବନ୍ଧ ଜଣାଯାଏ ତାହାକୁ ଭୂଗୋଳବିଦ୍ୟା କହି ।

ଭୂଚର, ବିଂ. (ଭୂ-ଚର) ଯେଉଁମାନେ ଭୂମିରେ ବାସ କରନ୍ତି, ମନୁଷ୍ୟ ଗୋ ଅଶ୍ୱପ୍ରଭୃତି ।

ଭୂଚିତ୍ର, ବି. ନ. (ଭୂ-ଚିତ୍ର) ପୃଥିବୀର ମାନଚିତ୍ର, ମ୍ୟାପ ।

ଭୂଚ୍ଛାୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂ-ଛାୟା) ଅନ୍ଧକାର ।

ଭୂଜମ୍ବୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂ-ଜମ୍ବୁ) ଗୋଧୂମ, ଗହମ ।

ଭୂତ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଭୂ-ତ) ପିଶାଚ । ପୁଂ. ଶିବର ଅନୁଚର । ନ. ପୃଥିବୀ ଜଳ ଅଗ୍ନି ବାୟୁ ଆକାଶ ଏହି ପାଞ୍ଚ; ଜନ୍ତୁ; ସତ୍ୟ; ତତ୍ତ୍ୱାନୁସନ୍ଧାନ । ବିଂ. ଉତ୍ପନ୍ନ; ଅତୀତ; ଲବ୍ଧ; ଜ୍ଞାତ; ସତ୍ୟ; ତୁଲ୍ୟ; ସଦୃଶ; ସ୍ୱରୂପ; ଚେତନ ପଦାର୍ଥ, ପ୍ରାଣୀ, ଯଥା,

"ନ ଥିଲା ଧରଣୀ ଏହି ଭୂତନିକେତନ ।"

କ. ବ ।

ଉଚିତ ।

ଭୂତକାଳ, ଅତୀତକାଳ ।

ଭୂତଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂତ-ଘ୍ନ) ଉଷ୍ଟ୍ର, ଓଟ; ଭୂର୍ଜ୍ଜ ବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଭୂତନାଶକ ।

ଭୂତଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାର୍ତ୍ତିକ କୃଷ୍ଣଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ, ଏହାକୁ ଯମଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ କହନ୍ତି ।

ଭୂତଜଟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜଟାମାଂସୀ ।

ଭୂତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ୟା, ବି. ନ. ପୃଥିବୀର ଅଭ୍ୟନ୍ତରସ୍ଥ ପଦାର୍ଥ ସମୁଦାୟର ନିର୍ଣ୍ଣୟାତ୍ମକ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଭୂତଧାତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂତ-ଧାତ୍ରୀ) ଧରିତ୍ରୀ, ପୃଥିବୀ, ଯଥା,

"ଭୂତଧାତ୍ରୀ ମାତ ବସୁଧେ ଦ୍ୱିଧା ହୁଅ ତୁ ଲବେ ।"

ଭୂତନାଥ, ଭୂତେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂତ-ନାଥ, ଈଶ) ଶିବ ।

ଭୂତନାୟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂତ-ନାୟିକା) ଦୁର୍ଗା; ପାର୍ବ୍ବତୀ ।

ଭୂତପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂତ-ପୂର୍ଣ୍ଣିମା) ଆଶ୍ୱିନୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, କୋଜାଗର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ଭୂତପୂର୍ବ୍ବ, ବିଂ. ଯାହା ପୂର୍ବରେ ଥିଲା, ପୂର୍ବ୍ବ ।

ଭୂତଭାବନ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂତ-ଭାବ-ଅନ) ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ।

ଭୂତଭୃତ, ବି. ପୁଂ. (ଭୂତ-ଭୃ-୦) ପାଳନକର୍ତ୍ତା ।

ଭୂତଯଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. ଜୀବମାନଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟଦାନ ।

ଭୂତଳ, ବି. ନ. (ଭୂ-ତଳ) ପାତାଳ; ଧରାତଳ; ପୃଥିବୀର ଉପରଭାଗ, ଯଥା,

"ରେଭ ସିଂହାସନ ବଲେ ଭୂଭଲେ ଶୟନ,
ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଲଙ୍କପତି ବୀର ଜନକାନନ ।"
ବ. କୁ ।

ଭୂତବକ୍ରିୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂତ-ବକ୍ରିୟା) ଅପସ୍ମାର ରୋଗ ।

ଭୂତଶୁଦ୍ଧି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂତ-ଶୁଦ୍ଧି) ଶରୀରସ୍ଥ ପାପ-ପୁରୁଷ ଦହନପୂର୍ବକ ଶରୀର ଶୋଧନ ।

ଭୂତସଞ୍ଚାର, ବ. ପୁଂ. (ଭୂତ-ସମ୍-ଚର୍-ଅ) ଭୂତା-ବେଶ । ଗ୍ରା. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦାବାନଳ ।

ଭୂତସର୍ଗ, ବ. ନ. (ଭୂତ-ସର୍ଗ) ଭୂତସୃଷ୍ଟି; ଏହା ଚତୁ-ର୍ଦ୍ଦଶବିଧ—ବ୍ରାହ୍ମ, ପ୍ରଜାପତ୍ୟ, ସୌମ୍ୟ, ଐନ୍ଦ୍ର, ଗାନ୍ଧର୍ବ, କୌବେର, ରାକ୍ଷସ, ପୈଶାଚ, ମାନୁଷ, ସ୍ଥାବର, ପାଶବ, ମାର୍ଗ, ଶାକୁନକ, ସାର୍ପ ।

ଭୂତାତ୍ମା, ବ. ପୁଂ. (ଭୂତ-ଆତ୍ମନ୍) ଦେହ; ଶିବ; ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ପରବ୍ରହ୍ମ; ଯୁଦ୍ଧ ।

ଭୂତାବିଷ୍ଟ, ବଂ. (ଭୂତ-ଆବିଷ୍ଟ) ଭୂତଗ୍ରସ୍ତ, ଭୂତାଶ୍ରିତ ।

ଭୂତାରି, ବ. ନ. (ଭୂତ-ଅରି) ହେଙ୍ଗୁ ।

ଭୂତାର୍ତ୍ତ, ବଂ. (ଭୂତ-ଆର୍ତ୍ତ) ଭୂତାବିଷ୍ଟ, ଭୂତଗ୍ରସ୍ତ ।

ଭୂତାର୍ଥ, ବଂ. (ଭୂତ-ଅର୍ଥ) ଯଥାର୍ଥ, ସତ୍ୟ; ଅକୃ-ତ୍ରିମ ।

ଭୂତାବାସ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂତ-ଆବାସ) ଶରୀର, ଦେହ; ବିଷ୍ଣୁ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଭୂତାବେଶ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂତ-ଆବେଶ) ଭୂତସଞ୍ଚାର ।

ଭୂତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂ-ତି) ଶିବଙ୍କର ଅଣିମାଦି ଅଷ୍ଟବିଧ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ, ଭସ୍ମ, ମହିମା, ସମ୍ପତ୍ତି, ସିଦ୍ଧି, ଉତ୍ପତ୍ତି, ଅଭ୍ୟୁଦୟ, ମଙ୍ଗଳ, ଉତ୍କର୍ଷ; ମାତଙ୍ଗର ସିନ୍ଦୂରାଦି ସଜ୍ଜା; ହସ୍ତିଶୃଙ୍ଗାର ।

ଭୂତିକାଲ, ବ. ପୁଂ. ଭୂଖାତ; ଖାଲ ।

ଭୂତିଗର୍ଭ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂତି-ଗର୍ଭ) ଭବଭୂତି ।

ଭୂତିନିଧାନ, ବ. ନ. (ଭୂତି-ନିଧାନ) ଧନିଷ୍ଠା ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଭୂତେଶ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂତ-ଈଶ) ଶିବ ।

ଭୂତ୍ତମ, ବ. ନ. (ଭୂ-ଉତ୍ତମ) କାଞ୍ଚନ, ସୁବର୍ଣ୍ଣ ।

ଭୂଦାର, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ଦୃ-ଅ) ବରାହ, ଶୂକର ।

ଭୂଦେବ, ଭୂସୁର, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ଦେବ, ସୁର) ବ୍ରା-ହ୍ମଣ ।

ଭୂଦୋଷ, ବ. ପୁଂ. ହିଂସା ମିଥ୍ୟା ପ୍ରଚାରଣା ପ୍ରଭୃତି ।

ଭୂଧର, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ଧର) ଅନନ୍ତଦେବ; ଯନ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ; ପର୍ବତ, ଯଥା,

"ସାଗର ବକ୍ଷରେ ଭୂଧର କନରେ,
ସକଳ ଶୋଭାଙ୍ଗେ ବହରନ୍ତି ରଙ୍ଗେ ।"
କ. ବ ।

ଭୂନମ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ନମ୍ର) ଚିରେଇତା ।

ଭୂପ, ଭୂପତି, ଭୂପାଲ, ଭୂଭୁଜ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ପ, ପତି, ପାଲ, ଭୁଜ୍) ରାଜା, ନୃପ ।

ଭୂପଦ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ପଦ) ତରୁ, ବୃକ୍ଷ । ଦୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ମଲ୍ଲିକା ।

ଭୂପୁତ୍ରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂ-ପୁତ୍ରୀ) ସୀତା, ଜାନକୀ ।

ଭୂଭୃତ୍, ଭୂମିଭୃତ୍, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ଭୃ-०) ପର୍ବତ; ନୃପତି ।

ଭୂମଣ୍ଡଳ, ବ. (ଭୂ-ମଣ୍ଡଳ) ପୃଥିବୀ ।

ଭୂମୟ, ବଂ. (ଭୂ ମୟ) ମୃଦାତ୍ମକ, ମୃଣ୍ମୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଛାୟା, ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ ।

ଭୂମା, ବଂ. (ଭୂ-ମନ୍) ଭୂୟିଷ୍ଠ, ବହୁଳ, ଅଧିକ । ବ. ପୁଂ. ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ପୁରୁଷ ।

ଭୂମି, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂ-ମି) ପୃଥିବୀ, ଯଥା,

"ଉତ୍ସାର ଶୋଣିତ ବୀର ପଡେ ଭୂମି ପରେ ।"

ସ୍ଥାନ; କ୍ଷେତ୍ର; ଆଧାର; ଆକାର; ଜିହ୍ୱା ।

ଭୂମିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂମି-କ-ଆ) ବେଶ ଧାରଣ, ରୂପା-ନ୍ତର ପରିଗ୍ରହ; ସଜାଇବାର; ରଚନା; ଗ୍ରନ୍ଥର ଆଭାସ; ବକ୍ତବ୍ୟ ବିଷୟର ସୂଚନା; କକ୍ଷା ।

ଭୂମିଚମ୍ପକ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ଚମ୍ପକ) ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଭୂଇଁଚମ୍ପାଗଛ ।

ଭୂମିଜ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ଜ) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ନରକ ରାଜା, ନରକାସୁର । ବଂ. ପୃଥିବୀଜାତ; କ୍ଷେତ୍ରୋ-ତ୍ପନ୍ନ ।

ଭୂମିଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂମି-ଜା) ସୀତା, ଜାନକୀ ।

ଭୂମିଜୀବୀ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ଜୀବନ୍) ବୈଶ୍ୟ; କୃଷି-ଜୀବୀ ।

ଭୂମିଦେବ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ଦେବ) ଭୂଦେବ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଭୂମିପ, ଭୂମିପତି, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ପ, ପତି) ଭୂପତି, ରାଜା ।

ଭୂମିପାଳ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ପାଳ) ଭୂପତି, ରାଜା ।

ଭୂମିଭୁଜ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ଭୁଜ) ରାଜା, ଭୂପତି ।

ଭୂମିରୁହ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ରୁହ) ବୃକ୍ଷ, ଗଛ ।

ଭୂମିଲେପନ, ବ. ନ. (ଭୂମି-ଲେପନ) ଗୋମୟ, ଗୋବର ।

ଭୂମିବର୍ଦ୍ଧନ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଭୂମି-ବର୍ଦ୍ଧନ) ମୃତଦେହ, ଶବ, ମଡ଼ା ।

ଭୂମିଷ୍ଠ, ବଂ. (ଭୂମି-ଷ୍ଠ) ପ୍ରଣତ; ଭୂମିରେ ପତିତ; ଭୂମିରେ ସ୍ଥିତ; ଜାତ, ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ଭୂମିସମ୍ଭବା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂମି-ସମ୍ଭବା) ସୀତା, ଜାନକୀ ।

ଭୂମିସ୍ପୃକ୍, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ସ୍ପୃଶ୍-୦) ମନୁଷ୍ୟ; ବୈଶ୍ୟ; ଚୋରବିଶେଷ; ଅନ୍ଧ; ଲେଙ୍ଗଡ଼ା । ବଂ. ଭୂମିସ୍ପର୍ଶକାରୀ ।

ଭୂମୀନ୍ଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ଇନ୍ଦ୍ର) ଭୂପତି, ରାଜା ।

ଭୂୟଃ, ବଂ. (ବହୁ-ଈୟସ୍) ବହୁତର, ଅଧିକ । ବ. ନ. ବାହୁଲ୍ୟ, ଆଧିକ୍ୟ । ଅଂ. ପୁନଃପୁନଃ, ବାରମ୍ବାର ।

ଭୂୟିଷ୍ଠ, ବଂ. (ବହୁ-ଇଷ୍ଠ) ପ୍ରଚୁର, ବହୁଲ, ଅଧିକ ।

ଭୂରି, ବଂ. (ଭୂ-ରି) ଅଂ. ଅଧିକ, ଅନେକ, ବହୁ । ବ. ନ. ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ପୁଂ. ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ ।

ଭୂରିଗମ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂରି-ଗମ୍-ଅ) ରାସଭ, ଗର୍ଦ୍ଦଭ ।

ଭୂରିପ୍ରେମା, ବ. ପୁଂ. (ଭୂରି-ପ୍ରେମନ୍) ଚକ୍ରବାକପକ୍ଷୀ ।

ଭୂରିମାୟୁ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂରି-ମାୟୁ) ଶୃଗାଳ ।

ଭୂରିଶଃ, ବଂ. (ଭୂରି-ଶସ୍) ଭୂରିଃ, ବହୁଃ; ବହୁବାର ।

ଭୂରିଶ୍ରବାଃ ବ. ପୁଂ. (ଭୂରି-ଶ୍ରବସ୍) ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ସୋମଦତ୍ତ ରାଜପୁତ୍ର, ଅର୍ଜୁନ ତାହାଙ୍କୁ ବଧ କରିଥିଲେ ।

ଭୂରୁଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. ଜନ୍ତୁବିଶେଷ ।

ଭୂରୁହ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ରୁହ) ବୃକ୍ଷ, ଗଛ ।

ଭୂର୍ଜ୍ଜ, ଭୂର୍ଜ୍ଜପତ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ଉର୍ଜ୍ଜ-ଅ) ଭୂର୍ଜ୍ଜପତ୍ରର ଗଛ; ମୃଦୁତ୍ୱକ୍ ।

ଭୂର୍ଜ୍ଜକଣ୍ଟକ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂର୍ଜ୍ଜ-କଣ୍ଟ-କ) ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ ।

ଭୂର୍ଣ୍ଣି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୃ-ନି) ପୃଥିବୀ; ମରୁଭୂମି ।

ଭୂର୍, ଅଂ. (ଭୂ-ର୍) ପୃଥିବୀ ।

ଭୂର୍ଲ୍ଲୋକ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂର୍-ଲୋକ) ମର୍ତ୍ତ୍ୟଲୋକ, ପୃଥିବୀ ।

ଭୂଲତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂ-ଲତା) କିଞ୍ଚୁଲୁକ, ଜିଆ ।

ଭୂଲ୍ଲେଖୀ, ବଂ. (ଭୂ-ଉତ୍-ଲିଖ-ଇନ୍) ଯେଉଁ ପକ୍ଷୀମାନେ ଭୂମି ଖନନ କରି ଆହାର ଅନ୍ୱେଷଣ କରନ୍ତି ।

ଭୂଶକ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ଶକ୍ର) ଭୂମୀନ୍ଦ୍ର, ରାଜା ।

ଭୂଷଣ, ନ. } ବ. (ଭୂଷ୍-ଅନ, ଅ) ଅଳଙ୍କାର,
ଭୂଷା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଆଭରଣ; ସଜ୍ଜା; ଶୋଭା; ଅଲଙ୍କୃତକରଣ ।

ଭୂଷିତ, ବଂ. (ଭୂଷ୍-ତ) ଅଲଂକୃତ; ଶୋଭିତ; ସଜ୍ଜିତ, ଯଥା,

"ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଉଚିତ ଭୂଷଣେ ଭୂଷିତ,
ଯୋଗ୍ୟ ଉପହାର ଅର୍ପନ୍ତି ସକଳ ।"

ବ. ବ ।

ଭୂଷିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) କେଣ୍ଟିବା, ଯଥା,

"ଭଣି ଗୀତେ ଏତେ ଆଳାପନ୍ତେ ମୋତେ,
ଭୂଷି ଦେଇ ଭ୍ରଲେ ହଂସଧ୍ୱଜ ।"

ଭୂସ୍ନୁ, ବଂ. (ଭୂ-ସ୍ନୁ) ଭବିଷ୍ୟତ୍; ଉତ୍ପତ୍ତିଶୀଳ ।

ଭୂଷ୍ୟ, ବଂ. (ଭୂଷ-ଯ) ଅଲଙ୍କାର୍ଯ୍ୟ, ଭୂଷଣଯୋଗ୍ୟ

ଭୂସୁତ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ସୁତ) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ନରକାସୁର ।

ଭୂସୁତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୂ-ସୁତା) ସୀତା, ଜାନକୀ ।

ଭୂସ୍ପୃକ୍, ଭୂସ୍ପୃଶ୍, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ସ୍ପୃଶ୍) ମନୁଷ୍ୟ । ବଂ. ଭୂମିସ୍ପର୍ଶକାରୀ ।

ଭୂସ୍ୱର୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ସ୍ୱର୍ଗ) ସୁମେରୁ ପର୍ବତ ।

ଭୂସ୍ୱାମୀ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂ-ସ୍ୱାମିନ୍) ରାଜା, ଭୂପତି; ଜମିଦାର ।

ଭୃକୁଂସ, ଭୃକୁଂଶ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରୂ-କୁନ୍ସ୍ (ଶ୍) ଅ) ସ୍ତ୍ରୀବେଶଧାରୀ ନଟ ।

ଭୃକୁଟି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରୂ-କୁଟ୍-ଇ) ଭ୍ରୂଭଙ୍ଗୀ, ଭ୍ରୂକୁଟି ।

ଭୃଗୁ, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରସ୍ଜ୍-ଉ) ମୁନିବିଶେଷ; ବଂଶବିଶେଷ; ଶିବ; ଶୁକ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ; ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚସ୍ଥାନ; ପର୍ବତାଦିର ତାଳୁପ୍ରଦେଶ, ଯଥା,

"ସ୍ୱର୍ଗେ ଶବଦେ ଚକିତ। କର୍ଣ୍ଣେ ଯହିଁ ଗଡଇ,
ଭୃଗୁରୁ ଭୃଗକୁ ତେଇଁ ପଡଇ ।"

ଭୃଗୁପତି, ବ. ପୁଂ. (ଭୃଗୁ-ପତି) ପରଶୁରାମ ।

ଭୃଗୁସୁତ, ବ. ପୁଂ. (ଭୃଗୁ-ସୁତ) ଶୁକ୍ରାଚାର୍ଯ୍ୟ; ପରଶୁରାମ ।

ଭୃଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଭୃ-ଗ) ଭ୍ରମର, ଯଥା,

"କମଳ ସୁବାସ ଅଙ୍ଗ ଚଉପାଶ
ବେଢି ଉଡୁଛନ୍ତି ଭୃଙ୍ଗେ ।"

ର. କ ।

ଲମ୍ପଟ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଭୃଙ୍ଗଜ, ବ. ପୁଂ. ଅଗୁରୁ, ସୁଗନ୍ଧକାଷ୍ଠବିଶେଷ ।

ଭୃଙ୍ଗରାଜ, ବ. ପୁଂ. (ଭୃଙ୍ଗ-ରାଜ୍-ଅ) ଭ୍ରମର; ପକ୍ଷିବିଶେଷ; ଯଜ୍ଞବିଶେଷ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଭୃଙ୍ଗରିଟ, ଭୃଙ୍ଗରୀଟ, ଭୃଙ୍ଗରିଟି, ଭୃଙ୍ଗରୀଟି, } ବ. ପୁଂ. (ଭୃଙ୍ଗ-ରିଟ୍-ଅ, ଅ=ଇ ବା, ଈ) ଶିବାନୁଚର, ଭୃଙ୍ଗୀ ।

ଭୃଙ୍ଗାର, ବ. ପୁଂ. (ଭୃ-ଆର) ଜଳପାତ୍ରବିଶେଷ । କ୍ଲ. ଲବଙ୍ଗ; ସୁବର୍ଣ୍ଣ ।

ଭୃଙ୍ଗାରିକା, ଭୃଙ୍ଗାରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୃଙ୍ଗ-ଅର-କ) ଝିଙ୍କାରପୋକ; ଝିଲ୍ଲୀ ।

ଭୃଙ୍ଗୀ, ବ. ପୁଂ. (ଭୃଙ୍ଗ-ଇନ୍) ଶିବଙ୍କର ଜଣେ ଅନୁଚର ।

ଭୃଙ୍ଗୀଶ, ବ. ପୁଂ. (ଭୃଙ୍ଗୀ-ଈଶ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଭୃତ୍, ବିଂ. (ଭୃ-୦) ପାଳନକର୍ତ୍ତା, ଧାରଣକର୍ତ୍ତା ।

ଭୃତ, ବିଂ. (ଭୃ-ତ) ପାଳିତ, ପୁଷ୍ଟ; ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଭୃତକ, ବିଂ. (ଭୃ-ତ-କ) ବେତନଗ୍ରାହୀ, ଭୃତ୍ୟ । ବ. କ୍ଲ. ବେତନ । ପୁଂ. ମାସ ।

ଭୃତଭୂତ, ବିଂ. (ଭୃତ-ଭୂତ) କ୍ଷମତାଶାଳୀ; ଉନ୍ନତ; ବର୍ତ୍ତମାନ; ଭସ୍ମଲେପିତ ।

ଭୃତି, ବ. କ୍ଲ. (ଭୃ-ତି) ବେତନ; ପୁଞ୍ଜି, ମୂଳଧନ; ଭରଣ, ପାଳନ; ମୂଲ୍ୟ; ପୂରଣ ।

ଭୃତିଜୀବୀ, ବିଂ. (ଭୃତି-ଜୀବ-ଇନ୍) ବେତନଭୋଗୀ, ବେତନଗ୍ରାହୀ ।

ଭୃତିଭୁକ, ବିଂ. (ଭୃତି-ଭୁଜ୍-୦) ବେତନଭୋଗୀ; ବେତନଗ୍ରାହୀ ।

ଭୃତ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ଭୃ-ଯ) ଦାସ; ଚାକର । ବିଂ. ପାଲ୍ୟ ।

ଭୃତ୍ୟାଧ୍ୟାପନ, ବ. କ୍ଲ. (ଭୃତି-ଅଧ୍ୟାପନ) ଅର୍ଥାଦି ଗ୍ରହଣପୂର୍ବକ ବେଦାଦି ଶିକ୍ଷା ଦେବା ।

ଭୃମି, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରମ୍-ଇ) ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାୟୁ; ଆବର୍ତ୍ତ, ଜଳର ଭଉଁରି, ଭ୍ରମଣ ।

ଭୃଶ, ବିଂ. (ଭୃଶ-ଅ) ବହୁତ, ଅନେକ । ଅଂ. ଅତ୍ୟର୍ଥ, ସାତିଶୟ; ବାରବାର, ପୁନଃପୁନଃ ।

ଭୃଷଦ୍, ବ. ପୁଂ. ପାଷାଣ, ପ୍ରସ୍ତର ।

ଭୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଭସ୍ଜ୍-ତ) ଭର୍ଜ୍ଜିତ; ଭଜା ।

ଭୃଷ୍ଟାନ୍ନ, ବ. କ୍ଲ. (ଭୃଷ୍ଟ-ଅନ୍ନ) ଚାଉଳ ସିଦ୍ଧ କରି ଭଜାବା, ମୁଢି ।

ଭୃଷ୍ଟି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରସ୍ଜ୍-ତି) ଭର୍ଜ୍ଜନ; ଜନଶୂନ୍ୟ ଉଦ୍ୟାନ ।

ଭେକ, ବ. ପୁଂ. (ଭୀ-କ) ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ମଣ୍ଡୂକ, ବେଙ୍ଗ, ଯଥା,

"ପରଶୁଷ୍କ ଏବେ ସରୋବର ଜଳ କଷା ଦେହ କୃଶ ଅଛି,
ଭେକ ମୀନଆଦି ଜଳଚର ପ୍ରାଣୀ ମରନ୍ତି ଲଭି ଦୁଃଖ ।"

ଛ. ମା ।

ମେଘ ।

ଭେକଭୁକ୍, ବ. ପୁଂ. (ଭେକ-ଭୁଜ୍) ସର୍ପ, ଭୁଜଙ୍ଗମ ।

ଭେଜା, ବ. (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଫଳବିଶେଷ ।

ଭେଟ, (ଦେଶଜ) ସାକ୍ଷାତ, ଦେଖା, ମୁଲାକାତ ।

ଭେଟିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ସାକ୍ଷାତ କରିବା, ଯଥା,

"ଭେଟିବାକୁ ମୁହିଁ ସିନ୍ଧୁ କଲ୍ଲୋଳ ଲହରି ।"

କ. ବ ।

ଭେଟୀ, ବ. (ଦେଶଜ) ଉପଢୌକନ ।

ଭେଡା, ବ. (ଦେଶଜ) ମେଷ, ମେଣ୍ଢା, ଗାରଡ; ଶସ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ପଡିଆ ଓ ଜଙ୍ଗଲମଧ୍ୟ ଭୂମି ।

ଭେଣ୍ଡା, ବ. (ଦେଶଜ) ଯୁବା ପୁରୁଷ, ଯଥା,

"ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା ଲଡୁ ଗଡୁ ସମେ ଗଣ୍ଡ ପାକେ ସଜାଡ,
ଭେଣ୍ଡା ଭେଣ୍ଡା ଦ୍ୱିଜ ପରଶିଲେ ପୁଣ୍ଡି ପୁଣ୍ଡେ ଅକାଡ ।
ଗୋ. ବ. ନା ।

ଭେଣ୍ଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ଖାଦ୍ୟଫଳବିଶେଷ ।

ଭେଣ୍ଡୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଯୁବତୀ ।

ଭେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଭିଦ୍-ଅ) ବିଚ୍ଛେଦ; ଅନୈକ୍ୟ; ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ; ବିଭାଗ; ଛେଦନ; ବିଦାରଣ; ବେଧନ; ଭଙ୍ଗ; ଉପାୟ; ବିଶେଷ, ଭିନ୍ନତା; ପ୍ରକାଶ; ରେଚନ; ଉଦରଭଙ୍ଗ; ମନୋଭଙ୍ଗ; ଉନ୍ମେଷ; ଅନ୍ୟୋନ୍ୟାଭାବ ।

ଭେଦକ, ବିଂ. (ଭିଦ୍-ଅକ) ବିଦାରକ; ବିଶେଷ-କାରକ; ବିରେଚକ ଔଷଧାଦି ।

ଭେଦନ, ବି. ନ. (ଭିଦ୍-ଅନ) ବିଦାରଣ; ଭଙ୍ଗ-କରଣ; ବେଧନ; ବିଘାତକରଣ; ଅନୈକ୍ୟ-କରଣ, ବିଚ୍ଛେଦକରଣ; ବିରେଚନ ।

ଭେଦପ୍ରତ୍ୟୟ, ବି. ପୁଂ. (ଭେଦ-ପ୍ରତ୍ୟୟ) ଜଗତର ସକଳ ପଦାର୍ଥକୁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କଠାରୁ ଭିନ୍ନଜ୍ଞାନ-କରଣ ।

ଭେଦା, ବି. (ଦେଶଜ) ବନ୍ଧ୍ୟା ।

ଭେଦିତ, ବିଂ. (ଭେଦ-ଇତ) ବିଦାରିତ; ପୃଥକ୍କୃତ, ଛେଦିତ ।

ଭେଦୀ, ବିଂ. (ଭେଦ-ଇନ୍) ଭେଦକାରୀ, ଭେଦ-ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଭେଦୁର, ଭେଦର, ବି. ନ. (ଭିଦ୍-ଉର, ଇର) ଭିଦୁର, ବଜ୍ର ।

ଭେଦ୍ୟ, ବିଂ. (ଭିଦ୍-ଯ) ଭେଦନୀୟ; ବିଦାର୍ଯ୍ୟ; ବିଶେଷ୍ୟ; ବିଭାଜ୍ୟ ।

ଭେର, ପୁଂ. } ବି. (ଭୀ-ର) ଢକ୍କା, ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର-
ଭେରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବିଶେଷ ।

ଭେରେଣ୍ଡା, ବି. ପୁଂ. (ଏରଣ୍ଡ ଶବ୍ଦଜ) ଶବଗଛ; (ଦେଶଜ) ଅଣ୍ଡିରି ବଳୁଆ ।

ଭେଲ, ବି. ପୁଂ. (ଭୀ-ଲ) ଉଡୁପ, ଭେଳା; ମୁନି-ବିଶେଷ । ବିଂ. ଭୀରୁ; ମୂର୍ଖ, ଚଞ୍ଚଳ ।

ଭେଲକ, ବି. ନ. (ଭେଲ-କ) ଉଡୁପ, ଭେଳା ।

ଭେଲ୍କ, ବିଂ. କୁହୁକ ।

ଭେଳା, ବି. ଭାସିବାଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଯଥା,
"ସଂସାର ସାଗରୁଁ ପାର ହେବା ପାଁଇ
ବାନ୍ଧିଅଛୁ ଅଣା ଭେଳା ।"

ଭେଷଜ, ବି. ନ. (ଭେଷ-ଜି-ଅ) ଭୈଷଜ୍ୟ, ଔଷଧ ।

ଭେଷଜାଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଭେଷଜ-ଅଙ୍ଗ) ଅନୁପାନ, ଔଷଧର ସହିତ ପାନୀୟ ରସାଦି ।

ଭେଷତା, ବି. (ଦେଶଜ) କଦର୍ଯ୍ୟ ।

ଭୈକ୍ଷ, ବି. ନ. (ଭିକ୍ଷା-ଅ) ଭିକ୍ଷାଲବ୍ଧ ବସ୍ତୁ; ଭିକ୍ଷା ।

ଭୈକ୍ଷଜୀବୀ, ଭୈକ୍ଷଭୁକ୍, ଭୈକ୍ଷାଶୀ, ବିଂ. (ଭୈକ୍ଷ-ଜୀବିନ୍, ଭୁଜ୍, ଆଶିନ୍) ଭିକ୍ଷାଜୀବୀ, ଯେ ଭିକ୍ଷା-ଲବ୍ଧ ବସ୍ତୁଦ୍ୱାରା ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରେ ।

ଭୈମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୀମ-ଅ-ଈ) ଦମୟନ୍ତୀ; ଭୀମ ଏକାଦଶୀ, ମାଘ ଶୁକ୍ଳୈକାଦଶୀ ।

ଭୈରବ, ବି. ପୁଂ. (ଭୀରୁ-ଅ) ଶିବ, ମହାଦେବ; ମହାଦେବଙ୍କର ଭୟଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି—ଅସିତାଙ୍ଗ, ରୁରୁ, ଚଣ୍ଡ, କ୍ରୋଧ, ଉନ୍ମତ୍ତ, କୁପିତ, ଭୀଷଣ, ସଂହାର ଏହି ଆଠ; ରାଗବିଶେଷ; ନଦବିଶେଷ; ଭୟଙ୍କର-ରୂପ, ଯଥା,
"ଉପାଡ ମହାଦ୍ରୁମ ଗର୍ଜ୍ଜେ ଭୈରବେ ।"

ଭୈରବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରାଗିଣୀବିଶେଷ; ଦେବସ୍ତ୍ରୀବିଶେଷ । ବିଂ. ଭୟଙ୍କର ।

ଭୈଷଜ, ଭୈଷଜ୍ୟ, ବି. ନ. (ଭେଷଜ-ଅ, ଯ) ଭେଷଜ, ଔଷଧ ।

ଭୋ, ଭୋଃ, ଅଂ. (ଭା-ଓ, ଓସ୍) ସମ୍ବୋଧନସୂଚକ ଶବ୍ଦ ।

ଭୋଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଉରି, ନୀଚଜାତିବିଶେଷ ।

ଭୋକ, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ଷୁଧା ।

ଭୋକା, ଭୋକଲା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ, ଯଥା,
"ଭୋକକୁ ପରଷି ଦୁଧ ଭୁଞ୍ଜୁ ରସି ଶିରେ
ଘଷ ବରଷିଲୁ ରେ ।"

ଭୋକ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଭୁଜ୍-ତବ୍ୟ) ଭୋଜନଯୋଗ୍ୟ, ଉପଭୋଗ୍ୟ ।

ଭୋକ୍ତା, ବିଂ. (ଭୁଜ୍-ତୃ) ଭୋଜନକର୍ତ୍ତା, ଭୋଗୀ ।

ଭୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ଭୁଜ୍-ଅ) ସୁଖ; ସୁଖଦୁଃଖାନୁଭବ; ଉପଭୋଗ; ଧନ; ଭୋଜନ; ସର୍ପ; ସର୍ପର ଦେହ; ସର୍ପଫଣା; ପଣ୍ୟସ୍ତ୍ରୀର ବେତନ; ପାଳନ; ଦେହ ।

ଭୋଗଗୁଚ୍ଛ, ବି. ନ. ସମ୍ଭୋଗ ନିମିତ୍ତ ବେଶ୍ୟାକୁ ଦେବାଯୋଗ୍ୟ ଧନ ।

ଭୋଗଗୃହ, ବି. ନ. (ଭୋଗ-ଗୃହ) ବାସଗୃହ, ଅନ୍ତଃପୁର ।

ଭୋଗଦେହ, ବି. ପୁଂ. ସୂକ୍ଷ୍ମଶରୀର, ଯେ ଶରୀରରେ ସୁଖଦୁଃଖ ଭୋଗ ହୁଏ ।

ଭୋଗପାଲ, ବି. ପୁଂ. (ଭୋଗ-ପାଲ) ଅଶ୍ୱରକ୍ଷକ, ସହିସ ।

ଭୋଗପିଶାଚିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୋଗ-ପିଶାଚିକା) ବୁଭୁକ୍ଷା, କ୍ଷୁଧା ।

ଭୋଗଭୂମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୋଗ-ଭୂମି) ସୁଖଭୋଗର ସ୍ଥାନ, ସ୍ୱର୍ଗ ।

ଭୋଗବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଭୋଗ-ବତ୍) ସର୍ପ; ନୃତ୍ୟ; ଗୀତ । ବିଂ. ଭୋଗବିଶିଷ୍ଟ ।

ଭୋଗବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୋଗ-ବତ୍-ଈ) ପାତାଳଗଙ୍ଗା; ନାଗପୁରୀ । ବିଂ. ଭୋଗବିଶିଷ୍ଟ ।

ଭୋଗସଦ୍ମ, ବି. ନ. (ଭୋଗ-ସଦ୍ମନ୍) ବାସଗୃହ ।

ଭୋଗାବଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୋଗ-ଆବଳୀ) ସ୍ତୁତି, ପ୍ରଶଂସା; ନାଗପୁରୀ ।

ଭୋଗାର୍ହ, ବି. ନ. (ଭୋଗ-ଅର୍ହ) ଧନ, ସମ୍ପତ୍ତି ।

ଭୋଗିକ, ବି. ପୁଂ. (ଭୋଗ-ଇକ) ଅଶ୍ୱପାଳକ, ସହିସ ।

ଭୋଗିକାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଭୋଗିନ୍-କାନ୍ତ) ଅନିଳ, ବାୟୁ ।

ଭୋଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ଭୋଗ-ଇନ୍) ସର୍ପ; ରାଜା; ଗ୍ରାମାଧ୍ୟକ୍ଷ; ଭଣ୍ଡାରି । ବିଂ. ଭୋଗବିଶିଷ୍ଟ, ଭୋଗକାରୀ; ସୁଖୀ । ଗିନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ମହିଷୀ ବ୍ୟତୀତ ରାଜାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଭୋଗୀନ୍ଦ୍ର, ଭୋଗୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ଭୋଗିନ୍-ଇନ୍ଦ୍ର, ଈଶ) ସର୍ପରାଜ, ଅନନ୍ତଦେବ, ବାସୁକି ।

ଭୋଗେଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ଘାଟିଆ ।

ଭୋଗ୍ୟ, ବିଂ. (ଭୁଜ୍-ଯ) ଭୋଗର ଯୋଗ୍ୟବସ୍ତୁ, ଭୋଗାର୍ହ । ବି. ନ. ଧନ; ଧାନ୍ୟ ।

ଭୋଗ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭୋଗ୍ୟ-ଆ) ଗଣିକା, ବେଶ୍ୟା ।

ଭୋଜ, ବି. ପୁଂ. (ଭୁଜ୍-ଅ) ଭୋଜପୁର; ଧାରା ନଗରର ରାଜାବିଶେଷ; ଯଦୁବଂଶ ।

ଭୋଜନ, ବି. ନ. (ଭୁଜ୍-ଅନ) ଭକ୍ଷଣ; ଭକ୍ଷଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଭୋଜବିଦ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ ବିଦ୍ୟା, ଭେଲ୍କି ।

ଭୋଜ୍ୟ, ବିଂ. (ଭୁଜ୍-ଯ) ଭକ୍ଷବସ୍ତୁ; ଭୋଜବଂଶୀୟ; ମହାଦେବ ।

ଭୋଜ୍ୟସମ୍ଭବ, ବି. ପୁଂ. (ଭୋଜ୍ୟ-ସମ୍ଭବ) ଶରୀରସ୍ଥ ରସ, ଧାତୁ ପ୍ରଭୃତି ।

ଭୋଟାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ, ଭୁଟାନ ।

ଭୋପା, ବି. (ଦେଶଜ) ଦେଉଳର ପୂଜକବିଶେଷ ।

ଭୋଭୋ, ଅଂ. ସମ୍ବୋଧନସୂଚକ ବାକ୍ୟ ।

ଭୋଲ, ବି. (ଭ୍ରମ ଶବ୍ଦଜ) ଭ୍ରମ, ବିସ୍ମରଣ, ଯଥା,

"ସାସୋରେ ଆପଣା ବକମ ପ୍ରେମ ମୋହନ ଭୋଲେ ।"

ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ।

ଭୌତ, ବିଂ. (ଭୂତ-ଅ) ଭୂତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ପୁଂ. ଭୂତଯଜ୍ଞ । ତୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ରଜନୀ, ରାତ୍ରି ।

ଭୌତିକ, ବିଂ. (ଭୂତ-ଇକ) ଭୂତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଭୂତକୃତ । ବି. ପୁଂ. ମହାଦେବ ।

ଭୌତିକନିୟମ, ବି. ଯେଉଁ ନିୟମରେ ଭୌତିକ ପଦାର୍ଥର କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ ହୁଏ, ଯେପରି ଅଗ୍ନିରେ ଅନ୍ନ ପାକ ହୁଏ, ଜଳରେ ନୌକା ମଗ୍ନ ହୁଏ, ବୃକ୍ଷାଦିରୁ ପତିତ ହେଲେ ହସ୍ତପଦାଦି ଭଗ୍ନ ହୋଇଯାଏ, ଇତ୍ୟାଦି ।

ଭୌତିକପଦାର୍ଥ, ବି. ଜଳବାୟୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରୌପ୍ୟ ମୃତ୍ତିକାପ୍ରଭୃତି ଅଚେତନ ପଦାର୍ଥ ଯେଉଁ ସକଳ ବସ୍ତୁ ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ପରମାଣୁର ଯୋଗରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ଭୌମ, ବ. ପୁଂ. (ଭୂମି-ଅ) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ନରକାସୁର । ବିଂ. ଭୂମିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଭୂମିଜାତ । ମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ସୀତା, ଜାନକୀ ।

ଭୌମନ, ବ. ପୁଂ. ବିଶ୍ୱକର୍ମ୍ମା ।

ଭୌମରତ୍ନ, ବ. ନ. (ଭୌମ-ରତ୍ନ) ପ୍ରବାଳ, ପୋହଲା ।

ଭୌମିକ, ବିଂ. (ଭୂମି-ଇକ) ଭୂମ୍ୟଧିକାରୀ, ଭୂସ୍ୱାମୀ ।

ଭ୍ରଂଶ, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରନ୍‌ଶ୍‌-ଅ) ପତନ, ଚ୍ୟୁତ ହେବାର; ପଳାୟନ ।

ଭ୍ରକୁଂସ, ଭ୍ରକୁଂଶ, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରୂ-କୁନସ୍ (ଶ) ଅ) ସ୍ତ୍ରୀବେଶଧାରୀ ନଟ ।

ଭ୍ରକୁଟି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରୂ-କୁଟ-ଅ) ଭ୍ରୂକୁଟୀ, କ୍ରୋଧାଦିଦ୍ୱାରା ଭ୍ରୂର, ବକ୍ରତା ।

ଭ୍ରମ, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରମ୍‌-ଅ) ମିଥ୍ୟାଜ୍ଞାନ; ଭ୍ରାନ୍ତି; ଭ୍ରମଣ; ଜଳଭ୍ରମ, ଜଳାବର୍ତ୍ତ; ଜଳନିର୍ଗମ ସ୍ଥାନ, ନର୍ଦ୍ଦମା; କୁମ୍ଭକାରର ଚକ୍ର; କୁନ୍ଦଯନ୍ତ୍ର, କୁନ୍ଦ ।

ଭ୍ରମଣ, ବ. ନ. (ଭ୍ରମ୍‌-ଅନ) ପର୍ଯ୍ୟଟନ, ବୁଲିବାର ।

ଭ୍ରମଦ୍ଭକୁଟୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରମତ୍‌-କୁଟୀ) ତୃଣାଦିନିର୍ମିତ ଛତ୍ର; ଟୋପର ।

ଭ୍ରମର, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରମ୍‌-ଅର) ମଧୁକର, ଭୃଙ୍ଗ, ଅଳି, ଯଥା,

"କଳା ଭ୍ରମରକୁ ଭଣି ମାଳମାରେ
ଦଶେ ମୃଗତୃଷ୍ଣା ଜଳ ।"

ସ୍ତ. ମା ।

"ସଦ୍ମେ କ ଭ୍ରମର ଖେଳା, ଭେମନ୍ତ ତୋଳା ଏ ।"

ଲ. ବ ।

କାମୁକ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଭ୍ରମରୀ ।

ଭ୍ରମରକ, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରମର-କ) ଭୃଙ୍ଗ; ବାଳମୂଷିକ, ମୂଷା; ଶୃଙ୍ଗ; ଜଳଭ୍ରମ; ଲଲାଟଲମ୍ବିତ ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ ।

ଭ୍ରମରାଳକ, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରମର-ଅଳକ) ଲଲାଟସ୍ଥିତ ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁନ୍ତଳ ।

ଭ୍ରମି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରମ-ଇ) ଘୂର୍ଣ୍ଣିଜଳ, ଆବର୍ତ୍ତ; ଭ୍ରମଣ; ଭ୍ରାନ୍ତି; ଘୂର୍ଣ୍ଣନ ।

ଭ୍ରଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଭ୍ରନ୍‌ଶ୍‌-ତ) ଚଳିତ; ଚ୍ୟୁତ, ପତିତ; ଅଧାର୍ମିକ; ଦୋଷଯୁକ୍ତ; ନଷ୍ଟ । ଷ୍ଟା-ସ୍ତ୍ରୀ. କ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ, (ଚ୍ୟୁତ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ ଇନ୍ଦ୍ରପଦୁଁ ଲଭିଲେ ଦୁର୍ଗତି ।"

କ. ବ ।

ଭ୍ରାଜକ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରାଜ୍‌-ଅକ) ଶରୀରସ୍ଥ ଧାତୁବିଶେଷ, ପିତ୍ତ । ବିଂ. ଦୀପ୍ତିକାରକ ।

ଭ୍ରାଜିଷ୍ଣୁ, ବିଂ. (ଭ୍ରାଜ୍‌-ଇଷ୍ଣୁ) ଦୀପ୍ତିଶୀଳ; ଶୋଭାଯୁକ୍ତ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।

ଭ୍ରାଜୀ, ବିଂ. (ଭ୍ରାଜ୍‌-ଇନ୍) ଦୀପ୍ତିଶୀଳ; ଶୋଭାଯୁକ୍ତ ।

ଭ୍ରାତା, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରାଜ୍‌-ତୃ) ସହୋଦର, ଭାଇ, ଯଥା,

"ଅଗ୍ରତେ ଦେଖିଣ ସାର ଭ୍ରାତା ବିଭୀଷଣ ।"

ଭ୍ରାତୁଷ୍ପୁତ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରାତୁଃ-ପୁତ୍ର) ଭ୍ରାତାର ସନ୍ତାନ ।

ଭ୍ରାତୃଜ, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରାତୃ-ଜ) ଭ୍ରାତୃପୁତ୍ର, ପୁତୁରା ।

ଭ୍ରାତୃଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରାତୃ-ଜା) ଭ୍ରାତୁଷ୍କନ୍ୟା, ଝିଆରୀ ।

ଭ୍ରାତୃଦ୍ୱିତୀୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଭାଇଦ୍ୱିତୀୟା; କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳଦ୍ୱିତୀୟା ।

ଭ୍ରାତୃବ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ଭ୍ରାତୃ-ବ୍ୟ) ଭ୍ରାତୁଷ୍ପୁତ୍ର, ପୁତୁରା; ଶତ୍ରୁ ।

ଭ୍ରାତୃଶ୍ୱଶୁର, ବ. ପୁଂ. ସ୍ୱାମୀର ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା, ଦେଢଶୁର ।

ଭ୍ରାତ୍ରୀୟ, ବିଂ. (ଭ୍ରାତୃ-ଈୟ) ଭ୍ରାତୃସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବ. ପୁଂ. ଭ୍ରାତୃପୁତ୍ର ।

ଭ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ଭ୍ରମ୍‌-ତ) ଘୂର୍ଣ୍ଣାୟମାନ; ଭ୍ରମଣଯୁକ୍ତ; ଭ୍ରାନ୍ତିଯୁକ୍ତ । ବ. ନ. ଭ୍ରମଣ ।

ଭ୍ରାନ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରମ୍‌-ତି) ଭ୍ରମଣ; ଭ୍ରମ, ଭୁଲ, ଯଥା,

"ଦୂର କରେ ଫଣୀ ମଣି ଭରଙ୍ଗର ଭ୍ରାନ୍ତି ।"

କ. ବ ।

ଭ୍ରାନ୍ତିମାନ୍, ବିଂ. (ଭ୍ରାନ୍ତି-ମତ୍) ଭ୍ରାନ୍ତିଯୁକ୍ତ । ବ. ପୁଂ. କାବ୍ୟାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ, ସାଦୃଶ୍ୟ ହେତୁ ପ୍ରକୃତ ବିଷୟରେ କବିକଳ୍ପନାକୃତ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁର ଭ୍ରମ ।

ଭ୍ରାନ୍ତିହର, ବିଂ. (ଭ୍ରାନ୍ତି-ହର) ଭ୍ରମନାଶକ । ବି. ପୁଂ. ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଭ୍ରାମକ, ବି. ପୁଂ. (ଭ୍ରମ୍-ଅକ) ଶୃଗାଲ; ଧୂର୍ତ୍ତ; ଚୁମ୍ବକ-ପଥର । ବିଂ. ଭ୍ରମଜନକ ।

ଭ୍ରାମର, ବି. ନ. (ଭ୍ରମର-ଅ) ମଧୁ; ନୃତ୍ୟବିଶେଷ; ଚୁମ୍ବକ ପଥର । ବିଂ. ଭ୍ରମରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଭ୍ରାମରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରମର-ଅ, ଈ) ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା; (ମହାସୁରକୁ ଛଳନା କରିବା ନିମନ୍ତେ ପାର୍ବତୀ ଭ୍ରମରରୂପ ଧରିଥିଲେ) ।

ଭ୍ରାଷ୍ଟ୍ର, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଭ୍ରାସ୍ଜ୍-ତ୍ର) ଭର୍ଜ୍ଜନପାତ୍ର । ବି. ଅକାଶ ।

ଭ୍ରୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରମ୍-ଊ) ଚକ୍ଷୁର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଓ ଲଲାଟର ନିମ୍ନସ୍ଥିତ ଲୋମରାଜୀ ।

ଭ୍ରୂକୁଟି, ଭ୍ରୂକୁଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଭ୍ରୂ-କୁଟ୍-ଇ) କ୍ରୋଧାଦି ଦ୍ୱାରା ଭ୍ରୂର ବକ୍ରତା, ଭ୍ରୂଭଙ୍ଗ ।

ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ, ବି. ପୁଂ. (ଭ୍ରୂ-କ୍ଷେପ) ଭ୍ରୂଭଙ୍ଗ, ଭ୍ରୂଚାଳନ; ଭ୍ରୂବିଳାସ ।

ଭ୍ରୂଣ, ବି. ପୁଂ. (ଭ୍ରୂଣ୍-ଅ) ବାଳକ, ଗର୍ଭସ୍ଥ ସନ୍ତାନ ।

ଭ୍ରୂଣଘ୍ନ, ବିଂ. (ଭ୍ରୂଣ-ହନ୍-ଅ) ଭ୍ରୂଣହତ୍ୟାକାରୀ ।

ଭ୍ରୂଣହତ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗର୍ଭସ୍ଥ ଜୀବର ପ୍ରାଣବଧ ।

ଭ୍ରୂଣହା, ବିଂ. (ଭ୍ରୂଣ-ହା) ଭ୍ରୂଣହତ୍ୟାକାରକ ।

ଭ୍ରୂଭଙ୍ଗ, ଭ୍ରୂଭଙ୍ଗି, ଭ୍ରୂଭଙ୍ଗୀ, ବି. ପୁଂ. ଭ୍ରୂକୁଟୀ, ଭ୍ରୂବିଳାସ, ଯଥା,

"ଭ୍ରୂଭଙ୍ଗ ମାତ୍ରକେ ଯାର ନହୁଷ ନୃପତି,
ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ ଇନ୍ଦ୍ରପଦୁଁ ଲଭିଲେ ଦୁର୍ଗତି ।"

କ. ବ ।

ଭ୍ରୂଲତା, ବି. ପୁଂ. ଚକ୍ଷୁର ଉପରିଭାଗସ୍ଥିତ ଲୋମ-ଶ୍ରେଣୀ, ଭ୍ରୂଲତା ।

ଭ୍ରେଷଣ, ବି. ନ. (ଭ୍ରେଷ୍-ଅନ) ଚଳନ, ଗମନ ।

ମ — ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ପଞ୍ଚବିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଓଷ୍ଠ । ବି. ପୁଂ. (ମା—ପରିମାଣ କରିବା-ଅ) ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ଯମ; ସମୟ; ଚନ୍ଦ୍ର; ବିଷ; ମନୁଷ୍ୟ; ବ୍ରହ୍ମା ।

ମଅଳ, ବିଂ. (ମଳିମସ୍ ଶବ୍ଦଜ) ମସିଆ ।

ମଇ, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ଷେତ୍ରର ଢେଲା ଭାଙ୍ଗିବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ କାଷ୍ଠ ଅବା ବାଉଁଶନିର୍ମିତ ସିଢି ।

ମଇଳା, ବିଂ. (ମ୍ଳାନ ଶବ୍ଦଜ) ଅପରିଷ୍କୃତ ।

ମଇଁଷି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହିଷ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ପଶୁ-ବିଶେଷ ।

ମଉଡ, ବି. (ମୁକୁଟ ଶବ୍ଦଜ) ଟୋପି, ମୁକୁଟ ।

ମଉନ, ବିଂ. (ମୌନ ଶବ୍ଦଜ) ତୁନି, ଯଥା,

"ଗୁମ୍ଫ ପସୂର ନୂପୁର ପସୂରରୁ ଖସି,
ପଡିଥିଲା ଏହିଠାରେ ମଉନେ ପ୍ରେୟସୀ ।"

କ. ବ ।

ମଉଳା, ବି. (ମାତୁଳ ଶବ୍ଦଜ) ମାତୁଳ, ମାମୁ ।

ମଉଳିବା, କ୍ରି. (ମ୍ଳାନ ଶବ୍ଦଜ) ଝାଉଁଳିବା, ଯଥା, ଫୁଲଟି ମଉଳି ଯାଇଅଛି ।

ମଉସା, ବି. ପୁଂ. (ମାତୃଷ୍ୱସା ଶବ୍ଦଜ) ମାତାର ଭଗିନୀର ପତି ।

ମକର, ବି. ପୁଂ. (ମ-କୃ-ଅ) ମକରରାଶି; ମତ୍ସ୍ୟ-ବିଶେଷ; କାମଦେବର ଧ୍ୱଜ; ଦଶମରାଶି; କୁବେ-ରର ନିଧିବିଶେଷ; ଗଙ୍ଗାର ବାହନ, ଯଥା,

"ଅହିମକର ତାପ ନାଶେ ଶୋଭି ସାରସରଙ୍କେ,
ଅହିମକର ତାପ ନାଶେ ଶୋଭି ସାରସରଙ୍କେ ।"

ଲ. ବ ।

ମକରକେତନ, ବି. ପୁଂ. (ମକର-କେତନ) ସମୁଦ୍ର, କନ୍ଦର୍ପ, ମୀନକେତନ; ମକରମତ୍ସ୍ୟର ଗୃହ ।

"ବହେ ମକରକେତନ ଉଚ୍ଛଳି ରତି ସମାନ,
ପୂରତି ହୋଇଛି ପୁଣି ଅଶେଷ ରସେ ।"

ବୈ. ବ ।

ମକରକେତୁ, ବି. ପୁଂ. (ମକର-କେତୁ) କନ୍ଦର୍ପ ।

ମକରକ୍ରାନ୍ତି, (Tropic Capricorn) ନିରକ୍ଷ ରେଖାର ୨୩½ ଅଂଶ ଦକ୍ଷିଣରେ ଅବସ୍ଥିତ ରେଖା ।

ମକରଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ମକର-ଧ୍ୱଜ) ମଦନ, କନ୍ଦର୍ପ; ଔଷଧବିଶେଷ ।

ମକସ୍ତ, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଦଳା । ବିଂ. ଦଳିତ ।

ମକଦ୍ଦମା, ବି. (ଯାବନିକ) ରାଜଦ୍ୱାରେ ବିଚାରାର୍ଥ ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ମକଦମ, ବି. ପୁଂ. (ଯାବନିକ) ଭୂସ୍ୱାମୀବିଶେଷ ।

ମକଦମୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ଜମିଦାରୀବିଶେଷ ।

ମକରନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ମକର-ନ୍ଦୋ-ଅ) ପୁଷ୍ପର ମଧୁ, ପୁଷ୍ପରସ; କୁନ୍ଦ ଫୁଲର ଗଛ; ପୁଷ୍ପରେଣୁ । (ପୁଷ୍ପରସ ଅର୍ଥରେ)

"ସେ ମକରନ୍ଦ ପାନ କରି,
ହେଲେ ଭରିଲେ ବ୍ରଜନାରୀ ।"

ସ୍ୱ. ବ ।

ମକରାକର, ମକରାଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ମକର ଆକର, ଆଳୟ) ସମୁଦ୍ର ।

ମକରାଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ମକର-ଅଙ୍କ) ମକରଧ୍ୱଜ, ମଦନ; ସମୁଦ୍ର ।

ମକରାଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ମକର-ଅଣ୍ଡ) ବରୁଣ ।

ମକରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମକର-ଇକ-ଆ) ମକରାକାର ପତ୍ରାବଳୀ ।

ମକରୀ, ବି. ପୁଂ. (ମକର-ଇନ୍) ସମୁଦ୍ର; ଗଣ୍ଡଦେଶ ବିଶେଷ ।

ମଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷମୂଳ ମନା । କ୍ରି. ମକରୁ ।

ମକାର ବି. ପୁଂ. (ମ-କାର) ମ ଅକ୍ଷର; ମଦ୍ୟ ମାଂସ ମତ୍ସ୍ୟ ମୁଦ୍ରା ମୈଥୁନ ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

ମକୁଟ, ବି. ନ. (ମନ୍କ୍-ଉଟ) ମୁକୁଟ, ଶିରୋଭୂଷଣ ।

ମକୁଠା, ବି. (ଦେଶଜ) ରେଶମୀବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ମକୁର, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍କ୍-ଉର) କୁମ୍ଭକାରର ଦଣ୍ଡ; ଆଦର୍ଶ, ଦର୍ପଣ; ମୁକୁଳ; ବକୁଳବୃକ୍ଷ ।

ମକୁଳ, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍କ୍-ଉଳ) ମୁକୁଳ, କଳିକା; ବକୁଳ ।

ମକ୍କା, ବି. (ଯାବନିକ) ଦେଶବିଶେଷ, ଆରବ ଦେଶର ରାଜଧାନୀ, ମୁସଲମାନମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ତୀର୍ଥ ।

ମକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ମକ୍ଷ୍-ଅ) ସମୂହ; କ୍ରୋଧ; ସ୍ୱୀୟ ଦୋଷ ଗୋପନ କରିବାର ।

ମକ୍ଷିକା, ମକ୍ଷୀକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମକ୍ଷ୍-ଅକ-ଆ) କୀଟବିଶେଷ, ମାଛି ।

ମକ୍ଷିକାମଲ, ବି. ନ. (ମକ୍ଷିକା-ମଲ) ମହମ ।

ମଖ, ବି. ପୁଂ. (ମଖ୍-ଅ) ଯାଗ, ଯଜ୍ଞ, କ୍ରତୁ ।

ମଖନ, ବି. (ଦେଶଜ) ନହୁଣୀ, ନବନୀତ ।

ମଖମଲ, ବି. (ଯାବନିକ) ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ମଖଶାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଖ-ଶାଳା) ଯଜ୍ଞଶାଳା, ଯଥା,
"ବିଶାଳ ମଖଶାଳାକୁ ଭେ ବନେ ତର୍ଷୁଁ ଅବନୀ,
ବୃଷା ଶାସ୍ତ୍ରୁଁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଣ ମେନା ନାମେ କାମିନୀ ।"

ବୈ. ବ ।

ମଖାସୁହୃଦ, ବି. (ମଖ-ଅସୁହୃଦ୍) ଶିବ, କ୍ରତୁଧ୍ୱଂସୀ ।

ମଗଜ. ବି. ପୁଂ. (ଯାବନିକ) ମସ୍ତିଷ୍କ, ମଜ୍ଜା ।

ମଗଦୂର, ବି. (ଯାବନିକ) କ୍ଷମତା, ଯୋଗ୍ୟତା ।

ମଗଧ, ବି. ପୁଂ. (ମଗ-ଧା-ଅ) ଦକ୍ଷିଣବେହାର ଦେଶ; ସ୍ତୁତିପାଠକ ।

ମଗଧେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ମଗଧ-ଈଶ୍ୱର) ଜରାସନ୍ଧ ରାଜା; ମଗଧ ଦେଶର ଅଧିପତି ।

ମଗର, ବି. (ମକର ଶବ୍ଦଜ) ମକର, ଜଳଜନ୍ତୁବିଶେଷ ।

ମଗରା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଏକଗୁଆଁ, ଅବାଧ୍ୟ, ଯଥା,
"ଟଳୁଆ ଯେ ବଡ ମଗରା ଗଉଡ ଶୁଣିଲେ ହେବ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ।"

ମଗ୍ନ, ବିଂ. (ମସ୍ଜ୍-ତ) ଅନ୍ତଃପ୍ରବିଷ୍ଟ, ବୁଡିତ, ଯଥା,
"ବୁଡ଼ିଲେ ଲଗ୍ନ ମଗ୍ନ ହୋଇ
ଯୁଡ଼ିଲେ ମଗଲ ବାନରେ ତହିଁ ।"

ବୈ. ବ ।

ମଘ, ବି. ପୁଂ. (ମହ୍-ଅ) ଦ୍ୱୀପବିଶେଷ; ମଗନାମକ ମ୍ଳେଚ୍ଛମାନଙ୍କର ଦେଶ; ସୁଖ; ପୂଜା । ନ. ପୁଷ୍ପବିଶେଷ ।

ମଘବା, ବି. ପୁଂ. (ମହ୍-ଅନ୍; ବ ଆଗମ) ଇନ୍ଦ୍ର, ଦେବରାଜ ।

ମଘା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହ୍-ଅ) ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ; ଦଶମ-ନକ୍ଷତ୍ର; ଔଷଧବିଶେଷ ।

ମଘାଭୂ, ବି. ପୁଂ. (ମଘା-ଭୂ) ଶୁକ୍ରଗ୍ରହ ।

ମଘୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଧାନ୍ୟବିଶେଷ; ଆଶୁଧାନ୍ୟ ।

ମଙ୍କୁର, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍କ୍-ଉର) ମୁକୁର, ଦର୍ପଣ ।

ମଙ୍କ୍ଷୁ, ମକ୍ଷୁ, ଅଂ. (ମନ୍ଖ୍ ବା ମସ୍ଜ୍-ଉ) ଦ୍ରୁତ, ଶୀଘ୍ର; ସାତିଶୟ ।

ମଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ଗ୍-ଅ) ନୌକାର ଶିରୋଭାଗ ।

ମଙ୍ଗନ, (ମଙ୍ଗଳ ଶବ୍ଦଜ) ବିବାହର ପୂର୍ବ ଦିବସ ।

ମଙ୍ଗଳ, ବି. ନ. (ମନ୍ଗ୍-ଅଲ) ଚକ୍ଷେମ, କୁଶଳ,

ଶୁଭ । ପୁଂ. କୁଜଗ୍ରହ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଉମା, ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା; ପତିବ୍ରତା ସ୍ତ୍ରୀ; ହରିଦ୍ରା । ବିଂ. ଶୁଭଦାୟକ, ଯଥା,

"ବୁଝିଲେ ଲଗ୍ନ ମଗ୍ନ ହୋଇ
ସୁଝିଲେ ମଙ୍ଗଳ ଦାନରେ ତହିଁ ।"

ବୈ. କ ।

ମଙ୍ଗଳଚଣ୍ଡିକା, ମଙ୍ଗଳଚଣ୍ଡୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା, ଭଗବତୀ ।

ମଙ୍ଗଳପାଠକ, ବି. ପୁଂ. (ମଙ୍ଗଳ-ପାଠକ) ବନ୍ଦୀ, ସ୍ତୁତିପାଠକ ।

ମଙ୍ଗଳବାର, ବି. ତୃତୀୟବାର ।

ମଙ୍ଗଳସମ୍ବିଧାନ, ବି. ସ୍ୱସ୍ତିକ ଶ୍ରୀ ପ୍ରଭୃତି, ଯାହା ବରଣ ଡାଲାରେ ଦିଆଯାଏ ।

ମଙ୍ଗଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା, ଯଥା,

"ଭକ୍ତ କ ବକଟ କାକଟପୁର ମହାମଙ୍ଗଳା ।"

ତ. ସ ।

ପତିବ୍ରତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମଙ୍ଗଳାଚରଣ, ବି. ନ. (ମଙ୍ଗଳ-ଆଚରଣ) କର୍ମାରମ୍ଭରେ ଶୁଭଜନକ କ୍ରିୟା ।

ମଙ୍ଗଲ୍ୟ, ବିଂ. (ମଙ୍ଗଳ-ଯ) ଶୁଭଜନକ, ଶୁଭକର; ସୁନ୍ଦର; ସୁଖଦ । ବି. ନ. ଦଧି; ଚନ୍ଦନ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ସିନ୍ଦୂର । ପୁଂ. ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ; ବେଲଗଛ; ନାରିକେଳଗଛ ।

ମଙ୍ଗାଇବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ମନାଇବା, ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା, ଯଥା,

"ତାଙ୍କ ମନ ମଙ୍ଗାଇବା ।"

ମଙ୍ଗିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଙ୍ଗ-ଇନ୍-ଈ) ତରି, ନୌକା ।

ମଙ୍ଗିବା, କ୍ରି ବି. (ଦେଶଜ) ସମ୍ମତ ହେବା ।

ମଚକିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ମୋଡ ହୋଇଯିବା, ଈଷତ୍ ଭାଙ୍ଗିବା ।

ମଚମଚ, ଅଂ. (ଦେଶଜ) ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ ।

ମଚଲା, ବି. (ଦେଶଜ) କଣ୍ଠରୋଗବିଶେଷ ।

ମଚ୍ଛ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ୍-ଶ) ମତ୍ସ୍ୟ, ମାଛ ।

ମଜବ, ବି. (ଯାବନିକ) ଆଲସ୍ୟ, ଶ୍ରାନ୍ତି ।

ମଜଲିସ, ବି. (ଯାବନିକ) ସମାରୋହ, ସଭା ।

ମଜା, ବିଂ. (ମସଜ୍ ଧାତୁଜ) ମଗ୍ନ; ଗଳିତ । ବି. ସ୍ୱାଦ; (ଯାବନିକ) ତାମସା, ବହୁରୂପ । ବିଂ. ପରିଷ୍କାର ।

ମଜୁମଦାର, ବି. (ପାରସ୍ୟ-ମଜୁମାଦାର ଶବ୍ଦଜ) ଉପାଧିବିଶେଷ ।

ମଜୁରି, ବି. (ଯାବନିକ) ପରିଶୋଧ ।

ମଜୁରୀ, ବି. (ଯାବନିକ) ଦୈନିକ ବେତନ ।

ମଜ୍ଜଥୁ, ବି. ପୁଂ. (ମସଜ୍-ଅଥୁ) ମଜ୍ଜନ ।

ମଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ମସଜ୍-ଅନ) ସ୍ନାନ, ଅବଗାହନ; ମଗ୍ନହେବାର ମଜ୍ଜା; ଅସ୍ଥିସାର ।

ମଜ୍ଜସମୁଦ୍ଭବ, ବି. ନ. (ମଜ୍ଜା-ସମୁଦ୍ଭବ) ଶୁକ୍ର, ରେତଃ ।

ମଜ୍ଜା, ବି. ପୁଂ. (ମସଜ୍-ଅ) ଅସ୍ଥି ଓ ମାଂସର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ସ୍ନେହବିଶେଷ; ବୃକ୍ଷସାର ।

ମଜ୍ଜାରସ, ବି. ପୁଂ. (ମଜ୍ଜା-ରସ) ଶୁକ୍ର, ରେତଃ ।

ମଝିଆଲ, ବିଂ. (ମଧ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ମଧ୍ୟଭଳି । ବି. ମଝିସ୍ଥାନ ।

ମଝି, ବି. (ମଧ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ମଧ୍ୟଭାଗ ।

ମଞ୍ଚ, ମଞ୍ଚକ, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ଚ୍-ଅ, କ) ପର୍ଯ୍ୟଙ୍କ, ଖଟ; ଉନ୍ନତ ସ୍ଥାନ; ବେଦି; ମଞ୍ଚା; ଉଚ୍ଚ ମଣ୍ଡପବିଶେଷ ।

ମଞ୍ଜି, ବି. (ମଜ୍ଜା ଶବ୍ଦଜ) ବୃକ୍ଷାଦିର ଓ କାଷ୍ଠାଦିର ସାରଭାଗ ।

ମଞ୍ଜରି, ମଞ୍ଜରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଞ୍ଜ-ଋ-ଇ) ଅଙ୍କୁର; ମୁକୁଳ; ତଙ୍କ; ଝାଡ; ମୁକ୍ତା; ତିଳକ ବୃକ୍ଷ; ଲତା ।

ମଞ୍ଜରିତ, ବିଂ. (ମଞ୍ଜରୀ-ଇତ) ଅଙ୍କୁରିତ; ମୁକୁଳିତ ।

ମଞ୍ଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନ୍ଜ୍-ଆ) ଛାଗୀ; ମଞ୍ଜରୀ; (ଦେଶଜ) କଦଳୀ ବୃକ୍ଷର ଅସ୍ଥିବିଶେଷ ।

ମଞ୍ଜାର, ବି. ପୁଂ. (ମାର୍ଜ୍ଜାର ଶବ୍ଦଜ) ବିରାଡି, ବିଲୁଆ, ଯଥା,

"ଯେତେବେଳେ ମଞ୍ଜାର-ବେଶରେ ଅଗେ,
ତାଙ୍କ ଧର ଭୂତୀ ପିଟଇ ଯୁଗେ ।"

ମଞ୍ଜି, ମଞ୍ଜୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନ୍ଜ୍-ଇ) ମଞ୍ଜରୀ; ବୀଜ ।

ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଞ୍ଜୁ-ସ୍ଥା-ଅ-ଆ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଲତା-ବିଶେଷ; ଅଲତା ।

ମଞ୍ଜୀର, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମନ୍‌ଜ୍-ଈର) ଚରଣାଭରଣ, ନୂପୁର । ପୁଂ. ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ-ବନ୍ଧନସ୍ତମ୍ଭ ।

ମଞ୍ଜୁ, ବିଂ. (ମନ୍‌ଜ୍-ଉ) ମନୋଜ୍ଞ, ସୁନ୍ଦର; ମଧୁର, ଯଥା,

"ସ୍ୱଦୋଷେ ତୋ କୋଳେ ଶିର ନହି ପ୍ରେମଭରେ,
ଶୋଇଥିଲି ପ୍ରିୟେ ! ମଞ୍ଜୁ ବଞ୍ଜୁଳ କୁଞ୍ଜରେ ।"

କ. ବ ।

ମଞ୍ଜୁଅତ, ବି. (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଯଥା,

"କେଶେ ମଞ୍ଜୁ ମଞ୍ଜୁଅତ ।"

ମଞ୍ଜୁକେଶୀ, ବି. ପୁଂ. (ମଞ୍ଜୁ-କେଶ-ଇନ୍) କୃଷ୍ଣ । ବିଂ. ମନୋହରକେଶବିଶିଷ୍ଟ ।

ମଞ୍ଜୁଗମନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଞ୍ଜୁ-ଗମନ-ଆ) ହଂସୀ ।

ମଞ୍ଜୁପ୍ରାଣ, ବି. ପୁଂ. (ମଞ୍ଜୁ-ପ୍ରାଣ) ବ୍ରହ୍ମା ।

ମଞ୍ଜୁର, ବି. (ଯାବନିକ) ସହି, ଅଙ୍ଗୀକାର, ସ୍ୱୀକାର ।

ମଞ୍ଜୁଳ, ବିଂ. (ମଞ୍ଜୁ-ଲ) ମନୋହର, ସୁନ୍ଦର; ମଧୁର, ଯଥା,

"କୁଞ୍ଜେ କୁଞ୍ଜେ ରବ ଉଠୁ ସୁମଞ୍ଜୁଳ ।"

ସଙ୍ଗୀତକ । ବି. ନ. ନିକୁଞ୍ଜ । ପୁଂ. ଶୈବାଳ ।

ମଞ୍ଜୁଷା, ମଞ୍ଜୂଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନ୍‌ଜ୍-ଉଷ, ଊଷ) ସିନ୍ଦୁକ; ପାଷାଣ, ପ୍ରସ୍ତର; ପେଡ଼ା; ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା ।

ମଟର, ବି. (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ ।

ମଟାମ, ବି. (ଦେଶଜ) ସମକୋଣବିଶିଷ୍ଟ ଯନ୍ତ୍ର, ବଢ଼ାଇ ଏବଂ ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀମାନେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।

ମଟକା, ମସକା, ବି. (ଦେଶଜ) ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷାଦି ଅତି ସହଜରେ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ, ଯଥା, ସଜନା, ଆମ୍ବଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି ।

ମଟାଳ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କଠିନ ।

ମଠ, ବି. ପୁଂ. (ମଠ୍-ଅ) ମନ୍ଦିର, ଦେବାଳୟ, ଋଷି ବା ସନ୍ନ୍ୟାସିଙ୍କ ଆଶ୍ରମ, ଯଥା,

"ଋଷିମାନଙ୍କ ମଠ ଦେଖାଇବା,
ତୁମ୍ଭର ମନୋରଥ ପୂରାଇବା ।"

(ଦେଶଜ) ବି. ଅଳସ, ଶିଥିଳ, ମୃଦୁ, ଯଥା,

"ମଠେ ଗଲେ ଯହୁ କୁଶଭଦ୍ରା କରେ ।"

ନ. କେ ।

ମଠା, ବି. (ଦେଶଜ) ରେଶମୀ ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ମଠୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଳସୁଆ ।

ମଡ଼କ, ବି. (ମରକ ଶବ୍ଦଜ) ମାରୀଭୟ, ବହୁ ମନୁଷ୍ୟଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ସମୟ, ଯଥା,

"ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ମଡ଼କ ସଙ୍କେତ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମଣ୍ଡିତ,
ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଆୟସୀ ଗଦା ବୁଲାଇ ତ୍ୱରିତ ।"

କ. ବ ।

ମଢ଼ା, ବି. (ମଡ଼ା ଶବ୍ଦଜ) ମୃତଦେହ, ଶବ ।

ମଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ମୃତଦେହ ।

ମଡୁଆଶାକୋଳି, ବି. (ଦେଶଜ) ଚାଟଶାଳୀରେ ଅବାଧ୍ୟଶିଷ୍ୟଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ତାଳପତ୍ର ନିର୍ମିତ ବନ୍ଧନବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଚରଣେ ଦିଅନ୍ତି ମାଗୋ ମଡୁଆଶାକୋଳି ।"

ମଣ, ବି. (ମଣ୍ ଧାତୁଜ) ଆଦୃତ କରିବା, ମନେଇବା ।

ମଣାଇବା, କ୍ରି. (ମଣ୍ ଧାତୁଜ) ବୁଝାଇବା ।

ମଣାଣ, ବି. (ମଣ୍ ଧାତୁଜ) ମନାଇବା, ଯଥା,

"ସନ୍ନିଧିରେ ଧୀରେ ଜଣାଣ ମଣାଣ
ନ କଲି ବହୁ ବଶରେ ।"

ମଣି, ପୁଂ. }
ମଣୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ମନ୍-ଇନ୍-ଇ) ରତ୍ନବିଶେଷ, ବହୁମୂଲ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତରବିଶେଷ, ମୁକ୍ତା-ପ୍ରଭୃତି; ମଣିବନ୍ଧ, କବ୍ଜା । ପୁଂ. ନାଗବିଶେଷ; (ଦେଶଜ) କ୍ରି. ଜ୍ଞାନ କରି, ଯଥା,

"ସ୍ୱଜୀବ ମଣି ହୃଦକଥା ପ୍ରକାଶେ ।"

ମଣିକର୍ଣ୍ଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାଶୀସ୍ଥ ତୀର୍ଥବିଶେଷ; ମଣି-ମୟ କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ ।

ମଣିକାନନ, ବି. ନ. (ମଣି-କାନନ) କଣ୍ଠ, ଗଳା ।

ମଣିକାର, ବି. ପୁଂ. (ମଣି-କୃ-ଅ) ମଣି ପରିଷ୍କାରକ, ମଣି ପରୀକ୍ଷକ, ଜହରୀ; ଗ୍ରନ୍ଥକାରବିଶେଷ ।

ମଣିକୂଟ, ବି. ପୁଂ. (ମଣି-କୂଟ) ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ମଣିଗ୍ରୀବ, ବି. ପୁଂ. (ମଣି-ଗ୍ରୀବା) କୁବେରଙ୍କ ପୁତ୍ର । ବିଂ. ରତ୍ନକନ୍ଧର ।

ମଣିତ, ବି. ନ. (ମଣି-ତ) ଚୁମ୍ବନାଦି ଧ୍ୱନି; ରତି-କୂଜିତ ।

ମଣିପୂର, ବି. ପୁଂ. (ମଣି-ପୂର) ନାଭିସ୍ଥଳ । ନ. ଷଟ୍‌ଚକ୍ରର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନାଭିମଧ୍ୟସ୍ଥ ତୃତୀୟ ଚକ୍ର, ନାଭିପଦ୍ମ ।

ମଣିବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ମଣି-ବନ୍ଧ) କରଗଣ୍ଠି, ହାତର କଣ୍ଟା ।

ମଣିବା, କ୍ରି. (ମନ୍ ଧାତୁଜ) ଅଙ୍ଗୀକାର କରିବା, ବୋଧ କରିବା, ଯଥା,

"ଭାର ମଣଇ ହୃଦସ୍ଥ ହାର ।"

ମଣିଭଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. ଯକ୍ଷବିଶେଷ ।

ମଣିମା, ବି, (ଦେଶଜ) ରାଜସମ୍ବୋଧନସୂଚକ ଶବ୍ଦ, ଯଥା,

"ମଣିମା ମଣିମା ଡାକ ଅନୁକ୍ଷଣ ଶୁଭେ ।"

ମଣିମାନ୍, ବିଂ. (ମଣି-ମତ୍) ମଣିବିଶିଷ୍ଟ, ମଣିଭୂଷିତ । ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ମଣିମାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଣି-ମାଳା) ମଣିମୟହାର; ଦନ୍ତକ୍ଷତବିଶେଷ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ଦୀପ୍ତି ।

ମଣିବୀଜ, ବି. ପୁଂ. (ମଣି-ବୀଜ) ଦାଡ଼ିମ୍ବବୃକ୍ଷ ।

ମଣିସର, ବି. ପୁଂ. (ମଣି-ସର) ମଣିମୟହାର, ମୁକ୍ତାହାର, ମୁକ୍ତାମାଳା ।

ମଣୀଚକ, ବି. ନ. ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି । ପୁଂ. ମାଛରଙ୍କା ପକ୍ଷୀ ।

ମଣୀବକ, ବି. ନ. ପୁଷ୍ପ, ଫୁଲ ।

ମଣୋହି, ବି. (ଦେଶଜ) ନୈବେଦ୍ୟ; ରାଜାମାନଙ୍କର ଭୋଜନ ।

ମଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମଣ୍ଡ-ଅ) ସାର । ପୁଂ. ଏରଣ୍ଡବୃକ୍ଷ; ଭୂଷଣ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁରା, ମଦିରା ।

ମଣ୍ଡଣି, ବି. (ମଣ୍ଡ୍‌ଧାତୁଜ) ସଜ୍ଜା, ଭୂଷଣ ।

ମଣ୍ଡନ, ବି. ନ. (ମଣ୍ଡ-ଅନ) ଭୂଷଣ; ଅଲଙ୍କରଣ । ବିଂ. ଅଲଙ୍କାରକ । ବି. ପୁଂ. ପଣ୍ଡିତବିଶେଷ ।

ମଣ୍ଡପ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମଣ୍ଡ-ପା-ଅ) ଗୃହ; ଦେବଗୃହ; ବିବାହଗୃହ ।

"ବିନ୍ୟାସ କଲେ ସେ ବାଣୀ ସନ୍ଧ୍ୟାବସରେ,
ବସାଇବା ମଣ୍ଡପରେ କନ୍ୟା ସୁମନେ ।"
ବୈ. ବି ।

ବିଂ. ମଣ୍ଡପାସ୍ଥୀ, ଯଥା,

ମଣ୍ଡଳ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଣ୍ଡ୍-ଅଳ) ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିର ପରିଧି, ବେଷ୍ଟନ । ନ. ଗୋଲ; ଚକ୍ର; ଦେଶ; ବିଭାଗ; ସ୍ଥାନ, ଯଥା,

"ମହୀମଣ୍ଡଳେ ସୁନ୍ଦର ଗଣିବାରେ,
ଥିଲେ କେହି ଥିବ ଅବା ଦେବଭାରେ ।"

ପ୍ରଦେଶ, ରାଜ୍ୟ; ଅରି ମିତ୍ରାଦି ଦ୍ୱାଦଶବିଧ ରାଜ୍ୟ; ଧନୁର୍ଦ୍ଧରମାନଙ୍କର ସ୍ଥାନବିଶେଷ; କୁଙ୍କୁମ ରେଖାଦିଦ୍ୱାରା ରଚିତ ଆସନବିଶେଷ । ପୁଂ. କୁକୁର; ସର୍ପବିଶେଷ ।

ମଣ୍ଡଳାଗ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମଣ୍ଡଳ-ଅଗ୍ର) ଅସି, ଖଡ୍ଗ ।

ମଣ୍ଡଳାଧୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ମଣ୍ଡଳ-ଅଧୀଶ) ମଣ୍ଡଳେଶ୍ୱର, ଚତୁଃଶତଯୋଜନ ଦେଶାଧିପ ।

ମଣ୍ଡଳାୟିତ, ବିଂ. (ମଣ୍ଡଳ + ଯ-ତ) ବର୍ତ୍ତୁଳ, ଗୋଲାକାର ।

ମଣ୍ଡଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ମଣ୍ଡଳ-ଇନ୍) ସର୍ପ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ବିଲେଇ; କଠାଶ; ବଟବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଚକ୍ରାକାରେ ସଙ୍କୁଚିତ; ମଣ୍ଡଳବିଶିଷ୍ଟ ।

ମଣ୍ଡଳେଶ, ମଣ୍ଡଳେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ମଣ୍ଡଳ—ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) ରାଜା; ସମ୍ରାଟ୍ ।

ମଣ୍ଡହାରକ, ବି. ପୁଂ. (ମଣ୍ଡ-ହୃ-ଅକ) ଶୌଣ୍ଡିକ, ଶୁଣ୍ଡି ।

ମଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ, ମିଷ୍ଟାନ୍ନବିଶେଷ ।

ମଣ୍ଡିତ, ବିଂ. (ମଣ୍ଡ୍-ତ) ଭୂଷିତ, ସଜ୍ଜିତ; ବେଷ୍ଟିତ, ଯଥା,

"ମୁକୁଟମଣ୍ଡିତ ରାଜଶିର, ନୁହଇ ଶାନ୍ତିଅସ୍ପଦ ।"

ମଣ୍ଡିବା, କ୍ରି. (ମଣ୍ଡ୍-ଧାତୁଜ) ଭୂଷିତ କରିବା, ଯଥା,

"ଗୁରୁ ଚନ୍ଦ୍ରାତପମାଳ ଦେଇ ମଣ୍ଡିଲେ ।"

ମଣ୍ଡୁକ, ପୁଂ. }
ମଣ୍ଡୂକୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ମଣ୍ଡ୍-ଉକ ଈ) ଭେକ, ବେଙ୍ଗ । ପୁଂ. ମୁନିବିଶେଷ ।

ମତ, ବିଂ. (ମନ୍-ତ) ଜ୍ଞାତ; ଅଭିପ୍ରେତ, ସମ୍ମତ; ସମ୍ମାନିତ । ବି. ନ. ଅଭିପ୍ରାୟ, ସମ୍ମତି ।

ମତଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ-ଅଙ୍ଗ) ମୁନିବିଶେଷ; ହସ୍ତୀ; ମେଘ ।

ମତଙ୍ଗଜ, ବି. ପୁଂ. (ମତଙ୍ଗ—ଜ) ହସ୍ତୀ, ମାତଙ୍ଗ, କୁଞ୍ଜର, କରୀ, ଯଥା,

"ମତ୍ତ ମତଙ୍ଗଙ୍କ ଯଥା କଳବନେ ଖେଳେ ।"

ମତଲ୍ଲିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମତ୍-ଅଲ-ଅକ) ପ୍ରଶସ୍ତ, ଉତ୍ତମ ।

ମତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନ୍-ତି) ବୁଦ୍ଧି, ଜ୍ଞାନ; ଅନ୍ତଃକରଣ, ମନଃ; ସ୍ମୃତି; ଇଚ୍ଛା; ପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ମତିଭ୍ରଂଶ, ପୁଂ.
ମତିଭ୍ରମ, ପୁଂ.
ମତିଭ୍ରାନ୍ତି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବ. (ମତି-ଭ୍ରଂଶ, ଭ୍ରମ, ଭ୍ରାନ୍ତି) ବୁଦ୍ଧିଭ୍ରଂଶ, ଭୁଲ ।

ମତିମାନ୍, ବିଂ. (ମତି-ମତ୍) ସୁଧୀ, ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ।

ମତିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ମତି-ଇଷ୍ଠ) ଅତିଶୟ ବୁଦ୍ଧିମାନ ।

ମତୁଆଲା, ବିଂ. (ମତ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ପାଗଲ ।

ମତୁ, ଅଂ. ମଦୀୟ, ମୋହର ।

ମତକ, ବିଂ. (ମତ୍-କ) ମଦୀୟ, ମତ୍ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମତ୍କୁଣ, ବ. ପୁଂ. (ମଦ୍-କୁଣ୍-ଅ) ଛାରପୋକ; ଶ୍ମଶ୍ରୁଶୂନ୍ୟ ପୁରୁଷ; ନାରିକେଳ ।

ମତ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ମଦ୍-ତ) କ୍ରୋଧାନ୍ଧହସ୍ତୀ; ଧସ୍ତୁର; କୋକିଳ; ମହିଷ । ବିଂ. ଆନନ୍ଦିତ; ବିହ୍ୱଳ, ମତୁଆଲା; କ୍ରୁଦ୍ଧ; ଉନ୍ମତ୍ତ ।

ମତ୍ତକାଶିନୀ, ମତ୍ତକାସିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମତ୍ତ-କାଶ୍-କାସ୍-ଇନ୍-ଈ) ଉତ୍ତମା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମତ୍ତକୀଶ, ବ. ପୁଂ. (ମତ୍ତକ-ଈଶ) ହସ୍ତୀ, ଗଜ ।

ମତ୍ତମୟୂର, ବ. ପୁଂ. (ମତ୍ତ-ମୟୂର) ଉନ୍ମତ୍ତମୟୂର; ମେଘ; ତ୍ରୟୋଦଶାକ୍ଷର ପାଦ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ଯାହାର ୬ଷ୍ଠ ୭ମ ୧୦ମ ଓ ୧୧ଶ ବର୍ଣ୍ଣ ଲଘୁ, ଅବଶିଷ୍ଟ ଗୁରୁ ।

ମତ୍ତବାରଣ, ବ. ପୁଂ. (ମତ୍ତ-ବାରଣ) ମତ୍ତହସ୍ତୀ, ଯଥା,

"ମତ୍ତବାରଣଗତି ମୋହ ଦେଇଲରେ ।"

ନ. କୋଠାର ବରଣ୍ଡା; ଘୋଷଘାଣା; ପୂଗଚୂର୍ଣ୍ଣ ।

ମତ୍ତାଲମ୍ବ, ବ. ପୁଂ. (ମତ୍ତ-ଆଲମ୍ବ) ଅପାଶ୍ରୟ; ବାରଣ୍ଡା ।

ମତ୍ୟ, ବ. ନ. (ମତ-ଯ) ଫଳକବିଶେଷ; ମଇ; ଜ୍ଞାନାନୁଶୀଳନ ।

ମତ୍ସ, ବ. ପୁଂ. (ମଦ୍-ସ) ମତ୍ସ୍ୟ, ମାଛ ।

ମତ୍ସର, ବ. ପୁଂ. (ମଦ୍-ସର) ବୈରିତା, ଦ୍ୱେଷ; କ୍ରୋଧ; ପରଶ୍ରୀକାତରତା । ବିଂ. ଲୁବ୍ଧ; କୃପଣ; ପରଶ୍ରୀକାତର, ଯଥା,

"ସାସୋର ମତ୍ସରଭାବ ଚିରକାଳ ଗାଁଇ ।"

ମତ୍ସରୀ, ବ. (ମତ୍ସର-ଇନ୍) ପରଶ୍ରୀକାତର; ଦୁର୍ଜନ, ଖଳ; ଦ୍ୱେଷକାରୀ; କ୍ରୋଧୀ; କ୍ରୂର ।

ମତ୍ସ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ମଦ୍-ସ୍ୟ) ମୀନ, ମାଛ; ବିଷ୍ଣୁର ପ୍ରଥମ ଅବତାର; ପୁରାଣବିଶେଷ; ଦେଶବିଶେଷ; ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୟପୁର, ରଙ୍ଗପୁର, ଦିନାଜପୁର, ଏବଂ କୁଚବେହାରକୁ ମତ୍ସ୍ୟଦେଶ ବୋଲାଯାଏ ।

ମତ୍ସ୍ୟକରଣ୍ଡିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମତ୍ସ୍ୟ-କରଣ୍ଡ-କ) ମତ୍ସ୍ୟଧାନୀ, ମାଛ ରଖିବାର ଖାଲୋଇ ।

ମତ୍ସ୍ୟଗନ୍ଧା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମତ୍ସ୍ୟ-ଗନ୍ଧ) ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କ ମାତା; ଜଳପିପ୍ପଳି ।

ମତ୍ସ୍ୟଜୀବୀ, ବ. ପୁଂ. (ମତ୍ସ୍ୟ-ଜୀବୀ) ଧୀବର, କେଉଟ ।

ମତ୍ସ୍ୟଧାନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମତ୍ସ୍ୟ-ଧା-ଅନ-ଈ) ମାଛ ରଖିବାର ଖାଲୋଇ ।

ମତ୍ସ୍ୟରଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ମତ୍ସ୍ୟ-ରଙ୍ଗ) ମାଛରଙ୍କାପକ୍ଷୀ ।

ମତ୍ସ୍ୟରାଜ, ବ. ପୁଂ. (ମତ୍ସ୍ୟ-ରାଜ) ରୋହିତମତ୍ସ୍ୟ, ରୋହିମାଛ; ବିରାଟରାଜା; କର୍ଣ୍ଣିରାଜ ।

ମତ୍ସ୍ୟବେଧନ, ନ.
ମତ୍ସ୍ୟବେଧନୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବ. (ମତ୍ସ୍ୟ-ବିଧ-ଅନ, ନୀ) ବଡଶ, ବଡଶୀ ।

ମତ୍ସ୍ୟାଶନ, ବ. ପୁଂ. (ମତ୍ସ୍ୟ-ଅଶନ) ମାଛରଙ୍କାପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ମତ୍ସ୍ୟଭକ୍ଷକ ।

ମତ୍ସ୍ୟୋଦରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମତ୍ସ୍ୟ-ଉଦର-ଇନ୍-ଈ) ସତ୍ୟବତୀ, ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କ ମାତା; କାଶୀସ୍ଥ ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

ମଥନ, ବ. ନ. (ମଥ୍-ଅନ) ମନ୍ଥନ, ବିଲୋଡନ, ମୋହିଁବା; ବିନାଶ; କ୍ଲେଶ ।

ମଥା, ବ. (ମସ୍ତକ ଶବ୍ଦଜ) ମସ୍ତକ, ମୁଣ୍ଡ, ଯଥା,

"ନାଗ୍ନ ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧେ ଦେଲ ନିଜ ମଥା ।"

ମଥିତ, ବିଂ. (ମଥ୍-ତ) ବିଲୋଡିତ, ମୋହିଁବାର; ବିନାଶିତ; ପୀଡିତ; ହତ ।

ମଥୀ, ବ. ପୁଂ. (ମଥନ୍-ଇନ୍) ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ ।

ମଥୁରା, ମଥୂରା, ମଧୁରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଥ୍-ଉର, ଉର-ଆ) ଆଗ୍ରା ପ୍ରଦେଶର ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ନଗରୀ; ମଧୁପୁରୀ ।

ମଥୁରେଶ, ବି. ପୁଂ. (ମଥୁରା-ଈଶ) କୃଷ୍ଣ ।

ମଦ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ୍-ଅ) ଆନନ୍ଦ; ଅଜ୍ଞାନଜନିତ ସମ୍ମୋହ; ମଦ୍ୟକୃତ ମନୋବିକାର, ମତ୍ତତା; ମଦରାଗ, ଉନ୍ମାଦ; ରେତଃ; ଅହଂକାର, ଗର୍ବ, ଯଥା,

"କମ୍ପିତ ଘୋଷଣା ସେହି ଜାଣି ନ ପାରିଲୁ,
ଅନନ୍ତ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ମଦେ ଧର୍ମକୁ ପାଶୋରିଲୁ ।"

କ. ହ ।

ହସ୍ତୀର ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳାଦିରୁ କ୍ଷରିତ ଘର୍ମବିଶେଷ ।

ମଦକଳ, ବିଂ. (ମଦ-କଳ୍-ଅ) ମତ୍ତତାଜନ୍ୟ ମଧୁର ଅସ୍ଫୁଟବାଣୀ । ବି. ପୁଂ. ମତ୍ତହସ୍ତୀ ।

ମଦଗନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ-ଗନ୍ଧ) ଛତିଆନାଗଛ, ସପ୍ତଚ୍ଛଦବୃକ୍ଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁରା, ମଦିରା ।

ମଦଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଦକଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ମଦନ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ୍-ଅନ) କାମଦେବ; ବସନ୍ତକାଳ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଧୁଦୁରାଗଛ; ଭ୍ରମର । ବିଂ. ମତ୍ତତାଜନକ, (କାମ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ମଦନ ମାଦକୁଁ ମାଦକ ନାହିଁ ତ
ଜାଣଇ ସେ ତାହା ବଶେଷି ।"

ମଦନପାଠକ, ବି. ପୁଂ, (ମଦନ-ପାଠକ) କୋକିଳ ।

ମଦନମୋହନ, ବି. ପୁଂ. (ମଦନ-ମୋହନ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ । ବିଂ. ଅତି ସୁନ୍ଦର ।

ମଦନଲେଖ, ବି. ପୁଂ. ପ୍ରଣୟସୂଚକ ପତ୍ରିକା ।

ମଦନଶଳାକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଦନ-ଶଳାକା) କାମୋଦ୍ଦୀପକ ଔଷଧ; କୋକିଳ; ସାରିକା ପକ୍ଷିଣୀ ।

ମଦନାଙ୍କୁଶ, ବି. ପୁଂ. (ମଦନ-ଅଙ୍କୁଶ) ଲିଙ୍ଗ, ପୁଂଚିହ୍ନ ।

ମଦନାୟୁଧ, ବି. ପୁଂ. (ମଦନ-ଆୟୁଧ) ଯୋନି, ସ୍ତ୍ରୀଚିହ୍ନ ।

ମଦନାଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ମଦନ-ଆଳୟ) ରାଜା; ପଦ୍ମ; ଯୋନି, ସ୍ତ୍ରୀଚିହ୍ନ ।

ମଦନାବସ୍ଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଦନ-ଅବସ୍ଥା) କାମଦଶା ।

ମଦନୋତ୍ସବ, ବି. ପୁଂ. (ମଦନ-ଉତ୍ସବ) ବସନ୍ତୋତ୍ସବ ।

ମଦନୋତ୍ସବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଦନ-ଉତ୍ସବା) ସ୍ୱର୍ଗବେଶ୍ୟା ।

ମଦପ୍ରୟୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ-ପ୍ରୟୋଗ) ହସ୍ତୀମାନଙ୍କର ମଦକ୍ଷରଣ ।

ମଦୟିତା, ବିଂ. (ମଦ-ତୃ) ମଦଜନକ, ମାଦକ ।

ମଦାତଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ-ଆତଙ୍କ) ମଦ୍ୟପାନଜନିତ ରୋଗବିଶେଷ ।

ମଦାତ୍ୟୟ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ-ଅତ୍ୟୟ) ମଦ୍ୟପାନଜନିତ ପୀଡ଼ାବିଶେଷ ।

ମଦାମ୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ମଦ-ଅମ୍ବର) ମତ୍ତହସ୍ତୀ ।

ମଦାର, ବି. ପୁଂ. (ମଦ୍-ଆର) ହସ୍ତୀ, ମତ୍ତହସ୍ତୀ, ଶୂକର । ବିଂ. କାମୁକ; ଧୂର୍ତ୍ତ, ଶଠ ।

ମଦାଳସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାମୁକୀ, ଯଥା,

"ମଦାଳସା ଓଷ୍ଠ ଗୋଳ କରୁଥାଇ
ଚୁମ୍ବନ ଲାଳସୀ ହୋଇ ।"

ମଦାଳାପୀ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ୍-ଆ-ଲପ୍-ଇନ୍) କୋକିଳ ।

ମଦାହ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ-ଆହ୍ୱା) ମୃଗନାଭି, କସ୍ତୁରୀ ।

ମଦିର, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଦ୍-ଇର) ରକ୍ତଖଦିର । ବିଂ. ମତ୍ତତାଜନକ ।

ମଦିରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁରା; ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ ।

ମଦିଷ୍ଟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଦ୍-ଇଷ୍ଟ-ଆ) ସୁରା, ମଦିରା ।

ମଦୀୟ, ବିଂ. (ଅସ୍ମଦ୍-ଈୟ) ମତ୍ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ମୋହର ।

ମଦୋତ୍କଟ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ-ଉତ୍କଟ) ମତ୍ତହସ୍ତୀ । ବିଂ. ମତ୍ତ; ଗର୍ବିତ ।

ମଦ୍ଗୁ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ୍-ଗୁ) ଜଳଚର ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ପାଣିକୁଆ; ଯୁଦ୍ଧଜାହାଜସମୂହ ।

ମଦ୍ଗୁର, ମଦ୍ଗୁରକ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ୍-ଉର, ଗ ଆଗମ, ମଦ୍ଗୁର-ଅକ) ମାଗୁରମାଛ; ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଜାତିବିଶେଷ ।

ମଦ୍ଗୁରସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୃଙ୍ଗମତ୍ସ୍ୟ, ସିଙ୍ଗିମାଛ ।

ମଦ୍ୟ, ବି. ନ. (ମଦ୍-ଯ) ସୁରା, ମଦିରା ।

ମଦ୍ୟପ, ବିଂ. (ମଦ୍ୟ-ପା-ଅ) ସୁରାପାୟୀ, ଯେ ମଦ୍ୟ ପାନ କରେ, ଯଥା,

"ମଦ୍ୟପ ଯେହ୍ନେ ମଦ୍ୟ ପିଇ, ଧର୍ମ ଅଧର୍ମ ନ ଜାଣଇ ।"

ମଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମଦ୍-ର) ପଞ୍ଜାବର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦେଶବିଶେଷ; ଆହ୍ଲାଦ, ହର୍ଷ; ମଙ୍ଗଳ, ଭଦ୍ର ।

ମଦ୍ରକ, ବିଂ. (ମଦ୍ର-କ) ମଦ୍ରଦେଶୋତ୍ପନ୍ନ ।

ମଦ୍ରସୁତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଦ୍ର-ସୁତା) ମାଦ୍ରୀ, ପାଣ୍ଡୁ ପତ୍ନୀ ।

ମଧୁ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମଦ୍-ଉ) ସୁରା; ମହୁ, ପୁଷ୍ପରସ; ମଧୁରରସ । ନ. ଜଳ । ପୁଂ. ଚୈତ୍ରମାସ; ବସନ୍ତକାଳ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ, ବିଷ୍ଣୁର କର୍ଣ୍ଣମୂଳରୁ ଏହି ଦୈତ୍ୟର ଜନ୍ମ ଅଟେ । ବିଂ. ସ୍ୱାଦୁ, ମିଷ୍ଟ, ଯଥା,

"ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ ରେ, କୋକନଦ ଅମୁକ ଅଧରୁ ଦିଅ ମଧୁ ।"

ମଧୁକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-କଣ୍ଠ) କୋକିଳ ।

ମଧୁକର, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-କର) ଭ୍ରମର; ଶୁଣ୍ଡି; ପ୍ରଣୟୀ, ବଲ୍ଲଭ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଭ୍ରମରୀ ।

ମଧୁକୃତ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-କୃତ) ଭ୍ରମର; ଶୁଣ୍ଡି ।

ମଧୁକୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-କୋଷ) ମଧୁଚକ୍ର ।

ମଧୁକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-କ୍ରମ) ମହୁଚାକ, ମହୁଭଣ୍ଡାର ।

ମଧୁଗାୟନ, ମଧୁଘୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ଗାୟନ, ଘୋଷ) କୋକିଳ ।

ମଧୁଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଧୁ-ଜା) ପୃଥିବୀ ।

ମଧୁଜିତ୍, ମଧୁଭିତ୍, ମଧୁଦ୍ୱିଷ, ମଧୁମଥନ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ଜିତ, ଭିଦ, ଦ୍ୱିଷ, ମଥନ) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

ମଧୁତୃଣ, ବି. ନ. (ମଧୁ-ତୃଣ) ଇକ୍ଷୁ, ଆଖୁ ।

ମଧୁତ୍ରୟ, ବି. ନ. (ମଧୁ-ତ୍ରୟ) ଘୃତ ମଧୁ ଶର୍କରା ।

ମଧୁଦୀପ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ଦୀପ) ମଦନ, କାମଦେବ ।

ମଧୁଦୂତ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ଦୂତ) ଆମ୍ରବୃକ୍ଷ ।

ମଧୁଦ୍ରୁ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ଦ୍ରୁ-ଅ) ମଧୁକର, ଭ୍ରମର ।

ମଧୁଦ୍ରୁମ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ଦ୍ରୁମ) ମହୁଲଗଛ ।

ମଧୁପ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ପ) ଭ୍ରମର, ମଧୁକର, ଯଥା,

"କୁଞ୍ଜେ କୁଞ୍ଜେ ରବ ଉଠୁ ସୁମଞ୍ଜୁଳ,
ମଧୁପ ଚଞ୍ଚରିତେ ହେଉ ସେ ପୃଥୁଳ ।"
କ. ବ ।

ବିଂ. ମଧୁପାୟୀ,

ମଧୁପର୍କ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମଧୁ-ପୃଚ୍-ଅ) ଘୃତ ଶର୍କରା ଜଳ ଦଧି ମଧୁଯୁକ୍ତ ଭକ୍ଷ୍ୟବିଶେଷ ।

ମଧୁପାୟୀ, ବିଂ. (ମଧୁ-ପା-ଇନ୍) ମଧୁପାନକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ଭ୍ରମର ।

ମଧୁପୁରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଧୁ-ପୁରୀ) ମଥୁରାନଗରୀ ।

ମଧୁପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ପ୍ରିୟ) ବଳରାମ ।

ମଧୁଭୃତ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ଭୃତ) ଭ୍ରମର ।

ମଧୁମକ୍ଷିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଧୁ-ମକ୍ଷିକା) ମହୁମାଛି ।

ମଧୁମାନ୍, ବିଂ. (ମଧୁ-ମାତ୍) ମାଧୁର୍ଯ୍ୟଯୁକ୍ତ ।

ମଧୁଯଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଧୁ-ଯଷ୍ଟି) ଇକ୍ଷୁ, ଆଖୁ ।

ମଧୁଯଷ୍ଟିକ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଧୁଯଷ୍ଟି-କ) ଯଷ୍ଟିମଧୁ ।

ମଧୁର, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ରା-ଅ) ମିଷ୍ଟରସ । ବିଂ. ମିଷ୍ଟରସଯୁକ୍ତ; ସୌମ୍ୟ, ଶାନ୍ତ; ପ୍ରୀତିଜନକ; ମନୋହର, ଯଥା,

"ମଧୁର ବଚନ କହନ୍ତି ମୋହନ ଚିତ୍ତ ହରିବାକୁ ବୋଧ ।"

ମଧୁରିପୁ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ରିପୁ) ବିଷ୍ଣୁ ।

ମଧୁଲିଟ୍, ମଧୁଲେହୀ, ବି. ପୁଂ (ମଧୁ-ଲିଟ୍, ଲେହୀ) ମଧୁକର, ଭ୍ରମର ।

ମଧୁବନ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ବନ) କୋକିଳ । ନ. ବୃନ୍ଦାବନସ୍ଥ ବନବିଶେଷ; ଲଙ୍କାସ୍ଥ ବନବିଶେଷ; କିଷ୍କିନ୍ଧ୍ୟାସ୍ଥ ବନବିଶେଷ; ମଥୁରା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବନବିଶେଷ ।

ମଧୁବୀଜ, ବି. ପୁଂ, (ମଧୁ-ବୀଜ) ଦାଡିମ୍ବବୃକ୍ଷ ।

ମଧୁବ୍ରତ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ବ୍ରତ) ଭ୍ରମର, ଯଥା,

"ଦିନେ ଆସିମେ ଭ୍ରମୁ ପ୍ରଭାତେ,
ଜାତି ଫୁଲେ ଜଡ ମଧୁବ୍ରତେ ।"

ମଧୁସଖ, ମଧୁସହାୟ, ମଧୁସାରଥି, ମଧୁସୁହୃଦ୍, } ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ସଖ, ସହାୟ, ସାରଥି, ସୁହୃଦ୍) କାମଦେବ, ମଦନ; କୋକିଳ ।

ମଧୁସୂଦନ, ମଧୁହା, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ସୂଦନ, ହନ୍) ବିଷ୍ଣୁ ।

ମଧୂତ୍ଥବର୍ତ୍ତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଧୂତ୍ଥ-ବର୍ତ୍ତିକା) ମହମବତୀ ।

ମଧ୍ୟ, ବିଂ, (ମ-ଧା-ଅ) ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ; ମଧ୍ୟମ; ଉପଯୁକ୍ତ । ବି, ପୁଂ. ନ. ପଶ୍ଚିମଦିକ୍; ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ; କଟିଦେଶ; ଅଭ୍ୟନ୍ତର । ନ. ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ;

କୃତ୍ୟବିଶେଷ; ଅବସାନ, ବିରାମ । ସ୍ତ୍ରୀ· କଟି-ଦେଶ; ନବଯୌବନା ନାୟିକାବିଶେଷ; ମଧ୍ୟ-ବର୍ତ୍ତୀ ଅଙ୍ଗୁଳି ।

ମଧ୍ୟଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ମଧ୍ୟ-ଦେଶ) ଦେଶବିଶେଷ; ଏହାର ଉତ୍ତରରେ ହିମାଳୟ, ଦକ୍ଷିଣରେ ବିନ୍ଧ୍ୟ ପର୍ବତ, ପଶ୍ଚିମରେ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର, ଏବଂ ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ପ୍ରୟାଗ; କଟିଦେଶ ।

ମଧ୍ୟଦିନ, ବି. ନ· (ମଧ୍ୟ-ଦିନ) ଦିନର ମଧ୍ୟଭାଗ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ, ଦୁଇପ୍ରହର ବେଳା ।

ମଧ୍ୟମ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମଧ୍ୟ-ମ) ଶରୀରର ମଧ୍ୟଭାଗ, କଟିଦେଶ; ନିଷାଦ ଋଷଭ ପ୍ରଭୃତି ସପ୍ତସ୍ୱରର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସ୍ୱରବିଶେଷ; ରାଗବିଶେଷ; ମୃଗବିଶେଷ ।

ମଧ୍ୟମପାଣ୍ଡବ, ବି. ପୁଂ. (ମଧ୍ୟମ-ପାଣ୍ଡବ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

ମଧ୍ୟମଲୋକ, ମଧ୍ୟଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ମଧ୍ୟମ, ମଧ୍ୟ-ଲୋକ) ପୃଥିବୀ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟଲୋକ ।

ମଧ୍ୟମସଂଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ମଧ୍ୟମ-ସଂଗ୍ରହ) ଅନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ସହିତରେ ଗୋପନରେ ପ୍ରଣୟ କରିବା, ଏବଂ ଗନ୍ଧମାଲ୍ୟ ଅଲଙ୍କାରପ୍ରଭୃତି ଦ୍ୱାରା ତାହାକୁ ପ୍ରଲୋଭିତ କରିବାର ।

ମଧ୍ୟମା, ବି· ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଧ୍ୟ-ମା) ନବଯୁବତୀ; ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଅଙ୍ଗୁଳି; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ । ବିଂ. ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ।

ମଧ୍ୟମିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ· (ମଧ୍ୟମା-କ) ନବଯୌବନା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମଧ୍ୟମେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ମଧ୍ୟମ-ଈଶ୍ୱର) କାଶୀସ୍ଥ ଶିବ-ଲିଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ମଧ୍ୟରାତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମଧ୍ୟ-ରାତ୍ରି-ଅ) ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ର, ନିଶୀଥ ।

ମଧ୍ୟଲୋକେଶ, ବି. ପୁଂ. (ମଧ୍ୟଲୋକ-ଈଶ) ରାଜା, ଭୂପତି ।

ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ, ବିଂ. (ମଧ୍ୟ-ବର୍ତ୍ତିନ୍) ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିତ ।

ମଧ୍ୟସ୍ଥ, ବିଂ. (ମଧ୍ୟ-ସ୍ଥା-ଅ) ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ, ଯଥା,

"ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଭୂପାଳଠାରେ ପଶଇ ଶରଣ ।"

ମଧ୍ୟରେସ୍ଥିତ; ଉଦାସୀନ, ଯେ କୌଣସି ପକ୍ଷରେ ଲିପ୍ତ ନୁହନ୍ତି ।

ମଧ୍ୟାହ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ମଧ୍ୟ-ଅହ୍ନ) ଦିନର ମଧ୍ୟଭାଗ, ଯଥା,

"ତୁମ୍ଭ ମୁଖେ ସ୍ୱେଦବିନ୍ଦୁ ମଧ୍ୟାହ୍ନେ ଝରଇ,
ତାହାକୁ ଆକାଶବାୟୁ ବହିନେ ହରଇ ।"

କ. ବ ।

ମଧ୍ୱାସବ, ବି. ପୁଂ. (ମଧୁ-ଆସବ) ମଧୁଜନିତ ମଦ୍ୟ ।

ମନଃ, ବି. ନ. (ମନ୍-ଅସ୍) ଚିତ୍ତ, ଅନ୍ତଃକରଣ, ଯଥା,

"ଦେଶକାଳାତୀତ ବାକ୍ୟ-ମନ-ଅଗୋଚର,
ଅନନ୍ତ ଚୈତନ୍ୟମୟ ବ୍ରହ୍ମ ସନାତନ ।"

କ. ବ ।

ମନଃଶିଳା, ମନଃସିଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନଃ-ଶିଳ, ସିଲ-ଆ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ପାର୍ବତୀୟ ଧାତୁବିଶେଷ ।

ମନନ, ବି. ନ. (ମନ୍-ଅନ) ଚିନ୍ତା; ଅନୁମାନ ।

ମନସା, ବି· ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନସ୍-ଆ) ସର୍ପବଂଶୀୟ ଦେବୀ-ବିଶେଷ, ଜରତ୍କାରୁ ମୁନିର ପତ୍ନୀ ।

ମନସିଜ, ବି. ପୁଂ. (ମନସି-ଜ) କାମଦେବ, ଯଥା,

"ବାଲୀଶରେ ବିଷମ ଋତୁ ଆଗମନ,
ମନସିଜ ପ୍ରଭାପରେ କେମନ୍ତେ ବଞ୍ଚିବ ଧନ ।"

ମନସିଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ମନସି-ଶୟ) ମନୋଭବ, କନ୍ଦର୍ପ ।

ମନସ୍କାମ, ବି. ପୁଂ. (ମନସ୍-କାମ) ମନର ଅଭିଳାଷ ।

ମନସ୍ତାପ, ବି. ପୁଂ. (ମନସ୍-ତାପ) ମନଃପୀଡ଼ା; ଅନୁ-ତାପ, ଯଥା,

"ଶୀକର ଶୀତଳବାୟୁ ମନସ୍ତାପ ହରେ ।"

ମନସ୍ଥ, ବି · (ମନସ୍-ସ୍ଥା) ମନଃସ୍ଥିତ, ଅନ୍ତଃକରଣସ୍ଥ ।

ମନସ୍ୱିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନସ୍ୱୀ-ତା) ଆଶା, ଭରସା; ଅଧୀନତା; ସମ୍ବାଦ; ସମ୍ମାନ, ପ୍ରଶସ୍ତ ମନ ।

ମନସ୍ୱୀ, ବିଂ· (ମନସ୍-ବିନ୍) ପ୍ରଶସ୍ତ ଅନ୍ତଃକରଣବିଶିଷ୍ଟ, ମହାମନାଃ, ଉଦାରଚିତ୍ତ; ମାନୀ; ବୀର; ଧୀର, ସ୍ଥିରଚିତ୍ତ ।

ମନାଇବା, କ୍ରି (ଦେଶଜ) ଯୋନାଇବା, ଯଥା,

"ସେହି ସମୟେ ସାବଧାନ କରାଇ କଦବେ ମନ ମନାଇଲା ।"

ମନାସ, ବି. (ମାନସ ଶବ୍ଦଜ) ବାଞ୍ଛା, ଇଚ୍ଛା, ମନୋ-ରଥ, ଯଥା,

"ମନାଷ୍ଟ୍ର ମହାରୁଦ୍ର ଯାତ୍ରା ମନେ ।"

ମନୀଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନସ୍ ଈଷା) ବୁଦ୍ଧି, ପ୍ରଜ୍ଞା ।

ମନୀଷିତ, ବିଂ. (ମନୀଷା-ଇତ) ମନୋଭିଳଷିତ, ବାଞ୍ଛିତ ।

ମନୀଷୀ, ବିଂ. (ମନୀଷା-ଇନ୍) ଧୀର, ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ । ପୁଂ. ପଣ୍ଡିତ, ବିଦ୍ୱାନ୍ ।

ମନୁ, ବି. ପୁଂ. (ମନ-ଉ) ବ୍ରହ୍ମାର ପୁତ୍ର, ମନୁଷ୍ୟଜାତିର ଆଦିପୁରୁଷ, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରପ୍ରଣେତା ମୁନିବିଶେଷ; ପ୍ରତିକଳ୍ପରେ ସ୍ୱାୟମ୍ଭୁବ, ସ୍ୱାରୋଚିଷ, ଉତ୍ତମ, ତାମସ, ରୈବତ, ଚାକ୍ଷୁଷ, ବୈବସ୍ୱତ, ସାବର୍ଣ୍ଣି, ଦକ୍ଷସାବର୍ଣ୍ଣି, ବ୍ରହ୍ମସାବର୍ଣ୍ଣି, ଧର୍ମସାବର୍ଣ୍ଣି, ରୁଦ୍ରସାବର୍ଣ୍ଣି, ଦେବସାବର୍ଣ୍ଣି ଓ ଇନ୍ଦ୍ରସାବର୍ଣ୍ଣି ଏହି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ମନୁ ହୁଅନ୍ତି, ବର୍ତ୍ତମାନ ବୈବସ୍ୱତମନୁଙ୍କ ସମୟ ; ମନ୍ତ୍ର; ସୂର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର, ପୃଥିବୀର ପ୍ରଥମ ରାଜା ।

ମନୁଜ, ମନୁଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ମନୁ-ଜ, ଷ୍ୟ) ମନୁର ଅପତ୍ୟ, ମନୁଷ୍ୟ, ମାନବ ।

ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ, ନ. } ବି. (ମନୁଷ୍ୟ-ତ୍ୱ, ତା) ମନୁଷ୍ୟର
ମନୁଷ୍ୟତା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଭାବ ବା ଅବସ୍ଥା; ଦୟା, ବଦାନ୍ୟତା ।

ମନୁଜେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମନୁଜ-ଇନ୍ଦ୍ର) ନରପତି, ରାଜା ।

ମନୁଭୂ ବି. ପୁଂ. (ମନୁ-ଭୂ) ମନୁଷ୍ୟ, ମାନବ ।

ମନୁଷୀ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନୁଷ-ଈ) ନାରୀ; ମାନୁଷୀ ।

ମନୁଷ୍ୟଯଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ମନୁଷ୍ୟ-ଯଜ୍ଞ) ନୃଯଜ୍ଞ, ଅତିଥିପୂଜନ ।

ମନୋଗତ, ବିଂ. (ମନସ୍-ଗତ) ମନସ୍ଥ, ଯାହା ମନରେ ରହିଅଛି । ବି. ନ. ଚିନ୍ତା, ଅନୁଭବ ।

ମନୋଗବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନସ୍-ଗବୀ) ଇଚ୍ଛା, ଅଭିଳାଷ ।

ମନୋଗୁପ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନସ୍-ଗୁପ୍ତ) ମନଃଶିଳା ।

ମନୋଜ, ବି. ପୁଂ. (ମନସ୍-ଜ) କନ୍ଦର୍ପ, ମଦନ, ଯଥା,

"ଦ୍ୱେତର ପାଶେ ଅଣି କନକଗୋଷ୍ଟକ,
ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ମନୋଜ ଶଲ୍ଲ ସାଶୋର କ ।"
ନ. କେ ।

ବିଂ. ମନୋଜାତ ।

ମନୋଜନ୍ମା, ମନୋଭବ, ମନୋଭୂ, ମନୋଯୋନି ବି. ପୁଂ. (ମନସ୍-ଜନ୍ମନ୍, ଭବ, ଭୂ, ଯୋନି) କାମଦେବ ।

ମନୋଜ୍ଞ, ମନୋରମ, ମନୋହର, ମନୋହାରୀ, ବିଂ. (ମନସ୍ ଜ୍ଞ, ରମ, ହର, ହାରିନ୍) ସୁନ୍ଦର, ରମଣୀୟ, ଯଥା,

"ମନୋଜ୍ଞ ପଲ୍ଲବ ପୁଷ୍ପସ୍ତବକେ,
ସର୍ବାଙ୍ଗ ମଣ୍ଡିତ ଦେଖ ଅଶୋକେ ।"
ସୁ. ମା ।

ମନୋମତ, ବିଂ. (ମନସ୍-ମତ) ମନୋମତ, ମନର ଅଭିଳଷିତ, ପସନ୍ଦ ।

ମନୋବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନସ୍-ବୃତ୍ତି) ଚିତ୍ତବୃତ୍ତି, ଇଚ୍ଛା ।

ମନୋରଞ୍ଜନ, ବି. ନ. (ମନସ-ରଞ୍ଜନ) ମନର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତାକରଣ, ମନସ୍ତୁଷ୍ଟି ।

ମନୋରଥ, ବି. ପୁଂ. (ମନସ୍-ରଥ) ଇଚ୍ଛା, ମନର ବାସନା, ଯଥା,

"ବୋଲେ ଦଶରଥ ମୋର ମନୋରଥ
ମଣ୍ଡାଇବ ରାଜଧାମ ।"

ମନୋହତ, ବିଂ. (ମନସ୍-ହତ) ପ୍ରତିହତ, ଭଗ୍ନମନା ।

ମନୋରମ, ବିଂ. (ମନସ୍-ରମ) ସୁନ୍ଦର, ସନ୍ତୋଷଦାୟକ, ଯଥା,

"ଦେଖ ଦେଖ ରୂପବତୀ ! ଦିଶେ ମନୋରମ,
ସମସ୍ତଙ୍କେ କୃପାବନ୍ତ ଅଗସ୍ତ୍ୟ-ଆଶ୍ରମ ।"
କ. ବ ।

ମନୋରମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ଉପାସ୍ୟ ଦେବତାବିଶେଷ; ପଂକ୍ତି ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ଗୋରଚନା ।

ମନ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ. (ମନ୍-ତବ୍ୟ) ଚିନ୍ତନୀୟ, ମନନୀୟ; ବର୍ଣ୍ଣନୀୟ, ବିବେଚନୀୟ ।

ମନ୍ତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ତ୍ର-ଅ) ବେଦର ଅଂଶବିଶେଷ, ଋକ୍, ଅର୍ଥବାଦ; ଦେବତାବିଶେଷର ଉପାସନାର ଉପଯୋଗୀ ବାକ୍ୟ ବା ଶ୍ଳୋକ ବା ପଦ; ଯେ କୌଣସି ଜୀବର ବଶୀକରଣସାଧନ ବାକ୍ୟ, କୁହୁକ, ଯଥା,

"କହ ରୁ କ ମନ୍ତ୍ର କଲୁ, ମୋହନଙ୍କୁ ମୋହ ନେଲୁ ।"

ମନ୍ତ୍ରଣା, ପରାମର୍ଶ; ବିଚାର; ସନ୍ଧି ବିଗ୍ରହାଦି ଷଡ଼୍ଗୁଣ୍ୟ ଚିନ୍ତା ।

ମନ୍ତ୍ରଗୂଢ଼, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ତ୍ର-ଗୂଢ଼) ଚର, ଗୁପ୍ତ ଦୂତ ।

ମନ୍ତ୍ରଗୃହ, ମନ୍ତ୍ରଭବନ, ବି. ନ. (ମନ୍ତ୍ର-ଗୃହ, ଭବନ) ପରାମର୍ଶ କରିବାର ଗୃହ ।

ମନ୍ତ୍ରଜିହ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ତ୍ର-ଜିହ୍ୱା) ଅଗ୍ନି ।

ମନ୍ତ୍ରଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ତ୍ର-ଜ୍ଞ) ଚର, ଗୁପ୍ତଦୂତ; ମନ୍ତ୍ରୀ; ମନ୍ତ୍ରଜ୍ଞାତା ।

ମନ୍ତ୍ରଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନ୍ତ୍ର-ଅନ୍-ଆ) ଗୋପନରେ ପରାମର୍ଶ; ମନ୍ତ୍ର; ବିଚାର; ଯୁକ୍ତି ।

ମନ୍ତ୍ରଦାତା, ବିଂ. (ମନ୍ତ୍ର-ଦାତୃ) ମନ୍ତ୍ରଦାନକର୍ତ୍ତା, ଗୁରୁ; ପରାମର୍ଶଦାୟକ ।

ମନ୍ତ୍ରପୂତାତ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ତ୍ର-ପୂତାତ୍ମନ୍) ଗରୁଡ଼ ।

ମନ୍ତ୍ରବିତ୍, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ତ୍ର-ବିଦ୍) ଚର; ମନ୍ତ୍ରୀ । ବିଂ. ମନ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ।

ମନ୍ତ୍ରିତ, ବିଂ. (ମନ୍ତ୍ର-ତ) ଯାହା ମନ୍ତ୍ରଣା କରା ହୋଇଅଛି, ପରାମୃଷ୍ଟ; ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ସଂସ୍କୃତ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ତ୍ର-ଇନ୍) ଅମାତ୍ୟ, ସଚିବ । ବିଂ. ପରାମର୍ଶଦାତା ।

ମନ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ଥ୍-ଅ) ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ; ବିନାଶ; ମନ୍ଥନ, ବିଲୋଡ଼ନ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ନେତ୍ରମଳ; ନେତ୍ରରୋଗ ।

ମନ୍ଥଜ, ବି. ନ. (ମନ୍ଥ-ଜ) ନବନୀତ, ନହୁଣୀ ।

ମନ୍ଥନ, ବି. ନ. (ମନ୍ଥ୍-ଅନ) ବିଲୋଡ଼ନ, ମୋହିଁବା, ଯଥା,

"ନଣ୍ଦୀ ଅବଶେଷେ ଯଶୋଦା ରାଣୀ,
ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ ସଜାଡ଼ିଲେ ଆଣି ।"

ବିନାଶ । ପୁଂ. ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ ।

ମନ୍ଥର, ବିଂ. (ମନ୍ଥ୍-ଅର) ମନ୍ଦଗାମୀ; ଅଳସ, ଜଡ଼; ଅଶୀଘ୍ର; ପ୍ରକାଣ୍ଡ, ବୃହତ୍; ଭାରି; ନତ; ବକ୍ର; ନୀଚ, ନମ୍ର । ବି. ପୁଂ. ମନ୍ଦଗାମୀ ଘୋଡ଼ା ।

ମନ୍ଥରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୈକେୟୀର ଦାସୀ, ଯଥା,

"କପଟୀରେ ଶୁଣି ରାମ ରାଜା ବାଣୀ ବାହୁଡ଼େ ମନ୍ଥରା କୁଟ୍ସ ।"

ବୈ. ବି ।

ମନ୍ଥରୁ, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ଥ୍-ଅରୁ) ଚାମରର ପବନ ।

ମନ୍ଥଶୈଳ, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ଥ-ଶୈଳ) ମନ୍ଦରପର୍ବତ ।

ମନ୍ଥନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦଧିମନ୍ଥନ ପାତ୍ର ।

ମନ୍ଦ, ବିଂ. (ମନ୍ଦ୍-ଅ) ଜଡ଼, ଅଳସ, ମୃଦୁ, ଯଥା,

"ମନ୍ଦ ମନ୍ଦ ବହେ ଗନ୍ଧବହ ସମୀରଣ ।"

ମୂର୍ଖ; ଅସୁସ୍ଥ; ଅଳ୍ପ; ମତ୍ତ; ଉନ୍ମତ୍ତ; ଆସନ୍ନମୃତ; ନୀଚ; ହତଭାଗ୍ୟ, ଅଭାଗ୍ୟ, ଯଥା,

"ଜାଣିଲି କପାଳ ମନ୍ଦ ଯାହାର ହୁଅଇ,
ଗୃହେ ଧନ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଅନ୍ନ ନ ମିଳଇ ।"

ଅତୀକ୍ଷ୍ଣ; ଖଳ; ଅପଟୁ; କ୍ଷୀଣ; ଅପକୃଷ୍ଟ; ସ୍ୱାଧୀନ । ବି. ପୁଂ. ଶନିଗ୍ରହ; ଯମ; ପ୍ରଳୟ; କାକ; ଗଜବିଶେଷ ।

ମନ୍ଦଗ, ମନ୍ଦଗାମୀ, (ମନ୍ଦ-ଗ, ଗାମୀ) ମୃଦୁଗାମୀ, ମୃଦୁଗମନଶୀଳ ।

ମନ୍ଦଜନନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନ୍ଦ-ଜନନୀ) ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ ।

ମନ୍ଦନ, ବି. ନ. (ମନ୍ଦ-ଅନ) ସ୍ତୋତ୍ର, ସ୍ତବ ।

ମନ୍ଦତା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ମନ୍ଦତ୍ୱ, ନ. } ବି. (ମନ୍ଦ-ତା, ତ୍ୱ) ମାନ୍ଦ୍ୟ; ମୂର୍ଖତା ।

ମନ୍ଦର, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ଦ୍-ଅର) ପର୍ବତବିଶେଷ, ଏହି ପର୍ବତକୁ ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ କରି ଦେବାସୁରମାନେ ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ କରିଥିଲେ, ଯଥା,

"ଏ ଛବି ଦେଖି ମନକୁ ଏମନ୍ତ ଆସୁଛି,
ହିନ୍ଦୁକୁ ମନ୍ଦର ଗିରି କିଅବା ମନ୍ଥୁଛି ।"

କ. ବ ।

ମନ୍ଦାରବୃକ୍ଷ; ମୁକୁର, ଆଇନା । ବିଂ. ବହୁଳ; ମନ୍ଦ, ଅଳସ ।

ମନ୍ଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସଂକ୍ରାନ୍ତିବିଶେଷ; ଗ୍ରହ ଗତିବିଶେଷ; (ଦେଶଜ) ମନ୍ଦା, ଯଥା,

"ସଞ୍ଚିବୃନ୍ଦ, ବେଢି ଝାଣନ୍ତ ମନକୁ ଦଶାପୁଞ୍ଜ,
କନାମନା ପାତକ ହିଙ୍କାର ହେଜ ଗୋ ।"

ବ. ଚି ।

ମନ୍ଦାକିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନ୍ଦ-ଅକ୍-ଇନ୍-ଈ) ସ୍ୱର୍ଗଗଙ୍ଗା; ଯଥା,

"ମନ୍ଦାକିନୀ ଜାତି ଯୋଗୁଁ ଏ ବାୟୁ ଶୀତଳ ।"

କ. ବ ।

ସଂକ୍ରାନ୍ତିବିଶେଷ ।

ମନ୍ଦାକ୍ଷ, ବି. ନ. (ମନ୍ଦ-ଅକ୍ଷ) ଲଜ୍ଜା, ତ୍ରପା । ବିଂ. ସଙ୍କୁଚିତନେତ୍ର ।

ମନ୍ଦାଗ୍ନି, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ଦ-ଅଗ୍ନି) ଜଠରାଗ୍ନି ମାନ୍ଦ୍ୟ, କ୍ଷୁଧାପ୍ରବୃତ୍ତିର ଅଳ୍ପତା ।

ମନ୍ଦାର, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍ଦ-ଆର) ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଦେବତରୁ ବିଶେଷ; ଅର୍କବୃକ୍ଷ; ଜବାବୃକ୍ଷ ।

ମନ୍ଦିର, ବି. ନ. (ମନ୍ଦ୍-ଇର) ଗୃହ, ଭବନ; ଦେବଗୃହ; ନଗର; ପୁର । ପୁଂ. ସମୁଦ୍ର; ଜାନୁର ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଭାଗ ।

ମନ୍ଦିରା, ବି. କଂସାନିର୍ମିତ ବାଦ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ମନ୍ଦୀଭୂତ, ବିଂ. (ମନ୍ଦ-ଭୂ-ତ) ଅଳ୍ପୀଭୂତ, କମ ହୋଇଯିବା; ଜଡୀଭୂତ ।

ମନ୍ଦୁରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନ୍ଦ-ଉର-ଆ) ଅଶ୍ୱଶାଳା; (ଦେଶଜରେ) ହେଁସ ।

ମନ୍ଦୋଦରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନ୍ଦ-ଉଦର-ଈ) ରାବଣର ସ୍ତ୍ରୀ, ମୟଦାନବର କନ୍ୟା; କ୍ଷୀଣୋଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମନ୍ଦ୍ର, ବିଂ. (ମନ୍ଦ୍-ର) ଗମ୍ଭୀର, ଯଥା,

"କନକ ଝଙ୍କାର ମନ୍ଦ୍ର ଘନଗରଜନ ।"
କ. ବ ।

ବି. ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଗମ୍ଭୀର ଧ୍ୱନି ।

ମନ୍ମଥ, ବି. ପୁଂ. (ମନସ୍-ମଥ୍-ଅ) କାମଦେବ, କନ୍ଦର୍ପ, ମଦନ, ଯଥା

"ବିମୋହନ ମନ୍ମଥ ବିଳାସ ।"

ମନ୍ମନ, ବି. ପୁଂ. (ମନସ୍ ମନ୍-ଅ) ଗଦ୍ଗଦ ଧ୍ୱନି, ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ ।

ମନା, ବି. (ଦେଶଜ) ନିଷେଧ, ଯଥା,

"ମନା ମୁଁ କରୁଥିଲି ଏହାକୁ ଗୋ,
ଅନା ନା ବୋଲି ବନସହାକୁ ଗୋ ।"

ମନ୍ୟା, ମନ୍ୟାକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନ-ଯ-ଆ) (ମନ୍ୟା-କ) ସ୍ନାୟୁ; ଗ୍ରୀବାର ପଶ୍ଚାଦ୍‌ଭାଗସ୍ଥିତ ଶିରା; ଶରୀରର ଶିର ।

ମନ୍ୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ମନ-ଯୁ) ଶୋକ; କ୍ରୋଧ; ଯଜ୍ଞ; ଦୈନ୍ୟ; ଅହଂକାର ।

ମନ୍ୱନ୍ତର, ବି. ନ. (ମନୁ-ଅନ୍ତର) ମନୁର ରାଜ୍ୟଶାସନ କାଳ, ଦେବତାମାନଙ୍କର ୭୧ ଯୁଗ ।

ମମ, ସଂ. (ଅସ୍ମଦ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଆମ୍ଭର, ମୋହର; ମମତା, ମାୟା ।

ମମତା, ସ୍ତ୍ରୀ. ମମତ୍ୱ, ନ. ବି. (ମମ-ତା, ତ୍ୱ) ମାୟା, ମୋହର ବୋଲି ଜ୍ଞାନ; ଅହଙ୍କାର; ସ୍ନେହ ।

ମମତାଯୁକ୍ତ, ବିଂ. (ମମତା-ଯୁକ୍ତ) ଅମ୍ଭମ୍ଭର; ଅଭିମାନାଦିବିଶିଷ୍ଟ । ବିଂ. ପୁଂ. କୃପଣ ।

ମୟ, ବି. ପୁଂ. (ମୟ୍-ଅ) ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ, ଦାନବମାନଙ୍କର ଶିଳ୍ପୀ; ଉଷ୍ଟ୍ର; ଅଶ୍ୱତର; ବ୍ୟାକରଣରେ ପ୍ରତ୍ୟୟବିଶେଷ ।

ମୟଟ, ବି. ପୁଂ. (ମୟ୍-ଅଟ) ତୃଣନିର୍ମିତ କୁଟୀର ।

ମୟଦା, ବି. (ଯାବନିକ) ଗୋଧୂମଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଅଟା ।

ମୟଦାନ, ବି. (ଯାବନିକ) କ୍ଷେତ୍ର, ପଡିଆ ।

ମୟନା, ବି. (ଦେଶଜ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ସାରୀ ।

ମୟଳା, ବିଂ. (ମଳ ଶବ୍ଦଜ) ଅପରିଷ୍କୃତ ।

ମୟୂରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ମୟୁ-ରାଜ) କୁବେର, ଧନାଧିପ ।

ମୟୂଖ, ବି. ପୁଂ. (ମା-ଉଖ) କିରଣ, ଦୀପ୍ତି, ଜ୍ୟୋତିଃ; ଯଥା,

"ଯାହା ଲଭିବାର ଲାଗିଅଛୁ ଅବିରତ ଜାଗି,
ଚିହ୍ନଗ୍ଲହେ ଅଗାଧାପ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମୟୂଖ ।"
କ. ବ ।

ଜ୍ୱାଳା; ଶୋଭା ।

ମୟୂର, ପୁଂ. } ବି. (ମହୀ-ରୁ, ନିପାତ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ,
ମୟୂରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଶିଖୀ ।

ମୟୂରଚଟକ, ବି. ପୁଂ. ଗୃହକୁକ୍କୁଟ ।

ମର, ବି. ପୁଂ. (ମୃ-ଅ) ମରଣ । ବିଂ. ମରଣାଧୀନ, ଯଥା,

"ଧୂଳିର ଏ ମର କଳେବର ।"
କ. ବ ।

ମରକ, ବି. ପୁଂ. (ମୃ-ଅକ) ମାରୀ, ମଡକ ।

ମରକତ, ମରକ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ମରକ-ତୃ-ଅ) ହରିଦ୍‌ବର୍ଣ୍ଣ ମଣିବିଶେଷ ।

ମରଜି, ବି. (ହିନ୍ଦୀ) ଇଚ୍ଛା, ଯଥା,

"ବୁଝିବା ମରଜି ଯେବେ ଅଛୁ
ତୋର ମନକୁ ଲଗାଇ ନେଇଁ ।"

ମରଣ, ବି. ନ. (ମୃ-ଅନ) ମୃତ୍ୟୁ, ଦେହନାଶ, ଯଥା,

"ନୋହିଲେ ମରଣ ଅଟଇ ମଧୁର
ବହାଇ ଅସିତ ଶୋଣିତ ନଦ ।"
କ. ବ ।

ମର୍ତ୍ତ, ବି°. (ମରଣାର୍ଥ ମୃଧାତୁ ଶବ୍ଦଜ) ମୃତ, ଗତାସୁ, ମଡ଼ା ।

ମର୍ତ୍ତାମର, (ମର୍ତ୍ତ-ଅମର) ମନୁଷ୍ୟ ଓ ଦେବତାଦି, ଯଥା,
"ଶୁଣି ମର୍ତ୍ତାମର ଖାବେ ଗଣିଲେ ପ୍ରମାଦ ।"
ବୈ. ବ ।

ମରାଳ, ବି. ପୁଂ. (ମୃ-ଆଳ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଚଞ୍ଚୁ, ଚରଣ ବିଶିଷ୍ଟ ରାଜହଂସ; ପାତିହଂସ; ଅଶ୍ୱ; ମେଘ; ହଂସ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,
"ପାଥେୟରୂପେ ଯେନ ମୃଦୁ ମୃଣାଳ,
କୈଳାସ ଯାଏ ସଙ୍ଗେ ଯିବେ ମରାଳ ।"
ମେ. ଦୂ ।

ବି°. ମସୃଣ, ସ୍ନିଗ୍ଧ ।

ମରଚ, ମରୀଚ, ବି. ନ. (ମୃ-ଇଚ, ଈଚ) ବର୍ତ୍ତୁଳାକାର କଟୁଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ, ଗୋଲମରଚ ।

ମରଚ୍‌ପଡ଼ିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଅସ୍ତ୍ର ବା ଧାତୁନିର୍ମିତ ବାସନରେ କଳଙ୍କି ଲାଗିବା ।

ମରୀଚି, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃ-ଈଚି) କିରଣ, ରଶ୍ମି । ପୁଂ. ବ୍ରହ୍ମାର ମାନସପୁତ୍ର ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ମୁନିବିଶେଷ ।

ମରୀଚିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମରୀଚି-କ-ଆ) ମୃଗତୃଷ୍ଣା, ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣରେ ଜଳଭ୍ରମ ।

ମରୀଚିମାଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ମରୀଚିମାଳା-ଇନ) ସୂର୍ଯ୍ୟ । ବି°. କିରଣମାଳାବିଶିଷ୍ଟ ।

ମରୁ, ବି. ପୁଂ. (ମୃ-ଉ) ଜଳ ଓ ତୃଣାଦିଶୂନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ; ପର୍ବତ; ମାଡ଼ୁଆସି ଦେଶ ।

ମରୁଣ୍ଟା, ମରୁଣ୍ଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃ-ଉଣ୍ଟ-ଉଣ୍ଡ) ଉଚ୍ଚ ଲଲାଟଯୁକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ, ଯେ ସ୍ତ୍ରୀର କପାଳ ଉଚ୍ଚ ।

ମରୁତ, ମରୁତ, ବି. ପୁଂ. (ମୃ-ଉତ; ମରୁତ-ଅ) ବାୟୁ; ଦେବତା ।

ମରୁତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ-ତ) ବାୟୁ; ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ ।

ମରୁତପଥ, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ-ପଥ) ଆକାଶ ।

ମରୁତପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ-ପୁତ୍ର) ଭୀମସେନ, ପାଣ୍ଡୁରାଜାର ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁତ୍ର; ହନୁମାନ୍ ।

ମରୁତପ୍ଲବ, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ-ପ୍ଲୁ-ଅ) ସିଂହ ।

ମରୁତଫଳ, ବି. ନ. (ମରୁତ-ଫଳ) କରକା, କୁଆପଥର, ଶିଳା ।

ମରୁତ୍ୱାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ-ବତ) ଇନ୍ଦ୍ର; ହନୁମାନ୍; ମେଘ; ସମୁଦ୍ର ।

ମରୁତସଖ, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ-ସଖି) ବାୟୁସଖା, ଅଗ୍ନି; ଇନ୍ଦ୍ର ।

ମରୁଦାନ୍ଦୋଳ, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ-ଆନ୍ଦୋଳ) ତାଳବୃନ୍ତ, ପଙ୍ଖା ।

ମରୁଦ୍ରଥ, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ-ରଥ) ଅଶ୍ୱ; ଦେବରଥ, ବିମାନ ।

ମରୁଦ୍ୱର୍ତ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ-ବର୍ତ୍ମନ୍) ଆକାଶ, ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ।

ମରୁଦ୍‌ବାହ, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ-ବାହ) ଧୂମ, ଧୂଆଁ; ଅଗ୍ନି ।

ମରୁଦ୍ୱିପ, ମରୁପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (ମରୁ-ଦ୍ୱିପ, ପ୍ରିୟ) ଉଷ୍ଟ୍ର, ଓଟ ।

ମରୁଭୂ, ମରୁଭୂମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମରୁ-ଭୂ, ଭୂମି) ଜଳ ଓ ତୃଣାଦିବିହୀନ ବାଲୁକାପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମି ।

ମରୂକ, ବି. ପୁଂ. (ମୃ-ଊକ) ମୃଗବିଶେଷ; ମୟୂର ।

ମରେଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ଧାନ ରଖିବାର ସ୍ଥାନ ।

ମର୍କ, ବି. ପୁଂ. (ମର୍କ୍-ଅ) ବାନର; ଦେହ; ଶରୀରସ୍ଥ ବାୟୁ ।

ମର୍କକ, ବି. ପୁଂ. (ମର୍କ-କ) ଗଳମଣ୍ଡ ପକ୍ଷି, ହାଡ଼ଗିଲା ।

ମର୍କଟ, ବି. ପୁଂ. (ମର୍କ୍-ଅଟ) ବାନର; ଯଥା,
"ମର୍କଟବଦନା ସମା ସ୍ଥୂଳକଟୀ ପୀନସ୍ତନା,
ଦଶଇ ଲମ୍ବୁର ଦନ୍ତ ଯେସନେ ମକର ।"
ମାକଡ଼ସା; ହାଡ଼ଗିଲା ପକ୍ଷି; ବିଷବିଶେଷ,

ମର୍କଟଶୀର୍ଷ, ବି. ନ, ହିଙ୍ଗୁଳ ।

ମର୍କଟାସ୍ୟ, ବି. ନ. (ମର୍କଟ-ଆସ୍ୟ) ତାମ୍ର, ତମ୍ବା । ବି°. ବାନର ମୁଖପରି ।

ମର୍କରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦରୀ, ଗୁହା; ଭାଣ୍ଡ, ପାତ୍ର; ବନ୍ଧ୍ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମର୍ତ୍ତ୍ୟ, ମର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ମୃ-ତ, ଯ) ମନୁଷ୍ୟ; ମଧ୍ୟମ-ଲୋକ, ପୃଥିବୀ ।

ମର୍ତ୍ତ୍ୟଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ମର୍ତ୍ତ୍ୟ-ଲୋକ) ମନୁଷ୍ୟଲୋକ, ପୃଥିବୀ ।

ମର୍ଦ୍ଦନ, ବି. ନ. (ମୃଦ୍-ଅନ) ପେଷଣ, ଦଳନ, ଚୂର୍ଣ୍ଣନ; ଅଙ୍ଗମର୍ଦ୍ଦନ, ଶରୀର ଘଷିଦେବା; ସଂବାହନ ।

ମର୍ଦ୍ଦଳ, ବି. ପୁଂ. (ମର୍ଦ୍ଦ-ଲା-ଅ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଢୋଲ; ମାଦଳ ।

ମର୍ଦ୍ଦିତ, ବିଂ. (ମୃଦ୍-ଅ-ତ) ବଦ୍ଧ; ଦଳିତ; ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ ।

ମର୍ମ୍ମ, ବି. ନ. (ମୃ-ମନ୍) ଶରୀରର ସନ୍ଧିସ୍ଥାନ; ହୃଦୟାଦି ଜୀବସ୍ଥାନ; ସ୍ୱରୂପ, ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ, ଅଭିପ୍ରାୟ; ରହସ୍ୟ; ଅନ୍ତର; ଗୂଢ଼କଥା ।

ମର୍ମଜ୍ଞ, ମର୍ମବିଦ୍ ମର୍ମବେଦୀ, ବିଂ. (ମର୍ମନ୍-ଜ୍ଞ, ବିଦ, ବେଦିନ୍) ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟଗ୍ରାହକ, ପଣ୍ଡିତ ।

ମର୍ମଭେଦୀ, ବିଂ. (ମର୍ମନ୍-ଭେଦିନ୍) ମର୍ମପୀଡ଼କ, ଆନ୍ତରିକ ବ୍ୟଥାଦାୟକ ।

ମର୍ମ୍ମର, ବି. ପୁଂ. (ମୃ-ଅର) ଶୁଷ୍କ ପତ୍ରାଦିର ଅବ୍ୟକ୍ତ ଧ୍ୱନି, ମଡ଼ମଡ଼ । ବିଂ. ମର୍ମର ଧ୍ୱନିକାରକ, ଯଥା,

"ନବୀ ବଳକଲେ ପୁଣି ପର୍ଣ୍ଣି ମରମରେ ।"

ମର୍ମ୍ମାନ୍ତକ, ବିଂ. (ମର୍ମନ୍-ଅନ୍ତକ) ମର୍ମପୀଡ଼କ; ଆନ୍ତ-ଷକ ।

ମର୍ମ୍ମାବିଧ୍, ବିଂ. (ମର୍ମନ୍-ବିଧ୍) ମର୍ମଭେଦୀ, ମର୍ମବ୍ୟଥା-ଦାୟକ ।

ମର୍ଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସୀମା, ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ମର୍ଯ୍ୟାଦକ, ବିଂ. (ମର୍ଯ୍ୟାଦା-କ) ମର୍ଯ୍ୟାଦାକର୍ତ୍ତା, ସମ୍ମାନକାଙ୍କ୍ଷୀ ।

ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ପରି-ଆ-ଦା-ଅ-ପ==ମ) ନ୍ୟାୟ-ପଥରେ ସ୍ଥିତ; ନିୟମ; ସୀମା; କୂଳ, ତୀର; ମାନ; ସମ୍ଭ୍ରମ; ଗୌରବ, ସମ୍ମାନ ।

ମର୍ଶ, ବି. ପୁଂ. (ମୃଶ୍-ଅ) ପରାମର୍ଶ, ଯୁକ୍ତି, ମନ୍ତ୍ରଣା; ଉପଦେଶ ଦେବା ।

ମର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ମୃଷ୍-ଅ) କ୍ଷମା, ସହନ; ନାଶନ ।

ମର୍ଷିତ, ବିଂ. (ମୃଷ୍-ତ) କ୍ଷାନ୍ତ; କ୍ଷମାଶୀଳ; ନାଶିତ । ବି. ନ. କ୍ଷମା ।

ମର୍ଷିତବାନ୍, ବିଂ. (ମର୍ଷିତ-ବତ୍) ସହିଷ୍ଣୁ, ସହନଶୀଳ; ଯେ କ୍ଷମା କରିଅଛି ।

ମଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମଲ୍-ଅ) ବିଷ୍ଠା, ମୂତ୍ର, ଶ୍ଲେଷ୍ମ, ରକ୍ତ, ପୂୟପ୍ରଭୃତି ଶରୀରର ମଇଳା; ବାତ ପିତ୍ତ କଫ; ପାପ; କଳଙ୍କ । ବିଂ. ମଳଯୁକ୍ତ; କୃପଣ ।

ମଳା, ବି. ମଦା ।

ମଳନ, ବି. ନ. (ମଲ୍-ଅନ) ପେଷଣ, ମର୍ଦ୍ଦନ । ପୁଂ. ପଟବାସ, ତାମ୍ବୁ ।

ମଳଭୁକ୍, ବି. ପୁଂ. (ମଳ-ଭୁଜ୍) ବାୟସ, କାକ ।

ମଲମ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ପ୍ରଲେପନୀୟ ଔଷଧ-ବିଶେଷ ।

ମଳମାସ, ବି.ପୁଂ. (ମଳ-ମାସ) ଅଧିମାସ, ମାସବୃଦ୍ଧି, ଅମାବସ୍ୟାଦ୍ୱୟଯୁକ୍ତ ରବିସଂକ୍ରାନ୍ତିରହିତ ମାସ ।

ମଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ମଲ୍-ଇ-ଅ) ପର୍ବତବିଶେଷ, ଚନ୍ଦନାଦ୍ରି, ପଶ୍ଚିମଘାଟ ପର୍ବତ, ଯଥା,

"ବେନ ଉପକୂଳେ, ମାଳ ଉର୍ମ୍ମି ଗୁଳେ,
ଗାଇବେ ଗମ୍ଭୀରେ ମଳୟଭୂଧର ।"

କ. ବି ।

ଦେଶବିଶେଷ, ମଲବାର; ଦ୍ୱୀପବିଶେଷ; ଆରାମ, ଉପବନ; ନନ୍ଦନବନ ।

ମଳୟଜ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମଳୟ-ଜ) ଗନ୍ଧସାର, ଚନ୍ଦନ । ବିଂ. ମଳୟଜାତ ।

ମଳୟାନିଳ, ବି. ପୁଂ. (ମଳୟ-ଅନିଳ) ବସନ୍ତକାଳୀନ ବାୟୁ, ଯଥା,

"ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରୁ ବହେ ମୃଦୁଳ,
ପରିମଳମୟ ମଳୟାନିଳ ।"

ସ୍ବ. ମା ।

ମଳୟୋଦ୍ଭବ, ବି. ନ. (ମଳୟ-ଉଦ୍ଭବ) ଗନ୍ଧସାର, ଚନ୍ଦନ ।

ମଳାକର୍ଷୀ, ବି. ପୁଂ. (ମଳ-ଆ-କୃଷ୍-ଇନ୍) ହାଡ଼ି, ମେହେନ୍ତର ।

ମଳାକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. କାମିନୀ; ବେଶ୍ୟା; ଅଧମାସ୍ତ୍ରୀ, ହସ୍ତିନୀ; ଦୂତୀ ।

ମଳିନ, ବିଂ. (ମଳ-ଇନ) ମଳଯୁକ୍ତ, ମଳଦୂଷିତ; କୃଷ୍ଣ-ବର୍ଣ୍ଣ, ମଇଳା, ଯଥା,

"ମଳିନବସନ ଘୁଞ୍ଚ ଭଲ ପରଧାନ,
ପଖାଳଭାତ ନ କର କଦାପି ଅଶନ ।"

ପାପଯୁକ୍ତ, ପାପିଷ୍ଠ; ମ୍ଳାନ, ବିବର୍ଣ୍ଣ ।

ମଳିନତା, ସ୍ତ୍ରୀ.
ମଳିନତ୍ୱ, କ୍ଲୀ. } ବ. (ମଳିନ-ତା, ତ୍ୱ) ମାଳିନ୍ୟ ।

ମଳିନିମା, ବ. ପୁଂ. (ମଳିନ-ଇମନ୍) ମଳିନତା, ମାଳିନ୍ୟ ।

ମଳିନୀ, ମଳିଷ୍ଠା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଳ-ଇନ, ଇଷ୍ଠ) ରଜ-ସ୍ୱଳା ନାରୀ, ଋତୁମତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମଳୀ, ବିଂ. (ମଳ-ଇନ୍) ମଳଯୁକ୍ତ ।

ମଳୀମସ, ବିଂ. (ମଳ-ଈମସ) ମଳିନ, ଅପରିଷ୍କାର, ମଳଦୂଷିତ । ବ. ପୁଂ. କ୍ଲୀ. ଲୌହ, ଲୁହା । ପୁଂ. ମଳମାସ ।

ମଲ୍ଲ, ବ. ପୁଂ. (ମଲ୍ଲ-ଅ) ବାହୁଯୋଦ୍ଧା, ମାଲ; ପାତ୍ର-ବିଶେଷ; ମାଲ'; କପୋଳ, ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳ; ଦେଶ-ବିଶେଷ । ବିଂ. ବଳିଷ୍ଠ, ଅତିଶୟ ବଳବାନ୍ ।

ମଲ୍ଲା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ତ୍ରୀ, ନାରୀ; ମଲ୍ଲିକା ।

ମଲ୍ଲଜ, ବ. ପୁଂ. (ମଲ୍ଲ-ଜ) ଗୋଲମରିଚ । ବିଂ. ମଲ୍ଲଦେଶଜାତ ।

ମଲ୍ଲନାଗ, ବ. ପୁଂ. (ମଲ୍ଲ-ନାଗ) ଐରାବତ ହସ୍ତୀ; ବାତ୍ସ୍ୟାୟନମୁନି; ପର୍ବବାହକ ।

ମଲ୍ଲଭୂ, ମଲ୍ଲଭୂମି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଲ୍ଲ-ଭୂ-ଭୂମି) ମଲ୍ଲ-ମାନଙ୍କର କ୍ରୀଡାସ୍ଥାନ, କୁସ୍ତିର ଆଖଡା; ରଣ-ସ୍ଥଳ ।

ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧ, ବ, କ୍ଲୀ, (ମଲ୍ଲ-ଯୁଦ୍ଧ) ବାହୁଯୁଦ୍ଧ, ହସ୍ତଯୁଦ୍ଧ, ଯଥା,

"ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧେ କାହିଁ କର୍ମେ ରଙ୍ଗସ୍ଥଳୀ,
ଭାଙ୍ଗି ଦେଉଛନ୍ତି ଦର୍ପକମଣ୍ଡଳୀ ।"

କ. ଦେ ।

ମଲ୍ଲାର, ବ. ପୁଂ. (ମଲ୍ଲ-ଋ-ଅ) ରାଗବିଶେଷ ।

ମଲ୍ଲି, ମଲ୍ଲୀ, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଲ୍ଲ-ଇ) ମଲ୍ଲିକା, ମଲ୍ଲିଫୁଲ ।

ମଲ୍ଲିକ, ବ. ପୁଂ. (ମଲ୍ଲ-ଇ-କ) ହଂସବିଶେଷ, ଈଷତ୍ ଧୂସରବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ଅଳ୍ପ ଲୋହିତ-ଚଞ୍ଚୁ-ଚରଣ-ବିଶିଷ୍ଟ ହଂସ; ଉପାୟବିଶେଷ । କା-ସ୍ତ୍ରୀ. ପୁଷ୍ପ-ବିଶେଷ ।

ମଲ୍ଲିଗନ୍ଧି, ବ. କ୍ଲୀ. (ମଲ୍ଲି-ଗନ୍ଧି) ଅଗୁରୁ, ସୁଗନ୍ଧିକାଷ୍ଠ-ବିଶେଷ ।

ମଲ୍ଲୁ, ବ. ପୁଂ. (ମଲ୍ଲ-ଉ) ଭଲ୍ଲୁକ, ଭାଲୁ ।

ମଶ, ମଶକ, ବ. ପୁଂ. (ମଶ୍-ଅ, ଅକ) ମଶା ।

ମଶଲା, ବ. ସୁଗନ୍ଧିଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ମଶହରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଶ-ହୃ-ଅ-ଈ) ମଶାରି, ମଶକ-ବାରଣୀ ।

ମଶା, ବ. (ମଶକ ଶବ୍ଦଜ) ଦଂଶକ କୀଟବିଶେଷ ।

ମଶାଣି, ମଶାନ, ବ. (ଶ୍ମଶାନ ଶବ୍ଦଜ) ସମାଧିସ୍ଥାନ, ପ୍ରେତଭୂମି ।

ମଶାରି, ବ. (ମଶହରୀ ଶବ୍ଦଜ) ମଶକ ନିବାରକ ପ୍ରାବରଣବିଶେଷ ।

ମଶାଲ, ବ. (ଯାବନିକ) ବର୍ତ୍ତିତ ।

ମସକା, ବିଂ, ମଠକା, ଯାହା ଅଳ୍ପ ଆଘାତରେ ଭଗ୍ନ ହୁଏ ।

ମସାର, ବ. ପୁଂ. (ମସ-ଋ-ଅ) ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳମଣି ।

ମସି, ମସୀ, ମଷି, ମଷୀ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମସ୍, ମଷ୍, ଇ) ଲେଖିବାର କାଳୀ; ଶେଫାଳିକା ବୃନ୍ତ ।

ମସିପଣ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ମସି-ପଣ୍ୟ) ଲେଖନୋପଜୀବୀ ।

ମସିପ୍ରସୂ, ମସିମଣି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମସି-ପ୍ରସୂ; ମଣି) ମସ୍ୟା-ଧାର, ଦୁଆତ; ଲେଖନୀ, ପେନ୍‌ସିଲ ।

ମସୀଜୀବୀ, ବ. ପୁଂ. (ମସୀ-ଜୀବୀ) ଲେଖକ, କିରାଣି-କର ।

ମସିଣା, ବ. (ଦେଶଜ) ଚଟାଇ, ବିଛଣା ।

ମସୁର, ମସୂର, ବ. ପୁଂ. (ମସ୍-ଉର; ଊର) ମସୁର, ଶସ୍ୟବିଶେଷ ।

ମସୂରକ, ବ. ପୁଂ. (ମସୂର-କ) ଗୋଲବାଲିଶ ।

ମସୃଣ, ବିଂ. (ମସ୍-ଋଣ) କୋମଳ, ନରମ; ସ୍ନିଗ୍ଧ, ଚିକଚିକିଆ; ଯାହାର ଉପରିଭାଗ ଏପରି ସମାନ ଯେ ସ୍ପର୍ଶ କଲେ ଉଚ୍ଚ ନୀଚ ବୋଧ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ମସ୍କର, ବ. ପୁଂ. (ମସ୍କ-ଅର) ବଂଶ,ବାଉଁଶ; ବାଉଁଶ-
କାଣ୍ଡ; ଗତି; ଜ୍ଞାନ ।

ମସ୍କରା, ବ. (ଦେଶଜ) ଠଟ୍ଟାକାରକ, ପରିହାସକ,
ଭଣ୍ଡ ।

ମସ୍କରୀ, ବ. ପୁଂ. (ମସ୍କର-ଇନ୍) ଭିକ୍ଷୁ, ଚତୁର୍ଥ-
ଆଶ୍ରମୀ, ଯଥା,
"ଦିଲେ ଅଦ୍ଭୁତ ପୁରୁଷ, ମସ୍କରୀ ବେଶ ଯେ ।"
ଚନ୍ଦ୍ର ।

ମସ୍ତ, ବ. ନ. (ମସ୍-ତ) ଅଗ୍ରଭାଗ; ଶିରଃ । ବିଂ. ଉଚ୍ଚ;
ଉନ୍ନତ ।

ମସ୍ତକ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ମସ୍ତ-କ) ଶିରଃ, ମୁଣ୍ଡ, ଯଥା,
"ମସ୍ତକେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଶୋହେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୁକୁଟ,
ମେରୁ ମସ୍ତକରେ ଯେସନେ ଶୋହେ ହେମକୂଟ ।"
କ. ବ ।
ଅଗ୍ରଭାଗ । ବିଂ. ଉଚ୍ଚ ।

ମସ୍ତକାଖ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ମସ୍ତକ-ଆଖ୍ୟା) ବୃକ୍ଷଶିରଃ,
ଗଛର ଅଗ ।

ମସ୍ତମୂଲକ, ବ. ନ. (ମସ୍ତ-ମୂଲ-କ) ଗ୍ରୀବା, କଣ୍ଠ ।

ମସ୍ତିଷ୍କ, ବ. ନ. (ମସ୍-ତି-ଅ, ନିପାତନ) ମସ୍ତକଭିତ-
ରେ ଘୃତପରି ଯେ କୋମଳ ବସ୍ତୁ ଅଛି,
ମସ୍ତକର ଘିଅ; ମଗଜ; ଇଦାନୀନ୍ତନ ଇଉରୋ-
ପୀୟ ପଣ୍ଡିତମାନେ ମସ୍ତିଷ୍କକୁ ମନ ଓ ବୁଦ୍ଧିର ସ୍ଥାନ
ବୋଲନ୍ତି ।

ମସ୍ୟାଧାର, ବ. ନ. (ମସୀ-ଆଧାର) ଦୁଆତି ।

ମହ, ବ. ପୁଂ. (ମହ୍-ଅ) ଉତ୍ସବ; ଯଜ୍ଞ; ତେଜଃ;
ମହିଷ । ବିଂ. ପୂଜନୀୟ ।

ମହକ, ବ. ପୁଂ. (ମହ୍-କ) ମହତ୍ ବ୍ୟକ୍ତି; କଚ୍ଛପ;
ବିଷ୍ଣୁ; (ଦେଶଜ) ବିଂ. ସୁବାସଯୁକ୍ତ ।

ମହକୁମା, (Sub-division) ଉପବିଭାଗ ।

ମହଣ, ବ. (ଦେଶଜ) ଓଜନର ପରିମାଣବିଶେଷ,
ଚାଳିଶ ସେର ।

ମହତ୍, ବିଂ. (ମହ୍-ଅତ୍) ବୃହତ୍, ବଡ; ପ୍ରବଳ;
ଅଧିକ, ଅନେକ; ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉଦାର ।
ବ. ନ. ରାଜ୍ୟ । ପୁଂ. ମହତତ୍ତ୍ୱ ।

ମହତୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ନାରଦଙ୍କର ବୀଣାଯନ୍ତ୍ର ।

ମହତ୍ତତ୍ତ୍ୱ, ବ. ନ. ସାଙ୍ଖ୍ୟମତୋକ୍ତ ଚତୁର୍ବିଂଶତି
ତତ୍ତ୍ୱାନ୍ତର୍ଗତ ଦ୍ୱିତୀୟତତ୍ତ୍ୱ, ବୁଦ୍ଧିସ୍ୱରୂପ ।

ମହନୀୟ, ବିଂ. (ମହ-ଅନୀୟ) ପୂଜନୀୟ, ମାନ୍ୟ ।

ମହର୍ଲୋକ, ବ. ପୁଂ. (ମହସ୍-ଲୋକ) ଭୂଲୋକାଦି
ସପ୍ତ ଲୋକର ମଧ୍ୟରେ ଚତୁର୍ଥ ଲୋକ ।

ମହର୍ଷି, ବ. ପୁଂ. (ମହା-ଋଷି) ପ୍ରଧାନ ଋଷି, ବ୍ୟାସ-
ପ୍ରଭୃତି ।

ମହଲତ, ବ. (ଯାବନିକ) ଅବକାଶ ।

ମହଲା, ବ. (ଯାବନିକ) ଘର, ପୁର; ତାଲା, ତଳ,
ଯଥା, ଦୋମହଲା କୋଠା ।

ମହଲ୍ଲକ, ମହଲ୍ଲିକ, ବ. ପୁଂ. (ମହଲ୍ଲ-କ, ଇକ)
କଞ୍ଚୁକୀ, ଅନ୍ତଃପୁରରକ୍ଷକ ।

ମହସ୍, ବ. ନ. (ମହ୍-ଅସ୍) ତେଜ; ଉତ୍ସବ; ଯଜ୍ଞ ।

ମହସ, ବ. ନ, (ମହ୍-ଅସ) ଜ୍ଞାନ; ପ୍ରକାର; ପ୍ରଭେଦ ।

ମହା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହ୍-ଅ-ଆ) ସ୍ତ୍ରୀଗବୀ, ଗାଭୀ ।

ମହାକଚ୍ଛ, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-କଚ୍ଛ) ସମୁଦ୍ର; ବରୁଣ;
ପର୍ବତ ।

ମହାକପିତ୍ଥ, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-କପିତ୍ଥ) ବିଲ୍ୱବୃକ୍ଷ,
ବେଲଗଛ ।

ମହାକାୟ, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-କାୟ) ନନ୍ଦୀ, ଶିବର
ଦ୍ୱାରପାଳ; ହସ୍ତୀ । ବିଂ. ବୃହତ୍ ଶରୀରବିଶିଷ୍ଟ ।

ମହାକାଳ, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-କାଳ) ରୁଦ୍ର, ଶିବ;
ପ୍ରଥମଗଣବିଶେଷ; ଅନବଚ୍ଛିନ୍ନକାଳ; ଅନନ୍ତ-
କାଳ, ଯଥା,
"ସହସା ପ୍ରଥମ ଉର୍ମି ମହାକାଳ ନୀରେ,
ଖେଳିଲା ଅନନ୍ତ ମହା ମହେଶ ଆଦେଶେ ।"
କ. ବ ।

ମହାକାଳୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-କାଳୀ) ମହାକାଳ-
ପତ୍ନୀ, ରୁଦ୍ରାଣୀ ।

ମହାକାବ୍ୟ, ବ. ନ. (ମହତ୍-କାବ୍ୟ) କୌଣସି ଦେବ-
ତାର ଅଥବା ସଦ୍‌ବଂଶଜାତ ଅଶେଷ ଗୁଣସମ୍ପନ୍ନ

କ୍ଷବଂଶୀୟର କମ୍ବା ଏକବଂଶୋଦ୍ଭବ ବହୁ ଭୂପତି- ମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ନେଇ ଯେ କାବ୍ୟ ରଚିତ ହୁଏ; ମହାକାବ୍ୟ ନାନା ସର୍ଗରେ ବିଭକ୍ତ, ସେଥି- ରେ ଅଷ୍ଟାଧିକ ସର୍ଗ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ; ମହା- କାବ୍ୟରେ ଆଦିରସ ବା ବୀରରସ ପ୍ରଧାନ; କେବେ୨ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଧାନ ଥାଏ, ଯଥା, କୁମାର ସମ୍ଭବ, ରଘୁବଂଶ, ମେଘଦୂତ, ଭଟ୍ଟି, କିରାତାର୍ଜ୍ଜୁନୀୟ, ନୈଷଧୀୟ ଚରିତ, ଶିଶୁ- ପାଲବଧପ୍ରଭୃତି ।

ମହାକୁଲ, ବିଂ. (ମହତ୍‌-କୁଲ) କୁଲୀନ, ସତ୍‌କୁଲ- ଜାତ । ବି. ନ. ପ୍ରସିଦ୍ଧବଂଶ ।

ମହାଗୁରୁ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ଗୁରୁ) ପିତା; ମାତା; ଆଚାର୍ଯ୍ୟ; ପତି ।

ମହାଘୂର୍ଣ୍ଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍‌—ଘୂର୍ଣ୍ଣ-ଅ) ସୁରା, ମଦ ।

ମହାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ଅଙ୍ଗ) ଉଷ୍ଟ୍ର, ଉଟ; ଗୋକ୍ଷୁରକ; ଋକ୍ଷ୍ୟାଟିବିଶେଷ । ବିଂ. ବିପୁଲାବୟବ- ଯୁକ୍ତ ।

ମହାଚଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ଚଣ୍ଡ) ଯମଭୃତ୍ୟ, ଯମ- ଦୂତ । ବିଂ. ପ୍ରଚଣ୍ଡ ।

ମହାଜନ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ଜନ) ସାଧୁ, ଧାର୍ମିକ ଓ ଖ୍ୟାତାପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି; ବାଣିଜ୍ୟକାରୀ; ଉତ୍ତମର୍ଣ୍ଣ ।

ମହାଜ୍ୱାଲ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ଜ୍ୱାଲା) ହୋମାଗ୍ନି, ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି ।

ମହାଜ୍ୟୈଷ୍ଠୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରବିବାରସ୍ଥ ଜ୍ୟୈଷ୍ଠୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ମହାତଲ, ବି. ନ. (ମହତ୍‌-ତଲ) ସପ୍ତପାତାଳ ମଧ୍ୟ- ରେ ପଞ୍ଚମପାତାଳ ।

ମହାତେଜାଃ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ତେଜସ୍‌) କାର୍ତ୍ତି- କେୟ; ଅଗ୍ନି । ନ. ପାରଦ, ପାରା । ବିଂ. ଅତିଶୟ ତେଜସ୍ୱୀ ।

ମହାତ୍ମା, ବିଂ. (ମହତ୍‌-ଆତ୍ମନ୍‌) ମହାମନାଃ, ମହା- ଶୟ; ବଦାନ୍ୟ; ଉଦାର ।

ମହାଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ଦେବ) ଶିବ, ଶମ୍ଭୁ ।

ମହାଦେବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହାଦେବ-ଈ) ଦୁର୍ଗା; ପ୍ରଧାନା ମହିଷୀ, ପାଟରାଣୀ ।

ମହାଦେଶ, ବି. ପୁଂ. ଅନେକ ରାଜ୍ୟାଦିବିଶିଷ୍ଟ ନାନାଜାତି ଲୋକର ବାସସ୍ଥାନ ଅତି ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଭୂଭାଗ ।

ମହାଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. ରଣବାଦ୍ୟ, ସଂଗ୍ରାମପଟହ; ଅତିଶୟ କଲହ ।

ମହାଦ୍ରୁମ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ଦ୍ରୁମ) ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ବୃକ୍ଷ; ବୃହତ୍‌ ବୃକ୍ଷ; ବରଗଛ ।

ମହାଧନ, ବିଂ. (ମହତ୍‌-ଧନ) ଧନାଢ୍ୟ, ଅତିଶୟ ଧନଶାଳୀ; ବହୁମୂଲ୍ୟ । ବି. ନ. ସୁବର୍ଣ୍ଣ; କୃଷି- କାର୍ଯ୍ୟ ।

ମହାଧାତୁ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ଧାତୁ) ସୁବର୍ଣ୍ଣ, କାଞ୍ଚନ ।

ମହାନଟ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ନଟ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ମହାନଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେଉଁ ନଦୀ ଉତ୍କଳଦେଶର ମଧ୍ୟଦେଇ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇଅଛି, ଯଥା,

> "କାବକ ଅଚିଡ ଚର୍ଚ୍ଚିକା-ଦେବୀ ବାଙ୍କୀ ଭଣସି,
> ମହାନଦୀ କୂଳେ ଯାହାଙ୍କ ଅଧିଷ୍ଠାନ ଶିରସି ।"
>
> ଭ. ସ୍ୱ ।

ବୃହତ୍‌ ନଦୀ ।

ମହାନନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ଆନନ୍ଦ) ମୁକ୍ତି, ମୋକ୍ଷ; ଅତିଶୟ ଆନନ୍ଦ । ବିଂ. ଅତି ଆନନ୍ଦଯୁକ୍ତ ।

ମହାନନ୍ଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁରା, ମଦ୍ୟ; ନଦୀବିଶେଷ; ମାଘମାସର ଶୁକ୍ଳନବମୀ ।

ମହାନବମୀ, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. ଆଶ୍ୱିନ ଶୁକ୍ଳନବମୀ ।

ମହାନସ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମହତ୍‌-ଅନସ୍‌-ଅ) ରନ୍ଧନ- ଗୃହ ।

ମହାନାଟକ, ବି. ନ. ଦଶଅଙ୍କଯୁକ୍ତ ନାଟକବିଶେଷ; ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ନାଟକବିଶେଷ ।

ମହାନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ନାଦ) ବୃହତ୍‌ ଶବ୍ଦ; ହସ୍ତୀ; ବର୍ଷଣକାରୀ ମେଘ; ସିଂହ; ଉଷ୍ଟ୍ର; ଶଙ୍ଖ; କାଷ୍ଠବାଦ୍ୟ । ବିଂ. ମହାଶବ୍ଦବିଶିଷ୍ଟ ।

ମହାନିଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍‌-ନିଦ୍ରା) ମୃତ୍ୟୁ, ମରଣ; ନିମୀଲନ ।

ମହାନିଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍‌-ନିଶା) ମଧ୍ୟରାତ୍ର, ନିଶୀଥ ।

ମହାନୀଚ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍‌-ନୀଚ) ରଜକ, ଧୋବା ।

ମହାନୀଲ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ନୀଲ) ନାଗବିଶେଷ; ସିଂହଳଦ୍ୱୀପସମ୍ଭୂତ ନୀଲକାନ୍ତମଣି ।

ମହାନୀଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନୀଳାପରାଜିତା ।

ମହାନୁଭବ, ମହାନୁଭାବ, ବିଂ. (ମହତ୍-ଅନୁଭବ, ଅନୁଭାବ) ଉଦାରସ୍ୱଭାବ, ମହାପ୍ରଭାବ ।

ମହାପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ପକ୍ଷ) ରାଜହଂସବିଶେଷ ।

ମହାପଥ, ବିଂ. ପୁଂ. (ମହତ୍-ପଥ) ପ୍ରଧାନ ପଥ, ରାଜବର୍ତ୍ମ; ମରଣ; ହିମାଳୟୋତ୍ତରସ୍ଥ ସ୍ୱର୍ଗାରୋହଣ ପଥ ।

ମହାପଦ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ପଦ୍ମ) ନାଗବିଶେଷ; କୁବେରର ନିଧିବିଶେଷ; ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ । ନ. ଶୁକ୍ଳପଦ୍ମ ।

ମହାପାତକ, ମହାପାପ, ବି. ନ. (ମହତ୍-ପାତକ, ପାପ) ମହତ୍‌ପାପ; ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା, ବ୍ରାହ୍ମଣର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଚୋରି, ସୁରାପାନ ଏବଂ ଗୁରୁ ଭାର୍ଯ୍ୟା ହରଣ ଓ ଏହି ଚତୁର୍ବିଧ ପାପର ଅନ୍ୟତମ ପାପାସକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ସହିତ ସହବାସ, ଏହି ପଞ୍ଚବିଧ ପାପ ।

ମହାପାତକୀ, ବିଂ. (ମହାପାତକ-ଇନ୍) ମହାପାପୀ, ପତିତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ମହାପାସକ, ବି. ପୁଂ. ବୁଦ୍ଧଭିକ୍ଷୁ, ବୌଦ୍ଧଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ଭିକ୍ଷୁ ।

ମହାପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ପୁରୁଷ) ଶ୍ରେଷ୍ଠପୁରୁଷ, ସାଧୁବ୍ୟକ୍ତି; ନାରାୟଣ; ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।

ମହାପ୍ରଭୁ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ପ୍ରଭୁ) ପରମେଶ୍ୱର; ଯଥା,

"ହେ ମହାପ୍ରଭୁ ମହେଶ୍ୱର,
ଅନନ୍ତ ମହିମା ତୁମ୍ଭର ।"

ସ୍ତ. ମା ।

ଶିବ; ଇନ୍ଦ୍ର; ରାଜା; ମୁନି,

ମହାପ୍ରଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ପ୍ରଳୟ) ସମସ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ବିନାଶ ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମାର ବିନାଶ, ସର୍ବଭୂତ କ୍ଷୟକାଳ, କଳ୍ପାନ୍ତ ।

ମହାପ୍ରସାଦ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ପ୍ରସାଦ) ଦେବୋଦ୍ଦେଶରେ ନିବେଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ; ଅତି ପ୍ରସନ୍ନତା; ପାଦୋଦକ, ନିର୍ମାଲ୍ୟ, ନୈବେଦ୍ୟ ଏହି ତ୍ରିବିଧ । ଯଥା,

"ଯେ ମହାପ୍ରସାଦ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ପଣ୍ଡା ଘୋଷ,
ଭକ୍ଷଣେ ଶ୍ରବଣେ ଯେ କଳ୍ମିଷ ବିଷ ନାଶ ।"

ଦୋ. ଭୁ ।

ମହାବଳ, ବିଂ. (ମହତ୍-ବଳ) ଅତିଶୟ ବଳବାନ୍ । ବି. ପୁଂ. ବାୟୁ; ବୁଦ୍ଧ । ନ. ସୀସକ, ସୀସା; ବୃହତ୍ ବ୍ୟାଘ୍ର ।

ମହାବୋଧି, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ବୋଧି) ବୁଦ୍ଧ ।

ମହାଭଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ଭଦ୍ରା) ଗଙ୍ଗା, ଭାଗୀରଥୀ ।

ମହାଭାଗ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଭାଗ) ଅତିଶୟ ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ; ମହାଶୟ । ବିଂ. ଦୟାଦି ଅଷ୍ଟଗୁଣଯୁକ୍ତ ।

ମହାଭାରତ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମହତ୍-ଭାରତ) ବେଦବ୍ୟାସ ପ୍ରଣୀତ ଇତିହାସ ଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ମହାଭୀମ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଭୀମ) ଶାନ୍ତନୁରାଜା; ଭୃଙ୍ଗୀ ନାମକ ଶିବର ଦ୍ୱାରପାଳ । ବିଂ. ଅତିଶୟ ଭୟାନକ ।

ମହାଭୀଷ୍ମ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଭୀଷ୍ମ) ଶାନ୍ତନୁରାଜା ।

ମହାଭୂତ, ବି. ନ. (ମହତ୍-ଭୂତ) ପ୍ରଧାନ ଭୂତ, କ୍ଷିତି ଅପ୍ ତେଜଃ ମରୁତ୍ ବ୍ୟୋମ ଏହି ପାଞ୍ଚ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜୀବ; ପରମେଶ୍ୱର ।

ମହାମନାଃ, ବିଂ. (ମହତ୍-ମନସ୍) ମହାତ୍ମା, ମନସ୍ୱୀ, ଉଦାରଚିତ୍ତ ।

ମହାମହିମ, ବିଂ. (ମହତ୍-ମହିମନ୍) ଅତିଶୟ ମହିମାନ୍ୱିତ; ଅତି ମହତ୍ତ୍ୱବାନ୍ ।

ମହାମାୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ମାୟା) ଦୁର୍ଗା; ଅବିଦ୍ୟା, ସଂସାରଭ୍ରମ ।

ମହାମାରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ମାରୀ) ମହାକାଳୀ; ଅତିଶୟ ମଡ଼କ ।

ମହାମୁନି, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ମୁନି) ମହର୍ଷି, ଅଗସ୍ତ୍ୟପ୍ରଭୃତି; ବୁଦ୍ଧଦେବ; କୃପାଚାର୍ଯ୍ୟ ।

ମହାମୃଗ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ମୃଗ) ହସ୍ତୀ, ଗଜ ।

ମହାମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ, ବି. ପୁଂ. ଶିବମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ମହାମୋହ, ବି. ପୁଂ. ବିଷୟ ବାସନାରୂପ ଅଜ୍ଞାନ; ସଂସାରର ମୂଳକାରଣ ରାଗରୂପ ମୋହ ।

ମହାଯଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. ବେଦାଧ୍ୟୟନ, ହୋମ, ଅତିଥି-ପୂଜା, ତର୍ପଣ ଓ ଜୀବମାନଙ୍କୁ ଖାଦ୍ୟଦାନ ଏହି ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାର ଯଜ୍ଞ ।

ମହାରଜତ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମହତ୍-ରଜତ) କାଞ୍ଚନ; ଧୁସ୍ତୁରା, ଧୁତୁରା ।

ମହାରଞ୍ଜନ, ବି. ନ. (ମହତ୍-ରଞ୍ଜନ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; କୁସୁମ-ଫୁଲ ।

ମହାରଥ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ରଥ) ଦଶ ସହସ୍ର ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀମାନଙ୍କର ସହିତ ସକ୍ଷମ ଯୋଦ୍ଧା; ବୃହଦ୍ରଥ ।

ମହାରସ, ବି. ପୁଂ. ଖର୍ଜ୍ଜୁର; ଇକ୍ଷୁ, ପାରଦ; କାଞ୍ଜିକ ।

ମହାରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ରାଜନ୍) ସମ୍ରାଟ, ପ୍ରଧାନ ରାଜା ।

ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ରାଷ୍ଟ୍ର) ମରହଟ୍ଟା ଦେଶ । ଷ୍ଟ୍ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ, ମରହଟ୍ଟୀ ଭାଷା ।

ମହାରୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ରୋଗ) ରାଜଯକ୍ଷ୍ମା-ପ୍ରଭୃତି ଅସାଧ୍ୟ ରୋଗ ।

ମହାରୌରବ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ରୁରୁ-ଅ) ନରକ-ବିଶେଷ ।

ମହାର୍ଘ, ମହାର୍ହ, ବିଂ. (ମହତ୍-ଅର୍ଘ, ଅର୍ହ) ମହା-ମୂଲ୍ୟ, ଅତିଶୟ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ।

ମହାର୍ଣ୍ଣବ, ବି. ପୁଂ. ମହାସମୁଦ୍ର ।

ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ଲକ୍ଷ୍ମୀ) ଦେବୀବିଶେଷ ।

ମହାଲୟ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଆଲୟ) ତୀର୍ଥ; ପର-ମାତ୍ମା; ଆଶ୍ୱିନ ମାସର କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ, ବୃହତ୍ ଆଲୟ ।

ମହାଲୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଆଶ୍ୱିନ କୃଷ୍ଣପକ୍ଷର ଅମାବସ୍ୟା ।

ମହାଲିଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ଶିବ । ବିଂ. ବୃହଲ୍ଲିଙ୍ଗଯୁକ୍ତ ।

ମହାଲୋଲ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଲୋଲ) କାକ । ବିଂ. ଅତିଶୟ ଚଞ୍ଚଳ ।

ମହାଲୋହ, ବି. ନ. (ମହତ୍-ଲୋହ) ଅୟସ୍କାନ୍ତମଣି, ଚୁମ୍ବକ ପଥର ।

ମହାବନ, ବି. ନ. ବୃହତ୍ ବନ; ବୃନ୍ଦାବନସ୍ଥ ଚତୁର୍ବିଂଶତି ବନାନ୍ତର୍ଗତ ବନବିଶେଷ ।

ମହାବୀର, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ବୀର) ଗରୁଡ଼; ସିଂହ; ହନୁମାନ୍; ଯଜ୍ଞାଗ୍ନି; ବଜ୍ର; ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱ; ପକ୍ଷୀ-ବିଶେଷ । ବିଂ. ଅତିଶୟ ପରାକ୍ରମଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ମହାବୀର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ମହତ୍-ବୀର୍ଯ୍ୟ) ଅତିଶୟ ବଳ-ବାନ୍ ।

ମହାବୀର୍ଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସଂଜ୍ଞା, ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ; ମହାଶତା-ବରୀ ।

ମହାବ୍ୟାଧି, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ବ୍ୟାଧି) କୁଷ୍ଠପ୍ରଭୃତି ରୋଗ ।

ମହାବ୍ୟାହୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ବ୍ୟାହୃତି) ଓଁ ଭୂଃ ସ୍ୱାହା, ଓଁ ଭୁବଃ ସ୍ୱାହା, ଓ ସ୍ୱଃ ସ୍ୱାହା ଏହି ତିନୋଟି ବାକ୍ୟ ।

ମହାବ୍ରତୀ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ବ୍ରତ-ଇନ୍) ଶିବ । ବିଂ. ମହତ୍ ବ୍ରତବିଶିଷ୍ଟ ।

ମହାଶକ୍ତି, ବିଂ. (ମହତ୍-ଶକ୍ତି) ଅତିଶୟ ପରାକ୍ରମ-ଶାଳୀ । ବି. ପୁଂ. କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ମହାଶଙ୍ଖ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଶଙ୍ଖ) ମନୁଷ୍ୟାସ୍ଥି, ମନୁଷ୍ୟର ହାଡ଼; ଲଲାଟ, ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ; କୁବେରର ନିଧିବିଶେଷ; ବୃହତ୍ ଶଙ୍ଖ ।

ମହାଶୟ, ବିଂ. (ମହତ୍-ଆଶୟ) ମହାମନାଃ, ମହାତ୍ମା । ବି. ପୁଂ. ସମୁଦ୍ର ।

ମହାଶଯ୍ୟା, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଶଯ୍ୟା) ସିଂହାସନ; ବୃହତ୍ ଶଯ୍ୟା ।

ମହାଶଲ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଶଲ୍କ) ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ିମାଛ ।

ମହାଶୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ଶୁକ୍ତି) ମୁକ୍ତାପ୍ରସବକାରୀ ଶୁକ୍ତି ।

ମହାଶୁକ୍ଳ, ବିଂ. (ମହତ୍-ଶୁକ୍ଳ) ଅତିଶୟ ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସରସ୍ୱତୀ ।

ମହାଶୁଭ୍ର, ବି. ନ. (ମହତ୍-ଶୁଭ୍ର) ରଜତ, ରୌପ୍ୟ । ବିଂ. ଅତି ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ।

ମହାଶୂଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଶୂଦ୍ର) ଆଭୀର; ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ-ଭୂର୍ଣ୍ଣି ।

ମହାଶ୍ୱେତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ଶ୍ୱେତ) ସରସ୍ୱତୀ; ସ୍ତ୍ରୀ-ବିଶେଷ; ଦୁର୍ଗା; ଶ୍ୱେତାପରାଜିତା ।

ମହାଶ୍ମଶାନ, ବି. ନ. (ମହତ୍-ଶ୍ମଶାନ) ବାରାଣସୀ, କାଶୀ ।

ମହାଶ୍ରମଣ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଶ୍ରମଣ) ବୁଦ୍ଧବିଶେଷ, ଶାକ୍ୟ, ଶାକ୍ୟମୁନି ।

ମହାଷ୍ଟମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ଅଷ୍ଟମୀ) ଆଶ୍ୱିନ ଶୁକ୍ଳାଷ୍ଟମୀ ।

ମହାସନ୍ନ, ବି. ପୁଂ. କୁବେର ।

ମହାସାଗର, ବିଂ. ଅତି ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଲବଣମୟ ଯେ ଜଳଭାଗ ପୃଥିବୀକୁ ବେଷ୍ଟନ କରିଅଛି ।

ମହାସାନ୍ତପନ, ବି. ନ. (ମହତ୍-ସାନ୍ତପନ) ଛଅଦିନ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ବ୍ରତବିଶେଷ ।

ମହାସୁଖ, ବି. ନ. (ମହତ୍-ସୁଖ) ଅତିଶୟ ଆନନ୍ଦ; ମୈଥୁନ । ପୁଂ. ବୁଦ୍ଧ ।

ମହାସୂକ୍ଷ୍ମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ସୂକ୍ଷ୍ମ) ବାଲୁକା, ବାଲି । ବିଂ. ଅତି ସୂକ୍ଷ୍ମ ।

ମହାସେନ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ସେନା) କାର୍ତ୍ତିକେୟ । ବିଂ. ବୃହତ୍ ସେନାପତି ।

ମହାସ୍ଥଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ସ୍ଥଳୀ) ପୃଥିବୀ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ ।

ମହାସ୍ଥାନ, ବି. ବଗୁଡ଼ାର ଛଅକୋଶ ଉତ୍ତରରେ ସ୍ଥିତ ପ୍ରଦେଶ, ଯେଉଁଠାରେ ପରଶୁରାମଙ୍କର ବାସସ୍ଥାନ ଥିଲା ।

ମହାସ୍ୱନ, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ସ୍ୱନ) ରଣବାଦ୍ୟ; ମହାଶଙ୍ଖ । ବିଂ. ବୃହତ୍ ଶବ୍ଦଯୁକ୍ତ ।

ମହିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହ୍-ଅକ) ତୁଷାର, ହିମ ।

ମହିତ, ବିଂ. (ମହ ତ) ପୂଜିତ, ସମ୍ମାନିତ, ଅର୍ଚ୍ଚିତ ।

ମହିନ, ବି. ନ. (ମହ୍-ଇନ) ରାଜ୍ୟ ।

ମହିମା, ବି. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଇମନ୍) ମାହାତ୍ମ୍ୟ, ଗୌରବ, ଯଥା,

"କହି ନୋହେ ତାଙ୍କ ମହିମା ଯେତେକ ।"

ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ; ଉତ୍କର୍ଷ, ଶିବଙ୍କର ବିଭୂତିବିଶେଷ ।

ମହିର, ବି. ପୁଂ. (ମହ୍-ଇର) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅର୍କବୃକ୍ଷ ।

ମହିଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହ୍-ଇଲ-ଆ) ନାରୀ, ଯୋଷିତ୍, ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମହିଷ, ବି. ପୁଂ. (ମହ୍-ଇଷ) ପଶୁବିଶେଷ; ଯମର ବାହନ; ଅସୁରବିଶେଷ, ମହିଷ ସୁର ।

ମହିଷଧ୍ୱଜ, ମହିଷବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ମହିଷ-ଧ୍ୱଜ, ବାହନ) ଅନ୍ତକ, ଯମ ।

ମହିଷମର୍ଦ୍ଦିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହିଷ-ମର୍ଦ୍ଦିନୀ) ମହିଷାସୁରବିନାଶିନୀ, ଦୁର୍ଗା ।

ମହିଷୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହିଷ-ଈ) ସ୍ତ୍ରୀ ମହିଷ; କୃତାଭିଷେକା ରାଜ୍ଞୀ; ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମହିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ମହତ୍-ଇଷ୍ଠ) ଅତି ମହତ୍ ।

ମହୀ, ମହି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହ୍-ଇ) ପୃଥିବୀ, ଯଥା,

"ମହିକି ସହିଲେ ଏ ଘୋର ପାତକ ?
ସର୍ବସହାନାମ କଲେ କି ସାର୍ଥକ ?"

ନ. ବେ ।

ମହୀକ୍ଷିତ୍, ବି. ପୁଂ. (ମହୀ-କ୍ଷି-୦) ଭୂପତି, ରାଜା ।

ମହୀଜ, ବି. ପୁଂ. (ମହୀ-ଜ) ଭୌମ, ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ନରକାସୁର । ବିଂ. ଭୂମିଜାତ ।

ମହୀଧର, ବି. ପୁଂ. (ମହୀ-ଧୃ-ଅ) ପର୍ବତ, କ୍ଷିତିଧର, ଯଥା,

"ମେରୁ ମହୀଧରେ ଯେହ୍ନେ ଶୋହେ ହେମକୂଟ ।"

କ. ବ ।

ମହୀପ, ମହୀପାଳ, ବି. ପୁଂ. (ମହୀ-ପ, ପାଳ) ଭୂପତି-ରାଜା ।

ମହୀପ୍ରାଚୀର, ବି. ନ. (ମହୀ-ପ୍ରାଚୀର) ସମୁଦ୍ର ।

ମହୀଭୁକ୍, ମହୀଭୁଜ୍, ବି. ପୁଂ. (ମହୀ-ଭୁଜ୍) ଭୂଭୁଜ୍, ରାଜା ।

ମହୀଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ମହୀ-ଭୃ-୦) ରାଜା; ପର୍ବତ ।

ମହୀମୟ, ବିଂ. (ମହୀ-ମୟ) ମୃଣ୍ମୟ, ମୃତ୍ତିକାନିର୍ମିତ ।

ମହୀୟାନ୍, ବିଂ. (ମହତ୍-ଈୟସ୍) ଅତିମହତ୍; ମହାତ୍ମା; ଉତ୍ତମ ।

ମହୀୟସୀ, ବିଂ. ଅତି ମହତୀ ।

ମହୀୟମାନ, ବିଂ. (ମହ୍-ଆନ) ପୂଜ୍ୟମାନ ।

ମହୀରୁହ, ମହୀରୁହ୍, ବି. ପୁଂ. (ମହୀ-ରୁହ୍-ରୁହ୍) ବୃକ୍ଷ, ଗଛ, ଯଥା,

"ମଣ୍ଡାରୁହନବଦ୍ଧ ପୁଷ୍ପଭୂଷଣ
ଫିଙ୍ଗିଲେ ଅଙ୍ଗୁ ମଣ୍ଡାଭଲେ ଭକ୍ଷଣ ।"

କ. ବ ।

ମଣ୍ଡୀଲତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଣ୍ଡୀ-ଲତା) କଞ୍ଚୁଲୁକ, କାଆ ।

ମଣ୍ଡୀସୁତ, ବ. ପୁଂ. (ମଣ୍ଡୀ-ସୁତ) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ନରକାସୁର ।

ମହୁଡ, ବ. (ମୁକୁଟ ଶବ୍ଦଜ) ମୁକୁଟ, ଚୂଡା, ଶିଖରଦେଶ, ଯଥା,

"ଗଙ୍ଗା ବାକ୍ୟେ ତାଙ୍କୁ ଦେବ ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ,
ବାଞ୍ଛନ୍ତି ଦେବାକୁ ଉଚ୍ଚଲେ ମହୁଡ ।"

ନ. କେ ।

ମହୁର, ବ. ତରକାରୀବିଶେଷ ।

ମହୁଲ, ବ. ପେଁକାଲି, ଗୁଣ୍ଡ; ନଳୀ ।

ମହେଚ୍ଛ, ବିଂ. (ମହତ୍-ଇଚ୍ଛା) ମହାଶୟ, ଉନ୍ନତେଚ୍ଛ, ଉଦାରସ୍ୱଭାବ ।

ମହେନ୍ଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଇନ୍ଦ୍ର) ଇନ୍ଦ୍ର, ସ୍ୱର୍ଗର ରାଜା; ପର୍ବତବିଶେଷ, ଉଡିଶ୍ୟା ଓ ଉତ୍ତର ସରକାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ ।

ମହେନ୍ଦ୍ରାଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହେନ୍ଦ୍ର-ଆନୀ) ଇନ୍ଦ୍ରପତ୍ନୀ, ଶଚୀ ।

ମହେଳା, ମହେଳିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହ-ଇଲା, ଇଲ, କ) ନାରୀ, ଯୋଷିତ୍ ।

ମହେଶ, ମହେଶ୍ୱର, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଈଶ-ଈଶ୍ୱର) ମହାଦେବ, ଶିବ ।

ମହେଶ୍ୱରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହେଶ୍ୱର-ଈ) ପାର୍ବତୀ; କାଂସ୍ୟ, କଂସା ।

ମହେଷ୍ୱାସ, ବିଂ. (ମହତ୍-ଇଷୁ-ଆସ) ମହାଧନୁର୍ଦ୍ଧର । ବ. ପୁଂ. ବୃହତ୍ ଧନୁକ ।

ମହୋକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଉକ୍ଷନ୍) ବୃହତ୍ ବୃଷ, ମହାବୃଷଭ ।

ମହୋତ୍ପଳ, ବ. ନ. (ମହତ୍-ଉତ୍ପଳ) ବୃହତ୍ ପଦ୍ମ; ସାରସପକ୍ଷୀ ।

ମହୋତ୍ସବ, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଉତ୍ସବ) ମହା ଆନନ୍ଦଜନକ ବ୍ୟାପାର ।

ମହୋଦଧି, ମହୋଦଧୀ, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଉଦଧି) ସମୁଦ୍ର, ମହାସମୁଦ୍ର, ଯଥା,

"ମହୋଦଧି ଫେନପୁଞ୍ଜରୁ ଜାତ ଯେବେ ଅପ୍ସରୀ,
ରମାଙ୍କର ବାଲ୍ୟସଙ୍ଗିନୀ ସିନ୍ଧୁଜିଏ ସୁନ୍ଦରୀ ।"

ଚ. ଭ ।

ମହୋଦୟ, ବ. ନ. (ମହତ୍-ଉଦୟ) କାନ୍ୟକୁବ୍ଜଦେଶ । ପୁଂ. ଆଧିପତ୍ୟ, କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ; ମୁକ୍ତି, ମୋକ୍ଷ । ବିଂ. ଅତିସମୃଦ୍ଧ; ଅତ୍ୟୁନ୍ନତ ।

ମହୋନ୍ମଦ, ବିଂ. (ମହତ୍-ଉନ୍ମଦ) ଅତିଶୟ ଉନ୍ମତ୍ତ । ବ. ପୁଂ. ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ମହୋରଗ, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଉରଗ) ବୃହତ୍ ସର୍ପ, ଅଜଗର । ନ. ତଗରମୂଳ ।

ମହୋଲ୍କା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ଉଲ୍କା) ବଜ୍ରପାତ; ବୃହତ୍ ଉଲ୍କା ।

ମହୌଷଧ, ବ. ପୁଂ. (ମହତ୍-ଔଷଧ) ଉତ୍ତମ ଔଷଧ; ଶୁଣ୍ଠି, ପିପ୍ପଳୀ; ରସୁଣ ।

ମହୌଷଧି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମହତ୍-ଔଷଧି) ଦୁର୍ବା; ରାତ୍ରିରେ ଦୀପ୍ତିଶୀଳ ତୃଣଲତାଦି ।

ମା, ଅଂ. (ମା-୦) ନିନ୍ଦା; ବିକଳ୍ପ; ନିଷେଧ । ବ. ସ୍ତ୍ରୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ମାତା; ପରିମାଣ; ଜ୍ଞାନ; ଦୀପ୍ତି ।

ମାଇଁ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାତୁଳାନୀ ଶବ୍ଦଜ) ମାତୁଳର ସ୍ତ୍ରୀ. ମାମୁଁର ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ମାଇ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ମାଇକିନିଆ, ସ୍ତ୍ରୀ, ମାଦୀ ।

ମାଇପ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦେଶଜ) ଭାର୍ଯ୍ୟା, ସ୍ତ୍ରୀ, ପତ୍ନୀ ।

ମାଉସୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାତୃଷ୍ୱସୃ ଶବ୍ଦଜ) ମାତାର ଭଗିନୀ ।

ମାଂସ, ବ. ନ. (ମନ୍-ସ) ପିଶିତ, ଶରୀରାଂଶବିଶେଷ । ପୁଂ. କାଳ, କୀଟ ।

ମାଂସପେଶୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଇଚ୍ଛାମାତ୍ରକେ ଶରୀରର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ସଞ୍ଚାଳନ କ୍ରିୟା ସମ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ମାଂସପେଶୀ କେବଳ ମାଂସ ରାଶିମାତ୍ର, ମାଂସପିଣ୍ଡୀ ।

ମାଂସଭକ୍ଷ, ବିଂ. (ମାଂସ-ଭକ୍ଷ) ମାଂସାଶୀ, ମାଂସଭକ୍ଷଣକାରୀ ।

ମାଂସଲ, ବିଂ. (ମାଂସ-ଲ) ବଳବାନ୍; ସ୍ଥୂଳ, ମୋଟା ।

ମାଂସସାର, ମାଂସସ୍ନେହ, ବି, ପୁଂ. (ମାଂସ-ସାର, ସ୍ନେହ) ମେଦ ।

ମାଂସାଦ, ବିଂ. (ମାଂସ-ଅଦ୍-ଅ) ମାଂସଭୋଜୀ, ମାଂସାଶୀ ।

ମାଂସାଶୀ. ବିଂ. (ମାଂସ-ଅଶୀ) ମାଂସଭକ୍ଷକ, ଯେ ମାଂସ ଭକ୍ଷଣ କରେ ।

ମାଂସିକ, ବିଂ. (ମାଂସ-ଇକ) ମାଂସବିକ୍ରୟୀ, କଂସେଇ ।

ମାକଡ, ବି. ପୁଂ. (ମର୍କଟ ଶବ୍ଦଜ) ବାନର, କପି ।

ମାକଡସା, ବି. ଲୂତା, ଊର୍ଣ୍ଣନାଭ ।

ମାକରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମକର-ଅ-ଈ) ମାଘମାସର ଶୁକ୍ଳ ସପ୍ତମୀ । ବିଂ. ମକରରାଶିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାକ୍ଷିକାଶ୍ରୟ, ବି. ନ. (ମାକ୍ଷିକ-ଆଶ୍ରୟ) ମଧୁଚକ୍ର, ମହମ ।

ମାଖର, ବିଂ. ନିଷ୍ଠୁର, ଶୁଖିଲା ।

ମାଖୁନା, ବି. ମୁଖରେ ବାଳ ନ ଥିବା ଲୋକ ।

ମାଗଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ଭେଦା, ଶୂନା ।

ମାଗଣା, ବିଂ. ବିନାମୂଲ୍ୟ, ପୋଲ୍ଲ ।

ମାଗଧ, ବି. ପୁଂ. (ମଗଧ-ଅ) କମ୍ବା (ମଗଧ୍-ଅ) ରାଜାମାନଙ୍କର ଓ ସୈନ୍ୟସମୂହଙ୍କର ଅଗ୍ରେ ସ୍ତୁତିପାଠକ, ବନ୍ଦୀ; ବୈଶ୍ୟର ଔରସରେ କ୍ଷତ୍ରିୟାଗର୍ଭଜାତ ଜାତିବିଶେଷ, ଭାଟ । ବିଂ. ମଗଧ ଦେଶୋତ୍ପନ୍ନ, ଚୁଳସଣ୍ଠୀ ।

ମାଗଧୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମଗଧଦେଶଜାତ ଗଣିକା; ଯୁଥିକାପୁଷ୍ପ, ଯୁଦ୍ଧଫୁଲ; ଭାଷାବିଶେଷ, ମଗଧଦେଶୀୟ ଭାଷା; ଗୁଳସଣ୍ଠୀ ଅଲାଇଚ ।

ମାଗନ୍ତା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମାଗୁଣିଆ, ଯାଚକ, ପ୍ରାର୍ଥକ ।

ମାଗଣିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପୋଲଣିଆ, ବାରଲୁଲା, ଭିକାରି ।

ମାଗିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭିକ୍ଷା କରିବା ।

ମାଗୁଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ମାଗୁର, ବି. (ଦେଶଜ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ମାଘ, ବି. ପୁଂ. (ମାଘୀ-ଅ) ଦଶମମାସ; ଶିଶୁପାଳ ବଧକାବ୍ୟ; ନୃପବିଶେଷ; ଶିଶୁପାଳ ବଧକାବ୍ୟର ରଚୟିତା କବି ।

ମାଘବତୀ, ମାଘୋନୀ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଘବତ, ମଘବନ୍-ଅ-ଈ, ବି—ଈ) ପୂର୍ବଦିକ୍ ।

ମାଘବନ, ବିଂ (ମଘବନ୍-ଅ) ଇନ୍ଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାଘ୍ୟ, ବି. ନ. (ମାଘ-ଯ) କୁନ୍ଦପୁଷ୍ପ, କୁନ୍ଦଫୁଲ । ବିଂ. ମାଘମାସଜାତ ।

ମାଙ୍କଡ, ବି. (ମର୍କଟ ଶବ୍ଦଜ) ବାନର, ମର୍କଟ, ଶାଖାମୃଗ ।

ମାଙ୍ଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ସୀମନ୍ତ, ଯଥା,

"ଏଥକୁ ବେଶ କିଞ୍ଚିଙ୍ଗେ, ଧାସ ଦେଖାଇଛ ମାଙ୍ଗେ ।"

ମାଙ୍ଗଳିକ, ମାଙ୍ଗଳ, ମାଙ୍ଗଲ୍ୟ, ବିଂ. (ମଙ୍ଗଳ-ଇକ, ଅ, ଯ) ମଙ୍ଗଳକର, ଶୁଭଜନକ ।

ମାଚିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ମୋଡା, କ୍ଷୁଦ୍ରଚୌକୀ ।

ମାଚିର, ଅଂ. (ମା-ଚିର) ଅବିଳମ୍ବ, ଶୀଘ୍ର ।

ମାଛ, ବି. (ମତ୍ସ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ମୀନ; ମଛ ।

ମାଛରଙ୍କା, ବି. ପୁଂ. (ମତ୍ସ୍ୟରଙ୍କ ଶବ୍ଦଜ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ ।

ମାଛି, ବି. (ମକ୍ଷିକା ଶବ୍ଦଜ) ପତଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ମାଛୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) କେଉଟ, ଧୀବର, ମତ୍ସ୍ୟବ୍ୟବସାୟୀ ।

ମାଜଣା, ବି. (ମାର୍ଜନା ଶବ୍ଦଜ) ମାର୍ଜନା, ଘଷିବାର ।

ମାଜିବା, କ୍ରି. (ମାର୍ଜନା ଶବ୍ଦଜ) ପରିଷ୍କାର କରିବା, ଯଥା,

"ଦଶେ ଯଥା ଦର୍ପକ ଦର୍ପଣେ ଥିଲେ ମାଜି ।"

ମାଝି, ବି. (ଯାବନିକ) ନାଉରିଆ, ନାବିକ ।

ମାଞ୍ଜିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା-ଅ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ, ଲୋହିତ ।

ମାଟି, ବି. (ମୃତ୍ତିକା ଶବ୍ଦଜ) ଭୂମି ।

ମାଟିଆ, ବିଂ. (ମୃତ୍ତିକା ଶବ୍ଦଜ) ମୃତ୍ତିକାଯୁକ୍ତ ବା ମୃତ୍ତିକାବର୍ଣ୍ଣ ।

ମାଟେଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ସ୍ଥଗିତ ହେବା, ବନ୍ଦ ହେବା ।

ମାଠ, ବି. (ଦେଶଜ) ମୋଟାଲୁଗା ।

ମାଠଗୁଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ନାସାଭରଣବିଶେଷ, ଯଥା,
"ନାସିକାରେ ମାଠଗୁଣା, କରଇ ବିବେକ ବଣା ।"

ମାଠିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଘଟ, ମୃତ୍ତିକାପାତ୍ରବିଶେଷ, ଯଥା,
"ନାହା କହିଲେ ଦେଖି ମାଠିଆ,
ବୋଲନ୍ତି ବନ୍ଧୁ ମୁଁ ଦୋହ ବେଠିଆ,
ପାଣି ଅଣିବାକୁ ମୋତେ ପଠିଆ ।"
ବି. ଚି ।

ମାଠିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଚିକ୍କଣ କରିବା, ଯଥା,
"ଯେବେ ମ ଠିବୁ ମାଠ, ମୁଁ ସେହି ଦରପୋଡା କାଠ ।"

ମାଡ, ବି. (ହିନ୍ଦୀ) ପ୍ରହାର, ଯଥା,
"ମାଡ ମାର ହାଡ କରିବ ଚୂନା ।"

ମାଡିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଚପିବା, ଦାବିବା; ଲଟେଇବା, ଯଥା,
"ରଙ୍ଗ ବାଜେ ହେମଲତା ମାଡିଲା ଝ୍ୱସ ।"
ଘୋଟି ଆସିବା, ଯଥା,
"ଧୂମାକାରେ ଦୂରେ ପର୍ବତର ସ୍ଥଳ,
ମାଡି ଆସୁଅଛି ଜଳସ୍ଥଳ ସ୍ଥଳୁ ।"
ଆବେଶ ହେବା, ଯଥା,
"ଭାବ ବିକୋହ ହେ, କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଶେଷେ ମାଡେ ନିଦ ।"

ମାଢ, ବି. (ଦେଶଜ) ପରିମାଣବିଶେଷ, ଦଶଚିଳା ।

ମାଣ, ବି. (ପରିମାଣ ଶବ୍ଦଜ) କୁଞ୍ଚା; ୨୫ ଗୁଣ୍ଠ ଭୂମି ।

ମାଣବ, ମାଣବକ, ବି. ପୁଂ. (ମନୁ-ଅ, କ) ବାଳକ; ବ୍ରାହ୍ମଣକୁମାର; ମନୁଷ୍ୟ ।

ମାଣବ୍ୟ, ବି. ନ. (ମାଣବ-ଯ) ବାଳକସମୂହ; ଶୈଶବକାଳ ।

ମାଣିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଷ୍ଟପଲ ପରିମାଣ ।

ମାଣିକ୍ୟ, ବି. ନ. (ମଣି-କୈ-ଯ) ରତ୍ନବିଶେଷ, ମଣି, ମାଣିକ ।

ମାଣିଖୁଣ୍ଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ଚକିପିହାଣି ଭିତରେ ପଶିବା କାଠ ।

ମାଣିବନ୍ଧ, ବି. ନ. (ମଣିବନ୍ଧ-ଅ) ସୈନ୍ଧବଲବଣ ।

ମାଣିମନ୍ଥ, ବି. ନ. (ମଣିମନ୍ଥ-ଅ) ସୈନ୍ଧବଲବଣ, ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ-ଲବଣ ।

ମାଣ୍ଡବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୁଶଧ୍ୱଜର କନ୍ୟା, ଭରତଙ୍କର ପତ୍ନୀ ।

ମାଣ୍ଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ତକିଆ, ମୁଣ୍ଡିଲା, ଉପାଧାନ ।

ମାଣ୍ଡିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶସ୍ୟବିଶେଷ ।

ମାଣ୍ଡୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ହସ୍ତରେ ଧରି ନିଯୃମ କରିବାର ଉପ୍ତଲୌହାଦି ।

ମାଣ୍ଡୁଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ ।

ମାତଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ମତଙ୍ଗ-ଅ) ହସ୍ତୀ; ଯଥା,
"ମାତଙ୍ଗେ ମାହୁନ୍ତ ପଡନ୍ତି, ତୁରଙ୍ଗେ ସାଉନ୍ତ ।"
ବି. ବ ।
ଚଣ୍ଡାଳ; ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

ମାତଙ୍ଗୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ହସ୍ତିନୀ, ଦଶମହାବିଦ୍ୟାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନବମ ମହାବିଦ୍ୟା ।

ମାତରପିତୃ, ବି. ପୁଂ. (ମାତୃ-ପିତୃ) ମାତାପିତାଦ୍ୱୟ ।

ମାତରିଶ୍ୱା, ବି. ପୁଂ. (ମାତରି-ଶ୍ୱି-ଅନ୍) ବାୟୁ, ପବନ ।

ମାତଲି, ମାତୁଲି, ବି. ପୁଂ. (ମତଲ-ଇ) ଇନ୍ଦ୍ରର ସାରଥି ।

ମାତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାନ୍-ତୃ) ଜନନୀ, ମା; ସପ୍ତମାତା, ଯଥା,—ଜନନୀ, ଗୁରୁପତ୍ନୀ, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ, ରାଜପତ୍ନୀ, ଗାଭୀ, ଧାତ୍ରୀ, ପୃଥିବୀ; ବ୍ରାହ୍ମୀ, ମାହେଶ୍ୱରୀ, ଐନ୍ଦ୍ରୀ, ବାରାହୀ, ବୈଷ୍ଣବୀ, କୌମାରୀ, ଚାମୁଣ୍ଡା, ଚର୍ଚ୍ଚିକା,—ଏହି ଅଷ୍ଟଶକ୍ତି; ପୃଥିବୀ, ଗୋ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ଧାତ୍ରୀ । ପୁଂ. ଜୀବ; ଆକାଶ । ବିଂ. ପ୍ରମାଣକର୍ତ୍ତା; ପରିମାଣକର୍ତ୍ତା ।

ମାତାମହ, ବି. ପୁଂ. (ମାତୃ-ଆମହ) ମାତାର ପିତା, ଅଜା ।

ମାତାମହୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାତୃ-ଆମହୀ) ମାତାର ମାତା ।

ମାତିବା, କ୍ରି. (ମତ୍ତ ଶବ୍ଦଜ) ଉନ୍ମତ୍ତ ହେବା ।

ମାତୁଳ, ବି. ପୁଂ. (ମାତୃ-ଉଲ) ମାତାର ଭ୍ରାତା, ମାମୁଁ ।

ମାତୁଳାନୀ, ମାତୁଳୀ, ମାତୁଳା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାତୁଳ-ଅନୀ, ଈ, ଆ) ମାତୁଳର ଭାର୍ଯ୍ୟା, ମାଈଁ ।

ମାତୁଳାହି, ବି. ପୁଂ. (ମାତୁଳ-ଅହି) ସର୍ପବିଶେଷ ।

ମାତୃକ, ବିଂ. (ମାତୃ-କ) ମାତୃସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ମାତୃଠାରୁ ଆଗତ ।

ମାତୃକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାତୃ-କ ଆ) ମାତା; ଧାତ୍ରୀ; ଅ ଆ କ ଖ ପ୍ରଭୃତି ବର୍ଣ୍ଣ; ଗୌରୀ, ; ପଦ୍ମା, ଶଚୀ, ମେଧା, ସାବିତ୍ରୀ, ବିଜୟା, ଜୟା, ଦେବସେନା, ସ୍ୱଧା, ସ୍ୱାହା, ଶାନ୍ତି, ପୁଷ୍ଟି, ଧୃତି, ତୁଷ୍ଟି, ଆତ୍ମଦେବତା, କୁଳଦେବତା ଏହି ଷୋଡଶ ଦେବୀ; ସ୍ୱର; କରଣ ।

ମାତୃନନ୍ଦନ, ବି. ପୁଂ. କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ମାତୃମୁଖ, ମାତୃଶାସିତ, ବି. ପୁଂ. (ମାତୃ-ମୁଖ, ଶାସିତ) ମୂର୍ଖ, ଅଜ୍ଞବ୍ୟକ୍ତି ।

ମାତୃଷ୍ୱସା, ମାତୃଷ୍ୱସୃ, ମାତୃସ୍ୱସା, ମାତୃସ୍ୱସୃ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାତୃ-ସ୍ୱସୃ) ମାତାର ଭଗିନୀ, ମାଉସୀ ।

ମାତୃଷ୍ୱସ୍ରୀୟ, ମାତୃଷ୍ୱସ୍ରେୟ, ପୁଂ. ମାତୃଷ୍ୱସ୍ରେୟୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. ବି. (ମାତୃସ୍ୱସୃ-ଈୟ, ଏୟ) ମାତାର ଭଗିନୀର ପୁତ୍ର ବା କନ୍ୟା ।

ମାତ୍ର, ବି. ନ. (ମା-ତ୍ର) କେବଳ; ଅବଧାରଣ; ସାକଲ୍ୟ ।

ମାତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାତ୍ର-ଆ) ଅଂଶ; ଅଳ୍ପ ପରିମାଣ; ଧନ; ପରିଚ୍ଛଦ; ଅଣ୍ଡଯାନାଦି; ଅକ୍ଷରାବୟବ; ବର୍ଣ୍ଣର ଉଚ୍ଚାରଣ କାଳ; ପରିମାଣ; କର୍ଣ୍ଣଭୂଷଣ; ଅବଚ୍ଛେଦ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବୃତ୍ତି ।

ମାତ୍ରାସଂଜ୍ଞକ, ବି. ନ. ଛନ୍ଦର ଉପଲକ୍ଷଣ ।

ମାତ୍ରିକ, ବିଂ. (ମାତ୍ର-ଇକ) ପ୍ରାକୃତିକ, ଭୂତାତ୍ମକ ।

ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ମତ୍ସର-ଯ) ଅନ୍ୟଶୁଭଦ୍ୱେଷ; ପରଶ୍ରୀକାତରତା ।

ମାତ୍ସ୍ୟିକ, ବିଂ. (ମତ୍ସ୍ୟ-ଇକ) ଜାଲିକ, ମତ୍ସ୍ୟୋପଜୀବୀ ।

ମାଥ, ବି. ପୁଂ. (ମଥ-ଅ) ବର୍ତ୍ମ, ପଥ; ମନ୍ଥନ; ବଧ, ହତ୍ୟା; ବିଲୋଡନ, (ମସ୍ତକ ଶବ୍ଦଜ) ମୁଣ୍ଡ, ଯଥା,

"ହସଇ ଭାଷଇ ସ୍ୱଗଣ ନନଇ,
ହାତ ଚୂମ୍ବ ସ୍ୱରେ ପୋତଇ ମାଥ ।"

ମାଥୁର, ବିଂ. (ମଥୁରା-ଅ) ମଥୁରାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ମଥୁରାରୁ ଆଗତ; ମଥୁରା ଦେଶଜାତ ।

ମାଦ, ବି. ପୁଂ. (ମଦ୍-ଅ) ହର୍ଷ; ଅହଂକାର; ମତ୍ତତା ।

ମାଦକ, ବିଂ. (ମଦ୍-ଅକ) ମତ୍ତତାଜନକ । ବି. ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟ, ଯଥା,

"ମାଦକ ଖାଇ ନାଥ ହୋଇଲେ ଭୋଳ ।"

ମାଦଳ, ବି. (ମର୍ଦ୍ଦଳ ଶବ୍ଦଜ) ମୃଦଙ୍ଗବିଶେଷ; ପଙ୍କ ।

ମାଦୃକ୍, ମାଦୃଶ୍, ବିଂ. (ଅସ୍ମଦ୍-ଦୃଶ୍-ଂ) ମତ୍ସଦୃଶ, ମତ୍ତୁଲ୍ୟ ।

ମାଦ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଦ୍ର-ଅ-ଈ) ପାଣ୍ଡୁରାଜାର ଶ୍ରେଷ୍ଠସ୍ତ୍ରୀ, ନକୁଳ ସହଦେବଙ୍କର ମାତା ।

ମାଧବ, ବି. ପୁଂ. (ମା-ଧବ) ବିଷ୍ଣୁ; (ମଧୁ-ଅ) ବୈଶାଖ ମାସ; ବସନ୍ତକାଳ । ବିଂ. ମଧୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାଧବୀ, ମାଧବିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଲତାବିଶେଷ; ମଧୁଶର୍କରା; କୁଟ୍ଟ; ମଦିରା; ତୁଳସୀ; ଦୁର୍ଗା; ମାଧବର ପତ୍ନୀ ।

ମାଧୁର, ବି. ନ. (ମଧୁ-ରା-ଅ) ମଲ୍ଲିକାପୁଷ୍ପ; (ମଧୁର-ଅ) ବିଂ. ମଧୁରଜାତ ।

ମାଧୁରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଧୁର-ଅ-ଈ) ମଧୁରତା, ମିଷ୍ଟତା; ଶୋଭା, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; ଯଥା,

"ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମାଧୁରୀରେ ସଦା ସୁନ୍ଦର,
ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳେ କାହିଁ ତା ପଟାନ୍ତର ।"
କ. ବା

ଉତ୍ତମତା; ଧୀରତା; ମଦ୍ୟ; ହୃଦୟଗ୍ରାହିତା ।

ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ମଧୁର-ଯ) ମଧୁରତା, ମିଷ୍ଟତା; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; କାବ୍ୟର ଗୁଣବିଶେଷ, ଯେଉଁ ଗୁଣ ଥିଲେ କାବ୍ୟ ଶୁଣିବାମାତ୍ରକେ ଚିତ୍ତକୁ ଦ୍ରବୀଭୂତ କରେ ।

ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ, ବି. ନ. (ମଧ୍ୟଦିନ-ଅ) ମଧ୍ୟାହ୍ନ; ଶୁକ୍ଳଯଜୁର୍ବେଦୀୟ ଶାଖାବିଶେଷ ।

ମାଧ୍ୟସ୍ଥ୍ୟ, ବି. ନ. (ମଧ୍ୟସ୍ଥ-ଯ) ମଧ୍ୟତର ସ୍ଥିତି, ମଧ୍ୟସ୍ଥତା; ଔଦାସୀନ୍ୟ ।

ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ, ବ. ପୃଥିବୀର ଯେଉଁ ଆକର୍ଷଣ ଯୋଗୁଁ ବାୟୁରେ ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ବସ୍ତୁ ଭୂମିରେ ପଡେ, ବସ୍ତୁମାତ୍ରକେ ଏ ଗୁଣ ଅଛି ଏବଂ ତାହାଦ୍ୱାରା ସକଳ ପଦାର୍ଥ ପରସ୍ପରକୁ ଆକର୍ଷଣ କରୁଅଛି; ଏହି ଆକର୍ଷଣ ମଧ୍ୟଦେଶକୁ ହୁଏ ବୋଲି ଏହାର ନାମ ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ । (Gravitation)

ମାଧ୍ୟାହ୍ନିକ, ବି°. (ମଧ୍ୟାହ୍ନ-ଇକ) ମଧ୍ୟାହ୍ନକାଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ମଧ୍ୟାହ୍ନକାଳୀନ ବ୍ୟାପାର ।

ମାଧ୍ୱୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମଧୁ-ଅ-ଈ) ମଧୁଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ସୁରା; ମଦ୍ୟବିଶେଷ; ଦ୍ରାକ୍ଷା ।

ମାଧ୍ୱୀକ, ବ. ନ. (ମାଧ୍ୱୀ-କ) ମଧୁ; ମଧୁଜାତ ସୁରା ।

ମାନ, ବ. ନ. (ମା-ଅନ) ପରିମାଣ, ହସ୍ତାଦିଦ୍ୱାରା ପରିଚ୍ଛେଦ, ମାପ; ପରିମାଣସାଧନ ପାତ୍ର ଦଣ୍ଡାଦି; (ମନ୍-ଅ) ପୁଂ. ଅହଙ୍କାର; କୋପ; ଅଭିମାନ; ସମ୍ଭ୍ରମ; (ମନ୍-ଅ) ସମ୍ମାନ, ପୂଜା ।

ମାନଦଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. (ମାନ-ଦଣ୍ଡ) ପରିମାଣଦଣ୍ଡ, ମାପବାଡି ।

ମାନନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାନ-ଅନ-ଆ) ସମ୍ମାନକରଣ, ପୂଜ୍ୟକରଣ, ଆଦରକରଣ ।

ମାନନୀୟ, ବି°. (ମାନ୍-ଅନୀୟ) ପୂଜନୀୟ, ମାନ୍ୟ ।

ମାନନୀୟା, ବି°. (ମାନ୍-ଅନୀୟ-ଆ) ପୂଜନୀୟା, ଯଥା,

> "ଅଖିଳ ଅବନୀ ମଧ୍ୟେ ମାନନୀୟା,
> ଅଖିଳ ଅବନୀପତି ପୂଜନୀୟା ।"
>
> କ. ବ ।

ମାନବ, ବ. ପୁଂ. (ମନୁ-ଅ) ମନୁଷ୍ୟ ପୁରୁଷ, ଯଥା

> "ମାନବ ଦାସତ୍ୱ ଶୃଙ୍ଖଳ ମୋଚନ,
> କଲ ଯେଉଁ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦାନ ।"
>
> କ. ବ ।

ମାନବୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମନୁ-ଈ) ନାରୀ; ସ୍ୱାୟମ୍ଭୁବ ମନୁକନ୍ୟା । ବି°. ମନୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାନବ୍ୟ, ବ. ନ. (ମାନବ-ଯ) ବାଳକସମୂହ; ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା ।

ମାନଭଙ୍ଗ, ବ. (ମାନ-ଭଙ୍ଗ) ମାନହରଣ, ମାନଭଞ୍ଜନ ।

ମାନମନ୍ଦିର, ବ. ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରାଦିର ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରାଯାଏ (Observatory)

ମାନରନ୍ଧ୍ରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାନ-ରନ୍ଧ୍ର) ସମୟ ନିରୂପଣାର୍ଥ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ତାମ୍ରୀ ।

ମାନସ, ବ. ନ. (ମନସ୍-ଅ) ଚିତ୍ତ, ମନଃ, ଚିତ୍ତବୋଧ, ଇଚ୍ଛା, ଅଭିପ୍ରାୟ, ଯଥା,

> "ଯେଣ୍ଟା ଫୁଟି ଯିବା ମାନସେ ନାଙ୍କ ଯାନେ ଚଢିଲେ ।"
>
> ର. ଭୁ ।

ହିମାଳୟସ୍ଥ ସରୋବର ବିଶେଷ ।

> "ଗମ୍ଭୀର ଭାବସଙ୍କୁଳ ହୋଇଲା ମାନସ,
> ବର୍ଷାଗମେ ହଂସେ ଯଥା ତେଜନ୍ତି ମାନସ ।"
>
> କ. ବ ।

ମାନସଜନ୍ମା, ବ. ପୁଂ. (ମାନସ୍-ଜନ୍ମନ୍) କନ୍ଦର୍ପ-ହଂସ । ବି°. ମାନସସରୋବର ଜାତ; ମନୋଜାତ ।

ମାନସବ୍ରତ, ବ. ନ. ଅହିଂସା, ଦାନ, ସତ୍ୟ, ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟପ୍ରଭୃତି ।

ମାନସାଳୟ, ବ. ପୁଂ. (ମାନସ-ଆଳୟ) ହଂସ ।

ମାନସିକ, ବି°. (ମନସ୍-ଇକ) ଆନ୍ତରିକ, ମନୋବର୍ତ୍ତୀ, ମନୋଗତ ।

ମାନସୂତ୍ର, ବ. ନ. (ମାନ-ସୂତ୍ର) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦି ନିର୍ମିତ କଟୀସୂତ୍ର, ଗୋଠ ଚନ୍ଦ୍ରହାର ପ୍ରଭୃତି ।

ମାନସୌକାଃ, ବ. ପୁଂ. (ମାନସ୍-ଓକସ୍) ହଂସ ।

ମାନହୀନ, ବ. (ମାନ-ହୀନ) ଅସମ୍ମାନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦାରହିତ ।

ମାନିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ମଦ୍ୟ; ଏକସେର ପରିମାଣ ।

ମାନିତ, ବି°. (ମାନ୍-ତ) ପୂଜିତ, ସମ୍ମାନିତ ।

ମାନିନୀ, ବି°. (ମାନ-ଇନ୍-ଈ) ମାନବତୀ, ଅଭିମାନଯୁକ୍ତା ।

ମାନିବା, କ୍ରି. (ମନ୍ ଧାତୁଜ) ସ୍ୱୀକୃତ ହେବା; ଶୋଭା ପାଇବା, ଯଥା,

> "ସାଦ ଗ୍ଳିବା ବେଳକୁ, ନ ମାନିଲା ସେ କାଳକୁ,
> କଣ୍ଠ କରେ ଧରି ଗ୍ଳାନ କି କରି ଦେଲା ସ୍ଥଳକମଳକୁ ।"
>
> କ. ଭି ।

ମାନୀ, ବିଂ. (ମାନ-ଇନ୍) ଅଭିମାନୀ; ମନସ୍ୱୀ, ପ୍ରଶସ୍ତମନାଃ; ମାନ୍ୟ । ପୁଂ. ସିଂହ । ନିନୀ=ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଭିମାନବତୀ ।

ମାନୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ମନୁ-ଅ, ଷ, ଆଗମ) ମନୁଷ୍ୟ, ନର ।

ମାନୁଷିକ, ବିଂ. (ମନୁଷ୍ୟ-ଇକ) ମନୁଷ୍ୟକୃତ; ମନୁଷ୍ୟ-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାନୁଷ୍ୟ, ବି. କ୍ଳ. (ମାନୁଷ-ଯ) ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ, ମନୁଷ୍ୟର ଧର୍ମ; ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର ।

ମାନ୍ତ୍ରିକ, ବିଂ. (ମନ୍ତ୍ର-ଇକ) ମନ୍ତ୍ରବେତ୍ତା; ମନ୍ତ୍ରକାରକ ।

ମାନ୍ଦ୍ୟ, ବି. କ୍ଳ. (ମନ୍ଦ-ଯ) ଆଲସ୍ୟ, ଜଡ଼ତା; ହାନି; ଅଳ୍ପତା; ରୋଗ, ପୀଡ଼ା; ମନ୍ଦତ୍ୱ; ବିଷାଦ ।

ମାନ୍ଧାତା, ବି. ପୁଂ. (ମାମ୍-ଧେ-ତୃ) ପ୍ରାଚୀନ ରାଜା-ବିଶେଷ, ଯୁବନାଶ୍ୱ ରାଜାର ପୁତ୍ର; ଉପାଧିବିଶେଷ ।

ମାନ୍ୟ, ବିଂ. (ମାନ-ଯ) ପୂଜ୍ୟ, ମାନନୀୟ; ଆଦର-ଣୀୟ ।

ମାପ, ବି. (ମା ଧାତୁଜ) ପରିମାଣ, ତୌଲ ।

ମାପତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. ମଦନ, କନ୍ଦର୍ପ ।

ମାପୁଣି, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପରିମାପକ, ପରିମାଣକାରୀ ।

ମାଫି, ବି. (ଯାବନିକ) ଛଡ଼ା, ଛୁଟି ।

ମାମକୀନ, ବିଂ. (ମମ-ଈନ) ମତ୍ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ମଦୀୟ ।

ମାମଲତ, ବି. (ଯାବନିକ) ମୋକଦ୍ଦମା ।

ମାମୁଁ, ବି. ପୁଂ. (ମାତୁଲ ଶବ୍ଦଜ) ମାତୁଳ, ମାତାର ଭ୍ରାତା ।

ମାୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମା-ଯ) ଶଠତା, ଧୂର୍ତ୍ତତା, ଯଥା,

"ମାୟା କପଟରୂପେ ଘଣ୍ଟାରେ ଅନୁସରନ୍ତି ହରି ।"

ଚ. ଭା ।

ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ, କୁହୁକ; ମମତା, ମୋହ; ପ୍ରକୃତି, ଅବିଦ୍ୟା; ଅଜ୍ଞାନବିଶେଷ; ଭ୍ରାନ୍ତି; ଲକ୍ଷ୍ମୀ; କୃପା; ବୁଦ୍ଧମାତା ।

ମାୟାକର, ମାୟାକୃତ, ବିଂ. (ମାୟା-କର, କୃତ) ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ, ବାଜୀକର; ମାୟାକାରୀ ।

ମାୟାଜାଲ, ବି. (ମାୟା-ଜାଲ) ମୋହପାଶ, ଭ୍ରମ-ଜନକ ବ୍ୟାପାର ।

ମାୟାଦ, ବି. ପୁଂ. (ମାୟା-ଦ) କୁମ୍ଭୀର ।

ମାୟାଦେବୀସୁତ, ବି. ପୁଂ. (ମାୟାଦେବୀ-ସୁତ) ବୁଦ୍ଧ ।

ମାୟାପଟୁ, ବିଂ. (ମାୟା-ପଟୁ) ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ, କୁହକୀ; ଭ୍ରାନ୍ତିକର, ଭ୍ରାନ୍ତିଜନକ ।

ମାୟାମୋହ, ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଦେହନିର୍ଗତ ଅସୁର ମୋହକପୁରୁଷବିଶେଷ ।

ମାୟାବସିକ, ବିଂ. (ମାୟା-ବସ୍-ଇକ) ପ୍ରତାରକ, ପ୍ରବଞ୍ଚକ ।

ମାୟାବାନ୍, ବିଂ. (ମାୟା-ବତ୍) କୁହକୀ, ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ; କପଟାଚାରୀ ।

ମାୟାବୀ, ମାୟୀ, ମାୟିକ, ବିଂ. ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ, କୁହକୀ; କପଟାଚାରୀ; ମାୟାବିଶିଷ୍ଟ । ପୁଂ. ବିଡ଼ାଳ ।

ମାୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ମି-ଉ) ଶରୀରସ୍ଥ ଧାତୁବିଶେଷ, ପିତ୍ତ ।

ମାୟୁରାଜ, ବି. ପୁଂ. କୁବେରର ପୁତ୍ର ।

ମାୟୂର, ବି. କ୍ଳ. (ମୟୂର-ଅ) ମୟୂରସମୂହ । ବିଂ. ମୟୂର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାର, ବି. ପୁଂ. (ମୃ-ଅ) ମୃତ୍ୟୁ, ମରଣ; ମାରଣ; ବଧ; କାମଦେବ; ବିଘ୍ନ ।

ମାରକ, ବି. ପୁଂ. (ମାର-ଅକ) ମାରୀ, ମଡ଼କ; ବାଜପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ହତ୍ୟାକାରୀ ।

ମାରକତ, ବିଂ. (ମରକତ-ଅ) ମରକତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାରଗ, ବି. (ମରକତ ଶବ୍ଦଜ) ମରକତମଣି, ଯଥା,

"ନୀଳଗିରି ଯହିଁ ମାରଗ ମକୁତ,
ଟେକିଛୁ ଅମ୍ବରେ ଶୈଳ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକୁଟ ।"

କ. କେ ।

ମାରଜାତକ, ବି. ପୁଂ. ବିଲେଇ ।

ମାରଜିତ, ବି. ପୁଂ. (ମାର-ଜିତ) ବୁଦ୍ଧଦେବ; ଶିବ ।

ମାରଣ, ବି. କ୍ଳ. (ମାର-ଅନ) ହନନ, ବଧ, ହତ୍ୟା, ବିନାଶ ।

ମାରଣା, ବି. (ଦେଶଜ) ଖଣ୍ଡା, ବିଶ୍ୱାସଘାତକ, ଡକାଇତ, ଯଥା,

"ଭାବେ ସୁନାସୀର ଅନୁରତ ହେଲା ମାରଣା କୁସୁମ ଶର ।"

ମାରଫତ୍, ବି. (ଯାବନିକ) ଜମା, ସଙ୍ଗେ, ନିକଟ ।

ମାରାତ୍ମକ, ବି°. (ମାର-ଆତ୍ମନ୍-କ) ସାଂଘାତକ, ପ୍ରାଣନାଶକ ।

ମାରି, ମାରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାର-ଇ) ମରକ, ଜନକ୍ଷୟ ।

ମାରିବା, କ୍ରି. (ମୃ ଧାତୁଜ) ପ୍ରହାର କରିବା, ଆଘାତ କରିବା ।

ମାରିଷ, ବି. ପୁଂ. (ମୃଷ୍-ଅ) ନାଟ୍ୟୋକ୍ତିରେ ମାନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି; ଶାକ ବିଶେଷ ।

ମାରୀଚ, ବି. ପୁଂ. (ମରୀଚ-ଅ) କଶ୍ୟପ; ତାଡ଼କା-ରାକ୍ଷସୀର ପୁତ୍ର; ମରୀଚ ବନ, ଗୋଲମରିଚର ଗଛ; ରାଜହସ୍ତୀ । ବି°. ମରୀଚସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାରୁ, ବି°. (ଦେଶଜ) ଅଗ୍ରାହ୍ୟ ।

ମାରୁତ, ବି. ପୁଂ. (ମରୁତ୍-ଅ) ପବନ, ୪୯ ପ୍ରକାର ବାୟୁ ।

ମାରୁତାତ୍ମଜ, ବି. ପୁଂ. (ମାରୁତ-ଆତ୍ମଜ) ହନୁମାନ୍; ଭୀମ ।

ମାରୁତାଶନ, ବି. ପୁଂ. (ମାରୁତ-ଅଶନ) ସର୍ପ, ପବନାଶନ । ବି°. ବାୟୁମାତ୍ର ଭୋଜୀ ।

ମାରୁତି, ବି. ପୁଂ. (ମାରୁତ-ଇ) ହନୁମାନ୍; ଭୀମ ।

ମାର୍କଣ୍ଡ, ମାର୍କଣ୍ଡେୟ, ବି. ପୁଂ. (ମୃକଣ୍ଡୁ-ଅ, ଏୟ) କଳ୍ପାନ୍ତଜୀବୀ ମୁନିବିଶେଷ ।

ମାର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ମାର୍ଗ୍-ଅ) ପଥ, ରାସ୍ତା; ଗୁହ୍ୟ; (ମାର୍ଗ-ଅ) ଅନ୍ୱେଷଣ; (ମାର୍ଗି-ଅ) ଅଗ୍ରହାୟଣ ମାସ; ମୃଗଶିରା ନକ୍ଷତ୍ର; (ମୃଗ୍-ଅ) ମୃଗମଦ, କସ୍ତୁରୀ । ବି°. ମୃଗସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାର୍ଗଣ, ବି. ନ. (ମାର୍ଗି-ଅନ) ପ୍ରାର୍ଥନା, ଯାଚ୍ଞା; ଅନ୍ୱେଷଣ, ଅନୁସନ୍ଧାନ; ପ୍ରଣୟ । ପୁଂ. ବାଣ, ଶର । ବି°. ଯାଚିତ; ପ୍ରାର୍ଥିତ; ଯାଚକ, ଯଥା,

"କୃପଣ ମାର୍ଗଣଠାରେ ଆଚରଣ କଲା ପ୍ରାୟ କୋଷ ପ୍ରସଙ୍ଗ,
କଞ୍ଜ ଦରଶନ କମଳ ସମାନ ଦେଖି ମୁଦ ଯାଉ ଅନଙ୍ଗ ।"

ବ° ଚି ।

ମାର୍ଗଧେନୁ, ବି. ପୁଂ. ଯୋଜନ ପରିମାଣ, ଚାରି କ୍ରୋଶ ।

ମାର୍ଗବିଦ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସଙ୍ଗୀତବିଦ୍ୟା; ପଥନିର୍ମାଣାଦି ଅଙ୍କିତକ ବିଦ୍ୟା ।

ମାର୍ଗଶିର, ମାର୍ଗଶୀର୍ଷ, ବି. ପୁ. (ମାର୍ଗଶିରା, ମାର୍ଗଶୀର୍ଷୀ-ଅ) ଅଗ୍ରହାୟଣ ମାସ; ୧ମ ମାସ ।

ମାର୍ଗିକ, ବି°. (ମୃଗ-ଇକ) ମୃଗହତ୍ୟାକାରୀ; (ମାର୍ଗ-ଇକ) ପଥିକ, ପାନ୍ଥ ।

ମାର୍ଗିତ, ବି°. (ମାର୍ଗ୍-ତ) ଅନ୍ୱିଷ୍ଟ; ଗବେଷିତ, ଅନ୍ୱେଷିତ, ଯାହା ଅନୁସନ୍ଧାନ କରା ଯାଇଅଛି ।

ମାର୍ଗ୍ୟ, ବି°. (ମୃଜ୍-ଯ) ମାର୍ଜନୀୟ; (ମାର୍ଗ-ଯ) ଅନ୍ୱେଷଣୀୟ, ଗବେଷଣୀୟ ।

ମାର୍ଜ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (ମୃଜ୍-ଅ) ମାର୍ଜ୍ଜନ; ରଜକ, ଧୋବା; ବିଷ୍ଣୁ ।

ମାର୍ଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ମୃଜ୍-ଅନ) ପରିଷ୍କରଣ, ପ୍ରକ୍ଷାଳନ, ମାଜିବା, ପୋଛିବା; ଦୋଷ କ୍ଷାଳନ; ଧ୍ୱନି ।

ମାର୍ଜ୍ଜନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଜ୍-ଅନ-ଈ) ବ୍ରୁସ୍; ଝାଡ଼ୁଣୀ ।

ମାର୍ଜ୍ଜନୀୟ, ବି°. (ମୃଜ୍-ଅନୀୟ) ମାର୍ଜ୍ଜନର ଯୋଗ୍ୟ ।

ମାର୍ଜ୍ଜାର, ବି. ପୁଂ. (ମୃଜ୍-ଆର) ବିଲେଇ; ରକ୍ତଚିତ୍ରକ ।

ମାର୍ଜ୍ଜାରକ, ମାର୍ଜ୍ଜାରକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. ମୟୂର, ଶିଖୀ ।

ମାର୍ଜ୍ଜାରକଣ୍ଠୀ, ମାର୍ଜ୍ଜାରକଣ୍ଠିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାର୍ଜାରକଣ୍ଠ-ଈ, କ-ଆ) ଦେବୀବିଶେଷ, ଚାମୁଣ୍ଡାଦେବୀ ।

ମାର୍ଜ୍ଜାରୀୟ, ବି. ପୁଂ. (ମାର୍ଜାର-ଈୟ) ବିଲେଇ; ଶୂଦ୍ର; କାୟଶୋଧନ, ଶରୀରପରିଷ୍କରଣ ।

ମାର୍ଜ୍ଜିତ, ବି°. (ମୃଜ୍-ତ) ପ୍ରକ୍ଷାଳିତ, ପରିଷ୍କୃତ, ମାଜିତ, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷୀକୃତ ।

ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ମୃତଣ୍ଡ-ଅ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ବିଷମ କୁସୁମ କୋଦଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡ ଲଭିଣ ଭଲେ,
ବିମନା ହୋଇଣ ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ ଗଲେ ନିଜ ମଣ୍ଡଳେ ।"

ଭ. ସ ।

ବୃକର; ଅର୍କବୃକ୍ଷ ।

ମାର୍ତ୍ତିକ, ବି°. (ମୃତ୍ତିକା-ଅ) ମୃତ୍ତିକାନିର୍ମିତ । ବି. ପୁଂ. ଶରାବ, ଶରା ।

ମାର୍ଦ୍ଦଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ମୃଦଙ୍ଗ-ଅ) ପତ୍ତନ, ନଗର, ସହର । ବିଂ. ମୃଦଙ୍ଗବାଦକ ।

ମାର୍ଦ୍ଦଙ୍ଗିକ, ବିଂ. (ମୃଦଙ୍ଗ-ଇକ) ମୃଦଙ୍ଗବାଦକ ।

ମାର୍ଦ୍ଦବ, ବି. ନ. (ମୃଦୁ-ଅ) ପରର ଦୁଃଖ ଦେଖି ଯାହାର ମାନସିକ ପୀଡା ଜନ୍ମେ; ମୃଦୁତ୍ୱ, କୋମଳତ୍ୱ । ପୁଂ. ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ ।

ମାର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ମୃଷ୍-ଅ) ମାନ୍ୟ; ମାନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି ।

ମାଲ, ବି. ପୁଂ (ମା-ଲା-ଅ) ବସ୍ତ୍ର; ମନୁଷ୍ୟ; ଅସଭ୍ୟ ଜାତିବିଶେଷ; ମେଦିନୀପୁର ପ୍ରଦେଶରେ ମାଲଭୂମି । ପୁଂ. ନ. ଉନ୍ନତକ୍ଷେତ୍ର । ନ. କାପଟ୍ୟ, ଛଳନା; ବନ; ସମୂହ, ଯଥା,

"ବରଜାମଣ୍ଡଳେ ଯେତେ ଖାରପଲ୍ଲି,
ପୂଗମାଳେ ଯହିଁ ଜଡେ ନାଗବଲ୍ଲୀ ।"

ନ. ଦେ ।

ମାଲ, ବି. (ମଲ୍ଲଶବ୍ଦଜ) ଧନ; ବୀର, ବାହୁଯୋଦ୍ଧା ।

ମାଲକ, ବି. ପୁଂ. (ମାଲା-କ) ନିମ୍ବବୃକ୍ଷ, ନିମଗଛ । ନ. ସ୍ଥଳପଦ୍ମ; ନାରିକେଳର ମାଳ । କା, ଲିକା= ସ୍ତ୍ରୀ; ମାଲ୍ୟ ।

ମାଲଖାନା, ବି, (ଯାବନିକ) ଖଜଣାଖାନା ।

ମାଲଗୁଜାର, ବି. (ଯାବନିକ) ଖଜଣା, ସରକାରୀ, କର ।

ମାଲତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାଲ-ଅତ୍-ଅ-ଈ) ମାଲତୀପୁଷ୍ପ, ଜାତିଲତା; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ନଦୀବିଶେଷ; ଚନ୍ଦ୍ରିକା; ଯୁବତୀ; ନିଶା, ରାତି ।

ମାଲତୀମାଧବ, ବି. ପୁଂ. ଭବଭୂତିପ୍ରଣୀତ ନାଟକବିଶେଷ ।

ମାଲପା, ବି. (ଦେଶଜ) ଢେଲି, ଢେଲ, ମଥାବହି ।

ମାଲପାଘଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ଢେଲଖଣ୍ଡ ।

ମାଲୟ, ବି. ପୁଂ. (ମଲୟ-ଅ) ଚନ୍ଦନବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ମଲୟସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଦେଶବିଶେଷ ।

ମାଲବ, ବି. (ମାଲ-ବା-ଅ) ରାଗବିଶେଷ, ଅବନ୍ତୀଦେଶ, ଯଥା

"ମାଲବେ ହୁମରଗୁ ଲୋକନ କର,
ଏକାଲେ ସ୍ୱଦେଶଜ ଲୋକନ କର ।"

ପ୍ରେ. ସ୍ୱ ।

ମାଲସ, ବି. (ଯାବନିକ) ଘର୍ଷଣ, ଲେପନ ।

ମାଲା, ମାଲିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମା-ଲା-ଅ, ଆ, କ ଯୋଗରେ ମାଲିକା) ଶ୍ରେଣୀ, ଧାଡି, ଯଥା,

"ଗିଳିକା ଲହରୀ-ମାଲିକା ଭେଦ ଗିର ଉହ୍ୱଳ ।"

ମାଲ୍ୟ; ସମୂହ; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

ମାଲାକାର, ବି. ପୁଂ. (ମାଲା-କାର) ଜାତିବିଶେଷ, ମାଲୀ । ବିଂ. ମାଲ୍ୟନିର୍ମାଣକାରୀ ।

ମାଲି, ବି. ପୁଂ. ରାକ୍ଷସବିଶେଷ, ସୁକେଶ ରାକ୍ଷସ ପୁତ୍ର ।

ମାଲିକ, ବି. ପୁଂ. ପ୍ରଭୁ, ସ୍ୱାମୀ; ମାଲାକାର ଜାତି-ମାଲୀ; ରଜକ; ପକ୍ଷିବିଶେଷ । ବିଂ. ମାଲ୍ୟକାର ।

ମାଲିକାନା, ବି. (ଯାବନିକ) କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଧନବିଶେଷ ।

ମାଲିନୀ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା; ମନ୍ଦାକିନୀ, ସ୍ୱର୍ଗଗଙ୍ଗା; ନଦୀବିଶେଷ; ଚମ୍ପାନଗରୀ; ମାଲାକାର ପତ୍ନୀ; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ମାତୃକାଭେଦ; ଅଗ୍ନିଶିଖାବୃକ୍ଷ ।

ମାଲିନ୍ୟ, ବି. ନ. (ମଳିନ-ଯ) ମଳିନତା, ମଇଲା ।

ମାଲୀ, ବି. ପୁଂ. (ମାଲା-ଇନ୍) ମାଲାକାର, ପୁଷ୍ପଜୀବ; କଣ୍ଠାଭରଣବିଶେଷ, ଯଥା,

"କଣ୍ଠେ ସୁନାକଣ୍ଠି ମାଳୀ,
ପ୍ରବାଳେ ହୋଇଛି ଝଲି ଯେ ।"

ବିଂ. ମାଲାଯୁକ୍ତ; ମାଲ୍ୟକାର ।

ମାଲୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) କନ୍ଦଜାତି ।

ମାଲୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମାଲାକାରର ସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

"ଏଥୁଅନ୍ତରେ ରସ ଶୁଣ ହେ ମାଲୁଣୀ ବେଶ ।"

ମାଲୁମ, ବି. (ଯାବନିକ) ଗୋଚର, ଜଣା, ଜ୍ଞାତ ।

ମାଲୂର, ବି. ପୁଂ, (ମା-ଲା-ଊର) ବିଲ୍ୱବୃକ୍ଷ; କପିତ୍ଥଗଛ । ନ. ଶ୍ରୀଫଳ ।

ମାଲେୟ, ବିଂ. (ମାଲା-ଏୟ) ମାଲାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାଲୋପମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାଲା-ଉପମା) ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ଉପମେୟର ବହୁତ ଉପମାନ ଦେଖାଯାଏ ।

ମାଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ମାଲା-ଯ) ପୁଷ୍ପ; ଫୁଲମାଳ; ମାଳା, ଶିରୋମାଲା ।

ମାଲ୍ୟବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ମାଲ୍ୟ-ବତ୍) ପର୍ବତବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଦଶଇ ଅଗ୍ରରେ ମାଲ୍ୟବାନ ମଣ୍ଡଧର,
ଗଗନ ପରଶୀ ଅଛେ ଯାହାର ଶିଖର ।"
କ. ବ ।

ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ବିଂ. ମାଲାବିଶିଷ୍ଟ, ହାରଯୁକ୍ତ ।

ମାଶଙ୍କିକ, ବିଂ. (ମା-ଶବ୍ଦ-ଇକ) ନିଷେଧକର୍ତ୍ତା, ପ୍ରତିଷେଦ୍ଧା, ନିବାରକ ।

ମାଶୁଲ, ବି. (ଆରବୀ ମହସୂଲ ଶବ୍ଦଜ) କୌଣସି ଚିଠି ବା ଦ୍ରବ୍ୟାଦିର ବହନ ନିମନ୍ତେ ଯେ ଶୁଳ୍କ ଦିଆଯାଏ ।

ମାସ୍, ବି. ପୁଂ (ମା—ଅସ୍-ଂ) ଚନ୍ଦ୍ର; ମାସ ।

ମାସ, ବି. ପୁଂ. (ମାସ୍-ଅ) ଶୁକ୍ଳ କୃଷ୍ଣ ଉଭୟ ପକ୍ଷାତ୍ମକ କାଳ, ବୈଶାଖାଦି ଦ୍ୱାଦଶ ।

ମାସଜ୍ଞ, ବିଂ. (ମାସ-ଜ୍ଞ) ମାସଜ୍ଞାତା ।

ମାସମାନ, ବି. ପୁଂ. (ମାସ-ମାନ) ସଂବତ୍ସର, ବର୍ଷ ।

ମାହାତ୍ମ୍ୟ, ବି. ନ. (ମହାତ୍ମନ୍-ଯ) ପ୍ରଭାବ, ଗୌରବ, କ୍ଷମତା, କୀର୍ତ୍ତି ।

ମାହାଣ, ବି. ଗୋହିର, ପାଣିନାଳ ।

ମାହାରୀ, ବି. ଦେବତା ସ୍ଥାନର ନର୍ତ୍ତକୀ ବିଶେଷ ।

ମାହାଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ମାହାଲିଆ, ବିଂ. ଅକାରଣ, ବୃଥା, ମିଥ୍ୟା ।

ମାହୁନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ମହାମାତ୍ର-ଶବ୍ଦଜ) ହସ୍ତିଚାଳକ-ଯଥା,

"ମାତଙ୍ଗେ ମାହୁନ୍ତ ପଡେ ତୁରଙ୍ଗେ ସ୍ୱାର ।"
କ. ବ ।

ମାହେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମହେନ୍ଦ୍ର-ଅ) ଶୁଭଯୋଗ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ । ବିଂ. ଇନ୍ଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମାହେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ମହେଶ୍ୱର-ଅ) ଶିବୋପାସକ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ମିଛ, ବି. ନ. (ମିଥ୍ୟା ଶବ୍ଦଜ) ଅସତ୍ୟ, ଅନୃତ, ଯଥା,

"ସଣ ଦେଉଛନ୍ତି କିଛୁ ନାହିଁ ଭୟହେଁ,
ପରଶସଙ୍ଗୀ କହୁଥାଉ କି ମିଛେ ।"

ମିଛୁଆ, ବିଂ. (ମିଥ୍ୟା ଶବ୍ଦଜ) ମିଥ୍ୟାବାଦୀ, ଅସତ୍ୟବାଦୀ ।

ମିଠାଇବାର, ବି. (ଦେଶଜ) ମିଷ୍ଟାସ୍ୱାଦନ । କ୍ରି. ଦୂର କରିବା, ଯଥା,

"ବନ୍ଧାମେ ମିଠାଇ ଶ୍ରମ ଭରୁ ଭଲେ ।"

ମିଠା, ବି. (ମିଷ୍ଟ ଶବ୍ଦଜ) ମିଷ୍ଟ, ସୁସ୍ୱାଦୁ, ମଧୁର, ସୁରସ ।

ମିଠାଇ, ବି. (ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଶବ୍ଦଜ) ମିଷ୍ଟାନ୍ନ, ମିଷ୍ଟଦ୍ରବ୍ୟ ।

ମିଣିପ, ବି. (ଦେଶଜ) ପୁରୁଷ ।

ମିତ, ବିଂ. (ମା-ତ) ଅଳ୍ପ, ପରିଚ୍ଛିନ୍ନ; ପରିମିତ; ଜ୍ଞାତ; ଅନୁମିତ; ସଂଖ୍ୟାତ; ଶବ୍ଦିତ; ନିକ୍ଷିପ୍ତ; (ଦେଶଜରେ ମିତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ମିତ୍ର ।

ମିତଙ୍ଗମ, ବି. ପୁଂ. (ମିତ-ଗମ୍-ଅ) ମା-ସ୍ତ୍ରୀ ହସ୍ତୀ, ହସ୍ତିନୀ । ବିଂ. ପରିମିତଗାମୀ, ମୃଦୁଗାମୀ ।

ମିତଭାଷୀ, ବିଂ. (ମିତ-ଭାଷୀ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଳ୍ପ କଥା କହନ୍ତି ।

ମିତମ୍ପଚ, ବିଂ. (ମିତ-ପଚ୍) ପରିମିତ ପାକକର୍ତ୍ତା; ବ୍ୟୟକୁଣ୍ଠ, କୃପଣ ।

ମିତବ୍ୟୟୀ, ବିଂ. (ମିତ-ବ୍ୟୟିନ୍) ଅଳ୍ପବ୍ୟୟୀ, ଯେ ପରିମିତରୂପେ ବ୍ୟୟ କରେ ।

ମିତାର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ମିତ-ଅର୍ଥ) ପରିମିତଭାଷୀ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହକ ଦୂତ ।

ମିତାଶନ, ବିଂ. (ମିତ-ଅଶନ) ପରିମିତଭୋଜୀ ।

ମିତାକ୍ଷରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ସ୍ମୃତିଗ୍ରନ୍ଥ ବିଶେଷ ।

ମିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମା-ତି) ପରିମାଣ; ଜ୍ଞାନ; ଅବଚ୍ଛେଦ; ପରିଚ୍ଛେଦ; (ମି=କ୍ଷେପଣ କରିବା-ତି) କ୍ଷେପଣ ।

ମିତ୍ର, ବି. ନ. (ମିଦ୍-ତ୍ର) ବନ୍ଧୁ, ସଖା, ସୁହୃତ୍ (ମି= କ୍ଷେପଣ କରିବା-ତ୍ର) ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ । ବିଂ. ସ୍ନିଗ୍ଧ ।

ମିତ୍ରତା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ମିତ୍ର-ତା, ତ୍ୱ) ସୌହାର୍ଦ୍ଦ,
ମିତ୍ରତ୍ୱ, ନ. } ବନ୍ଧୁତ୍ୱ, ସନ୍ଧି ।

ମିତ୍ରୟୁ, ବିଂ. (ମିତ୍ର-ଯା-ଉ) ମିତ୍ରବତ୍ସଳ, ମିତ୍ରପ୍ରିୟ ।

ମିତ୍ରାକ୍ଷର, ପଦ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚରଣର ଯେଉଁ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଥାଏ ।

ମିଥଃ, ଅଂ. (ମିଥସ୍, ମିଥ୍-ଅସ୍) ଅନ୍ୟୋନ୍ୟ, ପରସ୍ପର; ଗୋପନରେ ।

ମଥି, ବି. ପୁଂ. ନିମିରାଜପୁତ୍ର, ଜନକରାଜ ।

ମୈଥିଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମିଥି-ଇନ୍-ଈ) ଜନକରାଜାର ପୁତ୍ରୀ, ବୈଦେହୀ ।

ମିଥୁନ, ବି. ନ. (ମିଥ-ଉନ) ସ୍ତ୍ରୀପୁରୁଷ ଯୁଗଳ, ଯୁଗଳ; ତୃତୀୟରାଶି; ସ୍ତ୍ରୀ ସଂସର୍ଗ; ମିଳନ, ସଂଯୋଗ ।

ମିଥ୍ୟା, ଅଂ. (ମିଥ୍-ଯ-ଆ) ଅସତ୍ୟ, ଅନୃତ, ମିଛ; ବୃଥା, ନିରର୍ଥକ; କାଳ୍ପନିକ ।

ମିଥ୍ୟାଦୃଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମିଥ୍ୟା-ଦୃଷ୍ଟି) ଯଜ୍ଞାଦି ସତ୍କର୍ମାନୁଷ୍ଠାନଜନିତ ସୁଖଭୋଗ ଅସ୍ୱୀକରଣ; ନାସ୍ତିକତା; ଅସତ୍ୟ ଦର୍ଶନ ।

ମିଥ୍ୟାନିରସନ, ବି. ନ. ଶପଥ, ରାଣ, ଦିବ୍ୟ ।

ମିଥ୍ୟାଭିଶଂସନ, ବି. ନ. (ମିଥ୍ୟା-ଅଭିଶଂସନ) ଅଭିଶାପ, ମିଥ୍ୟା ଦୋଷାରୋପ ।

ମିଥ୍ୟାମତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମିଥ୍ୟା-ମତି) ଅସତ୍ୟବୁଦ୍ଧି, ମିଥ୍ୟାଜ୍ଞାନ, ଭ୍ରାନ୍ତି ।

ମିଥ୍ୟାବାଦୀ, ବିଂ. (ମିଥ୍ୟା-ବାଦ୍-ଇନ୍) ଯେ ବାରମ୍ବାର ମିଥ୍ୟା କହେ ।

ମିଥ୍ୟୋତ୍ତର, ବି. ନ. (ମିଥ୍ୟା-ଉତ୍ତର) ଚତୁର ପ୍ରକାର ଉତ୍ତର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉତ୍ତରବିଶେଷ ।

ମିଢ, ବି. ନ. ଆଲସ୍ୟ; ତନ୍ଦ୍ରା, ନିଦ୍ରାଳୁତା; ଜଡତା ।

ମିନତି, ବିଂ. ବିନତି, ବିନମ୍ରବଚନ, ଯଥା,

"ବୃଥା ହେଲା ଏତେ ମିନତି ଏତେ ଗୃଢ଼ବଚନ ।"

ମିମନ୍ଥିଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମିମନ୍ଥଷ-ଆ) ମନ୍ଥନ କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା; ହନନେଚ୍ଛା ।

ମିମିକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମିହ୍-ସନ୍-ଆ) ପ୍ରସ୍ରାବକରଣେଚ୍ଛା, ମୂତ୍ରତ୍ୟାଗେଚ୍ଛା ।

ମିଳନ, ବି. ନ. (ମିଲ୍-ଅନ) ମିଶ୍ରଣ, ସଂଯୋଗ, ଐକ୍ୟ; ସନ୍ଧିକରଣ; ସ୍ପର୍ଶନ; ଘଟନ; ସାଦୃଶ; ଔପମ୍ୟ; ମିତ୍ରାକ୍ଷର; ସାକ୍ଷାତ୍ ।

ମିଲିମିଳା, ବି. ରୋଗବିଶେଷ ।

ମିଳାଇବା, କ୍ରି. ମିଶାଇବା, ଯୋଡିବା ।

ମିଳିତ, ବିଂ. (ମିଲ୍-ତ) ଏକତ୍ରିତ, ସଂଯୁକ୍ତ, ମିଶ୍ରିତ; ସମ୍ବନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ; ପ୍ରାପ୍ତ ।

ମିଳିନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. ଭ୍ରମର ।

ମିଶାଣ, ବି. (ମିଶ୍ର ଦେଶଜ) ମିଳନ, ଏକତ୍ରୀକରଣ ।

ମିଶିବା, କ୍ରି. (ମିଶ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ଏକତ୍ରିତ ହେବା, ଜଡିତ ହେବା, ଯଥା;

"ମିଶି ଯାଏ ଯଥା ଜୀବାତ୍ମା ବଇଆତ୍ମା ଚରଣେ ।"

ଚ. ଭ ।

ମିଶ୍ର, ବିଂ. (ମିଶ୍ର-ଅ) ମିଳିତ, ସଂଯୁକ୍ତ; ଉପାଧିବିଶେଷ; ରଜକଜାତିବିଶେଷ; ମାନ୍ୟ, ପୂଜ୍ୟ ।

ମିଶ୍ରକ, ବି. ନ. (ମିଶ୍ର-କ) ଦେବୋଦ୍ୟାନ, ଦେବତାମାନଙ୍କର ଉପବନ; ସଂଗୀତବିଶେଷ । ବିଂ. ମିଶ୍ରକାରୀ ।

ମିଶ୍ରକବନ, ବି. ନ. (ମିଶ୍ରକ-ବନ) ଇନ୍ଦ୍ରର ଉପବନ, ନନ୍ଦନକାନନ ।

ମିଶ୍ରଣ, ବି. ନ. (ମିଶ୍ର-ଅନ) ମିଳନ, ଯୋଗ, ଐକ୍ୟ, ମିଶାଣ, ସଙ୍କଳନ ।

ମିଶ୍ରପଦାର୍ଥ, ବି. ଯେ ସକଳ ପଦାର୍ଥ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକୃତିର ପରମାଣୁ ଯୋଗେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ମିଶ୍ରିତ, ବିଂ. (ମିଶ୍ର-ତ) ମିଳିତ, ଯୁକ୍ତ, ଏକତ୍ରିତ ।

ମିଶ୍ରିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୃତ୍ତିକା ଏବଂ ବିଶାଖା ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ବିଶେଷ ।

ମିଶ୍ରେୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମିଶ୍ର-ଇ-ଯ-ଆ) ମଧୁରିକା; ଶତପୁଷ୍ପା ।

ମିଷ୍, ବି. ନ. (ମିଷ୍-ଅ) ଛଳ, କପଟତା; ଈର୍ଷା; ଦର୍ଶନ । ପୁଂ. ସ୍ପର୍ଦ୍ଧନ, ପ୍ରତିଯୋଗିତା; ସେଚନ ।

ମିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ମିଷ୍-ତ) ମଧୁର, ସୁସ୍ୱାଦୁ, ସୁମଧୁର; ସିକ୍ତ; ସ୍ପର୍ଦ୍ଧାଯୁକ୍ତ; ସମ୍ପ୍ରୋକ୍ଷିତ । ବି. ପୁଂ. ମଧୁରରସ । ନ. ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ।

ମିଷ୍ଟତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମିଷ୍ଟ-ତା) ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ, ମଧୁରତା ।

ମିଷ୍ଟାନ୍ନ, ବି. ନ. (ମିଷ୍ଟ-ଅନ୍ନ) ମଧୁରଦ୍ରବ୍ୟ, ସୁସ୍ୱାଦୁବସ୍ତୁ, ମିଠେଇ ।

ମିଶରଦେଶ, ବି. ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦେଶବିଶେଷ ।

ମିସଲ, ବି. (ଯାବନିକ) ରାଜଦରବାର ।

ମିଷି, ମିଶି, ମିଷି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମିଷ୍—ପରିମାଣ କରିବା-ଇ, ଅ—ଇ) ଜଟାମାଂସୀ; ଜିରାଗଯ଼; ଶତପୁଷ୍ପା ।

ମିହିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମିହ୍-ଅକ-ଆ) ନୀହାର, ହିମ, ତୁଷାର ।

ମିହିର, ବି. ପୁଂ. (ମିହ୍-ଇର) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ମିହିର କୁଳଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୈଥିଲୀ ଦଶା,
ଦେଖିଣ ଭାଗୀରଥୀ ଦୁଃଖେ ବିବଶା ।"

କ. ବ ।

ଅର୍କବୃକ୍ଷ; ମେଘ; ବାଯ଼ୁ; ଚନ୍ଦ୍ର; ମୁନିବିଶେଷ; ବରରୁଚି ପୁତ୍ର; ବୃଦ୍ଧ; ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟର ନବରତ୍ନାନ୍ତର୍ଗତ ରତ୍ନବିଶେଷ, ବରାହମିହିର ।

ମିହିରାଣ, ବି. ପୁଂ. (ମିହିର୍-ଅନ୍-ଅ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ମୀଢ, ବିଂ. (ମିହ୍-ତ) ମୂତ୍ରିତ, କୃତପ୍ରସ୍ରାବ ।

ମୀଢ୍ୱାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ମିହ୍-ବସ୍) ଶିବ ।

ମୀନ, ବି. ପୁଂ. (ମୀ-ନ) ମତ୍ସ୍ୟ ରାଶିବିଶେଷ; ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଅବତାରବିଶେଷ ।

ମୀନକେତନ, ବି. ପୁଂ. (ମୀନ-କେତନ) ସମୁଦ୍ର, କନ୍ଦର୍ପ; ଯେଉଁ ପତାକାରେ ମୀନଚିହ୍ନ ଥାଏ, ଯଥା,

"ଏହା କହି ଦେବ କୁସୁମଧନୁ ପ୍ରିୟା ସଙ୍ଗରେ,
ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ ଲୁଚି ରହିଲେ ମୀନକେତନ ରଥେ ।"

ଚ. ଭ ।

ମୀନଘାତୀ, ବି. ପୁଂ. (ମୀନ-ହନ୍-ଇନ୍) ବକପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ମତ୍ସ୍ୟଘାତକ ।

ମୀନଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ମୀନ-ଧ୍ୱଜା) କନ୍ଦର୍ପ; ସମୁଦ୍ର ।

ମୀନର, ବି. ପୁଂ. (ମୀନ-ରା-ଅ) ଜଳଜନ୍ତୁବିଶେଷ; ମଗର ।

ମୀନରଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ମୀନ-ରଞ୍ଜ୍-ଅ) ମାଛରଙ୍କା ପକ୍ଷୀ ।

ମୀନାକ୍ଷୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୀନ-ଅକ୍ଷି) କୁବେରର କନ୍ୟା; ଗଣ୍ଡଦୂର୍ବା; ମତ୍ସ୍ୟାକ୍ଷୀ ।

ମୀନାଘାତୀ, ବି. ପୁଂ. ବକପକ୍ଷୀ; ଢାଲ୍ଆ ।

ମୀନାଳଯ଼, ବି. ପୁଂ. (ମୀନ-ଆଳଯ଼) ସମୁଦ୍ର; ଜଳାଶଯ଼ ।

ମୀମାଂସକ, ବି. ପୁଂ. (ମାନ୍-ସନ୍-ଅକ) ମୀମାଂସାଶାସ୍ତ୍ରବେତ୍ତା । ବିଂ. ନିଷ୍ପତ୍ତିକାରୀ ।

ମୀମାଂସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମାନ୍-ସନ୍-ଆ) ଷଡ୍ଦର୍ଶନର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜୈମିନୀ ମୁନିପ୍ରଣୀତ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର; ବେଦାନ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର; ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ନିଷ୍ପତ୍ତି, ପୂର୍ବାପର ବିରୋଧ ପରିହାର, ଯଥା,

"ଭାଗ୍ୟର ମୀମାଂସା ହେବ ତୋର ଆଜ ।
ଲଭିବୁ ତୁ ଚିରଯଶଃ ଅବା ଲାଜ ।"

ନ. କେ ।

ମିଯ଼ାଦ, ବି. (ଯାବନିକ) କିଣ୍ଟି, ନିରୂପିତଦିନ; କିଏଦ ।

ମୀଲନ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୀଲ୍-ଅନ) ଚକ୍ଷୁଃମୁଦ୍ରିତକରଣ, ବୁଜିବା; ସଙ୍କୋଚନ ।

ମୀଲିତ, ବିଂ. (ମୀଲ୍-ତ) ଅପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ମୁଦିତ, ଅବିକସିତ; ସଙ୍କୁଚିତ ।

ମୀବର, ବିଂ. (ମୀ-ବର) ହିଂସ୍ର, ହିଂସ୍ରକ; ପୂଜ୍ୟ; ସେନାନୀ ।

ମୁଁ, ସ. (ଅସ୍ମଦ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଆମ୍ଭେ, ମୁହିଁ ।

ମୁଁଆ, ବି. ଖଇ କିମ୍ବା ମୁଢିର ଲଡୁବିଶେଷ ।

ମୁ, ବି. ପୁଂ. (ମୁ—ଡ) ବନ୍ଧନ କରିବା; ମହେଶ୍ୱର; ପିଙ୍ଗଳବର୍ଣ୍ଣ; ପିଣ୍ଡ; ମୁକ୍ତି ।

ମୁକ, ବି. ଜଡ଼, ନିର୍ବୋଧ ।

ମୁକୁଟ, ବି. ନ. (ମଙ୍କ୍-ଉଟ) କିରୀଟ, ଶିରୋଭୂଷଣ ଯଥା,

"ମୁକୁଟମଣ୍ଡିତ ସକଳଶିର, କୁହାଇ ଶାନ୍ତ୍ରଅସ୍ତ୍ରଦ ।"

କ. ବ ।

ମୁକୁନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ମୁକୁମ୍-ଦ) ମୁକ୍ତିଦାତା, ବିଷ୍ଣୁ; କୁବେରର ନିଧିବିଶେଷ; ପାରଦ, ପାରା ।

ମୁକୁନ୍ଦକ, ମୁକନ୍ଦକ, ବି. ପୁଂ. ପଲାଣ୍ଡୁ ।

ମୁକୁମ୍, ଅଂ. (ମଙ୍କ୍-ଉମ୍) ନିର୍ବାଣମୁକ୍ତି; ଭକ୍ତିରସ, ପ୍ରେମ ।

ମୁକୁର, ବି. ପୁଂ. (ମଙ୍କ୍-ଉର) ଦର୍ପଣ, ଆରସି; ବକୁଳବୃକ୍ଷ; କୁଲାଲଦଣ୍ଡ; ମୁକୁଳ; ମଲ୍ଲିକା ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷ; କୋଳିଗଛ ।

ମୁକୁଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମୁର୍-ଉଳ) କଳିକା, କଢ଼ି; ଶରୀର; ଆତ୍ମା ।

ମୁକୁଳା, ବିଂ. (ମୁକୁଳିତ ଶବ୍ଦଜ) ମେଲା, ଖୋଲା ।

ମୁକୁଳିତ, ବିଂ. (ମୁକୁଳ-ଇତ) କଳିକାସମ୍ପନ୍ନ, ମୁକୁଳଯୁକ୍ତ; ମୁଦ୍ରିତ, ଅବିକାଶିତ; ଈଷଦ୍‌ବିକଶିତ ।

ମୁକ୍ତ, ବିଂ. (ମୁଚ୍-ତ) ମୋକ୍ଷପ୍ରାପ୍ତ; ବିସୃଷ୍ଟ; ତ୍ୟକ୍ତ; ଉନ୍ମୁକ୍ତ; ଉଦ୍ଧୃତ; ବିରତ; ଅନାବୃତ; ନିର୍ମଳ ।

ମୁକ୍ତକ, ବି. ନ. (ମୁକ୍ତ-କ) କ୍ଷେପଣୀୟ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ବର୍ଚ୍ଛା, ବଲମ ଇତ୍ୟାଦି ।

ମୁକ୍ତକଞ୍ଚୁକ, ବି. ପୁଂ. (ମୁକ୍ତ-କଞ୍ଚୁକ) ନିର୍ମୁକ୍ତ, କାତିଛଡ଼ା ସାପ ।

ମୁକ୍ତକଚ୍ଛ, ବି. ପୁଂ. ବୁଦ୍ଧମତାବଲମ୍ବୀ ।

ମୁକ୍ତକଣ୍ଠ, କ୍ରି. ବିଂ. ଉଚ୍ଚୈସ୍ୱରରେ, ଗଳା ଛାଡ଼ି ଦେଇ ।

ମୁକ୍ତଚକ୍ଷୁଃ, ବିଂ. (ମୁକ୍ତ-ଚକ୍ଷୁସ୍) ଉନ୍ମୀଳିତ-ନୟନ । ବି. ପୁଂ. ସିଂହ ।

ମୁକ୍ତସଙ୍ଗ, ବିଂ. (ମୁକ୍ତ-ସଙ୍ଗ) ବିଷୟ ଶକ୍ତିରହିତ, ବିଷୟ ସଙ୍ଗତ୍ୟାଗୀ । ବି. ପୁଂ. ପରିବ୍ରାଜକ ।

ମୁକ୍ତହସ୍ତ, ବିଂ. (ମୁକ୍ତ-ହସ୍ତ) ଦାନଶୀଳ, ବଦାନ୍ୟ ।

ମୁକ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁକ୍ତ-ଅ) ମୌକ୍ତିକ, ମୋତି; ଗଣିକା, ବେଶ୍ୟା ।

ମୁକ୍ତାକଲାପ, ମୁକ୍ତାପ୍ରାଲମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ମୁକ୍ତା-କଲାପ, ପ୍ରାଲମ୍ବ) ମୁକ୍ତାମାଳା ।

ମୁକ୍ତାଗାର, ନ. } ବି. (ମୁକ୍ତା-ଆଗାର; ପ୍ରସୂ) ଯେଉଁ
ମୁକ୍ତାପ୍ରସୂ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଶୁକ୍ତିରୁ ମୁକ୍ତା ଜନ୍ମେ ।

ମୁକ୍ତାଫଳ, ବି. ନ. (ମୁକ୍ତା-ଫଳ) ମୌକ୍ତିକ, ମୁକ୍ତା; କର୍ପୂର ।

ମୁକ୍ତାଲତା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁକ୍ତା-ଲତା, ଅବଳୀ)
ମୁକ୍ତାବଳୀ, } ମୁକ୍ତାମାଳା, ମୁକ୍ତାହାର ।

ମୁକ୍ତାସ୍ଫୋଟ, ବି. ପୁଂ. (ମୁକ୍ତା-ସ୍ଫୁଟ୍-ଅ) ଶୁକ୍ତି, ଶାମୁକା ।

ମୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁଚ୍-ତି) ନିତ୍ୟସୁଖପ୍ରାପ୍ତି, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖନିବୃତ୍ତି, ଅପବର୍ଗ; ମୋଚନ; ପରିତ୍ରାଣ ।

ମୁକ୍ତିଦ, ବିଂ. (ମୁକ୍ତି-ଦା-ଅ) ମୋକ୍ଷଦାତା । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ମୁଖ, ବି. ନ. (ଖନ୍-ଅ) ଆନନ, ବଦନ; ଗୃହାଦିର ଦ୍ୱାର; ଆରମ୍ଭ; ଅଗ୍ରଭାଗ; ଉପାୟ; ଶବ୍ଦ; ନାଟକାଦିର ସନ୍ଧିବିଶେଷ । ବିଂ. ଆଦ୍ୟ; ପ୍ରଧାନ ।

ମୁଖଗନ୍ଧକ, } ବି. ପୁଂ. (ମୁଖ-ଗନ୍ଧକ, ଦୂଷଣ)
ମୁଖଦୂଷଣ, } ପଲାଣ୍ଡୁ, ପିଆଜ ।

ମୁଖଘଣ୍ଟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବିବାହାଦି ମଙ୍ଗଳ ସମୟରେ ହୁଳହୁଳି ଧ୍ୱନି ।

ମୁଖଚୀରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁଖ-ଚୀରୀ) ରସନା, ଜିହ୍ୱା ।

ମୁଖଜ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଖ-ଜ) ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବ୍ରହ୍ମାର ମୁଖଜାତ ବର୍ଣ୍ଣ; ଦନ୍ତ । ବିଂ. ବଦନୋତ୍ପନ୍ନ ।

ମୁଖନିରୀକ୍ଷକ, ବିଂ. (ମୁଖ-ନିରୀକ୍ଷକ) ଅଳସବ୍ୟକ୍ତି; ମୁଖଦର୍ଶୀ; ପକ୍ଷପାତୀ; ଅଯଥାର୍ଥଦର୍ଶୀ ।

ମୁଖପୂରଣ, ବି. ନ. (ମୁଖ-ପୂରଣ) ଗଣ୍ଡୂଷ, ଏକକୋଷ । ବିଂ. ଗ୍ରାସ ।

ମୁଖବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. କୌଣସି ଗ୍ରନ୍ଥ ବା ଗଳ୍ପ ରଚନାର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ପ୍ରକୃତ ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ପୂର୍ବରେ ସେଥିସମ୍ବନ୍ଧରେ ନାନା କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗ, ପ୍ରସ୍ତାବନା ।

ମୁଖଭୂଷଣ, ବି. ନ. (ମୁଖ-ଭୂଷଣ) ତାମ୍ବୂଲ, ପାନ ।

ମୁଖଯନ୍ତ୍ରଣ, ବି. ନ. (ମୁଖ-ଯନ୍ତ୍ରଣ) କବିକା, ଲଗାମ ।

ମୁଖର, ବିଂ. (ମୁଖ-ର) ନିରନ୍ତରଭାଷୀ, ଅତିଶୟବକ୍ତା, ବାଚାଳ; ଅପ୍ରିୟଭାଷୀ; ଅଗ୍ରଭାଷୀ, ଯେ ଆଗେ କହେ; ଶବ୍ଦାୟମାନ । ବି. ପୁଂ. କାକ; ଶଙ୍ଖ ।

ମୁଖରିତ, ବିଂ. (ମୁଖର-ଇତ) ଶବ୍ଦାୟମାନ, ଧ୍ୱନିତ ।

ମୁଖଲାଙ୍ଗଲ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଖ-ଲାଙ୍ଗଲ) ବରାହ, ଶୂକର ।

ମୁଖବାସନ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଖ-ବାସନ) ମୁଖର ସୁଗନ୍ଧିକାରକ ଦ୍ରବ୍ୟ, କର୍ପୂରାଦି ।

ମୁଖବଲ୍ଲୁଣ୍ଠିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଜା, ଛଗୀ, ଛେଳୀ ।

ମୁଖଶଫ, ମୁଖଶୀଲ, ବିଂ. (ମୁଖ-ଶଫ,ଶୀଲ) ଦୁର୍ମୁଖ, କଟୁଭାଷୀ ।

ମୁଖସମ୍ଭବ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଖ-ସମ୍ଭବ) ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବ୍ରହ୍ମାର ମୁଖଜାତ ବର୍ଣ୍ଣ ।

ମୁଖସ୍ରାବ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଖ-ସ୍ରୁ-ଅ) ଲାଳ, ଶ୍ଳେଷ ।

ମୁଖାଗ୍ନି, ବି. ପୁଂ. (ମୁଖ-ଅଗ୍ନି) ଦାବାନଳ; ବ୍ରାହ୍ମଣ; ଶବମୁଖରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅଗ୍ନି, ଶବାଗ୍ନି ।

ମୁଖାସ୍ତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମୁଖ-ଅସ୍ତ୍ର) କର୍କଟ, କଙ୍କଡା ।

ମୁଖୋଲ୍କା, ବି. ପୁଂ. (ମୁଖ-ଉଲ୍କା) ଦାବାନଳ ।

ମୁଖ୍ୟ, ବିଂ. (ମୁଖ-ଯ) ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ପ୍ରଥମ; ଅଦ୍ୟମ ।

ମୁଗ, ବି. (ମୁଦ୍ଗ ଶବ୍ଦଜ) ମୁଗଜାଇ ।

ମୁଗୁନି, ବି. (ଦେଶଜ) କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରସ୍ତରବିଶେଷ ।

ମୁଗୁର, ବି. (ମୁଦ୍ଗର ଶବ୍ଦଜ) ବଢାଇଙ୍କ ପିଟଣାବିଶେଷ; ଗଦା; ଯଷ୍ଟି; ବ୍ୟାୟାମାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ମୁଗ୍ଧ, ବିଂ. (ମୁହ୍-ତ) ମୂଢ, ମୂର୍ଖ; ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର; ନୂତନ; ମୋହିତ ।

ମୁଗ୍ଧା, ବିଂ. ସରଳସ୍ୱଭାବା ନାୟିକା; ନବୋଢା; ମୋହିତା ।

ମୁଗ୍ଧବୋଧ, ବି. ନ. (ମୁଗ୍ଧ-ବୋଧ୍-ଅ) ବୋପଦେବ ପ୍ରଣୀତ ବ୍ୟାକରଣବିଶେଷ ।

ମୁଚୁଲକା, ବି. (ଯାବନିକ) ଏକରାରବିଶେଷ, ପ୍ରତିଜ୍ଞାପତ୍ର ।

ମୁଚିର, ବିଂ. (ମୁଚ୍-ଇର) ଦାନଶୀଳ, ବଦାନ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ଧର୍ମ; ବାୟୁ; ଦେବତା ।

ମୁଚୁକୁନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଚ୍-ଉ-କୁନ୍ଦ) ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ମାନ୍ଧାତା ରାଜାର ପୁତ୍ର; ମୁନିବିଶେଷ, ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ ।

ମୁଚୁଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଣ୍ଡି, ଷ୍ଟେଟଟଙ୍କା ।

ମୁଞ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଞ୍ଜ୍-ଅ) ତୃଣବିଶେଷ, ଶର ।

ମୁଞ୍ଜକେଶୀ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଞ୍ଜ-କେଶ-ଇନ୍) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

ମୁଠା, ବି. (ମୁଷ୍ଟି ଶବ୍ଦଜ) କୁଞ୍ଚିତ କରତଳ, ଯଥା,

"ବାଉ ହାତମୁଠାରେ କି ହୁଏ ଧର ।"

ମୁଠି, ବି. (ମୁଷ୍ଟି ଶବ୍ଦଜ) ବାଉକମାନଙ୍କର ଖୁରାଦ ରଖିବାର ଥଳୀ ।

ମୁଠୁଣି, ବି. (ଦେଶଜ) କହୁଣୀଠାରୁ କୁଞ୍ଚିତ କରତଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ମୁଢି, ବି. (ଦେଶଜ) ଭୃଷ୍ଟତଣ୍ଡୁଳ, ଭଜାଚାଉଳ ।

ମୁଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ମୁଣା, ଥଳି, ଝୋଲି ।

ମୁଣ୍ଡହୁଁ, ଅ (ଦେଶଜ) ଟୁଳେ, ଅଡେଇ ।

ମୁଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମୁଣ୍ଡ-ଅ) ଶିରଃ, ମସ୍ତକ, ଯଥା,

"ବଜ୍ର ପଡଇ ଯେହେ ମୁଣ୍ଡେ ।"

ପୁଂ, ରାହୁଗ୍ରହ; ଭଣ୍ଡାର ।

ମୁଣ୍ଡକ, ବି. ନ. (ମଣ୍ଡ-ଅକ) ମସ୍ତକ । ପୁଂ. ଭଣ୍ଡାର ।

ମୁଣ୍ଡନ, ବି. ନ. (ମୁଣ୍ଡ୍-ଅନ) କ୍ଷୌର, ବପନ ।

ମୁଣ୍ଡା, ବି. (ମୁଣ୍ଡ ଶବ୍ଦଜ) କାଷ୍ଠଗଣ୍ଡି; ଖଣ୍ଡ; ଗୋଲାକୃତ ମୂଲ ।

ମୁଣ୍ଡାୟସ, ବି. ନ. (ମୁଣ୍ଡ-ଅୟସ) ଲୌହ, ଲୁହା ।

ମୁଣ୍ଡୀ, ବି. ପୁଂ, (ମୁଣ୍ଡି-ଇନ୍) ମୁଣ୍ଡନକାରୀ, ନାପିତ। (ଦେଶଜରେ) କାଷ୍ଠଗଣ୍ଡି ।

ମୁଥ, ବି. (ମୁଷ୍ଟି ଶବ୍ଦଜ) ମୁଷ୍ଟି, ଖୁନ୍ଦା, ଯଥା,

"ବ୍ୟୋମ ବ୍ୟୋମ ସଙ୍ଗେ ନେଇ ମୁଥରେ ମାର ।"

ଥର ।

ମୁଥା, ବି. (ମୁସ୍ତା ଶବ୍ଦଜ) ଘାସମୂଳବିଶେଷ ।

ମୁଦ, ମୁଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁଦ୍-୦, ଆ) ପ୍ରୀତି, ହର୍ଷ, ଯଥା,

"ପବନ ତୁଳସୀକ୍ଷେତ୍ର ବହୁ ମୁଦ,
କରିକନ୍ତ ଯହିଁ ପ୍ରଭୁ ହଳାୟୁଧ ।"

ନ. କେ ।

ସନ୍ତୋଷ; ଚିଠାଉ, ଯଥା,

"ମୁଦ ଲଭି ମୁଦକୁ ଦେନାଇ କାନ୍ତ କରେ ।"

ଉର୍ଯ୍ୟା ।

ମୁଦିତ, ବିଂ. (ମୁଦ୍-ତ) ପ୍ରୀତ, ହୃଷ୍ଟ, ଆହ୍ଲାଦିତ ।

ମୁଦିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବନ୍ଦ କରିବା, ଯଥା,

"ହେମ ମରକତ ଯୋଗି ଅଗକଇ
ଘର ନେଇ ମୁଦି ରହେ ଯଣେ ।"

ମୁଦିର, ବି. ପୁଂ. (ମୁଦ୍-ଇର) ମେଘ; ଭେକ । ବିଂ. କାମୁକ, ଲମ୍ପଟ ।

ମୁଦୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୋକାନୀ, ନାନା ଦ୍ରବ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟୀ; ପାଦାଙ୍ଗୁଳିର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ପ୍ରପଦରେ କଂସା ମୁଦୀ, ଶବଦେ ଧରଯିଁ ଖେଦ ।"

ମୁଦ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଦ୍-ଗ) ଶସ୍ୟବିଶେଷ, ମୁଗ; ଜଳବାୟସ, ପାଣିକୁଆ ।

ମୁଦ୍ଗଭୁକ୍, ମୁଦ୍ଗଭୋଜୀ } ବି. ପୁଂ. ଅଶ୍ୱ, ଘୋଟକ ।

ମୁଦ୍ଗର, ବି. ପୁଂ. (ମୁଦ୍-ଗୃ-ଅ) ଯଷ୍ଟିବିଶେଷ, ଗଦା, ମୁଗୁର । ନ. କାଠଚମ୍ପାଫୁଲ ।

ମୁଦ୍ଗଲ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଦ୍-ଗୃ-ଲ) ମୁନିବିଶେଷ; ନୃପବିଶେଷ; ହର୍ଯ୍ୟଶ୍ୱ ରାଜାର ପୁତ୍ର । ନ. ତୃଣବିଶେଷ ।

ମୁଦ୍ରଣ, ବି. ନ. (ମୁଦ୍ରା-ଅନ) ସ୍ତ୍ରୀ. ମୁଦ୍ରିତ କରିବା; ଅଙ୍ଗୁଳି ମୁଦ୍ରା ।

ମୁଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁଦ୍-ର) ମୋହର, ଛାପା; ମୋହର ଟଙ୍କା ପଇସାପ୍ରଭୃତି; ମୋହର କରିବା; ଛାପାର ଅକ୍ଷର; ଖୋଦିତ ଲିପି; ଦେବାରାଧନା କାଳରେ ଅଙ୍ଗୁଲ୍ୟାଦି ସନ୍ନିବେଶ; ଗାନାଦି ସମୟରେ ହସ୍ତମୁଖାଦି ଭଙ୍ଗୀ ।

ମୁଦ୍ରାଙ୍କିତ, ବିଂ. (ମୁଦ୍ରା-ଅଙ୍କିତ) ମୁଦ୍ରାଚିହ୍ନିତ, ଛାପା; ମୋହର କରିବା ।

ମୁଦ୍ରାଯନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ମୁଦ୍ରାକରଣ ଯନ୍ତ୍ର, ଛାପାକଳ ।

ମୁଦ୍ରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁଦ୍ରା-କ-ଆ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରୌପ୍ୟାଦି ନିର୍ମିତ ମୁଦ୍ରା, ଟଙ୍କା ପଇସା ମୋହରପ୍ରଭୃତି ।

ମୁଦ୍ରିତ, ବିଂ. (ମୁଦ୍ରା-ଇତ) ସଙ୍କୁଚିତ, ନିମୀଳିତ; ମୁଦ୍ରାଚିହ୍ନିତ ।

ମୁନି, ବି. ଅସ୍ତ୍ରର ଅଗ୍ରଭାଗ ।

ମୁନି, ବି. ପୁଂ. (ମନ୍-ଇ) ଋଷି, ତପସ୍ୱୀ; ଜ୍ଞାନୀ ।

ମୁନିଦ୍ରୁମ, ବି. ପୁଂ. (ମୁନି-ଦ୍ରୁମ) ବକପୁଷ୍ପ ବୃକ୍ଷ ।

ମୁନିପିତ୍ତଳ, ବି. ନ. ତମ୍ବା, ତାମ୍ର ।

ମୁନିପୁଙ୍ଗବ, ବି. ପୁଂ. (ମୁନି-ପୁଙ୍ଗବ) ମୁନିଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଯଥା,

"ଗର୍ଗ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖି ମୁନିପୁଙ୍ଗବ,
ବିଶାଳଯଶା ଯାଉଛନ୍ତି ଲଭ ।"

ଭ. ବ ।

ମୁନିଭେଷଜ, ବି. ନ. (ମୁନି-ଭେଷଜ) ହରୀତକୀ; ଲଙ୍ଘନ; ଅଗସ୍ତ୍ୟ ।

ମୁନୀନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମୁନି-ଇନ୍ଦ୍ର) ବୁଦ୍ଧଦେବ; ଋଷିଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ମୁମୁକ୍ଷୁ, ବିଂ. (ମୁଚ୍-ସ-ଉ) ମୋକ୍ଷେଚ୍ଛୁ । ବି. ପୁଂ. ଯତି; ଭିକ୍ଷୁ ।

ମୁମୂର୍ଷୁ, ବିଂ. (ମୃ-ସ-ଉ) ଆସନ୍ନ ମୃତ୍ୟୁ, ମୃତପ୍ରାପ୍ତ; ମରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ, ଯଥା,

"ତ୍ରିଲୋକପାବନ ଗଙ୍ଗା ଯମୁନା ସଙ୍ଗମ,
ମୁମୂର୍ଷୁ ଜନର ଅଟେ ଅକ୍ଷୟ ଚରମ ।"

ଭ. ବ ।

ମୁର, ବି. ପୁଂ. (ମୁର୍-ଅ) ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ ।

ମୁରଜ, ପୁଂ. ମୁରଜା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ମୁର-ଜ, ଆ) ମୃଦଙ୍ଗ; କୁବେରର ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ମୁରମର୍ଦ୍ଦନ, ବି. ପୁଂ. (ମୁର-ମର୍ଦ୍ଦନ) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ ।

ମୁରରିପୁ, ବି. ପୁଂ. (ମୁର-ରିପୁ) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ ।

ମୁରଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କେରଳଦେଶର ନଦୀବିଶେଷ ।

ମୁରଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁର୍-ଲା-ଅ, ଈ) ବଂଶୀ, ବଇଁଶୀ; କେରଳଦେଶର ନଦୀବିଶେଷ ।

ମୁରଳୀଧର, ବି. ପୁଂ. (ମୁରଳୀ-ଧର) କୃଷ୍ଣ, ବଂଶୀଧାରୀ ।

ମୁରହା, ବି. ପୁଂ. (ମୁର-ହନ୍-ଆ) କୃଷ୍ଣ ।

ମୁରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁର୍-ଆ) ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; ନନ୍ଦ ରାଜାର ଦାସୀବିଶେଷ ।

ମୁରାରି, ବି. ପୁଂ. (ମୁର-ଅରି) କୃଷ୍ଣ ।

ମୁରୁଜ, ବି. (ଦେଶଜ) ମୁର୍ଜି, ଚାଉଳ ଓ ଖଡ଼ି ମିଶ୍ରିତ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ।

ମୁର୍ମୁର, ବି. ପୁଂ. ତୁଷାନଳ, ଚଷୁନିଆ; ସୂର୍ଯ୍ୟର ଅଶ୍ୱ; କାମଦେବ ।

ମୁଲତାନ, ବି. ଦେଶବିଶେଷ; ରାଗିଣୀବିଶେଷ ।

ମୁଲାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭାଉ କରିବା, ଦର କଷିବା, ଯଥା,

"ଜୀବ ସ୍ଥଳେ ଦେଖାଯିବ ଗୋପୀ ପାଦ ମୁଦ ନେବା ମୁଲାଇ ।"

ମୁଷଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. ଅୟୋଗ୍ରକାଷ୍ଠଖଣ୍ଡ, ଢିଙ୍କି ପାହାର; ମୁଦ୍ଗର; ଯେ ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଇକ୍ଷୁ କମ୍ପା ତଇଳପ୍ରଭୃତିକୁ ନିଷ୍ପୀଡନ କରି ରସ ନିର୍ଗତ କରାହୁଏ, ଯଥା,

"ମୁଷଳଧାରେ ମେଘ ବରଷେ ମାର,
ତେଣୁ ଶୀତଳ ତପ୍ତ ଧସ ଶରୀର ।"

ସ୍ତ. ମା ।

ମୁଷଲୀ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଷଲ-ଇନ୍) ବଳରାମ, ବଳରାମଙ୍କର ମୁଷଳ ଅସ୍ତ୍ର ବୋଲି ଏହାଙ୍କର ନାମ ମୁଷଲୀ ହୋଇଅଛି ।

ମୁଷଲ୍ୟ, ବିଂ. (ମୁଷଲ୍-ଯ) ମୁଷଲଦ୍ୱାରା ବଧ୍ୟ ।

ମୁଷିତ, ମୁଷ୍ଟ, ବିଂ. (ମୁଷ୍-ତ) ଚୋରିତ, ଅପହୃତ; ବଞ୍ଚିତ ।

ମୁଷ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଷ୍-କ) ଅଣ୍ଡକୋଷ; ତସ୍କର; ମୋକ୍ଷକବୃକ୍ଷ; ମାଂସଳ; ସଂହାତ ।

ମୁଷ୍କର, ବି. ପୁଂ. (ମୁଷ୍କ-ର) ପ୍ରଲମ୍ବାଣ୍ଡ, ଲମ୍ବମାନ ଅଣ୍ଡକୋଷ ।

ମୁଷ୍ଟି, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁଷ୍-ତି) କୁଞ୍ଚିତପାଣି, ମୁଠା ଖଡ୍ଗାଦିର ବେଣ୍ଟ; ପରିମାଣବିଶେଷ ।

ମୁଷ୍ଟିକ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଷ୍ଟି-କୃ-ଅ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକାର, ସୁନାରି; କଂସରାଜାର ମଲ୍ଲବିଶେଷ ।

ମୁଷ୍ଟିକାନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଷ୍ଟିକ-ଅନ୍ତକ) ବଳରାମ; କଥିତ ଅଛି କି ବଳରାମ କଂସରାଜାର ମଲ୍ଲ ମୁଷ୍ଟିକକୁ ବିନାଶ କରିଥିଲେ ।

ମୁଷ୍ଟିମେୟ, ବିଂ. (ମୁଷ୍ଟି-ମେୟ) ମୁଷ୍ଟିଦ୍ୱାରା ପରିମେୟ, ଅଳ୍ପପରିମାଣ, ଅଳ୍ପସଂଖ୍ୟକ ।

ମୁସ୍ତ, ପୁଂ.
ମୁସ୍ତକ, ପୁଂ. ନ.
ମୁସ୍ତା, ସ୍ତ୍ରୀ.
} ବି. (ମୁସ୍ତ-ଅକ, ଅ) ମୂଳବିଶେଷ, ମୁଥା ।

ମୁସ୍ତୁ, ବି. ପୁଂ. (ମୁସ୍-ତୁ) ମୁଷ୍ଟି, ମୁଠା ।

ମୁସ୍ର, ବି. ନ. (ମୁସ୍-ର) ମୁଷଳ ।

ମୁହଁ, ବି. (ମୁଖ ଶବ୍ଦଜ) ମୁଖ ।

ମୁହିଁ, ସଂ. (ଅହମ୍ ଶବ୍ଦଜ ମୁ ।

ମୁହିର, ବି. ପୁଂ. (ମୁହ୍-ଇର) କାମଦେବ; ମୂର୍ଖ ।

ମୁହୁଃ, ବିଂ. (ମୁହ୍-ଉସ୍) ପୁନଃପୁନଃ, ବାରମ୍ବାର; ଅତ୍ୟନ୍ତ; ସଦ୍ୟଃ, ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମୁହୂର୍ଚ୍ଛ୍-ତ) ଦିବାରାତ୍ରର ୩୦ ଭାଗର ଏକ ଭାଗ, ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଦଣ୍ଡ; ଜ୍ୟୋତିଃଶାସ୍ତ୍ରବେତ୍ତା, ଜ୍ୟୋତିଃଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ।

ମୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୂ-୦) ବନ୍ଧନ ।

ମୂକ, ବିଂ. (ମୂ-କ) ବାକ୍‌ଶକ୍ତିରହିତ, ବୋବା; ଦୀନ, ଦରିଦ୍ର ।

ମୂଢ଼, ବିଂ. (ମୁହ୍-ତ) ମୂର୍ଖ, ନିର୍ବିବେକ, ଅନଭିଜ୍ଞ; ଅସଭ୍ୟ; ଭ୍ରାନ୍ତ; ଅବ୍ୟାପୃତ; ଜଡ଼; ବାଳକ ।

ମୂଢ଼ଗର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ମୂଢ଼-ଗର୍ଭ) ମୃତଭ୍ରୂଣ, ମୃତଗର୍ଭସ୍ଥ ଶିଶୁ; ଅଲକ୍ଷଣ ଶିଶୁସନ୍ତାନର ଜନ୍ମ ।

ମୂତ, ବିଂ. (ମୂ-ତ) ବଦ୍ଧ । ବି. ପୁଂ. ପୁଟବନ୍ଧ; ପଟବନ୍ଧ; (ମୂତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ପ୍ରସ୍ରାବ ।

ମୂତ୍ର, ବି. ନ. (ମୂତ୍ର୍-ଅ) ପ୍ରସ୍ରାବ, ମୂତ ।

ମୂତ୍ରକୃଚ୍ଛ୍ର, ବି. ନ. (ମୂତ୍ର-କୃଚ୍ଛ୍ର) ରୋଗବିଶେଷ, ମୂତ୍ରରୋଧ ।

ମୂତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥି, ବି. ପୁଂ. (ମୂତ୍ର-ଗ୍ରନ୍ଥି) ମୂତ୍ରାଶୟର ମୁଖପ୍ରଦେଶରେ ମୂତ୍ର ନିରୋଧ, ଜ୍ୱାମ ।

ମୂତ୍ରଦୋଷ, ବି. ପୁଂ. (Gonorrhea) (ମୂତ୍ରଦୋଷ) ମେହ, ମୂତ୍ର ସହିତରେ ରେତଃକ୍ଷରଣ ।

ମୂତ୍ରପଥ, ବି. ନ. (Urethra) (ମୂତ୍ର-ପଥ) ମୂତ୍ରପ୍ରଣାଳୀ ।

ମୂତ୍ରପୁଟ, ନ.
ମୂତ୍ରାଶୟ, ପୁଂ.
} ବି. (ମୂତ୍ର-ପୁଟ, ଆଶୟ) ତଳପେଟ, ନାଭିର ତଳଭାଗ, ମୂତ୍ରସ୍ଥାନ ।

ମୂର୍ଖ, ବିଂ. (ମୁହ୍-ଅ) ଅଜ୍ଞ, ମୂଢ଼, ଅବୋଧ, ନିର୍ବୋଧ ।

ମୂର୍ଖତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୂର୍ଖ-ତା) ମତିତ୍ୱ, ଅବିବେକତା, ନିର୍ବୁଦ୍ଧିତା ।

ମୂର୍ଛନ, ବି. ନ. (ମୂର୍ଚ୍ଛ୍-ଅନ) ନା-ସ୍ତ୍ରୀ. ମୂର୍ଛା, ଅଚୈତନ୍ୟ; ସ୍ୱରର ଆରୋହ ଅବରୋହର କ୍ରମ; ପ୍ରତିଫଳନ; ପକ୍ୱତୈଳର ସଂସ୍କାରବିଶେଷ; ମିଶ୍ରଣ; ସାକ୍ଷାତ୍କରଣ ।

ମୂର୍ଛା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୂର୍ଚ୍ଛ୍-ଅ) ମୋହ, ଅଚୈତନ୍ୟ; ବୃଦ୍ଧି; ପ୍ରସାର; ବ୍ୟାପ୍ତି, ବିସ୍ତାର; ପ୍ରତିଫଳନ ।

ମୂର୍ଛାଳ, ମୂର୍ଛାବାନ୍, ବିଂ. (ମୂର୍ଛା-ଳ, ବତ୍) ମୂର୍ଛାବିଶିଷ୍ଟ, ମୋହପ୍ରାପ୍ତ ।

ମୂର୍ଚ୍ଛିତ, ବିଂ. (ମୂର୍ଚ୍ଛା-ଇତ) ମୂର୍ଚ୍ଛାଗତ; ବର୍ଦ୍ଧିତ; ଉନ୍ନତ, ବ୍ୟାପ୍ତ; ମୂର୍ଖ; ପ୍ରତିଫଳିତ; ଦୀର୍ଘ ।

ମୂର୍ଚ୍ଛିବା, କ୍ରି. (ମୂର୍ଚ୍ଛାଧାତୁଜ) ସ୍ନେହ କମ୍ପା ମାୟା ଛାଡିବା, ଯଥା ।

"କେ ବୋଲେ କନକ ଘଟକୁ ଗୋ,
ମୂର୍ଚ୍ଛିଲେ ଏ ଗୋପେ କେଉଁ ଗୋପୀ ପୁଣି ରଖି
ପାରିବ ଘଟକୁ ଗୋ ।"

ବ. ଚି ।

ମୂର୍ତ୍ତ, ବିଂ. (ମୂର୍ଚ୍ଛ-ତ) ସାକାର, ମୂର୍ତ୍ତିମାନ୍; କଠିନ; ମୂର୍ଚ୍ଛିତ; ଭୂତପଞ୍ଚକ; କାନନ; ପଞ୍ଚଭୂତାତ୍ମକଦ୍ରବ୍ୟ ।

ମୂର୍ତ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୂର୍ଚ୍ଛ୍-ତି) ଆକୃତି; ଅଙ୍ଗ, ଅବୟବ; ପ୍ରତିମା; ଶରୀର; ସ୍ୱରୂପ; କାଠିନ୍ୟ; ଦ୍ରବ୍ୟ; ପଞ୍ଚଭୂତ ।

ମୂର୍ତ୍ତିମାନ୍, ବିଂ. (ମୂର୍ତ୍ତି-ମତ୍) ମୂର୍ତ୍ତ, ମୂର୍ତ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ, ଶରୀରୀ; କଠିନ । ବି. ନ. ଶରୀର ।

ମୂର୍ଦ୍ଧକ, ବ. ପୁଂ. (ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍-କ) କ୍ଷତ୍ରିୟ, ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ ।

ମୂର୍ଦ୍ଧକର୍ପରି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବ. (ମୂର୍ଦ୍ଧ-କର୍ପରି, ଖୋଲ)
ମୂର୍ଦ୍ଧଖୋଲ, ନ. } ଆତପତ୍ର, ଛତ୍ର ।

ମୂର୍ଦ୍ଧଜ, ବ. ପୁଂ. (ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍-ଜ) ଶିରୋରୁହ, କେଶ, ବାଳ । ବିଂ. ମସ୍ତକଜାତ ।

ମୂର୍ଦ୍ଧପୁଷ୍ପ, ବ. ପୁଂ. (ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍-ପୁଷ୍ପ) ଶିରୀଷବୃକ୍ଷ ।

ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ, ବିଂ. (ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍-ଯ) ମୂର୍ଦ୍ଧାରୁ ଉଚ୍ଚାରିତ; ମସ୍ତକରୁ ଉଚ୍ଚାର୍ଯ୍ୟମାଣ ବର୍ଣ୍ଣ; ଯଥା—ଋ ଟ ଠ ଡ ଢ ଣ ର ଷ । ମୂର୍ଦ୍ଧଜ, ମସ୍ତକୋତ୍ପନ୍ନ ।

ମୂର୍ଦ୍ଧବେଷ୍ଟନ, ବ. ନ. (ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍-ବେଷ୍ଟନ) ଶିରୋବେଷ୍ଟନ, ଉଷ୍ଣୀଷ ।

ମୂର୍ଦ୍ଧା, ମୂର୍ଦ୍ଧ୍ୱା, ବ. ପୁଂ. (ମୂର୍ଚ୍ଛ୍-ଅନ୍, ଚ୍ଛ=ଧ୍) ମସ୍ତକ; ଜ୍ୟାମିତିଗ୍ରନ୍ଥରେ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରର ଭୂମି ।

ମୂର୍ଦ୍ଧାଭିଷିକ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍-ଅଭିଷିକ୍ତ) ପୂର୍ବରେ କ୍ଷତ୍ରିୟମାନଙ୍କର ଏହିପରି ପ୍ରଥା ଥିଲା ଯେ ରାଜସିଂହାସନରେ ଉପବେଶନ କରିବା ପୂର୍ବରେ ମନ୍ତ୍ରପୂତ ସପ୍ତନଦୀର ଜଳ, ମଧୁ, ନବନୀତ, ମଦ୍ୟଦ୍ୱାରା ସ୍ନାତ ହେବାକୁ ହୁଏ; କ୍ଷତ୍ରିୟ; ମନ୍ତ୍ରୀ; ରାଜା; ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ କ୍ଷତ୍ରିୟାଜାତ ଜାତିବିଶେଷ ।

ମୂନ୍ଥା, ବିଂ. ତୀକ୍ଷ୍ଣିକୃତ, ଶାଣିତ ।

ମୂର୍ବା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୂର୍ବ୍-ଅ-ଆ) ମୁରଗାଗଛ, ଯାହାର ସୂତ୍ରରେ ଧନୁକର ଗୁଣ ହୁଏ ।

ମୂଳ, ବ. ନ. (ମୂଲ୍-ଅ) ଗଛର ଚେର; ମୂଳ; ମୂଳା ଆଳୁ ପିଆଜପ୍ରଭୃତି; ନିଦାନ, ଆଦିକାରଣ; ଆଦ୍ୟ, ପ୍ରଥମ; ପୁଞ୍ଜି, ଅସଲ; ପ୍ରଧାନ; ନିବାସଗୃହ; ସ୍ୱନଗର; ନିକଟ; ପ୍ରଥମ ଗ୍ରନ୍ଥ, ଯେ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଟୀକାଦି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ; କୌଣସି ରାଶି ଆପଣାଦ୍ୱାରା ଏକବାର ବା ବହୁବାର ଗୁଣିତ ହେଲେ ଯେଉଁ ଗୋଟିଏ ରାଶି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ, ପ୍ରଥମୋକ୍ତ ରାଶିଟି ସେହି ଉତ୍ପାଦିତ ରାଶିର ମୂଳ । ବିଂ. ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ ।

ମୂଳକ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ମୂଳ-କ) କନ୍ଦବିଶେଷ, ମୂଳା । ବ, ପୁଂ, ସ୍ଥାବର ବିଷବିଶେଷ ।

ମୂଳକାର, ବ. ପୁଂ. (ମୂଳ-କାର) ମୂଳଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା ।

ମୂଳକାରିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୂଳ-କାରିକା) ମୂଳଗ୍ରନ୍ଥର ଅର୍ଥପ୍ରକାଶ ପଦ୍ୟ; ଚୁଲ୍ଲୀ ।

ମୂଳଜ, ବିଂ (ମୂଳ-ଜ) ମୂଳରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ, ପଦ୍ମପ୍ରଭୃତି; ଆର୍ଦ୍ରକ, ଅଦା ।

ମୂଳଦେବ, ମୂଳଭଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ମୂଳ-ଦେବ, ଭଦ୍ର) କଂସରାଜ, କଂସାସୁର ।

ମୂଳଦ୍ରବ୍ୟ, ମୂଳଧନ, ବ. ନ. (ମୂଳ-ଦ୍ରବ୍ୟ, ଧନ) ଅସଲ ଧନ, ପୁଞ୍ଜି ।

ମୂଳପ୍ରକୃତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ତ୍ରିଗୁଣାତ୍ମିକା ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି, ଯାହାଠାରୁ ମହତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଭୃତି ସମୁଦାୟ ଜଗତ୍ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଅଛି ।

ମୂଳାଧାର, ବିଂ. ପୁଂ. (ମୂଳ-ଆଧାର) ଗୁହ୍ୟ ଓ ଲିଙ୍ଗର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଅଙ୍ଗୁଳିଦ୍ୱୟ ପରିମିତ ସ୍ଥାନ ।

ମୂଳିକ, ବିଂ. (ମୂଳ-ଇକ) ମୂଳଭୋଜୀ ।

ମୂଳୀ, ବିଂ. (ମୂଳ-ଇନ୍) ମୂଳବିଶିଷ୍ଟ । ବ. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷ, ଗଛ ।

ମୂଳୀଭୂତ, ବିଂ. (ମୂଳ-ଭୂତ) ହେତୁଭୂତ; ନିଦାନସ୍ୱରୂପ ।

ମୂଲେୟ, ବ. ପୁଂ. (ମୂଲ-ଏୟ) ଜଣ୍ଠା ।

ମୂଲ୍ୟ, ବ. ନ. (ମୂଲ-ଯ) ଦାମ୍; ଭଡ଼ା; ବେତନ । ବିଂ. ରୋପଣଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରତିଷ୍ଠାଯୋଗ୍ୟ ।

ମୂଷ, ମୂଷକ, ମୂଷିକ, ମୂଷୀକ, } ବ. ପୁ. (ମୁଷ୍-ଅ, ଅକ, ଇକ, ଈକ) ଇନ୍ଦୁର ।

ମୂଷକାରାତି, ମୂଷିକାରାତି, ବ. ପୁଂ. (ମୂଷକ, ମୂଷିକ-ଅରାତି) ବିଲେଇ ।

ମୂଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୂଷ୍-ଅଲ) ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦି ତରଲାଇବାର ପାତ୍ର; (ମୂଷ ଶବ୍ଦଜ) ମୂଷିକ ।

ମୂଷିକାଙ୍କ, ମୂଷିକାଞ୍ଜନ, ବ. ପୁଂ. (ମୂଷିକ-ଅଙ୍କ, ଅଞ୍ଜନ) ଗଣେଶ ।

ମୂଷ୍ୟାୟନ, ବ. ପୁଂ. (ଅମୂଷ୍ୟାୟନ—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପୁତ୍ର, ଅଲୋପ) ଅଜ୍ଞାତ ପିତୃକ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯାହାର ଜନ୍ମ ବିଷୟ ଜଣାଯାଏ ନାହିଁ ।

ମୃକଣ୍ଡୁ, ବ. ପୁଂ. ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ମୁନିର ପିତା ।

ମୃଗ, ବ. ପୁ. (ମୃଗ୍-ଅ) ହରିଣ; ପଶୁ; କପୋଳ-ଦେଶରେ ଶ୍ୱେତଚିହ୍ନଯୁକ୍ତ ଗଜବିଶେଷ; ଅନ୍ୱେଷଣ; ଯାଚ୍ଞା; ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ; ମୃଗନାଭି; ଶିକାର; ଯଜ୍ଞବିଶେଷ; ମାର୍ଗଶିର ମାସ; ମକରରାଶି । ଗୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ହରିଣୀ । ଯଥା,

> "ମୃଗ ମୃଗୀ ଘରେ ତୃଣାହାର ଛାଡ଼ି,
> ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବେ ରହିଲେ ହୋଇ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ।"
>
> ନ. କେ ।

ମୃଗଜୀବନ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଜୀବନ) ବ୍ୟାଧ, ଶିକାରୀ ।

ମୃଗତୃଟ୍, ମୃଗତୃଷ୍, ମୃଗତୃଷା, ମୃଗତୃଷ୍ଣା, ମୃଗତୃଷ୍ଣିକା, } ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଗ-ତୃଷ୍, ତୃଷା, ତୃଷ୍ଣା, ତୃଷ୍ଣିକା) ମରୀଚିକା, ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣରେ ଜଳଭ୍ରମ ।

ମୃଗଦଂଶକ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଦଂଶକ) କୁକ୍କୁର, ଶ୍ୱାନ ।

ମୃଗଧୂର୍ତ୍ତ, ମୃଗଧୂର୍ତ୍ତକ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଧୂର୍ତ୍ତ, ଧୂର୍ତ୍ତକ) ଶୃଗାଲ ।

ମୃଗନାଭି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଗ-ନାଭି) ମୃଗମଦ, କସ୍ତୁରୀ ।

ମୃଗନାଭିଜ, ନ. } ମୃଗନାଭିଜା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବ. (ମୃଗ-ନାଭି-ଜ, ଜା) ମୃଗନାଭି କସ୍ତୁରୀ ।

ମୃଗନେତ୍ର, ବିଂ. (ମୃଗ-ନୀ-ତୃ-ଅ) ମୃଗଶିର ନକ୍ଷତ୍ର-ଯୁକ୍ତ ସମୟ ।

ମୃଗନେତ୍ରୀ, ବିଂ, (ମୃଗନେତ୍ର-ଈ) ମୃଗନୟନୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

> "ଚକିତ ମୃଗନେତ୍ରୀ ଯବାଅଧରୀ,
> ରୂପଗୁଣିରେ କାହିଁ ତା ତୁଲେ ସରି ।"
>
> ମେ. ହୂ ।

ମୃଗପତି, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ପତି) ସିଂହ ।

ମୃଗବଧାଜୀବ, ବ, ପୁଂ. (ମୃଗ-ବଧ-ଆଜୀବ) ମୃଗୟା-ଜୀବୀ, ବ୍ୟାଧ ।

ମୃଗବନ୍ଧିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଗ-ବନ୍ଧିନୀ) ମୃଗବନ୍ଧନାର୍ଥ ଜାଲ ।

ମୃଗମଦ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ମଦ) ମୃଗନାଭି, ମୃଗର ନାଭିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ସୁଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ମୃଗୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଗ୍-ଯ) ବନପର୍ଯ୍ୟଟନପୂର୍ବକ ମୃଗବଧ, ଶିକାର ।

ମୃଗୟୁ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଯା-ଉ) ବ୍ୟାଧ; ବ୍ରହ୍ମା; ଶୃଗାଲ ।

ମୃଗରାଜ, ମୃଗରାଟ୍, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ରାଜ, ରାଜ୍) ମୃଗେନ୍ଦ୍ର, ସିଂହ ।

ମୃଗରୋମଜ, ବିଂ. (ମୃଗ-ରୋମନ୍-ଜ) ପଶୁଲୋମଜାତ ବସ୍ତ୍ରାଦି, ପଶମିଲୁଗା ।

ମୃଗଲାଞ୍ଛନ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଲାଞ୍ଛନ) ମୃଗାଙ୍କ, ଚନ୍ଦ୍ର ।

ମୃଗଲେଖା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଗ-ଲେଖା) ମୃଗାକୃତି ଚିହ୍ନ ।

ମୃଗବାହନ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ବାହନ) ବାୟୁ ।

ମୃଗବ୍ୟ, ବ. ନ. (ମୃଗ-ବ୍ୟ) ମୃଗୟା, ଶିକାର ।

ମୃଗଶିରଃ, ସ୍ତ୍ରି. } ମୃଗଶୀର୍ଷ, ନ. } ବ. (ମୃଗ-ଶିରସ୍, ଶୀର୍ଷ) ନକ୍ଷତ୍ର-ବିଶେଷ ।

ମୃଗହା, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ହନ୍) ବ୍ୟାଧ ।

ମୃଗାକ୍ଷୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଗ-ଅକ୍ଷି) ମୃଗନୟନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମୃଗାଙ୍କ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଅଙ୍କ) ଚନ୍ଦ୍ର; ବାୟୁ; କର୍ପୂର; ମୃଗଚିହ୍ନ ।

ମୃଗାଜୀବ, ମୃଗାବଧ୍, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଆଜୀବ, ଆ-ବ୍ୟଧ୍-୦) ମୃଗପ୍ରାଣୀବୀ ବ୍ୟାଧ ।

ମୃଗାଣ୍ଡଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଗ-ଅଣ୍ଡ-ଜ) କସ୍ତୁରୀ ।

ମୃଗାଦ୍, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଅଦ୍-୦) ବ୍ୟାଘ୍ର ।

ମୃଗାଦନ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଅଦନ) ତରକ୍ଷୁ; ଚିତାବାଘ ।

ମୃଗାନ୍ତକ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଅନ୍ତକ) ଚିତ୍ରବ୍ୟାଘ୍ର, ଚିତାବାଘ ।

ମୃଗାରାତି, ମୃଗାରି, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଅରାତି,ଅରି) ସିଂହ; ବ୍ୟାଘ୍ର; କୁକ୍କୁର ।

ମୃଗିତ, ବଂ. (ମୃଗ୍-ତ) ଅନ୍ୱେଷିତ; ଯାଚିତ ।

ମୃଗେନ୍ଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ମୃଗ-ଇନ୍ଦ୍ର) ପଶୁରାଜ, ସିଂହ ।

ମୃଗେର୍ବାରୁ, ବ. ପୁଂ. ଶ୍ୱେତହରିଣ ।

ମୃଗ୍ୟ, ବଂ. (ମୃଗ୍-ଯ) ଅନୁସନ୍ଧେୟ, ଅନ୍ୱେଷଣୀୟ ।

ମୃଜ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଜ୍-ଅ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ମାଦଳ ।

ମୃଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଜ୍-ଅ) ମାର୍ଜ୍ଜନା, ପରିଷ୍କାର, ଶୁଦ୍ଧି ।

ମୃଡ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଡ୍-ଅ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ମୃଡଙ୍କଣ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଡ୍-ଅଙ୍କଣ) ବାଳକ, ଶିଶୁ ।

ମୃଡାନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଡ୍-ଆନୀ) ଦୁର୍ଗା, ଶିବପତ୍ନୀ ।

ମୃଡୀକ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଡ୍-ଈକ) ମୃଗ, ହରିଣ ।

ମୃଣାଳ, ବ. କ୍ଲୈ. (ମୃଣ୍-ଆଳ) ପଦ୍ମପତ୍ରତଳର ନାଡ । ନ. ବେଣାମୂଳ ।

ମୃଣାଳିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପଦ୍ମିନୀ ।

ମୃଣାଳୀ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଣାଳ-ଇନ୍) ପଦ୍ମ ।

ମୃଣ୍ମୟ, ବଂ. (ମୃଦ୍-ମୟ) ମୃତ୍ତିକାର, ମୃର୍ତ୍ତିକାନିର୍ମିତ ।

ମୃତ, ବଂ. (ମୃ-ତ) ମୃତ୍ୟୁପ୍ରାପ୍ତ, ଗତପ୍ରାଣ; ଯାଚିତ । ବ. ନ. ମରଣ; ଯାଚଜ୍ଞାବୃତ୍ତି ।

ମୃତକ, ବ. ନ. (ମୃତ-କ) ଶବ, ମୃତଶରୀର; ମରଣାଶୌଚ ।

ମୃତକଳ୍ପ, ବଂ. (ମୃତ-କଳ୍ପ) ମୃତପ୍ରାୟ, ମୃତତୁଲ୍ୟ ।

ମୃତକାନ୍ତକ, ମୃତମତ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ମୃତ-କାନ୍ତକ, ମତ୍ତ) ଶୃଗାଳ ।

ମୃତଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ମୃତବତ୍ସା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃତ-ବତ୍ସ) ମୃତାପତ୍ୟା, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ସନ୍ତାନ ଜୀବିତ ନ ଥାନ୍ତି ।

ମୃତସଞ୍ଜୀବନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃତ-ସଞ୍ଜୀବନୀ) ଯେ ବିଦ୍ୟା ବଳରେ ମୃତବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ।

ମୃତାଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. (ମୃତ-ଅଣ୍ଡ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ମୃତ୍କର, ବ. ପୁଂ. (ମୃଦ୍-କର) କୁମ୍ଭକାର, କୁମ୍ଭାର ।

ମୃତ୍କାଂସ୍ୟ, ବ. ନ. (ମୃଦ୍-କାଂସ୍ୟ) ଶରା ।

ମୃତ୍କିରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଦ୍-କିର) ଉଇଁକରା, କୀଟବିଶେଷ ।

ମୃତ୍ତିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଦ୍-ତିକ-ଆ) ମାଟି; ଗଜମାଟି; ଭୂମି ।

ମୃତ୍ୟୁ, ବି. (ମୃ-ତ୍ୟୁ) ପ୍ରାଣବିୟୋଗ, ମରଣ । ପୁଂ. ଯମ ।

ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ, ବ. ପୁଂ. (ମୃତ୍ୟୁମ୍-ଜୟ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ମୃତ୍ୟୁନାଶକ, ବ. ପୁଂ. (ମୃତ୍ୟୁ-ନାଶକ) ପାରଦ, ପାରା ।

ମୃତ୍ୟୁପୁଷ୍ପ, ବ. ପୁଂ. (ମୃତ୍ୟୁ-ପୁଷ୍ପ) ଇକ୍ଷୁ, ଆଖୁ ।

ମୃତ୍ୟୁଭର୍ଙ୍ଗୁରକ, ବ. ପୁଂ. (ମୃତ୍ୟୁ-ଭର୍ଙ୍ଗୁର-କ) ପ୍ରେତପଟହ, ମୃତ୍ୟୁକାଳରେ ବାଦନୀୟ ବାଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ମୃତ୍ୟୁଭୃତ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ମୃତ୍ୟୁ-ଭୃତ୍ୟ) ରୋଗ, ପୀଡ଼ା ।

ମୃତ୍ୟୁବଞ୍ଚନ, ବ. ପୁଂ. (ମୃତ୍ୟୁ-ବଞ୍ଚନ) ଶିବ; ବିଲ୍ୱବୃକ୍ଷ, ବେଲଗଛ; ଡାମରକୁଆ ।

ମୃତ୍ସା, ମୃତ୍ସ୍ନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଦ୍-ସ-ସ୍ନ) ପ୍ରଶସ୍ତ ମୃର୍ତ୍ତିକା, ଉତ୍ତମ ମାଟି ।

ମୃଦ୍, ମୃଦା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଦ୍-୦-ଅ, ଆ) ମୃତ୍ତିକା, ମାଟି ।

ମୃଦଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଦ-ଅଙ୍ଗ) ମୁରଜ, ପଖାଉଜ; ପଟହ; ଶବ୍ଦ, ଗୋଳମାଳ; ବଂଶ, ବାଉଁଶ ।

ମୃଦଙ୍ଗଫଳ, ବ. ପୁଂ. (ମୃଦଙ୍ଗ-ଫଳ) ପଣସଗଛ ।

ମୃଦାକାର, ବ. ପୁଂ. (ମୃଦା-କାର) ଅଶନି, ବଜ୍ର ।

ମୃଦିତ, ବିଂ. (ମୃଦ୍-ତ) ମର୍ଦ୍ଦିତ, ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ, ଗୁଣ୍ଡା କରାଯାଇଥିବା ।

ମୃଦିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଦା-ଇନ୍) ପ୍ରଶସ୍ତ ମୃତ୍ତିକା, ଉତ୍ତମ ମାଟି ।

ମୃଦୁ, ବିଂ. (ମୃଦ୍-ଉ) କୋମଳ, ନରମ; ଅଦୃଢ଼; ଅତୀକ୍ଷ୍ଣ, ମନ୍ଦ; ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ ।

ମୃଦୁଗଣ, ବି. ପୁଂ. ଚିତ୍ରା ଅନୁରାଧା ମୃଗଶିରା ଏବଂ ରେବତୀ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ମୃଦୁଗମନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଦୁ-ଗମନ) ହଂସୀ; ମନ୍ଦଗାମିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମୃଦୁଚର୍ମ୍ମୀ, ମୃଦୁଚ୍ଛଦ, ମୃଦୁତ୍ୱକ, ମୃଦୁତ୍ୱଚ, } ବି. ପୁଂ. (ମୃଦୁ-ଚର୍ମ୍ମ-ଇନ୍, ମୃଦୁ-ଛଦ, ତ୍ୱଚ୍, ତ୍ୱଚ) ଭୂର୍ଜ୍ଜବୃକ୍ଷ, ଭୋଜପତ୍ରର ଗଛ ।

ମୃଦୁନକ, ବି. ନ. ସୁବର୍ଣ୍ଣ, ସୁନା ।

ମୃଦୁଳ, ବିଂ. (ମୃଦୁ-ଲ) କୋମଳ, ନରମ । ବି. ନ. ଜଳ ।

ମୃଦୁଲୋମକ, ବି. ପୁଂ. (ମୃଦୁ-ଲୋମନ୍-କ) ଶଶକ, ଠେକୁଆ ।

ମୃଦୂତ୍ପଳ, ବି. ନ. (ମୃଦୁ-ଉତ୍ପଳ) ନୀଳପଦ୍ମ ।

ମୃଦ୍ୱୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଦୁ-ଈ) କୋମଳାଙ୍ଗୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ଦ୍ରାକ୍ଷାବିଶେଷ ।

ମୃଦ୍ୱୀକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୃଦୁ-ଈକ) ଦ୍ରାକ୍ଷା, ଅଙ୍ଗୁର ।

ମୃଷା, ଅଂ. (ମୃଷ୍-ଆ) ମିଥ୍ୟା, ଅସତ୍ୟ; ବୃଥା, ବିଫଳ, ଅନର୍ଥକ ।

ମୃଷାବାଦୀ, ବିଂ. (ମୃଷା-ବାଦୀ) ମିଥ୍ୟାବାଦୀ ।

ମୃଷୋଦ୍ୟ, ବି. ନ. (ମୃଷା-ବଦ୍-ଯ) ମିଥ୍ୟାକଥନ । ବିଂ. ମିଥ୍ୟାବାଦୀ ।

ମୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ମୃଜ୍-ତ) ମାର୍ଜ୍ଜିତ, ନିର୍ମ୍ମଳୀକୃତ; ଶୋଧିତ, ପରିଷ୍କୃତ ।

ମେକଲକନ୍ୟକା, ମେଖଲକନ୍ୟକା, ମେକଲାଦ୍ରିଜା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମେକଲ-କନ୍ୟକା, ମେଖଲ-କନ୍ୟକା, ମେକଲାଦ୍ରି-ଜ) ନର୍ମ୍ମଦାନଦୀ ।

ମେକାପ, ବି. (ଦେଶଜ) ରଙ୍ଗଗୃହରେ ବସ୍ତ୍ରରକ୍ଷାକାରୀ ।

ମେକ୍ଷଣ, ବି. ନ. ଯଜ୍ଞୀୟ ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ମେଖଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମି-ଖଲ-ଅ) କଟିସୂତ୍ର, କଟିଭୂଷଣ, ଚନ୍ଦ୍ରହାର ଗୋଠପ୍ରଭୃତି, ଯଥା,

"ଲମ୍ବିତ ସୁଗୋଲ ନିତମ୍ବବମ୍ବେ ହେମମେଖଳା ।"

ଚ. ଶ୍ଚ ।

ହସ୍ତିବନ୍ଧନ; ଖରପତ୍ରାଦି ନିର୍ମିତ ଉପବୀତ; ପର୍ବତର ନିତମ୍ବଦେଶ; ହସ୍ତୀ ଦ୍ୱାରା ଦୃଢ଼ରୂପେ ଧରିବା ନିମନ୍ତେ ଖଡ୍ଗାଦିର ମୁଷ୍ଟିସ୍ଥିତ ଚର୍ମ୍ମାଦିବନ୍ଧନ, ଖଡ୍ଗବନ୍ଧ; ନର୍ମ୍ମଦାନଦୀ ।

ମେଘ, ବି. ପୁଂ. (ମିହ୍-ଅ) ଜଳଧର, ବାରିବାହ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; ରାକ୍ଷସବିଶେଷ; ରାଗବିଶେଷ; ମୁସ୍ତକ, ମୁଥା ।

ମେଘକଫ, ବି. ପୁଂ. କରକା, ଶିଳା ।

ମେଘଚିନ୍ତକ, ମେଘଜୀବକ, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ଚିନ୍ତକ, ଜୀବକ) ଚାତକପକ୍ଷୀ ।

ମେଘଜ୍ୟୋତି, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ଜ୍ୟୋତିସ୍) ବଜ୍ରାଗ୍ନି ।

ମେଘଡମ୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ଡମ୍ବର) ମେଘଡମ୍ବର; ମେଘଗର୍ଜ୍ଜନ ।

ମେଘଦୀପ, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ଦୀପ) ତଡ଼ିତ୍, ବିଦ୍ୟୁତ୍ ।

ମେଘନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ନାଦ) ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ୍; ରାବଣର ପୁତ୍ର; ବରୁଣଦେବ; ମେଘଧ୍ୱନି; ପଳାଶବୃକ୍ଷ ।

ମେଘନାମା, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ନାମନ୍) ମୁସ୍ତକ, ମୁଥା ।

ମେଘପୁଷ୍ପ, ନ. ମେଘପ୍ରସବ, ପୁଂ. } ବି. (ମେଘ-ପୁଷ୍ପ, ପ୍ରସବ) ଘନରସ, ଜଳ ।

ମେଘଭୂତ, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ଭୂତ) ଅଶନି, ବଜ୍ର ।

ମେଘଯୋନି, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ଯୋନି) ଧୂମ, ଧୂଆଁ ।

ମେଘବର୍ତ୍ମ, ମେଘବେଶ୍ମ, ବି. ନ. (ମେଘ-ବର୍ତ୍ମ, ବେଶ୍ମନ୍) ଆକାଶ, ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ।

ମେଘବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ବାହନ) ଇନ୍ଦ୍ର, ଦେବରାଜ ।

ମେଘସୁହୃଦ୍, ମେଘାନନ୍ଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ସୁହୃଦ୍, ଆନନ୍ଦିନ୍) ମୟୂର ।

ମେଘାଗମ, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ଆଗମ) ବର୍ଷାକାଳ ।

ମେଘାତ୍ୟୟ, ମେଘାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ମେଘ-ଅତ୍ୟୟ, ଅନ୍ତ) ଶରତ୍କାଳ ।

ମେଘାସ୍ଥି, ବି. ନ. (ମେଘ-ଅସ୍ଥି) କରକା, ଶିଳା ।

ମେଘାସ୍ପଦ, ବି. ନ. (ମେଘ-ଆସ୍ପଦ) ଆକାଶ, ଗଗନ ।

ମେଘୁଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମେଘାଚ୍ଛନ୍ନ ।

ମେଚକ, ବି. ପୁଂ. (ମେଚ୍-ଅକ) ମୟୂରପୁଚ୍ଛସ୍ଥ ଚନ୍ଦ୍ରକ; ଧୂମ; ମେଘ; ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ । ନ. ଅନ୍ଧକାର; ଅଞ୍ଜନ; ନୀଲାଞ୍ଜନ । ବିଂ. କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ, କାଳିଆ ।

ମେଜ, ବି. (ଯାବନିକ) (Table) ଦ୍ରବ୍ୟ ରଖିବାର ପାୟାଯୁକ୍ତ ମଞ୍ଚବିଶେଷ ।

ମେଞ୍ଚା, (ଦେଶଜ) ପୁଳା ।

ମେଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ବେଢ, ପ୍ରତିମା ଅବସ୍ଥିତିର ସଜ୍ଜିତ ସ୍ଥାନ ପରମ୍ପରା ।

ମେଢ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ମିହ-ଷ୍ଟ୍ର) ଶିଶ୍ନ, ପୁରୁଷୋପସ୍ଥ; ମେଷ, ଭେଡ଼ା ।

ମେଣ୍ଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ପଲ, ଖେଦା ।

ମେଣ୍ଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ଉମାଖୁରବଡା, ଏକୀକୃତ-ଧାନ୍ୟାଦି ପେଣ୍ଡା ।

ମେଣ୍ଟିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଚଳିବା, ନିର୍ବାହ ହେବା ।

ମେଣ୍ଢା, ବି. (ମେଢ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ମେଷ, ପଶୁବିଶେଷ ।

ମେଥି, ମେଥିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶସ୍ୟବିଶେଷ, ମେଥି-ଶାକ ।

ମେଦ, ପୁଂ. } ବି. (ମିଦ୍-ଅ, ଅସ୍) ଅସ୍ଥିର ମଜ୍ଜା,
ମେଦସ୍, ନ. } ବସା, ଚର୍ବି ।

ମେଦସ୍କୃତ୍, ବି. ନ. (ମେଦସ୍-କୃତ୍) ମାଂସ ।

ମେଦା, ବିଂ. (ମେଦସ୍ ଶବ୍ଦଜ) ମୋଟାବୁଦ୍ଧି, ଜଡ, ଅବୋଧ ।

ମେଦିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମେଦ-ଇନ୍-ଈ) ପୃଥିବୀ ।

ମେଦିନୀଦ୍ରବ, ବି. ପୁଂ. (ମେଦିନୀ-ଦ୍ରୁ-ଅ) ଧୂଳି ।

ମେଦୁର, ବିଂ. (ମିଦ୍-ଉର) ସ୍ନିଗ୍ଧ; ଚିକ୍କଣ; କୋମଳ, ମୃଦୁ ।

ମେଦୋଜ, ବି. ନ. (ମେଦସ୍-ଜ) ଅସ୍ଥି, ହାଡ ।

ମେଧ, ବି. ପୁଂ. (ମେଧ୍-ଅ) ଯଜ୍ଞ, ଯାଗ ।

ମେଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମେଧ୍-ଆ) ଧାରଣାବତୀ ବୁଦ୍ଧି, ସ୍ମୃତିଶକ୍ତି; ବୁଦ୍ଧି; ମେଧାରେ ଔଷଧ ।

ମେଧାଃ ବି. ପୁଂ. (ମେଧ୍-ଅସ୍) ସ୍ୱାୟମ୍ଭୁବ ମନୁପୁତ୍ର ।

ମେଧାତିଥି, ବି. ପୁଂ. (ମେଧା-ଅତିଥି) କାତ୍ୟାୟନ ମୁନି ।

ମେଧାବାନ୍, ବିଂ. (ମେଧା-ବତ୍) ମେଧାବିଶିଷ୍ଟ; ଜ୍ଞାନୀ, ବୁଦ୍ଧିମାନ୍; ସ୍ମରଣଶକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ ।

ମେଧାବୀ, ବିଂ. (ମେଧା-ବିନ୍) ମେଧାବିଶିଷ୍ଟ, ଜ୍ଞାନୀ; ପଣ୍ଡିତ । ବି. ପୁଂ. ଶୁକପକ୍ଷୀ; ମଦିରା; ବିନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶାରିକା ।

ମେଧ୍ୟ, ବିଂ. (ମେଧ୍-ଯ) ଶୁଦ୍ଧ, ପବିତ୍ର ; ଯଜ୍ଞୀୟ, ଯଥା,

> "ଆରମ୍ଭିଲେ ଯଜ୍ଞ ମେଧ୍ୟ ତୁରଙ୍ଗ ତାଙ୍କର,
> ପାତାଳେ ବାନ୍ଧିଲେ ଇନ୍ଦ୍ର କପିଳ ପାଶର ।"
>
> କ. ବ ।

ବି. ପୁଂ. ଛାଗ; ଖଦିର, ଖୟର; ଯବ ।

ମେଧ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମେଧ-ଯ-ଆ) ନାଡୀବିଶେଷ; କେତକୀ; ମଣ୍ଡୂକୀ ।

ମେନକା, ମେନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମେ-ନ-କା, ମି-ନ-ଆ) ହିମାଳୟପତ୍ନୀ; ସ୍ୱର୍ବେଶ୍ୟାବିଶେଷ ।

ମେନକାତ୍ମଜା, ମେନାଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମେନକା-ଆତ୍ମଜା; ମେନା-ଜ) ପାର୍ବତୀ, ଉମା ।

ମେନାଦ, ବି. ପୁଂ. (ମେ-ନାଦ) ବିରାଡ଼ି; ଛାଗ; ମୟୂର ।

ମେନ୍ଧୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମା-ଇନ୍ଧ୍-ଅ-ଈ) ମେଧ୍ୟବୃକ୍ଷ, ମଞ୍ଜୁଆତିଗଛ ।

ମେୟ, ବି°. (ମା-ଯ) ପରମେୟ, ପରିମାଣଯୋଗ୍ୟ; ଜ୍ଞେୟ; ଅନୁମେୟ ।

ମେରଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ବଳିଯୋଗ୍ୟ ନର ।

ମେରୁ, ବି. ପୁଂ. (ମି-ରୁ) ହେମାଦ୍ରି, ସୁମେରୁ ପର୍ବତ; ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତର ଦକ୍ଷିଣ ପ୍ରାନ୍ତ; ଉତ୍ତର ପ୍ରାନ୍ତ ଉତ୍ତର ମେରୁ ଆଉ ଦକ୍ଷିଣ ପ୍ରାନ୍ତ ଦକ୍ଷିଣ ମେରୁ; ଖଡ୍ଗାଦିର ମୁଷ୍ଟିପ୍ରଦେଶ; ଜପମାଳାର ଉପରସ୍ଥ ପ୍ରଧାନ ବୀଜ ।

ମେରୁକ, ବି. ପୁଂ. (ମେରୁ-କ) ଯଜ୍ଞଧୂପ, ଝୁଣା ।

ମେରୁଦଣ୍ଡ, (Axis) ଭୂଗୋଳର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଉଭୟକେନ୍ଦ୍ରଭେଦୀ କାଳ୍ପନିକ ସରଳରେଖା, ଏହି ରେଖା ଅବଲମ୍ବନ କରି ପୃଥିବୀ ପଶ୍ଚିମରୁ ପୂର୍ବାଭିମୁଖରେ ଦୈନନ୍ଦିନ ପରିଭ୍ରମଣ କରେ; ପିଠିର ମଝି ହାଡ ।

ମେରୁହାଡ, ବି. ପିଠିର ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ଅସ୍ଥି ।

ମେଳ, ପୁଂ. / ମେଳା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ମିଲ୍-ଅ, ଆ) ଜନତା, ଉତ୍ସବ ସ୍ଥାନରେ ବା ବଜାରରେ ଲୋକାରଣ୍ୟ; ଐକ୍ୟ, ଯୁକ୍ତି, ଯଥା,

"କୃଷ୍ଣ ମୁଖେ ମେଳ ମୋହନ ବେଣୁ ।"

ମସୀ; ଅଞ୍ଜନ ।

ମେଳକ, ବି. ପୁଂ. (ମେଳ-କ) ସଙ୍ଗ, ସହବାସ; (ମିଲ୍-ଇ-ଅକ) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ମିଳି ପାରନ୍ତି, ଐକ୍ୟକାରକ ।

ମେଳନ, ବି. ନ. (ମିଲ୍-ଅନ) ଏକତ୍ରିତ ହେବା, ମିଶିବା ।

ମେଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରଶସ୍ତ ସ୍ଥାନ, ଦାଣ୍ଡଘର, କାନ୍ଥ ନ ଥିବା ଘର । ବି°. ଖୋଲା, ଫିଟା ।

ମେଲାଣି, ବି. (ଦେଶଜ) ବିଦାୟ, ଯଥା,

"ଶ୍ରୀପଦପଙ୍କଜୁ ଏବେ ହେଉଛି ମେଲାଣି ।"

ମେଳିଆ, ବି°. (ଦେଶଜ) ଯେ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଏକତ୍ର ମେଳାଇ ପାରେ ବା ଆପଣା ମତରେ ଚଳାଇ ପାରେ, ଯଥା,

"ମରକତ ପିତୁଳିଆ, ମିତ୍ରମେଳିଆ ସେ ।"

ମେଲିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରକାଶ କରିବା, ବିସ୍ତୃତ କରିବା, ଯଥା,

"ସ୍ତବେ ବୈଶ୍ୟ ପସରେ ମୁଁ ମେଲିଛି ପଶସ ।"

ମେଳାନନ୍ଦା, ସ୍ତ୍ରୀ. / ମେଳାନ୍ଧୁ, ସ୍ତ୍ରୀ. / ମେଳାମ୍ବୁ, ପୁଂ. } ବି. (ମେଳା-ଆନନ୍ଦ, ଅନ୍ଧୁ, ଅମ୍ବୁ) ମସ୍ୟାଧାର, ଦୁଆତ ।

ମେଷ, ବି. ପୁଂ. (ମିଷ୍-ଅ) ମେଣ୍ଢା, ଭେଡା; ପ୍ରଥମ ରାଶି; ଲଗ୍ନବିଶେଷ; ଔଷଧବିଶେଷ ।

ମେଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁଜରାଟୀଅଳାଇଚ; (ଦେଶଜ) ଅଳସୁଆ ।

ମେଷାଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ମେଷ-ଅଣ୍ଡ) ଇନ୍ଦ୍ର ।

ମେଷିକା, ମେଷୀ, ବି. ପୁଂ. (ମେଷୀ-କ, ମେଷ-ଈ) ମୂତ୍ରରୋଗବିଶେଷ, ଧାତୁପଡିବା, ପ୍ରସ୍ରାବରୋଗ ବା ପ୍ରସ୍ରାବଦୋଷ; ପ୍ରସ୍ରାବ, ମୂତ୍ର; ମେଷ ।

ମେହ, ବି. ପୁଂ. (ମିହ୍-ଅ) ଶୁକ୍ରକ୍ଷୟ ରୋଗବିଶେଷ ।

ମେହନ, ବି. ନ. (ମିହ୍-ଅନ) ଶିଶ୍ନ; ମୂତ୍ର; ମୂତ୍ରତ୍ୟାଗ ।

ମେହନତ, ବି. (ଯାବନିକ) ଆୟାସ, ପରିଶ୍ରମ ।

ମେହନ୍ତର, ବି. (ଯାବନିକ) ମାହାର, ଯେ ମଇଳା ସଫା କରେ ।

ମୈତ୍ର, ବି. ନ. (ମିତ୍ର-ଅ) ମିତ୍ରତା, ସୌହାର୍ଦ୍ଦ; ସଂସର୍ଗ; ଅନୁରାଧା ନକ୍ଷତ୍ର; ପୁରୀଷୋତ୍ସର୍ଗ, ମଳତ୍ୟାଗ । ପୁଂ. ବ୍ରାହ୍ମଣ; ମିତ୍ର; ବାରେନ୍ଦ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣର ଉପାଧିବିଶେଷ । ବି°. ମିତ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମୈତ୍ରାବରୁଣ, ମୈତ୍ରାବରୁଣି, ବି. ପୁଂ. (ମିତ୍ର-ବରୁଣ-ଅ, ଇ) ଅଗସ୍ତ୍ୟ, କୁମ୍ଭସମ୍ଭବ; ବଶିଷ୍ଠମୁନି ।

ମୈତ୍ରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. / ମୈତ୍ର୍ୟ, ନ. } ବି. (ମିତ୍ର-ଅ, ଯ) ମିତ୍ରତା, ସୌହାର୍ଦ୍ଦ; ସଂସର୍ଗ, ସହଯୋଗ ।

ମୈତ୍ରେୟ, ବି. ପୁଂ. (ମିତ୍ର-ଏୟ) ମୁନିବିଶେଷ; ବୁଦ୍ଧଦେବ । ବି°. ମିତ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମୈତ୍ରେୟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୈତ୍ରେୟ-ଇକ) ମିତ୍ରଯୁଦ୍ଧ, ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ପରସ୍ପର ସଂଗ୍ରାମ ।

ମୈଥିଳ, ବି. ପୁଂ. (ମିଥିଲା-ଅ) ଜନକରାଜା । ବିଂ. ମିଥିଳାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମୈଥିଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମିଥିଳା—ଅ-ଈ) ସୀତା ।

ମୈଥୁନ, ବି. ନ. (ମିଥୁନ-ଅ) ବିବାହ; ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷର ସ୍ମରଣ କୀର୍ତ୍ତନ କେଳି ପ୍ରେକ୍ଷଣ ଗୁହ୍ୟଭାଷଣ ସଂକଳ୍ପ ଅଧ୍ୟବସାୟ କ୍ରିୟା ନିଷ୍ପତ୍ତି—ଏହି ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଯୁକ୍ତ ବ୍ୟାପାର; ସୁରତ, ରତିକ୍ରିୟା ।

ମୈଦା, ବି. (ଯାବନିକ) ଗୋଧୂମାଦି ଚୂର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ ।

ମୈଦାନ, ବି. (ଯାବନିକ) ପଡ଼ିଆ, ସ୍ଥଳ; ମଳତ୍ୟାଗ ।

ମୈନା, ବି. (ଯାବନିକ) ଶାରୀ; ବଣିଚଢ଼େଇ ।

ମୈନାକ, ବି. ପୁଂ. (ମେନକା-ଅ) ପର୍ବତବିଶେଷ; ଯଥା,

"ମୈନାକ ଶିଖରବାସିନୀ ରଣସ୍ଥଳରମଣୀକା ।"

ଚ. ଖ୍ରୀ ।

ମେନକା ପୁତ୍ର ।

ମୈନିକ, ବି. ପୁଂ. (ମୀନ-ଇକ) ଜାଲିକ, ଧୀବର, କେଉଟ ।

ମୈରଗିରଦ୍ୟା, ବି. (ଯାବନିକ) ଭୁଣ୍ଡିଆ ।

ମୈରେୟ, ବି. ନ. (ମିର-ଏୟ) ମଦ୍ୟବିଶେଷ ।

ମୈଳା, ବି. (ମଳିମସ୍ ଶବ୍ଦଜ) ବିଷ୍ଠା । ବିଂ. ମଳିଆ, ମସିଆ ।

ମୋକ୍ତା, ବିଂ. (ମୁଚ୍-ତୃ) ମୋଚନକର୍ତ୍ତା, ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା ।

ମୋକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ମୋକ୍ଷ୍-ଅ) ମୁକ୍ତି, ନିତ୍ୟସୁଖପ୍ରାପ୍ତି, ଅପବର୍ଗ; ପରିତ୍ରାଣ; ମୋଚନ; ମୃତ୍ୟୁ, ମରଣ; ପାଟଳିବୃକ୍ଷ ।

ମୋକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ମୋକ୍ଷ୍-ଅନ) ମୋଚନ, ଉଦ୍ଧାର କରଣ ।

ମୋଗଲ, ବି. (ଯାବନିକ) ଜାତିବିଶେଷ ।

ମୋଘ, ବିଂ. (ମୁହ୍-ଅ) ବନ୍ଧ୍ୟ, ବ୍ୟର୍ଥ, ବିଫଳ । ବି. ପୁଂ. ପ୍ରାଚୀର ।

ମୋଘୋଲି, ବି. ପୁଂ. ପ୍ରାଚୀର, ବେଷ୍ଟନ ।

ମୋଚ, ବି. ନ. (ମୁଚ୍-ଅ) କଦଳୀଫଳ । ପୁଂ. ଶୋଭାଞ୍ଜନବୃକ୍ଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. କଦଳୀବୃକ୍ଷ ।

ମୋଚକ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଚ୍-ଅକ) କଦଳୀଗଛ; ଶୋଭାଞ୍ଜନବୃକ୍ଷ; ମୋକ୍ଷକ । ବିଂ. ମୁକ୍ତ; ବୈରାଗ୍ୟଯୁକ୍ତ; ମୁକ୍ତିକାରକ ।

ମୋଚନ, ବି. ନ. (ମୁଚ୍-ଅନ) ମୁକ୍ତିକରଣ; ପରିତ୍ରାଣକରଣ; ତ୍ୟାଗକରଣ; ମୁକ୍ତି, ଯଥା,

"ମାନବ ଦାସତ୍ୱ ଶୃଙ୍ଖଳ ମୋଚନ,
କଲା ଯେଉଁ ଜାତି ସ୍ୱାଧୀନତା ଦାନ ।"

କ. ବା ।

ମୋଚି, ବି. (ଯାବନିକ) ଜାତିବିଶେଷ ।

ମୋଟ, ବି. (ଦେଶଜ) ସମୁଦାୟ । ବିଂ. ସ୍ଥୂଳ । ସ୍ତ୍ରୀ. ମାଂସଳଦେହା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ମୋଟକ, ବି. ନ. (ମୁଟ୍-ଅକ) ଶ୍ରାଦ୍ଧାଦି କାଳରେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଭଗ୍ନ କୁଶପତ୍ରଦ୍ୱୟ ।

ମୋଟଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରାଗିଣୀବିଶେଷ ।

ମୋଟା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସ୍ଥୂଳ, ମାଂସଳ, ପୀବର ।

ମୋଟ୍ଟାୟିତ, ବି. ନ. ନାୟିକାର ଭାବବିଶେଷ, ନାୟକ ବିଷୟକ କଥାଦି ଶୁଣିଲେ ଉହିଁରେ ଅବହିତ ଚିତ୍ତରେ ଦତ୍ତକର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ନାୟିକାର କର୍ଣ୍ଣ କଣ୍ଡୁୟନ ଓ ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀପ୍ରକଟିତକରଣ ।

ମୋଚନ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଚ୍ଛାଦନ, ବକ୍ରକରଣ ।

ମୋଡ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବାଙ୍କ ।

ମୋଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ବଂଶ ଓ ବେତ୍ରନିର୍ମ୍ମିତ ଆସନବିଶେଷ । କ୍ରି. ଘଷା, ଦଳା ।

ମୋଡିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବକ୍ର କରିବା, ଯଥା,

"ମୋଡଲ ବଦନ ଅଡଲ କର ବାସ ପଣନ୍ତ ।"

ମୋଦ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଦ୍-ଅ) ଆମୋଦ, ହର୍ଷ, ଆହ୍ଲାଦ ।

ମୋଦକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ମୋଦ-ଅକ) ମିଷ୍ଟ ଔଷଧବିଶେଷ; କ୍ଷତ୍ରିୟଔରସରେ ଶୂଦ୍ରାଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତାନ । ବିଂ. ହର୍ଷକାରକ ।

ମୋଦନ, ବି. ନ. (ମୁଦ୍-ଅନ) ହର୍ଷ, ଆହ୍ଲାଦ ।

ମୋଦୟନ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୋଦି-ଅନ୍ତ-ଈ) ବନମଲ୍ଲିକା ।

ମୋଦିତ, ବିଂ. (ମୁଦ୍-ଇ-ତ) ଆମୋଦିତ, ଆହ୍ଲାଦିତ ।

ମୋଦୀ, ବିଂ. (ମୋଦ୍-ଇନ୍) ହର୍ଷଯୁକ୍ତ, ଆମୋଦକାରୀ ।

ମୋଷ, ବି. ପୁଂ. ମୋଷଣ, ବି. ନ. (ମୁଷ୍-ଅ, ଅନ) ପ୍ରତ୍ୟାହରଣ; ସ୍ତେୟ; ଚୌର୍ଯ୍ୟ; ଲୁଣ୍ଠନ; ଛେଦନ; ବଧ, ନାଶ; ଆଚ୍ଛେଦ; ପ୍ରତାରଣା ।

ମୋଷକ, ମୋଷ୍ଟା, ବି. ପୁଂ. (ମୁଷ୍-ଅକ; ତୃ) ତସ୍କର, ଚୌର ।

ମୋହ, ବି. ପୁଂ. (ମୁହ୍-ଅ) ମୂର୍ଚ୍ଛା, ଅଚୈତନ୍ୟ; ଅଜ୍ଞାନ; ମୂର୍ଖତା; ଅଜ୍ଞତା; ଅବିଦ୍ୟା; ଦୁଃଖ ।

ମୋହନ, ବି. ପୁଂ. (ମୁହ୍-ଇ-ଅନ) କନ୍ଦର୍ପର ବାଣବିଶେଷ । ନ. ମୁଗ୍ଧକରଣ; ସୁରତ । ବିଂ. ମୋହଜନକ, ଯଥା,

"ବନେ ମୋହନ ମୁରଲୀ ବାଜିଗଲା,
ବାଜିଗଲା ମୋଚିତ୍ତ ମୋହ ନେଲା ।"

ମୋହନଭୋଗ, ବି. (ମୋହନ-ଭୋଗ) ମିଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ମୋହର, ବି. ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା, ନିଦର୍ଶନବିଶେଷ, (ଅସ୍ମଦ ଶବ୍ଦଜ) ମତ୍ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; (ଦେଶଜ) ବ୍ୟଞ୍ଜନବିଶେଷ ।

ମୋହରାତ୍ରି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପ୍ରଳୟରାତ୍ରି ।

ମୋହିତ, ବିଂ. (ମୋହ-ଇତ) ମୋହପ୍ରାପ୍ତ ।

ମୋହିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୋହ-ଇନ୍) ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନକାଳରେ ଅସୁରଗଣଙ୍କୁ ବିମୋହିତ କରିବା ପାଇଁ ନାରାୟଣଙ୍କର ଅବତାରବିଶେଷ; ସ୍ତ୍ରୀବେଶ୍ୟାବିଶେଷ; ମୋହକାରିଣୀ, ଯେ ମନକୁ ମୁଗ୍ଧ କରଇ ।

ମୌକଲ, ବି. (ଯାବନିକ) ବିଚାରାଳୟରେ ଯେଉଁମାନେ ନିଜ ବକ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଆପଣା ପରିବର୍ତ୍ତରେ ଅନ୍ୟକୁ ନିଯୁକ୍ତ କରନ୍ତି ।

ମୌକୁଲି, ବି. ପୁଂ. (ମୁକୁଲ-ଇ) ବାୟସ, କାକ ।

ମୌକ୍ତିକ, ବି. ନ. (ମୁକ୍ତା-ଇକ) ମୁକ୍ତା, ମୋତି ।

ମୌକ୍ତିକସର, ବି. ପୁଂ. ମୁକ୍ତାହାର, ମୁକ୍ତାମାଳା ।

ମୌଖର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ମୁଖର-ଯ) ମୁଖରତା, ବାଚାଳତା ।

ମୌଖିକ, ବିଂ. (ମୁଖ-ଇକ) ମୁଖସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; କାଳ୍ପନିକ; ବାହ୍ୟ, ଯାହା ଆନ୍ତରିକ ନୁହେ ।

ମୌଜ, ବି. (ଯାବନିକ) ମାହାଲ; ଆମୋଦପ୍ରମୋଦ ।

ମୌଜା, ବି. (ଯାବନିକ) ମାହାଲ; ସୂତାନିର୍ମିତ ପଦତ୍ରାଣ ।

ମୌଦ୍ଗଲ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ମୁଦ୍ଗଲ-ଯ) ମୁଦ୍ଗଲ ମୁନିପୁତ୍ର, ଗୋତ୍ରକାରକ ଋଷିବିଶେଷ ।

ମୌନ, ବି. ନ. (ମୁନି-ଅ) ଅଭାଷଣ, ତୁଷ୍ଣୀମ୍ଭାବ, ଚୁପ୍, ନୀରବ ।

ମୌନବ୍ରତ, ବି. ପୁଂ. (ମୌନ-ବ୍ରତ) ନୀରବ ରହିବାର ନିୟମ ।

ମୌନୀ, ବି. ପୁଂ. (ମୌନ-ଇନ୍) ତପସ୍ୱୀ, ମୁନି । ବିଂ. ମୌନବ୍ରତଧାରୀ ।

ମୌରଜିକ, ବି. ପୁଂ. (ମୁରଜ-ଇକ) ମୁରଜ-ବାଦ୍ୟକାରୀ, ମୃଦଙ୍ଗବାଦକ ।

ମୌରସୀ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଦଖଲୀ ,

ମୌର୍ଖ୍ୟ, ବି. ନ. (ମୂର୍ଖ-ଯ) ମୂର୍ଖତା, ମୂଢ଼ତା ।

ମୌର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ମୁରା-ଯ) ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ରାଜା ।

ମୌର୍ବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୂର୍ବା-ଅ-ଈ) ଧନୁର୍ଗୁଣ ।

ମୌଳ, ବିଂ. (ମୂଳ-ଅ) ଆପ୍ତ; ଭୂମ୍ୟାଦିର ମୂଳଜ୍ଞାତା; ମୂଳାଗତ । ବି. ପୁଂ. ସଚିବ ।

ମୌଲା, ବି. (ମାତୁଲ ଶବ୍ଦଜ) ମାମୁ ।

ମୌଲ ପକ୍ଷ, ବି, (ଦେଶଜ) ଅପରପକ୍ଷ ।

ମୌଳି, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୂଳ-ଇ) ଶିଖା, ଚୂଡ଼ା; କିରୀଟ, ମୁକୁଟ, ଯଥା,

"ଉତ୍ତରକୋଶଳା ମୌଳି ଅଳଙ୍କାର ।"

ମସ୍ତକ; ସଂଯତ କେଶ; ଅଗ୍ରଭାଗ । ପୁଂ. ଅଶୋକବୃକ୍ଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଭୂମି, ପୃଥିବୀ ।

ମୌଳିକ, ବିଂ. (ମୂଳ-ଇକ) ମୂଳୀଭୂତ, ପ୍ରଧାନସ୍ୱରୂପ; ମୂଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ପୁଂ. ବଂଶଜ ।

ମୌଷଳ, ବିଂ. (ମୁଷଳ-ଅ) ମୁଷଳସଦୃଶ; ମୁଷଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ମୌଷ୍ଟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମୁଷ୍ଟି-ଅ, ଆ) ମୁଷ୍ଟିପ୍ରହରଣକ୍ରୀଡ଼ା, କୁତୁକୁତୁଖେଳ ।

ମୌହୂର୍ତ୍ତ, ମୌହୂର୍ତ୍ତିକ, ବି. ପୁଂ. (ମୁହୂର୍ତ୍ତ-ଅ, ଇକ) ଜ୍ୟୋତିର୍ବେତ୍ତା, ଦୈବଜ୍ଞ ।

ମ୍ରକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ମ୍ରକ୍ଷ୍-ଅ) ନିଜ ଦୋଷ ଗୋପନ; ମ୍ରକ୍ଷଣ ।

ମ୍ରକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ମ୍ରକ୍ଷ୍-ଅନ) ଲେପନ, ବୋଳିବା; ସଂଯୋଜନ; ମିଶ୍ରଣ, ମିଶାଣ; ତୈଳ ।

ମ୍ରଦିମା, ବି. ପୁଂ. (ମୃଦୁ-ଇମନ୍) କୋମଳତା, ମୃଦୁତ୍ୱ; ନମ୍ରତା ।

ମ୍ରଦିଷ୍ଠ, ମ୍ରଦୀୟାନ୍, ବିଂ. (ମୃଦୁ-ଇଷ୍ଠ, ଈୟସ୍) ଅତି ମୃଦୁ ।

ମ୍ରିୟମାଣ, ବିଂ. (ମୃ-ଆନ) ମୃତକଳ୍ପ, ମୃତପ୍ରାୟ; ଅବସନ୍ନ, ଦୁଃଖିତ, ଯଥା,

"ଜୀବାତ୍ମାକୁ ତୁମ୍ଭ ଏଥି ହୁଏ ମ୍ରିୟମାଣ,
ହରଇଣ ଦିବ୍ୟଶୋଭା ପ୍ରେମ ଭକ୍ତି ଜ୍ଞାନ ।"

କ. ବ ।

ମ୍ଳାନ, ବିଂ. (ମ୍ଳୈ-ତ) କାନ୍ତିହୀନ, ମଳିନ, ବିବର୍ଣ୍ଣ, ଅପ୍ରସନ୍ନ; ବିଶୀର୍ଣ୍ଣ; ଶ୍ରାନ୍ତ, କ୍ଳାନ୍ତ; ଦୁର୍ବଳ; ନିର୍ଲଜ୍ଜ, ଲଜ୍ଜାଶୂନ୍ୟ ।

ମ୍ଳାନି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ମ୍ଳୈ-ତି) ବିଷାଦ, ମାଳିନ୍ୟ, କାନ୍ତିକ୍ଷୟ; ଗ୍ଳାନି ।

ମ୍ଳେଚ୍ଛ, ବି. ପୁଂ. (ମ୍ଳେଚ୍ଛ୍-ଅ) ଅସଭ୍ୟ ଜାତିବିଶେଷ, କିରାତ ଶବର ପୁଳିନ୍ଦ ଯବନାଦି; ଅପଶବ୍ଦ । ବିଂ. ପାପିଷ୍ଠ, ପାପରତ ।

ମ୍ଳେଚ୍ଛକନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ମ୍ଳେଚ୍ଛ-କନ୍ଦ) ଲଶୁନ, ରଶୁଣ ।

ମ୍ଳେଚ୍ଛଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ମ୍ଳେଚ୍ଛ-ଦେଶ) ଚାତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାଦି-ରହିତ ଦେଶ, ମ୍ଳେଚ୍ଛ ବସତିସ୍ଥାନ ।

ମ୍ଳେଚ୍ଛମଣ୍ଡଳ, ବି. ନ. (ମ୍ଳେଚ୍ଛ-ମଣ୍ଡଳ) ମ୍ଳେଚ୍ଛଦେଶ ।

ମ୍ଳେଚ୍ଛମୁଖ, ମ୍ଳେଚ୍ଛାସ୍ୟ, ବି. ନ. (ମ୍ଳେଚ୍ଛ-ମୁଖ, ଆସ୍ୟ) ତାମ୍ର, ତମ୍ବା ।

ମ୍ଳେଚ୍ଛିତ, ବି. ନ. (ମ୍ଳେଚ୍ଛ-ଇତ) ମ୍ଳେଚ୍ଛଭାଷା, ଅପଶବ୍ଦ; ଅସଂସ୍କୃତ ବାକ୍ୟ, ଅସାଧୁଭାଷା ।

——:o:——

ଯ ବି. ପୁଂ. ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଷଡ଼ବିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ତାଲୁ; (ଯା-ଅ) ବାୟୁ; ଯଶଃ; ଯାନ; ସଂଯମନ; ଯମ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଗତି, ଯାତ୍ରା; ଯୋଗ ।

ଯକୃତ୍, ବି. ନ. (ଯ-କୃ-ତ) କୁକ୍ଷିର ଦକ୍ଷିଣଭାଗ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥିତ ମାଂସପିଣ୍ଡବିଶେଷ, ପିତ୍ତାଶୟ ।

ଯକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଯକ୍ଷ୍-ଅ) ଦେବଯୋନିବିଶେଷ, କୁବେରର ଅନୁଚର, ଯଥା,

"ତହିଁ କୁବେର ଶାପେ ହୋଇ ପ୍ରେରିତ,
ରହିଲା ଦୁଃଖେ ଯକ୍ଷ ଅତୁର ଚିତ୍ତ ।"

ମେ. ଦୂ ।

କୁବେର; କୁବେରର ଧନ; ଧନରକ୍ଷକ; ଇନ୍ଦ୍ରଭବନ ।

ଯକ୍ଷକର୍ଦ୍ଦମ, ବି. ପୁଂ. (ଯକ୍ଷ-କର୍ଦ୍ଦମ) ସମଭାଗ ମିଶ୍ରିତ କୁଙ୍କୁମ, ଅଗୁରୁ, କସ୍ତୂରୀ, କର୍ପୂର, ଚନ୍ଦନ ଏବଂ କକ୍କୋଳ ।

ଯକ୍ଷଧୂପ, ବି. ପୁଂ. (ଯକ୍ଷ-ଧୂପ୍-ଅ) ଝୁଣା; ତାରପିନ ତେଲ ।

ଯକ୍ଷରସ, ବି. ପୁଂ. (ଯକ୍ଷ-ରସ) ମଧ୍ୱାସବ, ପୁଷ୍ପମଦ୍ୟ ।

ଯକ୍ଷରାଟ୍, ଯକ୍ଷରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଯକ୍ଷ-ରାଜ୍, ରାଜନ୍) କୁବେର; ରଙ୍ଗମଣ୍ଡପ ।

ଯକ୍ଷରାଟ୍ପୁରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯକ୍ଷରାଜ୍-ପୁରୀ) କୈଳାସ ପର୍ବତୋପରି କୁବେରର ରାଜଧାନୀ, ଅଳକା ।

ଯକ୍ଷରାତ୍ରି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯକ୍ଷ-ରାତ୍ରି) କାର୍ତ୍ତିକୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାର ରାତ୍ରି ।

ଯକ୍ଷିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯକ୍ଷିନ୍-ଈ) କୁବେରର ପତ୍ନୀ; ଯକ୍ଷଭାର୍ଯ୍ୟା; ପିଶାଚୀ; ବିଦ୍ୟାଧରୀ ।

ଯକ୍ଷ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଯକ୍ଷ୍-ମନ୍) କ୍ଷୟରୋଗ, କାସବିଶେଷ ।

ଯଜତ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ଅତ) ଋତ୍ୱିକ୍, ପୁରୋହିତ ।

ଯଜତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ଅତ୍ର) ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ, ନିତ୍ୟ ହୋମକର୍ତ୍ତା ।

ଯଜନ, ବି. ନ. (ଯଜ୍-ଅନ) ଯଜ୍ଞକରଣ, ଯାଗକରଣ; ପୂଜନ ।

ଯଜମାନ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ଆନ, ମ ଆଗମ) ଯଷ୍ଟା, ଯଜ୍ଞକାରକ; ଯଜ୍ଞାଦିର ଅନୁଷ୍ଠାପକ, ବ୍ରତୀ; ଯେଉଁ ଲୋକ ଦକ୍ଷିଣା ଦେଇ ଦୈବ ଓ ପିତୃକର୍ମ କରାଏ, ଯଥା,

"ଯକମାନ ଦ୍ୱିଜମାନ ଯେନ ଗମନ୍ତୁ ।"

ଯଜାକ, ବିଂ. (ଯଜ୍-ଅକ) ଦାତା, ଦାନକାରୀ ।

ଯଜି, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ଇ) ଯାଜକ; ଯଜ୍ଞକର୍ତ୍ତା; ଯାଗ ।

ଯଜୁଃ, ବି. ନ. (ଯଜ୍-ଉସ୍) ବେଦବିଶେଷ, ଦ୍ୱିତୀୟ ବେଦ, ଏହି ବେଦ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ— କୃଷ୍ଣଯଜୁଃ ଓ ଶୁକ୍ଳଯଜୁଃ ।

ଯଜୁର୍ବେଦ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜୁସ୍-ବେଦ) ଶତଶାଖା-ଯୁକ୍ତ ବେଦବିଶେଷ ।

ଯଜୁର୍ବେଦୀ ବି. ପୁଂ. (ଯଜୁସ୍-ବିଦ୍-ଇନ୍) ଯଜୁର୍ବେଦ-ବେତ୍ତା; ଯଜୁର୍ବେଦାନୁସାରେ କର୍ମକାରୀ ।

ଯଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ନ) ଯାଗ, କ୍ରତୁ; ହୋମ ।

ଯଜ୍ଞକୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍ଞ-କୃତ୍) ଯାଗକର୍ତ୍ତା; ହୋମ-କର୍ତ୍ତା ।

ଯଜ୍ଞପଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍ଞ-ପଶୁ) ଅଶ୍ୱ, ଘୋଟକ; ଛାଗ, ଯଥା,

"ଶବ୍ଦ କାଳେ ପଡ଼ୁ ଯାହାଙ୍କ ପରଶୁ,
କେତେ ହେଲେ ଅସି ରଣଯଜ୍ଞପଶୁ ।"

ଯଜ୍ଞପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍ଞ-ପୁରୁଷ) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରା-ୟଣ ।

ଯଜ୍ଞସାର, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍ଞ-ସାର) ଯଜ୍ଞ ଡମ୍ବୁରଗଛ ।

ଯଜ୍ଞସୂତ୍ର, ବି. ନ. (ଯଜ୍ଞ-ସୂତ୍ର) ଯଜ୍ଞୋପବୀତ, ପୈତା ।

ଯଜ୍ଞସେନ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍ଞ-ସେନା) ଦ୍ରୁପଦରାଜା ।

ଯଜ୍ଞାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍ଞ-ଅଙ୍ଗ) ଯଜ୍ଞସାଧନ ସୋମ-ଲତାଦି; ଉଡୁମ୍ବରବୃକ୍ଷ; ଖଦିର ବୃକ୍ଷ; ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଯଷ୍ଟିକା । ନ. ଯଜ୍ଞର ଅବୟବ । ସ୍ତ୍ରୀ. ସୋମ-ବଲ୍ଲୀ ।

ଯଜ୍ଞାରି, ବି. ପୁଂ (ଯଜ୍ଞ-ଅରି) ଶିବ; ରାକ୍ଷସ ।

ଯଜ୍ଞିୟ, ବିଂ. (ଯଜ୍ଞ-ଇୟ) ଯଜ୍ଞକର୍ମର ଯୋଗ୍ୟ; ଯଜ୍ଞର ହିତକାରୀ; କୃଷ୍ଣସାର ମୃଗମାନଙ୍କର ବିଚ-ରଣ ଯୋଗ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ଦ୍ୱାପରଯୁଗ ।

ଯଜ୍ଞୀୟ, ବିଂ. (ଯଜ୍ଞ-ଈୟ) ଯଜ୍ଞସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ପୁଂ. ଉଡୁମ୍ବର ବୃକ୍ଷ ।

ଯଜ୍ଞେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ, (ଯଜ୍ଞ-ଈଶ୍ୱର) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରା-ୟଣ ।

ଯଜ୍ଞୋପବୀତ, ବି. ନ. (ଯଜ୍ଞ-ଉପବୀତ) ଯଜ୍ଞସୂତ୍ର, ପୈତା ।

ଯଜ୍ୱା, ବି. (ଯଜ୍-ବନ୍) ଯାଜ୍ଞିକ, ବିଧିପୂର୍ବକ ଯାଗ-କର୍ତ୍ତା ।

ଯତ୍ତୁ, ଅଂ. (ଯତ୍-ତୁ) ଯେମନ୍ତ; ଯେହେତୁ; ଯେଉଁ-ଥିରେ ।

ଯତ, ବିଂ. (ଯମ୍-ତ) ସଂଯତ, ବଦ୍ଧ; ନିୟମିତ; ନିଗୃ-ହୀତ; ଅନୁଷ୍ଠିତ । ବି. ନ. ସଂଯମ; ଗଜତାଡନ ।

ଯତଃ, ଅଂ. (ଯଦ୍-ତସ୍) ଯେହେତୁ; ଯେତେବେଳେ; ଯେଉଁ ପ୍ରକାର; ଯହିଁରେ; ଯାହାଠାରୁ; ଯେଉଁ-ଠାରେ; ଯଥା ।

ଯତନ, ବି. ନ. (ଯତ୍-ଅନ) ଯତ୍ନ, ଚେଷ୍ଟା, ଉଦ୍ୟୋଗ; (ପ୍ରା) ସୁନ୍ଦର, ସୁଢଳ, ଯଥା,

"ଅଖୁ କ୍ଷେତ ଦିଶେ ଯତନ ଅଖୁ ଶାଳରେ ବସି,
ଗ୍ରାମକଥା ଗ୍ରାମବାସିଏ ଗଳ୍ପ କରନ୍ତି ହସି ।"

ଗ୍ରା. ମା ।

ଯତବ୍ରତ, ବିଂ. (ଯତ-ବ୍ରତ) ଦୃଢବ୍ରତ, ଯଥାନିୟମରେ ନିତ୍ୟ ନୈମିତ୍ତିକ ଉପାସନାଦି କର୍ମର ଅନୁଷ୍ଠାନ-କାରୀ ।

ଯତାତ୍ମା, ବିଂ. (ଯତ-ଆତ୍ମନ୍) ସଂଯତଚିତ୍ତ, ନିୟମି-ତାନ୍ତଃକରଣବିଶିଷ୍ଟ; ଯାହାର ମନୋବୃତ୍ତି ବଶୀ-ଭୂତ ଅଛି ।

ଯତି, ବି. ପୁଂ. (ଯତ-ଇ) ତପସ୍ୱୀ, ମୁନି; ଭିକ୍ଷୁ, ପରିବ୍ରାଜକ; (ଯମ୍-ତି) ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ଳୋକାଦିର ସ୍ୱର-ବିଚ୍ଛେଦ ସ୍ଥାନ, ଜିହ୍ୱାର ଇଷ୍ଟ ବିଚ୍ଛେଦ-ସ୍ଥାନ; କ୍ରୋଧ; ଅନୁଭୂତ; ବିଧବା ।

ଯତୀ, ବି. ପୁଂ. (ଯତ୍-ତ-ଇନ୍) ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ, ମୁନି; ସନ୍ନ୍ୟାସୀ । ତନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଧବା ।

ଯତ୍କିଞ୍ଚିତ୍, ଅଂ. (ଯତ୍-କିଞ୍ଚିତ୍) ଅଳ୍ପପରିମାଣ, କିଛି ।

ଯତ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଯତ୍-ନ) ପ୍ରବୃତ୍ତି; ରୂପାଦି ଚତୁର୍ବିଂ-ଶତି ଗୁଣାନ୍ତର୍ଗତ ଗୁଣବିଶେଷ; ପରିଶ୍ରମ; ଉଦ୍ୟମ; ଅଧ୍ୟବସାୟ; ଚେଷ୍ଟା, ଉଦ୍ୟୋଗ; ପ୍ରୟାସ ।

ଯତ୍ର, ଅଂ. (ଯଦ୍-ତ୍ର) ଯେଉଁଠାରେ, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ-ରେ; ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ।

ଯଥା, ଅଂ. (ଯଦ୍-ଥା) ଯେଉଁପରି; ସାଦୃଶ୍ୟ; ଯୋଗ୍ୟତା; ବୀପ୍ସା; ସତ୍ୟ; ସ୍ୱାର୍ଥ; ଅନତିକ୍ରମ; ଇତ୍ୟାଦିପ୍ରମାଣ ।

ଯଥାକଥଞ୍ଚିତ୍, ଯେ କୌଣସିରୂପେ ।

ଯଥାକ୍ରମ, କ୍ରିଂ. ବିଂ. (ଯଥା-କ୍ରମ) କ୍ରମାନୁରୂପ, କ୍ରମକୁ ଅତିକ୍ରମ ନ କରିବା ।

ଯଥାଗତ, ବିଂ. (ଯଥା-ଅଗତ) ଯେଉଁଠାରୁ ଦେଇ ଆସିଅଛି, ଯେରୂପ ଆଗତ; ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ଯଥଜାତ, ବିଂ. (ଯଥା-ଜାତ) ମୂର୍ଖ; ନୀଚ, ଅସଭ୍ୟ ।

ଯଥାତଥ, ବିଂ. (ଯଥା-ତଥା) ଯଥାଯୋଗ୍ୟ, ଯଥାର୍ଥ; ଇତିହାସ, ପୁରାବୃତ୍ତ ।

ଯଥାତଥା, ଯେଠାରେ ସେଠାରେ ।

ଯଥାଯଥ, ବିଂ. (ଯଥ-ଯଥା) ଯେପରି, ପୂର୍ବାନୁଯାୟୀ, ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ।

ଯଥାର୍ଥ, ବିଂ. (ଯଥା-ଅର୍ଥ) ସତ୍ୟ; ଯୋଗ୍ୟ ।

ଯଥାର୍ହ, ବିଂ. (ଯଥା-ଅର୍ହ=ଯୋଗ୍ୟ) ଯଥୋଚିତ, ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ।

ଯଥାବତ୍, ଅଂ. (ଯଥା-ବତ୍) ବିଧିବତ୍, ବିଧାନାନୁସାରେ; ଯଥାର୍ଥ, ଠିକ ।

ଯଥାବସ୍ଥିତ, ବିଂ. (ଯଥା-ଅବସ୍ଥିତ) ପ୍ରକୃତ, ଯେପରି ଅଛି ।

ଯଥାଶକ୍ତି, କ୍ରିଂ. ବିଂ. (ଯଥା-ଶକ୍ତି) ଯଥାସାଧ୍ୟ, ଶକ୍ତି ଅନୁସାରେ ।

ଯଥାସଂସ୍କାରକାରିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେପ୍ରକାର ସଂସ୍କାର ଅଛି ତଦନୁରୂପ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ।

ଯଥାସ୍ଥିତ, ବିଂ. (ଯଥା-ସ୍ଥିତ) ପ୍ରକୃତ, ସତ୍ୟ; ଯୋଗ୍ୟ, ଉପଯୁକ୍ତ । ଅଂ. ଯଥାର୍ଥରୂପରେ ।

ଯଥାସ୍ୱ, ବିଂ. (ଯଥା-ସ୍ୱ) ଯଥାର୍ଥ । ଅଂ. ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ।

ଯଥେଚ୍ଛାଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଯଥା-ଇଚ୍ଛା-ଆଚାର) ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାର, ଆପଣାର ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ଆଚରଣ ।

ଯଥେଷ୍ଟ, କ୍ରିଂ. ବିଂ. (ଯଥା-ଇଷ୍ଟ) ଯଥାଭିଲଷିତ, ଇଚ୍ଛାନୁରୂପ; ପ୍ରଚୁର, ବହୁତର, ଅନେକ ।

ଯଥେଷ୍ଟାଚାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଯଥା-ଇଷ୍ଟ-ଚରନ୍) ପକ୍ଷୀ । ବିଂ. ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ।

ଯଥୋଚିତ, ନ. ଅଂ. (ଯଥା-ଉଚିତ) ଯଥାଯୋଗ୍ୟ, ଯଥୋପଯୁକ୍ତ ।

ଯଥୋଦିତ, ନ. ଅଂ. (ଯଥା=ଯେପରି-ଉଦିତ) ଯଥୋକ୍ତ, ଯେପରି କୁହା ହୋଇଅଛି ।

ଯଦ୍, ସଂ. (ଯଜ୍-ଅଦ୍) ଯେ, ଯାହା । ଅଂ. ଯେହେତୁ ।

ଯଦା, ଅଂ. (ଯଦ୍-ଦା=କାଳାର୍ଥରେ) ଯେତେବେଳେ, ଯଉକାଳେ, ଯେଉଁ ସମୟରେ; ଯେହେତୁ ।

ଯଦି, ଅଂ. (ଯଦ୍-ଇ) ଗୋଟିଏ କ୍ରିୟାରେ ଅନ୍ୟର ଅପେକ୍ଷାସୂଚକ ସମ୍ଭାବନା, ସଂଶୟ; ପକ୍ଷାନ୍ତର; ଅବଧାରଣ ।

ଯଦିବା, ଅଂ. (ଯଦି-ବା) ଅଥବା, ପକ୍ଷାନ୍ତର ।

ଯଦୁ, ବି. ପୁଂ. ଦେବଯାନୀର ଗର୍ଭଜାତ ଯଯାତି ରାଜାଙ୍କର ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର; ଯଦୁବଂଶ; ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପୂର୍ବପୁରୁଷ; ଦଶାର୍ହ ଦେଶ ।

ଯଦୁପତି, ବି. ପୁଂ. (ଯଦୁ-ପତି) କୃଷ୍ଣ ।

ଯଦୃଚ୍ଛା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯଦ୍-ଋଚ୍ଛ୍-ଆ) ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ, ସ୍ୱେଚ୍ଛା; ଅନାୟାସ; ଦୈବାତ୍ ।

ଯଦ୍ଭବିଷ୍ୟ, ବିଂ. (ଯଦ୍-ଭବିଷ୍ୟତ୍) ଦୈଷ୍ଟିକ, ଭାଗ୍ୟାପେକ୍ଷୀ ।

ଯଦ୍ୟପି, କ୍ରିଂ ବିଂ. (ଯଦି-ଅପି) ଯଦିଚ ।

ଯନ୍ତା, ବି. ପୁଂ. (ଯମ୍-ତୃ) ସାରଥି; ହସ୍ତିପକ, ମାହୁନ୍ତ । ବିଂ. ଦମନକାରକ; ନିୟାମକ; ବନ୍ଧନକାରକ; (ସ୍ତ୍ରୀ) ଯନ୍ତ୍ରୀଆଦିକୁ ବୁଝାଏ ।

ଯନ୍ତ୍ର, ବି. କ୍ଳ. (ଯନ୍ତ୍-ଅ) କଳକୌଶଳରେ ଯେ କୌଣସି କର୍ମ କରିବାହାର୍ଥ ନିର୍ମିତ ପଦାର୍ଥ; ଚକ୍ର; ଅଗ୍ନିଯନ୍ତ୍ର, କମାଣ ବନ୍ଧୁକ ପ୍ରଭୃତି; ଯନ୍ତ୍ରଣା, ନିୟନ୍ତ୍ରଣ; ତନ୍ତ୍ରରେ ଦେବାଦିର ଅଧିଷ୍ଠାନ ଚକ୍ର; ପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଯନ୍ତ୍ରକ, ବ. (ଯନ୍ତ୍ର—କଲ, ଦମନ ଇତ୍ୟାଦି-କ—ଯୋଗ) ଯନ୍ତ୍ରକାଷ୍ଠ, କୁନ୍ଦ; ଚକପ୍ରଭୃତି ।

ଯନ୍ତ୍ରଣ, ବି. ନ. (ଯନ୍ତ୍ର୍=ପୀଡ଼ାଦେବା ଇତ୍ୟାଦି-ଅନ) ବନ୍ଧନ; ଧାରଣ; ରକ୍ଷଣ; ଦମନ, ଶାସନ; ସଙ୍କୋଚନ ।

ଯନ୍ତ୍ରଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯନ୍ତ୍ର-ଅନ-ଆ) ଯାତନା, କ୍ଲେଶ ।

ଯନ୍ତ୍ରିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯନ୍ତ୍ର-ଇକ-ଆ) ଶାଳୀ, ପତ୍ନୀର କନିଷ୍ଠା ଭଉଣୀ; ଗୁଆକାତି ।

ଯନ୍ତ୍ରିତ, ବିଂ. (ଯନ୍ତ୍ର-ଇତ) ବଦ୍ଧ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ଶାସିତ, ଦମିତ; ସଂଯମିତ ।

ଯନ୍ତ୍ରୀ, ବିଂ. (ଯନ୍ତ୍ର-ଇନ୍) ଯନ୍ତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ, ଯନ୍ତ୍ରଯୁକ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ଶିଳ୍ପକାର; ବାଦ୍ୟକର; ତେଲୀ; ଧୂର୍ତ୍ତ ।

ଯମ, ବି. ପୁଂ. (ଯମ୍-ଅ) ଦକ୍ଷିଣଦିକପାଳ, ଧର୍ମରାଜ, ଶମନ; ମୃତ୍ୟୁ; କାକ; ସଂଯମ; ଅନ୍ତଃକରଣର ବହିର୍ବୃତ୍ତି ନିବୃତ୍ତି କରି କେବଳ ଈଶ୍ୱରରେ ନିୟୋଗ; ଶରୀର ସାଧନାପେକ୍ଷ ନିତ୍ୟକର୍ମ; ଅହିଂସା ସତ୍ୟାଦି; ସହିଷ୍ଣୁତା; ଶନି; ଯୋଗ । ବିଂ. ଯମଜ, ଯୁଗ୍ମଜାତ ।

ଯମକ, ବି. ନ. (ଯମ୍-କ) ଶବ୍ଦାଳଙ୍କାର ବିଶେଷ, ଭିନ୍ନାର୍ଥକ ସ୍ୱର ବ୍ୟଞ୍ଜନସମୂହର ତାଦୃଶକ୍ରମେ ପୁନରାବୃତ୍ତି । ପୁଂ. ସଂଯମ; ଏକ ଗର୍ଭରୁ ଏକଦା ଉତ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନଦ୍ୱୟ, ଯୁଗ୍ମଜାତ ।

ଯମଜ, ବିଂ. (ଯମ—ଜ) ଏକ ଗର୍ଭରୁ ଏକ ସମୟରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନଦ୍ୱୟ । ବିଂ. ସହଜାତ ।

ଯମଦଗ୍ନି, ବି. ପୁଂ. ପରଶୁରାମର ପିତା ।

ଯମଦୂତକ, ବି. ପୁଂ. (ଯମ-ଦୂତ-କ) କାକ; ଯମକିଙ୍କର ।

ଯମଦ୍ରୁମ, ବି. ପୁଂ. (ଯମ-ଦ୍ରୁମ) ଶାଳ୍ମଳୀବୃକ୍ଷ, ଶିମିଳୀଗଛ ।

ଯମଦ୍ୱିତୀୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳଦ୍ୱିତୀୟା, ଭ୍ରାତୃଦ୍ୱିତୀୟା ।

ଯମନ, ବି. ନ. (ଯମ୍-ଅନ) ସଂଯମନ; ବନ୍ଧନ; ଛେଦନ; ବିନାଶ । ପୁଂ. ଯମ ।

ଯମରାଟ୍, ଯମରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଯମ-ରାଜ୍, ରାଜ) ଯମ, ଶମନ, କୃତାନ୍ତ ।

ଯମଳାର୍ଜ୍ଜୁନ, ବି. ପୁଂ. (ଯମଳ-ଅର୍ଜ୍ଜୁନ) କୁବେରପୁତ୍ର ନଳକୁବର ଓ ମଣିଗ୍ରୀବ ଶାପଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ ଗୋପରେ ଯମଳ ଅର୍ଜ୍ଜୁନବୃକ୍ଷରୂପ ଧରିଥିଲେ ।

ଯମଳାର୍ଜ୍ଜୁନହା, ବି. ପୁଂ. (ଯମଳ-ଅର୍ଜ୍ଜୁନ-ହନ୍) କୃଷ୍ଣ ।

ଯମବାନ୍, ବିଂ. (ଯମ୍-ବତ୍) ସଂଯମବିଶିଷ୍ଟ, ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ, ସଂଯମୀ ।

ଯମବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ଯମ-ବାହନ) ମହିଷ ।

ଯମସ୍ୱସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯମ-ସ୍ୱସୃ) ଯମୁନାନଦୀ; ଦୁର୍ଗା ।

ଯମାନୀ, ଯମାନିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯମ-ଆ-ନୀ, ଯମାନୀ-କ) ଯୁଆଣି ।

ଯମାନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ଯମ-ଅନ୍ତକ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଯମାଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ଯମ-ଆଳୟ) ଯମଘର, ଯଥା,

"ଉଗ୍ରାୟୁଧ ବସେ ରଥ ଗଲେ ଯମାଳୟ ।"

କ. ବ ।

ଯମିତ, ବିଂ. (ଯମ୍-ଇତ) ବଦ୍ଧ; ଛେଦିତ; ଖଣ୍ଡିତ; ସଂଯମିତ, ।

ଯମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯମ-ଈ) ଯମୁନାନଦୀ । ବିଂ. ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ, ସଂଯମବିଶିଷ୍ଟ ।

ଯମୁନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯମ-ଉନ୍ ଆ) କାଳିନ୍ଦୀ ନଦୀ; ଯମଭଗ୍ନୀ ।

ଯମୁନାଜନକ, ବି. ପୁଂ. (ଯମୁନା-ଜନକ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଯମୁନାଭିଦ୍, ବି. ପୁଂ. (ଯମୁନା-ଭିଦ୍) ବଳରାମ, ଏ ଲଙ୍ଗଳ ଲୂହାରେ ଯମୁନା ନଦୀକୁ ଦ୍ୱିଖଣ୍ଡ କରିଥିଲେ ।

ଯଯାତି, ବି. ପୁଂ. (ଯ-ଯାତି) ନହୁଷ ରାଜାର ପୁତ୍ର, ସେ ଶୁକ୍ରଙ୍କର ଅଭିଶାପରେ ଜରାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଯୟୀ, ବି. ପୁଂ. (ଯା-ଈ) ଶିବ, ମହାଦେବ; ପଥ, ରାସ୍ତା ।

ଯଯୁ, ବି. ପୁଂ. (ଯା-ଉ) ଅଶ୍ୱମେଧୀୟ ଅଶ୍ୱ; ଘୋଟକ ।

ଯବ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁ-ଅ) ଶସ୍ୟବିଶେଷ; ବେଗ; ପରିମାଣବିଶେଷ, ଓ୍ୱରଧାନ ପରିମାଣ; ଅଙ୍ଗୁଳିସ୍ଥ ଯବାକାର ରେଖାବିଶେଷ ।

ଯବକ, ବି. ପୁଂ. (ଯବ-କ) ଶୂକଧାନ୍ୟବିଶେଷ, ଯବଧାନ୍ୟ, ଯଅଧାନ ।

ଯବକ୍ୟ, ବି. ନ. (ଯବକ—ଯ) ଯବ ଶସ୍ୟ ଜନ୍ମିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ।

ଯବକ୍ଷାର, ବି. ପୁଂ. (ଯବ-କ୍ଷାର) କ୍ଷାରବିଶେଷ, ସୋରା ।

ଯବଗଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁବନ୍-ଗଣ୍ଡ) ବୟଃବ୍ରଣ, କାଠବ୍ରଣ ।

ଯବଜ, ବି. ପୁଂ. (ଯବ-ଜ) ଯବକ୍ଷାର ।

ଯବନ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁ-ଅନ) ଆରବଦେଶ; ତୁରଷ୍କଦେଶ; ମୁଶଲମାନ; ବେଗବାନ ଅଶ୍ୱ; ବେଗ; (ଯୋନି-ଷ୍ଣ=ଜାତ୍ୟର୍ଥରେ) ଜାତିବିଶେଷ; ମୁସଲମାନ ବା ମ୍ଳେଚ୍ଛ ଜାତି । ବିଂ. ବିଧର୍ମୀ, ଅସଦାଚାରୀ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଛି ଯେ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କର ସମସ୍ତ ସୈନ୍ୟ ପରାଭବ କରିବା ମାନସରେ ବଶିଷ୍ଠଙ୍କର ଗାଭୀର ଯୋନିଦ୍ୱାରରୁ କେତେକଗୁଡ଼ିଏ ଲୋକ ନିର୍ଗତ ହେଲେ; ପରେ ସେମାନେ ଯବନ ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ହୋଇଥିଲେ । ବିଷ୍ଣୁ ପୁରାଣରେ ଯବନ ଜାତିର ଉତ୍ପତ୍ତି ବିଷୟ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି । ସଗର ରାଜା ବିଶେଷ ଅପରାଧ ହେତୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଲୋକଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ମସ୍ତକ ଲଣ୍ଡା କରି ଭାରତବର୍ଷରୁ ବହିଷ୍କୃତ କରି ଦେଲେ; ସେମାନେ ଯବନ ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ହେଲେ; ଉଇଲସନ ସାହେବ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି ଯେ ବାକ୍ଟ୍ରିୟାରୁ ଆୟୋନା ବା ଗ୍ରୀସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ଗ୍ରୀକ ଉପନିବେଶର ଅଧିବାସୀ ଗ୍ରୀକମାନଙ୍କୁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ଯବନ ବୋଲି କହନ୍ତି ।

ଯବନିକା, ବି. (ଯୁ-ଅନ-କ, ଆ) ତିରସ୍କରିଣୀ, ପର୍ଦ୍ଦା; ଯବନ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଯବନେଷ୍ଟ, ବି. ନ. (ଯବନ-ଇଷ୍ଟ) ସୀସକ, ସୀସା ; ପୁଂ. ନିମ୍ବ; ପଲାଣ୍ଡୁ, ରସୁଣ ।

ଯବସ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଯୁ-ଅସ) ତୃଣ, ଘାସ,ଯଥା,

> "ଗଜ ହସ୍ତ ଉପଜାଗା ଭ୍ରମନ୍ତି କେଦାରେ,
> ମାସ୍ତଗ କ୍ୟୋତିକ କରି ଯବସ ମନରେ ଯେ ।"
>
> ଲ. ବ ।

ବିଂ. ଦକ୍ଷ ।

ଯବାଗୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୁ=ମିଶ୍ରିତ କରିବାର-ଆଗୂ) ଯବମଣ୍ଡ, ଯାଉ ।

ଯବାଗ୍ରଜ, ବି. ପୁଂ. (ଯବ-ଅଗ୍ର-ଜ) ଯବକ୍ଷାର, ସୋରା ।

ଯବାନ, ବିଂ. (ଯବ-ଆ-ନୀ-ଅ) ବେଗବାନ, ଦ୍ରୁତଗାମୀ; ବଳିଷ୍ଠ ।

ଯବାନୀ, ଯବାନିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯବ-ଆ-ନୀ-ଅ, ଈ; ଯବନୀ-କ) ଔଷଧିବିଶେଷ, ଯୁଆଣି ।

ଯବିଷ୍ଠ, ଯବୀୟାନ୍, ବିଂ. (ଯୁବନ୍-ଇଷ୍ଠ-ଈୟସ୍) ଅତିଯୁବା; କନିଷ୍ଠ ।

ଯବ୍ୟ, ବି. ନ. (ଯବ-ଯ) ଯବଶସ୍ୟ ଜନ୍ମିବାର ଉପଯୁକ୍ତ କ୍ଷେତ୍ର । ପୁଂ. ଚାନ୍ଦ୍ରମାସ ।

ଯଶଃ, ବି. ନ. (ଯଶସ, ଅଶ୍-ଅସ୍=ଯ ଆଗମ) ସୁଖ୍ୟାତି, କୀର୍ତ୍ତି ।

ଯଶଃପଟହ, ବି. ପୁଂ. (ଯଶସ୍-ପଟହ) ଢକ୍କା ।

ଯଶଃଶେଷ, ବି. ପୁଂ. (ଯଶସ୍-ଶେଷ) ମୃତ୍ୟୁ, କୀର୍ତ୍ତିବିଶେଷ । ବିଂ. ମୃତ ।

ଯଶଦ, ବି. ନ. ଧାତୁବିଶେଷ, ଦସ୍ତା ।

ଯଶସ୍ୟ ବିଂ. (ଯଶସ୍-ଯ) ଯଶସ୍କର, ସୁଖ୍ୟାତିଜନକ ।

ଯଶସ୍ୱାନ୍, ବିଂ. (ଯଶସ୍-ବତ୍) କୀର୍ତ୍ତିମାନ୍, ଯାହାର ଯଶଃ ଅଛି ।

ଯଶସ୍ୱୀ, ବିଂ. (ଯଶସ୍-ବିନ୍) କୀର୍ତ୍ତିମାନ୍, ବିଖ୍ୟାତ ।

ଯଶୋଦ, ବିଂ. (ଯଶସ୍-ଦା-ଅ) କୀର୍ତ୍ତିଦାତା । ବି. ପୁଂ. ପାରଦ, ପାରା ।

ଯଶୋଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯଶସ୍-ଦା-ଅ, ଆ) ନନ୍ଦ ଗୋପ ପତ୍ନୀ, ଯଥା,

> "ନିଶି ଅବଶେଷେ ଯଶୋଦା ରାଣୀ,
> ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ ସ୍ୱକାଢଲେ ଆଣି ।"

ଯଷ୍ଟା, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ତୃ) ଯାଗକର୍ତ୍ତା, ଯଜମାନ, ଯାଜ୍ଞିକ ।

ଯଷ୍ଟି, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯକ୍ଷ୍-ତି) ବାଡ଼ି; ଧ୍ୱଜାଦି ଦଣ୍ଡ; ଶାଖା; ଭୁଜଦଣ୍ଡ ।

ଯଷ୍ଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯଷ୍ଟି-କ-ଆ) ବାଡ଼ି, ଯଷ୍ଟି; ଏକସର ହାର; ଦୀର୍ଘିକା, ସରୋବର; ଯଷ୍ଟିମଧୁ ।

ଯଷ୍ଟିଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ଯଷ୍ଟି-ଗ୍ରହ) ଲଗୁଡ଼ଧାରୀ, ଯଷ୍ଟିଧାରୀ ।

ଯଷ୍ଟିମଧୁ, ବି. ନ. (ଯଷ୍ଟି-ମଧୁ) ମିଷ୍ଟମୂଳବିଶେଷ ।

ଯହ୍ୱି, ବି. ପୁଂ. (ଯା-ବି, ହ୍ ଆଗମ) ଯଜମାନ, ଯାଜ୍ଞିକ ।

ଯା, କ୍ରି. (ଯାତୃ-ଶବ୍ଦଜ) ପଦର ଭବିଷ୍ୟତ୍କାଳୀୟ; କ୍ରିୟା ହେଲେ "ଗମନ କର" ଏହି ଅର୍ଥ ହୁଏ ।

ଯାଁଆଳା, ବିଂ. (ଯାମଳ ଶବ୍ଦଜ) ଯମଜ, ଏକ ଗର୍ଭରୁ ଏକ ସମୟରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ସନ୍ତାନ ।

ଯାଉ, ବି. (ଯବାଗୂ ଶବ୍ଦଜ) ଯ ଇତ୍ୟାଦିର ମଣ୍ଡ ।

ଯାଉଁଳି, ବି. (ଯାମଳ ଶବ୍ଦଜ) ଯୁଗ୍ମ ।

ଯାକ, ଶବ୍ଦର ସହିତ ଏ କଥା ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ଏହାର ଅର୍ଥ ସମୁଦାୟ, ପିଲାଯାକ ବନଯାକ ଇତ୍ୟାଦି । ବିଂ. ଭିଡ଼, ଯଥା,

> "କେ ବୋଲେ ଭାଇ ଯାକ ରେ,
> ଭୟ ମୋ ଭାଇ ଯା କରେ,
> ଠାକୁର ଦରଶନ ପଛେ କରିବା
> ଆଗ ଭୁ ଭାଇ ଯା କରେ ।"

ଯାକିବା, କ୍ରି. (ଯୁଜ୍-ଧାତୁଜ) ଚିପି ଧରିବା, ଯଥା,

> "ହସ୍ତେ ତାଙ୍କି କାଖେ ଯାକିଅଛି ସର୍ପସେଠୀ,
> ଦେହେ ଘଷି ହୋଇଛି ଚନ୍ଦନ ପସି ମାଟି ଯେ ।"
>
> ଇ. ବି ।

ଯାଗ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ଅ) ଯଜ୍ଞ, ହୋମ ।

ଯାଚକ, ବିଂ. (ଯାଚ୍-ଅକ) ଭିକ୍ଷୁ, ଯାଚଞ୍ଚାକାରୀ; ପ୍ରାର୍ଥୀ ।

ଯାଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯାଚ୍-ଅନ-ଆ) ଯାଚଞ୍ଚା, ଭିକ୍ଷା, ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଯାଚନୀୟ, ବିଂ. (ଯାଚ୍-ଅନୀୟ) ଭିକ୍ଷଣୀୟ, ପ୍ରାର୍ଥନୀୟ ।

ଯାଚମାନ, ବିଂ. (ଯାଚ୍-ଅନ) ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟମାନ, ଯାଚଞ୍ଚାକାରୀ, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାଚଞ୍ଚା କରୁଅଛି ।

ଯାଚିତ, ବିଂ. (ଯାଚ୍-ତ) ପ୍ରାର୍ଥିତ, ଭିକ୍ଷିତ; ମୃତ । ବି. ନ. ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଯାଚିତକ, ବି. ନ. (ଯାଚ୍-ତ, କ) ପ୍ରାର୍ଥିତ ବସ୍ତୁ; ଉଧାର ।

ଯାଚଞ୍ଚା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯାଚ୍-ନ-ଆ) ଭିକ୍ଷା, ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଯାଚ୍ୟ, ବିଂ. (ଯାଚ୍-ଯ) ପ୍ରାର୍ଥନୀୟ, ଯାଚିତବ୍ୟ ।

ଯାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ଅ) ଭକ୍ତ, ଅନ୍ନ, ଭାତ ।

ଯାଜକ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ଅକ) ଋତ୍ୱିକ, ପୁରୋହିତ; ମତ୍ତହସ୍ତୀ ।

ଯାଜନ, ବି. ନ. (ଯାଜି-ଅନ) ଯଜ୍ଞକ୍ରିୟା କରାଇବା, ଯାଗ କରାଇବା; ପୌରୋହିତ୍ୟ ।

ଯାଜି, ଯାଜୀ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍-ଇ-ଇନ୍) ଯାଗକର୍ତ୍ତା; ଯଜ୍ଞ ।

ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍ଞ-ବଲ୍କ-ଯ) ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରପ୍ରଣେତା ମୁନିବିଶେଷ ।

ଯାଜ୍ଞସେନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯଜ୍ଞ-ସେନ-ଅ, ଈ) ଦ୍ରୌପଦୀ, ଯଥା,

> "ପାଣ୍ଡୁକୁଳ ପାଟସ୍ୱଣୀ କୃଷ୍ଣା ଯାଜ୍ଞସେନୀ,
> ଅକର୍ଷି ହିଁଚିଲୁ ରେ ପାମର ଧରି ବେଣୀ ।"
>
> ବି. ବ ।

ଯାଜ୍ଞିକ, ବି. ପୁଂ. (ଯଜ୍ଞ-ଇକ) ଯାଗକର୍ତ୍ତା; ଯାଜକ, ପୁରୋହିତ; ରକ୍ତଖଦିର; ପଲାଶ । ବିଂ. ଯଜ୍ଞୀୟ ।

ଯାଜ୍ୟ, ବିଂ. (ଯଜ୍-ଯ) ଯାଜନଯୋଗ୍ୟ; ଯଜ୍ଞୀୟ, ଯଜ୍ଞକ୍ରିୟାର ଯୋଗ୍ୟ । ବି. ନ. ଯଜ୍ଞସ୍ଥାନ; ଦେବତା ।

ଯାଜ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯଜ୍-ଯ-ଆ) ଯାଗମନ୍ତ୍ର ।

ଯାତ, ବିଂ. (ଯା=ଗମନକରି-ତ) ଗତ, ଅତୀତ; ଲବ୍ଧ; ଜ୍ଞାତ । ବି. ନ. ଗମନ; ପ୍ରାପଣ; ଜ୍ଞାନ; ଅଙ୍କୁଶାଘାତଦ୍ୱାରା ନିବାରଣ; (ଯାତ୍ରା ଶବ୍ଦଜ) ଉତ୍ସବ, ଯାତ୍ରା, ଲୀଳା ।

ଯାତନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯାତ=ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେବା-ଅନ, ଆ) ତୀବ୍ରବେଦନା, ଯନ୍ତ୍ରଣା ।

ଯାତଯାମ, ବି°. (ଯାତ=ଗତ-ଯାମ=କ୍ଷାନ୍ତ, ସନ୍ଧାନ, ଉଚିତ ସମୟ) ଜୀର୍ଣ୍ଣ; ହ୍ରାସପ୍ରାପ୍ତ; ପରଭୁକ୍ତ; ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ; ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତ; ଶୀର୍ଣ୍ଣ ।

ଯାତବ୍ୟ, ବି°. (ଯା-ତବ୍ୟ) ଅଭିଗନ୍ତବ୍ୟ; ଆକ୍ରମଣୀୟ ।

ଯାତା, ବି°. (ଯତ୍ +ଋ-ଅ) (ଯା-ତୃ) ଗମନକର୍ତ୍ତା; ସାରଥି; ମାତଳି ।

ଯାତାୟାତ, ବି. ନ. (ଯାତ-ଆୟାତ) ଗମନାଗମନ ।

ଯାତକ, ଯାତୃକ, ବି. ପୁଂ. ଯାନ୍ତ, ପଥିକ ।

ଯାତୁ, ବି. ପୁଂ. (ଯା-ତୁ) ପଥିକ; ସମୟ; ରାକ୍ଷସ । ବି°. ଗମନକର୍ତ୍ତା ।

ଯାତୁଧାନ, ବି. ପୁଂ. (ଯାତୁ-ଧା-ଅନ) ରାକ୍ଷସ, ନିଶାଚର ।

ଯାତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯା-ତ୍ର-ଆ) ପ୍ରସ୍ଥାନ, ଗମନ; ଅଭିନିର୍ଯ୍ୟାଣ, ଯୁଦ୍ଧାର୍ଥ ନିର୍ଗମନ; ଯାପନ; ଉତ୍ସବ; ଉପାୟ; ତୀର୍ଥଗମନ ।

ଯାତ୍ରିକ, ବି°. (ଯାତ୍ରା-ଇକ) ଯାତ୍ରାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଯାତ୍ରା ଯୋଗ୍ୟ, ଯାତ୍ରାର ଉପଯୁକ୍ତ । ବି. ନ. ପାଥେୟ, ବାଟଖରଚ । ପୁଂ. ଉତ୍ସବ; ଉପାୟ; ପଥିକ ।

ଯାତ୍ରୀ, ବି°. (ଯାତ୍ରା-ଇନ୍) ଯାତ୍ରାକାରୀ ।

ଯାଥାତଥ୍ୟ, ବି. ନ. (ଯଥା-ତଥା-ଯ) ଯଥାର୍ଥତା, ପ୍ରକୃତତତ୍ତ୍ୱ, ସତ୍ୟତା ।

ଯାଥାର୍ଥିକ, ବି°. (ଯଥାର୍ଥ-ଇକ) ବାସ୍ତବିକ, ସତ୍ୟ ।

ଯାଥାର୍ଥ୍ୟ, ବି. ନ. (ଯଥାର୍ଥ-ଯ) ଯଥାର୍ଥତା, ସତ୍ୟତା ।

ଯାଦଃ, ବି. ନ. (ଯା=ଗମନ କରିବା-ଅସ୍, ଦ୍= ଆଗମ) ଜଳଚର ଜନ୍ତୁ, ଜଳଚର ଜୀବ ।

ଯାଦଃପତି, ବି. ପୁଂ. (ଯାଦସ୍-ପତି) ସମୁଦ୍ର; ବରୁଣ ।

ଯାଦବ, ବି. ପୁଂ. (ଯଦୁ-ଅ) କୃଷ୍ଣ, ଯଦୁନନ୍ଦନ । ବି°. ଯଦୁବଂଶୀୟ; ଯଦୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ଗୋ-ମହିଷାଦିରୂପ ଧନ । ପୁଂ. ଯଦୁବଂଶୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଯାଦବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯାଦବ-ଈ) ବାସନ୍ତୀଦେବୀ, ଦୁର୍ଗା: ମଦିରା; କୁନ୍ତିମା; ଗୋଧନ ।

ଯାଦୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ବଶୀକରଣ ବିଦ୍ୟା, ମୋହିନୀ ।

ଯାଦୃକ୍, ଯାଦୃଶ, (ଯଦ୍-ଦୃଶ୍-ଂ, ଅ) ଯେରୂପ, ଯେପରି ।

ଯାଦୃଚ୍ଛିକ, ବି°. (ଯଦୃଚ୍ଛା-ଇକ) ଯଦୃଚ୍ଛାପ୍ରାପ୍ତ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ ।

ଯାଦୋନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ଯାଦସ୍=ଜଳଚର ଜନ୍ତୁ-ନାଥ) ସମୁଦ୍ର; ବରୁଣ ।

ଯାଦୋନିବାସଃ, ବି. ନ. (ଯାଦସ୍-ନିବାସଃ) ଜଳ, ବାରି ।

ଯାନ, ବି. ନ. (ଯା-ଅନ) ବାହନ, ହସ୍ତ୍ୟଶ୍ୱ ଶକଟାଦି ବାହନ; ଗମନ; ଆକ୍ରମଣ; ଶତ୍ରୁର ପ୍ରତିକୂଳରେ ଯାତ୍ରା ।

ଯାନପାତ୍ର, ବି. ନ. (ଯାନ-ପାତ୍ର) ଅର୍ଣ୍ଣବପୋତ, ଜାହାଜ ।

ଯାପନ, ବି. ନ. (ଯାପି-ଅନ) କାଳକ୍ଷେପଣ, ସମୟ କଟାଇବା, କାଳ କ୍ଷେପଣ କରିବା; ବର୍ତ୍ତନ, ଅବସ୍ଥାନ; ନିରସନ; ଅପସାରଣ ।

ଯାପିତ, ବି°. (ଯାପି-ତ) ଅତିବାହିତ; ଅପସାରିତ ।

ଯାପ୍ୟ, ବି°. (ଯାପି-ଯ) ନିନ୍ଦନୀୟ, ଅଧମ; ଯାପନୀୟ; କ୍ଷେପଣୀୟ; ଗୋପନୀୟ, ଆବରଣୀୟ; ନିଃଶେଷରେ ଅପ୍ରତୀକାର୍ଯ୍ୟ । ପୁଂ. ରୋଗବିଶେଷ ।

ଯାପ୍ୟଯାନ, ବି. ନ. (ଯାପ୍ୟ-ଯାନ) ଶିବିକା ।

ଯାମ, ବି. ପୁଂ. (ଯା-ମ କିମ୍ବା ଯମ୍-ଅ) ଦିବାରାତ୍ରିର ଚତୁର୍ଥ ଭାଗୈକକାଳ; ପ୍ରହରପରିମିତ କାଳ; ସଂଯମ; ସମୟ, ଯଥା,

> "ଝଗଡ ମାବ ହେଲ ହେ ଶ୍ୟାମ,
> କିମିତି ହେବାକୁ ସହସ୍ରେ ଯାମ ।"

ଯାମଘୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଯାମ-ଘୋଷ) କୁକ୍କୁଟ, କୁକୁଡା; ଶୃଗାଳ; ଘଟିକାଯନ୍ତ୍ର; ପକ୍ଷିବିଶେଷ । ଷା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଘଟିକାଯନ୍ତ୍ର, ଘଣ୍ଟା ।

ଯାମଳ, ବି. ନ. (ଯମଳ-ଅ) ଯୁଗ୍ମ, ଯୋଡା; ତନ୍ତ୍ରଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଏହା ଷଡବିଧ, ଯଥା, ଆଦି,

ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ, ରୁଦ୍ର, ଗଣେଶ, ଏବଂ ଆଦିତ୍ୟ-ଯାମଳ ।

ଯାମବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯାମ-ବତୁ-ଈ) ଯାମିନୀ, ରାତ୍ରି ।

ଯାମାତା, ବି. ପୁଂ. (ଜାୟା-ମା-ତୃ) ଜାମାତା, ଜ୍ୱାଇଁ ।

ଯାମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯା-ମି) ଭଗିନୀ; ଦୁହିତା; କୁଳବଧୂ; ରାତ୍ରି; ଧର୍ମପତ୍ନୀ; ଦକ୍ଷିଣଦିଗ୍ ।

ଯାମିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯାମ-ଇକ-ଆ) ରାତ୍ରି ।

ଯାମିତ୍ର, ବି. କ୍ଲୀ. (ଯାମି-ତ୍ର) ଲଗ୍ନଠାରୁ ସପ୍ତମସ୍ଥାନ ।

ଯାମିତ୍ରବେଧ, ବି. ପୁଂ. ଲଗ୍ନର ସପ୍ତମ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରତିକୂଳ ଗ୍ରହସ୍ଥିତି ।

ଯାମିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯାମ-ଇନ-ଈ) ରାତ୍ରି, ଯାମବତୀ; ହରିଦ୍ରା ।

ଯାମିନୀପତି, ବି. ପୁଂ. (ଯାମିନୀ ପତି) ଚନ୍ଦ୍ର, ନିଶାପତି ।

ଯାମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯମ-ଅ-ଈ) ଦକ୍ଷିଣଦିଗ୍; ଯାତନାପ୍ରଭୃତି; (ଯାମି-ଈ) କୁଳସ୍ତ୍ରୀ ।

ଯାମୁନ, ବିଂ. (ଯମୁନା-ଅ) ଯମୁନାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. କ୍ଲୀ. ରସାଞ୍ଜନ; ସୀସକ ।

ଯାମେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଯାମି-ଏୟ) ଭଗିନେୟ, ଭଗିନୀର ପୁତ୍ର ।

ଯାମ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଯାମୀ-ଯ) ଚନ୍ଦନବୃକ୍ଷ; ଅଗସ୍ତ୍ୟମୁନି । ବିଂ. ଦକ୍ଷିଣଦେଶୀୟ; (ଯମ-ଯ) ଯମସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଯାମ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯମ-ଯ-ଆ) ଦକ୍ଷିଣଦିଗ୍; ଭରଣୀ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଯାମ୍ୟାୟନ, ବି. କ୍ଲୀ .(ଯାମ୍ୟା-ଅୟନ) ଦକ୍ଷିଣାୟନ, ସୂର୍ଯ୍ୟର ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗକୁ ଗମନ ।

ଯାବ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁ-ଅ) ଅଲକ୍ତକ, ଅଲତା ।

ଯାବକ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁ-ଅ, କ) ଅଲକ୍ତକ, ଯଥା,

"ପାଦେ ଯାବକ ଲେଗି ମନାଇବ ।"

(ଯବକ-ଅ) କୁଲ୍ମାଷ; ଅର୍ଦ୍ଧପକ୍ୱ ଯବ ।

ଯାବଜ୍ଜୀବନ, ବି. କ୍ଲୀ. (ଯାବତ୍-ଜୀବନ) ଜୀବିତକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯେତେ କାଳ ଜୀବିତ ଥିବାର ।

ଯାବତ୍, ଅଂ. (ଯଦ୍-ବତୁ) ଯତ୍ପ୍ରମାଣ; ସାକଲ୍ୟ; ଅବଧି; ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଯଥା,

"ଏ ରେବା ଉଠନ୍ତା ଯାବତ ବହିବ,
ଯାବତ ଏ ଗିରି ଠେକିବ ଗିରି ।"

କ. ବ ।

ହେତୁ; ଅବଧାରଣ; ସୀମା; ପ୍ରଶଂସା; ପରିଚ୍ଛେଦ; ଅଧିକାର; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ସମୂହ; ପକ୍ଷାନ୍ତର । ବିଂ. ଯେତେ; ଯେତେ ସଂଖ୍ୟକ; ଯେତେ ଟିକିଏ ।

ଯାବତୀୟ, ବିଂ. (ଯାବତ୍-ଈୟ) ସମୁଦାୟ, ଯେତେ ଅଛି ।

ଯାବନ, ବି. ପୁଂ. (ଯବନ-ଅ) ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ । ବିଂ. ଯବନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଯାବଶୂକ, ବି. ପୁଂ. (ଯବଶୂକ-ଅ) ଯବକ୍ଷାର, ସୋରା ।

ଯାବ୍ୟ, ବିଂ. (ଯୁ-ଯ) ମିଶ୍ରଣୀୟ, ମିଶ୍ରିତ, ଯୋଜନୀୟ ।

ଯାଷ୍ଟିକ, ବି. ପୁଂ. (ଯଷ୍ଟି-ଇକ) ଯଷ୍ଟିଧାରୀ, ଯୋଦ୍ଧା ।

ଯିଯବିଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୁ-ସ-ଆ) ମିଶ୍ରିତ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ।

ଯିଯବିଷୁ, ବିଂ. (ଯୁ-ସ-ଉ) ମିଶ୍ରିତ କରଣେଚ୍ଛୁକ ।

ଯିଯାସୁ, ବିଂ. (ଯା-ସ-ଉ) ଗମନକରଣେଚ୍ଛୁକ ।

ଯୁଆଳି, ବି. (ଯୁଗ ଶବ୍ଦଜ) ଯୁଗ, ରଥ, ଶକଟ, ବା ଲାଙ୍ଗଳପ୍ରଭୃତିର ଅଙ୍ଗବିଶେଷ ।

ଯୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଯୁଜ୍-ତ) ନ୍ୟାଯ୍ୟ, ଉପଯୁକ୍ତ; ମିଳିତ, ସଂଲଗ୍ନ; ନିଯୁକ୍ତ; ଅବଶିଷ୍ଟ; ଆସକ୍ତ; ବ୍ୟାପୃତ । ବି. ପୁଂ. ଯେଉଁ ଯୋଗୀର ଯୋଗାଭ୍ୟାସ ହୋଇଅଛି । କ୍ଲୀ. ହସ୍ତଚତୁଷ୍ଟୟ, ଚାରି ହାତ

ଯୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୁଜ୍-ତି) ନ୍ୟାୟ; ମିଳନ; ରୀତି; ଅନୁମାନ; ଲୋକବ୍ୟବହାର; କାରଣ; ନାଟ୍ୟାଙ୍ଗବିଶେଷ; ମନ୍ତ୍ରଣା; ଉପାୟ; ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ।

ଯୁଗ, ବି. କ୍ଲୀ. (ଯୁଜ୍-ଅ) ଯୁଗ୍ମ, ଯୋଡା; ସତ୍ୟ, ତ୍ରେତା, ଦ୍ୱାପର, କଳି ଏହି ଚାରି କାଳ; ଚାରି ହାତ ପରିମାଣ । ପୁଂ. ରଥ, ଶକଟ ବା ଲାଙ୍ଗଳପ୍ରଭୃତିର ଅଙ୍ଗବିଶେଷ, ଯୁଆଳି ।

ଯୁଗନ୍ଧର, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଗ-ଧୃ-ଅ) କୁବର; ଯୁଗ କାଷ୍ଠରେ ଯେ କାଷ୍ଠ ସଂଲଗ୍ନ ଥାଏ, ଲଙ୍ଗଳର ଈଷ, ଗାଡ଼ିର ବୋମ୍ ପ୍ରଭୃତି; ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଯୁଗପତ୍, ଅଂ. (ଯୁ-ଗପତ୍) ଏକଦା, ଏକ ସମୟରେ ।

ଯୁଗପାର୍ଶ୍ୱଗ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଗ-ପାର୍ଶ୍ୱ-ଗ) କର୍ଷଣ ଅଭ୍ୟାସାର୍ଥ ଲଙ୍ଗଳାଦିର ପାର୍ଶ୍ୱବଦ୍ଧ ଗୋରୁ ।

ଯୁଗଲ, ବି. ନ. (ଯୁଗ-ଲ) ଯୁଗ୍ମ, ଯୋଡ଼ା ।

ଯୁଗାଂଶକ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଗ-ଅଂଶକ) ବର୍ଷ; ଯୁଗର ବିଭାଜକ ।

ଯୁଗାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଗ-ଅନ୍ତ) ପ୍ରଳୟକାଳ, ୪ ଯୁଗର ଅବସାନ ।

ଯୁଗ୍ମ, ବି. ନ. (ଯୁଜ୍-ମ) ଯୁଗଲ, ଯୋଡ଼ା; ଦୁଇ ଶ୍ଳୋକର ସମ୍ବନ୍ଧ; ମିଥୁନରାଶି; ମିଳନ ।

ଯୁଗ୍ୟ, ବି. ନ. (ଯୁଗ-ଯ) ବାହନ, ଯାନ; ଯୁଗବାହୀ ପଶୁ ।

ଯୁଞ୍ଜାନ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଜ୍-ଆନ) ସାରଥି; ବିପ୍ର । ବିଂ. ଯୋଗାଭ୍ୟାସକାରୀ ।

ଯୁତ, ବିଂ. (ଯୁ-ତ) ଯୁକ୍ତ; ସଂଯୁକ୍ତ; ମିଳିତ; ଅମିଳିତ। ବି. ପୁଂ. ଚତୁର୍ହସ୍ତ ପରିମାଣ ।

ଯୁତକ, ବି. ନ. (ଯୁତ-କ) ସନ୍ଦେହ; ଯୁଗ୍ମ; ଯୌତୁକ; ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କର ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳ; ସୂର୍ପାଗ୍ର; ମୈତ୍ରୀକରଣ । ବିଂ. ଯୁକ୍ତ, ମିଳିତ ।

ଯୁତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୁ-ତି) ଯୋଗ, ମିଳନ ।

ଯୁଦ୍ଧ, ବି. ନ. (ଯୁଧ୍-ତ) ସଂଗ୍ରାମ, ରଣ, ସମର, ଲଢ଼ାଇ, ବିବାଦ; ଗ୍ରହର ଗତିବିଶେଷ ।

ଯୁଦ୍ଧରଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଦ୍ଧ-ରଙ୍ଗ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଷଡ଼ାନନ, ସେନାନୀ, ସ୍କନ୍ଦ ।

ଯୁଦ୍ଧସାର, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଦ୍ଧ-ସୃ-ଅ) ଅଶ୍ୱ, ଘୋଟକ ।

ଯୁଧାନ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଧ୍-ଆନ) କ୍ଷତ୍ରିୟ; ଯୋଦ୍ଧା ।

ଯୁଧିଷ୍ଠିର, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଧି-ସ୍ଥିର) ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କର ଜ୍ୟେଷ୍ଠ, ଧର୍ମପୁତ୍ର ।

ଯୁୟୁ, ବି. ପୁଂ. ଘୋଟକ, ଅଶ୍ୱ ।

ଯୁଯୁକ୍ଷମାଣ, ବିଂ. (ଯୁଜ୍-ସ-ଆନ) ଯୋଗକରଣେଚ୍ଛୁକ, ମୁକ୍ତିକାମୁକ ।

ଯୁଯୁତ୍ସୁ, ବିଂ. (ଯୁଧ୍-ସ-ଉ) ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ।

ଯୁଯୁଧାନ, ବି. ପୁଂ. ଯୋଦ୍ଧା, ସାତ୍ୟକି; ଇନ୍ଦ୍ର; କ୍ଷତ୍ରିୟ ।

ଯୁବକ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁବନ୍-କ) ଯୁବା, ତରୁଣ, ପ୍ରାପ୍ତଯୌବନ ।

ଯୁବଜାନି, ବି. (ଯୁବତୀ-ଜାୟା) ଯୁବତୀର ପତି, ଯାହାର ଜାୟା ଯୁବତୀ ।

ଯୁବତୀ, ଯୁବତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୁବ-ତି-ଈ) ପ୍ରାପ୍ତଯୌବନା, ତରୁଣୀ, ଷୋଡ଼ଶ ବର୍ଷ ଅବଧି ତ୍ରିଂଶ ବର୍ଷବୟସ୍କା; ନବଯୌବନା; ହରିଦ୍ରା ।

ଯୁବନାଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ମାନ୍ଧାତାର ପିତା ।

ଯୁବରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁବନ୍-ରାଜା) ରାଜପୁତ୍ର; ରାଜ୍ୟର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଏବଂ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟର ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ରାଜପୁତ୍ର ।

ଯୁବା, ବିଂ. (ଯୁ-ଅନ୍) ତରୁଣ, ୧୬ ଠାରୁ ୩୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୟସ୍କ; ସୁନ୍ଦର; ବଳବାନ୍ ।

ଯୁଷ୍ମଦ୍, ସ. (ଯୁଷ-ମଦ୍) ତୁମ୍ଭେ, ମଧ୍ୟମ ପୁରୁଷ ।

ଯୁଷ୍ମଦୀୟ, ବିଂ. (ଯୁଷ୍ମଦ୍-ଈୟ) ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ।

ଯୁଇ, ବି. ନ. (ଯୂଥିକା ଶବ୍ଦଜ) ଫୁଲବିଶେଷ; (ଦେଶଜ) ଚିତା ।

ଯୂତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୁ-ତି) ମିଶ୍ରଣ ।

ଯୂଥ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଯୁ-ଥ) ପଶୁ ପକ୍ଷୀର ଦଳ, ସମୂହ, ଯଥା,

"ବନେ କରୀଯୂଥ କୁରଙ୍ଗକୁଳ,
ବସନ୍ତ ଆମୋଦେ ହୋଇ ଆକୁଳ ।"

ଷ. ମା ।

ଯୂଥନାଥ, ଯୂଥପ, ବି. ପୁଂ. (ଯୂଥ-ନାଥ-ପ) ବନ୍ୟ ଗଜଦଳର ପ୍ରଧାନ ।

ଯୂଥିକା, ଯୂଥୀକା, ବି. ନ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୂଥୀ-ଇକ-ଅ, ଇ-ଈ) ମାଗଧୀକୁସୁମ; ଯୁଇଫୁଲ ।

ଯୂଥୀନ, ବ. ପୁଂ. (ଯୂଥ-ଇନ) ଯୂଥପ, ବନ୍ୟଗଜ-ସମୂହର ପ୍ରଧାନ ।

ଯୂନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୁବନ୍-ଈ) ତରୁଣୀ, ଯୁବତୀ ।

ଯୂପ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଯୁ-ପ) ଯଜ୍ଞୀୟ ପଶୁବନ୍ଧନାର୍ଥ ସଂସ୍କୃତ କାଷ୍ଠସ୍ତମ୍ଭ; ଯଜ୍ଞସ୍ତମ୍ଭ; ଜୟସ୍ତମ୍ଭ ।

ଯୂପଦ୍ରୁ, ଯୂପଦ୍ରୁମ, ବ. ପୁଂ. (ଯୂପ-ଦ୍ରୁ, ଦ୍ରୁମ) ଖଦିର-ବୃକ୍ଷ, ରକ୍ତଖଦିର ।

ଯୂପୋଚ୍ଛ୍ରୟ, ବ. ପୁଂ. (ଯୂପ=ଯଜ୍ଞସ୍ତମ୍ଭ-ଉଚ୍ଛ୍ରୟ= ଉନ୍ନତ, ଉତ୍ତୋଳନ) ଯଜ୍ଞସ୍ତମ୍ଭ ସ୍ଥାପନ ଉତ୍ସବ-ବିଶେଷ ।

ଯେ, ସଂ. (ଯଦ୍ ଶବ୍ଦଜ) ବିଶେଷ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ ।

ଯେଉଟ, ବ. ଫଳବିଶେଷ ।

ଯେତେ, ସଂ. (ଯଦ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ, ଯଥା,

"ଯେ ଯେତେ ତେଜସ୍ୱୀ ତା ତେଜ ମୋତେ
ଅଛଇ ଜଣା ।"

ଚ. ଖ ।

ଯେମନ୍ତ, ଯେମନ୍ତ, ଯେମତି, କ୍ରି. ବିଂ. (ଯଦ୍ ଶବ୍ଦଜ) ଯେପରି, ଯେପ୍ରକାର ।

ଯୋକ୍ତ୍ର, ବ. ନ. (ଯୁଜ୍-ତ୍ର) ହଳବନ୍ଧନ ରଜ୍ଜୁ, ଯୋଚ-ଦଉଡ଼ି; ଯୋଆଳି ।

ଯୋଖ, (ଯୁକ୍ ଶବ୍ଦଜ) ତୁଲନୀୟ ।

ଯୋଗ, ବ. ପୁଂ. (ଯୁଜ୍-ଅ) ମିଳନ, ଐକ୍ୟ; ଜୀବାତ୍ମା ଓ ପରମାତ୍ମାର ସଂଯୋଗ; ସମ୍ବନ୍ଧ; ସଦ୍ଭାବ; ପ୍ରୟୋଗ; ଉପାୟ; ସମାଦି ଚତୁର୍ବିଧ ଉପାୟ; ଚିତ୍ତବୃତ୍ତି ନିରୋଧ, ମନର ବିଷୟାନ୍ତର ନିବୃତ୍ତି; ଧ୍ୟାନ ବିଷ୍କମ୍ଭ ମାହେନ୍ଦ୍ରପ୍ରଭୃତି ସମୟାଂଶ; ଯୁକ୍ତି; ଧନସମ୍ପତ୍ତିର ଉପାର୍ଜ୍ଜନ ଓ ବର୍ଦ୍ଧନ; ଲାଭ; ପତ-ଞ୍ଜଳିପ୍ରଣୀତ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର ବିଶେଷ; ଛଳ, ପ୍ରତା-ରଣା; କୌଶଳ; ଦେହସ୍ଥୈର୍ଯ୍ୟ; ଔଷଧ; ବଶୀ-କରଣୋପାୟ; ଅପୂର୍ବ ଅର୍ଥପ୍ରାପ୍ତି; ଶୁଭକାଳ; ଅଙ୍କଶାସ୍ତ୍ରରେ ଦୁଇ ବା ତତୋଽଧିକ ରାଶିର ସମଷ୍ଟିକରଣ; ଜ୍ୟୋତିଃଶାସ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରଧାନ ନକ୍ଷତ୍ର; ପରିଣାମ; ନିୟମ; ଉପଯୁକ୍ତତା ।

ଯୋଗଚର, ବ. ପୁଂ. (ଯୋଗ-ଚର) ହନୁମାନ୍ ।

ଯୋଗଜ, ବିଂ. (ଯୋଗ-ଜ) ଯୋଗଦ୍ୱାରା ଜାତ, ଯୌଗିକ । ବ. ପୁଂ. ଯୋଗାଭ୍ୟାସଜନିତ ଧର୍ମ-ବିଶେଷ; ଅଲୌକିକ ସନ୍ନିକର୍ଷବିଶେଷ । ନ. ଅଗୁରୁ ।

ଯୋଗନିଦ୍ରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୋଗ-ନିଦ୍ରା) ଦୁର୍ଗା; ଯୋଗ-ରୂପନିଦ୍ରା, ଚିତ୍ତର ବିଷୟାନ୍ତର ନିବୃତ୍ତିରୂପ ନିଦ୍ରା, ଯଥା,

"କଳ୍ପଅନ୍ତେ ସର୍ବ ଲୋକ ସଂହାର କେଶବ,
କରନ୍ତି ଏଥିରେ ଯୋଗନିଦ୍ରା ଅନୁଭବ ।"

କ. ବ ।

ଯୋଗପଟ୍ଟିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୋଗ-ପଟ୍ଟ-କ, ଆ) ଯୋଗି-ମାନଙ୍କର ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଯୋଗପୀଠ, ବ. ନ. (ଯୋଗ-ପୀଠ) ଯୋଗାସନ ।

ଯୋଗମାୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା; ସଂସାରମାୟା ।

ଯୋଗରୂଢ଼, ବ. ପୁଂ. ଅବୟବଶକ୍ତି ଓ ଅର୍ଥଶକ୍ତି-ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥବୋଧକ, ଯୌଗିକ ଅଥଚ ରୂଢ଼ଶବ୍ଦ, ଯେପରି ପଙ୍କଜାଦି ।

ଯୋଗବାହ, ବ. ପୁଂ. (ଯୋଗ-ବହ୍-ଅ) ଅନୁସ୍ୱାର; ବିସର୍ଗ; ଜିହ୍ୱାମୂଳୀୟ; ଉପଧ୍ମାନୀୟ ।

ଯୋଗବାହୀ, ବିଂ (ଯୋଗ-ବାହିନ୍) ଯୋଗଦ୍ୱାରା ବହନଶୀଳ । ବ. ପୁଂ. ପାରଦ, ପାରା; କ୍ଷାର-ବିଶେଷ ।

ଯୋଗବିଦ୍, ବ. ପୁଂ. (ଯୋଗ-ବିଦ୍) ଯୋଗୀ, ତପସ୍ୱୀ ।

ଯୋଗସାର, ବ. ପୁଂ. ସର୍ବରୋଗାପହାରକ ଉପାୟ ।

ଯୋଗାକର୍ଷଣ, (Cohesion) (ଯୋଗ-ଆକର୍ଷଣ) ଯେ ଗୁଣଦ୍ୱାରା ଏକାତ୍ମକ ପରମାଣୁ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ, ପରସ୍ପର ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ନ ହୁଏ, ପରମାଣୁ ସମୂହର ସମଷ୍ଟୀକରଣ, ବନ୍ଧନ ।

ଯୋଗାଡ଼, ବ. (ଯୋଗ ଶବ୍ଦଜ) କର୍ମନିର୍ବାହର ଉପାୟ, କର୍ମରେ ଉଦ୍ୟୋଗ ।

ଯୋଗାଚାର, ବ. ପୁଂ. ବୌଦ୍ଧପଣ୍ଡିତବିଶେଷ ।

ଯୋଗାସନ, ବି. ନ. (ଯୋଗ-ଆସନ) ଧ୍ୟାନାସନ, ଯୋଗସାଧନାର୍ଥ ଉପବେଶନ ବିଶେଷ ।

ଯୋଗିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯୋଗକାରିଣୀ ନାରୀ; ୬୪ ସଂଖ୍ୟକ ଦେବୀବିଶେଷ; ତିଥିବିଶେଷ ।

ଯୋଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଜ୍=ଯୋଗ କରି- ଇନ୍= ଅସ୍ତ୍ୟର୍ଥେ) ତପସ୍ୱୀ; ଦଣ୍ଡୀ, ସନ୍ନ୍ୟାସୀ; ବୃଦ୍ଧବିଦ୍ ।

ଯୋଗୀଶ, ଯୋଗୀଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଯୋଗିନ୍-ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ ।

ଯୋଗେଶ, ଯୋଗେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଯୋଗ-ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ଯାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟମୁନି ।

ଯୋଗ୍ୟ, ବିଂ. (ଯୁଜ୍-ଯ ବା ଯୋଗ ଯ) ଶକ୍ତ, ସମର୍ଥ; ଉପଯୁକ୍ତ; ପବିତ୍ର; ନିପୁଣ; ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ; ଯୋଗାର୍ହ । ବି. ପୁଂ. ପୁଷ୍ୟାନକ୍ଷତ୍ର । ଗ୍ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଭ୍ୟାସ, ଅନୁଶୀଳନ; ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ । ନ. ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ; ଶକଟାଦିର ବାହନ; ଚନ୍ଦନ ।

ଯୋଗ୍ୟତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୋଗ୍ୟ-ତା) କ୍ଷମତା; ପବିତ୍ରତା; ଉପଯୁକ୍ତତା; ପଦାର୍ଥସମୂହର ପରସ୍ପର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବାଧା ନ ଥିବା ।

ଯୋଜକ, ବିଂ. (ଯୁଜ୍-ଇ-ଅକ) ସଂଯୋଗକାରକ, ମେଳକ, (Isthmus), ଯେଉଁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଭୂଭାଗ ଦୁଇ ବୃହତ୍ ଭୂଭାଗକୁ ପରସ୍ପର ସଂଯୁକ୍ତ କରେ ତାକୁ ଯୋଜକ କହନ୍ତି ।

ଯୋଜନ, ବି. ନ. (ଯୁଜ୍-ଅନ) ଚାରିକ୍ରୋଶ ପରିମାଣ; ପରମାତ୍ମା; ଯୋଗ । ନା-ସ୍ତ୍ରୀ, ଏକତ୍ରୀକରଣ, ମିଳନ; ସଂଘଟ ।

ଯୋଜନଗନ୍ଧା, ବି, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୋଜନ-ଗନ୍ଧ) କସ୍ତୁରୀ; ସୀତା; ସତ୍ୟବତୀ, ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କ ମାତା ।

ଯୋଜିତ, ବିଂ. (ଯୁଜ୍-ଇ-ତ) ଯୁକ୍ତକୃତ, ମିଳିତ; ନିଯୁକ୍ତ; ରଚିତ ।

ଯୋଡ, ବି, (ଦେଶଜ) ଯୁଗ୍ମ; ମିଳନ ।

ଯୋତ, (ଯୋକ୍ତ-ଶବ୍ଦଜ) ଲାଙ୍ଗଳାଦିବାହୀ ବୃଷାଦିର ସ୍କନ୍ଧସ୍ଥ କାଷ୍ଠବିଶେଷ, ଯୁଆଳି; ଯୁଗାଦି ବନ୍ଧନ ରଜ୍ଜୁ, ଯୋତ ଦଉଡ ।

ଯୋତା, (ଦେଶଜ) ଚର୍ମପାଦୁକା ।

ଯୋକ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ଯୁଜ୍-ତ୍ର) ଲାଙ୍ଗଳାଦିବାହୀ ବୃଷାଦିର ସ୍କନ୍ଧସ୍ଥ କାଷ୍ଠବିଶେଷ, ଯୋଆଳି; ଯୁଗାଦି ବନ୍ଧନ ରଜ୍ଜୁ, ଯୋତ ଦଉଡ଼; ସମ୍ପର୍କ ।

ଯୋଦ୍ଧା, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଧ୍-ତୃ, ଅ) ଯୁଦ୍ଧକାରକ, ବୀର, ପ୍ରହର୍ତ୍ତା ।

ଯୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଧ୍-ଅ) ଯୋଦ୍ଧା ।

ଯୋଧନ, ବି. ନ. (ଯୁଧ୍-ଅନ) ଯୁଦ୍ଧ; ଅସ୍ତ୍ର । ପୁଂ. ଯୋଦ୍ଧା ।

ଯୋଧସଂରାବ, ବି. ପୁଂ. (ଯୋଧ-ସଂରାବ) ଯୋଦ୍ଧାମାନଙ୍କର ପରସ୍ପର ଯୁଦ୍ଧ ନିମିତ୍ତ ଆହ୍ୱାନ; ପରସ୍ପର ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା କରିବାର ।

ଯୋଧୀ, ଯୋଧେୟ, ଯୌଧେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଯୁଧ୍-ଇନ୍, ଯୋଧ-ଏୟ) ଯୋଦ୍ଧା, ଯୁଦ୍ଧକାରୀ ।

ଯୋନି, ବି. ପୁଂ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୁ-ନି) ଆକର, ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ; କାରଣ; ସ୍ତ୍ରୀ ଚିହ୍ନ; ଜଳ ।

ଯୋନିଜ, ବିଂ. (ଯୋନି-ଜ) ଯୋନିରୁ ଜାତ, ଜରାୟୁଜ ଏବଂ ଅଣ୍ଡଜ ପ୍ରାଣିସମୂହ ।

ଯୋଷା, ଯୋଷିତ, ଯୋଷିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଯୁଷ୍-ଅ, ଆ, ଇତ) ନାରୀ ।

ଯୌକ୍ତିକ, ବିଂ. (ଯୁକ୍ତି-ଇକ) ଯୁକ୍ତିସିଦ୍ଧ; ପ୍ରାମାଣିକ; ଯୁକ୍ତିକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ନର୍ମସଚିବ ।

ଯୌଗିକ, ବିଂ. (ଯୋଗ-ଇକ) ଯୋଗଜାତ । ବି. ପୁଂ. ପ୍ରକୃତି ପ୍ରତ୍ୟୟଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥବାଚକ ଶବ୍ଦ; ଯଥା—ସୁଖଦ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଯୌତକ, ଯୌତୁକ, ବି. ନ. (ଯୁତକ-ଅ, ଯୁ-ତୁ-କ) ଉଦ୍ୱାହିକ, ବିବାହ କାଳରେ ଦମ୍ପତିର ଲବ୍ଧଧନ, ଯଥା,

> "ଯଉତୁକ ସମ୍ଭାରର ଘେନାଇ ସଚିବଙ୍କୁ,
> ପ୍ରେଷିତ କଲେ ଦ୍ୱରିତ କୁମାର ପାଶକୁ ସେ ।"
> ଲ. ବ ।

ଯୌତବ, ବି. ନ, (ଯୋତୁ-ଅ) ପରିମାଣ ।

ଯୌବତ, ବି. ନ. (ଯୁବତି-ଅ) ଯୁବତୀସମୂହ ।

ଯୌବନ, ବି. ନ. (ଯୁବନ୍-ଅ) ତାରୁଣ୍ୟ, ତରୁଣାବସ୍ଥା, ୧୬ ବର୍ଷଠାରୁ ୩୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଯୌବନକଣ୍ଟକ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଯୌବନ-କଣ୍ଟକ) ଯୁବଗଣ୍ଡ, ବୟସ ବ୍ରଣ ।

ଯୌବନାଶ୍ୱ, ବ. ପୁଂ. (ଯୁବନାଶ୍ୱ-ଅ) ଯୁବନାଶ୍ୱ ରାଜପୁତ୍ର, ମାନ୍ଧାତା ।

ଯୌବରାଜ୍ୟ, ବ. ନ. (ଯୁବରାଜ-ଯ) ଯୁବରାଜର ପଦ, ପିତୃ ସ୍ୱତ୍ୱରେ ପୁତ୍ରର ରାଜ୍ୟପଦ ।

ଯୌଷ୍ମାକ, ଯୌଷ୍ମାକୀଣ, ବଂ. (ଯୁଷ୍ମାକ-ଅ, ଈନ) ଯୁଷ୍ମତ୍ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଭବତ୍ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

——:o:——

ର ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ସପ୍ତବିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ, ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ମୂର୍ଦ୍ଧା; (ରା-ଅ) ବା (ରମ୍-ଅ) ବ. ପୁଂ. ଅଗ୍ନି; କାମାଗ୍ନି; ରଙ୍ଗ, ବର୍ଣ୍ଣ; ବେଗ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ଉତ୍ତାପ । ବଂ. ତୀକ୍ଷ୍ଣ ।

ରଂହଃ, ବ. ନ. (ରମ୍-ଅସ୍ ହ ଆଗମ) ବେଗ, ଶୀଘ୍ରତା ।

ରକମ୍, ବ. (ଯାବନିକ) ପ୍ରକାର ।

ରକବା, ବ. (ଯାବନିକ) ଭୂମି ସଂକ୍ରାନ୍ତ କାଗଜ ।

ରକା, ବ. (ଦେଶଜ) ବାତରୋଗବିଶେଷ, ଦେହର କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ବାୟୁ ଅଟକି ଯାଇ ପୀଡ଼ା ହେବା ।

ରକ୍ତ, ବଂ. (ରଞ୍ଜ୍-କ୍ତ) ରଞ୍ଜିତ, ରଙ୍ଗ କରିବା; ଅନୁରକ୍ତ, ଆସକ୍ତ; ମଧୁର, ସୁଶ୍ରାବ୍ୟ; ଲୋହିତ; କ୍ରୀଡ଼ାଶକ୍ତ । ବ. ପୁଂ. କୁସୁମ୍ଭ; ହିଞ୍ଜଳ ; ଲୋହିତ ବର୍ଣ୍ଣ । ନ. ଶୋଣିତ, ରୁଧିର; କୁଙ୍କୁମ; ତାମ୍ର, ତମ୍ବା; ପଦ୍ମକ; ସିନ୍ଦୁର; ହିଙ୍ଗୁଳ; କ୍ତା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୁଞ୍ଜା, ଲାକ୍ଷା ।

ରକ୍ତକ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-କ) ଅମ୍ଲାନବୃକ୍ଷ । ନ. ରୁଧିର; ରକ୍ତବସ୍ତ୍ର । ବଂ. ଅନୁରାଗୀ, ଅନୁରକ୍ତ ।

ରକ୍ତକଣ୍ଠ, ବଂ. (ରକ୍ତ=ମଧୁର-କଣ୍ଠ=କଣ୍ଠଧ୍ୱନି) ସୁସ୍ୱରକଣ୍ଠ, ଯାହାର କଣ୍ଠସ୍ୱର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ।

ରକ୍ତକନ୍ଦ, ରକ୍ତକନ୍ଦଳ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-କନ୍ଦ; ରକ୍ତ-କନ୍ଦ-ଲ) ବିଦ୍ରୁମ, ପ୍ରବାଳ, ପୋହଳା ।

ରକ୍ତକମଳ, ବ. ନ. (ରକ୍ତ-କମଳ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ପଦ୍ମ ।

ରକ୍ତକୁମୁଦ, ରକ୍ତକୈରବ, ବ. ନ. (ରକ୍ତ-କୁମୁଦ, କୈରବ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ପଦ୍ମ, ରକ୍ତ କଇଁ ।

ରକ୍ତଚିତ୍ରକ, ବ. ପୁଂ. ରକ୍ତଚିତାଗଛ ।

ରକ୍ତଚୂର୍ଣ୍ଣ, ବ. ନ. (ରକ୍ତ-ଚୂର୍ଣ୍ଣ) ସିନ୍ଦୂର; ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଗୁଣ୍ଡ ।

ରକ୍ତଜିହ୍ୱ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ଜିହ୍ୱା) ସିଂହ । ବଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଜିହ୍ୱାବିଶିଷ୍ଟ ।

ରକ୍ତତୁଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ତୁଣ୍ଡ) ଶୁକପକ୍ଷୀ । ବଂ. ଲୋହିତମୁଖ ।

ରକ୍ତଦନ୍ତୀ, ରକ୍ତଦନ୍ତିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରକ୍ତ-ଦନ୍ତ-ଈ, ରକ୍ତଦନ୍ତୀ-କ-ଆ) ଭଗବତୀର ରୂପବିଶେଷ ।

ରକ୍ତଧାତୁ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ଧାତୁ) ଗୈରିକ, ଗେରୁମାଟି; ତମ୍ବା; ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଧାତୁ ।

ରକ୍ତନାସିକ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ନାସିକା) ପେଚକ ପେଚା । ବଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ନାସିକାଯୁକ୍ତ ।

ରକ୍ତପ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ପା-ଅ) ରାକ୍ଷସ । ବଂ. ରକ୍ତପାନକର୍ତ୍ତା ।

ରକ୍ତପା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରକ୍ତ-ପ=ପାନକରି-ଆ) ଜୋକ; ଡାକିନୀ, ରାକ୍ଷସୀ ।

ରକ୍ତପାଦ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ପାଦ) ଶୁକପକ୍ଷୀ ବଂ. ଯାହାର ପାଦ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ।

ରକ୍ତପାୟିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରକ୍ତ-ପାୟିନ୍-ଈ) ଜଳୌକା, ଜୋକ ।

ରକ୍ତପାୟୀ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ପାୟିନ୍) ଯେଉଁ କୀଟମାନେ ରକ୍ତ ପାନ କରନ୍ତି; ମଙ୍କୁଣ, ଖଟପୋକ, ମଶା ।

ରକ୍ତପିଣ୍ଡ, ବ. ନ. (ରକ୍ତ-ପିଣ୍ଡ) ଜବାପୁଷ୍ପ, ମନ୍ଦାରଫୁଲ; ରକ୍ତଗୋଳ, ଯଥା,

> "ବାସବ ଦଗେ ଅଭ୍ରମୁକରଣୀ,
> ବଢନ୍ତ କଲ ରକ୍ତପିଣ୍ଡ ଜାଣି ।"
>
> କୈ. ବ ।

ରକ୍ତପିତ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ପିତ୍ତ) ରକ୍ତାଧିକ୍ୟ ରୋଗବିଶେଷ, ମୁଖରୁ ଅକସ୍ମାତ ରକ୍ତବମନ ।

ରକ୍ତଫଳ, ବ. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ଫଳ) ବଟବୃକ୍ଷ ।

ରକ୍ତଫଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରକ୍ତଫଳ-ଆ) ବମ୍ବିକା, ଗୋରୁଖିଆଫଳ, କଇଁଚିକାକୁଡ଼ ।

ରକ୍ତଫେନଜ, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ଫେନ-ଜ) ବାମପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ କ୍ଲୋମ, ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ।

ରକ୍ତବୀଜ, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ବୀଜ) ଅସୁରବିଶେଷ, ଶୁମ୍ଭ ନିଶୁମ୍ଭର ସେନାପତି; ଡାଳିମ୍ବ ।

ରକ୍ତମୋକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ରକ୍ତ-ମୋକ୍ଷଣ=ମୋଚନ) ଶୋଣିତସ୍ରାବ ।

ରକ୍ତରେଣୁ, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ରେଣୁ) ସିନ୍ଦୂର; ପଳାଶପୁଷ୍ପ କଳିକା; ପୁନ୍ନାଗବୃକ୍ଷ ।

ରକ୍ତଲୋଚନ, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ଲୋଚନ) କପୋତ, ପାରା । ବିଂ. ଯାହାର ଚକ୍ଷୁ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ।

ରକ୍ତବର୍ଦ୍ଧନ, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ବର୍ଦ୍ଧନ) ବାର୍ତ୍ତାକୁ, ବାଇଗଣ ।

ରକ୍ତସଂଜ୍ଞ, ବି. ନ. (ରକ୍ତ-ସଂଜ୍ଞା) କୁଙ୍କୁମ ।

ରକ୍ତସନ୍ଧ୍ୟକ, ବି. ନ. (ରକ୍ତ-ସନ୍ଧ୍ୟା-କ) ରକ୍ତକହ୍ଲାର ।

ରକ୍ତସାର, ବି. ନ. ରକ୍ତଚନ୍ଦନ, ରକ୍ତଖଦିର ।

ରକ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରକ୍ତ-ଆ) ଗୁଞ୍ଜା, କାଇଁଚ; ଲାକ୍ଷା ।

ରକ୍ତାକ୍ତ, ବିଂ. (ରକ୍ତ—ଅକ୍ତ) ଶୋଣିତ ମିଶ୍ରିତ; ରଞ୍ଜିତ । ବି. ନ. ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ।

ରକ୍ତାକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ଅକ୍ଷି-ଅ) ମହିଷ; ପାରାବତ; ସାରସ; ଚକୋରପକ୍ଷୀ; କ୍ରୂରବ୍ୟକ୍ତି । ବିଂ. ରକ୍ତ ଚକ୍ଷୁଃ, ଯଥା,

"ରକ୍ତାକ୍ଷ ଅସିତ ବକ୍ଷେ ପିଅଇ ରୁଧିର ।"
ବ. ବ ।

ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଚକ୍ଷୁବିଶିଷ୍ଟ; କ୍ରୂର ।

ରକ୍ତାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ଅଙ୍ଗ) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ମତ୍କୁଣ । ନ. ପ୍ରବାଳ; କୁଙ୍କୁମ । ବିଂ. ରକ୍ତ ଦେହ ।

ରକ୍ତାତିସାର, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ଅତିସାର) ରୋଗବିଶେଷ ।

ରକ୍ତାଧାର, ବି, ପୁ. (ରକ୍ତ-ଆଧାର) ଶରୀରର ଚର୍ମ୍ମ ।

ରକ୍ତାଶୟ, ବି. (Heart, ରକ୍ତ-ଆଶୟ) ରକ୍ତର ଆଧାର-ସ୍ଥାନ, ହୃତ୍‌ପିଣ୍ଡ ।

ରକ୍ତିମା, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ଇମନ୍) ଶୋଣିତବର୍ଣ୍ଣ, ଲାଲବର୍ଣ୍ଣ ।

ରକ୍ତୋପଳ, ବି. ନ. (ରକ୍ତ-ଉପଳ) ଗିରିମାଟି, ଗୈରିକ ।

ରକ୍ତୋତ୍ପଳ, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ତ-ଉତ୍ପଳ) କୋକନଦ; ଶାଲ୍ମଳୀବୃକ୍ଷ ।

ରକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ }
ରକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. } (ରକ୍ଷ୍-ଅ, ଆ) ପାଳନ; ପରିତ୍ରାଣ; ଲାକ୍ଷା । ବିଂ. ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା । ସ୍ତ୍ରୀ. ଭସ୍ମ ।

ରକ୍ଷକ, ବିଂ. (ରକ୍ଷ୍-ଅକ) ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା, ପାଳନକର୍ତ୍ତା; ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା ।

ରକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ରକ୍ଷ୍-ଅନ) ପାଳନ, ପରିତ୍ରାଣ । ବିଂ. ରକ୍ଷକ ।

ରକ୍ଷଣୀୟ, ବିଂ. (ରକ୍ଷ୍-ଅନୀୟ) ରକ୍ଷା କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ, ରକ୍ଷାର୍ହ, ଆଶ୍ରୟାର୍ହ ।

ରକ୍ଷଃ ବି. ନ. (ରକ୍ଷ୍-ଅସ୍) ରାକ୍ଷସ ।

ରକ୍ଷସଭ୍ୱ, ବି. ନ. (ରକ୍ଷସ୍-ସଭ୍ୱ) ରାକ୍ଷସ ସମୂହ ।

ରକ୍ଷାଗୃହ, ବି. ନ. (ରକ୍ଷା-ଗୃହ) ସୂତିକାଗାର ।

ରକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ରକ୍ଷ୍-ତ) ପରିତ୍ରାତ, ପାଳିତ । ବି. ପୁଂ. ଉପାଧିବିଶେଷ; ବୈଦ୍ୟକ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ରକ୍ଷିସୈନ୍ୟ, (Guards) କୌଣସି ସ୍ଥାନ ଅଥବା କୌଣସି ଲୋକଙ୍କୁ ଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣ ଅବା ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଅପକାରରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ନିମିତ୍ତ ନିଯୁକ୍ତ ସୈନ୍ୟ ।

ରକ୍ଷୀ, ରକ୍ଷକ, ରକ୍ଷିତା, ବିଂ. (ରକ୍ଷ୍-ଇନ୍; ଅକ-ରକ୍ଷ୍-ତୃ) ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା ।

ରକ୍ଷୋଘ୍ନ, ରକ୍ଷୋହା, ବି. ନ. (ରକ୍ଷସ୍-ଘ୍ନ=ହନ) କାଞ୍ଜିକ; ହିଙ୍ଗୁ; ଶ୍ୱେତସର୍ଷପ; ଭଲ୍ଲାତକବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ରାକ୍ଷସନାଶକ ।

ରକ୍ଷୋଜନନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରକ୍ଷସ୍-ଜନନୀ) ରାତ୍ରି; ରାକ୍ଷସମାତା ।

ରକ୍ଷ୍ୟ, ବିଂ. (ରକ୍ଷ୍-ଯ) ରକ୍ଷଣୀୟ, ରକ୍ଷା କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ରଖୁଆଳ, ବି. (ରକ୍ଷକ ଶବ୍ଦଜ) ରକ୍ଷକ, ପାଳକ ।

ରଗ, ବି. (ଦେଶଜ) ରାଗ; (ଯାବନିକ) କପୋଳ ପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ ଶିର ।

ରଗଡ଼ିବା, କ୍ରି. (ଦ୍ରୁଗଡ ଶବ୍ଦଜ କି?) ଶିଳ ବା ଚକି ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ କ୍ଷୁଦ୍ର୍ ଅଂଶରେ ବିଭକ୍ତ କରିବା ।

ରଘୁ, ବି. ପୁଂ. (ରଘ୍-ଉ) ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ଦିଲୀପରାଜାର ପୁତ୍ର, ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରପିତାମହ; କାଳିଦାସ ପ୍ରଣୀତ କାବ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ ବିଶେଷ; ରଘୁବଂଶୀୟ ଅଜପ୍ରଭୃତି କ୍ଷତ୍ରିୟ ।

ରଘୁକାର, ବି. ପୁଂ. (ରଘୁ-କାର) ରଘୁବଂଶ କାବ୍ୟ-କର୍ତ୍ତା, କାଳିଦାସ ।

ରଘୁନନ୍ଦନ, ରଘୁନାଥ, ରଘୁପତି, ରଘୁବର, ରଘୂଦ୍ୱହ, ରଘୁବଂଶତିଳକ, } ବି. ପୁଂ. (ରଘୁ-ନନ୍ଦନ, ଯଥା—ବଂଶ, ପତି, ବର, ଉଦ୍ୱହ-ଶ୍ରେଷ୍ଠ, —ରଘୁବଂଶ-ତିଳକ) ରାମଚନ୍ଦ୍ର ।

ରଘୁବଂଶ, ବି. ପୁଂ. (ରଘୁ-ବଂଶ) ରଘୁରାଜବଂଶ । ନ. ରଘୁଙ୍କ ପିତା ଦିଲୀପରାଜାଙ୍କଠାରୁ ଅଗ୍ନିବର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ କାଳିଦାସ ପ୍ରଣୀତ ମହା-କାବ୍ୟ ।

ରଙ୍କ, ବିଂ. (ରନ୍କ୍-ଅ) କୃପଣ; ଦରିଦ୍ର; ନୀଚ, କ୍ଷୁଦ୍ର; ମେଲାଣି, ଯଥା,

"ରଣରଙ୍କ ଡେଙ୍କା ଯା ବଂଶ ଶେଖର ।"

ଦରିଦ୍ର ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ସ୍ୱତ ରଭାନ ଶଙ୍କ ପାଇବାର,
ସମ ଅନନ୍ତ ବଟିଲ୍ଲ କିଙ୍କର ।"

ରଙ୍କୁ, ବି. ପୁଂ. (ରନ୍କ୍-ଉ) ମୃଗବିଶେଷ, ଯେ ହରି-ଣର ପୃଷ୍ଠଦେଶ କର୍ବୁରବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

"ରଙ୍କୁ ଇକ୍ଷଣୀରେ ସଙ୍କୁଚ ରଖିବା ମୂଳ,
ଅଙ୍କୁଶ ମାରଇଲି ପର କରିକୁମ୍ଭେ ଶଙ୍କୁ ଥିବୁଟି କେବଳ ।"

ରଙ୍କୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରନ୍କ୍-ଉଣି) କୃପଣା ସ୍ତ୍ରୀ, ଦରିଦ୍ରାଣୀ ।

ରଙ୍ଗ, ବି. (ରନ୍ଜ୍-ଅ) ରଞ୍ଜକଦ୍ରବ୍ୟ; ବର୍ଣ୍ଣ, ରଙ୍ଗ; ନାଟ୍ୟ ନୃତ୍ୟ ଗୀତ ଅଭିନୟାଦି; ନାଟ୍ୟଶାଳା; ପରିହାସ, ରଣଭୂମି । ନ. ରଙ୍ଗଧାତୁ ।

ରଙ୍ଗଜ, ବି. ନ. (ରଙ୍ଗ-ଜ) ସିନ୍ଦୂର ।

ରଙ୍ଗଜୀବକ, ବି. ପୁଂ. (ରଙ୍ଗ—ନାଟ୍ୟଶାଳା-ଜୀବକ—ଯେ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରେ) ନାଟ୍ୟକାରକ, ଚିତ୍ରକର; ଅଭିନେତୃବର୍ଗ ।

ରଙ୍ଗଣୀ, ବି. (ପ୍ରା) ପୁଷ୍ପବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବିଶେଷ ତରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗ ରଙ୍ଗଣୀ ଶୋଭିତ ।"

ବୈ. ବ ।

ତନ୍ତୁବାୟ ଜାତିବିଶେଷ ।

ରଙ୍ଗତା, ବି. ପନ ।

ରଙ୍ଗଭୂମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରଙ୍ଗ-ଭୂମି) ନାଟ୍ୟଶାଳା; ରଣ-ସ୍ଥଳ; ମଲ୍ଲଭୂମି, କ୍ରୀଡ଼ାର ସ୍ଥାନ ।

ରଙ୍ଗମଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରଙ୍ଗ-ମଲ୍ଲ୍-ଅ, ଈ) ବାଦ୍ୟ-ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ବୀଣା ।

ରଙ୍ଗମାତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରଙ୍ଗ-ମାତୃ) ଦୂତୀ, କୁଟ୍ଟିନୀ; ଲାକ୍ଷା, ଲାହା ।

ରଙ୍ଗବୀଜ, ବି. ନ. (ରଙ୍ଗ—ରଙ୍ଗ-ବୀଜ—ସାରାଂଶ) ରୌପ୍ୟ, ରୂପା ।

ରଙ୍ଗାଜୀବ, ବି. ପୁଂ. (ରଙ୍ଗ-ଆଜୀବ) ଚିତ୍ରକର, ଯଥା,

"ଘୋଡ଼ୁ ଏ ଦେଓଣ ରଙ୍ଗାଜୀବ
ନ ମିଳେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ତାହାର ଦର୍ଶନ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ନଟ, ନାଟ୍ୟକାରକ ।

ରଙ୍ଗାବତାରକ, ରଙ୍ଗାବତାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ରଙ୍ଗ-ଅବତାରକ, ଅବତାରୀ) ନଟ, ନାଟ୍ୟକାରକ ।

ରଙ୍ଗାବତାରିକା, ରଙ୍ଗାବତାରଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନଟୀ ।

ରଙ୍ଗୀ, ବିଂ. (ରଙ୍ଗ-ଇନ୍) ରଙ୍ଗବିଶିଷ୍ଟ, ରଞ୍ଜିତ; ଅନୁ-ରାଗୀ ।

ରଙ୍ହଃ, ବି. ନ. (ରଂହଃ ଦେଖ) ବେଗ, ଶୀଘ୍ରତା ।

ରଚ, କ୍ରି. (ରଚ୍-ଅ) ରଚନା କର, ନିର୍ମ୍ମାଣ କର, ଗଠନ କର, ଯଥା,

"ରଚ ରଣରଙ୍ଗେ ରଣଭୂମି ପରେ,
ଯବନ ମସ୍ତକେ ବଜ୍ରସ୍ତମ୍ଭ ।"

କ. ବ ।

ରଚକ, ବିଂ. (ରଚ୍-ଅକ) ରଚନାକାରକ ।

ରଚନ, ବି. ନ. (ରଚ୍-ଇ-ଅନ) ନା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରେଣୀ-ପୂର୍ବକ ବିନ୍ୟାସ, ସଜାଇବା, ଅର୍ପଣ; କେଶ

ବିନ୍ୟାସ; ମାଲ୍ୟାଦି ଗ୍ରନ୍ଥନ; ଗଦ୍ୟ ବା ପଦ୍ୟମୟ ବାକ୍ୟବିନ୍ୟାସ; ନିର୍ମାଣ, ଗଠନ, ପ୍ରସ୍ତୁତକରଣ ।

ରଚୟିତା, ବିଂ. (ରଚ୍-ଇ-ତୃ) ରଚନକର୍ତ୍ତା, ନିର୍ମାତା ।

ରଚିତ, ବିଂ. (ରଚ୍-ଇ-ତ) କୃତ; ନିର୍ମିତ, ଗଠିତ; ଗ୍ରଥିତ; ବିନ୍ୟସ୍ତ, ଅର୍ପିତ; ଶୋଭିତ; ପରିଷ୍କୃତ ।

ରଜ, ରଜଃ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ରଞ୍ଜ୍-ଅ, ଅସ୍) ଧୂଳି; ପୁଷ୍ପରେଣୁ । ସ୍ତ୍ରୀକୁସୁମ, ଋତୁ; ଇଚ୍ଛା; ଦ୍ୱେଷ ଅହଙ୍କାରାଦି କାରଣ ଗୁଣବିଶେଷ ।

ରଜଃଶୟ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ରଜସ୍=ଧୂଳି-ଶୀ=ଯେ ଶୟନ କରେ) କୁକ୍କୁର, କୁକୁର ।

ରଜଃସାରଥି, ବି. ପୁଂ. (ରଜସ୍-ସାରଥି) ବାୟୁ ।

ରଜକ, ବି. ପୁଂ. (ରଞ୍ଜ୍-ଅକ) ଧୋବା; ରଙ୍ଗକାରକ ।

ରଜକୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଧୋବଣୀ, ଯଥା,

"ବ୍ରଜରାଜ ରଜକୀ ଭରମେ ଲେ,
ସଖୀ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଯେତେ ।"

ରଙ୍ଗକାରିଣୀ ।

ରଜତ, ବି. ନ. (ରଞ୍ଜ୍-ଅତ) ରୌପ୍ୟ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ହସ୍ତିଦନ୍ତ; ହାର; ଶୋଣିତ; ହ୍ରଦ । ବିଂ. ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ।

ରଜତଗିରି, ରଜତାଚଳ, ରଜତାଦ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ରଜତ-ଗିରି, ଅଚଳ, ଅଦ୍ରି) କୈଳାସପର୍ବତ ।

ରଜତଦ୍ୟୁତି, ବି. ପୁଂ. (ରଜତ-ଦ୍ୟୁତି) ହନୁମାନ୍ ।

ରଜତପ୍ରସ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ରଜତ-ପ୍ରସ୍ଥ) କୈଳାସ ପର୍ବତ ।

ରଜନି, ରଜନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରଞ୍ଜ୍-ଅନି) ନିଶା, ରାତ୍ରି; ହରିଦ୍ରା; ଲାକ୍ଷା, ଲାହା ।

ରଜନୀକର, ବି. ପୁଂ. (ରଜନୀ-କର) ନିଶାକର, ଚନ୍ଦ୍ର ।

ରଜନୀଚର, ବି. ପୁଂ. (ରଜନୀ-ଚର) ରାତ୍ରିଚର, ରାକ୍ଷସ; ତସ୍କର; ପ୍ରହରୀ ।

ରଜନୀଜଳ, ବି. ନ. (ରଜନୀ-ଜଳ) ନୀହାର, ଶିଶିର ।

ରଜନୀମୁଖ, ବି. ନ. (ରଜନୀ-ମୁଖ) ପ୍ରଦୋଷ, ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳ, ନିଶାମୁଖ ।

ରଜପୁତ, ବି. ପୁଂ. (ରାଜପୁତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) କ୍ଷତ୍ରିୟଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ ।

ରଜସାନୁ, ବି. ପୁଂ. (ରଞ୍ଜ୍-ସାନୁ) ମେଘ; ଚିତ୍ତ ।

ରଜସ୍ୱଲ, ବି. ପୁଂ. (ରଜସ୍-ବଲ) ମହିଷ । ବିଂ. ରଜୋଯୁକ୍ତ ।

ରଜସ୍ୱଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଋତୁମତୀ ।

ରଜୋବଲ, ରଜୋରସ, ବି. ନ. (ରଜସ୍-ବଲ, ରସ) ଅନ୍ଧକାର ।

ରଜ୍ଜୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସୃଜ୍-ଉ) ବନ୍ଧନୀ, ଦଉଡ଼ି; ବେଣୀ, ବାଳର ଗୁଚ୍ଛ ।

ରଞ୍ଜକ, ବି. ପୁଂ. (ରଞ୍ଜ୍-ଅକ) ବସ୍ତ୍ରାଦିର ରଙ୍ଗକାରକ; ଅନୁରାଗଜନକ; ପ୍ରୀତିକାରକ ।

ରଞ୍ଜନ, ବି. ନ. (ରଞ୍ଜ୍-ଅନ) ରଙ୍ଗ କରିବା; ଅନ୍ତଃକରଣର ଅନୁରାଗ ଉତ୍ପାଦନ, ସନ୍ତୁଷ୍ଟକରଣ; ରକ୍ତଚନ୍ଦନ । ବିଂ. ପ୍ରୀତି ବା ରାଗଜନକ ।

ରଞ୍ଜନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନୀଳୀ; ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା; ହରିଦ୍ରା ।

ରଞ୍ଜିତ, ବିଂ. (ରଞ୍ଜ୍-ତ) ରଙ୍ଗୀକୃତ, ଯାହା ରଙ୍ଗ କରା ହୋଇଅଛି; ସନ୍ତୋଷିତ, ଯାହାର ଅନୁରାଗ ଜନ୍ମାଇ ଦିଆ ଯାଇଅଛି ।

ରଟନ, ବି. ନ. } ରଟନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. } (ରଟ୍-ଅନ, ଆ) ଘୋଷଣା, ପ୍ରଚାର; ବିବରଣ; କଥନ; ଖ୍ୟାତି ।

ରଟିତ, ବିଂ. (ରଟ୍-ତ) ଘୋଷିତ, ପ୍ରଚାରିତ; ଖ୍ୟାତ; ପ୍ରଥିତ ।

ରଟିବା, କ୍ରି. (ରଟ୍-ଧାତୁଜ) ପକ୍ଷ୍ୟାଦି ଶବ୍ଦ କରିବା, ଯଥା,

"ତରଣୀମୁଖ ଦ୍ୱିଜ ରଟିଲାରେ,
ଅରବିନ୍ଦ ବନ୍ଧୁ ଫୁଟିଲାରେ ।"

ରଡ଼, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଜ୍ୱଳନ୍ତ । ବି. ଅହନ୍ତା ।

ରଡ଼ି, କ୍ରି. ବିଂ. (ରଟ ଧାତୁଜ) ଡାକ ।

ରଣ, ବି. ନ. (ରଣ୍-ଅ) ଯୁଦ୍ଧ, ସଂଗ୍ରାମ, ସମର, ଲଢ଼ାଇ, ଯଥା,

"ମଣ୍ଡଳମଣ୍ଡଳେ ନାହିଁ ଏମନ୍ତ ଜନ,
ମୋ ଅଧିକାର ଘେନିଭେ କରିବ ରଣ ।"

କ. ବ ।

ରଣନ୍ତ, ବିଂ. (ରଣ୍-ଅନ୍ତ) ଶବ୍ଦାୟମାନ ।

ରଣଚତ୍ୱର, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରଣ-ଚର) ଯୁଦ୍ଧକାହାଳ ।

ରଣପା, (ଦେଶଜ) ଡେଙ୍ଗା; ଲମ୍ବାକୃତ କାଠ-ପାଦୁକା ବିଶେଷ ।

ରଣରଣ, ବି. ନ. (ରଣ=ଯୁଦ୍ଧ, ଶବ୍ଦ, ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ଅପହୃତ ବା ନଷ୍ଟ ବସ୍ତୁର ନିମିତ୍ତ ଅନୁଶୋଚନା । ପୁଂ. ମଶକ, ମଶା; କନ୍ଦର୍ପ, ଯଥା,

"ରଣରଣେ ହେଲେ ନାଶ, ରସିକନା କ ମାରସ ।"

ରଣରଣକ, ବି. ପୁଂ. (ରଣ୍=ଶବ୍ଦକରିବା (ଦ୍ୱିତ୍ୱ)-କ) ଉତ୍କଣ୍ଠା, ଦୁର୍ଭାବନା; ଅରଣ୍ୟ ।

ରଣସଙ୍କୁଳ, ବି. ନ. (ରଣ-ସଙ୍କୁଳ=ମିଶ୍ରିତ) ଘୋରତର ଯୁଦ୍ଧ, ତୁମୁଳ ଯୁଦ୍ଧ ।

ରଣାଙ୍ଗନ, ରଣାଜିର, ବି. ନ. (ରଣ-ଅଙ୍ଗନ,ଅଜିର) ସମରକ୍ଷେତ୍ର, ଯୁଦ୍ଧଭୂମି ।

ରଣ୍ଡ, ବିଂ. (ରମ୍-ଡ) ଧୂର୍ତ୍ତ; ଅର୍ଦ୍ଧଚର୍ମବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅବୟବ; ଅଙ୍ଗହୀନ; ଧର୍ମବିହୀନ; ବନ୍ଧ୍ୟ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ସନ୍ତାନ ହୁଏ ନାହିଁ; ବନ୍ଧ୍ୟବୃକ୍ଷାଦି, ଯେଉଁ ବୃକ୍ଷର ବା ଲତାର ଫଳ ବା ପୁଷ୍ପ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ରଣ୍ଡକ, ବି. ପୁଂ. (ରଣ୍ଡ-କ) ଫଳହୀନ ବୃକ୍ଷ; ଲତାବିଶେଷ, ମୂଷିକପର୍ଣ୍ଣୀ; ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ ।

ରଣ୍ଡା, ବି. (ରମ୍ ଡ-ଆ) ବିଧବା, ରାଣ୍ଡ ।

ରତ, ବି. ନ. (ରମ୍-ତ) ରତି, ରମଣ । ବିଂ. ଆସକ୍ତ ।

ରତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରମ୍=କ୍ରୀଡା କରିବା-ତି) ସ୍ମରପ୍ରିୟା, କାମପତ୍ନୀ; ଅନୁରାଗ, ଆସକ୍ତି; କ୍ରୀଡ଼ା; ରମଣ; ସନ୍ତୋଷ; ପରମାଣବିଶେଷ, ୪ ଧାନ ।

ରତିକୁହର,
ରତିଗୃହ,
ରତିମନ୍ଦିର, } ବି. ନ. { ରତି-କୁହର, ରତି-ଗୃହ, ରତି-ମନ୍ଦିର } ଯୋନି, ସ୍ତ୍ରୀଚିହ୍ନ ।

ରତିପତି, ରତିପ୍ରିୟ, ରତିରମଣ, ବି. ପୁଂ. (ରତି-ପତି, ପ୍ରିୟ, ରମଣ) କନ୍ଦର୍ପ, ମଦନ ।

ରତିମନ୍ଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରତି-ମନ୍ଦ୍ ଅ, ଆ) ସ୍ୱର୍ଗବିଦ୍ୟାଧରୀ, ଅପ୍ସରା ।

ରତ୍ନ, ବି. ନ. (ରମ୍-ନ, ମ=ତ) ମଣିମୁକ୍ତା ସୁବର୍ଣ୍ଣାଦି ବହୁମୂଲ୍ୟ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବସ୍ତୁ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବସ୍ତୁ; ଯେକୌଣସି ବସ୍ତୁର ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ରତ୍ନକନ୍ଦଳ, ବି. ପୁଂ. (ରତ୍ନ-କନ୍ଦଳ) ପ୍ରବାଳ, ପୋହଳା ।

ରତ୍ନଗର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ରତ୍ନ-ଗର୍ଭ) କୁବେର, ସମୁଦ୍ର ।

ରତ୍ନଗର୍ଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରତ୍ନ-ଗର୍ଭା) ପୃଥିବୀ; ସତ୍ପୁତ୍ରବତୀ ନାରୀ ।

ରତ୍ନଜୀବୀ,
ରତ୍ନବଣିକ୍,
ରତ୍ନବଣିଜ୍, } ବି. ପୁଂ. { ରତ୍ନ-ଜୀବୀ, ରତ୍ନ-ବଣିକ୍ } ରତ୍ନ ବିକ୍ରେତା, ମଣିକାର, ଜହ୍ଲରି ।

ରତ୍ନନିଧି, ବି. ପୁଂ. ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ ।

ରତ୍ନପାରପଣ, ବି. ନ. ସକଳରତ୍ନର ଆଧାର ।

ରତ୍ନମୟ, ବିଂ. (ରତ୍ନ-ମୟ) ମଣିମୟ, ମଣିନିର୍ମିତ ।

ରତ୍ନମୁଖ୍ୟ, ବି. ନ. (ରତ୍ନ-ମୁଖ୍ୟ) ହୀରକ, ହୀରା ।

ରତ୍ନବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରତ୍ନ-ବତ୍-ଈ) ପୃଥିବୀ ।

ରତ୍ନବର୍ଷୁକ, ବି. ନ. (ରତ୍ନ-ବର୍ଷୁକ) ପୁଷ୍ପକରଥ । ବିଂ. ରତ୍ନବର୍ଷଣଶୀଳ ।

ରତ୍ନସାନୁ, ବି. ପୁଂ. (ରତ୍ନ-ସାନୁ) ସୁମେରୁ ପର୍ବତ ।

ରତ୍ନସୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରତ୍ନ-ସୂ) ପୃଥ୍ୱୀ, ବସୁନ୍ଧରା; ରତ୍ନପ୍ରସବିନୀ ।

ରତ୍ନାକର, ବି. ପୁଂ. (ରତ୍ନ-ଆକର) ସମୁଦ୍ର; ରତ୍ନଖଣି ।

ରତ୍ନାଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ରତ୍ନ-ଅଙ୍କ) ବିଷ୍ଣୁରଥ ।

ରତ୍ନାବଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରତ୍ନ-ଅବଳୀ) ରତ୍ନହାର; ରତ୍ନଶ୍ରେଣୀ; ବତ୍ସରାଜପତ୍ନୀ; ନାଟ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ରତ୍ନି, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଋ-ଅତ୍ନି) କହୁଣୀଠାରୁ ବଦ୍ଧମୁଷ୍ଟି ହସ୍ତାଗ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିମାଣ ।

ରତ୍ୟଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ରତି-ଅଙ୍ଗ) ଯୋନି, ସ୍ତ୍ରୀଚିହ୍ନ ।

ରଥ, ବି. ପୁଂ. (ରମ୍-ଥ) ଚକ୍ରଯୁକ୍ତ ଯୁଦ୍ଧଯାନ;

ସ୍ୟନ୍ଦନ; ଶକଟାଦି ବାହନ; ଚରଣ; ଶରୀର; ବେତସ ବୃକ୍ଷ; ବଞ୍ଜୁଲଲତା ।

ରଥକୁଟୁମ୍ବୀ, ବି. ପୁଂ. (ରଥ-କୁଟୁମ୍ବିନ୍) ସାରଥି, ପରିଚାଳକ ।

ରଥଗର୍ଭକ, ବି. ପୁଂ. (ରଥ-ଗର୍ଭ-କ) ମନୁଷ୍ୟବାହ୍ୟ ଯାନ, ଶିବିକା, ଡୋଲାପ୍ରଭୃତି ।

ରଥଚରଣ, ରଥପାଦ, ବି. ପୁଂ. (ରଥ-ଚରଣ, ପାଦ) ଚକ୍ର; ଚକ୍ରବାକ ପକ୍ଷୀ ।

ରଥଦ୍ରୁ, ବି. ପୁଂ. (ରଥ-ଦ୍ରୁ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଏହି ବୃକ୍ଷର କାଷ୍ଠରେ ଚକ୍ରାଦି ନିର୍ମିତ ହୁଏ ।

ରଥନ୍ତର, ବି. ନ. (ରଥ-ତୄ-ଅ) ସାମବେଦ; ରଥ-ସାରଥି ।

ରଥଯାତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରଥ-ଯାତ୍ରା) ଆଷାଢ଼ ଶୁକ୍ଳ-ଦ୍ୱିତୀୟାରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଉତ୍ସବବିଶେଷ ।

ରଥଯୁକ୍, ବି. ପୁଂ. (ରଥ-ଯୁଜ୍) ସାରଥି, ରଥ-ଚାଳକ ।

ରଥାଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ରଥ-ଅଙ୍ଗ) ଚକ୍ର, ଚକ । ପୁଂ. ଚକ୍ରବାକ ପକ୍ଷୀ, ଯଥା,

"ଉତ୍ପଳ ବେଶର ପରସ୍ପର ଦେଇ ମୁଖେ
ରଥାଙ୍ଗମିଥୁନ ଏଷ ବସିଥିଲେ ସୁଖେ ।"

କ. ବ ।

ରଥାଙ୍ଗନାମା, ବି. ପୁଂ. (ରଥାଙ୍ଗ-ନାମନ୍) ଚକ୍ରବାକପକ୍ଷୀ ।

ରଥାଙ୍ଗପାଣି, ବି. ପୁଂ. (ରଥାଙ୍ଗ-ପାଣି) ଚକ୍ରପାଣି, ବିଷ୍ଣୁ ।

ରଥାଙ୍ଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ରଥାଙ୍ଗ-ଇନ୍) ଚକ୍ରଧର, ହରି ।

ରଥାରୋହୀ, ବିଂ. (ରଥ-ଆରୋହୀ) ରଥାରୂଢ଼ । ବି. ପୁଂ. ରଥସ୍ଥ ଯୋଦ୍ଧା ।

ରଥିକ, ରଥିନ, ରଥିର, ରଥୀ, ବି. ପୁଂ. (ରଥ-ଇକ, ଇନ, ଇର, ଇନ୍) ରଥସ୍ୱାମୀ; ରଥାରୂଢ଼ ବ୍ୟକ୍ତି; ରଥସ୍ଥ ଯୋଦ୍ଧା ।

ରଥ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ରଥ-ଯ) ରଥବାହକ ଅଶ୍ୱ । ନ. ଚକ୍ର, ଚକ । ବିଂ. ରଥସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ରଥ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରଥ-ଯ-ଆ) ବର୍ତ୍ମ, ପଥ, ବାଟ; ରଥସମୂହ ।

ରଥ୍ୟାବାହୀ, ବିଂ. (ରଥ୍ୟା-ବହ୍-ଇନ୍) ପଥିକ ।

ରଦ, ବି. ପୁଂ. (ରଦ୍-ଅ) ଦନ୍ତ, ଦାନ୍ତ; ଉତ୍ଖାତ, ଖନନ ।

ରଦଚ୍ଛଦ, ରଦନଚ୍ଛଦ, ବି. ପୁଂ. (ରଦ-ଛଦ, ରଦନ-ଛଦ) ଦନ୍ତଚ୍ଛଦ, ଓଷ୍ଠ, ଅଧର ।

ରଦନ, ବି. ପୁଂ. (ରଦ୍-ଅନ) ଦନ୍ତ, ଦାନ୍ତ; ଖନନ; ଛେଦନ ।

ରଦନୀ, ରଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ରଦନ୍-ଇନ୍; ରଦ୍-ଇନ୍) ଦନ୍ତୀ, ଗଜ ।

ରଦ୍ଦୀ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଅପକୃଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ରଦ୍ଧ, ବିଂ. (ରଧ୍-ତ) ଆହତ, ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ; କ୍ଷତ-ଗ୍ରସ୍ତ ।

ରଦ୍ଧା, ବିଂ. (ରଧ୍-ତୃ) ଅଘାତକାରୀ; କ୍ଷତକାରକ ।

ରନ୍ତୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରମ୍-ତୁ) ବର୍ତ୍ମ, ପଥ, ବାଟ; ନଦୀ ।

ରନ୍ଦା, ବି. (ଦେଶଜ) ବଢ଼ାଇମାନଙ୍କର କାଷ୍ଠକୁ ଚିକ୍କଣ କରିବାର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ରନ୍ଧକ, ବିଂ. (ରଧ୍-ଅକ) ଆଘାତକାରୀ, କ୍ଷତ-କାରକ ।

ରନ୍ଧନ, ବି. ନ. (ରଧ୍-ଅନ) ପାକ, ରାନ୍ଧଣା ।

ରନ୍ଧ୍ର, ବି. ନ. (ରମ୍-ଧ୍ର-ଅ) ଛିଦ୍ର, ଯଥା,

"ସେ ମୁଖ ମୁଦିଲା ବେଳେ ରନ୍ଧ୍ର ଦେଇ ଜଳ,
ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ପ୍ରବାହରୂପେ ଉଠେ ଅବିରଳ ।"

କ. ବ ।

ବିବର, ଗର୍ତ୍ତ; କୁକ୍ଷି; ଅନ୍ୟାୟ୍ୟ ଆଲସ୍ୟାଦି ଦୋଷ; ଛଳ ।

ରପ୍ତାନି, (ଯାବନିକ) ଜିନିଷର ଚାଲାଣ ।

ରଫା, (ଯାବନିକ) ଶାନ୍ତ; କଳହ ନିଷ୍ପତ୍ତି; ଶେଷ ।

ରଭସ, ବି. ପୁଂ. (ରଭ୍-ଅସ) ବେଗ, ଶୀଘ୍ରତା; ହର୍ଷ; ଔତ୍ସୁକ୍ୟ, ଯଥା,

"କେ କହିବ କେତେ ତୋହ ବୟସ,
କରବର କାହିଁ କର ପୌରୁଷ,
ଦେଖାଇ ଜଗତେ, ରାଜଧାନୀ କେତେ,

କ୍ଷେପିଲେ ହୋଇଣ କାଳର ବଶ,
ମାବ ଭୋ ଦେଢ଼େ ଯୌବନ ରଭସ ।"

କ. ବ ।

ଶୋକ, ପୂର୍ବାପର ବବେଚନା; ଅଭିଧାନବଶେଷ; କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ ଗବେଷଣା ।

ରମ, ବ. ପୁଂ. (ରମି-ଅ) କାନ୍ତ, ସ୍ୱାମୀ; କାମଦେବ । ବିଂ. ଆନନ୍ଦଜନକ; ରମଣୀୟ ।

ରମକ, ବ. ପୁଂ. (ରମ୍-ଅକ) ଉପପତି, ଜାର ।

ରମଠ, ବ. ନ. (ରମ୍-ଅଠ) ହିଙ୍ଗୁ, ହେଙ୍ଗୁ ।

ରମଣ, ବ. ପୁଂ. (ରମି-ଅନ) କନ୍ଦର୍ପ; ପତି; ପ୍ରିୟ; ବଲ୍ଲଭ; ଗର୍ଦ୍ଦଭ; (ରମ୍-ଅନ) ନ. ରତି, ସୁରତ, ମୈଥୁନ; ଜଘନ; କ୍ରୀଡା ।

ରମଣକ, ବ. ନ. (ରମଣ-କ) ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପାନ୍ତର୍ଗତ ବର୍ଷବଶେଷ, ରମ୍ୟକ ବର୍ଷ ।

ରମଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରମଣ-ଈ) ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ପ୍ରିୟା; ପତ୍ନୀ ।

ରମଣୀୟ, ବିଂ. (ରମ୍-ଅନୀୟ) ରମ୍ୟ, ସୁନ୍ଦର, ମନୋରମ ।

ରମତ, ବ. ପୁଂ. (ରମ୍-ଅତ) ନାୟକ; ସ୍ୱର୍ଗ; କାକ; କାଲ ।

ରମା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରମ୍-ଅ, ଆ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ଉପପତ୍ନୀ ।

ରମାଧବ, ରମାନାଥ, ରମାପତି, ବ. ପୁଂ. (ରମା-ଧବ, ନାଥ, ପତି) ବିଷ୍ଣୁ, ଲକ୍ଷ୍ମୀଶ ।

ରମାପ୍ରିୟ, ବ. ନ. (ରମା-ପ୍ରିୟ) ପଦ୍ମ । ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ରମେଶ, ରମେଶ୍ୱର, ବ. ପୁଂ. (ରମା-ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) ରମାପତି, ବିଷ୍ଣୁ ।

ରମ୍ଭା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଆମ୍ଭୁଡା । ବ. କଣ୍ଡ ।

ରମ୍ଭ, ବ. ପୁଂ. (ରଭ୍-ଅ) ବଂଶ, ବାଉଁଶ; ବାନରବଶେଷ; ମହିଷାସୁରର ପିତା, ରମ୍ଭାସୁର ।

ରମ୍ଭା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରଭ୍-ଅ, ଆ) କଦଳୀ; ଅପ୍ସରାବଶେଷ; ଦେବୀବଶେଷ, ଗୌରୀ; ବେଶ୍ୟା; ଗୋଧ୍ୱନି ।

ରମ୍ୟ, ବିଂ. (ରମ୍-ଯ) ରମଣୀୟ, ମନୋରମ, ସୁନ୍ଦର । ବ. ପୁଂ. ଚମ୍ପକ; ମ୍ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ. ରାତ୍ରି; ସ୍ଥଳପଦ୍ମିନୀ ।

ରମ୍ୟକ, ବ. ନ. (ରମ୍ୟ-କ) ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପର ବର୍ଷବିଶେଷ ।

ରୟ, ବ. ପୁଂ. (ରୟ୍-ଅ) ବେଗ; ନଦୀପ୍ରବାହ, ସ୍ରୋତଃ ।

ରବ, ବ. ପୁଂ. (ରୁ-ଅ) ଶବ୍ଦ, ଧ୍ୱନି; ଗୋଲମାଳ ।

ରବଣ, ବ. ପୁଂ. (ରୁ-ଅନ) ଉଷ୍ଟ୍ର, ଉଟ; କୋକିଳ; ଗର୍ଦ୍ଦଭ । ନ. କାଂସ୍ୟ, କଂସା । ବିଂ. ଶବ୍ଦାୟମାନ; ତୀକ୍ଷ୍ଣ; ଚଞ୍ଚଳ ।

ରବଥ, ବ. ପୁଂ. (ରବ୍-ଅଥ) କୋକିଳ ।

ରବି, ବ. ପୁଂ. (ରୁ-ଇ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ଅସ୍ତ ହେଲେ ରବି ସହସ୍ରକ ଦନମଣି,
ତାମ୍ରମୟ ହୋଇ ପିକି ଅସିଲ ରଜନୀ ।"

କ. ବ ।

ଅର୍କବୃକ୍ଷ; ନାୟକ; ରକ୍ତଅଶୋକବୃକ୍ଷ; (ଦେଶଜରେ) ମୁଗପ୍ରଭୃତି ଶସ୍ୟ ।

ରବିକାନ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ରବି-କାନ୍ତ) ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତମଣି ।

ରବିଜ, ରବିତନୟ, } ବ. ପୁଂ. (ରବି-ଜ, ତନୟ,
ରବିନନ୍ଦନ, ରବିସୁତ, } ନନ୍ଦନ, ସୁତ) ସୂର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର ଶନି, ସୁଗ୍ରୀବ, ଯମ; ସାବର୍ଣ୍ଣି ଓ ବୈବସ୍ୱତମନୁ; ଜା, ଯା, ନନ୍ଦିନୀ, ତା-ସ୍ତ୍ରୀ, ଯମୁନା ।

ରବିନାଥ, ବ. ନ. (ରବି-ନାଥ) ପଦ୍ମ । ପୁଂ. ପୁଷ୍ପ ।

ରବିନ୍ଦ, ବ. ନ. (ରବି-ଦା-ଅ) ପଦ୍ମ ।

ରବିପ୍ରିୟ, ବ. ନ. (ରବି-ପ୍ରିୟ) ରକ୍ତକମଳ; ତାମ୍ର । ପୁଂ. କରବୀର ।

ରବିଲୋହ, } ବ. ନ. (ରବି-ଲୋହ, ସଂଜ୍ଞକ)
ରବିସଂଜ୍ଞକ, } ତାମ୍ର, ତମ୍ବା ।

ରବିବାର, ବ. ଆଦ୍ୟବାର ।

ରଶନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରଶ୍-ଅନ-ଆ) ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କର କଟିଭୂଷଣ, ଚନ୍ଦ୍ରହାର ଗୋଟପ୍ରଭୃତି; ଜିହ୍ୱା ।

ରଶ୍ମି, ବ. ପୁଂ. (ଅଶ୍-ମି, ଅ=ର) କିରଣ; ରଜ୍ଜୁ; ଲଗାମ; ପକ୍ଷ୍ମ

ରସ, ବ. ପୁଂ. (ରସ୍-ଅ) ରସନେନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟବସ୍ତୁ, ଆସ୍ୱାଦ; କଟୁ, ତିକ୍ତ, କଷାୟ, ଲବଣ, ଅମ୍ଳ, ମଧୁର ଏହି ଛଅ ପ୍ରକାର; କାବ୍ୟଶାସ୍ତ୍ରର ସାରଭୂତ; ଆସ୍ୱାଦନ; ମନଃପ୍ରୀତି ବିଶେଷ; ସହୃଦୟ

ଲୋକମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତରେ ରତିପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାୟିଭାବ ବିଭାବାଦିଦ୍ୱାରା ପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଆନନ୍ଦଜନକ ହେଲେ ତାହାଙ୍କୁ ରସ କହନ୍ତି; ଯଥା—ଶୃଙ୍ଗାର ବୀର କରୁଣ ଅଦ୍ଭୁତ ହାସ୍ୟ ଭୟାନକ ବୀଭତ୍ସ ରୌଦ୍ର ଶାନ୍ତ ଏହି ନଅ ପ୍ରକାର; କୌଣସି ୨ ଲୋକ ବାତ୍ସଲ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ରସ କହନ୍ତି, ସେ ମତରେ ରସ ଦଶ ପ୍ରକାର; ଅଭିପ୍ରାୟ; ଅନୁରାଗ; ଭୋଗ୍ୟବସ୍ତୁ; ଯୂଷ; ଦ୍ରବବସ୍ତୁ; ଜଳ; ବିଷ; ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ପାରଦ; ମାଧୁର୍ଯ୍ୟାଦି ଗୁଣ; ଦେହସ୍ଥ ଧାତୁବିଶେଷ; ଶୁକ୍ରଧାତୁ ।

ରସକ, ବି. ପୁଂ. (ରସ-କ) ଯୂଷରହିତ ସିଦ୍ଧମାଂସ ।

ରସକେଶର, ବି. ନ. (ରସ-କେଶର) କର୍ପୂର ।

ରସଗର୍ଭ, ବି. ନ. (ରସ-ଗର୍ଭ) ରସାଞ୍ଜନ; ହେଙ୍ଗୁଳ ।

ରସଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ରସ-ଘ୍ନ) ଟାଙ୍ଗଣା, ସୋହାଗା । ବିଂ. ରସନାଶକ ।

ରସଜ, ବି. ନ. (ରସ-ଜ) ରକ୍ତ । ପୁଂ. ମଦ୍ୟକୀଟ ।

ରସଜ୍ଞ, ବିଂ. (ରସ-ଜ୍ଞ) ସ୍ୱାଦଗ୍ରାହୀ, ରସିକ, ଭାବୁକ, ସାମାଜିକ । ଜ୍ଞା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଜିହ୍ୱା, ରସନା; ରସିକା ।

ରସଜ୍ୟେଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ରସ-ଜ୍ୟେଷ୍ଠ) ମଧୁରରସ; ଶୃଙ୍ଗାରରସ ।

ରସତେଜଃ, ବି. ନ. (ରସ-ତେଜସ୍) ରୁଧିର, ରକ୍ତ ।

ରସଧାତୁ, ରସନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ରସ-ଧାତୁ, ନାଥ) ପାରଦ, ପାରା ।

ରସନ, ବି. ନ. (ରସ୍-ଅନ) ଆସ୍ୱାଦନ, ରସଗ୍ରହଣ; ଶବ୍ଦ, ଧ୍ୱନି; ଧ୍ୱନନ; ଜିହ୍ୱା । ନା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଜିହ୍ୱା; ମେଖଳା; ରଜ୍ଜୁ; ପାଶ ।

ରସନାୟକ, ବି. ପୁଂ. (ରସ-ନାୟକ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ରସନାଲିଟ୍, ବି. ପୁଂ. (ରସନା-ଲିହ୍-ଂ) ରସନାଲେହନକାରୀ, କୁକ୍କୁର ।

ରସନେନ୍ଦ୍ରିୟ, ବି. ନ. (ରସନା-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ରସନା, ଜିହ୍ୱା ।

ରସଫଳ, ବି. ପୁଂ. (ରସ-ଫଳ) ନାରିକେଳ ବୃକ୍ଷ ।

ରସଭବ, ବି. ନ. (ରସ-ଭବ) ରକ୍ତ, ରୁଧିର ।

ରସରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ରସ-ରାଜନ୍) ପାରଦ; ରସାଞ୍ଜନ; ରସିକଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଯଥା,

"ପ୍ରଫୁଲ୍ଲସୁରଭି କଦମ୍ବମୂଳେ,
କଳବେଣୀରମ୍ୟ କାଳିନ୍ଦୀକୂଳେ,
ରସରାଜ ହରି ବଂଶୀ ନାଦ କରି
ମୋହିଲେ ଗୋପାଳ କାମିନୀକୁଳେ ।"

କ. ବ ।

ରସବାନ୍, ବିଂ. (ରସ-ବତ୍) ରସବିଶିଷ୍ଟ; ସରକାବିଂ; ସରସ; ମଧୁର ।

ରସସିନ୍ଦୂର, ବି. ନ. ଔଷଧବିଶେଷ ।

ରସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରସ୍-ଅ, ଆ) ପୃଥିବୀ; ରସନା; ଦ୍ରାକ୍ଷା ।

ରସାଞ୍ଜନ, ବି. ନ. (ରସ-ଅଞ୍ଜନ) ରସଜାତ କଜ୍ଜଳବିଶେଷ; ଧାତୁବିଶେଷ ।

ରସାତଳ, ବି. ନ. (ରସା-ତଳ) ପାତାଳ, ଯଥା,

"ଯେ କାଳେ ବସୁଧା ରୂପେ ରସାତଳୁଁ ହରି,
ଅବନୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ହେଲେ ଧରଣୀ ଉଦ୍ଧରି ।"

କ. ବ ।

ସପ୍ତବିଧ ଅଧୋଭୁବନ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବନିମ୍ନସ୍ଥ ଭୁବନ; ଭୂତଳ ।

ରସାଧାର, ବି. ପୁଂ. (ରସ-ଆଧାର) ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ରସାଭାସ, ବି. ପୁଂ. (ରସ-ଆଭାସ) ରସତୁଲ୍ୟ, ଅନୁଚିତ ବିଷୟର ରସବର୍ଣ୍ଣନ; ମିଥ୍ୟାରସ, ମିଥ୍ୟାପ୍ରକାଶିତ ରସ ।

ରସାୟନ, ବି. ନ. (ରସ-ଅୟନ) ବିଷବିଶେଷ; ଜରା ଓ ବ୍ୟାଧିନାଶକ ଔଷଧିବିଶେଷ; ପକ୍ଷୀ; ଜରା; ରୋଗବିଶେଷ; ତକ୍ର, ଘୋଳଦହି; ଦୁଇ ବା ବହୁ ପଦାର୍ଥ ପରସ୍ପର ସଂଯୁକ୍ତ ହେଲେ ଏକ ବସ୍ତୁରେ ପରିଣତ ଏବଂ ଗୁଣାନ୍ତର ବା ରସାନ୍ତର ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ; ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହି ବିଷୟର ଜ୍ଞାନ ଜନ୍ମେ ତାହାକୁ ରସାୟନ କହନ୍ତି । ପୁଂ. ଗରୁଡ; ବିଡଙ୍ଗ ।

ରସାୟନବିଦ୍ୟା, (Chemistry) ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟା

ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ଭୂତପଦାର୍ଥ ସମୁଦାୟର ଗୁଣ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପରସ୍ପର ସଂଯୋଗ ଓ ବିୟୋଗ ବିଷୟର ଜ୍ଞାନ ହୁଏ ।

ରସାୟନଫଳ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରସାୟନ-ଫଳ) ହରିତକୀ ।

ରସାଳ, ବି. ପୁଂ. (ରସ୍-ଆ-ଲା-ଅ) ଇକ୍ଷୁ; ଆମ୍ରବୃକ୍ଷ; ପଣସବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ରସଯୁକ୍ତ ।

ରସାଲସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଧମନୀ, ନାଡ଼ୀ; ରସମୁଣ୍ଡା ।

ରସାଲା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରସନା; ଦୁର୍ବା; ପୁଷ୍ପବିଶେଷ; ଦ୍ରାକ୍ଷା; ପେୟବିଶେଷ ।

ରସାସ୍ୱାଦୀ, ବିଂ. (ରସ-ଆସ୍ୱାଦନ୍) ରସର ଆସ୍ୱାଦନକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ଭ୍ରମର ।

ରସିକ, ବିଂ. (ରସ-ଇକ) ରସଜ୍ଞ, ରସ ବୋଧବିଶିଷ୍ଟ; ସ୍ୱାଦଗ୍ରାହୀ । ବି. ପୁଂ. ଅଶ୍ୱ; ହସ୍ତୀ; ଲମ୍ପଟ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟପରାୟଣ ।

ରସିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ରସନା; କାଞ୍ଚୀ; ଇକ୍ଷୁରସ, ଗୁଡ଼; ରସଜ୍ଞା ।

ରସିତ, ବି. ନ. (ରସ୍-ତ) ମେଘର ଶବ୍ଦ; ଧ୍ୱନି, ଶବ୍ଦ; ଆସ୍ୱାଦ । ବିଂ. ସ୍ୱାଦିତ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦିଦ୍ୱାରା ଖଚିତ ।

ରସୁନ, ରସୋନ, ବି. ପୁଂ. (ରସ୍-ଉନ, ଓନ) ମୂଳବିଶେଷ, ରସୁଣ ।

ରସେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ରସ-ଇନ୍ଦ୍ର) ପାରଦ, ପାରା ।

ରସୋଦ୍ଭବ, ବି. ନ. (ରସ-ଉଦ୍ଭବ) ହିଙ୍ଗୁଳ । ବିଂ. ରସଜାତ ।

ରସୋପଲ, ବି. ନ. (ରସ-ଉପଲ) ମୌକ୍ତିକ, ମୁକ୍ତା ।

ରସ୍ୟ, ବି. ନ. (ରସ୍-ଯ) ରୁଧିର, ରକ୍ତ । ବିଂ. ଆସ୍ୱାଦ୍ୟ ।

ରହଃ, ବି. ନ. (ରହ୍-ଅସ୍) ଗୋପନ; ଶୃଙ୍ଗାର; ଗୋପନୀୟ ଧର୍ମତତ୍ତ୍ୱ ।

ରହସ୍ୟ, ବିଂ. (ରହସ୍-ଯ) ମର୍ମ; ଗୁପ୍ତବିଷୟ, ଗୋପନୀୟ; ନିର୍ଜ୍ଜନ ଭବ । ବି. ନ. ଗୂଢ଼ତତ୍ତ୍ୱ, ଯାହାର ମର୍ମ ବୁଝା ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ; ରହସ୍ୟ ତ୍ରିବିଧ ଧର୍ମରହସ୍ୟ, ଅର୍ଥରହସ୍ୟ, କାମରହସ୍ୟ । ସ୍ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ. ସରସ୍ୱତୀ ନଦୀ ।

ରହିତ, ବିଂ. (ରହ୍-ତ) ବର୍ଜ୍ଜିତ, ତ୍ୟକ୍ତ, ବିହୀନ ।

ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରା-୦) ଦାନ; ଗ୍ରହଣ; ବିଭମ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ।

ରାଇବା, କ୍ରି. (ରାବ ଶବ୍ଦଜ) ଡାକିବା, ଯଥା,

"ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ଡାକୁ ସରବ ।"

ରାକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରା-କ, ଆ) ପୂର୍ଣ୍ଣିମାତିଥି; ନବ ଋତୁମତୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ନଦୀବିଶେଷ; କାଛୁରୋଗ ।

ରାକ୍ଷସ, ବି. ପୁଂ. (ରକ୍ଷ-ଅସ କିମ୍ବା ରକ୍ଷସ୍-ଅ) ନିଶାଚର, ଯାତୁଧାନ; କୁବେରର ଧନରକ୍ଷକ; ବିବାହବିଶେଷ, ବଳପୂର୍ବକ ବିବାହ । ବିଂ. ରକ୍ଷଃସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ସୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ରାକ୍ଷସପତ୍ନୀ; ସାୟାହ୍ନବେଳା ।

ରାକ୍ଷସେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ରାକ୍ଷସ-ଇନ୍ଦ୍ର) ରାବଣ ।

ରାକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରକ୍ଷ୍-ଅ-ଆ) ଲାକ୍ଷା ଲାହା ।

ରାଗ, ବି. ପୁଂ. (ରଞ୍ଜ୍-ଅ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ; ଅନୁରାଗ; ଇଚ୍ଛା; ବିଷୟେଚ୍ଛା; ଉତ୍ସାହ; ସ୍ୱରର ପ୍ରକାରବିଶେଷ, ଭୈରବ ମାଳବ ସାରଙ୍ଗ ହିନ୍ଦୋଳ ଦୀପକ ମେଘ ଏହି ଷଡ୍‌ବିଧ; ରଞ୍ଜନ, ରଙ୍ଗ କରିବା; ଦ୍ୱେଷ, ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ; ରଞ୍ଜକଦ୍ରବ୍ୟ; ସନ୍ତୋଷ; ଚନ୍ଦ୍ର; ନୃପ; (ପ୍ରା) କ୍ରୋଧ ।

ରାଗଚୂର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ରାଗ-ଚୂର୍ଣ୍ଣ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଫଗୁ; ସ୍ମର, କନ୍ଦର୍ପ; ଖଦିର ବୃକ୍ଷ; ଲାକ୍ଷାରସ ।

ରାଗଛନ୍ନ, ରାଗରଜ୍ଜୁ, ରାଗବୃନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ରାଗ-ଛନ୍ନ, ରଜ୍ଜୁ, ବୃନ୍ତ) କାମଦେବ, ମଦନ ।

ରାଗଲତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାଗ-ଲତା) ରତି, କାମପତ୍ନୀ ।

ରାଗସୂତ୍ର, ବି. ନ. (ରାଗ-ସୂତ୍ର) ଗୁଲାସୂତ୍ର, ନିକ୍ତି ବା ଦଣ୍ଡିର ଦଉଡ଼ା; ପଟସୂତ୍ର; ରଙ୍ଗ କରିଥିବା ସୂତା ।

ରାଗାର୍ହ, ବିଂ. (ରାଗ-ଅର୍ହ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଆଶା ଦେଇ ଆଶା ପୂର୍ଣ୍ଣ କରେ ନାହିଁ ।

ରାଗିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାଗ-ଇନ୍-ଈ) ସ୍ୱରବିଶେଷ, ଛଅ ରାଗର ପତ୍ନୀସ୍ୱରୂପ ୩୬ ସ୍ୱର; ଅନୁରକ୍ତା ସ୍ତ୍ରୀ । (ପ୍ରା) କୋପିନୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

"ରାଗିଣୀ ଭଣି କେ ଛୁଇଁବ ପୁଣି,
ରହି ଜଳୁଛି କାହା ଶିରେ ମଣି ।"

ରା. କ ।

ରାଗୀ, ବିଂ. (ରାଗ-ଇନ୍) ରାଗଯୁକ୍ତ, ଅନୁରକ୍ତ; କାମୁକ; ରଞ୍ଜନକାରୀ । (ପ୍ରା) କ୍ରୋଧୀ ।

ରାଘବ, ବି. ପୁଂ. (ରଘୁ-ଅ) ରାମଚନ୍ଦ୍ର; ରଘୁବଂଶୀୟ ନୃପ; ସମୁଦ୍ର; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ । ବିଂ. ରଘୁବଂଶୀୟ ।

ରାଜ୍, ବି. ପୁଂ. (ରାଜ୍-୦) ରାଜା, ପ୍ରଭୁ । ବିଂ. ଶୋଭମାନ ।

ରାଜକ, ବି. ନ. (ରାଜନ୍-କ) ରାଜସମୂହ । ପୁଂ. ରାଜା । ବିଂ. ଶାସନକର୍ତ୍ତା; ଦୀପ୍ତିଶାଳୀ ।

ରାଜକୀୟ, ବିଂ. (ରାଜକ-ଈୟ) ରାଜସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ରାଜତ, ବିଂ. (ରଜତ-ଅ) ରଜତନିର୍ମିତ, ରୌପ୍ୟମୟ ।

ରାଜତନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ରାଜାର ହସ୍ତଗତ ରାଜ୍ୟଶାସନ ।

ରାଜତ୍ୱ, ବି. ନ. (ରାଜନ୍-ତ୍ୱ) ରାଜ୍ୟ, ରାଜପଦ ।

ରାଜଦଣ୍ଡ, ବି. ନ. (ରାଜ-ଦଣ୍ଡ) ରାଜଦତ୍ତ ଦଣ୍ଡ; ରାଜାର ହସ୍ତସ୍ଥିତ ଯଷ୍ଟି ।

ରାଜଧାନ, ନ. } ବି. (ରାଜନ୍-ଧା-ଅନ, ଈ) ପ୍ରଧାନନଗରୀ, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ରାଜା ବାସ କରନ୍ତି ।
ରାଜଧାନୀ, ସ୍ତ୍ରୀ.

ରାଜନୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାଜନ୍-ନୀତି) ରାଜ୍ୟଶାସନ ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର, ଯେଉଁ ନୀତିଶାସ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ବାହ ହୁଏ; ସାମଦାନାଦି ଚତୁର୍ବିଧ ଉପାୟ ।

ରାଜନ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ରାଜ୍-ଅନ୍ୟ) କ୍ଷତ୍ରିୟ; ଅଗ୍ନି; କ୍ଷୀରିକାବୃକ୍ଷ ।

ରାଜନ୍ୟକ, ବି. ନ. (ରାଜନ୍ୟ-କ) କ୍ଷତ୍ରିୟସମୂହ, ରାଜକ ।

ରାଜପଟ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ରାଜନ୍-ପଟ୍ଟ) ମଣିବିଶେଷ; ମୁକୁଟ; ରାଜସନନ୍ଦ ।

ରାଜପଥ, ବି. ପୁଂ. (ରାଜନ୍-ପଥ) ରାଜମାର୍ଗ, ଅତି ପ୍ରଶସ୍ତ ରାସ୍ତା ।

ରାଜପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ରାଜନ୍-ପୁତ୍ର) ଯୁବରାଜ, ରାଜକୁମାର; ବୁଧଗ୍ରହ; ଜାତିବିଶେଷ, ରାଜପୁତ ।

ରାଜପୁରୁଷ, ବି. ପୁଂ. (ରାଜ-ପୁରୁଷ) ରାଜକର୍ମଚାରୀ; ଶାନ୍ତିରକ୍ଷକ ।

ରାଜଭୂୟ, ବି. ନ. (ରାଜନ୍-ଭୂ-ଯ) ରାଜ୍ୟ, ରାଜତ୍ୱ ।

ରାଜମଣ୍ଡଳ, ବି. (ରାଜନ୍-ମଣ୍ଡଳ) ଦ୍ୱାଦଶବିଧ ରାଜା; ଅରି, ମିତ୍ର, ଅରିର ମିତ୍ର, ମିତ୍ରର ମିତ୍ର, ଅରି ମିତ୍ରର ମିତ୍ର ଏହି ପାଞ୍ଚ—ବିଜିଗୀଷୁର ପୁରଃସର, ପାର୍ଷ୍ଣିଗ୍ରାହ, ଆକ୍ରନ୍ଦ, ପାର୍ଷ୍ଣିଗ୍ରାହାସାର, ଆକ୍ରନ୍ଦାସାର—ଏହି ଚାରି ବିଜିଗୀଷୁର ପଶ୍ଚାଦ୍ବର୍ତ୍ତୀ; ଏବଂ ବିଜିଗୀଷୁ, ମଧ୍ୟମ ଓ ଉଦାସୀନ ଏହି ତିନି—ସମୁଦାୟରେ ଦ୍ୱାଦଶ ।

ରାଜମାର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ରାଜନ୍-ମାର୍ଗ) ଅତି ପ୍ରଶସ୍ତ ରାସ୍ତା ।

ରାଜଯକ୍ଷ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ରାଜନ୍-ଯକ୍ଷ୍ମା) ଯକ୍ଷ୍ମା, କ୍ଷୟରୋଗ ।

ରାଜରଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ରାଜ-ରଙ୍ଗ) ରଜତ, ରୌପ୍ୟ ।

ରାଜରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ରାଜନ୍-ରାଜ) କୁବେର; ଏକଛତ୍ର ରାଜା; ଚନ୍ଦ୍ର; ସମ୍ରାଟ୍ ।

ରାଜର୍ଷି, ବି. ପୁଂ. (ରାଜ-ଋଷି) ରାଜା ଅଥଚ ଋଷି, ଯେଉଁ ରାଜା ଋଷିବତ୍ ଆଚରଣ କରନ୍ତି; ରାଜଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାଜ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ) ରାଜଶୋଭା, ରାଜଶ୍ରୀ ।

ରାଜବଂଶ୍ୟ, ବିଂ. (ରାଜବଂଶ-ଯ) ରାଜବଂଶୋଦ୍ଭବ । ବି. ପୁଂ. ଜାତିବିଶେଷ ।

ରାଜବର୍ତ୍ମ, ବି. ନ. (ରାଜନ୍-ବର୍ତ୍ମନ୍) ରାଜପଥ ।

ରାଜବଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାଜ-ବଲ୍ଲୀ) ତିକ୍ତଫଳବିଶେଷ, କଲରା ।

ରାଜବିପ୍ଳବ, (Revolution) ରାଜ୍ୟଶାସନର ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରଣାଳୀର ପରିବର୍ତ୍ତନ; ରାଜଦ୍ରୋହ ।

ରାଜବୃତ୍ତ, ବି. ନ. (ରାଜ-ବୃତ୍ତ) ରାଜାର ଚରିତ୍ର, ନ୍ୟାୟପୂର୍ବକ ଅର୍ଥର ଉପାର୍ଜ୍ଜନ ବୃଦ୍ଧି ରକ୍ଷା ଏବଂ ସତ୍ପାତ୍ରରେ ଅର୍ପଣ ।

ରାଜଶଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାଜ-ଶଯ୍ୟା) ସିଂହାସନ ।

ରାଜସ, ରାଜସିକ, ବିଂ. (ରଜସ୍-ଅ, ଇକ) ରଜୋଗୁଣପ୍ରଧାନ; ମାନ ପୂଜା ସମ୍ମାନାର୍ଥ ଦମ୍ଭବଶତଃ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରା ହୁଏ, ଖ୍ୟାତିଜନକ କର୍ମ ।

ରାଜସଦନ, ବି. ନ. (ରାଜ-ସଦନ) ରାଜଗୃହ, ପ୍ରାସାଦ ।

ରାଜସୂୟ, ବି. ନ. (ରାଜ-ସୂ-ଯ) ସମ୍ରାଟର ସମ୍ପାଦ୍ୟ ଯଜ୍ଞବିଶେଷ, ଅଧୀନ ରାଜଗଣକର୍ତ୍ତୃକ ସମ୍ପାଦ୍ୟ; ପଥ; ପର୍ବତବିଶେଷ; ଧାନ୍ୟବିଶେଷ ।

ରାଜସ୍ୱ, ବି. ନ. (ରାଜନ୍-ସ୍ୱ) ରାଜପ୍ରାପ୍ୟ ଧନ, ରାଜକର ।

ରାଜହଂସ, ବି. ପୁଂ. (ରାଜନ୍-ହଂସ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଚଞ୍ଚୁ ଓ ଚରଣବିଶିଷ୍ଟ ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ହଂସ; ରାଜଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ରାଜା, ବି. ପୁଂ. (ରାଜ୍-ଅ) ପ୍ରକୃତିରଞ୍ଜକ; ଦୀପ୍ତିଶୀଳ, ନୃପତି; କ୍ଷତ୍ରିୟ; ପ୍ରଭୁ; ଚନ୍ଦ୍ର; ଇନ୍ଦ୍ର; ଯକ୍ଷ; (ଶବ୍ଦର ପୂର୍ବରେ ବା ପରେ ଥିଲେ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ରାଜାଧିରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ରାଜନ୍-ଅଧିରାଜ) ସାର୍ବଭୌମ, ସମ୍ରାଟ୍ ।

ରାଜାର୍ହ, ବି. ନ. (ରାଜନ୍-ଅର୍ହ) ଅଗୁରୁ । ବିଂ. ରାଜଯୋଗ୍ୟ ।

ରାଜାହି, ବି. ପୁଂ. (ରାଜନ୍-ଅହି) ଦ୍ୱିମୁଖସର୍ପ, ଦୁଇମୁହାଁ ସାପ, ଦୋମୁଣ୍ଡିଆ ସାପ ।

ରାଜି, ରାଜୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାଜ୍-ଇ) ଶ୍ରେଣୀ, ଧାଡି; ରେଖା; ଶରୀରସ୍ଥ କ୍ଷୁଦ୍ର ଆଧାରବିଶେଷ ।

ରାଜିତ, ବିଂ. (ରାଜ୍-ତ) ଶୋଭିତ, ପ୍ରଦୀପିତ ।

ରାଜିଲ, ବି. ପୁଂ. (ରାଜି-ଲ) ଜଳବ୍ୟାଳ, ଧଣ୍ଡସାପ ।

ରାଜୀବ, ବି. ନ. (ରାଜୀ-ବ) ପଦ୍ମ, ଯଥା,

"ରାଜୀବ ମାଳମାଳ କରି କେ ଲମ୍ବାଇ ଦେଇଛି ଗଳାରେ ।"

ପୁଂ. ବୃହତ୍ ମତ୍ସ୍ୟ; ହରିଣବିଶେଷ; ହସ୍ତୀ; ପକ୍ଷିବିଶେଷ, ସାରସ ।

ରାଜେନ୍ଦ୍ର, (ରାଜନ୍-ଇନ୍ଦ୍ର) ପ୍ରଧାନରାଜା, ଶ୍ରେଷ୍ଠରାଜା, ସମ୍ରାଟ୍ ।

ରାଜ୍ଞୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାଜନ୍-ଈ) ରାଜମହିଷୀ, ରାଣୀ; ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ ।

ରାଜ୍ୟ, ବି. ନ. (ରାଜନ୍-ଯ) ରାଜତ୍ୱ; ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ; ଦେଶ ।

ରାଜ୍ୟତନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ରାଜ୍ୟଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀ ।

ରାଜ୍ୟସଂସ୍ଥିତି, ବି. ନ. ରାଜ୍ୟର ଶୃଙ୍ଖଳା ।

ରାଜ୍ୟାଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ରାଜ୍ୟ-ଅଙ୍ଗ) ରାଜ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକ ଅଙ୍ଗ; ସ୍ୱାମୀ, ମନ୍ତ୍ରୀ, ସୁହୃତ୍, ଧନ, ଦେଶ, ଦୁର୍ଗ, ସୈନ୍ୟ ଏହି ସାତ; ପ୍ରକୃତି ସହିତରେ ଆଠ, ତପସ୍ୱୀଙ୍କୁ ମିଶାଇ ନଅ ।

ରାଝି, ବି. ପୁଂ. (ରାଜନ୍ ଶବ୍ଦଜ) ରାଜା, ଯଥା,

"ଜାଣି କାହିଁ କି ସେ କଂସ ରାଝିକୁ ।"

ରାଢ, ବି. ପୁଂ. (ରହ୍-ଅ) ଦେଶବିଶେଷ, ବଙ୍ଗଳାର ମଧ୍ୟ ଗଙ୍ଗାର ପଶ୍ଚିମ ଦିକ୍‌ସ୍ଥ ଦେଶ; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; (ଦେଶଜ) କୃପଣ ।

ରାଢି, ବି. (ଦେଶଜ) ଜାତିବିଶେଷ, କୈବର୍ତ୍ତ ।

ରାଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶପଥ, ନିୟମ; (ରାଜନ୍ ଶବ୍ଦଜ) ରାଜା, ଯଥା, ଜନ୍ମୁରାଣ, ନରରାଣ, ରଘୁରାଣ; (ଶପଥ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଧନ ମୋହ ରାଣ ତୋତେ,
ମୁଁ ଯାହା ବୋଲିବି ତାହା କରିବୁ ହିତେ ।"

ରାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାଜ୍ଞୀ ଶବ୍ଦଜ) ମହିଷୀ, ରାଜ୍ଞୀ ।

ରାଣ୍ଡ୍ର, ବି. (ରଣ୍ଡା ଶବ୍ଦଜ) ବିଧବା ।

ରାତି, ବି. (ରାତ୍ରି ଶବ୍ଦଜ) ବିଭାବରୀ, ରଜନୀ, ଯଥା,

"ବୋଇଲା କାହିଁକି ନଇଲ କାଲି,
ରାତିଯାକ ମୁହିଁ କାନ୍ଦରେ ମଲି ।"

ରାତ୍ରି, ରାତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ, (ରା=ବିଶ୍ରାମ-ତ୍ରିପ୍) ରଜନୀ, ନିଶା ।

ରାତ୍ରିକ, ବି. ନ. (ରାତ୍ରି-କ) ପଞ୍ଚରାତ୍ର । ପୁଂ. ଏକ ବର୍ଷକାଳ ବେଶ୍ୟା ଗୃହବାସୀ ।

ରାତ୍ରିକର, ବି. ପୁଂ. (ରାତ୍ରି-କର) ନିଶାକର, ଚନ୍ଦ୍ର ।

ରାତ୍ରିଚର, ରାତ୍ରିଞ୍ଚର, ବି. ପୁଂ. (ରାତ୍ରି-ଚର) ନିଶାଚର, ରାକ୍ଷସ; ଚୌର ।

ରାତ୍ରିଜ, ବିଂ. (ରାତ୍ରି-ଜ) ରାତ୍ରିରେ ଉତ୍ପନ୍ନ । ନ. ନକ୍ଷତ୍ର, ତାରା ।

ରାତ୍ରିଜଳ, ବି. ନ. (ରାତ୍ରି-ଜଳ) କୁହୁଡି; ଶିଶିର ।

ରାତ୍ରିମଣି, ବି. ପୁଂ. (ରାତ୍ରି-ମଣି) ଚନ୍ଦ୍ର, ନିଶାମଣି ।

ରାତ୍ରିବାସଃ, ବି. ନ. (ରାତ୍ରି-ବାସସ୍) ଅନ୍ଧକାର; ରାତ୍ରିରେ ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ର ।

ରାତ୍ରିବେଦ, ରାତ୍ରିବେଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ରାତ୍ରି-ବେଦ, ବେଦିନ୍) କୁକ୍କୁଟ, କୁକୁଡା ।

ରାତ୍ରିହାସ, ବି. ପୁଂ. (ରାତ୍ରି-ହାସ) ଶ୍ୱେତୋତ୍ପଳ ।

ରାତ୍ରିହିଣ୍ଡକ, ବ. ପୁଂ. (ରାତ୍ରି-ହିଣ୍ଡ୍-ଅକ) ଅନ୍ତଃପୁର ରକ୍ଷକ ।

ରାତ୍ର୍ୟଟ, ବ. ପୁଂ. (ରାତ୍ରି-ଅଟ୍-ଅ) ନିଶାଚର; ଭୂତପ୍ରେତ; ଚୌର; ରାତ୍ରିଭ୍ରମଣକାରୀ ।

ରାତ୍ର୍ୟନ୍ଧ, ବିଂ. (ରାତ୍ରି-ଅନ୍ଧ) ରାତକଣା; କାକାନ୍ଧ ।

ରାଦ୍ଧ, ବିଂ. (ରାଧ୍-ତ) ସିଦ୍ଧ, ସମ୍ପନ୍ନ; ପକ୍ୱ, ଫଳିତ ।

ରାଧ, ବ. ପୁଂ. (ରାଧୀ-ଅ) ବୈଶାଖ ମାସ ।

ରାଧା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାଧ୍-ଆ) ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ; କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେୟସୀ ଗୋପୀବିଶେଷ; କର୍ଣ୍ଣ ମାତା; ବିଦ୍ୟୁତ୍; ବାଣ ମୋକ୍ଷଣ କାଳୀନ ଭଙ୍ଗୀବିଶେଷ; ଦୁଇ ପଦ ପରସ୍ପର ଏକ ବିଘାତ ଅନ୍ତରରେ ଥିବା; ବୃଷଭାନୁ ନନ୍ଦିନୀ ।

ରାଧାକାନ୍ତ, ରାଧାନାଥ, ରାଧାବଲ୍ଲଭ, ବ. ପୁଂ. (ରାଧା-କାନ୍ତ, ନାଥ, ବଲ୍ଲଭ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ରାଧାତନୟ, ରାଧାପୁତ୍ର, ରାଧାସୁତ, ବ. ପୁଂ. (ରାଧା-ତନୟ, ପୁତ୍ର, ସୁତ) କର୍ଣ୍ଣ, ଅଙ୍ଗରାଜ ।

ରାଧାଭେଦୀ, ରାଧାବେଧୀ, (ରାଧା-ଭେଦନ, ବେଧନ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

ରାଧିକା, ରାଧୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ବୃଷଭାନୁ ନନ୍ଦିନୀ ଗୋପୀବିଶେଷ ।

ରାଧେୟ, ବ. ପୁଂ. (ରାଧା-ଏୟ) ରାଧାର ପାଳିତ ପୁତ୍ର, କର୍ଣ୍ଣ ।

ରାମ, ବ. ପୁଂ. (ରା-ମ) ବିଷ୍ଣୁର ତିନି ଅବତାର ପରଶୁରାମ, ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ବଳରାମ; ବରୁଣ; ଘୋଟକ । ବିଂ. କୃଷ୍ଣ; ହରିଣବିଶେଷ; ରମଣୀୟ, ମନୋହର; ଶୁଭ୍ର ।

ରାମକର୍ପୂର, ବ. ପୁଂ. (ରାମ-କର୍ପୂର) ସୁଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ ତୃଣବିଶେଷ ।

ରାମଗିରି, ବ. ପୁଂ. (ରାମ-ଗିରି) ବୁନ୍ଦେଲଖଣ୍ଡର ଚିତ୍ରକୂଟ ପର୍ବତ ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ରାମଭଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ରାମ-ଚନ୍ଦ୍ର, ଭଦ୍ର) ଦଶରଥର ପୁତ୍ର, ଶ୍ରୀରାମ ।

ରାମଜନନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାମ-ଜନନୀ) କୌଶଲ୍ୟା; ରେଣୁକା ।

ରାମଣୀୟକ, ବ. ନ. (ରମଣୀୟ-କ) ଶୋଭା, ରମଣୀୟତା ।

ରାମନବମୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚୈତ୍ର ମାସର ଶୁକ୍ଳ ନବମୀ, ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ଜନ୍ମଦିନ ।

ରାମସଖା, ବ. ପୁଂ. (ରାମ-ସଖା) ରାମର ମିତ୍ର, ସୁଗ୍ରୀବ ।

ରାମା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରା-ମ-ଆ) ସୁନ୍ଦରୀ ନାରୀ; ପ୍ରିୟା; ନଦୀ; ହିଙ୍ଗୁଳ ।

ରାମାୟଣ, ବ. ନ. (ରାମ-ଅୟନ) ବାଲ୍ମୀକି ପ୍ରଣୀତ ରାମଚନ୍ଦ୍ରର ଉପାଖ୍ୟାନ ଘଟିତ ମହାକାବ୍ୟ ।

ରାୟଣ, ବ. ନ. (ରୈ-ଅନ) ପୀଡା, କ୍ଲେଶ; ଶବ୍ଦକରଣ ।

ରାଲ, ବ. ପୁଂ. ସର୍ଜ୍ଜରସ, ଧୂନା ।

ରାବ, ବ. ପୁଂ. (ରୁ-ଅ) ଶବ୍ଦ, ଧ୍ୱନି, ରବ ।

ରାବଣ, ବ. ପୁଂ. (ରାବ-ଅନ) ଲଙ୍କାଧିପତି, ଦଶାନନ ।

ରାବଣଗଙ୍ଗା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ସିଂହଳଦ୍ୱୀପସ୍ଥ ନଦୀବିଶେଷ ।

ରାବଣାରି, ବ. ପୁଂ. (ରାବଣ-ଅରି) ରାମଚନ୍ଦ୍ର ।

ରାବଣି, ବ. ପୁଂ. (ରାବଣ-ଇ) ରାବଣପୁତ୍ର, ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ, ମେଘନାଦ ।

ରାଶି, ବ. ପୁଂ. (ରଶ୍-ଇ) ପୁଞ୍ଜ, ସ୍ତୂପ, ଗଦା; ମେଷାଦି ଦ୍ୱାଦଶ; (ଦେଶଜ) ଖଣା ।

ରାଶିଚକ୍ର, ବ. ନ. (ରାଶି-ଚକ୍ର) ମେଷାଦି ଦ୍ୱାଦଶ ରାଶିଯୁକ୍ତ ବୃତ୍ତ, ମେଷାଦି ଦ୍ୱାଦଶ ରାଶି ଘଟିତ କଳ୍ପିତ ଚକ୍ର; ଅଙ୍କଶାସ୍ତ୍ରର ସଂଖ୍ୟା; ଭାଜ୍ୟ ବା ଭାଜକ ।

ରାଶୀକୃତ, ବିଂ. (ରାଶି-କୃତ) ପୁଞ୍ଜୀକୃତ, ସ୍ତୂପାକାର କରିବା ।

ରାଷ୍ଟ୍ର, ବ. ପୁଂ. ନ. (ରାଜ୍-ତ୍ର) ରାଜ୍ୟ, ଜନପଦ, ଦେଶ; ଉପଦ୍ରବ, ମତାନ୍ତରଭଙ୍ଗ; ପ୍ରଚାର, ପ୍ରକାଶ ।

ରାଷ୍ଟ୍ରବିପ୍ଳବ, (Revolution) ରାଜ୍ୟଶାସନର ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରଣାଳୀର ପରିବର୍ତ୍ତନ ।

ରାସ, ବ. ପୁଂ. (ରସ୍-ଅ) କାର୍ତ୍ତିକପୂର୍ଣ୍ଣିମାରେ କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଲୀଳାବିଶେଷ; କୋଲାହଳ, ଗୋଲମାଲ; ଶବ୍ଦ ।

ରାସକ, ବି. ନ. ନାଟ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ରାସନ, ବି. ନ. (ରସନା-ଅ) ରସନେନ୍ଦ୍ରିୟଜନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ । ବିଂ. ରସନାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ରାସଭ, ବି. ପୁଂ. (ରାସ୍-ଅଭ) ଗର୍ଦ୍ଦଭ, ଗଧ ।

ରାସମଣ୍ଡପ, ରାସମଣ୍ଡଳ, ବି. ନ. କୃଷ୍ଣଙ୍କର ରାସକ୍ରୀଡା ସ୍ଥାନ ।

ରାସାୟନିକ, ବିଂ. (ରସାୟନ-ଇକ) ରସାୟନ ବିଦ୍ୟାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ରାସାୟନିକ ଆକର୍ଷଣ, ଯେଉଁ ଗୁଣଦ୍ୱାରା ପରସ୍ପର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପରମାଣୁ ସବୁ ମିଳିତ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥରେ ପରିଣତ ହୁଏ ।

ରାସେରସ, ବି. ପୁଂ. (ରାସ-ରସ) ଗୋଷ୍ଠୀ, ସଭା; ଉତ୍ସବ; ଶୃଙ୍ଗାର; ପରିହାସ; ମଣ୍ଡଳୀ; କ୍ରୀଡା; ରସାୟନ ବିଦ୍ୟା; ପ୍ରସବ ଦିନଠାରୁ ଛଅଦିନ ।

ରାସେଶ୍ୱରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରାସ-ଈଶ୍ୱରୀ) ରାଧା, ରାଧିକା ।

ରାସ୍ତା, ବି. (ଯାବନିକ) ପଥ, ମାର୍ଗ, ବର୍ତ୍ମ ।

ରାସ୍ନା, ବି. ପୁଂ. (ରସ୍-ନ-ଆ) ଔଷଧବିଶେଷ, ଲତାବିଶେଷ; ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; ରାସନା ।

ରାହା, (ଯାବନିକ) ରାସ୍ତା, ପଥ, ଯଥା,

"ସଲାନ୍ତରେ ଅନୁସର ନିଜ ରାହା ।"

କ. ବ ।

ରାହୁ, ବି. ପୁଂ. (ରହ୍-ଉ) ସିଂହିକାର ପୁତ୍ର, ଅଷ୍ଟମଗ୍ରହ; ତ୍ୟାଗ ।

ରାହୁଗ୍ରାହ, ବି. ପୁଂ. (ରାହୁ-ଗ୍ରାହ) ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟର ଗ୍ରହଣ ।

ରାହୁଭେଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ରାହୁ-ଭେଦିନ୍) ବିଷ୍ଣୁ ।

ରାହୁସଂସ୍ପର୍ଶ, ବି. ପୁଂ. (ରାହୁ-ସଂସ୍ପର୍ଶ) ଉପରାଗ, ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହଣ ।

ରିକ୍ତ, ବିଂ. (ରିଚ୍-ତ) ଶୂନ୍ୟ, ଖାଲି; ନିଷ୍ଫଳ; ଦରିଦ୍ର । ବି. ନ. ବନ; ଅବକାଶ; ଶୂନ୍ୟ ।

ରିକ୍ତହସ୍ତ, ବିଂ. (ରିକ୍ତ-ହସ୍ତ) ଶୂନ୍ୟହସ୍ତ; ନିର୍ଦ୍ଧନ; ଅକିଞ୍ଚନ ।

ରିକ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରିଚ୍-ତା) ଚତୁର୍ଥୀ ନବମୀ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ତିଥି ।

ରିକ୍ଥ, ବିଂ. (ରିଚ୍-ଥ) ଧନ, ସ୍ଥାବର ଅସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ।

ରିକ୍ଥହାରୀ, ବିଂ. (ରିକ୍ଥ-ହାରିନ୍) ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ; ମାଉଳ; ଉର୍ମିର ମଞ୍ଜି ।

ରିଙ୍ଖଣ, ରିଙ୍ଗଣ, ବି. ନ. (ରିନ୍ଖ, ରିନ୍ଗ-ଅନ) ସ୍ଖଳନ, ପତନ; ଗମନ; ଭ୍ରଂଶ; ହାମୁଗୁଡି ।

ରିଝାଇବା, କ୍ରି. (ରଞ୍ଜନ ଶବ୍ଦଜ) ମଣାଇବା, ବୁଝାଇବା, ଯଥା,

"ରିଝାଇ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେଲି ଯେ ଗୁପ୍ତ ତଥ୍ୟ ।"

ରିଧମ, ବି. ପୁଂ. କନ୍ଦର୍ପ; ବସନ୍ତ ।

ରିପୁ, ବି. ପୁଂ. (ରପ୍-ଉ) ଶତ୍ରୁ, ବିପକ୍ଷ; କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ, ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ—ଏହି ଛଅଟି ଶରୀରସ୍ଥ ରିପୁ ।

ରିରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରି-ରୀ) ପିତ୍ତଳ ।

ରିଶ୍ୟ, ରିଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ରି-ରଷ୍-ଯ) ମୃଗ, ହରିଣ ।

ରିଷ୍ଟ, ବି. ନ. (ରିଷ୍-ତ) କଲ୍ୟାଣ, ଶୁଭ; ଅଶୁଭ; ପାପ, ନାଶ; ଅଭାବ; ପାରଦ । ପୁଂ. ଖଡ୍ଗ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ବିଂ. ପାପଜନକ; ଅଶୁଭଦାୟକ; ଅଶୁଭଯୁକ୍ତ ।

ରିଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରିଷ୍-ତି) ଅଶୁଭ, ଅସୌଭାଗ୍ୟ । ପୁଂ. ଖଡ୍ଗ; ଅମଙ୍ଗଳ ।

ରୀଜ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ହ୍ରୀ-ନିପାତନ) ଲଜ୍ଜା; ଘୃଣା ।

ରୀଣ, ବିଂ. (ରୀ-ତ) କ୍ଷରିତ, ବିଗଳିତ ।

ରୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୀ-ତି) କ୍ରମ; ଧାରା; ପଦ୍ଧତି; ପିତ୍ତଳ; ସ୍ୱଭାବ; କ୍ଷରଣ; ଲୌହମଳ; ଦେଶବିଦେଶୀୟ ଆଚାର ବ୍ୟବହାର; ସୀମା; ଗମନ, ଗତି; ସ୍ୱାଭାବିକଧର୍ମ, ଗୁଣ ବା ପ୍ରବୃତ୍ତି; କାବ୍ୟର ରସାଦିର ଉପକାରକ ପଦସଂଘଟନା ବିଶେଷ; ତାହା ଚାରି ପ୍ରକାର—ବୈଦର୍ଭୀ, ଗୌଡୀ, ପାଞ୍ଚାଳୀ, ଲାଟିକା, ଯଥା,

"କନକ ବର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ରୀତି କି ରସାଣେ ।"

ରୁକ, ବିଂ. ବହୁପ୍ରଦ, ଅତିଶୟ ଦାତା ।

ରୁକ୍, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଚ୍-ଂ) କାନ୍ତି, ଦୀପ୍ତି, ଶୋଭା; ସ୍ପୃହା, ଇଚ୍ଛା; (ରୁଜ୍-ଂ) ରୋଗ, ପୀଡ଼ା; ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର; ରୁଚ୍ଭେଦ ।

ରୁକ୍ମିଦର୍ପ, ରୁକ୍ମିଦାରଣ, ରୁକ୍ମିଭିଦ୍, } ବ. ପୁଂ. (ରୁକ୍ମି-ଦର୍ପ, ଦାରଣ, ଭିଦ୍) ବଳରାମ ।

ରୁକ୍ମୀ, ବ. ପୁଂ. (ରୁକ୍ମ-ଇନ୍) ନୃପତିବିଶେଷ, ଭୀଷ୍ମକ ରାଜାଙ୍କର ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର । ବିଂ. ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱାମୀ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ରୁକ୍ମିଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁକ୍ମୀ-ଇନ-ଈ) କୃଷ୍ଣପତ୍ନୀ, ଭୀଷ୍ମକଦୁହିତା । ବିଂ. ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାମୀ ।

ରୁକ୍ଷ, ରୂକ୍ଷ, ବିଂ. (ରୁହ୍-ସ) କର୍କଶ; କଠିଣ; ଅଚିକ୍କଣ, ଅବଡ଼ାଖାବଡ଼ା; ନିଷ୍ଠୁର; ଉଗ୍ର, ତୀବ୍ର ।

ରୁଗ୍ଣ, ବିଂ. (ରୁଜ୍-ତ) ପୀଡ଼ିତ; ଭଗ୍ନ; ବକ୍ର; ଆହତ ।

ରୁଚକ, ବ. ନ. (ରୁଚ୍-ଅକ) ଅଣ୍ଡାଭରଣ; ମାଲ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ; ଲବଣ; ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ; ଗୋରଚନା; ବଳକାରକ ଔଷଧ; ବଡ଼ଙ୍ଗ । ପୁଂ. ଦନ୍ତ, ବଜପୁର, କପୋତ; କଣ୍ଠଭୂଷଣ । ବିଂ. ତୀବ୍ର, ଉତ୍କଟ ।

ରୁଚା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଚ୍-ଅ) କାନ୍ତି, ଶୋଭା, ଇଚ୍ଛା ।

ରୁଚି ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଚ୍-ଇ) ପ୍ରୀତି, ଅନୁରାଗ; ସ୍ପୃହା, ଅଭିଳାଷ; ଶୋଭା; ଦୀପ୍ତି, କିରଣ; ବୁଭୁକ୍ଷା; ଆସ୍ୱାଦ; ଗୋରୋଚନା ।

ରୁଚିତ, ବିଂ. (ରୁଚ୍-ତ) ମିଷ୍ଟ, ସୁସ୍ୱାଦୁ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ପକ୍ୱପାକ ।

ରୁଚିର, ବିଂ. (ରୁଚ୍-ଇର) ମନୋଜ୍ଞ, ମଧୁର; ମିଷ୍ଟ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ସୁନ୍ଦର, ଯଥା,

"ରୁଚିର ଚରଣ ତଳକୁ ଚଳକୁ,
ଜବା କରିବା ଅନୁଚିତ ।"

ରୁଚିରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୋରୋଚନା ।

ରୁଚ୍ୟ, ବିଂ. (ରୁଚ୍-ଯ) ରୁଚିର, ସୁନ୍ଦର । ବ. ପୁଂ. କାନ୍ତ, ପତି ।

ରୁଜ, ରୁଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଜ୍-ଂ, ଆ) ବ୍ୟାଧି; ପୀଡ଼ା; ଭଙ୍ଗ; କ୍ଷତ, ହାନି ।

ରୁଟୀ, ବ. (ଦେଶଜ ଶବ୍ଦ) ପିଷ୍ଟକ ବିଶେଷ ।

ରୁଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. (ରୁନ୍ଧ୍-ଅ) କବନ୍ଧ, ଶିରୋହୀନ କଳେବର (ଦେଶଜ) ଏକତ୍ରିତ, ଯଥା,

"ଚଣ୍ଡାଯୁଧ ଖଣ୍ଡଯୁଦ୍ଧେ ହୋଇ ରୁଣ୍ଡ ।"

କ. କେ ।

ରୁଣ୍ଡିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଣ୍ଡ-କ-ଆ) ରଣସ୍ଥଳ; ଦ୍ୱାରର ସମ୍ମୁଖ; ବହିର୍ଦ୍ୱାର; ଚୌକାଠ; କୁଟ୍ଟୁଣୀ; ଦୈବଶକ୍ତି ।

ରୁତ, ରୂତ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ରୁ-ତ) ପଶୁପକ୍ଷୀର ଶବ୍ଦ, ରୋଦନ, ରବ ।

ରୁଦିତ, ବ. ନ. (ରୁଦ୍-ତ) କ୍ରନ୍ଦନ, ରୋଦନ । ବିଂ. ରୋଦନକାରୀ ।

ରୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ରୁଧ୍-ତ) ଆବୃତ, ବେଷ୍ଟିତ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ ବାଧିତ; ବ୍ୟାପ୍ତ; ନିବାରିତ ।

ରୁଦ୍ର, ବ. ପୁ. (ରୁଦ୍-ର) ଶିବ; ଅଜ, ଏକପାଦ, ଅହିବ୍ରଧ୍ନ, ପିନାକୀ, ଅପରାଜିତ, ତ୍ର୍ୟମ୍ବକ, ମହେଶ୍ୱର, ବୃଷାକପି, ଶମ୍ଭୁ, ହର, ଈଶ୍ୱର ଏହି ଏକାଦଶବିଧ ଗଣଦେବତାବିଶେଷ ।

ରୁଦ୍ରଜ, ବ. ପୁଂ. (ରୁଦ୍ର-ଜ) ପାରଦ, ପାରା ।

ରୁଦ୍ରପ୍ରିୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଦ୍ର-ପ୍ରିୟା) ପାର୍ବତୀ; ହରୀତକୀ ।

ରୁଦ୍ରସାବର୍ଣ୍ଣି, ବ. ପୁଂ. ଦ୍ୱାଦଶ ମନୁ ।

ରୁଦ୍ରାକ୍ରୀଡ଼, ବ. ପୁଂ. (ରୁଦ୍ର-ଆକ୍ରୀଡ଼) ପ୍ରେତଭୂମି, ଶ୍ମଶାନ ।

ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (ରୁଦ୍ର-ଅକ୍ଷ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ନ. ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ ବୃକ୍ଷର ଫଳ, ଏହି ଫଳରେ ଜପମାଳା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ।

ରୁଦ୍ରାଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଦ୍ର-ଈ) ରୁଦ୍ରପତ୍ନୀ, ଦୁର୍ଗା ।

ରୁଦ୍ରାରି, ବ. ପୁଂ. (ରୁଦ୍ର-ଅରି) ମଦନ, କାମଦେବ ।

ରୁଦ୍ରାବାସ, ବ. ପୁଂ. (ରୁଦ୍ର-ଆବାସ) ବାରାଣସୀ, କାଶୀ; କୈଳାସ; ଶ୍ମଶାନ ।

ରୁଧିର, ବ. ନ. (ରୁଧ୍-ଇର) ଶୋଣିତ, ରକ୍ତ; କୁଙ୍କୁମ । ପୁଂ. ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

ରୁମା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁ-ମ) ସୁଗ୍ରୀବର ଭାର୍ଯ୍ୟା; ରାଜ-ପୁତାନାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସାମ୍ଭର ପ୍ରଦେଶର ଲବଣର ଖଣି ।

ରୁମାଲ, ବି. (ଯାବନିକ) ମୁଖମାର୍ଜ୍ଜନୀ ।

ରୁରୁ, ବି. ପୁଂ. (ରୁ-ରୁ) ମହାକୃଷ୍ଣସାର, ମୃଗ-ବିଶେଷ; ଯଥା,

"ରୁରୁ ଜୟକାର ଧଇର୍ଯ୍ୟ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ
ବ୍ୟାଜ ବୋଲି ପୁଣ ଜାଣିଲି ।"

ବ. ଚି ।

ରୁଷ୍, ରୁଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଷ୍-୦-ଆ) ରୋଷ, କ୍ରୋଧ ।

ରୁଷିତ, ରୁଷ୍ଟ, ବିଂ. (ରୁଷ୍-ତ) କୁପିତ, କ୍ରୁଦ୍ଧ ।

ରୁହ, ବିଂ. (ରୁହ୍-ଅ) ଜାତ; (ଶବ୍ଦର ପରବର୍ତ୍ତୀ ହେଲେ) ତଦୁତ୍ପନ୍ନ, ଯଥା-ମହୀରୁହ, କରରୁହ ଇତ୍ୟାଦି ।

ରୁହା, ବି. ପୁଂ. (ରୁହ-ବ) ବୃକ୍ଷ, ଗଛ ।

ରୂକ୍ଷ, ବିଂ. (ରୂକ୍ଷ୍-ଅ) କର୍କଶ; କଠିନ; ନିର୍ଦ୍ଦୟ; କଠୋର ବ୍ରତଧାରୀ; ବିବୃଦ୍ଧ; ଅନନୁକୂଳ; ଅଚିକ୍କଣ । ବି. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦନ୍ତୀବୃକ୍ଷ ।

ରୂଢ, ବିଂ. (ରୁହ୍-ତ) ଉତ୍ପନ୍ନ, ଜାତ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ବ୍ୟୁ-ତ୍ପତ୍ତି ଲଭ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରକୃତି ପ୍ରତ୍ୟୟର ଅର୍ଥ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଅନ୍ୟାର୍ଥ ପ୍ରକାଶକ ଶବ୍ଦ, ଯଥା-ଗୋ ବୃକ୍ଷାଦି ।

ରୂଢପଦାର୍ଥ, (Elements) ଯେଉଁ ସବୁ ବସ୍ତୁ ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ପରମାଣୁ ଯୋଗେ ଉତ୍ପନ୍ନ ନ ହୁଏ; ଯଥା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ରୌପ୍ୟ ଗନ୍ଧକ ପ୍ରଭୃତି ।

ରୂଢି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁହ୍-ତି) ଉତ୍ପତ୍ତି; ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ପ୍ରକୃତି ପ୍ରତ୍ୟୟର ଅର୍ଥ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ବୋଧକ ଶକ୍ତି ।

ରୂପ, ବି. ନ. (ରୂପ୍-ଅ) ସ୍ୱରୂପ; ସ୍ୱଭାବ; ଶରୀର; ଆକୃତି; ପ୍ରକାର; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; ବର୍ଣ୍ଣ; ରଙ୍ଗ; ବିଭକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବା ଧାତୁ; ଗ୍ରନ୍ଥାଦିର ଆବୃତ୍ତି; ନାମ; ପଶୁ; ଶ୍ଳୋକ; ଦୃଶ୍ୟକାବ୍ୟ । ବିଂ. (ଶବ୍ଦର ପରବର୍ତ୍ତୀ ହେଲେ) ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ । ନ. ଏକ ସଂଖ୍ୟାନ୍ୱିତ ।

ରୂପକ, ବି. ନ. (ରୂପ୍-ଅ,କ) ଆକୃତି, ଗଠନ; ନାଟ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥର ଅଲଙ୍କାର ବିଶେଷ; କାବ୍ୟର ଅଲଙ୍କାର ବିଶେଷ, ଉପମାନର ସହିତ ଉପ-ମେୟର ଅଭେଦଜ୍ଞାନ; ଶୁକ୍ଳାଦିବର୍ଣ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା-ବିଶେଷ; ରୌପ୍ୟ ।

ରୂପଣ, ବି. ନ. (ରୂପ-ଅନ) ବର୍ଣ୍ଣନ; ଅଭିନୟ; ନିରୂପଣ ।

ରୂପବାନ୍, ବିଂ. (ରୂପ-ବତ) ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ, ସୁନ୍ଦର; ଆକାରବିଶିଷ୍ଟ, ସାକାର; ଶୁକ୍ଳାଦିବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ରୂପସ, ବିଂ. ରୂପବାନ୍ ।

ରୂପାଜୀବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୂପ-ଅଜୀବ) ବେଶ୍ୟା ।

ରୂପାନ୍ତର, ବି. ନ. (ରୂପ-ଅନ୍ତର) ଭିନ୍ନରୂପ, ବିଭିନ୍ନ ଆକାର; ଅବସ୍ଥାନ୍ତର ।

ରୂପାସ୍ତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ରୂପ-ଅସ୍ତ୍ର) ମଦନ, କନ୍ଦର୍ପ, ଯଥା,

"ରୂପାସ୍ତ୍ରର ହେଲି ରୂପସୀ ଷଷ୍ଠ ଅମୋଘ ବାଣ ।"

ଭ. ଲି ।

ରୂପୀ, ବିଂ. (ରୂପ-ଇନ୍) ରୂପବିଶିଷ୍ଟ, ସାକାର; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ ।

ରୂଷିତ, ବିଂ. (ରୂଷ-ତ) ଭୂଷିତ; ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ; ଅଚିକ୍କଣୀ-କୃତ; ମ୍ରକ୍ଷିତ ।

ରେ, ଅଂ. ନୀଚ ସମ୍ବୋଧନ ।

ରେକ, ବି. ପୁଂ. (ରେକ-ଅ) ସଂଶୟ, ସନ୍ଦେହ । ପୁଂ. ଶଙ୍କା; ନୀଚ, ଇତର; ଭେକ, ବେଙ୍ଗ; (ରିଚ-ଅ) ବିରେଚନ, ଭେଦ; (ଦେଶଜ) ବୃଦ୍ଧା-ଙ୍ଗୁଳି ଏବଂ ମଧ୍ୟମାଙ୍ଗୁଳିକି ଅର୍ଦ୍ଧ ବୃତ୍ତାକାର କଲେ ତହିଁ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନର ପରିମାଣ ଯଥା,

"କ୍ଷୀଣ ଯାର ପୀନ ହେଲି ରେକ ସଂଖ୍ୟା କଟି,
ଖସି ନିତମ୍ବ କମ୍ପକୁ ଅଟେ କଲି ଖାଣ୍ଟୀ ଯେ ।"

ଲ. ବ ।

ରେଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲିଖ୍-ଅ-ଆ) ବିସ୍ତୃତିହୀନ ଦୀର୍ଘ ଧରାତଳ; ଲମ୍ବାକୃତି ଚିହ୍ନ; ରାଜି, ଶ୍ରେଣୀ, ଧାଡ଼ି; ଅଳ୍ପମାତ୍ର; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣତା; ଛଳ, କପଟ ।

ରେଖାଗଣିତ, (Geometry) କ୍ଷେତ୍ରତତ୍ତ୍ୱ ।

ରେଚକ, ବିଂ. (ରିଚ୍-ଅକ) ଭେଦକାରକ, ଜୋଲାପ । ପୁଂ. ପ୍ରାଣାୟାମକାଳରେ ଅନ୍ତରରୁ

ପ୍ରାଣବାୟୁର ନିଃସାରଣ; ଯବକ୍ଷାର; ଜପୃପାଳର ଗଛ; ପିଚକାରୀ ।

ରେଚକ, ବି. ନ. (ରିଚ୍-ଅକ) ବିରେଚକ, ଭେଦ ।

ରେଚିତ, ବିଂ. (ରିଚ୍-ତ) ବିବର୍ତ୍ତିତ; ବକ୍ରୀକୃତ; ତ୍ୟକ୍ତ ।

ରେଣୁ, ବି. ପୁଂ. (ରି-ନୁ) ଧୂଳି, ପାଂଶୁ; ପରାଗ, ଗୁଣ୍ଡା ।

ରେଣୁକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରେଣୁ-କ-ଆ) ପରଶୁରାମଙ୍କର ମାତା ।

ରେଣୁସାର, ବି. ପୁଂ. (ରେଣୁ-ସାର) କର୍ପୂର ।

ରେତଃ, ବି. ନ. (ରୀ-ଅସ) ଶୁକ୍ର, ବୀର୍ଯ୍ୟ; ପାରଦ, ପାରା ।

ରେତଜା, ବି. ନ. ବାଲୁକା, ବାଲି ।

ରେତନ, ବି. ନ. ଶୁକ୍ର, ବୀର୍ଯ୍ୟ ।

ରେତ୍ୟ, ବି. ନ. (ରୀ-ଯ) ପିତ୍ତଳ ।

ରେବ, ବି. ନ. (ରୀ-ର, ତ ଆଗମ) ରେତଃ, ଶୁକ୍ର; ପୀୟୂଷ, ଅମୃତ; ପଟ୍ଟବାସ; ପାରଦ; ସୂତକ ।

ରେପ, ବିଂ. (ରି-ପ) ନିନ୍ଦିତ; ନୀଚ; ନିର୍ଦ୍ଦୟ; କୃପଣ ।

ରେଫ, ବି. ପୁଂ. (ରି-ଇଫ) ର, ୍ ର୍ । ବିଂ. (ରଫ୍-ଅ) କ୍ରୂର; କୃପଣ; ନୀଚ; କୁତ୍ସିତ । ପୁଂ. ରାଗ, ସ୍ନେହ; ସମାଜ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ।

ରେବଟ, ବି. ନ. (ରେବ୍-ଅଟ) ଦକ୍ଷିଣାବର୍ତ୍ତ ଶଙ୍ଖ । ପୁଂ. ଶୂକର; ବାତୁଳ; ବିଷବୈଦ୍ୟ; କଦଳୀବୃକ୍ଷ; କଦଳୀ ଫଳ; ଧୂଳି; ବାତ୍ୟା; ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲ; ସର୍ପ-କ୍ରୀଡକ ।

ରେବତ, ବି. ପୁଂ. (ରେବ-ଅତ) ରେବତୀର ପିତା, ବଳରାମଙ୍କର ଶ୍ୱଶୁର ।

ରେବତ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କାମପତ୍ନୀ, ରତି ।

ରେବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରେବତ-ଅ, ଈ) ବଳରାମର ପତ୍ନୀ; ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ; ସ୍ତ୍ରୀ ଗୋରୁ, ଗାଈ; ଦୁର୍ଗା; ମାତୃକାବିଶେଷ; ନଦୀବିଶେଷ; ବାଲଗ୍ରହବିଶେଷ ।

ରେବତୀଭବ, ବି. ପୁଂ. (ରେବତୀ-ଭବ) ଶନୈଶ୍ଚର, ଶନିଗ୍ରହ ।

ରେବତୀରମଣ, ରେବତୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ରେବତୀ-ରମଣ, ଈଶ) ବଳରାମ; ଚନ୍ଦ୍ର ।

ରେବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରେବ-ଅ-ଆ) ନର୍ମଦାନଦୀ, ଯଥା,

> "ଏ ରେବାଭଟିନୀ ଯାବତ ବହିବ
> ଯାବତ ଏ ଗିରି ଟେକିବ ଶିର,
> ତୁମ୍ଭ ଶୁକ୍ଳଯଶ ତାବତ ରହିବ,
> ମହି ଅମରତା ଲଭି ମହୀର ।"
>
> କ. ବ ।

ରତି, କାମପତ୍ନୀ; ନୀଳଗାଈ; ଦୁର୍ଗା ।

ରେଷମ, ବି. (ଯାବନିକ) ଊର୍ଣ୍ଣା, ପଶମ ।

ରୈ, ବି. ପୁଂ. (ରା-ଐ) ଧନ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ଶବ୍ଦ ।

ରୈଖିକ, (Lineal) (ରେଖା-ଇକ) ବିଂ. ରେଖା-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ରୈତ୍ୟ, ବିଂ. (ରୀତି-ଯ) ରୀତିରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ; ପିତ୍ତଳ-ନିର୍ମିତ ।

ରୈବତ, ବି. ପୁଂ. (ରେବା-ଅ-ତ) ବିନ୍ଧ୍ୟପର୍ବତର ପଶ୍ଚିମଦିଗସ୍ଥ ପର୍ବତବିଶେଷ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ; ଶିବ, ପଞ୍ଚମ ମନୁ ।

ରୋଇବାର, କ୍ରି. (ରୋପଣ ଶବ୍ଦଜ) ରୋପଣ କରି-ବାର, ଧାନ୍ୟାଦି ଶସ୍ୟର ଗଛ ବସାଇବାର ।

ରୋକ, ବି. (ଯାବନିକ) ଅଟକ ।

ରୋକଡ, ବି. (ଯାବନିକ) (Record) ଆୟ ବ୍ୟୟ କିମ୍ବା ଜମା ଖରଚ ଲେଖିବାର ବହି ।

ରୋକା, ବି. (ଯାବନିକ) ହାତଚିଠି, ରସିଦ ।

ରୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ରୁଜ୍-ଅ) ବ୍ୟାଧି, ପୀଡା ।

ରୋଗଘ୍ନ, ରୋଗହା, ବିଂ. (ରୋଗ-ଘ୍ନ, ହନ୍-ଅ) ରୋଗନାଶକ । ବି. ନ. ଔଷଧ । ପୁଂ. ବୈଦ୍ୟ ।

ରୋଗଭୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୋଗ-ଭୂ) ଶରୀର, ଦେହ ।

ରୋଗଶାନ୍ତିକ, ରୋଗହାରୀ, ବିଂ. (ରୋଗ-ଶାନ୍ତିକ, ହାରୀ) ରୋଗନାଶକ । ବି. ପୁଂ. ବୈଦ୍ୟ, ଚିକି-ତ୍ସକ ।

ରୋଗୀ, ବିଂ. (ରୁଜ୍-ଧାତୁଜ) ପୀଡିତ ।

ରୋଗୀ, ବିଂ. (ରୋଗ-ଇନ୍) ରୁଗ୍ଣ, ପୀଡିତ, ବ୍ୟା-ଧିତ ।

ରୋଚକ, ବିଂ. (ରୁଚ୍-ଣିଚ୍-ଅକ) ରୁଚିକାରକ; ଦୀପ୍ତିପ୍ରଦ । ବି. ପୁଂ. କ୍ଷୁଧା; କଦଳୀ; ପଳାଣ୍ଡୁବିଶେଷ; ଚଟ୍ଟଣି ।

ରୋଚନ, ବିଂ. (ରୋଚି-ଅନ) ରୋଚକ, ରୁଚିକାରକ; ଦୀପ୍ତିପ୍ରଦ; ବଳକାରକ । ପୁଂ. କାର୍ପାସ ବୃକ୍ଷ-ବିଶେଷ; ପଳାଣ୍ଡୁ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଡାଳିମ୍ବ; ବାମ୍ବୁ; ରେଚକ ଔଷଧ ।

ରୋଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଚ୍-ଅନ-ଆ) ଗୋରଚନା, ଯଥା,

"ଝୋପିଏ ରୋଚନା ଘେନ କପାଳେ,
ଟିକା ଦେଖି ମୋହ ହେବେ ଅଖିଳେ ।"

ବ. ଚି ।

ବର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ; ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ; ଉତ୍ତମା ସ୍ତ୍ରୀ,

ରୋଚିଃ, ବି. ନ. (ରୁଚ-ଇସ୍) ଦୀପ୍ତି, ଛବି, କାନ୍ତି ।

ରୋଚିଷ୍ଣୁ, ରୋଚୀ, ବିଂ. (ରୁଚ୍-ଇଷ୍ଣୁ, ଇନ୍) ଅଳଙ୍କା-ରାଦି ଦ୍ୱାରା ଦୀପ୍ତିଶୀଳ, ଶୋଭିତ, କାନ୍ତିଯୁକ୍ତ ।

ରୋଚ୍ୟ, ବିଂ. (ରୁଚ୍-ଯ) ପ୍ରୀତିକର ବିଷୟ; ଦୀପ୍ତି-ଯୋଗ୍ୟ; ରୁଚିକର ।

ରୋଜ, ବି. (ଯାବନିକ) ତାରିଖ, ଦିବସ; ପ୍ରତ୍ୟହ ।

ରୋଜଗାର ବି. (ଯାବନିକ) ଆୟ, ଉପାର୍ଜ୍ଜନ ।

ରୋଜା, ବି. (ଯାବନିକ) ମୁସଲମାନଙ୍କର ବ୍ରତ ବିଶେଷ ।

ରୋଟ, ବି. (ରୁଟ୍ ଧାତୁଜ) ମୋଟ ।

ରୋଟି, ରୋଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଟ୍-ଇ-ଆ-ଅକ) ଗୋଧୂମ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ, ରୁଟି ।

ରୋଦଃ, ବି. ନ. (ରୁଦ୍-ଅସ୍) ସ୍ୱର୍ଗ; ପୃଥିବୀ; ଆକାଶ ।

ରୋଦନ, ବି. ନ. (ରୁଦ୍-ଅନ) କ୍ରନ୍ଦନ ।

ରୋଦସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୋଦସ୍-ଈ) ପୃଥିବୀ; ସ୍ୱର୍ଗ ।

ରୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ରୁଧ୍-ଅ) ତୀର, କୂଳ; ବାଧା, ଅବରୋଧ, ଯଥା,

"ମାର୍ଗ ରୋଧରେ ନଷ୍ଟେ ରୋଷିବେ ହର,
ଏଣୁ କରିବ କାଣ୍ଡି ମୋ ବାଣୀ ସ୍ମର ।"

ମେ. ଦୂ ।

ରୋଧକ, ରୋଦ୍ଧା, ବିଂ. (ରୁଧ୍-ଅକ-ତୃ) ନିବାରଣ-କର୍ତ୍ତା ।

ରୋଧନ, ବି. ନ. (ରୁଧ୍-ଅନ) ଅବରୋଧ, ବାଧା, ଅଟକ । ବିଂ. ରୋଧକର୍ତ୍ତା ।

ରୋଧ୍ର, ବି. ନ. (ରୁଧ୍-ର) ଅପରାଧ; ପାପ । ଲୋଧ୍ର ବୃକ୍ଷ ।

ରୋପଣ, ବି. ନ. (ରୁହ୍-ଅନ) ବୀଜାଦି ବପନ, ବୁଣିବା; ଉତ୍ପାଦନ, ଜନନ; ସ୍ଥାପନ; ଅର୍ପଣ; (ରୁପ-ଅନ) ବିମୋହନ, ମୁଗ୍ଧକରଣ ।

ରୋପିତ, ବିଂ. (ରୁହ୍-ଇ-ତ) ଅର୍ପିତ; ପ୍ରୋଥିତ; ପ୍ରୋତ; ପୋତିବା; ଉପ୍ତ, ବପନକରିବା; ବିମୋ-ହିତ; ଆରୋପିତ ।

ରୋମ, ବି. ନ. (ରୁ-ମ) ଲୋମ; ଜଳ ।

ରୋମକ, ବି. ନ. (ରୁମନ୍-କ) ରୋମ ନଗର; ପାଂଶୁ ଲବଣ, ପଙ୍ଗାଲୁଣ; ଅୟସ୍କାନ୍ତମଣି ବିଶେଷ । ପୁଂ. ରୋମନଗର ବାସୀ ।

ରୋମକୂପ, ବି. ପୁଂ. ଲୋମ ବିବର ।

ରୋମକେଶର, ରୋମଗୁଚ୍ଛ, ବି. ନ. (ରୋମନ୍-କେଶର, ଗୁଚ୍ଛ) ଚାମର ।

ରୋମନ୍ଥ, ରୋମନ୍ଥନ, ବି. ପୁଂ. (ରୋମନ୍-ମନ୍ଥ୍-ଅ-ଅନ) ପାକୁଳି, ଯଥା,

"ସାୟାହ୍ନେ ଦେବୀ ତଉପାଶେ ଶୟାନ,
ରୋମନ୍ଥେ ରତ ଯହିଁ କୁରଙ୍ଗମାନ,

ବ. ବ ।

ରୋମଶ, ବିଂ. (ରୋମନ୍-ଶ) ଅଧିକ ରୋମଯୁକ୍ତ ବି. ପୁଂ. ମେଷ, ଶୂକର ।

ରୋମହର୍ଷ, ପୁଂ.
ରୋମହର୍ଷଣ, ନ.
ରୋମାଞ୍ଚ, ପୁଂ.
ରୋମୋଦ୍ଗମ, ପୁଂ.
ରୋମୋଦ୍ଭେଦ, ପୁଂ.
} ବି. (ରୋମ-ହର୍ଷ, ହର୍ଷଣ; ଅଞ୍ଚ୍-ଅ, ଉଦ୍ଗମ, ଉ-ଦ୍ଭେଦ) ଲୋମସ୍ଫୁରଣ, ରୋମ ଠାଙ୍କୁରିବାର ।

ରୋମହର୍ଷଣ, ବି. ପୁଂ. (ରୋମ-ହର୍ଷଣ) ସୂତ, ମୁନି-ବିଶେଷ ।

ରୋମାଞ୍ଚିତ, ବିଂ. (ରୋମାଞ୍ଚ-ଇତ) ପୁଲକିତ, ରୋମାଞ୍ଚ-ଯୁକ୍ତ ।

ରୋମାବଳି, ରୋମାଳି, ରୋମାବଳୀ, ରୋମାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୋମ-ଅବଳି, ଅବଳୀ; ଆଳି ଆଳୀ) ନାଭିର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଭାଗରେ ଉଦର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ରୋମ ଶ୍ରେଣୀ ।

ରୋମୀୟସମ୍ପ୍ରଦାୟ, (Romish Church) ରୋମନଗରୀରେ ଧର୍ମାଳୟର ମତାନୁଯାୟୀ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ଲୋକ ।

ରୋଳ, ପୁଂ. ଶବ୍ଦ, ଯଥା,

> "କାହିଁ ଏବେ ସେ ଚହଳ ଯାର ଘୋର ରୋଳ,
> କରଥିଲା ଏତେକାଳ ଶ୍ରବଣ ବଧିର ।"
>
> କ. ବ ।

ରୋଳମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ରୋଡ୍-ଅମ୍ବ) ଭ୍ରମର; ଶୁଷ୍କଭୂମି । ବିଂ. ଅବିଶ୍ୱାସୀ ।

ରୋଶନାଇ, ରୋଶନ (ଯାବନିକ) ଆଲୋକ ।

ରୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ରୁଷ୍-ଅ) କ୍ରୋଧ, ରାଗ ।

ରୋଷିତ, ବିଂ. (ରୋଷ-ଇତ) କୋପିତ, ରାଗିବା ।

ରୋହଣ, ବି. ନ. (ରୁହ୍-ଅନ) ଉତ୍ପତ୍ତି, ଜନ୍ମ, ଉଦ୍ଭବ; ଆରୋହଣ; ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ; ଶୁକ୍ର, ରେତଃ । ପୁଂ. ବୈଦୂର୍ଯ୍ୟ; ଶୈଳ ।

ରୋହନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ରୁହ-ଅନ୍ତ) ବୃକ୍ଷ ।

ରୋହନ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁହ୍-ଅନ୍ତ-ଈ) ଲତା ।

ରୋହିଣ, ବି. ପୁଂ. (ରୋହିଣୀ-ଅ) ନ୍ୟଗ୍ରୋଧ, ବଟ-ଗଛ; ରୋହିତକବୃକ୍ଷ; (ରୁହ୍-ଇନ୍) । ନ. ଦିବସର ନବମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

ରୋହିଣିକା, ରୋହିତକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କ୍ରୋଧାଦି ହେତୁରୁ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଶରୀର ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ ।

ରୋହିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁହ-ଇନ୍-ଈ) ନକ୍ଷତ୍ରବିଶେଷ; ଚନ୍ଦ୍ରପତ୍ନୀ; ଦକ୍ଷପ୍ରଜାପତିର ଗୋଟିଏ କନ୍ୟା; ବଳରାମଙ୍କର ମାତା; ବିଦ୍ୟାଧରୀବିଶେଷ; ନବବର୍ଷ ବୟସ୍କାକନ୍ୟା; ସ୍ତ୍ରୀଗୋରୁ, ଗାଈ; ବିଦ୍ୟୁତ୍; ହରୀ-ତକୀ ।

ରୋହିଣୀପତି, ରୋହିଣୀ ବଲ୍ଲଭ, ବି. ପୁଂ. (ରୋହିଣୀ-ପତି, ବଲ୍ଲଭ) ଚନ୍ଦ୍ର; ବସୁ-ଦେବ ।

ରୋହିତ, ବି. ପୁଂ. (ରୁହ୍-ଇତ) ରୋହିମାଛ; ହରିଣ-ବିଶେଷ; ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ; ପଦ୍ମରାଗମଣି । ନ. କୁଙ୍କୁମ; ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁଃ; ଶୋଣିତ । ବିଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ ।

ରୋହିତାଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ରୋହିତ-ଅଶ୍ୱ) ଅଗ୍ନି; ହରି-ଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ପୁତ୍ର ।

ରୋହୀ, ବିଂ. (ରୁହ୍-ଇନ) ଉତ୍ପତ୍ତିଶୀଳ; ଆରୋହୀ । ବି. ପୁଂ. ବଟବୃକ୍ଷ ।

ରୌକ୍ଷ୍ୟ, ବି. ନ. (ରୁକ୍ଷ-ଯ) ରୁକ୍ଷତା, କାର୍କଶ୍ୟ, କାଠିନ୍ୟ ।

ରୌଚ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. ମନୁବିଶେଷ ।

ରୌଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. ନ. (ରୁଦ୍ର-ଅ) କ୍ରୋଧ; ଶୃଙ୍ଗାରାଦି ନଅ ରସ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ରସ; ଏହି ରସରେ କ୍ରୋଧ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବ, ଶତ୍ରୁ ଆଲମ୍ବନ ବିଭାବ, ଶତ୍ରୁର ଚେଷ୍ଟା, ଏବଂ ପ୍ରହାରାଦି ଉଦ୍ଦୀପନ ବିଭାବ; ସୂର୍ଯ୍ୟରଶ୍ମି । ପୁଂ. କ୍ରୋଧ; ଆତପ, ସୂର୍ଯ୍ୟତେଜଃ; ଉତ୍ତାପ; ଯମ; ହେମନ୍ତଋତୁ । ବିଂ. ଉଗ୍ର, ପ୍ରଚଣ୍ଡ; ଭୟାନକ; ରୁଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ରୌଦ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁଦ୍ର-ଈ) ଚଣ୍ଡୀ, ଦୁର୍ଗା; ରୁଦ୍ର-ଜଟା ।

ରୌପ୍ୟ, ବି. ନ. (ରୂପ୍ୟ-ଅ) ରଜତ, ରୂପା ।

ରୌମ, ବି. ନ. (ରୁମ୍-ଅ) ଖଣିଜ ଲବଣ ବିଶେଷ; ଶମ୍ବର ଲବଣ ।

ରୌରବ, ବି. ପୁଂ. (ରୁରୁ-ଅ) ନରକବିଶେଷ । ବିଂ. ଭୟଙ୍କର; ଚଞ୍ଚଳ; ଧୂର୍ତ୍ତ; (ରୁରୁ-ଅ) ରୁରୁସମ୍ବ-ନ୍ଧୀୟ ।

ରୌହିଣ, ବି. ପୁଂ. (ରୌହିଣ-ଅ) ଚନ୍ଦନଗଛ । ନ. ଦିବସର ନବମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

ରୌହିଣେୟ, ବି. ପୁଂ. (ରୋହିଣୀ-ଏୟ) ରୋହିଣୀ-ନନ୍ଦନ, ବଳରାମ; ବୁଧଗ୍ରହ । ନ. ମରକତମଣି; ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୋବତ୍ସ, ବାଛୁରି ।

ରୌହିଷ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ରୁହ-ଇଷ) ରୋହିମାଛ; ମୃଗବିଶେଷ; ତୃଣ ।

—:o:—

ଲ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଅଷ୍ଟବିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ; ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଦନ୍ତ । ବି. ପୁଂ. (ଲା-ଅ) ଇନ୍ଦ୍ର । ନ. ପୃଥ୍ୱୀବୀଜ । ଟି-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦାନ ଗ୍ରହଣ । ସ୍ଲି-ସ୍ତ୍ରୀ. ଆଶ୍ଳେଷ ।

ଲଉଡ଼, ବି. (ଲଗୁଡ଼ ଶବ୍ଦଜ) ଯଷ୍ଟି, ଯଥା,

"କଥକ ସଖାଲି ମୋର ଦଣ୍ଡବ୍ର ସସସ,
ଅକ ଲଉଡ ବାଜୁରେ ବୁଦରହି ହାବ,
କଲା ମାଣିକ୍ୟରେ ।"

ବ. ଚି ।

ଲକଚ, ଲକୁଚ, ବି. ପୁଂ. (ଲକ୍-ଅଚ, ଉଚ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ମନ୍ଦାର ବୃକ୍ଷ ।

ଲକ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ଲକ୍-ତ-କ) ଜୀର୍ଣ୍ଣ ବସ୍ତ୍ରଖଣ୍ଡ; ଅଲତା ।

ଲକ୍ଷ, ବି. ନ, (ଲକ୍ଷ୍-ଅ) ଶତସହସ୍ର ସଂଖ୍ୟା; ପ୍ରବଞ୍ଚନା; ଚ୍ଛଳ; ଲକ୍ଷ୍ୟ; ଦୃଷ୍ଟି ।

ଲକ୍ଷକ, ବିଂ. (ଲକ୍ଷ-ଇ-ଅକ) ଲକ୍ଷଣଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥବୋଧକ ।

ଲକ୍ଷଣ, ବି. ପୁଂ. (ଲକ୍ଷ୍-ଅନ) ରାମଭ୍ରାତା, ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ଯଥା,

ଲକ୍ଷଣ ଲକ୍ଷଣବନ୍ତ ଯା ପାଶେ ଯେବେ,
ଭଞ୍ଜ ଭଞ୍ଜନବୀରବର ସନ୍ତାପ ଏକେ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ସାରସ ପକ୍ଷୀ । ନ. ସ୍ୱରୂପ; ଚିହ୍ନ, ନାମ; ଦର୍ଶନ; ବ୍ୟାକରଣର ସୂତ୍ର । ବିଂ. ଶ୍ରୀମାନ୍ ।

ଲକ୍ଷଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲକ୍ଷ୍-ଅନ-ଆ) ସାରସୀ, ହଂସୀ; ଅଧ୍ୟାହାର; ଶବ୍ଦର ଶକ୍ତିବିଶେଷ ।

ଲକ୍ଷଣୀୟ, ବିଂ. (ଲକ୍ଷ୍-ଅନୀୟ) ଦର୍ଶନୀୟ; ଅନୁଭବ ଯୋଗ୍ୟ, ଅନୁଭବନୀୟ ।

ଲକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ଲକ୍ଷ-ତ) ଦୃଷ୍ଟ; ଜ୍ଞାତ; ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ; ଲକ୍ଷଣାବୃତ୍ତିଦ୍ୱାରା ଜ୍ଞାତ; ଅନୁଭୂତ; ଅନୁମିତ; ଲକ୍ଷ୍ୟୀକୃତ; ବୋଧନାର୍ଥ ଚିହ୍ନ ।

ଲକ୍ଷ୍ମ, ବି. ନ. (ଲକ୍ଷ୍-ମନ୍) ଚିହ୍ନ; ପ୍ରଧାନ ।

ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ବି. ପୁଂ. (ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ଅ-ନ ବା ଲକ୍ଷ୍ମନ୍-ଅ) ରାମଭ୍ରାତା; ସୁମିତ୍ରା ପୁତ୍ର; ସାରସ ପକ୍ଷୀ । ନ. ଚିହ୍ନ; ସ୍ୱରୂପ; ନାମ । ଣା-ସ୍ତ୍ରୀ. ସାରସୀ, ହଂସୀ; ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର କନ୍ୟା । ବିଂ. ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ; ଶ୍ରୀମାନ୍ ।

ଲକ୍ଷ୍ମଣପ୍ରସୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲକ୍ଷ୍ମଣ-ପ୍ରସୂ) ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ମାତା; ଔଷଧବିଶେଷ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲକ୍ଷ୍-ଈ ମ ଆଗମ) ବିଷ୍ଣୁପତ୍ନୀ, କମଳା; ସୀତା; ଦୁର୍ଗା; ରୋଗଘ୍ନ ମୂଳବିଶେଷ; ବୀରପତ୍ନୀ; ହରିଦ୍ରା; ରାଜଶ୍ରୀ; ସମ୍ପତ୍ତି; ଶ୍ରୀ, ଶୋଭା; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; ମୁକ୍ତା ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଲକ୍ଷ୍ମୀ-କାନ୍ତ) ବିଷ୍ଣୁ; ନାରାୟଣ; ରାଜା ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀଗୃହ, ବି. ନ. ରକ୍ତୋତ୍ପଳ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି, ବି. ପୁଂ. (ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ପତି) ବିଷ୍ଣୁ; ନୃପତି; ଲବଙ୍ଗଲତା; ଗୁବାକ ବୃକ୍ଷ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ପୁତ୍ର) କାମଦେବ; ରାମ ବା ସୀତାର ପୁତ୍ର କୁଶ ଓ ଲବ; ଅଶ୍ୱ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ପୁଷ୍ପ) ପଦ୍ମରାଗମଣିବିଶେଷ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀଫଳ, ବି. ପୁଂ. ବେଲଗଛ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀବାନ୍, ବିଂ. (ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ବତ୍) ଶ୍ରୀମାନ୍; ସମ୍ପତ୍ତିଶାଳୀ । ବି. ପୁଂ. ପଣସବୃକ୍ଷ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ଈଶ) ରମାପତି; ବିଷ୍ଣୁ; ଆମ୍ରବୃକ୍ଷ; ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀସମାହ୍ୱୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜାନକୀ, ସୀତା ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀସହଜ, ବି. ପୁଂ. (ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ସହ-ଜ) ଚନ୍ଦ୍ର; ଉଚ୍ଚୈଃଶ୍ରବାଃ; କର୍ପୂର ।

ଲକ୍ଷ୍ୟ, ବି. ନ. (ଲକ୍ଷ୍-ଯ) ଶରବ୍ୟ, ବେଧ୍ୟ, ବେଧନାର୍ଥ ଲକ୍ଷିତ; ଚିହ୍ନ; ଚ୍ଛଳ; ଶତସହସ୍ର ସଂଖ୍ୟା । ବିଂ. ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ, ଦର୍ଶନଯୋଗ୍ୟ; ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ; ଲକ୍ଷଣାଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ବୋଧ୍ୟ; ଜ୍ଞେୟ; ଅନୁମେୟ ।

ଲଗଡ଼, ବିଂ. ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର ।

ଲଗାମ, ବି. (ଯାବନିକ) ଘୋଡ଼ାର ବାଗ ।

ଲଗୀ, ବି. (ହିନ୍ଦୀ) ଅଙ୍କୁଶ ।

ଲଗୁଡ, ବ. ପୁଂ. (ଲଗ୍-ଉଲ, ଲ=ଡ) ବଂଶମୟ ଯଷ୍ଟି, ଠେଙ୍ଗା; ଲୌହମୟ ମୁଦ୍ଗର, ଗଦା ।

ଲଗ୍ନ, ବିଂ. (ଲସ୍ଜ୍-ତ) ଯୁକ୍ତ; ସଂଲଗ୍ନ; ଲଜ୍ଜିତ । ବି· ନ. ମେଷାଦିରାଶିର ଉଦୟକାଳ, ଯଥା,

"ଲୁଚିଲେ ଲଗ୍ନ ମଗ୍ନ ହୋଇ
ସୁଚିଲେ ମଙ୍ଗଳ ଦାନରେ ରହି ।"

ବୈ. ବ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟର ରାଶିସଂକ୍ରମଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ପୁଂ. ସ୍ତୁତି-ପାଠକ ।

ଲଗ୍ନକ, ବ. ପୁଂ. (ଲଗ୍ନ-କ) ପ୍ରତିଭୂ, ଜାମିନ ।

ଲଗ୍ନପତ୍ର, ବିବାହସମୟନିରୂପକ ପତ୍ର, ବିବାହକାଳ ସ୍ଥିର ହେବାର ସ୍ୱୀକୃତପତ୍ର ।

ଲଗ୍ନିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲଗ୍ନ-କ-ଆ) ଅପ୍ରାପ୍ତବୟସ୍କା, କନ୍ୟିକା, ଅଦୃଷ୍ଟରଜସ୍କା ବାଳିକା ।

ଲଘିମା, ବ. ପୁଂ. (ଲଘୁ-ଇମନ୍) ଭାରହୀନତା, ଲଘୁତ୍ୱ; ଅଗୌରବ; ସାରହୀନତା; ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ-ବିଶେଷ; ସ୍ୱୀୟ ଶରୀରକୁ ଲଘୁ କରିବା କ୍ଷମତା ।

ଲଘିଷ୍ଠ, ଲଘୀୟାନ୍, ବିଂ. (ଲଘୁ-ଇଷ୍ଠ, ଇୟସ୍) ଅତି ଲଘୁ; ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ।

ଲଘୁ, ବିଂ. (ଲଙ୍ଘ୍-ଉ) ଭାରହୀନ, ହାଲୁକା; ଅସାର; ନିସ୍ତେଜଃ; ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ; ଅଳ୍ପ; ଶୁଷ୍କ; ବିଶୁଦ୍ଧ; ପରିଷ୍କୃତ; ଶୀଘ୍ର; କ୍ଷୁଦ୍ର; ହ୍ରସ୍ୱ; ସଂକ୍ଷିପ୍ତ; ମନୋହର; ଇଷ୍ଟ; ବାଞ୍ଛିତ; ସୂକ୍ଷ୍ମ । ବ. ପୁଂ. କୃଷ୍ଣ ଅଗୁରୁ; ପୁଷ୍ୟାଦି ନକ୍ଷତ୍ର; ବ୍ୟାକରଣରେ-ହ୍ରସ୍ୱ-ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଲଘୁକାୟ, ବ. ପୁଂ. (ଲଘୁ-କାୟ) ଅଜ, ଛଗଳ । ନ. କ୍ଷୁଦ୍ରଦେହ । ବିଂ. କ୍ଷୁଦ୍ରଦେହବିଶିଷ୍ଟ ।

ଲଘୁତା, ସ୍ତ୍ରୀ., ଲଘୁତ୍ୱ, ନ. } ବ. (ଲଘୁ-ତା, ତ୍ୱ) ଭାରହୀନତା, ଲାଘବ ।

ଲଘୁହସ୍ତ, ବିଂ. (ଲଘୁ-ହସ୍ତ) କ୍ଷିପ୍ରହସ୍ତ, ଶୀଘ୍ରକାରୀ; ପଟୁ; ଦକ୍ଷ; ଶୀଘ୍ର ବାଣତ୍ୟାଗୀ ।

ଲଘୁକରଣ, (Reduction) ଯେଉଁ ଉପାୟ-ଦ୍ୱାରା ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ରାଶିକୁ ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀରେ ଏବଂ ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ରାଶିକୁ ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଏ; ହ୍ରାସକରଣ ।

ଲଘୂକୃତ, ବିଂ. (ଲଘୁ-କୃତ) ଯାହା ଲଘୁ କରା ହୋଇଅଛି; ଯାହା ଊଣା କରା ହୋଇଅଛି ।

ଲଘ୍ୱୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲଘୁ-ଈ) ଲାଘବଯୁକ୍ତା; ଅତି କୋମଳପ୍ରକୃତି କୃଶାଙ୍ଗୀ କାମିନୀ; ରଥବିଶେଷ; ସ୍ତ୍ରୀବାହନ ଶକଟବିଶେଷ ।

ଲଙ୍କା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲକ୍-ଅ-ନିପାତନ-ଆ) ରାବଣପୁରୀ; ସିଂହଳଦ୍ୱୀପ; କୁଳଟା; ଶାଖା; ସ୍ତ୍ରୀଭୂତ, ଡାକିନୀ; (ଦେଶଜ) ମରିଚ ।

ଲଙ୍କାଧିପତି, ଲଙ୍କାପତି, ବ. ପୁଂ (ଲଙ୍କା-ଅଧିପତି, ପତି) ରାବଣ, ଦଶାନନ, ଯଥା,

"ଜାନକୀ ପତିର ପତ୍ନୀ ଅଟ,
ନ ଘେନନ୍ତା ଲଙ୍କାପତି ପ୍ରଣତ ।"

ବ. ବ ।

ଲଙ୍କେଶ, ଲଙ୍କେଶ୍ୱର, ବ. ପୁଂ. (ଲଙ୍କା-ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) ରାବଣ ।

ଲଙ୍ଗର, ବିଂ. (ଲନ୍ଗ୍ ଧାତୁଜ) ଜାହାଜଅଦି ଅଟକାଇବାର ଲୌହନିର୍ମିତ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଲଙ୍ଗଳା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଉଲଙ୍ଗ ।

ଲଙ୍ଗୁଲ, ବ. ନ. (ଲନ୍ଗ୍-ଉଲ) ଲାଙ୍ଗୁଳ ।

ଲଙ୍ଘନ, ବ. ନ. (ଲଙ୍ଘ୍-ଅନ) ଉପବାସ; ଅତିକ୍ରମ; ଅତିବାହନ, ଯାପନ; ଅଭିଘାତ; ଆକ୍ରମଣ; ଡେଇଁବା ।

ଲଜ୍ଜମାନ, ବିଂ. (ଲସ୍ଜ୍-ଶାନ) ଲଜ୍ଜାଶୀଳ, ଲାଜୁକ ।

ଲଜ୍ଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲସ୍ଜ୍-ଅ-ଆ) ବ୍ରୀଡା, ଅନ୍ତଃ-କରଣର ବୃତ୍ତିବିଶେଷ, ଲାଜ, ତ୍ରପା ।

ଲଜ୍ଜାଳୁ, ବିଂ. (ଲଜ୍ଜ୍-ଆଳୁ) ଲଜ୍ଜାଶୀଳ । ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଲତାବିଶେଷ, ଲାଜକୁଳୀ ।

ଲଜ୍ଜାବାନ୍, ବିଂ. (ଲଜ୍ଜା-ବତ୍) ଲଜ୍ଜାଶୀଳ, ଲଜ୍ଜା-ଯୁକ୍ତ ।

ଲଜ୍ଜିତ, ବିଂ. (ଲଜ୍ଜ୍-ତ) ଲଜ୍ଜାଯୁକ୍ତ, ଲଜ୍ଜାଶୀଳ ।

ଲଜ୍ଜ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ· (ଲଜ୍ଜ୍-ଯତ୍-ଆ) ଲଜ୍ଜା, ତ୍ରପା, ବ୍ରୀଡା ।

ଲଟ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ଲଟ୍-ଅ) ପ୍ରମାଦ ବଚନ, ଅନବହିତ ହୋଇ ବାକ୍ୟ କହିବା; ଦୋଷ; ପାଗଲ; ନଟର୍ବୋଧ; ଚୌର; (ପ୍ରା) କୌତୁକ, ଯଥା,

"ଲଟିଙ୍ଗ ରେ ଲାବଣ୍ୟନଖଙ୍କ ଶ୍ୟାମଲଟ ।"

ଲଟକାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଠଙ୍ଗାଇବା, ଉକ୍ଟାଇବା ।

ଲଟରପଟର, (ଦେଶଜ) ଗଡେଇଗଡେଇ; ସଂଯୁକ୍ତ ।

ଲଟାଇବା, କ୍ରି. (ଲଟା ଶବ୍ଦଜ) ମାଡିବା ।

ଲଟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲତା ଶବ୍ଦଜ) ଲତା, ନଟା; ବନ ।

ଲଟ୍ଟୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ଖେଳନାବିଶେଷ ।

ଲଠି, ବି, ଯଷ୍ଟି, ବାଡି ।

ଲଡୁ, ବି. (ଲଡ୍ଡୁକ ଶବ୍ଦଜ) ମିଷ୍ଟାନ୍ନବିଶେଷ; ମୋଦକ ।

ଲଡ୍ଡୁ, ଲଡ୍ଡୁକ ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲଡ୍-ଉକ) ମୋଦକ, ମିଷ୍ଟଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଲଢାଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ଯୁଦ୍ଧ; ରଣ; ସଂଗ୍ରାମ ।

ଲଣ୍ଠଣ, ବି. (Lantern ଶବ୍ଦଜ) କାଚନିର୍ମିତ ଦୀପପଞ୍ଜୁରୀ ।

ଲଣ୍ଡ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲନ୍ଡ୍-ଅ) କଠିନ ଲମ୍ବାକୃତି ବିଷ୍ଠା ।

ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ, ବି. (ଦେଶଜ) ଉଚ୍ଛିନ୍ନ, ଛିନ୍ନଛିନ୍ନ; ବ୍ୟସ୍ତ-ବ୍ୟସ୍ତ ।

ଲଣ୍ଡା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କେଶହୀନ ମସ୍ତକ ।

ଲଣ୍ଡ ବଗୁଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ ।

ଲତା, ଲତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲତ ଅ, ଲତା-କ-ଆ) ବ୍ରତତି, ଶାଖାରହିତ ମୃଦୁବଲ୍ଲୀ; ସୂତ୍ର; ଶାଖା; ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁ; ଅଶନପର୍ଣ୍ଣୀ; ମାଧବୀ; ଦୁବା; ନାରୀ; ସାରିକା ।

ଲତାଜିହ୍ୱ, ଲତାରସନ, ବି. ପୁଂ. (ଲତା-ଜିହ୍ୱା, ରସନା) ଭୁଜଗ, ସର୍ପ ।

ଲତାତରୁ ବି. ପୁଂ. କମଲାଲେମ୍ବୁ ଗଛ; ତାଲବୃକ୍ଷ; ଶାଲବୃକ୍ଷ ।

ଲତାପ୍ରତାନନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲତା-ପ୍ରତାନନୀ) ଗୁଳ୍ମିନୀ, ଶାଖାଦ୍ୱାରା ବିସ୍ତୃତ ଲତା ।

ଲତାମଣି, ପୁଂ. } ବି. (ଲତା-ମଣି, ଯାବକ) ପ୍ରବାଳ, ପୋହଳା ।
ଲତାଯାବକ, ସ୍ତ୍ରୀ. }

ଲତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲତ୍-ଇକ-ଆ) ଏଣ୍ଡୁଅ, ଝିଟିପିଟି ।

ଲଦନ, ବି. ବୋଝ ।

ଲଦିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଥୋଇବାର, ଯଥା,

"ରଙ୍ଗ କମଳରେ ସ୍ନେହ ଭାର; ଲଗାଇ ହୃଦରେ,
ଅଙ୍କ ଅଙ୍କରେ, ଲଦୁଥାଇ ଶିରେ ବାରବାର ।"

ବ. ଚି ।

ଲପନ, ବି. ନ. (ଲପ୍-ଅନ) ବଦନ, ମୁଖ, ଯଥା,

"ଅଲସ କରି ଚାଳିଲା କଙ୍କଣ,
କଣ୍ଠରେ କଲା ତଳକୁ ଲପନ ।"

ପ୍ରେ. ମ ।

ଭାଷଣ, କଥନ ।

ଲପିତ, ବିଂ, (ଲପ୍-ତ) କଥିତ । ବି. ନ. ବାକ୍ୟ, କଥନ, ବଚନ ।

ଲବ୍ଧ, ବିଂ. (ଲଭ୍-ତ) ଉପାର୍ଜିତ; ପ୍ରାପ୍ତ; ଗୃହୀତ ।

ଲବ୍ଧବର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ, (ଲବ୍ଧ-ବର୍ଣ୍ଣ) ବିଚକ୍ଷଣ; ପଣ୍ଡିତ, ଜ୍ଞାନୀ ।

ଲବ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲଭ୍-ତି) ଲାଭ; ପ୍ରାପ୍ତି; ଗ୍ରହଣ ।

ଲବ୍ଧୋଦୟ, ବିଂ. (ଲବ୍ଧ-ଉଦୟ) ଜାତ, ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ଲଭିବା, କ୍ରି. (ଲଭ୍-ଧାତୁଜ) ପାଇବା, ଲାଭ କରିବା, ଯଥା,

"ଶୋଭି ସେ ଲଭିଲା ଅପୂର୍ବ ଦିବ୍ୟ ଶୋଭାକୁ ବଳି ।"

ଚ. ଲ ।

ଲଭ୍ୟ, ବିଂ. (ଲଭ୍-ଯ) ପ୍ରାପ୍ୟ, ଲାଭଯୋଗ୍ୟ, ନ୍ୟାଯ୍ୟ, ଉପଯୁକ୍ତ ।

ଲମ୍ପଟ, ବି· ପୁଂ. (ରମ୍-ଅନ, ପ ଆଗମ, ର ସ୍ଥାନେ ଲ) କାମୁକ, ଲୋଭୀ, ଅସକ୍ତ, ଲୋଲୁପ; ପରସ୍ତ୍ରୀଠାରେ ଆସକ୍ତ ।

ଲମ୍ଫ, ବି. ପୁଂ. (ରନ୍ଫ୍-ଅ, ର ସ୍ଥାନେ ଲ) ଉଲ୍ଲମ୍ଫନ, ଡେଇଁବା ।

ଲମ୍ବ, ବିଂ. (ଲମ୍ବ୍-ଅ) ଦୋଲାୟମାନ; ଝୁଲଣ, ବିସ୍ତୃତ, ଦୀର୍ଘ, ପ୍ରସାରିତ, ଲମ୍ବା । ବି. ପୁଂ, ଅବଲମ୍ବନ; କାନ୍ତ; ନର୍ତ୍ତକ; ଉତ୍କୋଚ; ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ-ରେଖା; ତ୍ରିଭୁଜ କ୍ଷେତ୍ରର ଲମ୍ବମାନ ରେଖା ।

ଲମ୍ବକର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଲମ୍ବ-କର୍ଣ୍ଣ) ଛାଗ; ହସ୍ତୀ; ରାକ୍ଷସ; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଶଶକ; ଗଣେଶ ।

ଲମ୍ବନ, ବି. ନ. (ଲମ୍ବ୍-ଅନ) ଅବଲମ୍ବନ, ଆଶ୍ରୟ; ଦୋଳନ, ଝୁଲଣ; ମାଲ୍ୟବିଶେଷ; ନାଭିଲମ୍ବିତ-ହାର; ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ । ବି. ପୁଂ. ସର୍ଦ୍ଦି, କଫ ।

ଲମ୍ବମାନ, ବିଂ. (ଲମ୍ବ୍-ଶାନ, ମ ଆଗମ) ଦୋଳାୟମାନ, ଝୁଲଣ ।

ଲମ୍ବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲମ୍ବ-ଅ-ଆ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ଦୁର୍ଗା, ଗୌରୀ, ଦକ୍ଷକନ୍ୟା; ତିକ୍ତ ଅଲାବୁ ।

ଲମ୍ବିତ, ବିଂ. (ଲମ୍ବ୍-ତ) ଅବଲମ୍ବିତ, ଆଶ୍ରିତ; ଲମ୍ବମାନ; ଦୋଳିତ; ଝୁଲିତ; ପତମାନ ।

ଲମ୍ବୋଦର, ବି. ପୁଂ. (ଲମ୍ବ-ଉଦର) ଗଣେଶ, ଯଥା,

"ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ଲମ୍ବୋଦର,
ପାଶ ଅଙ୍କୁଶ ବେନି କର ।"

ଔଦରିକ, ପେଟୁକ । ବିଂ. ଦୀର୍ଘୋଦର ।

ଲମ୍ବୋଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଲମ୍ବ-ଓଷ୍ଠ) ଉଷ୍ଟ୍ର, ଓଟ, ବାସେରକ ।

ଲମ୍ଭନ, ବି. ନ. (ଲନ୍ଭ୍-ଅନ) ଧ୍ୱନି; ପ୍ରାପଣ; ଲାଞ୍ଛନା; ତିରସ୍କାର; ନିନ୍ଦା ।

ଲମ୍ଭିତ, ବିଂ. (ଲନ୍ଭ୍-ତ) ପ୍ରାପିତ; ଶବ୍ଦିତ; ନିଯୁକ୍ତ; ବର୍ଦ୍ଧିତ; ତିରସ୍କୃତ, ନିନ୍ଦିତ; ନିୟୋଜିତ, ଉଚ୍ଛୀଳିତ; ଉକ୍ତ; ପୋଷିତ; ଅପମାନିତ ।

ଲୟ, ବି. ପୁଂ. (ଲୀ-ଅ) ଗୀତ ବାଦ୍ୟାଦିର ତାଳ; ଲୀନ ହେବା, ମିଶି ଯିବା; ପ୍ରଳୟ, ବିନାଶ; ଗୃହ, ଆବାସ; କ୍ରୀଡା; ଈଶ୍ୱର ।

ଲୟପୁତ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲୟ-ପୁତ୍ରୀ) ନଟୀ, ନର୍ତ୍ତକୀ ।

ଲୟାରମ୍ଭ, } ବି. ପୁଂ. (ଲୟ-ଆରମ୍ଭ, ଆଲମ୍ଭ)
ଲୟାଲମ୍ଭ, } ନଟ, ନର୍ତ୍ତକ ।

ଲଲନ, ବି. ନ. (ଲଲ୍-ଅନ) କ୍ରୀଡା, କେଳି; ସ୍ଖଳନ, କମ୍ପନ ।

ଲଲନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲଲ୍-ଅନ-ଆ) କାନ୍ତା, ସ୍ତ୍ରୀ; କାମିନୀ; ଦୁଷ୍ଟଭାବା ସ୍ତ୍ରୀ; ଜିହ୍ୱା ।

ଲଲନାପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. କଦମ୍ବ ।

ଲଲାଟ, ବି. ନ. (ଲଲ-ଅଟ୍-ଅ) କପାଳ, ଭାଲ, ଯଥା,

"ବେଶବାସ କେ କାହାର ସିନ୍ଦୁର ଦେଖି ସମ୍ଭ୍ରର
ଚିତା ଲଲାଟେ ଲେଖିଲି ଲାକ୍ଷାରସରେ ।"

ବୈ. ବି ।

ଲଲାଟକ, ବି. ନ. (ଲଲାଟ-କ) ପ୍ରଶସ୍ତଲଲାଟ; ଲଲାଟ ।

ଲଲାଟନ୍ତପ, ବି. ପୁଂ. (ଲଲାଟ-ତପ୍-ଅ) ସୂର୍ଯ୍ୟ । ବିଂ. ଲଲାଟତାପକାରୀ ।

ଲଲାଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲଲାଟ-କ-ଆ) ଲଲାଟର ଭୂଷଣବିଶେଷ, ଟିକା; ଚନ୍ଦନାଦି ରଚିତ ତିଳକ ।

ଲଲାମ, ପୁ. ନ. } ବି. (ଲଲ୍-ଅମ୍-ଅ, ଅନ)
ଲଲାମନ୍, ନ. } ଭୂଷଣ; ଲଲାଟର ଭୂଷଣ; ଯଥା,

"ଫୁଲିଗଲି ମୁଁ ଯୁଦ୍ଧ ଶୁଣି ମଦରେ,
ଫୁଲ ଲଲାମ ମର୍ଦ୍ଦି ଦେଲି ପାଦରେ ।"

ଚିହ୍ନ; ଶୋଭା; ଲଲାଟସ୍ଥ ଚିହ୍ନ; ଶୃଙ୍ଗ; ପୁଚ୍ଛ; ଶୁଣ୍ଡ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଧ୍ୱଜ; ପୁଣ୍ଡ୍ର; ପ୍ରଭାବ; ଅଶ୍ୱ; ଅଶ୍ୱ ଭୂଷଣ; ନାମ; ଶ୍ରେଣୀ ।

ଲଲିତ, ବି. ନ. (ଲଲ୍-ତ) ବିଳାସ, ସ୍ତ୍ରୀଜାତିର ଶୃଙ୍ଗାରଭାବଜ କ୍ରିୟାବିଶେଷ; ସ୍ତ୍ରୀକୃତ୍ୟ; ଚଳନ; କ୍ରୀଡା । ପୁଂ. ରାଗବିଶେଷ, ଇଚ୍ଛା । ବିଂ. କୋମଳ; ସୁନ୍ଦର, ପ୍ରିୟ; କ୍ରୀଡାଶୀଳ; ଚଞ୍ଚଳ; ଅଭିଲଷିତ, ବାଞ୍ଛିତ ।

ଲଲିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲଲ୍-ତ-ଆ) ଗୋପୀବିଶେଷ; ନଦୀବିଶେଷ; କସ୍ତୁରୀ; ନାରୀ; ଦୁର୍ଗା; (ଦେଶଜରେ) ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ, ଝୋଟଗଛ ।

ଲବ, ବି. ପୁଂ. (ଲୂ-ଅ) ବିନାଶ; ରେଣୁ; ପୁଷ୍ପରେଣୁ, ଗୋପୁଚ୍ଛର ଲୋମ; କଣା; ତ୍ରୁଟି; ଛେଦନ; ଲେଶ, କାଷ୍ଠଚର୍ମାଦି; ସମୟର ସୂକ୍ଷ୍ମାଂଶ; ବିଳାସ; ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁତ୍ର; ପକ୍ଷ; ଲବଣ; ବିଭାଜ୍ୟରାଶି । ନ. ଜାଇଫଳ; ଲବଙ୍ଗ ।

ଲବଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଲୂ-ଅଙ୍ଗ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ଜାର, ଉପପତି । ନ. ଦେବପୁଷ୍ପ ।

ଲବଣ, ବି. ନ. (ଲୂ-ଅନ) କ୍ଷାରଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ, ଲୁଣ, ଲୁଣ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାର, ଯଥା,—ସୌବର୍ଚ୍ଚଳ,

ସୈନ୍ଧବ, ବିଟ୍, ଔଦ୍ଭିଦ, ସାମୁଦ୍ର । ପୁଂ. କ୍ଷାରରସ; ଲବଣସମୁଦ୍ର । ବିଂ. କ୍ଷାରରସଯୁକ୍ତ, ଲୁଣିଆ ।

ଲବଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ନବନୀତ ଶବ୍ଦଜ) ଲହୁଣୀ, ଯଥା,

"କୀଶ କର ଯଉଛୁ ଯେନ ଗଇ,
ଯରେ ଲବଣୀ ସର ଭୁଞ୍ଜାଇବୁ ।"

ଗୋ. ଭୁ ।

ଲବଣୋଦ, ବ. ପୁଂ. (ଲବଣ-ଉଦ) ଲବଣସମୁଦ୍ର, ଲବଣସାଗର ।

ଲବିତ୍ର, ବ. ନ. (ଲୂ-ଇତ୍ର) କାଟିବାର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, କଟାୟ, ଦା ।

ଲଶୁନ, ଲଶୂନ, ବ. ପୁଂ. (ଅଶ୍-ଉନ, ଊନ) ମୂଳବିଶେଷ, ରସୁଣ, ଯଥା,

"କର୍ପୂର ଚନ୍ଦନ ଦେଇ, ଲଶୁନ ଘେପିଲେ ନେଇ,
କେତେବେଲେ କି ଛାଡେ କୁତ୍ସିତ ବାସନା ।"

ଲସନ୍ତ, ବିଂ. (ଲସ୍-ଅତ୍) ଶୋଭମାନ; ପ୍ରକାଶମାନ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ଚେଷ୍ଟମାନ ।

ଲସିତ, ବ. ନ. (ଲସ୍-ତ) ବିଳାସ; ଉଲ୍ଲାସ, ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି; ଚେଷ୍ଟା । ବିଂ. ଶୋଭିତ; ଚେଷ୍ଟିତ ।

ଲହକା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଯାହା ସହଜରେ ନଇଁ ଯାଏ, ଲକଲକଯୁକ୍ତ ।

ଲହରି, ଲହରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲ-ହୃ-ଇ) ଊର୍ମ୍ମି, ତରଙ୍ଗ, ଢେଉ, ଯଥା,

"ଜାହିଁ ସେହ ଚଞ୍ଚଳତା ଲହରୀହିଲ୍ଲୋଳ,
ଯାହା ଯେନ ଜୀବକୁଳ ସତତ ଅଧୀର ।"

କ. ବ ।

ଲା, ଲାହା, ବ. (ଲାକ୍ଷା ଶବ୍ଦଜ) ଲାକ୍ଷା, ଜତୁ ।

ଲାଉ, ବ. (ଲବୁ ଶବ୍ଦଜ) ତୁମ୍ବୀ, ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ଫଳବିଶେଷ ।

ଲାକ୍ଷଣିକ, ବିଂ. (ଲକ୍ଷଣ-ଇକ) ଲକ୍ଷଣଜ୍ଞ; ଦୈବଜ୍ଞ; ଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ; (ଲକ୍ଷଣା-ଇକ) ଲକ୍ଷଣାଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥ ପ୍ରତିପାଦକ ।

ଲାକ୍ଷଣ୍ୟ, ବିଂ. (ଲକ୍ଷଣ-ଯ) ଲକ୍ଷଣଜ୍ଞ; ଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତ; ଲକ୍ଷଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଲାକ୍ଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲାକ୍ଷ୍-ଅ-ଆ) ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣକ, ବୃକ୍ଷର ନିର୍ଯ୍ୟାସବିଶେଷ, ଜଉ, ଲା ।

ଲାକ୍ଷାରସ, ବ. ପୁଂ. ଅଲକ୍ତକରସ, ଅଳତା, ଯଥା,

"ବେଶକାଳେ କେ ତାହାର ସିନ୍ଦୂର ଦେଲା ଯତ୍ନେ,
କିମ୍ବା ଲଲାଟେ ଲେଖିଲା ଲାକ୍ଷାରସରେ ।"

ବୈ. ବ ।

ଲାକ୍ଷିକ, ବିଂ. (ଲକ୍ଷ ବା ଲାକ୍ଷା-ଇକ) ଲକ୍ଷସଂଖ୍ୟା ପରିମିତ; ଲାକ୍ଷାନିର୍ମ୍ମିତ ।

ଲାଖ, ବ. (ଲକ୍ଷ ଶବ୍ଦଜ) ଲକ୍ଷ, ଯଥା,

"ଲାଖ ବନ୍ଧୁଛନ୍ତି ଜାହିଁ ଯୋଧବଳ ।"

ନୃ. କେ ।

ଲାଖ, ବ. (ଲାକ୍ଷା ଶବ୍ଦଜ) ଜଉ, ଲା ।

ଲାଖରାଜ, ବ. (ଯାବନିକ) ନିଷ୍କରଭୂମି ।

ଲାଗି, ଅଂ. ହେତୁ, କାରଣ, ନିମନ୍ତେ । ବିଂ. ଭୋଗ; ଯଥା, ଲାଗି ପିଠା ।

ଲାଗିବା, କ୍ରି. (ଲଗ୍ନ ଶବ୍ଦଜ) ମିଶିବା, ଲାଖିବା, ଯଥା,

"ବସନ ପ୍ରାୟେ ଶ୍ରୀଅଙ୍ଗେ ନ ରହେ ଲାଗିଛି ।"

ବୋଧ ହେବା, ଯଥା,

"ଲାଗୁ ନ ଥିଲା ମୋ କରକୁ ନାଟିକା ।"

ଲାଘବ, ବ. ନ. (ଲଘୁ-ଅ) ଲଘୁତ୍ୱ; ଭାରରହିତ. ହାଲୁକା; ଅଗୌରବ; ଆରୋଗ୍ୟ; ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ; ଶୀଘ୍ରତା ।

ଲାଙ୍ଗଲ, ବ. ନ. (ଲଙ୍ଗ୍-ଅଲ) ଭୂମିକର୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ହଳ, ଯଥା,

"ବିଶେଷେ ମୋ ଦଣ୍ଡ ଲାଙ୍ଗଲ-ଈଶ,
ବସ୍ତ୍ର ତୁମ୍ଭେ ହେବ କରିବ ଗ୍ରାସ ।"

ପୁଷ୍ପବିଶେଷ; ତାଳଗଛ ।

ଲାଙ୍ଗଲଗ୍ରହ, ବ. ପୁଂ. (ଲାଙ୍ଗଲ-ଗ୍ରହ) ଲାଙ୍ଗଲଧାରୀ କୃଷକ ।

ଲାଙ୍ଗଲଦଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. ଲାଙ୍ଗଲର ମଧ୍ୟସ୍ଥ କାଷ୍ଠ, ଲାଙ୍ଗଲର ଈଶ ।

ଲାଙ୍ଗଲିକ, ବ. ପୁଂ. (ଲାଙ୍ଗଲ-ଇକ ଅବା ଲାଙ୍ଗଲୀ-କ) ବିଷବିଶେଷ; ଲାଙ୍ଗଲଧାରୀ ।

ଲାଙ୍ଗଲୀ, ବ. ପୁଂ. (ଲାଙ୍ଗଲ-ଇନ୍) ବଳରାମ; ସର୍ପ; କୃଷକ; ନାରିକେଳ ବୃକ୍ଷ ।

ଲାଙ୍ଗୁଲ, ଲାଙ୍ଗୂଲ, (ଲଙ୍ଗ୍-ଉଲ, ଊଲ) ପୁଚ୍ଛ, ଲାଞ୍ଜ ।

ଲାଙ୍ଗୁଲୀ, ବି. ପୁଂ. (ଲାଙ୍ଗୁଲ-ଇନ୍) ବାନର । ବିଂ. ପୁଚ୍ଛବିଶିଷ୍ଟ ।

ଲାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଲାଜ୍-ଅ) ଖଇ । ନ. ଉଶୀର, ବେଣାମୂଳ; (ଲଜ୍ଜା ଶବ୍ଦଜ) ଲଜ୍ଜା, ଯଥା,
"ନ ଲାଜ ପାଇଲୁ ଅଙ୍ଗରେ ସଜନ ।"

ଲାଜୁକ, ବିଂ. (ଲଜ୍ଜା ଶବ୍ଦଜ) ଲଜ୍ଜାଶୀଳ, ଲଜ୍ଜା-ଯୁକ୍ତ ।

ଲାଞ୍ଚ, ବି. (ଦେଶଜ) ଘୁଷ, ଉତ୍କୋଚ, ଯଥା,
"ନାଚି ଲାଞ୍ଚ ମାଗୁଥାଉ ଲବଣି କେମନ୍ତେ ।"

ଲାଞ୍ଛନ, ବି. ନ. (ଲାନ୍ଛ୍-ଅନ) ଚିହ୍ନ, ଧ୍ୱଜ; କଳଙ୍କ, ଯଥା,
"ତୁର ତୁମ୍ଭେ ନାଜ କାଣ୍ଡ ଲାଞ୍ଛନା
କେମନ୍ତେ ସହିବ ।"
କ. ବ ।

ଲାଞ୍ଛିତ, ବିଂ. (ଲାନ୍ଛ୍-ତ) ଚିହ୍ନିତ; କଳଙ୍କିତ; ଧ୍ୱଜଯୁକ୍ତ; ନାମଯୁକ୍ତ ।

ଲାଞ୍ଜ, ବି. (ଲାଞ୍ଜ୍ ଧାତୁଜ) ପୁଚ୍ଛ, ଲାଙ୍ଗୁଲ ।

ଲାଞ୍ଜି, ବି. (ଲାଞ୍ଜ୍ ଧାତୁଜ) ଚିଙ୍ଗିର ପୁଚ୍ଛ; ସୂକ୍ଷ୍ମ-ରେଖା ।
"ଲାଞ୍ଜି ବହିଲେ କଜ୍ଜଳ, ନୟନେ ଦିଶେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ।"
ଲା. ବ ।

ଲାଭ, ବି. ପୁଂ. (ଲଭ-ଅ) ପ୍ରାପ୍ତି; ଉପାର୍ଜ୍ଜନ; ଉପ-ସ୍ୱତ୍ୱ; ଧନ ।

ଲାମ୍ପଟ୍ୟ, ବି. ନ. (ଲମ୍ପଟ-ଯ) ଲମ୍ପଟତା, କାମୁକତା, ପରସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ଲାଳ, ବି. (ଲାଳା ଶବ୍ଦଜ) ମୁଖାମୃତ, ଶ୍ଳେଷ୍ମ ।

ଲାଳନ, ବି. ନ. (ଲାଲ୍-ଅନ) ସ୍ନେହର ସହିତ ପା-ଳନ, ଅତଏବ ଯତ୍ନର ସହିତ ପାଳନ ।

ଲାଳସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲସ୍-ଅ-ଅ) ସ୍ପୃହା; ଆଶା; ଔତ୍ସୁକ୍ୟ; ତୃଷ୍ଣା; ଚଞ୍ଚଳତା ।

ଲାଳିତ, ବିଂ. (ଲାଲ-ତ) ପ୍ରତିପାଳିତ ।

ଲାବଣ, ବିଂ. (ଲବଣ-ଅ) ଲବଣ ମିଶ୍ରିତ; ଲବଣ-ଯୁକ୍ତ ଲବଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଲାବଣିକ, ବି. ପୁଂ. (ଲବଣ-ଇକ) ଲବଣବିକ୍ରେତା । ବିଂ. ଲବଣମିଶ୍ରିତ; ଲବଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଲାବଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ଲବଣ-ଯ) ଲବଣତ୍ୱ; ଦୀପ୍ତି, ଯଥା,
"ସୁଦାସିନୀ ଉଷାଦେବୀ ଅଲୋକନନ୍ଦିନୀ,
ବନ୍ଦେ ଭକ୍ତିଭରେ ଯେବେ ତୋର ପଦତଳେ,
ସହସା ହସଇ ଜାଗି ଉଲ୍ଲାସେ ମେଦିନୀ,
ଲାବଣ୍ୟଲହରୀ ଉଛୁଳଇ ଜଳେ ସ୍ଥଳେ ।"
କ. ବ ।

ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, କାନ୍ତି, ଶୃଙ୍ଗାରଚେଷ୍ଟ୍ୟ ।

ଲାସ୍ୟ, ବି. ନ. (ଲସ୍-ଯ) ନୃତ୍ୟ, ନାଚ; ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ନୃତ୍ୟ ।

ଲାହା, ବି. (ଲାକ୍ଷା ଶବ୍ଦଜ) ଲାକ୍ଷା, ଲା, ଜତୁ, ଜଉ ।

ଲିଅ, ବି. (ଲାଜ୍ ଧାତୁଜ) ଖଇ ।

ଲିଖନ, ବି. ନ. (ଲିଖ୍-ଅନ) ଲେଖନ; ଅକ୍ଷର-ବିନ୍ୟାସ; ଚିତ୍ରକରଣ; ଲିପି, ପତ୍ର, ଚିଠି ।

ଲିଖିତ, ବିଂ. (ଲିଖ୍-ତ) ପତ୍ରାଦି, ଯାହା ଲେଖା ହୋଇଅଛି; ଚିତ୍ରିତ; ଅଙ୍କିତ ।

ଲିଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଲିନ୍ଗ୍-ଅ) ଚିହ୍ନ; ହେତୁ; କାରଣ; ଉପସ୍ଥ; ସୂଚକ; ଶିବମୂର୍ତ୍ତିବିଶେଷ; ଅନୁମାନ; ଅନୁମାନସାଧନ; ପ୍ରକୃତି; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ଅର୍ଥପ୍ରକା-ଶକ ଶକ୍ତି ।

ଲିଙ୍ଗବୃତ୍ତି, ବି. ପୁଂ. (ଲିଙ୍ଗ-ବୃତ୍ତି) ଜୀବିକାନିମିତ୍ତ ଜଟାଦି ଚିହ୍ନଧାରୀ, ଧର୍ମ୍ମଧ୍ୱଜୀ, କପଟସନ୍ନ୍ୟାସୀ ।

ଲିଙ୍ଗରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ଲିଙ୍ଗ-ରାଜା) ଭୁବନେଶ୍ୱରାନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶିବଲିଙ୍ଗବିଶେଷ, ଯଥା,
"ବାରୁଣୀ ଉଲଟ ପ୍ରାୟେ ଦିଶେ ଦେଶ,
ଲିଙ୍ଗରାଜ ନିକେତନ ।"
କେ. ଗୌ ।

ଲିପି, ଲିପୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲିପ୍-ଇ) ଲିଖିତ ପତ୍ରାଦି; ଲେଖନ, ଅକ୍ଷରବିନ୍ୟାସ; ଚିତ୍ରକରଣ; ଚିଠି, ପତ୍ର ।

ଲିପିକର, ଲିପିକାର, ବି. ପୁଂ. (ଲିପି-କର, କାର) ଲେଖକ; ଚିତ୍ରକର ।

ଲିପିବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଲିପି-ବଦ୍ଧ) ଅକ୍ଷର ଦ୍ୱାରା ବିନ୍ୟସ୍ତ; ଲିଖିତ ।

ଲିପିବା, କ୍ରି. (ଲିପ୍ ଧାତୁଜ) ଲେପନ କରିବା ।

ଲିପ୍ତ, ବିଂ. (ଲିପ୍-ତ) ଚର୍ଚ୍ଚିତ; ବିଷାକ୍ତ; ମିଳିତ; ଭକ୍ଷିତ । ବି. ପୁଂ. ସୂକ୍ଷ୍ମ କାଳାଂଶବିଶେଷ ।

ଲିପ୍ତପାଦ, ବିଂ. ଯେ ସକଳ ଜୀବର ଅଙ୍ଗୁଳି ଚର୍ମ୍ମଦ୍ୱାରା ଲିପ୍ତ, ଯଥା, ହଂସାଦ ।

ଲିପ୍ସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲଭ୍-ସନ୍-ଅ-ଆ, ଲଭ=ଲିପ) ଲାଭେଚ୍ଛା, ସ୍ପୃହା; ବାଞ୍ଛା; କାମନା, ବାସନା; ଲୋଭ ।

ଲିପ୍ସୁ, ବିଂ. (ଲଭ୍-ସନ୍-ଉ) ଲାଭେଚ୍ଛୁ, ଗୃଧ୍ନୁ, ଲୋଭୀ; କାମୀ ।

ଲିଭିବା, କ୍ରି. (ନିର୍ବାପିତ ଶବ୍ଦଜ) ନିର୍ବାପିତ ହେବା, ଯଥା,

"ଲିଭିବ ଏଥି ମୋର ଜୀବନ-ଦୀପ,
ଏ ବାରତା ନ ଯିବ କାନ ସମୀପ ।"

କ. ବ ।

ଲିମ୍ବ, ବି. (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଲୀନ, ବିଂ. (ଲୀ-ତ) ନିମଜ୍ଜିତ; ଲୟପ୍ରାପ୍ତ, ମିଳିତ; ମଗ୍ନ; ସଂସକ୍ତ ।

ଲୀଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲୀ-ଂ) ଭଙ୍ଗୀ, ବିଳାସ; ଶୋଭା; କ୍ରୀଡା; କେଳି; ଶୃଙ୍ଗାରଭାବଜାତ ଚେଷ୍ଟାବିଶେଷ; ଅଙ୍ଗବେଶ ।

ଲୀଳାଖେଳ, ବିଂ. ବିଳାସସଭଗ; କ୍ରୀଡାଶୀଳ ।

ଲୀଳାବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲୀଳା-ବତ୍-ଈ) ବିଳାସବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ଭାସ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ କନ୍ୟା; ଅଙ୍କଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ । ଏହି ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ରର ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ ।

ଲୁକ୍କାୟିତ, ବିଂ. (ଲୁକ୍-କାୟ-ତ) ଗୁପ୍ତ, ଅନ୍ତର୍ହିତ; ଅଦୃଷ୍ଟ; ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ।

ଲୁଗା, ବି. (ଲଗ୍ନ ଶବ୍ଦଜ) ବସ୍ତ୍ର, ବାସ ।

ଲୁଙ୍ଗୁସ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୈରିବିଶେଷ; ଲମ୍ପଟବିଶେଷ ।

ଲୁଚାଇବା, କ୍ରି. (ଲୁକ୍ ଧାତୁଜ) ଘୋଡାଇ ରଖିବା, ଗୁପ୍ତ ରଖିବା ।

ଲୁଚୁଏ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୁଡାଏ କେତେକ ।

ଲୁଚି, ବି. (ଦେଶଜ) ଗୋଧୂମଚୂର୍ଣ୍ଣର ଘୃତପକ୍ୱ ପିଷ୍ଟକବିଶେଷ ।

ଲୁଚିବା, କ୍ରି. (ଲୁକ୍କାୟିତ ଶବ୍ଦଜ) ଛପି ରହିବା, ଯଥା,

"ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ ଲୁଚି ରହିଲେ ମୀନକେତନ ରଥେ ।"

ର. ଷ ।

ଲୁଞ୍ଚିତ, ବିଂ. (ଲୁନ୍ଚ୍-ତ) ଛିନ୍ନ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ; ଦୂରୀକୃତ; ଭଗ୍ନ ।

ଲୁଟ, ବି. (ଚୌର୍ଯ୍ୟାର୍ଥ ଲୁଣ୍ଟ୍ ଧାତୁଜ) ବଳପୂର୍ବକ ଅପହରଣ ।

ଲୁଟିବା, କ୍ରି. (ଲୁଣ୍ଟ୍ ଧାତୁଜ) ବଳପୂର୍ବକ ହରଣ କରିବା, ଯଥା,

"ପଡିକୁ ତା ମଧ୍ୟ ଛପଖିଲକ ସମୂଳ କରି ଲୁଟିଲ ।"

ବ. ଚି ।

ଲୁଟ କରିବା, ଯଥା,

"ଲୁଟାଇ ପାର କୃପାରେ ମୁକୁତିଭଣ୍ଡାର ହେ ।"

କୋ. ବ୍ର. ସୁ ।

ଲୁଣ, ବି. (ଲବଣ ଶବ୍ଦଜ) ଲବଣ ।

ଲୁଣ୍ଠନ, ବି, କ. (ଲୁନ୍ଠ୍-ଅନ) ଅପହରଣ; ଭୂମିରେ ଲୋଟିବାର ।

ଲୁଣ୍ଠିତ, ବିଂ. (ଲୁନ୍ଠ୍-ତ) ଅପହୃତ; ବଳପୂର୍ବକ ଗୃହୀତ; ଭୂମିରେ ଗଡିବାର ।

ଲୁଣ୍ଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଗ୍ନି ଅଣିବା ନିମନ୍ତେ କୁଣ୍ଠାବଣ୍ଡାବିଶେଷ ।

ଲୁହ, ବି. (ଲୋତକ ଶବ୍ଦଜ) ଚକ୍ଷୁର୍ଜ୍ଜଳ ।

ଲୁହା, ବି. (ଲୌହ ଶବ୍ଦଜ) ଲୌହ, ଧାତୁବିଶେଷ, ଯଥା,

"ମୁଁ ହାରିଲି ହେଉ ଏତିକ ଗୋ,
ଯୁ ହାରିଲି ତାହା ପ୍ରୀତିକ ଗୋ,
ଯୁ ହାରି କରିବ କାହା ଆଗେ କେତେ,
ଲୁହାରେ ବନାଇ ଛାତିକ ଗୋ ।"

ଲୁପ୍ତ, ବିଂ. (ଲୁପ୍-ତ) ଅନ୍ତର୍ହିତ; ନଷ୍ଟ, ଲୋପପ୍ରାପ୍ତ; ଅଚ୍ଛିନ୍ନ; ଅପହୃତ । କ୍ଲୀଂ. ଅପହୃତ ଧନ, ଚୋରି କରିବା ବସ୍ତୁ ।

ଲୁବ୍ଧ, ବି. } ବି. (ଲୁଭ୍-ତ, କ) ଲୋଭୀ; କାମୁକ; ବ୍ୟାଧ, ଯଥା,
ଲୁବ୍ଧକ, ପୁଂ.

"ଚିତ୍ତ ଲୁବ୍ଧକ ଘେରକୁ ପ୍ରକାଶି,
ବସ୍ତାରନ୍ତ କରଣ ବାଗୁରାଶୀ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଲୁଲିତ, ବିଂ. (ଲୁଲ୍-ତ) ଚଳିତ; ଆନ୍ଦୋଳିତ, କମ୍ପିତ; ଦୋଳିତ; ମର୍ଦ୍ଦିତ; ରମ୍ୟ ।

ଲୂତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲୂ-ତ-ଆ) ମାକଡସା; ପିପୀଲିକା ।

ଲୂମ, ବି. ପୁଂ. (ଲୂ-ମ) ଲାଙ୍ଗୁଳ, ପୁଚ୍ଛ, ଲାଞ୍ଜ ।

ଲୂମବିଷ, ବି. ପୁଂ. (ଲୂମ-ବିଷ) ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ଲାଙ୍ଗୁଳରେ ବିଷ ଅଛି, ବୃଶ୍ଚିକପ୍ରଭୃତି ।

ଲେଉଟାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଉଲଟାଇବା, ଫେରାଇବା, ଯଥା,

"ବସନ୍ତି ଭାଗୀରଥୀ ତୀରବାନନେ,
ଲେଉଟାଇଲେ ରଥ ସଥପ୍ରମନେ ।"

ବ. ବ ।

ଲେହ, ବି. ମନ୍ତ୍ର ।

ଲେଖ, ବି. ପୁଂ. (ଲିଖ୍-ଅ) ଲିପି, ପତ୍ର, ଚିଠି; ଲିଖନ; ଦେବତା । ଖା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଲେଖା, ଲିଖନ, ଚିତ୍ରକରଣ; ଚିହ୍ନ; ଶ୍ରେଣୀ; ଲିପି; ସ୍ଥଳୀ । ବିଂ. ଲେଖନୀୟ ।

ଲେଖକ, ବି. ପୁଂ. (ଲିଖ୍-ଅକ) ଲିପିକର; ଚିତ୍ରକାରକ ।

ଲେଖନ, ବି. ନ. (ଲିଖ୍-ଅନ) ଲିଖନ, ଲେଖା, ଅକ୍ଷରବିନ୍ୟାସ; ଚିତ୍ରକରଣ; ତାଳପତ୍ରରେ ଲେଖିବାର ଲୌହକଲମ; ଅଙ୍କନ । ନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. କଲମ; ତୁଳି ।

ଲେଖନିକ, ବି. ପୁଂ. (ଲେଖନ-ଇକ) ପତ୍ରବାହକ, ଲେଖହାରକ; ଯେ ସ୍ୱୀୟହସ୍ତେ ଲେଖେ; ଯେ ଅନ୍ୟ ହସ୍ତରେ ଲେଖାଇ ସ୍ୱୟଂ କୌଣସି ଚିହ୍ନଦ୍ୱାରା ତାହାର ସ୍ୱାକ୍ଷର କରେ । ବିଂ. ଲିପିକର; ଚିତ୍ରକର ।

ଲେଖନୀୟ, ବିଂ. (ଲିଖ୍-ଅନୀୟ) ଲିଖିତବ୍ୟ, ଲିଖନଯୋଗ୍ୟ, ଲିଖିବାର ଉପଯୁକ୍ତ ।

ଲେଖିତ, ବିଂ. (ଲେଖି-ତ) ଯାହା ଲେଖା ହୋଇଅଛି, ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା; ଚିତ୍ରିତ, ଅଙ୍କିତ ।

ଲେଖ୍ୟ, ବି. ନ. (ଲିଖ୍-ଯ) ଅକ୍ଷର; ଲେଖିତ; ସମ୍ବାଦ ବା ଚିତ୍ରାଦି; ପତ୍ର; ଦଲିଲ ଦସ୍ତାବିଜ । ବିଂ. ଲେଖନୀୟ, ଲିଖନଯୋଗ୍ୟ ।

ଲେଙ୍ଗଡା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଖୋଣ୍ଡା ।

ଲେଞ୍ଜରା, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଳିଆ, ଝାଡୁଆ । ବିଂ. ଅଡୁଆ ।

ଲେନ୍ଧରା, ବି. (ଦେଶଜ) ଚକ୍ଷୁମଳି, ଆଖିମଳି ।

ଲେପ, ବି. ପୁଂ. (ଲିପ୍-ଅ) ଲେପନ; ପ୍ରଲେପ; ଲେପନସାମଗ୍ରୀ, ଭକ୍ଷ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ; ବିଲେପନ; ଚୂନ; ଭୋଜନ ।

ଲେପକ, ବିଂ. (ଲିପ୍-ଅକ) ଲେପକର୍ତ୍ତା, ଲେପନକାରକ । ବି. ପୁଂ. ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ ।

ଲେପନ, ବି. ନ. (ଲିପ୍-ଅନ) ବିଲେପନ, ଲେପିବା ।

ଲେପ୍ୟ, ବିଂ. (ଲିପ୍-ଯ) ଲେପନଯୋଗ୍ୟ ।

ଲେମ୍ବୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ଅମ୍ଳଫଳ ବିଶେଷ ।

ଲେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଲିଶ୍-ଅ) ବିନ୍ଦୁ; ଅଳ୍ପ, କିଞ୍ଚିତ୍; ଶ୍ଳେଷ ।

ଲେଶିବା, କ୍ରି (ଦେଶଜ) ଲେପିବା ।

ଲେହ, ବି. ପୁଂ. (ଲିହ୍-ଅ) ଲେହନ, ଆସ୍ୱାଦନ, ଚାଟିବା; ଭକ୍ଷଣ । ବିଂ. ଆସ୍ୱାଦ୍ୟ, ଭକ୍ଷ୍ୟ, ଖାଦ୍ୟ ।

ଲେହନ, ବି. ନ. (ଲିହ୍-ଅନ) ଜିହ୍ୱାଦ୍ୱାରା ରସଗ୍ରହଣ, ଆସ୍ୱାଦନ, ଚାଟିବା; ଭକ୍ଷଣ ।

ଲେହୀ, ବିଂ. (ଲିହ୍-ଇନ) ଆସ୍ୱାଦନକାରୀ, ଲେହନକାରୀ ।

ଲେହ୍ୟ, ବିଂ. (ଲିହ୍-ଯ) ଲେହନୀୟ, ଆସ୍ୱାଦ୍ୟ । ବି. ନ. ଅମୃତ ।

ଲୈଙ୍ଗ, ବିଂ ନ. (ଲିଙ୍ଗ-ଅ) ଲିଙ୍ଗପୁରାଣ । ବିଂ. ଲିଙ୍ଗସମ୍ପର୍କୀୟ ।

ଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋକ୍-ଅ) ମନୁଷ୍ୟ; ଭୁବନ, ଜଗତ୍; ସ୍ୱର୍ଗ; ମର୍ତ୍ତ୍ୟ; ପାତାଳ; ଭୂଃ, ଭୁବଃ, ସ୍ୱଃ, ମହଃ, ଜନଃ, ତପଃ, ସତ୍ୟ ଏ ସପ୍ତଲୋକ; ଦୃଷ୍ଟି; ସମୂହ ।

ଲୋକଚକ୍ଷୁଃ, **ଲୋକଲୋଚନ**, ବିଂ ପୁଂ. (ଲୋକ-ଚକ୍ଷୁସ୍, ଲୋଚନ) ଦିବାକର, ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ଲୋକଜିତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଲୋକ-ଜିତ୍) ବୁଦ୍ଧଦେବ ।

ଲୋକନ, ବି. ନ. (ଲୋକ୍-ଅନ) ଅବଲୋକନ, ଯଥା,

"ମାଲବେ ହମରରୁ ଲୋକନ୍ତ କର,
ଏକାଳେ କଦେଶଭ ଲୋକ ନ କର ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଦର୍ଶନ, ଦେଖିବା, ଦୃଷ୍ଟି କରିବା ।

ଲୋକନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋକ-ନାଥ) ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ରାଜା ।

ଲୋକପାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋକ-ପାଲ) ନୃପ, ରାଜା; ଅଷ୍ଟଦିଗପାଳ—ଇନ୍ଦ୍ର, ଅଗ୍ନି, ଯମ, ବରୁଣ, ନୈରୃତ, ବାୟୁ, କୁବେର, ଶିବ ।

ଲୋକପ୍ରବାଦ, ଲୋକବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋକ-ପ୍ରବାଦ, ବାଦ) କିମ୍ବଦନ୍ତୀ; ଜନଶ୍ରୁତି; ଯାହା ସଚରାଚର ଲୋକେ କହନ୍ତି ।

ଲୋକବାନ୍ଧବ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋକ-ବାନ୍ଧବ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଦିବାକର ।

ଲୋକମାତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲୋକ-ମାତୃ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ, କମଳା ।

ଲୋକଯାତ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲୋକ-ଯାତ୍ରା) ସଂସାର ଯାତ୍ରା; ଜୀବନ ।

ଲୋକରଞ୍ଜନ, ବି. ନ. (ଲୋକ-ରଞ୍ଜନ) ଲୋକର ପ୍ରୀତି ସମ୍ପାଦନ, ଲୋକଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ।

ଲୋକାନ୍ତର, ବି. ନ. (ଲୋକ-ଅନ୍ତର) ପରଲୋକ, ଅନ୍ୟଲୋକ; ସ୍ୱର୍ଗ ।

ଲୋକାନ୍ତରିତ, ବି. (ଲୋକାନ୍ତର-ଇତ) ପରଲୋକ-ଗତ, ମୃତ ।

ଲୋକାରଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ଲୋକ-ଅରଣ୍ୟ) ଲୋକ-ସମୂହ, ଜନତା ।

ଲୋକାଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋକ-ଅଲୋକ) ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ-ବେଷ୍ଟନକାରୀ ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଲୋକେଶ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋକ-ଈଶ) ବ୍ରହ୍ମା, ଯଥା,

"ସୁବୃତ ମୃତ ବରକ୍ଷୀ ପୃଚ୍ଛ ଲକ୍ଷ ହେବା ପାଇଁ,
ଗଲଥା ପାଇଲା ଯାଇଁ ଲୋକେଶ ପାଶ ।"

ହୁ. ପ ।

ରାଜା ।

ଲୋକୋତ୍ତର, ବିଂ. (ଲୋକ-ଉତ୍ତର) ଅଲୌକିକ, ଲୋକାତୀତ; ଅସାମାନ୍ୟ; ଅସାଧାରଣ ।

ଲୋଚ, ବି. ନ. (ଲୋଚ୍-ଅ) ଅଶ୍ରୁ, ରୋଦନବାରି ।

ଲୋଚକ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋଚ୍-ଅକ) ଚକ୍ଷୁତାରା; କଜ୍ଜଳ; ମାଂସପିଣ୍ଡ; ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଲଲାଟଭୂଷଣ; ନିର୍ମୋକ; ଭ୍ରୂଭଙ୍ଗ; ଧନୁର୍ଗୁଣ; ନୀଲବସ୍ତ୍ର; କର୍ଣ୍ଣ-ଭୂଷଣ; କଦଳୀ; ଭ୍ରୂଲ୍ଲଥଚର୍ମ ।

ଲୋଚନ, ବି. ନ. (ଲୋଚ୍-ଅନ) ନୟନ, ଚକ୍ଷୁ, ଯଥା,

କୋପେ ଥରଥର ଅଙ୍ଗ ଆରକ୍ତଲୋଚନ,
ଭାଷିଲେ ଏମନ୍ତ ବାଣୀ ରାଜା ଦଶାନନ ।"

ବି. କୁ ।

ଦର୍ଶକ; ଆଲୋଚନା । ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ବୁଦ୍ଧି-ଶକ୍ତିଭେଦ ।

ଲୋଚା, ବି. (ଦେଶଜ) ଲମ୍ପଟ, କାମୁକ ।

ଲୋଠା, ବି. (ଦେଶଜ) ତାଳ, ଜଳପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ଲୋଟିବା. କ୍ରି. (ଲୁଣ୍ଠନ ଶବ୍ଦଜ) ଗଡ଼ିବା, ଯଥା,

"ମୁଣ୍ଡେ କର ମାରି କହିଣ ସ୍ୱକାର
ଧରାରେ ଲୋଟିଲେ ଧନ୍ୟା ।"

ଲୋଡ଼ା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପ୍ରୟୋଜନୀୟ, ଯଥା,

"କାଳ ଭୁ ସାହସ ହୃଦେ ଅଟେ ଦୁରାଶୟ,
ଏକାଳେ ସାହସ ଛାଡ଼ି ଲୋଡ଼ା ଅତିଶୟ ।

କ. ବ ।

ଲୋଡ଼ିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଖୋଜିବା ।

ଲୋଧ, ଲୋଧ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ରୁଧ୍-ଅ, ର) ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଲୋପ, ବି. ପୁଂ. (ଲୁପ୍-ଅ) ଅପଚୟ, ଭ୍ରଂଶ, ନାଶ; ଛେଦନ; ଅଭାବ, ତିରୋଧାନ, ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ; ଅଦର୍ଶନ ।

ଲୋପାମୁଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଲୋପ-ଅମୁଦ୍ରା) ଅଗସ୍ତ୍ୟ-ପତ୍ନୀ ।

ଲୋଭ, ବି. ପୁଂ. (ଲୁଭ୍-ଅ) ଲିପ୍ସା, ଆକାଙ୍କ୍ଷା, ପର-ଦ୍ରବ୍ୟ ଗ୍ରହଣର ଅଭିଲାଷ, ଯଥା,

"ମହୀମଣ୍ଡଳେ ନାହିଁ ଏମନ୍ତ ଜନ,
ମୋ ଅଧିକାର ଲୋଭେ କରିବ ରଣ ।"

ଜୀ. ବ ।

ଲୋଭନୀୟ, ବିଂ. (ଲୁଭ-ଅନୀୟ) ଲୋଭଜନକ, ସ୍ପୃହଣୀୟ; କାମ୍ୟ; ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟ ।

ଲୋଭୀ, ବିଂ. (ଲୋଭ-ଇନ) ଲୋଭବିଶିଷ୍ଟ, ଲୋଲୁପ, ଲୁବ୍ଧ ।

ଲୋଭ୍ୟ, ବିଂ. (ଲୁଭ-ଯ) ଲୋଭନୀୟ ; ଲୋଭିତ ।

ଲୋମ, ବି. ପୁଂ. (ଲୁ-ମନ) ଶରୀରଜାତ କେଶ । ନ. ପୁଚ୍ଛ, ଲାଞ୍ଜ ।

ଲୋମକର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋମନ-କର୍ଣ୍ଣ) ଶଶକ, ଠେକୁଆ । ବିଂ. ଲୋମଯୁକ୍ତ କର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

ଲୋମକୂପ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋମ-କୂପ) ରୋମାଧାର; ବିନ୍ଦୁ ଆକାର ଗର୍ତ୍ତ ।

ଲୋମଜ, ବିଂ. (ଲୋମନ-ଜ) ପଶମୀ ଲୁଗା-ପ୍ରଭୃତି

ଲୋମପାଦ, ବି. ପୁଂ. ଅଙ୍ଗଦେଶୀୟ ନରପତି-ବିଶେଷ, ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗ ମୁନିର ଶ୍ୱଶୁର ।

ଲୋମଶ, ବିଂ. (ଲୋମନ-ଶ) ଲୋମବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. ମୁନିବିଶେଷ; ମେଷ ।

ଲୋମହର୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଲୋମ-ହର୍ଷଣ) ରୋମାଞ୍ଚ । ପୁଂ. ପୁରାଣବକ୍ତା ମୁନିବିଶେଷ; ସୂତ ।

ଲୋମାଞ୍ଚ, ବି. ପୁଂ, (ରୋମନ-ଅନ-ଅ) ରୋମାଞ୍ଚ, ପୁଲକ, ରୋମୋଦ୍ଗମ ।

ଲୋଲ, ବିଂ. (ଲୋଡ଼-ଅ) ଚଞ୍ଚଳ; ଚଳିତ; ଇଚ୍ଛୁକ ।

ଲୋଲାୟମାନ, ବିଂ. (ଲୋଲ-ଆୟ-ଶାନ) ଦୋଳାୟମାନ ।

ଲୋଳିତ, ବିଂ. (ଲୁଲ-ଇ-ତ) ଚଳିତ, ଚଞ୍ଚଳ, କମ୍ପମାନ; ଶ୍ଳଥ ।

ଲୋଲୁପ, ଲୋଲୁଭ, ବି. ପୁଂ. (ଲୁପ, ଲୁଭ-ଅ) ଅତିଲୋଭୀ; ଅଭିଲାଷୀ, ଇଚ୍ଛୁକ, ଆସକ୍ତ ।

ଲୋଷ୍ଟ୍ର, ବି, ପୁଂ. ନ. (ଲୋଷ୍ଟ-ର) ଢେଲା, ଟେଲା ।

ଲୋହ, ବି. ପୁଂ. ନ.(ଲୁ-ହ) ଲୌହ; ଲୁହା; ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଧାତୁ; ଶୋଣିତ, ରକ୍ତ; ରକ୍ତଚନ୍ଦନ । ନ. ଅଗୁରୁ ।

ଲୋହକାନ୍ତ, ବି, ନ. (ଲୋହ-କାନ୍ତ) ଅୟସ୍କାନ୍ତମଣି, ଚୁମ୍ବକପଥର ।

ଲୋହକାର, ବି. ପୁଂ. (ଲୋହ-କାର) କର୍ମ୍ମକାର, କମାର ।

ଲୋହପୃଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋହ-ପୃଷ୍ଠ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, କଙ୍କପକ୍ଷୀ ।

ଲୋହମୟ, ବିଂ. (ଲୋହ-ମୟ) ଲୌହଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ, ଲୌହନିର୍ମ୍ମିତ ।

ଲୋହି, ବି. (ଦେଶଜ) ଲୋମନିର୍ମ୍ମିତ ବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଲୋହିତ, ବିଂ. (ରୁହ-ଇତ, ରୁ=ଲୁ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ-ଯୁକ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ; ମୟୂର; ରକ୍ତାଲୁ; ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ରୋହିମାଛ; ମୃଗବିଶେଷ; ସର୍ପ । ନ. ଶୋଣିତ; ଯୁଦ୍ଧ; ରୁଅର; କୁଙ୍କୁମ; ରକ୍ତଚନ୍ଦନ ।

ଲୋହିତକ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋହିତ-କ) ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ପଦ୍ମରାଗମଣି । ନ. ପିତ୍ତଳ ।

ଲୋହିତଚନ୍ଦନ. ବି. ନ. (ଲୋହିତ-ଚନ୍ଦନ) ରକ୍ତଚନ୍ଦନ; କୁଙ୍କୁମ ।

ଲୋହିତାକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଲୋହିତ-ଅକ୍ଷ) ବିଷ୍ଣୁ; କୋକିଳ । ବିଂ. ଯାହାର ଚକ୍ଷୁଃ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ।

ଲୌକିକ, ବିଂ. (ଲୋକ-ଇକ) ଲୋକସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ମାନୁଷିକ; ପାର୍ଥିବ; ସାଂସାରିକ ।

ଲୌଲ୍ୟ, ବି. ନ, (ଲୋଲ-ଯ) ଚଞ୍ଚଲ୍ୟ; ସ୍ପୃହା; ଲୋଭ, କାମନା; ଚପଲ୍ୟ (ଲାଲିତ୍ୟ ଶବ୍ଦଜରେ) କୋମଳତା, ସୁରସତା, ରମ୍ୟତା, ଯଥା,

"ଲଉଲ୍ୟରେ ହାର ସାର ବନେ ଗଲା,
ମଧୁରେ ପିକ ମୂକ ହେଲା ।"

ବ. ଚି ।

ଲୌହ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଲୌହ-ଅ) ଧାତୁବିଶେଷ, ଲୋହା । ବିଂ. ଲୌହନିର୍ମ୍ମିତ ।

ଲୌହବର୍ତ୍ମ, ବି. ନ. (ଲୌହ-ବର୍ତ୍ମନ) ଲୌହନିର୍ମ୍ମିତ ପଥ, ରେଲଓୟେ ।

ଲୌହଭାଣ୍ଡ, ବି, ପୁଂ. (ଲୌହ-ଭାଣ୍ଡ) ହେମାମଦସ୍ତା । ନ. ଲୌହନିର୍ମ୍ମିତ ଭାଣ୍ଡ ।

ଲୌହିତ୍ୟ, ବି. ନ. (ଲୋହିତ-ଯ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ । ପୁଂ. ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ନଦୀ; ରକ୍ତସମୁଦ୍ର ।

——:0:——

ବ (ଅନ୍ତଃସ୍ଥ-ଦନ୍ତୌଷ୍ଠ୍ୟ) ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଊନବିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ । ବି. ପୁଂ. (ବା=ବଧ କରିବା-ଅ) ବାୟୁ; ବରୁଣ; ବାହୁ; ବରୁଣାଳୟ; ବକ୍ଷଃସ୍ଥଳ; ସାନ୍ତ୍ୱନ । ନ. ମନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ବସନ । ଅଂ. ସାଦୃଶ୍ୟ ।

ବଂଶ, ବି. ପୁଂ. (ବମ୍-ଶ) କୁଳ, ଗୋତ୍ର; ଏକ ଗୋତ୍ରୋତ୍ପନ୍ନ, ପୂର୍ବପୁରୁଷ ବା ସନ୍ତାନ; (ବନ-ଶୀ-ଅ) ବଂଶ; ବାଉଁଶ, ଯଥା,

"ବଂଶ ନଳୀରେ ରଖି ଲେଖି ବସନ
ଦେଲେ ସୀତା ପାଇଁ ଅଣି ।"

ବୈ. ବ ।

ସ୍ୱରବିଶେଷ; ସମୂହ; ବର୍ଗ; ନାସାବିବର; ଗର୍ବ; ଗୃହର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକାଷ୍ଠ; ପୃଷ୍ଠଦଣ୍ଡ; ଇକ୍ଷୁ; ଶାଳବୃକ୍ଷ ।

ବଂଶକ, ବି. ପୁଂ. (ବଂଶ-ଅକ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ଇକ୍ଷୁବିଶେଷ । ନ. ଅଗୁରୁଚନ୍ଦନ ।

ବଂଶକ୍ଷୀରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଂଶ-କ୍ଷୀର) ବଂଶଲୋଚନା ।

ବଂଶଜ, ବିଂ. (ବଂଶ-ଜନ୍-ଅ) ସଦ୍ବଂଶଜାତ, ସଦ୍ଭୂତ କୁଳୋତ୍ପନ୍ନ । ପୁଂ, ବେଣୁଯବ । ଜା-ସ୍ତ୍ରୀ. ବଂଶଲୋଚନା ।

ବଂଶଧର, ବିଂ. (ବଂଶ-ଧୃ-ଅ) କୁଳରକ୍ଷକ, ବଂଶପ୍ରବର୍ତ୍ତକ, ବଂଶର ସ୍ଥାପୟିତା; ସନ୍ତାନ ।

ବଂଶନାଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଂଶ-ନାଳ-ଇକ-ଆ) ବଂଶୀ ।

ବଂଶପତ୍ରକ, ବି. ପୁଂ. (ବଂଶ-ପତ୍ର-କ) ବାଁଶପତ୍ରିଆ ମାଛ; ନଳ । ନ. ହରିତାଳ ।

ବଂଶପୁଷ୍ପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ସହଦେବୀ ଲତା ।

ବଂଶପୂରକ, ବି. ନ. ଇକ୍ଷୁମୂଳ ।

ବଂଶମର୍ଯ୍ୟାଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୁଳକ୍ରମାଗତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା; ରାଜଦତ୍ତ ଉପାଧି ।

ବଂଶରୋଚନା,
ବଂଶଲୋଚନା,
ବଂଶଶର୍କରା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଂଶ-ରୁଚ୍-ଅନ-ଆ) ବାଉଁଶ ପଗର ଅଭ୍ୟନ୍ତରୋତ୍ପନ୍ନ ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ ଔଷଧବିଶେଷ, ବଂଶଲୋଚନ ।

ବଂଶସ୍ଥ, ବି. ନ. (ବଂଶ-ସ୍ଥା-ଅ) ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ । ବିଂ. ବଂଶରେ ସ୍ଥିତ ।

ବଂଶାଗ୍ର, ନ.
ବଂଶାଙ୍କୁର, ପୁଂ. } ବି. (ବଂଶ-ଅଗ୍ର, ଅଙ୍କୁର) ବାଉଁଶ ଗଜା ।

ବଂଶାନୁଚରିତ, ବି. ନ. (ବଂଶ-ଅନୁ-ଚରିତ) ବଂଶର ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନ; ପୁରାଣରେ-ପଞ୍ଚଲକ୍ଷଣାନ୍ତର୍ଗତ ଲକ୍ଷଣ ବିଶେଷ ।

ବଂଶାବଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଂଶ-ଆବଳୀ) ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନଙ୍କର ନାମାବଳୀ ।

ବଂଶିକ, ବି. ନ. (ବଂଶ-ଇକ) ଅଗୁରୁ । ବିଂ. ବଂଶୋତ୍ପନ୍ନ । କା-ସ୍ତ୍ରୀ. ମୁରଲୀ, ବେଣୁ, ବଂଶୀ ।

ବଂଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଂଶ-ଈ) ବେଣୁ, ମୁରଲୀ, ଯଥା,

"ବଂଶୀ ବାଜଇ ଅତି ଦୂରେ
ଶୁଣ ଶବଦ ହରଷରେ ।"

ପ୍ର. ପା ।

ବଂଶୀଧର, ବି. ପୁଂ. (ବଂଶୀ-ଧୃ-ଅ) କୃଷ୍ଣ, ବଂଶୀଧାରୀ ।

ବଂଶୀୟ, ବଂଶ୍ୟ, ବିଂ. (ବଂଶ-ଈୟ, ଯ) ବଂଶୋଦ୍ଭବ; ସଦ୍ବଂଶଜାତ; ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ; ଛଦ୍ମବେଶୀ ।

ବକ, ବି. ପୁଂ. (ବଚ୍-ଅ) ଯେ ମତ୍ସ୍ୟଖାଦକ ବୋଲି କଥିତ ହୁଏ; (ବନକ୍—କୁଟିଳ ହେବା—ଅନ-କ) ଯେ ବକ୍ରଭାବରେ ଗମନ କରେ; ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ଜଳଚର ପକ୍ଷିବିଶେଷ; ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଗଇଣବୃକ୍ଷ, ଯଥା,

"ବକପୁଷ୍ପ ମାଳା ମାଳିକ,
ବକ୍ଷସ୍ଥଳୁ ଗୁଞ୍ଜାରୁ ଟେକିଲି ଦୂକ ।"

ବୈ. ବ ।

ବକୁଳବୃକ୍ଷ; ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ, ବକାସୁର; କୁବେର; ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ।

ବକଜିତ୍,
ବକନିସୂଦନ,
ବକବୈରୀ, } ବି. ପୁଂ. (ବକ-ଜିତ୍, ନିସୂଦନ, ବୈରିନ୍) ଭୀମ; କୃଷ୍ଣ ।

ବକପଞ୍ଚକ, ବ. ନ. କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷର ଏକାଦଶୀଠାରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଞ୍ଚଦିନ ।

ବକମ, ବ. (ଦେଶଜ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ କାଷ୍ଠବିଶେଷ ।

ବକବୃତ୍ତି, ବକବୃତ୍ତୀ, ବିଂ. (ବକ-ବୃତ୍ତି, ବୃତ୍ତି-ଇନ୍) ବଞ୍ଚକ, ଶଠ । ବ. ପୁଂ. ଭଣ୍ଡ, ଧୂର୍ତ୍ତ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥପର ବ୍ୟକ୍ତି ।

ବକୟା, ବ. (ଯାବନିକ) ଅବଶେଷ, ବାକି ।

ବକଗ, ବ. (ଦେଶଜ) କପାବୃକ୍ଷର ଫଳ ।

ବକଶ୍ରୀ, ବିଂ. (ବର୍କଶ୍ରୀ ଶବ୍ଦଜ) ଖଗୀ, ସ୍ତ୍ରୀଖଗ ।

ବକାରି, ବ. ପୁଂ. ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ବକୁଳ, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍-ଉଳ) ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ବଉଳଗଛ, ଯଥା,

"କୂଳରେ ବକୁଳ ମୂଳରେ ପିଠ ଉପରେ ବସି ।"

ଲ. ବ ।

ବକ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ. (ବଚ୍-ତବ୍ୟ) ବଚନୀୟ, କଥନୀୟ, ବୋଲିବାର ଯୋଗ୍ୟ; ନିନ୍ଦନୀୟ । ବ. ନ. କଥନ ବାଚ୍ୟ; ନିନ୍ଦା ।

ବକ୍ତା, ବିଂ. (ବଚ୍-ତୃ) ବାକ୍‌ପଟୁ, ବକ୍ତୃତାଶକ୍ତିଯୁକ୍ତ ।

ବକ୍ତୃତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବକ୍ତୃ-ତା) ବାକ୍‌ପଟୁତା, ବାଗ୍‌ବିନ୍ୟାସ ।

ବକ୍ତ୍ର, ବ. ନ. (ବଚ୍-ଏ) ମୁଖ, ଆନନ, ବଦନ, ଆସ୍ୟ ।

ବକ୍ତ୍ରଖୁର, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ତ୍ର-ଖୁର) ଦନ୍ତ ।

ବକ୍ତ୍ରଜ, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ତ୍ର-ଜନ୍-ଅ) ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବିଂ. ମୁଖଜାତ ।

ବକ୍ତ୍ରତାଲ, ବ. ନ. ମୁଖବାଦ୍ୟ ।

ବକ୍ତ୍ରଭେଦୀ, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ତ୍ର-ଭେଦିନ୍) ତିକ୍ତରସ । ବିଂ. ମୁଖବିଦାରକ ।

ବକ୍ତ୍ରବାସ, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ତ୍ର-ବାସି-ଅ) ନାରଙ୍ଗ; ମୁଖଗନ୍ଧ ।

ବକ୍ର, ବ. ନ. (ବକ୍-ର) ନଦୀର ବାଙ୍କ । ବିଂ. କୁଟିଳ, ବଙ୍କା; କ୍ରୂର; ଶଠ । ପୁଂ. ଶନିଗ୍ରହ; ବକ୍ରଗତିବିଶିଷ୍ଟ ଗ୍ରହ; ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ରୁଦ୍ର; ତ୍ରିପୁରାସୁର ।

ବକ୍ରକଣ୍ଟ, ବକ୍ରକଣ୍ଟକ, ବ. ପୁଂ. ବଦରୀବୃକ୍ଷ; କୁଟିଳ କଣ୍ଟକ; ଖଦିରବୃକ୍ଷ ।

ବକ୍ରଗ୍ରୀବ, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ର-ଗ୍ରୀବା) ଉଷ୍ଟ୍ର, ଓଟ । ବିଂ. ଯାହାର ଗଳା ବଙ୍କା ।

ବକ୍ରଚଞ୍ଚୁ, ବକ୍ରତୁଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ର-ଚଞ୍ଚୁ, ତୁଣ୍ଡ) ଶୁକପକ୍ଷୀ ।

ବକ୍ରଦଂଷ୍ଟ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ର-ଦଂଷ୍ଟ୍ରା) ଶୂକର, ବରାହ ।

ବକ୍ରନକ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ର-ନକ୍ର) ପିଶୁନ, ଖଳ; ଶୁକପକ୍ଷୀ ।

ବକ୍ରନାସିକ, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ର-ନାସିକା) ପେଚକ । ବିଂ. ଯାହାର ନାସିକା ବଙ୍କା ।

ବକ୍ରପୁଚ୍ଛ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବକ୍ର-ପୁଚ୍ଛ) କୁକୁର ।

ବକ୍ରପୁଷ୍ପ, ବ. ପୁଂ. ବକବୃକ୍ଷ; ପଳାଶବୃକ୍ଷ ।

ବକ୍ରଲାଙ୍ଗୂଳ, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ର-ଲାଙ୍ଗୂଳ) କୁକ୍କୁର । ନଂ. ବକ୍ରପୁଚ୍ଛ ।

ବକ୍ରବକ୍ତ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ର-ବକ୍ତ୍ର) ଶୂକର । ବିଂ. ଯାହାର ମୁଖ ବଙ୍କା ।

ବକ୍ରାଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ବକ୍ର-ଅଙ୍ଗ) ହଂସ । ନ. ବଙ୍କା ଅଙ୍ଗ । ବିଂ. କୁଟିଳ ଅବୟବଯୁକ୍ତ ।

ବକ୍ରି, ବିଂ. (ବ-କ୍ରି) ମିଥ୍ୟାବାଦୀ, ଅନୃତଭାଷୀ ।

ବକ୍ରୋକ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବକ୍ର-ଉକ୍ତି) ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତି; ଦ୍ୱ୍ୟର୍ଥଉକ୍ତି; କାବ୍ୟର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ବକ୍ଷଃ, ବ. ନ. (ବକ୍ଷ-ଅସ୍) ଉରଃସ୍ଥଳ, ହୃଦୟ ।

ବକ୍ଷୋଜ, ବକ୍ଷୋରୁହ, (ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବକ୍ଷସ୍-ଜ, ରୁହ) ସ୍ତନ, ପୟୋଧର ।

ବକ୍ଷ୍ୟମାଣ, ବିଂ. (ବଚ୍-ଆନ) ଯାହା ବୋଲାଯିବ, ବକ୍ତବ୍ୟ, ବାଚ୍ୟ ।

ବକ୍‌ଶିଶ୍, (ଯାବନିକ) ଦାନ, ପାରିତୋଷିକ ।

ବଖଡଅ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ହିଂସାଶକାରୀ ।

ବଖରା, ବ. (ଦେଶଜ) ବାଣ୍ଟ, ଭାଗ; ଗୃହର ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ।

ବଖାଣିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) କହିବା, ଯଥା,

"ଅନୁକ୍ଷଣେ ମୋତେ, ତୋଷୁଥିଲେ ମୋର,
ସୁନ୍ଦରପଣ ବଖାଣି ।"

ସାବିତ୍ରୀ ।

ବଗଡ, ବ. (ଦେଶଜ) ଜାରଜ; ଅଶ୍ଳୀଳଭାଷୀ ।

ବଗଡା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ମୋଟା, ଯଥା,

"ଯାକୁ ମିଳିବ ଦ୍ରବ୍ୟ ଶାଳୀ ଅନ୍ନ,
ତାର ବଗଡା ଭାଙ୍ଗେ ତାହିଁ ମନ ।"

ଗୋ. ଭା ।

ବଗଳାମୁଖୀ, ବଗଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦଶମହାବିଦ୍ୟାନ୍ତର୍ଗତ ଦେବୀବିଶେଷ ।

ବଗାହ, ବି. ପୁଂ. (ଅବ-ଗାହ୍-ଅ) ଅବଗାହନ, ମଜ୍ଜନ, ସ୍ନାନ ।

ବଗିଚ୍ଚ, ବି. (ଯାବନିକ) ଉଦ୍ୟାନ ।

ବଗୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଘୋଟକଦ୍ୱାରା ଚାଳିତ ଯାନବିଶେଷ, ଅଶ୍ୱରଥ ।

ବଘାର, ବି. (ଦେଶଜ) ବ୍ୟଞ୍ଜନାଦିକ ଘୃତ ସମ୍ଭାର ଦ୍ୱାରା ସୁସ୍ୱାଦ ଓ ସୁବାସିତକରଣ, ଛୁଙ୍କ ।

ବଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ବନ୍କ୍-ଅ) ବକ୍ର, ବଙ୍କା ।

ବଙ୍କ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ବାନ୍କ୍ଷ୍-ଅନ କିମ୍ବା ବକ୍ଷଃ-ଅନ) ଉରୁସନ୍ଧି ।

ବଙ୍ଗ, ବଙ୍ଗଳା, ବି. ପୁଂ. (ବନ୍ଗ୍-ଅ, ଅଲ୍) ବଙ୍ଗଳା ଦେଶ । ନ. ରଙ୍ଗ; ସୀସକ, ସୀସା ।

ବଙ୍ଗଜ, ବି. ନ. (ବଙ୍ଗ-ଜନ୍-ଅ) ସିନ୍ଦୂର । ବିଂ. ବଙ୍ଗଦେଶଜାତ, ବଙ୍ଗାଳୀ ।

ବଙ୍ଗାରି, ବି. ପୁଂ. (ବଙ୍ଗ=ସୀସକ-ଅରି=ଶତ୍ରୁ) ହରିତାଳ ।

ବଚ, ବି. ପୁଂ. (ବଚ୍-ଅ) ଶୁକପକ୍ଷୀ । ଚ୍. ସ୍ତ୍ରୀ. ଔଷଧବିଶେଷ, ବଚ ।

ବଚକ୍ନୁ ବିଂ. (ବଚ୍-ଅକ୍ନୁ) ବାଚାଳ, ବହୁଭାଷୀ । ବି. ପୁଂ. ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ବଚନ, ବି. ନ. (ବଚ୍-ଅନ) କଥନ, ବାକ୍ୟ; ଋଷିପ୍ରଣୀତ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରାଦିର ପଦ୍ୟ ।

ବଚନବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ବଚନ-ବଦ୍ଧ) ସତ୍ୟବଦ୍ଧ, ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ।

ବଚନୀୟ, ବି. ନ. (ବଚ୍-ଅନୀୟ) ନିନ୍ଦା । ବିଂ. ନିନ୍ଦନୀୟ; କଥନୀୟ; ବାଚ୍ୟ ।

ବଚନୀୟତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଚନୀୟ-ତା) ନିନ୍ଦା, ଅପବାଦ ।

ବଚଃ, ବି. ନ. (ବଚ୍-ଅସ୍) ବଚନ, ବାକ୍ୟ, କଥା ।

ବଚସା, ବି. (ବଚସ୍ ଶବ୍ଦଜ) ବାକ୍ୟବ୍ୟୟ, ବକାବକି, ବାକ୍‌ଯୁଦ୍ଧ; ବିତଣ୍ଡା ।

ବଚସାଂପତି, ବି. ପୁଂ. (ବଚସାଂ-ପତି) ବୃହସ୍ପତି ।

ବଚସ୍କର, ବିଂ. (ବଚସ୍-କୃ-ଅ) ଆଜ୍ଞାବହ, ଯଥା,

"ବଚସ୍କର ସାମନ୍ତେ ନୃପତି ଭୃତ୍ୟ ପର,
ବାର ବାରନାରୀ ଗଲେ ଅନୁକୂଳ କର ଯେ ।"

ବେ. ବ ।

ବଚୋଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ବଚସ୍-ଗ୍ରହ) କର୍ଣ୍ଣ, ଶ୍ରୋତ୍ର ।

ବଜାର, ବି. (ଯାବନିକ) ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ପଣ୍ୟାଦି ବିକ୍ରୟ ସ୍ଥାନ, ବିପଣୀ ।

ବଜାରି, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ବଜାରସ୍ଥ ଲୋକ, ଅସଂଭ୍ରାନ୍ତ ଲୋକ । ଇ-କ୍ରି. ବକ ହେବା, ଯଥା,

"କେ ବୋଲେ ଏହି ବଜାରି,
କେତେ ହେଉଛି ବକାରି,
ପଇସାକ ପାଇଁ ମାର ସାରନ୍ତାନ
ନ ଥିଲେ ସାହେବ ଜାରି ?"

ବଜ୍ଜାତ, (ଯାବନିକ) ଜାରଜ, ବେଜନ୍ମା ।

ବଜ୍ର, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବଜ୍-ର) କୁଳିଶ, ଇନ୍ଦ୍ରର ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ଇନ୍ଦ୍ର ସପତ ଦିନ ବୃଷ୍ଟି କଲା,
ବଜ୍ରଘାତେ ପଥର ବରଷିଲା ।"

ଗୋ. ଭା ।

ହୀରକ, ଯଥା,

ଭୁଲାଇ ନିଜ ନବରେ ପଞ୍ଚରତ୍ନ ଥାଳୀ,
ବଜ୍ର ଧର ଶତମନ୍ୟୁ ପସାୟେ ସେ ଝଲି ।"

ବେ. ବ ।

ବଜ୍ରକେତୁ, ବି. ପୁଂ. ନରକରାଜ ।

ବଜ୍ରଚର୍ମ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ବଜ୍ର-ଚର୍ମ୍ମନ୍) ଖଡ୍ଗୀ, ଗଣ୍ଡାର ।

ବଜ୍ରଜିତ୍, ବି. ପୁଂ. (ବଜ୍ର-ଜି-ତ) ଗରୁଡ ।

ବଜ୍ରତୁଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ବଜ୍ର-ତୁଣ୍ଡ) ଗରୁଡ; ଗଣେଶ; ଗୃଧ୍ର; ମଶକ; କୁକ୍କୁଟ ।

ବଜ୍ରଦନ୍ତ, ବଜ୍ରଦଶନ, ବି. ପୁଂ. (ବଜ୍ର-ଦନ୍ତ, ଦଶନ) ଶୂକର; ମୂଷିକ ।

ବଜ୍ରଧର, ବଜ୍ରପାଣି, (ବଜ୍ର-ଧର, ପାଣି) ଇନ୍ଦ୍ର, ଦେବରାଜ ।

ବଜ୍ରନିର୍ଘୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ବଜ୍ର-ନିର୍ଘୋଷ) ବଜ୍ରଧ୍ୱନି, ବଜ୍ରୋତ୍ପନ୍ନ ଶବ୍ଦ ।

ବଜ୍ରପୁଷ୍ପ, ବି. ନ. (ବଜ୍ର ପୁଷ୍ପ) ତିଳପୁଷ୍ପ । ଷ୍ପା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶତପୁଷ୍ପା ।

ବଜ୍ରରଥ, ବି. ପୁଂ. କ୍ଷତ୍ରିୟଜାତି ।

ବଜ୍ରରଦ, ବି. ପୁଂ. (ବଜ୍ର-ରଦ) ଶୂକର ।

ବଜ୍ରବଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଜ୍ର-ବଲ୍ଲୀ) ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀଫୁଲ ।

ବଜ୍ରାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ବଜ୍ର-ଅଙ୍ଗ) ସର୍ପ । ଙ୍ଗୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶସ୍ୟବିଶେଷ । ବିଂ. ଯାହାର ଅଙ୍ଗ ବଜ୍ର ତୁଲ୍ୟ କଠିନ ।

ବଜ୍ରାଭ, ବି. ପୁଂ. (ବଜ୍ର-ଆଭା) ଦୁଗ୍ଧପାଷାଣ । ବିଂ. ହୀରକ ତୁଲ୍ୟ ଦୀପ୍ତିଶାଳୀ ।

ବଜ୍ରୀ ବି. ପୁଂ. (ବଜ୍ର-ଇନ୍) ଇନ୍ଦ୍ର, ପୁରନ୍ଦର, ଯଥା,

"ବଜ୍ରୀ ହେଉଛ ସଜା ମୁନି କହି,
ବସୁଧା ଇଚ୍ଛଇ ସ୍ୱର୍ଗେ ମୁହିଁ ।"

ଜୈନ ମୁନି; ମହର୍ଷ ।

ବଞ୍ଚକ, ବି. ପୁଂ. (ବନ୍ଚ୍-ଅକ) ଶୃଗାଲ; କୁକ୍କୁର; ଗେହେର । ବି, ପ୍ରତାରକ, ଧୂର୍ତ୍ତ ।

ବଞ୍ଚନ, ନ. } ବି. ନ. (ବନ୍ଚ୍-ଅନ) ପ୍ରତାରଣା,
ବଞ୍ଚନା, ସ୍ତ୍ରୀ, } ଠକାଇବା ।

ବଞ୍ଚିତ, ବିଂ. (ବନ୍ଚ୍-ତ) ପ୍ରତାରିତ; ବର୍ଜ୍ଜିତ ।

ବଞ୍ଚିବା, କ୍ରି. (ବନ୍ଚ୍ ଧାତୁଜ) ଜୀଇବା ।

ବଞ୍ଚୁକ, ବିଂ. (ବନ୍ଚ୍-ଉକ) ବଞ୍ଚକ, ପ୍ରତାରକ ।

ବଞ୍ଚ୍ୟ, ବିଂ. (ବନ୍ଚ୍-ଯ) ଗମନୀୟ ।

ବଞ୍ଜୁଲ, ବି. ପୁଂ. (ବନ୍ଜ୍-ଉଲ) ଯଥା,

"ପ୍ରଦୋଷେ ତୋ କୋଳେ ଶିର ଦେଇ ପ୍ରେମଭରେ,
ଶୋଇଥିଲି ପ୍ରିୟେ, ମଞ୍ଜୁ ବଞ୍ଜୁଳ କୁଞ୍ଜରେ ।"

କ. ବ ।

ଅଶୋକବୃକ୍ଷ; ବେତସବୃକ୍ଷ; ପକ୍ଷିବିଶେଷ । ଲା-ସ୍ତ୍ରୀ; ପୟସ୍ୱିନୀ, ଦୁଗ୍ଧବତୀ ଗାଭୀ । ବିଂ. ବକ୍ର ।

ବଟ, ବି. ପୁଂ. (ବଟ୍-ଅ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ବରଗଛ, ଯଥା,

"ବଟକ୍ଷୀରେ ବଟ କର କରକଟ,
ପିନ୍ଧିଲେ ବଲ୍କଲ ପଟ ।"

ଭୈ. ବ ।

କପର୍ଦ୍ଦକ, କଉଡ଼ି ।

ବଟକର, ବି. (ଦେଶଜ) ତୌଲର ପରିମାଣଜ୍ଞାପକ ପ୍ରସ୍ତରଖଣ୍ଡ ।

ବଟବାସୀ, ବି. ପୁଂ. (ବଟ-ବାସ-ଇନ୍) ଯକ୍ଷ । ସିନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଯକ୍ଷିଣୀ ।

ବଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ଟଙ୍କା ଆଦି ଭଙ୍ଗାଇଲେ ଯାହା ଅଧିକା ଦେବାକୁ ପଡ଼େ; କଲଙ୍କ; ତାମ୍ବୁଲ-ପାତ୍ର ।

ବଟାବଟି, କ୍ରି. ଠକାଠକି, ଯଥା,

"ବଟାବଟି କର ଆଣି ଏଣେ,
ହଟହଟା କର ଗଲେ କେଣେ ।"

ବଟିକା, ବଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଟ୍-ଇକ, ଇ) ଗୁଳି, ବଡ଼ି ।

ବଟିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭଣ୍ଡିବା, ଯଥା,

ଭେଟିଲେ ସଖାଙ୍କୁ ବଟିଲେ ବାଦ୍ୟଘୋଷେ ଭୁଲାଇ ।"

ବଟୁ, ବି. ପୁଂ. (ବଟ୍-ଉ) ବାଳକ; ବ୍ରାହ୍ମଣକୁମାର; ବାଳକ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ।

ବଟୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ବହୁପ୍ରକୋଷ୍ଠଯୁକ୍ତ ବସ୍ତ୍ରନିର୍ମିତ ଥଳୀ-ବିଶେଷ ।

ବଟୁକରଣ, ବି. ନ. (ବଟୁ-କୃ-ଅନ) ଯଜ୍ଞୋପବୀତ, ଉପନୟନସଂସ୍କାର ।

ବଡ଼, ବିଂ. ବୃହତ୍, ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଅତ୍ୟନ୍ତ, ଯଥା,

"ଏ ବଡ଼ ଅଭୁତ ଲାଗଇ ମନକୁ ।"

ବଡ଼ଭି, ବଡ଼ଭୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ୍-ଅଭ-ଇ,ଈ) ଚନ୍ଦ୍ର-ଶାଳା, ଯଥା,

"ବଡ଼ଭି ଲଭିବ ନାହିଁ ବଡ଼ଭୀ ଲଭିବ ଗୃହେଁ,
କଚଟଗଢଦାଭାଙ୍କୁ ଅନଙ୍ଗବଶେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବଡ଼ବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଡ଼-ବା-ଅ) ଘୋଟକୀ; ସମୁଦ୍ରସ୍ଥା ଘୋଟକୀ; ଅଶ୍ୱିନୀ ।

ବଡ଼ା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ୍-ଆ) ଗୋଲାକାର ପିଷ୍ଟକ-ବିଶେଷ; ବଟବୃକ୍ଷ ।

ବଡ଼ାଇ, ବି. (ବଡ଼ ଶବ୍ଦଜ) ଗୌରବ; ଗର୍ବ, ଯଥା,

"ଯିବାବେଳେ ଉଭ କାମକୁ କୋପଚକ୍ଷୁରେ ଗୁହିଁ,
କହିଲେ ଛଡ଼ାଇ ଦେବଟି ତୋର ଏହି ବଡ଼ାଇ ।"

ଚ. ଚ୍ଚ ।

ବଡ଼ି, ବି. (ଦେଶଜ ବା ବଟି ଶବ୍ଦଜ) ବିରୁହିଆଦିରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଗୋଲାକୃତି ବଟିବିଶେଷ ।

ବଡଶ, ନ. } ବ. (ବଡ-ଇ-ଶୋ-ଅ)
ବଡଶା, ବଡଶୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବଡଶୀ, ବନ୍ଶୀ ।

ବଡ଼ି, ବ. (ବଟିକା ଶବ୍ଦଜ) ବଟୀ, ଗୁଳି ।

ବଡୁ, ବ. (ଦେଶଜ) ଜାତିବିଶେଷ; କ୍ରୁରକର୍ମି ।

ବଢ଼ା, ବ. (ଦେଶଜ) ମୃତ୍ତିକାପାତ୍ରବିଶେଷ ।

ବଢ଼ାଇ, ବ. (ବର୍ଦ୍ଧକି ଶବ୍ଦଜ) ଜାତିବିଶେଷ, କାଷ୍ଠ କର୍ମକାରକ ।

ବଢ଼ାଇବା, କ୍ରି. ବିସ୍ତୃତ କରିବା; ଯଥା,

"ବଢ଼ାଇ ଶରଧା ଭାଙ୍ଗି ଗଲେ ବନମାଳୀ ।"

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା, ଯଥା,

"କମଳନୟନ ମନ ହସିଲ ହୋଇ,
କହିଲେ ସିନ୍ଧୁ ସ୍ୱଜାଙ୍କ ଭେଟ ବଢ଼ାଇ ।"

ବଣ, ବ. (ବନ ଶବ୍ଦଜ) ଅରଣ୍ୟ ।

ବଣା, ବ. (ଦେଶଜ) ଗୁଡ଼ ରଖିବାର ମୃତ୍ତିକାପାତ୍ରବିଶେଷ । କ୍ରି. ବଂ. ଭ୍ରମ ହେବା, ଯଥା,

"ବଣା ହେଲେ ଜଣା ଥାଉଁ ଭୁମ୍ଭ ଖରପଣ ।"
ବୈ. ବ ।

ବଣି, ବ. (ଦେଶଜ) ପକ୍ଷିବିଶେଷ ।

ବଢ଼ିବା, କ୍ରି. (ବୃଧ୍ ଧାତୁଜ) ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ହେବା, ଯଥା,

ସତ ରତନ ରଙ୍କ ପାଇବାର,
ସମ ଆନନ୍ଦ ବଢ଼ିଲା କୃଷ୍ଣର ।"

ବଣ୍ଟନ, ବ. ନ. (ବନ୍ଟ୍-ଅନ) ବିଭାଗକରଣ ।

ବଣ୍ଟାଗ, ବ. (ବଣ୍ଟନ ଶବ୍ଦଜ) ବିଭାଗକରଣ ।

ବତ୍, ଅଂ. (ବା-ଅତ୍) ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ; ଏହା ପ୍ରାୟ ଶବ୍ଦର ଉତ୍ତରରେ ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ, ଯଥା, ପଶୁବତ୍, ସାଧୁବତ୍ ।

ବତକ, ବ. (ଦେଶଜ) କୁଲହଂସ, କାଦମ୍ବ ।

ବତର, ବ. (ଦେଶଜ) ଚଷାଦିର ଋତୁ । ବଂ. ଜଳସିକ୍ତ ।

ବତା, ବ. (ଦେଶଜ) ଚିରା ବାଉଁଶ, ଯଥା,

"ବାଡ଼କୁ ବତା, ଘରକୁ ଛତା ।"

ବତାସ, ବ. (ବାତ ଶବ୍ଦଜ) ପବନ, ପ୍ରବଳ ପବନ ।

ବତୁରିବା, କ୍ରି. ଜଳସିକ୍ତ ହେବା ।

ବତ୍ରିଶ, ବଂ. (ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶତ୍ ଶବ୍ଦଜ) ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ, ୩୨ ।

ବତ୍ସ, ବ, ନ. (ବଦ୍-ସ) ବକ୍ଷସ୍ଥଳ । ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ନେହବ୍ୟଞ୍ଜକ ଶବ୍ଦ; ଏହା ସନ୍ତାନାଦିଙ୍କଠାରେ ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ; ବାଛୁର, ପଶୁମାତ୍ରର ଶିଶୁ । ପୁଂ. ଗୋବତ୍ସରୂପଧାରୀ କଂସର ଅନୁଚର ଅସୁରବିଶେଷ ; ସଂବତ୍ସର ।

ବତ୍ସତର, ବ. ପୁଂ. (ବତ୍ସ-ତର) ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ବାଛୁରୀ ।

ବତ୍ସନାଭ, ବ. ପୁଂ. (ବତ୍ସ-ନାଭି-ଅ) ସ୍ଥାବରବିଷବିଶେଷ ।

ବତ୍ସର, ବ. ପୁଂ. (ବସ୍-ସର) ୧୨ ମାସ ପରିମିତକାଳ, ବର୍ଷ ।

ବତ୍ସରାନ୍ତକ, ବ. ପୁଂ. ଫାଲ୍‌ଗୁନ ମାସ ।

ବତ୍ସଳ, ବଂ. (ବତ୍ସ-ଲା-ଅ) ସ୍ନେହଯୁକ୍ତ, ଅନୁରକ୍ତ, ଭକ୍ତ । ବ. ପୁଂ. ବାତ୍ସଲ୍ୟ, ସ୍ନେହ, ଅନୁରାଗ; ରସବିଶେଷ । ଳା-ସ୍ତ୍ରୀ; ବତ୍ସାଭିଳାଷିଣୀ ।

ବତ୍ସଲତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବତ୍ସଳ-ତା) ବାତ୍ସଲ୍ୟ, ସ୍ନେହ ।

ବଥ, ବ. (ଦେଶଜ) ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ବଥୁଆ, ବ. (ଦେଶଜ) ଶାକବିଶେଷ ।

ବଦ, ବଂ. (ବଦ୍-ଅ) ବକ୍ତା । କ୍ରି, କହିବା ।

ବଦନ, ବ. ନ. (ବଦ୍-ଅନ) ମୁଖ, ଆନନ, ଆସ୍ୟ ।

ବଦନାମୃତ, ବ. ନ. (ବଦନ-ଅମୃତ) ମୁଖାମୃତ, ଅଧରମଧୁ ।

ବଦଲ, ବ. (ଯାବନିକ) ପ୍ରତିଦାନ, ବିନିମୟ ।

ବଦନ୍ୟ, ବଦାନ୍ୟ, ବଂ. (ବଦ୍-ଅନ୍ୟ, ଆନ୍ୟ) ଦାତା, ଦାନଶୀଳ; ସଦ୍‌ବକ୍ତା, ମଧୁରଭାଷୀ ।

ବଦଳାଇବା, କ୍ରି. (ଯାବନିକ) ପାଲଟାଇବା, ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଇବା ।

ବଦ୍, (ଯାବନିକ) ମନ୍ଦ, ନିକୃଷ୍ଟ ।

ବଦ୍‌ଖୋର, ବ. (ଯାବନିକ) ମନ୍ଦସ୍ୱଭାବ, ଦୁଃସ୍ୱଭାବ ।

ବଦ୍‌କାର, ବ. (ଯାବନିକ) ଖଚଡ, ଖଚର ।

ବଦ୍‌ନାମ, ବ. (ଯାବନିକ) କୁନାମ, କୁଯଶଃ ।

ବଦ୍‌ମାଶ, (ଯାବନିକ) ଯେ ଅନ୍ୟାଯ୍ୟ ଉପାୟରେ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରେ, ମନ୍ଦଲୋକ ।

ବଧ, ବ. ପୁଂ. (ହନ-ଅ) ହନନ, ନାଶ ।

ବଧକ, ବଂ. (ବଧ୍-ଅକ) ଘାତକ, ଯେ ବଧ କରେ ।

ବଧାଇ, ବ. (ଯାବନିକ) ବକଶିସ୍, ପାରତୋଷିକ, ଯଥା,

"ବଧାଇ ଲଭିଲେ ନୃପେ ଜାଣିଏ କହ,
ବାର୍ତ୍ତାବହେ ସ୍ୱକାନ୍ତରେ ଗମିଲେ ତହିଁ ।"

ବୈ. ବ ।

ବଧୂ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହ୍-ଊ) ନୂତନ ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ, ପତ୍ନୀ, ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ବଧୂଜନ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଧୂ-ଜନ) ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ, ବୋହୂ ।

ବନ, ବ. ନ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ୍-ଅ) ବହୁ ବୃକ୍ଷାଦିଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ, ଅରଣ୍ୟ । ନ. ଜଳ, ଯଥା,

"ବନ ନ ରହଇ ଦଣ୍ଡେ ନୟନରୁ ଝରି ଝରି ତା ଭାବ ଭାବନ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ପ୍ରସ୍ରବଣ; ନିବାସ; ଆଳୟ; କାନନ, କୁଞ୍ଜ ।

ବନଗହନ, ବ. ନ. ନିବିଡବନ ।

ବନଚନ୍ଦନ, ବ. ନ. ଅଗୁରୁ; ଦେବଦାରୁ ।

ବନଚନ୍ଦ୍ରିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ମଲ୍ଲିକାପୁଷ୍ପ ।

ବନଚର, ବନଚାରୀ, ବଂ. (ବନ-ଚର, ଚୃ-ଇନ୍) ବନବାସୀ, ଯେଉଁମାନେ ବନରେ ବାସ କରନ୍ତି) କିରାତ ।

ବନଜ, ବ. ନ. (ବନ=ଜଳ, ଅରଣ୍ୟ-ଜନ୍-ଅ; ପଦ୍ମ; ଗନ୍ଧତୃଣବିଶେଷ । ପୁଂ. ହସ୍ତୀ । ବଂ, ବନ-ଜାତ ।

ବନତିକ୍ତ, ବ. ପୁଂ. ହରୀତକୀ ।

ବନଦ, ବ. ପୁଂ. (ବନ-ଦା-ଅ) ମେଘ, ଜଳଦ । ବଂ. ବନଦାତା ।

ବନଦେବତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ-ଦେବତା) ବନର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା ।

ବନପ୍ରିୟ, ବ. ପୁଂ. (ବନ-ପ୍ରିୟ) କୋକିଳ । ବଂ. ଅରଣ୍ୟପ୍ରିୟ ।

ବନମକ୍ଷିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ-ମକ୍ଷିକା) ଡାଁଶ ।

ବନମଲ୍ଲିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ-ମଲ୍ଲିକା) ବଣମଲ୍ଲି ।

ବନମାଳା, ବ. ନ. (ବନ-ମାଳା) କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମାଳା, ପାଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବିତ ମାଳା, ଯଥା,

"ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରାୟେ ନୀଳନୀରଦ ବର,
ବନମାଳା ପ୍ରାୟେ ଚାପ ଇନ୍ଦ୍ରର
ଯା ଦେହେ ଶୋଭଇ ।"

କ. ବ ।

ବନମାଳୀ, ବ. ପୁଂ. (ବନମାଳା-ଇନ୍) କୃଷ୍ଣ; ଲିମ୍ବା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦ୍ୱାରକାପୁରୀ ।

ବନମୁକ୍, ବ. ପୁଂ. (ବନ-ମୁଚ୍-୍) ମେଘ, ଜଳ-ଧର ।

ବନମୂତ, ବ. ପୁଂ. (ବନ-ମୂତ) ମେଘ ।

ବନରାଜ, ବ. ପୁଂ. (ବନ-ରାଜା) ସିଂହ, ମୃଗେନ୍ଦ୍ର ।

ବନଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. କଦଳୀ ।

ବନବହ୍ନି, ବ. ପୁଂ. (ବନ-ବହ୍ନି) ଦାବାନଳ, ଦାବାଗ୍ନି ।

ବନବାସ, ବ. ପୁଂ. (ବନ, ବସ୍-ଅ) ଅରଣ୍ୟ ବସତି ।

ବନବାସୀ, ବଂ. (ବନ-ବାସ-ଇନ୍) ବନବାସକର୍ତ୍ତା, ଯେ ବନରେ ବାସ କରେ ।

ବନଶୂକର, ବ. ପୁଂ. ଆରଣ୍ୟବରାହ ।

ବନଶ୍ୱା, ବ. ପୁଂ. (ବନ-ଶ୍ୱନ୍) ଶୃଗାଳ; ବ୍ୟାଘ୍ର; ଗନ୍ଧମାର୍ଜ୍ଜାର ।

ବନସ୍ପତି, ବ. ପୁଂ. (ବନ-ପତି) ବୃକ୍ଷ; ପୁଷ୍ପ ବ୍ୟତି-ରେକେ ଫଳଜନକ ବୃକ୍ଷ, ଅଶ୍ୱତ୍ଥାଦି ।

ବନହାସ, ବ. ପୁଂ. କାଶତୃଣ ।

ବନାଇବା, କ୍ରି. (ଯାବନିକ) ନିର୍ମ୍ମାଣ କିମ୍ବା ତିଆର କରିବା ।

ବନାଖୁ, ବ. ପୁଂ. (ବନ-ଆଖୁ) ଶଶକ ।

ବନାତ, ବ. (ହିନ୍ଦୀ) ଊର୍ଣ୍ଣା ନିର୍ମିତ ସ୍ଥୂଲବସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ବନାନ, ବ. (ଦେଶଜ) ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣରେ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ଯୁକ୍ତ କରି ଉଚ୍ଚାରଣ ।

ବନାନ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ବନ-ଅନ୍ତ) ବନପ୍ରାନ୍ତ; ବନଭୂମି, ବନପ୍ରଦେଶ ।

ବନିତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ୍-ତ-ଆ) ନାରୀ; ପ୍ରିୟା; ଅନୁ-ରକ୍ତା ଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ବନିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣରେ ସ୍ୱରବର୍ଣ୍ଣ ଯୁକ୍ତ କରିବା; ଉତ୍ତମ ଖାଦ୍ୟ ହେତୁରୁ ହୃଷ୍ଟ-

ପୁଷ୍ପାଙ୍ଗ ହେବା; ଫଳ ଅର୍ଦ୍ଧପକ୍ୱପକ୍ୱ ହେବା, ନିର୍ମିତ ହେବା, ଯଥା,

"ବଣ୍ଠ ବନ ବନଡ଼ା କ ପୁଷ୍ପ ହାସେ ଫୁଲି ।"

ବୈ. ବ ।

ବନେଚର, ବି. ପୁଂ. (ବନେ-ଚର) ବନଗଜ । ବିଂ. ବନଚର, ଅରଣ୍ୟଚାରୀ ।

ବନୌକାଃ, ବି. ପୁଂ. (ବନ-ଓକସ୍) କପି, ବାନର । ବିଂ. ବନବାସୀ ।

ବନ୍ଦକ, ବିଂ (ବନ୍ଦ୍-ଅକ) ବନ୍ଦନାକାରୀ, ସ୍ତୁତିପାଠକ ।

ବନ୍ଦନ, ନ. } ବି. (ବନ୍ଦ-ଅନ) ଅଭିବାଦନ,
ବନ୍ଦନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ପ୍ରଣାମ; ସ୍ତବ, ସ୍ତୁତିଗାନ ।

ବନ୍ଦନମାଳା, ବନ୍ଦନମାଳିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ୍ଦନ-ମାଳା, ମାଳିକା) ବହିର୍ଦ୍ୱାରୋପରିସ୍ଥ ମଙ୍ଗଳସୂଚକ ମାଲ୍ୟ ।

ବନ୍ଦନୀୟ, ବିଂ. (ବନ୍ଦ୍-ଅନୀୟ) ନମସ୍ୟ, ସ୍ତବନୀୟ । ବିଂ. ପୁଂ. ପୀତଭୃଙ୍ଗରାଜ । ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ; ଗୋରୋଚନା ।

ବନ୍ଦର, (ଯାବନିକ) ସମୁଦ୍ରାଦି କୂଳରେ ଜାହାଜାଦି-ଦ୍ୱାରା ବାଣିଜ୍ୟ କରିବାର ସ୍ଥାନ ।

ବନ୍ଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ୍ଦ୍-ଅ-ଆ) ବୃକ୍ଷ ଉପରେ ଜାତ ବୃକ୍ଷ; ବରଗଛ (ଯାବନିକ) ଗୋଲାମ ।

ବନ୍ଦାଇବା, କ୍ରି. (ବନ୍ଦ୍ ଧାତୁଜ) ବନ୍ଦନା କରିବା, ଅର୍ଘ୍ୟ ମାଲ୍ୟ ପୁଷ୍ପାଦି ଦ୍ୱାରା ବନ୍ଦନା କରିବା, ଯଥା,

"ଯାଉଛି ବନ୍ଦାଅ ଭାଉଜ ମୋର ଅଟେ ବହୂଳ ।"

ବ. ଚି ।

ବନ୍ଦାପନା, ବି. (ବନ୍ଦ୍ ଧାତୁଜ) ବନ୍ଦନା, ବିବାହାଦି ସମୟରେ ପୁଷ୍ପାଦିଦ୍ୱାରା ବନ୍ଦନା, ଯଥା,

"ଶୁଭ ଯୋଗରେ ସରଙ୍ଗ ବନ୍ଦାପନା ଦିନ,
ନ ସରଙ୍ଗି ଦିନ ବାଲ୍ୟ ଅଭିଳାଷ ଉଛନ୍ନ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ବନ୍ଦି, ବନ୍ଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ୍ଦ୍-ଇ, ଈ) କାରାରୁଦ୍ଧ, କଏଦୀ; ବନ୍ଦନା ।

ବନ୍ଦିଖାନା, ବି. (ଯାବନିକ) ଜେଲ୍‌ଖାନା, କାରାଗାର ।

ବନ୍ଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ବନ୍ଦ୍-ଇନ୍) ସ୍ତୁତିପାଠକ । ବିଂ. ବନ୍ଦନାକାରୀ ।

ବନ୍ଦ୍ୟ, ବିଂ. (ବନ୍ଦ୍-ଯ) ବନ୍ଦନୀୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୋରୋଚନା ।

ବନ୍ୟ, ବିଂ. (ବନ-ଯ) ବନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ବନୋତ୍ପନ୍ନ ।

ବନ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବନ-ଯ-ଆ) ଜଳପ୍ଲାବନ; ଅରଣ୍ୟ-ସମୂହ ।

ବପ, ପୁଂ. } ବି. (ବପ୍-ଅ, ଅନ) ବୀଜ ରୋପଣ;
ବପନ, ନ. } ବସ୍ତ୍ରନ ।

ବପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବପ୍-ଆ) ଛିଦ୍ର, ରନ୍ଧ୍ର; ମେଦଃ, ଚର୍ବି ।

ବପୁଃ, ବି. ନ. (ବପ୍-ଉସ୍) ଶରୀର; ପ୍ରଶସ୍ତ ଆକୃତି ।

ବପୁଷ୍ମାନ୍, ବିଂ. (ବପୁସ୍-ମତ୍) ପ୍ରଶସ୍ତ ଶରୀରୀ ।

ବପ୍ତା, ବିଂ. (ବପ୍-ତୃ) ବପନକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ପିତା, ବାପ, ଜନକ ।

ବପ୍ର, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବପ୍-ର) କ୍ଷେତ୍ର, ଯଥା,

"ବପ୍ର ପଙ୍କପରି କଳା ନବଜଳଧର,
ଘୋଟିଅଛି ଦେଖ ପ୍ରିୟେ ସବୁଦିଗର ।"

କ. ବ ।

ତୀର, ତଟ; ସାନୁ । ପୁଂ. ପିତା, ବାପ; ପ୍ରଜାପତି । ନ. ସୀସକ ।

ବମ, ବି. ପୁଂ. (ବମ୍-ଅ) ବମନ, ଉଦ୍ଗୀରଣ; ନିଃସାରଣ ।

ବମନ, ବି. ନ. (ବମ୍-ଅନ) ଉଦ୍ଗୀରଣ; ପୀଡ଼ା, କ୍ଳେଶ; ନିଃସାରଣ ।

ବମନୀୟ, ବିଂ. (ବମ୍-ଅନୀୟ) ବମନଯୋଗ୍ୟ । ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ. ମକ୍ଷିକା, ମାଛି ।

ବମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବମ୍-ଇ) ବମନ । ପୁଂ. ଅଗ୍ନି; ଧୂର୍ତ୍ତ ।

ବୟଃ, ବି. ନ. (ବୟ୍-ଅସ୍) ପକ୍ଷୀ; ବାଲ୍ୟାଦି ଜୀବନ-କାଳ, ଆୟୁଃ; ଯୌବନ ।

ବୟଃକ୍ରମ, ବି. (ବୟସ୍-କ୍ରମ) ଜୀବନକାଳ, ପରମାୟୁ ।

ବୟଃସନ୍ଧି, ବି. ପୁଂ. ଯୌବନାବସ୍ଥା ।

ବୟଃସ୍ଥ, ବୟସ୍ଥ, ବିଂ. (ବୟସ୍-ସ୍ଥା-ଅ) ମଧ୍ୟବୟସ୍କ, ଯୁବା, ଯଥା,

"ଦମ୍ଭଧରଣଶକ୍ତ, ବୟସ୍ଥ ଜନ ପ୍ରଳୟସଙ୍କଳ୍ପ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ବୟସ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ବୟସ୍-ଯ) ସମାନବୟସ୍କ, ସଖା । ସ୍ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ. ସଖୀ, ସହଚରୀ ।

ବର, ବ. ପୁଂ. (ବୃ-ଅ) ପ୍ରାର୍ଥନା; ଇଚ୍ଛା; ଆଶୀର୍ବାଦ; ଆବରଣ; ବିବାହକର୍ତ୍ତା, ଜାମାତା; ପତି । ବିଂ. ଜ୍ୟେଷ୍ଠ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଅଭୀଷ୍ଟ । ନ. ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଉତ୍ତମ ।

ବରକତ୍, (ଯାବନିକ) ଶୁଭ, ମଙ୍ଗଳ ।

ବରକନ୍ଦାଜ, (ଯାବନିକ) ଚପରାସି ବା ସିପାହୀ ।

ବରଖାସ୍ତ, (ପାରସ୍ୟ ବରଖାସତନ୍ ଧାତୁଜ) ପଦଚ୍ୟୁତ ।

ବରଗା, ବ. (ଦେଶଜ) କୋଠା ଛାତର କଡିକାଠ ଉପରେ ପଡିଥିବା ସରୁ କାଠ ।

ବରଗିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପେଷିବା, ପଠାଇବା ।

ବରଜ, ବ. (ଦେଶଜ) ପାନବୃକ୍ଷର କ୍ଷେତ୍ର ।

ବରଜୀ, ବ. (ଦେଶଜ) ପାନଚାଷୀ ।

ବରଡା, ବ. (ଦେଶଜ) ନାରକେଳ ଓ ତାଳପ୍ରଭୃତି ପତ୍ରର ବାହୁଙ୍ଗା ।

ବରଣ, ବ. ନ. (ବୃ-ଅନ) ନିଯୁକ୍ତକରଣ; ଆଚ୍ଛାଦନ, ପ୍ରାର୍ଥନା, ଯଥା,

"ବାରଣ ଶିରେ ପଦ ଦେଇ ଅସ୍ତୁ,
ବରଣ କର ରାମ ମନ ତୋଷୁ ।"

ବୈ. ବ ।

ବେଷ୍ଟନ; ପେଷଣ କରିବା; ଇଚ୍ଛା; ପ୍ରାଚୀର; ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ବରୁଣବୃକ୍ଷ; ସେତୁ; ଉଷ୍ଟ୍ର ।

ବରଣା, ବ. (ଦେଶଜ) ସୂତା କାଟିବାନିମିତ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ତୁଳାର ବର୍ତ୍ତିକା ।

ବରଣୀୟ, ବିଂ. (ବୃ-ଅନୀୟ) ବରଣଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରାର୍ଥନୀୟ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ବରଣ୍ଡା, ବ. (ଦେଶଜ) ପାଭାଟ, ପିଣ୍ଡା ।

ବରଦ, ବିଂ. (ବର-ଦା-ଅ) ଅଭୀଷ୍ଟଦାତା; ପ୍ରସନ୍ନ । ଦା-ସ୍ତ୍ରୀ. କନ୍ୟା; ଦୁର୍ଗା; ଅଭୀଷ୍ଟଦାତ୍ରୀ; ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା; ମାଘ ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଥୀ ।

ବରଦାସ୍ତ, ବ. (ଯାବନିକ) ସହ୍ୟ, ସହିଷ୍ଣୁତା ।

ବରପ୍ରଦ, ବିଂ. (ବର-ପ୍ରଦ) ଅଭୀଷ୍ଟଦାତା । ଦା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଲୋପାମୁଦ୍ରା, ଅଗସ୍ତ୍ୟପତ୍ନୀ ।

ବରଫ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ତୁଷାର ।

ବରମ୍, ଅଂ. ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ, ଯଥା,

"ବରଂ ନିବାସ ଭଲ ରଣକ୍ଷେତ୍ରରେ,
ଭୟରେ ସଦା ଯହିଁ ହୃଦୟ ଥରେ ।"

ବ. ବ ।

ବରଯାତ୍ରୀ, ବ. ପୁଂ. (ବର-ଯାତ୍ରା-ଇନ୍) ବରପକ୍ଷ ଲୋକ ।

ବରରୁଚି, ବ. ପୁଂ. (ବର-ରୁଚି) କବିବିଶେଷ, ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ନବରତ୍ନ ପଣ୍ଡିତ ମଧ୍ୟରୁ ଏକଜଣ ।

ବରବଲ୍ଲୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବର-ବଲ୍ଲୀ) ଶାଣୁ ।

ବରବର୍ଣ୍ଣିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବର-ବର୍ଣ୍ଣ-ଇନ୍) ଅତ୍ୟୁତ୍ତମା-ସ୍ତ୍ରୀ; ସାଧ୍ୱୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ଶ୍ୟାମା; ଗୌରୀ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ସରସ୍ୱତୀ; ହରିଦ୍ରା; ଗୋରୋଚନା; ଲାକ୍ଷା ।

ବରାକ, ବ. ପୁଂ. (ବୃ-ଆକ) ସୁବର୍ଣ୍ଣ; ଶିବ, ଯଥା,

"ବରବରବରଙ୍ଗୀ ସୀତା, ବରାକ କରଇ ଚିନ୍ତା,
ଜୀବନ ଯାଉ ନୋହିଲେ ହେଲେ ଏ ବର ।"

ବୈ. ବ ।

ଯୁଦ୍ଧ । ବିଂ. ନୀଚ, ଜଘନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି; ଶୋଚନୀୟ ।

ବରାଙ୍ଗ, ବ. ନ. (ବର-ଅଙ୍ଗ) ମସ୍ତକ; ଉପସ୍ଥ; ଗୁହ୍ୟଦେଶ; ଗୁଡତ୍ୱକ; ଯୋନି । ନ. ଶ୍ରେଷ୍ଠାବୟବ । ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ଚିହ୍ନ । ପୁଂ. ହସ୍ତୀ; ବିଷ୍ଣୁ; କନ୍ଦର୍ପ । ବିଂ. ଉତ୍ତମ ଅଙ୍ଗଯୁକ୍ତ ।

ବରାଙ୍ଗନା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବର-ଅଙ୍ଗନା) ଉତ୍ତମା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବରାଟକ, ବ. ପୁଂ. (ବର-ଅଟ୍-ଅକ) ପଦ୍ମବୀଜକୋଷ; ରଜ୍ଜୁ; କଉଡି ।

ବରାରୋହ, ବ. ପୁଂ. (ବର-ଆରୋହ) ହସ୍ତ୍ୟାରୋହ । ହା-ସ୍ତ୍ରୀ. ପରମ ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ; କଟିଦେଶ ।

ବରାବର, କ୍ରି. ବିଂ. (ଯାବନିକ) ସମ୍ମୁଖ, ସମୀପ; ଏକ ଧାରାରେ ।

ବରାହ, ବି. ପୁଂ. (ବର-ଆ-ହନ୍-ଅ) ଶୂକର, ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଅବତାରବିଶେଷ ।

ବରାଅ, ବି. (ଦେଶଜ) ନଥିଁ ଅଠା ।

ବରୀୟାନ୍, ବିଂ. (ଉରୁ-ଈୟସ୍) ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ, ବରିଷ୍ଠ; ଅତିଯୁବା । ବି. ପୁଂ. ଯୋଗବିଶେଷ ।

ବରୁଣ, ବି. ପୁଂ. (ବୃ-ଉନନ୍) ଜଳାଧିପ, ପଶ୍ଚିମ ଦିକ୍ପାଳ, ଯଥା,

"ରବି ରଥେ ଶୂନ୍ୟ ପଥେ କମ୍ପିଲେ ଅରୁଣ,
କଳସବର୍ମିନ ଦେବ କମ୍ପିଲେ ବରୁଣ ।"

ହ. ବ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ; ସମୁଦ୍ର; ଦ୍ୱୀପବିଶେଷ । ନ. ଜଳ ।

ବରୁଣାତ୍ମଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବରୁଣ-ଆତ୍ମଜା) ବାରୁଣୀ, ସୁରା, ମଦିରା ।

ବରୁଣାନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବରୁଣ-ଈ, ଆନ ଆଗମ) ବରୁଣର ପତ୍ନୀ ।

ବରେଣ୍ୟ, ବିଂ. (ବୃ-ଏଣ୍ୟ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ପ୍ରଧାନ; ବରଣୀୟ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ପ୍ରାର୍ଥନୀୟ । ବି. ନ. କୁଙ୍କୁମ ।

ବରେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବର-ଇନ୍ଦ୍ର) ଇନ୍ଦ୍ର; ରାଜା ।

ବର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ବୃଜ୍-ଅ) ସଜାତୀୟସମୂହ, ଦଳ, ଶ୍ରେଣୀ ।

ବର୍ଗକ୍ଷେତ୍ର, ବି. ନ. ଯେଉଁ ଭୂମିର ଦୈର୍ଘ୍ୟ ଓ ପ୍ରସ୍ଥ ପରସ୍ପର ସମାନ ।

ବର୍ଗମୂଳ, ବି. ନ. ଯେ ରାଶି ଆପଣାଦ୍ୱାରା ଗୁଣିତ ହୁଏ ତାହା ସେହି ଗୁଣନ ଫଳର ବର୍ଗମୂଳ, ଯଥା, ପାଞ୍ଚକୁ ପାଞ୍ଚରେ ଗୁଣିଲେ ପଚିଶ ହୁଏ, ଅତଏବ ପାଞ୍ଚ ପଚିଶର ବର୍ଗମୂଳ ।

ବର୍ଗୀ, ବି. (ସମ୍ଭବତଃ ଏହି ଶବ୍ଦଟି ବର୍ଗ ଶବ୍ଦର ଅପଭ୍ରଂଶ) ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟର ଶାସନକର୍ତ୍ତା ଶିବଜୀଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରଗଣ ବର୍ଗ ହୋଇ ଅର୍ଥାତ୍ ଦଳ ବାନ୍ଧି ଆକ୍ରମଣ କରୁଥିଲେ ବୋଲି ଏହି ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ହୋଇଥିଲେ ।

ବର୍ଗୀୟ, ବର୍ଗ୍ୟ, ବିଂ. (ବର୍ଗ-ଈୟ, ଯ) ବର୍ଗସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବର୍ଚ୍ଛା, ବି. ଶସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ବର୍ଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ବୃଜ୍-ଅନ) ପରିତ୍ୟାଗ; ରହିତକରଣ, ହିଂସା; ବଧ ।

ବର୍ଜ୍ଜନୀୟ, ବିଂ. (ବୃଜ୍-ଅନୀୟ) ବର୍ଜ୍ଜନର ଯୋଗ୍ୟ, ତ୍ୟାଜ୍ୟ; ମାରଣୀୟ ।

ବର୍ଜ୍ଜିତ, ବିଂ. (ବୃଜ୍-ତ) ପରିତ୍ୟକ୍ତ, ନିରାକୃତ, ରହିତ; ହତ ।

ବର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ବର୍ଣ୍ଣି-ଅ) ବ୍ରାହ୍ମଣାଦି ଜାତି; ଶୁକ୍ଳାଦି ରଙ୍ଗ; ଗୀତ; ସ୍ତବ; ପ୍ରଶଂସା; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; ବର୍ଣ୍ଣନା; ରୂପ; ଗୁଣକୀର୍ତ୍ତନ । ପୁଂ. ନ. ଅ ଆ କ ଖ ପ୍ରଭୃତି ଅକ୍ଷର ।

ବର୍ଣ୍ଣନ, ନ.
ବର୍ଣ୍ଣନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ବର୍ଣ୍ଣି-ଅନ-ଆ) ଗୁଣକଥନ; ବିବରଣ ।

ବର୍ଣ୍ଣନୀୟ, ବିଂ. (ବର୍ଣ୍ଣି-ଅନୀୟ) ବର୍ଣ୍ଣନଯୋଗ୍ୟ ।

ବର୍ଣ୍ଣମାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବର୍ଣ୍ଣ-ମାଳା) ବର୍ଣ୍ଣାବଳୀ; ଜାତିମାଳା; ଅକ୍ଷରସମୂହ ।

ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର, ବି. ପୁଂ. (ବର୍ଣ୍ଣ-ସଙ୍କର) ମିଶ୍ରଜାତି ।

ବର୍ଣ୍ଣିତ, ବିଂ. (ବର୍ଣ୍ଣି-ତ) ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ, ପ୍ରଶଂସିତ, ସ୍ତୁତ, ବିବୃତ, ଚିତ୍ରିତ; ବର୍ଣ୍ଣନୀୟ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ହରିଦ୍ରା ।

ବର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ବୃତ-ଅନ) ଜୀବିକା, ବୃତ୍ତି; ସ୍ଥାପନ, ସ୍ଥିତି, ଅବସ୍ଥିତି; ବେତନ, ଯଥା,

"ବାସବ-ରତନ,
ତନୁକୁ ଯେ ଦେବ ଦେବ ବାସ ବରତନ ।"

ବର୍ତ୍ତମାନ, ବି. ପୁଂ. (ବୃତ-ଶାନଚ୍-ଅ) ପ୍ରାରବ୍ଧ ଓ ଅସମାପ୍ତକାଳ । ବିଂ. ଉପସ୍ଥିତ, ବିଦ୍ୟମାନ, ଯାହା ଚଳୁଅଛି; ସାକ୍ଷାତ୍; ସ୍ଥିତିଶୀଳ ।

ବର୍ତ୍ତି, ବର୍ତ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବର୍ତ୍ତି-ଇ) ପ୍ରଦୀପ; ବତି, ପ୍ରଦୀପର ଶଳିତା; ଗୁଳି; ପକ୍ଷୀବିଶେଷ; ବାର୍ନିସ; ବର୍ତ୍ତ୍ୟାକାର ନେତ୍ରାଞ୍ଜନବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବର୍ତ୍ତି ହୋଇଯିବ ଯୁବତୀ ରଞ୍ଜନ
ନେତ୍ରରୋଗ ଗଞ୍ଜନବର୍ତ୍ତୀ ।"

ବୈ. ବ ।

ବର୍ତ୍ତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବର୍ତ୍ତି-କନ୍-ଆ) ବତି; ପକ୍ଷିଣୀବିଶେଷ ।

ବର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ବର୍ତ୍ତି-ତ) ସମ୍ପାଦିତ, ନିଷ୍ପାଦିତ, କୃତ ସମ୍ପନ୍ନ ।

ବର୍ତ୍ତୁଳ, ବିଂ. (ବୃତ୍-ଉଲ) ଗୋଲାକାର, ବୃତ୍ତ, ଯଥା,

"ଦୋଳେ ଝକ ଝକ ପୃଷ୍ଠେ ଫଳକ ବର୍ତ୍ତୁଳ,
କେ ଅବା ଉନ୍ମାଦ ଶୂନ୍ୟେ ଭ୍ରମଇ ବିଶୂଳ ।"
କ. ବ ।

ସ୍ଥୂଳ ।

ବର୍ଦ୍ଧ, ବ. ପୁଂ. (ବୃଧ୍-ଅ) ପୂରଣ, ବୃଦ୍ଧି, ବର୍ଦ୍ଧନ ।

ବର୍ଦ୍ଧକ, ବିଂ. (ବୃଧ୍-ଅକ) ବୃଦ୍ଧିକାରକ ।

ବର୍ଦ୍ଧକୀ, ବ. ପୁଂ. (ବର୍ଦ୍ଧକ-ଇନ୍) ସୂତ୍ରଧର, ବଢ଼େଇ ।

ବର୍ଦ୍ଧନ, ବ. ନ. (ବୃଧ୍-ଅନ) ବୃଦ୍ଧି, ଉନ୍ନତି; ଛେଦନ; ପୂରଣ । ବିଂ. ବୃଦ୍ଧିକାରକ ।

ବର୍ଦ୍ଧିତ, ବିଂ. (ବୃଧ୍-ତ) ପୁଷ୍ଟ, ପୂରିତ, ପୋଷିତ; ଛେଦିତ, ଛିନ୍ନ ।

ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ, ବିଂ. (ବୃଧ୍-ଇଷ୍ଣୁ) ବର୍ଦ୍ଧନଶୀଳ, ବୃଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ ।

ବର୍ମ୍ମ, ବ. ନ. (ବୃ-ମନ୍) କବଚ, ସାଞ୍ଜୁ ।

ବର୍ବ୍ବର, ବ. ପୁଂ. (ବର୍ବ୍-ଅ) ନୀଚଜାତି, ପାମର, ଦେଶବିଶେଷ; ମୂର୍ଖ ।

ବର୍ଷ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ବୃଷ୍-ଅ) ବୃଷ୍ଟି, ସେଚନ; ବତ୍ସର; ମେଘ, ଜମ୍ବୁଦ୍ୱୀପ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପ୍ରାବୃଟ୍‌କାଳ ।

ବର୍ଷକୋଷ, ବ. ପୁଂ. (ବର୍ଷ-କୋଷ) ଦୈବଜ୍ଞ, ଗଣକ; ମାସ ।

ବର୍ଷଜ, ବିଂ. (ବର୍ଷ-ଜନ୍-ଅ) ବୃଷ୍ଟିଜାତ, ମେଘୋତ୍ପନ୍ନ; ବତ୍ସରଜାତ ।

ବର୍ଷଣ, ବ. ନ. (ବୃଷ୍-ଅନ) ବୃଷ୍ଟି ।

ବର୍ଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ବୃଷ୍ଟି ।

ବର୍ଷାଂଶ, ବର୍ଷାଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ବର୍ଷ-ଅଂଶ, ଅଙ୍ଗ) ମାସ ।

ବର୍ଷାଘୋଷ, ବ. ପୁଂ. (ବର୍ଷା-ଘୋଷ) ମଣ୍ଡୂକ, ଭେକ ।

ବର୍ଷାଭୂ, ବ. ପୁଂ. (ବର୍ଷା-ଭୂ) ବେଙ୍ଗ, ମଣ୍ଡୂକ, ଦର୍ଦ୍ଦୁର । ପୁଂ. ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପକୀଟ । ବିଂ. ବର୍ଷାଜାତ ।

ବର୍ଷିକ, ବିଂ. (ବର୍ଷା-ଇକ) ବର୍ଷସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ବର୍ଷାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବର୍ଷୋପଳ, ବ. ପୁଂ. (ବର୍ଷ-ଉପଳ) କରକା, କୁଆପଥର ।

ବର୍ଷ୍ମ, ବ. ନ. (ବର୍ଷ-ମନ୍) ଶରୀର; ପରିମାଣ; ସୁନ୍ଦରଆକୃତି ।

ବର୍ହ, ବ. ନ. (ବର୍ହ୍-ଅ) ମୟୂରପୁଚ୍ଛ । ପୁଂ. ନ. ପତ୍ର । ପୁଂ. ସଙ୍ଗୀ, ଅନୁଚର ।

ବର୍ହି, ବ. ପୁଂ. (ବୃହ୍-ଇ) ଅଗ୍ନି, କୃଶାନୁ, ଅନଳ, ଦବ, ଦାହ, ଦହନ ।

ବର୍ହିଣ, ବର୍ହୀ, ବ. ପୁଂ. (ବର୍ହ-ଇନ, ଇନ୍) ମୟୂର, ଶିଖୀ, ବର୍ହବିଶିଷ୍ଟ ।

ବର୍ହିଣବାହନ, ବ. ପୁଂ. (ବର୍ହିଣ-ବାହନ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଷଡାନନ ।

ବର୍ହିର୍ଧ୍ୱଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବର୍ହିନ୍-ଧ୍ୱଜ) ଦୁର୍ଗା, ଚଣ୍ଡୀ ।

ବର୍ହିପତ୍ର, ବ. ନ. ମୟୂରପୁଚ୍ଛ ।

ବର୍ହିର୍ମୁଖ, ବ. ପୁଂ. (ବର୍ହିସ୍-ମୁଖ) ଦେବତା ।

ବର୍ହିଃ, ବ. ପୁଂ. (ବୃହ୍-ଇସ୍) ଅଗ୍ନି; ଯଜ୍ଞ; ଦୀପ୍ତି ।

ବଳକା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଧିକା ।

ବଳକ୍ଷ, ବିଂ. (ଅବ-ଲକ୍ଷ୍-ଅ) ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ, ଧବଳ, ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ ।

ବଳଦ, ବିଂ. (ବଳ-ଦା-ଅ) ବଳଦାତା, ଯେ ବଳ ଦିଏ । ବ. (ବଳୀବର୍ଦ୍ଦ ଶବ୍ଦଜ) ବୃଷ, ଷାଣ୍ଢ ।

ବଳୟ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ବଳ୍-ଅୟ) କରଭୂଷଣ, କଳା, ଯଥା,

"କ୍ରମେ ଶରୀରକାନ୍ତି ହୋଇ ବଳୟ,
ଖସିଲା ଶୀର୍ଣ୍ଣ କରୁଁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣବଳୟ ।"

ବଳାକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଳ୍-ଅକ-ଆ) କମ୍ବା (ବଳ୍-ଆକ-ଆ) କ୍ଷୁଦ୍ରଜାତୀୟ ବକଶ୍ରେଣୀ । ପୁଂ. ମୁଗ ।

ବଳାହକ, ବ. ପୁଂ. (ବାରି-ବାହକ, ନିପାତନେ) ମେଘ; ସର୍ପବିଶେଷ; ପର୍ବତ; ଦୈତ୍ୟ; କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଘୋଟକବିଶେଷ ।

ବଳୀ, ବିଂ. (ବଳ୍-ଇନ୍) ବଳବାନ୍, ଯଥା,

"କେ ତୋ ସମ ବଳୀ କହ ସମୀର,
ଅସୀମ ଅନନ୍ତ ତୋହର ଶରୀର ।"
କ. ବ ।

ବଲ୍କ, ନ. / ବଲ୍କଳ, ପୁଂ. ନ. } ବ. (ବଲ୍-ଅ-କ, କଲ) ବକଳ, ଗଛର ଛେଲି; ମାଛର କାତି । ନ. ଦାରୁଚିନି ।

ବଲ୍‌ଗାହରଣ, ବ. (Reindeer) ସୁମେରୁସନ୍ନି- ହିତ ଦେଶସ୍ଥ ହରଣବିଶେଷ ।

ବଲ୍ମୀକ, ବ. ନ. (ବଲ୍-ଈକ, ମ ଆଗମ) ଉଇ- ହୁଙ୍କା । ପୁଂ. ବାଲ୍ମୀକି ମୁନି ।

ବଲ୍ମୀକୁଟ, ବ. ନ. ବଲ୍ମୀକ, ଉଇହୁଙ୍କା ।

ବଲ୍ଲକୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ୍ଲ-ଣ୍ବୁକ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ବୀଣା ।

ବଲ୍ଲଭ, ବିଂ. (ବଲ୍ଲ-ଅଭ) ପ୍ରିୟ, ଦୟିତ, କାନ୍ତ, ପ୍ରଣୟୀ, ପତି; ଅଧ୍ୟକ୍ଷ । ଭା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୟିତା, ପ୍ରିୟା, ପ୍ରଣୟିନୀ । ପୁଂ. ପ୍ରଶସ୍ତ କୁଳୋତ୍ପନ୍ନ ଅଶ୍ୱ ।

ବଲ୍ଲରୀ, ବଲ୍ଲରି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ୍ଲ୍-ଅରନ୍-ଈ) ବ୍ରତତୀ, ଲତା, ମଞ୍ଜରୀ ।

ବଲ୍ଲବ, ବିଂ. (ବଲ୍ଲ=ଭକ୍ଷଦ୍ରବ୍ୟ-ବ) ପାଚକ । ବ. ପୁଂ. ସୂପକାର; ଭୀମସେନ; (ବଲ୍ଲ=ଆଚ୍ଛାଦନ- ବ) ଗୋପ । ବୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୋପୀ ।

ବଲ୍ଲି, ବଲ୍ଲୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ୍ଲ-ଇ-ଈନ୍) ଲତା; ପୃଥିବୀ ।

ବଶ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ବଶ୍-ଅ) ଅଭିଳାଷ, ଇଚ୍ଛା । ନ. ସ୍ୱାଧୀନତା; ପ୍ରଭୁତ୍ୱ; କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ; ଅଧୀନତା; ଆୟ- ତ୍ତତା । ପୁଂ. ବେଶ୍ୟାଗୃହ । ଶା-ସ୍ତ୍ରୀ. ବନ୍ଧ୍ୟା ସ୍ତ୍ରୀ; ହସ୍ତିନୀ; ନାରୀ; କନ୍ୟା । ବିଂ. ଆୟତ୍ତ, ଅଧୀନ; ଅନୁକୂଳ ।

ବଶତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଶ-ତା) ଅଧୀନତା, ଆୟତ୍ତତା ।

ବଶମ୍ବଦ, ବିଂ. (ବଶ-ବଦ) ପ୍ରିୟବାଦୀ, ମିଷ୍ଟବକ୍ତା; ବଶୀଭୂତ ।

ବଶବର୍ତ୍ତୀ, ବିଂ. (ବଶ-ବର୍ତ୍ତିନ୍) ବଶୀଭୂତ ।

ବଶିଷ୍ଠ, ବସିଷ୍ଠ, ବ. ପୁଂ. (ଅବ-ଶାସ୍-ତ୍ର ଅଥବା ବଶିନ୍-ଇଷ୍ଠ କିମ୍ବା ବଶ-ଇଷ୍ଠ) ମୁନିବିଶେଷ; ଯଥା,

"ବସି ବଶିଷ୍ଠ ଯାବାଳି ବାମଦେବ କାଶ୍ୟପ ସୁମନ୍ତ୍ର ସେନ,
ବୋଲେ ଦଶରଥ ମୋର ମନୋରଥ ମଣ୍ଡାଇବ ରଜଧାନୀ ।"

ବୈ. ବି ।

ବ୍ରହ୍ମାର ମାନସ ପୁତ୍ର ।

ବଶୀ, ବିଂ. (ବଶ-ଇନ୍) ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରିଅଛି; ସ୍ୱାଧୀନ ।

ବଶୀକରଣ, ବ. ନ. (ବଶ-କରଣ, ଈ ଆଗମ) ଆୟତ୍ତକରଣ, ଅଧୀନରେ ରଖିବା ।

ବଶୀକୃତ, ବିଂ. (ବଶ-କୃତ, ଈ ଆଗମ) ଯାହାକୁ ବଶ କରା ଯାଇଅଛି, ଆୟତ୍ତୀକୃତ ।

ବଶୀଭୂତ, ବିଂ. (ବଶ-ଭୂତ, ଈ ଆଗମ) ବଶବର୍ତ୍ତୀ, ବଶ୍ୟତାପ୍ରାପ୍ତ, ଆଜ୍ଞାବହ ।

ବଶ୍ୟ, ବିଂ. (ବଶ-ଯ) ବଶବର୍ତ୍ତୀ, ଆଜ୍ଞାକାରୀ, ପୋଷା ।

ବଶ୍ୟତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଶ୍ୟ-ତା) ଅଧୀନତା, ଆୟ- ତ୍ତତା ।

ବଷଟ୍, ଅଂ. (ବହ-ଅଷଟି) ଅଗ୍ନିରେ ଆହୁତି ଦାନ ପ୍ରଭୃତିର ମନ୍ତ୍ର ।

ବଷଟ୍‌କାର, ବ. ପୁଂ. (ବଷଟ୍-କାର) ହୋମ, ଦେବୋଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଗ୍ନିରେ ଆହୁତି ପ୍ରଦାନ ।

ବଷଟ୍‌କୃତ, ବିଂ. (ବଷଟ୍-କୃତ) "ବଷଟ୍" ଏହି ମନ୍ତ୍ର- ଦ୍ୱାରା ହୁତ ।

ବସତି, ବସତୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବସ୍-ଅତି) ବାସସ୍ଥାନ, ବାସ, ସ୍ଥିତି; ରାତ୍ରି ।

ବସନ, ବ. ନ. (ବସ୍-ଅନ) ବସ୍ତ୍ର, ଲୁଗା, ବାସ; ବାସସ୍ଥାନ; ଆଚ୍ଛାଦନ; ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର କଟିଭୂଷଣ ।

ବସନ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ବସ୍-ଅନ୍ତ) ଋତୁବିଶେଷ, ଫାଲ୍- ଗୁନ ଓ ଚୈତ୍ରମାସ, ଯଥା,

"ଆସଇ ବସନ୍ତ ଶିଶିର ଅନ୍ତେ,
ଦଶଇ ଧରଣୀ ଗୁରୁ କେମନ୍ତେ ।"

ଗୁ. ମା ।

ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ରୋଗବିଶେଷ; ରାଗବିଶେଷ ।

ବସନ୍ତଘୋଷୀ, ବ. ପୁଂ. (ବସନ୍ତ-ଘୋଷିନ୍) କୋ- କିଳ ।

ବସନ୍ତଦୂତ, ବ. ପୁଂ. (ବସନ୍ତ-ଦୂତ) କୋକିଳ ପଞ୍ଚମସ୍ୱର; ଆମ୍ରବୃକ୍ଷ । ତୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. କୋକିଳା, ମାଧ- ବୀଲତା; (କୋକିଳ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ବସନ୍ତରେ ବରଷା ଅବଶ,
ବସନ୍ତଦୂତ ରାବରେ ବଶ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ବସନ୍ତପଞ୍ଚମୀ; ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରୀପଞ୍ଚମୀ ।

ବସନ୍ତସଖ, ବି. ପୁଂ. (ବସନ୍ତ-ସଖି—ବନ୍ଧୁ) କନ୍ଦର୍ପ, କାମଦେବ, ମଦନ ।

ବସନ୍ତୋତ୍ସବ, ବି. ନ. ଦୋଳଯାତ୍ରା ।

ବସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବସ୍-ଅ-ଆ) ମଜ୍ଜା, ମେଦଃ, ଚର୍ବି; ପକ୍ଷିମାନଙ୍କର ବାସସ୍ଥାନ ।

ବସୁ, ବି. ପୁଂ. (ବସ୍-ଉ) ଗଣଦେବତାବିଶେଷ, ଭବ, ଧ୍ରୁବ, ସୋମ, ବିଷ୍ଣୁ, ଅନିଲ, ଅନଳ, ପ୍ରତ୍ୟୁଷ, ପ୍ରଭବ, ଏହି ଅଷ୍ଟ । କୁବେର; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି; କିରଣ; ଦୀପ୍ତି; ରାଜା; ଧନିଷ୍ଠା ନକ୍ଷତ୍ର; ହ୍ରଦ; ଜଳାଶୟ; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ବକବୃକ୍ଷ; କାମ୍ୟ-ଷ୍ଟମାନଙ୍କର ପଦବୀବିଶେଷ । ନ. ଧନ, ଯଥା,

"ବସୁନ୍ଧରାଭବା ଜନକ କୋଳ କର ସ୍ବଭାବ,
ବସୁ ଧସଇଲା କୃପଣେ କି କୃପାଳୁ ଦଇବ ।"

ବୈ. ବି ।

ରତ୍ନ; ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ; ଜଳ; ଲବଣ । ବିଂ. ମଧୁର; ଶୁଷ୍କ ।

ବସୁଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ବସୁ-ଦେବ) କୃଷ୍ଣଙ୍କର ପିତା ।

ବସୁଧା, ବସୁନ୍ଧରା, ବସୁମତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବସୁ-ଧା, ଧର, ମତ୍) ପୃଥିବୀ ।

ବସୁଧାଧର, ବି. ପୁଂ. (ବସୁଧା-ଧର) ଭୂଧର, ପର୍ବତ, ଅଚଳ ।

ବସୁଧାଧିପ, ବି. ପୁଂ. (ବସୁଧା-ଅଧିପ) ଭୂପତି, ରାଜା, ନୃପତି ।

ବସୁଧାରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବସୁ-ଧୃ-ଅ) ଆଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧର ପୂର୍ବରେ ଭିତ୍ତିରେ ଦତ୍ତ ଘୃତଧାରା; କୁବେରପୁରୀ ।

ବସ୍ତି, ପୁଂ., **ବସ୍ତୀ**, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ବସ୍-ତି) ନାଭିର ଅଧୋଭାଗ, ତଳିପେଟ; ବାସସ୍ଥାନ ।

ବସ୍ତୁ, ବି. ନ. (ବସ୍-ତୁ) ପଦାର୍ଥ, ଦ୍ରବ୍ୟ, ସାମଗ୍ରୀ ।

ବସ୍ତୁତଃ, ଅଂ. (ବସ୍ତୁ-ତସ୍) ବାସ୍ତବିକ, ଫଳତଃ, ଯଥାର୍ଥତଃ, ସତ୍ୟତଃ ।

ବସ୍ତ୍ୟ, ବି. ନ. (ବସ୍-ତି-ଯ) ଗୃହ, ସଦନ, ଆଳୟ, ଆବାସ ।

ବସ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ବସ୍-ତ୍ର) ଆଚ୍ଛାଦନ, ବସନ, ବାସ, ଲୁଗା ।

ବସ୍ତ୍ରଗୃହ, ବି. ନ. ପଟଗୃହ, ତାମ୍ବୁ ।

ବସ୍ତ୍ରଗ୍ରନ୍ଥି, ବି. ପୁଂ. (ବସ୍ତ୍ର-ଗ୍ରନ୍ଥି) ନୀବୀ, ପରିଧାନ ବସ୍ତ୍ରର ଗଣ୍ଠି ।

ବସ୍ତ୍ରଭେଦକ, ବି. ପୁଂ. ସୂଚିଜୀବୀ, ଦରଜି ।

ବହ, ବି. ପୁଂ. (ବହ୍-ଅ) ବୃଷର ସ୍କନ୍ଧଦେଶ; ଘୋଟକ; ବାୟୁ; ପନ୍ଥା; ନଦ; ବାହୁ; ଗୃହ-ଦ୍ରୋଣ ପରିମାଣ; ଯାନ, ବାହନ । ବିଂ. ବହନ-କାରୀ, ଯଥା,

"ଏଥୁ ଅନ୍ତେ ଗନ୍ଧବହ ସୁଶୀଳ ଅମ୍ବର,
ପୁଷ୍ପକବିମାନେ ହେଲେ ଭେଦ ବାରବର ।"

ବି. ବି ।

ସ୍ତ୍ରୀ. ନଦୀ ।

ବହନ, ବି. ନ. (ବହ୍-ଅନ) ଶୀଘ୍ର, ସତ୍ୱର; ତରଣୀ, ନୌକା ।

ବହନୀୟ, ବିଂ. (ବହ୍-ଅନୀୟ) ବହନଯୋଗ୍ୟ, ଧାରଣଯୋଗ୍ୟ ।

ବହମାନ, ବିଂ. (ବହ୍-ଶାନଚ୍) ବହନଶୀଳ, ଯାହା ପ୍ରବାହିତ ହେଉଅଛି ।

ବହଳ, ବିଂ. (ବହ୍-ଅଳ) କଠିନ, ଦୃଢ଼; ବହୁଳ, ଅନେକ । ବି. ପୁଂ. ପୋତ, ନୌକା । ନ. ଉଡୁପ, ଭେଲା; (ଦେଶଜରେ) ମୋଟା, ଗାଢ଼, ଯଥା,

"ବହଳ କର ଯେସନଛ ନୟନେ କଜ୍ଜଳ ।"

ଲ. ବି ।

ବହି, ବି. (ଯାବନିକ) ପୁସ୍ତକ, ପୋଥି ।

ବହିତ୍ର, ବି. ନ. (ବହ୍-ଇତ୍ର) ନୌକା, ଜଳଯାନ, ଯଥା,

"ବହିତ୍ର ଲାଗିଲା ଯାଇଁ ସିଂହଳ ଦେଶରେ ।"

ଲ. ବି ।

ବହିଃ, ଅଂ. ସୀମାର ଶେଷ ।

ବହିଃସ୍ଥ, ବିଂ. (ବହିସ୍-ସ୍ଥା-ଅ) ବାହାରରେ ସ୍ଥିତ, ବାହ୍ୟ ।

ବହିରିନ୍ଦ୍ରିୟ, ବି. ନ. (ବହିସ୍-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ଚକ୍ଷୁ, କର୍ଣ୍ଣ, ନାସିକା, ଜିହ୍ୱା, ତ୍ୱକ୍ ଏହି ପାଞ୍ଚ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ।

ବହିର୍ବାଣିଜ୍ୟ, ବି. ନ. ଭିନ୍ନ ଦେଶରେ କ୍ରୟବିକ୍ରୟ ।

ବହିର୍ଭୂତ, ବିଂ. (ବହିସ୍-ଭୂ-ତ) ବହିର୍ଗତ, ନିଷ୍କ୍ରାନ୍ତ ।

ବହିର୍ମୁଖ, ବିଂ. (ବହିସ୍-ମୁଖ) ବିମୁଖ, ପରାଙ୍ମୁଖ; ବାହ୍ୟବିଷୟାସକ୍ତ; ଦେବତା ।

ବହିର୍ବାସ, ବି. ପୁଂ. କୌପୀନ ବସନ ।

ବହିଶ୍ଚର, ବି. ପୁଂ. (ବହିସ୍-ଚର) କୁଳୀର, କର୍କଟ ।

ବହିଷ୍କରଣ, ବି. ନ. (ବହିସ୍-କରଣ) ଦୂରୀକରଣ, ବାହାର କରି ଦେବା ।

ବହିଷ୍କୃତ, ବିଂ. (ବହିସ୍-କୃ-ତ) ଦୂରୀକୃତ, ଯାହାକୁ ବାହାର କରି ଦିଆ ଯାଇଅଛି ।

ବହ୍ନି, ବି. ପୁଂ. (ବହ୍-ନି) ଅଗ୍ନି, ଅନଳ ।

ବା, ଅଂ. (ବା=ଗମନ କରିବା-ଂ) ବିତର୍କ; ନିଶ୍ଚୟ; ବିକଳ୍ପ; ସମୁଚ୍ଚୟ; ଉପମା; ସାଦୃଶ୍ୟ; ବିନ୍ୟାସ; ଅତୀତ; ନାନାର୍ଥ ।

ବାଇଶ, ବି. ଦ୍ୱାବିଂଶତି, ୨୨ ।

ବାଁକ, (ବକ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ବକ୍ରତା, ବଙ୍କା, ଯଥା,

"ଦିନେ ମୋ ନେତ୍ରପଥରେ,
ପଡିଗଲେ ବାଙ୍କଚୂଳିଆ ଥରେ ଗୋ,
ଅଦ୍ୟାବି ମୋ ହୃଦୟ ଥରେ ସଜନି ଗୋ ।"

ବ. ଚି ।

ବାଉଁଶ, ବି. (ବଂଶ ଶବ୍ଦଜ) ବାଉଁଶ, ଯଥା,

"ସବୁ ଗଛ କଅଁଳଇ ହେଲେ ମଧୁମାସ,
ପତରହୀନ କେବଳ ହୁଅଇ ବାଉଁଶ ।"

ବାକ୍, ବାଚ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାଚ୍-ବଚ୍-ଅ) ବାକ୍ୟ; ଶବ୍ଦ; ବିଦ୍ୟା; ସରସ୍ୱତୀ; ବାଗିନ୍ଦ୍ରିୟ ।

ବାକ, ବି. ପୁଂ. (ବଚ୍-ଅ) ବାକ୍ୟ, ବଚନ ।

ବାକୀ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଅବଶେଷ, ବକେୟା ।

ବାକ୍‌ପଟୁ, ବିଂ. (ବାକ୍-ପଟୁ) ଉତ୍ତମ ବକ୍ତା, ବାଗ୍ମୀ ।

ବାକ୍‌ପତି, ବି. ପୁଂ. (ବାକ୍-ପତି) ବୃହସ୍ପତି, ଉତ୍ତମ-ବକ୍ତା ।

ବାକ୍‌ପଥ, ବି. ପୁଂ. (ବାଚ୍-ପଥ) ବାକ୍ୟର ବିଷୟ, କଥନ ଯୋଗ୍ୟ ।

ବାକ୍‌ପ୍ରଣାଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କଥା କହିବାର ରୀତି ।

ବାକ୍ୟ, ବି. ନ. (ବଚ୍-ଯ) କଥା, ବଚନ; ବିଭକ୍ତ୍ୟନ୍ତ ପଦସମୂହ, କ୍ରିୟାପଦସମୂହ, କାରକଯୁକ୍ତ କ୍ରିୟା-ପଦ ଏହି ତିନି ପ୍ରକାର ।

ବାକ୍ୟସ୍ଥ, ବିଂ. (ବାକ୍ୟ-ସ୍ଥ) ବାକ୍ୟରେ ସ୍ଥିତ; କଥାର ବାଧ୍ୟ ।

ବାଗ, ବି. (ଯାବନିକ) ଘୋଡା, ବଗିଚା; ଲଗାମ ।

ବାଗୀଶ, ବାଗୀଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ବାକ୍ ଈଶ, ଈଶ୍ୱର) ବୃହସ୍ପତି; ବ୍ରହ୍ମା; ବାକ୍‌ପତି, ଉତ୍ତମବକ୍ତା ।

ବାଗ୍‌ଜାଲ, ନ. }
ବାଗାଡମ୍ବର, ପୁଂ. } ବି. ବାଗାଡମ୍ବର ।

ବାଗ୍‌ଦଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ବାକ୍-ଦଣ୍ଡ) ତିରସ୍କାର, ବାକ୍ୟ-ଦ୍ୱାରା ଭର୍ତ୍ସନା; ବାକ୍ୟସଂଯମ ।

ବାଗ୍‌ଦତ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାକ୍-ଦତ୍ତ) ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ କନ୍ୟାକୁ ବାକ୍ୟଦାନ କରି ହୋଇଅଛି ।

ବାଗ୍‌ଦରିଦ୍ର, ବିଂ. (ବାକ୍-ଦରିଦ୍ର) ମିତଭାଷୀ, ଯେ ଅଳ୍ପ କଥା କହେ ।

ବାଗ୍‌ଦେବୀ, }
ବାଗ୍‌ଦେବତା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାକ୍-ଦେବୀ, ଦେବତା) ସରସ୍ୱତୀ, ବାଗୀଶ୍ୱରୀ ।

ବାଗ୍ମୀ, ବିଂ. (ବାକ୍-ମିନ୍) ବକ୍ତା, ବାକ୍‌ପଟୁ; ବାଚାଳ । ବି. ପୁଂ. ହୟଗ୍ରୀବ, ବୃହସ୍ପତି ।

ବାଙ୍ମୟ, ବିଂ. (ବାକ୍ ମୟ) ବାକ୍ୟାତ୍ମକ, ବାକ୍ୟମୟ; ଶବ୍ଦଜାତ । ବି. ନ. ବକ୍ତୃତା; ଅଳଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର; ସାହିତ୍ୟ; କାବ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର; ବାକ୍ୟଜନିତ ପାପ । ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ; ସରସ୍ୱତୀ ।

ବାଙ୍ମୁଖ, ବି. ନ. (ବାକ୍-ମୁଖ) ଉପନ୍ୟାସ; ବାକ୍ୟା-ରମ୍ଭ, ମୁଖବନ୍ଧ ।

ବାଚଂଯମ, ବି. ପୁଂ. (ବାଚଂ-ଯମ) ମୌନବ୍ରତା-ବଲମ୍ବୀମୁନି, ଯଥା,

"ବାଚଂଯମ ଭୁଞ୍ଜ ନୃପ ପାଇଲା ।"
ବାହୁଳ ପ୍ରାପ୍ତେ ତପସ୍ୱୀ ଜଳିଲା ।"

ବୈ. ବ ।

ବିଂ. ମିତଭାଷୀ ।

ବାଚକ, ବି°. (ବଚ୍-ଅକ) ଅର୍ଥପ୍ରକାଶକ, ବୋଧକ; କଥକ, ପୁରାଣାଦି ପାଠକ । ବି. ପୁଂ. ଅଭିଧା-ଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶକ ଶବ୍ଦ ।

ବାଚନ, ବି. ନ. (ବାଚି-ଅନ) କଥନ; ପଠନ ।

ବାଚନିକ, ବି°. (ବଚନ-ଇକ) ମୌଖିକ, ବଚନ କଳ୍ପିତ ।

ବାଚଃପତି, ବାଚସ୍ପତି, ବି. ପୁଂ. (ବାଚସ୍-ପତି) ଦେବ-ଗୁରୁ, ବୃହସ୍ପତି; ବାଗ୍ମୀ, ବାକ୍‌ପଟୁ, ସଦ୍‌ବକ୍ତା; ବିଦ୍ୱାନ୍ ।

ବାଚସ୍ପତ୍ୟ, ବି. ନ. (ବାଚସ୍ପତି-ଯ) ବାଗ୍ମିତା, ଉତ୍ତମ ବକ୍ତୃତା । ବି°. ବାଚସ୍ପତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବାଚାଳ, ବି°. (ବାଚ୍-ଆଲ) ବହୁଭାଷୀ, ଅସମ୍ବନ୍ଧ-ପ୍ରଳାପୀ ।

ବାଚିକ, ବି. ନ. (ବାଚ୍-ଇକ) ସମ୍ବାଦ, ସନ୍ଦେଶବାକ୍ୟ, ଖବର ।

ବାଚିକପତ୍ର, ବି. ନ. (ବାଚିକ—ସମ୍ବାଦ-ପତ୍ର) ଲିପି, ଚିଠି, ଲିଖନ, ସମ୍ବାଦପତ୍ର ।

ବାଚିକହାରକ, ବି°. ପୁଂ. (ବାଚିକ-ହୃ-ଅକ) ଦୂତ, ସନ୍ଦେଶହାରକ, ଯେ ସମ୍ବାଦ ନେଇ ଯାଏ ।

ବାଚୋଯୁକ୍ତି, ବାଚୋଯୁକ୍ତିପଟୁ, ବି°. (ବାଚସ୍-ଯୁକ୍ତି, ବାଚୋଯୁକ୍ତି-ପଟୁ) ବକ୍ତା, ବାଗ୍ମୀ ।

ବାଚ୍ୟ, ବି. ନ. (ବଚ୍-ଯ) ନିନ୍ଦା; ଧାତୁର ଉତ୍ତର ଯେ ବିଶେଷ ୨ ଅର୍ଥରେ ବିଶେଷ ୨ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୁଏ । ବି°. ନିନ୍ଦନୀୟ; ବଚନୀୟ; କୁତ୍ସିତ; ଘୃଣିତ; ଦୁଷ୍ଟ; କଥନୀୟ; ଅଭିଧେୟ; ଜ୍ଞାତିଭ୍ରଷ୍ଟ ।

ବାଚ୍ୟତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାଚ୍ୟ-ତା) ନିନ୍ଦା, ବଚନୀୟତା ।

ବାଛୁରି, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଲରୋଗ ବିଶେଷ; (ବତ୍ସ ଶବ୍ଦଜ) ଘୋଟକଶିଶୁ ।

ବାଛୁର, ବି. (ବତ୍ସ ଶବ୍ଦଜ) ଗୋବତ୍ସ, ଯଥା,

"ଗୋପେ ଚରଉଁ ଗୋରୁ ବାଛୁର ।"

ବାଜ, ବି. ପୁଂ. (ବଜ୍-ଅ) ବାଣର ପକ୍ଷ; ଶବ୍ଦ । ପୁଂ. ନ. ପକ୍ଷ, ଡେଣା; ପକ୍ଷିବିଶେଷ, ଶ୍ୟେନ ପକ୍ଷୀ । ନ. ଘୃତ; ଯଜ୍ଞ; ଅନ୍ନ; ବାରି; ପୂଜା ଜପାଦିର ସମାପନ ମନ୍ତ୍ର; ଶ୍ରାଦ୍ଧାନ୍ନ ।

ବାଜପେୟ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବାଜ-ପେୟ) ସାମବେଦ ବିହିତ ଯଜ୍ଞବିଶେଷ ।

ବାଜପେୟୀ, ବି. ପୁଂ. (ବାଜପେୟ-ଇନ୍) ବାଜ-ପେୟ ଯାଗକର୍ତ୍ତା ।

ବାଜବହରି, ବି. ପୁଂ. ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବାଜବହରିକ, ଶୁଣି ବଧିଲ୍ଲ ଧଧଧ ତାଙ୍କ ।"

ବାଜୀ, ବି. ପୁଂ. (ବାଜ୍-ଇନ୍) ପକ୍ଷୀ; ବାଣ; ଅଶ୍ୱ; ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ; ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା; ଗ୍ରହ । ବି°. ବେଗ-ବାନ୍; (ଦେଶଜ) କୌତୁକ (ଯାଦୁକର) କ୍ରୀଡ଼ା ।

ବାଜୀକରଣ, ବି. ନ. (ବାଜିନ୍-କରଣ) ବାଜିବତ୍ ରତିଶକ୍ତିକର ଔଷଧାଦି ।

ବାଜୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ହସ୍ତାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ ।

ବାଞ୍ଛନୀୟ, ବି°. (ବାଞ୍ଛ-ଅନୀୟ) ଅଭିଲଷଣୀୟ ।

ବାଞ୍ଛିତ, ବି°. (ବାଞ୍ଛ-ତ) ଅଭୀଷ୍ଟ, ଅଭିଲଷିତ, କାଙ୍କ୍ଷିତ ।

ବାଟ, ବି. ପୁଂ. (ବଟ୍-ଅ) ପଥ, ରାସ୍ତା ।

ବାଟ୍ୟାଲ, ବାଟ୍ୟାଲକ, ବି. ପୁଂ. (ବାଟୀ-ଅଲ, କ) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ବାଡିଅଁଲା ।

ବାଡବ, ବି. (ବାଡବା-ଅ) ସମୁଦ୍ରସ୍ଥ ଅଗ୍ନି, ବାଡ-ବାନଳ, ଯଥା,

"ବାଡବାନଳ ଏହା କରଇ ଧାରଣ,
ଏଥିରୁ ଗୋ ଇନ୍ଦୁମୁଖି ଇନ୍ଦୁର ଜନମ ।"
କ. ବ ।

ନ. ବଡବାସମୂହ । ପୁଂ. ନ. ପାତାଳ । ବି°. ବଡବାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବାଣ, ବି. ପୁଂ. (ବଣ୍-ଅ) ଶର, ତୀର ଯଥା,

"ମୂର୍ଚ୍ଛା ଭଙ୍ଗେ ରଣରଙ୍ଗେ ମାତିଲେ ମାରୁତି,
ବାଣେ କୁରବୀରଙ୍କୁ ସେ ପକାଇଲେ ଗୋଡ଼ି ।"
କ. ବ ।

ଶବ୍ଦ; ଅଗ୍ନି; ବଳିରାଜାର ଜ୍ୟେଷ୍ଠପୁତ୍ର, ବାଣ-ରାଜା; କବିବିଶେଷ; ଗୋସ୍ତନ । ଣା-ସ୍ତ୍ରୀ. ନୀଳ ଦାସକେରେଣ୍ଟା ବୃକ୍ଷ ।

ବାଣଭଟ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. କାଦମ୍ବରୀ ଗ୍ରନ୍ଥକାର ।

ବାଣଲିଙ୍ଗ, ବି. ନ. ନର୍ମଦା-ନଦୀ-ସମ୍ଭୂତ ଶିବଲିଙ୍ଗ-ବିଶେଷ ।

ବାଣସୁତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାଣ-ସୁତା) ଉଷା, ଅନିରୁଦ୍ଧ ପତ୍ନୀ ।

ବାଣହା, ବାଣାରି, ବ. ପୁଂ. (ବାଣ-ହନ୍, ଅରି) ବିଷ୍ଣୁ, କୃଷ୍ଣ ।

ବାଣାଶ୍ରୟ, ପୁଂ. } ବ. (ବାଣ-ଆଶ୍ରୟ, ଆସନ)
ବାଣାସନ, ନ. } ଶରାସନ, ଧନୁକ ।

ବାଣି, ବ. (ଦେଶଜ) ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ । ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ବାପଦଣ୍ଡ ।

ବାଣିଜ୍ୟ, ବ. ନ. (ବଣିଜ୍-ଯ) ବଣିଗ୍‌ବୃତ୍ତି, କ୍ରୟ-ବିକ୍ରୟ, ବ୍ୟବସାୟ, କାରବାର ।

ବାଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଲ୍-ଇ-ଈ) ବାକ୍ୟ, ବାଗ୍‌ଦେବୀ, ସରସ୍ୱତୀ; ବଚନ ।

ବାତ, ବ. ପୁଂ. (ବା-ତ) ବାୟୁ, ବତାସ; ରୋଗ-ବିଶେଷ; ଧୃଷ୍ଟ ନାୟକ । ବିଂ. ଗତ, ଅଞ୍ଚିତ ।

ବାତକେତୁ, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-କେତୁ) ଧୂଳି ।

ବାତକେଳି, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-କେଳି) ମଧୁରାଳାପ, ଇଷ୍ଟାଳାପ, ପ୍ରେମାଳାପ; ନାୟକର ଦନ୍ତ କ୍ଷତ ଚିହ୍ନ ।

ବାତଗାମୀ, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-ଗାମିନ୍) ପକ୍ଷୀ ।

ବାତଗୁଲ୍ମ, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-ଗୁଲ୍ମ) ବାତୁଳ, ରୋଗ-ବିଶେଷ ।

ବାତଘ୍ନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାତ-ହନ୍-ଈ) ଶାଳପର୍ଣ୍ଣୀ; ଅଶ୍ୱ-ଗନ୍ଧା ।

ବାତଧ୍ୱଜ, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-ଧ୍ୱଜା) ମେଘ ।

ବାତପୁତ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-ପୁତ୍ର) ଭୀମସେନ; ହନୁ-ମାନ୍; ଅତିଶୟ ଧୂର୍ତ୍ତ ।

ବାତପୋଥ, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-ପୁଥ୍-ଅ) ପଳାଶବୃକ୍ଷ ।

ବାତପ୍ରମୀ, ବାତମୃଗ, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-ପ୍ର-ମା-ଈ, ମୃଗ) ବେଗଗାମୀ ମୃଗବିଶେଷ, ବାତୁଡିଆ ହରିଣ ।

ବାତମଣ୍ଡଳୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାତ-ମଣ୍ଡଳ) ବାତ୍ୟା, ଘୂର୍ଣ୍ଣୀ-ବତାସ ।

ବାତରକ୍ତ, ବ. ନ. (ବାତ-ରକ୍ତ) ରୋଗବିଶେଷ ।

ବାତରକ୍ତଘ୍ନ, ବ. ପୁଂ. କୁକୁରଶିଳିଆ ଗଛ ।

ବାତରଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ, ପିପ୍ପଳ, ଚଳ-ଦଳ ।

ବାତରଥ, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-ରଥ) ମେଘ ।

ବାତରୋଗୀ, ବିଂ. (ବାତରୋଗ-ଇନ୍) ବାତରୋଗ-ଯୁକ୍ତ ।

ବାତବୈରୀ, ବ. ପୁଂ. ଏରଣ୍ଡବୃକ୍ଷ ।

ବାତଶୀର୍ଷ, ବ. ନ. (ବାତ-ଶୀର୍ଷ) ନାଭିର ଅଧୋ-ଭାଗ, ତଳିପେଟ ।

ବାତଶୋଣିତ, ବ. ନ. (ବାତ-ଶୋଣିତ) ବାତରକ୍ତ ରୋଗ ।

ବାତାଦ, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-ଅଦ୍-ଅ) ବାଦାମଗଛ; ରୋଗବିଶେଷ; ଧ୍ୱଜଭଙ୍ଗ ।

ବାତାପି, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-ଆ-ପା-ଇ) ଅସୁରବିଶେଷ ଯାହାକୁ ଅଗସ୍ତ୍ୟ ମୁନି ଭକ୍ଷଣ କରିଥିଲେ; (ଦେଶଜରେ) ଅମ୍ଳଫଳବିଶେଷ ।

ବାତାପିସୂଦନ, ବ. ପୁଂ. (ବାତାପି-ସୂଦନ) ଅଗସ୍ତ୍ୟ-ମୁନି, ଯଥା,

"ବାତାପି-ସୂଦନ ଆଶ୍ରମ,
ବର୍ଣ୍ଣିନେ ପ୍ରବେଶ ଶ୍ରୀରାମ ।"

ବୈ. ବ ।

ବାତାୟନ, ବ. ନ. (ବାତ-ଅୟନ) ଗବାକ୍ଷ, ଯାହା-ଦ୍ୱାରା ବାୟୁର ଗତାୟାତ ହୁଏ । ପୁଂ. ଅଶ୍ୱ ।

ବାତାୟୁ, ବ. ପୁଂ. (ବାତ-ଅୟ-ଉ) ହରିଣ, ମୃଗ ।

ବାତାରି, ବ. ପୁଂ. ଏରଣ୍ଡବୃକ୍ଷ; ଶତମୂଳୀ; ପୁନର୍ନବା ଶ୍ରୀ; ଶେଫାଳିକା; ଭୁଅଁଣି; ଭାର୍ଗୀ; ସ୍ନୁହୀ; ବିଡଙ୍ଗ; ସୂରଣ; ଭଲ୍ଲାତକ; ଜତୁକା ।

ବାତକ, ବିଂ. (ବାତ-ଇକ) ବାତୋତ୍ପନ୍ନ, ବାୟୁ-ଜନିତ (ବ୍ୟାଧି) ବ. ପୁଂ. ରୋଗବିଶେଷ ।

ବାତୁଳ, ବାତୂଳ, ବିଂ. (ବାତ-ଉଳ) ବାତରୋଗୀ, ବାୟୁଗ୍ରସ୍ତ, ଉନ୍ମତ୍ତ, ପାଗଳ । ବ. ପୁଂ. ବାତ-ସମୂହ ।

ବାତ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାତ-ଯ-ଆ) ବଳବାନ୍ ବାୟୁ, ବାତସମୂହ ।

ବାତ୍ସଲ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ବତ୍ସଳ-ଯ) ରସବିଶେଷ; କାରୁଣ୍ୟ, ସ୍ନେହ ।

ବାଷ୍କ୍ୟାୟନ, ବି. ପୁଂ. (ବାଷ୍କ୍ୟା-ଆୟନ) ବାଷ୍କ୍ୟ-ମୁନିର ପୁତ୍ର ।

ବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ବଦ୍-ଅ) ଯଥାର୍ଥବିଗ୍ରହ; ବାକ୍ୟ ଉକ୍ତି, କଥନ; ବିତର୍କ; ବାଦ୍ୟ; ପ୍ରବାଦ ।

ବାଦକ, ବିଂ. (ବାଦ ବା ବଦ୍-ଅକ) ବାଦ୍ୟକର, ବକ୍ତା ।

ବାଦନ, ବି. ନ. (ବାଦ୍-ଅନ) ବାଦ୍ୟ; ବଜାଇବା ।

ବାଦଭୂମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ବାଦାନୁବାଦ ହୁଏ ।

ବାଦରାୟଣ, ବି. ପୁଂ. (ବାଦର-ଅୟନ, ଇ) ବେଦବ୍ୟାସ, ବ୍ୟାସଦେବ ।

ବାଦସା, (ଯାବନିକ) ରଜା, ଯଥା,

"ଝାଡଖଣ୍ଡ ଇସା ବାଦସା ଭଣେ ।"

କ. ଚ ।

ବାଦାନୁବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ବାଦ-ଅନୁବାଦ) ବାକ୍-ବିତଣ୍ଡା, ଉକ୍ତିପ୍ରତ୍ୟୁକ୍ତି; ବାକ୍ୟ, କଳହ, ତର୍କ-ବିତର୍କ ।

ବାଦି, ବିଂ. (ବଦ୍-ଇ) ବିଦ୍ୱାନ୍, ପଣ୍ଡିତ ।

ବାଦିତ, ବିଂ. (ବାଦ୍-ତ) ଶବ୍ଦିତ, ଧ୍ୱନିତ ।

ବାଦିତ୍ର, ବି. ନ. (ବାଦ୍-ଇତ୍ର) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ବାଦିତ୍ର ଶବଦେ ବମିଲ ଅବନୀ,
ଜଣା ଗର୍ଜି ଉଠେ ଶତ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ।"

ନ. କେ ।

ବାଦୀ, ବିଂ. (ବଦ୍-ଇନ୍) ବକ୍ତା, ଅର୍ଥପ୍ରକାଶକାରୀ; ଫରିୟାଦୀ ।

ବାଦ୍ୟ, ବି. ନ. (ବାଦ୍-ଯ) ବଜାଇବା ଯନ୍ତ୍ର ।

ବାନ, ବି. ନ. (ବନ୍-ଅ) ଶୁଷ୍କଫଳ । ବିଂ. ଶୁଷ୍କ; ଜୀବିତ; ଜଙ୍ଗମ । ବି. ନ. (ବା-ଅନ) ଗମନ; ଭିତ୍ତିର ଗର୍ତ୍ତ; (ବନ-ଅ) ବନସମୂହ; ବନ୍ୟା, ବୃହତ ପ୍ରବାହ । ବିଂ. ବନ୍ୟ; (ଦେଶଜ) ତେଜ, ଯଥା,

"ବଳବାନେ ଅଧିକ କେ କଷୁଁ କଣଟି-କାର୍ମୁକେ,
କନ୍ୟାରତ୍ନ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗ କରିବେ ଭେଟିବେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବାନପ୍ରସ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ବାନ-ପ୍ରସ୍ଥ) ତୃତୀୟ ଆଶ୍ରମୀ, ବନବାସୀ; ପଲାଶ ବୃକ୍ଷ ।

ବାନର, ବି. ପୁଂ. (ବନ-ରମ୍=କ୍ରୀଡ଼ା କରିବା-ଅ ଅଥବା ବା=ତୁଲ୍ୟ-ନର କିମ୍ବା ବାନ=ବନଭବ ଫଳ-ଗ୍ରା=ଗ୍ରହଣ କରିବା-ଅ) ପ୍ଲବଙ୍ଗ, ମର୍କଟ, ଶାଖାମୃଗ, କପି ।

ବାନରେନ୍ଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବାନର-ଇନ୍ଦ୍ର) ସୁଗ୍ରୀବ; ହନୁମାନ୍ । ବିଂ. ବାନର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ବାନସ୍ପତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବନସ୍ପତି-ଯ) ଯେ ସମସ୍ତ ବୃକ୍ଷରେ ପୁଷ୍ପ ହୋଇ ଫଳ ହୁଏ, ଆମ୍ରବୃକ୍ଷପ୍ରଭୃତି ।

ବାନ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବମ୍-ତି) ବମନ, ଉଦ୍ଗୀରଣ ।

ବାପ, ବି. ପୁଂ. (ବପ୍-ଅ) କ୍ଷୌର; କ୍ଷେତ୍ର; ବପନ, ବୀଜରୋପଣ; (ବପ୍ତା ଶବ୍ଦଜ) ପିତା, ଜନକ ।

ବାପିତ, ବିଂ. (ବାପି-ତ କିମ୍ବା ବାପ-ଇତ) ରୋପିତ, ଯାହା ବୁଣା ହୋଇଅଛି ।

ବାବା, ବି. (ବପି ବା ବପ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ପିତା ।

ବାବୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଉପାଧି, ସୁଖଭୋଗୀ; ବାତ୍ସଲ୍ୟାର୍ଥେ ବାବୁ ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥାଏ, ଯଥା,

"ବାବୁ ଦୁଃଖିଅନ ନୀଳମଣି; କହାଇ ତାଙ୍କ ମୁହିଁ
ତାଙ୍କି ରଖିଅଛି ଏସର ଲବଣି ।"

ବାମ, ବିଂ. (ବମ୍-ଅ) ବିମୁଖ, ପ୍ରତିକୂଳ; ବିପରୀତ; ଦକ୍ଷିଣେତର; ବାମଦିଗସ୍ଥ; ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର; ବକ୍ର; ଅଧମ, ନୀଚ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ବି. ପୁଂ. ଶିବ; କାମଦେବ; ବକ୍ଷଃ; ଜୀବ । ନ. ଧନ ।

ବାମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନାରୀ, ରମଣୀ, ରାମା; ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ଦୁର୍ଗା । ମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଘୋଟକୀ ।

ବାମଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ବାମ-ଦେବ) ମହାଦେବ, ଶିବ, ଈଶ୍ୱର, ମୁନିବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବସି ବଶିଷ୍ଠ ଜାବାଳି
ବାମଦେବ କାଶ୍ୟପ ସୁମନ୍ତ୍ର ସେନ ।"

ବୈ. ବ ।

ବାମନ, ବିଂ. (ବାମ-ଇ-ଅନ) ଖର୍ବ, ହ୍ରସ୍ୱ, କ୍ଷୁଦ୍ର; ଅଳ୍ପ; ନୀଚ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁର ଅବତାରବିଶେଷ ।

ବାମଲୂର, ବି. ପୁଂ. (ବାମ-ଲୂ-ର) ବଲ୍ମୀକ; ଉଇହୁଙ୍କା ।

ବାମଲୋଚନା, ବାମାକ୍ଷୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାମ-ଲୋଚନ, ଅକ୍ଷୀ) ସୁନ୍ଦରୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ସୁରୁନେତ୍ରା ।

ବାମାକ୍ଷି, ବି. ନ. ବାମଚକ୍ଷୁଃ ।

ବାମେତର, ବିଂ. (ବାମ-ଇତର) ଦକ୍ଷିଣ ।

ବାୟବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାୟୁ-ଯ) ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମଦିଗ; ବାୟୁକୋଣ ।

ବାୟବ୍ୟ, ବାୟବୀୟ, ବିଂ. (ବାୟୁ-ଯ, ଈୟ) ବାୟୁ-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବାୟବ୍ୟବାୟୁ, (Monsoon) ଯେ ବାଣିଜ୍ୟ ବାୟୁ ଛ ମାସ ନୈଋତ କୋଣ ଓ ଛ ମାସ ଈଶାନ କୋଣରୁ ଭାରତ ସମୁଦ୍ରରେ ବହମାନ ହୁଏ ।

ବାୟସ, ପୁଂ. } ବି. (ବୟ୍-ଅସ) କାକ; ଅଗୁରୁ-
ବାୟସୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବୃକ୍ଷ ।

ବାୟସାରାତି, ବାୟସାରି, ବି. ପୁଂ. (ବାୟସ-ଅରାତି, ଅରି) ପେଚକ, ପେଞ୍ଚା ।

ବାୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ବା-ଉ) ପବନ, ବତାସ; ପ୍ରାଣ ।

ବାୟୁକେତୁ, ବି. ପୁଂ. (ବାୟୁ-କେତୁ) ଧୂଳି ।

ବାୟୁକୋଣ, ବି. ପୁଂ. ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମକୋଣ ।

ବାୟୁକୋଷ, (Air bladder) ଶରୀରାନ୍ତର୍ଗତ ଯେ ଚର୍ମମୟ କୋଷରେ ବାୟୁ ଥାଏ ।

ବାୟୁଗଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ବାୟୁ-ଗନ୍ଦ୍-ଅ) ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ରୋଗ ।

ବାୟୁନିର୍ଯ୍ୟାଣଯନ୍ତ୍ର, (Air pump) ଯେ ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବସ୍ତୁର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରୁ ବାୟୁ ବାହାର କରାଯାଏ ।

ବାୟୁପୁତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବାୟୁ-ପୁତ୍ର) ଭୀମ; ହନୁମାନ୍ ।

ବାୟୁଫଳ, ବି. ନ. (ବାୟୁ-ଫଳ) ଶକ୍ରଧନୁ, ରାମ-ଧନୁକ; କରକା ।

ବାୟୁଭକ୍ଷ, ବାୟୁଭକ୍ଷ୍ୟ, ବିଂ. (ବାୟୁ-ଭକ୍ଷ୍-ଅ, ଭକ୍ଷ୍ୟ= ଭକ୍ଷଣୀୟ) ବାୟୁ ଭକ୍ଷଣକାରୀ । ବି. ପୁଂ. ସର୍ପ ।

ବାୟୁବାହ, ବି. ପୁଂ. (ବାୟୁ-ବାହ) ଧୂମ; ବାଷ୍ପ ।

ବାୟୁସଖ, ବାୟୁସଖି, ବି. ପୁଂ. (ବାୟୁ-ସଖି) ଅଗ୍ନି, ବହ୍ନି, ଅନଳ ।

ବାର, ବି. ପୁଂ. (ବୃ-ଅ) ବାସର; ରବି ସୋମ-ପ୍ରଭୃତି, ସମୂହ; ବିଂ. ନିବାରଣୀୟ; ସଂଖ୍ୟା-ବିଶେଷ, ୧୨ ।

ବାରକ, ବି. (ବୃ-ଇ-ଅକ) ନିବାରକ, ନିଷେଧକ, ପ୍ରତିବନ୍ଧକ । ବି. ପୁଂ. ଅଶ୍ୱବିଶେଷ; ଅଶ୍ୱର ଗତିବିଶେଷ ।

ବାରଣ, ବି. ପୁଂ. (ବୃ-ଇ-ଅନ) ହସ୍ତୀ । ନ. ନିଷେଧ, ଯଥା,

"ବାରଣଶିରେ ପଦ ଦେଇ ଅସୁ,
ବରଣ କରି ରାମ ମନ ତୋଷୁ ସେ ।"

ବୈ. ବି ।

ବାରଣୀୟ, ବିଂ. (ବୃ-ଅନୀୟ) ନିବାରଣ ଯୋଗ୍ୟ ।

ବାରଣାବତ, ବି. ନ. ମହାଭାରତୋକ୍ତ ନଗରବିଶେଷ

ବାରନାରୀ,
ବାରବଧୂ,
ବାରବନିତା,
ବାରବିଳାସିନୀ,
ବାରଯୋଷା
ବାରଯୋଷିତ୍,
ବାରସୁନ୍ଦରୀ,
ବାରସ୍ତ୍ରୀ,
} ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାର=ଅନେକ-ନାରୀ, ବଧୂ, ବନିତା, ବିଳାସିନୀ, ଯୋଷା, ଯୋଷିତ୍, ସୁନ୍ଦରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ) ବେଶ୍ୟା, ଗଣିକା ।

ବାରମ୍ବାର, ଅଂ. ପୁନଃ ପୁନଃ, ମୁହୁର୍ମୁହୁଃ, ବାରବାର ।

ବାରୟିତା, ବିଂ. (ବୃ-ଇ-ତୃ) ନିବାରକ, ବାରଣ-କାରୀ । ବି. ପୁଂ. ପତି ।

ବାରବେଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାର-ବେଳା) ସର୍ବ କର୍ମ କାରଣ କାଳ, ଯେ ସମୟରେ କୌଣସି କର୍ମ କରିବା ବିହିତ ନୁହେ ।

ବାରାଙ୍ଗନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାର-ଅଙ୍ଗନା) ବେଶ୍ୟା ।

ବାରାଣସୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବରଣା-ଅସୀ) କାଶୀ, ଶିବ-ପୁରୀ ।

ବାରାନ୍ତର, ବି. ନ. (ବାର-ଅନ୍ତର) ଅନ୍ୟ ସମୟ, ଅନ୍ୟ ବାର ।

ବାରାହ, ବି. (ବରାହ-ଅ) ବରାହସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଶୂକର-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବାରାହକର୍ଣ୍ଣୀ, ବାରାହପର୍ଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା ।

ବାରି, ବି. ନ. (ବୃ-ଇ) ଜଳ ।

ବାରିଚର, ବି. ପୁଂ. (ବାରି-ଚର) ମତ୍ସ୍ୟ । ବିଂ. ଜଳଚର ।

ବାରିଜ, ବି. ପୁଂ. (ବାରି-ଜନ୍-ଅ) ଶଙ୍ଖ, ଶମ୍ବୁକ-ପ୍ରଭୃତି ଜଳଜାତ ବସ୍ତୁ । ନ. ପଦ୍ମପୁଷ୍ପ, ଜଳଜ । ବିଂ. ଯାହା ଜଳରୁ ଜାତ ହୁଏ ।

ବାରିଦ, ବାରିବାହ, ବାରିବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ବାରି-ଦା-ଅ, ବହ୍-ଅ, ବହ୍-ଅନ) ଜଳଦ, ମେଘ ।

ବାରିଧି, ବାରିନିଧି, ବାରିରାଶି, ବି. ପୁଂ. (ବାରି-ଧି, ନିଧି, ରାଶି) ଜଳଧି, ସମୁଦ୍ର ।

ବାରିନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ବାରି-ନାଥ) ବରୁଣ; ସମୁଦ୍ର, ମେଘ ।

ବାରିପ୍ରବାହ, ବି. ପୁଂ. (ବାରି-ପ୍ରବାହ) ନିର୍ଝର; ଝରଣା, ଜଳପ୍ରବାହ ।

ବାରିରୁହ, ବି. ନ. (ବାରି-ରୁହ) ପଦ୍ମ, ଜଳରୁହ । ବିଂ. ଜଳଜାତ ।

ବାରିଲୋମା, ବି. ପୁଂ. (ବାରି-ଲୋମନ୍) ବରୁଣ, ଜଳଧିପତି ।

ବାରୀନ୍ଦ୍ର, ବାରୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ବାରି-ଇନ୍ଦ୍ର, ଈଶ) ସମୁଦ୍ର ।

ବାରୁଣ, ବିଂ. (ବରୁଣ-ଅ) ବରୁଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ଜଳ ।

ବାରୁଣି, ବି. ପୁଂ. (ବରୁଣ-ଇ) ଅଗସ୍ତ୍ୟମୁନି ।

ବାରୁଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବରୁଣ-ଅ-ଈ) ପଶ୍ଚିମଦିଗ୍, ଶତଭିଷା ନକ୍ଷତ୍ର; ବରୁଣର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବାରୁଦ, ବି. (ଦେଶଜ) ସୋରା ଗନ୍ଧକମିଶ୍ରିତ ଚୂର୍ଣ୍ଣ-ବିଶେଷ ।

ବାର୍ତ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃତ୍-ଅ) ବୃତ୍ତାନ୍ତ, ସମ୍ବାଦ, ଜନଶ୍ରୁତି ।

ବାର୍ତ୍ତାବହ, ବି. ପୁଂ. (ବାର୍ତ୍ତା-ବହ) ଦୂତ, ଚର, ସନ୍ଦେଶହାରକ ।

ବାର୍ଦ୍ଧକ, ବି. ନ. (ବୃଦ୍ଧ-ଅକ) ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା, ବୃଦ୍ଧସମୂହ, ବୃଦ୍ଧର କର୍ମ ।

ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ, ବି. ନ. (ବାର୍ଦ୍ଧକ-ଯ) ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା, ବୃଦ୍ଧତ୍ୱ ।

ବାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ବାରି-ଯ) ବାରଣୀୟ, ବାରଣଯୋଗ୍ୟ ।

ବାର୍ବଟ, ବି. ପୁଂ. (ବାରି-ବଟ) ବହିତ୍ର, ନୌକା-ପ୍ରଭୃତି ଜଳଯାନ ।

ବାର୍ଷିକ, ବିଂ. (ବର୍ଷ-ଇକ) ବାତ୍ସରିକ, ବର୍ଷର-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବାଳକ, ବି. ପୁଂ. (ବଲ୍-ଅକ) ବଳୟ; ଅଙ୍ଗୁରୀୟକ ।

ବାଳବ, ବି. ପୁଂ. (ବଲ୍-ଅ-ବ) ଏକାଦଶକରଣ ଅନ୍ତର୍ଗତ କରଣ ବିଶେଷ ।

ବାଲିଶ, (ଯାବନିକ) ଉପଧାନ, ତକିଆ ।

ବଲ୍ମିକି, ବଲ୍ମିକ, ବାଲ୍ମୀକ, ବାଲ୍ମୀକି, ବି. ପୁଂ. (ବାଲ୍ମିକି, ବାଲ୍ମୀକ-ଅ-ଇ) ରାମାୟଣ ଗ୍ରନ୍ଥକାର ମୁନି, ଆଦିକବି ।

ବାବଦୂକ, ବିଂ. (ବାବଦ୍-ଊକ) ବାଚାଳ, ଯେ ଅଧିକ କଥା କହେ ।

ବାଶିଷ୍ଠ, ବାସିଷ୍ଠ, ବିଂ. (ବଶିଷ୍ଠ, ବସିଷ୍ଠ-ଅ) ବଶିଷ୍ଠ) ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ବଶିଷ୍ଠ ପ୍ରଣୀତ ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ର ।

ବାଷ୍ପ, ବାଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ବା-ସୃକ୍-ଅ, ନିପାତନେ) ସୂକ୍ଷ୍ମଜଳବିନ୍ଦୁ; ଧୂମ; ନେତ୍ରଜଳ, ଅଶ୍ରୁ, କଣ୍ଠବାରି ।

ବାସ, ବି. ପୁଂ. (ବସ୍-ଅ) ଗୃହ, ବାସସ୍ଥାନ, (ବସ୍=ଆଚ୍ଛାଦନ କରିବା-ଅ) ବସ୍ତ୍ର; (ବାସ=ବାସନା-ଅ) ସୁଗନ୍ଧ ।

ବାସକସଜ୍ଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯେ ସ୍ତ୍ରୀ ଭୂଷିତ ହୋଇ ଏବଂ ବାସଗୃହକୁ ଭୂଷିତ କରି ନାୟକର ଆଗମନ-ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରିଥାଏ ।

ବାସଗୃହ, ବି. ନ. (ବାସ-ଗୃହ) ଶୟନାଗାର, ଶଯ୍ୟା-ଗୃହ, ଅନ୍ତଃପୁରଗୃହ ।

ବାସନ, ନ. } ବାସନା, ସ୍ତ୍ରୀ, } ବି. (ବାସ୍=ସୁଗନ୍ଧ-ଅନ) ସୁଗନ୍ଧୀ-କରଣ; (ବସ୍=ପରିଧାନ-ଅନ) ବସ୍ତ୍ର । ନ. (ବସ୍=ବାସ କରିବା-ଅନ) ବାସସ୍ଥାନ, ଜଳପାତ୍ର; ପାତ୍ର ।

ବାସନ୍ତ, ବିଂ. (ବସନ୍ତ-ଅ) ବସନ୍ତ ଋତୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ପୁଂ. କୋକିଳ, ମଳୟବାୟୁ ।

ବାସନ୍ତିକ, ବି. ପୁଂ. (ବସନ୍ତ-ଇକ) ବିଦୂଷକ, ନଟ, ନର୍ତ୍ତକ ।

ବାସନ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବସନ୍ତ-ଈ) ନବମଲ୍ଲିକା, ମାଧବୀ ଲତା; ମଦନୋତ୍ସବ; ବନଦେବତା ବିଶେଷ; ଦୁର୍ଗା ।

ବାସନ୍ତୀପୂଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚୈତ୍ରମାସୀୟ ଦୁର୍ଗାପୂଜା ।

ବାସର, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବସ୍-ଅର) ଦିବସ, ଯଥା,

"ବାସର ଯୌବନେ ହିଁପି ଭଲେ,
ବସନ୍ତ କଲାପି କୁଳ କୁଶଳେ ।"

କ. ବ ।

ବିବାହ ରାତ୍ରିର ଶୟନଗୃହ ।

ବାସବ, ବି. ପୁଂ. (ବସୁ=ଧନ-ଅ) ଇନ୍ଦ୍ର । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବ୍ୟାସର ମାତା, ସତ୍ୟବତୀ । ନ. ଧନିଷ୍ଠା ନକ୍ଷତ୍ର ।

ବାସଃ, ବି. ନ. (ବାସ୍-ଇ-ଅସ୍) ବସ୍ତ୍ର ।

ବାସି, ପୁଂ. } ବି. (ବସ୍-ଇ) କୁଠାରବିଶେଷ;
ବାସୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } (ଦେଶଜ) ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତ, ଯଥା,

"ନୀଳୋତ୍ପଳ ବାସି ହେଲପରି ଦିଶି
ଯାଉଛୁ ତୁହିଁ ଶ୍ରୀପଙ୍କ ।"

କ. ତ ।

ବାସିନ୍ଦା, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ବାସକାରୀ ।

ବାସୀ, ବିଂ. (ବସ୍-ଇନ୍) ବାସକାରୀ ।

ବାସୁକି, ବାସୁକେୟ, ବି. ପୁଂ. (ବସୁ-କ-ଇ, ଏୟ) ସର୍ପରାଜ ।

ବାସୁଙ୍ଗା, ବି. (ଦେଶଜ) ପଟ୍ଟ, ଯଥା, କଦଳୀ ବାଉଙ୍ଗା ।

ବାସୁଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ବସୁଦେବ-ଅ) ବସୁଦେବର ପୁତ୍ର, କୃଷ୍ଣ ।

ବାସ୍ତବ, ବାସ୍ତବିକ, ବିଂ. (ବସ୍ତୁ-ଅ, ଇକ) ପ୍ରକୃତ, ଯଥାର୍ଥ; ପରମାର୍ଥ ଭୂତ ବସ୍ତୁ ।

ବାସ୍ତବ୍ୟ, ବିଂ. (ବସ୍-ଇ-ତବ୍ୟ) ବାସଯୋଗ୍ୟ, ବାସ-ଯୋଗ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ବସତି ।

ବାସ୍ତୁରା, ବି. (ଯାବନିକ) ଦେଓ୍ୱଥାଲିଯ୍ବା, ଫଭୁଆ ।

ବାସ୍ତୁ, ବି. ପୁଂ. (ବସ୍-ତୁ) ଗୃହ, ଭବନ ।

ବାସ୍ତୁଦେବ, ବି. ପୁଂ. ଗୃହଦେବତା ।

ବାସ୍ତୋଷ୍ପତି, ବାସ୍ତୋଷ୍ପତି, ବି. ପୁଂ. (ବାସ୍ତୋସ-ପତି ସୁରପତି, ଇନ୍ଦ୍ର ।

ବାହ, ବି. ପୁଂ. (ବହ୍-ଅ) ଅଶ୍ୱ; ବୃଷ; ମହିଷ; ବାୟୁ; ପରିମାଣବିଶେଷ । ବିଂ. ବାହକ ।

ବାହକ, ବି. ପୁଂ. (ବାହ-ଇ-ଅକ) ସାରଥି, ଯନ୍ତା, ସୂତ । ବିଂ. ବହନକର୍ତ୍ତା ।

ବାହନ, ବି. ନ. (ବାହ୍-ଅନ) ଯାନ, ଯାହାଦ୍ୱାରା ବହନ ହୁଏ; ହସ୍ତୀ, ଅଶ୍ୱ, ନୌକା, ଶିବିକା-ପ୍ରଭୃତି ।

ବାହଶ୍ରେଷ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. ଅଶ୍ୱ, ଘୋଟକ ।

ବାହା, ବି. (ବାହୁ ଶବ୍ଦଜ) ଭୁଜ ଯଥା,

"ଯାହା ବାହା ସାହା ପାଇ ବଞ୍ଚୁଥିଲି ।"

ବିବାହ ।

ବାହାଡା, ବି. (ଦେଶଜ) ଫଳବିଶେଷ, ବଣିଡକ; ଦନ୍ତବିଶେଷ ।

ବାହାନା, ବି. (ଦେଶଜ) ଛଳନା ।

ବାହାପିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସାହସୀ ।

ବାହାର, ବି. (ଯାବନିକ) ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ସୌଷ୍ଠବ; (ବହିର୍ଗତ ଶବ୍ଦଜ) ନିର୍ଗତ, ଯଥା,

"ବଲ୍ମୀକ ନିଶାଗରୁ ହୋଇ ବାହାର,
ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚାପ ଯେହ୍ନେ ଦିଶେ ବାହାର ।"

ମେ. ଦୂ ।

(ଦେଶଜ) ଗୃହର ବହିଃପ୍ରଦେଶ; ବ୍ୟତୀତ ।

ବାହିତ, ବିଂ. (ବାହ-ତ) ଚାଳିତ, ପ୍ରବାହିତ, ପ୍ରତାଡିତ; ବଞ୍ଚିତ; ପ୍ରାପିତ ।

ବାହିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବାହ୍-ଇନ୍) ସେନାବିଶେଷ, ୮୧ ହସ୍ତୀ, ୮୧ ଶକଟ, ୨୪୩ ଅଶ୍ୱ ଏବଂ ୪୦ ପଦାତି ଏତାବନ୍ତ ସଂଖ୍ୟକ ସୈନ୍ୟ; (ବହ୍-ଇନ୍-ଈ) ନଦୀ ।

ବାହିନୀପତି, ବି. ପୁଂ. (ବାହିନୀ-ପତି) ସେନାପତି; ସରିତ୍ପତି, ସମୁଦ୍ର, ସାଗର, ରତ୍ନାକର ।

ବାହୀ, ବିଂ. (ବହ-ଇନ୍) ବହନକାରୀ ।

ବାହୁ, ବି. ପୁଂ. (ବହ୍-ଉ) ଭୁଜ, କକ୍ଷଠାରୁ ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଗ୍ରଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବୟବ; ଅଙ୍କଶାସ୍ତ୍ରରେ ରେଖାବିଶେଷ ।

ବାହୁଙ୍ଗୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଡାଳ, ନଡିଆ ଓ କଦଳୀ-ଆଦିର ଶାଖା ।

ବାହୁଙ୍ଗୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ଭାରଦଣ୍ଡ ।

ବାହୁଟୀ, ବି. (ଦେଶଜ) ହସ୍ତାଭରଣବିଶେଷ, ଯଥା,

"କରେ କଟଣୀ ବାହୁଟୀ ହୃଦେ ପଦକ ।"

ର. ବ ।

ବାହୁଟିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ହରଣବିଶେଷ ।

ବାହୁଡାଦଶମୀ, ବି. ଆଷାଢ ଶୁକ୍ଲଦଶମୀ ।

ବାହୁଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ବହୁଲ-ଯ) ବହୁତ୍ୱ, ଆତିଶଯ୍ୟ, ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ।

ବାହ୍ୟ, ବିଂ. (ବହ୍-ଯ କିମ୍ବା ବହିସ୍-ଯ) ବହନୀୟ, ବହିଃସ୍ଥ । ବି. ନ. ଯାନ, ବାହନ ।

ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. ସ୍ଥୂଳଜ୍ଞାନ, ସାମାନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ, ବହିରିନ୍ଦ୍ରିୟ ନିମିତ୍ତ ବୋଧ ।

ବାହ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ବାହ-ଶାନଚ୍) ପ୍ରାପ୍ୟମାନ, ଯାହା ବାହିତ ହେଉଅଛି ।

ବାହ୍ୟେନ୍ଦ୍ରିୟ, ବି. ନ. (ବାହ୍ୟ-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ବହିରିନ୍ଦ୍ରିୟ, ଚକ୍ଷୁଃ, କର୍ଣ୍ଣ, ନାସିକାପ୍ରଭୃତି ।

ବାହ୍ଲିକ, ବାହ୍ଲୀକ, ବି. ପୁଂ. (ବଲ୍‌ହ-ଇକ) ଦେଶବିଶେଷ; ଗନ୍ଧର୍ବବିଶେଷ । ନ. କୁଙ୍କୁମ; ହେଙ୍ଗୁ ।

ବି, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବେ=ବିସ୍ତାର କରିବା-ଇ) ପକ୍ଷୀ । ପୁଂ. ଚକ୍ଷୁଃ, ଆକାଶ, ସ୍ୱର୍ଗ ।

ବି, ଉପ, ଅଂ. (ବା=ଗମନ କରିବା-ଇ) ବିପରୀତ; ବିରୁଦ୍ଧ; ବିଷମ; ବିଭକ୍ତି; ନିଶ୍ଚୟ; ନିନ୍ଦା; ଅସମ୍ମତି; ଅସହନ; ପ୍ରଭେଦ; ପରିଭବ; କାରଣ; ହେତୁ; ଅଭାବ; ଗତି; ଆଲମ୍ବନ; ଅବଲମ୍ବନ; ବିଶେଷ; ନିଗ୍ରହ; ଅବ୍ୟାପ୍ତି; ଈଷତ୍; ଶୁଦ୍ଧି; ଜ୍ଞାନ; ନିଷେଧ; ଦାନ; ପାଦପୂରଣ; ନିୟୋଗ; ବୈପରୀତ୍ୟ; ବିରୋଧ ।

ବିଂଶ, ବିଂ. (ବିଂଶତି-ଅ) ବିଂଶତିର ପୂରଣ ।

ବିଂଶତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୋଡିଏ ସଂଖ୍ୟା ୨୦, ଯଥା,

"ବଦନ ଦଶ, ବିଂଶତି ବାହୁ ତା ଅଗେ ବସତି,

ତୁମାକେ ଶୋକ ଜନତା, କର ବନତା ଯେ ।"

ବେ. ବ ।

ବିଂଶତିତମ,ବିଂ, (ବିଂଶତି-ତମ) ବିଂଶତିର ପୂରଣ ।

ବିଅଣ, (ଦେଶଜ) ପ୍ରସବ

ବିଅଣିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପ୍ରସବବତୀ ।

ବିଆଳୀ, ବି (ଦେଶଜ) ଧାନ୍ୟବିଶେଷ । ବି. ପୁଂ. କେତୁଗ୍ରହ; ଧ୍ୱଜା; କ୍ଷପଣକ; ଉଲଙ୍ଗ; ଗ୍ରୀଷ୍ମ-ବିଶେଷ ।

ବିଉଁଶ, ବି. (ବିଚର୍ଚ୍ଚିକା ଶବ୍ଦଜ) ପାଦରୋଗବିଶେଷ ।

ବିକଚ, ବିଂ. (ବି-କଚ୍-ଅ) ବିକସିତ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, ଉନ୍ମୀଳିତ, ଯଥା,

"ବେନ ଖରେ ଚମ୍ପା ତମାଲ ତରୁ,

ବିକଚରେ ପୁଷ୍ପେ କେ ପଦେ କେ ଗୁରୁ ।"

ବୈ. ବ ।

କେଶରହିତ ।

ବିକଟ, ବିଂ. (ବି-କଟ୍-ଅ) ବୃହତ୍, ବିଶାଳ, ବିପୁଳ; ବଡ; ଭୟଙ୍କର, ଭୟାନକ; ଦନ୍ତୀ; ଦନ୍ତୁର, ବିକୃତ । ବି. ପୁଂ. ବିସ୍ଫୋଟକ, ଯଥା,

"ବିକଟେ ଓଠାର ତହିଁ ସବସ୍ୟୁ,

ଯୁଦ୍ଧସ୍ଥଳେ ଗୃଧ୍ର ସଂଗତେ ଗୋମାୟୁ ।"

ବ. କେ ।

ବିକତ୍ଥନ, ନ. } ବି. (ବି-କତ୍ଥ୍-ଅନ-ଆ) ଆତ୍ମଶ୍ଲାଘା; ମିଥ୍ୟାଶ୍ଲାଘା; ବୃଥାସ୍ତୁତି ।
ବିକତ୍ଥନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବିଂ. ଆତ୍ମଶ୍ଲାଘୀ ।

ବିକମ୍ପିତ, ବିଂ. (ବି-କମ୍ପ୍-ତ) ବିଶେଷରୂପେ କମ୍ପିତ, ଅତିଶୟ ଚଞ୍ଚଳ ।

ବିକରାଳ, ବିଂ. (ବି-କରାଳ) ଭୟାନକ, ଅତି ଭୟଙ୍କର ।

ବିକର୍ତ୍ତନ, ବି. ପୁଂ. (ବି-କୃତ୍-ଅନ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ବିକର୍ତ୍ତନ ତେଜେ ମୋଦ ପଦ୍ମିନୀ,

ବିକର୍ତ୍ତ କଶୀ ସେ ଭୁ ପଦ୍ମିନୀ ।"

ବୈ. ବ ।

ଅର୍କବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଛେଦକ କାଟି ।

ବିକର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ବି-କୃଷ୍-ଅ) ଶର, ବାଣ, ମାର୍ଗଣ ।

ବିକର୍ଷଣ, ବି. ନ. (ବି-କୃଷ୍-ଅନ) ଆକର୍ଷଣ, ଟାଣିବାର ।

ବିକଳ, ବିଂ. (ବି-କଳା) ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ଅସମଗ୍ର; ହ୍ରାସ-ପ୍ରାପ୍ତ; କଳାହୀନ; ଅପ୍ରକୃତ; ବିହ୍ୱଳ; ଅବଶ; ଅସ୍ୱାଭାବିକ; (ଦେଶଜ) ବ୍ୟସ୍ତ, ଦୁଃଖିତ, ଯଥା,

"ଶୁଷ୍କକଣ୍ଠ ତାଳୁ ବିକଳ
ଅଥୟ ସରବେ ତୃଷା ଅକୁଳ ।"

ଷ. ମା ।

ବିକଳା, ବି. (ଦେଶଜ) କାତରଯୁକ୍ତ ।

ବିକଳେନ୍ଦ୍ରିୟ, ବିଂ. (ବିକଳ-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ) ଯାହାର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଅବଶ, ଯାହାର ହସ୍ତ ପଦାଦି ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ନ୍ୟୂନତା ଅଛି ।

ବିକଳ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ବି-କଳ୍ପ) ସନ୍ଦେହ, ଭ୍ରାନ୍ତି, ଭ୍ରମ, ସଂଶୟ; ବିବିଧ କଳ୍ପନା; ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ କଳ୍ପନା ।

ବିକସିତ, ବିକଶିତ, ବିଂ. (ବି-କସ୍-ତ) ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, ପ୍ରକାଶିତ, ଯଥା,

"ଦେବୀଙ୍କ ସେବନ୍ତି ପବନ ଆଦରେ,
ବିକସିତ କାଶ କୁସୁମ-ଗ୍ରାମରେ ।"

ନ. କେ ।

ବିକା, ବି. (ବିକ୍ରୟ ଶବ୍ଦଜ) ବିକ୍ରୟ, ଯଥା,

"ତୋ ପ୍ରୀତି ପଣକୁ ମୂନିବ ପଣକୁ,
ବିକା ହେବ ସତେ ଲୁଗାସିକୁ ।"

ବ. ଚି ।

ବିକାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-କୃ-ଅ) ପ୍ରକୃତିର ଅନ୍ୟଥାଭାବ, ବିକୃତି; ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ରୋଗ ।

ବିକାଶ, ବିକାସ, ବୀକାଶ, ବି. ପୁଂ. (ବି-କାଶ୍-ଅ) ପ୍ରକାଶ; ଉଲ୍ଲାସ; ପ୍ରସାର; ବିସ୍ତାର; ଆକାଶ; ଗୋପନ; ବିଜନ; ବିଷମଗର୍ତ୍ତ ।

ବିକିରଣ, ବି. ନ. (ବି-କୃ-ଅନ) ବିକ୍ଷେପଣ; ଜ୍ଞାନ । ବିଂ. କିରଣ ରହିତ ।

ବିକୀର୍ଣ୍ଣ, ବି. (ବି-କୃ-ତ) ବିକ୍ଷିପ୍ତ; ବିସ୍ତୃତ, ବିସ୍ତାରିତ; ବିଖ୍ୟାତ ।

ବିକୁକ୍ଷି, ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ ବଂଶୀୟ ଇକ୍ଷ୍ୱାକୁ ରାଜାର ପୁତ୍ର, ଯଥା,

"ବିକୁକ୍ଷି ବଂଶେ ଜାତ ସମ ଅଣ,
ବୈବସ୍ୱତ ଏଗଣେ ତା ମାର୍ଗଣ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିକୃତ, ବିଂ. (ବି-କୃ-ତ) ବିକାର ପ୍ରାପ୍ତ; ବିରୂପକୃତ; ଅନ୍ୟଥା କୃତ; ଘୃଣିତ; ରୁଗ୍ଣ, ପୀଡିତ; ବିକଟ; ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ବିକଳ; ବୀଭତ୍ସ । ବି. ନ. ବିକାର, ଯଥା,

"ବିକୃତ ମୁଖ ଗହ୍ୱର ସଦୃଶ,
ବ୍ୟାଘ୍ର କହି ପ୍ରାୟ ତା ମଧ୍ୟେ ଘୋଷ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିକୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-କୃ-ତି) ବିକାର, ପ୍ରକୃତିର ଅନ୍ୟଥାଭାବ; ରୋଗ; ପୀଡ଼ା ।

ବିକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ବି-କ୍ରମ୍-ଅ) ପରାକ୍ରମ; ଶୌର୍ଯ୍ୟ, ବୀରତ୍ୱ; ସାମର୍ଥ୍ୟ, ଶକ୍ତି; ସାହସ; ଆକ୍ରମଣ ।

ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବିକ୍ରମ-ଆଦିତ୍ୟ) ଉଜ୍ଜୟିନୀର ରାଜା, ସଂବତ୍ ନାମରେ ବର୍ଷଗଣନାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ।

ବିକ୍ରମୀ, ବି. ପୁ. (ବିକ୍ରମ-ଇନ୍) ସିଂହ, କେଶରୀ, ମୃଗରାଜ; ବୀର, ଶୂର; ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ପରାକ୍ରମଶାଳୀ, ପରାକ୍ରାନ୍ତ, ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ।

ବିକ୍ରୟ, ବି. ପୁ. (ବି-କ୍ରୀ-ଅ) ମୂଲ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରି କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଅର୍ପଣ କରିବା, ବିକିବା ।

ବିକ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ବି-କ୍ରମ୍-ତ) ପରାକ୍ରାନ୍ତ, ବିକ୍ରମଶାଳୀ; ବୀର, ଶୂର । ବି. ପୁଂ. ସିଂହ । ନ. ବିକ୍ରମ ।

ବିକ୍ରୀତ, ବିଂ. (ବି-କ୍ରୀ-ତ) ବିକ୍ରୟ ବସ୍ତୁ, ଯାହା ବିକ୍ରୟ କରା ଯାଇଅଛି ।

ବିକ୍ରେତା, ବି. ପୁଂ. (ବି-କ୍ରୀ-ତୃ) ବିକ୍ରୟକାରକ, ଯେ ବିକ୍ରୟ କରେ, ଦୋକାନଦାର, ବ୍ୟାପାରୀ ।

ବିକ୍ରେୟ, ବି. (ବି-କ୍ରୀ-ଯ) ବିକ୍ରୟ ଯୋଗ୍ୟ, ଯାହା ବିକ୍ରୟ କରାଯାଇ ପାରେ ।

ବିକ୍ଷତ, ବିଂ. (ବି-କ୍ଷତ) ଅଘାତପ୍ରାପ୍ତ, ଆହତ; କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ ।

ବିକ୍ଷିପ୍ତ, ବିଂ. (ବି-କ୍ଷିପ୍-ତ) ବିସ୍ତାରିତ; ତ୍ୟକ୍ତ; ଯାହା ପ୍ରତିକ୍ଷେପଣ କରାଯାଏ ।

ବିକ୍ଷେପ, ବି. ପୁଂ. (ବି-କ୍ଷିପ୍-ଅ) କ୍ଷେପଣ, ତ୍ୟାଗ, ନିକ୍ଷେପ; ପ୍ରସାରଣ, ସଞ୍ଚାଳନ; ପ୍ରେରଣ ।

ବିକ୍ଷୋଭ, ବି. ପୁଂ. (ବି-କ୍ଷୁଭ୍-ଅ) କ୍ଷୋଭ, ଦୁଃଖ; ବିଦାରଣ; ସଂଘଟନ; ଶୃଙ୍ଖଳ୍ୟ, ଉଦ୍ରେକ; ଔଦାସ୍ୟ; ଔତ୍କଣ୍ଠ୍ୟ ।

ବିଖଣ୍ଡ, ବି. (ବି ଖଣ୍ଡ) କୁତ୍ସିତ ବାକ୍ୟ; କର୍କଶ ବାକ୍ୟ, ଯଥା,

"ଚଣ୍ଡ ହୋଇ ଦେଖ ବିଖଣ୍ଡ କହୁଛ ମଧୁର ନାହିଁ ତା ତୁଣ୍ଡରେ ।"

ବିଖଣ୍ଡିତ, ବିଂ. (ବି-ଖଣ୍ଡିତ) ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ; ଭଗ୍ନ; ଅଂଶୀକୃତ; କର୍ତ୍ତିତ, ଛେଦିତ ।

ବିଖ୍ୟାତ, ବିଂ. (ବି-ଖ୍ୟା-ତ) ଖ୍ୟାତାପନ୍ନ, ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ଯଶସ୍ୱୀ, ଯଥା,

ଯୁଷ୍ଟିର ଅବର୍ତ୍ତକ ବଂଶେ ସମ୍ଭୂତ,
ବିଖ୍ୟାତ ଯଶ ଭଲେ ଅଛ ଖ୍ୟାପିତ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ବିଖ୍ୟାତି, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଖ୍ୟା-ତି) ଯଶଃ, ପ୍ରସିଦ୍ଧି, ସୁଖ୍ୟାତି ।

ବିଗଣିତ, ବିଂ. (ବି-ଗଣ୍-ତ) ଋଣମୁକ୍ତ; ସଂଖ୍ୟାତ; ମାନ୍ୟ ।

ବିଗତ, ବି. (ବି-ଗମ୍-ତ) ଅତୀତ; ସମ୍ପାଦିତ; ଭୂତ; ପ୍ରସ୍ଥିତ; ମଳିତ ।

ବିଗତଶ୍ରୀକ, ବିଂ ଶ୍ରୀ ରହିତ, ଶ୍ରୀହୀନ ।

ବିଗମ, ବି. ପୁ. (ବି-ଗମ୍-ଅ) ନାଶ; ଅପଗମ, ନିବୃତ୍ତି; ନିସ୍ତୃତି; କ୍ଷାନ୍ତି ।

ବିଗର୍ହିତ, ବିଂ. (ବି-ଗର୍ହ-ତ) ନିନ୍ଦିତ, ଭର୍ତ୍ସିତ; ଦୂଷିତ ।

ବିଗଳିତ, ବିଂ. (ବି-ଗଲ୍-ତ) ପତିତ, ସ୍ଖଳିତ ।

ବିଗାହମାନ, ବିଂ. (ବି-ଗାହ୍-ଶାନଚ୍) ବିଲୋଡନକାରୀ; ଅବଗାହନକାରୀ ।

ବିଗିଡିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଖରାପ ହେବା, ନଷ୍ଟ ହେବା ।

ବିଗୁଣ, ବିଂ. (ବି-ଗୁଣ) ବିକୃତ, ଗୁଣରହିତ ।

ବିଗୂଢ, ବିଂ. (ବି-ଗୁହ୍-ତ) ଗୁପ୍ତ; ନିନ୍ଦିତ; ଗର୍ହିତ ।

ବିଗ୍ର, ବିଂ. (ବି-ଗ୍ର) ଛିନ୍ନନାସିକ, ଯଥା,

"ବିଗ୍ର ହେଲା ସକ୍ଷସୀ କପଟେ ଗଲା ଭକ୍ଷି ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଗ୍ରହ୍-ଅ) ଶରୀର, ଦେହ; ମୂର୍ତ୍ତି; ଦେବମୂର୍ତ୍ତି; ସମାସର ବାକ୍ୟ, ବିସ୍ତାର; ବିଭାଗ; ବିଶେଷ ଜ୍ଞାନ । ପୁଂ. ନ. ଯୁଦ୍ଧ; ବିବାଦ, କଳହ; ପ୍ରହାର; ବୈର; ବିପ୍ରିୟ ।

ବିଘଟନ, ବି. ନ. (ବି-ଘଟ୍-ଅନ) ବିଶ୍ଳେଷ, ଅସଂଯୋଗ; ବ୍ୟାଘାତ; ବିରୋଧ; ବିନାଶ ।

ବିଘଟିତ, ବିଂ. (ବି-ଘଟ୍-ଇ-ତ) ବିନାଶିତ; ବିଶ୍ଳେଷିତ; ବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ବ୍ୟାହତ; ବିଶେଷରୂପେ ରଚିତ ।

ବିଘଟ୍ଟନ, ବି. ନ. (ବି-ଘଟ୍ଟ-ଅନ) ବିଶ୍ଳେଷ; ଅଭିଘାତ, ଆଘାତ; ସଞ୍ଚାଳନ; ଦୃଢସଂଯୋଗ ।

ବିଘଟ୍ଟିତ, ବିଂ. (ବି-ଘଟ୍ଟ-ତ) ଅଭିହତ, ସଞ୍ଚାଳିତ; ବିଶ୍ଳେଷିତ ।

ବିଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ହନ୍-ଅ) ବିଘ୍ନ, ବାଧା, କ୍ଷତି, ଧ୍ୱଂସ; ପ୍ରହାର, ଯଥା,

"ବିକୋଷ କୃପାଣ କରେ, ବିଘାତା ବିଲେଖା କରେ,
ବ୍ୟୋମେ ଦିବ୍ୟରୂପେ ସ୍ଥିତ, ବାର୍ତ୍ତା କହୁଛ ସେ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଘାତକ, ବିଂ. (ବି-ହନ୍-ଅକ) ବ୍ୟାଘାତକ; ଆଘାତକାରୀ, ବିନାଶକ ।

ବିଘାତୀ, ବିଂ. (ବିଘାତ-ଇନ୍) ବାଧାଦାୟକ, ବ୍ୟାଘାତକ ।

ବିଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ହନ୍-ଅ) ପ୍ରତିବନ୍ଧ, ବାଧା, ବ୍ୟାଘାତ ।

ବିଘ୍ନନାୟକ, ବିଘ୍ନବିନାୟକ, ବିଘ୍ନନାଶନ, ବିଘ୍ନବିନାଶନ, ବିଘ୍ନରାଜ, ବିଘ୍ନେଶ, ବିଘ୍ନହାରୀ, } ବି. ପୁଂ. (ବିଘ୍ନ-ନୀ-ଅକ, ବି-ନୀ-ଅକ-ନଶ୍-ଅନ, ବି-ନଶ୍-ଅନ, ରାଜ, ଈଶ, ହୃ-ଇନ୍) ଗଣେଶ ।

ବିଚକ୍ଷଣ, ବିଂ. (ବି-ଚକ୍ଷ-ଅନ) ଜ୍ଞାନୀ, ବିଦ୍ୱାନ୍, ପଣ୍ଡିତ, ବିଜ୍ଞ, ଦକ୍ଷ, ନିପୁଣ; କୁଶଳ; ପଟୁ ।

ବିଚର୍ଚ୍ଚିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି ଚର୍ଚ୍ଚ-ଅକ-ଆ) କାଛୁରୋଗ ।

ବିଚଳ, ବିଚଳିତ, ବିଂ. (ବି-ଚଲ୍-ଅ, ତ) ସ୍ଖଳିତ, ଚ୍ୟୁତ, ଭ୍ରଷ୍ଟ, ଅସ୍ଥିର, ଚଞ୍ଚଳ; କମ୍ପିତ, ଚଳିତ ।

ବିଚାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଚର୍-ଅ) ତତ୍ତ୍ୱ ନିର୍ଣ୍ଣୟ, ଯାଥାର୍ଥ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ; ନିଷ୍ପତ୍ତି, ମୀମାଂସା ବିବେଚନା, ଯଥା,

"ଏମନ୍ତ ବିଚାର କରନ୍ତେ ଏଣେ,
ନାବ ଗୋଟାଏ ଦିଶିଲା ତେଣେ ।"

ନାବ କେଳୀ ।

ବିଚାରକ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଚର୍-ଇ-ଅକ) ମୀମାଂସାକାରକ, ନିଷ୍ପତ୍ତିକାରକ, ବିଚାରକର୍ତ୍ତା ।

ବିଚାରଣ, ନ. } ବି. (ବି-ଚର୍-ଅନ, ଆ)
ବିଚାରଣା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବିଚାର, ବିବେଚନା; ଶା- ସ୍ତ୍ରୀ. ମୀମାଂସାଶାସ୍ତ୍ର ।

ବିଚାରଣୀୟ, ବିଂ. (ବି-ଚର୍-ଅନୀୟ) ବିଚାର୍ଯ୍ୟ, ବିଚାରଯୋଗ୍ୟ ।

ବିଚାରିତ, ବିଂ. (ବି-ଚର୍-ଇ-ତ) ବିବେଚିତ, ମୀମାଂସିତ; ନିର୍ଣ୍ଣୀତ ।

ବିଚାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ବି-ଚର୍-ଯ) ବିବେଚ୍ୟ, ବିଚାର କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ବିଚିତ୍ର, ବି. ନ. (ବି-ଚିତ୍ର୍-ଅ) ନାନା ବର୍ଣ୍ଣ; ଅର୍ଥାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ । ବିଂ. ନାନା ବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ; ରମ୍ୟ, ସୁନ୍ଦର; ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ବିଚିତ୍ର ଏବେ ଭାବନ, ବିଷୟ ଦୂର ଜୀବନ,
ବିନା ପିଉଳା ନୟନ, ବ୍ୟକ୍ତ ଅସ୍ଥିନ ଏ ।"
ବୈ. ବି ।

ବିସ୍ମୟକର ।

ବିଚିତ୍ରବୀର୍ଯ୍ୟ, ବି. (ବିଚିତ୍ର-ବୀର୍ଯ୍ୟ) ଶାନ୍ତନୁ ରାଜାର ପୁତ୍ର ।

ବିଚିତ୍ରାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ବିଚିତ୍ର-ଅଙ୍ଗ) ମୟୂର; ବ୍ୟାଘ୍ର । ବିଂ. ମନୋହର ଦେହ ।

ବିଚିତ୍ରିତ, ବିଂ. (ବିଚିତ୍ର-ଇତ) ନାନାବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ, ଯଥା,

"ବିଚିତ୍ରିତ ଚିତ୍ରରେ ହୋଇଥିଲେ,
ବାମା ମଧୁଶଯ୍ୟାକୁ ମଣ୍ଡାଇଲେ ।"

ବିଚେତନ, ବିଂ. (ବି-ଚେତନା) ଅଚେତନ, ଚୈତନ୍ୟଶୂନ୍ୟ; ଅବିବେକୀ ।

ବିଚେୟ, ବିଂ. (ବି-ଚି-ଅ-ଯ) ଅନ୍ୱେଷଣୀୟ, ଅନ୍ୱେଷଣଯୋଗ୍ୟ; ଅଳ୍ପ ।

ବିଚେଷ୍ଟିତ, ବି. ନ. (ବି-ଚେଷ୍ଟିତ) ବିଶେଷ ଚେଷ୍ଟା; ବ୍ୟାପାର, କ୍ରିୟା । ବିଂ. ଚେଷ୍ଟାରହିତ; ଅନ୍ୱେଷିତ ।

ବିଚ୍ଛନ୍ଦକ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଛନ୍ଦ-କ) ଦେବାଳୟ ବିଶେଷ, ଉପରି ଉପରି ନିର୍ମିତ ଦେବଗୃହ ।

ବିଚ୍ଛିନ୍ନ, ବିଂ. (ବି-ଛିଦ୍-ତ) ବିଭକ୍ତ; ବିଯୁକ୍ତ, ବିଭିନ୍ନ; ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ; ବିନଷ୍ଟ ।

ବିଚ୍ଛେଦ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଛିଦ୍-ଅ) ବିରହ, ବିୟୋଗ; ବିଭାଗ; ଅଭାବ; ବିଭିନ୍ନତା, ପାର୍ଥକ୍ୟ, ଯଥା,

"ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ମନ ଉଚିତ, ବଚନ ଉଚେ ରଚିତ,
ବିଚ୍ଛେଦ ହେଲୁ ଲକ୍ଷିତେ, ବୈଦେହୀ ସୀତେ ଶୋ ।"
ବୈ. ବି ।

ବିଚ୍ୟୁତ, ବିଂ. (ବି-ଚ୍ୟୁ-ତ) ଭ୍ରଷ୍ଟ, ପତିତ, ସ୍ଖଳିତ ।

ବିଛା, ବି. (ବୃଶ୍ଚିକ ଶବ୍ଦଜ) କୀଟବିଶେଷ ।

ବିଛୁଆତି, ବି. (ଦେଶଜ) କଣ୍ଟକାକୀର୍ଣ୍ଣ ଲତାବିଶେଷ ।

ବିଜନ, ବିଂ. (ବି-ଜନ) ନିର୍ଜ୍ଜନ, ଯଥା,

"ପ୍ରମୋଦେ ଭ୍ରମଇ ପ୍ରମଦା ସଦା ବିଜନ ସ୍ଥଳ ।"
ଚ. ଖ ।

ବିଜନନ, ବି. ନ. (ବି-ଜନ୍-ଅନ) ଉତ୍ପତ୍ତି, ଜନ୍ମ, ଉଦ୍ଭବ; ପ୍ରସବ ।

ବିଜନ୍ମା, ବିଂ. (ବି-ଜନ୍ମନ୍) ଜାରଜ ।

ବିଜୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଜି-ଅ) ଜୟ, ଜିତିବା; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; ଯମ; ବିମାନ; (ଦେଶଜରେ) ଯାତ୍ରା, ଯଥା,

"ବିଜୟୀ ବୀର ବିଜୟ କର ସିବା ମିଥିଲା ପୁର ।"
ବୈ. ବି ।

ବିଜୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗଞ୍ଜେଇ; ଦୁର୍ଗା; ଦୁର୍ଗାଙ୍କ ସଖୀ ବିଶେଷ; ତିଥିବିଶେଷ; ଶ୍ରବଣା ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତା ଶୁକ୍ଳା ଦଶମୀ; ବିଜୟାଦଶମୀ; ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ମୁନିର ବିଦ୍ୟାବିଶେଷ; ଯମର ଭାର୍ଯ୍ୟା; ହରିତକୀ; ବିଜୟଶ୍ରୀ; ଶେଫାଳିକା; ମଞ୍ଜିଷ୍ଠା; ଅଗ୍ନିମନ୍ଥ ।

ବିଜୟାସପ୍ତମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷର ସପ୍ତମୀରେ ଯେବେ ରବିବାର ହୁଏ ।

ବିଜୟୀ, ବିଂ. (ବିଜୟ-ଇନ୍) ଜୟଯୁକ୍ତ, ଜୟପ୍ରାପ୍ତ ।

ବିଜାତ, ବିଂ. (ବି-ଜାତ) ଜାରଜ, ବିରୁଦ୍ଧଜନ୍ମା ।

ବିଜାତୀୟ, ବିଂ. (ବି-ଜାତି-ଈୟ) ବିଭିନ୍ନଧର୍ମ୍ମାକ୍ରାନ୍ତ ।

ବିଜିଗୀଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଜି-ସନ୍-ଆ) ଜୟେଚ୍ଛା; ବ୍ୟବହାର ।

ବିଜିଗୀଷୁ, ବିଂ. (ବି-ଜି-ସନ୍-ଉ) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ଜୟ କରିବାର ଇଚ୍ଛା କରେ, ଜୟେଚ୍ଛୁ ।

ବିଜିତ, ବିଂ. (ବି-ଜି-ତ) ପରାଭୂତ, ପରାଜିତ, ଯାହାକୁ ଜୟ କରା ଯାଇଅଛି ।

ବିଜିହୀର୍ଷୁ, ବିଂ. (ବି-ହୃ-ସନ୍-ଉ) ବିହାରକରଣେଚ୍ଛୁ ।
ବିଜୁଳି, ବି. (ବିଦ୍ୟୁତ ଶବ୍ଦଜ) ଚପଳା, ତଡିତ୍, ଯଥା,

"ଶୁଭ୍ର ମେଘ ମୁକୁଟ ଶୋଭେ ମସ୍ତକେ,
ତହିଁ ପୁଣି ବିଜୁଳି ହାସ ଝଟକେ ।"

ସ୍ବ. ମା ।

ବିଜୃମ୍ଭଣ, ବି. ନ. (ବି-ଜୃମ୍ଭ୍-ଅନ) ହାଇ; ବିକାଶ; ଇଚ୍ଛା; ବିସ୍ତାର ।
ବିଜୃମ୍ଭମାଣ, ବିଂ. (ବି-ଜୃମ୍ଭ୍-ଆନ) ବିକାଶମାନ, ପ୍ରକାଶଶୀଳ ।
ବିଜୃମ୍ଭିତ, ବି. ନ. (ବି-ଜୃମ୍ଭ୍-ତ) ବିଜୃମ୍ଭଣ; ବିଳସିତ । ବିଂ. ବିକସିତ; ବିସ୍ତାରିତ; ବ୍ୟାପ୍ତ ।
ବିଜେତା, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଜି-ତୃ) ଜୟୀ, ଜୟକର୍ତ୍ତା ।
ବିଜେୟ, ବିଂ. (ବି-ଜି-ଯ) ଜୟ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।
ବିଜ୍ଞ, ବିଂ. (ବି-ଜ୍ଞା-ଅ) ପ୍ରବୀଣ; ବିଚକ୍ଷଣ, ଜ୍ଞାନୀ; ନିପୁଣ, ଯଥା,

"ବୋଲୁଁ ବୋଇଲେ ଭକ୍ଷଣ, ବିଚକ୍ଷଣ ସୁଲକ୍ଷଣ,
ବିଜ୍ଞ ହେଉଛୁ ଇଚ୍ଛାର, ବିହଗ ଛାର ତୁ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଜ୍ଞପ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଜ୍ଞପ୍-ତି) ନିବେଦନ, ବିଶେଷ-ଜ୍ଞାପନ, ବୃତ୍ତାନ୍ତ କଥନ ।
ବିଜ୍ଞାତ, ବିଂ. (ବି-ଜ୍ଞା-ତ) ଖ୍ୟାତ, ବିଖ୍ୟାତ; ବିଦିତ, ଅବଗତ ।
ବିଜ୍ଞାନ, ବି. ନ. ପଦାର୍ଥର ତତ୍ତ୍ୱନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ଶାସ୍ତ୍ର ।
ବିଜ୍ଞାନିକ, ବିଂ. (ବିଜ୍ଞାନ-ଇକ) ବିଜ୍ଞାନ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନିପୁଣ; ବିଜ୍ଞ, ବିଚକ୍ଷଣ ।
ବିଜ୍ଞାପନ, ନ. } ବି. (ବି-ଜ୍ଞପ୍-ଇ-ଅନ, ଆ)
ବିଜ୍ଞାପନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ନିବେଦନ, ଜଣାଣ ।
ବିଜ୍ଞାପିତ, ବିଂ. (ବି-ଜ୍ଞାପି-ତ) ନିବେଦିତ ।
ବିଜ୍ଞେୟ, ବିଂ. (ବି-ଜ୍ଞା-ଯ) ଜାଣିବାର ଯୋଗ୍ୟ, ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ।
ବିଞ୍ଚଣା, ବିଞ୍ଚଣୀ, ବି. (ବ୍ୟଜନ ଶବ୍ଦଜ) ବ୍ୟଜନ, ଯଥା,

"କେହୁବା ତନକେ ବିଞ୍ଚଣା ପବନେ ଶୀତଳନ୍ତ୍ର ସ୍ୱଗଣ୍ଡର ।"

ସ୍ବ. ମା ।

ବିଟ, ବି. ପୁଂ. (ବିଟ୍-ଅ) ଧୂର୍ତ୍ତ; କାମୁକ, ଲମ୍ପଟ; ଯଥା,

"କେ ବୋଲେ କି କହୁଛ ଏ ବିଟଙ୍କୁ,
ମୁହିଁ କି ଲଗାଏ କେହୁ ଏ ଧୃଷ୍ଟଙ୍କୁ ।"

ଲ. ଟି ।

ଲବଣବିଶେଷ; ନାରଙ୍ଗ ବୃକ୍ଷ ।
ବିଟଙ୍କ; ବି. ପୁଂ. ନ. (ବି ଟଙ୍କ୍-ଅ) କପୋତପାଳିକା, ପାରା ଭିତ ।
ବିଟପ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବିଟ୍-ଅପ) ଶାଖା, ଡାଳ; ପଲ୍ଲବ, ଶ୍ରେଷ୍ଠଡାଳ; (ବିଟ୍-ପା-ଅ) ବିଂ. ବିଟ-ପାଳକ । ବି. ପୁଂ. ଅତିଶୟ ଲମ୍ପଟ ।
ବିଟପୀ, ବି. ପୁଂ. (ବିଟପ-ଇନ୍) ବୃକ୍ଷ, ତରୁ, ଶାଖୀ; ବଟବୃକ୍ଷ; (ବିଟପ-ଈ) ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ ।
ବିଟାଳିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଅଜ୍ଞାତିଆ ।
ବିଟୋଳ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଦୁଷ୍ଟ ।
ବିଡଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବିଡ୍-ଅଙ୍ଗ) ଔଷଧବିଶେଷ । ବିଂ. ଅଭିଜ୍ଞ, ବିଜ୍ଞ ।
ବିଡମ୍ବ, ବିଂ. (ବି-ଡମ୍ବ୍-ଅ) ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ, ଯଥା,

"ବିଡମ୍ବ ନୂତନ ମଞ୍ଜୁଶ୍ରୀ ତଳିତ କି ପବନେ,
ବିଡମ୍ବନ ଅନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଯେ ଟଳ ଟଳ ଗମନେ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଡମ୍ବନ, ନ. } ବି. (ବି-ଡମ୍ବ୍-ଅନ, ଆ) ଯନ୍ତ୍ରଣା,
ବିଡମ୍ବନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } କ୍ଲେଶ; ଅନୁକରଣ, ସଦୃଶୀ-କରଣ; ବଞ୍ଚନା, ପ୍ରତାରଣା ।
ବିଡମ୍ବିତ, ବିଂ. (ବି-ଡମ୍ବ୍-ତ) ଦୁଃଖିତ, କ୍ଳେଶିତ; ବଞ୍ଚିତ, ପ୍ରତାରିତ; ସଦୃଶୀକୃତ ।
ବିଡା, ବିଡ, ବିଂ (ଦେଶଜ) ଗୋଷ୍ଠ, ଯଥା,

"ଡୁଳରେ ଘେରିଲେ ମୂଳରେ ଫଳେ,
ବିଡ଼ କର ଥୋ ।"

ବିଡିଆ, ବି. (ବଟିକା ଶବ୍ଦଜ) ପାନଖିଲି ।
ବିଡିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପରଖିବା ।
ବିଡୋଜାଃ, ବିଡୌଜାଃ, ବି. ପୁଂ. (ବିଡ-ଓଜସ୍) ଇନ୍ଦ୍ର, ଯଥା,

"ବିଡୋଜା ସୁଧାଂଶୁ ଗୁରୁ ସଙ୍ଗତ ସମାନ,
ବେନ ଭ୍ରାଜ ମୂନ ସଙ୍ଗେ ଦେଖେ ସିଦ୍ଧଜନ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଣ୍ଡା, ବିଣ୍ଡି, ବି. (ଦେଶଜ) ବସ୍ତ୍ର ଓ ପାଳାଦିର ମୋଞ୍ଚା ।

ବିତଣ୍ଡା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ତଣ୍ଡ୍-ଆ) ବିତର୍କ, ମିଥ୍ୟା ବିଚାର, ସ୍ୱମତ ବ୍ୟବସ୍ଥାପନ ହେଉ ବା ନ ହେଉ କେବଳ ପରମତ ଖଣ୍ଡନ ନିମିତ୍ତ ଯେ ବାଗାଡ଼ମ୍ବର ।

ବିତଥ, ବିଂ. (ବି-ତଥ୍ୟ) ବିଫଳ; ମିଥ୍ୟା, ଅସତ୍ୟ, ଅଳୀକ ।

ବିତରଣ, ବି. ନ. (ବି-ତୃ-ଅନ) ଦାନ, ଅର୍ପଣ; ବଣ୍ଟନ, ଯଥା,

"ବିତିଲା ଏ ବିଧାନ ଶାଶୁଏ ବନାଇଲେ,
ବିତରଣ ଅମୂଲ୍ୟରତନମାନ କଲେ ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିତର୍କ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ତର୍କ୍-ଅ) ବାଦାନୁବାଦ, ତର୍କ, ବିଚାର; ଆଲୋଚନା; ସନ୍ଦେହ, ସଂଶୟ; ଅନୁମାନ ।

ବିତଳ, ବି. ନ. (ବି-ତଲ୍-ଅ) ସପ୍ତ ପାତାଳର ଅନ୍ତର୍ଗତ ତୃତୀୟ ପାତାଳ, ଯଥା,

"ବିତଳକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କର ଜାହ୍ନବୀ ଶୋଭନ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିତସ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ତସ୍-ତ-ଆ) ପଞ୍ଜାବର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଦୀବିଶେଷ ।

ବିତାନ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବି-ତନ୍-ଅ) ଚନ୍ଦ୍ରାତପ, ଚାନ୍ଦୁଆ; ପଟମଣ୍ଡପ; ବିସ୍ତାର; ସମୂହ; ଅବସର, ଅବକାଶ । ବିଂ. ଶୂନ୍ୟ; ତୁଚ୍ଛ; ଜଡ଼; ମନ୍ଦ ।

ବିତ୍ତ, ବି. ନ. (ବିଦ୍-ତ) ଯାହାଦ୍ୱାରା ସୁଖ ଲାଭ ହୁଏ, ଧନ, ସମ୍ପତ୍ତି । ବିଂ. ବିଚାରିତ; ବିଦିତ, ଖ୍ୟାତ ।

ବିତ୍ତେଶ, ବି. ପୁଂ. (ବିତ୍ତ-ଈଶ) କୁବେର; ଯକ୍ଷ; ଧନୀ; ପ୍ରଭୁ ।

ବିତ୍ରସ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ତ୍ରସ୍-ତ) ଅତିଶୟ ତ୍ରାସଯୁକ୍ତ, ଅତିଭୀତ ।

ବିତ୍ରାସ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ତ୍ରସ୍-ଅ) ଅତିଶୟ ତ୍ରାସ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟ ।

ବିତିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) କାଟିବା, ଯାପିତ ହେବା ।

ବିଦ୍, ବିଂ. (ବିଦ୍-କ୍ୱିପ) ବେତ୍ତା, ଯେ ଜାଣେ; ଏହା ଶବ୍ଦର ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ; ଯଥା, ଶାସ୍ତ୍ରବିଦ୍, ବିଶ୍ୱବିଦ୍ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଜ୍ଞାନ । ବି. ପୁଂ. ପଣ୍ଡିତ; ବୁଧଗ୍ରହ ।

ବିଦ, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ବାମବାହୁର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବିଦମାଳି ପାଟବ୍ରତ, ଭାଉରେ ଭୁଜ ଶୋଭିତ ।"

ବିଦଗ୍ଧ, ବିଂ. (ବି-ଦହ୍-ତ) ରସଜ୍ଞ; ପଣ୍ଡିତ; ଚତୁର ନିପୁଣ, ଯଥା,

"ବିଦଗଧ ଶାମ୍ଭୁବରେ ଜଳ ଦେଲା ପ୍ରାଏ,
ସନ୍ତାପିତ ହେଉଛି ବିରହ ଯୋଗୁଁ କାୟେ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ବିଶେଷରୂପେ ଦଗ୍ଧ ।

ବିଦଗ୍ଧତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଦଗ୍ଧ-ତା) ରସିକତା; ନୈପୁଣ୍ୟ; ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ।

ବିଦର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଦର୍ଭ) ବିରାର ଦେଶ, ବଡ଼ ନାଗପୁର ।

ବିଦର୍ଭଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଦର୍ଭ-ଜନ୍-ଅ-ଆ) ଦମୟନ୍ତୀ, ନଳ ରାଜାର ପତ୍ନୀ ।

ବିଦଳିତ, ବିଂ. (ବି-ଦଲ୍-ତ) ମର୍ଦ୍ଦିତ, ଚୂର୍ଣ୍ଣୀକୃତ; ବିଦାରିତ; ବିକସିତ ।

ବିଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଦ୍-ଆ) ଜ୍ଞାନ, ବୁଦ୍ଧି; (ଦେଶଜ) ଲୌହ କଣ୍ଟାଯୁକ୍ତ କାଷ୍ଠବିଶେଷ, ଏହା ଧାନଗଛ ଛୋଟ ହୋଇଥିବା ସମୟରେ ତାହାର ଅଧିକାଂଶ ଚେର ନଷ୍ଟ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ବିଦାକ୍ଷୀ, ବି. (ଦା ଧାତୁଜ) ମେଲାଣି ଧନାଦ ।

ବିଦାୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଦା-ଅ) ଗମନାନୁମତି; ବିସର୍ଜ୍ଜନ; ଦାନ ।

ବିଦାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଦୃ-ଅ) ବିଦାରଣ, ଭେଦକରଣ ।

ବିଦାରକ, ବି°. (ବି-ଦୃ-ଅକ) ବିଦାରଣ କର୍ତ୍ତା, ବିଦୀର୍ଣ୍ଣକାରକ ।

ବିଦାରଣ, ବି. ନ. (ବି-ଦାର-ଅନ) ବିଦୀର୍ଣ୍ଣକରଣ; ଭେଦନ; ମାରଣ, ହନନ । ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ସଂଗ୍ରାମ, ଯୁଦ୍ଧ, ରଣ ।

ବିଦାରିତ, ବି°. (ବି-ଦାର-ତ) ଭେଦିତ, ଯାହା ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ କରି ଯାଇଅଛି, ଯଥା,

"ବିଦାରିତ ହୃଦ ଖେଦ ସୀତା ନାମ ସତ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଦିକ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଦିଶ୍) ଯେ ଦୁଇ ଦିଗକୁ ଭିନ୍ନ କରେ, ଦୁଇ ଦିଗର ମଧ୍ୟଭାଗ; ଦିଗର କୋଣ, ଯଥା, ଅଗ୍ନି, ନୈଋତି, ବାୟୁ, ଈଶାନ ।

ବିଦିତ, ବି°. (ବିଦ୍-ତ) ଅବଗତ, ଜ୍ଞାତ; ପ୍ରାର୍ଥିତ; ଯଥା,

"ବରୁଣ ବରୁଣାଳୟ ପ୍ରାୟ ବେଷ୍ଟନରେ,
ବିଦିତ ଚିହ୍ନ ମକର ଗଙ୍ଗା ଯମୁନାରେ ଯେ ।"

ବୈ ବି ।

ବିଦିଶା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଦିଶ-ଆ) ମାଳବ ଦେଶାନ୍ତର୍ଗତ ବେତ୍ରବତୀ ନଦୀତୀରସ୍ଥ ନଗରୀବିଶେଷ ।

ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ, ବି°. (ବି-ଦୃ-ତ) ବିଭକ୍ତ, ଭିନ୍ନ, ଭଗ୍ନ; ବିସ୍ତୃତ ।

ବିଦୁର, ବି°. (ବିଦ୍-ଉର) ଜ୍ଞାନୀ, ଧୀର, ପଣ୍ଡିତ; ନାଗର; ବେଶ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ଯୁଧିଷ୍ଠିରର ପିତୃବ୍ୟ, ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ରର ଭ୍ରାତା ଓ ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ବିଦୁଲ, ବି. ପୁଂ. (ବିଦ୍-ଉଲ) ବେତଗଛ; ଜଳ ବେତସ, ବଞ୍ଜୁଳ ।

ବିଦୂର ବି°. (ବି-ଦୂର) ଅତି ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ, ଅନେକ ଅନ୍ତରିତ । ବି. ନ. ଅତିଦୂର । ପୁଂ. ଦେଶବିଶେଷ, (ଅତିଦୂର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ବାୟୁବାହନ ଚମସା, ବନେ ଗର୍ଜ୍ଜନ୍ତ ସମର,
ବିଦୂର ସେହି ସକାଶେ, ବହି ପ୍ରକାଶେ କ ।"

ବୈ ବି ।

ବିଦୂରଗ, ବି°, (ବିଦୂର-ଗ) ଅତିଶୟ ଦୂରଗାମୀ ।

ବିଦୂଷକ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଦୂଷ୍-ଅକ) ଭଣ୍ଡ, ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗି ଦ୍ୱାରା ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହସାଏ । ବି°. ନିନ୍ଦକ, ନିନ୍ଦାକାରୀ; କାମୁକ, ଲମ୍ପଟ ।

ବିଦୂଷଣ, ବି. ନ. (ବି ଦୂଷ୍-ଅନ) ଦୋଷାର୍ପଣ, ନିନ୍ଦା; ଦୋଷରହିତ, ଯଥା,

"ବିଦୂଷଣ ଗୀତ ସୁଜନେ ଶୁଣ,
ବିଜ୍ଞାନୀ ଚିହ୍ନକୂଟ ମୁନିଗଣ ।"

ବେ, ବି ।

ବିଦେଶ, ବି° ପୁଂ. (ବି-ଦେଶ) ଦେଶାନ୍ତର, ଭିନ୍ନଦେଶ ।

ବିଦେଶୀ, ବିଦେଶୀୟ, ବି°. (ବିଦେଶ-ଇନ୍, ଈୟ) ଭିନ୍ନଦେଶ ବାସୀ ।

ବିଦେହ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଦେହ) ମିଥିଳା, ତିହୁତ; ଜନକବଂଶୀୟ ରାଜା । ବି°. ଦେହରହିତ ।

ବିଦ୍ଧ, ବି°. (ବ୍ୟଧ୍-ତ) ଛିଦ୍ରିତ, ସମୁତ୍କୀର୍ଣ୍ଣ; ଆହତ; କ୍ଷିପ୍ତ; ତାଡିତ; ବାଧିତ ।

ବିଦ୍ୟମାନ, ବି°. (ବିଦ୍-ଆନ) ବର୍ତ୍ତମାନ; ଉପସ୍ଥିତ; ସ୍ଥିତିଶୀଳ ।

ବିଦ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଦ-ଯ-ଆ) ଯାହାଦ୍ୱାରା ଧର୍ମ୍ମାଧର୍ମ୍ମ ଜଣାଯାଏ; ଜ୍ଞାନ; ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର; ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ, ଯଥା,

"ମନ ଦେଇ କର ସଦେ ବିଦ୍ୟା ଉପାର୍ଜ୍ଜନ,
ସବୁ ଧନଠାରୁ ବିଦ୍ୟା ଅଟେ ମହାଧନ ।"

ସ. ସା ।

ମନ୍ତ୍ର; ଦୁର୍ଗା ।

ବିଦ୍ୟାଦେବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଦ୍ୟା-ଦେବୀ) ସରସ୍ୱତୀ ।

ବିଦ୍ୟାଧନ, ବି. ନ. (ବିଦ୍ୟା-ଧନ) ବିଦ୍ୟାଦ୍ୱାରା ଉପାର୍ଜ୍ଜିତ ଧନ ।

ବିଦ୍ୟାଧର, ବି. ପୁଂ. (ବିଦ୍ୟା-ଧର) ଦେବଯୋନିବିଶେଷ, ଗନ୍ଧର୍ବ; କିନ୍ନର, ଯଥା,

"ବିପୁଳ କ୍ଳେଶେ ଲଭ୍ୟ ସେ ଏ ଲଭ୍ୟ ଅକ୍ଳେଶେ,
ବିଦ୍ୟାଧରୁ ବଳି ପିକ ସପ୍ତସ୍ୱର ଘୋଷେ ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ, ବି°. (ବିଦ୍ୟା-ଅର୍ଥ-ଇନ୍) ଛାତ୍ର, ଶିଷ୍ୟ ।

ବିଦ୍ୟାଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ବିଦ୍ୟା-ଆଳୟ) ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷାର ସ୍ଥାନ, ପାଠଶାଳା ।

ବିଦ୍ୟାବାନ୍, ବିଂ. (ବିଦ୍ୟା-ବତ୍) ପଣ୍ଡିତ, ବିଦ୍ୱାନ୍ ।

ବିଦ୍ୟୁତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଦ୍ୟୁତ୍) ତଡିତ୍, ସୌଦାମିନୀ, ଚଞ୍ଚଳା, ଯଥା,

"ବିଦ୍ୟୁତବରଣୀ ବିଦ୍ୟୁତବେଗେ ଧାଏଁ ବେଳାରେ,
ଯେତେ ଦୂର ଯାଏ ରବିଙ୍କ ମନ ତେତେ ଓଁହାରେ ।"

ଭ. ଭୂ ।

ବିଦ୍ୟୁଲ୍ଲତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଦ୍ୟୁତ୍-ଲତା) ମେଘଜ୍ୟୋତିଃ, ତଡିତ୍ ।

ବିଦ୍ୟୋତ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଦ୍ୟୁତ୍-ଅ) ଦ୍ୟୁତି, କାନ୍ତି, ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା, ପ୍ରଭା, ଦୀପ୍ତି ।

ବିଦ୍ର, ବି. ନ. (ବିଧ୍-ର) ଗର୍ତ୍ତ, ବିବର, ଛିଦ୍ର ।

ବିଦ୍ରଧି, ବି. ପୁଂ. (ବିଦ୍ର-ଧା-ଇ) ରୋଗବିଶେଷ, ହୃଦ୍ବ୍ରଣ ।

ବିଦ୍ରଧିନାଶନ, ବି. ପୁଂ. (ବିଦ୍ରଧି-ନାଶନ) ଶୋଭାଞ୍ଜନ, ଶଜନା ।

ବିଦ୍ରବ, ବିଦ୍ରାବ ବି. ପୁଂ. (ବି-ଦ୍ରୁ-ଅ) ଦ୍ରବୀଭାବ, ଗଳନ, କ୍ଷରଣ; ପଳାୟନ ।

ବିଦ୍ରାବିତ, ବିଂ. (ବି-ଦ୍ରାବି-ତ) ଦ୍ରବୀକୃତ, ତରଳୀକୃତ ।

ବିଦ୍ରୁତ, ବିଂ. (ବି-ଦ୍ରୁ-ତ) ଦ୍ରବୀଭୂତ; ପଳାୟିତ; ଭୀତ ।

ବିଦ୍ରୁମ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଦ୍ରୁମ) ପଦ୍ମରାଗମଣି, ପ୍ରବାଳ, ପୋହଳା; କିଶଳୟ, ନବପଲ୍ଲବ, ଯଥା,

"ବିଦ୍ରୁମେ ମହା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅଛମା ସଦୃଶ,
ବିହି ଗର୍ଭେ ମୋତି ଶୁକ୍ତି ଏ ବିବିଧି ଶ୍ଳେଷ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଦ୍ରୋହ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଦ୍ରୁହ୍-ଅ) ବିଦ୍ୱେଷ; ଯୁଦ୍ଧ; କଳହ ।

ବିଦ୍ରୋହୀ, ବିଂ. (ବିଦ୍ରୋହ-ଇନ୍) ଅନିଷ୍ଟାଚରଣକାରୀ, ବିଦ୍ରୋହକାରକ ।

ବିଦ୍ୱତ୍ତମ, ବିଂ. (ବିଦ୍ୱସ୍-ତମ) ଅନେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ୱାନ୍, ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଦ୍ୱାନ୍, ଅଦ୍ୱିତୀୟ ପଣ୍ଡିତ ।

ବିଦ୍ୱାନ୍, ବିଂ. (ବିଦ୍-ବସ୍) ପଣ୍ଡିତ, ବିଦ୍ୟାବାନ୍, ଜ୍ଞାନୀ; ଶାସ୍ତ୍ରଦର୍ଶୀ ।

ବିଦ୍ୱେଷ, ପୁଂ. }
ବିଦ୍ୱେଷଣ, ନ. } ବି. (ବି-ଦ୍ୱିଷ୍-ଅ, ଅନ) ଶତ୍ରୁତା, ବୈର, ଦ୍ୱେଷ, ଈର୍ଷା ।

ବିଦ୍ୱେଷୀ, ବିଂ. (ବି-ଦ୍ୱିଷ୍-ଇନ୍) ଶତ୍ରୁ, ଦ୍ୱେଷକାରୀ ।

ବିଧ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଧା-ଅ) ପ୍ରକାର; ଖାଦ୍ୟ; ଧାରା; ବିଧି, ନିୟମ; କାର୍ଯ୍ୟ ।

ବିଧବା, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଧବ-ଆ) ମୃତପତିକା; ପତିହୀନା ସ୍ତ୍ରୀ, ରାଣ୍ଡୀ; ବିବସ୍ତ୍ରା ।

ବିଧାଃ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଧା-ଅସ୍) ବ୍ରହ୍ମା, ଆତ୍ମଭୂ, ପଦ୍ମଯୋନି, ପିତାମହ ।

ବିଧା, ବି. (ଦେଶଜ) ହସ୍ତମୁଷ୍ଟିର ମାଡବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବିଧାଭାରେ, ବାଳୀସୁତ ପ୍ରହାରୁଁ ଫିଟି,
ବିଧାଭାରେ, ବଜ୍ରସ୍ତ୍ରୀ ଗନ୍ଧ ଗନ୍ଧ ଗୁଟି ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଧାତା, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଧା-ତୃ) ବ୍ରହ୍ମା; କନ୍ଦର୍ପ । ବିଂ. ନିର୍ମାତା, ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ।

"ବିଧାତା ବଶରେ ପିତୃ ଦିବସ ପ୍ରବେଶ,
ବନେ ମୃଗୟା ଗମନ ଜନକ ଆଦେଶ ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଧାନ, ବି. ନ. (ବି-ଧା-ଅନ) ନିୟମ, ବିଧି, ବ୍ୟବସ୍ଥା; ନିର୍ମାଣ; ପ୍ରେରଣ ।

"ସେହିତ ସୃଜିଲେ ଏରୂପ ବିଧାନ,
ବିଧି ସେ ବୁଝନ୍ତି ତାଙ୍କର ବିଧାନ ।"

ନ. ବେ ।

ବିଧାନଜ୍ଞ, ବିଂ. (ବିଧାନ-ଜ୍ଞା-ଅ) ବିଧାନବେତ୍ତା, ବିଧିଜ୍ଞ ।

ବିଧାନଶାସ୍ତ୍ର, ନ. }
ବିଧାନସଂହିତା ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. ବ୍ୟବସ୍ଥାଶାସ୍ତ୍ର, ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର, ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ର, ଆଇନ ।

ବିଧି, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଧା-ଇ) ବିଧାତା, ବ୍ରହ୍ମା; ଯଥା,

"ବିଚାର ନ ପାଇ ଅବଧି ବିଧିଙ୍କ କପାଳ ବୋଲନ୍ତି ବିଧି,
ବିସାଇ କୋଳେ ଶ୍ରୀରାମ କହେ ଖେଳେ
ରସାଇ ଲାବଣ୍ୟନିଧି ।"

ବୈ. ବି ।

ଶାସ୍ତ୍ରବିଧାନ; ନିୟମ; ବିଷ୍ଟି; ନିଯୋଗ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଶାସ୍ତ୍ର; ପ୍ରକାର; ବ୍ୟାପାର; ଆଚାର ।

ବିଧିଜ୍ଞ, }
ବିଧିଦର୍ଶୀ, } ବିଂ. (ବିଧି-ଜ୍ଞ, ଦର୍ଶିନ୍) ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ; ନିୟମଜ୍ଞ, ବିଧାନବେତ୍ତା ।

ବିଧିପୂର୍ବକ, କ୍ରି. ବିଂ. (ବିଧି-ପୂର୍ବକ) ବିଧାନ ଅନୁସାରେ, ନିୟମପୂର୍ବକ ।

ବିଧିବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ବିଧି-ବଦ୍ଧ) ନିୟମବଦ୍ଧ ।

ବିଧିକୋଧିତ, ବି°. (ବିଧି-ବୋଧିତ) ଶାସ୍ତ୍ର ସମ୍ମତ, ବିଧାନୋକ୍ତ ।

ବିଧିବତ୍, ଅ°. (ବିଧି-ବତ୍) ଯଥାବିଧି; ଯଥାଶାସ୍ତ୍ର, ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ।

ବିଧିବିଦ୍, ବି°. (ବିଧି-ବିଦ୍) ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ; ବିଧିଜ୍ଞ, ନୀତିଜ୍ଞ ।

ବିଧୁ, ବି. ପୁ°. (ବି-ଧେ-ଉ) ଚନ୍ଦ୍ର, ଯଥା,

"ବିଧୁ ଦର୍ଶନେ ଯଥା ସିନ୍ଧୁ କଲ୍ଲୋଳ
ଅନ୍ତରରେ ଖେଳ ବହି ।"

ବୈ. ବି ।

କର୍ପୂର; ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ରାକ୍ଷସ; ବାୟୁ; ଆୟୁଧ; ପାପକ୍ଷାଳନ; ଜଳସ୍ନାନ ।

ବିଧୁତ, ବିଧୂତ, ବିଧୁନିତ, ବି°. (ବି-ଧୁ, ଧୂ-ତ) କମ୍ପିତ; ଦୂରୀକୃତ; ଅପସାରିତ; ନିଃସାରିତ, କମ୍ପିତ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ସିନ୍ଧୁ ବାୟୁ ବିଧୁନିତ ରମ୍ୟ ଉପବନ,
ସୁରମ୍ୟ ରମଣୀ ଯହିଁ କଲେ ଆଗମନ ।"

କ. ବି ।

ବିଧୁନନ, } ବି. କ. (ବି-ଧୁ, ଧୂ-ଇ-ଅନ) କମ୍ପନ,
ବିଧୂନନ, } କମ୍ପ; ତ୍ୟାଗ ।

ବିଧୁନ୍ତୁଦ, ବି. ପୁ°. (ବିଧୁ-ତୁଦ୍-ଅ) ରାହୁଗ୍ରହ, ଯଥା,

"ସିନ୍ଦୂର ଗାର ସୀମନ୍ତରେ ଦେଲେ,
ବିଧୁନ୍ତୁଦକୁ ବିଧୁ ଦାଣି ଥିଲେ,
ଶୁଣି ନାହିଁ କେବେ ରଥାଙ୍ଗ ସାଉ,
ଆଜ ହୋଇଛି ଉଲଟ ବ୍ୟବତ ଯେ ।"

ଲ. ବି ।

ବିଧୁର, ବି°. (ବି-ଧୁର୍-ଅ) ଆର୍ତ୍ତ; ପୀଡିତ, କାତର; ଦୁଃଖିତ; ଅସମର୍ଥ, ବିକଳ । ରା-ସ୍ତ୍ରୀ, କାତରା, ପୀଡିତା, ଯଥା,

"ବୈଧବ୍ୟ-ବିଧୁରା ବାଳା ଲଭି ଆଲିଙ୍ଗନ,
ପ୍ରାଣପତି ଉତ୍ସଙ୍ଗରେ କୁତୂହଳେ କରଇ ଶୟନ ।"

କ. ବି ।

ବିଧୃତ, ବି°. (ବି-ଧୃ-ତ) ଧୃତ, ଅବଲମ୍ବିତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ; ଆଶ୍ରିତ ।

ବିଧେୟ, ବି°. (ବି-ଧା-ଯ) ବିଧାନଯୋଗ୍ୟ; ବଶ୍ୟ, କଥାର ବାଧ୍ୟ; ଉଚିତ; ବିନୟୀ ।

ବିଧ୍ୱଂସ, ବି. ପୁ°. (ବି-ଧ୍ୱନ୍ସ୍-ଅ) ବିନାଶ; କ୍ଷୟ; ବିଲୋପ ।

ବିଧ୍ୱଂସିତ, ବି°. (ବି-ଧ୍ୱନ୍ସି-ତ) ବିନାଶିତ; ଅପକାରିତ ।

ବିଧ୍ୱଂସୀ, ବି°. (ବିଧ୍ୱଂସ-ଇନ୍) ବିନାଶଶୀଳ; ଅପକାରକ; ଶତ୍ରୁ ।

ବିଧ୍ୱସ୍ତ, ବି°. (ବି-ଧ୍ୱନ୍ସ୍-ତ) ବିନଷ୍ଟ; ଅପକୃତ ।

ବିନତ, ବି°. (ବି-ନମ୍-ତ) ଅବନତ, ପ୍ରଣତ; ବିନୀତ, ନମ୍ର ।

ବିନତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ନମ୍-ତ-ଆ) କଶ୍ୟପମୁନି ପତ୍ନୀ, ଅରୁଣ ଓ ଗରୁଡ଼ର ମାତା ।

ବିନତାନନ୍ଦନ, ବିନତାସୂନୁ, ବି. ପୁ°. (ବିନତା-ନନ୍ଦନ, ସୂନୁ) ବୈନତେୟ, ଗରୁଡ଼; ଅରୁଣ, ଯଥା,

"ବିନତା ନନ୍ଦନ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ କଲ ପ୍ରାଏ,
କେଉଁଥୁ ବଡ଼ ବହକ ବର୍ଣ୍ଣ ମୁଁ ସ୍ମର ହୁଏ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିନତି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ବି-ନମ୍-ତି, ବି-ନୀ-ଅ) ଶିଷ୍ଟତା,
ବିନୟ, ପୁ°. } ଭଦ୍ରତା; ଦମନ, ଶାସନ, ଦଣ୍ଡ; ଅନୁନୟ; ବିନଯୋଗ ।

ବିନୟୀ, ବି°. (ବିନୟ-ଇନ୍) ନମ୍ର, ବିନୀତ, ଶିଷ୍ଟ, ଶାନ୍ତ, ଯଥା,

"ବିନୟୀ ହୋଇ କୌକେଶୀ ତନୟୀ କହି,
ବକ୍ତବ୍ୟ ତରୁଣ ସମ ସେବକ ମୁହିଁ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିନଶନ, ବି. କ. (ବି-ନଶ୍-ଅନ) ବିନାଶ; କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରସ୍ଥ ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

ବିନଶ୍ୱର, ବି°. (ବି-ନଶ୍-ବର) ଅଚିରସ୍ଥାୟୀ, ଅନିତ୍ୟ, ଧ୍ୱଂସଶୀଳ ।

ବିନଷ୍ଟ, ବି°. (ବି-ନଶ୍-ତ) ଅତୀତ, ବିଧ୍ୱସ୍ତ, କ୍ଷୟିତ, ନାଶପ୍ରାପ୍ତ; ମୃତ; ଗତ ।

ବିନସ୍, ବି°. (ବି-ନାସିକା, ନାସିକା ସ୍ଥାନରେ ନସ୍) ବିଗତ ନାସିକ, ନାସିକାହୀନ ।

ବିନା, ଅ°. (ବି-ନା) ବ୍ୟତିରେକେ; ବର୍ଜ୍ଜନ, ଅଭାବ, ଯଥା,

"ବିନା ଭୂଷଣେ ଭଜେ ବାମା,
ବାଣୀ ସୁଧା ବୋଲେ ମୁର ମତେ ନୋହେ ସମା ।"
ବୈ. ବ ।

ବିନାକୃତ, ବିଂ. (ବିନା-କୃ-ତ) ତ୍ୟକ୍ତ; ବିୟୋଜିତ; ରହିତ ।

ବିନାୟକ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ନୀ-ଅକ) ଗଣେଶ, ବିଘ୍ନରାଜ, ଗରୁଡ଼; ଗୁରୁ, ଶିକ୍ଷକ ।

ବିନାଶ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ନଶ୍-ଅ) ମୃତ୍ୟୁ; କ୍ଷୟ; ଅପଚୟ; ଲୋପ, ଯଥା,

"ବିନାଶ ନାସା ଶ୍ରବଣ ସୂର୍ପଣଖା ପ୍ରବେଶ ଲଙ୍କାର,
ବୃକ୍ଷ ପାଟଳିରୁ ଫୁଲ ଝାଡ଼ି ଉଡ଼ି ଯାଉଛି କି କାର ।"
ବୈ. ବ ।

ଅଭାବ; ଧ୍ୱଂସ ।

ବିନାଶକ, ବିନାଶୀ, ବିଂ. (ବି-ନଶ୍-ଅକ, ଇନ୍) ସଂହାରକ, ଧ୍ୱଂସକାରକ; ଘାତକ, ହନ୍ତା; ଅପକାରକ; ଉଚ୍ଛେଦକ; ନାଶକାରକ ।

ବିନାଶିତ, ବିଂ. (ବି-ନାଶି-ତ) ମୃତ, ନିହତ, ନାଶପ୍ରାପିତ ।

ବିନାଶୋନ୍ମୁଖ, ବିଂ. (ବିନାଶ-ଉନ୍ମୁଖ) ବିନଷ୍ଟପ୍ରାୟ; ମୃତପ୍ରାୟ; ମୃତକଳ୍ପ; ମ୍ରିୟମାଣ ।

ବିନାହ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ନହ୍-ଅ) କୂପ ମୁଖର ଆଚ୍ଛାଦନ ।

ବିନିଃସୃତ, ବିଂ. (ବି-ନିର୍-ସୃତ) ବହିର୍ଗତ, ବିନିର୍ଗତ, ନିଷ୍କ୍ରାନ୍ତ ।

ବିନିଦ୍ର, ବିଂ. (ବି-ନିଦ୍ରା) ଜାଗରିତ; ନିଦ୍ରାରହିତ, ଯଥା,

"ବୋଇଲେ ସୁମିତ୍ରେ ପୁତ୍ରେ ସେବଥିବୁ ଶ୍ରୀରାମ ମାନସ ଜାଣି,
ବିନିଦ୍ରେ ସଙ୍ଗ ଶଙ୍କାଙ୍କ ହରିବୁ ହୋଇ ଧନୁଶର ପାଣି ।"
ବୈ. ବ ।

ବିକସିତ; ପ୍ରକାଶିତ; ଉନ୍ମୀଳିତ ।

ବିନିମୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ନି-ମୀ-ଅ) ପରିବର୍ତ୍ତ, ବଦଳ, ପ୍ରତିଦାନ; ବନ୍ଧକ; ଗଚ୍ଛିତ, ଯଥା,

"ସ୍ଥିର ମନେ ମଣି ସ୍ୱଜସିଂହାସନ,
ବିନିମୟ କଲା କାର ସଙ୍ଗେ ମନ ।"
କ. କେ ।

ବିନିୟମ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ନି-ଯମ୍-ଅ) ନିବାରଣ, ନିରୋଧ, ନିଷେଧ; ନିୟମ ।

ବିନିୟୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ନି-ଯୁଜ୍-ଅ) ପ୍ରୟୋଗ; ନିୟୋଗ; ଅର୍ପଣ ।

ବିନିୟୋଜିତ, ବିଂ. (ବି-ନି-ଯୁଜ୍-ତ) ନିଯୁକ୍ତ; ପ୍ରେରିତ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ; ଅର୍ପିତ; ସ୍ଥାପିତ ।

ବିନିର୍ଗତ, ବିଂ. (ବି-ନିର୍-ଗମ୍-ତ) ନିଃସୃତ, ବହିର୍ଗତ; ଅପସୃତ; ନିଷ୍କ୍ରାନ୍ତ, ପ୍ରସ୍ଥିତ; ଅତୀତ ।

ବିନିର୍ଜିତ, ବିଂ. (ବି-ନିର୍-ଜି-ତ) ପରାଜିତ; ପରାଭୂତ ।

ବିନିର୍ଣ୍ଣୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ନିର୍-ନୀ-ଅ) ନିଶ୍ଚୟ, ଅବଧାରଣ; ସ୍ଥିରୀକରଣ; ନିଷ୍ପତ୍ତି ।

ବିନିର୍ମୁକ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ନିର୍-ମୁଚ୍-ତ) ମୁକ୍ତ, ବହିର୍ଗତ; ଉଦ୍ଧାରପ୍ରାପ୍ତ; ଅନିଚ୍ଛିନ୍ନ, ଉଦ୍ଧୃତ ।

ବିନିବର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ବି-ନି-ବର୍ତ୍ତି-ତ) ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ, ଫେରାଇଦିଆ ।

ବିନିବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ନି-ବୃତ୍-ତ) ନିରସ୍ତ; ପ୍ରତ୍ୟାଗତ ।

ବିନିବେଶିତ, ବିଂ. (ବି-ନି-ବେଶି-ତ) ପ୍ରବେଶିତ; ଅଧିଷ୍ଠିତ; ପ୍ରତିଷ୍ଠାପିତ ।

ବିନିହତ, ବିଂ. (ବି-ନି-ହନ୍-ତ) ବିଧ୍ୱସ୍ତ; ଲୁପ୍ତ; ତିରୋହିତ; ଆହତ; ନାଶିତ ।

ବିନୀତ, ବିଂ. (ବି-ନୀ-ତ) ନମ୍ର, ଶାନ୍ତ, ବିନୟାନ୍ୱିତ; ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ; ଦଣ୍ଡିତ, ଶାସିତ; ଅନୁଦ୍ଧତ; ଧାର୍ମିକ; ଶିକ୍ଷିତ; ଉପଭୁକ୍ତ; ନିଭୃତ, ସୁନ୍ଦର ।

ବିନୁ, ଅ. (ବିନାଶବ୍ଦଜ) ବ୍ୟତିରେକେ ।

ବିନେତା, ବିଂ. (ବି-ନୀ-ତୃ) ଶିକ୍ଷକ; ନିୟମକର୍ତ୍ତା; ବିନୟକର୍ତ୍ତା । ବି. ପୁଂ. ରାଜା, ନୃପ ।

ବିନେୟ, ବିଂ. (ବି-ନୀ-ଯ) ଶିକ୍ଷଣୀୟ; ଦମ୍ୟ; ଗ୍ରାହ୍ୟ; ପ୍ରାପଣୀୟ; ଦଣ୍ଡନୀୟ ।

ବିନୋକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିନା-ଉକ୍ତି) ଅର୍ଥାଲଙ୍କାରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବିନୋକ୍ତି ଅଲଙ୍କାରକୁ ବିନାଯୋଗେ କହି,
ବିନା ବିନୟରେ ବିଦ୍ୟା ବିଫଳ ହୁଅଇ ।"

ବିନୋଦ, ପୁଂ. } ବି. (ବି-ନୁଦ୍-ଅ, ଅନ)
ବିନୋଦନ, ନ, } ବିହାର, ଆମୋଦପ୍ରମୋଦ, ଅପନୋଦନ; ପ୍ରବୋଧ ଦେବା; ଔତ୍ସୁକ୍ୟ ।

"ବୈଦେହୀ ଶ୍ରୀରାମ କ ସେ କରଣୀକସି,
ବିନୋଦ ନଦୀରେ କୁଞ୍ଜକୁଟୀରେ ବସି ।"

ବୈ. ବ ।

ବିନ୍ଦୁ, ବି°. (ବିନ୍ଦ୍-ଉ) ବେତ୍ତା, ଜ୍ଞାତା; ଦାତା । ବି. ପୁଂ. ଦ୍ରବ ଦ୍ରବ୍ୟର କଣା; କ୍ଷୁଦ୍ର ଚିହ୍ନ, ଅନୁସ୍ୱାର; ଦନ୍ତକ୍ଷତ ଚିହ୍ନ; ଯାହାର କେବଳ ଅବସ୍ଥିତି ଅଛି ।

ବିନ୍ଦୁସରଃ, ବି. କ୍ଲୀ. (ବିନ୍ଦୁ-ସରସ୍) ଉତ୍ତର ଦେଶର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସରୋବରବିଶେଷ ।

ବିନ୍ଧ, ବି. (ଦେଶଜ) ଛିଦ୍ର, କଣା, ରନ୍ଧ୍ର ।

ବିନ୍ଧାଣି, ବି. (ଦେଶଜ) କାରିଗର ।

ବିନ୍ଧିବା, କ୍ରି. ବି. (ଦେଶଜ) ଫୋଡିବା, ଶୃଙ୍ଗଦ୍ୱାରା ଆଘାତ କରିବା ।

ବିନ୍ଧ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଧୈ-ଅ, ନିପାତନେ) ଉତ୍ତର ଦେଶଠାରୁ ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶଗାମୀ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ; ମଧ୍ୟ ଭାରତବର୍ଷର ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ବିନ୍ୟସ୍ତ, ବି°. (ବି-ନି-ଅସ୍-ତ) ସ୍ଥାପିତ; ଯଥାକ୍ରମେ ଅର୍ପିତ; ରଚିତ, ଯଥା,

"ବିଧୁ ଅବତାର ଦନ୍ତଙ୍କର ସେହିପରି,
ବିନ୍ୟସ୍ତ ବିଭୂଷି ଅଗେ ପଛେ ସଜା କରି ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିକ୍ଷିପ୍ତ ।

ବିନ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ନି-ଅସ୍-ଅ) ସ୍ଥାପନ; ରଚନ; ସଜ୍ଜା; ସ୍ଥାନ ।

ବିପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପକ୍ଷ) ଭିନ୍ନ ପକ୍ଷାଶ୍ରିତ; ଶତ୍ରୁ, ଅନଷ୍ଟାଗ୍ରହ; ବିରୁଦ୍ଧପକ୍ଷ । ବି°. ପକ୍ଷହୀନ ।

ବିପକ୍ଷତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିପକ୍ଷ-ତା) ଶତ୍ରୁତା, ବୈର; ପ୍ରତିକୂଳତା ।

ବିପଞ୍ଚୀ, ବିପଞ୍ଚିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ପଞ୍ଚ-ଅ-ଈ, ବିପଞ୍ଚୀ-କ-ଆ) ବୀଣା; ବଂଶୀ ।

ବିପଣ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପଣ୍-ଅ) ବିକ୍ରୟ ।

ବିପଣି, ପୁଂ. } ବି. (ବି-ପଣ୍-ଇ) ବିକ୍ରୟ ଗୃହ
ବିପଣୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ପଣ୍ୟବୀଥିକା, ଶ୍ରେଣୀବଦ୍ଧ ଦୋକାନ; ହାଟ, ବଜାର, ଯଥା,

"ବିପଣି ବସିଛି କାଠଯୋଡ ବନ୍ଧେ,
ବିକା କିଣା ଲାଗିଅଛି ନାନା ଛନ୍ଦେ ।"

ଜ. କେ ।

ବିପଣୀ, ବି. ପୁଂ. (ବିପଣ-ଈ) ବ୍ୟବସାୟୀ, ବଣିକ୍ ।

ବିପତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ପଦ୍-ତି) ଆପଦ୍, ବିପଦ୍; ନାଶ; ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ।

ବିପଥ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବି-ପଥ) ନିନ୍ଦିତ ପଥ, କୁପଥ, ଯଥା,

"ବନ ସଙ୍ଗେ ରଘୁମଣି, ବିପଥ ପଥ ନ ମଣି,
ବନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁକ୍ଷଣ, ବେନ ଲକ୍ଷଣ ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିପଦ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ପଦ୍-°) ଆପଦ୍; ମରଣ; ବିନାଶ, ଯଥା,

"ସଙ୍ଗରେ ବିପଦେ ଯୂଥ ନାଶ ପାଇଁ ଦେଏ ଯେ ପ୍ରାଣ,
ଗର୍ବ-ଭରେ ଅଗ୍ରସର କୃଷ୍ଣସାର ମାର୍ଗ-ବଷାଣ ।"

ଉଷା ।

ବିପନ୍ନ, ବି°. (ବି-ପଦ୍-ତ) ବିପଦ୍‌ଗ୍ରସ୍ତ; ଦୁରବସ୍ଥାପନ୍ନ; ବିନଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. ସର୍ପ ।

ବିପରୀତ, ବି°. (ବି-ପର-ଇତ) ଓଲଟା, ବିରୁଦ୍ଧ; ପ୍ରତିକୂଳ; ତା-ସ୍ତ୍ରୀ. କାମୁକୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ବିପର୍ଯ୍ୟାୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପରି-ଇ-ଅ) ବୈପରୀତ୍ୟ; ବ୍ୟତିକ୍ରମ; ବିନାଶ ।

ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ, ବି°. (ବି-ପରି-ଅସ୍-ତ) ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପ୍ରାପ୍ତ, ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତ; ପରାବୃତ୍ତ ।

ବିପର୍ଯ୍ୟାସ ବି. ପୁଂ. (ବି-ପରି-ଅସ୍-ଅ) ବ୍ୟତିକ୍ରମ; ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ବୈପରୀତ୍ୟ ।

ବିପଳ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପଳ) କାଳର ସୂକ୍ଷ୍ମାଂଶ-ବିଶେଷ ।

ବିପାକ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପଚ୍-ଅ) ପରିଣାମ; ପକ୍ୱତା, ପରିପାକ; ରନ୍ଧନ; କର୍ମ୍ମର ଶୁଭାଶୁଭ ଫଳଭୋଗ ।

ବିପିନ, ବି. ନ. (ବେପ୍-ଇନ) କାନନ, ବନ, ଅରଣ୍ୟ, ଅଟବୀ, ଯଥା,

"ବିପିନରେ ପୀନ-ଉରଜା, ଅପୂର୍ବ ଦ୍ରବ୍ୟ ଦେଖି ନ ମାଗିବୁ,
ବେନି ସହୋଦର ମଧ୍ୟରେ ଆଦର ବିପଥରେ କରିଥିବୁ ।"
ବୈ. ବି ।

ବିପୁଳ, ବିଂ. (ବି-ପୁଲ୍-ଅ) ବୃହତ୍, ମହତ୍, ବଡ; ଅନେକ; ଗମ୍ଭୀର; ପ୍ରଶାନ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ସୁମେରୁ; ହିମାଳୟ; ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ବିପ୍ରୁଷ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ପ୍ରୁଷ୍-୦) ଦ୍ରବ ବସ୍ତୁର ବିନ୍ଦୁ, ଜଳାଦି କଣା; ବେଦ ପାଠକାଳୀନ ମୁଖ ନିର୍ଗତ ଜଳବିନ୍ଦୁ, ଯଥା,

"ବିମଳିନ ନୀଳୋତ୍ପଳ ଦଳେ ଜଳ,
ବିପ୍ରୁଷ କି ପଡିବାରେ ଝଳଝଳ ।"
ବୈ. ବି ।

ବିପ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପ୍ରା-ଅ) ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ବିପ୍ରକର୍ଷ, ପୁଂ. } ବି. (ବି-ପ୍ର-କୃଷ୍-ଅ, ଅନ)
ବିପ୍ରକର୍ଷଣ, ନ. } ଦୂରତ୍ୱ, ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ହେବା ।

ବିପ୍ରକର୍ଷଣଶକ୍ତି, ବି. ଯେ ଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ପରମାଣୁ ସକଳ ପରସ୍ପର ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ହୁଅନ୍ତି ।

ବିପ୍ରକାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପ୍ର-କୃ-ଅ) ଅପକାର, ଅନିଷ୍ଟ; ଉପଦ୍ରବ; ତିରସ୍କାର ।

ବିପ୍ରକୃତ, ବିଂ. (ବି-ପ୍ର-କୃତ) ତିରସ୍କୃତ; ଅପକୃତ; ଉପଦ୍ରୁତ ।

ବିପ୍ରକୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ବି-ପ୍ର-କୃଷ୍-ତ) ଦୂରସ୍ଥ; ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ।

ବିପ୍ରତିପନ୍ନ, ବିଂ. (ବି-ପ୍ରତି-ପଦ୍-ତ) ବିରୁଦ୍ଧ; ଅସ୍ୱୀକୃତ; ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ।

ବିପ୍ରତିସାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପ୍ରତି-ସାର) ଦ୍ୱେଷ, କ୍ରୋଧ; ଅନୁତାପ, ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ।

ବିପ୍ରବୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ବି-ପ୍ରବୁଦ୍ଧ) ଜାଗରିତ; ଉନ୍ନିଦ୍ର ।

ବିପ୍ରଯୁକ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ପ୍ରଯୁକ୍ତ) ବିଯୁକ୍ତ; ବିଶ୍ଳିଷ୍ଟ; ବିରହିତ; ବିଚ୍ଛେଦପ୍ରାପ୍ତ ।

ବିପ୍ରୟୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପ୍ରୟୋଗ) ବିରହ, ବିଯୋଗ; ବିବାଦ, ବିରୋଧ ।

ବିପ୍ରଲବ୍ଧ, ବିଂ. (ବି-ପ୍ର-ଲଭ୍-ତ) ବଞ୍ଚିତ; ପ୍ରତାରିତ ।

ବିପ୍ରଲବ୍ଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନାୟିକା ବିଶେଷ, ଯେ ନାୟିକା ସଙ୍କେତ ସ୍ଥାନରେ ନାୟକକୁ ନ ଦେଖି ହତାଶ ହୁଏ, ଯଥା,

"ବିପ୍ରଲବ୍ଧା ପ୍ରଭୃତି କି କରେ ଉପକାନ୍ତେ ।"

ବିପ୍ରଲମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପ୍ର-ଲଭ୍-ଅ) ବଞ୍ଚନା, ପ୍ରତାରଣା, ଛଳନା; ବିବାଦ, କଳହ; ବିଯୋଗ, ବିଚ୍ଛେଦ, ବିରହ; ଶୃଙ୍ଗାର ରସବିଶେଷ; ବିରୁଦ୍ଧ କର୍ମ ।

ବିପ୍ରଲାପ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପ୍ରଲାପ) ବିରୋଧବଚନ; କଳହ; ବିରୁଦ୍ଧ ବାକ୍ୟ କଥନ, ଅନର୍ଥକ ବିବାଦ ।

ବିପ୍ରିୟ, ବିଂ. (ବି-ପ୍ରିୟ) ଅପ୍ରିୟ; ଅବାଞ୍ଛିତ; ଘୃଣିତ । ବି. ନ. ଅନିଷ୍ଟ ।

ବିପ୍ଳବ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ପ୍ଳୁ-ଅ) ବିବାଦ; ବିନାଶ; ଗୋଳମାଳ; ଭୟପ୍ରଦର୍ଶନ; ବିଦ୍ରୋହ, ଉପଦ୍ରବ; କଷ୍ଟ; ବିପଦ; ପାପ; ଦୁଷ୍କୃତ ।

ବିପ୍ଳାବନ, ବି. ନ. (ବି-ପ୍ଳାବି-ଅନ) ଜଳପ୍ଳାବନ; ବ୍ୟାଘାତ, ବିଘ୍ନ; ହାନି ।

ବିପ୍ଳାବିତ, ବିଂ. (ବି-ପ୍ଳାବି-ତ) ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ, ଉଲଟପାଲଟ ।

ବିପ୍ଳୁତ, ବିଂ. (ବି-ପ୍ଳୁ-ତ) ଦୂଷିତ; ବିଗତ; ଉପଦ୍ରୁତ; ବିହ୍ୱଳ; ଅପରାଧକାରୀ; ପ୍ରତିକୂଳ, ବିପରୀତ । ବି. ନ. ବ୍ୟାଘାତ; ଧ୍ୱଂସ; ଜଳପ୍ଳାବନ ।

ବିଫଳ, ବିଂ. (ବି-ଫଳ) ନିଷ୍ଫଳ, ବୃଥା, ନିରର୍ଥକ ।

ବିବୁଧ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ବୁଧ୍-ଅ) ଦେବତା; ପଣ୍ଡିତ, ଯଥା,

"ବିବୁଧ ଭାବ ଯେନିତ, ବିଶ୍ୱରେ କରେ ଜନିତା,
ବିଷ୍ଣୁ ମା ତୁମ୍ଭେ ଦର୍ଶାଇ, ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପତି ହେ ।"
ବୈ. ବି ।

ବିବୁଧବନିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅପ୍ସରା ।

ବିବୋଧ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ବୋଧ) ଜାଗରଣ; ବିକାଶ; ଜ୍ଞାନ ।

ବିବୋଧନ, ବି. ନ. (ବି-ବୋଧି-ଅନ) ଉଦ୍‌ବୋଧ; ଜାଗରଣ; ଜ୍ଞାପନ ।

ବିବୋଧିତ, ବିଂ. (ବି-ବୋଧ-ତ) ଜାଗରିତ; ଜ୍ଞାପିତ; ବିକାଶିତ ।

ବିଭକ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଭଜ୍-ତ) ବିଭିନ୍ନ, ପୃଥକ୍‌କୃତ, ଯଥା,

"ବିଦେହନନ୍ଦନ ଦେଶ ମଳୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ,
ବିଭକ୍ତ ସେତୁରେ ମୋର ସିନ୍ଧୁ ଫେନବନ୍ତ ।

କ. ବ ।

ବି. ନ. ବିଭାଗ ।

ବିଭକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଭଜ୍-ତି) ବିଭାଗ, ବଣ୍ଟନ, ଅଂଶୀକରଣ; ରଚନା; ଭଙ୍ଗୀ; ବ୍ୟାକରଣରେ ଶବ୍ଦ ବା ଧାତୁର ପରେ ଯେ ସବୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୁଏ ।

ବିଭବ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଭୂ-ଅ) ଧନ, ସମ୍ପତ୍ତି, ଯଥା,

"ଏ ଦେଶ ବିଭବ ଏ ଭବ ଭଲେ,
ଅଭ୍ର କାହିଁ କାହିଁ ।"

କ. ବ ।

ମୋକ୍ଷ, ମୁକ୍ତି; ଔଦାର୍ଯ୍ୟ; ମହତ୍ତ୍ୱ ।

ବିଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଭା-ଅ) (ବିବାହ ଶବ୍ଦଜ) ବିବାହ, ଯଥା,

"ବହ୍ନି ସାକ୍ଷିରେ ବିଭା ଭାବ ବଢାଇ ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ଆଲୋକ; କିରଣ; ପ୍ରଭା, ଦୀପ୍ତି, ଶୋଭା; ପ୍ରକାଶ; (ଆଲୋକ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ନୀଳ କାନ୍ତ ବ୍ୟୋମ ଅଙ୍ଗସଙ୍ଗେ ଝଳି,
ବିସ୍ତରିଲା ବିଭା ଯେସନେ ଅସ୍ତବଳୀ ।

କ. କେ ।

ବିଭାକର, ବି. ପୁଂ. (ବିଭା-କର) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରଭାକର; ଅଗ୍ନି; ଅର୍କବୃକ୍ଷ ।

ବିଭାଗ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଭାଗ) ଅଂଶ, ଭାଗ, ଖଣ୍ଡ, ବଣ୍ଟନ । ବିଂ. ବିଭାଗକର୍ତ୍ତା ।

ବିଭାଜକ, ବିଂ. (ବି-ଭାଜକ) ବିଭାଗକର୍ତ୍ତା ।

ବିଭାଜ୍ୟ, ବିଂ. (ବି ଭଜ୍-ଯ) ବିଭାଗ ଯୋଗ୍ୟ ।

ବିଭାଜ୍ୟତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଭାଜ୍ୟ-ତା) ଯେଉଁ ଗୁଣ ଥିବାରୁ ଜଡ଼ପଦାର୍ଥ ସବୁ ନାନା କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ଅଂଶରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ପଦାର୍ଥର ସେହି ଗୁଣର ନାମ ।

ବିଭାଣ୍ଡକ, ବି. ପୁଂ. ମୁନିବିଶେଷ, ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗର ପିତା ।

ବିଭାତ, ବି. ନ. (ବି-ଭା-ତ) ପ୍ରଭାତ, ପ୍ରାତଃକାଳ ।

ବିଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଭାବ) କାବ୍ୟ ନାଟକାଦିରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ରତି, ହର୍ଷ, କ୍ରୋଧ ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାୟିଭାବର କାରଣକୁ ବିଭାବ କହନ୍ତି; ପରିଚୟ ।

ବିଭାବନ, ନ. } ବି. (ବି-ଭାବ-ଅନ, ଆ) ଅବଧାରଣ; ଚିନ୍ତନ; ଦର୍ଶନ;
ବିଭାବନା, ସ୍ତ୍ରୀ. }
କାବ୍ୟର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ; ଯେଉଁଠାରେ କାରଣ ବ୍ୟତିରେକେ କାର୍ଯ୍ୟୋତ୍ପତ୍ତି ହୁଏ ।

ବିଭାବନୀୟ, ବିଂ. (ବି-ଭାବ-ଅନୀୟ) ଚିନ୍ତନୀୟ; ଅବଧାରଣୀୟ; ଦର୍ଶନୀୟ ।

ବିଭାବରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଭା-ବରୀ) ରଜନୀ, ରାତ୍ରି, ଯାମିନୀ, ଯଥା,

"ବିଭାବରୀ ପ୍ରାନ୍ତରେ,
ବିଭୁ ହୃଦୟନ୍ତେ ପଥ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ।"

ବୈ. ବ ।

ହରିଦ୍ରା ।

ବିଭାବସୁ, ବି. ପୁଂ. (ବିଭା-ବସୁ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି, ଯଥା,

"ବିଭାବସୁ ବିଭାବସୁ ଏକ ସ୍ଥାନେ ଏକ ବସୁ
ଭାବ କେବେ ମୁଦ ମୁଖ ପଛକୁ କଲେ ।"

ବୈ. ବ ।

ଚନ୍ଦ୍ର; ଅର୍କବୃକ୍ଷ; ହାରବିଶେଷ ।

ବିଭାବିତ, ବିଂ. (ବି-ଭାବି-ତ) ଦୃଷ୍ଟ; ଅନୁଭୂତ; ବିବେଚିତ; ବିଚିନ୍ତିତ; ନିଶ୍ଚିତ ।

ବିଭାସିତ, ବିଂ. (ବି-ଭାସ୍—ଦୀପ୍ତି ପାଇବା-ତ) ଦୀପିତ, ପ୍ରକାଶିତ, ଯଥା,

"ଦୂରେ ବାଲୁବାଶି ମିଶିଛି ଗଗନେ,
ବିଭାସିତ ସନ୍ଧ୍ୟା କନକ କିରଣେ ।"

କ. କେ ।

ବିଭିନ୍ନ, ବିଂ. (ବି-ଭିଦ୍-ତ) ମିଶ୍ରିତ; ସଂଗୃହୀତ; ବିଭକ୍ତ; ପୃଥକ୍‌ଭୂତ; ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ।

ବିଭୀତକ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଭୀତ-କ) ବାହାଡ଼ାଗଛ, ଯଥା,

"ବୋଲଉଛ କେ ରସାଲ କେ ପୁଣି ଅଶୋକ,
ବଞ୍ଚିଭକ କେହି କର ଭୁମ୍ନ ମଧ୍ୟେ ଓଜ୍ଜ,
ବନାରସ ମୁଁ ହୋଇବ,
ବୁଡ ଶୋକରେ ଭୀତକ ହୋଇ ବନ କେବ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିଂ. ଭୟାଳୁ ।

ବିଭୀଷଣ, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଭୀଷ୍-ଅନ) ରାବଣର କନିଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା । ବିଂ. ଭୟଙ୍କର ।

ବିଭୀଷିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଭୀଷ୍-ଅକ-ଆ) ଭୟପ୍ରଦର୍ଶନ; ଭୟ ଦେଖାଇବା ।

ବିଭୁ, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଭୂ-ଉ) ପ୍ରଭୁ; ସାମନ୍ତ, ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; ପରମେଶ୍ୱର; ଭୃତ୍ୟ; ବ୍ୟାପକ । ବିଂ. ସର୍ବବ୍ୟାପୀ, ଯଥା,

"ବିଭୁ ଭୁ ମୁଁ ଦାସ ଏହିରୂପେ ଏକା ହୋଇଥିଲୁ ଅନୁଗ୍ରହୀ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିଭୂତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଭୂ-ତି) ସମ୍ପତ୍ତି, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ବିଭୂତି ଥିଲା ପ୍ରାପତ,
ବିଚ୍ଛେଦୁଁ ମାନ ହୋଇଛ ବାହୁଡୁ ଇଛବେ ।"

ବୈ. ବ ।

ସମୃଦ୍ଧି; ଅଣିମା, ଲଘିମା, ବ୍ୟାପ୍ତି, ପ୍ରାକାମ୍ୟ, ମହିମା, ଈଶିତ୍ୱ, ବଶିତ୍ୱ, କାମବସାୟିତ୍ୱ, ଶିବଙ୍କର ଏହି ଅଷ୍ଟବିଧ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ; ଭସ୍ମ ।

ବିଭୂଷଣ, ନ. } ବ. (ବି-ଭୂଷ୍-ଅନ, ଅ) ଆଭରଣ, ଅଲଙ୍କାର, ଶୋଭା, ଯଥା,
ବିଭୂଷା, ସ୍ତ୍ରୀ. }

"ଦୁଃଖ ହେତୁ ମୋର ଜନନୀ ହର ଏରୂପ ମୋର,
ବିଭୂଷଣ ହୋଇ ହେଲା ଏ ସିନା ଦୂଷଣ ଘୋର ।"

ଭ. ଖ ।

ବିଭୂଷିତ, ବିଂ. (ବି-ଭୂଷ୍-ତ) ଅଲଙ୍କୃତ; ଶୋଭିତ ।

ବିଭୃତ, ବିଂ. (ବି-ଭୃ-ତ) ପ୍ରତିପାଳିତ, ପୁଷ୍ଟ; ଧୃତ ।

ବିଭେଦ, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଭିଦ୍-ଅ) ବିଭିନ୍ନତା, ପ୍ରଭେଦ, ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ; ଅପଗମ; ବିଭାଗ; ମିଶ୍ରଣ; ବିକାଶ; ବିଦଳନ; ବିଦାରଣ ।

ବିଭ୍ରମ, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଭ୍ରମ୍-ଅ) ବିଳାସ; ସଂଶୟ, ଭ୍ରମ, ଯଥା,

"ବ୍ରହ୍ମା ସମୀପେ ଗଲେ,
ବିଭ୍ରମ ସେ କୈକେୟୀଙ୍କି କଲେ ।"

ବୈ. ବ ।

ସାଦୃଶ୍ୟ । ମା-ସ୍ତ୍ରୀ. ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ, ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା ।

ବିଭ୍ରାଟ, ବିଂ. (ବି-ଭ୍ରାଜ୍-ତ) ଅଲଙ୍କାରାଦି ଦ୍ୱାରା ଦୀପ୍ତିଶୀଳ, ଶୋଭମାନ, ଦୀପ୍ତମାନ; ଆପଦ୍, ବିପଦ୍, ସଙ୍କଟ ।

ବିଭ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଭ୍ରମ୍-ତ) ଭ୍ରମଯୁକ୍ତ, ଭୁଲ; ଚକିତ; ହୃତଚିନ୍ତିତ ।

ବିଭ୍ରାନ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଭ୍ରମ୍-ତି) ଭ୍ରମ, ଭୁଲ; ତ୍ୱରା ।

ବିମତ, ବିଂ. (ବି-ମନ୍-ତ) ଅସମ୍ମତ, ଅନଭିମତ, ଅଗ୍ରାହ୍ୟ, ବିରୁଦ୍ଧମତଯୁକ୍ତ; ଅପ୍ରିୟ; ଅନିଷ୍ଟ ।

ବିମତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ମନ୍-ତି) ଅନିଚ୍ଛା, ଅସମ୍ମତି ।

ବିମନାଃ ବିମନସ୍କ, ବିଂ. (ବି-ମନସ୍) ଅନ୍ୟମନସ୍କ; ଉଦ୍ୱିଗ୍ନ; ଦୁଃଖିତ; ବ୍ୟାକୁଳ, ଯଥା,

"ବିମନା ଜାନକୀ ଯେ ସପତ୍ନୀ ଭୟ ଶୁଣି,
ବିଭଞ୍ଜାଇ ଋଷିଏତ ପୁଣି ଗୃହେ ଆଣି ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିମର୍ଦ୍ଦ, ପୁଂ. } ବ. (ବି-ମୃଦ୍-ଅ, ଅନ) ଘର୍ଷଣ; ପେଷଣ; ପରିମଳ; ସମ୍ପର୍କ; ବିନାଶ; ଘାତନ; ମନ୍ଥନ; ଚୂର୍ଣ୍ଣନ; ଚୂର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ ।
ବିମର୍ଦ୍ଦନ, ନ. }

ବିମର୍ଦ୍ଦିତ, ବିଂ. (ବି-ମୃଦ୍-ତ) ଦଳିତ; ମନ୍ଥିତ, ବିଲୋଡିତ, ସଂଘଟିତ; ଚୂର୍ଣ୍ଣିତ; ପିଷ୍ଟ ।

ବିମର୍ଦ୍ଦୋତ୍ଥ, ବ. ପୁଂ. (ବିମର୍ଦ୍ଦ-ଉତ୍ଥ) ମର୍ଦ୍ଦନ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପନ୍ନ ମନୋହର ଗନ୍ଧ ।

ବିମର୍ଶ, ପୁଂ. } ବ. (ବି-ମୃଶ୍-ଅ, ଅନ) ବିତର୍କ; ତଥ୍ୟାନୁସନ୍ଧାନ; ବିଚାର, ବିବେଚନା; ଅସନ୍ତୋଷ; ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ; ତର୍କକରଣ ।
ବିମର୍ଶନ, ନ. }

ବିମର୍ଷ, ପୁଂ. } ବ. (ବି-ମୃଷ୍-ଅ, ଅନ) ଅସହନ; ଅସନ୍ତୋଷ; ନାଟ୍ୟାଙ୍ଗ ।
ବିମର୍ଷଣ, ନ. }

ବିମଳ, ବିଂ. (ବି-ମଳ) ଶୁଭ୍ର; ସ୍ୱଚ୍ଛ, ଯଥା,

"ବିମଳ କେମନ୍ତ ଇନ୍ଦୁ ସେ ନ ମାରୁ ମର,
ବହିଲା କଳଙ୍କ ହୋଇ ଅଙ୍କେ ସେହିପର ।"

ବୈ. ବ ।

ନିର୍ମଳ; ସୁନ୍ଦର, ମନୋହର; ନିଷ୍କଳଙ୍କ । ଳା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେବୀବିଶେଷ ।

ବିମାତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ମାତୃ) ମାତୃସପତ୍ନୀ, (ଦେଶରେ) ସାବତମା ।

ବିମାତୃଜ, ବି. ପୁଂ. (ବିମାତୃ-ଜ) ବୈମାତ୍ରେୟ ଭ୍ରାତା, ମାତୃସପତ୍ନୀ ପୁତ୍ର । ଜା. ସ୍ତ୍ରୀ. ବୈମାତ୍ରେୟ ଭଗିନୀ ।

ବିମାନ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବି-ମାନ କିମ୍ବା ବି-ମନ୍-ଅ) ଦେବରଥ, ବ୍ୟୋମଯାନ, ସିଂହାସନ; ମଣ୍ଡପ; ଅଶ୍ୱ, ଘୋଟକ, (ଦେବରଥ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ବିମାନେ ବସାଇ ନେବାରେ ସୁମନ୍ତ୍ର
ଦ୍ୱାରାରେ ଦେଖିଲେ ଜନେ,
ବିସ୍ମୟ ହୋଇଲେ ପଛେ ଗୋଡାଇଲେ
କାନ୍ଦ ବହିଲେ ସଜନେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିମାନନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ମାନ-ଅନ-ଆ) ଅବମାନ, ତିରସ୍କାର ।

ବିମାର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ମୃଜ୍-ଅ, ଅଥବା ବି-ମାର୍ଗ) କୁପଥ; କଦାଚାର; ସମ୍ମାର୍ଜନୀ ।

ବିମିଶ୍ର, ବିଂ. (ବି-ମିଶ୍ର୍-ଅ) ମିଶ୍ରିତ, ମିଶାଇବା ।

ବିମୁକ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ମୁଚ୍-ତ) ମୁକ୍ତିପ୍ରାପ୍ତ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ, ଯଥା,

"ବିମାନର ବ୍ୟବଧାନେ ବିମୁକ୍ତ ଇକ୍ଷଣ,
ନୋହିଲେ ଦୁଷ୍କର ବିମ୍ବେ ପୁଣି ତପୋଧନ ।"

କ. ବ ।

ବିମୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ମୁଚ୍-ତି) ବିମୋଚନ, ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ ।

ବିମୁଖ, ବିଂ. (ବି-ମୁଖ) ପରାଙ୍ମୁଖ; ଅପ୍ରସନ୍ନ; ନିବୃତ୍ତ; ନିସ୍ପୃହ ।

ବିମୁଗ୍ଧ, ବିଂ. (ବି-ମୁହ୍-ତ) ବିଶେଷରୂପେ ମୋହିତ; ମୋହପ୍ରାପ୍ତ; ସ୍ୱାଭାବିକ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ ।

ବିମୂଢ଼, ବିଂ. (ବି-ମୁହ୍-ତ) ଅଜ୍ଞାନ, ମୂର୍ଖ; ନିର୍ବୋଧ ।

ବିମୃଶ୍ୟକାରୀ, ବିମୃଷ୍ୟକାରୀ, ବିଂ. (ବିମୃଶ୍ୟ-କାରିନ୍) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ବିବେଚନା କରି କର୍ମ କରେ ।

ବିମୋକ୍ଷଣ, ବିମୋଚନ, ବି. ନ. (ବି-ମୋକ୍ଷଣ, ବି-ମୁଚ୍-ଅନ) ବିମୁକ୍ତି; ଉଦ୍ଧାର; ପରିତ୍ରାଣ ।

ବିମୋହନ, ବି. ନ. (ବି-ମୋହ-ଅନ) ମୁଗ୍ଧକରଣ, ଯଥା,

"ବିମୋହନ ମନ୍ମଥ ବିଳାସ, କ୍ଷଣେ ମନ ମାୟା ଯନ୍ତ୍ରେ,
ଭୁଲାଏ କପଟ ମନ୍ତ୍ରେ, କୌଶଳେ କଲାଇ ଚିତ୍ତେ କ୍ଷଣିକ
ଉଲ୍ଲାସ, ରଘୁ କୁଳ କଳ୍ପକୁ କରାଏ ପ୍ରକାଶ ।"

କ. ବ ।

ମୋହିତକରଣ, ମୋହ ଜନ୍ମାଇବା । ବିଂ. ମୋହ-ଜନକ, ମାୟାଜନକ ।

ବିମୋହିତ, ବିଂ. (ବି-ମୁହ୍ ତ କିମ୍ବା ବି-ମୋହ-ଇତ) ମୋହପ୍ରାପ୍ତ, ମୁଗ୍ଧ; ମୂର୍ଚ୍ଛିତ, ହତାହତ ସାମାନ୍ୟ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ, ଅଜ୍ଞାନ ।

ବିମ୍ବ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବୀ=ଗମନ କରିବା, ଦୀପ୍ତି ପାଇବା-ବ, ମ ଆଗମ, ଈ ସ୍ଥାନରେ ଇ) ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରର ମଣ୍ଡଳ; ମୂର୍ତ୍ତି; ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି, ପ୍ରତିବିମ୍ବ, ଛାୟା; ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣ ଫଳବିଶେଷ, କଇଁଚି-କାକୁଡ଼, ଯଥା,

"ବଟିବ ଥିଲା ସେ ବନ, ବିମ୍ବ ଚନ୍ଦ୍ରର ଚୁମ୍ବନ,
ବାଲାରୁଣୁ ପାନ ସୁଧା, ବଡ ବଶୁବା ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିମ୍ବିତ, ବିଂ. (ବିମ୍ବ-ଇତ) ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ; ପ୍ରତିଫଳିତ; ଆଭାସିତ ।

ବିମ୍ବୋଷ୍ଠ, ବିମ୍ବୌଷ୍ଠ, ବିଂ. (ବିମ୍ବ-ଓଷ୍ଠ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଓଷ୍ଠ-ବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହାର ଓଷ୍ଠ ବିମ୍ବଫଳପରି ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ।

ବିୟତ୍, ବି. ନ. (ବି-ଯମ୍-ତ) ଆକାଶ, ଗଗନ, ନଭ, ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ, ବ୍ୟୋମ ।

ବିୟଦ୍ଗଙ୍ଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିୟତ୍ ଗଙ୍ଗା) ସ୍ୱର୍ଗଗଙ୍ଗା, ମନ୍ଦାକିନୀ ।

ବିୟନ୍ମଣି, ବି. ପୁଂ. (ବିୟତ୍-ମଣି) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ସବିତା, ଦିବାକର, ଦିନମଣି, ଅର୍କ ।

ବିୟୁକ୍ତ, ବିୟୁତ, ବିଂ. (ବି-ଯୁକ୍ତ, ଯୁତ) ବିଚ୍ଛିନ୍ନ, ପୃଥକ୍କୃତ, ବିରହିତ, ରହିତ ।

ବିୟୋଗ, ବିୟୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଯୋଗ) ବିଚ୍ଛେଦ, ବିରହ, ଅଭାବ ।

ବିୟୋଗୀ, ବିଂ. (ବିୟୋଗ-ଇନ୍) ବିରହୀ, ଅସଂ-ଯୁକ୍ତ, ବିଚ୍ଛେଦଯୁକ୍ତ ।

ବିୟୋଜିତ, ବିଂ. (ବି-ଯୋଜିତ) ବିରହିତ, ପୃଥକ୍-କୃତ, ବିଶ୍ଳିଷ୍ଟ ।

ବିଯୋଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଅମିଳନ; ଅଯୁଗଳ ।

ବିରକ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ରନ୍ଜ୍-ତ) ବୈରାଗ୍ୟଯୁକ୍ତ; ଅନନୁରକ୍ତ; ବିରତ; ବିମୁଖ ।

ବିରକ୍ତଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ବିରକ୍ତ-ଭାବ) ବିରାଗ, ବୈରାଗ୍ୟ; ଅନିଚ୍ଛା; ଔଦାସ୍ୟ; ପ୍ରତିକୂଳତା ।

ବିରକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ରନ୍ଜ୍-ତି) ଅନନୁରାଗ; ଔଦାସ୍ୟ; ବୈରାଗ୍ୟ ।

ବିରଚିତ, ବିଂ. (ବି-ରଚି-ତ) ନିର୍ମିତ, ଗଠିତ; ପ୍ରଣୀତ, କୃତ; ବର୍ଣ୍ଣିତ; ଲିଖିତ ।

ବିରଜାଃ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ରଜସ୍) ଯେ ସ୍ତ୍ରୀର ଋତୁ ନିବୃତ୍ତ ହୋଇଅଛି । ବିଂ. ରଜୋଗୁଣରହିତ ।

ବିରଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ରନ୍ଜ୍-ଅ-ଆ) ଦୂର୍ବା; ରାଧାର ସଖୀବିଶେଷ; ଯଯାତି ରାଜାର ମାତା; ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ନଦୀତୀରସ୍ଥ ତୀର୍ଥ ସ୍ଥାନବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବିରଜା ମଣ୍ଡଳରେ ତପସ୍ୟା ଜଗଜ୍ଜୟୀ ରେ କରି ମନୀଷା
ଅତନିସ୍ଥଳେ ଦିବସ ନିଶାବାଲ ନିର୍ମିତ ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିରଞ୍ଚି, ବିରିଞ୍ଚି, ବି. ପୁଂ. (ବି-ରଚ୍-ଅ, ଇ, ମ୍-ଆଗମ) ବ୍ରହ୍ମା, ପିତାମହ, ଚତୁରାନନ, ଧାତା, ବିଧି, କମଳଯୋନି, ଯଥା,

"ବିରଞ୍ଚି ଲେଖିଛି ଭାଲପଟେ ଭୁମ୍ଭର,
ବିରଚିବି ନନ୍ଦନବନରେ ବିହାର ।"

ବୈ. ବି ।

ବିରତ, ବିଂ. (ବି-ରମ୍-ତ) ନିବୃତ୍ତ, କ୍ଷାନ୍ତ; ବିଶ୍ରାନ୍ତ; ବିମୁଖ ।

ବିରତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ରମ୍-ତି) ନିବୃତି; ଶାନ୍ତି; ବିରାଗ ।

ବିରଳ, ବିଂ. (ବି-ରା-ଅଳ) ଅଳ୍ପ; ସ୍ୱଳ୍ପ; ନିର୍ଜ୍ଜନ; ଛଡାଛଡ, ଯଥା,

"ବିରଳ ଯେଉଁଠାରେ ମାନବ ସଞ୍ଚାର,
କରିଇବି ମୋର ପିଣ୍ଡର ସଂହାର ।"

ନ. କେ ।

ବିରସ, ବିଂ. (ବି-ରସ) ରସହୀନ, ବିସ୍ୱାଦୁ; ବିରକ୍ତିଜନକ; ଅତୃପ୍ତିକର ।

ବିରହ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ରହ୍-ଅ) ବିଚ୍ଛେଦ, ବିଯୋଗ; ତ୍ୟାଗ; ଅଭାବ, ଯଥା,

"ବାସରେ ମାତିରତିର, ବିଶ୍ୱବାସରେ ଅନ୍ତର,
ବେନିକୂଳେ ନଦେଉରହି, ବାଧୁ ବିରହି ଏ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିରହିତ, ବିଂ. (ବି-ରହ୍-ଇତ) ବିହୀନ; ତ୍ୟକ୍ତ; ରହିତ; ବିଯୁକ୍ତ; ବର୍ଜିତ ।

ବିରହୀ, ବିଂ. (ବିରହ-ଇନ୍) ବିଯୋଗୀ, ବିଚ୍ଛେଦଯୁକ୍ତ ; ହୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଯୋଗିନୀ ।

ବିରାଗ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ରନ୍ଜ୍-ଅ) ବୈରାଗ୍ୟ; ବିବେକ; ବିରକ୍ତି; ଅନୁରାଗ । ବିଂ, ରାଗହୀନ, ଯଥା,

"ବିସ୍ମୟେ ଧାଉଁଛି ଲଲନା ସ୍ୱଗେ ଲୋକଲୋଚନ,
ବେନି ଭାବ ବେନି ହୃଦୟେ କରେ ବେଗ ବର୍ଦ୍ଧନ ।"

ର. ଭ ।

ବିରାଜମାନ, ବିଂ. (ବି-ରାଜ୍-ଶାନଚ୍) ଦୀପ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ, ଶୋଭମାନ ।

ବିରାଜିତ, ବିଂ. (ବି-ରାଜ୍-ତ) ଶୋଭିତ, ପ୍ରକାଶିତ; ଯଥା,

"ବହିଲ ମାନସ ପ୍ରେମମଦ ଅଳସ,
ବିରାଜିତ ପଦ୍ମ କରେ ସରାଗ ଭୂଷା ।"

ବେ ବି ।

ବିରାଟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ରାଜ୍-ଂ) କ୍ଷତ୍ରିୟ; କାନ୍ତି; ଦୀପ୍ତି; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; ପ୍ରଭୁ; ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ପୁରୁଷ, ପରମେଶ୍ୱର, ସ୍ୱାୟମ୍ଭୁବମନୁ ; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ । ବିଂ. ବୃହତ୍ ।

ବିରାଟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ରଟ୍-ଅ) ବିଟୁଆର ଅର୍ଦ୍ଧକୋଶ ଉତ୍ତରେସ୍ଥିତ ଦେଶବିଶେଷ; ଏହି ଦେଶର ରାଜା ।

ବିରାମ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ରମ-ଅ) ବିଶ୍ରାମ; ନିବୃତ୍ତି; ଉପରମ ; ଅବସାନ ; ବୈରାଗ୍ୟ; ବିରତି ; ବ୍ୟାକରଣରେ ପରବର୍ତ୍ତୀଭାବ ।

ବିରାବ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ରୁ-ଅ) ଶବ୍ଦ, ଧ୍ୱନି, ଗୋଳମାଳ । ବିଂ. ରବହୀନ ।

ବିରଞ୍ଚ, } ବି. ପୁଂ. (ବି-ରଚ୍-ଅ (ଅନ୍) ଇନ୍)
ବିରଞ୍ଚି, } ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ ।

ବିରୁଡ଼, ବି. (ଦେଶଜ) ଦଂଶକ କୀଟବିଶେଷ ।

ବିରୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ବି-ରୁଧ୍-ତ) ବିପରୀତ, ଓଲଟା; ବଦ୍ଧ, ଅଟକ କରିବା; ବିଦ୍ୱିଷ୍ଟ ।

ବିରୂଢ଼, ବିଂ. (ବି-ରୁହ୍-ତ) ଉତ୍ପନ୍ନ, ଜାତ; ଅଙ୍କୁରିତ; ବଦ୍ଧମୂଳ; ଗଭୀରରୂପେ ନିମଗ୍ନ; ଆରୋହଣ-ବିଶିଷ୍ଟ ।

ବିରୂପ, ବିଂ. (ବି-ରୂପ) କୁରୂପ, କୁତ୍ସିତ, ପ୍ରତିକୂଳ । ବି. ନ. ପିପ୍ପଳୀ ମୂଳ । ପୁଂ. ସୁମନୋରାଜପୁତ୍ର; ପା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁରାଲଭା ।

ବିରୂପାକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ବିରୂପ-ଅକ୍ଷ) ଶିବ, ତ୍ରିଲୋଚନ, ମହାଦେବ, ଯଥା,

"ବିରୂପାକ୍ଷ ବୋଲିବାରେ ବାରେ କି ଶୋଚନ,
ବିକ୍ଷଣ ଲୋଡେ ଇକ୍ଷଣ ଛନ ମୁଁ ରଚନ ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିରେଚନ, ବି. ନ. (ବି-ରିଚ୍-ଅନ) ମଳସ୍ଖଳନ, ଉଦରଭଙ୍ଗ, ଭେଦ ।

ବିରେଚକ, ବିଂ. (ବି-ରେଚି-ଅକ) ଭେଦକାରକ, ଭେଦୀ; ଔଷଧବିଶେଷ ।

ବିରୋଚନ ବି. ପୁଂ. (ବି-ରୁଚ୍-ଅନ) ଅର୍କବୃକ୍ଷ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଅଗ୍ନି; ଚନ୍ଦ୍ର; ବଳି ରାଜାର ପିତା; ପ୍ରହ୍ଲାଦର ପୁତ୍ର । ବିଂ. ଅରୁଚକ, (ସୂର୍ଯ୍ୟାର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ବିରୋଚନ ହେଲା ମୁଧା ଆହାର,
ବିରୋଚନ ଜଣ କର୍ପୂର ଚୁର,
ବିରୋଚନ ଉଦେ ହୋଇବା ନାହିଁ,
ବିରୋଚନ କର ନ ଛାଡେ କହି,
ବିୟସୀଙ୍କ ସାର, ବିୟସି ମେରୁ ହେଲା ଅମୃତର ।"

ବୈ. ବି ।

ବିରୋଧ, ବିଂ. } ବି. (ବି-ରୁଧ୍-ଅ, ଅନ) ବିପ୍ର-
ବିରୋଧନ, ନ. } ତୀପତା, ବୈର; ରୋଧ; ଅବରୋଧ; ବୈପରୀତ୍ୟ; ବାଧା; ଅନୈକ୍ୟ ।

ବିରୋଧୀ, ବିଂ. (ବିରୋଧ-ଇନ୍) ବିରୁଦ୍ଧ, ପ୍ରତିକୂଳ; ବିପରୀତ; ଶତ୍ରୁ, ବିରୋଧକାରୀ ।

ବିରୋଧୋକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିରୋଧ ଉକ୍ତି) ବିପ୍ରଲାପ; କାବ୍ୟାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ; ବିରୋଧବଚନ, ଯଥା,

"ବଶ କର ପ୍ରେମେ ଚିତ୍ତ ନାଶିବ ଧୀରୁ,
ବିରୋଧୋକ୍ତି ନ ପୁଷିବେ ଅନୁରୋଧରୁ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଲ, ବି. ନ. (ବିଲ୍-ଅ) ବିବର, ଛିଦ୍ର, ଗର୍ତ୍ତ, ଗୁହା । ପୁଂ. ଉଚ୍ଚୈଃଶ୍ରବା ଅଶ୍ୱ; ବେତଗଛ ।

ବିଲ, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ଷେତ୍ର, କିଆରୀ, ଯଥା,

"ଜଳେ ପୂରଇ ନଦୀ ବିଲ ପୋଖରୀ,
ଶୁଭଇ କୃଷକର ଗୀତ ଲହରୀ ।"

ସ୍ଥ. ମା ।

ବିଲକ୍ଷଣ, ବିଂ. (ବି-ଲକ୍ଷଣ) ଅସାଧାରଣ, ଅସାମାନ୍ୟ; ପୃଥକ୍; ପରୀକ୍ଷକ; ଦର୍ଶକ ।

ବିଲଗ, ବି. ଅଲଗା, ଅସଂଯୋଗ, ଯଥା,

"ବୃନ୍ଦ ବିଲଗରୁ ଭଜିଲା ନନ୍ଦ,
ଡାକିଲେ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ଲଭି ଖେଦ ।"

ଲ: ବି ।

ବିଲଗ୍ନ, ବି. ନ. (ବି-ଲଗ୍-ତ) କଟିଦେଶ; ଜନ୍ମଲଗ୍ନ । ବିଂ. ସଂଲଗ୍ନ; କୃଶ, କ୍ଷୀଣ; ବଦ୍ଧ; ଜଡ଼ିତ ।

ବିଲଙ୍ଘନ, ବି. ନ. (ବି-ଲଙ୍ଘ୍-ଅନ) ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ, ଅତିକ୍ରମ ।

ବିଲଙ୍ଘିତ, ବିଂ. (ବି-ଲଙ୍ଘ୍-ତ) ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘିତ ।

ବିଲପନ, ବିଲପିତ, ବି. ନ. (ବି-ଲପ୍-ଅନ, ତ) ବିଲାପ, ଶୋକବାକ୍ୟ ।

ବିଲମ୍ବ, ପୁଂ. } ବି. (ବି-ଲମ୍ବ୍-ଅ,ଅନ) ଦୋଳନ,
ବିଲମ୍ବନ, ନ. } ଲମ୍ବନ; ଅଶୀଘ୍ରତା, ଡେରି । ଯଥା,

"ବିଲମ୍ବ କରନ୍ତେ ପ୍ରଲମ୍ବ-କୁନ୍ତଳା
ଡାକେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ କୁମାର,
ବାମାକୁ ବୋଧିଲେ ଏ ଦେବରବୋଲି
ମନ୍ଦର ଗତି ସତ୍ୱର ।"

ବୈ. କା ।

ବିଲମ୍ବିତ, ବିଂ. (ବିଲମ୍ବ-ଇତ) ଲମ୍ବମାନ; ଅଶୀଘ୍ର, ବିଲମ୍ବଯୁକ୍ତ ।

ବିଲୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଲୀ-ଅ) ବିନାଶ, ଧ୍ୱଂସ; ଲୟ, ପ୍ରଳୟ । ବିଂ. ଲୟବହିର୍ଭୂତ ।

ବିଲଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ବିଲଂଶୟ) ସର୍ପ, ଭୁଜଙ୍ଗ, ଉରଗ, ପନ୍ନଗ ।

ବିଲସନ, ବିଲସିତ, ବି. ନ. (ବି-ଲସ୍-ଅନ, ତ) ବିଳାସ; ଲୀଳା; ଦୀପ୍ତି, ଶୋଭା; କ୍ରୀଡା; ସ୍ଫୁରଣ; ପ୍ରକାଶ; ଆଭା ।

ବିଲାଇ, ବିଲେଇ, (ବିଡ଼ାଲ ଶବ୍ଦଜ) ବିରାଡ ।

ବିଲାପ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଲପ୍-ଅ) ଖେଦୋକ୍ତି ।

ବିଲାସ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଲସ୍-ଅ) ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ ବିଶେଷ ଶୃଙ୍ଗାର ଚେଷ୍ଟାବିଶେଷ, କ୍ରୀଡା, ଅମୋଦ-ପ୍ରମୋଦ; ଶୋଭା; ସୁଖଭୋଗ; ସ୍ଫୁରଣ; ସୁଖଭୋଗ; ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର କ୍ରିୟାବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବିଲାସ ପଦ୍ମାକର ହଂସୀ ନବୀନା,
ରସାଳସୀ ସୁକେଳି କଳା ପ୍ରବୀଣା ।"
ମେ. ଦୂ ।

ବିଲାସ ପରାୟଣ, ବିଂ. (ବିଲାସ-ପରାୟଣ=ଆସକ୍ତ) ଆମୋଦପ୍ରମୋଦରେ ରତ ।

ବିଲାସଭବନ, ବିଲାସମନ୍ଦିର, ବି. ନ. (ବିଲାସ ଭବନ, ମନ୍ଦିର) ବୈଠକଖାନା; କ୍ରୀଡାଗୃହ; ନାଟ୍ୟଶାଳା; ଆମୋଦପ୍ରମୋଦ ନିମନ୍ତେ ନିର୍ମିତ ଗୃହ ।

ବିଲାସୀ, ବିଂ. (ବିଲାସ ଇନ୍) ବିଳାସଯୁକ୍ତ, କ୍ରୀଡା-କୌତୁକ ରତ, ଭୋଗବାନ୍, ବିଲାସପରାୟଣ, ବିଲାସଶାଳୀ ।

ବିଲାସିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଲାସ-ଇନ-ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗେଈ,) ଭାର୍ଯ୍ୟା; ରମଣୀ; ବେଶ୍ୟା, ଯଥା,

"ବିଲାସିନୀ ନ କରିବ ଅନେକ,"
ବୋଲି ଛୁଇଁ ବାପ ତୁଭାଶଙ୍କୁ ।"
ବୈ: ବି ।

ବିଲିବିଲେଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ନିଦବାଉଳାରେ ବକିବା ।

ବିଲୀନ, ବି. (ବି-ଲୀ-ତ) ମଗ୍ନ; ମିଶ୍ରିତ; ଲୟପ୍ରାପ୍ତ, ଲୋପପ୍ରାପ୍ତ, ଅନ୍ତର୍ହିତ, ନିବିଷ୍ଟ; ଦ୍ରବୀଭୂତ; ଗଳିତ କ୍ଷରିତ ।

ବିଲୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶୃଗାଳ ।

ବିଲୁପ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଲୁପ୍-ତ) ଲୋପପ୍ରାପ୍ତ; ନଷ୍ଟ; ଉଚ୍ଛେଦୀଭୂତ; ଲୁଣ୍ଠିତ; ଛିନ୍ନ; ଆକ୍ରାନ୍ତ; ଗୃହୀତ ।

ବିଲେପ, ବି. ପୁଂ. (ବି ଲିପ୍-ଅ) ପ୍ରଲେପ ଦ୍ରବ୍ୟ; ଲେପନ, ଚନ୍ଦନ । ପା. ଭାତମଣ୍ଡ, ପେଜ ।

ବିଲେପନ, ବି. ନ. (ବି-ଲିପ୍-ଅନ) ଲେପନବସ୍ତୁ; ଲେପନ ଯୋଗ୍ୟ ସୁଗନ୍ଧିବସ୍ତୁ । ନୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ସୁବେଶା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବିଲେବାସୀ, ବିଲେଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ବିଲେ=ଗର୍ତ୍ତରେ-ବାସିନ୍, ଶୟ=ଶୟନ କରିବା) ସର୍ପ, ଉରଗ, ପନ୍ନଗ; ଭୋଗୀ; ମୂଷିକ; ଶଶକ । ବିଂ. ଯେ ଗର୍ତ୍ତରେ ବାସ କରେ ।

ବିଲୋକନ, ବି. ନ. (ବି ଲୋକ୍-ଅନ) ଦୃଷ୍ଟି, ନେତ୍ର, ଚକ୍ଷୁ, ଅବଲୋକନ; ଦର୍ଶନ ।

ବିଲୋକନୀୟ, ବିଂ. (ବି-ଲୋକ୍-ଅନୀୟ) ଦେଖିବାରଯୋଗ୍ୟ, ଦର୍ଶନୀୟ; ସୁଦୃଶ୍ୟ ।

ବିଲୋକିତ, ବିଂ. (ବି-ଲୋକ୍-ତ) ଅବଲୋକିତ, ଦୃଷ୍ଟ । ବି. ନ. ଦର୍ଶନ, ଦୃଷ୍ଟି ।

ବିଲୋଡନ, ବି. ନ. (ବି-ଲୁଡ୍-ଅନ) ମନ୍ଥନ, ଆଲୋଡନ,=ଘୋଣ୍ଟା ।

ବିଲୋଡିତ, ବିଂ. (ବି-ଲୁଡ୍-ଇତ) ଆଲୋଡିତ, ମନ୍ଥିତ । ବି. ନ. ତକ୍ର ଘୋଳ ।

ବିଲୋପ, ପୁଂ. } ବି. (ବି-ଲୋପି-ଅ, ଅନ)
ବିଲୋପନ, ନ. } ଲୋପ, ବିନାଶ; ଉଚ୍ଛେଦ; ମୃତ୍ୟୁ; ଧ୍ୱଂସ ।

ବିଲୋଭନ, ବି. (ବି-ଲୋଭ୍-ଅନ) ଲୋଭଦେଖାଇବା, ଲୋଭପ୍ରଦର୍ଶନ; ଶୋଭନୀୟବସ୍ତୁ ।

ବିଲୋମ, ବିଂ. (ବି-ଲୋମ) ବିପରୀତ; ପ୍ରତିକୂଳ । ବି. ପୁଂ. ସର୍ପ; ବରୁଣ; କୁକ୍କୁର; । ନ. ଜଳ କାଢିବାଯନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ।

ବିଲୋମଜ, ବିଂ. (ବିଲୋମ-ଜ) କ୍ଷତ୍ରିୟ ଔରସରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀର ଗର୍ଭଜାତ, ବୈଶ୍ୟର ଔରସରେ କ୍ଷତ୍ରିୟର ଗର୍ଭଜାତ, ଇତ୍ୟାଦି ।

ବିଲୋଲ, ବିଂ. (ବି-ଲୁଲ୍-ଅ) କମ୍ପମାନ, ଚଞ୍ଚଳ, ଚପଳ, ଯଥା,

"ବିଳାସ ବିଲୋଲ ଲୋଚନ ଭାସେ କଳ୍ପନ୍ଧ ସଙ୍ଗେ,
ଉଦ୍‌ବେଗେ ଭ୍ରମର ଖେଦବେଗେ କହୀ ମଧୁର ରଙ୍ଗେ ।"

ଚ ଗୁ ।

ବିଲୋହିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା; ସମ୍ମାନ କରିବା, ଯଥା,

"ବିଦେହ ରାଜନ ଭୋଜ ସମ୍ଭାର ଭିଆଇ,
ବିଲୋହିଲେ ଦଶରଥ ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ନେଇ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିଲ୍ୱ, ବି. ନ. (ବିଲ୍-ବନ୍) ବେଲ, ଶ୍ରୀଫଳ; ଏକ ପଲ ପରିମାଣ । ପୁଂ. ବେଲଗଛ ।

ବିବକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବଚ୍-ସନ୍-ଅ-ଆ) ବୋଲିବାର ଇଚ୍ଛା; ଅଭିଳାଷ, ଇଚ୍ଛା ।

ବିବକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ବଚ୍-ସନ୍-ତ) ଯାହା କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରି ଯାଇଅଛି ।

ବିବକ୍ଷୁ, ବିଂ. (ବଚ୍-ସନ୍-ଉ) ବୋଲିବାରେ ଇଚ୍ଛୁକ ।

ବିବର, ବି. ନ. (ବି-ବୃ-ଅ) ଗର୍ତ୍ତ, ଛିଦ୍ର, ରନ୍ଧ୍ର; ଦୋଷ; ବିଚ୍ଛେଦ; ପୃଥକ୍‌ଭାବ, (ରନ୍ଧ୍ର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଭଙ୍ଗା ନାବ ତୋର ଯାଉଛି ଫାଟି,
ପାଣି ପଶୁଅଛି ବିବର ଫୁଟି ।"

କାବ୍ୟକେଳି ।

ବିବରଣ, ବି. ନ. (ବି-ବୃ-ଅନ) ବ୍ୟାଖ୍ୟା, ବର୍ଣ୍ଣନା; ଟୀକା, ଅର୍ଥପ୍ରକାଶ କରା; ପ୍ରକାଶ ।

ବିବର୍ଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ବି-ବୃଜ୍-ଅନ) ପରିତ୍ୟାଗ, ବିସର୍ଜ୍ଜନ ।

ବିବର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ବି-ବର୍ଣ୍ଣ) ବିକୃତବର୍ଣ୍ଣ, ମଳିନ । ବି. ପୁଂ. ନୀଚଜାତି ।

ବିବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ବୃତ୍-ଅ) ଘୂର୍ଣ୍ଣନ; ପରିବର୍ତ୍ତନ; ଭ୍ରମଣ; ପରିଣାମ, ନୃତ୍ୟ; ସମୂହ; ବିଶେଷରୂପେ ସ୍ଥିତ ।

ବିବର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ବି-ବୃତ୍-ଅନ) ପରିଭ୍ରମଣ; ଘୂର୍ଣ୍ଣନ; ପରିବର୍ତ୍ତନ; ପ୍ରତ୍ୟାବୃତ୍ତି; ଭ୍ରମଣ ।

ବିବର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ବି-ବୃତ୍-ତ) ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ; ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ, ଭ୍ରମିତ, ଅପନୀତ ।

ବିବର୍ଦ୍ଧନ, ବି. ନ. (ବି-ବୃଧ୍-ଅନ) ବିଶେଷରୂପେ ବଢ଼ିବା, ଚ୍ଛେଦନ; ଖଣ୍ଡନ ।

ବିବଶ, ବିଂ. (ବି-ବଶ୍-ଅ) ଅବଶ; ଅବଶୀଭୂତ, ଅବାଧ୍ୟ; ଅଚେତନ, ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟ; ସ୍ୱାଧୀନ; ପ୍ରଶାନ୍ତ ଚିତ୍ତ; ବିହ୍ୱଳ ।

ବିବସ୍ୱାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ବି—ବସ୍-ମତ୍) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଦେବତା; ଅରୁଣ, ବୈବସ୍ୱତମନୁ; ଅର୍କବୃକ୍ଷ ।

ବିବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ବି—ବିରୁଦ୍ଧ-ବାଦ—କଥନ) ବିରୋଧ, କଳହ; ବ୍ୟବହାର ।

ବିବାଦୀ, ବିଂ. (ବିବାଦ-ଇନ୍) ବିରୋଧ, ବିବାଦକାରୀ, ଯଥା,

"ବିପ୍ରଜ ପରଶୁରାମ ଶ୍ରୀରାମ ଭେଟିଲ,
ବିବାଦୀ ତାହାଙ୍କୁ ସେହି ସେକାଳେ ଘଟିଲ ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ବିବାସିତ, ବିଂ. (ବି-ବାସି-ତ) ସ୍ୱଦେଶରୁ ଦୂରୀକୃତ, ନିର୍ବାସିତ ।

ବିବାହ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ବହ୍-ଅ) ପରିଣୟ, ଯଥା,

"ଜୃମ୍ଭିକାଳେ ପୁତ୍ରଦାନ କଲେ ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗ,
ବିବାହ ଉତ୍ସବ କର ବାହୁଡ଼ିଲୁଁ ନଗ ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ଦାରପରିଗ୍ରହ, ବିବାହ ୮ ପ୍ରକାର, ଯଥା, ବ୍ରାହ୍ମ, ଆର୍ଷ, ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ, ଦୈବ, ଆସୁର, ଗାନ୍ଧର୍ବ, ରାକ୍ଷସ, ପୈଶାଚ ।

ବିବାହିତ, ବିଂ. (ବିବାହ-ଇତ) କୃତଦାର, ପରିଣୀତ । ବି. ପୁଂ. ବିବାହକର୍ତ୍ତା, ପରିଣେତା ।

ବିବିକ୍ଷୁ, ବିଂ. (ବିଶ୍-ଅ-ଉ) ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଇଚ୍ଛୁକ ।

ବିବିଧ, ବିଂ. (ବି ବିଧ) ବହୁପ୍ରକାର, ନାନାବିଧ, ଅନେକ ପ୍ରକାର ।

ବିବୃତ, ବିଂ. (ବି-ବୃ-ତ) ବିସ୍ତୃତ, ପ୍ରସାରିତ; ବର୍ଣ୍ଣିତ; ପ୍ରକାଶିତ; ପ୍ରମାଣୀକୃତ; ପ୍ରକଟିତ; ମହତ୍; ଉନ୍ମୁକ୍ତ; ଖୋଲା ।

ବିବୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ବୃ-ତି) ବ୍ୟାଖ୍ୟା, ଟୀକା, ବିବରଣ, ବିସ୍ତାର, ପ୍ରକାଶ ।

ବିବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ବୃତ-ତ) ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ; ପରାବୃତ୍ତ ।

ବିବୃତ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ବୃତ୍-ତି) ଘୂର୍ଣ୍ଣନ, ଚକ୍ରବତ୍ ଭ୍ରମଣ; ସ୍ଫୁରଣ ।

ବିବୃଦ୍ଧ, ବିଂ. (ବି-ବୃଧ୍-ତ) ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ, ପ୍ରବୃଦ୍ଧ ।

ବିବେକ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ବିଚ୍-ଅ) ବିଚାର, ବିବେଚନା; ଭେଦ; ବୈରାଗ୍ୟ; ବିଭିନ୍ନତା; ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ; ସ୍ମାନାଗାର ।

ବିବେକୀ, ବିଂ. (ବିବେକ-ଇନ୍) ବିବେଚନାକାରୀ, ବିଚାରକ, ବିବେକଯୁକ୍ତ; ବିରାଗୀ । ବି. ପୁଂ. ଦେବସେନରାଜପୁତ୍ର ।

ବିବେଚକ, ବିଂ. (ବି-ବିଚ୍-ଅକ) ବିଚାରକ୍ଷମ, ବିବେଚନାକାରୀ, ବିଚକ୍ଷଣ ।

ବିବେଚନ, ବି. ନ. (ବି-ବିଚ୍-ଅନ) } ବିଚାର;
ବିବେଚନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ବିଚ୍-ଅନ-ଆ) } ବିତର୍କ, ବିଶେଷରୂପେ ଆଲୋଚନା ।

ବିବେଚନୀୟ, ବି. (ବି-ବିଚ୍-ଅନୀୟ) ବିବେଚ୍ୟ, ବିବେଚନାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ବିବେଚ୍ୟ, ବିଂ. (ବି-ବିଚ୍-ଯ) ବିବେଚନାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ବିଶ୍, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍-୦) ବୈଶ୍ୟ, ବଣିକ ଜାତି; ମନୁଷ୍ୟ । ସ୍ତ୍ରୀ. କନ୍ୟା । ବିଂ. ବ୍ୟାପକ ।

ବିଶ, ବି. ନ. (ବିଶ୍-ଅ) ମୃଣାଳ । ପୁଂ. ବୈଶ୍ୟ ଜାତି; ମନୁଷ୍ୟ; ଶୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. କନ୍ୟା । ବିଂ. ବ୍ୟାପକ ।

ବିଶଦ, ବିଂ. (ବି-ଶଦ୍-ଅ) ଶୁଭ୍ର, ନିର୍ମଳ, ପରିଷ୍କୃତ; ପ୍ରସନ୍ନ; ସୁନ୍ଦର; ଅନୁକୂଳ; ସ୍ପଷ୍ଟ; ମନୋହର ବିଂ. ପୁଂ. ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ।

ବିଶୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଶୀ-ଅ) ସଂଶୟ, ସନ୍ଦେହ ।

ବିଶଲ୍ୟ, ବିଂ. (ବି-ଶଲ୍ୟ) ଶଲ୍ୟରହିତ; ବ୍ୟଥାଶୂନ୍ୟ; ଯାତନାଶୂନ୍ୟ; ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟ ।

ବିଶା, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଠର, କୋଡିଏ ବା ବାଇଶ ପଲ ପରିମାଣ ଓଜନ ।

ବିଶାଖ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶାଖା-ଅ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ; ଯାଚକ, ଭିକ୍ଷୁ ।

ବିଶାଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଶାଖ୍-ଅ-ଆ) ଷୋଡଶ ନକ୍ଷତ୍ର ।

ବିଶାରଣ, ବି. ନ. (ବି-ଶାର୍-ଅନ) ମାରଣ, ହତ୍ୟା, ବଧ ।

ବିଶାରଦ, ବିଂ. (ବିଶାଳ-ଦା-ଅ, ଳ ସ୍ଥାନରେ ର) ନିପୁଣ, ଦକ୍ଷ, ପଟୁ; ବିଦ୍ୱାନ୍, ପଣ୍ଡିତ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ବିଖ୍ୟାତ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ପୁଂ. ବକୁଳ ।

ବିଶାଳ, ବିଂ. (ବି-ଶାଲ) ବୃହତ୍, ବଡ; ବିସ୍ତୃତ; ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ; ବିଖ୍ୟାତ, ଯଥା,

"ଗର୍ଭ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖି ମୁନିପୁଙ୍ଗବ,
ବିଶାଳଯଶା ଏର ତନୟ ଲଭ ।"

କ. ବ ।

ବିଶାଳତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଶାଳ-ତା) ବୃହତ୍ତ୍ୱ, ପ୍ରକାଣ୍ଡତା; ଔଦାର; ବିସ୍ତାର ।

ବିଶାଳତ୍ୱକ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶାଳ-ତ୍ୱଚ୍) ଛତିଅନା ଗଛ, ସପ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ବୃକ୍ଷ ।

ବିଶାଳାକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶାଳ-ଅକ୍ଷି-ଅ) ଶିବ; ଗରୁଡ; ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ଯାହାର ଚକ୍ଷୁ ବଡ । କ୍ଷୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ବରସ୍ତ୍ରୀ; ଦୁର୍ଗା, ସୁଲୋଚନା, ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ଚକ୍ଷୁ ଉତ୍ତମ ।

ବିଶିଖ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଶିଖା) ବାଣ, ଶର । ବିଂ. ଶିଖାରହିତ ।

ବିଶିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ବି-ଶିଷ୍-ତ) ଯୁକ୍ତ, ମିଳିତ; ବିଲକ୍ଷଣ; ଖ୍ୟାତ; ସିଦ୍ଧ । ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ବିଶୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ବି-ଶୄ-ତ) ଶୁଷ୍କ; କୃଶ; ଜୀର୍ଣ୍ଣ; ବିଶ୍ଳିଷ୍ଟ, ପତିତ; ବିଦଳିତ ।

ବିଶୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ବି-ଶୁଦ୍ଧ) ପବିତ୍ର; ନିର୍ମଳ; ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ; ଶୁଚି, ଯଥା,

"ଦେହରଣ ଭାଗି ବିଭୁଦନ ମୂଳ କର,
ବିଶୁଦ୍ଧ ତାର ଲଗ୍ନକୁ ଜ୍ୟୋତିଷେ ବିଚାର ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିଶୁଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଶୁଦ୍ଧି) ଶୋଧନ; ସଂଶୋଧନ; ନିର୍ମଳତା; ପବିତ୍ରତା; ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତା; ସାଦୃଶ୍ୟ ।

ବିଶୃଙ୍ଖଳ, ବିଂ. (ବି-ଶୃଙ୍ଖଳ) ନିୟମ ବହିର୍ଭୂତ; ଶୃଙ୍ଖଳାହୀନ; ଅନିୟମିତ; ଅବାଧ୍ୟ; ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ।

ବିଶେଷ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଶିଷ୍-ଅ) ପ୍ରଭେଦ, ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ; ପ୍ରକାର; ବୈଚିତ୍ର୍ୟ; ଆଧିକ୍ୟ; ଅବୟବ;

ଦୃଷ୍ଟିବ୍ୟତ୍ରବ୍ୟ; ଚଳିତ । ବିଂ. ଅଧିକ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ଭିନ୍ନ ।

ବିଶେଷଜ୍ଞ, ବିଂ. (ବିଶେଷ-ଜ୍ଞ) ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ସବିଶେଷ ଜାଣେ, ଜ୍ଞାନୀ ।

ବିଶେଷଣ, ବି. ନ. (ବି ଶିଷ୍-ଅନ) ପ୍ରଭେଦକାରକ ଗୁଣ କ୍ରିୟାଦି, ବିଶେଷ୍ୟର ଧର୍ମ୍ମ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ୍ୟର ଗୁଣ ବା ଅବସ୍ଥା ପ୍ରକାଶ ହୁଏ; ଚିହ୍ନ; ଅତିଶୟୀକରଣ ।

ବିଶେଷିତ, ବିଂ. (ବିଶେଷ-ଇତ) ଭିନ୍ନ, ପୃଥକ୍‌କୃତ, ପ୍ରଭେଦିତ; ବିଶେଷଣଦ୍ୱାରା ନିର୍ଣ୍ଣିତ ।

ବିଶେଷୋକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଶେଷ-ଉକ୍ତି) ବାକ୍ୟର ଅଲଙ୍କାରବିଶେଷ, ଯେ ସ୍ଥାନରେ କାରଣ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା କାର୍ଯ୍ୟର ଅଭାବ ଦେଖାଯାଏ ।

ବିଶେଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଶିଷ୍-ଯ) ଧର୍ମ୍ମୀ, ଯାହାଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ବୋଧ ହୁଏ; ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଅଧମ ।

ବିଶୋଇବା, କ୍ରି. (ବିଶ୍ରାମ ଶବ୍ଦଜ) ବିଶ୍ରାମ କରିବା, ଯଥା,

"ବାଟେ ସେ ବନରେ ପଡିଥିଲା ଦିବ୍ୟଶିଳା,
ବିଶୋଇଁ ସମଚରଣ ଲାଗି ସେ ଅବଳା ।"
ବୈ. ବି ।

ବିଶୋକ, ବିଂ. (ବିଶୋକ) ଶୋକରହିତ । ବି. ପୁଂ. ଅଶୋକବୃକ୍ଷ ।

ବିଶୋଧନ, ବି. ନ. (ବି-ଶୋଧନ) ବିଶୁଦ୍ଧକରଣ; ପବିତ୍ରୀକରଣ; ସଂଶୋଧନ, ଯଥା,

"ଲୋକେ ଜାଣନ୍ତି ସେ ବିଶୋଧନ ମୋ ହେବାର ।"

ନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ବ୍ରହ୍ମାର ପୁତ୍ରୀ ।

ବିଶୋଷଣ, ବି. ନ. (ବି-ଶୁଷ୍-ଅନ) ଶୋଷଣ, ଶୁଷ୍କୀକରଣ ।

ବିଶ୍ରମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଶ୍ରମ୍ଭ୍-ଅ) ବିଶ୍ୱାସ; ପ୍ରଣୟ; ଯଥା,

"ବିଶ୍ରମ୍ଭ ପଦର ଗମକେ,
ଅଧର କର କେ ସୁମନେ ଭଲର ।"
ବୈ. ବି ।

କେଳିକଳହ; ପରିଚୟ; ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ବିହାର ।

ବିଶ୍ରମ୍ଭୀ, ବିଂ. (ବିଶ୍ରମ୍ଭ-ଇନ୍) ବିଶ୍ୱାସୀ; ପ୍ରଣୟୀ ।

ବିଶ୍ରବାଃ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଶ୍ରବସ୍-କର୍ତ୍ତୃ) ରାବଣର ପିତା, ମୁନିବିଶେଷ ।

ବିଶ୍ରାଣନ, ବି. ନ. (ବି-ଶ୍ରାଣି-ଅନ) ଦାନ. ବିତରଣ ।

ବିଶ୍ରାଣିତ, ବିଂ. (ବି-ଶ୍ରାଣି-ତ) ଦତ୍ତ, ଯାହା ବିତରଣ କରା ଯାଇଅଛି ।

ବିଶ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଶ୍ରମ୍-ତ) ଶ୍ରାନ୍ତିଯୁକ୍ତ; ନିବୃତ୍ତ, କ୍ଷାନ୍ତ; ବିଗତଶ୍ରମ ।

ବିଶ୍ରାନ୍ତି, ସ୍ତ୍ରୀ. }
ବିଶ୍ରାମ, ପୁଂ. } ବି. (ବି-ଶ୍ରମ୍-ତି, ଅ) ବିରାମ, ନିବୃତ୍ତି, କ୍ଷାନ୍ତି, ଆରାମ କରିବା ।

ବିଶ୍ରୀ, ବିଂ. (ବି-ଶ୍ରୀ) ଶ୍ରୀଭ୍ରଷ୍ଟ, ଶ୍ରୀହୀନ; କୁତ୍ସିତ, କଦାକାର ।

ବିଶ୍ରୁତ, ବିଂ. (ବି-ଶ୍ରୁ-ତ) ବିଖ୍ୟାତ, ପ୍ରସିଦ୍ଧ; ଜ୍ଞାତ; ହୃଷ୍ଟ ।

ବିଶ୍ରୁତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଶ୍ରୁ-ତି) ଖ୍ୟାତି, ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ସ୍ତୋତ୍ର ।

ବିଶ୍ଳିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ବି-ଶ୍ଳିଷ୍-ତ) ଅସଂଯୁକ୍ତ, ବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ବିଯୁକ୍ତ; ପ୍ରକାଶିତ; ବିମୁକ୍ତ; ଶିଥିଳ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ।

ବିଶ୍ଳେଷ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଶ୍ଳିଷ୍-ଅ) ଅସଂଯୋଗ, ବିଭିନ୍ନ; ବିଭାଗ; ଶୈଥିଲ୍ୟ ।

ବିଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍-ବ) ଗଣଦେବତାବିଶେଷ; ବସୁ, ସତ୍ୟ, କ୍ରତୁ, ଦକ୍ଷ, କାଳ, କାମ, ଧୃତି, କୁରୁ, ପୁରୂରବାଃ, ମଦ୍ରବା ଏହି ଦଶ; ନାଗର, ପରିମାଣବିଶେଷ । ନ. ଜଗତ, ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ; ମେଳା, ଯଥା,

"ମହା କଳରବେ ଉଠିଲେ ନଦେ କଲ ବିହଙ୍ଗ,
ବେଳାମୁଖେ ମାଡି ଆସିଲା ବିଶ୍ୱରାଶି ତରଙ୍ଗ ।"
ଚ. ଗ ।

ବିଂ. ସକଳ, ସମସ୍ତ ।

ବିଶ୍ୱକର୍ମ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-କର୍ମ୍ମନ୍) ଦେବଶିଳ୍ପୀ, ବ୍ରହ୍ମାର ପୁତ୍ର, ସୂର୍ଯ୍ୟ; ମୁନିବିଶେଷ; ଈଶ୍ୱର, ପରମେଶ୍ୱର ।

ବିଶ୍ୱକେତୁ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-କେତୁ) ଅନିରୁଦ୍ଧ, ଉଷାପତି, ଯଥା,

"କାହାରଲେ ଗଣ୍ଠିଅଲ ଅଲଂକୃତ ହୋଇ,
ବିଶ୍ୱକେତୁ ରଣାରମ୍ଭେ କ ସେ ଶାଗୀ ଯାଇ ଯେ ।"
ବୈ. ବ ।

ବିଶ୍ୱକ୍‌ସେନ, ବିଷ୍ୱକ୍‌ସେନ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱକ୍-ସେନା) ବିଷ୍ଣୁ, ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ।

ବିଶ୍ୱଜିତ୍, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ଜିତ୍) ଯଜ୍ଞବିଶେଷ, ଯେ ଯଜ୍ଞରେ ସର୍ବସ୍ୱ ଦକ୍ଷିଣା ଦେବାକୁ ହୁଏ; ବରୁଣର ପାଶ; ନ୍ୟାସ୍ୱବିଶେଷ । ବିଂ. ଯେ ବିଶ୍ୱକୁ ଜୟ କରିଅଛି ।

ବିଶ୍ୱଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ଦିବ୍-ଅ) ଗଣଦେବତା-ବିଶେଷ; ଅଗ୍ନି ।

ବିଶ୍ୱଧାରିଣୀ, ବିଂ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଶ୍ୱ-ଧାରିନ୍-ଈ) ପୃଥିବୀ ।

ବିଶ୍ୱନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ନାଥ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ବିଶ୍ୱପା, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ପା =ଯେ ପାଳନ କରେ) ବିଶ୍ୱ ପାଳନକର୍ତ୍ତା, ପରମେଶ୍ୱର; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଗ୍ନି ।

ବିଶ୍ୱମ୍ଭର, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱମ୍-ଭର) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ, କୃଷ୍ଣ; ଇନ୍ଦ୍ର । ବିଂ. ବିଶ୍ୱ ଧାରଣକର୍ତ୍ତା ।

ବିଶ୍ୱମ୍ଭରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଶ୍ୱମ୍ଭର-ଆ) ପୃଥିବୀ, ଯଥା,
"କର୍ମି ଉଠିଲେ ବିଶ୍ୱମ୍ଭରା ଜନନୀ ।"
କ. ବ ।

ବିଶ୍ୱରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ରାଜ୍-ଅ) ପରମେଶ୍ୱର, ଯଥା,
"ବିଶ୍ୱରାଜଙ୍କର ତୁ ରାଜଦୂତ,
ଜୀବ ଆରାଧନା ଯେଜ ବହୁତ ।"
କ. ବ ।

ବିଶ୍ୱରୂପ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ରୂପ) ବିଷ୍ଣୁ, ଅନନ୍ତ ।

ବିଶ୍ୱରେତାଃ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ରେତସ୍) ବ୍ରହ୍ମା, ପ୍ରଜାପତି, ଚତୁରାନନ ।

ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ବିଂ ଯେ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସର୍ବପ୍ରକାର ବିଦ୍ୟାର ଆଲୋଚନା ହୁଏ ।

ବିଶ୍ୱବେଦାଃ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ବିଦ୍-ଅସ୍) ସର୍ବଜ୍ଞ, ମୁନି; ଦେବତା ।

ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ, ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପକ, ବିଂ. (ବିଶ୍ୱ-ବ୍ୟାପିନ୍, ବ୍ୟାପକ) ସର୍ବତ୍ରଗାମୀ, ସକଳ ସ୍ଥାନେ ବିସ୍ତୃତ ।

ବିଶ୍ୱସନ, ବି. ନ. (ବି-ଶ୍ୱସ୍-ଅନ) ବିଶ୍ୱାସ, ପ୍ରତ୍ୟୟ ।

ବିଶ୍ୱସିତ, ବିଶ୍ୱସ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଶ୍ୱସ୍-ତ) ବିଶ୍ୱାସୀ; ବିଶ୍ୱାସପାତ୍ର ।

ବିଶ୍ୱା, ବି. (ଦେଶଜ) ଭୂମି ପରିମାଣବିଶେଷ, ଗୁଣ୍ଠର ଷୋଳ ଭାଗର ଏକ ଭାଗ ।

ବିଶ୍ୱାତ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ଆତ୍ମନ୍) ଶିବ; ଭବ; ବିଷ୍ଣୁ, ଯଥା,
"ମିଶିଯାଏ ଯଥା ଜୀବାତ୍ମା ବିଶ୍ୱଆତ୍ମା ଚରଣେ ।"
ଚ. ଭୂ ।

ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ମିତ୍ର) ମୁନିବିଶେଷ, ଏ କ୍ଷତ୍ରିୟ ହୋଇ ତପୋବଳରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଇଥିଲେ ।

ବିଶ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଶ୍ୱସ୍-ଅ) ପ୍ରତ୍ୟୟ; ବିଶ୍ରମ୍ଭ; ଶ୍ରଦ୍ଧା ।

ବିଶ୍ୱାସୀ, ବିଂ. (ବିଶ୍ୱାସ-ଇନ୍) ଯେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ, ଯାହାର ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି; ବିଶ୍ୱାସପାତ୍ର ।

ବିଶ୍ୱାସ୍ୟ, ବିଂ. (ବି-ଶ୍ୱସ୍-ଯ) ବିଶ୍ୱସନୀୟ, ବିଶ୍ୱାସ-ଯୋଗ୍ୟ ।

ବିଶ୍ୱେଶ, ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱ-ଈଶ-ଈଶ୍ୱର) ଶିବ, ବିଶ୍ୱନାଥ ।

ବିଷ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବିଷ୍-ଅ) ପ୍ରାଣନାଶକ ଦ୍ରବ୍ୟ-ବିଶେଷ, ଗରଳ, କାଳକୂଟ, ହଳାହଳ । ନ. ଜଳ; ପଦ୍ମାଦିର ମୃଣାଳ, (ଗରଳ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,
"ବିଷସ୍ଥାୟେ ପ୍ରେମ ପ୍ରସଙ୍ଗେ ସଦା ଅରୁଚି ତାର,
ପୁରୁଷ କଥାକୁ ଡରେ ସେ କରେ ଦୂରୁ ଜୁହାର ।"
ଚନ୍ଦ୍ରଭାଗା ।

ବିଷକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. ମହାଦେବ, ଶିବ, ଈଶ୍ୱର, ନୀଳ-କଣ୍ଠ, ବାମଦେବ, ଯଥା,
"ବିଷକଣ୍ଠ ତୋଷଦାନୀ ବେନ ମତରେ ।"
ବୈ. ବ ।

ବିଷଘ୍ନ, ବିଂ. (ବିଷ-ଘ୍ନ) ବିଷନାଶକ । ଘ୍ନୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ହରିଦ୍ରା; ଇନ୍ଦ୍ରବାରୁଣୀ; ମହାକରଞ୍ଜ ଇତ୍ୟାଦି ।

ବିଷଣ୍ଣ, ବିଂ. (ବି-ସଦ୍-ତ) ବିଷାଦଯୁକ୍ତ, ଖିନ୍ନ, ମ୍ଳାନ ।

ବିଷଣ୍ଣତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଷଣ୍ଣ-ତା) ବିଷାଦ, ଗ୍ଳାନି, ଖେଦ; ମନୋଭଙ୍ଗ ।

ବିଶଦ, ବିଂ. (ବି-ସଦ୍-ଅ) ଶୁଭ୍ର; ସ୍ବଚ୍ଛ, ନିର୍ମଳ । ବି. ପୁଂ. ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

"ବିଶଦ ଶିଳୀନ୍ଧ୍ର ଛବି ସହଜେ ଦଶିଲେ,
ବାଣାଳୀ ଜାଇ କୁରଭ ସଭ ଫୁଟିଗଲେ ଯେ ।"
ବୈ. ବି ।

ବିଷଦନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ବିଷ-ଦନ୍ତ) ସର୍ପ, ବିଷଧର ।

ବିଷଧର, ବି. ପୁଂ. (ବିଷ-ଧର) ସର୍ପ, ଉରଗ, ଯଥା,

"ବିଷଧର ପ୍ରାୟେ କି ଗୁହ୍ୟ,
ବେଳେ ନେଇ ଢାଳି ଶୁଣ ଉଦାର ନୋହି ।"
ବୈ. ବି ।

ବିଷମ, ବିଂ. (ବି-ସମ) ଅସମାନ, ବିଯୋଡ଼, ଦୁର୍ଗମ, କଷ୍ଟଦ, କ୍ଳେଶକର; ଦୁର୍ବୋଧ; ସଙ୍କଟ; ଉନ୍ନତାନତ, ଯଥା,

"ଅବଗାହୁଛନ୍ତି ବିଶ୍ୱ ଦଳେ ଦଳେ,
ବିଷମ ପସୟେ ଦଶି ସ୍ରୋତ ଜଳେ ।"
କ. କେ ।

ବିଷମନୟନ, ବିଷମନେତ୍ର, ବିଷମାକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ବିଷମ-ନୟନ, ନେତ୍ର, ଅକ୍ଷ) ଶିବ, ମହାଦେବ, ତ୍ରିଲୋଚନ ।

ବିଷମରାଶି, ବି. ଯେ ରାଶି ଦୁଇ ସମାନ ଅଂଶରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ନ ପାରେ ।

ବିଷୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସି-ଅ) ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଗ୍ରାହ୍ୟ ପଦାର୍ଥ, ରୂପ, ଶବ୍ଦ, ଗନ୍ଧ, ରସ, ସ୍ପର୍ଶ ପ୍ରଭୃତି ଭୋଗ୍ୟବସ୍ତୁ; ଜ୍ଞେୟବସ୍ତୁ; ସ୍ଥାନ; ଜନପଦ, ଦେଶ ଆଧାର, ପାତ୍ର, ଶୁକ୍ର, ବୀର୍ଯ୍ୟ; ନୟାମକ; ମିତ; ସମ୍ପତ୍ତି; ବର୍ତ୍ତମାନ ପଦାର୍ଥ; ଭୂତ; ଧର୍ମନୀତି; ସ୍ୱାମୀ, ପ୍ରିୟ ।

ବିଷୟକର୍ମ, ବି. ସାଂସାରିକ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ବିଷୟୀ, ବିଂ. (ବିଷୟ-ଇନ୍) ବିଷୟଯୁକ୍ତ; ବିଷୟାସକ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ରାଜା; କାମଦେବ; ଧନୀ । ନ. ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ।

ବିଷବତ୍, ଅଂ. (ବିଷ-ବତ୍) ବିଷତୁଲ୍ୟ, ବିଷସଦୃଶ ।

ବିଷବିଦ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଷ-ବିଦ୍ୟା) ବିଷଘ୍ନମନ୍ତ୍ର, ବିଷହାରକ ମନ୍ତ୍ର, ବିଷଚିକିତ୍ସା ଶାସ୍ତ୍ର ।

ବିଷବୈଦ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବିଷ-ବୈଦ୍ୟ) ବିଷହାରକ, ମନ୍ତ୍ରବେତ୍ତା, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଷବିଦ୍ୟା ଜାଣେ, ଯଥା,

"ବିଷବୈଦ୍ୟ ପଦ ନ ମାନଇ ପ୍ରାୟେ
ସ୍ୱଭାବେ ଭୋଗିନୀ ସେହି,
ବାନ୍ଧି ସେନେହରେ ପଭଙ୍ଗ ପ୍ରକାରେ
ପାଶେ ପରବେଶ ଭଙ୍ଗି ।"
ବୈ. ବି ।

ବିଷହର, ବିଂ. (ବିଷ-ହର) ବିଷନାଶକ, ଗରଳନାଶକ ।

ବିଷାକ୍ତ, ବିଂ. (ବିଷ-ଅକ୍ତ) ବିଷଯୁକ୍ତ, ବିଷମିଶ୍ରିତ ।

ବିଷାଣ, ବିଂ. (ବି-ଅସ୍-ଶାନଚ୍) ପଶୁର ଶୃଙ୍ଗ; ବୃହତ୍ ଦନ୍ତ; ହସ୍ତିଦନ୍ତ, ଶୁକରଦନ୍ତ ।

ବିଷାଣୀ, ବିଂ. (ବିଷାଣ-ଇନ୍) ଶୃଙ୍ଗୀ, ଶୃଙ୍ଗବିଶିଷ୍ଟ ବି. ପୁଂ. ହସ୍ତୀ; ଶୂକର, ବରାହ ।

ବିଷାଦ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସଦ୍-ଅ) ଖେଦ, ଦୁଃଖ ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟତା ।

ବିଷାନନ, ବି. ପୁଂ. (ବିଷ-ଆନନ) ସର୍ପ ।

ବିଷୁପ, ବିଷୁବ, ବିଷୁବତ୍, ବି. ନ. (ବିଷୁ-ପା, ବା-ଅ; ବତ୍) ସମରାତ୍ରିନ୍ଦିବ କାଳ, ଯେ ସମୟରେ ଦିବାମାନ ଓ ରାତ୍ରିମାନ ସମାନ ହୁଏ ।

ବିଷୁବରେଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଉଭୟ ମେରୁର ସମଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନରେ ଯେ ମଣ୍ଡଳାକାର କଳ୍ପିତ ରେଖା, ପୂର୍ବ ପଶ୍ଚିମ ଗୋଲକର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବ୍ୟାପି ରହିଅଛି; ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏହି ରେଖାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଦିବାରାତ୍ରି ସମାନ ହୁଏ ।

ବିଷ୍କିର, ବି. ପକ୍ଷୀ, ଯଥା,

"ବିଷ୍କିରେ ଗଣ୍ଡଭେରୁଣ୍ଡେ ଗଜକୁ ଘେନିଣ ଉଡ଼େ
ଡାଳେ ବସେ ଖରତରେ ଭଗ୍ନ ହିଅଇ ।"
ବୈ. ବି ।

ବିଷ୍କମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସ୍କନ୍ଭ୍-ଅ) ପ୍ରଥମଯୋଗ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ, ବାଧା; କୀଲକ, ନାଟ୍ୟାଙ୍କବିଶେଷ; ଯୋଗିମାନଙ୍କର ଆସନବନ୍ଧ ବିଶେଷ ।

ବିଷ୍ଟମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସ୍ତନ୍ଭ୍-ଅ) ବାଧା, ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ଅଟକ; ଅନାହ ରୋଗ, ମୂତ୍ରକୃଚ୍ଛ୍ର, ସ୍ଥିରଭାବ; ଆକ୍ରମଣ ।

ବିଷ୍ଟର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସ୍ତୃ-ଅ) ଦର୍ଭମୁଷ୍ଟି; କୁଶାସନ ଉପବେଶନ ବା ଶୟନର ଆସନ, ଯଥା,

"ବିଷ୍ଣୁର କରକ ପାଣି ବହିବାକୁ ଦେବା,
ବୃନ୍ଦାବନ୍ୟ ! ଅମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଦ୍ଧଜନ କରିବା ହେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିଷ୍ଣୁରଶ୍ରବାଃ, ବି. ପୁଂ. (ବିଷ୍ଣୁର-ଶ୍ରୁ-ଅସ) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ, ଯଥା,

"ବିଷ୍ଣୁରଣବା ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେଶର ପରମପଦ ଭଜନ୍ତାନର
ଲଭେ ଏ ଯେନ ଗନ୍ଧ ଅଦ୍ୟର ।"

ବୈ, ବ ।

ବିଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଷ୍ ତି) ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାନ, କରଣବିଶେଷ ଏହି ବିଷ୍ଟିକରଣର ଭୋଗ କାଳ, ଜ୍ୟୋତିଷ ମତରେ ଅଶୁଭ ସମୟ, ଯଥା,

"ବୈରବୁଦ୍ଧି ଲୋକଜନମାରେ ଉଭବ,
ବିଷ୍ଟି ଅନୁକୂଳେ ଯୁକ୍ତ ଅଶୁଭ ହେବ ।"

ବୈ. ବ ।

ବେଷ୍ଟନ; ନିକ୍ଷେପ କରଣ; ନରକପାତନ ।

ବିଷ୍ଟ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ସ୍ଥା-ଅ) ମଳ, ପୁରୀଷ ।

ବିଷ୍ଣୁ, ବି. ପୁଂ. (ବିଷ୍-ଣୁ) ହରି, ନାରାୟଣ, ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣମୟ ବ୍ୟାପକ ଦେବ ।

ବିଷ୍ଣୁକ୍ରାନ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଷ୍ଣୁ-କ୍ରାନ୍ତ) ଅପରାଜିତା ପୁଷ୍ପ ।

ବିଷ୍ଣୁପଦ, ବି. କ୍ଳୀ. (ବିଷ୍ଣୁ-ପଦ) ଆକାଶ, ପଦ୍ମ ।

ବିଷ୍ଣୁପଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଷ୍ଣୁପଦ-ଇନ୍) ଗଙ୍ଗାନଦୀ, ଯଥା,

"ବିଷ୍ଣୁପଦୀ ବିଷ୍ଣୁପଦ ଇଚ୍ଛାର ଭେଦ ଶବଦ
ଭରଣୀର ଗଭୀଗତ ଇହଁ ଉଚିତ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିଷ୍ଣୁରଥ, ବି. ପୁଂ. (ବିଷ୍ଣୁ-ରଥ) ଗରୁଡ଼, ବିଷ୍ଣୁର ବାହନ ।

ବିଷ୍ଣୁବଲ୍ଲଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଷ୍ଣୁ-ବଲ୍ଲଭ-ଆ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ, କମଳା, ପଦ୍ମା, ପଦ୍ମାଳୟା; ତୁଳସୀ; ଅଗ୍ନିଶିଖାବୃକ୍ଷ ।

ବିଷ୍ଣୁବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ବିଷ୍ଣୁ-ବାହନ) ଗରୁଡ଼, ଖଗେଶ୍ୱର ।

ବିସ, ବିଷ, ବିଶ, ବି. କ୍ଳୀ. (ବିସ୍-ଅ) ପଦ୍ମାଦିର ମୃଣାଳ ।

ବିସଂବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସମ୍-ବଦ୍-ଅ) ବିରୋଧ; ମନ୍ଦସଂବାଦ; ପ୍ରତାରଣା; ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ ।

ବିସକଣ୍ଠିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିସ-କଣ୍ଠ-ଇକ-ଆ) କ୍ଷୁଦ୍ରଜାତୀୟ ବକ, ବଲାକା ।

ବିସକୁସୁମ, ବି. କ୍ଳୀ. କମଳ, ପଦ୍ମ ।

ବିସଙ୍କଟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସମ୍-କଟ୍-ଅ) ସିଂହ, ମୃଗରାଜ; ଇଙ୍ଗୁଦୀବୃକ୍ଷ, (ବି-ସଙ୍କଟ) ବିଂ. ବିଶାଳ, ବୃହତ୍ ।

ବିସଙ୍କୁଳ, ବିଂ. ଜଟିଳ; ଗୋଳମାଳ ।

ବିସଦୃଶ, ବିଂ. ବିପରୀତ, ବିରୁଦ୍ଧ ।

ବିସନାଭି, ବି. ପୁଂ. (ବିସ-ନାଭି) ପଦ୍ମିନୀ, ପଦ୍ମସମୂହ ।

ବିସପ୍ରସୂନ, ବି. କ୍ଳୀ. (ବିସ-ପ୍ରସୂନ) ପଦ୍ମ, ତାମରସ, କମଳ, ଯଥା,

"ବିସପ୍ରସୂନ ଇନ୍ଦୁମୀତ ଦେଖେ,
କଲଣ ପ୍ରସନ୍ନ ନ ଥଲା ମୁଖେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିସରଣ, ବି. କ୍ଳୀ. (ବି-ସୃ-ଅନ) ବିସ୍ତାର, ପ୍ରବାହ; ଉତ୍ପତ୍ତି ।

ବିସର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସୃଜ୍-ଅ) ତ୍ୟାଗ, ବିସର୍ଜନ; ମଳନିର୍ଗମ; ଦାନ; ଦୀପ୍ତି; ମୋକ୍ଷ; ବିୟୋଗ; ପ୍ରଳୟ; ଦ୍ୱିବିନ୍ଦୁ ବର୍ଣ୍ଣ; ଦକ୍ଷିଣାୟନ; ତ୍ୟକ୍ତବସ୍ତୁ; ବିଶେଷ ସୃଷ୍ଟି ।

ବିସର୍ଜନ, ବି. କ୍ଳୀ. (ବି-ସୃଜ୍-ଅନ) ତ୍ୟାଗ; ଦାନ; ପ୍ରେରଣ; ପ୍ରତିମାଦି ଜଳସାତ୍ କରଣ ।

ବିସର୍ଜନୀୟ, ବିଂ. (ବି-ସୃଜ୍-ଅନୀୟ) ତ୍ୟାଜ୍ୟ । ବି, ପୁଂ. ବିସର୍ଗ ।

ବିସାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସୃ-ଅ) ମତ୍ସ୍ୟ; ବିସ୍ତାର; ପ୍ରବାହ ।

ବିସାରିତ, ବିଂ. (ବି-ସାରି-ତ) ବିସ୍ତାରିତ, ପ୍ରସାରିତ ।

ବିସିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିସ୍-ଇନ୍-ଈ) ପଦ୍ମିନୀ, ମୃଣାଳିନୀ; (ଦେଶଜ) ଫୁଲବାଡ଼ି, ଲମ୍ପଟ ।

ବିସୂଚିକା, ବିସୂଚି, ବିସୂଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ସୂଚି-ଅକ-ଆ) ରୋଗବିଶେଷ, ଝାଡ଼ାବାନ୍ତି, ଓଳାଉଠା ।

ବିସୃତ, ବିଂ. (ବି-ସୃ-ତ) ବ୍ୟାପ୍ତ, ବିସ୍ତୃତ ।

ବିସୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ବି-ସୃଜ୍-ତ) ପ୍ରେରିତ; ତ୍ୟକ୍ତ; ନିକ୍ଷିପ୍ତ ।

ବିସ୍ତର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସ୍ତୃ-ଅ) ସମୂହ; ପ୍ରଚୁର; ବିସ୍ତାର; ପ୍ରଣୟ, ଆସନ; ବିଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣନ; ସଂଖ୍ୟା; ଶଯ୍ୟା ।

ବିସ୍ତାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସ୍ତୃ-ଅ) ବିସରଣ, ବିସ୍ତୃତି, ବ୍ୟାପ୍ତି; ବିଶାଳତା; ବ୍ୟାସ; ଓସାର, ଚୌଡ଼ା; ସମାସବାକ୍ୟ; ବିଟପ, ଶାଖା; ଗୁଚ୍ଛ ।

ବିସ୍ତାରିତ, ବିଂ. (ବିସ୍ତାର-ଇତ) ପ୍ରସାରିତ ।

ବିସ୍ତାର୍ଯ୍ୟତା, ଯେଉଁ ଗୁଣଦ୍ୱାରା ଜଡ଼ପଦାର୍ଥ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ସ୍ଥାନରେ ବିସ୍ତୃତ ହୁଏ ।

ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ବି-ସ୍ତୃ-ତ) ବିସ୍ତୃତ, ବ୍ୟାପ୍ତ; ବିଶାଳ ।

ବିସ୍ତୃତ, ବିଂ. (ବି-ସ୍ତୃ-ତ) ବ୍ୟାପ୍ତ; ବିଶାଳ; ଲମ୍ବା ଚୌଡ଼ା ।

ବିସ୍ତୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ସ୍ତୃ-ତି) ବିସ୍ତାର, ସ୍ଥାନବ୍ୟାପି ରହିବା; ଦୈର୍ଘ୍ୟ, ପ୍ରସ୍ଥ, ବେଧର ସାଧାରଣ ସଂଜ୍ଞା; ବୃତ୍ତର ବ୍ୟାସ ।

ବିସ୍ପଷ୍ଟ, ବିଂ. (ବି-ସ୍ପଷ୍ଟ) ବ୍ୟକ୍ତ, ପ୍ରକାଶିତ ।

ବିସ୍ଫାରିତ, ବିଂ. (ବି-ସ୍ଫାରି-ତ) କମ୍ପିତ, ଚଳିତ; ବିସ୍ତାରିତ; ପ୍ରକାଶିତ; ଗର୍ଜିତ ।

ବିସ୍ଫୁରିତ, ବିଂ. (ବି-ସ୍ଫୁର-ତ) ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତିଯୁକ୍ତ, କମ୍ପିତ, ଚଞ୍ଚଳ; ଧ୍ୱନିତ; ସ୍ଫୀତ, ବର୍ଦ୍ଧିତ । ବି. ସ୍ଫୁରଣ; ଧ୍ୱନନ ।

ବିସ୍ଫୋଟ, ବିସ୍ଫୋଟକ, } ବି. ପୁଂ. (ବି ସ୍ଫୁଟ୍-ଅ, ଅକ) ଫୋଟକା, ବ୍ରଣ, ରୋଗବିଶେଷ ।

ବିସ୍ମୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସ୍ମି-ଅ) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଅଦ୍ଭୁତ; ଅହଂକାର; ଅଦ୍ଭୁତ ସ୍ଥାୟୀଭାବ ବା ରସବିଶେଷ; ସଂଶୟ, ଯଥା,

> "ବିମାନେ ବସାଇ ନେବାରେ ସୁମନ୍ତ୍ର ଯିବାରେ
> ଦେଖିଲେ ଜନେ,
> ବିସ୍ମୟ ହୋଇଲେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଇଲେ ନନା
> ବିହିଲେ ସଜନେ ।"
>
> ବୈ. ବି ।

ବିସ୍ମରଣ, ବି. ନ. (ବି-ସ୍ମୃ-ଅନ) ବିସ୍ମୃତି, ଭୁଲ ।

ବିସ୍ମିତ, ବିଂ. (ବି-ସ୍ମି-ତ) ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ।

ବିସ୍ମୃତ, ବିଂ. (ବି-ସ୍ମୃ-ତ) ସ୍ମରଣାତୀତ, ବିସ୍ମୃତିବିଶିଷ୍ଟ ।

ବିସ୍ମୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ସ୍ମୃ-ତି) ଭୁଲ, ବିସ୍ମରଣ ।

ବିସ୍ରମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସ୍ରମ୍ଭ-ଅ) ବିଶ୍ୱାସ, ପ୍ରତ୍ୟୟ; ପରିଚୟ ।

ବିସ୍ରମ୍ଭୀ, ବିଂ. (ବିସ୍ରମ୍ଭ-ଇନ୍) ବିଶ୍ୱସ୍ତ; ପରିଚିତ ।

ବିସ୍ରୃତ, ବିଂ. (ବି-ସ୍ରୁ-ତ) ବିସୃତ; ପ୍ରବାହିତ; କ୍ଷରିତ; ଚ୍ୟୁତ, ଭ୍ରଷ୍ଟ ।

ବିସ୍ୱନ, ବିସ୍ୱାନ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ସ୍ୱନ୍-ଅନ) ଧ୍ୱନି, ଶବ୍ଦ ।

ବିହଗ, ବିହଙ୍ଗ, ବିହଙ୍ଗମ, ବି. ପୁଂ. (ବିହାୟସ୍-ଗମ-ଅ, ବିହାୟସ୍=ବିହ) ପକ୍ଷୀ, ମେଘ, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର ।

ବିହଙ୍ଗରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ବିହଙ୍ଗ-ରାଜ) ଗରୁଡ଼, ପକ୍ଷିରାଜ ।

ବିହତ, ବିଂ. (ବି-ହନ-ତ) ବ୍ୟାହତ; ବିଫଳ; ଭଗ୍ନ ।

ବିହନ, ବି. (ଦେଶଜ) ମାଞ୍ଜିଆମ୍; ଧାନ୍ୟାଦି ବୀଜ ।

ବିହର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ହୃ-ଅ) ବିହାର; ବିଚ୍ଛେଦ । କ୍ରିଂ. ବିଶେଷରୂପେ ହରଣକର, ଯଥା,

> "ବାଳୁ ନାକ ଶିଖ ଦାନ ଯୋଗ୍ୟ ଯୋଷାଙ୍କୁ,
> ବିହର କାନନ କର ଆଲିଙ୍ଗନକୁ ।"
>
> ବୈ. ବି ।

ବିହରଣ, ବି. ନ. (ବି-ହୃ-ଅନ) ବିହାର, କ୍ରୀଡ଼ା ।

ବିହସିତ, ବି. ନ. (ବି-ହସ୍-ତ) ମଧୁରହାସ୍ୟ, ସ୍ମିତ ।

ବିହସ୍ତିତ, ବିଂ. (ବିହସ୍ତ ଇତ) ବ୍ୟାକୁଳିତ ।

ବିହାୟସ୍, ବିହାୟସ୍, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବି-ହା-ଅସ୍) ଆକାଶ । ପୁଂ. ପକ୍ଷୀ ।

ବିହାର, ବୀହାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ହୃ-ଅ) କ୍ରୀଡ଼ା; ଭ୍ରମଣ; ବିହାର ସ୍ଥାନ ।

ବିହାରୀ, ବିଂ. (ବି-ହୃ-ଇନ୍) ଭ୍ରମଣକାରୀ ।

ବିହି, ବି. (ବିଧି ଶବ୍ଦଜ) ବିଧାତା, ଯଥା,

> "ବୋଇଲେ ସୀତା ଶୀତାଂଶୁମୁଖୀ
> ଏକ ଦିନେ ଅତି ଦୀନ ହୋଇ,
> ବିହି ବିହିଲା ବନବାସ ବାସରେ ନୃପତି
> ହେବାର ଯାଇ ।"
>
> ବୈ. ବି ।

ବିହିତ, ବିଂ. (ବି-ଧା-ତ) ବିଧିବୋଧିତ; କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ବିଧେୟ, ଅନୁଷ୍ଠିତ, କୃତ, ଦତ୍ତ ।

ବିହୀନ, ବିଂ. (ବି-ହା-ତ) ବିରହିତ, ଅଭାବବିଶିଷ୍ଟ; ବର୍ଜିତ, ତ୍ୟକ୍ତ ।

ବିହୁନେ, ଅଂ. (ବିହୀନ ଶବ୍ଦଜ) ବ୍ୟତୀତ, ଛଡ଼ା, ଯଥା,

"ଅଳି ବିହୁନେ ହଂସ ହାନ,
ଯୋଗ ସାଧିବ କାହା ସେନ ।"

ଭାଗବତ ।

ବିହୃତ, ବି. ନ. (ବି ହୃ-ତ) ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ବିହାର-ବିଶେଷ ।

ବିହ୍ୱଳ, ବିଂ. (ବି-ହ୍ୱଳ୍-ଅ) ଶୋକ ଭୟାଦିଦ୍ୱାରା ଅଭିଭୂତ; ବିବଶ; ଅଚେତନ; ଦ୍ରବୀଭୂତ ।

ବୀକାଶ, ବି. ପୁଂ. (ବି-କାଶ୍-ଅ) ପ୍ରକାଶ; ଗୋପନ; ନିଭୃତ ।

ବୀକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ବି ଈକ୍ଷ୍-ଅନ) ଦର୍ଶନ, ନିରୀକ୍ଷଣ ।

ବୀକ୍ଷଣୀୟ, ବିଂ. (ବି-ଈକ୍ଷ୍-ଅନୀୟ) ଦେଖିବାର ଯୋଗ୍ୟ, ଦର୍ଶନୀୟ ।

ବୀକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ବି-ଈକ୍ଷ୍-ତ) ଅବଲୋକିତ; ଆଲୋଚିତ । ବି. ନ. ଦର୍ଶନ ।

ବୀକ୍ଷ୍ୟ, ବିଂ. (ବି-ଈକ୍ଷ୍-ଯ) ଦର୍ଶନୀୟ । ବି. ନ. ବିସ୍ମୟ । ପୁଂ. ନୃତ୍ୟକାରକ; ଘୋଟକ ।

ବୀଚି, ପୁଂ. } ବୀଚି, ବୀଚୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ବେ-ଇଚି) ତରଙ୍ଗ, ଢେଉ, ଲହରୀ; ଦୀପ୍ତି; କିରଣ; ଅବକାଶ; ସୁଖ, ଆନନ୍ଦ; ଅଳ୍ପ; ଲହରୀ ଅର୍ଥରେ, ଯଥା,

"ମନ୍ଦାକିନୀ ବୀଚି ଯୋଗୁଁ ଏବାୟୁ ଶୀତଳ ।"

ବ. ବ ।

ବୀଚିମାଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ବୀଚିମାଳା-ଇନ୍) ସମୁଦ୍ର; ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ବୀଜ, ବି. ନ. (ବି-ଜନ୍-ଅ) ମଞ୍ଜି, ଯଥା,

"ଶୁଣିଲଣି ସ୍ନେହବୀଜ, ବିଗୁରୁ ଏମନ୍ତ ଜନକ ସମ୍ମତ,
ଶୁଣିଲେ ସଖୀସମାଜ ।"

ବୈ. ବ ।

କାରଣ; ଶୁକ୍ର; ତେଜଃ; ମଜ୍ଜା; ଅଙ୍କୁର; ଶର୍ଷ୍ୟା ଦିର ଫଳ; ଅବ୍ୟକ୍ତ ଗଣିତ; ନିଧି; ତତ୍ତ୍ୱ; ମୂଳ; ଅଧର ।

ବୀଜକୋଶ, ବୀଜକୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ବୀଜ-କୋଷ=ଆଧାର) ଯହିଁରେ ପଦ୍ମବୀଜ ଥାଏ, ପଦ୍ମବୀଜା-ଧାରପାତ୍ର ।

ବୀଜଗଣିତ, ବି. ନ. ଅଙ୍କଶାସ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ଯେ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ଅକ୍ଷର ଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଖ୍ୟାସ୍ୱରୂପ ଧରି ଏବଂ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନ ବ୍ୟବହାର କରି ଗଣିତ ବିଷୟକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସକଳ ଯୁକ୍ତି ସହକାରେ ସଂସ୍ଥାପିତ ହୁଏ ।

ବୀଣା ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୀ=କ୍ଷେପଣ କରିବା-ନ-ଆ) ସପ୍ତ-ତନ୍ତ୍ରୀ, ବିଶିଷ୍ଟ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ବୀଣା ଡେଙ୍ଗବେ ନାରଦ ଶୁକ ପଢ଼ା ଶୁଣି,
ବିହରନ୍ତି ତହିଁ ସୀତା ସେନ ରଘୁମଣି ସେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବିଦ୍ୟୁତ ।

ବୀତହୋତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବୀତ-ହୁ-ତ୍ର) ଅଗ୍ନି ସୂର୍ଯ୍ୟ ।

ବୀଥି, ବୀଥୀ, ବୀଥିକା, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଥ୍ ଇ, ଈ, କ-ଆ) ଶ୍ରେଣୀ, ପଥ; ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱେ ବୃକ୍ଷ ଶ୍ରେଣୀ-ଯୁକ୍ତ ପଥ; ଦୃଶ୍ୟ କାବ୍ୟବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବୀଥି ବୀଥି ହୋଇ ବୁଲନ୍ତି ନାନା ରଙ୍ଗେ ହରଣ,
ତରଙ୍ଗ ଗ୍ରହାଣି ଗ୍ରହାନ୍ତି ଗ୍ରୁଗ୍ରୀବା ଟେକଣ ।"

ର. ଭୁ ।

ବୀନାହ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ନହ୍-ଅ) କୂପର ମୁଖବନ୍ଧନ, କୂପର ଆଚ୍ଛାଦନ ।

ବୀପ୍ସା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଆପ୍-ସନ୍-ଅ-ଆ) ଯୁଗପତ୍ ବ୍ୟାପନେଚ୍ଛା, ଏକ ସମୟରେ ବ୍ୟାପି ରହିବାର ଇଚ୍ଛା ।

ବୀର, ବି. ପୁଂ. (ବୀର୍-ଅ) ଶୃଙ୍ଗାରାଦି ନବରସାନ୍ତର୍ଗତ ଏକରସ, ବିଷ୍ଣୁ, କୁଲାଗ୍ରର ବିଶେଷ । ନ. ଉତରବମଣ୍ଡ, ଶୃଙ୍ଗୀ; ମରିଚ । ବିଂ. ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ପ୍ରଧାନ, ଶୂର, ବିକ୍ରମଶାଳୀ; ବିରାଗ୍ରର ବିଶିଷ୍ଟ ।

ବୀରତରୁ, ବି. ପୁଂ. (ବୀର-ତରୁ) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ବୃକ୍ଷ, ଭଲ୍ଲାତକ ।

ବୀରପ୍ରସୂ, ବୀରସୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୀର-ପ୍ରସୂ, ସୂ) ବୀରପ୍ରସ-ବିନୀ, ବୀରଜନନୀ, ବୀରମାତା ।

ବୀରଭଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବୀର-ଭଦ୍ର) ଅଶ୍ୱମେଧର ଘୋଡ଼ା; ଶିବର ଅନୁଚର ବିଶେଷ; ବୀରଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଋଦ୍ରବିଶେଷ ।

ବୀରବାହୁ, ବି. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ରାବଣର ପୁତ୍ର; ବିଷ୍ଣୁ । ବିଂ. ଶୂରଶ୍ରେଷ୍ଠ, ମଲ୍ଲ ।

ବୀରସେନ, ବି. ପୁଂ. (ବୀର-ସେନା) ନଳ ରାଜାର ପିତା ।

ବୀରହା, ବିଂ. (ବୀର-ହନ୍-ଆ) ବୀରନାଶକ । ବି. ପୁଂ. ନଷ୍ଟାଗ୍ନି ବ୍ରାହ୍ମଣ; ବିଷ୍ଣୁ ।

ବୀରାସନ, ବି. ନ. (ବୀର-ଆସନ) ଜପ୍ୟସାଧନ ଉପ-ବେଶନ ବିଶେଷ, ଏକପାଦ ଉରୁରେ ସ୍ଥାପନ କରି ଅନ୍ୟ ପାଦ ଉରୁରେ ସଂସ୍ଥାପନ ।

ବୀରୁଧ୍, ବୀରୁଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ରୁଧ୍-ଆ) ବିସ୍ତୃତ ବଲ୍ଲୀ, ଲତା ।

ବୀରେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ବୀର-ଈଶ୍ୱର) ପ୍ରଧାନ ବୀର; ବୀରଭଦ୍ର ।

ବୀର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. ବୀର-ଯ) ବୀରତ୍ୱ; ଶୌର୍ଯ୍ୟ, ବଳ; ଗୌରବ; ପ୍ରତାପ, ତେଜଃ; ପ୍ରଭାବ; ସାର; ଶୁକ୍ର, ରେତଃ; ବୀଜ ।

ବୀର୍ଯ୍ୟବାନ୍, ବିଂ. (ବୀର୍ଯ୍ୟ-ବତ୍) ବୀର୍ଯ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ, ବଳ-ବାନ୍ ।

ବୀବର, ବି. ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଜନ୍ତୁବିଶେଷ ।

ବୀହାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ହୃ-ଅ) ବୌଦ୍ଧମନ୍ଦିର; ବିହାର ।

ବୁଜିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ମୁଦିବା ।

ବୁଝାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ମନାଇବା, ସମଝାଇବା, ଯଥା,

"ଉଝାଇ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ବୁଝାଇଦେଲ ଯେ ଗୁପ୍ତ ତଥ୍ୟ ।"

ବୁଠି, ବି. ଶସ୍ୟବିଶେଷ ।

ବୁଡ଼ିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ନିମଜ୍ଜନ ହେବା ।

ବୁଢା, ବିଂ. (ବୃଦ୍ଧ ଶବ୍ଦଜ) ବୃଦ୍ଧ, ପ୍ରାଚୀନ, ଯଥା,

"ପୁଣି ବସୁରଇ ଶରଦ ମୃଗୀ,
ବୁଢା ବୁଢା ବୋଲି ଜ ଙ୍କବ ଦେଖି ।"

କାବ୍ୟକଳି ।

ବୁଣିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ବପନ କରିବା; ବସ୍ତ୍ର ନିର୍ମ୍ମାଣ କରିବା ।

ବୁଦା, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ଷୁଦ୍ର ବୃକ୍ଷର ବନ; ଗୁଳ୍ମ ।

ବୁରୁଲ, ବି. ଯବଦ୍ୱୟ ପରିମାଣ, ତିନିଯବ ।

ବୁଲିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଭ୍ରମଣ କରିବା ।

ବୃଂହଣ, ବିଂ. (ବୃନ୍ହ୍-ଅନ) ପୁଷ୍ଟିକାରକ ।

ବୃଂହିତ, ବି. ନ. (ବୃନ୍ହ୍-ତ) କରିଗର୍ଜ୍ଜନ, ହାତୀର ଶବ୍ଦ । ବିଂ. ପୁଷ୍ଟ; ବର୍ଦ୍ଧିତ ।

ବୃକ, ବୃକା, ବି. ପୁଂ. (ବୃକ୍-ଗ୍ରହଣକରିବା-ଅ, ଇ କିମ୍ବା ବୃ=ଆବରଣ କରିବା-କ) ହେଣ୍ଟାବାଘ, କାକ; ଜଠରାଗ୍ନି; ବକବୃକ୍ଷ; ଶୃଗାଳ; କ୍ଷତ୍ରିୟ । କା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଅମ୍ବଷ୍ଠା ।

ବୃକାରାତି, ବୃକାରି, ବି. ପୁଂ. (ବୃକ-ଅରାତି, ଅରି) କୁକୁର ।

ବୃକୋଦର, ବି. ପୁଂ. (ବୃକ-ଉଦର) ଭୀମ, ଯଥା,

"ଏହା ବୋଲି ଗଦା ଫିଙ୍ଗି ଦେଲେ ବୃକୋଦର ।"

ବୃକ ନାମକ ଅଗ୍ନି ଉଦରରେ ଅଛି ବୋଲି ଭୀମର ନାମ ବୃକୋଦର ହୋଇଅଛି; ମଧ୍ୟମ ପାଣ୍ଡବ ।

ବୃକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ବୃକ୍ଷ୍-ଅ) ତରୁ, ଗଛ ।

ବୃକ୍ଷଚର, ବି. ପୁଂ. (ବୃକ୍ଷ=ଗଛ-ଚର=ଯେ ଗମନ କରେ) କପି, ବାନର ।

ବୃକ୍ଷନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ବୃକ୍ଷ-ନାଥ) ବଟବୃକ୍ଷ, ବର-ଗଛ ।

ବୃକ୍ଷବାଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃକ୍ଷ-ବାଟିକା=ଆବୃତ ସ୍ଥାନ) ଉପବନ, ବଗିଚା; ନିକୁଞ୍ଜ ।

ବୃକ୍ଷଭେଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ବୃକ୍ଷ-ଭିଦ୍-ଇନ୍) ଅସ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ, ଟାଙ୍ଗିଆ ।

ବୃକ୍ଷାମ୍ଳ, ବି. ନ. (ବୃକ୍ଷ-ଅମ୍ଳ) ତେନ୍ତୁଳୀ । ବି. ପୁଂ. ଅମ୍ବଡ଼ାଗଛ ।

ବୃକ୍ଷାଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ବୃକ୍ଷ-ଆଳୟ) ପକ୍ଷୀ ।

ବୃଜନ, ବୃଜିନ, ବି. ନ. (ବୃଜ୍-ଅନ, ଇନ୍) ପାପ,

ଆପରାଧ; କ୍ଲେଶ; ଆକାଶ । ବି. ପୁଂ. କେଶ; ନିରାକରଣ । ବିଂ. କୁଟିଳ, ବକ୍ର ।

ବୃତ, ବିଂ. (ବୃ-ତ) କର୍ମକରଣାର୍ଥ ନିଯୁକ୍ତ; ଆଚ୍ଛାଦିତ; ପ୍ରାର୍ଥିତ ।

ବୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃ-ତି) ନିୟୋଗ; ଆବରଣ; ବେଷ୍ଟନ; ପ୍ରାର୍ଥନାବିଶେଷ; ଗୋପନ; ବରଣ, କର୍ମ କରଣାର୍ଥ ନିୟୋଗ ।

ବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ବୃତ-ତ) ବର୍ତ୍ତୁଳ, ଗୋଲାକାର; ଆଚ୍ଛାଦିତ; ନିଯୁକ୍ତ; ଜାତ; ଦୃଢ଼; ଅତୀତ; ମୃତ; ନିଯୁକ୍ତ; ଅଧୀତ; ଅଙ୍ଗୀକୃତ । ବି. ପୁଂ. କଚ୍ଛପ । ନ. ଚରିତ୍ର; ବର୍ତ୍ତନ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଚେଷ୍ଟିତ; ନ୍ୟାୟପୂର୍ବକ ଅର୍ଥୋପାର୍ଜ୍ଜନ, ଅର୍ଥପାଳନ, ଅର୍ଥବର୍ଦ୍ଧନ ଏବଂ ସତ୍ପାତ୍ରେ ଦାନ ଏହି ଚତୁର୍ବିଧ ।

ବୃତ୍ତସୂଚୀ, ଅସମାନ ।

ବୃତ୍ତସ୍ଥ, ବିଂ. (ବୃତ୍ତ-ସ୍ଥା-ଅ) ଚରିତ୍ରକ୍ଷେତ୍ରସ୍ଥିତ; ସଚ୍ଚରିତ୍ର ।

ବୃତ୍ତାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ବୃତ୍ତ-ଅନ୍ତ) ବାର୍ତ୍ତା, ସମ୍ବାଦ; ବିବରଣ; ପ୍ରକାର; ପ୍ରସ୍ତାବ; ଅବସର; ଭାବ, ଏକାନ୍ତବାଚକ ।

ବୃତ୍ତାଭାସ, ବୃତ୍ତାପର, ଗୋଲାକାର ।

ବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃତ-ତି) ଜୀବିକା, ଯଥା,

"ବୃତ୍ତି ଏ ମୋ ପୋଷେ କୁଟୁମ୍ବ,
ବସାଇ ନ ଦେବ ପାଦ ନ ଧୋଇ ନାବ ।"

ବୈ. ବି ।

ବ୍ୟବସାୟ; ପ୍ରବୃତ୍ତି; ଆହାର; ଭୋଜନ; ଜୀବନ; ବ୍ୟାପାର; ସ୍ଥିତି; କୃତ୍ତିସ୍ୱଭାବ; ବ୍ୟାଖ୍ୟାନଗ୍ରନ୍ଥ; ଆକାରାନ୍ତରପ୍ରାପ୍ତି; ପାଦବ୍ୟାପ୍ତି; ବର୍ଣ୍ଣରଚନା; ମାନସିକ ଶକ୍ତି; ।

ବୃତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବୃତ-ର) ଅସୁରବିଶେଷ; ଶତ୍ରୁ; ଅନ୍ଧକାର; ମେଘ; ମନ୍ତ୍ର; ଶବ୍ଦ; ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ବୃତ୍ରହା, ବି. ପୁଂ. (ବୃତ୍ର-ହନ୍-ଂ) ଇନ୍ଦ୍ର ।

ବୃଥା, ଅଂ. (ବୃ-ଥା) ନିଷ୍ଫଳ; ନିରର୍ଥକ; ଅକାରଣ; ଯଥା,

"ବୃଥା ଭାବନା ଆଉ କରିବ ନାହିଁ,
ଭାବନାରେ ଆନନ୍ଦ ମିଳଇ ନାହିଁ ।"

କ. ବ ।

ବୃଦ୍ଧ, ବିଂ. (ବୃଧ୍-ତ) ପ୍ରାଚୀନ, ବୁଢା; ଜ୍ୟେଷ୍ଠ; ବୃହତ୍; ଗୋତ୍ର; ପଣ୍ଡିତ, ଯଥା,

"ବୃଦ୍ଧକାଳେ ପୁତ୍ରଦାନ କଲେ ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗ,
ବିବାହ ଉତ୍ସବ କରି ବାନ୍ଧୁଛନ୍ତି ନୃପ ଯେ ।"

ବୈ. ବି ।

ବୃଦ୍ଧା, ବିଂ. (ବୃଧ୍-ତ-ଆ) ବୁଢୀ, ଗତଯୌବନା, ପ୍ରାଚୀନା; ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ, ବୁଢାଆଙ୍ଗୁଳି ।

ବୃଦ୍ଧତ୍ୱ, ବି. ନ. (ବୃଦ୍ଧ-ତ୍ୱ) ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ, ବୃଦ୍ଧାବସ୍ଥା, ପ୍ରାଚୀନତା ।

ବୃଦ୍ଧପ୍ରପିତାମହ, ବି. ପୁଂ. (ବୃଦ୍ଧ-ପ୍ରପିତା-ଅମହ) ପ୍ରପିତାମହର ପିତା । ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ, ପ୍ରପିତାମହର ମାତା ।

ବୃଦ୍ଧପ୍ରମାତାମହ, ବି. ପୁଂ. (ବୃଦ୍ଧ-ପ୍ରମାତା-ଅ-ମହ) ପ୍ରମାତାମହର ପିତା; ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ପ୍ରମାତାମହର ମାତା ।

ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ, ବି. ପୁଂ. (ବୃଦ୍ଧ ଶ୍ରବସ୍) ଇନ୍ଦ୍ର ।

ବୃଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃଧ୍-ତି) ଅଭ୍ୟୁଦୟ, ଉନ୍ନତି; ବିସ୍ତାର; ସମ୍ପତ୍ତି; ଆଧିକ୍ୟ; ଯୋଗବିଶେଷ ।

ବୃନ୍ତ, ବି. ନ. ପୁଂ. (ବୃ-ତ, ନ ଆଗମ) ଫଳପୁଷ୍ପ ପତ୍ରାଦିର ଡେମ୍ଫ; କୁଚାଗ୍ର; ସ୍ତନର ମୁଣ୍ଡି ।

ବୃନ୍ଦ, ବି. ନ. (ବୃଣ୍-ଦ) ସମୂହ । ପୁଂ. ନ. ସଂଖ୍ୟାବିଶେଷ, ଦଶ ଅର୍ବୁଦ । ଦା-ସ୍ତ୍ରୀ. ତୁଳସୀବୃକ୍ଷ; ଦ୍ୱାରକାର ସଖୀବିଶେଷ; ଜଳନ୍ଧର ପତ୍ନୀ; ରାଧା ।

ବୃନ୍ଦାରକ, ବି. ପୁଂ. (ବୃନ୍ଦ-ଆର, କ) ଦେବତା; ଦଳପତି । ବିଂ. ମନୋଜ୍ଞ, ସୁନ୍ଦର; ପ୍ରଧାନ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଆନନ୍ଦଜନକ; ତୃପ୍ତିକର; ବୃହତ୍; ଖ୍ୟାତ; ଯଶସ୍ୱୀ ।

ବୃନ୍ଦାବନ, ବି. ନ. (ବୃନ୍ଦା-ବନ) ସ୍ୱନାମ ଖ୍ୟାତ ତୀର୍ଥବିଶେଷ, ମଥୁରା ସମୀପସ୍ଥ ବନବିଶେଷ ।

ବୃନ୍ଦାବନେଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ବୃନ୍ଦାବନ-ଈଶ୍ୱର) କୃଷ୍ଣ । ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ରାଧା ।

ବୃଶ, ବ. ପୁଂ. (ବୃ-ଶ) ମୂଷିକ; ପୁଷ୍ପବିଶେଷ; ଔଷଧ । ନ. ଅଦା ।

ବୃଶ୍ଚିକ, ବ. ପୁଂ. (ବ୍ରଶ୍ଚ-ଇକ) ବିଛା; ଅଷ୍ଟମ ରାଶି; ଅଗ୍ରହାୟଣ ମାସ ।

ବୃଷ, ବ. ପୁଂ. (ବୃଷ୍-ଅ) ଷଣ୍ଢ; ଦ୍ୱିତୀୟ ରାଶି; ଧର୍ମ୍ମ; ଚତୁର୍ବିଧ ପୁରୁଷର ଅନ୍ତର୍ଗତ ପୁରୁଷବିଶେଷ; ଇନ୍ଦ୍ର; ମୂଷିକ; ବିଷ୍ଣୁ; ଶତ୍ରୁ; ରାଧା ତନୟ, କର୍ଣ୍ଣ; ମଲ୍ଲ; ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ, ମୟୂର ପୁଚ୍ଛ; ଗୃହନିର୍ମାଣୋପଯୁକ୍ତ କର୍ତ୍ତୀତ ଭୂମିଖଣ୍ଡ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; କନ୍ଦର୍ପ; ଜଳ ।

ବୃଷଣ, ବ. ପୁଂ. (ବୃଷ୍-ଅନ) ଅଣ୍ଡକୋଷ, ମୁଷ୍କ ।

ବୃଷଦଂଶକ, ବ. ପୁଂ. (ବୃଷ୍=ମୂଷିକ-ଦଂଶକ) ମାର୍ଜ୍ଜାର, ବିରାଡ ।

ବୃଷଧ୍ୱଜ, ବ. ପୁଂ. (ବୃଷ-ଧ୍ୱଜ=ଚିହ୍ନ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ବୃଷଭ, ବ. ପୁଂ. (ବୃଷ-ଅଭ) ବୃଷ, ଷଣ୍ଢ, ବଳୀବର୍ଦ୍ଦ । ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ; ହସ୍ତୀର କର୍ଣ୍ଣ; ଔଷଧ ।

ବୃଷଭଗତି, ବୃଷଭଧ୍ୱଜ, ବ. ପୁଂ. (ବୃଷଭ-ଗତି, ଧ୍ୱଜ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ବୃଷଭାନୁ, ବ. ପୁଂ. ରାଧିକାର ପିତା ।

ବୃଷଭାନୁନନ୍ଦିନୀ, ବୃଷଭାନୁସୁତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃଷଭାନୁ-ନନ୍ଦିନୀ, ସୁତା) ରାଧିକା ।

"କହନ୍ତି ବୃଷଭାନୁନନ୍ଦିନୀ କୋପେ,
କର୍ପାଁ ନଇଲେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଅପରାଧେ ।"

ସ. ବ ।

ବୃଷଲ, ବ. ପୁଂ. (ବୃଷ୍-ଅଲ) ଅଶ୍ୱ; ପାପୀ, ଦୁଷ୍କର୍ମ୍ମାନ୍ୱିତ; ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତରାଜା; ଲଶୁଣ । ବିଂ. ଅଧାର୍ମ୍ମିକ, ପାପିଷ୍ଠ ।

ବୃଷଲୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃଷଲ-ଈ) ନୀଚସ୍ତ୍ରୀ; ଶୂଦ୍ରା; ଦ୍ୱାଦଶ ବର୍ଷ ବୟସ୍କା ଋତୁମତୀ ଅବିବାହିତା କନ୍ୟା; ମୃତ ସନ୍ତାନ ପ୍ରସବକାରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ; ବନ୍ଧ୍ୟା, ଋତୁମତୀ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବୃଷବାହନ, ବ. ପୁଂ. (ବୃଷ-ବାହନ) ଶିବ ।

ବୃଷା, ବ. ପୁଂ. (ବୃଷ୍-ଆ) ଇନ୍ଦ୍ର; ଯଥା,

"ବୃଷାଇ ମଖଶାଳାକୁ ଦେଲେ ତପୁଁ ଅବନୀ
ବୃଷା ଶାପୁଁ ମୁକ୍ତ ପାଇଣ ମେନା ନାମେ କାମିନୀ ।"

ବୈ. ବ ।

କର୍ଣ୍ଣ; ଦୁଃଖ; ଘୋଟକ; ଯାତନା ହେତୁରୁ ଅଚୈତନ୍ୟ । ବ. ବୃହତ୍ ।

ବୃଷ୍ଟି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃଷ୍-ତି) ବର୍ଷା, ବର୍ଷଣ, ମେଘରୁ ଜଳପତନ, ଯଥା,

"ବୃଷ୍ଟି ହୀନ ଦ୍ୱାଦଶ ବରଷ ତମାବନ୍ତି,
ବଡଚିନ୍ତା ଲଭି ଲୋମପାଦ ନରପତି ।"

ବୈ. ବ ।

ବୃଷ୍ଟିଭୂ, ବ. ପୁଂ. (ବୃଷ୍ଟି-ଭୂ) ଭେକ । ବିଂ. ବୃଷ୍ଟିଭବ ।

ବୃଷ୍ଟିମାନଯନ୍ତ୍ର, ଯେ ଯନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ବୃଷ୍ଟିର ପରିମାଣ ନିରୂପିତ ହୁଏ ।

ବୃହତ୍, ବିଂ. (ବୃହ୍-ଅତ୍) ବିପୁଳ, ବଡ, ପ୍ରକାଣ୍ଡ ।

ବୃହତୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃହତ୍-ଈ) କ୍ଷୁଦ୍ର ବାର୍ତ୍ତାକୀ, ବାଇଗଣ; ମହତୀ; ବାକ୍ୟ; ଉତ୍ତରୀୟ ବସ୍ତ୍ର; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ବିଶ୍ୱାବସୁର ବୀଣା ।

ବୃହତୀପତି, ବ. ପୁଂ. (ବୃହତୀ-ପତି) ବାଚସ୍ପତି, ବୃହସ୍ପତି ।

ବୃହଦ୍ଭାନୁ, ବ. ପୁଂ. (ବୃହତ୍-ଭାନୁ) ଅଗ୍ନି; ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଯଥା,

"ବୃହଦ୍ଭାନୁ ଭାନୁ ଭାନୁ ପ୍ରଭାତାପ ନାହିଁ,
ବୃତ ତମାଲ ମାଳ ମାଳତୀ ଯହିଁ ।"

ବୈ. ବ ।

ବୃହସ୍ପତି, ବ. ପୁଂ. (ବୃହତ୍-ପତି, ସ୍ ଆଗମ କିମ୍ବା ବୃହତୀ-ପତି, ନିପାତନ) ଗୁରୁ, ସୁରାଚାର୍ଯ୍ୟ, ଦେବଗୁରୁ, ଯଥା,

"ବୃହସ୍ପତି ସରି ଅଷ୍ଟମେ ବଳସି ନୃପତି ହୋଇବେ କେହୁ ।"

ବୈ. ବ ।

ବେଅଦାଜ, (ଯାବନିକ) ଅପରିମିତ, ଅଣଅଟକଳ ।

ବେଇମାନ୍, (ଯାବନିକ) ଅଧାର୍ମ୍ମିକ, ବିଧର୍ମ୍ମୀ ।

ବେଉନ୍ତ, ବ. (ଦେଶଜ) ବରାଡ; ବର୍ଣ୍ଣନ ।

ବେଉନ୍ତୁବାର, କ୍ରି. ବାଣ୍ଟିବାର ।

ବେଉଆ, ବ. (ଯାବନିକ) ଅନାଥାସ୍ତ୍ରୀ, ପତି ପୁତ୍ର-ହୀନା ନାରୀ ।

ବେଉରା, ବ. (ଯାବନିକ) ବାର୍ତ୍ତା, ବିବରଣ, ବୃତ୍ତାନ୍ତ । ବିଂ. ଫେରନ୍ତ ।

ବେକ, ବ. (ଦେଶଜ) ଗଳାର ପଶ୍ଚାଦ୍ଭାଗପ୍ରଦେଶ ।

ବେଗ, ବ. ପୁଂ. (ବିଜ୍-ଅ) ଶୀଘ୍ରତା, ଯଥା,

"ବାଳୀ ସାଜ ମନ୍ତ୍ରସ୍ତ,
ବେଗେ ଶ୍ରୀରାମ ସମ୍ମତ କର ।"

ବୈ. ବ ।

ତ୍ୱରା; ମୂତ୍ର ବିଷ୍ଠାଦିର ନିର୍ଗମ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପ୍ରବାହ; ଆହ୍ଲାଦ; ଦୃଢପ୍ରତିଜ୍ଞା; ମହାକାଳଫଳ; ଉଦ୍ୟମ; ପ୍ରଣୟ; ରେତଃ; ଅମ୍ରବିଶେଷ ।

ବେଗବାନ୍, ବିଂ. (ବେଗ-ବତ୍) ବେଗବିଶିଷ୍ଟ, ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ ।

ବେଗୁନିଆ, ବ. (ଦେଶଜ) ଗୁଳ୍ମବିଶେଷ ।

ବେଙ୍ଗ, ବ. (ଦେଶଜ) ଭେକ ।

ବେଙ୍ଗଳା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ବୁଲିବା, କେତେଗୁଡ଼ିଏ ବଳଦ ଦ୍ୱାରା ଧାନ ମଡାଇବା ।

ବେଙ୍ଗା, ବ. (ଦେଶଜ) ରୋଗବିଶେଷ ।

ବେଜାୟ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଅନୁଚିତ ।

ବେଜାର ବିଂ. (ଯାବନିକ) ବିରକ୍ତ ।

ବେଠି, ବ. (ବିଷ୍ଟି ଶବ୍ଦଜ) ମାଗଣା ।

ବେଠିଆ, ବ. (ବିଷ୍ଟି ଶବ୍ଦଜ) ଯେ ପାରିଶ୍ରମିକ ନ ପାଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ।;

ବେଡ଼ି, ବ. (ଯାବନିକ) ସଂକୋଳି; ହାଣ୍ଡି ଧରି ଉଠାଇବାର ଲୌହନିର୍ମ୍ମିତ ହତା ।

ବେଢ, ବ. (ବେଷ୍ଟନ ଶବ୍ଦଜ) ପରିଧି, ଘେରା ।

ବେଢା, ବ. (ବେଷ୍ଟନ ଶବ୍ଦଜ) ଗୃହ ଦଗରେ ଘେରି ରହିଥିବା ପ୍ରାଚୀର ।

ବେଢିବା, କ୍ରି. (ବେଷ୍ଟନ ଶବ୍ଦଜ) ଘେରିବା ।

ବେଣା, ବ. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ ତୃଣବିଶେଷ, ଉଶୀର ।

ବେଣି, ବେଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବେଣ-ଇ, ବା-ଈ) ବିନ୍ୟସ୍ତ କେଶପାଶ; ଜଳପ୍ରବାହ, ଯଥା,

"ଜଳବେଣୀ ରମ୍ୟ କାଳିନ୍ଦୀକୂଳେ,
ରସରଙ୍ଗ ହରି ବଂଶୀନାଦ କରି,
ମୋହିଲେ ଗୋପାଳ କାମିନୀ କୂଳେ ।"

କ. ବ ।

ସ୍ରୋତଃ; ବୁଣିବା; ନଦୀବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ମେଘ ।

ବେଣିସଂହାର, ବ. ପୁଂ. ଭଟ୍ଟନାରାୟଣକୃତ ନାଟକ-ବିଶେଷ; ବେଣୀବନ୍ଧନ ।

ବେଣୁ, ବ. ପୁଂ. (ବନ୍=ଶବ୍ଦ କରିବା–ଉ, ନପା-ତନେ କିମ୍ବା ଅଜ୍=ଗମନ କରିବା-ଣୁ, ଅଜ୍ ସ୍ଥାନରେ=ବୀ) ବଂଶୀ, ମୁରଲୀ; ବାଉଁଶ; ନୃପ-ବିଶେଷ ।

ବେଣୁକ, ବୈଣୁକ, ବ. ନ. (ବେଣୁ-କ) ଗବାଦି ତାଡନ ଦଣ୍ଡ, ପାଞ୍ଚଣ ବାଡି ।

ବେଣୁଯବ, ବେଣୁବୀଜ, ବ. ପୁଂ. ବାଉଁଶର ତଣ୍ଡୁଳ ।

ବେଣ୍ଟ, ବ. (ଦେଶଜ) ଅସ୍ତ୍ରାଦିର ମୁଠା ।

ବେଣ୍ଟି, ବ. (ଦେଶଜ) କେଶ ଗୃହପାଖରେ ଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ର କେଶ ।

ବେତ, ବ. (ବେଣ୍ଟ ଶବ୍ଦଜ) ବେତସ

ବେତନ, ବ. ନ. (ବୀ-ତନ) କର୍ମ୍ମର ମୂଲ୍ୟ, ମଜୁରି; ଭଡା; ଜୀବିକା; ରୌପ୍ୟ ।

ବେତସ, ବ. ପୁଂ. (ବେ-ଅସ, ତୁକ୍ ଆଗମ) ଅଥବା (ବୀ-ତସ୍) ସୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ବେତଗଛ ।

ବେତସ୍ୱାନ୍, ବିଂ. (ବେତସ୍-ବତ୍) ବେତବହୁଳ ପ୍ରଦେଶ, ଯେଉଁ ପ୍ରଦେଶରେ ଅନେକ ବେତ ଅଛି ।

ବେତା, ବ. (ଦେଶଜ) ବଡ ଠୋକାଇ ।

ବେତାଳ, ବ. ପୁଂ. (ବେ-ତଲ୍-ଅ) ଭୂତାବିଷ୍ଟ ଶବ, ଶିବାନୁଚରବିଶେଷ; ଦ୍ୱାରପାଳ, ଦ୍ୱାରୀ; ମଲ୍ଲ-ବିଶେଷ ।

ବେତାଳଭଟ୍ଟ, ବ. ପୁଂ. ପ୍ରଧାନ କବିବିଶେଷ, ରାଜା ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟର ସଭାସ୍ଥ ନବରତ୍ନ ମଧ୍ୟେ ଏକ ରତ୍ନ ।

ବେତ୍ତା, ବିଂ (ବିଦ୍-ତୃ) ଜ୍ଞାତା, ଯେ ଜାଣେ; ଲାଭ-କର୍ତ୍ତା; ପରିଣେତା ।

ବେତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବୀ-ତ୍ର) ବେତଗଛ; ଅସୁରବିଶେଷ । ନ. ବେତଯଷ୍ଟି, ଯଥା,

"ଦକ୍ଷିଣ କରରେ ବେତ୍ର, ବକ୍ଷେ ବିନେତ୍ର ।"

ବେତ୍ରବତୀ, ବେତ୍ରାବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବେତ୍ର-ବତୁ-ଈ) ମାଳବ ଦେଶର ନଦୀବିଶେଷ ।

ବେତ୍ରାସନ, ବି. ନ. (ବେତ୍ର-ଆସନ) ବେତ୍ରନିର୍ମ୍ମିତ ଆସନ, ମୋଡ଼ାପ୍ରଭୃତି ।

ବେଦ, ବି. ପୁଂ. (ବିଦ୍-ଅ) ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ; ସାମାଦି ଋଗ୍‌ବେଦ; ଗୃହସଂଖ୍ୟା । ୪ । ବ୍ରହ୍ମ ମୁଖନିର୍ଗତ ଧର୍ମ୍ମଜ୍ଞାପକ ଶାସ୍ତ୍ର, ଶ୍ରୁତି; ଶାସ୍ତ୍ର; ଛନ୍ଦ; ଆଖ୍ୟା; ଯଜ୍ଞାଙ୍ଗ; ଶାସ୍ତ୍ରୋକ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱ; ବିଷ୍ଣୁ ।

ବେଦଗର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. ବ୍ରହ୍ମା; ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ବେଦନ, ନ. } ବି. (ବିଦ୍-ଅନ; ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗେ ଆ)
ବେଦନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ଅନୁଭବ, ବୋଧ; ଜ୍ଞାନ; ଯାତନା, ବ୍ୟଥା; କ୍ଲେଶ, ଦୁଃଖାନୁଭବ; ପରିଣୟ, ବିବାହ; ଦାନ, ଉପଢୌକନ ।

ବେଦନୀୟ, ବିଂ. (ବିଦ୍-ଅନୀୟ) ଅନୁଭବନୀୟ, ଜ୍ଞେୟ ।

ବେଦପାରଗ, ବେଦବିଦ, (ବେଦ-ପାରଗ, ବିଦ୍) ବେଦଜ୍ଞ ବ୍ରାହ୍ମଣ; ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ।

ବେଦମାତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବେଦ-ମାତୃ) ଗାୟତ୍ରୀ; ଦୁର୍ଗା ।

ବେଦବଦନ, ବି. ନ. ବ୍ୟାକରଣ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ବେଦବାସ, ବି. ପୁଂ. (ବେଦ-ବାସ) ବିପ୍ର, ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ବେଦବିଦ୍, ବିଂ. (ବେଦ-ବିଦ୍) ବେଦଜ୍ଞ, ବେଦ-ବେତ୍ତା । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ବେଦବ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ବେଦ-ବି-ଆ ଅସ୍) ବେଦ ବିଭାଗକର୍ତ୍ତା ମୁନି; ବ୍ୟାସଦେବ, ସତ୍ୟବତୀ ତନୟ ।

ବେଦଃ, ବି. ନ. (ବିଦ୍-ଅସ୍) ବେଦସମୂହ; ସୁବର୍ଣ୍ଣ, କାଞ୍ଚନ । ବିଂ. ବେତ୍ତା ।

ବେଦାଗ୍ରଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବେଦ-ଅଗ୍ରଣୀ) ସରସ୍ୱତୀ ।

ବେଦାଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ବେଦ-ଅଙ୍ଗ) ଶିକ୍ଷା, କଳ୍ପ, ବ୍ୟାକରଣ, ନିରୁକ୍ତ, ଛନ୍ଦଃ, ଜ୍ୟୋତିଷ, ଏହି ଛଅ ପ୍ରକାର ବେଦର ଅବୟବ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

ବେଦାଧିପ, ବି. ପୁଂ. ବେଦାଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା ।

ବେଦାନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ବେଦ-ଅନ୍ତ) ବ୍ୟାସପ୍ରଣୀତ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ବେଦାଭ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ବେଦ-ଅଭ୍ୟାସ) ଅଧ୍ୟୟନ, ବିଚାର, ଅନୁଶୀଳନ, ଜପ, ଅଧ୍ୟାପନ, ଏହି ପାଞ୍ଚ ।

ବେଦି, ବେଦିକା, ବେଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଦ୍-ଇ, ପକ୍ଷେ କ-ଆ) ଯଜ୍ଞାଦି ନିମିତ୍ତ ପରିଷ୍କୃତ ଭୂମି, ମୃତ୍ତିକା ସ୍ତୂପାକୃତି ଭିତ୍ତି ।

ବେଦିଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବେଦି-ଜନ୍-ଅ) ଦ୍ରୌପଦୀ, ପାଣ୍ଡବ ମହିଷୀ ।

ବେଦିତ, ବିଂ. (ବେଦି-ତ) ଜ୍ଞାପିତ; ନିବେଦିତ; ଦର୍ଶିତ ।

ବେଦିତବ୍ୟ, ବିଂ. (ବିଦ୍-ତବ୍ୟ) ଜ୍ଞାତବ୍ୟ, ଜାଣିବାର-ଯୋଗ୍ୟ ।

ବେଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ବିଦ୍-ଇନ) ପଣ୍ଡିତ; ବ୍ରହ୍ମା; ପରି-ଣେତା । ବିଂ. ବେତ୍ତା, ଜ୍ଞାତା ।

ବେଦୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ବେଦୀ-ସରସ୍ୱତୀ-ଈଶ) ବ୍ରହ୍ମା ।

ବେଦୋକ୍ତ, ବିଂ. (ବେଦ-ଉକ୍ତ) ବେଦବାକ୍ୟ, ଶ୍ରୁତି-କଥିତ ।

ବେଦୋଦୟ, ବି. ପୁଂ. (ବେଦ-ଉଦୟ) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଛି ଯେ ସୂର୍ଯ୍ୟଠାରୁ ଏହି ବେଦର ଉଦୟ ହୋଇଅଛି ।

ବେଦ୍ୟ, ବିଂ. (ବିଦ୍-ଯ) ବୋଧ୍ୟ, ଜ୍ଞେୟ ।

ବେଧ, ପୁଂ. } ବି. (ବିଧ୍-ଅ; ଅନ) ଛିଦ୍ରକରଣ;
ବେଧନ, ନ. } ଗଭୀରତା; ବସ୍ତୁର ସ୍ଥୂଳତାର ପରିମାଣ; ବେଧ=(ଦେଶଜ) ପରପୁରୁଷ ସଙ୍ଗମ-ଜାତ ।

ବେଧପିଣ୍ଡ, ବି. ବେଧକୁଆ; ବେଧଫଳ, ଛାରଜ, ଯଥା,

"ବେଧପିଣ୍ଡ ବୋଲି ହିଙ୍ଗୁଳେ ପୂରାଇ
ଢଳେ ଦେଲେ ମେଳ ।"

ବେଧାଃ, ବି. ପୁଂ. (ବିଧ୍-ଅସ୍) ବିଷ୍ଣୁ; ବିଧାତା; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ପଣ୍ଡିତ; ଦକ୍ଷପ୍ରଭୃତିସ୍ରଷ୍ଟା; ଶ୍ୱେତାର୍କବୃକ୍ଷ; ଅନନ୍ତ-ପୁଷ୍ପ ।

ବେଧିତ, ବିଂ. (ବିଧ୍-ତ) ବିଦ୍ଧ, ଛେଦିତ ।

ବେଧୀ, ବିଂ. (ବିଧ୍-ଇନ୍) ବେଧକ, ଛିଦ୍ରକାରକ । ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ, ଜୋକ; ମେଥୀ ।

ବେଧ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଧ୍-ଯ) ଶରବ୍ୟ, ଲକ୍ଷ୍ୟ । ବିଂ. ବିଦ୍ଧ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ବେପଥୁ, ପୁଂ. } ବି. (ବେପ୍-ଅଥୁ, ଅନ) କମ୍ପ,
ବେପନ, ନ. } ଯଥା,

"ବିମ୍ବରୁ ପୁଲକିତ ଶରୀରେ,
ବେପଥୁ ଜନ୍ମ ଅଭିଜ ବୃକ୍ଷରେ ।"

ବୈ. ଷ୍ଟା.

ବେପମାନ, ବିଂ. (ବେପ୍-ଆନ) କମ୍ପମାନ, ଯେ କମ୍ପୁଅଛି ।

ବେପାର, (ବ୍ୟାପାର ଶବ୍ଦଜ) କ୍ରୟ ବିକ୍ରୟ, ବାଣିଜ୍ୟ, ଜୀବନୋପାୟ ।

ବେପାରୀ, (ଦେଶଜ) ବ୍ୟାପାରି, କ୍ରୟବିକ୍ରୟକାରୀ, ବ୍ୟବସାୟୀ ।

ବେଭାର, (ବ୍ୟବହାର ଶବ୍ଦଜ) ଆଚରଣ; ପ୍ରଥା; ରୀତି ।

ବେମାରୀ, (ଯାବନିକ) ରୋଗ, ପୀଡା ।

ବେର, ବି. ନ. ପୁଂ. (ବୀ ବି. ଅଜ୍=ଗମନ କରିବା-ର) ଦେହ, ଶରୀର, ଯଥା,

"କେରାକି ହୁଏ ଭୋର,
ବିଷ ପ୍ରାୟେ ଲାଗେ ମୋ ଶରୀର ।"

ବୈ. ବ ।

ନ. କୁଙ୍କୁମ; ବାଉଗଣ ।

ବେଲ, ବି. ନ. (ବେଲ୍-ଅ) ଉଦ୍ୟାନ; (ବିଲ୍ୱ ଶବ୍ଦଜ) ବିଲ୍ୱ, ଶ୍ରୀଫଳ ।

ବେଲ, ନ. ବେଳା, ସ୍ତ୍ରୀ. ବି. (ବେଲ୍-ଅ, ଆ) କାଳ, ସମୟ; ଅବସର, ସୀମା; ତୀର, ଯଥା,

"ବେଳାକୁ କଲଙ୍ଘେ ସତେ ପାରବାର ଯଥା ତାକୁ ନ ଲଙ୍ଘିଲ
ବିଷ ଭକ୍ଷଣେ ବିରୂପାକ୍ଷ ପରାଯେ ମୁକ୍ତେ ସମ୍ଭବ ବର୍ଣ୍ଣିଲ ।"

ବୈ. ବ ।

ସମୁଦ୍ର; ଜଳ; ଜୁଆରଭଟ୍ଟା; ମର୍ଯ୍ୟାଦା; ହଠାତ୍ ମୃତ୍ୟୁ; ପୀଡା; ଶିବଙ୍କ ଖାଦ୍ୟ; ବାକ୍ୟ; ସୁଯୋଗ; ବାଗ; ବୁଧପତ୍ନୀ; ବାକ୍ ।

ବେଲଣା, ବି. (ବେଲନ ଶବ୍ଦଜ) ରୋଟିଆଦି ବେଲିବା ନିମିତ୍ତ କାଷ୍ଠନିର୍ମିତ ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ବେଲା, ବି. (ଦେଶଜ) କଂସା ।

ବେବର୍ତ୍ତୀ, ବି. (ବ୍ୟବହର୍ତ୍ତୀ ଶବ୍ଦଜ) ଅଧ୍ୟକ୍ଷ; ଉପାଧି ବିଶେଷ ।

ବେବାକ, ବି. (ଯାବନିକ) ସମସ୍ତ, ସମଗ୍ର ।

ବେଶ, ବେଷ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍=ପ୍ରବେଶ କରିବା, ବିଷ୍ଳ=ବ୍ୟାପ୍ତିକରିବା-ଅ)ପ୍ରବେଶ; ସଜ୍ଜା, ବସ୍ତ୍ରଅଳଙ୍କାରାଦି ପରିଧାନ; ବେଶ୍ୟାପଲ୍ଲୀ; ବେଶ୍ୟାଳୟ, ଗୃହ, ଯଥା,

"ବାସକ ସଜ୍ଜା ହୋଏଁମୁଁ ଯାଣୁ ଗଣାକ୍ଷଣେ,
ବେଶ ସାର ଶଯ୍ୟା କରି ନାରେଖେ ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବେଶନ, ବି. (ଦେଶଜ) ଖେସାରି ଓ ବୁଟ ଗୁଣ୍ଡ ।

ବେଶନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍=ପ୍ରବେଶ କରିବା-ଅନ୍ତ) କ୍ଷୁଦ୍ର ସରୋବର; ଅଗ୍ନି ।

ବେଶର, ବି. (ଦେଶଜ) ନାକର ଅଳଙ୍କାରବିଶେଷ, ନଥସୋରିଷ । ବି. ପୁଂ. (ବେଶ-ଋ-ଅ) ଖଚର ।

ବେଶୀ, ବିଂ (ବେଶ-ଇନ୍) ବେଶକାରକ, ପରିଚ୍ଛଦଯୁକ୍ତ । ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଅଧିକ, ଅତିରିକ୍ତ ।

ବେଶ୍ମ, ବି. ନ. (ବିଶ୍-ମ) ଆଳୟ, ଆବାସ, ଗୃହ, ସଦ୍ମ, ନିକେତନ, ଯଥା,

"ବେଶ୍ମବର ଭିତରେ ପଶିଣ ତତ୍କ୍ଷଣରେ
ଦେଖିଲେ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ସେ ।"

ବେଶ୍ମଭୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବେଶ୍ମନ୍-ଭୂ) ବାସ୍ତୁଭୂମି, ବାସୋପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ।

ବେଶ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଶ୍-ଯ-ଆ) କିମ୍ବା ବେଶ-ଯ-ଆ) ସାଧାରଣ ସ୍ତ୍ରୀ, ବାରନାରୀ, ଯଥା,

'ବେଶ୍ୟା ସଙ୍ଗତ ହୋଇଲେ ରସିକ ଧ୍ୱଂସ,
କଳାଇକ ସ୍ୱାଦରେ ସେ ଅଭିଳାଷ ।''
ବୈ. ବି ।

ବେଶ୍ୟାବାର, ବି. ପୁଂ. (ବେଶ୍ୟା-ବାର) ବେଶ୍ୟା-ସମୂହ ।

ବେଷ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ବେଷ୍ଟ୍-ଅ) ବେଷ୍ଟନ; ଅଠ ।

ବେଷ୍ଟନ, ବି. ନ. (ବେଷ୍ଟ୍-ଅନ) ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଆବରଣ; ପରିଧି, ବେଢ଼; ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ; କର୍ଣ୍ଣକୁହର, କର୍ଣ୍ଣ; ପଗଡ଼ି; ନୃତ୍ୟକାଳୀନ ହସ୍ତଚାଳନ, ଯଥା,

ବରୁଣ ବରୁଣାଳୟ ପ୍ରାୟ ବେଷ୍ଟନରେ,
ବନ୍ଦଇ ଚିହ୍ନମକର ଗଙ୍ଗା ଯମୁନାରେ ଯେ ।''
ବୈ. ବି ।

ବେଷ୍ଟିତ, ବିଂ. (ବେଷ୍ଟ୍-ତ) ଆବୃତ । ନ. ବେଷ୍ଟନ ।

ବେହୟା, ବେହାୟା, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ନିର୍ଲଜ୍ଜ, ଲଜ୍ଜାହୀନ ।

ବେହରଣ, ବି. (ଦେଶଜ) ସଭା, ଯଥା,
''ବେହରଣ ଲାଗି ବିଭାଦନ ମୂଳ କରି ।''

ବେହାର, ବି. ପୁଂ. ସ୍ୱନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦେଶ ।

ବେହେରା, ବି. (ଦେଶଜ) ଗଉଡ଼, ଚମାର ଓ କେଉଟ ଜାତିର ଉପାଧି ।

ବେହେରାଣୀଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ରାଜାଦିର ରକ୍ଷିତ ସ୍ତ୍ରୀଠାରୁ ଜନ୍ମ ସନ୍ତାନ ।

ବେହେଲା, ବି. (ଦେଶଜ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ।

ବୈକଲ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିକଳ-ଯ) ବିକଳତା, କାତରତା; ବିକୃତଭାବ, ଅଙ୍ଗହୀନତା; ଅଭାବ, ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ବୈକୁଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ବିକୁଣ୍ଠା-ଅ) ବିଷ୍ଣୁ; ଇନ୍ଦ୍ର । ନ. ବିଷ୍ଣୁପୁରୀ ।

ବୈକୃତ, ବି. ନ. (ବିକୃତ-ଅ) ମାନସିକ ବା କାୟିକ ବିକାର; ବିରକ୍ତି, ଘୃଣା, ବିକୃତତ୍ୱ; ବିକାର ।

ବୈଗୁଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଗୁଣ-ଯ) ବିଗୁଣତା; ଅପରାଧ, ଦୋଷ; ବିଗୁଣତ୍ୱ; ନୀଚତା, ଗୁଣରାହିତ୍ୟ ।

ବୈଚିତ୍ତ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଚିତ୍ତ-ଯ) ଚିତ୍ତଭ୍ରାନ୍ତି, ମତିଭ୍ରମ ।

ବୈଚିତ୍ର, ବୈଚିତ୍ର୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଚିତ୍ର-ଅ, ଯ) ବିଚିତ୍ରତା, ଚମତ୍କାରତ୍ୱ, ବିଭିନ୍ନତା; ନାନାରୂପତା; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ।

ବୈଜୟନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଜି-ଅନ୍ତ) ଇନ୍ଦ୍ରପୁରୀ; ଇନ୍ଦ୍ରଧ୍ୱଜ ।

ବୈଜୟନ୍ତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୈଜୟନ୍ତ-ଈ) ପତାକା, ଧ୍ୱଜା; ଜୟନ୍ତୀବୃକ୍ଷ ।

ବୈଜୟନ୍ତିକ, ବିଂ. (ବୈଜୟନ୍ତୀ-ଇକ) ପତାକା-ଧାରୀ ।

ବୈଜୟିକ, ବିଂ. (ବିଜୟ-ଇକ) ବିଜୟସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଜୟସୂଚକ ।

ବୈଜାତ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଜାତି-ଯ) ବିଜାତୀୟତା ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ; ସ୍ୱଭାବର ପ୍ରଭେଦ, ଲମ୍ପଟ୍ୟ ।

ବୈଜିକ, ବିଂ. (ବୀଜ-ଇକ) ବୀଜସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ପରମାତ୍ମା; ହେତୁ; ତୈଳବିଶେଷ । ପୁଂ. ସଦ୍ୟୋଜାତ ଅଙ୍କୁର ।

ବୈଜ୍ଞାନିକ, ବିଂ. (ବିଜ୍ଞାନ-ଇକ) ନିପୁଣ, ଦକ୍ଷ; ବିଜ୍ଞାନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବୈଠକ, ବି. (ଦେଶଜ) ସଭା, ସମାଜ, ଅଧିବେଶନ ।

ବୈଠା, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରହାର ।

ବୈଟିକି, ବି. (ଦେଶଜ) ଦୀପରୁଖା, ଆଧାରବିଶେଷ ।

ବୈଣବ, ବି. (ବେଣୁ-ଅ) ବେଣୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ବଁଶନିର୍ମ୍ମିତ; ଦ୍ରୁମ । ନ. ବେଣୁଫଳ । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବଂଶଲୋଚନା ।

ବୈତନିକ, ବିଂ. (ବେତନ-ଇକ) କର୍ମ୍ମକାର; ଭୃତକ; ବେତନଭୋଗୀ ।

ବୈତରଣି, ବୈତରଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିତରଣ-ଅ-ଈ କିମ୍ବା ବିତରଣି=ତରଣଶୂନ୍ୟା-ଈ) ଯକ୍ଷସମାତା; ପ୍ରେତନଦୀ, କଟକର ଅନ୍ତର୍ଗତ ନଦୀବିଶେଷ, ଯଥା,

"କୃଷ୍ଣୀ, ବୈତରଣୀ, ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା,
ବଳାଙ୍ଗୀ ଏ ଗୃର ଦେଶୀଙ୍କ ଭଗିନୀ ।"

କ. କେ ।

ବୈତାଳିକ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ତାଳ-ଇକ) ସ୍ତୁତିପାଠକ, ଭଟ୍ଟ, ଯଥା,

"କେତେ ସଙ୍ଗୀତ ଯେହ୍ନେ ବୈତାଳିକଗଣ
ଦେଖି ଅସ୍ତ ବିଜୟୀଭୂପ ଅଗମନ ।"

କ. ବ ।

ବିଂ. ବେତାଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବୈତୃଷ୍ଣ୍ୟ, ବି ନ. (ବିତୃଷ୍ଣ-ଯ) ତୃଷ୍ଣାରହିତ, ଅନିଚ୍ଛା, ଅପ୍ରବୃତ୍ତି ।

ବୈଦଗ୍ଧ, ବୈଦଗ୍ଧ୍ୟ, ବି. ନ. } (ବିଦଗ୍ଧ-ଅ-ଯ-ଈ)
ବୈଦଗ୍ଧୀ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. } ପଟୁତା ; ଚତୁରତା ; ରସିକତା ; ଶୋଭା ; ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ; ଭଙ୍ଗୀ ।

ବୈଦର୍ଭ, ବିଂ. (ବିଦର୍ଭ-ଅ) ବିଦର୍ଭ ଦେଶସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଦର୍ଭଦେଶଜାତ । ବି. ପୁଂ. ବିଦର୍ଭରାଜ । ନଳ ବା ଲୁଗ୍ଧୁନ୍ଧୁଯ୍ୟ ।

ବୈଦର୍ଭୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଦର୍ଭ-ଅ, ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗେ ଈ) ଦମୟନ୍ତୀ; ରୁକ୍ମିଣୀ; ଅଗସ୍ତ୍ୟ ପତ୍ନୀ ।

ବୈଦିକ, ବି. ପୁଂ. (ବେଦ-ଇକ) ବେଦଜ୍ଞବ୍ରାହ୍ମଣ । ବିଂ. ବେଦବିହିତ, ବେଦୋକ୍ତ ।

ବୈଦେଶିକ, ବିଂ. (ବିଦେଶ-ଇକ) ବିଦେଶାଗତ, ଅନ୍ୟଦେଶୀୟ, ଭିନ୍ନଦେଶୀୟ ।

ବୈଦେହ, ବି. ପୁଂ. (ବିଦେହ-ଅ) ମିଥିଳାର ରାଜା, ବଣିକ୍, ଶଙ୍କରଜାତିବିଶେଷ ।

ବୈଦେହୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବିଦେହ-ଅ ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗେ ଈ) ଜନକନନ୍ଦିନୀ, ଜାନକୀ, ସୀତା; ଯଥା,

"ବୈଦେହୀ ମହା ସନ୍ତୋଷ ହେଲେ
ବୃକ୍ଷକ ମୂଳେ ସେ ଦିନ କେଲେ ।"

ବୈ. ବ ।

ବଣିକ ପତ୍ନୀ ; ଗୋରୋଚନା ; ପିପ୍ପଳୀ ; ହରିଦ୍ରା ।

ବୈଦ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବେଦ-ଯ ଆୟୁର୍ବେଦବେତ୍ତା, ଭିଷକ୍, ଚିକିତ୍ସକ ; ବିଦ୍ୱାନ୍ । ବିଂ. ବେଦସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବୈଦ୍ୟକ, ବି, ନ. (ବୈଦ୍ୟ-କ) ଆୟୁର୍ବେଦ, ଚିକିତ୍ସାଶାସ୍ତ୍ର ।

ବୈଦ୍ୟନାଥ, ବି. ପୁଂ. (ବୈଦ୍ୟ-ନାଥ) ଶିବ, ମହାଦେବ ; ଦେଶବିଶେଷ ; ଭୈରବବିଶେଷ ।

ବୈଦ୍ୟୁତ, ବିଂ. (ବିଦ୍ୟୁତ୍-ଅ) ବିଦ୍ୟୁତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ; ତଡ଼ିନ୍ମୟ ;

ବୈଧ, ବିଂ. (ବିଧି-ଅ) ବିଧିସିଦ୍ଧ, ବିଧିବୋଧିତ ।

ବୈଧବ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଧବା-ଯ) ପତି ହୀନତା, ଯଥା,

''ବୈଧବ୍ୟ ବୟସ ବାଳା ଲଭି ଅଲିଙ୍ଗନ
ପ୍ରାଣପତି ଉତ୍ସଙ୍ଗରେ କୁତୂହଳେ କରଇ ଶୟନ ।"

କ. ବ ।

ବିଧବାତ୍ୱ, ରାଣ୍ଡ ଅବସ୍ଥା ।

ବୈଧର୍ମ୍ମ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଧର୍ମ୍ମ-ଯ) ନାସ୍ତିକତା ; ବିଭିନ୍ନଧର୍ମ୍ମବେତ୍ତା ।

ବୈଧାତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ବିଧାତୃ-ଅ) ବିଧାତାର ପୁତ୍ର, ସନତ୍କୁମାର ପ୍ରଭୃତି । ବିଂ. ବିଧାତୃସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବୈଧୃତ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଧୃତ, ନିପାତନ) ବିଷ୍କମ୍ଭାଦିଯୋଗର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଯୋଗବିଶେଷ ; ବହ୍ନିବିଶେଷ ।

ବୈଧେୟ, ବିଂ. (ବିଧେୟ-ଅ) ମୂର୍ଖ, ଅଜ୍ଞାନ; (ବିଧି-ଏୟ) ବିଧିସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ବିଧେୟସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବୈନତେୟ, ବି. ପୁଂ. (ବିନତା-ଏୟ) ବିନତାରପୁତ୍ର, ଗରୁଡ଼, ଖଗେଶ୍ୱର ; ଅରୁଣ ।

ବୈନାୟକ, ବିଂ. (ବିନାୟକ=ଗଣେଶ-ଅ) ବିନାୟକସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବୈପରୀତ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିପରୀତ-ଯ) ବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ଓଲଟା ।

ବୈଭବ, ବି. ପୁଂ. (ବିଭବ-ଅ) ବିଭୂତି, ସାମର୍ଥ୍ୟ: ସମ୍ପତ୍ତି, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ; ମହିମା ; ବାହୁଲ୍ୟ ।

ବୈଭ୍ରାଜ, ବି. ନ. (ବିଭ୍ରାଜ-ଅ) କୁବେରର ଉଦ୍ୟାନ ।

ବୈମାତ୍ର, ବୈମାତ୍ରେୟ, ବି. ପୁଂ. (ବିମାତୃ-ଅ, ଏୟ) ବିମାତାର ପୁତ୍ର; ତ୍ରୀ, ଯ୍ରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ । ବିମାତାର କନ୍ୟା ।

ବୈମାନିକ, ବିଂ. (ବିମାନ-ଇକ) ବିମାନବିହାରୀ, ଖେଚର ।

ବୈମୁଖ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିମୁଖ-ଯ) ବିମୁଖତା, ପରାଙ୍ମୁଖତା ; ଅପ୍ରସନ୍ନତା ; ନିରନୁକୂଳତା ; ପଳାୟନ ।

ବୈୟାକରଣ, ବିଂ. (ବ୍ୟାକରଣ-ଅ) ବ୍ୟାକରଣବେତ୍ତା, ବ୍ୟାକରଣ ଅଧ୍ୟେତା ; ବ୍ୟାକରଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବୈର, ବି. ନ. (ବୀର-ଅ) ବିରୋଧ, ଦ୍ୱେଷ, ଶତ୍ରୁତା; ଶୌର୍ଯ୍ୟ ।

ବୈରକ୍ତ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିରକ୍ତ-ଯ) ବିରାଗ, ବୈରାଗ୍ୟ ; ଘୃଣା ।

ବୈରନିର୍ଯାତନ, ବି. ନ. (ବୈର-ନିର୍ଯାତନ) ପ୍ରତିଫଳ, ଶତ୍ରୁତାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ଅପକାରର ପ୍ରତ୍ୟପକାର କରିବା ।

ବୈରପ୍ରତିକ୍ରିୟା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ବୈର-ପ୍ରତିକ୍ରିୟା, କର)
ବୈରପ୍ରତୀକାର, ପୁଂ. } ବୈରଶୋଧନ, ଅପକାରର ପ୍ରତ୍ୟପକାରକରଣ ।

ବୈରଶୁଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୈର-ଶୁଦ୍ଧି) ପ୍ରତୀକାର, ଶତ୍ରୁତାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ।

ବୈରାଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ବିରାଗ-ଇନ୍) ବିବେକୀ, ସଂସାର ବାସନା ଶୂନ୍ୟ ; ବୈଷ୍ଣବ ।

ବୈରାଗ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିରାଗ-ଯ) ଅନନୁରାଗ, ବିରାଗ ; ବୈଷ୍ଣବଧର୍ମ ; ସଂସାରେ ଔଦାସ୍ୟ ।

ବୈରାଟ, ବି. ପୁଂ. (ବିରାଟ-ଅ) ଇନ୍ଦ୍ରଗୋପ କୀଟ । ବିଂ. ବିରାଟସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବୈରିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୈରୀ-ତା) ଶତ୍ରୁତା, ବିପକ୍ଷତା ।

ବୈରୀ, ବିଦ୍ୱେଷୀ; ବିଂ. (ବୈର-ଇନ୍) ବୈରଯୁକ୍ତ, ଶତ୍ରୁ,

ବୈରୂପ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିରୂପ-ଯ) ବିରୂପତା, କଦର୍ଯ୍ୟତା; ବିକୃତ ; ଅଯଥାଭାବ ।

ବୈରୋଚନ, ବୈରୋଚନି, ବି. ପୁଂ. (ବିରୋଚନ-ଅ-ଇ) ବଳିରାଜା ; ବୁଦ୍ଧ; ସୌର, ସୂର୍ଯ୍ୟପୁତ୍ର; ଅଗ୍ନିପୁତ୍ର ।

ବୈରୋଚନନିକେତନ, ବି. ନ. (ବୈରୋଚନ-ନିକେତନ) ବଳିସଦ୍ମ, ପାତାଳ ।

ବୈରୋଦ୍ଧାର, ବି. ପୁଂ. (ବୈର-ଉଦ୍ଧାର) ବୈରନିର୍ଯାତନ, ବୈରଶୁଦ୍ଧି ।

ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଲକ୍ଷଣ-ଯ) ପ୍ରଭେଦ, ବିଶେଷ; ବିଭିନ୍ନତା ; ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ।

ବୈଲକ୍ଷ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଲକ୍ଷ-ଯ) ଲଜ୍ଜା ; ବିସ୍ମୟ ; ସ୍ୱଭାବର ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ ।

ବୈବର୍ଣ୍ଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିବର୍ଣ୍ଣ-ଯ) ବିବର୍ଣ୍ଣତା, ମାଳିନ୍ୟ, କାଳିମା, ଲାବଣ୍ୟହୀନତା ।

ବୈବସ୍ୱତ, ବି. ପୁଂ. (ବିବସ୍ୱତ-ଅ) ବିବସ୍ୱତରପୁତ୍ର, ସପ୍ତମମନୁ ; ଯମ ; ଶନି ; ରୁଦ୍ରବିଶେଷ; ତୀ . ସ୍ତ୍ରୀ. ଦକ୍ଷିଣଦିଗ୍ ।

ବୈବାହିକ, ବିଂ (ବିବାହ-ଇକ) ,ବିବାହସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ବିବାହର ଯୋଗ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ପୁତ୍ର ବା କନ୍ୟାର ଶ୍ୱଶୁର ।

ବୈଶମ୍ପାୟନ, ବି. ପୁଂ. ଭାରତବକ୍ତା ବ୍ୟାସଶିଷ୍ୟ ମୁନିବିଶେଷ ।

ବୈଶାଖ, ବି. ପୁଂ. (ବୈଶାଖୀ-ବିଶାଖା ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତା ପୌର୍ଣ୍ଣମାସୀ-ଅ) ପ୍ରଥମ ମାସ ; ମନ୍ଥନଦଣ୍ଡ, ଯଥା,

"ବୈଶାଖ ହୋଇଲା ମନ୍ଥନ ଅଯୋଧ୍ୟା ଭାଣ୍ଡେ
ଥିଲା କ୍ଷୀର ପୂର
ବିଜ୍ଞାନ କୈକେୟୀ ମନ୍ତ୍ରଣରୁ ନବନୀତ ବିଶେଷ ବାହାର ।"
ବୈ. ବି ।

ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଶିଷ୍ଟ-ଯ) ବିଶିଷ୍ଟତ୍ୱ; ବୈଲକ୍ଷଣ୍ୟ, ପ୍ରଭେଦ ।

ବୈଶେଷିକ, ବି. ନ. (ବିଶେଷ-ଇକ) କଣାଦ ମୁନିପ୍ରଣୀତ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର । ବି. ତତ୍ତ୍ୱଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ ।

ବୈଶ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍-ଂ-ଯ) ବୃତ୍ତିପ୍ରବର୍ତ୍ତି; କୃଷକ; ବଣିକ ପ୍ରଭୃତି ।

ବୈଶ୍ରବଣ, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ରବସ୍-ଅନ, ନପାତନରେ) ବିଶ୍ରବାର ପୁତ୍ର, କୁବେର; ରାବଣ, ଲଙ୍କେଶ୍ୱର ।

ବୈଶ୍ୱଦେବ, ବିଂ. (ବିଶ୍ୱଦେବ-ଅ) ବିଶ୍ୱଦେବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ବିଶ୍ୱଦେବ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦତ୍ତ ।

ବୈଶ୍ୱାନର, ବି. ପୁଂ. (ବିଶ୍ୱାନର—ମୁନିବିଶେଷ କିମ୍ବା [ବିଶ୍ୱ—ସମୂହ-ନର—ମନୁଷ୍ୟ]-ଅ) ଅଗ୍ନି; ବେଦାଂଶବିଶେଷ; ଅଗ୍ନିଲୋକାଧିପ ବହ୍ନି ।

ବୈଷମ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିଷମ-ଯ) ବିରୁଦ୍ଧଭାବ, ସାମ୍ୟାଭାବ, ବିଷମତ୍ୱ, ଅସମତା; ବିସଦୃଶତା ।

ବୈଷୟିକ, ବିଂ. (ବିଷୟ-ଇକ) ବିଷୟସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ବୈଷ୍ଣବ, ବିଂ. (ବିଷ୍ଣୁ-ଅ) ବିଷ୍ଣୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତ, ବିଷ୍ଣୁର ଉପାସକ । ନ. ହୋମଭସ୍ମ । ବୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ବିଷ୍ଣୁଶକ୍ତି; ତୁଳସୀ; ଗଙ୍ଗା; ଦୁର୍ଗା; ଅପରାଜିତା; ଶତାବରୀ ।

ବୈସାଦୃଶ୍ୟ, ବି. ନ. (ବିସଦୃଶ-ଯ) ବିସଦୃଶତା, ବୈଷମ୍ୟ ।

ବୈହାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବିହାର-ଯ) ପରିହାସଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି, ଶ୍ୟାଳକାଦି ।

ବୋଇତ, ବି. (ବହିତ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ଜାହାଜ, ପୋତ, ଜଳଯାନ, ଯଥା,

"ବୋଇତ ଲାଗିଲା ଯାଇଁ ସିଂହଳ ଦ୍ୱୀପରେ ।"

ବୋକ, ବି. (ଦେଶଜ) ଚୁକ, ଚୁମ୍ବନ, ଚୁମ୍ବ ।

ବୋକା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ନିର୍ବୁଦ୍ଧି, ମୂଢ଼, ପାଷଣ୍ଡ ।

ବୋଝ, ବି. (ଦେଶଜ) ମୁଣ୍ଡରେ ବହିବା ଗୁରୁ-ପଦାର୍ଥ, ଯଥା,

"ବୋଝଭାର ବହି ଯେବଣ ଲୋକ,
ତାର ଥାଇବ କାନ୍ଧରେ ଠେକ ।"

ବୋଝିଆ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ଯେ ବୋଝ ବହନ କରେ ।

ବୋଡ଼ା, ବି. (ବୋଡ୍ର ଶବ୍ଦଜ) ସର୍ପବିଶେଷ ।

ବୋଡ଼ଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ୱନାମଖ୍ୟାତ କାଠପାଂଶୁ-ବିଶେଷ ।

ବୋଢ଼, ବି. (ଦେଶଜ) କରଡ଼ା; ଶସ୍ୟର ଚୋପା ।

ବୋଦା, ବି. (ଦେଶଜ) ବଳୀ, ଦେବତାର ପୂଜା-ଦ୍ରବ୍ୟ ବିଶେଷ ।

ବୋବାଳି, (ଦେଶଜ) ଡାକ, ଚହଳ, କାତରରେ ଉଚ୍ଚସ୍ୱର ।

ବୋରଝାଞ୍ଜି, ବି. (ଦେଶଜ) ଜଳଜାତ ତୃଣ ।

ବୋରୀ, (ଦେଶଜ) ଅଖାର ବଡ଼ ଥଳି; (ହିନ୍ଦି) ମଦ ।

ବୋଲ, (ଦେଶଜ) କଥା, ବାକ୍ୟ, ବଚନ ।

ବୋଳ, ବି, (ଦେଶଜ) ଲେପ; ତାମ୍ବୁଲ ରସ, ଯଥା,

"ଓଷ୍ଠ କି ରଙ୍ଗେ ଦିଶଇ ସୁନ୍ଦର,
ବୋଲି ପଡୁଥାଇ ତାମ୍ବୁଲ ବୋଳ ।"

ବୋଲବୋଲ, (ଦେଶଜ) କୁହାକୋହି, ଗାଳି ଦିଆଦେଇ ।

ବୋଲି, ବି. (ହିନ୍ଦି) ଭାଷା ।

ବୋଳିବାର, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଲେପିବାର, ଲଗାଇ-ବାର ।

ବୋବାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଡାକପକାଇବା ।

ବୋବାଳି, ବି. (ଦେଶଜ) କ୍ରନ୍ଦନ ।

ବୋହୂ, (ବଧୂ ଶବ୍ଦଜ) ବହୁ, ବଧୂ, ପୁତ୍ରବଧୂ ।

ବୌଷଟ୍, ଅଂ. (ବହ-ଔଷଟ୍) ଘୃତାଦି ନିବେଦନର ମନ୍ତ୍ର ।

ବ୍ୟଂସକ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅଁସ-ଅକ) ଧୂର୍ତ୍ତ, ପ୍ରତା-ରକ ।

ବ୍ୟକ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଅନ୍ଜ-ତ) ବିକସିତ; ସ୍ପଷ୍ଟ; ପ୍ରକଟ; ସ୍ଫୁଟ; ସ୍ଥୂଳ; କାର୍ଯ୍ୟ; ଦୃଷ୍ଟ; ଅନୁମିତ; ପ୍ରକାଶିତ; ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ; ମନୁଷ୍ୟ; ପ୍ରାଜ୍ଞ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ବ୍ୟକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଅନ୍ଜ-ତି) ଲୋକ, ଜନ; ଜୀବ; ଶରୀର; ଦ୍ରବ୍ୟ; ବସ୍ତୁ, ପଦାର୍ଥ; ପ୍ରକାଶ ।

ବ୍ୟକ୍ତୀକୃତ, ବିଂ. (ବ୍ୟକ୍ତ-କୃତ-ଈ ଆଗମ) ପ୍ରକାଶିତ, ପ୍ରକଟିତ; ଉଦ୍ଘାଟିତ ।

ବ୍ୟଗ୍ର, ବିଂ. (ବି-ଅଗ୍ର) ବ୍ୟାକୁଳ, ବ୍ୟସ୍ତ; ତ୍ରସ୍ତ, ଚଞ୍ଚଳ, ଭୀତ; ତ୍ୱରିତ; ଉତ୍ସାହିତ; ଆଗ୍ରହୀ; ଆସକ୍ତ । ବିଂ. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ବ୍ୟଙ୍ଗ, ବିଂ. (ବି-ଅଙ୍ଗ) ଅଙ୍ଗହୀନ, ବିକଳାଙ୍ଗ । ବି. ପୁଂ. ବେଙ୍ଗ; ମୁଖରୋଗବିଶେଷ ।

ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅନ୍ଜ-ଯ) ବ୍ୟଞ୍ଜନାବୃତ୍ତି ବୋଧ୍ୟ ଅର୍ଥ, ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟାର୍ଥ, ନିଗୂଢ଼ଭାବ; ପ୍ରକାଶ୍ୟ ।

ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟୋକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ-ଉକ୍ତି) ବକ୍ରୋକ୍ତି, ଶ୍ଳେଷବାକ୍ୟ ।

ବ୍ୟଜ, ପୁଂ. }
ବ୍ୟଜନ, ନ. } ବି. (ବି-ଅଜ—କ୍ଷେପଣ କରିବା, ଗମନ କରିବା-ଅ, ଅନ) ବାୟୁ ସଞ୍ଚାଳନ । ସ୍ଥା. ସ୍ତ୍ରୀ. ତାଳବୃନ୍ତ, ପଙ୍ଖା ।

ବ୍ୟଞ୍ଜକ, ବିଂ. (ବି-ଅନ୍‌ଜ୍-ଅକ) ପ୍ରକାଶକ । ବି. ପୁଂ. ଅଭିନୟ, ବ୍ୟଞ୍ଜନା ଦ୍ୱାରା ବୋଧକ ଶବ୍ଦ ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନ, ବି. ନ. (ବି-ଅନ୍‌ଜ୍-ଅନ) ଚିହ୍ନ; କ ଖ ଇତ୍ୟାଦି ହଲବର୍ଣ୍ଣ; ଉପକରଣ, ତରକାରି; ଶ୍ମଶ୍ରୁ-ପ୍ରଭୃତି ଚିହ୍ନ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପୁଂ. ଚିହ୍ନ ।

ବ୍ୟଞ୍ଜନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଅନ୍‌ଜ୍-ଅନ-ଆ) କାବ୍ୟର ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟାର୍ଥ ବୋଧକ ଶକ୍ତି, ଯେ ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟାର୍ଥର ବୋଧ ହୁଏ ।

ବ୍ୟଞ୍ଜିତ, ବିଂ. (ବି-ଅନ୍‌ଜ୍-ତ) ପ୍ରକଟିତ, ବ୍ୟକ୍ତୀକୃତ, ପ୍ରକାଶିତ, ବ୍ୟଞ୍ଜନା ବୋଧିତ ।

ବ୍ୟଡମ୍ବକ, ବି. ପୁଂ. (ବିରେଚନ-ଡମ୍ବ୍-ଅକ, ବିରେଚନ=ବ୍ୟଡ) ଏରଣ୍ଡବୃକ୍ଷ, ଗବଗଛ ।

ବ୍ୟତିକ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅତି-କ୍ରମ) କ୍ରମବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ବୈପରୀତ୍ୟ; ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ; ବିପରୀତକରଣ ।

ବ୍ୟତିକ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଅତି-କ୍ରମ୍-ତ) ବିପର୍ଯ୍ୟୟପ୍ରାପ୍ତ, କ୍ରମବହିର୍ଭୂତ ।

ବ୍ୟତିରିକ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଅତି-ରିଚ୍-ତ) ବିଭିନ୍ନ; ଅତିରିକ୍ତ; ବର୍ଜିତ, ପୃଥକ୍‌କୃତ ।

ବ୍ୟତିରେକ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅତି-ରିଚ୍-ଅ) ପ୍ରଭେଦ, ବିଭିନ୍ନତା; ବିନା, ଅଭାବ; ବୃଦ୍ଧି; ଅତିକ୍ରମ; କାବ୍ୟର ଅଳଙ୍କାର ବିଶେଷ; ଉପମାନ ଅପେକ୍ଷା ଉପମେୟ ଆଧିକ୍ୟ ବା ନ୍ୟୂନତା ହେଲେ ବ୍ୟତିରେକ ଅଳଙ୍କାର ହୁଏ ।

ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଅତି-ବି-ଅସ୍-ତ) ବ୍ୟାକୁଳ; ବ୍ୟସ୍ତ ସମସ୍ତ ।

ବ୍ୟତିହାର, ବ୍ୟତୀହାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅତି-ହୃ-ଅ) ପରସ୍ପର ଏକରୂପ କ୍ରିୟାକରଣ; ପର୍ଯ୍ୟାୟୀକରଣ; ପରିବର୍ତ୍ତନ, ବିନିମୟ; ବଦଳ; ମରାମରି ।

ବ୍ୟତୀତ, ବିଂ. (ବି-ଅତି-ଇ-ତ) ଅତିକ୍ରାନ୍ତ; ବିଗତ; ଲୁପ୍ତ; ସମ୍ପନ୍ନ; ମୃତ ।

ବ୍ୟତୀପାତ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅତି-ପତ୍-ଅ) ଅମଙ୍ଗଳଜନକ ଉତ୍ପାତ, ଧୂମକେତୁ ଭୂମିକମ୍ପପ୍ରଭୃତି; ଅସମ୍ମାନ, ଅଶ୍ରଦ୍ଧା, ସପ୍ତଦଶ ଯୋଗ ।

ବ୍ୟତ୍ୟୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅତି-ଇ-ଅ) ବ୍ୟତିକ୍ରମ; ବିପର୍ଯ୍ୟୟ; ବୈପରୀତ୍ୟ ।

ବ୍ୟତ୍ୟସ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଅତି-ଅସ୍-ତ) ବିପରୀତ ଭାବରେ ଅବସ୍ଥିତ, ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପ୍ରାପ୍ତ ।

ବ୍ୟଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ୟଥ୍-ଆ) ପୀଡ଼ା, ଦୁଃଖ; କ୍ଲେଶ; ବେଦନା; ଶୋକ; ଭୟ ।

ବ୍ୟଥିତ, ବିଂ. (ବ୍ୟଥ୍-ତ) ଶୋକପ୍ରାପ୍ତ; ଦୁଃଖିତ; ପୀଡ଼ିତ; ଭୀତ ।

ବ୍ୟଧ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ୟଧ୍-ଅ) ବିଦ୍ଧକରଣ; ଭେଦନ; ବ୍ୟଥା; ପ୍ରହାର ।

ବ୍ୟଧ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ୟଧ୍-ଯ) ଧନୁର୍ଗୁଣ । ବିଂ. ବିଦ୍ଧ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ବ୍ୟଧ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅଧ୍ୱନ୍) କୁପଥ, କୁତ୍ସିତ ବର୍ତ୍ମ ।

ବ୍ୟପଦଷ୍ଟ, ବିଂ. (ବି-ଅପ-ଦଶ୍-ତ) କଥିତ ।

ବ୍ୟପଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅପଦେଶ) ଛଳ, ବ୍ୟାଜ; ନାମ ।

ବ୍ୟପଦେଷ୍ଟା, ବିଂ. (ବି-ଅପ-ଦିଶ୍-ତୃ) କପଟୀ, ଛଳକାରକ; ନାମୋଲ୍ଲେଖକାରୀ ।

ବ୍ୟପନୀତ, ବିଂ. (ବି-ଅପ-ନୀ-ତ) ଅପସାରିତ, ଦୂରୀକୃତ; ତାଡ଼ିତ ।

ବ୍ୟପରୋପଣ, ବି. ନ. (ବି-ଅପ-ରୋହ୍-ଅନ) ଛେଦନ; ମୂଳୋଚ୍ଛେଦନ; ଦୂରୀକରଣ; ଅପସାରଣ ।

ବ୍ୟପରୋପିତ, ବିଂ. (ବି-ଅପ-ରୋହ୍-ତ) ଅବଘାଟିତ; ଛେଦିତ, ମୂଳୋତ୍ପାଟିତ; ଦୂରୀକୃତ; ଅପସାରିତ ।

ବ୍ୟପବର୍ଜ୍ଜନ, ବି. ନ. (ବି-ଅପ-ବୃଜ୍-ଅନ) ତ୍ୟାଗ; ଦାନ; ନିବାରଣ ।

ବ୍ୟପବର୍ଜ୍ଜିତ, ବିଂ. (ବି-ଅପ-ବୃଜ୍-ତ) ପରିତ୍ୟକ୍ତ, ବର୍ଜ୍ଜିତ; ଦତ୍ତ; ନିରାକୃତ; ନିଷିଦ୍ଧ ।

ବ୍ୟପାୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅପ-ଇ-ଅ) ଅପନୟନ, ବିନାଶ; ସମାଜାତୀୟ ଧର୍ମ୍ମ ।

ବ୍ୟଭିଚାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅଭି-ଚର୍-ଅ) କୁକ୍ରିୟା, କଦାଚାର; ଅନ୍ୟଥାଚରଣ; ଅତିବ୍ୟାପ୍ତି; ସ୍ଖଳନ;

ଅନ୍ୟାପ୍ତି; ସ୍ତ୍ରୀର ପରପୁରୁଷ ସଂସର୍ଗ ଓ ପୁରୁଷର ପରସ୍ତ୍ରୀ ସଂସର୍ଗ ।

ବ୍ୟଭିଚାରୀ, ବିଂ. (ବ୍ୟଭିଚାର-ଇନ୍) କୁକ୍ରିୟାସକ୍ତ; ଅନ୍ୟଥାଗ୍ରାହୀ; ଅବ୍ୟାପ୍ତ; ଅତିବ୍ୟାପ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ସଞ୍ଚାରୀଭାବ; ୩୪ ପ୍ରକାର ଶୃଙ୍ଗାର ଆଦି ଭାବବିଶେଷ ।

ବ୍ୟଭିଚାରିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଅଭି-ଚର-ଇନ୍-ଈ) ପରପୁରୁଷଗାମିନୀ; ଅସତୀ, ଭ୍ରଷ୍ଟା, ନଷ୍ଟା ।

ବ୍ୟୟ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ୟୟ୍-ଅ) ଅପଗମ, ଅପଚୟ; ଖରଚ; କ୍ଷୟ, ନାଶ; ଅଭାବ । ଜ. ଲଗ୍ନଠାରୁ ଦ୍ୱାଦଶ ସ୍ଥାନ ।

ବ୍ୟୟକାତର, (ଦେଶଜ) ଅଦାତା, ବ୍ୟୟକୁଣ୍ଠ, କୃପଣ ।

ବ୍ୟୟକୁଣ୍ଠ, (ଦେଶଜ) କୃପଣ; ଅଦାତା ।

ବ୍ୟୟସାଧ୍ୟ, (ଦେଶଜ) ଅଧିକ ବ୍ୟୟସାପେକ୍ଷ, ପ୍ରଚୁର ବ୍ୟୟରେ ନିଷ୍ପାଦ୍ୟ ।

ବ୍ୟୟାର୍ହ, ବିଂ. (ବ୍ୟୟ-ଅର୍ହ) ବ୍ୟୟଯୋଗ୍ୟ, ଖରଚ୍ଚେପଯୁକ୍ତ ।

ବ୍ୟୟିତ, ବିଂ. (ବ୍ୟୟ-ତ) ଯାହା ବ୍ୟୟ କରା ହୋଇଅଛି, ଅପଚିତ; ବିଗତ; ବିନଷ୍ଟ; କ୍ଷୟିତ ।

ବ୍ୟୟୀ, ବିଂ. (ବ୍ୟୟ-ଇନ୍) ବ୍ୟୟଶୀଳ, ଯେ ବ୍ୟୟ କରେ ।

ବ୍ୟର୍ଥ, ବିଂ. (ବି-ଅର୍ଥ) ନିରର୍ଥକ, ବୃଥା, ବିଫଳ; ନିଷ୍ପ୍ରୟୋଜନ; ଅର୍ଥଶୂନ୍ୟ; ଲାଭଶୂନ୍ୟ ।

ବ୍ୟର୍ଥତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ୟର୍ଥ-ତା) ନିରର୍ଥକତା, ନିଷ୍ଫଳତା ।

ବ୍ୟବକଲନ, ବି. ନ. (ବି-ଅବ-କଲ୍-ଅନ) ବିୟୋଗ, ଅନ୍ତରକରଣ ।

ବ୍ୟବକଳିତ, ବିଂ. (ବି-ଅବ-କଲ୍-ତ) ବିୟୋଜିତ, ଅନ୍ତରିତ; ବାକି । ବି. ନ. ଜମାଖରଚ; ବାକି ।

ବ୍ୟବଚ୍ଛିନ୍ନ, ବିଂ. (ବି-ଅବ-ଛିଦ୍-ତ) ବିଭିନ୍ନ, ବିଭକ୍ତ; ବିଶେଷିତ; ମୋଚିତ; ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ।

ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅବ-ଛିଦ୍-ଅ) ବିଚ୍ଛେଦ; ବିଭାଗ, ଖଣ୍ଡ; ମୋଚନ; ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ; ବାଣମୋଚନ, ଶରବର୍ଷଣ ।

ବ୍ୟବଧା, ସ୍ତ୍ରୀ.
ବ୍ୟବଧାନ, ନ. } ବି. (ବି-ଅବ-ଧା-ଅ, ଅନ) ଆଚ୍ଛାଦନ; ତିରୋଧାନ; ଅନ୍ତର, ଅନ୍ତରାଳ ।

ବ୍ୟବଧାୟକ, ବିଂ. (ବି-ଅବ-ଧା-ଅକ) ବ୍ୟବଧାନକର୍ତ୍ତା; ତିରୋଧାୟକ; ଆଚ୍ଛାଦନକାରକ ।

ବ୍ୟବସାୟ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅବ-ସୋ-ଅ) ବୃତ୍ତି, ବ୍ୟାପାର, ବାଣିଜ୍ୟ, ପେଶା, ଜୀବିକା; ଉଦ୍ୟମ, ଉଦ୍ୟୋଗ; ଯତ୍ନ; କଳ୍ପନା, ଇଚ୍ଛା; କାର୍ଯ୍ୟ; ନିଶ୍ଚୟ; ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଅଭିପ୍ରାୟ ।

ବ୍ୟବସାୟସ୍ଥାନ, ବି. ନ. ବାଣିଜ୍ୟସ୍ଥାନ ।

ବ୍ୟବସାୟୀ, ବିଂ. (ବ୍ୟବସାୟ-ଇନ୍) ବାଣିଜ୍ୟକାରୀ; ଉଦ୍ୟୋଗୀ; ଅନୁଷ୍ଠାନକାରୀ ।

ବ୍ୟବସିତ, ବିଂ. (ବି-ଅବ-ସୋ-ତ) ଚେଷ୍ଟିତ; ଅନୁଷ୍ଠିତ, ଉଦ୍ୟତ; ଅଭିପ୍ରେତ; ପ୍ରତାରିତ; ସ୍ଥିରୀକୃତ, ନିଶ୍ଚିତ । ବି. ନ. ଅବଧାରଣ, ନିଶ୍ଚୟ ।

ବ୍ୟବସ୍ଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଅବ-ସ୍ଥା-ଅ) ନିୟମ, ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ବିଧି, ସ୍ଥିରତା, ପୃଥକ୍‌ପୃଥକ୍ ସ୍ଥାପନ ।

ବ୍ୟବସ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ବି-ଅବ-ସ୍ଥା-ଅନ) ପୃଥକ୍ ସ୍ଥାପନ; ନିୟମ; ଆଇନ; ସ୍ଥିତି; ସ୍ଥିରତା, ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ବିଧି ।

ବ୍ୟବସ୍ଥାନୀୟ, ବିଂ. ବିଧି ପ୍ରତିପାଦ୍ୟ ।

ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ, ବିଂ. (ବି-ଅବ-ସ୍ଥା ଣି-ଅକ) ବିଧିଦାୟକ; ନିୟାମକ; ସଂସ୍ଥାପକ ।

ବ୍ୟବସ୍ଥାପକତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନିୟମପ୍ରଣାଳୀ ।

ବ୍ୟବସ୍ଥାପନ, ବି. ନ. (ବି-ଅବ-ସ୍ଥାପି-ଅନ) ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଣୟନ ଆଇନକରଣ; ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ, ନିରୂପଣ, ନିଶ୍ଚିତକରଣ ।

ବ୍ୟବସ୍ଥାପତ୍ର, ବି. ନ. ବିଧାନଲିପି, ଶାସ୍ତ୍ର ନିରୂପିତ ବିଧି ।

ବ୍ୟବସ୍ଥାପୟିତା, ବିଂ. ବ୍ୟବସ୍ଥାକର୍ତ୍ତା, ବିଧାନଦାୟକ ।

ବ୍ୟବସ୍ଥାପିତ, ବିଂ. (ବି-ଅବ-ସ୍ଥାପି-ତ) ସ୍ଥିରୀକୃତ; ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ; ନିଯୁମିତ; ନିଯୁମପୂର୍ବକ ସ୍ଥାପିତ; ପ୍ରକୃତ ସ୍ଥାପିତ ।

ବ୍ୟବସ୍ଥାସଂହିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବ୍ୟବସ୍ଥାଶାସ୍ତ୍ର ।

ବ୍ୟବସ୍ଥିତ, ବିଂ. (ବି-ଅବ-ସ୍ଥା-ତ) ସ୍ଥିରୀକୃତ; ନିଯୁମିତ; ନିଯୁକ୍ତ, ପ୍ରଗୃହୀତ ।

ବ୍ୟବସ୍ଥେୟ, ବିଂ. (ବି-ଅବ-ସ୍ଥା-ଯ) ବିଧାନଯୋଗ୍ୟ, ବ୍ୟବସ୍ଥାପ୍ୟ ।

ବ୍ୟବହର୍ତ୍ତା, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅବ-ହୃ-ତୃ) ବ୍ୟବହାରକର୍ତ୍ତା; ବିଚାରକର୍ତ୍ତା ।

ବ୍ୟବହାର, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଅବ-ହୃ-ଅ) ଲୌକିକ କର୍ମ, ରୀତି, ଧାରା, ଚଳନ, ଆଚରଣ, ଆଚାର; ବ୍ୟବସାୟ; କାର୍ଯ୍ୟ; ପ୍ରଥା; ରୀତି; ବାଣିଜ୍ୟ; ଯୁକ୍ତି; ମୋକଦ୍ଦମା ।

ବ୍ୟବହାରବିଧି, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ୟବହାର-ବିଧି) ଧର୍ମ୍ମଶାସ୍ତ୍ର, ବ୍ୟବସ୍ଥାଶାସ୍ତ୍ର ।

ବ୍ୟବହାରିକ, ବିଂ. (ବ୍ୟବହାର-ଇକ) ବ୍ୟବହାର ସିଦ୍ଧ ।

ବ୍ୟବହାରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଅବ-ହୃ-ଇନ୍) ବ୍ୟବହାରିକ, ବ୍ୟବହାରକର୍ତ୍ତା ।

ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ବ୍ୟବହାର-ଯ) ବ୍ୟବହାରଯୋଗ୍ୟ; ଅନୁଷ୍ଠେୟ ।

ବ୍ୟବହିତ, ବିଂ. (ବି-ଅବ-ଧା-ତ) ଆଚ୍ଛାଦିତ; ଅନ୍ତରିତ; ଦୂରୀକୃତ, ଅନ୍ତର୍ହିତ; ପରସ୍ପର ଅସଂଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ଅବସ୍ଥାପିତ; ଅସ୍ୱୀକୃତ, ବିକୃତ ।

ବ୍ୟବହୃତ, ବିଂ. (ବି-ଅବ-ହୃ-ତ) ଆଚରିତ, ଅନୁଷ୍ଠିତ; ବିଚାରିତ; ଉପଭୁକ୍ତ ।

ବ୍ୟସନ, ବି. ନ. (ବି-ଅସ୍-ଅନ) ବିପଦ୍; ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ; ଅଦୃଷ୍ଟ; ଦୁରଦୃଷ୍ଟ; ଅଯୋଗ୍ୟତା, ଅକ୍ଷମତା; ବାୟୁ, ବାତ; ପତନ; ବିନାଶ; ଦୁଃଖ; ଅମଙ୍ଗଳ; ପାପ; ଅଶୁଭ; ବୃଥାଚେଷ୍ଟା, କାମ ଓ କୋପ ଜନିତ ଦୋଷ; ମୃଗୟା, ଦ୍ୟୂତ, ଦିବାନିଦ୍ରା, ପରନିନ୍ଦା, ବେଶ୍ୟାସକ୍ତି, ନୃତ୍ୟ, ଗୀତ, କ୍ରୀଡା, ବୃଥାଭ୍ରମଣ, ମଦ୍ୟପାନ ଏହି ୧୦ ପ୍ରକାର କାମଜ ଦୋଷ ଏବଂ ଦୁଷ୍ଟତା, ଦୌର୍ବଲ୍ୟ, ଛଳ, ଦ୍ୱେଷ, ଈର୍ଷା, ପ୍ରତାରଣା, କଟୂକ୍ତି, ନିଷ୍ଠୁରାଚରଣ ଏହି ଆଠ ପ୍ରକାର କୋପଜ ଦୋଷ ।

ବ୍ୟସନୀ, ବିଂ. (ବ୍ୟସନ-ଇନ୍) ବ୍ୟସନଯୁକ୍ତ; ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ; ଆସକ୍ତ, କୁକ୍ରିୟାସକ୍ତ ।

ବ୍ୟସ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଅସ୍-ତ) ବ୍ୟାକୁଳ, ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ; ବିଭକ୍ତ, ପୃଥକ୍, ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ, ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ; ବିସ୍ତୃତ, ବ୍ୟାପ୍ତ; ବିପରୀତ ।

ବ୍ୟସ୍ତତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ୟସ୍ତ-ତା) ସତ୍ୱରତା, ଶୀଘ୍ରତା; ବ୍ୟାକୁଳତା ।

ବ୍ୟସ୍ତତ୍ରୈରାଶିକ, ବି. ନ. ଅଙ୍କବିଦ୍ୟାବିଶେଷ, ବିଲୋମ ତ୍ରୈରାଶିକ ।

ବ୍ୟାକରଣ, ବି. ନ. (ବି-ଆ-କୃ-ଅନ) ଶବ୍ଦବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ ଶାସ୍ତ୍ର, ଯାହାଦ୍ୱାରା କର୍ତ୍ତୃ, କର୍ମ, କ୍ରିୟା, ସମାସାଦି ନିରୂପଣ ହୁଏ; ବ୍ୟାଖ୍ୟା । ନ. ବିକାଶନ ।

ବ୍ୟାକୁଳ, ବିଂ. (ବି-ଆକୁଳ) ବ୍ୟସ୍ତ; ଉତ୍କଣ୍ଠିତ; କାତର, ଇତିକର୍ତ୍ତବ୍ୟତା ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ ।

ବ୍ୟାକୁଳାତ୍ମା, ବିଂ. (ବ୍ୟାକୁଳ-ଆତ୍ମନ୍) ଶୋକାଭିହତ ଚିତ୍ତ; ଉଦ୍ବିଗ୍ନମନାଃ; ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ଅନ୍ତଃକରଣ ।

ବ୍ୟାକୋଷ, ବ୍ୟାକୋଶ, ବିଂ. (ବି-ଆ-କୋଷ) ମୁକୁଳିତ; ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, ବିକସିତ ।

ବ୍ୟାକ୍ରୋଶ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଆକ୍ରୋଶ) ତିରସ୍କାର; କଟୂକ୍ତି; ଦୁର୍ବାକ୍ୟ ।

ବ୍ୟାକ୍ରୋଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଆକ୍ରୋଶ-ଈ) ପରସ୍ପର କଟୂକ୍ତି, ଆକ୍ରୋଶ ବାକ୍ୟ ।

ବ୍ୟାଖ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଆ-ଖ୍ୟା-ଅ) ବର୍ଣ୍ଣନ; କଥନ; ବ୍ୟାଖ୍ୟାକରଣ; ବିବରଣ, ଟୀକା, ଅର୍ଥପ୍ରକାଶନ ।

ବ୍ୟାଖ୍ୟାତ, ବିଂ. (ବି-ଆ-ଖ୍ୟା-ତ) ବର୍ଣ୍ଣିତ; କଥିତ, ବିବୃତ ।

ବ୍ୟାଖ୍ୟେୟ, ବିଂ. (ବି-ଆ-ଖ୍ୟା-ଯ) ବର୍ଣ୍ଣନୀୟ, ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ବ୍ୟାଘାତ, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଆ-ହନ୍-ତ) ବିଘ୍ନ; ଆଘାତ, ପ୍ରହାର; ଯୋଗବିଶେଷ ।

ବ୍ୟାଘାତକ, ବିଂ. (ବି-ଆ-ହନ୍-ଅକ) ବିଘ୍ନକାରୀ, ପ୍ରତି-ବନ୍ଧକ, ପ୍ରତିରୋଧକ ।

ବ୍ୟାଘାତୀ, ବିଂ. (ବି-ଆ-ହନ୍-ଇନ୍) ବିଘ୍ନକାରକ ।

ବ୍ୟାଘ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଆ-ଘ୍ରା-ଅ) ବାଘ, ଶାର୍ଦ୍ଦୁଳ; (କୌଣସି ଶବ୍ଦର ପରେ ଥିଲେ) ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ଯଥା, ପୁରୁଷ ବ୍ୟାଘ୍ର ।

ବ୍ୟାଘ୍ରପୁଚ୍ଛ, ବ. ପୁଂ. ଏରଣ୍ଡବୃକ୍ଷ ।

ବ୍ୟାଘ୍ରାଟ, ବ. ପୁଂ. (ବ୍ୟାଘ୍ର-ଅଟ) ଭରଦ୍ୱାଜପକ୍ଷୀ ।

ବ୍ୟାଘ୍ରାସ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ବ୍ୟାଘ୍ର-ଆସ୍ୟ) ମାର୍ଜ୍ଜାର, ବିରାଡ଼ି। ବି. ନ. ବ୍ୟାଘ୍ରମୁଖ, ଯାହାର ମୁଖ ବ୍ୟାଘ୍ର ମୁଖ-ପରି ।

ବ୍ୟାଘ୍ରୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ୟାଘ୍ର-ଈ) କଣ୍ଟକାରୀବୃକ୍ଷ; ବ୍ୟାଘ୍ର-ପତ୍ନୀ, ବାଘୁଣୀ ।

ବ୍ୟାଜ, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଅଜ୍-ଅ) ଛଳ, କପଟ; ବ୍ୟାଘାତ, ବିଘ୍ନ; କାଳବିଲମ୍ବ; ବାଧା ।

ବ୍ୟାଜୋକ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ୟାଜ-ଉକ୍ତି) ଛଳୋକ୍ତି; କାବ୍ୟାଲଙ୍କାରବିଶେଷ ।

ବ୍ୟାଦାନ, ବ. ନ. (ବି-ଆ-ଦା-ଅନ) ପ୍ରସାରଣ, ବିସ୍ତାର; ଉଦ୍ଘାଟନ; ଖୋଲା ।

ବ୍ୟାଧ, ବ. ପୁଂ. (ବ୍ୟଧ-ଅ) ମୃଗବଧ ବ୍ୟବସାୟୀ ଜାତି, ଶବର, ନୀଚଜାତି; ଦୁଷ୍ଟ ।

ବ୍ୟାଧଭୀତ, ବ. ପୁଂ. ହରିଣ । ବିଂ. ବ୍ୟାଧଠାରୁ ଭୟପ୍ରାପ୍ତ ।

ବ୍ୟାଧି, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଆ-ଧା-ଇ) ରୋଗ, ପୀଡ଼ା, ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ; କୁଷ୍ଠରୋଗ; ନାୟକର ଅବସ୍ଥା-ବିଶେଷ ।

ବ୍ୟାଧୁତ, ବ୍ୟାଧୂତ, ବିଂ. (ବି-ଆ-ଧୁ, ଧୂ-ତ) କମ୍ପିତ; ଚାଳିତ; ଆନ୍ଦୋଳିତ ।

ବ୍ୟାନ, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଅନ୍-ଅ) ସର୍ବଶରୀର-ବ୍ୟାପୀ ବାୟୁ ।

ବ୍ୟାପକ, ବିଂ. (ବି-ଆପ୍-ଅକ) ବିସ୍ତାରିତ; ବ୍ୟାପ୍ତିଶୀଳ; ଦୀର୍ଘ, ଆଚ୍ଛାଦକ ।

ବ୍ୟାପକତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପ୍ରାବଲ୍ୟ ।

ବ୍ୟାପାର, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଆ-ପୃ-ଅ) କ୍ରିୟା, କର୍ମ୍ମ, ବ୍ୟବସାୟ; ଅଭ୍ୟାସ; ନିୟୋଗ, ଅନୁଶୀଳନ ।

ବ୍ୟାପାରୀ, ବିଂ. (ବ୍ୟାପାର-ଇନ୍) ବ୍ୟବସାୟୀ; କ୍ରିୟା-ସକ୍ତ; କାର୍ଯ୍ୟାସକ୍ତ ।

ବ୍ୟାପୀ, ବିଂ. (ବି-ଆପ୍-ଇନ୍) ଆଚ୍ଛାଦକ; ବ୍ୟାପକ; ବ୍ୟାପନଶୀଳ ।

ବ୍ୟାପୃତ, ବ୍ୟାପାରିତ, ବିଂ. (ବି-ଆ-ପୃ-ତ, ବ୍ୟାପାର-ଇତ) କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ, କାର୍ଯ୍ୟାସକ୍ତ; ନିଯୁକ୍ତ, ନିୟୋଜିତ । ବ. ପୁଂ. ସଚିବ, ମନ୍ତ୍ରୀ; ରାଜକର୍ମ-ଚାରୀ ।

ବ୍ୟାପ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଆପ୍-ତ) ବିସ୍ତାରିତ; ଆଚ୍ଛନ୍ନ, ଆଚ୍ଛା-ଦିତ; ବେଷ୍ଟିତ, ପରିପୂରିତ; ବ୍ୟାପ୍ତିଯୁକ୍ତ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।

ବ୍ୟାପ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଆପ୍-ତି) ସର୍ବତ୍ର ଅବସ୍ଥାନ; ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ-ବିଶେଷ ।

ବ୍ୟାପ୍ୟ, ବିଂ. (ବି-ଆପ୍-ଯ) ବ୍ୟାପ୍ତିଯୋଗ୍ୟ, ବ୍ୟାପ-ନୀୟ ଯାହାକୁ ବ୍ୟାପ୍ତ କରା ଯାଏ; ଅଳ୍ପ ଦେଶ-ବୃତ୍ତି । ବ. ନ. ସାଧନ; ହେତୁ; ଅନୁମେୟ; ସାଧ୍ୟ; କୁଷ୍ଠୌଷଧ ।

ବ୍ୟାୟାମ, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଆ-ଯମ୍-ଅ) ଶ୍ରମ-ସାଧନ ବ୍ୟାପାର, ମଲ୍ଲକ୍ରୀଡ଼ା; ଗମନାଦି କୁସ୍ତୀ, ଶାରୀ-ରିକ ଶ୍ରମ; ଦୁର୍ଗମସ୍ଥାନ ଭ୍ରମଣ; ପୌରୁଷ ବ୍ୟାପାର; ଦୈର୍ଘ୍ୟ ।

ବ୍ୟାୟାମଶୀଳ, ବିଂ. ବଳିଷ୍ଠ, ଦୃଢାଙ୍ଗ ।

ବ୍ୟାଳ, ବ. ପୁଂ. } (ବି-ଆ-ଅଲ୍-ଅ) ସର୍ପ, ସାପ;
ବ୍ୟାଳୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. } ସର୍ପୀ, ଶ୍ୱାପଦ, ଯଥା, "ବ୍ୟାଳୀ ତୀକ୍ଷ୍ଣବିଷା ଯଥା" । ହିଂସ୍ରପଶୁବିଶେଷ; ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁ; ଚିତାବାଘ; ଦୁଷ୍ଟହସ୍ତୀ । ବିଂ. କ୍ରୂର; ଅପକାରୀ; ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ; ରାଜା ।

ବ୍ୟାଳଗ୍ରାହ, ବ୍ୟାଳଗ୍ରାହୀ, ବ. ପୁଂ. (ବ୍ୟାଳ-ଗ୍ରାହ, ଗ୍ରାହିନ୍) ଅହିତୁଣ୍ଡିକ, କେଳା ।

ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ବି-ଆ-ବୃତ୍-ଅ) ବେଷ୍ଟନ; ନିୟୋଗ ।

ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ବି-ଆ-ବୃତ୍-ଅନ) ପରାଙ୍ମୁଖ ହେବା, ଫେରିବା; ପରାଙ୍ମୁଖୀ କରିବା ।

ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ବି-ଆ-ବର୍ତ୍ତି-ତ) ପରାଙ୍ମୁଖୀକୃତ ।

ବ୍ୟାବହାରିକ, ବିଂ. (ବ୍ୟବହାର ଇକ) ବ୍ୟବହାର-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଧର୍ମ୍ମାଧିକରଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ପୁଂ. ପରାମର୍ଶକ, ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ବ୍ୟାବହାରୀ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ୟବହାର-ଇନ୍) ପରସ୍ପର ବ୍ୟବହାର; ପରସ୍ପର ହରଣ ।

ବ୍ୟାବୃତ, ବିଂ. ବିଶେଷରେ ବେଷ୍ଟିତ, ଆବୃତ ।

ବ୍ୟାବୃତ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଆ-ବୃତ୍-ତ) ନିବୃତ୍ତ; ନିଷେଧ; ଖଣ୍ଡିତ, ପୃଥକ୍‌କୃତ; ମନୋନୀତ; ବେଷ୍ଟିତ; ଅଂଶୀକୃତ; ନିବାରିତ; ଆଚ୍ଛାଦିତ ।

ବ୍ୟାବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଆ-ବୃତ୍-ତି) ଖଣ୍ଡନ; ବେଷ୍ଟନ; ନିଷେଧ, ନିରାକରଣ; ନିୟୋଗ; ବିପର୍ଯ୍ୟାସ ।

ବ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଆ-ଅସ୍-ଅ) ବେଦବିଭାଗକର୍ତ୍ତା ମୁନିବିଶେଷ; ବୃତ୍ତର କେନ୍ଦ୍ର ଭେଦ କରି ଯେଉଁ ରେଖା ପରିଧିକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରେ ତାହାର ନାମ; ବିଭାଗ ।

ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ, ବ୍ୟାସର ଅର୍ଦ୍ଧଭାଗ ।

ବ୍ୟାସକ୍ତ, ବିଂ. (ବି-ଆସକ୍ତ) ଅତିଆସକ୍ତ, ସଂଲଗ୍ନ; ଅଭିଭୂତ; ପୃଥକ୍‌କୃତ ।

ବ୍ୟାସାସନ, ବି. ନ. (ବ୍ୟାସ-ଆସନ) ପୁରାଣାଦି ପାଠର ଆସନ; ବ୍ୟାସପୀଠ ।

ବ୍ୟାହତ, ବିଂ. (ବି-ଆ-ହନ୍-ତ) ପ୍ରତିବଦ୍ଧ, ନିଷିଦ୍ଧ; ପ୍ରତିଷିଦ୍ଧ, ନିବାରିତ; ବ୍ୟସ୍ତ, ଭୀତ; ଅଭିଭୂତ; ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ; ପ୍ରତିହତ; ତାଡିତ; ଦୂରୀକୃତ; ହତାଶ; ବିଫଳୀକୃତ ।

ବ୍ୟାହତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଆ-ହନ୍-ତି) ବ୍ୟାଘାତ; ବିଘ୍ନ; ପରାଜୟ ।

ବ୍ୟାହାର, ପୁଂ. }
ବ୍ୟାହରଣ, ନ. } ବି. (ବି-ଆ-ହୃ-ଅ, ଅନ) କଥନ, ଉକ୍ତି ।

ବ୍ୟାହୃତ, ବିଂ. (ବି-ଆ-ହୃତ) ଉକ୍ତ, କଥିତ ।

ବ୍ୟୁତ୍କ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଉତ୍-କ୍ରମ) କ୍ରମବିପର୍ଯ୍ୟୟ, ବ୍ୟତିକ୍ରମ; ଅନିୟମ ।

ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବି-ଉତ୍-ପଦ୍-ତି) ବିଶେଷ ଉତ୍ପତ୍ତି, ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବିଶେଷ ସଂସ୍କାର; ଜ୍ଞାନ-ବିଶେଷ; କୌଶଳ ।

ବ୍ୟୁତ୍ପନ୍ନ, ବିଂ. (ବି-ଉତ୍-ପଦ୍-ତ) ପଣ୍ଡିତ; ଶାସ୍ତ୍ର-ଜ୍ଞାନବାନ୍, ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତିଯୁକ୍ତ; ପ୍ରକୃତି ପ୍ରତ୍ୟୟ ସାହାଯ୍ୟରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ, ବିଂ. (ବି-ଉତ୍-ପାଦି-ଅକ) ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି-ଜନକ, ସଂସ୍କାରଜନକ ।

ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ, ବିଂ. (ବି-ଉତ୍-ପାଦି-ତ) ପ୍ରକୃତି ପ୍ରତ୍ୟୟ ସାହାଯ୍ୟରେ ଉତ୍ପାଦିତ ।

ବ୍ୟୁତ୍ପାଦ୍ୟ, ବିଂ. (ବି-ଉତ୍-ପାଦି-ଯ) ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ଲଭ୍ୟ ।

ବ୍ୟୂହ, ବି. ପୁଂ. (ବି-ଊହ) ବଳବିନ୍ୟାସ, ସୈନ୍ୟ-ରଚନା, ବିସ୍ତାର; ତର୍କ; ନିର୍ମାଣ, ଗଠନ; ସମୂହ; ଦେହ ।

ବ୍ୟୋମ, ବି. ନ. (ବ୍ୟେ-ମନ, ନିପାତନରେ) ଆକାଶ, ନଭୋମଣ୍ଡଳ, ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ; ଜଳ; ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କ ଉପାସନାର୍ଥ ମନ୍ଦିର ।

ବ୍ୟୋମକେଶ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ୟୋମନ୍-କେଶ) ଶିବ, ମହାଦେବ, ଯଥା,

"ଶୁଭ୍ର ମନ୍ଦାକିନୀ ଯଥା ବ୍ୟୋମକେଶ କେଶେ ।"
କ. ବି ।

ବ୍ୟୋମଚାରୀ, ବିଂ. (ବ୍ୟୋମନ୍-ଚର-ଇନ୍) ଦେବତା; ଗ୍ରହନକ୍ଷତ୍ରାଦି; ପକ୍ଷୀ; ଗଗନବିହାରୀ ।

ବ୍ୟୋମଧୂମ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ୟୋମନ୍-ଧୂମ) ମେଘ, ଜଳଧର ।

ବ୍ୟୋମମଣ୍ଡଳ ବି. ନ. (ବ୍ୟୋମନ୍-ମଣ୍ଡଳ) ଧ୍ୱଜା, ପତାକା; ଆକାଶମଣ୍ଡଳ ।

ବ୍ୟୋମଯାନ, ବି. ନ. (ବ୍ୟୋମନ୍-ଯାନ) ବିମାନ, ଦେବଯାନ ।

ବ୍ୟୋମସ୍ଥଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀ, ଧରଣୀ ।

ବ୍ରଜ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରଜ୍-ଅ) ସମୂହ; ଗୋଷ୍ଠ; ମଥୁରା-ସମୀପସ୍ଥ ଗୋକୁଳଗ୍ରାମ; ପଥ । ନ. ଗମନ ।

ବ୍ରଜକିଶୋର ବି. ପୁଂ. ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ବ୍ରଜନ, ବି. ନ. (ବ୍ରଜ୍-ଅନ) ପର୍ଯ୍ୟଟନ, ଭ୍ରମଣ ।

ବ୍ରଜନାଥ, ବ୍ରଜମୋହନ, } ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରଜ-ନାଥ ମୋହନ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ବ୍ରଜବଲ୍ଲଭ, ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର, } ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରଜ-ବଲ୍ଲଭ, ଇନ୍ଦ୍ର) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ।

ବ୍ରଜାଙ୍ଗନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗୋପୀ ।

ବ୍ରଜ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରଜ୍-ଯ-ଆ) ପର୍ଯ୍ୟଟନ, ଦେଶଭ୍ରମଣ; ଗମନ; ପ୍ରସ୍ଥାନ ; ବର୍ଗ ; ରଙ୍ଗ ।

ବ୍ରଣ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ବ୍ରଣ-ଅ) କ୍ଷତ, ଘା, ବଥ, ବିସ୍ଫୋଟ ।

ବ୍ରଣୀ, ବିଂ. (ବ୍ରଣ-ଇନ) ବ୍ରଣଯୁକ୍ତ ।

ବ୍ରତ ବି. ପୁଂ. ନ. (ବୃ-ଅତ କିମ୍ବା ବ୍ରଜ୍=ସ୍ୱର୍ଗଗମନ-ଅ, ନିପାତନରେ) ନିୟମ; ପୁଣ୍ୟଜନକ ବା ପାପକ୍ଷୟକର କର୍ମ, ଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣାଦ ; ଭକ୍ଷଣ ।

ବ୍ରତତି, ବ୍ରତତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବୃତ-ଅତି) ଲତା, ବଲ୍ଲୀ, ବିସ୍ତାର ।

ବ୍ରତସଂଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. ବ୍ରତଗ୍ରହଣାର୍ଥ କୃତଦୀକ୍ଷା ।

ବ୍ରତସ୍ନାତକ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରତ-ସ୍ନାତକ) ଯେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ଆଶ୍ରମ ସମାପନ କରିଅଛି ।

ବ୍ରତଭିକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବ୍ରତ-ଭିକ୍ଷା) ଉପନୟନକାଳୀନ ଭିକ୍ଷା ।

ବ୍ରତାଦେଶ, ବି. ପୁଂ (ବ୍ରତ-ଆଦେଶ) ଉପନୟନ, ସଂସ୍କାରବିଶେଷ ।

ବ୍ରତୀ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରତ-ଇନ) ଯଜମାନ; ନିୟମସ୍ଥ ; ତପସ୍ୱୀ । ବିଂ. ବ୍ରତବିଶିଷ୍ଟ ।

ବ୍ରଧ୍ନ, ବି. ପୁଂ. ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଦିବାକର; ଶିବ; ବ୍ରହ୍ମା ; ପୁଷ୍ପ ; ଶରୀର ; ବୃକ୍ଷମୂଳ ।

ବ୍ରାଜ, ବି. ପୁଂ. (ବ୍ରଜ-ଇ) ବାୟୁ, ବତାସ ।

ବ୍ରାତ, ବି. ପୁଂ. (ବୃ-ଅତ) ସମୂହ, ଦଳ ; ପତିତବ୍ରାହ୍ମଣର ସନ୍ତତ ; ଶ୍ରମଜୀବୀ । ନ. ଶାରୀରିକ ପରିଶ୍ରମ ମଜୁରି ।

ବ୍ରୀଡ, ପୁଂ. ବ୍ରୀଡା. ସ୍ତ୍ରୀ. ବ୍ରୀଡନ, ନ. } ବି. (ବ୍ରୀଡ୍-ଅ, ଆ, ଅନ,) ଲଜ୍ଜା, ତ୍ରପା ।

ବ୍ରୀଡିତ, ବିଂ, (ବ୍ରୀଡ୍-ତ) ଲଜ୍ଜିତ । ନ. ଲଜ୍ଜା ।

ବ୍ରୀହି, ବି. ପୁଂ. (ବୃ-ହି ନିପାତନରେ) ବିତ, ଶସ୍ୟବିଶେଷ ; ଶରତ୍‌ପକ୍ୱ ଧାନ୍ୟ; ଧାନ୍ୟ ।

——:o:——

ଶ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣର ତ୍ରିଂଶବର୍ଣ୍ଣ; ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ତାଲୁ । ବି. ନ. (ଶୀ-ଅ) କଲ୍ୟାଣ, ଶୁଭ ; ଧର୍ମ୍ମ । ପୁଂ. ଶିବ; ସୀମା ; (ଶୋ-ଅ) ଶସ୍ତ୍ର ।

ଶଂଯୁ, ଶଂବ } ବିଂ. (ଶମ୍-ଯୁ-ବ) କଲ୍ୟାଣଯୁକ୍ତ ; ଭାଗ୍ୟବାନ୍ । ପୁଂ. ସର୍ପବିଶେଷ; ଇନ୍ଦ୍ରର ବଜ୍ର । ନ. ସୌଭାଗ୍ୟ ।

ଶଂବର, ବି. ନ. (ଶମ୍-ବୃ-ଅ) ସଲିଳ, ଜଳ ।

ଶଂସନ, ନ. ଶଂସା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଶନ୍ସ-ଅନ, ଅ) କଥନ; ସୂଚନ ; ଇଚ୍ଛା ; ପ୍ରଶଂସା ।

ଶଂସିତ, ବିଂ. (ଶନ୍ସ-ତ) ନିଶ୍ଚିତ; କୁତ୍ସିତ; ପ୍ରଶଂସିତ ; ଅଭିଲଷିତ; ବାଞ୍ଛିତ; କଥିତ ; ସୂଚିତ; ଗୃହୀତ ; ହିଂସିତ ; ଅନୁଷ୍ଠିତ ।

ଶଂସୀ, ବିଂ. (ଶନ୍ସ-ଇନ୍) ସୂଚକ ; ଜ୍ଞାପକ ; ଜ୍ଞାପନକାରକ ; କଥକ ।

ଶଂସ୍ଥ, ବିଂ. (ଶମ୍-ସ୍ଥା-ଅ) ଶୁଭାନ୍ୱିତ, କଲ୍ୟାଣଯୁକ୍ତ ।

ଶଂସ୍ୟ, ବିଂ. (ଶନ୍ସ-ଯ) ପ୍ରଶଂସନୀୟ ; ବାଞ୍ଛନୀୟ ; ବାଚ୍ୟ ; କଥନୀୟ ; ଗୁଣବାନ୍; ପ୍ରସିଦ୍ଧକର୍ମ୍ମକାରୀ ।

ଶଅଳ, ବି. (ଦେଶଜ) ଲଙ୍ଗଳ କୁଆଳୀସ୍ଥ ଗୋରୁଙ୍କୁ ପୃଥକ୍ ରଖିବା କାଷ୍ଠଦ୍ରବ୍ୟ ; ଶୀଘ୍ର, ବେଗ ।

ଶଏ, (ଶତଶବ୍ଦଜ) ଏକ ଶତ ।

ଶକ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍-ଅ) ଅବ୍ଦପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ରାଜା; ଶାଲିବାହନ ରାଜା, ତତ୍‌ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତଅବ୍ଦ, ସଂବତ୍ସର ; ଜାତିବିଶେଷ ; ଦେଶବିଶେଷ ।

ଶକଟ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍-ଅଟ) ଅସୁରବିଶେଷ ; ଏହି ଅସୁର କୃଷ୍ଣ କର୍ତ୍ତୃକ ନିହତ ହୋଇଥିଲା । ପୁଂ. ନ. ଶଗଡ ।

ଶକଟହା, ବି. ପୁଂ. (ଶକଟ-ହନ୍) ଶକଟାସୁରହନ୍ତା, କୃଷ୍ଣ । ବିଂ. ଶକଟନାଶକ ।

ଶକଟାର, ବି. ପୁ. ନନ୍ଦରାଜାର ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଶକଟିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶକଟୀ-କ-ଆ) କାଷ୍ଠନିର୍ମ୍ମିତ ଖେଳିବାର ଗାଡ଼ି; କ୍ଷୁଦ୍ର ଶକଟ, ଛୋଟ ଗାଡ଼ି ।

ଶକଲ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍-ଅଲ) ଅଂଶ, ଖଣ୍ଡ, ଏକ ଦେଶ । ନ. ତ୍ୱକ୍, ଚର୍ମ୍ମ, ଛାଲ ।

ଶକଲାନ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ ରାଜା ।

ଶକଲୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶକଲ-ଇକ୍) ମତ୍ସ୍ୟ, ମାଛ ।

ଶକାବ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ-ଅବ୍ଦ) ଶକନାମକ ନୃପତିର ପ୍ରଚଳିତ ସଂବତ୍ସର ।

ଶକାରି, ବି. ପୁଂ. (ଶକ-ଅରି) ରାଜା ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ ।

ଶକୁନ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ-ଉନ) ପକ୍ଷୀ; ଗୃଧ୍ର; ଚିଲ; ଉତ୍ସବକାଳରେଗୀୟମାନ ମଙ୍ଗଳ ଗୀତ । ନ. ଶୁଭାଶୁଭସୂଚକ ଚିହ୍ନ, ନିମିତ୍ତ (ବାହୁସ୍ପନ୍ଦନ ଇତ୍ୟାଦି)

ଶକୁନଜ୍ଞ, ବିଂ. (ଶକୁନ-ଜ୍ଞ) ନିମିତ୍ତଜ୍ଞ; ଚିହ୍ନଜ୍ଞ; କାକଚରିତ୍ର ।

ଶକୁନି, ବି. ପୁଂ. (ଶକ-ଉନି) ଗୃଧ୍ର; ପକ୍ଷୀ; ଚିଲ; ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନାଦିର ମାତୁଳର ନାମ, ସୌବଲ; କରଣବିଶେଷ । ସ୍ତ୍ରୀ. ପକ୍ଷିଣୀବିଶେଷ, ଶ୍ୟାମାପକ୍ଷି, ଯଥା, (ଗୃଧ୍ରପକ୍ଷୀ ଅର୍ଥରେ)

"ସଉଚେ ଉଲୂକ ଶକୁନିର ଧ୍ୱନି ଶୁଣି ଯେ ।"

ମ. ପ ।

ଶକୁନିପ୍ରପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପକ୍ଷିମାନଙ୍କର ପାନୀୟ ଶାଳା ।

ଶକୁନୀଶ୍ୱର, ବି. ପୁଂ. (ଶକୁନି-ଈଶ୍ୱର) ପକ୍ଷୀନ୍ଦ୍ର, ଗରୁଡ଼ ।

ଶକୁନ୍ତ, ଶକୁନ୍ତି, ବି. ପୁଂ. (ଶକ-ଉନ୍ତ, ଉନ୍ତି) ପକ୍ଷୀ, ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ଭାସପକ୍ଷୀ; କୀଟବିଶେଷ; ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କର ପୁତ୍ରବିଶେଷ ।

ଶକୁନ୍ତଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶକୁନ୍ତ-ଲା-ଅ-ଆ) ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ରାଜାର ମହିଷୀ, ଭରତରାଜାର ମାତା, ପକ୍ଷି-କର୍ତ୍ତୃକ ରକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲେ ବୋଲି ଏହାଙ୍କର ନାମ ଶକୁନ୍ତଳା ହୋଇଅଛି ।

ଶକୁଲ, ସକୁଲ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ-ଉଲ) ମତ୍ସ୍ୟ, ମତ୍ସ୍ୟ-ବିଶେଷ, ଶେଉଲମାଛ ।

ଶକୁଲଗଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ, ଶେଉଲମାଛ ।

ଶକୃତ୍, ବି. ନ. (ଶକ୍-ଋତ୍) ବିଷ୍ଠା, ମଳ ।

ଶକୃତ୍କରି, ପୁଂ. }
ଶକୃତ୍କରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି (ଶକୃତ୍-କୃ-ଇ) ଗୋପ୍ରଭୃ-ତିରବତ୍ସ, ବାଛୁରି ।

ଶକ୍କର, ବି. ପୁଂ. ବୃଷ, ସ୍ତ୍ରୀ-ରୀ. ନଦୀବିଶେଷ; ମେଖଳା, ଚନ୍ଦ୍ରହାର ।

ଶକ୍ତ, ବିଂ. (ଶକ୍-ତ) ଶକ୍ତିଯୁକ୍ତ, ସମର୍ଥ, କ୍ଷମତାବାନ୍, ପରାକ୍ରମୀ; କଠିନ; ପ୍ରିୟମ୍ବଦ ।

ଶକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶକ୍-ତି) ସାମର୍ଥ୍ୟ, ବଳ, କ୍ଷମତା, ପରାକ୍ରମ; ପ୍ରଭାବଜ, ଉତ୍ସାହଜ, ମନ୍ତ୍ରଜ, ଏହି ତ୍ରିବିଧ ରାଜଶକ୍ତି; କାସୂନାମକ ଅସ୍ତ୍ର, ତୋମର ଅସ୍ତ୍ର, ଲୌହ ଶାବଳ; ପ୍ରକୃତି; ଗୌରୀ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେବତା, ଦେବୀବିଶେଷ ।

ଶକ୍ତିଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍ତି-ଗ୍ରହ) ଶିବ, କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଶକ୍ତିଧର, ଶକ୍ତିଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍ତି-ଧର, ଭୃ-ତ୍) କାର୍ତ୍ତିକେୟ । ବିଂ. ଶକ୍ତିଯୁକ୍ତ ।

ଶକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. ସପ୍ତପର୍ଣ୍ଣବୃକ୍ଷ, ଛତିଆନାଗଛ ।

ଶକ୍ତିପାଣି, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍ତି-ପାଣି) କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଶକ୍ତିମାନ୍, ବିଂ. (ଶକ୍ତି-ମତ୍) ଶକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ, ବଳବାନ୍ । ବିଂ. ସପ୍ତକୁଳ ପର୍ବତ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ପର୍ବତ ।

ଶକ୍ତିହେତିକ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍ତି-ହେତିକ) ଶାକ୍ତିକ; ଶକ୍ତି ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀ ଯୋଦ୍ଧା ।

ଶକ୍ତୁ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଶକ୍-ତୁନ୍) ଯବାଦିଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଛତୁ ।

ଶକ୍ତୁକ, ବି. ପୁଂ. ବିଷବିଶେଷ ।

ଶକ୍ତୁଫଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶକ୍ତୁ-ଫଳା) ଶମୀବୃକ୍ଷ ।

ଶକ୍ୟ, ବିଂ. (ଶକ୍-ଯ) ଶକ୍ତିର ବିଷୟ, ଶକ୍ତି ବୋଧ୍ୟ; ସମ୍ଭବ; ବାଚ୍ୟ, ଅଭିଧାବୃତ୍ତି ଦ୍ୱାରା ବୋଧ୍ୟ ।

ଶକ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍-ର) ଇନ୍ଦ୍ର ଦେବରାଜ; ପେଚକ; ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ନକ୍ଷତ୍ର; ଅର୍ଜ୍ଜୁନବୃକ୍ଷ; କୁଟଜବୃକ୍ଷ ।

ଶକ୍ରଜ, ଶକ୍ରଜାତ, ବିଂ. ପୁଂ. (ଶକ୍ର-ଜ, ଜାତ) କାକ । ବିଂ. ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ଶକ୍ରଜିତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍ର-ଜିତ୍) ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ୍, ରାବଣର ପୁତ୍ର । ବିଂ. ଇନ୍ଦ୍ରଜେତା ।

ଶକ୍ରଧନୁଃ, ବି. ନ. (ଶକ୍ର-ଧନୁସ୍) ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁଃ ।

ଶକ୍ରଧ୍ୱଜ, ଶକ୍ରୋତ୍ସବ, (ଶକ୍ର-ଧ୍ୱଜ, ଉତ୍ସବ) ଶକ୍ରୋତ୍ଥାନ, ଇନ୍ଦ୍ରଧ୍ୱଜର ଉତ୍ସବ, ଭାଦ୍ର ଶୁକ୍ଳ ଦ୍ୱାଦଶୀରେ ପୂଜ୍ୟ ଧ୍ୱଜାକାର ସ୍ତମ୍ଭ ।

ଶକ୍ରଭିଦ୍, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍ର-ଭିଦ୍) ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ୍, ରାବଣର ପୁତ୍ର ।

ଶକ୍ରବଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଇନ୍ଦ୍ରବାରୁଣୀ ।

ଶକ୍ରବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍ର-ବାହନ) ଇନ୍ଦ୍ରବାହନ, ମେଘ ।

ଶକ୍ରଶାଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଯଜ୍ଞଗୃହ, ହୋମଗୃହ ।

ଶକ୍ରସାରଥି, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍ର-ସାରଥି) ମାତଲି ।

ଶକ୍ରାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶକ୍ର-ଈ, ଆନ ଆଗମ) ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ, ଇନ୍ଦ୍ରପତ୍ନୀ, ଶଚୀ ।

ଶଗଡ, ବି. (ଶକଟ ଶବ୍ଦଜ) ଶକଟ, ଗାଡି ।

ଶଗଡିଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶଗଡ ବାହିବା ଲୋକ ।

ଶଙ୍କ, ବି. ପୁଂ. (ଶଙ୍କ୍-ଅ) ଶକଟାଦିର ବାହକ ବୃଷ, ଗାଡି ଟାଣିବା ବଳଦ ।

ଶଙ୍କନୀୟ, ବିଂ. (ଶଙ୍କ୍-ଅନୀୟ) ଭୟର ବିଷୟ; ଆଶଙ୍କାର ଯୋଗ୍ୟ; ସନ୍ଦେହସ୍ଥଳ ।

ଶଙ୍କର, ବି. ପୁଂ. (ଶମ୍-କୃ-ଅ) ଶିବ; ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ । ବିଂ. ଶୁଭକାରକ ।

ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. ବେଦାନ୍ତଭାଷ୍ୟକର୍ତ୍ତା, ଅଦ୍ୱୈତବାଦୀ ଆଚାର୍ଯ୍ୟବିଶେଷ ।

ଶଙ୍କରାବାସ, ବି. ପୁଂ. କର୍ପୂରବିଶେଷ; କୈଳାସ ।

ଶଙ୍କରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଙ୍କର-ଈ) ଶିବାନୀ, ଭବାନୀ; ଶମୀ; ବିଂ. ଶୁଭଦାୟିନୀ ।

ଶଙ୍କା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଙ୍କ୍-ଆ) ତ୍ରାସ, ଭୟ, ଆଶଙ୍କା; ସଂଶୟ, ସନ୍ଦେହ; ସମ୍ଭାବନା, ବିତର୍କ ।

ଶଙ୍କିତ, ବିଂ. (ଶଙ୍କ୍-ଇତ) ଭୀତ; ସନ୍ଦିଗ୍ଧ; ଅବିଶ୍ୱସ୍ତ; ତର୍କିତ ।

ଶଙ୍କୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶଙ୍କ୍-ଉ) ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଶଲ୍ୟ, ଶେଲ; କୀଳକ; ଦ୍ୱାଦଶାଙ୍ଗୁଳି କାଠି; ଶିବ; ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟଙ୍କର ନବରତ୍ନ ମଧ୍ୟରୁ ଏକଜଣ; କଳୁଷ, ପାପ; ବର୍ଣ୍ଣା; ଲିଙ୍ଗ, ପୁଂଚିହ୍ନ; ହିଂସ୍ରୀ; ଭୂତ; କନ୍ଦର୍ପ; ଭୟ, ତ୍ରାସ; ଶିବଙ୍କର ଅନୁଚରବିଶେଷ ।

ଶଙ୍କୁକର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଶଙ୍କୁ-କର୍ଣ୍ଣ) ଗର୍ଦ୍ଦଭ, ଗଧ ।

ଶଙ୍କୁର, ବିଂ. (ଶଙ୍କୁ-ରା-ଅ) ଭୀଷଣ, ଭୟଙ୍କର ।

ଶଙ୍କୁଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଙ୍କ୍-ଉଲ-ଆ) ଗୁଆଚ୍ଛେଦକ ଅସ୍ତ୍ର, ଯନ୍ତ୍ରୀ, ଗୁଆକାତି ।

ଶଙ୍ଖ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଶମ୍-ଖ) ସମୁଦ୍ରଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ । ପୁଂ. ଲଲାଟର ଅସ୍ଥି; ଗଳଦେଶ; ରଣବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଦଶ ନିଖର୍ବ, ଲକ୍ଷ କୋଟି; ହସ୍ତିଦନ୍ତ ଦ୍ୱୟର ମଧ୍ୟଭାଗ; ରଣଢକ୍କା ।

ଶଙ୍ଖକ, ବି. ନ. (ଶଙ୍ଖ-କ) ଶଙ୍ଖନିର୍ମ୍ମିତ ବଳୟ, ଶଙ୍ଖା । ପୁଂ. କପାଳ, ଲଲାଟ ।

ଶଙ୍ଖକାର, ବି. ପୁଂ. (ଶଙ୍ଖ-କାର) ଶଙ୍ଖାରି, ଶଙ୍ଖବ୍ୟବସାୟୀ ।

ଶଙ୍ଖଚରୀ, ଶଙ୍ଖଚର୍ଚ୍ଚୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଙ୍ଖ-ଚର, ଚର୍ଚ୍ଚ-ଅ-ଈ) ଲଲାଟିକା, ଚନ୍ଦନାଦି ତିଳକ ।

ଶଙ୍ଖଚିଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ ।

ଶଙ୍ଖଜ, ବିଂ. (ଶଙ୍ଖ-ଜ) ଶଙ୍ଖରୁ ଜାତ । ବି. ପୁଂ. କପୋତ ଡିମ୍ବପରି ବୃହତ୍ ମୁକ୍ତା ।

ଶଙ୍ଖଧ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଶଙ୍ଖ-ଧ୍ମା) ଶଙ୍ଖବାଦକ, ଯେ ଶଙ୍ଖ ବଜାଏ ।

ଶଙ୍ଖନଖ, ପୁଂ. ଶଙ୍ଖନଖୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଶଙ୍ଖ-ନଖ) କ୍ଷୁଦ୍ରଶଙ୍ଖ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶଙ୍ଖ; ବୃହନ୍ନଖୀ ।

ଶଙ୍ଖପ୍ରସ୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ଶଙ୍ଖ-ପ୍ରସ୍ଥ) ଚନ୍ଦ୍ରସ୍ଥିତ ଚିହ୍ନ ।

ଶଙ୍ଖଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଶଙ୍ଖ-ଭୃତ୍) ଶଙ୍ଖଧାରୀ, ବିଷ୍ଣୁ ।

ଶଙ୍ଖମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ଶଙ୍ଖ-ମୁଖ) କୁମ୍ଭୀର ।

ଶଙ୍ଖିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଙ୍ଖିନ୍-ଈ) ଏକପ୍ରକାର ସ୍ତ୍ରୀଜାତି, ଦୀର୍ଘକାୟା, ଦୀର୍ଘକେଶା, ନାତିସ୍ଥୂଳା, ନାତିକୃଶା, କୋପନ-ସ୍ୱଭାବା, ରତାସମୁତ୍ସୁକା ସ୍ତ୍ରୀ; ଉପଦେବତାବିଶେଷ; ଶ୍ୱେତପୁନ୍ନାଗ; ଶ୍ୱେତବୃନ୍ଦା ।

ଶଙ୍ଖୀ, ବିଂ. (ଶଙ୍ଖ-ଇନ୍) ଶଙ୍ଖବିଶିଷ୍ଟ, ଶଙ୍ଖଯୁକ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ; ସମୁଦ୍ର ; ଶଙ୍ଖବାଦକ ।

ଶଚି, }
ଶଚୀ, } ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଚ୍-ଇ) ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ; ଇନ୍ଦ୍ରପତ୍ନୀ; ଶତମୂଳୀ ।

ଶଚୀପତି, ବି. ପୁଂ. (ଶଚୀ-ପତି) ଇନ୍ଦ୍ର ।

ଶଠ, ବିଂ. (ଶଠ୍-ଅ) ଧୂର୍ତ୍ତ, ଖଳ, ଦୁଷ୍ଟ, ଠକ;

"ଯାଅ ହେ ଶଠ ଯେତେ ଲମ୍ପଟ,
କାଇଁ କାହା ପୁରେ ମାତି ରହିଲ ।"

ମୂର୍ଖ, ନିର୍ବୋଧ; ନିଷ୍କର୍ମା ।

ଶଠତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଠ-ତା) ଖଳତା, ଧୂର୍ତ୍ତତା, କ୍ରୂରତା, ଦୁଷ୍ଟାମି, ପ୍ରତାରଣା ।

ଶଡଙ୍ଗା, ବି. (ଦେଶଜ) ଡେଙ୍ଗା ପତଳା ମନୁଷ୍ୟ ।

ଶଢ଼ା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପଚା ।

ଶଣ, ବି. ନ. (ଶଣ୍-ଅ) କ୍ଷୁଦ୍ରବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଛଣପଟଗଛ ।

ଶଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଶଣ୍ଡ୍-ଅ) ବୃଷ; ନପୁଂସକ, କ୍ଲୀବ । ପୁଂ. ନ. ପଦ୍ମସମୂହ ।

ଶଣ୍ଡା, ବି. (ଶୁଣ୍ଡ ଶବ୍ଦଜ) ପିଆଜ ପ୍ରଭୃତିର ଶୁଣ୍ଡପରି ବର୍ଦ୍ଧିତ ପତ୍ର ।

ଶଣ୍ଡୁଆସି, ବି. (ଦେଶଜ) ଚିମୁଟାବିଶେଷ, ଯଥା,

"କ୍ଷଣକେ ପୋଡାଏ କ୍ଷଣକେ ବୁଡାଏ
ହୋଇ ଲୋହକାର ଶଣ୍ଡୁଅସି ପର ।"

ଶଣ୍ଢ, ବି. ପୁଂ. (ଶଣ୍ଡ-ଢ) ଅନ୍ତଃପୁର ସ୍ତ୍ରୀରକ୍ଷକ ; ବୃଷ; ସନ୍ତାନୋତ୍ପାଦନରେ ଅସମର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି; ଉନ୍ମତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି; ମତ୍ତ, ପାଗଳ ।

ଶତ, ବି. ନ. (ଶୋ-ଅତ) ଏକ୍କଂ, ଦଶଗୁଣିତ ଦଶ ସଂଖ୍ୟା, ୧୦୦ ।

ଶତକ, ବିଂ. (ଶତ-କ) ଶତସଂଖ୍ୟାବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ନ. ଶତସଂଖ୍ୟା ।

ଶତକୁମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣଖଣି ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଶତକୋଟି, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-କୋଟି) ବଜ୍ର; ଶତଧାରବିଶିଷ୍ଟ ଅସ୍ତ୍ର । ସ୍ତ୍ରୀ. ଶତକୋଟି ସଂଖ୍ୟା ।

ଶତକ୍ରତୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-କ୍ରତୁ) ଶତାଶ୍ୱମେଧଯଜ୍ଞକାରୀ, ଇନ୍ଦ୍ର ।

ଶତଖଣ୍ଡ, ବି. ନ. ସୁବର୍ଣ୍ଣ, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ସୁନା; ଶତଭାଗ ।

ଶତଗ୍ରନ୍ଥି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ବା ।

ଶତଚ୍ଛଦ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-ଛଦ) ଶତଦଳପଦ୍ମ; କାଠକଠା ପକ୍ଷୀ ।

ଶତତମ, ବିଂ. (ଶତ-ତମ) ଶତସଂଖ୍ୟାର ପୂରକ ।

ଶତତାରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶତଭିଷାନକ୍ଷତ୍ର ।

ଶତଦ୍ରୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶତ-ଦ୍ରୁ) ନଦୀବିଶେଷ, ପଞ୍ଜାବର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶତଲଜ ନଦୀ ।

ଶତଧା, ଅଂ. (ଶତ-ଧା) ଶତପ୍ରକାର, ଶତବାର, ଶତଖଣ୍ଡ ।

ଶତଧାମା, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-ଧାମନ୍) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

ଶତଧାର, ବି. ନ. (ଶତ-ଧାର) ଅଶନି, ବଜ୍ର । ବିଂ. ଶତଧାରବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶତପତ୍ର, ଶତଦଳ, ବି. ନ. (ଶତ-ପତ୍ର, ଦଳ) ପଦ୍ମପୁଷ୍ପ, ଯଥା,

"ଶ୍ରୀହର; ଶର୍ବରି ପାହିଲା,
ଶତପତ୍ରବନରୁ ସବୁକ ମନେ ବହିଲା ।"
ର. ଚ ।

ପୁଂ. ମୟୂର; ସାରସ; ଶୁକପକ୍ଷୀ ।

ଶତପଥ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-ପଥ) ଯଜୁର୍ବେଦାଂଶବିଶେଷ ।

ଶତପଥୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶତପଥ-ଇନ୍) ଉପାଧିବିଶେଷ, ଯଜୁର୍ବେଦାଂଶ ଅଧ୍ୟୟନକାରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଉପାଧି ।

ଶତପଦ୍ମ, ବି. ନ. (ଶତ-ପଦ୍ମ) ଶ୍ୱେତ କମଳ, ଶୁଭ୍ରପଦ୍ମ ।

ଶତପାଦକ, ବି. (Myriapoda) ବୃଶ୍ଚିକବର୍ଗ ।

ଶତପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-ପୁଷ୍ପ) ଭାରବି, କିରାତାର୍ଜ୍ଜୁନୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥକର୍ତ୍ତା । ଷ୍ପା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶାକବିଶେଷ ।

ଶତଭିଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶତ-ଭିଷଜ୍-ଅ-ଆ) ଚତୁର୍ବିଂଶ ନକ୍ଷତ୍ର, ଏହାର ଆକାର ଶତ ତାରାମୟୀ ମଣ୍ଡଳାକାର, ଏହାର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା ବରୁଣ ।

ଶତଭୀରୁ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମଲ୍ଲିକା ।

ଶତମନ୍ୟୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-ମନ୍ୟୁ) ଇନ୍ଦ୍ର, ଶତକ୍ରତୁ ।

ଶତମାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-ମାରିନ୍) ଉତ୍ତମ ଚିକିତ୍ସକ ।

ଶତମୁଖ, ବିଂ. (ଶତ-ମୁଖ) ଶତମୁଖଯୁକ୍ତ ।

ଶତମୁଖୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶତ-ମୁଖ-ଈ) ସମାର୍ଜ୍ଜନୀ, ଝାଡୁଣି ।

ଶତରଞ୍ଜି, ବି. ବଟିବି ସୂତ୍ରନିର୍ମ୍ମିତ ଆସନବିଶେଷ ।

ଶତବୀର୍ଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶତ-ବୀର୍ଯ୍ୟ) ଶ୍ୱେତଦୂର୍ବା; ଶତାବରୀ, ଛଟଗୈଧ୍ର; କପିଳ ଦ୍ରାକ୍ଷା ।

ଶତଶଃ, ଅଂ. (ଶତ-ଶସ୍) ଶତବାର ।

ଶତଶୃଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଶତସହସ୍ର, ବି. ନ. (ଶତ-ସହସ୍ର) ଲକ୍ଷସଂଖ୍ୟା ।

ଶତହ୍ରଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶତ-ହ୍ରଦ) ବିଦ୍ୟୁତ୍; ବଜ୍ର; ଦକ୍ଷକନ୍ୟାବିଶେଷ ।

ଶତାକ୍ଷୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶତ-ଅକ୍ଷ-ଅ-ଈ) ପାର୍ବତୀ; ରାତ୍ରି; ଶତପୁଷ୍ପ ।

ଶତାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-ଅଙ୍ଗ) ସ୍ୟନ୍ଦନ, ରଥ ।

ଶତାନନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-ଆନନ୍ଦ) ଗୌତମ ମୁନି; ଜନକରାଜାର ପୁରୋହିତ; ଦେବକୀନନ୍ଦନ; ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁରଥ ।

ଶତାନୀକ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-ଅ-ନୀ-କ) ବୃଦ୍ଧ, ବୁଢା; ବ୍ୟାସର ଶିଷ୍ୟ । ବିଂ. ଶତସୈନ୍ୟବାନ୍ ।

ଶତାୟୁଃ, ବିଂ. (ଶତ-ଆୟୁସ୍) ଶତବର୍ଷଜୀବୀ ।

ଶତାର, ବି. ନ. (ଶତ-ଋ-ଅ) ଅଶନି, ବଜ୍ର ।

ଶତାବରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶତ-ଆ-ବୃ-ଅ-ଈ) ଶତମୂଳୀ, ଛଟଗୈଧ; ଇନ୍ଦ୍ରଭାର୍ଯ୍ୟା ।

ଶତାବର୍ତ୍ତ, ଶତାବର୍ତ୍ତୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ-ଆବର୍ତ୍ତ, ଇନ୍) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

ଶତାବ୍ଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. Century; (ଶତ-ଅବ୍ଦ) ଶତବର୍ଷକାଳ ।

ଶତ୍ୟ, ବିଂ. (ଶତ-ଯ) ଶତସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଶତଦ୍ୱାରାକ୍ରୀତ; ଶତମୟ ।

ଶତ୍ରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶଦ୍-ତ୍ରୁ) ରିପୁ, ବୈରୀ, ବିପକ୍ଷ, ଦ୍ୱେଷ୍ଟା ।

ଶତ୍ରୁଘ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ୍ରୁ-ଘ୍ନ) ରାମଙ୍କର ଭ୍ରାତା, ସୁମିତ୍ରାପୁତ୍ର । ବିଂ. ଶତ୍ରୁନାଶକ ।

ଶତ୍ରୁଞ୍ଜୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶତ୍ରୁ-ଜି-ଅ) ବିମଳାଦ୍ରି, ଗୁଜରାଟର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗିର୍ନାର ପର୍ବତ । ବିଂ. ଶତ୍ରୁଜୟକାରୀ ।

ଶତ୍ରୁତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶତ୍ରୁ-ତା) ବିପକ୍ଷତା, ବୈରିତା, ବିଦ୍ୱେଷ ।

ଶଦ୍ୱରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଦ୍-ବରୀ) ରଜନୀ, ରାତି ।

ଶନି, ଶନୈଶ୍ଚର, ବି. ପୁଂ. (ଶଣ୍-ଇ, ଶନୈସ୍-ଚର-ଅ) ସପ୍ତମଗ୍ରହ ।

ଶନୈଃ, ଶନକୈଃ, ଅଂ. (ଶଣ୍-ଐସ୍, କ) ଅଳ୍ପେ ଅଳ୍ପେ, କ୍ରମେକ୍ରମେ ।

ଶପଥ, ବି. ପୁଂ. (ଶପ୍-ଅଥ) ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ସତ୍ୟାବଧାରଣ; ତିରସ୍କାର, ଭର୍ତ୍ସନା, ଗାଳି ।

ଶପ୍ତ, ବିଂ. (ଶପ୍-ତ) ଶାପଗ୍ରସ୍ତ, ଅଭିଶପ୍ତ । ବି. ନ. ଅଙ୍ଗୀକାର ।

ଶଫରାଧିପ, ବି. ପୁଂ. (ଶଫର-ଅଧିପ) ଇଲିଶିମାଛ ।

ଶଫରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଫ-ଋ-ଅ-ଈ) ପୋଠି, କେରାଣ୍ଡିମାଛ ।

ଶଫେଦ, ବି. (ଯାବନିକ) ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ଧୋବଲା, ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶବଳ, ବିଂ. (ଶପ୍-ଅଲ) ନାନାବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ନାନାବର୍ଣ୍ଣ ।

ଶବ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ଶବ୍-ଅ) ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ ପଦାର୍ଥ, ଧ୍ୱନି; ବିଭକ୍ତିରହିତ ନାମ; ନାମ; ଯଶଃ ।

ଶବ୍ଦକୋଷ, ବି. ପୁଂ. (Dictionary) (ଶବ୍ଦ-କୋଷ) ଅଭିଧାନ, ଶବ୍ଦାର୍ଥପ୍ରକାଶକ ଗ୍ରନ୍ଥ ।

ଶବ୍ଦଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ଶବ୍ଦ-ଗ୍ରହ) ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟ, କର୍ଣ୍ଣ, ଶବ୍ଦର ଜ୍ଞାନ ।

ଶବ୍ଦନ, ବି. ନ. (ଶବ୍ଦ-ଅନ) ଶବ୍ଦ । ବିଂ. ରବ, ଶବ୍ଦାୟମାନ ।

ଶବ୍ଦଭେଦୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶବ୍ଦ-ଭେଦିନ୍) ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; ଶବ୍ଦାନୁସାରେ ବିଦ୍ଧକାରୀ ବାଣବିଶେଷ ।

ଶବ୍ଦଶକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶବ୍ଦ-ଶକ୍ତି) ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥବୋଧକ ବୃତ୍ତି ।

ଶବ୍ଦଶାସ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ବ୍ୟାକରଣାଦି ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଶବ୍ଦାଧିଷ୍ଠାନ, ବ. ନ. (ଶବ୍ଦ-ଅଧିଷ୍ଠାନ) ଶ୍ରୋତ୍ର, କର୍ଣ୍ଣ ।

ଶବ୍ଦାନୁଶାସନ, ବ. ନ. (ଶବ୍ଦ-ଅନୁଶାସନ) ବ୍ୟାକରଣ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଶବ୍ଦାୟମାନ, ବିଂ. (ଶବ୍ଦ-ଅୟ-ମାନ) ଶବ୍ଦକାରୀ, ଯେ ଶବ୍ଦ କରୁଅଛି ।

ଶବ୍ଦିତ, ବିଂ. (ଶବ୍ଦ-ତ) ଧ୍ୱନିତ, କୃତଶବ୍ଦ; ଆହୂତ ।

ଶମ୍, ଅଂ. (ଶୀ-ଡମ୍) କଲ୍ୟାଣ; ସୁଖ ।

ଶମ, ବ. ପୁଂ. (ଶମ୍-ଅ) ଶାନ୍ତ, ନିରୁପଦ୍ରବ, ଅନ୍ତଃକରଣର ସ୍ଥିରତା, ଅନ୍ତରିନ୍ଦ୍ରିୟ ନିଗ୍ରହ; ପାଣି; ଉପଶ୍ରୁତ; ମନଃସଂଯମ; କ୍ଷମା; ମୋକ୍ଷ; ନିବୃତ୍ତି; ତିରସ୍କାର; ହସ୍ତ ।

ଶମକ, ବିଂ. (ଶମ୍-ଅକ) ଶମୟିତା, ଶାନ୍ତକାରକ ।

ଶମତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶମ-ତା) ଶାନ୍ତ, ଉପଶାନ୍ତ, ନିବୃତ୍ତି ।

ଶମନ, ବ. ନ. (ଶମ୍-ଅନ) ଯଜ୍ଞାର୍ଥ ପଶୁବଧ; ମନଃଶାନ୍ତି, ଉପଶମ; ହିଂସା, ଦ୍ୱେଷ; ତିରସ୍କାର; ଶାପ; ଚର୍ବଣ; ଆଘାତ; କ୍ଷତ; ଦମନ । ପୁଂ. କୃତାନ୍ତ, ଯମ । ନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ରାତ୍ରି ।

ଶମନସ୍ୱସା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶମନ-ସ୍ୱସୃ) ଯମୁନାନଦୀ, କାଳିନ୍ଦୀ ।

ଶମନୀଷଦ୍, ବ. ପୁଂ. (ଶମନୀ-ସଦ୍) ନିଶାଚର, ରାକ୍ଷସ ।

ଶମୟିତା, ବିଂ. (ଶମ-ଇ-ତୃ) ନିବାରକ, ଦମନକାରକ; ବିନାଶକ ।

ଶମାନ୍ତକ, ବ. ପୁଂ. (ଶମ-ଅନ୍ତକ) କାମଦେବ, କନ୍ଦର୍ପ ।

ଶମାର୍ଥୀ, ବିଂ. (ଶମ-ଅର୍ଥିନ୍) ସନ୍ଧିପ୍ରାର୍ଥୀ ।

ଶମି, ଶମୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶମ୍-ଇ, ଇନ୍) ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଶମିତ, ବିଂ. (ଶମ୍-ଇ-ତ) ଦମିତ; ନିବାରିତ ।

ଶମିରୋହ, ଶମୀରୋହ, ବ. ପୁଂ. (ଶମି, ଶମୀ-ରୋହ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଶମୀ, ବିଂ. (ଶମ୍-ଇନ୍) ଶମଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ, ଶାନ୍ତ; ସଂଯମୀ, ଧୀର ।

ଶମୀଗର୍ଭ, ବ. ପୁଂ. (ଶମୀ-ଗର୍ଭ) ବ୍ରାହ୍ମଣ; ଅଗ୍ନି ।

ଶମୀପତ୍ରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଲଜ୍ଜାଲୁଲତା, ଲାଜକୁଳିଗଛ ।

ଶମ୍ବ, ବ. ପୁଂ. (ଶମ୍ବ-ଅ) ଅଶନି, ବଜ୍ର; ଦଣ୍ଡବିଦ୍; ଦ୍ୱିତୀୟବାର କର୍ଷଣ । ବିଂ. ଭାଗ୍ୟବାନ୍, ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ; ଶୁଭାନ୍ୱିତ, (ବଜ୍ର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ହାଣି ବଳେ ଶମ୍ବ ସଦୃଶ କଳମ୍ବ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏକା ଅଭଙ୍ଗ ।"

ବ. ବି ।

ଶମ୍ବର, ବ. ପୁଂ. (ଶମ୍ବ-ଅର) ଅସୁରବିଶେଷ; ଯୁଦ୍ଧ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଅର୍ଜୁନବୃକ୍ଷ । ନ. ଜଳ; ଧନ ।

ଶମ୍ବରସୂଦନ, ବ. ପୁଂ. (ଶମ୍ବର-ସୂଦନ) କାମଦେବ, କନ୍ଦର୍ପ, ମଦନ ।

ଶମ୍ବରାରି, ବ. ପୁଂ. (ଶମ୍ବର-ଅରି) କନ୍ଦର୍ପ, ଯଥା,

"ଶମ୍ବରାରି ସଉତିକି ମତକୁ କି କହିଲା ।"

ର ଚ ।

ଶମ୍ବଳ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଶମ୍ବ-ଅଲ) ପଥଖରଚ; କୂଳ; ତୀର ।

ଶମ୍ବୁ, ଶମ୍ବୂ, ଶମ୍ବୁକ, ଶମ୍ବୂକ, ବ. ପୁଂ.-ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶମ୍ବ-ଉ, ଊ, ଶମ୍ବ-ଉକ, ଊକ) ଜଳଜନ୍ତୁବିଶେଷ, ଶାମୁକ; ଗଜକୁମ୍ଭାସ୍ଥି; ଶଙ୍ଖ; କ୍ଷୁଦ୍ରଶଙ୍ଖ ।

ଶମ୍ଭୁ, ବ. ପୁଂ. (ଶମ୍-ଭୂ-ଉ) ଶିବ, ମହାଦେବ; ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ବୁଦ୍ଧ; ଶ୍ୱେତାର୍କ ।

ଶମ୍ଭୁପ୍ରିୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଆମଲକୀ; ଦୁର୍ଗା ।

ଶୟ, ବ. ପୁଂ. (ଶୀ-ଅ) କର, ହସ୍ତ; ଶୟନ, ନିଦ୍ରା, ଶଯ୍ୟା; ସର୍ପ; ପଣ । ବିଂ. ଶୟନକାରୀ ।

ଶୟତାନ, (ଯାବନିକ) ଭୂତରାଜ; ଦୁଷ୍ଟ ।

ଶୟଥ, ବ. ପୁଂ, (ଶୀ-ଅଥ) ଅଜଗର ସର୍ପ; ମୃତ୍ୟୁ; ବରାହ । ବିଂ. ନିଦ୍ରାଳୁ ।

ଶୟନ, ବ. ନ. (ଶୀ-ଅନ) ନିଦ୍ରା; ସ୍ତ୍ରୀସଙ୍ଗ, ମୈଥୁନ; ଶଯ୍ୟା ।

ଶୟନୀୟ, ଶୟନୀୟକ, ବ. ନ. (ଶୟନ-ଅନୀୟ, କ) ଶୟନର ସ୍ଥାନ, ଶଯ୍ୟା । ବିଂ. ଶୟନଯୋଗ୍ୟ ।

ଶୟାନ, ବିଂ. (ଶୀ-ଆନ) ନିଦ୍ରିତ, ଯେ ଶୟନ କରିଅଛି ।

ଶୟାଳୁ, ବିଂ. (ଶୀ-ଅଳୁ) ନିଦ୍ରାଳୁ, ସର୍ବଦାନିଦ୍ରା-ଶୀଳ । ବି. ପୁଂ. ଅଜଗର ସର୍ପ; କୁକ୍କୁର; ଶୃଗାଳ ।

ଶୟିତ, ବିଂ. (ଶୀ-ତ) ନିଦ୍ରିତ, ସୁପ୍ତ, ଯେ ଶୟନ କରିଅଛି ।

ଶଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୀ-ଯ) ତଳ୍ପ, ବିଛଣା; ଖଟ୍ଟା ।

ଶର, ସର, ବି. ପୁଂ. (ଶୃ-ଅ) ବାଣତୃଣ; ବାଣ, କାଣ୍ଡ । ନ. ଜଳ ।

ଶରଜ, ବି. ନ. (ଶର-ଜ) ସଦ୍ୟଜାତ ଘୃତ; କାର୍ତ୍ତି-କେୟ ।

ଶରଜନ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଶର-ଜନ୍ମନ୍) କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଶରଣ, ବି. ନ. (ଶୃ-ଅନ) ଗୃହ; ରକ୍ଷକ; ରକ୍ଷା; ଆଶ୍ରୟ; ବଧ, ବିନାଶ ।

ଶରଣାଗତ, ବିଂ. (ଶରଣ-ଆଗତ) ଶରଣାପନ୍ନ, ରକ୍ଷାର୍ଥୀ ।

ଶରଣାପନ୍ନ, ବିଂ. (ଶରଣ-ଆପନ୍ନ) ଆଶ୍ରିତ, ରକ୍ଷାର୍ଥୀ ।

ଶରଣାର୍ଥୀ, ବିଂ. (ଶରଣ-ଅର୍ଥୀ) ରକ୍ଷାପ୍ରାର୍ଥକ, ଆଶ୍ରୟପ୍ରାର୍ଥୀ ।

ଶରଣି, ଶରଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୃ-ଅନି) ପଥ, ରାସ୍ତା; ପ୍ରସାରଣୀ ।

ଶରଣ୍ୟ, ବିଂ. (ଶରଣ-ଯ) ରକ୍ଷାକର୍ତ୍ତା; ରକ୍ଷଣୀୟ; ରକ୍ଷଣସମର୍ଥ । ନ. ଆଶ୍ରୟ; ଗୃହ; ରକ୍ଷଣ; ଆଘାତ; କ୍ଷତ ।

ଶରତ୍କାମୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶରତ୍ କାମୀ) କୁକ୍କୁର ।

ଶରଦ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୃ-ଅଦ୍) ଋତୁବିଶେଷ; ଆଶ୍ୱିନ, କାର୍ତ୍ତିକ ଏହି ଦୁଇ ମାସ ।

ଶରଦନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଶରଦ୍-ଅନ୍ତ) ହେମନ୍ତଋତୁ ।

ଶରଦଜ, ବିଂ. (ଶରଦ-ଜ) ଶରତ୍କାଳୀନ, ଶରତ୍-କାଳରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ଶରଧାବାଲି, ବି. (ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ବାଲୁକା ଶବ୍ଦଜ) ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ବଡଦାଣ୍ଡର ଧୂଳି ।

ଶରଧି, ବି. ପୁଂ. (ଶର-ଧା-ଇ) ଶରାଧାର, ତୂଣ ।

ଶରଭଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. ମୁନିବିଶେଷ ।

ଶରଭୂ, ବି. ପୁଂ. (ଶର-ଭୂ-ଂ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଶର-ଜନ୍ମା ।

ଶରମ, ବି. (ଯାବନିକ) ଲଜ୍ଜା, ବ୍ରୀଡା ।

ଶରୟୁ, ଶରୟୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୃ-ଅୟୁ) ନଦୀବିଶେଷ ।

ଶରଳ, ବିଂ. (ଶୃ-ଅଳ) ଅକପଟହୃଦୟ, ସଜ୍ଜନ, ଅବକ୍ର; । ବି. ପୁଂ. ଦେବଦାରୁଗଛ ।

ଶରାଶ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶର-ଆଶ୍ରୟ) ଶରଧି, ତୂଣ ।

ଶରାସନ, ବି. ନ. (ଶର-ଆସନ) କାର୍ମ୍ମୁକ, ଧନୁକ ।

ଶରାସ୍ୟ, ବି. ନ. ଧନୁଃ ।

ଶରୀର, ବି. ନ. (ଶୃ-ଈରନ୍) ଦେହ, ବିଗ୍ରହ, କଳେ-ବର ।

ଶରୀରଜ, ବି. ପୁଂ. (ଶରୀର-ଜ) କାମ, କନ୍ଦର୍ପ; ପୁତ୍ର; ରୋଗ । ବିଂ. ଦେହଜାତ, ଶରୀରୋତ୍ପନ୍ନ ।

ଶରୀରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶରୀର-ଇନ୍) ଆତ୍ମା; ଜୀବାତ୍ମା; ଶରୀରବିଶିଷ୍ଟ, ଦେହୀ, ପ୍ରାଣୀ, ଜୀବ; ମନୁଷ୍ୟ; ଜନ୍ତୁ ।

ଶର୍କରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୃ-କରନ୍-ଆ) ଚିନି; ଖଣ୍ଡ ।

ଶର୍କରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମେଖଳା; ଲେଖନୀ, କଲମ ।

ଶର୍ମ୍ମଦ, ବିଂ. (ଶର୍ମ୍ମନ୍-ଦ) ସୁଖଦାୟକ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ଶର୍ମ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଶୃ-ମନ୍) ବ୍ରାହ୍ମଣର ଉପନାମ । ର୍ମ୍ମ-ନ. ସୁଖ, ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ, କଲ୍ୟାଣ । ବିଂ. ସୁଖୀ ।

ଶର୍ଯ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୃ-ଯ-ଆ) ରଜନୀ, ରାତ୍ରି ।

ଶର୍ବ, ବି. ପୁଂ. (ଶୃ-ବ) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଶର୍ବର, ବି. ପୁଂ. (ଶର୍ବ-ଅର) କାମଦେବ । ନ. ଅନ୍ଧକାର ।

ଶର୍ବରୀ ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶର୍ବ୍-ବର-ଈ) ରାତ୍ରି; ନାରୀ; ହରିଦ୍ରା ।

ଶର୍ବାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶର୍ବ-ଆଣୀ) ପାର୍ବ୍ବତୀ, ଶିବାନୀ ।

ଶଲ, ବି. ପୁଂ. (ଶଲ୍-ଅ) ବ୍ରହ୍ମା; ଉଷ୍ଟ୍ର; କୁନ୍ତଅସ୍ତ୍ର; ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ଝିଙ୍କକାଠି ।

ଶଲସ, ବି. (ଦେଶଜ) କଣ୍ଟାବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଶଲଶଲ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗଲଗଲ ।

ଶଲଲ, ବି. ନ. (ଶଲ୍-ଅଲ) ଝିଙ୍କକାଠୀ ।

ଶଳା, ବି. (ଶ୍ୟାଳ-ଶବ୍ଦଜ) ଭାର୍ଯ୍ୟାର ଭାଇ ।

ଶଲାକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଲ-ଅକ-ଆ) କ୍ଷୁଦ୍ରଯଷ୍ଟି; ନଳ; ଅଙ୍କୁର; ବାଣ; ତୂଳିପ୍ରଭୃତି; ଅସ୍ଥି, ହାଡ; ଶଲ୍ୟ ଶେଳ ।

ଶଲ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶଲ୍-ଯ) ମଦ୍ରଦେଶର ନୃପବିଶେଷ, ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ମାଉଳ, ସୀମା । ପୁଂ. ନ. ଶଙ୍କୁ, ଶଲାକା, ଶେଲ । ନ. ବାଣ; ଲୌହଶାବଳ; ବିଷ; ଦୁର୍ବାକ୍ୟ; ଅସ୍ଥି; କଣ୍ଟକ ।

ଶଲ୍ୟାରି, ବି. ପୁଂ. (ଶଲ୍ୟ-ଅରି) ରାଜା ଯୁଧିଷ୍ଠିର ।

ଶବ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଶବ୍-ଅ) ମୃତଶରୀର, ମଡା । ନ. ଜଳ ।

ଶବର, ପୁଂ. } ବି. (ଶବ-ରା-ଅ) କିରାତ, ବ୍ୟାଧ ।
ଶବରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ପୁଂ. ଶିବ; ହସ୍ତ; ଜଳ; ଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଶବଳ, ବିଂ. (ଶବ୍-ଅଲ) କର୍ବୁରବର୍ଣ୍ଣ, ନାନା ବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ । ପୁଂ. ନାନାବର୍ଣ୍ଣ ।

ଶଶ, ଶଶକ, ବି. ପୁଂ, (ଶଶ୍-ଅ, ଅକ) ଜନ୍ତୁବିଶେଷ, ଚନ୍ଦ୍ରର ଲାଞ୍ଛନ; ଚତୁର୍ବିଧ ପୁରୁଷର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଏକ ପ୍ରକାର ପୁରୁଷ ।

ଶଶଧର, ଶଶଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଶଶ-ଧୃ-ଅ, ଭୃ-୦) ଚନ୍ଦ୍ର, ମୃଗାଙ୍କ; କର୍ପୂର ।

ଶଶବିନ୍ଦୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶଶ-ବିନ୍ଦୁ) ବିଷ୍ଣୁ; ନୃପବିଶେଷ; ଚିତ୍ରରଥର ପୁତ୍ର ।

ଶଶସ୍ଥଳୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଶ-ସ୍ଥଳ) ଗଙ୍ଗା ଯମୁନାର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଦେଶ, ଦୋଆବ ।

ଶଶିକଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପଞ୍ଚଦଶାକ୍ଷର ପାଦ ଛନ୍ଦବିଶେଷ; ଚନ୍ଦ୍ରର ଅଂଶ ।

ଶଶିକାନ୍ତ, ବି. ନ. କୁମୁଦ; ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି ।

ଶଶିପ୍ରଭ, ବି. ନ. (ଶଶି-ପ୍ରଭା) କୁମୁଦ; ମୁକ୍ତା । ବିଂ. ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ ।

ଶଶିଭୂଷଣ, ଶଶିଭୃତ୍, ଶଶିଶେଖର, ବି. ପୁଂ. (ଶଶି-ଭୂଷଣ, ଭୃତ୍, ଶେଖର) ଶିବ, ଚନ୍ଦ୍ରଚୂଡ ।

ଶଶିବଦନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶଶି-ବଦନ) ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା, ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ, ଚନ୍ଦ୍ର ତୁଲ୍ୟ ମୁଖବିଶିଷ୍ଟା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ।

ଶସ୍ତ, ବିଂ. (ଶନ୍ସ୍-ତ) ସୁଖୀ; କଲ୍ୟାଣଯୁକ୍ତ; ପ୍ରଶସ୍ତ; ଉତ୍କୃଷ୍ଟ; ହତ । ବି. ନ. ସୁଖ; ଶରୀର; କଲ୍ୟାଣ ।

ଶସ୍ତକ, ବି. ନ. (ଶସ୍ତ-କ) ଅଙ୍ଗୁଳିତ୍ରାଣ, ଦସ୍ତାନା ।

ଶସ୍ତା, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ସୁମୂଲ୍ୟ, ସୁକ୍ରେୟ, ଅଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟ ।

ଶସ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ଶସ୍-ତ୍ର) ଆୟୁଧ, ଅସ୍ତ୍ର, ଯାହା ହସ୍ତରେ ଧରି ପ୍ରହାର କରାଯାଏ ତାହାର ନାମ ଶସ୍ତ୍ର ।

ଶସ୍ତ୍ରକ, ବି. ନ. (ଶସ୍ତ୍ର-କ) ଲୌହ, ଲୁହା ।

ଶସ୍ତ୍ରଧର, ଶସ୍ତ୍ରଭୃତ, ବି. ପୁଂ. (ଶସ୍ତ୍ର-ଧର, ଭୃତ) ଶସ୍ତ୍ରଧାରୀ ପୁରୁଷ । ବିଂ. ଅସ୍ତ୍ରଧାରୀ, ଆୟୁଧଯୁକ୍ତ ।

ଶସ୍ତ୍ରଜୀବୀ, ଶସ୍ତ୍ରାଜୀବ, ବି. ପୁଂ. (ଶସ୍ତ୍ର-ଜୀବୀ, ଶସ୍ତ୍ର-ଆଜୀବ) ସୈନିକ ।

ଶସ୍ତ୍ରୀ, ବିଂ. (ଶସ୍ତ୍ର-ଇନ୍-ଈ) ଶସ୍ତ୍ରଧାରୀ; (ଶସ୍ତ୍ର-ଈ) ବି. ପୁଂ. ଅସ୍ତ୍ର, ଛୁରି ।

ଶସ୍ୟ, ବି. ନ. (ଶସ୍-ଯ) ବୃକ୍ଷାଦିର ଫଳ ମୂଳ; କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପନ୍ନ ଧାନ୍ୟାଦି ।

ଶସ୍ୟାଦ, ବିଂ. (ଶସ୍ୟ-ଅଦ୍-୦) ଶସ୍ୟଭକ୍ଷଣକାରୀ ।

ଶହର, ବି. (ଯାବନିକ) ରାଜଧାନୀ, ମହାନଗର ।

ଶାକ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଶାକ୍-ଅ) ବୃକ୍ଷର ପତ୍ରାଦି, ପତ୍ର ପୁଷ୍ପ ବୃନ୍ତ ମୂଳପ୍ରଭୃତି ।

ଶାକମ୍ଭରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶାକ-ଭୃ-ଅ-ଈ) ଦୁର୍ଗା, ପାର୍ବତୀ ।

ଶାକଯୋଗ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. ଧାନ୍ୟକ ।

ଶାକର, ବି. (ଶର୍କରା ଶବ୍ଦଜ) ଚିନି, ନବାତ; ବ୍ୟଞ୍ଜନବିଶେଷ ।

ଶାକବଲ୍ଲ, ବି. ପୁଂ. ବାର୍ତ୍ତାକୁ, ବାଇଗଣ ।

ଶାକଙ୍ଗା, ବି. ନ. (ଶାକ-ଅଙ୍ଗ) ଗୋଲମରିଚ ।

ଶାକୁନ୍ତଳେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶକୁନ୍ତଳା-ଏୟ) ଶକୁନ୍ତଳାର ପୁତ୍ର, ଭରତରାଜା ।

ଶାକ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍ତି-ଅ) ଶକ୍ତିର ଉପାସକ, ତାନ୍ତ୍ରିକ; ସମ୍ପ୍ରଦାୟବିଶେଷ ।

ଶାକ୍ତୀକ, ବି. ପୁଂ. (ଶକ୍ତି-ଇକ) ଶକ୍ତିଶସ୍ତ୍ରଧାରୀ ।

ଶାକ୍ୟ, ଶାକ୍ୟମୁନି, ଶାକ୍ୟସିଂହ, ବି, ପୁଂ, (ଶାକ-ଅ,

ଶାକ୍ୟ ମୁନି, ସିଂହ) ବୁଦ୍ଧ, ବୌଦ୍ଧମତପ୍ରବର୍ତ୍ତୟିତା ମୁନି ।

ଶାଙ୍କୋଲୀ, ବି. (ଶୃଙ୍ଖଳ ଶବ୍ଦଜ) ବନ୍ଧନ, ଶୃଙ୍ଖଳ ପ୍ରଭୃତିରେ ବନ୍ଧନ, ଯଥା,

"ଶାଙ୍କୋଲୀ ବାଳୀ ହେଲକା ସ୍ୱଭାବ,
ସଦମ୍ଭ ଜନ ମାନସଙ୍କୁ ଦେବ ଯେ ।"

ସୁ. ପ ।

ଶାଖ, ବି. ପୁଂ. (ଶାଖ୍-ଅ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ । ଖା. ସ୍ତ୍ରୀ. ବୃକ୍ଷର ଅଙ୍ଗବିଶେଷ, ବିଟପ, ଡାଳ, ବେଦର ଅଂଶବିଶେଷ; ଏକଦେଶ, ବାହୁ; ଗ୍ରନ୍ଥପରିଚ୍ଛେଦ, ଅଧ୍ୟାୟ ।

ଶାଖାଗ୍ର, ବି. ନ, ଅଙ୍ଗୁଳି; ବିଟପାଗ୍ର ।

ଶାଖାମୃଗ, ବି. ପୁଂ. (ଶାଖା-ମୃଗ) କପି, ବାନର ।

ଶାଖାରସ, ବି. ପୁଂ. (ଶାଖା-ରସ) ମକରନ୍ଦ, ପୁଷ୍ପରସ ।

ଶାଖୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶାଖା-ଇନ୍) ବୃକ୍ଷ, ଗଛ; ବେଦ; ନୃପବିଶେଷ । ବିଂ. ଶାଖାଯୁକ୍ତ ।

ଶାଗ, ବି. (ଶାକ ଶବ୍ଦଜ) ବୃକ୍ଷର ପତ୍ରାଦି, ମୂଳପ୍ରଭୃତି ।

ଶାଗୁଆ, ବିଂ. (ଶାକ ଶବ୍ଦଜ) ଶାକର ବର୍ଣ୍ଣଧର ବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶାଠ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶଗଡଦଣ୍ଡାର ଶେଷ ଫାଳି ।

ଶାଠୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ସଂଠାରୁ ପାଛ ଶାଠୀ ବସାଛ ପାଇ ।"

ଶାଠ୍ୟ, ବି. ନ. (ଶଠ-ଯ) ଧୂର୍ତ୍ତତା, ଶଠତା; ଖଳତା ।

ଶାଢୀ, ବି. (ଶାଠୀ ଶବ୍ଦଜ) ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ପରିଧେୟ ବସ୍ତ୍ର, ଯଥା,

"ଶାଢୀ କାହିଁ ଦେବ ଦେଖିଛି ହେ,
ସଙ୍କୋଚେ ମୋ ପ୍ରାଣ ଯିବଟି ହେ ।"

ବି. ଚ ।

ଶାଣ, ବି. ପୁଂ. (ଶୋ-ଣ) କଷଣ ପ୍ରସ୍ତର, କଷ୍ଟିପଥର, ଘର୍ଷଣ ପଥର; ଶାଣ; କରତ । ନ. ଶଣସୂତ୍ରନିର୍ମିତ ବସ୍ତ୍ର ।

ଶାଣିତ, ବିଂ. (ଶାଣ-ଇତ) ତୀକ୍ଷ୍ଣୀକୃତ, ଧାରୁଆ ।

ଶାଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶାଣ-ଇ) ତାମ୍ବୁ; ଇଙ୍ଗିତ, ଇସାର ।

ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶାଣ୍ଡିଲ-ଯ) ଗୋତ୍ରକାରକ ମୁନିବିଶେଷ, ବିଲ୍ୱବୃକ୍ଷ; ଅଗ୍ନିର ମୂର୍ତ୍ତିବିଶେଷ ।

ଶାତ, ବିଂ. (ଶୋ ତ) କ୍ଷୀଣ, ଦୁର୍ବଳ, କୃଶ; ସରୁ; ଶାଣିତ; ସୁଖୀ; ସୁନ୍ଦର, ଦୀପ୍ତିମାନ୍; ପ୍ରଭାଶାଳୀ । ବି. ନ. ସୁଖ । ପୁଂ. ପତନ ।

ଶାତକର୍ଣ୍ଣି, ବିଂ. ପୁଂ. ମୁନିବିଶେଷ ।

ଶାତକୁମ୍ଭ, ବି. ନ. (ଶତକୁମ୍ଭ-ଅ) ସୁବର୍ଣ୍ଣ, ସୁନା ।

ଶାତପତ୍ରକ, ବି. ପୁଂ. ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରକାଶ ।

ଶାତଭୀରୁ, ବି. ପୁଂ. ମଦନମାଳୀ; ମଲ୍ଲିକାବିଶେଷ ।

ଶାଦ, ବି. (ଶ୍ରଦ୍ଧା ଶବ୍ଦଜ) ଅଭିଳାଷ ।

ଶାଦା, ବିଂ. (ଶ୍ୱେତ ଶବ୍ଦଜ) ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ; ଶୁକ୍ଳ; ଶୁଭ୍ର ।

ଶାନ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) କନିଷ୍ଠ, କ୍ଷୁଦ୍ର ।

ଶାନ୍ତ, ବିଂ. (ଶମ୍-ତ) ଶମଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ; ସୌମ୍ୟ; ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ; ଶିଷ୍ଟ; ଶମତାପ୍ରାପ୍ତ, ନିବୃତ୍ତ, ମୃତ ବମାତ; ପରିଷ୍କୃତ; ବିଶୁଦ୍ଧୀକୃତ; ମଳଯୁକ୍ତ ।

ଶାନ୍ତନବ, ବି. ପୁଂ. (ଶାନ୍ତନୁ-ଅ) ଶାନ୍ତନୁର ପୁତ୍ର, ଭୀଷ୍ମ ।

ଶାନ୍ତନୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶଂ-ତନୁ, ଅ ସ୍ଥାନେ ଆ) ଚନ୍ଦ୍ରବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ପ୍ରତୀପର ପୁତ୍ର, ଭୀଷ୍ମର ପିତା ।

ଶାନ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶମ୍-ତି) ଚିତ୍ତର ସ୍ଥିରତା; ନିରୁପଦ୍ରବ; ଶମଗୁଣ ସୌଭାଗ୍ୟ; ମୁକ୍ତି, ବିଶ୍ରାମ; ବିଘ୍ନନାଶ, ବିଘ୍ନାଦିନିବାରଣ, ମଙ୍ଗଳ; ତୃଷ୍ଣାକ୍ଷୟ; ବିଧ୍ୱଂସ, ବିନାଶ ।

ଶାପ, ବି. ପୁଂ. (ଶାପ୍-ଅ) ଅଭିସମ୍ପାତ; ଶାପ ଦେବାର; ଶପଥ, ଯଥା,

"ଭେଟିଭେଟିବେଳକୁ ସିଧା କଲି କୋପ,
ମଉନୀ ମୁହଁର ପଡିଲା ଶାପ ?"

ଶାପିତ, ବିଂ. (ଶାପ୍-ଇ-ତ) ଭର୍ତ୍ସିତ, ନିନ୍ଦିତ ।

ଶାଫ, (ଯାବନିକ) ନିର୍ମଳ, ପରିଷ୍କାର, ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ।

ଶାବଲ, ବି. (ଶବଳା ଶବ୍ଦଜ) ଖନନାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଶାବୁନ, (ଯାବନିକ) ବସ୍ତ୍ରାଦି କ୍ଷାଳନ ଓ ଗାତ୍ର ପରିଷ୍କାର କରଣାର୍ଥ ଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଶାବ୍ଦିକ, ବି. ପୁଂ. (ଶବ୍ଦ-ଇକ) ଶବ୍ଦଶାସ୍ତ୍ରବେତ୍ତା; ପଣ୍ଡିତ, ବୈୟାକରଣ ।

ଶାମ, ବି. ନ. (ଶମ୍-ଅ) ମିଳନ ।

ଶାମୁକା, ବି. (ଶାମ୍ବୁକ ଶବ୍ଦଜ) ଜଳଶୁକ୍ତି, ଶାମୁକ୍ତା ।

ଶାମ୍ବରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶମ୍ବର-ଅ-ଈ) ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ବିଦ୍ୟା, ମାୟା, କୁହୁକ, ଯଥା,

"ସମ୍ଭମିତ କରେ ମନ,
ଶାମ୍ବର ମାୟାକୁ ଯେଣୁ ଜାଣଇ ମଦନ ।"

ଶାମ୍ବୁକ, ଶାମ୍ବୂକ, ବି. ପୁଂ. (ଶମ୍ବୁକ, ଶମ୍ବୂକ-ଅ) ଶାମୁକା ।

ଶାମ୍ଭବ, ବି. ପୁଂ. (ଶମ୍ଭୁ-ଅ) କର୍ପୂର; ଶିବମଲ୍ଲୀ; ବିଷବିଶେଷ; ଶୈବ; ଶିବର ଉପାସନା; ଶମ୍ଭୁପୁତ୍ର । ସ୍ତ୍ରୀ. ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା । ବିଂ. ଶମ୍ଭୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଶାୟକ, ବି. ପୁଂ. (ଶୋ-ଅକ) ଶର, ବାଣ; ଖଡ୍ଗ, ଯଥା,

"ସୁମନଶାୟକ ଶାୟକ ଶାୟକ ସନ୍ନିକଟ କରି ଥୋଇଛି ।"
ସୁ. ପ ।

ଶାୟିତ, ବିଂ. (ଶୟ୍-ତ) ନିଦ୍ରିତ; ପାତିତ ।

ଶାର, ବିଂ. (ଶୃ-ଅ) କୃଷ୍ଣ, ରକ୍ତ, ଶୁକ୍ଳ; ଏହି ତିନି ବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ; ଶବଳ; ପୀତ ନୀଳ ମିଶ୍ରବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ନାନା ବର୍ଣ୍ଣ । ବି. ପୁଂ. ହରିତବର୍ଣ୍ଣ; ପୀତବର୍ଣ୍ଣ; ବାୟୁ; ପାଶକ; ହିଂସା, ଦ୍ୱେଷ ।

ଶାରଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଶାର-ଗମ୍-ଅ) ମୃଗ; ହସ୍ତୀ; ଚାତକପକ୍ଷୀ; ଭ୍ରମର; ମୟୂର ।

ଶାରଙ୍ଗୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ ।

ଶାରଦ, ବି. ପୁଂ. (ଶରଦ୍-ଅ) କାଳ; ବକୁଳ; ପୀତମୁଦ୍ଗ; ବର୍ଷ । ନ. ଶ୍ୱେତପଦ୍ମ; ଶସ୍ୟ । ବିଂ. ଶରତ୍କାଳୀନ; ନୂତନ; ବିନୀତ; ଅପ୍ରତିଭ; ପ୍ରଶସ୍ତ ।

ଶାରଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶରଦ୍-ଅ-ଆ) ସରସ୍ୱତୀ, ବାଗ୍ଦେବୀ; ଦୁର୍ଗା; ବୀଣାବିଶେଷ ।

ଶାରଦୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶରଦ୍-ଅ-ଈ) କୋଜାଗର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ଶାରଦୀୟ, ବିଂ. (ଶରଦ୍-ଈୟ) ଶରତ୍କାଳୀନ, ଶରତ୍କାଳସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଶାରି, ଶାରୀ, ଶାରିକା, ବି. ପୁଂ. (ଶୃ-ଇ, ଈ, ଇକ) ପାଶକ୍ରୀଡ଼ାଦିର ବଳ; ପକ୍ଷୀବିଶେଷ; ପ୍ରତାରଣା; ବ୍ୟବହାରବିଶେଷ; ପାଶକ; ପଟ; ଗୀତବିଶେଷ ।

ଶାରୀର, ବିଂ. (ଶରୀର-ଅ) ଶରୀରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଶରୀରରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ । ବି. ପୁଂ. ଜୀବାତ୍ମା; ବୃଷ । ନ. ବେଦାନ୍ତସୂତ୍ର ।

ଶାରୀରତତ୍ତ୍ୱ, ଶାରୀରସ୍ଥାନ, (Physiology) ଶରୀରର ତତ୍ତ୍ୱନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଶାରୀରବିଧାନ, (Anatomy) ଯାବତୀୟ ସଜୀବ ପଦାର୍ଥ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ନିୟମରେ ଅବସ୍ଥିତ କରଇ ଉତ୍ପନ୍ନ ଓ ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅଇ, ସେହି ସେହି ନିୟମବିଧାୟକ ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଶାରୀରିକ, ବିଂ. (ଶରୀର-ଇକ) ଶରୀରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; କାୟିକ । ବି. ପୁଂ. ଜୀବାତ୍ମା । ନ. ବେଦାନ୍ତସୂତ୍ର ।

ଶାରୁକ, ବିଂ. (ଶୃ-ଉକ) ହିଂସ୍ର, ହିଂସକ ।

ଶାର୍କ, ବି. ପୁଂ. ଶର୍କରା, ଚିନି ।

ଶାର୍ଙ୍ଗୀ, ଶାର୍ଙ୍ଗପାଣି, ବି. ପୁଂ. (ଶାର୍ଙ୍ଗ-ଇନ୍, ପାଣି) ବିଷ୍ଣୁ; ଧନୁର୍ଦ୍ଧାରୀ ।

ଶାର୍ଦ୍ଦୂଳ, ବି. ପୁଂ. (ଶୃ-ଦୂଲଚ୍) ବ୍ୟାଘ୍ର; ରାକ୍ଷସ; ପକ୍ଷୀବିଶେଷ; ଚିତ୍ରକ ।

ଶାର୍ବର, ବି. ନ. (ଶର୍ବରୀ-ଅ) ନିବିଡ଼ ଅନ୍ଧକାର, ଗାଢ଼ ଅନ୍ଧକାର । ବିଂ. ରାତ୍ରିକାଳୀନ, ଶର୍ବରୀସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଶାଲ, ସାଲ, ବି. ପୁଂ. (ଶଲ୍ କିମ୍ବା ଶାଲ୍-ଅ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ନୃପବିଶେଷ, ଶାଲିବାହନ ରାଜା; ପ୍ରାଚୀର, ପ୍ରାକାର; ବୃକ୍ଷ ।

ଶାଲଗ୍ରାମ, ସାଲଗ୍ରାମ, } ବି. ପୁଂ. (ଶାଲ-ଗ୍ରାମ) କୀଟଚ୍ଛିଦ୍ରିତ ଚକ୍ରଯୁକ୍ତ ଗଣ୍ଡକୀସ୍ଥିତ ଶିଳାଖଣ୍ଡବିଶେଷ, ବିଷ୍ଣୁର ମୂର୍ତ୍ତିବିଶେଷ; ଦେଶବିଶେଷ ।

ଶାଲସାର, ବି. ପୁଂ. ବୃକ୍ଷଶ୍ରେଷ୍ଠ, ହିଙ୍ଗୁ ।

ଶାଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶାଲ୍-ଅ-ଆ) ଗୃହ, ଗୃହର ଏକ ଦେଶ; ବଡ଼ଡାଳ।

ଶାଳାକୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶାଲାକ-ଅ-ଇନ୍) ଅସ୍ତ୍ରଚିକିତ୍ସକ; ନାପିତ; ଶେଲଧାରୀ।

ଶାଳାମୃଗ, ବି. ପୁଂ. (ଶାଳା-ମୃଗ) ଶୃଗାଲ, ବିଲୁଆ।

ଶାଲି, ଷାଲି, } ବି. ପୁଂ. (ଶାଲ୍-ଇ, ଉ—ଲ) କଳମାଦି ଧାନ୍ୟ; ଗନ୍ଧମାର୍ଜ୍ଜାର।

ଶାଲ୍‌ଆନା, ଶାଲିୟାନା। ବିଂ. (ଯାବନିକ) ବାତ୍ସରିକ, ବାର୍ଷିକ।

ଶାଳିପିଷ୍ଟ, ବି. ନ. (ଶାଲି ପିଷ୍ଟ) ସ୍ଫଟିକମଣି।

ଶାଲିବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ଶାଲି-ବାହନ) ଶକପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ନୃପବିଶେଷ।

ଶାଲିସ, (ଯାବନିକ) ଅଦାଲତର ଆଶ୍ରୟ ନ ନେଇ ଆପଣା ମଧ୍ୟରେ କଳହ ରଫା କରିବା।

ଶାଳୀ, ବିଂ. (ଶାଲା-ଇନ୍) ବିଶିଷ୍ଟ, ଯୁକ୍ତ; ଶୋଭମାନ।

ଶାଳୀ, ବି. (ଶ୍ୟାଳି ବା ଶ୍ୟାଳିକା ଶବ୍ଦଜ) ଭାର୍ଯ୍ୟାର ଭଗିନୀ; କୃଷ୍ଣଜୀରକ, କଳାଜିରା।

ଶାଳୀନ, ବିଂ. (ଶାଲା-ଇନ) ବିନୀତ, ସଲଜ୍ଜ, ଲଜ୍ଜକ; ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ।

ଶାଳୁକ, ଶାଳୂକ, ବି. ନ. (ଶାଲ୍-ଉକ) ପଦ୍ମାଦିର ମୂଳ।

ଶାଲ୍ମଲ, ପୁଂ. ଶାଲ୍ମଲି, ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶାଲ୍ମଲୀ, ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଶାଲ-ମଲଚ୍, ଶଲ୍-ମଲି ଅଥବା ଶ୍ୟାଲି-ଂ, ମଲ ଅ-ଇନ୍) ଶିମିଳି ଗଛ; ସପ୍ତଦ୍ୱୀପ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଦ୍ୱୀପ।

ଶାଲ୍ମଲୀ, ବି. ପୁଂ. ପକ୍ଷୀନ୍ଦ୍ର, ଗରୁଡ଼।

ଶାବ, ଶାବକ, ବି. ପୁଂ. (ଶବ୍-ଅ, ଅକ) ଶିଶୁ, ବତ୍ସ। ବିଂ. ଶବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ।

ଶାବୁଦ, (ଯାବନିକ) ପ୍ରମାଣ।

ଶାଶୁ, ପତି ଅବା ଭାର୍ଯ୍ୟାର ମାତା।

ଶାଷ୍କୁଲ, ବି. (ଶଷ୍କୁଲୀ-ଅ) ମାଂସାଶୀ, ମାଂସଭୋକ୍ତା।

ଶାସନ, ବି. ନ. (ଶାସ୍-ଅନ) ଆଜ୍ଞା, ଆଦେଶ, ଉପଦେଶ; ଦଣ୍ଡ, ଦମନ; ପ୍ରତିପାଳନ; ଆଜ୍ଞାପତ୍ର, ଲିଖିତପତ୍ର; ଶାସ୍ତ୍ର; ରାଜଦତ୍ତ ଭୂମି।

ଶାସନତନ୍ତ୍ର, ବି. ନ. ରାଜ୍ୟଶାସନପ୍ରଣାଳୀ।

ଶାସନହର, ଶାସନହାରକ, ଶାସନହାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶାସନ-ହର, ହାରକ, ହାରିନ୍) ଆଜ୍ଞାବାହକ, ଦୂତ, ରାଜଦୂତ, ପିଆଦା।

ଶାସନୀୟ, ବିଂ. (ଶାସ୍-ଅନୀୟ) ଶାସନର ଯୋଗ୍ୟ, ଦମ୍ୟ; ଶିକ୍ଷଣୀୟ।

ଶାସିତ, ବିଂ. (ଶାସ୍-ତ) ଦଣ୍ଡିତ; ପ୍ରତିପାଳିତ; ଶିକ୍ଷିତ।

ଶାସିତା, ବିଂ. (ଶାସ୍-ତୃ) ଶାସନକର୍ତ୍ତା; ଶିକ୍ଷକ, ଉପଦେଶକ, ଗୁରୁ।

ଶାସ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶାସ୍-ତି) ଶାସନ, ଦଣ୍ଡ, ନିଗ୍ରହ, ନିୟମ।

ଶାସ୍ତ୍ର, ବି. ନ. (ଶାସ୍-ତ୍ର) ଶାସନ; ଆଜ୍ଞା; ଦେବତା ବା ମୁନିପ୍ରଣୀତ ଗ୍ରନ୍ଥ, ବେଦ, ତନ୍ତ୍ର, ପୁରାଣ, ଦର୍ଶନାଦି।

ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ, ଶାସ୍ତ୍ରତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ, ଶାସ୍ତ୍ରଦର୍ଶୀ, ଶାସ୍ତ୍ରବିତ୍ } ବିଂ. (ଶାସ୍ତ୍ର-ଜ୍ଞ, ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ, ଦର୍ଶିନ୍, ବିଦ୍) ଯେ ଶାସ୍ତ୍ର ଜାଣେ, ଶାସ୍ତ୍ରରେ ପାରଦର୍ଶୀ, ଗଣକ।

ଶାସ୍ତ୍ରାଚରଣ, ବିଂ. (ଶାସ୍ତ୍ର-ଆଚରଣ) ଶାସ୍ତ୍ର-ପାରଦର୍ଶୀ, ଯେ ଶାସ୍ତ୍ର ଜାଣେ।

ଶାସ୍ତ୍ରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶାସ୍ତ୍ର-ଇନ୍) ପଣ୍ଡିତ, ଶାସ୍ତ୍ରଦର୍ଶୀ, ପଣ୍ଡିତର ଉପାଧିବିଶେଷ। ବିଂ. ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ।

ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ, ବିଂ. (ଶାସ୍ତ୍ର-ଇୟ) ଶାସ୍ତ୍ରସିଦ୍ଧ, ଶାସ୍ତ୍ରସମ୍ମତ।

ଶାସ୍ୟ, ବିଂ. (ଶାସ୍-ଯ) ଶାସନୀୟ, ଶାସନ ଯୋଗ୍ୟ; ଉପଦେଷ୍ଟବ୍ୟ, ଶିକ୍ଷଣୀୟ।

ଶିଂଶପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷ, ଶିଶୁଗଛ, ଯଥା,

"ଶିଂଶପା ବୃକ୍ଷର ଡାଳେ, ହନୁ ମନେ ମନେ ବୋଲେ।"
ବି. ସ।

ଶିଉଳି, ବି. (ଶୈବାଲ ଶବ୍ଦଜ) ଶୈବାଳ; ଜଳଜାତ ଉଦ୍ଭିଜ୍ଜବିଶେଷ।

ଶିକା, ବି. (ଶିକ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ରକ୍ଷଣାର୍ଥେ ରଜ୍ଜୁମୟ ଆଧାରବିଶେଷ, ଯଥା,

"କଠାଉ ପଉଛ ଶିକା ସାର ବାଣ,
ଅସ୍ତ୍ର ହୋଇକ ଭେଦଭେଦେଲ୍ଁ ।"

ର. ବ ।

ଶିକାର, (ଯାବନକ) ମୃଗୟା ।

ଶିକୁଳି, ବି. (ଶୃଙ୍ଖଳ ଶବ୍ଦକ) ଶୃଙ୍ଖଳ, ଜଞ୍ଜିର ।

ଶିକ୍ୟ, ବି. ନ. (ଶକ୍-ଯ, ଶକ୍=ଶିକ୍) କ୍ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶିକା ।

ଶିକ୍ଷକ, ବିଂ. (ଶିକ୍ଷ୍-ଇ-ଅକ) ଶିକ୍ଷାଦାୟକ, ଅଧ୍ୟାପକ; ଶାସନକର୍ତ୍ତା ।

ଶିକ୍ଷଣ, ବି. ନ. (ଶିକ୍ଷ୍-ଅନ) ଶିକ୍ଷା, ଅଭ୍ୟାସ; ଅଧ୍ୟାପନ; ଦମନ ।

ଶିକ୍ଷଣୀୟ, ବିଂ. (ଶିକ୍ଷ୍-ଅନୀୟ) ଶିକ୍ଷା କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ, ଉପଦେଷ୍ଟବ୍ୟ ।

ଶିକ୍ଷୟିତା, ବିଂ. (ଶିକ୍ଷ-ଇ-ତୃ) ଅଧ୍ୟାପକ, ଶିକ୍ଷକ, ଯେ ଶିକ୍ଷା ଦିଏ ।

ଶିକ୍ଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିକ୍ଷ୍-ଅ-ଆ) ଅଭ୍ୟାସ; ବିନୟ; ଉପଦେଶ; ଅଧ୍ୟୟନ; ଦମନ ।

ଶିକ୍ଷାକର, ବିଂ. (ଶିକ୍ଷା-କର) ଶିକ୍ଷାକାରକ, ଯେ ଶିକ୍ଷା କରେ । ବି. ପୁଂ. ବେଦବ୍ୟାସ ।

ଶିକ୍ଷାଗୁରୁ, ବି. ପୁଂ. ବିଦ୍ୟାଦାତା, ଗୁରୁ, ଶିକ୍ଷକ; ଦୀକ୍ଷାଗୁରୁ ।

ଶିକ୍ଷିତ, ବିଂ. (ଶିକ୍ଷା-ଇତ) ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ; କୃତବିଦ୍ୟ; ବିନୀତ; ବଶ୍ୟ; ଦକ୍ଷ ।

ଶିକ୍ଷିତାକ୍ଷର, ବି. ପୁଂ. (ଶିକ୍ଷିତ-ଅକ୍ଷର) ଛାତ୍ର ।

ଶିଖଣ୍ଡ, ଶିଖଣ୍ଡକ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଖିନ୍-ଅମ୍-ଅ, ନପାତନ) ମୟୂର ପୁଚ୍ଛ, ଯଥା,

"ସଖି ମୁଁ ରହିଛି ମାବ ଶିଖଣ୍ଡ ଲୋ,
ଭୁଷ ଅପବାଦେ ତମକ ପଡୁଛ
ଏ ବୃକ ବଜାର ଦାଣ୍ଡ ଲୋ ।"

ସଂ. ସୁ ।

ଶିଖା; ଚୂଡା; କାକପକ୍ଷ ।

ଶିଖଣ୍ଡିକ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଖଣ୍ଡ-ଇକ) କୁକ୍କୁଟ, କୁକୁଡା । ସ୍ତ୍ରୀ. ଶିଖା, ଚୂଡା ।

ଶିଖଣ୍ଡୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଖଣ୍ଡ-ଇନ୍) ମୟୂର; ମୟୂରପୁଚ୍ଛ; ଦ୍ରୁପଦ ରାଜାର ପୁତ୍ର; କୁକ୍କୁଟ; ବାଣ; ବିଷ୍ଣୁ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦ୍ରୁପଦ ରାଜାର କନ୍ୟା; ମୟୂରୀ; ମଲ୍ଲିକାବିଶେଷ । ବିଂ. ଶିଖଣ୍ଡଯୁକ୍ତ ।

ଶିଖଣ୍ଡୀବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଖଣ୍ଡ-ବାହନ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ, ଯଥା,

"ବାଇପୃଷ୍ଠେ ଯେର ଯୁଝୁଥିଲେ ରଣେ,
କନ୍ଦୁଥିବ ବାମା ଶିଖଣ୍ଡୀବାହନେ ।"

କ. ହେ ।

ଶିଖର, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଶିଖା-ର) ପର୍ବତର ଶୃଙ୍ଗ; ଅଗ୍ରଭାଗ; ବୃକ୍ଷାଗ୍ର; ରୋମାଞ୍ଚ; ପୁଲକ; କୋଠି; କକ୍ଷ; ଶୁଣ୍ଠୁଭୂଷଣ; ରତ୍ନବିଶେଷ; ଖଡ୍ଗର ଅଗ୍ରଭାଗ ।

ଶିଖରବାସିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିଖର-ବାସିନୀ) ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା ।

ଶିଖରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଖର-ଇନ) ପର୍ବତ; ବୃକ୍ଷ; ଅପାମାର୍ଗ; କର୍କଟ ଶୃଙ୍ଗୀ; ପର୍ବତଦୁର୍ଗ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଉତ୍ତମାସ୍ତ୍ରୀ । ବିଂ. ଅଗ୍ରଭାଗବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶିଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୀ-ଖକ୍-ଆ) ଅଗ୍ରଭାଗ, ଚୂଡା; କଳାପ; ମସ୍ତକସ୍ଥ କେଶଗୁଚ୍ଛ; କାମଜ୍ୱର; ପ୍ରଧାନ; ପଦାଗ୍ର ।

ଶିଖାତରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଖା-ତରୁ) ପିଲସଜ; ଦୀପାଧାର ।

ଶିଖାଧର, ଶିଖାଧାର, ଶିଖାଧାରକ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଖା-ଧର, ଧାର, ଧାରକ) ମୟୂର ।

ଶିଖାବଳ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଖା-ବଳଚ୍) ମୟୂର ।

ଶିଖାବାନ୍, ବି. ପୁଂ.(ଶିଖା-ବତୁ) ଅଗ୍ନି; କେତୁଗ୍ରହ । ବିଂ. ଶିଖାବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶିଖିକଣ୍ଠ, ବି. ନ. (ଶିଖିନ୍-କଣ୍ଠ-ଅ) ତୁତିୟା, ମହୁରଗିରଥ ।

ଶିଖିଧ୍ୱଜ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଖିନ୍-ଧ୍ୱଜ-ଅ) ଧୂମ; କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଶିଖିବର୍ଦ୍ଧକ, ବି. ପୁଂ. କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ; ପାଣିକଖାରୁ ।

ଶିଖିବା, କ୍ରି. ବି. (ଗ୍ରା) ଅଭ୍ୟାସ କରିବା, ଯଥା,

"କାହୁଁ ଶିଖିଲ କାହ୍ନୁ ଏତେ ରଙ୍ଗ ।"

ଶିଖିବାହନ, ବ. ପୁଂ. (ଶିଖିନ୍-ବାହନ) କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଶିଖୀ, ବ. ପୁଂ. (ଶିଖା-ଇନ୍) ଅଗ୍ନି; ମୟୂର; ଗିରି, ପର୍ବତ; ଶର, ବାଣ; ବଳୀବର୍ଦ୍ଦ; କେତୁଗ୍ରହ; କୁକ୍କୁଟ; ଘୋଟକ; ବ୍ରାହ୍ମଣ; ବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଶିଖାଯୁକ୍ତ; (ମୟୂର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଶିଖରଶିଖେ ଶିଖୀ ସୁଖେ ବଲେ ବହାର ।"

ଶିଙ୍ଗଡା, ବ. (ଶୃଙ୍ଗାଟ ଶବ୍ଦଜ) ପାଣିରେ ଜାତ କଣ୍ଟକ ଫଳବିଶେଷ ।

ଶିଙ୍ଗା, ବ. (ଶୃଙ୍ଗ ଶବ୍ଦଜ) ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ, ଯଥା,

"ବଜା ରଣଶିଙ୍ଗା ଅରେ ଶୃଙ୍ଗଧର,
ଶବ୍ଦ ଶିଙ୍ଗା ଶୁଣି କେବେ ମାରିବ ।"

କ. ବ ।

ଶିଙ୍ଗାରହାର, ବ. ଗଙ୍ଗଶିଉଳି ଫୁଲ ।

ଶିଙ୍ଗି, ବ. (ଦେଶଜ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଶିଙ୍ଘାଣ, ବ. ନ. (ଶିଙ୍ଘ-ଆନ) ଲୌହମଳ; ଲୌହର ମରଚ; କାଚପତ୍ର; ନାସିକାମଳ ।

ଶିଞ୍ଜୁ, ବ. (ଦେଶଜ) ଧଳାକ୍ଷୀରବିଶିଷ୍ଟ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ ।

ଶିଞ୍ଜିତ, ବ. ନ. (ଶିଞ୍ଜ-ତ) ଭୂଷଣଧ୍ୱନି; ଅବ୍ୟକ୍ତ ଧ୍ୱନି ।

ଶିଞ୍ଜିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିଞ୍ଜିନ୍-ଈ) ନୂପୁର; ଧନୁର୍ଗୁଣ ।

ଶିଠା, ବ. (ଦେଶଜ) ବୃକ୍ଷର କ୍ଷୀର ।

ଶିଡି, ବ. (ଦେଶଜ) ପାହାଚ, ସୋପାନ, ନିଶୁଣୀ ।

ଶିତ, ବିଂ. (ଶୀ-ତ) କ୍ଷୀଣ, କୃଶ, ଦୁର୍ବଳ; କ୍ଷୟପ୍ରାପ୍ତ; ଶାଣିତ, ତୀକ୍ଷ୍ଣ, ଧାରୁଆ ।

ଶିତି, ବ. ପୁଂ. (ଶି-ତିକ୍) କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ; ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ; ଭୂର୍ଜ୍ଜପତ୍ର ବୃକ୍ଷ ।

ଶିତିକଣ୍ଠ, ବ. ପୁଂ. (ଶିତି-କଣ୍ଠ) ଶିବ, ନୀଳକଣ୍ଠ; ମୟୂର; ଭଦ୍ରଭଦ୍ରଲିୟା ପକ୍ଷୀ ।

ଶିଥିଳ, ବିଂ. (ଶ୍ଳଥ୍-ଇଲ) ଶ୍ଳଥ; ଅବସନ୍ନ; କ୍ଳାନ୍ତ; ଅଳସ; ଜଡ ।

ଶିପି, ବ. ପୁଂ. ରଶ୍ମି, କିରଣ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଚର୍ମ୍ମ, ଚମଡା ।

ଶିମ, ବ. (ଦେଶଜ) ଶିମ୍ବଗଛ ।

ଶିମ୍ବ, ବ. ପୁଂ. (ଶୀ-ବ, ନିପାତନ) ଶିମଗଛ; ଶିମ ।

ଶିୟାଳ, ବ. (ଶୃଗାଳ ଶବ୍ଦଜ) ଶିବା, ଶୃଗାଳ ।

ଶିର, ବ. ନ. (ଶ୍ରି-ଅ ନିପାତନ) ମସ୍ତକ; ମୁଣ୍ଡ, ଯଥା,

"ଅଙ୍ଗନା ବଚ୍ଛେଦଠାରୁ ଶିରଚ୍ଛେଦ ବଡ଼ ନୁହେ ।"

ଜ. ଦ୍ର ।

ଶିରଃ, ବ. ନ. (ଶ୍ରି-ଅସ୍-ନିପାତନ) ମସ୍ତକ; ବୃକ୍ଷାଗ୍ର; ଅଗ୍ରଭାଗ; ସୈନ୍ୟର ଅଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଦଳ; ପ୍ରଧାନ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ । ପୁଂ. ପିପ୍ପଳୀ ମୂଳ; ଶଯ୍ୟା ।

ଶିରପା, ବ. (ଯାବନିକ) ପୁରସ୍କାର, ଖେଲାତ ।

ଶିରଃଫଳ, ବ. ପୁଂ. (ଶିରସ୍-ଫଳ) ନାରିକେଳ, ନଡିଆ ।

ଶିରନାମା, ବ. (ଶିରୋନାମନ୍ ଶବ୍ଦଜ) ପତ୍ରର ଉପରେ ଲିଖିତ ନାମ ।

ଶିରସ୍ତ୍ର, } ବ. ନ. (ଶିରସ୍-ତ୍ରୈ-ଅ, ଅନ)
ଶିରସ୍ତ୍ରାଣ, } ଉଷ୍ଣୀଷ; ଟୋପି, ଯଥା,

"ଅଙ୍ଗେ ବର୍ମ୍ମ ଶିରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଶିରସ୍ତ୍ରାଣ,
କରଭୁଜେ ଧରି ଝଲକ କୃପାଣ ।"

ନ. କେ ।

ଶିରା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (Vein) (ଶୃ-ଅ-ଆ) ଶରୀର ମଧ୍ୟସ୍ଥ ରକ୍ତ ଗମନାଗମନର ପଥ, ଶିର; ନାଡ଼ୀ ।

ଶିରାଳ, ବିଂ. (ଶିରା-ଲ) ଶିରାଯୁକ୍ତ ।

ଶିରାବୃତ୍ତ, ବ. ନ. ସୀସକ, ସୀସା ।

ଶିରୀଷ, ବ. ପୁଂ. (ଶୃ-ଈଷନ୍) ବୃକ୍ଷବିଶେଷ । ନ. ଶିରୀଷ ଫୁଲ, ଯଥା,

"ଶିରୀଷମାଳା ଦଳି ଦେଇଁ କୁଠାରେ ।"

କ. ଚ ।

ଶିରୋଗୃହ, ବ. ନ. (ଶିରସ୍-ଗୃହ) ଅଟ୍ଟାଳିକାର ସର୍ବୋପରିସ୍ଥ ଗୃହ; ଚନ୍ଦ୍ରଶାଳା ।

ଶିରୋଧରା, } ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିରସ୍-ଧାର, ଧି) ଗ୍ରୀବା,
ଶିରୋଧି, } ଗଳଦେଶ ।

ଶିରୋଧାର୍ଯ୍ୟ, ବିଂ. (ଶିରସ୍-ଧାର୍ଯ୍ୟ) ମସ୍ତକରେ ଧାରଣୀୟ, ଅତିଶୟ ମାନ୍ୟ ।

ଶିରୋମଣି, ପୁଂ. } ବ. (ଶିରସ୍-ମଣି) ଶିରୋରତ୍ନ; ମସ୍ତ-
ଶିରୋମଣୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } କସ୍ଥ ରତ୍ନ ଭୂଷଣ; କଣ୍ଠୋତ୍ସ୍ଥିତ ରତ୍ନ; ପଣ୍ଡିତର ଉପାଧିବିଶେଷ ।

ଶିରୋରତ୍ନ, ବି. ନ. (ଶିରସ୍-ରତ୍ନ) ଶିରୋମଣି, କଣ୍ଠ-ସ୍ଥିତ ରତ୍ନ ।

ଶିରୋବଲ୍ଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଶିରସ୍-ବଲ୍ଲୀ) ମୟୂର ଶିଖା ।

ଶିଲ, ବି (ଶିଳା ଶବ୍ଦଜ) ହଳଦ ପ୍ରଭୃତି ବାଟିବାନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତରବିଶେଷ; ହଳଦ ବାଟିବାର ପଥର ।

ଶିଲପୁଆ, ଶିଲିପୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶିଳିପଟା ;

ଶିଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିଲ୍-ଅ) ପାଷାଣ, ପ୍ରସ୍ତର, ପଥର, ମନଃଶିଳା; କର୍ପୂର, (ପ୍ରସ୍ତର ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଶିଳା ଶଯ୍ୟାକୁ ଡର, ନ ଥିବା
ଗଉଡର କମଳେ ରଖି ଗୁଳିଥିବାରକୁରେ ।"

ଶିଳାଜ, ବିଂ. (ଶିଳା-ଜ) ପର୍ବ୍ବତ ଜାତ ଉପଧାତୁ ବିଶେଷ; ଶୈଳେୟ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ ।

ଶିଳାତ୍ମଜ, ଶିଳାସାର, ବି. ନ. (ଶିଳା- ଆତ୍ମନ୍-ଜ, ଶିଳା-ସାର) ଲୌହ, ଲୁହା ।

ଶିଳାପଟ୍ଟ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଳା-ପଟ୍ଟ) ପେଷଣ କରିବା-ନିମନ୍ତେ ଶିଳା; ଶିଲ ।

ଶିଳାମୟ, ବିଂ. (ଶିଳା-ମୟ) ପ୍ରସ୍ତର ନିର୍ମ୍ମିତ ।

ଶିଲୀମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଲୀ-ମୁଖ) ଭ୍ରମର, ଯଥା,

"କୁସୁମକୁ ଚୁମ୍ବଇ ଶିଲୀମୁଖ ।"

ବାଣ; ଜଡୀଭୂତ; ଯୁଦ୍ଧ ।

ଶିଳୋଚ୍ଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଳା-ଉତ୍-ଚି-ଅ) ଶୈଳ, ପର୍ବ୍ବତ; ପର୍ବ୍ବତ ଶୃଙ୍ଗ ।

ଶିଳୌକାଃ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଳା-ଓକସ୍) ଗରୁଡ ।

ଶିଳ୍ପ, ବି. ନ. (ଶିଲ୍-ପକ୍) ବସ୍ତୁ ନିର୍ମ୍ମାଣାଦି କର୍ମ୍ମ, କାରିଗିରି ।

ଶିଳ୍ପକାର, ଶିଳ୍ପକାରୀ, } ବିଂ. (ଶିଳ୍ପ-କାର, କାରିନ୍) ଶିଳ୍ପୀ, କାରିଗର ।

ଶିଳ୍ପଯନ୍ତ୍ର, ବି. କଳ ।

ଶିଳ୍ପଶାଳ, ଶିଳ୍ପିଶାଳ, ଲା-ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. ନ. (ଶିଳ୍ପ-ଶାଳ) ଶିଳ୍ପ-କର୍ମ୍ମ କରିବାର ଘର; କାରଖାନା ଘର ।

ଶିଳ୍ପିକ, ଶିଳ୍ପୀ, ବିଂ. (ଶିଳ୍ପ-ଇକ, ଇନ୍) ଶିଳ୍ପ କର୍ମ୍ମକାରୀ; କାରିଗର ।

ଶିବ, ବି. ପୁଂ. (ଶିବ-ଅ) ଶମ୍ଭୁ, ମହେଶ, ମହାଦେବ; ପାରଦ; ମୁକ୍ତି, ମୋକ୍ଷ; ବେଦ; ଲିଙ୍ଗ ; ଶିବ-ଲିଙ୍ଗ । ନ. ସୁଖ; ମଙ୍ଗଳ; ଜଳ; ଶୁଭ; ସୈନ୍ଧବ, ସମୁଦ୍ରଲବଣ; ଅଦ୍ୱୈତ ବ୍ରହ୍ମ, ଶୁଭଦ; ସୁଖଦ; ରମ୍ୟ; ରମଣୀୟ ।

ଶିବକର, ଶିବଙ୍କର, ବିଂ. (ଶିବ-କର) ମଙ୍ଗଳକାରକ, ଶୁଭଦାୟକ ।

ଶିବକୀର୍ତ୍ତନ, ବି. ପୁଂ. (ଶିବ-କୀର୍ତ୍ତନ) ବିଷ୍ଣୁ; ଶୈବ, ଶିବର ଉପାସକ । ନ. ଶିବର ସ୍ତୁତି ।

ଶିବଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଫାଲ୍‌ଗୁନ ମାସର କୃଷ୍ଣ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ।

ଶିବଦତ୍ତ, ବି. ନ. ବିଷ୍ଣୁଚକ୍ର ।

ଶିବଦୂତୀ, ଶିବଦୂତୀକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିବ-ଦୂତୀ, ଦୂତକା) ଦେବୀବିଶେଷ, ଦୁର୍ଗା; ଯୋଗିନୀବିଶେଷ ।

ଶିବଦ୍ରୁମ, ବି. ପୁଂ. (ଶିବ-ଦ୍ରୁମ) ବେଲଗଛ ।

ଶିବପୁରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିବ-ପୁରୀ) ବାରାଣସୀ, କାଶୀ ।

ଶିବପ୍ରିୟ, ବି. ନ. ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ । ପୁଂ. ଧୁସ୍ତୁର; ପ୍ରିୟା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ଶିବରାତ୍ରି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିବ-ରାତ୍ରି) ଶିବ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ, ଫାଲ୍‌ଗୁନ ମାସର କୃଷ୍ଣ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ ରାତ୍ରି, ଯଥା,

"ଯେ ଝାସିଥାଇ ସାଗରେ ଶିବରାତ୍ରି ଜାଗରେ,
କଷ୍ଟେ କୈଳାଶ ନଗରେ ବହୁ ଯୋଗରେ ।"

ଶିବଲିଙ୍ଗ, ବି. ନ. ଶିବର ପ୍ରସ୍ତର ମୃତ୍ତିକାଦିମୟ ଲିଙ୍ଗ-ମୂର୍ତ୍ତି ।

ଶିବବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ଶିବ-ବାହନ) ବୃଷ, ଷଣ୍ଢ ।

ଶିବବୀଜ, ବି. ନ. (ଶିବ-ବୀଜ) ପାରଦ, ପାରା ।

ଶିବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିବ-ଆ) ଶୃଗାଳ; ହରିତକୀ; ଆମଳକୀ; ହରିଦ୍ରା; ମୁକ୍ତି; ମୋକ୍ଷ; ଦୂର୍ବା; ଶମୀବୃକ୍ଷ; ଦୁର୍ଗା, ଭବାନୀ ।

ଶିବାନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିବ-ଆନୀ) ଶିବପତ୍ନୀ; ପୁଷ୍ପ-ବିଶେଷ; ଜୟନ୍ତୀବୃକ୍ଷ ।

ଶିବାପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶିବା-ପ୍ରିୟ) ଛାଗ, ଛାଗଳ ।

ଶିବାଳୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶିବ ଆଳୟ) ରକ୍ତତୁଳସୀ । ନ. ଶ୍ମଶାନ; ଶିବର ମନ୍ଦିର ।

ଶିବକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିବ-ଅକ-ଆ) ଯାନବିଶେଷ; ପାଲିଙ୍କି, ଯଥା,

"ଶଙ୍ଖଘଣ୍ଟ ଗରବ ଗଞ୍ଜନା ଶିବିକାରେ,
ସଖିରୁ ତୋ ନେବ ଚିହ୍ନ କେଳିଶିବିକାରେ ।"

ଶିବିର, ବି. କ୍ଲୀ. (ଶୀ-ଇର, ବ ଆଗମ) ସେନାନିବେଶ, ଛାଉଣି ।

ଶିଶି, ବି. (ଯାବନିକ) କାଚନିର୍ମିତ କ୍ଷୁଦ୍ରପାତ୍ର ବିଶେଷ ।

ଶିଶିର, ବି. ପୁଂ. (ଶଶ୍-ଇ-ଅ ସ୍ଥାନେ ଇର) ତୁଷାର । ପୁଂ. କ୍ଲୀ. ଶୀତକାଳ । ବିଂ. ଶୀତଳ; ଜଡ ।

ଶିଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଶ୍-ଉ) ବାଳକ, ଶାବକ; ଉମ୍ବ ।

ଶିଶୁତ୍ୱ, ବି. କ୍ଲୀ. (ଶିଶୁ-ତ୍ୱ) ଶୈଶବ, ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା ।

ଶିଶୁପାଳ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଶୁ-ପାଳ) ଚେଦିବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ଦାମଘୋଷର ପୁତ୍ର ।

ଶିଶୁପାଳକ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଶୁ-ପାଳ-କ) ଶିଶୁପାଳ; କେଳିକଦମ୍ବ । ବିଂ. ଶିଶୁରକ୍ଷକ ।

ଶିଶୁବାହକ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଶୁ-ବାହକ) ବନ୍ୟଗଛ; ବାଳକମାନଙ୍କର ବହନକାରୀ ।

ଶିଶ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ଶସ୍-ନ ନିପାତନ) ପୁରୁଷର ଚିହ୍ନ, ପୁରୁଷୋପସ୍ଥ ।

ଶିଷ, ବି. (ଶୀର୍ଷ ଶବ୍ଦଜ) ଧାନ୍ୟାଦିର ଶୀର୍ଷ, ମଞ୍ଜରୀ, ଶିଖା ।

ଶିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ଶାସ୍-କ୍ତ) ଶାନ୍ତ, ଧୀର, ସୁବୋଧ, ସୁଶୀଳ, ମାର୍ଜିତ; ଅବଶିଷ୍ଟ; ବଶତାପନ୍ନ; ପୋଷା; ଶିକ୍ଷିତ; ବିନୀତ; ପ୍ରଧାନ; ବିଖ୍ୟାତ; ଆଜ୍ଞପ୍ତ । ପୁଂ. ମନ୍ତ୍ରୀ; ସର୍ଦ୍ଦାର ।

ଶିଷ୍ଟତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶିଷ୍ଟ-ତା) ଶିଷ୍ଟର ଧର୍ମ, ନମ୍ରତା, ଧୀରତା; ଶେଷ, ଅବଶିଷ୍ଟତା, ବିନୟ; ବଶୀଭୂତତା ।

ଶିଷ୍ଟାଚାର, ବି. ପୁଂ. (ଶିଷ୍ଟ-ଆଚାର) ସାଧୁ ବ୍ୟବହାର, ଭଦ୍ରତା ।

ଶିଷ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶାସ୍-ଯ) ଛାତ୍ର । ବିଂ. ଶାସନଯୋଗ୍ୟ, ଉପଦେଷ୍ଟବ୍ୟ; ଶିକ୍ଷିତବ୍ୟ, ଶିକ୍ଷଣୀୟ ।

ଶିହାଣା, ବି. (ଯାବନିକ) ଚତୁର, ଚଲାକ, ଧୂର୍ତ୍ତ ।

ଶୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୀ-ଂ) ଶୟନ; ଶାନ୍ତି ।

ଶୀକର, ବି. ପୁଂ. (ଶୀକ୍-ଅରନ୍) ବାୟୁ ପ୍ରେରିତ ଜଳବିନ୍ଦୁ, ଜଳକଣା; ସୂକ୍ଷ୍ମବୃଷ୍ଟି, ବାୟୁ ।

ଶୀଘ୍ର, କ୍ରି. ବିଂ. (ଶିଙ୍ଘ୍-ରକ୍ ନିପାତନ) ଅବିଳମ୍ବ, ଦ୍ରୁତ, ତ୍ୱରା । ବିଂ. ଶୀଘ୍ରତାଯୁକ୍ତ, ସତ୍ୱର, ତ୍ୱରିତ ।

ଶୀଘ୍ରଗ, ବିଂ. (ଶୀଘ୍ର-ଗ) ଦ୍ରୁତଗାମୀ, ତ୍ୱରିତଗତି ।

ଶୀଘ୍ରଚେତନ, ବି. ପୁଂ. (ଶୀଘ୍ର-ଚିତ୍-ଅନ) କୁକ୍କୁର । ବିଂ. ଦ୍ରୁତ ଚେତନାଯୁକ୍ତ ।

ଶୀଘ୍ରତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୀଘ୍ର-ତା) ଦ୍ରୁତତା, ସତ୍ୱରତା ।

ଶୀଘ୍ରାୟମାଣ, ବିଂ. (ଶୀଘ୍ର-ଅଜ, ଯ, ମ, ଆଗମ) ଶୀଘ୍ର ଗମନକାରୀ ।

ଶୀତ, ବିଂ. (ଶ୍ୟୈ-କ୍ତ) ଶୀତଳ, ଶୈତ୍ୟଗୁଣଯୁକ୍ତ; ଜଡ; ଅଳସ; କ୍ୱଥିତ । ବି. କ୍ଲୀ. (ଶୀତ-ଅ) ଶୈତ୍ୟଗୁଣ; ଶୀତଳତା; ଜଳ; ତ୍ୱକ୍ । ପୁଂ. ହିମ ଋତୁ, ଶୀତକାଳ; ବେତସ ବୃକ୍ଷ; ଅଶନପର୍ଣ୍ଣୀ; ନିମ୍ବ; କର୍ପୂର ।

ଶୀତକର, ଶୀତକିରଣ, ଶୀତଗୁ, ଶୀତଭାନୁ, ଶୀତମୟୂଖ, ଶୀତମରୀଚି, ଶୀତରଶ୍ମି, ଶୀତାଂଶୁ, } ବି. ପୁଂ. (ଶୀତ-କର, କିରଣ, ଗୋ, ଭାନୁ, ମୟୂଖ, ମରୀଚି, ରଶ୍ମି, ଅଂଶୁ) ଚନ୍ଦ୍ର; ହିମକର; କର୍ପୂର ।

ଶୀତକୁମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. କରବୀର । ମ୍ଭୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଜଳଜବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ଶୀତଚମ୍ପକ, ବି. ପୁଂ. (ଶୀତ-ଚମ୍ପକ) ଦର୍ପଣ; ପ୍ରଦୀପ ।

ଶୀତପର୍ଣ୍ଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅର୍କପୁଷ୍ପିକା ।

ଶୀତଳ, ବିଂ. (ଶୀତ-ଲା-ଅ) ଶୈତ୍ୟଗୁଣଯୁକ୍ତ, ଥଣ୍ଡା । ବି. କ୍ଲୀ. ଚନ୍ଦନ; ଶୈଳେୟ; ମୌକ୍ତିକ; ପଥ; ବେଣାଚେର । ପୁଂ. ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଶନପର୍ଣ୍ଣୀ । ଲା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେବୀବିଶେଷ । ଲୀ. ଜଳଜବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ ।

ଶୀତଳପାଟି, ବି. (ଦେଶଜ) ମସିଣା ବିଶେଷ ।

ଶୀତଶିବ, ବି. କ୍ଲୀ. (ଶୀତ-ଶିବ) ସୈନ୍ଧବଲବଣ; ଶୈଳେୟ ନାମକ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ । ପୁଂ. ମଧୁରିକା ବା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶମୀବୃକ୍ଷ ।

ଶୀତା, ସୀତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୀତ-ଆ) ରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର

ସୁହାଗୀ, ଜାନକୀ; ଙ୍ଗାଗଲପକ୍ଷୀ; ଅତିବଳା; କୁଟୁମ୍ବିନୀ; ଦୁର୍ବା ।

ଶୀତାଦ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ଶୀତ-ଅଦ୍ରି) ହିମାଳୟ ପର୍ବତ ।

ଶୀତାଭ, ଶୀତାଭ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଶୀତ-ଅଭ୍ର) ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର ।

ଶୀତାର୍ତ୍ତ, ଶୀତାଲୁ, ବି. (ଶୀତ ଋତ କର୍ମ୍ମା ଅର୍ତ୍ତ, ଅଲୁ) ଶୀତପୀଡ଼ିତ, ଶୀତକାତର ।

ଶୀତାଶ୍ମା, ବି. ପୁଂ. (ଶୀତ-ଅଶ୍ମନ୍) ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତମଣି ।

ଶୀଭୁଲିଫୁ, ବି. (ଦେଶଜ) ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ମୁଣ୍ଡରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବଥ ହୁଏ ।

ଶୀଭୁଲିବା, କ୍ରି. ବି. (ପ୍ରା) ଅଣ୍ଡା କରିବା ।

ଶୀତୋତ୍ତମ, ବି. ନ. (ଶୀତ-ଉତ୍ତମ) ବାରି, ଜଳ ।

ଶୀତ୍କାର, ବି. ପୁଂ. (ଶୀତ୍-କାର) ଶ୍ରେଣ୍ଠ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ରତିକାଳୀନ ଧ୍ୱନି, ଇସ୍ ଏହି ଶବ୍ଦ ।

ଶୀଘ୍ର,ବିଂ. (ଶୀଘ-ଯ) ଶୀଘ୍ରଯୋଗ୍ୟ; କ୍ଷିପ୍ର, ତ୍ୱରା ।

ଶୀଧୁ, ସୀଧୁ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଶୀ-ଧୁକ୍) ପକ୍ୱ ଇକ୍ଷୁ ରସ ଜନିତ ମଦ୍ୟ; ମଧୁ ।

ଶୀଧୁଗନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ଶୀଧୁ-ଗନ୍ଧ) ବଉଳଗଛ ।

ଶୀନ, ବିଂ. (ଶ୍ୟୈ-ତ) ଘନୀଭୂତ; ମୂର୍ଖ । ବି. ପୁଂ. ଅଜଗର, ବୃହତ୍ ସର୍ପ ।

ଶୀର, ଶୀଳ, ବି. ପୁଂ. (ଶୀ-ରକ୍) ଅଜଗର ସର୍ପ ।

ଶୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ଶୄ-ତ) କୃଶ, କ୍ଷୀଣ; ଶୁଷ୍କ; ଛିନ୍ନ; ପତିତ ।

ଶୀର୍ଣ୍ଣପାଦ, ବି. ପୁଂ. (ଶୀର୍ଣ୍ଣ-ପାଦ) ଯମ, ଅନ୍ତକ ।

ଶୀର୍ଣ୍ଣବୃନ୍ତ, ବି. ନ. (ଶୀର୍ଣ୍ଣ-ବୃନ୍ତ) ତରମୁଜ ।

ଶୀର୍ଷ, ବି. ନ. (ଶିରସ ସ୍ଥାନେ ଶୀର୍ଷ) ଶିରସ୍, ମସ୍ତକ, ମଥା; କୃଷ୍ଣାଗୁରୁ ।

ଶୀର୍ଷକ, ବି. ନ. (ଶୀର୍ଷ-କ) ଟୋପି, ପଗଡ଼ି; ମସ୍ତକ; ଜୟ ପରାଜୟର ନିର୍ଦ୍ଦର୍ଶନପତ୍ର । ପୁଂ. ରାହୁଗ୍ରହ ।

ଶୀର୍ଷଚ୍ଛେଦକ, ଶୀର୍ଷଚ୍ଛେଦ୍ୟ, ବିଂ. (ଶୀର୍ଷ-ଛେଦ୍-ଇକ, ଯ) ଶିର ଚ୍ଛେଦନ ଯୋଗ୍ୟ; ବଧ୍ୟ ।

ଶୀର୍ଷରକ୍ଷ, ବି. ନ. (ଶୀର୍ଷ-ରକ୍ଷ) ଶିରସ୍ତ୍ରାଣ, ପଗଡ଼ି ।

ଶୀଲ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଶୀଲ୍-ଅ) ସ୍ୱଭାବ; ସଚ୍ଚରିତ୍ର; ଚରିତ୍ର । ପୁଂ. ବୃହତ୍ ସର୍ପ । ବିଂ. ବିଶିଷ୍ଟ, ଯୁକ୍ତ ।

ଶୀଲନ, ବି. ନ. (ଶୀଲ-ଅନ) ଆଲୋଚନ'; ଅଭ୍ୟାସ; ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ; ପରିଦର୍ଶନ; ଅତିଶାୟନ ।

ଶୀଲବାନ୍, ବିଂ. (ଶୀଲ-ବତ୍) ସ୍ୱଭାବଯୁକ୍ତ, ସୁଶୀଲ; ସଚ୍ଚରିତ୍ରଶାଳୀ ।

ଶୀବଲ, ବି. ନ. (ଶୀ-ବଲ) ଶୈବାଳ, ଶେଉଳି ।

ଶୀବା, ବି. ପୁଂ. (ଶୀ-ବନ୍) ଅଜଗର ସର୍ପ, ବୃହତ୍ ସର୍ପ; ବେଡ଼ା ସାପ ।

ଶୁଆ, ବି. (ଶୁକ ଶବ୍ଦଜ) ପକ୍ଷୀବିଶେଷ ।

ଶୁଅରବାର, ବି. (ଶପୂନ ଶବ୍ଦଜ) ଶପୂନ କରିବାର, ଯଥା,

"ଅନେକ ଶୁଅର ଭାଙ୍ଗୁ ଏକ ଲବ,
ଅଭ ମୋ ହୃଦୟ ବଳା କେମନ୍ତେ ଏବେ ନବାନ।
ନବ ପଲ୍ଲବ ଶୟନେ ନିଦ୍ରା ଯିବ ।"

ଶୁଆର, ବି. (ଦେଶଜ) ପାଚକବିଶେଷ ।

ଶୁକ, ବି. ପୁଂ. (ଶୁକ୍-କ) ପକ୍ଷିବିଶେଷ, ଟିଆ ପକ୍ଷି; ବ୍ୟାସଦେବର ପୁତ୍ର; ରାବଣର ମନ୍ତ୍ରୀ; ଶିରୀଷବୃକ୍ଷ । ନ. ବସ୍ତ୍ର; ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳ ।

ଶୁକନାସ, ବି. ପୁଂ. (ଶୁକ-ନାସା-ଅ) ତାରାପୀଡ଼ ରାଜାର ମନ୍ତ୍ରୀ; ଶ୍ୟୋଣାକବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଶୁକର ନ୍ୟାୟ ନାସିକା ବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶୁକପୁଚ୍ଛ, ବି. ପୁଂ. (ଶୁକ-ପୁଚ୍ଛ) ଗନ୍ଧକ ।

ଶୁକାଦନ, ବି. ପୁଂ. (ଶୁକ-ଅଦନ) ଦାଡ଼ିମ୍ବ ।

ଶୁକୁଆ, ବି. (ଦେଶଜ) ଶୁଖିଲା ମାଛ ।

ଶୁକ୍ଳା, ବି. (ଦେଶଜ) ମୁରୁକୁଟିଆ ।

ଶୁକ୍ତ, ବି. ନ. (ଶୁଚ୍-ତ) ମାଂସ; ସିଂଗା; ଦୁର୍ବାକ୍ୟ, କଟୁକ୍ତି; କାଞ୍ଜି; ବ୍ୟଞ୍ଜନବିଶେଷର ଯୂଷ । ବିଂ. ପରୁଷ; ପରିଷ୍କୃତ; ନିଷ୍ଠୁର; ଶ୍ଳିଷ୍ଟ; ନିର୍ଜ୍ଜନ ।

ଶୁକ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁଚ୍-ତି) ଶାମୁକା; ଶଙ୍ଖ ।

ଶୁକ୍ତିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁକ୍ତି-କ) ଶୁକ୍ତି ।

ଶୁକ୍ତିଜ, ଶୁକ୍ତିବୀଜ, ବି. ନ. (ଶୁକ୍ତି-ଜ, ବୀଜ) ମୌକ୍ତିକ, ମୁକ୍ତାଫଳ । ବିଂ. ଶୁକ୍ତିଜାତ ।

ଶୁକ୍ତିମାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଶୁକ୍ତି-ମତ୍) ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଶୁକ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଶୁଚ୍-ରକ୍) ଭାର୍ଗବ; ଦୈତ୍ୟଗୁରୁ; ଗ୍ରହବିଶେଷ; ଅଗ୍ନି; ଚିତ୍ରକବୃକ୍ଷ; ଜ୍ୟେଷ୍ଠମାସ । ନ. ତେଜଃ; ଶରୀରସ୍ଥ ଧାତୁବିଶେଷ; ବୀର୍ଯ୍ୟ; ରେତଃ ।

ଶୁକ୍ରକର, ବ. ପୁଂ. (ଶୁକ୍ର-କର) ମଜ୍ଜା । ବିଂ. ବୀର୍ଯ୍ୟ-କାରକ ।

ଶୁକ୍ରଭୁକ୍, ବ. ପୁଂ. (ଶୁକ୍ର-ଭୁଜ୍-୨) ମୟୂର । ବିଂ. ରେତୋ ଭୋଜକ ।

ଶୁକ୍ରବାର, ବ. ପୁଂ. (ଶୁକ୍ର-ବାର) ଶୁକ୍ରଗ୍ରହର ଭୋଗ୍ୟ ଦିନ; ସପ୍ତାହର ପଞ୍ଚମ ଦିନ ।

ଶୁକ୍ରଶିଷ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁକ୍ର-ଶିଷ୍ୟ) ଦୈତ୍ୟ, ଅସୁର ।

ଶୁକ୍ଳ, ବିଂ. (ଶୁଚ୍-ଲକ୍) ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ; ଶ.ଦା; ଶୁଦ୍ଧ । ବ. ପୁଂ. ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ;ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ । ନ. ରଜତ, ରୌପ୍ୟ; ନବନୀତ ।

ଶୁକ୍ଳକର୍ମ୍ମା, ବିଂ. (ଶୁକ୍ଳ-କର୍ମ୍ମନ୍) ଅକ୍ଲିଷ୍ଟକର୍ମ୍ମା, ସତ୍କର୍ମ୍ମରେ ଅନୁଷ୍ଠାତା, ଶୁଦ୍ଧ ଚରିତ୍ର ।

ଶୁକ୍ଳକନ୍ଦ, ବ. ପୁଂ. ମହିଷକନ୍ଦ; ଶ୍ୱେତମୂଳ; ଦା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଅତିବିଷା ।

ଶୁକ୍ଳଧାତୁ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁକ୍ଳ-ଧାତୁ) ଖଡ଼ି ।

ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁକ୍ଳ-ପକ୍ଷ) ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରତିପଦଠାରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଞ୍ଚଦଶ ତିଥି ।

ଶୁକ୍ଳପୁଷ୍ପ, ବ. ପୁଂ. କୁନ୍ଦପୁଷ୍ପ ବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଶ୍ୱେତ-କୁସୁମଯୁକ୍ତ; ଷ୍ପା-ସ୍ତ୍ରୀ. ନାଗଦନ୍ତୀ; ଶୀତକୁମ୍ଭୀ; ଷ୍ପୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ନାଗଦନ୍ତୀ ।

ଶୁକ୍ଳା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁକ୍ଳ-ଆ) ସରସ୍ୱତୀ; ଶର୍କରା ।

ଶୁକ୍ଳାଙ୍ଗୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁକ୍ଳ-ଅଙ୍ଗୀ) ଶେଫାଳିକା ।

ଶୁକ୍ଳିମା, ବ. ପୁଂ. (ଶୁକ୍ଳ-ଇମନ) ଶୁକ୍ଳତ୍ୱ; ଶ୍ୱେତ ।

ଶୁକ୍ଳୋପଲା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁକ୍ଳ-ଉପଲା) ଶର୍କରା, ଚିନି । ପୁଂ. ଶାଦା ପଥର ।

ଶୁଖିବା, କ୍ରି. ବ. (ଶୁଷ୍କ ଶବ୍ଦଜ) ଶୁଷ୍କ ହେବା, ଯଥା,

"ଶୁଖିଲାଣି ଲୋ ଶ୍ୟାମାଙ୍କ ଶରୀରେ ।"

ଶୁଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ଶମ୍-ଗ) ବଟବୃକ୍ଷ. ଆମ୍ରାତଗଛ ।

ଶୁଙ୍ଘିବା, ବ. (ଦେଶଜ) ଆଘ୍ରାଣ କରିବା ।

ଶୁଙ୍ଗୀ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଙ୍ଗ-ଇନ୍) ବଟବୃକ୍ଷ; ପାକୁଡ଼ଗଛ ।

ଶୁଚ୍, ଶୁଚା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁଚ୍- ୦) ଶୋକ, ଦୁଃଖ, ମନସ୍ତାପ ।

ଶୁଚି, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଚ୍-ଇନ୍) ଅଗ୍ନି; ଚିତ୍ରକବୃକ୍ଷ; ଜ୍ୟେଷ୍ଠମାସ; ଆଷାଢ଼ମାସ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଚନ୍ଦ୍ର; ମହାଦେବ; ବୃହସ୍ପତି; ବ୍ରାହ୍ମଣ; ଅନ୍ନପ୍ରାଶନ କାଳୀନହୋମ; ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ; ଶୃଙ୍ଗାରରସ; ସୌ-ବର୍ଣ୍ଣ; ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ; ଶୁକ୍ଳଭଙ୍ଗ; ଶୁଦ୍ଧମନ୍ତ୍ରୀ; ସଦାଚାର । ବିଂ. ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ; ଅନୁପହତ; ଶୁଦ୍ଧ; ପବିତ୍ର; ନିର୍ମ୍ମଳ; ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ; ଶୁଭ୍ର; ଅନୁକୂଳ; ।

ଶୁଚିତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁଚି-ତା) ଶୁଦ୍ଧତା; ପବିତ୍ରତା; ନିର୍ମ୍ମଳତା ।

ଶୁଚିଦ୍ରୁମ, ବ. ପୁଂ. ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

ଶୁଚିପ୍ରଣୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁଚି-ପ୍ରଣୀ) ଆଚମନ ।

ଶୁଚି, ରୋଚିଃ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଚି ରୋଚିସ୍) ଚନ୍ଦ୍ର; ଶୁକ୍ଳକିରଣ ।

ସୁଜ, ବ. (ଦେଶଜ) ଗହମ ପେଷା ହେଲାଉତ୍ତାରେ ତାହାର ଯେଉଁ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ମସୃଦା ନ ହୋଇ ରହେ ।

ସୁଝିବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ପରିଶୋଧ କରିବା ।

ଶୁଣ୍ଠି, ଶୁଣ୍ଠୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁଣ୍ଠ-ଇ) ଶୁଷ୍କ ଆର୍ଦ୍ରକ ।

ଶୁଣ୍ଡ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଣ୍ଡ୍-ଡ) କରିହସ୍ତ, ହାତୀଶୁଣ୍ଡ, ହସ୍ତୀର ଗଣ୍ଡସ୍ଥଳରୁ ମଦକ୍ଷରଣ ।

ଶୁଣ୍ଡଧର, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଣ୍ଡ-ଧର) ହସ୍ତୀ, କରୀ ।

ଶୁଣ୍ଡିକ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଣ୍ଡ-କ) ଶୌଣ୍ଡିକ, ଶୁଣ୍ଡୀ; ଯୁଦ୍ଧବେଶ୍ମ, ରଣଟଙ୍ଗୀ ।

ଶୁଣ୍ଡାଲ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଣ୍ଡା-ଲ) କରୀ, ହସ୍ତୀ ।

ଶୁଣ୍ଡୀ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଣ୍ଡା-ଇନ୍) ସୁରାପ୍ରସ୍ତୁତକାରକ ; ହସ୍ତୀ ।

ଶୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ଶୁଧ୍-ତ) ପବିତ୍ର; ସ୍ୱଚ୍ଛ, ନିର୍ମ୍ମଳ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ; ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ; ଶାଣିତ; ସମତାପ୍ରାପ୍ତ; ଅମିଶ୍ରିତ; ଉଦ୍ଧୃତ; ଶୁଭ୍ର; ନିଷ୍କଳ । ବ. ନ. ସୈନ୍ଧବ ଲବଣ; ମରିଚ ।

ଶୁଦ୍ଧଚାରୀ, ବିଂ. (ଶୁଦ୍ଧ-ଚର୍-ଇନ୍) ନିର୍ମ୍ମଳ ଚରିତ୍ର, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ।

ଶୁଦ୍ଧମତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ପବିତ୍ର ବୁଦ୍ଧିବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶୁଦ୍ଧାନ୍ତ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଦ୍ଧ-ଅନ୍ତ) ଅନ୍ତଃପୁର; ଅନ୍ତଃପୁରସ୍ଥ; ସ୍ତ୍ରୀ; ରାଣୀ, ରାଜପତ୍ନୀ; ରାଜାର ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଶୁଦ୍ଧି, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁଧ୍-ତି) ଶୋଧନ, ଶୁଦ୍ଧତା; ସ୍ୱଚ୍ଛତା, ନିର୍ମଳତା; ମାର୍ଜ୍ଜନା, ପରିଷ୍କାର, ପବିତ୍ରତା, ସଂସ୍କାରବିଶେଷ, ଦୁର୍ଗା ।

ଶୁନାଶୀର, ସୁନାସୀର, ବ. ପୁଂ. ଇନ୍ଦ୍ର; ପେଚକ ।

ଶୁଭ, ବ. ନ. (ଶୁଭ୍-ଅ) କ୍ଷେମ, ମଙ୍ଗଳ; ସୁଖ; ପଦ୍ମକାଷ୍ଠ । ପୁଂ. ଯୋଗବିଶେଷ । ବିଂ. ମଙ୍ଗଳଦାୟକ; ସୁଖୀ; କୁଶଳୀ; ସୁନ୍ଦର; ମନୋହର ।

ଶୁଭଂଯୁ, ବିଂ. (ଶୁଭଂ-ଯୁ ଶୁଭାନ୍ୱିତ, କୁଶଳୀ ।

ଶୁଭକର, ଶୁଭଙ୍କର, ବିଂ. (ଶୁଭ-କୃ-ଅ) ଶୁଭଜନକ, ମଙ୍ଗଳକର । ବି. ପୁଂ. ସ୍ୱନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଙ୍କଶାସ୍ତ୍ରକାରକ । ସ୍ତ୍ରୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ପାର୍ବ୍ବତୀ ।

ଶୁଭଗ୍ରହ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଭ-ଗ୍ରହ) ସୌମ୍ୟଗ୍ରହ ।

ଶୁଭପତ୍ରିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶାଳପର୍ଣ୍ଣୀ; ମଙ୍ଗଳପତ୍ରିକା ।

ଶୁଭସୂଚନୀ, ବ, ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେବୀବିଶେଷ, ସୁଚନୀ ।

ଶୁଭଦ, ବିଂ. (ଶୁଭ-ଦ) ଶୁଭଦାୟକ, ଶୁଭଜନକ । ବିଂ ପୁଂ. ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

ଶୁଭସ୍ଥଳୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁଭ-ସ୍ଥଳୀ) ଯଜ୍ଞଭୂମି ମଙ୍ଗଳଦାୟକ ସ୍ଥାନ ।

ଶୁଭା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁଭ-ଅ-ଆ, ଶୋଭା, କାନ୍ତି; ଇଚ୍ଛା; ପାର୍ବ୍ବତୀର ସଖୀବିଶେଷ; ଦେବସଭା; ବଂଶଲୋଚନା; ଗୋରୋଚନା; ଶମୀ; ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁ; ଶ୍ୱେତ ଦୂର୍ବା । ବିଂ. ମଙ୍ଗଳଜନକା ।

ଶୁଭାଙ୍ଗୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁଭ-ଅଙ୍ଗ) କୁବେରପତ୍ନୀ; ସୁନ୍ଦର ଅବୟବବିଶିଷ୍ଟା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଶୁଭିବା, କ୍ରି. ବ. (ଦେଶଜ) ଶ୍ରବଣ ପଥକୁ ଆସିବା ।

ଶୁଭ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଭ-ର) ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ; ଚନ୍ଦନ । ନ. ଅଭ୍ରକ; ରୌପ୍ୟ । ବିଂ. ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ; ଉଦ୍ଦୀପ୍ତ ।

ଶୁଭ୍ରଦନ୍ତ, ଶୁଭ୍ରଦନ୍ତୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁଭ୍ର-ଦନ୍ତ-ଆ, ଈ) ବାୟୁକୋଣର ଦିକ୍ ହସ୍ତିନୀ; ପୁଷ୍ପଦନ୍ତ ନାମକ ଦିଗ୍ ଗଜର ସ୍ତ୍ରୀ; ସୁଦନ୍ତୀ, ଉତ୍ତମ ଦନ୍ତ ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ଶୁଭ୍ରରଶ୍ମି, ଶୁଭ୍ରାଂଶୁ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଭ୍ର-ରଶ୍ମି, ଅଂଶୁ) ଚନ୍ଦ୍ର, ସୁଧାଂଶୁ; କର୍ପୂର ।

ଶୁମ୍ଭ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁନ୍ଭ୍-ଅ) ଦୈତ୍ୟବିଶେଷ ।

ଶୁମ୍ଭଘାତିନୀ, ଶୁମ୍ଭମର୍ଦ୍ଦିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୁମ୍ଭ-ଘାତିନୀ, ମର୍ଦ୍ଦିନୀ) ଦୁର୍ଗା ।

ଶୁଲ୍କ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଶୁଲ୍-କ) ମାସୁଲ; ଯୌତୁକ; ମୂଲ୍ୟ; ବାଜୀ ।

ଶୁଲ୍ୱ, ବ. ନ. (ଶୁଲ୍ୱ୍-ଅ) ତାମ୍ର; ରଜ୍ଜୁ; ଯଜ୍ଞକର୍ମ୍ମ; ଆଚାର; ଜଳସନ୍ନିଧି ।

ଶୁଶ୍ରୁବାନ୍, ବିଂ. (ଶ୍ରୁ-ବସ୍ ଭୂତକାଳରେ ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ଯେ ଶୁଣିଅଛି ।

ଶୁଶ୍ରୂ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. ମାତା, ଜନନୀ ।

ଶୁଶ୍ରୂଷଣ, ବ. ନ, (ଶ୍ରୁ-ସନ୍-ଅନ, ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ସେବା, ଉପାସନା; ଶ୍ରବଣେଚ୍ଛା ।

ଶୁଶ୍ରୂଷା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରୁ-ସନ୍-ଅ-ଆ, ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ଶ୍ରବଣେଚ୍ଛା; ପରିଚର୍ଯ୍ୟା; ସେବା; କଥନ ।

ଶୁଶ୍ରୂଷୁ, ବିଂ. (ଶ୍ରୁ-ସନ୍-ଉ, ଦ୍ୱିତ୍ୱ) ଶ୍ରବଣେଚ୍ଛୁ; ସେବକ ।

ଶୁଷିର, ବ. ନ. (ଶୁଷ୍-ଇର) ରନ୍ଧ୍ର, ଛିଦ୍ର, ଗର୍ତ୍ତ; ଅବକାଶ । ପୁଂ. ମୂଷିକ; ଅଗ୍ନି । ବିଂ. ସଚ୍ଛିଦ୍ର, ରନ୍ଧ୍ରଯୁକ୍ତ ।

ଶୁଷିଲ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଷ୍-ଇର, ର=ଲ) ବାୟୁ ।

ଶୁଷ୍କ, ବିଂ. (ଶୁଷ୍-ତ, ତସ୍ଥାନେ, କ) ନୀରସ, ଶୁଖିଲା; ଅକାରଣ, ହେତୁଶୂନ୍ୟ, ନିରର୍ଥକ; ଶୀର୍ଣ୍ଣ ।

ଶୁଷ୍କଲ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଷ୍କ-ଲା-ଅ) ଆମିଷ, ମାଂସ । ବିଂ ଆମିଷ ଭୋଜୀ ।

ଶୁଷ୍କାର୍ଦ୍ର, ବ. ନ. (ଶୁଷ୍କ-ଆର୍ଦ୍ର) ଶୁଣ୍ଠି ।

ଶୁଷ୍ମ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଷ୍-ମ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଅଗ୍ନି ।

ଶୂକ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଶୋ-ଉକ, ନିପାତନ) ଶସ୍ୟାଦିର ସୂକ୍ଷ୍ମାଗ୍ରଭାଗ; ଦୟା; ଶିଖା; ଜଳଜନ୍ତୁ ବିଶେଷ ।

ଶୂକର, ସୂକର, ପୁଂ. } ବି. (ଶୁକ୍-ର ଅଥବା ଶୂ-କର)
ଶୂକରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବରାହ । ସ୍ତ୍ରୀ. ବରାହକାନ୍ତା; ଶୂକରପତ୍ନୀ ।

ଶୂକଲ, ବି. ପୁଂ. ଦୁର୍ବିନୀତ ଅଶ୍ୱ, ଦୁଷ୍ଟଘୋଡ଼ା ।

ଶୂକ୍ଷ୍ମ, ବି. (ସୂଚ୍-ମନ୍, ସୂ=ଶୂ) ଅଳ୍ପ; ସରୁ, ମିହି; କୃଚକ, କୃତ୍ରିମ; ପରମାଣୁବିଷୟକ ।

ଶୂଦ୍ର, ବିଂ. ପୁଂ. (ଶୁଚ୍-ରକ୍, ଉ=ଊ, ଚ ସ୍ଥାନେ ଦ) ବ୍ରାହ୍ମଣାଦି ଚତୁର୍ବର୍ଣ୍ଣର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଚତୁର୍ଥବର୍ଣ୍ଣ; ବ୍ରହ୍ମାର ପାଦରୁ ଜାତ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୂଦ୍ରଜାତୀୟା ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୂଦ୍ରର ପତ୍ନୀ ।

ଶୂନା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ୱି-ତ-ଆ) ମାଂସର ହାଟ, ବଧ୍ୟଭୂମି, ପ୍ରାଣୀବଧ ସ୍ଥାନ ।

ଶୂନାବାନ୍, ବି. ପୁଂ.(ଶୂନା-ବତୁ) କସାଇ ।

ଶୂନ୍ୟ, ବି. ନ. (ଶୁ-ଉନ-ଯ, ସ=ଶ) ଆକାଶ; ବିନ୍ଦୁ; ନିର୍ଜ୍ଜନସ୍ଥାନ; ଅଭାବ । ବିଂ. ଖାଲି, ନିର୍ଜ୍ଜନ; ରହିତ; ତୁଚ୍ଛ । ନ୍ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ. ନଳୀ; ନାଗଫେଣିଆ; ବନ୍ଧ୍ୟା ।

ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ, ଶୂନ୍ୟମଧ୍ୟ, ବିଂ. (ଶୂନ୍ୟ—ଗର୍ଭ,ମଧ୍ୟ) ଯାହାର ଭିତର ଖାଲି, ଫମ୍ପା ।

ଶୂପକାର । ବି. ପୁଂ. ପାଚକ ।

ଶୂୟମାନ, ବିଂ. (ଶ୍ୱି-ଆନ) ଯାହା ସ୍ଫୀତ ହେଉଅଛି ।

ଶୂର, ବି. ପୁଂ. (ଶୂର୍-ଅ) ଯାଦବବିଶେଷ, କୃଷ୍ଣର ପିତାମହ; ସୂର୍ଯ୍ୟ; ବୀର, ସାହସୀ; ସିଂହ; ଶୂକର; ଚିତ୍ରକ; ଶାଳବୃକ୍ଷ; ମୟୂର । ବିଂ. ବଳବାନ୍ ।

ଶୂରଣ, ବି. ପୁଂ. (ଶୂର୍-ଅନ) ଖାଦ୍ୟମୂଳ, ଓଲୁଅ-ପ୍ରଭୃତି; ଶୋଣାକବୃକ୍ଷ ।

ଶୂରତା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ଶୂର-ତା, ତ୍ୱ) ଶୌର୍ଯ୍ୟ,
ଶୂରତ୍ୱ ନ. } ପରାକ୍ରମ, ସାହସ ।

ଶୂରସେନ, ବି. ପୁଂ. (ଶୂର-ସେନା) ଯଦୁବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ; ଦେଶବିଶେଷ, ମଥୁରା ।

ଶୂର୍ପ, ସୂର୍ପ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଶୂର୍ପ୍-ଅ) ତଣ୍ଡୁଳାଦି ପରିଷ୍କାର କରିବା ନିମିତ୍ତ ବାଉଁଶାଦି ନିର୍ମ୍ମିତ ପାତ୍ରବିଶେଷ, କୁଲା ।

ଶୂର୍ପକର୍ଣ୍ଣ, ଶୂର୍ପଶ୍ରୁତ, ବି. ପୁଂ. (ଶୂର୍ପ-କର୍ଣ୍ଣ, ଶ୍ରୁତ) ହସ୍ତୀ, ଗଜ । ବିଂ. ଶୂର୍ପ ତୁଲ୍ୟ କର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ଶୂର୍ପଣଖା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୂର୍ପ-ନଖ) ରାବଣର ଭଗିନୀ ।

ଶୂଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଶୂଲ୍-ଅ) ଉଦରଜାତ ବେଦନା, ରୋଗବିଶେଷ; ବ୍ୟଥା; ଶଲାକାକୃତ ଅସ୍ତ୍ର; ତ୍ରିଶୂଳ; ମୃତ୍ୟୁ; ଧ୍ୱଜା । ପୁଂ. ଯୋଗବିଶେଷ; ଚିହ୍ନ । ଲା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶଙ୍କୁ; ବେଶ୍ୟା ।

ଶୂଳଧନ୍ୱା, ବି. ପୁଂ. (ଶୂଳ-ଧନ୍ୱନ୍) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଶୂଳଧର, ବି. ପୁଂ. (ଶୂଳ-ଧର) ଶିବ । ରା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ଶୂଳଧୃକ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୂଳ-ଧୃଷ୍-ଂ) ଦୁର୍ଗା । ପୁଂ. ଶିବ, ତ୍ରିଶୂଳଧାରୀ ।

ଶୂଳପାଣି, ଶୂଳଭୃତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଶୂଳ-ପାଣି-ଭୃତ୍) ଶିବ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ଶୂଳା, ବି. (ଶୂଳ ଶବ୍ଦଜ) ବେଦନାବିଶେଷ ।

ଶୂଳିକ, ବି. ନ. (ଶୂଳ-ଇକ) ଶୂଳକୃତ ମାଂସ । ପୁଂ. ଶଶକ । ବିଂ. ଶୂଳଯୁକ୍ତ ।

ଶୂଳୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶୂଳ-ଇନ୍) ଶିବ; ଶଶା । ବିଂ. ଶୂଳଧାରୀ; ଶୂଳରୋଗୀ । ଳିନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦୁର୍ଗା ।

ଶୃକାଲ, ଶୃଗାଲ, ବି. ପୁଂ. (ସୃକ୍-ଆଲ ନିପାତନ) ବିଲୁଆ, ଶିବା, ଗୋମାୟୁ; କଟୁଭାଷୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ଭୀତବୀର । ବିଂ. ନିଷ୍ଠୁର; ଖଳ ।

ଶୃଗାଲିକା, ଶୃଗାଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୃଗାଲୀ-କ, ଶୃଗାଲ-ଈ) ଭୟରେ ପଳାୟନ; କୋକଶିୟାଳୀ; ସ୍ତ୍ରୀ ଶୃଗାଲ; ଭୂମିକୁଷ୍ମାଣ୍ଡ; କୋକିଲାକ୍ଷ ।

ଶୃଙ୍ଖଳ, ବି. ପୁଂ. ନ. } (ଶୃଙ୍ଗ-ଖଲ୍-ଅ ନିପାତନ)
ଶୃଙ୍ଖଳା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. } ପୁରୁଷର କଟିଭୂଷଣ; ପୁରୁଷର କଟିବସ୍ତ୍ର ବନ୍ଧ; ଲୌହମୟ ପାଦବନ୍ଧନୀ, ଶିକୁଳି; ବନ୍ଧନ; ନିୟମ, ରୀତି; ବନ୍ଧନୀ, ବ୍ରାକେଟ ଚିହ୍ନ ।

ଶୃଙ୍ଖଳିତ, ବିଂ. (ଶୃଙ୍ଖଳ-ଇତ) ଶୃଙ୍ଖଳାବଦ୍ଧ, ନିଗଡ଼ିତ ।

ଶୃଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଶୃ-ଗନ୍-ନିପାତନ) ଶିଖର, ପର୍ବତର ଅଗ୍ରଭାଗ; ଧନୁକାଦିର ଅଗ୍ର; ବିଷାଣ; ଚିହ୍ନ;

ସନ୍ତାବ; ସମ୍ଭୁକ୍ତ; ଉତ୍କର୍ଷ; ଶୃଙ୍ଗନିର୍ମିତ ବାଦ୍ୟ-ଯନ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଅଗ୍ରଭାଗ; ପଦ୍ମ; ଅତିସୂକ୍ଷ୍ମ । ପୁଂ. ମୁନିବିଶେଷ; ଔଷଧୀୟ ମୂଳବିଶେଷ, ଜୀବକ ।

ଶୃଙ୍ଗଜ, ବି. ନ. (ଶୃଙ୍ଗ-ଜ) ଅଗୁରୁ । ପୁଂ. ଶର, ବାଣ । ବିଂ. ଶୃଙ୍ଗଜାତ ।

ଶୃଙ୍ଗଧର, ବି. ପୁଂ. (ଶୃଙ୍ଗ-ଧର) ପର୍ବତ; ଶୃଙ୍ଗନାମକ ବାଦ୍ୟଯନ୍ତ୍ର ବଜାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି, ଯଥା,

"ବଜା ରଣଶିଙ୍ଗା ଅରେ ଶୃଙ୍ଗଧର ।"

ଦ. ବ ।

ଶୃଙ୍ଗବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଶୃଙ୍ଗ-ବତ୍) ପର୍ବତବିଶେଷ । ବି. ଶୃଙ୍ଗବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶୃଙ୍ଗବେର, ବି. ନ. (ଶୃଙ୍ଗ-ବେର=ଶରୀର, ଅକାର) ଆର୍ଦ୍ରକ, ଅଦା; ଶୁଣ୍ଠି; ନଗରୀବିଶେଷ; ଗୁହ ଚଣ୍ଡାଳର ପୁରୀ, ଚଣ୍ଡାଳ-ଗଡ ।

ଶୃଙ୍ଗାଟ, ଶୃଙ୍ଗାଟକ, ଶୃଙ୍ଗାଟିକ, ବି. ନ. (ଶୃଙ୍ଗ-ଅଟ୍-ଅ, କ, ଇକ) ଚତୁଷ୍ପଥ; ଶିଙ୍ଗଡା । ପୁଂ. ଶିଙ୍ଗଡା ଗଛ; କାମାଖ୍ୟା ଦେଶସ୍ଥ ପର୍ବତବିଶେଷ ।

ଶୃଙ୍ଗାର, ବି. ପୁଂ. (ଶୃଙ୍ଗ-ଅର କିମ୍ବା ଶୃଙ୍ଗ-ଋ-ଅ) ଆଦ୍ୟରସ; ଏଥିରେ ରତି ସ୍ଥାୟୀ ଭାବ ନାୟକ ନାୟିକାର ଆଲମ୍ବନ, ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦନାଦି ଉଦ୍ଦୀପନ; ଭ୍ରୂବିକ୍ଷେପ କଟାକ୍ଷାଦିର ଅନୁଭାବ; ସୁରତ, ରତିକ୍ରୀଡା; ଗଜଭୂଷଣ, ହସ୍ତୀର ମସ୍ତକରେ ସିନ୍ଦୂରାଦିକୃତ ସଜ୍ଜା; ନାଟ୍ୟ; ନାଟ୍ୟରସ । ନ. ଲବଙ୍ଗ; ସିନ୍ଦୂର; ସୁଗନ୍ଧିଚୂର୍ଣ୍ଣ; ଆର୍ଦ୍ରକ ।

ଶୃଙ୍ଗାରକ, ଶୃଙ୍ଗାରଭୂଷଣ, ବି. ନ. (ଶୃଙ୍ଗ-ଆରକ, ଶୃଙ୍ଗାର-ଭୂଷଣ) ସିନ୍ଦୂର । ବିଂ. ଶୃଙ୍ଗାରବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶୃଙ୍ଗାରଯୋନି, ବି. ପୁଂ. (ଶୃଙ୍ଗାର-ଯୋନି-ଉତ୍ପତ୍ତି) ମଦନ, କନ୍ଦର୍ପ ।

ଶୃଙ୍ଗାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶୃଙ୍ଗାର-ଇନ୍) ହସ୍ତୀ; ଗୁଆଗଛ; ମାଣିକ୍ୟ; ଉତ୍ତମ ବେଶ । ବିଂ. ଶୃଙ୍ଗାରବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶୃଙ୍ଗି, ଶୃଙ୍ଗୀ; ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ, ଶିଙ୍ଗୀମାଛ; ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ; ଲତାବିଶେଷ ।

ଶୃଙ୍ଗିଣ, ବି. ପୁଂ. (ଶୃଙ୍ଗ-ଇନ୍) ମେଷ, ଭେଡା, ମେଣ୍ଢା ।

ଶୃଙ୍ଗୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶୃଙ୍ଗ-ଇନ୍) ହସ୍ତୀ; ଶିଖରୀ, ପର୍ବତ; ବୃକ୍ଷ । ଶୃଙ୍ଗବିଶିଷ୍ଟ; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ, ଶିଙ୍ଗୀ । ସ୍ତ୍ରୀ. ଗବୀ; ମଲ୍ଲିକାବିଶେଷ; ଜ୍ୟୋତିଷ୍ମତୀବୃକ୍ଷ ।

ଶୃଣି, ସୃଣି, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୃ-ନି, ସୃ-ନି) ଅଙ୍କୁଶ ।

ଶୃତ, ବିଂ. (ଶ୍ରା-ତ) କ୍ୱଥିତ ବା ପକ୍ୱ; (ଦୁଗ୍ଧ, ଘୃତ, ବା ଜଳ)

ଶେଉଳ, ବି. ପୁଂ. (ଶକୁଲ ଶବ୍ଦଜ) ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ ।

ଶେଖର, ବି. ପୁଂ. (ଶିଖ୍-ଅରନ୍) କଣ୍ଠସ୍ଥ ପୁଷ୍ପ, ଶିଖାସ୍ଥିତ ମାଲ୍ୟ, ଯଥା,

"ଶିଖଣ୍ଡଶେଖର-ସ୍ନେହୁଁ ଅଶା ମୋର
ଭୁଟାଇ ପାରନ୍ତୁ ଧାନେ ।"

ଚୂଡା; କଣ୍ଠ, ଶିରୋଭୂଷଣ ।

ଶେତା, ବି. (ଶ୍ୱେତ ଶବ୍ଦଜ) ରକ୍ତ ହୀନତା ।

ଶେଠ, ବି. (ଶ୍ରେଷ୍ଠୀ ଶବ୍ଦଜ) ବଣିକବିଶେଷ ।

ଶେଠି, ବି. (ଦେଶଜ) ଧୋବା ଜାତିର ଉପାଧି ।

ଶେଫାଲ, ଶେଫାଳୀ, ଶେଫାଳିକା । ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶେଫ-ଅଲ, ଶେଫାଳୀ-କ-ଅ) ଗଙ୍ଗଶିଉଳି ଫୁଲ; ନୀଳସିନ୍ଧୁବାର ।

ଶେମୁଷୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶେ-ମୁଷ୍-ଇ) ବୁଦ୍ଧି, ମତି, ଧୀଷଣା ।

ଶେଯ, ବି. (ଶଯ୍ୟା ଶବ୍ଦଜ) ଶଯ୍ୟା, ଯଥା,

"ରୁଚିର ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଶେଯକୁ,
ରଚି କର ଭଜେ ସଜକୁ ।"

ଭ. ଚ ।

ଶେଲ, ବି. (ଶୂଲ ଶବ୍ଦଜ) ଶଲ୍ଯ ନାମକ ଅସ୍ତ୍ର-ବିଶେଷ, ଶୂଳ ।

ଶେଲୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଲ୍-ଉ) ବହୁବାରକ ବୃକ୍ଷ, ଓଆଉ ଗଛ ।

ଶେବଲ, ଶେବାଲ, ବି. ନ. (ଶୀ-ବଲ, ବାଲ) ଶୈବାଳ, ଶିଉଳି ।

ଶେବଲିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶେବଲ-ଇନ୍-ଈ) ନଦୀ ।

ଶେଷ, ବି. ପୁଂ. (ଶିଷ୍-ଅ) ସର୍ପରାଜ, ଅନନ୍ତଦେବ, ବାସୁକି; ବଲରାମ; ଭଗବାନଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟ ମୂର୍ତ୍ତି; ବିନାଶ, ଧ୍ୱଂସ; ନିଷ୍ପତ୍ତି; ଅନ୍ତ; ଅବଶେଷ । ନ.

ପ୍ରସାଦ, ଅନୁଗ୍ରହ । ବିଂ. ଅବଶିଷ୍ଟ; ପରିତ୍ୟକ୍ତ; ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ । ଷା-ସ୍ତ୍ରୀ. ପ୍ରସାଦ-ଦତ୍ତ ମାଲ୍ୟ, ଅନୁଗ୍ରହ-ପୂର୍ବକ ପ୍ରଦତ୍ତ ମାଲା ।

ଶୈକ୍ଷ, ବ. ପୁଂ. (ଶିକ୍ଷା-ଅ) ପ୍ରାଥମକଳ୍ପିକ, ପ୍ରଥମ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ଶାସ୍ତ୍ରାଧ୍ୟୟନକାରୀ ଛାତ୍ର ।

ଶୈକ୍ଷିକ, ବିଂ. (ଶିକ୍ଷା-ଇକ) ଶିକ୍ଷା ଶାସ୍ତ୍ରବେତ୍ତା ।

ଶୈଖରିକ, ବ. ପୁଂ. (ଶିଖର-ଇକ) ଅପାମାର୍ଗ, ଅପମାରଗ ।

ଶୈତ୍ୟ, ବ. ନ. (ଶୀତ-ଯ) ଶୀତଳତ୍ୱ, ଶୀତଗୁଣ ।

ଶୈଥିଲ୍ୟ, ବ. ନ. (ଶିଥିଳ-ଯ) ଶିଥିଳତ୍ୱ; ଅଦୃଢ଼-ସଂଯୋଗ; ଅସତ୍ୱରତା; ଅବହେଳତା ।

ଶୈନେୟ, ବ. ପୁଂ. (ଶିନି-ଏୟ) ସାତ୍ୟକି, କୃଷ୍ଣର ସାରଥି ।

ଶୈରନ୍ଧ୍ରାନ, ବ. ନ. ଶିରଦ୍ୱାରା ଯେ ସ୍ନାନ କରନ୍ତି ।

ଶୈରୀୟକ, ବ. ପୁଂ. ନୀଲ ଝିଣ୍ଟୀ ।

ଶୈଳ, ବ. ପୁଂ. (ଶିଳା-ଅ) ଭୂଧର, ପର୍ବ୍ବତ । ନ. ଶୈଳେୟ, ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ । ବିଂ. ଶିଳାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ପାର୍ବ୍ବତୀୟ । ଳୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. କୌଶଳ; ସ୍ୱଭାବ ।

ଶୈଳଜ, ଶୈଳକ, ବ. ନ. (ଶୈଳ-ଜ, କ) ପାର୍ବ୍ବତୀୟ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟବିଶେଷ । ଜା-ସ୍ତ୍ରୀ. ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା; ଗଜପିପ୍ପଳୀ ।

ଶୈଳସୁତା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୈଳ-ସୁତା) ପାର୍ବ୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା; ଗଙ୍ଗା ।

ଶୈଳଧନ୍ୱା, ବ. ପୁଂ. (ଶୈଳ-ଧନ୍ୱନ୍) ଶିବ, ମହାଦେବ ।

ଶୈଳଧର, ବ. ପୁଂ. (ଶୈଳ-ଧର) କୃଷ୍ଣ, ବିଷ୍ଣୁ ।

ଶୈଳପତ୍ର, ବ. ପୁଂ. ବିଲ୍ୱବୃକ୍ଷ ।

ଶୈଳପତି, ଶୈଳରାଜ, } ବ. ପୁଂ. (ଶୈଳ-ପତି, ରାଜ) ହିମାଳୟ ପର୍ବ୍ବତ ।

ଶୈଳାଖ୍ୟ, ଶୈଳଜ, ବ. ନ. ଶୈଳେୟ, ଟିଳା ଜଭୁ ।

ଶୈଳାଟ, ବ. ପୁଂ. (ଶୈଳ-ଅଟ୍-ଅ) ସିଂହ; ବ୍ୟାଧ; ପାର୍ବତୀୟ ଜାତି; ଦେବପୂଜକ; ଶୁକ୍ଳ କାଚ, ସ୍ଫଟିକ ।

ଶୈଳୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୀଳ-ଅ-ଈ) କୌଶଳ, ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପ୍ରଣାଳୀ ।

ଶୈଳୂଷ, ବ. ପୁଂ. (ଶିଳୂଷ-ଅ) ନଟ, ନର୍ତ୍ତକ; ଭଣ୍ଡ-ଜାତି; ବିଲ୍ୱବୃକ୍ଷ; ଧୂର୍ତ୍ତ ।

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର, ବ. ପୁଂ. (ଶୈଳ-ଇନ୍ଦ୍ର) ହିମାଳୟ ପର୍ବତ; ପର୍ବ୍ବତଶ୍ରେଷ୍ଠ ।

ଶୈଳେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥ, ବ. ପୁଂ. ଭୂର୍ଜ୍ଜବୃକ୍ଷ ।

ଶୈଳେୟ, ବ. ନ. (ଶୈଳ-ଏୟ) ଶୈଳଜ ଗନ୍ଧୌଷଧିବିଶେଷ; ସୈନ୍ଧବ ଲବଣ । ପୁଂ. ସିଂହ; ଭ୍ରମର । ବିଂ. ଶୈଳସମ୍ଭୂତ, ଶୈଳଜାତ; ଶୈଳ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ୟୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ପାର୍ବ୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା ।

ଶୈଲ୍ୟ, ବିଂ. (ଶିଳା-ଯ) ଶିଳାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଶୈବ, ବ. ପୁଂ. (ଶିବ-ଅ) ଶିବର ଉପାସକ, ଶିବ-ଭକ୍ତ; ଔଷଧବିଶେଷ; ଧୁସ୍ତୁର । ନ. ଶୈବାଳ; ଶିବପୁରାଣ । ବିଂ. ଶିବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଶୈବଲ, ଶୈବାଲ, ବ. ପୁଂ. ନ. (ଶୀ-ବଲ) ଜଳ-ଜାତ ଉଦ୍ଭିଜ୍ଜବିଶେଷ, ଚିଉଲି ।

ଶୈବଲିନୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୈବଲ-ଇନ୍-ଈ) ତଟିନୀ, ନଦୀ ।

ଶୈବ୍ୟ, ବିଂ. (ଶିବ-ଯ ଶିବସମ୍ବନ୍ଧୀୟ) (ଶିବି-ଯ) ବ. ପୁଂ. କୃଷ୍ଣଙ୍କ ଅଶ୍ୱବିଶେଷ; ନୃପ ଏବଂ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ସେନାପତିବିଶେଷ । ବ୍ୟା-ସ୍ତ୍ରୀ. ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ରାଜାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ।

ଶୈଶବ, ବ. ନ. (ଶିଶୁ-ଅ) ଶିଶୁତ୍ୱ, ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା ।

ଶୈଶିର, ବିଂ. (ଶିଶିର-ଅ) ଶିଶିରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଶୋଁଠା, ବ. (ଦେଶଜ) ମୋଟବାଡ଼ି ।

ଶୋଇବା, କ୍ରି. ବ. (ଶୟନ ଶବ୍ଦଜ) ଶୟନ କରିବା ।

ଶୋକ, ବ. ପୁଂ. (ଶୁଚ୍-ଅ) ମନୋଦୁଃଖ; ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୃତ୍ୟୁ ଅଥବା ଦୁଃଖାଦି ହେତୁରୁ ମନର ବିକଳତା ।

ଶୋକନାଶ, ବ. ପୁଂ. ଅଶୋକବୃକ୍ଷ ।

ଶୋକାରି, ବ. ପୁଂ. (ଶୋକ-ଅରି) କଦମ୍ବବୃକ୍ଷ ।

ଶୋଚନ, ନ. } ବ. (ଶୁଚ୍-ଅନ, ଅନ-ଆ) ଶୋକ
ଶୋଚନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } କରିବା ।

ଶୋଚ୍ୟ, ଶୋଚନୀୟ, ବିଂ. (ଶୁଚ୍-ଯ, ଅନୀୟ) ଶୋକର ବିଷୟ, ଯାହାକୁ ଉଦ୍ଦେଶ କରି ଶୋକ କରାଯାଏ; ଅନୁକମ୍ପ୍ୟ ।

ଶୋଣ, ବି. ପୁଂ. (ଶୋଣ୍-ଅ) ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ; ଅଗ୍ନି; ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହ; ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଘୋଟକ; ସମୁଦ୍ର; ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଇକ୍ଷୁବିଶେଷ; ପାଟଣାର ନିକଟସ୍ଥ ନଦୀବିଶେଷ । ନ. ରୁଧିର; ସିନ୍ଦୂର । ବିଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ, ଲୋହିତବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ଶୋଣଝିଣ୍ଟୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. କୁରୁବକ; କଣ୍ଟକନୀ ।

ଶୋଣପର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. ରକ୍ତପୁନର୍ନବା ।

ଶୋଣିତ, ବି. ନ. (ଶୋଣ-ଇତ) ରୁଧିର, ରକ୍ତ; କୁଙ୍କୁମ । ବିଂ. ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ, ଲୋହିତ ।

ଶୋଣିମା, ବି. ପୁଂ. (ଶୋଣ-ଇମନ) ରକ୍ତିମା, ରକ୍ତତ୍ୱ ।

ଶୋଥ, ବି. ପୁଂ. (ଶୁ-ଥ) ସ୍ଫୀତତା ରୋଗ ।

ଶୋଧକ, ବିଂ. (ଶୁଧ୍-ଇ-ଅକ) ଶୋଧନକାରକ, ପାବକ ।

ଶୋଧନ, ବି. ନ. (ଶୁଧ୍-ଅନ) ଅପହୃତ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ନିର୍ଣ୍ଣୟ; ନିର୍ଦ୍ଦୋଷକରଣ, ଶୁଦ୍ଧି; ପରିଶୋଧ, ପ୍ରତିଦାନ; ଧାତୁନିର୍ଦ୍ଦୋଷକରଣ; ହରଣ, ଭାଗକରଣ । (ଶୁଧ-ଇ-ଅନ) ପରିଷ୍କରଣ; ବିରେଚନ; ଅପନୟନ; ମଳ । ନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନୀ । ବିଂ. ପରିଷ୍କାରକ, ଶୁଦ୍ଧିକାରକ ।

ଶୋଧନୀୟ, ଶୋଧ୍ୟ, ବିଂ. (ଶୁଧ୍-ଇ-ଅନୀୟ, ଯ) ଶୋଧନର ଯୋଗ୍ୟ ।

ଶୋଧି, ବି. (ଦେଶଜ) ଅଙ୍କପାଠ ବିଶେଷ ।

ଶୋଧିତ, ବିଂ. (ଶୁଧ୍-ଇ-ତ) ପରିଷ୍କୃତ, ମାର୍ଜ୍ଜିତ; ଅପନୀତ ।

ଶୋଧିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ଗାଳିଦେବା ।

ଶୋଭ, ବିଂ. (ଶୁଭ-ଅ) ଶୋଭନଶୀଳ ।

ଶୋଭନ, ବିଂ. (ଶୋଭ୍-ଅନ) ଶୋଭାଯୁକ୍ତ, ଶୋଭାଜନକ ସୁନ୍ଦର, ମନୋଜ୍ଞ । ବି. ନ. ପଦ୍ମ; ନା-ସ୍ତ୍ରୀ. ହରିଦ୍ରା; ଗୋରୋଚନା ।

ଶୋଭନକ, ବି. ପୁଂ. ଶୋଭାଞ୍ଜନବୃକ୍ଷ, ସଜନାଗଛ ।

ଶୋଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶୋଭ୍-ଆ) କାନ୍ତି, ଦୀପ୍ତି; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; ହରିଦ୍ରା; ଗୋରୋଚନା ।

ଶୋଭାଞ୍ଜନ, ସୋଭାଞ୍ଜନ, ଶୌଭାଞ୍ଜନ, ବି. ପୁଂ. ସଜନାଗଛ ।

ଶୋଭାନୁଭବିକତା, ଯେଉଁ ବୃତ୍ତିଦ୍ୱାରା ଶୋଭାର ଅନୁଭବ କରାଯାଏ ।

ଶୋଭିକ, ବିଂ. (ଶୋଭା-ଇକ) ଶୋଭାଶାଳୀ, ସୁନ୍ଦର ।

ଶୋଭିତ, ବିଂ. (ଶୋଭ-ତ) ଶୋଭାଯୁକ୍ତ, ଭୂଷିତ ।

ଶୋରା, ବି. (ଯାବନିକ) ଯବକ୍ଷାର, କ୍ଷାରବିଶେଷ ।

ଶୋଲ, (ଦେଶଜ) ଜଳତୃଣ ବିଶେଷ ।

ଶୋଶୁଚ୍ୟମାନ, ବିଂ. (ଶୁଚ୍-ଆନ) ଅତିଶୟ ଶୋକକାରୀ ।

ଶୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ଶୁଷ୍-ଅ) ନୀରସତା; ରସାକର୍ଷଣ; ଯକ୍ଷ୍ମାରୋଗ; (ଦେଶଜ, ଶୁଷ ଧାତୁଜ) ପିପାସା ।

ଶୋଷକ, ବିଂ. (ଶୁଷ୍-ଇ-ଅକ) ଶୋଷଣକର୍ତ୍ତା, ରସାକର୍ଷକ ।

ଶୋଷଣ, ବି. ନ. (ଶୁଷ-ଇ-ଅନ) ରସାକର୍ଷଣ । ପୁଂ. କନ୍ଦର୍ପର ବାଣବିଶେଷ; ଶ୍ୟୋନାକ ବୃକ୍ଷ । ବିଂ. ଶୋଷଣକର୍ତ୍ତା ।

ଶୋଷିତ, ବିଂ. (ଶୁଷ୍-ଇ-ତ) ନୀରସୀକୃତ, ଯାହା ଶୁଷ୍କ କରା ହୁଏ ।

ଶୋହିବା, କ୍ରି. ବି. (ଶୋଭିତ ଶବ୍ଦଜ) ଶୋଭା ପାଇବା, ଯଥା,

"ଗୋରୋଚନା ବିନ୍ଦୁ ଶୋହେ କପାଳେ ।"

ଗୋ. ଭ ।

ଶୌକର, ବିଂ. (ଶୂକର-ଅ) ଶୂକରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ବି. ନ. ତୀର୍ଥବିଶେଷ ।

ଶୌଚ, ବି. ନ. (ଶୁଚି-ଅ) ଶୁଦ୍ଧି, ଶୁଚିତା, ପବିତ୍ରତା; ନିର୍ମ୍ମଳତା ।

ଶୌଚେୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶୁଚି-ଏୟ) ରଜକ, ଧୋବା ।

ଶୌଣିକ, ବି. ପୁଂ. (ଶୁଣ୍ଡା-ଇକ) ଜାତିବିଶେଷ, ଶୁଣ୍ଡି ।

ଶୌନିକ, ବି. ପୁଂ. (ଶୂନା-ଇକ) ମାଂସବିକ୍ରେତା, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ମାଂସ ବିକ୍ରୟ କରେ, କସାଇ; ମୃଗୟା । ବିଂ. ମୃଗୟାଶୀଳ ।

ଶୌଭିକ, ବି. ପୁଂ. (ଶୋଭା-ଇକ) ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ, କୁହକୀ, ମାୟାବୀ ।

ଶୌରି, ବି. ପୁଂ. (ଶୂର-ଇ) କୃଷ୍ଣ; ଶନିଗ୍ରହ ।

ଶୌର୍ଯ୍ୟ, ବି. ନ. (ଶୂର-ଯ) ସାହସ, ବୀରତ୍ୱ, ବୀର୍ଯ୍ୟ, ବଳ; ନାଟ୍ୟକ୍ରୀଡ଼ାବିଶେଷ ।

ଶୌଲ୍କିକ, ବି. ପୁଂ. (ଶୁଲ୍କ-ଇକ) କଂସାକାର, କଂସାରି ।

ଶୌବନ, ବି. ନ. (ଶ୍ୱନ୍-ଅ) କୁକ୍କୁରଶାବକ; କୁକ୍କୁରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଶୌବାପଦ, ବିଂ. (ଶ୍ୱାପଦ-ଅ, ଔ ଆଗମ) ଶ୍ୱାପଦ-ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ହିଂସ୍ରଜନ୍ତୁସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଶ୍ଚୋତ, ଶ୍ଚ୍ୟୋତନ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ଚୁତ୍, ଶ୍ଚ୍ୟୁତ୍-ଅ) କ୍ଷରଣ; ପ୍ରୋକ୍ଷଣ ।

ଶ୍ମନ୍, ବି. ନ. (ଶୀ-ମନ୍) ମୁଖ । ପୁଂ. ଶବ ।

ଶ୍ମଶାନ, ବି. ନ. (ଶ୍ମନ୍-ଶୀ-ଆନ) ପ୍ରେତଭୂମି, ଶବ-ଦାହ ସ୍ଥାନ; ମହାଶ୍ମଶାନ, ଯଥା, ବାରାଣସୀ ।

ଶ୍ମଶାନବାସୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ମଶାନ-ବାସିନ୍) ଶିବ, ମହାଦେବ । ବିଂ. ଯେ ଶ୍ମଶାନରେ ବାସ କରେ ।

ଶ୍ମଶ୍ରୁ, ବି. ନ. (ଶ୍ମନ୍-ଶ୍ରି-ଉ) ମୁଖରୋମ, ନିଶ, ଦାଢ଼ୀ ।

ଶ୍ମଶ୍ରୁଲ, ବିଂ. (ଶ୍ମଶ୍ରୁ-ଲ) ଶ୍ମଶ୍ରୁବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହାର ନିଶ ଦାଢ଼ୀ ଅଛି ।

ଶ୍ମଶ୍ରୁମୁଖୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ମଶ୍ରୁଯୁକ୍ତା ନାରୀ ।

ଶ୍ମଶ୍ରୁବର୍ଦ୍ଧକ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ମଶ୍ରୁ-ବର୍ଦ୍ଧକ) କ୍ଷୌରକ, ଭଣ୍ଡାରୀ ।

ଶ୍ମୀଳନ, ବି. ନ. (ଶ୍ମୀଲ୍-ଅନ) ଚକ୍ଷୁଃମୁଦ୍ରିତକରଣ, ଚକ୍ଷୁ ବୁଜିବା ।

ଶ୍ୟାନ, ବିଂ. (ଶ୍ୟୈ-ତ) ଗତ, ପ୍ରାପ୍ତ; ଘନୀଭୂତ; ଶୁଷ୍କ । ବି. ନ. ଧୂମ, ଧୂଆଁ ।

ଶ୍ୟାମ, ବିଂ. (ଶ୍ୟୈ-ମ) କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ; ହରିତବର୍ଣ୍ଣ-ବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ; ହରିତବର୍ଣ୍ଣ; ମେଘ; କୋକିଲ; ବୃଦ୍ଧଦାରକ; ଧୁସ୍ତୁର; ପୀଲୁ ବୃକ୍ଷ; ଦମନକ ବୃକ୍ଷ; ଗନ୍ଧତୃଣ; ପ୍ରୟାଗସ୍ଥ ବଟବୃକ୍ଷ-ବିଶେଷ; ଶ୍ୟାମାକତୃଣ । ନ. ମରିଚ; ସମୁଦ୍ର-ଲବଣ ।

ଶ୍ୟାମକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୟାମ-କଣ୍ଠ) ମୟୂର; ଶିବ; ପକ୍ଷିବିଶେଷ ।

ଶ୍ୟାମକନ୍ଦା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅତିବିଷା ।

ଶ୍ୟାମଗ୍ରନ୍ଥି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗଣ୍ଡଦୂର୍ବା ।

ଶ୍ୟାମପତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୟାମ-ପତ୍ର) ତମାଲବୃକ୍ଷ ।

ଶ୍ୟାମଳ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୟାମ-ଲ-ଅ) କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ; ହରିତ-ବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ; ହରିତବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ । ଳା-ସ୍ତ୍ରୀ. ପାର୍ବତୀ, ଦୁର୍ଗା; ଅଶ୍ୱଗନ୍ଧା; କସ୍ତୁରୀ ।

ଶ୍ୟାମଳତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ୟାମଳ-ତା) ଶ୍ୟାମଳତ୍ୱ, କାଳିମା ।

ଶ୍ୟାମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ୟାମ-ଆ) ଦେବୀବିଶେଷ, କାଳିକା; ପ୍ରିୟଙ୍ଗୁଲତା; ନୀଳଦୂର୍ବା; ତୁଳସୀ; ରାତ୍ରି; ହରିଦ୍ରା; ଯମୁନାନଦୀ; ଗୁଗ୍ଗୁଲ; ନୀଳିକା; ସୋମଲତା; କୃଷ୍ଣା; ଅମ୍ବିକା; କସ୍ତୁରୀ; ପିପ୍ପଳୀ; ପଦ୍ମବୀଜ; ଛାୟା; ଶ୍ୟାମାପକ୍ଷୀ; କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣା ସ୍ତ୍ରୀ; ଗୁଳୁଚୀ; ଶିଶପା; ନୀଳପୁନର୍ନବା ।

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୟାମ-ଅଙ୍ଗ) ବୁଧଗ୍ରହ । ବିଂ. ଯାହାର ଶରୀର କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ।

ଶ୍ୟାମିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ୟାମ-କ-ଆ) ଶ୍ୟାମବର୍ଣ୍ଣ; ମାଳିନ୍ୟ, ଖାଦ ।

ଶ୍ୟାଲ, ଶ୍ୟାଲକ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୟୈ-ଅଲ, କ) ପତ୍ନୀର ଭ୍ରାତା । ଲୀ, ଲିକା-ସ୍ତ୍ରୀ, ପତ୍ନୀର ଭଗିନୀ ।

ଶ୍ୟାବ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୟୈ-ବନ୍) କପିଶବର୍ଣ୍ଣ, କୃଷ୍ଣ ପୀତମିଶ୍ରବର୍ଣ୍ଣ । ବିଂ. ତଦ୍ବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ଶ୍ୟେତ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୟୈ-ଇତ) ଶୁଭ୍ରବର୍ଣ୍ଣ, ଶାଦା । ବିଂ. ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣଯୁକ୍ତ ।

ଶ୍ୟେନ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୟୈ-ଇନ) ବାଜପକ୍ଷୀ; ଯଜ୍ଞ-ବିଶେଷ; ପାଣ୍ଡୁରବର୍ଣ୍ଣ । ନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ; ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣା; ବାଜପକ୍ଷିଣୀ ।

ଶ୍ୟୈନମ୍ପାତ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୟୈନ-ପାତ, ମଆଗମ) ଶ୍ୟେନପକ୍ଷୀଦ୍ୱାରା ମୃଗୟା; ମୃଗୟା, ଶିକାର ।

ଶ୍ରତ୍, ଅ. (ଶ୍ରୀ-ଅତ୍) ବିଶ୍ୱାସ; ଭକ୍ତି ।

ଶ୍ରଦ୍ଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରତ୍-ଧା-ଆ) ଭକ୍ତି; ଧର୍ମ୍ମକାର୍ଯ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ବିଶ୍ୱାସ; ବିଶ୍ୱାସ, ପ୍ରତ୍ୟୟ; ସ୍ପୃହା, ଇଚ୍ଛା; ଆଦର; ଚିତ୍ତପ୍ରସାଦ; ମନର ନିର୍ମ୍ମଳତା ।

ଶ୍ରଦ୍ଧାଳୁ, ବି. (ଶ୍ରଦ୍ଧା-ଆଳୁ) ଶ୍ରଦ୍ଧାବିଶିଷ୍ଟ, ଭକ୍ତି-ମାନ୍ । ସ୍ତ୍ରୀ. କୌଣସି ଦ୍ରବ୍ୟରେ ସ୍ପୃହାବତୀ ଗର୍ଭିଣୀ ।

ଶ୍ରଦ୍ଧାବାନ୍, ବି. (ଶ୍ରଦ୍ଧା-ବତ୍) ଶ୍ରଦ୍ଧାଯୁକ୍ତ, ଭକ୍ତି-ମାନ୍ ।

ଶ୍ରନ୍ଥନ, ନ. } ବି. (ଶ୍ରନ୍ଥ-ଅନ, ଆ) ଗ୍ରନ୍ଥନ,
ଶ୍ରନ୍ଥନା ସ୍ତ୍ରୀ. } ଟୁଣ୍ଡିବା; ହତ୍ୟା, ବଧ; ମୋଚନ; ବନ୍ଧନ; ପୁନର୍ବାର ଦୁଷ୍କରଣ; ଶିଥିଳକରଣ ।

ଶ୍ରନ୍ଥିତ, ବି. (ଶ୍ରନ୍ଥ-ତ) ମୁକ୍ତ; ବଦ୍ଧ; ମୁକ୍ତ; ହତ; ଅଧଃକୃତ; ବ୍ୟାହତ ।

ଶ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରମ୍-ଅ) ଶ୍ରାନ୍ତି, ପରିଶ୍ରମ; ଖେଦ; ତପଃ; ଶାସ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାସ ।

ଶ୍ରମଣ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରମ୍-ଅନ) ସନ୍ନ୍ୟାସୀ, ଭିକ୍ଷୁ । ବି. ନୀଚକର୍ମ୍ମଜୀବୀ, ନୀଚବ୍ୟବସାୟୀ; ଶ୍ରମଜୀବୀ; ନୀଚ, ଘୃଣିତ, ଅପକୃଷ୍ଟ । ଣା-ସ୍ତ୍ରୀ. ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ; ଶବରୀ-ବିଶେଷ; ମାଂସୀ; ସୁଦର୍ଶନା ।

ଶ୍ରମବାରି, ଶ୍ରମଜଳ, ବି. ନ. (ଶ୍ରମ-ବାରି, ଜଳ) ଘର୍ମ୍ମ, ସ୍ୱେଦ, ଝାଳ ।

ଶ୍ରମୀ, ବି. (ଶ୍ରମ୍-ଇନ୍) ଶ୍ରମଶୀଳ, ପରିଶ୍ରମକାରୀ, ଯେ ପରିଶ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ଜୀବିକା ନିର୍ବ୍ବାହ କରେ ।

ଶ୍ରମୋପଜୀବୀ, ବି. (ଶ୍ରମ-ଉପଜୀବୀ) ପରିଶ୍ରମକାରୀ, ଯେ ପରିଶ୍ରମଦ୍ୱାରା ଜୀବିକା ନିର୍ବ୍ବାହ କରେ ।

ଶ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରି-ଅ) ଆଶ୍ରୟ, ଅବଲମ୍ବନ ।

ଶ୍ରବ, ପୁଂ. } ବି. (ଶ୍ରୁ-ଅ, ଅସ୍) ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟ,
ଶ୍ରବଃ, ନ. } କର୍ଣ୍ଣ; ଯଥା,

"ଠାଣି ବଳେ ଶମ୍ଭ ସଦୃଶ ବଳମ୍ଭ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଏକା ଅଛନ୍ତି ।"
ବି. ଚ ।

ଅକର୍ତ୍ତନ, ଶ୍ରବଣ; ପ୍ରସିଦ୍ଧି, ଖ୍ୟାତି; କୀର୍ତ୍ତି; କ୍ଷରଣ; ଚ୍ୟୁତ ।

ଶ୍ରବଣ, ବି. ନ. (ଶ୍ରୁ-ଅନ) ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟ, କର୍ଣ୍ଣ ।

ଶ୍ରବଣା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଅଶ୍ୱିନ୍ୟାଦି ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦ୍ୱାବିଂଶ-ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଶ୍ରବଣପଥ, ପୁଂ. } ବି. (ଶ୍ରବଣ-ପଥ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ)
ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟ, ନ. } କର୍ଣ୍ଣ, କାନ ।

ଶ୍ରବିଷ୍ଠା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରବ-ବତ୍-ଇଷ୍ଠ, ବତ୍‌ଲୋପ) ଧନିଷ୍ଠା ନକ୍ଷତ୍ର ।

ଶ୍ରବ୍ୟ, ଶ୍ରବଣୀୟ, ବି. (ଶ୍ରୁ-ଯ, ଅନୀୟ) ଶ୍ରୋତବ୍ୟ, ଶୁଣିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ଶ୍ରବ୍ୟକାବ୍ୟ, ବି. ନ. ଯେ କାବ୍ୟ ଶ୍ରବଣର ଯୋଗ୍ୟ, ନାଟକଭିନ୍ନ କାବ୍ୟ ।

ଶ୍ରାଦ୍ଧ, ବି. ନ. (ଶ୍ରଦ୍ଧା-ଅ) ପିତୃକୃତ୍ୟ, ଏକୋଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାର୍ବ୍ବଣାଦି । ବି. ଶ୍ରଦ୍ଧାଯୁକ୍ତ; ଶ୍ରଦ୍ଧାପ୍ରଯୁକ୍ତ ଯାହା ଦିଆ ଯାଏ ।

ଶ୍ରାଦ୍ଧଦେବ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରାଦ୍ଧ-ଦେବ) ଅନ୍ତକ, ଯମ; ପିତୃଲୋକ; ବୈବସ୍ୱତମନୁ ।

ଶ୍ରାଦ୍ଧିକ, ବି. (ଶ୍ରାଦ୍ଧ-ଇକ) ଶ୍ରାଦ୍ଧଭୋଜୀ, ଶ୍ରାଦ୍ଧ, ଭୋକ୍ତା, ଶ୍ରାଦ୍ଧସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଶ୍ରାନ୍ତ, ବି. (ଶ୍ରମ୍-ତ) ଶ୍ରମଯୁକ୍ତ, କ୍ଳାନ୍ତ; ଖିନ୍ନ; ଶାନ୍ତ, ନିବୃତ୍ତ; କ୍ଳେଶଭୃତ୍ତ ।

ଶ୍ରାନ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରମ୍-ତି) ଶ୍ରମ; କ୍ଳେଶ; ଖେଦ; ବିଶ୍ରାମ, ନିବୃତ୍ତି ।

ଶ୍ରାମ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରମ୍-ଅ) ମାସ; ମଣ୍ଡପ; ଗୃହ; କାଳ, ସମୟ ।

ଶ୍ରାୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରି-ଅ) ଆଶ୍ରୟ, ଅବଲମ୍ବନ, (ଶ୍ରୀ-ଅ, ଈ=ଆୟ, ଅ=ଆ) ବି. ଶ୍ରୀସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଲକ୍ଷ୍ମୀସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ଶ୍ରାବ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୁ-ଅ) ଆକର୍ଣ୍ଣନ, କର୍ଣ୍ଣ ।

ଶ୍ରାବକ, ବି. (ଶ୍ରୁ-ଅକ) ଶ୍ରୋତା, ଶ୍ରବଣକର୍ତ୍ତା, ଯେ ଶ୍ରବଣ କରିଥାଏ । ବି. ପୁଂ. କାକ ।

ଶ୍ରାବଣ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରାବଣୀ-ଅ) ବୈଶାଖ ଦ ଦ୍ୱାଦଶ ମାସର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଚତୁର୍ଥ ମାସ, (ଶ୍ରବଣ-ଅ) ବିଂ. ପାଷଣ୍ଡ, ପାମର; ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟଜନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ (ଶ୍ରବଣା-ଅ) ଶ୍ରବଣାନକ୍ଷତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ । ଣୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରାବଣ ମାସର ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ।

ଶ୍ରାବଣିକ, ବି. ପୁଂ (ଶ୍ରାବଣୀ-ଇକ) ଶ୍ରାବଣ ମାସ ।

ଶ୍ରାବ୍ୟ, ବିଂ. (ଶ୍ରୁ-ଯ) ଶ୍ରବଣଯୋଗ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରି-୦, ଇ=ଈ) ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ସମ୍ପତ୍ତି; ଶୋଭା; ବେଶବିନ୍ୟାସ; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; କାନ୍ତି, ସରସ୍ୱତୀ, ତ୍ରିବର୍ଗ; ଦୀପ୍ତି; ଆଲୋକ; ପ୍ରକାର; ଉପକରଣ. ବିଭୂତି; ବୁଦ୍ଧି; ବୃଦ୍ଧି; ସିଦ୍ଧି; ବେଲଗଛ; ଲବଙ୍ଗ; ନାମର ଉପାଧିବିଶେଷ ।

ଶ୍ରୀକଣ୍ଠ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ କଣ୍ଠ) ଶିବ; ଭବଭୂତି କବିର ଉପନାମ ।

ଶ୍ରୀକର, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-କର) ବିଷ୍ଣୁ; ସ୍ମୃତି ଗ୍ରନ୍ଥକାର ନ ପଣ୍ଡିତବିଶେଷ । ନ. ରକ୍ତୋତ୍ପଳ । ବିଂ. ଶୋଭାକାରକ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଜନକ ।

ଶ୍ରୀକରଣ, ବି. ନ. (ଶ୍ରୀ-କରଣ) ଲେଖନୀ, କଲମ ।

ଶ୍ରୀକାନ୍ତ, ଶ୍ରୀନାଥ, ଶ୍ରୀପତି । ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-କାନ୍ତ, ନାଥ, ପତି) ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି, ବିଷ୍ଣୁ ।

ଶ୍ରୀଖଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. ନ. (ଶ୍ରୀ-ଖଣ୍ଡ) ଚନ୍ଦନକାଷ୍ଠ ।

ଶ୍ରୀଗର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ଗର୍ଭ) ବିଷ୍ଣୁ; ଖଡ୍ଗ ।

ଶ୍ରୀଘନ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ଘନ) ବୁଦ୍ଧଦେବ । ନ. ଦଧି ।

ଶ୍ରୀଦ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ଦ) କୁବେର, ଧନାଧିପତି । ବିଂ. ଧନଦାତା; ଶୋଭାଦାୟକ ।

ଶ୍ରୀଧର, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ଧର) ବିଷ୍ଣୁ; ଶାଳଗ୍ରାମମୂର୍ତ୍ତି-ବିଶେଷ ।

ଶ୍ରୀନନ୍ଦନ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ନନ୍ଦନ) କାମଦେବ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ-ପୁତ୍ର ।

ଶ୍ରୀନିକେତନ, ଶ୍ରୀନିବାସ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ନିକେତନ, ନିବାସ) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ; ଲକ୍ଷ୍ମୀର ଆଳୟ ।

ଶ୍ରୀପଥ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ପଥ) ରାଜପଥ ।

ଶ୍ରୀପଞ୍ଚମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ମାଘ ଶୁକ୍ଳପଞ୍ଚମୀ ।

ଶ୍ରୀପର୍ଣ୍ଣ, ବି. ନ. (ଶ୍ରୀ-ପର୍ଣ୍ଣ) ପଦ୍ମ; ଅଗ୍ନିମନ୍ଥବୃକ୍ଷ ।

ଶ୍ରୀପର୍ଣ୍ଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗମ୍ଭାରୀବୃକ୍ଷ; ଶାଲ୍ମଳୀବୃକ୍ଷ; କଟ୍-ଫଲବୃକ୍ଷ ।

ଶ୍ରୀପୁତ୍ର, ବି ପୁଂ (ଶ୍ରୀ ପୁତ୍ର) ଅଶ୍ୱ; କାମଦେବ ।

ଶ୍ରୀଫଳ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ ଫଳ) ବେଲଗଛ । ନ. ବେଲ ।

ଶ୍ରୀଭ୍ରାତା, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ଭ୍ରାତୃ) ଅଶ୍ୱ; ଚନ୍ଦ୍ର ।

ଶ୍ରୀମାନ୍, ବିଂ. (ଶ୍ରୀ-ମତ୍) ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ, ଧନୀ; ସୁନ୍ଦର, ସୁଶ୍ରୀ; ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ତିଳକବୃକ୍ଷ; ଅଶ୍ୱତ୍ଥବୃକ୍ଷ, ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ; କୁବେର । ମତୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରୀବିଶିଷ୍ଟା । ତୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ରାଧିକା ।

ଶ୍ରୀମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ମୁଖ) ପତ୍ରପୃଷ୍ଠେ ଶ୍ରୀ ଶବ୍ଦ ଲିଖନ । ନ. ଶୋଭାଯୁକ୍ତ ଆନନ ।

ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଦେବବିଗ୍ରହ, ବିଷ୍ଣୁପ୍ରତିମା ।

ଶ୍ରୀଯୁତ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ, ବିଂ. (ଶ୍ରୀ-ଯୁତ, ଯୁକ୍ତ) ଶ୍ରୀମାନ୍, ଲକ୍ଷ୍ମୀବାନ୍; ଶୋଭାଯୁକ୍ତ, ଶୋଭିତ ।

ଶ୍ରୀରାମ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ରାମ) ରାମଚନ୍ଦ୍ର, ଦଶରଥର ପୁତ୍ର ।

ଶ୍ରୀରାମନବମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଚୈତ୍ର ଶୁକ୍ଳନବମୀ ।

ଶ୍ରୀଲ, ବିଂ. (ଶ୍ରୀ-ଲ) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ, ସୌଭାଗ୍ୟବାନ୍, ଲକ୍ଷ୍ମୀମାନ୍ ।

ଶ୍ରୀବତ୍ସ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ ବତ୍ସ) ବିଷ୍ଣୁ; ବିଷ୍ଣୁର ବକ୍ଷଃସ୍ଥଳସ୍ଥ ଦକ୍ଷିଣାବର୍ତ୍ତ ଲୋମାବଳୀ; ଗୃହବିଶେଷ; ସୁଡ଼ଙ୍ଗବିଶେଷ; ନୃପବିଶେଷ ।

ଶ୍ରୀବତ୍ସଭୃତ, ଶ୍ରୀବତ୍ସଲାଞ୍ଛନ, ଶ୍ରୀବରାହ, ଶ୍ରୀବତ୍ସାଙ୍କ, } ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀବତ୍ସ-ଭୃତ, ଲାଞ୍ଛନ, ଶ୍ରୀ-ବରାହ, ଶ୍ରୀବତ୍ସ-ଅଙ୍କ) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ ।

ଶ୍ରୀବାସ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ବାସ) ସରଳବୃକ୍ଷର ନିର୍ଯ୍ୟାସ, ଟର୍ପିନ୍; ପଦ୍ମ; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ ।

ଶ୍ରୀବୃକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ବୃକ୍ଷ) ବେଲଗଛ; ଅଶ୍ୱତ୍ଥ-ଗଛ ।

ଶ୍ରୀଶ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୀ-ଈଶ) ବିଷ୍ଣୁ ।

ଶ୍ରୁତ, ବିଂ. (ଶ୍ରୁ-ତ) ଆକର୍ଣ୍ଣିତ, ଯାହା ଶ୍ରବଣ କରା

ହୋଇଅଛି; ଜ୍ଞାତ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ବି. ନ. ବେଦ; ଶାସ୍ତ୍ର ।

ଶ୍ରୁତକୀର୍ତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରୁତ-କୀର୍ତ୍ତି) କୁଶଧ୍ୱଜ ରାଜକନ୍ୟା, ଶତ୍ରୁଘ୍ନର ପତ୍ନୀ । ବିଂ. ବିଖ୍ୟାତ, କୀର୍ତ୍ତିଯୁକ୍ତ ।

ଶ୍ରୁତଦେବୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରୁତ-ଦେବୀ) ସରସ୍ୱତୀ ।

ଶ୍ରୁତବାନ୍, ବିଂ. (ଶ୍ରୁତ ବତୁ) ଯେ ଶ୍ରବଣ କରିଅଛି; ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ, ବିଦ୍ୱାନ୍ ।

ଶ୍ରୁତଶାଳୀ, ବିଂ. (ଶ୍ରୁତ-ଶାଳ ଇନ୍) ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞ, ବିଦ୍ୱାନ୍ ।

ଶ୍ରୁତାର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. ଶାବ୍ଦବୋଧବିଷୟୀଭୂତାର୍ଥ, ଶ୍ରବଣମାତ୍ରକେ ଯାହା ବୁଝାଯାଏ ।

ଶ୍ରୁତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରୁ-ତି) ବେଦ; କିମ୍ବଦନ୍ତୀ; ସ୍ୱରବିଶେଷ; ସ୍ୱରର ଅବୟବ; ଶ୍ରବଣ, ଯଥା,

"ଶ୍ରୁତିରେ ସୁଧା ବରଷି-ଯିବ କାଳେ ଅସରଳେ ।"

ଶ୍ରୁତିକଟ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୁତି-କଟ୍-ଅ) ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ, ପାପ-ଶୋଧନ; ସର୍ପ ।

ଶ୍ରୁତିକଟୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୁତି-କଟୁ) ଅଳଙ୍କାରରେ ଦୁଃଶ୍ରାବ୍ୟତା ଦୋଷ ।

ଶ୍ରୁତିଧର, ଶ୍ରୁତଧର, ବିଂ. (ଶ୍ରୁତି-ଧର) ଶ୍ରବଣମାତ୍ରେ ଅଭ୍ୟାସକାରକ, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ବିଷୟକୁ ଶୁଣିବାମାତ୍ରକେ ଅଭ୍ୟାସ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୁଏ ।

ଶ୍ରୁତିମୂଳ, ବି. ନ. (ଶ୍ରୁତି-ମୂଳ) ବେଦରୂପ ଧର୍ମ୍ମବୋଧକ ପ୍ରମାଣ; ଯଜ୍ଞ; କର୍ଣ୍ଣମୂଳ ।

ଶ୍ରୁତିବେଧ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୁତି-ବେଧ) କର୍ଣ୍ଣବେଧ; ସଂସ୍କାରବିଶେଷ ।

ଶ୍ରୁବ, ନ.
ଶ୍ରୁବା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୁ-ଅ, ଆ) ଯଜ୍ଞ, ଯାଗ । ନ. ଯଜ୍ଞର ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ପାତ୍ରବିଶେଷ, ଘୃତକ୍ଷେପ ପାତ୍ର ।

ଶ୍ରୂୟମାଣ, ବିଂ. (ଶ୍ରୁ-ଆନ) ଯାହା ଶ୍ରବଣ କରାଯାଏ ।

ଶ୍ରେଣି, ଶ୍ରେଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରି-ନି) ପଂକ୍ତି, ଧାଡ଼ି; ଦଳ; ସେଚନପାତ୍ର; ସମାନ ବ୍ୟବସାୟୀ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ।

ଶ୍ରେୟାନ୍, ବିଂ. (ପ୍ରଶଂସ୍ୟ-ଈୟସ୍) ଧର୍ମ୍ମ, ପୁଣ୍ୟ; ମୋକ୍ଷ, ମୁକ୍ତି, ଅପବର୍ଗ; ମଙ୍ଗଳ, ଶୁଭ; ସୌଭାଗ୍ୟ; ସୁଖ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଶୁଭଙ୍କର; ଅତି ପ୍ରଶସ୍ତ । ୟସୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ହରୀତକୀ; ରାସ୍ନା; ଶୁଭଯୁକ୍ତା ।

ଶ୍ରେୟଃକଳ୍ପ, ବିଂ. (ଶ୍ରେୟସ୍-କଳ୍ପ) ଶୁଭ କର୍ମ୍ମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଦୃଶ ।

ଶ୍ରେୟସ୍କର, ବିଂ. (ଶ୍ରେୟସ୍-କର) ଶୁଭଙ୍କର, ମଙ୍ଗଳ-ଜନକ ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ବିଂ. (ପ୍ରଶଂସ୍ୟ-ଇଷ୍ଠ) ଅତି ପ୍ରଶସ୍ତ, ପ୍ରଧାନ; ଜ୍ୟେଷ୍ଠ । ବି. ପୁଂ. କୁବେର; ରାଜା; ବ୍ରାହ୍ମଣ; ବିଷ୍ଣୁ । ନ. ଗୋଦୁଗ୍ଧ ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରେଷ୍ଠ-ତା) ପ୍ରାଧାନ୍ୟ, ଉତ୍କର୍ଷ; ଉତ୍ତମତା ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠାଶ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରେଷ୍ଠ-ଆଶ୍ରମ) ପ୍ରଧାନ ଆଶ୍ରମ, ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରେଷ୍ଠ-ଇନ୍) ବଣିକ୍‌ବିଶେଷ, ଶେଠ ।

ଶ୍ରୋଣ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ରୋଣ୍-ଅ) ପଙ୍ଗୁ, ପଦବିକଳ । ବିଂ. ପଙ୍ଗୁ । ଣା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରବଣା ନକ୍ଷତ୍ର; କାଞ୍ଜି ।

ଶ୍ରୋଣି, ଶ୍ରୋଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ରୋଣ୍-ଇ) କଟିଦେଶ; ନିତମ୍ବ; ପଥ; (ନିତମ୍ବ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ଅଭିନବେ ରଖି ନଖ ଅଣିକ,
ଅନୁସରି ଅଛି ମୁଁ ପୃଥୁ ଶ୍ରୋଣୀକି ।"

ବ. ଭ ।

ଶ୍ରୋତଃ, ବି. ନ. (ଶ୍ରୁ-ଅସ୍, ତ ଆଗମ) ନଦ୍ୟାଦିର ବେଗ; ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ ।

ଶ୍ରୋତବ୍ୟ, ବିଂ. (ଶ୍ରୁ-ତବ୍ୟ) ଶ୍ରବଣୀୟ, ଶ୍ରବଣଯୋଗ୍ୟ ।

ଶ୍ରୋତା, ବିଂ. (ଶ୍ରୁ-ତୃ) ଶ୍ରବଣକର୍ତ୍ତା, ଯେ ଶୁଣେ ।

ଶୋତ୍ର, ଶ୍ରୌତ୍ର, ବି. ନ. (ଶ୍ରୁ-ତ୍ର) ଶ୍ରୁତି, ଶ୍ରବଣେନ୍ଦ୍ରିୟ; ବେଦ ।

ଶୋତ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶୋତ୍ର-ଇୟ) ବେଦାଧ୍ୟାୟୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବେଦଜ୍ଞ ବିପ୍ର; ସଚ୍ଚରିତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ । ବିଂ. ସୁଶୀଳ, ସଚ୍ଚରିତ୍ର, ସତ୍କୁଳଜାତ ।

ଶ୍ଲକ୍ଷ୍ଣ, ବିଂ. (ଶ୍ଲକ୍ଷ୍-ନ୍ନ (କ୍ସ୍ନ) ଇଲୋପ) ସୂକ୍ଷ୍ମ; କୃଶ; ମନୋହର; ସ୍ନିଗ୍ଧ, ଚିକ୍କଣ; ଅଳ୍ପ ।

ଶ୍ଲଥ, ବିଂ. (ଶ୍ଲଥ୍-ଅ) ଶିଥିଳ, ଅଦୃଢ, ଢିଲା; ଦୁର୍ବଳ ।

ଶ୍ଲାଘା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ଲାଘ୍-ଅ-ଆ) ପ୍ରଶଂସା; ଅଭିଳାଷ, ଇଚ୍ଛା; ପରିଚର୍ଯ୍ୟା, ସେବା; ନିଜଗୁଣ ଜ୍ଞାପନ ।

ଶ୍ଲାଘ୍ୟ, ଶ୍ଲାଘନୀୟ, ବିଂ. (ଶ୍ଲାଘ୍-ଯ, ଅନୀୟ) ଆଶଂସ୍ୟ, ସ୍ପୃହଣୀୟ; ପ୍ରଶଂସନୀୟ; ପ୍ରଶଂସାରଯୋଗ୍ୟ; ପ୍ରଶସ୍ତ ।

ଶ୍ଲିଷା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ଲିଷ୍-ଅ) ଆଲିଙ୍ଗନ ।

ଶ୍ଲିଷ୍ଟ, ବିଂ.(ଶ୍ଲିଷ-ତ) ଶ୍ଲେଷଯୁକ୍ତ, ଅନେକାର୍ଥବାଚକ; ସଂସୃଷ୍ଟ; ସଂଯୁକ୍ତ; ଆଲିଙ୍ଗିତ ।

ଶ୍ଲୀପଦ, ବି. ନ. ଶୋଥରୋଗ, ଗୋଦର ।

ଶ୍ଲୀଲ, ବିଂ. (ଶ୍ରୀ-ଲ, ର=ଲ) ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ।

ଶ୍ଲେଷ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ଲିଷ୍-ଅ) ଯୋଗ, ସଂଯୋଗ; ଆଶ୍ଲେଷ, ଆଲିଙ୍ଗନ; ଦ୍ୱ୍ୟର୍ଥ ଶବ୍ଦର ଅଳଙ୍କାର-ବିଶେଷ ।

ଶ୍ଲେଷ୍ମା, ଶ୍ଲେଷ୍ମକ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ଲିଷ୍-ମନ୍, ଶ୍ଲେଷ୍ମନ୍-କ) କଫ, ସର୍ଦ୍ଦି ।

ଶ୍ଲେଷ୍ମଣ, ଶ୍ଲେଷ୍ମଳ, ବିଂ. (ଶ୍ଲେଷ୍ମନ-ନ, ଲ) ଶ୍ଲେଷ୍ମା-ବିଶିଷ୍ଟ, କଫଯୁକ୍ତ ।

ଶ୍ଲୋକ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ଲୋକ୍-ଅ) ପଦ୍ୟ, କବିତା; ଛନ୍ଦୋବିଶିଷ୍ଟବାକ୍ୟ; ସୁଖ୍ୟାତି, ପ୍ରସିଦ୍ଧି, ଯଶଃ, କୀର୍ତ୍ତି ।

ଶ୍ୱଃ, ଅଂ, ପରଦିନ, ଆଗାମି ଦିନ, କାଲି ।

ଶ୍ୱଃଶ୍ରେୟସ, କ୍ଲିଂ. ବିଂ. (ଶ୍ୱସ୍-ଶ୍ରେୟସ୍) ମଙ୍ଗଳ, କଲ୍ୟାଣ; ସୁଖ; ପରମାତ୍ମା । ବିଂ. କଲ୍ୟାଣୀ; ସୁଖୀ ।

ଶ୍ୱଗଣିକ, ଶ୍ୱଗଣୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱଗଣ-ଇକ, ଇନ୍) ଶିକାରୀ, ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି କୁକ୍କୁର ନେଇ ଶିକାର କରେ ।

ଶ୍ୱଧୂର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱନ୍-ଧୂର୍ତ୍ତ) ଶୃଗାଳ ।

ଶ୍ୱପକ୍, ଶ୍ୱପଚ, ଶ୍ୱପାକ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱପଚ୍-୦, ଅ, ଅ) ବ୍ୟାଧ, ଚଣ୍ଡାଳ ।

ଶ୍ୱଭୀରୁ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱନ୍-ଭୀରୁ) ଶୃଗାଳ, ବିଲୁଆ ।

ଶ୍ୱଭ୍ର, ବି. ନ. (ଶ୍ୱଭ୍ର୍-ଅ) ରନ୍ଧ୍ର, ଛିଦ୍ର, ଗର୍ତ୍ତ, ଗହ୍ୱର ।

ଶ୍ୱବୃତ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ୱନ୍-ବୃତ୍ତି) ସେବା, ଚାକିରୀ ।

ଶ୍ୱବ୍ୟାଘ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱନ୍-ବ୍ୟାଘ୍ର) ଚିତାବାଘ; କୁକ୍କୁରର ତୁଲ୍ୟ ବ୍ୟାଘ୍ର ।

ଶ୍ୱଶୁର, ବି. ପୁଂ. (ଶୁ-ଅଶ୍-ଉର) ଭର୍ତ୍ତାର କିମ୍ବା ପତ୍ନୀର ପିତା; ମାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ଶ୍ୱଶୁର୍ଯ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱଶୁର-ଯ) ଦେବର, ଦିଅର; ଦେଢଶୁର; ଶ୍ୟାଳକ, ଶଳା ।

ଶ୍ୱଶ୍ରୂ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ୱଶୁର-ଊ; ଉ, ଅ ଲୋପ) ଭର୍ତ୍ତାର ଓ ପତ୍ନୀର ମାତା, ଶାଶୂ ।

ଶ୍ୱସନ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱସ୍-ଅନ) ବାୟୁ । ନ. ନିଶ୍ୱାସ; ଜୀବନ; (ବାୟୁ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ପ୍ରଖର ଶ୍ୱାସ ଶ୍ୱସନ, ଫୁଲିତ ନାସା, ଦଶନ-
ବସନେ ସ୍ଥିତ ଦଶନ, କୃତ ଦଂଶନ ।"

ପ୍ରେ. ସୁ ।

ଶ୍ୱସିତ, ବି. ନ. (ଶ୍ୱସ୍-ତ) ନିଶ୍ୱାସ, ନାସାଗତ ବାୟୁ; ଜୀବିତ, ଜୀବନ ।

ଶ୍ୱା, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱନ୍-ଅନ୍ ନିପାତନ) କୁକ୍କୁର । ଶୁନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ, କୁକ୍କୁରୀ ।

ଶ୍ୱାନ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱନ୍-ଅ) କୁକ୍କୁର । ଶୁନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. କୁକ୍କୁରୀ ।

ଶ୍ୱାପଦ, (Carnivora) ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱନ୍-ଆ-ପଦ୍-ଅ) ଶିକାରୀଜନ୍ତୁ, ଯେଉଁ ପଶୁମାନେ ମାଂସ ଭକ୍ଷଣ କରି ଦେହଯାତ୍ରା ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି, ଯଥା, ବିଲେଇ, କୁକ୍କୁର, ବିଲୁଅ, ବ୍ୟାଘ୍ର, ଇତ୍ୟାଦି, ଯଥା,

"ଶ୍ୱାପଦେ ଅଶନ ଲୋଭରେ
ମାତି ବସନ୍ତି ଡେଇଁ ।"

ସୁ. ଷ ।

ଶ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱସ୍-ଅ) ନିଶ୍ୱାସ, ନାସାଗତ ବାୟୁ; ବାୟୁ; ଶ୍ୱାସକାସ ରୋଗ ।

ଶ୍ୱାସୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱାସ-ଇନ୍) ବାୟୁ । ବିଂ. ଶ୍ୱାସ-ଯୁକ୍ତ ।

ଶ୍ୱେତ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱିତ୍-ଅ) ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ; ଦ୍ୱୀପବିଶେଷ;

ପକ୍ଷୀବିଶେଷ, ଧବଳଗିର; ଶୁକ୍ରଗ୍ରହ; ଧଳାମେଘ; କପର୍ଦ୍ଦକ, କଉଡ଼ି; ଦୈତ୍ୟଗୁରୁ, ଶୁକ୍ର; ଶଙ୍ଖ; ଶିବଙ୍କ ଅବତାରବିଶେଷ । ନ. ରୌପ୍ୟ, ରଜତ; ବେଲଓୟାରିକାଚ । ବିଂ. ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ । ତା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଶଙ୍ଖିନୀ; ଅତିବିଷା; ଅପରାଜିତା; ବଗାନ୍ତିକା; ଶ୍ୱେତବୃହତୀ; ଶ୍ୱେତକଣ୍ଟକାରୀ; ପାଷାଣଭେଦୀ; ବଂଶଲୋଚନା; ଶର୍କରା; ଶ୍ୱେତଦୁର୍ବା ।

ଶ୍ୱେତଜ, ବି. ନ. (ଶ୍ୱେତ-ଜ) ରୌପ୍ୟ, ରୂପା; କଉଡ଼ି ।

ଶ୍ୱେତକୁଞ୍ଜର, ଶ୍ୱେତଗଜ, ଶ୍ୱେତଦ୍ୱୀପ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-କୁଞ୍ଜର, ଗଜ, ଦ୍ୱୀପ) ଇନ୍ଦ୍ରଗଜ, ଐରାବତ ହସ୍ତୀ ।

ଶ୍ୱେତଗରୁତ, ବିଂ. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ଗରୁତ) ହଂସ । ବିଂ. ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ପକ୍ଷବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶ୍ୱେତଚ୍ଛଦ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ଛଦ) ହଂସ; ଧଳା-ତୁଳସୀ । ବିଂ. ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷଶାଳୀ; ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ପକ୍ଷଯୁକ୍ତ ।

ଶ୍ୱେତଦ୍ୱୀପ, ବି. ପୁଂ. ଚନ୍ଦ୍ରଦ୍ୱୀପ, ଏହା ବୈକୁଣ୍ଠାଖ୍ୟ ବିଷ୍ଣୁଧାମ; ବ୍ରିଟିଶଦ୍ୱୀପ ।

ଶ୍ୱେତଧାମା, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ଧାମନ୍) ଚନ୍ଦ୍ର; କର୍ପୂର; ସମୁଦ୍ରଫେଣ ।

ଶ୍ୱେତନୀଳ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ନୀଳ) ମେଘ; ଶୁକ୍ଳ ଓ ନୀଳବର୍ଣ୍ଣ ।

ଶ୍ୱେତପର୍ଣ୍ଣ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ପର୍ଣ୍ଣ) ଶ୍ୱେତଚ୍ଛଦ, ହଂସ । ନ. ଶୁକ୍ଳପର୍ଣ୍ଣ ।

ଶ୍ୱେତପର୍ଣ୍ଣରଥ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତପର୍ଣ୍ଣ-ରଥ) ବ୍ରହ୍ମା ।

ଶ୍ୱେତପର୍ଣ୍ଣବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତପର୍ଣ୍ଣ-ବାହନ) ହଂସବାହନ, ବ୍ରହ୍ମା ।

ଶ୍ୱେତପର୍ଣ୍ଣାସ, ବି. ପୁଂ. ଶ୍ୱେତତୁଳସୀ ।

ଶ୍ୱେତପିଙ୍ଗ, ଶ୍ୱେତପିଙ୍ଗଳ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ପିଙ୍ଗ, ପିଙ୍ଗଳ) ସିଂହ; ଶୁକ୍ଳପୀତବର୍ଣ୍ଣ ।

ଶ୍ୱେତପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ପୁଷ୍ପ) ସିନ୍ଧୁବାର ବୃକ୍ଷ, ବେତ୍ରନଅଗଛ । ପ୍ପା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଲତାବିଶେଷ; ନାଗଦନ୍ତୀ ।

ଶ୍ୱେତମାଲ, ବି. ପୁଂ. ମେଘ; ଧୂମ ।

ଶ୍ୱେତରକ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ରକ୍ତ) ପାଟଳବର୍ଣ୍ଣ, ଗୋଲାପିରଙ୍ଗ । ବିଂ. ପାଟଳବର୍ଣ୍ଣବିଶିଷ୍ଟ ।

ଶ୍ୱେତରଥ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ରଥ) ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ରଥ; ଶୁକ୍ରଗ୍ରହ ।

ଶ୍ୱେତବାଜୀ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ବାଜି-ଇନ୍) ଚନ୍ଦ୍ର; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; ଶୁକ୍ଳ ଘୋଟକ ।

ଶ୍ୱେତବାହନ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ବାହନ) ଇନ୍ଦ୍ର; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ।

ଶ୍ୱେତବୃହତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶୁକ୍ଳ କ୍ଷୁଦ୍ର ବାର୍ତ୍ତାକୀ ।

ଶ୍ୱେତଶୃଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ଶୃଙ୍ଗ) ଯବ ।

ଶ୍ୱେତସାର, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ସାର) ଖଦିରବୃକ୍ଷ ।

ଶ୍ୱେତହୟ, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ହୟ) ଇନ୍ଦ୍ରାଶ୍ୱ; ଅର୍ଜ୍ଜୁନ; ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ଘୋଟକ ।

ଶ୍ୱେତୋଦର, ବି. ପୁଂ. (ଶ୍ୱେତ-ଉଦର) କୁବେର; ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ଜଠର ।

ଶ୍ୱୈତୌହୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଶ୍ୱେତବାହ-ଈ) ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ, ଶଚୀ ।

ଶ୍ୱୈତ୍ୟ, ବି. ନ. (ଶ୍ୱେତ-ଯ) ଧାବଲ୍ୟ, ଶୁକ୍ଳତ୍ୱ; ଶୁଭ୍ରତା, ନିର୍ମ୍ମଳତା ।

ଷ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଏକତ୍ରିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ । ବି. ପୁଂ. (ଷୋ-ଅ) କେଶ, ବାଳ; ଶିକ୍ଷକ; ନାଶ, କ୍ଷତ, ଧ୍ୱଂସ; ଅବଶେଷ; ମୁକ୍ତି, ନିର୍ବ୍ବାଣ; ସ୍ୱର୍ଗ; ନିଦ୍ରା; ଜ୍ଞାନଲୋପ । ନ. ଅଙ୍କୁର; ଧୈର୍ଯ୍ୟ । ବିଂ. ବିଜ୍ଞ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଶୋଭନ ।

ଷଟ୍, ବିଂ. (ଷୋ-ଂ, ନିପାତନ) ଛଅ ସଂଖ୍ୟା, ୬ ।

ଷଟ୍କ, ବିଂ. (ଷଷ୍-କ) ଛଅ ସଂଖ୍ୟା, ୬ ।

ଷଟ୍କର୍ମ୍ମ, ବି. ନ. (ଷଷ୍-କର୍ମ୍ମନ୍) ଯଜନ, ଯାଜନ, ଅଧ୍ୟୟନ, ଅଧ୍ୟାପନ, ଦାନ, ପ୍ରତିଗ୍ରହ, ଏହି ଛଅ କର୍ମ; ତନ୍ତ୍ରରେ—ଶାନ୍ତି, ବଶୀକରଣ, ସ୍ତମ୍ଭନ, ବିଦ୍ୱେଷ, ଉଚ୍ଚାଟନ, ମାରଣ ଏହି ଛଅ କର୍ମ । ପୁଂ. ଏହି ଛଅ କର୍ମକାରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ ।

ଷଟ୍‌କୋଣ, ବି. ନ. (ଷଷ୍-କୋଣ) ବଜ୍ର; ଜ୍ୟୋତିଷରେ ଲଗ୍ନଠାରୁ ଷଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ । ବିଂ. ଯାହାର ଛ ଗୋଟି କୋଣ ଅଛି ।

ଷଟ୍‌ଚକ୍ର, ବି. ନ. (ଷଟ୍-ଚକ୍ର) ଦେହମଧ୍ୟସ୍ଥ ସୁଷୁମ୍ନା ନାଡ଼ୀର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଦ୍ୱିଦଳ ଏବଂ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଳ ପଦ୍ମାକାର ୬ ଚକ୍ର ।

ଷଟ୍‌ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଷଷ୍-ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍) ଛୟାଳିଶ ସଂଖ୍ୟା, ୪୬; ତତ୍‌ସଂଖ୍ୟକ ।

ଷଟ୍‌ଚରଣ, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍-ଚରଣ) ଷଟ୍‌ପଦ, ଭ୍ରମର; ଉକୁଣୀ ।

ଷଟ୍‌ତ୍ରିଂଶତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଷଷ୍-ତ୍ରିଂଶତ୍) ଛତିଶ ସଂଖ୍ୟା, ୩୬ ।

ଷଟ୍‌ପଦ, ବି. ପୁଂ. (ଷଟ୍-ପଦ) ଭ୍ରମର । ଦୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ଉକୁଣୀ; ଭ୍ରମରୀ; ୬ ଚରଣଯୁକ୍ତ ଛନ୍ଦଃ ।

ଷଟ୍‌ପଦପ୍ରିୟ, ବି. ପୁଂ. (ଷଟ୍‌ପଦ-ପ୍ରିୟ) ନାଗକେଶର ବୃକ୍ଷ ।

ଷଟ୍‌ପଦାତିଥି, ବି. ପୁଂ. (ଷଟ୍‌ପଦ-ଅତିଥି) ଅମ୍ରବୃକ୍ଷ ।

ଷଟ୍‌ପଞ୍ଚାଶତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଷଟ୍-ପଞ୍ଚାଶତ୍) ଛପନ ସଂଖ୍ୟା, ୫୬; ତତ୍‌ସଂଖ୍ୟକ ।

ଷଟ୍‌ପ୍ରଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍-ପ୍ରଜ୍ଞ) ଧର୍ମ୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ, ସାମାଜିକ ନିୟମ ଅର୍ଥାତ୍ ଲୋକାଚାର, ବାର୍ତ୍ତାଶାସ୍ତ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ଏହି ଛ ବିଷୟରେ ଅଭିଜ୍ଞ ବୌଦ୍ଧ; କାମୁକ, ଲମ୍ପଟ ।

ଷଠିଘର, ବି. (ଷଷ୍ଠିଘର ଶବ୍ଦଜ) ବାଳକ ଜନ୍ମର ଷଷ୍ଠ ଦିବସରେ କୃତକର୍ମ୍ମବିଶେଷ ।

ଷଡଙ୍ଗ, ବି. ନ. (ଷଟ୍-ଅଙ୍ଗ) ହସ୍ତଦ୍ୱୟ, ପଦଦ୍ୱୟ, କଟି, ମସ୍ତକ—ଦେହର ଏହି ଛ ଅଙ୍ଗ; ହୃଦୟାଦି ୬ ଅବୟବ; ଶିକ୍ଷା, କଳ୍ପ, ବ୍ୟାକରଣ, ନିରୁକ୍ତ, ଛନ୍ଦଃ, ଜ୍ୟୋତିଷ —ବେଦର ଏହି ୬ ଅଙ୍ଗ; ଗୋମୂତ୍ର, ଗୋମୟ, କ୍ଷୀର, ସର୍ପି, ଦଧି, ରୋଚନ—ଏହି ଛ ଗବ୍ୟ; ମୌଳ, ଭୃତ୍ୟ, ସୁହୃତ୍, ଶ୍ରେଣୀ, ଦ୍ୱିଷତ୍, ଆଟବିକ—ଏହି ଛପ୍ରକାର ସେନାବୟବ; ଅଦ୍ୟ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପୀଠାଦି ୬ । ବିଂ. ଏହି ଛ ଅଙ୍ଗବିଶିଷ୍ଟ । ପୁଂ. କ୍ଷୁଦ୍ର ଗୋକ୍ଷୁରକ ।

ଷଡଙ୍ଗଜିତ୍, ବି. ପୁଂ. (ଷଡଙ୍ଗ-ଜିତ୍) ବିଷ୍ଣୁ, ନାରାୟଣ । ବିଂ. ଷଡଙ୍ଗଜେତା ।

ଷଡଙ୍ଘ୍ରି, ବି. ପୁଂ. (ଷଟ୍-ଅଙ୍ଘ୍ରି) ଭ୍ରମର ।

ଷଡଭିଜ୍ଞ, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍-ଅଭିଜ୍ଞ) ଦିବ୍ୟ ଚକ୍ଷୁଃ-ଶ୍ରୋତ୍ର, ପରଚିତ୍ତ ଜ୍ଞାନ, ପୂର୍ବ୍ବଜନ୍ମସ୍ମରଣ, ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ, ବିୟଦ୍‌ଗତି ଅର୍ଥାତ୍ ଆକାଶରେ ଗମନ କରିବା କ୍ଷମତା, କାୟବ୍ୟୂହସିଦ୍ଧି ଅର୍ଥାତ୍ ଯେ କୌଣସି ଦେହ ଧାରଣ କରିବାର କ୍ଷମତା ଏହି ଛ ବିଷୟରେ ଅଭିଜ୍ଞ ବୌଦ୍ଧ ।

ଷଡଶୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଷଟ୍-ଅଶୀତି) ଛୟାଶୀ ସଂଖ୍ୟା, ୮୬; ସଂକ୍ରାନ୍ତିବିଶେଷ ।

ଷଡାନନ, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍-ଆନନ) ସ୍କନ୍ଦ, କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଷଡୂଷଣ, ବି. ନ. (ଷଷ୍-ଊଷଣ) ଶୁଣ୍ଠି, ପିପ୍ପଳି, ମରିଚପ୍ରଭୃତି ମିଶ୍ରିତ ଛପ୍ରକାର କଟୁଦ୍ରବ୍ୟ ।

ଷଡ୍‌ଗୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଷଡ୍‌ବିଧ ଗୟା ।

ଷଡ୍‌ଗୁଣ, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍-ଗୁଣ) ସନ୍ଧି, ବିଗ୍ରହ, ଯାନ, ଆସନ, ଦ୍ୱୈଧ, ଆଶ୍ରୟ ରାଜାମାନଙ୍କର ଏହି ଛ ଗୁଣ । ବିଂ. ଛ ସଂଖ୍ୟାଦ୍ୱାରା ଗୁଣିତ ।

ଷଡ୍‌ଜ, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍-ଜ) ତନ୍ତ୍ରୀକଣ୍ଠୋତ୍ଥିତ ସ୍ୱରବିଶେଷ; ଏହା ମୟୂର ସ୍ୱର ତୁଲ୍ୟ; ନାସା, କଣ୍ଠ, ଉରଃ, ତାଲୁ, ଜିହ୍ୱା ଓ ଦନ୍ତ ଏହି ଛ ସ୍ଥାନରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ବୋଲି ଏହାର ନାମ "ଷଡ୍‌ଜ" ।

ଷଡ୍‌ଦର୍ଶନ, ବି. ନ. ପୂର୍ବମୀମାଂସା, ବେଦାନ୍ତ, ସାଂଖ୍ୟ, ପାତଞ୍ଜଳ, ନ୍ୟାୟ, ବୈଶେଷିକ ଏହି ଛ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର ।

ଷଡ୍‌ଦୁର୍ଗ, ବି. ନ. ଧନ୍ୱଦୁର୍ଗ, ମହୀଦୁର୍ଗ, ଗିରିଦୁର୍ଗ, ମନୁଷ୍ୟଦୁର୍ଗ, ମୃଦ୍ଦୁର୍ଗ, ବନଦୁର୍ଗ—ଏହି ଛ ଦୁର୍ଗ ।

ଷଡ୍‌ଧା, ଅ° (ଷଟ୍-ଧା) ଛ ଥର; ଷଡ୍‌ବିଧ ।

ଷଡ୍‌ଭୁଜ, ବି. ପୁଂ. ଷଡ୍‌ହସ୍ତଯୁକ୍ତ; ଚୈତନ୍ୟଦେବ ।

ଷଡ୍‌ରସ, ବି. ନ. (ଷଟ୍-ରସ) ମଧୁର, ତିକ୍ତ, କଷା, ଅମ୍ଳ, କଟୁ, ଲଗ—ଏହି ଛ ରସ ।

ଷଡ୍‌ବକ୍ତ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍-ବକ୍ତ୍ର) ଷଡାନନ, କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।

ଷଡ଼୍‌ବର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଷଟ୍-ବର୍ଗ) କାମ, କ୍ରୋଧ, ଲୋଭ, ମୋହ, ମଦ, , ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ—ଏହି ଛ ।
ଷଡ଼୍‌ବିଧ, ବିଂ. (ଷଟ୍-ବିଧ) ଛ ପ୍ରକାର ।
ଷଡ଼୍‌ବିନ୍ଦୁ, ବି. ପୁଂ. (ଷଟ୍-ବିନ୍ଦୁ) ବିଷ୍ଣୁ; କୀଟବିଶେଷ; ପକ୍ୱତୈଳବିଶେଷ ।
ଷଡ଼ଷଡ଼୍, ବି. (ଦେଶଜ) ଶବ୍ଦବିଶେଷ ।
ଷଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ଷଣ୍-ଡ) ସ୍ୱାଧୀନ; ବୃଷ; କ୍ଳୀବ, ନପୁଂସକ; ସମୂହ; ବୃକ୍ଷ । ପୁଂ.-ନ. ପଦ୍ମସମୂହ ।
ଷଣ୍ଡାଲୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଷଣ୍ଡ-ଅଲ-ଇ) ତୈଳମାନବିଶେଷ. ଛଟାଙ୍କି; ସରୋବର; କାମୁକୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ।
ଷଣ୍ଢ, ବି. ପୁଂ. (ଷଣ୍-ଢ) ନପୁଂସକ, କ୍ଳୀବ ।
ଷଣ୍ମାସ୍ୟ, ବିଂ. (ଷଣ୍ମାସ-ଯ) ଛ ମାସସାଧ୍ୟ, ଯାହା ଛ ମାସରେ ସମ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।
ଷଣ୍ମୁଖ, ବି. ପୁଂ. (ଷଟ୍-ମୁଖ) ଷଡାନନ, କାର୍ତ୍ତିକେୟ । ନ. ଛ ମୁଖ ।
ଷତ୍ୱ, ବି. ନ. (ଷ-ତ୍ୱ) ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ ଷକାରର ଭାବ ।
ଷଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଷଷ୍-ତି) ଷାଠିଏ ସଂଖ୍ୟା, ୬୦; ତତ୍-ସଂଖ୍ୟକ ।
ଷଷ୍ଟିକ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଷଷ୍ଟି-କ) ଧାନ୍ୟବିଶେଷ । ବିଂ. ଷଷ୍ଟିସଂଖ୍ୟାଦ୍ୱାରା କ୍ରୀତ ।
ଷଷ୍ଟିତମ, ବିଂ. (ଷଷ୍ଟି-ତମ) ଷାଠିଏର ପୂରଣ ।
ଷଷ୍ଟିଧା, ଅଂ. (ଷଷ୍ଟି-ଧା) ଷାଠିଏ ପ୍ରକାର, ୬୦ ବାର ।
ଷଷ୍ଟିଲତା, ବି· ସ୍ତ୍ରୀ. ଭ୍ରମରମାରୀ ।
ଷଷ୍ଠ, ଷଷ୍ଠକ, ବିଂ. (ଷଷ୍-ଥ, ଷଷ୍ଠ-କ) ଛର ପୂରଣ ।
ଷଷ୍ଠାନ୍ନକାଲ, ବି. ନ. (ଷଷ୍ଠାନ୍ନ-କାଲ) ଦୁଇ ବା ତିନ ଦିନ ଅନ୍ତରରେ ଭୋଜନ ।
ଷଷ୍ଟିମତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍ଟିନ୍-ମତ୍ତ) ହସ୍ତୀ ।
ଷଷ୍ଟିହାୟନ, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍ଟି-ହାୟନ) ହସ୍ତୀ; ଏକପ୍ରକାର ଧାନ୍ୟ; ଷଷ୍ଟିସଂଖ୍ୟକ ବତ୍ସର ।
ଷଷ୍ଠୀ, ଷଷ୍ଠିକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଷଷ୍ଠ-ଈ, ଷଷ୍ଠୀ-କ) କାତ୍ୟାୟନୀ, ଦୁର୍ଗା; ତିଥିବିଶେଷ; ଦେବୀବିଶେଷ; ମାତୃକାବିଶେଷ; ସ୍କନ୍ଦପତ୍ନୀ ।
ଷାଡବ, ବି. ପୁଂ. ଗୀତ, ଗାନ; ରସ; ଛ ସ୍ୱରର ମିଳିତ ରାଗରାଗିଣୀ ।
ଷାଡଗୁଣ୍ୟ, ବି. ନ. (ଷଡ୍—ଗୁଣ-ଯ) ସନ୍ଧି, ବିଗ୍ରହ, ଯାନ, ଆସନ, ଦ୍ୱୈଧୀଭାବ, ସମାଶ୍ରୟ—ଏହି ଛ ଗୁଣ ।
ଷାଣ୍ମାତୁର, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍ ମାତୃ-ଅ) ଷଡାନନ, କାର୍ତ୍ତିକେୟ ।
ଷାଣ୍ମାସିକ, ବିଂ. (ଷଣ୍ମାସ-ଇକ) ଷଣ୍ମାସସମ୍ବନ୍ଧୀୟ, ଛ ମାସର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।
ଷାଡ୍‌ଗୁଣତ୍ୱିକ, ବିଂ. (ଷଡ୍‌ଗୁଣତ୍ୱ-ଇକ) ଷଡ୍‌ଗୁଣତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦକ (ଗ୍ରନ୍ଥ) ।
ଷିଡ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ଷିଟ୍-ଗ) କାମୁକ, ଲମ୍ପଟ; ଉପପତି ।
ଷୋଡନ୍, ବି. ପୁଂ. (ଷଷ୍-ଦନ୍ତ) ଛଦନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ ବୃଷ ।
ଷୋଡଶ, ବିଂ. (ଷଷ୍-ଦଶନ୍, ନିପାତନ) ଷୋଳ ସଂଖ୍ୟା, ୧୬ ।
ଷୋଡଶକ, ଷୋଡଶଦାନ, ବି. ନ. (ଷୋଡଶନ୍ କ, ଦାନ) ଭୂମି, ଆସନ, ଜଳ, ବସ୍ତ୍ର, ପ୍ରଦୀପ, ଅନ୍ନ, ତାମ୍ବୂଳ, ଛତ୍ର, ଗନ୍ଧ, ମାଲ୍ୟ, ଫଳ, ଶଯ୍ୟା, ପାଦୁକା, ଗୋ, କାଞ୍ଚନ, ରଜତ—ଶ୍ରାଦ୍ଧ କାଳରେ ଏହି ଷୋଡଶ ପ୍ରକାର ଦ୍ରବ୍ୟ ଦାନ ।
ଷୋଡଶାଂଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ଷୋଡଶନ୍-ଅଂଶୁ) ଶୁକ୍ରଗ୍ରହ । ବିଂ. ଷୋଡଶକିରଣଯୁକ୍ତ ।
ଷୋଡ଼ଶାଙ୍ଗ, ବିଂ. (ଷୋଡଶନ୍-ଅଙ୍ଗ) ଷୋଳ ଅଙ୍ଗବିଶିଷ୍ଟ; ଗୁଗ୍‌ଗୁଲ, ସରଳ, ଦାରୁ, ପତ୍ର, ଚନ୍ଦନ, ହ୍ରୀବେର, ଅଗୁରୁ, କୁଷ୍ଠ, ଗୁଡ଼, ସର୍ଜ୍ଜରସ, ଘନ, ହରିତକୀ, ନଖୀ, ଲାକ୍ଷା, ଜଟାମାଂସୀ, ଶୈଳେୟ ଏହି ୧୬ ପ୍ରକାର ସୁଗନ୍ଧିଦ୍ରବ୍ୟମିଶ୍ରିତ ଧୂପ ।
ଷୋଡଶାର୍ଚ୍ଚି, ବି. ପୁଂ. (ଷୋଡଶନ୍-ଅର୍ଚ୍ଚି) କର୍କଟ, କଙ୍କଡା । ବିଂ. ଷୋଡଶ କିରଣଯୁକ୍ତ ।
ଷୋଡଶାର୍ଚ୍ଚିଃ, ବି. ପୁଂ. (ଷୋଡଶନ୍-ଅର୍ଚ୍ଚିସ୍) ଶୁକ୍ରଗ୍ରହ ।
ଷୋଡଶାବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ଷୋଡଶନ୍-ଆବର୍ତ୍ତ) ଶଙ୍ଖ ।
ଷୋଡଶୀ, ବି. ପୁଂ. (ଷୋଡଶ-ଇନ୍) ଯଜ୍ଞପାତ୍ରବିଶେଷ; ସସୋମକପାତ୍ର; ସ୍ତ୍ରୀ. କାଳୀ ତାରାପ୍ରଭୃତି ଦ୍ୱାଦଶ ମହାବିଦ୍ୟା ମଧ୍ୟରେ ଏକ ମହାବିଦ୍ୟା; ଷୋଡଶବର୍ଷୀୟା ସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

"ଷୋଡଶୀ ମୋ ପରେ ପ୍ରଭୁ ହୋଇନ୍ତୁ,
କ୍ଷିରେ ସେକ ବଢାଏ ଅଙ୍କ ଦେଖୁ ।"

ସ୍ୱ. ସୁ ।

ଷୋଡଶୋପାଚାର, ବ. ପୁଂ. (ଷୋଡଶନ୍-ଉପଚାର) ଆସନ, ସ୍ୱାଗତ, ପାଦ୍ୟ, ଅର୍ଘ୍ୟ, ଆଚମନୀୟ, ମଧୁପର୍କ, ପୁନରାଚମନୀୟ, ସ୍ନାନ, ବସନ, ଆଭରଣ, ଗନ୍ଧ, ପୁଷ୍ପ, ଧୂପ, ଦୀପ, ନୈବେଦ୍ୟ, ଚନ୍ଦନ, ପୂଜାର ଏହି ୧୬ ଉପଚାର । ଶକ୍ତିପୂଜାରେ ପାଦ୍ୟ, ଅର୍ଘ୍ୟ, ଆଚମନୀୟ, ସ୍ନାନ, ବସନ, ଭୂଷଣ, ଗନ୍ଧ, ପୁଷ୍ପ, ଧୂପ, ଦୀପ, ନୈବେଦ୍ୟ, ଆଚମନ, ମଦ୍ୟ, ତାମ୍ବୂଲ, ତର୍ପଣ, ନତି ଏହି ୧୬ ପ୍ରକାର ।

ଷ୍ଠୀବନ, ବ. ନ. (ଷ୍ଠୀବ୍-ଅନ) ଥୁକାର କ୍ଷେପଣ ।

ଷ୍ଠ୍ୟୂତ, ବିଂ. (ଷ୍ଠୀବ୍-ତ) ନିରସ୍ତ; ବାନ୍ତ, ବମନ କରିବା, ଛେପ ପକାଇବା ।

ସ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଣ୍ଣର ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶ ବର୍ଣ୍ଣ; (ଷୋ=ଗମନ କରିବା-ଅ) ବି. ପୁଂ. ଶିବ; ବିଷ୍ଣୁ; ବାୟୁ; ସର୍ପ; ଜୀବାତ୍ମା; ଚନ୍ଦ୍ର; ଭୃଗୁ; ଦୀପ୍ତି । ସା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ଗୌରୀ; ଶାନ୍ତି । ନ. ଜ୍ଞାନ; ଚିନ୍ତା ।

ସଂକୁଡ, ବ. (ଦେଶଜ) ଅଇଁଠା ।

ସଂକ୍ରମ, ସଙ୍କ୍ରମ, ପୁଂ. ନ. }
ସଂକ୍ରାମ, ସଙ୍କ୍ରାମ, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-କ୍ରମ୍-ଅ) ଗମନ; ସଂକ୍ରମଣ; ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିର ରାଶ୍ୟନ୍ତର ସଞ୍ଚାର; ସଂକ୍ରାନ୍ତି; ପ୍ରାପ୍ତି; ପ୍ରବେଶ; ସେତୁ; ସୋପାନ; ଉପାୟ ।

ସଂକ୍ରମଣ, ସଙ୍କ୍ରମଣ, ବି. ନ. (ସମ୍-କ୍ରମ-ଅନ) ଗମନ; ପ୍ରବେଶ; ପ୍ରାପ୍ତି; ସଂକ୍ରାନ୍ତି, ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିଙ୍କର ରାଶ୍ୟନ୍ତରରେ ପ୍ରବେଶ; ସୋପାନ; ସେତୁ, ପୋଲ ।

ସଂକ୍ରମିତ, ସଙ୍କ୍ରମିତ, ସଂକ୍ରାମିତ, ସଙ୍କ୍ରାମିତ, ବିଂ. (ସମ୍-କ୍ରମ୍-ତ) ନିବେଶିତ, ସ୍ଥାପିତ; ପ୍ରବେଶିତ; ଗମିତ; ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ।

ସଂକ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ସମ୍-କ୍ରମ୍-ତ) ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ; ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ସଂକ୍ରମଣବିଶିଷ୍ଟ; ଯୁକ୍ତ; ଗତ, ପ୍ରାପ୍ତ; ପ୍ରବିଷ୍ଟ; ସଞ୍ଚାରିତ; ବ୍ୟାପ୍ତ ।

ସଂକ୍ରାନ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-କ୍ରମ୍-ତି) ସଞ୍ଚାର, ଗମନ; ସୂର୍ଯ୍ୟାଦିର ରାଶ୍ୟନ୍ତରକୁ ଗମନ; ପ୍ରତିବିମ୍ବନ; ବ୍ୟାପ୍ତି ।

ସଂକ୍ରାମକ, ସଙ୍କ୍ରାମକ, (Infections) ବିଂ. (ସମ୍-କ୍ରମ୍-ଅକ) ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ପ୍ରବେଶକାରକ; ଯାହା କୌଣସି ବସ୍ତୁର ସଂସ୍ରବରୁ ଜନ୍ମେ, ଯଥା, ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗ ।

ସଂଗୃହୀତ, ସଙ୍ଗୃହୀତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଗ୍ରହ୍-ତ) ସଙ୍କଳିତ, ଆହୃତ ।

ସଂଗ୍ରହ, ସଙ୍ଗ୍ରହ, ପୁଂ. }
ସଂଗ୍ରହଣ, ସଙ୍ଗ୍ରହଣ, ନ. } ବି. (ସମ୍-ଗ୍ରହ-ଅ, ଅନ) ଏକତ୍ରୀକରଣ; ସଂକଳନ; ସଞ୍ଚୟ; ଗ୍ରହଣ; ସଂକ୍ଷେପ; ମୁଷ୍ଟିବନ୍ଧ; ଉଚ୍ଚତା ।

ସଂଗ୍ରହୀତା, ସଂଗ୍ରାହକ, ବିଂ. (ସମ୍-ଗ୍ରହ-ତୃ-ଅକ) ସଂଗ୍ରହକର୍ତ୍ତା ।

ସଂଗ୍ରାମ, ସଂଗ୍ରାମ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଗ୍ରାମ୍-ଅ) ଯୁଦ୍ଧ; ସମର, ରଣ, ଲଢେଇ ।

ସଂଗ୍ରାହ, ସଙ୍ଗ୍ରାହ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଗ୍ରହ-ଅ) ଫଳକର ମୁଷ୍ଟି, ଫଳକ ଗ୍ରହଣସ୍ଥାନ; ମୁଷ୍ଟି; ମୁଷ୍ଟିଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧନ ।

ସଂଜ୍ଞପନ, ବ. ନ. (ସମ୍-ଜ୍ଞପି-ଅନ) ବଧ, ମୁଷ୍ଟ୍ୟାଦିଦ୍ୱାରା ଯଜ୍ଞପଶୁ ମାରଣ ରୀତି; ପ୍ରହାର କରିବା ।

ସଂଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଜ୍ଞା-ଅ) ଆଖ୍ୟା, ନାମ; ଚୈତନ୍ୟ, ଜ୍ଞାନ, ଯଥା,

"ସଂଜ୍ଞା ଲଭି କହି ରାଣୀ ଅଧର ବିମ୍ବକୁ କହିଲେ ।"

ବୁଦ୍ଧି; ସଙ୍କେତ; ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ନୀ; ଗାୟତ୍ରୀ; ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ।

ସଂଜ୍ଞାପନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ଜ୍ଞାପି-ଅନ) ବିଜ୍ଞାପନ ।

ସଂଜ୍ଞୁ, ବିଂ. (ସମ୍-ଜାନୁ=ଜ୍ଞୁ) ସଂହତ ଜାନୁ, ମିଳିତ ଜାନୁ, ଯାହାର ଜାନୁଦ୍ୱୟ ପରସ୍ପର ମିଳିତ ।

ସଂପୁଟ, ସଂପୁଟକ, ବିଂ ପୁଂ. (ସମ୍-ପୁଟ, କ) ଫରୁଆ, ଯଥା,

"ଲୁଣ୍ଠିଲ ଉରଜକୁମ୍ଭ ସଂପୁଟ ବନ୍ଧ ।"

ସଂଯତ୍, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଯମ୍—ଂ, ମ—ତ୍) ସଂଗ୍ରାମ, ରଣ, ଯୁଦ୍ଧ, ଲଢାଇ; ସଂଶୟ ।

ସଂଯତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଯମ୍-ତ) ବଦ୍ଧ, ରୁଦ୍ଧ; କୃତ-ସଂଯମ; ନିୟମିତ ।

ସଂଯତାତ୍ମା, ବିଂ. (ସଂଯତ-ଆତ୍ମା) ନିୟମିତ ଚିତ୍ତ, ସ୍ଥିରମନାଃ ।

ସଂଯନ୍ତା, ବିଂ. (ସମ୍-ଯମ୍-ତୃ) ସଂଯମକାରୀ, ନିୟନ୍ତା ।

ସଂଯମ, ସଂଯାମ, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-ଯମ୍-ଅ,
ସଂଯମନ, ନ. } ଅନ) ବନ୍ଧନ;
ସମାଧି, ଯୋଗ, ଧ୍ୟାନ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହ; ବ୍ରତା-ଦିର ପୂର୍ବଦିନକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଆଚାରବିଶେଷ; ବ୍ରତ, ନିୟମ । ପୁଂ. ଯମ ।

ସଂଯମନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଯମ୍-ଅନ୍-ଈ) ଯମପୁରୀ ।

ସଂଯମିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଯମ୍-ତ) ବଦ୍ଧ; ଦମିତ; ନିୟମିତ; କୃତସଂଯମ ।

ସଂଯମୀ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଯମ୍-ଇନ୍) ମୁନି, ଯୋଗୀ; ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟ, ସମାଧିମାନ୍ । ବିଂ. ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ସଂଯମ-ଯୁକ୍ତ; ନିୟମବାନ୍ ।

ସଂଯାପ, ବି. (ଦେଶଜ) ଯଷ୍ଠୀ ।

ସଂଯୁକ୍ତ, ସଂଯୁତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଯୁ, ଯୁଜ୍-ତ) ସଂ-ଯୋଗବିଶିଷ୍ଟ, ସଂଲଗ୍ନ, ଏକତ୍ରିତ, ମିଳିତ ।

ସଂଯୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଯୁଜ୍-ଅ) ମିଳନ, ମିଶ୍ରଣ; ସମ୍ପର୍କ ।

ସଂଯୋଜନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ଯୁଜ୍-ଅନ) ମିଶ୍ରଣ, ଏକତ୍ରିତକରଣ; ମୈଥୁନ ।

ସଂଯୋଜିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଯୋଜି-ତ) ମିଶ୍ରୀକୃତ, ସଂ-ମେଳିତ, ସଂଯୋଗକରଣ, ଏକତ୍ରିତ କରିବା ।

ସଂରକ୍ଷ, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-ରକ୍ଷ-ଅ, ଅନ) ପରି-
ସଂରକ୍ଷଣ, ନ. } ତ୍ରାଣ; ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରଣ ।

ସଂରବ୍ଧ, ବିଂ. (ସମ୍-ରଭ୍-ତ) କ୍ରୁଦ୍ଧ; ଉତ୍ସାହିତ ।

ସଂରମ୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ରଭ୍-ଅ) କ୍ରୋଧ, ଆକ୍ରୋଶ; ଗର୍ବ; ସମ୍ଭ୍ରମ; ବେଗ ।

ସଂରୁଦ୍ଧ, ବିଂ. (ସମ୍-ରୁଧ୍-ତ) ନିରୁଦ୍ଧ, ପ୍ରତିରୁଦ୍ଧ, ପ୍ରତିବଦ୍ଧ ।

ସଂରୂଢ, ବି. (ସମ୍-ରୁହ୍-ତ) ଅଙ୍କୁରିତ, ଉତ୍ପନ୍ନ, ଜାତ; ପ୍ରବୃଦ୍ଧ ।

ସଂଲଗ୍ନ, ବିଂ. (ସମ୍-ଲଗ୍-ତ) ମିଳିତ, ସଂଯୁକ୍ତ; ସଂଯତ, ଏକତ୍ରୀଭୂତ ।

ସଂଲାପ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଲପ୍-ଅ) ପରସ୍ପର କଥା-ବାର୍ତ୍ତା; ପ୍ରୀତିପୂର୍ବକ ପରସ୍ପର କଥୋପକଥନ ।

ସଂବତ୍, ଅଂ. (ସମ୍-ବଦ୍) ବର୍ଷ, ସାଲ; ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟ ରାଜାଙ୍କର ପ୍ରଚଳିତ ଅବ୍ଦ ।

ସଂବତ୍ସର, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ବସ୍-ସର) ବତ୍ସର, ବର୍ଷ ।

ସଂବର, ବି. ନ. (ସମ୍-ବୃ-ଅ) ଜଳ; ଧନ; ଅସୁର-ବିଶେଷ; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ; ଶୈଳବିଶେଷ; ସେତୁ ।

ସଂବର୍ତ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ବୃତ୍-ଅ) ମହାପ୍ରଳୟ; ମେଘ; ପ୍ରଳୟକାଳୀନ ମେଘବିଶେଷ; କର୍ଣ୍ଣିକଫଳ ବୃକ୍ଷ ।

ସଂବର୍ତ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ବର୍ତ୍ତି-ଅକ) ବଳରାମ; ବଳରାମଙ୍କ ଲାଙ୍ଗଳ; ବଡବାନଳ ।

ସଂବର୍ଦ୍ଧନ, ନ. } ବି. (ସମ୍-ବୃଧ୍-ଅନ, ଆ) ବୃଦ୍ଧି;
ସଂବର୍ଦ୍ଧନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବଢାଇବା; ସମ୍ମାନନା ।

ସଂବର୍ଦ୍ଧିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ବୃଧ୍-ତ) ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ।

ସଂବର୍ମ୍ମିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ବର୍ମ୍ମନ୍-ଇତ) ବର୍ମ୍ମାଚ୍ଛାଦିତ, ସାଞ୍ଜୁ ପିନ୍ଧା ।

ସଂବଳିତ, ସମ୍ବଳିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ବଳ୍-ତ) ଚଳିତ; ସହିତ, ମିଶ୍ରିତ, ମିଳିତ ।

ସଂବାଦ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ବଦ୍-ଅ) ସମାଚାର, ଖବର, ବୃତ୍ତାନ୍ତ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ସମ୍ଭାଷଣ, ପରସ୍ପର କଥାବାର୍ତ୍ତା ।

ସଂବିଦ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ବିଦ୍-ଂ) ଜ୍ଞାନ; ବୁଦ୍ଧି; ପ୍ରତିଜ୍ଞା; ନିୟମ; ସଂକେତ; ସମାଧି; ସମ୍ଭାଷଣ; ସନ୍ତୋଷ; ଯୁଦ୍ଧ ।

ସଂବିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ସମ୍-ବିଶ୍-ତ) ଶୟିତ, ନିଦ୍ରିତ, ସୁପ୍ତ, ନିବିଷ୍ଟ ।

ସଂବୃତ, ବିଂ. (ସମ୍-ବୃ-ତ) ଆବୃତ; ଗୁପ୍ତ; ଗୋପିତ, ଏକାନ୍ତରେ ସ୍ଥିତ ।

ସଂବେଗ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ବିଜ୍-ଅ) ଭୟ; ଭୟଜନିତ ତ୍ୱରା; ଅତିବେଗ; ଆବେଶ ।

ସଂବେଦନ, ନ. }
ସଂବେଦନା ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ସମ୍-ବିଦ୍-ଅନ) ଅନୁଭବ ।

ସଂବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ବିଶ୍-ଅ) ନିଦ୍ରା; ଶୟନ; ପୀଠ, ଆସନ; ଉପବେଶନ; ସୁରତ; ଶଯ୍ୟା ।

ସଂବେଶନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ବିଶ୍-ଅନ) ରତିକ୍ରିୟା, ମୈଥୁନ ।

ସଂଶପ୍ତକ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଶପ୍-ତ-ଅକ) ଯେଉଁ ସବୁ ସୈନ୍ୟମାନେ ଶପଥ ବା ସଂଗ୍ରାମରୁ ବିଚଳିତ ନ ହୁଅନ୍ତି; ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ସୈନ୍ୟ; ନାରାୟଣୀ ସେନାବିଶେଷ ।

ସଂଶୟ, ବିଂ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଶୀ-ଅ) ସନ୍ଦେହ, ଦ୍ୱୈଧଜ୍ଞାନ ।

ସଂଶିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଶୋ-ତ) ତୀକ୍ଷ୍ଣୀକୃତ, ସ୍ଥିରୀକୃତ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ସମ୍ପାଦିତ, ନିର୍ବାହିତ ।

ସଂଶିତବ୍ରତ, ବିଂ. (ସଂଶିତ-ବ୍ରତ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଥା ନିୟମରେ ନିତ୍ୟ ନୈମିତ୍ତିକ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ଉପାସନାଦି କର୍ମର ଅନୁଷ୍ଠାନ କରନ୍ତି ।

ସଂଶୁଦ୍ଧି, ସ୍ତ୍ରୀ. }
ସଂଶୋଧନ, ନ. } ବି. (ସମ୍-ଶୁଦ୍ଧି, ଶୋଧନ) ପରିଷ୍କରଣ, ମାର୍ଜ୍ଜନ, ସମ୍ୟକ୍ ଶୋଧନ; ଶରୀର ପରିଷ୍କାର, ଦେହ ମାର୍ଜ୍ଜନ ।

ସଂଶୋଧକ, ବିଂ. (ସମ୍-ଶୁଧ୍-ଅକ) ସଂଶୋଧନକାରୀ, ପରିଷ୍କାରକ; ଶୋଧନକର୍ତ୍ତା ।

ସଂଶୋଧିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଶୁଧ୍-ତ) ପରିଷ୍କୃତ, ମାର୍ଜ୍ଜିତ; ପରିଶୋଧିତ ।

ସଂଶ୍ରୟ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଶ୍ରି-ଅ) ଆଶ୍ରୟ ।

ସଂଶ୍ରବ, ସଂଶ୍ରାବ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଶ୍ରୁ-ଅ) ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ଅଙ୍ଗୀକାର; ସମ୍ପର୍କ ।

ସଂଶ୍ରିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଶ୍ରି-ତ) ଆଶ୍ରିତ, ଶରଣାପନ୍ନ ।

ସଂଶ୍ରୁତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଶ୍ରୁ-ତ) ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ, ଅଙ୍ଗୀକୃତ ।

ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ସମ୍-ଶ୍ଳିଷ୍-ତ) ଆଲିଙ୍ଗିତ, ଆଶ୍ଳିଷ୍ଟ; ମିଳିତ, ଯୁକ୍ତ, ସମ୍ବଦ୍ଧ ।

ସଂଶ୍ଳେଷ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଶ୍ଳିଷ୍-ଅ) ଆଲିଙ୍ଗନ; ମିଳନ; ସମ୍ପର୍କ, ସମ୍ବନ୍ଧ ।

ସଂସଦ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ସଦ୍-୦) ସଭା, ସମାଜ ।

ସଂସର୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ସଂ-ସୃଜ୍-ଅ) ସହବାସ; ସମ୍ପର୍କ, ସମ୍ବନ୍ଧ ।

ସଂସର୍ଗୀ, ବିଂ. (ସମ୍-ସୃଜ୍-ଇନ୍) ସଂସର୍ଗବିଶିଷ୍ଟ, ସମ୍ବନ୍ଧୀ; ସହବାସୀ ।

ସଂସାର, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ସୃ-ଅ) ମର୍ତ୍ତ୍ୟଲୋକ, ଜଗତ୍; ମାୟାଜନ୍ୟ ବାସନା, ଅବିଦ୍ୟା ବନ୍ଧନ; ପରିବାର ।

ସଂସାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ସଂସାର-ଇନ୍) ସଂସାରସ୍ଥ; ଜଗତ୍‌ସ୍ଥ; ଦେହୀ; ପରିବାରୀ ।

ସଂସିଦ୍ଧ, ବିଂ. (ସମ୍-ସିଦ୍ଧ) ସ୍ୱଭାବସିଦ୍ଧ; ସୁନିଷ୍ପନ୍ନ, ସୁଦକ୍ଷ ଦତ୍ତ ।

ସଂସିଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ସିଦ୍ଧି) ପ୍ରକୃତି, ସ୍ୱଭାବ; ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥା; ମୋକ୍ଷ; ସିଦ୍ଧି; ସମାପ୍ତି ।

ସଂସୃତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ସୃ-ତି) ସଂସାର; ପ୍ରବାହ, ସ୍ରୋତଃ; ସଙ୍ଗରେ ଗମନ ।

ସଂସୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ସମ୍-ସୃଜ୍-ତ) ସଂସର୍ଗବିଶିଷ୍ଟ; ମିଳିତ, ସମ୍ବଦ୍ଧ । ବି. ନ. ସମ୍ବନ୍ଧ ।

ସଂସୃଷ୍ଟି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ସୃଜ୍-ତି) ମିଳନ, ସହବାସ; ଉପମାଦି ଅଲଙ୍କାର ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ ବା ବହୁ ଅଲଙ୍କାରର ପ୍ରତ୍ୟେକର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଥିଲେ ସଂସୃଷ୍ଟି କହନ୍ତି ।

ସଂସ୍କାର, ବି, ପୁଂ. (ସମ୍-କୃ-ଅ) ପୂର୍ବ୍ବକର୍ମ ବାସନା, ପୂର୍ବ୍ବକୃତ କର୍ମ୍ମର ସ୍ମରଣଜନକ ଶକ୍ତିବିଶେଷ; ଶାସ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାସଜନିତ ବାସନା; ସ୍ମୃତିହେତୁକ ମନୋବୃତ୍ତି ଗୁଣବିଶେଷ; ଜାତକର୍ମ୍ମାଦି ଦଶବିଧ ବ୍ୟାପାର; ବିବାହ, ଗର୍ଭାଧାନ, ପୁଂସବନ, ସୀମନ୍ତୋନ୍ନୟନ, ଜାତକର୍ମ, ନାମକରଣ, ଅନ୍ନପ୍ରାଶନ, ଚୂଡାକରଣ, ଉପନୟନ, ସମାବର୍ତ୍ତନ— ଏହି ଦଶବିଧ ଶୁଦ୍ଧିଜନକ କାର୍ଯ୍ୟ; ପରିଷ୍କାର; ପାକ; ମରାମତି; ପ୍ରସ୍ତୁତକରଣ; ଶୁଦ୍ଧି; ବେଶ ।

ସଂସ୍କାରକ, ସଂସ୍କର୍ତ୍ତା, ବିଂ. (ସଂ-କୃ-ତୃ-ଅକ) ଶୋଧକ; ପରିଷ୍କାରକ; ପାଚକ ।

ସଂସ୍କୃତ, ବିଂ. (ସଂ-କୃ-ତ) ସଜ୍ଜିତ, ଭୂଷିତ; ଶୋଧିତ; ମନ୍ତ୍ରପୂତ; ପକ୍ୱ; ଉତ୍ତମରୂପରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ; ପରିଷ୍କୃତ; ନିର୍ମ୍ମଳୀକୃତ । ବି. ନ. ପବିତ୍ର ଭାଷା, ଦେବବାଣୀ ।

ସଂସ୍କ୍ରିୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂ-ସ୍କୃ-ଯ-ଆ) ସଂସ୍କାର; ପରିଷ୍କାରକରଣ; ଶବଦାହାଦି କ୍ରିୟା ।

ସଂସ୍ତର, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ସ୍ତୃ-ଅ) ଶଯ୍ୟା; ପଲ୍ଲବାଦି ରଚିତ ଆସ୍ତରଣ; ଯଜ୍ଞ ।

ସଂସ୍ତବାନ, ବିଂ. (ସମ୍-ସ୍ତୁ-ଆନ) ବାଗ୍ମୀ, ସଦ୍ବକ୍ତା; ହର୍ଷ ।

ସଂସ୍ଥ, ବିଂ. (ସମ୍-ସ୍ଥା-ଅ) ସ୍ଥିତ; ଅବସ୍ଥିତ; ମୃତ । ବି. ପୁଂ. ଚର, ଦୂତ; ସ୍ୱରାଜ୍ୟବାସୀ ।

ସଂସ୍ଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ସ୍ଥା-ଆ) ନ୍ୟାୟପଥରେ ସ୍ଥିତି; ସଚ୍ଚରିତ୍ର; ସ୍ଥିତି; ଜୀବନ-କାଳ; ନାଶ, ମୃତ୍ୟୁ; ସାଦୃଶ୍ୟ; ସମାପ୍ତି; ବ୍ୟବସ୍ଥା; ଯଜ୍ଞବିଶେଷ; ନିତ୍ୟ, ନୈମିତ୍ତିକ, ପ୍ରାକୃତିକ, ଆତ୍ୟନ୍ତିକ ଏହି ଚତୁର୍ବିଧ ପ୍ରଳୟ; ପ୍ରକାଶ; ମୂର୍ତ୍ତି, ଆକୃତି; ସଭା, ସମାଜ; ରାଜାଜ୍ଞା ।

ସଂସ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ସଂ-ସ୍ଥା-ଅନ) ଆକୃତି; ବିନ୍ୟାସ; ନିର୍ମ୍ମାଣ; ସନ୍ନିବେଶ; ଚତୁଷ୍ପଥ; ନାଶ, ମୃତ୍ୟୁ; ରାଶି; ସଞ୍ଚୟ; ଚିହ୍ନ ।

ସଂସ୍ଥାପନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ସ୍ଥାପି-ଅନ) ସ୍ଥାପିତ କରିବା, ରଖିବା ।

ସଂସ୍ଥାପିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ସ୍ଥାପି-ତ) ଯାହା ସ୍ଥାପନ କରା ଯାଇଅଛି ।

ସଂସ୍ଥିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ସ୍ଥା-ତ) ମୃତ; ସ୍ଥିତ; ସନ୍ନିବିଷ୍ଟ; ସମାପ୍ତ ।

ସଂସ୍ଥିତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ସ୍ଥା-ତି) ସଂସ୍ଥାନ; ମୃତ୍ୟୁ; ଗୃହ ।

ସଂସ୍ପର୍ଶ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ସ୍ପୃଶ୍-ଅ) ସମ୍ୟକ୍ ସ୍ପର୍ଶ, ତ୍ୱଗିନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାହ୍ୟ ଗୁଣବିଶେଷ ।

ସଂସ୍ପୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ସମ୍-ସ୍ପୃଶ୍-ତ) ସମ୍ୟକ୍ ସ୍ପର୍ଶବିଶିଷ୍ଟ; ସଂଯୁକ୍ତ ।

ସଂସ୍ରବ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ସ୍ରୁ-ଅ) ସମ୍ବନ୍ଧ, ମିଳନ ।

ସଂହତ, ବିଂ. (ସମ୍-ହନ୍-ତ) ଦୃଢ଼; ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ; ମିଳିତ; ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ; ସମ୍ୟକ୍ ହତ ।

ସଂହତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ହନ୍-ତି) ସମୂହ; ସମ୍ୟକ୍ ବଧ; ନିରନ୍ତରତା; ସଂଘାତ ।

ସଂହନନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ହନ୍-ଅନ) ସମ୍ୟକ୍ ଆଘାତ; ସଂଘାତ; ବଧ; ଶରୀର ।

ସଂହରଣ, ବି. ନ. (ସମ୍-ହୃ-ଅନ) ସଂକ୍ଷେପ; ସଂଗ୍ରହ; ସଙ୍କୋଚ; ବିନାଶ ।

ସଂହର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ହୃଷ୍-ଅ) ଆମୋଦପ୍ରମୋଦ; ଅନ୍ୟଶ୍ରୀଦ୍ୱେଷ; ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା; ରୋମାଞ୍ଚ; ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ; ବାୟୁ; ଘର୍ଷଣ ।

ସଂହାର, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ହୃ-ଅ) ପ୍ରଳୟ; ବିନାଶ, ଧ୍ୱଂସ; ସଂକ୍ଷେପ; ସଂଗ୍ରହ; ସଙ୍କୋଚ; ଭୈରବ-ବିଶେଷ; ନରକବିଶେଷ ।

ସଂହିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଧା-ତ) ମିଳିତ, ସଂଗୃହୀତ; ଏକତ୍ରୀକୃତ, ଏକତ୍ରୀଭୂତ; (Plus) ଯୋଗଚିହ୍ନ, '+' ଏହି ଚିହ୍ନ ।

ସଂହିତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଂହିତ-ଆ) ମନ୍ୱାଦିପ୍ରଣୀତ ଧର୍ମ୍ମଶାସ୍ତ୍ର, ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ର; ବେଦର ଶାଖା ।

ସଂହୂତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ହୂତି) ଅନେକ ଲୋକଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃକ ଏକାଥରକେ କୃତଆହ୍ୱାନ ।

ସଂହୃତ, ବିଂ. (ସମ୍-ହୃ-ତ) ସଂଗୃହୀତ, କୃତସଂହାର; ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ; ସଙ୍କୁଚିତ; ସଂକ୍ଷିପ୍ତ; ହୃତ, ବିନାଶିତ, ନଷ୍ଟ ।

ସଂହ୍ରାଦ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ହ୍ରାଦ-ଅ) ଶବ୍ଦ, ଗୋଲମାଲ, ଧ୍ୱନି ।

ସଂହ୍ରୀଣ, ବିଂ. (ସମ୍-ହ୍ରୀ-ତ) ଲଜ୍ଜାଶୀଳ, ଲାଜୁକ ।

ସଈ, ସଖି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଖୀ ଶବ୍ଦଜ) ସହଚରୀ, ସଙ୍ଗିନୀ, ଯଥା,

"ପରସ୍ପରେ ଲୁଷିବେ ଦେଖ ଗୋ ସଈ,
କି ଅବା ବାୟୁ ପିଇଣ୍ଟୁଙ୍ଗ ହରଇ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ସଇସ, ବି. (ଆରବୀ ସାଇସ ଶବ୍ଦଜ) ଅଶ୍ୱରକ୍ଷକ ।

ସଉତୁଣୀ, ବି. (ସପତ୍ନୀ ଶବ୍ଦଜ) ସମାନପତିକା ସ୍ତ୍ରୀ ।

ସଉଦା, ବ. (ପାରସିକ) କ୍ରୀତଦ୍ରବ୍ୟ ।

ସଉଦାଗର, ବ. (ପାରସିକ) ବଣିକ ।

ସଓୟାର, ବ. (ପାରସିକ) ଚଢ଼ଣଦାର ।

ସଓୟାରୀ, ବ, (ପାରସିକ) ଯାନ, ପାଲିଙ୍କୀ ।

ସଓୟାଲ, ବ. (ଆରବୀ) ପ୍ରଶ୍ନ, ଜିଜ୍ଞାସା ।

ସକଣ୍ଟ, ବ. ପୁଂ. (ସ-କଣ୍ଟ) ଶାହାଡ଼ା ଗଛ । ବିଂ. ନୀଚ ।

ସକଣ୍ଟକ, ବିଂ. (ସ-କଣ୍ଟକ) କଣ୍ଟକଯୁକ୍ତ । ବ. ପୁଂ. କରଞ୍ଜବିଶେଷ; ଶିଉଳି ।

ସକର୍ମ୍ମକ, ବ. ପୁଂ. (ସ-କର୍ମ୍ମ-କ) କର୍ମ୍ମଯୁକ୍ତ ଧାତୁ, ଯେଉଁ କ୍ରିୟାର କର୍ମ ଅଛି ।

ସକଳ, ବିଂ. (ସ-କଳା) ସମୁଦାୟ, ସମସ୍ତ, ସମଗ୍ର; କଳାସହିତ ।

ସକାଇବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) କାକରେ କାନ୍ଦିବା, ଯଥା,

"ସକାଇ କାନ୍ଦିବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଭୁଅଛି ଦେଇ କାନେ ।"

ସକାମ, ବିଂ. (ସ-କାମ) କାମନାବିଶିଷ୍ଟ ସାଭିଳାଷ, ଯଥା,

"ସକାମ କର ମାର ପକାନ୍ତୁ ସୁକୁମାରୀ"

ସକାଳ, ବିଂ. (ଦେଶଜ) ପ୍ରାତଃକାଳ ଯଥା,

"ସକାଳ କାଳ ଏ ସବୁ ଭାଉ,
ଉଠ ଶ୍ୟାମ ମଠ ନ କର ଆଉ ।"

ସକାଶ, ବିଂ. (ସ-କାଶ) ସମୀପ, ନିକଟ; କାଶଯୁକ୍ତ; (ପ୍ରା) ଅସମାପିକା କ୍ରିୟାରେ "ପାଇଁ" (ସମୀପ, ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ନିକାଶି ଦେବାକୁ ଗଲେ ସମନ ସକାଶ ।"

କ. ବ ।

ସକୁଲ୍ୟ, ବ. ପୁଂ. (ସ-କୁଳ-ଯ) ସଗୋତ୍ର, ସପିଣ୍ଡର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ତିନି ପୁରୁଷ ଓ ଅଧଃ ତିନି ପୁରୁଷ ।

ସକୃତ, ଅଂ. (ବାରାର୍ଥଅସ୍ ପ୍ରତ୍ୟୟାନ୍ତ ଏକ ଶବ୍ଦ ସ୍ଥାନରେ ସକୃତ) ଏକବାର; ସର୍ବଦା; ସହିତ । ସ୍ତ୍ରୀ.-ବସ୍ତ୍ର ।

ସକୃତପ୍ରଜା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସକୃତ-ପ୍ରଜା) କାଉ । ବିଂ. ଏକପ୍ରସବା ।

ସକୃତଫଳା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସକୃତ-ଫଳ) କଦଳୀବୃକ୍ଷ, କଦଳୀଗଛ ।

ସକ୍ତ, ବିଂ. (ସନ୍ଜ-ତ) ଅର୍ପିତ; ଆସକ୍ତ; ମନୋଯୋଗୀ ଅଭିନିବିଷ୍ଟ; ସଂଲଗ୍ନ ।

ସକ୍ତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସନ୍ଜ-ତି) ସଙ୍ଗ, ଆସକ୍ତି; ସଂଯୋଗ; ନିବେଶ; ଅଭିନିବେଶ ।

ସକ୍ତୁ, ବ. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଚ୍-ତୁ) ଯବାଦି ଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଛତୁ ।

ସଖା, ବ. ପୁଂ. (ସଖି, ସ=ସମାନ-ଖ୍ୟା=କୁହା-ଇ ଲୋକକର୍ତ୍ତୃକ ଯେ ସମାନ ଉକ୍ତ ହୋଇଅଛି) ମିତ, ଯଥା,

"ସଖା ମୋହର ବସ୍ତେ ତୋର ଶ୍ୱଶୁର,
ବ୍ୟାପିଛି ଯାର ଯଶ ଏ ତିନିପୁର ।"

କ. ବ ।

ବୟସ୍ୟ, ସୁହୃତ; ସହଚର; ସହାୟ ।

ସଖୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଖି-ଈ) ସହଚରୀ, ବୟସ୍ୟା, ଯଥା,

"କାରୁଣୀ ସଖୀଙ୍କ ପିଙ୍କି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ତେଲ,
ସଖୀ ସଙ୍ଗେ ଖେଳୁଛନ୍ତି ଫଗୁଖେଳ ।"

ନ. କେ ।

ସଖ୍ୟ, ବ. ନ. (ସଖି-ଯ) ସଖୀତ୍ୱ, ମୈତ୍ରୀ, ମିତ୍ରତା, ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ।

ସଗର, ବ. ପୁଂ. (ସ-ଗର) ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ, ବାହୁରାଜାର ପୁତ୍ର । ବିଂ. ବିଷଯୁକ୍ତ ।

ସଗୋତ୍ର ପୁଂ. } ବିଂ. (ସ-ଗୋତ୍ର) ଜ୍ଞାତି, ଏକ
ସଗୋତ୍ରା ସ୍ତ୍ରୀ. } ବଂଶୋତ୍ପନ୍ନ । ନ. କୁଳ, ବଂଶ ।

ସଙ୍କଟ, ବିଂ. (ସମ୍-କଟ) ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ, ଅଳ୍ପପ୍ରସ୍ଥ; ଆପଦଜନକ; ଜନତାଯୁକ୍ତ; ନିବିଡ଼, ଅଭେଦ୍ୟ, ଅପାର । ବ. ନ. ଦୁଃଖ, କ୍ଲେଶ ଯଥା,

"ସଙ୍କଟତାରଣୀ ଝଙ୍କଡ଼ ଦେବୀ ସିଂହ ସାରଳା,
ଭଲୁକ ବକଟ କାକଟପୁର ମଙ୍ଗଳା ।"

ଚ. ଖ ।

ଜନତା ଭିଡ଼ ।

ସଙ୍କଟସ୍ଥଳ, (Isthmus) ଯୋଜକ ।

ସଙ୍କର୍ଷଣ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-କୃଷ-ଅନ) ବଳରାମ । ନ. ଅକର୍ଷଣ; କର୍ଷଣ; କୃଷିକର୍ମ ।

ସଙ୍କଳ, ପୁଂ. } ବ. (ସମ୍-କଳ-ଅ, ଅନ)
ସଂକଳନ, ନ. } ସଂଗ୍ରହ; ଯୋଗ, ମିଳନ, ଅଙ୍କମିଶାଣ, ଠିକ ।

ସଂକଳିତ, ବିଂ. (ସମ-କଲ-ତ) ଏକତ୍ରିତ, ସଂଗୃହୀତ; ମିଶ୍ରିତାଙ୍କ, ମୋଟଅଙ୍କ; ଯୋଜିତ, ଯାହା ଯୋଗ କରା ହୋଇଅଛି ।

ସଂକଳ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-କ୍ଳୃପ୍-ଅ) ମାନସ କର୍ମ, ମନୋରଥ, ଅଭିଳାଷ, ଇଚ୍ଛା ।

ସଂକଳ୍ପିତ, ବିଂ. (ସଂକଳ୍ପ-ତ) ଅଭିପ୍ରେତ, ବାଞ୍ଛିତ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୂପରେ ସ୍ଥିରୀକୃତ; ଚିନ୍ତିତ ।

ସଙ୍କାଶ, ବିଂ. (ସମ୍-କାଶ୍-ଅ) ସମୀପ, ନିକଟ; (ଶବ୍ଦର ପରବର୍ତ୍ତୀ ହେଲେ) ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ, ଯଥା,

> ହେମରେଖା ସ୍ପର୍ଶେ ନିକଷ ସଂକାଶ,
> ଚରମେ ଦୋଲଇ ନୀଳ କେଶପାଶ ।”
>
> ନ. କେ ।

ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ସମ୍-କୄ-ତ) ବହୁଲୋକ ସମାକୀର୍ଣ୍ଣ, ଭିଡ଼; ବ୍ୟାପ୍ତ, ନାନାବିଧ ବସ୍ତୁ ମିଳିତ; ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର; ଅପବିତ୍ର; ସଙ୍କୁଚିତ; ଅପ୍ରଶସ୍ତ; ମିଶ୍ରିତ; ସଙ୍କଟ । ବି. ପୁଂ. ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତି; ମିଶ୍ରିତ ରାଗ ।

ସଙ୍କୀର୍ତ୍ତନ, ବି. ନ. (ସମ୍-କୄତ-ଅନ) ସମ୍ୟକ୍‌ରୂପରେ ଗୁଣାଦି କଥନ; ସମ୍ୟକ୍ ପ୍ରକାରରେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ନାମୋଚ୍ଚାରଣ; ବର୍ଣ୍ଣନା; ଉଚ୍ଚାରଣ ।

ସଙ୍କୀର୍ତ୍ତିତ, ବିଂ. (ସମ୍-କୄତ-ତ) ବର୍ଣ୍ଣିତ; ଉଚ୍ଚରିତ; ସଂସ୍ତୁତ ।

ସଙ୍କୁଚିତ, ବିଂ. (ସମ୍-କୁଚ୍-ତ) ମୁଦ୍ରିତ; ଅପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ମୁଦ୍ରିତ; ଅପ୍ରସାରିତ, କୁଣ୍ଠିତ; ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ।

ସଙ୍କୁଳ, ବିଂ. (ସମ୍-କୁଲ୍-ଅ) ତୁମୁଳ, ବହୁଲୋକ ସମାକୀର୍ଣ୍ଣ; ବ୍ୟାପ୍ତ; ମିଶ୍ରିତ; ସଙ୍କୀର୍ଣ୍ଣ । ବି. ନ. ପରସ୍ପର ବିରୁଦ୍ଧ ବାକ୍ୟ; ସଂଗ୍ରାମ, ଯୁଦ୍ଧ; ଜନତା, ଭିଡ଼, ଯଥା,

> “ଗମ୍ଭୀର ଭାବସଙ୍କୁଳ ହୋଇଲା ମାନସ,
> ବର୍ଷାଗମେ ହଂସେ ଯଥା ବେତନ୍ତ୍ର ମାନସ,
>
> କ. ବ ।

ସଙ୍କେତ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-କିତ୍-ଅ) ଅଭିପ୍ରାୟ ବ୍ୟଞ୍ଜକ ଚେଷ୍ଟାବିଶେଷ, ଇଙ୍ଗିତ, ଇସାରା; ଚିହ୍ନ; ନିୟମ; ସନ୍ଧାନ, ସୂତ୍ର; ନିୟୋଗ, ଚୁକ୍ତି; ଗୁପ୍ତସ୍ଥାନ; ନିରୂପିତ ସ୍ଥାନ; ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥବୋଧକ ଶକ୍ତି, ପ୍ରେମିସଙ୍ଗମ ନିମନ୍ତେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ, ଯଥା,

> “ରସିକ ତୁ ଜଳଦ ବହିବ କେତେ,
> କାମିନୀ ପ୍ରକାଶନ୍ତି ଭାବ ସଙ୍କେତେ ।”
>
> ମେ. ଦୂ ।

ସଙ୍କୋଚ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-କୁଚ୍-ଅ) ବହୁବିଷୟକ ବାକ୍ୟାର୍ଥର ଅଳ୍ପ ବିଷୟରେ ସ୍ଥାପନ; ସଂକ୍ଷେପ; ଲଜ୍ଜାଭାବ; ବନ୍ଧନ; ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ନ ହେବା; ମତ୍ସ୍ୟବିଶେଷ । ନ. କୁଙ୍କୁମ ।

ସଙ୍କୋଚନ, ବି. ନ. (ସମ୍-କୁଚ ଅନ) ସଙ୍କୋଚୀକରଣ ।

ସଙ୍କୋଚନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଲଜ୍ଜାଳୁଲିଲତା ।

ସଙ୍କୋଚ୍ୟତା, (Compressibility) ଜଡ଼ପଦାର୍ଥର ଯେଉଁ ଗୁଣ ଥିବାରୁ ତାହାକୁ ଚିପି ସଙ୍କୁଚିତ କରାଯାଏ ।

ସଙ୍କ୍ରମ, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-କ୍ରମ-ଅ, ନ) କଷ୍ଟଗତି, ପ୍ରତିହତଗମନ; ସେତୁ; ଗମନ,
ସଂକ୍ରମଣ, ନ. }

ପର୍ଯ୍ୟଟନ; ଗ୍ରହମାନଙ୍କର ଏକ ରାଶିରୁ ଅନ୍ୟ ରାଶିକୁ ଗମନ; ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଗମନ; ଅତିକ୍ରମ; ସମ୍ପ୍ରଦାନପୂର୍ବକତା, ଏକ କାଳରେ ଘଟାଇବା ।

ସଙ୍କ୍ରାନ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-କ୍ରମ-ତି) ଗ୍ରହମାନଙ୍କର ଏକ ରାଶିରୁ ଅନ୍ୟ ରାଶିକୁ ଗମନ; ଗତି; ଅବସ୍ଥା ପରିବର୍ତ୍ତନ; ପ୍ରତିରୂପକରଣ ।

ସଙ୍ଗାଲି, ବି. (ଦେଶଜ) ପ୍ରିୟବନ୍ଧୁ, ଯଥା,

> “ସଙ୍ଗାଲି ହସାଇ ପ୍ରାଣଇଙ୍କ ହେବ
> ମୁଁ କି ଏତେ ଅଭାଜନ ।”

ସଂଖ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଖ୍ୟା-ଅ) ଗଣନା, ଏକତ୍ୱ ଦ୍ୱିତ୍ୱାଦି; ବୁଦ୍ଧି; ବିଚାର; ବିଚାରଣା ।

ସଂଖ୍ୟାତ, ବିଂ. (ସଂଖ୍ୟା-ତ) ଗଣିତ, ଗଣନା କରିବା; ବିଖ୍ୟାତ ।

ସଙ୍ଗ, ବି. ପୁଂ. (ସଞ୍ଜ-ଅ) ସଂସର୍ଗ, ସହବାସ; ପ୍ରତିବନ୍ଧ; ଅନୁରାଗ; ବିଷୟାନୁରାଗ; ମିଳନ; ସମ୍ବନ୍ଧ;

ନିକୁଞ୍ଜ; ବାଟିକା; ଆସକ୍ତି, ନଦୀମାନଙ୍କର ମିଳନ-ସ୍ଥାନ ।

ସଙ୍ଗତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଗମ୍-ତ) ଉପଯୁକ୍ତ, ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ-ସମ୍ବନ୍ଧ; ମିଳିତ; ସଂଶ୍ଲିଷ୍ଟ; ସାକ୍ଷାତ୍କୃତ । ବି. ନ. ମିତ୍ରତା; ମିଳନ, ଯୋଗ; ଗ୍ରହମାନଙ୍କର ସମସୂତ୍ର-ରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ସଙ୍ଗତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଗମ୍-ତି) ମିଳନ, ଯୋଗ; ସଙ୍ଗମ; ସମ୍ବନ୍ଧ; ଜ୍ଞାନ; ସଞ୍ଚୟ ।

ସଙ୍ଗମ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଗମ୍-ଅ) ମିଳନ, ସଂଯୋଗ; ସହବାସ; ସମ୍ଭୋଗ, ଯଥା,

"କାନ୍ତ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗମ କଳ୍ପନା କଲେ,
ହୃଦୟେ ଲୋଭଥିବ ବସି ବରଲେ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ସଙ୍ଗବ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଗୋ-ଅ) ପ୍ରାତଃକାଳର ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତତ୍ରୟ ।

ସଙ୍ଗିନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଙ୍ଗ-ଇନ୍-ଈ) ସହଚାରିଣୀ, ଯଥା,

"ରମାଙ୍କର ବାଲ୍ୟସଙ୍ଗିନୀ ସିନ୍ଧୁଶିଶୁ ସୁନନ୍ଦା ।"

ର. ଖ ।

ସଙ୍ଗୀ, ବିଂ. (ସଙ୍ଗ-ଇନ୍) ସହଚର, ସମଭିବ୍ୟାହାରୀ; ଆସକ୍ତ, ସଂସକ୍ତ ।

ସଙ୍ଗୀତ, ବି. ନ. (ସମ୍-ଗୀତ) ଗାନ; ତୌର୍ଯ୍ୟତ୍ରିକ, ଗୀତ-ନୃତ୍ୟ-ବାଦ୍ୟ । ବିଂ. ସମ୍ୟକ୍ ଗୀତ ।

ସଙ୍ଗୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଗୈ-ତି) ଆଳାପ, କଥୋପ-କଥନ; ସଙ୍ଗୀତ ।

ସଙ୍ଗୋପନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ଗୁପ୍-ଅନ) ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପରେ ଗୋପନ କରିବା, ଲୁଚାଇବା ।

ସଙ୍ଘଠ, ସଙ୍ଘଠନ, ସଙ୍ଘଟ୍ଟ, ସଙ୍ଘଟ୍ଟନ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଘଟ୍ଟ, ଅନ) ମେଳନ, ଯୋଜନ; ଘଟନା; ସଙ୍ଘର୍ଷ ।

ସଙ୍ଘର୍ଷ, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-ଘୃଷ୍-ଅ, ଅନ) ପରସ୍ପର
ସଙ୍ଘର୍ଷଣ, ନ. } ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା, ଆତ୍ମପ୍ରାଧାନ୍ୟସୂଚକ ଅହଙ୍କାର ବାକ୍ୟ; ବାଜି ରଖିବା; ଘର୍ଷଣ, ଘଷିବା; ମର୍ଦ୍ଦନ; ଘୋଟିବା; ଧୀରେ ଧୀରେ ଗମନ ।

ସଙ୍ଘାତ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ହନ୍-ଅ) ସମୂହ; ସମଷ୍ଟି; ନିବିଡ ସଂଯୋଗ; ଆଘାତ; ହତ୍ୟା; ଘନ; ନରକ-ବିଶେଷ ।

ସଚରାଚର, ବିଂ. (ସ-ଚରାଚର) ସର୍ବସାଧାରଣ; ଜଗତ; ସ୍ଥାବର ଜଙ୍ଗମ ।

ସଚ୍ଚ, ବିଂ. (ଯାବନିକ) ଠିକ, ଯଥାର୍ଥ ।

ସଚି, ସଚୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଚ୍-ଇ, ଈ) ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ, ଇନ୍ଦ୍ର-ପତ୍ନୀ ।

ସଚିବ, ବି. ପୁଂ. (ସଚି-ବା-ଅ) ସହାୟ, ସଙ୍ଗୀ; ଅମାତ୍ୟ, ମନ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

"କାମସୁଖ ସଚିବ ତୁମ୍ଭେ ଇନ୍ଦୁର,
ଦୂରବନ୍ଧୁ ମୁଁ, ମୋତେ କରୁଣା କର ।"

ମେ. ଦୂ ।

ସଚେତନ, ବିଂ. (ସ-ଚେତନା) ଚୈତନ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ, ଚେତନାଯୁକ୍ତ, ପ୍ରାଣୀ ।

ସଚେଷ୍ଟ, ବିଂ. (ସ-ଚେଷ୍ଟା) ଚେଷ୍ଟାଯୁକ୍ତ, ଉଦ୍ୟୋଗୀ, ଚେଷ୍ଟିତ । ବି. ପୁଂ. ଆମ୍ର ।

ସଚ୍ଚାରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସତ୍-ଚର) ହରିଦ୍ରା, ହଳଦ ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ସତ୍-ଚିତ୍-ଆନନ୍ଦ) ବ୍ରହ୍ମ, ପରମେଶ୍ୱର, ନିତ୍ୟଜ୍ଞାନସୁଖସ୍ୱରୂପ ।

ସଜ, ବିଂ. (ସଦ୍ୟ-ଶବ୍ଦଜ) ନୂଆ, ଯାହା ବାସି ନୁହେଁ, ଯଥା,

"ବାସରେ ନନ୍ଦେ ସଜ ସରେଜ ଯେ ।"

ସଜନା, ବି. (ଶୋଭାଞ୍ଜନ ଶବ୍ଦଜ) ଶୋଭାଞ୍ଜନ, ବୃକ୍ଷ-ବିଶେଷ ।

ସଜନୀ, ବି. (ସ୍ୱଜନ-ଶବ୍ଦଜ) ସହଚାରିଣୀ, ଆପଣାର ସ୍ତ୍ରୀ, ଯଥା,

ଯେ ରଜନୀ ସଜନୀ ମୋହ ସଙ୍ଗତେ,
କଲାସେ ବଞ୍ଚିଥିଲି ଇଚ୍ଛା ସଙ୍ଗତେ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ସଜା, ବି. (ଯାବନିକ) ଦଣ୍ଡ, ଶାସ୍ତି ।

ସଜାଡିବା, କ୍ରି. (ସଜ୍ଜା ଶବ୍ଦଜ) ସଜ୍ଜିତ କରିବା, ଯଥା,

"ନାନା କୁସୁମେ ଭୋଷ ସଜାଡ ଫୁଲ ଶେଯ ।"

ସଜୀବ, ବିଂ. (ସ-ଜୀବ) ଜୀବନ୍ତ, ଯାହାର ଜୀବନ ଅଛି ।

ସଜ୍ଜନ, ବିଂ, (ସତ୍-ଜନ) ସୁଜାତି, ସତ୍କୁଳୋଦ୍ଭବ, କୁଳୀନ; ସାଧୁ; ସୁଜନ । ବି. ନ. ରକ୍ଷୀସୈନ୍ୟର ଅବସ୍ଥିତ ସ୍ଥାନ, ଚୌକୀ; ଘାଟି, ଘାଟ ।

ସଜ୍ଜା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସଜ୍ଜ୍ ଅ, ଆ) ବେଶ, ଭୂଷା, ସାଜ; ସାଁଜୁ; ଆୟୋଜନ ।

ସଜ୍ଜିତ, ବିଂ, (ସଜ୍ଜ-ତ) ଭୂଷିତ; ସଜାଇବା; ବର୍ମିତ; ଉଦ୍ୟୁକ୍ତ; ଆୟୋଜିତ ।

ସଞ୍ଚ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଚି-ଅ) ପୁସ୍ତକ ଲେଖିବା ନିମନ୍ତେ ପତ୍ରସମୂହ, ଗ୍ରନ୍ଥ ।

ସଞ୍ଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଚି-ଅ) ସମୂହ, ରାଶି; ସଂଗ୍ରହ ।

ସଞ୍ଚୟନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ଚି-ଅନ) ସଂଗ୍ରହକରଣ ।

ସଞ୍ଚୟୀ, ବିଂ. (ସଞ୍ଚୟ-ଇନ) ସଂଗ୍ରହକାରକ ।

ସଞ୍ଚର, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଚର-ଅ) ସେତୁ, ପୋଲ; ବର୍ତ୍ମ, ପଥ; ଦେହ, ଶରୀର; ନାଶକାରକ ।

ସଞ୍ଚରିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଚର-ତ) ପ୍ରଚଳିତ; ପ୍ରସ୍ଥିତ, ଗତ ।

ସଞ୍ଚଳନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ଚଲ୍-ଅନ) କମ୍ପନ, ଦୋଳନ, ପ୍ରଚଳନ ।

ସଞ୍ଚା, (ଦେଶଜ) ଚିହ୍ନ, ଛାଞ୍ଚ ।

ସଞ୍ଚାର, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-ଚର-ଅ, ଅନ) ଗତି;
ସଞ୍ଚରଣ, ନ. } ବୃଦ୍ଧି; ଗ୍ରହମାନଙ୍କର ରାଶ୍ୟନ୍ତରକୁ ଗମନ, ସଂକ୍ରମଣ; ବିସ୍ତାର; ସେତୁ; ପଥ; କଷ୍ଟଗତି; କଷ୍ଟ, ବିପଦ; ଚାଳନ; ପଥ, ପ୍ରଦର୍ଶନ; ଉତ୍ତେଜନ; ସଂକ୍ରାମଣ; ସର୍ପମଣି ।

ସଞ୍ଚାରିକା, ବି. (ସଞ୍ଚାର-ଅକ-ଆ) ଦୂତୀ ।

ସଞ୍ଚାରିତ, ବିଂ. (ସମ୍ ଚର୍-ତ) ଇତସ୍ତତଃ ଚାଳିତ ।

ସଞ୍ଚାରୀ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଚର-ଇନ୍) ନିର୍ବେଦ; ଆବେଗପ୍ରଭୃତି ବ୍ୟଭିଚାରିଭାବ; ଧୂପ; ବାୟୁ । ବିଂ. ସଞ୍ଚାରଣଶୀଳ; ଗମନଶୀଳ; ଆଗନ୍ତୁକ; ଅସ୍ଥାୟୀ ।

ସଞ୍ଚିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଚି-ତ) ସମୂହ; ସଂଗୃହୀତ, ସଞ୍ଚୟ କରିବା; ରାଶୀକୃତ ।

ସଞ୍ଜ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଜ) ବ୍ରହ୍ମା; ଶିବ; (ଦେଶଜ) ସନ୍ଧ୍ୟା ।

ସଞ୍ଜୀବନ, ବିଂ. (ସମ୍-ଜୀବ-ଅନ) ଜୀବିତକାରୀ । ବି. ନ. ଜୀବନଧାରଣ ।

ସଞ୍ଜୀବନୀ, ବି. ନ. (ସମ୍-ଜୀବନୀ) ଜୀବନଦାୟିନୀ ଔଷଧବିଶେଷ ।

ସଟ.ବଟା, ବି. (ଦେଶଜ) ସ୍ତୋକବାକ୍ୟ ।

ସଡକ, ବି. (ସରଣି ଶବ୍ଦଜ) ରାସ୍ତା, ବର୍ତ୍ମ, ପଥ ।

ସଡ୍‌ସଡ୍, ବି. (ଦେଶଜ) ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ ।

ସଡା, (ଦେଶଜ) ପଚା ।

ସଡିବା, କ୍ରି. (ଦେଶଜ) ପଚିବା ।

ସଡାଇ, ବି. (ଦେଶଜ) ନଡିଆ ଖୋଳପା ।

ସତତ, କ୍ରି. ବିଂ. ନ. (ସମ୍-ତନ୍-ତ) ନିରନ୍ତର, ସର୍ବଦା ।

ସତରଞ୍ଜି, ବି. (ଯାବନିକ) କ୍ରୀଡାବିଶେଷ ।

ସତର୍କ, ବିଂ. (ସ-ତର୍କ) ସାବଧାନ, ତର୍କଯୁକ୍ତ ।

ସତାନନ୍ଦ, ବିଂ. (ସତ-ଆନନ୍ଦ) ଗୌତମ ମୁନିର ପୁତ୍ର, ଜନକରାଜାର ପୁରୋହିତ ।

ସତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅସ୍-ଅତ୍-ଇ) ସାଧ୍ୱୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ପ୍ରତିବ୍ରତା ସ୍ତ୍ରୀ; ଦକ୍ଷକନ୍ୟା, ଶିବାନୀ, ଭବାନୀ ।

ସତୀତ୍ୱ, ବି. ନ. (ସତୀ-ତ୍ୱ) ପାତିବ୍ରତ୍ୟ, ସତୀ ସ୍ତ୍ରୀର ଧର୍ମ ।

ସତୃଷ୍ଣ, ବି. (ସ-ତୃଷ୍ଣା) ପିପାସିତ; ଅଭିଳାଷୀ; ବଳବାନ୍; ସସ୍ପୃହ ।

ସତେଜ, ବିଂ. (ସ-ତେଜ) ତେଜସ୍ୱୀ, ବଳବାନ୍ ।

ସତ୍, ବିଂ. (ଅସ୍-ଅତ୍) ସତ୍ୟ; ପ୍ରଶସ୍ତ, ଉତ୍ତମ; ଶୋଭନ; ଗୁଣୀ; ବିଦ୍ୟମାନ; ନିତ୍ୟ; ସାଧୁ; ବିଦ୍ୱାନ୍; ଜ୍ଞାନୀ, ବିଚକ୍ଷଣ; ମାନ୍ୟ, ପୂଜ୍ୟ । ବି. ନ. ବ୍ରହ୍ମ; ଅଂ, ଆଦର ।

ସତ୍କାର, ପୁଂ. } ବି. (ସତ୍-କାର, କୃତ, କ୍ରିୟା)
ସତ୍କୃତ, ସ୍ତ୍ରୀ. } ସମାଦର, ପୂଜା, ସମ୍ମାନ;
ସତ୍କ୍ରିୟା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ପୁରସ୍କାର; ମଙ୍ଗଳ; ଶବଦାହାଦି କର୍ମ, ଯଥା,

"ବରଲ ଯେଉଁଠାରେ ମାନବ ସଂଗ୍ରହ,
କରଇବ ମୋର ପିଣ୍ଡର ସତ୍କାର ।"

ନ. କେ ।

ସତ୍ତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସତ୍-ତା) ସ୍ଥିତି, ବିଦ୍ୟମାନତା; ଉତ୍ପତ୍ତି; ଉତ୍କର୍ଷ; ସାଧୁତା; ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ଓ କର୍ମର ନିଷ୍ପନ୍ନତା ।

ସତ୍ତ୍ରଜିତ୍, ବି. ପୁଂ. (ସତ୍ତ୍ରା-ଅ-ଜି-୦) ସତ୍ୟଭାମାର ପିତା ।

ସତ୍ତ୍ୱ, **ସତ୍ୱ**, ବି. ପୁଂ. ନ. (ସତ୍-ତ୍ୱ) ପ୍ରାଣୀ, ଜନ୍ତୁ । ନ. ପ୍ରକୃତିର ତିନି ଗୁଣ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଧାନ ଗୁଣ; ଏହି ଗୁଣଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟର ମନରେ ସତ୍ୟ ନ୍ୟାୟ ଧର୍ମ ଦୟା ଭକ୍ତି ମହତ୍ତ୍ୱ ପବିତ୍ରତାଦି ଜନ୍ମେ; ଦ୍ରବ୍ୟ, ପଦାର୍ଥ; ମନଃ, ଅନ୍ତଃକରଣ; ସ୍ୱଭାବ; ବ୍ୟବସାୟ; ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥା; ବଳ, ଶକ୍ତି; ଧୈର୍ଯ୍ୟ; ଉତ୍ସାହ; ସ୍ଥିତି; ଧନ; ପ୍ରାଣ; ଜୀବନ, ଚୈତନ୍ୟ, ଆତ୍ମା; ସାହସ; ପିଶାଚାଦି; ରସ ।

ସତ୍ତ୍ୱବାନ୍, ବିଂ. (ସତ୍ତ୍ୱ-ବତ୍) ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ; ସ୍ଥାୟୀ; ସ୍ୱାଭାବିକ; ଧାର୍ମିକ, ନିଷ୍ପାପ ।

ସତ୍ପତ୍ର, ବି. ନ. (ସତ୍-ପତ୍ର) ନୂତନ ପଦ୍ମପତ୍ର ।

ସତ୍ଫଳ, ବି. ପୁଂ. (ସତ୍-ଫଳ) ଦାଡ଼ିମ୍ବବୃକ୍ଷ ।

ସତ୍ୟ, ବି. ନ. (ସତ୍-ଯ) ଅମିଥ୍ୟା, ଯାଥାର୍ଥ୍ୟ; ଶପଥ, ପ୍ରତିଜ୍ଞା; ପ୍ରଥମ ଯୁଗ, କୃତଯୁଗ, ୧୭୨୮୦୦୦ ବର୍ଷ ଏହାର ପରିମାଣ; ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସପ୍ତଭୁବନର ଉପରିସ୍ଥିତ ଲୋକ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକ; ରାମଚନ୍ଦ୍ର । ବିଂ. ପ୍ରକୃତ, ଯଥାର୍ଥ ।

ସତ୍ୟନାରାୟଣ, ବି. ପୁଂ. (ସତ୍ୟ-ନାରାୟଣ) ଦେବତାବିଶେଷ, ସତ୍ୟପୀର ।

ସତ୍ୟପୁର, ବି. ନ. ବିଷ୍ଣୁଲୋକ, ବୈକୁଣ୍ଠ ।

ସତ୍ୟଭାମା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସତ୍ୟ-ଭାମ-ଆ) କୃଷ୍ଣଙ୍କର ଏକ ସ୍ତ୍ରୀ ।

ସତ୍ୟବତୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସତ୍ୟବତ୍-ଈ) ବ୍ୟାସଦେବଙ୍କର ମାତା; ନାରଦମୁନିଙ୍କର ପତ୍ନୀ ।

ସତ୍ୟବ୍ରତ, ବି. ପୁଂ. (ସତ୍ୟ-ବ୍ରତ) ଭୀଷ୍ମ; ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀୟ ନୃପବିଶେଷ; ସତ୍ୟପରାୟଣ ।

ସତ୍ୟବାଦୀ, ବିଂ. (ସତ୍ୟ-ବଦ୍-ଇନ୍) ସତ୍ୟବକ୍ତା, ଯେ ସତ୍ୟକଥା କହନ୍ତି ।

ସତ୍ୟବାନ୍, ବି. ପୁଂ. (ସତ୍ୟ-ବତ୍) ନୃପବିଶେଷ, ସାବିତ୍ରୀପତି; ମୁନିବିଶେଷ । ବିଂ. ସତ୍ୟଯୁକ୍ତ ।

ସତ୍ୟସନ୍ଧ, ବିଂ. (ସତ୍ୟ-ସନ୍ଧା) ସତ୍ୟପ୍ରତିଜ୍ଞ । ବି. ପୁଂ. ଭରତ; ରାମଚନ୍ଦ୍ର; ଜନମେଜୟ । ନ୍ଧା-ସ୍ତ୍ରୀ. ଦ୍ରୌପଦୀ ।

ସତ୍ର, ବି. ନ. (ସଦ୍ ତ୍ର) ଯଜ୍ଞ ।

ସତ୍ୱର, କ୍ରି. ବିଂ. (ସ-ତ୍ୱରା) ଶୀଘ୍ର, ଅବିଳମ୍ବ । ବିଂ. ତ୍ୱରାଯୁକ୍ତ, ଯଥା,

> "ଗୃହକୁ ଚଳ ମାଗେ ପ୍ରତିଭବର,
> ନ ହୋଇ ମୋର ତାକୁ ଦୟ ସତ୍ୱର ।"
>
> ମେ. ଦୂ ।

ସଦ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ନ. (ସଦ୍-ଅସ୍) ସଭା, ପରିଷଦ୍ ।

ସଦନ, ବି. ନ. (ସଦ୍-ଅନ) ନିଳୟ, ଗୃହ, ଘର; ଯଥା,

> "ସେ ଧନୁ ହନୁ ଏକତା ଘୃତଲେ,
> ଅନର୍ଥ ଘଟିଲା ଅଯୋଧ୍ୟା ସଦନେ ।"
>
> କ. ବ ।

ବିଷାଦ; ଜଳ ।

ସଦୟ, ବିଂ. (ସ-ଦୟା) ଦୟାଳୁ, କୃପାବିଶିଷ୍ଟ । ବି. ପୁଂ. (ସତ୍-ଅୟ) ଶୁଭାବହବିଧି ।

ସଦର, ବି. (ଯାବନିକ) ପ୍ରକାଶ୍ୟ; ମୁଖ୍ୟ, ପ୍ରଧାନ ।

ସଦସ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ସଦସ୍-ଯ) ଯଜ୍ଞାଦି ସ୍ଥଳରେ ବିଧିଦର୍ଶକ, ଯଜ୍ଞାଦି କର୍ମରେ ନିଯୁକ୍ତ କର୍ମକାରକମାନଙ୍କର ଭ୍ରମ ସଂଶୋଧନକାରୀ । ବିଂ. ସାମାଜିକ ।

ସଦା, ଅଂ. (ସ-ଦା) ସର୍ବଦା, ନିୟତ, ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ, ଯଥା,

> "ବରଂ ନିବାସ ଭଲ ରଣକ୍ଷେତ୍ରରେ,
> ଉପରେ ସଦା ଯହିଁ ହୃଦୟ ଥରେ ।"
>
> କ. ବ ।

ସଦାଚାର, ବି. ପୁଂ. (ସତ୍-ଆଚାର) ଉତ୍ତମ ଆଚାର, ସାଧୁ ଆଚାର, ଭଲ ବ୍ୟବହାର ।

ସଦାଗତି, ବି. ପୁଂ. (ସଦା-ଗତି) ସୂର୍ଯ୍ୟ; ଆତ୍ମା; ପରମେଶ୍ୱର; ବାୟୁ । ବିଂ. ସର୍ବଦା ଗମନଶୀଳ ।

ସଦାତନ, ବିଂ. (ସଦା-ତନ) ଚିରସ୍ଥାୟୀ, ସର୍ବକାଳସ୍ଥାୟୀ, ନିତ୍ୟ । ବି. ପୁଂ. ବିଷ୍ଣୁ ।

ସଦାତ୍ମା, ବିଂ. (ସତ୍-ଆତ୍ମନ୍) ସଦନ୍ତଃକରଣ ।

ସଦାନନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ସଦା-ଆନନ୍ଦ) ଶିବ । ବିଂ. ସର୍ବଦା ହର୍ଷଯୁକ୍ତ ।

ସଦାନର୍ତ୍ତ, ବିଂ. (ସଦା-ନର୍ତ୍ତ) ସର୍ବଦା ନୃତ୍ୟକାରକ । ବି. ପୁଂ. ଖଞ୍ଜନପକ୍ଷୀ ।

ସଦାପୁଷ୍ପ, ବି. ପୁଂ. (ସଦା ପୁଷ୍ପ) ନାରିକେଳଗଛ; ବିଂ. ସର୍ବଦା କୁସୁମଯୁକ୍ତ । ଷ୍ପୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ରକ୍ତାର୍କ ବୃକ୍ଷ ।

ସଦାଫଳ, ବି. ପୁଂ. (ସଦା-ଫଳ) ନାରିକେଳ; ବେଲ । ଳା-ସ୍ତ୍ରୀ. କାର୍ତ୍ତିକୁବିଶେଷ ।

ସଦାଭଦ୍ରା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଗମ୍ଭାରୀବୃକ୍ଷ ।

ସଦାଶିବ, ବି. ପୁ. (ସଦା-ଶିବ) ମହାଦେବ ।

ସଦୃକ୍, ସଦୃକ୍ଷ, ସଦୃଶ, ବିଂ. (ସ-ଦୃଶ୍,-ଦୃକ୍ଷ, ଦୃଶ) ଅନୁରୂପ, ସମାନ, ତୁଲ୍ୟ; ଉପଯୁକ୍ତ, ଯୋଗ୍ୟ ।

ସଦ୍ଗତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସତ୍-ଗତି) ଉତ୍ତମ ଗତି, ମୁକ୍ତି, ନିର୍ବାଣ; ସଦ୍ବ୍ୟବହାର, ସଦାଚରଣ ।

ସଦ୍ଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ସତ୍-ଭାବ) ସତ୍ତା, ସ୍ଥିତି; ସାଧୁତା; ପ୍ରଣୟ, ବନ୍ଧୁତା; ସତତା ।

ସଦ୍ଭୂତ, ବିଂ. (ସତ୍-ଭୂତ) ସତ୍ୟ, ଯଥାର୍ଥ ।

ସଦ୍ମ, ବି. ନ. (ସଦ୍-ମ) ଗୃହ, ନିକେତନ, ଆବାସ; ଜଳ ।

ସଦ୍ୟ, ଅଂ. (ସ-ଦ୍ୟ) ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍, ସେହିକ୍ଷଣି, ବର୍ତ୍ତ-ମାନ ସମୟରେ, ଉପସ୍ଥିତ ଅବସରେ ।

ସଦ୍ୟୋଜାତ, ବି. ପୁଂ. (ସଦ୍ୟ-ଜାତ) ବତ୍ସ, ବାଛୁରି; ବିଂ. ତତ୍କ୍ଷଣରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ସଧର୍ମା, ବିଂ. (ସ-ଧର୍ମ-ଅ) ଏକ ଧର୍ମାକ୍ରାନ୍ତ; ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ, ଏକରୂପ, ସମାନପ୍ରକାର ।

ସଧର୍ମଗୃହିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ-ଧର୍ମ-ଗୃହିଣୀ) ଭାର୍ଯ୍ୟା, ପତ୍ନୀ ।

ସଧର୍ମିଣୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ-ଧର୍ମ-ଇନ୍-ଈ) ସଧର୍ମଗୃହିଣୀ, ପତ୍ନୀ ।

ସଧର୍ମୀ, ବିଂ. (ସ-ଧର୍ମ-ଇନ୍) ଏକ ଧର୍ମାକ୍ରାନ୍ତ; ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ ।

ସଧବା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ-ଧବ) ସଭର୍ତ୍ତୃକା, ପତିବତୀ, ଜୀବତ୍ପତିକା ସ୍ତ୍ରୀ, ଯାହାର ପତି ଅଛି ।

ସନ, ବି. ପୁଂ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସନ୍-ଅ) ହସ୍ତିର କର୍ଣ୍ଣାସ୍ଫାଳନ । ପୁଂ. ବୃକ୍ଷବିଶେଷ; (ଘା) ସାଲ ।

ସନକ, ବି. ପୁଂ. (ସନ୍-ଅକ) ମୁନିବିଶେଷ, ବ୍ରହ୍ମାର ପୁତ୍ର ।

ସନନ୍ଦ, ବି. ପୁଂ. (ସ-ନନ୍ଦ) ବ୍ରହ୍ମାର ପୁତ୍ରବିଶେଷ । ବିଂ. ଆନନ୍ଦଯୁକ୍ତ; (ଯାବନିକ) ପ୍ରମାଣସ୍ୱରୂପ ଲିଖିତ ସମ୍ବାଦ ।

ସନାତନ, ବି. ପୁଂ. (ସଦା-ତନ) ବ୍ରହ୍ମା; ବିଷ୍ଣୁ; ଶିବ । ବିଂ. ସଦାତନ, ଚିରସ୍ଥାୟୀ, ନିତ୍ୟ । ନୀ-ସ୍ତ୍ରୀ. ସରସ୍ୱତୀ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ଦୁର୍ଗା ।

ସନାଥ, ବିଂ. (ସହ-ନାଥ) ନାଥବିଶିଷ୍ଟ; ସହିତ, ଯୁକ୍ତ ।

ସନୀଡ, ବିଂ. (ସ-ନୀଡ) ସମୀପ, ସବିଧ; ତୁଲ୍ୟ; ନୀଡ-ଯୁକ୍ତ ।

ସନ୍ତକ, (ଦେଶଜ) ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିବାର ଚିହ୍ନ, ଯଥା,

> "ବୃଦ୍ଧଅନ୍ତକ ପଲେ ତହିଁ ସନ୍ତକ
> କାଟିଲେ ଖୋଲେ ରସିକ ।"

ସନ୍ତତ, ବି. ନ. (ସମ୍-ତନ୍-ତ) ଅନାଦି, ଅନନ୍ତ, ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ; ସତତ, ନିରନ୍ତର । ବିଂ. ଅବିରତ, ଯଥା,

> "ନୟନୁ ଅଶ୍ରୁନୀର ବହେ ନୟତ,
> ଭସ୍ମ ନଣାସେ ଦେହ ଦହେ ସନ୍ତତ ।"
>
> ମେ. ଦୂ ।

ବହୁଳ, ସମ୍ୟକ୍ ବିସ୍ତୃତ ।

ସନ୍ତତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ-ତନ୍-ତି) ବଂଶ, ଗୋତ୍ର; ପୁତ୍ର ବା କନ୍ୟା, ସନ୍ତାନ, ଯଥା,

> "ସନ୍ତତି ମଧ୍ୟରେ ଏକ ମାତ୍ର କନ୍ୟା,
> ରୂପେ ଗୁଣେ ଲୋକେ ହୋଇଅଛି ଧନ୍ୟା ।"
>
> ଜ. ଦେ ।

ପଂକ୍ତି, ଶ୍ରେଣୀ; ବିସ୍ତାର, ବ୍ୟାପ୍ତି; ଅବିଚ୍ଛେଦ, ପାରମ୍ପର୍ଯ୍ୟ; ଧାରା ।

ସନ୍ତପ୍ତ, ବିଂ. (ସମ୍-ତପ୍-ତ) ସନ୍ତାପଯୁକ୍ତ, କ୍ଲିଷ୍ଟ; ଉତ୍ତପ୍ତ; ଦଗ୍ଧ, ଜ୍ୱଳନ୍ତ; ଅଗ୍ନି-ବିଶୁଦ୍ଧ ।

ସନ୍ତରଣ, ବି. ନ. (ସମ୍-ତୃ-ଅନ) ପାରିଗମନ, ପହଁରିବା ।

ସନ୍ତରି, ବି. (ଦେଶଜ) ଓଦାଭୂମି; ତୃଣ ବିଶେଷ ।

ସନ୍ତର୍ପଣ, ବି॰ (ସମ୍-ତୃପ୍-ଅନ) ତୃପ୍ତିକର; ପ୍ରୀତି ଜନକ; ବି. ନ॰ ତୃପ୍ତକରଣ ।

ସନ୍ତାନ, ବି, ପୁଂ. (ସମ୍-ତନ୍-ଅ) ବଂଶ; ଅପତ୍ୟ; ପୁତ୍ରକନ୍ୟା; କଳ୍ପବୃକ୍ଷବିଶେଷ; ପ୍ରବନ୍ଧ; ଧାରା, ପ୍ରବାହ; ବିସ୍ତାର; ବ୍ୟାପ୍ତି ।

ସନ୍ତାନବାନ୍, ବି॰ (ସନ୍ତାନ-ବତୁ) ଅପତ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ, ଯାହାର ସନ୍ତାନ ଅଛି ।

ସନ୍ତାପ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ତପ୍-ଅ) ଉଷ୍ଣତା, ଉତ୍ତାପ; ମନସ୍ତାପ, ଅନ୍ତର୍ଦାହ, ଦୁଃଖ; ରୋଗ; ଅନୁତାପ ।

ସନ୍ତାପିତ, ବି॰. (ସନ୍ତାପ-ଇତ) ସନ୍ତାପଯୁକ୍ତ, ଦୁଃଖିତ, ସନ୍ତପ୍ତ; ଉତ୍ତପ୍ତ, ଉଷ୍ଣ, ଯଥା,

"ଦେଖନ୍ତି ପ୍ରିୟଙ୍କ ମୁଖ କମଳ,
ତୁଷନ୍ତି ସନ୍ତାପିତ ପ୍ରାଣ ଶୀତଳ ।"

କ. ବ ।

ସନ୍ତୁଳା, ବି. (ଦେଶଜ) ତରକାରୀବିଶେଷ ।

ସନ୍ତୁଷ୍ଟ, ବି॰. (ସମ୍ ତୁଷ୍ଟ) ସନ୍ତୋଷଯୁକ୍ତ, ତୃପ୍ତ, ଆହ୍ଲାଦିତ ।

ସନ୍ତୋଷ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ତୁଷ୍-ଅ) ତୃପ୍ତି, ଆହ୍ଲାଦ, ହର୍ଷ, ଯଥା,

" ଜନମାଏ ସନ୍ତୋଷ ମନୁଷ୍ୟ ମନେ,
ମଣ୍ଡଇ ହୃଦସଜ୍ୟ ଶାନ୍ତିରତନେ ।"

କ. ବ ।

ସନ୍ଦର୍ଭ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଦୃଭ୍-ଅ) ପ୍ରବନ୍ଧ, ପରସ୍ପରାନ୍ୱିତ ରଚନା; ଗ୍ରନ୍ଥ; ସଂଗ୍ରହ; ବିସ୍ତାର ।

ସନ୍ଦର୍ଶନ, ବି॰ ନ. (ସମ୍-ଦୃଶ୍-ଅନ) ଭଲରୂପରେ ଦେଖିବା, ପରୀକ୍ଷା; ଅବଲୋକନ, ନିରୀକ୍ଷଣ; ଜ୍ଞାନ; ମୂର୍ତ୍ତି, ଆକୃତି, ଚେହେରା ।

ସନ୍ଦଷ୍ଟ, ବି॰. (ସମ୍-ଦଂଶ-ତ) ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ, ସଂଲଗ୍ନ; କାମୁଡିବା ।

ସନ୍ଦାନ, ବି. ନ॰ (ସମ୍-ଦୋ-ଅନ) ଦାଉଣୀ, ରଜ୍ଜୁ, ଶୃଙ୍ଖଳ, ଦଉଡ଼ି, ବନ୍ଧନସାଧନ ବସ୍ତୁ; ବନ୍ଧନ; ସମ୍ୟକ୍ ଛେଦନ । ପୁଂ. ହସ୍ତୀର ଜାନୁଦ୍ୱୟର ଅଧୋଭାଗ, ହସ୍ତୀର ଗଣ୍ଡ ଦେଶର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱଭାଗ; ହସ୍ତୀର କପୋଳ ଦେଶ, ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ମଦଜଳ କ୍ଷରିତ ହୁଏ ।

ସନ୍ଦାନିତ, ସନ୍ଦିତ, ବି. (ସନ୍ଦାନ-ଇତ; ସମ-ଦୋ-ତ) ଶୃଙ୍ଖଳିତ, ନିଗଡ଼ିତ, ପଦାଦିରେ ବନ୍ଧ; ବଦ୍ଧ ।

ସନ୍ଦିଗ୍ଧ, ବି॰. (ସମ୍-ଦିହ-ତ) ସନ୍ଦେହଯୁକ୍ତ, ସଂଶୟିତ, ସନ୍ଦିହାନ ।

ସନ୍ଦିଷ୍ଟାର୍ଥ, ବି. ପୁଂ. (ସନ୍ଦିଷ୍ଟ-ଅର୍ଥ) ଦୂତ, ସନ୍ଦେଶହର ।

ସନ୍ଦିହାନ, ବି॰. (ସମ-ଦିହ-ଆନ) ସନ୍ଦେହାନ୍ୱିତ, ସଂଶୟଯୁକ୍ତ, ସଂଶୟୀ ।

ସନ୍ଦେଶ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଦିଶ-ଅ) ଆଦେଶ; ବାର୍ତ୍ତା, ଖବର, ଯଥା,

"ମାଗିବ ବଢ଼ାଇବ ବାହିଁ ସନ୍ଦେଶ,
ଯକ୍ଷ ନ ବୟ୍ରିଲା ଏଷ୍ଟବିଶେଷ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ମିଷ୍ଟାନ୍ନବିଶେଷ ।

ସନ୍ଦେଶବହ, ସନ୍ଦେଶହର, ସନ୍ଦେଶହାରକ । ବି. ପୁଂ. (ସନ୍ଦେଶ-ବହ, ହର, ହାରକ) ବାର୍ତ୍ତାବହ, ଦୂତ ।

ସନ୍ଦେହ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଦିହ-ଅ) ସଂଶୟ, ଦ୍ୱୈଧଜ୍ଞାନ । ସନ୍ଦୋହ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍ ଦୁହ-ଅ) ସମୂହ, ଗଣ, ରାଶି; ସମ୍ୟକ୍ ଦୋହନ; ଦୁଗ୍ଧ ।

ସନ୍ଦ୍ରାବ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଦ୍ରୁ-ଅ) ପ୍ରସ୍ଥାନ, ପଳାୟନ ।

ସନ୍ଧା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଧା-ଅ) ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ପଣ; ସନ୍ଧି, ମିଳନ; ସ୍ଥିତି; ସନ୍ଧ୍ୟାକାଳ; ଅନୁସନ୍ଧାନ ।

ସନ୍ଧାନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ଧା-ଅନ) ସନ୍ଧି, ମିଳନ, ମିଶ୍ରଣ ପ୍ରାପ୍ତି; ବନ୍ଧନ; ଅନ୍ୱେଷଣ; ପାଳନ; ଭ୍ରୂକ୍ସଙ୍କୋଚ; ଚୋରାଣି, କାଞ୍ଜି; ସଂଯୋଜନ; ସୁସ୍ୱାଦୁବସ୍ତୁ; ସଂଘଟନ; ମଦ୍ୟପାନାଦି; ମଦ ସଜ୍ଜୀକରଣ ।

ସନ୍ଧାଣୀ, ବି. ଭେଣ୍ଡାଅ, ଚର ।

ସନ୍ଧାନିତ, ବି॰. (ସନ୍ଧାନ-ଇତ) ସଂଘଟିତ, ସଂଯୋଜିତ ।

ସନ୍ଧି, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଧା-ଇ) ମିଳନ, ବଳବିଗ୍ରହ ଏବଂ ଅବର ବ୍ୟବସ୍ଥାପୂର୍ବକ ଐକ୍ୟ; ଶରୀରର ଅସ୍ଥି-ପ୍ରଭୃତିର ମିଳନ ସ୍ଥାନ; ସତ୍ୟ ତ୍ରେତାଦି ଯୁଗର ମଧ୍ୟ ସମୟ; ଯୋନିଦ୍ୱାର; ବିଶ୍ରାମ; ନାଟକଗ୍ରନ୍ଥର ଅଂଶବିଶେଷ; ସାଧନ, କାରଣ; ବର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱୟର ମିଳନ; ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ।

ସନ୍ଧିଚୌର, ବି. ପୁଂ. (ସନ୍ଧି-ଚୌର) ସିନ୍ଧିଚୋର ।

ସନ୍ଧିତ, ବିଂ. (ସନ୍ଧା-ଇତ) ସଂଯୁକ୍ତ, ମିଳିତ; ବଦ୍ଧ; ସନ୍ଧିଦ୍ୱାରାବଦ୍ଧ; ପୁନର୍ମିଳିତ ।

ସନ୍ଧିବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. ଭୂମିଚମ୍ପକ, ଭୂଇଁଚମ୍ପାଗଛ ।

ସନ୍ଧିବନ୍ଧନ, ବି. ନ. (ସନ୍ଧି-ବନ୍ଧନ) ଶିରା ।

ସନ୍ଧେୟ, ବିଂ. (ସମ୍-ଧା-ଯ) ସନ୍ଧି କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସନ୍ଧି-ଯ-ଆ) ଦିବାରାତ୍ରିର ମିଳନ-କାଳ, ପ୍ରାତଃସନ୍ଧ୍ୟା ଓ ସାୟଂସନ୍ଧ୍ୟା; ତତ୍କାଳେ ଉପାସ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରରୂପ ଦେବତା; ଯୁଗାଦନ୍ଧି; ଚିନ୍ତା, ଉପାସନା; ପ୍ରତିଜ୍ଞା; ସୀମା; ନଦୀବିଶେଷ; ପୁଷ୍ପ ବିଶେଷ, (ସ ପୁଂକାଳ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା ବୋଲି ପକ୍ଷିଗଣ,
ରବ ଦେଇ ଯେଝା ବାସେ କରନ୍ତି ଗମନ ।"

ବ. ବ ।

ସନ୍ନତ, ବିଂ. (ସମ୍-ନତ) ପ୍ରଣତ; ଧ୍ୱନିତ, ଶବ୍ଦିତ ।

ସନ୍ନାହ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ନହ୍-ଅ) କବଚ, ଅଙ୍ଗତ୍ରାଣ, ବର୍ମ, ସାଞ୍ଜୁ; ପରିଚ୍ଛଦ ।

ସନ୍ନିକର୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ନି-କୃଷ୍-ଅ) ସାନ୍ନିଧ୍ୟ, ନୈକଟ୍ୟ; ଇନ୍ଦ୍ରିୟସଂଯୋଗ; ବିଷୟ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ସମ୍ବନ୍ଧ ।

ସନ୍ନିକୃଷ୍ଟ, ବିଂ. (ସମ୍-ନି-କୃଷ୍-ତ) ସନ୍ନିହିତ, ନିକଟ-ବର୍ତ୍ତୀ ।

ସନ୍ନିଧି, ବି. ନ. (ସମ୍-ନି-ଧା-ଅ) ସାମୀପ୍ୟ, ନୈକଟ୍ୟ । ବିଂ. ସମୀପସ୍ଥ ।

ସନ୍ନିଧାନ, ନ. } ବି. (ସମ୍-ନି-ଧା-ଅନ.ଇ) ସାମୀପ୍ୟ,
ସନ୍ନିଧି, ପୁଂ } ନିକଟ; ଯଥା,

"ବଇଶି ହଂସା ତହିଁ ହତ,
ବଇଶି ସନ୍ନିଧି କପୋତ ।"

ଛବି, ବ ।

ଅବିର୍ଭାବ; ସ୍ଥିତ ।

ସନ୍ନିପାତ, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-ନି-ପତ୍-ଅନ-ଅ)
ସନ୍ନିପାତନ, ନ. } ସମୂହ; ଏକତ୍ର, ମିଳନ; ସଂଗ୍ରାମ, ଯୁଦ୍ଧ; ତ୍ରିଦୋଷଜ ବିକାର ରୋଗବିଶେଷ, ବାତ, ପିତ୍ତ, କଫ ଏସବୁର ମିଳନ; ସମ୍ୟକ୍ ପ୍ରକାର ପତନ; ନାଶ; ଅବତରଣ; ଉପସ୍ଥିତ ।

ସନ୍ନିବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ସମ୍-ନି-ବଧ୍-ତ) ଦୃଢବଦ୍ଧ; ଗ୍ରଥିତ, ରଚିତ ।

ସନ୍ନିବନ୍ଧ, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-ନି-ବନ୍ଧନ) ଦୃଢବନ୍ଧନ;
ସନ୍ନିବନ୍ଧନ, ନ. } ଗ୍ରନ୍ଥନ, ରଚନା । ବିଂ. ଉତ୍ତମ ଫଳଦାନଯୁକ୍ତ ।

ସନ୍ନିଭ, ବିଂ. (ସମ୍ ନିଭ) ସଦୃଶ, ତୁଲ୍ୟ ।

ସନ୍ନିବିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ସମ୍-ନି-ବିଶ୍-ତ) ଗୃହୀତାସନ, ଉପ-ବିଷ୍ଟ; ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥିତ, ନିକଟସ୍ଥ; ସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ସନ୍ନିବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ନି-ବିଶ୍-ଅ) ଆଶ୍ରମ ସ୍ଥାନ; ନିକଟ; ବିନ୍ୟାସ, ରଚନା; ଯୋଗ, ମିଳନ; ସଂଯୋଗ; ନଗରାଦିର ବହିଃସ୍ଥିତ ବିହାର ଭୂମି; ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର; ସଂଗ୍ରହ, ସମଷ୍ଟି; ପୁରଃବହିଃସ୍ଥ ପ୍ରଦେଶ ।

ସନ୍ନିହିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ନି-ଧା-ତ) ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ, ସମୀପସ୍ଥ; ସମ୍ୟକ୍ ସ୍ଥାପିତ ।

ସନ୍ମାନ, ବି. ନ. (ସତ୍-ମାନ) ସମ୍ମାନ, ଆସ୍ଥା ।

ସନ୍ନ୍ୟସ୍ତ, ବିଂ. (ସମ୍-ନି-ଅସ୍-ତ) ପରିତ୍ୟକ୍ତ; ସମର୍ପିତ; ନିକ୍ଷିପ୍ତ ।

ସନ୍ନ୍ୟାସ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ନି-ଅସ୍-ଅ) ଭିକ୍ଷୁଧର୍ମ, ଚତୁର୍ଥା ଶ୍ରମ, ସଂସାରର କାମନା ପରିତ୍ୟାଗ; ତ୍ୟାଗ; ନିକ୍ଷେପ, ଗଚ୍ଛିତ ରଖିବା; ସମର୍ପଣ; ହଠାତ୍ ମୃତ୍ୟୁ ।

ସନ୍ନ୍ୟାସୀ, ବିଂ. (ସନ୍ନ୍ୟାସ-ଇନ୍) ଭିକ୍ଷୁ, ଚତୁର୍ଥାଶ୍ରମୀ, ଯେ ସନ୍ନ୍ୟାସ ଆଶ୍ରମ ଅବଲମ୍ବନ କରିଅଛି ।

ସପ, ବି. (ଯାବନିକ) ଚଟେଇବିଶେଷ ।

ସପକ୍ଷ, ବି. ପୁଂ. (ସ-ପକ୍ଷ) ଏକପକ୍ଷାବଲମ୍ବୀ, ସହାୟ, ଅନୁକୂଳ; ତୁଲ୍ୟ; ଯାହାର ପକ୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ଡେଣା ଅଛି ।

ସପକ୍ଷତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସପକ୍ଷ-ତା) ଏକପକ୍ଷାବଲମ୍ବନ, ଅନୁକୂଲ୍ୟ, ସାହାଯ୍ୟ; ପକ୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ଡେଣା ଥିବାର ।

ସପତ୍ନ, ବି. ପୁଂ. (ସପତ୍ନୀ-ଅ) ଶତ୍ରୁ, ବୈରୀ, ରିପୁ ।

ସପତ୍ନୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ-ପତି-ଈ) ସମାନପତିକା ସ୍ତ୍ରୀ, ସଉତୁଣୀ, ଯଥା,

"ବିମଳା ଜାନକୀ ଯେ ସପତ୍ନୀ ଭୟ କୁଣି,
ବଇଷ୍ଣାଇ ଋଷିଏତ ଧୁଣି ସ୍ୱପେ ଅଣି ଯେ ।"
ବୈ. ବ ।

ସପଦ୍, ଅଂ. (ସମ୍-ପଦ୍-ଇ) ଦ୍ରୁତ, ଶୀଘ୍ର; ତତ୍-କ୍ଷଣାତ୍ ।

ସପିଣ୍ଡ, ବି. ପୁଂ. (ସ-ପିଣ୍ଡ) ସଜାତି, ସପ୍ତମପୁରୁଷା-ନ୍ତର୍ଗତ ଜ୍ଞାତି ।

ସପିଣ୍ଡୀକରଣ, ବି. ନ. (ସପିଣ୍ଡ-କରଣ) ମୃତ୍ୟୁର ଏକ-ବର୍ଷ ପରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶ୍ରାଦ୍ଧ, ପ୍ରେତତ୍ୱବିମୋଚନାର୍ଥ କରଣୀୟ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ।

ସପ୍ତ, ବି. (ସପ୍-ତ) ସାତ ସଂଖ୍ୟା, ୭ ।

ସପ୍ତକ, ବିଂ. (ସପ୍ତ-କ) ସପ୍ତସଂଖ୍ୟାବିଶିଷ୍ଟ; ସାତର ପୂରଣ । ବି. ନ. ସପ୍ତସଂଖ୍ୟା, ୭ ।

ସପ୍ତଗ୍ରନ୍ଥିଶୁଣ୍ଡ, (Chilopoda) ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମୁଖ ପୁରୋଭାଗରେ ଶୁଣ୍ଡଦ୍ୱୟର ପ୍ରତ୍ୟେକରେ ସାତଗ୍ରନ୍ଥି ଅଛି,—ଯଥା, ସାମାନ୍ୟ ବୃଶ୍ଚିକ ।

ସପ୍ତଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସପ୍ତ-ଚତ୍ୱାରିଂଶତ୍) ସତ-ଚାଳିଶ, ୪୭, ତତ୍ସଂଖ୍ୟକ ।

ସପ୍ତଚ୍ଛଦ, } ବି. ପୁଂ. (ସପ୍ତ-ଛଦ, ପର୍ଣ୍ଣ) ଛତିଆନ
ସପ୍ତପର୍ଣ୍ଣ, } ଗଛ ।

ସପ୍ତଜ୍ୱାଳ, ବି. ପୁଂ. (ସପ୍ତ-ଜ୍ୱାଳ) ଅଗ୍ନି ।

ସପ୍ତତନ୍ତୁ, ବି. ପୁଂ. (ସପ୍ତ-ତନ୍-ତୁ) କ୍ରତୁ, ଯଜ୍ଞ ।

ସପ୍ତତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସପ୍ତ-ତି) ସତୁରି ସଂଖ୍ୟା, ୭୦ ।

ସପ୍ତଦଶ, ବିଂ. (ସପ୍ତଦଶ-ଅ) ସତରର ପୂରଣ ।

ସପ୍ତଦୀଧିତି, ବି. ପୁଂ. (ସପ୍ତ-ଦୀଧିତି) ସପ୍ତାର୍ଚ୍ଚିଃ, ଅଗ୍ନି ।

ସପ୍ତଦ୍ୱୀପା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ପୃଥିବୀ ।

ସପ୍ତଭଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ସପ୍ତ-ଭଦ୍ର) ଶିରୀଷ ବୃକ୍ଷ ।

ସପ୍ତମ, ବିଂ. (ସପ୍ତ-ମ) ସାତର ପୂରଣ ।

ସପ୍ତମୀ, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସପ୍ତମ-ଈ) ତିଥିବିଶେଷ ।

ସପ୍ତର୍ଷି, ବି. ପୁଂ. (ସପ୍ତ-ଋଷି,) ୭ ନକ୍ଷତ୍ର; ମରୀଚି, ଅତ୍ରି, ଅଙ୍ଗିରା, ପୁଲସ୍ତ୍ୟ, ପୁଲହ, କ୍ରତୁ, ବଶିଷ୍ଠ ଏହି ସାତ ଋଷି ।

ସପ୍ତଲା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସପ୍ତ-ଲା) ନବମାଳିକା ପୁଷ୍ପ ।

ସପ୍ତସପ୍ତି, ସପ୍ତାଶ୍ୱ, ବି. ପୁଂ. (ସପ୍ତ-ସପ୍ତି, ଅଶ୍ୱ) ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଦିନକର ।

ସପ୍ତସାଗର, ବି. ପୁଂ. ଲବଣ, ଇକ୍ଷୁ, ସୁରା, ସର୍ପିଃ, ଦଧି, ଦୁଗ୍ଧ, ଜଳ ଏହି ସପ୍ତ ପଦାର୍ଥର ସାତ ସମୁଦ୍ର ।

ସପ୍ତାହ, (ସପ୍ତନ୍-ଅହନ୍) ସାତ ଦିନ, ହପ୍ତା ।

ସପ୍ତାଂଶୁ, ବି. ପୁଂ. (ସପ୍ତ-ଅଂଶୁ) ଅଗ୍ନି; ଶନିଗ୍ରହ । ବିଂ. କ୍ରୂରନେତ୍ର ।

ସଫର, ପୁଂ. } ବି. (କ୍ଷୁଦ୍ରଧାତୁକ) ମତ୍ସ୍ୟଗତ ମାଛ ।
ସଫରୀ, ସ୍ତ୍ରୀ. }

ସଫଳ, ବିଂ. (ସ-ଫଳ) ଫଳବିଶିଷ୍ଟ; ସୁସିଦ୍ଧ; ଲାଭ-ଜନକ, ଯଥା,

"କେବେ ସୁଖୀ ନୋହେ ଅଶା ନୋହିଲେ ସଫଳ ।"
କ. ବ ।

ସଫା, ବି. (ଯାବନିକ) ସୁନ୍ଦର, ନିର୍ମଳ ।

ସଫେଦ, ବି. (ଯାବନିକ) ଧଳା ।

ସଭର୍ତ୍ତୃକା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ-ଭର୍ତ୍ତୃକ-ଆ) ପତିବତ୍ନୀ, ସଧବା ।

ସଭା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ-ଭା-ଆ) ପରିଷଦ, ସମାଜ, କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ଯେଉଁଠାରେ ଅନେକ ଲୋକ ଏକତ୍ରିତ ହୁଅନ୍ତି; ଜନତା; ଗୃହ ।

ସଭାଜନ, ବି. ପୁଂ. ସଭାସ୍ଥିତ ଲୋକ ।

ସଭାପତି, ବି. ପୁଂ. (ସଭା-ପତି) ବିଚାରକର୍ତ୍ତା ।

ସଭାସଦ୍, ବିଂ. (ସଭା-ସଦ୍) ସଭ୍ୟ, ସାମାଜିକ; ବିଜ୍ଞ ।

ସଭ୍ୟ, ବି. ପୁଂ. (ସଭା-ଯ) ସାମାଜିକ, ସଭାସଦ୍; ସାଧୁ, ସଜ୍ଜନ; ସଜ୍ଜନ; ସଦ୍ବଂଶଜାତ । ବିଂ. ବିଶ୍ୱସ୍ତ; ସଭାସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ବିଜ୍ଞ, ଦୂତକାର ।

ସମ୍, ଅଂ. ସଂଯୋଗ; ସମ୍ୟକ୍; ସମୂହ; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ; ସଙ୍ଗ, ମିଳନ; ସଙ୍ଗତି; ଶୋଭନ; ସମାନ, ତୁଲ୍ୟ; ପ୍ରକର୍ଷ; ଆଶ୍ଳେଷ; ପ୍ରକୃଷ୍ଟ; ସମୁଚ୍ଚୟ; ନୈରନ୍ତର୍ଯ୍ୟ; ଔଚିତ୍ୟ; ଆଭିମୁଖ୍ୟ ।

ସମ, ବିଂ. (ସମ୍-ଅ) ସମଗ୍ର, ସକଳ; ତୁଲ୍ୟ, ସଦୃଶ, ଏକବିଧ; ସାଧୁ; ଅବକ୍ରୂର; ଯୁଗ୍ମ । ନ. ଗୀତ ବାଦ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଲୟ; ବର୍ଗମୂଳ ବାହାର

କଣ୍ଠିକା ନିମିତ୍ତ ଅଙ୍କାପନ୍ନ ଦତ୍ତ ରଜ୍ଜୁ ରେଖା ।। ମା-ସ୍ତ୍ରୀ. ବହୁସର ।

ସମକକ୍ଷ, ବିଂ. ତୁଲ୍ୟ, ପ୍ରତିଯୋଗୀ; ତୁଲ୍ୟବଳ ।

ସମକନ୍ୟା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-କନ୍ୟା) ବିବାହଯୋଗ୍ୟ କୁମାରୀ ।

ସମକେନ୍ଦ୍ରକ, (Concentrical) ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥର କେନ୍ଦ୍ର ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଅଥବା ସମସୂତ୍ର-ରୂପରେ ଥାଏ ।

ସମକୋଣ, (Right angle) ଏକ ସରଳ ରେଖାର ଉପରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ସରଳରେଖା ଲମ୍ବଭାବରେ ପତିତ ହେଲେ ଯେଉଁ କୋଣ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

ସମକ୍ଷ, ବିଂ. (ସମ୍-ଅକ୍ଷି-ଅ) ସମ୍ମୁଖ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ଅଗ୍ରତଃ । ଅଂ. ଚକ୍ଷୁସମୀପରେ ।

ସମଗ୍ର, ବିଂ. (ସମ୍-ଗ୍ରହ୍-ଅ) ସମସ୍ତ, ସକଳ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ଯଥା,

> "ସମଗ୍ର ଉଲ୍ଲୁଙ୍କୁ ଯେତେ ମହାବୀର,
> ରଣାଗଣେ ଅସି ଦେଲେ ନିଜ ଶିର ।"

ସମଜ୍ଞା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଜ୍ଞା) କୀର୍ତ୍ତି, ଯଶଃ, ସୁଖ୍ୟାତି ।

ସମଜାଇବା, କ୍ରି. (ଯାବନିକ) ବୁଝାଇବାର ।

ସମଞ୍ଜସ, ବିଂ. (ସମ୍-ଅଞ୍ଜସା-ଅ) ଉଚିତ; ଯୋଗ୍ୟ; ଉପଯୁକ୍ତ, ଯଥାର୍ଥ, ସତ୍ୟ; ସୁଜନ; ଉତ୍ତମ; ଅଭ୍ୟସ୍ତ, ପରଚିତ; ସଦ୍ଗୁଣ । ବି. ନ. ଯୋଗ୍ୟତା ।

ସମତଳ, ସମଦେଶ, (Level) ସମାନଭୂମି, ଯାହା ଉଚ୍ଚ ନୀଚ ନୁହେ ।

ସମତା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ-ତା) ତୁଲ୍ୟତା, ସାଦୃଶ୍ୟ, ସାମ୍ୟ; ଏକରୂପତା ।

ସମତୁଲ, ବିଂ. (ସମତୁଲ୍ୟ ଶବ୍ଦଜ) ସମାଧା; ଏକ ତୁଲ ।

ସମଦର୍ଶନ, ସମଦୃଷ୍ଟି, ସମଦର୍ଶୀ, ବିଂ. (ସମ୍-ଦର୍ଶନ, ଦୃଷ୍ଟି, ଦର୍ଶିନ୍) ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକରୂପରେ ଦେ-ଖେ; ସ୍ୱଭାବ ସମଦର୍ଶକ; ପଣ୍ଡିତ; ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନୀ; ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ, ଆତ୍ମବୋଧ ସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ।

ସମଧିକ, ବିଂ. (ସମ୍-ଅଧିକ) ବହୁ, ପ୍ରଚୁର, ଅତ୍ୟ-ଧିକ ।

ସମନ୍ତ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଅନ୍ତ) ସୀମା, ପ୍ରାନ୍ତ । ବିଂ. ସମସ୍ତ, ସକଳ ।

ସମନ୍ତତଃ, ସମନ୍ତାତଃ, ଅଂ. (ସମ୍-ଅନ୍ତ-ତସ୍, ଆତ୍) ସକଳଦିଗରେ ।

ସମନ୍ୟୁ, ବିଂ. (ସ-ମନ୍ୟୁ) ସଶୋକ; କୋପଯୁକ୍ତ । ବି. ପୁଂ. ଶିବ ।

ସମନ୍ୱୟ, ବି. ପୁଂ. (ସମ-ଅନ୍ୱୟ) ସଂଯୋଗ; ଅବି-ରୋଧ; ଯୌକ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ ପ୍ରବାହ ।

ସମନ୍ୱିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଅନ୍ୱିତ) ମିଳିତ, ସଂଯୁକ୍ତ; ଅବରୁଦ୍ଧ ।

ସମଭାବ, ବି. ପୁଂ. (ସମ-ଭାବ) ସମତା, ସାଦୃଶ୍ୟ, ଏକରୂପତା ।

ସମଭିବ୍ୟାହାର, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଅଭି-ବି-ଆ-ହୃ-ଅ) ସଙ୍ଗ, ଏକତ୍ରାବସ୍ଥାନ ।

ସମଭିବ୍ୟାହାରି, ବିଂ. (ସମଭିବ୍ୟାହାର-ଇନ୍) ସଙ୍ଗୀ; ସହିତ ।

ସମଭିବ୍ୟାହୃତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଅଭି-ବି-ଆ-ହୃ-ତ) ଏକତ୍ରିତ, ସମଭିବ୍ୟାହାରରେ ଚଳିତ, ଯୁକ୍ତ; ସହିତ ।

ସମଭିହାର, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଅଭି-ହୃ-ଅ) ପୌନଃ-ପୁନ୍ୟ, ବାରମ୍ବାର; ଅତିଶଯ୍ୟ ।

ସମଭୂମି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ-ଭୂମି) ପତିତଭୂମି, ଚୌ-ରସ ସ୍ଥାନ ।

ସମମଣ୍ଡଳ, (Temperate zone) ଗ୍ରୀଷ୍ମ ମଣ୍ଡ-ଳର ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣରେ ଉଦୀଚ୍ୟ-ବୃତ୍ତ ଓ ଅବାଚ୍ୟେତର-ବୃତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁଇ ଭୂଭାଗ ।

ସମୟ, ବି. ପୁଂ. (ସମ-ଇ-ଅ) କାଳ; ଯୋଗ୍ୟକାଳ; ଅବସର; ଶପଥ; ଆଚାର; ସଙ୍କେତ; ସୀମା; ସିଦ୍ଧାନ୍ତ; ନିୟମ; ନିର୍ଦ୍ଦେଶ; କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିର୍ବାହ; ପ୍ରକାର, ଘୋଷଣା; ଦୁଃଖାବସାନ; ଉପଦେଶ; ଧର୍ମ୍ମ ।

ସମର, ବ. ପୁଂ. ନ. (ସମ୍-ଋ-ଅ) ସଂଗ୍ରାମ, ଯୁଦ୍ଧ, ରଣ, ଯଥା,

"ଉଠନ୍ତି ଅହେ ସମରଯୋଧଗଣ
କରେ କରବାଳ ଘଣ ସମରେ ।"

ସମରଶାୟୀ, ବଂ. (ସମର-ଶାୟିନ୍) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରେ ।

ସମରାଙ୍ଗନ, ବ. ନ. (ସମର-ଅଙ୍ଗନ) ଯୁଦ୍ଧକ୍ଷେତ୍ର, ରଣସ୍ଥଳ ।

ସମରାଶି, (Even number) ଯେଉଁ ରାଶି ଦୁଇ ସମାନ ଅଂଶରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇପାରେ, ଯଥା, ୨, ୪, ୬, ୮ ପ୍ରଭୃତି ।

ସମର୍ଥ, ବଂ. (ସମ୍-ଅର୍ଥ-ଅ) ଶକ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ, ବଳବାନ୍; କ୍ଷମତାପନ୍ନ; ଯୋଗ୍ୟ, ହିତ; ଅଭୀଷ୍ଟ; ଯୁକ୍ତି-ସଙ୍ଗତ ।

ସମର୍ଥନ, ବ. ନ. (ସମ୍-ଅର୍ଥ-ଅନ) ବିବେଚନା, ମୀମାଂସା; ମାନିବା; ସମ୍ଭାବନା; ଉତ୍ସାହ; ଅସାଧ୍ୟ ବିଷୟରେ ଅନୁଷ୍ଠାନାର୍ଥ ଉତ୍ସାହ; ନିଶ୍ଚୟ; ଦୃଢୀକରଣ; ସାମର୍ଥ୍ୟ; ବିବାଦଭଙ୍ଗ କରିବାଇ ।

ସମର୍ଥିତ, ବଂ. (ସମ୍-ଅର୍ଥ-ତ) ବିବେଚିତ; ମୀମାଂସିତ; ଦୃଢୀକୃତ; ସ୍ଥିରୀକୃତ; ସମ୍ଭାବିତ ।

ସମର୍ପଣ, ବ. ନ. (ସମ୍-ଅର୍ପଣ) ଦାନ, ଅର୍ପଣ; ସ୍ଥାପନ; (ଅର୍ପଣ ଅର୍ଥରେ) ଯଥା,

"ବାସୁଦେବଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରଣା ଗ୍ରହଣ
କରି କରିଥିଲେ ମୋତେ ସମର୍ପଣ ।"

ଜ. ଙ୍କ ।

ସମର୍ପିତ, ବଂ. (ସମ୍-ଅର୍ପିତ) ଅର୍ପିତ, ଦତ୍ତ; ସ୍ଥାପିତ ।

ସମବତାର, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଅବ-ତୃ-ଅ) ତୀର୍ଥ, ଘାଟ; ସୋପାନ, ପାହାଚ; ଅବତରଣ ।

ସମବଧାନ, ବ. ନ. (ସମ୍-ଅବଧାନ) ସମ୍ୟକ ମନୋ-ଯୋଗ; ନିଶ୍ଚୟ ।

ସମବର୍ତ୍ତୀ, ବ. ପୁଂ. (ସମ-ବୃତ୍-ଇନ୍) ଯମ, କୃତାନ୍ତ । ବିଂ. ତୁଲ୍ୟରୂପେ ସ୍ଥିତ ।

ସମବସ୍ଥା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଅବସ୍ଥା) କାଳକୃତବିଶେଷ, ଅବସ୍ଥା; (ସମ-ଦସ୍ଥା) ସମାନ ଅବସ୍ଥା, ତୁଲ୍ୟ-ଦଶା ।

ସମବାୟ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଅବ୍ ଇ-ଅ) ନିତ୍ୟସମ୍ବନ୍ଧ; ମିଳନ; ସମୂହ; ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ରର କାରଣବିଶେଷ ।

ସମବେତ, ବଂ. (ସମ୍-ଅବ-ଇ-ତ) ମିଳିତ; ଏକତ୍ରୀ-କୃତ, ବା, ଭୂତ; ସଙ୍ଗତ; ସମ୍ବନ୍ଧ; ଏକଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ; ନିତ୍ୟସମ୍ବନ୍ଧ, ନିତ୍ୟଯୁକ୍ତ ।

ସମଷ୍ଟି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଅଶ୍-ତି) ସମ୍ୟକ୍‌ବ୍ୟାପ୍ତି; ସମ-ସ୍ତତା, ସାମଗ୍ରୀ, ସାକଲ୍ୟ ।

ସମସଂସ୍ଥାନ, (Equilibrium) ଉଭୟ ଦିଗର ଭାରର ସମତାକରଣ ।

ସମସ୍ତ, ବଂ. (ସମ୍-ଅସ୍-ତ) ସମୁଦାୟ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସକଳ; ଏକତ୍ରୀକୃତ, ସଙ୍ଗତ, ଯୁକ୍ତ; ସଂକ୍ଷିପ୍ତ; କୃତସମାସ, ଯାହା ସମାସ କରା ହୋଇଅଛି ।

ସମସ୍ଥଳୀ, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ-ସ୍ଥଳ-ଈ) ଗଙ୍ଗା ଯମୁନାର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଥାନ, ଦୋୟାବ ।

ସମସ୍ୟା, ବ. (ସମ୍-ଅସ୍-ଯ-ଆ) ଶ୍ଳୋକ ସମ୍ପୂରଣାର୍ଥ ପ୍ରଶ୍ନ, ଶ୍ଳୋକର ପାଦପୂରଣାର୍ଥ ପ୍ରଶ୍ନ; ସଂଘଟନ; ମିଶ୍ରଣ ।

ସମାକୁଳ, ବଂ. (ସମ୍-ଆକୁଳ) ବ୍ୟାକୁଳ, କାତର; ସଂଶୟିତ, ସନ୍ଦିଗ୍ଧ; ହତବୁଦ୍ଧି ।

ସମାକ୍ରାନ୍ତ, ବଂ. (ସମ୍-ଆକ୍ରାନ୍ତ) ବ୍ୟାପ୍ତ, ବିସ୍ତୃତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ; ଗୃହୀତ; ଅଧିଷ୍ଠିତ ।

ସମାଖ୍ୟା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଆ-ଖ୍ୟା-ଆ) ଯଶଃ, କୀର୍ତ୍ତି; ଆଖ୍ୟା ନାମ ।

ସମାଗତ, ବଂ. (ସମ୍-ଆଗତ) ମିଳିତ; ଉପସ୍ଥିତ; ସାକ୍ଷାତ୍‌କୃତ, ସାକ୍ଷାତ୍‌ପ୍ରାପ୍ତ ।

ସମାଗତ, ସମାଗମ, ବଂ. (ସମ୍-ଆଗତ, ଆଗମ) ଉପ-ସ୍ଥିତ, ଆଗମନ; ମିଳନ, ସଙ୍ଗମ ।

ସମାଚାର, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଆ-ଚର୍-ଅ) ଉତ୍ତମ ଆଚରଣ (ଦେଶଜ) ସମ୍ବାଦ, ଖବର ।

ସମାଚ୍ଛନ୍ନ, ବଂ. (ସମ୍-ଆଚ୍ଛନ୍ନ) ଆଚ୍ଛାଦିତ, ଆବୃତ ।

ସମାଜ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଅଜ୍-ଅ) ସମୂହ, ଦଳ, ଗଣ; ସଭା, ପରିଷଦ ।

ସମାଦର, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଆଦର) ସମ୍ମାନ, ସମ୍ୟକ୍ ଆଦର, ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ।

ସମାଦୃତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆଦୃତ) ସମ୍ମାନିତ, ଆଦର-ପ୍ରାପ୍ତ; ଅତ୍ୟାଦୃତ ।

ସମାଧା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ସମ୍-ଆ-ଧା-ଆ, ଅନ) ସିଦ୍ଧାନ୍ତ;
ସମାଧାନ, ନ. } ବିରୋଧ ଭଞ୍ଜନ; ନିଷ୍ପତ୍ତି; ନିୟମ; ତପସ୍ୟା; ଅନୁସନ୍ଧାନ; ସମର୍ଥନ; ଚିତ୍ତର ଏକାଗ୍ରତା; ଧ୍ୟାନ; ପ୍ରତୀକାର ।

ସମାଧି, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଆ-ଧା-ଇ) କାରଣ ସମୂହ; ନିୟମ; ନିଦ୍ରା; ନିବେଶ; ଚିତ୍ତର ଏକାଗ୍ରତା; ଯୋଗ, ଧ୍ୟାନ; ଆରୋପ; ପ୍ରତିଜ୍ଞା, ସମ୍ମତି, ଚୁକ୍ତି; ପ୍ରତିଶୋଧ; ବିବାଦଭଞ୍ଜନ; ଜଳାଭାବ ହେବା ଯୋଗେ ଶସ୍ୟ ସଞ୍ଚୟ କରି ରଖିବା; ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ନିରୋଧନ; ଅସାଧ୍ୟ ବିଷୟରେ ଅଧ୍ୟବସାୟ, ମୌନୀଭାବ; ସମର୍ଥନ; କାବ୍ୟର ଗୁଣବିଶେଷ; ଯହିଁରେ ଦୈବ ଯୋଗରେ ଦୁଇ ଘଟଣା ଏକ ସମୟରେ ଘଟେ, ଏବଂ ଏକ କ୍ରିୟାର ସହିତ ଦୁଇ କର୍ତ୍ତାର ଅନ୍ୱୟ ହୋଇ ଏହି ଘଟଣା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ, ଯଥା,

"ମୌନବ୍ରତୀ ଯେହେ ସମାଧି ତପସ୍ୱୀ ।"

ସମାଧିକ୍ଷେତ୍ର, **ସମାଧିସ୍ଥାନ**, (Burial Ground) ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ମୃତ ଦେହ ଭୂଗର୍ଭରେ ନିହିତ କରନ୍ତି ।

ସମାଧିସ୍ତମ୍ଭ, ଭୂଗର୍ଭ ନିହିତ ଶବୋପରି ନିର୍ମିତ ସ୍ତମ୍ଭ ।

ସମାଧ୍ମାତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆ-ଧ୍ମା-ତ) ସମ୍ୟକ୍ ଫୋଡ଼ିତ; ଗର୍ବିତ; ସମୁଦ୍ଧାପିତ ।

ସମାନ, ବିଂ. (ସ-ମାନ) ତୁଲ୍ୟ, ସଦୃଶ; ଅଭିନ୍ନ, ଏକ ପ୍ରକାର । ବି. ପୁଂ. ଶରୀରାନ୍ତର୍ଗତ ନାଭିସ୍ଥିତ ବାୟୁବିଶେଷ ।

ସମାନୁପାତ, (Proportion) ଦୁଇ ଅଥବା ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଅନୁପାତର ସମାନତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧ ।

ସମାନୋଦକ, ବି. ପୁଂ. (ସମାନ-ଉଦକ) ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁରୁଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜ୍ଞାତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ତର୍ପଣ କରିବାକୁ ହୁଏ ।

ସମାନ୍ତରାଳ, (Parallel) ଯେଉଁ ଦୁଇ ସରଳ-ରେଖା ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲେହେଁ ପରସ୍ପର ସଂସ୍ପର୍ଶ ନ କରନ୍ତି ।

ସମାପକ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆପ୍-ଅକ) ସମାପ୍ତିକାରକ, ସମାପନକାରୀ ।

ସମାପନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ଆପ-ଅନ) ସମାପ୍ତି, ସମ୍ପୂରଣ, ଶେଷ; ପରିଚ୍ଛେଦ; ବଧ. ସମାଧାନ; ଲାଭ ।

ସମାପନ୍ନ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆ-ପଦ୍-ତ) ସମାପ୍ତ; ପ୍ରାପ୍ତ, ଲବ୍ଧ; ସାଧିତ, ନିବାହିତ; ହତ; ଆପଦଗ୍ରସ୍ତ ।

ସମାପିତ, **ସମାପ୍ତ**, ବିଂ. (ସମ୍-ଆପ୍-ତ) ସମ୍ପାଦିତ; ନିଷ୍ପନ୍ନ; ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ଯାହାର କିଛିମାତ୍ର ଅବଶିଷ୍ଟ ନାହିଁ, ସମାପ୍ତି ପ୍ରାପିତ, ଶେଷିତ; ମାରିତ ।

ସମାପ୍ତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଆପ୍-ତି) ସମାପନ, ଶେଷ; ବିରୋଧ ଭଞ୍ଜନ; ପ୍ରାପ୍ତି ।

ସମାରୋହ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଆ-ରୁହ୍-ଅ) ଅତ୍ୟୁନ୍ନତ, ଆଡ଼ମ୍ବର, ଜାକଜମକ; ଆରୋହଣ; ସମ୍ମତ ହେବା ।

ସମାଲିଙ୍ଗିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆଲିଙ୍ଗିତ) ବକ୍ଷପାତିତ, ବକ୍ଷ ଭାବରେ କୁଆଁଳିବା ।

ସମାବର୍ତ୍ତନ, ବି, ନ. (ସମ୍-ଆ-ବୃତ୍-ଅନ) ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟର ପର ଗୃହ ଧର୍ମରେ ପ୍ରବେଶ; ପ୍ରତ୍ୟାଗମନ ।

ସମାବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆ-ବନ୍ଧ୍-ତ) ସଂଘଟିତ, ସଂଯୋଜିତ ।

ସମାବିଷ୍ଟ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆ-ବିଶ୍-ତ) ଅଭିନିବିଷ୍ଟ, ଏକାଗ୍ର ଚିତ୍ତ, ମନଯୋଗୀ; ପ୍ରବିଷ୍ଟ ।

ସମାବୃତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆ-ବୃ-ତ) ବେଷ୍ଟିତ, ଆବୃତ ।

ସମାବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଆ-ବିଶ୍-ଅ) ପ୍ରବେଶ; ସଂସ୍ଥିତ; ଏକତ୍ର ଅବସ୍ଥାନ; ଏକତ୍ର ସ୍ଥାପନ; ମନୋଯୋଗ ।

ସମାବେଶିତ, ବିଂ. (ସମାବେଶ-ଇତ) ପ୍ରବିଷ୍ଟ; ସ୍ଥାପିତ; ସହାବସ୍ଥିତ, ଏକତ୍ର ଅବସ୍ଥିତ; ଅଭିନିବେଶିତ ।

ସମାଶ୍ରୟ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଆଶ୍ରୟ) ଆଶ୍ରୟ, ଅବଲମ୍ବନ; ରକ୍ଷା ।

ସମାଶ୍ରିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆଶ୍ରିତ) ଆଶ୍ରିତ; ରକ୍ଷିତ ।

ସମାସ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଅସ୍-ଅ) ସଂକ୍ଷେପ; ସଂଗ୍ରହ; ସମର୍ଥନ; ସମାହାର, ମିଳନ; ଦୁଇ ବା ବହୁପଦର ଏକପଦୀକରଣ; ସମାସ ଛଅ ପ୍ରକାର-ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ବହୁବ୍ରୀହି, କର୍ମଧାରୟ, ତତ୍ପୁରୁଷ, ଦ୍ୱିଗୁ, ଅବ୍ୟୟୀଭାବ ।

ସମାସଙ୍ଗ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଆ-ସନ୍ଜ୍-ଅ) ସଂଯୋଗ; ଅଭ୍ୟାସକ୍ତି; ଅନ୍ତର୍ନିବେଶ ।

ସମାସନ୍ନ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆସନ୍ନ) ସନ୍ନିହିତ, ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ; ପ୍ରାପ୍ତ ।

ସମାସାଦିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆ-ସାଦ-ତ) ପ୍ରାପ୍ତ, ଲବ୍ଧ, ସମାନୀତ, ଆହୃତ; ଆକ୍ରାନ୍ତ ।

ସମାସୀନ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆସ୍-ଆନ) ଆସୀନ, ଉପବିଷ୍ଟ ।

ସମାହତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆ-ହନ-ତ) ଆହତ, ତାଡିତ ।

ସମାହାର, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଆ-ହୃ-ଅ) ମିଳନ; ସଂଗ୍ରହ; ସଂକ୍ଷେପ; ସମୂହ; ଦ୍ୱିଗୁଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱସମାସବିଶେଷ ।

ସମାହିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆ-ଧା-ତ) ଅଙ୍ଗୀକୃତ; ସମାଧିନିଷ୍ଠ; ଅବହିତ, ଏକାଗ୍ର ଚିତ୍ତ; ନିଷ୍ପାଦିତ, ମୀମାଂସିତ; ସ୍ଥାପିତ; ସଞ୍ଚିତ; ସମାଧିକ୍ଷେତ୍ରରେ ନିହିତ; ବିଶୋଧିତ; ଅବିଚଳିତ, ଦୃଢ ।

ସମାହୃତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଆ-ହୃ-ତ) ପ୍ରାପ୍ତ; ସଂଗୃହୀତ; ଏକତ୍ରୀକୃତ; ସମ୍ମିଳିତ; ସଂକ୍ଷିପ୍ତ, ଆଯୋଜିତ, ଆନୀତ ।

ସମିଆନା, ସାମିଆନା, ବ. (ଯାବନିକ) ଚାନ୍ଦୁଆ, ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ।

ସମିତ, (Equal) ତୁଲ୍ୟତା ବୋଧକ ଚିହ୍ନ; "=" ଏହି ଚିହ୍ନ ।

ସମିତି, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଇ-ତି) ଯୁଦ୍ଧ; ସଭା; ସଙ୍ଗ ।

ସମିଥ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଇ-ଥ) ଅଗ୍ନି; ଯୁଦ୍ଧ; ଆହୁତି ।

ସମିଦ୍ଧ, ବିଂ. (ସମ୍-ଇନ୍ଧ୍-ତ) ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ, ପ୍ରଦୀପ୍ତ; ଦୀପିତ, ଉତ୍ତେଜିତ ।

ସମିଧ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଇନ୍ଧ୍-ଅ) ଅଗ୍ନି; ଯଜ୍ଞକାଷ୍ଠ, ଯଥା,

> "କୁଶ ସମିଧ ପୂତ ହୋମ ସାଧନ,
> ଅହରବା ଅଶସ୍ତେ ଭସ୍ମ କାନନ ।"

କ. ବ ।

ସମୀକରଣ, (Equation) ବ, ନ. (ସମ୍-କରଣ) ଏକ ଜାତୀୟ କରଣ; ତୁଲ୍ୟ କରଣ; ସଦୃଶୀ କରଣ; ଅନୁରୂପ କରିବା; ଗଣିତ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଜ୍ଞାତ ସଂଖ୍ୟା ଜ୍ଞାନାର୍ଥ ପ୍ରକ୍ରିୟାବିଶେଷ, କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତ ରାଶିକୁ ଅବଲମ୍ବନ କରି ତତ୍ତୁଲ୍ୟ କୌଣସି ଅବ୍ୟକ୍ତ ରାଶିର ପରିମାଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ।

ସମୀକ୍ଷଣ, ବ. ନ, (ସମ୍-ଈକ୍ଷ୍-ଅନ) ଅନ୍ୱେଷଣ, ଅନୁସନ୍ଧାନ; ଆଲୋଚନ; ଉତ୍ତମରୂପେ ଦର୍ଶନ ।

ସମୀକ୍ଷ୍ୟବାଦୀ, ବିଂ. (ସମୀକ୍ଷ୍ୟ-ବାଦିନ୍) ଯେ ପୂର୍ବାପର ବିବେଚନା କରି କଥା କୁହେ ।

ସମୀଚ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଇ-ଚ) ସମୁଦ୍ର । ଣୀ. ସ୍ତ୍ରୀ. ମୃଗୀ; ବନ୍ଦନା; ସ୍ତୁତି ।

ସମୀଚୀନ, ବିଂ. (ସମ୍ୟଚ୍-ଈନ) ସତ୍ୟ, ଯଥାର୍ଥ; ଉତ୍ତମ; ଉପଯୁକ୍ତ । ବ. ନ. ସତ୍ୟ ।

ସମୀନ, ବିଂ. (ସମା-ଈନ) ବାର୍ଷିକ, ବର୍ଷରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ସମୀନିକା, ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମୀନ-କ) ପ୍ରତିବର୍ଷ ପ୍ରସବିନୀ ଗାଭୀ ।

ସମୀପ, ବିଂ. (ସମ୍-ଅପ୍-ଅ ଅସ୍ଥାନେ ଈ) ଅନ୍ତିକ, ନିକଟ, ସନ୍ନିହିତ, ଯଥା,

> "ଲଭିବ ଏଥି ମୋର ଜୀବନ ସାପ,
> ଏ ବାରତା ନ ଯିବ ଜନ ସମୀପ ।"

କ. ବ ।

ସମୀର, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଈର-ଅ) ବାୟୁ, ଅନିଲ, ମରୁତ୍, ପବନ, ଯଥା,

> "ଅନୁକୂଳ ସମୀର ଧୀରେ ବହଇ,
> ବାମେ ଖଗଙ୍କ ମନୋହର କୂଜଇ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ସମୀରଣ, ବ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଈର୍-ଅନ) ବାୟୁ; ପଥିକ । ନ. ପ୍ରେରଣ ।

ସମୀରିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଈର-ତ) ପ୍ରେରିତ; ଉଚ୍ଚାରିତ । ବି. ନ. ପ୍ରେରଣ ।

ସମୀହିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଈହ-ତ) ଚେଷ୍ଟିତ; ଅଭୀଷ୍ଟ । ବି. ନ. ଚେଷ୍ଟା; ଇଚ୍ଛା ।

ସମୁଖ, ବିଂ. (ସ-ମୁଖ) ବାଗ୍ମୀ, ବକ୍ତା; ଯାହାର ମୁଖ ଅଛି ।

ସମୁଖାସମୁଖି, (ସ-ମୁଖ ମୁଖି) ପାଖାପାଖି, ସାମନା-ସାମନି ।

ସମୁଚିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉଚିତ) ଉପଯୁକ୍ତ, ଯୋଗ୍ୟ; ସମଞ୍ଜସ ।

ସମୁଚ୍ଚୟ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ଚି-ଅ) ସମାହାର, ମିଳନ; ସମୂହ, ରାଶି; ଅନେକ ପଦାର୍ଥର ଏକ କ୍ରିୟାରେ ଅନ୍ୱୟ; ଯଥା-ଏବଂ,ଆଉ, ଅପିଚ, ତଥା ଇତ୍ୟାଦି ।

ସମୁଚ୍ଚିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ଚି-ତ) ରାଶୀକୃତ; ସଂଗୃହୀତ; ସମୁଚ୍ଚୟଯୁକ୍ତ ।

ସମୁଚ୍ଛଳିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ଶଳ୍-ତ) ସମ୍ୟକ୍ରୂପେ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ।

ସମୁଚ୍ଛେଦ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ଛିଦ-ଅ) ଧ୍ୱଂସ, ବିନାଶ; ଉନ୍ମୂଳନ ।

ସମୁଚ୍ଛ୍ୱସିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ଶ୍ୱସ୍-ତ) ପୁନରୁଜ୍ଜୀବିତ; ଉଚ୍ଛ୍ୱାସଯୁକ୍ତ ।

ସମୁଚ୍ଛ୍ୱାସ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ଶ୍ୱସ୍-ଅ) ନିଶ୍ୱାସ-ପ୍ରଶ୍ୱାସ; ସ୍ଫୀତ; ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ।

ସମୁତ୍କୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-କୄ-ତ) ଖୋଦିତ; ବିଦ୍ଧ; ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ, ଭଗ୍ନ ।

ସମୁତ୍ଥ, ସମୁତ୍ଥିତ, ବିଂ. (ସମ୍ ଉତ୍-ସ୍ଥା-ଅ, ତ) ଉତ୍ପନ୍ନ, ଜାତ; ଉଦିତ, ଉତ୍ଥିତ, ଉଠିବା ।

ସମୁତ୍ଥାନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ଉତ୍-ସ୍ଥା-ଅନ) ଉତ୍ଥାନ, ଉଠିବା, ଉଦୟ; ଉତ୍ପତ୍ତି; କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ; ଉଦ୍ଯୋଗ; ରୋଗ ନିର୍ଣ୍ଣୟ; ରୋଗଶାନ୍ତି, ରୋଗମୁକ୍ତି ।

ସମୁତ୍ପନ୍ନ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ପଦ-ତ) ଉତ୍ପନ୍ନ, ଜାତ; ଉଦିତ; ପ୍ରବୃତ୍ତ, ଘଟିତ।

ସମୁତ୍ପାଟ, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-ଉତ୍-ପାଟି-ଅ, ଅନ)
ସମୁତ୍ପାଟନ, ନ. } ଉନ୍ମୂଳନ ।

ସମୁତ୍ପାଟିତ, ବି. (ସମ୍-ଉତ୍-ପାଟି-ତ) ଉନ୍ମୂଳିତ ।

ସମୁତ୍ସାଦିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ସାଦ-ତ) ଉନ୍ମୂଳିତ, ବିନାଶିତ ।

ସମୁତ୍ସୁକ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉତ୍ସୁକ) ଉତ୍କଣ୍ଠିତ, ଚିନ୍ତିତ; ଆଗ୍ରହଯୁକ୍ତ, ଔତ୍ସୁକ୍ୟଶୀଳ ।

ସମୁଦୟ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ଇ-ଅ) ସମଗ୍ର, ସକଳ, ସମୂହ; ଉତ୍ଥାନ, ଉଦୟ, ଉନ୍ନତି; ସଂଗ୍ରାମ, ଯୁଦ୍ଧ; ଦିବସ । ନ. ଲଗ୍ନ ।

ସମୁଦାୟ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ଇ-ଅ) ସମଗ୍ର, ସକଳ; ଯୁଦ୍ଧ; ଉଦୟ, ଉନ୍ନତି; ପଶ୍ଚାଦ୍ଭାଗରେ ସ୍ଥିତ ସୈନ୍ୟ ।

ସମୁଦିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉତ୍-ଇ-ତ) ଉତ୍ଥିତ; ଉନ୍ନତ; ଉତ୍ପନ୍ନ, ଜାତ; ସମ୍ୟକ୍ କଥିତ ।

ସମୁଦ୍ଧୀ, ବି. (ସମ୍ବନ୍ଧୀନ୍ ଶବ୍ଦଜ) ପୁତ୍ର ଓ କନ୍ୟାର ଶ୍ୱଶୁର ।

ସମୁଦୁଣୀ ବି. (ସମ୍ବନ୍ଧିନ ଶବ୍ଦଜ) ପୁତ୍ର ଓ କନ୍ୟାର ଶାଶୁ ।

ସମୁଦ୍ଗତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉଦ୍ଗତ) ଉଦିତ; ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ସମୁଦ୍ଗମ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍ ଉତ୍-ଗମ-ଅ) ଉଦୟ; ଉତ୍ପତ୍ତି ।

ସମୁଦ୍ଗୀର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ, (ସମ୍-ଉଦ୍ଗୀର୍ଣ୍ଣ) ଉଦ୍ଗୀର୍ଣ୍ଣ, ବମିତ; ଉଚ୍ଚାରିତ, କଥିତ; ଉତ୍ତୋଳିତ ।

ସମୁଦ୍ଧତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉଦ୍ଧତ) ଅବମାନିତ; ଅଶିଷ୍ଟ; ଗର୍ବିତ, ଅହଙ୍କୃତ; ଉଦ୍ଗତ; ଉତ୍ଥାପିତ; ଉତ୍କ୍ଷିପ୍ତ ।

ସମୁଦ୍ଧରଣ, ନ. } ବି. (ସମ୍-ଉଦ୍ଧରଣ, ଉଦ୍ଧାର)
ସମୁଦ୍ଧାର, ପୁଂ. } ଉଦ୍ଧାର, ମୋଚନ; ବମନ; ଉନ୍ମୂଳନ; ଉତ୍ତୋଳନ ।

ସମୁଦ୍ଧୃତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉଦ୍ଧୃତ) ମୋଚିତ, ଉଦ୍ଧାର କରିବାର; ଉଦ୍ଧୃତ; ଉତ୍ତୋଳିତ; ଉନ୍ମୂଳିତ; ଅସଂଜ୍ଞ ବ୍ୟବହାର ପ୍ରାପ୍ତ; ଅଂଶ କରି ଗୃହୀତ, ଅଂଶୀକୃତ; ଅଧିକୃତ ।

ସମୁଦ୍ଭବ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଉଦ୍ଭବ) ଉତ୍ପତ୍ତି, ଜନ୍ମ; କାରଣ । ବିଂ. ଉଦ୍ଭୂତ, ଜାତ ।

ସମୁଦ୍ଭାସିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉଦ୍ଭାସିତ) ପ୍ରଦୀପ୍ତ; ଶୋଭିତ; ଉଜ୍ଜ୍ୱଳୀକୃତ ।

ସମୁଦ୍ଭୂତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉଦ୍ଭୂତ) ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ସମୁଦ୍ୟତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉଦ୍ୟତ) ସମ୍ୟକ୍ ଉଦ୍ୟତ, ସମ୍ୟକ୍ ଉଦ୍ୟୁକ୍ତ ।

ସମୁଦ୍ୟମ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଉଦ୍ୟମ) ସମ୍ୟକ୍ ଉଦ୍ୟମ; ଚେଷ୍ଟା; ଆରମ୍ଭ ।

ସମୁଦ୍ର, ବି. ପୁଂ. (ସଂ-ମୁଦ୍-ର-ଅ) ଅମ୍ବୁଧି, ଜଳରାଶି, ସାଗର । ବିଂ. ମୁଦ୍ରିତ, ଛପା; ମୁଦ୍ରାଯୁକ୍ତ ।

ସମୁଦ୍ରପତ୍ନୀ, ବି. (ସମୁଦ୍ର-ପତ୍ନୀ) ସମୁଦ୍ରକୂଳ ।

ସମୁଦ୍ରଗା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମୁଦ୍ର-ଗ-ଆ) ନଦୀ ।

ସମୁଦ୍ରାରୁ, ବି. ପୁଂ. (ସମୁଦ୍ର-ଋ-ଉ) କୁମ୍ଭୀର; ସେତୁବନ୍ଧ; ରାମଙ୍କର ସେତୁ ।

ସମୁଦ୍ରୀୟ, ବିଂ. (ସମୁଦ୍ର-ଈୟ) ସମୁଦ୍ରସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ।

ସମୁନ୍ନତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଉନ୍ନତ) ସମ୍ୟକ୍ ଉନ୍ନତ; ଉନ୍ନତିବିଶିଷ୍ଟ, ବୃଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ; ଉଚ୍ଚ; ମହତ ।

ସମୁନ୍ନତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଉନ୍ନତି) ସମ୍ୟକ୍ ଉନ୍ନତି, ବୃଦ୍ଧି; ମହତ୍ତ୍ୱ; ଉଚ୍ଚତା; ଉଚ୍ଚପଦ ।

ସମୁନ୍ନୟ, ପୁଂ. }
ସମୁନ୍ନୟନ, ନ. } ବି. (ସମ୍-ଉତ୍-ନୀ-ଅ, ଅନ) ଉତ୍କ୍ଷେପଣ; ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ନେବା; ଉଦ୍ଭାବନ; ଲାଭ, ପ୍ରାପ୍ତି ।

ସମୁପବେଶ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଉପ-ବିଶ୍-ଅ) ଅଭ୍ୟର୍ଥନା; ବସାଇବା ।

ସମୁପସ୍ଥା, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଉପ-ସ୍ଥା-ଅ) ନୈକଟ୍ୟ, ସାମୀପ୍ୟ; ଘଟଣା ।

ସମୁଲ୍ଲେଖ, ପୁଂ. }
ସମୁଲ୍ଲେଖନ, ନ. } ବି. (ସମ୍-ଉତ୍-ଲିଖ୍-ଅ, ଅନ) ଖନନ; ଉତ୍ପାଟନ; କୁଣ୍ଡାଇବାର; କ୍ରନ୍ଦନ; କଥନ; ଗୁଞ୍ଜିବା ।

ସମୂଳ, **ସମୂଳକ**, ବିଂ. (ସ-ମୂଳ, କ) ମୂଳସହିତ; ସହେତୁକ; କାରଣସହିତ; ସତ୍ୟ ।

ସମୂହ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଊହ୍-ଅ) ସମୁଦାୟ, ରାଶି; ସମ୍ୟକ୍ ତର୍କ ।

ସମୃଦ୍ଧ, ବିଂ. (ସମ୍-ଋଧ୍-ତ) ସମୃଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ; ବୃଦ୍ଧିଯୁକ୍ତ; ସମ୍ପନ୍ନ, ସମ୍ପତ୍ତିଶାଳୀ; ଜାତ, ଉତ୍ପନ୍ନ ।

ସମୃଦ୍ଧି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଋଧ୍-ତି) ସମ୍ପତ୍ତି, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ; ଉନ୍ନତି, ବୃଦ୍ଧି; ଶ୍ରେୟଃ ମଙ୍ଗଳ; କୃତକାର୍ଯ୍ୟତା; ପ୍ରଭାବ, ଆଧିପତ୍ୟ; ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟତା ।

ସମେତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଏତ) ସହିତ; ସଂଯୁକ୍ତ, ମିଳିତ; ସଙ୍ଗତ; ପ୍ରାପ୍ତ; ଉପସ୍ଥିତ ।

ସମ୍ପତ୍ତି, **ସମ୍ପଦ**, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ପଦ-ତି, ०) ବିଭୂତି, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ; ଧନ; ଲକ୍ଷ୍ମୀ; ଶୋଭା; ଗୁଣୋତ୍କର୍ଷ; ଉତ୍କର୍ଷ; ଗୌରବ ।

ସମ୍ପନ୍ନ ବିଂ. (ସମ୍-ପଦ୍-ତ) ସମଗ୍ର, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ନିଷ୍ପନ୍ନ; ସମ୍ପାଦିତ; ସମ୍ପତ୍ତିଯୁକ୍ତ; ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ; ସହିତ; ଯୁକ୍ତ, ବିଶିଷ୍ଟ ।

ସମ୍ପରିଗ୍ରହ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ପରିଗ୍ରହ) ସ୍ୱୀକାର, ଗ୍ରହଣ ।

ସମ୍ପର୍କ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ପୃଚ୍-ଅ) ସଂସର୍ଗ; ସମ୍ବନ୍ଧ; ସଂଯୋଗ, ମିଳନ; ମୈଥୁନ, ସ୍ତ୍ରୀସଂସର୍ଗ ।

ସମ୍ପର୍କୀୟ, ବିଂ. (ସମ୍ପର୍କ ଈୟ) ସମ୍ବନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ, ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ସଂକ୍ରାନ୍ତ ।

ସମ୍ପାତ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ପତ୍-ଅ) ପତନ; ଉତ୍ପତନ, ଉଡିବା; ଗମନ; ପ୍ରବେଶ; ସମୂହ; ଗରୁଡର ପୁତ୍ର ।

ସମ୍ପାତି, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ପା-ଅତି) ଗରୁଡର ପୁତ୍ର, ପକ୍ଷିବିଶେଷ, ଜଟାୟୁର ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ।

ସମ୍ପାଦକ, ବିଂ. (ସମ୍-ପାଦ୍-ଅକ) ନିଷ୍ପାଦକ, କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହକ ।

ସମ୍ପାଦନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ପାଦ୍-ଅନ) ନିଷ୍ପାଦନ, ନିର୍ବାହ, ସମାପନ; ଉପାର୍ଜ୍ଜନ ।

ସମ୍ପାଦିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ପାଦ୍-ଇତ) ନିଷ୍ପାଦିତ, ନିର୍ବାହିତ, ସମାପିତ ।

ସମ୍ପାଦିବାର, କ୍ରି. (ସମ୍ପାଦନ ଶବ୍ଦଜ) ସମ୍ପନ୍ନ କରିବାର ।

ସମ୍ପାଦ୍ୟ, ବିଂ. (ସମ୍-ପାଦ୍-ଯ) ସମ୍ପାଦନ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ, ନିଷ୍ପାଦ୍ୟ; (Problem) ଯେଉଁପ୍ରକାର ପ୍ରତିଜ୍ଞାରେ କୌଣସି କ୍ରିୟା ସାଧନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।

ସମ୍ପୀଡ, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-ପୀଡ୍-ଅ, ଅନ) ପ୍ରେରଣ;
ସମ୍ପୀଡନ, ନ. } ନିଷ୍ପୀଡନ, କ୍ଳେଶ ଦେବା ।

ସମ୍ପୁଟ, ସମ୍ପୁଟକ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ପୁଟ-ଅ, କ) କୌଟା, ପେଟରାପ୍ରଭୃତି; କୁରୁବକ; ଫରୁଆ, ଯଥା,

"ବାଣିଜ୍ୟେ ରତ୍ନ ସମ୍ପୁଟକ ଲଭି ପର ମଞ୍ଜୁଷେ ।"

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ବିଂ. (ସମ୍-ପୂର୍ଣ୍ଣ) ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ; ସମଗ୍ର; ସମାପ୍ତ ।

ସମ୍ପ୍ରତି, ଅଂ. (ସମ୍-ପ୍ରତି) ଇଦାନୀଂ, ଅଧୁନା, ବର୍ତ୍ତମାନ, ଏହିକ୍ଷଣି ।

ସମ୍ପ୍ରତୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ପ୍ରତୀତି) ଖ୍ୟାତି, ପ୍ରସିଦ୍ଧି; ପ୍ରତ୍ୟୟ, ଜ୍ଞାନ ।

ସମ୍ପ୍ରଦାନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ପ୍ର-ଦା-ଅନ) ଦାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି, ଯାହାକୁ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ଦାନ କରାଯାଏ; ଦାନ; କାରକବିଶେଷ ।

ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ପ୍ର-ଦା-ଅ) ଗୁରୁପରମ୍ପରାଗତ ସଦୁପଦେଶ; ସମାଜ, ଦଳ ।

ସମ୍ପ୍ରସାରଣ, ବି. ନ. (ସମ୍-ପ୍ର-ସାରି-ଅନ) ବିସ୍ତାରଣ; ବ୍ୟାକରଣର ସଂଜ୍ଞାବିଶେଷ, ଇ ଉ ଋ ଌ ସ୍ଥାନରେ ଯ ବ ର ଲ ହେବା; ମୁଗ୍ଧ ବୋଧରେ— 'ଜି' ସଂଜ୍ଞା ।

ସମ୍ପ୍ରହାର, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ପ୍ରହାର) ଯୁଦ୍ଧ; ସମ୍ୟକ ପ୍ରହାର; ହନନ; ଗମନ ।

ସମ୍ପ୍ରାପ୍ତ, ବିଂ. (ସମ୍ ପ୍ରାପ୍ତ) ଲବ୍ଧ, ଯାହା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛି; ଆଗତ, ଉପସ୍ଥିତ; ଫଳିତ ।

ସମ୍ପ୍ରୀତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ପ୍ରୀ-ତି) ପ୍ରଣୟ; ସନ୍ତୋଷ; ହର୍ଷ ।

ସମ୍ଫୁଲ୍ଲ, ବିଂ. (ସମ୍-ଫୁଲ୍ଲ) ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ, ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ, ବିକସିତ ।

ସମ୍ବ, ବି. ନ. (ସମ୍ବ-ଅ) ଜଳ; ଦୁଇଥର ଚଷ କରିବା; ପ୍ରତିଲୋମକର୍ଷଣ, ଉଲ୍ଟାଦିଗକୁ ଚଷିବା ।

ସମ୍ବତ୍, ବି. (ସମ୍ବତ୍ସର ଶବ୍ଦଜ) ସାଲ, ବର୍ଷ ।

ସମ୍ବଦ୍ଧ, ବିଂ. (ସମ୍-ବନ୍ଧ-ତ) ସମ୍ବନ୍ଧଯୁକ୍ତ, ସମ୍ବନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ; ବଦ୍ଧ; ସଂଯୁକ୍ତ, ମିଳିତ ।

ସମ୍ବନ୍ଧ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ବନ୍ଧ) ସଂସର୍ଗ, ସମ୍ପର୍କ; ସଂଯୋଗ, ମିଳନ; ସଂଘଟନ; ସୌଭାଗ୍ୟ, ସମୃଦ୍ଧି; ଯୋଗ୍ୟତା; ସମୀଚୀନତା, ଉପଯୁକ୍ତତା; ସଖ୍ୟ, ମିତ୍ରତା; କୁଟୁମ୍ବିତା । ବିଂ. ଶକ୍ତ, ସମର୍ଥ; ଉପଯୁକ୍ତ, ସମୀଚୀନ, ମିଳିତ ।

ସମ୍ବନ୍ଧୀ, ବିଂ. (ସମ୍ବନ୍ଧ-ଇନ୍) ସମ୍ବନ୍ଧବିଶିଷ୍ଟ, ସମ୍ପର୍କୀ; କୁଟୁମ୍ବ; ସଦ୍ଗୁଣବିଶିଷ୍ଟ, ବିଦ୍ୱାନ, ସୁଦୃଶ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।

ସମ୍ବର, ବି. ନ. (ସମ୍ ବୃ-ଅ) ଜଳ; ସଂବରଣ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦମନ; ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ବ୍ରତବିଶେଷ ।

ସମ୍ବରଣ, ବି. ନ. (ସମ୍-ବୃ-ଅନ) ବରଣ; ବରମାଲ୍ୟ ଦାନ; ସଙ୍ଗୋପନ, ଆବରଣ; ଦମନ ।

ସମ୍ବରାରି, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍ବର-ଅରି) କାମଦେବ, କନ୍ଦର୍ପ ।

ସମ୍ବଳ, ବିଂ. ପୁଂ. ନ. (ସମ୍ବ-ଅଳ) ପାଥେୟ, ପଥଖରଚ; ସଂସ୍ଥାପନ, ପୁଞ୍ଜି । ନ. ଜଳ, ଯଥା,

"ଭରଲେ ନବ ସମ୍ବଳ ରମ୍ୟ କୁମୁଦ କମଳ,
ଅସିତା ଉପରଜତା ମାଳତୀ ସୁନ୍ଦର ।"

ବ. ବ ।

ସମ୍ବାଧନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ବାଧ୍-ଅନ) ବାଧା ଦେବାର; ଦ୍ୱାରପାଳ; ଶୂଳାଗ୍ର ।

ସମ୍ବୁଦ୍ଧି, ସ୍ତ୍ରୀ. } ବି. (ସମ୍-ବୁଧ୍-ତି, ଅନ) ଆହ୍ୱାନ,
ସମ୍ବୋଧନ, ନ. } ଅଭିମୁଖୀକରଣ, ଆମନ୍ତ୍ରଣ; ଦର୍ଶନ; ବିଶେଷଣ; ବ୍ୟାକରଣରେ-ବିଭକ୍ତିବିଶେଷ ।

ସମ୍ଭବ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଭୂ-ଅ) ହେତୁ, କାରଣ; ଉତ୍ପତ୍ତି, ଜନ୍ମ; ସମ୍ଭାବନା; ଯୋଗ୍ୟତା; ସଙ୍କେତ; ଉପାୟ; ଯୁକ୍ତି, ଆପୋଷ; କ୍ଷତି, ଧ୍ୱଂସ; ସମୀଚୀନତା, ଉପଯୁକ୍ତତା; ଶକ୍ତି, କ୍ଷମତା; ପରିଚୟ, ସଖ୍ୟ; ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ତୃତୀୟ ଜୈନ । ବି. ଉତ୍ପନ୍ନ; ମେଳକ ।

ସମ୍ଭବ୍ୟ, ବି. (ସମ୍-ଭବ୍-ଯ) ସମ୍ଭାବନାଯୋଗ୍ୟ, ସମ୍ଭାବନୀୟ । ବି. ପୁଂ. କପିଥ ।

ସମ୍ଭାର, ବିଂ. ପୁଂ. (ସମ୍-ଭୃ-ଅ) ସଂଗ୍ରହ; ସମୂହ, ରାଶି; ଉପକରଣ; ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା; ପୁଷ୍ଟିସାଧନ, ପୋଷଣ; ସରବରାହ, ଯଥା,

"ବଦେହ ରାଜନ ଭୋଜ ସମ୍ଭାର ଭିଆଇ,
ବଳୋହଲେ ଦଶରଥ ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ନେଇଁ ସେ ।"

ବୈ. ବ ।

ସମ୍ଭାବନ, ନ. } ବି. (ସମ୍-ଭାବି-ଅନ) ଅନୁଗ୍ରହ;
ସମ୍ଭାବନା, ସ୍ତ୍ରୀ. } ସୁଖ୍ୟାତି, ଯଶଃ; ପୂଜା, ସତ୍କାର; ଚିନ୍ତା; ଯୋଗ୍ୟତା; ଅଧ୍ୟବସାୟ; ସ୍ୱୀକାର; ସମ୍ପାଦନ; ତର୍କ; ସଂଶୟ; ଅଭିସନ୍ଧି; କାବ୍ୟାଲଙ୍କାର ବିଶେଷ ।

ସମ୍ଭାବିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଭାବି-ତ) ପୂଜିତ, ସତ୍କୃତ; ଅନୁଗୃହୀତ; ସମ୍ଭାବନାର ବିଷୟ; ସନ୍ଦେହର ବିଷୟ; ପ୍ରସିଦ୍ଧ, ବିଖ୍ୟାତ; ଚିନ୍ତିତ; ସମ୍ଭାବନାର ଯୋଗ୍ୟ; ତର୍କିତ ।

ସମ୍ଭାବ୍ୟ, ବିଂ. (ସମ୍-ଭୂ-ଯ) ଶ୍ଳାଘ୍ୟ, ପ୍ରଶଂସନୀୟ; ସମ୍ଭାବନାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ସମ୍ଭାଷ, ପୁଂ. } ବି. (ସମ୍-ଭାଷ,-ଅନ, ଅ) ପରସ୍ପର କଥୋପକଥନ; ଆଳାପନ ।
ସମ୍ଭାଷଣ, ନ. }
ସମ୍ଭାଷା, ସ୍ତ୍ରୀ. }

ସମ୍ଭୂତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଭୂ-ତ) ଉତ୍ପନ୍ନ, ଉଦ୍ଭୂତ, ଜାତ, ଯଥା,

"ସୁଷ୍ଠୁର ଅବର୍ତ୍ତକ କିଶେ ସମ୍ଭୂତ,
ବିଖ୍ୟାତ ଧ୍ୱଜଲେ ଅଟ ଗାମ୍ଭୂତ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ସମ୍ଭୂତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ଭୂ-ତି) ବିଭୂତି; ଉତ୍ପତ୍ତି, ଉଦ୍ଭବ; ଯୋଗ; କ୍ଷମତା, ଶକ୍ତି ।

ସମ୍ଭୃତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଭୃ-ତ) ସନ୍ନିହିତ; ସଞ୍ଚିତ; ଦତ୍ତ; ଲବ୍ଧ; ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ; ସମ୍ୟକ୍ ବର୍ଦ୍ଧିତ; ପ୍ରସ୍ତୁତ; ସଂକଳ୍ପିତ; ଜନିତ; ପରିପୁଷ୍ଟ ।

ସମ୍ଭେଦ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଭିଦ୍-ଅ) ନଦୀମେଳନ, ନଦୀ ସମୁଦ୍ରର ସଂଯୋଗ; ନଦୀର ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥାନ; ମିଳନ; ସ୍ଫୁଟନ; ଭେଦନ; ଏକରୂପତା ।

ସମ୍ଭୋଗ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଭୋଗ) ଉପଭୋଗ, ସୁଖାସ୍ୱାଦନ; ରତିକ୍ରିୟା ।

ସମ୍ଭ୍ରମ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍-ଭ୍ରମ୍-ଅ) ଭୟ; ତ୍ୱରା; ସମ୍ମାନ, ଗୌରବ, ମାନ୍ୟତା; ଆଦର; ଭ୍ରାନ୍ତି; ଘୂର୍ଣ୍ଣନ; ଆନନ୍ଦ ବା ଭୟାଦିଜନିତ ବ୍ୟସ୍ତତା, ଯଥା,

"ମାନସରଙ୍କୁ ବେଗେ କରଷାଗମେ,
ଏ ମାର୍ଗେ ହଂସେ ଯାନ୍ତି ଉଡି ସମ୍ଭ୍ରମେ ।"

ମେ. ଦୂ ।

ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ, ବିଂ. (ସମ୍-ଭ୍ରମ୍-ତ) ମାନ୍ୟ, ଗୌରବାନ୍ୱିତ, ସମ୍ଭ୍ରମଶାଳୀ; ଆଦରଣୀୟ; ତ୍ୱରାବିଶିଷ୍ଟ; ସମ୍ୟକ୍ ଭ୍ରାନ୍ତ ।

ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତସମାଜ, (House of lords) ଇଂଲଣ୍ଡ ଦେଶର ରାଜକୀୟ ସଭାସଂକ୍ରାନ୍ତ ସମ୍ଭ୍ରମଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ସଭା ।

ସମ୍ମତ, ବିଂ. (ସମ୍-ମନ୍-ତ) ଅଭିମତ, ଅନୁମତ, ଅଭିପ୍ରେତ, ଯଥା,

"କୃଷ୍ଣବଶ ରତିଷାଷ୍ଠ ତାଠାରୁ ଜାଣିବ,
ବହିଲେ ସମ୍ମତ କରି ଚଳିଲେ ସେ ହବ ଯେ ।"

ବୈ. ବ ।

ସମ୍ମତି, ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସମ୍-ମନ୍-ତି) ଅନୁମତି, ଆଦେଶ; ମତ; ସମ୍ମାନ; ଇଚ୍ଛା, ବାସନା, ଐକମତ୍ୟ; ଆତ୍ମବୋଧ ।

ସମ୍ମାନ, ବି. ପୁଂ. (ସମ୍ ମାନ୍-ଅ) ପୂଜା, ସମାଦର, ଗୌରବ ।

ସମ୍ମାନିତ, (ସମ୍-ମାନ୍-ତ) ସମାଦୃତ, ସତ୍କୃତ, ପୂଜିତ ।

ସମ୍ମିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ମିତ) ସମାନ, ସଦୃଶ; ତୁଲ୍ୟ ପରିମିତ ।

ସମ୍ମିଳନ, ବି. ନ. (ସମ୍-ମିଲ୍-ଅନ) ସଂଯୋଗ, ମିଳନ, ଏକତ୍ରିତ ହେବା ।

ସମ୍ମିଳିତ, ବିଂ. (ସମ୍-ମିଲ୍-ତ) ମିଳିତ, ସଂଯୁକ୍ତ, ଏକତ୍ରିତ ।

ସମ୍ମୁଖ, ବିଂ. (ସମ୍-ମୁଖ) ସମକ୍ଷ, ଅଭିମୁଖ ।

ସମ୍ମୁଖୀନ, ବିଂ. (ସମ୍ମୁଖ-ଈନ) ଅଭିମୁଖରେ ସ୍ଥିତ, ସମ୍ମୁଖବର୍ତ୍ତୀ; ଅଭିମୁଖ ।

ସମ୍ମୋହନ, ବିଂ. (ସମ୍-ମୋହ ଅନ) ମୋହଜନକ, ମୋହକାରକ । ବି. ପୁଂ. କନ୍ଦର୍ପର ବାଣବିଶେଷ; ମୁଗ୍ଧକରଣ ।

ସମ୍ୟକ୍, ଅଂ. (ସମ୍-ଅନଚ୍) ସତ୍ୟ, ଯଥାର୍ଥ; ଶୁଦ୍ଧ; ସହିତ; ମନୋଜ୍ଞ, ସୁନ୍ଦର; ଯୋଗ୍ୟ; ସଙ୍ଗତ, ଉପଯୁକ୍ତ; ସମୁଦୟ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ, ସକଳ ।